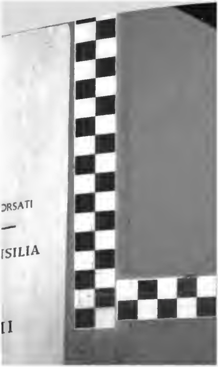

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele II°
RACCOLTA
VILLAROSA
D
84
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

597552
Vol. D 84

CONSILIORVM,

SIVE RESPONSORVM

D. FRANCISCI BVRSATI MANTVANI,
Iuris Pontificij, Cæſareiq. Conſultiſsimi,

EQVITIS AVRATI LATERANENSIS, AC IMPERIALIS AVLAE
Comitis Palatini digniſſimi, & Protonotarij Apoſtolici,

Liber Secundus,

HAC POSTREMA EDITIONE AB INNVMERIS PENÈ MENDIS,
quibus anteà ſcatebat, maxima cum diligentia expurgatus.

Habentur ita ſanè hiſce Reſponſis purè omnia, dilucidè, atque peritè tractata & diſputata, vt quilibet (præſertim Prætorum obiens ſubſellia) facili negotio curſum conficere queat.

Adiecta ſunt Argumenta vnicuique Conſilio, ac Summaria, necnon rerum omnium inſignium INDEX copioſiſſimus.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Ad Hum. Didaci Campanilis

VENETIIS, M.DC.XIV.

Apud Hæredem Damiani Zenarij.

Bibliotheca de Rosa

597552 Vol. D 84

CONSILIORVM,
SIVE RESPONSORVM
D. FRANCISCI BVRSATI MANTVANI,

Iuris Pontificij, Cæſareiq. Conſultiſsimi,

EQVITIS AVRATI LATERANENSIS, AC IMPERIALIS AVLAE Comitis Palatini digniſſimi, & Protonotarij Apoſtolici,

Liber Secundus,

HAC POSTREMA EDITIONE AB INNVMERIS PENÈ MENDIS, quibus anteà ſcatebat, maxima cum diligentia expurgatus.

Habentur ita ſanè hiſce Reſponſis purè omnia, dilucidè, atque peritè tractata & diſputata, vt quilibet (præſertim Prætorum obiens ſubſellia) facili negotio curſum conficere queat.

Adiecta ſunt Argumenta vnicuique Conſilio, ac Summaria, necnon rerum omnium inſignium INDEX copioſiſſimus.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

VIRTVTI SIC CEDIT INVIDIA.

Ad Usum Didaci Camparilis

VENETIIS, M.DC.XIV.

Apud Hæredem Damiani Zenarij.

Bibliothecae de Rosa

Digitized by Google

S.^MO D. NOSTRO
GREGORIO XIII.
PONTIFICI MAXIMO.

NVLLA mihi prorſus iniecta eſt dubitatio, cui hæc vtriuſque iuris Conſilia dicari velim, cum mea permagni eſſe exiſtimauerim, & permanere in incepto, & extrema debere cum primis contexere, vt, quam in clientelam meantea tradidiſſem, in ea perſiſterem. Hinc fit, Beatiſſime Pater, quia Maieſtatis ſuæ amplitudo ſumma, & virtus non humili, neque obſcuro loco latet, ſed quaſi in ſpecula quadam excelſa, atque illuſtri poſita eſt, vnde opem oſtentare omnibus bonis, & videtur, & re vera poteſt; Iccircò homines accurrunt ad eam, vel vt conſilium, vel auxilium, ac ſalutem, honeſtatemq́; petant. Volui igitur optimè conſultum meis rebus eſſe, cum prioribus lucubrationibus tanquam poſitis fundamentis, ne quodammodo (vt ita dicam) ædificationem meam abieciſſe viderer, faſtigium imponere voluerim hoc altero opere veluti in arce ſumma totius orbis terrarum collocato, vt, ſi quæ ex ipſis initijs apud Sanctitatem Veſtram excitatæ, ſic ex reliquis actionibus laudes excitarentur maiores. Olim edidimus Reſponſa, nunc emittimus Conſilia, non quòd inanis ambitio nos delectet, ſed quod ſemper fas eſſe duximus, hominem nonnunquam aliquid ex ſe promere, quod dignum hominum auribus efficiatur, & quod eos delectet, & in primis, ne ætatem otioſam, ac ſine labore traducere videamur. Nam vt ad currendum equum, ad arandum bouem, ad indagandum canem, ſic hominem ad duas res, intelligendum & agendum natum videmus. Sed quid Noctuam Athenas? Anno magno Iubilei indulgentiſſimi Romæ fui, quando ab hac benefica Sede Catholica omnia condonabantur, vbi Sanctitas Veſtra, veluti Pater beneficentiſſimus; Paſtor vigilantiſſimus, Cuſtos, Gubernatorq́ue in puppi ſedens, ac Clauum tenens vniuerſæ Reip. Chriſtianæ ad

hanc ætatem non ſine Dei Omnipotentis conſilio peruenire potuit; vt vrbis celebritatem viderit, vt municipiorum concurſus, & locorum effuſiones, & magnificentiſſimos motus ex vltimis terris confluxiſſe audierit; & ita (vt nunquam antea ſit auditum) tantam huiuſmodi anno fuiſſe hominum frequentiam: quæ res ſine dubio Sanctitati Veſtræ alacritatem & ſolatium afferre, in hanc verò Sedem Catholicam obſeruantiam ac reuerentiam adhibere debuerit; Quod vtinam ad ſempiternas ſæculorum ætates progredi videamus. Romæ (inquam) fui, vbi etiam Sanctitas Veſtras clementiſſ. magis re, quàm oratione declarauit, quanta in me commemoranda ac propè diuina ſua liberalitas, & benignitas patefacta & beneuolentia perſpecta fuerit. Quare ad eam etiam nunc accurro, non vt gratiam ſuam, quam adhuc nullo meo merito me conſecutum eſſe confido, expiſcari videar, ſed vt me delibutum gaudio exhibeam. Vt enim Philippum Macedoniæ Regem maxima lætitia tradunt affectum eſſe, quòd huic Alexander filius Ariſtotelis temporibus naſceretur, ſic mihi vſu venit: vt cum Reſponſa, & Conſilia mea eſſent diuulganda, in nomine veſtro ſanctiſſimo, atque grauiſſimo apparerent: omnino neque Sanctitate Veſtra, neque ijs officijs, quæ in me ea contulit, digna res videtur; ſed vt ſpero, muneris noſtri tenuitatem Beatitudinis Veſtræ amplitudo ſubleuabit. Accipiat igitur ea hoc opus nonnullis meis vigilijs lucubratum. Nam & ſi magna ei eſt grauiſſimorum negotiorum impoſita moles, quam ipſa ſumma cum auctoritate, & prudentia, & omnium penè gentium admiratione ſuſtinet, tamen in illa ipſa occupatione ita eam literarum tractatio delectat, vt & legat cum voluptate, quæ alij ſcripta reliquerunt.

Sanctitatis ac Beatitudinis Veſtræ

Studioſiſſimus ſeruus

Franciſcus Burſatus..

L E C T O R I B V S

Damianus Zenarus Bibliopola.

CVM ad me eſt allatum, Iuriſperitiſſ. D. Franciſcum Burſatum excogitaſſe alÿs hunc ſuum conſiliorum librum tradi imprimendum, & vt quàm primum imprimeretur vehementer vrgeri, id quod proximis literis perſpici poteſt, hoc fuit forſan in cauſa, vt alÿs committeretur, cum ipſius Iureconſulti peritiſſ. errorum incuria imprimentium emiſſorum, plena ſint priora reſponſa, & ne hoc alÿs imprimendi daretur negotium, auſus ſum honoris mei cauſa ab ipſo contendere: vt per me proderetur. Certè fuit tanta nonnullorum indiligentia in corrigendis mendis priorum Reſponſorum Burſati ipſius Iuriſperitiſsimi, vt quàm plurima errata cognoſci & legi potuerint. Non effecit, eorum culpa tamen, quominus auderem exorare, vt hic conſiliorum liber per me denuo imprimeretur, & in lucem ederetur, non tam quidem eorum obſeruare negligentiam, qui veluti canes forſan feſtinantes cæcos parere voluerint catulos, quàm honori meo conſulere volui. Accipias igitur, humaniſsime Lector, hoc opus, non mediocri cura elaboratum, vbi ſi quid repertum fuerit, quod te offendat, id quidem (vt mea fert opinio, Et index demonſtrabat) erit minimum: Nam nunc opera quaſi alterius Lyncei vti voluimus, ne quis in tantis mendis, nihil offendat, nuſquam incurrat, præſertim cum a nobis excogitatum fuerit, tantum fuiſſe in ipſis Reſponſis mendorum numerum, quo quis in eis ſuffocari ac penè immergi potuerit, vt opera Delÿ Natatoris vſquequaque opus fuiſſe videretur. Vale.

CLARISSIMO IVRISCONS

FRANCISCO BVRSATO.

ACADEMICO VERIDICO.

CVM, vt mos eſt, vnà viri Academici conueniſſemus, poſt aſſuctas litteraris exercitationes inuicem colloquentes, fortè in tui ſermonem incidimus, ve bumque, vt fit, verbo annectentes. Primi Conſiliorum tuorum volumini facta eſt mentio, quod ſicuti miris laudibus extollebant præſertim qui iuri vtriuſque ibidem aderant peritiores, ita amica quadam indignatione tibi ſuc cenſebant, quòd alterius ſecundi nempè voluminis editionem non ſolum re tardares, ſed & ſupprimere penitus cogitares, leuib. quidem admodum de ca ſis, ac nihili faciendis, quemadmodum paulò inferius luce meridiana clariu demonſtrabimus, hocque non ſine nominis tui maxima iactura, mortaliumq; omnium incommo do, ſi exequi perſiſteres, futurum conquerebantur: quorum vtrique aiebant conſultum iri ſummo pere, ſi quæ iam exculta conſilia, ac diuturna opera elaborata, perpolitaq; præ manibus habes. quàn primum in lucem prodire permitteres, quod tuum eſſe pluribus rationibus contendebant, quæ cun & veritati maximè conſentire mihi viderentur, in eorum ſententiam manibus & pedibus, vt a unt ire coactus ſum, ex quo omnes viciſſim, cum me annuentem perſpexiſſent, exorare cœperunt, vt potè quem tui amantiſſimum, ſummæque neceſſitudinis vinculo coniunctiſſimum ſciant, vt tecun ipſorum nomine agerem, ſuaderemq; vti in totius Academiæ gratiam iam typis opus tuum ſubij ceres, quibus morem gerere æquum cenſui. At cum tecum mutuis ſermonibus coram id perficere nequeam, quippè qui Sereniſſimis Principibus, Dominiſq; noſtris inſeruiens locorum interuallis ſeiunctus, nunc diſtem, quod oretenus curaturum ſpopondi, literis tentare decreui: tu, quæ tua eſt humanitas, omnia bene æquiq; conſulito, & ab amicis dicta putato, qui in re tua plurimum videant, nec vlla animi perturbatione ducti cæcutiant. accipe itaque quæ mihi in mandatis dederint, iam enim quod me facturum recepi, vltro perſoluo. Animantia omnia, quod ipſis proficuum videtur appetere, inter hæc verò ratione prædita ſummum bonum præcipuè perquirere, non eſt ambigendum, quo potiſſimum beatiora euadere dijudicantur, hoc autem in fœlicitate repoſitum eſſe, iuxta Philoſophorum Principis placitum, hácque in in ipſis animi bonis reſidere, nempè in operationibus ſecundùm habitum virtutis in vita perfecta peritioribus receptum eſt, ſed nec iſta vllo pacto perfectè aſſequi poteſt, niſi externa bona nobis adminiculo ſint, hanc te conſequutum (abſit aſſentatio) omnes vno conſenſu fatentur, ſiquidem non ſolum virtutum omnium moralium integra cohors certatim in animo tuo, tanquam in tutiſſimo contubernio ſeſe recepit, ſed & intellectuales omnes illis comites te vnum inter cæteros ſpectabilem reddunt, mireque exornant, atque illuſtrant, ita enim ita profeciſti, vt inde non contemnenda ornamenta adeptus ſis. præſertim verò in iuris vtriuſque. peritia ita claris, vt inter Principis Italiæ Iuriſconſultos meritò enumereris, hincq. non modò Mantuani ciues, ſed & exteræ gentes vndique ad domum tuam, tanquàm ad ſacrum Tripodem, Apollinisq. oraculum conuolant, ac confluunt, reſponſa petentes. Has animi dotes, fortunæ, corporiſque bona ita conſociantur, vt meritò inter fœlices reputari queas. Quò etenim ad ſtemmatum nobilitatem pertinet, à clariſſima Burſata familia natales ducis, in qua olim maiores tui Ticini ſub Giordanorum nomine floruerunt, opibus affluentes, ac dignitatibus inſignes; quo loco anno 1360. Galatio ac Barnaba Vicecomitibus fratribus ſummo Mediolani Imperio potitis imperantibus, vigentibusq; Guelfa, ac Ghibellina factionibus, vniuerſam Italiam propemodum deuaſtantibus, fœdantibus, ac depopulantibus, maiores tui inimicorum potentiam, ac vim pertimeſcentes, recedere coacti ſunt; qua de re plurima pecunia collecta (ditiſſimi nanque erant) Auerrariam in ditione Bergomenſi petiere, quo loco recepti, ut facilius aduerſæ factionis inſidias effugerent, latere decreuerunt, itaque priori familiæ cognomine dimiſſo, inſignia quoque commutarunt, inde occaſionem nacti, quòd in coemendis prædijs, atque domibus conſtruendis plurimos nummos erogantes, quòd crumenas auro, atque argento onuſtas habere reputarentur, à loci popularibus Burſati vulgari vocabulo appellati ſunt, quod nomen ipſi minimè renuentes, inſignia nouæ familiæ titulo accommodantes, rubeam crumenam areæ albæ, atque luteæ deſignarunt; quod non ſolum ex varijs antiquis ſcripturis, publiciſq; documentis, ſed & ex marmoreis, æreiſq; inſculptionibus, inſcriptionibus, picturiſq; prædictæ familiæ inſignia, ac titulum præ ſe ferentibus, ac oſtendentibus, eodem in loco in hunc vſque diem conſpicere licet. Horum quidam Cremam, alij Veronam, Mantuam alij ſeſe receperunt,

ceperunt, qui omnes & familiæ inſignia, & titulum, vſque in hodiernum tempus ſeruarunt, etſi Veronæ degentes corrupta voce Borſi non amplius Burſati vocentur; mutuaq. temporum ſucceſſione affinitatem ſemper literis, alijſque beneuolentiæ ſymbolis quotidie coluerunt, ac obſeruarunt.

Ex ijs, qui Mantuanam ſedem ſibi delegerunt, tu oriundus nobilitatis claritate effulges, auumque habuiſti Ambroſium illum, cui ita fors arriſit, vt uſque ad nonageſimum annum viuidam ſenectutem ducere, ætatemque protrahere, ac eadem menſa ſecum diſcumbentes treſdecim ſui deſcendentes ad quartam vſque generationem intueri, diuinitus datum ſit. Ea quoque tu integra corporis valetudine uſus es, ac uirili elegantia conſpicuus incedis, ut in nullo naturam incuſare iure poſſis.

Quas uerò tibi non exiguas fortunas parentes dereliquere, ita tu in dies auxiſti, ut nunc uillis, domibus, gaza plurima, ac pulcra ſupellectile ditatus, tibi ipſi facilè in omnibus proſpicere valeas; ex quibus omnibus iure optimo fœlix (quantum fragilis hæc noſtra fert humanitas) dicendus ſis; quæ quidem fœlicitas vti externis omnibus pateat, quemadmodum & conciuibus noſtris expoſita eſt, indeque laudem, gloriam, & honores, quæ virtutis vera ſunt præmia, tibique debita conſequi poſſis, non eſt cur honeſtos hoſce labores tuos, iuris inquàm conſultationes ſupprimas, atque arcæ tineis deuorandas derelinquas, præſertim cum inde non parum publicæ hominum vtilitati proſpectum iri confidant doctiores omnes. Recorderis enim velim, Franciſce eruditiſſime, nos non ſolum nobis natos eſſe, ſed & ortus noſtri partem patriam ſibi vindicare, & partem amicos, eoque omnem vitæ noſtræ rationem tranſmittendam eſſe, vt magnam nominis noſtri famam, ex maximis in Rempublicam meritis collatis, poſteris relinquamus, nihilque eſſe ex omnibus rebus humanis præclarius, aut præſtantius, quàm de Republica benemereri, & omnia quę à nobis geruntur non ad noſtram vtilitatem, & commodum, ſed ad communem omnium ſalutem transferre. Quod ſi id te non mouet, moueat ſaltem, quòd ſapientiores omnes ſcripſere, honorem, ſcilicèt, eſſe præmium virtutis, huncque qui ſententijs bonorum, ac doctiſſimorum virorum adepti ſunt, hos honeſtos, & virtuoſos, honoratoſque videri, ſiquidem iucunda ea laus eſt, quæ ab iis proficiſcitur, qui ipſi in laude viuunt. Sed audio te exclamantem, nolle inanem gloriam ex librorum editione aucupari, idque ambitioſi non virtuoſi hominis munus eſſe dicentem. At memoriæ reuoces optarim, quòd gloria eſt ſolida quædam res, & expreſſa, non adumbrata, eaque eſt conſentiens laus bonorum, & incorrupta vox bene iudicantium de excellenti virtute, hæc virtuti reſonat, tanquam imago gloriæ, quæ, quia rectè factorum plerunque comes eſt, non eſt bonis viris repudianda. Non eſt, Franciſce mi, ea laus, quam ex laboribus tuis promereri potes, temeraria illa, atque inconſiderata, & plerunque peccatorum, vitiorumq; laudatrix fama pupularis, collecta ex inaniſſimis ſplendoris inſignibus, ſimulatione honeſtatis, veræ gloriæ formam, ac pulchritudinem corrumpens. Solidam veramque gloriam tu, Excellentiſſime frater, emereris, quam te improbare, renuereque fas non eſt. quia non ſatis eſt hominem dum vita frui licet gaudere, ſed & hanc ad poſteros migrare, poſt vitæ curiculum ſtudendum eſt. quandoquidem præſtantes viri nunquàm tanta conati eſſent, quæ ad poſteritatis memoriam pertinerent, ni animo vidiſſent, poſteritatem ad ſe pertinere poſſe, ſecus enim multò melius fuiſſet ocioſam ætatem, & quietam ſine vllo labore traducere, niſi animus erigens ſe poſteritati, ſemper ita proſpiceret, vt cum exceſſerit è vita, tum denique victurus ſit. quis nanque tantos labores diurnus, nocturnoſque & domi, & foris ſuſciperet, ſi ijſdem finibus gloriam ſuam quibus vitam eſſet terminaturus? Sed optimi cuiuſque animus maximè ad immortalem gloriam nititur, quæ ex omnibus virtutis præmijs ampliſſimum eſt præmium, quod vitæ breuitatem poſteritatis memoria conſolatur, hoc efficit: vt abſentes adſimus, mortui viuamus, ac denique ſeculorum omnium memoria vigeamus. Concludamus itaque vt leuitatis eſt inanem aucupari rumorem, ac omnes vmbras etiam falſæ gloriæ conſectari, ſic ignaui eſſe hominis, lucem, ſplendoremque fugientis, iuſtam gloriam, quæ eſt fructus veræ virtutis honeſtiſſimus, repudiare.

Animo recole, ac peruolue, eruditiſſime Burſate, miſeram vitæ noſtræ conditionem, qui ea lege nati ſumus, vt præter quàm quòd omnibus furtunæ telis propoſiti, & ad incertos ſubitorum periculorum, ac malorum caſus obiecti ſimus, perbreui vix dum confecto viuendi curriculo, quod perexiguum nobis natura circumſcripſit, moriamur. Quocirca hanc iure iniquiſſimam legem, & omnium animantium infœliciſſimum hominem dicere poſſemus, ni ſumma Dei prouidentia, ac benignitas hanc iniuriam corporis, ex illius interitu tribus immortalitatis generibus ſuſtuliſſet. quorum primum diuinitatis, alterum humanitatis, tertium & vltimum naturæ eſſe videtur. Diuinum illud eſt totum animæ, cum omni labe depoſita cœlum, vnde olim ducta eſt, repetit, vt æterna ibi vita, ac potiori perfruatur. Humanum, cum viuendi curſu bene cunfecto, præclaris rebus agendis poſt vitæ tempus noſtri memoriam nominis quàm maximè longam relinquamus. Naturale autem in ſobolis propagatione, & poſteritatis excellentia conſtat. Horum tu primò ſi vitam, moreſq; tuos Chriſtianiſſimè inſtitutos ſpectemus, potiturum haud difficile ſperandum. Iam tertium adeptus es, quandoquidem, te pulcra liberi prole parentem fecerunt, longaque nepotum ſeries viuit, in quibus poſt mortem, te ipſum ſuperſtitem futurum non dubitandum. Secundum pariter iam ma-

gna ex

gna ex parte lucratus es, quippe te in præclaris rebus obeundis tempus impendiſſe, magna ædificia, ruri præſertim à fundamentis erecta, & in urbe inſtaurata perbelle, abundeque teſtantur; & prior Conſiliorum tuorum liber, qui teſtimonio doctiſſimorum quorumcunque, qui poſt te ſcripſere, laudatiſſimus eſt, obliuionis ac edacis temporis iniuriam abs te arcere poterit. Age igitur, perge, ac ſecundum uolumen profer, aliaſque ingenij tui elucubrationes, fœturaſque pulchras deprome, præloque ſubijce, ut iam partam gloriam maiori ſtabilimento confirmes, poſteritatique tuis laboribus conſuluiſſe, quantum in te fuit oſtende, ac teſtatum relinquere. Nec te ab hoc inſtituto auertere debent (quod tu pertimeſcere videris) Typographorum ſcilicèt incuria, ac vecordia, qui priorem tuum librum ita innumeris mendis fœdatum, ac numerorum præſertim erratis deturpatum ediderе, vt inuidis quibuſdam, ac maleuolis animaduertendi, ac calumniandi anſam præbuerint, qui vndecunque occaſionem ſumentes, prædicare quandoque non deſiſtant, loca te, & authoritates adducere, quæ in citatis codicibus minimè reperiantur, qui tamen ſi diligentius libros prouoluiſſent, ac denuò legerent, impreſſorum errata facilè agnoſcent, nec temeritatis aut oſcitantiæ tibi alioquin viro omnium calculis ac ſuffragijs laudatiſſimo notam inurere tentaſſent. Nec te minus deterreat peſſimorum hominum deteſtandus mos, qui oblatrandi ſtudio perciti, varijs commentis, ac deliramentis aliorum labores, qualeſcunq; ſint, ſtomachantes, improbare non deſinunt. ingenij enim tui fructus huiuſmodi ſunt, vt per ſe ipſos horum inueteratæ malitiæ, ac imperitiæ occurrere facilè poſſint; ſed nec deerunt ſtudiorum cultores optimi, qui alacres veritatis ſtudio allecti, aduerſus horum venenatas obtrectationes alexipharmaca componant. obſtrepant quantumlibet blatcrones iſti, alienarum rerum cenſores inuidi, profectu contrabeſcentes alienorum nihilominus audacter ingenij tui ſapidiſſimos fructus, vniuerſæ Academiæ obtemperans, noſtrum communi matri, cuius & tu benemeritiſſimus alumnus es, & ad quam & laus tua ſpectat, alacri animo deprome, ſic enim illos inuidiæ tineam comedere, ac liuoris rubiginem ſubrodere, ſic ex tua gloria ſui pœnam, ex tui fœlicitate ſuam carnificinam lucrari videbis: ſic tu famæ tuæ, & poſteritati, ac Reipublicæ bene conſules, atque Academicos omnes hoc vnico beneficio tibi ſummopere deuincies, doctiſſimorumq; omnium animum conciliabis. Sin ſecus feceris, & quod omni precum genere à te expoſtulant, prætermiſeris, certò exiſtimato, ipſos te Academiæ deſertorem, ac perduellionis reum accuſaturos, demumq; iure meritò condemnaturos. Quod ſi me fuſius in laudum tuarum arena peruagaſſe (quæ tua eſt modeſtia) fortaſſe doles, & me increpas, ſimultatiſq; criminaris, quod tibi vt ſupra in prouerbio frigidam ſuffundere voluerim, ignoſces certè nullo negocio, ſi quas recenſui laudes tui genuinas agnoſces, quemadmodum & Academici omnes nemine excepto cognoſcunt, recipiunt, & probant. Tu interea vale, me ama, & imprime. Datum Marmiroli decimo Calendas Decembris, 1577.

Tui deditiſſimus, amantiſſimuſque

Marcellus Donatus
Academicus Secretus.

FRANCISCO BVRSATO

IVRISCONS. CELEBERRIMO

DOMINO SVO,

IMPEDITVS INVAGHITVS

De ſecundo Reſponſorum ſuorum volumine.

DVM zephiris blandum vernantia prata peragrant
Hyblææq; Thimum dum populantur Apes.
Aerij fingunt Mellis Celeſtia dona,
Quæ potuit Baucis grata parare Deis
Sic tu agilis fido veſtigans lumine leges
Hoc nunc maius opus munera rara paris.

Primus Idumæas referens tibi Mantua Palmas
Aeterno viuit nomine Virgilius.
Primus vera edens Reſponſa in luminis Auras
BVRSATVS *viuet magnus vbique diu.*

Exegit monimentum ære perennius
BVRSATVS *Patrijs Turribus altius;*
Quod non Ignis edax, non Aeuilo horrifer
Sternet, vel ſeries innumerabilis
Annorum; leuior aut fuga temporum.
Viuet perpetuo Nomine, ſed graui.
Ocni Mænia dum Mincius ambiet
Cycnis marmoreis nobilior fluens.
Princeps GONZIACVS, *Progenies Deûm*
Donec Iuſtitiam pectori feruido
Sacram, Religionemque animo colet.
Dicetur Tyberis qua Imperio potens
Et culta Eridanus pinguia proluit.
Qua Calpe & niueum iura fouet pecus,
Intonſamque gerit qua Cetius comam,
Extremi & Marini qua Oceanum ſecant;
Iuris certa magis quàm Tripodas Sacros,
BVRSATVM *dare reſponſa, age candida*
Quæſitam meritis ſume ſuperbiam
Aſtræa, huncque choros inter amabiles
Ponas, deus vbi nil mordeat inuidus.

Anthai

ANTHAEI CIZOLI MANTVANI LEGVM STVDIOSI, CARMEN.

PRISCA ſides vatum taceat præcepta canentum,
Scæuola quæ prompſit, tulit & quæ ſacra Sabinus,
Quæq; addit magnus Labeo, tum iura Quiritum.
Tot diſcuſſa viris, tantis quoque laudibus aucta
Numina falſa Deum ſileant, Oracula Phœbi
Irrita, quæ gentes priſcum luſere per æuum.
Namque magis docta, & multo matura labore
Dogmata veridici prodeunt oracula vatis
Minciadæ; nobis præſto eſt, nam Pythius alter
Conſilijs mentem firmans: animique dolores
Aequitate leuat, iuſtis quoque legibus arcet.

Huc læti veniant omnes, Oracula poſcant
BVRSATI, clarum quem gens petit accola Rheni,
Quique bibunt Tamari, rapidas qui Gangetis vndas,
Quos Scythia educit, mittit quos turbidus Iſter,
Qui gaudent Tigri, vel qui naſcuntur Ibero,
Aut qui delitias Nili mirantur ab vndis
Huius ad ambigui certatim limina currunt,
Et perplexa ſibi dirimunt ænignata quæque.
Vos quoque in amplexum concurrite, pandite dextras,
Ingenioque grauem vobis committite ratem.
Non ſic (polliceor) ludenda ænigmata Sphingis,
Non erit Oedipus, non hic reſponſa Sybillæ,
Neque pharetrati cantanda Cupidinis arma:
Sed nunc virtutis facies, ſimulacraque recti.
Conſilij monſtratur iter, monſtrantur & artes,
Vt placidam poſſit ſine crimine ducere vitam.
Ergo age conſultus iuris quicunque cauſas
Atque Charibdæas vndas qui ſcindere iuris
Optas, & citius ſecreta recludere legum,
Hunc adeas fontem, viridanti hoc paſcere Prato
BVRSATI aſſiduè gratus conſulta requiras.

Mantua Virgilio debet per ſæcula Muſis
Mæonio cantu facta ſuperba ſuo.
At tibi quos debet meritò virtutis honores
Auſoniæ ſplendor, præſidium atque decus?
Cuius ab Eois, extremos vſque Britannos
Laudibus innumeris fama ſuperſtes erit.

SILVII PONTEVICI, ANNEBIATI ACAD.

NON hic vana inſunt veterum reſponſa Deorum,
Sed quicquid veri reddere lingua poteſt:
Neſcit vana loqui BVRSATVS, nec ſciet vnquam
Cui verum vero ſemper ab ore cadit.

Mincius

MINCIVS LOQVITVR.

PASTOR *eram, longos dixi errores Melibæi;*
Mænaliaſque faces.
Dein Baccho, & proli tarde creſcentis Oliuæ,
Conueniatque Pali
Quæ cura, atque Apibus quanta experientia parcis,
Iam puer edocui.
Hinc Pace & bello qualem Regem decet eſſe.
Magno animo intonui.
Littora tum Cycnos niueos ad læta coegi,
Qui vaga Hamadryadum
Nomina in Aſtra ferant, infixi in lumina Solis
Pulchra, oculos, velut
Ales fulua Iouis. Domitas ad flumina Tarri
Perualidas Acies
Gallorum: raptoſque agros, Dominamque, faceſque,
Quas bene iunxit Amor.
Et quas dulcis hymen cecini; partuſque beatos
Virginis Ætheree.
Vni cui ſuperi vitam ſine labe dedere
Ducere ad vſque rogos.
Aſtræam nixus demum deducere Cœlo.
Iurgia longa Fori
Frangere, quæ poſſet certaſque vias aperire;
Hoc opus ipſe breui
Perfeci, relegas Reſponſa hæc omnia, Phœbi
Vera magis Tripode.
Quid nam admiraris? maiora his ſpondeo quando
Relligio hic colitur.

IN EVNDEM.

BVRSATI *facies vt pulchra eſt, mens quoque pulchra,*
Conſilium hic quærens triſte nihil metuas.
Diuini humanique vt nota ſcientia iuris:
Sic lites montis illius effugies.
Nec magis inuenies Phœbi reſponſa fuiſſe
Vera huius, vatum aut vera fuiſſe magis.

FRANCISCO BVRSATO PATRI
Hercules filius obſequentiſs. duodecim annorum.

TE *ſpecimen legum* BVRSATE *ad maxima natum,*
Et blando & læto lumine conſpicio.
Perge benigne pater tibi dico fauente Minerua,
Conciliaturus maxima quæque tibi.
Nanque decus, nomenque tuum, laudeſque manebunt,
Magnaque BVRSATIS *gloria ſemper erit.*

Hpas

Ηρακλέος ὑοῦ.

Ει σὺ θέλεις τῶν νόμων ξυνιέντα γενέσθαι
Συντάξεις παιδὸς ἐμεῖο Βουρσάτ' ἀναλέγων.
Παντοκράτορα θεὸν αὐτὸς ἐγὼ λίσσομαι αἰεί
Οἷς κεῖμοι δοίη τοῦ παιδὸς ἴχνι' ἕπεσθαι.

BAPTISTAE MVNARINI

Epigramma.

TETHYOS *undiuaga dum ſurget ab æquore Trois*
Tithoni lato fulgidus orbe leuir:
Dum fuerit cunctis, Neptunia curſus in arua
Amnibus, & cancer octipes omnis erit,
Sydera BVRSATE *excelſo tu uertice tanges,*
Et tua perpetuo fama ſuperſtes erit.
Nam modo, nam per te diuina Palladis arte
Ad leges cupidis eſt uia ſtrata uiris.
Nectaris & tua iam ſtillant dulcedine ſcripta,
Et reddunt Ocni mænia clara Ducis.

PETRI IOANNIS TONELLI

Epigramma in laudem Authoris.

TOLLITVR *ad cæli ſublimia fama Maronis*
Vates qui cecinit paſcua, rura, Duces.
Tollitur ad ſuperos BVRSATI *fama penates*
Dum canit Aſtrææ grandia facta Deæ.
Mantua Virgilio, BVRSATO *Mantua mater:*
Par decus hinc, illinc Mincius amnis habet.
Grandius hinc forſan. Librorum nulla tuorum
Commoda BVRSATE *lingua referre ualet.*
Paſcua, rura, Duces debent exculta Maroni:
Debent reſponſis plus tibi tuta tuis.
Cuncta tibi debent uir conſultiſſime legum;
Ipſe tua creſcit Iuſtinianus ope.

INDEX LOCVPLETISSIMVS MATERIARVM, DECISIONVM, QVAESTIONVM MEMORABILIVM,

Communium opinionum vnico aſteriſco, vel hac * ſtellula, Communiorum verò * * duabus annotatarum, ac omnium quæ in ſecundo libro Reſponſorum,

FRANCISCI BVRSATI I. C. MANTVANI CONTINENTVR,

Ad laboris leuamen, ac ſtudioſorum vtilitatem per eundemmet Authorem alphabetica ſerie collectus, & concinnatus.

A

ABLATIVVM abſolutum meram conditionem importat.conſi.155.num.4.fol. 138

Abſentes damnantur etiam ex veris probationibus, cũ ſint citati, & tunc in illorum bonis fit executio. conſi.169.num.7.folio 187

* *Abſenti acquiritur, ſi de contractu ſcientiã habeat, ex*cõ.conſ.205.num. 11.folio 328*

Abſenti acquiritur actio vtilis citra ceſſionem ex pacto incontinenti donationi irreuocabili appoſito. ibid.num.8

Abſolutoria in dubio, etiam in torquendo, magis quàm condemnatoria ſequi debet, conſ.146.num.4.fol. 101

Abſolutio criminalis pro nunc, non eſt abſolutio ſimplex.conſ.155 num.11 folio 139

Abſoluitur reus, qui confitetur delictum, ſi delictum verificari * *non poteſt, ex * communi. conſ.201.num.32.fol.303*

Acceptatione oblatio reſoluitur. conſ.196.nu.28.fol.281

Acceptatione vnius ex plurib. coniunctis, reſpectu eiuſdẽ cauſæ ſicut ex ſolutione, liberantur omnes.conſ.176.nu.38. folio 210

Acceſſorium voluntarium & neceſſarium differunt.conſil.203. num. 24

Accidentale dicitur, quod poteſt adeſſe & abeſſe, citra ſubiecti corruptionem. conſ.173.nu.77.f.202

Accidentalis qualitas potentior naturali perfertur. conſil.148. num 44.fol. 109

Accipienti feudum magis, quàm domino conſulitur, in feudo hereditario. conſ.168.num.41.fol.186

Accuſatus de diuerſis criminibus, ſed nondum condemnatus in ciuilibus à teſtimonio non repellitur. conſ.153.nu.15.f.135

Acquieſcens & patiens dicitur mandare. conſ.139.nu.28.f.81

Acquirens ſecundò, cui res tradita fuerit, præfertur primo acquirenti.conſ.144.nu.23.fallit quando in primo inſtrumento adeſt clauſula conſtituti. num.24.folio 98

Acquiſitio facta pro ſe & hæredibus ſuis, & ad tutelam dotium vxoris, & de ipſius pecunijs facit ceſſare ſuſpicionem vſurarum. conſ.144.num.20.folio 98

Acquiſitio feudi intellecta pro hæredibus, eſt vtilior recipienti & antecedenti. conſ.148.nu.22.folio 108

Acquiſitio eſt augmentum patrimonij, quod ex titulo lucratiuo non lucroſo prouenit. conſ.149.nu 2.f.110

Acquiſitio et emptio pro perſona nominãda fieri poteſt.ibi.n.17

Acquiro, verbum generale eſt aptum quandoque quoſcunque contractus comprehendere. ibi.nu.6. & quare nu.ſeq.

Acquiri poteſt per alium contractum, quàm per emptionem, ibi. num.58

Acta in prima inſtantia facta ſunt partibus communia, & vt publica fidem faciunt. conſ.145.nu 63.4.& ſeq f.99

Acta per appellatum producta, etiam cum proteſtatione, niſi in quantum pro ſe faciunt, contra ipſum probant. ibid.numer.7

Acta producens non poteſt facere, quominus ipſis contra eum fides adhibeatur. ibid.num.8

Acta, ſi producantur, fidẽ faciunt, & alterum iuuant. ibidem.nume.54

Acta ſine proteſtatione in parte & partibus producta efficiunt communia, & nemini denegari debent. ibid.num.36.fol. 100

Acta coram eorum Iudice inter eaſdem perſonas confecta regulariter probant. ibidem, nu. 41. fallit nu.ſeq.

Acta etiam coram eodem Iudice inter eaſdem perſonas confecta, niſi a parte reproducantur, non probant. ibid.num.42

Acta notorium inducunt. conſ.182.num.12.folio 233

Actio nulla in commiſſum datur hæredi vel contra hæredem, * *data ſcientia feudi & commiſſi, ſaltem præſumptiuè, ex* * *communi. conſ.127.nu.88.fol.18*

Actio ſi conceditur, multo magis retentio. conſ.128.nume. 20

Actio non tribuitur alicui ex actu præſupponente aliquid aliud fieri. ibidem,nu.29

Actio vtilis acquiritur filijs, quibus vti hæredibus ſtipulatur. conſi.137.nu.51.fol.73

Actio datur contra illum, qui ſequeſtrari fecerit rem, quæ recuperari non poteſt. conſ.139.nu.14 fol.81

Actio non competit non adimplenti ex parte ſua id, quod debet, ibidem,nu.39.fol.82

Actio datur contra procurantem doloſè ſequeſtrum, ſi creditor non ſit, & res ſequeſtrata pereat. ibid. nu.80.fol.83

Actio de dolo in ſubſidium contra ſequeſtrum fieri facientem, ſi aduerſarius eſt: nam prius contra ipſum excuſſio fieri debet, ibid.nu.81

Actio non impeditur omiſſa exceptione, ne exceptio omiſſa replicatione. conſ.140.nu.35.folio 68

Actio perſonalis quæſita ex promiſſione hominis non tollitur, niſi * ſpacio 30.an.ex * communi. conſi. 143.nu.38.folio 94

Actio in rem ex promiſſione de vendendo non competit, ſed ſolum actio in perſonam. conſ.144.nu.27.folio 98

Actio ex contractu non competit, niſi promiſſa omnia in eo adimpleta fuerint. ibid.nu.29

Actio negotiorum geſtorum & ex iudicio diuiſorio competit ei, qui venditionem rei propriæ nomine ſuo factam ratam habet ad conſequendum pretium in vtilitatem vendentis conuerſum. conſ.127.nu.8.folio 165

Actio oritur ex contractu, in quo laudum includitur, non ex laudo, etiam quòd fuiſſet nullum. conſilio. 176. numero. 2.folio 209

Actio vbi in totum extinguitur, euicta parte non agitur ad totum. ibid.num.37.folio 210

Actio competit, & iudicium procedit parte non opponente de die ſolutionis non maturo, licet Iudex diem in ſententia referret. conſ.184.nu.64.folio 242

Actio neceſſaria eſt: vt quis agat. conſ.193.nume.14.folio 269

Actio quanti minoris datur pro toto, ſi emptor non fuiſſet empturus rem ſine qualitate oſtenſa.conſil.194.numero.31. folio 275

Actio non datur aliquo non implenti pro parte ſua prius. conſil. 169.num.12.folio 280

Actio pro dote filiæ etiam abſenti acquiritur patre ſtipulante. conſi.215.num.1.fol.349

Actione vna intentata alia perimitur, & electa vna via pro contractus validitate, alia ipſius reſciſſiua ceſſat.conſ.163.nu.15. folio 168

Actor ſeparat poſſeſſorium à petitorio in omni parte iudicij, ex * communi,* vbi ſeparatim deducuntur.conſ.129.num.34.folio 29

Actor fundans ſe in inſtrumento ſolenni agere poteſt ad rem vſque ad triginta ann.de iure communi.conſilio 144.nume.7.folio 97

Actores conſtituuntur à tutoribus & curatoribus minorum.conſi.223.num.2.folio 374

Actoris intereſt plures actiones habere.conſ.143.num.1.fol.93

Actus a non habente poteſtatem geſtus eſt nullus, & pro nullo reputatur. conſ.133.nu.13.fol.54

Actus factus à falſis tutoribus & adminiſtratoribus, quamuis tenderent in vtilitatem minoris, approbari tamen non poſſunt ſi ante eorum ad finem ex aduerſo opponatur nullitas, vel tendunt in tertij præiudicium. conſ.eod.nu.20

Actus tutoris extra iudicium factus, per quem delictum apertum eſt, non nocet pupillo, nec ipſe pœnam incurrit.conſ.135. num.18.ſecus eſt nu.ſeq.ex * communi.fol.61

Actus inferentes præparatorium adulterij illud probant. conſil. 218.num.3.folio 364

Actus tacitam inducentes ſocietatem, ſunt omnino probandi. conſi.220.nu.3.folio 367

Actus nullus redditur, ſi aliter quàm in citatione continetur, expediatur. conſ.225.nu.76.folio 385

Actus omnis impediens factionem teſtamenti non improbari debet. conſ.136.nu.118.folio 68

Actus auferens omnimodā teſtamenti factionem improbatur. ibi. num.118

Actus, qui non ſit ſimpliciter & abſolutè de genere prohibitorum, non includit dolum, vel voluntatem maleficij, niſi probetur. ibid.num.41.folio 89

Actus regulari debet ab ea cauſa, quæ producit obligationem.conſi.151.nu.106.fol.126

Actus duo cum concurſu decennij requiruntur ad probandum, quem eſſe ſolitum fœnerari.conſ.153.nu.39.& qualiter procedat, num.ſeq.folio 136

Actus donandi & priuilegiandi in ſuprema Principis auctoritate reſidet. conſ.156.num.2.fol.140

Actus voluntarius quomodo cognoſcatur. conſ.159.nu.9

Actus humani rectè conſiſtunt poteſtate, voluntate & iuſta cauſa. conſ.162.nu.10.f.165

Actus fraudulenter factus ipſo iure valet, ſed reuocari debet.conſi.165.num.15.fol.174

Actus quando ex vtilitate principali ſuſtineatur, licet in alium verſatur odium. ibid.num.43.folio 176

Actus in præſcriptione feudi, vel illius iurium debent fieri à dominus, vel alijs ad id ſpecialiter deputatis.ibidem,numer. 66. folio 177

Actus principalis ratificari non poteſt, ſi onus actui annexum, & conditio reijciatur, dummodo vitium & dolus gerentis abſit.conſ.172.nu.18.fol.196

Actus ex defectu poteſtatis efficitur, ipſo iure nullus, adeo vt impugnari poſſit ab eo, qui illum fecit.conſilio 173.numero.15.folio 199

Actus determinatur ſecundum cauſam, ob quam geritur. conſil. 174.nn.29.fol.206

Actus cenſetur nullus ipſo iure: cum ſtatutum diſpoſitioni reſiſtat, & perſonas coniugum inhabilitet.conſil.189.nume. 11. folio 256

Actus omnis perit: cum quid fuerit omiſſum, quod requiritur de forma: nam in dubio cenſetur ſubſtantialis. conſil. 200. nume. 112.cum ſeq.folio 299

Actum gerens in præſentia illorum, quorum intereſt, omnem culpam & dolum excludit. conſ.193.nu.25.f. 269

Actu à lege permiſſo, omnia, ex quibus ad permiſſum peruenitur conceſſa cenſentur. conſ.141.nn.15.fol.88

Actuum repetitio operatur: vt procurator legitimè actus feciſſe dicatur, & maximè cum ita præſumendo, Principis actus ſuſtinetur. conſ. 150.nu.90.fol.117

Aditio hæreditatis in veritate nititur. conſ. 195.n.20.f.279

Adiudicatio in re æſtimatione maior vero credito non reſcinditur, ** ſi tantum ſit petitum creditum verum, ex ** crebriori. conſi.184.num.38.folio 280

Adiuncti ratione multa admittuntur, quæ aliter non admitterentur.conſ.176.nu.46.folio 211

Adminiſtrans negotia aliena ad quę teneatur. conſi.133.nume. 45.folio 56

Adminiſtrans bona Principis & effectus diues, non præſumitur magis ex pecunia Principis acquirere quàm ex alijs extorſionibus. conſi.209.num.28 folio 336

Adminiſtratio ei competit, cui acquiritur vſusfructus.conſi.133 num.59.fol.56

Adminiſtratio penes vnum beneficij, & penes alium beneficium eſſe poteſt.conſ.178.nu.37.fol.217

Adminiſtratione & bonorum poſſeſſione non priuatur hæres in lucem proditus, pendente tempore, quo ſibi ſtatuitur ad deliberandum. conſi.133.nu.4.fol.54

Adminiſtrator quilibet & procurator de neglectis per eum & eius officiales tenetur. conſi.193.num.1.f.268

Adminiſtrator ex mala electione obligatur: cum nomine abſentis aliquid recipiat. ibid.num.42.folio 270

Adminiſtrator & tutor iudicatur, ille, cuius cuſtodiæ & gubernio commiſſa ſunt bona per teſtatorem, etiam quòd id non ſit * expreſſum, ex * communi. conſi.133.nu.46.folio 56

Adminiſtratori legitimo Principis qualibet obedientia debetur. conſi.147.nn.3.folio 103

Adulterium, ſtuprum & ſimilia difficilis probationis directò pro * bari nequeunt, ex * communi. conſ.218.nn.1.folio 364

Adulterium impropriè dicitur iure canonico: cum alter coniunx à fide præſtita recedit. ibidem,nn.16.folio 365

Aduocatus emptor repetit ſuccumbens à venditore expenſas, quas in alio aduocato feciſſet, ſi hæc clauſula, promiſit expenſas &c. addita fuiſſet. conſ.184.nu.28.folio 239

Aedificium cedit ſolo Eccleſiæ & ſolum ædificio conſtructo & bonis Eccleſiæ. conſ. 178.nu.16.folio 216

Aequalitas in iudicijs ſeruatur. conſ.129.nu.25.fol.28

Aequalitas inter filios ſeruanda. conſ.164.nu.21.fol. 171

Aequalitas inter fratres eſt ſeruanda, prout ad hoc lex hortatur patres ac cæteros omnes. conſ.173.nu.33.fol.200

Aequa-

* Aequalitas in legatis ſimilibus ſeruari debet, ex * dicto communi. conſ.189.nu.95.folio 258

Aequalitatis ſeruandæ cauſa ſolet fieri qualibet interpretatio. conſi.150.num.10.folio 188

Aequiparatio facti ceſſat ad ius dubium, vbi non eſt probabile vel obſcurum. conſ.129.nu.55.folio 31

Aes alienum minoris inſtare debet: vt fiat alienatio, conſil. 158. num.25.folio 148

Aes alienum ante omnia detrahitur. conſ.164.nu.2.f.170

Aes alienum minuit legata & legitimam. conſi.167.num.45.folio 183

Aeſtimatio pro re permutanda interueniens permutationem in emptionem commutat. conſ.149.num.31.fol.111

Aeſtimatione melioramentorum bonorum fideicommiſſi attenditur ad incommodum hæredis detrahentis, quando impenſa eſt minor quàm æſtimatio. conſ.151.nu. 140.folio 128

Aeſtimatio emphyteuſis debetur monaſterio, ſi res non debeatur cum illam conſequi, & intra annum vendere poſſit. conſi.199 num.31. Quod procedit: vt infra de conſuetudine, num.44. folio 293

Aeſtimatio attenditur, vbi res deſinit, vel conſumitur. ibidem, num.36.folio 292

Aeſtimatio debetur eccleſiæ, ſi ei legetur, vel donetur emphyteuſis, ſecus ſi per viam ingreſſus alicuius ſit iure vniuerſali, ibidem, nu.39

Aeſtimatio vbi conſideratur, illa eſt in obligatione. ibidem, nume. 46.folio 293

* Aeſtimatio non debetur in emphyteuſi eccleſia relicta, ex * communi. ibid.nu.53.folio 194

Aeſtimator partis contra ipſam valorem rei probat, & eo magis ſi duo concorditer à partibus electi id faciant. conſ.184.nu. 7.folio 283

Aeſtimatores vice arbitratorum funguntur; à quorum ſententia non appellatur, ſed tantũ petitur reductio boni viri. ibi.nu.10

Aetas perfecta quæ dicatur. conſi.133.num.52. folio 56

Aetas annorum 14. tam iure Cæſareo quam Pontificio requiritur in maſculo ad hoc: vt ſit idoneus matrimonio. conſil.151. num.75.fol.124

* Affectus in crimine læſæ Maieſtatis punitur, ſicut effectus, ex * communi. conſ.147.num.25.fol.104

Affinis à teſtificando repellitur. conſ.175. nu. 27.fol.207

Affirmans, quẽ eſſe vſurarium, tenetur id legitimè probare, maximè in criminalibus, conſ.135.nu.13.folio 61

Agens nomine alieno puniri ipſe non debet. conſ.135.n.20.f.61

Agens reintegranda probat ſuam antiquiorem, & aduerſarij iuniorem, ex * communi. * conſ.140.num.1.folio 84

Agens ad caducitatem ex lapſu temporis inueſtituræ, quæ vt odioſa eſt reſtringenda, probare debet clarè, ipſam caducitatem incurſam eſſe, omniaque ex parte ſua adimpleuiſſe, ex * * communi. conſi.143.nu.30.folio 94

Agens ſine actione repellitur. conſ.160.num.37.fol.154

Agens remedio, vti poſſidetis, tenetur probare ſuam poſſeſſionẽ, etiam tempore litis conteſtatæ, & aduerſarij turbationem; conſ.190.nu.1.fol.260

Aggeres facti ex conſenſu & participatione dominorum, prædia vicina poſſidentium, cenſentur facti iure familiaritatis & precariò. conſi.156.nu.43.folio 141

Aggerum fluminum conſtructio vtiliſſima, conſi. 186. nume.2. folio 246

Agnatus maſculus in dubio, quando vocatus eſt, proximior de domo in gradu excludit fœminam, conſ.157.nu 56.fol.145

Agnati dicuntur contra filiam legitimi contradictores, vbi incontinenti de illorum iure docent, ex * communi, conſi. 129. nu. * 64.folio 32

Agnati non ſunt nominandi in legitimatione, vbi filius cum patris aſſenſu legitimatur. ibidem, nume.70. nec citandi excom-** munioris, num.96.folio 33.

Agnati vſque ad quartum gradum vnà cum filijs excluduntur à feudo amiſſo ob delictum vaſalli commiſſum extra perſonam ** domini ex ** communiori, licèt ex vna communi non excludantur, ſed deſcendentes tantùm. conſ.148.nu.7.folio 106

Agnati ſunt pater & frater, non obſtante emancipatione. conſil. 208.nu.2.folio 331

Aggreſſorem aliquem fuiſſe, vnico teſte fiſci probatur. conſ. 154. num.14.folio 137

Alciati ac Simonetæ lapſus, dum nolunt rem certam per viam ſucceſſionis dari poſſe, niſi mediante donatione vel contractu. conſ.136.num.43.folio 67

Alciati dictum in conſ 114. reprehenditur licet de magis communi atteſtetur. ibi.nu.96.& quare num.ſeq.folio 68

* Alienata per hæredes primo loco in quartas imputantur ex * communi, quod procedit etiam, quòd alienata eſſent voluntariè & per viam ſimplicis donationis. conſ.151.nu.85.f.125

Alienatio dici non poteſt, ſed mera præcedentis conceſſionis executio, cum eccleſia rem infeudari ſolitam ſibi deuolutam conce-* dit alicui ſine vlla ſolennitate, ex * communi. conſi.127.num. 77.folio 17

Alienatio vtilis dominij fieri poteſt per eccleſiam abſque ſolennitatibus in alienationibus fieri ſolitis, licèt aliàs in alienatione directi & vtilis dominij, ſimul nec etiam ex conſuetudine * remitti poſſint, ex * communi. ibid.nu.121.folio 20

Alienatio filio ad tempus prohibetur, etiam in legitima & Tre-** bellianica, ex ** communiori. conſ.140.nu.10.fol.84

Alienatio & ſubinfeudatio qualiter inter ſe differant. conſ.150. num.68 folio 116

Alienatio, quando fit pro vtilitate hæreditatis, non poteſt grauato imputari in quartam, ibi.nu.12. quod intellige, vt nu.137

Alienatio commenſuratur cum cauſa, propter quam eſt licita, vbi aliàs prohiberetur. ibid.nu.134.folio 127

Alienatio facta ſecundum mentem fideicommittentis non retractatur, ibi.nu.135. quod intellige, vt ibi.

Alienatio neceſſaria admittitur in minore ſine decreto. conſ.158 nu.22.folio 148

Alienatio ciuium non fit in æquiparem, niſi de ciuium conſenſu, * ex * communi, conſ.160.nu.3.f.152

Alienatio Principis in maximam ſtatus diminutionem reuocatur, licet in vim contractus oneroſi fuerit facta. ibidem, nu. 35.folio 154

* Alienatio vaſallorum, caſtrorum, & iuriſdictionis licita eſt, ſi mo-** dica læſio reſultet ſucceſſori in principatu ex ** communiori ibid.nu.80.folio 158

Alienatio non dicitur, vbi fit reſeruatio directi & ſuperioritatis Domini. ibid.nu.85.& 88

Alienatio fraudoloſa ex teſtib. probatur. conſ.165.nu.32.f. 175

Alienatio facta adhibitio aſſenſu Domini redditur nulla, deficiente aſſenſu. ibid.nu.46.f.176

Alienatio feudi ſine aſſenſu Domini corruit, ipſo Domino ſic de-* clarante, ex * communi. conſ.173.nu.81.folio 202

Alienatio fideicommiſſi pro dotis reſtitutione fit ad perpetuam * ſubſtitutorum excluſionem, ex * cõi. conſi.180.nu.15.fo. 223

Alienatio fideicommiſſi fit tantùm in ſubſidium aliorum bono-* rum, ex * communi. ibid.num.20

* Alienatio fideicommiſſi etiam antiquitus prohibebatur, ex * communi. ibid.nu.47.folio 225

Alienatione rei obnoxiæ ex inueſtitura permiſſa, intelligitur quo ad aſſenſum tantum non cætera, quæ omnia ſeruari debent, & laudemium ſolui. conſ.137.nu.21.folio 71

Alienationis prohibitio non comprehendit alienationem, quæ non eſt contra rationem teſtatoris. conſ.151.nu.11.fol.121

Alienationem prohibere aliud eſt extra familiam aliud prohibere ne alienetur in aliquas perſonas, præterquàm ſuas. conſ. 157. nu.37.folio 144

Alienationis prohibitio dicitur realis, licet verba ſint directa ad perſonam, quando adeſt ratio: vt bona remaneant in totum in familia. conſ.173.nu.2.f. 198

Alienatione partis feudi vel emphyteuſis eccleſia ſequuta in aliquem ex conſortib. totum feudum vel emphyteuſis eo mortuo reuertitur ad cohæredes. ibi.n.8. quod procedit, vt infra nu.57

Alienationes fideicommiſſi iure Codicis ſunt prohibita. conſ.180. num.2.folio 222

Alienatio rei fideicommiſſariæ tenet, viuo alienante, at ipſo decedente, vel conditione verificata annihilatur. conſil. 221 nume. 28. folio 371
Alienationes, quæ fieri poſſunt ſine Domini aſſenſu, vel cum clauſula, ab habita & c. ſtatim tamen factæ debent Domino notificari. & illi laudemia ſolui. conſ. 181. nu. 15 fol. 229
Alienans rem prohibitam alienari ſub prætextu vtilitatis, an grauato præiudicet in quarta. conſ. 151. nu. 137. f. 127
Alienans pro meliorando vel debito ex ſoluendo, pretium in tales cauſas conuertere debet, quatenus hæc melioratio & æs alienum requirat. ibid. nu. 138. fol. 128
Alienans feudum nunquam contra alienationem venire poteſt. conſi. 173. nu. 82. folio 202
Alienare prohibetur prælatus bona, quæ tantùm ſunt de menſa. conſ. 127 nu. 108. folio 19
Alienari non poſſunt bona filij citra aſſenſum patris, etiam quòd pater in eis non habeas vſumfructum, vbi ratio aſſignatur. conſi. 133. nu. 36. folio 55
Alienari poteſt ſine licentia res conceſſa pro quibuſcunque hæredibus. conſ. 137. nu. 47. folio 72
Alienari non poſſunt res reſtitutioni ſuppoſita per hæredes, niſi voluntariè. conſi. 151. nu. 98. fol. 126
Alienari poſſunt caſtra & feuda, ſi id contractum ſit. conſ. 160. num. 83. folio 158
Alimenta, ſeu intereſſe dotis non taxantur minus quinque pro ſingulis centum. conſ. 132. nu. 5. folio 48
*Alimenta in domo grauati præſtantur, fortius ſi id teſtator mandat, ex * communi.* conſ. 210. nu. 1. fallit vt infra. fol. 337 *
Alimenta ſimpliciter legata extra domum grauati debentur. ibi. num. 6
*Alimenta petuntur extra domum, vbi aliquo modo ſtat per grauatum, vel cauſa eſt impedimenti non præſtationis in domo, ex * communi.* ibid. num. 9 *
Alimenta debita ex lege debentur, etſi præterita. ibid. nu. 10
Alius pro alio in vniuerſitate promittere nequit. conſil. 159. nu. 18. folio 150
Allegans, donationem reuocari poſſe, id probare tenetur. conſil. 126. nu. 139 folio 69
Allegans vectigalia noua, atque nouationem gabellarum, illam manifeſtè probare debet. conſi. 190. nu. 4. folio 260
Allegant i conſuetudinem, quæ facti eſt, eam probare debet. conſ. 171. nu. 50 folio 194
*Allegant i bona adeſſe, ex quibus dos ſolui poteſt extro fideicommiſſum, onus probandi incumbit, ex * communi. conſi. 180. nu. 22. folio 223* *
Allegant i errorem in feudis onus probandi incumbit: cum ſimplex authentico & vltima renouatio probet. conſ. 150. nume. 11. folio 114
Allegant i, quem non duxiſſe vxorem intra ſtatutum tempus, incumbit onus probandi. conſ. 155 nu. 58. fol. 123
Allegant i melioramẽta onus probandi incũbit. ibi. n. 139. fo. 128
Allegant i iracundiam, ſuggeſtionem & errorem incumbit onus probandi. conſi. 213. num. 32. ſimiliter allegant i fraudem. conſ. 165. nu. 3. folio 173
*Allocutio Domini ad aurem ſerui, ſequuto homicidio, mandatum indicat, ex ** communiori, conſ. 216. nu. 30. tribus tamen concurrentibus, nu. 83. fol. 354* **
Alteratio in ſubinfeudatione non præſumitur, niſi probetur. conſi. 150. nu. 57. folio 116
Alternatiua menſium Epiſcopis conceſſa primo per Paulum II. anno 1470. & reſidentibus demum confirmata à Leone X. anno 1514. conſ. 126. nu. 101. fol. 10
*Altiorem ne requirat indaginem, hoc Iudicis arbitrio remitti, ex communi.** conſ. 129. nu. 71. folio 33 *
Ambulatoria eſt hominis voluntas vſque ad mortem. conſilio 135. nu. 76.
Amicitia in dubio præſumitur. conſ. 146. num. 15. folio 102
Amicus non agit contro amicum doloſè. conſ. 192. nu. 14. f. 265
Amiſſio libri rationum probanda eſt, non tamen per iuramentum adminiſtrantis. conſ. 130. nu. 8. folio 36
Amor nullus vincit paternum. conſ. 133. nu. 54. folio 56
Animus ex quibus bonus dignoſcatur. conſ. 146. nu. 16. fol. 102
Animus ab initio emendi & vendendi in contractibus adfuiſſe, probatur ex coniecturis. conſ. 153. nu. 19. folio 135
Annatæ ſecundùm Gallos prætextu belli ſacri vltramarini inuentæ, licèt falſum: quia conceſſæ exemplo decimarum beneficiorum, quæ concedebantur pro bellis, & ſimilibus cauſis. conſil. 126. num. 69. folio 8
Annatæ: quia medios fructus tantùm continent, a quibuſdam mediæ annatæ nuncupantur. ibid. num. 47
Annatas fuiſſe tempore concilij Viennenſis & ante, error eſt. ibid. num. 71
Annatas ſeu primos fructus ſolui Cameræ ſtatuit Bonifacius Nonus anno 1389. ibid. num. 73
Annatas non ſoluentes puniuntur diuerſis conſtitutionibus. ibid. num. 87
*Annus & dies ad petendam inueſtituram non reſtringitur per Dominum ex * communi.* conſ. 225. nu. 168. fol. 392 *
Anni decem in maſculo, ad obliuionem inducendam, conſiderantur. conſ. 143. nu. 50. f. 95
*Annua ſolutio onus reale denotans propriæ feudi naturæ repugnat, ex ** magis communi.* conſ. 127. nu. 18. fol. 14 **
Annuæ quantitatis præſtatio magis emphyteuſim ſapit, quàm feudum. ibid. nu. 124. fol. 21
Annotatio in libro Archiui ſcientiam præſumi facit. conſilio 174 num. 15. folio 204
*Antiquum redditur feudum: cum ex cauſa veteri creditur, ex communi.** conſ. 225. nu. 92. folio 386 *
Apocarum & ſcripturarũ identitas ex cauſa & quantitate inducitur. conſ. 182. nu. 28. fo. 233
Apoſtata & viuens extra clauſtra monaſterij ſui non eſt in teſtem admittendus. conſ. 153. nu. 11. folio 135
Apparitores ſunt, qui ſtant penes Iudicem: vt comparentes aſtringant. conſ. 152. nu. 2. fol. 129
Appellatio communis eſt, & eam exercet tam appellatus quàm appellans. conſ. 145. num. 1. quod qualiter intelligatur num. 31 folio 99
Appellatio limitato aduerſario non prodeſt. ibi. nu. 21. folio 100
Appellatio ab vno capite ſententiæ non prodeſt quoad alia ſeparata. conſ. 176. num. 47. fo. 211
Appellatio ſuſpendit totum iudicatum, etſi in parte eſſe conformis ſententia cum alijs. conſi. 219. nu. 12. fol. 366
Appellatio communis non prodeſt alteri, cum dicitur, quatenus contra ſe eſt. ibid. num. 48
Appellatio in tortura inferenda ante factum admittitur, contra regulam iuris. conſ. 201. nu. 106. folio 311
Appellatio ſuſpendit pronunciatum. conſ. 155. nume. 2. fol. 138
*Appellatio in crimine læſæ Maieſtatis admittitur, vbi non tractetur de duce rebellium, vel delicto notorio, ex * communi. conſ. 225 nu. 131. folio 389* *
Appellatio reijcitur, vbi contumacia vera, & probatio delicti per teſtes concurrant. ibid. nu. 134
*Appellatio denegatur vero contumaci, qui non compares, & paret ſimul, ex * communi.* ibid. num. 137 *
* *Appellatio ad ſanctiſſimum Dominum fit omiſſo medio, ex * communi.* ibid. num. 199
* *Appellatione pendente geſta & facta nulla ſunt, ex * communi, etiam ſi non eſſent admiſſa.* ibid. num. 139
*Appellatione filiorum non veniunt nepotes, quando filij ſunt nominati proprio & ſpecifico nomine, ex * communi, conſi. 128. num. 26. folio 24* *
Appellationis vice fungitur reductio ad arbitrium boni viri, conſilio 184. num. 11. fol. 238
Appellans, qui aliàs admitti non poterat, admittitur ex appellati perſona. conſ. 145. num. 2. folio 99
Appellans ſententiam latam impugnans tenetur cauſam iuſtificare, cauſaſque grauaminis probare. ibid. num. 12
Appellans licèt in prima inſtantia fuerit reus, in appellatione fit actor. ibid. num. 13
Appellans dicitur quaſi actor originarius, ideo ſi per modum abnega-

abnegatiuum appellat, tenetur exhibere omnia acta prima inſtantiæ. ibi.nu.15

Appellans tenetur probare formaliter omnia ea, ſine quibus nõ poteſt ius habere, etiam quòd partẽ ipſorum tantum habeat. ibid.num.19

Appellans tenetur probare appellationem in tempore factam fuiſſe, licet appellatus inſtet, malè appellatum eſſe. ibi. nu.20

Appellans poteſt ſententiam, quatenus pro ſe facit, approbare, & quatenus contra ſe appellare. ibi.nu.22

Appellans ex perſona appellati non admittitur: cum petitur iudicari ſuper deſertione cauſæ, vel appellationis iuſtificatione. ibid.num.32.

Appellanti datur annus ad proſequendum, & ex cauſa bienniũ. conſi.225.nu.201.fol.395

Appellati diligentia appellanti prodeſſe non debet. conſi. 145. num.33.fol.100

Appellatur ad Papam ab omni grauamine Imperatoris, Regis & aliorum. conſ.225.nu.197.fol.394

Approbatione vnius rei cætera cenſentur improbata.conſ.133. num 40.fol.55

Aqua per territorium Principis diſcurrens ſtatim ipſius efficitur. conſ.156.fol.141.ibid.num.23

Aqua alicuius territorium ingreſſa, non poteſt alibi diuerti abſque ipſius licentia. ibid.nu.24

Aqua alibi diuerti poteſt, etiam quòd afferatur iniuria circa lucri amiſſionem vicinis. ibid.num.48

Aqua ex natura ſolita ad loca inferiora diſcurrere non poteſt impediri facta & hominum opere, quominus defluat.ibi.n.49

Aqua & riuuli neceſſarij pro cultura in conditione veniunt, etiam quòd non exprimantur. conſ.194.nu.28.folio 274

Aqua tempore æſtiuo naturaliter deficiunt. conſ.156.n.5.f.140

Aquarum plenitudines patiens debet & ipſarum commodum habere. ibid.num.19

Aquæ, quæ in territorio alicuius Principis naſcuntur, ipſius ſunt. ibid.num.21

Aquæductus per alienum quando dicatur modicum præiudicium tertio inferre. conſi.156.nu.9.fol.140

Arbitri in ſententia poſſunt ſibi aliquid reſeruare.conſ. 139.nu. 43.folio 82.

Arbitri poſſunt ex conſenſu partium declarare eorum ſententiam etiam nullam in vim pacti reſultantis ex ipſius approbatione. ibidem,num.46

Arbitris à partib.facultas dari poteſt declarandi verba obſcura laudi, ſed & illa mutandi, corrigendiq;. conſ.139.n.42.f.82

Arbitramentum eſt tranſactio. conſi. 207.nu.15.fol. 331

Arbitrium conceſſum de torquendo intelligitur, ſi de delicto conſtet. conſ.201.nu.89 fol. 309

Arbitrium Iudicis amplum operatur in procedendo, non in decidendo. ibid.num.97.fo.310

Arbitrium quantumuis ampliſſimum non datur contra iura diuina & naturalia, nec in tertij præiudicium. ibi.n.117.f.312

Arbitrium plenum in condemnando non extenditur ad modum in procedend. ibid.num. 124. folio 313

Arbitrium magnæ Curiæ Neapolis procedendi contra reos reſtringitur multipliciter, maxime contra reũ bonæ famæ. ibi.n.134

Argumentatio fit in æquiparatis a lege antiqua.conſil. 180. nu. 29.folio 214

Argumentum abſurdo vitando potiſſimum eſt.conſi. 222. num. 14 folio 373.

Argumentum de diſpoſitione pura ad conditionalem deflectam non procedit. conſ.131.nu.98.fo.47

Argumentum à multo magis procedit.conſ.131. nu. 24.fol. 50

Argumentum non concludit neceſſariò, adeſt occaſio captandæ mortis, ergo pactum non tenet. conſi.136.nu.91.fol.68

Argumentum ex identitate rationis procedit in ſtatutis. conſil. 144.nu.36.folio 98

Argumentum de ſtatuto ad pactum valet.conſ.149.n.14.f.110

Argumentum de prohibitione ad promiſſionẽ fieri põt. ibid.n.15

Argumentum de lege ad voluntatem teſtatoris valet.conſ.151 num.16.folio 121.

Argumentum rectè deſumi poteſt de qualitate ad quantitatem. ibid.nu.18.& vide nu.139

Argumentum de magis priuilegiato ad minus priuilegiatum negatiuè valet. conſi.161.num.12.fol.161

Argumentum de feudo ad fideicommiſſum rectè poteſt ſumi.cõſi.173.nu.9.fol.198

Argumentum ab ordinatione validum eſt.conſi. 176. num. 15. Ab abſurdo vitando.ibi. Ab effectu eorum, quæ ad finem ordinantur.nu. 16. Ab iniquitate, nu. 17. à natura contrariorum, nu.18. Ab interpretatione ſumenda.nu.19.folio 210

Argumentum à maiori negatiuè in materia excluſionis filiæ procedit. conſ.180.nu.34.folio 224

Argumentum à fortiori conſtructiuè non fallit.ibi.num.24

Argumentum à contrario ſenſu ceſſat in dictis conſulentium in verbis negatiuis, vbi correctio diſpoſitionis præcedentis, vel legum reſultant. conſi.184.nu.55.folio 242

Argumentum valet de vno ad aliud ſub eodem præcepto contentum.conſi.200.nu.94.fol.298

Argumentum à communiter accidentibus in ciuilibus & criminalibus ſubſiſtit. conſ.201.nu.7.fol.302

Arguendo à ſolitis in criminalibus procedit. conſi.142.num.26

Arguere non licet a ſtatuto multiplices intellectus habente.conſi.164.nu.17.folio 171

Arguere licet ex vna parte teſtamenti ad aliã.conſi.170.nu.32

Arguere licet à contraria conſuetudine.conſ.171.nu. 51.f. 194

Argui nõ poteſt à plurib.legis rationibus.conſ.180.n.51.f. 226

Arguitur de feudo ad emphyteuſim, vbi non ſumus in diſpoſitione feudali, quæ ſit contra ius cõmune, vel niſi expreſſè ſit in iure
* decisum contrarium, ex ° communi.conſil.181.nu.27.folio 230

Arrogatus non habet teſtandi facultatẽ.conſ.136.nu.117.f.65

Arma prohibita deferens pro occidendo bannitum vigore ſtatuti non punitur. conſ.134.nu.8.f.58

Arma prohibita licet deferre pro defenſa iuſtitiæ ſeu beroariorum. conſi.140.nu.6.fol.84

Arma deferre non licet tam de iure ff.quam C. ibid. nume. 38. fallit num.39

Aſſaſſinium non committitur, etſi medio pecuniæ, vel ex mandato occidatur impunè bannitus. conſi. 134.nu.13.fol.58

Aſſaſſinium dicitur, vbi pecunia vel res pro homicidio datur conſi.192.num.3 folio 264

Aſſaſſinium probatur per ſocios criminum & mandatarios. ibid. nu.6.ſed declara vt ibi & nu.7

Aſſaſſinium committitur per pecuniam vel proditoriè.conſ.201 num.112

Aſſenſus Domini directi gratia nuncupatur. cõſ.127.n.14.f. 14

Aſſenſus vendendi feudum datus Titio per Regem prodeſt hæredi Titij. conſ.131.nu.52.folio 43

Aſſenſus nouus in traditione poſſeſſionis emphyteuſis, permiſſa alienari citra aſſenſum, requiritur: quia Dominus rem pro ſe velle poſſet, ſecus autem in traditione feudi: quia tunc nulla licentia requiritur. conſi. 137. nu. 12.folio 71

Aſſenſus Domini regulariter requiritur in traditione poſſeſſionis emphyteuſis quantumuis ex pacto & verbis inueſtitura alienabilis. ibid.num.31

Aſſenſus primi non ſecundi domini in feudi alienatione requiri-
* tur, ex ° communi. ibid.num. 57

Aſſenſus & licentia Domini ex diuturnitate temporis præſumi-
* tur, ex communi. conſ.150.nu. 33.fol.115

Aſſenſ' nõ requirit neceſſariò ſcripturã.conſ.152.n.75.f. 133

Aſſenſus & gratia Domini feudi licet multa comprehendat, in parte tamẽ per vaſſallum acceptari põt.conſ.163.n.19.f.168

Aſſenſus ſuper feudi alienatione non poteſt obtineri mortuo alienante. conſ.165.nu.47.fol 176

Aſſenſus à dominis directis requiritur ob illorum præiudicium. ibidem.nu.54

Aſſenſus Regis & Baronis in feudi quaternati alienatione in Regno requiritur. ibid.num.57

Aſſenſus obligandi feudum indiſtinctè præſtitus, vbi bona allodialia non ſupereſſent, omnes caſus comprehendit, excepto illo. conſ.171.nu.9.& enucleatur nu.44.folio 194

Aſenſus alienandi in dubio intelligitur ſuper dominio vtili, ibid. num.19
Aſſenſus ſuper feudi alienatione intelligitur omni tempore, rebus manentibus in eodem ſtatu. ibi.nu.22
Aſſenſus domini vaſallo præſtitus ſuper venditione feudi aperti domino non nocet, ſi adſit clauſula, ſaluo &c. ibid.nu.35
Aſenſus Domini ſuper alienatione feudi accedere poteſt, etiam ** *poſt concluſum contractum, ex magis ** communi. conſil.173. num.84. folio 202.*
Aſſenſus Domini & ſolutio laudemij requiritur: cum frater communem rem ſibi adiuncatam in diuiſione capit. conſilio 181. num.10. folio 229
Aſſenſus requiritur in donatione, & permutatione, vel diuiſione, ſi ſi pro parte res non precium interueniat. ibid.nu.19
Aſſentire non dicitur qui ignorat. conſi.149.num.44.fol.111
Aſentiens pacto duorum de ſibi ſuccedendo, poteſt illud vſque ** *ad mortem reuocare ex magis ** communi. conſi.136. n. 106*
Ampliatur etiam quòd iuraſſet, ſe non diſſentire. nu. 107. 140. folio 68
Aſentiens ſimpliciter alienationi rei, quæ in futurum ad eum peruenire poteſt, ſibi non præiudicat, quin eueniente caſu, illam vendicare queant. conſi.171.num.27. folio 193.
Aſſerens rem in commiſſum cecidiſſe ob non aſſignationem iuſtè factam, debet probare omnes confines ipſius eſſe variatos. conſi.143. num.89. folio 96
Aſſerenti bona eſſe feudalia & ſibi deuoluta onus probandi incumbit. conſi.150.nu.93.fol.118
Aſerenti rem alienari prohibitam, alienatam eſſe in vtilitatem alienandis, non creditur, etſi eſſet Papa, niſi aliter appareat per publicam ſcripturam. conſi. 158.nu.119.fol.127
Aſertioni eius non ſtatur in actu prohibito, vel alienatione, qui non poteſt liberè exercere actum vel alienationem, ſed vtilitas, vel cauſa permiſſa alienationis eſt probanda. ibid. numero.120
Aſertiua verba Principis ſuper actu à ſuo voluntate dependente probant. conſi.225.nu.55. folio 384
Aſſiſtentes auxilium præbere vulnerantibus dicuntur. conſilio 216.num.31. folio 354.
Aſſiſtentia eſt impunibilis, niſi fiſcus conſultò, & præcedente tractatu vti ſocium aſtitiſſe probet. ibid. num.58
Aſſiſtentia punitur: cum ex ea vulneratus timidior & delinquẽs audacior efficitur, alioquin de eo, quod geſſit, tantùm tenetur. ibid.nu.61
Aſſiſtentia vt quis teneatur, quæ concurrere debeant. ibi.nu.130
Attenditur, quod principaliter agitur. conſil.165.nu.10.fol.173
Attentata dicuntur tam tempore appellationis, quam termino ad appellandum pendente. conſi.225.nu.203. folio 395
Attentata omnia imprimis reuocantur. ibi.nu. 204
Auctor rixa legibus exoſus. conſi.154.nu.13.f.137
Augmentum cedit beneficio ſoluentis, ſi pro toto prædio vnicus * *canon ſoluitur, quod * communiter in rebus eccleſiaſticis procedit.* conſ.168.nu.13.14.f.185
Augmentum dotis factum à muliere ante matrimonium, vel cum dos conſtituitur, in omnibus cum dote regulatur. Secus * *verò ſi durante matrimonio, ex * cõi. conſ.179.num.1.f.218.*
Augmentum dotis à patre, matreue ſponſi, vel vxoris factum, ſi non ſit reſtitutum, priuilegia dotis tenet. ibid.n.4
Augmentum dotis ab extraneo factum, ſeu donatio ſimplex non imputatur in legitimam. ibid.nu.18.
Augmentum à patre viri promiſſum non imputatur in legitimam dandam filio. ibid.nu.24
Augmentum bonorum poſt mortem patris, etiam ex cauſa de præterito non conſideratur in taxanda legitima, vel congrua dote filiæ. conſ.223.nu.21.f.376
Auo viuente, patris delictum nepotib. minimè nocet. conſi.225. num.188. fol.393
Aurum & metalla in alieno quis poteſt effodere, dummodo ſuperficies agri non attingatur, & tunc decima pars inuenti priuato attribuitur, & altera fiſco, & ſi locus ſit publicus, duæ decimæ fiſco dentur. At ſi ſuperficies deuaſtaretur, domino inuito nihil poteſt effodi. conſi.209.num.10. folio 335
** *Auth. res quæ. procedit tantùm in deſcendentibus, ex ** communiori.* conſi.180.num.18. folio 223.
Auxilians non tenetur, niſi prius de delicto principali per teſtes, vel propria confeſſione conſtet. conſi.216.nu.60.fo.355
Auxiliator non tenetur, vbi nihil egit, & occiſor per ſe feciſſet. ibid.num.63
Auxiliator quandoque damnatur, licet reus principalis abſoluatur. conſi.146.num.12.fol.102
Auxilium non præſtant procul ſtantes. conſ.216 nu. 56. fo. 355
Auxilio non tenetur, qui facit actus ad celandum delinquentem poſt delictum, ibi.nu.85
Auxilio quis ad delinquendum non tenetur, niſi probetur tractatus præcedens. ibid.num.9
Auxilio quis non tenetur: cum principalis idem delictum commiſerit. conſi.146.nu.24.fol.102

B

B*Anniendus de proximo impunè, ſicut bannitus, interficitur. Conſi.192.nu.40. conſ.216. nu. 146. folio 362*
Bannitus expreſſè reſtitutus ad bona, & cum clauſulis prægnantibus, recuperat bona iam alienata. conſ. 128.nu.32 folio.25
Bannitus toleratus manere in ciuitate, à qua fuit bannitus, pro non banito habetur. conſi.187.num.44.fol.214
Bannitus conuerſans in ciuitate ſuper plateis cum alijs ciuibus cenſetur de banno cancellatus. ibid.num.45
* *Bannitus captus à curia non impune interficitur, ex * communi. conſi.216.num.28. folio 353*
Bannitus proditor dicitur, vbi notoriè de delicto conſtet. ibid.nume.143
Bannitus, qui poteſt interfici, etiam cum armis probibitis interimitur. ibi.num.144
Bannitum qui impune poteſt occidere, poteſt etiam omnia neceſſaria præambula exequi. conſi.134.nu.7.fol.58
Bannitum eſſe credens, licet non ſit, excuſatur à pœna. ibi.nu. 18.
Bannitum occidendo non ritè bannitum quis non punitur, ita ſer- * *uatur.* * conſ.eo.num.20
* *Bannitum captum occidens pro homicidio punitur, ex * communi. conſi.216.num.10. folio 352*
Bannitum charitatiuè excipiens impunè non punitur pœna ſtatuti. ibid.num.137. folio 362
Banniti capti impune interfici non poſſunt. ibid.num.12
Banni ſcientia non probatur directò, ſed præſumptiuè. conſil.222. num.2. folia 372
Banno vocati, dicitur, lineam teſtatoris deficere. conſi. 140. num. 12. folio 84
Bart. doctrina in l.4.§.2. transfugas, ff. ad leg. Iul. declaratur. conſi. 216. num.26. folio 353
Beneficium & fructus beneficij differunt. conſ.178.nu.26.f.217
Beneficium competens dicitur conſiderato tempore & qualitate beneficiali, & eſt Iudicis arbitrarium, conſ.185.nu.12.f.244
Beneficium potius per Principem conferri debet ciui ſubdito quam extraneo. conſi.156.nu.15. folio.140
Beneficium vacat morte tantum titulati, non habentis ius ex regreſſu. conſ.156.nu.36. folio 141
Beneficia omnia eccleſiaſtica ſunt ſine diminutione conferenda. conſi.185.num.1. folio 243
Beneficia & illorum fructus quadrupliciter diuiduntur. ibidem, num.4
Beneficia duo ſi ex vno conſtituantur, quatuor requiruntur, ibidem, num.7
Beneficia omnia, dempto Papatu & Epiſcopatu, iuris poſitiui dicuntur. conſi.126.num.34. folio 5
Beneficiorum fructus accipi non debent literis nõ expeditis, nec poſſeſſio ex Conſtitutione Iulij III. anno 1551. ibi.nu.80.f.8
Beneficio Cardinalium & officialium reſeruata primò ab Vrbano V. ibid.num.97.fol.10
Berroario extra ſindicatum non creditur. conſi.216.num.87. folio 358
Bona ad eccleſiam deuoluto non fiunt de menſa, niſi prælatus illa * *menſæ applicauerit, ex * communi, conſi.127. nume.109. &*

ſecundum

ſecundum aliquos, niſi elapſo anno, vel maiori tempore, & nu. 110. fol. 19

Bona ſolita infeudari deuoluta de nouo non infeudantur per eccleſiam, ſi mutatur ſubſtantia feudi vel emphyteuſis, ſeu Eccleſiæ vel potentiori dentur, ſecus ſi accidentalia tantùm. ibid. nume. 125. fol. 21

Bona committentis crimen læſæ Maieſtatis ipſo iure applicantur fiſco Domini, qui ea, licet non poſſeſſa, dominium in alios transfert. conſ. 128. nu. 5. fol. 23

Bona obnoxia accepta pro quibuſcunque hæredibus, in omnibus, citra aſſenſum domini, naturam allodialium ſortiuntur. conſil. 132. nu. 11. folio 49

Bona obnoxia hæreditaria mixta in legitimam filiorum imputantur, ſecus verò ex pacto & prouidentia. ibid. nu. 12

Bona obnoxia quare in legitimatione non veniant ſtatutorum patriæ. conſi. 140. nu. 24. fol. 85

Bona domini ſui diſſipans, vel d ſpenſans eſt infidelis. conſ. 147. num. 18. fol. 104

Bona aliàs à l. vel ab homine alienari prohibita poſſunt tamen diſtrahi in remunerationem ſeruitiorum, quòd limitatur quatuor concurrentibus procedere. conſ. 151. nu. 108. & vide ſub nu. 158. fol. 126

Bona tacitè fideicommiſſo ſubiecta, ſi alienentur in extraneos, poſſunt per eos poſſideri, ſecus tamen in bonis expreſſè prohibitis alienari. conſ. 173. nu. 11. f. 198

Bona obnoxia in diuiſionibus non diuiduntur æqualiter, ſed vni tantùm aſſignantur: attamen poſtea æqualitas omnium inducitur. ibid. nu. 39. fol. 200

Bona obuenta hæredi grauato ex contractu defuncti non veniunt in reſtitutione fideicommiſſi. ibid. nu. 51. fo. 201

Bona emphyteutica vel feudalia poſſunt pro dote hypothecari abſque aſſenſu domini, ex* communi. ibi. nu. 86. fol. 202 *

Bona fideicommiſſi paterni alienantur pro ſatisfactione dotis habitę à filio, etiam poſt iniunctum fideicommiſſum & conſumptã legitimam & Trebel. ex ** communiori. conſ. 174. nume. 31. fol. 206 **

Bona acquiſita à prælato, etiam ex redditibus beneficij non tranſeunt in hæredes, niſi cum licentia Pontificis. conſ. 178. nu. 14. fol. 216

Bona pretioſa nobilibus ſponſis data non ad vſum, ſed donata præſumuntur, quod ſecus in alijs non nobilibus. conſi. 179. num. 7. folio. 219

Bona patris à filio habita iure inſtitutionis ſunt pro dote à filio recepta obligata. conſ. 180. nu 7. fol. 222

Bona fideicommiſſi non alienantur pro conſtitutione vel reſtitutione dotis, vbi etiam teſtator cauſa dotis alienari prohibet, ex* communi. ibi. nu. 22. fol. 223 *

Bona fideicommiſſi vt pro dote, ſic propria cauſa alienantur. ibid. nu. 30. fol. 224

Bona in alios tranſlata non veniunt in reſtitutione generali, niſi id exprimatur, ex* communi, & quòd fiat ex cauſa legitima, ex* altera communi. conſ. 187. nu. 36. fol. 253 * *

Bona feudalia & emphyteutica non veniunt in generali diſpoſitione, ex* communi. conſ. 199. nu. 40. fol. 292 *

Bona temporalia ſubditorum Imperij per Pontificem regulariter non diſpenſantur. conſ. 200. num. 20. fol. 296

Bona alibi exiſtentia veniunt ſub ſtatuto loci, in quo fit teſtamentum ſecundùm ſolennitatem illius loci, ex* communi. conſ. 206. nu. 4. folio 329 *

Bona aliàs prohibita & feuda ex cauſa remunerationis alienantur, ita vaſall. & regalia. conſ. 225. nu. 49

Bonarum eccleſiæ prælatus non eſt dominus ſed adminiſtrator. conſ. 181. num. 40. fol. 231

Bona fama inquiſiti indicia tollit. conſ. 146. nu. 7. conſi. 192. num. 37. coſ. 201. nu. 150. fol. 315

Bona fama in genere non tollit malam in ſpecie deductam & ſuper delicto vſuræ probatam. conſ. 153. nu. 7. fol. 135

Bona fama in ſpecie probata tollit malam in contrarium probatam, ex* communi. conſ. 216. nu. 78. fol. 357 *

Bona fides præſumitur ex tempore immemorabili, ex* communi. *
Ac actus geſtus in caſu valido. conſ. 127. nu. 28. fol. 14

Bona fides in omni præſcriptione, etiam centenaria requiritur. cõſi. 142. nu. 22. fol. 91

Bona fides in officiali præſumitur, ſecus in priuato. conſ. 193. nu. 17. fol. 93

Bonus ſemel in eandem genere bonitatis ſemper præſumitur bonus. conſ. 140. nu. 27. fol. 85

Bonum publicum ſecundarium ex familiarum conſeruatione præfertur priuato principali. conſ. 165. nu. 44. fol. 176

Bona libera etiam præſumuntur ſine ſeruitute, niſi probetur contrarium. ibi. nu. 52

Bulla Bonifacij ſuper emphyteuticis bonis non ſeruatur vbiq; & loquitur tantùm in inueſtitis ſimpliter diuidentibus æqualiter. conſ. 181. nu. 28. fo. 230

C

Caducitas inducitur ob non acceptam inueſtituram, vel renouationem petitam, & per non oblationem iuramenti fidelitatis, ex* communi. conſ. 127. nu. 85. folio 18 *

Caducitas alienando ſine licentia domini directi euitatur per clauſulam illam, ab habita licentia, nec aliter, nec alio modo &c. etiam ſequuta traditione, modo in potentiorem non fiat, ex benigniori, & vna ** communiori. conſ. 180. nu. 14. f. 223 **

Caducitas remittitur per Epiſcopum ex ſola receptione penſionis abſque capitulo, ſi Epiſcopus ſolus potuit inueſtire. conſi. 143 num. 42. folio 94

Caducitas incurſa non dicitur, niſi prius dominus illam declaret. ibid. nu. 62. fol. 95

Caducitatis pœna, quæ ordinaria eſt, ex præſumptionibus tantùm non irrogatur, ex* communi. ibid. nu. 86. fo. 96 *

Caducitati locus eſt, alienando rem obnoxiam ſine aſſenſus reſeruatione, licet illam vaſallus alienare ex pacto poſſit. ibi. n. 21

Caducitas ex receptione penſionis non remittitur, ſi dominus commiſſum ignorauit, ex* communi, ibid. num. 33. folio 224 *

Caducitas non committitur tacitè ex actu ſubſequenti, ſi actus commiſſi ſemper durat. ibid. nu. 51. fol. 226

Caducitas per dominum ignorantem intentatur contra hæredes vaſalli, qui cecidit, ex* communi. ibid. num. 54 *

Calculus vim ſententię habet poſt 30. annos, ex* communi. conſi. 184. nu. 33. fol. 240 *

Calculus ad declarationem & excuſationem ſententiæ fit, non quòd tribuat aliquid. ibid. nu. 34

Calculus plus credito continens non reſcindit ſententiam adiudicationis. ibid. nu. 35

Cameralis obligatio à curialibus inuenta. conſ. 182. nu. 4. fol. 232

Cancellaria Apoſtolica fuit tempore Lucij III. anno 1181. conſ. 126. nu. 94. fol. 9

Canonis ſolutia vnica pro tota terra in emphyteuſim conceſſa, integrũ prædium, a quo verba contractus incipiunt, in emphyteuſim generaliter conceſſum demonſtrat. conſ. 168. n. 6. f. 184

Canonis exactio non facit rem præſumi de menſa eccleſiæ. conſil 127. nu. 111. folio 20

Canonicorum numerus certus augetur, vbi fructus eccleſiæ augentur. conſ. 185. nu. 5. fol. 243

Capita diuerſa ex diuerſis rebus cenſentur, licet vnica ſcriptura contineantur: Totq; ſunt contractus, quot ſunt res in illo deducta. conſ. 176. nu. 43. fo. 211

Capitula & Canonici cathedralis primo eligerunt Epiſcopos ab anno 1200. citra, qui demum ab Archiepiſcopis confirmabantur, & hoc fuit ſeruatum ex iuris communis norma, niſi alius conſuetudine, vel priuilegio ordinaretur. conſ. 126. n. 17. f. 4

Capitulum ſemper dicitur viuere. conſ. 127. nu. 131. fol. 21

Capitula aliquo modo cauſæ conferentia admittuntur in dubio, ex* communi. conſ. 140. nu. 40. fol. 86 *

Capitula licet proprietatem reſpicientia, cum ad poſſeſſorium tendunt, admittuntur. ibid. nu. 42

Capitula connexa dicuntur: cum vnum ab alio dependent, & quando. conſi. 176. nu. 10. f. 209

Capitula & daciorum conuentiones ſtrictam ſignificationem recipiunt. conſ. 190. nu. 10. fo. 260

Capituli conſenſus non præſumitur, niſi probetur. conſi. 185. num. 15. fol. 244
Captus ab officialibus non dicitur ſecu rus à lege. conſi. 216. num. 27. fol. 353
Captum ductum ad Iudicem interficiens vltimo ſupplicio damnatur. ibi. nu. 8. fol. 352
Capti & incarcerati non occiduntur: quia dicuntur ſub curiæ protectione. ibi. nu. 29. fol. 354
Cardinalem eſſe eligendum in Pontificem decreuit Stephanus IX. anno Chriſti 1057. conſi. 126. nu. 6 fol. 3
Carcer eſt ſpecies tormenti. conſi. 201. nu. 15. fol. 302
Carcerem priuatum exercens crimen læſæ Maieſtatis incurrit. conſ. 134. nu. 11. fol. 58
Caſtrum à ſupremo Principe exemptum non regitur ſtatuto loci, ſub cuius poteſtate erat, ſed ſecundùm leges Rom. vel
** ſuas particulares, ex ** magis cõmuni. conſ. 189. nu. 39. fol. 257
Caſus, quibus ex lege cauſa ſuadente quis inuitus vendere cogitur. conſ. 127. nu. 74. fol. 17
Caſus comprehenſus de iure per incluſionem ſimilium non dicitur excluſus, ſed non reprobatus & incluſus. conſi. 142. nume. 12. fol. 91
Caſus ſunt plures, quibus res prohibita alienari ex vtilitate euidente alienatur. conſi. 151. nu. 115. fol. 127
Caſus fortuitus cenſetur factum ſuperioris. ibi. nu. 124
Caſu fortuito ſi patrimonium diminuatur, id cedit damno hæredum non fideicommiſſariorum reſpectu dimidiu ſibi debitæ. ibi. nu. 125
Caſus ſcripturæ & conuentionis ita obſeruatur, ſicut caſus legis. conſi. 167. nu. 6. fol. 209
Caſus omiſſus remanet in diſpone iuris communis. conſi. 190. nu. 65. fol. 262
Caſus fortuiti, conceſſiones & facta Principum reputantur. conſ. 194. nu. 16. Intellige de iniuſtis, num. 21 fol. 274
Caſus quando ſit probandus per creditorem: vt non teneatur de culpa. conſi 197. nu. 15. fol. 282
Caſus debet eſſe principaliter ordinatus ad culpam, vt quis de eo teneatur. ibid. nu. 25. fol. 283
Caſus furti, homicidij & ſimilium citra culpam non committuntur. ibid. nu. 38 fol. 284
Caſtrati in libra æſtimi ſoluũt onera. conſ. 159. nu. 17. fol. 150
* Cauſa dicitur etiam ante litis conteſtationem, ex * communi. conſi. 123. nu. 13. fol. 27
Cauſa iuſta concedendi repræſalias: cum ſpoliatus non reſtituitur ſtatim, vel ſi foreuſis litigans cum ciue vel domino, Iudicis neutralis non ſint electio. conſi. 138. nu. 62. fol. 79
Cauſa non dicitur deſerta, licet appellans ſit negligens, dum ex perſona appellati ipſa proſequi poſſit. conſi. 145. nu. 3. fol. 99
Cauſam deſertam non eſſe, pronunciandũ eſt in dubio. ibi. num. 5
Cauſa non deuoluit ad iudicem aliquem, niſi pro parte contra appellantem faciente, ſi appellatum fuerit, quatenus contra appellantem faceret. ibid. nu. 24. fol. 100
Cauſa iuſta ſemper præſumitur in principe, tanquàm iuſtitiæ plena, ita vt ſufficiat putaſſe, fuiſſe iuſtam cauſa prohibendi, quamuis aliter res ſe haberet. conſi. 151. nu. 10. fol. 121
Cauſa etiam iniuſta quem à mulcta excuſat. conſi. 255. nu. 24. 27 fol. 382
Cauſa ad ſuperiorem deuoluit ex denegatione iuſtitiæ. ibidem. nu. 143. fol. 390
* Cauſa quælibet etiam illegitima à contumacia excuſat, ex * communi, & ñ priuatione feudi, nu. 156. 159. 391
Cauſa cohærens diſpoſitioni finalis & arctans ad diſponendum præſumitur. conſi. eo. nu. 103 fol. 126
Cauſa, quæ ſumitur ex præfatione, cenſetur determinata. ibid. numero 104.
Cauſa finalis quæ dicatur, non autem impulſiua. conſil. eo. nu. 105
Cauſa iniuſta vt excuſet à dolo, debet probari, reum ex illa motum. conſi. 152. nu. 14. fol. 129
* Cauſa qualibet excuſat à dolo etiam colorata, ex * communi. ibid. nu. 32. fol. 130
Cauſa vna ceſſante, ſi aliæ vigent, actus ſubſiſtit. ibi. nu. 64. f. 132
** Cauſa iuſta in Principe præſumitur, ex vna ** communiori, licet contra alij. ibid. nu. 43. fol. 167
Cauſa qualibet excuſat à dolo, pœna & culpa. conſil. 167. num. 6 ſed declaratur. nu. 46. & ſeq. fol. 181
Cauſa quælibet excuſat à dolo vero non præſumptiu. ibi. num. 46. fol. 183
Cauſa præcedens indigentiæ pecuniarum vſuram initam præſumi facit. conſi. 175. nu. 4. fol. 206
Cauſa præexiſtens tempore ſimulationis per allegantem ſimulationem probatur. ibid. nu. 15. fol. 207
* Cauſa vnica in donatione poſita inſinuationem tollit, ex * communi. fol. 183. nu. 14. fol. 235
Cauſa legitima in diuiſione beneficij requiritur, alioquin nulla eſt. conſi. 185. nu. 6. 8. fol. 243
Cauſa diuiſionis beneficij ceſſante & diuiſio ceſſabit. ibid. num. 16. fol. 244
Cauſa in Principe præſumitur, etiam quàm auferat dominium
** alicui de iure gentium quæſitum, ex ** magis cõmuni. conſ. 194. nu. 20. fol. 274
Cauſa etiam per verba diſpoſitiua ſubſequens prohibitionem alienandi ſimplicem non inducit fideicommiſſum, niſi in caſum cõ
** trauentionis, ex ** communiori. conſi. 195 nu. 6. fol. 278
Cauſa iuſta requiritur: cum Princeps præiudicat tertio, ex
* vna * communi. conſ. 187. nu. 38. fol. 253
Cauſa continentia non diuiditur. conſi. 129. nu. 1. fol. 26
Cauſæ complicatæ prout cenſetur. ibid. nu. 10. fol. 27
Cauſæ cognitio requiritur in alienationibus prohibitis. ibi. n. 112
Cauſæ cognitio & citatio requiruntur, vbi ius tertij tollitur per
* Principem, ex * communi. conſi. 162. nu. 30. fol. 166
Cauſæ duæ quando in vno actu cõcurrunt, ſemper illa attenditur, quæ gabellam minuit. conſi. 190. nu. 29 fol. 261
Cauſis finalibus veris non exiſtentibus. factum redditur nullum. ibid. num. 122. fol. 127
Cautela eſt pro uaſallo, qui ſoluit certũ cenſum pro qualitate incerta: vt requiſitus tantùm partem deſignet, quantam capit cenſus reſpectiuè, ne bona omnia ſubiaceant ſeruituti ſundi. conſil. 143. nu. 98. fol. 97
Cautela contra clauſulam in parte & partibus, quam ponunt procuratores, dum inſtrumenta in actis producunt. conſil. 145. nu. 37. fol. 100
Cautio idonea ex quibus conſideratur. conſil. 129. nu. 62. fol. 32
Cautio de bene viuendo non committitur, niſi ſtrictè & propriè offenſa per præſtantem dictam cautionem committatur. conſ. 141. nu. 50. fol. 90
Cautio de bene viuendo odioſa eſt, & ob id reſtringẽda. ibi. n. 54
Cautio iuratoria non admittitur, vbi debitor eſt perſona honeſta. conſi. 188. num. 4 fol. 254
Cautio idonea tollit impedimentum ſæuitiæ, ne ſeparetur thorus. conſi. 207. nu. 26 fol. 332
Cautiones quomodo coniugibus præſtentur. ibid. nu. 27
Cautionem præſtare debens non tenetur, niſi fuerit interpellatus conſi. 130. nu. 23. fol. 81
Cationem præſtans de neminem offendendo non contrafacit, ſi fuerit inſultatus ab alio, & illum poſtea percuſſerit. conſi. 141. nu. 46. fol. 89
* Cadens proprio facto & culpa non reintegratur, ex * communi. conſ. 140. nu. 2. fol. 84
Cedens iura, ſi dolus & culpa in eo ceſſant, à debito liberatur. conſi. 139. nu. 82. fol. 83
Celebrare, verbum conuenit ſacris & actionibus humanis. conſ. 152. nu. 54 fol. 132
Cenſus annuus ſapit naturam emphyteuſis tantùm non etiam fe
** udi, ex ** magis communi: niſi diceret inueſtitura in feudum:
** quia tunc feudum ſed impropriũ nuncupatur, ex ** communiori. conſi. 127. nu. 21. fol. 14
Cenſus in dubio iudicentur, ob cuius non ſolutionem etiam annorũ mille, non cadit quis à iure ſuo. conſ. 143. nu. 79. fol. 96
** Cenſus ſunt iure cõi admiſſi, ex ** cõiori. conſi. 214. num. 7. f. 347
Cenſus ante bullam Pij Quinti conſtituebantur etiam ſuper bonis in genere. ibid. nu. 9

* *Cenſus debent conſtitui ſuper certis & diſtinctis bonis, ex* communi.* ibid.nu.11

Cenſus conſtituebatur olim cõtra pecuniam præſentem, & ſuper confeſſione de recepto. ibid.nu.12

Certam rem donari minimè, a lege improbatur, conſi.136.nume.99.fol.68

Ceſſante ratione feudi antiqui ceſſat quoque renouatio ipſius. conſil.127.num.102.fol.19

Ceremonialia legit antiqua ſunt mortifera.conſil.152.nume.61.fol.132

Ceſſante ratione finali alicuius conſtitutionis ceſſat & ipſa conſtitutio pœnalis. conſi.200.nu.123.fol.299

Ceſſante cauſa &c. iſta regula vendicat ſibi locum in foro conſciẽtiæ, in cauſis prohibitis, & in alijs, de quibus ibid.num.125

Ceſſio alicui non prodeſt, quando eius culpa, vel dolo facta eſt.cõſ.199.nu.17

Circumſtantię duæ identitatem probant.conſi. 182.nu. 28.f.233

Circumſtantiæ duæ non ſufficiunt, ſi plures ſunt expreſſæ. conſil.157.nu.8.fol.143

Citatio agnatorum in legitimatione non eſt neceſſaria, vbi pater
** *conſentit ſeu viuit, ex** communiori. conſil. 129. numero 86 fol.38*

Citatio in omni actu, vel ſcripturarum, vel teſtium productione fieri debet: etiam quòd ſola facti veritate procedatur. conſil. 154.num.9.fol.98

Citatio nõ requiritur: cum Princeps tertio præiudicat.conſ.162.nume.6.fol.165

Citatio requiritur, quando tractatur de auferendo ſuum alicui. conſi.200.nu.126.fol.299

Citatio fuit à iure primeuo diuino & naturali inſtituta. ibid. nume.128

Citatio partis requiritur: vt teſtes in criminali præiudicent,
** *ex** communiori, etiam in cauſis ſummarijs. conſil.201.nume.48.fol.305*

Citatio ſpecies defenſionis, a nemine tollitur. ibid. num.49

Citatio nunquam, nec in crimine læſæ excluſa cenſetur ibid. nume.100

* *Citatio & in crimine aſſaſſinij requiritur ex * communi.ibid. nume.119*

Citatio ſola præſcriptionem ſtatutarium impedit, vel interrumpit. conſi.217.nu.8.f.363

Citatio ex nimis arcta dilatione non ſubſiſtit, & temeraria dicitur. conſi.225.nu.1 f.381

Citatio afferens ſecum impedimentum non arctat. ibid.5

Citatio ad locum non tantum non arctat. ibi.nu.6

Citatio unica peremptoria pro tribus in criminalibus ſufficit,
* *ex* communi.* ibi.nu.10

Citatio domi tenet, etſi perſonæ non ſit facta perquiſitio, ubi
** *ſtatuta uigent, ex* communiori.* ibid.nu.17

Citatio peremptoria pro tribus in feudis ad priuationem ſuffi-
* *cit, ex* communi.* ibid.nu.19

Citatio ſpecialis ad ſententiam requiritur, niſi ſit ad totam cauſam citatus. ibi.nu.72

Citatio circunducitur ex noua citatione diuerſa. ibi.num.75

* *Citatio noua requiritur cum ſententia exequitur, ex* communi. ibid.num.84.*

Citatio ubi nulla eſt, & ibi proceſſus redditur nullus. ibi.n. 114

Citatio ex nimis arcta dilatione & loco non tuto nulla redditur. ibid.nu.128

Citationis primę tempus ſuſpenditur ex commiſſione nouę citationis. ibid.nu.77

Citatus a non habente authoritatẽ non tenetur comparere.ibi. nume.37

Citati non comparentes pro comparentibus repetuntur. conſil. 224.num.19.fol.378

Citandi ſunt illi, de quorum intereſſe ſecundario agitur, ubi adeſt præiudicium irreparabile. conſi. 209. nu. 20. fol. 324.

Citatur in iudicio, de quorum intereſſe principaliter agitur,
** *ex** communiori.* ibid.num. 1. 2. intellige, vt num 19

Ciuilitas originalis non attenditur, quando alibi habitatur. conſil.189.nume.5.fol.256

Ciuilitatis priuilegium ampliſſimis, prægnantibusq; verbis conceſſum extenditur ad omnia commoda & priuilegia, quæ ex iure communi ciuibus originarijs competunt vigore alicuius ſtatuti, licet exorbitantis. conſi.198.nu.52.fol. 287

Ciuitas non alienatur inuitis ciuibus, niſi cum uniuerſitate,
** *ex** communi.* conſi.160.nu.2.fol.152

Ciues alicuius loci non ſubditi metropolitanæ ciuitatis non ſunt ciues illius, licet aliàs fuerint, nec ſtatuto illius ligantur. conſi.189.nu.23.fol.256

Ciuis ex decreto factus alicuius loci, ſi ibi bona ſtabilia acquiſierit, dicitur habere animum mutandi domicilium originarium. ibid.nu.53.fol.257

Ciuis alibi habitans deſiit eſſe ciuis loci ſui: cum non ſubeat one-
* *ra illius, vel per ſe, uel per alios, ex * communi ſententia. ibid.num.51*

Ciues ex priuilegio non gaudent ſtatuto, quòd poſſeſſio in hæredem transferatur. conſil. 198. nume.36.fol.287

Ciuis ex decreto confecto per uerba vniuerſalia geminata in ſucceſſionibus fœminas agnatas excludit. ibi. nu.48

Ciuium facultatem nec ſufficere, probandum eſt: vt eccleſia teneatur. conſi.186.nu.31.fol.249

Ciuium intereſt, unum tantùm non plures dominos habere.conſil.127.num.98.fol.17

Claues a Ieſu Criſto traditæ fuerunt Petro & ſucceſſoribus uniuerſam eccleſiam repræſentantibus, conſil.131.n.46.f.43

Clauſula, audias tam in petitorio quàm in poſſeſſorio, quid operetur. conſi.129.num.7.fol. 27

Clauſula libelli petiorii & poſſeſſorij, in præmiſſis &c. ibid. num.8.21.46

Clauſula, cauſam uel cauſas, in delegatione Principis quem pariat effectum. ibid.nu.12

Clauſula, ſola facti veritate inſpecta, non admittit ſeparationem
* *petitorii a poſſeſſorio ex* communi.* ibid.nu.17.fol.30

Clauſula, dantes vobis in præmiſſis &c. quid operetur in commiſſione cauſæ. ibid.nu.11

Clauſulæ pleniores quando attendantur. ibi.nu.98

Clauſula, ſeruatis de iure ſeruandis ſine debito terminetur, & ſimul, cuius ſint effectus. ibi nu.40

Clauſula, ſola facti, veritate &c. plenior eſt quacunque alia.ibid. num.42

Clauſula, iuſtitiam faciat, duo ſubintelligit, q. cauſa de iure terminetur, & ſecundùm iuris ordinem ibid.nu.44

Clauſula, in præmiſſis narrato petitorio & poſſeſſorio, operatur: vt omnia terminentur. ibid.num.46

Clauſula, non obſtante quocunque &c. non tollit impedimenta in ſpecie narranda. ibid.nu. 81

Clauſula inferior non trahitur ad præcedentia, ſed proxima tantum. ibid. nu.82

Clauſula ad executionem diſpoſitionis ſuppoſitiuè poſita non diſponit. ibid.nume.84

Clauſula & ſtipulatio, pro ſe & hæredibus, omnes hæredes continet. conſi.131.nu.14 fol. 40

Clauſula in fine inſtrumenti, promiſit omnia ſeruare &c. omnia præcedentia complectitur. ibid.nu.19

Clauſula in executiuis poſita non alterat diſpoſitionem.ibid. numero 87.

Clauſula in fine poſita non refertur ad præcedentia, quæ habent certas determinationes. ibid.nu.94

Clauſula, titulo donationis irreuocabilis, addita in contractu facit valere pactum. ibid.num.51

Clauſula, ex nunc prout ex tunc, in contractibus appoſita quid operetur. ibid.nu.53

Clauſula, quæ habet uim iuramenti, facit ualere donationem de certis rebus, dato quòd de ſui natura eſſet reuocabilis. ibid. nume.58.59

Clauſulas iuramenti facit valere donationem, ſuper qua interpo-
** *nitur abſque eo quòd inſinuetur, ex** magis recepta legiſlatorũ & Canoniſtarum ſententia.* ibi.nu. 62

Clauſula, omni melio. mod. neceſſaria eſt in reuocatione donationis

tionis cauſa mortis iuratæ. ibid.nu.150

Clauſula, ſaluo & reſeruato iure &c. in alienatione feudi etiam alienabili poſita, ius laudemij Domino directo ſeruat. conſ.137 num.13.fol.71

Clauſula, ita tamen, diſpoſitionem limitat. conſi.140.nu.23.f.85

Clauſula, ſaluo iure impertinentium, quid operetur. ibi. nu.41

Clauſula geminata circa onera non operatur, vbi ſit lex poſterior edita prohibens, quemlibet fore exemptum. conſil.142.nu.11. folio 91

Clauſula, ad renouandum de nouennio in nouennium, in inueſtituris appoſita operatur; vt tot dicantur contractus, quot ſunt nouennia. conſi.143.nu.4. enucleaturq;, nu.96.fol.93

Clauſulæ, quantacunq; fuerit reperta, natura & ſignificatio. ibid. num.95

Clauſula conſtituti probat inter contrahentes dominij & poſſeſſionis translationem. conſ.144.nu.12.f.98

Clauſula, teneatur etiam obnoxia cum licentia acquirere, & quod ad ea per concedentem recurſus haberi poſſit in caſu contrauentionis, in decreto poſita cauſam finalem inducit: quia vtilitatem fiſci concedentis, & tertij reſpicit. conſil.149. nume.8. fol.110

Clauſula in decreto ciuilitatis poſita, quæ ciuem obligat ad acquirendum, futurum reſpicit, & eſt in fauorem fiſci inducta. ibid. num.9

Clauſula apponi ſolita in inſtrumentis, renuncians conditioni indebiti & omni alio legali auxilio, non officit renuncianti, ſi neſcit, quid ſignificet. ibi. nu.46. & de ſimil.n.58

Clauſula &c. addita orationi indeterminatæ comprehendit omnia ſolita apponi per notarium, qui de eo rogatus extitit. conſ.150 nu.85.fol.117

Clauſula &c. ſemper ſecundùm formam & vſus notariorum extendi debet. ibi.num.89

Clauſula conſtituti tradit poſſeſſionem. conſi.151.nu.43.fol.122

Clauſula prohibitiua alienare & vendere nullum fideicommiſſum inducit, niſi in caſu contrauentionis. conſil.157.nume.32.folio.144

Clauſula, ex nunc, appoſita in prohibitione alienationis quid operetur. ibi.nu.33

Clauſula, volo bona mea perpetuò ſeruare in filios meos & filios liberorum, per ſe inducit fideicommiſſum. ibi.nu.64

Clauſula, ſuper quibus omnibus, omnia deducta complectitur, licet
* ſuper vna tantum cauſa fieret concluſio, ex * communi. conſil. 158.nu.8.fol.147

Clauſulæ amplæ & prægnantes, vt ex certa ſcientia, animo bene deliberato, & de plenitudine poteſtatis, quid operetur. conſil. 161.nu.24.fol.161

Clauſula geminata & coniunctæ tollunt ius tertij, & ſi notabile. ibi.nu.25

Clauſula, non obſtantibus, conſuetudinem, contrariam tollit. ibid. num.27

Clauſulæ prægnantes, & geminatæ tollunt ius tertio quæſitum, ſi agitur de leui & modico præiudicio, ſecus ſi de maximo & non paruo. ibid.nu.56

Clauſula, non obſtante, tollit conſuetudinem, ſi in genere id expreſſè dicatur, ſecus ſi per verba generalia id exprimatur. ibidem. num.64

Clauſula, non obſtantibus, limitationem iuris recipit, & ſecundùm mentem loquentis reſtringitur. ibi.nu.65

Clauſulæ, quibus apparet, principem velle iuri tertij derogare. conſi. 162.num.7.fol.165

Clauſula, ex certa ſcientia, non operatur in tertij præiudicium. ibi. nu.20

Clauſula, non obſtante conceſſione alteri facta, intelligitur de inualida. ibid.nu.22

Clauſulæ quantumuis prægnantes nunquàm ad incogitata trahun-
* tur, ex * communi. ibi.nu.40

Clauſulæ non demonſtrant iuſtitiæ cauſam, ſed maiorem principis voluntatem. ibid.nu.42

Clauſula, vulgariter, pupillariter & per fideicommiſſum, reſipro cum fideicommiſſum inter omnes inducere ſolet. conſil. 170. nume.15.fol.189

Clauſula, debito iuris ordine ſeruato ſuccedendi, ſeu ordine ſucceſſiuo, æquipollet clauſulæ, eo modo, quo ab inteſtata ſucceſſuri eſſent. ibid.nu.37

Clauſula, in ſtirpes & non in capita, operatur, vt nepos cum pa-
* truo ſuccedat in caſu, in quo de iure alias admitteretur, ex * cõmuni, & quid in ſucceſſione vlterioris gradus. ibi.nu.48

Clauſula, ordine ſucceſſiuo & ſalua gradus prærogatiua, operatur: vt nunquam nepos cum patruo ſuccedat; nec vnus locum alterius ingrediatur. ibid.nu.49

Clauſula, ſaluis iuribus, non operatur ſuper eo, ſuper quo principaliter fuit diſpoſitum per præſtantem aſſenſum, ſed ad alia refertur. conſ.171.nu.3.4. quod declaratur nu.57.fol.192

Clauſula illa, ſaluis iuribus &c. non operatur, quòd per concedentem in expreſſis ſibi perpetuò præiudicatum videatur in his, quæ dicta reſeruationi contraria ſunt. ibid.n.7

Clauſula, ſaluis iuribus, ad dominium directum non ad vtile refertur. ibi.nu.8. quod declaratur nu.38.fol.41.42

Clauſula, ſaluo iure, de ſua natura modificat, limitat, atque reſeruat. ibid.nu.18

Clauſula, ſaluo iure, cum ſit generalis, reſtringit aſſenſum iuxta materiam ſubiectam, ſuper qua interponitur. ibi.nu.32

Clauſula, ſaluo iure, in inueſtitura appoſita operatur: vt ex quauis leui culpa vaſallus cadat. ibi.n.33

Clauſula, ſaluo iure, refertur ad dominium, ſuper quo vaſallus contrahit & non ad aliud. ibid.nu.40

Clauſula, non aliter nec alio modo, eſt præciſæ conditionis ac formam ſignificat. conſ. 173. nu.30.f.200

Clauſulæ an & quando cenſeantur appoſitæ per notarium de vo-
** luntate partium in contractibus, ex ** magis communi. ibi.numero 38.

Clauſula codicillaris magis ex voluntate teſtatoris, quàm ex ſti-
** lo notarij poſita cenſetur in teſtamento, ex * magis communi. ibid.nu.79

Clauſula motus proprij tollit vitium ſurreptionis. conſ.177.num. 9.fol.213

Clauſula motus proprij &c. & non obſtantibus &c. ius patronatus laicorum comprehendit. conſi.178.nu.41.fo.217

Clauſulæ, quæ omnes conſtitutiones contrarias tollant. ibi. nu 44

Clauſula, ab habita licentia, & non aliter &c. a caducitate excuſat, & ſi non poteſt tunc aſſenſus haberi. conſil.181.num.12. fol.229

Clauſula, promiſerunt reficere damna, & intereſſe, & expenſas litis, cuius importantiæ. conſil.184.nu.22.25.27.28 fol.239

Clauſulæ contractus ſubſtantialia, & factum, ac cautiones reſpicientes præſumuntur de partium conſenſu appoſitæ, non autem
** ex ſtilo notariorum, ex ** magis communi ibid.nu.25

Clauſula generalis non corrigit ſpecificè diſpoſita. ibi.nu.46

Clauſula, ſaluis iuribus, reſeruat omnia iura directi domini. conſi. 187.nu.39.fol.253

Clauſula, quòd poſſit ad eius libitum & meram voluntatem diſponere, denotat abſolutum arbitrium. conſ.189.nu.81.f.258

Clauſula, quòd poſſit ad eius libitum diſponere, adiecta in ſecundo legato facit recedere a conditione primi legati, etiam quod eſſet vniformis, & repetitiua in ſecundo legato. ibi.nu.83

Clauſula iuramenti eidem operatur, quod iuramentum. conſi.194 num.24

Clauſula, vt ſupra, præcedentium repetitiua conſil. 195. numero 8.fol.278

Clauſula, præcipimus & mandamus in virtute ſanctæ obedientiæ, in literis Apoſtolicis poſita quid operetur. conſil.200. numer. 60.fol.297

Clauſula, Principes ſeculares obſecrantes, in bullis Pontificalibus, appoſita non inducit præceptum, ſed tantum deprecationem. ibid.nu.61

Clauſula, iniungentes eiſdem in remiſſione peccatorum, inducit præceptum ſub peccato. ibid. nu. 74. & qualiter iſtud intelligatur. nu.75.fol.76

Clauſula, prætermiſſo iuris ordine, intelligitur reſpectu ordinis iudiciarij tantùm, non reſpectu plenæ probationis & aliorum. conſi.

Digitized by Google

conſi.201.nu.96.fol.310
Clauſula ſummariè &c. extenditur ad modum procedendi tantùm ac ad ſolemnitates ciuiles ibid.nu.98
Clauſula, prout placuerit, præfefert boni viri arbitrium. ibid. nume.116
Clauſula, omni meliori modo, in ſubſtitutionibus efficatia. conſil.202.nu.23.fol.318
Clauſula, ſingula ſingulis adaptando, quid operetur. conſi. 208. num.14.fol.338
Clauſula, prout de iure, in ſtipulatione uel actu adhibita operatr: vt ordo iuris attendatur, nec actus vel ſtipulatio penitus conſiderentur. conſi.176.nu.65.fol.212
Clauſula, ex nunc, prout ex tunc, non aliter &c. conditionem præſeferunt. conſi.221.nu.10.fol.370
Clauſula, ſaluis iuribus, intelligitur de alijs quàm expreſſis. conſil.225.num.59.fol.384
Clauſula exceptiua in executis non operatur, ibi.nu.60
** Clericus feudi incapax dicitur, ex** communiori. conſil. 129. nume.28.fol.29
* Clericus debitor repreſalias patetur, ex* communi. conſi.131. num.60.fol.44
Clericus ſi vult vendere carnes ad minutum, tenetur ſoluere idem, quod laicus. conſi.161.nu.9.fol.161
Clericus eſt capax feudi in quo ſeruitium reale præſtatur, & in * ſimplici quoque, ex* communi. conſil.199.nume.4.fol.288
Clericus poteſt locare operas ſuas non pro diuinis ſed pro temporalibus. conſi.204.nu.23.fol.327
Clericorum omnium inferiorum ſemper ſolis Epiſcopis electio conuenit, cum tamen aſſenſu populi, cui perficiebâtur. conſil.126. nu.26.fol.5
Clerici beneficiati filius incetuoſus appellatur, & legitimatio ac diſpenſatio non ſubſiſtunt, niſi de eo expreſſa fiat mentio. conſi.129.nu.74.fol.33
Clerici teſtantur de redditibus eccleſiæ, ſi in loco conſuetudo adſit, ſecundum* omnes, uel tot eccleſia de patrimonio relinquat. conſi. 178.num.5.6.fol.215
Clerici, monialeſque a ſtatutis non comprehendi ſoliti ſtatuto de ſucceſſione ligantur, tam in incluſione agnatorum quàm excluſione fœminarum, ex* communi in vtroque caſu. conſil.198. nu.45.fol.287
Cognatus per ſtatutum Vicentinum a forenſe in ſucceſſione excluditur, licet bona ſint in agro Vicentino poſita. conſi.198. num.40.fol.287
Cognitio quando taciturnitas vitiat gratiam alicuius rei comprehenditur ex ſtilo & concedentis ſolito. conſi.177.numero 13. fol.203
Coitus meretricalis iure ciuili impunibilis. conſi. 218. numero 13.fol.365
Coitus omnis, coniugali & ſacramentali exceptio, iure canonico prohibetur. ibi.nu.19
Collatio Epiſcoporum nullo termino eſt coercita, niſi fuerit ſex menſes negligens collator. conſi.126.nu.43.fol.6
Collatio originalis & exempli fit per iudicem & cum literis ſub fidialibus: vt tollatur ſuſpicio. conſi.129.nu.103.fol.35
Collecta, ſiue onera ciuitatis nunquàm extenduntur ad bona Principis, etiam inferioris. conſi.161.nu.17.fol.161
Collecta iudici non poteſt alleganti ſibi conceſſionem factam de * non ſoluendo cum ſpacio 40. annorum, ex* communi. ibi.n.14
Collectam impoſitam poſt fluminus aggeribus, quilibet etiam eccleſia Princepſque ſoluit: cum ſit patrimonialis, & omnes tā- * gat ex* communi. conſi.186.nu.3.fol.246
Collectiuæ maior vis quàm copulatiuæ. conſi. 176. nu 42.f.211
Collegiati & curiales a ſolutione ſcripturarum Egidiana conſtitutione liberantur. conſ.161.nu.8.fol.161
Commendabantur eccleſiæ antiquitus anno. 585. licet rarò, & ad eccleſiæ vtilitatem, donec de idoneo prouideretur, & beneficium ſimplicia ad ſex menſes. conſi.126.nu.56.fol.7
Commenda beneficiorum regulata a Gregorio X. anno. 1272. ibid.nume.57
Commenda paſſim ad vitam prouiſi conceſſa titulo beneficiorū æquiparabantur anno.1300. ibid.num.60
Commendæ ob mala reuocatæ fuerunt a Clemente V. an.1305 vel ab Innocentio VI.anno.1352. ibid.nu.61
Commendarum titulus ſicut aliorum beneficiorum fuit frequens ad annum.1307. ibid.nu.60
Commiſſa cauſa, ſecundum conſcientiam, intelligitur de legibus munita & publica, non de priuata conſcientia. conſil.201. num.123.fol.312
Commiſſarij particulares teſtamenti dicuntur nudi miniſtri & veri executores. conſi.133.nu.10.fol.54
Commiſſarij teſtamenti non poſſunt bona hæreditatis propria auctoritate capere, niſi hoc ſibi a teſtatore permittatur, aliàs adminiſtrare non poſſunt, niſi cum iudicijs decreto. ibi.nu.11.
Commiſſarij, quibus in teſtamento eſt data facultas libera alienandi, tenentur nihilominus in diſtributionibus hæredem requirere, ac cum illius aſſenſu contractu celebrare: cum facile ab hærede induci poſſent ad vendendam diuerſam rem ibid.nume.12
Commiſſarij, qui elapſo tempore, vel qui negligentia executioni non demandarunt voluntatem defuncti, ipſo iure poteſtate priuantur, ac in caſu negligentiæ talis poteſtas ad epiſcopum deuoluitur. ibi.nu.14
Commiſſio cauſæ appellantis, quatenus & pro partibus, non prodeſt alteri parti quæ cauſam non commiſit. conſil.145. num. 25.fol.100
Commiſſio per Principem cum cauſæ cognitione conceſſa operatur: vt licet in veritate non ſit fundata per ſurreptionem, impediri tamen non poſſit. conſi.177.nu.11.fol.213
Commodans bona committentis delictum ſuſpectus pro delicto redditur. conſi.146.nu.2.fol.101
Commodans equum & arma, iurando probat ſe ignoraſſe, quòd quis velit ad delictum vti: vt teneatur pro delicto cum illis commiſſo, probari debet doloſè accomodaſſe. conſi.eo.nu.22
Commodum ſentiens ex re, ſuper qua deponit, non probat. conſi. 135.nume.48.fol.62. conſil.153.num.23. conſil.175. nu.26. conſi.216.nu.88.fol.358
Commodum ſenties & incommodum habere debet. conſil.161. num.34
* Communis opinio inſequi debet, ex* communi. conſil. 180.nume. 62. conſi. 187.nu. 30. conſi.159.num.14. conſi. 203.nume. 26.fol.318
Communis error facit ius conſil. 200.nu.89. id oſtenditur in ſpiritualibus, num.88. & in materia vſurarum num.89.fol.298
Compendioſa ſubſtitutio fideicommiſſariam omni tempore conti- ** net, ex** communiori. conſ.202.nu.30.fol.319
Compenſatio fieri debet de quantitate ad quantitatem. conſ.151. num.20.f.121
Compenſatione dotis creditum tollitur. conſi.164.nu. 4.fol.137
Comprahenſis in prima inueſtitura acquirentis citra factum vaſali extrinſecum non ſoluunt laudemium, nec dicitur noua inueſtitura ſed continuatio. conſi. 137.num.4.fol.70
Compromiſſum vnicum dicitur: cum ſit pro omnibus differentijs, licet per plures perſonas, vel de pluribus rebus, & ſuper omnibus eſt iudicandum. conſi.176.num.7
Compromiſſo a pluribus ex vna parte facto, non poteſt inter illos iudicari: cum vnum corpus cenſeatur. conſil. 176. numero 5 fol. 209
Compromiſſi pœnæ locus nec eſt altero ex compromittentibus, obſeruante. ibi.nu. 24.
Conatus in crimine læſæ maieſtatis non punitur pœna ordinaria, conſi.147.nu.27.fol.104
Ceſſio cuilibet facta ſemper & hæredibus facta dicitur, licet non exprimatur. conſi.128.nu.3.fol.23
Conceſſio realis conſtituitur ex dignitate concedentis. conſ.131. num.22 fol.41
Conceſſio indeterminata reſpectu perſonarum, temporis & quotæ perſonalis iudicatur. conſi.131.nu.47. ex * communi.43
Conceſſio realis præſumitur, niſi tacitè vel expreſsè perſonalis conſtituatur. ibid.nu.50
Conceſsio ex clauſula, ſaluo & reſeruato iure domini, reſtringitur

gitur: & exceptis expreſſis, cætera omnia reſeruata dicuntur. conſi.137.num.14.fol.72
Conceſſio ab antiquo vſu declaratur. ibid.nu.41
Conceſſia propter merita, uel mediante pecunia a pari procedūt,
* nec per ingratitudinem reuocatur, ex* communi. conſi.138. num.34.fol.77
Conceſſio noua indicatur pro terris comprehenſis in vltimis inueſtituris, ſi in primis antiquis non reperiuntur deſcriptæ, quæ cenſetur facta ſecundùm naturam propriam feudorum, conſi.150.nu.40.41.quod fallit.nu.42 115
Conceſſio in ſub vaſaſſum latè interpretari debet, maximè concurrente loci natura: & conſuetudine primi domini. ibi.n.75
Conceſſio ob merita & ſeruitia dicitur ex cauſa onerosa, & irreuocabiliter conceſſa. conſ.160.nu.32.fol.154
Conceſſio Principis ſemper intelligitur iuxta ſolita & conſueta. conſi.161.nume.54
Conceſſio ad corpus, totū, quod eſt intra fines deſignatas, in conceſſione includit, etiā quod longè in maiori numero expreſſo-
* rum reperiuntur, ex* communi conſil.168.nu.8.10.fol.185
Conceſſia ſalviconductus pertinet ad ſolum Principem. conſil. 177.num.40.fol.214
Conceſſio de vno in alium, vel gradatim facta nullam admittit ad dominum deuolutionem. conſil.225.nu.109.fol.387
Conceſſio quantumuis ampla de procedendo &c. non admittit torturam, niſi præcedentibus indicijs, quod procedit etiam in crimine læſæ. conſi.201.nu.93.fol.310
Conceſſio talis præſumitur, qualis reperitur poſſeſſio & ſolutio. conſi.127.nu.23.fol.13
Conceſſio ſimplex parit tantum actionem vaſallo ad realem inueſtituram obtinendam, quo caſu feudum dici non poteſt, niſi
* poſſeſſio realis coram paribus Curiæ tradatur, ex* communi. ibid.nume.45
Conceſſio renouanda eſt in perſonam emphyteutæ, quando terræ
* ſteriles ad culturam & fertiliores ſunt redactæ, ex* communi. ibid.nu.123
Concluſio in cauſa, vel æquipollens, vbi adeſt clauſula, ſola facti &c. requiritur in remedio l.fin.C.de edic.diu.Adr. conſi. 129.nu.24.fol.28
Concordata Galliæ a Leone Decimo ordinata anno 1516.conſil. 126.nu.85.fol.9
Concordia auctoris ad conſi.ſuum 117. vbi dixit, verius, receptiuſque eſſe, modicitatem ſolùm cum pacto de retrouendendo non ſufficere, ad contractum vſurarium conſtituendum. conſi.159.nu.34.fol.136
Concubinatus non cadit cum coniugato, conſil.205.n.22.fol.329
Concurſus vtriuſque copulati in dubio requiritur ad pœnam incurrendam. conſi.141.nu.45.fol.89
Condemnatus in arrengberio non probat vti teſtis. conſil. 134. nu.31.fol.59
Condemnatus per ſententiam ad aliquod traddendum præciſè illud tradere tenetur. conſi.139.nu.10 fol.80
Condemnatus de iure repellitur. conſi.216.nu.91.fol.358
Conditio ſub dubio euentu pro cauſa legitima reputatur. conſil. 136.nu.154.fol.69
Conditio iniqua vni per alterum non debet inferri. conſil. 149. nu.41.fol.111
Conditio rei non mutatur perſonæ mutatione. conſil. 150.nume.72.fol.117
Conditione deficiente deficit etiam diſpoſitio. conſil.151.num.6. conſil.155.num.7.fol.138
Conditionem denotant illa verba ſi & in quantum. ibi.nu.57
Conditia, quæ infert viduitatem, tanquàm turpis non eſt ſeruanda, imo actus redditur purus. ibi.nu.59
Conditio appoſita legato, videlicet, ſi filia de conſenſu talis nubat, reijcitur à legata, nec arctat eam ad nubendum de conſenſu illius, ſecus vero ſi tenetur nubere de conſilio illius,
* ex* communi. ibid.nu.60
Conditio, ob quam ligatur homo, ne contrahat matrimonium, tanquàm iniqua non attenditur. ibid.nu.63
* Conditio inhoneſta quæ dicitur in maſculo, qui matrimonium habeat contrahere, & an ſit eijcienda tanquàm impoſſibilis. ibid.num.65
Conditio humanitati contraria vitiatur, & maximè quando conſuetudo regionis aliter dictat. ibid.nu.66
Conditio illicita circa matrimonium quæ dicatur, & an habeatur pro non ſcripta. ibid.nu.67
Conditio appoſita legato filiæ, quæ retrahere eam poteſt ab in-
** greſſu monaſterij pro non ſcripta habetur, ex ** magis communi. ibid.nu.68
Cconditio, quæ continet pœnam & priuationem hæreditatis, ſi non contrahatur matrimonium intra certum tempus, reijcienda eſt. ibid.nu.71
Conditio purificata ad idem ſententiæ retrotrahitur, reſpiciesq́; præteritum non vitiat ſententiam. conſi. 155. nume. 5.9. in fin.fol.138
Conditio primi legati non cenſetur repetita in ſecundo, quando adſunt verba apta ad ſingula legata, & habeat orationem
* perfectam, ex* ſequuta opinione. conſil. 189.num.70.fol.258
Conditio non conueniens ſecundo legata ſicut primo, non cenſetur in eo repetita. ibid.nu.71
Conditio per verba naturalia non adimpletur per actum fictum. conſi.199.num.16.fol.290
Conditio ſi ſine filijs, intelligitur ſecundùm iuris terminos. ibi. numero 22.
Conditio in ſubſtitutione poſita de filijs legitimis & ex legitimo matrimonio natis, operatur fideicommiſſum. conſil. 202. nume.17.fol.318.
Conditio in alternatiuis, ſufficit alteram verificari. ibi.nu.44
Conditio, ſi petatur a parte, ineſt actui, quod officio magiſtratus incumbit. conſ.193.nu.19.fol.296
Conditionalia ex die incerto non tranſmittuntur in vltimis voluntatibus, ſecus in contractibus, in quibus dies incertus non facit conditionem. conſ.221.nu.14.fol.370
Conductio datiorum ſecundùm ſolitum intelligitur facta. conſil. 193.nu.48.fol.271
Conductor fructuum rerū exemptarum non gaudet exemptione. conſ.142.nu.16.fol.91
Conductori detentorique mero non competit remedium, vti poſ-
** ſidetis: cum ille non dicatur poſſidere, ex ** magis recepta. conſ.190.nu.5.fol.260
Conductor gabellæ non tenetur ſoluere, ſeruareque promiſſa per eum, ſi ipſius reditus ad eum non perueniunt. conſil.20.nu.35
Conductor primus tempore in locationibus duabus præfertur. ibid.num.44
Conductori per ſuum inſtitorem præiudicari poteſt. ibi.nu.60
Conductor impeditus liberè vti frui, non tenetur ad penſiones. conſi.193.nu.8.fol.268
Conductor ob impedimentum, vel incommoditatem modicam non liberatur ab onere ſoluendi penſionem, nec damnum, vel lucrum ceſſans conſequitur. ibid.nu.27
Conductor perſeuerans ſequuto impedimento ad penſionem tenetur. ibid.nu.50
Confeſſio debiti in iudicio nocet. conſ.138.nu.13.fol.76
Confeſſio carcerati ex eademmet cauſa emiſſa ad fiſci fauorem corruit vti meticuloſa. conſ.eo.nu.53
Confeſſio tanquàm ficta reſultans ex ſententia in contumaciam lata regulariter non nocet. ibid.nu.55
Confeſſio ficta ex contumacia non reſultat vigore etiam ſtatuti, niſi ſequatur iudicis declaratio. ibid.nu.56
Confeſſio partis eſt maior & validior probatio, quæ fieri poſſit. conſi.139.num.59.conſi.140.nu.22.conſil.182.n.13.f.233
Confeſſia reſultans ex propria ſcriptura interpretatur. conſil. 146.num.27.fol.102
Confeſſio ſpontanea multum dolo detrah. conſi.152. num. 33. fol.130
* Confeſſio non acceptata non præiudicat, ex* communi. conſil. 158.nu.18.fol.147
Confeſſio inquiſitio non nocet, ſi de delicto non conſtat. conſ.166 nu.3.fol.178
* Confeſſio extraiudicialis facit indicium ad torturam, ex* communi.

Digitized by Google

muni. ibid.nu.20
* Confeſſio duobus teſtibus probatur, ex* communi. ibid.nu.21
Confeſſio emiſſa abſente parte non præiudicat. ibid.nu.22
Confeſſio mariti de recepto eſt argumentum dotis, quod debetur vxori, ſi non reuocetur, & nõ differt a donatione propter nuptias. conſi.179.nu.2.fol.218
Confeſſio poſitionis ſimplex non trahitur ad qualitates in poſitione comprehenſas, niſi id exprimatur. conſ.194.numero 6. fol.273
Confeſſio in præſentia partis plenè probat. conſi.197.nu.1.f.282
Confeſſio releuat ab onere probandi. ibid.nu.5
Confeſſio debet eſſe certa & concludens. ibi.nu.19
Confeſſio ita interpretatur, ne cæteris contrarietur. ibi.nu.22
* * Confeſſio in tormentis non præcedentibus indicijs non nocet, etiã ſi poſtea ſuperuenirent, ex* communi, ac licet procederemus in crimine læſæ Maieſtatis, ex* communi. conſil. 201. numero 41. fol.304
Confeſſio vt tormentis nõ præcedentibus indicijs, nec reo torto, nec socijs nocet. ibid.nu.53
* Confeſſio vi tormentorum emiſſa dicitur: cum in tormentis ſit, ex* communi ſecundum omnes. ibid.nu.2
* Confeſſio in tormentis, & tormentorum metu pari procedunt, ex* communi. ibid.nu.17.fol.59
* Confeſſio ſubtus tormento nullis præcedentibus indicijs & milies firmata non nocet, ex* communi. ibid.nu.18
** Confeſſio in tormentis facta poſtea expreſſè ratificata nocet ſecundùm aliquos, licet contra, ex** magis communi. ibi.nu.25
Confeſſio per ſuggeſtionem extorta non poteſt ratificari. ibid. numero 27
Confeſſio non veriſimilis non nocet. ibid.nu.37
Confeſſio per ſuggeſtionem extorta non dicitur legitima. ibid. numero 81
Confeſſio defuncti nocet. conſ.208.nu.15 fol.334
Confeſſio calore iracundiæ omiſſa non præiudicat, minus ſi ſua ſit alterius. conſi.213.nu.1.fol.343
Confeſſioni propriæ in iudicio ſtatur. ibid.nu.8
Confeſſio peccatorum vera requirit ſexdecim partes. ibid.nu.27
Confeſſio teſtis in tortura non præcedentibus indicijs nulla eſt, nec præiudicat. conſi.216.num.116.fol.359
Confeſſio ad ſuggeſtionem omiſſa non præiudicat. ibi.nu.122
Confeſſio geminata, patris nocet filijs, ſed erronea conſtito de errore retractatur. conſi.129.nu.97.fol.35
Confeſſio erronea etiã iurata in tertij præiudicium non ſubſiſtit. conſi.221.nu.29.fol.371
Confeſſio præſente parte duobus conteſtibus probatur. conſ.220. nume.5.fol.367
Confeſſio erronea in fideicommiſſi non nocet confitenti, quinetiam de iure non admittendos excludere poſſit. conſil. 170. nume.55.fol.191
Confeſſus in iure pro iudicato habetur. conſi.213.nu.12.fol.344
Confitentur multa falsò metu tormentorum. conſil.201.numero 31
* Confines duo & qualitates verificatæ ſufficiunt ad identitatem corporis iuſtificandum, ex* communi. conſi.143.nu.88.fol.96
Confines diuerſi ſi adaptari, poſſunt ad eandem rem, ipſius identitatem demonſtrant. conſi.157.nu.72 fol.146
* Confirmans actum, qui confirmare valuit, licet aliàs aliquo iure nullus, dicitur de nouo confirmare, ex mente* omnium. conſi.189.nu.67.fol.258
Confirmatio non trahitur ad factum nullum ex defectu perſonæ inhabilitatæ. ibid.nu.12. fallit nu.13.14
Confirmatio concepta per hæc verba, in omnibus & per omnia, quid operatur. ibid.nu.68
Confirmatio non extendit, nec comprehendit, niſi præcedentia. conſi.129.nu.85.fol.34
Confiſcatio bonorum intelligitur citato non comparente intra annum. conſil.225.nu.4.fol.381
* Confiſcationis pœna in præceptis, niſi in enormiſſimis, ab aula receſſit, ex* communi. ibid.nu.21
Confrontatio ſine iuramento nihil operatur. cõſ.192.n.33.f.267
Confrontatio rei cum teſte iuramentum exigit. conſi. 201. nume.109 fol.311
Congiarium eſt quoddam ſubſidium extra ordinem, cuiuſmodi honoris panes. conſil.126.nu.32.fol.5
Congregatio ad bonum finem facta impunibilis redditur. conſil. 140.nu.21.fol.88
Confuſio iuris & intellectus euitanda eſt. conſil. 170. numero 95.fol.190
Coniectura reſultans ex natura & conſuetudine contrahentis vrgentiſſima eſt ad ſimulationem contractus demonſtrandã. conſi.153.nu.38.fol.136
Coniectura, quæ ex verbis & mente teſtatoris elicitur, præualet alteri, quæ veriſimiliter a lege interpretatur. conſil.170.nu. 52.fol.191
Coniectura operantur: vt filijs etiam natis non deficiat ſubſtitutio. conſ.202.nu.45.fol.320
Coniectura validiores præferuntur. conſ.191.nu.37.fol.42
Coniecturæ vſurariæ materiæ probari debent per alios teſtes, & non per illum de uſura idoneè deponentem ſecundùm ſtatuta. conſ.135.nu.16.fol.61
Coniecturæ & argumenta in antiquis habentur pro plena probatione. conſ.151.nu.27.fol.122
Coniecturis opus non eſt, quando ſumus id claris. ibid. nume.46. conſ.202.nu.46.fol.320
Coniecturæ duæ tantùm, vel præſumptiones fraudem demonſtrant. conſ.165.nu.39.fol.175
Coniecturæ leues in antiquis in probanda identitate ſufficiunt. conſ.157.num.73.fol.146
Coniectura per iudicem arbitrantur in dolo probando. conſil. 165.num.19.fol.174
* Coniecturis diuerſis ſimulatio oſtenditur arbitrio iudicis, ex* cõmuni. conſ.175.nu.17.fol.207
Coniuncta ſimul expediri debent. conſ.129.nu.9.fol.27
Coniunctus ſanguine & cohabitans præſumitur ſcire geſta per coniunctam. conſ.143.nu.72. conſ.174.nu.16.fol.204
Coniunctorum, propinquorumque appellatione legitime deſcendentium veniunt etiam fœminæ. conſ.157.nu.51.fol.145
Coniunx poteſt rem ſibi donatam, præſente altero coniuge donãte, dare filiæ communi ſine aliqua iuris ſolemnitate. conſ.183. num.11.fol.235
Coniunx cum altero & ſi excommunicato cohabitare tenetur. conſ.207.num.9.fol.331
Coniugi rem ſemper eſt danda ob ſæuitiam cautio, puta ſi ſit ficta ſæuitia. ibid.num.28
Coniunx inuito altero, poſt copulam carnalem non eligit vitam monachalem, niſi ambo intrent. ibid.nu.45
Conſanguinitatis ſola probatio ſufficit ad oſtendendum fideicommiſſum, licet non probetur, quem eſſe proximiorem. conſil. 151.nu.34.fol.122
Conſenſus viuentis operatur: vt abſolutè inueſtitura teneat. conſil.127.nu.132.fol.21
Conſenſus ex poſt facto in pacto de ſucceſſione interuenire poteſt, & facit ipſum valere. conſ.196.nu.141.fol.69
Conſenſus ſpecificus in pacto de ſucceſſione neceſſarius eſt. ibid. num.142
Conſenſus illorum, de quorum bonorum parte tractatur, facit valere pactum, etiam quod reſpiciat futuram ſucceſſionem. ibid.nu.146
Conſenſus in alienatione præſtitus præiudicat, niſi fiat iurium generalis reſeruatio. conſi.137.nu.15.fol.71
* Conſenſus, qui interponitur ad commodum vnius tantùm, poſt actum interuenire poteſt, ex* communi. conſil.152. numero 72.fol.133
Conſenſus litigantium in multis valet conſil. 158. nu. 13.f.147
* Conſenſus omnium de vniuerſitate non maioris partis tantum requiritur, vbi geritur actus voluntarius. ex* communi. conſil.159.nu.8.fol.149
Conſenſus expreſſus requiritur, vbi rei magnitudo expoſcit, licet aliàs tacitus ſufficeret. conſ.160.nu.9.fol.153
Conſenſus expreſſus multipliciter cognoſcitur. ibid.nu.54

Digitized by Google

Conſenſus regulatur a natura contractus, ſuper quo interponitur. conſi.163.nu.23.fol.166

Conſenſus mariti illius, cui certum quid ex re ſoluitur.conſ.165, nume.49.fol.176

Conſenſus creditoris in alienatione pignoris, ſaluo iure, ſibi non præiudicat, quin eueniente caſu in pignore ſatisfieri queat, ex quo infertur, idem eſſe in feudo.conſil.171.nume.16.& qualiter intelligatur.nu.57.fol.193

Conſenſus ad incogitata non trahitur. ibid.nu.24

Conſenſus ſimpliciter præſtitus per dominum ſuper alienatione feudi ſibi præiudicat,ſi feudum apperiatur. ibid.nu.36

Conſenſus arguitur ex longi temporis patientia.conſil.173. numero 41.fol.20

Conſenſus per modum ſolennitatis adhibitus requiritur expreſsè & in actu. conſ.185.num.14.fol.207

Conſenſus liber ex proprijs literis probatur. conſil.203.nume.37.fol.332

Conſentiens alienationi rei ſuæ ſibi præiudicat in eo, quod conſentit tantùm,non autem quod donet.conſ.137.num.25.fol.71

Conſentiens, aliquem ex ſuis proximioribus cum ſeipſo concurrere in portione fideicommiſſi,ſibi præiudicat. conſil.170.num.12.fol.189

Conſentiens alienationi rei ſubiectæ fideicommiſſo, etiam quòd alienatio eſſet ipſo iure nulla,attamen ſibi præiudicat. conſil.173.nu.62.fol.201

Conſequentia non tenet, facultas accedendi ad tenutam bonorum reſeruata eſt in inſtrumento, ergo reſeruatum eſt dominium.conſi.163.nu.11.fol.168

Conſideratur non quod ſit,ſed illud,propter quod ſit.conſil.134 num.25.fol.58

Conſiliarium pœnes Principem exiſtentem offendens, & ipſum offendere dicitur conſi.147.num.5.fol.103

Conſiliarium regium etiam odio priuato interimens crimen læſæ incurrit. conſi.216.nu.15.fol.353

Conſilium deciſiuum non requirit iurium allegationes.conſ.155.nu.1.fol.138

Conſilium ſtat inter ſuos limitat, quando aliquid ſuadet non fieri, quod a iure eſt permiſſum. conſi. 200. nu.70. vel ſi inducit tranſgreſſoribus peccatum,inducit veniale. ibid.

Conſobrini proximiores gradu vocantur, quàm filij conſobrini. conſi.170.nu.17.fol.189

Conſtitutio Pontificis non obligat, niſi poſt duos menſes. conſil.152.nu.83.fol.133

Conſtitutio circa bona prohibens poſſeſſa reſpicit præcepta temporalia.conſi.200.nu.16.fol.296

Conſtitutio contra hæbreos non diſponit: vt contrafaciens peccet.ibid.nu.62

Conſtitutio alicuius Principis non ligat, niſi in ipſo loco proprio fuerit facta publicatio, etiam quòd in locis vicinis fuiſſet publicata.ibid.nu.104

Conſtitutio pœnalis præſupponens in actu aliquam qualitatem ceſſat,niſi probetur,qualitatem ad vnguem fuiſſe ſeruatam. ibid.nu.114

Conſtitutum præcarium concurrens cum pacto ſimplici facit: vt dominium rei venditæ in alium transferri minimè poſſit.cõſ.169.num.8.fol.168

* Conſuetudo Mantuana circa alienationes rerum obnoxiarum, quæ ſit.conſ.127.nu.52.fol.16

Conſuetudo tanquam optima legum interpres eſt ſeruanda in feudalibus, quamuis derogaret alia contraria conſuetudini, niſi pactis inueſtiturarum repugnet. ibid.nu.56

Conſuetudo vltimo eſt attendenda, quando plures ſunt in feudis.ibid.nume.58

Conſuetudo introduci poteſt: vt vaſallus feudum ſine domini cõ- ** ſenſu alienet, ex ** communiori, & econtra, quæ tamen eſt probanda. ibid.nu.59

Conſuetudo uſus, & obſeruantia in feudis attenditur.conſi.139.num.29.fol.72

Conſuetudo eſt Italiæ inueterata, quòd Principes omnes ab Imperatore inueſtiti nouas gabellas,vectigaliaque ſine alia licentia imponunt,& omnia in ſuo ſtatu, quæ poſſet Imperator, faciunt,conſi.138.nu.3.fol.75

Conſuetudo decem annorum non ſoluendi onera contra vniuerſitatem attenditur. ibid.nu.42

Conſuetudo introducitur, ſi appareat, quòd ſecundum eam bis fuerit ſeruatum. ibid.nu.30

Conſuetudo commodandi arma & bona excuſat tradentem a ſuſpicione delicti perpetrati cum d. bonis. conſil. 246. numero 21.fol.102

Conſuetudo, quòd fœminæ ſuccedant in feudis, præponitur conſtitutioni feudali. conſi.150.nu.51.fol.116

Conſuetuda infeudandi, etiam per eccleſiam ſeruanda eſt.ibid.num.80

Conſuetudo & præſcriptio differunt.conſi. 160.nu.23.fol.153

Conſuetudo temporis immemorabilis vim legis obtinet.conſil.eo.nu.64.& ibi de effectibus dicti temporis.

Conſuetudo infeudandi probatur ex vnico actu cum curſu 40. annorum,& eo magis ex bino actu. ibid.nu.81

Conſuetudo exactionis,licet dicatur onus, debet obſeruari.conſil.161.nu.19.fol.161

Conſuetudo antiquata ad vicinos locos trahitur. ibid.nu.20

Conſuetudo loci vicini alteri priuilegiato non præiudicat. ibid.num.26

Conſuetudo diutina ciuitatis principalis ſeruari debet, etiam in locis & caſtris ſubiectis ſeu annexis ipſius.ibid.nume.59. quod intelligitur, vt nu.60

Conſuetudo primò loci,deinde diœceſis,tertiò Prouinciæ,quartò Regni,quintò ciuitatis Romæ ſeruatur. ibid.nu.62

Conſuetudo ad loca vicina extenditur, quando ius non reſiſtit. ibid.num.62

Conſuetudo,quæ iuri conformis eſt,per obſtantiam generalem nõ videtur ſublata,niſi ſpecificè dicatur, non obſtante tali conſuetudine particulari. ibid.nu.66

Conſuetudo Mantuæ notoria in alienandi feuda in præiudicium agnatorum adhibita ſola domini licentia, conſil.165.nume.1.& ibi ratio.fol.173

Conſuetudo in aſſenſu præſtando in deuolutionibus & laudemijs exigendis præualet. ibid.num.61

Conſuetudo notoria in feudis quàm maximè valet, etiam ſi iuri ſcripto contradicat. conſi.171.nu.11.fol.192

Conſuetudo concedentis refertur ad probabiles coniecturas: vt ipſius animus cognoſcatur, aliàs minimè dignoſceretur. conſil.177.num.14.fol.213

Conſuetudo, quòd eccleſiæ feudum alienetur ſine licentia, reſeruato illius iure,intelligitur, dummodo damnum non ſentiat, & ſuum laudemium ſibi ſoluatur.conſi.181.nu.16.fol.229

Conſuetudo in collectis ſemper attenditur, & ſpacio decem an- * norum inducitur,ex* communi. conſi.186.nu.11.fol.247

Conſuetudo collectarum maximopere attenditur, quæ induci- * tur,etiam ſine iudiciali contradictione, ex* communi. ibid.nume.12

Conſuetudo probatur ex actis ſimilibus fieri ſolitis. conſi.190.nu.39.fol.261

Conſuetudo & obſeruantia attenditur in interpretatione legũ. conſi.200.num.86. 298

Conſuetudo ſeruanda & ſequenda eſt, maximè in imponendis * pœnis,& a pœna temporali excuſat, iuxta * commune. ibid.numero 90

Conſuetudo, quòd quis torqueatur ex teſtibus examinatis parte non citata,non attenditur. conſil.201.nu.45.49.fol.305

Conſuetudo procedendi ſine ſtrepitu non extenditur ad torturæ illationem. ibid.nu.125

Conſuetudo contractus labem vſuræ atque ſuſpicionem tollit. conſi.214.nume.15.fol.348

Conſuetudo ſeruanda eſt. conſi.216.nu.136.fol.362

Conſuetudo contractum aliàs prohibitum validat. conſil.204.num.25.fol.327

Conſuetudine fieri poteſt, quod quis inuitus de re propria diſponat: vt in retroctu concludunt * omnes, & quid in alienatione rei forenſis prohibita. conſi.127.nu.7.fol.17

Conſue-

Conſuetudini in aquis & pontibus ſtandum eſt. conſil. 142. numero 6. fol. 90
Conſuetudini eſt inhærendum: cum vim legis obtinet. conſi. 145. nume. 29. fol. 100
Conſuetudinem hæbrei non inducunt, niſi a Principe probetur. conſi. 152. num. 8. fol. 129
Conſuetudine introduci nequit: vt ſolus dominus eligat iudices in cauſa feudi contra vaſallum. conſi. 225. nu. 41. fol. 383
Conſueta officiali non denegantur. conſ. 193. nu. 37. fol. 270
Conſi. Alciati 3. nu. 16. declaratur. conſi. 135. nu. 68. fol. 63
Conſules denunciantes maleficia vice teſtium funguntur. conſil. 154. num. 19. fol. 137
* *Contemnens grauius peccat quàm tranſgreſſor, qui ſimpliciter mandatis non pariter, ex * mente omnium. conſil. 200. nume. 55. fol. 297*
Contemptus in tranſgreſſione l. ineſt reſpectu ſori contemptioſi, quando ſæpe ac ſæpius fuerit commiſſa tranſgreſſio. ibid. nume. 56
Contemptus multipliciter cognoſcitur. ibid. nu. 58
* *Contemptus in feudo & emphyteuſi caducitati locum facit, ex * communi. conſi. 181. nu. 23. fol. 230*
Conteſtatio litis quem in mora conſtituit. conſi. 136. nu. 7. f. 80
Conteſtatio litis vim habet interpellationis. ibid. nu. 25
Conteſtatio litis non fit ſine petitione. ibid. nu. 68
Contractus pars pacta cenſentur. conſi. 131. nu. 13. f. 40
Contractus a falſo tutore, curatore, vel adminiſtratore factus eſt nullus, nec præiudicium infert minoribus, nec dominis, nec ipſorum hæredibus. conſi. 133. nu. 16. fol. 54
Contractus a falſo tutore vel curatore geſtus annullatur per minorem per viam exceptionis. ibid. num. 24
Contractus in dubio non præſumitur fictitius, vſurarius, vel ſimulatus, ſed legalis, verus, & iuſtus. conſi. 135. nu. 12. f. 61
Contractus in dubio vſurarius præſumitur, & qualiter intelligatur. ibid. nu. 67
Contractus inter viuos ex quibus & quomodo conſtituantur irreuocabiles. conſi. 136. nu. 50. fol. 67
Contractus dicitur licitus, quando contrahentes ſicut lucrari ſic & perdere poſſunt. conſi. eo. nu. 56
Contractus contra formam ſtatuti initus nullus & doloſus præſumitur. conſi. 140. nu. 14. fol. 85
Contractus minoris licet vtilis ſibi & iuratus, nec in maiori ætate validus efficitur, ſi contra formam ſtatuti præciſam celebretur. ibi. num. 17
** *Contractus emphyteuticus ex ſcriptura verè perficitur ex ** communiori. conſi. 149. nu. 39. fol. 94*
Contractus omnes regulariter ad eorum validitatem ſcriptura non indigent, niſi pro faciliori eorum probatione. ibid. nume. 45
Contractus verus in eſſentia iudicatur, qualis in ſui figura in inſtrumento legitur, nec ſimulatus præſumitur. conſil. 144. num. 5 97
Contractus fœneratius non obeſt actori ex inſtrumento ſolemni. ibid. nu. 8
Contractus implementum, dum lis pendet, per partem offerri non poteſt. ibid. nu. 32
Contractus qualitas ex nomine deprehenditur. conſil. 149. num. 33. fol. 111
Contractus in dubio non præſumitur ſimulatus, niſi diſtinctè & in ſpecie id probetur. conſi. eo. nu. 60
Contractus ſecundus ſuper eadem re celebratus purgat omnem fraudem & ſuſpicionem, quæ in primo contractu eſſet. ibid. num. 64
* *Contractus Principis inuiolabiliter eſt ſeruandus, ac contractum violare nephas eſt, ex * communi. conſil. 151. numero 130. fol. 127*
Contractus præſumitur ſimulatus, ſi venditor nunquàm tradidit poſſeſſionem rei venditæ, alijs etiam concurrentibus. cõſi. 153. nume. 5. fol. 135
Contractus ſemper dicitur vſurarius, quando contrahens certus eſt de tempore, fructibus & redditibus. ibid. nu. 31
Contractus fictitius ex ſolo animo contrahentium conſtituitur, etiam quòd non ſint ſoliti ſimiles contractus facere. ibid. nume. 36
* *Contractus annullatur per iudicem vel ope exceptionis: cum ſtatutum ſolennitatem poſt actum requirit, ſecus in ipſo: quia tunc ipſo iure annullatur, ex * communi. conſ. 158. nu. 1. f. 147*
Contractus doloſus præſumptiuè nec a maiore ratificatur. ibid. num. 6
Contractu obligatur Princeps ſicut priuatus. conſi. 160. numero 12. fol. 153
* *Contractus Principis, vel priuilegium in contractum tranſiens non reuocatur, ex * communi. ibid. nu. 16*
Contractus Principis vim legis habet. ibid. nu. 20
Contractus per vniuerſitatem geſti cenſentur perpetui. ibid. nume. 58
Contractus ſine ſolennitate initus, præſumitur ex parte vtriuſque fraudulentus. conſil. 165. nu. 38. fol. 175
Contractus nullus iudicatur, quando eccleſia enormiter eſt læſa. conſi. 168. nu. 2. fol. 184
Contractus enormiter eccleſiam lædens, nullus redditur per reſtitutionem in integrum. ibid. nu. 4
Contractus præſumitur in vtilitatem eccleſiæ celebratus propter ſolemnia, quæ in eo fuerunt ſeruata. ibid. nu. 29
* *Contractus reſcinditur, quando læſio excedit dimidium, ex * communi. ibid. 41*
Contractus inexpugnabilis redditur, dum petitur precium rei nomine proprio alienatæ, vel eius precij annui fructus. conſil. 172. nu. 2. fol. 195
* *Contractus ab initio fingitur a lege celebratus per ratificantem, ex * communi. ibid. nu. 14*
Contractus vnico ictu & abſolutione perficitur. ibid. nu. 21
Contractus venditionis ratificatur ſub modo: vt ratificans precium rei recipiat. ibid. nu. 25
Contractus incontinenti geſti correſpectiui cenſentur. conſ. 175. num. 1. declara vt num. 23. fol. 206
Contractus ſunt indiuidui. conſi. 176. num. 3. fol. 209
Contractus tot ſunt, quot res, niſi contrarium ex mente contrahentium conſtet, vel vnico precio contineantur. ibi. nu. 45
** *Contractus iuratus non venit in diſpoſitione generali, ex ** communiori. conſi. 183. nu. 1. fol. 234*
Contractus in dubio cenſetur ſtipulatus, vt ſtipulari conſueuit. conſi. 190. nu. 26. fol. 261
Contractu non vtitur, qui illum non obſeruat, etiam in minimo. conſi. 191. nu. 2. fol. 263
Contractus non reſcinditur ex inobſeruantia circa contractus ſubſtantialia, puto precij non ſoluit, licet ad intereſſe agatur. ibid. nume. 6
** *Contractus reſcinditur condictione ob cauſam, ſi pactum adiectum pro cauſa finali contractus non obſeruetur, ex ** communi. ibid. num. 10*
Contractus reſcinditur ex inobſeruantia pacti, ſine quo contractus non fuiſſet celebratus, & quòd pactum ſit minus precio. ibi. nu. 16
Contractus diuerſitas cognoſcitur ex cauſa, nomine & alijs. ibi. num. 18
* *Contractus non requirit neceſſariò ſcripturam, ex * communi. conſil. 221. nu. 31. fol. 372*
Contractus & conuentio remuneratoria a pari procedunt, ex communi. conſil. 225. nu. 45. fol. 383
Contractu per partem alterato, licitum eſt fideiuſſori recedere. conſil. 193. nu. 7. fol. 268
Contractus vſurarius non dicitur, etſi ex vna parte læſio quam maxima adſit. conſi. 214. nu. 14. fol. 347
Contractus, vel quaſi per tutorem celebrati pubertate non euaneſcunt, nec expirant. conſi. 177. nu. 36. fol. 214
Contrahentes cum falſis tutoribus vel curatoribus vſu capere minimè poſſunt, nec fructus aliquos lucrari, & de hoc redditur ratio. conſ. 133. nu. 19. fol. 54
Contrahentis animus ex poteſtatione ante contractum emiſſa, qualis ſit, cognoſcitur. conſ. 135. num. 34. fol. 62

Contra-

Digitized by Google

* Contrahentium meni ſimulationis labem excludit, ex * communi.conſi.175.num.22.fol.207

Contrahens ſi non adimplet, etiam minima parte, non agit contra alium. conſi.194.nu.2.fol.272

Contra factum proprium vel ſui prædeceſſoris nemini venire conceditur. conſ.173.nu.59.fol.202

Contrarietas obſtat teſti etiam circa acceſſoria vel dependentia conſ.201.nu.140.fol.314

Contrarijs teſtibus non creditur.conſil.192.num.10.conſ.197.nu.33.fol.284

Contrario teſti non datur fides. conſ.194.nu.49.55.f.276

* Contrarij ſi non puniuntur, ſaltem non probant, ex * communi tamen puniuntur. conſ.216.nu.98.fol.359

* Contrariantibus teſtibus nemini creditur, ex * communi. ibid. num.119

Contraueniens teſtamento non debet gaudere eius beneficio. conſil.179.nu.52.fol.201

Controuerſiæ, verbum præſupponit iudicium motum. conſ.129.nu.14.fol.27

Contumacia accuſanda eſt die ſtatuta: vt quis mulctetur.conſil.225.nu.26.fol.382

Contumacia ſola non operatur crimen læſæ Maieſtatis. ibid. num.100

Contumax non dicitur, qui abeſt, antequàm contra eum procedatur.ibid.nu.15

Contumax tantùm verus mulctatur. ibid.nu.23

Contumax verus non citatur. ibid.nu.87

Contumax verus non appellat, ſecus fictè contumax. ibi.nu.133

Contumax verus non dicitur non citatus perſonaliter, vel qui citationis notitiam non habet. ibi.nu.135.fol.151

Contumax verus triplici modo dicitur. ibid. num. 151. & quæ requirantur: vt pœna ſtatuti teneatur. nu.154

Contumax non dicitur, qui non tenetur comparere aliqua de cauſa.ibi.num.153

Contumax præſumitur damnatus magis ex contumacia, quàm ex veritate cauſæ. ibi num.163

Contumaciter damnatus nunquàm locum deuolutioni feudorum * facit, ex * communi. ibi.nu.97

Conuentio deſcendens ex contractu poſt mortem collata licita vtique eſt.conſ.136.nu.2.& ratio habetur. nu.9.fol.65

Conuentio ſuper hæreditate valet, quando verba contractum re * ſpiciant non ſucceſſionem, ex * communi. ibi.num.8

Conuentio ſuper ſucceſſione per viam contractus inita valet, etiã quòd omnia bona comprehendat. ibid.num.12

Conuentio plena triſtis euentus nihil ponit in eſſe. ibid.nu.15

Conuentio facta inter maritum & vxorem de viciſſitudinaria ſucceſſione valet. ibi.nu.28

Conuentio viciſſitudinaria, ex qua læſio oriri non poteſt, valet. ibid.nu.54

Conuentio ſuper aliqua re, ſecuta reuocatione ſtatim euaneſcit. ibid.nu.108

Conuentio 100. aureorum de ſolutione per me tibi facienda, ſi fortuna te plus quàm me fauebit, valet, & à Canoniſtis * communiter * recipitur. ibid.nu.159

Conuentiones de futura ſucceſſione reprobantur. ibi.nu.67

Conuentiones, quæ inducunt votum captandæ mortis, reprobantur.ibid.nu.69

Conuentiones, quæ ſcomeſſe vulgò dicuntur, validæ & probatæ * ſunt, ex * communi. ibid.nu.155

Conuentionis qualitas attenditur. conſi.149.nu.82.fol.112

Conuerſatio cum hæreticis quem ſuſpectum reddit.conſil.213 num.19.fol.345

Conuerſus fictè dicitur, qui non redit pro corde, & negat, quod aliàs confeſſus fuit. ibid.num.9

Copula quaſi poſſeſſionem matrimonij inducit.conſi.207.num. 23.fol.332

Copula ſubſequens metum præſumptum in contractu matrimonij purgat. ibid.nu.36

Copulæ &, natura eſt præcedentia ſequentibus iungere. conſil. 164.nu.13.fol.170

Copia diffamationis non datur in caſibus, in quibus ex officio * proceditur, ſecus in copia indiciorum, ex * communi. conſil. 201.num.71.fol.307

Corrigienſium bona & caſtra ſunt feudalia. conſi.129.numero 58.fol.32

Creditor bona debitoris inuadere poteſt, & pecuniam a debitore fugiente eripere. ibid.nu.76

Creditor poteſt furto ſubtrahere rem debitoris credito æquiualentem, ſi illud ab eo recuperare nequeat, nec pœna forte dam * natur, ex * communi. ibid.nu.77

Creditor & hebreus pignora non vt in arte periti cuſtodiunt. ibid.num.22

Creditor tenetur pro modica pignoris impenſa, non pro magna. ibid.num.25

Creditor, ad cuſtodiam, quam rei natura requirit, tenetur. conſi. 197.nu.23 fol.283

Creditor pignus recuperans tenetur probare de dolo vel culpa debitoris, ſi pretio oblato, illud eo modo, quo erat, conſequi * includit, ex * communi. conſ.196.nu.3 fol.279

Creditor hypothecarius tenetur ſtare conuentioni maioris partis, niſi minor pars ſola hypothecam habet. conſil.224.numero 24.377

Creditor pendente iudicio contra reum, agit contra alium ac fideiuſſorem. ibi.nu.25

Creditor, accepta tenuta bonorum, poteſt nihilominus ad viam executionis contra perſonam redire. ibid.nu.28

Creditori licet impune retinere pecunias debitoris exiſtentes in domo ſua. conſi.139.nu.75.fol.83

Creditores, qui aſſenſum hypotecæ obtinente, præferuntur alijs, qui nullum habent aſſenſum. conſ.171.nu.53.fol.194

Creditoribus inſolutum dari non poſſunt ea, quæ ſunt tranſitoria ad extraneos. conſi.273.nu.7.fol.198

Creditores minimè ſunt fraudandi. ibid.nu.38

Creditores priùs ſatisfieri debent, antequàm hæres clerici conſequatur bona virtute licentiæ Pontificiæ. conſil.178.nume.11 215

Creditores ſunt conuocandi: vt eis fiat præiudicium per maiorem partem.ibid.nu.18.intellige de virtuali requiſitione, non autem actuali interuentu.nu.22

Creditores conuocati intelliguntur, ſi citati non compareant. ibid.nume.22

Creditorum maior pars præiudicat minori in dilatione debito * ri concedenda vel remiſſione debiti ex * veriori. ibi num.15

Creditum iuratum non comprehenditur ſtatuto de præſcriptione loquente. conſi.217.num.3.fol.263

Credens rem eſſe vel ſuam, vel publicam, vel communem & non priuatam, vel Principis iure ſeruitutis præſcribere non poteſt.conſi.156.nu.44 fol.141.

Creditur notario viro graui, & fide digno.cõſ.160.n.48.f.155

Credi unius dicto tantùm, introducitur lege, vel conſuetudine. conſi.193.num.35.fol.270

Crimen læſæ Maieſtatis incurritur ex offenſa facta perſonis Principum, etiam qui alios in ſuperiores recognoſcant.conſil.147.nu.1.fol.103

Crimen læſæ Maieſtatis committit, qui offendit Regis vel Principis Cancellarios, collaterales aſſiſtentes, vel officiarios, dummodo in damnum & odium Principis principaliter.ibi nu.7.9.quod extenditur ad vicarium Principis. nu.9.

Crimen læſæ Maieſtatis de iure communi ſupplicio vltimo & confiſcatione bonorum damnatur. ibid.nu.23

Crimen læſæ Maieſtatis non incurris ſe pro magiſtratu gerens. niſi ſcienter & doloſè ſuperioris auctoritatem uſurpet.conſ. 151.num.16.fol.130

Crimen læſæ non incurritur ex prohibito actu indifferente, niſi in id ſcelus principaliter intendat. ibid.nu.37

Crimen læſæ incurrit tantùm, qui confeſſum, vel conuictum de * crimine capti, & captum eximit, ex * communi.conſi.216. num.5.fol.352

Crimen læſæ pœnam infamiæ perpetuam poſteris & filijs irrogat.conſil.eo.nu.20

Crucem

Crucem ferens ob reconciliationem factam Eccleſia repellitur a teſtimonij limine. conſ.159.nu.14.fo.135

Crimen leſę Maieſtatis quando committatur. conſ.225.nu.130. fol.389

Crimen leſa Maieſtatis quot teſtibus probetur, & an legitimis. ibid.nume.181

Crimen leſa Maieſtatis allegans id explicitè probare tenetur.ibid. nu.184

Culpa non ordinata ad caſum impunibilis.conſil. 134.nume.24. fol.58

Culpa lata non tollitur ex qualibet cauſa.conſil.167.numero.73. fol.183

Culpam allegaati onus probandi incumbit.conſil.193.nume.16. fol.269

Culpa extra officium adminiſtratoris non nocet.ibi. num.25

Culpa caret,qui Domini mandato obtemperat. ibid.nu.34

Culpa non præſumitur,niſi probetur,nec vnquàm,ſi ſolitum fiat. ibid.nu.53

Culpa per allegantem eſt in ſpecie probanda. conſi. 196.nume.5. fol.279

Culpa leuis in omittendo & committendo, & leuiſſima quæ dicatur.ibi.nu.7

Culpa leuis ex dicto teſtis non infertur, niſi dicatur.ibid.num.18

Culpa ordinata ad caſum nocet. ibi.nu.23

Culpa rei caſum præcedens facit venditorem de caſu teneri. conſil.197.nu.8.24.25.fol.282

Culpa leuiſſima procedens a facto latæ æquiparatur.ibid. num.9

Culpa venit,quæ ex natura contractus punitur. ibi. nu. 26

Culpa in dubio non præſumitur. ibid.nu.27

Culpa cum culpa compenſatur, & maior minori præponderat. ibid.nu.28

Culpa leuiſſima rei nec in faciendo venit in contractu pignoris.ibi. num.31

Culpa maior in faciendo quàm omittendo. ibid.nu.32

Culpa in dubio de leui non leuiſſima intelligitur. ibid.nu.36

Culpoſus non tenetur,niſi quatenus culpa extenditur,& pro damno occurſo ex culpa immediatè.conſ.196.nu.29.f.281

Cumulatio actionum & emendatio admittitur: vt celerius cauſæ expediantur,etiam vbi ſola facti veritate &c. proceditur.conſi.129.nu.45.fol.30

Cura ventri prægnanti, vel futuro poſthumo decreta ceſſat ſtatim,quod hæres,vel infans naſcatur.conſil. 135.nu 6 fol.54

Cura lite pendente decreta an valeat. ibid.num.69

*Curator non datur bonis pendente termino ad deliberandum, niſi inſtantibus creditoribus ad effectum: vt citius ipſis ſatisfiat, ſed hæres inſtitutus purè,vel ab inteſtato regulariter poſſidet ac adminiſtrat, niſi ſub conditione inſtitutus adire differt, ex * communi. ibi.nu.5*

Curator tum ad lites,tum ad bona minoris datur, ac cogitur iura tueri.ibi.nu.65

Curatoris noui mutatione, an parti generetur præiudicium aliquod.ibi.nu.66

Cuſtodia debet fieri iuxta neceſſitatem.conſil.197. numero 7.folio 282

Cuſtodiam promittens tenetur de leuiſſima. ibid.nu.10

Cuſtos ratione officij tenetur de culpa,non probato caſu. ibi.n.24

D

DACIA ſunt de regalibus, quæ a priuato exigi abſque ſpeciali Principis conceſſione non poſſunt.conſilio.190.numero 2.folio.259

Dacium tabulæ eſt ordinarium & pinguius,quàm ſit aliud pedagij tantum. ibi.nu.18

Dacium tranſuerſię dicitur a tranſitu, ſicuti & pedagium a pede,vectigalq; a vehendo. ibi.nu.20

Dacium tabulæ groſſę aliàs exigebatur Mantuæ per Maſſarium douanę, ſed per Principem fuit gratia commodioris vſus & & mercatorum tranſitus conceſſum: varijs in locis dominij ſui.ibid.nu.22

Dacium vnicum ſolui debet per tranſeuntem ſuper via & territorio communi,quod inter dominos diuiditur. ibi.nu.55

Dacio ſimpliciter locato non venit ſuperindictum: cum ſit a dacio diuerſum. ibid.nu.30

Daciarijs in materia gabellæ credendum eſt. ibid.num.40

Damnum, quod eſt in dubio euenta futuro,non conſideratur.conſil.156.nu.7.fol.140

Damnum ſentiens commodum etiam ſentire debet. ibi.nu.18

Damnum inter ſocios communicatur,niſi ex vnius culpa tantum proueniat. conſ.190.nu.12.fol.260

Damnum,quod quis ſua culpa ſentit,alijs non imputet.conſ.193. nume.29

Damnum ex culpa propria quis ſentit. ibid.nu.57

*Damna omnia reſarcire tenetur, qui cauſam repreſalijs iniuſtè admiſſis dedit,ex * communi. conſi.138.num.64.fol.79*

Damni cauſam dans,damnum dediſſe videtur. conſi.139. nume. 79.& ad ipſius reſarcionem tenetur.nu.13.fol.83

Damnari non poteſt,quando ſtatutum dolum requirit, dummodo aliqua cauſa,etiam beſtialis,vel fatua probata ex leuiſſimis indicijs excaſetur. conſi.141.nu.12.fol.88

*Damnati reſtitutio extenditur ad ea, quæ immediate ex cauſa, quæ per reſtitutionem reſcinditur,acquiruntur, at ſecus ſi ex * acta diuerſo,ex * communi. conſi.187.nu.3.fol.250*

Damnatur nullus,niſi teſtibus, vel confeſſione conuincatur. conſ. 154.nu.1.conſi.192.nu.1.fol.264

*Datio inſolutum retractatur, ſi vltra debitum verum fiat,ac * fructus percepti in ſortem computantur, ex * communi. conſ. 184.nu.31.fol.240*

Datio inſolutum vicem emptionis gerit. ibid.nu.47

Datio inſolutum etiam in nummo vltra verum creditum facta,in totum reſcinditur. conſ.220.nu.9.fol.367

*Datione inſolutum neceſſaria non debetur laudemium,ſecus ex ** voluntaria,ex ** veriori. conſil.137.nu.10.f.71*

Datum pro annatis non eſt pro beneficio contra ius diuinum, ſed onus vocaturo beneficio impoſitum. conſ.126.numero.83.folio 9

*Debitor quantitatis certæ & annuæ,nec ſoluendi difficultate, nec ** a mora excuſatur, ex ** communiori. conſilio.167.nu.35.folio 182*

Debitor tenetur adire domum creditoris eiuſdem fori, vbi eſt dies deſtinata ſolutioni. conſ.184.nu.51.f.241

Debitor quando conſtituatur in mora adueniente die ſolutionis,licet nec aliquid per creditorem fieri debeat. ibid.nu.58

Debitor differens ſoluere ex iuſta cauſa excuſatur, & quando. ibid.nu.60

Debitor moram incurrit: cum ſubſtantia obligationis eſt,licet exequendi modus incertus. ibi.nu.62

Debitor tenetur ſoluere,& deferre rem ad domum creditoris,ſi ſunt eiuſdem fori,vel res,pro,qua ſoluit,ſit de foro creditoris. conſi.194.nu.9.fol.273

*Debitori ſufficit,amiſſionem uel deteriorationem pignoris oſtendere,ex * communi. conſi.196.nu.4.fol.279*

Debitor pignus redimens tenetur ad ſortem & vſuras,ſi creditor non fuit in culpa. ibid.nu.26

Debitor detruditur in carcerem ſtatuto, a quo non exit, donec ſoluat.conſ.204.nu.16.fol.327

Debitor lege creditori datur: vt operetur, donec ſatisfaciat. ibid. numero 17

Debitor non habens bona & latitans ſi cum maiore parte creditorum conueniat,minor pars acquieſcere tenetur. conſil.224. nu.17.fol.377

Debitum agnoſcens illud reprobare nequit.conſi.216. numero.4. folio 363

Debitum non præſumitur ſolutum, vbi debitor ſuper illius libris non deduxit,nec in rationibus poſuit. conſil.182.numero.18. fol.233

Debita defuncti ex feudo hæreditario ſoluitur.conſil.148. numero 39.fol.108.

Debita clerici contracta pro ſuſtentatione,uel contemplatione eccleſiæ de fructibus beneficiorum ſatisfiunt, alia vero de bonis

propriis clerici exſoluuntur. conſi.178.nu.22.ſol.216
Decendum ant ſententia executionem expectatur. conſi.225. numero 83.ſol.386
Decimæ decimarum iure diuino ſummo ſacerdoti debentur, ita & Pontifici d beri primos fructus, ſeu annatas non inconuenit.conſi.126.nu.70.ſol.8
Decimæ taxatio in Gallia reducta ad medietatem fuit per Vrbanum Quintum & Gregorium Vndecimum anno 1361 ibid. numero 81
Decima pre... & valoris rei immobilis alienandi deducta ſorte pro anno cenſu eccleſiæ debita ſoluitur in ciuitate Mantuæ, niſi a... ſit dictum, quamuis de iure ſoluatur tantum quinquageſima, quod laudemium nuncupatur. conſil.127.num 53 fo... 16
Decimæ laicis conceſſæ ac præſumptiue ante Concilium Lateranenſe, ac ad eccleſiam reuerſæ, iterum ſine ſolemnitate laycis
* concedi poſſunt, ex* communi. ibid.nu.122
Deciſio l.1.§.hoc edicto.ff.ne uis fiat ei. & l.ſi dolo, vbi Bart. ſi quis omiſ.cau. teſta. quando procedant. conſil.139.num.20. folio 81
Declaratio caducitatis fieri debet per Dominum ad hoc: ut res
* ob non petitam inueſtituram fiat caduca, ex * communi. conſil.127.nu.87.ſol.18
Declaratio Domini directi expreſſa non etiam tacita vel præſumpta requiritur ad hoc ut deuolutio habeat effectum. ibid. numero 94
Declaratio ſententiæ arbitrorum a iure reſeruari permittitur, imo etiam quòd non reſeruetur, fieri poteſt. conſi.139. nume. 44.45.ſol.82
Declaratio ſuper libello incerto fieri poteſt, etiam lite conteſtata.conſi 158.num.12.ſol.147
Declaratio errorum iam abiuratorum non arguit impœnitentiam conſi.213.nu.3.ſed contra inferius.ſol.343
Decretum iudicis ubi reperitur, ibi ceſſat fraudis præſumptio. conſi.144.nu.19.ſol.98
Decretum irritans annullat ipſo iure. conſil.158.nu.2.ſol.147
Decretum ſpeciale requiritur in conuocanda minima uniuerſita-
* te, non tantum approbatorium, ſed auctoritatiuum, ex* communi.conſi.159.nu.4.ſol.149
Decretum obligans patrem pro filio, ſi commiſerit homicidium, duo probanda requirit, videlicet homicidium commiſſum & condemnationem ſequutam. conſi.169.nu.4.ſol.186
Decretum non uſu probatum non ſeruatur. conſil.186.nume. 36.ſol.249
Decreta Principum de præſtando fidem libris mercatorum intelliguntur pro concernentibus artem illius, cui conceditur, ex
* communi. conſi.224.num.2.ſol.377
Decreta pœnalia ad præterita non trahuntur.conſi.214.nu.21. quod declara & amplia ut ibi.ſol.348
* Deductio Trebellianicæ ceſſat in re prohibita alienari, ex* communi, vbi tamen Trebellianica prohiberi poteſt. conſil.210. num.14 ſol.338
Defectus plures iuramentum ſupplet.conſil.183. numero 18.ſol. 256
Defenſio non fit, niſi præcedentibus indicijs. conſi.201. nume. 75 folio 308
Defenſio in notorijs non eſt neganda, nec animalibus brutis. ibi. numero 80
Defenſio per indirectum a Principe non tollitur, niſi in cauſa ci-
* uili, ſecus in criminali, ex* communi. ibid.nu.103
Defenſio ſublata intelligitur de ciuili, non de naturali, de leui non ſubſtantiali. ibid.nu.104.ſol.116
Defenſio rei magis publicam vtilitatem concernit, quàm quòd delicta puniantur, non conſtito, quòd quis deliquerit. ibid. numero 129
Defenſio probatur per teſtes etiam non omni exceptione maio-
* res, arbitrio iudicis, ex* communi.conſil.216. numero 43.folio 355
Defenſio vbi cadit, ibi appellatio admittitur.conſil.225.numero 139.ſolio 390.
Defuncti & hæredis quando eadem perſona.conſil.131.nume. 57.folio 44
Delatio armorum prohibitorum licita eſt pro occidendo & capiendo bannito, ſeu in redire ab illo.conſil.141.numero 5.folio 88
** Delegationis copia parti tranſmitti debet cum citationes, ex* communi.conſ.225.nu.141.ſol.390
Delictum ex leuiſſima culpa non damnatur criminaliter. conſi. 134.nume.6.ſol.58
Delicto commiſſo quis non punitur ſi principaliter ad illud committendum animus non fuit. ibid.nu.22
Delictis pluribus ſimul commiſſis, quis pro maiori tantum punitur.ibid.nume.23
Delictum caſu & accidentaliter commiſſum in dubio creditur. ibid.nume.26
Delictum ante omnia conſtare debet. ibid.nu.27
Delictum principale debet probari aliter, quàm per contumaciam rei: vt quis de auxilio teneatur.conſi.146.numero 10. ſolio 101
Delictum a communitate non committitur, niſi deliberatè maior pars concurrat. conſi.160.nu.91.ſ.159
Delictum requirentia hominum peritiam pro illorum cognitione apparere debent plenè, non obſtante rei cōfeſſione.conſ.166. nu.5.ſ.178
Delictum & culpa priuationis feudi ſunt cauſa immediata non ſententia. conſ.187.nu.10.ſol.251
Delicta præſumi non debent. conſi.190.nu.45.ſol.261
Delictum prius conſtare debet, antequam inquiratur, vel quis
* torqueatur, ex communi. conſ.201.nu.29.ſ.303
Delicto conſumato pro auxilio quis non tenetur. conſi.216.nu. 57.ſol.355
Delictum populare ex quibus cognoſcentur. ibid.num.23
Delicto nocturno, ſi ulla tenetur, & pro ignoratis tenebitur. conſ.222.nu.10.ſ.373.
Delictum ſemper conſtare debet, antequam contra aliquem pro-
* cedatur ad ſententiam, ex* communi.conſi.225.numero 74. folio 385
Delictum cum Domini directi perſonam reſpicit, feudo filij &
** agnati ad quartum gradum priuantur, ex ** communiori, quod procedit ex mente præſumpta concedentis, ibidem. numero 95
Delictum vnius alteri non nocet, vbi omnes ſunt vocati ex ordine.ibi.nu.110
Delicta omnia & occulta, tribus exceptis, præſcribuntur viginti annis, ex* communi, & breuiori tempore, ſi ſtatutis præfigatur ad inquirendum, vel accuſandum. ibi.nu.145
Delictum patris non nocet filijs venientibus alio iure, quàm ſuc-
* ceſſionis, ex* regula. ibi.nu.185
Delinquens ſi in pœnam ſtatuti incurrat, non tenetur tamen ad pœnam conuentionalem, nec & fideiuſſores pro eo. conſ.141. nu.51.ſ.90
Delinquente iudice omnes ciues puniuntur. conſi.138.nume.19. ſol.76
Delinquentium receptatio & ſimilia ſuſpicionem delicti probent.conſ.216.nu.35.ſ.354
Dementes ſunt ſub eccleſia, & ab ea tueri debent. conſi.127. nu.99.ſol.19
Demonſtrationes duæ regulariter ſufficiunt. conſi.143.num.25. quod intelligendum, vt nume.ſeq.ſol.93
Demonſtrationes duæ vel qualitates verificatæ ſufficiunt ad rei identitatem probandam, ex* communi, licet quatuor ſint expreſſæ.conſi.157.nu.69.74.ſ.147
Denominatio fit a capite digniori & potentiori. conſi.148.numero 31.ſ.108
Denunciatio litis vendenti iure non eſt neceſſaria, nec venditori penès ſe inſtrumentum retinenti vel cum venditio iurata fuit
* ex* communi. conſ.194.nu.22.23.ſ.274
Denunciatio excuſat a culpa. conſ.222.nu.12.ſ.373
Denunciator criminum non tenetur pro calumnia in denunciando innocentem, ſed tantùm ſi ſcienter uel falſo aliquem denun-

denunciauerit. conſ.154.nu.21.fol.138
Dependentia a negotio principali iudicantur vt principale. conſil.201.nu.141.fol.314
Deponens non tenetur facto depoſito de illo, nec ab eo peti poteſt ſed a depoſitario. conſ.139.nu.56.fol.82
Depoſitarius tenetur ad reddendum depoſitum tantùm, & non is, qui curauit pecuniam deponi. ibid.nu.32
Depoſitarius ſecundus liberatur cedenda primo deponenti actiones ſuas contra vltimum depoſitarium, ibid.nu.36.fol.60
Depoſitarius liberatur, ſi deponens tenet apud ſe claues rei depoſitæ. ibi.nu.41
Depoſitarius poſſidet bona, & quandoq; dominium tenet. conſil. 155.nu.16.fol.139
Depoſitarius confidens partibus eſſe debet. conſil. 227. nume. 7. fol.331
Depoſito facto ex conſenſu duorum, ius in eo pretendentium, contra depoſitarium agitur, non autem contra alteram partem: vt res exhibeatur. conſ.199.nu.93.fol.81
Depoſitio nuda ſocij alteri non nocet, niſi adminicula concurrant. conſi.201.nu.59.fol.306
Depoſitio in tormentis veriſimilior præfertur alteri extra tormenta. ibid.nu.68
Depoſitione iurata extraiudicialiter reuocata quis non damnatur. ibid.num.148
Depoſitioni non veriſimili non ſtatur. ibid.nu.62
Depoſitioni in acri tortura emiſſa ſtatur. conſil.192.nu.9.f.265
Derogatio prioris priuilegij, vel gratiæ non inducitur per ſecundum, ſi in ſecundo de priori non fiat mentio. conſi. 160. nume. 25.fol.153
Derogatio tertij non præſumitur, etiam cum cauſa, niſi expreſſe dicatur. conſi.162.nu.24.fol.166
Deſcendentib. verbum ſolùm maſculos comprehendit. conſi.191. num.33.fol.42
Deſcendentes tantùm veniunt appellatione hæredum in feudo,
* *ex * communi. ibi.nu.44*
Deſcendentes tantùm concepti tempore fideicommittentis non nati poſt alienatum fideicommiſſum pro dote & bona probibi
* *ta alienari, ex * communi. conſi.180.nu.19.f.223*
Deſcriptio fructuum, pendente lite ſuper re ipſa, nunquàm per iud
* *icem actori negatur: cum petitur ad probandum, ex * communi conſi.188.nu.7.fol.254*
Deſtinata vſum rei in venditione veniunt. conſil.194.numer.29. fol.273
Detentio allegata ſufficiens probatio tortura illata reputatur. conſil.201.nu.6.fol.302
Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia omnia æqualiter determinat. conſil.151.nu.5. quod intellige vt num.50. vſque ad num.56.fol.120
Deuoluta res eccleſiæ iterum per eam in feudum conceditur, ſi id ei expediat. conſ.127.nu.105.fol.19
Deuolutio feudi ad dominum ceſſat, vbi apparet, plures inſolidum fuiſſe vocatos, nec velle, quòd ex delicto vnius alter priuetur. conſi.225.nu.104.fol.387
Deuolutionem fieri in dubio magis ad dominum quàm ad agnatos iudicatur. conſ.148.nu.9.fol.107
Dictio, tam, & quàm, ſui natura concurſum inferunt. conſi. 129. nu.16.fol.28
Dictio, donec, quandiu, dum, quouſq;, & ſimiles temporis diſtributionem ac limitationem deſignant, ita vt per illas diſpoſitio loquentis reſtringatur. conſil.133.num.2.fol.53
Dictio, idoneus, & omni exceptione maior, eiuſdem ſunt importantiæ. conſil.135.nu.7.fol.60
Dictio quibuſcunque, nullam de habilitate, nec in hominis diſpoſitione reſtrictionem recipit. conſi.138.nu.27.fol.77
Dictio circa, in delictis intelligitur in portiorem partem: ut delicta excludantur. conſi.140.nu.28.fol.85
Dictio, modicum, quartam partem temporis importat. ibid. numera 30
Dictio, ut ſupra, in ſubſtitutione ac prohibitione poſita, ac ſæpius repetita omnia comprehendit. conſil.151.nu.f.123
Dictio, nunc, tempus præſens ſine dilatione importat. conſi. 155 nu.10.fol.139
Dictiones, cum effectu, & realiter, idem important. ibid. numero 18
Dictio præterquam, exceptiua eſt, quæ poſita poſt negatiuam ora
* *tionem, ponit, quod negatum erat, ex * communi. conſil. 157 nu.24.fol.144*
Dictio, circa, non uerificatur in numero exceſſiuo, ſed in modico conſil.168.nu.1.fol.184
Dictionum, tam, & quàm, natura eſt, omnia, ſed diuerſa includere. ibi.nu.26
Dictio, ut ſupra, facit relationem omnium eorum, quæ ſupra dicta ſunt. conſil.170.nu.36.fol.190
Dictio alter', ſui natura duorum diſtributiua. conſil. 176. nume. 11.fol.209
Dictio, omnes, comprehendit quoſcunque, & ſtat collectiuè. ibid. nume.13
Dictio, etiam, implicat caſum magis dubitabilem maiorem expreſſo, iuxta quam tamen diſpoſitio reſtringitur & ampliatur
* *ex communi. conſi. 180.nu.31.fol.224*
Dictio, ultra, non uerificatur in exceſſiua ſumma. conſ. 182. nu. 19.fol.233
Dictio, niſi, ſui natura modificatiua conſil.184.numero 42.folio 242
Dictio, aliter, eſt a præcedentibus diuerſificatiua, ibi.nu. 43
Dictio, iuxta, eſt relatiua. ibi.nu.44
Dictio, quæ, ut genus & ſpecies capi poteſt, in materia odioſa ſemper ut ſpecies capitur. conſi. 190.nu.25.fol. 262
Dictio, prædictos, eſt reſtrictiua ad nominatos. conſil. 195. nume. 7.fol.278
Dictio, aut diſtinguit, duas res conſtituit, ac illas alternat. conſil. 206.num.5.fol.329
Dictio, ſaltem. ſui natura eſt diminutiua. ibid.nu.6
Dictio, deinceps, de futuro promulgationem deſignat. conſ. 214. num.25.fol.348
Dictiones, & uel, item, in orationibus diuerſis poſitæ magis ordi
* *nem, quàm repetitionem demonſtrant, ex * communi. conſil. 189.nu.76.fol.258*
Dictio, ſemper, in teſte reddit illum ſuſpectum de falſo. conſil.217. nume.16.fol.364
Dictio, quoſcunque, in hominis diſpoſitione omnes comprehendit. conſi.224.nu.3.fol.377
Dictum Curtij in tract. de teſtib. concl. 35. & ſequacium reprehenditur. conſil.135.nu.6.fol.60
Dictum teſtis ſingularis non probatur per alterius dictum, quando contrarium per teſtes alterius partes idoniores probatur. ibid.nume.41
Dictum ex auditu alieno minimè ualet, conſil.155.nume. 19.folio.135
Dictum doct. in l. filiusfam. §. diui de le. 1 declaratur. conſi. 157. nu.6.fol.143
Dicto alicuius non iurato non creditur. conſi. 166. nu. 11.f. 178
Dictum in iudicio cum iuramento dicta extraiudiciali præfertur,
* *niſi extraiudiciale eſſet ueriſimilius. conſi.192.nu.15. * ex communi.fol.265*
Dictum querelantis bonæ conditionis, & famæ ſufficit ad inquirendum. conſi.201.nu.35.fol.304
Dictum extra tormenta magis attenditur, ſi depoſita in tormen
* *tis non ſint uniformia, ex * communi. conſil. eod. numero. 66. fol.65*
* *Dicto primo teſtis ſtatur, ex * communi. conſ. 216.nu.110.f.359*
Dictum teſtis primum ueriſimilius præfertur ſecundo, etiam in tortura emiſſo. conſ.216.nu.118.f. 360
Dies ſolutionis interpellat pro homine, licet in executio aliquid fieri debeat. conſi.184.nu.54.fol 342
Differentia inter ad rem obligatum, & obligatum ad factum. conſi.139.nu.74.fol.83
Differunt, quid tale eſſe, uel ſpeciem talis habere. conſi.314.numero.20.fol.348
Difficultas impedit moram committi, quando factum eſt in

obligatione. conſil.199.numero 40.folio 82
Diffidati publicè impunè interficiuntur. conſil. 216. num. 145. folio 362
Dignitates in cathedralibus, rectoria maiores, & ſimilia per Epiſcopum cum capituli conſenſu conferuntur. conſil. 126. nu.45.fallit in caſibus aliquibus, vt ibi in inferioribus vero ad præſentationem prælati eorum. nu.46.fol 6
Dignitati, Principis conuenit eius ſaluoſconductus conceſſos etiam hoſtibus ſeruare. conſi.177.nu.28.fol.214
Dilatio conceſſa debitori per maiorem partem creditorum fideiuſſori prodeſt. conſi.224.nu.29.fol.378
Dilectio maior in filijs primi quàm ſecundi matrimonij conſideratur.conſi.164.nu.26.fol.171
Dilectio teſtatoris eadem indicatur in inſtitutione, qualis in ſubſtitutione reciproca. conſi. 170.nu.50.fol.191
Diligens quilibet præſumitur. conſi.197.nu.14.fol.282
Diligentia, vel negligentia a quibus probatur. conſil. 222. nume.21.fol.374
Diligentiam in pignore adhibens, quam quis in proprijs adhibet, non tenetur de deterioratione. conſi.196.nu.2.fol. 279
Diſcuſſio bonorum mobilium prius fieri debet, antequã ad im-
* mobilia deueniatur, ex *communi. conſi. 158. nu. 24. f. 148
Diſpoſitio vel gratia hominis habentis poteſtatem non diuiditur. conſi.129.nu.11.fol.27
Diſpoſitio ſuper feudis non trahitur ad impropria. conſil.191.nu. 16.at ſecus nu.87.in fi.fol.41
Diſpoſitio & auctoritas l.ciuilis non curat iuramentum. conſi. 136.nu. 123.fol.68
Diſpoſitio l.quod debetur, verſi. ſi paratus. ff. de pecul. quando procedat.conſi.139.nu.16.fol.81
Diſpoſitio limitata ad certum tempus, vltra illud non porrigitur.conſi.143.nu.3.fol.93
Diſpoſitio generalis ſeu actus tam inter viuos, quam in vltima voluntate nõ comprehendit bona feudalia vel emphyteutica
* eccleſiæ, niſi de eis ſit facta expreſſa mentio, ex * communi. conſi.151.nu.45.fol.123
Diſpoſitio teſtatoris alterata non ſeruatur.conſil. 167. nume.9. folio 181
Diſpoſitio interpretatur: vt conueniat cauſæ neceſſariæ & magis vtili.conſil.174.nu.30.fol.206
Diſpoſitio.§.porro c.præſenti.de offic.ord. in 6. non habet locum in teſtamento clerici cum indulto Pontificis. conſi. 178. num. 43.fol.218
Diſpoſitio auth.res, quæ.C.comm.de lega.procedit in reſtitutio-
** ne dotis poſt teſtatoris mortem habita, ex ** magis communi.conſil.180.num.13.quę procedit omnino quod filios & pro legitima eiſdem debita ſecundum*omnes nu.23.Item non procedit in fideicommiſſarijs extraneis. nu.58.fol.222
Diſpoſitio l.lecta.ff.ſi cert.peta.procedit, vbi vſura debetur ex mora, ſecus vbi ex conuentione, quæ inter ſe differunt. conſil. 184.num.59.fol.243
Diſpoſitio ceſſat, vbi verba etiam deficiunt. conſil.200. num. 39. fol.297
Diſpoſitio quantumuis generalis reſtringitur ex ratione. ibid. numero 135
Diſpoſitio l.quoties, quod abſenti ex pacto donationi adiecta acquiratur, non procedit. conſil.305.nu.18.fol.329
Diſpoſitio l.quintus. contrarijs coniecturis tollitur. conſil. 209. nume.27.fol.336
Diſpoſitio l.hac edictali, locum habet, ſi nihil vel minus quam filius primi viri priuignus conſequatur. conſil.211.num.4. fol.339
Diſpoſitio l.hac edictali, procedit in relictis titulo lucratiuo non
* oneroſo, ex*communi. conſi.212.nu.16.fol.341
Diſpoſitio l.ſi.C.de dot.promiſ.procedit in dubio, ſecus ubi ex-
* preſſè de voluntate patris, ex*communi.conſi.215.num.5.7.in in fin.fol.349
Diſpoſitio ſecunda directa obliquatur poſt primam: cum duo ſimul hæredes eſſe nequeunt, ex*communi, conſil.221.nu.5.fol. 370
** Diſpoſitio Principis generalis non includit feuda, ex *communiori.conſi.225.nu.166.fol.392
Diſtributiones quotidianæ non conſiderantur in valore beneficij.conſ.185.nume.10.fol.244
Diuerſorum de vno ad aliud non infertur.conſi. 190. nume. 64. fol.262
Diuiduo ab alio vitiato, aliud firmum remanet: cum ſit expreſſum.conſil.163.num.25.fol.168
Diuiduum fit indiuiduum ex mente contrahentium. conſi. 176. num.32.fol.179
Diuidens hæreditatẽ nõ præſumitur, quod plus appetat ſua portione conſi.173.nu.44.fol.200
Diuidi inter fratres poteſt noua emphyteuſis ſimpliciter accepta a pluribus ſine domini aſſenſu, dummodo æqualiter diuida-
* tur, nec uni ſolum aſſignetur, ex* communi.conſ.181.num. 9. fol.219
Diuidi etiam maius beneficium non poteſt. conſil. 185. nume. 2. folio 243
Diuidi beneficium nequit, niſi utraq; pars ad victum vtriſque ſufficiat. ibid.nu.9
Diuiſa re communi ex neceſſitate actus, ſi res vni tantùm, & precium alteri obueniat, laudemium debetur, ſecus ſi æqualiter
** diuidatur; quia tunc non debetur, ex ** communiori. Item ex voluntaria ſemper debetur. conſ.137.nu.7.fol.70
Diuiſio bonorum fideicommiſſo ſubiectorum erronea non nocet, quin repetatur indebitè traditum etiam ex ignorantia iuris, & idem in confeſſione erronea dicitur.conſ.170.n.56.f.191
Diuiſio bonorum, quæ fit a fratribus, vicem permutationis obtinet.conſ.173.nu.16.fol.199
Diuiſio inter fratres, adaptari debet, addendo rem vnam alteri portioni ad hoc, vt ſeruetur æqualitas, etiam quòd verba diuiſionis non ſint expreſſa. ibi.nu.35
Diuiſio beneficij patronatus neceſſitate, & vtilitate eccleſia ſuadente, fit inuitis patronis. conſ.185.nu.23.f.245
Diuiſio bonorum multiplicatis Dominis a lege naturæ inuenta eſt conſ.200.nu.5.fol.296
Diuiſio eſt titulus habilis ad præſcribendum.conſi.209.nu.15.folio 57
Diuiſione inter fratres ſecuta, ſi vtrique ipſorum pars bonorum obnoxiorum obueniat, nulla actio inter eos competit de euictione, & de hoc redditur ratio, at ſecus quando vni libera obueniunt, alij obnoxia. conſ.173.nu.19.fol.199
Doctori perfunctoriè ſcribenti non adhærendum eſt, etiam ad communẽ ſententiam conſtituendam.conſ.180. n. 65.f. 227
Doctori vnico ſtatur contra alios: vt teſtamentum ſuſtineatur. conſ.189.nu.32.fol.256
Doctori atteſtanti de conſuetudine, maximè loci, in quo nõ habi-
** tat, non creditur ex**magis cõ. conſ.201. num. 47.f. 305
Dolus & fraus ceſſat, ſi bona donantur propinquis, ſeu affinibus, dum filiorum remaneant, & non donando quis pœnam incurreret.conſ.149.nu.62.fol.112
Dolus malus in vſurpata iuriſdictione ex quibus deſumatur, nec directò probatur. conſ.152.nu.47.fol.131
Dolus verus requiritur, vbi a lege pœna mortis requiritur. conſil.eo.nu.22
Dolus non imputatur facienti aliquid pro ſuo officio conſeruando. ibi.nu.25
Dolus deſinit in factis coram iudice. ibid.nu.27
* Dolus non eſt in agente ſine commodo, ex*communi. ibi.nu. 29
Dolus ceſſat, nec ibi præſumitur, vbi cõmodum vel lucrum ceſſat.conſ.154.nu.17.fol.137
Dolus & metus cõiecturis probatur, ex*cõmuni.conſ.165.nume 18.fol.174
Dolus arguitur non implendo diſpoſita a teſtatore.conſil.167.n. 23.fol.182.& ibi latè
Dolus, nec culpa præſumitur. conſ.196.nu.17.fo.280
Domicilium quis in duobus locis tenere põt. coſ. 189.nu. 9.f.256
Domicilium, perſonaq; hæredis conſiderari non poteſt, ſed loco iſtatuta. conſ.198.nu.41.fol.287
Domicilium non acquiritur per eum, qui ſtat ad aliena ſeruitia, ſi

tia, ſi proprium retineat. conſi.225.nu.42.fol.383

Dominium rei alienatæ intelligitur ſemper ſaluum reſpectu domini directi & quando concedatur alienatio vaſallo. conſilio 127.numero 76.folio 17

Dominium vtili bonorum comprehenditur in lege laici Principis. conſi.140.nu.25.fol.85

Dominium rei feudalis non probatur per inſtrumenta.conſil.151. nu.77.fol.124

Dominium aquæductus, riuulorumq; eſſe cenſetur illius, cuius aliás ab initio aqua fuit. conſi. 156. nu. 2.fol.40

Dominium transferri impeditur per duplicem prohibitionem, ex * communi. conſi.160.nu.23.f.153

Dominium iure ciuili, licet ratione naturali munitum tollere * Princeps non creditur, niſi ex maxima cauſa, ex * communi. conſil.162.nu.25.fol.166

Dominium directum vaſalli ſecundi dat ciuilem poſſeſſionem ipſi domino feudi. conſ.163.nu.29.fo.169

Dominium directum probatur ex cenſus ſolutione. conſ.165.nume.48.fol.176

Dominium vtile cum directo in cauſa deuolutionis feudi conſolidatur.conſ.171.nu.39.fol.194

* Dominium rerum immobilium a iuregentium fuit inuentum ex * communi. conſ.200.nu.8.fol.296

Dominiū per Principē a nobis auferri minimè põt.conſ.eo. nu. 30

Dominij exceptio incontinenti probanda admittitur in poſſeſſo- * * rio adipiſcenda ex * * communiori.conſ.129.n.31.36.in fi.29

Dominus non poteſt cogi, mutare, vel acceptare alium loco primi. conſi.127.nu. 11.& ibi de ratione, quando requiratur aſſenſus Domini in alienatione nu.13.fol.14

Dominus directi non cogitur, exceptis quibuſdam caſibus, præſtare aſſenſum vaſallo alienanti, & ſufficit in denegatione pro ratione voluntas. ibi.nu.13

Dominus feudi non cogitur mutare vaſallum, ſicut nec e contra vaſallus dominum & alteri fidelitatis iuramentum præſtare, * prout * omnes admittunt. At ſecus in domino emphyteutis, qui inuito emphyteutu directum alienare poteſt. ibi.nu.32

Dominus tenetur fidem vaſallo ſeruare, prout vaſallus ſibi. ibid. nu.35.& ibi an ad paria iudicentur.

Dominus feudi transferens in eccleſiam rem feudalem vti liberam amittit ipſo iure vtile dominium, quod cum directo conſo- * lidatur ad fauorem eccleſię, ex * communi. ibid.nu.40

Dominus differens poſt duos menſes nouum emphyteutam acceptare amittit laudemium. ibi.n.65

Dominus directus differens per annum inueſtire vaſallum, & dic, * priuatur proprietate, ex * communi quod tamen intelligendum eſt vt ibi. num.66

Dominus directi laudare vaſallos incapaces minimè tenetur, ex * communi. ibi.nu.68

Dominus recipiens ſeruitia a vaſallo poſt ingratitudinem commiſſam, & ei inueſtituram faciens abſque proteſtatione cenſetur ei remittere caducitatem, ex * communi. ibi.nu.91

Dominus non cogitur accipere vaſallum alium, quàm velit, & ſibi gratum. conſ.131.nu.33.f.42

Dominus rem propriam a falſo tutore vel curatore alienatã vendicat, licet contra tutorem detur poſtea actio cõtrahenti ad intereſſe. conſ.133.nu.23.f.55

Dominus quis ex habitatione præſumitur.conſ.134.nu.5. fol. 58

Dominus re deuoluta per lineam, non tenetur debita vaſalli ſoluere, ſi in aſſenſu obligandi appoſuit clauſulam iurium reſeruatiuam.conſ.137.nu.16 fol.71

Dominus ſecundus immediatus conſideratur in aſſenſu præſtando non primus, vbi ex conſuetudine, vel pacto aſſenſum præſtat, & laudemia exigit. ibi.nu.58

Dominus poteſt cogere vaſallum, etiam ſoluentem ad oſtenden- * dum rem, pro qua libellum pręſtat, ex * communi. conſi. 143. nu.77.fol.96

Dominus aſſerens rem cecidiſſe in commiſſum, probare debet ſcientiam vaſalli cadentis. ibi.nu.83

Dominus improprius, vti pater, tutor, & ſimilis in materia fidelitatis, rebellionis, læſæ Maieſtatis pro vero Domino iudicatur. conſil.147.nu.17.fol.104

Dominus in dubio videtur concedere, prout recipiens videtur velle.conſi.148.nu.13.fol.108

Dominus feudi temporalis poteſt in ſui præiudicium & hæredum ſucceſſorum pacta omnia feudi mutare, addere & diminuere. conſi.150.nu.19.fol.114

Dominus feudi poteſt conſentire, quòd feudum tranſeat ad perſo- * nas ſui natura feudi inhabiles & incapaces, ex * recepta ſententia. ibid.nu.23

Dominus priuatur directo dominio, ſi erga vaſallos ſe malè habeat conſi.160.nu.27.fol.154

Dominus ſuperior eſt adeundus: cum ſubuaſallus a vaſallo turbatur, ſeu iniuſtè vexatur. conſ.eo.n.92

Dominus feudi dans licentiam vaſallo vendendi, ſcit ſe habere vaſallum emptorem & tantummodo, & non emptorem & venditorem.conſi.163.nu.27.fol.169

Dominus in feudo patrono, vaſallus liberto æquiparatur. conſilio. 165.nu.37.fol.175

Dominus, quo hypothecari conſenſerit, reuerſo feudo ob lineam finitam in nihilo tenetur, ſi adeſt clauſula in aſſenſu, ſaluis iuribus &c.conſil.171. nu. 1. cuius contrarium tenet auctor nu. ſeq.fol.192

Dominus tenetur præſtare aſſenſum vaſallo volenti obligare rem feudalem, ex conſuetudine Mantuana & etiam ex iure municipali.ibi.nu.12.& qualiter, nu.50

Dominus feudi non tenetur ad onera per vaſallum impoſita, ſi feu- * dum deuolutione ad ipſum redeat, ex * communi.ibi.n.29

Dominus non grauatur pro pignore vel hypotheca ob clauſulam ſaluo iure, ſi feudum fuerit cum aſſenſu ſuo, interueniente dicta clauſula, pignoratum. ibid.nu.34

Dominus feudi non cogitur aſſentire vaſalli alienationi, ſicut pater filio peculium alienanti. ibi.nu.49

Dominus tenetur de euictione rei venditæ nomine ſuo: cum ratificauerit venditionem. conſ.172.nu.40.fol.197

Dominus rei venditę tenetur, ſi venditionem ratificauerit, reſtituere venditori id, quod pro emtione illius rei ſoluit emptori, etiam quòd pactum adeſſet, quòd non teneretur de euictione. ibid.nu.41

Dominus ignorat, quæ per procuratorem fieri conſueuerunt.conſil.181.nu.36.fol.230

Dominus directus non intentat caducitatem incurſam in vita vaſalli contra hęredes, & quando, & ignorans poteſt. ibid.num. 46 54

Dominus nemo ſuæ famæ & honoris.conſi.191.num.14.fol.263

Dominus pecunia cõ ſcitur, nõ dicitur theſaurus. conſil.209.nu.9

Dominus feudi non eſt in propria cauſa iudex. conſil.225. nume. 36.fol.383

Dominus & ſi in vaſallum ius eligendi pares habet, habilem tamen eligere tenetur. ibi.nu.39

Dominus directus ſub pœna priuationis feudi requirit vaſallum ad ſequentia. ibi.nu.58

Dominus ſupremus aditur, ſi directus Dominus vaſallum oppri- * mat, & tenetur iudicare, ex * communi. ibid.nu.194.fol.196

Domini intereſt, ne feudum diuidatur.conſi.127.nume. 39.f. 15

Dominis recipiens ſeruitia a vaſallo poſt ingratitudinem commiſſam, & ei inueſtituram faciens abſque proteſtatione, cenſetur * ei remittere caducitatem, ex * communi. ibi.nu.91

Domino ante declarationem nihil acquiſitum irreuocabiliter dicitur.conſ.143.nu.63.fol.95

Domini voluntas, qui nil aliud intelligit, quam ſequi voluntatem feudatarij, facit actum irreuocabilem.conſi.163.nu.24.f.168

Domino fit iniuria, ſi res obnoxia ſine illius aſſenſu alienetur.conſi.165.nume.56 fol.173

Domini primi immediate inueſtiti a principe, non Principis requiritur aſſenſus in alienatione rei recognitæ a vaſallo Principis.ibi.nu.60

Domino feudi vt fiat præiudicium, tria requiruntur, tempus ſcientia & iuramentum, ex * communi. ibid.nu.63

* Domino iuriſdictionis non creditur de delicto ſubditi, ex * communi.conſi.166.nu.7.fol.178

Domino, qui tenetur obligationi conſentire, prodeſt clauſula, ſal-
uo &c. in caſu deuolutionis. ibi. n. 10. & quomodo, n. 48

Domini aſtringi poſſunt ad concedendam licentiam alienandi feudum propter commercium commune bonorum, dat ſoliti ſunt hos aſſenſus ſuper contractibus preſtare, quod in pignore & hypotheco ceſſat. conſi. 171. nu. 56. fol. 194

Domino vtili feudi cedunt theſauri inuenti in agro, non autem directo. con. 209. nu. 5. f. 335

Domino deuoluitur feudum ob debita ſeruitia non præſtita: cum Rex, vel Imperator non aſſectator. conſ. 225. nu. 94. fol. 389

Domus, ſiue caſata aliquando pro familia & agnatione ponitur. conſi. 157. nu. 42. fol. 145

Domus præciſæ & caſtra ſunt res ſteriles, & eorum reditus nunquam æquipollent precio. conſi. 172. nu. 34. fol. 196

Donatio facta bonorum nondum publicatorum, nec confiſcatorum ex crimine læſæ Maieſtatis viribus ſubſiſtit. conſi. 128. nume. 4. fol. 23

Donatio validatur per aſſenſum Cæſareum ex poſt accedentem. ibi. nume. 11

Donatio omnium bonorum poſt mortem donantis ſimpliciter alicui facta valet, ex * communi. conſ. 136. nu. 9. & qualiter iſtud
** iſtud intelligatur, habetur in n. ſeq. ex ** crebriori ſnia. fol. 65

Donatio bonorum præſentia & futurorum non valet, niſi aliquo
* reſeruato, ex * communi. ibi. nu. 10

Donatio omnium bonorum non auferens liberam teſtandi facultatem valet, etiam ſi donans poſt eam nihil lucretur. ibi. numero 11

Donatio inter viuos qualiter cognoſcatur. ibid. nume. 44. & diſu. id. num. 50

Donatio præſumitur in dubio facta inter viuos, de mente * omnium. ibi. nu. 45

Donatio viciſſitudinaria rerum particularium valet. ibi. num. 57

Donatio reciproca non eſt propriè donatio, & quare. ibid. nu. 61

Donatio, quæ poſt mortem confertur, valet, etiam quòd obligatio incipiat in perſona defuncti, ibi. nu. 63

Donationi reciprocę non obſunt verba, quæ reſpiciunt ſucceſſionem, vel pactum prohibitum, & quare. ibidem. nu. 64. folio 65

Donatio de parte bonorum præſente domino, per quam non aufertur teſtandi facultas, valet, & operatur: vt reuocari poſſit, & num 7. 2. 73

Donatio inter viuos omnium bonorum fieri poteſt, ex * communi. ibid. nu. 94

Donatio non infringitur, quando remanent aliqua bona vltra donata. ibi. nu. 95

Donatio alicuius rei certæ domino præſente valet, ex * mente om
** nium, ſufficitq; ſimplex conſenſus, & ipſius taciturnitas ex ** crebriori. ibi. nu. 104. f. 105

Donatio omnium bonorum poſt mortem, vel cauſa mortis valet. ibid. nu. 127

Donatio omnium bonorum cauſa mortis falcidiam patitur. ibidem 128

* Donatio inter viuos eſt contractus abſolutus, ex * communi. ibid. nu. 135

Donatio inter viuos ſeruatis ſeruandis ab omni non prohibito fieri poteſt. ibi. nu. 196

Donatio cauſa mortis ad libitum donantis reuocatur. ibi. nu. 151

Donatio cauſa mortis non reuocatur ex inſtitutione hæredis. ibid. nu. 152

Donatio & emptio in acquiſitionibus a pari procedunt. conſilio 149. nu. 16. fo. 111

Donatio ob benemerito valet, quando merita ſunt æquiualentia
* rebus donatis, ex * communi, conſil. 151. nu. 109. quod relin-
* quitur arbitrio iudicis, ex * commun. 126

Donationis cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa donatio conſil. eo. d. numero 123

Donatio eſt Principis actus, & quaſi doni datio. conſi. 156. num. 12. 13. fol. 140

Donatio inter patrem & filium cauſa renumerationis ſubſiſtit,
* ex * communi. conſ. 160. nu. 76. fol. 158

Donatio fundi cum pacto, quòd poſt certum tempus ad alium deueniat, non poteſt reuocari in præiudicium tertij, cui ius erat quæſitum ſpe, ex * communi. conſ. 179. nu. 68. f. 201

Donatio ſui natura irreuocabilis eſt, atq; perpetua. ibi. num. 69

Donatio facta abſenti tenet irreuocabiliter, etiam ante ratificationem, quando notarius abſenti ſtipulatus fuit, ex ** magis communi. ibid. num. 70

Donatio propter nuptias non fit hodie, ſed tantùm mariti augent dotem. conſ. 179. nu. 3. fol. 219

Donatio propter nuptias ſeu contrados fit a viro vxori, & ſemper pari paſſu cum dote ambulat. ibid. num. 8

Donatio propter nuptias, licet vſu, abrogata, ſi fiat, poteſt, ſicut dos, a viro augeri. ibid. num. 9

Donatio ſimplex filio non imputatur in legitimam, ſed illa ob cauſam tantum, videlicet donatio propter nuptias, quam pater aſtringebatur facere: vt * ita iudicatum fuit. ibidem. numero 11

Donatio vera propter nuptias non inſinuatur. ibid. nu. 13

Donatio propter nuptias fit tantùm a marito, vel nomine mariti. ibi. nu. 17

Donatio propter nuptias a viro fit, & eidem reſtituitur. ibi. nume. 19

Donatio & permutatio feudi ſine licentia dominorum fieri poteſt, quinq; tamen obſeruari debent, & præcipuè ſolui laude-
* mium, ex * communi. conſ. 181. n. 17. f. 229

Donatio iurata non comprehenditur in diſpoſitione generali prohibitiua, ex communi conſ. 183. nu. 2. fol. 234

** Donatio prohibita inter coniuges iuramento firmatur, ex ** communiori. ibi. nu. 3

Donatio inter patrem & filium in poteſtate, ſi iurata ſubſiſtit, ex
* communi. * ibi. nu. 5

Donatio remuneratoria, vel ob cauſam inſinuatione non indiget,
** ex ** communiori. ibid. nu. 6

** Donatio iurata non eget inſinuatione, ex ** communiori. ibid. nume. 7

* Donatio pio loco, vel in piam cauſam, non eſt inſinuanda, ex * communi. ibi. nu. 9

Donatio inter coniuges non prohibetur, vbi donatarius non efficitur locupletior, vel donans pauperior, nec tunc requiritur, quod donans prædecedat. ibi. num. 10

Donationes, quæ morte confirmantur, reuocari poſſunt. ibid. numero 12.

Donatio duplicem perſonarum & rei defectum continens, duplici iuramento validatur. ibid. nu. 17

Donatio prohibita fauore publicæ vtilitatis firmatur iuraměto,
* ex * communi. ibid. num. 20

Donatio inter coniuges prohibetur ne inter ſe ſpolient. ibid. numero 24

Donatio inter virum ex vxorem morte donatoris confirmatur,
* dum tamen præcedat aliqua traditio etiam ficta, ex * communi. conſi. 189. nu. 28. fol. 256

Donatio a coniugato fieri nequit, etſi meritorum fieret mentio
* ex * communi. conſi. 205. nu. 21. fol. 329

Donatio amaſiæ nec iuramento firmatur. ibid. nu. 23

Donatarius a donatore in re donata grauatur. conſil. 183. numero 13. fol. 235

Donatoris iure reſoluto, reſoluitur & ius donatarij, fallit in feudi ſubinfeudatione, etiam quòd culpa primi vaſalli deuolueretur,
* ex * communi. conſi 63. nu. 31. fol. 169

Donatum vel traditum nepotibus ſimpliciter abauo ex pacto non
* imputatur in legitimam in bonis, aui ex * cõmuni. conſ. 179. nu. 25. fol. 220

Dos filiorum arbitratur ad minus iuxta quantitatem legitimæ na-
** turæ, ex ** communiori. conſi. 132. nu. 1. fol. 48

Dos conſtituta habet relationem ad legitimam in bonis patris,
* non autem iuxta locorum conſuetudinem, ex * communi. ibid. nume. 2

Dos loco legitimæ ſuccedit. ibi. nu. 17

Dos habita, etiam mũcto fideicommiſſo paterno, per filium
** ſoluitur ſuper bonis fideicommiſſi, ex ** communiori, quod extenditur ad dotem confeſſatam concurrentibus aliquibus. conſi. 174

Digitized by Google

conſi.174.nu.32.fol.206

Dos aucta ſponſæ propter recompenſationem nobilitatis ſuæ ſem-
** per debetur, & dotis veræ priuilegia tenet, ex ** communiori. conſi.179.nu.5.fol.219

Dos data filiæ, vel donatio propter nuptias filio in legitimam ne-
** ptis in bonis aui computatur, ex ** communiori niſi pacto, vel ſtipulatione ipſis neptibus vti hæredibus foret promiſſa, vel illis ex ſtatuto acquireretur irreuocabiliter. ibid.nu.26

Dos & pia cauſa a pari procedunt. conſi.180.nu.42.fo.225

Dos promiſſa ob metum non debetur. conſil.207.numero 34.folio.332

Dos filiæ propria dicitur a corruptione proueniens, quæ eidem vltra expenſas ob iniuriam patris conſtituitur a defloratore ſecundum vires ipſius & dignitatem. conſil. 218. numero. 2. fol.349

Dos nunquàm de bonis filiæ vel alijs conſtituta dicitur a patre ſed de paternis tantum, etſi dicatur de maternis & alijs, quod intellige vt ibi.num.3

Dos materna in conſtituta a patre comprehenditur, ſi id dicatur, & filia conſentiat. ibid.nu.6

Dos patris & corruptoris virginis adeſſe poteſt. ibid.nu.12

Dos an ſit congrua vel ne, attenditur tempus nuptus, vel mortis patris. conſ.229.nu.9.fol.375

Dos in dubio congrua iudicatur, cum a patre prouenit, ſecus ſi ab alijs. ibi.nu.13

Dos infra legitimam a patre conſtituta tenet, ſecus a fratre &
** alijs, ex * communiori. ibid.num.14

Dos mille aureorum & nomine eſt magna. ibi.nu.18

Dotis cauſa pia fauorabilis, præcipuaq; eſt. conſil. 171. numero. 15.fol.193

Dotes vel donata filiæ & hæredibus non computantur nepti in legitimam in bonis aui. ex communi. conſil. 179. numero. 23 fol.210

Dotis cauſa non comprehenditur in generali prohibitione. conſil. 180.nu.4.fol.222

Dotis cauſam iam prohibita ſpecificè pro dote alienari, alienan-
** tur, ex ** communiori. ibi.nu.10

Dotis prius detrahuntur ex legitima & trebellianica, quàm ex
* fideicommiſſo, ex * communi, niſi teſtator filias dotare mandaſſet. ibi.num.21

* Dotis cauſa dicitur pia, maximè pauperum, ex * communi. ibid. nume.28

Dotis repetitio conſtante matrimonio ceſſat, ſi ſecus viri prodi-
** galitatem, vel inopiam nubat, ex ** communiori. ibid. numero 46

Doti conſtituta vel legata onus adijci poteſt. ibi.nu.49

Dotis fauor ceſſat in præiudicium tertij, qui ius acquiſiuit. ibi.numero 55

Dotis cauſa in diſpoſitione generali quando cenſeatur comprehenſa. ibid.nu.57

* Dote non ſoluta maritus vel cohabitatione effugit, ex * communi. conſi.207.nu.16.fol.331

Dotata a patre congruè tempore dotationis non petit ſupplemen-
** tum, habito reſpectu ad tempus mortis, ex communiori, licet
* alij contra ex * communi. ibi.nu.10.fol.13

Dubitatio nulla in claris eſſe debet. con. 189.nu. 78.folio.258

Dubitatiuè deponentibus non præſtatur fides. conſi. 194.nu.54 fol.276

E

ECCLESIA emphyteuticum prædium ad ſe reuerſum alteri tradere non conſtringitur, ſi illud pro ſe vult retinere, ex
** communiori.** conſi. 127.num.2.fol.13

Eccleſia concedens in feudum, eam magis conſanguineis & agna-
** tis defuncti concedere tenetur quàm extraneis, ex ** communiori. ibi.nu.4. quod procedit in agnatis collateralibus non hæredibus, ac in emphyteuſi eccleſia noua, ex ** magis communi.nu.78

Eccleſiæ fauor non debet ius alterius tollere, & ſi quid operari contingat, quod ſit honeſtius. ibid.nu.43

Eccleſiæ Lombardiæ curant commodum burſale, & ſic magis reale quam perſonale. ibid.nu.48

Eccleſia poteſt feudum in emphyteuſim mutare vtilitatis cauſa, & addere pacta accidentalia. ibid.num.50

Eccleſiam vnamquanque ſuos certos habere prouentus curauit Gregorius Quartus anno 828 conſi.126.nu.33.fol.5

Eccleſia re ſibi per lineam vaſalli finitam deuoluta cogitur de nouo iuxta ſolitum infeudare vnum ex proximioribus defun-
** cti ex magis ** communi, ſi adſint, & quid illis non extantibus, & quid ſi interueniat vaſalli culpa. conſil. 127.nume.78. ſolio 17

Eccleſia, re deuoluta per lineam finitam, proximiorem dum tamen hæredem inueſtire debet, ſi emphyteuſis ſit hæreditaria,
* ex * communi. ibi.nu.79

Eccleſia non eſt domina ſed adminiſtratrix rerum ſuarum. ibid. num.81

Eccleſia alienare, infeudare, in emphyteuſim dare, vel ad longum tempus locare non poteſt bona, propria citra canonum ſolennitatem. At ſecus in vtili dominio deuoluta ac conſolidata cum directo. ibid.nu.112. & ibi ratio.

Eccleſia conſentiente vaſallo poteſt inueſtire aliquem extraneum cum clauſula, ex nunc prout ex tunc, eueniente mortis caſu primi vaſalli ſine filijs legitimis & naturalibus, ita vt feudum eccleſiæ aperiatur. ibid. nu. 127. & quid operetur conſenſus
* dicti vaſalli inueſtiti, ex * communi, & quid ſi vaſallus viuens
* non aſſentiat, ex * communi.

* Eccleſia relaxat iuramentum in actu meticuloſo, ex * communi. conſ.138.nu.54.fol.79

Eccleſia non poteſt extendere formam inueſtituræ, quæ erat pro maſculis tantùm ad fœminas. conſi.150.nu.16.fol.114

Eccleſia & clerici licet latiſſima gaudeant immunitate, tenentur tamen ad impoſita ratione vtilitatis publicæ, & ad ea quæ tam ſuam quam laicorum reſpiciunt vtilitatē: vt ad refectionem pontium, viarum, vel murorum. conſ. 161.numera.11

Eccleſia & cæteri priuilegiati, ac exempti tenentur contribuere pro reformatione putei, & viæ ad publicam vtilitatem facien-
* da, vbi de * communi. ibid.nu.33

Eccleſia, clericique, & iure diuino immunes tenentur ad gabellas cauſa iuriſdictionis impoſitas, ſi in publicam vtilitatem cedant. ibi.nu.40

Eccleſia & quauis dignitate ornatus compellitur ad refectionem putei neceſſarij ad vſum hominum. ibi.num.41

Eccleſia vel alius alienans pro ſupplemento non auditur, quando minimum eſt augmentum, ſi res legitimè fuerit diſtincta. conſ. 168.nu.25.folio 185

Eccleſia enormem læſionem probare debet ad hoc: vt in integrum reſtitui poſſit. ibid.nu.35

Eccleſia etiam enormiſſimè læſa per lapſum 40. anno. excluditur, maximè concurrente titulo legitimo alienationis, ibidem, nume.42

Eccleſia debet reficere omnes expenſas & meliorationes in re, quam petit, factas: cum intentat remedium reſtitutionis in integrum propter enormiſſimam læſionem & inueſtita prætextu ſi cita eſt rei retentio. ibid.nu.43

Eccleſiæ bona veniunt ſemper in ſubſidium tantum. ibi.nu.23

Eccleſia in pœnis non debet eſſe facilis. conſi.181 numero.48.folio 231

Eccleſia vnius ſacerdotis eſſe debet. conſi. 185.num.3.fol.243

Eccleſiis agri traditi ſunt ſub Vrbano I. anno Chriſti 224. conſ. 126.nu.29.fol.5

Eccleſia tenetur in ſubſidium manu impoſitorum cum facultates priuatorum deficiunt, quod tamen probari debet. conſilio 186.nume.532.fol.246

Eccleſia ſecularium capax eſt emphiteoſis, ſi non diſſeatit, & ubi quid annuum pro reſoluatur. conſil.199.nu. 2.fol.288

Eccleſia nunquàm moritur. ibid.num.9

Eccleſiam emphyteuſum ſibi relictam uendit intra annum & precium retinet, ex conſuetudine non de iure. ibidem numero 41.

ro 41.declara,vt nu.48

Eccleſiæ emphyteuſis ad aliam non tranſit in ſui præiudicium, ex
* communi.* ibid.nu.45

Eccleſia non acquirit ſi abſens, niſi de contractu ſcientiam ha-
** beat,ex ** communiori. conſil.205.num.12.fol.328

Eccleſiis agri traditi ſunt ſub Vrbano primo anno Chriſti 224. conſil.126.nu.29.fol.5

Eccleſiæ diuiſæ & beneficia nuncupata tempore Dionyſij I. anno Chriſti 270.vel ſecundùm alios inſtituta tẽpore Leonis III. anno 796. ibid.nu.30

Eccleſiæ inferiores poſtquam diſtinctæ fuerunt,ſemper ab Epiſcopis ſuæ diœceſis fuerunt diſtributæ. ibid.nu 37

Editio ſcripturæ fit:vt reus poſſit deliberare,an velit cedere, vel contendere. conſi.159.nu.24.fol.150

Editio librorum ſemel facta,iterum fieri non debet, niſi probetur amiſſio. conſ.224.nu.9.f.377

Effectus nominationis eſt,ꝙ nominatus acquiſiuiſſe propriè & vere dicatur. conſ.149.nu.19 fol.110

Electione coadiutoris facta per tutorem vel curatorem obligatur præponens,ſi coadiutor ſit in culpa.conſil.133 numero 63. fol.56

Electio vno adminiſtratore bonorum legitimo,alius amplius eligi non debet. conſ.60.nu.72

Electus a Principe idoneus iudicatur.conſi.207.nu.1.f.331

Eligendos Pontifices ſine Imperatore ſtatuit Adrianus Papa anno 855. conſi.126.nu.5 fol.3

Eligens viam iuris contra inimicum non præſumitur alia via ſe vindicare velle. conſi.146.nu.19.conſ.216.nu.73.fol.356

Eligens vt pro facto electi teneatur,multa requiruntur.conſ.193 num.39.fol.270

* Emphyteuſis de ſui natura requirit ſcripturam,ex* communi, licet ex conſuetudine id non ſeruetur. conſ.127.nu.49.f.16

Emphyteuſim concedi ſolitam expedit eccleſię renouare cum augetur canon. ibid.nu.128

Emphyteuſis transferri poteſt ſine nouo Domini aſſenſu. conſil. 137.nu.19.fol.71

Emphyteuſis accepta pro ſe, heredibus & ſucceſſoribus legatur
** & relinquitur in teſtamento ſine alio aſſenſu,ex ** magis communi.ibid.nu.29

Emphyteuſis tranſit ad quocunq; extraneos:cũ eſt conceſſo pro
* hæredibus quibuſcunque,vel quibus dederit, ex* communi.ibi. nume.37

Emphyteuſim acquirens a vaſallo etiam ſubinueſtito ab alio primo emphyteuta inueſtituram petere, & laudemium ſoluere
* domino imediato tenetur,ex* communi. ibid.nu.55

Emphyteuſis a pluribus accepta ſimpliciter,inter quos ius accreſcendi ceſſat,quid.inter illos nequit: vt vni totum tradatur ſi
** ne aſſenſu Domini,& laudemij ſolutione,ex ** cõmuniori.conſi.181.nu.8.fol.229

Emphyteuſis eccleſiæ non deuenit in monaſterium,eccleſiam, vel fiſcum,niſi ipſa velit.conſi.199.nu.5.& intra biennium id re-
* uocari poteſt,ex* communi.ſub numero.8.vbi in priuata ſecus. fol.289

Emphyteuta eccleſiæ non cogitur dominium penes monaſterium dimittere,& ibi ratio aſſignatur. conſ.199.nu.10 fol.289

Emphyteuſis eccleſiæ vel priuati non tranſit in monaſterium,ex
* communi,ibi.nu.11.ſed contra de priuata. ſub.nu.13

** Emphyteuſis eccleſiæ non tranſit in hæredes extraneos, ex ** communiori.ibid.nu.41

Emphyteuſis priuati venit in legato & inſtitutione vniuerſali. ibid.nu.42

Emphyteutica res præſumitur, ac de allodiali ſit obnoxia, ſi per 30.annos ſoluitur canon vniformis. conſ.127.nu.24.f.13

Emphyteuta non poteſt alienare in fraudem irrequiſo Domino. ibi.nu.69

Emphyteuta nouus poſt duos menſes poſſeſſionem rei & inueſtituram arram capiendo,laudemium ſoluit,ex* communi. conſil.137.nu.33.fol.72

Emphyteuta ſecundus acquirens a primo emphyteuta de conſenſu primi domini non tenetur reuocare inueſtituram, nec laudemium ſoluere. ibi.nu.54

Emphyteuta priuari non debet de re, niſi legitimè de culpa conuincitur.conſ.143.nu.32.fol.94

Emphyteuta nunquam cadit ex omiſſa petitione renouationis inueſtituræ,niſi doloſè agat, nec aliqua de cauſa excuſetur. ibid. num.33

Emphyteuta non cadit a iure ſuo ob non petitam renouationem, non ſecuta declaratione domini, & cum emphyteuſis ſit perpetua.ibid.nu.47

Emphyteuta nõ cogitur renouare inueſtituram intra annum & diem poſt mortem emphyteutæ,ſeu domini,vel poſt nouam acquiſitionem. conſil.181.nu.85.fol.230

Emphyteuta peccans in parte circa Domini perſonam toto priuatur,ſecundum omnes. conſ.210.nu.99.fol.298

Emptio non reſultat ex rebus æſtimatis in permutationem traditis,ſi inſtrumentum nominationis acquiſitionis non ſtatuit precium certum rei venali. conſi.149.nu.23.fol.111

Emptio perficitur etiam quòd non certificetur precium, ſed relinquatur arbitrio duorum amicorum. ibid.nu.30

Emptio non eſt neceſſaria ad pœnæ euitationem: cum nec in ipſa committenda requiratur, deficiente verbo precij. ibi.n.73

Emptio,vt iuſta dicatur,tria requirit. conſ.162.nu.44.f.167

Emptor ſecundus exiſtens in mala fide non præfertur primo emptori.conſ.144.nu.26.fol.98

Emptori ſecundo,ſi promiſſa per eum non ſeruat,actio ex contractu denegatur. ibi.nu.28

Emptor contenta in contractu non obſeruans emptionis commodo nõ fruitur,& pars aduerſa a contractu liberatur.ibi.nu.30

Emptor non cogitur vni ex reis tantùm retrouendere rem em-
* ptam a pluribus cum pacto retro emendi,ex* communi.conſ. 176.nu.34.fol.210

Emptor tenetur ad damna venditoris in recompenſationem fructuum,etiam quòd non ſit in mora, vel venditor non præſtiterit cautionem de euictione. conſ.184.nu.20.fol.239

Emptori non datur actio pro euictione circa expenſas litis,ſi obtineat, & aduerſarius abſoluatur ab expenſis,niſi adſit in inſtrumento venditionis,promiſſio reficere damna,expenſas liti
* &c.ex communi. ibi.nu.26

Emptor non cogitur ad precij ſolutionẽ: cum euictio imminet in limine contractus,ſecus ſi fideiuſſio euictionis de dupla ſit ob-
* lata,ex communi. conſ.194.nu.13.fol.273

Emptor prætendens ex pactis maius precium, quàm ex terra
* ipſa,contractũ ex non implemento venditori reſcindit, ex* communi. ibid.nu.26

Emptor agit quanto minoris,uel excipiendo ſibi conſulit contra venditorem petentem pretium, ſi non tradidit rem in ſtatu
* vel bonam.vt eam promiſit,ex* communi. ibi.nu.30

Emptor agit de euictione contra venditorem, ſi omnino ſuccu-
* buiſſet emptor in cauſa,& facta denunciatione,ſoluit, ex * communi.ibid.nu.46

Emptor acquirit theſaurum inuentum in re empta non venditor cui non datur remediũ. l.2.C.de reſc.ven.cõſ.209.n.6.f.335

Enſis denudati præſumptio tollitur ex qualitate perſonæ & iuſto timore. conſi.216.num.80.fo.357

Enunciatiua Principis ſuper actu voluntario probant in contrahentium & illorum hæredum præiudicium,ex communi.conſ. 225.nu.33.fol.384

Epiſcopatus eſt quoad gradum & dignitatem de iure diuino, & illorum diſtributio particularis iuris poſitiui.conſil.126.nume.35.fol.5

Epiſcopatus antiquitus raró & niſi ex cauſa reſerbantur.ibi.n.55

Epiſcopatuum omnino ante erectas eccleſias diſpoſitio ad Petri ſucceſſorem ſpectabat. conſ.126.n.8.fo.3

Epiſcopatuum collatio reſeruatur primo a Clemente V. anno 1305.ibi.nu.18

Epiſcopatuum hodie electio ad Pontificem ſpectat,demptis locis vbi ex priuilegio, concordatis, vel pactatis aliud ſtatuatur. ibi.nu.25

Epiſcopus habet fundatam ſuam intentionem in ſua diœceſi circa beneficia. ibid.nu.44

Epiſco-

Epiſcopus & aliàs directi dominus tenetur ſecũdùm naturam & feudis qualitatem contentam in vltima inueſtitura renouata, per vaſallum exhibita ipſum inueſtire. conſil. 150. nu. 13. quod & ampliatur, & limitatur duob. nu. ſeq. fol. 114

Epiſcopus non poteſt cum hærede patroni perpetuò derogare fundationis pactis, & natura beneficij patronatus. conſil. 185. nume. 18. fol. 244

Epiſcopi erectis eccleſiis initio Eccelſiæ naſcentis per mille annos populi ſuffragijs & aſſenſu cleri eccleſiæ, cui præficiebantur, eligebantur, & ab alijs tribus Epiſcopis conſecrabantur, quod a Pontificibus ex concilijs confirmatum fuit. conſ. 126. nu. 9. fol. 3

Epiſcopi fuerunt electi ab Apoſtolis propter ſciſma. ibi. num. 12

Epiſcopi quãdoq; ex priuilegio ab Imperatoribus, Regibus, & principibus electi fuere ab anno 600. citro, ſed id abrogatum fuit. ibid. nu. 16

Epiſcopi diſpenſabant initio Ecleſiæ naſcentis circiter trecentos annos bona oblata inter clericos & miniſtros eccleſiæ. & in alios pauperes. ibi. nu. 36

Epiſcopi omnes eccleſias & beneficia inferiora ſecundum commune ius ſcriptum diſtribuunt. ibid. nu. 42

Epiſcopi reſidentes hodie alternatiua menſium utuntur. ibid. numero 103

Epiſcopi vocati ad concilium nõ comparentes pro præſentibus habentur in eorum contumaciam. conſil. 224. nu. 20.

Epiſcopo cauſam actus ſibi prohibiti aſſerenti non creditur. ibidem, num. 25

Error iuſtus excuſat, ſi ex dicto honeſtæ perſonæ, nobiliſque proueniat. conſ. 152. nu. 50. fol. 131.

Error ex inuentario hæredis non tollitur auctoritate illius tantũ, ſed citatis creditoribus. conſ. 167. nu. 42. fol. 183

Error magis quam malitio præſumitur. conſ. 182. nu. 43. f. 231

Error ex calculis tollitur. conſ. 184. nu. 32. folio 240

Error committitur quandoque ob partium cauillationes. conſil. 188. num. 1. folio 254

Errorem, fictionem, uel ſimulationem allegans illa probare debet. conſ. 221. nu. 32 folio 372

Errores retractando ſunt, etiam quod geminatis uicibus ſint repetita, ex* communi. conſ. 176. num. 68. folio 212 *

Euictio non habet locum, nec minus agi poteſt ad damna: cum emptor ſcit, rem alteri venditam eſſe. conſ. 144. nu. 33. f. 98

Euictio competit præfeudo alienato, ſi emptor neſciat rei qualitatem, ex* communi. conſi. 160. nu. 41. fol. 155

Euictionis actio ceſſat, quando res obnoxia euincatur facto auctoris, ita ut hæres fratris præmortui habentis ſcientiam fideicõmiſſi non habeat regreſſum cõtra fratrem ſuperſtitem de euictione, ex* cõmuni, quod intelligitur procedere ut ibi. conſil. 173. nu. 20. fol. 159

Euictionis actio competit contra eum, qui in diuiſione ſcienter bona fideicommiſſi acceptat in indiuiduo, in caſu euictionis ex* cõmuni, quod ampliatur ut ibi. nu. 21 *

Euictionis actio non competit contra eum, qui ſcienter diuidens in caſu reſtitutionis fideicommiſſi ſibi prouidit de euictione ut ſupra, uerum etiam quando id ex coniecturis colligitur, quarũ octo enumerantur ibi. nu. 31. 32. cũ ſeq. vſq; ad nu. 45

Euictionis promiſſio demonſtrat, quæ in uenditione comprehendantur. conſi. 194. num. 12. fol. 273

Euictionis ad intereſſe non agitur, re nondum euicta, quod declaratur. ibid. nu. 41

Euictione tacita quando quis teneatur. ibid. nu. 45

Euictione ſequuta contra auctorem pro conſeruatione indemnitatis agitur. conſi. 195. nu. 21. fol. 279

Euicta portione feudi, emphyteuſis, vel fideicommiſſi alicui obuenta, quando competat actio pro euictione. conſil. 173. nume. 58. fol. 201

Exactor Principis non tenetur pro decoctis debitoribus, ſi ſolita vſus eſt diligentia. conſil. 193. nu. 24. fol. 269

Exceptio, quæ elidit intentionem agentis etiam in poſſeſſorijs admittitur. conſi. 129. nu. 2. fol. 26

Exceptio requirens altiorem indaginem reijcitur, & quæ incontinenti probari poteſt, admittitur in poſſeſſorio adipiſcendæ, ** ex** communiori. ibid. nu. 26. fol. 26

Exceptio procedens facto opponentis ei nocet, ſed non prodeſt. ibid. num. 29

Exceptio petitorij ſolum ad elidendam intentionem actoris propoſita admittitur. ibid. nu. 32

Exceptio dominij incontinenti probanda obſtat remedio. l. ſi. C. de edific. priu. Adr. toll. ibi. nu. 51

* Exceptio dominij contra ſpoliatum non admittitur, ex* communi. ibid. num. 98

Exceptiones plures quem aliàs admiſſibilem repellunt. conſil 134. num. 32. fol. 59

Exceptio non adimplementi contractus, nunquàm cenſetur ſublata. conſi. 144. nu. 91. conſi. 194. num. 4. fol. 273

Exceptio repellit agentem quem de euictione tenet actio. conſil. 160. num. 43. conſi. 173. num. 26. folio 200

Exceptio debet eſſe de eo, de quo regula loquitur. conſil. 171. nu. 43. folio 194

Exceptio illa, quoad uos liberas ædes habeo, eſt exceptio litis finita. conſ. 173. nu. 83. fol. 202

Exceptio non numeratæ dotis ceſſat aduerſus confeſſionem dotis * factam à uiro in præmium nobilitatis ſponſæ, ex* communi. conſ. 179. num. 6. folio 219

Exceptio, tu non adimpleuiſti, nunquam ſublata intelligitur. conſi. 191. nu. 3. folio 263.

Exceptio non implementi, reſpectu unius obligationis non excludit petentem ex alia obligatione. ibid. num. 5

Exceptiones fideiuſſoris iudicatum ſolui ſummariè, dum fit executio, cognoſcuntur. conſ. 203. nu. 11. fo. 323

Exceptiones quo tempore opponendæ. ibi. num. 13

Exceptio excuſſionis contra Principem procedit. ibid. num. 30

Exceptio per allegantem probatur. conſ. 225. nu. 62. fol. 384

Excluſa temporaliter ſemel, non ſemper durat excluſa. conſil. 132 num. 46. folio 51

Excluſæ datum vice legitimæ fungitur. ibid. nu. 19

Exculpatio prodeſt. conſ. 201. num. 147. folio 315

* Excuſatio nulla in crimine læſæ Maieſtatis admittitur, ex* communi. conſ. 147. num. 35. 39. folio 104

Excuſator quilibet pro abſente admittitur etiam ad euadendam * pœnam pecuniariam, ex* communi, vel euadenda notatione bo- * norum, & excuſandum in iure & in facto, ex* communi. conſi. 225. num. 115. folio 388

Excuſatorio nomine admittitur quilibet perſona, etiam inha- * bilis, nec mandata oſtendere tenetur, ex* communi. ibidem, nu. 116

Excuſatur nemo pro his, quæ tenetur ſcire, vel indagare. conſi. 181. num. 38. folio 230

Excuſſionis remedium non erat iure digeſtorum cognitum. conſ. 203. num. 6. fol. 322.

Executio per errorem in aliquo facto, pro indebito tantùm reſcinditur. conſ. 184. nu. 42. f. 241

Executio ſententiæ latæ contra principalem non fit contra fide- * iuſſorem contractus non citatum, ex* communiori. conſ. 203. num. 15. f. 323

Executio Iudici ad vigintiquinque libras conceſſa, ſi excedatur, nec in vigintiquinque ſubſiſtet. conſ. 219. nu. 8. f. 366

Executio ex nullitatibus ſuſpenditur. conſi. 220. nu. 17. f. 368

Executio ſententiæ an fiat, requiritur notificatio, vel probatio parte præſente. conſi. 225. nu. 82. f. 386

Executio ſuſpenditur, donec habetur recurſus ad ſuperiorem. ibi. nu. 172.

Executio fit contra fideiuſſorem, licet contra debitorem ſit cœptum iudicium. conſ. 224. nu. 26. f. 327

Executor vltimarum voluntatum non ſe ingerit in adminiſtratione bonorum hæreditatis, ſeu eorum regimine ac diſtractione, dato alio hærede, cui præcipuè id oneris ſpectat, niſi id expreſſa teſtator mandet. conſ. 133. nu. 7. f. 54

Executoris vltimarum voluntatum officium eſt intendere: vt voluntas teſtatoris expleatur, ac ſecundum diſpoſitionem morientis procedatur. ibi. nu. 8

Execu-

Digitized by Google

Executores æquiparantur tutoribus, & à pari ferè procedunt cũ administratoribus bonorum, procuratoribus ac curatoribus. ibid. num. 15

Executore particulari dato, hæres non amittit hæreditatem non exequendo uoluntatem defuncti. conſi. 167. num. 5. Intellige vt num. 36. folio 181

Exemplo deſcripto voluntate partis ſtatur, originali amiſſo, ex
* *communi.* conſ. 224. nu. 11. folio 377*

Exemptio pro honeribus intelligitur pro impoſitis, non pro imponendis in futurum. conſ. 138 nu. 12. fol. 76

Exemptio à quibuſcunque oneribus conceſſa includit omnia etiã
* *imponenda, & ex cauſa belli, ex* communi. ibid. num. 29*

Exemptio ab omnibus & quibuſcunque oneribus, & pro terris acquirendis &c. ad poſtea priuilegiato quæſitas extendi-
** *tur, ex* communiori. ibid. num. 33*

Exemptio præſcribitur ſpacio 40. annorum cum tituli allega-
* *tione ac bona fide cum ſcientia officialium, ex * communi. ibid. num. 47*

Exemptio ſtrictè interpretatur, licet ſit fauorabilis. conſ. 142. num. 15 folio 91

Exemptione magis potitur exemptus a lege quàm à priuilegio, ea tamen uti non poteſt in præiudicium cæterorum communitatis hominum. conſ. 161. num. 22. fol. 162

Exemptionum natura non eſt: vt quis a mercede debito immunis reddatur. ibi. nu. 55

Exemptio a collectis quarundam terrarum probatur, ſi conſtet, cæteras terras grauandi deſcriptas in æſtimo, & pro illis ſolutum fuiſſe. conſ. 186. nu. 21 folio 248

Exempti non comprehenduntur in lege & ſtatuto generali, niſi dicatur. conſ. 138. nu. 50. folio 78

Exempti priuilegio temporis longiſſimi onera cauſa neceſſitatis & pietatis indicta ſoluunt. conſ. 142. num. 5. folio 90

Exemptus per longum tempus dicitur habere titulum & priuilegium. conſ. 161. num. 14

Exemptus tenetur ad refectionem putei, manutentionem aquarum, fluminis reparationem & ſimilia. ibid.

Exemptus tenetur ad ſolutionem plurium menſurarum bladi macinati: cum una exigatur pro mercede molitorum, altera pro reparatione molendinorum. ibid. num. 29

Exemptus ad numerum duodecim liberorum tenetur contribuere, etiam quòd res geſta ſit propter vtilitatem priuati tantum. ibid. num. 36

Exemptio aliquo per Principem, non grauantur cæteri, ſed ipſe tanto minus exigit portionis quàm ab omnibus conſequebatur. conſ. 162. nu. 19. folio 165

Exequitur ſententia contra fideiuſſorem non citatum, vbi de commodo pecuniæ Principis agitur, conſ. 203. num. 3. Intellige ut num. 27. folio 322

Eximens conuictum vel confeſſum reum in manibus iuſtitiæ exiſtentem crimen læſæ maieſtatis incurrit. conſi. 216 nu. 1. declara, ut infra. fol. 352

Expectatiuæ & reſeruationes differunt inter ſe. conſil. 126. num. 62. folio 7

Expectatiuæ primo ad fauorem Epiſcoporum moderata ſub Clemente Quinto. ibid. num. 100

Expectatiuarum formulæ inuentæ tempore Concilij Viennenſis anno 1311

Expendens falſam monetam non punitur, niſi de dolo conſtet. conſ. 166. num. 15. folio 179

Expenſæ factæ in re prohibita alienari deduci poſſunt. conſi. 151. num. 21. folio 121

Expenſæ reficiendæ per exemptos non conſiſtunt in ſola mercede bona cuſtodientis, ſed in refectione rei deſtructæ, quæ hominum mercedem comprehendunt. conſil. 161. numero 32. folio 162

Expenſæ iniuſtæ ex hæreditate non detrahuntur. conſil. 167. num. 40. folio 183

Experientia dicitur rerum magiſtra. conſi. 200. nu. 78. fol. 298

Expreſſio illius, quod tacitè ineſt, nihil operatur. conſilio 177. num. 16. folio 213

Extenſio in prohibitis uel materia ſtricta non fit de una parte ad aliam. conſ. 131. nu. 41 fol. 42

Extenſio ad perſonam hæredis non fit: cum eſt incognita. ibidem, num. 69

Extenſio fit, vbi eadem ratio uiget. conſi. 134. num. 16. ſecun-
* *dum* omnes. fol. 58*

Extenſio qualibet ex cauſa fieri poteſt, etiam in materia pœnali, ſtricta & exorbitanti. conſ. 149. num. 10. folio 110

Extenſio fieri poteſt de uno caſu ad alium ſimilem concurrente eodem effectu rationis. ibid. num. 12

Extenſio non fit in gratijs Principum ſtrictè interpretandis. conſ. 162. num. 33

Extenſio in ſtatutis correctorijs & exorbitantibus non fit. conſi. 164. num. 9. conſi. 291. num. 127. folio 170

Extenſio de uno caſu ad alium fit ex ueriſimili mẽte teſtatoris. conſ. 170. num. 8. folio 188

Extenſio lata in expreſſis conceſſionibus ſuper feudis fieri poteſt. conſ. 171. nu. 6. folio 192

Extenſio fit ex ratione legis finali expreſſa uirtute comprehen-
* *ſionis, ex* communi. conſ. 180. nu. 53. fol. 226*

Extenſio non fit de una perſona ad alium ſuper ſtatuto excluſiuo fœminarum. conſ. 208. nu. 19. fo. 334

Extractio licet dicatur fieri ex cauſa oneroſa: cum oneribus ex illis ſatisfiat: tamen ſi aliæ extractiones maiores fieri ſolent, iſta minor procedere dicitur ex cauſa lucratiua magis, quàm oneroſa. ibi. nu. 28

Extraneus non acquirit extraneo. conſ. 205. nu. 9. fo. 328

Extranei in fideicommiſſis omnes intelliguntur, præter aſcendentes & deſcendentes. conſ. 157. nu. 47. fol. 145

F

F*Acere nolens id, quod tenetur, dicitur in dolo & culpa. conſil. 139. nu. 31. fol. 81*

Facere id, quod tenetur, dicitur offerens iura ſua ſpectantibus: vt liberent, condemnentque ad eorum liberum arbitrium, moram purgaſſe dicitur. ibid. num. 64

* *Faciens, quod poteſt, legem adimplere dicitur, ex* communi. ibid. nu. 2. quod declaratur nu. ſeq. & 5.*

Faciens quantum in ſe eſt, excuſatur à mora conſ. 214. nu. 28. folio 349

Faciens abſque neceſſitate non uitat actum. conſ. 225. num. 140 folio 383

Factum Iudicis, factum partis dicitur. ibid. num. 1. declaratur num. 9. 11. 71. 72

Facto vnius quandoque alter priuatur. conſ. 127. num. 42. f. 16

Facto conſiſtentia ab hærede: non tranſeunt. conſi. 131. nu. 58. folio 44

Facta cum peritorum conſilio omni ſuſpicione carent. conſ. 135. num. 35. folio 62

Factum prope hoſtium, uel in hoſtio domus, non dicitur factum in uia, ſed partim in domo partim extra. conſi. 141. num. 36. folio 89

Factum defuncti in hæreditario feudo nocet hæredi, tam alienando, quàm delinquendo. conſ. 148. nu. 34. folio 108

Factum ſuperioris iniuſtum reputatur caſus fortuitus. conſi. 194. num. 21. folio 274

Facti obligatio indiuidua eſt. conſ 176. nu. 30. fol. 218

Factum correi nocet alteri in indiuiduis. ibid. num. 52

Facto proprio quis contrauenire nõ poteſt. conſ. 157. n. 66. f. 146

Facta per tutorem tutorio nomine perpetuò durant: ſi legitime fuerint facta. conſ. 177. nu. 34. folio 214

Facta non præſumuntur, niſi probentur. conſ. 189. nu. 56. f. 257

Facto alieno quis grauari non debet. conſ. 193. nu. 12. folio 269

Facultas teſtandi per contractum viciſſimi factum ſuper re certa
* *non tollitur. conſi. 136. nu. 110. & quare num. ſeq. ex* communi. folio 68*

Facultatem teſtandi auferri eſt potius contra bonos mores ciuiles quàm naturales, quæ facultas teſtandi à lege ciuili datur. ibi. nu. 121. folio 122

Facultas poſſeſſionem ingrediendi eſt conditionalis in poteſtate

Digitized by Google

creditoris ita: vt petita ſolutione alio modo quàm iuxta pactum,ipſa expiret. conſ. 163. nu. 16.fol. 168

Facultas teſtandi de bonis eccleſiæ robur ſortitur, etiam quod teſtamentum fiat mortuo concedente. conſ. 178. nu.1.f.215

Facultas decidendi intelligitur ſecundùm ius. conſi. 201. num. 119.folio 312

Falcidia ceſſat,ubi hæres aliqua legato integrè ſoluit. conſ. 167. num.43.folio 183

Falſitas ſine dolo non punitur. conſ.166.nu.8.folio 178

Falſitas in ſuperfluis non nocet, nec vitium aliquod in eis conſideratur. conſ.177.nu.17.fol.213

Falſitatis crimen famam teſtis denigrat.conſ.192.nu.28.f. 266

Falſitatis imaginem non uериſimilitudo arguit. conſ. 217. num. 12.folio 363

Falſa dicenti nulla modo creditur. conſ.135.nu.45.folio 62

Falſa deponenti non creditur. conſ.194.nu.51. folio 277

Falſam monetam expendens, cum proteſtatione ſurrogandi aliam,quatenus illa eſſet falſa,liberatur.conſ.166.nume.13. folio 179.

Falſum fabricare nemo præſumitur. conſ. 152. nu. 44.fol. 131

Falſus teſtis reijcitur & punitur. conſ. 216. nu. 97. folio 358

Fama bona,conſcientiaque honorata eſt optima coniectura in fauorem accuſati de vſuraria prauitate.conſ.135. num.30. folio 61

* Fama ſola plenè probat in antiquis,ex*communi,quod tamen declaratur. conſ. 151.num.28.& an ſufficiat in probando gradu.num.37.folio 122

Fama probata de annis 40.& intra centum annos, ſi non plenã, ſaltem pluſquam ſemiplenam probationem inducit. ibidem, nu.31

Fama bona per agnatos & familiares probato non reſiſtit malæ famæ per non ſuſpectos probatæ.conſ. 153. nu. 10.f.135

Fama & indicia delicti,ubi ſigna non remanent, ſufficiunt, ſi concurrant cum partis confeſſione.conſ.166. nu. 4.fol. 178

Fama bona tollit indicia contra reum etiam de falſa moneta inquiſitum. ibid.nu.12

Famo quomodo formiter probetur. ibid.nu.26

Fama orta poſt fiſci querelam non nocet. ibid.nu.28

* Fama publica quomodo tribus concurrentibus probetur, ex* communi. conſ.192.nu.31.fol. 266

Famæ diuerſæ & ortæ poſt capturam non probant. ibid. nu. 33

Fama ſemiplenè probat uirtute ſtatuti Mantuæ.conſi. 216. nume.32.folio 354

* Fama bona reorum indicia eneruat, ex*communi. ibid. num. 52

* Fama non eſt legitimum indicium ad torturam ex * communi. ibid.nu.75.fol.132

Fama poſterior attenditur. ibid,nu.76

Famæ diuerſæ & incertæ non releuant. ibid.nu.77

Famis diuerſis exiſtentibus nulla præiudicat,& ſpecialis præualet,ex**communiori. ** ibi.nu.133

Familiares deponentes pro innocentia rei ad defenſam admittuntur. conſ.135. nu. 66.folio 63

Famulus pro domino quando poſſit eſſe teſtis. conſi. 135. numero 63.folio 63

Famulus,vxorque ad defenſam inquiſiti admittuntur in teſtes, * quando veritas aliter haberi non poteſt, ex* communi, conſi. 141.nu.1.quod declaratur nu.ſeq.& 3.fol.87

Famuli ad ſalarium non ſunt idonei teſtes, & minus ſi fraude expelluntur. conſ.217.num.18.folio 364

* Fatalia currunt in feudalib. ſicut in alijs cauſis, ex * communi. conſ.225.nu.202.folio 395

Fauorabilia ſtatuta extenduntur. conſ.198.nu.9.folio 76

Fauori ſuo quilibet renunciare poteſt. conſ. 163. nu. 3. fol. 168

Fautor hæreticorum dicitur, qui indirectè fidei negocium impedire curat. conſ.213.nu.20.folio 345

Feudalis res eccleſiæ à prælatis conceditur pro libito eorum * voluntatis & conſanguineis ſuis,ex communi.conſilio 127. nu. 6.folio 13

Feudalis res præſumitur cum poſt inueſtituram canon annuus ſolutus ſit per 40.annos ibi.num.10

Feudalia præſumuntur: cum id teſtator diſpoſitine exprimat conſ.129.num.50 folio 31

Feudalia ex inueſtituris & poſſeſſione probantur. ibid. num. 96

Feudalia bona,vel aliter obnoxia hæreditaria mixta in legiti* mam filiorum computantur, vti de ſubſtantia patris,ex* communi. conſ.132. nu. 10.folio 49

* Feudalia in generali diſpoſitione non veniunt,ex*communi.conſi. 187.nu.33.folio 253

Feudum ſine inueſtitura non conſtituitur.conſi.127.nu.9. f.13

Feudum quando propriè dicatur,& quando emphyteuſis,etiam quòd minima res tradatur annuatim in ſignum receptionis, vbi traditur per diſtinctionem. ibi.nu.20.f.22

Feudum alienari poteſt per vaſallum ex cauſa pia de equitate * canonica,ex * communi. ibi.de intellectu c. 1. §. ſi uerò contigerit.ibid.nu.44

Feudum improprium & conditionatum dicitur, quando ſoluitur annuus cenſus, adeoque etiam ad fœminas tranſire poſſit * ex* communi. ibi.nu.51

Feudum aliàs inalienabile diſtrahi legitimè poteſt in vtilitatem * Domini, ex * communi, non tamen eo inſcio ſecundum aliquos,licet teneatur aſſentire, & de hoc redditur ratio. ibidem,nu.70.

Feudum deuoluitur domino, quando filius vaſalli intra annum & diem à morte patris non curauit inueſtituram accipere, * nec iuramentum fidelitatis præſtare,ex * communi.ibi.num.83.

Feudum conceſſum duobus fratribus hac forma. Titio & in eius defectum Sempronio eius fratri, an vno moriente cum filiis tranſeat ad filios excluſo fratre. conſ.128.nu. 1.licet contra nu.12.& 16.fol.23

Feudum ſtipulans vel acquirens pro ſe, & filiis acquirere dicitur etiam quòd non dicatur.ibid.nu.2

Feudum nouum donari & alienari poteſt accedente Cæſareo aſſenſu, vel domini directi in præiudicium filiarum & agna* torum,ex * communi. ibi.nu.12

Feudum conceſſum duobus pro ſe & filiis eorum, filii cuiuslibet eorum uocati tantùm ad portionem patris ſui cenſentur. ibid.nu.23

Feudum tranſiens in quoſcunque etiam extraneos ſine Domini licentia improprium | e: itur conſ.131.nu.2.f.40

Feudum acquirens ſibi & hæredibus proſpexiſſe dicitur ex re* gula * communi. ibi.nu.54

Feudum abſolutè beneficium dicitur. ibid.nu.71

Feudum ex pacto & prouidentia tantùm in præiudicium agna* torum non citatorum non alteratur per Dominum ex * communi. ibi.nu.85

Feudum pro dote filiæ non alienatur, nec traditur, niſi inæſtimatum,& ſine pacto lucrandi.conſ. 132.num.21.fallit ſi ſit hæreditarium num.ſeq.f.49

Feudum pro dote filiæ in ſubſidium alienatur,ac etiam ex pacto, dummodo & nouum. ibi.nu.26

Feudum æſtimatur in legitimæ detractione. ibi. nu.30

Feudum hæreditarium mixtum non ſolum tranſitorium in extraneos in legitimam imputatur. ibi.nu.31

Feudum hæreditarium mixtum in reſtitutione fideicommiſſi ** venit,ex ** communiori. ibi.nu.32

Feudum pro ſe, hæredibus & ſucceſſoribus legatur ſine nouo aſſenſu. conſ. 137.nu.30.f.72

Feudum pro hæredibus quibuſcunque ſuſceptum ad legatarios, ** fœminas & extraneos tranſit,ex ** communiori,conſi. 138. nu.28.fol.77

Feudum hæreditarium dicitur acceptum pro ſe & hæredibus, ** ex ** communiori. ibi.nu.39

Feudum iudicatur magis ex pacto quàm hæreditarium. conſilio 148.nu.2.fol.106

Feudum ſuſceptum pro hæredibus dicitur ex pacto ſecundùm aliquos. ibi.nu. 3

Feudum nouum ex pacto amiſſum ob delictum concernens aliã, quàm Domini perſonam, ad Dominum deuoluitur, excluſis * filiis deſcendentibus & agnatis ſecundùm omnes ex * communi. ibi.nu.5.

Feudum

Digitized by Google

Feudum antiquum hæreditarium mixtùm amiſſum ex delicto vaſalli commiſſum in perſonam extra dominum, ad dominũ ſemper deuoluitur, excluſis filijs & agnotis omnibus, ex communi.* ibid.nu.8

Feudum pro ſe & hæredibus vtriuſque ſexus dicitur hæreditarium mixtum, licet de natura feudi ex pacto participet. ibidẽ, num.10

*Feudum hæreditarium mixtum nec filius, nec agnatus conſequitur, niſi ſe hæredem ſanguinis & ſucceſſionis coniunctum conſtituat, ex** communiori.* ibid.nu.12

Feudum informe non tranſit ad filios niſi hæredes. ibid.nu.16

*Feudum in dubio hæreditarium præſumitur & pro hæredibus, ſed cum qualitate deſcendentium, ex** communiori.* ibi.nu.19

Feudum quod ad hæredes non tranſeat, nulla lege prohibetur. ibidem, num.25

Feudum hæreditarium qualificatum dicitur, quod niſi ad hæredes tranſit. ibi.nu.27

Feudum nouum dicitur, vbi in inueſtitura exprimitur auctoritate noua inueſtitura, vel origine in primo accipiente. ibid. num.32

Feudum hæreditarium & mixtum differunt. ibi.nu.35

Feudum acceptum, itaque iure francorum viuatur, interpretatur: vt primogenitus tantùm ac ſolus ſuccedat. ibid. num.37.

Feudum præſumitur ſemper fuiſſe recognitum à prędeceſſoribus, & illius naturæ, conditioniſque eſſe, qualis erat tempore vltima renouata inueſtitura. conſ.150.nu.10.f.114

Feudum antiquum non appellatur in perſona vltimi inueſtiti, niſi à quarto gradu aſcendentium ſupra peruenerit. ibi.nu.37

Feudum proprium in dubio pro maſculis tantum præſumitur conceſſum. ibi.nu.58

Feudum præſumitur conceſſum, prout magis eſt expediens inueſtito, in dubio, cum inueſtitura relatum habet ad præcedentes in quibus nulla eſt conceſſio. ibi.nu.61

Feudum ex pacto & prouidentia dicitur, quando inueſtitura eſt facta pro hæredibus vtriuſque ſexus legitimè ex eo deſcendentibus, ex communi, & an dici poſſit mixtum.* conſi.151. nu.1. quod intellige vt nu.45 f.128

Feudum antiquum quomodo diſtinguatur à paterno & auito, ex communi.* ibi.nu.29

*Feudum in dubio antiquum præſumitur ex *communi, ita vt alleganti nouum incumbat onus probandi.* ibi.nu.24

*Feudum ſuſceptum pro ſe, ſuiſque filijs & hæredib. vtriuſque ſexus ex eo legitimè deſcendentibus, dicitur eſſe hæreditariũ, magiſque ex pacto & prouidentia, ex ** communiori, quinimo etſi ſuſceptum ſit pro filijs & hæredibus maſculis ex eo legitimè deſcendentibus, ex ** communiori.* ibidem numero 44

*Feudum eſt contractus nominatus irreuocabilis, ex * communi.* conſ.160.nu.31.f.154

Feudum emens ſcienter & prouidens ſibi de euictione poteſt re euicta agere. ibi.nu.42

Feudum in fraudem alienatum reuocatur, etiam quòd ex parte recipientis non probetur fraus. conſi.165.nu.36.fol.175

Feudum indebitè alienatum ad dominum directum immediatè reuertitur. ibi.nu.51

Feudum nec hypothecari, nec pignorari poteſt ſine conſenſu Domini, ex communi ſententia.* conſ.171.nu.30.f.192

Feudum emptum communi nomine fratrum, ſciente Domino, ad fratrem mortuo altero ſpectat, idem ſi nomine alterius fuiſſet ſtipulatum. conſ.151.nu.2.4.f.228

Feudum nomine etiam alieno ſtipulatum acquiritur ſtipulanti tantum, niſi alter ratificet acquiſitionem, vel expreſſè, vel tacitè. ibi.nu.5

Feudum amittitur non petita inueſtitura intra annum & diem à morte vaſalli, vel Domini tantùm, ſic vbi de ſucceſſione agitur, ſecus in inueſtitura noui acquiſitoris. ibi.nu.26

*Feudum nouum ob infamiam vaſalli amittitur, & ad Dominũ deuoluitur, ex * communi.* conſ.187.nu.7.f.250

Feudum vt aperiatur, tria ſunt demonſtranda. ibi.nu.11

*Feudum apertum Dominum condemnanti & reſtituenti reſtituitur in priſtinum reſtituto, ſecus ſi tertio, vel alteri aperiatur, ex *communi.* ibi.nu.17

Feudum remanet antiquum patre damnato reſtituto. ibi.nu 28

Feudum regulariter in monaſterium uel monacum non tranſit, & ibi ratio, niſi eſſet tranſitorium ad omnes hæredes, ex communi ſententia.* conſ.199.nu.12.f.289

*Feudum ex qualitate adiecta nouum efficitur, ex * communi ſententia.* conſ.219.nu.4.f.366

*Feudum ex pacto fit antiquum & paternum, ex ** communiori.* conſ.225.nu 91.f.386

Feudum antiquum redditur: cum ex cauſa ueteri conceditur, ex communi ibi.nu.92

Feudum antiquum non deuoluitur ad Dominum ex inobedientia, & contemptu vaſalli. ibi.nu.93

*Feudum gradatim & principaliter pluribus deſcendentibus conceſſum nunquam ad Dominum deuoluitur, ex * communi.* ibi.nu.101

Feudum ob merita datum non deuoluitur ad Dominum ex delicto, & in perſonam Domini commiſſo. ibid.nu.105

Feudum generi conceſſum non reuertitur ad Dominũ. ibi.n.112

Feudum ex cauſa oneroſa traditum non amittitur propter delictum. ibi.nu.113

*Feudum vt amittatur ex contumacia, trina citatio requiritur, ex *communi.* ibid.nu.155

Feudum non amittitur, ſi adſit aliqua cauſa excuſans. ibi.n.159

*Feudum eſt quaſi contractus, quod ſimpliciter à Principe non tollitur, etiam ex plenitudine poteſtatis, ex * communi.* ibidem, num.177

*Feudum ob merito conceſſum propter ingratitudinem nõ amittitur, ex * communi.* ibi.nu.178

Feudum pro hæredibus quibuſcunque ſuſceptum tranſit ad extraneos. conſi.224.nu.4.f.377

Feudi conceſſio ſimplex, inueſtitura feudalis, & inueſtitura realis, differunt inter ſe. conſ.127.nu.46.f.16

Feudi cenſualis & improprij, pro quo pecunia & ſeruitium reale præſtatur, incapax eſt quælibet perſona, quamuis mentecapta. ibi.nu.96

*Feudi iuriſdictionis & dignitatis fœminæ ſunt incapaces, ex ** veriori.* conſ.131.nu.27.fol.41

Feudi pars & membrum à natura feudi principalioris & capitis regulatur. ibi.nu.10. *Intellige in feudo informi.* nu.89.

Feudi natura vt cognoſcatur, multa conſiderantur. conſi.150. nu.46. *quæ per diſcurſum habentur vſque ad nu.* 50.fo.115

Feudi primordialis natura attenditur, nec alterata videtur, ex communi. ibi.nu.73.fol.74

Feudi quæuis diſpoſitio, vel ſit pro dote, vel pro anima, nullo modo valet, ex recepta ſententia.* conſ.171.nu.58.folio 194

Feudi, vel emphyteuſis portio alienata in agnatum vel conſortẽ quomodo acquiratur per alienantem, eueniente caſu mortis, vel deuolutionis. conſ.173.nu.57 folio 201

Feudi donatio & permutatio licet fiat ſine domini aſſenſu, requiritur tamen licentia, dum tenuta apprehenditur, ac laudemij ſolutio, alioquin deuoluitur. conſ.181.n.11.17.f.229

Feudi deuolutio, exceptis quibuſdam caſibus, non fit ipſo iure ſed requiritur ſententia, ex communi.* conſi.187.nume.9. folio 251

Feudi indiuiſibilis pars ſi non tradatur, æſtimatio debetur. conſ.199.nu.33 folio 292

Feudi iuramentum, homagium, & ſimilia per procuratorem generalem non præſtantur. conſ.225.nu.69.fol.385

Feudo nouo uni conceſſo non ſuccedit frater, niſi fratribus concedatur: cum eo caſu per ius non decreſcendi mortuo fratre ſine liberis ſuccedat. conſ.128.nu.24.f.24

Feudo quilibet priuari poteſt ob cenſum non ſolutum, præcipuè ſi eſſet maximi precij. conſ.127.nu.19.f.14

Feudo priuandus eſt mentecaptus. ibi.nu.86

Feudo quis priuatur non domini voluntate tantùm, ſed culpa vaſalli conuicta. ibi.nu.92

Feudo ut quis priuetur ex cauſa dementię, requiritur totalis dementia ac imperfectio. ibi.nu.97

Feudo priuatur vaſallus iniurians per contumeliam patrem tutarem filij Domini. conſ.147.nu.14.fol.104

Feudo deuoluto ad dominum directi, ſi vaſallus, qui eum ſubinfeudauerat, noluerit illud in feudum recognoſcere, tenetur primus Dominus ex legis æquitate illum inueſtire. conſ.150.num.70. quod procedit, vt nu.ſeq.fol.117

Feudo priuatur per ſuperiorem Dominum inueſtitus, ſi malè ſuos ſubuaſallos tractat. conſ.160.nu.29.fo.154

* *Feudo, vel emphyteuſi legata, nec æſtimatio debetur, ex * communi,* conſ.199.nu.35.fol.292

Feudo non priuatur vaſallus, niſi ex ingratitudine egregia, & in caſibus tantùm expreſſis. conſ.225.nu.161.f.392

Feudo clicns priuatur: cum dolus & culpa probantur per Dominum. ibid.num.176

Feudo ſpoliatur dominus directus, ſi mandatur ſuperioris non pareat. ibi.nu.195

Feuda de conſuetudine Mantuana indiſtinctè alienantur in præiudicium agnatorum ſolo Dominorum aſſenſu adhibito. conſilio.127.nu.60.fol.17

Feuda per Dominos alienantur inuitis vaſallis conſuetudine id permittente. ibid.nu.61

Feuda ex conſuetudine alienari permittuntur ad præiudicium ſã Dominorum, quàm agnatorum. ibid.num.62

Feuda regulariter non alienantur, nec ad naturales tranſeunt conſ.129.nu.27.fol.29

Feuda conceſſa pluribus coniunctim ordine ſucceſſiuo ſunt accipienda: ut primo ſemper nominati admittantur. conſi.128.nu.22.fol.24

* *Feuda tantùm ab inteſtato deferuntur, ex * communi.* conſ.131.nu.42.fol.42

Feuda primitus ad vitam tantùm fidelis durabant. conſi.eodem.nu.77

* *Feuda Romanis fuerunt incognita, ex * communi.* ibid.nu.79

Feuda initio Regni Longobardorum dabantur ad vitam fidelis tantum, & ſi pro filio pro vno tantum intelligebantur, iuxta patris electionem. ibid.num.82

Feuda ante inueſtiturarum formulas, omnia erant imperſonalia & precaria. ibid.nu.83

Feuda Marchionatus Montisferrati alienantur Domino & agnatis requiſitis. ibid.nu.101

** *Feuda hæreditaria mixta in hæreditatis petitione, reſtitutioneque fideicommiſſi veniunt, ex ** communiori.* conſi.132.nu.23.fol.50

Feuda, quæ ex conſuetudine alienantur citra agnatorum aſſenſum, ſunt ad inſtar patrimonialium redacta. ibi.nu.28

Feuda non comprehenduntur ſtatutis fœminarum excluſiuis, ſecundum aliquos. ibi.nu.48

Feuda omnia genericè conſiderata ex pacto & prouidentia cenſentur. conſ.148.nu.28.fol.108

Feuda inſtar patrimonialium reducuntur. conſ.150.num.60.folio 116

** *Feuda antiqua & alienata ſine domini licentia non ad dominum, ſed ad agnatos deuoluuntur, ex ** communiori.* conſ.163.num.45.fol.176

Feuda ſunt redacta ad inſtar allodialium, quando Dominus tenetur conſentire alienationi faciendæ per vaſallum, nec clauſula, ſaluis iuribus, operatur effectum ſuum. conſ.171.nu.13.folio 192

Feuda Epiſcopatus Mantuæ ſunt tanquàm bona allodialia. ibi.nu.54. quod enucleatur nu.ſeq.

Feuda ſemel diſtracta in perpetuo diſtrahi valent. conſ.225.nu.50.fol.384

Feudorum priuatio pœna grauis. ibi.nu.31

Feudorum uberneras diſpoſitio, ſecundum ius antiquum. conſilio 131.nu.70 ſed intellige vt inf.nu.75.fol.44

* *Feudis non priuatur vaſallus, niſi præuia ſententia & cauſæ cognitione, ex * communi.* ibid.nume.88

Ficta lapſus dicitur, qui excuſat ſocios, qui tamen verè erant ſocij. conſ.213.nu.10.folio 344

Fides ſi præſtatur in principali, & in conſecutiuis præſtabitur. conſil.224.num.6 folio.377

Fidei ſuppletio ex teſtibus idoneis fit, quando teſtis fuerit ex ſe aliquando idoneus, ſecus ſi nunquam. conſilio.135.num.39.folio 62

Fidei & iuſtitiæ præceptis ſe opponens mortaliter peccat conſ.200.nu.72.folio.298

Fideicommiſſarius probat bona fuiſſe in hæreditate fideicommittentis. conſ.140.nu.26.folio 85

Fideicommiſſarius non agit contra bona fideicommiſſi, nec illorum emptorem, ſi præceſſerit acquiſitio ignoranter, vel bona fide, ſed contra precium illius rei & bona alienantis. conſ.173.nu.54.folio 201

* *Fidecommiſſarius, etiam conſumpta legitima & Trebell. pro vxore ducta poſt fideicommiſſum alienat pro reſtitutione dotis, ex * communi.* conſ.180.nu.14.folio 223

Fideicommiſſarius agit contra prioris bona fideicommiſſi emptoris: cum pro dote illius fideicommiſſum interuertitur. ibid.num.32

Fideicommiſſarij incumbentia quæ ſit circa probationes. conſ.151.num.40.folio 122

Fideicommiſſarij ſi ſint plures in eodem contractu alienationis, nemo eorum, nec ſuam, nec aliorum portionem redimere poteſt. conſ.173.nu.63 ubique ratio.folio 201

Fideicommiſſarij non comprehenduntur appellatione hæredum ſub ſtatuto de poſſeſſione continuãda. conſ.198.nu.6.fol.286

** *Fideicommiſſario remedium poſſeſſorium non competit ante reſtitutionem re aut verbo factam in caſibus, vbi requiritur, licet poſſeſſio de manu hæredis capiatur, ex ** communi.* ibidem, num.1

Fideicommiſſum antiquum plenè probatur per teſtes deponentes de auditu, & de publica voce & fama. conſ.151.nume.39.folio 122

Fideicommiſſum non inducitur per verba enunciatiua teſtatoris. conſ.157.nu.2.folio 143

Fdeicommiſſum abſolutum reſultat, ſi verba reſpiciant tempus præſens, ſecus ſi futurum: nam tunc eſt conditionale ibidem, num.4

Fideicommiſſum petens vt proximiori, probare debet inſtitutos & cohæredes, ſine filijs deceſſiſſe. ibid.num.14

** *Fideicommiſſum abſolutum non inducitur, vbi ſimpliciter non eſt facta valida prohibitio alienandi extra familiam, ex ** magis communi.* ibid.nu.35.36

Fideicommiſſum ſimplex vocat non ſolum deſcendentes, ſed omnes collaterales, qui ſint de illa familia. ib.num.40

Fideicommiſſum conditionale quod nam dicatur. conſ.179.nume.41 folio.190

Fideicommiſſum cenſetur inductum ex prohibitione alienandi bona extra familiam. conſ.173.nu.5.folio 198

Fideicommiſſum cenſetur remiſſum ex poteſtate alienandi conceſſa. ibid.nu.45

Fideicommiſſum eſt onus, & ideo nemo in dubio præſumitur illud iniungere velle in bonis ſuis. ibid.nu.74

* ** *Fideicommiſſum alienatur pro reſtitutione dotis, & quod piæ cauſæ eſſet reſtituendum, ex * communi, ac licet etiam eſſet iniunctum fideicommiſſum ante dotis obligationem, ex ** communiori.* conſ.180.nu.14.fol.223

Fideicommiſſum non alienatur pro dotis augmento. ibi.nu.16

* *Fideicommiſſum non alienatur pro dote, vbi teſtator prohibendo vtitur verbis vniuerſalibus geminatis, ſine * contradictione.* ibid.num.26

Fideicommiſſum odioſum eſt, nec præſumitur. conſil.195.nume.1.folio.177

Fideicommiſſum non inducitur inter non vocatos. ibid. num.4

Fideicommiſſum reſtringitur ad formam inſtitutionis. ibi.nu.9

* *Fideicommiſſum renuntiatum creditur, vbi partibus datur libera facultas alienandi. ex * communi.* ibid.nu.12

* *Fideicommiſſum ac ſubſtitutio conditionalis, ſi ſine filijs, deficit mortuo grauato cum filijs, uel filia, ex * communi,* conſi.202 nu.1.declara, ut nu.44.cum ſeq.folio.316

Fideicommiſſum non præſumitur: quia odioſum. ibidem, num.

num.3.fallit.num.13.46.ac num.47
Fidcicommiſſum inducitur & ampliatur ratione.ibi.nu.14
Fideicommiſſum cenſetur factum inter proximiores de familia vocatos nomine collectiuo. ibid.num.21
* Fideicommiſſum ſecundùm aliquos ex * vna communi, & veriori inducitur, dum proximiores deſcendentes vocantur & ſubſtituuntur deſcendentibus teſtatoris decedentibus ſine filijs. ibid.nu.26
Fideicommiſſum reciprocum inducitur inter nepotes teſtatoris ex filio poſitos in conditione, ſi filij teſtatoris ſine filijs deceſſerint, & grauati ſi ſine filijs deceſſerint, ex ** communiori. ibi. num.27 **
Fideicommiſſum petens mortem grauati tenetur probare. ibid. nu.49
Fideicommiſſum importatur ex verbis tractum temporis in futurum importantibus. conſ.221.nu.23.fo.271
Fideicommiſſi res ſteriles alienari non poſſunt, niſi ex cauſis, de quibus ibi. conſ.151.nu.99.fol.126
Fideicommiſſi alienandi neceſſitas debet probari, non fingi. ibid. nu.111
Fideicommiſſi portio alienata in caſu permiſſo ad extraneos poſtea tranſire non poteſt, conſi.173. nu. 3. quod ampliatur, vt ibi, ſed intellige, vt nu.53.cum ſeq.fol.198
Fideicommiſſi portio in extraneos alienata ſtatim per proximiores vendicari poteſt.ibid.nu.4.vbi de hoc ratio, ſed vide num. 53.cum ſeq.
Fideicommiſſi renunciatio inducitur ex clauſulis in diuiſione poſitis, data teſtamenti, fideicommiſſi ſine ſcientia, ex ** communiori. conſ.174.nu.1.folio 203 **
Fideicommiſſo reciproco ex ſimplici diuiſione cenſetur renunciatum.conſ.173.nu.34.folio 200
Fideicommiſſo non grauatur, qui non honoratur. conſ.202.nu.9. ſed contra nu.34.35.49.folio 317
Fideicommiſſa talis ſunt natura: vt regulariter proximiores gradu ſemper admittantur, remotioribus excluſis. conſi.170.nu. 16.folio 189
Fideicommiſſa conditionalia etiam paterna non tranſmittuntur ad filios & heredes, ex * communi & probata opinione. ibidem, nu.42 *
Fideicommiſſa ſunt fauorabilia, & præſumuntur multis in caſibus.conſ.202.nu.47.& ibi narrantur.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio: facit vt quis dicatur ſuccedere teſtatori, qui conſtituit fideicommiſſum, non proximè defuncto. conſ.151.nu.41.fol.122
Fideicommiſſaria non competit aduerſus tertios poſſeſſores, ſed rei vendicatio, in qua neceſſe eſt probare, quòd bona erant in dominio teſtantis. conſ.195.nu.13.fol.278
Fideicommittens dicitur de præſenti diſponere: cum dicitur in teſtamento: quia vult & intendit. conſ.157.nu.5.f.143
Fideicomitentis patrimonium magis vnitum remanere debet, quàm fieri poſſit ex coniecturata mente.conſ.170.nu. 58.& de hoc redditur ratio.fol.191
Fideiuſſio non extenditur ad ea, quæ ſunt extra naturam contractus, ex * communi, vel extra conuenta.conſi.193.nu.6.f. 268 *
* Fideiuſſor aſſentiens alterationi contractus, non liberatur, ex * cõmuni. ibid.nu.49
Fideiuſſor ſtatim obligatur, quo ſe vti talem in libris Principis deſcribi facit, ex * communi. ibid.nu.52 *
Fideiuſſor ſimplex conuenitur, etiam quòd creditor ſit negligens erga principalem, niſi fideiuſſor ſit proteſtatus, ibidem, numero 56.
Fideiuſſor contractus non grauatur ex ſententia lata contra principalem eo incitato, niſi denuo contra eum procedatur.conſi. 203.nu.4.quod lege ratione & auctoritate probatur nu.15. ex * communi.& ratione nu.12.f.322. *
** Fideiuſſor iudicij ſine nouo proceſſu grauatur, ex ** communiori. ibid.nu.12.& ibi ratio.
Fideiuſſor iudicij excuſatur ex ſententia lata contra principalem tantum ex * communi, ibi, nu.16.niſi ſe conſtituiſſet aduerſarium in iudicio: quia ad ſententiam citabitur. *
Fideiuſſor non conuenitur: cum creditor fuerit negligem erga debitorem. conſ.224.nu.27.folio 378
Fideiuſſoris datione, & debiti agnitione præſcriptio interrumpitur.conſ.217.nu.9.fol.363
Fideiuſſori actio & exceptio competit, quæ principali.conſ. 193. nu.5.fol.268
Fideiuſſori competunt exceptiones, quę non dantur principali. cõſi.203.nu.10.fol.323
Fidelitas non remittitur pacto inueſtituræ, licet iuramentũ fidelitatis remittatur. conſ.225.nu.108.fol.387
Filia fœmina ſemel excluſa durat perpetuò à feudo excluſa, ex ** communiori. conſ.131.nu.29.87.folio 41 **
Filia excluſa, dummodo competenter dotetur, non minus portione legitima dotem conſequatur, ſed longè plus vt decenter dotetur, ex * communi. conſ.132.nu.3.f.48 *
Filia, quantumuis diues, ex bonis paternis dotatur. ibid.num.27
Filia excluſa a ſtatuto, etiam quòd bona propria habeat, dotem vel legitimam ſuper bonis à quibus eſt excluſa habebit, ibidem nu.38
Filia fœmina non conſequitur legitimam in feudo ex pacto & prouidentia tantùm maſculinum, niſi in ſubſidium de honeſtate.ibid.nu.44
Filio debet dotari, vel legitimam capere in obnoxijs hæreditarijs mixtis.ibidem, num. 47. & ibi auctor. ex ** magis communi. **
Filia forenſis ex ciue nata non admittitur ad hæreditatem patris, ſtatuto prohibente etiam ſucceſſionem ab inteſtato per verba vniuerſalia. conſ.140.nu.28.fol.89
Filia in poſſeſſione feudi manere debet, etiam contra Dominum, prætendentem lineam finitam, donec de eo iudicetur, ex communi. conſ.150.nu.64.fol.118 *
Filia fœmina admittitur ad ſucceſſionem patris, agnatis & patruo excluſis, etiam quòd adſit prohibitio alienationis extra familiam, niſi adſint coniecturæ, ex quibus appareat, teſtatorem maſculos tantùm vocare voluiſſe.conſi.157.numero.54. fol.145
Filia ſi prohibetur dotari in vna re à patre, eo magis alia perſona. conſi.180.nu.33.fol.224
Filia excluſa à ſtatuto, ſolùm ab hæreditate dotantis excluſa dicitur, ex * communi. conſ.208.nu.10.fol.333
Filia non excluditur à maſculo remotioris gradus.ibid.nu.12
Filia inſtituta hæres in dimidia bonorum legitimam habet. conſi. 211.nu.6.fol.339
Filia, quæ peccauit in corpus ſuum, & egit pœnitentiam, a patre dotatur.
Filia, quæ ex propria culpa non petit legitimam, vel ſupplementum, ſi à patre in teſtamento honoretur, petit omnia, ex ** veriori. ibid.nu.11 **
Filia à patre dotata & in minori ſumma legitimæ non petit ſupplementum dotis, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ex communiori. conſ.223.nu.4.folio 374 **
Filia dotata à patre agit ad ſupplementum, vbi dos eſt tenuiſſima & nimius exceſſus doceatur, ex * communi. ibidem. nume. 6 *
Filia non agit ad ſupplementum ex tenui dote. ibi.nu.19
Filia conſenſus in patris promiſſionibus dotium filiarum multùm operatur. ibid.num.24
Filiarum ſpuriarum ſimpliciter tenetur pater dotare, ſicut legitimam & naturalem, ex * communi.conſ.215.nume.8.fo. 350 *
Filius fratris mortui non intrat locum patris cum patruo vel fratre defuncti, ſi ſunt vocati filij ſub nomine collectiuo vel fratres nomine expreſſo, ex * communi.conſi.128. numero. 21. folio 24
Filius clerici quatuor priorum ordinum caractere inſignitus, dicitur adulterinus. conſ.129.nu.73.folio 33
Filius & deſcendens in omni feudo hæreditario debet eſſe hæres primi & vltimi. conſ.132.nu.34.folio 50
Filius ergo hæres. con.137.nu.50.fol.73
Filius nunquàm admittitur ad feudum ex pacto, niſi ſit hæres vltimi, ex ** communiori. conſ.148.nu.17.f.107 **
Filius dicitur habere feudum ex pacto & prouidentia ex contractu.

tracta,& quando.conſi.151.nu.2.folio 120

Filius quamuis in poteſtate patris non tamen cogitur ad libitum & mandatum ipſius ducere vxorem. ibi.nu.64

Filius hæres non poteſt æqualem portionem dare fratri priuato à patre.conſi.167.nu.20.fol.181

Filius intrat locum patris, & maximè in ſucceſſione aſcenden-
** tis,quod procedit non ſolùm in diſpoſitione legis, ex * commu-
* niori ſententia,verùm & in diſpoſitione hominis,ex * commu
** ni,imo magis recepta ** ſententia.conſ.170.nu.1.fo.188

Filius ſuccedens in locum patris,dicitur ſuccedere ex perſona propria,in gradu tamen patris. ibid.num.2

Filius intrans locum patris cenſetur eſſe in eodem proximitatis gradu cum alijs ſuccedentibus. ibid.num.3

Filius poſt fratrum filios non repræſentat perſonam patris, quod tamen eſt ſpeciale in nepotibus ex fratre,ſecus in alijs perſonis. ibid.nu.29

Filius quando locum patris non intret ex præſumpta teſtatoris dilectione. ibi.nu.40

Filius locum patris non intrat,quando in fideicommiſſo adeſt clauſula,ſalua gradus prærogatiua. ibi.nu.43

Filius quando non potitur priuilegio ſubintrandi locum patris.ibi.num.46

Filius poſt mortem patris vocatus,patre ſuperſtite,non admittitur ad petendum,& ſi hæres patris erit,eius factum improbare non poterit. conſ.173.nu.64.f.201

Filius teſtamenti nuncupatiui ſcientiam habere præſumitur: cum
** ſe in hæreditate immiſcet,ex ** communiori. conſi.174.nu.8. folio 203

Filius non eſt idoneus teſtis in cauſa patris.conſ. 175. nume. 32. folio 207

Filius primogeniti admittitur, ſi pater rebellis reſtituatur viuus, ſic ſi filius mortuo primogenito reſtituatur. conſ.187.nu.26. fol.252

Filius poſſidens bona paterna,ſi velit dicere ,ſe vti matris hæredem,cui ſunt hypothecata,poſſediſſe,probet.conſi. 195. num. 18 folio 278

Filius ex donatione omnium bonorum patris non fraudatur, quia ſaltem legitimæ æſtimationem conſequitur. conſ. 199.nu.34. fol.292

Filius eſt prior in ſucceſſione & affectione. conſi. 208. nu.7.13. fol.333

Filius in certare inſtitutus Trebellianicam non detrahit, conſil. 210.nu.15.fol.338

Filius pro ea parte,qua eſt hæres,non recuperat bona patris à Vitrico. conſ.211.nu.9.folio 339

Filius nil reuocat ex lege hac edictali,vbi habet partem commodi ſui etiam ex ſucceſſione ab inteſtato. conſi. 212. nume.15. fol.341

Filius hæretici patri ſimilis eſſe ſolet.conſ.213.nu.18.fol.344

Filius non amittit proprium feudum ex delicto etiam criminis læſæ per patrem commiſſo. conſ.225.nu.112.folio 388

Filij ſubintelliguntur tacitè comprehenſi in diſpoſitione teſtatoris aſcendentis vel deſcendentis,ſi ſubſtituatus,extraneus,nō
* in alijs,ex * communi. conſ.128.nu.17.folio 24

Filij non intrant locum patris in ſucceſſione patrui:cum nominati ſunt fratres,vel in conditione poſiti. ibid.num.20

Filij non intrant locum patris ad excluſionem ſubſtituti & nominati expreſsè in fideicommiſſis , ſecus vero ſi ſint ſimpliciter
* vocati,ex communi. ibid.nume.25

Filij maſculi tantùm in feudis ſuccedunt iure communi feudorum conſ.131.nu.8

Filij non detrahunt legitimam ex feudo primogenituræ, ſeu indi-
** uiſibile,ex ** magis communi. conſi.132.nu.15.fol.49

Filij à quibuſuis bonis excluſi,& obnoxij ex pacto & e.alimenta tamen & tot bona conſequuntur , e quibus vitam honeſtam ducant. ibid.nu.18

Filij donec in lucem proditi ſunt ſub poteſtate parentum alios tutores vel curatores habere non poſſunt,quàm eorum patres,
* ex * communi. conſ.133.nu.25.fo.55

Filij non ſunt in poteſtate Hebræorum. conſ.152.nu.11.f.129

Filij Hebræorum inuiti non baptizantur,& ſunt in poteſtate pa-
** rentum,ex ** communiori. ibi.nu.70

Filij inſtituti non ſunt vocati ad fideicommiſſum per verba illa, iſta bona non poſſint alienari,præterquàm inter ipſos hæredes,
** ex ** crebriori, conſ.157.nu.55.fo.145

Filij tres in prouincijs Romæ, in Italia verò quatuor tantùm à muneribus perſonalibus excuſant. conſ.161.nu.2.fo.161

Filij non ex lege tantùm,ſed etiam iure hæreditario dotes maternas conſequuntur:cum ſtatutum illas æqualiter diuidi ab inteſtato iubet,ex ** communiori.conſi.164.nu.1.f.170

Filij ſoluentes ſorori dotem relictam in teſtamento patris præſumuntur teſtamenti notitiam habere.conſilio. 174.num.13. folio 204

Filij delictum patris non purgant,vel tollunt.conſi. 187.nu. 23. fol.252

* Filij in conditione tantùm poſiti non cenſentur grauati, ex communi. conſ.195.nu.3.conſ.202.nu.10.f.277

Filij ſubſtituti omnino monaſterium excludunt.conſ.199. nume. 21.fol.290

** Filij maſculi in conditione poſiti,ex ** vna communiori,cenſentur vocati. conſ.202.nu.19.fol. 318

Filij in conditione poſiti cenſentur vocati , ſi adijciatur qualitas maſculinitatis, ratione conſeruandæ agnationis , grauamen in conditione poſitorum,duplex conditio , requiritur , quòd filij ſint ex legitimo matrimonio nati,compendioſa ſubſtitutio , &
** ſimilia,ex ** communiori,ibi.nu.33.fol.163

** Filij in conditione poſiti hodie,ex ** crebriori, videntur vocati.ibi.nu.36

Filij & deſcendentes dimidiam bonorum pro legitima & Trebellianica alienant,ex communi. ibi.n.39

Filij ſolum,quorum fauore ſuſtinetur teſtamentum, poſſunt dicere contra relicta in eo,non alij. conſ.206.nu.12.fol.330

Filij ad partem dotis non lucratam à marito per ſtatutum , iure
** ſucceſſionis admittuntur,ex ** communiori.conſi.212.nu.10. fol.341

Filij non priuantur feudis ex delicto parentum,ſi id ex inueſtituris colligatur. conſ.224.nu.102.folio 387

Filij non priuantur feudo ex delicto patris etiam recipiente dominum,ſi ſint vocati principaliter,puta de vno in alium in perpetuum. ibi.nu.187

Filiali à patre & gubernari , hic eſt ſtatus naturæ primæuus. conſ.33.nu.28.fol.55

Filiorum res non ſunt alteri quàm patribus credendæ ibidem, nume.26

Filiorum appellatione in fideicommiſſis & ſubſtitutionibus veniunt mares & fœminæ,non obſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo,& præcipue ſi extraneorum fiat ſubſtitutio.conſ.157. nu.45.46.fol.145

Filiorum appellatione in ſententia non venit monaſterium. conſ. 199 nu.25 fol.291

Filiorum appellatione non comprehenduntur nepotes,conſ.202. nu.4.maximè nondum concepti.nu.7.fol.317

Filijs nomine appellatiui in conceſſione vocatis directa acquiritur
* etiam quòd non ſint hæredes patris,ex * communi. conſ. 137. nu.49.& vtilis,vbi vti hæredibus,nu.51.fol.73

Filijs inæqualiter inſtitutis,teſtamentum tamen ſubſiſtit, licet ſo-
* lemnitate iuris careat,ex * communi.conſ.206.nume.2. folio 329

Filijs vti hæredib. non tantùm vt filijs pater acquirere dicitur. conſ.148.nu.14.fol.107

Finalis cauſa dicitur;cum commodum tertij reſpicit.conſ.183.nume.15.fol.244

Fiſcus vita prohibiti alienare in caſum mortis delinquentis durante,bona obtinet: cum onere reſtituendi ſubſtituto mortuo delinquente. conſ.140.nu 13.folio 85

Fiſcus contra inquiſitum agens ex ſtatuto loquente per verba præteriti debet probare factum præciſè.conſ.141.numero 32. fol.89

Fiſcus in dubijs damnatur,ſiue agatur de lucro, ſiue de pœna , ex
* communi. conſ.146.nu.5 folio 101

Fiſcus probat delicta eſſe in Domini perſonam, dum feudum devolutum prætendit. conſ.225.nu.96.184.folio 386
Fiſci teſtis pro reo deponens etiam de auditu & vnico creditur. conſ.216.nu.45.folio 355
** Fœmina ſuccedit in feudo improprio & conditionato, ex ** communiori. conſ.132.nu.4.fol.40
Fœmina ſemel excluſa à fratre ſemper durat excluſa, ſi extant maſculi. ibi.nu.7
Fœminæ expreſsè in inueſtitura nominanda. vt comprehendantur. ibid.nu.28
Fœmina non excluſa, nec mortuo maſculo excludente, ad feudum
* admittitur, ex * communi, ſed ad dominum deuoluitur directum. ibid.num.30
Fœmina facit deficere conditionem ſi ſine liberis, ibid.num.65
Fœmina excluſa ab hæreditate patris, & ab illa fratris cenſetur excluſa. ibid.nu.88
* Fœmina ſemel excluſa durat perpetuò excluſa, ex * communi. conſi.132.nu.36.fol.51
Fœmina excluſa dotatur, licet id ſtatutum non dicat. ibid.nu.39
Fœminæ ſemel admiſſa, ex ſuperuenientia maſculorum non ex-
** cluditur, ex ** communiori. ibid.num.45
Fœmina in criminali non admittitur vti omni exceptione ma-
* ior, licet non repellatur, ex * communi. conſ.134.nu.33.f.59
Fœminæ non præſumitur velle contrahere vſuras: cum ſit iuris ignara. conſi.135.nu.33.folio 62
Fœmina ad feudum, cum pro cenſu quid ſoluitur, admittitur,
* etiam quòd natura ſit pro maſculis tantùm, ex * communi. conſ.150.nu.59.fol.116
Fœmina excluditur à ſucceſſione fideicommiſſi: cum adeſt clauſula, quæ bona fideicommiſſi in familia fideicommittentis conſeruentur. conſ.157.nu.3. quod incidit, vt in nu.65. ex * communi. folio.153
Fœmina ſi à ſtatuto ab inteſtato per ſubſtitutum non excluda-
* tur, ad ſucceſſionem illius, de quo agitur admittitur, ex * communi doctrina. ibid.nu.53
Fœmina, licet ſoror, per ciuem forenſem agnatum excluditur. conſi.198.nu.49.fol.287
Fœminæ admittuntur ad feuda extinctis maſculis, vbi illæ ſunt capaces. conſ.131.nu.5.fo.49
* Fœminæ regulariter à feudis excluduntur, ex * communi. ibidem, nu.26.fol.87.
Fœminæ ordine ſucceſſiuo veniunt ad feudum conceſſum pro ſe & heredibus vtriuſque ſexus, dummodo aliàs non fuerint ex-
* cluſæ, & maſculi non adſint, ex * communi. conſ.150.nume.1. fol.114
Fœminæ proximiores vltimo vaſallo morienti non autem primo inueſtito ſuccedunt, excluſis remotioribus. ibid.nume.2
Fœminæ ad feudum admitti debent; cum per maſculos nunquam fuerint excluſæ. ibid.num.52
Fœminæ in feudo nouo admittuntur excluſo patruo. ibid. nu.53
Fœminæ non comprehenduntur appellatione filiorum: cum in ſubſtitutione adeſt ratio agnationis conſeruandæ. conſ.157. num.55 folio 145
Fœminis licet maſculi præferantur in feudo pro hæredibus vtriuſque ſexus, illius tamen fœminæ dicuntur capaces. conſ.132.nu. 41.fol.51
Fœneratitius contractus initus cum religioſis non præſumitur. conſi.175.nu.11.fol.207
Fœnerator, qui res pignoratas minus diligenter cuſtodit, dicitur in leui culpa. conſ.196.nu 8.fol.279
Fœnerator non tenetur de leui culpa. conſ.197.nu.18.folio 283
Forenſis per decretum & acquiſitionem videtur proteſtari de perpetua habitatione. conſ.189.nu.54.fol.257
Forenſis agnatus ad ſucceſſionem admittitur, ſtante ſtatuto fœmi-
* nas excludente, ex * vera & communi ſententia. conſil.198. nu.38.fol.287
Forenſis non comprehenditur ſtatuto de contumace loquente. conſi.225.nu.122 fol.389
Forenſem in dubio non ligari ordine patriæ iudicatur. ibidem, nume.174
Forenſes ligantur ſtatuto, vbi tractatur de commodo tantum in
* actis non ra voluntariæ iuriſdictionis. vt eſt ſuccedere, ex * communi concluſione. conſ.198.nu.46.fo.288
Forma nulla primæ inueſtituræ tradita in feudis reperitur, niſi iuxta pacta. conſ.131.nu.90.f.46
Forma inducitur ex clauſula, non aliter fiat, vel acceteri irritantis. conſ.140.nu.15.fol.85
Forma ſtatuti in contractu minorum in dubio præciſa & ſubſtan-
* tialis præſumitur, ex * communi. ibid.num.16
Forma feudi ſimpliciter accepti, intelligitur pro ſe & hæredibus. conſ.148.nu.20.fol.107
Forma ſtatuti Mantuæ, de contractibus minorum, ſubſtantialis
* eſt, ex clauſula decreti annullatiua, ex * communi. conſ.158. nu.20.fol.143
Forma inducitur ex clauſula annullatiua. conſ.201.nu.84.f.309
Formæ omiſſio doli præſumptionem præbet. conſ.158.n.3.f.147
Fornicatio coniunctis coniugis iuſta eſt cauſa alteri ſeparandi thorum. conſ.218.nu 8.fol.365
Fornicatio eſt cum meretrice, ſtuprum cum cæteris, ibid.num.17
Frater excludit ſororem ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ſi cum ea concurrat, non autem illa à patruo excluditur, ſi cum ea concurrat. conſ.157.nu.52.folio 145
Frater viuens in communi cum alijs fratribus, dummodo non ſit tutor aliorum, acquirens ex communi pecunia rem proprio nomine acquirit ſibi, non alijs, nec alijs ius competit, niſi geſto-
* rum negociorum actio, ex * communi diſtinctione. conſ.175. nu.5.& habet locum in feudis, nu.7.fol.195
Frater potius permittis extraneum aliquid conſequi de bonis patris, quàm quòd frater plus eo habeat vnum iota. conſi.173 nu.40.fol.200
Frater præſumitur in ſcire per fratrem communi nomine facta
* poſt longum tempus, ex * communi. conſ.174.nu.17.fol.204
Frater fratri in nouo feudo non ſuccedit, niſi expreſſè dicatur, vel niſi ſint ambo inueſtiti per verba diſtributiua: vt puta
* pro vnoquoque ſolidum, vel ſimilia, ex * communi, idem ſi ab Imperatore concedatur. conſi.181.nu.1.fol.228
Frater in nouo feudo ſuccedit alteri, ſi de pecunijs communibus ſit acquiſitum, & ipſis in communione bonorum commorantibus. ibid.num.3
Fraus in confitente non præſumitur. conſ.165.nu.11.fol.173
Fraus ab omni diſpoſitione excepta dicitur. ibid.nu.19
Fraus præſumitur in magna bonorum diſtractione. ibid. num.27
Fraus in vtroque contrahente ſaltem præſumptiuè requiritur: vt actus reſcindatur, præſumiturque fraus ex coniecturis, ex com-
* muni. ibid.num.35
Fraus magis coniecturis excluditur, quàm includatur. conſi.175. nu.18 fol.207
Fraudem in alienatione feudorum non concomitatur lex ipſa. conſi.165.nu.133 folio 175
Fructus primi anni tantùm beneficij vacantis reſeruarunt Pontifices ad perſoluenda debita Epiſcopi defuncti. conſ 126. nu. 64.fol.7
Fructus beneficij vacantis ad quinquennium concedi fabricæ, pio vſui, vel alicui ex priuilegio poſſe, voluit Bonifacius Octauus anno 1294. ibi.nu.65
Fructus percepti computantur in Trebell. ab omnibus, præterquàm à filijs primi gradus. conſ.151.nu.83.fol.125
Fructus ſeparati à ſolo, vel affictus debitus pro eis ſucceſſori in beneficio debentur, niſi virtute indulti de illis diſponatur. conſ. 178.nu.18.folio 216
Fructus feudi & beneficiorum æquiparantur. ibi.nu.25
Fructus reſeruati loco penſionum illius naturam ſortiuntur. ibid. num.27
Fructus reſeruati quando loco beneficij cenſeantur. ibid.num.31
Fructus omni caſu, etiam facto teſtamento auctoritate Pontificis detrahuntur, fauore ſucceſſoris neceſſarij pro oneribus vſque ad nouos fructus. ibi.nu.42
Fructus intelliguntur deductis expenſis. conſ.184.nu.20.f.239
Fructuum diuiſio permittitur, etſi alienatio prohibeatur. conſil. 185.nu.21.fol.244

Fructuum deſcriptio ſit ſemper, vbi nulli præiudicium infertur. conſ.188.nu.8.fol.254
Fuga indicium facit. conſ.207.nu.12.fol.331
Fundator beneficij præſumitur velle: vt auctis fructibus ſuæ dotationis, & cultus diuinus, & miſſæ augeantur. conſi.185.nu.22.folio.244
Fundus dotalis, quamuis inalienabilis, alienari tamen poteſt in vtilitatem temporis. conſ.151.nu.15.fol.151
Furtum non committitur in bonis banniti, ex ſtatuto occiſi, incõtinenti ablatis. conſi.134.nu.14.fol.158
Furtum committere quis non dicitur: cum re communi vſus quis ſit ad vſum deſtinatum. conſ.139.nu.79.fol.83
Furtum confeſſus non interrogatur de alijs furtis, ſuper quibus nulla extant indicia, quod tamen de conſuetudine non ſeruatur. cõſ. 201.nu.51.fol.305
Furtum committi, alienumque ſibi appropriare, à iure diuino primæuo vetitum fuit. conſ.200.nu.6.fol.296
Futuri temporis verba legem ad futurum tantùm trahunt. conſil. 214.nu.24.fol.347

G

GAbella, vectigal & dacium ſunt ſynonima. conſ.190.nu.13. fol.260
Gabella vulgò tabella groſſa nuncupata, ſecundùm ciuitatis Mantuæ ſtatutum à dacio pedagij differt. ibid.nu.15
Gabella tabulæ vniformis eſt, & eo modo ſoluitur in toto territorio Mantuano, prout ſoluitur etiam in ipſa ciuitate. ibidem, num.16
Gabella tabula ſemel ſoluta, ſiue Mantuæ, ſiue in aliqua parte ſui territorii, ex ſtatuto amplius alibi non ſoluitur. ibidem nu.17
Gabella tranſuerſia eſt commodioris ſolutionis: quàm vectigal tabulæ groſſæ. ibid.num.21
Gabella ſimpliciter locata, niſi aliud exprimatur, venit tantummodo ius exigendi, & ea, quæ ad illam exactionem neceſſaria ſunt: vt domus, in quo exigitur. ibid.nu.31
Gabella, quod locata ſit cum ſolitis pactis, probatur ex duabus locationibus ſimpliciter factis diuerſis perſonis. ibid.nu.37
Gabella duplex pro eadem re ſuper eodem territorio ſolui non debet. ibid.nu.54
Gabellæ nouiter impoſita Domino loci non ſolito exigere, ſeu publicano debentur. conſi.138.n.7.fol.76
Geminatio idem operatur, quod ex clauſula motus proprii. conſilio 177.num.8.fol.213
Geminatio multa operatur. conſ.184.nu.8.fol.238
Geminatio actus enixam obſeruantiam demonſtrant. conſ.186. nu.27.fol.248
Geminatio caſus & euentus deſignat expreſſam teſtatoris voluntatem. conſi.189.nu.80.fol.258
Geminatio multùm prodeſt. conſi.208.nu.18.fol.334
Geminatio operatur & magis replicatio. conſilio 225. nume.46. fol.383
Geſta inter alios præſumptionem quoad cæteros inducunt. conſil. 184.nu.5.fol.238
** *Geſta poſt torturam illegitimam omnino nulla cenſentur, ex** communiori.* conſ.201.nu.23.fol.303
Genitiuus caſus denotat dominium. conſi.162.nu.4.fol.164
Gradus vlterior in ſucceſſionibus ex fideicommiſſo attenditur. cõſ. 157.nu.17.fol.143
Gradu eo quis diſtat à defuncto & omni deſcendente, quo remotior eſt à communi ſtirpe. ibid.nu.18
Gratia Papæ in verbis dubitatiuis non diſponit. conſi.129.nume. 83.fol.34
Gratia Prælati à Pontifice confirmata realis conſtituitur. conſil. 131.num.25.folio.41
Gratia teſtandi ſuper feudo vni conceſſa ad alium non extenditur. ibidem, num.73
Gratia continens modicum tertij præiudicium à Principe conceſſa valet. conſ.156.num.8.fol.140
Gratia, quòd collatione non obſtante &c. intelligitur de collatione inualida. conſi.162.nu.19.fol.166
Gratia & Principis indulgentia ſemper, & vbique ſeruari debet, etiam quòd verba poſſint vario modo interpretari. conſi. 177.num.3.fol.213
Gratia conceſſa à principe in feſto Natiuitatis, vel reſurrectionis Domini noſtri Ieſu Chriſti, cenſetur motu proprio conceſſa, & omne vitium obreptionis per eam ſublatum. ibidem, nume.15
Gratia unius delicti impetrari poteſt, non habita mentione alterius delicti, quando habent diuerſas pœnas. ibid.nu.22
Gratia homicidij non tenet, niſi in precibus ſit facta mentio de indulgentia alterius primi homicidij. ibid.nu.23. hoc procedit tribus concurrentibus. num.24.25.26
Gratia Principis reciproca, vel recompenſatiua in vim contractus tranſit. conſ.225.nu.44.fol.383
* *Grauamen cum non præcedit fideicommiſſum, portiones omnium in reſtitutione veniunt, ex*communi. conſi.202.nu.41.f.320*
Grauari quis non debet duplici onere pro eiſdem terris. conſ.186. num.22
Grauata recuſans in iudicio alimenta præſumitur de præterito interpellata. conſ.210.num.12.fol.338
Grauatus retinens meretricem in domo, cogitur extra domum alimenta honoratis præſtare. ibid.nu.5
Grauatus quilibet appellat. conſi.225.nu.132.folio 389

H

HAbitans alibi non ligatur ſuis ſtatutis originarijs. conſi.189 nu.6.fol.256
Habitare qui tenetur ex pacto, liberatur ſoluendo intereſſe. conſil.207.num.5.fol.331
Habitatio coniugum eſt principalis matrimonij effectus, ideo præciſè per Iudices coguntur. ibid.num.10
** *Hæreditarium dicitur feudum ſuſpectum pro ſe & hæredibus, licet maſculis, ex** communiori. conſ.138.num.40. conſi.148. nu.11.fol.107*
* *Hæreditaria feuda in multis à feudo ex pacto differunt, ex*communi.* ibid.nu.32
** *Hæreditaria mixta dicuntur bona accepta pro ſe & hæredibus, vel cum dictione hæredibus, ex** communiori. conſil.132.nu. 6.fol.49*
Hæreditarij feudi effectus plurimi. ibid.nu.40
* *Hæreditas, nec tota, nec pars pacto aliquo dari poteſt, & communiter recipitur. conſi. 136. num. 18. & aſſignatur ratio, num.80.fol.65*
Hæreditas viuentis pacta non datur, ſed ex teſtamento, vel ab inteſtato. ibid.nu.70. quod extenditur nu.ſeq.
Hæreditas cum pacto dari prohibeatur. ibid.num.80
Hæreditas in parte dari pacto non prohibetur. ibid.nu.92
Hæreditas lucroſa iudicatur in dubio. conſil.167.num.37.fol.182
Hæreditas non datur ad diem & tempus, quod deducitur à relicto & purum manet. conſ.221.nu.3.fol.369
Hæreditatis aditio quibus actibus probetur. conſil.195.num.15. fol.278
Hæreditatis immixtionem factam diuerſo iure & titulo probari poteſt. ibid.num.19
Hæreditate priuatur quis contrauenient voluntati teſtantis, ſeu diſpoſita per eum non implens. conſil.167.nume.12.fol.181
Hæres non comprehenditur in diſpoſitione aliqua, ſi de eo mentio non fiat. conſ.128.nu.18.fol.24
Hæres mittitur in poſſeſſionem bonorum hæreditatis vigore cuiuſdam notorij ex teſtamento reſultantis. conſ.129.nu.52.f.31
Hęres in teſtamento clerici quando remedio, l. fin. C. de edic. fruatur. ibid.nu.54
* *Hæres, conſtito eſſe ſcriptum hæredem, mittitur in poſſeſſionem, ex*communi.* ibid.nu.66
** *Hęres primi inueſtiti in omni feudo eſſe debet, in alijs & primi & vltimi, ex** communiori.* conſi.132.nu.35.fol.50
Hęres in feudo hęreditario factum defuncti adimplet. conſil.138. nu.41.fol.78

Hæres cedendo actionem legatario ſatisfeciſſe, dicitur & liberatur. conſ.139.nu.18.f.81

Hæres reſtitui debet in integrum aduerſum caducitatem incurſam facto defuncti. conſ.147.nu.66.folio 95

Hæres vt ignorans reſtitui ſemper debet in cauſa caducitatis in * *curſu,ex* communi.* ibi.nu.82

Hæres vaſalli excuſatur, reſtituiturque de æquitate aduerſus caducitatem,etiam quod in ſcripturis repererit inueſtituram emphyteuſis. ibi.nu.84

Hæres ſimpliciter in feudo intelligitur pro maſculo tantum, nec fœmina comprehenditur,conſ.150.nu.3.quod fallit nu. ſeq. * *& ampliatur,ex*communi.* nu.5.folio 114

Hæres inſtitutus habet intentionem ſuam fundatam in teſtamento inſtituentis. conſ.157.nu.10.folio 144

Hæres contrauenit facto defuncti in his,quæ aliunde proueniunt. conſ.158.nu.27.folio 148

Hæres facta defuncti ſeruat, & de euictione promiſſa tenetur. conſ.160.nu.40.folio 155

Hæres impeditus excuſatur ab incurſu pœnæ amiſſionis hæreditatis. conſ.167.nu.4.fol.181

Hæres tenetur probare,ſe adimpleuiſſe,vel legata ſoluiſſe. ibidem num.10

Hæres priuatur hæreditate non exequendo ordinata per teſtatorem,niſi expreſſè prohibeatur exequi. ibi.nu.36

Hæres cum beneficio inuentarij ſibi non poteſt ſoluere, niſi præuia ſeparatione bonorum. ibi.nu.38

Hæres non implendo piam teſtatoris voluntatem Falcidia priuatur. ibi.n.44

Hæres implens contenta in teſtamento,præſumitur ſcientiam il- * *lius habere,ex*communi.* conſ.174.nu.7.folio 203

Hæres non præſumitur adire,niſi cognitis in teſtamento comprehenſis. ibi.n.27

Hæres clerici penſiones præteritas non ſolutas exigit. conſilio 178 num.30.folio 217

Hæres olim grauatus fideicommiſſo non cogebatur reſtituere fideicommiſſum,nec prohibebatur alienare.conſ.180.n.1.ſed * *contra nu.47.ex*communi.fol.221*

Hæres ſine beneficio inuentarij alienantis fideicommiſſum non re- * *caperat alienata,ex*communi.* conſ.195.nu.14.fol.278

Hæres ſemel non deſinit eſſe hæres,etiam ex præcepto teſtatoris. conſ.221.num.2.folio 369

Hæres ſub conditione dicitur ſubitò,qui defecta conditione, citra aliam aditionem,hæreditatem obtinet. ibid.num.6

Hæres ſub conditione non adit ante euentum illius, ſed petit poſſeſſionem, vel adminiſtrationem bonorum, inuentarium tamen facit. ibid.nu.13

Hæres grauatus ſub conditione quartam Trebell. detrahit con- * *tra voluntatem teſtantis & ad hæredes tranſmittit, ex* communi.* ibid.nu.27

Hæres Domini non declarat caducitatem contra vaſallum, ſi ** *Dominus ſciens caducitatem tacuerit, ex** communiori.* conſ.225.nu.147.fol.390

Hæredis qualitas in omni parte teſtamenti cenſetur repetita. conſ.131.nu.51.ſed quando id procedat, vide nu.ſeq.fol.43.

Hæredi non creditur dicenti ſe multum expendiſſe. conſi.167.nu.41.fol.183

Hæredes non cenſentur comprehenſi, vbi conſtat de mente, vel priuilegio, quod rem ad ſtatum iuris reducit, vel in diſpoſitione perſonali. conſ.128.nu.28.fol.24

Hæredes cenſentur comprehenſi in conceſſione dependente à libera concedentis facultate. conſ.131.nu.17.fol.41

Hæredes promiſſa per defunctum ſeruant. conſi.138.nume.38.fol.78

Hæredes ab inteſtato primi duntaxat gradus non etiam vlte- * *riores vocati dicuntur, ex tacito teſtatoris indicio,ex* communi.* conſ.170.nu.39.fol.190

Hæredes non ratificant. conſ.205.nu.17.fol.329

Hæredum mentio in vna parte facta in alia cenſetur omiſſa. conſ.131.nu.49.fol.43

Hæredum repetitio fit in omni actu & materia in extraneos * *tranſitoria.* ibidem,nu.53

Hæredum ſubauditio non fit in his, quæ natura & regulis iuris feudorum repugnant. ibid.nu.56

Hæredum appellatione veniunt vniuerſales de iure ciuili: cum verbum illud addatur ſucceſſoribus, quorum nomine veniunt hæredes vniuerſales de iure prætorio. conſi.137.nu.45.fol.72.

Hæredum appellatione veniunt etiam extranei in materia tranſitoria ad extraneos. conſ.148.nu.15.fol.107

Hæredibus ſuis quiſque ſemper proſpexiſſe creditur. conſ.131.nu.15.fol.41

*Hæredibus, verbum in conceſſione feudi appoſitum illud conſtituit non rectum,ſed hæreditarium, ex*communi.* conſ.148.nu.30.fol.108

Hæreticus, vel qui reconciliatus eſt eccleſiæ repellitur à teſtimonio,interdictaſque eſt omni acta ciuili. conſ.153.nu.12.f.135

Hæreticus reconciliatus eccleſiæ non per hoc dicitur reſtitutus ad famam:cum id ſupremi Principis ſit. ibi.nu.13

Hæreticus non præſumitur, niſi probetur, excepto caſu pro pœnitentia inurgenda:quia præſumitur talis. conſil.207.num.41.fol.332

Hæreticus quadrupliciter conuincitur. conſil.213.num.11.f.344

Hæreticus rediens non ſeruans requiſita confeſſionis & hæreſum omnium fit reus. ibid.nu.28

*Hæretico effecto coniuge, fit ſeparatio thori,& vxor reſtituitur ei, ſi reddeat ad fidem, ex*communi.* conſi.207.num.40.folio 332.

Hæreticum eſſe,vel ſuſpectum differunt. conſi.213.nu.33.f.346

Hæreticum ſocium non indicans ſuſpectus de hæreſi dicitur. ibidē, nume.34

Habreus mutuās ſub pignore gratia vtriuſque contrahentis non tenetur,niſi de dolo & culpa leui. conſ.196.nu.1.fol.279

Hebræus circa pignora faciens quod diligens facit, & omittens quod diligentiſſimus feciſſet,excuſatur. ibid.nu.9

Habreus tantum de leui pro pignore tenetur. ibid.nu.24

Hebræi non poſſunt,nulla monitione præcedente,ſuis bonis ſpoliari. conſi.200.nu.101.fol.299

Hipothecaria pro alimentis dotis competit, ſi apponatur clauſula in inſtrumento, cum refectione damnorum. conſi.184.nu.30.fol.239

Hipothecariæ iure quando licita ſit retentio. conſil.160.num.39.fol.155

Homicidium caſuale ad defenſam, vel à pluribus commiſſum: cum eſt incertus delinquens, pœnam pecuniariam patitur. conſ.169.num.6.fol.187

Homicidio ex impetu ſequuto, nemo de auxilio tenetur, ſi conſtet,quis interfecerit. conſi.216.nu.64.fol.359

Homo liber non venditur. conſi.204.nu.4.fol.326

Homo francus efficitur conuentione ſeruus. ibid.num.19

Homo non ſeparat,quos Deus coniunxit. conſ.207.nu.17.fol.331

Homo liber teſtis regulariter non torquetur, niſi vacillet, vel dicat non fuiſſe, vbi fuit, vel ſua ſponte ad teſtificandum ve- * *niat,ex*communi.* conſ.216.nu.108.fol.359

Homines in ſuburbijs commorantes ſunt citandi, & quòd de commiſſione data ad citandum conſtet. conſ.159.nu.11.fol.149

Homines de vniuerſitate vocati, ſi non compareant, præſentes * *actum expediunt,ex*communi.* conſ.224.num.21.fol.378

Honor & fama cuilibet commodo pecuniario præponderat. conſ.191.nu.13.fol.263

Hoſtis dicitur, qui verbis honorat, factis verò e conuerſo. conſil.147.num.19.fol.104

Hoſtis impune interficitur. conſ.192.nu.39.fol.267

Humanæ diſpoſitiones à tribus regulantur,poteſtate, voluntate ac modo, conſ.162.nu.1.ſeu iuſta cauſa,vt nu.10.fol.164

I

Ianuenſis Ianuæ habitans habere poterit hæreditatem in Hiſpania ſitam, vigore ſtatuti Hiſpagniæ. conſ.198.num.39.f.287

Identitas terrarum duobus confinibus verificatis iuſtificatur, * *ex*communiter recepta.* conſ.150.nu.36.fol.115

Identitas

Identitas rei immobilis ex verificatione qualitatum confinium contractæ & nominis demonſtratur. conſ. 143. nu. 87. fol. 96

* Identitas corporum probatur ex duabus qualitatibus, ex* communi. conſ. 151. nu. 22. folio 121

Ignorans non punitur in terminis ſtatuti permittentis bannitum offendi. conſ. 134. nu. 17. folio 58

Ignorans non negligit. conſ. 185. nu. 29. folio 245

Ignorans delicta inſtitorum non tenetur. conſ. 193. num. 38. folio 270

Ignorantia in dubio præſumitur, & eo magis in facto alieno. conſ. 143. nu. 11. folio 91

Ignorantia allegata vt excuſet debet eſſe iuſta, probabilis, ac veriſimilis. ibid. nu. 12

Ignorantia in inueſtiente non præſumitur, qui ſcire tenetur, quando finitum eſt nouennium: vt recognitionem nouam, vel caducitatem petere poſſit, ex* communi. ibid. num. 54 *

Ignorantia notarij non debet nocere contrahentibus. conſ. 149 num. 40. folio 111

Ignorantia excuſat, vbi agitur de damno euitando. ibid. nu. 43

Ignorantia excuſat neſcientē differentiam verbi inſtituo & relinquo. ibid. nu. 45

Ignorantia iuſta requiritur: vt detur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem. Secus data ſcientia veriſimili. quia non competit, ex* communi. conſ. 160. nu. 72. folio 156 *

Ignorantia iuſta atque probabilis in petente reſtitutionem requiritur. conſ. 168. nu. 38. folio 186

Ignorantia non præſumitur, nec probatur iuramento, vbi ſcientiæ adeſt præſumptio, ex** communiori. conſ. 174. nu. 20. fol. 204 **

Ignorantia commiſſi in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, vel ſupinus error, ſeu longum tempus intercurrat. conſ. 181. nu. 34. folio 230

Ignorantia domini iuris vel facti excuſat à caducitate. ibidem, num. 35

Ignorantia iuris excuſat, vbi de damno euitando agitur. ibidem, num. 44

* Ignorantia iuris à dolo excuſat, ſecus à culpa lata, ex* communi, ibidem, num. 45

Ignorantia in dubio præſumitur, & iuramento probatur, & contra præſumptionem iuris, ſi id qualitas perſonæ admittat. ibidem, num. 52

* Ignorantia iuris non excuſat, vbi conſuli peritiores poſſunt, ex* communi. ibi. n. 55. fol. 163

Ignorantia iuris non præſumitur, nec inducit bonam fidem. ibidem, num. 56

Ignorantia vt præſumatur, & pœna euitetur, ſat eſt allegare legem non fuiſſe publicatam in loco. conſ. 200. nu. 106. f. 299

Ignorantia, quem eſſe bannitum, vt in dubio præſumatur, excuſat à pœna. conſ. 222. nu. 1. folio 372.

Ignorantia banni notorij non excuſat. ibi. nu. 15

Inorantia craſſa non excuſat, & tollitur præſumptionibus ſcientiæ. ibid. num. 16

Ignoratur faciliimè quis deliquerit in rixa multorum. conſil. 216. nu. 124. f. 361

Illatio non fit de modo ſe liberandi ob obligatione, ad modum acquiſitionis faciendæ. conſ. 149. nu. 72. fol. 112

Illatio ex diuerſis eſſe non fit. conſi. 157. num. 23. conſil. 163. num. 4. folio 168

Immunis nemo dicitur à tranſitu de ripa ad aliam, nec eccleſia ipſa. conſ. 142 nu. 1. folio 50

Immunis à præmio, ſeu mercede ſeruientium non excuſatur. conſ. 161. num. 6. folio 161.

Immunis poteſt cogi ad deferendum triticum ad molendina Domini, vel communitatis molendum, & ad ſolutionem debitæ portionis etiam in præiudicium eccleſiæ. ne ciuitas annonæ penuria grauetur. ibi. nu. 46

Immunes quantumuis ex priuilegio Principis, ceſſantibus ſubditorum facultatibus grauantur, ex* communi. conſi. 138. num. 31. folio 77 *

Immunitas realis in hæredes tranſit. & dicitur, cum hæredum ſis mentio: cum terris datur, vel propter merita concedatur, ex* communi. ibid. nu. 26 *

Immunitas præſcribitur, etiam quod non fuerit interpellatus ad ſolutionem, ex** communiori. ibid. n. 44 **

Immunitas onerosa per verba vniuerſalia conceſſa geminata, onera cauſa belli & peſtis impoſita, ac non ſolita comprehendit. conſ. 142. nu. 9. folio 90

Immunitas ex non ſolutione per 40. annos acquiritur. ibidem, num. 25

Immunitas non præſcribitur ab exiſtente in mala fide. ibi. n. 27

Immunitas à patrimonialibus non conceditur per Principem. conſ. 162. nu. 18. folio 165

Immunitas tribus concurrentibus conceditur. ibid. num. 41

* Immunitas ex priuilegio amittitur ex annua ſolutione, ex* communi. ibidem, nu. 46

Immunitas à collectis probatur ex libris æſtimi, ſi ibi non reperiatur deſcriptus grauandus. conſ. 186. nu. 18. folio 248

Immunitas in dubio præualet, & pro illa iudicatur. ibidem, nume. 28

Impedimentum teſtandi non conſideratur in contractibus priuatorum reſpicientibus certam ſucceſſionem poſt mortem. conſ. 136. nu. 112. cum nu. ſeq. & quare nu. 114. folio 68

Impedimentum tranſmiſſionis bonorum in extraneos ex prohibitione infertur, ſed non neceſſariò vocat illos, qui ſunt de familia. conſ. 157. num. 38. fol. 144

Impedimentum per allegantem probatur: vt in conductore. conſil. 167. num. 34. folio 182

Imperator tenet priuilegium à Pontificibus conferendi vnicum beneficium in qualibet eccleſia Germaniæ, quòd primaria appellantur. conſ. 126. num. 39. fol. 6

Imperator in dubio non præſumitur velle præiudicium agnatis afferre, ex* communi. & maxime in legitimatione. conſilio 129 num. 92. folio 34 *

Imperator legitimat filium clerici ad ſucceſſionem in bonis omnibus, ex* communi, exceptis quæſitis ex redditibus eccleſiæ quia non poteſt, ex* alia communi. ibid. num. 94 * *

Imperator ſolus committit vectigalium & gebellarum exactionem. conſ. 138. num. 2. folio 75

Imperator, vel Rex concedens feudum eccleſiæ illam capacem reddit. conſ. 199. nu. 13. folio 290

** Imperatori vel alio atteſtanti de crimine creditur, ex** communiori. conſ. 225 nu. 90. fol. 386

Imperatores quandoque Pontifices Romæ elegerunt ex priuilegio ſibi à Pontificibus, vel concilijs tributo, & demum ob cleri & poſtul. inconſtantiam auctoritatem eis Imperator ſurripuit circa electionem Pontificum. conſ. 126. nu. 4. fol. 3

Imperfectio mentis, non naturalis, ſed accidentalis non priuat vaſallum à feudo, & maxime paterno, et quid in feudo nouo. conſ. 127. num. 98. folio 19

Implementum rei cum præponitur implemento actoris, rectè agitur ad rem, etiam ſi reus opponat de non implemento, niſi ipſe prius adimpleat. conſ. 184. nu. 49. folio 241

Implementum allegantii onus incumbit probandi, nec pendente iudicio impleri poteſt. conſ. 164. num. 3. folio 273

Implementum non fit inchoato iudicio. conſ. 196. nu. 13. fol. 280

Implementum præſtat oblatio, maximè à parte recuſata. conſ 207. num. 3. folio 331

Implere ceſſanti non impletur. conſ. 153. nu. 47. fol. 336

Impœnitens dicitur: cum quis verè eſt pertinax in negatione iam confeſſi. conſ. 213. nu. 5. fol. 343

Impœnitentiæ gradus duo ſunt, & ex primo tantum, quod eſt directè contra hæreſes, punitur vti relapſus. ibid. nu. 2

Impoſitio collectarum omnes peræquare debet. conſil. 186. nume. 6. folio 246

Impoſſibilia promittens adimplere tenetur, et ſibi imputandum eſt, conſ. 139. nu. 4. 62. 63. ex** communiori. fol. 80 **

Impugnans actus non ſe ſuper illo fundat. cōſ. 158. n. 19. f. 147.

Imputatur in legitimam filiorum feudum ex pacto &c. nouum, conſ. 132. nu. 13. fol. 49

Imputatur in legitimam habitum ex diſpoſitione l. hac edictali ſi hære-

ſi heredes æqualiter filiam & maritum relinquat, ſecus ſi nihil vel minus, &c. conſ.211.n.8.fo.359
Incertitudo petitionis & inſiſtentia moram committi impedit conſ.139.nu 84.folio 83
Incertitudo vſuræ ſuſpicionem amouet. conſi. 204. nume. 26. folio 317
Incluſio vnius rei eſt alterius excluſio. conſ.156. num. 6. conſi. 198.num.13.folio 140
Incluſio vnius non eſt excluſio alterius in feudis. conſil. 171. nu. 47. folio 94
* *Incontinenti geſta, ſeu contractus eodem tempore facti dant præſumptionem fraudoſi actus, ex * communi. conſi.165.nu.30. folio 175*
Incrementum, augmentumque omne acquirenti cedit in conceſſione ab eccleſia ad corpus facta, ſi vnicum ſit ſtatutum precium. conſ.168.nu.12.f.185
Incrementum magnum dicitur reſpectu rei, cui accedit, ſi excedat ipſius valorem. ibi.nu.24
Indicium non conſtituitur ex ſola fama, alijs non concurrentibus conſ.166.nu.27.conſ.192.nu.32.f.266
Indicium inimicitiæ leue eſt: cum offenſus alios inimicos tenet. conſ.146.nu.17.f.102
Indicium plenum conſtituitur ex dicto vnius teſtis. conſi. 216. num. 34.f.354
* *Indicium de proximo non probatur, niſi per teſtem omni exceptione maiorem, etiam ſi de viſu deponat, ex * communi, alia tamen concurrere debent. ibi.nu.41*
Indicium in ſuo genere plenè probari debet. ibi.nu.67
Indicium non reſultat ex inimicitia, vbi quis plures tenet inimicos. ibid.nu.71
** *Indicium inimicitia ad torturam non conſtituit, ex ** communiori. ibi.n.141*
* *Indicia ante torturam legitimè ſunt probanda per duos teſtes omni exceptione maiores, ex * cõmuni. conſ.146.nu.6.f.101*
Indicia & coniectura per iudices arbitrandæ ſufficiunt ad contractum ſimulatum annullandum. conſ.153.nu.2.fol.135
Indicia legitimè ſunt probanda, antequam quis torqueatur, & illata nulla eſt, etſi poſtea ſuperueneriat. cõſ.166.n.33.f.179
* *Indicia præcedere debent torturam, ex * communi. conſi. 201. num.39.folio 304*
* *Indicia torturam præcedentia legitimè ſuſcepta eſſe debent, accitata parte, ex * communi. ibid.n.43*
Indicia ſunt arbitraria, licet tamen arbitrium iure debeat regulari. ibidem, num.50
Indicia reo tradi debent ante torturam, etiam ſi contrarium de conſuetudine ſeruaretur. ibid.nu.70
Indicia leuia etſi contra hæreticum ſufficiunt, ſunt tamen plenè probanda. conſ. 207. nu. 44.f. 332
* *Indiciorum copia petenti datur, ſecus non petenti, ex * communi, licet pro exoneratione conſcientiæ Iudex ea non petenti tradat. conſ.201.nu.72.fol.307*
* *Indiuiduum dicitur, cum non affert pars in parte tantam vtilitatem, quantam tota in toto, ex communi. conſilio 176. num. 31.folio 210*
Indiuiduum indicatur: cum promiſſio, plurib. ſit facta. ibi. nu. 35
Indiuidua efficiuntur ex ſententia, quæ aliàs ſui natura ſunt diuidua. conſ.219.nu.9.folio 366
Infamis non eſt idoneus teſtis, niſi cum tortura. conſ. 191. n. 24 ſed quandoque purgatur infamia, vt num.27.folio 266
* *Infamis repellitur à teſtificando, ex * communi, & non admittitur niſi cum tortura. conſ.216.nu.93.folio 358*
Inferior a Principe non committit ordine iuris non ſeruato. conſ. 129.nu 41.folio 50
Inferior in ſuperiorem ius non dicit, nec illi ex ſua ſententia, vel lege præiudicat. conſ.177.nu.18.folio 213
Inferior à ſupremo Principe non poteſt auctoritate propria, nec etiam publica minuere, vel augere ius vectigalis exigendi. conſ.190.nu.51.folio 262
Infeudatio prohibita dicitur, vbi & alienatio prohibetur. conſil. 160.nu.14.folio 153
Infeudato aliquo territorio cum ſuis pertinentijs, non cenſentur illa bona dicti territorij infeudata, quę non ſunt de iuribus dicti feudi. conſ.151.nu.7.folio 120
* *Infirmitas ſola non eſt habilis coniectura ad fraudem, ex * communi. conſ.165.n.4.f.173*
Infirmitas letalis arguit fraudem in contractu tunc inito, ibidem num.23
Ingrediens monaſterium, nec tacitè, nec expreſſe retinet bona ſua. conſ.199.nu.47.folio 293
Ingreſſus loco filij habetur in contractibus, ſecus in teſtamentis ibidem, num.24
Inhabilis dictum alterius non ſupplet. conſ.134.nu.37.fol.59
* *Inhabilis multiplici ex capite repellitur omnino, ex * communi. conſ.154.nu.12.folio 137*
Inimicitia eſt indicium cogitationis ad interficiendum inimicum. conſ.146.nu.1.folio 101
** *Inimicitia licet capitalis non facit per ſe indicium ad torturam, ex ** communiori ibid.num.13. conſ.216.nu.69.folio 356*
Inimicitia dolum præſumi facit. conſ.152.nu.7. folio 129
Inimicitia alienantis feudum cum agnatis præſumit contractum in odium factum. conſ.165.nu.25.folio 174
Inimicitia iuſta eſt cauſa petendi alimenta extra domum. conſ.210.nu.7.folio 337
Inimicitia facit indicium ad torturam & ſuſpicionem de mandato. conſ.216.nu.36.folio 354
Inimicum vaſallus eligere non poteſt, qui facultatem teſtandi in quoſcunque habet. conſ.131.nu.48.f.43
Inimicos impugnare licet ex dolo bono. conſi. 152. nume. 66 fol.133
Iniquum quempiam teneri intra tempus à lege definitum, vel ignoret, vel pro comperto habeat. conſi. 200. num. 117.folio 299
Iniuria tranſit in omnes de agnatione, quibus vindicandi datur facultas. conſ.145.nu.16.f.104
Iniuria volenti non infertur. conſ.152.nu.34.fol.130
Iniuria vni facta toti familiæ facta creditur conſ.216.num.37.folio.354
Iniuria propulſata vir dicta videtur ceſſare. ibi.nu.72
Innocentia totis iuribus per Iudicem inquiri debet. conſil.201. nu.74.f.308
Innocentia præſumptionibus iuſtificatur. conſilio 216.nume.50. fol.355
Innocentiæ vigintiduo, ſeu multa ſigna enumerantur. ibidem, num.53
Innocens præſumitur non indiciatus. ibid.nu.53
Inobediens dicitur, qui præcepta Principis ſpernit. conſi.147. nu.42.fol.105
Inobediens teſtatori amplum patrimonium amittit. conſ. 167. nu.21.f.182
Inquiſitio non procedit, niſi prius conſtet de delicto, vbi remanent delicti veſtigia. conſ.166.nu.1.fol.178
Inquiſitio ſine indicijs per duos teſtes probatis non formatur. conſi.201.nu.38.f.304
Inquiſitio vbi non eſt, ibi fruſtra de pœna tractatur. conſi. 216. nu.139.fol.362
* *Inquiſitio redditur nulla non præcedentib. indicijs, diffamatione vel accuſatore, ex * communi. conſi.225.nu.144.f.390*
Inquiſitus de violentia non tenetur, niſi ſit vis doloſa, & ex illa vulnera, vel mors ſit ſequuta. conſ.141.nu.24.f.88
* *Inſinuatio ſtatutaria ceſſat in donatione iurata, ex * communi. conſ.183.nu.8.f.235*
Inſinuatio in donatione Principis non requiritur. conſi.205.nume.24.f.329
Inſolita pacta & conuentiones fraudem in contractu præſumit. conſ.165.nu.26.f.162
Inſtigator non tenetur, ſi delinquens crimen de ſe ſine alio commiſiſſet. cõnſ.216.nu. 131.f.359
* *Inſolitæ pœnæ executionem impedit quis, quandocunque illam opponat, ex * communi. conſ.225.nu.30.f.382*
Inſtitori informato & deponenti de facto proprio abſque ſuo

intereſſe magis creditur, quàm conductori proprio.conſil.190. nu.59.fol.262

Inſtituens factores, ſeu perſonas in officio malè verſantes, vtili inſtitoria tenetur. conſ.193.nu.3.f.268

Inſtitutus à quaſi poſſeſſore iuris inſtituendi, vel præſentandi, præfertur prætendenti ſe ius veri domini habere. conſ.185.nu.32.fol.245

Inſtitutus ad vitam detrahit quartam. quia ſubſtitutus poſtea iure fideicommiſſi bona capit. conſ.221.nu.4 folio 370

Inſtitutus ex tempore, vel in diem ſui ipſius mortis, ſubducto tempore inſtitutus purè dicitur, ſecus in diem mortis alterius, ex cõmuni. ibidem, nu.8

Inſtituit, verbum directum eſt & ciuile. ibi.nu.1

Inſtrumentum publicum de ſui naturo opertiſſimam probationẽ inducit. conſ.144.nu.1.fo.97

Inſtrumentum publicum dicitur veritas apparens, probatio probata, non indigens fori diſceptatione. ibid.num.2

Inſtrumentum publicum, debitam formam habens, ſemper verum præſumitur. ibi.nu.15

* *Inſtrumentum, ſecundùm communem vſum loquendi, illud dicitur quod manu notarij publici conficitur, ex * recepto ſententia. ibi.nu.35*

Inſtrumentum penes ſe habens præſumitur, quòd ſciat in eo contento. conſi.143.nu.15.fol.93

Inſtrumentum producens pro ſe, illud etiam contro ſe approbare cenſetur, etiam quòd ex parte ipſius non valeret.conſilio 145 nu.11.fol.99

Inſtrumentum publicum licitum, legitimumque reputatur in dubio.conſ.153.nu.44.fol.136

Inſtrumentum manifeſtam, indubitatamq; probationem reddit. conſ.156.nu.21.fol.140

Inſtrumentum vt reſcindat contractum venditionis, neceſſe eſt: vt concipiatur verbis merè reſciſſiuis. conſ.163.n.12.f.168

Inſtrumentum publicum præſumitur veritatis, legalitatis, ac iuſtitia, non autem fictitium. conſ.175.nu.9.fol.207

Inſtrumentum qui tenetur præſentare, vnico exhibitione liberatur. conſ.182.nu.97

Inſtrumentum probat, quantum legitur. conſi.205.nu.1.fo.326

** *Inſtrumenti productio in parte facta producente, ipſi in totum nocet, ex ** veriori ſententia.* conſ.145.nu.10.folio 99

Inſtrumenti liquidi executio petitur, ſed executio, niſi adueniente die vel conditione, fieri nequit. conſ.182.nu.34.f.234

Inſtrumento ficto & ſimulato nullum dominium & poſſeſſio trãſferuntur. conſ.205.nu.5.fol.328

Inſtrumenta publica à varijs perſonis confecta antiquis probant agnationẽ, etiam quod id deducatur ex verbis enunciatiuis tantum, ac in præiudicium tertij, ita vt in omnibus noceant ſingulari ſucceſſori. conſ.151.nu.38.folio 152

Inſtrumenta publico probationem probatam, executionem, & fundatam intentionem habent.conſ.182.nu.10.fol.233

Inſtrumento & acto notorium reddunt.conſi.225.n.123.f.389

Inſtrumento vetera feudi eduntur viciſſim per Dominum & vaſallum: vt cognoſcatur rei identitas.conſ.143.nu.92.fo.96

Inſtrumenta antiqua ſemper attenduntur in feudi deſignatione. ibid.nu.94

Inſtrumẽta terræ dicuntur, quæ illi in quærendo fructus ſeruiunt, & illis non traditis cõtractus reſcinditur.cõſ 194.n.27.f.274

Intellectus c.1.§.ſi verò contigerit.de pac.iur.fir. quamuis communis multis tamen viſus eſt exorbitans, tanquam repugnans pluribus iuribus ibi citatis.conſ.127.nu.41.44.fol.15

Intellectus ad glo.in c.pen.12.q.4.ibi.nu.127

Intellectus ad ſtatuti Mantuæ ſub rub. de prob. fien. in crim. etc. conſ.135.nu.28.folio 61

Intellectus ad conſ.Crau.73 ibi.nu.29

Intellectus ad regul.non eſt obligatorium.de reg. iur. in 6. conſil. 137.nu.83.fol.68

* *Intellectus * communis ad l. hæredes mei. §.cum ita. ad Trebell. conſ.170.nu.45.fol.191*

Intellectus ad §.quamobrem.auth.de reſtit.& ea quæ.par. conſil. 180.nu.48.fol.225

Intellectus clauſulæ, & eorum ſucceſſoribus, in fideicommiſſo poſite, conſ.157.nu.60.fol.145

Intellectus ille ſententiæ ſumitur, qui veroſimili proprius accedit. conſ.239.nu.49.fol.82

Intellectus iuri cõi conformis attenditur. conſ.164.n.16.fol.171

Intelligitur clauſula, ſaluo iure, in materia feudali. conſ.171.nu. 20.fol.193

Intentio ſatis dicitur fundata ſuper verbis ſententiæ. conſil.193. nu.22.fol.81

Interdictum, vnde vi, aſſimilatur interdicto, vti poſſidetis, qualiter procedat. conſ.190.nu.6.7.fol.260

Intereſſe debetur principaliter vt ſors: cum in inſtrumento ponitur clauſula, cum refectione damnorum & intereſſe &c. conſ. 184.nu.29.fol.239

Intereſſe venit in actione venditionis pro re non tradita, ſicuti promiſſa fuit. conſ.194.nu.36.fol.275

Interitus ad dominum ſpectat.conſ.197.nu. 13. cum caſus citra culpam poteſt contingere. nu.37.fol.282

Interrogatio, an quis velit, vel ne uti teſtibus, vel ſcriptura eſt ordinaria, & de conſuetudine. conſ.188.nu.12.fo.254

Interrogatio de socijs fit tantùm; cum adſunt indicia contra ſocium.conſ.201.nu.55.fol.305

Interpellatio actionem perſonalem præſcribi impedit. conſil.217. nu.10.fol.363

Interpellatus, nec proudient in mala fide & mora conſtituitur. conſ.193.nu.13.fol.269

Interpretatio, ſit ne vna clauſula aliam tollat. cõſ.129.n.39.f.30

Interpretatio ſtricto fit, vbi contra naturam rei diuerſimodè tenditur. conſ.131.nu.45.f.42

Iterpretatio fit: vt res antiquam ſtatum recipiat, niſi primæuus ſtatus immutatus fuerit. ibi.nu.78

Interpretatio in dubio fit: vt citius emphyteuſis ad eccleſiam reuertatur. ibi.nu.96

Interpretatio in delictis in meliorem partem fieri debet. conſil. 141.nu.29.fol.89

Interpretatio in priuilegijs immunitatum fit, prout æquitati & ueriſimilitudini conuenit. conſ.142.nu.13.fo.91

Interpretatio ſemper fit ad erroris excluſionem.conſ.143.nu.52 folio 95

Interpretatio contra fiſcum fit in dubio, & pro non delicto. conſ. 146.nu.26.fol.102

Interpretatio fieri debet: ut pœna euitetur.conſi.149.nu.34.61. fol.111

Interpretatio contro fundantem ſe in uerbis ſemper in dubio fit; quia apertius loqui potuit. ibid.nu.83

Interpretatio fieri debet: ut actus ualeat & uitio careat, & contra fiſcum. ibid.num.84

Interpretatio fit, quæ congruit ſenſui.conſilio.152.numero. 20.folio 130

Interpretatio in dubio fit ad doli excluſionem. ibid.nu.30

Interpretio lato contra Principem in donationib.fieri debet.conſ. 156.nu.14 fol.140

Interpretatio ſtricta contra tertium, lata contra Principem.conſ. 162.nu.26.fol.166

Interpretatio ſtatutorum fit: ut minus iuri communi deroget. conſ.164.nu.10.fol.170

Interpretatio quomodo facienda ſit, & quæ ſit euitanda. conſil. 173.nu.80.fol.202

Interpretatio ad errores tollendos admittitur.conſil.174. nume. 28.fol.205

Interpretatio fit in dubijs, quę à ſapientibus probatur. conſilio 176.nume.20.Qua altero pars non defraudatur. numero. 21. Qua fraus excluditur. 22. Quę æquitatem ſapit. numero. 23. Benignitatem contineat. 24. Defectus euitatur, numero. 25. Vtrique caſui conſuiatur. 26. magis iuri conueniat. 27. Sit magis ueriſimilis. 28. non reddatur actus eluſorius. 29. folio 210

Interpretatio in dubio pro voluntate defuncti fieri debet. conſil. 189.nu.30.folio 256

Interpretatio ob obſeruantia proficiſcens, probabilis eſt

Digitized by Google

nec in ea præſcriptio, vel longum tempus requiritur. conſ.190. nu.42.fol.261

Interpretatio humanior ad excluſionem pœnæ amplectenda eſt, * *ex*communi.* conſ.200.nu.21.f.297

Interpretatio ſtatuti excluſiui fœminarum fit de hærede eiuſdem gradus. conſ.208.nu.9.fol.333

Interpretatio ſumenda eſt, ne in abſurdum, vel notam ſapientum incidamus. conſ.214.nu.27.fol.348

Interpretatio fit, vt pugnantia tollantur. conſi.225. nume.61. fol.389

** *Inuentarium non prodeſt in feudo hæreditario mixto ex**communiori.* conſ.132.nu.24.55.fol.50

Inuentarij remiſſio per teſtatorem vſufructuariæ facta liberat à * *confectione, non tamen à ſimplici bonorum deſcriptione, ex* communi.* conſ.130.nu.20.fol.37

Inueſtitura requiritur ex propria natura feudi. conſi.127.nu.15. fol.14

Inueſtitura conditionata iure tantùm ſubſiſtit, ſi vaſallus inueſtitus decedat ſine filijs, tempore inueſtientis tantùm non autē ſucceſſoris, & ibi de hoc ratio. eo conſ.nu.130

Inueſtitura ſe ad alias referens cenſetur continere omnia, quæ ſunt in relatis. conſ.131.nu.1. Intellige vt nu.89.fo.40

Inueſtitura pro ſe & quibuſcunque cauſam habentibus ab illo, æquipollet illi pro ſe, & quibus dederit. conſ.137.nu.3.fol.70

Inueſtitura talis præſumitur, qualis vſus fuit circa illam. ibidem, num.42

Inueſtitura renouatur triplici de cauſa. ibid.nu.52

Inueſtitura prima, ſiue feudi origo ſeruatur, nec præſumitur ſequentibus eorum iuribus derogare. conſ.150.nu.6.fol.114

* *Inueſtitura in parte prohibita in totum vitiatur, ex* communi.* ibidem, num.17

Inueſtitura enuncians quem ſpecialem procuratorem Domini inueſtitū de feudo antiquo, non ſolùm inter contrahentes probat actum geſtum, ſed etiam inter ipſorum hæredes, & cauſam ab eis habentis. ibid.num.84

Inueſtitura ſecunda non tollit primam. conſ. 160.nu. 26.fol.154

Inueſtitura poteſt ab vno fieri, cætera tamen commoda feudi ad alium pertinent. conſ.165.nu.59.fol.177

Inueſtitura pro duobus fratribus & eorum hæredib. ceſſantibus verbis diſtributiuis, vel inſolidum, dat pro dimidia tantùm vni * *cuique feudum, ex* communi.* conſ.181.nu.6.fol.228

Inueſtitura vim contractus ſuſtinet. conſil. 187.num.5.fol. 250

Inueſtituræ ſubſequentes à prioribus declarantur. conſil. 131. num.97.fol.40

Inueſtituræ renouatio in emphyteuſi non fit, ſed tantùm in feu- * *do, ex* communi, niſi vt tollatur materia negationis feudi.* conſ. 137.nu.48.fol.73

Inueſtituræ renouatio ſi non petatur, res in commiſſum cadit, ſi * *adſit clauſula, de nouennio in nouennium, ex* communi.* conſil. 143.nu.5.fol.93

Inueſtituræ primæ obſeruandæ ſunt, tanquàm radices & fundamētum nouarum. ibid.num 93

Inueſtituræ plures ſimiles & geminatæ cum verbo, pro fœminis, multum operantur in feudi natura conſtituenda. conſ.150. num.25 quod procedit nu.ſeq.fol.115

Inueſtituræ petitio eſt quidam cenſus erga directum dominum, ob cuius omiſſionem res in commiſſum cadit conſ. 181.num.20. fol.229

Inueſtituram non petens infra annum & diem feudo quomodo priuetur. conſ.127.nu.93.fol.19

Inueſtituram non renouans in tempore debito virtute antiquæ inueſtituræ amittit rem, quam ipſius vigore poſſidet. conſil. 143.nu.2.fol.93

Inueſtituram non petens à nouo domino, ſaltem intra annum, cadit à iure ſuo. ibid.nu.6

Inueſtiturarum renouationes fiunt ad confirmationem non autem ad derogationem præcedentium. conſ.150.nu.7.fol.114

Inueſtientis ſemper iura ſua conſeruare non autem remittere creditur. conſ.137.nu.26.fol.71

Inuitus nemo rem ſuam, dominiumve alteri concedere cogitur. conſ.127.num.1. quod quomodo procedat, dicitur infra nume. 74.cum.ſeq.fol.13

Ioannes XXII. primus omnium fructus omnes primi anni beneficiorum vacantium, quorum collatio erat Sedi reſeruata, ſibi ad tempus anni reſeruat, ſed poſtea reſeruationem prorogat ad extremum vitæ, ita vt omnium annorum fructus collegerit. conſ.126.nu.67.fol.8

Ioannes XXII. ſedem Petri per decem & octo annos tenuit. ibidem, num.68

Ioannes XXII. primus generaliter beneficiale electiua reſeruat, & alias dignitates in multis prouincijs. ibid.num.95

Ioannes Andreas polluit in facultate iuris Pontificij, anno 1333. ibid.nu.72

Ioannes Vuitclef de hæreſi damnatus, quare negabat canones in foro conſcientiæ poſſe ſub peccati mortalis pœna tranſgreſſores obligare. conſ.200.nu.46.fol.297

Ipſe, ipſa, ipſum, iſtud pronomen perſonaliſſimum eſt. conſ.157.nu. 21.fol.144

Is, ea, id, pronomen eſt relatiuum proximiorum. ibid.nu.22

Iudæus nullam patiens exceptionem an aliquibus adminiculis probet. conſ.153.nu.18.fol.135

Iudæus ſeruum cauſa mercimonij emens tenetur illum vendendum exponere infra tres menſes. conſ.200.nu.25.fol.297

Iudæus Chriſtiana mancipia retinere non poteſt. ibid.nu.27

Iudæi, alijque Saraceni à limine depoſitionis contra Chriſtianos * *omnino repelluntur, ex* recepto dicto.* conſil. 135. nume.50. fol.63

Iudæi morte Chriſti ſerui effecti. conſ.152.nu.5.fol.129

Iudæi ſunt inter alios in iudicio criminali circa ſuos ritus teſtes idonei. ibid.nu.42

Iudæi ſubſunt legibus Principis Chriſtiani, ſicut cæteri ſubditi, * *ex*communi.* ibid.nu.56

Iudæi dicuntur de corpore ciuitatis. ibid.nu.68

Iudæi habitantes in vna ciuitate legibus illius ligantur. conſi.182. nu.2.fol.232

Iudæi ſicut Chriſtiani inſtrumenta præſentant. ibid.nu.8

Iudæi poſſunt habere & acquirere immobilia inter Chriſtianos, tam de iure veteri diuino, quàm nouo & ciuili. conſi.200.nu. 1.3.fol.296

Iudæi præſcribere poſſunt & poſſidere, conducere ac alienare, & à lege naturæ id permiſſum eſt. ibid.nu.2.4

Iudæi à Chriſtianis non differunt quoad leges, niſi expreſſè id cautum ſit. ibid.num.9

Iudæi gaudent priuilegijs, & immunitatibus locorum, vbi habi- * *tant, ſicut & Chriſtiani ibi habitantes, ex* mente omnium.* ibidem.nume.10

Iudæi in ſuis bonis immobilibus à Principibus Chriſtianis moleſtari non poſſunt. ibid.nu.11

* *Iudæi ſuis bonis abſque iuſtitia priuari non poſſunt, ex*communi.* ibid.nu.12.13

Iudæi ſunt ſub poteſtate fidelium in pœnam ſuæ infidelitatis. ibid. num.23

Iudex procedit vt Deus virtute clauſulæ, ſola facti veritate inſpe- * *cta, ex*communi.* conſ.129.nu.20.fol.28

Iudex, commiſſa cauſa ſimpliciter, poteſt (ſi vult) petitorium & poſſeſſorium ſimul expedire. ibid.num.23

Iudex ſe fundare poteſt in ſcripturis priuatis vnius partis contra alium. conſ.145.nu.9.fol.99

Iudex ad quem, poteſt ſententiam Iudicis à quo, executioni mandare, elapſo bimeſtri à ſtatuto præfixo, ſi pars plenè de iuribus ſuis docuerit. ibid.nu.18

Iudex magis errore proceſſiſſe creditur, quam dolosè. cõſ.152.nu. 78.fol.133

Iudex à quo, ſuam primam ſententiam exequitur, ſi ſecunda ſententiæ renũciatio, vel aliter receſſum ab appellatione appareat. conſ.155.nu.13.fol.139

Iudex ad actum aliquem non venit contra reum, niſi prius de delicto conſtet. conſ.166.nu.2.fol.178

Iudex liberam poteſtatem tenens non torquet, non præcedentibus indicijs. ibid.nu.34

index

Legitima naturæ priuatur filius monitus non implens teſtantis voluntatem. conſ.eod.num.23

** Legitima per priuignam ante omnia deducitur, ex ** veriori.conſi.211.nu.1.ſed intellige, vt nu.5.fol. 339

Legitima iure ſucceſſionis debetur. conſ.212.nu.2.fol.340

Legitima naturæ per filium non detrahitur ex lucro debito marito.ibi.num.6

Legitima per priuignam detrahitur primò, demum reſiduum inter vitricum & eam diuiditur.ibi.nu. 18. primo vbi nihil ſit filiæ relictum, nume.19.vel ſecundo ſaltim minorem partem, nu.20.tertiò, niſi ſint hæredes inſtituti dicti filij.nu.21

Legitimæ imputatur ſolum, quod ex ſubſtantia patris venit. ibid. num.11

Legitimæ detractio fit per priuignum, vbi nihil, vel minus ei relinquatur.ibi.nu.23

Legitimæ non computatur, quod capitur ex diſpoſitione l. hac edi

* ctali, ex ** vna communiori, licet hodie ex veriori contraria quod dictum tribus modis limitatur.conſil.211.numero 7.folio 339

Legitimę ſupplementum non petitur a filia dotata a patre ſtan-

** ce ſtatuta excluſiuo, ex ** communiori.conſil.223.nume.5.folio 364

Legitimatio perſonarum in omni iudicio etiam ſummario eſt fa-

** cienda, & per plenam probationem, ex * communiori. conſ. 129.nu.67.conſil.225.nu.70.fol.385

Legitimatio Cæſaris ex duplici defectu ſubreptitia nõ ſubſiſtit, etſi clauſula, non obſtante, & de plenitudine &c. inſeratur. conſi.129.nu.78.fol.33

Legitimatio ſubſiſtit, dummodo de omnibus obſtantibus ſit in ge-

** nere cogitatum, ex ** communiori. ibi.nu.89

* Legitimatio reſpectu legitimati eſt odioſa, ex * communi, & ſtricte interpretatur. ibi.nu.90

Legitimatus filius remedium l.fin.C.de edic.diu. conſequitur, ſed vbi legitimationes ſunt innumerabiles. conſi.eo. nu. 53

Legitimatus nunquam tollit ius, vel hæreditatem alteri delatam. ibi.nu.88

Legitimatur nemo ad bona ex reditus eccleſiæ quæſita per Prin-

* cipem ſecularem, ex * communi. ibid.nu.95

Legitimus contradictor pluribus modis conſideratur. ibi. n. 65

Legislatores non obligant ſubditos, etſi ſint tranſgreſſores ſuarum legum ad pœnam æternam. conſil.200.nu.40.fol.297

Legislatores omni curant diligentia, ne ſubditorum animæ illaqueentur. ibi.nu.41

Legislatoris talis eſt animus, qualis ex ipſius verbis deprahenditur.ibid.num.116

Leno non eſt idoneus teſtis.conſil.216.nume.89.eſtq; legibus exoſus. num.121

Lenocinium coniugis iuſta eſt dotis amiſſionis & ſeparationis thori cauſa.conſ.218.nu.6.f.365

Leuis varietas in teſte ſuſpecto perpenditur. conſ. 192.nume.11. fol.265

Leuis culpa eſt deuiatio incircumſpecta ab his, quę communiter obſeruantur, & diligentes faciunt, conſil.197.nume.6. 8. folio 282

Leuis probatio non ſufficit contra iuris præſumptionem. conſil. 205.num.3.fol.328

Leuiſſima culpa dicitur, non adhibere circa officium exactiſſimam illam diligentiam, quam quiſque officialis exhiberet.conſ.193. nu.10.fol.268

Leuiſſima culpa incurritur ex optima diligentia non adhibita conſi.196.nu.19 fol.280

Lex ſeu proclama requirens dolum, lata culpa etiam quæ interueniat, non ſufficit. conſ.141.nu.13.fo.88

Lex dubitationem affert, quod non facit inſtrumentum, in eoq; intentio fundari poteſt. conſi.143.nu.3.fol.97

Lex imitatur naturam. conſ.148.nu. 26.fol. 108

* Lex Moſayca in ſucceſſoribus Hæbreorum attenditur, ex * communi.conſi.152.nu.52.fol.132

Lex Moyſis circa tria verſatur. ibid. nu. 60

Lex ciuilis in ſucceſſione ex teſtamento in bonis Hæbreorum attenditur, at ab inteſtato lex Moſayca.conſi.182.numero. 5 fol.232

Lex circa bonorum alienationem, licet fauorabilis iudicetur, non per hoc ſuum ſortitur effectum, quando concurrunt tria, conſi.189.nu.64.f.258

Lex humana Pontificis non extenditur ad terras Imperio ſubiectas.conſ.200.nu.17.f.296

Lex humana & Pontificia poteſt obligare tranſgreſſorem in foro conſcientiæ ſub reatu peccati mortalis.ibi.nu.45. & qualiter illud intelligatur, habetur. nu.47

Lex Pontificia tollens ſimpliciter dominium rerum Iudæorum, ita abſolutò non ſubſiſtit, extra caſum hic not. ibid.nu.29

Lex Pontificia non poteſt impedire vſum rerum profanarum laicis, nec Hæbreis non ſubditis. ibid.nu.36

Lex non auget peccatum ipſum contemnentibus. ibid. nu. 43

Lex ligat, quando etiam vtitur verbis conſultiuis propter reuerentiam perſonæ, cui loquitur. ibi.n.68

Lex tollitur per deſuetudinem, vſum contrarium, & diuerſum in actu deductum, ex * communi. ibi.n.91

* Lex ante ſui promulgationem nec mero iure ligat, ex * recepta ſententia. ibid.nu.102

Lex diſponens, bona alicui abſque delicto auferenda eſſe non reſtitutio precio non eſt ſimpliciter ſeruanda.ibi.nume. 118. & ratio habetur nu.ſeq.

Lex niſi ſit iuſta, & deueniat a lege naturali & diuina non valet.ibi.num.121

Lex contra ius naturale ſine cauſa emiſſa non eſt ſeruanda in foro fori, nec in foro poli. ibi. n. 122

Lex ad futura expreſſè trahi mandans enixius præcipit.conſ.214 num.17.fol.348

Lex noua non extenditur ad præterita perfecta ratione formæ, etſi penderet ratione effectus. ibi.nu.22

Lex, quæ iuramento quid tolli, uel conformari mandat, intelligitur de vero iuramento. conſ.220.num.23.fol.368

Lex expreſſa & pactum expreſſum a pari. conſil. 225. num. 67. folio 385

Lex quando ad actum aliquid prohibet, vel fieri mandat, non per hoc actus redditur nullus, ſi quid omittatur, vel contrarium fiat, niſi expreſſè reſiſtat. coſ.133.nu.64.fol.57

Lex 3.ff.ad l.Iul.Maieſt.quomodo procedat.conſi.152.nume. 18. folio 130

Lex cum te.C.de pac.in emp.& vend.intelligitur de vnico tan-

* tùm contractu, ex * communi. conſil.191.nume.9.fol. 263

Lex hac edictali, procedit, vbi vitrico totum, vel plus quam filijs primi matrimonij relinquatur. conſil.212.nume.4.folio 340

Legis 4.ff.ad l.Iul.Maieſt.declaratio.conſi.216.nu.16. fol.353

Legis tranſgreſſor non eſt, qui non obſeruat legem vſu non rece-

** ptam, ex ** magis communi. conſ. 200. nume. 93.fol. 298

Legis poſitiuæ publicatio quàm neceſſaria ſit: vt ſubditos ad ipſius obſeruationem obliget. ibi.n.103

Legem vſu non receptam tranſgrediens ſciente domino non peccat.ibid.nu.92

Lege odioſa publicata, ut executioni mandaretur, debet præfigi tempus, intra quod illi obediri poſſit. ibi.nu.111

Leges in dubio præſumuntur voluiſſe ſubditos ſub peccato mortali aſtringere, ſed ipſos ad pœnam temporalem tantummodo obligare, ibi.nume.48.& quomodo intelligatur, num.ſeq.ex **

** communiori.

Leges & concilia obligant tantùm tranſgreſſorum ad peccatum

* mortale ob contemptum, ex * mente Theologorum & Canoniſtarum. ibid.nu.57

Leges Principium ligant ſtatim abſque alia publicatione & bine ſtatim expectatione.ibid.num. 109.ratio habetur nu.ſeq.

Leges pro [illegible] habent, quod quis gerat negocia aliena, alterius cura indigens. conſ.133.nu.60.fo.56

Leges non permittunt fieri ea, quæ in graue præiudicium atque damnum libertatis a iure communi vtcunque conceſſæ recaſura ſunt, ex * communi. conſ.161.nu.45.f.163

Leges quòd in teſtamento locum habeant, quomodo intelligatur

Digitized by Google

tur.conſil.180.nume.60.fol.226

Leges priores poſterioribus limitantur & diſtinguuntur.conſilio.214.nu.5.fol.347

Libellus,ſeu ordo iudiciarius non requiritur in executionibus, ex
** communioribus. conſi.182.nu.36

Libelli vice fungitur productio inſtrumenti. ibid.nu.35

Liber rationum reſtituitur ei,cui redditur ratio,etſi non petatur,
* ex * communi. conſi.130.nu.6.fol.36

Libri taxarum Cameræ Apoſtolicæ inuenti temporis Ioannis 22. conſi.126.nu.77.fol.8

Libri communis demonſtrant,quem ſoluiſſe onera,vel non ſoluiſſe.conſi.138.nu.48.fol.78

Librorum partita ſemel probata amplius reprobari nequeunt.conſi.224.nu.10.fol.388

Libris mercatorum arbitrio iudicum creditur, & de conſuetudine Italiæ,licet ex communi ſecus. ibi.nu.77

Libris principalioribus ſtatur. ibid.nu.12

Libris aſtumi vniuerſitatum & non deſcriptis de publico hodie creditur.conſi.186.nu.19.fol.248

Libris officialium ex conſuetudine creditur, etiam de iure ſemi plené. conſi.193.nu.40.fol.270

Libera res non tradi dicitur,licet vacua tradatur.conſi.194.nu.37.fol.275

Liberum arbitrium quantumuis Iudici conceſſum,nunquam tollit copiam iudiciorum & defenſionem præſtandam.conſi.201.nu.122.fol.312

Liberi prælati creduntur alijs quibuſcunque ex præſumpta mente teſtatoris. conſ.170.nu.11.f.189

Libertatis præſcriptio acquiritur,etiam non probato non fuiſſe ſolutum:cum allegatio ſola ſufficiat.conſil.138. numero.49.folio 78

Libertatem teſtandi auferre alicui abſonum eſt conſil.136.num.77.fol.67

Licentia Domini poſt contractum vaſalli interuenire poteſt ad illius confirmationem, citra tamen iuris tertij quæſiti præiudi-
** cium,ex ** magis commum. conſ.127.nu.73.fol.17

Licentia alienandi operatur: vt ſine alio nouo aſſenſu ſubſiſtat
* alienatio ex * communi, non quòd laudemium non debeatur, ſeu in emphyteuſi in traditione poſſeſſionis aſſenſus non requiratur. conſ.137.nu.20.71

Licentia per dominum directi conceſſa vaſallo, quod alienare poſſit, videtur reſpicere etiam,quod minus eſt,ſcilicet pignori dare,conſil.163.nu.21.fol.199

Licentia Domini ſuper feudo non trahitur ad obligationem, ad quam trahi non deberet. conſil.171.nu.25.fo.193

Licentia in non expreſſis ſuper feudo ſtrictè & ad literam intelligitur. ibid.nu.26

Licentia teſtandi de bonis &c. intelligitur de ſeparatis a menſa. conſ.178.nu.13.fol.216

Licentia teſtandi ſtrictè interpretatur. ibi.nu.15.19.25

Licentia obligandi feuda intelligitur in ſubſidium tantum.ibidem.nu.24

Licentia alienandi non extenditur ad teſtamentum. ibid.nu.26

Limitatio ad dictum Imo.in c.per tuas de dona.conſil.168.num.17.fol.185

Limitatur regula, quòd conſenſus in alienatione rei, in qua quis ius habet,ſibi præiudicet. conſi.171.nu.17.fol.193

Literæ ſub diuerſis formis ad beneficia vacatura. conſil. 126.nu.50.fol.7

Literæ per aliquem ſubſcriptæ, & alicui præſentata, vel per ipſum lectæ ſubſcribentem obligant. conſilio. 172. numero 31. fol.196

Literæ Papæ, quæ vetant Iudæos Chriſtianis fœnerari, non fuerunt per Princeps non ſubditos admiſſæ.conſil.200.num. 84. fol.298

Litigioſa bona non diſtrahuntur. conſ.140.nu.19.fol.85

Litis conteſtatio quoad moram idem operatur,quod & interpellatio,licet ſola oblatio libelli non ſufficiat. conſil.139.num. 24. fol.81

Lite exiſtente inter alimentandum et grauatum,debentur alimenta extra domum. conſ.210.nu.2.fol.337

Linelli exacti cenſentur partes precij,ſeu penſionis.conſ.143.nu.59.fol.95

Locans pecuniam ad pompam aliquid pro pecunia accipere poteſt conſi.204.nu.28.fol.327

* Locatio ex mercede conſtituitur,& bonæfidei contractus dicitur ibi.nu.7

* Locatio annua valorem rei demonſtrat, ex * communi. conſil.184.nu.15 fol.238

Locatio facta alicuius rei,cuius pars alio nomine nuncupatur hac vltimam partem non comprehenditur: quia diuerſo nomine vocatur. conſ.190.nu.23.fol.260

Locatio conductioq; regulariter iudicantur ex quantitate precij, & ex quantitate rei in contractum deducta: vt cæteri contractus.ibi.nu.34

Locatio gabellæ ſimpliciter facta intelligitur de iure cum pactis ſolitis atque conſuetis ante illam locationem. ibi.nume.36

Locationis contractus reſcinditur remedio l. 2. C.de reſcin. ven-
* dit,ex * communi. conſ.204.nu.11.fo.326

Locatori agenti ad caducitatem ob non ſolutionem affictuum,ſufficit inſtrumentum oſtendere. conſi.167.nu.31.fol.182

Locatori debet proteſtari per conductorem de impedimento vel incommoditate,etiam maxima,alioquin non tenetur.conſilio.193.nu.28.fol.269

* Locupletior nemo factus præſumitur ex re aliena, ex * communi. conſil.209.num.25 fol.336

Locus cum duobus confinibus eſt exprimendus ad demonſtrationem veram ipſius. conſ.157.nu.7.fol.143

Locus torturæ præſumptiuè tortura dicitur.conſil.216. numero.107.fol.359

Locus citationis eſſe debet tutus non ſolùm quoad dominum, ſed etiam quoad procuratorem,ex * communi.conſil.225.nume.7.fol.381

Locus non habens iuriſdictionem ſub ſe poteſt condere ſtatuta,
* ex * communi. conſi.189.nu.34.fol.256

Loci alicuius ſubditus non dicitur, qui alibi continuò habitat, & illuc vxorem ducit. ibid.num.4

Locum citatio continere debet, alioquin nulla, & intelligitur de ſolito in dubio. conſ.225.num.14.fol.382

Locutio vltima perfectior,expreſſaq; attenditur. conſilio. 225. nu.66.fol.385

Lucrandi animus in dolo requiritur.conſil.152.nu.26.fol.130

Lucrum ſtatuti vt æs alienum iudicatur. conſil. 158. nume.26. folio 148

Lucrum debitum marito ex ſtatuto detrahitur ante omnia tanquam æs alienum. conſ.212.nu.5.fol.341

Lucrum cum damno compenſatur per adminiſtratorem, ſi contra ſolitum in aliquo agat. conſi.193.nu.45.fol.271

Lumen uelatum, vel non velatum deferens iuxta ſolitum excuſatur,licet ſequatur incendium.conſ.196.nu.10.fol.280

M

MAIESTAS læditur, cum aliquid contra principatum,vel ſtatus ſecuritatem molitur.conſilio.147. numero. 41.folio 105

Maieſtas Principis ſecundariò læſa non conſtituit crimen læſæ. conſi.216.nu.18.fol.353

Malafides præſumitur in contrahente nulliter contra formam ſtatuti.conſi.140.nu.6.fol.84

Malafides præſumitur contra præſcribentem ſeruitutem:cum nihil fuerit probatum,vnde poſſit cognoſci,illum putaſſe dictam ſeruitutem ſibi eſſe conſtitutam.conſilio.156.numero. 40.folio 141

Malus modus arguit dolum. conſ.152.nu.6.f.129

Malus in eodem genere mali præſumitur malus.conſil.213.nume.17.fol.344

Mandans non torquetur,niſi de mandatario conſtet ex * communi.conſi.146.nu.11.fol.101.conſ.216.nu.82.fol.351

* Mandans non tenetur, ſi id aliàs mandatarius feciſſet, ex * commu-

Iudex in dubio tenetur pro dote iudicare, etiam in feudis. conſil. 171.nu.14.fol.192

Iudex vel alius,perſonas non idoneas admittens obligatur de ſuo. conſ.193.nu.2.fol.268

Iudex negligens vel malus parti ad intereſſe tenetur. ibid.nu.21

Iudex non poteſt contra delinquentem procedere, nec iudicare, * damnareve abſque partis citatione. Nec etiam ſi procederet de plenitudine poteſtatis,conſ.200.nu.129.130.fol.299

Iudex de iure non debet ad inquiſitionem venire,nec capturam, non conſtito de delicto,licet id malè aſſeſſores obſeruent. conſ. 201.nu.33.fol.303

Iudex inquirit,quæ reus deponit. ibid.nu.36

Iudex quantumuis liberum arbitrium habeat, non torquet non præcedentibus indicijs. ibid.num.42

Iudex hominibus ignaris non petentibus iudiciorum copiam tradit. ibi.nu.73

Iudex habens poteſtatem procedendi,non ſeruato forma,non debet procedere,niſi prius ſibi vt Iudici de delicto conſtet. ibid. nu.90

Iudex quamuis arbitrium habeat in reos citra ius & contra ius, non tamen torquet reum non citotum & inauditum, ibidem, num,101.

Iudex nõ poteſt defenſionem,nec citationem tollere, etiam quòd habeat liberum arbitrium & voluntatem. ibid.num.118

Iudex omnino inquirat rei innocentiam. ibid.num.130

Iudex quilibet cogit mulierem ad ſuum redire virum. conſ. 207. num.47.fol.332

Iudex debet confirmare dilationem maioris partis creditorum cum debitore initam: vt omnibus præiudicet.conſi.209. num. 23.fol.336

Iudex exequens ſuam ſententiam contra eundem ſuper eadem re ** non tenetur citare denuo,ex ** cõiori. conſ.225.nu.86.f.386

Iudicis via ordinaria electa,fauori ſuo renunciatur.conſ.173.nu, 17.fol.168

** Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicatur enormis læſio, ex ** veriori,crebrioriq; opinione. conſ.168.nu.35.fo.186

Iudicis arbitrium verſatur in cognoſcendo, ex quibus denarijs quis efficiatur diues. conſ.209.nu.29.fol.337

Iudices à nouo genere tormentorum abſtinere debent,conſ. 201. nu.12.fol.302

Iudices ordinarij & reales ſunt Pares Curiæ,ſiue agat vnus, ſiue alter. conſ.225.nu.35.fol.383

Iudices familiares & domeſtici domini directi non poſſunt eligi in cauſa contra vaſallum. ibi.nu.40

Iudicamus in dubio pro tertio contro immunitatem. conſi. 161. nu.37.fol.166

Iudicandum eſt in dubio,nepotes locum patris ſui intrare. conſil. 170.nu.13.fol.189

Iudicandum in dubio pro anima. conſ.175.nu.34.follo 208

Iudicari ſemper ſolet in dubio contro pœnam.conſilio.143.nume. 35.fol.94

Iudiciaria præcepto legis Moyſis non ligant, niſi per ſuperiorem habentem poteſtatem approbentur. conſil. 182.numero.1. fol.232

Iuramentum fidelitatis neceſſarium eſt in feudis, idque præcedere ſolet inueſtituram,quæ ſunt neceſſaria ſigna ad feudum.conſi.127.nu.17.fol.14

Iuramentum in litem contro matrem non aſſumentem tutelam legitimè defertur,& non exhibentem librum rationum. conſi. 130.nu.38.14.fol.36

Iuramentum in litem defertur contro falſos tutores,curatores & bonorum adminiſtratores pro contractib. ab eis geſtis, etiam circa fructus, damno & intereſſe. conſ.133.nume.18.fol.54

Iuramentum non admittitur ad probandam ignorantiam non ve* riſimilem, nec in facto proprio, ex * communi omnium. conſ. 143.nu.13.47.in fi.quod declaratur nu.49.& 93

Iuramentum in inſtrumento poſitum excludit exceptionem ſi* mulationis contractus,ex communi.conſi.144.num.18.fol.98

Iuramentum patienti damnum ſcripturo deperdito defertur, ſi citro dolum et culpam ſuam ſit amiſſa.conſi.182.nu.21.f.233

Iuramentum ſeruari debet,aliàs non ſeruans periurus dicitur, ex recepta ſententia. conſ.136.nu.125.fallit no.ſeq.fol.68

Iuramentum credulitatis ſufficit in peritis,qui certas regulas non habent,& fallunt quandoque:vt Medici, obſtetrices, æſtimatores,& ſimiles.ſecus in his,qui regulas habeant: vt Arithmeticis & agrimenſoribus:cum in his aſſertorium requiratur * ex * communi. conſ.184.nu.3.fol.237

Iuramentum non ſupplet plures defectus ſecundùm aliquos, ex ** communiori.conſ.183.nu.16.ſed contro nu.18.f.235

Iuramentum generale in fine contractus minoris poſitum per illam clauſulam,aliqua de cauſa, vel ratione, tollit impedimen* tum minoris ætatis,& alios defectus,ex * communi. ibi. n.19

Iuramentum intelligitur ſecundùm naturam actus conditionalis, vbi conditio ineſt ex mente præſumpta contrahentis, ſecus ſi abſolutè interponatur. ibidem,nu.25

Iuramentum operatur: vt emptor venditori litem denunciare ** non teneatur,ex ** communiori. conſ.194.nu.23.fo.274

Iuramentum indiuiduum annullat totum dictum teſtis, etiam ſi ſuper circumſtantias variet,ac in crimine læſæ.conſ.201.num. 64.65.fol.306

Iuramentum teſtis defertur cum citatur,non autem cum examinatur. ibi.nu.107

Iuramentum in contractu poſitum actionem ad quadraginta annos perpetuat. conſ.220.nu.19.fol.368

Iuramentum non intelligitur renouatum in tacita actus renouatione. ibid.nu.21

Iuramentum in valente loqui certam formam præciſam & ver** ba expoſcit,puto quòd tactis ſacris ſcripturis præſtetur, ex ** communiori. ibid.num.22

Iuramentum ſuper vno præſtitum quoad vim iuramenti non extenditur ad alium,niſi id expreſſe fiat. ibid. num.24

Iuramentum non cenſetur in laudo repetitum ratificato compromiſſo iurato. ibid.num.25

Iuramentum non cenſetur repetitum in prorogatione termini locationis,vel ſocietatis,niſi expreſſim iuret, vel vt ibid.nu.28

Iuramentum,finita prima locatione,vel ſocietate,non cenſetur repetitum in renouatione illarum tacita. ibi.nu.31

Iuramento partis ſtatur in paruis,& quæ ſunt modcii momenti, pro demonſtranda ignorantia.conſi.143.nu.53.folio 95

Iuramento rei ſtatur,quòd ignorauerit,monetam fuiſſe falſam conſi.166 num.16

Iurans Pœnitens quando non dicatur periurus,conſ.136.nu.109 folio 68

Iurans præſumitur,velle actum irreuocabilem conſtituere,licet in * cæteris ſecundum naturam actus iurare credatur, ex * communi. conſ.183.nu.23.folio 236

Iurato atteſtatio præualet. conſ.166.nu.31.fol.179

Iurato coniugum donatio ſubſiſtit, etſi donans non prædecedat, * ex * communi. conſ.183.nu.4.fol.235

Iuriſdictio non cohæret vniuerſitati minimæ: vt pago, villæ, vel caſtro. conſ.159.nu.2.fo.149

Iuriſdictionis poſſeſſio ex quib.probetur.cõſ.160.n.66.68.f.157

Ius accreſcendi vbi inter aliquos cadit, ibi laudemij ſolutio ceſ* ſat,ex * omnium mente. conſ.137.nu.6.fo.70

* Ius accreſcendi in emphyteuſi noua ſimpliciter à pluribus ac* cepto ceſſat, ex * communi, idem in feudo ex ** communiori, ** niſi contrarium ex inueſtitura tacitè vel expreſſè colligatur. conſ.181.nu.7.fol.229

Ius acquiſitum non ex banno tantum non tollit per rebannitionem.conſi.187.nu.13.fol.251

Ius canonicum attendi debet, quando quid ab ipſo permittitur, quod à ciuili denegatur. conſ.136.nu.86.fol. 68

Ius canonicum iuramentum præcisè ſeruari mandat, niſi principaliter contro publicam vtilitatem & bonos mores naturales ſit præſtitum. conſ.183.nu.21.fol.236

Ius canonicum præualet iuri Theologorum in dubio in attinentibus ad philoſophiam naturalem. conſ. 200, nu.50.folio 297

Ius cõe liberat deponentem, ſoluentemq; ita Iudice mandante,à creditore,nec contro eum actio datur. conſil. 139.n.58.f.82

Ius commune ſeruatur, quando ceſſat diſpoſitio ſtatuti particu-

laris, & intelligitur de ſtatuto loci ſuperioris. conſil. 189 num. 20.21. Quod non procedit, vbi adeſt caſtrum exemptum, licet ſit poſitum in diſtrictu, nu. 22. Qualiter autem iſtud intelligatur, habetur nu. 24. fol. 256

*Ius commune abſque alia additione intelligitur de iure Romanorum, ex * communi practica.* ibi. nu. 44 *

Ius ducendi aquas & commoditas ipſarum, vſuſque præſcribi minime poteſt. conſ. 156. nu. 28. & quando. nu. ſeq. fol. 140

Ius proprium aquarum cenſetur in emptione rei, cum iure aquarum vendite comprehenſum, non ius tantum, quod quilibet de populo habere poteſt. conſ. 194. nu. 11. fol. 273

Ius retentionis & laudemiorum a pari procedunt. conſil. 137 nu. 37. fol. 66

Ius ſuperueniens actori vel reo ante litem conteſtatam ex cauſa de præſenti, ſeu poſt ex cauſa de præterito ad victoriam prodeſt, & ſuper eo ſententia ſubſequi pōt. conſ. 199. n. 22. f. 286

Ius tertij non excluſiuum ipſo iure à tertio opponi nequit. conſil. 151. nu. 90. fol. 125

Ius tertij, ne nimium lædatur, verba quantumuis generalia, reſtringi debent. conſi. 161. num. 50. fol. 163

Ius tertio quæſitum de iure ciuili, ſed non de iure naturali, vel gentium tollitur ex clauſulis pregnantibus. ibid. nu. 57

Ius eſt ſemper certum. conſ. 129. nu. 27. fol. 33

Ius ex vſu aquæ non præſcribitur, etiam concurrente facto hominis, niſi actus veræ ſeruitutis fiant. conſ. 156. nu. 36. f. 141

Ius ſecundi libellarij, extincta linea prima, à quo conſentiente domino directi feudum acceperat, non extinguitur. conſil. 163. nu. 13. fol. 169

Ius ex cauſa de præterito ſuperueniens actori prodeſt actori ad victoriam. conſ. 182. num. 31. fol. 234

Ius ad beneficium & ius in beneficio differunt. conſ. 178. nu. 34. fol. 217

Ius in ſpiritualibus ſolo conſenſu acquiritur, ut diuerſum in alijs. conſ. 207. nu. 22

Iuris dubij error excuſat. conſ. 151. nu. 84. fo. 134

Iura alienationem prohibentia quibus vtantur verbis, & an aſſenſus præſtationem prohibeant. conſ. 127. nu. 72. fol. 17

*Iura per appellatum producta diuidua ſunt à iuribus per appellantem productus, vnde proteſtatio in hac omnium reproductione prodeſt, ex * communi opinione. conſ. 145. nu. 28. fol. 110*

Iura iuribus omnino concordari debent. conſi. 203. numero. 25. fol. 324

Iuſta cauſa excuſat à caducitate, & quæ dicatur iuſta cauſa. conſ. 127. nu. 95. fol. 19

*Iuſta cauſa non excuſat à pœna conuentionali, licet alias ſimpliciter loquendo quis à dicta pœna excuſetur, ex * communi. conſi. 176. nu. 58. fol. 212*

Iuſta cauſa non comparendi quæ dicatur. conſilio. 225. numero. 9. fol. 381

*Iuſtitia neglectu, vel denegatu, repræſaliæ conceduntur. conſilio. 138. nu. 18. ex * communi. nu. 59. fol. 76* *

Iuſtitia naturalis immutabilis eſt. conſ. 200. nu. 120. fol. 299

Iuuenis alimentanda petit extra domum alimenta, ſi cum honeſtate cum grauato commorari nequit. conſ. 210. nu. 4. fol. 337

L

*Laboribus proprijs quis fraudari non debet, nec impropriam diligentiam lugere, ex * communi. conſ. 168. num. 23. folio. 185*

Læſæ Maieſtatis delictum non incurritur ex ſola iniuria & maledictione in Principem emiſſa. conſ. 147. nu. 20. fol. 104

Læſe Maieſtatis crimen non incurrit violans ſecuritatem Principis, legis ve, ſed publicam ſecuritatem. conſ. 216. nu. 25. fol. 351

** *Læſio arbitrio iudicantium taxatur, ex ** magis receptæ. conſil. 158. nu. 5. fol. 147*

Læſio ſexta partis canonis non conſideratur: cum emphyteuta ſubijt periculum caſuum fortuitorum. conſ. 168. nu. 32. fol. 185

*Læſio enormis ad ſextam partem, ſi contrauenìat pars, pœnam conuentionalem ceſſare facit, ex * communi. conſi. 176. nume. 60. fol. 212* *

Læſio vbi nulla, vel modica, reſtitutio ceſſat. cōſ. 199. n. 51. f. 294

Læſio in caſu incompetentiæ & incongruæ dotis debet longo interuallo excedere dimidiam legitimæ. conſil. 223. nu. 17. fol. 375

Lata culpa arguitur ex nimia negligentia. conſil. 197. numero. 2. fol. 282

Latitare, dicitur, qui ad dilationem executionis creditorum citantium aufugit. conſ. 224. nu. 16. fol. 382

Laudemium vnde dictum ſit, ac an minui vel augeri poſſit. conſil. 127. nu. 54. fol. 16

*Laudemium debetur ex emphyteuſi vendita, quam quis virtute inueſtituræ alienare poterat ſine domini aſſenſu, ex * communi. conſi. 137. nu. 1. 19. fol. 70* *

Laudemium debetur propter alienationis laudationem, vel ratione mutatæ ſucceſſionis. ibi. nu. 2. 19

Laudemium non ſoluitur ex donatione facta filio, vel ſuccedenti ab inteſtato. ibid. num 5

Laudemium non debetur ex tranſactione dato aliquo, vel recepto, ſi res vaſallo remaneat. ibi. nu. 8

*Laudemium debetur propter inueſtituram, laudationem & immiſſionem in poſſeſſionem, licet fiat alienatio ſine domini aſſenſu, ex * communi.* ibid. num. 12 *

Laudemium debetur ab omni emphyteuta nouo, non vt contractus firmus reddatur, ſed propter inueſtituram & immiſſionem in poſſeſſionem. ibi. nu. 23

*Laudemium ex donatione, ſicut ex alienatione puru debetur, ex communi.** ibi. nu. 27 *

Laudemium debetur Baroni ſubinueſtienti domino immediato, cuius conſenſus requiritur, non autem primo domino mediato. ibi. nu. 56

Laudemium & aliud onus priuatim ex actu geſto debitum pro aſſenſu ſuper re obnoxia obtento à quocunque exempto, etiam ex numero duodecim liberorum ſoluitur. conſ. 161. nu. 35

Laudemium debetur ſemper ob recognitionem & inueſtituram nouam, facta etiam alienatione inter comprehenſos, vel diuiſione & permutatione. conſ. 181. nu. 18. folio 229

Laudemiorum ſolutiones variæ ſunt, iux. variationem locorum. conſ. 127. nu. 55. fol. 16

Laudum eſt nullum pro his, quæ non continentur in compromiſſo conſ. 176. nu. 63. fol. 212

Laudi verba ſtrictè interpretanda. ibi. n. 12

Legans rem, in qua ius aliquod habet, illud tantùm legare videtur, adeo quod ſi erat finiturum morte, nihil conſequatur. Secus ſi nullum ius habeat, quia tunc æſtimatio debetur. conſ. 199 nu. 43. fol. 293

Legataria ſub conditione, ſi honeſtè vixerit, non poteſt de legato ſibi facto liberè diſponere. conſi. 189. nu. 82. folio 258

*Legatarius tutor in teſtamento deſcriptus priuatur omni commodo & relictis, ſi ſe excuſet hodie, etiam quod non in recompenſationem ſit legatum factum, ex * cōi. conſ. 130. nu. 11. fol. 36* *

Legatarius non tenetur perpetuò ſtare in ciuitate, etſi id teſtator mandet. conſ. 204. nu. 3. fol. 376

Legatum cenſetur factum ob adminiſtrationem alicui relictam in teſtamento, niſi contrarium expreſſè teſtator dicat. conſ. 130. nu. 10. fol. 36

Legato veſtium & iocalium facto mulieri non conuenit conditio, ſi honeſtè vixerit. conſi. 189. nu. 73. fol. 258

Legata minuunt Trebellianicam. conſ. 221. nu. 30. fol. 372

*Legatis, ſeu diſpoſitis à teſtatore hæres monitus non ſatisfaciens intra annum hæreditate priuatur, & deuoluitur executio ad Epiſcopum, ex * communi.* conſ. 167. nu. 13. fol. 181 *

Legitima vnius ex quatuor filijs eſt vnica ex duodecim bonorum patris, detracto ære alieno. conſ. 132. nu. 4. folio 48

Legitima naturæ debetur de bonis & ſubſtantia patris. ibi. nu. 9

*Legitima filiæ detrahitur ex bonis feudalib. hæreditarijs mixtis, ex magis ** communi.* ibid. nu. 14. 42. 47 **

*Legitima non detrahitur ex ducatu, ſed ex particularibus illius bonis, ex * communi.* ibid. num 16 *

* *Legitima ſi non in corpore in æſtimatione præſtatur, ex * communi.* ibi. nu. 29

Legitima de honeſtate in ſubſidium detrahitur ex bonis, à quibus quis excluditur omni iure. ibid. nu. 37

Legitima

communi. ibid.nu.84

* Mandatarij dictum non facit indicium contra mandantem, ex * communi.conſil.192.nu.4.fol.264

Mandatum delegationis ad vnguem ſeruatur.conſil.129.num.6. folio 27

Mandatum legitimum ex diuturnitate temporis præſumitur, data Domini ſcientia & patientia, ex communi.conſ.150.num. 34.fol.115

Mandatum non præſumitur etiam ex ſpacio annorum mille, ex ** communiori, quod limitatur nu.87.88.opinione veriori, magis æqua.nu.89

Mandatum Syndicorum non probatur ex verbis enunciatiuis notarij, videlicet, vt aſſeruerunt conſtare, vel dicent vidiſſe illud ** &c.ex ** communiori. conſ.160.nu.6.fol.152

Mandatum non præſumitur legitimè factum a duabus partibus vniuerſitatis in contumaciam aliorum. ibi.nu.7

Mandatum in antiquis legitimum præſumitur multipliciter, ex ** communiori. ibid.nu.47

Mandatum habetur pro conſilio: cum vindicta ad alium ſpectat. conſi.192.nu.17.41.fol.265

Mandatum de torquendo non ſeruatis ſolennitatibus iuris, limitatur multipliciter. conſi.201.nu.132.fol.313

Mandatum de torquendo contra formam iuris reſtringitur ad vnam vicem tantùm. ibid.nu.138

Mandatum ex allocutione ad aures non præſumitur, niſi tribus ** concurrentibus, ex ** communiori.conſil.216.numerò.83.folio 357

Mandato non tenetur, ſed de ſuaſione: cum inimici capitales de occidendo quemlibet tractant. conſ.192.nu.41.fol.267

Mandatorum forma ad inueſtiendum &c. comprehendit omnes perſonas, etiam fœminas. conſi.150.nu.88.fol.117

Maritus lucratur feudum hæreditarium, vti rem merè hæreditariam. conſi.132.nu.22.fol.49

Maritus vel pater alias aſtringebatur donare propter nuptias, quæ nunc verè dicitur: cum cogi poſſunt maritus vel pater nomine filij mariti. conſi.179.nu.10 fol.219

Maritus non lucratur dotem in fideicommiſſo, vbi teſtator pleno iure hæreditatem reſtitui mandat, conſilio. 180.numero.44. fol.225

Maritus poteſt de iure communi quomodolibet vxori relinquere in vltimis ſuis voluntate. conſ.189. num.25.fol.256

* Maritus vt cum vxore habitet certo loco, pacto inducitur, ex * communi, ſed ſoluendo intereſſe liberatur. conſi.204.num.18. folio 327

Maritus, viuente ipſo, acquirit vſum theſauri in fundo dotali reperti. conſi.209.nu.8.fol.335

Maritus conſequitur vel legitimam, vel minus in bonis vxoris, * ſi minus vni ex filijs primi matrimonij deferatur, ſecundum * omnes.conſi.212.nu.12.fol.341

Maritus conſequitur tantum, quantum vnus ex filij primi matrimonij. ibi.nu.13

Mariti ſecundi bona tacitè intelliguntur hypothecata pro adminiſtratione matris quoad filios primi matrimonij. conſil.210. nu.19.fol.358

Maſculinitas uncta fœminarum excluſione fideicommiſſum conſtituit. conſi.202 nu.18.fo.318

** Maſculinitatis qualitas hodie ex ** communiori facit filium vocatum dici, etſi in conditione tantùm poſitum. ibi.nu.34

Maſculi ſuperſtites in ſtirpes & non in capita vocati fideicommiſſum reciprocum inductum præſumi faciunt. ibi.nu.25

* Maſculinum non concipit fœmininum in materia feudali, ex * communi. conſi.131.nu.31.fol.41

Materia neceſſaria, ſiue peccati nutritiua quæ nam ſit diffusè.conſi.200.nu.71.fol.298

Mater non aſſumendo tutelam intra annum, vel ſe excuſando, ſi non prouideat de tutore, ſucceſſione filiorum priuatur. conſil. 130.nu.2.14.fol.36

Mater tutrix non petendo in tempore confirmationem, ſeu non conficiendo inuentarium: vt ſuſpecta remouetur. ibid.num.13

Mater vidua venit appellatione familiæ.conſ. 157.nu.44.fo.145

Mater prohibita relinquere plus filijs ſecundi viri non cenſetur prohibita plus relinquere filijs primi.conſil. 164.numero. 23 fol.171

Mater inhoneſtè viuens, vel ad ſecunda vota tranſiens tutela & teſtamentaria priuatur. conſ.189.nu.72.fo.258

Mater impeditur per ſponſalia ſecunda tutelam filiorum primi aſſumere. conſ.210.nu.17.fol.383

Mater tutrix ad tria tenetur tranſeundo ad ſecunda vota ita vt, vno deficiente, filij ſucceſſione priuatur. ibi.n.20

Mater tranſiens ad ſecunda vota, non prouiſo de tutore filijs, vel non reddita integrè ratione priuatur ſucceſſione filij, & ſi non fuerit tutrix, vel etiam teſtamentaria, ex * communi. ibi. numero.21

* Mater non ſubſtituit filiæ, ex * communi.conſil. 211. numero. 3. fol.339

Matrem Principis Domini interimere tentans crimen læſæ Maieſtatis incurrit. conſ.147.nu.36.fo.102

Materna dos & bona vt comprehendantur in dotis filij conſtituta, debet exprimi quantitas, uel inferri id preciſè ex uerbis, ex communi. conſi.215.nu.4.fol.349

Matrimonium poteſt fieri in articulo mortis in præiudicium ſubſtituti. conſi.165.nu.5.fol.173

Matrimonium ſolo conſenſu perficitur ſine copula, & hoc ſanctius Sacramentum dicitur, ex * communi.conſil. 307. nume. 21.fol.331

Matrimonij libertas nec lege, nec diſpoſitione aliqua imminui poteſt, nec ualet pœna impoſitu alicui, qui contrahere habebat * matrimonium cum alicuius conſilio, ſi contrauenit, ex * communi.conſi.151.nu.72.fol.124

Matrimonij ualiditas & libertas, & alia de materia, ubi tractentur.ibi.nu.73

Media probata cenſentur, quando apparet de extremis.conſ.151. nu.78.fol.124

Mediatores contractus uſurarij tenentur ſicuti contrahentes ad reſtitutionem uſurarum. conſi.135.nu.25 fol.61

Melioramentorum probatio eſt difficilis.conſi.151.numero.141 folio 128

Melioramentorum illiquidorum exceptio non impedit executionem ſententiæ, niſi in ſententia dicatur, ſolutis prius meliorationibus. conſi.184.nu.57.fol.242

Meliorationis ratio habenda eſt. conſi.151.nu.19.fol.121

Meliorationes ſuper bonis eccleſiæ factæ non ueniunt in teſtamento prælati, & cum licentia Pontificis.conſil. 178. numero.12. folio 216

Membra a capite regulantur. conſi.150.nu.55.fol.116

** Mendacium inditium facit, ex * una communi, ſed contra ex * alia, ubi non eſt circa ſubſtantialia. conſilio. 166.numero. 25. folio 179

* Mendacium non eſt indicium per ſe ad torturam, ex * communi. conſi.192.nu.30 fol.266

Mendacio quis non conuincitur, niſi digniore teſte.conſi.216.nu. 109.fol.359

Menſes quatuor Epiſcopis, & ſex Pontificibus remiſſi in diſpenſatione beneficiorum fuerunt primò ſub Nicolao Quinto conceſſi anno.1447.conſi.126.nu.102.fol.10

Mens & uerba contrahentium attenduntur ad cognoſcendum, utrum ſit emptio, an permutatio, ſi cum res per alterum contrahentem tradatur, & e contra per partem res alia & pro parte precium, ex ** magis communi.conſi.149.nu.77.declaratur nu.ſeq.fol.112 **

Mens in ultimis uoluntatibus primum obtinet locum, ueriſimilitudo ſecundum, ultimum uerba.conſilio.151.numero. 196.folio 127

Mens ubi adeſt, ac uerba, ibi coniecturæ ceſſunt.conſil.170.num. 51.fol.191

Mens ex uerbis colligitur. conſ.173 nu.28.f.200

Mens teſtantis priuilegio dotis præualet. conſilio.180.nume.56. fol.226

Mens teſtantis in fideicommiſſis præcipuè attendenda ſecundum omnes conſ.202.nu.13 fol.317

Index

* Mens coniecturato ex ratione, q̀ bono ſtent in familia, fideicommiſſum præſumit, ex * communi. ibid.nu.22

Mentis noſtra nullum eſt maius teſtimonium, quàm qualitas uerborum inſpecto. conſi.127.nu.8.fol.13

Mentem reſtituentis conſtare oportet: vt ad alienata trahatur. conſi.187.nu.20.fol.212

Menſura duæ frumenti pro quolibet ſacco perſoluuntur pro mercede molitorum, & pro reparatione molendini, conſ.161.nu.6.fol.161

Menſura adiectio fungitur loco demonſtrationis in conceſſione ad corpus, quæ licet falſa ſit, actum non minuit. conſil. 168.nu.9.fol.189

Menſuratio terrarum ante ſolutionem vel petitionem rei venditæ fieri debet, ſi pacto id conueniatur. conſil.184.num.56.folio 242

Mentio expreſſe facta de praiudicio alterius in priuilegio a Principe conceſſo comprehendit omne leue praiudicium. conſi.156 nu.10.fol.140

** Mentio teſtamenti ſi ab hæredibus fiat, illius ſcientia præſumitur, ex ** communiori. conſ.174.nu.5.fol.103

Mentionem habens de aliqua re præſumitur illius notitiam, habere. conſi.143.nu.57.fol.95

** Mercatores noſtri temporis tenentur edere libros, ex ** communiori. conſi.182.nu.50.fol.233

Mercatorum libri regulariter ad eorum fauorem non probant. conſi.224.nu.1.fol.377

Mercatorum particas in ſui præiudicium tollere de libris ſuis non creditur. ibi.nu.13

Merces minima ſoluitur, ſi cui, prout alij ſoluent, promittatur. conſi.204.nu.13.fol.326

Meretrix a teſtificando repellitur. conſ.134.nu.35.fol.35

* Meretricem quamuis nuptam cognoſcens non punitur pœna mortis, ex * communi. conſi.218.nu.14.fol.365

* Merito apparere debent aliter, quàm per confeſſionē donantis ad hoc, vt valeat donatio, ex * communi. conſil.151.nume.110.fol.126

Merita debent proceſſiſſe immediato in perſonam teſtatoris, non hæredum, aliàs non valet donatio ob benemerita. ibid. nu.113

** Merita in ſpecie deſcribi debent in denominatione ob benemerito ſecundùm ** veriorem opinionem. ibi.nu.114

* Meritorum aſſertio probatur: cum ab habente auctoritatem concedendi prouenit, ex * communi. conſi.138.nu.36.fo.77

Metus dicitur interuenire, vbi forma non ſeruatur. conſi.201.nu.16.fol.302

Metus ſemper durat, donec auctoritas inferentis metum durat. ibid.nu.21

* Metus reuerentialis annullat, ſi læſio enormis concurrat, ex * communi. conſi.207.nu.55.f.332

** Metu annullatur matrimonium carnale, ſi probetur metus, & ab homine ſolito exequi, at ſecus in ſpirituali, ex ** communiori. ibid.nu.31.33

Miles non donat amaſiæ. conſ.205.nu.20.fol.329

Minæ non nocent, niſi probetur, ſolitum eſſe minas exequi minantem. conſi.165.nu.7.fol.175

Minima non ſunt in conſideratione. conſ.201.nu.136 fol.314

Minor reſcindit contractum, etiam quòd in ſexta tantum parte lædatur, ex communi. conſil.158.nu.4.fol.147

Minor ætas filij probatur ex aſſertione & libro patris, & in tertij præiudicium, ſi accedat iudicis auctoritas. conſil.140. num. 20 fol.85

** Minor ſicut adultus habere ſcientiam teſtamenti paterni præſumitur, ex ** communiori. conſi.174.nu.21.fol.105

Minor ſumma non ineſt, ex regula, in ſententijs iudicum. conſilio. 219.nu.10 fol.366

Minor in iudicio cum curatore debet comparere, non cum procuratore. conſi.223.nu.1. intellige vt nu.3.fol.374

Minori competit reſtitutio in integrum ex clauſula generali, tam contra tutricem, quam contra actum ipſum omiſſum. conſilio. 143.nu.83.fol.96

Minori læſo duo remedia competunt, alterum ad rem, ſecundum ad precium, vel læſionem. conſ.158.nu.14.fol.147

Minores non ſunt idonei teſtes in criminali. conſ.201.num.143.fol.314

Miſſa augenda ſunt ad cultum diuinum ex fructibus proprietatum beneficij, non ex proprietatibus diuidendo beneficium. conſi.185.nu.19.fol.244

Mobilia, & ſupellectilia vſui terrarum menſæ deſtinato non veniunt in indulto teſtandi clerico conceſſo. conſil.178.nu.21.folio 216

Moderator eſt quilibet in re ſua. conſi.180.nu.6.fol.222

** Modicitas ſeu vtilitas precij adiuncto pacto retrouendendi ſimulatum, fictumq; contractum conſtituit, ex ** veriori, communiorique. conſ.153.nu.33.fol.136

Modus deſignat actum expediendum poſt ius quæſitum, at conditio ante ius quæſitum. conſ.221.nu.12.fol.370

Modus pro conditione ſeruatur, & pro eo implendo cautio præſtatur. ibi.nu.16

Moleſtia facti tantùm intelligitur, vbi quis moleſtare prohibetur licet ſecus ex coniecturis. conſ.167.nu.32.fol.182

Moliſura ſolutio differt ab oneribus, angarijs, collectis, vel impoſitionibus. conſi.161.nu.10

Momentanea & quæ breui ſpatio expediuntur in pœnalibus non conſiderantur. conſ.140.num.17.fol.85

Momentanea in criminalibus non conſiderantur, & animus ac propoſitum maleficia diſtinguunt. ibid.nu.42

Monachiſmus aufert liberam teſtandi facultatem. conſ.196.num.115.fol.68

Monaſterium & eccleſia ab aggerum fluminum conſtructione iure diuino ac canonum exemptum creditur. conſil.186.num.8.fol.247

Monaſterium videtur capax vtilis dominij emphyteuſis, & vino emphyteuta ingrediente, & illo mortuo. conſil. 199.nume.1.ol.288

** Monaſterium excludit ſubſtitutum, ex ** communiori. ibid.numero 3

** Monaſterium loco filij non eſt, vbi filij ex ſuo corpore procreati uocantur, ex ** communiori. ibid.nu.15

** Monaſterium excludit ſubſtitutum, etiam ſi fuerit dictum ſine liberis veris, ex ** vna communiori. ibid.nu.17

* Monaſterium etſi expreſsè a teſtatore excludatur, admittitur tamen, & ſubſtitutum excludit, ex vna recepta. ibid.nu.20

Monaſterium, quòd ſit loco filij lege non probatur. ibi.nu.23

Monaſterium non venit loco filij in præiudicium alterius eccleſiæ, vel monaſterij. ibi.nu.27

Monaſterio acquiruntur bona ex ingreſſu religionis iure vniuerſali, tanquàm, ex arrogatione. ibid. numero. 37. quod declara ibid.

Moneta non omnino falſa, ſed auri leuioris, non facit ex pendentem incurrere falſi pœnam. conſi.166.nu.14.fol.179

Monetam falſam expendens non punitur, niſi id ſcienter faciat, & liberatur nominando perſonam, a quo habuerit. ibi.nu.9

* Monitio requiritur etiam in legatis pijs: vt hæres hæreditate priuetur, ex * communi. conſ.167.nu.14.fo.181

Monitio & citatio differunt. conſ.225.nu.12.fol.382

Monitiones non timens in dolo præſumitur. conſil.167.nu. 26.folio 182

Mora non dicitur in arbitrio boni viri. conſil.149.numero.27.folio 111

Mora triplicata non purgatur. conſ.176.nu.67.fol.212

Mora ſoluendi non eſt, vbi nulla datur petitio conſil. 184.nu.61 & quomodo procedat. nu.63.fol.242

Mora non contrahitur, vbi iuſta cauſa litigandi adeſt. ibidem numero 66

* Mora operatur: vt qui aliàs tenebatur de leui, teneatur tantum de dolo & lato, ex * communi. conſi.196.nu.14.fol.280

Mora prima maior vltima. ibid.nu.15

Mora non contrahitur ſuper incerto debito. conſ.139.nu.65.f.83

Mora non contrahitur, vbi petitio nulla adeſt. ibid.nu.67

Mora purgari poteſt vſque ad ſententiam in contractibus bonæ fidei. ibi.nu.69

Moram

Moram non incurrit quis ignorans quantitatis ſui debiti & ſententia contra ipſum lata. ibid. nu. 38

Moram reus incurrit, quamprimum non exequitur voluntatem teſtantis. conſi. 167. nu. 29. fol. 182

Moraſum quem allegans debet probare omnia ex parte ſua ad implenda adimpleuiſſe. conſ. 139. nu. 66. f. 83

Moriens quilibet non cenſetur Sãctus Ioannesbaptiſta. conſ. 165. nu. 41

Mors præcedit hæredem. conſi. 195. nu. 17. f. 278

Mortis cauſa donatio non dicitur, niſi fuerit facta mentio de morte ſecundùm * omnes. conſ. 136. nu. 46. fol. 67. *

Mortis articulus tantùm non præſupponit actum fraudulenter geſtum, ex * communi. conſ. 165. nu. 24. fol. 174 *

Mortis tempus in dotatione congrua filiæ ſpectatur, nec ſuperuenientia facultatum ſpectatur. conſ. 223. nu. 20. fol. 376

Morti æquiparatur cruciatus corporis. conſil. 201. numero. 105. folio 311

Mortuus damnatus quandoq; reſtituitur, ſicut eius fama damnatur. conſi. 187. nu. 30. fol. 252

Mos vtendi contrahentis principaliter inſpicitur. conſi. 190. nu. 41. fol. 261

Mores boni, maliuè non conſiderantur, quando pactum robur capit a iuramento, vel clauſula idem operante. conſ. 136. nume. 124. fol. 68

Moyſes Pontifices, & minores ſacerdotes inſtituit. conſ. 126. nu. 22. fol. 4

* Mulcta non niſi contra ſubditum infligitur, ex * communi. conſil. 225. nu. 22. fol. 382

Mulcta liberatur, qui ſub inſolita pœna ſit citatus. ibid. nu. 29

Mulcta comminata ceſſat, ſi pars aduerſa ex non comparitione citati non patiatur. ibi. nu. 32

Mulctam nemo incurrit, niſi is denuo citetur ad opponendum, ** quare non debeat mulctari, ex ** communiori. ibid. nu. 27

* Mulier non præſumitur doloſè contrahere, ex * communi. conſi. 135. nu. 32. fol. 61

Mulier fragilitate ſexus adducta quandoq; filios priuat aliquo ſuggerente. conſ. 164. nu. 25. fol. 171

Mulier non debet ſua dote priuari. conſi. 173. nu. 71. fol. 202

Mulier non ignorans fideicommiſſum & maritum dilapidatorem, non vendicat dotem ſuper bonis fideicommiſſi. conſi. 180. nu. 45. fol. 225

* Mulier tenetur ſequi maritum etiam vagabundum, ex * communi, ſi forenſis erat tempore matrimonij. conſil. 207. nu. 11. folio 331

Mulier recuſans ire ad virum, præſtita cautione de ſæuitia, alimentis priuatur. ibi. n. 30

Mulier ratione turpis quæſtus euitandi, præſumitur habere ex bonis mariti, quod non procedit inter alios. conſi. 209. nume. 23. fol. 336

Mulier tranſiens intra annum luctus patitur pœnas, ſi filiorum curam habuerit, nec prouiderit de nouo tutore, ſeu non reddiderit filijs tutela adminiſtrata rationem, ex * communi. conſil. 210. nu. 23. fol. 338 *

* Mulier ob viri fornicationem ſeparationem thori obtinet, ex * communi. conſ. 218. nu. 11. f. 363

Mulier non obeſt renuntia Senatuſconſ. Velleiani licet per notarium fuerit, ſcripta, ſi ipſe interrogatus quod Senatuſcon. diſponat, ignoret. conſi. 149. nu. 42. fol. 111

Multa contra iuris communis regulas admittuntur pro actus validitate. conſ. 150. nu. 91. fol. 117

Multiplicatio actus iuramentum importat. conſil. 201. numero. 149. fol. 315

Multitudine parcitur, & capita popularis delicti puniuntur. conſ. 216. nu. 125 fol. 361

Munera, oneraq; pietatis, vel neceſſitatis, cauſa indicta, quælibet perſona etiam Eccleſia ſubit, ex * communi. conſil. 142. num. 4. fol. 90

Muros ciuitatis tranſcendens cauſa interficiendi bannitum, punitur extraordinariè. conſ. 134. nu. 1 fol. 57

Murorum vrbis Romæ tantum pœna mortis & confiſcationis transgreſſor punitur. conſ. 225. nu. 148. fol. 390

Mutatio vaſalli cum eſt capax & æquè idoneus non nocet eccleſiæ iuncto augmento cenſus. conſi. 127. nu. 82. fol. 18

N

Natura originalis feudi conſideratur. conſil. 148. numero. 21. folio 107

Natura primordialis actus in gerente actum ſimpliciter attenditur. conſ. 183. nu. 22. fol. 236

Naturale ius Princeps non tollit. conſi. 162. nu. 12. fol. 165

Naturalia tantùm in renouatione tacita veniunt. conſ. 220. nu. 30. fol. 368

Naturalitatis expreſſio non nocet, etſi filius eſſet ſpurius, vel inceſtuoſus. conſi. 129. nu. 80. fol. 33

Neceſſitas per allegantem in alienatione bonorum eccleſiæ eſt probanda. conſil. 185. nu. 24. fol. 245

Neceſſitas tantum præciſa admittit in alienationem bonorum eccleſiæ. ibi. nu. 26

Negans reſpondere non facit ſimpliciter indicium contra ſe. conſ 166. nu. 24. fol. 179

Negatio abſoluta inducitur pro hac verba, non credit, in reſponſione ad poſitiones. conſ. 194. nu. 5. fol. 273

Negatiua probatur per affirmatiuam contrariam. conſi. 135. nu. 64 fol. 63

Negatiua non ſolutionis factæ per hæredem quomodo probetur per allegantes. conſi. 167. nu. 11. 12. fo. 181

Negatiua, quem non commiſiſſe homicidium, probatur per teſtes dicentes, vidimus tales tantum, & non illum, quem vidiſſemus, ſi ibi fuiſſet. conſi. 216. nu. 66. nu. 356

Negatiua probare intendens, omnia acta producere tenetur, nec ſufficit illa allegare. conſ. 145. nu. 17. fo. 1[illegible]0

Negligens nemo præſumitur in his, quæ ſibi agenda incumbunt. conſi. 143. nu. 49. fol. 95

Negligentia prælati circa res ſuas punitur. conſil. 181. num. 41. folio 231

Neligentia Daciarij, qui pro tempore eſt, in exigendis dacijs, nouis conductoribus præiudicium afferre non debet. conſilio. 190. nu. 48. fol. 262

Negligentia magna dicitur dolus. conſil. 197. nu. 4. fo. 282

Negotium ſufficit a principio vtiliter geſtum, licet poſtea non ſit ſecuta vtilitas. conſil. 151. nu. 117. quod intellige tamen procedere vt ibi. fol. 127

Nemo ſibi ius dicere poteſt. conſi. 139. nu. 12. fol. 81

Nemo ſine mandato in iudicio comparere poteſt. ibid. nume. 26. quod limitatur nu. ſeq.

Nemo tenetur de delicto aliena, citra ſui culpam occurſo. ibid. numero 51

Nemo damnari debet: cum nec verba, nec mens legis delicto ſuo conueniant. conſil. 141. nu. 18. fol. 88

Nemo in ſtatu alicuius Principis maiori exemptione, ſiue priuilegio vti valet, etiam quòd ſit eccleſia. conſil. 161. numero. 16. fol. 161

Nepos legitimatus ſine aui conſenſu patri ſuccedit, & legitimatio ſubſiſtit conſ. 129. nu. 68. fol. 35

Nepos eſt in poteſtate aui non patris. conſil. 133. nu. 58. fol. 56

Nepos cum patruo, vel matertera in fideicommiſſo concurrunt, ex diſpoſitione hominis, maximè vbi teſtator ſubſtitutos in ** ſtirpes vocat, ex ** communiori. conſi. 170. nu. 27. fol. 189

Nepos cum patruo admittitur ad ſucceſſionem ſolam, vbi agitur de immediata ſucceſſione aui vel patrui, non autem de mediata tantùm, ex communi. ibi. num. 30

Nepos cum patruo ſuccedit licet gradu impar, ac locum patris intrat, quando tempore mortis teſtanti præmortuus erat pater vel auus, ex cuius perſona venire intendit. ibi. nu. 51

Nepos ſub filij voce non comprehenditur. conſ. 202. nu. 5. intellige vt nu. 48. fol. 317

Nepotes cum patruo ad ſucceſſionem admittuntur, vbi ſucceditur titulo hæreditario, vel ad ſimilitudinem. conſi. 170. nume. 47. fol. 191

Nepotes

Digitized by Google

Nepotes non continentur ſub nomine filiorum in ſubſtitutione
** paſſiua,ex * communi,quod extenditur ad actiuam,ex * communi.conſ.202.nu.8,fol.317
Nepotes veniunt nomine filiorum in materia fauorabili.ibid. numero 48
Neptis ex filio admittitur ad emphyteuſim acceptam pro ſe & ſuis ex linea maſculina,ex * communi.conſi.131.nu.9. intellige vt nu.88.& ſeq.fol.40
Neptis ex filio proprie agnata,non cognata dicitur.conſ.157.nu.43.fol.145
Neptis ex filio excludit extraneum ſubſtitutum decedenti ſine liberis. ibi.nu.48
Neptis in conditione poſita excluditur,ſi filia excludatur, & da
** tatur tantum ex ** magis communi.conſil.180. nume.35.folio 224
Nicolaus Quintus admiſit cenſus ſuper bonis in genere & ad rationem decem pro centum. conſ.214.nu.10 fol.347
Nigrum in dubio a rub.interpretationem ſumit.conſil. 212. nume.9.fol.341
Nobiles Gonzagiachi & alij exempti pro molitura ſoluunt duas menſuras. conſ.161.nu.15.f.161
Nobiliſſimo viro & vnico creditur.conſ.216.num.128.fo.361
Nomen precij non includit contractum emptionis tantum in caſibus,vbi tractatur de pœna euitanda:cum per donationem & permutationem contractus celebrentur, etiam quòd verba emptionem ſonarent. conſ.140.nu.80.fol.112
Nomina, qualitateſq; rerum ex tempore mutantur. conſi. 157. nu.70.fol.146
Nominare ſocium ſpecialiter in interrogatione,& ſuggerere,& imo prohibitum. conſ.201.nu.56 fol.306
Nominatus contractus non reſcinditur.conſil.191.numero. 17. fol.265
Nominati a teſtatore cenſentur ab eo valde dilecti, ſi nati erant tempore teſtamenti. conſ.170.nu.21 f.189
Notarius plenè præſumitur inſtructus de veritate & continentia verborum ſcripturæ,de qua rogatus extitit.conſilio. 150. nu.86.fol.117
Notarius ſupplet,quod in breuiatura minus ſcripſit ex eo, quod plus in protocollo adijcit. ibid.num.87
Notarius in ſtipulatione conuocationis vniuerſitatis dicere ſaltem debet,homines &c.repræſentantes vniuerſitatem &c. conſil. 159.nu.14 fol.149
Notarius præſumitur rogatus de omnibus clauſulis conſuetis.conſi.184.nu.24.fol.239
Notarij aſſertio in inſtrumento appoſita in tertij præiudicium
* non probat,ex * communi ſententia,quod fallit ex alia communi.conſil.150.nu.81.82.83.fol.117
Notarij atteſtatio fidem facit. conſ.160.nu.49.fol.156
Notario magis quàm cæteris creditur.conſ.166.nu.23. fo. 179
Notariorum ignorantia deſtruit totum mundum. conſilio. 149. nu.39.fol.111
Notorium ſuper facti euidentia allegatur.conſi.186. nume. 10. fol.247
Notorium non ſubiacet regulis iuris, vel ſtatutorum. conſ.225. nu.131.fol.388
Notoria & iniquitas manifeſta nunquàm lege tollitur.ibi.numero 171
Notitia veriſimiliter præſumitur:cum tractatur de magno negocio.conſ.143.nu.18.& qualiter nu.76.fol.93
Nouas imponunt gabellas deſcendentes ab his,qui dictam facultatem a Cæſare tenent. conſil.138.nu.1.fo.75
Nullitas contractus quomodo in praxi deducatur. conſ.133.nu. 17.fol.54
Nullitas contractus & reſciſſio,quatenus ſubſiſtat, in libello cumulantur. conſi.158.nu.10.fol.147
Nullitas ex defectu iuris naturalis ſemper opponitur.conſil.225. nu.173.fol.392
Nullus pro depoſito tenetur,puniturve,niſi ſit depoſitarius, & iam culpa,vel dolus interuenerit.conſilia.139.numero.57.folio 82
Nulla eſt ipſo iure ſententia contra ſtatutum lata, & cõtra Principis conſtitutionem. conſi.220.nu.11.12.fol.368
* Nulla exiſtente citatione,omnia inde ſecuta ſunt nulla,ex * communi.conſ.225.nu.71.fol.385
Nullæ ſunt ipſo iure repræſaliæ,minus rectè conceſſæ.conſil.138. nu.22.fol.76
Nullum dominium,poſſeſſio,vel aliquid in contrahentem ex contractu nullo transfertur. conſil.140.nu.18.f.85
Numerus ſingularis non poteſt verificari in plurali. conſil. 128. nu.15.fol.24
Numerus teſtium inhabilium quandoq; in criminalibus ad torturam ſufficeret,ſed nunquàm ad condemnandum.conſ.135. nu. 38.fol.62
Numerus bubulcarum excedens demonſtratum inſtrumento, etiam in 150.perticis,non vitiat contractum.conſ.168.num. 7.fol.185
Numerus menſuræ attenditur,& precium augetur, vel minuitur:cum quantitas eſt in donatione tantum non autem in alienatione oneroſa.ibid.nu.15.quod tamen declaratur nu.ſeq.
Numerus demonſtratus nihil proficit,ſed cedit damno & commodo acquirentis,quando contractus eſt confectus per verba corpus reſpicientia & menſuram. ibi.nu.18
Nuncio referenti relationem iam factam non creditur.conſ. 198 nu.26.fol.286
Nuncio falſa referenti non creditur, imo ipſe venit puniendus. ibid.nu.28
* Nuptiæ ſecundæ maſculo indici poſſunt,ex * communi.conſ.151. nu.62.fol.124
* Nuptiæ vſq; ad certum tempus inhiberi conditione poſſunt,ex * communi,quod dictum declaratur,quo procedat.ibid.num.74

O

OBLATIO ſine depoſito quando ſubſiſtat.conſi.191. numero.19.fol.263
Oblatio non ſufficit ad acquirendum actionem ei, qui tenetur implere,ſed conſignatio requiritur.conſ.194.nu.8.fol.273
Oblatio pecuniarum quomodo legitimè fiat.conſil. 196. nu. 27. 28.fol.281
Oblatio realis vice ſolutionis fungitur. conſilio. 207. numero. 2. fol.331
Obligatio dicitur ex contractu:cum ſententia in tranſactione deſcribatur. conſ.176.num.1.fol.209
Obligatio dandi promiſſa coram arbitro operatur:vt pœna ſtipulatio in totum ex vnius inobſeruantia committatur.ibid.numero 51
* Obligationi facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, ex * communi. conſ.204.nu.24.fol.327
Obligatur nemo citra eius aſſenſum.conſ.163.nu.22.fol.168
Obligatus adhibere debet omnem diligentiam,antequàm in mora conſtituatur,ſi vult ſe defendere,cum hoc, quòd omnem diligentiam adhibuerit. conſ.139.nu.6.fol.80
Obligatus pro delicto alieno non punitur, ſi in contumaciam ille
* tantum damnetur,ex * communi.conſilio.225.numero. 190. folio 394
Oblinio quando inducatur ex curſu decenni.conſil.174.nu. 22.folio 205
Oblinio in facto de recenti non præſumitur,in contractu proprio. ibi.nu.23
Obſeruantia priuilegiorum, etiam non longi temporis eſt fida interpres. conſi.162.nu.31.fo.165
Obſtinatus dicitur,qui peccata confeſſa iam non vult recognoſcere.conſ.213.nu.21.fol.345
Occidens bannitum iam abſolutum, vel liberatum, ſi id ignoret, pœnam non patitur. conſil.134.nu.19.fol.58
Occidens captum in manibus familiæ, iuſtitiæ impedimentum præſtat.conſi.216.nu.2.ſed declara vt infra fol.352
Occidens reum dum ducitur ad furcas,de homicidio tenetur. ibi. nu.7.10
Occiſor banniti capti crimen læſæ committit,ſed contra.ibi. nu.4

** *Occupans rem hæreditatis iacentis pœnam l. fin. C. vnde vi, non incurrit, ex ** communiori. conſ. 198. nu. 18 fol. 286*

Odium priuatum in dubio præſumitur magis quàm publicum in Principem. conſi. 216. nu. 21. fol. 353

Odium non eſt indicium ad inquirendum. ibi. nu. 68

Odioſo, etiam ſuſcipienti Euchariſtiam ſanctam, non creditur. conſi. 165. nu. 42. fol. 176

Offenſa quæ propriè dici poſſit. conſi. 141. nu. 52. fol. 90

Offenſio officialium Principis: vt crimen læſæ Maieſtatis ſapiat, odio & iniuria Principis, non dicti officialis fieri debet, prout in dubio præſumitur. conſ. 147. nu. 15. fol. 104

Offenſo non creditur. conſ. 134. nu. 28. fol. 59

Offerens creditum inſtrumentum illius exhibere debet. conſ. 194. nu. 7. fol. 273

Officialis non prouidens ijs, ad quæ tenetur, ex proprio obligatur, & parti ad intereſſe tenetur, conſil. 193. nu. 11. fol. 269

Officialis non tenetur pro leuiſſima culpa. ibid. nu. 55

Officiali habenti ſigillum Principis, vel cum eſt in loco Principis aſſerenti aliquid, creditur. ibid. nu. 36

Officiales, qui tenentur crimina denunciare, quòd ipſis eſt incognitum, non tenetur dicere. conſi. 154. nu. 16. fol. 137

Officiales nonnulli in Curia tenent facultatem teſtandi ex natura officij. conſi. 178. nu. 9. fol. 215

Officialium dominorum, vel communitatis licentia ſufficit in præſcribenda libertate a collectis. conſil. 186. nu. 15. f. 247

Officium Iudicis competit pro conſeruanda poſſeſſione ciuiliter acquiſita ad impediendum, nequis aliam corporalem capiat. conſ. 198. nu. 5. fol. 286

Omiſſio eorum, quæ ad officium ſpectant, latam culpam, vel dolum inducit. conſ. 193. nu. 9. fol. 268

Omittere, ad quod tenetur quis, in dolo iudicatur. conſil. 167. nu. 27. fol. 182

Omnis, & omne, vniuerſale eſt, & nullam cauſam excludit. conſi. 189. nu. 79. fol. 258

Onus rei non perſonæ cenſetur impoſitum, quando quid prohibetur alienari a teſtatore ad hoc, vt perpetuò remaneat deſcendentibus, nec de dictis deſcendentibus exeat. conſ. 173. nu. 56. fol. 201

Oneris alicuius impoſitio reſpiciens neceſſitatem, vtilitatemque communem operatur: vt omnes conferant, non obſtante, cuiuſq; dignitatis prorogatina. conſil. 161. nu. 43. f. 163

* *Onera per Principes impoſita etiam in foro conſcientiæ debentur ex * communi. conſ. 138. nu. 6. fol. 76*

Onera per as & libram ſubditis tantùm imponuntur. conſi. 159. nu. 16. fol. 149

Onera inter poſſidentes terras peræquari debent. conſil. 186. nu. 29. fol. 248

* *Onera impediunt acquiri abſenti ex pacto donationi adiecto, ex communi.* conſi. 205. nu. 15. fo. 329*

* *Operæ non exhibentur ab alimentando ex lege vel hominis diſpoſitione, ex * communi. conſi. 210. nu. 11. fol. 340*

Operas ruſticanas, ſeu perſonales ſcimus ſine alteris doctrina. conſ. 204. nu. 1. fol. 326

* *Operas ſuas quis perpetuò locat, licet per ſubſtitutum ſeruiat, vel ſoluendo intereſſe, ex * communi. ibid. nu. 22*

Operarijs impeditis caſu fortuito non debetur integra diei merces, niſi pro rata. ibi. nu. 12

Opinio Rom. conſil. 229. aliàs 218. communiter reprobatur. conſi. 189. nu. 45. fol. 257

Opinio communior per ſimplicem doctrinam deſtrui non debet. conſ. 198. nu. 13. fol. 287

Opinioni doctoris non habentis contradictorem creditur. conſilio. 152. nu. 81. fol. 134

Oppignorationes denegantur, ſi ad ſuperiorem loci denegatæ iuſtitiæ recurſus haberi poteſt. conſi. 138. nu. 20. fol. 76

Oratorium priuatum Hebræorum non eſt prohibitum de iure. conſil. 152. nu. 80. fol. 133

Ordo in rebus ſeruandus. conſ. 186. nu. 35. fol. 249

Ordo & ſolennitas differunt. conſ. 201. nu. 95. fol. 310

Ordo iuris in cauſis Principis ſeruatur. conſi. 203. n. 29. fol. 325

Ordines diu ſeruari, ſunt obſeruandi. conſi. 222. nu. 7. fol. 373

Originale, vel exemplum ab originali extractum ſufficit, in remedio l. fin. C. de edi. diu. Adr. conſil. 129. nu. 102. fol. 35

Originarius non ſortitur forum originarium, niſi ibi inueniatur. conſ. 189. nu. 57. fol. 257

Origo prima feudorum attenditur. conſ. 131. nu. 84. fol. 45

P

PActum ad hæredes tranſit: cum ſumus in ſtipulatione facti affirmatiui. conſi. 131. nu. 18. fol. 41

Pactum reale in omnes hæredes tranſit, & ſucceſſores ſingulares. ibi. nu. 20

Pactum, quòd mater in feudo ſuccedat, ad filiam non extenditur. ibid. nu. 55

Pactum ſub conditione euaneſcit, deficiente illa. ibid. nu. 64

* *Pactum de futura ſucceſſione reprobatum qualiter cognoſcatur ex * communi ſententia. conſil. 136. nu. 4. 7. fo. 65*

Pactum, quòd vnus alteri ſuccedat præmorienti, regulariter a iure probatur. ibi. nu. 13. fallit tamen in nonnullis caſibus, de quibus nu. 25

* *Pactum contra bonos mores non valet, ibid. nu. 14. licet iuramento firmetur, ex * communi. nu. 21. & ſeq.*

** *Pactum de quota hæreditatis, licet iuramento firmatum, non valet, ex ** communiori. ibi. nu. 23*

** *Pactum de ſuccedendo, licet ſolennia teſtamenti habeat, nullo modo valet. ibid. nu. 24. fallit, vbi conſuetudo aliter haberetur, ac in militibus: vt nu. ſeq. ex ** magis communi. & numero. 29. & rurſus in principibus. num. 27*

** *Pactum de futura ſucceſſione inter militer valet, ſed limitatur, ex ** magis communi ſententia, in militibus actu militantibus. ibi. nu. 29*

Pactum de ſucceſſione in aliqua parte certa collatum poſt mortem valet, de communi. ibi. nu. 30

* *Pactum de ſuccedendo in bonis particularibus per viam donationis & contractus valet, ſecundum receptam * ſententiam, dummodo non auferat liberam teſtandi facultatem. Ampliatum etiam in contractu, qui omnia comprehenderet, dum tamen contrahens putet aliquid ſupereſſe, vnde teſtari queat, ex * communi. ibid. nu. 31. 32*

Pactum dubium de futura ſucceſſione interpretatur: vt valeat. ibid. nu. 33

Pactum de rebus alicuius, quamuis certis, ſine domini conſenſu non valet. ibi. nu. 34

* *Pactum inter filios factum de bonis paternis non valet, ex * mente omnium. ibid. nu. 35*

** *Pactum, quod certa res hæreditatis ad aliquem, per viam ſucceſſionis perueniat, valet, ex ** magis recepta. ibid. nu. 36*

Pactum ſuper certis rebus quamuis immobilibus & feudalibus factum, valet. ibid. num 39

Pactum ſuper parte bonorum alicuius efficax eſt, licet ſucceſſionem reſpiciat, ſecundùm omnes. ibid. nu. 40

* *Pactum continens certa bona vel quantitatem quibuſcunque verbis conceptum valet, ex * recepta. ibid. nu. 42*

Pactum de ſucceſſione in certa re nec tacitè, nec expreſsè reuocari poteſt. ibid. nu. 52

Pactum contra bonos mores non obligat. ibid. nu. 82

Pactum tollens facultatem teſtandi non inducit peccatum. ibi. numero 85

Pactum de alicuius hæreditate eo abſente fieri non poteſt. ibid. numero 103

Pactum de certa re vt non valeat, neceſſe eſt; vt integram hæreditatem abſorbeat, vel ſucceſſionem reſpiciat. ibi. nu. 134

Pactum de ſucceſſione initum cum aſſenſu illius, de cuius hæreditate agitur, valet, dummodo ipſe in eo vſque ad mortem perſeueret. ibi. nu. 140. & quare ſubſiſtat. nu. 144

Pactum initum cum eo, de cuius hæreditate agitur, non valet, ex recepta ſententia. ibi. nu. 143

Pactum initum de conſenſu tertij domini quare teneat. ibidem numero 144

*Pactum de retrouendendo, modicitas precij, ac perſona vendens fœnerari ſolita conſtituunt contractum fœneratitium, conce- ** piunq; in fraudem vſurarum, ex ** receptiori ſententia, quorum vno deficiente ceſſat vſurarum ſuſpicio. conſ. 144. nu. 10 11. fol. 98*

*Pactum retrouendendi cum modicitate precij, propè dimidiam totius iuſti precij, cum alio pacto, quòd poſt certum tempus redimatur, ſufficit ad ſimulationem contractus monſtrandi, ex com- ** niori. ** conſi. 153. nu. 37. fol. 136*

Pactum in inſtrumento venditionis poſitum, quod retro emens reficiat expenſas, dacia & cætera per primum emptorem ſoluta, facit, quòd contractus ſit ſimulatus. ibi. nu. 41

Pactum de non alienando quandoq; habet onus reſtitutionis annexum. conſi. 160. nu. 22. fol. 153

Pactum gratuitum Principis reuocatur, ſuadente maxime cauſa. ibi. nu. 87

Pactum ſimplex, de ingrediendo tenutam bonorum actionem ſolummodo ex vendito tribuit: cum ſupponat dominium in emptorem translatum. conſi. 163. nu. 7. fol. 168

Pactum ſimplex nullum ius perſonale, nec reale tribuit, ſed tantum debitoris eſt obligatorium. ibid. nu. 9

Pactum diuerſum a ſtatuto fieri ſuper lucro dotis dando per ſtatutum prohiberi poteſt. conſi. 179. nu. 22. fol. 220

* *Pactum, quo libera teſtandi facultas aufertur, reijcitur, ex * communi. conſi. 180. nu. 37. fol. 224*

Pactum, quòd non probetur ſolutio, niſi per inſtrumentum, vel ſcripturam manus propria ſubſiſtit. conſilio. 182. numero 16. folio. 233

Pactum executioni appoſitum non alterat diem ſolutionis, quin mora contrahatur. conſi. 184. nu. 52. fol. 241

Pactum accidentale contractus ſi non obſeruetur, contractus reſciſſio non inducitur, niſi dicatur. conſi. 191. nu. 7. f. 263

Pactum adiectum venditioni cenſetur contractus nominatus: vt vendo, vt facias. ibi. nu. 8

Pactum tunc dat contractui cauſam: cum probatur, quod præſtandum eſt ab emptore, vltra precium maioris ponderis eſſe quàm valor. ibi. nu. 15

Pactum contractui dat cauſam finalem, ſi accidentalia non naturalia reſpiciat, & tunc ob inobſeruantiam partis contractus * *reſcinditur, ex * communi. conſi. 194. nu. 25. fol. 274*

Pactum de non alienando impedit monaſterium acquirere. conſi. 199. nu. 28. fol. 291

* *Pactum, quod coniux habitet in certo loco, tenet, ex * communi, niſi iuſta cauſa ſubdit. conſi. 207. nu. 13. fol. 331*

*Pactum geminatum efficax & validum conſtituitur, ex * communi. conſ. 225. nu. 65. fol. 384*

Pactum iuratum, quòd vaſallus non cadat ob feloniam, ſubſiſtit. ibid. nu. 189

Pacto priuatorum, quòd vno præmoriente ſine liberis, pars ſua hæ- * *reditatis ad ſuperſtitem deueniat, valet, ex * communi. conſil. 136. nu. 37. fol. 66*

Pacto fit de rebus certis, prout inter viuos diſponi poteſt. ibid. numero 120

Pacto ſimplici non ſubuertuntur conſiderata per legem in materia teſtandi. ibid. nume. 132. intellige quando illud pactum non comprehendit totam hæreditatem. num. 133

Pacto veſtito cohærentia contractus, duæ actiones competunt. conſi. 204. nu. 8. fol. 326

Pacto incontinenti fauore alterius donationi poſito vtilis acquiritur, ſi donatarius poſſideat. conſ. 205. nu. 10. fol. 328

Pacto iurato tantùm derogatur deuolutioni occurrendæ ex ingratitudine vaſalli. conſil. 225. nu. 107. 189. fol. 387

Pacta in inueſtituris appoſita primò ſunt attendendo, nulla ratione habita conſuetudinis. conſi. 127. nu. 57. fol. 16

Pacta quæcunque feudi ſeruantur, etiam inſolita, & ſunt de natura feudi. conſil. 131. nu. 11. fol. 40

Pacta contro bonos mores non ſubſiſtunt. conſil. 136. nu. 68. 87. folio 67

Pacta, quæ auferunt, vel reſtringunt liberam teſtandi facultatem non valent. ibi. nu. 74. & ratio habetur nu. ſeq.

Pacta contra bonos mores de iure canonico dicuntur illa, per quæ * *inducimur ad peccandum, ex * recepta ſententia. ibidem. numero 84*

Pacta contractus, precium rei. conſ. 165. nu. 28. f. 175

Pacta contractum reſpicientia dicuntur partes contractus. conſi. 172. nu. 22. fol. 196

Pacta cenſentur partes precij, & ſui natura precium minuunt. ibi. nu. 43

Pacta inſolita contractum fœneratitium arguunt. conſi. 175. num. 5. fol. 206

Pacta incollectarum & impoſitione onerum ſeruanda. conſi. 186 nu. 25. fol. 210

Pacta, conuentionesq; vt leges, quibus publicani vectigalia conducunt, ſunt obſeruandæ. conſi. 190. nu. 43. fol. 261

Pacta ſeruanda. conſi. 194. nu. 43. fol. 276

Pacta ſunt pars contractus, licet pacta precio diſtincto fiant. conſ. 205. nu. 10. fol. 326

Pacta inueſtiturarum trahunt feudum extra naturales limites & cancellos. conſ. 225. nu. 57. fol. 384

Pacta ſunt per Principes ſeruanda, & imo & verbum tantùm. ibid. nu. 64

Pactata cum Germanis tempore Nicolai Quinti ſtatuta. conſil. 126. nu. 87. fol. 9

Palam facta dolum non habent. conſ. 152. nu. 28. fol. 130

Papa omnium beneficiorum ſuppremus dominus quandoq; ea ſolus diſpenſat, uel priuilegium ſuper his alijs concedit. conſilio. 126. nu. 38. fol. 6

Papa concedit licentiam teſtandi de bonis quæſitis ex redditibus * *eccleſiæ, etiam ſine cauſa, ex * communi. conſi. 178. numero. 2. fol. 215*

Papa non diſſoluit matrimonium perfectum & conſumatum co- * *pula carnali, ex * communi, ante tamen copulam poteſt, &* ** *de poteſtate ordinaria ex cauſa, ſecundùm ** communiorem, etſi* * *ſecundùm aliquos ex * vna communi, nec tunc poſſit. conſ. 207 nu. 18. fol. 331*

Papa omnium Iudex competens dicitur. conſil. 225. num. 198. folio 394

Papa non ſubditus ratione perſonæ, vel cauſa, ipſius legibus obedire minimè tenetur. conſi. 200. nu. 21. fol. 257

Pares tantùm Curiæ electi a Domino & vaſallo cognoſcunt de feudi priuatione, & violentia Domini in vaſallum. conſi. 225. nu. 34. fol. 383

Pares Curiæ hodie in crimine læſæ Maieſtatis iudicant, etſi aliàs illorum iudicium ſit abrogatum. ibid. nu. 38

Paria ſunt, quid non facere, vel facere inutiliter. conſil. 143. nu. 23. fol. 93

Paria ſunt, aliquod facere per alium, ac ſi ipſe ex ſe faceret. ibid. nu. 51

Paria ſunt, aliquid ad beneplacitum concedere, & in perpetuum. conſil. 177. nu. 33. fol. 214

Paria ſunt, forum ſortiri & ſtatutis ligari. conſil. 189. nu. 7. folio 256

Pars mandaſſe dicitur: cum Iudex in ſententia mandauit, & id ratificaſſe dicitur pars: cum ſententiæ acquieuit. conſilio. 139. nu. 29. fol. 81

Pars vna aliam declarat. ibid. nu. 55

Pars opponere debet, ne poſſeſſorium cumuletur cum petitorio, etſi Iudex procedat, appellare debet. conſi. 140. nu. 36. fo. 86

Pars appellata confitens appellationem interpoſitam efficit: vt cauſam non dicatur deſerta. conſi. 145. nu. 4. fol. 99

Pars a probatione per concluſionem in cauſa excluſa non poteſt amplius probare, etiam qui alter pars ad probandum admittetur. ibi. nu. 26

Pars in toto includitur, & alteri renunciari poteſt. conſilio. 163. nu. 20. fol. 168

Pars vna & vnum corpus tantùm cenſetur, cum exprimitur, vna parte & c. licet plures perſonæ nominentur, vel collectiuè ponantur. conſi. 176. nu. 4. fol. 209

Pars non opponendo in iudicio ſibi præiudicat. conſil. 182. nu. 33. fol. 234

Pars non poteſt ſe fundare in actis non productis.conſ.194.n.44. fol.276
Pars prædij incerta ratione loci & quota poſſideri minimè poteſt conſi.198.nu.32.fol.287
Partis monitio requiritur ad moram conſtituendam,nec dies ſufficis in facto liberationis momentaneo.conſilio.139.nume.70. folio 83
Partis proteſtatio non fit in indiuiduis,niſi omnibus conſentienti-
* bus,ex * communi. conſ.176.nu.33.fol.210
Parti & eccleſiæ ius pœna acquiritur, ſtatim quòd laudi reductio petitur. ibi.nu.59
Partibus non licet recedere a contractu, nec pendente conditione eum reuocare. conſi.173.nu.85.fol.202
Participium ſui natura relatiuum,ac repetitiuum omnium quali-
* tatum,ex * communi. conſi.159.nu.23.fol.150
Particula approbata per aduerſarium operatur: vt in cæteris li-
* bro mercatoris credatur,ex * communi,conſil.224.numero.8. folio 377
Paſculationem in ſuo cuicunque prohibere licet.conſi.151.num. 132.fol.127
Pater cenſetur habere maiorem charitatem erga filios natos,quã ad nepotes naſcituros,nec adhuc in ſpe conceptos.conſ.128. nu.19.fol.24
Pater non poteſt eſſe legitimus adminiſtrator filij in bonis aduen
* titijs,niſi ex teſtamento ſibi quæratur vſusfructus, ex * magis communi. conſ.133.nu.30.fol.55
Pater quamuis in bonis aduentitijs filij non ſit conſtitutus vſufructuarius:attamen quando non eſt ſuſpectus, à teſtatore vel lege erit in ipſis datiuus non legitimus adminiſtrator, & ſic omnia adminiſtrabit, licet ex lege vel pacto nullus ei vſusfructus quæratur. ibi.nu.31
Pater datus tutor de adminiſtratis tenetur ſubire onera reddendi rationem,cauere,& alia facere,ad inſtar cuiuslibet tutoris,uel
* curatoris.ex * communi. ibid.nu.32
Pater licet aliàs non ſit legitimus adminiſtrator filij emancipati, habet tamen legitimam adminiſtrationem pro adeunda hæreditate. ibid.nu.33
Pater dicitur legitimus tutor filij licet a Iudice decernatur,et ibidem ratio aſſignatur, ob quam multa remittuntur patri, quando eſt legitimus adminiſtrator. ibid.nu.34
Pater in bonis, in quibus vſusfructus ſolùm non autem proprie-
** tas filio relinquitur,habet tantum commoditatem, ex ** crebriori ſententia,pro qua commoditate tenetur cauere de viendo arbitrio boni viri, & de reſtituendo fructus omnes perceptos diuiſa commoditate, licet in alijs bonis ſecus. ibidem. numero 37
Pater eſt legitimus adminiſtrator filij in bonis, in quibus etiam non habet vſumfructum, vſque quo filius eſt perfectæ ætatis. ibi.nu.51
Pater ex legis præſumptione adeo intento amore filios proſequitur:vt nemo alius adminiſtrator eum antecedat,ibidem numero 53
Pater ab amorem,quo filios proſequitur,& pater & filius dicitur. ibid.nu.55
Pater ſi priuatur vſufructu, aufertur eidem adminiſtratio bonorum ex præſumpta ſuſpicione. ibi.nu.56
Pater,cui vſusfructus in bonis filij acquiritur,poteſt agere & procuratorem conſtituere,citra conſenſum filij cuiuſcunque ſit æta-
* tis,ex * communi. ibid.nu.61
Pater duodecim librorum de iure communi eſt exemptus a muneribus perſonalibus & patrimonialibus, etiam ſi non ſit decu-
** rio,ex ** communiori. conſ.161.nu.3.fol.161
Pater, qui tenetur ſoluere filij condemnationem pro rata legiti-
* ma,non grauatur,ſi filius ex contumacia damnetur, ex * communi.conſi.169.nu.1.fol.186
Pater ſemper tenetur ſoluere vigore ſtatuti condemnationẽ filij, ſi ſtatutũ reſpiciat condemnationẽ,pœnaq; ſolutionẽ,etiam ꝙ filius abſens & contumax damnetur,ex * communi.ibid. nu.3
Pater vltra legitimam poteſt omnia bona in extraneos diſpenſare.conſi.180.nu.25.fol.223
Pater eſt in primo gradu,ſicut frater, ſecundum ius canonicum. conſil.208.nu.1.fol.333
Pater tenetur dotare filiam,quæ poſt vigeſimum annum turpem vitam ducat. conſi.215.nu.10.f.350
Pater filij non excludit ſubſtitutum filio,niſi filius patris contemplatione inſtituatur. conſ.221.nu.25.fol.371
Pater non tenetur tantum vni filij relinquere, quantum alteri pro dote,nec vna agit pro ſe æquanda cum altera. conſ.223.n. 22.fol.376
Pater cum tenetur pro filio,non damnatur,niſi de delicto filij vere conſtet,non autem per contumaciam,ex * communi.conſil. 225.nu.191.fol.394
* Patris conſenſus in iudicio filii & poſt interuenire poteſt,ex * communi.conſ.152.nu.73.fol.133
Patris iuſſus præſumitur interueniſſe,ſi id fateatur. ibid.nume.76
Patris delictum reſpiciens Domini perſonam nocet filijs in feudo,
** ſiue ſit nouum,ſiue antiquum,ex ** communiori.conſ.225.nu. 186.ſecus ſecundum aliquos. nu.188.f.393
Patri nec vſusfructus,nec adminiſtratio prohibentur pro legitima debita filia inſtituto. conſ.133.nu.35.fol.55
Patri ius conſeruatur in alienatione bonorum, quæ fieret per minores ex cauſa vltimarum voluntatum, licet in illis vſusfructus patri non debeatur. ibid.num.38
Patri a lege primo loco defertur cura filiorum. ibi.n.49
Patri viſum competens,alij incompetens videri non debet.conſil. 222.nu.11.fol.373
Patre reſtituto,filij integrè ſuccedunt:ſecus ſi filij tantùm.conſil. 187.nu.25.fol.252
Patre & Domino adulterium filiæ procurantibus liberatur a patria poteſtate,nec eam exhæredem facere licet.conſi. 218.nu. 7.fol.365
Patriam qui oppugnat,non dicitur proditor.conſil.147.num.21. fol.104
Patroni præſentant ad beneficia & Epiſcopi inſtituunt.conſ.126 nu.47.fol.7
Patroni aſſenſus vel mentio, vbi illius præiudicium vertitur requiritur.conſ.178.nu.39.fol.217
Pauper non eſt integer teſtis,nec niſi cum tortura admittitur.cõſil.154.nu.5.fol.137
Pauper in criminali minus idoneus,niſi ſaltem quinquaginta in bonis teneat. conſi.216.nu.92.fol.358
Peccandi via perfidis non eſt aprienda. conſil. 200.numero. 42. folio 297
Peccans in vno indiuiduorum omnium reus efficitur. ibid. nu.95. folio 98
Peccatum cum a lege non exprimitur,nec a nobis exprimi debet ibid.nu.38
Peccatum mortale non incurrunt tranſgredientes leges humanas & diuinas,id tamen cum temperamento, vſo intelligitur. ibid.nu.53.fol.54
Peccato mortali non aſtringuntur non obſeruantes literas Pontificias,niſi ſint ſubditi Pontifici,& diſponant pro bono ſpirituali.ibid.nu.85
Pecunia prius offerenda eſt,quam præſtetur fideiuſſio pro cautione dicta pecunia. conſ.191.nu.4.fol.263
Pecunia deperdita,vel per errorem a Domino non ablata, non efficitur theſaurus. conſi.209.nu.13.fol.335
Pecunia donec ſtat abſcondita in nullius bonis dicitur. ibi. nu. 22
Pecunia data in cuſtodiam numerata,non tanquàm ſpecies,tranſit in dominium accipientis. ibi.nu.26
Pecuniæ vſu conteruntur. ibid.nu.20
Pecuniæ falſę pœna vt quis puniatur loci ſtatuto, requiritur Domini iuriſdictionis impreſſionem,conſilio.166.numero. 17.folio 179
Penſio fructibus correſpondens & nominatio locationis a partibus facit,quòd contractus naturam ſuam locationis retineat. conſ.143.nu.46.fol.95
Penſio affictus magis precio tradito commenſuratur, quàm æſtimationi ſeu valori rei venditæ. conſ.153.nu.21.fo.138
Penſio,cuius dies ſolutionis aduenit,cõprehenditur in teſtamento

clerici, ſi licentiam teſtandi n Pontifice tenet. conſi. 178. nu. 8. fol. 215
Penſio, annus dies ſolutionis tempore mortis non aduenit, tranſit in hęredes clerisi cum occaſione fructuum perceptorum ante mortem clerici debeantur. ibid. nu. 17
Penſio eſt quid temporale, & capacem laicum ſeptem annorum reddit, niſi detur in titulum beneficij, vel eſſentualia beneficij habeat. ibid. nu. 28
Penſio uper beneficio iuriſpatronatus laicorum conſtituitur, habita tamen mentione iuſpatronatus, quod fallit in Pontifice. ibid. nu. 38
Penſio integra anni Iuriſperitis ac Medicis debetur, ſi intra annum moriuntur, vel per eos non ſtet. conſ. 204. nu. 21. fol. 327
Penſiones qua de cauſa conceſſæ, & quo tempore inuentæ. conſil. 126. nu. 90. fol. 9
Penſiones & regreſſus extinguuntur partium conſenſu, citra pontificis auctoritatem. ib. nu. 91
Penſionarius quilibet largo modo dicitur beneficiatus. conſ. 178. nu. 33. fol. 217
Penſionarij vt decentius viuant, non cenſentur loco beneficiati. ibi. nu. 32
Penſionarij ad ratas ſoluunt annatas. conſ. 126. nu. 89. fol. 9
Percuſſione non dante cauſam morti quis non tenetur, vel ſi in mortuum ferè inferatur. conſi. 216. nu. 81. fol. 357
Peremptorium pro tribus non admittitur, vbi lex trinam moni-
* tionem requirit, ex * communi. conſ. 225. nu. 20. fol. 382
Periculum rei interitus ad dominum rei ſpectat non poſſeſſorem. conſi. 196. nu. 16. fol. 280
** Perito in arte, etiam vnico creditur, ex ** veriori. conſ. 152. nu. 47. fol. 131
Periti duo ſufficiunt in probando actum, ſi in loco reperiuntur, ex
* communi, etiam quòd deponant de credulitate. conſi. 184. nu. 2. fol. 238
Peritorum relationes in iudicio emiſſæ non retractantur, niſi de errore conſtet. ibid. nu. 9
Peritis in arte credendum eſt. conſi. 156. nu. 17. fol. 140
Periurium per tormenta non purgatur, ex veriori. conſ. 201. nu. 67. fol. 307
Periurus in dolo præſumitur. conſ. 213. nu. 16. fol. 344
Periuro non creditur ad inquirendum. conſ. 216. nu. 135. fol. 361
Permiſſa a lege faciens pœnam non incurrit. conſ. 141. nu. 4. f. 88
Permutatio vicem emptionis obtinet, cum in contractu adſit res & precium, vel alia res loco precij data, quę emptione conſtituit. conſ. 149. nu. 20. fol. 111
Permutatio, emptioq; valet pro præcio declarando per aliquem tertium nominatum peritum, vel iudicem, ac ſi a primo certũ eſſet ſtatutum precium. ibi. nu. 24. 25
Permutatio non venditio præſumitur, ne res in commiſſum cadat, ſi precium excedit. ibid. nu. 79
Permutatio vicem emptionis ſuſtinet. conſ. 223. nu. 51. conſ. 173. nu. 17. fol. 199
Perſeuerantia rei in confitendo idem, quod in torturn dixit, purgat delictum confeſſionis in torturn emiſſæ non præcedentibus indicijs. conſ. 201. nu. 19. fol. 302
Perſeuerantia & reiteratio ſuſpicionem errorum tollit. conſ. 213. nu. 23. fol. 345
Pernoctatio iuſta eſt thori ſeparationis cã. conſ. 218. n. 12. f. 365
Perſona prius citandi perquiri debet, antequam quis domi citetur
* ex * communi. conſ. 225. nu. 16. fol. 382
Perſonę nominatio quandoq; fit cauſa demonſtrationis, ſed hoc nõ procedit in priuilegijs, vel vbi pronomen eſt adiectum. conſil. 131. nu. 36. fol. 42
Perſonæ electæ induſtria actũ perſonalẽ conſtituit. ibi. n. 59. f. 95
Perſonæ fide dignæ creditur ſed cum iuramento. conſ. 166. nu. 29. fol. 179
Perſonarum qualitas fraudem tollit. conſ. 175. nu. 21. fol. 207
Perſonalis conceſſio in hæredes non tranſit, ex * communi. conſil. 131. nu. 34. 95. fol. 42
Perſonalis citatio requiritur in crimine graui. conſ. 225. num. 13. fol. 382
Perſonale priuilegium quando dicatur. conſi. 131. nu. 68. fol. 44
Pertinax hæreticus dicitur negans credidiſſe hæreſim, de qua con-
* uincitur, ex * communi. conſ. 213. nu. 13. fol. 344
Petens fideicommiſſum vti proximior defuncto, ſtante morte nominatorum in teſtõ, probare debet, quod ſit proximior, & de teſtantis ac defuncti agnatione. conſ. 157. n. 11. fo. 143
Petens fideicõmiſſum docere tenetur, ſe cõſtitutũ eſſe infra quar-
* tũ gradũ conſanguinitatis fideicõmittentis, ex * cõi. ibid. nu. 16
Petens tenutam bonorum allodialium, diſtinctè bona ipſa libera demonſtrare debet. conſi. 198. nu. 14. fol. 286
Petens plus debito cum dolo in expenſis ac pœnis legalibus damnatur. conſ. 217. nu. 20. fol. 364
Petitoriũ a poſſeſſorij ſubſtantia diſtinguitur. cõſ. 129. n. 5. fol. 26
Petitorium a poſſeſſorio ſeparatur iure communi inſpecto, ut ſecus ſtante reſcripto Principis. ibi. n. 30
Petitorium per viam reconuentionis oppoſitum & admiſſum a parte impedit ſeparationem, ex communi. ibi. nu. 35
Petitoriũ incidens in cauſa poſſeſſorij quãdo ſeparetur. ibid. n. 37
Petitorium vnitum & proſecutum cum poſſeſſorio cognoſcitur
* & deciditur, licet ſuper petitorio non eſſet lis conteſtata, ex * communi. conſ. 140. nu. 9. fol. 84
Petitorium intentatum, niſi reus poſt litem conteſtatam ſpoliet actorem, non poteſt ſuperſederi, & ſuper poſſeſſorio tantum agi. ibi. nu. 32
Petitorium cumulatum cum poſſeſſorio ex conſenſu partis, licet primò ſolum poſſeſſorium ſit deductum, expediri cum poſſeſſo-
* rio debet, ſecundum * omnes. ibi. nu. 33
Petitoria reſpicientia quandoq; admittuntur ad colorandum poſſeſſorium. conſ. 129. nu. 3. fol. 26
Pignus vbi perit abſque culpa vel dolo creditoris damno debitoris perit. conſ. 197. nu. 16. fol. 281
Pignora non tenetur creditor videre ſemper, & reponendo in loco conſueto excuſatur. ibi. nu. 20
Pignora reponens in locis conſuetis non tenetur de caſu fortuito. conſi. 196. nu. 11. fol. 280
Pium legatũ nõ implens in minimo totũ amittit. conſ. 167. nu. 22
Plena reſtitutio quæ dicatur. conſil. 187. nu. 2. 30. 31. fol. 250
Pluralis numerus non verificatur in vno. conſ. 176. nu. 9. fol. 209
Pluralitas rerum præſumitur, niſi identitas probetur. conſilio. 143. nu. 24. fol. 93
Pluralitas prædiorum eiuſdem perſonæ, ac in eodem loco non præſumitur. conſi. 150. nu. 38. 92. fol. 115
Pluralitas ſcriptorum non præſumitur. conſi. 182. nu. 15. fol. 233
Pluralitas ſummarum non præſumitur, ex * communi. ibi. nu. 27
Pluralitas actuum non præſumitur, niſi probetur. ibi. nu. 29
Pluralitas in actibus multiplicabilis, & ſummis diuerſis præſumitur. conſ. 209. nu. 19. fol. 336
* Pœna adiecta reuocationi rei legatæ ſubſiſtit ſecundum * omnes. conſ. 136. nu. 102. fol. 68
Pœna legis, vel ſtatuti in perſonam & non in rem loquentis non procedit, niſi vbi adeſt dolus malus, nec lata culpa ſufficit. conſ. 141. nu. 9. fol. 88
Pœna triremium ad tempus corporalis dicitur, ſed ſi in perpetuũ capitalis efficitur. ibid. nu. 10
* Pœna corporalis nunquam infligitur, niſi dolus interueniat, ex * communi. ibi. nu. 11
Pœna & ſtipulationes ſtrictè interpretantur, & ob id in dubio contra fiſcum. ibi. nu. 48
Pœna priuationis nunquàm imponitur, niſi lex exprimat. conſil. 143. nu. 29. fol. 94
Pœna caducitatis non incurritur, niſi ex dolo vaſalli. ibi. num. 91
Pœna pro auxilio remoto a maleficio ordinaria eſſe non poteſt. conſi. 146. nu. 23. fol. 102
Pœna læſæ Maieſtatis proditor tenetur. conſilio. 147. numero. 30. folio 104
Pœna corporali non damnatur quis ex præſumptionibus. conſ. 152. nu. 23. fol. 130
Pœna ceſſat, vbi dolus non eſt. ibid. nu. 36
Pœna legis Iuliæ tantùm quis tenetur: cum alium necari mandat. ibid. nu. 39

Pœna minoratur ob longam carcerationem. ibid.nu.58
Pœna libelli famoſi ceſſat, vbi fabricans demonſtratur. conſi.166. nu.10.fol.178
Pœna ſtatim committitur, quòd quis, cum poteſt, non facit actum quem tenetur facere ſub pœna. conſ.167.nu.33.f.182
*Pœna inſolidum non committitur, vno ex promittentibus contra neniente, ex * communi,* conſi.176.nu.49. *quod limitatur, vt ibi.* fol.211
** *Pœna compromiſſi inſolidum per vnum tantùm contraueniente incurritur, ſi ſuper indiuiduo committatur, ex ** communiori.* ibid.nu.53.54
Pœna compromiſſi debetur, etiam quòd non interſit parti, & magis ſi duplum ſortis intereſſe non excedat, etiam ſi difficultas in obſeruando eſſet. ibid.nu.56
Pœna compromiſſi petitur iure actionis tantùm, non per viam accuſationis. ibid.nu.57
Pœna filijs in crimine læſæ quare irrogetur. conſil.187.nume.22. fol.252
Pœna lenis eſt ſuadentis & inſtigantis delictum. conſi.192. num. 18.41.fol.265
* *Pœna imponi, non debet, niſi à lege exprimatur: vt * omnes recipiunt.* conſ.200 nu.52.fol.297
Pœna l. Iulia Maieſtatis, niſi in caſibus à iure expreſſis infligitur. conſi.216.nu.13.fol.353
Pœna minoratur nobili homicidæ. ibid.nu.49
Pœna aſſiſtenti delicto non datur, niſi pro eo, quod quis fecit, vel niſi dolus probetur. ibid.nu.59
* *Pœna extraordinaria punitur dans auxilium ad euadendum poſt delictum ex * communi.* ibi.nu.138
* *Pœna iuris ciuilis, vbi agitur de ſeparatione thori, locum habet, ex * communi.* conſ.218.nu.20.fol.364
Pœna receptantium bannitos quando etiam infligatur non receptantibus verè. conſ.222.nu.18.f.373
Pœna priuationis feudi non ſubintelligitur in reſtrictione temporis legalis facta cum aſſenſu vaſalliorum, niſi exprimatur. conſ. 225.nu.169.fol.392
Pœnam conuentionalem petens liquidiſſimè non per coniecturas cauſam conuentionis demonſtrare debet, etiam quod pœnam promittens ad aliquid faciendum obligaretur. conſil.149. num. 35.fol.111
Pœnam falſæ pecuniæ quis euitat, ſi non probetur dolus & lucrũ expendentis per fiſcum conſ.166.nu.18.fol.179
Pœnam nemo petit, niſi liquido inobſeruantiam doceat. conſ.167. nu.180
* *Pœnam conuentionalem nemo exigit, niſi doceat prius ex ſuo latere omnia adimpleuiſſe, ex * communi.* conſil.176.num.62. fol.212
Pœnam non merentur, quæ temporis momento durant. conſ.141.n. 45.fol.89
Pœnæ ſtatutariæ & promiſſiones de bene viuendo non extenduntur ad leuia delicta. ibi.nu.47
Pœnæ locus non eſt noo ſtatuto termino, qui à lege datur, etiam quòd ootus fuerit ipſius tenor. conſi 200.nu. 115.fol.299
* *Pœnæ ſecundò nubentium intra annum luctus ſunt hodie correctæ ex * communi, excepta matre, quæ filiorum tutelam aſſumpſerit, nec prouiderit de tutore, vel non reddiderit rationem, ex alia commun.* conſ.210.nu.22 fol.338
* *Pœnæ mulierum tranſeuntium ad ſecunda vota durant hodie fauore librorum, ex * communi.* ibid.nu.24
Pœnæ tranſeuntium ad ſecundas nuptias ceſſant ex conſenſu coniugum & filiorum. conſ.211.nu.10.f.340
Pœnalibus niſi culpabiliter ceſſatum, commiſſum vè dici poteſt. conſi.143.nu.31.fol.94
Pœnitentiam allegans in delicti excuſationem, illam probare debet. conſ.147.nu.34.fol.104
Pollicitatio ſimplex actionem non producit. conſil.160.num.86. fol.158
Pons ſuper fluminibus publicis æquiparatur viæ publicæ. conſil. 142.nu.2.fol.90
Pons ſeu portus flumiũ iter regalis Principũ numeraũ ibi.n.18
Pontifex dicitur ordinarius omnium ordinariorum, & confert etiam non vacans beneficium, etiam ceſſante aliorum negligentia. conſi.126.nu.48.fol.7
Pontifex reddit monachum habilem ad teſtandum. conſil.178. no.4.fol.215
Pontifex in beneficialibus dominus eſt abſolutus, & ſine cauſa aufert & tollit ius tertij. conſ.eod.nu.45
Pontifex non diſpenſat: vt teſti non iurato credatur. conſil. 192. nu.29.fol.266
** *Pontifex in beneficialibus non priuat quemquam iure ſuo, etſi habeat in ipſis abſolutam poteſtatem, ex ** mente omnium veriore.* conſ.200.nu.14.fol.296
** *Pontifex licet habeat iuriſdictionem temporalem ex ** veriori ſententia: eã tamen quoad laicos non ſibi ſubditos non exercet, niſi pro conſeruando bono ſpirituali.* ibi.nu.18.19
Pontifex habet iuriſdictionem in bonis temporalibus infidelium: ne ipſi prælationem ſuper fideles habeant. ibid.nu.22
Pontifex temporalem iuriſdictionem exercet, quando tractatur de libertate, ac de euitando ſcandalo. ibi.nu.26
Pontifex poteſt diſpenſare ex cauſa neceſſitatis, quòd quis non teneatur reſtituere malè ablatum. ibid.nu.34
Pontifex licet habeat ſupremam poteſtatem: ea tamen non vtitur in præiudicium laicorum ſibi in temporalibus non ſubditorum. ibid.num.35
Pontifex in ſubſidium cognoſcit de grauamine directorum erga vaſallos, & vbi iudicium Parium Curiæ adeſſe non poteſt. conſi.225.nu.196.fol.394
Pontificis cura eſt, contractus vſurarios tollere. conſ.214.nu.19. fol.348
Pontificis literæ merè temporalia reſpicientes non extenduntur ad ſubditos laicos imperij. conſ.200.nu.79.f.298
Pontifici ſubiecti in temporalibus obligantur ad peccatum mortale non obſeruando ipſius legem. ibi.nu.59
Pontifices quandoq; initio eccleſiæ Chriſti eligebantur ſola nominatione morientium, quod fuit abrogatum ab Honorio primo anno Chriſti 461. conſi.126.nu.2.fol.3
* *Pontifices eligi debere à Cardinalibus tantùm ſtatutum fuit ſub Alexandro III. anno 1180. & hoc hodie communiter * receptum dicitur.* ibid.nu.7
Pontifices non derogant primis precibus, vel concordatis. ibid. numero 40
Pontifices creati ob gratias expectatiuas prædeceſſorum reſeruationes ſtatim reuocabant, & nouas conſtituebant. ibidem numero 54
Populus non eligebat antiquitus Epiſcopum. ibi.nu.10
Populari crimine tenentur tantum ij, quos conſtiterit deliquiſſe. conſ.127.nu.126.fol.21
Portans arma prohibita videntibus & ſcribentibus ſuperioribus excuſatur, & pœnam non incurrit. conſilio.141.numero 7. folio 88
Porticus cenſetur pars domus, vnde factum in porticu cenſetur factum domi. ibid.nu.37
*Portio grauati & omnis acquiſita ex iudicio teſtatoris venit in reſtitutione fideicommiſſi abſolutè, ex * communi.* conſilio. 202. nu.40.fol.320
*Poſſeſſio annalis rei eccleſiæ deuolutæ, ita menſæ applicatur: vt de cætero amplius infeudari nequeat, ex * vna communi.* conſil.127.nu.3.fol.13
Poſſeſſio defuncti non continuatur in heredem legitimatum, ſi de legitimationis validitate quæritur. conſu.129.numero.56.folio 31
*Poſſeſſio ex l.fi.C.edic.di.Adr. caſtrorum munitiſſimorum heredi non datur, etſi partes eidem Principi vel Imperatori omnes ſubeſſent, ex * commun.* ibid.nu.60
Poſſeſſio rei obnoxiæ de conſenſu Domini recipitur, & fit inueſtitura, quæ eſt Domini recognitio, propter quam laudemium debetur. conſ.137.nu.32.fol.72
Poſſeſſio centenaria conceſſionis naturã ſapit. cõſ.138.n.45.f.78
* *Poſſeſſio transfertur per conſtitutum ex * communi.* conſil.144. nu.25.fol.78

Poſſeſſio probatur ex immobiliũ inſiſtẽtia.cõſ.160.n.53.ſo.156
Poſſeſſio præſumitur ex tutto præambulo et ex internalia.ib.n.55
Poſſeſſio ex inſtrumentis inter partes probatur, & in antiquis in tertij præiudicium. ibi.n.65
Poſſeſſio perſeuerata in venditore inducit ſimulationis contractus ſuſpicionem,iunctis alijs præſumptionibus, ex * communi.conſ. 165.num.21.fol.174
Poſſeſſio bonorum peti & accipi per fideicommiſſarim ab hærede grauati debet,ex * recepta ſententia.conſi.198.nu.2.f.286
Poſſeſſio rei incertę loci ratione & quota nec peti nec acquiri poteſt. ibi.nu.15
Poſſeſſio rerum allodialium defuncti auctoritate propria ab hærede percipi poteſt. ibid.nu.17
Poſſeſſio defuncti nomine hæredum conſeruatur, & per colonos partiarios retinetur. ibi.num.19
Poſſeſſio non acquiritur,niſi expulſo colono,qui nomine primi Domini poſſidebat. ibi.nu.20
Poſſeſſio non probatur per dictum, quòd poſſederit per alium:nam requiritur quòd habeat mandatum. ibid.num.25
Poſſeſſio rei non petitæ ſi a nuncio detur in errorem alterius petita nihil operatur. ibi.nu.33
Poſſeſſio theſauri non acquiritur,niſi per apprehenſionem & amotionem. conſi.209.nu.11.fol.335
Poſſeſſio centenaria non ſolutionis collectarum libertatem in vim conceſſionis inducit. conſi.186.num.16.fol.247
Poſſeſſor bonę fidei virtute ſententiæ fructus lucratur.conſ.184. num.40.fol.241
Poſſeſſor in ſua poſſeſſione conſeruari debet, etiã quòd eſſet prædo.conſi.198.nu.11.21.fol.286
Poſſeſſor debet manuteneri in ſua poſſeſſione in ſummario iudicio, ſaluo iure aliorum in plenario vel antiquiori poſſeſſorio, vel petitorio. ibi.nu.24
Poſſeſſorium eſt inuentum iuris poſitiuũ, quòd Imperator tollit. conſi.129.num.19.fol.28
Poſſeſſorium adipiſcendæ & recuperandæ a petitorio in quacunq;
** parte iudicij ſeparatur,ex**communiori, ſed quomodo intelligatur vide ibi latam diſtinctionem. ibid.nu.33
Poſſeſſorium ſeparatur a petitorio in beneficialibus, vbi dubium eſt, an actor petitorio conſenſerit,ſecus in profanis: quia diſtinguendum eſt. ibi.num.36
Poſſeſſorium in ſententia ex ordine prius terminatur. ibi. nu. 57
Poſſeſſorij cauſa ceſſat,quando eſt cum petitorio cumulata. conſil. 140.nu.8.fol.84
Poſſeſſoria retinendæ remedio vti volens debet probare plenè ſe quaſi poſſediſſe. conſ.190.num.8.fol.260
Poſſeſſoria quæ intentata quomodo dignoſcatur. ibib.nu. 30
Poſitionis qualificata reſponſio per reſpondentem eſt probanda. conſi.220.num.8.fol.367
Poſſibile honeſtum præſumitur,potius quam impoſſibile honeſtum. conſi.165.num.8.fol.173
Potentia non excuſat,niſi auxilium imploretur.conſil.222. nume. 11.fol.373
Potentior iudicatur qualitas,quæ iuri communi fauet.conſil.148. num.43.fol.109
Poteſtas alicuius non eſt in dubio reſtringenda, quando eſt notoria & vſu recepta. conſ.128.n.7.f.23
Poteſtas data procedendi ſine ſolẽnitate operatur ſolum in his,quæ principaliter pendent ex facto iudicis: vt dilationibus. conſil. 201.num.126.fol.313
Poteſtate conceſſa ingrediendi tenutam, non infertur ad hypothecariam, vel obligationem. conſ.163.nu.10.fol.168
Pragmatica ſanctio anno 1438. promulgata a Carolo ſeptimo tempore Eugenij Quarti,reprobaturq; a Leone X. ann.1516. conſi.126.num.99.fol.10
Praxis quæ ſit circa reaſſumptionem litis per nouum curatorem. conſ.133.num.71.fol.57
Præcedentium non fit repetitio, vbi ſine ea mens diſponentis in quolibet diſtributiuè verificatur. conſil.162.nu.34.f.166
Præceptum legis, vel teſtatoris an præualeat, controuerſia volubilis. conſ.180.num.59.fol.226
Præceptum veſtiendi,acquirendi & ſimilium non obligat tranſgreſſores ad peccatum mortale,ſed forte ad veniale.conſ.200. num.73.fol.298
Præcepta iniuſto nemo mulctatur. conſil. 225.nu.28.fol.382
Præcepta iudicialia legis Hæbræorum ſunt mortua,niſi quatenus ſint à Principibus admiſſa. conſi.152.nu.63.fol.132
Precium & valor multum inter ſe differunt.cõſ.149.n.38.f.111
Precium ſui propria natura venditionis contractum ſignificat.ibi. num 65
Precium & valor,iſta duo iuncta inſimul in dubio demonſtratiuè cenſentur adiecta. ibi.nu. 71
Precium pro valore rei in quocunque contractu ampliſſimè accipitur, vbi ſumus in dubio. ibid. num.75
Precium emptionem in pecunia numerata deſignat. ibid. nu. 76
Precium in dubio deſignat emptionem, ſi in pecunia numerata conſtituatur, & concurrat materia ſubiecta, & alia emptioni apta. ibi.nu.81
Precium non augetur, etiam quòd rei quantitas ſit maior, quod emptori emolumento venit. conſ.168.nu.11.f.185
Precium pro augumento ab inueſtito ſuppleri debet, iux.menſuræ modum,quando eccleſia eſt enormiter læſa,licet contractus ad corpus ſit celebratus,quod dictum non eſt ſimpliciter verum,
* ex * communi.ibi.n.19.20
Precium,quod contrahentibus placet, in dubio iuſtum & condignum præſumitur. conſi.172.nu.10.f.195
Precium iuſtum fundi eſt, quantum capiunt eius redditus in vi-
* ginti annis,ex * communi. ibi.nu.3
Precium eſt iuſtum: cum fructus æquant in viginti annis ſortem,
* ex * communi. conſ.184.nu.16.f.204
Precium inueſtiendum per venditorem prius per emptorẽ debet afferri,quã proprietas per venditorem offeratur.ibi. num.48. 52
Precium vbi eſt modicum, pactum magis quàm precium in venditione præualet. conſi.191.nu.12.f.263
Precij nomen generale eſt, omnibuſque conuentionibus congruit. conſ.145.nu.74.f.112
Precij vilitas emptori nota maximam fraudis ſuſpicionem arguit, tollitq; precij deceptionẽ,in precio. conſ.153.nu.35.f.136
Precij pars dicitur pactum adiectum ad fauorem vendentis, vel locantis. conſi.204.nu.9
Precio acquiſita non veniunt in reſtitutione fideicommiſſi. conſ. 173.nu.55.f.101
Præferuntur poſteriora,pleniora,geminata,conuenientia,expreſſa,& alia.conſil.129.nu.43.fol.30
Præiudicium nunquàm Dominus affert ſibi in iure retentionis & prælationis,niſi expreſſe dicatur. conſil. 137. num. 18.fol.71
Præiudicium ex clauſulis prægnantibus tertio non infertur, etiam ſubſiſtẽte iuſta cauſa,niſi expreſſè in priuilegio dicatur, Principem voluiſſe ius tertij auferre. conſ.161.num.58
Præiudicium tertij non tollitur ex quauis verborum formula reſcriptorum & priuilegij. conſ.162.nu.21.fol.165
Præiudicium tertio vt fiat ex Principis conceſſione, id neceſſario ex verbis debet inferri. ibi.n.36
Præiudicij illud modici reputari ſolet,quando agitur de finibus & rei identitate. conſi.151.nu. 32.fol. 122
Præiudicij tertij mentio facta tantum videtur proprium remiſſum: cum de eo etiam tractetur. conſil.156.nu.16.fol.140
Præiudicij mentio in dubio de inualido, vel paruo intelligitur.conſ. 162.num.39
Prælatus Eccleſiæ ad quid teneatur, feudo deuoluto. conſi. 127. num.106.fol.19
Prælatus hæreditatem acquirendam remittere poteſt in præiudi-
* cium eccleſiæ ex * communi. conſ.eo.nu.126
Prælatus poteſt ex cauſa remunerationis mutare formam inueſtituræ.conſ.150.nu.18.f.114
Prælatus in vita vſufructuario, in morte vſuario æquiparatur. conſ.178.nu.19.f.216
Prælatus tenetur curam ouium habere, & inquirere negocia eccleſiæ ſuæ.conſ.181.nu.39.ſed vide nu.51.& ſeq.f.230
Prælatus reſtituitur in integrum, ſi per eius culpam vel negligentiam præiudicat ur eccleſiæ etiam in acquirendo. ibi.nume.47

Prælatus ignorat probabiliter facta vaſallorum. ibi.nu.53
Prælatus non tenetur ſcire contractus vaſallorum, ſed tantum quòd inueſtituræ terrarum fiant. ibi.nu.57
Prælati eccleſiarum collegiatarum a ſuis tantùm collegijs deliguntur. conſi.126.nu.46.fol.6
Prælegatum vitrico ex cauſa onerosa non retractatur a priuigno. conſi.212.nu.24.fol.342
Præmium moliture tam a clericis, quàm ab alijs priuilegiatis vbique perſoluitur. conſi.161.nu.13
Præmiū molitoris & expenſæ reparationis rei deſtructæ aqua lance procedunt. ibi.nu.30.fol.161
Presbyteri quandoque fuerunt ab Epiſcopis electi citra populi aſſenſum. conſi.126.nu.27.fol.5
Præſcriptio libertatis in iure negatiuo currit, ſequuta interpellatione, & non ſolutione cum ſpacio 40. annorum. conſil.138.nu.46.fol.78
*Præſcriptio regalium quatuor requirit, longum tempus 40. annorum, bonam fidem, contradictionem requiſiti ſoluere, & ſcientiam Principis, ex** communiori, licet aliqui contra teneant.* conſi.142.nu.21.25 fol.91 **
Præſcriptio centenaria & omnis quaſi poſſeſſionem requirit. ibi. nume.23
Præſcriptio in iuribus negatiuis non incipit, niſi a die binæ contradictionis. ibid.nu.24.26
Præſcriptio immemorabilis quomodo probetur. conſil.160.num.24 fol.153
Præſcriptio 30. vel 40. annorum in feudis ſcientibus dominis procedit, ex communi.* conſ.165.nu.73.fol.177 *
Præſcriptio 40. annorum licet pleniſſimam ſecuritatem pariat, nō tamen ignorantes afficit. ibi.nu.64
Præſcriptio immemorabilis omni lege, ſtatutoq; excluſa dicitur. conſi.186.nu.34.fol.249
Præſcriptio ex temporibus & actionibus retroactis induci non poteſt, cum facultatis hæc exiſtant, quæ non præſcribuntur. conſi.190.nu.49 fol.262
Præſcriptio in his, quæ vario modo obſeruantur, non inducitur. nume.50
** *Præſcriptio ſtatuti non procedit cum mala fide, ex** communiori.* conſi.217.nu.1 fol.363
Præſcriptio interrumpitur ex agnitione partis debiti. ibid.num.5
Præſcribitur ius præſentandi & inſtituendi temporis ſpacio, & in eccleſiis quadraginta annis. conſilio.185. numero. 30. folio 245
Præſcribitur libertas non ſoluendo collectam ſpacio 40. annorum per Eccleſiam, ſi ſoluendi caſus euenerit, & non ſoluerit, ex communi.* conſi.186.nu.13.fol.247 *
Præſcribuntur regalia longiſſimo tempore, citra Domini ſcientiam, ex communi.* conſ.160.n.19.fo.153 *
Præſentatio vnico liberat obligatum præſentare. conſi.182.num.11.fol.233
Præſentatio vnica ſufficit, maximè originali deperdito. ibidem numero 20
* *Præſentatio vnico actu expeditur, ex* communi.* ibid. nu. 23
Præſentatio vnica ſufficit in præſcribendo iure præſentandi, ſeu patronatus. conſi.185.nu.31.fol.245
Præſentatio ſpontanea ad carceres maximū eſt innocentiæ ſignum. conſi.192 num.38. conſi.216.nu.46. ex* communi.
Præſentia illius, de cuius ſucceſſione tractatur, facit valere conuentionem, vel pactum, ſuper quo interuenerit. conſil.136. nu. 88. fol.68
Præſumitur pro rectitudine proceſſus, ex communi.* conſil.138. nu.15.fol.76
Præſumitur quis ſcire illud, quod inquirere tenebatur, & quod veriſimiliter inquiſiuit. conſi.143. nume. 19. & quomodo procedat nu.78
Præſumitur quis non agere, quòd ſit dedecori, aut vitio ſuo. conſ. 162.nu.77.fol.133
Præſumitur contra venditionem factam pro vili precio, licet ſecus ex modico tantùm precio, ex communi.* conſ.165. nume. 29.fol.175
Præſumitur in dolo, qui leges trāſgreditur. cōſ.167.n.8. fol. 182
Præſumitur diligens facere, quod eſt ſolutus. conſil. 182. numero. 17.fol.233
Præſumitur nemo ſoluere ante tempus. ibid.num.25
Præſumitur pro officiali, niſi proteſtatio præcedat. conſ.193. nu. 18.fol.269
Præſumitur pro ſententia, quòd ſit iuſtè & rite lata. conſil.194. nu.17.fol.274
Præſumitur matrimonium ex verbis præcedentibus, ſequuta copula carnali, nec admittitur probatio in contrarium. conſil. 207. nu.20.fol.331
Præſumitur in dubio pro facie inſtrumenti cenſualis. conſil. 214. nu.8.fol.347
Præſumitur quis in dubio caſu & non doloſè rixæ interueniſſe. conſ.216.nu.51.fol.355
Præſumitur in dubio ignorantia & caſus non dolus, aſſiſtentia, auxilium, & ſcientia delicti. ibid.nu.62
Præſumitur ſcientia banni ex publicatione in loco & ciuitate eminentiori. conſ.222.nu 4 fol.374
Præſumi non debet, fratrem alterum decipere velle in diuiſione. conſi.173.nu.36.fol.200
Præſumi non debet quis tam fatuus: vt in diuiſione voluerit totum fideicōmiſſum in ſuam portionem admittere. ibi.nu.43
Præſumi non debet, bis idem ſolutum. conſi. 217. nu. 21.f.364
Præſumuntur teſtamenta tradita a notario hæredibus, ſtatim mortuo teſtatore. conſ.174.nu 9.fol 203
Præſumptio iuris & de iure probationem non admittit in contrarium. conſi.140.nu.7.fol.84
Præſumptio veriſimilior aliam tollit præſumptionem. conſ.143. nu.81.fol.96
Præſumptio ſemper eſt pro inſtrumento, quòd ſit verum, ſolenne & ex mandato partium confecto. conſ.144.nu. 4.fol.98
Præſumptio iuris, quòd in Principe præſumatur iuſta cauſa, debilis eſt, adeo vt facile ab ea recedatur per contrarium probationem, quamuis neceſſario non concludentem. conſil.151. nume. 128 fol.127
Præſumptio iuſtæ cauſæ in Principe non procedit reſpectu non ſubditorum, item quando agitur pro iudicando iure quæſito ex contractu, ex communi. ibi.n.129
Præſumptio in claris ceſſat: cum veritati præſumptio cedat. conſil.149.nu.37 conſil.151.nu.127.fol.111
Præſumptio ſimulationes, etiam vſurariæ prauitatis, & pignorandi potius animus quàm emendi elicitur, ſi emptor non habet cognitionem, nec poſſeſſionem rei venditæ, & eam nunquàm vidit. conſi.153.nu.27.fol.135
Præſumptio contractus fictitij reſultat, ſi rei venditæ onus ſemper venditor ſubijt. ibi.nu.30
Præſumptio debilior eneruatur per aliam validiorem præſumptionem. ibi.nu.45
Præſumptio excluſiua fraudis attenditur. conſil.165.nu 9.fo.173
Præſumptio, quod opus faciat: vt ſibi proſit. ibi.nu.12
Præſumptio reſultans ex naturali coniectura probabilis eſt in materia ſimulationum. conſi.175.num.7.fol.206
Præſumptio eſt violentiſſima pro actu Principis: vt ferè probatio in contrariū non admittatur. conſil.194.nu.19 fol.274
Præſumptio metus tollitur ex interuentu amicorum. conſil.207. nu.39.fol.332
Præſumptiones & coniecturæ, tam ex iure, quàm ex ordinibus Mantuæ, probatæ legitimè per duos teſtes ſufficiunt ad vſurarium condemnandum, ex cōiter recepta. conſ.135.nu.15.f.61
Præſumptiones, coniecturæq; validiores pro veritate cōtractus præferuntur ad excluſionem delicti concurrentium pro fictione, ac ſimulatione contractus. ibid.nu.17
Præſumptiones non ſufficiunt ad aliquem pœna ordinaria condemnandum. ibi.nu.51
Præſumptiones plures concurrentes cum validitate contractus ipſum dijudicant verum, & non ſimulatum. conſ. 144.nu.14. fol.98
Præſumptiones ad excluſionem doli validiores prævalent. conſil. 152.nu.24.fol.130

Præſumptiones bonæ ceſſant, quando delictum, vel veritas in cõtrarium eſt probata. conſi.153.nu.8.fol.135

Præſumptiones plures iunctæ cum inimicitia contractum fraudolentum probant. conſi.165.nu.40.fol.175

Præſumptiones requiruntur contra id, quod lex præſumit. conſil.175.nu.12.fol.207

Præſumptiones plures vincunt pauciores.conſil.213.numer.31.fol.346

Præſumptionibus & coniecturis legis & hominis fraus, & ſimulatio detegitur. conſi.165.nu.17.fol.174

Præterita non veniunt in lege, etiam ex identitate rationis, vbi lex expreſſè futuro tantùm includit.conſ.214.nu.18.fol.348

* Prima inueſtitura ſemper attenditur, ex * communi.conſil.131.num.2.fol.40

Primo dicto ſtatur magis, quàm vltimo, vbi reus eſt varius.conſil.213.nu.26.fol.345

Primo dicto teſtis ſtatur, vbi quis de ſe & alijs interrogatur, ex * communi. conſi.216.nu.105.fol.359

* Primo dicto iurato teſtis variantis ſtatur, ex * communi.ibid.numero 120

Primogenitus non ſuccedit in feudo francorum accepto, niſi ſit * hæres, ex * opinione indubitata. conſilio.148.numero.38.folio 108

Primogenitus aptior & vtilior inueſtituræ creditur.ibid.nu 40

Princeps inuitis ciuilibus, niſi cum vniuerſitate, ciuitatem alienare non poteſt, ex * communi, ſed cum vniuerſitate poteſt, etiã * in ruſticum. conſi.127.nu.33.fol.14

Princeps de plenitudine poteſtatis, etiam ſi ſit imperator, non poteſt ſine cauſa vaſallum vtili dominio, quod habet in feudo, pri* uare, ex * communi. ibi.nu.41

Princeps reſtituere poteſt rebellem cum cauſa ad bona, etiam in alios tranſlata, ex communi. conſ.128.nu.8.& ſeq.23

Princeps poteſt reſtituere rebelles ad bona confiſcata, quamuis in alios tranſlata, ex communi. ibi.nu.30

Princeps cauſa pacis remittendo rebelles eos reſtituere cenſetur: vt alienata recuperare valeant. ibi.nu.31

Princeps ex regulata poteſtate ſecundum aliquos non tollit ius in ſpe agnatis quæſitum ex Principis mero contractum, vel inueſtitura, niſi in ſui præiudicium. conſi.129.nu.93.fol.34

Princeps non tenetur ſeruare pactum in præiudicium ſuæ auctoritatis.conſi.131.nu.91.fol.46

Princeps non renocat conceſſiones per viam contractus initas, ex * communi.* ibi.n.99

Princeps, ex generali onerum impoſitione, non cenſetur tollere, quæ in ſpecie alijs conceſſit. conſ.138.nu.52.fol.79

Princeps circa exemptiones & immunitates ſtatuit.conſil.142.nu.10.fol.91

Princeps minor per tutorem & curatorem regitur & adminiſtratur.conſ.147.nu.2.fol.103

Princeps in præiudicium agnatorum poteſt fœminam reddere feudi capacem. conſi.150.nu.22.fol.115

Princeps non concedit id, quod ſit etiam in modicum præiudicium tertij.conſ.156.nu.1.fol.140

Princeps poteſt pro libito aliò diuertere aquas ex aquæductu, licet eſſent publicæ & omnibus præiudicium afferent.ibidem numero.26

Princeps, vel dominus non alienat caſtrum, vel feudum, ciuibus, * vel vaſallis inuitis, & econtra, ex * communi.conſi.160.nu.1.fol.152

Princeps promiſſa ex cauſa oneroſa ſeruat. ibid.nu.11

Princeps ſucceſſor in dignitate ligatur contractu prædeceſſoris, * ex * communi. ibi.n.17

Princeps non reuocat contractus, etiam quòd de plenitudine poteſtatis procedat, ex communi. ibi.nu.36

Princeps non ſeruando pacta priuato quolibet deterioris eſſe conditionis. ibi.nu.44

Princeps & tempus centum annorum poſſunt a pari. ibid.nu.63

Princeps concedendo immunitatem non præſumitur propria maiorem dare. conſ.161.nu.18

Princeps immunitatem in tertij præiudicium concedere poteſt, etiam exempto ob numerum duodecim filiorum.ibi.nu.37

Princeps poteſt in præiudicium ſubditorum exemptionem concedere.conſ.162.nu.2.12.fol.164

Princeps ſine cauſa actionem aufert & denegat. ibid.nu.8

Princeps quilibet, vt Imperator in orbe, in ſuo facere, quicquid * vult, poteſt, ex * communi. ibid.nu.11

Princeps, quæ mali & peccati ſunt, non poteſt. ibi.nu.12

Princeps peccat, non vtendo poteſtate regulata, ſed abſoluta tantum.ibi.nu.13

Princeps in dubio non creditur derogaſſe iuri tertij.ibidem.numero 23

* Princeps quando dicatur expreſſè derogare velle tertio, ex * communi.ibi.nu.38

Princeps non tollit etiam ex abſoluta poteſtate actionem iuregen** tium quæſitam, ex ** communiori. ibid.nu.45

Princeps dicitur de iure informatus: cum ſe remittit ad eos, qui huius rei notitiam habent. conſ.177.nu.5.fol.213

Princeps petitioni alicuius annuens cum cognitione cauſæ gratiã iam conceſſam executioni demandat. ibid.nu.10

Princeps magna concedens, cenſetur etiam minima concedere.ibi.nu.12

Princeps facile concedit gratiam delinquenti, ſi aſſerit, quod pœna fuit per ipſius anteceſſores ſuſpenſa. ibid.nu.21

Princeps reſcribendo de iure, intelligitur de iure patriæ ſuæ.conſ.181.nu.7.fol.229

Princeps pro libito immunitatem concedit.conſi.186.nume.30.fol.249

Princeps ſolus damnatum reſtituit.conſilio.187.numero.21.folio 252

Princeps ſuis legibus, ſolutus eſt.conſ.189.nu.19.fol.256

Princeps ligatur ſuis legibus, dummodo non ſint editæ abſque ſuo ** conſenſu, ex * communi doctrina declarato ex * alia communi.ibi.nu.51.52

Princeps aliquid executioni non mendans, vti non aſtrictus, nec aliud ſimile in præiudicium tertij mandare debet. conſil.200.nu.100.fol.298

Princeps priuans aliquem iure proprio ſine cauſa, legitimam compenſationem de honeſtate ei tradere debet, & * eſt recepta.ibi.num.15

Princeps non procedit contra aliquem, maximè contra non ſubditum abſque citatione. ibi.nu.127

Princeps contrahendo ita ſe efficaciter obligat: vt non poſſit ab illo diſcedere de abſoluta poteſtate ex communi ſententia. ibid.nu.130

Princeps ſecundum aliquos poteſt mandare: vt quis non præcedẽtibus indicijs torqueatur.conſil.201.nu.94.fol.310

Princeps ſucceſſor nullo iure reuocat præceſſoris priuilegia in vim * contractus emiſſa, ex * communi.conſilio.225.numero.43.folio 383

Princeps non tollit feuda vaſallo incitato. ibid.nu.89

Principis gratia conſpectiua ad aliquid receptum ſucceſſoribus in * principatu præiudicat: cum in contractum tranſeat, ex * communi.conſ.160.nu.15.fol.153

Principis priuilegium contra ius naturale vetitum, conſilio.162.nu.16.fol.165

Principis reſtitutio facta alicui, tantum ei reſtituit, quantum ex condemnatione fuerat ablatum.conſ.177.nu.2.f.213

Principis onus eſt, quem a collectis immunem declarare, conſilio.186.nu.24.fol.248

Principis beneficium fit citra tertij præiudicium, nec extenditur ad ius alteri quæſitum ex lege tollendum.conſil.187.num.15.fol.251

Principis diſpoſitio generalis non trahitur ad non ſubditos.ibid.numero 35

Principis voluntas, qualis de iure eſſe debet, præſumitur.conſilio.194.nu.18.fol.274

Principis lex non ligat, niſi poſt duos menſes a die publicationis, ** ex ** communiori.conſ.200.nu.105.fol.299

Principis Camera & fiſcalis differunt, iſta enim delicta, altera patrimonium reſpicit. conſ.203.nu.28.fol.325

Principis

Principis theſaurarius vel agens acquirit ſibi allacium & cambia ex pecunijs ſibi traditis ac numeratis.conſil.209.num.26. fol.336

** *Principi aſſerenti aliquem rebellem non creditur, ex ** magis communi, nec impeditur ex tali aſſertione agere & obtinere*
** *ſuper ſpolio,ex ** magis communi. conſ.128.nu.6.fo.23*

* *Principi atteſtanti de crimine alicuius non creditur, ex * commu-*
** *ni,& de crimine læſæ,ex ** communiori.conſi.166.nume. 30. fol.179*

Principi nil decentius quàm recta fides.conſilio.177.numero.39. fol.214

Principi non obedire,nephas eſt. conſi.194.nu.50.fol.276

Principi non nocet præſcriptio ſtatutaria.conſil.217.numero.6. fol.363

Principem non decet aliquem ſub fide ſua decipere.conſi.177. nu. 4.fol.213

Principes Italiæ in ſuis locis faciunt, quæ Imperator in vniuerſo
** *faceret,ex ** communiori. conſ.138.nu.4.fol.76*

Principes non poſſunt nobis vſum rerum noſtrarum impedire,niſi ex iuſtiſſima cauſa.conſil.200.nu.31.& declaratur nu.ſeq. ex
* *communi dicto,& nu.132*

Principes & laici Pontifici non ſubditi,etſi ſint illi ipſius tranſgreſſores,non incurrunt peccatum. ibi.nu.37.f.297

Principes ſeculares Papæ non ſubditi,non ſolùm ex verbis præceptiuis & in virtute ſanctæ obedientiæ in ſuis literis contentis non ligantur,ſed nec etiam illas obſeruant & executioni demãdant.ibid.nu.80.& diffuſè nu.ſeq.& 102

Principes non ſubditi Papæ ægrè tulerunt creationem Coſmi Medices in magnum Ducem Aetruriæ a Pio V. factam. ibid. numero 82

Principes ſeculares non ſubditi eccleſiæ non damnant blaſphemos,adulterantes & ſimiles perſonas pœna emiſſa per Pontificem ſuper hoc particulari,ſed ſecundum ſtatuta ſuorum locorum. ibi.nu.83

Priuatio hæreditatis eſt pœna. conſi.167.nu.1.fol.180

Priuatio hæreditatis in tempus, ſi hæres contrauenerit, in vim
* *fideicommiſſi ſuſtinetur,ex * communi. ibi.nu.9*

Priuatio inducitur ipſo iure ex verbis temporis præſentis, vel ex
* *clauſula,ex nunc,prout ex tunc,ex * communi.ibidem. numero 15*

Priuationis hæreditatis pœna citra monitionẽ incurritur,vbi dies & pœna a teſtatore in diſpoſitione apponitur.ibid.nu.18

Priuatus futuræ concubinæ non donat.conſilio 205.numero.19. fol.329

Priuatur nemo ex proceſſu inordinato,etſi ſententia tranſierit in iudicatum. conſ.225.nu.175.fol.392

Priuigna ante omnia detrahit legitimam in bonis parentis, ſi illa fraudetur. conſ.211.nu.5.fol.339

Priuilegium perſonæ non loco, vel dignitati conceſſum perſonale dicitur. conſ.131.nu.69.fol.44

Priuilegium merum dicitur,& ſtrictè interpretandum, vbi Dominus feudi non ſolum tollit naturæ obſtaculum ſed diſpenſat quoque.conſi.eo.nu.74

Priuilegium l.licet.C.de pac.extenditur a Principes.conſil.136. nu.27.fol.66

Priuilegium immunitatis ad onera noua imponenda extenditur: cum id dicunt verba,puta,ab omnibus oneribus &c.conſ.138. nu.32.fol.77

Priuilegium propter merita,vel ex contractu in dubio non cen-
* *ſetur reuocatum ex verbis etiam generalibus, ex * communi. ibi.nu.37*

Priuilegium remuneratorium tranſit in contractum.conſi.160. nu.33.fol.154

Priuilegium Principis ſubdito conceſſum reuocatur ex cauſa,etiã ſi in contractum tranſierit. ibi.nu.88

Priuilegium ſecundum requirit mentionem primi,ſi de eo habeatur notitia. ibi.nu.89

Priuilegium conceſſum patri habenti duodecim filios durat, etiã quòd poſt illorum natiuitatem vnus,vel plures ex eis decedant conſi.161.nu.3.fol.161

Priuilegium etiam de quo ſupra,trahitur ad omnes fratres ſecum in vnione habitantes, licet ad onera imponenda poſt patris mortem vel filiorum,& poſt tempus,quo pater duodecim filios habebat,non extendatur. ibid.nu.4

Priuilegium Principis ſtrictè intelligitur, citra tertij præiudicium.ibi.nu.51

Priuilegium intelligitur in tertij præiudicium etiam, vt aliquid operetur.conſi.162.nu.5.fol.164

Priuilegium per non vſum amittitur ſpacio 30. annorum.conſil. eo.nu.9

Priuilegium Principis in publicæ vtilitatis præiudicium non ſubſiſtit,& contra commoda rei priuatæ. ibi.nu.16

Priuilegium,ſufficit,vt in aliqua parte operetur. ibi.nu.35

Priuilegium teſtandi ſtrictè interpretatur.conſi.178.nu. 20. 25. 55.fol.216

Priuilegium ciuilitatis ſimplex alicui conceſſum non extenditur ad ea,quæ ſpeciali iure competunt.conſil.198.numero.51.folio 287

Priuilegium actui conceſſum ſortitur effectum,ſi de actu conſtet. conſi.201.nu.31.fol.310

Priuilegij,vel immunitatis verba clara nullam recipiunt intelligentiam.conſ.138.nu.25.fol.77

Priuilegiatus ſemper excluditur a lege vniuerſali,maximè in materia collectarum.conſil.186.nu.33.fol.249

Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra priuilegiatum. conſil. 199.nu.50.fol.294

Priuilegiata conceſſio non extenditur,nec ad hæredes tranſit.conſi.191.nu.67.fol.44

Prius honorati maiori prærogatiua amoris potiuntur & magis dilecti & præferendi cenſentur. conſ.170.nu.53.fol.191

*Probatur exceptione defectus dominij incontinenti,poſſeſſionis immiſſio impeditur ex * communi.conſ.129.nu.63.fol.52*

Probatio admiſſa in petitorio operatur:vt ſeparatio a poſſeſſorio non fiat. conſ.129.nu.22.fol.28

Probatio actoris,ex inſpectione actorum colligitur, qualis ſit.conſi.145.nu.14.fol.99

Probatio dubia non releuat. conſ.145.nu.25.fol.102

Probatio contraria non admittitur contra præſumptionem tem-
* *poris immemorabilis,ex * communi. conſ.150. nu. 31. & am-*
** *pliatur nu.ſeq.ex ** veriori. fol.115*

Probatio lenior per coniecturas in probando terræ identitate & finibus,admittitur in antiquis. ibi.nu.38

Probatio non admittitur contra præſcriptionem temporis immemorabilis,imo nec 40.annorum,quæ contra eccleſiam admittitur.ibi.nu.78

Probatio præſumptiones tollit. conſi.153.nu.47.f.136

Probatio bonæ famæ,qualitatis,nobilitatis & meritorum non releuat, quando vltra malam famam adſunt contra reum indicium & præſumptiones ſuper veritate delicti.ibi.nu.9.fol. 43

Probatio plenior debet præferri alteri probationi.conſil.157.nu. 75.fol.146

Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris & de iure
* *poſt longiſſimum tempus immemorabile,ex * communi. conſil. 160.nu.52.fol.156*

*Probatio meritorum non fit,vbi inter perſonas non prohibitas a lege intuitu meritorum quid fit,ex * communi.ibi.nu.77*

Probatio plena ex dictis duorum teſtiũ, qui ſint omni exceptio-
* *ne maiores,conſtituitur,ex * mente cõi. conſ.190.n.61.f. 262*

Probatione qualiqualis ſtatutum ſi contentatur,intelligitur de valida.conſi.201.nu.114.fol.311

Probationes euidentes neceſſariò requiruntur contra id,quod lex præſumit. conſ.144.nu.21.f.98

Probationes quamuis leues in antiquis admittuntur. conſ. 151. nu.25.fol.121

Probationes exactæ requiruntur contra ſupremum officialem,pro quo præſumitur. conſ.193.nu.20.fol.269

Probare tenetur,qui ſolutionem collectæ adducit,non autem negans.conſi.186.nu.20.fol.248

Probare tenetur fideicõmiſſarius poſt mortẽ grauati ſe vocatum, & bona in hæreditate teſtatoris fuiſſe.conſ.202.n.50.fo. 321

Probandus eſt exceſſus incongrua dotis per filiam dotatam a patre.conſi.223.nu.7.fol.375

Probandi incumbit alleganti onus.conſ.155.nu.14.conſ.156.nu.4.fol.140

Probatur theſaurus, probando pecuniam abſconditam tempore immemorabili. conſi.209.nu.16.fol.336

Probatur difficillimè fraus. conſi.165.nu.16.fol.174

Probari certo debet dolus vel culpa ab allegante, vbi probatur in ſtudentis diligentia. conſi.197.nu.21.fol.283

Probitatis præſumptio multum prodeſt.conſil.152.numero.71.fol.133

Proceſſus defectiuus ab appellante exhibitus non operatur, quando appellatio iudicari poſſit deſerta.conſilio.145.numero.16.fol.99

* *Proceſſus redditur nullus, vbi excuſator ad probandam abſentiã non admittitur, vel ſimile impedimentum, ex * communi.conſi.225.nu.117.124.fol.393*

Proceſſus nullus redditur ex citatione nulla. ibi.nu.150

*Procura ſyndici vt ſubſiſtat in arduis vniuerſitatis requiritur deſcriptio omnium aſſentientium & contradicentium, & notarij atteſtatio, q duæ ex trib.partib. vniuerſitatẽ repræſentantes fecerunt actum &c.ex * communi.conſi.159.numero.11.fol.150*

Procurator nouus lite etiam conteſtata inuito aduerſario decerni poteſt a curatore, vel tutore minoris.conſil.133.nume.67.fol.57

Procurator nouus conſtitui poteſt lite etiam conteſtata ab alio procuratore. ibid.nu.68

Procurator ad lites non ratificat, nec donat. ibi.nu.16

Procurator ex ſua perſona nihil, ſed domini tantum agere dicitur conſi.193.nu.15 fol.269

Procurator ad lites confitendo in iudicio per viam contentioſã iuriſdictionis domino præiudicat. ibi.nu.30

Procurator in actu ad liberandum Domino præiudicat. ibidem.nume.33

Procurator obligat non ſe, ſed dominum tantùm, niſi dicatur, & in iudicio dominum tantùm. ibid.nu.41

Procurator contra ſolitum faciens ad intereſſe tenetur. ibidem.numero 44

procurator nomine alieno accipiens poſſeſſionem alicuius rei, illi acquirit, vel ſaltem ſequuta illius ratificatione. conſ.198.num.23 fol.286

Procurator eſſe non poteſt minor. conſi.223.nu.3.fol.374

Procurator generalis in pœnalibus & feudi priuatione non ſufficit.conſ.225.nu.68.fol.385

Prodigus manifeſtus bona ſua adminiſtrare poteſt, quouſque per Iudicem ſibi prohibitum fuerit.conſilio.200.numero.33.folio 297

Proditor dicitur, qui vnum in verbis, aliud in corde tenet. conſil.147.nu.22.fol.104

Proditor dicitur, qui Principem, vel in fide ſuſceptum prodit, ſeu non inimicum veneno interimere curat.ibi.nu.29

* *Proditor, verbum tantùm in offendente Principem locum habet nec pœnitentia valet in crimine læſæ Maieſtatis, ex * communi.ibi.nu.38*

Proditoris in quamcunq; perſonam feudum ad Dominum deuenit excluſis omnino filijs & deſcendentibus, ac dominum immediatum.conſi.187.nu.8 fol.251

Proditoriè quem interficere, dicitur multis modis.conſil.216.nu.142.fol.362

Producens ſcripturam, vel teſtes poteſt proteſtatione vti, quòd intendit tantum vti quatenus ſint vera.conſil.188.nume.9.fol.254

*Producens acta confirmat omnia enunciata, etiam quòd dicatur in parte & partibus, ex * communi.conſilio.193.numero.32.folio 270*

Procurator domini directi recipiens penſionem non remittit caducitatem, etiam ſi dominus caducitatem ſciat, dummodo actũ procuratoris ignoret.conſi.181.nu.37.fol.238

Probibitio alienationis bonorum eccleſiæ intelligitur de his, quæ ſunt de menſa, ſecus de alijs, & maximè de vtili dominio. conſ.127.nu.113.fol.20

Probibitio odioſa ſtrictè eſt interpretanda.conſilio.151.nume.3.fol.120

Probibitio alienationis expreſſa comprehendit obligationem, quæ venit ſub nomine alienationis, maximè cum contrahitur hypotheca cum clauſula conſtituti. conſ eo.nu.42.43

* *Probibitio expreſſa teſtatoris, de non alienando, cum ratione, de qua ibi, comprehendit omnia, ex * communi.* ibid.nu.49

** *Probibitio de non diuidendo ſi eſt ad tempus valet, ſecus ſi eſt perpetua, ex ** magis communi.* ibi.nu.79

Probibitio de non diuidendo vllo vnquam tempore, non valet.ib.nu.81

Probibitio perſonalis non tranſit ad heredes, nec vltra perſonam extenditur. conſi.157.nu.19.fol.143

Probibitio alienandi facta reſpectu perſonarum extranearum non trahitur ad ſui hæredis inſtitutionem, ſeu ad inteſtati ſucceſſionem, de communi. ibid.nu.26

* *Probibitio alienationis non inducit fideicommiſſum abſolutum, niſi inter vocatos & honoratos a teſtatore, ſecundum receptã ſententiam.* ibi.nu 59

** *Probibitio ſola, cum cauſæ additione, non ſufficit ad inducendum fideicommiſſum abſolutum, ex ** communiori.* ibidem.numero 63.65

Probibitio alienandi cum Principe inita dominij tranſlationem impedit. conſi.160.nu.13.fol.135

* *Probibitio ſimplex de non alienando non impedit tranſlationem dominij, ex * communi., niſi addatur clauſula, quod in caſu alienationis reuertatur dominium &c.* ibi.nu.30

Probibitio alienationis in infinitum operatur fideicommiſſum reciprocum. conſ.170.nu.15.fol.189

Probibitio alienationis dicitur eſſe realis, quando verba ſunt in rem concepta. conſi.173.nu.1.fol.198

Probibitio de non alienando in perpetuum in rem facta operatur, quod prohibitus non poteſt alienare nec partem ſuam, nec eo-barcais grauati ex iudicio teſtatoris. ſecus ſi ſit perſonali. ibid.nume.47.& ibi habetur conciliatio opinionum, ac ampliatio, quod intellige vt nu.49

* *Probibitio ſpecialis alienandi etiam in cauſam dotis, ex * communi.conſi.180.nu.8.ſed contra nu.10.57.fol.222*

Probibitio legis & hominis vbi concurrunt, ibi ceſſat alienatio, etiam in caſu a iure permiſſo. ibi.nu.27

Probibitio duplex vetat alienari in caſu alias permiſſo.con.185.nu.28.conſ.199.nu.29.fol.245

** *Probibitio alienando non inducit fideicommiſſum ſimplex in caſum mortis, ſed alienationis tantùm: cum cauſa adiecta prohibitionem validat, ex ** communiori.conſil.195.numero.5.folio 278*

Probibitio alienandi cum verbo in perpetuum, vel in infinitum fideicommiſſum inducit. conſi.202.nu.16.fol.318

Probibitus alienari, poteſt nihilominus alienare ex cauſa neceſſaria, nec iſta propriè dicitur alienatio. conſil.151.numero.13.fol.121

Probibitus alienare ſi alienat partem, vt aliam reddat pretioſionem, rectè alienat. ibi.nu.17

Probibitus alienare conſtituit dotes, non tamen pro anima legat. conſi.180.nu.9

Probibitum allegans id probare debet.conſil.189.numero.29.folio 256

** *Probibito vſufructu patri a teſtatore in bonis filij, non cenſetur prohibita facultas patri adminiſtrandi bona filij, etiam ex præſumpta mente teſtantis tantùm, ex ** magis communi.* conſil.133.nu.40.57.fol.56

Probibita vſufructu in parte tantum, non cenſetur denegata a teſtatore tota adminiſtratio. ibi.nu.41

* *Probibita alienari ex cauſa remunerationis diſtrahuntur, ex * communi.* conſi.160.nu.75.f.158

Probibita alienatione per verba in rem concepta, veniunt in reſtitutione fideicommiſſi acquiſita per extraneos. conſi.173.nu.6.ſed vide nu.53.54.55.fol.198

Probibita

Probibita res alienari realiter in extraneum ſtatim per vocatum reuocatur, etiam quod illi de familia emere recuſent. ibidem nu.53. quod intellige vt ibi.

Prohibita expreſſè alienari diſtrahuntur pro conſtitutione dotis, * * ex** communiori, quod tamen procedit in deſcendentibus, ex * *communi. conſ.180.nu.17.18.f.223

* Prohibita ſimpliciter alienari pro dote tantùm alienantur, ex* communi, ibid.nu.64. Secus prohibita ſpecificè in cauſam dotis, vt num.63

Prohibere non poteſt teſtator legitimam & Trebellianicam filijs * primi gradus, ex * communi, quæ ſeruatur in foro Mantuano. conſ.151.nu.8.f.120

Prohibere aliud eſt alienationem extra familiam, aliud prohibere, ne alienentur in aliquas perſonas, præterquàm ſuas. conſil. 157.nu.37.f.144

Promiſſio ſub dubio euentu futuro non reddit contractum illicitum. conſ.136.nu.153.f.63

Promiſſio reſpiciens tantum bona non perſonam dicitur pactum de futura ſucceſſione reprobatum. ib.nu.6

Promiſſio pœnalis voluntaria de pluribus factis, vel vno tantum, ex modica inobſeruantia, vel non implemento committitur in ſolidum. conſ.176.nu.55.f.211.

Promittens quem conſeruare indemnem ab omni lite & moleſtia, quę inferri poſſet in re per eum tradita, tenetur de euictione, etiam quod res de ſui natura ſit euictioni ſubiecta. num. 42.fol.200

Promittens præſentare, iudicio cœpto, non liberatur ex vnica præſentatione. conſ.182.nume.22 f.233

Promittens quid facere, non incurrit moram non interpellatus, vel ſi vocatus potuiſſet implementum oſtendere. conſil. 184. conſi.173.num.67.folio 243

Pronomen, eius, appoſitum in conceſſione aliqua refertur tantùm ad proximiorem nominatum. conſ.128. nu.14.folio 24

Pronomen, ipſe, perſonas, quæ legi nequeunt, non comprehendit * ex*.communi. conſ.131.n.38.fol.82

Pronunciandum in dubio, fideiuſſorem contractus incitatum non grauandum: cum vtrique parti conſulatur. conſilio 203. numero 14

Pronunciatur in dubio appellationi deferendum, non eſſe deſertam, neceſſe ſententias conformes. conſilio 219. nume. 14. folio 323

Proœmium cauſam finalem deſignat. conſ.212.nu.17.f.341

Propalans dictum in iudicio emiſſum reprobatur. conſilio 175. n. 31.folio 207

Propoſitum in propoſito idem, quod oppoſitum in oppoſito, opera- * tur, ſecundùm *omnes. conſi.132.num.29.conſi.189.num. 50. folio 257

Proprietas acquirenda cenſetur ex emptione tantum, non alio modo quando in inſtrumento facta eſt mentio de depoſito pecuniæ & pracij implicandi terris, & hoc vigore illius relatiue dictis. conſ.149.nu.68.folio 112

Proprietatis cauſa poſſeſſorium abſorbet, etiam quod ſuper petitorio lis non eſſet conteſtata. conſ.190.nu.14.folio 260

Prorogatio à renouatione actus differt: prior enim eſt idē actus, * ſecunda diuerſus, ex*communi. conſ.220.nu.27.fo. 368

Prorogatio ſimplex cum clauſulis, vinculis & iuramento actus primi non includit iuramentum verè. ib.n.29

Prorogatio non dicitur: cum ſit ad diuerſa. conſi. 225. num. 79. folio 385

* Profectum in petitorio magis attenditur, ex * communi. conſil. 140.nu.34.folio 86

Profecuta tantùm attenduntur, ex*communi. conſi.158.numero 11.folio 147

Proteſtatio in partibus & parte pendens à voluntate appellati operatur etiam aduerſario inuito. conſ.145.nu.27.fol.100

Proteſtatio in parte & partibus prodeſt producenti inſtrumen- * ta non propria, dummodo aduerſarius non contradicat, ex*communi. ibid.num.38

Proteſtatio in his, quæ dependent à noſtra voluntate, actum re- * ſtringit, ſecundùm*omnes. conſ.172.nu.29.folio 196

Proteſtatio ei nocet, cui fit, ſi accipit ſcripturam non contradicēs. ibid.nu.30

Proteſtatio inficit actum ſubſecutum: vt in aliquo non ſit præiudicatum. conſ.163.nu.14.fol.199

Proteſtatio fit coram vicinis, vbi timor iuſtus adeſt in nunciatione noui operis. conſ.201.nu.78.fol.308

Proteſtatio mentem declarat, & in bona fide quem reponit. conſ.214.nu.16.folio 348

Prouiſio in vno caſu pro deuolutione cęteros excludere intelligitur. conſ.225.nu.103.folio 387

Proxeneta, mediatorcq; non ſunt legitimi teſtes, niſi pars non * contradicat, ex*communi. conſ.135.num.23. & ampliatur ex* ** communiori numero ſeq. etiam ſi ſponte deponant. fol.61

Proximior in gradu reſpectu grauati: non autem reſpectu teſtatoris attenditur, quando plures ex fideicommiſſaria vocantur ** nomine collectiuo, ex**receptiori, et ibi plura de hoc ex* communi. conſ.170.nu.25.fol.189

Proximiores ſemper vocantur ad ſucceſſionem, quando non ſunt in eodem gradu perſonæ grauata. ibi.nu.28

Proximiores in gradus anteponuntur cura filiorum, & ibi ratio aſſignatur. conſ.133.nu.50.f.56

Proximiores quando in fideicommiſſo admittantur. conſ. 202. num.11.f.317

Proximioribus agnatis, vel cognatis deficientibus ſuccedere debent hæredes extranei vltimi defuncti in re feudali eccleſiæ deuoluta, quod tamen Mantuæ non ſeruatur. conſi.127. nu.5. fol.13

Proximitas & conſanguinitas quomodo probetur. conſil. 151. nu.35.f.122

Proximitas teſtatoris non perſona grauata quoad vocatos at- * tenditur, ex *communi, conſ.157.nu.12. quod tamen fallit vt ** nu.ſeq.ex** communiori.f.143

Proximitas teſtatoris tunc demum attenditur, quando fideicommiſſum proximiori ſolùm de familia, non etiam alijs eſſet factum. conſ.170.nu.25.f.189

Publicanus ſiue gabellarum conductor poteſt donare datiū, quod ſibi debetur. conſ.190.nu.38.f.261

Publicatio legis vt noceat, requiritur: vt ſit publicata ab habente ſpeciale mandatum ex auctoritate conditoris. conſilio 200. num.107.folio 299

Publicatio, lapſusque duorum menſium à die publicationis requiritur in ordinationibus, quæ præiudicium, pœnamque conti- * nent, imo & ſcientia ad hoc, vt liget, de * mente communi. ibi. n. 108

Publicum inſtrumentum præſumptione iuris continet veritatem. conſ.205 nu.2.folio 328

Pupillus ob delictum tutoris nomine ſuo commiſſum, niſi clarè de delicto appareat, damnari non debet conſilio 135.numero 21. folio 61

Pupillus non poteſt actiones cedere, ſi contra eum agatur ex contractu, eius nomine per tutorem facto conſi.139. numero 19. folio 81

Pupillus cedendo actionem, quam habet contra tutorem, liberatur ab eo, de quo tenetur. ibid.nu.61

Pupillus, nec qui non deliquit, non tenetur pro delicto alterius, niſi * ad ceſſionem iuriam, quæ habet contra delinquentem, ex*communi. ibi.nu.83

Pupillus & minor dicuntur ſcire per ſuos tutores. conſil. 143. num.21.f.93

*Purgatio mora fit tantùm incontinenti, ex * communi. conſilio 167.nu.30.folio 182

Purgatur omnis metus ex acta ſpontaneo poſt metum ſequuto. conſ.207 nu.38.folio 332

Q

QVditas hæredum in vna parte inſtrumenti, in alia repetita cenſetur. conſi.131.nu.16.folio 41

Qualitas idoneitatis teſtium eſt probanda in materia vſurarum. conſ.133.nu.8.folio 54

Qualitas à ſtatuto requiſita, vt ſequatur condemnatio, probari debet. ibid.n. 9
Qualitas inuerſa attendi non debet. conſ.143.nu.28.folio 94
Qualitas perſonæ, quod ſit nobilis, bona fama, minor, vel mulier, facit ceſſare ſuſpicionem, quod contractus ſit feneratitius, præſumptionemque falſitatis tollit. conſ.144.nu.17.fol.98.
Qualitas naturalis accidentali præponderat. conſ.148.numero 1. folio 106
Qualitas accidentalis fauorabilior præualet naturali, ibidem, numero 24
Qualitas hæreditatis & ſanguinis concurrunt, & requiruntur in feudo hæreditario. ibi.n.36
Qualitas accidentalis non ſemper naturali cedit, ſed vbi concurrunt ſeparabiliter. ibi.nu.42
Qualitas criminis per fiſcum probanda: vt reus pœnam incurrat. conſ.152.nu.17.folio 130
* Qualitas inquiſitioni adiecta probari debet, ex * communi. conſi. 154.nu.15.folia 137
Qualitas teſtis, quod ſit omni exceptione maior, probanda eſt per fiſcum, vbi ſtatutum, credi in materia vſurarum vnico, ſimiliq; teſti, ordinat. conſ.175.nu.28.folio 207
Qualitas emiſſa in legata primi teſtamenti, videtur repetita & in legato vltimi teſtamenti, niſi appareat de contradictione. conſ.189.nu.15.folio 256
Qualitas viduitatis, caſtitatisq; in tutela ſubintelligitur tacitè ſemper appoſita. ibid.nu. 74
Qualitas non inſita à natura, ſed extrinſeca eſt probanda ab allegante. conſ.207.nu.42.folio 332
Qualitas legis pœnalis probanda eſt per eum, qui in ea ſe fundat. conſ.214.nu.26.folio 348
Qualitas vel modus enti vel ſpeciei adiectus illam difformem reddit. conſ.219.nu.3.folio 366
Qualitas adiecta in vltima diſpoſitione legato, vel fideicommiſſo conſideratur tempore conditionis, non mortis: vt in puro, ex *
* communi. conſ.221.nu.15.folio 370
Qualitates omnes filij ſpurij legitimandi ſunt exprimendæ: vt legitimatio ſubſiſtat, ex * communi. conſ.129.nu.76.fol.33
Qualitates contra naturam feudorum non intelliguntur repetita in inueſtituris. conſ.131.nu.86.fol. 46
Qualitates nullæ ſunt non entis. conſi.156.num.3.conſi.163.nu. 1.folio 140
Quaſi poſſeſſio ſola vtendi & fruendi, quæ ex frequentia conſtare debet, non prodeſt agenti ad eum liberandum ab onere probandi. conſ.156.nu.46.fol.141
Quarta Trebellianica non detrahitur ex ſubſtitutione directa, ſeu vulgari. conſ.221.nu.18.folio 370
Qui vult conſequens, vult & omne neceſſarium antecedens ad illud. conſ.133.nu. 44
Quilibet eſt arbiter & moderator rei ſuæ. conſ.151.num.131.folio 127
Quis ex præſumptionibus, indicijs, ſeu coniecturis damnari non debet. conſ.135.nu.14.fol. 61
Quis pro facto, cui ipſe prouidere non poterat, non tenetur. conſ. 139.nu.52.folio 82
Quindennium, ſeu quod decimoquinto anno ſoluuntur annata ex beneficijs vnitis ſuit introductum à Paulo II. anno 1464. cõſ. 126.nu.88.folio 9
Quota hæreditatis, & quota bonorum inter ſe differunt. conſil. 136.num 41 folio 67
Quotidiana diſtributiones tranſeunt ad quoſcunq; hæredes, vti bona clericorum libera, ex * communi. conſ.185.n.11.fo.244

R

Ratificans alienationem perdit ius & dominium ſuum. conſ. 160.nu.46.folio 155
Ratificari poſſunt ſimpliciter à minore vel maiore geſta per falſum tutorem, vel procuratorem, ex * communi. conſ. 133. nu. 21 folio 54
Ratificatio æquiparatur mandato. conſ.139.num.30.fol.81
Ratificatio ſola ſubſequens Domini ſufficit ad mutationem naturæ feudi, & nouum feudum dicitur. conſilio 150.numero 20.folio 114
Ratificatio ad tempus contractus nulli non retrotrahitur. conſi. 158.nu.7.folio 147
Ratificatio actus ſit cum eiſdem actus proprij ſolemnitatibus, ex * communi. ibi.nu.28
Ratificatio cum omnibus qualitatibus contractui adiectis facta cenſetur. conſ.174.nu.24.f.205
Ratificatio confirmat geſta etiam per falſum procuratorem, ſi
* fiat ante mandati oppoſitionem, ex * communi. conſilio. 193. nu.31.f.270
Ratificatio confeſſionis in tortura emiſſæ ſine indicijs etiam millies facta, minime nocet. conſ.201.nu.20.f. 302
Ratificatio etiam iurata confeſſionis in tortura facta illegitimè nunquam præiudicat, etiam in exceptis criminibus. conſ.eod. nu.24
* Ratificatio fieri debet in loco publico, non autem ſecreto, ex communi. ibi.nu.28
Ratificatio principali abſentis neceſſariò requiritur in donatione
* abſenti facta, ex * communi. conſ.205. nu.13.fol.329
Ratificatio fit re integra. ibi.nu.16
Ratificatio non præſumitur. ibi.nu.14
Ratio proœmij ſtatuti finalis dicitur. conſ.130.nu.15.f.36
* Ratio expreſſa perſonalitatem oſtendit, & dictum ampliat, ex * communi. conſ.131.nu.39.fol.42
Ratio ſtatuti permittentis bannitum occidi fauorabilis eſt. conſ. 134.nu.15 f.58
Ratio, quæ diſpoſitioni adhæret, finalis præſumitur. conſi. 135. num.52.f.63
Ratio dicto generalior attendi debet, non dictum. conſi.157.nu.
** 1. quod declaratur num.61. & ſeq. ex ** magis recepta. folio 143
Ratio prohibitionis dicto generalior facit ipſam prohibitionem
* ad hæredes hæredum extendi, ex * recepta. ibi.nu.20
Ratio generalior nunquam extendit dictum contra mentem & verba teſtantis. ibi.nu.25
Ratio generalis cum vnum includit, aliud excludit. ibi.nu.34
Ratio vbi eadem viget, ibi idem ius ſtatui debet, præcipuè ſi ad vnicam vtilitatem tendat. conſ.161.nu.31.f.162
Ratio ſingulorum vtilitatis à lege conſiderata vbicunque viget, idem ius conſtituit in refectione ſolutionis expenſarum ab ibidem, num. 42
Ratio ſtatuti operatur illius intentionem, limitationem & ampliationem. conſ.164.nu.19.f.171
Ratio conſeruandi bona perpetuò in familia, inter vocatos ſub nomine collectiuo tantùm, fideicommiſſarium inducit ſubſtitutionem. conſ.170.nu.14.f. 189
* Ratio expreſſa in lege extenditur. conſ.180. nu.5.52. ex * communi.f.222.
Ratio vnica in dubio non præſumitur. ibi.nu.50
Ratio expreſſa in lege ſe extendit in correctorijs & pœnalibus,
* ex * communi. ibi. nu.52
Ratio in dubio impulſiua magis, quàm finalis dicitur, nec ex illa
* licet expreſſa fit extenſio, ex * communi. ibid.nu.54
Ratio in teſte plenior eſt dicta. conſ.184.nu.14.f.238
Ratio conſeruandi bona in ſuos non inducit fideicommiſſum ſimplex, vbi reſtringitur ad nominatos. conſi.195 numero 10. fol.278
Ratio communis, quare monaſterium ſubſtitutum excludat, ex
** ** communiori. conſ.199.nu.18.f.290
Ratio, ne quis à vita contemplatiua retrahatur, in contractibus ceſſat. ibi.nu.26
Ratio in lege nominatim expreſſa pro lege generali eſt verè habenda, ex * communi. conſ. 200.num.44.f.297
* Rationem teſtis ad aſſenſum non interrogatus reddere debet, ex * communi. conſ.216.nu.40.f.354
Realis in dubio conceſſio præſumitur, niſi tacitè vel expreſſè perſonalis fiat. conſ. 131.nu.23. 50 fol.41
Realis conceſſio conſtituitur, ſi onus rei adijciatur, quod in

quoſcumque tranſeat. ibid.nu.95
Rebellis Principis dicitur, qui reſiſtit, inobediens eſt, vel offendit officiarios. conſ.147.nu.8 fol.103
Rebellis vnica citatione damnatur, & facta ad domum. conſil. 235.nu.11. quod intellige, vt nu.13.fol.382
* Rebellium bona occupantur hodie & confiſcantur, ex* communi. conſ.147.nu.24.fol.104
Receptio penſionis caducitatem incurſam remittit, & ratificat inueſtituram per procuratorem minus idoneum factam. conſ. 181.nu.32
Reciproca diſpoſitio valet quod ſecus ſi ſimpliciter fiat. cõſ.136. nu.55.fol.67
* Reciproca donatio non indiget inſinuatione, ſecundum* omnes. ibidem, nu.60
Reciproca donatio inter amicos, per quam nõ inducitur votum captandæ mortis, nec aliud grauamen, tenet. ibid.nu.89
Reconciliatio tollit inimicitiæ indicium. conſ.146.num.14.f.102
Reconciliatio viri cum vxore inducitur poſt adulterium, ſi cum ea ſteterit. conſ.218.nu.4.fol.364
Rectores & miſſos à Principe offendens, & ipſum offendere dicitur. conſ.147.nu.6.fol.103
Recuperatio vbi eſt difficilis etiam ſub eodem Principe poſſeſſio feudalium hæredi non datur in remedio adipiſcendæ, & cum id eſt veriſimile. conſ.129.nu.61.fo.32
Redditio rationis petitur, etſi adſit libertatio, docto de errore. conſ.139.nu.7.fol.36
Redditus eccleſiaſticos diſpenſari in quatuor partes ſtatuit Simplicius Primus anno 447. conſ.126.nu.31.fol.5
Redimendi cenſum poteſtas arbitrio venditoris collata non infringit cenſum, etſi bullæ id non dicant. conſ.214.nu.13.f.347
Reductio ad arbitrium boni viri, niſi ſemel petitur. conſ. 184. num.12.fol.238
* Regalia niſi tempore immemorabili præſcribitur, ex* communi. conſ.142.nu.19.fol.91
Regalia & cætera in diminutionem ſtatus non diſtrahuntur, nec in præiudicium ſucceſſorum. conſ.160.nu.18.fol.153
* Regalia ex immemorabili tempore acquiruntur, vel centum annis, ex* communi, & citra Principis ſcientiam, vel illius officialium. ibid.nu.61
Regalia diſtrahuntur propter merita. ibi.nu.79
Reges Gallorum ius regalia in eccleſiis habent Regni, & quid regaliorum ius. conſ.126.nu.41.fol.6
* Reginam vel vxorem Principis offendens, ex* indubitata opinione, & mortuo Rege crimen læſæ incurrit. conſi. 147. num. 10.11.fol.103
Regnum Longobardorum extinctum per Carolum Magnum anno 776 conſ.131.nu 81.fol.45
Regula cancellariæ, quòd literæ non expediantur, niſi ſolutis annatis, vel præſtita cautione de ſoluendo, fuit primo à Gregorio XI. & Vrbano VI. conſtituta, & anno 1380. conſil. 126. nu.76.fol.8
Regula lim re mandata. C. mand. quomodo intelligenda. conſ.127. nu.80.fol.18
Regula, ceſſante cauſa, per Tiraquel. in vno ſuo tractatu fuit illuſtrata. conſ.200.nu.124.fol.299
Regula in dubio ſtandum. conſ.186.nu.9.fol.247
** Reintegrandæ remedium conceditur malefidei poſſeſſori directo, ex** communiori. conſ.140.nu.4.fol.84
Reintegrandæ remedium non datur illi, qui poſſidet. ibid.num.29
Relapſus iudicatur, qui facit id, quod non ſit dubium feciſſe ex ſequela approbati erroris à ſe. conſ.213.nu.24.fol.345
Relatio extenditur ad omnia bona deſcripta in inueſtitura, etiã quòd de titulis non appareret. conſ.150.nu.44.fol.115
Relatio ad inueſtituras antecedentes non fit reſpectu terrarum, de quibus in antiquis, ſed reſpectu tantùm perſonarum. ibid. num.45
Relatio nuncij redditur falſa, ſi dicat, aliquid feciſſe ex commiſſione vnius, qui id in mandatis ſibi non dedit. conſil.198.num. 29 fol.287
Relationis natura, eſt præcedentes qualitates repetere. conſilio 164.nu.14.fol.170
Relatiuum quis, vel quæ, cum refertur ad certum corpus illius ſubſtantiam demonſtratiuè referre dicitur. conſil.189.num.77. folio 258
Relatiuum, eodem, deſignat omnem ſubſtantiæ identitatem. conſi. 208.nu.17.fol.334
Relatum in referente cum omnibus ſuis qualitatibus exiſtit. conſ.150.nu.43.fol.115. conſ.152.nu.85. conſ.159.nu.21. etiam in materia feudali. conſ.160.nu.45.fol.155. conſ.177. nu.6. conſ.174.nu.25.fol.205
Relati ſcriptura eſt producenda, alioquin nulla reſultat probatio ex referente, etiam quòd de viſis illius notarius atteſtetur. cõſ. 159.nu.20.fol.150
* Relictum, verbis propriè ad diſpoſitionem vltimæ trahitur, licet quandoque ad actus etiam inter viuos, ex* communi. conſi. 174.nu.18.fol.204
Relicti forma marito & filijs non conſideratur, ſed finis. conſil. 212.nu.14 fol.341
Remedium quod non detur vaſallo ſpoliato vtili dominio ob alienationem rei factam per dominum in eccleſiam. conſil. 127. nu.37.fol.16
** Remedium poſſeſſorium l. fin. C. de edi. D. Adr. ceſſat in caſtris munitiſſimis, & difficilis recuperationis, maximè contra agnatos poſſidentes, ex** communiori. conſil. 129.nu.59.fol.32
Remedium, vnde ui, ceſſat, ſi conſtat notoriâ de domino ſpoliãtis. ibid.nu.101
Remedium nullitatis contractus non competit: cum omnis ſolennia à principio in eo interuenerint, maximè ſi emphyteuſis cum iuſta cognitione cauſa fuerit conceſſa. conſil. 168. nume. 28.fol.185
Remedium reſtitutionis in integrum competit etiã poſt elapſum quadriennium ob enormiſſimam læſionem, vel iuſtam cauſam, ex* communi. ibid.nume.39. quæ communis declaratur num. ſequen.
Remiſſio, ſeu conceſſio, vel renunciatio actus intelligitur ſemper rebus ſic ſtantibus, niſi expreſſè aliud caueatur. conſi.171.nu. 21.fol.193
Remiſſio iniuriæ eſt vera damnatio. conſ 173.nu.66.fol.201
Remiſſio pœnæ homicidij conceſſa à Principe, qui poteſtatem habet, reo opitulatur. conſ.177.nu.1.fol.213
Remiſſio tacita ex receptione penſionis non inducitur, vbi opus eſt inueſtitura. conſ.181.nu.50.fol.231
Remiſſio generalis non comprehendit proditionem. conſ.187.nu. 32.fol.253
Remiſſio daciorum à Daciario alicui facta ipſi tantùm & non ſucceſſoribus ſuis, vel Principe, & ab eo cauſam habentibus præiudicat. conſ.190.nu.47.fol.261
Remiſſio ad depoſitionem inualidam nihil operatur. conſil. 192. nu.36.fol.267
Renouatio ſemel fit per aliam inueſtituram. conſilio 127. nume. 16.fol.14
Renouatio inueſtituræ debet fieri in ſcriptis. conſil. 143. nume.8. & declaratur nu.44.fol.93
Renouatio conductionis noua non tacita cenſetur: cum emphyteuta, qui ceciderat, permanſerit in poſſeſſione rei conductæ poſt tẽpus caducitatis. ibid.nu 43
Renouatio tacita ſocietatis per actus ſociales expreſſè eſt probanda. conſ.220.nu.2.fol.367
* Renouatione inueſtituræ rei feudalis deuolutæ non dicitur fieri noua alienatio, ſed obſeruantia conſuetudinis, ex* communi. conſ.127.nu.116. ex quo infertur, vt ibi. fol.20
Renuncians admittitur ad id, quod ex cauſa ſuperueniente ex legis diſpoſitione, vel ex culpa poſt renunciationem occurſum capitur. conſ.172.nu.23.fol.193
Renunciantibus iura ſua amplius ad ea non datur regreſſus conſ. 173.nu.65.folio.201
Renunciare quis poteſt fauori ſuo. conſi.151.nu.76.fol.124
** Renunciari per partes poteſt etiam enormiſſimæ læſioni, ex** communiori conſ.176.nu.61.fol.212
Renunciari poteſt fideicommiſſo. conſ.195.nu.11.fol.278

Renunciatio ſententiæ inducitur ex non implemento modi, vel formæ. conſ.155.nu.12.fol.139
Repetitio non fit in odioſis. conſ.131.num.92.fol.46
Repetitio ceſſat, vbi in ſequenti de alia qualitate eſt promiſſum, & vbi reſultaret abſurdum, vel fieret contra ius commune repetitio. conſ.162.nu.32.fol.166
Repræſaliæ conceduntur, vbi Iudex non adſit, qui ſubdito iniuriã paſſo iuſtitiam adminiſtret, vel vbi denegetur iuſtitia, vel ne-
* gligatur, ex*communi. conſ.138.nu.16.folio 76
Repræſaliæ odioſæ & exorbitantes cenſentur, nec contra bona ci-
** uium ibi habitantium conceduntur, ex**communiori. ibidem, num.17
Repræſaliæ vt concedantur, quæ requirantur. ibidem, nu. 21. 22. 59.60
Repræſaliæ nullæ ſunt ipſo iure, minus rectè conceſſæ. ibi. num. 22
Repræſaliæ ſunt in foro conſcientiæ licitæ, ſi iuſta cauſa interueniat. ib.n.23
Repræſaliæ iuſta de cauſa contra omnes & ſingulos ciues & ſubditos alterius Domini conceduntur. ibid.nu.58
Reproductio fieri poteſt in termino à lege præfixo, ad hoc vt valeat. conſ.145.nu.39.fol.100
Requiſita in rei vendicatione, publiciana, & actione perſonali. conſ.160.nu.38.fol.154
Res eccleſiæ infeudari ſolita ſi ſit deuoluta, permittitur Prælato cuicunque ſine ſolennitate concedere: cum non eſt mutatus rei ſtatus. conſ.127.nu.103.fol.19
Res, quarum directum dominium eſt eccleſiæ, vtile verò aliarum perſonarum, non dicuntur de menſa eccleſiæ. ibid nu.107
* Res vt dicatur conſueta infeudari, quot requirantur, ex * communi. ibid.nu.110
Res ſemel facta obnoxia, ſemper talis durat. l. cum pater. §. quindecim, de leg.2. per quem ad multa infertur. ibid.nu.114
Res de facili reuertitur ad ſuam primæuam naturam. ibi.nu 115
Res infeudari ſolita ad eccleſiam deuoluta poteſt de nouo per prælatum infeudari abſque ſolemnitate, conſtito de prima inueſtitura ſolemni, qua non præcedente, ſufficit, quòd præceſſerit bi-
* nus actus cum termino 40. annorum, ex*communi, vel vnius,
* ex*alia ceu anni. ibid.nu.118.120
Res ſolita in feudum concedi quæ dicatur, & quando omnia requiſita concurrant. ibid.nu.119
Res acquiſita pro alio nominando, facta nominatione, à die etiam contractus celebrati nominati efficitur. conſ.149.nu.18.f.110
Res venalis vt cenſeatur, non requiritur certa pretij taxatio, ſed tantùm, quòd pretio vendi queat. ibid.nu.28
Res venalis tantum dicitur, vbi eſt venditioni expoſita, licet ſine pretij taxatione. ibid.nu.29
Res eccleſiæ prohibitæ alienari licet inutiles, alienari tamen non poſſunt contra canonum ſolemnitates. conſil. 151. nume. 100. folio 126
Res ſteriles, quæ tamen ad culturam reduci poſſunt, alienari non poſſunt ſine ſolemnitatibus. ibid.nu.101
Res alienari prohibita ſi alienetur, & alienatio reſpiciat proprium commodum hæredis, non tenet alienatio. ibid.num.107
Res quandoque à loco originali nomen capit. conſi.117.num.71. fol.146
Res ſolita infeudari, vel alienari, ſemper infeudari, vel alienari poteſt, conſ.160.nu.84. & ibi de ratione. fol.158
Res libera permutata cum ſuppoſita fideicommiſſo efficitur meté fideicommiſſaria. conſ.173.nu.18.fol.199
Res vendita libera tradi debet: cum additur clauſula, in liberum &c. conſ.194.nu.33.fol.275
Res in dubio libera vendita creditur, & tradi debet. ibid.num.39
Res eiuſdem naturæ non debet diuerſo iure cenſeri. conſil.200. 96 fol.298
Res inter alios acta tertio non præiudicat. conſ.203.nu.8.f.322
Res furata penes probum virum reperta eum non reddunt ſuſpe-
* ctum, ex*communi. conſ.216.nu.48.fol.355
Reſcriptum potius nihil operatur, quàm quòd intelligatur contra ius. conſ.162.num.28.fol.166
Reſeruatio epiſcopatuum & maiorum eccleſiarũ facta à Ioanne XXII. vbique ferè ex prorogationibus ad extremum ſuæ vitæ perdurat. conſ.126.nu.19 fol.4
Reſeruatio fit vel fructuum, vel beneficiorum. ibid.num.63
Reſeruatio ſuperioritatis operatur: ut alienatio ciuitatis ſubſiſtat,
* nec & maximum damnum dicatur, ex*communi. conſil.225. nu.48.fol.383
Reſeruationes epiſcopatuum inuentas ſub Nicolao Primo anno Chriſti 860. nonnulli voluere. conſi.126.nu.14.fol.4
Reſeruationes epiſcopatuum quare factæ. ibid.nu.24
Reſtitutiones beneficiorum ſuper certo beneficio & certa perſona fuerunt tempore Innocentij Tertij anno Chriſto 1200. ibid.nu.92
Reſeruationes in Gallia & Germania nunquam admiſſæ. ibidem, num.98
Reſeruationibus ius canonicum & tituli de elect. deſtruuntur. ibid.num.20
Reſeruantur beneficiam per incomparabilitatem vacantia per Clementem Sextum anno 1342 ibid.nu 96
Reſeruati fructus ad aliquem effectum annalia per Ioannem XXII. appellantur, qui mandat, ne ſucceſſor fructibus omnibus priuetur, partem eidem dari, & reliquum ei, ad cuius fauorem eſt reſeruatio facta. ibid.nu.66
Reſpub. minus læditur occiſione capti, quàm exemptione. conſi. 216.num 6.fol.352
Reipub. adminiſtrator ad accipiendum pecunias in cauſam emptionis frumentorum non obligatur, licet non probetur in illã
* cauſam fuiſſe conuerſam, ex * communi. conſil. 193. nume.43. fol.270
Reſtitutio facta pro cauſa publica vtilitatis operatur quoad bona in alios tranſlata. conſ.128.nu.9.fol.23
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem 40. annorum non competit. conſ.138.nu.47.fol.78
Reſtitutio in integrum ex capite iuſtæ ignorantiæ petitur per
* Communitatem, licet regi ſoleret per officiales, ex*communi. conſ.160.num.69.fol.157
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem quadragena-
** riam non competit ex vna magis**communi, hic et conerarium
** ex alia**communiori. ibid.nu.70
Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem 30. annorum
* datur ſine dubio, ex * communi omnium, & etiam contra
** quadraginta, ex*communiori & tutiori. ibid.nu.71
reſtitutio etiam ex cauſa ignorantiæ iuſtæ, nulla datur aduer-
** ſus præſcriptionem temporis immemorabilis, ex**communiori. ibid.nu.73
Reſtitutio ex capite ignorantiæ datur eccleſiæ & pauperibus datur tantùm poſt quadraginta annos, non autem poſt cen-
* tum annos, ex*communi, vel à die præſumpta ſcientiæ læſionis. ibid nu.74
** Reſtitutio ex capite ignorantiæ ſecundùm vnam** communiorem, non datur aduerſus ſtatutariam præſcriptionem. conſ. 164.nu.6.fol.170
Reſtitutio in integrum à die ſcientiæ tantùm intra quadriennium competit. ibid.nu.7
Reſtitutio in integrum non datur eccleſiæ propter paruam læſio-
** nem, ex**magis recepta. conſi.168.nu.31.fol.185
Reſtitutio in integrum eccleſiæ non competit elapſo quadriennio à die celebrati contractus damnoſi. ibid.nu.36
Reſtitutio in integrum non competit, quando adeſt præſumpta ſcientia damni. ibid.nu.37
Reſtitutio in integrum non datur contra centenariam præſcriptionem. conſ.186.nu.17
Reſtitutio tantum reſtituit, quantum ſententia aufert. conſi.187. nu.4.fol.250
Reſtitutio Principis non trahitur ad tertij præiudicium, nec id
* creditur voluiſſe, ex*communi. ibid.nu.16
Reſtitutio ob publicam pacem feuda includit. ibidem, num.18. & ſeq. in fin.
Reſtitutio ex gratia, niſi id in ſpecie exprimat, non trahitur ad
* bona in alios tranſlata, ex communi. ibid.nu.12
Reſtitutio patris damnati à filij reſtitutione differt. ibid.nu. 94

Reſtitutio

Digitized by Google

Reſtitutio ad non acquiſita non trahitur. ibid.nu.27
Reſtitutio bannitorum non trahitur ad hæredes, vel filios. ibidem nu.29
Reſtitutio limitata reſtringitur. ibi.nu.31
Reſtitutio quando feuda comprehendat. ibid.nu.34
Reſtitutio non trahitur ad bona propter merita in alios tranſlata.ibi.nu.37
Reſtitutio contra aliam eccleſiam non datur.conſi.199.n.49.folio 294
Reſtitutio in integrum reſcindit proceſſum, ſi denegetur probatio abſentiæ per excuſatorem, etiam in crimine læſæ.conſ.225.nu.119.fol.338
Reſtitutionis in integrum remedium intentans tenetur ante omnia probare ſpecificè læſionem. conſ.168.nu.30.fol.185
Reſtitutioni fideicommiſſi ſubijciuntur omnia, quæ quis per ius accreſcendi, vel alio modo immediatè à teſtatore acquirit. conſ.173.nu.48.fol.200
Reſtitutioni fideicommiſſi non ſubiacent ea, quæ ex iudicio teſtatoris mediatè vel immediatè relinquuntur, ſed ex titulo oneroſo & recompenſatiuo tantùm. ibid.nu.49
Reſtitutus plenè, et ad omnia bona per Principem, recuperat non
** ſolum per Fiſcum, ſed per alios detenta, ex ** communiori.conſ.157.nu.1.fol.143
Retinens alium in carcere priuato punitur lege Iulia maieſtatis, non autem id fieri procurans. conſ.152.nu.59.fol.132
Reuocans hæreſes abiuratas vti impœnitens, & fictè conuerſus
* damnatur, ex * opinione Doctorum. conſi,213.nu.14.fol.344
Reuocans confeſſata ante abiurationem, cur pertinax dicitur.ibi.nu.32
* Reuocatio donationis inter viros non admittitur, ex * mente omnium.conſi.136.nu.137.præcipuè ſi fuerit iurata.nume.138.folio 69
Reuocatio donationis cauſa mortis iurata ſit, ſi ſpecialis derogatio ad hoc adſit. ibi.nu.149
Reuocatio renuncia fieri non poteſt, quando interimius eſt quæſitum tertio, vel re, vel ſpe. conſ.173.nu.67 folio 201
* Reus abſoluitur fiſco non probante, ex * communi regula.conſilio,146.nu.3.fol.101
Reus damnatur, ſi per confeſſionem, vel teſtes conuincitur, alioquin abſoluitur. conſ.201.nu.1.folio 301
Reus dicitur fateri motu tormentorum, ſi ligatus fune minæ adduntur, vel ſi ſpoliatus ad funem ducatur. ibid.nu.14.15
Reus non interrogatur de alijs delictis, ſuper quibus non adſunt indicia, niſi in crimine aſſaſinij, vel ſimilibus. ibid.nu.52
Reus non torquetur, ſi non eſt citatus, & indicia legitima præcedunt, ex arbitrio quantumuis amplo Iudicis, niſi ſit reus valde diffamatus. ibid.nu.133
Reus non damnatur, nec torquetur, niſi teſtibus omni exceptione maioribus, vel propria confeſſione de delicto, vel indicio conuin
* catur, ex * communi. conſi.216.nu.38 fol.354
Rei pallidiitas vel trepiditas non eſt ſufficiens indicium ad torturam, niſi concurrant, & ſint circa ſubſtantialia conſ. 166.num.19.fol.179
Reddanda eſt copia indiciorum, etiam quòd non alleget cauſam innocentiæ. conſ.201.nu.77.f.308
Reum conſtituunt variatio inconſtantia, mendaciaque. conſilio.213.nu.15.fol.344
Rei plures facti in contractu & in diſtractu ſunt ſimiliter rei. conſi.176.nu.36.fol.210
Reorum natalis, & ſanguinis claritas ſignum innocentiæ inducunt, ac præſeferunt. conſ.216.nu.47.fol.353
Rex vel dominus directus feudi iure feudorum ſcripto non poteſt denegare licentiam alienandi vaſallo fideli, niſi ex cauſa, & redditur ratio. conſ.127.nu.63.fol.17
Ritus quis dicatur. conſ.152.nu.12.f.129
Ritus & conſuetudo introducitur, conſentiente Principe vel officialibus. ibi.nu.51
Ritus, verbum actus iudiciarios in materia Hebræorum includit. ibid.nu.53
Romani Pontifices poſt annos quingentos à Chriſto nato, quandoque ad electionem cleri, populi conſenſum, & Imperatoris confirmationem vices Chriſti in terris gerebant.conſi.126.nu.3.fol.3
Romani Epiſcopi quandoque etiam initio naſcentis eccleſiæ in negligentiam aliorum Epiſcopos extra ſuam prouinciam delegerunt. ibid.nu.13
* Rom.conſ.171.communiter * damnatur.conſi.136.nu.101.f.68
Rubrica perfectam orationem habens ad cauſarum deciſionem al
* legatur.conſi.164.nu.11.ex * communi.conſ.212.numero.8.fol.341

S

SAcrilegium non committitur, ſi bannitus impune in eccleſia interficiatur. conſ.134.nu.9.fol.58
* Salyc.in l.fin.C.de iure emph.communiter * recipitur & declaratur. conſ.137.nu.28.fol.71
Saluuſcõductus operatur: vt de delicto nulla mentio fieri debeat. conſ.177.nu.20.fol.213
Saluuſconductus datus ad beneplacitum, morte, vel declaratione contraria illius, qui conceſſit expirat. ibid.nu.31
Saluuſconductus per verba voluntatis poſitiua conceſſus morte concedentis non expirat, niſi expreſſa reuocatione ſequuta,
* ex * communi doctrina, vel officio concedentis finito.ibi.nu.32
Saluuſconductus in quaſi contractum cum Principe tranſit, & ſub fide ſua obligatus remanet. ibi.nu.37
Saluuſconductus conceſſus ſeruari debet, etiam quòd concedi non non debuiſſet. ibi.nu.41
Saluis iuribus apponitur, ne alienando cadat vaſallus.conſil.165.nu.50.fol.176
Sapientis mutare conſilium, neceſſarium eſt. conſi,199.nume.8.fol.289
Scientia præſumitur ex longo temporis interuallo, & penſionis annuæ exactione.conſi,127.num.89.conſi.181.num.49.56.fol.231
Scientia caducitatis requiritur ad hoc; vt per acceptationem libellorum cenſeatur remiſſio ipſius.conſ.143.nu.9.fol.93
Scientia ex coniecturis arguitur. ibid.nu.14
Scientia partis ad totius ſcientiam infertur.ibi.nu.16. quod procedit, vt nu.71
Scientia præſumitur à facto cohabitantium & conſanguineorum, propter quam non competit reſtitutio in integrum.ibi.nu.17. & qualiter nu.72.& ſeq.
Scientia tutricis dicitur ſcientia pupilli.ibid.nu.21.& nu.80. declaratur.
Scientia neceſſaria non arguitur per ſolutionem penſionis, quæ fieri poteſt abſque inueſtitura. ibi.nu.70
Scientia delicti probanda eſt in tradente res, quibus cum committitur delictum: vt tradens teneatur.conſi.146.numero.20.folio 102
Scientia Principis & officialium eundem effectum operatur, ex
* communi. conſ.152.nu.35.fol.130
Scientia non præſumitur. conſ.160.nu.8.conſ.174.nu.2.fol.203
* Scientia alienandi à domino mediato feudi requiritur, ex * communi. conſ.165.nu.52.58.fol.176
Scientia teſtamenti non præſumitur, ſed coniecturis probatur.cõſ.174.nu.3.fol.203
Scientia fideicommiſſi in renunciatione non requirit ætatem per
* fectam, & ſufficit habita in ætate minori, ex * communi. ibid.nu.11
Scientia patroni in beneficio ſui iuris, tacendo ſibi præiudicat. cõſ.178.nu.40.fol.217
Scientia aduerſarij excuſat à culpa. conſi. 193. nu. 54.folio 271
Scientia ex diffamatione actus præſumitur. conſi.222.num.3.folio 372
Scienter accipiens rem affectam oneribus non poteſt de hoc amplius excuſari. conſ.173.nu.10.fol.198
Scire quis præſumitur illud, quod inquirere tenebatur, & quod veriſimiliter inquiſiuit.conſi.143.nu. 19. & quomodo procedat. nu.78.fol.93
Scire & ſcire debere paria ſunt, nec excuſatur prætextu ignorantia.

rantię, qui ſcire potuit. ibi.nu.55
Sciſma vigeſimumſextum in eccleſia tempore Bonifacij Noni anno 1400. conſ.126.nu.75.f.18
Scriptura referens non probat, niſi relatum producatur. conſilio.159.nu.10.fol.150
Scriptura per partem lecta, non ſequuta contradictione, dicitur approbari. conſ.182.nu.14.fol.233
Scriptura ſemel pręſentata, iterum non pręſentatur, niſi pars illam de falſo redarguat. ibi.nu.32
Scriptura priuata vel teſtes leues non ſufficiunt contra ſſa inſtrumentum publicum. conſ.205.nu.4.fol.328
* Scripturę priuatę non veniunt appellatione inſtrumenti in ſtatutis pœnalibus, conſ.144.nu.34.id fallit ex * communi doctrina, nu.37.fol.98
Scriptura recognita ſeu veteres probant. conſ.152.nu.43.f.131
Secundo dicto non ſtatur in tormentis contra primum iuratum in criminalibus, etiam ad inquirendum. conſil.216.nume.103 folio 359
Securitas Principis non eſt violanda. conſi.177.nu.42.folio 214.
Securitas, de qua in l.1.ff.ad l.Iul. Maieſt. quomodo intelligatur. conſ.216.nu.24.fol.353
Securitatem datam à Principe rumpens crimen læſæ Maieſtatis incurrit. ibid.nu.3
Securum & Aſſidatum verè à Principe occidens crimen læſæ incurrit, non captum tantùm vel carceratum. ibi.nu.23
Sedere pro tribunali magiſtratui conuenit. conſilio 152.nume.1.fol.129
Seditio à ſtatuto punita eſſe intelligitur, ſi dolo ſit, & pręcedente tractatu fiat. conſi.225.nu.22.fo.382
Semel malus in eodem genere mali non in diuerſo ſemper pręſumitur malus. conſi.135 nu.50.fol.63
Senatores ſunt de latere Principis, quouis creditur. conſilio 152.nu.48
Sententia facit de albo nigrum. conſ.138.nu.14.fol.76
Sententia abſente parte lata, potius ex mera contumacia, quàm ex mala cauſa promulgata creditur. ibid.nu.57.conſ.169.nu.5.fol.187
Sententia in iudicatum tranſiens facit ius inter partes. conſ.139.nu.8.fol.80
Sententia regulatur ſecundùm naturam obligationis præcedentis. ibid.nu.18
Sententia ſtrictè & ſecundùm proprietatem verborum intelligi debet. ibi.nu.37
Sententia à petitione & cauſa interpretationem capit. ibi.nu.48
Sententia ſuper petitorio fertur, ſi articuli dentur ſuper illo, licet nihil probetur: ſecus verò ſi tantum verbis exceptio proponatur. conſi.140.nu.37.fol.86
Sententia amittitur feudum non ex commiſſione tantum delicti. conſ.148.nu.4.fol.106
Sententia continens plura capitula, poteſt in parte exequi, ſi pro parte tantum ſit facta appellatio, & impugnetur. conſ.155.nu.3.fol.138
Sententia conditionalis, non purificata conditione, nullius eſt momenti. ibid.nu.6
Sententia ſub conditione intrinſeca, quę futurum negocium reſpiciat, & ſit in poteſtate partis exequi, nec in continenti purificetur, pro non lata habetur, ex * communi. ibi.nu.8 *
Sententia modalis, modo non impleto, nullius eſt effectus. ibidem, nume.9
Sententia probat expreſſa, & omne aliud ad id antecedens neceſſarium. conſ.160.nu.67.fol.157
Sententia pro vna quantitate lata vnica dicitur, plures verò, ſi plura capita contineat. conſ.176.nu.39.fol.211
Sententia regulariter eſt indiuidua. ibid.nu.40
Sententia excedens duas vncias, non exequitur nec pro duabus, iuxta formam ſtatuti. ibid.nu.41
Sententia, vel laudum continens extra petita aliquid, poteſt pacto confirmari. ibi.nu.64
* Sententia in correum lata non exequitur contra alterum, ex * communi. ibi.nu.66
Sententia communis legi æquiparatur, nec contra eam debet quis venire. conſ.180.nu.39.fol.224
* Sententia ex peritorum iudicio lata nunquam tranſit in iudicatum, ex * communi, licet multi contra. conſil.184.numero.4.folio 238
Sententia referens ſe ad acta probatoria ſubſiſtit, & certa dicitur. conſi.eo.nu.45
Sententia non facit quem dominum, ſed talem eſſe declarat. conſ.187.nu.12.fol.251
Sententia in iudicatum tranſita præſumitur ritè & rectè lata. conſi.193.nu.46.fol.271
Sententia lata contra principalem non nocet fideiuſſori contractus, vbi agitur de excuſſione, at ſecus ſi ſuper meritis. conſilio.nu.2.fol.322
* Sententia etiam ſuper meritis, vel debito lata contra principalem non nocet fideiuſſori contractus, & iura hoc caſu loquuntur, non autem in ſententia excuſſionis tantùm, ſecundùm * omnes. ibi.nu.5
Sententia eſt ſtricti iuris, nec alteri non citato nocet. ibid.nume.9
Sententia lata contra heredes non nocet legatarijs & fideicommiſſarijs ius de præſenti habentibus, niſi ſit actum ſuper nullitate teſtamenti. ibid.nu.17
* Sententia tenet non citatis reis, de quorum intereſſe ſecundariò tractatur; contra eum tamen non exequitur, ex * communi. ibid.nu.19
Sententia excuſſionis probat excuſſionem factam eſſe, non tamen vt fideiuſſor grauetur. ibi.nu.21
Sententia an noceat, vel exequatur contra alium, diuerſa ſunt. ibidem, nu.22
** Sententia inter alios non nocet quo ad plenum præiudicium, ex communiori. ibi.nu.23
Sententia ſuper delicto lata contra principalem nocet fideiuſſori, vbi de commodo Principis agitur. ibid.nu.27
Sententia pœnitentialis hęreticorum fertur ſub conditione, ſi corde redeunt. conſ.213.nu.25.fol.345
Sententia pœnalis non fertur in hæredes, vbi etſi pœna infligitur ipſo iure, condemnationis tamen mentio fiat. conſil.214.nu.3.fol.347
Sententia lata in ſimili cauſa, ſuadet eadem in alia ferenda. conſil.217.nu.11.fol.363
Sententia ſub conditione intrinſeca futurum reſpiciens, quę incontinenti verificari nequit, nulla eſt, ex ** communiori. conſil.219.nu.2.fol.366
Sententia dicitur indiuidua in ſingulo capite, ſi iudicium cum vnica perſona agatur, & capita ſint diuerſa. ibid.nu.7
Sententia indiuidua eſt, etſi contineat res indiuiduas, ex * communi. ibid.nu.11
Sententia contra legem expreſſam lata eſt ipſo iure nulla. conſil.220.nu.10.fol.368
* Sententia lata pro eo, cui actio non competit, nulla eſt ex * communi. ibid.num.15
Sententia contra caſum legis, vel errorem annullatur. conſil.221.nu.21.fol.371
Sententia lata poſt citationem commiſſam à non habente auctoritatem nulla eſt. conſi.225.nu.33.& ſimiliter in non ſubditum lata, vt nu.42.fol.382
Sententia non fertur contra contumacem, niſi poſt tres dies contumacia accuſata. ibid.nu.73
Sententia lata extra horam citationis nulla dicitur. ibid.nu.80
* Sententia in patrem contumacem non nocet filio in feudis, ex * communi. ibi.nu.98.191.& ſeq.
Sententia ex appellatione tertij habentis intereſſe ſuſpenditur. ibi.nu.136
** Sententia declaratoria ſuper delicto requiritur: vt vaſallus feudo priuetur, ex ** communiori. ibi.nu.158
Sententia patris ſuper feudo amiſſo, etiam ex crimine læſæ maieſtatis non nocet filijs non citatis, etſi de delicto per teſtes conſtaret. ibi.nu.192
Sententia verba in fauorem damnati intelliguntur, vt lædant eum minus, quàm fieri poteſt. conſ.139.nu.56

Sententia

* *Sententiæ verba ſunt proprie intelligenda, ex * communi. conſ.155.nu.15.folio 139*

Sententiæ tres conformes contra vſufructuarium non exequuntur contra proprietarium, nec è contra. conſilia 203.num. 18 folio 324

Sententię non dicuntur conformes, ſi altera ſit conditionalis. conſi.219.nu.6.folio 366

Sententiæ nullæ non conualidantur partium conſenſu. conſ.220. num.13.folio 368

* *Sententię nullæ non tranſeunt in iudicatum, nec executioni mandantur, ex* communi. ibid.n.16*

* *Sententiæ executio ſuſpenditur ex appellatione omiſſo medio, ex* communi. conſ.225.nu.200.fol. 394*

Separatorum vno incluſo aliud excluditur. conſi.190.num. 24.folio 261

Sequela facti multum declarat præcedentia. conſ.137.nu.43. mentemque concedentium declarat. conſi.142.nu.14. conſi. 193. nu.51.folio 271

Sequentia demonſtrant intellectum antecedentium. conſi. 139.n. 53.folio 81

Sequentia declarat antecedentia. conſ.201.num.79.folio 308

Sequeſtratio iure facta fideiuſſione tollitur. conſi.188.num. 3.fol. 254

* *Sequeſtrum nunquam fit in prima inſtantia, nec in ſecunda, ſi pars eſt ſoluendo, ex* communi. ibi.n.2.*

Sequeſtrum, dum dubitatur, qui poſſideat, fit per iudicem, ne partes ad arma veniant. ibi.nu.5

Sequeſtrum in cauſis beneficialibus quando fiat, remiſſiuè. ibidem, num.6

* *Seruitus aquiductus non preſcribitur, niſi immemorabili tempore, imo videtur magis iure conceſſa quàm præſcripta, ex* communiter recepta ſententia. conſi.156.nu.30.fol.141*

** *Seruitus diſcontinua præſcribitur iuncta aliqua iuſta cauſa, cum ſcientia atque patientia aduerſarij, per decem annos inter preſentes & viginti inter abſentes, ex** communiori. ibidem, num.31*

Seruitus probari debet de iure communi non per iuramentum, ſed per teſtium dicta. ibi.n.37

Seruitus tribus modis ſolummodo acquiritur. ibid.num.45

Seruitus inducitur ex locatione operarum hominis liberi, quę prohibetur. conſ.204.nu 2.folio 326

Seruitutem aquæ præſcriptam eſſe, probare volente debent articulare, quod ſcientibus, præſentibus & patientibus dominis ea bona fide vſi ſunt. conſ.156.nu.38.39.44.fol. 141

Seruitutes aquarum ſpatio 49.annorum & facto hominis acquiruntur, vnde aliò diuerti non poſſunt. ibid.nu.20.32

Seruitutes & onera impoſita per vaſallum ſuper feudo reſoluuntur, iure imponentis reſoluto. conſ.171.nu.28.fo.193

Seruus Iudæi Chriſtianus effectus ſtatim deuenit liber, nullo pretio ipſi Iudæo refuſo, etiam quòd eum emiſſet. conſi.200.num. 24.folio 297

Seruus Dominum ſuum morientem occidens, etiam domini mandato, homicida reputatur. conſ.216.nu.11.folio 352

Signum eſt innocentiæ, non aufugere, cum poteſt. conſi.216. num. 54.folio 355

Simplex coniectura non arguit contractum vſurarium, quæ tantùm ceſſat, quando venditor emptori ſoluit affictus. conſi.144 num.13.folio 98

Simulatio coniecturis probata, & ipſis excluditur: vt fraus euitetur. ibid.num.6

Simulatio præſumitur ex pactis inſolitis inſtrumento appoſitis. ibidem, nu.16

Simulatio contractus præſumitur tantùm ex coniecturis legis & non hominis. ibi.n.22

* *Simulatio contractus probari poteſt per teſtes, ex* communi dicto. conſ.153.n. 1.f.135*

Simulatio arguitur, quando venditor ſemper remanet in poſſeſſione rei venditæ poſt venditionem per ipſum factam. ibi.nu. 28. & ſeq.

Simulatio in ſpecie deduci debet. conſ.165.nu. 15.fol. 174

Simulatio ex incontinenti geſtis arguitur, ſecus ex interuallo. conſ.175.nu.2.folio 206

Simulatio probatur coniecturis legis, non hominis tantum. ibid. num.13

Simulatio arguitur, ubi perſona prohibita non nominatur. conſ. 205.nu.6.folio 328

Simulatio imaginaria ſecunda ſpeciei valet ab initio. ibid. nu.7

Simulationum diuerſæ ſpecies. conſ.175.nu.16.folio 207

Simulatum dicens contractum ſpecies ſimulationis, inſtante parte, tenetur oſtendere. ibi.n.14

Sindicus ad ardua non conſtituitur, niſi tota vniuerſitas & ſinguli conuocentur: cum pars nomine aliorum non faciat. conſil.139 nu.5 fol.149

Sindici ad denunciandа crimina non obligantur pro perſonis, contra quas teſtimonium ferre cogi non poſſunt. conſi.154. nu. 18.folio 137

Sinagoga quæ dicatur permiſſa. conſ.152.nu.79.folio 133

Soceri multa donant ſponſis non propter nuptias, ſed cauſa meritorum, vel alia. conſ.179.nu. 12.fol.219

Societas tacitè renouata intelligitur per id tempus, quo primo loca inita fuit. conſ.220.nu.1.folio 367

Socius niſi pro rata damnum datum in re communi cōſequitur. conſ.190.num.9.folio 260

Socius non conuenitur, nec agere poteſt inſolidum, ſi negociatio ſit priuata, non autem publica. ibid. nu.10

* *Socius criminis non probat ex * communi. conſi.192.num.3. cuius ſpontanea confeſſio ſuſpecta redditur, num. 4. in fine. folio 264*

Socius non probat aſſaſſinium contra ſocium, niſi alia concurrant, ibidem, num.7

Socius criminis alijs infamatus nec ad inquirendum probat. ibidem, num. 21

Socius de ſocio interrogatur: cum ſcire veritatem alij atteſtantur, & ipſe negat. conſ.201.nu.54.f.305

* *Socius de alijs non interrogatur, vbi ille ſocius diuerſis criminibus notatur, ex* communi. ibi.n.57*

Socius non probat in criminibus contra alium, niſi cum tortura illegitime illata. ibi.n.58

Socius vt faciat indicium, plura concurrere debent. ibid. nu. 60

Socius criminis admiſſus pro teſte in criminali intelligitur, ſi cum tortura deponat. ibi.n.139

Socius non poteſt torqueri ex dicto ſocij reuocato. ibid. nu. 146

Socium iam inculpatum de hæreſi excuſans, ſuſpectus dicitur de hæreſi. conſ.213.nu.6.folio 343

* *Socij publicani vt plurimum fiſco inſolidum tenentur, ex * communi. conſ.190.nu.11.f. 263*

Socij nomine proprio negociantes, finito tempore ſocietatis ſibi ipſis tantum, non ſocio acquirunt. conſ.220.nu.4.fo.367

* *Sodomia licita eſt cauſa viro & vxori dimittendi alterum, ex* communi. conſ.218.nu.10.f.365*

Sodomia vitium infamat. conſ.192.nu.27.folio 266

Sæuitia allegata ſi non probetur incontinenti, vel nimia, nihilominus vxor reſtituetur. conſ.207.nu.25.folio 332

Sæuitia viri iuſtam cauſam ſeparationi thori probet. conſilio 218. num.21.folio 365

Solemnitas in prima alienatione requiritur ad hoc, vt per inueſtituram res iterum concedi valeat. conſi. 127.num. 100.folio 19

** *Solemnitas extrinſeca ex diuturno tempore 30. annorum præſumitur, ex** communiori. conſi.160.num.51. conſi.151. nu. 14.folio 121*

Solemnitas ſublata intelligitur de ciuili, non naturali. conſi. 201. nu.99.folio 310

Solemnitas ſtatuti, vbi conditur teſtamentum, attenditur. conſ. 206.nu.10.folio 330

Solicitator cauſæ non probat. conſ.175.nu.25. fol. 207

Solitus ſtilus & conſuetudo attendi debet. conſ.161.num. 61.folio 163

Solitus vſus excludit præſumptionem delicti. conſi.216.num.86. folio 357

Solitum, quod eſt fieri, conſideratur. conſ. 135. n. 55. fol. 63

Solitum in vna, vel duabus vicibus verificatur. conſi. 142. nume. 7. folio 90

Solitum infeudari ex pluribus inueſtituris demonſtratur. conſilio 160. n. 82. folio 158

Solitum omittens in lata dicitur culpa. conſ. 197. nu. 3. fo. 282

Solùm, dictio de ſui natura eſt limitatiua, prohibitiuaque: ita vt non extendatur ad alia, & maximè ad diſſimilia. conſilio 190 nu. 32. folio 261

Soluens de mandato illius, qui habet plenam poteſtatem, liberatur conſ. 139. nu. 34. folio 81

Soluens de partis mandato liberatur ita, vt ex mandato arbitrorum, & minimè teneatur de eo, quod ad illius manus non peruenit. ibi. nu. 35

Soluere poteſt vnus pro alio onus collectarum ex conuentione, ** *ex ** communiori.* conſ. 186. nu. 26. fol. 248

Solutio pedagij priuilegium immunitatis tollit. conſi. 142. nume. 8. folio 90

Solutio ab alio nomine alieno facta prodeſt in conſeruatione iuris * *realis, ex * communi ſententia.* conſ. 143. nu. 60. fol. 95

Solutio etiam extraneo facta operatur vaſalli liberationem à com ** *miſſi pœna, ex ** veriori.* ibi. n. 64

Solutio penſionis non arguit neceſſario inueſtituram aliquam, vel aliam ſcripturam. ibid. num. 69

* *Solutio per quemlibet facta domino excuſat à caducitate, ex * communi, niſi dominus illam recuſaret, præterquam à vaſallo factam.* conſ. 181. nu. 42. fol. 231

Solutiones liuellorum releuant caducitatem incurſam, ſi à domino accipiantur. conſ. 143. nu. 7. fol. 93

Sortiendo quis forum alicuius loci, ligatur illius ſtatutis. conſ. 189 nu. 18. folio 257

Spacium tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium, tantum poteſt, quantum Princeps cum cauſa. conſ. 127. num. 26. folio 13

Specialis non generalis mentio ſpurietatis in legitimatione fieri debet, etiam ſi diceretur, non obſtante quocumque defectu. conſ. 129. nu. 77. folio 33

Specialia plura nec in correctorijs concurrunt. conſi. 201. num. 111 folio 311

Spiritualia tempore centum annorum acquiruntur. conſ. 160. nu. 62. folio 156

Spolians non reſtituit, ſi incontinenti de dominio per ſententiam * *doceat, ex * communi.* conſ. 129. nu. 4. folio 26

Spoliatus à Iudice facto etiam iniuſto & nullo, dummodo cum * *Cauſæ cognitione non reſtituitur ante omnia, ex * communi.* cõſ. 140. nu. 5. folio 84

Spoliatus à Principe abſque citatione de facto reſtituitur ad bona ſua. conſ. 200. nu. 131. fo. 299

Spoliatus de facto citatus non tenetur comparere, niſi prius reſtituatur. conſ. 225. n. 142. 390

Spoliato exceptiones appoſitæ quæ noceant. conſ. 129. num. 99. folio 35

Spoliato licet ſpoliatorem ſpoliare. ibid. nu. 100

Sponſalia copula ſequuta matrimonium conſtituunt. conſ. 207. num. 19. folio 331

Spontanea præſentatio ad carceres omnia indicia præſumptiua tollit. conſ. 134. num. 38. ſiquumque innocentia demonſtrat, * *ex * communi.* conſ. 146. nu. 8. folio 101

Spurietatis vitia ex clauſulis generalibus per Imperatorem tolluntur. conſ. 129. nu. 69. fol. 35

Status totus offenditur: cum Principis perſona moleſtatur. conſ. 147. nu. 37. fol. 105

Statutum Mantuanum ſub rub. de modo & for. proc. quan. &c. & ſub rubr. quod feud. cad. in oblig. circa feuda declaratur. conſ. 127. nu. 67. fol. 17

* *Statutum laicorum non comprehendit bona eccleſiarum, ex * communi.* conſ. 132. nu. 7. folio 49

Statutum excluſiuum fœminarum comprehendit feudum receptum pro ſe & heredibus vtriuſque ſexus. ibi. nu. 25. 48

Statutum excludens à ſucceſſione non excludit à legitimo, quando filiam dotari iubet. ibi. nu. 49

Statutum permittens bannitum impunè offendit ſubſiſtit de iure, * *ex * communi, non tamen canonico.* conſ. 134. nu. 2. f. 57

Statutum bannitos interfici permittens fauorabile dicitur. ibid. num. 3

Statutum, vel lex admittens teſtem inhabilem in ſubſidium, vel perſonam non omni exceptione maiorem in materia probationis, intelligitur ſi vnica inhabilitas, & vnicus defectus concurrat. conſi. 135. nu. 1. f. 60

Statutum mandans, quem probari vſurarium per vnicum idoneum teſtem, vel per plures ſingulares minimè iure ſubſiſtit, * *ex * communi.* ibi. nu. 3

Statutum requirens probationem fieri poſſe cum vno teſte idoneo, ita demum intelligendum eſt, ſi illa qualitas idoneitatis ** *fuerit probata, ex ** magis communiter recepta ſententia.* ibidem, nu. 5

Statutum, quòd blada vel fructus extra territorium non conducantur, ſubſiſtit fauore publico, & quandoque ad bona eccleſiæ extenditur tempore penuriæ. conſ. 138. nu. 8. 11. f. 76

Statutum vetans triticum molendum alibi, quàm ad Principis molendina, non tenet ſecundùm aliquos, niſi vtilitas ſit omnium communis. ibi. nu. 51

Statutum ſimplex non extenditur ad actum proditorium. conſ. 147. nu. 31. 40. f. 104

Statutum loquens de acquiſitione non cõprehendit bona empta. conſi. 149. num. 3. folio 110

Statutum prohibens acquiſitionem rei immobilis, non ſolum intelligit per viam emptionis, ſed etiam per viam legati, donationis, & ſucceſſionis ex teſtamento. ibid. nu. 13

Statutum de venditione locum habet in re pro certa æſtimatione tradita pro alia re licet inæſtimata. ibid. nn. 32

Statutum, vel lex loquendo ſimpliciter de pœna, intelligitur tantum dolo, & non aliter, accedente. conſ. 141. nu. 12. f. 88

Statutum conuenticulas prohibens comprehendit ſolùm eas facientes ad aliquod flagitium illicitum ex propoſito, ſed non facientes aliqua iuſta, ſeu colorata, etſi non vera cauſa. ibidem, nume. 20

Statutum diſponens, quòd ingrediens monaſterium non ſuccedat, ** *dat, non valet ex ** magis communi.* conſ. 151. nu. 69. f. 124

Statutum requirens vtilitatem & neceſſitatem in contractu mi- * *noris, in vno tantum non verificabitur, ex * communi.* conſilio 158. nu. 23. f. 148

Statutum de liberis loquens, etiam ex ſe natis ad nepotes extendi- ** *tur, ex ** communiori.* conſi. 164. nu. 5. f. 170

** *Statutum de vxore loquens nõ trahitur de ſponſam eſt ** vna* ** *communiori, licet ** communior ſit in contrarium, ſiquidem trahi.* ibi. nu. 12

Statutum Mantuæ de lucro dotis potiſſimum æditum in gratiam maritorum. ibi. numero 24. *quod nec imo ad viduam trahitur.* num. 28

Statutum prohibens per vxorem relinqui plus filijs ſecundi, quàm primi, non trahitur ad viduam. ibi. nu. 28

Statutum aliàs fauorabile tollens facultatem teſtandi odioſum dicitur. ibi. num. 29

Statutum vbi damnat patrem, ſi filius commiſerit delictum, non * *fictè ſed verè per teſtes de delicto conſtare debet, ex * cõmuni.* conſ. 169. nu. 1. f. 186

Statutum potius iudicatur ſuperfluum, quàm quòd quis indebitè damnum patiatur. ibi. nu. 8

Statutum in emente loquens, vbi eſt eadem ratio, omnes contractus comprehendit, & maximè ſi verbo alienante, vtatur. conſ. 181. nu. 29. f. 239

Statutum laicorum ſuper vtili dominio bonorum eccleſiæ ſeruatur inter laicos. ibi. n. 30

Statutum Mantuæ, ſub rub. de mod. & for. proced. in bonis &c. non aſtringit dominos feudi, niſi ad inueſtiendum creditores per diffinitiuam ſententiam vaſallorum, ſoluto laudemio ſibi debito. conſi. 171. nu. 52. f. 194

Statutum impediens litis conteſtationem propter periurium Hebræos ligat. conſ. 182. nu. 5. f. 232

Statutum excludens fœminarum propter maſculos habet locum, * in ſucceſſione Hebræorum ab inteſtato, ex * cõmuni. ibi. num. 9
* Statutum à iure communi interpretationem capit, ex * cõmuni. conſ. 184. nu. 39. fol. 240
Statutum generale non præcipiens contra eccleſiam, vel illius libertatem clericos & illorum bona comprehendit. conſil. 186. nu. 7. fol. 147.
Statutum diſponens, maritum non poſſe legare vxori niſi centũ, valet. conſ. 189. nu. 1. fol. 236
Statutum fauorabile de diſponendis bonis extenditur ad ſubditos * extra territorium diſponentis, ac ad bona alibi ſita, ex * com** muni ibid. nu. 2. & qualiter intelligatur, nu. 65. ex ** communiori.
Statutum, quòd quilibet maſculus duodecim annorum teſtari poſſit, valet, dummodo inſtituat hęredem de iure capacẽ. ibi. n. 35
Statutum, quòd iudicari debeat ſecundum leges Imperiales in caſibus ab ipſo omiſſis, valet. ibid. nu. 36. licet vnum ſit loci ſuperioris, aliud inferioris. nu. ſeq.
Statutum particulare loci inferioris præferri debet ſtatutis loci ſuperioris non ſolùm in ſenſu directa, ſed etiam in contrario. ibid. nu. 41
Statutum, quòd quis non poſſit diſponere de re ſua in perſonam ** de iure communi capacem, odioſum eſt, ex ** magis communi. ibid. nu. 60.
Statutum ſuper bonis non extenditur ad bona in alio territorio ** exiſtentia: cum deficiat cauſa efficiens ipſius, ex ** magis communi. ibid. num. 62
* Statutum loci, vbi ſunt bona defuncti ſita, inſpici debet, ex * verior. ibid. num. 63
Statutum Parmenſe non annullat ipſo iure legatum vxori factum vltra centum libras, ſed quatenus hæredi præiudicium afferat. ibid. nu. 66
Statutum Mantuanum prohibet alienationis in forenſes. conſil. 198. nu. 3. f. 286
Statutum Brixienſe dictat: ut poſſeſſio & tenuta bonorum defuncti intelligatur tranſlata ipſo iure, & continuata in hæredẽ etiam ab inteſtato, ac ſi per eum corporaliter fuiſſet apprehenſa. ibid. nu. 4
Statutum continuans poſſeſſionem in hęredem intelligitur in pri * mo hærede vero & non ficto, ex * communi. ibid. nu. 7
Statutum fœminarum excluſiuum attendi debet in deciſorijs, & in ſucceſſione bonorum fratrum. ibid. nu. 8
Statutum de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem, non procedit, ſi alius occupauerit bona antequam hæres adierit ** hæreditatem, ex ** magis communi. ibid. num. 12
Statutum poteſt facere, quòd poſſeſſio continetur in hęredem abſque alia apprehenſione: cum ab alio non reperiatur apprehen* ſa, ex * communi. ibi. nu. 30
Statutum excluſiuum fœminarum in loco, vbi ſunt ſita bona alicuius defuncti attenditur, etiam quòd agnatas forenſis eſſet ſuc** cedens, & fœmina excluſa ſimiliter forenſes, ex ** veriori. ibi. nu. 37. 42
Statutum de probationibus faciendis in criminalibus non extenditur ad indicia probanda, ſed tantùm ad veras & plenas probationes delicti. conſ. 201. nu. 88. fol. 309
Statutum, quòd ſtetur dicto damnum paſſi, intelligitur, ſi de dam* no prius conſtet, ex * communi. ibi. nu. 92
Statutum pœnale & correctorium differunt: eum primum fauorabile extendatur, ſecus ſecundum. ibi. nu. 128
Statutum puniens facientem comprehendit mandantẽ. ibi. n. 131
Statutum, quòd contra non diffamatum inquiratur, non valet. ibi. nu. 137
Statutum quod non dixit, noluiſſe cenſetur, & verbis eius eſt tenaciter adhęrendum. conſ. 206. nu. 8. fol. 330
Statutum excluſiuum fœminarum conſeruat familias, & in perſo** nas maſculorum fauorabile, dicitur, ex ** communiori. conſil. 208. nu. 5. fol. 333
Statutum excludens matrem propter patruum non excludit patruum magnum. ibid. nu. 8
Statutum excluſiuum fœminarum intelligitur: vt ſoror à fratre, filia à filio, amita à patruo, & ſic de ſingulis, excludatur. ibi. nu. 11
Statutum excluſiuum debet reſpicere non gradus ordinem tantum, ſed & ſucceſſionem ex ordine charitatis. ibid. nu. 16
Statutum de lucro dotis recipit interpretationem a l. hac edicta** li. C. de ſecun. nupt. conſ. 212. num. 3. ex ** communiori. nu. 26. fol. 340
Statutum lucrum deferens marito tollit facultatem teſtandi, ſed intelligitur in præiudicium viri. ibid. nu. 22
Statutum per regulam procedens in cæteris repetitum cenſetur coſ. 214. nu. 4. fol. 347
Statutum Mantuæ de ſeditioſis, & tumultum facientibus contra Principem, procedit, vbi dolus, & principaliter Principis ſtatus periclitatur. ibid. nu. 19. 22
Statutum admittens vnicam appellationem tantũ odioſum eſt, nec extenditur, niſi ad verè conformes, conſ. 219. nu. 1. f. 366
Statutum tollit actionem, cum dicit, non poſſit agi, vel ſolutiones præſumat. conſ. 220. nu. 14. fol. 368
** Statutum ad actus iuratos non extenditur, ex ** communiori. ibid. nu. 18
Statutum præſcriptionem crediti ex tempore inducens non extenditur ad creditum iuratum, ex * communi. ibid. nu. 20
Statutum pœnam pecuniariam villis non capientibus maleſactores imponens valet. conſ. 222. nu. 8. fo. 373
Statutum puniens villas non capientes maleſactores intelligitur ſi probetur delictũ, & quod ſi voluiſſet, potuiſſet capere. ibi. nu. 20. ſed intellige vt ibi.
* Statutum vſu non receptum, quando abrogatum dicatur, ex * communi. ibid. num. 22
Statutum loquens de patris dote, ſi ſimpliciter loquatur, & cum de alia ab alijs conſtituenda addit verbum congruè, vel ſimile, multum operatur. conſ. 223. nu. 15. fol. 375
Statutum de contumace intelligitur de rite citato conſilio. 225 num. 165
Statuti vna pars aliam declarat. conſi. 164. nu. 8. folio 170
Statuti mutinenſis diſponentis. dotes æqualiter diuidi, commu* nis * ratio. ibi. nu. 22
Statuti diſpoſitio, quamuis dura, obſeruabitur. conſil. 179. nume. 21. fol. 220. ibid. num. 22
Statuti verba apertè determinantia nullo modo ſunt relinquenda conſ. 189. nu. 42. folio. 257.
Statuti communis obſeruantia in iuditio præualet. conſ. 212. nu. 25. fol. 342.
Statuti forma non ſeruata in procedendo, omnia nulla ſiunt, * ex * communi. conſ. 214. nu. 2. fol. 347
Statuti pœna contra aſſiſtentes non infligitur, niſi qualitates ſtatuti concurrant. conſ. 216. nu. 65. folio. 355
Statuti præſcriptio iure communi non procedit ante diem, vel * conditionem impletam, ex, * communi. conſ. 217. nu. 2. f. 363
Statuti pœna inflicta contra contumaces, vt quis puniatur, mul* ta requiruntur, ex * communi. conſ. 225. nu. 154. folio 391
Statuta patriæ Mantuanæ mater relicta filij tutrix, ſi tutelam non agnoſcat, nec ſe excuſet, omni commodo teſtamenti priuatur. conſ. 130. nu. 1. folio 36
Statuto dicente, quòd ius commune attendi debeat, intelligitur de iure communi Romanorũ ordinario. cõſ. 189. n. 43. f. 237
Statuto non ligatur, qui forum non ſortitur. ibid. nu. 58
Statuta de non ferendis armis de nocte poſt tertium ſonum campanæ, adeo ſtrictè ſunt intelligenda: ut nec locum habere poſſint, ſi quis fuerit repertus ipſa portare in nocte Iouis ſancti, & quando campanæ non pulſantur. conſ. 141. nu. 33. fol. 89
Statuta, quæ prohibent, nihil plus ſecundi quàm primi matri* monij filijs relinqui, quatuor rationib. nituntur, communisq; eſt: vt æqualitas inter filios ſeruetur. conſ. 164. nu. 10. fo. 171
Statuta particularia loci ſubiecti ſeruantur, & non ſtatuta loci * ſuperioris, ex * communi, quando tamen eſt exemptus. conſil. 189. nu. 38. fol. 256
Statuta poſt ſeparationem condita non præiudicant caſtro ſeparato. ibi. nu. 49
Statuta loci, vbi ſita ſunt bona, attenduntur in materia ſuc-

ceſſionem, ſiue loquantur in rem, ſiue in perſonam, maximè
** cum hi profiteantur ſe ciues dicti loci, ex ** magis recepta. conſ.198.nu 9.ampliatur nu.ſeq.fol.286

Statuta non ligant forenſes, etiam quòd eſſent fauorabilia, & bona ſita, vbi vigent. ibid.nu.35

Statuta locorum, vbi ſunt ſita bona, attenduntur, ſiue verba ipſius in rem, ſiue in perſonam dirigantur, nulla habita di-
** ſtinctione perſonarum, an ſubditæ ſint, an forenſes, ex ** magis communi. ibid.num.42. Quod magis videtur procedere, quando in rem dirigantur nu.ſeq.

Statuta fauorabilia maſculorum omni iure ſunt attendenda in fauorem etiam forenſium. ibid.num.54

Statuta circa ſolemnitatem teſtamentorum ſeruantur à com-
* morantibus in loco, ex * communi, & pro bonis etiam alibi
* existentibus, ex * communi. conſ.206.nu.3.fol.329

Statuta prohibentia, quem comparere, intelliguntur ſi rite procedatur. conſ.225.nu.120.folio 388

Statutorum plurimi intellectus, qui obſeruentur.conſi.164.nu. 15.folio 170

Sterile non dicitur id, ex quo aliquid percipi poteſt.conſi.151. num.96.folio 176

Stipulatio & pacta ſunt ſtricti iuris.conſ. 131.num.61.fol.44

Stipulatio in duobus reis debendi committitur ex vnius inobſeruantia, maximè ſi contraueniens non ſit ſoluendo. conſil. 176.num.8.folio.209

Stipulatio pœnæ ſuper diuiduo in totum committitur, quando ſub conditione fiat, puta ſi agitur &c. idem ſuper facto diuiduo: cum eſt in poteſtate partis totum ſeruare. ibid.nu.54

* Stipulatur in feudis pro altero, ex * communi.conſil.281.num.4. folio.228

* Stipulari poteſt alteri ex conſuetudine, & in feudis, ex * communi. conſ.137.nu.35.folio 71

Subditus necari fratrem Principis ſui tentans crimen læſæ Maieſtatis committit. conſ.147.nu.4.folio 103

Subditus ad plura erga Principem, quam vaſallus ergo dominum tenetur. ibid.num.33

Subditus non præſumitur committere dolum aduerſus Principem.conſ.152.nu.31.folio 130

Subditus extro locum originis domicilium habent in actu te-
* ſtandi è ſtatuto odioſo non ligatur, ex * communi.conſ.189. num.61.folio 257

* Subditus tantum committit crimen læſæ, ex * communi.conſil. 225.num.182.folio 393

Subditi grauati poſſident capta pro repræſalijs, dum controuertitur, an iuſte fuerint, vel ne conceſſa.conſi.138.num.63. folio 79.

Subinfeudatio feudi à primo vaſallo intelligitur facta modo &
* forma, prout & ipſemet vaſallus primus poſſidet, ex * communi. conſ.150.nu.8.folio 114

Subinfeudatio cenſetur facta eodem modo & forma, prout fuit ſubinfeudans à primo domino inueſtitus.ibid.nu.54.62.64

Subreptionis vitium ceſſat ex gratia geminatione. conſil.177. num.7.folio.213

* Subſtantialis forma inducitur ex decreto annullatiuo, ex * communi conſ.158.nu.21.folio 148

Subſtitutio, ſi ſine filijs, euaneſcit mortuo grauato cum filio.conſ. 195.nu.2.folio 277

Subſtitutio facta de deſcendente in infinitum fideicommiſſum inducit. conſ.202.nu.15.folio 318

* Subſtitutio ſub duplici conditione fideicommiſſum inducit, ex * communi. ibid.num.20

* Subſtitutio compendioſa efficitur ob verubium quandocunq;, ex * communi. ibid.num.29

Subſtitutio vulgaris fit à quocunque.conſ.211.nu.11.fol.340

Subſtitutio intelligitur directa, ne fideicommiſſum inducatur,
* ex * communi, & ex cauſa ad fideicommiſſarium trahitur. conſ.221.nu 17.folio 370

Subſtitutio vbi directè valere poteſt, nunquam ad fideicommiſſarium trahitur, etſi plures collectiui, vel ordine ſucceſſiuo inſtituantur, ex * communi. ibid.num.19

Subſtitutiones plures quamuis comprehenſæ ſub vna determinatione diuerſimodè intelligi poſſunt ſecundum ſubiectam materiam ex ratione diuerſitatis. conſi. 151. nu. 52. fol. 123

Subſtitutus in cauſam alienationis admittitur ſi quanto alienatione.conſ.140.nu.11

Subſtitutus alienans portionem fideicommiſſi nunquam illam po-
* teſt reuocare, ex * mente omnium ſcribentium.conſi.173.nu. 61.folio.85

Subſtitutus per verba naturalia, quæ non conueniunt monaſte-
** rio, monaſterium excludit, ex ** magis communi.conſ.199. num.19.folio.290

Subſtituens verbis verificatis admittitur.cõſ.202.n.28.f.319

Subſtitutus ſub duplici conditione, nempe ſi filij, & filius eius ſi ſine liberis deceſſerint, ſemper reuocat bona, niſi extent filij filiorum, qui ſemper admittuntur, & propter hoc fideicommiſſo filijs hæreditas grauata dicitur. ibid.num.37

Subſtitutus vulgariter iuſ ſuitatis, vel tranſmiſſionis impedit,
** ex ** communiori. conſ.221.nu.2.folio 370

Subſtitutus regulariter hæredem inſtitutt excludit.ibid. nu.24

* Subſtitutus coniuncto præfertur, ex * communi. ibid.nu.26

Subſtituti & vocati in fideicommiſſo præſumuntur in dubio viuere. conſi.157.nu.15.folio 207

Subſtituti primo loco prius quoque admittuntur, etiam excluſo ſibi in eodem gradu coniuncto & tanquàm magis à teſtatore dilecti præferuntur, etiam in gradu paribus.conſ.170.nu.22. folio.189

Subuaſallus non poteſt priuari feudo primo vaſallo mortuo à domino feudi, ſi ſit paratus facere, quòd primus vaſallus faciebat. conſ.163.nu.31.fol.169

Succeſſio in bonis actu, vel habitu in illis dat legitimæ detractionem.conſ.132.nu.43.folio 53

Succeſſio certis tantùm modis à lege permittitur.conſil.136.nu.
* 16.quod reſtringitur nu.ſeq.& eſt ex * mente omnium.

Succeſſio ab inteſtato comprahenditur ſtatuto prohibente alie-
* nationem in forenſem per verba vniuerſalia, ex * communi. conſ.140.nu.27.folio 85

Succeſſio inter fratres diuidentes actiuè & paſſiuè eſt intelligenda.conſ.173.nu.76.folio 202

Succeſſio liberorum in bonis paternis iure naturali inuenta fuit. conſ.200.nu.7.folio 296

Succeſſio qualitas in feudo hæreditario. conſ. 148.n.13.f.107

Succeſſionis prima cauſa filiorum. conſ.202.nu.2.folio 317

Succeſſionis ordo regulatur à cognationum lineis.conſil.208.nu. 4.folio 333

Succeſſiones debent eſſe reciprocæ, videlicet, quod prout tu ſuccedis mihi, ita ego tibi, quod procedit etiam in feudis.cõſ.173. num.72.74.folio.202

Succeſſiones omnes ſunt maximi momenti, & ob id non licet illas pacto deferri.conſ.136.n.78. & ratio habetur.n.ſeq.f.67

Succedens in locum alterius, iuſtè ſe ignorantem allegat.conſi. 143.nu.34.folio 94

Succeſſor in dignitate non reuocat exemptiones propter meritabelli conceſſas. conſ.138.nu.35.folio 77

Succeſſor in dignitate non reuocat inita per prædeceſſorem, quæ
* in contractum tranſierunt, ex * cõi.conſ.160.nu.34.fol.154

Succeſſor in principatu non tenetur ſeruare geſta prædeceſſoris in enorme damnum principatus, conſ.225.nu.47.folio.383

Succeſſorum appellatione in conceſſione feudi, vel emphyteuſis venit tantùm vniuerſalis non ſingularis.conſ.137.num.44. limitatur.nu.46.folio 72

Succeſſorum appellatione tam maſculi quàm fœminæ veniunt. conſ.157.nu.50.folio 145

Succedere debent filij primò nominati & ſpecificè ſubſtituti, ita vt donec quis de eis ſupererit, nemo, alius in generali col-
* lectiua comprehenſus intelligatur, ex * communi.conſ.170. num.19.folio 189

Succumbit, qui non probat. conſ.209.num.21

Summæ tot ſunt, quot cauſæ ſeparatæ.conſ.184.nu.37.fol.240

Superflua vt ſint verba, non eſt interpretatio facienda.conſi. 173.nu.26.folio 200

Superioris

Digitized by Google

Superioris conſenſus, in actu inferioris ante & poſt, ac in actu * poteſt interuenire, ex* communi. conſ.152.nu.74.folio 133

Superioritas & iuriſdictio quomodo demonſtretur, remiſſiuè. conſ.160.num.68.folio 157

Supplementum congruæ dotis ceſſat, vbi ſtatutum mandat, filias * eſſe contentas dicta dote, ex* cõi. conſ.225.num.23.folio 376

Suſpicio in crimine falſi pro veritate habetur, ſed ad damnan- * dum, vel torquendum non ſufficit, ex* communi. conſ.135.nu. 54.folio 63

Suſpicio fraudis ceſſat, vbi cauſa neceſſaria contrahendi adeſt. conſi.149.num.63.folio 112

Suſpicio cadit in teſte dante alios in conteſtes, qui id negeant. cõſ. 154.num.7.folio 137

Suſpectus tutor omnia commoda teſtamenti amittit. conſ. 130. num.12.folio 36

Suſpectus quis redditur ex affectato teſtificatu. conſi.216.nu. 99.folio 359

Suſpectiſſima redditur mater tranſeundo ad ſecunda vota, non reddita filio ratione tutelæ. conſ.210.num.18 fol.338

Suſtinens omnia onera realia, quæ pro rebus perſonis imponuntur, gaudet ſtatutis illius loci. conſ.198.nu.50.folio 287

T

TAcitus conſenſus ſufficit ac ſubſequens: cum non interuennit ad validandum actum, ſed ad præiudicium tantùm conſ.160 num.56.folio 156

Tacita ratificatio in criminalibus non ſufficit. conſil.201.nume. 26.folio 303

Tacitum ſub expreſſo in aſſenſu obligandi feudum comprehenditur conſ.171.nu.46.folio 194

* Tacitè commiſſo renunciatur ex receptione penſionum, ex* communi. conſ.143.num.40.folio 94

Tantum quis cenſetur velle, quantum verbis exprimit. conſil. 173.num.24.folio 200

Taxatiua tantùm, ad magis propinqua & proxima refertur. conſ.190.num.33.folio 261

Tempus immemorabile centum annorum ſpatio verificatur, * ex* communi, quinimo & minori tempore annorum centum conſ.127.nu.22.conſ.150.nu.27.28.29 folio 115

Tempus immemorabile facit præſumi conceſſionem ac priuilegium, vimque priuilegij rectè ſortitum, quod dictum ampliatur ad regalia. ibid.num.25

Tempus immemorabile adeo habetur pro veritate: vt licet conſtet de iniuſtu titulo, ſeu initio malæ fidei, nihilominus titulum, ius, atque conceſſionem legitimam præbeat, & aſſigna- * * tur ratio, ex** magis communi. ibid.nu.30

Tempus immemorabile facit præſumi mutationem rei. ibidem, num.31

Tempus immemorabile quando probetur. conſ.142.nu.20.f.91

Tempus immemorabile præſumi facit conceſſionem legitimam & priuilegium rectè conceſſum, etiam quòd titulum non al- * leget, ex* communi. conſ.150.nu.30.folio 115

Tempus annorum 40. temporibus hiſce noſtris habetur pro an- * tiquo, habita ratione ad ætatem hominis, ex* communi. conſ.151.num.29.folio.121

Tempus intra centum annos reputatur antiquum. ibid.num.30. * * ex** communiori, ac in practica id totum Iudicis arbitrio * remittitur, ex* communi. nu.33.& ſeq.

Tempus annorum præfixorum in contractu retrouenditionis plus operatur, quàm fænerandi conſuetudo, & vrgentiſſimã coniecturam inducere ſolet. conſ.153.nu.32.fol.136

Tempus immemorabile in præſcriptione ſeruitutis probandum eſt per hominis factum, qui in vſu interuenit. conſil.156.nu. 42.folio 141

Tempus longiſſimum & immemorabile omnes defectus tollit, * * & omnia interueniſſe facit præſumi, ex** communiori. conſ. 160.nu.50.folio 155

* Tempus immemorabile & centum annorum idem eſt, ex* communi ibidem.numero 59

Tempus immemorabile conceſſionem & priuilegium Principi * inducit, ex* communi. ibid.nu.60

Tempus continuatæ poſſeſſioni ad præſumendum contra contractum Iudicis arbitriu terminatur. conſ.165.nu.22.fol.374

Tempus primæ inueſtituræ & conceſſionis in læſione reſpicitur, & per agentem deduci debet: vt probatio & articulus concludat. conſ.168.nu.34.fol.182

Tempus anni & menſis à capta poſſeſſione emphyteuſis currit contra non petentem inueſtituram à domino ad caducitatem ex bulla Bonifaciana, licet aliter ſecundùm ius commune ſeruetur. conſ.181.nu.24.folio 230

Tempus immemorabile in collectis conceſſionem tribuit. conſil. 186.num.23.folio 335

Tempus immemorabile conſtituit theſaurum. conſil.209.nume. 12.folio 336

Tempus probet, qui in illo ſe fundat. ibid.num.17

Tempus mortis patris ſpectatur in conſideranda congruitate * dotis datæ à patre filiæ, ſecundùm vnam* communem, licet * * alij ex** communiori contra. conſ.227. nu.10.12.fol.375

Tempus ad præſcribendum delicta currit à die delicti non autem ſcientiæ criminis patrati. conſ.225.nu.146.fol.390

Tempus anni non currit, dum ſuper attentatis cognoſcitur, vel appellatio ſit admittenda. ibid.nu.205

Temporis diuturnitas & geminatio inueſtituræ vno modo confectæ præſumi facit mandatum procuratoris legitimum, titulum verum & dominorum expreſſum conſenſum etiam interueniſſe. conſ.150.nu.79.folio 117

Temporis vetuſtas priuilegia contra commoda rei priuatæ conualidat. conſ.162.nu.17.fol.165

Temporis adiectio ſententias omnino diſſormes reddit. conſilio 219.num.13.folio 366

Tempora legalia vaſalli data non abbreuiantur per dominum, * vel iudicem, ex* communi. conſ. 228.nu.167.folio 392

Tenuta nulliter conceſſa eſt reformanda per iudicem, ſi apparet de bono petentis iure. conſ.133.nu.70.folio 57

Tenuta pro maiori veri debiti quantitate non vitiatur in totũ ſed pro credito vero ſubſiſtit. conſ.184.nu.36 folio 240

Tenutam bonorum defuncti apprehendere authore Pretore quis nulla lege aſtringitur. conſ.198.nu.16.folio 286

Terminus ad deliberandum pro ſimpliciter reſpondendo, an vti * * pars ſcriptura velit, parti per Iudicem aſſignetur, ex** veriori. conſ.188.nu.10.folio 254

Terminus legalis eſt ſingulu die pro viginti miliaribus, addito ſexto die pro quiete. conſ.225.nu.118.fol.388

Terra ſterilis ad culturam reddita alteri, quàm extirpanti & eam fructuoſam redducenti concedi non poteſt, ſiue promiſſa fuerit, ſiue non, dum fiat cum conſenſu eccleſia. conſi. 168.num.22.folio 185

Terræ alienatæ integritas in ſuo corpore conſiſtit, & non in menſura. ibid.num.10

Terræ iuris præſumptione allodiales cenſentur. conſi.198.nume. 31.folio 287

Tertius comparens ad cauſam admitti debet. conſi.225.nu...ro 127.folio.389

Teſtamentum inter liberos cum duobus teſtibus iure ſubſiſtit, * ex* communi. conſ.206.nu.1.folio 329

Teſtamentum in ſcriptis ritè publicandum: vt immiſſio in poſſeſſionem procedat. conſ.129.nu.104.folio 35

Teſtamentum cum clauſula reuocatoria non tollit pactum de ſucceſſione rectè firmatum. conſ.176.num.147.& ratio habetur num.ſeq.folio 69

Teſtamentum clerici tenet virtute licentiæ Pontificiæ, licet nullum verbum in dicto teſtamento dicatur de licentia. conſilio 178.num.10.folio.215

Teſtamenti paterni ſcientia in filio præſumitur: cum habet teſtamentum penes ſe. conſ.174.nu.4.fol.203

Teſtamenti mentio, ſi ab hæredibus fiat, illius ſcientia præſumi- * * tur, ex** communiori. ibid.num.5

Teſtamenti mentio in præſentia hæredum, præſumi facit ſcientiam. ibid.nu.6

Teſtamenti notitia præſumitur: cum eſt in archiuo regiſtratum ibid.num.10

Teſtamenti totius lectura non requiritur improbanda ſcientia, ſed tantùm, quòd quis ſe heredem fecerit in eo, ex * communi. ibid.num.14

Teſtamenta informia non comprehenduntur ſub lege generali de teſtamento loquente. conſ.206.nu.11.fol.330

Teſtantis mens primum locum obtinet in fideicommiſſis.conſ. 170.nu.6 folio 168

Teſtantis diſpoſitio in vnum caſum concepta ad alium non porrigitur. ibid.num.57

* Teſtator remittit tutori confectionem inuentarij, ex * communi ſi id expreſſè dicat. conſ.130.nu.21.fol. 37

Teſtator ſi quid tacuit in teſtamento, noſtrum poſtea non eſt, omiſſum ſupplere. conſ.133.nu.9.fol.54.

Teſtator in caſibus omiſſis contrarium cenſetur voluiſſe eius, quod diſpoſuit in caſibus expreſſis. ibid.num.43

Teſtator non poteſt ſibi imponere legem de non reuocando le-
* * gato etiam rei particularis, ex ** magis recepta.conſ.136.nu. 98. quod. & procedit, quando tractatur de actu comprehenſo inter viuos in pœnam reuocationis teſtamēti, nu.99.falitq; ſupradicta regula in donatione ſimplici vnius rei à teſtamento ſeparata: vt nu.100.folio 68

Teſtator concedens facultatem heredibus inſtitutis alienandi bona, inter ſe ipſos, intelligi debet conceſſa libera non regulata à iuris regulis. conſ.157.nu.39.folio 144

Teſtator priuat quandoque heredē bonis ſibi relictis, ſi contra-
* ueniat eius voluntati, ex * communi.conſ.167.nu.8.fol.181

* Teſtator de bonis heredis ſicut de proprijs diſponit, ex * communi. ibid.num.24

Teſtator non poteſt prohibere filio alienationem ad præiudicium dotis. conſ.180.nu.3.fol.222

Teſtator nulla arte ſe ab obligatione dotandi liberatur.ibi.nu.11

Teſtator pro dotis reſtitutione & conſtitutionis non cenſetur alienationem prohibere. ibid.num.24

Teſtator diſponit quandoque contra legis limitationem. ibidem, num.61

Teſtator non poteſt prohibere alienationem pro rata legitima, ibidem, num.63

Teſtator codicillans in territorio alieno confirmat teſtamentum inualidum per diſpoſitionem ſuæ patriæ.conſil.189.nu. 10.folio 256

Teſtator tantummodo tenetur ſeruare ſtatuta loci, vbi teſtatur etiam quòd ſit forenſis, illiusq; teſtamentum ad omnia bona
* extenditur, ſecundum * receptum ſententiam. ibid.nume.59

Teſtator cenſetur vocare ſubſtitutos eo modo, quo ab inteſtato
* grauato ſuccederent, ex * communi.conſilio.170.numero.38. folio 190

Teſtatoris diſpoſita impleantur. conſ.180.nu.36.fol.224

Teſtatori non fuit ablata facultas teſtandi, quando propter donationem factam per ipſum heredem non habuit.conſ.136 num.129.folio 69

Teſtandi aſſenſus religioſis hodie non conceditur. conſil.178.nu. 3.folio 215

Teſtandi facultas tollitur: cum ſtatutum defert hereditatem conſ.212.nu.1.ſed intellige vt nu.22.folio 340

Teſtatur clericus de bonis eccleſiæ, ſi in proprijs tot alia relinquat conſ.178.nu.6.folio 215

Teſtis redditur ſuſpectus, qui veriſimiliter mortui vindictam procurat. conſ.134.nu.36.folio 59

Teſtis inhabilis duobus tantùm reſpectibus nullam probationem facit in caſibus etiam, vbi aliter veritas haberi non
* poteſt, & hoc de iure communi ex * recepta ſententia.cōſi. 135.num.2.folio 60

Teſtis ſentiens commodum de re, de qua deponit, à teſtimonio repellitur. ibid.num.16

Teſtis inimicus ad offenſam alterius inimici non admittitur. ibidem, num.27

Teſtis ſingularis dictum non ſuppletur ex dictis aliorum, niſi ſint multa fidei digni, magisq; idonei. ibid.nu.37

Teſtis fides ex alio non ſuppletur, quando inuicem ſunt contrarij. ibidem, num.40

Teſtis dictum ſingularis non probatur per alterius dictum, quando contrarium per teſtes alterius partis idoneiores probatur. ibid.num.41

Teſtis factum integrum neſciens, ſeu concluſionem ipſius non probat. ibid.num.42

Teſtis non plenè inſtructus repellitur, & cuius auctori nulla præſtatur fides. ibid.num.47

Teſtis in cauſa propria teſtificari nullo modo poteſt.ibid.nu.49

Teſtis contrarius circa ſubſtantialia non probat.ibid.nume.57

Teſtis contrarius circa ſubſtantialia nunquàm concordari poteſt, ſecus ſi circa extrinſeca. ibid.num.60

Teſtis ſemel approbatus reprobari ampliùs non poteſt.ibidem, nume.61

Teſtis deponens ſuper tempore neceſſario & determinato per dictionem circa, dubiam reddit probationem. conſilio.141. num.31.folio 89

Teſtis de auditu ab alijs in antiquis probat agnationem, etiam quòd non deducatur qualitas ſeu grauitas perſonarum.conſil. 151.nu.36.folio.122

Teſtis vnicus cum aliquibus coniecturis ſufficit ad pœnam imponendam pro ſimulato contractu. conſi.153.nu.3.fol.135

Teſtis deponens circa tractatum de firma & ſtabili ordinatione, non tantùm de colloquio probat. ibid.num.17

Teſtis deponens ſe contractum fictitium cum uſurario feciſſe in ciuilibus probat ad fauorem tertiæ perſonæ. ibid.num.25

Teſtis non ſperans laudem, vel vituperium ex cauſa, ſuper qua deponit, probat. ibid.nu.26

Teſtis non eſt idoneis offenſi coniunctus, illius vindictam procurans. conſ.154.num.4.folio 137

Teſtis non communicatus non eſt idoneus. ibid.nu.6

Teſtis non examinatus, vel repetitus parte citata non probat. ibid.num.8

Teſtis deponens de nocte, debet dicere ſaltem, Luna lucente vidi &c. audiui: quia cognoſco. ibid.nu.11

Teſtis deponens, talem poſſediſſe rem à 20. & 30. annis citra, ſine copula, & non includit tempus continuum: nam poteſt verificari in vno die tantùm, & in vno ſolo actu.conſ.156. num.33.folio 141.

Teſtis deponere debet in poſſeſſorio, talem poſſediſſe ab annis decem incboatis tali tempore, & finitis alio tempore certo. ibidem, num.34

Teſtis in materia ſeruitutis ad hoc vt concludat, debet deponere quòd in alieno iure ſuo & titulo ſeruitutis factum erat. ibid.num.35

Teſtis in cauſa propria non teſtificatur. conſil.175.nume.24. folio 207

Teſtis inhabilis aliàs admiſſum repellitur, ſi plures exceptiones inhabilitatis patiatur. ibid.nu.33

Teſtis ſuper valore rei non concludit, ſi de fructibus deponat, non reducendo illos ad pecuniam. conſi.184.nu.19.fol.239

Teſtis, qui de ſuo intereſſe, & de ſe exonerando tractat, ſuſpectus eſt. conſ.190.nu.56.folio 262

Teſtis producentis compater in iudicio ciuili non repellitur à teſtificando, non tamen omni exceptione maior eſt. ibidem. num.58

Teſtis redditur ſuſpectus dans tres in conteſtes, qui totum negat. conſ.192.nu 8.folio 265

Teſtis dictum ſecundum iudiciale cum iuramento debilitatur per primum contrarium extraiudiciale. ibid.num.26

Teſtis plures inhabilitates patiens, nunquàm probat, etiam quòd
* aliàs inhabilis admitteretur, ex * communi, & cum tortura. ibid.nu.20.22.conſ.216.nu.44.folio 355

Teſtis pauper non eſt idoneus, nec fœmina meretrix.ibidem, nume.23

Teſtis non probat traditionem rei venditæ, ſi de actu ante deponat. conſ.194.nu.47.fol.276

Teſtis de credulitate non probat. ibid.num.52

Teſtis plenè factum neſciens non probat. ibid.num.56

Teſtis

Teſtis extra iudicium deponens cum iuramento diuerſa à depoſitione iudiciali non probat. conſ.201.nu.65.fol.307
Teſtis ſuper proceſſu informatiuo licet iuratus non probat, ſed requiritur citatio partis,ex communi. ibid.nu.108
** Teſtis non citata parte nihil probat,ex ** communiori.ibidem, nu.110
Teſtis pluribus defectibus inſignitus nec in criminibus exceptis
* admittitur,ex * communi. ibi.nu.120
Teſtis dictum debet eſſe ſecretum partibus & conteſtibus.ibidem nu.144
** Teſtis debet repeti ſuper interrogatorijs vt noceat ,ex ** communiori. ibi.nu.145
* Teſtis de viſu ſemiplenè probat,ex * communi.conſi.216. nu.33. fol.354
* Teſtis ad offenſam debet eſſe omni exceptione maior,ex * communi. ibi.nu.39
Teſtis non veriſimilia deponens ſuſpectus redditur.ibi.nu.96
Teſtis primum dictum præualet non ſecundum in tormentis , vbi teſtis alias exceptiones patitur. ibid.nu.104
Teſtis ſine cauſa repetitus non probat. ibi.nu.106
Teſtis non torquetur regulariter ,nec repetitur ſine cauſa.ibidem nu.111
Teſtis,qui aliàs non faceret indicium,non torquetur,ibidem,numero.114
Teſtis vnicus probat ſemiplenè confeſſionem præſente parte, quæ cum alia probatione iungitur. conſ. 220.nu.6.fol.367
Teſtis ſingularis non probat.conſi.217.nu.15.nec de ſe exonerando,nu.17.fol.363
Teſtis multas exceptiones patiens repellitur omnino.ibi.nu.19
Teſti in ſuo teſtificatu vario fides non eſt præſtanda.conſ.135.nu.43.fol.62
Teſti de auditu pro reo contra fiſcum creditur. ibi.nu.62
Teſti vnica etiam de auditu deponenti pro reo creditur , quando à contraria parte producitur. conſ.140.nu.23.fo.85
* Teſti vel fiſci,vel ex officio Iudicum aſſumpto creditur,ex * communi. conſ.152.nu.46.f.131
Teſti fide digno vnico maximè creditur. ibi.n.49
Teſti de bona fama in genere deponenti & pro non delicto magis creditur,quàm teſtibus pro delicto. conſ.153.nu.6.f.135
Teſti commodum in conſequentiam ſentienti de re,ſuper qua depo nit,in fide non detrahitur. ibi.nu.24
Teſti pro reo magis creditur. conſ.166.nu.32.fol.179
Teſti producentis debitori in fide detrahitur. conſ.190.num. 57. fol.262
Teſtis non deponenti veriſimilia non creditur.conſ.194.nume.54 fol.276
Teſti repetito ſine cauſa non creditur,dum prima vice nihil depoſuit. conſ.192.nu.12
Teſti vnico partis contra eam creditur.conſ.194.nu.42.conſilio 195.nu.16.conſ.197.nu.12.fol.282
Teſti de auditu non creditur. ibi.nu.48
* Teſti falſo circa generalia non creditur,ex * communi.conſi.197. nu.34.fol.284
Teſti ſingulari creditur pro tortura inflicta,ſi ita ſtatutum diſponat. conſ.201,num.4
Teſti vnico & mendaci non creditur , nec periuro ad inquirendū
* ex * communi. ibi.nu.63.fol.306
Teſti criminoſo & furi non creditur.conſ.216.nu.90.fol.358
* Teſti vario non creditur,ex * communi. ibi.nu.94.fol.117
Teſtes negatiuam contractatam loca & tempore deponentes optimam fidem faciunt. conſ.135.nu.44.fol.62
Teſtes pro reo negantes cæteris affirmantib.præferuntur.ibi.n.46
Teſtes concordes eſſe non poſſunt, quando de diuerſis locis deponant: vt teſtes Suſannæ. ibi.nu.58
Teſtes quomodo minorem ætatem probant.conſi.140.nu.21.22. folio 85
Teſtes negatiuam probant,quando deponunt aliter eſſe non poſſe: quia ſi fuiſſet,ipſi vidiſſent. conſ.141.nu.22.fol.88
Teſtes falſa deponentes à teſtimonij limine reijciuntur. conſ.eod. nu.35
Teſtes ſingulares non probant etiam in materia conſuetudinis,ex
** communiori,idem ſi non iurans ** in termino ; & alijs modis. conſ.142.nu.17.fol.91
Teſtes de auditu auditus probant in antiquis.conſi.151.nu.26.folio.122
Teſtes decem notarium inducunt. conſ.152.nu.45.folio 131
Teſtes factum deponere,non iudicare debet.conſ.153.numero.4. fol.135
Teſtes deponentes de alicuius poſſeſſione longa debent eſſe omni exceptione maiores. conſ.156.nu.47.fol.141
Teſtes vt probent identitatem loci habent deponere confinia antiqua & moderna. conſ.157.nu.9.fol.143
Teſtes deponentes circa indentitatem petiæ terræ concludunt,eā dem eſſe,ſi vetera & noua confinia deducunt.ibid.nu.67.quod ampliatur nu.ſeq.
Teſtes de vniuerſitate licet admittantur,modicam fidem,faciunt
* ex * communi. conſ.160.nu.90.fol.159
Teſtes quomodo ſuper valore terrarum deponant,& probent,ex
* communi.* conſ.184.nu.13.fol.238
Teſtes in omni cauſa regulariter eſſe debent omni exceptione ma
* iores,ex * communi dicta. conſ.190.nu.62 fol.262
Teſtes nobiliores & maiores numero alijs præferuntur. ibidem, num.63
* Teſtes ſine iuramento nulla modo probunt,ex * communi. conſil. 192.nu.28 fol.266
* Teſtes examinati non citata parte nihil probant , ex * communi. ibi.nu.34
Teſtes à parte producti probant contra illam.conſ.196.num. 21. fol.280
Teſtes in principali eſſe concordes ſufficit.conſi.197.numero. 31. fol.282
Teſtes varij non probant. ibi.nu.17
Teſtes deponentes de culpa,in dubio de leuiſſima intelligitur. ibidem,nu.29
Teſtes etiam mille examinati parte non citata non præiudicant.
** ex ** communiori. conſ.201.nu.44.48.fo.304
Teſtes negantes dictum à conteſte,illud ſuſpectum reddunt. conſ. 216.nu.100.fol.359
Teſtes plures cum tortura non omni exceptione maiores pro tortura rei ad indicium à remotis admittuntur , vel dum aliqui
* aliorum defectus ſupplent,ex * communi. ibid.nu.42
* Teſtes non repetiti non probant,ex * communi. ibi.nu.134
Teſtes contrarij partis confeſſioni non probant,nec ad concordiam reducuntur. conſ.177.nu.14.fol.213
Teſtes ſingulares,dummodo non obſtatiua ſingularitate,adulteria probant. conſ.218.nu.2.f.364
Teſtium dicta à ratione regulantur.conſi.197.nu.35.fol.284
Teſtibus contrarijs ab vna & eadem parte productis non creditur,ex communi. conſi.135.nu.59.fol.63
Teſtibus varijs,contrarijs,exceptiones patientibus nulla fides,uel parua adhiberi debet. conſi.141.nu.34.fol.89
Teſtibus pluribus dignioribus , vel deponentibus pro non delicto magis creditur. conſ.154.nu.20.fo.138
Teſtibus pro bona fama & non delicto magis creditur. conſ. 160 nu.93.fol.159
Teſtibus fiſci maximopere pro reo creditur. conſ. 175.nume.19. fol.207
Teſtibus pugnantibus inuicem non creditur.ibi.nu. 29. conſ.196. nu.6.fol.279
Teſtibus de vniuerſitate non creditur.conſilio.186.numero.31.folio 249
Teſtibus vti ne,an non velit pars poſt publicationem teſtium,pars ſimpliciter reſpondere cogitur.conſilio.188.numero. 11.folio 254
Teſtibus pluribus creditur. conſi.196.nu.20.fol.280
Teſtibus de credulitate ad aſſenſum creditur.conſil.216.num.70. fol.356
Theſaurus eſt pecunia vetuſtiori tempore abſcondita , cuius dominus & memoria ignoratur, conſilio. 209.numero.1.folio 335

Theſaurus acquiritur domino fundi pignoris,& proprietario non vſufructuario,vel poſſeſſori. ibid.nu.7

Theſauri reperti in loca Principis,eccleſiæ,& fiſci diuiduntur,ſicut reperti in priuato. ibi.nu.4

* *Theſaurum inueniens in ſuo ſine arte improba totum acquirit,ex communi.** ibi.nu.2

Thorus ſeparatur ob quamcunque fornicationem,conſ.218. num.18.fol.364

Timor iuſtus Domini excuſat vaſallum ab amiſſione feudi. conſil.225.nu.170.fol.392

* *Titulus quilibet allegatus probat: cùm agitur de tempore immemorabili,quod habet non modo viã inductiuam fictionis,ſed veritatis,ita vt non admittatur probatio in contrarium,ex communi.* conſi.127.nu.29.fol.14

** *Titulus in retinenda colorat poſſeſſionem,ac in reintegranda petitorium ſapit,ex * veriori.* conſi.140.nu.38.folio 86

Titulus quilibet coloratus ſufficit ad inducendam præſcriptionem ex ſolo curſu temporis. conſ.142.nu.26.fol.91

Titulus certus ad hoc vt ſeruitus per breue temporis ſpatium præſcripta dicatur,debet in principio litis allegari,& certitudinariè proponi,à quibus allegans habeat, alias non procedit, niſi ex tempore immemorabili.conſilio. 156. numero. 32.folio. 141

* *Tituli præcedentis virtute quis actum facere dicitur,ex * communi.* conſ.174.nu.26.fol.205

* *Titulum allegare ſufficit,quamuis de eo non fiat fides,quando agitur de tempore immemorabili,ex * communi. conſ.127.nu.27. fol.13*

Titulum in reintegranda non admitti ad colorandum: cum ſuper dominio exceptio admittitur. conſ.140.nu.39.fol.86

Tolerantia ſuperioris fungitur ſecuritatis & vice & diſpenſationis,conſi.177.nu.46.fol.214

Tolerãtur ex pietate Iudæi,& illorum ritus.conſ.152,nume.69. fol.133

Tormentorum plures gradus. conſ.201.nu.121.fol.312

Torquetur nullus,niſi ex legitimis indicijs.conſi.192.numero.2. fol.264

Torquetur ex proceſſu informatiuo inſignes latrones. cõſ.201.n.202.fol.310

Torqueri quis non debet in leuibus criminibus.conſ.192. nu. 42. folio 267

Tortura vnicam inhabilitatem tollit. ibi.n.22

Tortura debet inferri coram honeſtis perſonis & auditis iuribus inquiſiti,& ſic data copia indiciorum.conſil.201.numero.3.folio 301

Tortura nocturno tempore inferri ſolet his temporibus.ibi. nu.8

Tortura ſine ictu leuis reputatur,quæ non ſolet conſiderari. ibid. num.9

* *Tortura illata nulliter,omnia inde ſequuta nulla ſunt, ex * communi.* ibi.nu.22

Tortura regulariter ad perſonę liquidationẽ non facti, niſi tribus caſibus,infertur. ibid.nu.34

Tortura non tollit plura obſtantia,& ſupplet tantum defectum,ob quem datur, ibid.nu.69

Tortura affert damnum irreparabile. ibid.nu.76

Tortura cum compedibus non infertur,niſi in delictis grauiſſimis. ibi.nu.82

Tortura contra formam ſtatuti lata ipſo iure dicitur illegitima. ibi.nu.83

Tortura non infligitur omnibus teſtibus,qui in facto interueniant, ſed duobus tantùm. conſi.216.nu.112.fol.359

Tortura illatio per coniecturas probatur.conſil.201. numer.5.folio 302

Torturę modus eſſe debet ſecundùm grauitatem vel prauitatem delicti. ibi.n.13

* *Tortura principium eſſe non debet,ex * communi.* ibi.nu.40

Tortus eleuatus & pendens cruciatur magis quàm ex ictu, vel ſaltem æqualiter,maximè ſi pedibus adijciantur pondera. ibi. num.10

Tortus perſiſtens in negatione non debet iterum torqueri, niſi ſuperueniant indicia fortiora. ibi.nu.85

Tortus bis conſtans non poteſt denuo torqueri. ibi.nu.87

** *Tortus teſtis ſemel iterum torqueri non debet, niſi ſuperueniant indicia,ex ** communiori.* conſi.216.nu.115.fol. 359

* *Totum conſeruatur ex partis ſolutione,receptione, vel petitione, ex * communi.* conſi.158.nu.15.fol.147

Tractatus perfectionem actus indicant. conſ. 153.nu.16.fol.135

Trãctata ſi poſtea exequantur,perfecta dicuntur.ibi.nu.20

** *Traditio feudi alienati cum clauſula, ab habita licentia &c. & non aliter,caducitatem incurri facit, ex ** communiori. conſ. 181.nu.13.fol.229*

Trãſiẽs per aliena territoria vbique explorare ſolutionem gabellę tenetur. conſ.190.nu. 53.fol.262

Trebellianica non detrahitur per hæredem priuatum ipſo iure,per verba præſentis temporis. conſi.167.nu.16.fol.181

** *Trebellianica non eſt tertia pars ſed quarta tantùm,ex ** communiori.* conſi.221.nu.20.fol.371

Trebellianicæ detractio non impeditur, vbi dubitatur,ſubſtitutum mediatè ſuccedere poſſe,ſed grauatus cautionem de reſtituendo præſtare debet. conſi.151.nu.84.fol.125

Trebellianicæ deductio ceſſat in fideicommiſſo particulari. conſil. 210.nu.13.fol.338

Tribunal dicitur, vbi ſedet Iudex ordinarius.conſil.152.numero. 10.38 fol. 129

Tribunalia Hebræorum lege Imperatorum permittuntur.ibidem nu.41

Triticum,quod pro molitura pręſtatur,ſoluitur intuitu expenſarum & onerum, quæ in triturando quotidie occurrunt. conſ. 161.nu.47.fol.163

Tumultuantes apparere debent: vt puniantur,conſil. 216. nume. fol.361

Turbatus in exigendis dacijs debet de iure ſuo probare: nam in incorporalibus poſſeſſio ſine iure non habetur. conſil. 190.nu.3. fol.260

Tutela matris etiam teſtamentaria per tranſitum ad ſecunda vota expirat. conſi.210.nu.16.fol.338

Tutela & cura teſtamentaria à Iudice confirmatur.conſ.130.nume.9.fol.36

Tutelæ ratio quomodo reddatur, & non reddita legitimè, tutorẽ in dolo præſumi facit. ibi.nu.5

Tutelæ officium pubertate expirat, nec tutores poſtea aliquod agunt,niſi perficiendo cauſas iam cæptas ante finitam tutelam conſi.177.nu.35.fol.214

Tutelam illegitimè aſſumens ſucceſſione filiorum priuatur,commoda paterno,& contra eum iuratur in litem.conſil.130. nume. 14.fol.36

Tutor illegitimus non dicitur tutor, nec geſta per eum ſubſiſtunt ibi.nu.16

Tutor à patre datus & alius à matre nominatus differunt: cum primus tantùm à ſatiſdatione liberetur. ibid.nu.17

Tutor teſtamentarius etſi liberatus à confectione inuentarij per teſtatorem,tamen illud conficere tenetur. ibid.nu.18

Tutor legitimus filij impuberis efficitur pater ſtatim, quòd eum emancipauit. conſ.133.nu.27.fol.55

Tutor poteſt in teſtamento à patre decerni,etiam filijs naſcituris. ibi.nu.29

Vutor teſtamentarius vbi adeſt,ceſſant cæteri tutores ac bonorum adminiſtratores. ibid.nu.47

Tutor teſtamenta minus ſolemni relictus,ſi tamen à Iudice confirmetur,facit ceſſare alios tutores ac bonorum adminiſtratores.ib.nu.48

Tutor,curator, vel ampli patrimonij adminiſtrator poteſt pluribus de cauſis ſocium ſibi factorem conſtituere, ac ipſi ſalariũ præſtare. ibi.nu.62

Tutor aliquid concedens tutorio nomine, perinde eſt, ac ſi verè minor concederet. conſ.177.nu.29.f.214

Tutor loco domini exiſtit,& ipſi omnes acquiruntur actiones.ibi. nume.38

Tutor,qui erat pauper,ſi efficiatur diues,non præſumitur de bonis pupilli acquiſiuiſſe,ſed induſtria. conſ.209.nu.24.fol.336

Tutor

Tutor a patre illegitimè datus confirmatur. conſi. 223. num. 8. folio 375

Tutoris ſcientia dicitur pupilli ſcientia. conſ. 174. nu. 12

Tutores, procuratores ac cæteri adminiſtratores, finito eorum officio actiuè, vel paſſiuè, agere non valent, ſed tantum negocia inchoata proſequi, aliàs faciunt litem ſuam, & contra ipſos vti temerarios iuratur in litem, ſi finito adminiſtrationis officio audent ſe in rebus minorum intromittere. conſilio 133. n. 22. fol. 54

Tutores Principum ſunt maioris auctoritatis, quàm tutores priuatorum conſi. 177. nu. 38. fol. 214

Tutrix legitima non dicitur mater, niſi renunciando Velleiano, ſecundis nuptijs, obligando bona, inuentarium & librum rationum conficiendo, quod fallit in teſtamentaria. conſil. 130. num. 4. fol. 36

V

V*Alor & precium ſi ſimul iungantur in obligatione acquirendi debent aliquid operari: vt per precium inducatur emptio, & per valorem aliud genus acquiſitionis. conſ. 149. num. 69. fol. 112*

*Valor & precium ſtabilium per æſtimatores & peritos probatur, ex *communi. conſi. 184. nu. 1. f. 337*

Valor bonorum coniecturis & præſumptionibus æſtimatur, atque probatur. ibi. nu. 6

Valor temporis præſentis tantum in indicenda collecta attenditur. conſi. 186. nu. 4. f. 246

Valor bonorum hæreditatis quomodo probetur. conſi. 223. nume. 16. fol. 375

*Variatio circa non ſubſtantialia delicti non facit torqueri teſtē, ex *communi. conſ. 216. nu. 110. f. 359*

Varium ex modico tempore non præſumitur, licet ex longo tantum. conſi. 184. nu. 18. f. 278

Vaſallus an precio oblato poſſit redimere bona alienata, conſilio 127. nu. 36. f. 15

Vaſallus vltra annum poſſidens ſeruitiumq; præſtans præſumitur inueſtitus, ex iure ſpeciali in feudo. ibi. nu. 117

*Vaſallus de feudo antiquo non diſponit in præiudicium agnatorum, ex *communi. conſ. 129. nu. 87. f. 74*

Vaſallus in feudo hæreditario præiudicat agnatis, dummodo in inueſtitos diſponat, non autem in extraneos. conſ. eo. num. 91

Vaſallus nouus admiſſus ad inueſtituram, ſine laudemij petitione, amplius illud ſoluere non tenetur. conſ. 137. nu. 24. fol. 71

Vaſallus recognoſcens in feudum centum iugera, quæ tamen niſi quinquaginta poſſidet, quid facere debet indemnitati ſuæ conſulendo, ſi tenetur ea deſignare. conſ 133. nu. 97 fol. 97

*Vaſallus habens rem cum vidua, aliàs Domini vxore, feudo priuatur, ex *communi. conſ. 147. nu. 12. idem cum matre Domini, nu. 13. f. 104*

Vaſallus ex iuramento fidelitatis nec Dominum, matrem, vxorem, vel coniunctos Domini iniuria afficere poteſt. ibi. nu. 32

*Vaſallus renouationem a Domino directo petens non tenetur originalem feudi inueſtituram oſtendere, modò paternam, vel auitam exhibeat, ex *communi. conſ. 150. nu. 9. f. 114*

Vaſallus excuſatur, ſi aliquo caſu tenetur inueſtituras exhibere, ſi temporis vetuſti metas exceſſit, & iuret ſe primam inueſtituram non habere. ibi. nu. 12

Vaſallus eadem lege & natura, quam ipſe tenet, feudum alteri concedere debet, nec illam mutare poteſt. ibi. nu. 56

Vaſallus ſubinfeudans feudum penès ſe retinet vtile dominium, quod ſubalternum dicitur. ibi. nu. 63

Vaſallus ſimpliciter ſubinfeudans, ſecundùm conditiones primi feudi concedere dicitur. ibi. nu. 66

*Vaſallus abſque licentia Domini ſubinfeudare poteſt, ex **communiori ſententia. ibi. nu. 67*

Vaſallus primus naturam feudi pacto alterare poteſt, qualiter intelligatur. ibi. nu. 76

Vaſallus non cogitur exhibere originales inueſtituras, ſed Dominus ſecundùm tenorem poſteriorum inueſtire tenetur. ib. n. 77.

Vaſallus & Dominus circa fidem præſtandam & alia a pari procedunt. conſ. 160. nu. 4. fol. 152

Vaſallus inuito Domino non alienat, nec ſe alicui ſubijcit. ibidem numero 5

Vaſallus vaſalli mei non eſt meus vaſallus: cum licentiam vendendi primo vaſallo dederim. conſ. 163. nu. 26. f. 168

Vaſallus feudum vendens in totum deſinit eſſe vaſallus illius feudi. ibi. nu. 28

*Vaſallus poteſt alij feudum infeudare, ſine licentia primi Domini, ſi ſit equalis conditionis vaſallo, ex * communi. ibidem. numero 30*

Vaſallus, qui poſſidendo rem ſine Domini voluntate requiſita fraudat ipſum, commodis ſuis cadit. conſ. 181. nu. 22. fol. 230

Vaſallus certus ex libris Domini non conuincitur de culpa, vel negligentia ex edictis publicis, ſed perſonaliter citari debet. ibid. nu. 58.

Vaſallus feudo priuatus & reſtitutus plenè illud recuperat, idē in emphyteuſi & ſimilibus. conſ. 187. nume. 6. ſed intelligo vt inf. nu. 17. f. 250

Vaſallus qua conditione feudum habeat. ibi. nu. 14

Vaſallus non priuatur feudo, niſi citatio ſit perſonaliter executa. conſ. 225. nu. 2. f. 381

Vaſallus, qui dimiſit feudum, ter interpellatus, ſi nō redeat intra ſex menſes, priuatur. ibi. nu. 8

Vaſallus vt ob non præſtita ſeruitia feudo priuetur, vel contemptum, ter citari debet. ibi. nu. 18

Vaſallus requiſitus a Domino ad ſeruitia, non ſtatim, ſi ſit cōtumax, punitur, ſed arbitrio boni iudicis, imo priuatio tali caſu non fit in Regno Neapolitano. ibi. nu. 81

*Vaſallus contumax vt priuetur irreuocabiliter, denuo citari debet, ex * communi. ibi. nu. 85*

Vaſallus non priuatur ex qualibet ſeruitiorum denegatione. ibid. nu. 99. f. 155. & ſeq.

Vaſallus nulla culpa & ingratitudine priuatur feudo, ſi dominum ab hoſtibus redemerit. ibi. nu. 106

Vaſallus in longinquis partibus exiſtens citatus domi non dicitur contumax. ibi. nu. 152

Vaſallus ut feudo irreuocabiliter ex contumacia priuetur, quinque requiruntur. ibi. nu. 157

Vaſallus non priuatur feudo, niſi teſtibus, propriaque culpa conuincatur. ibi. nu. 160

Vaſallus non reputatur contumax, donec dignoſcitur, an potuerit citari. ibi. nu. 162

Vaſallus ex ſolius contumaciæ ſententia non priuatur feudo, etſi de delicto in perſonam Domini imputaretur. ibi. nu. 164

*Vaſallus vt non cadat ex delicto multifariam excuſatur, ex * communi. ibi. nu. 179*

*Vaſallus non conuincitur de ingratitudine erga Dominum, niſi quinque teſtibus integræ opinionis, ex * communi. ibi. nu. 180*

*Vaſallus ſi non ſit ſubditus, non committit crimen læſæ, ex * communi. ibid. nu. 183*

Vaſallus committens crimen læſæ in Dominum recognoſcentem ſuperiorem etſi ipſe damnetur, non tamen filij priuantur ſui. ibi. nu. 193

Vaſalli intereſt magis vni quàm pluribus ſubeſſe. conſilio. 127. nu. 37. f. 15

Vaſalli intereſt non mutare dominum. ibi. nu 34

Vaſalli primo tempore feudorum diſponebant de feudo toto tantum, & in eorum præiudicium. conſ. 130. nu. 75. f. 45

Vaſalli oblatio facta de aſſignando in proprijs terris contiguis petiæ terræ demonſtratæ quantitatem in prima inueſtitura comprehenſam, operatur: vt ceſſet dolus vaſalli hæredis recognoſcentis. conſ. 143. nu. 96. f. 97

Vaſalli tenentur in alienationibus ab eccleſia aſſenſum de iure petere. conſ. 150. nu. 69. f. 117

Vaſalli ex cauſa remunerationis inuiti alienantur, conſilio. 160. nu. 78. f. 158

Vaſalli primus non finitur, licet ſine filijs decedat, & ius aliquod domino operiatur, quando pro iure veilis dominij aliquod ſibi reſeruauerit, vel pro libello annuo. conſ. 163. nu. 34 f. 169

Digitized by Google

Vaſallo delinquente extra perſonam domini feudum antiquum ex pacto deuoluitur ad agnatos, excluſis omnibus deſcendentibus * *& Domino, ex*communi.* conſi.148 num.6 fol.106

** *Vaſallis multis alienatis Dominus priuatur directo, ex**communiori.* conſi.160.nu.28.fol.154

Vaſq. ponit in dubium caput filiorum, ex conſenſu patris paciſcientium. conſi.136.nu.26.fol.66

Vectigal ſpectans ad ornatum & lucrum Principis non comprehendit eos, qui a lege & ab hominibus conſeruantur indemnes, conſi.161.nu.44.fol.163

Vectigalia & alia onera a ſuppremis Principibus, vel ab eis auctoritatem habentibus imponuntur. ibid.nu.39

Vectigalia per omnes Principes Italiæ imponuntur, vel ex con- * *ceſſione Imperiali, vel ex Italiæ conſuetudine, ex*communi.* conſi.138.num.5.fol.76

Vectigalia & onera ſimilia vti odioſa reſtringuntur. ibi.nu.10

Vectores mercium caludi & diligentes ſunt: vt minus, quam poſſibile ſit, gabellarijs ſoluant. conſi.190.nu.52.fol.262

Vendita curia cum territorio, poſſeſſione, vallibus, iuribus &c. intra tales fines tenetur venditor proprijs expenſis fines oſtendere, conſi.151.nu.133.fol.127

Venditio ſecunda cum poſſeſſionis traditione quomodo primæ præferatur. conſi.144.nu.9.fol.98

Venditio vera, emptioque reſultat ex re æſtimata in qualitate certa pro alia re venali tradita, & non contractus permutationis. conſi.149.num.21.fol.111

Venditio eſt nulla, ſi precium in arbitrio vnius ex contrahentibus tantum conferatur. ibid.nu.26

Venditio coniuncto ſacta ſuſpicione ſimulationis non caret, iunctis alijs. conſi.165.num.20.fol.174

Venditio facta per verba incipientia a corpore certo non a menſura, non alteratur, ſi menſura vberior ſit reperta, quam fue- * *rit aſſertum, ſed ad ratam precium augetur, ex*communi.* conſil.168.nu.5.fol.184

Venditio terræ vicinæ præſumptionem valoris terrarum indu- * *cit, ex*communi.* ibid.nu.17

Venditio vbi ſit magis ob pactum quàm ob precium, tunc reſciſſio cauſa ceſſante ex conditione tantùm, non ex actione con- * *tractus datur, ex*communi.* conſi.191.nu.11.fol.263

Venditionem ratam habens non agit ad iuſtum precium, ſi res fuerit vendita precio viliori citra culpam venditoris conſil. 172.nu.9.f.195

Venditione prohibita, cenſentur prohibiti omnes contractus alienationis, & eundem effectum habentes conſil. 149.num.11 folio 110

Vendens modum rei in venditione poſitum obſeruare debet conſil.194.nu.38.fol.275

Vendens ſe ad precium participandum amittit priuilegium teſtandi, conſi.136.nu.116.fol.68

Venditor licet emptori teneatur tradere rem venditam, ſoluendo tamen intereſſe liberatur. conſ.139.nu.9.fol.80

Venditor locando rem venditam longè minoris affictu, quàm ex illa percepiſſet, facit, quòd contractus ille cenſeatur vſurarius conſi.153.nu.42.fol.136

Venditor obligatus præſtare fideiuſſionem, non tenetur, niſi emptor prius pecuniam debitam ſoluat, conſi.191.nu.1.fol.162

* *Venditor ad tria ex natura contractus tenetur, ex*communi.* conſi.194.nu.10.fol.273

Venditor non tuetur emptorem pro moleſtijs de facto, nec pro eis de euictione tenetur. ibid.num.15

Venditor rem aſſerens eſſe talem, licet ſciat emptor non eſſe, tenetur tamen venditor ad intereſſe emptori pro re non ita tradita. ibid.nu.32

Venditor ex vitio rei non prolato tenetur, licet dixiſſet, nolle teneri. ibid.nu.40

Venditor locata re vendita emptori: cum precium non ſoluerit, dicitur adhuc dominus. conſi.163.nu.6.fol.168

Venditori incumbit onus probandi rem vti promiſſam traditam. conſi.194.nu 35.fol.275

Venditori facultas accedendi ad tenutam bonorum in caſu non ſolutionis precij abſque reſeruatione dominij directi, in inſtrumento dari poteſt. ibi.nu.5

Venditori cedit pecunia in muro rei venditæ reperta, ſi non ſit theſaurus, vel per errorem ſit vendita. conſi. 205.nume.14. fol.335

Venenum præparans alieni non Principi non punitur, ſicut ſi * *ad effectum veniſſet, ex*communi.* conſ.147.num.26.fol.104

Venenum an ſit, per peritos tantùm iudicandum. conſi. 166.nume.6.fol.178

Veniens contra ſtatum Principis, etiam ſecundariò punitur. conſil.147.nu.28.fol.144

Veniſſe non dicitur, qui non ſtetit, ſimiliter arma non tulliſ, qui ſtatim depoſuit. conſ.141.nu.16.fol.88

Verbum eius, eſt perſonale quod hæredem hæredis non comprehendit, nec in pluribus verificatur. conſ. 128.numero 16.18. folio 24

Verbum ipſe, quandoque demonſtratiuè ſtat in reali priuilegio. conſ.131.num.40.fol.42

Verbum quibuſcunque, in materia feudali vxorem non comprehendit, ſecundùm aliquos. ibid.nu.100

Verbum quibuſcunque vel ſimilia, in conceſſionibus comprehen- * *dit legatarios & ſucceſſores ſingulares, ex*cõmuni.* conſ.137. num.46.fol.72

Verbum acquirere, propriè intelligitur de contractu donationis. & lucratiuo, & non de onerofo per emptionem. conſ.149.nume.1.fol.110

Verbum, emptores, tantum contractui emptionis accomodatur, maximè in materia pœnali & ſtricta. ibid.num.21

Verbum, ſtatuerunt, diſpoſitionem inducit. conſ.151.num.102. fol.126

Verbum, non poſſit, regulariter neceſſitatem importat. conſ.164. num.5.fol.170

Verbum, relinquo, vniuerſitate, vel perſonæ inſtituendæ adiectum ** *ad hæredis inſtitutionem trahitur, ex**cõmuniori.* conſ.174. num.19.fol.204

Verbum nullum in inſtrumento ſuperfluum. conſ. 184.nume.21 fol.239

Verbum, perſona, verificatur reſpectu vniuerſi. conſ. 199.num. 30.fol.291

Verbum, videbitur, arbitrium boni viri importat. conſ.201.nu. 115.fol.311

Verbum, poſt hac, futurum tantùm tempus denotat. conſ.214.nu. 23.fol.348

Verbum, reſti, crediti tantùm partem ſupponit, conſ.220.num.7 fol.367

Verba in dubio ſunt attendenda. conſ.127.nu.7.fol.13

Verba illa, in eius defectum, important mortem perſonæ nominatæ tantùm, licet cum filijs vel illius non voluntatem. conſ. 128 nu.13.18.fol.23

Verba ambigua contrahentium interpretantur ex conſuetudine & ſequela facti. ibi.nu.27

Verba, poſſit teſtari de re &c. rem ipſam reſpiciunt. conſ.131.nu. 21.intellige vt num.95.fol.41

Verba perſonalia d. Ioannes &c. pactum perſonale conſtituunt. ibid.nu.35

Verba caſu quo, conditionem important, & ad caſum expreſſum reſtringuntur tantùm. conſ.eo.nu.66

Verba inueſtituræ intelliguntur ſecundùm diſpoſitionem iuris feudorum: ibid.nu.93

Verba fundata in perſona promittentis, ſub conditione poſt mortem extituræ faciunt dictam promiſſionem valere. conſ. 136 num.5.fo.65

Verba inter viuos tollunt obſtacula donationis. ibid.nu.47

Verba debent in dubio pro contractu interpretari. ibid.nu.66

Verba clara non indigent interpretatione. conſ. 138.nume.24. folio 77

Verba negatiua in exemptionum priuilegio potentius affirmatiuis operantur. ibid.nu.30

Verba ſententiæ non plus operantur, quàm ſonent. conſ.139.nu. 21.fol.81

Verba

Verba ſententia in dubio ſtrictè, vt iacent, interpretari debent, adaptandaq; naturæ contractus taliter, quòd iuri congruant. ibi.nu.47

Verba iſta, nos illico liberamus, in ſententia depoſiti poſita habent executionem paratam ipſo iure. ibid.nu.54

Verba iſta, che niguna oſi, ardiſca, & ſimilia in proclamantibus poſita dolum malum ſupponunt, ex * communi.conſil.140.nu.8.fol.84

Verba iſta, in perpetuum, in inueſtitura appoſita, quid operentur. conſ.143.nu.36 fol.94

Verba enunciatiua, ſtante proteſtatione in parte & partibus per appellantem contra appellatum prolata non nocent, etiam quòd dicta proteſtatio alias in productione actorum reijceretur.conſ.145.nu 40,fol.100

* Verba, ex pacto & prouidentia, quid præ ſe ferant, ex * communi conſi.148.nu.29.fol.108

Verba decreti & partium in proprio & vero ſignificatu intelligi debent. conſ.149.nu.4.fol.110

Verba inſtrumenti cenſetur poſita ex voluntate & iuſſu partium non autem ex ſtilo & capite notarij. ibid.nu.36

Verba iſta, valor & precium, ſimul coniuncto demonſtrant quantitatem bonorum acquirendorum, non contractus qualitatem & modum. ibid.num.70

Verba iſto, & pro fœminis, apponi inſolita in emphyteuſi eccleſiaſtico, & pro maſculis ſi apponatur per tempus 40.an. a prælatis, inducunt conſuetudinem infeudandi bona pro fœminis.conſil.150,nu.24.f.115

Verba enunciatiua probant mandatum, etiam vbi agitur de præiudicio tertij in antiquis concurrentibus longa poſſeſſione & pluribus inueſtituris. ibid.nu.35.folio 81

Verba vbi ſunt manifeſta, ab eis non licet diſcedere.conſil.151.n.46.fol.123

Verba iſta, dictam hæreditatem, in teſtamenta poſita vniuerſam, de qua prædixerat teſtator inſtitutione, repetunt, tum quoad ſubſtantiam, quàm quoad qualitatem omnium bonorum, ex

* communi. conſi.co.nu.48

Verba enunciatiua ſeu narratiua inter alios non probant, etiam in fauorem piæ cauſa, ex * communi.ibid.num.91.quod ampliatur vt ibi.

Verba enunciatiua in antiquis etiam in præiudicium tertij fidem faciunt.ibi.nu.92.quod limita vt nu.93

Verba merè enunciatiua quæ ſint. ibi.nu.94

Verba infinitiui in actiuo ſtant ſignificatu.conſilio.152.nume.19.fol.130

Verba cum effectu intelliguntur. conſi.155.nu.17.fol.139

Verba vniuerſalia geminata appoſito in fideicommiſſo cauſam in teſtati includunt: vt aliquid operentur. conſil. 157.nu.27.&

* quando intelligatur.nu.ſeq.ex * communi.fol.144

Verba quoquo modo appoſita in prohibitione alienationis ſuum operantur effectum inter honoratos inſtitutos, & non inter deſcendentes non vocatos. ibid.num.29

Verba geminata reſtringi non conuenit in caſibus non expreſſis in prohibitione hominis. ibid.nu.30

Verba narratiua non probant relatum.conſilio.159.numero.22.fol.150

Verba verificari in vna parte ſatis eſt, ne ſint fruſtratoria. conſil.161.nu.48

Verba dummodo aliquid operentur, etiam ad parandum actionem ſufficit, ne ſint fruſtratoria. ibi.nu.49

Verba potius nobis ſeruare debent de vento, quàm quis indebitè damnum patiatur. ibid.nu.52

Verba & Syllaba debent ſemper aliquid operari, quod intelligitur ſecundùm naturam contractus & rei in eis deductæ. ibid.num.53

Verba executiua gratiam non augent. ibid.nu.67

Verba conceſſionis Principis ſtrictè interpretantur.conſ.162.nu.26.fol.166

Verba obliqua non impediunt dominij traditionem, ſed emptorem onerant, & cautionem venditori inducunt.conſi.163.nu.13.fol.168

Verba, reſeruare, vel accedere poſſit, affirmatiuè prolata nullam neceſſitatem important. ibi.nu.14

Verba geminato Canonem latæ ſententiæ non ferendæ inducunt,

* ſecundùm * omnes. conſ.167.nu.17.fo.181

Verba narratiua in fine poſito ad proxima præcedentia referuntur.conſi.168.nu.27.fol.185

Verbo illa, in ſtirpes & pro numero ſtirpium, reſpiciunt non modò filios ſed & deſcendentes ex alijs prædefunctis æqualiter &

* promiſcuè, ex * communi. conſi.170.nu.4.fol.188

Verba teſtatoris quandoq; impropiantur: vt menti deſeruiamus. ibi.nu.7

Verba illa, de gradu in gradum, in infinitum, quid arguant, teſtatorem voluiſſe. ibi.nu.9

Verba non cenſentur poſita ocioſè. conſ.173.nu.22.fo.199

Verba dubia interpretantur contra ſe fundantem in illis.ibid.numero 13

Verba geminata claram voluntatem oſtendunt. ibi i.nu.22

Verba vbi ſunt clara, ad coniecturas non eſt recurrendum. ibi. numero 25

Verba hominum voluntatem patefaciunt: cum verè ſint poſſionum notæ. ibi.nu.23

Verba ſine effectu operandi ſtare nequeunt, etiam in materia ſtricta & odioſa, ſed ſemper cum effectu intelliguntur.ibid.numero 27

Verba conuentionis & qualitas oſtendunt tenorem diſpoſitionis. ibid.nu.29

Verba pacti diligenter cuſtodienda. conſ.179.nu.15.fo.219

Verba clara attenduntur, etſi actus redderetur nullus. ibi.nu.20

Verba ſtatuti apertè determinantia nullo modo ſunt relinquenda.coſi.189.nu.42.fol.257

Verba in omnibus & per omnia ſunt tanta ſubſtantiæ: vt inter duo ſubiecta nulla ſubſiſtat differentia. ibid.nu.69

Verba contractus in dubio ſtrictè intelliguntur, & prout ſonant, ne diuerſa includant. conſ.190.nu.27.fo.261

Verba generalia etiam palam prolata non inferunt mandatum. conſi.192.nu.26 fol.266

Verba vniuerſalia in decreta ciuilitatis geminata operantur; vt in ſucceſſionibus is, cui conceditur, ſi tanquàm verus ciuis originarius. conſ.198.nu.45.fol.287

Verba accipiuntur ſecundùm ſubiectam materiam. conſil.200.nume.63

Verba conſilij non ligant illos, ad quos diriguntur, ex mente om-

* nium, nec etiam peccatum veniale inducunt, ex * communi. ibi.nu.64.65.nec comprehendunt religioſos. nu.66

Verbo, rogamus & obſecramus per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, contento in libris Papæ ligant in materia neceſſaria ad peccandum. ibid.nu.67

Verbo conſultiua ligant ad peccatum, quando eſſet materia ipſius nutritiua, & vbi conſcientiam aggrauarent. ibid.num.69

Verba præceptiua aliquando reſoluuntur in verba conſilij.ibi.numera 77

Verba indefinita in duobus verificantur.conſilio.201.numero.46 fol.305

Verba in ſubſtitutionibus ſuperflua eſſe non debent. conſil. 202.nu.24.fol.318

Verba non ſufficiunt, vbi factis eſt opus.conſil.207.numero. 6.folia 331

Verba per prius non per poſterius intelligitur.conſil. 208.nume.6.fol.333

Verba ad ſubſtantiam iuramenti pœnalem non requiruntur, dum

* modo voluntas adſit, ex * communi.conſilio.220.numero.26.fol.368

Verba ſub conditione actum conditionalem conſtituunt, quandoq; tamen modum. conſ.221.nu.9.fol.370

Verba merè directa & ciuilio non operantur: vt quis de manu alterius capiat. ibid.nu.11

Verba geminato vniuerſalio non includunt vnam tantùm ſpeciem ſed omnes comprehendunt. conſ.224.nu.5.fo.377

Verba enunciatiua per ſe prolata, clara & aperta probant. conſi.225.nu.52.fol.384

Verba

Digitized by Google

*Verba enunciatiua iurata alijs concurrentibus probant,ex * communi. ib.nu.54*
Verba diſpoſita vt clara non admittunt probationem contrariã. ibid.num.56
Verba dubia quomodo interpretantur. ibid.nu.63
Verbis legis & ſtatuti nunquã recedendum eſt, & quod nõ dicit ipſa,nec nos dicere debemus. conſi. 141,num.19.fol.88
Verbis ſtatuti ceſſantibus & diſpoſitio ceſſat.conſil. 216. num. 17.folio 353
*Verbalis oblatio vim ſolutionis inducit,ſi a parte recuſatur , ex**
* *communi. conſ.207.nu.4.fol.331*
Veriſimile in obſcuris attendi ſolet.conſi. 135. num. 36.folio 63
Veriſimile quod non eſt,non attenditur etiam in odioſis. conſilio 213.num.4.fol.343
Veriſimilia non deponenti non creditur.conſil.154. numero 10. folio 137
Veriſimilitudo mentis teſtantis,ſi fuiſſet interrogatus , attendetur.conſi.202,num.38.fol.320
Veriſimilitudo cognata naturæ. conſi.217.nu.13.fol.363
Veritas ſola dimiſſo iure poſitiuo coram Deo & Imperatore attenditur.conſi.129.num.15.19.fol.27
Veritas quãdocunq; cognita ſemper eſt obſeruãda,ac cuilibet erroneæ vel falſæ aſſertioni præualet.conſi.170.nu. 54. fol. 191
Verum & iuſtum inſtrumentum publicum præſumitur productũ a viro probo. conſi.175.nu.10.fol.192
Via pulicæ & fluminum cohærentia certa non eſt , quæ pluribus, bonis locis & rebus conuenit. conſi.143.nu.90.folio 96
Vicinitas loci ſcientiæ præſumptionem inducit.conſi.222.numero 5.folio 373
Victor ex aduerſarij appellatione reformationem ſententiæ obtinet,niſi aduerſarius appellauerit,quatenus ſit contra eum.conſ. 145.num.23.fol.100
Vitricus tenetur priuignæ reſtituere omnia habita in bonis primi viri.conſi.211.nu.2.fol.339
Viduæ indici poteſt,ne tranſeat ad ſecunda vota.conſi.151.numero,61.fol.124
Viduitatis conditio ſemper intelligitur repetita,etiam quòd non adſit vlla conditio repetitiua. conſi.189.nu.17.fol.256
Viduitate deficiente in vxore teſtatoris ipſius anima contriſtatur,ibid.num.16
Villa etiam ignorans obligatur ad pœnam,vbi ei pro cuſtodia aliquid ſoluitur. conſi.222.num. 9.fol.373
Villa vt excuſetur debet probare diligentiam. ibid.num.19
Violentia vt in hominum congregatione præſumatur , requiritur caput,conſilium præcedens,& multa alia ad hoc,conſilio 141. nu.25.fol.88
Violentus inuaſor ſpoliatus non reſtituitur , licet titulum nullum alleget,& de notorio iure ſuper petitorio conuenti conſtet. conſi.140.num.5.fol.84
Vir bonus quilibet præſumitur,& omni diligentia officium exercere,ne contrafaciendo mortaliter peccet.conſi. 190. numero 46.folio 161
Vir cum vxore corrupta cubans ab ordinibus remouetur,et indignus reputatur. conſ.218.num.5.fo.364
Vir & vxor eiuſdem conditionis in ſeparatione thori cenſentur. ibid.num.9
Viro debentur alimenta extra domum agrauato,ſi vult cũ vxore commorari. conſi.210.nu.5.fo.337
Vis ſaluiconductus tanta eſt: vt de eo dubitans crimen ſacrilegij incurrat. conſi.177.nu.43.fol.214
*Vita annorum centum præſumitur,ex*communi.conſil.209. nu. 18.fol.336*
Vitæ præcedentis qualitas indicium malæ famæ elidit, conſilio 216.num.79.fol.357
Vitiata parte indiuidui tota vitiatur. conſi.198.nu.34.f.287
Vitium inuiſibile ex teſtamento reſultans cum incontinenti probatur,impedit miſſionem in poſſeſſionem. conſ. 129. num, 49. folio 31
Vnica infeudatio ſufficit iuncto tẽpore 40.annorum, quod præceſſerit in alienatione vtilis dominij eccleſiæ deuoluti abſque
* *alia ſolennitate,ex*communi. conſi.127. nu.120.fol.20*
Vnio beneficiorum non fit,niſi concurrenti vtilitate eccleſiæ, neceſſitate & cauſa cognitione. conſi.185.num.13.fo.244
Vnio ceſſat,reuocatur ve,ceſſante cauſa vnionis. ibid.nu.17
Vnitorum eadem iudicatur natura. conſi.200.nu.97.fol.298
Vniuerſitas triplex eſt,lata,minus lata & minima.conſ.159.nu. 1.fol.149
Vniuerſitas non conuocatur,niſi auctoritas ſuperioris præcedat. ibid.num.3
Vniuerſitas ſola repræſentatur ex maiori parte conuocatorum in
* *præiudicium contumacium,ex*communi. ibi.nu.7*
Vniuerſitas non præiudicat hominibus nondum natis. conſ. 160. num.10.fol.153
Vniuerſitas damnatur in pœnam pecuniariam ex delicto hominũ particularium. conſ.222.nu. 6.f.373
Vniuerſitas ex delicto particulari non tenetur. ibid.nu.23
Vniuerſitatis duæ ex tribus partibus vocum ad actum firmandum
* *requiruntur,ex*communi. conſ.159.nu.10.fol.149*
Vniuerſitatis ius ſubſiſtit,modo dicatur,homines repræſentantes, vel poſt enumerationem hominum , vniuerſitas id fecit &c.
* *vel capitulum id fecit &c.ex*communi. ibid.num.15*
Vniuerſitatis actus perpetuo durat,etſi qui actum geſſerunt,deceſſerint . conſ.160.nu.57.fol.156
*Vniuerſitatem repræſentant duæ partes præſentium, licet non ſint duæ partes totius vniuerſitatis ,modo tamen omnes ſint citati,ex*communi. conſ.159.nu.13.f.149*
Vocati ad ſucceſſionem nomine collectiuo,vocati cenſentur ordi-
* *ne ſucceſsiuo,ex communi, quod procedit etiam in filijs naſcituris. conſ.170.num.34.fol.190*
** *Vocati dicuntur in conditione poſiti; cum ſint grauati , ex** vna communiori. conſi.202.nu.35.fol.319*
Voluntas ex teſtamento datur intelligi. conſ.127.nu.84.fol.18
Voluntas domini inueſtientis ex actu nullo declaratur. conſilio 137.num.38.fol.72
Voluntas patientis dignoſcitur ex qualitate facti. conſilio. 141. num.40.folio 89
Voluntas teſtatoris cenſetur eſſe conformis iuri communi.conſil. 151.num.4.fol.120
Voluntas teſtantis omnino ſeruanda eſt in facto & modo.conſilio 167.num.7.fol.181
Voluntas ex poſt facto declaratur.conſi.189.num.16.folio. 256
Voluntates teſtantiũ ſeruari,publice intereſt.conſi. 189. numero 31.fol.256
Votum captandę mortis impedit tantummodo donationem omnium bonorum poſt mortem. conſ.136.nu.90.fo. 68
Vſufructum mulieri relicto donec caſta & vidua permanſerit,cũ primum nubat,conſolidatur cum proprietate.conſ.133.nume. 2.fol 54
Vſufructu prohibito patri in bonis filij a teſtatore ſimpliciter, non cenſetur ſublata facultas abſolute patri adminiſtrandi bona filij. ibid.num.59
Vſufructuarius rectè contra hæredem agit,licet non offerat cautionem :cum ad illam,niſi re tradita,teneatur.conſi.184.nume.50.fol.241
Vſufructuarij feudi aſſenſus requiritur,& eidem laudemium debetur.conſi.165.nu.55.fol.177
Vſura eſt,quicquid accedit ſorti. conſi.175.nu.6.fo.206
Vſura dicitur ſuprabundantia iniuſta.conſ.204.nu. 5.folio 326
Vſura fructuum non datur. ibid.nu.6
Vſura in ſolo mutuo cadit,niſi de mente contrahentium deprauata colligatur,vel probetur. ibid.nu.27
Vſura recompenſatoria honeſta in mutuo admittitur.ibidem numero 29
Vſura non eſt crimen,ſuper quo iure communi ex officio procedatur,ex
* **communi. conſ.214.num.1.fol.347*
Vſura pretij non ſoluti duobus concurrentibus conſequantur,
* *videlicet re tradita & fructibus perceptis,ex*communi,conſi. 194.nu.14.fol.273*
* *Vſurarum crimen teſtibus ſingularibus probari non poteſt , ex* communi dicto. conſi.133.nu.4.fo. 64*
Vſurarium

Vſurarum præſumptio reſultat ex ſolutione denariorum clam factis. conſ.175.nu.3.fol.206

Vſurarum interpretatio ex clauſula admittitur. conſi.214.nu.14.fol.347

Vſurarius contractus, ſimulatusq; , emptio fictitia, &c. circa vſurariam prauitatem pendens ex iudicium arbitrio. conſilio.159.nu.22.fol.135

Vſurarium contractum in dubio iudicandum fauore animæ. conſ.175.nu.8, declara nu.34.fol.206

Vſus veræ ſeruitutis neceſſariò eſt probandus, cum domini ſcientia, patientia, & vtentis bona fide. conſi.156.num.41.fol.141

Vtile dominium bonorum eccleſiæ in ſtatuto laicorum comprehenditur. conſ.132.nu.8.fol.49

Vtile, dicitur, quod aliquam affert vtilitatem, conſi.151.nu.95.fol.126

Vtile quid minus dici poteſt reſpectu rei vtilioris. ibid.nu.97

Vtile quod dicatur. ibi.n.116

Vtile per inutile in emphiteuſi ab eccleſia conceſſa vitiatur. conſ.168.nu.3.fol.184

Vtile per inutile in feudis non vitiatur. conſil.163.nu.18.fo.168

Vtilitas euidens qua dicatur. conſi.151.nu.118.fol.127

Vtilitas, quæ ex re percipitur, principaliter in onerum ſolutione conſideratur. conſ.161.nu.7.fol.161

Vtilitas præſens cum futuri euentus periculo eſt compenſanda, conſi.173.nu.37.fol.200

*Vtilitate vel neceſſitate, quæ aliàs contractum iure improbatum licitum reddit, minime probata, contractus, habetur pro non facto, ex * communi.* conſi.161.nu.121.fol.127

*Vulnerati dictum, etiam in articulo mortis non probat, nec ad inquirendum, ex * communi.* conſi.154.nu.3.fol.137

Vxor in teſtimonio pro marito non admittitur. conſi.134.nu.34.folio 59

Vxor ſeducta à viro quandoque plus filijs ſecundi, quàm primi mariti relinquit. conſi.164.nu.27.fol.172

Vxor primari non debet cautione in ſubſidium ſibi conceſſa, cum ſuper alijs bonis dotem ſuam habere non poſſit. conſi.171.nu.5.fol.192

Vxor compellitur à marito ob non ſolutam dotem ſibi ab vxore promiſſam, ſecus ſi extraneus illam promiſiſſet. conſ.179.nu.14.fol.219

Vxor ſecundum iuris regulas poteſt eſſe in totum hæres mariti. conſ.189.nu.26.fol.256

Vxor poteſt blanditijs marito ſuo ſuadere: vt ipſam hæredem inſtituat, & tenebis teſtamentum. ibid.nu.27

Vxor ſequi virum tenetur. conſ.207.nu.8 fol.338

Vxor reſtituitur viro, niſi iudicio eccleſiæ ſeparetur, vel incontinenti conſanguinitatis, vel cauſæ iuſtæ exceptio probetur. ibid.num.24.

Vxor ante copulam carnalem ingreditur religionem præcita cautione de profitendo. ibi.nu.46

Vxor petit ſeparationem thori, ſi fœtidam mulierem vir cognoſcat. conſi.218.nu.15.fol.365

*Vxor pro marito, & alij pro coniuncto ad excuſandum admittuntur, alioquin proceſſus nullus redditur, ex * communi.* conſ.225 nu.125.fol.389

F I N I S.

FRANCISCI BVRSATI

AD BEATAM VIRGINEM.

Me docuit Virgo falſum ſecernere vero,
Vt mea lingua alijs conſulat Heſperijs
Alma Parens igitur faueas, adſiſque precanti,
Reſpice, & æternum meque meamque domum.

ERRATA SIC CORIGITO.

Errata	Emendata	Errata	Emendata	Errata	Emendata
Car.1.col.4.lin.33.partes	panes	col.3.lin.45.decis.	Deci.	Car.30.col.1.lin.18.quam	vnde
lin.34. Gemonia	Germania	Car.19.col.3.lin.3.abſolutam	abſoluam	col.2.lin.13 113.	58
Car.4.col.1.lin.10 ibi in primo	in principio	Car.20.col.1.lin.30. vt ſupra	vt ſuper	col.3.lin.58 deciſoris	deciſoria
Car.6.col.1.lin.7 in fi.meo.23.	231	col.3 lin.56 aſſignent	aſſignat	Car.31 col.2 lin.33.relatus	relatos
Car.8 col.1.lin.55 num.	num.	col.3.lin.50.impoſ.fuera diſcr. deſcript.	impon.fuet.	col.3.lin.27.facti	facti
col.1.lin.8.primo	principio	Car.21.col.1.lin.36.redactis	in	col.4.lin.10 iure	viris
col.3.lin.5 duodecimi	vigeſimiſecundi	col.3.lin.33.vaſallis	vaſalliq;	Car.33.col.1.lin.9.qui	qua
lin.12 primo	principio	col.4.lin.38.infraudatio	infeudatio	lin.11.exiſtens	exiſtere
lin.17 primo	principio	Car.24.col.3.lin.17.cuiuslibet	quilibet	Car.34 col.3.lin.19 Vaſqua	Vaſqué
col.4.lin.4 abbatem	ablatum	col.3.lin.17 ſocinus	Socini	col.3.lin.19.vt	et
Car.9.col.3.lin.21.beneficiali	beneficiato	Car.25.col.1.lin.18.Cæſarea	Cæſare	col.1.lin.19.amiſſio	omiſſio
col.4.lin.43.religioſus	religioſas	Car.26 col.1.lin.10.recenſeretur	recenſeatur	col.3.lin.40.conflictu	confuſet.
Car.12.col.2.lin.50 dentium	etuſum	Car.27 col.1.lin.2.apertorum	operatum	Car.36.col.2.lin.5.aſſumptam	aſſumptam
Car.13 col.4.lin.31. que	q;	col.1 lin.7 appoſitis	appoſitio	col.4.lin.23.Ludoui.	Iodoc.
Car.14.col.1 lin.4.quam in	quem aſſueſum	col.2.lin.4.deciſ.	Decius	col.3.lin.20. iniuſtum	iniunctum
Car.15 col.1 lin.fin.defectus	defectus	Car.28 col.1.lin.21.deciſ.	Deci.	Car.38 col.4.lin.19.principi	Principe
col.3.lin.30. Iaſ.	Zaſ.	col.1.lin.35.99.	qq.	Car.39.col.4.lin.43.quoéminus aſtringas	quominus aſtringatur
Car.16.col.3.lin.40 fauorem	fauore	col.1.lin.36 interet	inter	Car.40 col.2.lin.47 iacto	iuxta
col. .lin.3 . Iaſ.	Zaſ.	col.2.lin.37 feret	ferat	col.1.lin.54.deciſ.	Deci.
col.2 lin.19.Iaſ.	Zaſ	col.3.lin.30 ou	&	Car.42.col.2.lin.15 perſonis	perſonam
col.3 lin.24. Iaſ.	Zaſ.	col.3.lin.3 excludens	excludet	col.3.lin.26.Nec	Nec
col.3.lin.3.tantum	tantum	Car.29 col.2.lin.8 .regales	regule	col.4.lin.14.aliumq;	alium quam
col.3.lin.43 qui	quod	col.3.lin.19.eandémet regulam	eadémet regula	Car.45.col.4 lin.31.interpretationis	interpretatio
col.3.lin.47.videtur	venditur	col.3.lin.32.non	cum	Car.46.col.1.lin.19.ſubſequentis	ſubſequentes
Car.17 col.2.lin.8.communa	communi	col.4.lin.8 patiens	patens	Car.47 col.2.lin.51.præſcoto	præſenti
col.3 lin.58 [illegible]	[illegible]	col.4.lin.29 abijcitur	obijcitur	col.4.lin.3.alius	alium
Car.18.col.2.lin.40.ab eccleſia	ad eccleſiam				

Errata	Emendata
Car.41.col.3.lin.19.Illuſtriſſimum	Illuſtrem
col.4.lin.46.dates	dutis
Car.48 col 3.lin.2.duim	detis
col.3.lin.1.quarum	quàm
col.3.lin.3.indicaſſe	indicaſſe
col.3.lin.3 attaſtenti	atteſtantus
Car.52.col.1 lin.28.alio	aliaa
col 2.lin.45 vt	&
col 3 lin 17 feudos	feudorum
col.4.lin 51 dini	dari
Car.52 col.1.lin.47.conſil.	conſuet.
col.2 lin.5 vt	&
Car.54.col.2.lin.3.indicatum	iudicatur
col.4.lin.4 authen.	autho.
Car 53.col.1.lin 21 hinc	hic
col 4 lin.17 familiis	familias
Car.56.col 3.lin.50.teneri	tenere
col 2 lin.50.aliqua	reliqua
col.3.lin.5.car.eſt	cart ſtat
Col.4.lin 3 conſequentem	conſequenter
Car.57.col 1 lin.26 actum	acte
col.2.lin.1 totum	totam
col.4 lin.29.qui motem	qui per mutos
col.4 lin.45.loqaliſcori	inquiſiti
Car.60.col.2.lin.49 indiſtrictè	indiſtincte
Car.61.col 3.li.45 diſpoſitionibus	depoſitionibus
Car.63 col.3.lin.34 ſubſtalentea	tollentes
col.2.lin.2.exuberantia	exuberantes
col.2.lin.33 ſupplitio	ſupplatio
Car 68.col.1.lin.2.veros	vinos
col.3.lin.11.ad	ac
col 4.lin.18.licèt	ſed
col.4.lin.24.quæ	qui
col.4.lin.52 expiat	aspiet
col.4.lin.51 irreuocabiliter	mutabiliter
Car.69.col.1.lin.19.cæteris adductis	cæteros adductos
col 2.lin.16 qui	quia
Car.70.col 1 lin 18.reuocationes	annuationes
col.4.lin.38 aliter	aliàs
Car 71 col 1 lin 11.illi	ibi
col.3 lin.18.aliaui	alienins
col 3.lin.19.non	jam
Car.79.col.2.lin 20.licèt	ſed
col.2.lin.13.declarat	declaratio
col.4.lin.28 exemptis	exemplis
col.4.lin 17 Viura.	Vial.
Car 80.col.1.lin 13 peruenerunt	permanſerant
col.1.lin.20.Carpenſes	Carpanſem
Car 81.col 4.lin.1.poſt.	peu.
Car 82 col.1.lin 1 doctorallus	Doctoris
col 1 lin.12.referuarunt	reſeruant
Car 83 col 3 lin.12 iudicatu	iudicari
col.3 lin.28.ſententia	ſententia
col 4 lin 4.iura	iuri
Car.83.col.4 lin.40 Heremum	Netaum
Car 84 col.4.lin 12.ſic	Ita
col 4 lin 42 comprobantur	comprobantur
Car 85.col.3.lin.45.lectus	lecta
col.1 lin.33 ſupra	ſuper
Car 86 col 3.lin.20 alijs	alij
Car 88 col.3 lin 26 nec	hæc
col 3 lin 42 quia	quia
Car 89 col.4.lin 20 Barnabatia	Barnabæ
col 1.lin 17 & ſi	& ſic
Car 93.col.3 lin 28.ceraſimili	veroſimile
col 3 lin 18 ſiue	ſcire
col 3 lin 15.ſcios	ſcire
Car.94.col 1.lin 17 præſentatione	præſentationis
col 3.lin.27 ſtrictura	ſtructura
Col 4 lin 44 impoſito	in propoſito
Car 98 col 2.lin 9 &	ac
col 3 lin 56 Nac	Hac
col 4.lin 28.allegati	allegatis
Car.99 col 3 lin 51.ſit	ſint
Car.100 col.1 lin 30 Franciſcus	Francus
col.4.lin 27 decis.	Deci.
col.2.lin 26 42	quia
Car.101.col.2.lin.2 inquis	tenens
Car 101.col.1 lin 11 abba	alba
col 4.lin.19 magis quàm	magisq;
Car 102.col.1.lin 1.testantem	tentatorum
col 2 lin.15 dicto	dictum
Car 104.col.1.lin.14.deuenisse	deuenisset
col 3 lin 26 ſtatutum	ſtatum
Car.105 col 1 lin 4 Principes	Principis
col 1.lin 7. decis.	Deci.
col.3.lin.9 ſit	ſic
col.3.lin.ultima & taſteo	& per taſtes
col 4 lin.19 contra quæ	contra quem
col 4 lin 48 deuenit	deuenit
Car.108 col 1 lin 22 illuſtratum	illuſtratam
Car 108 col.3 lin 41 tum	tantum
col 4 lin.17 Cuma.	Cumia.
Car 109.col 3.lin 17 diſtinctionis	diſtinctionem
Car 110 col.2 lin.36 locroſo	oneroſo
Car.111 col 1 lin 15 couan.	couan.
col.3.lin.47.taxatos	taxato

Errata	Emendata
Car.113.col 2.lin.19 tertiam	tertium
Car.116.col 1.lin.32.in	iam
col.1.lin.13.nulli	nullibi
col.2.lin.18 quam	qua
col 3 lin.31.præſumptos	præſumentur
col.3 lin.44 illum	illud
col 3 lin.46.illorum	illatum
col.4 lin.9.ſoler.	Folet.
Car.117.col.1 lin.26.primum	primi
col.1 lin 28 Molin.	Freiſ.
col.3.lin.20 Gauil.	Gram.
col 3.lin 28 probatur	probat
Car 119.col.3 lin.31.qui	quo
col 3.lin.12 inſtrumentum	inſtrumento
col.3.lin 33 probant	probat
Car 120.col.2 lin 2 habeus	habet
Car 120.col.1.lin.31.edia	editia à
col 2.lin 36 ue	ma
Car 122 col 2.lin 41.oblinendum	obtinendum
col.4 lin.1.& ſequenter	conſequenter
Car 125.col 2 lin.13.ipſam	eccleſiam
col.3.lin.47 &	ac
col.4.lin. 59 paſcue	paſcua
Car 127.col.2.lin.33.appoſitus	approbatus
Car.126 col.1.lin.25 dicta	diſtricta
Car.130 col.1.lin 41 ſuper	ſe pro
col.4.lin.10.cumfaſlin	confeſſio
Car.133 .col.2 lin 51 præſentia	prater
col 3 lin.17 informoda	inſirmanda
col.3 lin.33.fuerum	fuemur
col 4 lin 25 quod	eam
Car.135 col.1.lin.2 conductoris	conductorē
col.1.lin 42.ſemper	ſeptem
Car 137 col.3.lin 50.deputati	deputatorum
Car 139 col 2.lin 3 ſequitur	ſequuntur
Car.140 col.3 lin 4 præiudicio	præiudicii
col.4.lin.28 deſſluura	deſſluunt
col.4.lin 47 præiudicio	præiudicium
col.4.lin.55.conſiſtentis	conſiſtenter
Car.141.col.2.lin.11.dic	dia
Car 143 col.4.lin 4 atteſtantie	atteſtantis
Car.147.col.3.lin 17 putificans	putificant
Car.154 col.1.lin 12.ſeruandi	ſecunda
col.4.lin.12 conſideratur	conſiderabam
Car.155.col 3.lin.41.perpetuo	perpetui
col 4.lin quæ dictum tempus immemorabile inducunt	quæ ea dicta tempore immemorabili inducuntur.
Car.166 col 3 lin 41 receptioni	expetitioni
Car.170 col.1.lin 40 illas	illos
col 2.lin 41 diſputatur	diſputatos
col.2 lin.10 importantem	importantis.
col 2 lin.38 primo	principio
col 2 lin 51 primo	principio
col 2 lin 5.prmon	principio
Car 172 col 1.lin 14 fortius	fortius
Car.175 col.2 lin 38 renditions	redditione
col 3 lin 20 ponitur	ponitur
col 3.lin 28 interueniens	interuenerat
Car 178 col 2.lin.11 magisq;	magis quàm
col.1 lin 58 ſi ipſi	ubi ipſi
Car 179 col.2 lin 17.nobilia	nobiles
col.4.lin.21 ſeueritatem	ſecuritatem
Car 178 col.3 lin 14 fuit	ſuit
col.3 lin 19.ſcribentia	ſcribantes
Car 179 col 2.lin.14 minus	minus
Car 181.col.3 lin 2 Alban.	Alba.
Car 187.col 2.lin 4 permittitur	permittitur
Car.198.col.3 lin 21 Alban	Alba.
Car 204 col.4 lin 14. Dacium	Becium
Car 209.col 2.lin.10 Alban.	Alba.
col 2.lin 11 ea.	eadem
Car 210 col 2. lin 5. quia	quæ
col 3 lin 4 rudiue	rediue
Car 211.col 3.lin 17 limitatam	limitatur
Car.218.col.2 lin 10 renditionibus	redditionibus
Car.221 col 1 lin 24 iuxta	citra
col 1 lin 44 quod	quàmuis
Car 223 col.4 lin 15 imo deſcendente	e no decedente
Car.225 col 1 lin 27 in quinquageſimam, & quinquageſimam	
Car 214.col.3 lin.23.caducitatis	caducitati
col 1 lin.56 ad reuocandam	renouandum
col 3.lin.11. duobus	dubius
Car.231.col.2.lin.40. pas anima	per eius
Car.232.col 1.lin.41 extantia	executio
col 2 lin.18 & ſecus	ac ſecus
col 4 lin 30 contractum	contrarium
Car 243 col.4 lin 23 alia	dum
col 4.lin 31 & caſus	eſt caſus
Car.244 col 1.lin.6 deuolutam	deuolutam
Car.245.col 4 lin 6 capitulo	capitulum
Car.247 col 2 lin 58 nuncupatur	nuncupata
Car.248 col.1.lin 51 monumentalis	monſtrariam
Car 249 col 1 lin 20.21. ad ſuetodinem maximè immemorabilem	conſuetudine maximè immemorabili

Errata	Emendata
Car.250.col.4.lin.27.amittis	amiſi
Car.250.col 4.lin.16 dictum	delictum
Car.251.col.1 lin 38.probationi	probatione
Car 252.col 2 lin.42.d achil.2.	de concil.lib.2.
col.3 lin 59 beneratur	tenebatur
Car.257 col.1.lin.2.inferiori	inferior
col.2.lin.3.communem	communiter
Car.283.col.2.lin.10.nuoquàm	vnquàm
Car.284.col 3.lin.47.vn text.	eſt textus
Car 269.col.2 lin 11.allegantes	allegantis
col.3 lin 17.mouetur	mouetur
Car 275 col.2 lin.20.diſpoſitio	depoſitio
Car.288.col.4 lin.4.ſed	ſeu
Car.280.col.2 lin.10 Magae.de Agon.	Maccagn.de Acauguld.
Car.301.col 2 lin.49 diſpoſitionibus	depoſitionib.
Car 308.col 3 lin.44.mirando	minando
Car 310 col 4 lin.3 quod ea	quod &
Car 313.col.4 lin 31.Matteſil.	Mattheus
Car.319.20 .2.lin.18. diſpoſita	diſpoſitus
Car.328 col 2.lin 10 commoueat	cometetur
Car 328 col.2 lin.2.locatorum	conductorum
col.4 lin.50.coluiſſe	noluiſſe
Car 330 col.1.lin.12. relatum	relatam
Car 337 col.3.lin.13.quod demum	quæ demum
Car.339 col.2.lin.48 diſpoſitione	diſpoſitione
Car.340.col.1.lin 7 peruenit ei tunc ſunt tti talem	peruene.
Car 343.col 4.lin.50.in dubio	indubiò
Car.344.col 4 lin.2. ebi	ibi
Car.352.col.3 lin.19.ſine affectu	ſine effectu
Car.353 col.1.lin.53.vt diuerſum	ac diuerſum
Car 354.col.2.lin 27 .alloquutia	alloquutus
col 3.lin.28. deponi	deponis
Car 358.col.3.lin 3.firmè	fermè
col.1.lin ſeu nenne	nomine
col.4.lin 5 poſſibilis	poſſibile
Car.357 col.2.lin 12. Alban.	Alba.
Car 357.col 2 lin.21.Dine.	Crot.
Car 358.col 2 lin 23 alias	alijs
Car.360 col.4.lin.15 ſperantes	ſpirantes
Car 361.col.2 lin.53 Alex.	Alciat.
col.3.lin 40 propriè	propè
Car 362.col.1 lin 23 probationes	exceptiones
col.3 lin.10 pro calidiore	per validiora
Car 364.col.1.lin.1 ſingulorum	ſingulos
col.1 lin.1 partes	partie
col.2.lin.3. producentes	producentia
Car 367 col 4.lin.4. quidam	quidem
Car 373 col.1 lin. 22.maucetur	moreatur
Car 374.col.1.lin 23.mandantes	mandans
Car.375.col 2.lin.3.ſupra ſuper	deleatur &

Addita.

Car 22 col.1.lin.2 deleantur verba. & Domino Gaoli

Car.32 col 3 lin.31.deleatur verbum | quæ

Car 53 col.1 lin.4 deleatur verbum | ſed

Car 86 col 3 lin 38 deleatur verbum | ſeu

col 4 lin 47 deleantur verba vnde communiter & ponantur in linea. 46 poſt.n.6

Car 91 col 2 lin.13.deleatur verbum | non

Car.333 col 1 lin.35 in fin nu.12 ebr ceſſi & ſi oppaneretur regalia lege d ceſſi vſque ad verſi. nec obſtat ante. nu.21 nempè ceſſ ſupplicati paſſet cum errore ibi poſitum & tranſcriptum appareat, vt ad ſenſum patet

Car 4' col.3 lin 20 ſeu quod | deleatur quod

Car.431.col.4.lin.56.ad ſem in | deleatur in

Defectus.

Car.36.col.4.lin 5 perrractarne | addatur à moder.

Car.38 col 3 lin 14 proficiſceretur | addatur quàm

Car.118 col 4 lin 3.Molin. conſ. ſcribatur. Moder. Paris.conſuet.

Car 157 col 4 lin 18 licèt | adde contrariam vti

Car.170 col.3.lin 21.ibi relinquere, adde non poteſt

Car.176.col.1.lin 33.pecuniarum | adde tonſoris

Car.218 col 4.lin 18.Lucianam | adde filiam

Car.223 col 4.lin 14 rurſus | adde nec reprobat

Car.238 col 2 lin 24.obſeruari | adde ſiue intuitu

Car.248 col.2.lin.47 conſi.14. conſi.104. adde com apoſtil.

Car.18.col 2.lin 41. Ioannis | adde qui

Car.215.col 1.lin 11 tranſeat | adde in

Car 234 col 2 lin 3 Oedipus eſſet | adde non eſſet

Car 298 col.3 lin 4 maximè | adde per teſtes

Car.308 col 3.lin 15.& eo | adde & in eo

Car 340 col.2 lin 4 non et | adde non tribuit

Car.352.col 4 lin 3 ſunt | adde ad mortem

Car.356.col 4 lin 27 ex interloſis | adde verba

Car.381.col.2.lin.40.& 31. adde tomo.

Digitized by Google

CONSILIORVM
SEV MAVIS
RESPONSORVM
EXCELLENTISSIMI IVRISCONSVLTI
D. FRANCISCI BVRSATI, MANTVANI,
Equitis Lateranenſis, ac Comitis Palatini.

Liber Secundus.

AD ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISS. CARDINALEM Mantuæ, Tridentini Concilij primum Præſidem.

A R G V M E N T V M.

MODVS *eligendi Pontifices, Epiſcopos, Beneficiarios, ac diſtribuendi beneficia à Chriſto Saluatore nato citra, ſecundum temporum diuerſitatem, ſub compendio enarratur.*

S V M M A R I V M.

1 *EPISCOPI Romæ, & Pontifices primo tempore Eccleſiæ naſcentis ab alijs Epiſcopis Comprouincialibus inſtituebatur ad Cleri, & populi Romani electionem, & Imperatoris aſſenſum.*

2 *Pontifices quandoque initio Eccleſiæ Chriſti eligebantur ſola nominatione morientium, quod fuit abrogatum ab Honorio primo anno Chriſti. 461.*

3 *Romani Pontifices poſt annos quingentos a Chriſto nato, quandoque ad electionem Cleri, populi conſenſum, & Imperatoris confirmationem vices Chriſti in terris gerebant.*

4 *Imperatores quandoque Pontifices Romæ elegerunt ex priuilegio ſibi à Pontificibus, uel Concilijs tributo: & demum ob Cleri, & populi inconſtantiam authoritatem eis Imperator ſurripuit circa electionem Pontificum.*

5 *Eligendos Pontifices ſine Imperatore ſtatuit Adrianus Papa anno 895.*

6 *Cardinalem eſſe eligendum in Pontificem decreuit Stephanus nonus anno Chriſti 1057.*

7 *Pontifices eligi debere à Cardinalibus tantum ſtatutum fuit ſub Alexandro tertio anno*
* *1180. & hoc hodie communiter * receptum dicitur.*

8 *Epiſcopatuum omnium ante erectas Eccleſias diſpoſitio ad Petri ſucceſſorem ſpectabat.*

9 *Epiſcopi erectis Eccleſijs initio Eccleſiæ naſcentis per mille annos populi ſuffragijs, & aſſenſu Cleri Eccleſiæ, cui præficiebantur, eligebantur, & ab alijs tribus Epiſcopis conſe-*

Digitized by Google

crabantur, quod a Pontificibus, & Concilijs confirmatum fuit.

10 *Populus non eligebat antiquitus Epiſcopum.*

11 *Vrbes, & loca Epiſcoporum tempore Apoſtolorũ diſiunctæ erant.*

12 *Epiſcopi fuerunt electi ab Apoſtolis propter ſchiſma.*

13 *Romani Epiſcopi quandoque etiam initio naſcentis eccleſiæ, in negligentiam aliorum Epiſcopos extra ſuam prouinciam delegerunt.*

14 *Reſeruationes Epiſcopatuum inuentas ſub Nicolao primo anno Chriſti 860. nonnulli voluerunt.*

15 *Ad Papam uti ſolum omnium inſtitutorem prouiſio epiſcopatuum ſpectat.*

16 *Epiſcopi quandoque ex priuilegio ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus electi fuere ab anno 600. citra, ſed id abrogatum fuit.*

17 *Capitula, & Canonici cathedralis primo elegerunt epiſcopos ab anno 1200. citra, qui demum ab archiepiſcopis confirmabantur, & hoc fuit ſeruatum ex iuris communis norma niſi aliud conſuetudine, vel priuilegio ordinàretur.*

18 *Epiſcopatuum collatio reſeruatur primo a Clemente Quinto anno 1305.*

19 *Reſeruatio epiſcopatuum, & maiorum eccleſiarum facta à Ioanne xxij. vbiquè ferè ex prorogationibus ad extremum ſuæ vitæ perdurat.*

20 *Reſeruationibus ius canonicum, & tituli de electionibus deſtruuntur.*

21 *Concilium Baſilienſe abrogatum, ſed ab eccleſia Gallicana receptum.*

22 *Moyſes Pontifices, & minores ſacerdotes inſtituit.*

23 *Pontifex, qui Moyſen, Petrum, & Apoſtolos repræſentat ius epiſcopatus inſtituendi initio naſcentis eccleſiæ habuit.*

24 *Reſeruationes epiſcopatuum quare factæ.*

25 *Epiſcopatuum hodie electio ad Pontificem ſpectat, demptis locis, vbi ex priuilegio concordatis, vel pactatis aliud ſtatuatur.*

26 *Clericorum omnium inferiorum ſemper ſolis epiſcopis electio conuenit, cum tamen aſſenſu populi, cui præficiebantur.*

27 *Presbyteri quandoque fuerunt ab Epiſcopis electi citra populi aſſenſum.*

28 *Populi aſſenſus antiquitus in electione Clerici requirebatur pro pacis, & caritatis commodo, non vt ipſi eligerent.*

29 *Eccleſijs agri traditi ſunt ſub Vrbano primo anno Chriſti. 224.*

30 *Eccleſiæ diuiſæ, & beneficia nuncupata tempore Dionisij primi anno Chriſti 270. vel ſecundum alios inſtituta tempore Leonis tertij anno 796.*

31 *Redditus eccleſiaſticos diſpẽſari in quatuor partes ſtatuit Simplicius primus anno. 447.*

32 *Congiarium eſt quoddam ſubſidium extra ordinem cuiuſmodi honoris partes.*

33 *Eccleſiam vnamquamque ſuos certos habere prouentus curauit Gregorius Quartus anno 828.*

34 *Beneficia omnia, dempto Papatu, & Epiſcopatu iuris poſitiui dicuntur.*

35 *Epiſcopatus eſt quo ad gradum, & dignitatem de iure diuino, & illorum diſtributio particularis iuris poſitiui.*

36 *Epiſcopi diſpenſabant initio Eccleſiæ naſcentis circiter trecentos annos bona oblata inter clericos, & miniſtros Eccleſiæ, & in alios pauperes.*

37 *Eccleſiæ inferiores, poſtquam diſtinctæ fuerunt ſemper ab Epiſcopis ſuæ diœceſis fuerunt diſtributæ.*

38 *Papa omnium beneficiorum ſupremus Dominùs, quandoque ſolus ea diſpenſat, uel priuilegium ſuper his alijs concedit.*

39 *Imperator tenet priuilegium à Pontificibus conferendi vnicum beneficium in qualibet eccleſia Germaniæ, quod primariæ appellantur.*

40 *Pontifices non derogant primis precibus, uel concordatis.*

41 *Reges Gallorum ius regaliæ in eccleſijs Regni habent, & quid in regaliorum ius.*

42 *Epiſcopi omnes eccleſias, & beneficia inferiora, ſecundum ius commune ſcriptum diſtribuunt.*

43 *Collatio epiſcoporum nullo termino eſt coercita, niſi fuerit per ſex menſes negligens collator.*

44 *Epiſcopus habet fundatam intentionem in ſua diœceſi circa beneficia.*

45 *Dignitates in cathedralibus Rectoriæ maioris & ſimilia per Epiſcopum cum capituli conſenſu conferuntur. fallit in caſibus aliquibus, ut ibi in inferioribus uero ad præſentationem Prælati eorum, num. 46.*

46 Pra-

46 Prælati Eccleſiarum collegiatarum à ſuis tantum collegijs deliguntur.

47 Patroni præſentant ad beneficia, & Epiſcopi inſtituunt.

48 Pontifex dicitur ordinarius omnium ordinariorum, & confert etiam non vacans beneficium, & ceſſante aliorum negligendia.

49 Mantata de prouidendo tempore Innocentij tertij tantum anno Chriſti 1200. adinuenta.

50 Literæ ſub diuerſis formis ad beneficia vacatura.

51 Gratiæ ad vacatura, & vacantia differunt, & gratia ſi neutri, ac rationi congruit, ne vacante prouident.

52 Concilium Viennenſe anno. 1311. ſub Cleméte Quinto.

53 Expectatiuarum formulæ inuentæ tépore Concilij Viennenſis anno. 1311.

54 Pontifices creati ob gratias expectatiuas, prædeceſſorum reſeruationes ſtatim reuocabant, & nouas conſtituebant.

55 Epiſcopatus antiquitus raro, & niſi ex cauſa reſeruabantur.

56 Commendabantur Eccleſiæ antiquitus anno. 585. licèt raro, & ad Eccleſiæ vtilitatem, donec de idoneo prouideretur, & beneficia ſimplicia ad ſex menſes.

57 Commendæ beneficiorum regulatæ à Gregorio decimo anno 1272.

58 Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio decimo quingentorum Epiſcoporũ memoratu dignũ.

59 Commendæ paſſim ad vitam prouiſio conceſſæ titulo beneficiorum æquiperabantur anno. 1300.

60 Commendarum titulus ſicut aliorum beneficiorum fuit frequens ad annum 1307.

61 Commendæ ob mala reuocatæ fuerunt à Clemẽte Quinto anno 1305. vel ab Innocentio ſexto anno 1352.

62 Expectatiuæ, & reſeruationes differunt inter ſe.

63 Reſeruatio fit vel fructuum, vel beneficiorum.

64 Fructus primi anni tantum beneficij vacantis reſeruarunt Pontifices ad perſoluenda debita Epiſcopi defuncti.

65 Fructus beneficij vacantis ad quinquennium concedi fabricæ, pio uſui, vel alicui ex priuilegio poſſe voluit Bonifacius octauus anno 1294.

66 Reſeruati fructus ad aliquem effectum annalia per Ioannem vigeſimum ſecundum appellantur, qui mandat ne ſucceſſor fructibus omnibus priuetur, partim eidem dari, & reliquum ei, ad cuius fauorem eſt reſeruatio facta.

67 Ioannes xxij. primus omnium fructus omnes primi anni beneficiorum vacantium, quorum collatio erat ſedi reſeruata, ſibi ad tempus anni reſeruat, ſed poſtea reſeruationem prorogat ad extremum vitæ, ita vt omnium annorum fructus collegerint.

68 Ioannes xxij. ſedem Petri per decem & octo annos tenet.

69 Annatæ ſecundum Gallos prætextu belli ſacri vltramarini inuentæ, licèt falſum, quia conceſſæ exemplo decimarum beneficiorum, quæ concedebantur pro bellis, & ſimilibus cauſis.

70 Decimæ decimarum iure diuino ſummo ſacerdoti debentur, ita & Pontifici debere primos fructus, ſeu annatas non inconuenit.

71 Annatas fuiſſe tempore Concilij Vienenſis, & ante, error eſt.

72 Ioannes Andreas in facultate iuris Pontificij polluit anno 1332.

73 Annatas, ſeu primos fructus ſolui Cameræ primus ſtatuit Bonifacius nonus anno. 1389.

74 Annatæ, quia medios tantum fructus continent, à quibuſdam mediæ annatæ nuncupantur.

75 Schiſma xxvi. in Eccleſiæ tẽpore Bonifacij noni anno 1400.

76 Regula cancellariæ, quòd literæ non expediantur, niſi ſolutis annatis, vel præſtita cautione de ſoluendo, fuit primo a Gregorio vndecimo, & ab Vrbano ſexto conſtituta, & anno 1380.

77 Libri taxarum Cameræ Apoſtolicæ inuenti tẽpore Ioannis vigeſimiſecundi.

78 Florenum cudi iuſſit primo Ioannes xxij.

79 Valorem eſſe exprimendum ex regula cancellariæ author fuit Vrbanus ſextus, & ſi alij id attribuant Vrbano quarto.

80 Beneficiorum fructus accipi non debent literis non expeditis, nec poſſeſſio ex conſtitutione Iulij tertij anno 1551.

81 Decimæ taxatio in Gallia reducta ad medietatem fuit per Vrbanum quintum, & Gregorium vndecimum anno. 1361.

82 Valorem verum exprimendum computatis diſtributionibus, Martinus Quintus ſtatuit anno 1447. ſed in ſolutione annatarum aliquid pro eis ſolui prohibuit.

83 Datum pro annatis non eſt pro beneficio contraius diuinum, ſed onus vacaturo beneficio impoſitum.

84 Concilium Baſilienſe confirmatum in pragmatica Caroli ſeptimi Gallorum Regis contra annatas ſtatuit, ſed id à Pontificibus deteſtatum fuit.

85 Concordata Galliæ à Leone decimo ordinata anno. 1516.

86 Pactata cum Germanis tempore Nicolai quinti ſtatuta.

87 Annatas non ſoluentes puniuntur diuerſis cõſtitutionibus.

88 Quindennium, ſeu quòd quintodecimo anno ſoluantur annatæ ex beneficijs vnitis, fuit introductum à Paulo ſecundo anno 1464.

89 Penſionarij ad ratam ſoluunt annatas.

90 Penſiones qua de cauſa conceſſæ, & quo tempore inuentæ.

91 Penſiones, & regreſſus extinguntur partium conſenſu citra Pontificis auctoritatem.

92 Reſeruationes beneficiorum ſuper certo beneficio, & certa perſona, fuerunt tempore Innocentij Tertij anno Chriſti. 1200.

93 Beneficia uacantia in curia reſeruari primus ſtatuit Clemens tertius anno. 1188.

94 Cancellaria apoſtolica fuit temporibus Lucij tertij anno. 1181.

95 Joannes 22. primus generaliter beneficia electiua reſeruat, & alias dignitates in multis prouincijs.

96 Reſeruantur beneficia per incompatibilitatem uacantia per Clementem ſextum anno. 1342

97 Beneficia Cardinalium, & officialium reſeruata primo ab Vrbano Quinto.

98 Reſeruationes in Gallia, & Germania nunquàm admiſſæ.

99 Pragmatica ſanctio anno. 1438. promulgata a Carolo ſeptimo tempore Eugenij quarti, reprobataque à Leone decimo anno. 1516.

100 Expectatiuæ ad fauorem Epiſcoporum primo moderatæ ſub Clemente quinto.

101 Alternatiuæ mẽſium Epiſcopis cõceſſæ, primo per Paulum ſecundum anno. 1470. & reſidẽtibus demum confirmatæ à Leone decimo anno. 1514. nu. 102.

102 Menſes quatuor Epiſcopis, & ſex Pontificibus remiſſi in diſpenſatione beneficiorum, fuerunt primo ſub Nicolao quinto conceſſi anno. 1447.

103 Epiſcopi reſidẽtes hodie alternatiua menſium utuntur.

CONSILIVM CXXVI.

TRINITAS ADSIT.

CVM Nihil ſit aptius vitæ, nihil ad bene viuendum accõmodatius, nec id ad voluptates refero, ſed ad cõmunitate vitæ, atque victus, remiſſionẽque animorũ, quæ maximè ſermone efficitur familiari, qui eſt in conuiuijs dulciſſimus, nonnunquam tu longè omnium, quicunque fuerunt, in Oecumenico Tridentino Concilio Legatorum Princeps Hercules Gonzaga Ampliſſimus Cardinalis grauitatis exhilarandę gratia quoſdam, qui cæteris (nam mirificè fauebas ingenijs) doctrina, & ſcientia pręſtarent, vt tecum viuerent inuitabas, & quippe qui viam virtutis teneres, vt in conuiuijs fieri ſolet, quando incidunt in ſermone vario multa, dummodo nec inſulſa, nec illiterata eſſe viderentur, ne nullus ſine linea dies eſſet, poſt cibum, quod haberet naturam ambigendi, de quo quęri, & diſceptari poſſet, vel amplius deliberandum videretur, in medium proponebas, operæ pretium eſſe videbatur, eos viros doctos, ac eruditos, qui eſſent à te vocati, in ſtudio bonarum artium, ac literarum ſacrarum maximè verſatos, quàm attentiſſime audiri debere, attamen tu omnium clariſſimus, quem etiam literatiſſimum fuiſſe iudico, quia haberes peracre iudicium, & tritas aures notandi eorum virorum quæſtiunculis, & conſuetudine legendi, aliquando contra ita diſſerebas, vt quiuis facile perſpicere potuerit, te tum quęrendo, tum etiam docendo non ſolum ex ijs collocutionibus magnum fructum, ac delectationem capere voluiſſe, ſed etiã omnium rerum cognitionis declaraſſe te peritiſſimum fuiſſe: vitam ſic egregie traducebas tu vir prudentiſſimus, & Legatus grauiſſimus. Mihi præcipuæ vni ex tuis intimis, & familiaribus ſub te merenti, qui ſemper ſermonibus quotidianis intereſſem, & aliquando

do

Digitized by Google

do præeſſem, & qui te talem, ac tantum Antiſtitem ante omnes aſſidue colerem, & obſeruarem, onus hoc à te mei ſtudioſiſſimo huiuſmodi rei percupido impoſitum fuit, ſcilicet ut ſcriptis traderem.

Qua forma per mille quingentos ſexaginta annos à Saluatore mundi nato creationes Pontificum, electiones Epiſcoporum, nec non beneficiorum inferiorum collationes ſint progreſſæ.

Vt igitur mandata tua Illuſtriſſime, ac Ampliſſime Concilij huius Tridentini Præſes exequar, quæ mihi ſuccurrerent, ea tanquam à te inuitatus, exponam quàm breuiſſimè potero.

In Summi Pontificis creatione tria tempora & ſex præcipuè modi conſtituuntur.

Primum tempus efficitur quingentorum annorum à Chriſto nato, in quo

1 Primo, ut plurimum † Epiſcopi Romæ, ſeu Summi Pontifices Petri ſucceſſores inſtituti, & conſecrati fuerunt à Comprouincialibus Epiſcopis ad Cleri Romani electionem, ac populi, & Imperatoris conſenſum. quod ex decretalibus Stephani, & Gelaſij, ac præclaris ſanctorum, aliorumque dictis, & geſtis colligitur, & habetur in libro Pontificali, quod à noſtris Iuriſperitis decretum nuncupatur, cap. plebs. cap. noſce in fin. cap. cum longe in fin. & per totam 63. diſtinction. refert Aimar. Riual. ſua hiſtoria iuris ciuilis, & canon. in ultima parte, num. 3

Secundo nonnulli quoque tunc ex ſimplici renunciatione, ſeu ſola Epiſcoporum Romæ
2 decedentium nominatione, † Pontificatum ſunt adepti, vt

Clemens poſt Petrum.
Ciriacus ab Anthero.
Marcellus à Liberio.
Liberius a Leone quarto.

Cæleſtinus a Bonifacio, & ſimiles ex eodem decreto in cap. ſi Petrus. c. ſi Moyſes. 8. q. 1. Gomeſ. in regu. cancel. de infir. reſignant. q. prima. in fin. hoc tamen vltimum abrogatum fuit per Hilarium primum anno ſalutis 461. mandantem de cætero, ne quis ſibi Pontificem in ſucceſſorem deligeret, quod nos alias recenſuimus in conſ. 108. lib. 1.

Secundum eſt annorum quingentorum ſubſequentium, & interim.

3 Primò obſeruatum fuit, quòd † Epiſcopi proponerent, ſeu conſtituerent Pontificem ad electionem Cleri, ad populi conſenſum, & Imperatoris (ad tollendas hæreticorum, & ſchiſmaticorum temeritates, & audacias) confirmationem. c. vota. d. c. cum longe. 63. diſtinct.

4 Secundò, vt quandoque ab † Imperatoribus tantum ex authoritate ſibi ipſis per Pontifices, & concilia attributa, Pontifices deligerentur, & crearentur, prout Adrianus primus anno 780. & Leo octauus anno 968. Carolo, & Ottoni primo Imperatoribus conceſſerunt, cap. in ſynodo. ca. Adrianus 63. diſtin. Verum hæc omnia Cleri inquam, populique interuentum, Imperatoris neceſſariam confirmationem, ac ſolã ipſius Pontificum delectionem abrogata decretis Pontificum cõtrariis fuiſſe certum eſt, ex Alfonſ. Aluarez. in Specul. Summo Pontif. Impe. ac Regum cap. 1. num. 26.

Tertio Imperator Otto ſecundus anno Chriſti 968. ob populi, & Cleri inconſtantiam in deligendis Pontificibus omnem facultatem ab eis eripuit. vt Platina in vita Leonis octaui.

5 † Adrianus verò tertius Pontifex maximus anno 895. decreuit de cætero Pontifices eligendos abſque conſenſu, interuentu, ac confirmatione Imperatoris c. cum Adrianus. & cap. ſeq. 63. diſtinct. & ſi id prius conſtitutum fuerat à Conſtantino quarto Imperatore ob Benedicti ſecundi ſanctitatem anno 708. approbatum à Ludouico primo ſub Paſchali primo anno 841. vt in ca. ego Ludouicus 93. diſtinct. quod tandem iureiurando conſtrictum fuit ſub Paſchali ſecundo ab Henrico Imperatore huius nominis quarto anno 1110. ut ex Polono de geſtis ipſius Paſchalis colligitur, Riualio vbi ſupra num. 4. Franc. Marc. deciſ. delfin. 936. cum ſeq. prima parte. & ab aliis Hiſtoriographis. Hæc quamuis abrogata, effectum tamen ſunt ſortita ad annum Chriſti 1150. quod Platina in vita Gregorij noni oſtendit, quando ferè in omni Pontificum electione ad illa tempora, & Clerus, & Imperator interuenerint.

Tertium conſtituo tempus ab anno Milleſimo citra cuius.

Primus extitit modus, dum Pontifices ad totius Cleri Romani electionem creabantur, in quo Clericorum numero, cum adeſſent Cardinales, Epiſcopi, & alij, decretum fuit per Ste-
6 phanum nonum anno 1057. vt vnus ex † Cardinalibus deligeretur ad Cleri conſenſum. cap. oportebat. 79. diſtinct. & per Nicolaum ſecundum additum anno 1059. vt Cardinales Epiſcopi prius de electione tractarent. demum alij Cardinales conuocarentur, indeque fieret ad Cleri, & omnium aſſenſionem, atque approbationem Papæ electio. c. in nomine 23. diſtinct. Glo. in c. 1. & c. ſi duo 79. diſt.

Secundus fuit modus, ritusve, qui & in pſen-
7 tia adhuc pſiſtit, vt † Cardinales ſoli, vel duæ eorum partes eligerent Pontificem, omiſſo quarũcunq; pſonarum interuentu, conſenſu, & cõfirmatione, quod quidem decretũ fuit ab Alexandro 3. in Concil. Lateran. anno 1180. de quo inter Pontificum decretales ſub tit. de elect. c. licèt cui conſtitutioni demum plures aliæ diuerſorum Pontificum ſuperadditæ ſunt, nempè illa Gregorij X. anno 1271. deſcripta in c. vb. periculum, de elec. in 6. ordinantis formã cõclauis, & electionis faciendæ, Clementis V. in Cõcilio Viennen. anno 1311. repoſita in Clem. ne Ro-

mani, de elect. decidentis nonnulla in priorib. conſtitutionib. dimiſſa, & Iulij II. contra appetẽtes Papatũ ſymoniace, incipit, Cũ tàm diuino, quàm humano, Videaturq; Alfonſ. Aluarez. in ſpecul. ſum. Pont. Imp. & Regũ. c. 1. nu. 26. ac Illuſtr. & Reuerend. Cardinalis Albanus tract. de Card. q. 11. & in l. frater à fratre, nu. 5. ff. de cõd. indeb. quo loco cõi * calculo receptũ inquit, ſola electione ad curam Eccleſiæ vniuerſalis, vnũ ex Cardinalib. in Põtificem aſſumi, ſcripſi aliàs conſ. 108. lib. 1. quę conſtitutiones, ac oĩa, quia inciſa ſunt, legi ab uno quoq;, & cõſiderari poſſunt. Hæ e. n. Põtificum varia fuit electio ꝑ tpe, ſed hãc vltimã Eccleſię Catholicę, & fidei Chriſtianæ magis ſalutarem cuſtodiat ad ſempiternas ſeculorum ætates Omnipotens Deus.

Circa Epiſcoporum electiones duo tantum conſtituo tempora, primum annorum mille, alterum quingentorum.

8 In primo, & ſi iure olim oĩum † Epatuum, & ſuperiorũ dignitatum vniuersè diſpoſitio ad Papã Petri ſucceſſorẽ ſpectaret, erectis tñ Eccleſijs Cathedralibus obſeruatum regulariter cognoſco † Eporum populi ſuffragijs, & qñq; aſſenſu totius Cleri ipſius Eccleſiæ, cui pficiebantur, electiones, authoritate, & iudicio Metropolitanĩ conſtitui ſolere, & cõſecrari à tribus Epis comprouincialib. pręſentib., ac alijs per literas aſſentientibus, Archiepi vero ab omnibus, qui poterant conuenire cõprouincialibus, adhibito iudicio Patriarchæ, & hoc iuxta ritum ab Apoſtolis traditum, dum Petrus, Philippus, & Iacobus, alterum Iacobum Epiſcopum Hieroſolymitanum, poſt eum Simonem Cananæum ſimul ſtatuerunt, & deinde Saulum, & Barnabã, vt in actis Apoſtol. cap. 1. & 13. canon. 1. Apoſtol. & legitur in cap. porrò 68. diſtinct.

Quæ forma confirmata fuit à Romanis Pontificibus, & Concilijs, ac inſuper eiſdem Epiſcopis inſtituendi alios authoritas tradita, legat vnuſquiſque ſummorum Pontificum geſta.

Anacleti I. epiſtolã ſecundã ann. Chriſti 70.

Aniceti epiſtolam primam anno 154. in ca. Archiepiſcopus 66. diſtinct.

Ioannis primi epiſtolam primam anno 160.

Antheri epiſtolã primam anno 239. videat rurſus Conciliorum decreta.

Concilij Niceni. c. 4. anno Chriſti 315. in c. Epiſcopum. 94. diſt.

Concilij Arelatẽſis primi cap. 5. anno 324. ſub Silueſtro Pontifice.

Concilij Arelatenſis ſecundi. c. 35.

Concilij Antiocheni primi anno 340.

Concilij Laodicenſis primi. c. 12. anno 364.

Concilij Epauenſis c. 1. ſub Gelaſio primo ann. Chriſti 490.

Concilij Aruenienſis. c. 2. anno 538

Concilij Pariſienſis primi. c. 8. anno 557.

Concilij Aurelienſis quinti cap. 11.

Concilij Pariſienſis octaui.

Concilij Cabilionenſis decimi.

Concilij Carthaginenſis quarti. c. 1. in cap. qui Epiſcopus 23. diſtinct.

Leonis epiſtolam 54. aliàs 82. 70. & 90

Symmachi in ſynodo. c. 14.

Boniſacij tertij in Cõcil. Ro. de quo in c. nullus. diſt. 79. Deus dedit Cardinalem lib. 1. in fin.

Concilij Toletani quarti cap. 18. anno 622.

Synodis græcæ Martini Bracarenſis ca. 1. cum ſeq. anno 647.

Concilij Babilonenſis cap. 10. anno 654.

Conſtitutionẽ Caroli Magni à Gratiano deſcriptam in cap. ſacrorum 63. diſt. anno 795.

Nicolai primi Pontificis anno 860. in c. Epiſcopos 63. diſt.

Concilij Conſtantinopolitani octaui vniuerſalis c. 14. anno 867. c. 2. 63. diſt.

Concilij Colonienſis ſub Carolo Craſſo. cap. 1. anno 900.

Cipriani ad Cornelium epiſtolam tertiam & li. 1. epiſtolam quartam, vbi expreſſiſſimè hũc ritum enarrat.

Nec non id quiſq; deſumat ex multis alijs nominatis ab Iuone Carnotẽſe, Brocardo, & Gratianó in decretis ſanctorum patrum Conciliorum, ac Canonum per eos ſupputatis, & in libello Tripar. Hiſtor. li. 11. c. 4. quos omnes recenſere ſuperfluum duxi.

Dixi populis ſuffragijs, & qñq; aſſenſu, cũ or-
10 dinariè † populus non eligeret, nec ipſius intemperantem cupiditatem nulla probitatis ratione habita, ſit Clerus ſequutus, vt ſtatuit.

Concilium Laodicenum c. 13. anno Chriſti. 360. cap. non eſt 63. diſtinct.

Leo primus in c. nulla ratio. 62. diſt. & ſi vt fides chriſtiana augeretur, quandoq; antea tolerasſent, vt plebis arbitratu Epiſcopos clerus eligeret. c. plebs cum ſeq. 63. diſt.

Addidi Eccleſiæ, cui præficiebatur, quia tem-
11 pore Apoſtolorum iam loca, & † Vrbes Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum finibus diſiunctæ erant.

Clemens epiſtola prima.

Anacletus epiſtola prima, & ſecunda in cap. nullus 99. diſt.

Stephanus epiſtola ſecunda. c. 1. diſt. 80.

Anicetus epiſtola ſecunda, & cæteri alibi.

Quod diſpoſitum ab Apoſtolis, congregato
12 concilio præsbyterorum fuit, & electi † epiſcopi, quibus alij obedirent propter ſchiſma multorum, quorum unus tanquam baptizatus a Petro, alter a Paulo pręferri intelligebat, ex Archi. in c. olim 95. diſtin. & in tract. contra hęreticos, Sylua. loco citato par. 2. q. 1. nu. 18.

Subiunxi regulariter.

Primo, quia & ſi Pontifices Romani ex antiquo more in ſua prouincia epos diligerent, vel electos ab alijs confirmarent, ut in omnium Põtificum actis conſpicitur, & ex œcumenico, & probatiſſimo Cõcilio Nicęno primo. cap. 6.

cuilibet

cuilibet Patriarchæ, & prouinciæ ius honoris,
& poteſtatis ſuæ conſeruaretur, d.cap.6.ibi mos
53 antiquus perduret, quandoque tamen † ſoli,
etiam extra illorum prouinciam ob negligẽtiã,
vel inertiam eligentium, ac ſecundum caſus con-
tingentiam epiſcopos elegerunt, ac inſtituerunt.
Nicolaus primus in c.porrò.63.diſ.qui Colo
nienſi, & Treuerẽſi eccleſiæ ꝓuidit, mãdãdo nul-
lũ eligi ad dictas eccleſias antequã fieret relatio
apoſtolatui ſuo, vt hinc iſto tpe reſeruationes
14 † ẽpatuum nonnulli deducant. Thom. inquam
Feltrenſ. in tract. de reſeruat. benef. in primo.
Gregorius idem videtur de Salernitana eccle-
ſia feciſſe in cap. Salernitanæ. eadem diſtinct. ac
de eccleſia Abbtucienſi in c. bene nouit. 61. diſ.
Leo quartus Reatinę prouidit, & Tuſculanæ
c. Reatinæ. 63. diſtin. tradit Ioan. Sylua. tract. de
benef. par. 2. q. 1 num. 17.
15 Ad † Papam enim ſolum tanquam inſtituto-
rem prouiſio omnium epiſcopatuum ſpectabat
c. 1. 21. diſt. Gl. ca. quamquam de elect. in 6. qui
ſolus curam omnium vniuerſalem tenet, & cu-
ius poteſtate nihil ſuperius, nec authoritate ma-
ius. & porrò, vt de induſtria innumeros ſanctos
Pontifices, Theologos, Doctoresq; tum iuris ci-
uilis, tum canonici prætercam, hanc veritatem
dilucidè explicatam cenſeo, ex diuo Bernardo,
qui id teſtatum relinquit in lib. 2. de conſidera-
tion. ad Eugen. Papam. Iann. de Turre Crem.
in c. ſi qui ſunt 81. diſtin. refert nouiſſimè Lel.
Iord. de maior. epiſco. cauſ. ad Papam deferend.
c. 7. & c. 10. per totũ. Alf. Aluarez. in ſuo theſauro
chriſtianæ religionis ca. 1. ferè ꝑ totum, & c. ſeq.
Secũdo regulariter dixi ob Imperatores, Re-
ges, ac laicos, qui ſoli quandoque, vel ex præci-
16 puo iure † epiſcopos delegerunt, hoc euenit ab
anno. 600. citra, dum admitti cęperunt electio-
nes Principum hac de cauſa, vt illorum authori-
tate fulcti hæreticis repugnarent, quod Regi Hi-
ſpaniarum conceſſum videtur per Concilium
Toletanum duodecimum, anno. 680. Ac prętc-
rea quando ex prioilegio facultas inſtituendi,
& inueſtiendi omnes Epiſcopos Imperatoribus,
& Regibus tanquàm de eccleſia benemeriti tra-
dita, conceſſaque fuit per Adrianum primũ Ca-
rolo Magno, & per ſimiles Pontifices, de quibus
in c. Agatho. c. Adrianus, cum ſeq. 63. diſt. & ca.
hinc eſt verſi. quod priuilegium 16. q. 1. Et licèt
ipſis priuilegijs Imperatores renuntiaſſent, vt
cap. ſacrorum. c. ego Ludouicus ead. diſt. 63. cum
tamen pro tempore ſucceſſores ritum ſuũ igno-
rantes, non in numero conſentientium, ſed pri-
mo diſtribuentium, immo exterminantium eſ-
ſe vellent, propterea quod laici quamplurimi in
ditionibus Eccleſiarum ſe in inſinuarent, neceſſe
Patribus fuit ſtatuere, ne ipſis electionib. ſe im-
miſcerẽt, & qui eorũ ſuffragio eccleſias obtinuiſ-
ſent, vel ab eis inueſtiti fuiſſent, anathematis vin-
culo innodarentur. c. quia ſancta. §. verum 63. diſ.
Gregorius Septimus in Concilio generali an.
1070. in c. quoniam inueſtituras. 16. q. 3. quod
rurſus deſumebatur ex Apoſtolorum canone,
Paſchalis, ac Alexandri Pontificum conſtitutio
nibus, de quibus in c. ſi quis Epiſcopus. c. ſi quis
Clericus, cum ſeq. ead. 16. q. 7. Franciſ. Duaren.
ſuo libello de benef. lib. 31. cap. 11.
In ſecundo tempore quingentorum annorũ
ſub triplici forma Epiſcopos delectos video.
Primo fuit iam ſuperiori ſimilis, quæ per du-
centos annos vires obtinuit, vt ſcilicet ad cleri
electionem inſtituerentur Epiſcopi, ſed nũquam
ſine collegij Eccleſiæ, cui præficiebantur, aſſen-
ſu, & voluntate certa, iuxta decretum Lucij ſecũ-
di relatum in c. 1 vbi Abb. n. 2. de elect. qui fuit
anno Chriſti 1174. ſimul. & uoto omnium reli-
gioſorum. c. ſacrorum. c. obeuntibus. 63. diſt. d.
c. 1. vbi Abb. de elect.
17 Secunda, vt † Capitulum, ſeu Canonici Eccle-
ſię Cathedralis tantum, vt in Eccleſijs Treueren-
ſi, Colonienſi, ac Rauenati. Ar. gl. c. porrò. & c.
valentinianus, vbi Præpoſitus Alex. 63. diſt. vel
alia capitula inferiorum Eccleſiarum, nullis alijs
interuenientibus, niſi diuerſum dictaret conſue-
tudo, eligerent Epiſcopum, vel Prælatum ſuum.
Quæ norma conſtituitur ab Innocentio ter-
tio ann. 1198. in c. cum Eccleſia ſutrina, vbi Abb.
nu. 5. de cauſ. poſſeſſ. & propr. Ac poſtremo à
Concilio Lateranenſi ſub. Innocentio eodẽ cele-
brato anno 1215. cum milletercentum triginta
duobus Prælatis; præſcribendo tempus trium
menſium ad eligendum Prælatos, qualitate eli-
gendorum, formam, ſcrutinium comptomiſſi,
& inſpirationis, nec non modum confirmatio-
nis petendę à ſuperioribus, vel ab ipſo Pontifi-
ce, nempè Abbates ab Epiſcopis, Epiſcopi ab
Archiepiſcopis, Archiepiſcopi à Metropolita-
nis, Metropolitani à Patriarchis, & Patriarchæ à
Põtifice poſt collegiorũ electiones confirmẽtur,
ex Canone. c. quia pp. c. ne ꝓ defectu c. in Gene
ſi. c. cum terra. c. Eccleſia veſtra. 1. & 2. c. cum Ec-
cleſia ſutrina. c. cum in cunctis. c. cum dilectus.
c. cũ Eccleſia Volaterana, vbi Abb. nu. 8. de ele.
latè Car. Paris. conſi. 19. num. 5. vol. 4. Deci. in c.
1. nu. 6. de elec. Lancilot. Cõrad. ſuo tẽplo Iudicũ
in li. 2. c. 1. §. 4. uerſi. 4. Pontifex Maximus. num. 5.
& ſeq. dicens. hęc oĩa intelligenda, niſi conſue-
tudine, vel priuilegio aliter eſſet receptum, non
diſſentit Franc. Duaren. de benef. li. 1. c. 5. & li.
3. c. 4. Rebuf. in concor. de electio. derogat. cum
ſimil.
Hic eligendi modus iuris communis nuncu-
patur, quia ob authoritates dicti Concilij ſup-
putatas in decretalibus Gregorij noni anno
1227. Epiſcopi ab illo tempore citra ordinariè
per canonicos electi fuerunt ad metam ibi de-
ſcriptam, licet poſtea ipſo priuilegio abutentes
ex reſeruationibus electione priuati fuerint, vt
infra Ioan. Betrachi. tract. de Epiſc. 3. par. lib. 1.
in principio, quo loco per ſexaginta quęſtiones
Electionem Epiſcoporũ, & quis, qualis, & quo-

modo eligendus ſit, diſſerit Ioan.de Selua.de beneſ.par.2.q.1.& q.22. Alexandrinus fuſius in c.1.21.diſtinct.

18 Tertium eligendi modum ſubijcio † ex reſeruationibus Summorum Pontificum deſumptũ. quando pontifex ſolus abſque aliorum aſſenſu Epiſcopos, & prælatos eligat, nominet, ſimulq; confirmet, adhibita tamen veteri forma in eorum conſecrationibus.

Iſte modus initium ſumpſit an. chriſti 1305. ſua Clemente quinto, qui primo anno ſui Pontificatus, cum curiam Romanam, & omnium negociorum cauſarumque multitudinẽ, ac varietatem Auenionem trãsferre haberet in animo, Burdegalenſem Eccleſiam vacantem per aſſumptionem ſuo ipſius ad Pontificatum apice, nec non oẽs Patriarchales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, & omnia beneficia cum cura, vel ſine cura vacantia in cura, Sedi Apoſtolicæ, & ſibi reſeruauit.

Quod a Ioanne Vigeſimoſecundo fuit approbatum, dum anno Chiſti. 1322. per quandam extrauagantem non impreſſam datam Auinone.iii.Kalen.Auguſti Pontificatus anno ſexto, reſeruat de plenitudine poteſtatis Sedi Apoſtolicæ, & ad ipſius arbitrium (vt Eccleſijs, inquit, de Paſtoribus idoneis, & Eccleſiæ Romanæ fidelioribus, & magis deuotis prouideatur) electionem omnium Patriarcarum, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Eccleſiarum Collegiatarum, & Abbatiarum tam ſecularium, quam regularium (præter Monialium) quibus per electiones Collegiorum prouidebatur inditione Romanæ Eccleſiæ exiſtentium, in Patriarchatu Aquileienſi, ac in Prouincij Mediolanenſi, Rauenati, Piſana, ac in Liguria, mandando ne de cætero quicunque, cum vacauerint, ad electionem, prouiſionem, & poſtulationem quoquomodo procedant, niſi de ꝓcipua authoritate, & licẽtia Papæ.

Qui Ioannes vigeſimus ſecundus adhuc cum
19 ipſam † reſeruationem ad biennium redegiſſet, ac ad Hetruriam Patriarchatum Grandenſem, & totam Italiam extendiſſet, eam prorogat per alias decretales de biennio in biennium ad extremum vitæ ſuæ.

Idem eueniſſe ſub Benedicto duodecimo legimus, qui per extrauagantem ad regimen in titulo de præbend. editam anno 1335. Sedi Apoſtolicæ reſeruauit electionem omnium Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, &c. & ſimilium dignitatum, & omnium beneficiorum cum cura, vel ſine cura decedentium in cura, vel extra, poenes tamen curiam per duas dietas legales.

Hoc rurſus obſeruatum reperio a Clemente ſexto, qui anno. 1343. in extrauaganti non impreſſa, confirmans omnia decreta, & ſtatuta per prædeceſſores ſuos ſuper his edita, ipſas reſeruationes ad omnes dignitates electiuas Regni Siciliæ extendit, ac exemplo prædeceſſorum ab biennium continuo vſque ad mortem ipſas reſeruationes prorogat.

20 Et licèt ex his † reſeruationibus tam generalibus, quàm ſpecialibus, vt inquit Deci. in cap. 1. num. 6. de elect. & Card. Pariſ. conſi. 19. num. 5. vol. 4. totum ius canonicum deſtrueretur, tituluſq; de electionibus ab aula receſſerit, teſte Epiſcopo Lambertino tract. de iure patr. lib. 2. par. 1. 7. q. art. 20. ante num. 7. ipſæq; reſeruationes
21 à † Concilio Baſilienſi fuerint abrogatæ, quod Concilium licèt aliȩ Prouinciæ reſpuerint, Eccleſia tamen Gallicana (vt ita dicam) de facto recepit, per Gloſatorem ſuper pragma. ſanct. in §. 1. de reſerua. Boer. deciſ. 2. Ioan. Sylua. tract. de beneſ. 2. par. q. 1. in principio, & num. 37. ac parte. 3. q. 33. in fi. Deci. d. num. 6. Coraſ. tract. de ſacerd. par. 2. cap. 1. in fi. Regeſq; Francorum pro iſtis electionib. faciendis ſemper inſudauerint, vt refert Vincent. in ſuo Specu. hiſt. lib. 22. cap. 23. Attamen cum hæ reſeruationes fuerint iuri concordes, ac rationabiles, non ſolum tunc admiſſȩ leguntur, verum continuo per omnes Summos Pontifices ad hæc tempora noſtra obſeruatȩ, ac vti fauorabiles. Eccleſiȩque Dei proficuȩ
22 extenſe fuerunt. Nec immerito quia ſicut † Moyſes in veteri teſtamento, Pontifices, vt Aaron ſummum ſacerdotem, & eius filios in minores ſacerdotes inſtituebat, ac in nouo teſtamento Apoſtoli in ſingulis ciuitatibus Ep̃os, & presby-
23 teros ordinarunt, cap. 1. & 2. 21. diſ. ita † Pontifex, qui Moyſen. qui Petrum, qui Apoſtolos repræſentat, quiq; Dei vices in teris gerit, Epiſcopatus inſtituendi ac diſpenſandi initio naſcentis Eccleſiæ ius erat. cap. oẽs 22. diſt. & eſt Gloſ. magna in c. quamquam. in verſ. deuoluetur, circa med. de elect. in 6. Abb. in c. 1. primo notab. de elect. Deci. conſi. 573. num. 1. Io. Sylua. tract. de beneſ. par. 2. q. 1. nu. 13. verſ. item olim. Coraſ. tract. de ſacerdot. par. 4. cap. 5. in prin. Petrus de Monte in tract. Concil. rubr. de Cardin. num. 13. propterea eum ſumma ratione hoc ius, & poteſtate in collegia ſingula cathedralium Eccleſiarum tranſtulerit, & ex eiuſdem indulgentia ad alios deueniſſet vt ſupra.

Summo iure, & citra cuiuſlibet iniuriam, cum omni ratione naturali, atque diuina, ac nȩ indigni dignis per electiones præficerẽtur, & quãdoque, vt viri Eccleſiis præficerentur, quos ob inſignem virtutem ſingularem eruditionem, vitæ bonitatem, morumque integritatem, aut aliquod collatum in Romanam, & ſanctam ſedẽ meritum præmio affici iuſtum putarent, denuo negotio ad primeuum ſtatum reddito. Summi Pontifices Epiſcopatum diſpoſitionem ſibi, &
24 Sedi tantum vt euenit † reſeruarunt, quod tradit Aeneas de Falco. tract. de reſeruat. in primo præludio Gloſator. in extrauag. ad regimen. cœterique congeſti per d. Ioan. Syluam, tract. de beneſ. q. 1. par. 2. in princ. Quintil. Mendoſ. in regul. 2. de reſeruat. q. 2. per totam, Bertachi. tract. de epiſcop. lib. 1, 3. par. num. 51.

Digitized by Google

In quarum reſeruationum, Pontificum conſtitutionum, ſeu (vt noſtrates aiunt) regularum reſeruatiuarum executione, ac de iure communi ex extrauaganti ad regimen, hodie omnium
25 † Epiſcoporum electio ad ſolum Pontificem ſpectat, demptis cathedralibus exiſtentibus in Regnis, Prouincijs, locis, ſeu Ciuitatibus, in quibus, vel ex priuilegio Pontificio concordatis, vt in Gallia, paeatis, vt in Germania, vel immemorabili conſuetudine, donationeve, nominatio, electio, ſeu præſentatio Regibus, Dominis, vel Capitulis reſpectiuè competat, quorum confirmatio tantum iure communi inſpecto ad Pontificem pertinet, vt de Epiſcopis Hiſpaniæ habetur ſermo. cap. cum longè 63. diſtinct. nouiſſimè Alfonſ. Aluarez, ſuo Rpec. Summor. Pontif. Imperat. & regum capitu. 63. in princ. de Epiſcopis eligendis ex pragmatica ſanctione, interpres regularum Innocen. 8. ad regul. 19. & 4. declarat Alexandrinus in cap. imperium. 10. diſt. & ius eligendi, vel præſentandi etiam ex conſuetudine immemorabili poſſe habere Reges Franciæ, Vngariç, Angliæ, & Apuliæ, meminit Alex. conſ. 74. num. 8. vol. 4. Martin. Laudenſ. de priuileg. & reſcript. q. 2. ac ponit Lancil. Corrad. ſuo templo iudicum lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 10. & lib. 2. cap. 1. §. 4. verſ. 4. num. 5. 6. cum ſeq. vſque ad fi. & lib. 2. capit. 5. §. 1. in princ. ſic Epiſcopos varijs modis electos, & confirmatos agnoſco.

Aggredior tertium de inſtitutione Miniſtrorum Eccleſiæ, ſeu promotione ad munera eccleſiaſtica inferiora, nec non de beneficiorum infra epiſcopalem dignitatem diſtributione.

Duo hæc me poſſe agere videor, ſcilicet de inſtitutione clericorum, aut de diſtributione beneficiorum. ſi de primo.

26 Reſpondeo omnium † Clericorum, Sacerdotum, ac Eccleſiæ miniſtrorum propriam inſtitutionem, ac conſecrationem ſolis ſemper epiſcopis conueniſſe in ſuis diœceſibus, præuio examine, qui ſoli eos ordinarunt ex traditione, obſeruatione apoſtolica, & conſtitutionibus Patrum, ac ordinariè coram Clero, & populo Eccleſiæ ſuæ, cui præficiebantur, ac cum ipſius aſſenſu, & teſtimonio. Quod probauit.

Petrus act. Apoſt. capit. 1. & 6. & cap. 13. dum rogauit fideles, & ibi aſſiſtentes, vt vnum in locum Iudæ proditoris ſufficiédum proponerent, & viros ſeptem in miniſterium Dei conſtituendos, quos poſtea ipſe inſtituit.

Ciprianus libro ſecundo, epiſ. 5. lib. 1. epiſt. 4. id conſtitutum ex traditione diuina, & obſeruatione apoſtolica teſtatur.

Origenes homil. 20. num. 1.

Apoſtol. canones cap. 10.

Anacletus Pontifex epiſtola ſecunda, in principio, cap. 2. 67. diſt.

Antherus epiſtola prima.

Caius epiſtola vnica. in fine.

Zeferinus epiſtola ſecunda, in fin. in c. ordinatur 82. diſtinct. id ipſe conſtituit.

Siritius epiſtola prima, cap. 9. & epiſt. 3. cap. 1.

Damaſus in Silueſtrum, & Zeferinum Pontifices.

Leo primus epiſtola 67. & 84. c. nota. 63. diſt.

Concilium Carthaginenſe tertium, item quartum. cap. 3. diſtin. 23. cap. presbyter, cap. 22. c. nullus. diſt. 24.

Iſidorus apud Aquiſgranum. c. 2. idem.

Concilium Sardicenſe cap. 10.

Concilium Romanum epiſcoporum 275. ca. 5. 6. & 7.

Ordinariè ſubdidi, quia legitur ſæpènumero
27 Petrum, Apoſtolos, ac Pontifices † clericos inſtituiſſe ſine cleri, & populi conſenſu, & eos partib. orbis terrarum diuerſis deſtinaſſe.

Petrus namque elegit Clementem Zachæum Cæſareæ Epiſcopum cum duodecim presbyteris, & quatuor diaconis.

Alexander Athanaſium.

Ambroſius Simplicianum, teſte Paulino.

Valerius diuum Auguſtinum.

Auguſtinus Eraclium delegerunt, præter moram vſitatum.

Innocentius enim primus ait in epiſtola prima ad Decentium epiſcopum, Petrus miſit miniſtros verbi, & ſacramentorum per omnem Occidentem, Septentrionem, & Aſſricam. c. quis neſciat. 11. diſt.

Petrus Cluniacenſis libro de hæreticis idem teſtatur, inquiens, Petrus miſit Dionyſiū in Galliam, Frontonem Petrogorenſem in Aquitaniā, Martialem Eucherium in Germaniam, & ſeptem viros in Hiſpaniam.

Gregorius ſeptimus lib. 1. epiſt. 4. ad ſynodū. & ad Adelfonſum Regē Hiſpaniæ multa refert.

Clemens epiſ. 1. ad Iacobum. idem confirmat.
28 Dixi inſuper cum † populi aſſenſu, & teſtimonio, quia eorum nutu pro pacis, & caritatis commodo eligebant, preterquam, quòd ipſi verè eligentes exiſterent, nec eius conſenſus neceſſarius foret, vt declarat.

Ciprianus lib. 1. epiſtola 4.

Gelaſius apud, Deus dedit lib. 1. in fi.

Cœleſtinus epiſt. 3. c. docendus. 63. diſt.

Stephanus primus in c. noſce tuam, eadem diſtinction.

Quinimo Apoſtoli, Patres, ac Concilia pro tempore curarunt, vt populi electioni eccleſiaſticorum interdicerentur.

Apoſtoli canon. 29.

Synodus ſeptima Nicœna vniuerſal. can. 3.

Synodus octaua Cōſtantinopolitana can. 12.

Synodus Lateranenſis ſub Innocentio tertio can. 13.

Concilium Laodicenum canon. 13.

Concilium Pariſienſe canon. 8.

Concilium Agrippinenſe canon. 16.

Gregorius ſeptimus epiſtola ſeptima, lib. 4. ac Platina in illius vita.

Innocen-

Innocen.in c.ſacroſancta de election.
Hiſtoria tripartita cap.4.
Photius Conſtantinopolitanus nomocan. li-
bro primo,cap.7.

Et priuſquam prædia clerici reciperent, ex
oblatione ſtabilia emerentur,& ad eccleſiam ap-
plicarentur. Ac antequam Eccleſiæ diuideren-
tur, & diſtinguerentur unà cum limitatione poſ-
ſeſſionum,ac cum redditibus limitatis, qui eo tē-
pore inſtituebant, ſimiliter & inſtitutis bona
cuncta pro eorum neceſſitatibus, uſibuſque di-
ſpenſabant.

Ex Platina enim Onufrio, & alijs an.a Chriſti
natiuitate 224. quo Vrbanus primus diuæ Ceci-
liæ magiſter, & decimus octauus a Petro Ponti-
fex ad Eccleſiæ gubernacula ſedebat tempore
29 Heliogabali, bonorum, & agrorum † Eccleſiæ
matrici tradendorum inualuit conſuetudo,vt te-
ſtatur Vrbanus in c. videntes, & in c. ſcimus. 12.
q.1.quæ bona, & redditus certi ſingulis miniſte-
rijs,ſeu eccleſijs adiuncti, & aſſignati,quibus mi-
niſtri tanquam re propria fruerentur, illoſque
pro arbitrio adminiſtrarent ſine vllius diaconi
opera,Epiſcopiuè authoritate, vulgo beneficia
30 appellata ſunt,tēpore quo † Eccleſiæ diuiſæ ſunt,
nempè *Dionyſij* primi ſummi Pontificis, qui
poſt Petrum vigeſimumquintum Euariſti exem-
plum ſequutus anno Chriſti 270. in vrbe Roma
Eccleſias a ſe auctas quoque, & cæmiteria, vt
Martyrum ſepulturas tāto ipſi clerici accuratius
aſſeruarent, diuiſit, ac parochias,& beneficia di-
ſtribuit, vt in eius ſecunda epiſtola ad Seuerum,
& in c.1.ac cap.Eccleſias.13.q.1.refert Gamar.
tract.de leg.a Later.lib.5.Rubr. an legatus, plura
beneficia vni conferat.folio 147.num.37.& ſeq.
Vel vt alijs placuit,beneficia, quę antiquitus man
ſus nuncupabantur, mox beneficia de rebus ec-
cleſię,demum beneficia eccleſiaſtica, quo nomi-
ne paſſim per canones omnia bona Eccleſiæ,cuī
quis proponebatur, complectebantur, vt in c.1.
de eccleſ.ædifica.c.beneficium.de regul.iur. in 6.
c.cum ſecundum de pręben. Seneca de beneſ. c.
34.& lib.3.c.8,19.lib.5.cap.9.10.& 20. Mandel.
conſi.62.num.39.

Primo inſtituta fuerint,ſeu auctis Eccleſiæ bo-
nis,ac pacatis reipublicæ Chriſtianæ reb. pecu-
liares redditus,ſtabiliaq;, pręter decimas, Paro-
chis cœperint diſtinctè aſſignari, in Germania
ſub Leone tertio an.Chriſti 796. vt legitur.

Synodo Vormatienſi cap.50.& in c.ſancitum
eſt. 23.q. 8. ibi ſinguli Presbyteri manſum iuge-
rum duodecim habeant.

Synodo Arelatenſi anno ferè 800. celebrata,
dum his verbis vtitur, Quicunque beneficium de
rebus Eccleſiæ habuerit ad ſacra tecta curanda
teneatur.

Synodo Maguntiaco primatiali cap.7.& 47.
circiter annum Chriſti 813. cuius uerba ſunt po-
ſita in ca.1.de Eccleſ.ædific. ibi quicunque bene-
ficium eccleſiaſticum habeant adiuuent omnino
ad tecta Eccleſiæ reſtauranda,de quo tractat Frā.
Sarmen.de redd.Eccleſ.par.3.cap. 4.

Qua ex re intelligunt iſti non eccleſiaſtica bo-
na omnia beneficium comprehendiſſe, ſed de
bonis Eccleſiæ portionem aliquam beneficiariū
habuiſſe, ac non omnes, ſed certos tantum ali-
quos parochiæ redditus, puta manſum perce-
piſſe, quod colligitur, quia ea adhuc tempeſtate
diſpenſandi ratio in quatuor partes redditus ec-
cleſiaſticos præſcripta erat, quarum vnam reti-
nebat Epiſcopus, altera clericis pro officiorum
ſedulitate diſtribuebatur, tertia pauperibus, &
peregrinis, quarta in eccleſiaſticis fabricis impē-
debatur.

31 Quam † diſtributionem expreſſim approbaſſe
legimus,Simplicium primum anno Chriſti. 467.
in cap.de redditibus.12.q.2.

Gelaſium primum anno Chriſti 494. in c.no-
bis.& c.conceſſo.c.quatuor cum ſeq.12.q.2.cap.
præſulum.16.q.3. latè. Domini. Soto de iuſti.&
iur.lib.10.q.4.arti.3.Fran.Sarmen. de reddit. ec-
cleſ.par.3.c.3.num.2.

Romæ vero circa eadem tempora, quibus in
32 Germania manſus aſſignabatur, † congiarium a
congio certæ menſuræ vaſæ nuncupatum, quod
dam veluti ſubſidium extra ordinem, cuiuſmodi
ſunt hodie,quos vulgo honoris panes vocamus,
de quibus per Gomeſ.in regul. de impetr. bene:
uacant.per obit.fam.Cardin.quæſt.13. a ſummis
Pontificibus clero pro victu præſtabatur, adeo
vt coniectura feramur, ijs temporibus ſingulis
clericis certos redditus, terras ve peculiariter
deſtinatos,ex quibus ſi neceſſaria ad victum non
ſuppetijſſent, illis congiarium eſſe ſupplemento,
ſic primam tunc fuiſſe beneficiorum inſtitutio-
nem, vel ſaltem eorundem iam inſtitutorum
(quod ego verius credo)confirmationem, vt do
ctè diſſerit Marſil. Colum. ſuo libello de eccleſia-
ſticorum redditu origine,lib.1.cap.8.nume. 8.&
13. ſubdens congiarium inter alios exoluiſſe,
primo.

Paſchalem eius nominis primum anno Chri-
ſti.818.&

Leonem quartum anno Chriſti. 847.

Gregorium quartum demum anno. 828. cleri-
cis plenius proſpexiſſe.&.curaſſe, vt vnaquæque
33 † Eccleſia ſuos haberet prouentus, ex quibus vi-
uerent Sacerdotes, ne illi præ inopia quæſtui ſe
darent, quod Platina in eiuſdem Gregorij vita
adnotauit.ſed hæc ex pingui minerua.

34 Hincque ſancitum,vt omnia † beneficia(dem-
ptis Papatu, & Epiſcopatu)iuris poſitiui diceren-
tur,ex capit.1.13.q.1.cap.paſtoralis, de his, quæ
fiunt a Prælat. nouiſſimi Picentini, ſuper Aegi-
dian.conſt.li.3.cap. 18. uerſi beneficiatus. Hier.
Gigas tract.de penſio.quęſtio. 35. regulam cum
ampliatio. & limitat. deſcribit Petrus Duen. re-
gul.iur.72.Ioan.Sylua.de beneſ. prima part.q.4.
35 num.23.& ſequen. Dixi in genere † Epiſcopatu,
cum quo ad gradum, dignitatem, & iuriſdictio-
num,

nem,& vt Eccleſijs præficiantur epiſcopi,ſit iure diuino introductum, at particulariter, quòd huic Eccleſiæ præponatur. Hercules, illi, Vgo, ſeu Franciſcus eius, non diuinis, ſed humanis conſilij inuentum fuit, quod erudite oſtendit Domi.à Soto de iuſtit.& iur.lib.10.q.1.art.4.& alibi multi.ſcripſi,& probaui conſi.meo.35.nu. 45.quibus addo Lælium Iordanum de maior. Epiſcopotum cauſ.ad Papam deferend.c.7.nu. 23.& ſeq.Quint.Mendoſ.in regul. cancel. 2. de reſeruat.q.2.num.15.& 16.

36 Seruatum namque fuit per † trecentos ferè annos, vt ij, qui ius inſtituendi habebant, & ordines conferent ſimili modo ius diſtribuendi bona inter Clericos inſtitutos haberent, & diſtribuerent, quod annotant Platina ex Damaſ. ac alij in eorum geſtis. Vnde pecuniæ,vel bona eccleſiarum continuo diſtribuebantur per Epiſcopos, vel eius Oeconomos in miniſtros Eecleſiæ.dum inſtituebantur præcipuè, nec nō deinde in alios paupetes ex iudicio, & poteſtate Epiſcopi.

Apoſt. Act. cap.4. in c. peruenit.16. q.7.c. præcipimus.12.q.1.

Concilium Antiochenum.c.25.cap.Epiſcopus.12.q.1.

Concilium Romanum ſub Silueſtro primo cap.4.ca.24.cap.Quæcunque res.9. q. 1. ſcribit Duatenus de beneſ.lib. 2. cap. 1.Marſil.Col.de redd.Eccleſiaſt. origin. capit.4.6. & ſeptimo.& alibi ſæpe.

37 Poſt vero ipſarum † Eccleſiarum, & diœceſuum diſtinctionem,& diuiſionem, ab illo tempore citra ad annos Chriſti mille, Epiſcopi ſinguli Eccleſias ſuæ diœceſis, etiam regulares, ac monaſteria inſtituebant regebant, ac diſtribuebant.Hæc comprobant.

Nicœnum Concilium.cap.6. & ca. 16.anno Chriſti 315. & ante donationem Conſtantini, ibi eccleſiæ Dei ædificarentur, & ritè famulantibus omnia diſponendi Epiſcopus poteſtatem habeat.

Antiochenum Concilium.cap.24.c.Epiſcopos.12.q.1.anno Chriſti 340.

Cartaginenſe Concilium quartum cap. 34.c. presbyteri.95.diſt.anno Chriſti 418.

Agathenſe Concilium.c.7. in Gallis regnante Clodio celebratum anno ſalutis.435.in cap. caſellas.10.q.2.c.15.ſtatuimus. 12. q. 2. ibi permiſerunt Epiſcopi res Eccleſiæ Presbyteri, diœceſanis c.18.in cap.de Monachis.18.q.2.In quo etiam Concilio ſub Sixto tertio conceſſum fuit Clericis,vt propria poſſent habere bona patrimonialia,& hæredibus ſuis,ſi vellent,derelinquere.c.Epiſcopi.12. q. 1. Domin.Soto de iuſt. & iur.lib. 10.q.4.arti.1. Petr. Soto de inſt. ſacerdot.lectio.2.

Saliedonenſe Concilium anno Chriſti. 450. cap.25.in c.quoniam in quibuſdam.89. diſt.

Auriacenſe Concilium.c.9. dedicatio Eccleſiæ proprio Epiſcopo relinquatur, anno Chriſti 460.

Romanum Concilium ſecundum ſub Symmacho Papa anno Chriſti 505.c.in canonibus. 16.q. 1. nullus res oblatas eccleſijs poſſideat ſine licentia Epiſcopi.

Toletanum Concilium quartum anno Chriſti 630.c. 18. Eccleſiæ cum ſuis dotibus in Epiſcopi poteſtate perſiſtant.c.ſic quidam. 10.q.1. item cap.32.conſtitutum.16.q. 1. ſicut Eccleſia, ita & dos ipſarum ad Epiſcopi proprij inſtitutionem pertinet, facit. 10. q. 1. c. Epiſcopum. item cap.50.c.hoc tantum.18.q.1.Sacei dotes, & Abbates,& officia in eis Epiſcopus inſtituat.

Aurelianenſe Concilium ſecundum ſub Clodoueo,anno 540.c.omnes.16.q.7.omnes Eccleſiæ in Epiſcopi poteſtate conſtitutæ,in cuius agro,ſeu territorio poſitæ ſunt.

Gregorius primus in cap.peruenit. 12.q.1.ſua iuriſdictio unicuique Epiſcopo ſeruetur, anno Chriſti 590.

Gregorius decimus in Concilio Lugdunenſi c.ordinem.de offic.ord.in 6.

Toletanum Concilium decimū anno Chriſti 651.c.3.Epiſcopi Eccleſijs,& Parochijs ſuos conſanguineos non proponant.

Cabilonenſe Concilium ſub Eugenio anno Chriſti nato 654. Epiſcopus tam Eccleſiarum, quàm facultatum eiſdem collatarum poteſtatem,& curam diſpenſandi habeat.

Paſcalis ſecundus anno Chriſti 817.in c.ſicut Domini.16. q. 7. in Epiſcopi poteſtate omnes Eccleſiæ redigantur,& ab ipſo inſtituantur,iuxta antiquorum morem.

Leo quartus anno Chriſti 850.c. contra.16. q.1.non expellātur Clerici ab Eccleſijs,ad quas ſunt nominati.

Concilium Lateranenſe in c.1.§.priores, vbi gl.non mutentur,ac Abb.num.10.extra de ſtat. regul.ibi.Priores Conuentuales per electionem capitulorum inſtituti.

Hoc temporis ſpacio uidemus quandoque
38 non Epiſcopos tantum, ſed Summum † Pontificem tanquam omnium beneficiorum ſupremum Dominum(quæ beneficia a Pontificibus, & iure poſitiuo fuerunt admiſſa,vel introducta, teſte Io.Sylua.tractat.de beneſ.q.4. par. 1. Petr. Rebuſ.in concord. conſt. uerbo Parochorum) diſpenſaſſe,& contuliſſe ſimul, ac Imperatores ex ipſorum Pontificum priuilegio, de quib. ſupra in electionib.Epiſcoporum, & diſt. 63. per totam,no.Gloſſ.in c.Fœlicis.§.ſi.uerbo priuata de pœn.in 6.c.ad Romanā.12.q.6.& quia nunquam tantam authoritatem conferendi Pont. Epis dederit, quin ſibimet maiorem retinuerit. Ar.c.dudum.c.quamuis de præbend.in 6. Cal. eod.titu.conſ. 3. & in concurſu cum ordinarijs
39 Menoch.conſ.83.lib.1.ſcimus enim † Imperatorem ab Apoſtolica ſede tenere priuilegium, vulgo vices primarias, ꝗ in qualibet Germaniæ

Digitized by Google

niæ Eccleſia eius intuitu unus beneficiarius recipiatur, & Specul. ſe vidiſſe bullatum affirmat, in tit. de præbend. in fi. part. 3. Imperatoriſque Rodulfi primi Cæſaris Germani vigeſimiſeptimi, qui electus anno Chriſti. 1273. fuit a Gregorio decimo Pontifice confirmatus, ſimulq; Lauſanæ conuenerunt, vt veteres verſiculi teſtantur, bis ſexcenti ſeptuagintatreſque ſtetere, Anni Lauſanæ, dum Rex, & Papa fuere, literas primarias precum cuidam Abbati Germaniæ legiſſe, & vidiſſe teſtatur, Thom. Feltrenſ. in tit. de reſeruatione beneficio. verſi. comprobantur, tradit Arnulf. Ruzeus tract. iuris regaliorum priuileg. 47. num, 2. & quibus primis precibus (prout
40 concordatis) non ſolent † Pontifices derogare,
vt in cauſa parochialis metenſ s de Cornelio firmauit alias Rotę ſacrum auditorium teſte Reuerendiſſimo Moedano. titu. de præbend. deciſion. 233.

Inſuper compertum habemus Reges Frãcorum in priuilegiũ coronę, ſede Epiſcopali Francię, ſiue quomodolibet cathedrali uacante, conferre beneficia, ac percipere quod Epiſcopus, uel Metropolitanus in patrimonialibus ſede repleta perciperet, donec alter Pontifex, ſeu Epiſcopus in locum demortui ciuiliter, uel naturaliter ſubſtituatur, & iureiurando in verba Re-
41 gis adigatur, quę poteſtas † ius regaliorum de-
nominatur, per Io. Monacum, & Archi. in c. generali, de elect. in 6. Ioan. Andr. & Monc. nu. 3. in c. 2. de pręben. in 6. cuius Regalię priuilegia. 59. & quæſtiones 63. cum duobus tractatib. in vnum congeſſit, Arnulf. Ruzeus in ſuo libello iur. regaliorum inſcripto, & de quo mentionem habuerunt Romani Pontifices.

Adrianus Papa in perſonam Caroli Magni in c. Adrianus. in fi. 63. diſtin.

Honorius tertius anno Chriſti. 1216. in c. dilectus. il 3. de prębend. loquens de eccleſia Andegauenſi, memorat, quòd capitulum conferebat prębendas ex donatione Regis.

Gregorius decimus in ſacro Concilio Lugdunenſi, in c. generali. §. fi. de elect. in 6. dum prohibet de nouo vendicare ius cuſtodię, vel regalię, ut ibi exponunt Monac. & Archid. hicq; addi poſſunt, quę ſubijcientur in quarto modo quarti temporis.

Tertium tempus fuit circiter ducentos quinquaginta annos, in quo ex decretalibus Conciliorum, & Summorum Pontificum per Gregorium nonum ſuppputatis anno 1127. ius commune ſcriptũ, quod in Eccleſia uiget emiſſum, & comprobatum fuit, decretumque extitit, ac
42 pro regula obſernatum, ut ad Epiſcopos inſtitutio omnium beneficiorum, & eorum, ac fructuum diſpenſatio pertineret, id confirmant.

Paſchalis ſecundus c. ſicut Dominus. 16. q. 7. anno Chriſti 817.

Honorius tertius, in c. conquerente. de offic. ord. anno ſalutis 1216.

Gregorius decimus in decreto Concilij Lugdunenſis, de quo in c. ordinarij, de officio ordi. in 6. anno natiuitatis Domini 1272.

Innocentius tertius in c. ex iniuncto in fin. de hæret. anno Chriſti 1215. & in c. cum Eccleſia Volaterana cum glo. de elect.

Concilium Lateranenſe Innocentij tertij. ca.
43 nulla, de conceſſ. præbend. ipſaque † collatio
nullis terminis coercita erat, niſi per ſex menſes negligentia fieret. c. licèt. de negl. prælat. gl. in c. quamquam, de electio. in 6. fundatur enim iure
44 communi intentio † Epiſcopi ſuper diſpoſitio-
ne omnium beneficiorum in tota diœceſi, & vniuerſa beneficialia exercendi, Milis in ſuo repert. verbo Epiſcopus fundat. & in verbo beneficiorum collatio, & verbo beneficiorum, autē diſpoſitio. num. 14. & 15. Quint. Mendoſ. in regul. cancel. in prima quæſt. regul. 7. num. 3. & in q. 5. regul. 14. num. 2. Ioannes Silua. tract. de benef. par. 2. q. 22. in fi.

Multi tamen caſus à dicta regula exceptuati reperiuntur.

45 Primo, ut in Eccleſijs cathedralibus † digni-
tates, beneficia, & præbendæ ſimul, & Rectoriæ maiores in diœceſibus exiſtentes per Epiſcopum cum conſenſu capituli conferantur, in cæteris vero ſolus diſponat. c. poſtulaſtis, de conceſſ. præben. c. conuit. c. quanto, vbi Abb. de his, quæ fiunt a Prælato, Milis ubi ſupra, verbo, beneficiorum collatio.

Niſi ſint patronatæ. cap. dilectus. de conceſſ. præbend. quia patronis præſentatio, & inſtitutio ſolis Epiſcopis ex conſuetudine præſcripta conuenit. c. ex frequentibus, de inſtitut. ca. 3. de conſuet.

Vel niſi ex cõſuetudine, & priuilegio ad Epiſcopum tantum pertineat collatio.

Vel ad ſolos Canonicos ſpectaret, Inno. 3. c. cum Eccleſia Volaterana, cum gloſſ. de electio. Seu ad vnum tantum Canonicum ratione ſuæ hebdomadæ. c. mandatum, de præbend. in 6.

Aut ad capitulum, & Canonicos, alternis vicibus, clem. plures, extra de iur. patr. c. in illis, §. fi. de præben. in 6.

Vel ad aliquem Clericum authoritate Apoſtolica. c. cum aliquibus de reſcrip. in 6. c. is, cui de prębend. in 6.

Seu ad laicum ex ſimili priuilegio. c. dilectus. num. 3. de prębend.

46 Secundo vt † Prælati Eccleſiarum collegiata-
rum à ſuis collegijs tantum diligantur. c. 1. extra de elect. niſi iuxta conſuetudinem ad Epiſcopum ſolum collatio pertineret, Ioan. And. & Hoſt. in cap. cum venerabilis de except. Nicol. Milis loco ſupracitato.

Tertiò vt beneficiorum, & dignitatum Eccleſiæ inferioris a cathedrali, præſentatio ad Pręlatum, & capitulum Eccleſiæ, inſtitutio vero ad Epiſcopum pertineat, iuxta doctr. Fed. de ſen. conſil. 224. 232. Prępoſ. Alexandrini. in cap. 1. 24. diſt.

Digitized by Google

24. diſtinct. & Ioann. Silua. de benef. parte. 2. quæſt. 22.

Quod dicitur ſupra de conſuetudine, priuilegijs, & de patronis, ſe extendit ad omnia beneficia, etiam inferiora, quorum præſentatio
47 † patronis, inſt tutio vero Epiſcopis tantum
conuenit. c. illud de iur. patro. conſuetudoque, & priuilegia ſeruantur. c. cum Eccleſia de elec. Alexandrinus, & Silua. vbi ſupra.

Quartum adijcio tempus trecentorum ferè annorum, in quo de beneficijs trifariam prouiſum agnoſco.

Primo ordinarie per Epiſcopos, & ut ſupra in tertio tempore.

Secundo extraordinariè per legatos de Latere, Cardinales, & inferiores, qui lege communi, vel priuilegio ad collationem tenebantur. c. ordinarij. c. 2. c. ſi tibi de prębend. in 6. c. ordinarij, de offic. ordin. in 6.

Tertio per Summos Pontifices ex eorũ omnimoda, & plena poteſtate, qua funguntur in beneficijs Eccleſiæ Dei, quia ſint ordinarij om-
48 nium † ordinariorum, & poſſint iure merito
de omnibus beneficijs totius orbis, etiam ceſſante negligentia, & antequam vacent diſponere cap. 2. de pręben. in 6. c. cuncta. per mundum. 9. q. 3. clem. prima, in fi. vt lite pend. Abb. in c. quia diuerſitatem. 5. notab. de conceſſ. præben. Deci. conſi. 573. Ioan. Silua de benef. ſecunda parte, quæſt. prima, num. 24. in 5. 6. & 7. argum. Mendoſ. in regul. cancel. quæſt. 2. regul. 2. num, 11. Thom. Feltrenſ. in titu. de reſeruat. benef. verſ. & quod improbandæ. Hier. Gigas. conſil. 34. num. 2. & ſeq. Qui tamen Pontifices variè ſeſe tractarunt in diſtribuendis. eis, licèt primo, vel conferendo, vel reſeruando, ut infra.

Primumque explicatunt quadruplici via.

49 Primo præueniendo per † mandata, ac mo-
nita de prouidendo de vacatura idoneæ perſonę nominatæ tantum conceſſa, & ſi pro alio prius ſcripſiſſent, Quod explicat

Innocentius tertius in c. conſtitutionibus de reſcript. anno. 1200. ante enim mandatorum vſum coniectura incognitum fuiſſe ducimur, quod in decreti libro circiter annum 1150. à Gratiano Monacho editum perhibetur. per Gl. in c. poſt. appellationem. §. forma 2. q. 6. nullæ ſimiles legantur gratiæ, vt ait Ioann. Andr. in c. duobus de reſcript. in 6.

Honorius tertius in c. capitulum cod. tit. anno 1216.

Gregorius nonus in c. ex inſinuatione eodem anno. 1227.

Secundo per mandata gratioſa præceptiua, & indiſtincta, datis etiam executoribus ad vacantia beneficia, quæ tantum hodie ſunt in vſu
50 (literis monitorijs omiſſis) ſecundũ varios † li-
terarum modos nuncupatos, In forma cõmuni, Pauperum, In forma dignum, facultatis, rationi congruit. ſi neutri, ac ſimilium extraditis diffusè per Ioan. Coraſi. tract. de benef. par. 4. c. 5. ac Petr. Rebuſ. in ſua praxi benef. in prima par. poſt. magnum illum Practicum curiæ Romanæ Hier. Paulum in ſuo libello inſcripto, Prouinciale omnium Eccleſiarum, quem nonnulli practicam cancellariæ vocant, quæ duæ vltimæ gratię, ſi neutri, & rationi cõgruit, expectatiuæ dici nequeunt, cum de vacante be-
51 neficio cõcedantur, inter † gratias enim ad va-
cantia, & vacatura plurimum intereſt. c. ſi ſuper gratia, de offi. deleg. in 6. Glo. & Canon in c. cum qui, & c. ſi cui de prębend. in 6. id quoque firmant.

Alexander tertius in c. pro illorum. de pręb. anno. 1160.

Innocentius tertius in c. propoſuit. de conceſſ. prębend.

Honorius tertius in c. cum dilectus tit. 3. de præben. anno 1216.

Tertio cum optione beneficij accipiendi, ſeu alicuius prębendę, vel dignitatis, quam prouiſus duceret acceptare.

Innocentius quartus anno Domini 1250. in c. 1. quod incipit, quia cunctis de conceſſ. pręb. in 6. Abb. in c. poſtulaſti num. 5. de reſcript. & quandoque addita clauſula, quòd intra menſem à die vacationis duxerit acceptandum, ex

Clemente quinto natione Vaſco, qui anno 1311. ſuper hoc conſtitutionem, de qua in cle.
52 prima. de coceſſ. prębend. edidit in † Conci-
lio Vienenſi apud Viennam Gallię Narbonenſis, in quo interfuerunt vltra trecentos Epiſcopos, Prælati alij quàmplurimi, & qui primus curiam ab Vrbe in Gallam tranſtulit, vbi ad ſeptuaginta quatuor annos remanſit, cum maximo totius orbis, & Chriſtianorum omnium incommodo, vt refert Platina in illius vita, & Vgo in tract. de concil. verbo Viennenſis concilij.

53 Et iſtis temporibus adinuentę ſunt hę † expe-
ctatiuarum formulæ, raròtunc tamen concedebantur, & vt ferunt, niſi magna exiſtente cauſa, vt ait Ioan. Andr. ad Specul. in tit. de inſtitutionibus, quę, vt dixi, cęptę ſunt dati, primum rogando, demum præcipiendo, poſtea executores dando. c. pro illorum. c. dilectus il 2. & 3. de præb. vt ſupra, & per Feltrẽſ. loco ſupra citato de reſeruat. benef. verſi. plures cauſas.

Clemens enim ſextus anno. 1350. ex magno munere, & letitiæ ſigno, cum Ioannes Francorum Rex officij cauſa, & viſitationis ſe ad Pontificem contuliſſet, per tres dies duntaxat gratias in forma pauperum conceſſit, ac ſemper cũ clauſula, dũmodo pro alio, ſeu alijs non ſit ſcriptum, vel alicui conceſſum, pater in literis cancellarię à Ioanne vigeſimoſecundo editis & per Feltrenſ. loco citato, eratque, vt ſi quæ gratiæ expectatiue concederentur è curia, propter
54 reſeruationes facta, nouus † Pontifex, mortuo
prædeceſſore, oĩno illas per ſuas cõſtitutiones tolleret, vt in extrauagantibus diuerſis legitur

Vrbanus

Vrbanus nanq; reuocat Benedicti duodecimi reſeruationes.

Vrbani vero Gregorius vndecimus & ſi gratias,& reſeruationes reuocabant, denuo tamen reſeruabant omnia beneficia uacantia tēpore mortis prædeceſſoris, ac per alios reſeruata.

Quarto commendando beneficia.

55 Quod primo, raro tamen & in † Epiſcopatib.
reperitur conceſſum, & ad Eccleſię vtilitatem
tantum, quando in quã vacabat, donec de ido-
56 nea perſona prouideretur, quia interim † cōmē
dabatur alicui tãquàm adminiſtratori ſimplici.

Pelagius primus. c. Catinenſis, 61.diſtinct. anno.555.

Gregorius primus magnus in Panormitana & terracinenſi Eccleſia, idem ſeruauit, vt c.obitum, 61.diſtinct. c.caritatem. c.eccleſiaſticis.12, q.2.c. relatio. c. illud.21.q.1.& in eius epiſtola. 13.& 70.lib.2.qui floruit anno Chriſti.600.

Secũdo ad Eccleſiæ vtilitatem,& in gratiam commendatarij ſimiliter commendatio fiebat in beneficijs ſimplicibus minoribus, ſed ad tempus ſex menſium,& maiori cũ diligentia, quàm in conferendis.

Leo quartus anno Chriſti.847.ca.qui in plures.21.q.1.in c.vnum.21.q.1.

Gregorio nonus in c.dudum il.2.verſi.inſuper de electione admittens paſſim quempiã beneficium commendatum.& aliud in titulum retinere poſſe, tradunt Rebuſ. in praxi beneſ.glo. 7.cap.de commendis.num.6.& Ruger.tract.de commend.q.1.

Gregorius decimus in Concilio Lugdunẽſi
in c.nemo de elect.in 6.mandans, vt quod erat
57 ſtatutum de ſemeſtri in † commendis, extenda-
tur ad parochiales, nec niſi vnam Eccleſiã com
mendari poſſe, nec ultra ipſum tẽpus,& niſi cō-
ſtituto in ętate legitima, & ſacerdotio, idq; ne-
ceſſitate,& vtilitate ſuadente. maior nãq; in iſtis,
quàm in titulis adhibebatur cura, & ſolicitudo.

Quod concilium memoratu dignũ exiſtimo
cũ ei, teſte Florẽtino Archiepiſcopo, interſue-
58 runt † Epiſcopi quingẽnti, Prælatiq; mille anno
à Chriſto nato.1272.vel.1274.nec nõ Imperator Paleologus Cõſtantinopolitanus, qui vnà cum magna Græcorum caterua decimatertia vice in ſentẽtiam Eccleſiæ Romanæ ſpacio duorum menſium tãtum, poſtquam totus ab Eccleſia defeciſſet, ſuaſu, ope, & authoritate Gregorij decimi ſumni Pontificis deuenerunt, ut refert poſt alios Vgo Epiſcopus Famaauguſt. ſua Synod.de Epiſcop. in pręlud.verſi.Lugdunenſi Gregorij.

Tertio in maioribus,& minoribus vniuerſæ
59 concedebantur † commendæ ad vtilitatem ꝓ-
uiſi tantum quãdo cœperunt cōmitti ad vitam
prouiſi, & reputari in omnibus vnà cũ proprio
60 beneficiorum titulo, † commendarum enim ti-
tulus, ſicut & aliorum beneficiorũ vſu frequens
extiterat.c. dudum il.2.& c.nemo deinceps, vbi
Io. And.de electio.in 6.quod ſtatutum minimè
mutauit vſq; ad annum 1300.dum eodem ferè
tempore agnoſcẽs Clemẽs quintus anno.1307
nimiam commendarum indulgẽtiam, exitium
fore reipublicę Chriſtianæ, in ſuper ex his ab-
ſurda proficiſci, pręcipuè ratione cultus diui-
ni dimiſſi, curæ animarum neglectæ, hoſpitalita
tis debitæ non ſeruatæ ędificiorum, ac Eccleſia
rum reparationis omiſſæ, omnium ſpiritualium
collapſus, & tandem has commendas mala,&
diſpẽdia multa in Eccleſia afferre, beneficia om
61 nia ad vitam & tempus commendata † reuoca-
uit per ſuam conſtitutionem in extr.de prębẽd.
cap. 2. vel vt nonnulli ſentiant, Innocen.6.qui fuit anno.1353.teſte Rebuſ.in praxi benef.glo. 7.Rub. de commend.nu.11.12.& 14.ac Marſil. de reddit. eccleſ.origin.par.2 cap.15.num.27. Et hinc ſtatuer.t Alexander ſextus anno.1492. in titu.de ſigna.gratię.non poſſe regularia ſecularibus nec ſecularia regularibus commendari, minus beneficia quędam Sãcti Spiritus in Siuilia Ioannis Hieroſolymitani, Sancti Antonij,& Beatę Mariæ Teutonicorũ, vt recenſet Rebuffus loco ſupra allegato num.46.

Secũdum vero reſeruationis caput octo mo-
dis effectum eſſe video. Differunt enim inter ſe
62 † expectatiuę, & reſeruationes, vt exemplis do-
cet Gomeſ. deciſ. Rotæ manuſcripta prima de conceſ.prebẽn.lib.2.

Primus ſub duplici forma cõſideratus, bene-
63 ficiorum † fructus tantum reſpicit, à quo ana-
tarum vſus deriuat. At cęteri ad beneficia propriè diriguntur.

Reſeruarunt itaq; in principali capite, primo
64 loco† Põtifices fructus primi anni beneficiorũ
vacantium in diœceſi ad perſoluẽda debita Epi
65 ſcopi tunc defuncti, quos ad † quinquenniũ cō
cedi, ac fabricę, & alteri vſui pio, ac ſingulari ꝑ-
ſonę de conſuetudine, ex priuilegio, vel ſtatuto deberi poſſe conſtituit.

Bonifacius octauus, qui fuit ab an.1294.ad annum.1303.in c.ſi propter de reſcript.in 6.

Ioannes vigeſimus ſecundus, qui ſedit Chri-
ſti Vicarius ab anno.1316.ad annum 1334.cu-
ius extãt de hoc conſtitutiones in extrauagant.
eiuſdem cap.ſuſcepit de electiõn.ac in extraua-
gantibus communibus cap.vnico, ne ſede vacã
66 te.hoſq; fructus † annalia appellat. Et fateĩ hãc
in multis eccleſijs à longo tempore fuiſſe cõſuetudinem, vt fructus primi anni, vel ſecundi, uel ſequentis beneficiorum vacantium, aut defuncto, aut fabricæ, aut Eccleſijs, aut perſonis habẽtibus annalia de conſuctudine, vel priuilegio, vel ſtatuto applicentur.

Is vero Põtifex, ne ſucceſſor omnibus fructibus illius anni priuetur, partem illi dari mandat, vt ſi beneficium decimæ taxatione conſueuerit æſtimari, vel taxa, vel quod ſupereſt, ad illum ſucceſſorem perueſieat. ſi vero æſtimatũ nõ eſt, tunc dimidiam partem fructuum conſequatur.

tur. Hac ratione & æquitate ductus idem Ioannes Pontifex hos primos † fructus eorum beneficiorum, quorum collatio ſedi apoſtolicæ erat reſeruata, ad tempus cameræ apoſtolicæ reſeruauit, extant hac de re tres conſtitutiones eiuſdem ſub titulo de præbend. in extrauagantibus communib. c. poſtulaſti. ca. cum nonnullæ. 1. & 3. de præb. & in extrauag. com. & vt ex alijs conſtitutionibus eiuſdem Pontificis, quarum exempla apud me conſeruantur, elicio, ab initio Pon-
68 tificatus ad † octauum decimum annum, quo tempore in cathedra Petri ſedit, ſemper hijs annalibus vſus eſt ob egeſtatem, & ſumptus neceſſarios Eccleſiæ Romanæ, itaque ſingulas reſeruationes quotannis ferè prorogans, omnium annorum fructus collegit.

Falſum autem eſt quod Galli ſcribunt, in apoſtolis datis in concilio Conſtantienſi prætextu
69 † belli ſacri Vltramarini annatas Ioannem introduxiſſe.

Illud magis crediderim exemplo decimæ beneficiorum, quam Roman. Pont. iam inde ab Innocentij tertij temporib. concedere ſolebat.

(Et bello ſacro.

Innocentius tertius in concilio generali later. edito ann. 1205. c. vlt. ex quo ſumitur c. ad liberandum de Iudæ.

Gregorius decimus ab ann. 1271. ad 1314. vt teſtatur Gulielmus de Montelaud. in c. ſuſcepti, ne ſede vac. in extrauag. com. in gl. conſueuit, cuius etiam rei facit mentionem.

Honorius tertius in c. fi. de voto, qui regnauit ann. 1286.

Et pro bello ſiculo tantum.

Bonifacius octauus in extrauag. vnica de decimis in commu.

Et alijs rebus, atque perſonis.

Clemens quintus in concilio Viennenſi anno. 1311. clem. vlt. de decim. ubi Io. And. refert vidiſſe bullas.

Clementis quarti regnantis ann. 1265.

Honorij tertij ab anno. 1216. ad 1227.

Bonifacij octaui) ſuo iure has fructum reſeruationes ſibi quoq; vindicaſſe.

Quod ſi quis contendat iure diuino ſummo
70 ſacerdoti † decimam decimarum debitam fuiſſe. Num. capit. 18. num. 11. eaq; ratione Chriſti Vicario ſimilem portionem aut deberi, aut ab eo exigi cœpram eſſe, non eſt contemnendum, ex diu. Thom. ſecunda. 2. q. 87. art. 4.

Illud quoque videndum eſt, de quo Io. And. ſcribit in c. inter cætera in gl. vltima. in fi. extra. de offic. ordin. quem referunt ibidem Bellam. Zabar. Panormi. & Anch. rurſus Gloſa in prag. ſanctio. de annatis, in concilio Viennenſi tractatum fuiſſe, nam præſtaret dari uigeſimam decimarum Romano Pontifici, quàm pati ſumptus legatorum, & Nunciorum, & ea, quæ in promotionibus Eccleſiarum ſoluebantur, quib. annumerat fructus primi anni, & decimas, quæ nunc (inquit) pullulant, ſed refert concilium noluiſſe uigeſimam concedere, ne omnia pati cogeretur. Ex quib. uerbis multi, Ferdin. cordub. in lib. de annatis, in princ. argumentorum pro annatis. Io. Ecchius in enchiridio cap. 26. Thom. Feltren. titu. de annatar. inſtitutione in primo, & in reſpon. ad grauamen. 27. German. Petr. Andr. Gamb. de ſymonia in extrau. Iulij ſecundi (qui ſolus dubitar an id dicant Hoſtien. & Ioan. An.) in uer. & concilium. ac moderni Pariſini in quodam libello, & ſi impio, inſcripto in Senatuſconſult. Franciæ contra abuſus pagin. 177. num. 1. ſunt decepti, putantes tempore concilij Viennē-
71 ſis † annatas ſolutas, quos maiori errore decepit Ferdin. dum refert quædam verba Ioan. Andr. quę non extant, quibus non ſolum de annatis in concilio Viennen. ſtratractatum fuiſſe, ſed etiam tempore Hoſtien. antiquiſſimam conſuetudinē fuiſſe, vt annatę exigerentur, dilucidè ſcripſiſſe videbatur. utrunque aūt falſum eſſe, utriuſque libri lectione apparet. Nam quod de fructib. primi anni Ioan. And. ſcribit, magis uidetur ad ſua tempora poſt conſtitutiones Ioannis uigeſimi ſecundi referendum eſſe, prę ſertim cum addat, quę nunc pullulant, quàm ad concilium Viennēſe, adde glo. in clem. unica de ſuppl. negli. uerſu
72 reuocari, certumque eſt † Ioannem Andream qui in facultate iuris Pontificij Princeps pollebat anno poſt Virginis partū. 1332. quod ego ex documentis publicis deſumpſi, in conſ. meo 91. in prin. poſt Ioannem uigeſimum ſecundum floruiſſe, non ante, ut Feltrenſis credidit.

73 Pontifex uero, qui hos † fructuus perpetuo ſolui iuſſit camerę Apoſtolicę, primus fuit.

Bonifacius nonus ſedens in Petri cathedra ab anno. 1389. ad 1404. cuius conſtitutionis exēplum extat apud me in quibuſdam conſtitutionum ueterum Pontificum libris manu ſcriptis, quod & Platina in illius geſtis, & uita deſcribit. Is non integros fructus iuſſit ſolui, ſed dimidios, vt hodie curia Romana obtinet, itaque medię
74 † annatę à nonnullis appellantur, ab alijs originem inſpicientibus annatæ, Bonifacius exemplum nonnullorum prędeceſſorum ſequi ſe fatetur, & vrgeri neceſſitate, cum propter ſchiſma,
75 (quod fuit in † ordine 26. ob Clementem dictū ſeptimum contra Vrbanum ſextum creatum) camera apoſtolica graui ære alieno eſſet oppreſſa, quos enim ſequi Bonifacius fatetur, pręter Ioannem uigeſimum ſecundum, ſunt.

Gregorius vndecimus, qui regnauit ab anno 1370. ad annum. 1378.

Vrbanus ſextus, qui annum Iubilei tertio celebrauit, à Saluatore nato anno. 1383. ſub qui-
76 bus non aliter † literę apoſtolicę de beneficijs vacantibus expediebantur, quam ſi ſe camerę obligaſſent ſoluturos annalia tempore ſtatuto, Extant hac de re in libris regularum cācellariæ illius temporis decreta camerarij, ſiue, vt dicun-
77 tur, cameralia. Quorū duo taxarum † libris principa-

cipales,quibus curia nunc vtitur,tempore Ioannis adinuenti ſunt, quia primum reſpiciat taxã officialium literarum, & mandatorum Pontificis per monetas Turonẽſes,quę Romę,niſi poſt reditum curiæ Ioannis duodecimi in Vrbem cognitæ non fuerunt. Alterum contineat valorem verum beneficiorum conciſtorialium, ex quib.
78 annatæ ſoluuntur ſub nomine Floreni, † quod ante ipſum minimè in vſu erat, cum primus omnium hoc genus monetæ cudi iuſſerit, vt deſcribit Sarnetus,in pręfatione regul.de ualor.bene. cum benef.impetr.exprim.

Vrbanus ſextus item author fuiſſe dicitur re-
79 gulæ de † valore, Rota in nou. deciſ. 292. aliàs deciſ.20.de præben. (Et ſi alij id attribuant Vrbano quarto,qui Pontifex vixit ab anno.1261. ad annum.1264.) vt refert Clem.6. de quo per Lodo. Gomeſ.in regul.de ualore in primo, quã deciſionem refert Felynus.in ca.ad aures.nu.5. & ibi Deci.num.10.de reſcrip.Ancar.conſ.295. in primo 298.& 138.de natura in prima concluſ.Mendoſ.in regul.cancel. 22. de impetr.beneſ.q.2.num.2.quæ magno uſui fuit, ut hi fructus annales ſoluerentur,Fely.in d.c.ad aures in ſi.de reſcr. Alſ.Soto in comment. ad regul. cancel.regul.61.& Sarm. ſeu Lodo. Gomes in prohe.regul.de valore in primo, itaque ab omnib. Pontificibus recepta eſt. *

Acceſſit & illud, quod à Bonifacio octauo in extrauagant.com.incipit iniunctæ de electio.inchoatum,idem Bonifacius nonus, Innocentius ſeptimus anno. 1404. Gregorius duodecimus anno.1406.Alexander quintus.1409.& Eugenius quartus anno. 1431. varijs conſtitutionib. perſecuti ſunt, magnis enim propoſitis pœnis ſanxerunt, nequis ſine literis apoſtolicis Eccleſiarum,monaſteriorum, aut beneficiorum fructus percipere conaretur, tempus vero eas expediendi intra certa tempora arctarunt, quod, vt nimis acerbum, poſteriores Pontifices non ſunt ſecuti,licèt illa de fructibus, Iulius ſecundus anno.1505.ſui Pontificatus ſecundo, confirmauerint.& auxerint in extrauagan.Romani, & in extrauag.ex debito contra non ſoluentes annatas,& accuratius Iulius tertius anno.1551.in cõſtitutione incipit, cui nuper, edita contra acci-
80 pientes † poſſeſſionem literis apoſtolicis non confectis etiam vigore prouiſionis ordinarij poſterioris.

Sunt & alia contra non expedientes literas reperta,in quibus illa regula ſatis nota, vt commiſſiones cauſarum, literis non expeditis, nullius ſint roboris, vel momenti, & altera de non iudicando iuxta formam ſupplicationum, ſed literarum,ſuper quibus nouiſſimè Mendoſ. deſcribit.

Sed vt ad fructuum reſeruationes, ſeu annatas reuertamur,ſolus Ferdinandus Cordu.titulo de annat.in 3.argum.pro annatis author eſt.

Gregorium duodecimum Gallis conceſſiſſe ad quinquennium, ne vltra medietatem fructuum primi anni,ſeu communium, & minutorum ſeruitiorum,Eccleſiarum,& Abbatiarum, quæ in Regno Franciæ, & patria Delphinatus uacarent,quicquam perciperetur,eam uero medietatem duabus penſionibus ſolui ſtatuit, alteram intra octo menſes a die pacificæ poſſeſſionis,alteram intra alteros octo ſecuturos.inferioribus beneficijs ſtatuit ſex menſium tempus,eadem ratione ſoluentibus medietatem taxationis decimæ.Hoc ipſum ait fuiſſe per ſucceſſores confirmatum,quod an verum ſit,alijs perquirẽdum relinquo.

Ego tantum affirmare poſſum, Vrbanum Quintum,qui ſedit ab anno.1361. ad 1370. &
81 Gregorium undecimum taxationem † decimæ in pleriſque locis Galliæ ad medietatem reduxiſſe,de qua re præter teſtimonium antiquæ Rotæ Romanæ in ant.887.quę eſt.10.de conc.præb. & deciſ.292.licet impetrans,in nouis, quam refert Fely.in cap.eam te,in.fi.de reſcr. poſt Petr. Rebuf.in trac.nominationum.q.9. numero 30. extant apud me dictarum conſtitutionum exẽpla. Ventum eſt ad concilium conſtantienſe, quod floruit ab anno.1414 ad 1417.de annatis aliquid ſtatuiſſe,affirmat.d. Cordubenſis Ferdinandus,qui uerba concilij recitat in arg. 2.pro annatis,quæ in concilio edito non reperiuntur, eadem tamen in regulis a Martino quinto conſcriptis anno.1417.inuenies, ac in concordaris Germaniæ paucis immutatis, quæ cum confirmatione Nicolai quinti ann.1437.edita ſunt in concilio Conſtantienſi. Quod a Baſil enſi concilio editum eſt,tantum reperio, ſeſſione.40.de annatis,communibus ſeruitij,& minutis, vnum eſſe ex illis capitulis,quæ futurus Pontifex ante diſſolutionem concilij erat tractaturus,& ſeſſione 43.dicitur cum ſingulis nationibus fuiſſe concordatum,atque ex illa concordia, & in decretis tum editis fuiſſe ſatisfactum omnibus capitulis.Vereor ne illud ipſum decretum, de quo dixi,uel à Baſilienſibus fuerit abbatum, qui contra annatas canonem ediderunt in 20.ſeſſione, vel non generale fuerit,ſed alicuius nationis. Illud certum eſt.

82 Martinum quintum,ut uerus † ualor exprimeretur,etiam computatis quotidianis diſtributionibus.3. Kal. Nouembris anno primo ſtatuiſſe, ſed in ſolutione annatarum prohibuiſſe aliquid ſolui ratione diſtributionum, ſed ueri ualoris, cur ergo Is. 3. Id. Nouembris electus fuiſſet anno ferè uertente, minimè credendum eſt exegiſſe illud,quod in concilio non fuiſſet probatum, extant tamen Gallorum libelli, qui Apoſtoli dicuntur, extat is liber, poſt Nic. de Clameng. de lapſu & reparatione iuſtitiæ, & poſt diſputationem de cõc.generali, dati. cuidam Procuratori Fiſcali in concilio Conſtantienſi appellanti nomine Cameræ apoſtolicę, & adhærentiũ ad futurum Pontificem, in quib. affirmant ab omnibus

bus nationib. contra annatas, & communia ſer-
uitia fuiſſe conſenſum, idem vr̃ ſentire Io. Gerſ.
de ſimonia, reſpondendo quintæ obiectioni.
361. ſed hi ipſi libelli nullam definitionem con-
cilij referunt, tñ argumenta offerunt, quib. an-
natæ fuerint impugnatæ, quæ non difficile eſt
diluere, omnia enim eo tendunt, vt doceant hãc
pecuniam propter beneficium dari, quod iuri
diuino, humano, ſententiæque illi gratis acce-
ptantes gratis date, repugnat omnino.

Cõtra quos, Ioannes a Turre cremata, & Ale-
xandrino Cardinalib. utar teſtib. Ioã. Tirenc. &
Alex. in c. ſi quis præbendas. 5. q. 3. qui hæc one
ra iure licita eſſe affirmant, vt pote quæ gñaliter
83 ipſis † beneficijs vacaturis non vacantib. Itẽ be-
neficijs hoc onere affectis ex neceſſitatis cã, nõ
ex precio, neq; perſonis ſingulis fuerint impoſi
ta, exẽplo eorũ quæ Eps põt retinere de fructib.
vacantis beneficij, gratiſq; det Pon. diſtribuẽdo
beneficia, & fructus eorum, qui tñ minus, & plus
concedere põt, & ſi onere penſionis pro alio
grauare beneficium, eo magis ſibi retinere, p̃ci-
puè cum initio naſcentis Eccleſię, vt dixi, fructus
omnes arbitrio & Eporum diſtribuerentur.

84 Illud negari non põt contra annatas † Baſiliẽ
ſe concilium ſtatuit ſeſſ. 21. ſed eo tpe, quo in Eu
genium quartum Pont. maximum totis viribus
irruebat, Baſilienſium opinionem Carolus ſepti
mus Gallorum Rex cõſtitutione lata, quæ prag-
matica ſanctio dr̃, confirmauit, eam tñ ſanctionẽ
Romani Pontifices ſæpius deteſtati ſunt.

Leo tamen decimus in concilio an. 1516. cũ
Franciſco primo Rege ſuſtulit, alijs legib. datis,
85 quæ † concordata Galliæ appellantur, in quib.
diſertè de annatis ſoluẽdis cautum eſt, ac quod
exprimatur verus ualor, & ſi id in noĩatione mi
nimè locum habeat, teſte Petro Rebuf. de nomi
nat. q. 9. nu. 29. & 31. Hæc concordat in gñali cõ
cilio Lateranenſi approbata, & cõfirmata ſunt,
ut ex Leonis decimi diplomatib. cognouimus.

Eadem rõne cum Germanis fuit concordatũ
86 tpe Nicolai V. vt antea diximus, quę † pacta
appellantur, in quib. vt annatæ ſoluerentur, con
ſcriptum eſt. Ac licèt nõ defuiſſent, qui ſedi apo
ſtolicæ in Germania detraherent, aduerſus eos
Aeneas Siluius, dum Cardinalis, poſtea Pius ſe-
cundus dictus an. 1458. librum in lucem prodit,
de ſtatu Germaniæ cõtra Martinũ Maier ad An
tonium Ilerdenſem Cardinalem. in quo libro aſ
ſerit auaritia, & imprudẽtia promotorum factũ
fuiſſe, vt non a collectorib. & exactorib. annatæ
exigerentur in prouincijs, quos uarijs fraudib.
diluebant ſed Romæ ante literarum expeditio-
nem ſimili impudẽtia centum grauamina ꝓpo-
ſuerũt noui uerbi Dei ſectatores, in quib. eſt vige
ſimaſeptima de annatis, quib. rñdit Thomas Cã
pegius Feltrenſis antiſtes, qui de annatis, vt ſup.
libellum edidit, & Ioãnes Ecclus in enchiridio,
ſed nemo copioſius Ferdinando cordubenſi de
annatis ſcripſit, qui tpe Sixti quarti, qui ſedit ꝑ
tredecim annos, incipiendo ab an. 1471. multis
argumentis ea de uolumina confecit. Ante hos
reperio ſcripſiſſe de annatis Bar. Brixienſem in
dictionario, uer. ſimonia, in li. contra impugnã-
tes authoritatẽ ſedis Apoſtolicę, & ego aliàs ſcri
pſi, q̃ hic, ne uolumẽ conficiã, conſulto p̃teribo.

87 Contra tñ non † ſoluẽtes annatas extãt cõſtitu
tiones Pij ſecundi, Innocentij octaui, qui fuit Põ
tifex ab ann. 1484. ad annũ. 1492. & Iulij ſecũdi
88 Sed ut † quintodecimo quoque anno ſoluan-
tur annatæ de beneficijs perpetuo unitis a tem-
pore, extant conſtitutiones Martini quinti.

Pauli ſecundi, qui ſedit in cathedra Petri ab an
no 1464. ad 1471. &
89 Iulij II. &c. Rurſus hæ † annatæ ſoluunt ſecun
dum curiæ ſtilũ oĩb. notum, uti iuſtę, & optimæ
impoſitiones ab ipſis penſionarijs ꝓ rata pẽſio-
nis, ſicut beneficiati de beneficio, teſte Alfonſ.
Aluarez. in Spec. ſum. Pont. Imperat. & regũ ca.
62. ſub nu. 15. Quę oĩa circa annatas ex abũdan-
ti ſuper hac fructuũ reſeruatione recẽſere volui.

Secundario ſub principali capite fructuũ reſer
uarũt ſummi Pont. ſuper Eccleſiarũ fructib. per-
90 petuo annuas † penſiones, ſeu portiones fructuũ
in quãtitate ad alicuius vitã, dũmodo tot benefi
ciatæ, quæ ad illius uitã ſufficerent, dimitterent.

Primo, pro bono pacis ad lites cõponẽdas (vt
inquit) Innoc. tertius in c. ni.i de præbend.

Secundo, ut egeno prouiderent de eo, quod
alteri ſuperabundaret.

Innocentius terrius in Concilio generali cap.
extirpandæ. de præbend.

Alexander III. in c. conquerente. de cler. non
reſi. Clemens v. in c. 1. §. eadem de cleri. nõ reſid.
no. in c. ad audientiam il ſecundo de reſcript.

Tertio, ratione inæqualitatis fructuum in be-
neficiorum permutatione.

Clemens 3. in c. ad qõnes, de rer. permut.

Quarto, inſigne hominis erga Eccleſiam, meri-
tum id quandoque efficit.

Innocentius 3. in c. ꝑ tuas de donat.

Quinto, ſeni, vel debili renunciãti pẽſio reſer-
uata fuit, qđ aliàs ſcripſit Ancar. conſ. 279. mul-
taſque cãs quis excogitare poſſet, quæ hic non
enarrantur, ſed quiſq; eas deſumat ab authorib.
materiam pertractantib. puta Paulo de Roma
tract. de penſio. q. 1. Hier. Gigant. eo. trac. q. 1. 4.
& 6. Coraſ. de beneſ. par. 1. c. 4. in fi. Rebuf. de be
nefi. tit. de reſeruat. general. nu. 12. cum ſeq. Fel. in
c. ad audientiam il ſecundo. nu. 2. de reſcrip.

Primum uero, qui penſiones, ſeu has fructuũ
partes in quantitate ſuper Eccleſia reſeruauerit,
etſi Gigaſ. d. trac. q. 3. in fi. non uidiſſe authorem
teſtetur, arbitror ego fuiſſe

Sixtum 3. qui Pontificatum adeptus fuit ann.
ſaluatoris. 432. dum. n. uniuerſum ſynodum cõ-
uocaſſet, octuagintaunius Eporum, quadragin-
taocto presbyterorum, & ſex Diaconorũ aduer
ſus Policroniũ Hieroſolimitanũ Epm propter
nõnullos exceſſus in Eccleſia patratos, pręcipuè

9 Hieruſalem primam ſedem profiteretur, nec
niſi maximo pręmio donatus ordines in Eccle-
ſia conferret, uel Ep̄os conſecraret, ob illius æta
tem, eidem vnà cum Concilio tria prędia Eccle
ſiæ Hieroſolimitanæ ad vſufructuandum conſti
tuit, vt fructus ſibi pro victu, & ſuſtentatione, cę-
derent, quod legitur in collectis Sixti tertij, ſeu
in libello expurgationis dicti Policronij Ep̄i Hie
roſolimitani, poſito in 1. uol. conciliorum uni-
uerſalium pagin. 611. ca. 7. 8. & 9. non diſſentit
Thomas Feltrēſ. in ſuo tract. de penſionibus.

Quas penſiones conſtrui rurſus pro titulo be
neficijs certo agnoſcimus, ex traditis in locis ſu
pra allegatis pro temporalitate tamen cōceſſas,
extingui, ac redimi quandoq; ſola uoluntate pē
ſionarij, quandoq; ex ſolutione anticipatæ ſolu
tionis, uel certa pecuniarum quantitate ſoluta.
Quod Platina deſcribit in geſtis Pontificum.

Pauli inquam ſecundi, qui fuit ann. Xp̄i. 1464.
dum penſionū redimendarū uſum nō improbaſ
ſe ait, ponit Hier. Gig. tract. de penſi. q. 87. nu. 5.
91 priuatoq; partium conſenſu † extingui ſicut re-
greſſus, citra quoq; Pontificis authoritatē, termi
nauit aliàs Rotę ſacrū auditoriū, teſte Illuſt. Car.
Paleoto Domino meo Colendiſſimo In deciſ.
ſuis manu ſcriptis. nu. 347. incip. quidam aiebāt.
92 Secundo modo principaliter † reſeruationes
editæ ſunt per ſummos Pontifices ſuper certo
beneficio, & pro certa perſona.

Innocentius tertius in c. cum dilectus de iure
patro. anno Chriſti. 1200.

Bonifacius octauus anno Chriſti. 1300. in c.
præſenti de offi. leg. in 6. cum ſeq. loquentes de
reſeruatione legati a latere.

Bonifacius octauus. in c. ſi eo t̄pe. de elec. in 6.
vbi de reſeruatione Papali. c. præſenti de offi. de-
leg. in 6. ac in extrauag. ad regimen. Et de quib.
reſeruationib. pertractant diffuſe recentiores in
eorum ſcriptis ſuper titulis reſeruationum gene
ralibus, Aeneas inquam de Falco, Gaſpar de Pe
ruſio, Rebuffus in praxi in concordatis, Coraſ.
Feltrenſ. Lud. Gomeſ. ſuper regula de impetr. be
neſ. per obit. fam. Card. q. 15. & de triennal. poſ-
ſeſſ. q. 31. Quintil. Mendoſ. in proœm. & ſuper
plurib. nouem regul. cancel. per poſſeſſ. Franc.
Marc. deciſ. Delfinat. 1188. prima parte.
93 Tertio ad certa beneficia p̄cipuè puta † vacātia
in curia, uel ex diſpōne conſtōnis execrabilis.

Clemens III. qui ad munus Pontificū aſſumit̄
ann. 1188. conſtōnem prior ſuper hoc p̄cipuam
edidit in c. 2. de p̄b. in 6. qua diſpōnem beneficio
rum uacātiū in curia ſibi reſeruat, ut refert Tho.
Feltrenſ. in tract. de reſer. beneficio. in prin. licèt.
alij eam Clementi quarto attribuant, ut inf.

Innocentius tertius in c. accedens de accuſ.
vbi confert beneficium in curia vacans.

Clemens IIII. ann. Chriſti. 1266. ſecundū alios
in dicta conſtitutione c. 2. de præb. in 6. quod eli
ciunt ex c. Gregorij X. in c. ſtatutum de præb. in
6. qui Clementis ſui prædeceſſoris conſtitutio-
nem eſſe commemorat.

Bonifacius octauus in clemen. 1. de præbend.

Ioannes uigeſimuſprimus Caturcēſ. Gallus di
ctus uigeſimus ſecundus in extrauaganti ſua cō-
ſtitutione, incipiente execrabilis, qui vices Xp̄i
in terris geſſit annis decemocto, incipiendo ab
anno Saluatoris 1316. & primus oīum, ut ſupe-
rius ēt tetigi, regulas cancellarię inſtituit, vt colli
gitur ex vetuſto quodā m̄ebrano codice, quem
94 vulgares quinternū † cācellariæ apoſtolicę nūcu
pāt, & ſi cācellariā fuiſſe t̄porib. Lucij tertij Pōti
ficis ann. 1181. conſtet apud oēs, teſte Gomeſ.
Sarnenſ. Ep̄o in reg. cancel. prohęmio q. 1. & 2.

Clemens 6. ann. 1342. id ſuis extrauag. ſtatuit.

Quod Eugen. 4. an. 1431. extendit, & ſi dece-
dens deſierit eſſe officialis t̄pe obitus & quo ad
beneficia, quę officij t̄pe impetrata fuerunt.

Quartò generaliter, ſeu vniuerſæ reſeruando
95 omnia † beneficia electiua.

Ioannes dictus 22. in extrauag. incipit ad regi-
men, in regul. cancel. ac ſuis cōſt. memoratis ibi,
item oēs dignitates maiores, & poſt Pōtificales
in Cathedralib. & principales epiſcopatuum, in
collegiati Prioratus ualorem decem florenorū
excedentes, p̄poſituras, p̄poſitatus, Decanatus,
cōuētuales ordinū quorūcūq;, ſed nō militiarū.

Benedictus undecimus dictus. 12. regul. can-
cel. prima. anno. 1334. ſunt ſecuti.

Ioannes 22. dictus uigeſimus tertius ante de-
poſitionem factam per Concilium Conſtātiæ.

Martinus 3. ſed dictus 5. an. 1417. quo t̄pe nēpe
cum vigeret Boęmorū Hæreſis, uſu recipi cępit,
bulla quæ uocat̄ in cœna Domini reſeruationes
certarum excōicationum Papæ ſoli continens,
cuius meminerunt Pau. 2. & Sixtus 4. ann. 1480.
in extrauaganti & ſi Dominici. At generalem
reſeruationem beneficiorum admiſerunt rurſus

Eugenius 4. ann. 1431.

Nicolaus V. ann. 1447. in eorum regul. can-
cel. & ſubſequenter alij.

Paulus 2. anno. 1464.

Innocentius 8. an. 1484. qui eam extenderūt
ad dignitates nō maiores in cathedralib. & prin
cipales quouis modo, non tamen religioſus.

Quinto reſeruando dignitates, p̄ſonatus, ac ēt
alia beneficia inferiora in quibuſdā partib. exi-
ſtentia Piſana, Lucēſi, & Mediolanēſi Diæceſib.

Quod primo a Ioan. dicto 22. effectū fuit, de-
mum a Benedicto dicto duodecimo, ac poſt p̄
Clemen. 6. vt in eius extrauag. nō imp̄ſſa, quarū
multæ pęnes me exiſtūt. Qui Clem. 6. alia cōſtitu
tiōe oēs dictas reſeruationes, exceptis d̄ dignita
tib. p̄ſonatib. & curatis b̄n̄ficijs factas reuocauit.
96 Sextò reſeruando oīa † beneficia cum cura,
vel ſine cuiuſcunq; generis, & qualitatis ſint va-
cantia per aſſecutionem poſſeſſionis alterius nō
ferendæ, ſed (vt vulgo aiunt) incompatibilis vir-
tute expectat: uarum, quod ſtatuit.

Clemens ſextus Gallus ann. 1342. in ordine
Pontifex 200. in ſua extrauaganti cōſtitutione.

Vrba-

Digitized by Google

Vrbanu q́ue ſextus Neapolitanus ann. 1378.

Item tanquàm affecta reſeruando omnia beneficia quoquomodo reſeruata per prędeceſſores Pontifices vacantia tempore obitus prædeceſſoris ſui, quæ ſi nō commendata, vel adminiſtratori conceſſa fuiſſent, vacarēt, primuſq; fuit.

Gregorius vndecimus dictus duodecimus in regul. cācel. declarās oīa eſſe affecta, & reſeruata.

Bn̄dictus duodecimus dictus tertius decimus

Ioannes vigeſimus ſecūdus dictus vigeſimus tertius tempore concilij conſtantienſis.

Martinus tertius nuncupatus vero quintus.

Eugenius quartus, & cœteri ſucceſſiuè.

Rurſus reſeruando omnes dignitates perſonatus, & c. beneficia ſecularia, & regularia cum cura, vel ſine vacantia, vel uacantia in Vrbe, & ditione eius in ciuitate, & ditione Bononienſi, in ciuitate Auennione, & terris, in quibus Pontifex legatione functus erat.

Primus fuit Ioannes dictus vigeſimus ſecundus in regula cancellariæ.

97 Septimo reſeruādo oīa † beneficia cuiuſcūq;
generis uacantia per perſonas Cardinalium, & cœterorum officialium curię collectorū, & ſimiliū, qn̄ transferē curia de loco ad aliū, qđ ſtatuit.

Vrbanus V. de quo ſup. in regulis cācellariæ.

Gregorius vndecimus anno. 1370.

Clemēs ſeptimus in ſchiſmate cōtra Vrbanū ſextū, Auēnioni. 1378. & deinde cęteri Pōtifices

Reſeruando inſuper dignitates, & beneficia quomodocunque, & vbicunq; vacantia quæcunq; ſpectarent ad collationem, vel prouiſionem Cardinalis, a curia abſentis in ſuis Ep̄atib. rōne diſpoſitionis, & prouiſionis ratione eorum titulorum in Vrbe Roma hic fuit.

Octauo reſeruando magis in ſpecie Eccleſias quaſcunque maiores, etenim.

Nicolaus quintus annō. 1447. & alij ſunt ſecuti poſt Clementem ſextum anno. 1342.

Vrbanus quintus Monachus, & Gallus, anno 1362. Non. Aprilis initio ſui Pontificatus per regulā cancellariæ omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſias, & monaſteria oīa virorum, & mulierum ſolita per Priores, vel Præpoſitos adminiſtrari qūocunque, & ubicunq; uacent, & eſſent vacatura in poſterū, conſtitutioni, & diſpoſitioni ſuæ reſeruauit, quoties tamen reſeruatione vti voluerint, quod ēt fuit de cōibus beneficijs curialibus, & officialibus curiæ, & ſedis, ſequutus eſt Vrbanum.

Gregorius vndecimus Gallus anno. 1. Pontificatus, ſalutis. 1370. qui tamē per eaſdem regulas. 11. non. Nouēbris ann. 1370. reſeruauit Eccleſias tantum maiores ducentos florenos, & Monaſteria centum florenos in reditu excedentia. Quod alij Pontifices ſucceſſores, ac recentiores comprobarunt ſimiles reſeruationes per regulas cancellariæ ſuo tpe tantum obſeruandas ex conſtitutionibus eorundem, & propter quas in tota Italia ſummus Pontifex libera eligendi facultate ſuper reſeruatis potitur, licèt in Germa-
98 nia, & Gallia nunquam † reſeruationes admiſſæ fuerint, vt legitur in concilio Baſilienſi ſeſſione. 23. in fi. ex prag. ſanct. ti. de ele. & per not. a Dec. nu. 5. & Abb. num. 4. in c. 1. extra de elect.

Quinimmo eodem ferè tpe Ioannes uigeſimus primus dictus, ut ſup. uigeſimus ſecundus, & Clemens ſextus, quo cæperūt uſu recipi reſeruationes, ſanctus Ludouicus Galliæ Rex, Ludouicus Attinus anno. 1315. Philippus Pulcher, & Ioannes filius anno. 1351. ſuis conſtitutionib. & editis morem ueterem eligendi Prælatos in ſuis Regnis retinere conati ſunt, aſſerentes morem antiquum dici iuxta canones, vt. ſ. Eccleſijs, niſi per electionem, prouideretur, Quod anno Chriſti. 400. a Clodoueuo Rege ſancitum conſtabat, per Vincent. Spec. hiſt. lib. 22. & 23. a Ludouico anno. 1267. ac ab alijs, ut ſup. nec non a Carolo ſexto ann. 1406. & ſec. & cum cōſilio oīum procerum eccleſiaſticorum, & ſeculariorum Regni confirmatum ann. 1409. ubi reſeruationes, & exactiones in curia interdixerunt.

Itē à Carolo ſeptimo tpe Eugenij quarti ann.
99 1438. quando † pragmaticam ſanctionē Biturgum promulgauit, quoue tpe in Gallia expectatiuæ ſublatæ ſunt, & noīatiōnes uniuerſitatū inuentæ, multa notanē p Frā. Duar. ſuo & ſi nefando libello de bene. in fi. & Petrū Rebuf. in concord. Regni part. 2. titul. de noīatione. q. 2. & in præfat. ad rub. de collat. Io. Selua. trac. de beneſ. par. 2. q. 1. Quæ tamen pragmatica licet ſublata fuerit a Leone X. Bononiæ Kal. Ianuarij ſub ani 1516. ex concordatis tū ſuper ea fuit permiſſa Franciſco tunc Regi Franciæ Xp̄ianiſſimo, ſeu uniuerſitatib. Regni, noīatio oīum ſuperiorum Eccleſiarū, & iuxta formā, quę in cōcordatis ſ. f.

Longo vero tpe poſt, cum ob reſeruationes multas ꝓpe, & innumeras expectatiuas, res eo deueniſſet, ut oīno ordinarijs Ep̄is beneficiorū collatio ſublata eſſet, ꝓpea ꝙ Prælati, & eorum Eccleſiæ nimium oppreſſæ dicerentur, & detrimenta in dies ſuſtinerent, Pontificibus cæptum eſt cum ipſis aliquatenus indulgeri, &

100 Primo ſtatuendo, ut ſi † expectatiuę infra mēſem a data non acceptentur, & perficiantur, per deputatos, & infra tres menſes ſubſequentes illico non publicētur in loco prouiſi, nullę eſſent, & eis non obſtātib. ordinarij libere de eis diſponere poſſent, ut ſtatuit primo.

Clemens quintus in concilio Viennenſi ann. 1311. cuius decretum legitur in clemen. 1. de conceſ. præben.

Engenius IIII. per regulā cācellariæ an. 1431.

Secundo concedendo aliquib. Ep̄is peculiari-
101 ter collationem beneficiorum in mēſib. † alternatiue, dum ſuis Eccleſijs præeſſent, ut Ep̄o Tiraſonenſi, & Epiſcopo legionenſi conceſſit.

Paulus ſecundus anno. 1470. quod refert Alfons. à Soto. in commentario regul. cancel.

Tertio, ut p̄lati, & pſonæ eccleſiaſticæ, ad quos

iure ordinario digoitatũ, aliorumq; beneficio-
rum eccleſiaſticorum collatio,prouiſio,præſen-
tatio electiooè pertioet,gratias, & fauores a Põ
tificib.reportaſſe dignoſcerentur,eiſdem cõceſ-
ſum fuit.vt nõ obſtantib.gratijs, & expectatiuis
quibuſcunq; de dignitatib. perſooatib. admini-
ſtrationibus officijs,canonicatib.præbẽdis, nec
non alijs beneficijs ubiuis ſecularib. & regulari-
bus cum cora,vel ſine ad eorum collationẽ,pro
uiſiooem,electionemvè pertinentib. quæ infra
qoioquennium a data conceſſionis anoo Pon-
102 tificatus primo,ac menſib.Martij,Iunij,Septem
bris,& Decembris vacare contigerit, dũmodo
diſpoſitioni apoſtolicę generaliter reſeruata nõ
fuerint,& affecta,perinde ac nullæ ſuper his gñę
emanaſſent, liberè diſponere poſſent cum clau-
ſula,& decreto irritante, idque primum ſtatuit.

Nicolaus quiotus dictus ſextus in ſuis cãcella
riæ regulis ſub anno.1447. cumq; ſequuti ſunt.

Alexander ſextus anno.1492.

Iulius ſecundus anno.1503.

Leo decimus anno 1513.regula.76.&alij ſuc
ceſſiuè,& ſi Gomes. de grat. expectat. ou. 13.id
aſſerebat Vrbano quioto,in cuius tamen cõſtitu
tionib. ſeu regulis id ſancitum minimè uidi.

At quarto loco Leo decimus in oumero Pon
tificum a Petro.221.anno,ſui Pontificatus ſecũ-
do,Chriſti ſaluatoris.1514.videns ex ipſis expe
ctatiuis,reſeruationib. ac gratijs Pontificum ni-
mis eorum eccleſias,& Prælatos opprimi,ac in
dies diſpendia pati reuocatis prius omnib. gra-
tijs reſeruationib.& reualidationib. prædeceſſo
rum,& ſuis vt ab eo Prælati gratias, & fauores
reportarent, ſtatuit vt omnes ordinarij menſiũ
alternatiua vterentur,ac in menſibus Februarij.
April.Iunij,Auguſti,Octobris,& Decembris li-
berè conferrent dignitates, officia,perſonatus,
ac omnia,& quæcunque beneficia ſecularia, re-
gularia cum cura, & ſine ad eorum collationẽ,
& prouiſiooem,vel quouiſmodo ad diſpoſitio-
nem ſpectantia, dummodo ea vniuersè ſeu (vt
aiunt) generaliter ſedi apoſtolicæ reſeruata, vel
affecta non eſſeot.

Statuit inſuper eodem aono hinc ad quatuor
menſes contra ordinarios (qui non ſolũ in men
ſibus permiſſis prouidebant,ſed in alijs quoq;)
vt clericos pauperes, præcipuè in Romana cu-
ria,& ad Cardinalium obſequijs inſiſtentes fa-
uorib. item & gratijs proſequi poſſet, ꝙ omnia
beneficia cum cura,uel ſine ſecularia, vel regula
ria,itẽ dignitates,perſonatus,&c.quinquaginta
librarum Turonenſium valorem excedẽtia,præ
ter ſpectantia ad collationem Cardinaliũ, quo-
uiſmodo, & ubiq; vacantia in alijs ſex menſib.
Ianuarij,Martij,Maij,Iulij, Septembris,& No-
uembris ſedi apoſtolicæ, & ſuæ reſeruata omni
no eſſent,quæ uniuerſæ ſuæ collationi,& diſpo-
ſitiooi reſeruauit, inbibendo de cætero &c. &
irritando in contrarium factas &c. cum decreti
clauſula.

Sequuti tamen ſunt Clemens ſeptimos,Pau
lus tertius,& Iulius tertius, Nicolaum quintum
dictum ſextum,Alexãdrum ſextũ, & alios, dum
per regulas cancellariæ quatuor menſes tm̃ ordi
dinarijs conceſſerunt,in ſingulis:octo vero alijs
menſib.oĩa beneficia vacantia (præterquâ Car-
dinalium & comprehenſa in concordatis cũ ali
qua natione, & aliàs quam per reſignationem
extra Romanam curiã) vniuerſæ ſedi, & ſuæ di-
ſpoſitioni,& collationi reſeruarunt, vt poſſent
gñaliter expectatiuas concedere pauperib.cleri-
cis,& de beneficijs eiſdẽ, ac alijs perſonis bene-
meritis de ſede prouidere iuxta prædeceſſorum
veſtigia.Mandantes tñ, quod in impetratiooib.
fieret mẽtio menſis, in quo beneficium vacaret.

Verum & his temporib.concedebant Ponti-
fices nõnullis, ot puta Cardinalib. in priuilegiũ,
& gratiam peculiarem,indultum confereodi be
neficia in aliena diœceſi alternis menſib. & de
conſenſu Epiſcopi ordinarij,qui & ipſe alijs ſex
menſib.potiebatur,ut Caſſad.deciſ. Rotæ. a.ſub
titu.de reſt.ſpoliat.idem per regulas cancellarię
cõprobarunt initio ſui Pontificatus Paulus quar
tus,& Pius quartus, licèt poſtea per ſuas conſti-
tutiones proprias,ut ordinarijs collatorib. reſi-
dentibus in ſuis Eccleſijs gratificari uiderentur,
menſium alternatiuam conceſſerunt, eoq; mo-
do, quo Leo decimus ſtatuerat, quinimo eam
103 amplia̋ntes ut fauoribus allicerent, † ordina-
rios ad reſidendum in eorum Eccleſijs, quod
hodie ſeruari quiſque intelligit pro tranquillita
te pacis,& Eccleſiæ catholicæ,ac illius ſtatus cõ
ſeruatione,pręcipuè ſub Gregorio huius tertio-
decimo à Petro.230.Pontifice Maximo, cuius
laudes ego, & ſi cum eo coniunctiſſime viuen-
do,illius omnes qualitates eximias animi, &
corporis,agnouerim, dum erat in minoribus in
Concilio Tridentino, dumque Cardinalatus di
gnitate fungebatur, non recenſebo, ne potius
per me obſcurari,quàm illuſtrari uideantur.

Hoc vnum tantummodo non omittam,& il
lud mihi in primis perpetuo memoria conlen-
dum,quod cum anno ab hinc ſecundo Almam
Vrbem inuiſcendã,& pro conſequẽda copioſiſ
ſima indulgentia optatiſſimi illius magni Iubilei
& anni ſancti me cootuliſſem, ibique cum eſſem
eo tum die, dum per ipſum ſanctiſſimum Ponti-
ficem Porta ſancta & gratiatum reſerata fuit,nõ
ſine incredibili iubilo,multis cerimonijs eximia
ſolemnitate ac ſummo cum præſulum,tum cœ-
terarum innumerabilium externarum gentium,
peregrinorum Chriſtique fidelium ex remotiſ-
ſimis etiam terrarum partibus Romam confluẽ
tium concurſu,Summus inquam Pontifex non
ſolum me benigne excepit, verum etiam in
muneribus & gratijs ſpiritualibus ac tempora-
libus ſua ſponte, ſuam mihi incredibilem libe-
ralitatem libentiſſime præſtitit. Addam quo-
que quod per illuſtris ac Reuerendiſſimus Mat-
thęus Contarellus, diœceſis Cenomanenſis

San-

Sanctiſsimi D.PP.Datarius, Eccleſiæ S.Petri de Vrbe Canonicus, ac mei in primis amantiſsimus, vir multæ fidei & probitatis inſignis, rerũque gerendarum longe peritiſsimus, in cuiuſdã beneficij expeditione in meum fratrem collati, compoſitionem Cameræ Pontificiæ iure debitam, hanc mihi voluntate ſua uir in me ſatis officioſus (cuius vnquã nulla apud me erit obliuio) perhumaniter donauit & conceſsit. Faxit itaq; Deus Optimus, Maximus, Sanctiſsimus hic Paſtor vnà cum miniſtris ac tota deniq; ſede Apoſtolica diu ac fœliciter viuat & ſeruetur.

Franciſcus Burſatus. I.C.Mantuæ.

PRO ILLV. ET MVLTVM EXCEL. Domino Ioanne Paulo Medices pręſide meritiſsimo Senatus Mantuani.

ARGVMENTVM.

Res obnoxia eccleſiæ deuoluta, an pro eodem canone alteri æquè idoneo concedi poſſit, vel ſaltem cum augmento canonis, & an tunc eccleſia licentiam tertio emptori vel vaſallo exiſtente ſine filijs impartiri teneatur.

Eccleſia, quando poſſit alium inueſtire de re, cum deuoluta erit, mortuo emphiteota vel vaſallo.

Feudum vel emphiteoſis, quando præſumatur ex ſolutione cenſus, ſeu alia recognitione citra inueſtituras

Incapax feudi vel emphiteoſis, quando demens, vel furioſus cenſeatur.

An eccleſia cogi poſſit concedere licentiam vaſallo alienãdi ſuum vtile dominium, uel eum inueſtire ex nunc prout ex tunc, qui futurus eſt emptor decedente inueſtito ſine filijs, ita vt talis emptor legitime acquirere dicatur.

An feudum eccleſiæ deuolutum ac ſolitum cõcedi, poſſit iterum de iure concedi per eccleſiam abſq; ſolemnitate, & quid de conſuetudine, & quibus perſonis, & maxime ſi augeatur Canon.

Et quando res deuoluta ad eccleſiã, dicatur de mẽſa.

Quomodo Prælatus præiudicare poſſit eccleſiæ, & alia plura utilia in hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Inuitus nemo rem ſuam dominiumve alteri concedere cogitur, quod quomodo procedat, dicitur infra num. 74. cum ſeq.*

2 *Eccleſia emphiteoticum prædium ad ſe reuerſũ alteri tradere non conſtringitur, ſi illud pro ſe vult retinere ex ** communiori.*

3 *Poſſeſſio annalis rei eccleſiæ deuolutæ, ita mẽſæ applicatur, ut de cætero amplius infeudare nequeat, ex una * communi.*

4 *Eccleſia concedens rem in feudum, eam magis conſanguineis & agnatis defuncti concedere tenetur, quàm extraneis, ex ** communiori, quod procedit in agnatis collateralibus non hæredibus, ac in emphiteoſi eccleſiæ noua, ex magis ** commun. & nu. 78.*

5 *Proximioribus agnatis uel cognatis deficientibus ſuccedere debent hæredes extranei ultimi defuncti in re feudali eccleſiæ deuolutæ, quod tamen Mantuæ non ſeruatur.*

6 *Feudalis res eccleſiæ a Prælatis conceditur pro libito eorum uoluntatis & conſanguineis ſuis ex ** communi.*

7 *Verba in dubio ſunt attendenda.*

8 *Mentis noſtræ nullum eſt maius teſtimonium, quàm qualitas uerborum inſpecta.*

9 *Feudum ſine inueſtitura non conſtituitur.*

10 *Feudalis res præſumitur eum poſt inueſtituram canon annuus ſolutus ſit per 40. annos.*

11 *Dominus non poteſt cogi uaſallum mutare uel acceptare alium loco primi, & ibi de ratione, quando requiratur aßenſus domini in alienatione, & num 32.*

12 *Domini conditio fit in multis deterior, cum alienatio fit citra eius aßenſum.*

13 *Dominus directi exceptis quibuſdam caſibus, non cogitur præſtare aßenſum uaſallo alienãti, & ſufficit in denegatione pro ratione uoluntatis, & nu. 32.*

14 *Aßenſus domini directi gratia nuncupatur.*

15 *Inueſtitura requiritur ex propria natura feudi.*

16 *Renouatio feudi fit per aliam inueſtituram.*

17 *Iuramentum fidelitatis neceſſarium eſt in feudis, idque præcedere ſolet inueſtituram, quæ ſunt neceſſaria ſigna ad feudum.*

18 *Annua ſolutio onus reale denotans, propriæ feudi naturæ repugnat, ex ** magis communi.*

19 *Feudo quilibet priuari poteſt, ob cenſum non ſolutum, præcipue ſi eßet maximi pretij.*

20 *Feudum quando propriè dicatur, & quando emphiteoſis, etiam quod minima res tradatur annuatim in ſignum receptionis, ubi traditur per diſtinctionem. & num. 22.*

21 *Cenſus annuus, ſapit naturam emphiteoſis tantũ non etiam feudi, ex ** magis commu. niſi diceret inueſtitura in feudum, quia tunc feudum ſed improprium nuncupatur, ex ** cõmuniori.*

22 *Tempus immemorabile centum annorum ſpatio verificatur, ex * communi, quinimo & minori, tempore annorum 100.*

23 *Conceſſio talis præſumitur, qualis reperiẽ poſſeſſio ac ſolutio.*

24 *Emphiteotica res præſumitur, ac de allodiali ſit obnoxia, ſi per 30. an. ſoluitur Can. uniformis.*

25 *Tempus immemorabile facit præſumi cõceſſionẽ ac priuilegium, vimque priuilegij recte ſortitur. quod dictum ampliatur, ad regalia.*

26 *Spatium tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium, tantum poteſt, quãtum Princeps cum cauſa.*

27 *Titulũ allegare ſufficit, q̃uis de eo nõ fiat fides, qñ agitur de tempore immemorabili, ex * com.*

28 *Bona fides præſumitur ex tempore immemorabili, ex * cõi. Ac actus geſtus in caſu ualido.*

29 *Titulus quilibet allegatus probat, cũ agitur de tempore immemorabili, quod habet non modo vim inductiuam fictionis, ſed veritatis, ex communi, ita vt non admittatur probatio in contrarium, ex * communi.*

30 *Tempus immemorabile adeo habetur pro ueritate, ut licet conſtet de iniuſto titulo ſeu initio malæ fidei, nihilominus, titulum, ius, atque conceſſionem legitimam præbeat, & ibi aſſignatur ratio, ex magis ** communi.*

31 *Tp̃s immemorabile facit p̃ſumi mutationẽ Rei.*

32 *Dominus feudi non cogitur mutare uaſallum, ſicut nec econtra, vaſallus dominum, & alteri fidelitatis iuramentũ præſtare, prout oẽs * admittũt, et nu. 13. At ſecus in domino emphiteoſis qui inuito emphit. directum alienare põt.*

33 *Princeps inuitis ciuibus, niſi cum uniuerſitate ciuitatem alienari non põt, ex * cõi ſed cum uniuerſitate alienatur, etiam in ruſticum.*

34 *Vaſalli intereſt non mutare Dominum.*

35 *Dominus tenetur fidem vaſallo ſeruare, prout vaſallus ſibi, & ibi an ad paria iudicentur.*

36 *Vaſallus, an pretio oblato poſſit redimere bona alienata.*

37 *Vaſalli intereſt magis vni, quam plurib. ſubeſſe.*

38 *Ciuium intereſt unum tantum non plures dominos habere.*

39 *Domini intereſt, ne feudum diuidatur.*

40 *Dominus feudi transferens in eccleſiã rem feudalem vti liberam, amittit ipſo iure utile dominium, quod cum directo conſolidatur, ad fauorem eccleſiæ * ex communi.*

41 *Intellectus. c. 1. §. ſi vero contigerit, de pac. iur. fir. quamuis communis, multis tamen uiſus eſt exorbitans, tamquã repugnans pluribus iuribus ibi citatis, ac num. 44.*

41 *Princeps de plenitudine poteſtatis, etiã ſi ſit Imperator, non põt ſine cauſa vaſallum utili dominio, quod bẽt in feudo, priuare ex * cõmuni.*

42 *Facto vnius, quandoque alter priuatur.*

43 *Eccleſiæ fauor nõ debet ius alterius tollere, & ſi quid operari contingat, quod ſit honeſtius*

44 *Feudum alienari poteſt per vaſallum ex cauſa pia, de æquitate canonica, ex * communi, ibi de intellectu d. c. 1. §. ſi vero contigerit.*

45 *Conceſſio ſimplex parit tantum actionem uaſallo, ad realem inueſtituram obtinendam. quo caſu feudũ dici non põt, niſi poſſeſſio realis coram paribus curiæ tradatur, ex * communi.*

46 *Feudi cõceſſio ſimplex, inueſtitura feudalis, & inueſtitura realis, differunt inter ſe.*

47 *Remedium quod non detur vaſallo ſpoliato vtili dominio ob alienationem rei factam, per dominum in eccleſiam.*

48 *Eccleſiæ Lombardiæ curant cõmodum burſale, & ſic magis reale, quàm perſonale.*

49 *Emphiteoſis de ſui natura requirit ſcripturam ex * cõi. licet ex cõſuetudine id non ſeruetur.*

50 *Eccleſia põt feudũ in emphiteoſim mutare utilitatis cauſa, & addere pacta accidentalia.*

51 *Feudum improprium et conditionatum dicitur, quando ſoluitur annuus cenſus, adeo quod etiã ad fœminas tranſire poſſit ex * cõmuni.*

52 *Conſuetudo mantuana circa alienationes rerum obnoxiarum, quæ ſit.*

53 *Decima pretij ac valoris rei immobilis alienãdæ detracta ſorte p̃ anno cẽſu eccleſiæ debito, ſoluitur in ciuitate Mãtuæ, niſi aliud ſit dictum, quamuis de iure ſoluatur tãtum quinquageſima, quod laudemium nuncupatur.*

54 *Laudemiũ, vnde dictum ſit, ac an minui vel augeri poſſit.*

55 *Laudemiorum ſolutiones uariæ ſunt, iuxta variationem locorum.*

56 *Conſuetudo, tanquam optima legum interpres, eſt ſeruanda in feudalibus, quamuis derogaret aliæ contrariæ conſuetudini, niſi pactis inueſtiturarum repugnet.*

57 *Pacta in inueſtituris appoſita, primo ſunt attẽdẽda, nulla habita ratione conſuetudinis.*

58 *Conſuetudo vltima eſt attẽdẽda, quãdo plures ſunt in feudis.*

59 *Conſuetudo introduci poteſt, vt vaſallus feudũ ſine domini conſenſu alienet ex ** cõmuneri, & econtra, quæ tamen eſt probanda.*

60 *Feuda*

Digitized by Google

60 Feuda de cõſuetudine mãtuana indiſtinctè alienantur in præiudicium agnatorum ſolo dominorum aſſenſu adhibito.

61 Feuda per dominos alienantur inuitis Vaſallis conſuetudine id permittente.

62 Feuda ex conſuetudine alienari permittunt̃ ad præiudiciũ tam dominorũ, quàm agnatorum.

63 Res vel dominus directus feudi iure feudorum ſcripto, non põt denegare licentiã alienãdi Vaſallo fideli, niſi ex cauſa, & redditur ratio.

64 Emphiteota requiſito domino ac iure directi ſibi ſeruato alienare poteſt, de iure communi, in perſonam non prohibitam, quam ipſo nolente acquirere, elapſo bimeſtri, inueſtire cogitur.

65 Dominus differens poſt duos menſes nouum emphiteotam acceptare, amittit Laudemium.

66 Dominus directus differens per annum inueſtire vaſallum, & diem, priuatur proprietate ex * cõi, quod tamen intelligendũ eſt vt ibi.

67 Statutum Mantuanũ ſub rub. de modo & for. proced. quando, &c. & ſub rub. quod feu. cad. in oblig. circa feuda, declaratur.

68 Dominus directi laudare vaſallos incapaces minime tenetur ex * communi.

69 Emphiteota non poteſt alienare in fraudem irrequiſito Domino.

70 Feudum aliàs inalienabile diſtrahi legitime poteſt in utilitatem domini. ex * communi. non tamen eo inſcio ſecundum aliquos, licet teneatur aſſentire. & de hoc redditur ratio.

71 Feudi alienatio fieri poteſt etiam domino inſcio, ſi augmentum non ſit modicum, & ibi an hodie id obſeruetur.

72 Iura alienationẽ prohibentia quib. utantur uerbis, & an aſſenſus præſtationem prohibeant.

73 Licentia domini poſt contractum vaſalli interuenire poteſt, ad illius confirmationem, citra tamen iuris tertij quæſiti præiudicium, ex magis ** commu.

74 Caſus quibus ex lege cauſa ſuadente quis inuitus uendere cogitur.

75 Conſuetudine fieri poteſt, q. quis inuitus de re propria diſponat, ut in retractu cõcludũt * oẽs. & qui in alienatione rei forenſis prohibita.

76 Dominium rei alienatæ intelligitur ſemper ſaluum reſpectu domini directi, & quando concedatur alienatio uaſallo.

77 Alienatio dici non poteſt, ſed mera præcedentis conceſſionis executio, cum eccleſia rem infeudari ſolitam ſibi deuolutam concedit alicui, ſine ulla ſolemnitate, ex * communi.

78 Eccleſia re ſibi ꝑ lineã uaſalli finitã deuoluta, cogitur denuo iuxta ſolitum infeudare unũ ex ꝓximiorib. defuncti ex magis ** cõi. ſi adſint. & nume. 4. & quid illis non extantibus, & quid ſi interueniat culpa vaſalli.

79 Eccleſia re deuoluta per lineam finitam, proximiorẽ, dum tamen hæredem inueſtire debet, ſi emphiteoſis ſit hæreditaria, ex * communi.

80 Regula. l. ſi in re mãdata. C. mãd. qũo intelligẽda.

81 Eccleſia non eſt domina, ſed adminiſtratrix rerum ſuarum.

82 Mutatio uaſalli cũ eſt capax, & æque idoneus non nocet eccleſiæ, iuncto augumento cenſus.

83 Feudum deuoluit domino, quando filius vaſalli intra annum & diem à morte patris non curauit inueſtituram accipere, nec iuramentum fidelitatis præſtare, ex * commun.

84 Voluntas ex teſtamento datur intelligi.

85 Caducitas inducitur ob non acceptam inueſtituram uel renouationem petitam, & per nõ oblationem iuramenti fidelitatis, ex * communi.

86 Feudo priuandus eſt mente captus.

87 Declaratio caducitatis fieri debet per dominum adhoc, vt res ob non petitam inueſtituram fiat caduca, ex * communi.

88 Actio nulla in commiſſum datur hæredi vel cõtra hæredem, data ſcientia feudi, & commiſſi ſaltem præſumptiuè, ex * communi.

89 Scientia præſumitur ex longo temporis interuallo, & penſionis annuæ exactione.

90 Recipiẽs ſenſum uel canonem ſine proteſtatione vel reſeruatione caducitatis, ſibi præiudicat, adeo quod omnis culpa ſeu caducitas cenſeatur remiſſa, ex * cõmuni, quod procedit in prælato cenſum ita recipiente abſque conſenſu capituli, ex * communi.

91 Dominus recipiens ſeruitia à vaſallo poſt ingratitudinem commiſſam, ac inueſtituram faciẽs abſque proteſtatione, cenſetur ei remittere caducitatem, ex * communi.

92 Feudo quis priuatur non domini uoluntate tantum, ſed culpa uaſalli conuicta.

93 Inueſtituram non petens infra annum & diem feudo quomodo priuetur.

94 Declaratio domini directi expreſſa, non etiam tacita uel præſumpta requiritur, adhoc, ut deuolutio habeat effectum, ex * communi.

95 Juſta cauſa excuſat a caducitate, & quæ dicatur iuſta cauſa.

96 Feudi cẽſualis et improprij ꝓ quo pecuniæ et ſeruitiũ reale præſtantur, incapax eſt quælibet

perſona, quamuis mente capta.

97 Feudo, vt quis priuetur ex cauſa clementiæ, requiritur totalis dementia ac imperfectio.

98 Imperfectio mentis, non naturalis, ſed accidentalis, non priuat vaſallum à feudo, & maxime paterno, & quid in feudo nouo.

99 Demētes ſunt ſub eccleſia, et ab ea tueri debēt.

100 Solemnitas in prima alienatione requiritur, ad hoc, vt per iuueſtituram res iterum concedi valeat.

101 Eccleſia tunc dicitur poſſe feudum apertum ſine ſolemnitate alteri concedere, quando infeu-
* datio eſt facta per immemorabili tp̄s, ex * cōi.

102 Ceſſante ratione feudi antiqui, ceſſat quoque renouatio ipſius.

103 Res eccleſiæ infeudari ſolita, ſi ſit deuoluta, permittitur prælato cuicumque, ſine ſolemnitate concedere, cum non eſt mutatus rei ſtatus.

104 Eccleſia non debet reddi pauperior.

105 Deuoluta res eccleſiæ iterum per eam in feudū conceditur, ſi id ei expediat.

106 Prælatus eccleſiæ ad quid teneatur feudo deuoluto.

107 Res quarum directum dominiū eſt eccleſiæ, vtile vero aliarum perſonarum, non dicuntur de menſa eccleſiæ.

108 Alienare prohibetur prælatus bona, quæ tantū ſunt de menſa.

109 Bona ad eccleſiam deuoluta nō ſiunt de menſa,
* niſi prælatus illa, menſæ applicauerit, ex * communi, & ſecundum aliquos niſi elapſo anno vel maiori tempore, & nu. ſeq.

110 Res vt dicatur conſueta infeudari, quot requi-
* rantur, ex * communi.

111 Canonis exactio non facit rem præſumi de menſa eccleſiæ.

112 Eccleſia alienare, infeudare, in emphiteoſim dare, vel ad longum tempus locare non poteſt, bona propria citra Canonum ſolemnitatem. At ſecus in utili dominio deuoluto ac conſolidato cum directo. & ibi ratio.

113 Prohibitio alienationis bonorum eccleſiæ intelligitur de his, quæ ſunt de menſa, ſecus de alijs. & maxime de utili dominio.

114 Res ſemel facta obnoxia, ſemper talis durat. l. cum pater. §. quindecim, de leg. 2. per quem ad multa ibi infertur.

115 Res de facili remittitur ad ſuam primæuam feudi naturam.

116 Renouatione inueſtituræ rei feudalis deuolutæ non dr̄ fieri noua alienatio, ſed obſeruantia cō-
* ſuetudinis, ex * cōmuni, ex quo infertur, vt ibi.

117 Vaſallus vltra annū poſſidēs ſeruitiūq; p̄ſtās p̄ſumitur inueſtitus, ex iure ſpeciali in feudo.

118 Res infeudari ſolita, ad eccleſiam deuoluta poteſt de nouo per prælatū infeudari abſq; ſolemnitate, conſtito de prima inueſtitura ſolemni, qua nō præcedente, ſufficit quod præceſſerit bi-
* nus actus cum termino 40. annor. ex * commu-
* ni, vel vnius, ex alia * communi, num. 120.

119 Res ſolita in feudum concedi, quæ dicatur, & quando omnia requiſita concurrant.

120 Vnica infeudatio ſufficit iuncto tpe, 40. anno. q̄ præceſſerit in alienatione utilis Dn̄ij eccleſiæ
* deuoluti abſque alia ſolemnitate, ex * cōmuni.

121 Alienatio utilis dominij fieri poteſt per eccleſiā abſque ſolemnitatibus, in alienationibus fieri ſolitis, licet aliàs in alienatione directi & utilis dominij ſimul, nec etiam ex conſuetudine
* remitti poſſint, ex * communi.

122 Decimæ laicis conceſſæ ac præſumptiue ante Cōcilium Lateranenſe, ac ad eccleſiam reuerſæ, iterum ſine ſolemnitate laicis concedi poſſunt,
* ex * communi.

123 Conceſſio renouanda eſt in perſonam emphiteotæ quando terræ ſteriles ad culturam & fertilio-
* res ſunt redactæ, ex * communi.

124 Annuæ quantitatis præſtatio magis emphiteoſim ſapit, quàm feudum.

125 Bona ſolita infeudari deuoluta, de nouo non infeudantur per eccleſiā, ſi mutetur ſubſtantia feudi uel emphiteoſis, ſeu eccleſiæ uel potētiori dentur. ſecus ſi accidentalia tantum.

126 Prælatus hæreditatem acquirendam remittere
* poteſt in præiudicium eccleſiæ ex * communi.

127 Intellectus ad glo. in c. pen. 12. q. 4.

728 Emphiteoſim concedi ſolitam expedit eccleſiæ renouare, cum augetur Canon.

129 Eccleſia conſentiente uaſallo poteſt inueſtire aliquem extraneum cum clauſula, ex nunc prout ex tunc eueniente caſu mortis primi uaſalli, ſine filijs legitimis & naturalibus, ita ut feudum eccleſiæ aperiatur, & quid operetur con-
* ſenſus d. Vaſalli inueſtiti ex * cōmuni, et quid
* ſi vaſallus uiuens non aſſentiat, ex * communi.

130 Inueſtitura conditionata iure tantum ſubſiſtit, ſi uaſallus inueſtitus decedat ſine filijs, tempore inueſtientis tantum, non autem ſucceſſoris, & ibi de hoc ratio.

131 Capitulum ſemper dicitur uiuere.

132 Conſenſus uiuentis operatur, ut abſolute inueſtitura teneat.

CON-

CONSILIVM CXXVII.

TRINITAS ADSIT.

ILLVSTRIS & generoſus miles Dominus Feltrinus Gorzaga amplũ p̃diũ ſub Vico Caſtellarij poſſidens, fato obijt, tribus relictis filijs, & pro virili hæredibus vniuerſalibus, Guidone Guilielmo, & Odoardo, cuius prædij duas ex tribus partibus pro indiuiſo Guilielmus & Odoardus conceſſerunt anno. 1389. in feudum cenſuale & perpetuum cuidam Domino Regali, ꝓ ſe & filijs maſculis dantaxat ex legitimo matrimonio procreatis, ad ſoluendum vnum par calcarium in ſingulos anoos vnicuique eorum in feſto, S. Georgij. poſt cuius Regulis mortem anno. 1410. dominus Iacobus eius filius ſucceſſit in dictis terris, & ſimiliter inueſtitus fuit ꝓ vna ex dictis tribus à Philippioo, Frãciſco, & Antonio Fratribus & filijs domini Gnilielmi.

Diuiſerunt dicti domini tres fratres booa paterna omnia, & aſſignata tertia parte, Domino Guidoni pro diuiſo, cœteræ partes indiuiſę poſſeſſę fuerunt per Gulielmum & Adoardũ. Qui Adoardus anno. 1417. ſuo teſtamento ſub his verbis, legauit Eeeleſiæ Cathedrali Mantuæ ſub titulo Sancti Petri vnam poſſeſſionem ipſius teſtaroris poſitam in territorio Caſtellarij diſtrictus Mantuani, quam nunc renet Iacobus Rigalis de Rigalibus, cum omnibus iuribus & pertinentijs ipſius poſſeſſionis, pro aoima ſua & defunctorum ſuorum, pro quo legato cõgregatio ſancti Petri teneatur & debeat omni anno in perpetuum facere tria annualia, unum in die de poſitionis dicti teſtatoris pro anima ſua; aliud in feſtiuitate diuæ Barbaræ pro anima parentũ ſuorum, & tertium in die mortis ſuæ pro omnibus defunctis.

Rurſus dictus Iacobus anno 1466. in ueſtitus in ſimili forma ſuit pro dimidia dictarum terrarum à Ioanne Franciſco, & Ludouico filijs dicti quon. domini Philippini, habita mẽtione priorum inueſtiturarum diuiſionis & teſtamenti domini Adoardi per hæc verba. Et exinde dominus Adoardus in eius teſtamento legauerit congregationi Eccleſię cathedrali Sancti Petri de Mãtua, dictã eius tertia partẽ pro indiuiſo terrarum Caſtelarij, & ſeu ius exigendi & percipiẽdi ſingulo anno dictum par calcarium à domino Iacobo de Regalibus ex hęredibus ſuis in perpetuum in feſto. S. Georgij. Ac inferius, dũ ſit mentio diuiſionis, ſubdatur. & ſic dimidia pars earum pro directo dominio ſpectauerit domino Guilielmo, & ſucceſſiue Philippino, ac fratribus, & poſt ipsũ dictis Io. Frãc. & Ludouico eius filijs & hęredibus, & alia dimidia domino Adoardo, & ſucceſſiuè dictæ cõgregationi ſancti Petri de Mantua.

Deſcẽderunt ex Ioanne, Paulus filius, & Ioſeph Pauli ex Ioãne Maria nepos hæres vniuerſalis à Paulo inſtitutus, legitima tantum Ioanoi Marię relicta.

Adeſcendentibus quon. Ioan. Franc. cum cęteris non affuerint deſcendentes maſculi renouate fuerunt Inueſtiturę. Quoſque quidam dominus Io. Ludouicus, qui vltimus ex filijs Ioan. Franc. conſentiente Ioãne Maria filio Pauli prędicti, qui ſolus ex deſcendentibus maſculi dicti quon. Regalis ſupererat, dimidiam ad ſe ipſum ſpectantem, & pertinentem vendidit & alienauit, vt illa pars fuerit effecta libera.

Ex parte vero dictæ congregationis, nulla vnquam reperitur facta inueſtitura, & ſolum continuatis temporibus, quantum memoria hominum non exiſtit, illi de Regalibus dictæ cõgregationi ſoluerunt quolibet anno ſolidos triginta ſex (& creditur calcarium loco.) cumque peteret Ioan. Maria prædictus hebetis (vt dicebatur) ingenij, à dicta venerabili cõgregatione, alterum de duobus, vel quod ibi poſſidenti terras congregationi obnoxias præſtaretur aſſenſus alienandi ſuum vtile dominium, & meliora mẽta, receptis ab emptorem Laudemio & obligatione recognoſcendi Eccleſiam in dominã, & ſoluendi eidem cenſum auctum, vel quod cõgregatio inueſtiret, aucto etiam cẽſu ex nunc ꝓ vt ex tunc illum qui erat futurus emptor: ipſo Ioanne Maria decedente ſine maſculis: dubitatum fuit, primo, num iure congregatio teneret, dictam licentiam concedere vel ſaltem de honeſtate, ac de æquitate deberet dictũ aſſenſum pręſtando, rẽ gratã ipſi dicti Ioanni Mariæ facere.

Secundo, an tãdem Eccleſia poſſet petita cõcedere, ita ut Empror inueſtitus legitime acquirere dicatur. pro cuius capitis reſolutione conſiderantur tria.

Primo an feudum ſit Eccleſiæ deuolutum.

Secundo data deuolutione, an Ecleſia illud alteri concedere valeat.

Tertio, quatenus non ſit deuolutum, an in caſu, quo eſſet recaſurum, alteri ęquè idoneo cõcedi queat.

Conſultus ego pręſenti anno 1567. à celeberrimo iuris conſulto meritiſſimoque pręſide Senatus Mãtuani Domino Io. Paulo Medices, qui dicta bona ab Eccleſia, & Ioãne Maria poſſidet, vt quid iuris ſit reſponderem, & deciſionem iuribus ac authoritatibus roborarem, non potuime cũ Moyſe, Exod. cap. 4. excuſare, quod periтur & eloquens non eſſem, pręſertim quod non ad forum contentioſum vel iuſtitiam meam expectaret deciſionẽ ſed ipſe ad ſui ipſius peritiſſimi & conſultiſſimi conſulentis quietẽ. Annuẽs itaq; illius precibus, quas vt iuſta mihi aſpernari, oiſi magna cum iniuria licuit, confidens, qđ ille, qui Moiſis os aperuit, ab Excelſo petitum non denegabit auxilium.

Primum caput aggredior, quod valde dubiũ mea quidem opinione eſt, Nã prima quod aiũt

fronte,

Digitized by Google

fronte, videbatur, concludendum Eccleſiã inui
tam non teneri licentiam alienandi concedere.
Primo, quia iure ſcriptum non reperitur, nec
1 ratio exigit, † Vt quis inuitus, rem ſuam domi-
niumque alteri concedere cogatur. l. nec emere
nec donare, C. de iure deliberan. vnicuique
.n. cõmittunt res ſuę, pro vt vult. l. in re mãdata.
C. mãd. l. nemo. C. de iudic. l. 2. C. de noxal. l. 2.
2 C. de iur. emph. l. fi. de cõſtit. † Hinc Eccleſia em
phiteoticum prædium ad ſe reuerſum alteri tra
dere non conſtringitur, ſi illum pro ſe retinere
velit. vt reprobata opin. Deci. conſi. 328. & 131.
** hanc ſententiam vti veriorem ** communiorẽ,
æquiorem vt ſequuti ſunt Ripa. in l. 1. nume. 9.
ff. de priui. credit. Gozad. conſi. 39. nume. 21.
ample Benintend. deciſ. Bonon. 19. & Ioſeph.
deciſ. Peruſ. 17. nu. 24. poſt Cagnol. in authẽ.
qui rem num. 4. 7. C de ſacroſan. Eccleſ. Soci.
Iun. conſi. 9. per totum. vol. 3. Soarez. recept. ſen
tent. verbo emphiteote. nu. 123. qui Clarum &
Viuium allegat. vel ſi illo indigeat, vt concordã-
do opin. contrar. decidit Claud. de ſeiſel. in tit.
qui feud. dare poſſint. in fi. relatus per Gabriel.
com concluſ. lib. 3. de iur. emphi. concluſ. 1. nu.
3 14. & 15. † Quinimo ex poſſeſſione annali rei
deuolutę, eccleſiaſticæ, applicatur, ita menſę
eccleſię, dicta res vt de cætero amplius infeuda
ri nequeat. Arc. in c. 1. 35. q. 8. Cardi. in c. 2. de
* feud. cõmune * dictum recenſet. Reodan. tract.
de rebus Eccleſiæ non alienan. pagin. 36. num.
4 27. † licet in caſu in quo fiat infeudatio ex men-
te dictorum, teneatur magis conſanguineis &
agnatis defuncti rem deuolutam concedere,
** quam extraneis, vt hanc ** communionem nun-
cupat, ne omnes hic accumulem, Clar. §. emphi
theoſis. q. 43. Villab. verbo emphiteoſis. num.
49. Gabriel. concluſ. com. lib. 3. de iur. emphi.
concluſ. 1. in princ. num. 3. Reodan. vbi ſupra.
num. 38. Graſſ. com. opin. lib. 2. ca. 2. q. 5. cõmu-
ne. ait Iaſ. de. Feud. 5. parte. nu 51. Soarez. recep.
ſent. verbo feudum. nume. 85. & Ruin. conſi. 12.
nu. 18. uol. 1. & magis cõmunem. Aemilia. conſ.
** 35. nu. 28. cum ſeq. de magis ** communi etiã in
agnatis collateralibus non hæredibus, ac in em-
phiteoſi noua eccleſiaſtica, atteſtatur Hierony.
Gabriel. conſi. 30. num. 10. & ſequen. idem cõ-
muniter teneri inquit licet ipſe pro more ſubti
liter contrariam ſentẽtiã expreſſo iure proba-
ri contendat. Franc. Sermic. lib. 3. ſelect. inter-
pret. cap. 7. Potr. Imol. cum ſubſcriptione trium
iuris conſultorum, conſi. 2. num. 53. & conſi. 27.
nu. 17. Celſus. Hugo. conſ. 26. nu. 41. ex cõmuni
ponit Auto. Gabriel. d. concluſ. j. nu. 16. Capici.
in inueſt. Feud. verbo feudum dans, verſi. prela-
tus. 12. cõcluſ. fuſius Tiraquel. de vtroq; retract.
in præfat. num. 41. Thob. non. conſil. 3. nu. 5. &
per totum. Simon de Prætis conſ. 163. nu. 54. &
** conſi. 109. nu. 15. conſi. 176. nu. 4. magis ** id cõ-
muniter recipi ſcribit Bero. cõſi. 97. in fi. & cõſi.
5 98. nu. 16. & 42. vbi declarat vol. j. Dicens. † nu.
17. ſi non adſint proximiores admitti hæredes
extraneos vltimi defuncti ex conſil. 99. volu. 1.
Rimi. ſen. conſ. 100. num. 22. & conſil. 174. nu.
3. & 10. Rimi. Iun. conſi. 44. num. 14. & ſeq. Al-
ciat. conſi. 29. nume. 4. ſubdens proximiores
* inueſtiẽdos fore ex * communi ſentẽtia, ſecun-
dum qualitates prioris conceſſionis. Quod ta-
men de proximioribus dictũ Mantuæ nunquã
ſeruatum vidi, vt alias deduxi in conſi. meo 60.
nume. 26. uolu. 1. & Soc. Iun. conſi. 79. num. 27.
6 volu. 4. † Pręlati enim & domini directi proli-
bito res deuolutas concedunt, ac vt plurimum
proprius conſanguineis & agnatis, non autem
defuncti proximioribus, vt de iure poſſunt. per
Anto. Capici. inueſt. feud. verbo, feudum dans.
** verſic. prælati. concluſione. 9. qui ex ** commu-
niori dicto, prælatum etiam ſuis conſanguineis
feudum apertum concedere non prohiberi in-
quit, ſed tutius pro anima fore ab his conceſſio
nibus abſtinere.
Secundo, licet conceſſio terrarum in perſo-
nas de Rigalibus feudalis exiſtat, cum illorum
inueſtitura dicat in feudũ perpetuum, & in his
7 † uerba clara conceſſionun attendantur, quib.
in dubio eſt ſtandum. l. qui feudum. §. fuudi. ff.
de contra. emp. Bar. in l. cotem. §. qui maximos.
8 ff. de publ. Caſtrenſ. cõſ. 127. cũ † nullum maius
diſpoſitionis ac mẽtis noſtrę ſit teſtimonium,
quàm qualitas verborum inſpecta. Bald. in c. 1.
de teſti. & in l. vt in Epiſtola. C. de fideic. feudũ
que dicatur, ſi id verba doceant, & in feudum
concedatur. ca. ſciendum de conſuetud. recti.
feud. not. Paris. de pute. de feud. reintegr. ca. 8.
in princip. & cap. 7. nume. 27. per Andr. in titu.
de feud. non habet, propriã natur. feud. Siluan.
conſi. 57. in principio Natta. conſi. 460. num. 7.
9 & ſeq. Ac, quando † inueſtitura interuenit, ſine
qua feudum non conſtituitur. c. 1. quod ſit inue
ſti. tot. tit. per quos fiat inueſtit. c. 1. §. fi. de feud.
cognit. Rolãd, à valle conſ. 50. nu. 9. & 11. vol. 3.
10 Cenſeturque † dictum prædium, quo ad con-
gregationes Sancti Petri ſimiliter feudale, cum
fuerit eidem per 40. annos & vltra ſolutus canõ
annuus, per dictos de Regalibus ab illis de Gon
zaga inueſtitos, ita vt videatur dictas inueſtitu-
ras Eccleſia ratas habuiſſe. adea que ponit Go-
zad. conſ. 11. nu. 10. minime cogi poterit. aſſen-
11 ſum alienandi præſtare, † quãdo dominus vaſal
lum' & forte aliũ, qui ſibi diſpliceret acceptare
mutareque primum aſtringi nequeat, ar. l. fi. C.
de iur. emphit. l. ſi ſterilis. §. ſi tibi. ff. de actio.
emp. Iſernia. nume. 7. in c. 1. §. preterea de cap.
Corrad. ca. 1. de duob. fratr. de beneſ. inueſtit.
in c. 1. de prohib. feud. alien. per Federi. vbi Iſer.
nu. 9. Caſtrenſ. conſi. 179. num. 2. vol. 1. in no-
uis, Paris. de put. de feud. reintegr. cap. 257. nu.
3. fol. 141. Camer. in cap. imperiale pag. 6. lit.
E. cum ſeq. vbi. Afflict. num. 1. & 2. de prohibi.
feud. alien. Rminal. ſen. conſil. 304. nume. 17.
Siluan. conſ. 3. nu. 82. Menoc. conſi. 1. num.
134.

134. qui ſcribit duplici ex cauſa aſſenſum Do-
mini requiri, & conſi. 32.nu.20.& ſeq.Camer.
eodem loco pagi.65.lit.H. & pag.51.vbi decla
rat lit. D. quam in aſſenſum ex triplici reſpectu
in alienationib.interuenire,ait Rimin.iun.conſ.
12 22.num.5.lib.1.† Conditio. n.dñi in multis de-
terior redditur, ſi citra aſſenſum alienatio fiat,
Mari.frec.de feud.lib.1. autb.1.nume.11.pagin.
100. mutatioque vaſallorum ſibi præiudicium
affert Socin.iun.conſ.77.nu.80.vol.1.Leonard.
conſ.114.nu.56.Campeg.conſ.2.nu.38

Tertio hoc mihi perſuadebant nonnulli ma-
gnæ authoritatis iuris periti,regulam ſtatuentes
13 negatiuam,† Dominum inquam directum qui-
buſdam caſibus exceptis,non poſſe cogi præſta
re aſſenſum Vaſallo alienanti, ac in denegatio-
ne,ſufficere pro ratione volũtatẽ.And.de Iſern.
in c.1.§.quid ergo.num.6. de inueſtit. de re alie.
fact. & in c. Imperialem.in princi.vbi camerar.
fol.6.lit.K.& fol.12.lit.P. de probib.feud.alien.
Anto.Capici.in inueſt. feudali verbo aſſenſu ne
ceſſitatis.in princip. Afflict.in conſt. ſi quis poſt
litẽ.de cõtumac.lib.1.Rubrica 97.nume.20.ad-
14 ducens rationem, † quod aſſenſus gratia eſt, ad
cuius conceſſionem nemo de iure aſtringitur.
c.gratia de reſcrip.in 6.clem.gratia. eod.titu.ſe-
quitur Mari.freci.lib.2.de ſub feud.4.9.num.10.
fol.129.

Hæc etenim in fauorem Eccleſiæ non parũ
vrgere videbantur; Cæterum negotio diligen-
tius diſcuſſo, arbitratus ſum contrarium verius
eſſe, tenerique Eccleſiam ſeu dictam congrega-
tionem aſſenſum alienandi concedere Io.Marię
inueſtito, tribus principaliter conſideratis,atq;
præmiſſis.

Primo, quod Eccleſię ius in exigẽdo dictum
cenſum, a regalibus verè & propriè feudale di-
ci nequit, at magis emphiteoticum, vel cen-
ſuale.

Primo,quia mortuo Adoardo,nec per Iaco
bum, nec per aliquem ſuorum deſcendentium,
de quibus in facto, per cẽtum,& quinquaginta
annos fuit aliqua inueſtitura renouatiovè pet-
ta,conceſſa,vel accepta,a dicta Eccleſia,ſed tan-
tum facta vniformis ſolutio calcariũ ſeu 36. ſo-
15 lidorum dictę congregationi,† vnde feudum di
ci non poteſt,cum ex illius propria natura inue
ſtitura requiratur.c.1. per quos fiat inueſtit.c.1.
quid ſit inueſtitu.c.1. de feud.cognit.c.1.ubi Al
uarot.in princ.ex quibus modis feud.conſt.po-
teſt.c.1.de Inueſt.de re.alien.fact. & toto titu.de
inueſtit.fact. per marit. ſi de inueſtit.inter domi.
to.ſi de inueſtitu.feud.10. & vulga. Iaſ. in tract.
16 de feud.6.par.num.9.† Renouatioque tempore
ſuo fiat per aliam inueſtituram, c. 1. quo temp.
Mil.c.1.in princ.quę fuer.prin.cauſ.benef.amit.
Curt.de feud.2.par.q.4.Clar.in §.feudum.q.49.
Zaſ.vbi ſupra par.7.nu.1

Secundo per Rigales nullum iuramentum fi
delitatis præſtitum vel oblatum fuit congrega-
17 tioni.† Quod in feudis neceſſario interuenire
debet.c.1.& tot.tit.de forma fidel.nou.& veter.
ca.1.§.eſt & alia,quæ fuer. pri. cauſ.benef.amit.
glo.in c.1. qual.vaſ.iur. debeat fidel. & illud pre-
cedere ſolet inueſtitura. c.1.in fin.per quos fiat,
inueſt. c.1. qual.iura.debeat.uaſſal.vbique gloſſ.
Spec.ti.de feud. ca.de forma.21.q.ultima.And.
in cap.1. num.38.quæ fuit pri.cauſ.benef.amit.
Hæc enim ſunt neceſſaria ſigna.not.valla ample
conſi.52.in prin.vol.3.Bero.conſi.65.num.41.
& 83.& conſi.67.in prin. & 115.nu.58.& ſeq.
vol.1.Thom.Mari.de feud.ex pacto.lib.1.num.
22.Ant.Capici.in inueſt.feud. uerbo inueſtien-
dis. & verbo feudi fidelitatis. Ioannes Gallicus
conſi.2.nu.27.& 28.31.uol.2.conſ.feuda.& uin
cema.conſ.1.num.42.& 51.eod.uol. Siluan.con
ſil.3.num.82.

Tertio ſoluitur annuus canon certuſque cen
ſus in recognitionem dominij Eccleſiæ per Ri-
gales,magis ergo præſumitur ex contractu cen
18 ſuali vel emphiteotico,quam feudali.†Cum illa
annua præſtatio reale onus denotans propriæ
feudi naturæ repugnet.per Doct.Bal.in l.liberti
libertæque.C.de operi.liber.& in l.1.q.44. de re
rum diuiſ. Spec.de loca.§.nunc uero.in fi.Alex.
conſi.136. nu.4. uolu.1.& conſi.5. uol.2.feud.
iſte præpoſitus,in quæſt.5. & omnes.ubi Iaſon.
num.4.& 62.in prælud.feud.in definitione feu-
di. Deci.conſ.138.nume.7. quos recenſet,Caſ-
ſan.in conſuet.Burgund.Rubri.3.§.2.de fiedez.
fol.350.nume.9.cum ſeq. Siluan.conſ.92.nu.8.
cũ ſeq.Paris de puteo.de feu.integr.in procem.
num.4.cap.7.num.3.& 4.& c.8.& cap.48.num.
11.& ſeq.cap.105.nu.9. & ſeq. & cap. 106. nu.
9.& cap.289.num.24. Iaſ.tract. de feud.par.12.
in princ.& nu.32.d.Gabriel. lib.3. de feud.con-
cluſ.ſecunda. vbi de magis communi Reodã.
in tract. de rebus Eccleſiæ non alienan.pag.33.
num.16.& 18.& ſeq.ſub Rubrica de feudo,&
pagin.492.num.3.Natta conſil.683.nume.4.&
ſeq.Bero.conſ.115.nu.10.vol.1. Siluan.conſil.
42.num.6.& 7.& conſ.52.num.11.Alex.de ne-
uo conſi.27.in princ. Rimin. ſen. conſ.212.nu.
3.&4.ample Iacob.Menoch.conſ.55.in primo.
Rimin.iun.conſi.38. in princip.Ancar.9.famil.
34 num.12.par.1.Ant.Capic.in inueſtitu.feud.
feudalis contractus ver. contractus feudi an al-
teretur.& in ca. feuda amittuntur.uer.36.in fin.
19 † Dicentes quemque priuari feudo ob cenſum,
non ſolutum, præcipuè ſi eſſet maximi precij.
20 † Cum propriè non dicatur feud. Bal.cõſ.feud.
55.num.8.uol.2.idem Hippo.Riminal.maximè
ſi adſit pactum conſi.38.nume.13.& ſeq.ſequi-
tur Siluan. d.conſil.42.nume.7.diſtinguens ca-
ſus,in quib.monitus vel negligens ſoluere cano
nem feudum amittat, & concludens omni caſu
feudo priuari, licet communis ſit ſententia feu-
do vaſallus non priuari, etſi canonẽ non ſoluat,
de qua per Clar.in §.feudum.quæſt.51.& fuſius
an & quando verè dicatur feudum, vel emphi-
teoſis

teoſis etiam qđ minime res, vt hic tradantur.pu
ta calcaria, ſpatula, ſus, enſis frumentum , Bra-
uium , accipiter, vel quid ſimile,etiam in reco-
gnitionis ſignum, diſtinguēdo caſus an in inue-
ſtitura concedatur in feudum cum reſeruatio-
ne fidelitatis,& cenſus annui præſtatione,an cū
reſeruatione fidelitatis citra tamen nomen feu-
di expreſſum , an vero ſub cenſu annuo res tra-
datur, omiſſa fidelitatis ꝓmiſſione , licet ipſe in
omnibus caſibus concludat feudum eſſe , tradit
Camera.cęteros aggregans in c.imperialem pa
gi.37.lit.D.& ſeq.& pagin.41. lit. C.de prohib.
feud.alien.per Federicum.Et quod non ſit feu-
dum,vbi in conceſſione non exprimatur in ſpe
cie,ut hic ponunt Mendoſ. ad Roma.conſi.70.
in princip.in verbo pecuniario. Iaſ. de feud.in
vſibus. num. 62. Vilabob.com.opin.uerbo feu-
dum.num. 24.Menoch.latè.conſ.65.per totum
maximè. nu.2.& 65.& conſi.1.num.30. Afflic.
lib.3.conſtit.ſicil.de reuoc.alien. Rubrica.5.nu.
21 24.† Pręterea ubi etiam in feudum exprimatur,
ſi cenſus præſtetur, voluerunt nonnulli Emphi-
teoſim tantum dici,ex mente Bar.Cępol.& alio
rum de quibus per Mari.Freciam , titu. de feud.
lib.2.4. authoritate. nu.6. poſt Dec.conſil.138.
nu.7.Iaſ.in vſibus feud.nu.61. Alex.conſ.5.col.
2.uol.5.Emil.conſi.132.nume.11. Neuiz.conſ.
92.num.43.& 48.expreſſe Caſſan.ubi ſupra.nu.
12.ac Silu.loquens ubi quid minimum ſolueba
tur.conſi.42.nu.6. & per totum,& conſil. 57.in
prin.Paris de feud.reintegr.cap.105.in fi.Paſe-
** tus conſ.217.num.3.& 218.nu.3.& ſi ex.** ma
gis communi ſententia.ubi in feudum exprimi-
tur feudum,ſed improprium & conditionatum
nuncupetur .ex diffusè congeſtis per Menoch.
conſi.55.num.4.

Verum in præſenti quo ad congregationē,
& Rigales nulla adeſt inueſtitura , nullum iuřm,
homagium,vel fidelitas,nulla reſeruatio domi-
nij , nihilque pęnitus feudum inferens, ſed ſola
præſtatio annua vniformis , per tempus imme-
22 morabile, † Quod centum annorum ſpacio ve-
* rificatur , ex * communi relata per moder. Pa-
** riſ.in conſil.feud.§.5. nume.63. & de ** magis
communi. per Gab.lib.6.de præſcri.concluſ.1.
* num.71.Graſ.commun. * opin.lib.1.c.5.q.3.Al
ba.conſ.64.num.50. q.4. & ſeq.& in feudis Ec-
cleſiæ Lombardiæ,Hippol.Rimin.conſi.38.nu.
15.quinimo , & minori tempore annorū.100.
vt rectè probat Crauet. de antiq. temp.4.parte
princip.ſecunda parte. incipit abſolutis.num.2.
refert Menoch. conſ.2.num.309. ideo ſine du-
bio , hanc meram emphiteoſim eſſe iudicabi-
mus, ex relatis ſuperius.& Afflic.in cōſtit. Sicil.
lib.3.de reuoca.alien.Rubrica.5.num.24.in fin.
& 25.in conſ.meo.85.in prin. poſt accumulata
pro more,per d.Gabriel. com. concluſ.lib.3.de
feud.concluſ.ſecunda per totam.

23 † Quartores pſumitur feudalis, ſi quis ut feu-
datarius præſtitit ſeruitia,vel ſoluit,qualis etiam
reperitur poſſeſſio ac ſolutio , talis præſumitur
conceſſio. Iaſ.in l. ſecunda.nume.174.C.de iu-
re emphit.Gozadin.conſ.11.nu.10.Caſtr.conſ.
44.num.8.vol.3. licet feudum pro Eccleſia iudi
24 cetur vtilius Brun.conſ.41.numer. 13. † & ſi per
triginta annos pro re ſoluatur canon vel cenſus
vniformis, præſumitur emphiteoſis ſolemniter
conceſſa.Iaſon in l. 2.nu.135.C.de iure emphit.
Afflict.in cap.1.num.288.quæ fuer.prima cauſ.
benef.amit.dicens ex poſſeſſione triginta anno
rum , ſtatum rei allodialis in feudum mutari,ſe-
quitur amplè Paris conſi.23.nu.3.vol.4.Balb.in
tract.de præſcript.fol.38.num.35.quid ergo di-
cemus , vbi vt in caſu noſtro interuenerint cen-
25 tum & quinquaginta anni , † Et ſic tempus im-
memorabile,quod aliàs facit cōceſſionem præ-
ſumi,ac priuilegiū,Oldra.conſ.396.Alex.conſi.
6.vol.1. Felin.in c.ſi diligenti.num.18.& c.cum
nobis.nume.8, de conſtitut.& Ripa.in l.quomi-
nus.num.41. ff. de flum. infinitos in materia ac-
cumulat , & diffusè regulam cum ampliationib.
& limitat. tradit, Gabriel.com.opin.lib.de præ-
ſcrip.conclu.1.in princip. Neuiz.conſ.11.num.
18.Siluan.conſ.1.nume.115.conſi.59.num.10.
& conſ.96.num.8. Nat.conſ.486. num.15.Vaſ-
qui. de controuer.Illuſtr.capit.84.num.15.cum
ſeq. Tobia non. conſi.47.num.3. vim priuilegij
ritè & rectè conceſſi ſortitur . c. ſuper quibuſdā,
§.præterea.ubi gloſ.verbo,non extat,& Abbat.
de verbo.ſign.l.3.§.ductus.ff. de aqua quotidia-
na & æſtiua.Balb.de præſcrip, ſecunda parte.3.
partis princ.q.6.num. 12. & ſecunda parte.col.
4.partis princip.q.2.poſt Curt. conſi.20.col.2.
Abba.conſi.94.uol.1.Dec.conſ.85.nume.2. &
496.Afflic.decil.254.num.4.Menoch. de arbit.
iud.cent.1.caſu 43.nu.4.Cephal.conſ.152.nu.
41.uol.2.Gabriel.d.concluſ.1.in princ.& num.
62.Hier.Gabr.conſ.164.numero 13.& conſilio
193.num.16.ubi declarat,& conſ.88.nume.14.
cum ſeq. Simon de Præt.conſ.132.nume.13.&
conſ.75.nu.3. & 4. Quod dictum ad regalia ex-
tendi ſolet,Io.conſi.2.nu.91.uolu.2.conſi.feud.
Gabriel.d.concluſ.1.num.3. ac Stefan.Lamber.
vt infra , Rurſus ad ſpiritualia , quod copioſe
refert Port. Imol. conſi. 28. num.22.cum pluri-
bus ſeq.& conſ.87.nume.3.& ſeq. Alba.conſil.
62.num.14.& conſ.64.num.43.48.50. & 91.&
ſeq.Vaſq.de ſucceſ.part.prima.§.2.numero 25.
lib.3.Natta conſ.446.num.12.cum ſeq.& conſ.
26 456.nu.10.14.& ſeq.† Tantumque poteſt,quā-
tum princeps ipſe,& Imperator cum cauſa Iſer.
in cap. 1. uerbo flumina quæ ſint regalia Iaſ.d.l.
quominus . in princ. Gozad.conſi.8.nume.37.
Valla conſ.51.nu.14.uol.3. & Fuſius conſil.66.
per totum,vol.2.maximè.num.40.Gabriel dic.
concluſ.1.nu.7.Port.vbi ſupra Natta conſ.283.
27 in princ.& 154.num.5.& 6.† Titulum etiam qui
non allegetur præſumi facit, Angel. Caſtrenſ.
Bald.Salic.Iaſ.in fin.& cæteri in l.ſi certis annis.
C.de pact. Ripa. d.num.41.Belon.conſ.1.nu.5.

Menoch.

Digitized by Google

Menoch.ubi ſupra.nu.6. Didacus Couar.var.re
ſolut.lib.1.cap.17.nu.7.Balb.vbi ſupra 2. part.4.
par.princ.q.2.Valla conſ.3.num.95.vol.1.vber
** rimè,&ex** communi,& uera. Gabriel.d.con-
cluſ.1.num.44.45.Vaſq. de contro. Illuſtr.cap.
84. num. 10. cum ſeq.& cap. 81. nume.13.ubi
in vtroque loco de * communi & veriori atte-
* ſtatur, Bero.conſi.113.num.7. & 115.nume.24.
ac 84.nume.13.& ſeq. loquens.num.30.in em-
phiteoſi Eccleſiæ uol.1. ac contra Eccleſiam,&
tertium,Reod.tract.de reb. Eccleſiæ,non alien.
28 pagi.376.cap.de conceſſione decimarum.† Bo
namque fidem præſtat,Innocent.& Bal.in ca.ſi
diligenti.de præſcrip.Iaſ.conſ.219.vol.2. Curt.
conſi.pen.nu.9.10. & 11.ueram ait concluſio-
nem Menoch.ubi ſupra num. 2. Valla.d.conſi.
* 3.num.95.vol.1.ex cõmuni * omnium,Gabriel.
d.loco.nume.55.Vaſq.& Bero.ubi ſupra, Alba.
conſi.28.in prin.Ac actum geſtum,in caſu vali-
do ſupponit,Iaſ.conſi.156.uolu.2.Vaſq. de cõ-
tro.Illuſtr.cap.81.num.17.& 10. & omnes ſolẽ
nitates extrinſecas interueniſſe Simon de Præt.
poſt alios conſi.74.nu.3. & conſi.75.num.6. &
conſ. 40. num. 16. quod in beneficialibus ter-
minauit rota Romana teſte Fabio. Accorâbo-
29 no deciſ.22.Clemẽs 7.†Ex tali rurſus poſſeſſio-
ne titulus quilibet allegatus probetur,Felin.in c.
accidentis verſ.poſt hæc.nume.7.de præſcript.
Io.Gallicus conſ.2.nu.30.vol. 2. conſ.feud.Ga-
briel.d.concluſ.1.nu.45.& 46.Nec tantum,vim
inductiuam ſuæ præſumptionis & fictionis ha-
bet,ſed ius verè,ac veritatem ipſam inducit. Ale
xan.conſ.6.nu.1.vol.1.Ripa.d.num.41.egregiè
* commune * dictum nuncupans, Vaſq. de con-
tro. Illuſtr. cap.83.num.18.& 19.& cap.84.ou-
me.9.& 14.& cap.65.num.3.Bero. conſil.115.
num.31.& ſeq.& conſ.84.nu.13.& ſeq.& con-
ſil.74.num.30.vol.1.latè Roland.à Valle conſi.
66.num.4.& ſeq.& num.48.volum.2.Caſſan.in
conſue.Burgund.Rubrica vna §.2. fol. 26.num.
8.cum ſeq.& in Rubrica 11.fol. 350. num.6.&
7.Alba.conſil.64.num.43.48.50.& 51.Item in
contrarium probatio non admittatur, Felin.in
cap.cum à nobis colum.3.verſi. ſcias.& in cap.
illud,& in ca.accedentes de præſcript.Curt.ſen.
conſi.70.nu.15.& ſeq. Iacob. tract. de homag.
num.27 Rub.conſi.13.col.3. amplè,licet etiam
contrarium tenentes alleget Gabriel.d.concluſ.
* 1.num.50.omnes * id ſequi ait Vaſq.de contro.
Illuſtr.ſæpe citat.cap.84.num.12.verſ.denique.
& ſeq. Caſſan. vbi ſupra.d.num.7.Barba. conſ.
41.colum.11.volum.1.Natta conſi.524.nu.17.
Rurſuſque procedat hæc legis veritas præſum-
30 pta ex tempore immemorabili, † Etiam quod
de titulo iniuſto,illegitimoque,ſeu de initio ma
læ fidei appareret, cum nihilominus immemo-
rabile tempus,titulum,Ius,atque conceſſionem
legitimam præbeat, ea ratione,quod interuen-
tus illius minimè rei noceat, cuius omnino da-
fectus non poſſet nocere.quam ſententiam lon
ge altera veriorem probauit,atteſtando ſe in fa-
cto pluries habuiſſe,& in quã plurimis ſummo-
rum virorum cauſis,Fernan.Vaſq.de contro.Il-
luſtr.cap.81.nu.12.15.17. & multis ſeq.eãdem
(reprobata limitatione, & declaratione Felyn.
ſub num.33.in cap.ſicut de re iudicata.) ſequuti
** ſunt ex magis ** cõmuni ſententia, Domini de
Rota curiæ Romanæ in deciſ.quę manu ſcriptę
circũferuntur.teſte Moedan. deciſ.51. & Fabio
deciſ.22. quos recenſet nouiſſime Hiero.Gabr.
conſi.88.num.17.& 18. nec diſſentit Alba.cõſ.
64.num.50.& 61.Angus.conſ.9.nume.3.lib.7.
Bero.conſi.115.num.38.volum.1.licet contra-
31 rium voluerit Siluan. conſil.67.num.28. † Hoc
itaque immemorabile tempus. 130. annorum,
quo inueſtitura,fidelitas,ſeruitiumve perſonale
Eccleſiæ præſtita minimè fuerunt, in cauſa eſt,
vt licet aliàs terræ iſtæ feudales extitiſſent nunc
à feudi onere liberæ maneant, & ſub qualitate
tantum ſoluendi annuatim cenſum calcarium
debitum, vt in propoſito nonnulla accumulat
Siluan.conſi.3.num.70.cum mult. ſeq.vol.1.Be
ro.conſi.113.vol.1.& multa per dominum Ste-
fan. Lambertag. virum eruditum ſuper ſtatuto
Mediol. prohib.mulier contrah.ſine certa ſolẽ-
nitate. gloſſ. 1. in verbo alienationibus. nu-
mero 309.

Nec refragatur quod penes dom. Adoar-
dum fuerit feudum, quia ex præcedentibus,&
tempore immemorabili reſultat reſponſio,quã
do ſtatus rei ex dicto tempore mutetur veritaſ-
que conceſſionis,tituli,& emphiteoſis, cum Ec
cleſia contractæ præſumatur.

Quod rurſus duplici,& vrgenti ratione com-
probo.

32 Primò,†quia ſicut dominus feudi,non cogi-
tur mutare vaſallũ,ita e contra vaſallus nõ cogi-
tur mutare Dominum,& alteri iuramentum fi-
delitatis præſtare. textus eſt expreſſus in ca.1.§.
præterea ducatus.de prohib. feud.alien.per Fe-
der. c.1.in fi. de pace iur.firman. admittunt om-
* nes * Hoſt.Abb.Felin.num. 1. & alij in c.dilecti.
de maior.& obe.Bal.in c. generaliter ſi de feud.
fuer.contro.Dec.in c.1.num.4.de prob.Iaſ.l.de-
bitor. num. 6. de pact. dicoque dominus feudi
** (cum ſecus ex ** receptiori ſententia ſtatuatur
in emphiteoſi.) cuius Dominus inuito emphi-
teota directum alienare poteſt, vt atteſtatur Co
raſ.num.6.poſt Iaſ.in d.l.fi.C.de iure emph.pri-
mumque dictum de feudo probat.c.1.§.prate-
rea Ducatus.ubi Iſernia.num.43.& in c.ſi quis.
num.1.quo temp.Mil.& §.ex eadem lege,de le-
ge. Corrad. Neuiz. loquens.in feudo ex mente
Azon. inter conſil. Bruni.12.num.64.93.Iaſon
cum apoſtil. in §. item ſeruiana. num. 105. ubi
Gom. num.45.inſtit. de act. Pariſ.conſil.22.&
23.vol.1.Bal.conſ.325.vol.1.Natta conſi.454.
num.18.vol.3.ac vberrimè Anto.Gabriel.com
33 mun.opin.lib.3.de iure quęſ.non tollend. con-
* cluſ.8.per totã. † Subdens ex * communi oĩum
dicto,

Sexto traditione, quod res inter alios acta al
teri minimè nocet de qua tam amplum tractatũ
Tiraq. compoſuit, & ſic factum domini domi-
nium Vaſallo auferat. Et licet tuentes commu-
nem interpretationem vnico, vt aiunt, collirio
contraria tollãt, dicẽtes hoc fauore ſpeciali Ec-
42 cleſiæ introductũ, † Cum & alibi ex facto vnius
priuetur alter, vt in cap. ſi Vaſallus culpam, ſi de
feud. fuer. contro. facill, tamen negatione reſpõ
ſio eneruatur, Cum fauor Eccleſię nullo modo
43 ius alteri auferat, & ſi fauor operari cõtingeret,
longè honeſtius in gratiã Eccleſiæ deberet Va-
ſallus ſuum vtile dominium in Eccleſiam tranſ-
ferre poſſe, directo dominio ſemper reſeruato,
quàm quod Dominus transferendo directũ in
Eccleſiam vtile Vaſallo tolleret, eidem tamen
Vaſallo in Eccleſiã etiã pro anima ſuum domi-
nium transferre, ſine domini aſſenſu abnegant
iura & textus aperti, in c. 1. §. 1. ibi pro anima. de
prohib. feud. alien. per Federic. cap. 1. §. donare
qualiter. olim feud. alien. poterat Capici. in d.
inueſt. verbo. feud. alienationes ampliat. 6. Clar.
in §. feudum. q. 40. verſ. ex hac concluſ. Felin. in
c. quæ in Eccleſiarum. in fi. de conſtit. Menoch.
conſi. 33. nu. 15. cum ſeq. nec candela. Roland. à
Valle. conſ. 50. num. 5. uol. 3. Bal. in cap. imperia
lem. 3. colum. in prin. vbi Camer. amplè contra
Roma. pagin. 23. lit. G. cum multis ſequentibus.
de prohibit. feud. alien. Roman. conſ. 199. num.
44 12. † Limitans dictum. §. donare de æquitate ca
nonica, ſecundum quam, licet Vaſallo feudum
* pro anima, & pia cauſa diſtrahere, quod ex * cõ-
muni per alios not. ibi Mendoſ. verbo permiſſa,
per Tiraq. tract. de priuileg. piæ cauſæ priuile-
gio. 104. Qua propter Iſer. & Afflict. in d. §. ſi ve-
rò cõtigerit alios intellectus ponunt, inter quos
ſolitus ſum alterum comprobare, quod ibi feu-
dum ſine aliqua inueſtitura conſtitutum fue-
rit, & ideo nullum ſit ius in re quæſitum va-
ſallo, nec mirum ſi facilime fauorem eccleſiæ
45 totum adhuc allodiale reputetur, † Cum ex
ſimplici conceſſione perſonalis actio tantum
ſeu condictio, ex moribus ad realem inueſtitu-
ram obtinendam vaſallo acquiratur, nec feudũ
dici valeat. c. 1. quibus mod. feud. conſt. poſſ. niſi
poſſeſſio realis coram paribus curiæ tradatur,
* vt ex * communi doctrina ponit Iaſ. in tract. de
feud. in 6. parte, num. 10. primo verſi. nec te la-
teat. Hier. Gabriel. conſil. 83. num. 11. Capici. in
d. inueſt. feud. verbo, feudi actio contra domi-
46 num; † Differunt enim ſimplex conceſſio feudi,
inueſtitura feudalis, ac inueſtitura realis, not. in
c. 1. quid ſit inueſtit. ubi Iacobin. declarat, & ca-
pi. in forma inueſti. verbo, feudorum inueſtitu-
ræ per totum, & Iaſ. tract. de feud. par. 6. num. 6.
Verum, quia communis eſt intelligentia per Ia-
cob. Belouiſ. tradita, dicunt ſcribentes, qui illam
ſequuntur pro temperamento tam rigoroſæ le-
47 gis: † Vaſallum vtile ſpoliatum habere quidem
regreſſum contra dominum diſponẽtem in ec-
cleſiam ad intereſſe, uel ſimile feudum, uel æſti-
mationem, nec non & contra eccleſiam ipſam,
quæ tanquam iuſtitiæ cultrix, & quæ pati mini-
mè haber quidquam fieri contra iuſtitiam, &
æquitatem in ſe, uel in alium, non debeat d. feu-
dum a vaſallo auferre, ſed illud ſibi dimittere,
vt in c. 1. §. inde põt. de alien. feud. cũ & rõne na
turali ad hoc teneatur, ar. l. titius. ff. de obſeq. tra-
dit. in propoſito glo. in d. c. 1. §. ad hæc, uel ca. ad
hæc de allod. Anto. Capic. in d. inueſtitura ver-
bo feudorum amiſſio, ver. 39. pagin. 62. Emilia.
conſi. 111. num. 23. dicens, aliud feudum conſe-
qui debere Iaſ. in tract. de feud. par. 9. nume. 10.
& quo ad intereſſe Vaſalli, Natta conſi. 454. nu-
mero 14. & 15. vol. 2. & conſi. 501. nume. 40. &
47. Idcirco cum Rigales tam longiſſimo tempo
re calcaria ſeu cenſum pro calcaribus ſoluerint,
etiam quod utile fuiſſent cum directo ſolidatũ,
firmãdum eſt mutatam fuiſſe feudi naturam, ac
Eccleſiam, ita illis dictã rem in emphiteoſi vel
cenſum conceſſiſſe, cum nec inueſtituram, nec
iuramentum, nec aliquod ſeruitium perſonale
48 uoluerit, Sed reale † tantum, & vti commodum
burſale, quod Eccleſiæ maxime Lombardiæ cu
rant, per Bal. in tit. de pace Conſtãt. uerbo. libel-
lariè. in fi. Claud. de ſeiſel. in titu. de differ. feud.
col. 4. uerſ. iuxta præmiſſa Iaſ. in prelud. feud. nu
mero 8. & 9. Iaſ. de feud. parte 12. num. 32. Ri-
min. iun. conſ. 38. nume. 15. & fortaſſe magis in-
cenſum, quàm in emphiteoſim conceſſionem
factam credo eo, quod ſit tantum interpretatio
pro accipiente vtilior ad ea, q̃ ponit Caſtr. cõſ.
138. in antiquis Pariſ. conſi 84. nu. 12. uolum. 2.
49 † Nec aliqua ſcriptura interuenerit, quæ in em-
* phiteoſi ſui natura requiri ſolet, ad * communẽ
ſentẽtiam, quam aliàs comprobaui in conſ. 26.
nume. 16. cum ſe. lib. 1. quibus addo reſpectiuè
Laurẽt. (Hirco. commun. opi. cent. 2. concluſ. 6.
Borgin. cauale. de uſufr. mulier. num. 237. Bero.
conſ. 113. nume. 8. & 9. uolum. 1. in c. potuit. nu-
mero 77. & 79. extra locatis, ac Hippol. Rimi-
nal. iun. conſi. 22. num. 9. ſubdens tamen. nume.
10. & ex conſuetudine id de ſcriptura minimè
50 ſeruari † Poteſt enim ſecundum aliquos Eccle-
ſia feudum in emphiteoſim mutare, & diuerſũ
contractũ conſtituere, ſi id notabiliter Eccleſię
utilius fiat. per Caſtr. conſi. 139. uol. 1. Cuma. cõ
ſil. 99. Fulgoſ. conſ. 10. Roma. conſ. 70. nume. 3.
in fi. Alex. conſ. 9. uol. 3. conſ. 5. uol. 5. Cur. tract.
de feud. Secunda part. q. 6. qui omnes ſolum Ec
cleſiæ utilitatem conſiderant. & dummodo ſub
ſtantia contractus non mutetur, etiã quod qua-
litates & accidentia diuerſa addantur, Hippol.
Rimin. iun. in conſ. 32. nu. 24. cum ſeq.

Secũdò præmitto, quod quatenus appellari
51 poſſit feudum † Diceretur improprium atque
condictionatum ob ſolutionem cenſus annui,
Bald. in c. quæ in Eccleſiarum, col. 3. de cõſt. Pa-
ris. conſi. 12. num. 20. uol. 1. Neuiz. conſi. 92. per
totum, dixi aliàs conſi. 85. in princ. & nume. 25.

addo,

Digitized by Google

addo, Thom.Mari.lib.1.de feud.tit.19.de feud.
non habent propriam naturam feud. num.11.
quod rurſus feudi recti naturam non habet, ma
ximè in alteratis, ſi nominetur feudum, ſin mi-
nus in nulla parte ſed tantam emphiteoſis, ita
quod ad fœminas tranſeat, nec ſeruatur, qđ iu-
re in proprijs feudis ſeruari ſolet, ad ea quę ſupe
rius tradidi in tertia ratione, poſt Deci.conſilio
138.num.7.Iaſ.conſ.155.col.3. verſ.5.vol.2.am
* ple ex *communi Menoch. conſ.65.num.4. &
12.volum.1.Capic.in inueſtit.feud.verbo feudũ
conditionatum. Celſus Hugo.conſil.26.nu.56.
& 69. & Zaſ. de feud. parte 12. per totum .&.
num.32.Abba.conſi.61.nu.5.Siluan. conſi.42.
num.6.& conſi.52.num.11.Hippol.Rim.in cō-
ſil.38.in princ.

52 † Tertio præmitto in hac nobili & excelſa pa
tria Mantuana, extare conſuetudinem inuetera-
tam, ac paſſim à populo, & omnibus admiſſam,
quod licentia & aſſenſus non denegātur feuda-
tario emphiteotæ, ſeu cuilibet vaſallo illum pe-
tenti, dum vult alienare ſuum vtile dominium,
in perſonam capacem, ſaluo iure directi; Hinc
53 ſumpta eſt occaſio † ſoluendi, cum d. aſſenſus
præſtatur, vel inueſtitura fiat, decimam verā, ſeu
decem pro ſingulis centum pretij ac ualoris rei
immobilis alienandæ, detracta ſorte pro cenſu
annuo Eccleſię ſeu domino directo debito, niſi
in minori quātitate ex placito & conuentione
partium, vt fieri regulariter ſolet, metiatur, cum
tamen aliàs de iure debeatur ſola quinquageſi-
ma pretij vel æſtimationis rei, quæ laudemium
nuncupatur, per text.in l.fin.in verbo, & ne aua
ritia, vbi Coraſ. nu.21. & Iaſ. num.39.& 68.C.
de iure emph. Specula. de locat.§. nunc aliqua.
verſi.100.& 104.omnes in c.potuit. extra loca.
Aret.conſil.41.Fulgoſ.conſil.6.Brun.conſil.44.
Alex.conſi.123.volum.5.Caſſan.conſuet.Bur-
gund.Rubrica 11.§.1.nu.2.Moder. Pariſ.in cō-
ſuet.feud.§.53.num. 24. & per Coraſ.in Rubri-
ca de iur. emph. nume. 10. Clar. in §.emphit.q.
15. & 23. Paris de Puteo d. feu.reintegr.c.139.
cum ſeq.& 141.Hippol. Rim. conſil.38. nu.12.
& conſ.1.num.68.ac Hier.Gabr.rationem qua-
re ſoluatur adducens in conſi.84.num.9. qui ſi-
militer debetur ex meliorationibus tñ conſide
rato tempore quo res videntur, non quādo cō-
ceſſa fuit. vt ponit nouiſſimè Proſp. Paſetus con
54 ſil.4.num.1.& 2.† Hoc enim laudemium, a lau-
dando ſeu nominando vaſallum, vel ab agno-
ſcendo authore domino directo dictum. per Al
ciat.li.1.Parerg.c.45.in fi.poſt Oldrad.q.34.cō-
ſuetudine minuitur, ac ēt augetur ad decimam-
ſextam vel duodecimam partem pretij veri æſti
mationiſque cōmunis, per Alex. conſulentem
ſuper feudo, ac pro Eccleſia Cathedrali verone
ſi, in conſi.5.per totum.& 14.in pri.volum.5.&
conſ.123.eod. uolum.5.Hippol.Rimin. conſu-
lens ſuper feudo Eccleſiæ Ferrarienſis, d.conſil.
55 38.num.12.21.& ſeq.ac conſil.1.in fin. † Vide-
mus namque ſolutiones laudemiorum in con-
ſuetudine fundari, cum illud non uno, ſed per-
quam vario & difformi modo, in omnib. locis
ſolui contingat, ut ſuper diuerſis prouinciis Gal
lię fuſius pertractatur. Moder.Pariſ.in conſuetu.
feuda.Pariſ.§.53.per totum, Caſſan. d. Rubrica
11.ſuper alijs Hiſpaniarum. Celſus Hugo.conſ.
56.in fi. & 57. & inter alia Reodan. tract. de re-
bus Eccleſiæ non alienan. quæſt.11. de Laude-
mijs pagin.378.cum ſeq.Coraſ.in l.fi. nu.21.&
22.C.de iure emphit. ac de Laudemio Roman-
diolæ.Bero.conſi.115. in pri.vol.1.Ferrarienſis
patriæ Hipp.Rim.d.conſ.38.& in cōſ.1.in Lau-
demio Ianuenſium, Fulgoſi. conſ.219.num.1.
56 † Quæ conſuetudo tam circa præſtationem
petiti aſſenſus indifferenter, quàm circa quanti-
tatem certam, pro laudatione ex conſuetudine
taxata, & ita amplā ſolui, arbitror, eo quod, do-
minus ferè inuitus nouum vaſallum, & debito-
rem contra formam iuris recipere cogatur, per
Reodan. ut ſupra in pri. vtique ac inuiolabiliter
ſeruanda venit, cum ab illa optima legum inter-
prete non recedatur. l. ſi de interpretatione. ubi
dd.l.diutina.l.minimè, ff. de leg.Bart.conſil.44.
num.8. Ruin. conſi.139.num.11.volum.4.Gi-
gas in tract.de penſ.q.22.num.14.q.58.num.2.
& num.118.& eo fortius contra cæteras feudo
rum conſuetudines, quibus contraria conſuetu-
dine facilimè derogatur, Bart.in l. de quibus. ff.
de leg.& in conſi.185.volum.1. per cap.j.§.nos
Romani, de pace conſtant.& quod ſeruanda ſit
omnino in feudalibus conſuetudo cuiuſque lo-
57 corum.† Niſi pactum & conuentiones inueſtitu
rarum repugnent, quæ primo loco attendi ſo-
lent, Declarat Aluar.in cap. 1. de feud. cognit.
& in cap. 1.§.qualiter.ubi præpoſitus, ſi de feud.
fuer.controu.& cæte.de quibus ſupra Bero.cō-
ſil.65.num.60.& 80.volum.2. Neuiz. conſi.11.
num.16.poſt Camer.in d.C.imperialem. pagi.
23.lit.G.cum ſeq.Reodan.d.tract. pag.28.num.
4.Thom.Mari.de feud.ver.Longobar.tit.14.nu
me.5.Ant. Capici.in inueſt.feud.verbo feudor.
diuiſio ampl. 2. Sublim.1. Moder. Pariſ.in con-
ſil.feud.tit. pri. Rubrica 49.& 50.Siluan.conſil.
76.num.8.Pariſ.de Put.de feud.reintegr.cap.5.
58 num.8.& cap.289.num. 17.† Vltimaque & re-
cens, ſi plures ſint in feudis, ſeruetur, Mari.Fre-
ci.de feud.lib. 1.q.4.nu.35.fol.16.& de vi con-
ſuetudinis, plura per Menoch. tractat.de arbitr.
iud.q.71.& caſu 83.& ſeq.& Gabri.com.opin.
lib.6.de conſuet.concluſ.in num.9.& ſeq.Bero.
conſil.73.num.33.vol.1.& 113.num.5. uolum.
2.& conſi.68.num.25.uol.1. & 65. numero 60.
59 & 80.in d.uol. † Videmus namque conſuetudi-
ne introduci, ut uaſallus ſine domini conſenſu
** feudum alienet, quod ex ** communiori opin.
not.Curt.Iun. conſi.158. num. 8. & in tract. de
feud.4.parte q.19.Reodan.d.tractat.Rubrica de
caducita.ob rei alienationem.num.13. pag.513.
Clar.in §.feudum.lib.4.ſentent.quæſt. 31.in fin.
uerſic.

Digitized by Google

verſic.quærto nunc,poſt Alexand.qui id decla-
rat conſilio 104.num.10.& 11.volum.3. Anto.
Capici.in inueſt tura feudali, verſic. feudorum
alienationes, limitatione 21.& 22.Marin.Fre-
ci.tract.de ſubfeud.libro ſecundo. in limit.con-
ſtitutionem, diuæ memor. pagina 109.limitat.
27. Socin. iunior. conſil. 95.num. 13.volum.4.
Alciat. conſil. 695. numero 3. Riminal. ſenior.
conſi.18.in princ.cum Apoſtil.volum. 1.& do-
minus inuitis vaſallis. Valla conſilio 53.nu. 40.
uolum.ſecundo,quæ tamen conſuetudo probã-
da eſt in ſpecie, vt in informat. Senat. Mantuæ,
ſuper cauſa ſtat.Mont.Ferrat. pagina 38. uerſic.
non obſtat, quo loco requiſita ad dictam con-
60 ſuetudinem probandam enumerant. † Rurſuſ-
que alia conſuetudine obſeruari, vt in hac ci-
uitate Mantuæ, quod feuda alienantur indiſtin-
ctè, ſolo dominorum aſſenſu requiſito contra
etiam voluntatem agnatorum, de qua atteſtatur
Pariſ.conſilio 13.& conſilio 106. volu.primo,
Curt.iunior conſilio 71.& Socin. iunior. conſi-
lio 72.numero 75.volum. primo. & dixi aliàs in
conſilio meo 49.nu.22.uolum. 1. quibus addo,
Riminald.ſenior.conſi.18. numero 18. cum ſe-
quen.& ſubſcript.volum. primo. Natta conſilio
61 683.numero 14.uolum. quarto. † Nec non ſci-
mus vaſallos met inuitos alienari per dominos,
ſi id conſuetudine introductum appareat, ad ea
quæ congerit Anton. Gabriel. poſt Abb. Dec.
Fely.& c.lib.3.de iur.quæſi. non tollen. concluſ.
62 octaua.nume. 14. † Idcirco, ſi ex conſuetudine
permittitur alienatio, ſine aſſenſu domini, &
agnatorum, quæ ipſis inuitis nouos vaſallos aſ-
ſignat, iuri illorum, verè derogatur,& rem fe-
rè allodialem conſtituit, per Anchar. conſilio
135.in fi.deci. conſilio 586. num. 5.& 208.nu.
quarto.cum Apoſtil.Moder.Pari.conſuet. feud.
titulo primo,in principio, numero 49. Quanto
fortius introduci potuit, vt teneantur præſtare
aſſenſus alienationibus,& contractibus, qui per
vaſallos in dies celebrantur: Cum nec id omni-
no iuri, legibus & conſuetudinibus feudalibus
repugnet.

63 † Primò, quia & aliàs Rex Dominusve dire-
ctus iure feudorum ſcripto, niſi habeat iuſtam
cauſam denegandi aſſenſum vaſallo ſibi grato,
de honeſtate, ſaltem, tenetur licentiam impar-
tire ſuper alienatione & diſtractione feudaliũ,
cum nec præſumatur, quod illam ſit denegatu-
rus, ſi vaſallus ſit illi fidelis, & obſequioſus, ne
ſubtrahatur ciuium, & vaſallorum commerciũ,
quorum neceſſitatibus pluribus occurrentibus
ſatisfit ex feudorum, & introituum feudalium
alienatione, not. Andr. de Iſern. in c. 1.§.quid
ergo numero 6.de inueſt.de re alien.fact. citatus
per Capici.in ſua inueſt. feud. verbo. neceſſitas
aſſenſus,in 1.idem Andr.in capit. 1.§.1. num.2.
qual. olim feud. alien. poter. ſequitur Paris de
Put.de feud.reintegr.capit.5.num. 16. Afflict.in
conſtit.Neapol.ſi quis,poſt litem lib.1.de pœna
contuma.Rubrica 97.num. 21.Marin.Frecia,de
feud.lib.2.in limit.conſtit. diuæ memor. nu.13.
pag. 109. Camer. qui declarat Iſern.in c. impe-
rialem.pag.13.titu.1. cum ſeq. de probib.feud.
alienat.per Federic.

64 † Secundo emphyteuta iure commune inui-
to etiam domino directo, requiſito tamẽ prius,
alienare rem obnoxiam,ſeu emphiteoticam,dũ
modo ius Domini reſeruetur,qui demum acce-
pto laudemium nouum acquirentem,modo nõ
ſit prohibitus,ipſo nolente acquirere,vel elapſo
bimeſtri inueſtire cogitur.l.3.ubi neceſſitati, ubi
glo.& Iaſ.num.32.& 68.& Coraſ.num.21.C.de
iure emphyt.canõ.ubi Bero.numero 53.& 29.
in c.potuit extra locati.Dec.conſi. 164.num.3.
remiſſiuè Alfan.collect.iur.517.ſuper dicta l.fi.
65 † Quinimmo differens dominus,poſt duos mẽ
ſes nouum emphyteutam acceptare, laudemiũ
amittit, ex doctrina Salicet.in dicta l.fina.colu.
penul.C.de iur.emphit. quam ſequitur ibi Iaſ.q.
16.& Reodan.d.tract. de reb. Eccleſię non alie-
66 nan.pag.386.num.20. cum ſeq. † Prout domi-
nus directus differens inueſtire vaſallum intra
annum & diem priuatur proprietate, Roland.a
Val.conſi.18.num.21. uolum.1. Capic.in inue-
ſtit.feud.uerbo,feudorum inueſtitura. uerſic. &
* an dominus.pag. 255.Clar.ex * communi.d.§.
feudum.q.49.uerſic.ſed quid, quod tamen intel
ligi ſolet, ſi petatur & accipiatur inueſtitura eo
modo,& pro tempore, quo penes alienantem
erat,per Gozad.conſi.75.num.3.Hier. Gabriel.
conſi.92.nume. 10.non ideo inconuenit, ut ex
conſuetudine inueterata domini etiam feudorũ
aſſenſum præſtent.

67 † Quod tertio cõprobatur ex ſtatutis patriæ
ſub Rubrica de modo & forma proced.in bon.
abſen.& contum.& Rubrica, quòd feuda cadãt
in obligatione,quibus diſponitur, feuda in ſub-
haſtatione iudiciali comprehendi, aſſignatoq;
creditori per dominum directum, recepto lau-
demio ſibi inueſtituram concedendam fore: Vt
mirum non ſit,ſi adhuc domini feudorum,mo-
do proponantur vaſalli habiles, nec præſuma-
tur fraus,aſſenſum ſuper alienationibus deroga
68 re haud ualeant. † Dixi habiles cum laudare in-
capaces dominus non teneatur, de quibus per
Iaſ.& Coraſ.in dicta l.fi.Bero.dicto cap. potuit,
* num.51.30.ex * communi,& alibi ſæpè. † Sub-
69 iunxi fraude ceſſante, ne quandoque emphiteu
ta breui moriturus alienare contenderet, vel
aliàs ſuſcepta emphiteuſi pro ſe & filijs maſcu-
lis, certus emphyteuta ſe non poſſe filios pro-
creare,emphyteuſim diſtrahere velit, cum nul-
lo caſu id ei iure permittatur, inuito Domino.
Bero.dicto capit.potuit,num.115.Capici.inue-
ſtit.feud.verbo,feudorum diuiſio,amplè 2.ſubli
mit.5.

Ex quib.modo ſic permiſſis, & ueris, infero.

Primo,quod cum terra de Rigalibus ſit em-
phyteuſis,quo ad congregationem ſancti Petri

aſſenſus minimè delegari potuit.
Secundo, quod & ſi feudum diceretur, ad-
huc præſtandus veniebat, tum ex conſuetudi-
ne, tum rurſus ex oblatione vaſalli, & noui ac-
quirentis, dum cenſum & affictum augere in-
tendunt, offeruntque ſe velle recognoſcere ter-
ras pro ſatis maiori canone antiquo, & ſolito.
70 † Quo caſu ſuccedit aliud commune dictum,
quod feudum aliàs in alienabile, in vtilitatem
domini, non tam eo inſcio, ſecundum aliquos,
licèt teneatur aſſentire, legitime diſtrahatur. va
let enim alienatio iure communi feudorum, in
augmentum feudi & domini, capit. primo. §.
ecõtrario. vbi omnes de inueſtitura. de re. alien.
fact. not. Andr. de Iſern. in cap. primo. §. fi. num.
14. de Capit. qui Curi. uend. & in cap. imperia-
lem, num. 32. & 47. vbi etiam Camerar. pagina
6. littera K, de prohibit. feud. alien. Anton. Ca-
pici, in ſua inueſt. feud. verbo, feudorum alie-
71 nationes limit. 23. † Quinimo cæteris paribus,
& domino inſcio, poſſe fieri videtur, ſi aug-
mentum feudi non ſit modicum, per Afflict. in
conſtit. Sicil. diuę memoriæ lib. tertio, nume.
60. Andr. in cap. primo. in fin. nume. 6. an ille,
qui inter fratr. domini ſui. Capici. Decis. 100.
num. 3. Menoch. conſil. 1. nume. 135. & per Io-
an. Thom. de Marin. tract. de feud. titulo ſecun
do, num. 28. & 29. dicens tamen, hodie ſecun-
dum veras regulas, ſine domini licentia nõ ad-
mitti, eo quod domino inuito, in deterius fiat,
ſed in feudo & emphiteoſi Eccleſiæ. pri-
mum ſequitur dictum Reodan. de rebus Ec-
cleſ. non alien. verſicu. item bona. pagina. 248.
nume. 22.
Tertio infero, eſto, quod eccleſia ad id cogi
nequeat, nec de iure, nec de honeſtate, ipſa ta-
men poteſt ſi vult, ſuum conſenſum alienatio-
72 ni præſtare. † Cum iura alienationem prohi-
bentia vtantur verbis, ſine aſſenſu dominorũ,
neque ſic diſponatur, ut contractũ prohibeăt
aut aſſenſum prçſtare, per text. in dicto capit.
imperialem, vbi feudiſtæ de prohib. feud. alie.
per Feder. nec id eſt meo iudicio dubitabile.
Curt. tract. de feud. quarta parte, vltima cauſ.
73 priuat. in principio. ſecunda regul. † Hinc poſt
contractum vaſalli licentia domini, & aſſenſus
ſuper illo ac, in illius confirmationem accede-
re poteſt, maximè citra iuris tertio quæſiti præ-
** iudicium, quod ex magis ** communi compro-
baui, aliàs in conſil. meo. 49. nume. 25. quibus
nunc addo Vrſil. ad Afflict. deciſ. 355. nume. 8.
Roland. à Valle conſil. 97. nume. 35. 49. & ſeq.
volum. primo. Tiraq. d. ll. connub. glo. 7. nu.
10. cum ſequen. Natta conſil. 651. in pri. articu.
& 689. & 680. volum. quarto. Anton. Capici. in
inueſti. feud. verbo, aſſenſus feudalis, in pri.
Afflict. in conſt. diuæ memor. de reuoca. alien.
lib. 3. num. 13. Rubrica. 5. num. 75. pagina 106.
Zaſ. tract. de feud. parte 9. num. 32. per quæ re-
ſolutum cenſeo primum articulum propoſi-
tum & diſſoluta tria contraria in pri. dedu-
cta. Quibus tamen ſigillatim vnico verbo, re-
ſpondeo.
Ad primum, licet quis n o cogatur regulari
ter, res ſuas alienare, diſtrahere, vel niſi pro li-
bito de eis diſponere l. dudum, C. de contr.
74 empt. † Attamen quandoque ex lege cogitur,
cauſa ſuadenti, quis inuitus vendere, quos ca-
ſus colligit gloſ. in l. Iulianus. §. idem Celſus. ff.
de act. empt. Felin. in cap. 1. vlt. notab. de iud.
Anton. Burg. in c. 1. in fi. de empt. & vend. Tira-
quel. de utroque retract. in præfat. nume. 15. &
ſequen. ac Anton. Gomez. var. reſolut. lib. 2. de
contract. cap. 2. num. 51.
75 † Secundo conſuetudine introducitur, quod
quis inuitus de re propria diſponat, vt de retra-
ctu concludunt omnes, in cap. conſtitutus de
reſtitutio. in integr. in alienatione rei forenſi-
bus prohibita. Roman. conſilio 22. num. quin-
to. Fabian. tract. de empt. & vend. tertia quæſt.
pri. q. 20.
76 † Tertio reſpectu domini directi aſſenſum prę
ſtantis alienationi rei obnoxiæ non ſit diſtra-
ctio, conceſſio vel alienatio aliqua, cum adhuc
illius Dominium ſaluum, & illęſum remaneat,
ſed hoc tantum efficit, vt remoto obſtaculo d.
domini, vaſallus de re ſua diſponat, ac ſi res allo
dialis exiſteret, Faber. in §. non ſolum. nume. 8.
inſt. de leg. Beneuent. in cap. imperialem pagi-
na. 63. de prohibi. feud. alien. di xi alias: conſil.
29. num. 35. & 30. num. 25. ſuper quo caſu ſimi
liter ſcripſit Natta Iuriſconſultus eruditiſſimus
conſilio. 647. & ex aduerſo d. Hierony. Gabriel
multæ doctrinæ Vir, in conſilio 83. qui num. 6.
& ſequen. & nume. 70. dictę licentiæ mentio-
nem facit.
77 † Quarto ſi res infeudari ſolita deuoluta ad
eccleſiam illam denuo concedit ſine aliqua ſo-
lemnitate cuicumque ſibi placuerit, ea ratione,
quod non ſit alienatio, ſed mera conceſſionis
* præcedentis executio, vt ex * communi ponſit
Iaſ. conſilio. 156. in principio, volum. ſecondo.
& inferius dicã, qua de cauſa nõ potuit aſtrin-
gi etiam inuitus præſtare aſſenſum, cum non
ſit adhuc deuoluta, nec ſub aliqua deuolutio-
nis ſpe, ſi vbi reuerſa eſt, non dicitur alienare,
& aſtringi poteſt.
Quinto demonſtratum fuit ex conſuetudine
dominos directos, hos aſſenſus concedere ſoli
tos. non ergo dubitandum, quod inuiti de ſuis
bonis diſponant, cũ conſuetudo, & lex id ſta-
tuant, per Tiraquel. tract. de utroque retract. in
præfat. num. 16. cum ſeq.
78 † Sexto uerior communior, ac in practica &
uſu receptior eſt opinio illa, quod Eccleſia rẽ
deuolutam linea uaſalli finita, cogitur denuo
iuxta ſolitum reinfeudare uel concedere, ac
uni ex proximioribus defuncti, ſi adſint abſque
eo quod bona aperta ſibi uel menſæ ſuæ appli-
centur, ut atteſtatur Pariſ. conſilio. 23. in prin.
volum. 1.

volum.1.Tiraqnel.qui pro more varios aggre-
gat in tract.de vtroque retract.nu.41. Mendoſ.
qui regulam, ac communem dicentes,cũ lim:-
tionibus ad ſaturitatem recenſet ad conſilia
Roman.22.num.5. Verbo,communis,Anton.
Gabr.l.b.3.commun.opin.de iure emphit.con
cluſ.prima, vbi regulam magis communem cũ
ampliationibus & limitationibus tradit, Viui.
commun.opin.verbo,emphiteuſi finita lib.pri
mo. Nouiſſimè Thob. Non.conſil.3.per totũ,
& ſi nõ adſint deſcendentes proximiores hęre
di vltimo loco defuncti, admittantur ex tradi-
tis per Bero.conſi.98.num.17.volum.primo,
qui id etiam procedere ſentit.nu.20.eſto,quod
ex aliqua culpa vaſalli pretenderet Eccleſia rẽ
apertam, idem in conſil.99.per totum.volum.
1. licet contrarium teneat.vbi ſit dolus & deli-
ctum per vaſallum commiſſum, in conſil.102.
num. 26. &. 32. & conſi.112.num.4.vol.1.qđ
videtur probari per Soci.Iun.conſi.9.num.13.
vol.3. & quo ad extraneos quamuis hæredes,
cum iſti non admittantur in Eccleſiæ bonis Be
79 ro.in conſi.103.volum.1.† Et ſi ſit emphiteoſis
hæreditaria proximiori dummodo hæredi tra
* datur ex * communi not. Bero.con.104.num.
10.vol.1. Non verendum eſt itaque, quod ec-
cleſia non debeat, ac teneatur d.aſſenſum prę-
ſtare,iuxta ſuperius firmata.
80 Septimo,& ultimo dico illam regulam vni-
cuique committi diſpoſitionem rerũ ſuarum
liberam,procedere tantum,vbi quis eſt domi-
nus abſolute & ſine onere,& aliquo vinculo,fi
deicommiſſarius enim, ac feudatarius domini
81 ſunt,non tamen libere diſponunt.† Vnde cum
Eccleſia non ſit domina rerum ſuarum,ſed ad-
miniſtratrix ſolum vel diſpenſatrix, ca. penul.
12. quæſt. 1.rurſus habeat annexum onus non
diſponendi de rebus citra emphiteotarum vel
vaſallorum aſſenſum , in illo non procedet
regula. l. in re mandata. C. mand.prout ad il-
lam regulam in ſimili reſpondet Matr. Nauar.
de benef. Eccleſiæ redd.quæſt.ſecunda.nu.14.
& ſequen.

Secundum vero & tertium non obeſt, quã-
do reſpectu Eccleſiæ cõcluſum ſi emphiteſim
dici, pro qua dominus aſſentire cogitur, vt ſu-
pra in uerſ., ſecundo emphiteota. Rurſus dato,
quod eſſet feudum,teneatur tum de iure maxi-
mè ob augumentum cenſus,tum ex conſuetu-
dine patriæ, quæ in iſtis maximopere attendi-
tur,d.aſſenſum præſtare.l.ſi de interpretatione,
ff. de leg.cum vulg. Et licet Eccleſia vaſallum
82 mutet:† Cum tamen alium æquè idoneum,ca-
pacem,ac cum cenſus augumẽto acquirat,do-
lendum non eſt per ca.primo.§.ecõtrario, vbi
omnes de inueſt.de re alien.fact.Iaſ.& Coraſ.
in l.fi. C.de iur.emphi. Bero.in c.potuit,nu.21.
& 30.extra locat.

Aggredior modo ſecũdum caput,quo peti
tur.vt futurus emptor inueſtiatur, ex nunc,pro
vt ex tunc, decedente Ioanne Maria ſine filiis
legitimis, & naturalibus, triaque principali-
ter conſidero.

Primo num feudum ſit reuerſum,ex aliquo
cadite vel deuolutum Eccleſiæ.

Secundo data deuolutione,an Eccleſia illud
alteri concedere valeat.

Tertio ſi non eſt deuolutioni locus,an illud
eccleſia id d.caſu,quo eſſet recaſurũ alteri æquè
idoneo concedere poſſit.

Videbaturque circa primum, feudũ deuo-
lutum eſſe.

Primo, quia à domino Odoardo nunquam
Iacobus Rigalis fuit inueſtitus, ſed tantum il-
83 lius pater primus acquirens.† Vnde ob non pe
titam inueſtituram, vel non præſtitum iuramẽ-
tum fidelitatis intra annum & diẽ a morte pa-
tris terræ ad Odoardum dominum directum
deuolute cenſentur ca.primo, quæ fuer.prima
* cauſ. benef.amitt.& eſt * communis concluſio,
vt inquit Curt.iun. de feud. 4.parte.23.cauſ.
multa Clar.in §.feudum,quæſt.48.Mari.Freci.
de ſubfeud.pag.181.num.7. Anton. Capici.in
inueſt.feudor.verbo,feuda amittuntur.verſicu.
55.pagina.68.& latius,in verbo,feudorum in-
ueſtitura.ample Zaſ.de feud.parte.7.in princi-
pio.Roland.à Valle conſil.64.num.32.volum.
2.& 64 num.14.volum.3.Balbus, ſeu Andr.ab
Eccel. conſil. 55. num.5.& ſequen.ac in fi.vol.
ſecundo conſil.feud.in fol. Thom.de Marin.ti-
tu. ſecundo. de feud. lib. 1.nu.40.cum ſequen.
Bero.conſil.119.volum. 1. Roland.à Valle con-
ſil.40. in principio. & 64.in princ. volum. 2.
quod ipſe Odoardus declarauit in teſtamento
legando. non ius exigendi tantum,ſed penſio-
nem ipſam, ſic feudum cum onere celebrandi
tria officia , quod certe ſuperat cenſum ſolido-
rum. 36. quaſi voluerit inferre, terras deuolu-
84 tas ſibi fore.† Cum ex ipſius teſtamento vo-
luntas colligatur l.vtrum.§.ff.de rebus dub.
85 Secundo †.ex eadẽmet cauſa ab eccleſia de-
uolutum videbatur, eo quod nec Ioannes filius
Iacobi, nec Paulus filius Ioannis longo tempo-
re poſſederunt feudum, nec mortuo Paulo Io-
ſeph nepos ex Ioann.Maria Pauli hæres,nec tã
dem ipſe Ioann. Maria vltimus poſſeſſor inue-
ſtituram vel aliquam renouationem petierint,
ſeu iurare fidelitatem obtulerint, vt omnino
dominam eccleſiam contempſiſſe ſic cecidiſſe
credantur per Andr. in cap.primo.in princi-
pio.quo tempor.mil.in cap.primo.num.tertio
in fin. de cap. Corrad.vbi Bald. Aluar. Beloui.
* & † communiter Zaſ. dicta ſeptima parte in
principio.
86 Tertio feudũ iudicatur eccleſiæ ob incapa-
citatem Ioann.Mariæ,qui uti mente captus,in
genij hæbetis, ac imperfectus,feudo priuãdus
venit,cap.primo,an mut.vel ſurd.cad.primo.§.
mutus Epiſcopus,vel Abba.Andr.in cap.pri-
mo,num.13.qui ſucceſſ.tene.cum ſimil.

Arguebã igitur ex iſtis feudum Eccleſiæ de
uolutum dici Re tamen diligentius animaduer
ſa contrariam ſentẽtiam eſſe veriorem ſine du-
bio opinor, nempe commiſſo vllum locum Ec-
cleſiæ dari, quod ut oſtendam tribus & veris ra
tionibus adducor.

Primo, quia per tẽpus immemorabile, vt ſu-
pra Eccleſia cenſum vel canonem ſolum. 36. ſo
lidorum exegit, nulla mentione inueſtituræ
homagij fidelitatis vel feudi habita, vnde præ-
ſumitur Eccleſiam voluiſſe in emphiteoſim vel
cenſum tantum recognoſci à Rigalibus, & ſta-
tum rei etiam feudalis mutari in hanc formam
cum hoc centum annorum ſpacium, priuile-
gium conceſſionem veritatemque rei inducat,
vt tetigi ſuperius.

Secundo. nec per Odoardum primũ domi-
num directum, nec per Eccleſiam illius ſucceſ-
ſorem fuit vnquam caducitas vel deuolutio de
clarata in ſpacio centum annorum cõtra Iaco
87 bum vel deſcendentes de Rigalibus.† Quæ de-
claratio neceſſaria erat, vt ob non petitam in-
ueſtituram caderent, Afflict. in c. 1. §. primo 3.
* not. quo tempor. mil. ex * communi Clar. §. feu
dum. 9. Petr. Benin. deciſ. Bon. 37. num. 15. &
ſcripſi aliàs conſi. 91. nu. 16. & ſeqoen. lib. pri-
mo. tradit Capi. in inueſtitu. feud. verbo, feuda
amittuntur. verſi. 55. in fine. & in verbo, feudo-
rum inueſtitura, verſic. & requiritur pagin. 248.
Ioann. Thom. de Mari. tract. de feud. ex. pact. &
prouid. antiq. pater. titu. ſecundo. lib. ſecundo,
num. 62. in pręſenti Riminal. iun. conſi. 94. lib.
primo. itaque minimè declarari vel intẽtari po
88 tuit.† Cum nec hęredi, nec contra hæredẽ da-
ta feudi. & commiſſi ſcientia ſaltem præſũpti-
ue, vt hic. vlla actio in commiſſum detur, ex do
ctrina Bald. in c. imperialem. §. inſuper, de pro-
hib. feud. alien. Cur. de feud. quarta par. verſi. 2.
princip. dubitatio, nume. 156. Bero. videndus
conſi. 49. num. 14. cum ſequen. volum. tertio. &
conſil. 98. nume. 14. & 27. ad fin. volum. primo.
Clar. §. feudum. q. 65. ſcripſi, in dicto conſil. 91.
num. 5. & 18. licet contrarium ſentiret Thom.
de Mari. dicto. titu, ſecundo. nu. 68. quibus ad-
do Harthanum diſtinguentem tract. 99. impe-
rialium forenſium lib. primo. cap. 45. Modern.
Paris. in conſuetu. feudal. §. 30. quæſt. 33. num.
126. & quæſt. 34. Zaſ. de feud. part. 10. num. 76.
* Clar. ex *. communi in §. feudum quæſt. 64. Sca
rampus conſi. 110. num. 2. Gigaſ. de penſ. q. 74.
num. 3. Hippol. Riminal. iun. conſil. primo, nu.
7. & 28. volum. primo Dixique præſumptiuã
89 ſcientiam adeſſe ob † longum temporis inter-
uallum, longamque penſionis annuæ exactio-
nem, per deciſ. conſi. 185. num. 12. cum ſeq. &
in præpoſito per Vrſillum ad Afflictum, deciſ.
129. num. 7. & ſeq.
90 † Tertio recepit in ſingulos annos tam Odoar-
dus, quàm Venerab. Congregatio cenſum ſibi
debitũ & canonẽ promiſſum ſine aliqua pro-
teſtatione vel caducitatis reſeruatione, Idcirco
etiam quod terræ eſſent deuolutæ, vel in com-
miſſum curſæ, cenſeretur omnis culpa, caduci-
tas ve per canonis acceptationẽ remiſſa, ac in
priſtinum. dd. Rigallis reſtitui, ex doctrina Bal.
in cap. primo, quo tem. mil. Specul. de locato. §
nunc aliqua, uerſic. 24. 33. & 175. Cagnol. vbi
alios citat. in authen. qui rem. num. 37. C. de ſa-
croſancta Eccleſ. Iaſ. l. ſecunda, quæſt. 14. C. de
ſacro ſancta Eccleſ. in curię podij feudo Man-
tuano. Socin. Sen. conſil. 66. num. 19. volum. 3.
Pariſ. de Put. de feud. reintegr. cap. 44. num. 10.
& 11. & cap. 59. num. 6. nu. 1. volum. primo. &
cap. 76. in princ. Natta conſi. 647. num. 10. Be-
ro conſil. 102. vbi declarat Riminald. conſil. 74.
* nume. 15. volum. primo, ex * communi Socin.
iun. conſi. 115. num. 12. uolum. ſecundo. in præ
lato loquens. Mendoſ. ad Rom. conſ. 103. num.
5. in fi. Cephal. conſi. 222. & 223. in fin. & conſ.
tertio. num. 121. Menoc. conſil. 20. num. 53.
Zaſ. tit. de feud. par. 10. num. 76. Reodao. tract.
de rebus Eccleſiæ non alienan. de more pur-
gat. quæſ. 20. nu. 11. cum ſequen. pagina. 443.
Clar. §. emphiteoſim. quæſt. 10. cum Apoſtil. Ri
min. iun. conſ. 22. num. 9. lib. primo. Euerard.
conſi. 97. in fi. quod procedit etiam ſi ſolus pręlatus cenſum reciperet abſque capituli conſen-
ſu, per Deci. conſil. 138. nume. 7. & conſil. 206.
nu. 8. ponit Reodan. d. tract. de rebus Eccleſ.
non alien. Rubrica, de morę purgat. quæſt. 20.
num. 15. cum ſequen. pagina. 445. & in occur-
renti caſu, ita iudicauit Rota Romano teſte Cre
ſcentio deciſ. 125. ſequitur Hieron. Gabr. conſi.
88. num. 15. ex * communi Soarez recep. ſent.
verbo emphiteoſis, nu. 85. prout dicitur feudũ
deuolutum ob culpam negligentiamque vaſal-
li, remitti, ſi poſtea dominus id non ignorans il
91 lum † ad ſeruitia obedientiam vel inueſtituram
poſt tempus admiſerit ſine proteſtatione, per
Aluar. in cap. licet vltimi colum. ſi de feud. fuer.
contro. cum ſimilib. Bald. in dicto cap. primo.
quo tempor. mil. deciſ. conſi. 185. num. 10. per
Capici. in dicta inueſt. feud. verbo, feuda amit
tuntur. verſic. 34. limit. 4. pagina. 57. & in ver-
bo, feudorum, inueſtitura, in fin. verſic. remitte
re, an videatur. Ioan. Thom. de Marin. lib. 1. de
feud. tit. ſecundo. num. 80. poſt Curt. de feud. 4.
parte, 23. cauſ. limit. 6. num. 52. Marin. Freci. de
feud. lib. ſecundo. 3. auctor. nu. 9. pag. 181. am-
* ple Moder. Pariſ. ex, * communi in conſil. feud.
§. 30. quæſt. 33. nu. 126. & 127. & Clar. in §. feu-
dum. q. 63. vbi de cõmuni Bero. conſi. 200. vo-
lu. 2. Marin. Freci. de feud. pag. 187. num. 7. qua
de cauſa minimè terras deuolutas arbitror.

Nec contraria repugnãt, primũ enim, & ſe-
cundũ tollitur quia remiſſa caducitas per Odo-
ardũ & Eccleſiam cẽſentur per acceptationẽ
cenſua & ſeruitij realis.

Secundo, quia ex teſtamento declaratur ip-
ſum noluiſſe habere terras vti deuolutas, cum

tantum

rantum penſionem, & affictum eccleſiæ relin-
quat, non autem terras, quas eidem legaſſet dũ
deuolutas eſſe intellexiſſet, pręter quod illius de
92 claratio non officit. † Cum niſi culpa vaſalli con
uicta feudo, quis non priuetur, ca. 1. de nat. feu.
Alexan. conſi. 23. volum. 5. Rimi. iun. conſi. 94.
num. 24. lib. 1.

93 † Tertiò, vt non petens inueſtituram intra an
num & diem, cadat, multa requiruntur per do-
minum probanda, inter cætera, quod vaſallus
ſit, quadraginta annorum, ſciat feudum eſſe,
poſſideat illud, ac in hæreditate defuncti ſe im-
miſcuerit, Alexand. conſ. 79. in fin. volum. pri-
mo. not. Aymo. conſuet. Alucrn. titulo 22. artic.
ſecundo, num. 33. Dionyſ. Pontan. conſ. bleſen.
artic. 54. pagina 254. Ioan. Thom. de Marin. de
feud. titulo ſecundo, libro primo, num. 6. Anto.
Capici. in inneſtit. feudal. verbo, feudorum inue
ſtit. uerſic. & vide pagina 348. & ſequen. & ver-
ſicu. Item inueſtitura, cum ſequen. Quæ mini-
mè in præſenti caſu, nec ex parte Odoardi, nec
Eccleſiæ probari poterunt, & ideo ceſſet deuo-
lutioni locus.

94 † Quartò, vt caducitas vel deuolutio effectum
ſortiatur, domini directi declaratio, & petitio
requiritur expreſſa, non autem tacita vel præ-
ſumpta, ex doctrina Bald. in l. fi. in fin. C. de re-
uocand. donat. Alexand. conſi. 28. nume. 4. ubi
Apoſtil. Pariſ. vol. 6. & 182. in fi. vol. 2. Dec. cum
Apoſtil. Pariſ. verbo, petit conſi. 138. num. 5. &
185. num. 11. cum Apoſt. Moder. Pariſ. in con-
ſuetud. Pariſ. §. 3. q. 33. num. 127. & in conſi. 3. in
princ. Roland. à Valle conſi. 57. num. 9. & con-
* ſil. 22. num. 43. volum. 3. dixi aliàs, ex * commu.
in conſi. meo 14. num. 18. & 21. quibus addo
Ioan. Bapt. Aſin. ſuper ſtatut. Florent. de mod.
proced. in ciuil. §. 7. limit. 48. cum ſimilibus quæ
breuitatis cauſa omitto, & per Thob. Non. pro
commun. conſil. ſecundo, num. 17. 48. & 56. &
conſil. 18. num. 5. Octaui. Cacher. deciſ. 132. nu.
ſexto. Soarez. recept. ſentent. verbo, emphiteo-
ſis, num. 84.

95 † Quinto excuſatur quis à caducitate, dũ ob
aliquam iuſtam cauſam intra tempus dominũ
directum non cognouit. cap. fin. de prohib. feu.
alien. per Lotar. Curt. tract. de feud. quarta par-
te, cauſ. 32. limit. ſecunda, num. 47. Capic. di-
cto verbo, feudorum inueſtitura, verſicu. inue-
ſtitura, cum ſimilibus. Atque iuſtior cauſa in
perſonis Rigalium, quo ad Eccleſiam adeſſe po
tuit, quàm alienatio feudi in Eccleſiam inſcijs
vaſallis, dum inuitis illis in Eccleſiam feudum
transferri nequeat, & forte quia crederent, non
eſſe feudum proprium ob cenſus ſolutionẽ, uel
tale pro quo fidelitas intra annum offerri debe-
ret, quæ omnia iuſtam excuſationem tribuunt,
vt in ſpecie ponit Capici. loco ſupra allegato, &
annotaui ſuperius, vnde conſtat prima duo ar-
gumenta ſublata eſſe.

96 † Tertium de Ioan. Mariæ in capacitate minus
obſtat, quando feudi cenſualis, ſeu improprij
pro quo pecunia uel ſeruitium reale præſtatur,
nec fidelitatis iuramentum, capax ſit mutus,
ſurdus, mente captus, & quæuis perſona aliàs
iure feudorum inhabilis, Aluarot. in 1. quæſt.
poſt Iacob. de Rauen. in cap. primo. §. fi. Epiſco-
pus uel Abb. ar. l. cæcus. ff. de iud. Bald. in verbo,
libellarie. primo titulo, de pace conſtant. Curt.
de feud. tertia parte, in princip. num. 8. Alexan.
conſi. 10. volum. 5. Siluan. conſi. 3. nu. 60. Aluar.
Iacob. de Rauen. poſt Bald. in §. mutus Epiſco-
pus vel Abb. præpoſ. & Laudenſ. in tit. mut. uel
ſurd. Not. in propoſito Capic. dictam inueſtitu-
ram feud. verbo feuda amittuntur. cauſ. 43. limi.
3. & verbo, feudorum habiles. uer. mutus. Ioan.
Thom. de Mari. hanc limitationem ueram nun-
cupans. in lib. 1. de feud. tit. 2. nu. 136. Silua. con-
ſi. 3. nu. 59. Bologn. conſil. 4. nu. 63. & 64. & con
ſi. 5. num. 14. & 15.

Secundò reſpondetur non conſtare Ioannẽ
Mariam tales defectus pati, ſeu quod ſit perfe-
97 ctè demens. † Prout totalis, vt aiũt, imperfectio,
& incapacitas requiritur, ut quis priuet̃ feudo,
per Iſern. in c. primo. verſicu. ſemper aut. cap. In
telligas, an mut. uel ſurd. Bald. in Rubrica eiuſ-
dem titu. uerſi. iſta enim imperfectio, ubi Laud.
& Aluar. uerſicu. an ſine culpa. Baldus in §. Mu-
tus. Epiſcopus uel Abb. Odofred. allegatus per
Bald. in tit. an agnat. vel fil. 2. colum. uerſicu. an
ſine culpa.

Tertiò licet tractu temporis d. Ioan. Maria he
betis ingenij, ac mente non ſanus, quandoque
98 effectus fuerit, feudis tamen priuari nequit, † cũ
imperfectio ſuperueniens, non naturaliter con
tingens, vaſallum à feudo præcipuè paterno mi
nimè excludat Bald. in dicto §. mutus, nume. 4.
verſic. ſed quid ſi à principio. & in dicto titu. an
mut. vel ſurd. verſic. de muto autem, ubi loqui-
tur, de feudo nouo, referens Iacob. de Rauen.
dicentem eſſe rigoroſiſſimũ ius. & hæc fuit ſen-
tentia Iacob. de Ceruia, ut inquit Bald. in dicto
titulo, an Mutus. verſic. Petrus de Ceruia, ſer-
uit. Bald. in dicto titulo, an agnat. columna fin.
verſicu. aut feudum antiquum iuncto uerſic. aut
eſt mutus. Aluar. & præpoſitus per eadem uer-
ba pro more, in dicto §. mutus, loquens de filio
Regis de mente, verſic. Item præmitte, & uerſic.
prædicta procedunt, & in titulo, an mutus. co-
lum. ſecunda, nota quod uitium, & verſicu. da-
tum fuit feudum ſequitur pro limitatione. An-
ton. Capic. in inueſt. feuda. uerbo, feuda amit-
tuntur 43. cauſ. limitat. prima. pagina 64. diffu-
sè in materia Ioan. Bolognet. dicto conſi. 4. ferè
per totum.

99 Accedat, quod † & dementes ſunt ſub Eccle-
ſia, & ab Eccleſia tueri debent, Ferret. tract. de
Gabel. nume. 447. Concludi itaque oportet
nihil obeſſe, quin abſolutè negetur ulli deuolu-
tioni caducitatis, ſeu amiſſioni feudi locum
fuiſſe.

Ar deuolutione ſuppoſita,quæri contigit,an
Eccleſia illud alteri concedere ualeat. Qua in re
videbatur, vt paucis abſolutam, prima,ꝙ aiunt,
facie,dicendum non poſſe.

100 † Primò,quia non conſtat hic,quod Eccleſia
prima uice ſolemniter d.rem alienauerit, prout
requiri videtur,vt liceat eandem rem iterum per
inueſtituram concedere. Innocent. in cap. ut
ſupra. ubi Abb. numero 11. de rebus eccleſiæ
non alien.

101 † Secundo,quod dicitur eccleſiam poſſe feu
dum apertum alteri concedere ſine ſolemnitate
procedit quando res fuit per eccleſiam in ſeuda
ta per immemorabile tempus, vt inquit ex * cō
muni Curt.de feud.2.par.q.4. col.2. & 3. quod
hic ceſſat, cum appareat de inueſtiruris Nobiliū
de Gonzaga.

102 † Tertio,cauſa primę conceſſionis fuit remu
neratio ſeruitutis Rigalium, & illorum merita,
quæ ceſſant in nouo acquirente extraneo, ideo
& renouatio ceſſare debet,per Abb.in dicto ca.
vt ſupra col.2.de rebus Eccleſiæ non alien.Iaco
bin.de Beloui.Card.& Aluar.col.8.in cap.1.qui
feud. dare poſſ.

103 † Quarto, permittitur prælatorem eccleſiæ
ſolitam inſeudari deuolutam cuicunque habili
ſine ſolemnitate concedere, ſi non ſit rei ſtatus
mutatus,ut declarat Curt.in tract.de feud.ſecun
da parte,quæſt. prima.in fin. At hic ex parte rei
mutatus reperitur, quia terræ ſunt effectæ præ-
104 tioſiores,ac ſertiliores ex parte Eccleſię.† Quia
frigeſcēte charitate reddita eſt pauperior,repa-
rationeque indiget, multique ſunt clerici effecti
pauperes, ideo feudum apertū Eccleſiæ retine-
re debet.ſecundum Curt. ubi ſupra ſecunda par
te,quæſtio.ſecunda.in fi. ex mente Iacob. de Be
louiſ.Nicol. de Neapol. Aluarot.in cap.primo,
qui feud.dare poſſ.& Martin.Laud. quos rurſus
citat,& ſequitur Anton.Capic. in inueſtit.feud.
verbo, ſeudum dans. uerſic. prælati.concluſ.7.
Gulielmi Reodan.de rebus eccleſiæ non alien.
Rubrica caſus, in quibus prælatus reuerſa non
inſeudat.num.3.

105 † Quinto, deuoluta res, per eccleſiam iterum
in feudum conceditur,ſi ei expediat, cap.ſecun
106 do,verſi.ſi uideris. de feud. Tenecturque præla-
tus eccleſiæ acquirere, ſi poteſt. alioquin ad in-
tereſſe obligatur. Abb.in cap.ſecundo.de reſtit.
in integrum.c.quicumque 12.q.4. Rebuff.in cō
pend. de rebus eccleſiæ non alienan.uerſicu.6.
cauſ.Non ergo fiet noua inueſtitura, ne res im-
mobilis valoris 1000. aureorum pro cenſu an-
nuo ſolidorum trigintaſex extraneo conceda-
tur. Hæc enim me non parum vrgebant, ut in
hanc opinionem deuenirem. Verum re dili-
gentiori ſtudio perpenſa, totus in contrariam,
& affirmat.uam ſententiam deſcendi,poſſe qui-
dem eccleſiam d. rem etiam deuolutam in
emphiteoſim alteri extraneo concedere, dum-
modo eccleſiæ conditio non reddatur dete-
rior,quod ut oſtēdam,his moueor p̄ſuppoſitis.

107 Primo, quod res † quarum dominium dire-
ctum eſt eccleſiæ,utile uero uaſalli emphiteotæ
vel cenſuarij non dicuntur de menſa eccleſiæ,
Glo.verbo intelligatur. Butrig. & Abb. colum.
ſecunda, & Innocent. colum.tertia. in ca. ut ſu-
per,de rebus eccleſiæ non alien.gloſſ.in cap.fre
quenter, de reſtitutio. ſpoliato. quam ſequitur
Bald.in cap.1.de clerico,qui inueſtitu.fecit.in vl
timo notab. Abb.in c.ſecundo.not.ſecundo.de
feud. Alexand. conſilio 79.volum.1. Gigas.tra
cta.de penſ.in princip.Socin.ſen.conſ.169.nu-
mero 11.volum.ſecundo.Reodan.tract. de reb.
eccleſię non alien. Rubrica, quæ & quomodo,
res dicantur de menſa, in princip.Cagnol.in au
then.qui rem, numero 57.C. de ſacroſ.eccl.vbi
& Dec.& Iaſ.in fin. Hippol.Rimin.conſil.32.in
108 princip. † At prælatus bona de menſa tantum
alienare prohibetur d.c.ut ſuper, de rebus eccl.
non alien.

109 † Secundo, res feudalis uel emphiteotica ad
eccleſiam deuoluta ſic conſolidato utili cum di-
recto non efficitur de menſa, ut aiunt, niſi ex-
preſsè illam menſæ prælatus uel dominus appli
cuerit, ex mente Bartol. & Bald.in l.ſi uacantia.
C.de bon. uacant.lib.10.Bald.in cap.primo,de
cleri.qui inueſt.fuer.Anchar.in conſi.155.* cō-
mune nuncupat. Curt. de feud. ſecunda parte,
uerſic.quinto principaliter,num.4.Vel ſecundū
alios niſi elapſo anno, ut declarat Abb.in dicto
cap.ut ſuper in dicta gloſſ.uerbo,Intelligatur,&
Bald. in dicto cap.primo, uerſicu.& nota.quod
Archiepiſcopi.Laud.in titu. qui feud.dare poſſ.
Cardin.in cap. ſecundo. de feūd.quæſtio.12.&
conſil.34.Archid.in cap.primo. 35. quæſtio.8.
Brun.in conſ.41.numero 33.& 34. ſeu ſecundū
Andręam de Iſernia relatum per Aluarotum,in
cap.primo.4.colum. de his,qui feud.dare poſſ.
non eſt de menſa niſi per triginta annos fuerit
in dominio eccleſiæ, uel per annos quadragin-
ta, ſecundum Imol.in c.ut ſuper colum.quinra,
de rebus eccleſiæ non alien. latius Hippol. Ri-
minald. conſilio 23.in princip.numero 3.& 4.
110 Qui † anni quadraginta requiruntur cum bino
actu in hac materia, ut res infeudari conſueta
dicatur, iuxta * communem, quam ita atteſta-
tur Reodan. de rebus eccleſiæ non aliena. Ru-
brica,quæ requirantur,quæſt.10.nume.3.pagi-
na 36.& idem Reodan. eodem tracta. Rubrica,
quid ſit dare in feudum, num.26. & 27.ubi ſi-
militer de communi pagina 36. ſeu decennium
effluxerit, ut præſumatur prælatum declaraſſe
de menſa dd. bona eſſe, ut uoluit Barbat. in di-
cto cap. ut ſuper tertia colum. quas opiniones
diſtinguendo tandem, & concordando illas re
cenſet Anton. Capici. in inueſtit. feud. uerbo,
feudum dans. uerſi.prælati concluſ.6.ac Reod.
loco ſuperius citato,qui coniecturis ceſſantibus
totū arbitrio iudicis remittit. idem refert Reod.
ubi ſupra. poterit ergo iuxta ſolitū per p̄latum

conced-

concedi,& alienari,cum non ſit de menſa, nec vnquam fuerit per Eccleſia d. prædium poſſeſſum.

111 † Sed tantum canon. exactus, ita vt nullo pacto de menſa effectum dici queat, per Anchar. conſ. 155. qui primum dictum limitat,& quem ſequitur Reodan. eodem loco,num.5

112 † Tertiò quemadmodum Eccleſia non poteſt citra canonum ſolemnitatem alienare propria bona de menſa,vt aiunt,libere quoad proprietatem integram, nec utile dominium illorum tantum, puta bona concedendo in feudū, emphiteoſim vel alio ſimili modo per locationem ad longum tpſ,diſtrahet, ut ait Bald. in authen. hoc ius porrectum,C. de ſacroſan. eccleſ. & in l. etiam,vbi Alexand. colum. ſecunda, ff. ſoluto matrimo. Alexand.conſilio 105.uolum.3. conſi.68.volum.primo, conſ. 17.uolu.4. Corn. conſ. 18.volum.3. Caſtr.conſ.4. uolum.primo, deciſ.conſi. 142.& 204. num. ſecundo. Boer.q. 234.num.ſecundo. Ruin.conſ. 17.num.5.uol.1. Clar.in §.feudum.quæſt.33. Menoch.de arbitr. iud.libro ſecundo.cent. 1. cauſ. 5. in princip. Ita talis prohibitio non comprehendit vtile dominium uaſalli vel emphiteotæ iam deuolutū vel conſolidatum; cum directo ea ratione,quia nō dicitur de menſa, nec menſæ adiectum, & propterea iterum ſine ſolemnitatibus cuicumque etiam conſanguineis,prælati Eccleſiarum recō cedi vel reinfeudari, abſolutè ſolet,per Innoc. & alios,in dicto cap.ut ſupra vbi Butr.nume.11. canoniſtæ, in c.2. de feud. Calder. conſi.primo, de his,quæ fin.à prælat. & conſil. vndecimo.de feud. Roman. conſi. 70. num. 10. vbi Mendoſ. quotas adducit,in verbo ſolēnitatis. Caſtr.conſil. 189. vol. ſecundo. Curt. de feud.2.part.1.& 4.quæſt.Iaſ.conſ. 11. in fin.volum.primo, deciſ. conſi. 142. Couar.lib.ſecundo. var. reſolut.cap. 17. num. 4. Reod. de rebus eccleſiæ, non alien. pagin.302.nu.27.& ample in Rubrica de alien. Immob.rer.eccleſiæ pag.80.num.53.cum mul. ſequen.de ſeruit.Menōch. tract. de arbitr.iudic.

113 cauſ. 172. cent. 2. † Prohibitio enim alienationis bonorum eccleſiæ intelligitur de his, quæ ſunt de menſa, ita ut prælatus,qui iurauerit non alienare inconſulto ſuperiore, bona quæ non ſunt de menſa, minimè ſub tali iuramento comprehendat,gloſ.in c.ſecundo. verbo, hæreticis 24.q.1.glo.& dd.in d.cap.ſecundo. de feud.ubi Abb.2.notab.Cald. & Caſtr.ubi ſupra hanc rationem formaliter,quia. Vtile non dicatur, de menſa,& alienetur,conſiderat Bald.in l.præſes, C.de tranſact.ac Innocen. & Butr. in d. c. ut ſupra. & Innoc. in d. c. 2. verſ.concedas,de feud. Iaſ.d.conſi.81.in fi.

114 † Secundam aſſignant Bart. in l. 1. C. de impoſ.lucra.diſer.lib. 10.verſicu. quod ſi, eo quod res,quæ ſemel fuit effecta obnoxia feudalis, vel emphiteotica,ſemper talis duret; per l.cum pater.§.quindecim. ff. de leg.2.per quem text. indiuiſibilem Ducatum ſemel diuiſum perpetuo diuiſibilem remanere reſpondit, Socin.ſenior conſi.67.colum.8. verſ. ſexto, & in repet.l.cum auus,nume.11.ff.de condit.& demonſt.dixit rē ſemel extenſam continuo extēſibilem fieri,idē de electionis ceſſione Bart. in l. ſi ſic.ff.de leg. 1. & Caſtr. conſ. 189.uolū.2. multa in materia Tiraq. de utroque retract.§.32.glo.1.nume.6.& 8. ſequitur. in propoſito Bertachin. in tractat. de Epiſ.4.parte 18.quæſt.Natta conſ.322.num.2. vol.2. Reodan. tract.de rebus eccleſ.non alien. Rubrica,de Immob. rerum eccleſ.alienat. num. 51.& 52.pag.80.& pag.246.num.4.poſt Ludoui.Gomeſ.in reg. cancel. de trien. poſſeſſ.quæſt. 14.verſic.nec obſtat referens Rotam Curię Romanæ ita illo anno iudicaſſe. Vnde attenta prima, & ſecunda ratione quare non ſit de menſa vtile dominium, uel quia ſit res emphiteotica, ex curſu triginta annorum potuit denuo per eccleſiam alienari ſolemnitatibus canonum omiſſis.

115 † Tertiam rationem reddunt aliqui, quia res facilimè ad ſuam primæuam naturam,ſic feudi reuertatur, vt Butr.in dicto cap.ut ſupra.& Barbat.in cap. ſecundo, de feud.ait reſpectum habendum eſſe ad finem, ad quem res deſtinata fuit, quod ante eum, dixerunt Innoc. & Imol. ibidem.

116 † Quartam addunt dd. dicentes ex renouatione inueſtituræ rei feudalis licet deuolutæ nō fieri nouam alienationem per eccleſiam,ſed cōtinuari ſolitam, & cōſuetudinis obſeruantiam, non mirum eſt, itaque, ſi fieri poteſt, nulla alia ſolemnitate interueniente, ut inquit glo. & ſequuntur dd.in dicto cap. ſecundo. de feud. Calder.dicto conſi. 11.de feud.Caſtr. dicto conſilio 136.Iaſ.conſi.156.in prin.vbi de communi vo lum.ſecundo.& Paul. de Eleaza. in clemen.prima, de reſcrip. Subdens hanc eſſe executionem primæ conceſsionis, ſequitur Curt. de feud. 2. parte, prima quæſt. verſ.in princ. idem gloſſ.in c.primo,per quos fiat inueſti. ait minorem rem ad ſe reuerſam reinfeudari poſſe, cum alienari minimè dicatur, & Aluarot. in ſecunda colum. verſic.ex quo collegi,& Bald. ibi verbo,à minore, ample Reodan. dicta Rubrica, de nulla rerum eccleſ.alien.num.52.& num.55.& ſequen. pagi.80. multoſque adducit idem Reodan. eodem tractat.rubrica caſibus,in quibus alien. fiat ſine ſolemnitate, verſ. item alio caſu, à numero primo,ad num. ſextū,ac in rubrica, quid ſit dare in feudum, nume.39.pagi.37.poſt Rebuf. in compend. de alienat.rerum eccleſ.verſi.9. cauſ. Zaſ.de feud.quarta parte,in fin.Bero.conſ. 116. num.21.uolum.primo, & conſil. 84. num.9. & 89.num.16.& 17.ubi etiam de relatione peritorum,circa æſtimationem tradit uol.1.Rimi. ſen. conſi.16.num.16.& Rimin.iun.conſil.23.nu.8. cum ſeq.Bero.in cap.quæ in eccleſiarum, num. 40. de conſtit. bened. ſupra extrauag. Pau.2.li-

mita. 40. & in ciuitate tradit Hieron. Lucenſis.
conſ. ſtat. Montisferr. conſil. primo, num. 68. &
69. Villabob. commu. opi. verbo, emphiteoſis,
num. 53. Franc. viui. commun. opin. verbo, em-
phiteota, verſi. res ſolita. Franc. Sermient. ſele-
ctar. interpretat. lib. 3. cap. 8. ample Simon de
Prætis, conſi. 43. Siue ergo tertiam rationem cō
ſideremus, quia res reuertatur de facili ad pri-
mæuam naturam, ſiue quod non cēſeantur alie
natio, ſed executio primæ conceſſionis, firmari
iure poterit eccleſiam feudum vel emphiteoſim
ad ſe reuerſam denuo alteri in feudum vel em-
phiteoſim concedere poſſe.

Ex quibus licet cōtraria ſublata cenſeantur,
ſingulariter tamen reſpondeo.

Ad primū negando nullā præceſſiſſe ſolēni-
tatem iuris, ex tempore enim immemorabili, ti-
tulus, conceſſioque legitima, ac vera præſumun
tur, dixi ſuperius in quarta ratione primi articu-
117 li. † Et ſi vaſallus vltra annum poſſidens ſerui-
tiumque præſtans, præſumitur inueſtitus ex iu-
re ſpeciali in feudo, vt not. Bald. in l. prima, C.
de fideicomm. Laud. in titu. de legib. Corrad. in
princip. verſi. & not. per cap. 1. §. cum autem. de
controuer. inueſt. Quanto magis hic præſumē-
tur ex diuturna poſſeſſione.

Secundo reſpondetur dictum Inno. & Abb.
in c. vt ſuper per ſe conſideratum uerum eſſe, nō
tamen excludere, quin & res alio modo uel
præſumptiuè legitimè infeudata dicatur citra
præcedētem primam inueſtiuuram, & licet non
conſtet de ſolemni prima conceſſione. ſi deuo-
luatur, poſſit iterum cuicumque capaci conce-
di in feudum citra aliàs ſolemnitates iuris, pro-
ut dd. loquuntur, in dicto capit. ſecundo. exem-
plum eſt in propoſito de re poſſeſſa per tempus
immemorabile, quinimo & per quadraginta
annos. tantum quæ, modo non efficiatur de
menſa, iuxta ſolitum alienari poteſt, quoad uti-
le dominium ſolum. per Caſtren. dicto conſilio
189. volum. ſecundo. Reodan. vbi ſupra nume-
118 ro 59. & pagina 246. num. 5. † Conſtito enim
de prima inueſtitura ſolemniter facta, ſecunda
ſit ſine ſolemnitate, & abſque dubio. ſi uero alia
non præcedat, requiritur tūc, quod binus actus
præceſſerit cum termino quadraginta annorū,
per Cardin. Alexandr. in c. primo, colum. ſecun
* da, qui feud. dare poſſunt. & ex * communi Iaſ.
conſilio 155. verſicu. quarto, volum. ſecundo.
Ruin. conſilio 41. numero 38. volum. primo,
Caſtr. conſi. 136. volum. ſecundo. Curt. de feud.
ſecunda parte, queſt. 1. & quæſt. quarta. Latè Ca
pici. in inueſt. feudal. verbo feudum dans. verſi.
prælati, in prima & ſecunda concluſione. Vrſil.
ad Afflict. deciſ. 305. num. 9. & 10. Riminal. con
ſilio 32. nu. 8. cum ſequent. & in fine, quod aliàs
iudicauit in terminis iſtis Rota Romana teſte
Puteo in Deciſionibus manuſcriptis deciſ. pri-
ma, de rebus eccleſ. non alien. communem eſſe
recipit, Reodan. numero 26. & 27. ubi ſupra
pagi. 376. numero ſecundo, & quarto, & pagin.
36. tam reſpectu temporis, quadraginta anno-
119 rum, quam bini actus, † Vbi declarat, quæ res
ſolita concedi dicatur, & quando omnia re-
120 quiſita concurrant. † Licet quo ad actum ſeu
ſolitum vnicam infeudationem ſufficere cen-
* ſeat ex * communi Cephal. conſi. 155. num. 30.
volum. 2.

121 Tertiò † licet ſolemnitates a canonibus re-
quiſitæ remitti in alienatione dominij directi,
& vtilis Eccleſiæ nequeant, nec etiam ex con-
ſuetudine, poſſunt tamen remitti, quoad aliena-
tionem utilis dominij tantum, puta cum dat in
emphiteoſim vel feudum, quia tunc ſolemni-
tates non adhibentur, ſi res ſit ſolita concedi,
* ut ex * communi declarat Didac. Couar. var. re-
ſolut. libro ſecundo, cap. 17. num. 4. & Reodan.
dicta Rubrica de Immob. rerum eccleſ. alien. nu
me. 55. cum ſequen. pagin. 80. Simon de Prætis
conſil. 43. num. 10.

122 Hinc † decimæ laicis conceſſæ ac præſumpti
uæ ante Concilium Lateranenſe, ſi ad eccleſiam
reuertantur, iterum ſine ſolemnitate laicis re-
infeudari valent, ex dicto Florian. quem dd.
* * communiter ſequi ait Imol. & ſi ipſe dubitet
in dicto cap. ſecundo, numero 33. verſic. alte-
rius communem ſimiliter nuncupat Iaſ. conſil.
156. in principio, uolu. primo. conſului ego aliàs
in conſil. meo 50. num. 12. cum ſequen. volum.
* primo, quibus addo, ex * communi Reodan. in
tract. de rebus eccleſiæ non alien. cap. de deci-
mis, quæſt. 8. num. 16. pagi. 366. & cap. licet ipſe
contrarium ſentiat, & capit. quod ſi non appa-
ret pagi. 373. & in cap. dare in feudum, numero
30. pagina 36. & Capici. in inueſtitur. feud. ver-
bo, feudum dans. verſic. prelati. concluſ. quinta.
Bero. conſ. 84. numero 30. cum ſequen. uolumi.
1. Poterunt itaque denuo infeudari, & ſi de pri-
ma ſolemni conceſſione eccleſiæ per inueſtitu-
ram, vel inſtrumentum non appareat, & citra
quamlibet aliam iuris vel Canonum ſolemni-
tatem.

Tollitur ſecundum, primo quia data Curtij
ſententia pro uera ſimpliciter intercurſum eſt
in præſenti immemorabile tempus annorum
150. quod etiam ſecundum Curtium rem con-
tra regulas iuris præſumptam inducere ſolet.

Secundo negando dictum Curtij ſimpliciter
verum. nam ſi indiſtincte tempus immemorabi
le requireretur, confunderentur omnes dd. &
rationes ſuperius allegatæ ac communes, quod
vbi non eſt de menſa, vel iam fuit alienata om-
ni tempore ſeu bis tantum cum ſpacio quadra-
ginta annorum alienabilis reputetur. Ideo Cur-
tius in dicta quæſt. quarta, loquitur tantum, ubi
eccleſia virtute conſuetudinis præſcriptæ velit
rem deuolutam infeudare, quia tunc tempus
immemorabile requiritur. At ſecus, ubi vtile
dominium iam appareat aliquo modo aliena-
tum, nec eſſe de menſa, quia & illo caſu conclu-

dit.

dit. Curt.eadem parte ſecunda,quæſt.prima,&
in quarta quæſt.colum.3.verſicu.item, ex quo
rem ſolitam infeudari poſſe, cum non ſit aliena
tio, ſed conceſſionis executio Alexand.conſil.
nono, colum.peoult.uolum.tertio. Caſtr.in au-
then. Si quas ruinas in fin.verſic. Tu die, C.de
ſacro ſancta Eccleſia, & dixi ſuperius.prçterea
dictum Curtij minime abſolute verum arbi-
tror etiam reſpectu conſuetudinis, quando qua
draginra anni tantum cum bino actu infeudā-
di, vel emphiteoticandi, ſufficiant, vt in poſte-
rum, vti res ſolita ſine ſolemnitate aliqua infeu-
detur per Ruin. conſil.41.num.38.& 39.volu.
primo, vbi id omnes tenere ſupponit,& dixi ſu-
perius in ſecunda reſponſione ad primũ argu-
mentum ex mente dd.& Dominorum ſacri Pa-
latij Apoſtolici.

Tertium minus obeſt, primo qnia ratione
Abb. ceſſante, non ceſſabit concluſio. dd. Sat
enim eſt initio merita fuiſſe,& ex poſt facto præ
dium de menſa effectum non eſſe. Secũdo Abb.
loquitur cum Eccleſia conceſſit propter ſerui-
tia alias non conceſſura, vt ceſſante cauſa ceſſet
noua inueſtitura, at hic non conceſſit aliquid
Eccleſia, ſed illud feudum iam conſtitutum iu-
re legati acquiſiuit, merito poteſt iterum illud-
met in feudum concedere. Tertio Abbatis cau-
ſa reſpicit rem ipſam, quę ſterilis conceſſa effe-
cta fructifera ad Eccleſiam reuerſa fuit, non er-
go mirum, ſi iterum concedi non debet, vt Reo-
dan. refert loco ſupra allegato.num.58.& 59.
at in caſu præſenti terræ Rigalium in qualitate
mutatæ non ſunt, vt colligitur ex verbis diſpo-
ſitiuis inueſtiturarum ab illis de Gonzaga emiſ-
123 ſis. † Quamuis dum terræ reditæ fuiſſent
fertiliores, & ad culturam redactæ perſonas em
phiteoticorum renouanda eſſet conceſſio, ad
not.in l. quicunque. C. de omni agro deſert.
Imol. conſilio.68. Caſtr.conſil.142.num.2.vo-
lum ſecundo. Dixi ego ex * communi in conſi.
23.num.8.cum ſequen.volum.primo, videan-
turque rurſus Reodan.in tract.de rebus Eccleſ.
non alien.quæſt.12.pagina 389.& pagina 265.
num.3.& 4. & in Rubrica cauſ.quibus pręla-
tus reuerſa non infeudat, num.4.pagina 360.
nec etiam plus offerenti detur, Caſt.conſilio
261.& Rolan. vbi ſupra pagina 26.num.31.
ſequitur Ripa de remed. præſeruat. contra pe-
ſtem, num.263.Thob.Non.conſilio.3.num.6.
Angu ſol.conſil.9.lib.7. Bero.conſil.82.volum.
primo,& conſ.98.num.14.volum.primo,Soci.
Iun. conſi. 79.num.21.volum.primo,vbi num.
21.mentionem habet de conſuetudine mãtua-
na, qua omnes ferè emphiteoſes Eccleſiæ ſunt,
& dicuntur hæreditariæ.

Quartum tollitur negando rem meliorem ef
fectam, vt cõſiderat Deci.dicta.quæſt.1.ex late
re vero Eccleſiæ fruſtra quæritur de pauperta
te, cum ipſa non conceſſerit rem de qua agitur,
ſed nobiles de Gonzaga,& quæ rurſus canonẽ
augendo ditior reddi poterit.

Quintum, & vltimum minus repugnat, nam
quod dicitur Eccleſię expediat, vt res ſecundũ
ſolitum infeudari queat, non intelligitur ad
verborum corticem ex utilitate fructum reddi
124 tuſque feudi. † Quæ ut plurimum gratis, vel
ſaltem cum modico cenſu conceduntur, ne em
phiteoſim ſapiant, Iaſ.in prælud.feud.nu.62.
& dixi ſupra nume.21. Sed intelligi coouenit,
conſiderata commodiori condictiooe pro Ec-
cleſia vel reſpectu perſonę cui conceditur vel re
ſpectu pactorum, ne per reteriora pacta in prę-
cedentibus, ſed per meliora conceſſio fiat.
125 † Quod vnum inter cætera eſt, de requiſitis, in
rebus deuolutis de nouo concedendis, per Car-
din.dicto conſi.11.Bald.in l.etiam, ff.ſoluto ma-
trim. Cuma.conſi.66.quędam poſſeſſio.Roma.
conſi.70. Fulgoſ.conſi.10.Alexand.conſi.5.vo-
lum.1.& conſi.9.vol.3. Zabarel.conſi.34.Deci.
conſil. 142.num.4.in fi. Curt.de feud.parte.2.
quæſt.6. Didac. Couar. var. reſolut.lib.2.capit.
16.num.5.in fi.ample Anton. Capiei.in inue-
ſtit.feudal.verbo, feuda dans,verſic.prælati cõ-
cluſ.15. qui illud dictum tripliciter limitat.pro
vt declarat ſimiliter Rodan.de rebus Eccleſ.
non alien,Rubrica cauſ.quibus Prælatus reuer-
ſa non concedat, num.5.cum ſequentibus, &
in Rubrica, quid ſit dare in feudum,num.28. &
40.Afflict. in conſtit. Sicil. lib. 3. de reuocand.
alien. Rubr ca.5.num.71.ac nouiſſimè Simon.
de Prætris conſi.43.nume.13.17.& 18.& ſi id
omittatur, ſecundum naturam primæ conceſ-
ſionis, renouatio facta, intelligitur.Bero.conſi.
99.num.primo, volum.primo, & conſil.103.
num.5.volum.1.& 121.num.3.& conſi.86.in
fin.volum.primo, Anton. Gabr.de iur.emphit.
concluſ.1.num.28.Simon.de Prætis conſil.40.
num.21.Cagnol.in auth.qui rem, nume.58.C.
de ſac.ſanc Eccleſ.& in feudo Eccleſię nouo cõ
ceſſo per prælatum in antiquum, Natta conſil.
467.num.9.& 468.num.12.Gerard.Mazol.cõſ.
114.num.32.& ſeq.poſt Moder. Pariſ.conſuet.
feud.§.5.oum.85.Roland.a Val.conſil.60.nu.
10.& 53.volum.primo. Quod dictum contra
prælatos ſi intelligo pactorũ mutatio alterat o
vel additio verſaretur circa ſubſtantialia contra
ctus emphiteotici vel feudi Eccleſiæ deuoluti,
ſeu daretur Eccleſiæ, vel potentiori, quia tunc
minime permittitur ſi ſoleat priuatis concedi,
Alex.vbi addi. conſil.9.num.5.uol.3.& conſil.
5.num.18.volum.5. Bero.conſi.106.nume.26.
volum.primo, poſt Imol.in l.quod dicitur, in
fin. ff.verb. obligat. Natta conſi.393.num.2.
volum.2.at ſecus ſi qualitatem tantum vel acci-
deotalia reſpiceret,quia tunc nec prælatus rem
deuolutam addita vel mutata priori forma in-
ueſtire prohibetur. Calder.conſilio.21.de feud.
Petrus Duena.l.regul.iur.323.num.ſecundo, di
xi alias conſi.29.num.46.lib.primo, nouiſſime
ac latius tradit Hippol. Riminal. conſilio 32.
num.24.

num.24.ad finem. Poteſtque prælatus non acquirendo Eccleſiæ prçiudicare,& lucrum omittere in præiudicium Eccleſiæ, puta ſi canonem recipiat poſt commiſſum vel hæreditatem delatam repudier, Primo etenim caſu remitti caducitatem,& Eccleſiæ nocet, vt retuli ex communi ſuperius,& not.omnes in capit. potuit. locat.

126 Et in † ſecundu quoque hæreditatem acquirendam in præiudicium Eccleſiæ remittere valet Socin. ſen. conſilio 53. volum. quarto. Ample
* Mendoſ.ex * communi ad alleg.Lapi. 25.in fin. ſcripſi alias, in conſi. 55. num. 21.& ſequen. libro primo, quibus addo Fanuci. de lucro dot. gloſſ.8.num.17.& 18.Reodan.in tract.de rebus Eccleſiæ non alien. verſi. Item poſſunt. pagina 243.num.1.& ſecundo.Rimi.iun.conſ.1.nu.60. lib.1.

127 † Nec Abb.Doctrina,in c.2.de teſtit. in integrum reſtit. cum glo.per eum alleg.in cap.pen. 12.quæſt.4. loquitur in prælato negligenti, acquirere ſimpliciter,at quando mauult ſibi quàm Eccleſiæ acquirere,vt ibi gl. illam Gemin. intelligit,allegans glo.fina.in c.placuit.7. quæſt. 1.& Gemin.conſi.3.2.colum.Bero.conſi. 122.nu.9. volum.1.

128 † Præterea dicitur Eccleſiæ expedire renouare hanc emphyteuſim ſolitam concedi,ſi per acquirentem augeatur Canon, vt conſuluit Bero. conſilio 86.numero 34.& ſequen. uolu.primo. ſtat itaque firma concluſio, quod congregatio, dd.terras quatenus eſſent deuolutæ denuo concedere poſſit,aucto præcipuè canone ſolito ſolid.36.

Remanet tertium quæſitum. An d. congre-
129 gatio † venerabili Eccleſiæ Cathedralis, quæ vulgo ab extra nuncupatur, ac vnum corpus continuè repreſentat, nec prælatum habet,poſſit maximè conſentiente domino Ioanne Maria inueſtire extraneum aliquem de dictis terris,ex nunc, prout ex tunc eueniente caſu mortis domini Ioannis Mariæ ſine filijs legitimis, & naturalibus ſic ſuccedente caſu,quod d. emphiteuſis vel feudum Eccleſiæ aperiatur, & quia res penes me in dubia reſidet, omiſſo multiloquio dico abſolutè id poſſe,per tex. in c.moribus, ſi de feud.fuer.controuer. inter domi. & agn.in c.1. qui ſucceſſ.teneantur, & in c.ſi quid de feud.dato in vim l.communis, & ibi feudiſtæ Iſern.in c.1.§.præterea ducatus de prohibit. feud. alien. per Feder.verſicu.nec dominus. Zaſ. de feud. 7. parte,num.59.& parte 6.num. 19. Signor.conſilio 60. qui loquitur in Eccleſia Epiſcopatus Mantuani,ac in feudo curiæ Podij, num.tertio, verſic.ſecundo caſu,Socin.ſen.conſi. 167. num. 24.volum. ſecundo. Afflict. cum Vrſillo deciſ. 292. per totam,qui ita iudicatum affirmat, vaſallis conſenſus in hoc effectum producit, vt ipſo adhuc viuente dominus alterum ſub conditione ſi ſine liberis deceſſerit inueſtire valeat,
* quod ſcribentes frequentiore * calculo tradũt, in c.cum vero.Conr.ad.titu.de his,qui feud.dar. poſſunt.& in dicto cap.primo, vbi gloſſ.qui ſucceſſ.teneantur, ita refert & ſequitur in Eccleſia loquens. Portius Imol.conſil.ſecundo, numero 53. Cui ſubſcripſere, tres præſtantiſſimi viri Marcus Mantua, Hieronymus Torniel. & Matthæus Gribald.Quinimmo hoc adeo verum eſt, vt talis conceſſio iure ſubſiſtat, & ſi vaſallus viuens non aſſentiat, vt hanc ſententiam,ex mente ſcribentium præualere atteſtantur Socin. iun. conſil.76.num.119.& 120.volum. primo. Roland.à Valle conſi.ſecundo,num.44.& 45.uolum.primo ſentit Afflict.deciſ. 292.& Zaſ.vbi ſupra,nec diſſentit Menoch.conſi.primo, num. 419.licet dupliciter declaret.ſequitur Hierony-
* mus Lucenſ. in conſil. 1. num. 21.inter conſilio ſtatus Montisferrati.vbi de * communi, inquit, poſt Claud.in l.fin.C.de pact.in qua cauſa Marchionatus Montisferrati per Cæſarem inuictiſs. Carolũ Quintum tandem iudicatum fuit, ut ſuper hoc puncto minimè ſit ambigendum.

130 † Tolliturque difficultas de prælato, & Eccleſia ſuper qua nos loquimur, cuius ſimilis inueſtitura iure tantum ſubſiſtit, ſi vaſallus ille decedat ſine filijs tempore inueſtientis tantum, non autem ſucceſſoris, ne ſupplantatio fiat per textum in dicto cap.moribus, ſi de feud. fuer. controuer.inter dom.& agn. quam ſequitur Andr. in dicto cap.imperialem,num.43.de prohiben. feud.alien.Zaſ.d.par.6.num.19.lateque deducit Hier.Gabr.conſ.83.per totum.& Ant.Capic.in inueſt.feudal.verbo, feudum dans.uerſi. prælatus 8.concluſ.& in verbo, feudorum genera.de caducitate ſucceſſorum.

Primò etenim nulla hic cadit ſupplantatio ſucceſſoris, cum vna ſit congregatio clericorũ ſine prælato & capite, quæ ſemper viuit, durat, ac inueſtit. nec in illa ſucceſſoris alicuius
131 conſideràtio habetur. † Cum capitulum, & congregatio nunquam moriatur.ca. ſi gratioſe, de reſcript. in ſexta. l. proponebatur. ff. de iud. capit.primo, de alien. feud. ubi Bald. Cardinal. conſilio 37.

132 † Secundo adeſt conſenſus viuentis, qui operatur, quod inueſtitura abſolutè teneat, vt ex nunc,quod declarat Laud. & præp. 2. not. Aluar.in prin.Iſern.numero ſecundo. Affl ct.num. 10.& 19. in capit.primo, qui ſucceſſ.teneantur, ſcripſi alias,in conſi.29.num.27.& conſilio 30. num.24.& 34.quo loco reſolui, contraria procedere tantum, vbi alienatio interuenit, quæ hic minimè conſiderari valet. cum vt ſuperius ex ſententia communi ſcribentium infraudatio iuxta ſolitum non dicatur alienatio, ſed executio priorum conceſſionum tantum, & tradit dicto conſilio ſecundo,num.53.Vt ſic omnibus ſimul iunctis concludi oporteat in præſenti caſu reſpectu Eccleſiæ hoc nunquam dici feudũ, at magis emphyteuſim, vel cenſum, dictaſque terras minimè deuolutas fuiſſe,ſed illã potuiſſe,

debuiſſe

Digitized by Google

& debuiſſe aſſenſum alienandi Ioan. Mariæ præſtare, vel inueſtire emptorem decedente Ioan. Maria, ſine liberis, aucto maximè cenſu, & ſoluto dictæ congregationi laudemio. Quod cum adimpletum fuerit caute acquiſiuiſſe emptorem cenſeo.

Franciſcus Burſatus. I.C. Mantuæ.

PRO ILLVSTRISS. FEDERICO Gonzaga Marchione, & Dom. Gazoli.

ARGVMENTVM.

An feudum conceſſum duobus fratribus, & in eius defectum alteri eorum, ſi moriatur vnus cum filijs tranſeat ad filios, & an cenſeantur ipſi comprehenſi in feudo.

Et de importantia illorum verborum, & in eius defectum.

Si rebellis reſtituatur, an bona in alios tranſlata recuperet.

Feudum nouum, an poſſit alienari accedente Cæſareo aſſenſu in præiudicium filiorum, & agnatorum.

Qui filij vel heredes tacitè ſubintelligantur comprehenſi in aliqua ceſſione, vel intrent locum patris etiam in feudis.

Et appellatione filiorum, an veniant nepotes, maximè quando filij nomine proprio, & ſpecifico nominantur.

SVMMARIVM.

1 *Feudum conceſſum duobus fratribus hac forma, Titio, & in eius defectum Sempronio eius fratri, an vno moriente cum filijs tranſeat ad filios excluſo fratre, licet contra. numero 12. & 16.*

2 *Feudum ſtipulans, vel acquirens pro ſe, & filijs primo loco acquirere dicitur, etiam quòd non dicatur.*

3 *Conceſſio cuilibet facta ſemper, & hæredibus facta dicitur, licet non exprimatur.*

4 *Donatio facta bonorum nondum publicatorum, nec confiſcatorum ex crimine læſæ Maieſtatis viribus ſubſiſtit.*

5 *Bona committentis crimen læſæ Maieſtatis ipſo iure applicantur fiſco domini, qui ea, licet non poſſeſſa, dominium in alios transfert.*

6 *Principi aſſerenti aliquem rebellem non creditur, ex magis ** cõmuni, nec quis impeditur ex tali aſſertione agere, & obtinere ſuper ſpolio, ex magis ** communi.*

7 *Poteſtas alicuius non eſt in dubio refricanda, quando eſt notoria, & vſu recepta.*

8 *Princeps reſtituere poteſt rebellem cum cauſa ad bona, etiam in alios tranſlata, ex * communi, & num. ſeq.*

9 *Reſtitutio facta pro cauſa publicæ vtilitatis, operatur quo ad bona in alios tranſlata.*

10 *Actio ſi conceditur, multo magis retentio.*

11 *Donatio validatur per aſſenſum Cæſareum, ex poſt accedentem.*

12 *Feudum nouum donari & alienari poteſt accedente Cæſareo aſſenſu, vel domini directi, in præiudicium filiorum & agnatorum ex * communi.*

13 *Verba illa in eius defectum important mortem perſonæ nominatæ tantum, licet cum filijs, vel illius non voluntatem, & num. 18.*

14 *Pronomen, eius, appoſitum in conceſſione aliqua, refertur tantum ad proximiorem nominatum.*

15 *Numerus ſingularis non poteſt verificari in plurali.*

16 *Verbum, eius, eſt perſonale, quòd hæredem hæredis non comprehendit, nec in pluribus verificatur, & num. 18.*

17 *Filij ſubintelliguntur tacitè comprehenſi in diſpoſitione teſtatoris aſcendentis vel deſcendentis, ſi ſubſtituatur extraneus, non in alijs, ex * communi.*

18 *Hæres non comprehenditur in diſpoſitione aliqua, ſi de eo mentio fiat.*

19 *Pater cenſetur maiorem caritatem habere erga filios natos, quàm ad nepotes naſcituros, nec adhuc in ſpe conceptos.*

20 *Filij non intrant locum patris in ſucceſſione patrui, cum nominati ſunt fratres vel in conditione poſiti.*

21 *Filius fratris mortui non intrat locum patris, cum patruo vel fratre defuncti, ſi ſunt vocati filij ſub nomine collectiuo, vel fratres nomine expreſſo, ex * communi.*

22 *Feuda conceſſa pluribus coniunctim ordine ſucceſſiuo ſunt accipienda, vt primo ſemper nominati admittantur.*

23 *Feudum conceſſum duobus pro ſe, & filijs eorum filij cuiuſlibet eorum vocati tantum ad portionem patris ſui cenſentur.*

24 *Feudo nouo vni conceſſo non ſuccedit frater, niſi fratribus concedatur cum eo caſu per*

ius non decreſcendi mortuo fratre ſine liberis ſuccedat.

25 *Filij non intrant locum patris ad excluſionem ſubſtituti & nominati expreßè in fideicommiſſis, ex ** communi ſecus vero ſi ſimpliciter ſint vocati, ex * communi.*

26 *Appellatione filiorum non veniunt nepotes, quando filij ſunt nominati proprio & ſpecifico nomine, ex * communi.*

27 *Verba ambigua contrahentium interpretantur ex conſuetudine, & ſequela facti.*

28 *Hæredes non cẽſentur comprehenſi, vbi conſtat de mente vel in priuilegio, quòd rem ad ſtatum iuris reducit, vel in diſpoſitione perſonali.*

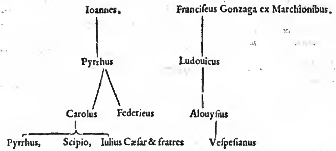
29 *Actio non tribui tur alicui, ex actu præſupponente aliquid aliud fieri.*

30 *Princeps poteſt reſtituere rebelles ad bona confiſcata, quamuis in alios tranſlata, ex * communi.*

31 *Princeps cauſa pacis remittendo rebelles eos reſtituere cenſetur, vt alienata recuperare valeant.*

32 *Bannitus reſtitutus expreſſe ad bona, & cum clauſulis prægnantibus recuperat bona iam alienata.*

GENEALOGIAE PARS.

CONSILIVM CXXVIII.

TRINITAS ADSIT.

PRAESVPPONITVR, quod anno 1525. Carolus Quintus Imperator ob crimen læſæ Maieſtatis, vt aſſerebatur, commiſſum in Imperium, & ſacram Romanam Eccleſiam per Illuſtriſſimum domin. Pyrrhum, ex Marchionibus de Gonzaga dominum Gazoli, Sancti Martini, Doſuli, & aliorum Caſtrorum, illum rebellem, & hoſtem Imperij declarat, & bona omnia ſua iuriſdictioneſque, ac feuda ipſo iure Imperio ſacro deuoluta & confiſcata donat Illuſtriſſimo domin. Aluyſio, ex Marchionibus ſimiliter de Gonzaga nepoti ex fratre dicti Pyrrhi, pacto, quòd in eundem dicta bona nunquam transferat ſine expreſſo aſſenſu Cæſareo.

Anno 1528. die prima Auguſti Excellentiſſimus domin. Antonius de Leua Locumtenens Capitaneus in ſtatuque Mediolanenſi Generalis Gubernator eo, quia Illuſtriſſimus domin. Pyrrhus iam inſeruire cœperat pro ſacro Imperio contra hoſtes eiuſdem Imperij, & ex alijs cauſis eum reſtituit ad primos honores gradus & dignitates, feuda bonaque & alia ob dictam rebellionem amiſſa, & donata dicto Aluyſio, ipſumque liberat omnino & abſoluit ab omni labe, menda, & vitio dictæ rebellionis iam incurſæ, vt dicitur æquè, ac ſi nunquam talia incurriſſet, & vt erat ante dictam donationem ſequutam, derogando in ſpecie dictæ donationi per Cæſarem factæ dicto do. Aluyſio, hocque peragit ea authoritate abſoluta Cæſarea, qua tunc temporis fungebatur.

Anno 1529. die tertio Martij, Illuſtriſſimus domin. Aluyſius inſtrumento publico declarat contentari, quod Cæſarea Maieſtas reinueſtiat Illuſtriſſimum domin. Carolum, & in eius defectum Illuſtriſſimum do. Federicum pupillos fratres filios dicti dom. Pyrrhi eius do. Aluyſij patrui de ſtatu olim eorum patris, de quo ipſe iam

vti

vti de re deuoluta inueſtitus erat, accedente ta-
men conſenſu Cæſareo, & quod deroget totali
ter prædictæ ſuæ inueſtituræ, ad beneficium præ-
dictorum pupillorum, vt ſupra, quia eius inten-
tio eſt, vt remaneat dictus ſtatus prædicto Do-
mino Carolo, & in eius defectum Dom. Federi
co pupillis, & eorum filijs maſculis, accedente
conſenſu, vt ſupra.

Anno 1530. 15. Februarij, ad præces dicti D.
Caroli, & Federici filiorum dicti D. Pyrrhi iam
defuncti, qui narrant ipſis vti filijs legitimis di-
cti Domini Pyrrhi, a dicto Dom. Aluyſio, di-
cta feuda & bona patris ceſſa & donata fuiſſe, &
propterea dictam donationem confirmari de-
bere a dicta Cæſarea Maieſtate, & ab eadē ipſos
ſingulorum feudorum & bonorum patris, quæ
omnia à Cæſarea Maieſtate obtinebat, & quæ
ad eos iure hæreditario peruenire deberent, le-
gitimos ſucceſſores declarari, non obſtante re-
bellione & cōtumacia patris, Carolus Quintus
Imperator, & donationem confirmat & ipſos
omnino habiles declarat & capaces omniū feu
dorum, & bonorum cuiuſcunque ſortis ſint, &
eorum etiam, quæ pater obtinebat à Cæſarea
Maieſtate in feudum perinde ac ſi nunquam di-
ctus eorum pater ob rebellionem fuiſſet con-
demnatus, nec illius bona alteri donata vel tra-
dita cum clauſula derogationis omnium, quæ
in contrarium obſtarent. poſtea uero curſu tem
poris dicta feuda & bona fuerunt à dictis filijs,
& fratribus poſſeſſa. & creditur virtute etiam in-
ueſtituræ Cæſareæ. Mortuo Illuſtriſſimo Dom.
Carolo ætatis annorum quadraginta, relictis fi-
lijs maſculis & Illuſtriſſimo Do. Federico fratre
nunc uiuo, diuiſio dictorum feudorum omniū
& bonorum Dom. Pyrrhi fuit inter eos facta, vt
patet inſtrumento publico ſub die 29. Septem-
bris 1556.

Modo quæritur, an filij tantum D. Caroli feu
da & bona Illuſtriſſimi D. Aluyſij aliàs Cameræ
Imperiali deuoluta obtinere ualeant, excluſo di
cto D. Federico patruo.

Super facto propoſito requiſitus aliquando
conſulere recuſaui, eo quòd præſentis cauſæ de
ciſio, atque iudicium verteretur inter patruum,
& nepotes ſic collaterales arcto conſanguinita-
tis gradu iunctos, qui proximiores ferè nullos
admittat, & inter Illuſtriſſimos Dominos, qui
omnes apud me magno in honore ac prætio
æquali erant, Nunc attamen rogatus ab illo cui
contradicere nefas eſt, decreui conſultationis
onus aſſumere, Excelſo domino prius humili-
ter implorato, qui ſenſus meos ad veritatis inda
ginem aperiat.

Prima itaque fronte uidebatur dicendum,
quòd filij dicti Dom. Caroli ſoli in dictis feudis
ſuccedant propter illa verba donationis Dom.
Aluyſij, ibi Illuſtriſſimo Dom. Carolo, & in eius
defectum Illuſtriſſimo Dom. Federico, quaſi nō
dicatur deficere exiſtentibus filijs maſculis, cū
1 non tātum dicatur † ſibi proſpexiſſe, ſed & filijs
ſuis. l. ſi pactum. ff. de probat. per Bartol. & alios.
in l. ſi ſic ſtipulatus. ff. de verborum obligat. in
propoſito ſeruit text. in c. 1. de duobus fratrib. à
capit. inueſtit. ubi ex duobus fratribus de feudo
inueſtitis, quamdiu ipſi & eorum hæredes ma-
ſculi viuerent, & eis deficientibus pro fœminis
ſi alter moriatur relicta filia, ad eadem ſpectat fi
liam fratre ſuperſtite excluſo, cum vnuſquiſque
ſibi ſuiſque hæredibus proſpexiſſe cenſeatur,
magis, quàm alteri fratri prius nominato. Et
hoc maxime in materia feudali, in qua etiam,
2 ꝗ nō dicatur pro filijs acquiſitio pro eis ſemper
cenſeatur facta Gulielmus à Perna conſ. feud. 2.
numero ſeptimo. cum ſequen. per And. de Iſer.
in titul. in quibus caſibus feud. amitt. §. huius au-
tem generis. uerſic. ſimilem, Clar. §. feudum q. 9.
ſed quid dicendum, & in quacunque feudorum
ſucceſſione ſemper prima eſt filiorum cauſa ca.
primo, §. & quia qui feud. dar. poſſ. & ca. primo.
de ſucceſſ. feud. not. in ca. præſentia, de probat.
cum ex mente concedentis, & patris contēpla-
3 tione ante alios uocati cenſeantur. † Et quia
conceſſio facta alicui ſemper & hæredib. facta
intelligatur etiam, quod nulla mentio hæredum
fiat. l. ſicut. §. ſi debitori, ubi Bart. ff. quibus mod.
pign. vel hipot. dd. in l. ſecunda. §. ſi uoluntati.
ff. ſoluto matrimon. multa ponit Siluan. conſil.
65. per totum, & Valla conſil. 28. num. 9. & 10.
4 volum. 3. † Quæ donatio bonorum licet non-
dum publicatorum, nec confiſcatorum per ſen
tentiam, tenuit vt in ſpecie conſuluit Bero. con-
ſil. 61. volum. primo. Riminal. conſil. 14. uolum.
primo. latè tradit Portius. concluſ. ſecunda. lib.
primo. per totam, & Imperatori ipſo iure dicta
5 bona † crimen læſæ Maieſtatis committentis ap
plicata fuerunt per Val. conſi. 78. volum. ſecun-
do, Plot. conſi. crimi. 130. tom. primo. in folio,
qui & eadem licet non poſſeſſa adhuc per Ca-
meram Imperialem & illorum Dominium po-
tuit in illuſtriſſ. D. Carolum & donatarios tranſ-
ferre Bero. formaliter conſ. 176. num. 101. cum
ſeq. volum. 1.

Verumtamen, viſis conſideratis ve dictis con
ceſſionibus contrarium iure firmandum pro-
culdubio cenſui, dictum inquam illuſtriſſimum
D. Federicum filium & hæredem, pro dimidia
dicti D. Pyrrhi, bona, feuda, & hæreditatem pa
ternam, & de quibus in diuiſionibus rite, & iuri-
dice detinere maxime ex infraſcriptis.

Primo, quia illuſtriſsimus Dom. Pyrrhus ex
cauſa legitima & probabili fuit reſtitutus in gra
tiam Cæſareæ Maieſtatis & liberatus à banno,
omni rebellione incurſa, ac contumacia, nec
non ad omnia bona feuda & iuriſdictiones ſuas
etiam alteri donata reſtitutus ab Excellentiſſi-
mo Dom. Antonio de Leua loco Cæſareæ Ma-
ieſtatis, de cuius Excellentiſsimi Domini Anto
nij poteſtate non eſt dubitandum, cum fuerit
notoria uſuque recepta per Soci. iun. conſil. 56.
num. 15.

num. 15. volum. primo, præter quòd dici pote-
rat, non aliter, quàm per aſſertionem ſuperio-
ris conſtito de rebellione, & delicti imputatio-
ne non poſſe prohiberi domi. Pyrrhum & eius
hæredes, bona ipſius recuperare, ac a tertijs
7 vendicare, cum nec etiam † Papa firmante, non
tamen motu proprio, vel ſi in enunciatio ſe fun
** daret, per notat. ex veriori, & ** communi opi-
nione à Franc. viuio commun. opinio. 238. ver-
bo, Principis lib. ſecundo. aliquem crimen læ-
ſæ Maieſtatis commiſiſſe credatur, ad impediē-
dū quin tali crimine notatus ſuper ſpolio agat
& obtineat per Abb. in capit. quæ in eccleſia-
rum, in fin. ubi Felyn. columna 23. de conſtitut.
Geminian. conſi. 53. Deci. conſilio 144. & 445.
Aret. conſilio 45. multa enim adduci poſſent ad
dictam declarationem rebellionis infringen-
dam, & reſtitutionem in priſtinum confirman-
dam, quæ conſulto omittuntur, cum ad fauo-
rem Domi. Pyrrhi adſit doctum, & copioſum
conſilium Dec. in terminis. num. 666. quo loci
multa legi, & videri poſſunt, quibus etiam ad-
dantur notata per Alciat. conſi. 169. per totum
primum articulum, licet contrarium ſenſerint
Socin. ſen. conſi. 266. & Bal. conſi. 228. in prin-
cipio, qui fuerunt reprobati alias per dominos
Rotæ Sacr. Palatij Apoſtolici Auditores, qui
Abb. opin. in propoſito noſtro vti veriorem iu-
** ſtiorem, & magis ** communem ſequuti ſunt
ſub d e ſecunda Maij 1541. in cauſa de Sabelic.
vt refert Moedan. deciſ. 271. Ioannes Franci-
ſcus & 272. Non enim verba rebellionis narra-
tiua etiam Papæ in tertij præiudicium probant
niſi eſſemus in antiquis, vel adminicula alia con
currerent, Creſcent. deciſ. 49. & 89. de probat.
** ex magis ** communi d. Gomeſ. deciſ. 38. per to-
tam, minus latam ſententiam contra rebellem
probare non producto de partibus toto pro-
ceſſu, cenſuit Rota Romana teſte Moedan. de-
ciſ. 148. tit. de probat.

Verum conceſſa rebellione Domi. Pyrrhus
ita reſtitutus, potuit dicta bona quamuis do-
mino Aluyſio donata & tradita recuperare, &
8 conſequi, † quando Princeps reſtituere poſſit
rebellem cum cauſa ad bona etiam in alios trāſ-
lata iuxta communem. dd. Bartol. in l. ſi verbera
tum. §. primo, ff. de rei vend. Cin. & alij in l. fina.
C. ſi contra ius. vel vtil. public. omnes maximè
Alexand. Aretin. Socin. ſen. Iaſ. in prima lect.
colum. 17. & ſecunda lect. colum. 10. & Socin.
iun. qui multos allegat, & de communi atteſta-
tur, num. 108. cum ſequen. in l. Gallus. §. & quid
ſi tantum. ff. de liber. & poſthum. Bero. conſ. 60.
9 nume. 19. volum. tertio. † Reſtitutio enim pro
cauſa publicæ vtilitatis facta operatur ſimul
quo ad bona in alios translata Bald. titu. de pa-
ce conſtantiæ colum. quinta. verbo, priuilegia
omnia, multos accumulat Menoch. de recupe-
rand. poſſeſſ. remed. 10. numero 111. præcipuè
dum conſtat de voluntate expreſſa reſtituentiū,

vt in caſu noſtro Nellus in tractat. de bannit. 1.
parte 3. tempore quęſtio. 11. & ſequen. d. Gabr.
ſuis concluſionibus communibus lib. tertio. de
iur. quæſit. non tollend. concluſ. ſecunda; num.
16. cum ſequen. vel aliter in reſtitutione adeſ-
ſent verba generalia, vel ſatis ampla, cum & eo
caſu bona in alios tranſlata per reſtitutum recu-
perari poſſent nullo iure priuatorum ſublato
conſiderato, prout alias in ſimili caſu determi-
narunt omnes Domini Rotę Sacri Palatij Apo
ſtolici duobus exceptis in cauſa Ferrarienſi &
Parmenſi præceptoriarum die 20. Maij 1539.
teſte Moedan. deciſ. 87. & 88. facit Menoch. vbi
ſupra, numero 116. declar. 3. ample Aſcan. cle-
men. tractat. de patr. poteſt. cap. ultim. num. 41.
10 cum ſequen. † & ſi ea recuperare poterat domi-
nus Pyrrhus quanto magis, & fauorabilius ea
retinebunt eius filij, & hæredes, prout faciunt
poſſidendo & diuidendo ar. l. pro retētione. C.
de vſur. l. ſecunda, vbi Bald. 4. not. C. de fideiuſſ.
Corn. conſi. 282. in fin. vol. 4. Benintend. deciſ.
Bonon. 77. num. 4.

Secundò adeſt ceſſio & donatio Illuſtriſſimi
Domini Aluyſij de dictis omnib. bonis dictis
Illuſtriſſ. mis fratribus Carolo & Federico facta
11 accedente conſenſu Cæſareo, † qui aſſenſus
poſt etiam accedens, donationem validat So-
cin. iun. conſil. 97. num. 27. uolum. primo. Pars
de feud. reintegr. c. an aſſenſus pag. 146. conſil.
Montisferrati. Zo. num. 16. & 23. numero 20. &
26. num. 33. Bero. conſilio 73. numero 17. & 18
uolum. primo. Euerar. conſi. octauo, per totum,
ergo & ſi non vti hæredes partis dicta feuda &
bona poſſent conſequi, ea tamen retinerent tā-
quam ceſſionarij & donatarij Aluyſij, quæ alie
natio & donatio feudorum Cæſareo aſſenſu
accedente valuit in præiudicium quorumcun-
que filiorum & agnatorum, ſi dici poſſent in
12 perſona † Aluyſij feuda noua, ex communi de
qua Sigiſm. conſilio 52. numero primo. Alex.
conſilio 28. uolumine quinto. Clar. §. feudum.
quæſt. 41. uerſicu. quum enim. Ruin. conſi. 27.
numero tertio. uolum. primo. per alios ſequitur
Cæphal. conſil. 152. num. 21. cum ſequen. uolu.
ſecundo, ſed quia uidi poſt redditum meum cō
ſilium ſcriptum diffusè in hoc propoſito per
d. Iacob. Menoch. conſil. 104. in 1. art. conclu-
dentem nō fuiſſe mutatam naturam feudi, ego
ſuper hoc non inſiſtam, cum non ſit præſentis
ſpeculationis.

Nec opponatur ceſſionem factam eſſe Illu-
ſtriſſimo Domi. Carolo & eius filijs ob illa uer-
ba in eius defectum, non autem Federico, qua
propter extantibus filijs Caroli ipſi omnia di-
cta bona conſequenter.

Namque reſpondetur, primo illa uerba in
eius defectum intelligi iuridice loquendo poſt
mortem tantum eius domi. Caroli licet cum fi-
13 lijs, tum quia † uerbum in eius defectum mor-
tem perſonę nominatę importat. §. hinc nobis,
vbi

Digitized by Google

vbi text. & Gloſ. in uerbo, deficientibus, Auth. de hęred. & Falcid. Alber. in verbo, deficere, ſeu aliàs, quòd Dominus nominatus deficiat aliquo caſu vel nolit inueſtire, vel dicta bona conſequi argumen. l. amiſſio. §. qui deficiunt. ff. de capit. diminut. latè Paris. conſi. 19. nume. 158. cum ſequent. volum. ſecundo. & conſil. 18. nume. 13. & 93. num. tertio, eodem volum. ſecundo. & conſil. 20. nume. 21. volum. tertio. Socin. iun. conſil. 110. num. 12. volum. ſecundo. tum
14 quia † relatiuum eius refertur tantum ad proximiorem nominatum. ar. l. ſi quis actio. ff. de vſufru. accreſcend. Alexand. conſi. 198. colum. quarta, nume. tertio. volum. 6. Paris. conſil. 73. num. 18. & 53. volum. ſecundo. Cephal. conſi-
15 lio 269. num. 28. volum. ſecundo. & in † numero ſingulari poſitū non poteſt verificari in plurali, cum hoc uerbum eius non cōprehendat plures. cap. is. cui de præben. in ſexto. cap. pen. de re iud. & in dictione, ei, eſt textus, quem ibi not. dd. in l. fin. ff. ad Trebel. & in cap. plu-
16 ralis locutio. de regulis iuris, in ſexto. † & ceſſatur perſonaliſſimum ne ad hæredes illius extendatur not. in ſimili Oldrad. conſil. 21. num. ſecundo Bald. conſilio 304. nu. quinto. Port. 15. num. 12. Ideo neceſſario intelligitur de defectu perſonæ ſolum Caroli, non autem filiorum eius.

Quòd ſecundario ſua detur, quia in diſpoſitione qualibet maximè, quæ ſit contra uel præter ius, ut puta, quòd unus ex filiis tantum ante alium conſequatur feudum, nunquam ſubintelliguntur filij hæredes, niſi id expreſsè dicatur.

17 Primo, quia † filii non ſubintelligūntur tacitè comprehenſi, niſi in diſpoſitione teſtatoris aſcendentis uel deſcendentis, & quando ſubſtituitur alter extraneus. l. cum acutiſſimi, & l. cum Auus. ff. de codition. & demonſtrat. ubi not. omnes, traditur in l. hæredes mei. §. cum Auu. ff. ad Trebellia. non autem ſi uocetur frater, uel alius collateralis. Dec. con-
* ſil. 529. in fine, ubi de * communi Corn. conſil. 197. uolum. tertio. Bertrand. conſil. ſexto. uolum. primo Gabriel. ſuis concluſion. de fideicomiſ. lib. quarto. concluſ. ſecunda, num. 46. quinimo, nec illa uerba, quibus non exiſtentibus, uel quibus deficientibus, uerificantur in dictis filiis, qui tacitè ex mente præſumpta teſtatoris uenirent uel eſſent in conditione poſiti. Ruinus conſil. 181. column. ſecunda. uolum. ſecundo.

18 Secundo, quia quęlibet † diſpoſitio de hærede mentionem non faciens, eum haud comprehendit Bald. conſil. 368. uolum. quinto. ſed perſonalis cenſetur, quia perſona exprimitur. capit. quoniam Abbas. de offic. delega. maximè in diſpoſitione contra ius, quæ ſtrictè eſt interpretanda. l. quia tale, ubi dd. ff. ſoluto matrimon. vt minus ius tertij lædatur, quàm ſit poſſibile cap. penultimo, de filijs presbyter. cū vulgaris, ac in eam partem, vt reditus fiat ad ius commune, quo caſu vbi perſonalis diſpoſitio eſt, ut uerba prolata ſonant iudicari debent Alexandr. conſil. 86. circa. fin. volum. primo. multaſque rationes & iura in ſimili adducit Marc. Ant. Natta conſil. 163. & 164. per totum vol. 1.

Cum itaque in præſenti caſu expreſſa ſit perſona Caroli, ſitque poſitum relatiuum eius in ſingulari, fiat reditus ad ius commune, quia filij Pyrrhi ante nepotes ex eis ſuccedere debēt Auth. de hæredi. ab inteſt. column. 9. §. ſed ſui inſtit. de hęred. qual. & differ. & inſtit. de hæredi. ab inteſt. in principio. quis dubitabit verba illa in eius defectum intelligi ſolum de perſona Caroli, non autem filiorum eius, cum ſignificent hoc ſolum, quandocunque ille deficerit ſeu illo deficiente, non autem illius hæredes. ad hoc per Ioannem de Anania conſil. 37. Deci. conſilio. 227. Alciati conſilio 606. nume. primo.

Tertio, quia in ceſſione vocantur eorum filij, & ſic etiam filij Caroli poſt Federicum, ideo ipſi præferri non debent, ſed poſt eum admitti, namque vt ipſum in illa parte poſt Federicum vocauit, ita & ante illum poſt mortem patris ſui ſtatim vocaſſet, ſi voluiſſet. per Bald. dicto conſilio 368. volum. quinto. & Natta, vbi ſupra. quinimo ex hoc dubitari fortè cō tingeret Dominum Federicum debuiſſe admitti ante filios dicti Domini Caroli, vti prius vocatum & nominatum expreſsè deficiēte Domino Carolo. à quibus verbis claris & forma verborum eſt minimè diſcedendum. l. ueteribus. ff. de pactis. Socinus iun. conſil. 85. num. 8. volum. primo & 185. num. ſecundo. & tertio. volum. ſecundo. ac ea ratione, quia maiorem
19 † caritatem habuit Aluyſius erga filios natos Domini Pyrrhi, quàm nepotes naſcituros, nec adhuc in ſpe conceptos. l. qui filiabus, in principio, vbi Bald. Imol. & Moder. ff. de legat. primo, & ne ſint nepotes melioris conditionis, quam filij l. ſi viua matre C. de bon. matern. cum vulg. Natta dicto conſilio 164. num. ſecundo. & Socinus iun. conſil. 73. num.
20 31. volum. primo. Quinimo † nec dicto caſu filij fratris mortui intrarent locum patris cum patruo uel fratre defunctio, quod ſint nominati in diſpoſitione poſiti, & magis à concedēte dilecti, uideantur in propoſito per Soc. iun. conſi. 73. per totum uolum. 1. maximè. nu. 15. cum ſequen.

Quarto uocatis namque aliquibus ſeu pluribus ſub nomine collectiuo, puta filijs poſt alquos ſpecifice nominatos, inter quos cadit affectio uti prius ex ordine ſcriptura uocatos ordine ſucceſſiuo, nunquam admittuntur nec in par-

Digitized by Google

in parte, nec in totum vocati nomine collecti-
uo etiam ſi filij locum patris intrarent, ſi & do-
nec ſupereſt aliquis ex expreſſe nominatis, &
vocatis.text.eſt in l.cum ita.§.in fideicommiſſis.
ff. de legat. ſecundo. doctrina eſt Angel. com-
muniter approbata per Alexand. & alios in l.
Gallus. §. quidam rectè. ff. de liber. & poſthum.
Bero. latè conſilio nonageſimoſeptimo, volu-
22 mine ſecundo, & hoc maximè in † feudis, quæ
ideo coniunctim conceſſa nihilominus ordine
ſucceſſiuo ſunt accipienda. Gulielmus à Perna
conſilio 12. num. 11. & ſeq. donec igitur ſuper-
eſt Dom. Federicus, aliqui ex filijs eorum admit
ti nequeunt.
23 Quinto dato † feudo vel emphiteoſi duobus
nominatis pro ſe & eorum filijs ob illa verba
eorum filijs, intelliguntur cuiuſlibet vocati tan-
tum ad portionem patris ſui, ita dd. in l. ſi mihi,
& Titio. ff. de verborum obligation. Alexandr.
conſilio ducenteſimoquarto, volumine ſecun-
do. refert Zanch. in leg. hæredes mei. §. cum ita.
numero 795. ff. ad Trebellian. & ſi à Principe
24 concedatur, † etiam quòd eſſet nouum frater
alteri fratri ſuccedit per ius non decreſcendi,
quinimo etiam ſi moreretur alter ex dictis fra-
tribus cum filijs, ut in caſu Socinus iunior. con-
ſilio centeſimo nono. in principio, uolumine
ſecundo. licet ipſe caſum, quando extent liberi
non diſputat, & in materia Bellon. conſilio vi-
geſimo. in principio. non itaque cēſendum eſt,
vt dd. filij ſimul vocati poſſint nominatos ex-
cludere, in quibus maior caritas, quàm in eis
verſatur.

Et pro veritate credendum eſt, illa verba ap-
poſita fuiſſe ab Aluyſio, ne forte deficiente al-
tero, ex dictis fratribus alter non ſuccederet
æquè, ac ſi de feudo nouo conceſſo teſtaretur,
propterea Federicum in defectum alterius no-
minauit ad tradita per dd. in capitu. primo, de
benef. fratris, & qualiter frater. Pariſ. conſilio
ſexto. volumine primo. Socin. ſenior. conſilio
ſexageſimoſexto, volumine tertio. Sigiſm. conſi
lio 15. Corn. conſi. 196. vol. primo. multa ponit
Socin. iunior. conſilio ſeptuageſimotertio. ma-
ximè, numero vigeſimo. & ſequē. volumine pri.
mo. Pariſ. conſilio decimoſexto. volumine quar
to, Clar. §. feudum, quæſtio. ſeptuageſimanona.
cum Apoſtil. Vnde non eſt interpretandum cō-
tra mentem cedentis, vt ex hoc per filios Dom.
Caroli, Dominus Federicus ſemper excluſus re-
maneat, cum, vt dixi, nec aliter in diſpoſitione
25 teſtatoris niſi ab aſcendente facta † filij ſubintel-
ligantur, nec in locum patris intrent ad exclu-
ſionem ſubſtituti & vocati expreſſè nota. dicta
l. cum Auus, vbi Socin. numero decimoquarto.
& Zanch. dicto §. cum ita, numero 248. 1072. &
ſequent. nec in diſpoſitione hominis filij vn-
* quam intrent locum patris, ex * communi re-
fert Portius conſilio quinquageſimoſecundo,
volumine primo. Ideo cum Aluyſius conſo-
brinus extaret, hanc mentem habuiſſe mini-
mè creditur.

Sextò accedat, quod licet aliàs in fideicom-
miſſis filij intrent locum patris præcipuè in ſuc-
* ceſſione aui uel patrui ſecundum * communem
de qua per Alexand. conſilio octuageſimoocta
uo. in principio, & conſilio 26. columna fin. vo
lumine tertio. Gozad. cōſilio quarto. colum. 5.
** & ex magis ** communi Socin. iunior. conſilio
116. volumine primo. & conſilio 146. column.
fin. volumine ſecundo. Ruin. conſilio 78. in fin.
171. in principio, volumine ſecundo. id tamen
fallit, quando filij eſſent proprio nomine nomi
nati, quia tunc nepotes non intrent locum mor
tui patris. Dec. conſilio 480. Curt. iunior. con-
ſilio 161. columna tertia, verſic. ex præmiſſis vi-
detur colligi. Pariſ. conſilio 30. numero 52. vo-
lumine ſecundo. Ruinus conſilio 169. volumi-
ne ſecundo. & conſilio 152. volumine tertio, po
nit nouiſſime regulam & limitationem Ant. Ga
briel. ſuis concluſion. libro. quarto. de fideicom
miſſ. concluſion. quarta, numero ſexto, quibus
26 addo, quòd in ſimili dicitur † nepotes non ue-
nire appellatione filiorum, ubi ſunt filij nomi-
* nati proprio & ſpecifico nomine ex * commu-
ni, per Curt. iunior. conſilio 57. numero ſecun-
do. & conſilio 114. numero quinto. Craue. con
ſilio 98. Ruin. conſilio 129. volumine tertio. So
cin. iunior. conſilio 149. numero ſeptimo, uolu-
mine ſecundo. refert & ſequitur Anto. Gabr. d.
conclu. lib. 6. de uerborum ſignificatio. concluſ.
1. num. 70.

Non intrabunt igitur locum Do. Caroli eius
filij in præiudicium D. Federici patrui, & minus
patruum excludent, quādo ſit nomine proprio
vocatus, & nominatus in defectum fratris ſimi
liter nominati.

Septimo dicitur ceſſionem factam fuiſſe Do
mi. Carolo & Federico fratribus, ut ſupra. cum
ita dictæ partes Imperator & ſequela facti de-
27 clarauerint, † quæ in propoſito uerba ambigua
& mentes contrahentium interpretari ſolent
Bartol. conſilio 50. commune Spoleti. Bart. &
Moderni in l. ſi ſeruus plurium. §. huiuſmodi. ff.
de lega. 1. Pariſ. conſilio ſeptuageſimo. numero
16. uolumine ſecundo. & conſil. 60. num. 5. uo-
lum. primo. Cū enim ſimul fratres poſſederint,
diuiſerint, inueſtitique fuerint natis adhuc fi-
lijs Domini Caroli, non eſt amplius hæſitan-
dum, quin dicta ceſſio & donatio ita interpre-
tanda ueniat.

Nec obſtant in contrarium adducta, quòd in
28 † diſpoſitionibus hominum hæredes ſemper
ſubintelligantur, etiam quòd nō dicatur de eis,
quia unico uerbo reſpōdetur, id procedere, niſi
contrarium de mēte appareat, & ſecus in diſpo
ſitione perſonali uel in priuilegio, quòd rem
ad ſtatum iuris reducit, cum dictis caſibus
hæredes

hæredes nunquam ſubintelligatur ut formaliter omnibus dictis doctrinis reſpondet Natta. d.conſil. 164. & ſeq. quæ non refero, nc aliorũ dicta recenſeam.

Præterea reſpondetur ceſſionem & donationem non eſſe factam. D.Carolo ad effectum ut hæredes quoque illius ueniant argum.d.l.ſi pactum.ff.de probat.& aliorum per Siluan.conſil.
29 65.volu.primo,ſed.tantum eſſe † declarationem & proteſtationem quandam, quòd contẽtatur vt dicti Illuſtriſſimi vt ſupra reinueſtiantur, à Cæſarea, quæ nullam tribuit actionem, nec ius Carolo vel illius hæredibus, vti verba quæ aliud præſupponant, argumen.clem.pri.de præbend. Dominicus in capitu.primo.§.1. de procura.in 6.Felin.in cap.licet de offic.ordin.Et vltimo loco, quicquid ſit circa hoc ceſſionis & donationis caput, ſine dubio arbitror omnes filios.Do. Pyrrhi ęqualiter potuiſſe admitti ad hereditatẽ patris iure hęreditario tamquàm filios, perinde ac ſi nunquàm eorum pater fuiſſet rebellis, nec illius bona alteri donata & in alios tranſlata, ex-
30 tat enim † Imperialis reſtitutio banni & contumaciæ ab eodẽ Carolo quinto facta & declarata, quòd ſint habiles ad ſuccedendum ęque ac ſi rebellio nunquam per patrem commiſſa fuiſſet & in bonis alteri etiam Do. Aluiſio donatis, qđ fieri potuit ex cauſa iuxta * communem, de qua ſupra per Socin.in d.§. & quid ſi tantum. l. Gallus.nunc. 108.ff.de liber.& poſthum. Viui.communis.opinio.uerbo bannitus relatus per Iulium Clar. pract.crim.§.fi.q.59.verſicu.item quæro. Rubeus conſil. 154.num.6.Boſi.titu. de remed. ex ſola clemen. Princ. num.12.vbi caſum etiam
31 ponit, quando † Princeps reſtituit rebelles ſuos cauſa pacis, ut bona iam alienata recuperent.facit Socin.iun. conſ.53. & ſequen.volu.1. Gabriel vbi ſupra concluſ.ſecunda.de iur.quæſit.non tollend. nume. 16. cum ſeq.in terminis. Ioan.de Plot.conſi.crim.tom.primo.conſ.130. numero 93.& per totum, vbi hanc materiam ꝑ tract. de reſtitutione rebellis facta per Carolum Imperatorem ad omnia bona & feuda, & quãdo confiſcatio bonorum vnius rebellis fieri poſſit, ſubſiſtat, quæue bona comprehendat, & an in præiudicium filiorum ad quæ in præſenti caſu recurrendum eſt pro ualidiori iſtius conſultationis comprobatione ſeruiunt in propoſito accumulata per Riminald. conſilio 169. uo-
32 lumine primo,vbi de reſtitutione † banniti cum clauſulis prægnantibus, de quibus in caſu noſtro, quòd admittatur ad bona amiſſa, & alienata.

Ex quibus intrepide concludo dictam confiſcationem donationem, ceſſionem & contumaciam nil penitus obeſſe. D. Federico, quin iuridice poſſideat dimidiam hæreditatis feudorũ, & bonorum patris ſuis, quæ fœlicius diu poſſidere permittat omnipotens Deus.

Et ita vt ſupra concluſum fuit per eruditiſſimum Iuriſconſul. Dominum Franciſcum Burſatum iuris eſſe cenſeo ego Chriſtophorus Longus Iur.vtr.conſul. Parmen. Auditor Rotæ Mantuæ.

Vt ſupra firmatum eſt per E. I. C. D. Franciſcum Burſatum iuris eſſe arbitror Ego Gabriel Barbiſonus Iur. conſ. Brixienſ. alter ex Auditoribus Rotæ Mantuæ ſaluo, &c.

Ego Papirius Picedus Iur. conſ. Ian. concluſa ſupra per Eximium.Do.Franciſcum Burſatũ Iur. conſul. Mantuæ & approbata per collegas meos in hoc triumuiratu Rotæ Mantuæ de iure procedere & iuris eſſe affirmo ſaluo &c.

Franciſcus Burſatus. I.C.Mantuanus.

PRO ILLUSTRISS. D. GIBERTO, & fratribus Comitibus Corrigij.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſorij cauſa quando virtute reſcripti Cæſarei diuidatur, a petitorio.

Clauſulæ ſola facti veritate inſpecta & ſimiles in reſcriptis Cæſareis multum, & quæ operantur.

Filius naturalis legitimatus an habeat remedium adipiſcendæ.l.fi.C.de edict.diu.

Clerici filius quomodo nuncupetur, & an in legitimatione qualitas illius exprimi debeat.

Legitimatio, quando infringi queat, ex duplici defectu omiſſa.

Spoliatus, quando reſtituat ſpoliatori.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ continentia non diuiditur.*
2 *Exceptio quæ elidit intentionem agentis etiam in poſſeſſorijs admittitur.*
3 *Petitoria reſpicientia quandoque admittuntur ad collocandum poſſeſſorium.*
4 *Spolians non reſtituit ſi incontinenti de dominio per ſententiam doceat, ex * communi.*
5 *Petitorium, à poſſeſſorij ſubſtantia diſtinguitur.*
6 *Mandatum delegationis ad vnguem ſeruatur.*
7 *Clauſula, audias tam in petitorio quam in poſſeſſorio, quid operetur.*

Digitized by Google

8 *Clauſula libelli petitorij et poßeßorij in præmiſſis,&c.ius.& nu.21.& 46*

9 *Coniuncta ſimul expediri debent.*

10 *Cauſæ complicatæ pro vna cenſentur.*

11 *Diſpoſitio vel gratia hominis habentis poteſtatem non diuiditur.*

12 *Clauſula,cauſam uel cauſas in delegatione principis quem pariat effectum.*

13 *Cauſa dicitur etiam ante litis conteſtationem* * *ex * communi.*

14 *Controuerſiæ verbũ præſupponit iudiciũ motũ.*

15 *Veritas ſola dimiſſo iure poſitiuo coram Deo & Imperatore attenditur,& nu.19*

16 *Dictio tã,et quã ſui natura concurſum inferũt.*

17 *Clauſula ſola facti ueritate inſpecta, non admittit ſeparationẽ petitorij,à poßeßorio,ex * communi,& nu.30.* *

18 *Exceptio omnis iuris poſitiui reijcitur ea clauſula ſola facti,&c.*

19 *Poßeſſorium eſt inuentum iuris poſitiui quod Imperator tollit.*

20 *Iudex procedit vt Deus uirtute clauſulæ ſola* * *facti ueritate inſpecta,ex * communi.*

21 *Clauſula dantes vobis in præmiſſis, &c.quid operetur in commiſſione cauſæ.*

22 *Probatio admißa in petitorio operatur ut ſeparatio,a poßeßorio non fiat.*

23 *Iudex omißa cauſa ſimpliciter, poteſt ſi vult petitorium & poſſeßorium ſimul expedire.*

24 *Conclusio in cauſa uel æquipollẽs ubi adeſt clauſula ſolæ facti,etc.requiritur in remedio l.fin.*

25 *Equalitas in iudicijs ſeruatur.*

26 *Exceptio requirens altiorẽ indaginẽ reijcit, & q̃ incontinenti probari põt admittitur in poßeſ-* ** *ſorio adipiſcendæ,ex ** communiori,& nu.36.*

27 *Feuda regulariter non alienantur,nec ad naturales tranſeunt.*

28 ** *Clericus feudi incapax dicitur, ex ** cõiori.*

29 *Exceptio præcedens facto opponẽtis ei nocet, ſed non prodeſt.*

30 *Petitorium, à poßeßorio ſeparatur iure communi inſpecto at ſecus ſtante reſcripto Principis.*

31 *Dominij exceptio incontinenti probanda admit-* ** *titur in poßeßorio adipiſcendæ ex ** communiori nu.36.in fi.*

32 *Exceptio petitorij ſolum ad elidendam intentionem actoris prapoſita admittitur.*

33 *Poſſeſſorium adipiſcendæ & recuperandæ, à petitorio in quacunque parte iudicij ſepara-* ** *tur ex ** communiori. ſed quomodo intelligatur vide ibi latam diſtinctionem.*

34 *Actor ſeparat poßeßorium, à petitorio in omni* * *parte iudicij,ex * communi ubi ſeparatim deducuntur.*

35 *Petitorium per uiam reconuentionis oppoſitum & admißum, à parte impedit ſeparationem,* * *à petitorio ex * communi.*

36 *Poſſeßorium ſeparatur,à petitorio in beneficialibus vbi dubium eſt an actor petitorio conſenſerit, ſecus in profanis, quia diſtinguendum eſt ut ibi.*

37 *Petitorium incidens in cauſa poßeßorij,quando ſeparetur.*

38 *Clauſulæ pleniores quando attendantur.*

39 *Interpretatio fit ne una clauſula aliam tollat.*

40 *Clauſula ſeruatis de iure ſeruandis ſine debito terminetur,& ſimul,cuius ſint effectus.*

41 *Inferior à Principe non committit ordine iuris non ſeruato.*

42 *Clauſula ſola facti ueritate, &c. plenior eſt quacunque alia.*

43 *Præferuntur poſteriora pleniora geminata conuenientia expreßa & alia ut ibi.*

44 *Clauſula iuſtitiã faciat duo ſubintelligit,quod cã de iure terminetur, & ſecũdũ iuris ordinẽ.*

45 *Cumulatio actionum & emẽdatio admittitur, ut celerius cauſæ expediantur, etiam ubi ſola facti ueritate,&c.proceditur.*

46 *Clauſula in præmiſſis narrato ſuper petitorio et poßeßorio operatur ut omnia terminentur.*

47 *Poßeßorium in ſententia ex ordine prius terminatur.*

48 *Hæres ex facie teſtamenti incapax nõ mittitur in poßeſſionem.l.fi.C.de edict.*

49 *Vitium, inuiſibile ex teſtamento reſultans cũ incontinenti probatur impedit miſſionem in poßeſſionem.*

50 *Feudalia præſumuntur cum id diſpoſitiue teſtator exprimat.*

51 *Exceptio dominij incontinenti probanda obſtat* * *remedio.l.fi.de edict.diui.ex * communi.*

52 *Hæres mittitur in poſseſsionem bonorum hæreditatis uigore cuiuſdam notorij ex teſtamento reſultantis.*

53 *Legitimatus filius remedium.l.fi.C.de edict.diui conſequitur, ſed ubi legitimationes ſunt inulnerabiles.*

54 *Hæres in teſtamento clerici quando remedio.l.fin.fruatur.*

55 *Equiparatio facti ceſset ad ius dubium,ubi non eſt probabile uel obſcurum.*

Digitized by Google

56 *Poſſeſſio defuncti ex ordine non continuatur in hæredem legitimatum, ſi de legitimationis validitate quæritur.*

57 *Juris dubia quæſtio quæ intelligatur, ut facti quæſtioni æquiparetur, & quotuplex ſit.*

58 *Corrigienſia bona & Caſtra ſunt feudalia.*

59 *Remediũ poſſeſſorium l.ſi.ceſſat in caſtris munitiſſimis & difficilis recuperationis, maxime contra agnatos poſſidentes, ex ** communiori.*

60 *Poſſeſſio ex l.ſi. Caſtrorum munitiſſimorum hæredi non datur, & ſi omnes partes eidem Principi uel Imperatori ſubeſſent, ex * communi.*

61 *Recuperatio ubi eſt difficilis etiam ſub eodem Principe poſſeſſio feudalium hæredi non datur in remedio adipiſcendæ, & cum id eſt veroſimile, ut ibi.*

62 *Cautio idonea ex quibus conſideratur.*

63 *Probata exceptione defectus dominij incontinenti poſſeſſionis immiſſio impeditur, ex * communi.*

64 *Agnati dicuntur contra filiam legitimi contradictores, ubi incontinenti de illorum iure docent, ex * communi.*

65 *Legitimus contradictor pluribus modis conſideratur.*

66 *Hæres conſtito eſſe ſcriptum hæredem mittitur in poſſeſſionem ex * communi.*

67 *Legitimatio perſonarũ in omni iuditio & ſummario eſt facienda, & per plenam probationẽ, ex ** communiori.*

68 *Nepos legitimatus ſine aui conſenſu, patri ſuccedit, & legitimatio ſubſiſtit.*

69 *Spurietatis vitia ex clauſulis generalibus per Imperatorem tolluntur.*

70 *Agnati non ſunt nominandi in legitimatione ubi filius cum patris aſſenſu legitimatur, nec citandi ex ** communiori. nu. 86.*

71 *Altiorem ne requirat indaginem, hoc iudicis arbitrio remitti, ex * communi.*

72 *Jus eſt ſemper certum.*

73 *Legitimatione exprimi debet ut ualeat an quis ſit uere naturalis vel ne, an inceſtuoſus & alia.*

74 *Clerici beneficiati filius inceſtuoſus appellatur, & con legitimatio ac diſpenſatio non ſubſiſtunt, niſi de eo expreſſa fiat mentio.*

75 *Filius clerici quatuor priorum ordinum caractere inſignitus, dicitur adulterinus.*

76 *Qualitatis omnes filij ſpurij legitimandi ſunt exprimendæ ut legitimatio ſubſiſtat ex * cõi.*

77 *Specialis non generalis mentio ſpurietatis in legitimatione fieri debet etiam ſi diceretur non obſtante quocunque defectu.*

78 *Legitimatio Cæſaris ex duplici defectu ſubreptitia non ſubſiſtit, & ſi clauſula non obſtante & de plenitudine, &c. inſeratur.*

79 *Teſtis plures defectus patiẽs omnino repellitur, & ſi aliàs inhabilis admitteretur, ex * cõi.*

80 *Naturalitatis expreſſio non nocet, etſi filius eſſet ſpurius uel inceſtuoſus.*

81 *Clauſula non obſtante quocumque, &c. non tollit impedimenta in ſpecie narranda.*

82 *Clauſula inferior non trahitur ad præcedentia, ſed proxima tantum.*

83 *Gratia Papæ in uerbis dubitatiuis nõ diſponit.*

84 *Clauſula ad executionẽ diſpoſitionis ſuppoſitiue poſita non diſponit.*

85 *Confirmatio non extendit, nec comprehẽdit niſi præcedentia.*

86 *Citatio agnatorum in legitimatione non eſt neceſſaria, ubi pater conſentit ſeu uiuit, ex ** communiori.*

87 *Vaſallus de feudo antiquo non diſponit in præiudicium agnatorum, ex * communi.*

88 *Legitimatus nunquam tollit ius vel hæreditatem alteri delatam.*

89 *Legitimatio ſubſiſtit dũmodo de omnib. obſtantibus ſit in genere cogitatum, ex ** cõmuniori.*

90 *Legitimatio reſpectu legitimati eſt odioſa, ex * communi, & ſtricte interpretatur.*

91 *Vaſallus in feudo hæreditario præiudicat agnatis, dummodo in inueſtitos diſponat, non autẽ in extraneos.*

92 *Imperator in dubio non præſumitur velle præiudicium agnatis afferre ex * cõmuni, & maxime in legitimatione, ut ibi.*

93 *Princeps ex regulata poteſtate ſecundum aliquos non tollit ius in ſpe agnatis quæſitũ ex Principiſmet contractu, uel inueſtitura, niſi in ſui præiudicium.*

94 *Imperator legitimat filium clerici ad ſucceſſionem in bonis omnib. ex * cõi. exceptis quæſitis ex reditib. Eccleſiæ, quia nõ põt, ex alia * cõi.*

95 *Legitimatur nemo ad bona ex redditu Eccleſiæ quæſita per principem ſecularem, ex * cõmuni.*

96 *Feudalia ex inueſtituris et poſſeſſione probanẽ.*

97 *Confeſſio geminata patris nocet filijs, ſed erronea conſtito de errore retractatur.*

98 *Exceptio dominij contra ſpoliatum non admittitur ex * communi.*

99 *Spoliato exceptiones oppoſitæ quæ noceant.*

100 *Spoliato licet ſpoliatorem ſpoliare.*

101 Remedium vnde ui ceßat ſi conſtat notoriè de dominio ſpoliantis.

102 Originale uel exemplum ab originali extractum ſufficit, in remedio. l. fin. C. de edict. diui.

103 Collatio originalis & exempli fit per iudicem & cum literis ſubſidialibus vt tollatur ſuſpicio.

104 Teſtamentum in ſcriptis rite publicatur ut immiſſio in poßeſſione procedat.

CONSILIVM CXXIX.

TRINITAS ADSIT.

FACTI præſens quæſtio Illuſtriſſimorum D. fratrum, & Comitum ex Corigio, magnas prima fronte complecti difficultates vſ. quæ miro ordine in motiuis valde magiſtraliter & docte cõtra ipſos emiſsis, à perilluſtri Senatore Med. D. Camillo Porro recenſetur. ſed quia ſi articuli tacti per rationes & fundamenta deducerentur voluunen integrum facile conficerem, Decreui ſolum circa ueras & principaliores ſententias inſiſtere, & ea in medium adducere, quę in curia ſenatoria, vbi ſumma attenditur æquitas, obſeruari & amplecti ſolent.

Duo itaque in propoſito ſunt diſcutienda, alterum, circa poſſeſſorium, an cum petitorio terminandum ſit, alterum ſecluſo petitorio ao in poſſeſſorio tantum Illuſtris. D. Comes Alexander iuxta petita obtinere queat, & in priori articulo nos fauere iuſtiorem cauſam ex infraſcriptis arbitror.

Primo dici poſſet cõtrouerſiam hanc coram Excellẽtiſsimo Senatu agitatam, nõ duplicem aut multiplicem cauſam, ſed unicam prorſus & poſſeſſoriam habere, quòd ex formula petitionis actoris colligitur, per Bart. in l. certi condictio. numero 2. ff. ſi cert. pet. propoſita vero per reos conuentos quamuis petitorium ſapiãt, ea tamen ad excipiendum deducta ſint, & ad iudicium poſſeſſorium elidendum citra reconuentionis & cumulationis formam, propterea ne
5 † cauſæ unius continentia diuidatur, ante Senatus non terminabit petita per actorem, quàm de reorum exceptionibus plene inſtruatur. per Angel. in l. iudices. & l. nulli. C. de iudic. l. pen. Cum authen. C. de ſentent. Bald. conſi. 481. nume. 4. in fin. uolumine 1. indiſtinctè enim admit
2 titur † exceptio, quæ elidit uel perimit intentionem agentis, quamuis proprietatem ſapiat, no. in l. ſi alienam rem. ff. ſolut. matrim. & in l. fin. C. de rei uendica. & in iudicijs poſſeſſorijs admittunt ſcribentes, & canon. in cap. ex parte. de reſtitut. ſpoliator. videmuſque articulos, titulos, &
3 probationes † petitorium reſpicientia minime reijci ad poſſeſſorium vnius elidendum & alterius colorandum, ſuper quibus omnibus cognitio habetur. not. in l. fin. C. de edict. diui. & in c. primo de cauſ. poſſeſ. & propr. Pariſ. conſil. 60. numero 7. uol. 3. Dec. conſi. 54. in fin. & 162. in principio. vbi cęteros citat, ſequuti Afflict. deciſ. 7. vbi Vrſil. in annot. numero primo. Neuizan. conſ. 79. numero 9. & 16. Brun. conſ. 21. num. 8. & 9. licet contrarium in recuperandæ remedio ſenſerit poſt Zuccard. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. primo. numero 183. quibus non
4 adhæreo, cum † ſpolians quandoque doceat de proprietate & dominio, tam notorio, ſeu manifeſto, quod non tenetur incontinenti ſpoliatum reſtituere, ad not. per Abb. ubi Bero. numero 27. in cap. primo. de reſtitu. ſpoliat. Rota deciſ. nou. 16. 17. & ſequen. Corſe. in tract. fallẽ. regul. quod ſpoliat. ante omnia reſtitu. fallent. 34. & in ſpecie dominij incontinenti probandi per ſententiam latam inter partes, cuius exceptio etiam in remedio recuperandæ admittitur
* ex * communi. ponit Ripa in l. naturaliter. §. nihil commune. numero 98. ff. de acquir. poſſeſſ. tradit Vaſquius de contro. Illuſtri. capitu. 88. numero tertio, & ſequen. cum ſimilib. rurſus quia licere debet reis quocunque modo & quacunque uia ſe tueri. l. is dicit. & l. nemo prohibetur. ff. de excep. & factum proprium quoquomodo iuſtificare. cap. cum ad ſedem, uerbo teſtis. de reſtitu. ſpoliat. quamuis deducta uel modicum adminicularentur, argumen. l. prima. verſicu. quoniam. ff. ſi cert. pet. l. doce ancillam. C. de rei vendica. Vlterius qualitatęs deductæ per Illuſtriſſ. reos reſpectu bonorum de quibus agitur feudalium, quorum hæres extraneus non eſt capax. nec filius naturalis, vel clerici quantumcunque legitimatus, ut inquiunt, non inducit merum & ſimplex petitorium iure contra diſtinctum, à poſſeſſorio ſimplici, quod ad allodialia refero, quia cum rem ſub primæua libertate reponat, ipſum, non eſt qualitas, ſed exuit rem qualitatibus, at quodammodo reſpiciunt petitoriũ qualificatum ſeruitutem aliudvè onus impoſitum habens, puta feudi, quia quale petitorium, tale eſt poſſeſſorium, & è, conuerſo, unde licet feudi qualitates deducantur, & proponantur, non idcirco dicemus de petitorio ſimplici agi, quandoquidem poteſt eadem qualitas & petitorium & poſſeſſorium, afficere & poſſeſſorium hoc modo qualificatum, non ideo efficietur
5 petitorium eo quod † petitorium, a poſſeſſorio diſtinguatur non qualitate ſed ſubſtantia, & natura, cum petitorij natura ſit ut perpetuo & inabdicabiliter operetur. l. Pomponius. §. ſi iuſſu. & ibi not. ff. de acquirend. poſſeſſ. natura vero poſſeſſorij ſit momentanea. l. 1. C. ſi de momen. poſſ. cũ igitur in præſenti poſſint Illuſtr. rei

hæc

[illegible] nia [illegible] cere [illegible]
[illegible]
plex, [illegible]
[illegible]

S[illegible] ex [illegible] mnium [illegible] tuin per [illegible] C[illegible] Illuſtri [illegible] natu [illegible] ac [illegible] riam habeat ur [illegible] legationis & c[illegible] vniuerſa [illegible] Sena[illegible]
6 lis † iudices de[illegible] diſcedere ualeant [illegible] diligente[illegible] ſto [illegible] cap. cum dilec[illegible] cap. [illegible] venerabili de offi. [illegible] ga. cap. 1. exam[illegible] ta. de confir. util. vel in[illegible] capitu. bonæ. §. nos igitur de poſtul. prælat. cap. [illegible] in veter [illegible] de [illegible] l. diligenter. l. ſi quis pro eo. ff. man[illegible] & l. [illegible] m mandati. C. eodem. Alexa[illegible] d. c[illegible] 21. nume. 4. volu. 6. Deci. conſ. l. 146. Rota in no[illegible] 79. Guid. Pap. conſil. [illegible] 19. in del[illegible] gat[illegible] Pri[illegible] Cæpol. conſ. ciuil. 64. numero [illegible] 13. [illegible] Ripa. in l. quod iuſſit. nu[illegible] e. 6. ff. de r[illegible] S[illegible] de merca. titu. ma[illegible] numero 6. cum ſe[illegible] mandatorum enim formam nec in utilius, ſeu melius nunquam mutare licet. d. l. diligenter, & multa exempla & iura ponit Vaſqui. de ſucceſſ. parte prima. libro primo. §. 4. num. 51. cum ſeq. & de controu. Illuſtr. cap. 5. num. [illegible] cum ſeq. At verba & clauſulæ cõmiſſionis Cæſare[illegible] caput includunt ac prete[illegible] ſiones am[illegible] par tium, & ſi petitoriam ſapi[illegible] ſi & ſuper omnibus hinc inde [illegible] care opportebit, Quod ex d. commiſſi[illegible] ne multipliciter oſtendo.

Primo dum Cęſar poſt decretum ab eo emiſſum, quod quantum ad controuerſias inter Illuſtriſſim. Comites & fratres ex Corrigio, & Illuſtriſſ. Dominum Alexandrum ratione bonorũ
7 feudalium & aliorum iurium, † tam in petitorio quam in poſſeſſorio exortas ſpectat, datis confidentibus ſtatuet. l. Cæſarea Maieſt. & cætera. mandat, ut uocatis partibus vel vocandis eaſdẽ, ſeu cauſam vel cauſas motas ac mouendas Senatus audiat, & cætera. non inquit actorem tantũ audiendum uel alteram tantum partem, ſed ambas & eaſdem in prætenſionibus, & controuerſiis inter eos exortis, quo caſu non pertinet ad delegatum in ſingula productione cognoſcere utrum controuerſia prætenſio uel cauſa ſit le[illegible]i tima uel ne. ſed ipſas omnes tales qu[illegible], & tam ſuper petitorio quam poſſeſſorio, reciper[illegible] cum non quid iuris habeant' ſed qu[illegible] ouertatur, & cauſæ omnes ueniant [illegible] tiam, & in calculo de[illegible] expe[illegible] is [illegible] tam, ex text. in capi[illegible] ex p[illegible] as,

[illegible]
bo[illegible]
[illegible]
la[illegible]
pro[illegible] curatore. C[illegible]
8 19. diſt. in p[illegible]
ſis in [illegible]
pol. c[illegible]
[illegible]
pro[illegible]

S[illegible] aud[illegible] nia, [illegible] cum omnib[illegible] bus [illegible] ſeſsori[illegible] qua[illegible] re delegan[illegible] ne[illegible] in[illegible] r[illegible]
9 cu[illegible] pr[illegible] ẽu[illegible] coniunctorum, & ſimul ac unum [illegible] in eadem oratione', ita ut ſepa[illegible] permiſſa, ſed vbiq; prohibita. l. ſi ſeruus. § primo. ubi gl. ff. ſi quis caut. l. is qui ducenta. §. cum ita. ff. de reb. dub. l. 5. ff. de condit. inſtitut. cum ſimil. per Iaſ. in l. ſcire debemus. numero ſecundo. ff. de verbor. obligat. facit text. in l. [illegible] idem. §. quod ſi mutuæ. ff. de iuriſd. omnium iudic. & ibi Bart. in ſummario dicit mutuas p[illegible] pud eundem iudicem terminandas, [illegible] x r[illegible] com
10 plicationis, quod ubi † duæ cauſæ ſunt com[illegible] catæ ſimul pro una habe[illegible] tur, quod in ap[illegible] a tione [illegible] bit Bald. c[illegible] 41. numer[illegible] 7. [illegible] um. primo. Menoc[illegible] numero 187. ac[illegible] e Contar[illegible] mitat. 24. C. de m[illegible]
11 mantur. nam ub[illegible] poteſtatem v[illegible] diſpoſitio[illegible] ea[illegible] ſeparare. l[illegible] vu[illegible] a. & [illegible]

[illegible] petr[illegible] ex qui[illegible] & [illegible] ad rill[illegible] cuſam [illegible] d[illegible] commu[illegible] a iu[illegible] habent [illegible] petunt, ut mandati [illegible] liter adimpleat [illegible] quod probatur ex cap. pr[illegible] mandati, & cap. [illegible] & cap. venerabil[illegible] no[illegible] & [illegible] on[illegible] ſeparatum aliqua expediat, & in [illegible] & licet ibi ad [illegible] ſimul p[illegible] tiua iur[illegible] aſis rotæ [illegible] auditorium [illegible], & poſſeſſorium cumulatiuum, [illegible] narratiuis multa reſpicientia petitorium adeſſent, etſi in diſpoſitiuis inconcernentia ſolum poſſeſſorium fuiſſet deſcripta. teſte Paleoto Card. Illuſtriſſ. deciſ. manu ſcripta 370.

Tertio per reciprocam libellorum vtriuſque partis porrectionem Cæſari factam, quidã quaſi contractus [illegible] quin [illegible] ſecus quam contra [illegible] ff. de [illegible] propter quam mutuam porrectionem ca[illegible] coram eo fuit cœpta, & [illegible] cœpta [illegible] demãdata, [illegible] ex
12 [illegible] urbis cau[illegible] notas, [illegible] maxime [illegible] ſpon. [illegible] el. C. [illegible] de [illegible] cauſas. [illegible] 3[illegible]. [illegible] & [illegible] &

[illegible] verbo dici[illegible] ut dicatur [illegible] tum, nel [illegible] de iudic. [illegible] x. iud. [illegible] 8. [illegible] 3. [illegible] inter [illegible] qui [illegible] ff. [illegible] poſſun. [illegible] ſi tam veri [illegible] & cor[illegible] de reſtitut. ſpoliat. [illegible] tr. vlt. part. q. 2. nu[illegible] in l. [illegible] nun[illegible] prime. ff. de [illegible] cœpta & mota co[illegible] Cal[illegible] per l. vbi cœptum. ff. de [illegible] ſeparatio petitor[illegible] & poſſeſſorii [illegible] eo quod [illegible] nulla diſputatio cadat [illegible] ea, quæ ſunt iure ciuili poſitiuo introducta, ſiue ordinem, ſiue ſolemnitatẽ reſpicimus, ne [illegible] pcedatur per ambages, at pura, ſim-
15 plex q, veritas, & iuſtitia facti, ſicut corã Deo cõ[illegible] r. [illegible] & ſi ſciuero de noua forma fide [illegible] de hær[illegible] & Fal[illegible] in princip. & authen. [illegible] pi cop. in princip & authen. de [illegible] temil. in prin[illegible]. Bart. in l. [illegible] mdianu[illegible] ff. de minori. Aret. conſil. 8[illegible]. Iaſ. in l. certi. §. ſi numos. ff. ſi cert. pet. ampleo Thom. gram. decil. 103. num. 142. & deci. 62. numero 29. eſt enim Deus ipſa veritas Ioan. capitu. 8. & 14. qui nec fallit nec fallitur. l. fi. C. de pœnis. [illegible] Idcirco & ſi illa clauſula ſola facti veritate in ſpecta [illegible] nihilominus hæc p[illegible] cede[illegible] ſupre[illegible] infallibile, [illegible] ſcriptura ait, Cor Regis in manu Dei, & quocumq, uoluerit inclinabit illud, prouerb. 8. & 21. l. inter claras. C. de ſumma Trinit. vt igitur hæc ueritas eliciatur, quæ ex facto ſumenda eſt. l. ſi ex plagis. §. in diuo. ff. ad l. Aquil. debet Senatus ampliſſimus iuſtitiæ æquitatis & ſummæ integritatis refertiſſimus in facto, pleniſsime partes audire, & ſubtiliter indagare iura utr[illegible]uſque deducta. l. prima. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. prouidere, ue ne de lite lites fiant. l. terminato. in [illegible] C. de fruc. & lit. expenſ. & c. finem litib. de do. & cõtu. [illegible] diſpendia cuitentur magna. cap. diſpendi[illegible] de [illegible] in 6. clem. diſpendioſam de iu[illegible] officiumq; boni Prætoris exerce[illegible] quod eſt [illegible] dimittere ind[illegible] cuſſum vel reſer[illegible] Bal. in ru[illegible] de offic. Iudic. [illegible] leg. col. pen. in [illegible] fin. eodem titu. per. l. ſecunda. C. de aboli. [illegible] & in conſil. 437. in fi. & [illegible] omnino lites exc[illegible] cedes, vulnera, & ſcandala, que exinde [illegible] Bal. in cap. cũ contingat. de iu. iur. [illegible] 4. admittit N[illegible] me cue [illegible] parabit

Quarto

Quartò in reſcripto delegantur cauſæ partiũ
motæ & mouẽdæ ac decidendæ, ſub his verbis
geminata vice prolatis, tã in poſſeſſorio quàm
16 in petitorio, &c. quæ † dictiones, tam, & quàm,
ſui natura inferunt vtrumque pariter venire at-
que complecti. l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de
iniur. Alber. in dict. verbo. quàm cum ſimil. com
prehendetur itaque à pari poſſeſſorium & peti-
torium, tàm in cognitione quàm deciſione, nec
ſeparabuntur, eo quod vltra naturam dictio-
num, tam & quàm, illa verborum replicatio
Cæſaris enixiorem uolũtatem oſtendat, ex vul-
* gata ac notabili * regula. l. Baliſta. ff. ad Trebell.
quam pluribus exornat Marſil. in l. prima. ff. de
quæſtio.

Quinto mouet me clauſula illa delegationis,
quod in pręmiſſis Senatus procedat ſummariè,
ſimpliciter, de plano ſine ſtrepitu & figura iudi
17 cij, † ſola rei veritate inſpecta, quo caſu non at-
tenditur ordo iuris poſitiui conſideratus inter
poſſeſſorium & petitorium, ſed recipiunt omni
no exceptiones dominij & proprietatis etiam
in poſſeſſorijs recuperandæ ut pleriſque iuris
* conſultiſſimis & ferè ex * communi placuit De
ciſ. conſil. 449. numero 21. Alexan. rubr. conſi.
4. numero 12. Crauet. conſil. 299. numero 8.
verſ. quarto reſpondeo, Ant. Cuchus tractat. de
mentiente circa poſſeſſionem. nu. 319. & 320.
Alciat. conſ. 256. nu. 17. Neuiz. conſi. 97. num.
10. cum ſeq. Oſaſch. deciſ. Pedem. 1. nume. 20.
Achil. Perſonal. tract. de adipiſcend. poſſeſſ. nu-
mero 390. & 561. licet dubium illud nonnullis
fuerit viſum quandoque, ut Menoch. de recu-
per. poſſeſſ. remed. 15. num. 477. & conſilio 2.
num. 190. Bero. 99. Famil. 23. nume. 9. Gozad.
conſil. 10. num. 28. Hier. Lucens. interet conſil.
ſtat. Mont. feret. 41. nume. 2. cum ſeq. reijcitur
18 enim vigore dictæ Clauſulæ omnis † exceptio
præpoſterationis, quæ aliàs oppoſita iudicium
elideret, Rimin. conſil. 387. num. 11. cum ſequẽ.
volu. 2. Aſin. d. praxi. iudic. §. 3. cap. 23. nec ſine
ratione, quia. d. ordo petitorij & poſſeſſorij eſt
merum inuentum de iure ciuili & de illius api-
19 cibus. l. 3. C. de interd. cum concord. quod † Im-
perator tollit, in propoſito noſtro, Brun. conſi.
19. numero 8. & 9. Afflict. in conſtitutione vio-
lentias. lib. 1. rubri. 24. conſt. Sicil. uerſic. 8. dicit.
numero 43. & 44. Brun. conſil. 108. numero 14.
Guid. Pap. q. 554. Petr. And. Gamb. de offic. leg.
à later. lib. 8. numero 163. cum ſeq. Gram. conſi.
ciuil. 79. nume. 17. cum ſeq. Cacher. d. deciſ. 1.
num. 28. at ubi veritas bona fide uenit conſide-
randa iuris apices ſint explodendi, neque de il-
lis diſputare conuenit. l. ſi fideiuſſor. §. quidam
tamen. ff. mand. l. ita vulneratus. §. final. ff. ad l.
Aquil. l. 2. §. fin. C. de conſtitut. pecun. l. 4. C. ſi
contro. ius. uel util. public. Clemen. ſæpe. §. non
ſic tamen, uerſicu. ne veritas occultetur. ubi am-
ple Georg. Natta, de uerbo. ſignifi. uerſicu. ſum-
marie. Bart. extrauag. ad reprim. Felin. in cap.
1. num. 51. verſic. & ſi dicitur, de conſtitut. cum
præſertim iſte ordo poſſeſſorij ad petitorium
iudicio retinendæ excepto, non ſit de ſubſtãtia,
utpote ordo cauſæ ad cauſam. l. 1. & ibi not. C.
de appel. l. ſecunda. C. commun. diuid. not. in
c. ſi. de ordi. cognit. & in c. 1. de reſtitutio. ſpol.
poſſeſſoriumque ſit leuis præiudicij. l. 1. C. ſi de
momen. poſſeſſ. prout cognitio petitorij ſimul
cum poſſeſſorio. Alex. conſi. 54. numero 3. vol.
5. Neuiz. conſil. 97. nume. 12. Menoch. de recu-
peran. poſſeſſ. remed. 15. nu. 372. & apud om-
* nes iuris interpretes receptũ * eſt, † ut iudex qui
20 ſola ueritate inſpecta procedere poteſt, ueluti
Deus qui ſola ueritate nititur, nihil quicquàm
timetur ex ijs, quæ ius ciuile ſanxit, Gram. d. de-
ciſ. 103. & deciſ. 62. Alexan. conſi. 6. numero 3.
volum. 3. Aretin. in cap. dilecti. colum. 3. de iud.
Iaſ. in l. iuſtitia in princip. ff. de iuſtit. & iure. Cæ-
phal. conſil. 163. numero 16. Lancil. Corrad. ſuo
templo iudicum libro primo. capitu. primo. de
Imperatore uerſic. reſcripta. numero 11. Fuſius
Ioan. Bapt. Aſin. in praxi. iud. §. 3. cap. 3. nu. 13.
& per totum. qui etiam cap. ſequen. vim & effi-
caciam. d. clauſulæ, & diffuſe. 21. commoda de-
ſcribit, concludens tandem iudices iuregentiũ
cauſas fore deciſuros, nec vllo modo iure ciuili
aſtringi, Andr. ab Exea de pact. numero 352.
Natta conſilio 502. numero vigeſimoſexto. vo-
lum. 8. eoque magis procedent in præſenti caſu
ubi adiectæ ſint aliæ vberrimæ clauſulæ & di-
ctiones vt ſupra.

21 Rurſus, ex ſexto illa uerba † dantes uobis in
pręmiſſis uices noſtras, &c. eandẽ plenam facul
tatem poteſtatem &c. quæ a ſupremo Principe
emiſſa licet aliàs quòd tacitè inerat, exprimant,
cum delegatus Principis illius uice fungatur,
cap. ſanè il 2. de offic. deleg. Ruin. conſil. 60. nu.
13. volum. 5. importat tamen vt poſſit iudex de-
legatus procedere ſola ueritate facti inſpecta,
quod in ſpecie ſuper reſcriptis Ceſareis ad Se-
natum Mediolanenſem, notauit, Aegid. Boſs.
tit. de Princip. & priuileg. numero nonageſimo-
primo. & non ſolum in poſſeſſorio tantum, ſed
in præmiſſis omnibus, ſic & petitorio ſimul. cũ
illud verbum præmiſſis, omnia narrata ſupra
includat, Cæpol. concluſ. ciuil. 64. numero 10.
& ſeq. Illuſtriſſimus Paleotus deci. Rotæ Romã.
manu ſcripta. 370. & 546. ſi commiſſa fuerit in
fin. Hæc ideo clauſula & verborum geminatio,
ſeu repetitio, multum ſuffragatur ut præmiſſa
omnia terminentur, nec unum ab alio ſepara-
tur, quando geminatus ſermo operetur illud,
quod ſimplex operari nequit, Bero. conſ. 43. nu
me. 44. uol. 3. Quod & 3. principaliter demon-
ſtratur, nam declarauit Excellentiſſimus Se-
natus ad vlteriora procedendum eſſe, facto
tamen prius verbo per illuſtrem Dom. Senato-
rem Porrum, an poſſeſſorium cum petitorio
22 ſit cumulandum. cum itaque admittantur
obiectiones ex parte Illuſtriſſimorum reorum

Digitized by Google

poſt actoris cauſæ propoſitionem, & vtraque
pars probationes faciat, reique demum contra
inſtrumenta exhibita per actorẽ alias probatio
nes in facto profiteantur, quę forſan agentis in
tentionem prorſus excludens, non uideo quo
colore debeat ſenatus in actoris tantum gratiã
hanc iudiciariam telam truncare, antequam ad
finem perducatur, cum ſine decretis & iam ad-
miſſis probationibus quæ ſuperſunt, cauſa io
facto non dicatur inſtructa, probationeſque illę
inſtrumenta ac abiectiones minime debeant di
ci decreta, admiſſaq; fruſtra poſt diſcuſsionem
cauſæ. l. ſi quando. in princip. C. de inoff. teſtam.
§. quibus in conſti. Codicis. omnis namq; actus
debet aliquid operari. l. in fin. ff. ad municip. l.
Gallus. §. 1. ff. de vulg. & pupil. cum ſimil. Cumq;
rei inueſtituras Cęſareas produxerint, & alia ad
intentionem actoris excludendam, ipſeque le-
gitimatione exhibuerit, quæ petitorium ſapit,
licet fuerit oppoſita hæc legitimationis exce-
ptio ad impediendum proceſſum ſuper petito-
rio, & cum illa proteſtatione, tamen non ſolum
dicitur non admiſſa, ſed immo reiecta, adeo ut
ipſi obſtet exceptio quaſi rei iam iudicatæ. non
in hoc quaſi exceptio ſibi non competat, ſed
quaſi modo ante pleoam inſtructionem om-
nium deductorum non competat, quia ipſum
reſpiciant probationes admiſſæ, proceſſus ad
vlteriora nempe perfectionem inſtructionis, ex
text. in l. ſi autem is. §. ſi quocumque. ff. de negot.
geſt. ibi ratio habita non eſt a iudice, iunctis
alijs verbis ibi: quod ſi poſt examinationem, &
ibi quaſi re iudicata, & ibi: quia exceptio rei iu-
dicatæ. & l. lucius. ff. de his qui not. inſam. quaſi
illorum ſenſus ſit, quod ubi iudex non habet ra-
tionem exceptionis poſt examinationẽ intelli-
gatur quaſi iudicaſſe approbando vel non ad-
mittendo, licet vere noo iudicauerit, ſed ad vlte-
riora proceſſerit. corroborantur hęc, quia com
23 miſſa † ſimpliciter in qua uenit petitorium, &
poſſeſſorium per Caſſad. deciſ. ult. de reſcript. &
deciſ. 7. nu. 8. de cauſa poſſeſſ. & proprie. Marc.
deciſ. delfi. 67. num. 4. prima parte, in arbitrio iu
dicis eſt, an ſuper vtraq; velit procedere, Alexã.
conſi. 58. in pri. vol. 5. Menoch. de recu. poſſeſſ.
remed. 15. nume. 369. declaratione pri. Marc.
d. deciſ. 67. nec dubium quin ſtante forma dele-
gationis & alijs in facto & iure deductis ſuper
vtroque procedi debeat.

Quarto cum actor agat in parte poſſeſſorio
adipiſcendæ ex l. fi. C. de edicto diui. certe ante
24 illius expeditionem requiritur procedere † con
cluſionem in cauſa ipſa, vel cum ſummarie, &
ſola rei ueritate inſpecta ſit cognoſcenda, opor
tet ſaltem intercedere aliquid, uel æquipollens,
quod habeat uim concluſionis. not. in cap. quo
niam contra, de probat. cap. cum dilectus ibi, in
cauſa concluſum, de fid. inſtru. cap. ſuper eo de
appel. veluti ſit iudex inſtructus, & de ea liqueat
ca. fi. 3. q. 5. cap. ſignificauerunt uerbo ſequere,
de teſtibus, cum in hoc nil ſpecialitatis hæc poſ
ſeſſoria iudicia habeant. l. fin. C. ſi per uim vel
alio modo. c. 2. vt lite non conteſta. l. properan-
dũ in pri. ibi. ſuper poſſeſsione. C. de iud. in ter-
minis Clem. pri. de cauſ. poſſeſ. & proprie. cap.
paſtoralis. extra de cauſa poſſeſ. & proprie. ar li-
quere, de cauſa, neque concluſa inſtructio dici
poterit non uiſis & diſcuſsis omnib. etiam quã-
tumuis petitorium reſpicientibus.

Quinto tritum eſt ac notabile, ut in iudicijs
25 ęqualitas obſeruetur, & pari paſſu actores, & rei
audiantur ſiue rei excipiant, ſiue reconueniant.
c. fi. de mut. petit. c. nullus introducatur. uerſ. eu.
æque audiantur 4. q. 4. l. fin. C. de fruct. & lit. ex
penſ. l. pen. C. communi diuid. l. ad paria. de re-
gu. iur. ea uero paritas eſt ad illud referenda, ne
alia ſit conditio vnius partis, alia ſit alterius. l.
pen. C. de poſt. cap. cum omnes. uerſi. pares. de
conſtit. l. in teſtamenro, ibi pari ratione. C. de te
ſtam. milit. l. eandem. ff. de duob. reis in ſimili vi-
demus, quod reus ita vt actor auditur ſumma-
rie, reiecta appellatione, & apicibus iuris, ac in
omnibus niſi adſit diuerſa pro actore præſum-
ptio, uel rei culpa, par ratio & æquale ius ſtatui
tur. Felin. in cap. cauſam quæ. colum. 4. de iud.
Marſ. ſingul. 168. Mendoſ. ad regul. de ann. q.
88. varia deſcribit Contar. in l. 1. limita. 17. à nu-
mero 4. ad 15. C. de mom. poſſeſſ. porro non eſ-
ſet par condictio in caſu iſto, ſi ex parte actoris
edita conſiderentur, edita vero per reos nequa-
quam.

Sexto loco illud non eſt prætermittendum
** in iudicio adipiſcendæ poſſeſſionis ex ** rece-
26 ptiſsima ſententia † recuſari quidem ea quæ al-
tiorem indaginem reſpiciunt, non quæ inconti
nenti, probari poſſunt, & conſequenter exce-
ptiones proprietatis, quæ illico innoteſcunt nõ
reſpuuntur, etiam ab initio cauſæ, quod notant
omnes nemine diſſentiente, in d. l. fin. C. de edi-
cto diui Adria. tollend. ubi Bald. nume. 42. de-
ciſ. 20. & 43. Zucar. numero 162. & cœter. Ne-
* uizan. conſi. 79. numero 9. ex * communi in feu
dis. præpoſ. Iſernia & alij in c. 2. §. inter filiam. ſi
de feud. ſuer. contro. inter dom. & agnat. com-
* munem * inquit Roland. à Valle conſil. 2. nume.
82. volum. 3. poſt Gozad. Alciat. Crau. & Nat-
tam allegatos à Menochio in tracta. de adipiſc.
poſſeſ. remed. 4. numero 752. & ſuper remedio
recuperandæ in tractat. de recuper. poſſeſſ. re-
med. 1. numero 222. Plot. in l. ſi quando. nume.
111. C. unde ui. Cephal. conſi. 152. numero 4.
& 27. nouiſsime Achil. perſonal. in tractat. in-
terd. quorum bonorum. nume. 154. in fin. & nu
mero 110. cum ſequen. Quod eo magis proce-
dit rei agnatis in poſſeſsione feudalium exiſteo
tibus, Deci. conſilio 467. numero duodecimo.
* Lauren. Chirco. ex * communi cent. pri. conclu.
11. Achil. Perſon. ubi ſupra. n. 109. 110. & ſeq. cę
terũ exceptiones reorum ꝙ bona ſint feudalia
Illuſtriſ. D. Actor naturalis, & filius Clerici præ-
tenduntur

Digitized by Google

tenduntur probatę incontinenti per editionem
inueſtiturarum, & teſtamenti productionem, ex
quorum lectione hæc habentur, quod reis vide
tur ſufficere ad retinendam poſſeſſionem & im-
miſſionem actoris impediēdam, cum pro agna
tis concurrant regulares præſumptiones, videli
27 cet, † feuda ad extraneos non tranſire, cap. 1. §.
hoc autem de his quæ feud. dar. poſſ. c. 1. de ſuc-
ceſſ. fratr. minus. ad naturales quamuis legitima
tos. cap. 1. §. naturales ſi de feu. defuncti. Clar. in
§. feudum. q. 82. & ſequen. rurſus clericos feuda
28 amittere, nec conſequenter illius hæredem † ca
pacem dici, c. qui clericus, ſi de feud. fuer. contr.
inter dom. & agnat. capit. 1. de mil. vaſſal. ample
* ex * communi ne cęteros tranſcribam Cur. iun.
de feud. 2. part. 3. part. q. 10. Cotta in memor.
verbo clericus Affl. deciſ. 320. vbi Vrſil. in anno.
Clar. de feud. q. 78. Cæphal. conſi. 1. & ſeq. & cō
** ſilio 151. Alciat. conſi. 222. & ** receptiſſimum
poſt ſuperius citatos, ait Roland. a Valle conſi.
23. in princ. Tom. Marin. de feud. titu. 2. nu. 129.
Natta conſil. 507. num. 16. & conſi. 600. colum.
fina. Octau. Cacher. deciſ. 27. Bero. conſi. 16. nu.
14. in pri. & qui regulam pro ſe habent, ij dicun-
tur habere fundatam intentionem, not. in rubr.
de regul. iur. in 6. l. 4. §. puto. ff. de hæred. inſtitut.
ca. fi. de reſtit. ſpoliat. in 6. adeo quod ſtantibus
oppoſitis per reos & inſtrumentis iam produ-
ctis de proprietate & notoria incapacitate hęre
dis conſtat, ſicque ſatisfactum videtur iurib. exi-
gentibus celerem, & manifeſtam probationem.
His non obſtaret, quod producta eſt legitimatio
ſimul ad feuda & alia iura, quibus oſtenditur cle
ricum fuiſſe ex conſenſu agnatorum capacem
feudi, filiumque naturalem ad dicta feuda legiti-
matum, quæ cum requirant altam diſcuſſionem
ſimul cum poſſeſſorio, non ſunt terminanda,
Nam dicitur quod non exceptio reorum vide-
tur illa, quæ requirit altiſſimam indaginem, ipſi
namque ſimplicem qualitatem feudi & perſonę
incapacis opponunt, quam ex documentis pu-
blicis oſtendunt, in hoc ſaltem reſpectu iudican
tis nullam reſpicientibus ambiguitatem, cum
id in illis legatur, ſed affirmare clericum fuiſſe
capacem, ipſum legitimatum ad feuda, & bona
eſſe talia, cuius ſit capax hæres, hoc requirit al-
tam cauſæ cognitionem, & nō eſt exceptio reo
rum, ſed actoris replicatio ad elidendam exce-
ptionem reorum, quæ concernit petitorium,
quando tendit ad tribuendum ius perpetuum,
& irreuocabile ipſi replicanti, cum itaque hæc
indago facto actoris replicantis ſit neceſſaria,
non videtur ab eo illius difficultates poſſe obij-
ci, ad effectum vt propter eas fiat ſeparatio, quā-
29 do † exceptio ſeu replicatio procedēs facto vel
culpa opponentis obeſſe ei quidem poſſit, ſed
prodeſſe nequaquam. l. 1. in fin. ibi præterquam
ſi eius occaſionem, C. de aſſerto tollend. l. 2. §. fi.
ff. ſi quis caut. l. intra vtile in prin. ff. de minor. l.
hæ operæ. §. fin. ibi quia non per eum. ff. de oper.
libert. obſcuritas enim exceptionis requirentis
longam indaginem vt reijciatur, debet eſſe inſi-
ta ipſimet exceptioni non autem induci ex fa-
cto, & replicatione aduerſæ partis not. in l. 1. §.
quia autem uerſi. incertum eſt. ff. quorum legat.
in c. 3. verum in reo de re iud. in 6. in cap. in præ
ſentia, §. quare ibi non elidit de probat. vnde
nō in ſubtiliter dubitari poſſet, forte ipſius acto-
ris replicationes altiorem cognitionem requi-
rentes & concernentes petitorium non eſſe ad-
mittendas, ſed in iudicium aliud petitorium hæ-
redi remittendas, ſecus vero exceptiones Illu-
ſtriſſ. reorum, quæ etiam petitorium recipientes
vt ſupra coniunctim cum petitione actoris ſunt
terminandæ. Multa alia adduci poſſent, quæ
conſulto prætereo, cum totum ex reſcripti Cæ-
ſarei forma dependeat ex ſuperius allegatis, cō-
cludens vtrumque expediendum fore, modo ſu
pereſt reſpondere his, quæ in contrarium ad-
ducuntur.

Et primo regulas, l. ordinarij. C. de rei vend.
quæ in feudalibus locum ſibi vendicat per Af-
flict. in capit. 1. 3. not. ſi de feud. fuer. controuer.
inter domin. & agna. Roland. a Valle d. conſi. 2.
num. 3. volum. 3. Primo namque dicitur totum
id iure communi inſpecto procedere, at ſecus
ſtante commiſſione Cæſarea, & verbis reſcri-
pti, quibus præcipitur, cauſas motas tam in poſ
30 ſeſſorio quàm † petitorio terminandas, & in du
bium eſt Cæſarem terminationem vtriuſque cō
mittere poſſe, cum rex & curia delfinalis id quā-
doque faciant. per Brun. dicto conſi. 19. num. 8.
conſi. 108. num. 14. Neuizan. conſi. 97. num. 12.
cum ſequent.

Secundò reſpondetur, id ceſſare in cauſis vbi
proceditur ſola facti veritate inſpecta, vt hic, per
communem doctrinam, Decij. Alci. Craue. Ne-
uiz. & cæterorum de quibus ſupra.

Tertiò eandem met regulā limitatur nō pro-
31 cedere vbi † proprietatis exceptio incontinenti
docetur, per Bartol. Caſtr. & alios in l. ſi de ui. ff.
de iudic. Afflict. in c. 1. in prin. nu. 10. ſi de feud.
fuer. controu. & deciſ. 14. num. 4. vbi Vrſil. nu. 5.
receptiſſimum ait Ripa. in l. 1. num. 4. ff. quorum
bonorum Menoc. de adipiſcend. poſſeſſ. remed.
4. nume. 510. & 748. Contarel. in l. vnica. C.
de momen. poſſeſſ. limita. 12. num. 5. admittens.
num. 7. hoc quod incontinenti conſtat totum
iudicis arbitrio remitti, etiam quod nonnullæ
ſummariæ probationes extrinſecæ ſine dilatio-
ne, vel paruæ requirantur, Michael Gras. com.
opin. lib. 2. cap. 3. de exceptio. q. 11. Petrus Re-
buf. in conſtit. regia lib. 3. de mater. poſſeſſ. gl. 1.
art. 7. num. 15.

Quartò dicitur petitorium ad coadiuuandū
32 tantum † exceptionem reorum, & elidendum
intentionem actionis propoſitum fuiſſe, quod
in omni poſſeſſorio iudicio admittitur, non ad
finem obtinendi in proprietate, nec excludendi
actorem ab illa, ſed ad effectum ſolum repellēdi
actorem,

Digitized by Google

actorem,à poſſeſſione, cum principaliter ius ex-
ceptionis ſit repellere.l.2. ff. de except. c.1.eod.
tit.cap.2.ordin.cognit.& ad iuſtificãdum, coad
iuuandum,& colorãdum poſſeſſionem Illuſtriſ-
ſimorum reorum excipientium aduerſus poſſeſ
ſionẽ actoris, quo caſu indiſtinctè exceptiones
omnes admittuntur,& nulla ſeparatio concedi-
tur, quia non dicitur alterari iudicium poſſeſſo-
rium.Alciat.in propoſito in conſi.256.nu.17.di
xi ſuperius in primo fundamento.

Quinto & vltimo circa concluſionem illam
* communi calculo ſcribentium receptam,vide
33 licet,in iudicio adipiſcẽdæ & recuperãdæ † poſ-
ſeſſionis licere actori in quacunque parte iudi-
cij ſuſpendere & ſeparare nedum proprium,ſed
etiam aduerſarij petitorium ſuper poſſeſſorio
tantum procedẽdo, cum primum de eo liquet,
cognitione ſuper petitorio non expectata quã
deſumunt,ex l.cum fundum,§.ſi.ff.de vi.& vi ar-
mata.clemen. 1.de cauſ. poſſeſſ. & propriet. c.
paſtoralis.vbi Innoc.Ioan.And.& Abb.eod.tit.
Abb.in cap.ex conqueſt.de teſtibus ample Mo-
dern.l.naturaliter.§.nihil commune,vbi Ancor.
numero 101. Alex. num.278. ff.de acquirend.
hæred.Vaſqne de controu. Illuſtr.cap.87.num.
27.Gozad.conſi.10.num.16.Hier.Lucenſ. con-
ſilio 37.in prin. & conſi.40.nu.4.& 5.inter con
ſilio ſtat. Montisfer. animaduertendum cenſeo
ex plurimorum caſuum diſtinctione, aliquãdo
enim poſſeſſorium & petitorium concernunt di
uerſa,& iſte non eſt caſus noſter,aliquando ean
dem non,tunc aut petitorium deducitur princi-
paliter per actionem,aut per exceptionem, aut
incidit,propter aliud.primo caſu per actionem,
ſubdiſtinguo, aut ſeparatim deducitur, nec eſt
caſus noſter,aut coniunctim, & tunc aut fit per
cumulationem eiuſdem partis, aut aduerſarij re-
conuentionem. primo caſu indiſtinctè in recu-
peranda,verum eſt fieri ante,& poſt lites conte-
ſtationem ante concluſum in cauſa, d.l.cũ fun-
dum.§.ſi.ff.de ui.& ui armat. in adipiſcendæ ve-
ro,iure tantum canonico ideſt expreſſum.ca.cũ
dilectus. cap. cum Eccleſia de cauſ.poſſ. & pro-
prie.quæ concluſio,nec in propoſito ſeruit,ſimi
34 liter & verum eſt abſolute ſeparationẽ fieri † ab
actore in quacunque parte iudicij pro libito, c.
ex cõquæſtione de teſtibus, & ex communi ſen
tentia de qua ſupra, quo ad ſecundum caſuni re
conuentionis principaliter deductæ ab aduer-
35 ſario,tunc ſubdiſtinguo, aut † actor initio con-
ſenſit, quando reus illud propoſuit, & deinde
non fit ſeparatio vel ſuſpenſio.cap.1.de reſtitut.
Bar.num.30.Alex.num.31.Mainerius.nu.163.
Iaſ.num.64.in d. §. nihil commune.Deci.conſi.
84.num.2.Paris ubi de * communi conſi.112.
num.55.& 61.uolum.1.Neuiz.conſi.79.num.2.
Bero.conſi.44.num.33.uolum.3.Rolan. a Valle
conſi.79.nume.3.uolum.1.id omnes tenere in-
quit,Menoch.de adipiſcen.poſſeſſ.remed.1.nu.
161. & 177. Achil. perſonal. tract. de interdic.

36 quorum bon.num.460. Aut neque † conſentit
Actor neque contradicit, & in beneficialibus
concurrente odio ſpoliatoris de iure canonico
ſemper ante concluſum in cauſa ſeparatio ad-
mittitur, Clem.1.de cauſa poſſeſſ. & propr.niſi
opponeretur exceptio infringẽs poſſeſſionem,
& titulum ſpoliati,qui tunc omnino admittere-
tur.Putius.deciſ.9.de reſtitut.ſpoliat.in profanis
ſecundum aliquos ſecus, niſi ante litem conte-
ſtatam,& ſi poſtea illud cumulare liceat,d.l.cum
fundum.§.ſi.ff.de ui.& vi armat.ca.paſtoralis de
cauſa poſſeſſ.& propr. aliquando actor initio
expreſſe contradicit, tunc non ſolum admitti-
tur ſeparatio,ſed acta geſta ſuper petitorio nul-
la redduntur,niſi decretũ Iudicis ſpeciale inter-
cedat,a quo eſt neceſſaria appellatio, c.ex con-
quæſtione de reſtit.ſpoliat. c.1.ubi Ioan. Mon.
& Ioan. And.de accuſat.in 6. Ripa in d. §. nihil
commune num.173.Atet.num.10.Crau. conſi.
238.num.4.Menoch.de recup.poſſeſſ. remed.1.
nu.167.cum ſeq. At ſi actor patiatur reum ede-
re ſuper petitorio,& ipſe edat, tunc nulla admit
titur ſeparatio, ſed de producto hinc inde eſt
pronuntiandum ad not. in d. cap. 1.de reſtitut.
ſpoliat. & ex * communi per Pariſ. Roland. &
Menoch.locis ſupra citatis, & quia in præſenti
de reconuentione non conſtat, nil ex præmiſſis
conſiderabitur, ſi vero petitorium excipiendo
deducatur, aut abijcitur de proprietate ad ter-
tium pertinente, & regulariter reijcitur, aut de
proprio Dominij vel proprietate,tunc aut non
ad finem obtinendi in proprietate,ſed excludẽ-
di veterem a poſſeſſione vt dixi ſupra in quarta
reſponſione,& admittitur & cognoſcitur vtrũ-
que, per Alciat. conſilio 256. num. 17. appel-
lans exceptionem anomalam, Aut excipitur ad
finem obtinendi, vel excludendi reſpectu pro-
prietatis,non principaliter, quia naturæ exce-
ptionis repugnat. cap. cum inter de except. ſed
excipiendo tantum,& ſubdiſtinguo, Aut exce-
ptio probari poteſt incontinenti, & admittitur
vt ſupra,ex * communiori, Aut requirunt altio-
rem indaginem,non concurrente facto,vel cul-
pa aduerſarij,& indiſtinctè ſunt reſpuendę vulg.
iuribus.ſi vero facto actoris,vel replicatione dif
ficiles reddantur,nõ reijcientur dictæ exceptio-
nes,nec vlla ſeparatio fiet,ad ea quæ dixi ſupra
in ſexto argumento.

37 Tertio caſu quando † petitorium incidit in
iudicio poſſeſſorio, tunc conſideratur ad quem
finem incidat,& ſecundum omnia prædicta ter
minentur,& ſi poſſeſſorij quæſtio incidat in pe-
titorio,tunc ſi ad repellendum admittitur,& reij
citur ut ſupra, aut eſt cognoſcendum uter poſſi-
deat propter onus & commodum poſſeſſionis,
vel probationis faciendæ in petitorio, tunc co-
gnoſcitur prius de poſſeſſorio, num quis mitten
dus ſit in poſſeſſionẽ, ſed quis uter poſſideat, &
ſola non ſeparatio ſed ſuſpenſio petitorij fit, ad
quod cognitione facta redditur, ſecundũ quos

terminos loqun[illegible]
l.ius eius. C. de p[illegible]
nos loquim[illegible] p[illegible]
exceptione [illegible]
nenti probanda & [illegible] pa[illegible]
replicatis altam req[illegible]
& actor ſit hucu[illegible]que p[illegible]
cedi ad vlteriora [illegible] & [illegible]
deduxerit, concludendum eſt in præ[illegible]
omnia fore terminanda, non obſtant[illegible]a,l.
ordinarij.C. de iudic.

Opponebatur modo ad quintam rationem
ſuperius poſitam de clauſula ſola facti veritate
inſpecta, quod non ob[illegible] dup[illegible] pectu

38 Primo quia hæc ſubſequitur † al[illegible]as clauſulas
pleniores cumulationem impedientes [illegible]
ſeruatis de iure communi [illegible] & debito iu
ris ordine ſeruato, quam a prouiſione priorum
iuri communi conformium non cenſetur receſ-
ſum, per Deci.in l.pacta nouiſſima in pri. C. de
pact.Cagnol.in l.vbi repugnantia.num.5.limit.
2.ff.de reg.iur.eoque magis quod verbum ſom-
marie immediate poſitum cumulati[o]nem actio
num impediat.Menoch.de recuperan.poſſeſſio.
remed.15.num.478.

Verum reſpondeo prima [illegible] clauſulas [illegible]
cen[illegible] repugnãtes, ita vt vna plenior alteri præ
feratur, quia concordari nequeant, ſed ſunt di-
uerſæ, omnes tamen tendentes ad eundem fi-
nem, & ad faciliorem cauſarum expeditionem,
& iurium partium cognitionem plen[illegible] in de-
legatione appoſite, quæ ideo ſi cum d[illegible]ne
& diſtinctione intelligantur minime vna alte-
39 rã tollet, pro vt hæc † interpretatio fieri debet.
§.quibus in prin.conſtit.col.not.Cagnol.vbi ſu-
pra.num.4.verſi. reſtringitur. & Deci.in d.l.pa-
40 cta.num.5.hæc enim verba ſeruatis † de iure cõ-
muni ſeruandis debito iuris ordine, ac fine debi-
to, importãt vt ordo iudiciarius circa proceſſus
& ſententias ſeruetur, qui eſt circa libelli obla-
tiones vel quales petitiones, exceptiones, dila-
tiones, litis conteſtationes, iuramenta, tum ca-
lumniæ, teſtium, tum receptiones, & reprobatio
nes eorundem, ſententias & ſimilia de quib. in
c.quoniam contra de proba. Cleui. ſæpe de ver
bot.ſigni.in propoſito glo.in c.fi. uerbo figura.
ubi Domini Ioan.Monach.& Archid.de hæret.
in 6.Felyn.in ca. dilecte fili.num.4.& 5. de iudi.
41 ci.vt dicant ſcribentes † inferiorem iudicem, vel
Principem non poſſe committere ſub hac for-
ma iuris ordine non ſeruato, & ſi committatur
per ſupremum intelligi de ordine à iure com-
muni, ciuili vel municipali inducto, non autem
a iure naturali gentium vel diuino per Bartol.in
extra.de repriimend. Petrus Ferr[illegible] forma li-
bel.real.verbo ſine ſtrepitu, & in [illegible] praxi.ver-
bo clauſula ample Soci.ſen. con[ſil]io 96. nume-
ro 4.uol.1.Petr.And.Gamar[illegible] offi. & po-
teſt.Legat.a Later.lib.8.num. 157.cum ſeq.ideo
ſi clauſula inferior ſola facti veritate inſpecta nõ

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]um [illegible]
r[illegible]nto & [illegible] a in[illegible]t [illegible]ne
ſ[illegible] annali [illegible] a [illegible]
[m]anual. [illegible]nem vt [illegible]
[illegible] p[illegible]ſt [illegible] per a[illegible]
r[illegible]
& [illegible]
ſam v[illegible]
mi[illegible] ne[illegible]
cap. [illegible]
max[illegible] um [illegible]
videat[illegible]am. [illegible] p[illegible]
re or[illegible]
ad[illegible] d. app[illegible] in cap. fi[illegible]
c[illegible]

42 Secun[illegible] dimittunt [illegible] u
ſulam ſola fa[illegible] inſpecta [illegible]
quacunque ali[illegible]
ter, &c. Ant.d[illegible]
D. de Rota de[illegible]
quintum [illegible]
[illegible] arc[illegible]
p[illegible]ne[illegible] R[illegible]
Ar[illegible] p[illegible] C[illegible]
l. uer[illegible] iudi[illegible]
Rim[illegible]
ta[illegible]
C[illegible] d.
8 [illegible]
r[illegible]
ta[illegible]
non [illegible]

43 Pri[illegible]
de pactis. & [illegible]
Deci.conſi.3[illegible] n.4.& 44[illegible]
nior & perfect[illegible] pe[r] Dec. & C[illegible]
l.3.quia p[illegible]n repugnen[illegible]
mant, quod tacite inerat, & co[illegible]
rè operentur, l.3.de leg. 1.l.quæ dubitat[illegible]
de regul. iur. ac in dubio quod eſt [illegible]
modo quo tacite inerat intel[illegible]
503.num.14.volum.4.Cæph[illegible]nu.
38.& ſeq.uolum.2.co[illegible]ſa, v[illegible]
44 iuſtitia mediante termin[illegible]
hæc duo neceſſario ſubint[illegible]
decidatur cauſa de iure. Secun[illegible]
do ſeruetur, ſecundùm An[illegible] Aub.
de hæred.& falcid.§. exhæredat[illegible] n.[illegible] d.
capit. 1.numero 51.uerſi.[illegible] atur de conſt.
Iaſ.in l.cauſas.num.[illegible] C. d[illegible] ciat.conſil.
76. nu. 2. eundemque iuris [illegible] importat,
clauſula vocatis vocandis, de [illegible]
ſcripto per Felyn.in cap. exhi[illegible] nu.4[illegible]
Quarto quia poſterior eſt gen[illegible]ata, [illegible]
Cæſari pleniorem oſtend[illegible]
eo quod Maieſtati id Imp[illegible]
vti Deus iudicat omnibu[illegible]

a[illegible] [illegible] um [illegible] quod [illegible], Cor[illegible] [illegible]a.poſt Barto[illegible] 6. & latis [illegible], ſo[illegible] rei [illegible]eritate in ſ[illegible]cta [illegible] inerat per præcedentes dictū. Sc[illegible] n[illegible] eſt ſuperfluum poſt generalem [illegible] plenam ſubijcere ſpeciales cauſa [illegible] d. l. [illegible] ait [illegible] ff. de n-[illegible] que poſſe[illegible] attendatur, vtrumq; [illegible] & continenti cognoſcetur.

45 T[illegible] & vltimo ad obiect[illegible] em † cumulatio n[illegible] num in [illegible] dic[illegible] ario tripliciter re-[illegible] letu[illegible] dicu[illegible] mmarium de quo [illegible] med. 15. num. 478. cenſeri [illegible] præſenti, in quo ſola facti v[illegible] tur, & proceditur, cum iſtud ple-[illegible] & potentius vt ſupra exiſtat, & de [illegible] ferri nequeat, per Rom. d. conſi. 30[illegible] & R[illegible]tam. d. deciſ. 196. ſecundo n[illegible] dictum. d. Menoch[illegible] abſolute verum, [illegible] per eum, in d. l. nec quic-[illegible] ff. de [illegible]. proconſul. non di-[illegible] n a[illegible] attatur, ſed tantum [illegible] pe[illegible]m, ſeu inculcandum iudi-[illegible], vel [illegible] modi [illegible] itus, vel c[illegible]nditio-na[illegible] n[illegible] citur. [illegible] in caſu noſtro [illegible] ne celerius cauſas expediēdi, quia [illegible] fa[illegible] quælibet cum[illegible]tio admitteret[illegible], [illegible] declarat poſt A[illegible]enſem Pu[illegible]ra-[illegible] a. nume. 201. [illegible]. C. de edend. [illegible] & [illegible]itur, quod [illegible] n cau[illegible], ubi non [illegible] & de pl[illegible]n[illegible] ſummariè, & c. [illegible] ſola facti ueritate in[illegible]ſpecta proceditur [illegible] admittit omnem cumulationem & [illegible]nem, vt in ſpecie, ait d. Aquens. in l. 1. [illegible] b l. ff. de vulg. & pupil. relatus a Pur-p[illegible] a num. 262. C. de edendo, ſecun [illegible] a[illegible] atur princip[illegible] in motiuis, [illegible] a[illegible] facti veritate, & c. re[illegible] piccre modū [illegible], qui c[illegible] nil commune habeat cum [illegible] c[illegible] iuris ordine terminan-d[illegible], ex[illegible] ad [illegible] unc effectum trahi nequit, Soci[illegible]. c[illegible]. 195. num. 1. & 2. vol. 2. Puteus de ca[illegible]. poſſeſ. & pr[illegible]priet. deciſ. 15. obiectum ta-men [illegible].

P[illegible] hanc clauſulam modū pro-ced[illegible] tar[illegible] cere, cum enim poſt illam cla[illegible]m [illegible] poſſeſſorio quàm petito-ri[illegible] audiatis, cognoſcatis, de-ci[illegible] s, u[illegible] nte fine debito terminetis, partibus breuem [illegible] expeditam iuſtitiam admi-niſtrentes, pro[illegible]do in præmiſſis, & c. eodem reſcripto [illegible] ur in præmiſſis debere pro cedi ſ[illegible] & c. ac ſola veritate rei inſpecta p[illegible] t non ſolum proceſſus cauſæ p[illegible] per verba audiatis, cogno ſ[illegible] mat[illegible]ia cauſarum, & deciſo-ria, [illegible] terminetis & decidatis, ne-[illegible] o ſuper omnibus, & in

[illegible] Cum poſt omnia ſu [illegible] illa verba in præ-[illegible] expreſſa inclu-[illegible] l. a procuratore. C. [illegible] & [illegible] cunt Zabar. Butr. & Canon. vbi Calder. ait ſe obtinuiſſe in c. cum dilectus de or-di. cog[illegible] t. ſi in libello mentio poſſeſſorij, & pe titori[illegible] h[illegible]beatur, licet ſuper uno tantum conclu

46 ſio fiat, [illegible] virtute. d. clauſulæ in præmiſſis ſuper vtroque condemnatio veniet, cum omnia nar-rata & non ſpecifice concluſa cōcernant, ſequi-tur; & pr[illegible]bat Cæpo[illegible]. conſi. ciu[illegible]l. [illegible]1. nu. 3.

Secundò dum Cæſar vic[illegible] ſuas cedit ſenatui circa ea quæ fuerint neceſſ[illegible]ia ad cauſarum me rita, [illegible] damus enim vobis, & c. videtur v[illegible] di-cta clauſula, vt ſuperius in ſexta ratione d[illegible]duxi, non ad proceſſum tantum, ſed ad cauſarum de-ciſoria, & merita, propterea non eſt in dubium refricandum, quin & illam deciſionem, cauſęq; terminationem expreſſe reſpiciat.

Tertiò & ſi terminatio fieri debet ſecundum iuris tramites, proceſſus vero ſola rei veritate in ſpecta ſuper vtraq; vſq; ad finem cauſe procede tur pari paſſu, tuneque eodem tempore iuxta iu ris cenſuram ſententia proferetur, ſineque de-bito omnia terminabuntur, ſed per ordinem

47 prius † ſuper poſſeſſione, demum ſuper proprie tate pronuntiādo, per Bal. in l. incertum, col. 7. uerſ. ſexto quæritur ſuper veritate. C. de interdict. om nes in cap. ſuborta in prin. de re iud. & in cap. ex ſuggeſtione de reſtit. ſpoliat. c. cum dilectus. vbi eſt text. Abb. in ſummario & cap. cum Eccleſia. de cauſa poſſeſſ. & propr. Ioan. And. Abb. Henr. Hoſtien. & cæteri in cap. ad vltimum, eodem ti. Quod in ſimili videtur admiſiſſe Rota Romanæ auditorium, in cauſa Burgenſi. iur[illegible]ſdictionis die 19. Octob. 1561. vt refert Illuſtriſ. Card. Paleo-tus ſua deciſ. 549. incipit, Cauſam.

Quarto non dicitur ſuperflua illa clauſula de-bito iuris ordine & c. cum affirmandum ſit Cęſa rem ne videatur contra ſolitam naturam, for-mamque curiæ, fori, & iudicij Imperialis repu-gnantia diſponere, ac demandare, idem quod merus iuris ciuilis ordo iudiciarius ſtatuit, velle ut ita omnia ſecundum iura, vel æquitatem ter-minentur, dummodo rei veritati iam cognitæ, quam cognoſci mandat, non repugnent, vt in ſimili ferè ſentiebat, Corn. conſil. 55. nu. 18. vo-lum. 3. Nec obſtabit ſecundum hunc ſenſum. S. C. M. a communibus iuris regulis diſceſſiſſe, ac ſe incontinenti correxiſſe, cauſamque poſſeſ-ſorij impertinenter demandaſſe, quando ex pręcedentibus liqueat Imperatorem ſeu illius vice-gerentem qui, vt Deus iudicat, iuris regulas non obſeruare, nec ſe corrigere per appoſitionem clauſulæ ſola facti ueritate inſpecta, cum omnes clauſulæ in ſuo ſenſu uerificentur, ac intelligan-tur iuxta commiſſa, & rei ueritate ſuper omni-bus cognita, minuſque im[illegible]nenti, ſeu ſuper-fluo poſſeſſorium demand[illegible] ce[illegible]itur, cum

ob multa

ob multa commoda in ordine prius poſſeſſoriũ
terminabitur tempore ſententiæ ferendę quàm
petitorium, iuxta c. cum dilectus.de cauſa poſſ.
& propriet.& quicquid inde ſequatur, ſat eſt vo-
luntati Cæſaris ſatisfaciendum, qui ſolum factũ
& veritatem negocij attendit, omnibus iuribus,
apicibus, ac ordinibus ſecluſis, vt ſupra, per quæ
in hoc primo capite reſoluo vtrunque cogno-
ſcendum & cumulandum.

Alterum & ſecundum caput aggredior, an ſu
ſpenſo petitorio iuſtitiam in poſſeſſorio Illuſtris
actor foueat videreturque iuxta motiua firman
dum, quod ſic. veruntamen hoc negocio diligẽ
tius perſpecto contrarium iudicandum cenſui,
& vt ſpecialius, illiſque morem geram qui con-
tenderent poſſeſſorium a petitorio ſeparandũ,
nec reciperent doctrinas & diſtinctiones iuridi
cas iam relatas, nec fundamenta iam poſita, il-
lud conſidero remedium.l.fin.C. de edicto diui
Adriani tollẽd. ceſſare multipliciter, quod caſui
noſtro recte accommodari arbitror.

48 Primo remedium dictæ legis impeditur, † vbi
hæredis inſtituti incapacitas, vtputa, quod ſpu-
rius, naturalis, vel inceſtuoſus filius hæres nomi-
netur a teſtatore, vt hic, Bal. in d.l. fina.num.42.
vbi cæteri.C.de edict.diui.Igne.in Auth.ex cau-
ſa.num.90.C.de liber.præter.refert Menoch.de
adipiſc.poſſeſſ.remed.4.num.753.q.89.ea ratio
ne, quod beneficia legum capacibus tantum &
habilibus tribuantur, l.Lucius, §.Lucius, ff.de leg.
ſecundo.l.vt gradatim.ff. de mun. & hon. cõſtat
teſtamento ipſum eſſe filium clerici Cardinalis
& ſpurium, ideo immiſſio impeditur. Nec repu
gnat patrem, ipſum legitimatum appellare, quia
in hoc illi non creditur, cum ſimus in prohibitis
& ijs quæ a poteſtate teſtantis non dependeant.
l.ſi forte.ff.de Caſtr. pecul. latè Tiraq.in l.ſi un-
quam uerbo donatione largitus. nu. 89. cũ ſeq.
C.de reuoc.donat. quod formaliter in terminis
noſtris reſponderunt Paris conſi.11.uol.2.Gra.
conſi.ſi.nu.32.uol. 1.

49 Secundò dici poteſt † vitium inuiſibile ex ip-
ſomet teſtamento reſultans excludit hęredis im
miſſionem in poſſeſſionem ex Adriani edicto,
quod in filio præterito exemplificant Doct.in l.
fi.ubi Deci.num.36.43.Caſtr.num.5.Curt.nu.3.
Zuccard.num.90.Sapi.nume.71. Mantua.num.
135.& alij Bald.conſi.141.volum.1.Bero.conſ.
118.num.36.uolum.2.Menoch. ubi ſup. nume.
729.nec ab re, quia clara exceptio ex eodẽ fon-
te proueniens præſertim altiorem non requi-
rens indaginem, omni tempore agentem exclu
dat, Bald. in l.ex his prædijs uerſic. 161.doli.C.
de euict.auth.præſenti, num.4.C.de fideiuſ. Bar.
in l.1.§.& parui.num.5.ff.quod vi aut clam. An-
car.conſ.221.Roman.conſilio 42. ubi Mendoſ.
poſt Alexan.conſi.95.num.2. & 119.nu.2.uol.
1.Deci.conſi.8.num.7.in fine. Ioan.Bapt.Aſin.
ſua praxi Iudici.§.31.capit. 30. at ex teſtamento
apparet bona & Caſtra eſſe feudalia, de quibus
vaſallus niſi inter comprehenſos minime diſpo
nit, & minus in naturalem tantum ut hic citra aſ
ſenſum domini vel Cæſaris. igitur agens ſuper
feudalibus repelletur, donec aſſenſus oſtenda-
tur. nec omnia præſumentur ex communi re-
gula allodialia, quando teſtator diſpoſitiue eſſe
50 † feudalia exprimat. ſicque talia præſumentur
præſumptione habili ad retinendum & excipiẽ
dum, quod fauorabilius reputatur, per Bald.in
cap.1, §.illud quoque de prohib.feud.alien.& in
capit.vaſallus.ubi Afflic.num.49.ſi de feud.fuer.
controu.Cur.iun.conſi.140.nu.10.Crau.conſi.
276.num.2.

51 Tertiò † exceptio dominij in continenti pro-
bandi obſtat agenti remedio.l.ſi. per Bal.ibi.nu.
42.Deci.num.20.Zuccard.num. 162.Gozadin.
conſi.7.num.3. Alciat.conſil.257.num.4. & re-
latus per Menoch.d.remed.4.nume. 751. quod
in agnato tribus concurrentibus voluerunt alle-
gati per Laur.Chircou.commu.opin. centur.1.
concluſ.11. Atqui in propoſito per inueſtituras
exhibitas de bonis ſeudalibus conſtat de bona
fide agnatorum, qui adhuc poſſident. ſitque pro
latio manifeſte ſtatim demonſtrata, certè impe-
dietur immiſſio petita, vt in propoſitu diſſere-
bant Dec.conſi.517.in ſi.num.8.Goz.conſi.50.
num. 26.Alba.conſi.78.num.16.Soci.iun.conſ.
68.num.23.& conſi.74.num.2.uol.1.Cacher.in
ſi.d.deciſ.26.

Quartò ubi extra teſtamenti oſtenſionem ſi-
ne uitio alia probatio extrinſeca per hæredem
facienda requiritur, diſpoſitio.l.fina.ceſſat, cum
52 ipſa ſpecialiter † fauore hæredis, & cauſæ celeri
ter expediendæ det cõtra iura executionem pa
ratam inſtrumento teſtamenti, uigore cuiuſdam
notorij & liquidi, quod ſit iudici in dicta cauſa,
vt declarant ſcribentes & gl.in d.l. fina.in uerbo
teſtamentum oſtenderit. ubi Zucard. num.284.
Grat. d. conſi.51.poſt.nu. 32. Dubium non eſt
hæredem ſcriptum teneri probare ſe eſſe legiti-
matum a Cæſare, ſic extrinſecus ex teſtamenti
exhibitione, nec vna cum teſtamento ipſo, ſed
in replicationem exceptionis, quam faciunt Il-
luſtriſſimi rei agnati, vt ſupra dicebam in ſexto
argumento primi articuli. ideo immiſſio nõ ad-
mittetur ſimpliciter, cum non ſolo teſtamento
innitatur hæres, ſed alijs adminiculis, probatio-
nibuſque altam indaginem reſpicientibus. Hæc
quidem niſi ex aduerſo deſcripta repugnarent,
procederent de plano, quapropter cum difficul
tas ſit in tollendis contrarijs.

Ad primam concluſionem receptam pluri-
53 buſq; comprobatam, quod inquam † legitima-
tus productis teſtamento & legitimatione in di
cto remedio obtineat, non obſtante agnatorũ
contradictione & exceptionibus aduerſus legi-
timationem oppoſitis, ad petitorium iudicium
reiectis, quam in terminis ſequuti ſunt, Rui.con-
ſilio 87.in ſi.uol. 3. Gozad.conſi.6. nu.89. Soci.
iun.conſi.97.num.45.volum. 2. Rolan.a Valle,
conſi.

conſilio 22.volum.3.Alciat. conſi.389.num.4.
Bero. conſi.57.volum. 2.Rimin.iun. conſil.69.
Cõtard.qui ita in Curia Romana & cauſa DD.
de Pepulis iudicatum affirmat in l. vnica 12.li-
54 mit.in fi.nu.19.C.de moment.poſſeſſ. quæ † im-
miſſio procedit rurſus in teſtamento clerici, vt
hic. ſed iuxta diſtinctionem de qua per Petrum
Foller.in conſt.peruenit ad audientiam de ſacr.
ſanct.Eccl.par.27.num.31.cum ſeq.reſpondeo
dupliciter.

Primo Doctores ſupracitatos loqui in caſib.
vbi conſtabat legitimationẽ ſubſiſtere tanquam
inuulnerabilem, & ſuper cuius validitate iam co
gnitum & diſcuſſum erat,non mirum ſi reſpon-
diderunt fauore hæredis legitimati, vt Ruin. d.
conſi.87.in fi.num.27.ibi.quia igitur ex præmiſ
ſis conſtat,& cum dicat vbi etiam eſſet iuris arti
culus dubius,nihilominus immiſſionem proce-
dere, præſupponit tamen in dicto caſu diſcur-
ſum fuiſſe ſuper legitimatione antequam hæres
obtineret, rurſuſque ſi articuli iuris non eſſent
dubij admodum, ſed forte clari immiſſio differ-
retur,quod in præſenti conſiderabitur,quando
in meritis cauſæ conſtet reos iuſtitiam fouere,&
legitimationem iuridicas exceptiones inhabili
55 tatis pati.& ubi non ſit iuris † probabilis dubius
& obſcuritas, ibi ceſſet facti dubij æquiparatio.
Soci.conſil.151.Ruin.conſi.27.num. 28.uol.3.
Ant.Maria Cotrat.tract.de commun.opi.lib.3.
tit.12.num.8.Stephan.Lamber.ſuper ſtatut.pro
hibent mulier.contrahere. glo. in verbo in alie-
nationibus,nu.144.cum ſeq.Rolan.a Valle con
ſilio 22.num.36.volum.3.idem ſentit Gozad.d.
conſi.6.qui num.89.in fine præſupponit in the-
mate ex firmatis in petitorio iam diſcurſo, ſeu
validitate legitimationis tolli argumentum de
vitio viſibili, vel inſtitutione filij ſpurij incapa-
cis, ac filium legitimatum poſſidere,& in poſſeſ
ſorio ac in petitorio ipſum debere obtinere, &
filiam condemnandam, prout tãdem obtinuiſ-
ſe ſuper vtroque inquit Socin.iun.conſi.97.nu.
46.in fi.admittit in ſuo caſu nihil contra legiti-
mationem allegari, vel opponi potuiſſe, vel niſi
pro ea,quæ longam diſcuſſionem requirebant,
nec mirum ſi pro legitimato,qui etiam poſſeſſio
nem adeptus fuerat reſpondit,ſupponẽdo ſem-
per in petitorio legitimationem validam, vt in
pri.conſi.num. 2. cum ſeq.ſimiliter d. Roland.à
Valle,num. 16.conſilio 22. in legitimatis inſti-
tutis remedium d.l.fina.habere locum, ſed poſt
Ruin.& Pariſ.conſil.11.uolu.2.allegatos inquit.
data validitate legitimationis ſic loquitur in ter-
minis, vt ipſe etiam in ſuo caſu præſupponit,
quod legitimatio iure ſubſiſtat,& valeat,nec ex-
ceptiones,vt hic,patiatur. Rurſus Alciat. conſil.
389.num.4.primo præſupponit agnatorũ cõdi
tionem potiorem, ſi aduerſus legitimationem
obſtent efficaciores rationes, ſecundo reijci tan
tum exceptiones aduerſus legitimationem in
poſſeſſorio iudicio,quæ altam indaginem poſtu
lent,ex Alex.Pariſ.& Ruin.ibi allegatos,quæ cũ
noſtro caſui adaptentur, quia adſunt efficaciſſi-
mę rationes contra legitimationem, nec altio-
rem requirant diſcuſſionem, merito ſi illius re-
ſponſum,non obſtare arbitrabimur. præter q̃d
dictum Alciat.non ita ſimpliciter procedit,cum
56 & † remedium continuatiuum poſſeſſionis de-
functi in hæredem non procedere, in legitima-
to,de cuius legitimationis validitate, vt hic de
nato ex clerico ſacerdote dubitetur,ſcripſerunt.
Alex.conſi.37.uolum.1.Barbat.conſi.58.uol 2.
relati per Tiraquel.in tract. le mort. ſaiſ. 2. par.
6.declarat.numero 5.Bero.quoque conſilio 57.
num.11.12. & 14.uolum.2. legitimato hærede
inſtituto reſoluit immiſſionem concedendam
non obſtantibus exceptionibus legitimationi
obiectis,quando non demonſtratur incontinẽ-
ti,uel ſaltem dubiæ redduntur, & non manife-
ſtæ & claræ in gratiam aduerſariorum hæredita
tem poſſidentium,quia & ipſe tunc ſentiat diffe
rendam eſſe.Quod ſequitur Contard.d.lim. 12.
num.19.præſupponens Rotam in cauſa Pepulo
rum pro legitimato iudicaſſe,quia articuli ſuper
legitimatione propoſiti erant valde dubij. at ſe-
cus ſi ſtatim vel tempore congruo diffiniri po-
tuiſſent,quia immiſſioni decretum minime con
ceſſiſſet, & cum præſens caſus reſpectu legitima
tionis per ampliſſimum Senatum Mediolanen-
ſem iuris eruditiſſimis ac iureconſultis peritiſſi-
mis omnique laude dignis refertum, terminari
libris apertis ualeat, nec ſint articuli admodum
dubij,ſeu obſcuri,qui decidi nequeant, dubite-
turque multum de legitimatione,vtique immiſ-
ſio differetur, uſque quo partium iura plenarie
cognoſcantur. Nempe quia aut ſunt articuli iu-
ris dubij ob ſcribentium commentaria varia,
eo quod conſulentes, vt eſt (proh dolor) ferè
omnium naturale ſtudium,ſui, ſcriptis, ſeu ma-
uis ſubtilitatibus opiniones facilis, ac indubita-
tæ reſolutionis in dubium reuocarint, non veri-
tati,ſed clientum & burſali commodo inſeruien
tes,vt illos in propoſito exceptionum legitima
tionis congerit Anton.Gabr.lib. 6. de legitima.
57 concluſ.7.& tunc hanc † iuris dubiam quæſtio-
nem facti quæſtioni æquiparari minime credo,
vt ad petitorium exceptio differatur, cum ius ſit
certum,& per iudices illa ueritas, quæ ex legum
fonte certo & perſpicuo eniteſcit inſequi & am
plecti debeat,vt in ſtatuto reſeruante exceptio-
nes requirentes altiorem indaginem in fine li-
tis, quod iuris dubij exceptionem nõ includat,
voluit. Bald. in l. poſtquam liti. C. de pact.Me-
noch.de arbitr.iud.lib.1.q.53.num.4. & in fine.
Aut vero iuris quæſtio oppoſita excipienda iu-
ris habet difficultatem, eo quod anceps iuris
articulus propter materiam legum obſcurus ob
iura contraria, intellectuſque legis multiplices
difficillimus,quo caſu forte procedunt cõtraria
& iuris dubij æquiparatio facti quæſtioni, de
quib. per Menoch.d.q. 53.nu.7. & tunc quia id
ab actore

Digitized by Google

ab actore proponitur vnà cū legitimatione ex-
hibita, ex qua dicti articuli reſultant, illius non
erit intentio fundata, nec apparenter, ſeu noto-
rie dicetur hæres legitimus ſcriptus a patre, vt
immiſſionem ſtatim conſequatur, ad not. in d. l.
fi. & inferius explicabitur.

Secundò reſpondetur concluſionem illam
quamuis communem procedere reſpectu bo-
norum liberorum, ſeu obnoxiorum, qui ſint fa-
cilis recuperationis, at diuerſum pro caſtris feu-
dalibus, ſeu fortalitijs difficilis expugnationis ac
recuperationis, pro vt eſt Caſtrum & Terra Cor
rigij, quod ex euentu bellorum pręſentis æui vti
58 notorium deduco, & † feudalia exiſtens demō-
ſtro, tum ex inueſtituris tum ex ſcriptis in ſpecie
ſuper eodem Corrigij feudo, ab Alexand. con-
ſilio 29. num. 3. 7. 16. & per totum volu. 5. Ruin.
conſi. 108. num. 5. & 18. uolum. 2. Gozad. conſ.
26. Soci. iun. conſi. 112. num. 2. & ſeq. uolum. 2.
Bero. conſi. 98. cum ſeq. uolum. 1. Alciat. conſi.
178. Soci. iun. conſi. 63. uolumin. 3. contra quos
Soci. & Alciat. reſpectu d. Vallis Campigini, vti
feudalis Corrigienſis in fauorem agnatorum iu
dicauit, alias anno 1540. Rotæ Romanæ Audi-
torium, teſte Moedan. deciſ. manu ſcripta. 277.
de feud. ſeu deciſ. 27. Domini de Corrigio & ſe-
quen. ubi multi articuli ſuper hoc feudo decidū
tur, in iſtis etenim Caſtris, & feudis munitiſſi-
mis, quorum eſt difficilis recuperatio, regula. l.
59 fi. & † immiſſio in poſſeſſionem, nec reſpectu fi-
liorum admittitur, maximè contra agnatos in-
ueſtitos, & poſſidentes, iuxta not. per Caſt. in d.
l. fi. nu. 3. in fi. cum Apoſt. Curtij. verbo ſcanda-
lum, & ibi Iaſ. & Rim. C. de edict. diui. Alex. nu.
21. Iaſ. Ripa. num. 75. Zaſ. num. 60. in l. naturali-
ter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſeſſ. Iaſ. conſi.
num. 40. lib. 1. Gozad. conſi. 7. num. 11. Cæpol.
ciuil. conſi. 60. Roland. a Valle conſi. 1. num. 79.
vol. 1. Neuiz. inter conſi. Bruni conſi. 12. nu. 54.
& conſil. 13. num. 17. Menoch. tract. de recupe.
poſſeſſ. remed. 1. nume. 279. q. 28. & in remedio
adipiſcendæ. 4. num. 383. declarat. 4. & in cauſa
finarienſi, reſponſo conſilij Cæſarei pri. à num.
13. ad num. 55. cum ſequen. & reſponſo. 2. art. 3.
** num. 19. ubi de ** crebriori Anton. Gab. com-
mun. opin. lib. 5. de reſt. ſpoli. conclu. 1. nu. 134.
nume. 140. & ſeq. limit. 23. Contard. in l. unica
* prim. limit. numero 80. vbi de * communi. C. de
moment. poſſeſſ. cum ſimil. concluſionem hanc
omnes doctores Cęſareos & Pontificios tenere
inquit, licet ipſe contrarium tueatur. & quod il-
la ſentētia communis nec lege, nec ratione pro-
betur, Anto. Cuchus. trac. de mentient. circa
poſſeſſ. à num. 340. ad num. 356. nec huic ratio-
ni obijciatur, cum vterque actor & reus ſint ſub
dominio Imperatoris, & actor cautionem offe-
rat, dimidiamque tantum petat, dictum de For-
talitio ſeu Caſtro minime procedet, vt limita-
runt Gozadin. conſi. 7. num. 22. Gab. ubi ſupra
num. 137. Menoch. d. remed. pri. nu. 314. & ſeq.
collegium Papienſ. reſponſ. 3. in cauſa finariēſi.
num. 28. Achil. perſonal. tracta. de adipiſc. poſſ.
num. 107. & Anto. Cuchus ubi ſupra num. 356.
etenim pri. dictum de partibus imperio tantum
60 † ſubditis vel ſub uno Principe exiſtentib. quod
fuit originale. Ang. in l. 2. in fi. ff. qui ſatis cogan-
tur Iac. de S. Georgio in l. ſi de ui. ff. de iud.

Primo communiter reijcitur per Alex. in ea.
lege in prima, & octaua Cacher. deciſ. Pedem.
26. num. 6. Menoc. d. remedio pri. de recu. poſſ.
num. 285.

Secundo ſublimitatur, quando Caſtrum eſ-
61 ſet difficilis † recuperationis reſpectu eiuſdem-
met Principis & domini, vt quia non poſſet fie-
ri recuperatio, niſi maxima cū Imperatoris, vel
ſupremi dominantis impenſa, & ſumptu. Iaſ. cō-
ſilio 38. uol. 3. Soci. conſi. 87. nu. 34. uol. 3. Boer.
deciſ. 238. num. 5. col. fi. Ant. Gabr. d. lib. 5. de re
ſtit. ſpoliat. concluſ. 1. num. 139. Octa. Cacher. d.
deciſ. 26. ſub num. 6.

Tertio intelligitur ſi nō eſſet ueriſimile, quod
pars habens alia quamplurima bona ſub terri-
torio dicti Principis, velit etiam in caſu ſuccum-
bentiæ Caſtrum quantumuis munitum contra
domini ſui voluntatem retinere, ita Grat. conſi.
10. num. 28. & ſeq. vol. 1. Gabr. d. nu. 140. in pro
poſito noſtro, nec Illuſtriſ. do. Alexander alia
bona poſſidet ſub imperio Cæſaris, qui nec in
euentum ſuccumbentiæ in petitorio poſſet, ſeu
uellet de facili recuperare dimidiam dictorum
Caſtrorum, & illa reſtituere reis, quamuis inſtan
tibus, ut cōſiderauit Senatus Pedem. d. deciſ. 26.
ſuper Caſtro Fœnici. num. 26. ac Menoch. d. re-
ſponſo. 2. in cauſa finarienſi. nu. 27. cum ſeq. &
num. 30. propterea curanda non eſt illa limita-
tio, nec fiet immiſſio in poſſeſſionem Caſtri di-
miſſo petitorio.

Secundum de oblata cautione tollitur, primo
quia difficillimum ſit idoneam, vt requirunt ſcri
62 bentes ſuper reſtitutione Caſtri † cautionem in
uenire, quæ idoneitas vt ita dicam, tam in perſo
næ conueniendæ facilitate. l. ſi fideiuſſor. ff. qui
ſatis cogant, quàm bonis & facultate illius con-
ſiſtit, Iaſ. in l. ſi vero. §. pro rei. ff. qui ſatis cogan.
Alciat. 3. regul. præſumpto cap. 3. & 19. Hercul.
de negat. prob. num. 265. & an talis fuerit obla-
ta dignoſcant Iudices in cauſa.

Secundo Illuſtriſſimi rei non debent ſe huic
periculo committere, & fragilitati cautionis fi-
dere ex. l. qui ita, §. 1. ff. ad Treb. quod recte ſen-
tit Boer. ex mente Iacobini de S. Georgio deciſ.
238. in fin. quando in Caſtri traditione ſcandali
periculum verteretur, vel nō eſſet plene per ido-
neam cautionem ſuccurſum reo in petitorio, vt
ſcribit Menoch. d. reſponſo. 2. cauſæ finarien.
num. 32. quæ dudum conſiderata efficiūt, vt nec
oblata cautio ſimpliciter immiſſionem in feuda
libus & caſtris præſtet.

Nec tertium repugnat, quod dimidia tantum
a debiliori aduerſario petatur, quando inter-

pretes

pretes conſiderant ſolam difficultatem, & dam
num quæ in recuperatione eueniunt, non etiam
quod vnus altero potĕtior, vel debilior exiſtat,
vt Iaſ.d.conſi.60.num.4.uolum.1. in propoſito
Menoch.in d. reſponſo. 2. articul.3.nu.23.ſub-
dens aliter intelligentes male ſenſiſſe, & licet hęc
procedant in fortalitio tantum, non in cæteris
bonis allodialibus, attamē quia pro maiori par-
te bonorum cōtrouertitur de Caſtris, & feudis,
quorum poſſeſſionem iam detinent agnati, &
pro quibus apparent contradictores legitimi,
ſunt in poſſeſſione conſeruandi, donec ſuper pe
titorio cognoſcatur, vt in ſimili cenſuit ſenatus
Pedemontium ſuper Caſtro & iuriſdictione Fe-
nicij teſte Octau.Cacher.d.deciſ.26.in fi.

Tertiò principaliter dicitur admiſſa pro legi-
timato ſententia cōmuni, procedere, niſi agna-
63 torum † probationes incontinenti ſuper exce-
ptione defectus dominij & priuilegij offerātur,
quod communi calculo ſcribentes ſentiunt, ex
doctrina maximè Moderniorum in d.l.fina.ubi
Bald.num.42.Deci.num.20.Zucar.nu.162.Go-
zad.conſi.7.num.3.vt dixi ſupra in 6. argumen-
64 to primi articuli.ubi enim † agnati poſſident, &
incontinenti de iuribus eorum docent, legitimi
contradictores nuncupantur, etiam contra filiā
petentem immitti in poſſeſſionem bonorum pa
* tris, vt hanc* communem inquit Roland. a Val
le conſi.1.num.71.volum.1.& cum hoc tempe-
ramento niſi agnati poſſideant, contrariam opi
nionem pro filia intelligendam ait Laur. Chirc.
comm.opin.cent.1.verbo agnati concluſ.11.in
fi.eaque ratione ducti arbitror, quod diſpoſitio,
l.fi.ex illis verbis, non autem legitimo modo ab
alio nō detineatur, ceſſet, vbi alius legitimè poſ-
ſideat, not. Menoch.d.tract.de adipiſc.poſſeſſ.re-
med.4.num.56.q.7. cumque iſti rei agnati poſſi
deant uigore inueſtiturarum, ac exceptionem
defectus incontinenti docere intelligant, pro le-
gitimis contradictoribus habebuntur.

Nec obſtat, quod ea ratione, quia non habēt
titulum ab hærede, vel defuncto non cenſean-
tur tales per Roland.a Valle conſi.98.in fin.uol.
3.Rimin.conſ.69.num.20.quando ſufficit ipſos
tenere titulum per inueſtituram ab antiquis prę-
deceſſoribus defunctis, a quibus omnes deſcen-
dunt, ac cenſeantur ferè a defuncto titulum ha-
bere, & propterea immiſſionem impedire, vt no
tant doct.ſupracitati, & quia multis alijs modis
65 quis poſſidens, & citatus dicatur † legitimus cō-
tradictor, puta ſi de iure ſui dominij, ut hic do-
ceat, quod habetur in d.l.fi.ubi Caſtren.num.7.
Deci.num.43.Zuccard.num.399.& 417.ample
caſus in materia enumerans Menoch. d. tractat.
de adipiſc.remed.4.q.67.per totam. & q.68.&
per eundem de arbitr. iudic. caſu. 12. in fine. &
Achil. de adipiſc.poſſ.num.110.& ſeq.ex quib.
rurſus tollitur quod in motiuis dicebatur quin-
que rationibus legitimatum adhuc in poſſeſſio-
nem mittendum.

Primo quod ſi filius reijcitur opponendo ex-
ceptionem contra teſtatorem hæredisve perſo-
nam incapacem, & extraneum, cum teſtamen-
tum ipſum non eſt cancellatum, ſeu vituperatū
d.l.fi. & per Caſtr. in l.ſi ſcriptum.C.de probat.
quanto magis filius in teſtamento contra agna-
tos poſſeſſionem adipiſci poterit?

Secundò quod ſufficiat quem apparere eſſe
66 † hæredem Ruin.conſi.129.in fi.uol.2.

Tertio ex communi concluſione ſcribentiū,
de qua in c.1.§.inter filiam ſi de feud.fuer. con-
trou.quod filia hæres prætendens ſe quoq; ca-
pacem feudalium in poſſeſſionem mittatur, per
Rimin.conſi.69.Ber. conſi. 57. volum. 7.quam
concluſionem etiam pro extraneo ego alias co-
pioſe comprobaui in cauſa Illuſtrium Comitū
de Caſtiglioneo coram oratore Cæſareo apud
Venetos iudice delegato, in cauſa contra Illu-
ſtres Com.de Gazoldo.

Quarto cum hæres adeſſe allodialia in hære-
ditate Illuſtriſſimi Cardinalis Corrigienſis præ-
tendat, omnium etiam feudalium nanciſci pote
rit poſſeſſionem, cum diſcuſſio, quæ ſint feuda-
lia ad petitorium iudicium differatur, Curt.iun.
conſi.41.num.15.Rolan.a Valle conſi.7.nu.43.
conſi.98.num.43.vol.3.

Quinto quia Senatus Mediolanēſis ter in gra
tiam legitimatorum iudicauit, qui in poſſeſſionē
fuerunt immiſſi.

Etenim primum eneruatum creditur, cū pro
cedat, niſi incontinenti exceptio defectus domi
nij oſtendatur, vel offeratur probāda, vt hic, ſeu
exceptio ſpurietatis reſultans ex eodem teſta-
mento demonſtretur, cum replicatio legitima-
tionis ſeparatæ a teſtamento, quæ altiorem in-
daginem ſapit, facto actoris proueniat, non reo
rum tantum, vt dicebam ſupra.

Secundum rurſus non repugnat, quia in te-
med.l.fina.opus eſt & allegare ſe hæredem & te
ſtamentum oſtendere, (non tamen dico ſe adi-
* uiſſe hæreditatem, vel probare hæredem ex * cō
muni de qua alias conſilio meo.49. nume. 19.)
67 quando in omni iudicio, † legitimatio perſona-
rum fiat ex regula.l.non ignorat. C. de accuſ.in
filio loquens Deci. conſi.321.num.2.Soci.iun.
conſi.86.num.34.uolum.2.Par.conſi. 12.num.
240.lib.2.in legitimato Socin. ſen. conſi. 39.in
pri.Roland.a Valle conſilio 3.nume.45.uolu.1.
Cæphal.conſi.82.nu. 8. & iudicijs quantumuis
ſummarijs Bero.q.91.nume.7. & ſeq. Menoch.
diffusè in reme.15.recuper.poſſeſſ.q. 24. Quod
omnes etiam in iudicio adipiſcendæ d.l.fin.ad-
mittere recenſet, Menoch.de adipiſc.poſſeſſ.re-
** med.4.nume.441.ſubdens ex crebriori ** opi-
nione dictam legitimationem perſonarum per
plenam probationem fieri, cumque contradi-
ctor appareat, diſpoſitioni ac executioni d.l.fin.
locus nō exiſtet, quia apparentia teſtamēti ſola
ſufficit, eo quod res celeritatem deſiderat; dum
nullus contradictor adeſt, at illo apparente non
ſufficit,

ſufficit [illegible] probat [illegible] Bald. d.l.fin. [illegible] not.4. dicens [illegible] nem paratam habere, dum [illegible] & c im eo tranſeunt Dec. num.16.Zuccard.numero 98.ac ſequ.t. Menoch.d.remed.4.num. 692.& ſeq.

Tertia communis c[illegible] de filia cum moderamine intelligitur, [illegible] agnati poſſideant, & incont nenti bona feudalia probent, quia tunc impeditur immiſſio, vt pro vera, & communi ſententia ſuperius adduxi, [illegible] id contra filiam legitimam & naturalem procedit, quanto magis aduerſus ſpurium, & filium clerici legitimatum tantum.

Quartum tollitur cũ hic allodialia adeſſe non conſtat, ſed tantum feudalia per inueſtituras exhibitas. quæ enim attentis ident tatibus, confinibus, nominibus & qualitatibus bonorum oſtendant bona & caſtra ab agnatis poſſeſſa feudalia, & expreſſè in inueſtituris nominata, in illis agnati poſſidentes, omnino conſeruabuntur, tanquam illorum fundata ſit intẽtio, prout alias cenſuit Senatus Pedemont. in d. deciſ. Octau. Cacher.26.in fi.

Vltimum ſimiliter & exempla Senatus per illuſtris non reſiſtent, & primum quia in cauſa illuſtris do. Auguſtini Triultij dubium in primo
68 vertebatur ſolum, † an nepos legitimatus, ſine aui conſenſu poſſet patri ſuccedere, vel ſubſiſteret legitimatio, & quia pro legitimato reſolutum erat, vt reſpondidit Soci.in ſubſcriptione ad conſil. Ruin.70.& ſeq.vol.3.Menoch.in terminis, con[illegible].19.num.23.& per totum, immiſſus fuit in poſſeſſionem bonorum allodialium tantum, non autem feudalium, vel fideicommiſſo, obnoxiorum vt relata ſonant, propterea ad caſum noſtrum non eſt trahendum.

Secunda cauſa Hieronymi Britiæ differt a noſtra, cum ibi patrui agnati non poſſiderent, nec contra validitatem legitimationis, vt inquiunt, opponeretur, niſi per alterum patruum, cum tamen plures adeſſent.

Tertia Marzagarorũ per ſenatum fauore legitimati fuit reſoluta, eo quod exceptio agnatorum longam & altam indaginem præ ſe ferret, non ſolum reſpectu probationis faciẽdæ ſuper copula carnali patrui legitimatorum, cum matre, at rurſus ſuper diſcuſſione illius exceptionis, quæ admiſſa nec legitimationem fortaſſe vitiabat, præterea nec ibi agebatur credo de feudis a patruis poſſeſſis, & incontinenti per inueſtituras talia eſſe bona demonſtrantibus, idcirco ex illis exemplis non eſt ad caſum noſtrum inferendũ, ſed vnà cum petitorio poſſeſſorium præſens terminandum maximè ex allegatis in pri. articulo, & ob reſcripti Cæſarei clauſulas, quæ modum & formam huic negocio tribuunt.

At quicquid dicatur ſuper præmiſſis, dubitatur ſecundario ex pluribus diſcuſſionem propoſitarum exceptionum, videlicet ſpurietatis non expreſſæ [illegible] non nominatorum, lõgam [illegible] indaginem [illegible] tum qui Imperator
69 † ſpurietatis vitium clauſul[illegible] prægnantib. tollat Iaſ. [illegible] nſ.11.num 3.uolu.3.Socin.ſen.conſi.46. num.4.& 4 [illegible] 6.Mar[illegible]ar.con[illegible] 9.uerſi.nemo [illegible] ca[illegible], Go[illegible] ad. c[illegible] 48.nu
70 14.& [illegible] d † n[illegible] n re[illegible] Gab[illegible] §.& [illegible] cin.iun.conſi.142.num [illegible] uolu.primo [illegible] decil.[illegible] 9 . Ant Ga[illegible] r. [illegible] n.opin.[illegible] concluſ.[illegible] num.11.& [illegible] ue[illegible] quatenu[illegible] ria, [illegible] per Cæ[illegible] reditario, Natta con[illegible] h[illegible] bita [illegible] Iaſ. c[illegible] nſi.[illegible] 6. [illegible] num.4.Men[illegible] 20.numero 5[illegible] vel virtute clauſu [illegible], d[illegible] bus in eadem. Menoch. conſilio 19. num. 23. enim vero pro horum dilucidatione conſiderabam.

71 Primo hoc † requirat ne altiorem indaginẽ, totum iudicis arbitrio reſ[illegible] e, iuxta gl[illegible] à quo in pri.ubi Bar.ff.vt in poſſ. le gat. I[illegible] Alc.& omnes in d.l.fi.vbi Cur.nu. 46.C.de e[illegible].
* d[illegible] ui,* communem probat Socin.ſen. conſi.59. vol.3.Michael Graſ.com.opin.lib.2.c. 3. de except. q. 11.egregie Contar. in l.vnica limit.12. num.6.& ſeq.C.de moment.poſſ.Menoch.trac. de recuper.poſſeſſ.primo remed.a num. 224.ad nu.231.Modo ſi articuli propoſiti diſcuſſionẽ lõgam, vel magis ex ſola librorum vt aiunt, aperitione decidi queant per Illuſtr.Senatum Mediolanenſem, de cuius laude & doctrina d[illegible]ere
72 non eſt locus, nemo non videt, † cum ius [illegible] per certum.l.ornamentorum, vbi Bart.ff de auro & argent.legat.multa Plot.in l.ſi quando.nu. 165.C.unde ui.& per Regium Senatum, vt par eſt ueritas omnium in iure ſtatim decidatur, Bal. in l.ancillæ, in 3.notab.C.de furt. nulla namque hic teſtium examinatio, ſeu inſtrumentorum productio interuenit, quæ probationem fieri incontinenti impediat, ex traditis per Neuizan. conſi.56.in primo in terminis Menoch.de arb. iud.caſu.in fi.propterea oppoſitum de alta indagine ceſſare arbitror.

Secundò & ſi multa hinc inde poſſint allegari, tum pro legitimatione, vt in motiuis, tum ex aduerſo, eo quod minime ſubſiſtat, ob non expreſſas qualitates diuerſas, quarum in legitimatione fieri mentio debebat, hoc tamen totum iudicio ſenatus terminabitur, an omiſſio aliqua, nullum legitimationis priuilegium reddat, vt formaliter adnotabat de arbitr. iud. caſu 203. a numero primo, ad numerum duodecimum. Vnde ego nonnulla deducam, vt quilibet iudex circunſpectus, & vir prudens dignoſcat, an contra dictam legitimationem exceptiones legitime adducantur. Hinc propter natalium defectũ quadruplicem fore ſuppreſſum in legitimatione agnoſco.

73 Primò quia non ſit † naturalis vere natus ex
muliere retenta in domo in forma concubina-
tus per Sard.tractat.de natur.liber. §. de concu-
binis,num. 2.cum ſeq.Io.Bap. de S.Seuerino in
l.ſi qua,num.3.& 9.C.ad ſen.conſi. orfic. ſcripſi
aliàs conſ.62.nu.5.quibus addo Veſil. ad Afflic.
deciſ.392.nu.14.cum ſeq.Celſ.Hugo conſi. 88.
num.27.Simon de Pretis conſi.18.quod in legi
timatione debebat exprimi, Dec.cõſi.338.Soc.
iun.conſ.99.num.33.& 38.uol.2.Pariſ.conſ.15.
nu.55.uol.2.Hugo d.nu.27.& conſi.73.nu.27.
cum ſequen.

74 Secundò quia filius ſpurius, & clerici benefi
ciati erat, inter quem & dictam virginem ſolu-
tum matrimonium contrahi non poterat, Cæ-
pol. conſilio crimin. 11. in quinta quæſt. pro-
pter caſum inceſtuoſus appellabitur,ſecundum
glo.Bald.& Caſt.in l.ſecunda, numero decimo.
C.de Epiſc.& cleri.Alexan.ad Bart.in l.fina.ff.
de his quibus vt indig. Anchar. conſilio 241.in
prima formaliter Caſſan.in conſuc.Burgund.ti-
tul.de ſucceſſ.rubrica octaua.§.quinto. num.33.
ob quam rationem, legitimationem ſubrepti-
tiam nuncupat, Celſ.Hugo conſilio 73.nume-
ro 31. dicimuſque diſpenſationem ad ordines
pro filio clerici beneficiati inualidam eſſe, niſi
dicatur expreſſe natum eſſe ex clerico & ſoluta,
& ſi ſecus ex ſtilo curiæ ſeruetur,in ſimplici cle-
rico abſque beneficijs qui matrimonium con-
trahere poſſit, quod ponit Paleotus deciſ.531.
in manu ſcriptis.

75 Vel tertio quod ſaltim † adulterinus, ſeu Spu
rius filius erat,etiam quod pater fuiſſet quatuor
priorum ordinum caractere tantum inſignitus,
per Bald.in l.parentes, verſic.tertio.regula.ff.de
in ius voca.Seuer.ubi ſupra numero tertio. Al-
ciat.lib.tertio parrergon. cap. quinto, Celſ.Hu-
go dicto conſi.73.nu.29.Didac.Couar. in Epi-
tom.ad 4.lib.decret.2.parr.cap.8.§.quinto, nu-
mero 14.& 16.

76 Et tamen harum † qualitatum fieri mẽtionem
oportebat,cum illa fortaſſe Cæſarem non ita fa
cilime ad gratiam concedendam induxiſſent.
Socin. iun. dicto conſilio 99. numero 38. An-
ton.Roſel.tract.de legitim.in rubr.de cauſa for-
mal.legitimat.amplè Menoch.de arbitr.iud.ca-
ſu 203.num.4.& 5.in termini legitimationis fa-
ctæ per Cæſarem, Celſ.Hugo.d.conſi.73.nu.27.
cum ſeq. ubi enim plurima natiuitatis vitia con-
currunt, ibi omnia illa ſunt narranda, cum alte-
rum fortaſſe mouere poſſet Cæſarem ad dene-
gandam natalium reſtitutionem, vel eum auer-
tere a facili, & forſan neglecta ac minus circum
* ſpecta conceſſione, vt ex * communi in ſpurio
filio clerici beneficiati,vel in ſacris conſtituti,po
nit Didacus loco ſupra allegato ca.8.§. 9.nu.2.
& 5.ſequitur Brun.conſi.15.num.3. Bero.conſ.
171.nu.18.uol.2.& receptum inquit, poſt quo-
tas adductas,Mendoſ.ad Roman. conſi. 195.in
pri. dicens omnes ſpurietatis qualitates expri-
mendas eſſe,non autem in genere,& per Hugo
nem vbi ſupra. Nec aduerſatur quod expreſſio
filium eſſe clerici ſic mentio in genere ſufficiat,
cum Cæſar optime potuerit ſcire an eſſet natura
lis,uel Spurius, ex Menoch. d. conſi. 19.nu.23.
Nat.conſ.623.& vt ſupra, reſpondetur namq;.

Primo mentionem in genere factam non ſuf
77 ficere ſed requiri † ſpecialem per Didac. d.§.9.
nu.2.& 4.verſ.5.Rolan.a Valle conſi. 89.nu.46.
& ſeq.uol.1.Cæph.conſi.111.nu.30.Menoch.
d.caſu.203.nu.3. quod procedere ex mente Ni-
colai de Vbaldis,& ſi legitimatio fieret,cũ clau-
ſula non obſtante quocũque defectu, ſcribit Di
dac.loco ſupracitato,nu.4.in fi.uerſ. tam & ſim.

Secundò expreſſio, ſeu mentio generalis,quã
uis ſufficiat pro uno legitimationis vitio, vel in-
habilitate,duobus tamen, vel plurib. defectibus
non ſeruit,cum vinculum duplex difficilius rum
78 patur quàm ſimplex,in propoſito † legitimatio
nis ſubreptitiæ ex duplici defectu, etiam a Cæſa
re emiſſæ cum clauſula non obſtante, & de ple-
nitudine poteſtatis, Alex. ubi Molin.conſ. 195.
nu.5.& nu.16.uol.2.Rom.conſi.195.num.4.ubi
Mendoſ.in pri.Apoſtil.Cora in memorabi.uer-
bo.legitimationis,il pri.ubi diuerſos citat, diffu-
ſe Caſſan.in ſimili ferè caſu inquiens ſpecialem
omnium derogationẽ requiri,in conſuet.Burg.
de ſucceſſ.rub. 8.§.5.ſub nu. 33. latè Celſ.Hugo.
conſ.73.& 88.Rim.iun.conſi.79.nu.25.in d.q.
& conſi.46.num.123.cum ſeq.li.6.l.natu.conſi.
504.num.3.uol.3. In ſimili uidemus plures inha
79 bilitates & exceptiones repellere † teſtem in ca-
ſu quo alias inhabilis etiã admitteretur per Soc.
ſen.conſi.118.uol.1.Siluan.conſ.91.num.20.&
* ne cæteros tranſcribam * cõmunem nuncupat
Laur.Chirco.com.opin.cent.4.concl.40.Emã.
Soarez.recep.ſent.uerbo teſtis.nume.216.hinc
quamuis expreſſio naturalitatis tantum in legiti
matione non obſtet, quando eſt filius Spurius,
uel aliter illegitimè natus, eo q; ex generali con-
ſuetudine loquendi quilibet Spurius,uel ex illici
80 to coitu conceptus † naturalis nuncupetur,vt co
pioſe recenſet Marzar.d.conſi.9.pag.112.uerſi.
uenio ad ſecundum, attamen ubi plura uitia cõ-
currant,omnibus ſuccurri nequeat.

Opponi vero poſſet ex illa clauſula prolis ille
gitimæ,ſiue modo prædicto,ſiue alio & quocũ-
que alio maiori etiam expreſſo penitus ceſſante
nullam requiri ſpetialem mentionem, omniaq;
ſublata dici,per Caſtr.conſi.30.uol.1.Goz.cõſi.
85.num.4.at dupliciter replicatur.

Primò non eſſe tutam opinionem illã, quod
81 per dictum verbum † quocunque, &c. tollatur
omne impedimentum in ſpecie non narratum,
ea ratione,quod omnia Principi exponẽda ſint
ueraciter,ac in ſpecie,ut dicebat Did. d. c.8.§.9.
nu.4.in fi.Celſ.Hugo.d. conſi. 78.nu.17. 18.24.
& 34.& conſ.73.nu.26.ſubdens ex mente Baldi
ſuppreſſionem ſpurietatis non uitiare in legiti-
matione,niſi eſſemus in patre nobili.

Secundo

Secundò dicitur illam clauſulam non videri
appoſitam,ſeu additam verbis, quibus.do.Ale-
xander habilis redditur ad ſucceſſionem feudo
rum,ſed tantum aliæ parti,vbi conſtituitur agna
tus de domo,& familia Illuſtriſſimorum de Cor
rigio,quod reis agnatis non affert præiudicium
in ſucceſſione,licèt deſerat arma,& cognomi-
netur ex illorum caſata. in prima enim parte
Cæſar ipſum naturalem tantum in ſuccedendo
natalibus eum reſtituit. in ſecunda ampliando
gratiam etiam quod alio quocunque modo
82 illegitimus diceretur, quando † clauſula in par-
te inferiori poſita ad ſuperiora non trahatur,
vel eius repetitio inducatur, cum ad præceden-
tia proxima connexaque tantum fiat. per Bart.
in l.talis ſcriptura.§.hanc tamen,numero tertio,
vbi Iaſon.numero 37. ff. de lega. 3.maximè vbi
ſuperiora perfectam, & ſpetialem determinatio
nem habeant. & clauſula alteram partem qua-
lificet. Alexand. conſilio 48.numero ſeptimo,
volumine primo,Socin.iun.conſilio vigeſimo-
ſexto,numero 51. volumine tertio.Menoch.de
arbitr.iud.caſu 64.numero decimonono, deci-
motertio,& ſequen.centur.prima.nec ſine ratio
ne id Imperatorem voluiſſe creditur. cum reſti-
tuendo ad ſucceſſionem bonorum filium ipſum
naturalem primo loco, demum ante nomina-
tum appellet, ac contractum naturalem ex tali
generatione nominata tantum reſtituat, verbiſ-
que geminatis, quæ operantur effectum enixæ
voluntatis, quod ipſum vti talem tantum ad ſuc
ceſſionem legitimum reddat.vulg.l.baliſta. ff. ad
Trebell.& hoc propter agnatorum præiudiciũ,
at ſecus reſtituendo illum a natalibus, ad effe-
ctum, vt ab omnibus de domo ac familia agno
ſcatur, quia cum ex hoc nemini præiudicium
generetur, quamcunque maculam quantum-
uis illicitam & prohibitam omnino abſtergit,
propter enim præiudicium tertij hæc interpre-
tatio admittetur, per Alexand. dicto conſilio
quadrageſimo octauo.in fine, & gloſſ.in cap.fi.
de tranſlat. prælat.capit. dudum. de priuilegijs,
cum vulg.

Tertiò conſidero,quod per illa verba, ſiue ſit
modo prædicto,&c.ſiue alio &c. videtur Impe-
rator non diſpoſitiue, ſed dubitatiue loqui, ita
quod ſuccedit terminatio. clement. prima, de
83 præbend.diſponentis † gratiam Papæ in verbis
dubitatiuis, vel conditionalibus non diſpone-
re,nec augere,ſed limitare, ſeu declarare diſpo-
ſitum,non autem extendere illud, ſic ea quæ in
executione gratiæ exponuntur, non firmant
gratiam aduerſus ſubreptionem, Calder. conſi-
lio vigeſimoquinto de præbend.Lapus ubi Mē-
84 doſ.allegat.decimoquinto, nec † clauſula poſi-
ta ad executionem præcedētis diſpoſitionis ſup
poſitiue non diſpoſitiue ſtat,& nō diſponit niſi
ſuper ſuppoſito d.clem. 1.de præbend. Rota de
procur.in antiq.346.Felyn.in capit.ſedes. 6.de-
clarat. de reſcript. Bellamer. deciſione octaua,

Celſ.Hugo.conſilio 88.in fin. rurſus clauſula ad
85 † confirmandum, vel validandum priuilegium
dato quod latius loquatur quam priuilegium
præcedens, non tamen extenditur, nec com-
præhendit,niſi præcedentia Gem.in ca. primo,
§.confirmatos ſuper gloſſ. cæterum de religio.
domin. in ſexto, in legitimatione loquens Celſ.
Hugo dicto conſilio 73.num.quadrageſimo;&
ſequen.cum ideo præſens clauſula poſt diſpoſi-
ta circa filij naturalis legitimationem addatur,
& dubitatiue per dictionem ſiue, &c. minimè
tollet vitia non expreſſa, nec narrata ſuperius,
nec extendet legitimationem ad incognita, ſeu
ad plures defectus ſuppreſſos, nec extra præce-
dentia,& extra ſuppoſita comprehendantur ali
qua contra iuris regulas.

86 Quarta ſit exceptio principalis nullam † agna-
torum in legitimatione mentionem habitam,
quæ tamen ſecundum nonnullos non paruæ au
thoritatis viros requirebatur, vt ſaltem tolleret
ſucceſſionem aliorum agnatorum, licèt per ſe
legitimatio ſubſiſteret, declarat Gabr.loco cita-
to de legit. concluſ. ſeptima, numero duodeci-
mo, & libro ſecundo de citat. concluſ. prima,
numero 133. Ruin. in feudo antiquo. conſilio
36. numero decimotertio, uolumine primo.
Gozadin.conſilio uigeſimoſexto,numero qua-
drageſimoprimo. ſentit Roland. dicto conſilio
vigeſimoſecundo, numero duodecimo, 33. &
* ſequen. uolumine primo, & licèt † communi
voto receptum ſit viuente, vel aſſentiente patre
omnem citationem ceſſare, vt atteſtantur relati
per Gabr.vbi ſupra Eman. Soarez. recept. ſen-
tent. uerbo legitimatio, numero 90. Cotta in
memor.uerbo legitimatio,l'ultima.Marin.Frec.
de ſub feud.lib.ſecundo. pagin. 121. numero
quinto cum ſequen. Vaſque de ſucceſſ. pri.part.
lib.primo,§.primo.numero uigeſimo Cel.Hug.
conſilio 78. numero 36. tamen ratio qua innı-
tuntur, qui pro illa contendunt, videtur conclu
dere contrarium in caſu noſtro. ea enim ipſo-
rum ratio eſt, quia pater diſponendo de ſuis re-
bus præiudicat omnibus etiam agnatis, non mi
rum ſi illis non citatis filios legitimat,at hic non
87 † poteſt vaſallus inueſtitus de feudo iuriſdictio-
nali antiquo diſponere in quoſcunque in agna-
torum damnum, uel agnatis præiudicare ſine
illorum conſenſu iuxta communem,de qua per
Curt.tractat.de feud.quarta part. ult.parte pri-
ma regul.colleg. Bonon. inter conſilia Curt. ſe-
nior.conſilio quinquageſimo, numero uigeſi-
moprimo.Pariſ.conſilio decimoſeptimo,nume
ro decimoſexto,uolumine primo.Clar.in §.feu-
dum quæſtion.quadrageſimaprima,merito, &
ſi ad feuda non poterit filium reſtituere natali-
bus in præiuditium agnatorum, vt in propoſi-
to aiebat, Curt.iun.conſilio 157.numero quar-
to, & Tiraquellus in lege ſi unquam, uerbo ſu-
ſceperit. numero ſexageſimoquinto, C. de re-
uocat. donation. dicens ex eadem uer conſi-

dc ratione lcgitimatum non reuocarc donatio-
ncm antea factam in præiudicium donatarij,
cui eſt ius quæſitum, ſi legitimatio citra aſſen-
ſum agnatorum fiat, ſequitur Caſſan. conſuet.
Burgund.dc ſucceſſ.rubr.octaua.§.quinto nume
ro 22. & 25. 26. & num. 12.uerſi.decimo,non
diſſenti: Celſ.Hugo.dicto conſi.73.numero 35.
88 In ſimili videmus † legitimatum nunquam tol-
lcre ius, vel hæreditatem delatam alteri, licèt
Princeps, vel Comes dicat etiam in agnatorũ,
vel legitimorum præiudicium, Pariſ. conſilio
primo,numero 50. uolumine ſecundo. Vaſque
tractat.dc ſucceſſ.de teſtand. pote. libro primo,
§.primo, numero uigeſimo part.1. Rcplicabit
quis Imperatorem voluiſſe, pro vt potuit agna-
tis præiudicare, ex illa clauſula in præiuditium
agnatorum, &c. quorum eſt generalis mentio
facta,ibi,agnatis ſuccedat, agnoſcatur,vt in mo
tiuis,vt dicitur.

Primò mentionem in genere non ſufficere
vbi duplex defectus concurrat, vt dixi ſuperius,
etiam quod Imperator legitimet cum clauſula
non obſtantibus, &c. dc plenitudine, &c. per
Alexand. dicto conſilio 195. volumine ſecun-
do.vbi etiam Pariſ.addit. Celſ.Hugo dicto con-
ſilio ſeptuageſimotertio.numc. 28. & quamuis
89 cogitatum in genere in † legitimatione ſufficiat
** ex ** communi ſententia, id locum habet pro
caſibus expreſſis tantum, nõ etiam pro amiſſis,
vt hic Ant.Gabr.tit.dc reg. iur. concluſ. quarta,
num.4.Celſ.Hugo.codem conſilio.73. numero
40.& 41.

Secundo verba, & clauſulæ poſſent verificari
in damnum filiorum patris, non autem tertij
præiudicium, quibus eſt ius quæſitum. per Cæ-
phal. conſilio 111. numero 35. vel in quorum
prȩiudicium teſtari non poterat legitimari fa-
ciens,per Tiraq.dicto verbo ſuſceperit,num.65.
hæc enim priuilcgia ſtricte continuo interpre-
tantur pro vt ita reſpondebat Caſſan. conſilio
Burgund.de ſucceſſ. rubr. octaua.§.quinto, nu-
90 mero 21.cum ſint reſpectu † legitimati odioſa,
ex communi de qua per Curt. conſilio 75. nu-
mero octauo. Villabob. commun. opin.uerbo.
legitimandi numero 84.propterea non eſt infe-
rendum non probaro Cæſarem habuiſſe noti-
tiam feudi antiqui, uel agnatorum ius præten-
dentium etiam in ſpe,agnatis ipſis præiuditium
intuliſſe, Celſ. Hugo dicto conſilio 73.numero
uigeſimooctauo, & 38. & in caſibus Roland. a
Valle dicto conſi.uigeſimo ſecundo, volum.ter-
tio.Ruin.& Afflict.deciſ. 695. numero quinto,
conſtabatque feuda eſſe antiqua propter narra-
ta a legitimato.

91 Tertio, & ſi † vaſallus in ſeudo hæreditario
mixto agnatis præiudicet,id tamen intelligi ſo-
let dum vocatum in inueſtituris elegit, non ſi
cxtrancum ſpurium, ſeu naturalem vt hic, ita
Pariſ.dicto conſilio ſecundo,numero 36.& con
ſilio ſequen. volumine primo, Deci.conſi.208.
numero 9.390. numero undecimo, & decimo-
quarto.

92 Quarto nullibi apparet de voluntate † Impe-
ratoris afferentis prȩiudicium agnatis,quinimo
in dubio contrarium eſt præſumendum,ex vul-
* gata* ſed vera regula,ac ab omnibus admiſſa.l.
prætor.§.merito.§. ſi quis a Principe. ff. ne quid
in loco publi ample Deci.in l.prima.C. de ſecun
dis nupt. Alciat. regula tertia. præſumptio.ca-
pit.undecimo.Crauet. de antiquitate temporis,
prima parte, numero decimotertio, vt enim id
credatur velle oportet de iuribus tertij Princi-
pem ſcientiam habuiſſe, quod in terminis legi-
timationis & agnarorum præiudicium,not. Ia-
cobus de Bellouiſ.in §.primo.quibus modis na-
tu.efficí. ſui. Alexand. conſilio 94.in fine,uolu-
mine primo. Modern. omnes in l. Gallus. §. &
quid ſi tantum.ubi Socin.& Ruin.in ſi.ff. de libe.
& poſth.ample Cæphal. conſilio 185. numero
34.cum pluribus ſequen.Bero.conſilio 171. nu
mero 31. volumine ſecundo. Octau. Cacher.
deciſ.Pedem. 119.numero uigeſimonono. Nul-
lo igitur uerbo de agnatis expreſſe in ſupplica-
tionc,vel priuilegio habito, minime credemus
Imperatorem ius etiam quȩrendum agnatis ſu-
ſtuliſſe.omittam hic illam arduam quæſtionem,
an Princeps ſiue Imper.potuerit ſine cauſa tolle
re ius etiam quæſitũ agnato ex inueſtituris.præ-
ſuppoſito enim nunc,quod potuerit ex abſolu-
ta poteſtate in prouenientibus ab illo, maxime
in hȩreditatibus, ex traditis ad ſocietatem per
Anton.Gabr.de iure quæſito non tollend. con-
cluſ.prima & ſecunda, & qu a diſputare de Im-
peratoris poteſtate ſacrilegium ſit l. diſputare.
C.dc crim. ſacrileg. nonnulli tamen crediderit
regulariter, ſeu ex poteſtate regulata non poſſe
93 † Principem ius certum, licet in ſpe quæſitum
agnatis ex eiuſdem principis cõtractu proprio
inueſtiturarum tollere ſine cauſa, nec legitima-
re,ſeu fœminas capaces reddere, niſi in ſui præ-
iudicium non etiam vocatorum in antiquis in-
ueſtituris,ut Ruin.conſilio ſeptimo,numero de-
cimoſexto, conſilio 36.numero 17. uolumine
primo conſi.69.num.23.& 99. numero tertio,
uolumine tertio.Gozadi.conſilio uigeſimoſex-
to,numero quadrageſimo cum ſequente. So-
cin.iun. conſi.ſeptuageſimoſecundo, & ſeptua-
geſimoſexto, numero 109. uolumine primo,
conſilio 103.numero 31.uolumine ſecundo, &
conſilio 95.numero 45.uolumine tertio.Cæph.
conſi. 186. numero 38.uolumine ſecundo, &
contra Curt.iunior. conſilio primo, in terminis
loquens ponit Vaſque Fernand.tract. dc ſucceſ.
pri.part.lib.primo.§.primo, numero 30.cum ſe
quen.tradit & Curt.iun.contra clericum volen-
tem ſuccedere in feudis tanquam inueſtitum a
Cæſare,& cum agnatorum aſſenſu, conſil.192.
num.132.cum ſequen.vol.3.prout & alij quoq;
94 ſcripſerunt † Imperatorem filium clerici non
poſſe natalibus reſtituere ad ſucceſſionem etiam

in bonis

in bonis profanis & patrimonalibus tantum
vt Fernand. Vaſque vir ſubtilis & doctus in di-
cto tract. de ſucceſſ. in l. quoniam in prioribus.
C. de inoffic. teſtamen. ſed lib. primo, §. decimo.
primæ partis ſub nume. 647. poſt. domi. in ca.
fin. §. primo, de iud. in ſexto. Soci. ſen. conſil. 65.
volumine tertio. Pariſ. conſilio ſecundo, nume-
ro 23. volumine ſecundo, remiſſiue Celſ. Hugo
conſilio 88. numero 21. & licèt contraria opi-
* nio, * cõmunis & verior nuncupetur, exceptis
bonis ex redditibus Eccleſiæ acquiſitis, pro
95 quibus † Principem ſecularem filium clerici mi
nimè legitimare poſſe receptum eſt, teſte Dida-
co Couar. in tract. ſponſal. epitom. 2. parte ca-
pit. octauo, §. octauo, numero 18. cũ ſequ. Celſ.
dicto conſilio 73. numero 29. & 30. Hæc recen-
ſere volui, vt ſenatus ampliſſimus videat mul-
ta contra hanc legitimationem non immerito
adduci poſſe, cui ſi obiiceretur non conſtare,
ſeudalia adeſſe, nec confeſſionem Illuſtriſſimi
Cardinalis erroneam præiudicare, id negari
minimè poſſe reſpondetur, cum notorium ſit,
primo ex ſcriptis tot iuriſconſultorũ in ſacto,
vt ſupra.

96 Secũdo † ex Inueſtituris productis, quæ iun-
cta recognitione & poſſeſſione bonorũ per in
ueſtitos, alio in contrarium non apparente pro
bant Caſtra & villas, ac bona poſſeſſa in illis de-
ſcripta feudalia dici, Vrſil. ad Afflict. deciſ. 267.
num. 2. cum ſequen. Boſ. tract. Crimin. de Prin-
cip. num. 237. cum ſimil.

97 Tertio ex geminatis † confeſſionib. Illuſtriſ-
ſimi patris legitimationem procurantis, quę ſi-
bi & hæredi præiudicant, Bart. in l. cum quis
decedens. §. codicillis. ff. de leg. 3. latè Roland. à
Valle conſil. 82. numero 37. & ſequen. volu. 2.
Confeſſio enim maxime per verba diſpoſitiua
emiſſa dicti Illuſtriſſimi Cardinalis nocet, vt in
propoſito admittit Celſ. conſilio 26. nume. 59.
verſic. quod etiam. & licèt cõfeſſio erronea de-
functi retractetur, nec rei veritatem immutet,
vt tetigi, conſilio ſecundo, numero 40. Con-
ſtare tamen opus eſt de errore, & veritate con-
traria, quod in præſentiarum ceſſat, quando ve-
rum eſſe appareat ex Inueſtituris, inſtrumentis,
ſententia Rotæ Romanæ, & patris confeſſioni-
bus, iuncta poſſeſſione, bona hæc eſſe feudalia,
quorum cum nulla ſit mentio ſpecificè habita,
& hæc exceptio alijs addita Iudices inclinabit
ad poſſeſſorium cum petitorio terminandum.

Inſtari tamen poſſet, hæc omnia inhabilita-
tem hæredis reſpicientia in ſubtilitate iuris ſub-
ſiſtere, quæ poſſeſsionis immiſsionem non re-
tardant, ex textu. iuncta gloſſ. in l. 3. §. ibidem. ff.
ad exhib. & l. ſecunda. C. de edic. diui. per Ruin.
conſil. 87. in fi. volum. 3. Roland. a Valle conſil.
22. num. 36. volum. 3. & Contard. d. limit. 12.
Verum quia ſuperius iſtis ſatisſactum arbitror,
ne longior ſim quàm par eſt, dicam nõ omnes
exceptiones inhabilitatis hæredum ad iudiciũ
petitorij reijci, ſed nonnullas quandoquæ im-
pedire immiſſionem, vt puta, ſi opponatur ip-
ſum eſſe incapacem, quia bannitus, naturalis
ſpuriuſque ſit hæres, vt hic, tunc enim ſi incapa-
citas ſtatim ꝓbari poteſt immiſſio, differtur ex
Bald. in l. fin. num. 42. C. de edict. diui. Igni. in
auth. ex cauſa nu. 9. C. de liber. præter. Menoch.
de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. q. 89. cõcludo ergo
ẽt qđ poſſeſſorium eſſet ſeparandum, admitten
das tamen fore Illuſtriſſimorum reorum excep
tiones in remedio adipiſcendæ oppoſitas.

At quia reſpectu Caſtr. Fabrici dubitatur ni-
hil poſſe opponi, quando vi ſpoliatus fuerit Il-
98 luſtriſſimus actor, nec cõtra ſpoliatum † excep-
tio † vlla dominij etiam ſtatim probanda admit-
* tatur ex * communi comprobata, fuſius ꝑ Me-
noch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 1. quæſt. 21.
ſuper hoc motiuo ego plurimum non immora
bor, eo quod teſtes partium nõ legerim, nec ſu-
per illorum exceptionibus diſſerere intendam,
Dicam ſi quidem, vt actor obtineat, violentiam
& ſpolium, cum deijeeretur, & poſſideret, legiti
mè probandum, Corn. conſil. 8. numero ſecun-
do, volumine primo. & conſilio 117. nume. 7.
volumine quarto, exceptionemque inhabilita-
99 tis perſonæ † ſpoliatæ admitti, ſi opponatur ſpo
liatum non potuiſſe poſsidere, per Crauet. con-
ſilio 322. numero quarto & quinto, pro vt hic,
quia ſpurius bona patris feudalia obtinere, vel
poſsidere nequeat. Accedat quod ſi actor in-
greſſus eſt dictorum bonorum tenutam ſine Iu-
dice ante teſtamenti lecturam & cognitionem,
poſsidentibus, vt in facto ſupponitur, agnatis,
100 euſdem licuit vim ui repellere, & † actorem
in continenti è poſſeſsione eijcere. l. tertia. §. cũ
igitur. vbi Alexand. & Bart. l. qui poſſeſſionem.
ff. de vi & vi. armat. Salic. in l. 1. vti poſsid. Zaſ.
in l. clàm poſsidere. §. qui ad nundinas num. 25.
ff. de acquir. poſſeſſ. ſpoliato enim primo loco li
citum eſt incontinenti ſpoliantem expoliare,
nec reſtituere tenetur, Abb. numero undecimo,
in cap. fin. de ordin. cogn. Barbat. conſilio 38.
columna quarta, uolumine primo, Ruin. conſi-
lio 30. 40. 42. uolumine quarto. Deci. conſilio
460. nume. decimo ſeptimo. & ſequen. Gozad.
conſilio primo. nume. 17. cęteros adducit Me-
noch. eodem tractat. de recuper. poſſeſſ. remed.
primo, numero 338. uerſic. ſecundus caſus nã
que nõ appellanť ſpoliatores Illuſtriſsimi Rei,
qui habentes poſſeſsionem ciuilem naturalem
recuperarunt, eijciendo occupatorem, Bertran
dus conſilio. 137. numero quinto, uolumine
quinto, idem Menoch. ubi ſupra remed. 17. nu-
mero 50. præter quod ubi conſtat notoriè de
101 dominio ſpoliantis remedium † unde ui ceſ-
ſat, & ne cæteros tranſcribam, Menoch. ubi ſu-
pra quæſt. 17. & ſequen. à numero 223. ad nu.
333. Gabriel. com. concluſ. de reſtit. ſpoliat. cõ-
cluſ. 1. num. 169. limit. 30. num. 170. cum ſeq.
Cumq; negari nequeat ex tot antiquiſsimis, &

nouis inueſtituris de dominio Reorum apparere, ſine dubio in hoc remedio actorem ſuccumbere arbitror.

Vltimum aggredior articulum, & omiſſo
102 an † originale debeat produci in terminis. l. fin. exhibito exemplo extracto ab eodẽ notario, vel diuerſo Iudicis authoritate, quod ſufficit & probat plenè, ex Iaſ. in dicta l. fin. nume. tertio. vbi Sapia. numero 14. Zuccard. numero 94. Mant. numero 59. Curt. numero 35. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. quarto, num. 653. poſt Achil. perſonal. eodem tractat. nume. 15. Celſ. Hugo. conſilio 1. numero. 6. & ſequen. & 45. cum ſequen. cum putem ſenatum perilluſtrem litteris ſubſidialibus remiſiſſe partes in vrbe, vbi teſtamentum eſt conditum, ad hoc, vt
103 † collatio exempli extracti fiat cum originale corã iudice, qui cognoſcat de vitijs, vel ſuſpicione allegatis, iuxta praxim l. Iudices. C. de fid. Inſtrum. Octau. Cacher. deciſ. 16. numero octauo. Hoc pro complemento ſubijciam, animaduer-
104 tendum eſſe, an dictum † teſtamentum, quod non vidi, in ſcriptis, a principio apertum, ſeu publicatum fuerit, ſeruatis ſeruandis, ſecundum formam. l. 2. vbi Caſtr. num. tertio. C. quemad. teſtam. aperia. & l. publicat. vbi Iaſ. Fulg. & ſcri. C. de teſtam. & aliorum de quibus per Roland. a Valle conſilio 37. a numero nono, ad finẽ, uolumine primo, quia tunc immiſſio procederet, at ſecus nõ publicato ſolemniter, uel aperto coram Iudice & honeſtis uiris abſentibus teſtibus, eo namque caſu impediretur, ex not. a Caſtren. in dicta l. finali, ſub numero quinto. Zuccard. numero 345. C. de ed. ct. diui. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. quarto, quæſt. 77. numero 656. cum ſimil. Reſoluendo igitur totius reſolutionis dubiorum in hac cauſa emiſſorum ſummam, reliquis enim circa merita ſatisfacere mea ſponte prætermiſi, ſaluo ſaniori juditio, determino partes perilluſtris ſenatus Mediolanenſis eſſe in pronuntiando ad vlteriora, circa petitorium procedendum fore, maximè reſpectu Caſtrorum & feudalium bonorum, quæ Illuſtriſſimi Agnati, & Rei in cauſa poſſident.

Franciſcus Burſatus. I.C. Mantuanus.

PRO MVLTVM ILLVSTRI DOMINA Octauia Fanzina Gonzaga.

ARGVMENTVM.

Mater tutrix quãdo priuetur relictis ſibi per maritum, ac ſucceſſione filiorum, ſi non agnouerit legitimè tutelam, & quando illorum ſucceſſionẽ, & commodum amittat.

Redditio rationis, quomodo fiat, & præſtetur,

SVMMARIVM.

1 *Statuto patriæ Mantuanæ mater relicta filijs tutrix, ſi tutelam non agnoſcat, nec ſe excuſet, omni commodo teſtamenti priuatur.*

2 *Mater non aſſumendo tutelam intra annum, vel ſe excuſando, ſi non prouideat de tutore, ſucceſſione filiorum priuatur, & num. 14.*

3 *Iuramentũ in litem contra matrem non aſſumẽtem tutelam legitimè defertur, & non exhibentem librum rationum nu. 8. & 14.*

4 *Tutrix legitima non dicitur mater, niſi renuntiando Velleiano, ſecundis nuptijs, obligando bona, inuentarium, & librum rationum conficiendo. quod fallit in teſtamentaria.*

5 *Tutelæ ratio quomodo reddatur, & nõ reddita legitimè, tutorem in dolo præſumi facit.*

6 *Liber rationis reſtituitur ei, cui redditur ratio, & ſi non petatur, ex * communi.*

7 *Redditio rationis petitur & ſi adſit liberatio docto de errore.*

8 *Amiſſio libri rationum probanda eſt, non tamẽ per iuramentum adminiſtrantis.*

9 *Tutela, & cura teſtamẽtaria à iudice cõfirmatʳ*

10 *Legatum cenſetur factum ob adminiſtrationẽ alicui relictam in teſtamento, niſi contrariũ expreſſe teſtator dicat, ex communi.**

11 *Legatarius in teſtamẽto tutor deſcriptus priuatur omni commodo, & relictis, ſi ſe excuſet hodie, etiam quòd non in recompenſationem ſit legatum factum, ex communi.**

12 *Suſpectus tutor oĩa cõmoda teſtamẽti amittit.*

13 *Mater tutrix non petendo in tempore cõfirmationem, ſeu non conficiendo inuentarium, vt ſuſpecta remouetur.*

14 *Tutelam illegitime aßumens, ſucceßione filiorũ priuatur, commodo paterno, & contra eum in litem iuratur.*

15 *Ratio prohæmij ſtatuti finalis dicitur.*

16 *Tutor illegitimis non dicitur tutor, nec geſta per eum ſubſiſtunt.*

17 *Tutor à patre datus, & alius à matre nominatus differunt, cũ primus tantũ à ſatiſdatione liberetur.*

18 *Tutor teſtamentarius & ſi liberatus à cõfectione inuentarij per teſtatorem, tamen illud conficere tenetur.*

19 *Vſufructuarius tenetʳ cõficere inuẽtariũ, licet liberetʳ à teſtatore, etiã cũ pœna, ex communi.**

20 *Inuentarij remiſſio per teſtatorem vſufructuariæ facta liberat à confectione, non tamen à ſimplici bonorum deſcriptione, ex communi.**

Teſtator

21 *Teſtator remittit tutori confectionem inuenta-*
* *rij, ex communi * ſi id expreſſè dicat.*

CONSILIVM CXXX.

TRINITAS ADSIT.

CASVS Illuſtris dominæ Octa-
uiæ contra Illuſtrem dominam
Tarſiam matrem, ſuper quo ad
enixas vtriuſque præces ſcribo,
breuibus expeditur, cum iure ſa-
tis clarus in gratiam filię reddaſ.
1 Primò namque ex † ſtatuto patriæ Mantuanæ
ſub rubrica de tutel. uerſi. & qui tutelam, diſpo-
nente matrem, ſeu tutores teſtamentarios non
aſſumentes tutelam, nec ſe iuſta cauſa excuſan-
tes, ſucceſſione, & omni commodo, legato, &
vtilitate proueniente ex teſtamento viri vti indi-
gnos priuari ipſo iure. Illuſtris enim domina
Tarſia conſtituta tutrix in teſtamento coniugis,
vt apparet in actis, nunquam in tempore, nec le
gitimè tutelam aſſumpſit. priuanda eſt igitur om
ni commodo ſibi ſpectante ex dicto teſtamen-
to, quod teſtamẽtum ipſa approbauit, dum vſu-
fructum in illius executione percepit, etiam an-
te tutelam, de qua in proceſſu ſub die 26. Iulij.
1561. aſſumptam, & in inſtrumento locationis
producto, ſub die 29. Octobris. 1560. dum pro
ſuo intereſſe, videlicet vſufructu, & vti filię tutrix,
locat terras hæreditatis viri. idem habetur in cal
culo relato in actis. nec itaque ambigendum,
quod omne ius ſibi in bonis viri proueniens nõ
amiſerit.
2 Secundò id iure communi ſtatuitur, cum † ma
ter non aſſumens tutelam filiorum in tempore,
vel ſaltem intra annum, ſeu dum ſe excuſando
non prouideat de tutore filijs, ſucceſſione bono
rum filij priuetur. l. 1. ff. qui pet. tut. l. 2. §. confe-
ſtim. C. de legitim. hæred. l. fina. C. qui pet. tut. l.
ſciant cuncti. C. de legit. hæred. Capra conſi. 70.
num. 6. Socin. ſen. conſi. 39. num. 10. uolu. 1. qui-
3 nimmo & in litem contra illã † iurari valet Plot.
in l. ſi quando. num. 234. & ſeq. C. vnde vi. At in
præſenti nec mater tutelam aſſumpſit, nec cura-
uit alium conſtitui tutorem filiabus ſuis, meritò
priuata iure remanſit.
Tertiò, quatenus conſtaret de aliqua tutela
per matrem aſſumpta (de qua tamen nullibi) ſi
mater non aſſumpſiſſet eam formiter, videlicet
inuentarium, & librum rationum faciendo, pro
mittendo cum expreſſa hypoteca bonorũ ſuo-
rum &c. renuntiando Velleiano, ſecundis nu-
ptijs, omnique legum, & ſtatutorum auxilio, nõ
4 diceretur legitima † Tutrix per Aret. in §. actio-
num. num. 41. Inſti. de act. Capici. decis. 50. De-
ciſ. in l. fœminæ. num. 18. ff. de regul. iur. Borgni.
Caualcan. de tuto. & curat. nume. 24. licèt hoc
fallat in teſtamentaria tutrice. Piagius tractat.
de tut. q. 7. numero 40. inuentarium nanque, li-
brumque rationum omnino conficere cogitur.
Plot. in l. ſi quando. num. 236. C. unde ui, ut hic
inferam tutelam quandam in actis productam
pagi. 28. nullius roboris exiſtere, tanquam non
ſeruatis ſeruandis aſſumptum, pręter quod & di
uerſas alias exceptiones patiatur, puta ꝙ ſit de-
creta ſexto anno poſt mortem patris, & nulla
teſtamenti paterni mentione habita.
5 Quartò in ratione † tutelæ reddita dignoſcitur
manifeſtè, nec inuentarium, nec librum rationũ
exhibitum fuiſſe, non actus adminiſtrationis
oſtenſos, res, inſtrumenta, nomina debitorum,
bona, minus reliquum reſtitutum fuiſſe, vnde tã
tum abeſt, vt reddita ratio dicatur, quin tutrix
in dolo malo ex legis præſumptione conſtitua-
tur, Socin. ſen. conſilio 24. uolumin. 1. Roland. à
Valle conſi. 49. uolum. 1. Plot. d. l. ſi quando nu.
194. 233. & ſeque. 246. & ſeq. C. unde ui. amplè
Piagi. tit. de tutore. quæſt. 7. nume. 19. qui ſubdit
etiam non requiſitam, dictum librum in redden
6 da † ratione reſtituere teneri, ex * communi, de
* qua per doctor. in clem. contingit. de relig. do.
Pariſ. conſilio 21. num. 55. uolum. 2. & Ludouic.
Burg. titul. de tutor. & curat. ratione. c. 3. num. 8.
cum ſeq.
7 Vnde ab eadem matre denuo peti poteſt † red
ditio rationis per minorem, etiam ꝙ liberatio
interueniſſet, docto maximè, vt hic, de errore ra
tionis redditæ, Ruin. conſilio 136. numero ſe-
ptimo, volumine primo. Pariſ. conſi. 96. nu. 28.
uolum. 1. Roland. a Valle dicto conſi. 49. nu. 49.
uolum. 1.
8 Quæ tutrix mater nec excuſaretur, licèt † amiſ-
ſionem inuentarij, librique rationum cum iura-
mento quoque allegaret. niſi caſum amiſſionis
probaret, Ancar. conſi. 316. nume. 4. Socin. ſen.
conſi. 159. numero 5. uolu. 2. Grat. conſi. 23. nu.
20. uol. 1. Roland. a Valle d. conſi. 49. numer. 32.
amplè per Plotum. d. l. ſi quando. nu. 246. Anto.
Piagi. d. tract. de tutor. q. 7. nume. 20. Caualcan.
tract. de tutor. & curat. nu. 203. & 204. cum ſeq.
& contra illam in litem iurabitur, Plot. ubi ſup.
& cæteri, nouiſſimè per Tobi. Nonium, conſilio
* 67. num. 2. ac Piagi. dicto num. 19. & ex * com-
muni Laurent. Chirco. commun. opin. cent. 1.
concluſ. 86.
Cumque in præſenti omnia hæc concurrãt,
creditaque poſita ex parte tutricis in expenſis
pro filia factis, nullo modo, via, vel iure iuſtificẽ
tur, nec uero ſimilia iudicentur ex qualitate per-
ſonarum, & quantitate expenſæ factæ, ad ea quę
in propoſito deſcribit Ancar. conſi. 316. per to-
tum, abſque in dubio cõcludam ipſam matrem
cogendam iterum reddere rationem de omni-
bus adminiſtratis de facto, & illegitimè, nec nõ
omni commodo, & legato ſibi in bonis, & ex
teſtamento viri ſpectante, priuatam vti indignã
cenſeri.
9 Quintò † tutela, & cura teſtamẽtaria a iudice
confirmari, & decerni debet. §. fi. Inſtit. de tutel.

Doctor.in l.1.ff. de confir. tut. cap.in curatore, eſt text.l.curatore.C.de neg.geſt.l.pen. in fin.C. de teſta.tutel.Alex. conſi.3.num.8.volum.2.refert Simon de Pret.conſi.143.nu.13.Caualcan. tract.de Tutor.num.10.cum ſeq.Piagius trac.de tutor.& curator.q.2.nume.13. dicens ipſo iure nullam eſſe curam teſtamentariam, niſi a iudice confirmetur, hæc minimè reperitur cōfirmata, meritò ſi dictam matrem,quæ de facto adminiſtrauit,potius dolosè,& fraudolenter verſatam, circa bona filiæ iudicabimus, ac contra mentem mariti hæreditatem filiarum adminiſtraſſe, quàm quòd bona fide paternam diſpoſitionem adimpleuerit.

Videbantur tamen ſuperius ſcripta minimè procedere,eo quod ſtatutum patriæ de tut.verſ. qui tutelam, procedat tantum vbi legatum detur ſub prætextu adminiſtrationis, & tutelæ, ac ſolum quando tutor ſe excuſet,vt ibi.ſecus vero ſi,vt hic,adminiſtret,& ſi malè, ac perperā, quia tunc non priuetur,ex tex.in l. poſt legatum.§.1. ff.de his quib.vt indign.l.1.§.fin. ff.ubi pup.educari debeat. Verum adhuc in dudum firmatis perſiſto.

10 Primo, quia in dubio quando † legatum, & commiſſa adminiſtratio ſunt in eodem teſtamē to deſcripta,vt hic mobiliū legatū, vſusfructus, & tutela,vnum contemplatione alterius, ſic cōmodum pro onere elargitum, & iniuſtum cenſetur,niſi expreſſe teſtator dixerit velle legatum deberi,etiamſi non adminiſtrauerit tutrix legataria,eſt tex.in terminis in l.Neſennius in fi.& in l.ſeq.incipit, ſed hæc nimium.ff. de negot.geſt. admittunt omnes in l.2.C.de legat.Ruin.conſil. 38.num 4.vol.2.

11 Secundo † legatarius tutor deſcriptus in teſtamento,non ſolum priuatur commodo, & relictis in eo per excuſationē a tutela.l. ſi legatarius, ubi omnes.C.de legat. Ruin.conſi. 49.in 1.uol. 2. & iure hodierno nulla facta diſtinctione, an contemplatione recōpenſationis tutelæ,vel alia de cauſa,ex * communi,de qua per Roman.nu. 1.in fi.cum apoſt.Mendoſ.verbo fuiſſent, conſi. 235.Soarez.recept.ſent.verbo tutor. num.323. Deci.conſi.192.per totum Tiraq. a ceſſante cauſa.num.221.Borgni.Caualcan. tract.de tutor.& curat.num.190.Piagi.ex * communi de tutor.&
12 curat.q.13.in 1.ſed multo magis ſi,vt † ſuſpectus a tutela remoueri valeat,tex.eſt formalis in l.qđ autem ſi ſe,in fi.ibi multo magis. ff. de excuſ.tut. not.Roman.conſi. 235.in prin. uerſ.aliquando. il 2.& conſi.207.

13 At † mater teſtamentaria tutrix non petendo in tempore confirmationem a iudice, nec inuentarium conficiendo, & alia omittendo, de quibus, per Bartol.in authen. matri, & auiæ.C. quando, mul. offic. tutel.& l.fina.§.omnes.ff.de adminiſt.tutor.remoueri poteſt vti ſuſpecta,Bartol. in l.tutor qui repertorium. numero 7. ff.de admin.tutor. Bald.in l.precibus.verſicul. quid ſi mater.C.de impub.Cor.conſ.205.lib.3.& 164. volum.4.Cuman.conſi.15.Alex.conſi.86.nu.3. uolum.2.poſt Anchar.conſi.316.num.4.Afflict. deciſ.207.in fi.Boer.deciſ.33.num.100.Crauet. conſi.190.Borgni.de tutor.numer. 19.Iodocus Burgenſ.in tract.patr.pupil. c.2. in 1.Guid.Pap. q.330.Porcellin.tract.de inuentar.q.3.4.5. & 6. qui loquuntur in tutrice teſtamentaria cōfirmata a iudice,quæ tamen non confecerat inuentarium. quanto fortius itaque dicemus Dominā Tarſiam, quæ nunquam nec a iudice confirmationem tutelæ teſtamentariæ petijt,nec inuentariū fieri,ſeu deſcribi curauit, ſed illegitimè prorſus adminiſtrauerit,potuiſſe vti ſuſpectam remoueri,& conſequenter omni legato, & commodo ipſo iure priuari.

14 Tertio male,perperam,& illegitimè † adminiſtrans,vt hæc mater fecit,nec intra annum tutelam legitimè aſſumens, maximè cum inuentarij confectione,nō ſolum ſucceſſione filiorum priuatur Bart.in l.2.ff.qui pet.tuto. & conſilio 215. Curt.ſen.conſilio 67.numero 49.Soci.ſen.conſilio 39.num.10.uolum. 1. Gozadin. conſil. 17. in princ.Alexand.conſi.161. Capra. cōſil. 70. num.6.uerum,& contra ipſam in litem,vti dolosè geſſerit,iuratur,dixi ſupra, & trad. Plotus in l. ſi quando.nume.234.& ſequen. C. unde ui.Camer.deciſ.58.num.22. Roland. a Valle conſilio 49.uolumin.primo. itaque multo magis legato particulari priuabitur, ſi uoluntatem viri defuncti non impleat, quin etiam dolosè ſe gerat in adminiſtrando ſine forma, & prout de iure tenebatur, cum a pari procedat,non adminiſtrare,uel minus legitimè, per Roman. dicto conſilio 207.in princ.Deci.conſilio 192.& caſum legis expreſſum habemus, quod ubi Tutrix uti ſuſpecta remoueri poteſt, puta ſi dolosè gerat, legato, & commodo viri priuetur dicta lege quod autem.ff.de excuſatio. tutor. concludo merito matrem, quæ illegitimè adminiſtrauit, & uti ſuſpecta remoueri poſſet, legatū viri amittere.

Nec contraria obſtant, primum nō conſtare legata facta eſſe ſub prætextu tutelæ.

Etenim dicitur primo id in dubio præſumi, maximè ꝙ ſtatutum patriæ primo conſiderat ꝓ ratione finali in prohæmio poſita,ſecundum naturam tutelarum onera,& emolumentorum cōmoda a pari procedere,& vnum deberi propter
15 aliud, quæ † ratio finalis prohœmij multum in propoſito ſeruit,& ex illa argui ſolet.l.fina.ff.de hæred.inſtit.Socin. ſen. conſilio 91. numero 4. uolum.primo.Iaſ.conſilio 64. numero quarto, volumine tertio,Tiraq. pro more in ſuo copiosè tractat.a ceſſante cauſa limit.prima, num. 64. & ſeq.Roland.a Valle conſi.67.num.70.& ſeq. uolum.3.

Secundo reſpondetur,iuris communis diſpoſitione attenta,id non conſiderari, quia ſiue intuitu tutelæ, ſiue alia cauſa, commodum legati

ſcribatur

ſcribatur, hodie legatum amittitur, dum tutor
teſtamentarius tutelam non acceptet, per De-
* cium, Roman. & cæteros ex * communi, ubi
ſupra.

Quòd verò ſtatutum loquatur de recuſante
tantum, eneruatur.

Primò, quia ſi ſtatutum caſum adminiſtratio
nis illegitimè omiſit, illamque iuri diſpoſitionis
reliquit, ſequitur ipſam iure communi priuan-
dam, ex text. dict. l. quod autem. ff. de excu-
ſatio. tuto.

Secundò verſic. ſtatuti ibi, & qui tutelam, nõ
loquitur de recuſante tantum, ſed de non agno
ſcente nulla iuſta excuſatione allegata, & intelli
gi debet non agnoſcente legitimè, id eſt ſecun-
dum ſolemnia iuris, quod locum habebit tam
in adminiſtrante de facto, quàm prorſus recu-
16 ſante tutelam, cũ nec primo caſu † tutor ſeu tu-
trix verè dicatur in l. 2. §. ſi mater. verſic. quod ſi
pater ibi nec legitimè tutelam adminiſtrat. ff. ad
tertull. l. fi. C. de tut. & curat. qui non ſatiſd. ſpe-
cul. tit. de tutor. §. generaliter, verſic. quod ſi pu-
pillus, dicens venditionem à tali factam nõ ſub-
ſiſtere, uti à non tutore factam. Corn. conſ. 146.
velu. 4. & 207. vol. 3. Caſtr. in tutore teſtamenta
rio nõ confirmato à iudice loquens. conſ. 355.
num. 4. volu. 1.

Minus repugnat text. in l. poſt legatum. §. 1.
ff. de his quibus ut indig. licet non priuetur lega
to quis à matre in tutorem nominatus, ſe à tute-
la excuſando, non tamen idem eſt in teſtamen
tario tutore patris, quam vt ſuſpectus remoueri
poſſet, d. l. quod autem, multum enim inter ſe
17 differunt † tutor à patre conſtitutus, ut hic, &
alius à matre datus, non tantum propoſitus, cũ
& primus à ſatiſdatione liberetur, alter vero etſi
ab ipſa in teſtamẽto conſtitutus minimè, de pri
mo eſt text. cum glo. in l. nunc tutorum. ff. de te-
ſta. tutel. & de ſecundo gl. in princ. inſt. de ſatiſd.
tut. cum ſimil. per Burgens. tract. de patrocin.
pupil. cap. 5. num. 16. & 17. cum ſimilibus, pro-
pterea ex caſu. d. l. poſt legatum, ad noſtrum nõ
eſt inferendum.

Rurſus tollitur ꝙ teſtator credatur matris ha
buiſſe fiduciam, liberando illam à confectione
inuentarij vſusfructus, propterea & ob id non
teneatur pro ſolemnibus, vel ſubtilitatibus re-
ſpectu tutelæ aſſumendę. Namque ſcimus quod
18 licet teſtator liberet † tutricem decretam ab one-
re conficiendi inuentarium, ipſa tamen non ob
ſtante teſtatoris remiſſione, tenetur quandoq;
& ex cauſa illud facere, non ſolum ex iuris com
munis diſpoſitione l. 1. §. rectè. ff. vſufr. quem. ca-
ue. Curt. de ſeque. parte prima. nu. 16. & 17. An-
gel. conſil. 175. Calcan. conſil. 92. Anton. Piagi.
tract. de tutor. & cur. q. 7. num. 16. & ſeq. prout
19 nec remiſſio teſtatoris † vſufructuariæ facta, &
cum pęna de cõficiendo inuentarium ſubſiſtit,
* Iaſ. ex * communi conſi. 40. volu. 1. ſequitur Plo
tus. in l. ſi quando. num. 607. cap. vndeui. At illo
caſu tantum tenetur ſimplicem deſcriptionem
20 bonorum, non autem † inuentarium ſolẽne con
* ficere, ex alia communi, * de qua per Pariſ. conſ.
61. num. 51. volum. 3. latè Roland. à Valle conſi.
92. nu. 17. 20. & per totum vol. 1. Anto. Gabriel.
com. opin. lib. 5. de vſufruct. conſi. 1. num. 31. &
35. Arius Pinel. licet id duriſſimum nuncupet in
l. 1. ſecunda parte. nume. 35. & 36. C. de bon. ma
ter. Borgni. Caualcan. tract. de vſufruct. mulic.
nume. 143. Verum & in ſpecie illud per legem
municipalem noſtram diſponitur, qua ſtatui-
tur, inuentario non facto, etiam quòd teſtator
illud expreſsè remiſiſſet, tutorem teſtamentariũ
cenſeri doloſè adminiſtrare, & vti ſuſpectum re
mouendum fore, quod ſtatutum in præſenti de
cidit noſtrum caſum iuncta. d. l. quod autẽ cum
ſeq. ff. de excuſ. tutor. & Grat. conſ. l. 23. num. 16.
volum. 1. prætereà remiſſio facta eſt inuentarij
in teſtamento, vti ab vſufructuaria, non tanquã
à tutrice, & cum unum teſtator remittat, aliud
diuerſum videtur exigere, quia ſi illud relaxare
voluiſſet, dixiſſet. vulg. iuribus, & not. Plotus in
d. l. ſi quando. num. 244. & Borgni. de tutor. nu.
21 206. teſtator enim † tutori poteſt remittere in te
ſtamento inuentarij confectionem ex doctrina
* communi ſcribentium in l. nemo poteſt, vbi Iaſ.
in prima ſub. num. 51. & Ripa. nu. 82. ff. de leg. 1.
quod ſolum intelligitur, ſi idei expreſsè remit-
tatur, ac prohibeat inuentarium fieri, per Saly.
in l. ſi per illum text. cap. arbitr. tutel. Angel. in §.
prætereà. num. 52. Inſt. de except. vbi hoc dictũ
tanquam notabile recenſet, ſubdẽs multos etiã
peritiſſimos in hoc erraſſe, ſequitur Ripa in d. l.
nemo poteſt. nume. 85. Clar. in §. teſtamentum.
quæſt. 66. verſic. quoad 3. Anton. Piag. tract. de
tutor. & curat. q. 7. num. 15. propterea, cum hic
non ſit remiſſa expreſsè confectio inuentarij à
tutrice, illud omnino conficere aſtringebatur.
Ex quibus concludo dictã Illuſtrem Dominam
matrem omni cõmodo, & legato ſibi a viro re-
lictis, priuatam iudicari, nec non denuo cogen-
dam rationem reddere de omnibus bonis filiæ
per eam adminiſtratis, prout tandem iuxta vo-
ta filiæ in omnibus contra matrem cenſuit Per-
illuſtris Senatus Mantuę de menſe Nouembris.
Anno M D LXXV.

Franciſcus Burſatus I.C. Mantuanus.

Pars

PARS GENEALOGIAE MARCHIONVM MONTISFERRATI.

Theodorus anno 1411.

Ioannes Iacobus 1423.

Gulielmus 1480.

Bonifacius 1483.

Gulielmus Anna vxor 1495. — Ioannes Georgius vltimus Marchio qui Bonifacio ſucceſſit.

Bonifacius 1525. omnes ex Sereniſſima Paleologorum ſtirpe. — Margarita quon. Duciſſa Mantuę, & Marchioniſſa Montiſferrati 1538. mater Sereniſſimi nunc Ducis Mantuæ.

Petrinus Scarampus

Ioannes

Petrinus

Ioannes Iacobus

Nicolaus — Ludouicus — Alexander

Ioannes Franciſcus (Ludouici filius) — Claudia fœmina inſtituta à fratre. (Alexandri filia)

PRO ILLVSTRISS. COMITE THEODORO excondominis S. Georgij.

ARGVMENTVM.

Pactum vaſallo conceſſum quo de feudo teſtari & diſponere valeat, an perſonale, vel reale cenſeatur, ita ut in hæredes. d. poteſtas alienandi & teſtandi tranſeat, ubi ample in materia.

Fœmina quando capax feudi.

Feudorum origo, quæ ſit, & quando cognita fuerit.

Aſſenſus teſtandi de feudo, quomodo interpretetur.

SVMMARIVM.

1 *Inueſtitura, ſe ad aliàs referens cenſetur continere omnia, quæ ſunt in relatis. intellige vt num. 86.*

2 * *Prima inueſtitura ſemper attenditur, ex* communi.*

3 *Feudum tranſiens in quoſcunque etiam extraneos, ſine domini licentia improprium dicitur.*

4 *Fœmina ſuccedit in feudo improprio, uel conditionato, ex** communiori.* **

5 *Fœminæ admittuntur ad feuda extinctis maſculis, ubi illæ ſunt capaces.*

6 *Diſpoſitio ſuper feudis non trahitur ad impropria. at ſecus. nu. 87. in fi.*

7 *Fœmina ſemel excluſa à fratre ſemper durat excluſa, ſi extant maſculi.*

8 *Filij maſculi tantum in feudis ſuccedunt iure communi feudorum.*

9 *Neptis ex filio admittitur ad emphiteoſim acceptam pro ſe & ſuis ex linea maſculina. ex communi* intellige ut nu. 88. & ſeq.* *

10 *Feudi pars & membrum, a natura feudi principalioris et capitis regulatur. intellige in feudo informi. num. 89.*

11 *Pacta quæcunque feudi ſeruantur, etiam inſolita, & ſunt natura feudi.*

12 *Feudi conceſſio talis, qualis tenor inueſtituræ.*

13 *Contractus pars pacta cenſentur.*

Clauſula

Digitized by Google

14 *Clauſula & ſtipulatio pro ſe & hæredibus omnes hæredes continet.*

15 *Hæredib. ſuis quiſq; ſẽper proſpexiſſe creditur.*

16 *Qualitas hæredum in vna parte inſtrumenti, in alia repetita cenſetur.*

17 *Hæredes cenſentur comprehenſi in conceſſione dependente à libera concedentis facultate.*

18 *Pactum ad hæredes tranſit, cum ſumus in ſtipulatione facti affirmatiui.*

19 *Clauſula in fine inſtrumẽti, promiſit omnia ſeruare, &c. omnia præcedentia complectitur.*

20 *Pactum reale in omnes hæredes tranſit, & ſucceſſores ſingularis.*

21 *Verba, poſsit teſtari de re, &c. rem ipſam, reſpiciunt. intellige vt num. 95.*

22 *Cõceſsio realis cõſtituit ex dignitate cõcedẽtis.*

23 *Realis in dubio conceſsio præſumitur, niſi tacitè vel expreſſe perſonalis fiat, vt num. 50.*

24 *Merita conceſsionem realem conſtituunt.*

25 *Gratia prælati, à Pontifice confirmata, realis conſtituitur.*

26* *Fœminæ regulariter à feudis excluduntur ex* communi, & ſub nu. 87.*

27 *Feudi iuriſdictionis & dignitatis fœminæ*
** *ſunt incapaces, ex ** veriori.*

28 *Fœmina expreſſè in inueſtitura nominanda, vt comprehendatur.*

29 *Filia fœmina ſemel excluſa, durat perpetuo, à*
** *feudo excluſa ex ** cõmuniori. et ſub num. 87.*

30 *Fœmina iam excluſa, nec mortuo maſculo excludente*
* *ad feudum admittitur, ex * communi. ſed ad dominum directum deuoluitur.*

31 *Maſculinum non concipit fœminium in materia*
* *feudali. ex * communi.*

32 *Hæredum mentio in feudis non includit fœminas.*
* *ex * communi.*

33 *Deſcẽdẽtib. uerbũ ſolũ maſculos comprehendit.*

34* *Perſonalis conceſsio in hæredes non trãſit ex* communi, & num. 95.*

35 *Verba perſonalia, dictus Ioannes, &c. pactum perſonale conſtituunt.*

36 *Perſonæ nominatio quãdoque fit cauſa demõſtrationis. ſed hoc non procedit in priuilegijs, vel vbi pronomen eſt adiectum.*

37 *Coniecturæ validiores præferuntur.*

38 *Pronomen ipſe, perſonas quæ legi nequeunt non*
* *comprehendit, ex * communi.*

39 *Ratio expreſſa perſonalitatem extẽdit, et dictũ*
* *ampliat, ex * communi.*

40 *Verbum ipſe quandoque demonſtratiue ſtat in reali priuilegio.*

41 *Extenſio in prohibitis vel materia ſtricta non fit de vna parte ad aliam.*

42* *Feuda ab inteſtato tantum deferuntur, ex * cõi.*

43 *Dominus non cogitur accipere alium vaſallum quàm velit, & ſibi gratum.*

44 *Deſcendentes tantum veniunt appellatione hæ-*
* *redum in feudo, ex * communi.*

45 *Interpretatio ſtricta fit, vbi contra naturam rei diuerſimode tenditur.*

46 *Claues à Ieſu Chriſto traditæ fuerũt Petro et ſucceſſorib. uniuerſã Eccleſiã repreſentantib.*

47 *Conceſsio indeterminata reſpectu perſonarum*
* *tẽporis et quotæ perſonalis iudicatur, ex cõi.*

48 *Inimicum, vaſallus eligere non poteſt, qui facultatem teſtandi in quoſcunque habet.*

49 *Hæredum mentio in vna parte facta, in alia cẽſetur omiſſa.*

50 *Conceſsio realis præſumitur, niſi tacite vel expreſſe perſonalis conſtituatur.*

51 *Hæredis qualitas, in omni parte inſtrumẽti cẽſetur repetita, ſed quãdo id ꝓcedat uide n. ſeq.*

52 *Aſſenſus uendendi feudum datus Titio per Regem, prodeſt hæredi Titij.*

53 *Hæredum repetitio fit in omni actu, & materia, in extraneos tranſitoria.*

54 *Feudum acquirens ſibi, & hæredib. proſpexiſ-*
* *ſe dicitur, ex regula * communi.*

55 *Pactum quod mater in feudo ſuccedat, ad filiã non extenditur.*

56 *Hæredum ſubauditio non fit in his, quæ naturæ & regulis iuris feudorum repugnant.*

57 *Defuncti & hæredis, quando eadem perſona.*

58 *Facto conſiſtentia ad hæredes non tranſeunt.*

59 *Perſonæ electæ induſtria, actum perſonalẽ conſtituit. num. 95.*

60 *Extẽſio ad ꝑſonã hæredis nõ fit cũ eſt incognita.*

61 *Stipulatio & pacta ſunt ſtricti iuris.*

62 *Morte, omnis uoluntas et beneplacitũ expirant.*

63 *Conditionem uerificatam eſſe integre in primis conſtare debet.*

64 *Pactũ ſub conditione euaneſcit, deficiente illa.*

65 *Fœmina facit deficere cõditionẽ, ſi ſine liberis.*

66 *Verba caſu quo conditionem important, & ad caſum expreſſum tantum reſtringuntur.*

67 *Priuilegiata cõceſsio non extenditur, nec ad hæredes tranſit.*

68 *Perſonale priuilegium, quando dicatur.*

69 *Priuilegium perſonæ, non loco vel dignitate cõceſſum, perſonale dicitur.*

70 *Feudorum libera erat diſpoſitio, ſecundum ius antiquum, ſed intellige vt infra num. 75.*

Gratia

71 Feudum abſolute beneficium dicitur.
72 Teſtandi facultas conceſſa dicitur.
73 Gratia teſtãdi ſuper feudo vni cõceſſa, ad aliũ non extenditur.
74 Priuilegium merum dicitur, & ſtrictè interpretãdum vbi Dominus feudi, non ſolum tollit naturæ obſtaculum, ſed diſpenſat quoque.
75 Vaſalli primo tempore feudorum diſponebant de feudo toto tantum, & in eorũ præiudiciũ.
76 Teſtandi licentiã habens moriendo, cenſetur uenientes ab inteſtato inſtituere.
77 Feuda primitus ad vitã fidelis tãtũ durabãt.
78 Interpretatio fit, vt res antiquum ſtatum reciipiat, niſi primæuus ſtatus immutatus fuerit.
79 * Feuda Romanis fuere incognita. ex * cõmuni.
80 Longobardi primi omnium uſum feudorum in Italiam introduxerunt.
81 Regnum Lõgobardorum extinctum, per Carolum magnum, anno 776.
82 Feuda initio regni Longobardorũ dabantur ad vitam fidelis tantum, & ſi pro filio pro uno tãtum intelligebatur, iuxta patris electionẽ.
83 Feuda ante inueſtiturarũ formulas, omnia erãt impersonalia, & præcaria.
84 Origo prima feudorum attenditur.
85 Feudum ex pacto & prouidẽtia tantum in præiudicium agnatorum non citatorum, non alte-
* ratur per Dominum * ex communi.
86 Qualitas contra naturam feudorum, non intelliguntur repetitæ in inueſtituris.
87 Clauſula in executiuis poſita non alterat diſpoſitionem.
88 Fœmina excluſa ab hæreditate patris, & ab illa fratris cenſetur excluſa.
89 Neptis ex maſculo non ſuccedit in feudo ſuſcepto pro hæredibus, ex linea maſculina.
90 Forma nulla primæ inueſtituræ tradita in feudis reperitur niſi iuxta pacta.
91 Princeps non tenetur ſeruare pactum in præiudicium ſuæ authoritatis.
92 Repetitio non fit, in odioſis.
93 Verba inueſtituræ intelliguntur ſecundum diſpoſitionem iuris feudorum.
94 Clauſula in fine poſita non refertur ad præcedẽtia, quæ habent certas determinationes.
95 Realis conceſſio conſtituitur, ſi onus rei adijciatur, quod in quoſcunque tranſeat.
96 Interpretatio in dubio fit, ut citius emphiteoſis ad Eccleſiam reuertatur.
97 Inueſtituræ ſubſequentis à prioribus declarãtur.
98 Argumentum de diſpoſitione pura ad conditionalem defectum non proceditur.
99 Princeps non reuocat conceſſiones per viam
* contractus initas. ex * communi.
100 Verbum, quibuſcunque in materia feudali uxorem non comprehendit, ſecundum aliquos.
101 Feuda Marchionatus Montisferrati alienantur Domino, & agnatis requiſitis.

CONSILIVM CXXXI.

TRINITAS ADSIT.

EGregius miles Dominus Alexandrinus Aſinarius certus infraſcriptas terras & Caſtra melius regi poſſe per Illuſtriſſimũ Principem. D. Theodorũ Marchionem Montisferrati Vicariũ Imperialem, quàm per ipſum, Anno 1421. Vigeſimoquarto Aprilis, eidem Principi, & hæredibus ſuis, &c. libere donauit, nihil in ſe penitus retento, loca ſancti Georgij, & Veximarum tanquam libera cum hominibus, iuriſdictione, mero, & mixto imperio, cum pertinentijs corundẽ cuius Principi, Procurator ſpecialis eodem die, & tẽpore aggregatis, & annexis dictis bonis donatis Baroniæ, & Dominio dicti Marchionatus ipſimet Alexandrino pro ſe & hæredibus eaſdẽ terras donatas vt ſupra conceſſit in nobile & gẽtile feudum, ita vt illa in feudum nobile & gentile dicti Marchionatus retineret, iure ſuperioritatis & alto Dominio dicto Marchioni ſaluo, illũque cum enſe inueſtiuit, & iuramentum fidelitatis recepit, vt patet documento publico rogato per. D. Verulfum de Verulfis de Verolengo notarium ſub die ſupradicta, Anno 1413. die quinto decimo Iunij, dictus Alexandrinus Aſinarius vendidit & tradidit, vti liberum ac in allodium, &c. nullo iure in ſe retento, Nob. Domino Ioanni filio Petrini Scarampi cõ domino Curtis milij Caſtrum & villam Veximarũ ſitam in Valle Burmide, cum toto eius territorio, ſignoria, cõtado, dominatione, &c. ad Caſtrum pertinẽtia, cum mero & mixto &c. ac omnimoda iuriſdictione &c. gladij &c. cum iure iuris patronatus, &c. cũ fidelitatib. & homagijs, &c. cũ iurib. homagiorũ, &c. accõciamentis aquatis paſquatis, rupis, ruinis, aquarũ decurſib. militijs, foris, &c. pœnis, bannis, &c. cõdẽnationib. cum furnis molẽdinis, iure habẽdi ea &c. & cũ omnib. fictis decimis, &c. angarijs, &c. regalib. piſcationibus venationib. cũ domibus, ſediminibus, ædificijs, pratis, vineis, terris cultis, & incultis, &c. poſſeſſionib. q̀buſcunq; ꝑtinentib. & ſpectãtib. dicto. D. Alexãdrino &c. integro ſtatu dicti Caſtr. &c. iuxta cõfines, &c. ꝑ precio uigintiquatuor mille florenorũ, & cum promiſſionibus, & clauſulis in forma. Modo cognoſcens dictus Nob. D. Ioannes Scarampus dominium directum dicti Caſtri veximi, cum iuriſdictione ut ſupra, fore, & eſſe

Digitized by Google

& eſſe Illuſtriſſimi Principis Ioãnis Iacobi Marchionis Mõtisferrati, & ipſum tamquàm vaſallum teneri recognoſcere Marchionem in ſuperiorem, & dominum, reſpectu dicti loci, & eidẽ debitam fidelitatem, & homagium facere petit humiliter à dicto Marchione, vt nullo obſtante nec temporis lapſu, quo per ipſum fidelitas, ſeu homagium præſtitum non fuit ſeu alia cauſa, ex qua forte dicta terra, & Caſtrum in cõmiſſum cecidiſſent, vellent ipſum pro ſe, & quibuſcunq; hæredibus, ſiue maſculis etiam extraneis, inueſtire in feudũ nobile, & gentile de dictis Caſtro, villa, hominibus, homagijs, & cęteris quibuſcũque ptinentijs dicti Caſtri, & loci Veximarum, cum mero, miſto imperio, & omnimoda iuriſdictione & c. ac cum facultate, quod homines habitantes in dicto loco, & poſſe Veximarum nunquam poſſent appellare, querelare, &c. à ſententia, præcepto, &c. impoſitione, grauamine, &c. proferendis per ipſum Ioannem, & ſucceſſores ſeu Caſtellanum, & officiales illius, per & inter homines dicti loci, ad pręfatum Marchionem, & ſucceſſores. qui. D. Marchio ob remunerationem obſequiorum dictorum de Scarampis, & præſtitorum per dictum Ioannẽ erga Marchiones, &c. conceſſit dictum Caſtrum cum hominibus, redditibus, &c. homagijs, paſcuis, nemoribus, &c. & utſupra in feudum, &c. auitum & paternum, &c. ita quod antiqui auiti & paterni ſapiat naturam, dicto Ioanni pro ſe, & hæredibus ſuis, illumque nullo curſu temporis obſtãte inueſtiuit, pacto expreſſo, &c. ſolemni ſtipulatione, &c. interueniente inter D. Marchionem pro ſe & heredibus ſuis, & dictum Ioannem, pro ſe, & hæredibus ſuis, quod dictus Ioannes poſſit, & valeat, caſu quo decederet ſine hæredib. legitimis & naturalibus ex ſe deſcendentibus, teſtari, & diſponere in eius vltima volũtate, de dicto Caſtro, terra, & villa, & pertinentijs pdictis Veximarum, abſq; ulla licentia & contradictione præfati Domini Marchionis, ſaluo ſemper iure dicti feudi, & ſuperioritatis pdicti Domini Marchionis, in quamcunq; perſonam, etiam extraneam ipſi Ioanni, ad ipſius Ioannis beneplacitũ & volũtatem, ita & taliter, quod illa perſona, in quã fuerit teſtatus, ſuccedat in dicto caſtro. &c. abſque contradictione vnius cuiuſque & c. & dicti Marchionis. & quod ipſe Marchio, uel eius ſucceſſores, illam perſonam teneantur legitimè de dicto Caſtro inueſtire, dummodo talis pſona, in quã teſtaretur dictus Ioannes ſit beniuola prædicto Marchioni, nec ſit rebellis, vel inimica, in quas teſtari nequeat, &c. & ſi teſtaretur ipſe Ioannes, non poſsint ſuccedere in dicto feudo, ſed libere reuertatur ad Marchionatũ, & c. nã ſic inter ipſas partes conuentum, &c. ſolẽni, & legitima ſtipulatione, &c. pmiſit dictus Marchio, iuxta petita per dictum Ioannem, non admittere, & c. appellationẽ, querelam, &c. ab hominibus dicti loci, denegando eiſdem audientiam, ac per ſe, & hæredes, &c. dicto Ioanni & hæredibus, &c. promiſit prædicta omnia & ſingula habere, tenere, & c. rata, firma, &c. & alia de quibus in inſtrumento inueſtituræ iuraro ſub die quartodecimo Maij anni 1423. & rogato per dominum Ludouicum Titionum cancellarium dicti ſtatuti.

Succeſsiue anno 1480. die 28. Aprilis exponens Illuſtriſſ. Do. Gulielmo Marchioni dominus Ioannes Iacobus filius qu. D. Petrini Scarampi, ex humanis patrem ſuum deceſſiſſe, qui erat inueſtitus à dicto Illuſtriſsimo Domino in feudum, & c. de quarta parte quartæ partis Caſtri & territorij Curtiſmilij, de toto Caſtro, villa, hominibus, poderio, iuriſdictione, & ciuibus Veximarum, & de certa parte ſaligij, vt patet inſtrumento publico ibi producto, &c. relicto ipſo Ioanne Iacobo unico filio & hærede, & c. petijt inueſtiri, &c. ſub ſolitis modis & formis. Qui Illuſtriſsimus Princeps, videlicet Dominus Guilielmus Marchio Montisferrati, &c. Sac. Roman. &c. Vicarius, & c. inueſtiuit eundem Ioãnem Iacobum pro ſe ſuiſque filijs legitimis, & naturalibus, ac hæredibus, & ſucceſſoribus, de prædicta quarta, & c. & Caſtro Veximarũ ut &c. & parte ſaligij, ut ſupra, in nobile, gentile, antiquum, paternum auitum, & proauitum feudum, ac ſub ſolitis modis & formis, & pręcipuè quibus inueſtitus erat dictus quon. D. Petrinus eius genitor, & ſui anteceſſores, &c.

Mortuo Principe Bonifacio Marchione relicto Illuſtriſſ. Dom. Gulielmo ann. 1495. die 21. Ianuarij, eidem Ioanni Iacobo narranti ſe aliàs à quon. Domino Gulielmo Marchione anno 1480. 28. & à quond. Do. Bonifacio filio anno 1483. die 26. Iunij fuiſſe inueſtitum in feudum nobile gentile, &c. auitum, antiquum, &c. de Caſtro, Villa, territorijs, & poderio, cum Iuriſdictione, &c. & pertinentijs Veximarum, & de quarta parte quartæ partis curtis milij, & de certa parte ſaligij, de quibus omnibus fuerunt ſui anteceſſores inueſtitis. Renouatur inquam eidẽ Ioanni Iacobo inueſtitura per Illuſtriſsimam & Excellentiſsimam. Do. Mariam Marchioniſſam Mõtisferrati & matrem Illuſtriſs. D. Gulielmi Marchionis de dictis terris, bonis, vt ſupra ſub hac clauſula, his modis, & formis, de quibus in prædictis ſuis inueſtituris, & ſpecialiter, in prædicta inueſtitura pędicti Illuſtriſs. quon. Bonifacij, & c. qui iurauit in forma, &c.

Rurſus diem obijt Illuſtriſs. Marchio Gulielmus, relicto Illuſtriſs. Do. Bonifacio filio & hærede, à quo Nobilis. D. Ludouicus, & Nicolaus fratres & filij Ioannis Iacobi de Scarampis, petierunt inueſtiri de dicto loco Veximarum, de quarta parte Curtis milij & Saligij vtſupra, nec non & de alijs locis, quæ tenent in feudum ab Illuſtriſs. Dom. Marchionatus ſtatus Montisferrati, quæ in ſuorum anteceſſorum inueſtituris antiquis, & nouis continẽtur his modis, & for-

mis

mis & in omnibus ac per omnia provt dicti D. Ludouicus, & Alexander, ac Ioannes Iacobus pater, & ſui anteceſſores fuerunt inueſtiti prædictis nouis, & antiquis inueſtituris, Qui, tandem pręſtito iuramento fidelitatis, fuerunt ab Excellentiſſ.ma D. Anna Aleneonia tutrice dicti Illuſtriſſimi Marchionis Bonifacij inueſtiti, vt ſupra, anno 1525. die 20. Ianuarij inſtrumento rogato per Ambroſium della Torre.

Dicm functo Illuſtriſſ. Marchione Bonifacio ex Sereniſſima Paleologorũ ſtirpe, & Marchione Ioanne Georgio patruo ſuo, qui in Marchionatu Bonifacio ſucceſſit, cum ob lineæ maſculinæ defectum ſtatus deueniſſet in perſonam Illuſtriſſimæ & Excellentiſſ. D. Margaritæ Paleologæ ſororis dicti Bonifacij, & Ioannis Georgij patruelis vxoris Illuſtriſsimi & Excellẽtiſſ. Principis & Ducis Mantuæ quon. D. Federici Gonzagæ, præcipuè ex ſententia Cæſarea & inueſtitura Caroli Quinti, qui dictos Excellentiſſ. iugales inueſtiuit pro ſe eorumque hæredibus maſculis, ab altero eorum deſcendentibus, & maſculis deficientibus pro fœminis, ita quod fœminæ nunquam excluſæ dicantur. Comparuit idem D. Ludouicus Scarampus nomine ſuo, & procurator ſpecialis D. Alexandri fratris, & pręmiſſis expoſitis, ac inſuper ipſos fratres mortuo Ioanne Iacobo patre fuiſſe inueſtitos, ab Illuſtriſſimo ex excellentiſſimo Marchione Gulielmo die 29. Octobris 1513. ex inſtrumẽto rogato per Antonium Maimonũ, necnon & ab Excellentiſſimo Marchione Bonifacio filio anno 1525. vt ſupra de Caſtro, Villa, iuriſdictione territorio & poderio Veximarũ, & de quarta parte quartę partis Caſtri ac bonorum, & pertinentiarum, &c. Curtis milij, ac certæ partis villæ ſaligij. & alijs laicis, quę in ſuorum anteceſſorũ antiquis, & nouis inueſtituris continentur pro ſe, &c. & modis vt ſupra, petierunt ab Excellentiſsima. D. Anna matre Bonifacij & dictæ Excellentiſſimæ D. Margaritæ, & tũc regente dictum ſtatum, pro dictis iugalibus inueſtiri vt ſupra, &c. Quæ Excellentiſſ. D. ipſum inueſtiuit de prædictis rebus, bonis, & iuribus feudalibus, & de Caſtro, loco, villa terriorio ac poderio Veximarũ, cum mero, & mixto imperio, iuriſdictione, homagio, bonis, iuribus, & honorantijs ac pertinẽtijs ſuis, ac vt ſupra, his modis & formis, quibus hactenus tam ipſi. quã eorũ ꝓdeceſſores fuerũt ab Illuſtriſſ. Marchionib. inueſtiti, & in eorũ inueſtituris tam antiquis, quàm nouis cõtinetur, ſaluo omni iure feudi, fidelitatis, ſuperioritatis, ac quocunq; alio prælibatorum Ducum & Marchionum ſuorumque hęredum, ut latius patet inſtrumento rogato ſub die vigeſimo tertio Februarij 1538. per D. Dameanũ de Attis notarium. cumque inueſtitura alia fuiſſet eidem Ludouico & fratri per Excellentiſſ. D. Margaritã, & Excellentiſſimum Do. Franciſcum Gonzagam Ducem Mantuæ, &c. poſt felicem reſtitutionem dicti ſtatus Mõtisferrati à Catholica & Chriſtianiſſima Maieſtatibus dictis Excellẽtiſs. Dom. Ducibus & Marchionibus factam, conceſſa anno 1547. die ſeptimo Septembris, mortuo dicto Alexandro & Excellentiſſimo Duce Frãciſco, petijt iterum, Ludouicus nomine ſuo, & Ioannis Franciſci pupilli ſ filij Alexãdri inueſtiri denuo, à dicta Excellentiſſima Domina, & ab Excellentiſs. Dom. Gulielmo filio, & Duce Mãtuę de dictis bonis, & modis vt ſupra in alijs inueſtituris continetur. Quæ Illuſtriſſima & Excellentiſſima Domina, nomine ſuo & Illuſtriſſimi, ac Excellentiſs. Domini Ducis & Marchionis reſpectiuè filij, reuocato prius per dictũ Ludouicum omni iuramento fidelitatis alicui alio præſtito, ipſum Ludouicum nomine etiam nepotis inueſtiuit de loco Veximarum, &c. parte curtis milij, &c. Caſtelletti Vallis Vzonę ac villę ſaligij cum iuribus & pertinẽtijs ſuis, &c. & vnicuique feudorum ſpectantib., &c. modis & formis cõtentis in inueſtitura reportata ab eius Excellentia & dicto quond. Excellentiſs. Duce & Marchione Franciſco eius filio, de qua ſupra iure feudi, & fidelitatis ſaluo, qui Ludouicus iurauit in forma, ut conſtat inueſtitura rogata per Notarium publicũ die decimo nono Octobris 1559. Tandem ob mortem Excellentiſſ. Duciſſę & Marchioniſſę Margaritæ matris obtinuit anno 1567. decimo nono Octobris idem Ludouicus nomine ſuo, & Ioannis Franciſci pupilli, & nepotis inueſtituram ab Illuſtriſſimo, & tũc Excellentiſſimo Principe, & D. Gulielmo Gonzaga Duce Mantuæ, de dictis bonis, Caſtris, locis, &c. Veximarum, &c. & qui in ſuis & ſuorum anteceſſorum inueſtituris continentur, modis & formis, quibus fuerunt inueſtiti a prædictis Illuſtriſſimis & Excellentiſſ. quon. D. Excellentiæ ſuæ matre & fratre reſpectiue, & ab ea met, ut in eorum inueſtituris continetur, iure feudi, ſaluo, &c. declaratione adiecta, quod ſi reperietur vnquam inueſtituras primas in aliquo fuiſſe alteratas, ſine ſpeciali gratia in inſtrumẽto expreſſa, non cenſeatur aliquo modo præiudicium factum ſuæ excellentiæ, neque ſucceſſoribus per illas, aut ſubſequentes inueſtituras, ſed attendatur id, qđ minus aſtringat ſuperioritas, honor & iuriſdictio ſuæ Excellentię & ſucceſſorum, & quod teneatur dare in notam omnes terras, domos, &c. ſub pœna commiſſi, iurauitque in forma, &c. vt habetur in dicta inueſtitura rogata per Do. Aſclerium Ceratam dicti ſtatus notariũ & ſecretarium, &c.

Vltimo loco poſt D. Ludouicum, deceſſit. D. Ioannes Franciſcus Scarampus, qui eius ultimo teſtamento ventrem pręgnantẽ quatenus vxor eſſet grauida inſtituit, at vbi non eſſet, provt euenit, uel naſceretur, filij, & decederent ſine filijs, &c. inſtituit, & ſubſtituit hæredem ſuam vniuerſalem Illuſtrem D. Claudiam Scarampam illius teſtatoris ſororem, & Vxorem Illuſtris Domini

Boni-

B[illegible] perpæ,&[illegible]
ſor[illegible]ris filios leg[illegible]mos, [illegible]
fili[illegible] in in[illegible]m, ita quod [illegible] ſemper [illegible]
f rantur fœminabus , & ipſis omnibus [illegible] in
infinitum decedentibus ſine liberis, ſubſtituit Il-
luſtrem Dominum Ioannem Petrum patruum
maternum.
Modo hæredem vniuerſalem dicta Illuſtris,
& nobilis d. Claudia ſoror ſe conſtituit quę di-
cta bona & Caſtra obtinere intelligit, prætēdit
tamen Sereniſſimus Dux Mantuę & Montisfer
rati,dicta loca Veximarum maximè,ſibi deuolu
ta fore,ob lineę defectum,quę bona ideo dictus
Sereniſſimus Princeps pręmia virtutum redde-
re volens,ob inſignes animi dotes, cōdigna me
ritam,eminentem ſcientiam , ac innumerabilia
obſequia,quę die,noctuque magna cum fide &
cura præſtat celſitudini ſuæ Illuſtriſſimus Do.
Theodorus Comes ſancti Georgij,titulo dona
tionis in perſonam illius contulit , cum ampla
omnium iurium ceſſione, Modo quæritur quis
vel Illuſtriſſimus Comes Sancti Georgij Princi-
pis ceſſionarius , vel ſoror ſeu filij eiuſdem me-
liora induant iura.Et requiſitus,omnibus matu
rè conſideratis , meam ſententiam rationibus,
& authoritatibus roboratam,in ſcriptis profer-
re,nō potui præces dicti Illuſtriſſ. Comitis, quæ
mihi ſunt iuſſa,niſi magna mea iniuria aſperna-
ri.confiſus itaque,quod ille,qui via,veritas,& vi
ta eſt ab excelſo imploratum non denegabit au
xilium,conſidero prima quod aiunt, fronte,vi-
deri in iſtis locis cōtentioſis ſororem inſtitutā,
& filios ſubſtitutos,iuſtitiam fouere.
1 Primo quia omnes † inueſtituræ nobiliſſ. Do
minorum Alexandris Patris inſtitutę, & fratris.
D. Ludouici Scarampi , ſæpius ab Illuſtriſſimis
Marchionibus Montisferrati emiſſę, vt in facto
legitur , dicunt modis & formis, prout in anti-
quis inueſtituris continetur, ſic ſtant ad præce-
dentes relatiuè,vt omnia in præcedentibus po-
ſita,in renouatis ac vltimis repetita cum omni-
bus ſuis pactis,& qualitatib.cenſeantur,per Ale
xan.in propoſito conſi.30.vol.j.Brun.conſ.78.
nu. 8. Curt.ſen.conſi.48.nu. 48.Sigiſ. conſ.11.
nu.19.& 20.Bero. conſ.140.nu.35.vol.2.mod.
Pariſ.conſ.50.nu.25.& ſeq.Siluan. conſil.65.in
prin.Cęphal.conſi.369.num.105.vol.3.verum
2 prima † inueſtitura, quę attenditur,iuris vulga-
* res &* receptas doctrinas,Bald.in prælud.feud.
in pri.deci.cum Apoſtil.conſ.85.nume.3.Pariſ.
* conſi.2.num.24.volu.1. ſcripſi pro * communi
conſi.46.in pri.nunc addo Menoch.conſ.1.nu.
124.Simon de Præt.conſ.41.nu.13.eſt illa Ioā-
nis Scarampi Alexandri proaui primiq; acqui-
ſitoris,accepta anno 1423.pro ſe,& hæredibus
ſuis,in antiquum,& auitum feudum,cum pote-
ſtate teſtādi,ideo dicta ſoror , tamquā abneptis
ex filio Ioannis & vocata in inueſtitura admitte
3 tur,† cum feudum illud iudicatur improprium,
atque non habens propriam naturam feudi,co

[illegible] ex[illegible]
[illegible],ſine Do-
[illegible], a[illegible] cap. [illegible]alem.in pri.
de [illegible] feud aliena.per Feder [illegible] prælud.
feud.in 4.diuiſi[illegible] ne deci.conſ.171.nu.2.& 193.
num.[illegible].Go[illegible].conſi.4.num.8. Craue.conſ.84.
num.11.R[illegible]d.à Valle c[illegible] 6.nu.34. vol.1.
Lauren.C[illegible]. c[illegible]. o[illegible]. c[illegible] 2.concluſ.
42.& 48.Th[illegible].Ma[illegible].de [illegible]d.n[illegible] habent ꝓ-
prer.natur.t[illegible] 9.[illegible]4.[illegible] u co[illegible]tionatum nun-
cupetur ſub ce[illegible]s mod[illegible],pa[illegible]s,& qualita[illegible]
datum.c.[illegible].in fi.qui[illegible] inuc[illegible] And. in ca. 1.ex
quibus cauſis feud. amitt. in ti. Thom .Marin.de
feud.conditio.titu.20. in pri.in quo impropr[illegible]o
4 † feudo fęmina ſuccedit , & cōprehenditur ſ[illegible]b
illis verbis,pro ſe,& hęredibus,Socin.ſen.conſ.
257.num.3.vol.2.Corn. conſi.16.volu.1.Paris
* conſ.12.num.29. vol.1.ex * communi dixi,aliàs
conſ.85.nu.23.& ſeq. lib.1.& in propoſito ad-
** do Menoch. pro ** receptiſſima conſil.65.nu[illegible].
16.39.& num.55.Thom.eo.tit.de feud. condi-
tio.titu.10.num.12.Roman.cum Ap[illegible]il.[illegible] n-
doſ.conſi.367.Federic.Schenc. in [illegible].in q[illegible]b.
cauſ.feu.amit.Rimin.con[illegible]il. 305.nu.24. Cl[illegible]r.§.
feudum. q. 74. Duen. regul. iuris. 309. q.limit.
Dioniſ.Ponta.in conſuet.bleſen.titu.5.artic.46.
pag.235.verſic.verum in fi.Cæphal.conſi.151.
nu.34.Bero.conſi.65.num.74.vol.1.Pariſ.inter
conſ.ſtat. Mont.ferr.9. num.21.29.& 33.Rim.i.
5 iun.conſi.305.nu.7.ubi enim † fœminæ ſunt ca
paces feudi, extincti maſculis admittuntur ip-
ſæ.c.1.§. quin etiam Epiſc. vel Abb. ubi omnes
feudiſtæ tradunt relati, a Pariſ.conſ.9.num.30.
lib.1.& quod dicitur in feudo d[illegible] ſpoſitionē de-
6 functi † nō tenere,Intelligitur de feudo proprio,
non de improprio,per tex.in c.,ubi nulla diſpo
ſitione manente. de ſucceſſ. feud. Caſtr. conſil.
179.num.2.volum.1.Celſus Hugo.conſi.26.nu
me. 6. & 16. non etiam iura ordinaria feudalia
in feudis alteratis,locum habent,Socin.d.conſ.
257.Menoch.conſi.65.num.56.Cæphal.conſ.
1.numero 26.
7 Nec obijciatur,ex quo fuit ſemel,per † fratrē
excluſa,debere perpetuo excludi,quia replicari
poſſet id intelligi,exiſtentib. aliquibus de agna
tione uel maſculis,at ſecus finita omniū maſcu-
lorum linea,quia ad fœminam ſpectare magis,
quàm ad dominum deuoluere dicitur , ex his,
quæ tradiderunt quamplurimi iure conſultiſſi-
mi,in cauſa ſtatus Montisferrati,ad fauorem Il-
luſtriſſimæ,& Excellentiſs.D.Margaritæ [illegible]làs Du
ciſſæ Mantuæ,& dicti ſtatus Marchioniſſæ,præ-
cipuè Bero. conſ. 67. nu.44. cum ſeq.vol. 1.Al-
ciat.conſ.10.nu.42.inter conſi.ſtat.Mont.ferra.
ubi collegium Bonon. conſil. 15. num.75.cum
pluribus ſequent.
Secundo,& ſi ius commune feudorum ſerua
8 retur,† in quo maſculi tantum ſuccedunt,exclu
ſis fœminabus.c.1.de ſucceſſ.fratr.ca.1.an mul.
vel aliter imperfectus.c.1.ver. hoc autem de his
qui

qui feud.dar.poſſ.quinimo & excluſis maſculis
à fœminis deſcendẽtib.d.§.hoc autem.& And.
in c.1.num.13.qui ſucceſſ.teneantur. in ca.1.de
ſucceſſ.fratr.cum hæc hętes inſtitua, à maſculo
deſcendat, dicaturque de linea maſculina, vide-
9 retur admittenda,† pro vt neptis ex filio maſcu
lo ſuccedit in emphiteoſi ſuſcepta pro ſe & ſuis
liberis deſcendentibus ex linea maſculina, licet
fœmina filia, ex maſculo deſcendens excluda-
tur.ex glo.* communiter approbata in l.Gallus.
§.nunc de lege.ff.de liber.& poſthu. Alex.conſ.
24.num.10.vol.5.& conſi.125.vol.7.vbi addi-
tio.Pariſ.nu.5.Curt.conſi.64.ad fi.Celſ.Hugo.
conſi.29.nu.3.

Tertio nemini dubium eſt, feudum Marchio-
natus Montisferrati fęmineum eſſe, pro ſe & fi-
lijs maſculis,& fęminis ſuſceptum, notæ ſunt in
ueſtituræ,& manifeſtum Illuſtriſſimam & excel
lentiſſimam Duciſſam Margaritam Paleologã
dicti ſtatus dominam, & inclitæ ac nunquàm
delendæ memoriæ mulierem inueſtitam iuris
medio ab Imperatore Carolo Quinto fuiſſe,&
ſuper qua controuerſia extant plurima Excel-
lentiſſimorum Iuriſconſultorum ex primarijs
Italiæ reſponſa typis edita, quæ hic recenſere
non intelligo. propterea, cum Caſtrum Vexi-
maium, & cætera loca Marchionatui ſint adie-
cta, & aggregata, ne membra à capite differant,
intelligantur in dubio hæc membra ſimili mo-
10 do conceſſa, † cum feudi pars à natura capitis
feudique principalioris reguletur ex tex. in cap.
primo.§.profecto.de leg.Corad.& in c.1.§.pro
pterea, vbi omnes de capit.Cora.Caſtr.conſil.
164.nu.12.vol.2.qui in ſubinfeudationibus ſim
pliciter factis loquitur, deci.conſi.389.num.7.
Lofred. conſ. 34.num. 39.& ſeq. Ruin. conſil.
165.in pri.vol.1. Bero.conſ.66.nu.3.vol.1.Vr-
ſil.ad Affl.ct.deciſ.245.nu.12.Rimin.iun.conſi.
6.nu.109.110.& 132.& conſi.18.nu.2.& 5.Iaſ.
de feud.par.9.nu.15.moder.Pariſ.in cõſ.Pariſ.
§.35.nu.17.Camer.in ca.Imperialem pag.609.
ver.4.& ultimo.de prohib.alie.per Feder.Clar.
§.feudum.q.32.uerſ.ſcias tamen.

Quando reſtringendo ſimbrias hoc aperte
demonſtratur ex inueſtitura Ioannis Scarampi
primi inueſtiti, cui pro ſe,& hęredib. facultas te
ſtandi de dictis feudis, etiam in extraneos, citra
omnẽ licentiam & aſſenſum Marchionum præ
ſtatur.cumque Ioannes Franciſcus deſcendens,
& hæres vltimo loco defunctus diſpoſuerit in
ſororem, & ſi diceretur extranea, virtute tamen
11 iſtius pacti admitti poſſe creditur eo †quod pa-
cta quæcumque in feudo quantumuis inſolita
& extranea ſint ſeruanda, ca.1.§.fi.per quos fiat
inueſtit. Bald. in cap. 1.§.ſi per illum text.quid
ſit inueſtir. Aluar.in cap. feudum ſi de feud.fue.
controu.inter dominum & agn. Calder.conſil.
11.Oldrad.conſilio 234.bene enim dicit Bald.
conſilio 330.volum.3.quod natura feudi natu-
ræ verborum accedit, ac ab ea regulatur, cum
pacta ſint altera natura feudi Bald. conſil.353.
volu.1.& permittitur per pacta tranſgredi ſim-
plicem feudorum naturam. Hier. Seruſ. conſil.
129.numero 1.Sigiſ.conſilio 11.nu.4.Curt.ſen.
conſi.48.nu.14.& 42.per text.in c.1.de eo qui
ſibi & hæred.ſuis.Bald.conſi.182.col.fi.volu.5.
Claud.Cacciunc.conſi.1.nu.64.Bero.conſi.79.
nu.6.& 7.cum ſeq.vol.1. Anto. de Prato conſi.
49.nu.7.& ſeq.vol.2.conſ.feud.Rimi.ſen.conſ.
21.num.10.95.num.10.& conſ.388.nu.38.am
ple Caſſan. in conſuet. Burgund.Des fidez.rub.
3.§.7.gl.2.uer.dic quod plures, hinc, & ſi in alia
materia fiat diſtinctio inter ſubſtantialia, natura
lia, ſeu accidentalia contractus, ad pacti validita
tem dignoſcẽdam, in contractu tamen feudali
12 nulla differentia admittĩ,† quia talis eſt conceſ-
ſio qualis inueſtituræ tenor, Curt.iun.tract.feu.
5.part.q.6.princ. Natta conſil.467.nume.20.&
ſeq.vol.2.Curt.ſen.conſ.48.nu.38.& 42.Natta.
conſi.467.num.20. & ſeq. volum.2.Celſus Hu-
go.d.conſil.26. num.13.33.34.& 85. Menoch.
conſi.1.num.347.in materia. Rimin.iun.conſil.
32.nu.24.cum ſeq.& 28.& conſil.1.nu.56.Cæ-
phal.conſ.29.nu.6.& 152.num.15.Port.Imol.
conſ.2.nu.51.& 32.nu.3.Arnold.Ferro.conſil.
Burdig.Rub. de feud.titu.8. uerſ c.atque.pacta.
Dion.Ponta.in conſue.Bleſen.titu.22.art.12.&
titu.5.art.46.in prin.vbi ample pag.335.in em-
ph teoſi loquens Reodan. de rebus eccleſ. non
alien.verſ. de caducitate ob pacta pag.530.q.8.
13 Ancar.q.fami.34.num.10.† pactaq; omnia cõ-
tractus correſpectiua cẽſentur, parteſq; precij,
& conuentionis initę.l.fundi partem, l.hęc con
ditio.§.fi.ff.de contr.empt.Salic.in l.pacta con-
uenta cod.titu.Bart.& alij in l.petens.C.de pa-
ctis in emphiteo.l.C.de iure emphi. moder.Pa-
riſ.conſuet. feud.§.13.gl.5.nu.39.& in materia
Hier. Gabr.conſi.168.q.2.poſt Alciat.conſilio
124.& 149. ac Bero. conſil.153. numero 70.&
169.num.16.vol.1.& in feudo.Cuma.conſil.1.
Bolog.conſi.61.Bero.conſil.79.nu.6.& conſil.
122.num.3.uol.1.poſt Deciſ.conſil.265.pacta-
que ſunt ſeruanda à Deo, Dæmone, & ab vni-
uerſa carne, vt inquit in conſi.Bruni.Neuiz.cõſ.
12.& in feudi inueſtitura Siluan. conſ.63. num.
10.cum ſeq.Virtute itaque pacti hęc nobilis ma
trona inſtituta admittitur.

Quinto id fortius demonſtratur, quando pa
ctum non ſolum Ioannem, ſed omnes illius hæ
redes, ſic Ioãnem Franciſcum vltimo defunctũ
includat.quod multipliciter comprobo.

Primo, quia in pacto teſtãdi dicitur ſolemni
ſtipulatione interueniente inter D.Marchionẽ
pro ſe,& heredibus,& D.Ioannem pro ſe,& hę
redibus ſic expreſſe ſpecificeque pro hæredib.
14 pactum ſtipulatum fuit, eo quod† virtute dictæ
clauſulæ in primo inſtrumento poſitæ, hęredes
ꝓcul dubio in quacumq; materia,& cõceſſione
veniant.p Caſtr.& Alex.in l.poſtulante, in prin.
ff. ad Trebell. in terminis Iaſ. conſil.217.in fin.
vol.2.

15 volu.ſecundo† hæredibus namque ſemper con
trahentem proſpicere uoluiſſe creditur, licet de
eo mentionem nõ faciat.l.ueteres.vbi optimus
text.C.de contr.& com.ſtipul.l.ſi pactum.l.iuriſ
gentium.§.pactorum.ff.de pact.gloſ.& Bart.in
l.ſi Iulianus.§.ſi pactus.ſim.ff.de pact.Specul.tit.
de feud.§.quoniam.q.17.cum ſeq.Iaſ.d.conſil.
217.per totum.uol.2.Bero.conſi.115.nu.21.&
150.num.36.volu.1.in licentia ſuper feudo, Ro
land.à Valle conſ.6.nu.22.in 3.

16 Secundo † qualitas hæredum & ſucceſſorũ
in principali feudorũ conceſſione appoſita per
Marchionem intelligetur repetita in capitulo,
& pacto acceſſorio ad finem gratiæ & liberali-
tatis Marchionis propter merita, vt inquit, no-
bilium de Scarampis exercendæ, vt declarat
Bart.in l.ſi ita ſtipulatus.§.Griſogonus.ubi alij.
ff.de verb.oblig.Aret.in l.Gallus.§.& quid ſi tã-
tum.ff.de lib.& poſthum.in propoſito Cor.con
ſil.13.ſub nu.4.vol.3.

Tertio conceſſa facultas teſtandi pendet à
Marchionis libera uoluntate, non ex aliqua iu-
17 ris neceſſitate ideo,† & hæredibus facultas data
cenſebitur, quàmuis de eis mentio non fiat.ex
doctr.Bar.per illum tex.in l.ſicut.§.ſi debitori.ff.
quib.mod.pign.vel hippot.Doct.in l.2.§.ſi vo-
luntate.ff.ſolu.matrim.

Quarto ſumus in ſtipulatione facti affirmati-
uè concepta, videlicet de teſtando, & in extra-
neum, nec factum cohæret perſonæ Ioann.Sca
rãpi, ſeu illius induſtriæ minus natura cõtractus
p̄cedentis repugnat, quin ad hr̄des tranſeat, qua
18 p.p † pactũ per ipſum factum ad hæredes ſuos
tranſibit, per Bart.in l.ſi ſic.2.col.ff.de verb.obl.
Corn.conſi.2.nu.6.& ſeq.vol.3.& conſi.30.vo
lu.1.Iaſ.conſ.217.verſ.12.vol.2.Curt.iun.conſ.
159.circa finem, Aimo conſ.102.nu.3.ſequitur
formiter Siluan.conſ.65.nu.7.uol.2.

19 Quinto additur † clauſula inueſtituræ poſt pa
ctum in fi.omnium promiſſorum deſcripta, ibi,
promiſit Ioanni, & hæredib. omnia & ſingula
promiſſa attendere & obſeruare, &c.ex qua vi-
dentur omnia capitula, & ſic pactum illud teſtã
di promiſſa, & conceſſa, tum Ioãni, tum hæredi-
bus ſuis, ob generalitatem, & prægnantiam di-
ctorum verborum Corn.d.conſ.2.nu.6.& 7.vo
lum.3.Iaſ.conſ.217.in fi.volu.2. Ex quibus com
probatur hoc argumentum, quod pactũ illud,
non ſolum inueſtito, ſed omnibus illius hæredi
bus p̄ſit, ut in ſimili caſu, & pacto ſuper Caſtro
Milleſimi ab Illuſtriſs.Marchione Theodoro ap
poſito in inueſtitura Bonifacij, & Galeoti, Care
tæ reſpondebat in gratiam hæredum inueſtiti
Laur.Siluan.d.conſ.65.per totum.

20 Sexto, & ultimo aducebar ea ratione, †vbi pa
ctum eſt reale, onus, & commodum in quẽcũq;
poſſeſſorem etiam ſingularem tranſit, quando
onus rei annexum vna cum ſua cauſa tranſeat.
l.Iulianus.l.Gaius.ubi Bar.ff.de mand.teſta.Iaſ.
in l.fin.numero quinto.ff.de operi.noui.Boer.
quæſt.182.num.16.Tiraq.de retract.conſang.
§.1.glo.10.num.13.Afflict.deciſ.95.num.3.vbi
Vrſil.quotas adducit, nume.3.& ſeq.Socin.iun.
conſi.74.num.8.lib.3. atqui hoc pactum & fa-
cultas realis eſt, & in rem concepta merito bo-
na afficere uidentur, & ſequi feudum quocunq;
vadat.Minorque illa, quod ſit reale ex pluribus
demonſtratur.

21 Primo† ex uerbis pacti poſſit teſtari, & diſpo
nere in eius ultima uoluntate de Caſtro, terra,
villa, &c. quæ ſanè uerba rem reſpiciunt, ſic in
omnes tranſibit iſta facultas, ita in ſimili doce-
bat Abb.in c.quod clerici, num.30.de foro cõ-
peten.quem ſequitur Ripa.lib.1.reſponſorum.
c.2.nu.1.Accedat Soci.ſen.conſ.85.col.1.& cõ
ſil.85.nu.5.vol.3.& conſi.12.ad fin.uol.4.

22 Secundo dignitas Marchionis † concedẽn-
tis, nobilitas recipientis, quæ non moriuntur,
mentio meritorum familiæ de Scarampis erga
Marchionatum, beneficium conceſſum per in-
ueſtituram à Principe, habente poteſtatem, qđ
latè interpretatur, concurrunt in propoſito no-
ſtro ad efficiendam gratiam realem, ex capit.de
cætero de tranſl.Butr.& Abb.in c.ſi.ne prælato
in c.ſua.Socin.ſen.conſ.34.volum.3.dixi aliàs
conſi.30.nu.7.

Tertio his addo, quod nonnulli & magnę au
23 thoritatis viri tenent conceſſionem in † dubio
realem, magis quàm perſonalem præſumi, niſi
contrariũ de intentione concedentis appareat,
vel cauſa & natura rei repugnent, ut conſiderat
Anchar.conſil.328.incipit, diſcurrit materia,
Corn.cõſi.30.col.2.vol.1.ſubdens, ſi non eſt fa
cta hæredum mentio, id per errorẽ immiſſum
credi probat Siluan.d.conſi.65.nu.14.& Natta
conſi.649.nu.18.uol.4.

Quarto hæc facultas teſtãdi, determinata eſt
ad memorata Caſtra, & uillas, emiſſaq; in obſe-
24 quiorũ nobiliũ de Scarampis remuneratiõẽ,
quæ ad omnes poſteros, maximè filios, dirigi-
tur, atq; ita realis habenda, ẽt qđ perſona fuiſſet
noĩata, Deci.ubi multa conſ.262.nu.2.cum ſeq.

Quinto, ex confirmatione ſubſequentiũ in-
ueſtiturarum ſucceſſorũ in Marchionatu, dũ ad
antiquas ſe referunt, videtur hæc facultas, & ſi
aliàs perſonalis cenſeretur effecta realis, ut in ſi-
25 mili de gratia † prælati à Põtifice, ex certa ſcien
tia ualidata habetur, ex tex.cum gl.in uerbo, p̄-
latum in c.ueniſſent de conſtit.ca.de cætero.de
tranſ.Bal.in tit.de ſucceſſ.tene.col.2.uer.hic ha-
bes, & ſi realis eſt rationib.citatis, utiq; in hære-
des oẽs, & filios primi inueſtiti tranſiuit Dec.d.
conſi.262.nu.3.Alcia.conſ.24.nu.2.poſt Soci.
ſen.conſi.34.uol.3.Hier.Gabr.conſ.83.n.13.ac
Siluan.d.conſi.65.per totum, quod conſilium cum
fuerit approbatũ a triumuiratu Senatorio Man
tuano, & iudicatum pro hæredib. ſuper fere ſi-
mili pacto per Excellentiſſ. Mantuæ Principes,
ut ipſemet Siluanus atteſtatur in fi.ſui reſponſi,
iũctis ſuperius adductis nõ leuẽ dubitationẽ in

Digitized by Google

gratiam ſororis inſtitutæ mihi iure aſſerebat.
At accurato ſtudio inueſtituris, pacto, ac
toto negotio diligentius perpenſis atq; exami-
natis, contrariam ſententiam vti veriorem am-
plexus ſum, nempe deuolutioni locum fuiſſe,
& Illuſtriſſimum Comitem Theodorum, tam-
quàm ceſſionarium dicta Caſtra, & loca, iure ob
tinere poſſe. Quod ſanè vt verum eſſe demon-
ſtrem, pluribus vtor rationibus.
Primo, quia villa & Caſtra hæc cum iuriſdi-
ctionibus mero, & mixto imperio in nobile gẽ
tile & antiquum feudum conceſſa reperiuntur,
à Marchionibus Montisferati Ioanni Scaram-
po, ad quæ feuda iure communi inſpecto, & na
26 tura feudorũ cõſiderata, † fœminæ regulariter
non admittuntur. ca. 1. §. hoc autem de his, qui
feud. dar. poſ. cõmunis eſt regula, per Deci. cõſ.
139. nu. 2. in fi. Pariſ. cõſ. 12. nu. 1. vol. 1. Zaſ. de
feud. 8. parte. nu. 36. Clar. in §. feudum. q. 71. in
prin. fuſius Mendoſ. ad Roman. conſil. 367. nu.
12. verbo non ſuccedere. Port. Imol. conſ. 1. nu.
25. & conſi. 2. nume. 30. Curt. iun. conſi. 192. in
prin. Celſ. Hugõ. conſi. 20. nume. 6. 25. nume. 2.
& 26. nu. 44. inter conſ. ſtat. Montiferrat. conſ.
4. nu. 2. & 3. conſi. 6. num. 10. Natta conſil. 393.
in prin. volu. 2. dicens ex maſculino non conſti
tui, per prælatum fœmininum, Thom. marin. de
feud. fœmin. titu. 11. nu. 2. cum ſeq. regulam in
hac re conſtituit, Sonci. iun. conſi. 77. nu. 4. vol.
1. quæ regula, lex, & conſuetudo feudorũ. vt fæ
minæ in feudis excludantur, ſtat à plus mille an
nis perpetua in tota Inſubria, abſque ulla inter-
pretatione, vt inquit Molin. conſi. 50. nume. 15.
27 quod fortius procedit in † feudis dignitatis cũ
imperio, & iuriſdictione, ut hic, quorum fœmi-
na omnino incapax dicitur. l. 2. vbi Deci. nu. 3.
ff. de reg. Corn. conſi. 16. nu. 15. vol. 1. Deci. cõſ.
85. nu. 5. Octau. Cacher. deciſ. 26. nu. 9. vt id ve-
** rius ** eſſe inquit, licet magna ſit inter noſtros
de hac re cõtentio, Tiraq. tract. de iur. primoge-
nit. nu. 9. 10. trad. Celſ. Hugo. conſ. 20. nu. 7. Mo-
lin. conſi. 22. nu. 21. cumque ſit fundata inten-
tio Sereniſſimi Ducis inueſtientis fœmina, quæ
ſe habilem, & capacem prætendit, id oſtendere
tenetur, Deci. d. conſil. 139. Menoch. d. conſil. 1.
28 nu. 453. & ſeq. † ſubdens fœminam expreſſe in
inueſtitura nominandam, vt dicatur compre-
henſa. ex Corn. conſilio. 16. num. 4. volu. 1. Ro-
man. conſi. 33. Deci. in l. 2. nu. 56. ff. de reg. iur.
moder. Pariſ. conſi. 50. nu. 28. & conſ. 56. nu. 16.
Bero. conſi. 93. nu. 9. vol. 1. Natta. conſi. 460. nu.
7. volu. 2.
29 Secundo, † & ſi filia cõprehenderetur in in-
ueſtituris, quod negatur, ex quo per fratrẽ vlti-
mo prædefunctũ excluſa fuit, à dictis Caſtris,
& feudo amplius admitti nequit, ex nota & pro
batiſſima concluſione, quod excluſa ſemel à feu
do perpetuo remaneat excluſa, p tex. in §. quin
etiam titu. Epiſc. vel Abb. vbi Andr. de Iſern.
Bal. Aluarot. & Cardinal. hanc cõcluſionẽ fir-
mant. & licet Martin. laud. quẽ ſequitur Iacob.
* de Bellouiſu, iſtam ſententiam reprobet * com-
munis tamen, & recepta dicitur, quam probat
Bal. ibid. & in c. 1. de fili. nat. ex matri. ad morg.
Odofr. in ti. q. poſſint ſuccedere in feud. Alber.
de Roſat. ſuper ſtatuto part. 2. q. 4. verſi. ſtatuto
cauetur. Calder. conſi. 4. in rub. de feudis. Alex.
conſilio 20. uolu. primo. Fulgos. conſi. 8. & 12.
Ancar. conſi. 121. Cuma. conſi. 99. Brun. conſil.
* 65. & 78. Bald. conſi. 205. uolu. quinto. ex * com
muni Celſ. Hugo. conſil. 26. numero 48. Thom.
Mario. tract. de feud. titu. 11. de feud. fœmin. nu-
mero. 38. & ſeq. hanc canonizatam & probatã
per feudiſtas inquit, neceſſe in propoſito nodũ
in ſcirpo quærendum, Alciat. conſi. 170. in prin.
** communiorem ** hanc admittit Roland. à
Valle conſil. 58. nu. 65. & ſeq. volu. 3. Stefan. Pi-
ſcin. tract. de ſtat. exclud. fœmin. nu. 62. ſcripſi
conſi. 80. nu. 9. poſt Mendos. ad Roman. conſ.
primo. numero 3. uerbo perpetuo, & rationem
aſſignat Octau. Cacher. deciſ. 23. num. 17. Bero.
30 conſi. 67. nu. 43. volu. primo. quinimo nec † fœ
minam iam excluſã ſuccedere mortuo maſculo
* ex * communi ſcripſerunt. Curt. iun. tract. de
feud. parte. 3. q. 27. Paris conſi. 16. nume. 5. & 6.
& conſi. 72. nu. 79. uolu. 4. Rub. Alex. conſi. 57.
Soci. iun. conſi. 110. num. 15. uol. 2. Tiraq. in l.
ſi unquam uerbo ſuſceperit. nume. 195. C. de re-
uoca. donat. refert Menoch. conſi. 1. num. 458.
& 461. lib. 1. Vnde fœmina excluſa, deuoluta eẽ
ſentur hæc Caſtra, & feuda, Serniſſimo Princi-
pi Ducique Mont. ferrat. Domino directo, ut
clare reſponderunt Brun. d. conſil. 65. numero
ſecundo in fi. Pariſ. cõſi. 23. nu. 60. & conſi. 101.
nume. 31. uol. 1. Zaſ. tract. de feud. parte. 8. num.
58. eo quod relata iſta communi ſentẽtia ſubij-
ciant feudum Domino apertum, dici refert Me-
noch. d. conſi. pri. num. 458. ſequitur Bero. cõſ.
105. in prin. uol. 1. moder. Paris. conſil. 50. nume.
15. & ſeq. Quod ex mente partium comprobo,
quando mortuo Alexan. patre Ioannis Fran-
ciſci & dictæ ſororis inſtitutæ Dominus Ludo-
uicus patruus nomine Ioannis Franciſci pupil-
li tantum inueſtituram accepit, non autem di-
ctæ neptis fœminæ, ut patet inſtrumento inue-
ſtituræ ſub anno. 1559. emiſſæ. ita ut fœmi-
na ſit excluſa, nec uocat ex partium ſequela
facti.
Tertio, Sereniſſimi Ducis ius apertum colli-
gitur ex prima inueſtitura à Marchione Ioanne
Iacobo, Ioanni Scarampo cõceſſa anno. 1423.
ad quam ſubſequentes ſe referunt, in ea enim
ſcriptum eſt pro ſe & hæredibus ſuis, quæ cum
31 † maſculini generis ſint, fœmininum minime
* concipiunt, in materia feudali. Deci. ex * com-
muni conſilio. 310. numero. 10. Eman. Soarez.
recep. ſentent. uerbo hæredes, numero 75. mo-
der. Pariſ. in cõſuet. feudal. §. 12. nu. 5. in fi. Ant.
Gabriel. com. concluſ. lib. ſexto. de uerbo. ſigni.
concluſ. 6. num. 52. & in terminis feudi accepti
pro

Digitized by Google

pro ſe,& heredibus,quod ſeminam minimè cō-
prehendat,reſpondet Pariſ. conſi.4.nu.4.vol.1.
Deci.in fortioribus.conſi. 193. nu.5.in fi.tradit
Octau. Cacher. deciſ.pedem.ibi.num.15.Natta
conſ.460.in pri.vol.2.Pinel.in l.1.3.par.nu.88.
& ſeq.C.de bo.mat.Soci.jun.conſ.103.in prin.
vol.2.& inter conſ. ſtat. Mcntisferrati.conſ.20.
nu.4.quo loco hanc eſſe vnam maximam in ma
32 teria ſeudali, quod † hæredum appellatione in
feudis maſculi tantum ueniant ſcribit Nicol. de
Aliprandis ſummæ ſcientiæ uir. conſi.30.num.
* 4.cum ſeq.Deci.pro communi.* conſi.516.nu.
10.Villab.com.opi.verbo hæredes.num.24.re-
ceptum inquit Rub.conſ.164. num.15.Gozad.
conſi.84.num.15.Bero.q.17.num.1.Port.Imo.
conſi.141.nume.7.Molin.conſ.50.nu.22. Clar.
§.feudum.q.83.in fin.Curt.iun. conſ.228.num.
2.vol.3.remiſſiue Anto. Capic. in inueſt.feudal.
verſ.feudatariorum hæredes, uerbo heredis no
mine,& verbo feudorum clauſulę verſi. & filius
hæredibus pag.95. Rimin. iun.conſ.18.nu.57.
Celſ.Hugo.conſi. 26. nume.56. Anto.de prato
conſi.49.num. 15.uol.2.conſi.feud. Rimin.ſen.
conſ.267.num.20. Alcia.conſ.160.nu.2.& ſeq.
dum enim eſt excluſa ab inueſtitura ſoror inſti
tuta,quo iure admitti debeat,non uideo.Et ſi re
plicaretur non uirtute dictæ clauſulæ pro ſe,&
heredibus,& c.ſed pacti fœminam & quemcun
que extraneum comprehendi,dico.

Quarto principaliter me in hanc ſententiam
tranſire,eo quod pactum illud, nō ſolum decla-
ret mentem concedentis uelle ſub verbo hære-
dibus maſculos tātum includere,ait enim ſi Ioā-
nes deceſſerit,ſine hæredibus legitimis & natu-
33 ralibus ex ſe deſcendentibus,quod uerbum † de
ſcendentibus ad maſculos ſolum in feudo refer
tur.ita Bal.conſ. 330. incip. in hoc concordati,
volu.3.quem probat Corn.conſi.16.nu.6.volu.
1.verum & adeo perſonale,ac in perſonam cō-
ceptum credatur,vt perſonam Ioānis egredi ne
34 quierit,quia conceſſiones † perſonales in hære
des minime tranſeant.l.ſi unus.§. ante omnia.ff.
de pact.C.priuilegium.de regul.iur.in 6.l.in om
nibus cauſis.ff.eod.tit. Iaſ.in l.ſi.nu.5.ff.de oper.
noui.Alex.conſi.86.nu.2.vol.1.Bald.conſ.462.
vol.5.Bero.conſi. 133. num.9.vol.1.Hiero.Ga-
briel.conſilio 83.nu.13.Sim.de Prēt. conſ.160.
num.13.& 27.Barbat.conſ.50.col.pen. volu.2.
Rimin.ſen.conſi.95.nu.73. Deci.conſil.262.in
pri.Cæphal.conſi.43.nu.10.& in pri.art.vol.1.
cum multis in propoſito caſus noſtri ferè per
Nattam iureconſultum noſtra ętate eximium in
conſi.163.nu.2.& 164.nu.13. vbi de communi
volu.1.hæc enim effectus eſt pacti,uel conuentio
nis perſonalis, quod perſonā non egreditur,&
ideo perſonalis nūcupatur.l.1.ſi.ff.de conſtitut.
Pin Bal.Ang.Caſtr.& Iaſ.in l.idem.§.perſonale.
& Bart.in l.ſi tibi.§.pactum. ff. de pact.prout ſti-
pulatio perſonalis,quia perſonam non egredia
tur,Caſtr.in l. continuus.§.ſi.in fin.ff.de verbor.
oblig.Bal.in l.niſi.ff.de pact. & priuilegium per-
ſonale , quod perſonam non egrediatur Imol.
in l.maritum.ff.ſolu. matri. vitiumq; perſonale,
quod ſimpliciter perſonam non tranſeat, Spec.
tit.de recuſ.§.ſi.col. pen. Quod uero pactum ſit
perſonale , & per conſequens extincta facultas
teſtandi in extraneos,citra Marchionis aſſensū,
mortuo Ioāne primo inueſtito probatur ex du-
plici conſideratione,circa verba inueſtituræ, &
triplici circa partiū mētem. pactum enim perſo
nale dignoſcitur tam ex uerbis, quàm mente.l.
iuriſgentium.§.pactorum.ubi Angel.ff.de pact.

Primo ex uerbis claris inueſtituræ,quæ pręci
puè attendi debent.l. non aliter.ff.de leg.3. etiā,
quod mens diſponentis præſumpta eſſet in cō-
trarium,Bald.conſi.408.vol.3.Crau.conſi. 161.
num.13.cum uerborum proprietas attendatur,
licet actus redderetur nullus , Socin. l. ubi eſt.5.
not.ff.de cond.& demon. Crauet.conſ.188.nu.
35 6. inquiunt enim , quod † dictus Ioannes poſſit
teſtari,& diſponere,& c. ſic fit mentio tātum de
perſona nominata, propterea pactū perſonale
dicetur.c.quoniam Abbas. de offic.delega.cap.
ſi gratioſè de reſcript. in 6. Alex. conſil.86.nu-
mero ſecundo.uolu. 1.ubi apoſtil. & conſil.84.
numero 6.eod.uolu.& eo magis,quod perſona
pluries in uerbis executiuis ponatur , ita Ber-
trand. conſil.286.nume.2.parte 2. Nec obſtat,
36 † quod perſona quandoque nominetur,non vt
in hæredes minime tranſeat , ſed cauſa demon-
ſtrationis tantum , ut ſciamus cum quo ſit pa-
ctum initum . l. iuriſgentium. §. pactorum. ff.de
pactis.Deciſ.conſi.262.nu.6.quia reſpondetur.

Primo hoc nō procedere in priuilegijs & ma
teria ſtricta , tunc enim nominatio perſonis nō
fit gratia demonſtrandi,ſed reſtringendi,& cō-
ceſſionem perſonalem conſtituendi, ita ut cum
perſona priuilegium vel pactum ſtrictum expi-
ret, d.c.quoniam Abbas.de offic.de leg.l.ſordi-
dorum.ubi Gloſ. C. de execut.mun lib. 10.gl.ſi.
in c.tua.de his,quæ fiunt à præl.

Secundo minus procedunt, cum ultra nomi
nationem adeſt perſonalitas per pronomen ſi-
gnificata,eo quod expreſſiorē concedentis vo
luntatem deſignant,ne ultima uerba iudicentur
ſuperflua.l.baliſta.ff. ad Trebel.Deci.tibi apoſtil.
conſi.183.nu.5.185.num.13. copioſè Crauet.
conſ.201. nu.42. Rolan.à Valle conſ.56.in fin.
volum.1.& in materia feudi alterati,Celſ.Hugo.
conſ.26. nu.39.cum ſeq.

37 Tertio concurrunt multę prope † coniecturę
mentis verborumq; contrahentium, ad conſti-
tuendā facultatē perſonalē, & ideo illi declara-
tioni, quod ad demōſtrandum ſit facta nomina
tio,ceſſabit locus, cū plures in contrariū & uali-
diores exiſtant.l.diuus.ff. de in integr. reſt. Dec.
conſilio 470.numero 10.Soci.iun.conſilio 59.
numero 10.volu. 2.Crauet.conſilio 250.nume.
2.& ut dixi uerba præferuntur, etiam quod
mens in contrarium prę ſumpta adeſſet, per Bal.

& Crauet. vbi ſupra, quos ſequitur Menoch. conſ.97.nu.42.lib. 1.

Secundo, in huius pacti diſpoſitione tergeminis vicibus nominat inueſtitum Ioannem, non ſimpliciter, ſed cum pronomine, ipſe, ibi, ſi ipſe Ioannes teſtaretur, item in perſonam extraneã ipſo Ioanni, rurſus ibi ad ipſius Ioannis beneplacitum, & alibi, in quam teſtaretur dictus Ioã-
39 nes, &c. quapropter, † cum pronomen, ipſe, ſit perſonaliſſimus, hæredes Ioannis ſeu perſonas quæ leg in inueſtitura nequeat, minime complectetur, ex authoritate Bald. approbata in cõſilio 304. volum. quinto. per l. generaliter in fin. ff. de offic. præſid. Oldra. conſilio 21. numero 2. Port. conſi. 15. num. 22. amplè Roland. à Valle conſilio 58. numero 28. volu. 3. Ancar. q. famil. 45. nume. 4. part. ſecunda dixi alias conſilio 13. numero primo illis addo, Duen. regul. iur. uerbo. alienatio. numero 39. Menoch. conſi. 85. numero 109. Simon. de Pret. conſ. 42. numero 18. & 114. numero ſecundo. & eo fortius, ex tali gèminatione, & verbis replicatis, Curt. ſen. conſil. 49. numero 41. 68. & 86. Celſ. d. conſ. 26. num. 36. & in terminis pacti perſonalis ex pronomine, ipſe, Cæphal. conſil. 43. numero 7. libro primo. Hæc repugnat, quod perſonalitas ob pronomen ipſe, non reſtringat facultatem teſtandi
39 in caſu noſtro † vbi eſt ratio expreſſam meritorũ familiæ de Scarampis, quæ ampliat dictum, per Iaſ. & Ripam. numero 110. in prohibitione alienandi perſonali loquentes in l. filius familias. §. diui. in 21. quæſt. Barto. ff. de leg. 1. limitantes dictum Bald. in prædicto conſilio 304. ſcripſi ego
* ex * communi conſilio 13. num. 34. lib. 1. & addo Octa. Cacher. deciſ. pedem. 50. nume. 5. & 6. Franc. Piſci. ſuper ſtatut. exclud. fæmin. numero 56. Michael. Graſ. com. opin. lib. ſecundo. cap. 3. q. 2. & in terminis Siluan. d. conſilio 6. numero
40 23. & minus reſtringat † pronomen ipſe, quia demonſtratiue ſtat, quandoque in priuilegio reali, vt ſupra per Deci. conſi. 262. per Bal. conſilio 306. & conſ. ſeq. volu. 3. Iaſ. conſ. 217. nu. 1. volu. ſecundo, & notanter ſuper aſſenſu alienandi feudum conceſſo perſonæ cum pronomine ipſe Roland. à Valle conſ. 55. num. 29. & 55. in fi. volu. 3. verba Ieſu Chriſti redemptoris adducens, videlicet, Tibi dabo claues regni Cælorũ. quæ & ſi perſonalia ſint, ſucceſſores tamen Petri non excluſerunt.

Replicatur namque primo, illam rationem meritorum non eſſe additam in pacto teſtandi, ſed alibi, ubi inueſtitur Ioannes per ſe, & hære-
41 des ſuos deſcendentes, quæ ratio † ibidem extẽſionem operabitur, at ſecus ſubſequenti parte perſonali tantum, in qua nulla mentio hæredũ reperitur, cum ex una parte, ad aliam non inferatur, ut in dicta prohibitione perſonali reſpondebat, Octau. Cacher. d. deciſ. 50. nume. 22. Cæphal. conſ. 43. nu. 17. ver. non omitto nec de perſona ad aliam in feudis, vel teſtandi licentia extenſio fiat, Hippol. Rimi. conſ. 18. num. 60. lib. 1.

Secundò hoc priuilegium omnino perſonale efficitur ob dictionẽ ipſe, ex iuribus ſupra adductis, & Ancar. in c. priuilegium. de reg. iur. in 6. propterea extenſio non admittetur, cum ſimus in pacto reſtringibili, & odioſo, in quo verba propriè, & ſtrictè accipiũtur. no. in l. qui Romæ. §. augerius. ff. de uerb. oblig. hic enim feudi natura diuerſimode alterarertur.

42 Primò, quia † feuda ex teſtamento traderentur cum ſolum ab inteſtato iure debeantur cap.
* 1. de ſucceſſ. ita * communiter teneri inquit Mantua ſingu. 164. multip. ratione.

43 Secundo, alienatio fieret citra † D. Marchionis ſcientiam, & ſic cogeretur vaſallum, aliumq; vellet, & ſibi incognitum accipere, per Iſern. in ca. 1. colum. 1. de prohib. feud. alien. per Feder. & in cap. Imperialem, ubi Iſern. nu. 9. Afflict. nu. 1. & 2. & Camer. pag. 3. 4. & 6. lit. E. tit. eo. Caſtr. conſi. 179. nu. 2. vol. 1. Paris de Puteo tit. de feu. reintegr. cap. 257. num. 3. pagi. 141. Port. Imol. conſ. 145. nu. 4. Cæphal. conſ. 110. nu. 5. & 7. ſeq. Clar. in §. feud. q. 31. & duplici de cauſa requiri aſſenſum Menoch. inquit conſi. primo. numero 134. & ex triplici Rimin. iun. conſi. 22. nume. 5. cum ſimil.

Tertio extraneus in ſucceſſione feudi capax effiecretur, contra naturam feudorum, ad quæ
44 hæredum etiam ſimpliciter facta mentione, † de
* ſcendentes tantum ueniunt, ex * communi, de qua per Bald. in l. etiam. in fi. pri. ff. ſolu. ma. Dec. conſi. 185. num. 3. Rub. conſi. 164. nu. 13. Clar. in §. feudum. q. 83. & q. 9. verſi. quandoque & 3.
45 merito, ſi pactum eſt reſtringẽdum, † non extẽdendum. c. 1. de feud. non habent propter nat. feud. Aret. & Soci. in l. Gallus. §. etiam ſi parẽte. ff. de lib. & poſthum. in propoſito Natta conſil. 103. num. 3. & ſeq. & 164. nu. 11. qui in ſimili caſu, & pacto inueſtituræ ſuper Caſtro Mileſimi. D. Bonifacij del Carrero, inueſtiti ab Illuſtriſſimo Marchione Montisferrati, conſulens cõtra Siluanum, pactum hoc perſonale & reſtringibile fore concludit, ſubdens eſſe fauorabile, eo quod feudum reuertatur ad naturam propriã, arg cap. ab exord. 35. diſtinct. glo. in c. ſtatutum de præb. in 6. & pactum contrariũ ſic. odioſum erit, quod de eo diſponatur ſine domini aſſenſu ut hoc, nec ideo reale, ſed perſonale interpretabitur, ſecundum Ioan. And. in c. priuilegium in mercurial. ample Anchar. conſ. 327. Alex. in terminis conſ. 86. in fi. vol. 1. Natta. d. conſ. 163. nu. 15. & 164. nu. 15. uol. 1. multaque dict. aggregat Mari. Frec. tract. de ſubfeud. lib. 2. q. 5. pag. 131. & ſeq. num. 8. & ſeq.

Tertio reſpondetur, & ſi quãdoq; dictiones perſonales ſtent demõſtratiuè, ut in caſu Decij, Bald. & Roland. à Valle, & in verbis Ieſu Chriſti Saluatoris, attamen id procedit, cum nulla alia coniectura, pro conceſſione perſonali concurrat, multæque aliæ demonſtrent illam eſſe

realem,

realem, & in ſucceſſores tranſitoriam, qđ Theo
logi præcipuè in exemplo verborum tibi dabo
Claues regni Cælorum, & cæt. oſtendunt, affir-
mantes Petrum ibi Eccleſiam totam repreſen-
46 taſſe, & pro omnibus ſucceſſoribus, † & vniuer-
ſali Eccleſiæ claues acceptaſſe, ut ait Ang. capit.
quodcunque 24. quæſt. prima. Ciprian. tract. de
ſimplici cler. vnde poſt reſurrectionem ipſam
executio & traditio Petro & omnib. ſimul Apo
ſtolis facta fuit, Ioan. 10. quinimo ſoli Petro in
plenitudinem traditæ fuerunt principaliter, ſe-
cundario per Petrum Apoſtolis, & alijs, vt diffu
sè ſcripſi in conſilio 125. numero 25. 50. & 59.
volum. 1. At diuerſum in terminis noſtris ſtatui-
tur, vbi omnia perſonalem conceſſionem oſtē-
dunt, ſecundum verborum formam, mētemq;
concedentium, quæ prorſus obſeruari debent.
d. l. non aliter. de leg. 3. Bald. conſi. 408. volu. 3.
nec aliæ perſonæ in dicto Ioanne repreſenten-
tur ut in Petro, eccleſia, & ſucceſſores, d. c. quod-
cunque 24. q. 1.

Tertio, pactum eſſe perſonale demonſtro, cō
47 ſiderata Marchionis & inueſtiti intētione † con
ceſſio namque teſtandi ſine licentia domini in
extraneos indeterminata eſt reſpectu perſona-
rum, temporis, & quotæ feudi, cum potuiſſet te-
ſtando Ioannes diſponere omni tempore, & in
quamcunque perſonam, ac de parte feudi tan-
tum, ſic perſonalis cēſebitur, minimè autem rea
lis ex mente partium, per doctr. Bart. * commu
niter receptam in l. pater filiæ. ff. de dot. præleg.
l. penul. ff. de ſer. ruſti. præd. l. apud Iulianum. §. ſi
quis alicui. ubi Alexan. & Iaſ. 1. not. ff. de leg. 1.
Bart. in l. ſi ſic, la grande. ff. de uerborum obliga.
Natta. d. conſ. 163. nume. 10. Iaſ. conſil. 89. verſi.
8. facit. uol. 3.

Et ſi obijceretur eredi terminatam ex quali-
tate perſonarum eligendarum, pacto adiecto,
quod inquam non ſint domini Marchionis ini
mici, ſeu licet tempus ſit incertum, dum modo
factum, & res ſit terminata, ut actus teſtandi
de Caſtris nominatis in inueſtituris realis cen-
ſeatur, ex not. per Iaſ. in d. l. ſi ſic. Deci. d. conſilio
262. ſub nume. 7. declarat. Siluan. d. conſilio 65.
num. 25.

Pro reſpōſione animaduerto, quod vbi affir
mant ſcribentes conceſſionem aquæductus di-
ci realem, vbi certæ rei datur, ad terminatum
vſum: perſonalem vero, ſi ad beneplacitum præ
dij dominantis, vel eius cui conceditur præſte-
tur per Deci. d. conſilio 262. numero 6. præſup
ponunt in reali vltra aquæ factum duo prædia,
ſeu res, & rerum terminos, ut ita dicam, extare,
videlicet rem ſeruientem, terminum, à quo, &
rem, cui ſeruitus præſtatur, terminum ad quem,
vnde inferunt, cum verba in rem concipiuntur,
& certus aquæ vſus dictæ rei conceditur, realē
eſſe conceſſionem ex. l. cum fundo. ff. de ſerui.
ruſti. præd. & ſcrib. in l. penult. cod. titu. uerum
in actu teſtandi, ſeu gratia, de qua nunc agitur
nulla res extat, ſeu terminus ad quem; cui facul
tas hæc teſtandi attribuatur, ſed tantum ſimplex
perſona, quæ de feudo, ut in caſu dd. legum d
aqua, valet diſponere, atq; teſtari, merito ſi pe
ſonalis tantum iudicabitur, præcipue quod a
libitum voluntatis eius, cui fit conceſſio inde
terminatè cōcedatur, erit ergo feudum in caſ
noſtro, pro termino aquę in dd. legibus, & cum
perſonæ tantum detur indeterminatè perſona-
lis erit, ex * communi diſtinctione, de qua per
Deci. & Siluan. locis ſupra allegatis, & Iaſ. in d.
§. æque. numero 31. Inſtit. de actio. nec qualitas
inimicorum adiecta, actum aliàs indetermina-
tum, quoad tempus, modum, & perſonas, cōſti-
tuet terminatum, cum perſonæ non diſtinguan
tur tantū ex duobus terminis, uidelicet amicis,
& inimicis, ſed multo pluribus, ut deſcendenti-
bus, agnatis, cognatis, extraneis, capacib., inca-
pacibus, fœminis, maſculis, laicis, clericis, reli-
gioſis, naturalibus, legitimis, ciuibus, exteris, &
ſimilibus, ita quod in termino generali, & inde-
terminato perſonarum excludatur illa minima
48 pars † inimicorum tantum, quæ rurſus & ſi
omiſſa, iuſta tamen interpretatione ſubintelle-
cta fuiſſet, per ea quæ in terminis ponit Aluar.
in capitu. primo. in princ. ubi gloſſ. de proh b.
feud. alien. Bal. in cap. ſi. colum. ſecunda de præ-
ſumpt. extollit Barbat. conſilio 11. uolu. ſecun-
do. licentiam enim infeudandi tenens, non po-
teſt concedere rem inimico Domini, not. Mari.
Frec. de feud. lib. 1. de orig. Baro. nu. 49. pag. 12.
Camer. in c. Imperialem. pagi. 45. lit. E. de pro-
hib. feud. alien. per Federi.

Quarto, in hæredes inueſtiti minime pactum
transferri ſuadetur, eo quod in conceſſione
feudi, in ſtipulatione, & alibi mentio fit Ioannis
49 † & hæredum ſuorum. dum uero facultatem
teſtandi Marchio pręſtat, nominat Ioannem ſo
lum, ibi, ipſum Ioannem, & c. ut manifeſte colli-
gatur partes noluiſſe ſucceſſores dicta facultate
potiri, quia iſtud in pacto expreſsiſſent, addi-
diſſentque, prout alibi ſæpius dixerunt. argum.
cap. inter corporalia, de tranſla. epiſco. ita in ter
minis arguit Bald. conſilio 368. uerſicu. ſecunda
ratio. volu. quinto. ſcribens nonnulla pactorum
verba minime referri ad heredes contrahentiū,
ſed ad principales tantum, cum in pactis, prout
alibi non eſſet repetitum hęredibus verbum, Pa
riſ. conſilio quinto. numero 5. uol. primo ſequi-
tur Natta d. conſ. 164. numero 1. & 165. in prin.
Iaſ. conſi. 89. in fin. uolu. 3. & nouiſsime Simon.
50 de Pręt. conſilio 160. num. 4. 50. & 51. † Inſuper
contractum, ſeu pactum in dubio cenſetur reale
niſi perſonale efficiatur tacitè, uel expreſsè. di-
citurque tacitè actum, quod perſonale exiſtat,
quando id quomodocunque ex intentione cō-
trahentium (vt hic) colligatur per Bertrand.
conſilio 286. articu. primo volumine ſecundo.
Bero. conſilio 133. numer. 7. volumine primo,
& eſt text. in l. ſi neceſſarias. §. de uendendo.

Digitized by Google

ibi, ſi nihil contrarium agatur. ff.de pign. actio.
quaſi quod quicquid minimum appareat, ſuffi-
ciat ad perſonalem conuentionem conſtituen-
dam, probat Simon.de Prę̨t.d.conſilio 160.nu
mero 46.

51 Huic tamen rationi obijci poſſet, imo † hære
des includi à parte, vbi nulla eorum ſit habita
mentio, cum iſtius qualitatis poſitæ in una con-
ceſſionis particula repetitio fiat in alia, ex Bald.
doctr.in l.procurator.qui pro euictione colum.
fin.ff.de procurat.expreſſe Corn.conſil. 12. nu-
me.3. vol.3.comprobatus à Siluan.dicto conſi-
lio 65.numero 4. Hæredíſque perſona in omni
actu ex intellectu iuris comprehendatur, quam-
uis non nominetur in gratia, unaque & eadem
cum defuncto & ſtipulante.etiam feudum per-
ſona cenſeatur, ex l.ſi pactum.ff. de probat.l.hę-
redem.ff.de regu.iur.vt periti Regni Pariſ.de pu
teo.Afflict.Capici.Lofred. poſt Andr. de Iſern.
in cap.Imperialem de prohib.alien. per Federi-
52 cum, voluerint † aſſenſum Regis præſtitum Ioã-
ni vendendi feudum prodeſſe hæredi ſuo, & ſi
Ioannes non uendiderit, hæres virtute dicti
aſſenſus alienare ualeat, refert Mari.Freci.in li-
bro ſecundo, ſub feud.5.quæſtio.pagin.130.nu
mero ſecundo in princip. Iaſ. conſilio 217.ver-
ſicu.5.volum.ſecundo.Roland. à Valle conſilio
6.num.22.vol.3.Verum perſiſtendo in firmatis
replicatur.

53 Primo hæredis repetitionem fieri dupliciter
Primo in materia contractuum & ultimarum
voluntatum, pro rebus, quæ ſui natura ſunt tran
ſitoriæ ad hæredes quoſcumque, etiam extra-
neos, quia accipiens ſibi & hæredibus proſpe-
xiſſe dicitur, l.ſi pactum.ff.de probat.l.iuriſgen-
tium.§. pactorum. ff. de pact. Iaſ.in l.ſi ſic.ff.de
verbo.obligat.& in d.conſilio 217.uerſicu.5.&
ſeq.uolu.2. ſecundo in materia priuilegij & be-
neficiali, ſeu ſtricta, vt puta feudi, hæredum ſit
repetitio, & ſubintelliguntur, licet non dicatur
pro his quæ naturæ & regulis iuris feudorum
non repugnant, vt puta acquirens feudum ſibi
54 & filijs hæredibus ſeu deſcendentib.† iuxta feu-
dorum naturam acquirere cenſetur.& in dubio
iſta conceſſio realis iudicatur, ex generali regu-
la poſita in cap.primo, de duobus fratr.à capit.
inueſtit.cap.primo.§. cum vero de his qui feud.
dar. poſſ. capitu. primo. de graduum ſucceſſ.in
feud.Bero.conſi.69.numero 4.& ſeq. volu.pri-
mo.quam regulam præ manibus continuo ha-
bet arguendo, & decidendo, And.de Iſern.prin
ceps & auriga feudiſtarum in capi.Imperialem.
§. præterea ducatus. numero 38. ibi filij habe-
rent, & ſi non diceretur, ubi Camer.de prohib.
feud.alien.per Feder.Iſern.in cap.primo.nume-
ro primo.an agnat.in cap.primo. §.hoc quoq;
de ſucceſſ. feud.capit.primo.§. huius autem ge-
neris, ex quibus caſus feud.amitt.Iaſ.d.conſilio
217.verſic.5.uolu.ſecundo. Et hoc quia præſu-
mitur actũ inter partes uenire, quod lex diſpo-
nit ſecundum naturam ipſius rei, ut inquit An-
dr.d.§. huius autem generis.numero 11. Vnde
perfecta inueſtitura feudi, pro ſe, &c. poteſt age
re vaſallus contra dominum, ut pro filijs ipſam
faciat, eo quod ex natura id ſoleat fieri, ſic con
ceſſio feudi ſimpliciter facta Titio, alio nõ adie-
cto, eo mortuo non extinguetur, ſed in filios trã
* ſibit, ut * veriorem hanc ſententiã comprobat
iuribus & authoritatibus Thom. Mari. tract.de
feud.ex pact.ex prouid.titu.primo. numero 47.
cũ ſeq.Petr.de Bella pertica.poſt Imol.in l.apud
Iulianum. §. ſi quis alicui, vbi Iaſ.& cæteri. ff.de
leg. primo. At ſi uerſemur in his, quæ rei natura
non patitur, ſeu illi, & regulis iuris repugnant,
quemadmodum in noſtro caſu in diſpenſatio-
ne fœminę, vel extranei ad feudi ſucceſſionem,
ſeu in facultate alienandi, illud citra aſſenſum
Domini, tunc nulla ſit hæredum ſubauditio vel
repetitio in his relaxationibus, quæ rurſus re-
ſtringuntur ad perſonam nominatam, & quan
tum fieri poteſt ad ius commune reducuntur,
non enim tunc hæres eſt eadem perſona cũ de-
55 functo, nec † pactum quod ſuccedat mater fęmi
na extendetur ad filiã, quando alia ſit perſona,
quàm expreſſa.l.cũ qui.§.Griſogonus.ff.de ver-
bo.oblig.not.in ſpecie Iſern.d.cap.primo.§.hu-
ius autem generis.num.9.in fin. ex quibus cauſ.
feud.amitt.& in cap.primo.numero 15. uerſic.
& quia vidimus, de his qui feud. dar. poſſ. ante.
Benef.Corrad.declarat Thom. Marin. de feud.
ex pacto titu.primo, numero 51.in fin.modern.
Pariſ.conſilio 50.numero 17.26.& ſeq. egregiè
Marin. Frec. ubi multas rationes, & iura addu-
cit, in tract.ſubfeud. libro ſecundo.d.q.5.pagin.
130.quo loco diſputat an licentia vendendi, da
56 ta Titio † in hæredem Titij tranſeat, concludẽs,
non tranſire, cum perſonalis exiſtat, nec in iſtis,
quæ regulis iuris, ſeu naturæ feudorum repu-
gnant, vel ſunt extra dictas regulas, & naturam
feudi, de perſona ad aliam nõ expreſſam, ſeu ad
hæredem vlla fiat extenſio, nec conceſſio hære-
dem includat, ut declarat.numero 8. & ſequen.
firmans.in fi. numero 10. hunc eſſe iuris feudo-
rum rigorem, ut intactus conſiſtat, quando Do-
minus nominatim non exprimit hæredem, &
hanc eſſe duritiem iuris communis, ut tenor cõ
ceſſionis legatur, inſpiciaturque oculo corpo-
ris, dum feudi Dominus remittit habenas.idem
in ſimili quæſtione de hæredibus mulieris, quæ
pro dotium aſſecuratione aſſenſum regis ſuper
feudis teneat, in eod. libr. quæſtio.12. nnmero
quinto.& ſequen.ac per totum pagin. 138. nec
diſſentit ab his in propoſito Siluan. d. conſilio
65.numero 27.Modo, cum in pręſenti facultas
teſtandi in extraneos quoſcunque, & citra Do-
mini directi aſſenſum, non ſolum deuiet à regu-
la & natura feudorum, ſed illis multipliciter re-
pugnet, ſine dubio pactum eſſe perſonale, nec
hæredes vllo modo comprehendere arbitra-
bimur.

Secundo

Secundo replicatur, licet iuris interpretatio-
57 ne eadem ſit pſona hęredis, † & defuncti, re tñ
vera eſt diuerſa, ſecundum Caſtr. conſilio 197.
volu. 2. deci. in l. qui per ſucceſſionem. & l. hęre-
dem. ff. de regu. iur. aliàs eſſet in infinitum hic
perſonarum progreſſus, nec daretur vlla perſo-
nalis conceſſio, cum hæres hęredis ſit teſtatoris
hæres vulga. l. fi. C. de hæred. inſtir. l. in annali-
bus. C. de leg. l. ſciendum cum alijs. ff. de verbo.
obliga. forte enim Illuſtriſſimus Marchio Ioan-
nes Iacobus notam perſonam Ioannis Scaram
pi habebat, qui erat vir ſtrenuus & gratus ob re
cognitionem feudi deuoluti, & qui diſpoſuiſſet
in perſonam Marchioni beniuolam. at illius hæ
redes ſibi incogniti erant, nec ita grati vel acce-
ptabiles qui forte in exteros diſpoſuiſſent, &
potuit ex his Marchio moueri ad hanc poteſta
tem concedendam, quæ in perſonis hæredum
non conſiſtunt, propterea cum hæredes non
ſunt nominati, ad Ioannis tantum perſonam
ſe reſtrinxiſſe Marchionem creditur. Et regula-
riter † quæ in facto ex quadam diſpenſatione
58 conſiſtunr ad hæredes minimè porriguntur, ar-
gu. text. in l. cum ita datur. ff. de conditio. & de-
monſt. ubi conditio dandi Titio non impletur
in perſona hæredis Titij not. Iaſ. in l. pater. ff.
de vulg. & pupil. Deci. in l. qui legata. ff. de regul.
iur. minus fictio hæredis repreſentati in perſo-
na defuncti, procedit in facto cohærente per-
ſonæ Aret. in §. ci. qui inſtitu. de inutil. ſtipul.
Deci. in l. fin. in princ. C. de impub. actuſque te-
ſtandi conſiſtit in facto, & habet ſub ſe præ-
ſumptam perſonæ electæ induſtriam. l. conſilio.
de cur. furio. cum vulga. Ruin. conſilio 39. nu-
mero 12. volu. primo. Natta conſilio 165. nume
ro tertio. volu. primo. quæ induſtria † actum per
59 ſonalem conſtituir, vt multa io locatione addu-
cit Bero. conſilio 133. volum. primo, Iaſ. conſil.
9. in fi. vol. 3. Arnol. ferro. in conſuetudine Bur-
digalen. tit. 8. lib. ſecundo, de feud. §. 17. circa. fi.
Nec perſona hæredis ita præſumatur electa at-
60 que dilecta, nec † ad eas extenſio fiet, quia inco
gnita. & l. ſi ſic. §. fi. ff. de leg. 3. quam adducit in
materia, Alexan. conſilio 49. numero 13. volu.
6. Crauet. conſilio 178. numero 12. & 13. pro-
bat Frecia, loco ſupra allegato. numero 7. admit
rit Natta d. conſ. 164. numero 23. & nouiſſime
Sim. de Præt. d. conſ. 160. numero 34. & 58. di-
cens in propoſito conſilium Deci. contrarium,
262. procedere in priuilegio, & pacto reali, non
autem perſonali, ut noſtro, ceſſareque repeti-
tionem hæredum in conceſſionibus & pactis
perſonalibus, quia ſicut ex pacto ueniunt hęre-
des in materia non tranſitoria ad hæredes. l. ſti-
pulatio eſt. §. ſi quis. ff. de verbor. obligat. item, è
contra, excluduntur, à conceſſione, ſeu conuen-
rione perſonali. d. l. ſi pactum cum glo. ff. de pro
bat. not. de feudo, & emphiteoſi. in l. quod dici-
tur. ff. de uerbo. oblig. Bero. conſi. 27. numero 3.
volum. 3. Simon de Præt. dicto conſilio 160.
num. 21. Verum in præſenti hæc conceſſio per-
ſonalis multiplici ex capite iudicatur, merito ſi
hæredum ſubauditio nulla fiet, & licet in codē
pacto ſit ſtipulatio reciproca partium per ſe, &
hæredes, hoc non infert facultatem tranſire in
hæredes, ſed quod ita hęredes Marchionis aſtri
cti erunt pactum obſeruare, caſu quo Ioãnes di-
ſpoſuiſſet, provt hęredes Ioannis obligati ſerua
re contenta in pacto, ſi Ioannes inimicum ſeu
quempiam non reſeruato iure Domini inſtitue-
re, uel aliter pacto contrauenire intellexiſſet. hę
redum enim mentio in diſpoſitione feudi fieri
debet, non tantum in clauſulis extraneis, vt feu-
dum uti tale ad omnes tranſeat. Pariſ. conſilio 5.
61 numero 5. volu. primo. † ſtipulatioque ſtricti iu-
ris eſt, non extenſibilis, nec perſonam extraneã
comprehendens, ac id quod minus eſt conti-
nens. d. §. Griſogonus. l. ſemper in ſtipulationib.
l. ſemper in obſcuris. ff. de regu. iur. not. Doct. in
l. poſt dotem. ff. ſoluro matrim. & l. ſtipulatio. §.
alteri. ff. de verbor. obligatio. prout aliorum pa-
ctorum natura. Pariſ. conſilio 52. numero 9. vo-
lum. primo.

Vltimo, pacti huius perſonalitatē, ut inquiũt
deduco ex illis verbis, poſſit teſtari, & c. de dictis
feudis abſque licentia D. Marchionis, inquam-
cunque perſonam etiam extraneam ipſi Ioãni,
ad ipſius Ioannis beneplacitum, & voluntatem
quæ gratiam & conceſſionem perſonalem con
62 ſtituunt, † cum morte Ioannis, ipſius uoluntas
& beneplacitum expirent, eſt text. & ibi gloſ. &
Doct. in cap. ſi gratioſè. de reſcript. in 6. l. quar-
ta. ubi glo. ff. loca. iuncta. l. quia tale. ff. ſolu. matr.
in propoſito Bero. conſilio 212. numero 20. vo
lum. tertio. exempla colligit Menoch. tract. de
arbitr. iudi. lib. primo. q. 69. in pri. ſcribit in ma-
teria licentiarum teſtandi, Hiero. Gabriel. conſi.
83. numero 56. Ancar. q. famil. 45. nume. 4. ſe-
cunda part. ex quibus pactum eſſe perſonale ab
ſolute confirmo.

Quinto, principaliter moueor, & quod con-
tenta in dicto pacto nõ egrediantur perſonam
Ioannis inconuincibili ratione demonſtro; nã-
que Illuſtriſſimus Marchio teſtandi facultatem
tribuit Ioanni caſu, quo decederet ſine hæredi-
bus legitimis & naturalibus, ex ſe deſcendenti-
bus, ibi pacto, quod dictus Ioannes poſſit & va-
leat caſu quo decederet ſine hæredib. legitimis
& naturalibus ex ſe deſcendentibus, teſtari, &
diſponere, & c. ſic in euentum & ſub conditio-
ne, quatenus decedat ſine deſcendentibus. at
cum deceſſerit Ioannes relicto Petrino filio hę-
rede legitimo, & naturali, ac Ioã. Iacobo relictis
Nicolao, Ludou. & Alexan. ac poſtea inueſtitis,
vt ſupponitur, pacti diſpoſitioni locus non exi-
ſtit, quando conditio defecerit, nec ille eue-
nerit caſus. l. hæc uenditio in princip. ff. de
controuer. empt. l. neceſſario. ff. de pericul. & cõ
mod. rei uendi. ubi enim aliquid conditionale
63 deducitur in iudicio, † prius impletam ſeu ue-

Digitized by Google

rificatam eſſe conditionem conſtare oportet,
Bal.in l.ſi quidem col.fi.C.de excep. Deci.conſ.
405.585.num.1.& 570.num.4. Soci.iun.conſi.
122.num.14.& conſ.145.num.3. vol.3.Rimin.
iun.conſi. 151. nume.16. conditioque formam
importat.Bald.in auth.matri. & auiæ. C.quom.
& quando mul.Soci. iun.conſi. 122. nume. 9.
vol.1.Pariſ.conſi.97.numero 159.vol.1.Tiraq.
de retract.conuent. §. 2. gloſ. 1.nume.3.quæ eſt
preciſè ſeruanda.l. 1.ff.de lib. & poſthum.deciſ.
conſi.532.nu.4.& 5.Tiraq.de retract. conſang.
§.1.gl.11. nu. 11. Octau. Cacher.deciſ.171.nu.
5.& ſeq.etiam in actibus inter uiuos.l.fiſtulas.§.
qui fundum.ff.de contr.empt.l.ſi ſeruus.§. ſi plu
rium.ff.ſi quis cautio, immo ſi in minimo defice
ret conditio,non diceretur illi ſatisfactum.l.res
bona fide.ff.de contr.empt. Gozad. conſil.40.
num.12.deci.conſi.532.num.4.Iaſ.conſ.94.nu.
2.vol.2. Ruin.conſ.22.num.5. volum.2. cumq;
64 impleta nõ ſit conditio,ſeu defecerit, † pactum
inueſtituræ corruit.l.item quia.§.1.ibi.& nuptijs
non ſequutis ipſo iure euaneſcit ſtipulatio.ff.de
pact.Crauet.conſ.93.num.3.& conſi.395.mul-
ta conſi.202. nume. 26. cum ſeq.poſt Alex.in l.
pecuniam quam,num.4.ff.ſi cer.pet.defecitque
dicta conditio exiſtentib. liberis tempore mor-
65 tis,etiam ſi ſola † fœmina ſuperuixiſſet, vel non.
ſucceſſiſſet vt in conditione ſi ſine liberis deceſ-
ſerit, ſcribunt Corn. conſi.91.volu.1.Socin.ſen.
conſi.182.volu.2. Socin.iun.conſi.168. nume.
44.vol.2. latè Rimin.iun.conſil.37.num.4.cum
ſeq.quod in terminis feudi alterati ſub illa con-
ditione, & verbis,adnotat Celſ.Hugo.conſi.26.
nume.75. & in licentia teſtandi,ſub eadem met
conditione, moder. Pariſ.conſ.50.nume.35. &
ſeq. Quod vero pactum conditionale fuerit,
66 dignoſcitur ex illis verbis, † caſu quo, &c. quæ
reſtringunt conceſſionem ad caſum expreſſum
tantum,Ancar.conſil.347.verſic.tertio quæro,
Rimin. iun. conſi. 23. numero 26.ita quod pa-
ctum, ſeu diſpoſitio non trahitur ad alium ca-
ſum,& ſi ſui natura extenderetur. Socin.iunior.
conſi.190.num.9. & 10. volum.2. Pariſ.conſil.
73.nu. 31.uol.2. & 92. nu.11.eo.uol.conditio-
nemque ſui natura inducunt hæc uerba, caſu
quo,&c.Soci.ſen.conſ.118.col.4.uolu.3.quem
citat Bero.conſil.120.num.4.volu.2.cum enim
reſpiciant futurum, videlicet caſu quo decede-
ret,&c. in conditionem ſonant.l.reſpiciendum.
& l.ſeq.ff.ſi cer.pet.in terminis dictorum verbo-
rum caſu quo,Bal.allegatur,à Corn.conſil.187.
nu.6.verſic.& ponderanda ſunt verba caſu quo
volu.2.Pariſ.conſil.32. nu.3. & 76.uolu.1.cum
ſimil.& Clarus.in pacto perſonali,ſub conditio
ne.Cæphal. conſ.43.nu.5.6.& ſeq.mode.Pariſ.
d.conſi.50.num.35. defecta itaque conditione
per exiſtentiam filiorum Ioannis pactũ & facul
tas teſtandi ceſſarunt nec in hæredes tranſierũt,
eo amplius, quod conditio in perſonam Ioãnis
appoſita non intelligatur repetita in perſonam

alterius.l.Iulianus. Paul. ubi Barto.ff.de condit.
& demonſtr.l.ſi.§.ſcio.ff. de leg. ſecundo.Alex.
conſi.158.num.2.uol.6. Pariſ.conſil.32.nu.14.
volum.1.

Septimo hæc omnia comprobo, quia pactũ
iſtud, vt dicebam ſuperius, eſt diſpenſatio iuriſ-
que communis feudorum relaxatio, multiplici
ex capite, reſpectu Domini irrequiſiti, hæredũ
extraneorum,ac teſtamenti Vaſalli ſuper feudo
67 propterea † conceſſio priuilegiata dicitur, con-
tra ius ſtrictè intelligenda. l. ſi ius ſingulare. ff.de
leg.quæ ad perſonam hæredis priuilegiati non
porrigitur. cap. priuilegium. de priuileg in 6.l.
in omnibus cauſis id obſeruatur, ubi Cagnol.l.
priuilegia quædam.ff.de reg.iur.Iaſ.conſil. 217.
in princ.volu.2.& conſ. 89.verſi.in pri. volu.3.
declarat in materia Lancilot. Corrad. ſuo libel.
templo iudicum lib.primo.capit.primo.de Im-
perat. §. 4. verſicu. priuilegia poteſt.numero 4.
& quinto provt nec diſpenſatio, in qua fit inter
pretatio,vt contineat quod eſt minus. cap.pen.
in fi.de fil.presbyter.in 6. glo. in cap.literas eo.
68 titu.canon.in cap.poſtulaſti de reſcript. † perſo-
nale igitur iudicabitur priuilegium præſentis
cauſæ.

Primo, quia non tranſit in hæredes ob per-
ſonam expreſſam. l. quia tale, ubi Alex.ff.ſolut.
matri.

Secundo, eſt odioſum, quod cõſideratur ad
iudicandum priuilegium,an ſit reale, vel perſo-
nale, Ancar.conſ.327.

Tertio reducit nos ad terminos iuris cõmu-
nis feudorum, & propterea perſonale cenſen-
dum, Alex.conſ.86.in fi.uol. 1. Natta.d.conſil.
163.num.15.

69 Quarto, quia in dubio † priuilegium conceſ-
ſum perſonæ, vt hic, non autem dignitati, loco,
terræ, actioni vniuerſitatique terminatæ, vt per
Socin.ſen.conſ.35.num.10.volum.1. perſonale
non autem reale præſumitur.Bart.in l.prima.ff.
de conſtitut. princip. Alexan. & Imol. in l.quia
tale.ff.ſolu.matri.Cin.in l.hæredes. C. ad Velle.
Alex.conſi.101.in fi. volu. primo, & conſil.71.
volu.6.Iaſ.conſ.89. uerſ.in primis. volum.3.de-
clarat Natta conſi.163.numero 16. Cagnol.d.l.
in omnibus.num. 8. ff. de regu.iur. Nec iſtis re-
fragatur, quod facultas, de qua in pacto appel-
letur beneficiũ, ob feudi conceſſionem ex cap.
pen.ad fin.in quibus. cauſ.feud.amitt. & quate-
nus eſſet priuilegium latè veniat interpretandũ,
70 cum nos reducat ad ius magis antiquum † feu-
dorum, quo libere ſine Domini licentia de feu-
do diſponebatur, Curt.de feud.quarta parte.in
vltim. cauſ. priuat. ut reſpondebat in propoſi-
to Siluan. dicto conſilio 65.num. 20.Menoch.
conſilio primo, numero 391. Etenim repli-
catur.

Primo, negando pactum hoc beneficiũ ſim-
71 plex dici.non enim tractaĩ hic † de feudo, ꝙ ab-
ſolute beneficium dicitur, per Iaſ. & oẽs feudi-
ſtas

ſtas in præludijs feudorum,Socin.conſi.4.nu.3.
vol.3.latè Lancilot.Corrad.in ſuo iudicum tem
plo lib.1.cap.1.de Imperatore. §.4.uerſic.feud.
non reuocat.num.2.ſed agitur de facultate † te-
72 ſtandi in extraneos, per Dominum conceſſa,
quæ quidem gratia eſt,& a feudiſtis gratia nun-
cupata.Andr.in cap.1.§. quid ergo de inueſt.de
re alien.fact.in cap.1.de prohib.feud.alien. per
Lotar.& in conſtit.ſi quis poſt litem.Marin.Fre-
ci.de ſubfeud.lib.2.q.4.pag.129.nume.10.& q.
24.num.8.pag.149.Soci.ſen.conſi.19.num.14.
volum.1.Gozad.conſi. 84.num.15.Hier.Gabr.
conſi.83.in primo Beneuent.Camer.in c.Impe-
rialem pag.44.& pag.63.de prohib.feud.alien.
per Feder.& cum omnis gratia, in vim priuile-
gij reſoluatur, ſecundum Bald.in præluд. feud.
poſt Ioan.Andr.in cap.olim.de uer. ſignifi. Bal.
in cap.1.in fi.hic finitur lex,priuilegium de per-
ſona ad aliam non extendetur.l. 1.ff. de conſtit.
73 princ.ut hinc dicant feudiſtæ † gratiam, ſeu aſ-
ſenſum teſtandi, & diſponendi ſuper feudo, de
perſona ad aliam,non expreſſam minimè trahi,
Camer.d.loco pagin.43.& ſeq.Marin. Freci.de
feud.lib.2.q.5.cum pluribus.ſeq.exempla refert
Ant.Capic.in inueſt.feudal. verbo feudorum aſ
ſenſus.uerſic. effectus. ſecunda col. Arius Pinel.
in l. 1.parte tertia, nume.52.illat.17. C. de bonis
matern.

Secundo,admiſſo, quod tractetur de feudo,
& aſſenſus ſit gratia, quæ quandoque beneficiũ
nuncupatur, ſecundum Claud.& alios, in præ-
lud.feud.alie. nunquam tamen erit beneficium,
74 ſed ſolummodo priuilegium,vbi † Princeps,vel
dominus directus aſſentiendo,nedum tollat ob-
ſtaculum naturæ rei ipſius feudi inquam, circa
quod perſona libera eſt ad diſponendum, ſed
quia rei ineſt obſtaculum, aſſentiẽdo Dominus
tollit illud extrinſecum impedimentum,& pro-
pterea vaſallus teſtatur, vt declarat Ioan. Faber.
in §.non ſolum.inſtit.de act.Hier.Gabr. conſilio
83.num.2.6.& ſeq.Verum quoq; alterius diſpẽ-
ſet contra naturam & regulas feudorum,vt hic,
puta,quod inſtitui valeat fœmina incapax, ex-
traneus,vel ſimilis, etiã citra Domini aſſenſum,
quia ſto eaſu tollendo obſtaculum, & diſpen-
ſando, merum priuilegium non extenſibile, ac
ſtrictè interpretandum tantum, non autem be-
neficium concedit, vt dixit Mart.de Laude in c.
1.in prin.col.2.uerſic.2.quæro de his, qui feud.
dar.poſſ.Bald.in prælud.feud.colum.5. Iaſon.in
prælud.feud.num. 26.Claud. ibidem. colum.3.
Curt.tract.de feud. prima part. q. pen.ac in ſpe-
cie Bart.in l. 1.col.fi.ante penul.quæſt.C. de iur.
& fact.igno. in l. 1. C. ſi contra ius vel vtil.publ.
Soci.ſen.conſi.19.num.14.& 15.uolum.1. Go-
zad.conſi.84.num.15. Mod. Pariſ. conſilio 50.
num.27.& 26.comprobat Camer.in d. cap.im-
perialem,pag.44.lit. L. M. & ſeq. poſt Curt.ſen.
conſil.49.num.6.nec diſſentit Natta. d. conſilio
164.num.3.Hiero.Gabr.d.conſi.83. num. 8. At
ſi Princeps aſſentiat ſimpliciter vaſallo,ut feudũ
alienet,tunc fortè appellahitur gratia beneficia
lis,quæ ad expreſſa ad executionem, ad depen-
dentia,& connexa feudo,& conceſſis extende-
tur,ut aliàs tetigi ſuper ſimplici licentia teſtandi.
in conſi.29.& 30.nume. 25. cum ſequen.& 44.
uolum.1.

Tertiò,hoc beneficium, & ſi latè foret inter-
pretandum,eo quod nos ad ius antiquum, feu-
dorumque primæuum reducat, quo omnes de
feudis diſponebãt citra Dominorum aſſenſum,
attamen,quia illud ius antiquum reſtringebatur
75 ad præiudicium † vaſalli, & hæredum tantum,
non autem in Domini præiudicium, rurſus dũ-
modo conſuetudinis illius authoritate totũ feu-
dum,non autem pars alienaretur,vt inquit gl.ex
tex.in c. 1.apud quem,vel quos eſt tex.in cap.1.
quid iur.ſit.ſi poſt alie.vaſal. feu.recupera. quos
refert Beneuent.in d.cap.Imperialem. ſæpe cita-
tum in princ.pag.4.lit.A.de prohib. feud. alien.
per Fede.Molin.conſuet.feud.§.13.gl.5.in prin.
Virtute uerò pacti potuiſſet Dominus Ioannes
teſtari, etiam in Domini Marchionis præiudi-
cium,nõ ſolum de toto feudo,ſed de parte. Iſer.
d.cap.Imperialem,num.16.ubi Aluar.colum.5.
Curt.de feud.4.part.q.17.Ant.Capici.d.verſic.
effectus aſſenſus in fin.pag.83. licèt contrarium
verius putet Marin.Freci.de ſubfeud.lib.2. de q.
6. per totam par. 133. Rurſus, & non teſtando
deueniſſet fortaſſe ad hæredem, quamuis extra-
neum ex mente præſumpta morientis, qui ſuc-
cedentes ab inteſtato inſtituiſſe crederetur, vt
76 † ſuper licentia teſtandi de re obnoxia voluit So
cin.iun.conſi.83.uolum.4.& tamen id eſſet con
tra aliam primæuam feudorum naturam,quan-
77 do feuda durabant ad vitam fidelis tantum,vt in
c.1.de his qui feud.dar.poſſ.ante benef. Corrad.
vbi Iſern.nu.15.Tom.Marin. de feud. ex pacto
lib.1.tit.1.num.47.Ideo non fiet reductio ad di-
ctum ius antiquum, cum pacti natura, & verba
dicto iuri repugnent,& ſi hæc interpretatio ad-
mitteretur,non potuiſſet in domini Marchionis
præiudicium teſtari.cumque rurſus gratia, non
tantum actum teſtandi,ſine Domini licentia cõ-
præhendat,& ſuum præiudicium ſaluo iure feu
di,ſed etiam extraneos,ſic plura obſtantia com-
plectatur,difficilius vtique, ſeu potius nulla lata
talem interpretatio fiet.

Quartò, reſpondeo regulam illam ſumẽdam
78 eſſe † interpretationem latam, vt res antiquum
ſtatum recipiat,non procedere quando antiqua
natura primæuuſque ſtatus rei in totum immu-
tatus & extinctus fuit,vt declarat Soci.ſen.conſ.
260.num.5.& 6.uerſi.1.ratio,vol.2.probat Me-
79 noch.d.conſi.1.num.436. † At in feudis ſuppo-
* ſito ex * communi ſententia Romanis fuiſſe in-
cognita, ut tradunt Moder.Pariſ.titu.1.conſilio
feud.numero 1.12.& ſeq.& poſt omnium rela-
tas opiniones Marin.Freci in 1.de ſub feud.in 1.
à num.1.ad num.82.& 83.ac nouiſſimè Lanci-
lot.

lot.Corrad.ſuo templo iudicum lib. 1.cap. 5.§.
3.de Marchione.num. 2.qu:s dubitat illum primum
vſum ſeudorum,& conſuetudinem alienā
80 di, ſeu tempus, quo feuda per † Longobardos
adinuenta fuere,& paſſim vtſupra alienabantur,
ſeu cum primum Reges & Duces Longobardo
rum in Italiam, vſum feudorum primi omnium
admiſiſſent,circa annum ſalutis 572.& qui legē
Longobardam, ſeu mauis fœcem,vbi memoria
feudorum vſus habetur,introduxiſſent,vt inquit
Luc.de Pen.in l.unica. C. de glad.libro 11.
Mod.Pariſ.conſi.feud.tit. 1.num.26.Tom. Marin.de
feud.Longobard.tit.14.num.14.abrogata
extincta, & omnino mutata fuiſſe, tum per dictę
legis Longobardorum extinctionem,quam
vnà cum Regno ipſo & Deſiderio illo vigeſimo
ſecundo,& vltimo Rege, quarto & ducenteſimo
anno, poſtquam in Italiam dictum Re-
81 gnum † Longobardorum cæperat funditus ſub
uerti, & extinxit Carolus ille magnus, anno
Chriſti 776.iuſſu Adriani primi,Pontificis Maximi.c.hortatu.23.q.8.ac
Tom.Mari.d.tit.14.in
prin.Marin.Freci.lib. 1. de ſubfeud.in 6.nu.56.
& ſequu.tum ob alias quatuor ſubſequentes cō-
ſuetudines,ſeu nouos feudorum vſus,& tempora,ac
tantum per geminas conſtitutiones,vnam
Lotarij primi,qui regnauit ſalutis anno 825.tē-
pore Eugenij ſecundi Papæ,& cuius conſtitutiones,de
quibus,in l.ſi quis miles, & ſeq.titu.1.in
uſibus feudorum,ſunt antiquiores omniū, quæ
habeantur in libro feudorum,alteram, Friderici
Imperatoris cognomento Oenobarbus, vulgo
Barbaroſſa, qui regnauit tempore Adriani
quarti anno Chriſti 1152.quibus ſtatutum fuit,
vt feuda nec pro anima relinqui,& alienari poſ
ſent,& citra Domini aſſenſum ſub commiſſi pœ
na,vt in d.cap.imperialem.vbi omnes & Camerar.qui
in ſpecie declarat tempora.pa.4. de pro
hi.fruct.alie.per Fede.Mari.Frec.vbi ſupra, poſt
Moder.Pariſ.in prælud.feudal.tit.1.16.20.& ſequen.Lancilot.loco
ſupra allegato. nu. 3. Initio
namque Regni Longobardorū, apud Inſubres
& Italos, qui tunc erant in perpetuo motu peri-
82 culo & ſtrepitu belli, rarò Principes † infeudabant,niſi
ad beneplacitum,vel vitam fidelis recipientis
vtſupra,& ſi conceſſio erat ꝓ filio,intelligebatur
de vno, quem Dominus eligeret, & ſi
pro filijs, de primi gradus tantum filijs, iuxta
text.in cap.1.§.& quia videmus in pri.tit.in vſibus
feu.quæ parcimonia & ſtricta lex, pace per
Carolum magnum inita,anno Chriſti 776.Italia
exolcuit,& cæperunt feuda ad omnes deſcēdentes
maſculos recipientis in infinitum extendi.quod
Romæ lege dicti Lotarij primi firmatū
extitit. rurſus cum dictæ leges vacante ſub illa
Berengariorum tirannide imperio exoleuiſſent,
per Corradum primum,qui regnauit ann.912.
ſic ante mille quinquaginta annos reintegratū
fuit, & abinde hactenus pro lege perpetua inconcuſſe
ſeruatum Tom. Mar. de feud. Longo-
bard.tit.14.in primo per Moder. Pariſ.conſ.50.
num.9.& 26.& ſeq.ample Marin. Freci. de ſubfeud.lib.1.in
1.num. 75. cum ſeq.igitur ſi ad ius
antiquum nos reducemus ſecundum admiſſam
& receptam feudorum conſuetudinem ſcriptā,
quæ eſt vt feuda ſint perpetua pro deſcendenti
bus, & in alienabilia citra Domini aſſenſum interpretatio
fiet,vt extra perſonam Ioannis,& in
filiorum præiudicium nulla diſpoſitio admittatur
citra Marchionis aſſenſum.

Quintò retorqueri poteſt argumentum, quia
vetuſtiſſimo tempore ante formulas inueſtitura
rum cognitas,& antequam de illis vaſalli diſpo-
83 nerent,omnia † feuda imperſonalia erant, cum
in Dominorum poteſtate eſſet, quando vellent,
etiam ante Annum rem in feudum datam aufer
re,dicique poterant perſonalia beneficia, cum
extingueretur ſimul cum perſona vaſalli, & hoc
inerat ex natura ipſius rei infeudatæ. capit. 1.de
feud.guard.Iacobus.de Ardizon.titu.de ſucceſſ.
feud.colum. fina. uerſi. item poteſt dici. Afflict.
in cap.1.§.& quia 2.colum.de his, qui feud.dar.
poſſ.refert Tom.Mari.de feudo imperſonali.ti.
22.lib. 1. num. 3. cum ſeq. immo ſi attendamus
primitia feudorum, quia a primordio ſui erant
præcaria, nec in hæredes, vel filios tranſibant,
ſeu teneamus feuda tempore Romanorum cognita,&
eſſe militibus prædia tributa,vel ſtipendia
præſtita,ſiue non,vt confirmat ex pluribus,
Frecia de ſubſeud.in 1.nu.22.&41.Caſſan.conſuet.Burgund.de
fidez.rubr.3.nu.9. ibi ab initio
fuit perſonaliſſimum,ſi reducatur ad ius vetuſtiſ
ſimum huius pacti interpretationem illud perſonaliſſimum
conſtitui infertur,nec in hæredes
tranſijſſe.

Sexto quicquid in dubio dicatur de beneficio,ſeu
priuilegio, cum ſumus in perſonali, &
perſonę tantum conceſſo, ceſſat omnis interpre
tatio & extenſio,cum fortiores probationes,&
præſumptiones vincant.l.ob carmen, §.ſi teſtis,
ff. de teſtibus, & ita reſpondebat Natta d. conſ.
64.num.27.vol.1.

Octauo & ultimo non parum iſtis confert In
ueſtitura vltima Ioanni Franciſco Scarampo à
Sereniſſimo Principe Gulielmo Duce Mantuæ
& Montisferrati conceſſa, ſub hac declaratione,
quod ſi reperietur vnquam inueſtituras primas
in aliquo alteratas ſine ſpeciali gratia in inſtrumento
expreſſa, non cenſeatur pręiudicium
allatum ipſi Sereniſſimo Domino, vel ſucceſſoribus,
ſed attendatur id quo minus aſtringitur
ſuperioritas. At duas tantum priores inueſtituras
agnoſco ſuper dictis Caſtris, & feudo emiſſas,primā
Alexandrino Aſinario, qui prior vaſallus
Marchionis fuit conceptam pro ſe, & hæredib.tantum,alteram
Petrino patri. Ioā.Iacobi
Scarampi,de qua fit mentio in inueſtitura anni
1480.quam in dubio ſub ſimili forma conceptā
84 arbitror,cum origo,& † prima inueſtitura in feu
dis attendatur, & ad illam recurratur in dubio.

Digitized by Google

Bald.in capit.primo de eo,qui ſibi & hæredibus
Deci.conſi.195.cum vulg.Siluan.de feud.reco-
gnit.q.38.& conſi.15.num.44.ſtanteque diſcor
dia ſubſequentium, prima & vnica præualeat.
Bald.conſilio 8.& conſi.398.uolum.1.Bru.con
ſilio 78.num.7.Bero.conſi.71.num.5.& 44.vo-
lum. 1.primaque inueſtitura dato feudo obſer-
• uetur.Neuiz.conſi.11.num. 6.ſcripſi ex * com-
muni conſi.46.in pri.quibus addo Menoch.cōſ.
1.num. 124.Simon de Pret.conſi.41.num.13.
& 176.num.1.cum ſimilibus. eum itaque in an-
tiquis prioribus non adſit illud pactum, quo ſi
contraria opinio pacti realis præualeret,efficere
tur feudum,vt ita dicam,merè allodiale, minus
ſubſequentis inueſtituræ renouatæ dictum pa-
ctum contineant, & ex hac vera interpretatio-
ne, quod perſonale exiſtat, minus ſuperioritas
Domini directi aſtringatur, dicam intrepide pa-
ctum minime tranſiſſe in hæredes inueſtiti, nec
in præiudicium ſucceſſorum Petrini apponi po
85 tuiſſe, cum nec † Dominus directus nec Rex in
renouatione inueſtituræ poſſint mutare formā
tenoremque antiquæ,nec nouum pactum, vel
qualitatem in præiudicium agnatorum, non ci-
tatorum addere feudo antiquo ex pacto & pro
uidentia tantum,ex Bald.in cap.1.§.ſi uero col.
fina.de feud.guard.cap.1.in prin.qual.uaſal.Ro
man.315.in primo ubi Mend.in pri.Apoſt.am-
ple Celſ.Hugo conſ.26.num.24.25.cum ſeq.&
30.cum pluribus ſeq.Curt.iun.conſi.1.num.11.
• ex * communi Alciat.conſi.188.num.2.Iacob.
Emilia.conſi.111.nume.17.& ne cæteros tran-
• ſcribam,* communem ait Tom.Marin.loco ſu-
pra citato.nume.38.& 39.uerum.quia feudum,
de quo agitur,acceptum pro ſe,& hæredibus,di
citur hæreditarium mixtum,in quo facta defun
ctorum filijs, & hæredibus nocent,vt alias latè
explicaui,& tradit idemmet Tom.Marin.de feu
do.hæredi.tit.6.num.26.cum ſeq. ſuper hoc vlti
mo renouationis alteratæ non inſiſtam,conclu-
dens tamen ex præcedentibus, ſororem inſtitu-
tam,omni iure excluſam,& Sereniſſimo Princi-
pi feudum deuolutum cenſeri. Iſtis modo non
obſtabunt oppoſita,quibus, & ſi ex præcedenti
bus virtualiter reſponſum arbiter, ſingulariter
tamen dicam.

Ad primum,relationem, ad præcedentes in-
ueſtituras fieri,quo ad feudi conceſſionem, na-
turam,ſtipulationem,& alia,quæ in hæredes,&
deſcendentes tranſeunt, at ſecus, quo ad pacta
perſonalia,& cætera, quæ morte inueſtiti expi-
rarunt,cum ad ea minimè relatio fiat, eo, quod
pactum contra naturam,regulam,& ſubſtantiā,
feudi,nō intelligatur,tacite ſub verbis generali-
bus repetitum,niſi expreſſe,& indiuiduo deſcri-
batur,ad not.in cap.1.in fi.Alex.de ſucceſſ.feud.
86 Curt.conſil. 50.cum ſimil. † qualitaſque contra
naturam feudi, ſeu contra ius commune nun-
quam in ſequentibus cenſeatur repetita, l.vxor.
& ibi not.ff.de leg.3.Soci.iun.conſi.95.num.22.
vol.4.in feudo dicti Marchionatus,Gozad.con
ſilio 21.num. 103.inter conſi.ſtat.Mont.Ferrat.
87 præter quod illa † clauſula ſub modis &c. adie-
cta eſt in clauſulis executiuis inueſtituræ, quæ
quidem non alterat, nec ampliat principalem
inueſtituram,vel illius diſpoſitionem.clem.1.de
præbend.Abb.in c.cum noſtris.ad fin.de con-
ceſſ.præben.Butr.conſi.29.Calder.conſi.16.de
præbend.Curt.ſen.conſi.4.in primo Celſ.Hug.
d.conſi.26.nu.55.cum ſequen.dicens.nu.50.&
ſeq.non venire ſub verbis generalibus,quod for
taſſe Princeps, non potuiſſet concedere in præ-
iudicium vocatorum per Hoſt.in ca.tua nos.de
decim.rurſus cum Ioannes non fuerit teſtatus,
ſic vſus pacto, non ſolum morte illius dicatur
priuilegium extinctum,ſed etiam per non vſum
& actum contrarium,per Bart.in l.apud hoſtes.
C.de ſuis.& legit.

Secundo dicitur pactum euanuiſſe ob condi
tionis defectum,vt ſupra,in ſexta ratione, pro-
pterea illud nemini amplius cōceſſum creditur,
niſi probetur,cum in dubio contra ſe fundantē,
in verbis,interpretatio fiat.l.veterib.cum vulg.
C.de pact.

Tertio conſtito,pactum eſſe perſonale, vt ve-
rè fuit,in hæredes non tranſiuit, qui nec ideo il-
lo inniti debent cap.priuilegium,ubi Io.Andr.
de regul.iur.in 6.Bartol.in l.cum paternus.ff.de
leg.2.dixi ſupra, poſt Vgon. dicto conſilio 26.
num.51.

Quarto negatur feuda hæc fœminea iudica-
ti,cum accepta ſint pro hæredib.tantum ſic ma-
ſculis,ut in primo fundamēto,qua propter, quę
rendum non eſt de ſorore inſtituta, cum omni-
• no vti fęmina incapax feudi exiſtat, ex * com-
muni per Dec.d.conſi.139.nu. 2.

Quintò reſpondetur, & ſi extitiſſet capax ſuc
ceſſionis in feudo, cum fuerit ſemel a fratribus
** excluſa,amplius admitti nequit,ex ** receptiori
ſententia relata ab Alciat.conſi.170.in prin.Ro
land.a Valle.conſi.58.nu.65.& ſeq.volu.3. & vt
ſupra in ſecundo argumento.

Sexto & ultimo dicitur, iuris cōmunis regu-
las in feudis quoque alteratis locum habere,nec
ideo de feudo improprio teſtari, ſine Domini
aſſenſu poſſe,quando feudū illud, verè propriū-
que feudum ob ſui ſubſtantiam,& formam dica
tur in reliquiſque omnibus excepta alteratione,
vt ita dicam,naturam veri feudi retineat, c.1.§.
pręterea quid ſit inueſtit.Bald.in pręlud.feud.4.
diuiſ.Curt.tractat.de feud.pri.parte.q.16.prin.
Natta,conſi.114.num.7.uolum.1.Curt.ſen.&
collegium Bonon.conſi.48.49.& 50.Reodan.
de reb.Eccleſ.non alien.pagi.492.num.7.Vgo
d.conſi.26.num.68.& 70.adnotans, quod for-
tius eſt a num.53.ad nume.60.in feudis impro-
prijs,nec verborum hęredes fœminas,compre
hendere,quæ ſi comprehendantur, ordine ſuc-
ceſſiuo uocatę, & ſi ſemel excluſę, poſtea in ad-
miſſibiles intelligant.& licèt,non obſtante dicta
regula,

Digitized by Google

regula, ſemel excluſa, &c. reijcitur enim ſecun-
88 dum omnes, illa opinio, quod † in feudis exclu
ſa ab hæreditate patris, non cenſeatur excluſa
ab illa fratris, teſte Menoch. conſ. 1. nu. 461. Ex-
cellentiſſima Domina Margarita, tũc Marchio
niſſa ſtatus Montisferrati admiſſa, non autem
res ad Cæſarem deuoluta fuerit, attamẽ ibi mul
ta alia concurrebant, pro quibus ſtatum obti-
nuit, puta, quòd nunquam ſe excluſam affirma-
bat, nouo iure veniebat, non erat feudum, item
à Cæſare habilitata reperiebatur, rurſus aderat
conſuetudo admittendi fœminas etiam exclu-
ſas, & alia, quæ in præſenti ceſſant. vt fuſius eſt vi-
dere per ſcripta in dicta cauſa à nonnullis cele-
berrimis iureconſultis, quæ omnia in volumen
conſiliorum nuncupatum ſtatus Montisferrati
miro ordine rediguntur, præcipuè per collegiũ
Bonon. conſi. 15. num. 70. cum ſeq. ſenat. Man-
tuæ conſi. 1. in prin. & num. 14. 55. & ſeq. 58. &
per totum, & conſi. 6. nu. 130. cum alijs ibidem
aggregatis, quæ conſulto prætereo.

Secundum tollitur, quando procedãt allega-
ta in caſu ſolum, quo aliqui de, ſeu ex linea ma-
ſculina vocarentur, quia tunc fœmina ex maſcu
lo admitteretur, ſecus vbi hæredes, vel maſculi
tantum, vt hic in feudo, vocantur. tunc enim fœ
minæ minime comprehenduntur, etiam quod
ex maſculis prouenniant, ex gl. & ibi doct. maxi-
mè Caſtre. & Marij Salomonij. nu. 3. in l. Gallus.
§. nunc de lege. ff. de liber. & poſthum. Alex. con
ſilio 125. num. 2. uolum. 7. Alba. conſi. 80. in pri-
89 mo quinimo † in feudo pro hæredibus ex linea
maſculina ſuſcepto, neptem fœminã ex maſcu-
lo, caput lineæ maſculinæ excluſæ ſuccedere no-
luit. Caſtr. in l. maritus num. 5. C. de procur. & in
conſi. 190. nu. 4. cum Apoſt. & per totum. uol. 2.
Alex. conſi. 53. num. 5. & 6. cum addit. Pariſ. ver-
bo conſuluiſſe, volu. 6. Curt. ſen. conſi. 40. Curt.
iun. tractat. de feud. par. 3. prin. q. 25. num. 28. in
propoſito Tom. Mari. trac. de feud. fœmin. ſiue
mater. tit. 21. num. 43.

Tertium minus repugnat, cum ſub feudum
in dubio, quando non apparet de natura illius,
intelligatur conceſſum modo & forma, prout
concedens feudum tenet, ex text. in d. capit. 1. §.
præterea de capitul. Corrad. diuerſum ſtatuitur,
vbi inueſtitura formam præciſam tenet, nec feu
dũ informe appellatur, quia primo loco tenor
illius attenditur, nec tunc recurritur ad capitis
naturam, ſeu formam principalioris feudi, Bal.
conſilio 398. in prin. latè Caſſan. conſuet. Burg.
rub. 3. §. 7. gloſſ. 2. uerſi. dic, quod plures ſunt na-
turæ feudorum, declarat Iacobi. de Ardizon. in
forma feudali. cap. 17. ſub tit. eo pacto feudum
concedere quis debet, Dionyſ. Pontan. conſuet.
Bleſenſ. artic. 61. §. 16. Tom. Marin. de feud. Lon-
gobardiæ. tit. 14. num. 5. & ſeq. hæc enim natura
ſpecialis eſt dicti feudi, quæ generali præfertur,
Afflict. deciſ. 265. præterea pręſens non eſt ſub
feudum tanquam Excellentiſſimo Marchio fue
rit de dictis terris, & villis, ab Imperatore inue-
ſtitus, ſed eſt feudũ ſimplex a Marchione imme-
diate prouenniens, qui in conſtituendo illud in
perſonam dicti Aſinarij primi vaſalli, & Ioan-
nis Scarampi, potuit naturam & formam, quam
90 voluit inueſtiturę apponere, eo quod nulla † for
ma certa primæ inueſtiturę tradatur, ſed ſtetur
regulæ, quod contractus, ſiue infeudatio ex con
uentione legem accipiat, Io. Cald. de feu. cõſ. 11.
Afflic. deciſ. 265. verſi. 26. Cur. ſen. conſ. 48. nu.
38. & 42. Ant. de Prato conſi. 49. num. 8. & in fi.
ubi alij ſe ſubſcripſerunt, volu. 2. feud. conſi. Ia-
cob. Emil. conſ. 111. in primo, & nu. 17. & cuius
tenor derogat omni naturæ feudorum. Brun.
conſi. 18. num. 10. Leonard. conſi. feud. 114. nu.
134. Curt. ſen. conſi. 48. Deci. conſi. 208. num. 2.
Pariſ. conſi. 1. nume. 1. uolum. 1. Grat. conſilio 6.
nu. 7. uol. 1. Soci. iun. conſi. 71. in 1. uol. 1. Tob.
Non. conſi. 1. num. 33. & conſi. 25. nu. 16. & am-
ple in indice conſi. feudalium lib. 1. uerbo inue-
ſtituræ tenor. Lancil. Corrad. in ſuo templo iudi
cum lib. 1. cap. 1. de Imperatore §. 4. uerſi. iuriſdi
ction. concedit. nu. 4.

Quartum non obſtat, quia omnia ibi deſcri-
pta procedunt in ſuis terminis, ac in pactis reali
bus, quæ tranſeunt in hæredes, verum cum hoc
ſit perſonale, & cum perſona extinctum, rurſus
ſub condictione iam defecta initum, minime in
ferretur pactum non fuiſſe iuxta dictam inueſti-
turam obſeruatum, præter quod diceret quis, il-
lud non potuiſſe apponi, quatenus eſſet contra
ſubſtãtiam & naturam feudi primi, & dicti Mar-
chionatus, vel in pręiudicium ſucceſſorum, eſſet
enim ferè diminutio ſtatus, ſi dicta feuda conti-
nuo poſſent alienari, ex teſtamento, cotra Domi
ni aſſenſum, cum fuiſſent allodia effecta, Moder.
Pariſ. conſi. 50. num. 47. quod admitti nequit, vt
vt ſupra tetigi, & per Celſ. Hugo. d. conſi. 26. nu.
34. ac Nattam conſi. 614. qui ſcribens ſuper ea-
94 dem inueſtitura Caſtri Milcſimi, cõcludit † Prin
cipem non teneri obſeruare pactum in præiudi-
tium ſuæ authoritatis, & ſuperioritatis, quamuis
minimum ex eo ſequatur damnum, vt ibi num.
12. & 17.

Quintum principale fundamentum rurſus
tollitur, quando ex verbis, ex mente, & intentio
ne concedentium ſuperius multipliter demon-
ſtrata conſtet pactum iſtud perſonale, non reale
iudicari.

Vnde reſpondendo ad primum, dicitur ſtipu
lationem pro hæredibus referri ad feudi con-
ceſſionem tantum, non ad pactum, cum in illo
mentio hæredum deficiat, nec pro hæredib. ſti-
pulatum dicatur, ubi uerſamur in priuilegio in
materia ſtricta & ſimili, ut ſupra in quarta ratio-
ne diſſerebam.

92 Secundum tollitur, quia † repetitio in odioſis
ceſſat, Socin. ſen. dicto conſi. 95. nu. 22. uol. 4. &
locum habeat tantum, in his quæ ad extraneos
hæredes tranſeunt, ſcripſi in quarto, & ſeptimo
argu-

argumento.in fine.

Tertium non obeſt quia pendet quidem à libera voluntate Marchionis, concedere facultatem teſtandi, non tamen conceſſit pro hæredibus, ſed uni perſonæ tantum, & ſub conditione, qua deficiente actum corrui voluiſſe creditur, vt in quinta ratione.

Quartum procedit, vbi ex alijs non appareat pactum perſonale, vel vbi conſtet cogitatum de hæredibus ſolum, ad quos ſui natura, tranſeat actus, quod in caſu noſtro ceſſat, ex dictis per Iaſon.conſi.217.uerſi.8.uol.2.retuli ſupra, in quarta ratione.

Quintum ſublatum fuit, ex dictis in fine quarti argumenti, cum clauſulæ generales, pactũ perſonale non conſtituant reale, nec genus præferatur ſpeciei, ſed econtra, præter quod hæredum mentio fieri debet, in diſpoſitione feudi, vt illud tanquam tale in cæteros tranſeat Pariſ.conſi.5.
93 nume.5.uolum. 1.† verbaque inueſtiturarum in feudalibus in dubio intelligantur ſemper prolata, ſecundum regulam, diſpoſitionem, & conſuetudinem iurium feudalium. Brun. conſil.80. num.4.Socin.iun.conſi.103.num.4.uolumin.2.
94 addo, quod † clauſula in fine poſita, non refertur ad præcedentia, quando habent proprias clauſulas, & determinationes. Deci. conſil. 11. num.15.Pariſ.conſi.66.num. 18.uolum.2.Tob. Non.conſi.53.num.23. at pactum ſuam clauſulam & ſtipulationem particularem habet, propterea illa in fine poſita ad aliud non extendetur, & cum defecerit conditio omnia ſublata intelligantur.

Non obſtat ultimum, quia & ſi vnico verbo ex ſcriptis in præcedentibus eneruatur, eo quod pactum eſſe perſonale conſtet, rurſus & conditionale, cuius conditio euanuit, & quatenus dubium cõtra ſucceſſorem eius, in cuius fauorem, eſt conceptum interpretetur, l. veteribus. ff.de pact.cum vulga. Alciat.conſi.150.num.12.Cæphal.conſilio 101. nu. 8. particular ter vero reſpondendo.

Ad primum negatur illud reſpicere res & bona, licèt dicat teſtari poſſit de Caſtro, immo ad perſonas tantum dirigitur ob alia verba repetita, ipſe Ioannes poſſit, &c.& dicto Ioanni conce
95 ditur, &c. vt enim † realis naturam ſortiretur, oportebat rem ipſam afficere qualitate hac, qđ in quoſcunque tranſiret, & rei, ſeu feudo onus hoc, ſeu priuilegium adijcere, vt in ſimili declarat Claud.Catiun.conſil.1.num.43.& 143.verſ. ad 13. quod factum in præſente minimè agnoſco, quia in perſonam tantum verba concepta, ita vt perſonalis conceſſio, non realis reputetur,
• ex doctrina omnium * communi maxime Bart. l.3.§.opus. ff. de alien. iud.mut.cauſ.fact. Iaſ.in l. fin. ff. de noui operi. nunciat. doct.vbi Alex.nu. 75.in l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg. Caccialup. in l.1.num.150.C.de ſumma Trinit. Gabriel. d. conſi.83.in 2.

Secundum & tertium ſimul reſoluitur.

Primo cum ibi poſita procedant in dubio, ſecus in claris, vt hic, etenim tunc coniecturis, & interpretationibus non datur locus. l.ille, aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg 3.Brun.conſi.87.nu. 11.& conſi.97.nu.11.

Secundo, quia in dubio priuilegium perſonale cenſetur, vbi materia non eſt in omnes hæredes tranſitoria, vt ſup.concludo in ſeptima ratione per not.in l.quia tale.ff.ſolut. matr.
96 Tertio, quod in † dubio fit interpretatio, vt citius emphiteuſis ad Eccleſiam, & feudum, ad Dominum reuertatur cap.per tuas, vbi Dec.nu. 7.de probat.Cæph.conſi.297.num.18.& conſi. 43.num.16.

Quartum minus repugnat, cum ad actus terminati conceſſionis cognitionem, vt realis dicatur, non ſufficit rem unam tantum eſſe terminatam, ſed quod ſimul vſus rei, tempus, ſeu perſonæ & res, in quas conceſſio dirigitur, ſint certo præfixa termino, non etiam indeterminata, & ad beneplacitum obtinentis gratiam, ut dicebã in tertio argumento, ideo perſonalis erit, ex doctor.Bar.in d.l.ſi ſic.vbi Iaſ.ff.de uerbo.obl.& in §.æque.nu.31.Inſt. de act.

Quintum non obſtat in propoſito, cum inueſtituræ ſubſequentes non confirment præcedẽtes, ſed ſint renouationes, nec re ipſa valident medio habẽtes ſupremam authoritatem, quod erat perſonale ab inferiore condonatum, vt in caſu cap.cum ueniſſent.de inſt. & Soc. ſen.conſilio 34.uolum.3. paris enim authoritati extiterunt, primus Marchio inueſtiens, & ſucceſſores eiuſdem inueſtituras renouantes, propterea nõ potuit ex confirmatione, perſonale ius effici reale, cum perſonale iam extinctum foret, & eo ma
97 gis ex conditionis defectu, nec ſubſequẽtes † inueſtituræ firment, vel declarent præcedẽtes, ſed econtra declarentur, confirmentur, & interpretentur a Priorib.per Pariſ.in conſi.23.nu.64.65. cum ſeq.vol.1.Curt.conſ.48.nu. 48.

Non obſtat vltimo loco conſilium S.Iuani, & iudicium Clariſſimorum tunc Senatorum Mantuæ. quid enim aduerſus illorum rationes iure adducatur facile quiſque, ex ſuperius congeſtis ſibi perſuadebit. abſit tamen interim ſiniſtra quęuis ſuſpicio, nec quiſpiam arbitretur hæc a me ſcripta contradicendo, & non ſtudio veritatis, quando communes, & ab omnibus feudiſtis receptas ſententias tuear, non quia communes, ſed quia vera ſint, longeque magis abſit quenquam calumniari me velle, ſeu detrahere doctiſſimis illis, & valde peritiſſimis iure conſultis, & ſenatoribus, præcipuè Hieronymo Lucenſi, & Carolo Malateſta, quorum veterẽ, & bene fundatam iuris peritiam ſummamque ingenij dexteritatem, omnes, & patria admirantur, tantumque illis ipſe tribuo, quantum qui maximè. Hoc vero tantum pro dilucidatione afferam, caſus eſſe longe diuerſos.

Inueſtitura

Digitized by Google

Inueſtitura namque nobil:um del Caretto & Caſtri Mileſimi, ſuper qua Siluanus & ſenatores conſuluerunt, ac, vt inquit, Excellentiſſimi Principes in gratiam hæredum terminarunt, in his à præſenti differt.

Primo illa pactum alienandi pure, & nulla ſub conditione ſtipulatum habet, at hæc nobilium de Scarampis conditionalis eſt, caſu quo inueſtitus decederet, ſine filijs, ita, & c. ut de conceſſione pura ad conditionalem, defecta iã cõdi
98 tione † argui nequeat. l. cedere diem. ff. de uerb. ſign. & in l. hæc venditio in pri. ff. de contr. emp.

Secundo conceditur inueſtitura, cum dictis pactis, & commodis nobilibus del caretto, quia tunc ſe dederunt, ac ſubiecerũt poteſtati, & protectioni dicti Marchionis, ac iura illorum omnia in dictis Caſtris Milleſimi, & alijs locis Illuſtriſſimo Theodoro Marchioni Montisſerrati, renuntiarunt, & liberè tradiderunt, nec mirum ſi feudum & pacta in remunerationem conceſſa ad hæredes, vti realia tranſeant, per Anch. conſilio 327. Socin. ſen. conſ. 84. volum. 3. quaſi ſine
99 per viam contractus inita, quæ nec vnquam reuocari valent. vt ex * communi aliàs poſui in cauſa Nobilium, de Nattis, & in propoſito ſcribit Roder. Soarez. allegat. q. num. 4. & allegat 10. num. 3. cum ſeq. Verum Ioannis Scarampi Inueſtitura, non eſt in remunerationem dictarum terrarum, Marchioni donatarum emiſſa, quia iã Alexander Aſinarius dicta loca Marchionatui liberè tradiderat, propterea nullam extenſionẽ in hęredes fieri arbitror, eo pręcipuè, quod ſint perſonalia, vt ſupra.

Tertio ſtipulatio pro Nobilibus del Carretto, nominatis pro ſe & hæredibus fit in principio inueſtiturę, & in uerbis diſpoſitiuis feudi, ibi inueſtiuit, & c. ſub modis, pactis, & conuentionibus infraſcriptis, & c. ſic omnia pro hæredibus videntur promiſſa. Iaſ. d. conſi. 217. uerſi. 14. uolum. 2. At in Ioãnis inueſtitura, nec in principio, nec in diſpoſitione concipitur ſtipulatio pro hæredibus, ſub his pactis, ſed tantum in ſtipulatione dicti pacti, quæ vti ſubſequens ad præcedentia, non trahitur, & repetitio ceſſat, vt ſupra.

Quarto, pactum illud alienandi, & diſponendi non ita exorbitat a iure feudorum ſcripto, ſicut præſens, ibi enim notitia Domini Marchionis alienationem præcedebat, at hic nulla penitus, & ideo ſtrictius eſt hoc interpretandum tanquam diuerſimode regulis, & naturæ feudorũ
100 repugnet, in propoſito verbi † quibuſcunque in inueſtitura adiecti, quod vxorem hæredem, nõ comprehendat, ob duplicem inhabilitatẽ, quaſi pro unico defectu tantum interpretatio admittatur, not. Mar. Laud. in cap. 1. §. donare, vbi Bal. qualiter olim feud. alie. poter. Iacob. in tract. feudo. verbo quibuſcunque hæredibus. Celſ. Hug. conſil. 26. num. 46. Brun. conſi. 10. nu. 3. & conſilio 38. Roland. à Valle conſ. 79. in fi. uol. 2. dixi aliter, licet in facti contingentia contrarium affirmauerim, conſi. 22. nume. 1. quibus addo Neuizan. conſi. 29. num. 24. & 25. Octaui. Cacher. deciſ. Pedem. 76. num. 8. Natta conſi. 654. Rol. à Valle conſi. 58. num. 30. uolum. 3. Tom. Mar. de feud. tit. 31. num. 14.

Quinto, pronomen ipſe, ac nomen Bonifacij ibidem non erat toties repetitum, ac geminatũ, prout in inueſtitura, & pacto Ioannis propterea expreſſio concedentis voluntas circa perſonam Ioannis tantum colligitur.

Sexto & vltimo tractabatur in caſu nobilium del Carretto, de facultate alienandi in quoſcunque & extraneos, monito tamen do. Marchione, quæ facultas erat conſuetudini dicti Mar-
101 chionatus conformis, virtute cuius † feuda antiqua alienantur requiſitis agnatis, & Domino, vt ſupponit Siluan. d. conſi. 65. nume. 17. uerſi. 9. nec mirandum, ſi in hæredes omnes tranſijſſe concludunt, at diuerſum in poteſtate teſtandi in extraneos, citra ſcientiam. D. Marchionis attributa Ioanni, cum hæc & iuri feudorum, & dictę conſuetudini repugnet, & ideo ſtrictè intelligatur, nec niſi perſonam Ioannis includat, vt in vltimo argumẽto deduxi. Qua propter ex his omnibus in unum collectis intrepidè affirmo pactum eſſe perſonale ac feudum, de quo agitur deuolutum fore Sereniſſimo Duci, nec ſororem quamuis ab ultimo vaſallo Ioannis deſcendente inſtitutam, admitti debere, prout tandem pactum eſſe perſonale iudicatum per ſenatum intellexi.

Franciſcus Burſatus I.C. Mantuanus.

PRO NOB. DOMINABVS LVCRETIA & Iulia ex Beccagutis.

ARGVMENTVM.

Dos & legitima filiab. debita num ex bonis feudalibus obnoxijſue, præcipuè hæreditarijs mixtis detrahatur, & an ſimilia habita, in illas computentur.

Feudalia, & ſimiliter bona obnoxia ex pacto, & prouidentia, vel hæreditaria, quando in legitimam computantur, vel ex illis alimenta dotis, & legitima debeantur.

SVMMARIVM.

1 *Dos filiarum arbitratur ad minus iuxta quantitatem legitimæ naturæ ex ** communiori.*

2 *Dos conſtituitur habita relatione ad legitimã in bonis patris, non autem iuxta locorum conſuetudinem, ex * communi.*

Filia

3 *Filia excluſa, dummodo competenter dotetur, non minus portione legitimæ dotem conſequatur, ſed longè plus, vt decenter dotetur, ex * communi.*

4 *Legitima vnius ex quatuor filijs, eſt vncia ex duodecimo bonorũ patris, detracto ære alieno.*

5 *Alimenta, ſeu intereſſe dotis non taxantur minus quinquè, pro ſingulis centum.*

6 *Hæreditaria mixta dicuntur bona accepta pro ſe, & hæredibus, vel cum dictione hæredibus ex ** communiori.*

7 *Statutum Laicorum, non comprahendit bona Eccleſiarum ex * communi.*

8 *Vtili Dominium bonorum Eccleſiæ, in ſtatuto Laicorum comprahenditur.*

9 *Legitima natura debetur de bonis & ſubſtantia patris.*

10 *Feudalia bona, vel aliter obnoxia hæreditaria mixta in legitimam filiorum computantur, vti de ſubſtantia patris, ex * communi.*

11 *Bona obnoxia accepta pro quibuſcunque hæredibus in omnibus, citra aſſenſum domini, naturam allodialium ſortiuntur.*

12 *Bona obnoxia hæreditaria mixta in legitimam filiorum imputantur. ſecus vero ex pacto & prouidentia.*

13 *Imputatur in legitimam filiorum, feudum ex pacto &c. nouum.*

14 *Legitima filiæ detrahitur, ex bonis feudalibus hæreditarijs mixtis. ex magis ** communi & num. 42. & 47.*

15 *Flij non detrahunt legitimam ex feudo primogenituræ, ſeu indiuiſibili, ex magis ** cõmuni.*

16 *Legitima non detrahitur ex ducatu, ſed ex particularibus illius bonis, ex communi.*

17 *Dos loco legitimæ ſuccedit.*

18 *Filij à quibuſuis bonis excluſi, & obnoxijs ex pacto &c. alimenta tamen & tot bona cõſequantur, e quibus vitam honeſtam ducant.*

19 *Excluſo datum, vice legitimæ fungitur.*

20 *Propoſitum in propoſito, idem quod oppoſitum in oppoſito operatur, ſecundum * omnes.*

21 *Feudum pro dote filiæ, nec alienatur, nec traditur, niſi inæſtimatum, & ſine pacto lucrandi, fallit ſi ſit hæreditarium, & ibid. numero ſequen.*

22 *Maritus lucratur feudum hæreditarium, vti rem mere hæreditariam.*

23 *Feuda hæreditaria mixta in hæreditatis petitione reſtitutioneque fideicommiſſi venient, ex ** communiori.*

24 *Argumento, à multo magis proceditur.*

25 *Statutum excluſiuum fœminarum, comprehendit feudum receptum, pro ſe & hæredibus vtriuſque ſexus. & num. 84.*

26 *Feudum pro dote filiæ in ſubſidium alienatur, ac etiam ex pacto, dummodo &c. nouum.*

27 *Filia, quantumuis diues, ex bonis paternis dotatur.*

28 *Feuda, quæ ex conſuetudine alienantur citra agnatorum aſſenſum, ſunt ad inſtar patrimonialium redacta.*

29 *Legitima, ſi non in corpore in æſtimatione præſtatur ex communi.**

30 *Feudum æſtimatur in legitimæ detractione.*

31 *Feudum hæreditarium mixtum, non ſolum trãſitorium, in extraneos in legitimam imputatur.*

32 *Feudum hæreditarium mixtum in reſtitutione fideicommiſſi, venit ex ** communiori.*

33 *Inuentarium non prodeſt in feudo hæreditario mixto ex ** communiori.*

34 *Filius & deſcendens, in omni feudo hæreditario debet eſſe hæres primi, & vltimi.*

35 *Hæres primi inueſtiti in omni feudo eſſe debet in alijs, & primi, & vltimi ex ** communiori.*

36 *Fœmina ſemel excluſa durat perpetuo excluſa, ex * communi.*

37 *Legitima de honeſtate in ſubſidiũ detrahitur ex bonis, à quibus quis excluditur omni iure.*

38 *Filia excluſa à ſtatuto etiam, quod bona propria habeat, dotem, vel legitimam ſuper bonis à quibus eſſe excluſa, habebit.*

39 *Fœmina excluſa dotatur, licet id ſtatutum non dicat.*

40 *Hæreditarij feudi effectus plurimi.*

41 *Fœminis, licet maſculi præferantur in feudo, pro hæredibus vtriuſque ſexus, illius tamen Fœminæ dicuntur capaces.*

42 *Legitima filiæ detrahitur ex feudo, vel emphiteoſi ſumpta pro hæredibus vtriuſque ſexus, cum illorum ſit capax fœmina, & num 47.*

43 *Succeſſio in bonis actu, vel habito, in illis dat Legitimæ detractionem.*

44 *Filia fœmina non conſequitur legitimam in feudo, ex pacto, & prouidentia tantum maſculinum, niſi in ſubſidium de honeſtate.*

45 *Fœmina ſemel admiſſa, ex ſuperuenientia maſculorum, non excluditur. ex ** communiori.*

Excluſa

46 *Excluſa temporaliter ſemel, non ſemper durat excluſo.*

47 *Filia debet dotari, vel legitimam capere in bonis obnoxijs hæreditarijs mixtis, & ibi au-*
** *thorit.ex magis ** communi.*

48 *Feuda non comprehenduntur ſtatuti fœminarum excluſiuis, ſecundum aliquos.*

49 *Statutum excludens à ſucceſsione non excludit à legitima, quando filiam dotati iubet.*

CONSILIVM CXXXII.

TRINITAS ADSIT.

PETITA per nob. dominas Lu
cretiam, & Iuliam ſorores de
Beccagutis, ex primo matrimo
nio filias a dominis Carolo, &
Federico fratribus & in ſecun-
do matrimonio filijs Nobil.
Equitis domini Annibalis Beccaguti, concedē
da eiſdem ſunt per Illuſtriſſimum Senatum vir-
tute ſtatuti Mantuani ſub Rubrica de ſucceſſion.
ab inteſta. verſic. in aſcendentium autem, quo
diſponitur filias fœminas excluſas, per maſcu-
los, vt hic, de bonis paternis competenter, ho-
norifice, ſecundumque patrimonij exiſtentis tē
pore mortis patris vires, mulieriſque, ac perſo-
narum conditionem, & dignitatem, dotari, ita,
quòd tempore, quo nubent, dotem habeant, &
interim alimenta condecentia, ac competentia,
in domo fratrum vel extra iuxta caſuum con-
tingentias, dictis itaque filiabus, iuxta vires, &
vt ſupra dotes conſtituet eiſdem, vel nunc, vel
cum nubent, tradendas vnà cum alimentis me-
1 dij temporis. Quæ † Dos in bonis paternis pro
ſingula earum metietur, & arbitrabitur ad mi-
nus iuxta quantitatem & portionem, quam vna
quæque illarum pro legitima iure naturæ con-
** ſequi poſſet, ex ** communiori, veriori, canoni-
nizata, & ſeruata opinione, de qua per Salice-
tum, qui ita Mantuæ conſuluiſſe ait, in auth. res
quæ 2. not. C. communia, de legat. Alex. conſi.
64. num. 2. ubi multa additionarij allegant, vol.
primo. Pariſ. conſilio 68. volum. ſecundo. & cōſ.
16. nume. 77. cum ſequen. & conſi. 63. num. 54.
eodem. volum. 2. latè Deci. conſilio 180. num. 2.
cum apoſtil. poſt Brun. ſupra ſtatuto excluden.
fœm. q. arti. princ. q. 1. num. 34. cum ſeque. Soc.
iun. conſi. 79. num. 45. uolum. 3. Anchar. quæſt.
* fam. 10. num. 8. part. pri. ex * communi Dec. cō-
ſilio 379. num. 4. 181. nu. 5. Vilabob. commun.
opin. verbo dos. num. 158. Aſcan. Clem. tractat.
de patr. poteſt. effect. 11. nu. 26. & ſeq. ubi regu-
lam cum limitat. & ampliat. tradit. & quod tan-
tum habita relatione ad legitimam, non autem
2 loci † conſuetudine, Dos cōſtituatur pro * com-
* muni tradit Neuiz. conſi. 95. nu. 10. Cæph. con-
ſilio 265. Menoch. de arbit. iud. cent. 2. lib. 2. caſu
149. num. 22. Ioſeph. Peruſi. deciſ. 21. nume. 38.
Borgn. Caualca. trac. de uſufr. mulier. ſub nu. 31.
communem inquiunt Gram. deciſio. 101. nu. 2.
Viuius commu. opin. lib. 1. 313. verbo ſtatutum
excludens, quem refert Eman. Soarez. rec. ſent.
verbo Dos. Menoch. conſ. 8. num. 4. 9. & 161.
vbi de cauſa, & conſi. 95. nu. 134. & conſ. 93. nu.
47. Simon de Pre. conſi. 72. nu. 12. & conſ. 138.
num. 54. & 69. & conſi. 106. num. 14. & conſil.
201. nu. 6. Aymo in conſuet. Aluern. de ſucceſ-
ſio. tit. 12. art. 35. nu. 8. cum ſequen. Ioan. de Ar-
no. ſingul. 35. Rimin. iun. conſ. 31 num. 20. con-
ſilio 85. num. 12. & ſeq. & conſi. 97. nu. 3. uolu. 1.
& hoc præcipuè dicendum cenſeo, cum ſtatutū
vtatur verbis illis congruè, honorificè & c. ita, vt
non minus portione legitimę & c. ſed lōge plus,
3 vt condecenter † dotentur excluſæ Dos ipſa ar-
bitrari debeat, per Brun. ubi ſupra Ruin. conſi.
60. uolum. 3. Boer. deciſ. 3. num. 12. Aymo con-
* ſilio 11. num. 236. Afflict. deciſ. 160. ex * commu
ni Port. Imol. conſi. 6. nu. 23. & 24. Rimin. conſi.
40. volum. 1. Roland. a Valle conſi. 85. num. 10.
volum. 1. Cæphal. conſi. 95. num. 4. & 21. Alba.
4 conſi. 100. num. 2. † Quæ legitima cuiuſque con-
ſiderato nu. 4. filiorum, aſcendet ad tertiam par-
tem eius, quod quilibet ab inteſtato habuiſſet,
ſic ad vnciam ex duodecim totius hæreditatis,
& bonorum detracto ære alieno exiſtentium tē-
pore mortis patris, l. Papinian. §. quarta. vbi Ca-
gnol. num. 4. ff. de inoffi. teſtam. auth. nouiſſima.
C. eod. ar. l. in delictis, §. ſi extraneus. ff. de noxal.
l. ex facto. ff. de vulgar. Deci. conſi. 276. Cur. iun.
conſilio 21. in fine. Alexan. Rub. conſi. 34. nu. 2.
Caſtr. conſi. 131. Crot. conſi. 120. num. 45. Pa-
riſ. conſil 26. num. 91. volum. 3. & conſi. 6. & con
ſilio 16. num. 78. uol. 2. Aymo. conſi. 11. in fi. Al-
ciat. conſi. 252. num. 9. cum ſimil. Cum ideo ſint
æſtimata omnia bona paterna, portio, quæ ære
alieno deducto pro legitima ſpectaret actricibus
in cauſam illarum dotium, ad minus conſtitue-
tur, vel eius de præſenti tradenda, vt interim hæ
redes a præſtatione alimentorum liberentur,
vel ſaltem aſſignanda cum nubent unà cum ali-
mentis & fructib. eiuſdem dotis iuxta ſtatuti for
5 mam. † Quæ alimenta, habito reſpectu ad capi-
tale d. Dotes, non poterunt limitari, ſeu arbitra-
ri, in minus quinque de redditu pro ſingulis cen
tum, ar. §. ſi uero auth. de non alien. ac in intereſ-
ſe dotium, ſeu alimentis pro dote, tradunt Alex.
conſi. 200. num. 7. & nu. 10. in fi. uol. 6. Affl. deciſ.
283. in fi. Crauet. conſ. 189. num. 7. uerſi. 5. caſus.
uol. 1. Bero. conſ. 178. num. 20. uol. 1. in propo-
ſito Caſt. Cor. Couaru. Rochū de Curte, & alios
allegat Borgni. Caual. tract. de vſufruct. mulier.
nu. 31. in fi. uel pro vt conſuetum eſt, ex ordini-
bus huius patriæ, pro dotibus tradi. 6. 7. uel 8.
pro ſingulis centum, cum & ſex iuſtum eſſe, &
verum valorem, ſcripſerit Boer. conſilio ſexto,
numero decimo.

Nec dubium vertitur, quin in d. ex computa-
tione dotes, ſeu legitimæ facienda omnia bona
feudalia & emphyteutica recepta, pro ſe & hæ-
6 redibus, vel cum dictione hæredibus † mixta hę
reditaria per ſcribentes appellata, de qua per Af
flict. deciſ. 195. num. 7. Natta conſi. 679. & 680.
vol. 4. & d. xi, ex communiori conſi. 49. num. 26.
Laur. Chirco. commun. opin. cent. 2. uerbo feu-
dum, concluſ. 45. num. 18. comprehendi & con
ſiderari debeant.
7 Primo, quia dici poſſet, ſtatutum hoc fœmina
rum excluſiuum, non comprehēdere bona em-
phyteutica, uel feudalia eccleſiarum, tanquā ſu-
per his laici diſponere nequeant, per Bald. in l.
liberti libertæque numero 24. C. de operi. libert.
Barto. & communiter alij in l. & ius iurandi. §. ſi
liberi. ff. de operi. libert. Imol. in fi. & cæter. in c.
potuit, extra locat. Viui. commun. opin. lib. 1.
verbo, ſtatutum excludens. limit. 7. Verum ad-
8 miſſo, quod comprehendatur, reſpectu † vtilis
Dominij, per ea quæ tradit Ancaran. conſi. 124.
& 434. Ruin. conſi. 4. num. 6. volum. 1. & quia in
prima conceſſione cenſeatur acquirens confir-
mare ſe cum ſtatuti diſpoſitione, Cur. conſ. 171.
Clar. §. emphyteuſis. q. 32. Paris de Put. de feud.
reintegr. cap. 110. nu. 6.
Dico ſecundo loco, in limitanda dote pro le
gitima portione ſibi debita, & bona obnoxia hę
reditaria conſideranda fore.
9 Namque † legitima naturæ debetur de bonis
& ſubſtantia patris, vel eius, qui ad legitimam te
netur. l. ſcimus. §. repletionem. ff. de inof. teſtam.
auth. nouiſſima. ibi, ex ſubſtantia defuncti. l. cum
quæritur. l. parentibus authen. vnde ſi parens, in
verbo ex hæreditate. C. de inof. teſtam. At ſci-
10 mus, quod † bona feudalia, ſeu aliter obnoxia
hæreditaria, mixta, in legitimam filij imputan-
tur, ea ratione, quod ſint de patrimonio defun-
cti, de hæreditate mortui, & in illius bonis, atq;
ſubſtantia, pro vt ſunt cętera bona Allodij, vt de
clarat Ripa. num. 179. poſt Alex. & alios in l. in
quartam. ff. ad l. Falcid. Fabian. Chioc. in authen.
nouiſſima nume. 114. & 115. C. de inoſ. teſtam.
Thom. Marin. de feud. hæred. antiqui. tit. 6. nu.
14. in fi. nouiſſime, Ant. Cuchus tract. de legiti-
ma. Cap. quæ in legitimam imputentur num. 6.
pág. 45. poſt Bald. conſil. 56. vol. 3. Grat. ſecun-
dum omnes conſi. 4. num. 57. volu. 1. Alex. am-
ple conſi. 27. ad num. 10. & conſil. 19. num. 21.
vol. 5. Marin. Freci. tractat. de feud. lib. 3. notabil.
14. per totum. Ant. Capic. in inueſt. feud. c. feu-
* datorū, fil j. uerſ. imputētur, comprobat ex * cō
muni. & doctè Vaſque tract. de ſucceſſ. part. pri.
lib. 3. §. 30. limit. 34. num. 233. cum ſeq. Marzar.
conſil. 22. in fin. Franc. Marc. deciſ. delfini. 325.
per totum pri. part. Hartman. quæſt. Imperia. Fo
renſium, de feud. lib. 1. cap. 13. remiſſiue. Camer.
in cap. Imperialem. §. præterea Ducatus. pagina
102. lit. S. de prohi. feud. alien. per Feder. in pro-
poſito Ioan. de Prato conſilio 61. numero octa-
uo & Ant. de Butr. conſi. 62. num. 18. Saluat. con
ſilio 7. num. 14. & Campeg. conſi. 41. num. 8. in-
ter conſi. Martia. lib. primo, & id fortius dicen-
dum eſt, in caſu iſto pro Iugeribus centum vigin
11 tiex † feudo recepto pro ſe & hæredibus qui-
buſcunque, vel quibus dederit, vt in inueſtitura,
quæ omnino allodialibus æquiparantur, & illo
rum citra aſſenſum Domini directi, naturam ab-
ſolutè ſortiuntur. cap. 1. de feud. non haben. pro
pter. nat. Deci. conſi. 193. & 680. multa Thom.
Marin. de feud. tit. 31. lib. 1. de feud. vt 15. hab. &
cui dederit latiſſimè Roland. à valle, de lucro do
tis q. 54. nu. 19. cum ſeq. & in tract. de inuentar.
pag. 149. uerſi. nunquid hæres nu. 6. cum mult.
ſeq. Ioā. de Arno. dialogo 97. Et quem imputa-
tionem fieri non diſſentit in feudis proprijs, ſed
12 hæreditarijs, licèt ſecus in alijs ex † pacto & pro
uidentia tantum. Cagno. in l. Papin. §. quarta nu.
9. ff. de inoff. teſtam. Bero. conſi. 113. num. 33. &
37. uol. 2. Quinimo & de iſtis feudis ex pacto tā
13 tum, nouis. tamen † imputationem fieri volue-
runt, Paris de Puteo de feudo. reintegr. cap. 292.
num. 9. Ripa & alij per eum & Vaſque ubi ſupra
num. 235. allegati, ea ducti ratione, quod ex ac-
ceptatione d. feudi noui per patrem facta, videa
tur ſatis d. feudum, cum reliqua ſubſtantia con-
fundi, & unum patrimoniū effici, ideo & ſuper
illis bonis ac æſtimatione, ſeu ualore illorū Dos
filiarum taxetur, tanquam ex bonis ſubſtantia
& hæreditate paterna, non autem aliunde, & ex
alio iure quæſitis.
Tertio, ex iſtis bonis feudalibus hæreditarijs
14 mixtis legitima filijs debetur, ex illis iure detra-
hitur, & ſuper omnib. computatio fieri poteſt.
licet ſecus reſpectu feudi primogenituræ, tantū,
ſeu indiuiſibilis, vnico tantum filio, ex prouidē-
tia debiti ſuper quo nulla cōputatio, vel detra-
ctio admittitur, vt de primo habetur, per Abb.
conſi. 12. nu. 5. ſeptimo dubio, uolu. 1. Capici. in
feudo nouo loquēs deciſ. 2. nu. 4. & 7. Rub. Alc.
conſi. 34. in fi. nu. 8. Tiraq. de iure primogeni. q.
4. nu. 66. Menoch. conſ. 104. nu. 14. Io. de Pra. d.
conſi. 61. nu. 8. & 62. nu. 18. Saluat. conſ. 7. nu. 14.
& Camp. conſi. 41. nu. 8. inter conſ. Marti. Cur.
iun. conſ. 276. nu. 28. uol. 3. Pariſ. ubi d. cōi conſ.
72. nu. 55. uol. 3. Rimin. iun. conſi. 9. nu. 137.
15 Secundum † vero probatur ex Glo. & dd. ibi
in c. licet extra, de voto, quam ſequitur Guid. Pa
pa. ſing. 511. & deciſ. 487. nu. 2. ample per alios
Pariſ. conſi. 17. nu. 29. & 30. uol. 2. ubi computa-
tionem & detractionem differre ait. Cagn. in d.
§. quarta nume. 9. poſt Tiraq. qui diſtinctionem
hanc noſtram admittit, in tract. de iure primog.
** q. 5. nu. 2. & pro magis recepta concluſione de
clarando materiā tradit Came. in c. Impe. §. præ
terea ducatus pag. 102. lit. H. uerſ. circa 2. de pro
hibitione feud. alie. per Fede. Menoch. conſ. 44.
nu. 24. & ſeq. & cōſ. 104. n. 14. amplè Caph. cōſ.
3. nu. 59. 62. & ſeq. li. 1. cōem inquit Fran. Piſci-
na, ſuper ſtatut. exclud. fœm. num. 63. in princi.

Et quartum detrahi de emphyteuſi hæredita-
ria vt ſupra per filium in inueſtituris compreh̃e
ſum, pluries iudicaſti Dominos de conſilio M̃a-
tuæ, atteſtante, celeberrimi iuris periti dominus
Nicolaus Alliprand. & dominus Franciſcus Do
natus aliàs auditor Marchionatus in ſcriptis
per eos in cauſa Principis Mantuani contra do
minum Amatum Luſadrum anno 1508. quę pe
nes nos exiſtunt. Licet non nulli voluerint * cõ-
muniter ferè, ex titulo dignitatis pura ducatu,
Marchionatu, & primogenitura vti indiuiſibili-
bus legitimam quidem, nec computari, nec de-
16 trahi poſſe, † at de particularibus rebus & bonis
temporalibus illarum dignitatum, puta Ciuita-
tibus, Caſtris, terris & ſimilibus bonis diuiſibili-
bus, cæteris filijs, non eſſe legitimam naturæ de-
negandam, quod ita alias terminatum fuiſſe in-
quit Alberi. in ſuo diction. verbo feudum, & ita
continuo fieri Guido Papa deciſio. 476. & 487.
Boer. deci. 204. num. 14. & num. 29. quos ſequi-
tur Afea. clem. de patria poteſt. effect. 16. nu. 56.
& per alios Tiraq. de iure primogen. q. 4. nu. 33.
52. & 53. & q. 5. nu. 2. & q. 55. nu. 17. refert & de
clarat Camer. in d. §. præterea ducatus pag. 100.
lit. K. Non videtur diſſentire Roderi. Soarez. in l.
quoniam in prioribus declaratione legis regni.
pag. 374. nu. 9. in fi. & 382. nu. 22. in fi. ff. de moff.
teſtam. & in limitar. 2. pa. 278. nu. 9. 29. & ſeq. di-
cens, nec regem, nec conſiliarios debere maio-
riam admittere ad excluſionem totius legitimæ
cæterorum filiorum, ſed cum diminutione tan-
tum. Dum igitur bona hæc obnoxia quon. dict.
Equitis Beccagutti ſint hæreditaria, ſuper omni-
bus, ac illorum æſtimatione cõputatio fiet pro
dote filiabus a ſtatuto excluſis conſtituenda,
17 † quando Dos loco legitimæ ſuccedat, & illius
iure fungatur, ample Tiraq. in l. ſi vnquã in ver-
bo ſuſceperit liberos. nu. 112. C. de reuoca. don.
& a ſtatuto, dos pro legitima conſtituatur, ita vt
Dos habeat illas omnes qualitates, imputatio-
nes, & computationes, quæ legitima ipſa tenet,
iuxta regulam. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis
caut. §. fuerat inſtit. de actio.
18 Quarto admittunt omnes † filium, vel filiam
excluſam a ſucceſſione patris fauore alterius,
vel maſculi, vel primogeniti poſſe ſuper bonis à
quibus excluditur, omiſſa legitima, alimenta, vel
tot alia bona æquiualentia conſequi, ex quibus
honeſtam vitam ducere valeat, habita perſona-
rum & facultatum, à quibus excluditur ratione,
quod voluerunt, Hoſtienſ. Ioã. And. & Panor. in
c. licet, de uoto Felyn. in c. prudentiam de offi.
delegat. Abb. in conſi. 12. nu. 5. & conſi. 175. ult.
dubio, vol. 1. & conſ. 3. num. 5. in fi. uol. 2. Bal. ſu-
pra ſtatuto Mantuę loquens cõſ. 465. in fi. uol. 3.
19 Tiraq. de iure primogen. q. 4. nu. 33. † quod filio
excluſo datum vice legitimæ fungi, concludunt
omnes, teſte Camerar. in d. §. præterea ducatus
pag. 102. li. B. uerſ. rurſum, & lit. K. & lit. L. uerſi.
quæ omnia, & lit. R. Verum Dos & Alimenta à
pari procedũt, tum ex diſpoſitione d. ſtatuti ex-
cluſiui fœminarum, tum ex iure communi, per
l. ſi quis a liberis. vbi not. ff. de liber. agno. Cyn.
in l. non omni. C. de admi. tut. Euerar. locorum
commun. 25. Ergo, pro vt alimenta, conſidera-
tis omnibus bonis, licèt obnoxijs, ex pacto, ac
ex prouidentia debitis, alimenta taxantur, & eo
fortius in ſubſidium, quanto magis Dos ipſa ſu-
per iſtis computabitur, pręcipuè in caſu noſtro,
ubi ex 1200. iugerib. terræ adſint nempe. 1000.
feudalia Epiſcopatus, quibus deductis modicũ
& nihil ferè, ære alieno detracto pro alimentis,
vel pro dote filiabus conſtitueretur, quod fieri
minimè licèt, vt in feudo etiam indiuiſibili not.
Curt. iun. conſi. 21. num. 12.
20 Quintò idem operatur † propoſitũ in propo
ſito, quod oppoſitum in oppoſito. ex Ariſtot.
lib. 1. Ethicorum probatur in l. ſi ut proponis.
C. de nupt. * omnes in rubrica, de acquir. poſſ.
Tiraq. de retract. tit. 1. §. 12. glo. num. 16. Verum
filia excluditur ab omnibus bonis, etiam obno-
xijs maximè hæreditarijs, virtute ſtatuti, dote in
illis tantum, & alimentis reſeruatis, vt ſupra eo-
dem quoque modo admittendo illam ad do-
tem ſuper dictis bonis, d. bona etiam feudalia,
vel aliter obnoxia comprehendet, & ſuper illis
computatio fiet.
Sexto addo, quod licet iure communi feudo
21 rum ſcripto pro dote filiæ † feudum, nec aliene
tur, nec tradatur filiæ niſi in æſtimatum, & ſine
pacto lucrandi. cap. 1. §. donare, ibi, nec pro do-
te. ubi Afflict. 3. notab. qualiter olim feud. alien.
poter. Iaſ. auth. res quæ num. 31. verſic. 6. limita.
C. comm. delegat. Iaſ. conſilio 66. & 89. numero
quarto, volumine primo. Crauet. conſi. 236. nu-
mero quinto. Cur. de feud. quarta par. 4. quæſt.
princip. Pariſ. conſi. 4. in fi. uol. 1. Bero. conſilio
114. num. 86. doctè materiam, & concluſionem
pertractans. Bene. Camer. in cap. Imperialem. de
prohib. feud. alien. per Federi. pag. 80. lit. S. ver-
ſic. quid ergo dicemus. attamen id dupliciter li-
mitari ſolet.
22 Primo feudo hæreditario, quia & illud tan-
quam non ſit ab hæreditate ſeparatum, pro do-
te, & ex cauſa dotis diſtrahitur, & virtute ſtatuti
lucratur, per Deci. numero. 13. & Curt. iun. nu-
mero 16. in l. 1. C. vnde vir & vxor. Roland. a
Valle, de lucro dot. quæſt. 54. numero. 19. de tali
enim feudo hæreditario, mixto iudicatur, ſicut
de re merè hæreditaria, multa Pariſ. conſi. ter-
rio, numero 25. & 26. volumine primo, quod
etiã perpetuo aſſignari, pro dote valet, vbi alia
deficiant ex intentione ſcribẽtiũ iuriſtarum, de
quibus per Camer. in dicto cap. Imperialem pa
gi. 83. lit. V. in fi. Napodan. in conſuet. regn. in
quib. rebus locum habeat quarta, verſicul. de
quarto fit mentio. pag. 308. & ſequen. Quini-
mo, & de illis legitima quoque detrahetur, vt in
propoſito Rui. conſil. 117. num. 19. volum. 3. &
dicam infra, in octauo argumento.

Nec

Digitized by Google

Nec obſtat, quod id pro parte terrarum tan-
tum locum ſibi vend cet, cum nonnulli ex ſupra
citatis dd. videantur loqui de feudo hæred ta-
rio, in extraneos tranſitorio, vt in conceſſo pro
ſe, & quibuſcunque hæredibus. Etenim idẽ pro-
cedere cenſeo in omnibus feudis hæreditarijs
mixtis nuncupatis.

Primo ex identitate rationis, & verius ex ea-
demmet ratione, qua moti ſunt ſcribentes fir-
mando tranſitorium in extraneos pro dote alie
nari, quia illud venit in petitione hæreditatis, in
reſtitutione fideicommiſſi, nec ab hæreditate ſe
paratum cenſetur, vt inquit Bal. in l. cum virum.
num. 21. C. de fidei. allegatus per Dec. in d. l. 1.
num. 13. Quæ omnia militant in cæteris feudis
23 † hæreditarijs mixti, licèt non tranſitorijs in ex-
traneos, cum & illa in reſtitutione fideicommiſſi
in portione hæreditatis, ac de corpore & de bo-
nis hæreditatis dicantur, per Andr. in cap. 1. an
agn. uel fil. Campeg. conſi. 11. Pariſ. conſ. 23. nu.
182. uol. 1. Curt. iun. conſi. 155. nu. 3. Socin. iun.
conſi. 58. num. 16. uol. 2. & idem ſentit Vaſq. vbi
** ſupra. §. 30. nu. 234. dixi aliter ex ** communio-
ri conſi. 2. num. 36. & 37. quibus addo Curt. iun.
conſ. 264. nu. 51. & 52. & cõſ. 276. nu. 28. & 322.
num. 15. uolu. 3. Simon de Pre. conſ. 107. nu. 88.
cum ſeq. Vnde ex eadem ratione, quia non ſint
ſeparata ab hæreditate paterna, pro dote conſti
tui poterunt & alienari, tantoque magis in præ-
ſenti ſuper illis dos computabitur, quando nec
diſtractio fiat, nec dos, in illis conſtituatur argu.
24 † à multo magis. de quo in c. cum in cunctis, iun
cta glo. & Panor. de elect. auth. multo magis. C.
de ſacroſanct. Eccleſ. Euerar. locorum commu.
65. in pri. iure enim communi fœmina, vnà cum
maſculo ſuccederet, & dotari poſſet ſuper bonis
feudalibus. l. maximum vitium. C. de lib. præter.
at ius poſitiuum, vel conſuetudo feudorum pro
hibet ſuccedere & dotari, per dd. §. donare ideo,
cum nec de ſuccedendo, nec ex illis dotãdo tra-
ctetur, ſed tantum æſtimentur vti bona hæredi-
tatis paternæ, vtique id in commodum filiarum
admitti, conſonum iuri erit.

Secundo idem cõprobo ex auctoritate Bru-
ni ſuper ſtatuto excludendo fœmi. art. 3. princ.
25 q. 23. qui † ait ſtatuta excludentia fœminas, pro
pter maſculos, habere locum in feudis receptis,
pro ſe & hæredibus vtriuſque ſexus, in quibus
mulieres, vnà cum maſculis ſuccedunt, quia tũc
feudum a propria natura remouetur, & reduci-
tur ad regulas iuris communis, ac ad propriam
naturam ſucceſſionis cum iure ſpeciali non de-
feratur, ſequitur comprobando Rolan. a Valle,
de lucro dotis. q. 34. nu. 20. At in caſu noſtro, cũ
feuda ſint pro hæredibus vtriuſque ſexus, ſtan-
te ſtatuto, erunt redacta ad regulas iuris, & natu
ram ſucceſſionis, vt ſicut ſuper alijs bonis, in qui
bus ſuccederent filiæ admitteretur computa-
tio, ita ut ſuper iſtis feudis hæreditarijs, ac fœmi
neis, ut ſupra.

26 Limitatur ſecundario prohibitio † alienandi
feudum pro dote, ubi pater non habeat vnde fi-
lias condecenter dotet, per And. in d. cto §. do-
nare, referens id ſummiſtas tenere. ſequitur Si-
giſ. conſi. 52. num. 60. Camer. ubi ſupra. pag. 83.
lit. L. uerſi. Itaque limitatur, ſubdens, lit. V. in fin.
ubi ſit hæreditarium mixtum, vel nouum ex pa-
cto, perpetuo etiam à patre, vel filia alienari pro
dote poſſe, licèt aliàs ad vitam tantum fieret pro
dote diſtractio, per cap. nuper. de donatio. inter
vir. & uxorem. Quod caſui noſtro adaptari con
uenit, quia ſi feudalia bona ex computatione
detraherentur, attento numero filiorum, filia-
27 rumque, & ære alieno detrahendo, † vtique fi-
liæ ſine dote remanerent. quas tamen ex bonis
paternis dotari neceſſe eſt, quantumuis diuites
exiſtant. Ripa in l. 1. nume. 54. ff. ſolut. matri. Me-
noch. ex communi conſi. 8. num. 19. & clemen.
de patria poteſta. effect. 11. numero 13. cum ſe-
quen.

Septimo ſupradicta comprobo ex inuetera-
ta probataque conſuetudine patriæ, qua feuda
omnia pro libito vaſallorum alienantur, & di-
ſtrahuntur in quoſcunque extraneos, ſolo do-
mini directi aſſenſu adhibito, ut in cõſi. meo 49.
28 num. 22. & ſeq. & ob id † dicunt abſolutè reda-
cta eſſe hæc feuda, vt in Gallia ad inſtar aliorum
bonorum patrimonialium. Ancharan. conſilio
225. & in ſpecie per alios, ſuper hac conſuetu-
dine tradit Dec. conſilio 586. num. 5. 614. nu. 9.
** & annotaui iam pro ** communi dicto conſi.
40. num. 13. & conſi. 49. num. 24. poſt Thom. de
Marin. de feud. lib. 1. tit. 2. num. 63. propterea ex
iſtis feudis alienabilibus dos detrahetur, et in ſi-
mili caſu dicebat Menoch. conſilio 8. num. 19.
in fine.

Octauo me in hanc ſententiam trahit, quod
ubicunque filio, uel filiæ non competit ius ali-
quod in feudo, vel corpore feudi, ſeu emphiteu
ſis pro legitima ſua, quia ſint pacto, lege, conſue
tudine, vel diſpoſitione paterna exclusi, tunc eiſ-
dem ſaltem præſtatur in æſtimatione dicti feu-
di, ut ex illa detrahitur, ſecundum communem
29 illam concluſionem, † quod vbi legitima non
poteſt præſtari in re, vel corpore, debet ſaltem
in æſtimatione tradi de qua per Bal. Caſt. Salic.
& omnes, in l. ſcimus, §. repletionem. §. illud. C.
de inoffi. teſtamen. Iſern. in cap. 1. uerſic. de non
paterno in tit. de duobus fratribus, dicens alteri
fratri æſtimationem deberi, cui pars feudi cor-
poris competere nequit. Idem Iſern. in cap. 1. §.
fina. de inueſt. de re alie. facta. concludens vxo-
ri, non deberi quartam in feudo, ſed æſtimatio-
nem loco illius tantum, communemque illam
concluſionem ſequuntur Guido Papa deciſio.
476. & 487. Oldrad. conſi. 94. & in feudo, ſuper
30 quo † legitima in æſtimatione debeatur Ioann.
Lup. ubi de communi in repetit. Rubricæ. de do-
nat. inter uir. & uxor. §. 47. numero 17. egregie
& in terminis multas authoritates ac rationes

deducit,ac ſententiam hanc vti veriorem in feu
do hæreditario , mixto,amplectitur Beneuent.
Cam.videndus,in cap.Imperialem. §. præterea
ducatus pag. 202. cum ſequen. verſic. circa ter-
tium articulum,de prohibit.feud.alien. per Fed.
ſubdens pag.104.uerſic.quod quidem,& ſequ.
legitimam inuito patre deberi filio in feudo hæ
reditario,ſaltem quo ad æſtimationem , per l.ſi
arrogator,quæ in legitima loquitur.ff.de adopt.
& ubicunque in burgenſaticis debeatur legiti-
ma ex l.ciuili eodem modo deberi ſuper feudo,
vel emphyteuſi hæreditarijs , etiam citra aſſen-
ſum domini, ac ſuper æſtimatione tantum , ſiue
ergo dicamus ſuper feudo, & emphyteuſi com
putationem fieri,pro taxanda legitima , ſiue ſu-
per illius æſtimatione , infertur dotem filiabus
debitam,ſuper dd. feudos , quorum alias eſſent
capaces æſtimatione taxandam , & arbitran-
dam fore.

Tolluntur que annotationes nonnullę ad prę
cedentia ſcriptæ , & pro dubijs emiſſæ , contra
dd.Nobi.ſorores de Beccagutis,& prima,quod
31 † concluſio de feudo hæreditario mixto impu-
tando in legitimam filiorum procedat in hære-
ditario abſolutè tranſitorio ad extraneos,ſecus,
in hæreditario mixto,hoc enim a uero alienum
arbitror.

Primo,quia Ripa in l.quartam nu. 181.tenet
concluſionem noſtram,licèt de ea prius dubitet
feudum,inquam , mixtũ hæreditariũ imputari.

Secundo Pariſ.in conſ.23.nu.175.uol.1.non
loquitur in legitimæ imputatione,ſed inquit ſo-
32 lum regulariter,& indiſtinctè † feudum hæredi-
tarium mixtum , non venit in reſtitutione fidei-
commiſſi,quod primo loco ex communiori,ac
veriori opinione,falſum eſt,ac indubitatũ Tho.
Marin.de feud.hæred.tit. 5.nu.37. & ſcripſi dif-
fuſe,conſil.2.nu.37.& nu.25.& conſi. 3.nu.1.&.
conſi.49.num.47.cui addo Thob.Non. conſ.1.
num.20.& ſeq.

Secundo dicit Pariſius indiſtinctè, & regula-
riter,præſupponit igitur quandoque venire,pu-
ta ſi adſint,deſcendentes,vt hic,vel comprehẽſi
in inueſtituris,tunc enim in petitione hæredita-
tis venit,etiam ſi non ſint ſucceſſuri ab inteſtato,
vt declarant,& intelligunt authoritates citatæ a
Pariſ. videlicet Curt. de feud. prima par. q. 8.&
Iaſ.in prælud.feud.nu.46.cum ſimil.

Tertio quicquid ſcribat Fanucius de inuenta
rio parte 6.num. 24.ſat eſt,quod loquitur & ſun
dat ſuam concluſionem ex propoſito contra cõ
munes,ac receptiſſimas ſententias,& contra pri
mam,quod feudum hæreditarium mixtum,pu-
ta receptum pro ſe & hæredibus , veniat in peti-
tione hæreditatis & fideicommiſſo vniuerſali ,
quod latè quandoq; cõprobaui, & in facto ob-
tinui,ut ſupra, contrà ſecundam,quod inuenta-
rium proſit in hoc hæreditario mixto , cum ta-
men omnes pro receptiori contrariam opinio
nem ſiccis non prodeſſe admittant , vt dixi in
conſi.3.num.28.conſi.49. quibus addo ex cre-
briori Vallam de inuent.pag.152.nu.27.cũ ſeq:
Cæpol.conſi.31.in fi. Vrſ. ad Afflict.deciſ.112.
num.2.Capici. in inueſt. feuda.verb.feudorum
executiones.uerſ.ſucceſſor.pa.196.

Quarto,nec ratio cõſiderata efficit,quod ſuf-
ficiat eſſe hæredem primi. in feudo hæreditario
mixto,quando authoris tãtum, ſucceſſio & pro
uiſio attendatur, non autem illius, penes quem
vltimo loco reſidet feudum,per Clarum, §.feu
dum q.9.uerſ.ſed quæro.q.40.uerſ.ſed ſecundo
q.42.verſi.& hęc quidem.Quid enim ad rẽ per-
tinet,quod in legitimam non imputetur tale feu
dum,eo quòd ſufficiat eſſe hæredem primi,imò
cum requiratur neceſſario qualitas hęredis, &
ſemper in filio , & deſcendente non primi tan-
tum,ſed vltimi vaſalli,namque non datur caſus,
34 † in quo deſcendens poſſit eſſe primi , nõ vltimi
hæres per Roland.a Valle conſ.29.nu.12.uol.3.
dico omni reſpectu in perſonis filiorũ hæc feu-
da in legitimam imputari.

Quinto,deciſio Pedemontana.180.num.11.
non ſeruit caſui noſtro , quia contra receptiorẽ
ſententiam,vt ſupra firmet inuentarium prodeſ
ſe,ac doctrinæ allegatæ per eum exceptis 3.non
loquantur in feudo hæreditario mixto.

Sexto, ſimili modo,tolluntur dicta per Alex.
conſi.124.nu.7.uol.4.

Septimo , & vltimo Natta in conſi.679.cum
ſeq.vol.4.non refragatur noſtræ cõcluſioni, qui
nimo a fortiori concludit eum, qui vult cõſequi
feudum hæreditarium mixtum, debere eſſe hæ-
redem vltimi vaſalli,vel ſaltem talem, qui etiam
impediatur,& licet demonſtret illud feudũ non
dixi ex ſucceſſione,vt Moderni ſenſerunt, quaſi
quod feudum ex hæreditate, vel ſucceſſione ca-
piat,ſed ex pacto, licet ſucceſſor hæreditatis vni
uerſalis,ſtante pacto,illud habeat,hoc tamen nõ
obſtat,quin filij hæredes patris ſuccedãt,& ſuc-
cedendo feudum obtineant,quod ideo,& in le-
gitimam imputabunt, prout neminem uidi, qui
id ex propoſito neget.

Secunda apoſtilla tollitur,conſiderato ex al-
** tera communiori ** verioriq; ſententia, volen
35 tem ſuccedere † in feudo hæreditario mixto,de
bere eſſe hæredem,non tantum primi acquiren
tis,quod in omni feudo requiritur,ſed & vltimo
loco defuncti,vt clarè poſt allegata per cũ expli
car Thom.Mari.de feud.hæredi.titu.5.num.34.
cum ſeq.per Clar. dicto §. feudum quæſtio.80.
uerſic.ſed quæro quamuis in praxi patriæ meæ
hæredem primi tãtum paſſim admitti uiderim.
Et licèt in feudis conſideretur ſucceſſio primi
non ultimi,id intelligitur, quo ad vocatos in in-
ueſtituris,videlicet, vt qui primo ſuccedunt, ſal-
tem mediate per alios admittantur, vel dican-
tur ſuccedere,ex inueſtitura priorum,non nega
tur tamen , quin & debeant eſſe hęredes alte-
rius perſonę vltimo loco defunctę, uel alterius,
cuius medio primi acquirentis efficitur hæ-
res.

Digitized by Google

res, & ſic vltimi hæredis ex inueſtitura primi,
vt hinc illud feudum dicatur de hæreditate, &
bonis vltimi, qnando in fideicommiſſo petitio-
neque hæreditatis veniat per Thom. Marin. de
feud.hæred.tit.5.num.34.cum ſeq. Addo, quod
vera exiſtente illa opinione communi, de qua
36 per Clar.q.80.quod ſœmina ſemel † excluſa per
petuo duret excluſa, infertur neceſſario tractari
de hæreditate vltimi, non autem primi, ſicut fit
in allodialibus, virtute ſtatuti ſœminas exclu-
dentis, & quod dicatur agi de hæreditate & ſuc-
ceſſione ultimi, licet tractetur de inueſtitura pri-
mi, nec vera ſit illa regula in feudis agi tantum
de primi ſuceeſſione, videatur amplè Pariſ.con-
ſilio 23.num.262.cum ſeq.uolu.1.Fulg.conſilio
octauo, in fi.Cæphal.conſi.30.num.54.volumi-
ne primo.

Tertia ſimiliter apoſtilla, eneruatur, animad-
uertendo, qnod maioria conſtituta a lege, rege,
vel ab habente authoritatem in fauorem primo
geniti. quæ omnino cæteros filios, vel ſratres ſe-
cundi gradus excludit, admittit excluſos ad por
tionem legitimæ, vel talem, † quæ loco legitimę
37 ſuccedat, & ex qua commodè filius, vitam agat,
per Roderi.loco ſupra allegato Palat. Ruuio.in
repet.rubr.de don.inter virum & vxorem. §.16.
columna fina.& cæteros, vbi ſupra. Vnde, ſi ex
illa detrahitur, quanto magis ex ſeudo hæredi-
tario mixto.

Nec opponatur, poſſe detrahi in ſubſidium,
quando bona allodialia deficiant, Cur.iun.con-
ſilio 21.num.12. Cumque actrices de Beccagu-
tis habeant unde ſe dotent ex ſeudis, nihil con-
ſequentur. reſpondetur enim dictum illud detra
ctionis in ſubſidium, ex honeſtate procedere in
feudis maioriæ in feudo ex pacto & prouiden-
tia & ſimilibus bonis, a quibus cæteri filij, uel ſœ
minæ ſunt pœnitus excluſæ, at in alijs, quorum
ſunt habitu capaces, licèt pro tempore excludã-
tur d.cõſideratio minime procedit, exemplum
38 † in filia excluſa a ſtatuto, quæ tamen legitimã,
vel dotem loco legitimæ conſequitur in bonis
excludentis, quorum alias habitu capax foret,
licèt dotem matris, vel alia bona detineret. Bal.
in auth.nunc autem.C.de Epiſco.& cler. & in l.
eum legem eodem tit. Salicet.in auth. nouiſſ.C.
de inoffic.teſtam.in propoſito Bar.in l.vt iuſiu-
randi.§.ſi liberi.ff.de operi.libert.Cæphal.conſi-
39 lio tertio, num. 59. † fœminam enim excluſam
ob agnatum oportet dotatam eſſe, licet id ſtatu-
tum non dicat, Capi.deciſ.176.numero 11.De-
cius conſi.26.in 1.Natta.conſi.201.num.13.Ti-
raq.in l.ſi vnquam in verbo ſuſceperit, liberoſ.
num.109.& ſequen.C.de reuoca. don.Fran.Pi-
ſci.in ſtatuto exclud. ſœmi. num.153. in 1.Rip.
conſi.12.uolum.2.conſ.feud.Bombin.conſ.55.
Aymo in conſuetud. Aluerniæ pag.55. num.9.
cum ſeq. ſic non ſequitur, eſt ab illis bonis exclu-
ſa, adſuntque allodialia, ergo nulla feudorum ra
tio habcb.tur.

Quartam apoſtillam admitto, & ſubdo, dum
ſuccedere intelligens in d.ſeudo.hæredem ſe fa-
cere conuenit, ſequuntur infiniti propè effectus
40 † & in ſpecie nonnulli, ad caſum noſtrum ada-
ptabiles, quod de hæreditate ultimi defuncti iu-
dicetur, in illius petitione veniat, in legitimã cõ-
putetur, & alij de quibus in terminis noſtris, per
Marinum Freciam de ſubſeud.lib.3. in differen-
tijs ſeudorum ex pacto & hęreditario, per totũ,
& maxime 6.in fi.8.10.14.& ſeq.Cur.iun. conſ.
322.vol.3.

Sequitur quinta dubitatio, in qua cardo hu-
ius articuli conſiſtit dicitur, cui tamen reſponde
ri poſſe arbitror.

41 Primo, quod † in ſeudo ſuſcepto pro ſe & hę
redibus vtriuſque ſexus, licèt primo maſculi ſu-
per extantes ſœminabus præſerãtur ex ordine,
cap.1.Epiſc.vel Abb.cap.1. de ſucceſſ. feud.per
Bart.in l.vt iuſiurandi.§.libert. ff. de operi.liber.
Deci.conſi.193.numero quinto, cum ſimil. ſœ-
minæ tamen illæ ſunt capaces, ſœmineum dici-
tur feudum, & in illo fœminæ ſuccedere poſ-
ſunt, ex text.clar.in capitul.1.§.filiæ vero ſucce-
dunt.de ſucceſſ.feud.cap.1.§.ad filias, de ſucceſ.
fratr.c.1.in fin.de ſeud.March.c.1.§.& qui vidi-
mus, ubique Afflict.de his qui ſeud.dar.poſſ.Pa-
riſ.latè conſilio 23. numero 44.& 46.cum ſeq.
volumine primo, ſubdens illud pronomen, vtri-
uſque adaptari ad ſœminam propriè, ſicut ad
maſculum, ſœminamq; in dicto feudo vno ſer-
mone ad ſucceſſionem, ſicut maſculum admitti,
nec dici perpetuo excluſam, etiam, quod adeſ-
ſent maſculi, qui virtute legis ipſam pro tempo-
re, donec inquam maſculi ſupereſſent, exclude-
rent, vt inquit ipſe num.56.cum ſequen.quod
procedit maxime, ubi ſit ſacta conceſſio pro hę
redibus utriuſque ſexus, vt hic, pro ut diſtinguit
Pariſ.conſi.9.num.30.& conſi.12.num.16.uo-
lum.1.Zaſ.de ſeud.part.8.num.56. Alexan.Rub.
in l.Gallus.§.quidam recte.num.116.ff. de liber.
& poſth.Crot.conſi.27.num.3.Clar.§.feudum.
q.73.uer ſi.& in hoc propoſito, ex quo infero,
cum ſit illius feudi capax ſœmina, in illo ſucce-
dat & improprium feudum iudicetur, quod ex
42 tali feudo † filia legitimam conſequetur, quan-
do habitu ſemper ab inteſtato in illo ſuccedere
valeat & actu, non exiſtentib.deſcendentib.ma-
ſculis, quod in emphiteuſi ſimili tenet Bal.conſ.
70.in fi.uolum.2.in feudo primæ genituræ Ale-
xan.Rub.conſi.34.num.8.& in ſeudo ſimili.ſæ-
mineo, Bertrand.conſi.173.dubio 15.num.44.
45.cum ſeq.lib.3.part.2.amplè Marzar. contil.
22. requiſitus in tertio dubio, ubi inquit Rotæ
Romanæ auditorium, ita alias iudicaſſe, ex rela-
tione Domini Burgheſij. iur. conſ. celeberrimi
in curia legitima enim eſt quarta eius, quod ab
inteſtato quis ſuiſſet habiturus, etiam quod ip-
ſe actu non ſuccedat. l. Papinian. §. ſi quis mor-
tis.ff.de inoffic. teſtamen. l. parentibus. authen.
nouiſſ. C. eodem Cagnol. in §. quarta. eiuſ-

dem leg.Papin.num.4.cum ſimil, minimè vero debeatur in bonis,quorum filius ſit omnino inſucceſſibilis,& pro mortuo habeatur, vt ſentit Deci.conſi.299.num.5.

43 Secundò,negando conſequentiam,† nō poſſunt ſuccedere in iſtis feudis, ergo ex illis legitimam non detrahunt, namque ſequela procedit tantum, vbi quis non poteſt nunquam habitu, vel actu ſuccedere, & eſt ſui natura in ſucceſſibilis,ſecus vero ſi ſit habilis aliquo modo, ex propria perſona,licet ordinatione legis, ſtatuto,vel a teſtatore excludatur. exēplum in excluſo a teſtamento,cuilibet notum eſt,quia filius,pōt non obſtante diſpoſitione paterna,illum actu priuāte ſuam legitimam, vel ſupplementum conſequi,cui nullum onus nec grauamen adijcitur.d. l.Papinianus.§.quarta.vbi Cagn.in primo Dec. conſi.269.num.11.& ſcripſi alias. exemplū ſtatuti ponitur in filia excluſa, quæ tamen legitimam in dictis bonis conſequitur. Remanet tertium de excluſo a lege, vel conſuetudine, vt in filia fœmina a feudo, quæ pro vt in illo diuerſimode admittitur & excluditur, ita etiam legitimam conſequitur,& illa priuatur, primoque caſu loquendo in feudo vero libero & proprio,ex
44 pacto & prouidentia tantum, † a quo filia prorſus excluditur, nec ex eo ſimiliter legitimam aliquam conſequitur, vt concludunt omnes in ca. licet,extra de voto Bald.Oldr.Zabar.Imo. & alij allegati per Pariſ.conſilio 17.num.30.cum ſeq. vol.2.Deci.conſi.269.num.11.Zabar. conſ.64. in fi.niſi tamen allodialia deficiant, quia tunc ex æquitate ac pietate paterna, prouidebitur pro filiarum dotibus & alimentis, ſuper dictis feudis, ſaltem in illorum fructibus ut ait Curt. iun. conſi.21.nu.14.Rodo. Soarez. & Palat. Ruuio. loco ſupra allegato. At in feudis hæreditarijs mixtis in proprijs fœmineis, ſeu ad quæ admittuntur fœminæ, licèt poſt maſculos nemini dubium ſit,ipſas legitimam ex illis detrahere, cum corpora hæreditaria cenſeantur, vt dicebat Bal. dicto conſi.70.in fine. Marin. Freci. de ſubfeud. lib.3.4.diff.pag.261.tum quia & in illis,fœmina ſuccederet ab inteſtato patri, ſeu vaſallo mortuo,non extantibus maſculis, quòd omnes ſcribentes,vt ſuperius adduxi, ex communiori in-
45 dubiè affirmant,nec fœminam ſemel admiſſam excludi, etiam quod ſuperueniret maſculus ex magis communi, relata per Alba.conſilio 106. num.11.Nec refragatur, quod cum per maſculos exiſtentes filiæ ſint excluſæ,legirima non debeatur,quia non ignorarunt doctores data facti ſpecie in detractione legitimæ ex feudo hæreditario maxime fœmineo, vel eſſe viuos maſculos excludentes, vel nullos extare. Et ſi nulli maſculi adſint,quod fœminæ admitterentur ad totum, nulla habita ratione legitimæ per C. primo.§.filiæ.de ſucceſſ.feu. multa Cæph. conſilio 30.per totum:Si vero maſculi ſuperexiſtāt, quo caſu fœminæ ſunt excluſę, legitimam ipſis ex dictis feudis tantum deberi, alioquin dicta concluſio ſcribentium prorſus vana & inutilis foret, tum quod nullum detur feudum, in quo fœmina non dicatur actu quandoque & temporaliter excluſa,ſeu ſub conditione,ſi maſculi aderint,& tamen ex iſtis dictam legitimam capi intellexerunt,tum quod in iſtis feudis ſolummodo,quādo fœmina actu,& re ipſa eſt excluſa a maſculo, tractetur de legitima percipienda, non ubi admiſſa eſt,& maſculi deficiant, quia tunc integrū
46 feudum ad ipſas pertineat, † non obſtante, qđ ſemel ſint excluſæ, cum id non vendicet ſibi locum in temporaliter a conſuetudine feudorum excluſis,vt in terminis not.Pariſ.conſi. 23.num. 56.uolum.1.Cæphal.conſi.30. num.46. ad fin. vol.1.Socin.iun.conſi.79.uol.4. & quod in iſtis
47 terminis loquantur, adduco † tertio loco authoritate, vt ex illis aperiatur iuſtitia iſtarum nobil. ſororum.

Abbas enim.conſi.12.nu.5.7.dubio lib. 1.cōcludit affirmatiuè,filiam debere dotari, ac vltra legitimam ſuam,ſi non ſufficiat a fratre,qui ſucceſſit tantum in feudis hæreditarijs mixtis, eo quod ſit patris hæres.

Capici.deciſ.2.num.4.feudum, inquit, hæreditarium connumerari cū alijs bonis,vt ex omnibus filius detrahat legitimam.

Alexand.rub.conſi.34. in fi. num. 8. admittit fœminam aliter per maſculum excluſam, poſſe legitimam in feudo, in quo ipſa ſuccedere poſſit,detrahere,& licet addat,& extranei ſuccedāt, non fit tamen,quin & ſi fœmina tantum ſuccederet,ex illa conſuetudine legitimā detraheret.

Marin.Frecia,de ſubfend.li.3.differ. 19. nu.2. pagi.265.contrario ſenſu ſentit ſecundo genitū poſſe,quandoque legitimam ex feudo dato primogenito detrahere,licet nō detrahatur ex feudo primogenituræ quod legit.primi cenſeatur.

Menoch. in feudo luzariæ ſic hæreditario mixto,loquens in conſi.104.num. 14.ad notat. in ſpecie feuda vera ex pacto non computari in legitimam,ex feudo enim hæreditario legitimā detrahi.

Saluatic.conſi.7.nu.15.& 17.inter conſi.Martian.ait ex emphyteuſi hæreditaria mixta, legitimam detrahendam, ne occurrente caſu, vt hic, quod diues pater ſit in bonis feudalib. tantum, ſequatur abſurdum,quod filia in caſtitate viuēs, nil pro legitima conſequatur.

Ioan. de Prato conſi. 61.nume.8.inter conſi. Martian.ſentit ſimilia bona in legitimam computanda,ex quo ſequitur,& ex illis detrahenda, cum imputatio, & detractio a pari procedant. Clar.§.feudum.q.46.in fi.

Andr.de Barb.conſ.62.nu.18.eod. loco non uidetur diſſentire.

Guido Papa deciſ.476.num.1.uolens, legitimam deberi ſecundo filio Regis, ex omnib.dignitatib.ducatib.& bonis patris, in pecunia tm̄, non in corporibus, idem in deciſ.487. num.2.

Boer.

Boer. [illegible] 104.num.14.& 19.

Sequitur illudmet dictum, Aſcan.clement. de patr.poteſt.effect.16.num.53.

Idem probat Clar.in §.feudum q.46.inquiẽs ex feudo hẽreditario mixto.legitima detrahẽdam,etiam ſi ſit ex pacto tantum,& prouidẽtia dum tamen à Patre ſolum quæſito,& hanc magis ** communem ait.ex Alex.& alijs.

Camera. in c.imperialẽ.§.præterea ducatus lit. E.pag. 103.de prohibit.feud.alienat.per Feder.verſ.quid dicemus.Qui Iſerniam,Caſtr.Bal. & cæteros allegat,& ait legitimam poſſe,etiam ex feudo primæ genituræ indiuiduo detrahi,ſi non in corpore, ſaltem in æſtimatione, eo qđ iure feudorum ſcripto,non reperiatur in his detractio legitimę prohibita, ꝓ vt inquit pa.104. ridiculum eſſet dicere, qđ ex emphiteoſi hæreditaria non detraheretur.

Ioan.Lupus in repet.c.per veſtras.§.47.num. 17.de donat. inter vir.& vxorem, fatetur illudmet de legitima in pecunia debita cæteris filijs ex comitatu,& alijs feudis indiuiſibilibus debitis primogenito tantum.

Petrus de Barbobus conſil. 137.nu.29.& 30. cõſ.vlt.volunt.aſſerit filio legitimam.ex Caſtris omnino deberi.

Rimin.iun.conſ.5.nu.68.non abnegat legitimam ex Caſtro feudali detrahi poſſe.

Ruin. conſil. 117. num. 19. in 3.ſupponit ex emphiteoſi hæreditaria legitimam detrahẽdã.

Bertrã.expræſſe d.cõſ.173. nu.45.lib.3.par.2

Marzar.latius in filio & filia loquens,ingens ita Romanum auditoriũ iudicaſſe, etiam ſuper Caſtris & feudis iuriſdictionum,in d d.cõſi.22. in fi.3.articul.Adducique multi poſſent,firmantes ſimilia feuda in legitimam imputari.dum enim imputantur,& ex illis neceſſario detrahitur,quãdo paris imputata ſuccedat loco portionis aliorum, à quibus legitimę pars detrahi,& ſuppleri deberet.in ſimili, Regni Neapolitani Iu.Periti, ſcribentes ſuper conſuetudinibus, & in ſpecie ſuper conſtit.in aliquibus paſſim admittunt,paragium, dotesque filiarum cõſiderari, iuxta portionem legitimæ, & ſuper omnib. paternis bonis,dimiſſis etiam maternis,& pręcipuè ſuper feudis hæreditarijs mixtis,allegantes Capici,rub. Alex.& Ripam,de quib.ſupra per Napodan.in conſil.Regni de ſucceſſ.ab inteſta. pa.96.in pri.lit.E.& pa.170.1.fac.Qua propter ſine dubio cõcluſionẽ hãc procedere arbitror.

Nec obſtat doctrina Fabiani in auth.nouiſſ. nu.74.C.de inoff.teſtam.ipſe enim loquitur de emphiteoſi & feudo, ex pacto tantũ, & prouidentia, ac ſuſcepto pro maſculis tantum,vel in dignitatibus,ſeu cuius fœminæ ſunt omnino incapaces,nec in illis ſuccedere poſsũt,& ideo legitima non debetur,vt ſi eſſet ſuſceptũ pro maſculis & fœminis, ſentiat Fabianus,quod legitima ex eo detraheretur, ſicut eiuſdem fieret cõputatio,ſeu collatio cum cæteris fratrib.& tanto fortius, ſi eſſet hæreditarium mixtum.vt hic, quod venit in petitione [illegible] tis in fideicõmiſſ [illegible] & [illegible] ne,atq; detractione [illegible] d.auth.nouiſſ. num. 114.quæ [illegible]

Præterea,licet hæc feuda non admittant cõtra legem feudorũ fœminas, & maſculos ſimul eodem tempore ſuccedentes, nec cõſequẽter, vti non redacta ad regulas iuris cõmunis, & naturam propriam ſucceſſionis,ſtatuto excluſiuo feminarum compreſſa dicantur talia enim

48 † ſtatuta in d.feudis locum ſibi non vendicant, ex diſtinctione Bruni.d.art.8.q.23.licèt contra Brunum teneat d.feuda omnino,comprehendi Ioan.de Arno. dialog. 19.attamen ex ipſis detrahetur legitima, cum ſint in bonis & hæreditate patris, dictorumque feudorum ſit ſemper habitu,& actu,quandoq; capax dicta fœmina, & in illis valeat ſuccedere, ex eiſdem propterea legitimam cõſequatur, licèt à maſculis exiſtentibus tunc excludatur de iure, pro vt quoque excluſæ à ſtatuto ſtantibus maſculis,ex di-

49 ctis bonis legitimam, vel dotem capiunt,† quia ſtatuti excluſio filiarum generaliter à ſucceſſione, nõ excludat a legitima,maximè ſi illas dotari iubeat, per Iaſ.in d.auth.nouiſſ.in fi.C.de inoff.teſtam.quam ſententiam inconcuſſam,& veram inquit, quicquid dicat Deci.conſil.26.Aimo in conſuet. Aluern.tit.12.de ſucceſſ.art.35. num.9.Idem ergo dicemus,vt in excluſione legis feudalis, ſtantibus maſculis non excludatur legitimę detractio, vt alias cõcluſum ſuis & iudicatum virtualiter, per Illuſtres Dominos Pręſidem & Senatores Mantuæ,in cauſa Dominę Liuiæ filiæ quondam Herculis de Graſſis contra alios conſortes de Graſſis,in cuius gratiam cenſuit legitimę ſupplementum ſibi debere, & quæ ſuper omnibus bonis feudalibus, ac emphiteoticis detracta fuit, & calculus ſuper illis initus ab eodem Senatu confirmatus. Qui tandẽ in præſenti contrauerſia, cenſuit die 10. Februarij anni 1576.conſideratis omnibus bonis paternis, ac dote materna comprehenſa, quatuor mille ducatos vnicuique earum nubenti,pro dote aſſignandos fore.

Franciſcus Burſatus. I.C.Mantuanus.

PRO NOBILIBVS D.ALEXANDRO. & Annibale de Gozadinis Patritijs Bononienſibus.

ARGVMENTVM.

An per natiuitatẽ Nepotis hæredis inſtituti ab auo facultas adminiſtrandi bona hæreditatis in teſtamento conceſſa commiſſarijs,donec naſceretur Nepos,ſit adeo extincta, ut ipſis amplius non liceat, niſi in certis caſibus,in ea ſe intromittere.

Et an poſt natiuitatẽ prædictã, quatenus dicta facultas extincta e[st], et, locationes & cæteri contractus fa[cti] per d[ict]os cõmiſſarios cõcernentes eorũ adminiſtrationem iure ſubſi[st]iant.

An nato d. Nepot[e] hærede inſtituto, adminiſtratio d[ict]æ hæreditatis deuoluta ſit ipſius Patri, ac ei ex mente & verbis teſtatoris conceſſa, excluſis commi[ſſ]arijs.

An lite pendente Auus paternus d. Nepotis potuerit ei decerni curator ad lites, ac ipſe Auus paternus accipere ſibi in coadiutorem patrem d. eius Nepotis, poſito quod adminiſtratio directò nõ ſpectaret ad Patrem.

An adminiſtratio dictæ hæreditatis poſt ſententiã alijs conceſſa, quàm Patri & Auo, pendente appellatione, nulla ſit.

SVMMARIVM.

1 Dictio donec quandiu, dum, quoſque, & ſimiles temporis diſtributionem ac limitationem deſignant, ita vt per illas diſpoſitio loquentis reſtringatur.

2 Vſufructu mulieri relicto, donec caſta et vidua permanſerit, cum primum nubat conſolidatur cum proprietate.

3 Adminiſtratoris officium finitur, lapſo tempore per teſtatoris legem, ac conſtitutionem præfixo.

4 Adminiſtratione, & bonorum poſſeſſione non priuatur hæres in lucem prodictus, pendente tempore, quo ſibi ſtatuitur tempus ad deliberandum.

5 Curator nõ datur bonis pendente termino ad deliberandum, niſi inſtantibus creditoribus, ad effectum, vt citius ipſis ſatisfiat, ſed hæres inſtitutus pure, vel ab inteſtato regulariter poſſidet, ac adminiſtrat, niſi ſub conditione inſtitutus adire differet. ex * cõi.

6 Cura ventri prægnanti, vel futuro poſthumo decreta, ceſſat ſtatim, quod hæres, vel infans naſcatur.

7 Executor vltimarum voluntatum, non ſe ingerit in adminiſtratione bonorum hæreditatis, ſeu eorum regimine, ac diſtratione, dato alio hærede, cui præcipuè id oneris ſpectat, niſi id expreſſe teſtator mandat.

8 Executoris vltimarum voluntatum, officium eſt intendere, ut voluntas teſtatoris expleatur, ac ſecundum diſpoſitionem morientis vniuerſam procedatur.

9 Teſtator, ſi quid tacuit in teſtamento, noſtrum poſtea non eſt, ommiſſum ſupplere.

10 Commiſſarij particulare teſtamenti, dicuntur nudi miniſtri & meri executores.

11 Commiſſarij teſtamenti non poſſunt bona hæreditatis propria authoritate capere, niſi hoc ſibi à teſtatore permittatur, aliàs adminiſtrare non poſſunt, niſi cum iudicis decreto.

12 Commiſſarij, quibus in teſtamento eſt data facultas libera alienandi, tenentur nihilominus in diſtractionibus hæredem requirere, ac cum illius aſſenſu contractus celebrare, cum facile ab hærede induci poſſent, ad vendendam diuerſam rem.

13 Actus a non habente poteſtatem, geſtus eſt nullus, & pro nullo reputatur.

14 Commiſſarij, qui elapſo tempore, vel qui negligentia executioni non demandarunt voluntatem defuncti, ipſo iure poteſtate priuantur, ac in caſu negligentiæ talis poteſtas ad Epiſcopum deuoluit.

15 Executores æquiparãtur tutoribus, ac à pari ferè procedunt, cum adminiſtratoribus bonorum procuratoribus, ac curatoribus.

16 Contractus à falſo tutore, curatore, vel adminiſtratore, eſt nullus, nec præiudicium infert minoribus, vel dominis, nec ipſorum hæredib.

17 Nullitas contractus, quomodo in praxi deducatur.

18 Iuramentum in litem defertur cõtra falſos tutores, curatores, & bonorum adminiſtratores, pro contractibus ab eis geſtis, etiam circa fructus, damna, & intereſſe.

19 Contrahentes cum falſis tutoribus, vel curatoribus, uſucapere minime poſſunt, nec, fructus aliquos lucrari, & de hoc redditur ratio.

20 Actus facti à falſis tutoribus, & adminiſtratoribus, quamuis tenderent in utilitatem minoris, approbari tamen non poſſunt, ſi ante eorum finem, ex aduerſo opponatur nullitas, uel tendant in tertij præiudicium.

21 Ratificari poſſũt ſimpliciter à minore, uel maiore geſta per falſum tutorem, uel procuratorẽ, ex * communi.

22 Tutores, vel procuratores ac cæteri adminiſtratores, finito eorum officio actiuè, uel paſſiuè agere non valent, ſed tantum negotia inchoata proſequi, alias faciunt litem ſuam, & contra ipſos, uti temerarios, iuratur in litem ſi finito adminiſtrationes officio, audent ſe in rebus minorum intromittere.

Dominus

23 *Dominus rem propriam, à falſo tutore [illegible] tore alienatam vendicat, licet contra tut[illegible]es detur poſtea actio contrahenti ad intereſſe.*

24 *Contractus à falſo tutore vel curatore geſtus, annullatur per minorem, per uiam exceptionis.*

25 *Filij, donec in lucem prodíti ſunt ſub poteſtate parẽtum alios tutores vel curatores habere*
* *non poſſunt, quam eorum patres. ex * cõmuni.*

26 *Filiorum res alteri, quàm patribus non ſunt credendæ.*

27 *Tutor legitimus filij impuberis, effici tur pater, ſtatim, quod eum emancipauit.*

28 *Filium alia à patre ac gubernari, hic eſt ſtatus naturæ primæuus.*

29 *Tutor poteſt in teſtamento à patre decerni, etiã filijs naſciturís.*

30 *Pater non poteſt eſſe legitimus adminiſtrator filij, in bonis aduentitijs, niſi ex teſtamẽto ſi*
** *bi quæratur uſusfructus ex magis* cõmuni.*

31 *Pater, quamuis in bonis aduẽtitijs filij non ſit conſtitutus uſusfructuarius, attamen quando non eſt ſuſpectus à Teſtatore vel lege, erit in ipſis datiuus, non legitimus adminiſtrator, & ſic omnia adminiſtrabit, licet ex l. uel pacto nullus ei uſusfructus quæratur.*

32 *Pater datus tutor de aminiſtratis, tenetur ſubire onera reddendi rationem, cauere & alia facere, ad inſtar cuiuslibet tutoris, vel cura-*
* *toris, ibidem ex * communi.*

33 *Pater licet aliàs non ſit legitimus adminiſtrator filij emancipati, habet tamen legitimam adminiſtrationem, pro adeunda hæreditate.*

34 *Pater, dicitur legitimus tutor filij, licet à Iudice decernatur, Et ibidem ratio aſſignatur, ob quam, multa remittuntur patri, quando eſt legitimus adminiſtrator.*

35 *Patri nec uſusfructus, nec adminiſtratio prohibentur pro legitima debita filio inſtituto.*

36 *Alienari non poſſunt bona filij, citra aſſenſum patris, etiam quod pater in eis non habeat uſufructum, & ibidem ratio aſſignatur.*

37 *pater, in bonis, in quibus uſusfructus ſolum, non autem proprietas filio relinquitur, habet tan-*
** *tum commoditatem ex crebriori** ſentẽtia. Pro qua commoditate tenetur cauere, de utẽdo arbitrio boni uiri, & de reſtituendo fructus omnes perceptos, finita commoditate, licet in alijs bonis ſecus.*

38 *Patri ius conſeruatur in alienatione bonorum, quæ fieret per minores, ex cauſa ultimarum voluntatum [illegible] nõ de[illegible]tur.*

39 *Vſufructu prohi[illegible]to pa[illegible] à teſtatore ſimpliciter [illegible] facultas abſolute pat[illegible] adminiſtr[illegible].*

40 *Prohibito uſufructu pat[illegible] in bonis filij, non cenſ[illegible]tur pro[illegible]bita facultas patri adminiſtrandi bona filij, etiam ex præſumpta*
** *mente teſtantis tantũ ex magis** cõmuni.*

41 *Prohibito vſufructu in parte tantum, non cẽſet denegata à teſtatore tota adminiſtratio.*

42 *Approbatiuẽ unius rei cætera cẽ[illegible]nĩ im pbata.*

43 *Teſtator, in caſibus omiſſis contrarium cenſetur voluiſſe eius, quod diſpoſuit, in caſibus expreſsis.*

44 *Qui vult conſequens, vult & omne neceſſarium antecedens ad illud.*

45 *Adminiſtrãs negocia aliena, ad quæ teneatur.*

46 *Adminiſtrator & tutor iudicatur i[illegible]e, cuius cuſtodiæ, & gubernio commiſſa ſunt bona per teſtatorem etiam quod id non ſit expreſſum.*
* *ex * communi.*

47 *Tutor teſtamentarius, vbi adeſt, ceſſant cateri tutores ac bonorum adminiſtratores.*

48 *Tutor teſtamento minus ſolemni relictus, ſi tamen à Iudice confirmetur, facit ceſſare alios tatores, ac bonorum adminiſtratores.*

49 *Patri à lege primo loco defertur cura filiorũ.*

50 *Proximiores in gradu antepomuntur curæ filiorum, & ibi ratio aſſignatur.*

51 *Pater eſt legitimus adminiſtrator filij in bonis, in quibus etiam non habet vſumfructũ, vſque quo filius eſt perfectæ ætatis.*

52 *Aetas perfecta quæ dicatur.*

53 *Pater ex l. præſumptione adeo intenſo amore filios proſequitur, vt nemò alius adminiſtrator eum antecedat.*

54 *Amor nullus vincit paternum.*

55 *Pater ob amorem quo filios proſequitur, & pater & filius dicitur.*

56 *Pater ſi priuatur vſufructu, aufertur eidem adminiſtratio bonorum ex præſumpta ſuſpitione.*

57 *Prohibito uſufructu patri non cenſetur ei prohibita adminiſtratio.*

58 *Nepos eſt in poteſtate Aui non patris.*

59 *Adminiſtratio ei competit, cui acquiritur uſusfructus.*

60 *Leges abſurdo habent quod quis gerat negotia aliena.*

61 *Pater cui uſusfructus in bonis filij acquiritur*

*ritur poteſt agere & procuratorem conſtitue-re circa cõſenſum filij cuiuſcunque ſit ætatis. ex * communi.*

62 *Tutor, Curator, vel ampli patrimonij admini-ſtrator poteſt pluribus de cauſis ſocium ſibi factorẽ conſtituere, ac ipſis ſalarium præſtare.*

63 *Electione coadiutoris facta per tutorem uel cu-ratorem obligatur præponens ſi coadiutor ſit in culpa.*

64 *Lex quando ad actum aliquid prohibet vel fieri mandat non per hoc actus redditur nul-lus ſi quid omittatur uel contrarium fiat ni-ſi expreſſe reſiſtat.*

65 *Curator tum ad lites tum ad bona minoris inui tus datur ac cogitur Iura tueri.*

66 *Curatoris noui mutatione, an parti generetur præiudicium aliquod.*

67 *Procurator nouus lite etiam conteſtata inuito aduerſario decerni poteſt à Curatore vel tuto re minoris.*

68 *Procurator nouus conſtitui poteſt lite etiam conteſtata ab alio procuratore.*

69 *Cura lite pendente decreta an ualeat.*

70 *Tenuta nulliter conceſſa eſt reformanda per Iu dicem, ſi apparet de bono petentis iure.*

71 *Praxis, quæ fit circa reaſſumptionem litis per nouum Curatorem.*

72 *Electo uno adminiſtratore bonorum legitimo, alius amplius eligi non debet.*

CONSILIVM CXXXIII.

TRINITAS ADSIT.

NObilis eques Dominus Vliſſe de Gozadinis patritius & ſenator Bonon. condito teſtamento die 26. octobris. 1566. inſtituit hęredem vniuerſalem primum filium naſcendũ ex altera Nob. & D. Laudemiæ & Iuniperæ eius filiarũ in matrimoniũ locãdarũ duob. viris ex Gozadinorũ familia, ſubſtituens primũ filiũ maſculũ alterius linea maſculina penitus extincta filię, q̃ primo filiũ maſculũ ꝓcreaſſet, cũ declaratione, qđ nullum ius vſufructus in bonis. d. teſtatoris q̃ratur patrib. hæredũ inſtitutorũ, ſed deducto vſu domus habitationis teſtatoris ac expenſis neceſſarijs taxatis dicto hęredi arbitrio cõmiſſariorũ teſtamẽti aut maioris partis illorũ, teneaꝸ & quilibet eorum teneretur retinere bonum computum de his quæ peruenerint ad eorũ manus & ad requiſitionem hæredis ſaltem in ætate annorum viginti conſtituti reliqua eidem conſignare ac reſtituere, voluit tamen, vt in domo, donec naſcetur hęres ſtent filiæ ſuę & mariti ſimul ſed illo nato recedat altera filia cum viro, hæreſque tantum cum patre, & matre illam cohabitent, nec vnquam patres habeant niſi ſolam habitationem domus, minimè vero expenſas, illud autem quod ſupererit his deductis de redditibus bonorum eius hæreditatis poni mandauit ſupra monte Pietatis Bonon. conuertendum in inueſtituram bonorum ſtabilium ad commodum hæredis vel in ſatisfactionẽ creditorum hæreditatis arbitrio commiſſariorum. aut maioris partis eorum, iubens de omnibus retineri computum & ſe remittens fideicommiſſariorum, quibus in hoc dedit ampliſſimam poteſtatem pro uidendi illorum arbitrio, commiſſarios autem ſuos, & teſtamenti executores nominauit ſeptem viros nobiles, quibus & illorum maiori parti conceſſit autoritatem exequẽdi, & debitæ executioni demandandi omnia & ſingula per eũ ordinata, & pro executione huiuſmodi ſi erit neceſſe facultatem alienandi & vendendi de bonis. d. teſtatoris per publica inſtrumenta, & cum clauſulis debitis, Nec non donec maſculus naſcatur hæres prædictus, regendi gubernandi & adminiſtrandi bona hæreditatis ipſius teſtatoris & pro ꝑdictis dicendi, & faciendi quæcũque neceſſaria & opportuna eorum arbitrio.

Mortuo teſtatore cõmiſſarij confecto bonorum inuentario adminiſtrare cęperunt. Cumq; nob. D. Iunipera nob. D. Annibali fil. nob. Domini Alexãdri de Gozadinis Senatoris Bonon. & D. Laudemia nob. D. Camillo de Gozadinis nupſiſſent, ex d. Iunipera & d. Annibale natus eſt primus maſculus Vliſſes Iunior nuncupatus hæres vniuerſalis ab omnibus etiam commiſſarijs nominatus & reputatus, cuius pater legitimus filij adminiſtrator pro tẽpore permiſſit Cõmiſſarios ꝓſequi bonorũ hęreditatis adminiſtrationẽ, donec cognoſcens ipſos male vti bonorũ adminiſtratione præceptis pęnalibus Reuerendiſſimi Gubernatoris verbis prohibuit, ne ulterius ſe in adminiſtratione intromitterent.

At nolẽtes ipſi pręceptis acquieſcere, orta eſt lis, & cõpilatus vt aſſeritur ſuper. d. adminiſtratione proceſſus, ita vt iudicio inchoato decretus fuerit curator ad lites filij hæredis p Reuerẽ. D. Bononiæ Gubernatorem. magnificus. D. Alexander auus paternus, nec non die. 22. Maij. 1573. per. d. Iudicem Vrſi. decretus in forma curator, bonorum omnium. d. Nepotis hæredis, qui demum inuentarium confecit, & in coadiutorum aſſumpſit. D. Annibalem eius filium & d. hæredis patrem.

Fertur ſententia declaratoria non licuiſſe, Dom. Annibali agere, vt egit & nullam ſibi cõpetere adminiſtrationem in bonis filij abſoluẽdo in hoc. dd. Cõmiſſarios, itẽ & nota hærede

ceſſare

ceſſare adminiſtrationem conceſſam commiſſa
rijs præterquam in caſibus quibus eſt prouiſum
per teſtatorem nato hærede, ita & curã aui, &
coadiutoriam inde ſequutam vti lite pendente
factas nullas eſſe,& annullandas, finaliter prout
dendum eſſe de curatore idoneo, qui vniuerſa
bona adminiſtret vſque ad ætatem hæredis
perfectam.

A qua ſententia appellatum extitit per ma-
gnificos Gozadinos pendente appellationis iu
dicio in Rota Bonon. iudice delegato apoſtoli-
co, fuerunt per Reuerendiſſ. D. Gubernatorem
decreti curatores bonis. d. hæreditatis, nob. d.
Franciſcus Maria Giſolerius,& nob. d. Ioannes
de Vrſi, quibus tamen proteſtatum fuit, ne ſe
in dd. bonis ingerant. Modo de infraſcriptis du
bitari contingit.

Primo, num per natiuitatem Vliſſis Iunioris
hæredis facultas adminiſtrandi bona hæredita
tis conceſſa commiſſarijs ex uerbis teſtamenti
fuerit extincta, ita vt non licuerit niſi in certis
caſibus in illa ſe amplius intromittere.

Secundo ſi eſt extincta, an locationes bono-
rum hæreditatis, & alia per commiſſarios facta
poſt natiuitatem hæredis concernentia admini
ſtrationem, ſint nulla.

Tertio num adminiſtratio. d. hæreditatis na-
to hærede ſit ipſi magnifico Do. Annibali patri
hæredis deuoluta, ac eidem ex mente & verbis
teſtatoris conceſſa.

Quarto an ſaltem (excluſa pro nunc perſona
D. Annibalis) cura decreta in perſonam magni
fici. D. Alexandri aui, ac in filium coadiutoria iu
re ſubſiſtat, cœteris vero decreta pendente ap-
pellatione ſit nulla.

Requiſitus meã circa hos quatuor articulos
ſententiam depromere, libenter abſtinuiſſem
ab hoc onere propter aliàs muneris & officij
mei continuas occupationes. Verum precibus
amici mei valde amantiſſimi, & obſequentiſſi-
mi, nõ potui denegare, tametſi crederem adeo
diligenter per eximios aduocatos Bonon. rem
tractandam, vt minime opera mea neceſſaria eſ
ſet. Diuino igitur implorato præſidio, & beatæ
Virginis, cuius annunciationem hodie ſolemni
ter celebramus. Circa primum requiſitum an fi-
lio nato fuerit extincta commiſſariorum admi-
niſtratio. Reſpondeo extinctam dici.

Primo teſtator executoribus vulgo cõmiſſa-
rijs per eum in teſtamento nominatis tribuit fa
cultatem regendi, gubernandi, & adminiſtran-
di, bona hæreditatis ſuæ, donec naſcatur hæres
1 ſic nato. d. facultatem adimit, † propter dictio-
nem donec, quę temporis diſtributionẽ ac limi
tationẽ deſignat Caſtr. & Alex. in l. 1. C. de lega.
poſt Bart. in l. penul. ff. de excuſat. tuto. & ſcribit
Card. in Clem. 2. §. 1. de ætat. & qualitat. quod
huiuſmodi dictiones, donec, quãdiu, dũ, quouſ-
que, & ſimiles ſunt limitatiuæ temporis, & per
illas diſpoſitio loquentis reſtringitur. Bald. in l.
fi. C. de ind. uid. tollend. Natta conſilio 459. nu-
2 me. 15. & 16. hinc † relicto uſufructu mulieri do
nec uel quouſque caſta, viduaque permanſerit,
conſolidatur cũ proprietate vſusfructus ſtatim
cũ mulier nubat, eo quod iudicatum legatũ tẽ-
porale extinguendum ex mente teſtantis, cum
primum tempus ordinatum ſeu conditio illa ve
rificetur Bart. Caſtr. & alij in l. fin. C. de ind. ui-
duit. tollend. & in l. fi. C. de legat. Crauet. conſil.
300. nu. 5. & Pariſ. conſilio 95. nume. 44. & ſeq.
vol. 2. copioſe moderni Fiuiz inen. tract. de vſu-
fru. mulier. num. 115. & 117. Nato itaque hære-
de maſculo extincta fuit poteſtas adminiſtrãdi
executoribus à teſtatore commiſſa, ea rurſus ra-
3 tione, † Quod adminiſtrationis officium ceſſet,
ac finiatur lapſo tempore per teſtatorem, legẽ
vel cõſtitutionem pręfixo, arg. l. nulli. C. de epiſ.
& Clerici. Bart. in l. cum quidam. numero 9. ff. de
leg. 2. Angelus de Gambilio. tract. de execut. te-
ſtam. 3. part. princ. q. 3. nume. 10. & 11. Roman.
cum apoſtill. Mendoſ. conſ. 228. numero 10. in
fi. Capra. ſuo tractat. de execut. teſtam. ſeptimo
4 membro principali † & hærede in lucem prodi
to, ſi tempus deliberandi eidem ſtatuatur, pro
adeunda vel repudiãda hæreditate, illo interim
non priuatur hęres adminiſtratione & bonorũ
poſſeſſione, per tex. ſingul. in l. fi. §. ſin autẽ hoc
aliquis. vbi Iaſ. & Alexan. C. de iure deliber. mi-
5 nuſque † curator bonis datur termino ad delibe
randum pendente, niſi forte ad effectum, ut cre-
ditoribus inſtantibus, quanto citius ſatisfiat, ſed
hæres inſtitutus pure vel ab inteſtato regulari-
ter poſſidet & adminiſtrat, niſi ſub conditione
* inſtitutus adire differet, per Iaſ. ex * communi.
nume. 4. poſt Caſtr. Bald. Imol. Alexan. & alios
in rubrica. C. de ſucceſſ. edict. Bart. in l. ſi con-
ſtante. §. ſi ab exhæredato. ff. ſolu. matri. Marcus
deciſ. Delphina. 25. 26. & 27. in fin. prin. part. &
487. in 2. par. Moder. Hippo. tract. de tutor. q. 2.
num. 43. per exiſtentiam igitur hæredis ius ad-
miniſtrandi in perſonas executorum ceſſabit,
6 prout in † ſimili cura uentri pręgnanti vel futu-
to poſthumo decreto ceſſat ſtatim, cum hæres
vel infans naſcatur. l. prima. §. tam diui. ff. de
ventr. in poſſeſſ. mittend. Ioan. de plate. & Aret.
in §. cum autem inſtitu. de tutel. modern. Amer.
tract. de patr. poteſt. effect. 14. numero duodeci
mo. poſt Tiraqu. de utroque tract. §. primo. glo.
num. 76. in fin.

7 † Secundo executor ultimarum uoluntatum
perperam teſtamentarius nuncupatus, non ad-
miniſtrat bona hæreditatis, nec ſe in illius, & bo
norum regimine, alienatione, vel diſtractione
ingerit, dato alio hærede, cuius hoc ẽ pręcipuũ
onus niſi teſtator id expreſſe mandet. l. alio hęre
de. ubi Bart. ff. de alim. & cibar. lega. l. Lucius. §.
Titia. ff. de Trebel. Solum enim intendit ut uolũ-
8 tas † teſtantis expleatur, ac ſecundum diſpoſitio
nem morientis uniuerſam procedatur. cap. Tua
nobis. c. Ioãnes de teſta. c. religioſus. de teſtam.
in 6.

in 6.l. ſi pupillorum. §. ſi prætor.ff.de rebus eo-
rum qui ſub tutel. Oldend. in tract. de execut. te-
ſtamen. in pri. titu. ſecundo, & titu. 3. & titu. 6. Ia
cob. de Aren. tract. de commiſſ. nume. aa. & 34.
Bened. Capra. tract. de execut. teſtam. quæſt. 6.
9 num. 85. & ſequen. † Verum tacuit teſtator, q̃d
executores nato hęrede adminiſtrent, vel bona
regant, nec ideo id nos dicemus. l. ſi ſeruus. §.
non dixit.ff. de acquir. hæred. l. 1. §. ſi vero.ff de
cad. tol. c. audientiam. de decim. Barbat. conſil.
47. inter conſ. Alex. volum. 4. Ioannes de Arno.
ſuis topici. cap. 43.
10 † Tertiò commiſſarij particulares teſtamenti
dicuntur nudi miniſtri, & meri executores per
Bald. in l. nulli. C. de epiſc. & cleric. arg. l. tutor. §.
quæ tutor.ff. de excuſ. tuto. Bart. in l. ſi quis titio.
11 ff. de leg. ſecũdo, qui ideo, † capere non poſſunt
authoritate ꝓpria bona hæreditatis, niſi id ſibi
à teſtatore permittatur. Bart. in l. legitimos.ff. de
leg. tut. Capra ubi ſupra quęſt. 6. numero 8. cum
ſimil. nec adminiſtrant niſi ex iudicis decreto.
d. l. legitimos. non itaque infertur hos teſtamen
ti executores poſſe authoritate propria, bona
& terras accipere, adminiſtrare, regere, vel de il
12 lis contractus inire, † quando (etiam quod ciſ-
dem attributa eſſet à teſtatore facultas litem alie
nandi) tenerentur hæredem ipſum requirere, &
cum illius aſſenſu contractus celebrare, eo quia,
ad vendendum diuerſam rem, hæres facile illos
inducere poſſet, arg. l. ſicuti.ff. de arbitr. tradit. in
propoſito Bened. Capra. vbi ſupra cap. 6. nume.
106. & ſe. affirmãdum propterea cenſeo in hoc
primo articulo nato hærede adminiſtrationem
executorum ceſſare, ſaluis tamen quibuſdam ca
ſibus, in quibus à teſtatore contrarium diſpoſi-
tum reperitur.

Ex his reſultat reſolutio ſecundi capitis.

13 † Primo quia actus à non habente authorita
tem geſtus nullus eſt, & pro nullo reputatur, ita
vt tertio ſeu domino præiudiciũ minime affe-
rat. l. licet. ubi Iaſ. numero 6. C. de procur. regul.
non præſtat impedimentum de regul. iur. in 6.
14 cum vulg. † Elapſo enim tempore vel negligen-
te commiſſario exequi uoluntatem defuncti ip
ſo iure. d. poteſtate executores priuantur, quæ
iſto ſecũdo caſu ad Epiſcopum deuoluitur aut.
licet. C. de epiſc. & cleri. c. nos quidem. c. tua no
bis, & cap. hæredes. extra de teſtam. auth. de ec-
cleſ. titu. §. ſi quis ędificationem. §. ſi quis. §. ſi au-
tem legatum eodem titu. Capra. d. tract. de exe-
cut. teſtam. ſeptimo membro. numero a 4. 31. &
ſequen.
15 † Secũdario executores, adminiſtratores bo
norum, procuratores, tutores, curatores, à pari
fere procedunt, & executores, tutores, iure ęqui
parantur, ut ſentit Gloſ. in l. fin. incipit plura.ff.
de tutel. Barto. in l. ſi in emptione. §. final.ff. de
contra. emptio. Bald. in l. cum ipſe eodem titul.
Ioann. à cannibus tract. de execut. ultim. uolunt.
in tertia parte princip. quæſtio. ſecunda. nume-
16 ro 9. & 10. Capra ubi ſupra. nume. 36. † At con-
tractus geſti à falſo tutore, curatore, uel admini-
ſtratore nulli ſunt, & annullari poſſunt, nec mi-
norib. dominiſue, uel illorum hæredibus præiu
dicant tot. titu.ff. de eo qui pro tuto. uel curato.
negot. geſt. & Rubric.ff. quod falſo tut. autbent.
geſtum eſſe dicitur. l. tutor qui repertorium. ubi
17 not.ff. de admin. tutel. † Caſtr. conſilio 351. uerſ.
ponit item dico in antiquis, & conſilio 105. nu-
mero ſecundo, volu. ſecundo. ubi praticam obti
nendi ſuper contractu nullo, deſcribit Soci. iun.
conſilio 148. numero 9. numero 12. volumi. 1.
Alciat. conſilio 133. numero ſecundo, Moder.
18 Pariſ. conſilio 40. numero 29. † Et contra ſimi-
les illegitimos tutores curatores, vel ex abrupto
ſine authoritate adminiſtrantes, vendentes, lo-
cantes, uel ſe in bonis aliorum immiſcentes iu-
ratur in litem etiam circa fructus, damna, & in-
tereſſe, per apoſt. ad Bart. in uerbo tutore in l. ſi
non obtulit. numero primo. ff. de re iud. Deci.
conſilio 403. numero 11. & 19. & conſilio 178.
in pri. ample Plot. in l. ſi quando. numero 203.
cum ſequen. C. vnde ui. Bero. conſilio 128. nu-
19 mero 16. & 17. volu. tertio. † Nec ſecum contra-
hentes uſucapere poſſunt, nec fructus aliquos
lucrari cum illorum cõditionem authoritatem
& poteſtatem ante omnia perquirere debeant.
l. quod ſi minor. §. reſtitutio.ff. de minor. Pariſ.
conſilio 100. numero 33. volum. primo. in pro-
poſito. Didac. Couar. uar. reſol. libro 2. capitu.
4. nume. 13. & ſequen. moder. Fiuizan. d. tracta.
de tutor. & curat. num. 32. 35. cum ſequen. Ro-
20 ra deciſ. 38. † Quinimo dixerunt ſcribentes ſimi
les actus in iudicio à falſo procuratore emiſſos,
ſeu contractus nullos per falſos, ſeu illegitimos
adminiſtratores celebratos in utilitatem etiam
minoris tendentis non ratificari, nec probari, ſi
defectus ac nullitas opponatur ex aduerſo an-
te finem actus, ſeu in tertij præiudicium, quam-
21 uis ex * communi ſententia ratificari ſimplici-
ter à minore, & maiore ualeant per falſum pro-
curatorem geſta. ex l. licet. ubi Iaſ. numero 10.
C. de procur. Felin. in cap. cauſam. numero 9. de
iud. Arct. in §. item ſi. in fin. inſt. de except. Arius
Pinel. in l. prima. 3. par. numero trigeſimoſecun
do. C. de bon. mater. Bero. quæſt. famil. 103. Ca
22 ualcan. ubi ſupra. numero 31. † qui nec rurſus fi-
nito officio actiue uel paſſiue agunt. l. fi. vbi Bar.
in ſummario.ff. de inſtitut. actio. Alciat. conſilio
240. numero primo. ſed tãtum negocia inchoa
ta proſequuntur, alioquin faciunt litem ſuam. l.
prima. C. ut cauſ. poſt pubertatem, Franc. Marc.
deciſio. 99. & 515. in ſecunda part. poſt Specul.
tit. de actor. uerſicu. item tutor. Caual. de tut. nu-
mero 330. Propterea dicendum eſt omnes
contractus nullitatis uitio ſubiacere. Compro-
bantur ſupradicta tertio loco, quia temerita-
te arguuntur tutores, curatores, cæterique
adminiſtratores, dum finito adminiſtrationis
tempore audent ſe in negotijs minorum intro-

mittere,

mittere, contraque ipſos in litem iuratur. ita
Anchar.conſilio 316.numero ſecũdo. quos ſe-
quitur Plot.in l.ſi quando numero 207.C.vnde
vi, in ſimili Roland. à Valle conſilio 49.nume-
ro 17.& 18.volumine 1. actus ergo iſti ex mera
temeritate celebrati nullius roboris cenſentur,
prout & cœteri, à quocunque tanquam procu-
ratore vel adminiſtratore alterius cum alio ge-
23 ſti. Quoniam conſtito illum non eſſe talem, do-
minus rem propriam uendicat, licet actio ad in
tereſſe contrahenti ignoranter cum aſſerto uel
falſo procuratore cõpetat.l.ſi uno.§.vbicunque
in fi.ff.locat.vbi Bar.& Alex.in addi.Bald.in l.1.
C.de cred.euincend.pign.& in l.Iulianus.nume
ro quinto,& ſexto.ff.qui ſatis.cogant.Alexand.
conſilio 136.numero primo.volu.ſexto.Socin.
ſen. conſilio 29. volu. tertio. Tiraq. ad fin.titul.
de retract.conuentio.numero 116.Siluan.con-
ſilio 69.numero 7.& 8.volu.ſecundo.Bona igi-
tur hæredis minoris per ipſum vti dominum
24 auocari poterunt,† & per uiam exceptionis dd.
contractus annullari, iuxta Doct. Bart. in l.ele-
ganter.numero ſeptimo.ff.de dol.malo in prin
cip.Roma.conſilio 203. numero 8.cum apoſt.
Mendoſ.licet qui cum commiſſarijs nato hære
de contraxerunt actionem ad omnia damna,
ac intereſſe habeant.

Tertium articulum aggrediendo dico, videri
ex mente iuris & ex uoluntate teſtantis curam,
& adminiſtrationem omnium bonorum fi-
lij hæredis naſcituri, inſtituti, eo nato ad
illius patrem ſeu aſcendentem maſculum ſpe-
ctare.

25 † Primo quia regulariter filij in poteſtate alie
na, vt in præſenti exiſtẽtes alium curatorem uel
tutorem habere nequeunt. donec enim in lucẽ
proditi ſub parentum poteſtate ſunt illorum pa
tres legitimi tutores, & curatores exiſtunt, in-
quit text. in pri. inſtitut. de tutel. & ibi gloſſ. in
* verbo, non ſunt. quàm * communiter ſequun-
26 tur Doctores.† alteri enim quàm patrib.creden
dæ non ſunt filiorum res.l.fin.in pri.C.de curat.
furioſ.l. fin. §. ſin autem. in fin. & ibi gloſſ.C.de
boniſque liber. Corn.conſi.164. volu.4.Alciat.
conſilio 290.numero ſecundo.& attenta ratio-
27 ne prædicta† ſi pater filium impuberem emanci
pet, efficitur ſtatim legitimus illius tutor inſtitu.
de legiti.parent.tutel.Socin.iun. conſilio 59.nu
mero 30.& ſeq.uolu.3. & de ratione ample per
Clemen.de patr.poteſt.effect. 14.in prin.Octau.
28 Cacher.deciſ. 89. † hinc enim ſtatus eſt naturæ
primæuus, quo filius à patre alitur & guberna-
tur.§.1. inſtitu. de iur. natur. gent.& ciuil.tradit
Cacher.deciſ.44. numero tertio.Rimin.conſil.
40.numero 8.volumine 1.Bertr.conſi.189.nu-
mero ſecundo.volu.3. Ruin.conſil.24.numero
tertio, volumine 5. vnde nato hærede inſtituto
illius pater effectus eſt legitimus adminiſtrator
aduẽtitiorum filij, maxime ceſſante expreſſa in
29 ſtituentis ordinatione tutela, uel cura, † quæ &
filijs naſcituris quandoque in teſtamento decer
nitur, ita ut illis natis tantum tutela effectum ſor-
tiatur, interim vero cura uentri inſeruiat.l.1.l.ſi
quis filiabus.ff.de teſtamen.tutel. copioſè Tira-
quel.de utroque retract. §. 1.glo.9. numero 75.
30 & 76.† & ſi opponeretur, huic patri non quæri
tur vſufructus ex teſtamento, ſic legitimus admi
niſtrator filij eſſe nequit, authent. excipitur. ubi
Gloſ. Caſtr. & cæter. & in l. cum oportet. C.de
boniſque liber. not. in l. prima. C. de bon. ma-
tern. Aret.in §.ius autem. nume. ſecundo.inſtit.
de patr.poteſt.Specul.in tit.de actore.§.primo.
numero 23.ubi Ioan.Andr.in uerſic.& dicit.&
numero 24.& 32.Caſtr.conſilio 54.in fin.in an
tiq.addit.ad Bart in l.cum non ſolum.§. neceſ-
ſitate.in pri.C.de boniſque liber.Socin.ſen.con
ſilio 33.in princip. & conſilio 34. nume. 17.&
18.volu.primo. Crauet.conſilio 84.numero 9.
Pariſ.conſilio 157.volum.4.Socin.iun.conſ.16.
numero 20.23.& ſeq.volu.4. & conſilio 50.nu
mero 34.volu.3. Capra.conſilio 46.nume.4.&
conſilio 149.numero 14.& 15. Cagnol.in l.fra
* ter à fratre. numero 158. & 163. ubi de * com-
muni. & receptiori. ff. de condi.indebit.docte
Roder.Soarez. in diſputatione, an in maioratu
pater habeat vſumfructum, qui loquitur etiam
in feudis, ut per eum pagin.765.cum ſequen.in
ſuis repet.Ioſeph.Ludou.deciſ.peruſ. 13.nume
ro 8.Menoch.de recupe.poſſeſ.remed.9.nu.86.
copioſe clem. d. tract.de patr.pot.effect.12.nu.
11.12.cum ſeq.

Et enim reſpõdetur quod licet vere non fun
gatur vice legitimi adminiſtratoris in bonis in
quibus non habet vſufructum, ita ut pater agat,
vel conueniatur, illiuſque conſenſus in iudicio
neceſſarius exiſtat, ac rationis redditionem effu
gere valeat, uel illius bona obligata habeat, ut lo
31 quuntur Gloſ.& præfati doctores, † attamen &
pater in cœteris bonis aduentitijs filij vbi non
ſit ſuſpectus à teſtatore uel lege erit datiuus ſi nõ
legitimus adminiſtrator, & omnia adminiſtra-
bit, licet nullum ex lege vel ex pacto uſufructum
in illis conſequatur, tradit in multis caſibus
Azo in ſumma.C.de boniſque liber. numero 3.
& 9.not.in d.authen. idem & per Corn. in l. cũ
non ſolum.§.ſin autem.in ſecunda.C. de boniſ-
que liber.Bartol.Bald.Angel. & Caſtren.in l.li-
tis.§.pater. ff. de negot. geſt. & in l. cum eman-
cipatis.C.de præd.min.in c. fin. de iud.in ſexto,
32 dicentes † patrem adminiſtrantem bona filij
emancipati uel alia in quibus non acquirit uſu-
fructum teneri filio rationem de geſtis & admi
niſtratis reddere, cauere, ac alia onera ſubire,
prout quilibet alius curator uel tutor, idem So-
ci.ſen.conſilio 34.numero 17.volum.primo.Ti
raq. in l. ſi unquam in præfat. numero 29. cum
ſeq. C. de reuoc. donat. Pallacios. Rui. in Re-
pet.Rubrica de dona.inter uirum & uxor.§.42.
numero 9.Cotta memor. uerbo.decretum iudi
* cis * commune, inquit Eman.Soarez.recep.ſen.
verbo

Digitized by Google

verbo pater. numero 41. Aret. conſilio 72.nu-
mero 7.in 6.dubi. Vrſil. ad Afflict.deciſio. 393.
in pri.Craue.conſilio 218.in pri.Roland.à Val-
le.conſilio 49.numero 19.uolu.pri. Bero.conſi.
128.in pri.volu.tertio.& 191.numero 13.volu.
primo.& conſilio 134.numero tertio.uolu.pri
mo.Menoch. de arbitr.iudic.caſu 209.numero
7.Roderi.Soarez.in diſputat.materiæ maior.in
fi.poſt repet.numero 38.& Bart.quem ſequun-
tur Alexan.Iaſ.& alij in l.ſi infanti.C.de iure de-
33 liber. addentes hoc uerbum † quod licet pater
non ſit legitimus adminiſtrator filij emancipati,
habet tamen legitimam adminiſtrationem pro
adeunda hæreditate, tradit Arno. dialogo 31.
34 † dicitur pater legitimus tutor licet à iudice de-
cernatur Corn.conſilio 282.in pri.vol. primo.
Moder.hiſpal.de tutor.quæſt.ſecunda. numero
ſecundo. Caſſan. in conſilio Burg. des enfantes
Rubrica 6.pag.223. numero 5. Pinel. ample in
l. 1. part. ſecunda. numero 27. & 29.C.de bon.
mater.ſubdens.numero 30.non eſſe ſolam con
fidentiæ rationem, quę tot patri legitimo admi
niſtratori remittat, ſed multum vſufructum pa
tris pleniſſimum operari, propter quod de illis
rebus dicitur diſponere, prout de proprijs,cum
res ſuæ dicantur, quando illarum legitimus ad-
miniſtrator exiſtat.Non ergo inconuenit patrē
bonorum aduentitiorum filij adminiſtratorem
exiſtere licet in eis ex natura rei, uel pacto vſu-
35 fructus non quæratur, † prout etiam dicitur re-
ſpectu legitimæ filio inſtituto debitæ, pro qua
patri nec vſufructus nec adminiſtratio prohibē
tur,ex mente Bart.contra glo.in authen.excipi-
tur.C. de boniſque liber. quam ſequitur ibi An-
gel.Caſtr.Corn.& Raphael Ruin.conſilio 194.
num.3.volumine 2.egregie diſſerit Roder.Soa-
rez.in l. quoniam in prioribus limit. prima. nu-
mero 11.cum ſeq.C.de inoffic. teſtam. Vrſil.ad
Afflict.deciſ.393.ſecunda concluſ.per totam re
miſſiuè Caualca. tract. de vſufructu mulier. nu-
36 mero 236. † Nec reſpectu commoditatis cuiuſ-
dam,quam ſemper habere patres uoluerūt, nō
nulli, etiam quod uſufructus ſit prohibitus. ita
ut alienatio illorum citra aſſenſum patris prohi
beatur per Pariſ. conſilio 157. numero 4. volu.
quarto.de quo dicto videndus eſt Crau. conſil.
39.& Rimin.inſti. per quas perſon.nob.acquir.
37 numero 131.pro qua commoditate,† quam ex
** crebriori ſententia habet tantum pater in reb.
quarum vſusfructus ſolum,non autem proprie-
tas filio relinquitur per Bero. conſilio 139. nu-
mero 10.& ſeq.& numero 21.volu.ſecundo.&
fuſius per Roder. Soarez. in ſua diſputat. an in
bonis maioricat.pater habeat uſumfructum.nu
38 mero 15.cum ſequen.pag.7.68.† Pater tenetur
cauere de utendo arbitrio boni viri.& reſtituē
do fructus omnes perceptos finita cōmoditate.
ita Caſtr.conſilio 455.numero 7.vol. ſecundo.
Marcus delfin. deciſ. 877. numero ſecūdo. pri.
part.& multa in propoſito adducunt Moder.
Fiuiz.tract.de vſufruc.mulier.numero 182.cum
ſeq.licet in alijs ſecus.per Ant. Gabr. com.opi.
de vſufruct. concluſ.prima.numero 48.multum
enim in omnibus bonis filij lex patri tribuit,
39 † quemadmodum & patriæ poteſtatis ius con-
ſeruatur in alienationibus bonorum,quæ fieret
per minores in vltimis voluntatibus, uel cauſa
vltimarum voluntatum, licet in illis vſufructus
patri non deberetur. Ruin. conſilio 24.nume-
ro 12. volumine quinto. per Alexan. Rubeum
conſilio 46.per totum ex magis communi rela-
ta per Crauet. conſil.92.Abb. Soci.& Clarum,
quos nouiſſime citat clem.de patr.poteſt.effect.
10.numero ſeptimo. Mendoſ.ad Roman.con-
ſilio 512.numero primo. & Menoch. de recu-
perand. poſſeſſ. nono. remed. numero 81.cum
ſequen.

Adducitur ſecundo locn principaliter patrē
hęredis ex uerbis,& mente teſtantis legitimum
adminiſtratorem conſtitui. Etenim prohibet
teſtator patri hæredis acquiſitionem uſufru-
ctum in bonis ſuis, habitationem vero do-
mus propriæ eidem vna cum vxore filia ſua, &
40 filio hærede concedit. † Sic non tollit abſolutè
ius & facultatem adminiſtrandi bona filij, ſed
acquiſitionem vſufructus particularem tantum
quod fieri quandoque ſolet in bunis filiofami-
lijs relictis, in quibus expreſſe per teſtatorem
vſufructus acquiſitio patri prohiberi poſſit au-
then.ut liceat matri,& auiæ. in pri.authen.exci-
pitur.C.de boniſque liber.l.filijs not.in d.l.cum
oportet.& l.fin.C.de bon.quæ liber.& l.prima.
C.de bon.mater.Mant.ſing.55.Clem. de eff ect.
ſecundo.num.41.quinimo.& dicta prohibitio
procedit etiam ex præſumpta mente teſtantis
** tantum ut de crebriori** inquit Bero.conſ.139.
41 vol.2. Vnde excluſo vſufructu in parte tantum,
non cenſetur tota adminiſtratio denegata,cum
diuerſa ſint in patre non ſuſpecto. d.authen.ex-
cipitur iūcto pri. authen. ut liceat matr.& auiæ.
& l.cum non ſolum.§.ſin autem. C. de bon.quæ
liber.& not.per Salic.in d. auth. excipitur. ideo
adminiſtratio potius incluſa cenſebitur.argum.
l.cum prætor de iud.ca. non ne de præſump.&
42 † ſcribit Barto.in l.legata inutiliter.ff. de leg.pri.
quod vbi aliqua probantur,alia improbata cen
ſentur ex l.tribunus.§. fina.ff. de milit.teſtamen.
Soci.ſen.conſilio 255.uol. ſecundu.& 150.vo-
lu. primo.Crot.in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu
mero 94.ff.de uerb.obligat. Alexan. conſ.158.
43 numero 9.uolu.6.† dicens teſtatorem ordinan-
tem in certis caſibus,& alios omittentē in omiſ
ſis contrarium diſpoſuiſſe. arguitur enim hoc
modo,pater nō habet adminiſtrationem, ergo
nec uſufructum, non tamen dicitur affirmatiuè
habet adminiſtratorem, ita & vſufructum,cum
poſſit uſufructu priuari,non tamen adminiſtra-
tione, vt in patre non ſuſpecto,ita inquit Bero.
conſi.639.num.20.uol.2.

Tertio mandat teſtator patrē, uel patres hæ-
redum

redum inſtitutorum, teneri retinere, vt eius uer-
bis vtar, bonum computum de his quę ad eorũ
manus peruenerint, ac ad requiſitionem hære-
dis ſaltem in ætate viginti annorum conſtituti
reliqua cõſignare eidem ac reſtituere quicquid
ad eorum manus peruenerit. Intelligit itaque
44 quod patres adminiſtrent bona filiorum, † cum
qui vult, & ordinat cõſequens, velit, petat, ac or-
dinet antecedens ad illud neceſſarium, idque
omne per quod ad illud peruenitur. l. ad rem
mobilem. ubi gl. & l. ad legatum. ff. de procur. c.
quoniam de ſent. excom. in 6. Barto. in l. Aiobi
tioſa. 2. & 3. col. ff. de decret. ab ordin. ſaciend.
& in l. à diuo Pio in pri. ff. de re iud. Nicol. Euer.
locorum communium. capit. 95. a conceſſione
conſequentis. At qui ille tantum computa ſeu li
brum rationis tenere obligatur, & reliqua reſti-
tuere redditis rationibus, qui adminiſtrat alie-
na negotia, puta, tutor, curator, legitimus admi-
45 niſtrator negotiorumue geſtor, † quæ perſonæ
ad hunc effectum tenentur ſuper codice deſcri-
bere & annotare diſtincte omnes redditus, in-
troitus, fructus, data, recepta, expẽſas, & omnia
quæ percipiuntur ex bonis, & in bonis pupilli,
vel abſeotis, ut computationes probæ non im-
probæ referantur per l. cum ſeruus. ff. de cond.
& demonſtr. docet Bart. in conſi. 151. in fi. cum
apoſtil. Socin. ſen. conſil. 159. Angel. conſil. 277.
tertio dubio. Iaſ. conſilio 219. volumine 2. & cõ
ſilio 4. lib. 3. & conſilio 100. volum. 4. multa Ro
land. à Valle. conſilio 49. num. 15. cum ſeq. uol.
1. reliquaque reſtituant, & illius manibus acce-
pta conſignentur tantum, qui aliorum bona
adminiſtrant. d. l. cum ſeruus. & l. ſi cui. eod. titu.
l. ſi procuratorem. §. fi. cum ſeq. ff. mandat. l. 1. §.
officio ubi. dd. & Bart. ff. tutel. & ratio diſtra. la-
te Caſſan. conſilio Burg. des enfans. Rubrica 6.
§. 7. pag. 222. num. 1. cum ſeq. mod. Paris in con
ſuet. feudales. §. 6. glo. 6. num. 14. cum ſeq. ſic ad
duo principaliter tenentur primo ad faciendũ
videlicet exhibitionem codicis, librorum, & cõ
putorum, ut rationes omnes excutiantur & di-
ſpungantur. ſecundo ad dandum, ſoluendum
in quã reliqua. d. l. cum ſeruus, Socin. conſil. 24.
in fin. volum. 1. Roland. d. conſilio 49. tradit no-
uiſſime Iodocus burgens titu. de tutor. & curat.
rationibus cap. ſecundo. nume. 7. cum ſeq. Plot.
in l. ſi quando. num. 233. 237. ad nume. 246. C.
vnde vi, Borgni. Caualcan. de tut. & curat. num.
205. & ſeq. Cum itaque pater aſtringatur ex te-
ſtantis mãdato, computa teneri, & reliqua filio
hæredi reſtituere, ipſi cenſetur admioiſtratio cõ
ceſſa non autem commiſſarijs vel perſonę extra
46 neæ. ea inſuper ratione † quod cuſtodia & gu-
bernio traditis alicui per teſtatorem, illius ad-
miniſtrator, & tutor etiam quod non exprimat
iudicetur, authen. matri, & auiæ. C. quando mu-
lier. offi. tutel. ample, Boer. deciſ. 124. communẽ
ait Pignol. ad Roman. ſingu. 105. Capici. deciſ.
129. numero 23. Caualc. ubi ſupra. nume. 17. Et

47 † vbi teſtamentarius adſit, ceſſant omnes legiti-
mi ac datiui tutores, curatores ac cœteri bono-
rum adminiſtratores, Aret. & Port. inſtitu. de le
git. agnat. tutel. Corn. conſilio 281. uolu. primo.
210. in fi. uolu. 3. conſilio 168. nu. 12. volu. ſecun
do. & 183. nu. 2. volumine 2. Socin. iun. conſilio
85. num. 13. volum. 3. Mod. hiſpa. de tutor. q. 9.
Durand. de arte teſta. tit. de tutor. caut. 1. nume-
ro ſecundo. Bart. ſingu. 71. in fin. Clem. de patr.
48 poteſt. effect. 14. num. 16. † quod procedit, licet
in teſtamento minus ſolemni datus foret, dum-
modo à iudice confirmatus Alex. conſ. 140. nu.
4. volu. 1. Borgn. vbi ſupra. nu. 2. & moder. loco
ſupra citato. quæſt. 17.

Quarto dicitur ex quo ante natiuitatem hæ-
redis adminiſtrationem commiſſarijs permittit
teſtator, illo nato eiſdem eam abnegat, ut ſupe-
rius dicebam, uel ſaltem. d. caſum omittit, & in
diſpoſitione & prouiſione legis dimittitur. arg.
49 l. commodiſſimæ. ff. de libe. & poſthum. † Vnde
patri decernitur cum bonorum filij, cura & re-
gimen præcæteris ac loco primo parentib. à le
ge deferatur. illiq; a lege conſtituantur tutores,
ac adminiſtratores legitimi. d. authen. matri. &
auiæ. §. ex his de hæred. ab inteſt. veni. tit. inſtitu.
de tutel. & leg. agnat. tutel. Neuiz. conſ. 217. nu-
mero 20. Bero. d. conſilio 139. num. 6. uolum. 2.
hinc patres habentib. curatores uel tutores mi-
nime dantur. §. 1. inſt tut. de tutel. l. fin. in pri. C.
de curat. furio. Corn. conſilio 162. num. primo.
volu. 4. Soci. iun. conſilio 59. numero 30. uol. 3.
50 † Priores enim ſunt in gradu, & in cura ſimili-
ter anteponuntur, maxime quia ſunt fideles, no
biles diligenteſque patres familias in rebus eo-
rum proprijs. Gozad. conſilio ſexageſimoocta-
uo. in principio.

51 † Quinto & vltimo videtur hic caſus decidi le-
ge & authoritatibus. l. per authen. ut liceat ma-
tri & auiæ in pri. ubi bona aduentitia filio fami-
lias relicta, in quibus pater non habet vſumfru-
ctum, nec aliquod participium per quẽ proſpe-
xit teſtator, aut donator, gubernatur donec illi
quibus relicta ſunt ad perfectam ueniant ætatẽ,
52 † quod intelligi ſolet uiginti annorum, Alexan.
rub. conſilio 46. numero 3. Capra. conſilio 110.
ſi uero teſtator, donatorue nullum his diſpenſa
torem ordinauerit, vel datus onus recuſet, uel
moriatur ante perfectã honorati ætatem, iudex
competens decernet curatorem fide dignũ cũ
legitimus fideiuſſione pro rebus. & d. ſubſtantia
gubernandis atque cuſtodiendis, donec illi ad
perfectam ætatem perueniant, At in caſu no-
ſtro videtur teſtator ordinare adminiſtratorem
patrem quem grauato filio hęredi cum ad ętatẽ
ſaltem viginti annorum peruenerit, rationem
reddere, & aliqua reſtituere, illumque pro cuſto
53 de bonorum filij, † mag ſquam alium propo-
nit ex legum pręſumpta ordinatione, quia vidẽ
tur patres filios intenſo amore proſequi, & il o-
rum adeo ſollicitos, ut nullum eos uincere dilxe-
rint.

Digitized by Google

rint.l.ſi.de curat.furio.l.cum pater. §. mando.ff.
de leg.2.Tiraq.in præfat.l. ſi vnquam.num. 11.
C.de reuoc.dona. Craue.conſilio 1.ad nu.2.ad
quod illud vergilianum alludit, omnis in Aſca-
54 nio car, iſtat curi parentis, † Quinimo filios pluſ-
quam ſemetipſos diligunt. l. iſti quidem, in fi.ff.
quod met.cauſ.Soci.iun. conſilio 502.num.27.
volu. 1.Roland.à Valle.conſ.45. num.54.vol. 1.
55 Tiraq.vbi ſupra.nu. 333. † Et ob hūc amorem,
curam & ſollicitudinem quib.filios patres pro-
ſequūtur appellari filios, & patres, dixit Alciat.
in l.filij, appellatione.nume.1.ff.de verbo. ſigni.
quæ verba ſunt religionis naturæ, & reuerentię
nomina, Silueſtr.Aldob.in proęmio inſtit.Rur-
ſus.ad patrem hęredis filij adminiſtratorem bo
norum ſpectare eo fortius authoritatibus com.
probo, nam ipſe uti incognitus & incertus non
potuit per teſtatorem ſuſpectus haberi. arg.l.2.
56 §.voluntatem.ff.ſolu.matr. † ob quam ſuſpicio-
nem præſumptam, cum pater priuantur vſufru-
ctu, aufertur eidem adminiſtratio bonorum, ex
doctr.Salice.& Raphael.in d.authen.excipitur.
At ſecus ſi pari vſufructus acquiſitio prohibea-
tur, nō quia ſuſpectus ſit legi, uel teſtatori, vt pu-
ta quando pro vtilitate filij hæredis inſtituti pa-
ter uſufructu priuatur, vt inquam filio plenius
conſulatur, non ſolum in proprictate, ſed etiam
in vſufructu, quod hic expreſſe diſpoſuit teſtōr
ordinando omnes redditus & fructus hæredita
tis diſponi, & inueſtiri in ſtabilibus ad commo-
57 dum hæredis † quia iſto caſu licet patri vſufru-
ctus auferatur, non tamen bonorum miniſtra-
tio tollit, eo quia nulla legis uel teſtatoris ſuſpi-
cio concurrat, vt in terminis noſtris explicat
Corn.in l.cum non ſolum. §. ſin autem in ſecun
da, numero 3. C.de bon.quæ liber.quod menti
tenendum inquit in d. auth. excipitur. numero
2.tradit & Sali.in d.§. ſin autem.quos refert Ca-
gnol.in l.frater à fratre.nume. 161. ff.de condi.
indeb. & Aret.in §. pupillus.num.6. inſti.de inu-
til.ſtipulat.dicens in rebus, quibus patri non ac-
quiritur vſufructus ipſi uolenti magis admini-
ſtrationem concedendam quàm curatori dati-
uo.Nec repugnat Roder.Soarez.in repet.l.quo
niam in prioribus.limit.1.nume.10.C. de inoff.
teſtam.Bero.d.conſilio 139.nu.19.vol.2.Ruin.
conſil.24.num.8.vol.5. qui licet aliqualiter diſ-
ſentiat, non negat tamen ſi prohibitio fiat, ut fi-
lio magis ſuccurratur, patri adminiſtrationem
minime denegandam, affirmo itaque audacter
ſtantibus in teſtamento diſpoſitis patri hæredis
adminiſtrationem competere.

Verum quia nobilis.d. Annibal pater hære-
dis reperitur adhuc ſub patria poteſtate nob.
Domini Alexandri Gozadini, cenſeo Quartum
58 articulum aggrediendo, † Nepotem hæredem
eſſe ſub poteſtate auita, non autem patris per l.
quod ſi maritus.C.de patr.poteſta.§.ius autem.
ibi qui ex filio tuo & uxore eius naſcitur. vbi gl.
& omnes adnotant inſti.eodem.l.parentum ap

pellatione. ff. de uerbo. ſignifi.tot.tit.Rub.C.&
inſtit. eod. Clem.de patr.poteſt.effect.1.nu.21.
59 † conſequentem eidem cui & alias vſusfructus
acquireretur in dd. bonis adminiſtrationem, &
curam competere per text. formalem in l. cum
oportet.uerſicu.ſi quis itaque.C.de bon.quæ li-
ber.ibi filiusfamilias in poteſtate patris aui uel
proaui exiſtens parenti in cuius ſacris eſt conſti
tutus acquirat, & in auth.ut liceat matri.& auiæ
in pri.ibi aut qui omnino eos habent in poteſta
te, &c.admittit Soci.iun.conſilio 79.nu.34.vol.
3.moder.Pariſ.conſilio 40.num.27.d.Modern.
Amorin.de patr.poteſt.effect.17.nu.72.ac effe-
ctu.10.nu.2.ſubiungens omnes patriæ poteſta-
tis in auo ſi adſit verificari excluſo patre per.l.
nam & ciuium & ſeq. ff. de his qui ſunt ſui Ro-
man.conſ.512.nu.5.cum Mendoſ.Ioſeph.Peru
60 ſin.deci.13.nu.13.& ſeq.† leges etenim pro ab-
ſurdo habēt quod his qui cura indigent aliena,
alterius curam ſuſcipiant, not. Corn.129.num.
15.& 16.vol. 2. cenſeoq; ſimiliter coadiutoriā
per auum filio commiſſam viribus ſubſiſtere,
quando quilibet legitimus adminiſtrator pro-
65 curatorem conſtituat, † & præcipue pater uel
auus, etiam citra conſenſum filij, ſeu infantis,
ſeu puberis ante litem conteſtatam ſi eidem vſu
fructus acquiratur, ſin minus ſaltem conteſtata
lite, tradunt omnes, ubi Cyn. Bar.Alber.Bald.
* Angel. Salic.Caſtr. & eſt * communis opin. ſe-
cundum Fulg.& Corn. 561.in l.1.C.de bon.ma
ter.Imol.in c.accedens.numero 5.de procu.Ro
man.conſilio 241.num.10. additionarij ad Ca-
pel.Toloſan.105.per totam Ang.in l.1.§.1.ff.de
verb.oblig.Aret.in §. pupillus.num.7. de inutil.
ſtipula. docte & accurratius quàm cæteri Pinel.
in l.1.2.parte.num.66.& ſeq.C.eod.tit.ac Vaſq.
de ſucceſ. pri. part. de potent.teſtand.libro pri-
mo. §. ſexto. numero 55. vbi de communi re-
miſſiue Caualcan.d.titu.de tut. & curat.numero
312. poſt Caſſan. in conſuet. Burg. des enfans.
Rub.6.gloſ.7.pagin.223.numero 21. & Eman.
Soarez.qui de communi atteſtatur.recepr.ſent.
verbo pater legitimus. numero 43. Villabob.
62 commun. opin.verbo pater.numero 50.† Præ-
terea tutor, ac curator, ſeu ampli patrimonij
adminiſtrator poteſt præponere.d.adminiſtra-
tioni ac conſtituere ſociū factorem, negotiorū,
geſtorem, qui curam patrimonij, & bonorum
habeant, uel ex eiſdem cauſis ac infirmitatis, ab-
ſentiæ, nobilitatis, & ſimilib. actorem creare.§.
fin.inſtit.de curat. Bart.in l. tutor. verſicu.tertio
quæſito.ff.rem rat.haber.& in l.decreto.ff.de ad
miniſtr. tut. refert Ioſeph.Ludoui.deci.Peruſin.
4.numero primo. Principaliſque adminiſtra-
tor excuſatur, ſi ſalarium præpoſito conſtituat
ex text. l. primi. in fin. & l. cum ad quamlibet.
vbi id not. in ſpecie Bart.C.de cond.in publicis
63 horreis libro decimo. † Et ſi negotiorum ge-
ſtores vel electi intuitu curatorum uel tutorum,
pro coadiutore curatoris, vel adminiſtrato-
ris,

ris negligentes exiſtant, ita vt damnum culpa
eorum in bonis pupilli contingat, præponentes
de mala electione tenentur, ita Socin.ſen.conſi.
2.num.9.in fi.uol.1.conſi.190.volu.2. Plotus in
l.ſi quando, num.248.C.unde vi. Bartol. conſil.
73.Alcia.conſi.319.nu.4.Mand.de Alba. conſi.
104.num.5.Roncagal.in l.eadem, in prin. num.
152.ff.de duobus reis. Caualcan. ubi ſupra de tu
tore, num. 114.& 311.Cæphal.conſi.65.nu.15.
Ludoui.ubi ſupra deciſ.4.nume.2. Valide igitur
in coadiutorem fuit filius aſſumptus per patrē,
cum legitimè nepoti curator ipſe decretus fue-
rit, non obſtante vſusfructus priuatione, vt ſup.
minus repugnante aliqua litis pēdentia ſuper ad
miniſtratione commiſſariorum, & filij, quia ſi
procurator lite cōteſtata, & ante per curatores,
& legitimos adminiſtratores reſpectiuè conſti-
tuitur, vt ſupra, & not.in l.neque ſupra.ff.de pro-
cur. quanto magis infanti, vel bonis ſuis curator
decernetur, ſi adhuc curatore legitimo careat,
nullam enim fieri uideo differentiam, in auth.vt
liceat matr. vel auiæ, ſi decernatur bonis penden
te lite aliqua vel ante, ſeu poſt, vt merito curam
d. Auo decretā, iure ſubſiſtere arbitrer, qui eſto,
quod vt innuit ſententia lata per d. Boccama-
tium decerni nequierit pendente iudicio, non
64 tamen cenſeretur nulla. † cum multa quandoq;
lex actum prohibeat, vel requirat, quæ omiſſa,
vel ſi contrarium fiat, non reddunt actum nullū,
niſi id expreſſe lex mandet, quemadmodum vi-
ginti exempla connumerat, Iaſ.in l.patre furio-
ſo.ff.de his, qui ſunt ſui vel alien. iur. & in ſimili
65 Mandel.de Alba.conſi.21.in fi.† Rurſus curator
tum ad lites, tum ad bona nepotis infantis cum
alio litigaturi, ipſo inuito & ignorante datur, al-
terque inuitus fuerit iura minoris cogitur, l.fin.
in pri.& §.1. C. de admin.tutor. l. qui habet.§.ſi
pupillum, ubi Bald. ff. de tutel. Fabr. in §.item in
inuiti inſti. de curat. Mantua.conſi.288.nume.6.
uolum.1.& in l.tutori, poſt Sali.& Alexan.C.de
neg.geſt.Ang.in l.1.C.qui pet.tuto.Molin.con-
ſuet.Pariſ.§.6.glo.6.nu.10.& 11.Anguſol.conſ.
26.lib.3.per totum.Neuiz.d.conſi.17.num.20.
66 d.Moder.Hiſpa.q.2.nu.60.† Nec in iſto caſu ali
quod præiudicium parti cum qua eſt cœptū iu-
diciū generatur, ex mutatione noui Curatoris,
ſeu nouæ perſonæ per Anchar. in c.2.not.3.de
procur.in 6.Caſtr.in l.ante litem in pri. de proc.
cum ſimil.per Felin.in ca.ex parte decani in fin.
nu.27.de reſcript.eo, quia non tractetur in præ-
ſenti de electione noui procuratoris per curato
rem in damnum litigantis, ſed de conſtitutione
legitimi curatoris bonis dandi, quæ inter ſe dif-
67 ferunt, † præter quod & nouus procurator à cu-
ratore, vel tutore minoris, ſeu pupilli, lite ēt con
teſtata, ac inuito aduerſario decernatur l.neque
tutores.C.de procur.ubi Bar.Bald.& cæteri, & l.
nulla, vbi Bar.& l.quod quis, ubi Iaſ.C.eod. titu.
68 ac † rurſus ab alio procuratore, ſi id cauſæ cogni
tio requirat, tradunt dd. ubi ſupra, & Petr.Be-
69 nint.deciſ.Bon.n.80. per totum. † Nec inſuper
litis pendentia cum executoribus teſtamētarijs
dicatur præiudicialis curæ decretæ auo, eo qđ
quaſi pronuntiato in gratiam executorum iudi-
cium per auum cæptum reddatur nullum ad ea,
quæ no.in §.præiudiciales inſt.de act. etenim ob
d.litis pendentiam nullum inferebatur aui curæ
præiudicium. Conſtat enim illorum adminiſtra
tionem nato hærede ceſſare, & conſequenter
neceſſario de curatore prouideri oportebat,
eratque id, quaſi præparatorium ad iudiciū exe
cutorum, dum cognoſcebatur, num filij hęredis
bona per ipſos adminiſtrarentur, qua propter,
& omne præiudicium ratioque litis pendentiæ
ceſſant, ut in ſimili dicebant Riminald.conſi.97.
num.38.uol.j. Accedat, quod & ſi datio eſſet nul
la ob aliquem defectum, illa ex nouiter deductis
& propoſitis conſtito de bono iure per iudicē
ad id deputatum eſſet confirmanda, vel de nouo
70 decernenda ad ea, † quæ de tenuta nulliter con
ceſſa, ſed reformanda ſi apparet de bono peten-
tis iure, tradunt Alex.& c.in l. ſi finita, in prin.ff.
de dam.infect.Salic.in l.fi. C. de edict. diui Adri.
tollen.in ſimili Auguſt.Bero.q.122.in fi. Illaque
confirmata, poſſet auus curator decretus vnico
contextu reaſſumere litem cæptam, & omnes
actus contra commiſſarios teſtamenti, illaque
71 proſequi, † iuxta practicam Affli.deciſ.262.in fi.
Mod.Pariſ.in conſi.40.in fi.& cauſam obtinere,
pro vt omnibus his conſideratis æquum, hone-
ſtumque iudicibus Rotæ Bono. eminentiſſimis,
vt arbitror uidebitur, omnes inquā alios ab hac
72 adminiſtratione remouere, qui † ſtante alterius
legitima conſtitutione eligi non potuerunt, per
Barbat.conſi.45.in fi.uol.3.admiſſis tantum pa-
rentibus hæredis inſtituti, & ita iuris eſſe cenſeo
ſaluo ſeniori iudicio.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO DOM. IOANNE FRANCISCO Vrſino Cremonenſe.

ARGVMENTVM.

Banniti bona, an ſimul cum eo conſumi, & offendi queant, vigore ſtatuti permittentis bānitum poſſe impune offendi, vel occidi.

Delictum ueniens in conſequentiam ad delictum permiſſum non punitur.

SVMMARIVM.

1 *Muros ciuitatis tranſcendens, cauſa interficiendi bannitum, punitur extraordinarie.*

2 *Statutum permittens bannitum impunè offendi, ſubſiſtit de iure, ex * communi, non tamen canonico.*

3 *Statutum bannitos interfici permittens fauorabile dicitur.*

4 *Bona bannitorum à quocunque deuaſtari poſſunt, vti extra cuſtodiam hominum.*

5 *Dominus quis ex habitatione præſumitur.*

6 *Delictum ex leuiſſima culpa non damnatur criminaliter.*

7 *Bannitum, qui impunè poteſt occidere, poteſt ẽt omnia neceſſaria præambula exequi.*

8 *Arma prohibita deferens pro occidendo bannitũ vigore ſtatuti non punitur.*

9 *Sacrilegium non committitur, ſi bannitus impunè in eccleſia interficiatur.*

10 *Bannitus poteſt in carcerem priuatam detineri.*

11 *Carcerem priuatam exercens crimen læſæ Maieſtatis incurrit.*

12 *Pacis violator non dicitur, ſi quis bannitũ uigore ſtatuti interficit, cum quo pacẽ inierat.*

13 *Aſſaſsinium non committitur, & ſi medio pecuniæ, vel ex mãdato occidat impunè bãnitus*

14 *Furtum non ommittitur in bonis banniti, ex ſtatuto occiſi, incontinenti ablatis.*

15 *Ratio ſtatuti permittentis bãnitũ occidi ſauorabilis eſt.*

16 *Extenſio fit vbi eadem ratio uiget ſecundum omnes.*

* 17 *Jgnorans non punitur in terminis ſtatuti permittentis bannitum offendi.*

18 *Bannitum eſſe credens, licet non ſit, excuſatur à pœna.*

19 *Occidens bannitum iam abſolutum, vel liberatum, ſi id ignoret, pœnam non patitur.*

20 *Bannitum non rite occidendo quis non punitur, ita ſeruatur.*

* 21 *Homicida banniti non punitur, & ſi ipſe tẽpore delicti neſciret ipſum fore bannitum.*

22 *Delicto commiſſo, quis non punitur, ſi principaliter ad illud committendum animus non fuit.*

23 *Delictis pluribus ſimul commiſsis, quis pro maiori tantum punitur.*

24 *Culpa non ordinata ad caſum impunibilis.*

25 *Conſideratur, non quod fit, ſed illud, propter quod fit.*

26 *Delictum caſu, & accidentaliter cõmiſſum, in dubio creditur.*

27 *Delictum ante omnia conſtare debet.*

28 *Offenſo non creditur.*

29 *Teſti in propria cauſa non creditur, nec inimico, nec accuſatori, nec ſentienti commodum.*

30 *Bannitus capitaliter non eſt idoneus teſtis.*

31 *Condemnatus in arengherio non probat vti teſtis.*

32 *Exceptiones plures, quem aliter admiſsibilẽ repellunt.*

33 *Fœmina in criminali non admittitur, vti omni exceptione maior, licet non repellatur, ex communi.*

* 34 *Vxor in teſtimonio pro marito non admittitur.*

35 *Meretrix à teſtificando repellitur.*

36 *Teſti redditur ſuſpectus, qui ueriſimiliter mortui uindictam procurat.*

37 *Inhabilis dictum alterius non ſupplet*

38 *Spontanea præſentatio ad carceres, omnia indicia præſumptiua tollit.*

CONSILIVM CXXXIIII.

TRINTAS ADSIT.

DVbitatur num Dominus Ioannes Franciſcus de Vrſinis, ac ſocij, qui cauſa interficiendi Antonium de Aquanigra bannitum pro aſſaſſinio, domum, ſeu columbarium Domini de Galuaneis, in quo aderat bannitus combuſſerunt, puniri debeant, vel ne.

Et primo aſpectu videbatẽ illos ſaltim extra ordinariè puniendos pro incendio, eo quòd in culpa fuerint, non conſiderando, an domus aliena foret, ex traditis per Nellum in tract. de bannit. q. 13. 2. par. 2. tempor. concludentem illum,
1 qui muros ciuitatis ſecreto ingreditur vrbem, cauſa bannitum interficiendi, pro homicidio minimè teneri, ſed tãtum pro muri aſcenſione, ac quia quęrentes bannitum impunè occidere, ſic delictum impunibile commitere, aliud punibile, videlicet incendium perpetrauerint, ex not. per Boſ. tit. de homicid. num. 71. 73. cum ſeq. & Crauet. conſi. 18.

Verum, vt ingenuè, ac ſecundum iuris terminos alloquar, nõ ſat perſpicio, quo iure poſſint rei inquiſiti vlla pœna plecti.

2 Primo, quia præſuppoſita validitate † legis municipalis permittentis quomodocunque bãnitum impunè interfici, & offendi, vt cauetẽ ſtatuto patriæ inquiſitori, ſub rubrica de hoſtibus, & rebellibus, verſic. ſed à quolibet, col. 2. & re-
* cepta ſe ſententia * relata ab Alexãdro cõſi. 141. col. 1. vol. 1. conſi. 2. in fi. vol. 2. Deci. conſi. 327. num. 3. Franc. Viui. Com. opin. verbo, ſtatutum diſponens, in princ. pag. 292. Marſi. in tract. de bannit. verſ. ab offenſis, nu. 10. vbi ex mente Iaſ. limitat illud non procedere de iure canonico, & eo minus de iure diuino, quo quis peccatũ mortale incurrit, & pœna extraordinaria damnatur, occidendo alium, ex Glo. in c. inter hæc 33. q. 2. Marſeo tract. in verbo, mortui. nu. 121. & ſeq. ſequitur dictum principale quoq; Duen.

in regu. iur.68. in princ. Petrus Clar.lib.4. ſent.
in §.homicidium,verſ.plerunque vbi cęteros al
legat Boſi.tit.de bann.in prin.
3 Dico † ſtatutum illud fauorabile cenſeri ob
bonum publicum.l.2.vbi Bart.& alij. C.quand.
lice.ſine iud. ſe vind. Bart. in l. omnes populi.q.
2.3.q.prin.ff.de iuſt.& iur.Iaſ.conſi.133.colum.
pen.uol.1. Viui.vbi ſupra,Deci.conſ.327.nu.3.
Nell.de banni.2.par.2.tempor.nu.7.in fin.ita ꝙ
nõ ſolum ad pſonę offenſionē conueniet trahi,
4 ſed ēt ad res domos,† & bona ipſius bāniti,quę
ideo offendi,capi,deſtruiq; impunè poterũt,q̃a
dicantur bona bannitorũ extra omnem pſona-
rũ cuſtodiã, vt à quocunq; deſtrui, ac deuaſtari
queant,Glo.in tit.hic finit lex,Corrad.& incip.
cõſue.Regni.Nell.tract.de bāni.2.par.2.tempo.
q.55.nu.55. qui ponit caſum in cõburente do-
mũ bānīti,vt hic ſequit̃ Marſ.in §.diligenter,nu.
16.& in l.fin.nu.62.ff.de quæſt. Hipp.Bonacoſ.
q.crim. verbo,bannitus,verſ.an poterit offendi
res,Marſ.tract.de bann.in verbo,mortui,n.127.
& ſi impunè domus banniti p ſe igne cõſumitur
non conſiderata perſona, quanto fortius ſi id
eueniat,dũ bannitus occidi,& interfici curatur.
Nec dicatur iſtud procedere in domo pro-
pria banniti, vt præfati loquuntur, at ſecus in
aliena, reſpondeo.
Primo, ꝙ p dictos ſocios fuit ignis in dictam
domum immiſſus iuſta credulitate moti, ꝙ eſſet
propria dicti bāniti, cum in illa continuo morã
5 traheret,& ex habitatione quis præſumat̃ † Do-
minus rei habitatę, niſi contrarium probet̃,arg.
doctr. Bald. in l.ob maritorum, C.ne vxor.pro
mar.Bar.in l.1.C.de priuil.Fiſci,& in l.2.ubi Sa-
li.c. quando fiſcus, vel priua.cum ſimil.per Ber-
tach.verbo dominium,ſub nu.9.
Secundo,& ſi non perquiſierint cuius eſſet di
cta domus,nulla tñ damnahũtur pęna, cum hęc
6 ſit culpa leuis,ſeu lęuiſſima,pro qua † delinquẽs
ignorans non punit̃ criminaliter,præcipuè ſi ci
uiliter, vt hic damnum paſſo,ſit ſuccurſum.Cin.
in l.data opera.C.qui accuſ.non poſſ.Bar.in l.re
ſpiciendũ.§.delinquunt.ff.de pœn.Deci.in ca.2.
nu.12.de conſti.Boſi.tit.de homic. nu.69.
Secũdo principaliter in hãc ſnĩam deuenio,
7 quia,qui,põt impunè † bannitum offendere,vel
occidere, ſic delictũ impunibile cõmittere, põt
ēt oĩa neceſſaria præambula, & quæ ad dictum
actum expediendum occurrũt,impunè exequi,
qui enim vult conſequens,admittit rurſus neceſ
ſarium antecedens, & vno conceſſo alterum,li-
cet aliàs prohibitum permittitur.l.ad rem mobi
lem.l.ad legatum.ff. de procur. immo per quod
facilius ad conceſſum deuenitur.l.nam his, ff.de
8 acquir.hęr.Hinc deferens † arma prohibita pro
occidendo,non punitur aliqua pœna,cum om
nia delicta præambula, vel perpetrata occaſio-
ne dicti banniti interficiendi confundantur, ita
Nell.de S.Gemin.2.par.2.tempor. q.48.per to-
tam, Stephan. de Federic. de interpret. iur.ſub
num.48. Bonacoſ.quæſtion. famil.verbo,ban-
nitus, in princip.
Rurſus ſi in eccleſia, interficiat bannitum,nõ
9 punitur pro † ſacrilegio, cum licitè finis ſit per-
miſſus,ad not.per Nell.d.tract.2.par.2.tempor.
q.58. & Gloſam in pragmat.ſanctio.de interd.
non ponend.num.6.ita iudicatum,inquit Boſi.
tit.de banni.quis amitt. nu. 6. & Clar.§.homici-
dium,verſ.ulterius quæro.
10 Denuo ante occiſionem poteſt capi † bānitus
11 & in carcerem priuatum retineri, atque detrudi
(quod eſt crimen læſæ maieſtatis, de quo in l.3.
ad l.Iul.maie.& tot tit.de priuat.carcer.& 6.c.5.
ubi Bart.ff.de adulter.)not.Nell.d.par.2.tempo.
a.quæſtio.38. Marſ. tract. de bannit. verbo,ab
offenſis,num.9.
Inſuper, & ſi quis occiderit bannitum, cum
12 quo fecit pacem, quia nec pro † pace rupta te-
netur,Ang.de Gambilio. conſ.56. uol.2.conſil.
crim.in 4.Viui.ubi ſupra pag.293.
Minus ſi proditoriè, uel per aſſaſſinium, ſeu
13 mandatũ pręambulum † bannitos perimat Bal.
conſ.401.in fi.uol.1.Dec.in cap. quæ in eccleſia-
rum,num.14.de conſt.Boſ.ita ſeruari, inquit tit.
de bannit.num.1.& Clar.in §.homicidium,ver.
ſed an licebit, & verſicu. ulterius,quæro in fin.
idem Hippol.Bonacoſ.ubi ſupra pagi.26.ubi di
cit Viui.com.opin.lib.1.verbo, ſtatutum, quod
bannitus ampliat.5.& quicquid nonnulli dixe-
rint,de quibus per Petr.Ducnam regul.68.ban-
nitus limit.8.
Addo, nec punitur interficiens bannitum, ſi
14 poſt mortē incontinenti illũ † ſpoliet,furtumq;
rapinam,ac derubationem cõmittat,vt no.Ca-
ſtr. conſ.31.ſeu 33. in antiquis, ample Nell. de
bannit.d.2.par.3.temp.q.3.dicens cenſeri eodẽ
conflictu omnia facta,& propterea abſolutoriã
ſequendam.l.cum actũ.ff.de neg.geſt.l.matrem.
C.de probat.ſequit.Io.de Arno.dialog.17.poſt
Felin.Sali.& Alber.in 4.par.ſtat.q.91.& 93.alle
gatos per Marſ.in ſuo tract.de bannit.uerbo,in-
continenti,num.10.
Dum igitur in iſtis caſibus cõfunduntur alia
delicta perpetrata per occidentem, etiam quòd
ſint ab occiſione ſeparabilia,in præſentiarum il
ludmet quoque ſeruabitur.
15 † Tertio fauorabilis ratio dicti ſtatuti funda-
ta in eo, ꝙ non poſſit æſtimari quantũ interſit li
beram eſſe prouinciam à malis hominibus.l.
congruit,ff.de offi.præſid.per Deci.in ca.quæ in
eccleſiarum.num.54.Marſil.in d.tractat. de ban
nit.uerbo, annis, nume.4.& 5.ac Viuium loco
16 ſupracitato, † extenditur ad caſum noſtrum, vt
ſi gladio interrimi nequeat bannitus, igne com
buretur, vel interficiatur,reſultat enim idem ef-
fectus, ideo & eadem diſpoſitio, not. omnes in
auth.quas actiones.C.de ſacroſanct.Cæpol.tra
cta.quę fuer.cauſ.introduce.extruſ.nu.217.ſitq;
extenſio in odioſis, ubi agitur de puniendo de-
licto in commodum reipublicæ. Gloſ. in l.2.§.

ignominiæ.ff.de infam. Mateſ.de interpret. ex-
tenſiua. nu.24. 7. limitatione tradit Marſil.in §.
aggredior,nu.59.cum ſeq.ſic ad caſum domus
combuſtæ cauſa bannitum intetficiendi ſiet di-
cti ſtatuti impunitatis extenſio.

Quarto omnia comprobo,ex multis ſimilib.
17 in quibus delinquens † ignorans non punitur
in terminis dicti ſtatuti.

Primo ſi quis hominem interfecerit, quē Ti-
tium rebellem, ac bannitum eſſe credebat, cum
18 vetè Titius non eſſet, † excuſatur etenim ꝓpter
illam exiſtimationem,& ignorantiam Iaſ. in l.j.
nu....ff.de leg.Nell.de banni.d.2.par.2.tempor.
q.26.Ioan. Bapt.Aſin.conſ.crim.112.num.47.
tom.2.in fol.

19 Secundo ſi † bannitum aliàs, licet demum ab
ſolutum, ipſo ignorante quis occiderit, pœna
aliqua non tenetur, ſi probabili ignorantia du-
catur.Nell.vbi ſupra 1.par.3.temp.q.2. Soci.iu.
conſi.58.nu.12.& ſeq.vol.1. multa in ſimili ag-
gregat Marſil.tract.de bannit.in uerbo,delictis,
num.71.cum ſeq,

Tertio ſi tempore,quo fuit interfectus,com-
meatum bannitus haberet, id ignorāte occiſo-
re,Caſtr.conſi.199.vol.1.Aſin.ubi ſupra,nu.46.
Cæpol.conſi.39.crim.ubi de communi * Duen.
regul.iur.68.nu.2.

20 Quarto † occidens non rite bannitum Alex.
conſi.160.uol.7.& Clar. qui inquit in totū excu
ſandum,& id in practica ſeruandū,in §.homici-
diū,uerſ.maior.Duen.ubi ſupra.nu.7.amplia.7.
Polēto cōſ.84.nu.22.cū ſeq.uol.2.conſ.cri.in 4.

21 Quinto cōmodum † impunitatis ſtatuti repor
tat, q̄ hominē bānitū interficit, licet tp̄e delicti
ignoraret ipſum fore bānitū Alex.conſ.114.nu.
4.uol.j.Aſi.ubi ſup.nu.48.Duen.reg.iu.68.nu.j.

Ex quibus ſatis conſtat exiſtimationē,& opi
nionē erroneā à culpa eximere in hac materia,
ita ut iſti conſortes inquiſiti excuſentur pro in-
cendio ſequuto,cū ignorauerint domū eſſe,uel
non eſſe dicti bāniti,& crediderint ſibi id autho
ritate legis,ac ſtatuti cōcedi, nēpe occidere ban
nitū,ēt medio flāmarū,& ignis,ꝓut certè id iure
ꝑmiſſum arbitror, licet Dn̄s domus cōtra incen
diarios eo caſu,quo ſcirēt domū nō eſſe bāniti,
forte ciuiliter ualorem, ac dāna cōſequi poſſet.

Quinto & ultimo conſidero,incendium hoc
diei caſu magis occurſum, quàm aliqua culpa
p̄cedente,nā homicidiū propoſitū,& cogitatū
principaliter cōtra bānitū nō tendebat ad incē-
dium,qđ poſtea ſequutū fuit,nec in id parte co
gitare, ēt in genere potuerūt, credentes illū ex-
tra domū inuenire, ideo cū ad id nō eſſet illorū
aīus directus, ſequit̄ caſu incendiū ſequutum,nō
aūt culpa pręcedente,pro quo nullatenus inqui
ſiti puniuntur,nec cōtra eos procedit̄ur. ex do-
ctr.Bal.& Sali.circa fi.in l.cū mandati.C.mand.
22 quemadmodum cū quis † delinquendo incidit
in aliā delicti ſpeciē,nā ſi delictū principale non
tendit ad aliud,ꝓ illo diuerſo, licet poſtea ſecu-
to non tenetur.l. qm̄ multa facinora.C.ad l. Iul.
de vi.publi.Bar.in l.diuus,in fi.ff. de ſicar. ſequi-
tur Boſi.tit.de hom.nu.73.in fi.& 74.prout nec
23 tenetur niſi pro † principali,atq; maiori delicto,
ſi multa alia eodem actu, & tp̄e ſimul cum prin-
cipali cōmittantur, ut de interficiente aliquem
de nocte cū armis prohibitis,qui ꝓ homicidio
tantū tenetur,no.Doct.oēs Bar.& alij,vbi Marſ.
in 4.& 5.col...fi.ff.de ſicar.Gloſ.in l.de crimine.
C.de accuſat.& Marſ.in tract.de bannit. in uer-
bo,delictis,nu.22.cum ſeq.cum igitur incendiū
non eſſet cogitatum, nec ad id banniti homici-
dium tenderet, pro illo dicti inquiſiti, qui ope-
ram rei licitæ, & nimis fauorabili dederunt, te-
neri minimè debent.

Iſtis pro victoria Domini Vrſini firmatis nō
obſtant emiſſa in contrarium.

Et primo doctrina Nelli volētis puniri quem
ꝓ murorū aſcēſione,licet ꝓ homicidio non te-
neatur, etenim dr̄ caſus eſſe admodū diuerſos.

Primo,quia aſcenſio murorū nō erat,nec ne-
ceſſaria,nec utilis,ſed diuerſa oīno,ac ferè incō
ſiderabilis ad illud delictū impunibile ꝑpetran-
dum,cum vt plurimū,& ſi hoīes ingrediantur ꝑ
portas ciuitatis,nec ab oībus uideātur,nec id ad
delicta ſimilia ꝑpetranda impedimēto ſit, ut pa
tet cuiq;, quinimo dicerē, ſi aliter bānitus interi
mi nō poſſet,ꝙ & murorū trāſgreſſio licita foret
ꝑea,q̄ ſupra deduxi,nec diſſentit Nell.inquiens
illam qōnem dubiā.d.q.13.ver.maximè quādo.

24 Secundo & ſi † culpa adfuit,nō erat ad caſum
incēdij ordinata,ꝓ qua nec tenetur in caſu no-
ſtro,prout tenebat̄ pro murorū ciuitatis ingreſ-
ſu ad homicidiū ordinato,ſecundū q.Nelli arg.
doctr.Bart.in l.2.in fi.ff.ſi quis caut.ubi Apoſtill.
allegat Fel. in c. cum inter. nu.20.de except.Ri-
pā in cap.1.num.14.uerſic.ſecundo facit.

Tollitur,& doctr.Boſij in contrariū deducta,
quando & ipſa caſui noſtro, & victoriæ D.Vrſi
ni inſeruiat,cum ad incendiū nō reſpiceret prin
cipale delictum, nec animus in id delinquendi
adeſſet, ſed tm̄ in homicidiū, rurſus ignis fuerit
immiſſus,non ad effectum cōmittendi incendiū
ſed interficiendi medio ignis bannitum, prout
25 licuit ex ſtatuto, & ſemper non † ꝙ fit, ſed illud
ꝑ quod fit conſideratur.l.illud. ff. ad l.Aquil.l.
26 illud.ff.de furt.cum vulg. † delictū namq; potius
caſu, & accidentaliter, q̄ data opera cōmiſſum
iudicatur,Fel.in c.ſicut digna,nu.6. ad fi. de ho-
mic.Ex quibus in unum collectis,nec pœna ex-
traordinaria Vrſinum damnandum cenſeo.

Verum,quia ſupponit̄ in facto D.Ioānē Fran
ciſcum Vrſinum cū ſocijs dictum incendiū, &
delictum commiſiſſe cauſa interficiendi dictum
bannitum,ſi id negaretur,prout abſolutè nega-
ri video, omni dubitationi ceſſaret locus.

27 In primis.n.conſtare dēt de † delicto cōmiſſo
ꝑ illos, & illud ꝑ fiſcum,uel accuſantes probari
alioquin reus oīno abſoluitur, vulgata l.qui ac-
cuſare. C. de edend.l.non eſt nouum,ybi Iaſ.de
com-

Digitized by Google

communi.nu.5.C.de legib.Villab.com.opi.ver
bo,abſoluitur, nu.47.Nec delictum probabitur
aliter ex dicto eiuſdem banniti,quem interfice-
re curarunt.
28 Primo,quia pars eſt † offenſa,quæ idonea ad
teſtificandum non dicitur Alex.videndus conſ.
99.nu.1.vol.1.nec iſti,in mortis articulo crede-
retur,Boſi.de inquiſ.nu.48.
29 Secundo † in propria cauſa non licet teſtifica
ri.l.nullus.ff.de teſti.l.o mnib. C.de teſtib. Cãp.
regul.54.cũ vulg.qđ facit ipſe bannitus,quia ex
hoc ſentiret commodum ſaltẽ vindictæ,vel dã-
ni conſecutionem, Bal. conſ.227.uol.5.in pro-
poſito Craue.videndus conſ.99.in princ.& per
totum ac Marſ.conſ.12.nu.4.Paul.Merend.cõſ.
92.nu.5.& 6.tom.2.conſ.crim.in fol.
Tertio eſt inimicus capitalis,cui nulla præſta
tur fides.l.3.ff.de teſti.auth.ſi dicatur.C.eo.Cãp.
regul. 23. cum multis ſeq.de teſti. Crot.de teſti.
par.3.nu.103.cum plurib.ſeq.dicens,nu.110.&
cauſam inimicandi ſufficere per Alex. d.conſil.
99.cum Apoſt.uol.1.Clar.§.fi. crimi. q.24.verſ.
item quæro.
Quarto accuſatoris vice fungitur,qui à teſtifi
cando repellitur.c.preterea.de teſtib.cogend.l.
diui.ff.de accuſ.Camp.vbi ſupra regul.104.
30 Quinto eſt † bãnitus capitaliter pro aſſaſſinio,
ſic publico delicto, qui nec eſt idoneus teſtis ad
inquirendũ contra aliquẽ in ſpecie, nec de iure
cõi,tamquã infamis,ex no.p Bar.in l.infamẽ.ff.
de publ.iud.Boſi.tit.de inquiſ.nu.54. 58. & ſeq.
ſubdens.nu.60.eo minus credi,ſi ſub ſaluo con-
ductu,vt hic deponit.nec rurſus virtute ordinũ,
& ſtatutorũ patriæ,qui illum oĩno, licet contu-
macẽ,pro vero delinquente hñt,ita vt nec teſti-
ficari valeãt,per Feli.in c.ſuper eo.nu.6. de teſti.
Clar.in §.crimi.q.71.uerſ.præterea quero, Ro-
* land.à Val. conſ.41.nu.48.ubi de cõi * volum.1.
31 Sexto † cõdemnatus fuit pro aſſaſſinio in lo-
co,ſeu vt aiunt, arengherio publico, ſic effectus
infamis,qui propterea in teſtẽ recipi nequit.Ol
drad.cõſ.91.Crot.de teſtib.par.3.nu.20.& ſeq.
Plot.in l.ſi qñ,nu.796.C.vnde vi,diffusè Io.Mõ-
ticel.ſuo trac. de teſtib. verbo criminoſus teſtis.
32 Cumq; iſte bannitus ſit, tantaſq; † exceptio-
nes patiat̃,merito ſi nullã probationẽ,indiciũve
conſtituit, ẽt ꝙ aliàs vti inhabilis, vel in ſubſidiũ
admitteret̃,ex d.Soci.ſen.conſ.118.vol.1. Boer.
deciſ.319.nu.3.Rol.à Val.conſil.16.nu.20.uol.
* 1.ex * cõi Laur.Chircou.com.opin.cent.4. con-
cluſ.40.Gabriel. com. concluſ.lib.1.concluſ.7.
num.10.Rimi.iun.conſi.66.nu.38.
Tollitur ſimiliter dictum cuiuſdam fœminæ
amaſiæ,vel vxoris dicti banniti deponentis ſu-
per hoc delicto.
33 Primo,quia † fœmina eſt, quæ licèt in crimi-
* nalibus poſſit teſtificari,ex cõi,de qua per Clar.
§.fin.q.24. in prin. non tamen omni fidé digna
creditur, vt ex illius dicto probatio indicij alicu
ius reſultet,ita reſpondet Alex.d.conſil.99.nu-
me.4.uol.j.Craue.conſ.99.nu.5.ſequitur Hipp.
conſi.22.nu.1.uolu.1.Merend.conſi.92.nu.14.
Laur.ab Occa.conſ.60.nu.17.tom.2.conſ.crim.
in fol. qui ait regulariter fœminas non admitti,
per Alex.Deci.Cẹpol.Alciat.& cæter.ibi,Crot.
de teſtib.parte 3.num.10.
34 Secundo uel eſt † vxor dicti banniti, quę tunc
pro uiro,& in cauſa viri cum fides domeſtica,ſit
ſuſpecta repellitur,Soc.ſen.conſ.17.col.5.uol.j.
latè Bertac.ſuo indice, uerbo teſtes,qui eſſe poſ
35 ſunt,num.59.vel amaſia,ſeu meretrix, † quæ vti
infamis reijcitur,Bar.in l.1 §. idem Cornelio.ff.
de quæſtio.ſufficit enim, ut ſit mulier, meretrix,
vel perſona vilis,Franc.de Placent. conſ.84.nu.
8.13.& ſeq.to.1.conſ.crim.in 4.Feder.Scheech.
tracta.de teſtib.num. 17. Vitalin.in clem.teſtib.
num.8.extra de teſt.Ioan.Mar.Mootiecl.tracta.
de teſtib. verbo teſtis eſſe non poteſt meretrix,
& io verbo,teſtis vilis.
Tertiò hæc mulier ratione coniunctionis cũ
36 dicto bannito,uidetur † ſuſpecta, & inimica ſal-
tim præſumpta omnium, qui mortem banniti
procurarunt, quæ ideo repelletur per Marſ.cõ-
ſil.20.nu.16.& Merend. conſ.92.nu.10. & 13.
tom.2.in fol.conſ.crimi.
Quarto dicta mulier eſt inimica oĩum ratio-
ne ꝑtenſæ iniuriæ,& metus ſibi illati de occiden
do puerum eius,ac filium dicti banniti,ac vero-
ſimile eſt,ꝙ vlciſci uellet iniuriã, facile enim in-
genium mulierum eſt ad vindictã,& ideo facili-
mè à teſtificatu hac de cauſa repelluntur, ita in
terminis Craue.d.conſ.99.num.6.poſt Alex.d.
conſ.99. nu.4.vol.1.cuius mulieris dictũ ab alio
dicto banniti ſuppleri nequit, cum inhabilis,ut
ſupra exiſtat, nec qui fide indiget, dictum alio-
37 rum † ſuppleat,ita Craue.d.conſ.99.nu.10.
Rurſus tollitur prorſus quodlibet indicium
generale, ſeu fama contra ipſum Do. Ioannem
38 Franciſcum,ex ſpontanea † pręſentatione,& cõ
ſtitutione,ad carceres,quæ oĩa indicia præſum
ptiua contraria elidit, Cẹpol.conſ.crim.31.uer.
10.Gram.conſ.29.nu.31.Marſ.§.diligenter,nu.
204.& conſ.127.nu.49.Lucius conſ.crim.161.
nu.51.to.1.in fol.crim.Bertazol.conſil.70.nu.
28.& Turr.conſi.81.nu.88 tom.2.in fol.Rimi.
iun.conſ.88.num.48. cum mult. ſimil. poſt Ri-
pam,ubi de communi * in l.admonendi. nume.
169.ff. de iur. iur. Concludo itaque nec delictũ
probari, & illud admiſſum impunibile iudicari,
prout ita in facto obtinui.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI D. AVRELIA SCOTTA.

ARGVMENTVM.

Contractus vſurarius,quomodo virtute ordinum, & ſtatutorum alicuius patriæ iuſtificetur, ex dicto vnius teſtis tãtum, uel aliter inhabilibus teſtib.

Digitized by Google

Qui teſtis, & quæ præſumptiones ſufficiant, tam pro contractus vſurarij probatione quàm excluſione vſurarum & contractus validitate.

SVMMARIVM.

1 *Statutum vel lex admittens teſtem inhabilē in ſubſidium vel perſonam non omni exceptione maiorem, in materia probationis, intelligitur ſi vnica inhabilitas, & vnicus defectus concurrat.*

2 *Teſtis inhabilis duob. ſm̄ reſpectib. nullam probationē facit in caſib. ēt, ubi aliter ueritas hr̄i ñ pōt, & hoc de iure cōi, ex recepta ſententia.**

3 *Statutum mandans quem probari vſurariū per vnicum idoneum teſtem uel per plures ſingulares minimè iure ſubſiſtit, ex * communi.*

4 *Vſurarum crimen teſtibus ſingularibus probari non poteſt, ex * communi dicto.*

5 *Statutum requirens probationem fieri poſſe, cū vno teſte idoneo, ita demum intelligendum eſt, ſi illa qualitas idoneitatis fuerit probata, ex magis ** communiter recepta ſententia.*

6 *Dictum Curtij in tract. de teſtibus concluſ. 35. & ſequacium reprehenditur.*

7 *Dictio idoneus, & omni exceptione maior eiuſdem ſunt importantiæ.*

8 *Qualitas idoneitatis teſti cum eſt probanda in materia vſurarum.*

9 *Qualitas à ſtatuto requiſita, vt ſequatur condemnatio, probari debet.*

10 *Iudæi alijq; Saraceni à limine depoſitionis contra Chriſtianos omnino repelluntur ex recepto dicto.**

11 *Teſtimonium Iudæi non ſuppletur per depoſitiones Chriſtianorum etiam ſi in Chriſtianos examinaretur.*

12 *Contractus in dubio non præſumitur fictitius, vſurarius vel ſimulatus, ſed legalis uerus & iuſtus.*

13 *Affirmans quem eſſe uſurarium tenetur id legitime probare maximè in iudicio criminali.*

14 *Quis, ex præſumptionibus, indicijs, ſeu cōiecturis damnari non debet.*

15 *Præſumptiones, & coniecturæ, tā ex iure, quam ex ordinibus Mantuæ probatæ legitimæ per duos teſtes ſufficiunt ad uſurarium condemnandum, ex ** communiter recepta.*

16 *Coniecturæ uſurariæ materiæ probari debēt per alios teſtes, & non per illum de vſura idoneè deponentem ſecundum ſtatuta.*

17 *Præſumptiones coniecturæq; calidiores pro veritate contractus præferuntur ad excluſionē delicti concurrentibus pro fictione, ac ſimulatione contractus.*

18 *Actus tutoris extraiudicium factus, per quem delictum apertum eſt nō nocet pupillo, nec ipſe pœnam incurrit, ſecus eſt, nu. ſeq. ex * cōmuni.*

20 *Agens nomine alieno punire ipſe non debet.*

21 *Pupillus ob delictum tutoris nomine ſuo commiſſum, niſi clare de delicto appareat, damnari non debet.*

22 *Iudæus non poteſt eſſe teſtis contra Chriſtianum, quando plures defectus vltra iudaiſmū patitur, etiam quòd à iure, vt Iudæus admitteretur.*

23 *Proxenetæ mediatoreſque non ſunt legitimi teſtes, niſi pars non contradicat, ex * commum, & ampliatur, ex ** communiori, nu. ſeq. etiā ſi ſponte deponant.*

25 *Mediatores contractus vſurarij tenentur ſicuti contrahentes ad reſtitutionem vſurarum.*

26 *Teſtis ſentiens commodum, de re, ſuper qua deponit à teſtimonio repellitur.*

27 *Teſtis inimicus ad offenſam alterius inimici nō admittitur.*

28 *Intellect. ad ſtatu. Mant. ſub Rub. de probatio. fien in criminal. &c.*

29 *Intellect. ad conſ. Craue. 73.*

30 *Fama bona conſcientiaque timorata eſt optima coniectura in fauorem accuſati de vſuraria prauitate.*

31 *Nobilitas grauitaſque perſonæ inquiſitæ probationes fiſci diminuere ſolent.*

32 *Mulier non præſumitur doloſè contrahere, ex communi.**

33 *Fæmina nō præſumitur velle contrahere uſuras cum ſit iuris ignara.*

34 *Contrahentis animus, ex proteſtatione ante contractum emiſſa, quale ſit, cognoſcitur.*

35 *Facta cum peritorum conſilio omni ſuſpicione carent.*

36 *Oppoſitum eius, quod teſtis dicit, quando cū veritate cauſæ per quam ſe mouet ſtare poteſt, nunquam teſtis probat.*

37 *Teſtis ſingularis dictum nō ſuppletur ex dictis aliorum niſi ſint multa fide digni magiſque idonei.*

38 *Numerus teſtium inhabilium, quandoq; in criminalibus ad torturam ſufficerent, ſed nunquam ad condemnandum.*

39 *Fidei ſuppletio ex teſtibus idoneis fit, quādo te-*

ſtis

Digitized by Google

ſtis aliquando fuerit ex ſe idoneus ſecus ſi nunquam.

40 *Teſtis fides ex alio non ſuppletur, quando inuicem ſunt contrarij.*

41 *Dictum teſtis ſingularis non probatur per alterius dictum, quando contrarium per teſtes alterius partis idoniores probatur.*

42 *Teſtis factum integrum neſciens, ſeu concluſionem ipſius, non probat.*

43 *Teſti in ſuo teſtificatu vario fides non eſt præſtanda.*

44 *Teſtes negatiuam coarctatam loco & tempore deponentes optimam fidem faciunt.*

45 *Falſa dicenti nullo modo creditur.*

46 *Teſtes pro reo negantes cæteris affirmantibus præferuntur.*

47 *Teſtis non plene inſtructus repellitur, & cuius authori nulla præſtatur fides.*

48 *Commodum ſentiens, ex re ſuper qua deponit, non probat.*

49 *Teſtis in cā propria teſtificare nullo modo pōt.*

50 *Semel malus in eodem genere mali non in diuerſo ſemper præſumitur malus.*

51 *Præſumptiones non ſufficiunt ad aliquem pœna ordinaria condemnandum.*

52 *Ratio, quæ diſpoſitioni adhæret finalis præſumitur.*

53 *In contrahentibus nominatis ceſſante cauſa non ceſſat effectus regulariter.*

54 *Suſpicio in crimine falſi pro veritate habetur, ſed ad damnandum vel torquendum non ſuf*
* *ficit, ex * communi.*

55 *Quod ſolitum eſt fieri conſideratur.*

56 *Veriſimile in obſcuris attendi ſolet.*

57 *Teſtis contrarius, circa ſubſtantialia non probat.*

58 *Teſtes concordes eſſe non poſſunt, quando de diuerſis locis deponunt, ut teſtes Suſanæ.*

59 *Teſtibus contrarijs ab una, & eadem parte pro-*
* *ductis, non creditur, ex * communi.*

60 *Teſtis contrarius, circa ſubſtantialia nunquam concordari poteſt, ſecus ſi circa extrinſeca.*

61 *Teſtis ſemel approbatus reprobari amplius non poteſt.*

62 *Teſti de auditu pro reo contra fiſcum creditur.*

63 *Famulus pro domino, quando poſſit eſſe teſtis.*

64 *Negatiua probatur per affirmatiuam contrariā.*

65 *Dicta teſtium non concordantur cum dicto partis, quando procedat.*

66 *Familiares deponentes pro innocentia rei ad defenſam admittuntur.*

67 *Contractus in dubio vſurarius præſumitur, & qualiter intelligatur.*

68 *Conſ. Alciat. 3. num. 16. declaratur.*

CONSILIVM CXXXV.

TRINITAS ADSIT.

TAM difusè, & magiſtraliter cōſultum fuit per pręclariſſimum I.C. Ferrarienſem D. Bartholomæum Bertazolum in cauſa inquiſitionis formatæ contra nobi.d. Aureliam Scottam de pēdaleis, vt omnis opera mea ſuperflua videri poſſit, in res nō neceſſarias perfectiſſimis allegationibus addēdo. At quia 7. principalia dubia per Illuſ. Senatum ęduntur, quorum nunc diſſolutio petitur, ſcribam, vt morem cōſulenti geram, & claram eſſe iuſtitiam pro ipſius parte oſtendam ad reſolutionem igitur difficultatum, quæ inducuntur aduerſus hanc Matronam viduam conſiderandę ſunt quinque rationes, per quas tolluntur omnia obiecta.

1 Prima ratio eſt, † vbi lex, ſeu ſtatutum admittit teſtem aliàs inhabilem, vel minus legitimum vel idoneum, vt puta in ſubſidium, ſeu perſonā non omni exceptione maiorem, diſpenſat in materia probationis, interpretatur, & locum ſibi uendicat, ſi vnica inhabilitas, vnicusve defectus tantum concurrat, at ſecus ſi plures exceptiones defectusve contra teſtem, illius dicta, vel perſonam, opponantur, quorū vnū quodq; aliàs illum iure communi repelleret, cum tali caſu, nec lex, nec ſtatutum, nec diſpenſatio proce-
2 dant, ita vt multis, † vel ēt duobus reſpectibus inhabilis, ſeu non idoneus probationem aliquam conſtituat, in caſibus quoque ubi aliter veritas haberi non poſſet, ex doct. Socin. ſen. conſ. 118. num. 8. volum. 1. Dec. conſil. 133. ſub numer. 4. verſ. ſecundo, quia Grammat. conſ. crimin. 45. num. 22. & ſeq. Marſ. conſil. 102. num. 12. Barb. qui multos textus allegat, in conſi. 54. col. 8. nu. 23. vol. 1. & conſi. 65. col. 3. vbi de contractu vſurario loquitur, volum. 4. Boer. deciſ. 319. nume. 3. Roland. à Valle conſi. 16. num. 20. vol. 1. Hippol. Riminal. conſ. 105. num. 10. volum. 1. conſ. crimin. & in conſil. 65. nu. 8. tom. 2. conſil. crim. in fol. Quod procedere indiſtricte intelligit Cæphal. per alios conſi. 65. num. 27. & ſeq. & conſ. 169. num. 16. Siluan. conſ. 91. numero 23. com-
* munem * ſententiam nuncupant, Eman. Soarez recept. ſent. verbo, teſtis, nu. 216. ac Laur. Chircou. com. opin. cent. 4. concluſ. 40. Menoc. conſ. 98. num. 15.

3 Secunda, admiſſo pro nunc, quod ſtatutū mādans, quem probari vſurarium per vnicum idoneū teſtem, vt ex ordinibus patriæ deciſum eſt, ſeu per plures ſingulares, uel tres de fama, vel per confeſſionem extraiudicialem, iure ſubſiſtat, quod minimè valere ex pluribus arbitrati

ſunt,Federi.de Sen.conſil.13. Angel. tract.maleſ.glo.publica fama.num.47.verſ.quærit,Marſil.conſ.33.numero 33. Crauet.conſ.6.nume.2. poſt Roma.Alexan.& Angel.citatos in propoſito,per Ioan.Bap.Aſinium,in praxi.iudi.§.19. cap.33.per totum Roman.Singu.715. vbi, Nicol.Pignol. in addit. & quam ſententiam communem * per Abbatem nuncupat. Didac. Couar.var.reſolut.lib.3.cap.3. num.5. verſicu.imo ipſi,Iul.Clar.§.fin.crim.quæſt.53. verſ. ſed quid

4 ſi Epiſcopus,ea pręcipuè ratione,† quod nec cri men vſurarum teſtibus ſingularibus probetur,

* & ſi ſtatutum Epiſcopale id mandet,quod * cõmune inquiunt Didac. Couar. d. lib.3.varia.reſolut.ca.3.num.5.Iul.Clar.§.fi.crim.q.53.verſic. ſed quid,& uer.dixi etiam,relati ab Eman.Soarez.recept.ſent.in verbo, vſurarum,num.83.& cæteros,quos ex communi dicto ſimiliter recẽſet D.Gabriel.lib.1.com.concluſ.de teſtib. concluſ.2.num.28.& 29.& lib. 7. de crimi.concluſ. 20.num.11.

5 † Attamen dico,quod cum ſtatutum circa vſuræ pœnam probationem per unicum idoneum teſtem fieri poſſe admittat, cum alijs tamen coniecturis, qualitas illa idoneitatis in ſpecie deduci & iuſtificari debet,vbi fiſcus vel tertius tale crimen probare, ſeu per dictum teſtem quem vti vſurarium punire contendit,ex doctr. Bartol.& Angel.in leg.1.§.ſi quis neget.ff. quemadmodũ teſtam.aperiantur Iacob.de Aret.Cin. & cæteri in l.2.C.de probat.Hippol.Singul.187.& in l.ſi quis ne quæſtionibus.nu.136.& 137.ff.de quęſt. & in Rub.de probat.num.441. Cępol.conſ.57. Anguſciol. conſ.25. num.2.lib.1.Aſin.in praxi. iud.§.19.cap.37. Cæpol. conſ.57. num.7.& 8. Grammat. conſ.35.nu.38. Barbat.conſ.54.volum.3.nume.20.cum ſequent.& in conſ.32.colum.8.nume.5. vbi de qualitate idonei teſtis loquitur volum.1. Vber. Zuccard.in l.fi. num.83.

** C.de edict.Diui Hadr.tol.Villab.ex magis ** cõmuni opin.in 262.lib.2. com. opin. Socin.iun. conſil.39.num.62.uolum.2. multos accumulat Petr.Benint. deciſ. Bono.62.nume. 16.cum ſeq. poſt Alciat. communem hanc profitentem,in tract.de præſump.regul.2.præſump.2. verſic.6. & Paris conſ.24.num.14.uol.3. ſentiens nume.

6 17.verbum idoneum ,† eſſe in ſuperlatiuo gradu poſitum, licet enim Felin. & Curt. de teſtib. concluſ.35. & nonnulli voluerint hac communem procedere tantum vbi ſtatutum loquatur per verba ſuperlatiui gradus,vt de teſtibus optimæ opinionis,vel omni exceptione maioribus vel ſimil.Attamen contrarium indiſtincte receptius arbitror,cum attẽdatur ſolum,quod qualitas à ſtatuto requiratur in caſu , vbi aliàs teſtis ille non probaret plene,per Didac.Couar.in c. relatum,il 1.nume.6.& 7.verſ.5.& verſ.4. de te-

7 ſtam. præter † quod uerbum idoneus,& omni exceptione maior,eiuſdẽ ac æqualis ſint naturę importantiæ & effectus.Abb.in c.1. nume.5.de affin.& conſangui. per glo.in §.item verborum inſtit.de inutil. ſtipula. Barba.d.conſil.33.num. 8.& 9.colum.8.volu.1.Boſſ. tit. de captura reorum,num.47. poſt Alexand. conſi.71.num.12. volum.2.Paris.conſil.24.num.14.uol.3.& Crotum in tract.de teſtibus,num. 19.in prima parte.Curt.in tract.de teſti.concluſ.34.& in terminis decreti contra vſurarios loquentis de teſti-

8 bus † fide dignis, quod hęc qualitas ſit probanda,ponit Ioann.de Arno.in epit.14.in tracta.inuehens contra iudices admittentes teſtes abſq; dictę qualitatis probatione in vexatione probo tum virorum,non ut vſuræ reſtitutioni,ſed proprijs commodis conſulatur , ſequitur Carrer.in praxi.crimi. l. obſeruare curabit, num.164.verſic.item in cauſa vſurariæ prauitatis , ſeruit di-

9 ctum vulgatum ſimul & commune , † qualitatẽ a ſtatuto requiſitam probandam fore , vt ſequi poſſit condemnatio . Plotus in l. ſi quando,nu. 345.355.& 851.C. vnde vi. Clar. in §.fin.crimi. q.85.verſ.agitur.Boſi.in titulo de capt. reorum, num.46.Cæphal.conſ.206.nume.8. & 223.nu.

* 17.poſui aliàs,ex cõmuni * in conſ.69. in princ. Io.Bapt.Aſin.in d.ſua praxi.iudi.§.19.c.37.latè Tiraquel. de retract. conuent.§.8.gl.7.nu.10.ac Menoch. conſ.74.nu.14.

10 Tertia † ratio ſubiungitur, quod regulariter Iudæi , ſeu etiam neophiti contra Chriſtianos deponentes,nec idonei,nec legitimi teſtes reputantur , quinimo ex toto à limine depoſitionis propulſantur c.Iudæi,ubi Felin.regulam cum limitat.ſcribit de teſtibus.c.2.48.diſt. c. ſi hæretici 2.q.7.clem. 1.de iude.ubi Imol.& Cardi. 3. q. l.quoniam.C.de hæreti. & eo loco Bernard.Alfanu.collect.466. Alber.in tract.de reprobat.teſtium reſpectu criminis,prima parte,numero 5. Crot.eodem tract. de teſtibus 4. parte,num.37. vbi Apoſtil. Moncadi, verbo, quod non,nume. 250.Campeg. de teſtibus regul.46.Iacob. Nouel.in praxi. crimin. in titulo de teſtib. num.19. Marſi.ſingul.74.273.& 41. & in l.1.§.præterea, num.5.ff.de quæſt.Corrad. de officio prætor.in ciuilibus,cap.9.lib.1.cap.2.num.34. verſic. infideles.Alexand.conſil.35.in fin.& conſil.70.uol.

* 1.& conſ.179.in fin.volum.2.communem * inquit,Soci.in l.ſciendum.§.illo,qui ſatiſd.cogan. relatus,ab Eman.Soarez.recept.ſenten. uerbo, Iudæus, nu. 208. Afflict. deciſ. 214. ubi Vrſil.in annot.Plotus in l. ſi quando,num.401. C. vnde vi. ſubdens , nec in litem iurati poſſe, idem Fan. tract.de in litem iurando 2. parte , primo mem-

11 bro,num.26. Natta † conſ.394.num.10.nu.16. & ſeq. ubi dicit, nec per depoſita ab alijs Chriſtianis ſuppleri , etiam ſi inter Chriſtianos examinarentur, quinimo nec admitti in exceptis criminibus,nec rurſus, ſecundum aliquos conſentientibus Chriſtianis, per Alber. & Fulgo.in l.quoniam,C.de hæret.ac Spec.Ioan.de Anan. Felin. allegatos à Natta d. conſi. 394. num. 11. parte 2.hoc regulariter procedere inquit Octa.

Cacher.

Cacher.deciſ.Pedem.72.nu.5.Cęph.conſ.165.
num. 38. & ſeq.volum. 2.poſt Imol.conſi.94.
num.18.Bero.conſi.134.numero 20.volum.3.
Marquard.de iud.cap.5.par.2.num.9.cum mul-
tis ſequen.Gigas trac.de Crimi.læſæ maieſt.li.2.
quæſt.2.num.26.Ioan.Marin. Monticel.in indi-
ce, de teſtibus, in verſic. Iudæus. & vbi exiſtant
Chriſtiani ex aduerſo tradit Cæpha.conſi. 227.
num.29.

12 Quarta † ſit concluſio, quod in dubio contra-
ctus non præſumitur vſurarius, fictitius, & ſimu-
latus, ſed legalis, verus, & iuſtus, l. cum preci-
bus, vbi Bald.C. de probat.Alexand.conſi.220.
num.2.volum.2.& conſi.200.num.4.uol.6. Ro-
man.& ibi Mendoſ.conſi. 113. in princ. Marſil.
conſil.132.num.13. Crauet. conſi.48.nume.8.
& 145.num.2.Roland.a Valle conſ 96.num.11.
volum.2.Cotta memorabili in verbo, inſtrumē-
tum præſumitur, Natta conſi. 635. num. 9.Ne-
uiza.conſi.87.nume.40.& dixi aliàs conſi. 117.
13 num.4.lib. 1. Vt hinc † affirmans quem eſſe vſu-
rarium, teneatur id legitime probare, maximè
in iudicio criminali, puta ex cōfeſſione propria
vel per teſtes, l. qui ſententiam.C.de pęn.l.ſi.C.
de probat.Marſil.conſi. 15.in prin. Boſi.titu.de
conuict.num. 2. 9. & 13.Iul.Clar.§.ſi.crimin.q.
21.& q.66.uerſi.debent, Gomez.uar.reſol.tom.
3.delict.cap.12.nume.9.cum ſeq. ubi Soarez in
14 Apoſt. † Nec ex præſumptionibus, indicijs, ſeu
coniecturis tantum quis damnatur, l.abſentem
tit.de pœn. multa pro vulgato probatoque di-
cto cumulat Anton.Gomez.varia. reſolut. tom.
ſecundo capit.11.num.25.cum Apoſtil.Soarez
verbo item principaliter, Andr.Tiraquel. de pę.
15 caſu 27.† Quæ præſumptiones & coniecturæ li-
cet in crimine vſurarum admittantur, cum ex iu-
re communi, tum ex ordinibus patriæ. Attamē
iſtæ legitimè & per duos conteſtes probabun-
** tur, glo.** communiter recepta in l.ſi.C. famil.
herci.Felyn.in c.2.num.11.de teſti.Cæph.con-
ſilio 225.nu.46.Menoch.conſi.82.nu.142.non
autem per teſtes minus idoneos & ſingulares,
in 2.præmiſſo dixi, non ad finem, vt concordi-
ter probent vſurarium contractum, ſed quod
modi & actus inducentes præſumptionem vſu-
ræ probentur, quibus probatis inferatur ſuſpi-
cio & delicti vſurarum probatio, vt declarat Me-
noch.de arbit.iud.cent.3. caſu 235.nu. 25.cum
16 ſeq.& † in propoſito noſtro, dictæ coniecturæ,
& præſumptiones debent per alios teſtes extra
illum idoneum, de quo in decreto probari, non
etiam deduci per vnum eundemque vſura, &
coniectura vſuræ, vt dicebat Alexand.conſi.18.
17 num.6.uolum.1.Et ubi † præſumptiones pro ve-
ritate & iuſtitia contractus plures validioresve
ad ſint, quàm pro fictione, & ſimulatione, illæ
ſemper ad excluſionem delicti præferantur, l.
diuus.ff.de in integr.reſtit. Marſi. conſi. 109.nu.
29.Gram.conſi.crim.13.num.9.& 25.nu. 10.&
31.nu.12.Gra.voto 3.nu. 32.Foler.in ſua prac.
crimin.in verbo, capitula, nu.47.& 52.& in con-
ſilio 139.num. 18.tom.1.conſi.crim.Ioan.Tut.
conſi.81.num.25.tom.2.conſi.crimi.Marſi.in l.
1.§.diuus Adrian.num.28.& 30.ff.ad l.Corn.de
Sicar.& formaliter in præſumptionibus pro va-
liditate contractus legitimi, contra præſumptio-
nes vſuræ, Barbat.conſilio 65.colu.3.uerſic. & ſi
opponatur volum.4.Aymo.Crauet.conſi.145.
num.11.

18 Quinto † concluditur, quod ubi factum extra-
iudiciale, vel actus tutoris ab initio delictum me-
rum & apertum eſt, vt hic ſupponitur per fiſcū,
ſimulate videlicet & ficte in uſurarum fraudem
contrahere, tunc pupillo minimè nocet, nec ali-
qua pœna incurritur, l.meminerint, vbi Bartol.
num. 10.& Salicet.in fin.C.vnde ui. Bald. in l.2.
nume.6.& 7.C.qui accuſ.non poſſunt. ubi uero
19 ab initio in iudicio & legitimè agat tutor, præiu-
dicatur pupillo, licet ipſe liberetur actiones ce-
dendo contra tutorem, l. poſt a. [?] ubi ſcribentes.
C.de his quibus, vt indign.not.Alexan.nu.3. &
* 4.Iaſ.num.21.Cur.iun.ubi d.communi * nu. 33.
poſt Bar.Sciſclum Bal.num. 2. & 11.ubi fœnus
commiſſum delictum appellat, & Cagnol.num.
40.in l.1.§.ſi procurator.ff.ſi quis iuſdicenti non
obtemp.remiſſiuè Cagnol.& Dec.in l. neque in-
terdicto.ff.de regu.iur.ubi etiam Guiliel.Mainer.
declarat Menoch.tract. de recuperanda poſſeſſ.
remed.8.num. 90. cum ſequen. Cumque nomi-
ne pupilli fœnus contraxerit, ut in inquiſitione
legitur, nec ipſius perſona in ſententia & pro-
ceſſu puniri debuit, iuxta contenta in ordine
20 quia nomine alieno egit, per Doct.Caſt.num.2.
& Alexand.nume.10.in d.l.3.§.ſi procurator.ff.
quod quiſque iur. de cuius vſuræ pœnis legali-
bus notat Menoch. de arbitr. iudicis, caſu 198.
per totum, nec pupillus damnandus erat, cum
21 ſibi d. delictum minimè obeſſe potuerit, & ſi
contra illum procederetur ex tutricis delicto,
non per præſumptiones & coniecturas, ſed legi-
timè, plenè, ac liquido de delicto conſtare opor-
teret.l.1.ubi Iacob.de Aren. Dyn. Bar.& Bald.ff.
quando ex facto tutoris.l.ſi is.§.ſi tu Titium, ubi
Bartol.ff.de furtis, Luchin.de Curte conſi.crimi.
62.numero 9.tom.2.crimin.conſi.in fol. ... His
modo firmatis deueniendo ad ſolutionem du-
biorum, dico.

Ad primum, quod licet ſecundum Crauetæ
ſententiam d.conſi.75.nume.16. Hæbrei ſint in
crimine vſurarum idonei teſtes, concurrenti-
bus alijs coniecturis: Attamen admiſſo illo di-
cto pro uero, de quo multi dubitarunt, ut ſupra,
22 procedit ſolum, vbi Hæbrei nullam aliam exce-
ptionem, quàm iudaiſmi patiantur, ac ſecus ſi
plures defectus, exceptiones, & inhabilitates cir-
ca illorum perſonas & dicta concurrant, quia
tunc nec iure communi, nec ex lege municipa-
li teſtes idonei reputantur, ut primo loco ex cō-
muni opinione concluſum fuit, quod uero Hæ-
brei diuerſimodè repellantur, id magiſtraliter

ſatis

ſatis abundeque docuit Excellẽtiſs.Bertazolus, vt hoc totum merito prætermittere velim, vel ſaltem id ſub breuitate commemorare.

Primò enim hæbrei ſunt, ſic omnino ad teſtimonium reddendum inhabiles, vt ſupra, in 2.cõcluſ.ex communiori deſcripſi.

23 Secundò proxenetæ & mediatores, vt ipſi fatentur, qui proxenetæ ſimpliciter repelluntur, cum altera pars contradicat, nec ſponte hic deponant hæbrei mediatores, ſed a fiſco vocati, atque coacti, ex regula & doctrina Bart.in l.deferre.§.idem decreuerunt, numero 2. ff. de iure fiſc. Campeg.de teſtib. regul.85.& 151.Crot.de teſtibus 4.par.nu.83.vbi de communi * diſtinctione cum Apoſtil.Moncadij verbo, concluditur, num. 169.Curt.tract.de teſtibus concluſ. 43.nu. 89. Iacob.Nouel.in regul. iuris verbo, teſtis reprobatus, num.15.qui ita * communiter teneri, inquit Socin.iun.conſ.12.nu.17.vol.2.& cæteri quos allegat Menoc.ex * communi conſi.92. num.85.Neuiz.conſi.47.numero 26.& ſequen. Rimin.conſi.289.num. 7.cum Apoſtil. volumi. ſecundo Petr.Benint. deci. Bonon. 61.per totã. quinimo nec ſecundum aliquos ſi ſponte teſtificaretur altera tantum parte inſtante probaret,

24 † per Alexand. qui ait hanc eſſe magis ** communem in conſi. 13. numero 14. volum.1.poſt Curt.Franc.Viui.& Cæphal.allegatos, ex communi per Emanuel Soarez recept. ſentẽtiarum verbo, proxenetæ, nume.356.Gabriel.Caſat. & alij in conſi.crimin.59.num.45.& ſequen.tom. 2.crim.in fol.dicens etiam, quod a ſtatuto non repelleretur, non tamen idoneum cenſeri, tradit & Gabr.com.concluſ.de teſtib.concl.12.& 20. per totam.

Tertiò vti vſurarij contractus promotores & mediatores, prorſus a limine teſtimonij in iudicio criminali reijciuntur, cum & ipſi ſicuti con-

25 trahentes † reſtituere vſuras cogantur.glo.in l.ſi ſcienter, ubi Marſ.nume.4.ff.ad l.Pomp.de paticid.c.1.de teſtibus, ubi Anchar.& Fran.per Alexand.num. 10.Socin.num.11.& ſequen.Iaſ.numero 15.in d.l.3.§.ſi procurator.ff. quod quiſq; iur.Marſ.ſingul.275.in fi.& in conſi.37.num.4. Bernard.Diaz.ſua pract.crimin.cap.51.num.3. & 164.

26 Quarto ex d.contractu ſentiunt commodum & utilitatem, propter quam etiã in crimine vſurarum fides nulla teſtibus ſimilibus adhibetur, l. omnibus, C.de teſtibus l.nullus.ff. eodem.Crau. conſi.6.nu.101.& cæteri, per Octauia. Cacher. deciſ.Pedem.72.nume.6.Marſil.conſi.2.nu. 45. Iacob.Nouel. regul.iur. uerbo, teſtium reprob. num.41.& 71.

27 Quinto † fatentur in diſpoſitionibus hæbrei ſe iniuriam paſſos ab inquiſita, vt car.81.84. 109. 77.& in proceſſu Senatus.car. 9. 14.& 48.& illius eſſe inimicos, qua propter in criminali ad offenſam inidonei, & nullius fidei cenſentur, Marſil.in l.1.§.præterea.ff.de quæſt.Gram.conſ. 38.num.11.& 12.& conſi.45.& ſequen. Clar.§. fi.crim.q.24.uerſi. item quæro Camp.regul.de teſtibus 23.cum ſeq.& regul.409. Crotus tract. de teſtibus par.3.nu.103. cum ſequent. Crauet. conſi.6.num.32.Boſ.tit.de oppoſ.contra teſtes, nu.52.latè Gomeſ.uaria.reſol.lib.1.c.12. nu.14. quod procedit etiam ſi eſſent inimici tantum ob conuitioſa verba, Rol.à Val.conſi.24.nu.38.uol. 1.& conſi.37.nu.12.uolu.3.Pariſ.conſi.152.nu. 16.& 42.uolu.4.vel odium haberent contra inquiſitam, Alex.conſi.99.nu.2.uol.1.Natta conſ. 412.nu.24.

28 Secundo reſpondetur principaliter, ſtatutum Mantuæ de probat.fiend.in crim.quod admittit in multis criminibus pręcipuè clandeſtinis, vt in hoc teſtes quoſcunque etiam ſocios criminis & aliter inhabiles præter periuros recipere reſtrictionem de habilitate, videlicet ſi tamen aliter dicti teſtes de iure eſſent habiles idoneive, nec concurrant plures defectus, ſeu quod alia adminicula, ea ratione, quod non ſit editum omnino ſuper actu iam conceſſo, & quia ibi enumerentur multi caſus de iure non excepti, de quib.in l. fin.C.de accuſ.ar.doct.Bart.Iaſ.& Alex. in l.1.§. nuntiatio.ff.de ope.noui nuntia. quod in terminis d.noſtri ſtatuti voluit, Ludouic.Cattus.conſilio 97.numero 30.& ſequen.uolum.1.conſilio crimi.in quarto.cum igitur non adſint aliæ probationes legitimè defectus plurimi in teſtibus examinatis concurrant, non oberit, quod ſocij criminis admittantur, quando intelligatur in propoſito dicti ſtatuti ſi aliàs termini probationis habiles reperiantur.

29 Tertio, † & ultimo dicitur conſilium Crauet. 73.& ſimilia in contrarium deducta, procedere vbi plurimæ urgenteſque coniecturæ concurrebant, quæ cum hic ceſſent, & ex aduerſo pro validitate contractus nonnullæ conſiderentur, efficitur, ut in fauorem huius Matronæ contra iudicari debeat, prout in terminis ferè noſtris quidam inquiſitus de vſura abſolutus a Senatus Pedemõtano fuit, teſte Cacherano dicta deciſ. 72. in fin.

Coniecturæque contra ſuſpitionem vſuræ, & fictitij contractus ſunt.

Prima, quod contractus iuris præſumptione legitimi reputantur, & initi citra vſurarum labem, vt ſup.4. loco ſuppoſito.

30 Secunda, bona fama, & conſcientia timorata inquiſitæ, quæ in terminis noſtris ab vſurariæ, prauitatis ſuſpicione reum excuſare ſolet, Iaſ. conſi.153.uerſi.8.vol.4.Soci.iun.conſ.83.nu.5. volu.2.Alciat.conſi.45.Crauet.conſi.145.num. 24.Roland.a Valle conſi.96.num.20.uolum.2. cum ſim.

31 Tertia, nobilitas, perſonæque grauitas, ex qua probationes fiſci, ac aduerſantium elidi, ſeu diminui conſuetum eſt, ex doct.Bart.in l.1.§.pen. ff.de re milit.Deci.conſilio 175.num.5.Ferrant. Gargi.conſi.124.num.23. tom.1. conſi. crim.in

fol.

Digitized by Google

fol.& Portius Imolen.conſ.5.in fi.ait hinc facta
nobilis præſumi magis erroneè quam doloſè
geſta,Natta conſ.11.num.75.uol. 3.
32 Quarta coniectura,quia eſt mulier, quæ non
præſumitur doloſe contrahere.glo.in l.ubi.ff.de
edend. quam ibi ſequuntur omnes. Bald. in l.
fi.quæſt.3.cap.de iure deliber.Lut.conſ. crimin.
121.num.13.tom.1.conſi.crim.in fol.& tanquã
33 † iuris ignara.per Soci.iun.conſi. 116.num.16.
uolu. 2. non præſumitur vſuras contrahere vel-
le arg.not.per dd.ubi Bald.& Fulg.in l.cum alle-
gas.C.de vſur.poſt Iaſ.nume.32. Claudium.nu.
31.in l.ſi quis id quod.ff.de iur.omnium iud.Plo
tus in l.ſi quando nu.327.C.vnde vi. cum ſimi.
per Tiraquel.de retrac.conuentio.in præfat.nu.
34.& ſeq.
Quinta eſt proteſtatio per eam emiſſa contra
dictum Lanzonum,tam ante cõtractum, quàm
in contractu, & poſt contractum de reſcinden-
do conuentiones initas, quatenus, eſſent illegi-
t.mæ,vel ex illis ſe læſum Lanzonus prætende-
34 ret,ex qua proteſtatione declaratur † animus cõ
trahentis,quod noluerit al.ter, nec vſuram,nec
contractum illicitum committere, ad notata in
c.cum M.Ferrarienſis de conſt.& dd.ubi Aymo
in l.non ſolum §.morte.ff.de oper.noui nunt.&
35 tanto magis † cum fuerint fact: adhibito perito
rum conſi.quod omnem ſuſpitionem elidit,no.
in l.iuris ignorãtia.C.qui admi.Marſi.Sing.417.
incip. præſent. cum ſimilibus &c. Ex quibus &
alijs quæ in præſenti negocio accumulari poſ
ſent,rectè infertur, non obſtante conſi.Crauet.
73.coniecturas plurimas pro contractu adeſſe,
& non ſolum,contrarias ſubſtollentes, ſed rur-
ſus quæ rem,& cauſam fere manifeſtam,in fauo
rem reæ inquiſitæ conſtiuant.
Tollitur & ſecundum obiectum de dicto Io-
ſeph hæbrei coadiuuato ex dicto aliorum circa
traditionem rerum & denariorum, cauſa,vt ſcu
ti 400.oſtendendi componerentur, etenim dici
tur primo loco,non inferri neceſſario bona fue
runt accommodata Ioſeph hæbreo adhunc ef-
fectum,ergo ex commiſſione,ſcientia, & man-
dato inquiſitæ. potuit enim hæbreus ille ſagax
decipere Lanzonum emptorem,fingendo ſup
ponere dictos 400. aureos, ut totidem in ſuos
vſus conuerteret.& illos exigendos vere & rea-
liter ab ipſa venditrice bonorũ ex prædicto con
tractu retinere,vt proprios efficeret,vnde cõclu
dens non redditur probatio,l.non hoc.C.unde
36 legit.maxime † cum oppoſitum eius quod de-
ponit teſtis de compoſitione dictorum bonorũ
ſuppignandorum pro ſcutis 400. ſtet cum veri-
tate cauſæ,ſeu veritate cõtractus legitimi,ex par
te reæ inquiſitæ omnium per dictum Ioſeph ge
ſtorum penitus ignaræ,Bal.in l.conuenticulam.
nu.5.C.de Epiſc.& cler.Cur.trac.de teſti. concl.
40.nu.83.nec id alienũ a ueritate creditur, quo-
niam Lanzonus ſolum intendebat, cõſequi ſcu-
tos 1250.ab hæbreis,nec aliud de contractu,de

bonis,uel rebus curabat, ita ut Ioſeph eſſet tan-
quam pars contrahens,& bona acquirens.
37 Secundo non ſuppletur dictum vnius teſtis
ex alijs,niſi ſint magis idonei,probabiliores, ac
multa fide digni, & exuberantis,ſecundum Ale-
xan.in l.ſæpe num.71. cum apoſt.ff. de re iud in
conſilio 24.num. 16. uolum.2. & conſilio quin-
to,num.7.cum apoſtil.uolu.1. Cotta in memor.
verbo.legalitas,& verbo teſtis vnius integra, &
requi rit,ut ſint omni exceptione maiores. Cra-
uet.conſi.9.nu. 131. ac ut aiunt inuulnerabiles,
ita Crauet.conſi.6.nu.125.poſt Bald.conſ. 152.
uolum.1.& Corn.in conſi.172.num.20.uolu.2.
Crauet.conſi.99.nu.10.in fin.& conſi. 216.nu.
13.Cæphal.conſi.170.nume.10.Natta conſilio
520.num.18.uolu. 3. Cumque cæteri teſtes hæ-
brei ſint,ſeu quamplurimas exceptiones in per-
ſonis,& dictis eorum patientes, fides Ioſeph ab
alijs minus integris, & qui eodem auxilio egẽt
non coadiuuabitur.
38 Tertio numerus teſtium inhabilium,licet quã
doque ad torturam in criminalibus,admittatur,
nunquam tamen ad condemnandum (vt hic)
ſufficiunt, cum numerus illo caſu defectus non
ſuppleat,plura congerit Grammat.conſi. 1. cri-
min.num.4.& 5.& conſ.70.nu. 10. ſubdens nec
ad torturam probare, niſi depoſuiſſet contra
reum in tortura,qđ hic minimè reperitur factũ,
idem tradit Marſ.ſingul.477. & in §. expedita,
num.82.& conſi.109.num.6.ſequitur Pau. Me-
rend.conſil.89.numero 68. & 69. tom.2.conſi.
crim.in fol. ...
39 Quarto ſupplicio, vt ita dicam fidei ex teſti-
bus,integris non fit, niſi cum teſtis ſit alias ido-
neus, licet tempore iuramenti aliquo modo in-
habilis,at ſecus ſi ex toto a limine iudicij repella
tur illius perſona,vt ſuperius fuit in Iudæis con-
cluſum,quia tunc nec ſupplentur illorum dicta,
nec coadiuuantur ab alijs,ita Felyn.per Bald. &
Anch.in c.teſtimonium,num.5.de teſtib.Corn.
conſi.42.in fin.uolum.1.Crauet.conſi.9.nu. 12.
40 adnotans,num.15.co † minus ſuppleri ſi d.d. te-
ſtes,ut euenit in noſtro caſu inuicem contrarien
tur,& unus dictum alterius eneruet, ceſſant ita-
que per hæbreos depoſita, quæ ab alijs minimè
coadiuuantur,cum illorum dicta nullius exiſtãt
valoris.
41 Quinto,& vltimo.dictum unius ab aliorum nu
mero,non ſuppletur,nec coadiuuatur, quando
per idoniores teſtes, alterius partis contrarium
probatur,ita Ruin.conſi.76.num.7.uol.4. quod
hic probatum agnoſco ex teſtibus inquiſitis, vt
infra.
Tertia conſideratio circa dictum Ioã. Angeli
furni minus obſtat.
Primo,quia depoſitis per eum fides adhiberi
non debet, tum quod fuerit ſolicitator media-
torque dicti contractus,ſenſerit commodum lu
cri aureorum quinque,quod ipſe non abnegat,
ſic refellatur,vt ſupra in 3.& 4.reprobatione at-
teſtationis

teſtationi t Ioſeph deduxi,tum rurſus, quod fa-
ctum integrum,ſeu concluſionem dicti contra-
ctus ignoret,vt ipſe affirmat,tantoque minus,ac
imperfectè probet.multa enim tractantur, quæ
non perſiciũtur,ita in teſte.Alex.conſ.13.nu.17.
ubi late Apoſtil.& conſi.18.nu.2. & 6.vol.1.
43 Secundò uariat † ipſe a prima depoſitione, dũ
ſecũdo loco ait nolle affirmare Ioſeph poſuiſſe
ſudariolum pecuniarum,ſupra menſam, quod
tamen primo loco aperte depoſuerat,& contra
veritatem,ac atteſtata per alios conteſtes, ergo
nulla fides huic teſti præſtanda.l.eos,vbi Bar.ff.
de falſ.Iacob.Nouel.de regul.iur. verbo teſtium
reprobatio,nume.30.uerſi.prætere a, vbi ſcribit
de teſtibus, Campeg. de teſtib. regul. 178.cum
ſeq.Crot.eod.tract.7.parte,num.209. Clar.§.fi.
crim.q.25.verſi.item teſtis,& quæſt.53.uerſi.4.
caſus..

Tertio iſte Furnus,circa liuellum tradendum
inſolutum pro pretio bonorum vendendorum,
nihil contingenter concludit, ex cuius dicto de
ducatur vſuræ ſuſpicio. licet enim acquirendo
ius dicti liuelli dicta Pendelca tutrix in ſingulos
annos 100. aureos in redditu fuiſſet conſequu-
ta. attamen dubius euentus mortis filij ab hoc lu
cro certo tutricem amouit,nec ex dicto tractatu
inferendum eſt ad concluſionem vſurarij cõtra
ctus,per Alex.d.conſi.13.num.17.uol. 1. & quia
600.debuiſſent ſupponi,& fictè mutuo tradi per
inquiſitam,non autem 400.tantum , vt conclu-
dunt teſtes fiſci,qua de re parum obeſt illius de-
poſitio,cum & hic tractatus,ſeu animus debuiſ-
ſet per duos legitimos conteſtes contra teſtes
de ueritate probari, ad inducendam aliquam
contra inquiſitam,probationem,per Alex. cõſ.
18.num.6.uol.1.

Quarto, & vltimo loco redditur falſus teſtis,
dum ait,quod viderit in inſtrumenti celebratio-
ne ſupra menſam dictum Sudariolum, cũ pecu-
nijs,quando de contraria veritate cõſtet,ex de-
poſitis per quinq; teſtes reæ inquiſitæ vnanimi-
ter concludentes, tpe quo aduenerũt Lãzonus,
& alij pro ſtipulatione inſtrumenti in manſione
dictæ inquiſitæ , quod ibi non aderat dicta rea,
quæ poſt ſpatium tpis ibidem ſe contulit cũ cru
mena,ſeu marſupio pecuniarum,nec tunc aiunt
ſe vidiſſe Sudariolũ aliquod, licet quidam poſt
contractum acceperit denarios nomine Lanzo
44 ni illos in quodam Sudariolo reponendo,† qui
nimo hanc negatiuam , ita loco & tpe coarcta-
runt,ur perfectè probent, dicentes aliter eſſe nõ
poſſe,quia toto negocio interfuerunt,continue,
vidiſſeque dictum Sudariolum,ſi ſupra menſam
fuiſſet allatum,atq; repoſitum,per gl.in §.ſi uero
abſunt verbo,& vidiſſe,aut de hæred. & Falcid.
quam cõiter recipi ait Ruin.conſ.97.nu.8. in fi.
vol.4.poſt Felyn.in c.in noſtra,num.8.in fin.de
teſti.Herculan.tracta.de negat.proban. nu.260.
uerſi.30.modus clar.in §.fi.crim.q.52.uerſ.ſcias
autem.Boſſi.in tract.crim.defenſ.reorum nu.15.
& 18.Curt.tract.de teſtibus. q. 24. & 25. Lanfr.
in c.quoniam contra verbo,teſtis.extra de pro-
45 bat.† modo ſi falſum deponit, nulla fides eidem
prorſus, nec rurſus cæteris teſtibus pro fiſco il-
lud idem affirmantibus,& præcipuè hæbreis,&
dicto Lanzono adhibeatur.l.nullum,vbi Bal. &
Salicet.C.de teſti.Campeg.regul.411.cum plu-
ribus ſeq.Iacobus Nouel.in regul. iur. uerbo te-
ſtium,reprobat,nu.34.præcipuè cum teſtes pro
46 reo negantes præferantur contrarium affirman
tib.Rol.à Val.conſi.63.in fi.uol.2.

Tollitur,& 4.adminiculum deſcriptum,ex di
cto dicti Lanzoni recipictis ad vſurã iuxta doc.
Calder.conſi.6.de teſti.& Crauet. conſi. 73. nu.
31.Etenim pro reſponſione primo loco nega-
tur Lanzonum factum integrum , ſeu ſubſtantiã
dicti contractus plene deducere, niſi ex relatio-
ne ſimplici Ioſeph , & aliorum hæbreorum , vt
47 conſtat in proceſſu. † Ideo eidem non creditur,
tam quàm non plene inſtructo,per Alex. conſi.
13.num.17.cum Apoſt.& conſi.18.num. 2.vol.
primo tum quia ſi hæbrei authores repellantur,
deponentibus quoque ex illorum relatione nul
la adhibeatur fides c.fraternitatis.de hæret. Ca-
ſtren.conſi.284.num.2. uolum.2. Rimin.conſi.
81.nu.52.tom.2.conſi.crimi.in fol.Crauet.cõſi.
6.num.67.& conſi.41.nume. 2. & conſilio 112.
num.13.
48 Secundo reſpondetur, † quòd d. Lanzono te-
ſti, qui ſoluiſſe vſuras dicitur , credendum non
eſt,propter commodum,quod ſentit, vt in eius
teſtificatu,liberationemque a nexu dicti contra
ctus,per Gram.conſi.35.num. 33. & ob cauſam
propriam,quã agit,vt in terminis noſtris(quic-
quid nonnulli dixerint in contrarium , vt Calc.
& Crauet.) voluerunt vſuram videlicet præſtan-
tem maximè in illa cauſa teſtificari non poſſe.
Fedet.de Sen.conſi.64.in fi.poſt Bal.in l. dictan
tibus,num.3.C.de teſtam.Crauet.conſi.6. num.
102.& conſi.73.num.34.in fin.poſt Alex.conſi.
72.num.10.& conſi.107.num.5.uolum.1.Iaſ.cõſ.
78.num.1.uerſi.2.principaliter vol.3.Purpur.in
l.2.nu.100.cum ſeq.ff.ſi cer.pet. & cæteri quos
adducit Cacheran.deciſ.Pedem.72.nu. 6. Marſ.
conſi.2.num.46.& conſ.29.num. 26.& 27.Boſ.
tit.de oppoſit.contra teſta. num.55. Folerius in
pract.crimin.canon.capit.20.in fi.tradunt Did.
var.reſolut.lib.3.cap.3.num.5.Clar.in §.fi.q.53.
uerſi.dixi etiam.

Quinta conſideratio contra dominam Au-
reliam minus refragatur,nanque.

Primò dicitur non conſtare legitimè , quod
ipſa fictè tot bona ſuppoſuerit viſioni teſtium,
cum Aluiſia teſtis dicat fuiſſe, ex ſciẽtia dominę
Aureliæ bona abſcondita , nec tandem illa ab
hæbreis poſtea obtinuiſſe.

Secundo conceſſo,quod præceſſerit conuen-
tio de oſtendendo bona argentea teſtibus , de-
mumque loco ipſorum pannos tradere , nulla
vſuræ ſuſpicio cadit,nec actus , vt dicitur malus,
cum

cum id ex lege conuentionis ſeruandæ fiat, nec
50 ex hoc ad contractum vſurarium inferatur, † &
licet ſemel malus ſemper præſumatur malus, id
tamen intelligitur in eodem genere mali, non di
uerſo, vt hic & reſpectu actuum futurorum, non
autem ſtatus præſentis, vt rectè declarat Alciat.
in regul. præſumpt. 2. c. 7. num. 3. non ideo vſura
pręſumetur ex bonorum ſimplici ſuppoſitione,
cum diuerſa hæc ſint, ex quibus minimè infera-
tur vulgat. iuribus.

Tertio quatenus induceret præſumptionem
actus iſte, debuiſſet tamen probari legitime per
duos conteſtes, quo rurſus probato, non poteſt
ſequi condemnationis ſententia criminalis con
51 tra ream, cum ex præſumptiotibus † tantum ne
mo pœna ordinaria damnetur, vt poſt Alex. &
Franc. reſpondit Alcia. conſi. 2. in fi. quem ſequi
tur Menoch. conſi. 82. num. 144.

Suſpicari contingit, ſexto loco contra inqui-
ſitam, quod mutuo minimè dederit gratuito tot
pecunias Lanzono cum ipſa lucrum aſpiceret,
nec rationem mutui inniti certam adhuc, quin
variam ſemper allegauerit.

Dicitur tamen primo loco rationem finalem
52 fuiſſe in inſtr͂o publico poſitã, † quæ cum diſpoſi
tioni adhæret talis præſumitur, Bart. in l. 1. C. de
falſ. cauſ. adiect. Soci. ſen. conſ. 159. in fi. uolu. 2.
Tiraq. tract. ceſſan. cauſ. prima limi. nu. 29. & 86.
cuiq; ſtandum eſt, donec contrarium probetur.

Secundo licet impulſiuè plures cauſæ expreſ
ſæ, per ream mouerint illam ad mutuum contra
hẽdum, etenim quod mutuo dederit, ne ſibi fur
to ſubtraherentur, ut pecunias haberet ad ſui li-
bitum, & quia Tartaleonus illas noluit, fuit occa
ſio mutui impellens ream ad Lanzono mutuan-
dum tantum, Card. & Io. And. in c. poſt transla-
tionem, de renunt. Tiraq. eod. loco lim. 13. Vn-
de non efficitur quin vna etiam tantum exiſten-
te uera contractus ſubſiſtat. l. ſi non lex ę liaſcien-
tia. ff. de hæred. inſti. ubi id not. Bal. Bar. & cæte-
ri. Tiraq. in tract. a ceſſant. cauſa lim. 22. in princ.
Quinimo & ſi unica tantum adeſſet finalis, cum
53 in contractibus nominatis † ceſſante cauſa regu
lariter non ceſſet effectus, l. cum ubi Bald. C. de
pact. in l. empt. & uend.

54 Tertio hæc, † vt in motiuis dicitur ſuſpicionẽ
innuunt, ex qua quis, nec damnatur, nec torque
tur, etiam in crimine falſi, in quo vulgo dicitur
ſuſpicionem pro veritate haberi, ut eſt commu-
* nis * opin. teſte Grat. conſi. 60. nu. 16. uol. 2. Soc.
iun. conſi. 39. num. 44. & 77. uolu. 2. Boſi. in tit. de
offi. corrup. pecu. nu. 14. Clar. in §. falſum. uerſi.
trita eſt concluſ.

Tollitur & ſeptima coniectura, varijs & pluri
bus coniecturis, primo quia hæbrei omnes fa-
tentur 400. tantum aureos fictè numeraſſe, & tñ
Ioſeph 600. habuit & recepit, nec non & alij hæ
brei omnia bona per Lanzonum empta. Vnde
ſicuti Lanzonus cætera bona ualoris 2000. au-
reorum & 200. in pecunia numerata, qui vere
dominæ Pendaleæ fuiſſe aſſeruntur, dimiſit in
manibus hæbreorum, non eſt inconueniens, vt
55 & 400. ſic minimam † partem relaxaſſe credaĩ.
arguendo ab eo, quod ſolitus eſt facere. l. ſi quis
donatarius. ff. de vſur. l. certi condictio. §. ſi num-
mos, ubi Bart. Alex. & Iaſ. ff. ſi cert. pet. Euerard.
locorum com. 63. in prin.

Secundo id qualitas, & natura perſonæ dicti
Lanzoni cõtrahentis ſuadet, qui de hæbreis ſum
mopere confiſus eſt, nec bona videre, nec valo-
rem, nec pretium, extrahendum ſcire curauit, at
hoc tantum, quod ſibi per hæbreos tot denarij
traderentur. non igitur mirum ſi Lãzonus, poſt
ſtipulationem diſceſſit, è loco ſine rebus, atque
pecunijs, cum ex præſumptione eiuſdem facti
56 arguatur veroſimiliter † ipſum nihil uoluiſſe de
manu d. Pendaleæ, ſed ab hæbreis, tantum, l. in
obſcuris. ff. de regu. iur. Regul. inſpicimus de re-
gul. iur. in 6. gloſſ. in l. ſi unquam. C. de reuocan.
donat. cum planè traditis, per Euerar. regul. 5. lo
corum com.

Tertio licet Lanzonus permiſerit Ioſeph hæ-
breum bona & pecunias aſportare ex domo Pẽ
daleæ, quod tamen non video reſpectu pecunia
rum depoſitum a Cypriano in eius vltimo teſti
ficatu, vt in motiuis aſſeritur, attamen, & nomi-
ne ſuo aſportaſſe creditur, dum maximum curã
habuit, vt ſtatim facto contractu inueniretur Io
ſeph, qui cum pecunijs iam diſceſſerat, vt ait te-
ſtis pag. 24. quod utique non feciſſet Lanzonus
pro pecunijs ſibi ab eodem Ioſeph mutuatis, vt
hinc facilè conijciatur ex pluribus Lanzonum
denariorum curam aſſumpſiſſe vti verè, non fi-
ctè ſibi mutuati fuerint.

57 Dicebatur penultimo loco contrarietates hæ-
breorum non emiſſas circa ſubſtantialia, non
officere, per Alex. conſi. 5. in princ. eſſeque po-
tius æquiuocationem locorum & verborum,
quam contrarietatem, reſpectu illius, vt aiunt, ca
meræ, & camerini verum, quia ſuper hoc dicto
multum docte & magiſtraliter ſcripſit Excellen
tiſs. Bertazolus, qui enumerat & diffusè contra-
rietates comprobat, ego conſultò omittam oĩa,
ſubdam hoc tantum, quod in locis diuerſis non
põt fieri concordia teſtium, quaſi dicatur æqui-
uocatio, cum illud idem in teſtibus Suſanæ ob-
ſeruatum fuiſſet, eo quod dicens ſub pino æqui-
uocaſſet dicendo ſub ſchino, & tamen falſi ſunt
58 habiti, licet in eadem parte terræ, contrata loco
ve concordes extitiſſent, vt legitur Daniel. c. 13.
glo. & Bald. in l. teſtium. C. de teſtam. Socin. iun.
conſi. 86. num. 23. & 88. num. 26. vol. 2. Crot. de
teſtibus 7. parte num. 141. poſt Alexand. conſil.
116. in princ. uerſi. alio defectu, & conſi. 18. an-
te fin. volum. 1. & Alexand. de Neuo. conſil. 64.
59 num. 6. & 7. nec enim † diſcordantibus teſtibus
* ab eadem parte productis creditur, ex * cõmu-
ni, de qua per Marſil. ſingul. 488. Gram. conſi.
26. num. 21. & conſi. 38. num. 28. Clar. in §. fina.
crim. §. falſum. Carr. in ſua pract. crim. nu. 165.

poſt

poſt Ruin.conſi.149.num.27.& ſeq.conſi.148.
nu.9.volum.5.Alex.quæ allegatua in cõtrarium
d.conſi.5.num.10.uolu.1.non loquitur niſi in
60 † contrarijs dictis teſtium extra ſubſtantialia, &
ſic circa extrinſeca actus, ſecus ſi in loco & tem-
pore, & circa ea quæ ſunt ſubſtantialia omnino
diſcurdent, quia nunquam cõcordantur, vt pro-
bent, Campeg.de teſtibus regul.228.cum dua-
bus ſeq.331.& 382.& 410.Crot.in tract.de teſt.
par.7.num.144.cum ſeq.& num.209.nec nega
ri poteſt traditionem denariorum factam per
Ioſeph hæbreum d.Pendaleæ eſſe totam ſubſtã-
tiam intentionis fiſci, & inquiſitionis, ac præſen
tis iudicis ius & robur, etenim citra d.traditionis
probationem rueret iudicium præſens, cumq;
circa illam tam variè mirèque diſcrepent abſq;
dubio legitimam plenamve probationem haud
factam reſoluimus.

Nec repugnant, quæ vltimo deducebanſ con
tra teſtes d.inquiſitę, & primo, quod non ſint fi-
de d gni, vt Aluyſia & Palmerinus famuli, ete-
61 nim † cum Aluyſia iam ſit à fiſco, vel accuſatore
pro teſte approbata, reprobari amplius nequit,
ad not.in l.ſi quis teſt.C.de teſti.Pariſ.conſi.20.
in prin.vol.4.Socin.iun.conſi. 69. nu.11.vol.1.
dixi aliàs conſi.20.num.16.& 23.cui etiam, qđ
62 de auditu loqueretur pro reo, † contra fiſcum fi-
des adhiberetur, Horat.Lut.conſi.crim.161.nu-
mero 44.& 47.tom.1.conſi.crimin.in fol. Quo
63 ueru ad Palmerinum famulum, † cum non ſit vi
lis conditionis, omnino deponat ſuper negotio
veroſimiliter a familiaribus cognito, habeatq;
in bonis aliquid, & rectè ſuper generalibus re-
ſpondeat, non videtur prorſus reijciendus quin
probet, & ſaltem in hac cauſa arbitrio Illuſtriſ.
Senatus pro innocentia viduæ ab hæbreis vexa
tæ, maximè, ubi aliæ probationes concurrunt,
ad ea quæ reſpectiuè tradunt, Innocent. in ca.in
litteris de teſtibus.Camp. in regul.13.de teſtib.
limit.3.Crot.de teſti.4.par.nu.22.24.& 59.cum
Apoſtil. Moncad. in verbo, ſalarium. Similiter
do. Franciſcus Petrozanua notarius concludit
negatiuam, atteſtando non fuiſſe per dominam
inquiſitam tempore contractus exburſatã quan
titatem pecuniarum, quæ in ſudario erant repo
ſita.nec aliquod ſudarium in dicto contractu in
teruenisse, ſed tantum unam crumenam, & hoc,
qu a vidit, &c.ac præſens fuit.negatiua enim co
64 arctata videtur, † & probata pro affirmatiua cru
menæ viſæ l.optimam, verſic.niſi is, qui dicit.C.
de contr.& commit.ſtipul.gloſſ.in l.2.C.de er-
ror.aduoca.Hercul.tract.de negat.probat.num.
149.cum ſeq.& ſimil.

Rurſus dicta teſtium examinatorum vltimo
loco ad inſtantiam d.Pendalcę non contrarian-
tur ita dicto producentis, vt non probent iuxta
not.in §.creditum.l.2.ff.ſi cert.pet. namq; quod
65 dicta † teſtium non concordentur cũ dicto par-
tis contrario, procedit tantum, vbi inuicem ex-
preſſe repugnant, & dictum partis ſit in iudicio
emiſſum, puta in articulis, & poſitionibus, vt de-
clarat Felyn.in c.cum tu.num.10.& ſeq.de teſti
bus, at hic quo ad ſudariolum, non repugnant
dicta teſtium articulis inquiſitæ, quinimo affir-
mant capitulata per eam, & licet in primo con-
ſtituto aſſerat ipſa adfuiſſe nõnullas cartas cum
pecunijs, hoc non includit, quod ſudariolũ ad-
eſſet, prout adfuiſſe negatur per partem & ipſos
teſtes, qui nec ipſi abſolure negant cartas in di-
cto loco extitiſſe, vnde concordes circa ſuda-
riolum, exiſtunt, ita vt reprobentur teſtes fiſci p
iſtos etiam, quod aliquas exceptiones familiari
66 tatis paterentur, † quando deponant pro inno-
centia rei ad defenſam, ad not. per Marſi. ſing.
59.innocentibus, & in l.vnius.§.cognitorum.
num.49.ff.de quæſt.Boſ.tit.de crim.lęſę Maieſt.
num.114.Plot.in l.ſi quando, num.141.C.vnde
vid.Nouel.pract.crim.de teſti.num.48.Cæpha.
conſi.110.nu.31.& qui pręferuntur teſtib.fiſci
etiam, quod numero inferiores exiſterent, Rol.
à Valle conſ.63.nu.44.vol.2.
67 Quod vero dicebatur in dubio contractum
iudicari vſurarium, vt animæ contrahentis con
ſulatur, per Alc.conſi.3.num.16.tollitur cũ con
trarium de iure affirmari oporteat, vt ſuperius
deduxi in quarta concluſione, pręter quod hic
non ſumus in dubio, ſed fere in claris, eo quod
probationes fiſci contra contractum, minime
68 ſubſiſtant, † & doctrinę per Alc. allegatæ locum
habeant, vbi conſtat determinate de uſura vera,
ſeu de penſione recepta pro pecunia tradita ad
cenſum annuum ab vniuerſitate, vel a priuato,
vt ibi, at diuerſum, cum per coniecturas contra-
ctum, fictitium vel vſurarium, vt hic reprobare
intendimus, quia tunc non pręſumitur illicitus,
niſi id legitime demonſtretur. accedat, quod
opin.Alciat.in d.conſi.3.contractum, inquam
annui redditus, in pecunia cenſeri vſurariũ non
procedit ſine ſcrupulo, cum multi teneant con-
trarium, per Alexan.de Neuo conſi.95.2.artic.
& Franc.Marc.deciſ.Delfin.a 1.2.par. Vt meri-
to ſublatis contrarijs referendum ſit Excellen-
tiſſimo Principi in gratia inquiſitę iuxta petita
per eam, prout tandem per Illuſ. Senatum ad
vota relatum fuit anno 1574.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO MVLTVM MAGNIFICO Domino Gregorio Fugacina.

ARGVMENTVM.

Conuentio duorum de dando ſuperuiuente mille poſt primi mortem, an iure ſubſiſtat.

Et quando pactum & conuentio ſuper hæreditate uiuentis valeat, vel reprobetur.

Donatio, quæ inter uiuos & cauſa mortis iudicetur, & quæ reuocabiles exiſtant.

Promiſ-

Promiſſiones ſub dubio euentu futuro, an reddant cōtractum illicitum.

SVMMARIVM.

1 *Donar. poteſt pars bonorum poſt mortem, licet hæreditas pacto dari naqueat.*

2 *Conuētio deſcēdēs ex contractu poſt mortē collata, licita vtique eſt, & ratio habetur nu. 3.*

4 *Pactum de futura ſucceſſione reprobatū, qualiter cognoſcatur, ex cōi ſententia, & nu. 7.*

5 *Verba fundata in perſona promittentis ſub conditione poſt mortem extitura, faciunt dictam promiſſionem valere.*

6 *Promiſſio reſpiciens tantum bona non perſonā, dicitur pactū de futura ſucceſſione reprobatū.*

8 *Conuentio ſuper hæreditate valet, quando uerba contractum reſpiciunt non ſucceſſionem, ex* communi.*

9 *Donatio omnium bonorum poſt mortem donantis ſimpliciter alicui facta, valet, ex * communi, Et qualiter iſtud intelligatur, habetur in nu. ſeq. ex erebriori** ſententia.*

10 *Donatio bonorum præſentium & futurorū non valet niſi aliquo reſeruato, ex * communi.*

11 *Donatio omnium bonorum non auferens liberā teſtandi facultatem valet, etiam ſi donans poſt eam, nihil lucretur.*

12 *Conuentio ſuper ſucceſſione per viam contractus inita, valet, ēt qđ omnia bona comprehendat.*

13 *Pactum, quod unus alteri præmorienti ſuccedat regulariter à iure reprobatur, fallit tamen in nonnullis caſibus, de quibus infra, nu. 25.*

14 *Pactum contra bonos mores, non ualet.*

15 *Cōuentio plena, triſtis euētus nihil ponit in eſſe.*

16 *Succeſſio certis tantum modis a l. permittitur, quod dictum reſtringitur in nu. ſeq. & eſt ex mente* omnium.*

18 *Hæreditas, nec tota, nec pars pacto aliquo dari poteſt, & communiter recipitur, & aſſignatur ratio. num. 80.**

Iſtud ampliatur ad pactum viciſſitudinarium. num. 19. 20.

21 *Pactū contra bonos mores non valet, licèt iuramento firmetur, ex * communi. & nu. ſeq.*

23 *Pactum de quota hæreditatis, licet iuramento firmatum non valet, ex * communiori.*

24 *Pactum de ſuccedendo, licet ſolemnia teſtamenti habeat, nullo modo ualet, fallit ubi conſuetudo aliter haberetur, ac in militibus, ut num. ſeq. ex magis * * commun. & num. 29. & rurſus in principibus num. 27*

26 *Vaſq. ponit in dubium caput filiorum, ex conſenſu patris paciſcentium.*

27 *Priuilegium l. licet. C. de pac. extenditur ad Principes.*

28 *Conuentio facta inter maritum & vxorem, de viciſſitudinaria ſucceſſione, valet.*

29 *Pactum de futura ſucceſſione inter milites valet, ſed limitatur, ex magis** communi ſententia, in militibus actu militantibus.*

30 *Pactū de ſucceſſione in aliqua parte certa collatum poſt mortem, valet de * communi.*

31 *Pactum de ſuccedendo in bonis particularibus, per uiam donationis, & contractus, ualet ſecundum receptam ſententiam, * dummodo non auferat liberam teſtandi facultatem.*

32 *Ampliatur etiam in contractu, qui oīa cōprehenderet, dum tamen contrahens putet aliquid ſupereſſe, unde teſtari queat, ex* communi.*

33 *Pactum dubiū de futura ſucceſſionem, interpretatur, vt valeat.*

34 *Pactum de rebus alicuius, quamuis certis, ſine domini conſenſu, non valet.*

35 *Pactum inter filios factum, de bonis paternis, non valet, ex mente omnium.**

36 *Pactum, quod certa res hæreditatis ad aliquem per viam ſucceſſionis perueniat, ualet, ex magis** recepta.*

37 *Pacto priuatorum, quod vno præmoriente ſine liberis pars ſuæ hæreditatis ad ſuperſtitem deueniat, ualet, ex * communi.*

38 *Hæreditatis quota, vel omnium bonorum in pactum futuræ ſucceſſionis minimè deducitur, ex * communi.*

39 *Pactum ſuper certis rebus quamuis immobilib. & feudalibus factum, ualet.*

40 *Pactum ſuper parte bonorū alicuius efficax eſt, licet ſucceſſionem reſpiciat, ſecundū * omnes.*

41 *Quota hæreditatis, & quota bonorum inter ſe differunt.*

42 *Pactum continens certa bona vel quantitatem quibuſcunq; uerbis cōceptū ualet, ex recepta.*

43 *Alciati ac Simonetæ lapſus dum nolunt rem certam per uiam ſucceſſionis dari poſſe, niſi mediante donatione uel contractu.*

44 *Donatio inter uiuos qualiter cognoſcatur et diffuſe, num. 50.*

45 *Donatio præſumitur in dubio facta inter uiuos de mente * omnium.*

46 *Mortis cauſa donatio non dicitur niſi fuerit facta mentio de morte ſecundum * omnes.*

47 *Verba inter uiuos tollunt obſtacula donationis.*

48 Mor-

48 *Mortis mentione habita in donatione cum pacto non reuocandi indicatur donatio inter uiuos*
* *ex recepto ſententia, * Ex ampliatur, num.*
* *ſeq. de * communi.*

50 *Contractus inter uiuos, ex quibus, & quomodo conſtituantur irreuocabiles.*

51 *Clauſula titulo donationis irreuocabilis addita in contractu facit valere pactum.*

52 *Pactum de ſucceſſione in certa re nec tacite, nec expreſſe reuocari poteſt.*

53 *Clauſula, ex nunc, prout ex tunc in cõtractibus appoſita, quid operetur.*

54 *Conuentio uiciſſitudinaria, ex qua læſio oriri nõ poteſt, valet.*

55 *Reciproca diſpoſitio ualet, quod ſecus ſi ſimpliciter fiat.*

56 *Contractus dicitur licitus, quando contrahentes ſicut lucrari, ſic & perdere poßunt.*

57 *Donatio uiciſitudinaria rerũ particulariũ, ualet.*

58 *Clauſula, quæ habet vim iuramẽti facit ualere donationem de certis rebus dato, quod de ſui natura eſſet reuocabilis. num. ſeq.*

60 * *Reciꝓca donatio ñ eget inſinuatione ſcdm oẽs.*

61 *Donatio reciproca nõ eſt ꝓprie donatio, et quare.*

62 *Clauſula iuramenti facit valere donationem ſuper qua imponitur abſq; eo, quod inſinuetur*
** *ex magis recepta legiſt. et canonicorũ ** ſñia.*

63 *Donatio quæ poſt mortem confertur valet ẽt, quod obligatio incipiat in perſonã defuncti.*

64 *Donationi reciprocæ non obſunt uerba, quæ reſpiciunt ſucceſſionẽ uel pactum prohibitum, & quare, num. ſequen.*

66 *Verba debẽt in dubio pro cõtractu interpretari.*

67 *Conuentiones de futura ſucceſſione reprobantur.*

68 *Pactu cõtra bonos mores nõ ſubſiſtũt, & n. 87*

69 *Conuentiones, quæ inducunt uotum captandæ mortis reprobantur.*

70 *Hæreditas uiuentis pacto nõ datur, ſed ex teſtamento, vel ab inteſtato, qđ extendit. nu. ſeq.*

72 *Donatio de parte bonorum præſente domino, per quam non aufertur teſtandi facultas ualet, & operatur, vt reuocari poſſit, & nu. ſeq.*

74 *Pacta, q̃ auferũt uel reſtringũt liberã teſtãdi facultatẽ non ualent, & rõ habetur nu. ſeq.*

76 *Ambulatoria eſt hoĩs voluntas uſque ad mortẽ.*

77 *Libertatem teſtandi auferre alicui abſonũ eſt.*

78 *Succeſſiones oẽs ſunt maximi momẽti et ob id nõ licet illas pacto deferri, et rõ habetur nu. ſeq.*

80 *Hæreditas cur pacto dari prohibeatur.*

81 *Ceßãte rõne ꝓhibitionis ceſſat et ipſa ꝓhibitio.*

82 *Pactum contra bonos mores non obligat.*

83 *Intellec. ad reg. nõ eſt obligatoriũ de reg. iu. in 6*

84 *Pacta cõtra bonos mores de iure can. dicunt̃ illa*
* *ꝑ quæ inducimur ad peccãdũ, ex recepta * ſñia*

85 *Pactũ tollẽs facultatẽ teſtãdi nõ inducit peccatum.*

86 *Jaſ. cano. attendi debet quãdo quid ab ipſo permittitur, quod à ciuili denegatur.*

88 *Præſẽtia illius de cuius ſucceſſione tractatur facit valere conuentionem, uel pactum ſuper quo interuenerit.*

89 *Reciproca donatio inter amicos per quam nõ inducitur votum captandæ mortis, nec aliud grauamen, tenet.*

90 *votum captandæ mortis impedit tantummodo donationem omnium bonorum poſt mortem.*

91 *Argumentũ non concludit neceſſario, ad eſt occaſio captandæ mortis, ergo pactum non tenet.*

92 *Hereditas in parte dari pacto non prohibetur.*

93 *Certam rem donari minimè a lege improbatur.*

94 *Donatio inter uiuos omnium bonorum fieri po*
* *teſt, ex * communi.*

95 *Donatio non infringitur, quando remanent aliqua bona vltra donata.*

96 *Alciati dictum in conſ. 114. reprehẽdit̃, licet de magis cõi atteſtetur, et quare nu. ſeq.*

98 *Teſtator nõ põt ſibi imponere legẽ de nõ reuocã-*
** *do legatũ ẽt rei particularis, ex magis ** recepta q̃ & ꝓcedet, qñ tractat̃ de actu cõprehenſo inter uiuos in pœnã reuocationis teſtamẽti, ut nu. 99. fallitq; ſupra d. reg. in donatione ſimplici unius rei a teſtamento ſeparati, ut num. 100.*

101 *Rom. in conſi. 171. communiter reprobatur.*

102 *Pœna adiecta reuocationi rei legatæ ſubſiſtit ſe-*
* *cundum * omnes.*

103 *Pactum de alicuius hæreditate eo abſent fieri non poteſt.*

104 *Donatio alicuius rei certæ domino p̃ſente, ualet*
* *ex mente * omniũ, ſufficitq; ſimplex conſenſus.*
** *et ipſius taciturnitas ex crebiori. ** nu. 105.*

106 *Aßentiens pacto duorum de ſibi ſuccedendo poteſt illud, uſque ad mortẽ reuocare, ex magis*
** *communi, ** ampliatur etiam, quod iuraßet ſe non dißentire. nu. 107. & 140.*

108 *Couẽtio ſuper aliqua re, ſequuta reuocatione ſtatim euaneſcit.*

109 *Iurans pœnitens, quando non dicatur periurus.*

110 *Facultas teſtãdi per contractũ uiciſſim factũ*
* *ſup re certa nõ tollit̃, & quare nu. ſeq. ex cõi **

112 *Impedimentum teſtandi non conſideratur in cõtractibus priuatorum reſpicientibus certam ſucceſſionem*

Digitized by Google

ſucceſſionem poſt mortem cum nu.ſeq.& quare.num.114.

115 *Monachiſmus auf:rt liberã teſtãdi facultatẽ.*

116 *Vendens ſe ad precium participandum amittit priuilegium teſtandi.*

117 *Arrogatus non habet teſtandi facultatem.*

118 *Actus omnis impediens factionem teſtandi non improbari debet.*

119 *Actus auferens omnimodam teſtandi factionem, improbatur.*

120 *Pacto ſit de rebus certis pro vt inter viuos diſponi poteſt.*

121 *Facultatem teſtandi afferri eſt potius contra bonos mores ciuiles quàm naturales, quæ facultas teſtandi a lege ciuili datur.nu. 122.*

123 *Diſpoſitio & authoritas. l. ciuilis non curat de iuramento.*

124 *Mores boni malıue non conſiderantur quando pactum robur capit a iuramento vel clauſula idem operante.*

125 *Iuramentũ ſeruari dẽt, alias nõ ſeruãs periurus* * *dicitur ex recepta * ſententia ſallit.nu.ſeq.*

127 *Donatio omnium bonorum poſt mortem vel cauſa mortis, valet.*

128 *Donatio oĩum bonorũ cã mortis ſalcidiã patiť.*

129 *Teſtatori non ſuit ablata facultas teſtandi, quando propter donationem factam per ipſum, hæredem non habuit.*

130 *Lex permittit quemquam de re ſua diſponere ad arbitrium.*

131 *Lex non ſuſpicatur de facto ab ea permiſſo quã do homines ipſum probant.*

132 *Pacto ſimplici non ſubuertuntur cõſiderata per legem in materiam teſtandi, intellige quando illud pactum non comprehendit totam hæreditatem.nu.133.*

134 *Pactum de certa re vt non ualeat, neceſſe eſt vt integram hæreditatem abſorbeat vel ſucceſſionem reſpiciat.*

135 *Donatio inter viuos eſt contractus abſolutus,* * *ex * communi.*

136 *Donatio inter viuos ſeruatis ſeruandis ab omni, non prohibito fieri poteſt.*

137 *Reuocatio donationis inter viuos non admittiť* * *ex mẽte * oĩum, pcipue ſi fuerit iurata.nu.138*

139 *Allegans donationem reuocari poſſe, id probare tenetur.*

140 *Pactum de ſucceſſione initum cũ aſſenſu illius de cuius hæreditate agitur, valet, dummodo ipſe in eo uſque ad mortem perſeueret, vt ſup. nu.106.& quare ſubſiſtat.nu.144.*

141 *Conſenſu ex poſt facto in pacto de ſucceſſione interuenire poteſt, & facit ipſum valere.*

142 *Conſenſus ſpecificus in pacto de ſucceſſione neceſſarius eſt.*

143 *Pactum initum cum eo de cuius hæreditate* * *agitur non ualet ex recepta * ſententia.*

144 *Pactũ initũ de cõſenſu tertij dñi quare teneat*

145 *Pactum de cuius bonis tractatur, quare non va-* * *leat ex * communi.*

146 *Conſenſus illorum de quorum bonorũ parte tractatur facit valere pactum, etiam quod reſpiciat futuram ſucceſsionem.*

147 *Teſtamentum cum clauſula reuocatoria non tollit pactum de ſucceſsione recte firmatum, & ratio habetur.nu.ſeq.*

149 *Reuocatio donationis cauſa mortis iurata fit ſi ſpecialis adhoc derogatio adſit.*

150 *Clauſula omni mel.mod. neceſſaria eſt in reuocatione donationis cauſa mortis iuratæ.*

151 *Donatio cã mortis ad libitũ donantis reuocatur.*

152 *Donatio cã mor. nõ reuocať ex inſtõne hæredis.*

153 *Promiſsio ſub dubio euentu futuro non reddit contractum illicitum.*

154 *Cõditio ſub dubio euẽtu, p cã legitima reputať.*

155 *Conuentiones quæ ſcommeſſe vulgo dicũtur, va-* * *lidæ & probatæ ſunt ex * communi.*

156 *Conuentio de ſolutione.100.aureo.per me tibi ſacienda ſi fortuna te plus quàm me fauebit, ua-* ** *let, & a cano.communiter ** recipitur.*

CONSILIVM CXXXVI.

TRINTAS ADSIT.

CONVENERVNT inuicem Nobiles do. Gregorius Fugacina & Gabriel Cauatius, quod ille qui ex ipſis duob. morietur ante alterum, habeat titulo donationis inter viuos irreuocabilis, &c.pro vt eueniente illo caſu ex nũc pro vt ex tunc, & è cõtra per ſe & eorũ hæredes donarũt & donãt alteri qui ſuperuixerit acceptãti, &c.ſcutos mille auri, & in auro, quos qui ſuperuixerit in bonis & hæreditate alterius hẽe & conſequi, ac a defuncti hæredib. aliquo nõ obſtãte, parteſque renuntiauerunt omni exceptioni in forma ampliſſima, ac promiſerunt omnia ſeruare ſub clauſula iuramenti.

Deceſſit ante Fugacinam dominus Cauatius inſtituto illius fratre hærede vniuerſali a quo 100.conſequi contendiť: quæriť, an ei debeantur, & concluſiue loquendo deberi arbitror.

1 † Primo, quia cuilibet licitum eſt partem bonorum ſuorum vel certam ſummam bonorum vel denariorum donare poſt mortem, vel etiã pro-

Digitized by Google

mittere,licet hæreditatem dare pacto prohibea
tur.l.1.C.\ tactio ab hæred. & contra.hæred.§.
poſt mortem Inſtit.de inutilibus ſtipul. l. ſi quis
argentum.§.ſed ſi quis.C.de donat.l.hæreditas.
C.de pact.cõuent.cum ſimil.& ſi donat, vel pro
2 mittit,† hæc conuentio proueniensex cõtractu
3 licet collata poſt mortem,licita reputatur,† cum
nec de futura ſucceſſione dicatur, nec liberam
facultatem teſtandi auferat, vt in terminis no-
ſtris decidit Oldra.per illa iura,conſi.139.in pri.
Bart.conſi.212.promitto tibi Alexan.conſi.83.
num.6.volum.2.ubi Molin. cum apoſt.latiſſime
Deci.conſi.247.in primo & num. 8. Tiraq. am-
ple de iure primogenit.q.6.nu.33. Iaſ.conſi.60.
4 in primo volu.3.Alciat.conſi.135.in fine. † Ad
cognoſcendum enim quando pactum ſit de fu-
tura ſucceſſione reprobatum, vel donatio, vel
pactum partis bonorum emiſſum inſpiciuntur
5 verba paciſcentium, † quæ ſi fundantur in per-
ſona promittentis ſub conditione extitura poſt
mortem, ita quod eueniente illo caſu obligatio
incipiat in perſona hæredũ, vt colligitur in no-
ſtro inſtrumento, ibi ex nunc donat,&c.& quæ
ab hæredibus ſuis conſequatur, tunc promiſſio,
6 & pactum valet, † ſi vero promiſſio reſpiciat nõ
perſonam, ſed bona ſimpliciter nec obligatio
tendat ad hæredes,ſed ſimpliciter acquirens ip-
7 ſa habere debeat,† iſto caſu, quibuſcunque ver-
bis concipiatur,dicitur pactum de futura ſucceſ.
ſione omnino reprobatum,vt Curt. optime de-
clarat,conſi.15. num. 3. ex diſtinctione Bart.in
conſilio 212. promitto tibi. quem in propoſito
referunt,& ſeq. Additionarij,ad conſi.11.Cam-
peg.inter conſ.feud.1.uolu.num.3.quod eſt Ne
uiz.vt per eum conſi.68. nu. 36. Idem Curt.iun.
conſi.8.num.1.& 2.Celſus Hug.conſ.100.nu.7.
Bero.exemplificans modos cognoſcendi ſub-
* denſque hanc diſtinctionem * communiter re-
cipi in conſilio 30.nu.28.uol.3.poſt Crau. cõſi.
8 139.num. 2. Alciat. conſilio 96.nu.12. † ubi.n.
per viam contractus proferuntur verba non au-
tem per viã ſucceſſionis,ibi conuentio,ſubſiſtet,
Siluan.conſi.90.nu.3.Addo Octau.Chacher.de
ciſ.Pedem. 100.num. 24. & 25.qui hanc diſtin-
* ctionem communem * tenentes refert, & pro-
bat.Alciat.conſilio 122.nu.4. & ſeq.conſi.164.
nu.14.conſi.256.in fi.poſt Bertrand. conſi.162.
num.3.& 4.uol.3.Simonct.conſi.32.nu.6. inter
conſ.Senat.Montisferrat. Simon de Prætis cõſ.
9 123.num.11.& 22.† Quinimo & donatio om-
nium bonorum alicui facta poſt mortem donã-
tis valet,ex not.per glo.in l.fi. in verbo accomo
* dauerit.ubi Bar.& dd.* communiter.C.de pact.
10 Curt.d.conſi.15.& conſi.81.nu. 3.† modo tamẽ
poſt mortem fiat, cum adhuc hæres inſtituatur
qui Falcidia detracta totũ donatario reſtituet.

Alias non valeret donatio omnium bonorũ
pręſentium & futurorum ſimpliciter emiſſa,niſi
* alio reſeruato ex * cõi declarata per Roman.cõſ.
26.in prin.ubi late Mendoſ.in verbo pro teſtan
do diffuſe per Ioſeph. Gonzalez. variarum.q.c.
30.in prin.num. 33.& ferè per totum. vbi hanc
materiam donationis bonorum præſentium &
futurorum explicat.Clar.in §.donatio lib.4.ſen-
tentiarum.q.19.in prin. Vaſq. de ſucceſ.lib.2.1,
part.§.18.nu.292.Turiz. commun. opin. 83.ac
Eman.Soarez. recep. ſent. verbo donatio om-
nium.num.179.cum ſeq.

11 Pro vt nec donatio hæreditatis valeret, † licet
donatio omnium bonorum ſubſtineretur, cum
ex primo auferatur poteſtas teſtandi,non ex ſe-
cundo,Eman.ubi ſupra & Clar.d.§. donat.q.19.
ſufficeretque poſſibile eſſe tempore donationis
quem facultate teſtandi non priuari,nec ideo ir
ritatur,etiam ſi poſtea nil lucretur,vt not.Purpu.
nu.125.poſt Bald.& Cagno.num.219.in l.fi.C.
de pactis,quos refert Hieron. Gabr. conſi. 141.
num.1.At promiſſio quod ſit ſuus hæres,vel qđ
faciet ipſum hæredem, ſeu quod ipſe bona ha-
bebit,non ſubſiſtat per Dec.conſi.578.nu.8.am
ple Cagnol.in d.l.fi.nu.213.& Dec.in l.pactum.
num.3.C.de pact.dantes cautelam in mõ conci-
12 piendi verba promiſſionis, † conuentio enim ſu
per ſucceſſione per uiam contractus inita ſubſi-
ſtit etiam quod omnia bona cõprehendat,Cur.
iun.conſi.15.num.1.& 2.Pariſ.conſi.26.nu.51.
uol.2.Gozad.conſi.87.num.2.& 9.ac poſt Dec.
Alex.Iaſ.Soci. Rub.Pari. Marſil.Tiraq.& Crau.
id receptiſſimum eſſe probat Menoch. conſi.1.
num.149.Tob.non.conſ.43. per totum.

13 † Secundò licet pactum de hæreditate viuentis
factum,vel inter duos,quod vnus alteri præmo
rienti ſuccedat,exceptis quibuſdam perſonis (vt
infra)tanquam improbatum non teneat dupli-
14 ci ratione, † vna quia eſt cõtra bonos mores de
15 re aliena paciſci, altera † quia conuentio plena
eſt triſtis euentus ob votum captandæ mortis,
quod no.Ang.Caſtr.& Fulg. in l. tale pactum.ff.
16 de pact. † Et quia certi tantum modi ſuccedẽdi
a legibus tradantur, ut per alios nefas ſit ſuccec-
dere.l.fi.ubi omnes.C.de pact.per Bar.cõſi. 212.
promitto tibi.Deci.conſi.494.nu.2. cum apoſt.
17 225. nu. 3. † quinimo nec in quota hæreditatis
Deci.conſi.184.nu.6.& apoſt. ad eum cõſ. 225.
* nu.4.verbo negatiuã, * cõe in vtroq; caſu atteſta
tur Gra.conſ.25.in pri.vol.1.Cęph.conſ.44.nu.
24.Hier.Scruph.conſ.124.nu.3.& 4.vol. 1.cõſ.
feud.& de hæreditatis quota, non aũt bonorũ.
ex cõi Viui. com. opin. lib. 1.uerbo pactum per
aliquos opin.233.ac d.Hier.Gabr.conſ.137.nu.
16.in fi.ſubdẽs & nu.20.ex recepta, & uera ſñia
18 quicquid uoluerit Alc.† & nonnulli hæreditatẽ
totã,partem,vel quotã pacto modo aliquo non
* poſſe dari,cõem * & indubitatam ait,Celſ.Hug.
conſ.100.num.4.& 5.& conſi.58.uer.4. Siluan.
cõſ.90.nu.4.& ſeq.Alc. conſ. 135.nu.8.& conſi.
256.nu.18.& cõſ.114.nu.3.Fuſius Tiraq. de iur.
19 primogenit.q.6.nu.18.& nu.24.† Id extẽdẽs ad
pactum viciſſitudinarium duorum, vt ex duob.
qui ſuperuixerit,vt hic illius reb. potiatur, trad.

Cagnol.

Cagnol.in l.fin.num.213.C.de pact Socin. iun.
conſi.44.num. 12. & 45.uolu.2. Cæphal.conſi.
43.num.12.Menoch.conſilio 1.nume.142. qui
hæc multis exornat & Vaſq. de ſucceſſ. part. 1.
lib.2.§.18.nume.191.cum ſeq. & in l. liberi. nu-
20 mero 5.C.de inoffi. teſt. † quod procedit etiam
ſi paciſcens decederet nullo facto teſtamento.
dd.& Vaſq.Hier.Scruff.d.conſi.124.nu.4.
21 † Quod pactum nec iuramento firmatur, vti cõ
tra bonos mores Deci.ubi ſupra & conſi.63.in
22 fi.578.num.9.& 608.nu. 8. † Cæphal.conſi.44.
num.4.Soci.iun.44.num.15.uol.2.& in d.l.ſtipu
latio.num.45.ubi de commun.Menoch.d.conſ.
* 1.num.148.* communem ait Zaſ.conſi.1. num.
28.uolum.2.Alciat.conſi.96.numero 11.& Ca-
ualcan. qui cæteros adducit in tractat. de tut. &
curat. num.302.commune dictum & verum ap
pellat Eman.Soarez.commun. opin.verbo pa-
ctum.nu.6.Viui.commun. opin. lib. 1.opin.23.
ampliatione.1.Vaſq.de ſucceſſ.part.1.li.3.§.18.
num.197.& 221.& de contro.Illuſtr.c.37.nu.6.
& cap.106.num.5.Bero. conſi.156. num.2.uo-
lum.2.& conſi.95.num.13.& 15.uolum.3. Alc.
conſilio 135.nume.3. & 8. ubi de communi, &
conſil.o 164.num.14.conſilio 256.numero 14.
Neuizan.conſilio 29.numero primo Siluan.cõ-
23 ſilio 90.num. 7. & 18. dicens † nec iuratum pa-
ctum de quota hæreditatis ſecundum commu-
nem ſubſiſtere, cæteros de recepta ſententia at-
teſtantes aggregat Octau.Cacher.deciſ.100.nu
mero 31.addens, ita cenſuiſſe ſenatum Pedemõ
tium, Philipp.Port.conſi. 36.num. 2.& ex ma-
** gis ** communi Torniel. inter conſi. Portij. 81.
num.7.Franc.Marc.Deci.Delfi. 128. nu.1.Pute.
deciſ.2.Boer.conſi.46.num.4.Simon de Prætis.
24 conſi.123.num.15.ubi de communi, † Nec inſu
per tale pactum quamuis iuratum lege improba
tum ſubſtinetur in uim ſupremi iudicij vel teſta-
menti, licet ſolemnia teſtamenti in illo interue-
nerint, ex not. in dict.l.licet.C.de pact. per Bald.
Angel.Arct.Caſtren.Lanzalot. Deci. Rimin. &
Purpur.qui optime declarant in d.l. pactum, C.
25 de pact.† Niſi ſecundum aliquos ex conſuetudi-
ne id eſſet introductum, vel niſi fauore militum
ad bellum pergentium, patris diſponentis inter
filios fratrum, ſeu filios paciſcentium de conſen
ſu patris vel eorum, qui pacto hæreditatem dãt
Eccleſiæ. iſtis namque caſibus, ac reſpectu mili-
tum lex voluit pactum licet iuratum, etiam qđ
non eſſet reciprocum, in vltimam voluntatem
reuocabile ſemper tranſire, ac vim ſupremi iu-
dicij obtinere, & ad cæteros caſus, priuilegium
** militum porrigi ſcribentes magis ** communi-
ter cenſuere, vt in l.fin.C.de pact. in l.1.C. de ſa-
croſan.Eccl.in l. licet. C. de pact.Roman. conſi.
26.in prin.ubi Mendoſ.quotas adducit in fi.pri-
mæ apoſtillæ, verbo, pro teſtando.Natta in c.
quamuis.num.60.cum ſeq.de pact.in 6. Claudi.
Catiun.conſi.7.numer.9.Celſus Hugo. conſilio
100.nu.12.ample Vaſq.licet pro more in nõnul
lis ſubtiliter contrarium affirmet, in tract.ſucceſ.
prima part.lib. 3.§.18. requiſito.29. limit.1.nu.
26 198.† ubi Caput filiorum de conſenſu patris pa
ciſcentium in dubium ponit.nume. 201. & ſeq.
219.& ſeq.233.ubi de militibus.nu. 235. & ſeq.
& de magis communi in iſtis caſibus.& quod re
uocatio.d. pacti etiam iurati continuo admitta-
tur, atteſtatur nouiſſime Hiero.Gabr.conſi.137.
num.13.26.30.& ſeq.pro conſuetudine, Franc.
Marc.deciſ.128.132.part.2. & 136. & 148.par-
te prima.Aymo in conſuet. Aluar.art.26.tit.14.
remiſſiue Mainerius.in l. non debet.nu.22.ff.de
27 reg. iur. Quod priuilegium rurſus extenditur ad
Principes ſecundum Zaſium conſi.1.uol.2.Me-
noch.conſi.1.nu.152.de quo per Simonet.cõſ.
32.nu.8.inter conſi.Senat. Mont. Ferr. nec non
28 ad coniuges † ſi inter eos reciproca conuentio
de inuicem ſuccedẽdo fiat, ex regula, quam am-
pliando & limitando tradit Iaſ.in l. ſi pater puel
læ.nu.6.C.de inoffi.teſt.Abb.conſi.18.nu.3.vol.
1.poſt Ci. Caſtr. Salicet.Marſ.Boer.& Caſſa.ci-
tatos per Petrum Duenam in regula.172.uerbo
conuentio.lib.1.Ioachin. Miſing. reſponſo.49.
nu.4.& ſeq.Octau.Cacher.deciſ.Pedemon.100.
** num.2.qui in fi.num.46. ex magis ** communi
29 reſtringit. d. Priuilegium.l. licet ad milites actu.
ac in caſtris degentes, non etiam ad omnes no-
mine habituve milites ad militiam & caſtra de-
ſtinatos, ex doctrina Guliel.in c. Raynut.verſic.
duas. habens.num. 203. de teſtam. Boer. deciſ.
204.num.5.Simon.d.conſi.32.vbi de Commu.
nu.10.ex mente Curt. in d. licet inter priuatos.
num.7.C.de pact.
30 † Attamen ubi in pacto terræ res unius priuati,
vel pars bonorum uel quantitas tantum promit
titur, alicui per contractum, ſeu per donationẽ,
licet poſt mortem executio differatur, pactum il
lud nullo iure improbatur, Guid. Pap. q. 247.
Deci.ample.conſi.225.nu.4.ubi apoſtil.in uer-
bo negatiuam, & verbo conſului, & conſ.184.
nu.6.cum apoſtil.add.ad q.Toloſ.152.Alc.cõſ.
28.num.11.cum apoſtil.lib.3. Ample Iaſ.Brun.
Bertrand.Gozad. & Bened. allegans Bertrand.
conſi.62.in 3.Soci.iun.conſi. 143. num.11.uo-
* lu.1.& conſi.21.nu.1.ubi de communi * vol.4.
Curt.conſi.1.num.16.Iaſ.conſi.60.in pri.uol.3.
& conſi.173.num.4.uol.4. & conſi. 8. nu.33.&
conſi.9.num.11.uol.1.conſil.feud.Deci. conſi.
63.in fi.cum apoſt.& 578.nu.6.Pariſ.conſ.1.uol.
3.Craucr.conſi.19.nu.7.ex communi Cæph.cõ
ſilio 44.nu.24.commune dictum ait Bero.conſ.
30.nu.12.& 24.uol.3.Claud.Cãtiu. cõſ.6.nu.2.
id omnes affirmare dicit Menoch. d.conſ.1.nu.
150.Octau. Cacher. deciſ.Pedem. 100. nu.4.&
26.ubi cæteros ex cõi adducit, & nu.41. pro ele-
ganti deciſione ac limitatione ad regulã. l. licet.
C.de pact.ad notat. Roderic. Soarez. in l.quo-
niam, in prioribus 5.limit.nume.6.C.de inoffic.
teſtam.Bellon.conſi.60. in pri. ubi ait has con-
cluſiones canonizatas, pro uera & recepta eãdẽ

admittit Tob.Non.conſi.43.nu.2.Franc. Marc. deciſ.Delfi.128.nu.3.part.2.& 651.& 152. par. prima.Addo nouiſſime Marzar. Vincent.uidendum ſuo conſi.vltimarum voluntat.21. in fine. quo loco fuſiſſime 35.authoritates & alias cele
* berrimorum iur.conſultorum,& de * communi atteſtantium adducit,comprobantes hanc con-
31 cluſionem,† quod pactum de ſuccedendo in bonis particularibus,tantum,quo non auferatur libera teſtãdi facultas valeat, & præcipuè per viã donationis & contractus iure ſubſiſtat, nec ab his diſſentire,viſa eſt Rota Romanæ curiæ in de-
32 ciſ.Ant.Auguſt.lib.2.deciſ.536.† Quod extendi arbitror ad donationem,& contractum cõprehendentem bona,& iura,vniuerſaliter,dummodo,paciſcens,vel contrahens putet nolle facere hæredem,nec quando omnia præſentia & futura in effectu ſub donatione veniant, ſed aliquid ſuperſit,vnde donans teſtari queat,glo.eſt,a dd.
* cõmuniter * probata.ubi Bar.& omnes,ac Purpur.num.222.in d.l.fi.C.de pact.& in d.l.ſtipula-
33 tio hoc modo concepta.ff.de verb.oblig.† prout in dubio etiam quo ad pactum ſucceſſionem inferens interpretatio in contractum fieri ſolet. ſi donatio ſubijciatur. Alexan.conſi.83.nu.17. volu.2. Alciat.in l.1.§.ſed ſi mihi. num.23.ff.de verbo.Gabriel.d.conſi.137.nu.23.Celſus Hug. d.conſilio 100. num. 8. quæ denuo reſtringo ſi
34 † fiat pactum de rebus proprijs,cum de reb. alienis quamuis certis,ac particularibus conuentio ſine domini conſenſu nullo ſub ſiſtat iure, per omnes in d.l.fi.vt & inquit Bero.conſi.36.num. 14.& 23.uolu.3.Curt.iun.conſilio 15.25.& 81. Purpur.d.l.fi.num.218.Siluan.conſi.90.num.1.
35 † nec inter filios factum de bonis patris, ex * cõ-
* muni relata per Vaſq. de contr. Illuſtr. cap. 37. num.6.Idem euenit, ſi non per donationem uel contractum, ſed tantum per viam ſucceſſionis
36 in pactum, redigantur † certæ res hæreditatis particulares,vel bonorum, non tamẽ omnium pars.cum conuentio obſeruetur,& res paciſcenti debeantur cum hoc non cenſeatur contra bonos mores,nec liberam facultatem teſtandi infringat, & minus hæreditas dari pacto dicatur, vt communem doctrinam limitando, ponunt Bartol.conſi.72.uolumin.2.Decius in l. pactum quod dotali num.12. C.de pactis pro more diuerſos allegat Pariſ.conſi. 26. nu.84.& ſeq.vol. 2.Tiraq.de iur. primogenit.q.6. num.13.Rubr. conſi.95.num.3.Grat.conſi.25.in pri. uolum. 2. Iaſ. conſilio 17. num.2.uolu.3.Deci.conſi.578. num.6.& 655.num.10.cum Socin.iun. conſilio 65.num.47.uolu.1.qui ſuper eodem caſu cõſul-
* uerunt.ex communi * Eman.Soarez. receptarũ ſentent. verbo pactum.num.6. Viu. commun. opin.lib.1.uerbo pactum.num.3.Fallen.1. Multos accumulat in materia Hier.Gabr.conſ. 137. num. 17. & conſi.140.num. 1. Celſus Hugo.ex
* communi * conſil. 100.num.4.& copioſe Marzar.d.conſilio 21.in fi. vbi nonnullos intra iam citatos id tenentes in ſpecie recenſet, videlicet Alberi.Ang.Guid.Papa.Abb.de bened.Caſſan. Durand.& alios, ac nouiſſime Philippum Portium & Torniel.inter Portij conſi.36.nume.11. Gribald.conſi.80.num. 7. ubi de ueriori & com-
** muniori ** ſententia, ac Torniel.ex uera & indubitata conſi.81.nume.9. cum ſeq.qui omnes conſuluerunt in contingentia facti Mantuani ſequitur in propoſito Menoch. conſi. 1.nu.150. uolu.1.fere ſentiens.num.166.in fi. hoc dictum extendi ad quotam hæreditatis, uel partem bo-
37 norum vniuerſalium, † cum pactum priuatorũ, quod uno decedente ſine liberis pars bonorum ſuæ hæreditatis ad ſuperſtitem deueniat, valeat,
* mente inquit omnium Iaſ.& Deci. in d.l.fina.& cæterorum de quibus per eum. nu. 161.& 166. in fine videlicet Iaſ. Tiraq. Pariſ. Curt. iun. Zaſ. Ruin.Natta.Molin.& Deci.licet ego Decium id tenentẽ nullibi repererim, ſed tantũ vbi res certa,in pactum deducatur,non autem bonorũ omnium vel hæreditatis quota,cum illius fuerit opi-
38 nio inconcuſſa † quotam hæreditatis vel oĩum bonorum in pactum futuræ ſucceſſionis deduci non poſſe,vt anim aduertunt Mod.Pariſ.ad Deciſ.conſ.255.nu.4.in uerbo negatiuam. prout nec cæteri dd.allegati per eum in quota hæreditatis vel futuræ ſucceſſionis promiſſa pacto loquantur,vt Tiraq.d.q.6.numer.5.cum ſe ipſum, num.24.declarat.& Decij dictum procedere in contractibus,Paris uero conſilio 26.nu.8. uolu. 2.loquatur in pacto ſuper certis rebus, non aũt quota idem ait in conſi. 1.num.116.& 117.uol. 3.& Curt.d.conſilio.15.ac Molin. conſi. 18.numero 11.qui dum remittit ſe ad not.ad Alexan. conſilio 28.in fine volu.3. loqui videtur de certis rebus.non quota hæreditatis, quę in pactum futuræ ſucceſſionis deduci poſſe minime cen-
* ſeo,ex * communi affirmata per Grat. d. conſil. 25.in pri.& alios de quibus ſupra. Nec ſimiliter Iaſ.d.conſilio 211.volu.ſecundo,Ruin. conſilio 112.vol.4.& Natta conſilio 474.in 2. qui ſuper eadem conuentione fratrum de aſinarijs cõſul-
39 uerunt, affirmant † ſimile pactum valere,ſed ſolum cum ſuper certis rebus,vel parte bonorum, puta immobilium, feudalium vel ſimilum fiat, nam iſto caſu ſubſiſtit, licet pactum bona reſpiciat ſeu ſucceſſionem ipſam, quia ſi reſpiceret per uiam contractus uel donationis perſonam promittentis & obligationem hæredum, utiq; valeret etiam quod omnia bona aliquo reſeruato ex proteſtatione comprehenderet, vt ſuperius dictum fuit in pri.argumento, & Natta d. conſilio 474.numero ſecundo. propterea concludo declarando omnia, quod licet quota hæreditatis in pacto deduci nequeat, ſecus tamen eſt in bonorum (non tamẽ omnium) quota vel
40 parte,† quia tunc pactum efficax redditur, licet ſucceſſionem reſpiceret.ad ea quæ tradit Bello. conſilio 60.in primo & Viu.commun.opin.lib. 1.uerbo pactum per aliquos, limit.2.opin.233.

ubi

vbi hanc * communem eſſe opin.ait, poſt Ioan.
Durand.de arte teſt.tit. 2.cautel. 10.quem refert
& ſequitur Vilabob.commun.opin. Verbo pa-
41 ctum.num.4.fallent. 2. † Differunt enim in pro-
poſito quota hæreditatis, & quota bonorum,
Tob.Non.conſi.43.num. 46.Crauet.conſ.139.
42 num.4.& ſeq.& conſi. 19.num.7. † & quod qui
buſcunque verbis pactum cõcipiatur ſubſiſtat,
dummodo certa bona, vel quantitatem, conti-
neat ſuper facti Mantuani contingentia conſul-
uerunt vt ſupra Port.Imol.conſi.36.in pri.artic.
Gribal.in eodem volu. conſi.80.nu.7.& ſeq.di-
cens in hoc nullam adeſſe difficultatem, ac eſſe
ueram & * communem, idem Torniel. conſ.81.
in 2.Artic.Et hæc eſt ueritas quicquid multi Do
ctores perplexè & varie terminos confunden-
tes loquuti fuerint, & in ſpecie Alciat. alioqui
43 ſummæ doctrinæ, & peritiæ uir.in conſ.114.nu.
3.ac Illuſtriſſ.Simoneta inter conſilia Montisfer
rat.conſilio 31. numero ſexto, cum ſeq.& alle-
gati per eum, dum uolũt, nec rem certam pacto
per uiam ſucceſſionis, & niſi mediante donatio
ne vel contractu dari poſſe, cum cõtra receptas
& ſententias iam canonizatas ſcribant, ut ipſe
atteſtatur.num.6.

Tertiò donatio hæc per teſtamentum reuo-
cari non potuit, quia non eſt facta poſt mortẽ,
nec cum morietur paciſcens, ſic ex donatione
causa mortis, ſed ex † donatione irreuocabili in
44 ter uiuos, quod dignoſcitur ex clauſula donatio
nis inter viuos, ex teſtibus adhibitis, verbis con-
trahentium expreſſis ac toto tenore inſtrumẽti.
l.fina.C.de donat. ante nupt.l.1. cum ibi not.de
donat.multa Alex.in terminis conſi.14. cũ apo
ſtil.Molin.volum.1.Sigiſ.conſi.feud. 5. in prin.
ample per Iaſ.conſi.6.& 60.uol.3. licet ipſe con
trarium in ſuo caſu ob verba clara determinet,
Deci.& citati per eum in l.fin.nu.21.C.de pact.
45 Clar.d.§.donat.q.4. † Præter quod donatio in
dubio inter viuos facta præſumitur gl.in l.apud
Celſum §.Iulian.ff.de dol. mal. except. commu-
nis * eſt ſententia teſte Iaſ.in l.quæ dotis.nu.26.
ff.ſolut.matrimon.Clar.dict.§.donatio in princ.
46 † Et niſi mentio mortis & poſt mortem fiat, nõ
dicitur cauſa mortis donatio, ita omnes * tenere
inquit Sigiſm.conſi.feud.5.num.4.Clar.d.§.do
natio.q.4.uerſi.cæterum.ſubdens in eo quoque
47 ſi adſit uerbum inter viuos tolli omnino in con-
48 trarium obſtantia, quando & ſi in donatione
mortis mentio haberetur, ac etiam promiſſio
non reuocandi illam, inter viuos ac irreuocabi-
lis prorſus iudicaretur ex text. expreſſo in l. ubi
ita donatur.ff.de donat.cauſ.mort.quod dictum
commune * nuncupat Didac.Couuar.in Rubri-
ca de teſta.in ſecunda parte poſt. num. 11.& in
hoc neminem reperiri contradicentem Natta
conſ.104.num.6.uolum.1.communemque eſſe
Rolan.a Valle conſi.62.nu.43.uol.2. & conſi.8.
nu.26.uol.1.Bell.conſi.60.nu.13.quod, & aliàs
Auditoriũ Rotæ Romanæ terminauit, teſte Il-
luſtriſſimo Card.Palcoto deci.171. in cauſa Ro-
mana donationis die 14.Ianuarij 1558.ut habe
tur in deciſionibus, quæ manu ſcriptæ circunfe-
49 runtur, maximè ſi ſtipulatum ſit, ac promiſſum
donatario, & hæredibus, qui in donatione cau-
ſa mortis non veniunt, cum donatio illa mor-
tuo donatario extinguatur, ita Bald. in l.ſecun-
da, C.de iur.dot.Bellon.conſi.60.num.14.Sigiſ.
conſil.feud.5.nume.5.neminem ab hac ſenten-
tia * diſſentire, ex mente Crot.& quamplurimo-
rum infinitos prope citantes, & communem eſ
ſe recenſent, Roland. a Valle dicto conſilio 61.
num.39.& 63.uolumin. ſecundo. & conſilio 8.
numero 19.uolum. primo. Crauet.dicto conſi.
139.Ceſſant tamen omnes amaritudines, in prę
ſenti contractu, ob diuerſas clauſulas donatio-
nem, ac in verbis principalibus concernenti-
bus ſubſtantiam contractus appoſitis, videlicet
libere, &c. inter viuos, & irreuocabiliter, &c.
quæ nunquam reuocari poſſit, &c. ex nunc,
50 prout ex tunc, &c.pro hæredibus, &c.renun-
cians omni exceptioni, &c. promiſit non con-
trauenire, &c.conſtitutum, &c.certificati de do-
natione inter viuos, &c.tres tantum teſtes adhi-
biti, & alia quamplurima, quæ omnia donatio-
nem irreuocabilem ſolum puram, & contractũ
inter uiuos conſtituunt Alexand. cum Apoſtil.
dicto conſi. 14. uolum. 1.Sigiſm. dicto conſi. 5.
& conſi.9.in princ.conſi.feudal. poſt Alexand.
in l.quæ dotis. ff. ſoluto matrimon.Boer. deciſ.
353.parte ſecunda latè Port. Imolen. conſi.36.
num.38.cum ſequen.Cur.conſi.81.num.2.& 3.
Bello.conſ. 60. per totum ſecundum articulum.
Gabriel.conſi.137.num. 23. & ſequen. Siluan.
amplè conſi.90.num.4. & ſequen.ac copioſius
in materia, quando dicatur donatio inter viuos
Riminald.iun.inſtitut. de donatio. nu. 339.cum
multis ſequentibus, per dicto Marzar. conſilio
21.inter ſua conſil. ultima uolunt. in fin. ſubdẽ
tem, uerſic. 15.eſſe ne fas recedere ab opin.pro
51 affirmatiua, quod pactum ualeat, ubi eſſet in cõ-
tractu addita clauſula titulo donationis irreuo-
cabilis, & ſuſiſſime, qui multa adducit in propo
ſito, ac caſu fortiori, vbi eſſet dictum, quod do-
nabat cauſa mortis, Rol. a Valle conſi. 8.num.
17.in fine.uolum.1.& dicto conſi.62.nume.37.
& ſeq.uolum.2.Celſus Hug.conſi.53.num. 1.&
52 4.& conſi.60.num.13.Quapropter d. donatio,
ſeu pactum 100.aureorum, de quo ſupra teſta-
mento reuocari, nec tacite, nec expreſſe potuit,
ut inquit Iaſ.conſi.60.col.3.uer.ſtat ergo.uol.3.
Boer.deciſi.353.in prin.& num.4.Rolan. a Val-
53 le conſi.61.in prin.uolum.2.Cumque in dona-
tione adſit clauſula illa ex nunc, prout ex tunc,
& econtra donat.&c.donatio hæc licet collata,
poſt mortem, in executione, quo ad effectum ta
men & obligationem retrahetur ad tẽpus con-
tractus celebrati, ita ut in alium, transferri non
potuerit, declarat Alex.conſi.83.num.6.uolu.5.
Sigiſm.conſi.9.num.13.

Quarto cõuentio hæc viciſſitudinaria eſt in-
ter duos amicos,ex quo lęſio cõſiderari nequit,
cum incertum ſit qnis primo ſit moriturus, ac
propter dubium euentum , ad cuius ex duobus
commodum res ceſſura ſit,hęc pacta aliàs irrita
ex d. dubio futuri euentus plerunque validen-
tur.ex text.in l.de fideicommiſſo , vbi Caſtr.&
Alex. C. de tranſa. Tiraq. de reuocat. donat.
verbo donatione largit.nu. 108.& de iur.pri-
mogenit. q.6.nu.4.Iaſ.conſi.17.nu.2.in fin.vo-
55 lu.3.† Dicens diſpoſitionem reciprocã valere,
ſi aliter pacta ſimpliciter facta prohiberẽt, vt ꝑ
eum ample poſt Cyn.Bald.Salic.& Caſtr.in l.ſi
pater. C. de inof. teſtã.& copioſe in propoſito
per Iaſ.conſi.173.nu.5.volu.4.Bero.conſi.157.
num.9.& 10.volu.2. Simonet.conſil.32.nu.10.
& Nicolaus Aliprand.conſilio.29.nu.21.inter
56 conſil.ſtatus Montisferr.† Contractus enim li-
citus dicitur,vbi quis poteſt perdere,ſicut lucra
ri,Cępol.in tract.de ſimul.cõtract.14.pręſump.
57 & Alia per Neuiz.conſi.86.num 5.† & vbi eſt vi
ciſſitudinatia donatio rerum particularium , ſi-
ne dubio iure ſubſiſtit,vt inquit Siluan. d.conſ.
90.num.9.quem probat & ſequitur Marzar.cõ
58 ſilio.21.verſi. 28.† Rurſus iurata eſt ob clauſu-
lam, quæ vice iuramenti fungitur,per Pariſ.cõ-
ſilio 110.nu.6.& 4.vol.pri.& in terminis clau-
ſulæ huius patriæ Port.Imol.conſi.36.num.25.
26.& ſeq. Mant.con.70.nu.7.Mich.Graſ.com-
mun.opin.lib.1.q.4.in fi.cap.32 Natta.cõſ.480.
num.12.& 13.volu.3.Bero.conſi.113.num.12.
volu.1.Ideo nec reuocari, nec infringi debet.
59 Iaſ.d.conſi. 17.in fin.uol.3.†.quod affirmo etiã
quod aliter ſu natura reuocabilis foret, Rolãd.
à Valle conſi.8.num.27.vol.1.Curt.iuu.conſil.
98.num.6.& 7.Cacher.d.deciſ.100.numero 14.
60 in fin.† Nec ſimiliter annulabitur etiam quod
inſinuatione careat,Curt.conſil.15.nume.9.in
fin. cum in reciprocis donationibus ceſſet inſi-
nuationis forma, multos aggregat Tiraq.in l.ſi
vnquàm.num. 119.& ſeq.verbo donatione lar-
git.C.de reuocand.donat.Roman.conſ.26.nu.
3. fuſiſſime Mendoſius in apoſt.incipit non in-
diget. Simon de Prætis conſil.144.nu.31.Clar.
in lib.4.ſententiarũ. §. donatio. q. 16. in fi.vbi
hanc opin.ab.omnib.probatã inquit,ex Curt.
Iunio. conſ. 81.num.5.& in eodem.§.donatio.
61 qõ.2.ſubdiens ideo , non dici donationem , cũ
tantum det quis , quantum habeat.addit.ad cõ
ſiliũ. 11. Camp.int.conſilia feud.in pri.vol.nu.
2.Roder. Soarez. in l.quoniam in prioribus.5.
limit.num.16.C.de inof.teſtam.Curt.iun.conſ.
81.num. 5.Soci.iun.conſi.143.num.47.vol.1.
62 † Et eo magis ſtante clauſula iuramenti vt ſupra
in donatione appoſita, quæ ſolet contractũ va-
lidum conſtituere , licet inſinuatione careat , vt
** hanc** communiorem legiſtarum & canoniſta
rum per multa cõprobat Clar.d.§.donatio lib.
4.ſen.q. 18. Roman.d.conſ.26.nu.4.vbi tutius
Mendoſ.apoſtil.iuramento poſt Curt.iun.cõſ.
81. nume. 6.bellon.conſi.60.num.19.& in ter-
minis clauſulæ uim iuramenti importantis ex
decreto Principis Mantuæ Port,Imol.d.cõſilio
36.numero 25. cum pluribus ſequen.licet ipſe
63 ſuo caſu cõtrarium firmet. † Donatio itaque
hæc,ualebit, effectumque cõtra hæredes de pręſenti habebit, licet obligatio in perſona defun-
cti inceperit.
64 † Cui non oberunt illa donationis uerba con
ſequi poſſit, & ualeat ex bonis & hæreditate,q.
ſuperuixerit , quaſi ſucceſſionem reſpiciant,ſic
prohibitum pactum , Alciat.conſil.122.nume.
6.& 7.per Torniel.conſi.81.numero pri.inter
65 conſil. Portij.& ut dixi in pri.† quoniam uerba
hæc non reſpiciunt meram ſucceſſionem, quin
Portius ſolutionem ab hæredibus faciendam,
per ea quæ ponunt ſuper caſu Mantuano Port.
d.conſilio 36.Gribal.conſilio 80.& quia quate-
66 nus ſucceſſionem reſpicere † uerba non atten-
duntur , ſed contrahentium intentio , ut ait in
propoſito Siluan.d.conſilio 90.num.4.& in du
bio pro cõtractu interpretatio fiat per Gabriel
d.conſilio 137.num.23.
67 † Quinto pactiones & conuentione circa fu-
turam ſucceſſionẽ,& bona acquirẽda poſt mor-
tem alicuius quadtuplici ratione reprobari col-
ligo,quarum tres priores deſcribit.Natta.in ca.
2.nu.58.de pact.in 6.ultimam, Vaſq.de ſucceſſ.
part. 1.lib. 2.§.18.num. 191. Viui. commun.
opin.lib.1.opin.233.uerbo pactũ.in principio.
68 † Prima,quia ſunt contra bonos mores.l.ex eo.
69 C.de inutilibus ſtipul.† & inducitur Votum ca
ptandæ mortis.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.
ff.de uerborum oblig.l.fi.C.de pact.
70 † Secundo eo quod hæreditas uiuentis pacto
non datur,ſed tantum ex teſtamento uel ab inte
ſtato defertur.l.hęreditas. C.de pact.conuent.l.
71 epiſt. ubi groſ.ff.de pact.† quod ad quotam extẽ-
di ſolet.Cagnol.numer.277.poſt.Deci.in fin.&
Purpur. in fi.d.l.fi. C.de pact. Soci.iun.conſilio
143.nume. 8.uolu.1.Hieron. Gabriel.conſilio
137.num.4.& hæc eſt potiſſima ratio, quæ pręualet,& ſi cœteræ ceſſent,ut puta,† ſi fiat de par
72 te bonorũ , & præſente eo de cuius hæreditate
agitur,adeo quod nõ dicatur.Votum mortis ca
73 ptare,nec teſtandi facultatem tollere,† & opera
tur,ut pactum reuocari queat,Alexan.conſi.28.
numero quinto.uolu.3.Cagnol.d.l.fin.numer.
278.Vaſq.d.§. 18.numero 194.Siluan.conſilio
90.numer.2.
74 † Tertia , quia aufert, uel reſtringit ſaltem libe-
ram teſtandi de bonis factionem.l.1.C.de ſacr.
Eccleſ. l. pactum quod Dotali, C. de pact.
75 l.ſi quis in princio. ff. de lega.tertio , quod eſ-
ſet contra ſubſtantiam ultimarum uoluntatum,
76 † quę ſunt. ad extremum mortis ambula-
77 toriæ.cap.Marth. de celebr. miſſ. † nec licitum
ſit libertatem in ſupremis iudicijs conſtringere
l.cum duobus.§.idem.ff.pro ſocio.
78 † Quarta cum omnes ſucceſſiones ſint ſupre-
mi

Digitized by Google

mi momenti non conuenit illas pacto deſerri
79 † quod duobus teſtib.probatur.l. ubi numerus,
de teſti.quinimo plures propter vitandas falſita
80 tes oportet interuenire.l.fi.C.de fidei.† ne igitur
facile cludatur quod requiritur in vltimarũ vo-
luntatum exactiſſima forma ſummaque ſolem-
nitate, pacto dari, hæreditas nequit.
81 Atqui arguendo † ab omni ceſſante ratione
huius pacti impeditiua, quod ſanè argumẽti ge
nus probabile eſt ac receptiſſimum in iure.l.adi-
gere.§.quamuis.ff.de iur.patr.eum infinitis pro-
pemodum aggregatis per Tiraq.in ſuo copioſo
tract.a ceſſante cauſa effectus, & Nicol.Euer.ſuis
locis.cõmun.c.85. cum ceſſant omnes rationes,
& dicta prohibitio ceſſabit.
Prima quod ſit contra bonos mores eneruatur
triplici de cauſa.
82 Primo, quia quod dicitur pactum contra bo-
nos mores nõ eſſe obligatorium.c.non eſt obli-
83 gatorium de reg.iur.in 6.† intelligitur de pacto
turpi ac inhoneſto, alias non, Dinus, in c.indul-
tum de reg.iur.in 6.Deci.in d. l. pactum.num.2.
verſicu. ſecundo reſponderi. C. de pact. Didac.
Couar.in c.quamuis, parte. 2. in initio.nu.1.de
pact.in 6.
84 † Secundò pacta contra bonos mores de iure
canonico quod tantum in reprobatione pacti
obligatorij conſideratur, dicuntur, per quæ in-
ducimur ad peccandum, Bal.Caſtr. & Deci.in l.
pacta quæ contra.C.de pactis, & Deci.in l.fi.nu.
31.in fi.C.eod.& conſi.517.num.7.& 55. num.
15.& 16.Soci.iun.conſi.65.numero 49.& 143.
* num.36.& 37.uolum.1.hanc * communem in-
telligentiam eſſe inquit, Didac.Couar. in c.quã-
uis in initio. ſecunda part. num.primo. de pact.
85 in 6.non diſſentit Menoch.conſi.1.nu.165.† At
pactum tollens facultatem teſtandi peccatũ nõ
inducit, vt hinc donatio omnium bonorum fir-
metur iuramento, quod in ſpecie dicebat Soci.
iun.d.conſi.65.nu.49.uol.1. Qua propter quic-
quid ſit de morib. iuris ciuilis, ſat eſt non eſſe cõ-
86 tra illos a iure canonum conſideratos, † quia at-
tendi debent, vt ſimiliter reſpondebat Menoch.
conſi.1.num. 168. & ſeq.ſed quia hæc reſpõſio
non uidetur omnino tuta, ex his quæ tradit in ter-
minis Salic.in d.l.pactum.num. 5. Iaſ.num. 1.C.
de pact.Alex.conſi.28.num.6.uol.3. Octau.Ca-
cher. deciſ. 100.num.36.37. & ſeq.Caſſan.con-
ſue.Burgund.§.7.Rubrica.4.nume.5.pagi.num.
165. & doctè Couar.ubi ſupra in initio. 2. par-
tis.num.1.poſt Soci.iun. in d.l. ſtipulatio.nu.51.
& 52.ff.de uerbo.obl. deueniam ad aliam ratio-
nem, & dico.
87 † Tertio quod cõuentio hæc ſuper futura ſuc-
ceſſione dicitur contra bonos mores, uel quod
præbeat occaſionem captandæ mortis.l. ex eo.
C.de pact.cap.ne captandæ.c.de teſtam.de con
ceſſione præbendæ.l.1.C. de pact. vel quod au-
ferat liberam teſtandi facultatem. d.l. ſtipulatio
hoc modo.ff.de uerb.obl.

88 † At hic quia conuentio eſt facta cum eo de cu
ius bonis uel quantitate promiſſa tractatur, ceſ-
ſant mali mores, & d.occaſio vel uotum ex con
ſenſu, & facto partis.l.fi.C.de pactis.ubi omnes.
Bellon.conſ.60.nu.2.Soci.iun.conſ.143.nu.33.
89 uol.1.ac denuo, † qua viciſſitudinaria eſt & reci-
proce inter duos amicos facta, propterea nullũ
grauamen, nec incommodum adducit, nec ali-
quod captandæ mortis votum, arg.l.1. & l.fi.C.
de pact.& l.de fideicommiſſo.C.de tranſac.& in
ſpecie Iaſ.conſi.173.num.4.in fi.vol.4.Soc. iun.
conſilio 143.nu.34.uol.1.Clau. Cantiun.conſi.
6.num. 1. Minus auſert liberam teſtandi faculta
tem, vt inferius demonſtrabitur. Ergo ratio hęc
90 ceſſabit, & fortius quia vltra conſenſum ratio
hæc uiget in donatione omnium bonorũ poſt
mortem, quæ tamen non infringit illam vt ſupe
91 rius deduxi in pri.argumento, ideo non ſequi-
tur neceſſario, adeſt occaſio captandæ mortis,
ergo actus non tenet, vt in ſimili dicebat Cache.
d.deciſ.100.nu.6.
92 Ceſſat, & ſecunda ratio, primo cum hic non
deferatur vniuerſa hæreditas vel ſucceſſio pa-
cto, ut loquitur.d.l.hęreditas.C.de pact. conuẽt.
quodque ſolum in hac conuentione prohibitũ
conſideratur, & pacta futuræ ſucceſſionis, per
Soci.iun.conſi.143.num.44.in fi.volum. primo
Bertrand.d.conſilio 62.num. 2 & 3.vol.3.Bero.
conſilio 84.numero 34.volu.ſecundo. & doctè
ac ſubtiliter in propoſito explicat Torniel.conſ.
81.num.11.inter conſi.Portij.a quib.non diſſen
93 tit Thob.Non.conſ.43.nu.4.& ſeq. ſed tantum.
1000.aurei, ſic res certa, donantur.quod iure, le-
94 geue aliqua fieri minime improbatur, cum &
omnia bona, poſt mortem donari inter viuos
* poſſint, ex * communi de qua ſupra, & per
95 Curt.conſi.81.nu.3. nec teſtamenti ſolemnitas
ſubuertitur, ex quo alia bona ſuperſunt, de quib.
96 teſtetur Bellon.d.conſi.60.in primo. Nec refra-
gantur.adnotata per Alciat.conſilio 114. nume
ro tertio. dum ait receptiſſimam eſſe omnium
opin.(licet aliqui moderni terminos non intel-
ligentes contrarium ſenſerint, quod nec pactũ
conceptum per modum obuentionis ſuper re
certa tantum, atque particulari prout nec ſuper
vniuerſa hęreditate vel quota valeat) cum ubiq;
ſecunda ratio de hæreditate pacto tradita pro-
hibita uigeat, hoc enim quàm a vero & doctri-
na omnium probataque diſtet, paſſim vt ſupra
97 in ſecundo argumento, nemo eſt qui nõ videat,
eoq; pręcipuè quod ratio prohibitæ deuolutio
nis bonorũ, niſi iure publico ex teſtõ uel ex ſuc-
ceſſione ab inteſtato, ceſſet prorſus in re particu
lari, uel bonorum parte promiſſa, vt ſubtiliter ex
plicat Torni.inter conſ.Portij.d.conſ.81.nu.11.
cum ſeq.Quibus etiam non obſtant no. per Ro
man.cõſ.171.nu.4.in fi.Cur.iun. conſ.56.nu.5.
** ac Bertr.qui de communiori ** inquit, teſte Mẽ
doſ.ad Rom.ut ſupra in uerbo non dicitur.& ad
98 conſ.243.nume. 2. dicentes teſtatorẽ non poſſe

ſibi legem imponere de non reuocando legatū
etiam rei particularis,eo quod libera teſtandi fa
99 cultas reſtringatur, † Etenim reſpōdetur primo,
iſtos loqui in caſu diuerſo, nempe vbi in pœnā
reuocationis totius teſtamenti vel legati, & ſub
illa condictione geritur actus inter viros com-
100 prehenſus,in eodem teſtamento, † Qui longe
differt à pacto,conuentione, vel donatione ſim-
plici,ac pura vnius rei,ac partis bonorum & à te
ſtamento ſeparata, quo caſu illam omnino vale
re,nec impediri teſtamenti factionem voluerūt,
tenentes opin.Curt.& Roman. in d. conſi.171.
vt Moder.Pariſ.ad deci.conſi.293.ſub nu.2.uer-
bo contrarium.
101 † Secundò dicitur Roman.in d. conſi.171.&
ſequaces reprobari communiter,per adhæren-
tes alteri authoritati eiuſdemmet Rom. in conſ.
293.nu.2.ad Caſtr. eiuſdem Rom. & Ale.in d.l.
102 ſtipulatio hoc modo,† dum volunt pœnā adie-
ctam reuocationi rei legatæ ſubſiſtere, nec cen-
ſeri ex hoc facultatem teſtandi reſtrictam,quod
* communiter teneri ſcripſit Soci. iun. conſ. 143.
nu.43.& 44.vol.1.Deci.conſ.293.ſub num.2.&
3.& 4.Mand.de Alba.conſ.4.nu.30.poſt Bal.Al
ber.Panor.Caſtr.Franc.Mar.Soci.& Bertran.al-
legatos in hoc articulo per additiones.Paris.ad
Ale.conſ.25. nu. 6. verbo donatione,vol.30.&
per eoſdem additionarios qui hāc cōem atteſtā
tur,ad conſ.Deci.293.nu. 2. uerbo contrarium.
Nulla ergo ratio facultatis reſtrictæ nullaque
publici iuris conſideratio contra ſucceſſionis de
lationes conſiderabit,cum res certa poſt mortē
detur,promittatur,vel inter viuos donetur.
103 † Secundo non licet paciſci de hæreditate vi
uentis quādo inter duos tertio abſente de cuius
hæreditate agitur ſeu fit conuentio ſuper illius
104 hæreditate,ſed diuerſum † eſt cum de hæredita
tē domino præſente , uel cum ipſis dominis, vt
hic paciſcitur,quia viribus ſubſiſtit, nec contra
bonos mores facta dicitur.d.l.fi.C.de pac.decla
rat glo.in d.l.hæreditas.C.de pact. conuent.quā
* ſequuntur omnes * per deciſ.in l.fi.nu.4.ubi Pur
pur.nu.86.C.de pact. Deci.conſi.472.num.22.
Bertrand.conſi.62.nu.7.il 3. Gozad. conſi.97.
105 nume.2.& conſ. 98.† affirmans tacitum etiam
cōſenſum ſufficere, quod cæteri etiam crebrius
** **probarunt,ut Ruin.conſi.13.num. 3.uolu.2.
Crauet. conſi.52.num.1.& 2. & alij per Cæph.
conſi.146.nu.6.Menoch.conſ.1.nu.166.ubi de
communi Didac. Couar. in c. quamuis.3.parte
in initio.nu.9.de pact.in 6.Vaſq.d.tract. de ſuc-
ceſ.part.1.lib.3.§.18.num.199.& 201.ſubdens
** tamen ex mente omnium magis ** communi-
106 ter † poſſe patrem,vel qui aſſenſum adhibet illū
107 abſolute vſque ad mortem reuocare † etiam qđ
iuramento pactum firmauerit, vltra alios per
108 Purpur.in d.l.fi.nu.185.C. de pact.† & ſequuta
109 reuocatione ſtatim conuentio euaneſcat, † nec
etiam periurus dicatur,ſi dum cæpit ſuſpicari pa
ciſcentem pœnituit,tradit Roder.Soarez. in rep.
l.quoniam in prioribus limit.5.nu.5.C.de inof.
teſtam. Dum ergo paciſcentes hic ſunt præſen-
tes,omne impedimentum triſtis euentus ac ma-
lorum morum tollitur.
110 † Tertia rurſus ceſſat, quia non impeditur ex
pacto,ſeu donatione rei certæ etiam partis bo-
norum per contractum viciſſim factum facultas
teſtandi.
111 † Primo quia pro reſiduo bonorum teſtari
poterit.Bar.in d.l.ſtipulatio hoc modo. num.6.
* Alex.conſi.69.uolu.5.ex communi.* Cur. con-
ſilio 81.num.4.Bellon.conſi.60. in primo com-
munem,ait,Soci.iun.conſ.142.num.29.uolum.
primo.Clar.in §.donatio.quæſtion.19.uerſicul.
ſecundo.
112 † Secundo eo quod impedimentum teſtandi
haud conſideretur in contractibus donationi-
113 buſve,priuatorum † licet tantum ex teſtamen-
to & pacto ſimplici ſucceſſionem & bona poſt
114 mortem reſpicientibus † alioquin prohibitum
eſſet omne commercium,& omnis alienatio bo
norum cuiuſque contra ius naturæ & poſitiuū.l.
in re mādata.C. mand. ac inſuper nulli alij actus
iam ex lege permiſſi improbarentur, quę tamen
115 cuilibet facultatem teſtandi auferunt, vt † de
actu meritorio monachiſmi habetur authen.
ingreſſi,C.de ſacroſan. Eccleſ. cap.in præſentia
116 de proba. de actu demeritor. † qualis eſt cum
quis ſe vendidit ad precium participandum.§.
117 fina.inſt.de iur.perſon. † ſiue etiam ſit actus in-
differens,vt cum ſe arrogandum præbuit,vt in l.
fi.§.pen.ff.de poſſeſſ.bonor.ſecundum Tab.§.nō
tantum inſtit.quibus mod.teſtam.infirm.l.ſi ar-
118 roganter. ff. de adopt.† non ergo omnis actus
teſtamenti factionem impediens improbari po
119 terit,ita ſimpliciter at † ſolum qui vere futuram,
ac omnino ſucceſſionem bonorum in morte au
120 ferat.concludi enim poteſt,quod ſicut inter vi-
uos diſponit de rebus certis, ita & pacto, ad ea
quæ multum doctè in materia tradit Torniel.
conſilio 81. numero 15. & 14. inter conſilia
Portij.
121 † Tertio facultatem auferre teſtādi magis eſt
contra bonos mores ciuiles, quàm naturales,
122 † cum poteſtas faciendi teſtamenti a lege ciuili
detur,vt docte probat Vaſq.tract.de ſucceſſ.par.
123 lib.primo.§.primo. & §. ſecundo. † Vnde cum
iuramento Couar. in cap. quamuis. 3.part.cum
initio.num.9.de pact.num.6.non curetur autho
124 ritas & diſpoſitio legis ciuilis, † conuentio hæc
a iuramento,vel clauſula uim iuramenti fungen
te robur capiat, ſaltē irreuocabiliter ut boni ma
liue mores in nihilo conſiderari debeant.c.quā-
125 uis de pact.in 6.† iuramentum enim ſeruari de-
beret & confirmare pactum quia contrauenięs
* diceretur periurus,ex cōi * ſententia † niſi, is, de
126 de cuius ſucceſſione agitur male cæpiſſet ſuſpi-
cari de aduerſario,quia tunc licet periurus ſit re-
uocare poſſet.ita Vaſq.in d.tract.de ſucceſſ.par.
1.lib.2.§.18.num.194.& 195.& 299.

Quarto

127 Quarto † donatio omnium bonorum poſt
mortem, vel cauſa mortis valet, quia non tollit
facultatem teſtandi, cum adhuc hæres inſtitua-
128 tur, † qui falcidia detracta reliquum donatario
reſtituet, ita Clar. in d. §. donatio. quæſt. 19. uerſ.
ſed quod ſi quis ideo nec præſens infirmabitur
cum reſpectu totius hæreditatis paciſcẽtes libe-
re teſtari queant, prout teſtati fuerunt. quinimo
129 † & ſi hæredem ob d. donationem non reperi-
rent, non ob hoc tamen diceretur libera teſtan
di facultas ablata per Angel. conſilio 179. co-
lumna tertia.

Quinto votum captandæ mortis ceſſat in di
130 ſpoſitione rerum particularium, † cum enim
de his & rebus ſuis lex liberam facultatem arbi
tratu cuiuſque diſponendi permittat, l. Altius.
C. de ſeruit. l. inuitum. C. de contr. empt. mirum
131 erit, † quod lex ſuſpicetur & inde malum præſu
mat, ac improbet quod quilibet priuatus natu-
rali ratione inſpecta non repugnans ac à lege ꝑ
miſſum probet, arg. d. l. fi. ibi niſi ipſe forte. C. de
pact. vbi Iaſ. in 7. limit. ita Port. conſil. 36. nu. 14.
132 Quarta ratio ceſſat † quando nec teſtamenti fa
ctio, nec diſpoſitio bonorum, nec ſolemnitas te
ſtandi tam enixe a lege cõſiderata ſubuertatur,
133 ex hoc pacto ſimplici, † tum quia totam & vni-
uerſam hæreditatem minimè comprehendat,
ſed certam quantitatem tantum per Alex. d. cõ-
ſil. 59. num. 2. cum apoſtil. vol. 5. poſt Ang. conſ.
5. & Iaſ. in d. l. ſtipulatio. num. 17. & longe vltra
donata, maiorem ad ea quę ponit in propoſito
Port. conſi. 36. num. 11. Cagnol. d. l. fin. nu. 242.
C. de pact. Socin. iun. in d. l. ſtipulatio. nume. 91.
92. ff. de verb. oblig. Curt. conſi. 1. num. 16. apo-
ſtil. ad Alex. d. conſ. 59. num. 2. uolum. 5. in hoc
134 † enim vniuerſa hæreditas, vel ſucceſſio non
certa bona cõſiderari debet, ad ea quę ponit So
135 ci. iun. conſi. 143. colum. penul. volum. 1. † tum
quia ſit donatio inter uiuos ſic contractus abſo
lutus ex * communi de qua Corn. conſil. 101. vo
lum. per Clar. d. §. donatio q. j. & cęteris addu
ctis ab Ema. Soarez. recep. ſent. verbo donatio.
136 nu. 161. † quæ non improbatur lege, at paſſim
ab omnibus hominibus, & à quacunque perſo-
na, dummodo non prohibita, fieri, ac celebrari
poteſt. l. 1. l. Ariſto. & tot. titu. ff. & C. de donat. &
137 † vbique perfecta pęnitentiæ locum non relin-
quat ex * communi, de qua per Imol. in cap. vlt.
num. 25. de dona. Soarez. ubi ſupra verbo dona
tio. num. 162. & in propoſito per Gabriel. d. cõ-
138 ſil. 137. num. 3. † maximè ſi, ut hic, iurata fuerit.
Roland. à Valle conſi. 8. num. 27. & ſequẽ. & 38.
139 vol. 1. & † qui dicit poſſe reuocari, id probet ex
Romani conſil. 171. numero ſeptimo, cum apo
ſtil. Mend.
140 Sexto comprobantur hæc omnia † certum
eſt ualere pactum futuræ ſucceſſionis initum, cũ
aſſenſu illius, de cuius hęreditate, uel bonis agi-
tur, ſi tamen ipſe non reuocet, ſed perſeueret in
huiuſmodi conſenſu uſque ad mortem. d. l. fin.
vbi Iaſ. nu. 7. in limit. 7. & Alciat. in glo. in uerbo
cæteros. C. de pact. & conſi. 256. in fin. Soci. iun.
conſi. 50. num. 4. uolum. 2. Curt. iun. conſil. 98.
num. 3. Viui. commun. opi. lib. 1. verbo pactum
per aliquos, limit. 1. Eman. Soarez. recept. ſent.
141 verbo pacto num. 8. † Et ſufficit conſenſum ſu-
peruenire ex poſt facto. Dec. conſ. 31. nu. 4. ver.
præterea cum apoſt. ibi Crauet. conſil. 19. nu. 3.
Ruin. & Alcia. ubi ſupra Vaſq. de ſucceſſ. d. §. 18.
142 num. 269. † dummodo conſenſus expreſſus &
ſpecificus interueniat, vel ſubſequatur, ut conſul
uit Bero. conſil. 56. num. 4. & ſeq. volum. 2. An-
143 guſol. conſi. 36. num. 6. lib. 1. 2. conſ. † Verum
cum pactum initum cum eo de cuius hæredita-
te agitur omnino inualidum exiſtat, quod totũ
mundum * ſequi, dixit Bero. conſil. 30. num. 26.
144 volum. 3. † Ea arbitror ratione, quod quando
fit cum aliquo de conſenſu ipſius tertij domini,
ſuſtineatur, cum illi uocentur per legem ex teſta
mento, vel ab inteſtato ad illam hæreditatẽ de
qua agitur, & ex vi pacti & cõuentionis alter ha
bet actionem cõtra alterum, ut fiat executio nõ
ſecundum portiones ex teſtamento, uel ab inte-
ſtato delatas, ſed ſecundum conuentionem, qđ
145 eſſe † nequit, quando pactum fit cum illo de cu-
ius bonis tractatur, qui tũc nullum ius acquirat
paciſcẽs merito ſi primo caſu iuribus ſubſiſtat,
ſecundo vero reprobetur, ex * communi de qua
per Vaſque d. tract. de ſucceſſ. part. 1. lib. 2. §. 18.
146 nume. 252. Gabr. conſil. 138. nume. 8. † At cum
in pręſenti donatione, vel pacto etiam, quod fu
turam ſucceſſionem ſaperet, adſit conſenſus il-
lorum de cuius bonorũ parte tractatur, nec pa-
ctum, vel cõuentionem reuocauerint, cui dubiũ
147 quod executioni mandabitur? † Nec teſtamen-
tum conditum cum clauſula reuocans &c. tollit
148 ſimile pactum, quia † ſit donatio inter uiuos ir-
reuocabilis, tum quod donatio cauſa mortis iu
rata ex teſtamento, vt hic, ſimpliciter celebrato
149 nõ reuocetur, ſed † requiratur ſpecialis ad hoc
derogatio propter iuramenti clauſulam, & illã
150 omni mel. modo &c. ad ea quæ in propoſito
not. Bellon. eod. conſi. 60. num. 17. & ſequen. &
quæ dixi aliàs conſil. meo 47. nu. 21. & ſequen.
151 Tob. Non. conſil. 21. num. 12. † Accedat, quod
licet reuocetur ad libitum teſtatoris, vel donan-
tis donatio cauſa mortis, & cum iuramento de
non reuocando emiſſa per ea quę ponit Soc. iu.
152 conſil. 114. nume. 15. volumi. 3. † Nihilominus
ex inſtitutione alterius hæredis vniuerſalis non
inducitur d. donationis reuocatio per Aret. con
ſilio 74. in quarto dubio Crauet. conſil. 144. nu.
10. Ancaran. q. famil. 75. nume. 11. cum ſequen.
parte prima.
153 Septimo multum adiuuatur. † Namque con-
uentio, ſeu promiſſio ſoluendi. 1000. ſub futuro
fortunæ, vel conditionis euentu, puta ſi crea-
tus fuerit Gabriel Pontifex hoc anno, uel ſi Gre
gorius non morietur intra menſem, uel morie-
tur, ſeu ſimilis cõuentio, quas nos Itali appella-
mus

Digitized by Google

mus ſcommeſſe teſte Stracca.de merc.in fi.pri.
par.in tit.de ſponſ.merca.4.quæſt.in 1.nu.1.&
ſequ.quoniam dubius euentus non reddit con-
154 tractum illicitum,† ſed conditio pro cauſa legi-
tima reputatur.l.in naue.vbi Caſtr.ff.loca.& A-
155 lex.in l.à titio.ff.de uerb.oblig. vtiq; † omnino
licitæ validæ & probatæ iudicantur, pro ut ita
determinatum Florentiæ inquit Caſtr. in d.l. à
* Titio.Deci.conſ.115.nu.2. & ſeq.vbi hanc vti*
cõmunem approbat,idem Pariſ.de Put.de Lud.
num.36.ac prædictus Thomas de Aquino pri-
mus Theologiæ vir in ſecunda,ſecundæ. q. 32.
156 artic.7.† concludens me poſſe promittere cen-
tum tibi, ſi plura puncta à fortuna habueris,quã
ego,quod dictum amplectuntur Imol.& Cano
* niſtæ *communiter in cap.pen.de uita & hone
ſtat.cler.Barba.conſi.63.volum.3.Afflict.deciſ.
389.nu.3.& ſeq.ubi ita iudicatum refert,& pro
vera ſententia communique omnium Legiſta-
rum Theologorum & Canoniſtarum ponit,Vi
ui.commu. opi.lib.2. verbo pactum conuentio
opin.211.

Dum ergo duo inuicem conuenerunt,ut qui primus decedat, ſoluat. 1000. ſuperuiuenti, videntur,ut aiunt committere,ſeu paciſci,quod ſi vnus ſuperuiuat, lucretur. 1000. & ex aduerſo præmoriens ſuperſtiti.1000.ſoluat.& ſic ſub dubio fortunæ & euẽtu mortis incerto acquirere & amittere certum. Qua propter pactum hoc etiam,quod non eſſet veſtitum,ſubſiſteret,cum conditio ipſa loco cauſæ legitimẹ habeatur.Afflict.d.deciſ.389.num.2.Deci.d.conſ.115.nu.3. & Stracca.d.parte.1.q.4.nu.2. & ſeq. Concludere itaque oportet donationem hanc inter viuos ſubſiſtere,quæ etiam quod pactũ ſucceſſionis in 1000.aureis inferret,executioni mandari deberet per hẹredes donantis,qui omni iure ad obſeruandam illam aſtringi poterũt,& uia executiua iuxta formam ſtatuti de mod. & form. proced.cũ de debito appa ret per publicum inſtrumentum,& ita cenſeo, ſaluo ſaniori iudicio. Quæ donatio admiſſa tandem & pro ualida habita fuit in iudicio per hæredes donantis.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO GALEACIO Capriano.

ARGVMENTVM.

Subinueſtitus pro ſe hæredibus, & quibuſcumque cauſam ab eo habentibus, an alienando laudemiũ ſoluere teneatur.

Ex quibus causis, contractibus, diuiſionibus, & legatis debeatur laudemium.

Alienatio in obnoxiẽ permiſſa pacto, an requirat nouum aſſenſum in alienatione, uel ſaltẽ in traditione poſſeſſionis, vel dum inueſtitura accipitur.

Aſſenſus primi, vel ſecundi Domini quando in alienatione ſecundi Emphiteotæ requiratur.

SVMMARIVM.

1 Laudemium debetur ex emphiteoſi vendita, quam quis virtute inueſtituræ alienare po-
** terat ſine Domini aſſenſu, ex * communi. & numero 19.*

2 Laudemium debetur propter alienationis laudationem, uel ratione mutatæ ſucceſſionis. numero 19.

3 Inueſtitura pro & quibuſcumque cauſam habentibus ab illo, æquipollet illi pro ſe, & quibus dederit.

4 Comprehenſi in prima inueſtitura acquirentis citra factum uaſalli extrinſecum non ſoluunt laudemium, nec dicitur noua inueſtitura, ſed continuatio.

5 Laudemium non ſoluitur ex donatione facta filio, vel ſuccedenti ab inteſtato.

6 Ius accreſcendi ubi inter aliquos cadit, ibi laude-
** mij ſolutio ceſſat ex omnium * mente.*

7 Diuiſa re communi ex neceſſitate actus, ſi res vni tantum, & precium alteri obueniat, laudemium debetur, ſecus ſi æqualiter diuida-
*** tur, quia tunc non debetur, ex ** communiori. item ex uoluntaria ſemper debetur.*

8 Laudemium non debetur ex tranſactione dato aliquo, vel recepto, ſi res vaſallo remaneat.

9 Mobilia cum emphiteoſi uendita laudemium non ſoluunt.

10 Datione inſolutum neceſſaria nõ debetur laude-
*** mium, ſecus ex uoluntaria, ex ** ueriori.*

11 Emphiteota nouus dicitur, qui nullam cõnexionem filiationis, uel deſcendentiæ cum rerum authore habet, & ille ad laudemium tenetur.

12 Laudemium debetur propter inueſtituram, laudationem, & immiſſione in poſſeſſionem, licet
** fiat alienatio ſine Domini aſſenſu, ex * cõi.*

13 Clauſula ſaluo, & reſeruato iure &c. in alienatione feudi etiam alienabili poſita, ius laudemij Domino directo ſeruat.

14 Conceſſio ex clauſula ſaluo, et reſeruato iure domini, reſtringitur, ut exceptis expreſſis, cætera omnia reſeruata dicantur.

15 Conſenſus in alienatione præſtitus præiudicat niſi fiat iurium generalis reſeruatio.

16 Dominus re deuoluta per lineam non tenetur debita uaſalli ſoluere, si in aſſenſu obligandi appoſuit

appoſuit clauſulam iurium reſeruatiuam.

17 *Ius retentionis, & laudemiorum à pari procedunt.*

18 *Praeiudicium nunquam Dominus affert ſibi in iure retentionis, & prælationis, niſi expreſſè dicatur.*

19 *Emphiteoſis transferri poteſt ſine nouo Domini aſſenſu.*

20 *Licentia alienandi operatur, vt ſine alio nouo*
* *aſſenſu ſubſiſtat alienatio, ex * cõi, nõ q. laudemium non debeatur, ſeu in emphiteoſi in traditione poſſeſſionis aſſenſus non requiratur.*

21 *Alienatione rei obnoxiæ ex inueſtitura permiſſa, intelligitur quo ad aſſenſum tantum, non cætera, quæ omnia ſeruari debent, & laudemium ſolui.*

22 *Aſſenſus nouus in traditione poſſeſſionis emphiteoſis promiſſæ alienari citra aſſenſum requiritur, quia Dominus rem pro ſe uelle poſſet, ſecus autem in traditione feudi, quia tunc nulla licentia requiritur.*

23 *Laudemium debetur ab omni emphiteota nouo, non ut contractus firmus reddatur, ſed propter inueſtituram, & immiſſionem in poſſeſſionem.*

24 *Vaſallus nouus admiſſus ad inueſtituram, ſine laudemij petitione, amplius illud ſoluere tenetur.*

25 *Conſentiens alienationi rei ſuæ ſibi præiudicat in eo, quòd conſentit tantum, non autem quòd donet.*

26 *Inueſtiens ſemper iura ſua conſeruare, non autem remittere creditur.*

27 *Laudemium ex donatione, ſicut ex alienatione*
* *pura debetur, ex * communi.*

28 *Salic. in l. fi. C. de iur. emphi. communiter * reci-*
* *pitur & declaratur.*

29 *Emphiteoſis accepta pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus legatur, & relinquitur in teſtamento*
** *ſine alio aſſenſu, ex magis ** communi.*

30 *Feudum pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus legatur ſine nouo aſſenſu.*

31 *Aſſenſus Domini regulariter requirit̃ in traditione poſſeſſionis emphiteoſis, quantumuis ex pacto, & uerbis inueſtituræ alienabilis.*

32 *Poſſeſſio rei obnoxiæ de conſenſu Domini recipitur, & fit inueſtitura, quæ eſt Domini recognitio, propter quam laudemium debetur.*

33 *Emphiteota nouus poſt duos menſes poſſeſſionẽ rei, & inueſtituræ arram capiendo, laudemiũ*
* *ſoluit, ex * communi.*

34 *Hæredes legitimi nunquam laudemium ſoluũt.*

35 *Stipulari alteri poteſt ex cõſuetudine, & in feu-*
* *dis, ex * communi.*

36 *Hæredes quantumuis extranei comprehenduntur in conceſſionibus pro hæredibus quibuſcunque, & quibus dederis, volueris, uel ſimilib.*
** *ex communiori. ***

37 *Emphiteoſis tranſit ad quoſcunque extraneos, cum eſt conceſſa pro hæredibus quibuſcunque,*
* *vel quibus dederit, ex * communi.*

38 *Voluntas Domini inueſtientis ex actu nullo declaratur.*

39 *Conſuetudo, vſus, & obſeruantia in feudis attenditur.*

40 *Laudemia ſecundum uſum patriæ debentur.*

41 *Conceſſio ab antiquo uſu declaratur.*

42 *Inueſtitura talis præſumitur, qualis vſus circa illam.*

43 *Sequella facti multum declarat præcedentia.*

44 *Succeſſorum appellatione in conceſſione feudi, vel emphiteoſis uenit tantum vniuerſalis non ſingularis, limitatur. num. 46.*

45 *Hæredum appellatione ueniunt uniuerſales de iure ciuili, cũ uerbum illud addatur ſucceſſoribus, quorum nomine ueniunt hæredes vniuerſales de iure prætorio.*

46 *Verbum quibuſcunque, uel ſimilia in conceſſionibus comprehendunt legatarios, & ſucceſſo-*
* *res ſingulares, ex * communi.*

47 *Alienari poteſt ſine licentia res conceſſa pro quibuſcunque hæredibus.*

48 *Inueſtituræ renouatio in emphiteoſi non fit, ſed*
* *tantum in feudo, ex * communi. niſi vt tollatur in materia negationis feudi.*

49 *Filij nomine appellatiuo in cõceſſione uocatis directa acquiritur, ẽt q. non ſint hæredes patris,*
* *ex * cõi, & vtilis vbi vti hæredibus nu. 51.*

50 *Filius, ergo hæres.*

51 *Actio utilis acquiritur filijs, quibus vti hæredibus ſtipulatur.*

52 *Inueſtitura renouatur triplici de cauſa.*

53 *Filij, & hæredes uocati in emphiteoſi non tenẽtur renouare inueſtituram, nec laudemium ſoluere, niſi pactum, uel conſuetudo repugnent.*

54 *Emphiteota ſecundus acquirens à primo emphiteota de conſenſu primi Domini non tenetur renouare inueſtituram, nec laudemium ſoluere.*

55 *Emphiteoſim acquirens à vaſallo etiam ſubinueſtito ab alio primo emphiteota inueſtiturã*

petere,

petere, & laudemium ſoluere Domino imme-
* *diato, tenetur, ex * communi.*
16 *Laudemium debetur Baroni ſubinueſtienti do-*
mino immediato cuius conſenſus requiritur,
non autem primo domino mediato.
17 *Aſſenſus primi non ſecũdi domini in feudi alie-*
* *natione requiritur, ex * communi.*
18 *Dominus ſecundus immediatus conſideratur*
in aſſenſu præſtando, non primus vbi ex con-
ſuetudine, uel pacto aſſenſum præſtat, & lau
demia exigit.

CONSILIVM CXXXVII.

TRINITAS ADSIT.

SERENISS. Dux Mantuæ in
ueſtitus à Venerabili Abbatia
Sancti Zenonis Veronæ de in-
tegra curia, & terris villimpen-
tæ, ſubinueſtit diuiſim ciues par
ticulares de prædijs, ac terris
eiuſdem Abbatiæ, inter quos connumeratur
Nobilis Dominus Galeacius Caprianus mei ſo
rorius amantiſſimus, ac dapifer Sereniſſimæ
Duciſſæ Mantuæ, qui poſſidens iugera ducen-
tum terræ, ſubinueſtituſque pro ſe, & hæredi-
bus vtriuſque ſexus ex eo legitimè deſcenden-
tibus, & pro alijs quibuſcunque cauſam haben-
tibus, & ſeu habituris ab eo, alienare illa procu-
rat. At difficultas verſatur, circa ſolutionem
laudemij, an debeatur, vel ne, & an Sereniſſimo
Principi. Requiſituſque meam ſententiam euo-
mere, breuiter dico quoad primum iure deberi,
* Primo ex probata, & * communiter recepta de
ciſione Salic. in l. fi. num. 2. verſic. ſed iuxta pri-
mum quæro. C. de iure emphit. dum formaliter
1 terminat deberi † laudemium ex re emphiteoti
ca, licet poſſit alienari, ſine licẽtia Domini, quia
emphiteota inueſtitus ſit cum poteſtate venden
2 di cui uoluerit, † laudemium namque debetur,
vel propter alienationis laudationem, & appro
bationem. d. l. fin. C. de iur. emphit. uel ratione
mutatæ ſucceſſionis, vt Iaſ. in d. l. fin. nume. 33.
vbi Salic. num. 15. poſt Bald. in auth. ſi quas Rui-
nas, colum. 2. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. dixique lau
dationem, quia nõ pro actus validitate ſoluitur
quinquageſima, vel ut fiat actus, ſed tantum pro
approbatione, & acceptatione illius in uaſallũ
declarat Imol. in cap. potuit extra locat. omnes
3 in d. l. fin. Hier. Gabr. conſil. 84. num. 12. † inueſti
turaque præſens Domini Galeacij pro ſe, hæ-
redibus ſuis utriuſque ſexus ex eo legitimè de-
ſcendentibus, & ſeu alijs quibuſcunque cauſam
habentibus, ſeu habituris ab eo, æquipollet illi
pro ſe, &c. & cui uoluerit, uel quibus dederit, ut
habetur in capitu. 1. de feud. non haben. propri.
natur. feudi. Curt. iun. conſil. 1. Pariſ. conſil. 72.
num. 44. lib. 3. Aimo. conſi. 84. & 92. Deci. con-
ſil. 171. Roman. in l. id tempus. §. 1. ff. de uſucap.
idem Curt. iun. in tract. feu. 4. part. uerſic. 5. quæ
ro. num. 139. Et ideo licèt Salic. ibidem colum.
penul. uerſic. Item nota quinquageſima. nume.
15. contrarium uideatur ſentire, loquitur tamẽ
in inueſtitura pro ſe, filijs, & nepotibus, ue filius,
uel ſuccedens nepos nõ teneatur ſoluere laude-
mium, quia non eſt nouus emphiteota, ſed cõ-
prehenſus in præcedenti inueſtitura, quod tra-
dit ibi Salic. 3. & 5. colum. quam deciſionem ſe-
4 quitur Iaſ. colum. 10. Quando enim aliquę † per
ſonæ per ſe ſunt in prima inueſtitura comprehẽ
ſæ, ita ut decedẽte emphiteota abſque aliquo fa
cto extrinſeco vocentur ad emphiteoſim, puta
filij, & nepotes, tũc quia non ſunt noui Emphi-
teotæ, & per ſe ſuccedunt vigore primæ inueſti
turæ abſque vaſalli facto extrinſeco, non debe-
tur laudemium, nec noua dicitur acquiſitio, ſed
potius quædam continuatio, vt declarat Iaſ. in
d. l. fin. num. 42. poſt Bald. quem allegat in capit.
quæ in eccleſiarum. nume. 36. de conſtit. Alex.
conſil. 9. volum. 2. Pariſ. conſil. 86. num. 9. uol. 4.
Hippol. Rimin. conſil. 38. nu. 10. & ſeq. & conſi.
5 1. nu. 54. prout nec pro † donatione facta filio,
ſeu ſuccedenti primo loco ab inteſtato, laude-
mium aliquod ſoluitur. Alex. conſil. 5. numer. 3.
volum. 5. Brun. conſil. 43. nu. 15. ample Moder.
Pariſin. in conſuetud. feud. §. 2. & §. 22. num. 86.
cum ſeq. Celſus Hug. conſil. 60. num. 23. minus
6 pro † renuntia, ſeu diuiſione facta inter eos, in-
ter quos ius accreſcẽdi cadit, cum alienatio, ſeu
translatio rei obnoxiæ minimè cenſeatur, vt di
ſtinguũt Moder. omnes poſt Cępol. & Rip. nu.
87. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obli.
Gabriel. conſi. 84. nu. 3. Brun. conſ. 44. in fi. Nec
ſecundum aliquos pro ſimplici diuiſione inter
fratres facta, ac etiam ſi uni tota res obueniat, &
alteri precium ſoluatur, ex neceſſitate actus de-
7 beatur † laudemium, per doctr. Bart, poſt Gul.
Cuman. & Bald. in l. ideo. ff. de cond. furt. Rimi.
iun. conſi. 1. num. 54. & 55. lib. 1. quod tamen vl
timum ubi res vni tantum obuenit, pro nunc
minimè firmo, ex his, quę in terminis conſuluit
egregie Hiero. Gabr. conſi. 54. per totum, & nu.
11. & 12. Reodan. tractat. de reb. eccleſ. non a-
lien. pag. 387. num. 26. Proſper. Paſet. conſ. 2. nu
me. 8. & 9. ut conſi. 3. num. 7. 8. licèt priorem in
ſimplici neceſſaria diuiſione, ſequantur Emil.
conſi. 33. num. 23. Moder. Pariſin. in conſ. feud.
Pariſ. §. 22. q. 22. Marc. deciſ. delfin. 52. nu. 10. 2.
part. Brun. conſil. 44. num. 11. Arnal. Ferron. in
conſu. Aluern. tit. 8. de feud. §. 15. in princ. & di-
ſtinguendo inter uoluntariam, & neceſſariam
diuiſionem, Ioan. Corſ. deciſ. Toloſ. 85. multa
Cæphal. conſi. 195. nume. 19. 25. & ſeq. ſubdens.
* num. 26. ex crebriori, & veriori opin. * diuiſio-
nem neceſſariam dici inter fratres, cum unicui-
que portio ſua aſſignatur, nec ideo laudemium
deberi,

Digitized by Google

deberi, ſecus ſi vna tota res, & alteri alia res, vel
precium tradatur, rurſus conſi.205.num.6.Cel-
ſus Hugo.conſil.60.num.18. cum ſeq. ſentiens
nec pro † tranſactione, dato aliquo, vel recepto
8 deberi, ſi res uaſallo remancat, ut num.20.Natta
conſil.441.num.24.volum.2.& minus pro † mo
9 bilibus in re emphiteotica exiſtentibus, ut nu.
27.& in datione inſolutum, dixi aliàs conſil.44.
num.38.lib.1.pro qua datione neceſſaria tantũ
non deberi aliquod laudemium, licet ſecus ex
† voluntaria datione inſolutum à parte facta ex
10 mente nouem interpretum magnæ, & celebris
authoritatis ibi relatorum vltra alios infinitos
hanc pro conſtante, & vera ** aſſeuerantes, ſcri-
** bit Dioniſ.Pontan.in conſuet. Bleſens tit. 6.art.
80.pag.310.cum ſeq. Quamuis contrarium, &
ob vtramque laudemium deberi ex mente Tira
quelli, & citatorum per eum in tract. ligna.§.1.
gloſſ.14.nu.14.admittat Reodan. tracta.de reb.
eccleſ.non alien.de laudemijs pag.386.nu. 24.
& num.ſequen.& non deberi ex tranſactione, ſi
res pœnes poſſidentem remaneat per Bertran.
d.conſi.321.in prin.uol.1.

At redeundo ad caſum noſtrum in prima de
ciſ.Salic.verſi.ſed iuxta in d.l.fi. emptores, vel a-
liter emphiteoſim acquirentes, vt hic, non ha-
bent terras virtute primę inueſtituræ, ſed ꝓpter
actum extrinſecum emptionis, vel noui contra-
ctus, quem celebrant, qui cum nullam habeant
connexionem cum rerum authore filiationis,
vel alterius deſcendentiæ, ſeu iuris hæreditarij
11 dicuntur abſolutè noui † emphiteotæ, per gloſ.
in d.auth.ſi quas ruinas, & declarat Reodan. de
reb. eccleſ. non alienan. cap. de laudemijs pag.
381.nu.4. propterea debetur laudemium Prin-
cipi, per gl.& ſcrib. vt ſupra. Rurſus filij, & nepo
tes vocati ſunt, & aliqua ſpeciali demonſtratio-
ne oſtẽſi, quod non eſt in iſtis habituris cauſam
à uaſallo, puta emptoribus, qui propterea dicũ-
tur noui emphiteotæ, atque ideo ſoluunt laude
mium, ſicuti ſoluerunt, qui emerunt attenta di-
cta facultate data vendendi cui voluerit, ut in 1.
deciſion. Salicet. quæ non differt à caſu noſtro,
cum niſi velimus legem imponere verbis con-
tra.l.2.C.commun.de lega.nulla poſſit aſſignari
realis ratio, aut rationabilis differentia, quia li-
cèt fiat vẽditio abſque requiſitione Domini ex
verbis inueſtituræ; propter ipſam tamen inueſti
turam, laudationem, & immiſſionem in poſſeſ-
12 ſionem laudemium ſolum debeatur, ut in em-
phiteoſi. Cuma. trad. in l.ſi domus. §. ſi fundus.
in 2.lectur.poſt princ.de leg.1.Iaſ.in d.l.fi.num.
52.& num.68. verſic. ſequitur poſtea quartum.
C.de iur.emphit.Curt.iun.tract.de feud.4.parte
2.regul.5.quæſt.num.141.in fi.& part.4.reg.2.
num.139.Celſ.Hugo.conſ.60.nume.24.Bero.
conſil.117.num.6.volu.1.Simon de Pret.conſ.
41.num.18. in fin. Petrus Duenas. regula iuris.
* 177.regula in princip.hanc vti communem * in
terminis noſtris ſequitur, ac ſuper caſu terrarũ
ſimilium, dictorumque iurium Sereniſſimi Prin
cipi Mantuani conſuluit ample, Socin.iun.con-
ſil.70 num.11.27.& per totum volum.3. tradit
Clar.§.emphiteoſis.q.23.verſ.ſed quid ſi, Alcia.
conſil.688.num.8.Bertran.conſil.3.num.33.vo
lum.3. Anto. Capici. in inueſt.feudal.verbo ef-
fectus aſſenſus verſ.effectus autem Iacob.in verſ.
ita & quod ipſi vaſalli, & in propoſito idem Ca
pici.in d.verſic. feudorum clauſulæ verſ.aduer-
tendum quarto, non diſſentit Arnol. Ferro. in
conſue.Aluern.tit.8.de feud.§.15.tradit Hiero.
Gabr.d.conſi.84.num.11.& ſeq.Hippol.Rimi.
conſi.1.num.70.Franc. Marc.deciſ. Delfi.602.
in fi.1.par.& Reodan. tract. de reb. Eccleſ. non
alien. cap.de laudemij pag.281.nu.15.

13 Secundo accedat clauſula † inueſtituræ illa
ſaluo, & reſeruato iure ipſius Sereniſſimi Princi
pis, ex ipſa conceſſione proueniente, propter
quam ipſi Domino videtur competere ius lau-
demij, Angel.in ſimil.in l.qui Romæ.§.duo fra-
tres.q.5.de uerbo.oblig.l.fi. de contrah.empt.
l.a.de ſtatu libe.Bald.conſi.191.lib.2. gloſſ.in l.
ſi debitor.ff.quib. mod. pign. vel hippo.contr.
Doct. in l.ſi fundum per fideicommiſſum.ff.de
leg.1.Soci.conſ.43.lib.4.& hoc ponderat Al-
ciat.in caſu ſimili conſil.343.nume.4. dicens ex
hac clauſula poſita in emphiteoſi alienabili, &
& ad extraneos tranſitoria ius Domino directo
quoad laudemij ſolutionem ſeruari. Hæc enim
verba conceſſionem ad fauorem Domini adeo
modificant, & reſtringunt. arg.l. item labeo.§.j.
ff.famil.hercif. Angel.conſi.20.Corſett. ſingul.
verbo ſaluo iure, vt oĩa iura Domini exceptis,
14 expreſſis in conceſſione † reſeruata dicantur.
Iſer.in §.quid ergo, verſ.alij putant.nu.12.de in
ueſt.de re.alien.fac.Caſtr.conſil.162.3.quæſito
in antiquis, Deci.conſilio 66.num.54. Vrſil.ad
Afflict.deciſ.112.num.9.& deciſ.355.nu.7.Mo
der.Pariſia.in conſuetu. feud.§.30.num.119.&
§.44.num.27.Natta.conſ.403.num.7.uolum.2.
15 Hinc dicunt ſcrib. † conſenſum in alienatione
præſtitum præiudicare, niſi fiat generalis iuriũ
ſuorum reſeruatio. Afflict.in conſt. Sicil.libr.3.
rub.14.mulier, quæ dotarium per l.4.§.ſi in uen
ditione.ff.quib.mod.pign. Vrſil.ad Afflict.d.de
ciſ.112.num.9. Zaſ. de feud. parte 6.num.27.&
par.9.num.8.cum ſequẽ. Stefan. Lamber.ſuper
ſtat.prohib.mulier.contrah.gloſſ.11.uerſ.agna
ti.num.46. ſcripſique abundè aliàs conſilio 171.
16 virtute dictæ clauſulæ in aſſenſu appoſitæ, † Do
minum re deuoluta per lineam non teneri debi
ta vaſalli, ſuper quibus aſſenſit ſoluere, ſequitur
Paris de Put.de feud.reintegr. cap. 258.num.3.
cum ſimilibus. virtute igitur dictæ clauſulæ, etiã
quòd emphiteoſis poſſet alienari, ac diſtrahi in
quoſcũque, laudemium debebitur tempore poſ
ſeſsionis, & inueſtituræ acceptæ.

17 Tertio, vltimoque loco dicebam ius † reten-
tionis, & ius laudemiorum, quoad Dominorũ
voluntatem à pari procedere Pet. Iaco.de vnio.
in tract.

in tract.libel.tit.de actio.in rem, quæ pro re em-
phiteotica in prima additione. Afflict.tract. de
iure protom.pag.3.Alber.& cæteri,quos refert
Celſ.Hugo.conſil.60.num.23.in fi.Verum nun-
18 quã † Dominus iuri ſuo retentionis, ſeu præla-
tionis in emphiteoſi præiudicat, niſi expreſsè
dicatur,traditur in d.gl.fin.in princ. ideo nec iu
ri laudemij,niſi pacto conueniatur, derogatum
cenſebitur.Et hanc partem vidi aliàs approba-
tam per Ludouicum Catum eximium iuriſcon
ſultum in quodam ſuo conſilio, affirmantem
ſe ſolitum iudicare pro Principe ſuo Ferrarienſi
Excellentiſſimo, ſequendo primam deciſionẽ
Salice.quam dicit non habere contradictorem
& in effectu idem tenere Imol.in cap.potuit. de
loca.colum.44.verſi.vlterius quæri poteſt,dum
declarat dictum Specul. adductum à Sali.in fin.
de loca.§.nunc aliqua.verſic.44. improbabat ta
men rationem ſupra poſitam ad doctrinã Salic.
ae relatam p d.Marian.Soci.iun. præceptorem
meum colendiſſimum in d. conſil. 70.num.25.
& 26.volum. 3. ex doctrina eiuſdemmet Salic.
in d.l.fin.num. 11. dum vult,quòd emphiteoſis
recepta pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus,poſ
ſit legari Domino irrequiſito,& abſque ſolutio
ne laudemij, & tamen legatarius non conſequi
tur legatum ex ſola inueſtitura, ſed mediante fa
cto extrinſeco legati, & quod laudemiũ debea-
tur comprobat, quia ſoluitur per immiſſionem
19 in poſſeſſionem, etiam in actu † tranſlationis
emphiteoſis,qui poteſt fieri citra conſensũ Do
mini.Salic.in d.l.fin.num.416. & 13. Guid.Pa-
pa.q.46.& conſil.46.& 147.nu.6.iunct.his,quę
trad.Iaſ.de donatione,legato, & inſtitutione in
d.l.fi.num.48.50.60.& 63. cum concordan.ſo-
20 let enim † licentia alienandi irrequiſito Domi-
no importata per illa verba cum poteſtate alie-
nandi, uel pro habituris cauſam ab eo, vel qui-
bus dederit,& ſimilia, quæ ſinonyma ſunt,vt p
Aimonem,Curt.iun.Socin.& Deci.ſupra addu
ctos in princ. operari hoc, quod alienatur vali-
dè ſine alio nouo aſſenſu, vel licentia Domini,
quod ego affirmo ex doctr.Salic.& Iaſ.in d.l.fi.
& Iaſon.in l.1.§.item acquirimus.ff.de acquiren.
hæred.Ruin.conſil.113.colum.4.uolu.4. Alex.
conſi.91.in fi.volum.3.Anton. Gabr.ſuis com.
concluſ.de locat.lib.3.num.3.poſt Curt. de feu.
4.par.num.139.Natta conſi.322.num.2.uolu.
2.doctè Beneuen.Camer.in cap.imperiali.pag.
28.lit.D.cum ſeq.verſ.Nos autem ne uti,& pag.
* 45.lit.E.& lit. G. vbi de * communi,& pagi.46.
lit. D. de prohib. ſeud. alien. Mario. Freccia de
feud.lib.2.pag.119.27.limit. num.79. Ant.Ca-
pie.in inueſtit.feudal. verbo feudorum clauſulę
ver. pro ſe,& quibus dederit. Non q licentia p̃-
iudicet ſibi in laudemio debito ex natura con-
tractus,arg.l.ſi quando.C.de inoffi.teſtam.Sali-
21 cet. in d. 1. deciſ. addo ego,ſeu q in dicta † alie-
natione vltra aſſenſum non præſtandum cętera
omnia obſeruari, ac interuenire non debeant,
per Gozad.conſi.4.num.29.poſt Alex. Rubeũ,
& alios de quibus per Menoch.de recuper. poſ
ſeſſ. remed. 6. num. 16. non ideo tradetur poſ-
22 ſeſſio,vel fiet inueſtitura.niſi cum nouo † aſſenſu,
& ſcientia Domini,quæ ſcientia tunc in emphi
teoſi tantum adhibetur,cum transfertur poſſeſ-
ſio, non autem in feudo alienato virtute pacti,
ſeu aſſenſus antiqui de alienando, cum primo
caſu nouus aſſenſus in tranſlatione emphiteoſis
requiratur etiam,ne Dominus rem forte acqui-
rere vellet, quod in feudo locum non habet,d.l.
fi.prope medium.C.de iur.emph.Beneuẽta.ubi
ſupra pag.46.lit.C.A c niſi laudemio ſoluto di-
ſtractio hæc fiet, quia ut dixi regulariter ab om-
23 ni nouo † Emphiteota laudemium debetur, nõ
ſimpliciter, ut fiat actus validus,qui alioquin fie
ri non poterat, tranſactis enim duobus menſi-
bus fit alienatio valida, & ſoluitur laudemium.
d.l.fin.etiamſi in d.re nouus emphiteota ius ha
beret, vel partem,per Alex.in l. ſi domus.§. fi.ff.
de leg.1.& l.qui Romæ. §. duo fratres,ubi Rip.
num.87.ff.de uerb.oblig.ſed tantum pro appro
batione cõtractus,& noui vaſalli admiſſione,&
inueſtitura.declarat dictus Gabriel.d.conſil.84.
num. 12.Socin.iun.conſil.70.nume.9.10.11.&
24 ſeq. volum. 3. ut hinc admiſſo † vaſallo, ſeu em-
phiteota,nec petito tunc laudemio, amplius pe
ti valeat.Ioan.de Anan.conſi.90. Ancar.conſi-
lio 55. Celſus Hugo. 60.num.24. Et uidemus,
25 quòd † conſentiens alienationi rei ſuæ, uel re-
nuntians præiudicat in hoc quòd conſentit,nõ
autem quòd donet.Bar.in l.quæ dotis.col.pen.
verſ.procedo vlterius.ff.ſol.mat.uel aliud remit-
tat extra expreſſa in remiſſione, vel renuntiatio
ne addita p̃cipuè clauſula, ſaluo iure &c.de qua
ſupra &c.aliàs in propoſito ſequeretur,quod in
ueſtiens intelligeretur etiam ſibi præiudicaſſe,
nedum in laudemio, ſed etiam in penſione, uel
directo dominio, quod dictum abſurdiſſimum
26 cenſetur,cum intentio vaſallum † recipientis ſit
conſeruare iura ſua aduerſus nouum emphiteo
tam,non autem admittere. Bal.in d.auth.ſi quas
ruinas. col. 2. verſ. 4. fiet renouatio. C.de ſacr.
ſanct.eccleſ.Curt.de feud. par.4. nu. 141. & di-
ctus conſenſus,addit Catus,habet uim receptio
nis noui emphiteotæ, Ancar. conſ.64. motiua
iudicis,quæ debet reſtringi ad expreſſa,ſic ad fa
cultatem alienandi, non autem ad tacita, & ſic
ad remiſſionem laudemij. l. ſi mandato meo.§.
1.ff.manda.vbi Bar.& Bald.in d.l. quæ dotis cir-
ca fi.ſolu.matr. vnde illa verba, & quibus dede-
27 ris, vel habituris cauſam à te, & eis,ſunt condi-
tionalia,videlicet ſi alienabis,vel alteri dederis,
qua impleta conditione debetur laudemium,ſi
cuti pro donatione,uel alienatione puta, Guid.
Papa conſi.46.& 126.in 2.dubio.& deciſ.46.&
* 47.Bertrand.conſ.221.in 1.par.& ex * cõi. Cla-
rus.§. emphit.q.15.in fi.& q.23.uerſ.quæro.
28 Nec,dicebat Catus,deciſiones † Salicet.ſupra
pro contrarijs ponderatæ obſtant, licet ambæ
commu-

Digitized by Google

* communiter * approbentur. nam vbi datur licē
tia alienandi per quæcunque verba, vt in caſu
noſtro, vel quibus dederis, vel per ſimilia, nemo
ait quòd acquiſitores ſint comprehenſi in inue
ſtitura, licet ſit data alienandi licentia, quæ licen
tia differt ab ipſa inueſtitura, quia adhuc inueſti-
tura requiritur, eſto quòd ſit conceſſa alienandi
facultas. Bal. in d. auth. ſi quas ruinas. in d. loco,
& in effectu cōſiderabat in primo dicto Saly. &
etiam in caſu noſtro, emptores, vel aliter acqui-
rentes emphiteoſim non habere immediatè ab
ipſo Domino, ſed ab emphiteota alienante. nec
mirum ſi à Domino debēt recognoſci, & in poſ
ſeſſionem immitti, conſequenterq; ob talem re
cognitionem laudemium ſoluere, ſed in ſecun-
do dicto Sali. filij, & nepotes vocati habent ius
immediatè ab ipſo Domino, non à recipiente
pro eis. Bart. in l. eum qui. ff. de interdic. & releg.
atque ideo noua renouatione non eſt opus, nec
ex conſequenti laudemium exigatur, ſic in ſecū
do dicto Sali. eſt tantum comprehenſio imme-
diatè à Domino proueniens, in primo vero cō-
prehenſio proueniens immediatè à recipiente,
qui alienat, non autem ab ipſo Domino, & idē
infert ad tertium dictum Salic. in d. l. fin. nu. 11.
29 de recepta † emphiteoſi pro hæredib., & ſucceſ
ſoribus, quo caſu Sali. negat deberi quinquage-
ſimā à legatario, vel inſtituto, quia & ſi habeat
à teſtatore mediante legato, vel inſtitutione, nō
eſt neceſſaria licentia, vel conſenſus Domini, ſe-
** cundum magis ** communem opinionem, de
qua per Iaſ. in d. l. fin. nume. 48. 50. 60. C. de iur.
30 emphi. hæc ſcribit Catus. addo quòd † feudum
eo modo ſuſceptū diſtrahitur, ſine nouo aſſen-
ſu Gozad. conſil. 4. num. 8. & 30. Thom. Marin.
de feud. tit. 31. lib. 1. num. 16. & 18. vt ſupra. atq;
ideo verba inueſtituræ non poſſunt reſolui in li-
centiam, vel conſenſum, ſed dicuntur immedia-
tè dictos ſucceſſores comprehēdere, & ſic à Do
mino habere. Quæ differentia Domini Cati pa-
rum virtualiter differt, meo iudicio, ab illa Do-
mini Mariani ſupra cōſiderata, quinimmo hęc
non plenè ſatisfacit, cum inſtitutus, vel legata-
31 rius non poſſit induci regulariter in † poſſeſſio-
nem emphiteoſis ſine licētia Domini, ſicuti nec
Donatarius, Sali. in d. l. fin. in 3. colum. num. 11.
verſ. aut eſt inueſtitus, Guid. Pap. q. 46. & con-
ſil. 46. & 147. Iacobi. de S. Georgio. in auth. qui
rem. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. num. 126. & Iacob.
Rebuff. in l. 1. C. de fund. patrimo. num. 4. 5. lib.
11. & Alex. in l. ſi domus. §. fin. num. 5. de leg. 1.
32 Clar. d. q. 15. in fi. quæ † poſſeſſio, cum debeat re
cipi conſenſu Domini, & fieri inueſtitura, eſt re-
cognitio, & propterea deberet ſolui laudemiū,
ut per Alex. ibidem Bertrand. conſil. 3. num. 33.
vol. 3. Cuman. in d. §. ſi fundus, maximè quando
33 † nouus acquirens poſt duos menſes poſſeſſio-
nem apprehendit, uel inueſtituram obtinet, per
* Iaſ. in d. l. fi. num. 50. 60. & 68. in fi. ex * communi
Clar. §. emphiteoſis. q. 15. in fi. q. 23. in princ. cū
alijs, de quibus ſupra, cuius contrarium dicit Sa
lic. in d. l. fin. in d. 3. colum. num. 11. verſicu. ego
puto, & Salic. in d. 2. deciſ. colum. pen. num. 15.
loquitur de comprehenſione excuſante à laude
mio, quę procedit ex ipſa inueſtitura, vnde ſicut
filij, & nepotes in caſu ſuo dicerentur in inueſti-
tura comprehenſi, & per hoc non ſoluunt laude
mium, ita non deberent in caſu noſtro ſoluere,
nec in prima deciſ. Sali. quando exprimitur pro
quibus voluerit, vel dederit, uel habituris cau-
ſam ab eis, cum tales pariter ſint in inueſtitura
34 comprehenſi. Et rurſus ſicut in caſu noſtro † hę
redes legitimi deſcendentes à Domino Galea-
cio recipiente, non deberent ſoluere laudemiū,
quia comprehenſi iuxta dictam ſecūdam deciſ.
Salic. num. 11. ac ſi mille renouationes peterent,
per Bero. conſi. 117. num. 6. volum. 1. cum tamen
tales deſcendentes recipientis, vocati, vt hære-
des, non ueniant iure proprio, ſed iure hęredita
rio, ut per Bar. in d. l. eum qui. de interdic. releg.
pariter, nec habituri cauſam ab eis in inueſtitu.
ra ſimili non comprehenſi.

Non etiam placet alia differentia allata per
Excellentem Fiſci patronum, uidelicet in pri-
mo dicto Salic. recipientem non potuiſſe extra-
neo ſtipulari, in ſecundo uero, ſic.

Primo, quia ex conſuetudine poteſt introdu
35 ci, quod alteri † ſtipulemur, & quibus dederi-
mus, & ſic etiam extraneis validè, per Iaſ. in l. ſti-
pulatio iſta. §. alteri. de verb. oblig. in feudalibus
enim certi iuris eſt, poſſe quem pro extraneis ſti
pulari. Iacob. de S. Georgio verbo agaſi. Thom.
* de Marin. de feud. tit. 31. nu. 10. lib. 1. ex * com-
muni. Simon de Pret. conſi. 54. nume. 47. & ſeq.
quam conſuetudinem puto extare, & notoriā
reddi ex tot conceſſionibus, quæ quotidiè à Do
minis directis fiunt ſub his clauſulis. quibus de-
derit, cui dederit, hæredibus quibuſcunque, uel
ſimilibus, de quibus per Rolan. a Valle conſ. 79.
num. 20. volum. 2. & conſil. 55. num. 34. uolu. 3.
Socin. iun. conſi. 110. num. 20. volum. 2. quę ver
36 ba, & clauſulæ etiam † hæredes extraneos com
prehendunt, de quibus in ca. 1. de feud. non ha-
bent. propri. nat. & in cap. 1. §. feudum ea lege ſi
de feud. defunct. fuer. controu. Capi. deciſ. 121.
num. 8. Deci. conſil. 193. amplè Clar. §. feudum.
q. 8. verſi. hoc præmiſſo, dicens ex crebriori, &
** ** veriori ad hæredes etiā extraneos tranſire, &
in §. emphiteoſis. lib. 4. ſentent. q. 28. verſ. quic-
quid, & verſi. ſed ſi quæro, quid ſi ab Eccleſia, re
37 ferens, hanc etiam in † emphiteoſi ueram, * com
* munemque dici, indubitatam ait Micha. Graſſ.
com. opin. lib. 1. c. 16. q. 8. Tob. Non. conſ. 2. nu.
30. & ample Tom. de Mari. qui declarat de feu.
tit. 31. per totum. lib. 1.

Secundo quia & ſi inualida eſſet ſtipulatio, ta
38 men ex actu nullo † declaratur, Dominū, etiam
extraneos uoluiſſe comprehendere in inueſtitu
ra ad not. in l. fin. ff. de reb. eorum. Deci. conſilio
176. Craue. conſi. 113. nu. 6. quæ comprehēſio

eſt illa,

eſt illa, quæ liberat à laudemio, vt prædixi per
Sali.in d.num.15.

Vnde ad caſum noſtrũ redeundo ex iſtis dua
bus deciſionibus Sali.communibus, amplectẽn
da eſt prior, quia verba primę deciſionis, quib.
voluerit, quę admittũt extraneos, magis conue
niunt caſui noſtro, in quo pariter vocãtur extra
nei per illa uerba habituris cãm &c. propterea
debetur laudemium, & quod dicta prima deci-
ſio tantũ, & non ſecunda ſit admittenda, ſuadet
39 longus † vſus, ſiue obſeruantia, vt dicit Domi-
nus Marian.Socin.in cauſa ſimili. d. conſil. 70.
nu.22.& ſeq.dum allegat.l.quod ſi nolit.§.quia
aſſidua, ubi Bald.& alij de edil.edi.l. certi condi-
rio. §. ſi minimos. ſi cert. petat.ibi Bart.Angel.
Alex.Iaſ.& alij, & poſt alios Felin.in ca.cum M.
Ferraricoſis de conſtit.præpoſi.in cap. per uene
rabilem.§. quod autem quod filij ſint legitim.cũ
vſus, & conſuetudo in iſtis ſolutionib.quinqua
40 geſimæ vulgo † laudemorum, velut in Gallia
Bailliuiatus, & ſeneſcalias, ſeu, ut Mantuæ, deci-
mæ nuncupatæ, potiſſimum attendantur, per
Alexand. conſil. 5. volum.5. Arnol.Ferron.ubi
ſupra tit.8.§.15.in pri.Clar.§.pręd.emphiteoſis
q.28.in fin.fuſius ſcripſit, Dioniſ.Ponta.in con-
ſuetu.Bleſenſ.tit.5.art.76. in rub.pag.389.Frãc.
Marc.deciſ.delfin. 368. num. 16.1.par.Albert.
Brun.conſi.44.num.10.in fi.Reodan.de reb.ec-
cleſ.non alien.cap. de laudemijs ſoluendis.pag.
378.in princ.& num.3.& pag.384.num.5.& 6.
cumq; laudemium iam annis triginta, & ultra
fuerit ſolutum Sereniſſimo Principi pro terris
dictæ Abbatiæ, quod etiam Socin. ſupponit, &
de præſenti idem ſeruabitur, eo quod in his cõ-
ſuetum attendatur. Brun. d. conſil.44.columna
vlt.& Iacob.Rebuff.in d.l.1.num.5.C.de fund.1.
lib. 11. Bald. in d. auth. ſi quas ruinas in 2. & 3.
colum. C. de ſacr.ſanct. eccleſ.dum loquitur de
reuocatione inueſtituræ, & cũ ſubinueſtiti quã.
plures, ut per Soci.ſoluerint etiã de anno 1478.
41 fuit dicta† conceſſio ab hac conſuetudine decla
rata, & interpretata.l.minimè.& l.de interpreta
tione.ff.de legib.Socin.ſen.conſil.66. num. 14.
in fi.vol.3.verbaque antiqua contractuũ, & ſti-
pulationum ex conſuetudine optimè declaran-
tur, & ex modo vtendi.l. ſemper in ſtipulationi
bus de regu.iur.vbi Deci.& per alia de quib.per
Bart.not.conſil.59.commune Spoleti col.2. &
42 talis præſumitur † inueſtitura, qualis fuit uſus,
vel patientia, ſecundum Pau.de Caſtr.conſ.163.
in cauſa col.3.in antiquis, & dicit Soci.ſen.con-
ſil.15.col.12.quòd ſequentia declarant q̃ fuerit
intentio contrahentium, allegat Bar. in d.conſ.
59. ſic vſus approbauit in propoſito, ꝙ conce-
dens modo, quo fecit, etiam pro habituris cau-
ſam ab illo, intelligatur tamen iuxta naturã con
tractus, ut demũ ſoluatur laudemium, quod ex-
primit, Salic.in d.1.deciſ.& Imol.in d. c.potuit,
43 & de hac † ſequela facti loquutus fuit etiam Ro
man.conſil.91.nu.9.cum apoſtil.Mendoſ.Bald.
in l.ſi certis annis.colu.3. C. de pact.& conſiliũ
Papienſe poſt tract.Alber.Brun. de augumento
mihi pag.29.in fi.2.col. Debet ergo ſolui laude
mium ꝓ creatione iuris emphitcotici in nouo
acquiſitore, & poſt tale ius creatũ, emphiteota
habebit exceptiones ab oneribus, de quibus in
d.inueſtitura. Conciliando tamen ut ſupra dixi
in prin. deciſ. Sali.cõiter approbatas, incipiẽdo
illa poſita.nu.11. quando recipitẽ emphiteoſis ꝓ
hæredibus, & ſucceſſorib. non intelligit de ſuc-
44 ceſſore ſingulari, ſed ſemper de vniuerſali, vt de
cidit Specu.de teſta.§.1. verſic. pone quod ſi le-
gatur.Imo.in l.quod dicitur col.pen.ff. de verb.
oblig.Alex.in l.quædam.§.nihil intereſt.ff.de e-
den.vbi Iaſ.in 1.col.in 2.limit.reprobans Alex.
aliter tenentem, & ſibi contrarium in conſ.193.
num.1.vol.2.ſequuntur Gulielm. à Perna. conſ.
4.conſ.7.8.& 11.Dec.conſil.208.nu.6. & con-
ſil.171.num.5.Io.de Prat.reſponſ.61.num.5.in
ter conſi.Martianenſ. li.1. nec tunc verbum ſuc-
ceſſoribus eſt ſuperfluum, quia intelligit de uni-
uerſaliter ſuccedente iure prætorio, & uerbum
45 † hæredibus de ſucceſſore uniuerſali de iure ci-
uili, per Iaſ.poſt prędictos in d.loco, per d.l.quę
dam.§.nihil intereſt, ubi omnes.ff.de edẽ. Tho.
de Maria.ubi ſupra tit.31.num.10.& 11.Bart.&
ibi. dd. in l. prætor edixit. ff. de oper.noui nun-
ciation. Socin. ſen.conſil.249.colum.10.uol.2.
Celſ.Hugo.conſi.26.num.58. Portius Imolenſ.
conſil.81.num.2.& conſil.48.nu.19. nec etiam
intelligitur de legatario, uel ſingulari ſucceſſore
46 niſi fuiſſet dictum de ſucceſſoribus † quibuſcun-
que, vel qualiter cunque, Bald.in c.1.de prohib.
feud.alien.per Federic.ut per Iaſ.in d.§. nihil.in
1.limit.Dec.conſ.281.in fi. Curt.de feud.3.par-
te, in fi.num.62. & 4.par.num.130.dicentes ex
* communi, legatarium, & ſingularem ſucceſſo-
rem, etiam extraneum illis uerbis comprehẽdi.
Rip.in l.dabimus.§.ſi quis cum tutor.ff.de priui.
leg.creditor. ſcripſi aliter fuſius in conſi.22.nu.
2.& ſeq.& num.15.& ſeq.quibus addo Vrſil.ad
Afflict.decil.335.num. 10. Natta conſil.679.&
682.num.25.& conſi.683.num.9.vol.4. vbi ait
47 ex dd.verbis† quibuſcunque dari licentiam alie
nandi.Tom.Mari.vbi ſupra tit.31.nu.11. & 15.
Natta d.conſ.682.in fin. Laurent.Chirco.ex re
cepta * ſententia, commun.opin. cent.2.concl.
49.poſt Clar.in §.emphiteoſis.q.28.in fin.trad.
Menoch.conſi.61.num.24. & ſequ. Octau. Ca-
cher.deciſ.Pedem.ibi.num.16. Valla conſil.55.
num.36.cum ſeq.vol.3.Anto. Gabr. com.con-
cluſ.de uerb.ſign.concluſ.4.num.4. Ant.Capic.
in inueſt.feud.verbo feudorum clauſulæ uerſic.
& ſuis hæredibus quibuſcunque pagi. 33. unde
cum in caſu Salic. nume.11.intelligatur de ſuc-
ceſſore vniuerſali, ſibimet non contradicit, ſi re
ctè aduertatur.in l.2.in 20.q.C. de iure emphit.
dum ibi loquatur de ſucceſſore extraneo ultra
deſcendente, non etiam de ſucceſſore extraneo
ſingulari. cum igitur ueniat ſolus ſucceſſor vni-
uerſalis,

uerſalis,non eſt mirum, ſi non renouatur inue-
ſtitura,neque ſoluitur laudemium, cum ſit eadẽ
perſona cum defuncto, Auth.de iureiuran.mo-
riente præſtito, nec per ſucceſſorem vniuerſa-
lem fiat renouatio in emphiteuſi etiam Eccle-
ſia,niſi vt tollatur materia negationis iuriſdomi
ni,vt inquit Bal. in d.auth. ſi quas ruinas verſi.4.
fiet renouatio ratione mutatæ ſucceſſionis. Re-
48 nouatio † namque inueſtituræ intra annum, &
diem poſt mortem domini,ſeu vaſalli, in feudo
ſolum præcedit,nõ autem in emphyteuſi, Pariſ.
conſi.86.num.8.uolu.4.Pariſ. de Puteo de feud.
reintegr.pag.81.num.11. Rimin. ſen. conſi.74.
num.9.cum ſeq.vol.1.& 55.num.5.in fin. & 22.
* vol.2.conſi.feudalium.Bero.ex reg.* communi
conſi.117.num.6.uol.1.& idem eſt in alia deciſ.
Salic.quando quis recipit emphyteuſim pro ſe,
49 filijs,& nepotibus, nam eis, vt † filijs ſtipulatum
intelligitur, cum ſit vſus verbo, appellatiuo, fi-
lijs, & nepotibus, & ideo directa quæritur eis,
per Bart.in l.ſi tibi.§.ſi pactus. ff. de pact.adeo ꝙ
ſufficit ipſos eſſe filios,& vocatos, licèt non ſint
* hęredes,Dec.conſi.445.num.8.ex * communi.
Clar.§.feudum.q.9.uer.quandoque vero,& ali-
bi ſæpè,pater, & filij cenſentur eadem perſona,
50 ſoleatque dici † filius,ergo hæres, Bal.in l.apud
hoſtes.C.de ſuis, & legit.in c.1.an agna.vel filij
in l.neceſſarijs de acqui.hæred.Iaſ.in l.non hoc
51 col.1.C.vnde cogna.† & vtilis quæreretur,ſi fi-
lijs ſtipulatum eſſet,vt hæredibus per Bar.in d.§.
ſi pactus,quemadmodum in 1.deciſ.Salic.quan
do ſtipulatur cum poteſtate vendendi cui volue
rit,vel habituris cauſam ab eis,verum in propo-
ſito futurus ſucceſſor ſingularis non eſt eadem
perſona cum recipiente ex iuris diſpoſitione,
prout eſt filius, nepos, vel hæres vniuerſalis,de
quibus loquuntur præcedentes deciſiones, &
ſic non eſt tanta comprehenſio in caſu iſto, put
in præcedentibus,quod ſentiebat do. Marianus
d.conſi.70.non ergo mirum, ſi tunc debet per
52 nouum ſingularem ſucceſſorem renouari † in-
ueſtitura ob tres effectus, de quibus per Bald.in
d.auth.ſi quas ruinas in uerſi.prææalleg.Iaſ.in d.l.
fina.num.33.C. de iur. emphy.Guid.Pap.deciſ.
101.Nempe primo, ob utilitatem domini in ſo-
lutione laudemij, ſecundo propter obligationẽ
cenſus,vt ſucceſſor ſingularis ad cenſum oblige *
tur,ad quem non tenetur ex obligatione autho
ris.Ac rurſus, tertio pro commodo ipſius ſin-
gularis ſucceſſoris,vt eius generatio attendatur,
quæ abſque recognitione cenſeretur excluſa.
Curt.de feud.4.part.23.& 24.cauſa priuationis,
nume.45.& 57. Clar.d.§. feudum.q. 49. in pri.
Socin.ſen.conſi.66.nume.15.uolum.3.Ioan. de
Ana.conſ.149.numero 3.Riminal.iun.conſ.49.
num.25.Reodan. de reb. Eccle.non alien.cap.
de laudemijs pro inueſtituris ſoluendis, in prin.
& nu.13.& 15.pag.378.ſoluto enim iure autho
ris,ſoluitur ius ſucceſſori, vt bene declarat Bald.
Cur.& Iaſ.in locis præallegatis, & ſecundũ hãc

conſiderationem non curo,ꝙ magis uno caſu,
quàm altero interueniat factum extrinſecũ, vel,
non,ſed conſidero,ꝙ ex iuris præſumptione,ac
diſpoſitione eſt maior comprehenſio in ſupra-
ſcriptis caſibus,quàm ſit in noſtro,uel in t. deciſ.
Sali.ultra,ꝙ in ea debet apprehendi poſſeſſio cũ
ſcientia domini,ob quam apprehenſionem ſol-
uitur laudemium,quæ apprehenſio cum requi-
ſitione Domini, non reperitur de iure neceſſa-
ria in hærede uniuerſali,filijs,& nepotibus, pro
quibus recepta eſt emphyteuſis,cum ipſi, mor-
tuo recipiente, poſſint poſſeſſionem capere a ſe
ipſis,ut habetur in l.cum hæredes,de acq.poſ.&
53 in l.ſi.cum ſimil.C.de ſac.ſan.eccl.nec ad † reno
uationem, (niſi pactum, vel conſuetudo repu-
gnent)teneantur,minus ad aliquam laudemij ſo
lutionem.Bero.d.conſ.117.uol.1.& Reod.tract.
de reb.eccl.non alien.c.de laudemijs, uerſ.& ad
ſolutionem,pag.382.nu.3.

Poſtremo, quia ex conſuetudine huiuſce pa-
triæ, in alienationibus iſtorum bonorum non
ſolet requiri conſenſus Abbatiæ ſancti Zenno-
nis primi Domini mediati, ſed ſolius Principis
inueſtiti,& horum ſubuaſallorum Domini im-
mediati. Iccirco non eſt quærendum,an laude-
mium debeatur primo Domino, uel Principi
54 primo emphyteutæ.ſi enim † primus Dominus
conſentiret, quando ſecũdus emphyteuta a pri
mo acquirit,certè tunc, quia dictus cõſenſus ſuf
ficit,renouatione opus non eſſet, nec deberetur
laudemium aliquod, Anchar.conſ.63.motiua
iudicis ſequitur Ioan.de Anan.conſi.90.quia du
bium Alber.in l.quod ſi uno. ff.de in diem adie-
ctis,Iaſ.in l.ſi.C.de iur.emphi.nu.40.Goz.conſi.
65.num.9.Arnol.Ferron.in conſ.Aluer.num.8.
de feud.§.15.uerſic. ſi autem ſecundum Dlony.
Pontan.in conſuet.Bleſenſ.titu.5.art.68.§.22.in
fin.pag.289.At in propoſito primus Dominus,
ſeu Eccleſia non conſenſit uenditioni factæ a
Principe in ſecundum emphiteutam, nec illius
aſſenſus requiritur,cum tractetur de venditione
55 tantum,quam facere intendit ſecundus † emphi
teuta ſubinueſtitus in extraneum, ſaluo tamen
iure Abbatiæ,& Sereniſſimi Domini directi ſub
alterni,ſeu primi emphiteutæ, quo caſu renoua-
tione eſt opus,&laudemij ſolutione,ex commu
ni,* de qua per Soci.d.conſ.70.num.27.Clar.d.
§.emphyteuſis.q.23.uerſi. ſed quid ſi, quos re-
fert,& ſequitur Reodan.tract.de reb.eccleſ.non
alienan.ca.de laudemijs ſoluendis pagina 381.
num.16.cum ſeq.propterea Domini immedia-
ti,ſic Principis conſenſus, inueſtituraq; requiri-
tur,& eidem ſoluetur laudemium, nec eccleſia
prima ſancti Zenonis Domina mediata conſide
rabitur in aliquo,cum ſecũdum aliquos per em-
phyteutam Baronis inueſtiti ab alio primo do-
56 mino,uendentem,ſoluatur laudemium Baroni,
qñ ab illo aſſenſus petitur, non aũt dño primo
directo mediato,iuxta doctr.Affli.in c.1.§.illud
quoq;.nu.15.& 16.de prohib.feu.alie. per Fed.

quam ſequitur Soci.iun.d.conſ.70.num.32.Iaſ.
conſi.180.nu.1.verſ.præterea.col.2.Hipp.Rim.
iun.conſi.1.nu.50.& ſeq.& tanto magis, quia li
57 cet regulariter † aſſenſus primi non ſecundi do
mini requiratur in ſubfeudi alienatione, vt dixi
* aliàs, ex * cōi, in conſi.91.nu.1. quibus addo Iaſ.
conſ.176.vol.2.Reodan.de reb.eccleſ.nō alien.
c. de laudemijs pro alienatione ſoluendis pagi.
379.nu.4.5.& ſeq.Anton.Capic.in inueſt.feud.
verbo aſſenſus, ver.aſſenſus pag.78.ubi regulam
cōem cum limitationib.adſcribit, id tamen locū
ſibi minime uendicat, ſi uel pacto primus inue-
ſtitus poſſit alienare, ſeu ſubinueſtire, vel ex con
ſuetudine, vt hic aſſenſus prĕſtetur per Dominū
immediatum, & eidem laudemia ſoluātur, quia
58 tunc ſecundus † Dominus tantum conſideratur
per tex.in c.1.§.illud, vbi Bald.nu.5. Aluar.nu.4.
de prohib.feud.alien.per Federi. Ioan.Fab.in §.
adeo, nu.6.inſt.locat.Vrſil.ad Afflict.deciſ.234.
in princip. Bened. Camerar. in capitu.Imperia-
lem pag.67.lit.A, cum 4.col.ſeq. de prohib.feu.
alien.per Feder.Mari.Frec.de feud.in princ.li.1.
pag.15.num.25.

Et ex his ſatis videtur firmatum laudemium deberi Sereniſſimo Principi Mantuæ de terris venditis per ſubuaſallum Abbatiæ ſancti Zenonis de Verona.

Franciſc.Burſat.I.C. Mantuanus.

PRO NOBILIBVS DE MONTE, Ex Pomponiſco.

ARGVMENTVM.

Noua vectigalia quomodo à Principibus Italiæ paſſim imponantur, & mutentur.

Statutum prohibens blada extrahi extra dominia, an ſubſiſtat, & ſit fauorabile.

Repreſaliæ, quando licitæ ſint, quo caſu concedantur, à quibus, & contra quos.

Immunitas, & exemptio, quando realis ſit, ac ampla, & ad futura extendatur.

SVMMARIVM.

1 *Nouas imponunt gabellas deſcendentes ab his, qui dictam facultatem a Cæſare tenent.*

2 *Imperator ſolus committit vectigalium, & gabellarum exactionem.*

3 *Conſuetudo eſt Italiæ inueterata, quòd Principes omnes ab Imperatore inueſtiti, nouas gabellas, vectigaliaque ſine alia licentia imponunt, & omnia in ſuo ſtatu, quæ poſſet Imperator, faciunt.*

4 *Principes Italiæ in ſuis locis faciunt, quæ Impe-*
** *rator in uniuerſo faceret, ex ** communiori.*

5 *Vectigalia, per omnes Principes Italiæ imponū-*
tur, vel ex conceſſione Imperiali, uel ex Italiæ
* *conſuetudine, ex * communi.*

6 *Onera per Principes impoſita, etiam in foro con*
* *ſcientiæ, debentur, ex * communi.*

7 *Gabellæ nouiter impoſitæ Domino loci, non ſolito exigere, ſeu Publicano debentur.*

8 *Statutum, quòd blada, uel fructus extra territorium non conducantur, ſubſiſtit fauore publico, & quandoque ad bona Eccleſiæ extenduntur, tempore penuriæ nu.11.*

9 *Fauorabilia ſtatuta extenduntur.*

10 *Vectigalia, & onera ſimilia, uti odioſa reſtringuntur.*

11 *Bona eccleſiarum, quandoq; tempore penuriæ, in ſtatuto laicorum comprehenduntur.*

12 *Exemptio ab oneribus intelligitur pro impoſitis non pro imponendis in futurum.*

13 *Confeſſio debiti, in iudicio nocet.*

14 *Sententia facit de albo nigrum.*

15 ** Præſumitē pro rectitudine proceſſus, ex cōi.**

16 *Repreſaleæ conceduntur, ubi iudex non adſit, qui ſubdito iniuriam paſſo iuſtitiam admini-*
ſtret, vel ubi denegetur iuſtitia, vel negliga-
* *tur, ex * communi.*

17 *Repreſaleæ, odioſæ, & exorbitantes cenſentur, nec contra bona ciuium alibi habitantium con*
** *ceduntur, ex ** communi.*

18 *Iuſtitia neglecta, uel denegata, repreſaliæ conceduntur.*

19 *Delinquente iudice, omnes iudices puniuntur.*

20 *Oppignorationes denegantur, ſi ad ſuperiorem loci denegatæ, iuſtitiæ recurſus haberi poteſt.*

21 *Repreſaliæ, ut concedantur, quæ requiruntur, et num.ſeq.& nu.19.& ſeq.*

22 *Nullæ ſunt ipſo iure repreſaleæ, minus recte conceſſæ.*

23 *Repreſaleæ ſunt in foro conſcientiæ licitæ, ſi iuſtæ cauſa interueniant.*

24 *Verba clara non indigent interpretatione.*

25 *Priuilegij, uel immunitatis, uerba clara nullā recipiunt intelligentiam.*

26 *Immunitas realis in hæredes tranſit, et dicitur cum hæredum ſit mentio, cum terris datur,*
* *uel propter merita concedatur, ex * communi.*

27 *Dictio, quibuſcumq;, nullam de habilitate, nec in hominis diſpoſitione reſtrictionem recipit.*

28 *Feudum pro hæredibus quibuſcumq; ſuſceptum ad legatarios, fæminas, & extraneos tranſit,*
** *ex ** communiori.*

29 *Exceptio a quibuſcunq; onerib. cōceſſa, includit*
* *oīa, & imponenda, & ex cauſa belli, ex * cōi.*

Verba

30 *Verba negatiua in exemptionum priuilegio potentius affirmatiuis operantur.*

31 *Immunes, quantumuis ex priuilegio ceſſantibus Principis, & ſubditorum facultatibus grauantur, ex * communi.*

32 *Priuilegium immunitatis ad onera noua imponenda, extenditur, cum id dicant verba, puta ab omnibus oneribus, &c.*

33 *Exemptio ab omnibus, & quibuſcunque oneribus, & proterris acquirendis, &c. ad poſtea à priuilegiato quæſitas extenditur, ex communiori. ***

34 *Conceſſio propter merita, vel mediãte pecunia à part procedunt, nec per ingratitudinem reuocatur, ex. * communi.*

35 *Succeſſor in dignitate, non reuocat exemptiones propter merita belli conceſſas.*

36 *Meritorum aſſertio non probatur, cum ab habẽte authoritatem concedendi prouenit, ex communi.*

37 *Priuilegium propter merita, vel ex contractu in dubio non cenſetur reuocatum ex verbis, etiã generalibus, ex * communi.*

38 *Hæredes promiſſa per defunctum ſeruant.*

39 *Feudum hæreditarium dicitur acceptum pro ſe & hæredibus, ex ** communiori.*

40 *Hæreditarium dicitur feudum ſuſceptum, pro ſe, & hæredibus, licet maſculis, ex ** communiori.*

41 *Hæres in feudo hæreditario factũ defuncti adimplet.*

42 *Conſuetudo decem annorum non ſoluendi onera, contra vniuerſitatem, attenditur.*

43 *Exemptio præſcribitur ſpacio quadraginta annorum, cum tituli allegatione, ac bona fide, cũ ſcientia officialium, ex * communi.*

44 *Immunitas præſcribitur etiam, quòd non fuerit interpellatus ad ſolutionem, ex * communiori.*

45 *Poſſeſſio centenaria conceſſionis naturam ſapit.*

46 *Præſcriptio libertatis in iure negatiuo currit, ſequuta interpellatione, & non ſolutione, cum ſpacio quadraginta annorum.*

47 *Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionẽ quadraginta annorum, non competit.*

48 *Libri communis demonſtrant, quem ſoluiſſe onera, vel non ſoluiſſe.*

49 *Libertatis præſcriptio acquiritur, etiam nõ probato non fuiſſe ſolutum, cum allegatio ſola ſufficiat.*

50 *Exempti aliàs non comprehenduntur in lege, & ſtatuto generali, niſi dicatur.*

51 *Statutum vetans triticum molendũ alibi, quã ad Principis molendina, non tenet ſecundum aliquos, niſi vtilitas ſit omnium communis.*

52 *Princeps, ex generali onerum impoſitione, non cenſetur tollere, quæ in ſpecie alijs conceſſit.*

53 *Cõfeſſio carcerati ex eademmet cauſa emiſſa ad fiſci fauorem, corruit vti meticuloſa.*

54 *Eccleſia relaxat iuramentum in actu meticuloſo, ex * communi.*

55 *Confeſſio tanquam ficta, reſultans, ex ſententia in contumaciam lata, regulariter non nocet.*

56 *Confeſſio ficta, ex contumacia non reſultat vigore etiam ſtatuti, niſi ſequatur iudicis declaratio.*

57 *Sententia abſente parte lata, potius ex mera contumacia, quàm ex mala cauſa promulgata creditur.*

58 *Repreſaliæ iuſta de cauſa contra omnes, & ſingulos ciues, & ſubditos alterius Domini conceduntur.*

59 *Iuſticia denegata, vel neglecta repreſaliæ conceduntur, ex * communi.*

60 *Clericus debitor repreſalias patitur, ex communi.*

61 *Vſus repreſaliarum, vetuſtiſſimus eſt.*

62 *Cauſa iuſta concedendi repreſalias, cum ſpoliatus non reſtituitur ſtatim, vel ſi forenſis litigans cum ciue, vel domino, iudicis neutralis non fiat electio.*

63 *Subditi grauati poſſident capta pro repreſalijs dum controuertitur, an iuſtè fuerint, vel ne conceſſa.*

64 *Damna omnia reſarcire tenetur, qui cauſam repreſalijs iuſte admiſſis dedit, ex * communi.*

Pro præſentis negocij ſatis ardui clariore fundatione gradus Nobilium de Monte, (vt res ſaltem expoſcit) & ſpeciem facti, deſcribere, quàm maxime vtile arbitratus ſum, poſteaquam pro conſilio iuris requiſitus a multum Reuerendo Domino Vicario Domino meo obſeruandiſſimo, officium pro veritate aſſerenda recuſare nolui.

Nob.D.Montes de Rochis ex Pomponiſco.

Rizardus, Ioannes, Matthæus, Don Guilielmus.

Petrus M.Rizzard Bern. Floramontes.

Nicolaus, Petrus Paul. vx. D.Liſa Douara.

Bernardinus, Ioannes, Pompeus, Diomedes ciues Mant. habitantes Vitalianæ.

Nob.De Antonius de Douaria.

Bartolinus, Ioannes ex Doſulo.

Diomedes.

Barth. Liſa, Dorothea, Marg.

Ioan. Franc. Gonzaga primus Marchio, Mantuæ per Sigiſmundum Imperatorem creatus anno 1433.

Ludouicus ſecundus Marchio

Federicus tertius Marchio, Franc. Card. Rodulphus, Lud. Prothonot. Io. Franc. vxor Ant. Baucia

Franciſcus quartus Marchio

Ludouicus, Pyrrhus, Federicus, Io. Franc.

Aloyſius, Carolus, Federicus.

Veſpaſianus, Pyrrhus, Scipio, Annibal, Alfonſus, Iul. Cæſ.

CONSILIVM CXXXVIII.

TRINTAS ADSIT.

ILLVSTRISSIMVS Dominus Ludouicus Gonzaga ſecundus Marchio Mantuæ anno 1459. die 19. Iunij conceſſit Dominis Rizzardo, Bartolino, & Ioanni fratribus quond. Antonij de Douaria, ut pro fructibus, bladiſque eorum colligendis, ſuper illorum terris ſitis, ſub poteſtaria Vitalianæ, & Vicariatu Doſuli territorij Cremonenſis, & pro vino, lino, ſuibus, lignis, & quibuſcumque frugibus nullum aliud dacium, gabellam, trauerſiam, ſoluerent, quàm facerent ciues Mantuani pro fructibus ex terris Marchionatus Mãtuam conductis. quę conceſſio anno 1463. ampliata fuit ad fructus etiam collectos ſuper terris, quas tenebant in poteſtaria inſulę Douarenſium, & pro dictis fratribus, & hæredibus eorum, ita quòd pro terrigenis haberentur.

Illuſtriſſimus Dominus Carolus Gonzaga, ſub die 10. Martij 1445. ſub his uerbis, pro bene meritis, ac ſeruicijs in militia præſtitis Ioãnem Mathæum, & Guilielmus fratres, ac eorum hæredes, & ſucceſſores, ſimulq; eorundem quoſcũque laboratores, tam præſentes, quam futuros, ac quoſcunque ipſorum, & cuiuslibet eorũ poſſeſſiones, quas de præſenti habent, vel in futurũ habituri ſunt, eximit, ac immunes reddit, ac abſoluit in perpetuũ ab omnibus, & ſingulis oneribus, grauaminibus, & factionib. quibuſcunq, realibus perſonalibus mixtis, tam præſentibus, quam futuris ordinarijs extraordinarijs publicis & priuatis, ac eo modo & forma, quibus ſui laboratores & coloni exempti erant.

Illuſtr. Ioan. Franc. Gonzaga Marchio, &c. die vlt. Octob. 1480. confirmando priuilegium ab Illuſtr. Do. Ludouico patre conceſſum anno 1454. committit, ac pręcipit, quod nec Io. Don Guilielmus, Crochi, fratres, nec Floramõtes nepos, ex Matthęo, nec eorum deſcendentes in infinitum grauentur ad aliqua onera realia perſonalia vel mixta, tam pro perſonis eorum, quàm bonis rebus acquiſitis, & in futurum acquirendis a ciuibus vel exemptis, vel quę fuerunt ciuiũ & exemptorum ab annis 30. infra etiam, quod per literas ſcriberetur, quòd tam ſeparati, quàm non ſparati grauentur, niſi ipſi ſpecialiter nominentur, & tunc ſeparatim conferre faciant exceptis aggeribus ad quos more ſolito teneantur conferre.

Illuſtr. Ioan. Fran. primus Marchio, una cum ciuitate Mãtuæ poſſedit omnia Caſtra infraſcripta, præcipuè Vitalianam & Pomponiſcum, ſimul, quem præſupponunt ſuo teſtamento in diuiſione dictorum Caſtrorum ordinaſſe, quod omnes ciues Mantuani poſſent gaudere & frui bonis in dictis Caſtris loci Cremonẽſis relictis alijs filijs in omnibus, & per omnia, prout tempore eius vitæ fruebantur.

Ex conuentione uero quinq; fratrum filiorũ Ludouici II. Marchionis deuenerunt ad quatuor fratres ultimos, ex conſenſu primogeniti Federici Marchionis Caſtra infraſcripta Caſtrũ Doſull, cum iuribus & pertinentijs, villa Corrigij viridi, villa Pomponiſchi cum pertinentijs, Caſtrum Sablonetæ cum iuribus, villa & pertinentijs, Caſtrum Riparoli cũ roccha Curia villis & ꝑtinentijs, Caſtrũ Bozuli cũ roccha Curijs villis & ꝑtinẽtijs, Caſtrum S. Martini ab aggere cũ rocchis Curijs villis & ꝑtinentijs villa Gazo

li &

li & Belfortis cũ curijs & ꝑtinentijs. Caſtrũ Inſulæ Douarenſiũ cũ villa curia territorio ꝑtinẽtijs &c. Cremonẽſis diœceſis, Caſtrũ Rotinghi ſegregatum a Marchionatu Mantuę, per Federicum primogenitũ cũ conſenſu d. fratrũ ab Imp. Fed. Maximiliani patre. De quibus omnib. Caſtris primo loco coniunctim d. fratres fuerũt inueſtiti à Feder. Imp. & poſt mortem aliorum ſine filijs, & d. Federici Imp. inueſtitus fuit ſolus Ioãnes Franciſcus à Maximiliano Imperatore.

Qui Ioãnes Franc. vlt. ſuo teſtõ inter eius quatuor filios, dicta Caſtra diuiſit, inſtituendo illos hæredes, hoc modo, ꝙ Ludouicus & Pyrrhus hẽent Caſtrum Sablonetæ, Rotinghi, & Duſoli. cum ſuis iuribus, vt ſupra, Villas Corrigij viridi Pomponiſchi Gazoli Belforti cũ ſuis iurib. &c. exiſtentibus in Cremonenſi diœceſi. At Fede. & Io. Franc. conſequerẽtur Caſtrum Bozuli, cum villis S. Martini ab aggere, & inſulę Douarenſiũ vt ſupra. Iſti quatuor fratres die 7. Sept. 1497. ab eodẽ Maximiliano 12. anno Imperij, fuerũt coniunctim inueſtiti, confirmati Marchiones, & eiſdem conceſſum, vt Caſtra exiſtẽtia in Cremonẽſi diœceſi, immediate ab Imp. recognoſcerentur, maximè Caſtrum Rotinghi, cum plenitudine poteſtatis faciendi in eis, q̃ Imp. poſſet, cũ facultate imponẽdi datia gabellas, &c. ꝓ ſubditis & terris, ac regalia exigendi, ac tenendi caſtra, ſimul & diuiſim, iuxta patri Io. Frã. diuiſionẽ, ipſiſq; fratribus & hęredibus vr̃ cõceſſum id totũ, ꝙ dr̃ reſpectu dignitatis Marchionatus, ac ꝓ Rotinghi Caſtro, non aũt reſpectu cęterorũ.

Diuidunt anno 1520. ſaluo iure Imp. R. d. fratres Caſtra & bona in diſpoſitione patris cõtenta. Ludouico & hæredib. ſuis obuenit ꝓ debita portione Caſtrũ Sablonetę cũ oĩb. &c. Caſtrũ Rotinghi cum oĩb. &c. ac dimidia nemorum in territorio Doſuli exiſtentiũ, mobilia pęnes ipsũ exiſtẽtia, ac mero & mixto Imp. Pyrrho aũt ex hęredib. ſuis Caſtrũ Doſuli cum oĩmoda iuriſd. Caſtrum Gazoli, Caſtrũ Põponiſchi cũ iurib. ut ſupra, excepta Mota Belforis, quam dñt eſſe D. Franciſcæ cum terris circumcirca, terræq; exiſtentes in loco Sablonetę aſcendẽtes ad ſummã ducatorum 14000. poſſeſſio vetus, ac mobilia, vt ſupra, pariterque ipſi credita cõia pro dimidia exequantur, ac debita perſoluant.

Diem functo Federico, & Io. Franciſ. Caſtrũ Bozuli deuenit ad Ludouicũ, villæ aũt S. Martini ab aggere inſulæ Douarenſiũ ꝑuenerũt ad d. Pyrrhum. Qui poſtea, necnon Ill. D. Carolus & Federicus, filij, fuerũt de omnib. his à Sacro Romano Imperio, ſeu Carolo Quinto, inueſtiti.

Sequuta diuiſione inter filios Ill. D. Caroli, & D. Federicum patruũ d. filij, tãdem anno 1559. die 20. Martij, medio Illu. D. Aemilię Gõzaghę, matris & tutricis d. filiorum, uidelicet Ill. D. Pyrrhi Scipionis & fratrum, fuerunt inueſtiti à Ferdinando Imp. confirmante in hoc veteres, & p̃cedẽtes inueſtituras, de Caſtro S. Martini ab aggere, Caſtro inſulę Douarentiũ ſic nũcupatis, & de villa Pomponiſchi, & Cõmeſſadij, cũ villis iuribus & ꝑtinentijs ſuis, mero & mixto Imp. gladij ꝑtãte, prerogatiuis, priuilegijs, indultis & facultatibus quibuſcunque, ac tandem iuxta ſeriẽ veterum cõceſſionum & inueſtiturarum. Quod totum publico diplomate cæſareo conſtat.

Rurſus reperitur in volumine ſtatutorum Vitalianæ, quod Ill. Ludouicus Marchio, approbãdo quædam capitula hominibus Vitalianæ conceſſa per Ill. ſuum genit. Io. Franc. ordinat, quod prædicti hoĩes nullo dacio inſolito grauentur, poſſintq; ſingulas eorum fruges libere, & abſq; alia ſolutione conducere ad eorũ habitationes, de territorijs quibuſcunque, quibus præfat. Dominus dominatur, & eas tenere ibi abſq; alia exceptione. Quodq; ſoliti habitare & habitantes à die 15. Febr. 1416. in villa Banzolarum, ſuper curia vitalianæ habentes terras ſub territorio Põponiſchi & alibi, nõ cogant̃ ad ſoluendũ aliqua onera pro d. terris, ultra ſolitũ. Inſuper, ex quadam lr̃a Federici Marchionis ſcripta pretori Vitalianæ die 6. Octob. 1481. colligitur, ipſum mẽtis eſſe (ad inſtantiã Ill. Io. Franc. eius fratris, qui contentus extit, quod homines Vitalianæ habitantes, ac poſſidentes terras, ſub iur. ſdõne ſua, ſeu ſubditi ſui, hñtes domũ Vitalianæ, conducãt ibi blada ſua, ſine aliqua innouatione) quod ecõuerſo ſubditi d. Ill. D. Federici, hñtes domũ Doſuli ibidem, ualeant ſimiliter conducere blada eorum, & in domibus ſuis, ut in preteritum fecerunt, ordinans, ut id in futurum ſeruetur.

Alia litera, d. Ill. D. Federicus, ſub die 1. Sept. 1494. directa prætori Vitalianę, committit, qđ homines Vitalianę & Pomponiſchi, qui tenent poſſeſſiones ſub ditione Illuſ. d. Io. Franc. patrui, debeãt conducere blada, & recollectus ſuos Vitalianæ, abſq; alia licentia & mandato d. Illuſt. D. Io. Fran. ait, conſeruantes nos d. ſubditos ab hoc uti onere indebito, ac inſolito.

Ad fauorem ſimiliter D. Petri Marię Crochi ſubditi Vitalianę fuerunt ſcriptę literæ Ill. D. Antoniæ Bauciæ, vxo. d. Illuſtr. Ioan. Franc. die 12. Sept. 1494. quòd non permitteret, ꝙ ſui officiales Doſuli turbarent illum ad ſoluẽdum aliquid, pro conductione fructuum & recollectuum ſuorum babitorũ ſuper terris d. Petri Marię exiſtentibus ſub Pomponiſco, quos iuxta ſolitum Vitalianæ conducebantur liberè. Quod aliàs per Ill. Io. Franc. Gonzagam anno 1478. ſimiliter pro Io. de Monte ſcriptum fuerat.

Reperitur in eiuſdem quoque literis litera Ill. D. Anto. Bauciæ ſcripta eidem prætori Vitalia. die 15. Iu. 1503. ſub his uerbis. *Quanto ſia al condur del grano à Viadana à tempo a tempo ſi concederà ſecondo la conſuetudine.*

Quæ aliàs die 22. Februarij 1535. literis ſuis ſignificat Illuſt. Domino Federico Duci Mãtuæ quòd poſt diuiſionem de qua ſupra, nunquam homines dictorum locorum, ac Doſuli habẽtes ter-

terras in loco Vitalianæ fuerunt aſtricti conferre, vel eorum blada conducere Mantuã, & ideo petit, vt nil innouetur ſtantibus decretis, ac antiqua conſuetudine cum & ipſi hoĩes Vitalianę tenẽtes terras in d. locis nunquã grauari pmittet.

Modo pſupponitur illos de Monte, & maximè D. Petrum Paulũ poſſediſſe duo prædia, ſeu poſſeſſiones duas in territorio Pomponiſchi iuriſdictionis d. Illuſt. Dominorum Pyrrhi & fratrum de Gonzaga, & ex illis fructus perceptos, & blada continuo conduxiſſe vbiq; locorum ẽt forenſium præcipuè Vitalianę ſine aliqua extracta vectigaliumve ſolutione licentiaque, vel mãdato aliquo obtento à dictis Illuſtr. Dominis.

Quarum poſſeſſionum altera nũcupata li Bordigoni ex hæreditate Dominæ Liſæ matris Bernardini, & fratrum de Monte ad ipſos peruenit: altera vero nominata li Roueroni, ex hæreditate paterna Dominorum de Monte. Quam ipſi & eorum anteceſſores ſpacio centum & ultra annorum poſſederũt, vt ſupra, vna cũ dacio loci Pomponiſchi, quod ipſorum anteceſſores ex contractu oneroſo emerunt ab habentibus illud à dictis Illuſtriſſimis Dominis.

Euenit poſtea quod anno 1562. die 7. Febr. quoddã proclama publicatũ, mandato d. Illuſtr. D. Aemiliæ uti tutricis eius filiorum contra conducentes vinum, & blada extra territorium ordinans ſimpliciter, ꝙ nulla pſona quæ uis ſit audeat extrahere, uel extrahat vinum, uel blada ad partes forenſes, uel forenſibus vendat illum cõducentibus, alibi niſi quodam vectigali ſoluto licentia ab officialibus obtenta, ſub quibuſdam modis, ac ſub pœna vnius aurei pro quolibet ſextario vini amiſſionibuſq; bonorum plauſtrorum, & rerum quibus conducatur.

Verũ eſt ꝙ prædicta Illuſtr. D. Aemilia anno 1560. quędam proclamata nomine ſuo uti tutrice publicata contra ciues Mantuanos, ſeu Vitalianæ conducentes fructus, & blada extra ſuum territorium ſub pęna reuocauit, & tunc Exc. D. Dux Mantuę, & ipſe reuocauit ſimilia proclamata emiſſa contra ciues dictæ Illuſ. D. Aemiliæ habẽtes terras in territorio eius curię, qui cõducebant fructus Pomponiſcum, vt poſſint nunc libere iuxta ſol tum illa ad domos ſuas conducere, vt patet litteris Ill. Sen. ſub die 11. Iulij 1560.

Quo proclamate primo non obſtante per annos duos D. Petrus Maria adhuc fructus, & vina ſua extraxit ẽ d. loco Põponiſchi abſq; d. vectigalis ſolutione & conſignatione facta, at defuncto ipſo cõtra D. Diomedẽ filiũ & D. Bernardinũ fuit per fiſcum d. Illuſtr. D. proceſſum vti defraudantes datium & gabellas, & tandem damnati, eo ꝙ vina anno 1566. & 1567. contra d. ordinem ad partes Forenſes cõduxerint, & in executione iudicati multa eorum ſtabilia per fiſcũ fuerunt diſtracta & habita. quod fuit in cã, vt ex aduerſo Excell. Princeps Mantuæ pro rata bonorum acceptorũ per fiſcũ d. Illuſtr. Dominorũ executionem fecerit in boni ſubditorũ dd. Illuſ. Pyrrhi & fratrum exiſtẽtibus in dñio eius Exc.

Modo dubitatur nũ dictus ordo comprehendat conſortes de Monte, & an iure ſint cõdemnandi vel condemnari potuerint, & ritè fuerit commiſſa executio & pigneratio in ſtabilibus priuatorum qui non deliquerunt.

Implorato diuino præſidio quod me in ſemitas rectas deducat, quia veritas quo magis oppugnatur, eo clarior redditur, & nebulis expulſus in lucẽ pgreditur, ſicuti precioſa aromata, quæ tanto ſuauius redolent, quanto magis conteruntur, vt exordiar cum Caſtr. conſ. 25. vol. 1. quẽ deducit Crau. conſ. 135. nu. 18. ut iuſtitia huius cõſilij magis eluceſcat, hinc inde argumẽtabor.

Videbatur itaq; prima frõte ritè & rectè, vti inobediẽtes d. Ill. Dominis fuiſſe illos de Monte dãnatos, nec ipſis denegatam eſſe iuſtitiam, ex quo oppignerationes, quas vulgus repræſalias vocant, concedi debuerint.

Primo namq; apparet ex inueſtituris antiqs ĩn perſonas Illu. Io. Fran. proaui, & Ill. D. Pyrrhi
aui dd. Illuſt. D. Pyrrhi Iunioris, & fratrum con
ceptas, fuiſſe conceſſam facultatẽ ab Imp. impo
nendi datia, gabellas, exigendi regalia, & in effe
ctu faciendi in dictis locis quæ facere poſſet Im
perator ideo ſi potuerunt id anteceſſores ſtatue
1 re, & gabellas † nouas imponere, & nunc illius
deſcẽdentes, ac hæredes in dictis locis & bonis
ĩd agere valent, ac vetera datia augere, Alex. cõ
ſil. 35. nu. 3. uol. 2. Dec. conſ. 534. & nu. 1. 8. & 9.
2 & conſ. 649. Hæc. n. † vectigalia non niſi autho
ritate ſupremi Principis augentur, mutantur, &
imponũtur, cum ſibi ſoli vti domino orbis hoc
ius cõmittendi exigi ſpectet, l. deprecatio. ff. ad l.
rodiã. de iact. l. vectigalia. C. de vectig. & cõmiſ.
ubi dd. Io. Bertach. tract. de gabel. in prin. & vlt.
par. Io. Bapt. Ferret. de gabellis. nu. 84. cum ſeq.
& 203. cum ſeq. veniuntq; omnia regalia, cum
id expreſſe in inueſtitura dicatur, Bon. tit. de re-
galibus. num. 23. Grat. conſ. 61. uol. 1.

3 Secundo ex inueterata notoriave † conſuetu
dine totius Italiæ, ac omnium illius ciuitatũ at-
que locorum, qui adeo pręſcripſerunt merũ &
mixtum Imp. ſeu illarũ D. Duces, Marchiones,
vel Princeps ab Imp. (ut hic) perpetuo inueſtiti,
ut idem oẽs hi poſſint in ſuis locis ẽt reſpectu ue
ctigalium exequi, mandare, & efficere, ꝙ & ipſe
Imp. poſſet, reſq; ẽ ad caſum reducta, ut per oẽs
ẽt ſine licentia ſuperiorum datia gabellę uectiga
lia pedagia ſimiliaq; onera ad beneplacitũ imponant ſubditis eorũ, prout Imp. in toto orbe poſſet, c. ſuper quibuſdam, §. præterea, ubi Butr. & Abb. ex. de uerb. ſign. Ancar. cle. præſenti. nu. 10. de cenſ. omnes. in l. quominus. ff. de flum. Curt. ſen. conſil. 48. nume. 21. Curt. iun. conſilio 61. nume. 9. qui conſuluit ad fauorem Illuſtriſſ. D. Aluiſij nepotis ex Rodulpho. d. Illuſtr. Ludouici ſecundi Marchionis, Aimo. conſi. 54. nu. 8. Cæpol. de ſeruitu. ruſti. prædio. cap. 30. de flum.

Pariſ.

Pariſ. conſil. 25. num. 16.52.cum ſequ.uol.1.&
conſil.29.vbi loquitur in Marchionibus Man-
tuæ, eod.volum.1.Siluan.conſil.66.nu.10.Ber-
tachi.de Gabel.in prima parte quæſt.4.& q.10.
Afflictus in rub. quæ ſint regalia nu.68.& in c.
1.verbo vectigalia num. 1.num.20.& 23.eod.
tit. Riminal. conſil. 181. volum.1. Caſſan.con-
ſuet. Burgund. de iuſti.rub. 1.§.4.num.9.& 31.
Natta conſil.608.in princ. Siluan.conſil.96.nu.
1.& 5.per alios in materia regalium.ponit Boſſ.
tit.de regal.num.21. Iſti enim Principes in ſuis
4 † terris ea poſſunt quæ Imperator in vniuerſo
orbe.pro communi cõcluſione comprobat,Ca
cher. deciſ. pedemon. 155.nu.1.vbi quotas ad
ducit ex magis ** communi Laurent. Chirco.
commun. opin. cent.3.concluſ.87.Mendoſ.ad
Roman.cõſ.59.nu.8.verbo non recognoſcunt
vbi.l.bene à Zenone.C.de quadr.pręſcriptione,
de Imperatore loquentem extendi ad hos om-
nes principes ait tradit Rolan.à Valle conſ.76.
in princ.vol.2.Eman. Soarez.recepta.ſent.the-
ſaur.verbo.Duces.num.376.

Dicuntque dd.quod quærere ac diſputare de
poteſtate horum dominorum tẽporaliũ, quin
omnia in ſuis territorijs poſſint, eſſet ponere os
in cœlum, vel totum mundum, vt aiunt, reuan-
gare, quod fieri nec debet, nec licet, per Bald.in
diuerſis conſilijs allegatum per Corneũ.conſil.
278.num.3.vol.3. Pariſ.d.conſ.25.num.67.vo-
lum.primo.

Vnde iura dd.Illuſtr. Dominorum fundan-
tur, vel ex conceſſione expreſſa, vel ex conſuetu
5 dine vetuſta, quorum alterum ſufficit pro ve-
ctigalium & onerum legitima impoſitione, per
Bart. in l.ſi publicanus §. in omnibus ff.de pu-
blica.* communem atteſtatur Bertachi. de Ga-
bel. 1.part.q.10.num.27. Ferret.vbi ſupra.num.
85.Roland.à Valle conſi.80.num.47.volum.3.
Crot.conſ.64.nu.4. Tob.Non conſ.47.num.8.
6 quæ impoſita etiam in foro † conſcientiæ de-
bentur.Cum habeant illas conditiones quæ re-
quiruntur ad pedagia iuſte impoſita, alioquin
nullus ex conſcientia tenetur &c.ex * commu-
ni de qua, Soarez. commun. opinion. verbo
7 gabella numero 8.nec.nõ & † Domino loci im
ponentis, non autem ſolito d.vectigalis domi-
no, vt puta dictis de Monte, qui datum, vt aiũt,
Pomponiſchi poſſident, quãdo hoc ſit ſuperne
dictũ quoddam, quod debeat ſolui deputatis of
ficialibus ſuper hoc, nõ etiam ordinario d.loci
publicano, p c.recolẽtes de ſta.mon.l.ſi ex meis
§. procul. ff. de rerum diuiſ.Ferret.de gab.405.
8 Tertio ſtatutum, ſeu ordo ciuitatis, vel princi
pis, quod vinũ, blada, ac victualia intra fines ſui
territorij collecta non extrahantur, ſub pęna ad
forenſes terras, vtique fauore publico ſubſiſtũt
atque quotidie ſeruantur, Gramat. deciſ.100.
not. Couar.2.part.refect.ſuarum.§.4.nu.8.Mar-
cus deciſ. delfin. 522.par.2.& 523. Rimi.conſ.
181.nu.22.& 29.vol.1. Ferret.vbi ſupra nu.40.
cum ſeq.176.& ſequ.Boer.deciſ.125.Ripa reſp.
lib.1.c.23. Neuiz.conſ.66.nu.8.Boſſ.tit.de pæn.
poſt.nu.20.in propoſito ſtatuti ſimilis Ducatus
Mediolani, Clar.§.fin.crimin.q.82.verſ.ſtatutũ
9 ſeptimum, circa bladũ. Itaque quia † fauorabilia
ſunt extendenda, c.cum dilecta de conceſ.præ-
ben.c.odia de reg.iur.in 6. Roma.conſil.32.nu.
4.amplè Marſil.in § agredior.nu.59.cum ſequ.
Butr.in c.delicta de off.ordi.Abb.cap.quod trã-
ſlationẽ de off.legat. Fel.in c.auditis.de præſcri.
Pariſ. conſ. 13. nu.51.vol.1.licèt alias ſui natura
20 † uectigalia & ſimilia onera odioſa & reſtringi-
bilia cenſeantur Bar.in l.contractus. C. de fid.
inſtr.Abb.conſ.72.& 102.Ferret.d.loco nu.79.
Quinimo dixerunt dd.& quãdoque puta tem-
21 pore penuriæ emiſſa ad bona † Eccleſiarum ex-
tendi ut declarat Couar. d.§.4.nu.8.in fi.rurſus
& ad farinas extrahẽtes, ac alias id genus ne fie-
ret legi fraus, ut per Ferretum, ubi ſupra, & Cla.
d.uerſ.ſtatutum ſeptimum circa blada.

Quarto licèt iſti de Monte uideantur ob de-
creta ipſis conceſſa, litteras ac id genus ſcriptura
12 rum, de quibus in facto ſpecie immunes † ac ex-
empti, intelligitur tamen reſpectu onerũ & ue-
ctigalium tempore concedẽtis tantum, ar ſecus
pro imponendis in futurum maxime ex aliqua
cauſa, cum ad illa minime extendatur, per Dinũ
& cæteros.in l.ſi ex toto ff.de leg.1.Ale.cõſ.219
vol.2.ex * cõi in propoſito Franc.de Eccleſ.cõſ.
feud. 2.impreſſ. 5.nu.5.& conſ.6.nu.16.omnes
id tenere affirmat, Neuiz. conſ.66.nu.8.

Cum ideo nuper ſint dicta vectigalia impo-
ſita ſuper bladis & uino, quod intelligitur ordi-
natum ut territorium frumenti copia abundet,
nec ex penuria bonorũ ciuitas patiaẽ, p Marc.
deciſ.delfi.522.nu.1.2.par. Couar.Rimi.Boſſũ,
& Clarum, ubi ſupra, utique & iſti licèt excẽpti.
comprehendentur.

Quinto & ult.accedat, quod dũ iſtorũ frater
alter detentus hac de cauſa documẽto publico
promiſit hęc uectigalia & onera ſuper frumẽto
& uino terrarum ſuarum extrahendo impoſita
(quod ſuperindictum appello) ſoluere, alter ue-
ro cotumax damnatus fuerit, & ſententia in iu
dicatum trãſierit, Amplius quicquam oppone
13 re nequeunt, tum quia propria † confeſſio debi
ti in iudicio ſibi noceat atq; præiudicet.l.1.cum
ibi not.per Bar.Salic.& alios.C.de confeſſ.l.nõ
ſolum, §.ſi liberationis, ubi Bar.Alex.& alij, ff.de
liber.leg.Fel.c.ſi caut.de fid.inſtr.nec non pmiſ
ſio de ſoluendo, quę ſeruari debet l.1.de pact.&
notoriũ inducat, ut ĩ inſtrũ publico emiſſa, Ale.
conſ.37.nu.16.vol.2. Deciſ.cõſ.423.cum ſimil.
14 Tum reſpectu alterius fratris cõtra quẽ † ſen-
tentia in iudicatũ tranſita rei ueritatem ita eſſe
demõſtret.l. ab eo.C.quom.& qñ iud.l.1.C.his
q propter met.Crauet.cõſ.108.nu.8.quæ de al-
bo, vt vulgo dicitur, nigrũ facit l.ingenium.ff.de
ſtat. libel.l.res iudicata. ff. de reg.iur.rem noto-
riam conſtituit.l.emptorem in principio. ff.

de act.empt.Iaſ.ſi vero §.qui pro rei.primo no.
ff.qui ſatis cog.ac pro ea ſemper præſumi ſolet,
Alciat. de præſumpt.regul.3.præſumpt.9.deciſ.
conſil. 9. num.5. Cephal.conſil.180.in pri.Ga-
briel ſuis concluſ. de ſenten.concluſ.6. num. 1.
15 & 20.ſimulque pro rectitudine proceſſus † præ
ſumatur.ex * communi, de qua.per Laur.Chir.
com.opi.cent.4.conclus.34.Ac rurſus quia cō-
tra illum damnatum vti merum contumacem
quaſi confeſſum ac iudicis præcepta cōtemnē
tem.præſumatur iuſtitia ita ſuadente terminatū
fuiſſe, cum ex illa plena veritatis probatio indu-
catur, l.contumaciam.ff.de re iudica.ca.2.& per
totum,de dolo & contum.l.ſancimus vbi Iaſ.C.
de iud.cum accumulatis per Marſi.in l.de vno-
quoque. nu.215.in numeris ſequ.ff.de re iud.&
in §.poſtquam num.35.cum.ſeq.Clar.in §.1.cri
mina. verſic.quæro etiā in fi.& §.fin.q.44. Por-
ti.conſil.182.in princ.

Ex quibus in vnum redactis neceſſario infer-
tur oppignerationes quas vulgo repræſaleas vo
cant, conceſſas ab Excelentiſſ. Duce Mantuæ
contra ſubditos dictorum Illuſtriſſ.Dominorū
Sancti Martini & Pomponiſchi minus rectè &
legiumè decretas cenſeri ea ratione quod non
16 † concedantur, niſi vbi iudex non adiit.qui ſub-
dito iniuriam, vel violentiam paſſo iuſtitiam ad
miniſtret, vel ſi adſit denegetur iuſtitia, vel negli
gatur, caſus eſt expreſſus, in ca.Dominus noſter
23. q.2.l.nullus cū glo.in verbo vltionem.C.de
iud.l.generali lege, C.de decur.lib.10.auth.ſed
omnino,C.ne vxor pro mar.ca.vno,de iniur.&
damno dato lib.6. Bal.d. auth. ſed omnino,C.
ne vxor pro marit.Io.Andr.in regul.non debet
de regu.iur.in 6.quæ eſt q.41.in mercurialibus,
17 vbi has † repſalcas odioſas, ſubſidiarias, ac exor
bitātes (quia vnus pro alio prægrauatur) appel-
lant, idem Bart. in tract.repræſal. 2.quæſt.princ.
ver. ad 4. dd. in rub.ff.ſolut.mat.vbi Nicon.nu.
79. Io. Annibal.num.243.259.Parpal.num.17.
Viſitarinus num.49.ac Illuſt. Card. Albanus in
prin. Valla conſi.72.nu.15.vol.3.remiſſiuè Hip-
pol.Bonacoſſa.99.crimin.verbo repræſaliæ, di-
* uus Thom. 2.ſecūdæ.q.40.ca.1.* communem
enuntiat Alex.de Neuo conſ.34.num.13. Nec
vnquam contra bona ciuium alibi habitantium
* concedantur, ex * communi, de qua per Matth.
Gribal.com.opi.verbo repræſaliæ Io.de Arno.
dialogo 28.& 30.Iul.Ferre.trac.de galel.n.235.

Vel aliter non permittantur niſi ob neglectā
18 † iuſticiam, prout propter denegatam, Roman.
conſil.169.num.2.vbi Mendoſ.allegat Bertran.
conſil.103.num.12.vol.2. Siluan.conſil.34.nu.
30.in rub.& ſolut.mat. Deci.l.ſi quis in conſeri-
bendo.num.16.C.de pact.Alban.poſt.mod.Af-
flict. conſt.ſicut.lib.1.rub.37.nu.47.ſeu propter
19 † delictum iudicis, pro quo ciues omnes puniū
tur.Io.Arno.dialog.28.& 30.& minus concedā
20 tur, ſi ad ſuperiorem loci † denegatæ iuſtitiæ fa-
cillimè recurſus haberi queat, vt not. egregiè
Corn. conſil.160.num.9.& ſeq.volum.2.& cō-
ſil.62. in princ.& in fi.volum.3.remiſſiuè Boſſ.
tit.de iniur.num.36.& 37. Cardinal. Zabar. cō-
ſil.83.nu.3.At hic non ſolum conſtat iuſticiam
non denegatam, cum ad Imperatorem minimè
fuerit recurſum, quin potius fuiſſe dictum ſub-
dictum alieni loci contumacem, atque dānatū,
nō mirum eſt ideo, ſi locus repræſaleis ceſſabat,
& tanto fortius cum antequam concedantur.
Primo iuſtitiæ denegate per ſuperiorē, ſeu Im-
21 peratorem probatio † requiratur, Bald.vbi ſu-
pra.Petrus Ferrar.in ſua pract.in princ.de repre
ſalijs. Bar. d.q.2.prin.in 2.verſi. Secundo quòd
de ſubditi debito de iure gentium, vel iuſtitia
petitionis ſuæ appareat, Bal.in d.auth.ſed omni
no.& Bart.d.q.1.nec illa denegatione conuin-
citur Iudex, niſi trina interpellatio, & requiſitio
præceſſerint pec dd.in cap. 1.de ſuppleo.negl.
prælat.& in clem.dudum de ſepul.vnde conclu-
ditur, cum hæc omnia deficiant, repræſaleas mi
nus ordinatè ritè & rectè conceſſas fuiſſe, & cō-
22 ſequenter ipſo iure † nullas & inualidas fore, l.
1.§.hæc verba.ff.ne ius fiat, ei Bar.d.tract.repreſ.
q.1.princ.verſ.ad 2.ac docte Vaſque in l.ſi quis
in ſuo §.legis à num.12.ad num.19. C.de inof.
teſtam.Bologn.cōſi.20. Ancar.conſi.139.Gui.
Papa deciſ.32.& 33.Bero.conſi.138.in fi.vol.1.
pulchre Soc. ſen.conſi.120.nu.21.volu.1.vbi
alia requiſita pro cōceſſione dictæ pignorationis
requirit, puta quod tollatur in totum ius partis
& ſimilia, quæ minime hic interuenerunt, vt de
cretas illegitimè ſit cenſendum, tradunt Angel.
conſil.196.per totum, Signorol.conſil.215.nu.
2.Siluan.conſil.34.ubi quotas addit nu.30.uol.
1.Celſus Hugo.conſil.65.num.5.& 16. Afflict.
conſtit.Sicil.lib.1.de cultu pacis rub.8.num.35.
cum multis ſequen.eleganti ſtilo deſcribit ma-
teriam d. oppignorationis, ſeu repræſaliarum
Claud. Cotteron.de iure milit.lib.3.c.22.Bene-
uen. Strach. de aſſecur.gloſſ.20.in princip.poſt
Ruin.conſil.107.num.3.& 11.uolum.5.& con
ſilio, 120.uolum.4.Moro.de fid.treug.& pace.
quæſt.43.1. parte. Marc. deciſ.delfinat.331.ubi
23 num.8. ait eſſe licitas in foro † conſcientiæ, dum
tamen interueniat iuſta cauſa, ſuperioris autho
ritatis, ac debita requiſitio cum iuſta intentione
idem Marcus deciſi.delfin. 358. num.quinto,
& 359.parte 2.& deciſ.769.nu.quinto, prima
parte.

Sed prædictis quæ colorata apparent nō ob
ſtantibus, affirmo iuſtiſſimam eſſe cauſam illo-
rum de Monte, tam quo ad illorum exemptio-
nem & immunitatem à ſuperindictis, ſeu victi-
galibus impoſitis, quàm quo ad repræſaliarum
cōceſſionem exequutam in ſubditos dictorum
Illuſtriſſimorum Dominorum fratrum man-
dato Excelentiſſimi Domini Ducis Mantuæ.
Quorum iuſticia ultrò ſe offert, ſi allegata in con
trarium diluantur, ac ſigillatim oppreſſorum iu-
ra demonſtrentur.

Primo

Primo etenim, præſuppoſito, quod aut inficiatur, D. Bernard. & fratres de Monte eſſe pronepotes Ioannis filij. q. domini Montis, de quo in priuilegio Illuſtriſ. Domini Caroli ſub die 10. Martij, 1545. & in priuilegio Ioan. Franc. edito anno 1490. a quo deſcendunt dicti Illuſtriſſimi Domini Pyrrhus ac fratres eiuſdem pronepotes, rurſus eundem Bernar. & fratres eſſe pronepotes mediante domina Liſa matre Bartolini de Douaria, negari non poteſt, quin illorum terræ ac prædia paterna, & materna nunc etiã per ipſos poſſeſſa ſint omnino excẽpta ac immunia ab omnibus oneribus, & quibuſcunque etiam extraordinarijs atque futuris, nec ſolum quo ad illorum partem dominicam ac ipſorum perſonas, ſed etiam partem colonorum & laboratorum, quamuis futurorum exiſtentium ſuper dd. terris, qui eo modo quo erant exempti coloni. d. Illuſtriſſimi concedentis priuilegium, ſunt cõſtituti immunes, ac inſuper pro hęredibus ac ſuc-
24 ceſſoribus eorundem in infinitum. † verba enim priuilegiorum & cõceſſionum ſunt clara & manifeſta, quorum tergiuerſatio non admittitur, & a quibus recedendum minime cenſeo. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbo. obliga. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. Bar. in l. quod conſtitutum. ff. milit. teſtam. Iaſ. in l. quoties. ff. de uerb. oblig. in uerbis enim clare aliquid ſignificantib. non cadit ſermonis interpretatio, nec voluntatis coniectura. l. licet Imperator. ff. de leg. 1. Soc. conſi. 13. num. 38. vol. 1. & conſi. 9. num. 10. volum. 3. Quinimo nec à conſuetudine recipiunt intelligentiam, Deci. conſ. 49. num. 1. nec a ſtat. ipſo, Barbat. conſi. 36. uolu. 2. Cæph. conſi. 199. num. 9. Roland. a Valle conſi. 79. nume. 55. cum
25 ſeq. uol. 3. † de uerbis generalibus immunitatis, vt hic videatur Marc. deci. Delfin. 102. num. 1. 2. part. remiſſiue Boſſi. de prin. num. 138. & Cæp. caut. 63. Parpalea in l. placet, num. 127. cum ſeq. C. de ſacroſanct. Eccleſ. quam immunitatem cõcedit ex priuilegio Princeps, Boſ. ubi ſupra, Cacher. deciſ. Pedem. 95. nume. 20. Card. Alban. in l. hi qui. ff. de iure immun. Et quæ priuilegia rem notoriam & manifeſtam inducunt, Abb. in c. cũ olim de conſtit. Deci. conſ. 423. Alex. conſi. 37. uol. 2.

26 Vnde primo animaduerto, quod † immunitates conceſſæ in dictis priuilegijs cenſentur reales, non perſonales tantum, ac trãſitoriæ in quoſcunque etiam ſingulares ſucceſſores, propter verbum hæredes & ſucceſſores, item quia rei determinatæ ſic fructibus terrarum de doaria, ac prædijs illorum de Monte ſunt conceſſæ, & propter merita, quęſt. 3. etiam ſeparatim realem gratiam conſtituere ſolent, Bald. conſi. 355. uolu. 1. Alex. conſi. 193. nu. 3. cum apoſt. uerſi. realis volum. 2. Dec. conſi. 237. in fi. & 285. col. fi. Barbat. conſi. 44. uol. 2. Soci. iun. conſi. 7. nu. 17. & cõſi. 58. num. 6. uol. 2. Iaſ. conſi. 217. uol. 2. Bero. conſ. 173. num. 67. vol. 1. Boſſi. tit. de princip. nu. 141. & 142. Natta conſi. 525. Alb. conſi. 34. nu. 4. Alc. conſi. 203. Siluan. conſi. 4. in prin. num. 4. 8. & 9. & conſ. 66. nu. 7. ex communi Nicol. feſtas trac. de æſtimo. 4. parte. q. 22. nu. 17. & ſe. in propoſito ferè decreti noſtri Ancar. q. fam. 57. per totã 2. parte.

Secundo cõſidero q cum in dictis priuilegijs eximantur quæcunque prædia etiam acquirenda, (ſub quo verbo & prædium maternũ vtique comprehendo) rurſus quicunque laboratores, ab omnibus oneribus, grauaminibus, & factionibus ac ordinarijs quibuſcunq; etiam in futurum imponendis tria neceſſario inferuntur.

Primo, quod omnes terræ, omnes laboratores, ac omnes illorũ poſſeſſiones, perpetuo nulla perſona uel loco excepto immunes ſunt redditæ, ac exemptæ, propter illam dictionem ge-
27 minatam † quibuſcunq;, quæ nec in hominis diſpoſitione quamtumuis ſtricta aliquam de habilitate vel temporis reſtrictionem terrarum vel perſonarum admittit. ca. ſolite. ubi Abb. vlt. not. de maior. & obed. c. ſi tibi. ubi Archid. de præb. in 6. l. fi. c. de exact. tribut. lib. 10. Oldr. conſi. 322. Dec. conſi. 529. nu. 2. Goz. conſi. 80. in prin. Roman. conſ. 31. nu. 2. ubi Horat. Mendoſ. in numeros ad propoſitum allegat, valla conſ. 54. nu. 50. uol. 3. in materia onerum, Natta conſ. 525. nu. 9. Borgni. caualcan. tract. de vſufr. mulier. nu. 105. ubi exempla ponit, quibus addo quod dicitur
28 † de feudo pro hæredibus quibuſcunque ſuſceptis, quod etiam ad legatarios, fœminas, & extraneos tranſit, vt poſt Mendoſ. ibi, videre eſt, latiſſime ex magis communiori, apoſt. ad Alexã. conſi. 30. num. 2. uol. pri. Grac. conſi. 3. nu. 4. vol. 1. Gozad. conſi. 8. num. 24. Bero. conſ. 65. & 66. nu. 11. uol. 1. Ant. Gabr. ſuis concluſ. communibus de verbo. ſign. concluſ. 4. per totam Oſaſch. Cacher. deciſ. Pedem. ibi num. 16. Clarus §. feudum q. 9. Valla conſi. 55. num. 35. uol. 3. & cõſi. 54. num. 40. conſi. 16. num. 12. & conſi. 1. nu. 45. uolu. 3. Laurent. Chirchou. com. opin. centur. 2. concluſ. 49. ubi dd. de communiori atteſtantes
•• adducit, ** cum cæteris per me aliàs in materia accumulatis.

29 Secundario ſequitur, quod † exemptus ex eã remuneratoria a quibuſcunque onerib. futuris, &c. extraordinarijs, &c. nec ẽt pro impoſitis poſtea ex cauſa quamtumuis iuſta, belli, neceſſitatis, vel publicæ utilitatis grauari, vel aſtringi poterit, cum illa verba includant in immunitatis priuilegio, quæ aliter non venirent, & quoſcunque caſus, qui in genere cogitari potuerint, Ale. conſi. 30. uerſi. circa textum uolu. 5. & conſi. 2. uol. 1. Pariſ. conſi. 25. num. 123. & conſi. 68. nu. 29. uol. 1. Deci. conſi. 113. Lud. Pellata. conſi. 24. num. 2. uolum. 2. conſi. feud. Albert. Robert. eodem uolum. conſi. 23. in fin. Rubeus. conſi. 135. Caualcan. ubi ſupra. num. 105. amplè Neuizan. conſi. 66. num. 40. Cæph. conſi. 58. in pri. artic. Anchar. q. famil. 57. in fine. Alciat. conſil. 80. in

primo

primo Natta conſi.123.Bero.conſi.172.nu.27.
volu.1.S.lua.conſi.66. num. 12.cum ſeq.conſi.
61.num.2.& conſi.67.num.7.Caſſan.conſ.Bur-
gund.fol.29.num.14.Cacher.deciſ.Pedem.39.
num.21.Plotus in l.ſi quando.num.18.C.unde
ui.ex communi.* Valla conſi.76.num.23.& 24.
volu.2.Anguſol.conſi.5.lib.7.Docte propter il-
lam dictionem,aliqua onera,tradit,Natta conſi.
525.per totum uol.3.id extendens etiam ad fu-
tura onera grauiora,quod & fortius ſuadetur in
propoſito ſtantibus verbis dictorum priuilegio
30 rum negatiue conceptis videlicet non teneâtur,
nec grauentur ad aliqua onera, quæ potentius,
& intenſius operantur, quàm ſi eſſent merè affir
matiua, vt in terminis concludit Natta conſilio
397.num.6.& 7.uol.2.& conſi.274.nu.10.eod.
vol.2.inſuper quia ſic dicto vectigali, ſeu oneri
ſuperindicto,pro extractione frumenti, & vini
ad partes forenſes poſſet per Dominos Illuſtriſ
ſimos loci prouideri,ſeu ꝙ aliter facultates cœ-
terorum ſubditorum ſuppetant, abſq; eo quòd
exempti grauētur,vtique iſti immunes a quibuſ
cunque oneribus grauari non poſſent,licet aliàs
ceſſantibus Principis.& ſubditorum facultatib.
iſti quantumcunque immunes ex priuilegio tan
tum,citra cauſam remunerationis (quod hodie
raro fit per Principes, vt Valla conſi. 13.nu.62.
vol.3.) includerentur,no.Soc.poſt cæter.ubi Ri
pa,num.17.de communi * teſtatur & Iaſ. num.8.
in l.ſi ex toto,in prin.ff.de leg.1. Cur.iun. conſi.
61.num.14.ſcribentes adducunt, ex * communi
Nicol.feſtas.de æſtimo.4.par.quæſt. 20. nu.46.
ad nu.58.Cæphal.conſi.154.num.22.Siluan.d.
conſi.67.nu.2.Soarez.com.opin. verbo immu-
nitas,num.6. Cacher. deciſ.Pedem.91.num.1.
& 12.& deciſ.39.nu.14.& 20.Valla d.conſi.70.
vol.2.& conſi.80. num.17.uol.3. Natta.d.conſ.
525.nu.28 idem Feſtas.de æſtim.ult. parte in ſi.
32 Tertio infertur quod hæc † priuilegia exten-
dentur ad omnes nouas vectigalium onerũ ue
impoſitiones ſuperuenientes poſt immunitatis
conceſſionem,cum verba ſint aperta, Paris cõſ.
69.in prin.uol.1.& id iure communi procedat,
ſtante maxime illa dictione ab omnib.&c. Ale.
conſi.193.num.8.uolum.ſecundo.in propoſito
Alex.rubeus conſilio 28. per totum inter conſi.
feud.diuerſorum ſecunda editio. Pari. conſ. 69.
qui loquitur in priuilegijs Excellẽtiſs. Ducis Mã
tuę uol.1.Natta conſi.274.nu.9.uolu.2.nec non
33 ad † omnia bona poſtea a priuilegiato acquiſi-
ta,extendetur ſic (quatenus non eſſet aliter exẽ-
ptum)ad prædium medio matris de douaria ac
quiſitum, vt ex * communi per alios quos alle-
gat ſcribit Pariſ.conſ.67.nu.7.& 10.uol.1.Ruin.
conſi.217.num.17.uolu.primo.Natta conſ. 66.
num.13.ex ** magis recepta opinio. nouiſſime
probat Cacher.deciſ.Pedemon.136.nu.1. Nat-
ta dicto conſilio 525.num.21.& ſeq.uolu.3.Fe-
ſtas.d.4.parte.q.21.num. 64. & 65. Natta conſi.
328.num.4.uolum.2.Bero. conſilio 173.numę
ro 27.uolum.primo.

Tertio exiſtimo, quod hæc immunitatis de-
creta ex gratia emiſſa ſed ꝑꝑ benemerita vel ſer
uitia in bello præſtita reuocari nequeunt nec in
fringi per Illuſtriſſimos ſucceſſores, ac ſi per viã
34 contractus oneroſi proceſſerit.† A pari.n.proce
dit in propoſito conceſſio ꝑꝑ merita,ac conceſ
ſio mediante pecunia vel lucro facta, quę nec iõ
reuocationem admittunt,c.propter ingratitudi
nem,de donat.Ro.conſi.436. ubi Mendoſ. Rui.
conſ.217.uol.1.Gram.conſ.156.Ant.Gabr.ſuis
concluſ.com.lib.3.de iure quæſito non tollend.
concluſ.6.nu.6.& 7.ex communi ſententia Rol.
a Valle conſi.13.nu.21.vol.3.& conſi.76. num.
18.cum ſeq.volu.2.quotas adducit & receptam
opin.ait * Mendoſ.ad Rom.conſ. 298. in ſi.uer-
bo non potuit Ioſeph Lud.deciſ.Peruſ.3. nu.10.
& 11. Quinimo cũ hæc ꝑſona quæ dignior eſt
pecunia fuerit impenſa pro obtinenda immuni
tate,ut patet ex narratis in priuilegio,quia in Ca
ſtris ſe vitæ periculo expoſuit,fortius irreuoca-
bilis cenſebitur, ad notata per Nattam conſilio
35 242.nu.3.cum ſeq.uol. 2. Non enim † ſucceſſor
in dignitate ſimiles conceſſiones reuocat, vt in
Marchionib.patriæ Mantuanæ, loquitur Pariſ.
conſ.29.vol.1.Natta conſi.525.in 3.Rol.à Valle
conſi.76.in 7.uol.2.& conſ.13.num.34.35.cum
ſeq.vol. 3.ample Laur.Chircho.com.opin.cen.
3.concluſ.88.
36 Quorum meritorũ aſſertio ſeu qualitas in gra-
tia poſita ſufficit ſola abſq; alia probatione,cum
ab habente authoritatẽ concedendi proueniat,
Alex.conſi.18.uol.1.Rub. conſi.145. in ſi.Clar.
§.donatio.q.3.ubi de communi * viui.li.2. com.
opin.verbo donatio,num.85.Ancar.q.fam.12.
Nicol.feſtas.de æſtimo.4.parte.q.12.num. 6.&
ſeq.Alber.Robert.conſi.22.nu. 3. uol.2. edit.o-
nis conſi.feud.diuerſ.
37 Ac quorum † priuilegiorum propter merita
conceſſorum nunquam in dub o reuocatio cen
ſetur facta, licet in reuocationib. verba genera-
lia & geminata adeſſent, Mendoſ. in regul.can-
cel.11.de reuoca.q.13.num.6. & ſeq. & in deci-
ſionibus rotæ ſacri auditorij quæ manu tantum
ſcriptæ circunferuntur Moedan.deci.350.con-
ceſſum priuilegium, idem ſi per viam cõtractus,
ſecundum Viu.com. opin.235.lib.1.ubi de com
muni * ex quibus in vnum congeſtis reſolui po-
teſt, dictas immunitates adeo pro dictis terris,
bonis,fructibus,& perſonis probari, vt nũc quo
ad illarum fructus noua vectigalia ſeu onera im-
poni nequierint.

Tertio ſi vera ſunt quę in facto ſupponuntur,
nempe Illuſtriſſimo Ioan. Franciſcum primum
Marchionem eius teſtamento ordinaſſe, quod
oẽs ciues Mantuani gauderent bonis exiſtentib.
in dictis Caſtris Cremonenſib. obligatis alteri
filio prout tempore eius vitæ gauiſi ſunt,nec nõ
ex alijs conuentionib. dictorum Illuſtriſſimorũ
Dominorũ tam ciuitatis Mantuę,quàm dictorũ
locorum

locorum ſæpius ordinatū, vt homines dicti ſta-
tus præcipuè Vitalianæ poſſidentes terras ſub iu
riſdictione dictorum caſtrorū, vt Pomponiſchi
aſportarent fructus ex terris ſuis collectos vita-
lianam,ac ad eorum domicilium originis libere
abſque aliqua ſolutione vel onere, Quemadmo
dum,è conuerſo ſubditi caſtrorum ex terris Vi-
talianæ ſitis liberè ad eorum domos iuxta ſolitū
conducebant.Quid apertius,quid clarius dici &
inferri pōt,quàm ꝙ nullo pacto grauari queāt?
nam illi de fructibus extrahendis è dd.locis,per
homines Vitalianę, item ſine ſolutione aliqua,
dictum clarum eſt, adeo ut tergiuerſationi nul-
38 lus adſit locus.ſunt † enim hæredes & ſucceſſo-
res dicti Illuſtriſſimi Domini Fratres prędeceſſorū,
ita ordinantium & ſtatuentium,qui itaque ſerua
re ordinata coguntur.l.cum a matre.C. de rei ven.
l.qui in alter.ff.de reg.iur.l.fin.ubi Bar.C. de hæ
red.inſti.Soci.poſt Alex.&c.in l.cum auus.ff. de
condi.& demonſtr. Caſtr. conſi. 197.uolum.2.
Corn.conſi.279.volum.3.Etiam quod venirēt
tantum vti hæred.inueſt.in feudum de dictis ca-
39 ſtris,quia cum ſit † acceptum pro ſe & hæredi-
bus,&c.vt docent omnes inueſtituræ , ſic hære-
ditarium mixtum ad ea quæ ponit ne alios tran
** ſcribam ex magis **.communi Roland. à Val-
le conſ.55.in pri.& conſ.28.num.6.& conſi.32.
nume.28.uolu.3.etiam quod adeſſent illa verba
40 addita ſcilicet † hæredibus maſculis & ex eo le-
gitime deſcendentibus,quam,quicquid multi di
** xerint,ex magis **. recepta opinio.poſt alios ꝓ
barunt Alex. Rub.conſilio 18. Brun. conſi. 24.
Pariſ.conſi.1.num. 20. 23. & 165.& 166.uol.1.
Alciat.reſponſo.160.num.9.& 12.& reſponſo.
180.num.22.Grat.conſ.55.nu.30.volu.1.Dida.
Hiſp.lib.2.uariarum reſolut. cap. 18.nu.3.Clar.
§.feud.q.11.Rimin.in add.ad Roma.conſ. 267.
num.20.uol.2.Natta conſi.159.num.23. ample
Pinel.in l.1.3.parte nu. 83. 88. ubi contradicen-
tes deſcribit.C. de bo. mater.Anto. Gabriel ſuis
concluſ.de verbo.ſignifi.concluſ.3.nu.5.nouiſſi
me & egregie in mater. Ioan. Thom.de Marin.
tract. de feud.tit.5.de feudo hæreditar.nu.11.&
ego aliter obtinui in facto coram collegio Pata-
uino,& Illuſtriſs. Cardinali Tridentino delega-
tis Iudicibus a Cæſare in cā Caſtri Luzariæ.

41 Hæredes in hoc † feudo nec facto defuncti cō-
trauenire queant, quin potius illorum geſta ap-
probare teneantur, Alex. conſ.19.26.& 28.nu.
18.volum.1.& conſi.8.ubi Pariſ.addit.in verbo
legatur,volum. 3. de communi Curt.de feud.4.
parte prin.quæſt. 30. Tiraq. de retract. lignai.§.
11.glo.6.nume.25.Natta conſ.89.nu.23.Pinel.
ubi ſupra.nume.82.Io.Thom.de Marin. nu. 36.
Gabriel concluſ.2.num.20.Roland.a Valle con
ſilio 97.num.46.uolu.1.& conſi.44.in pri. uolu.
3.Franc.de Eccleſia conſ. 40. nu.3. uol.2.conſ.
feud.Cęphal.conſ.152.num.56.& ſeq.& conſi.
224.num.46.& alias quotas in dicta cauſa co-
pioſe deduxi.

Vnde ſi geſta præceſſorum ſeruare compel-
luntur,nec poterunt hodie noua onera ſubditis
excellentiſſimo Duci Mantuę pro extractione
dictorum fructuum imponere, cum pacta ordi-
nationes menſque expreſſa atque præſumpta il
lorum reſiſtant.

Quarto principaliter inſiſto , dictum eſt fra-
tres de Mōte ac illorum patrem & anteceſſores
poſſediſſe continuo dd.terras in loco Pomponi
ſchi, libereque a paucis annis quibus proclama
editum fuit citra conduxiſſe ſine alia ſolutione
extractæ vel alicui licentiæ ab officialibus dicti
loci impetratione frumentum,vina,ligna,& fru
ctus Pomponiſchi collectos ad locum vitalianæ
domicilij ſui ſcientibus dd.Officialibus loci, qđ
teſtis unus Car. 20. de quadrag.annis deponit,
alij de 22. 28. & 38. itaque immunitatem acqui
42 ſiuiſſe creduntur,primo ex † conſuetudine, non
ſoluendo extractam per decennium tantum ob
ſeruata,ex qua libertas onerum acquiritur,con-
tra vniuerſitatem. cum conſuetudo antiqua ſeu
vetus quæ in decennio tantum verificatur,attē-
datur,per argumen.glo.in l.de quibus.ff.de legi
bus. quod per multas rationes ac authoritates
deducit ad propoſitum Natta vir, iuris valde pe
ritus,conſi.486.& 431.per totum vol.2. Tobia.
Noni.conſ.47.nu.2.

43 Vel ſecundo eandem † præſcripſiſſe cenſentur
ex curſu temporis quadraginta annorum,cum
tituli allegatione,ac bona fide,per tex. in l.fi.ubi
gl.C.de fund.patri.lib.11.ubi dicitur,quod alle-
ganti conceſſionem ſibi factam de nō ſoluenda
collecta cum curſu quadraginta annorum nulla
nouitas imponitur,quod concludit Alex. conſ.
30.num.12.13.vol.5.Cor.conſ.268.nu.23.uol.
4.Roman.conſi.252.nu.4.cum apoſt.& ad con
ſilio 198.num.10.Bellon.conſi.39.num.4.& 7.
Ripa lib.1.reſponſorum 14. num. 23.formaliter
Rube.Alex.conſ.28.nu.5.inter conſi.feudal. di-
uerſ.& Purpurat.conſi. 27.nu.2. eodem volum.
Tobia.noni.dicto conſi.47.nu.6.Anchar.queſt.
familiar. 50. per totam 2.parte, vbi etiam not.
ſcientiam officialium ſufficere, communem ait,
Feſtas.de æſti.4.parte quæſt.7.ac per alios Soa-
rez.com.opinio.verbo immunitas.num.9.Viu.
com.opinio.li.1.uerſi. immunitas & exemptio,
ubi per alios de communi Natta conſi. 297. in
fin.uol.2.Boſſi.tit.de princip.num. 157.Parpa-
lea in d.l.placet.num.83.c.ſacroſ.Eccleſ.Alciat.
conſi.214.num.8.Rimin.conſi.31.num.30. uo-
lum.1.Siluan.conſi.59.num.11.conſi.83.nume
ro 10.

44 Quod procedit etiam ꝙ iſte † interpellatus ad
ſoluendum pro extractione bladorum non fue
rit,iuxta magis receptam ſententiam , teſte Ay-
mo,conſi.111.per totum.& in tracta.de antiqui.
tempor.part.4.num. 254. cœteros huius opin.
citat Didac.Couar. reſect. lib.parte.2.§.2. nu.8.
Nicol. Feſtas de ęſtimo.4. parte.2.quęſtion.8.
Natta conſilio 431. numero 27. diſſerit Natta
con-

conſilio 406.numero 21.& ſequen.volu.2. Tobia.Noni.eodem conſilio 47. numero ſecundo & tertio.

45 Et corroboratur magis ex centenaria † poſſeſſione d.libertatis, quæ conceſſionis naturam ſapit, l.ſecunda in fi.ff.aqua pluui.arcend. quod in propoſito conſiderat Corn.conſi. 22. num.36. volu.3. Ancar.dicta quæſt.50.num.2. Natta conſilio 446.406.430.& 456.nu. 14. & 15. Siluan. conſi.59.num.9. Bero.conſi. 115.nu.24.uolu.1. Ioan.Bapt.Ferre.tract.de Gabel.nu.255.Non.d. conſi.47.num.3.

Eo fortius concurrente interpellatione, & prohibitione facta per officiales dicti loci, non tamen ab illis de Monte admiſſa, qui non ideo ſoluerunt, vt colligitur ex literis, de quibus in facto iam centum ferè annis ad fauorem Ioannis de Monte pro conſeruatione immunitatis de qua nunc agitur ſcriptis. Quæ non prorſus in
46 dubiam conſtituunt vt omnino † præſcriptio in hoc iure libertatis & ſi negatiuo attenta interpellatinne & non ſolutione cenſeatur inducta, ex dicto ſpacio quadraginta annorum tantum, iuxta aliam opin. Alc.conſi.136.num.19.uol.5. & conſi.30.num.12.volu.5. Curt.iun. conſi.60. Rub.conſilio 21. Tobia.non.d.conſilio 47. numero 4.

47 Contra quam præſcriptionem nec † reſtitutio aliqua in integrum poteſt in his terminis cõpetere per Nattam.conſilio 124.num.11.volumine tertio.

Et quæ exemptio ſeu non ſolutio vel condu-
48 ctio fructuum libera demonſtratur † ex libris publicis dicti Caſtri, qui optime in hoc caſu probant.l.fi.C.de fundo patet.lib.11.dd.in l.fi.C.de reb.credit. Aret.conſi.133. Ancar.d.q.50. nu.9. Nicol.Feſt.de æſtimo.3.par.q.8.nu.29. Herculã. ſuo tract.qui negatiuam probare tenen.nu.171. Natta conſi.274.num.16.uol.2. Ioan.Bapt.Ferret.de Gabel.num.542.& 591. Quinimo & ſuf-
49 ficiat ſola † allegatio non ſolutionis extractæ per tempus legitimum abſque eo quod dicta negatiua quoquomodo iuſtificetur, cum aliter præſcriptio triginta uel quadragin. annor. uix procedere poſſe, tradit Bal.conſi.318.uol. 3. Corn. conſi.142.uol.3. quos egregiè in materia loquẽdo ſequitur Natta conſi.406.nu.12.uol.2. Siluã. conſi.59.num.11.

Quinto ſupradicta comprobantur omiſſis ẽt dd.teſtam.literis atque conuentionibus, Negari enim nequit quin adſint in ſpecie priuileg. iſtorum de Monte circa extracta dictorum bladorũ & fructuũ, & quin poſſederint dictas terras immunes ab onere nuper in dicto. itaque licet Illuſtriſſimi Domini potuerint ſua lege generali vectigal & onus ſuper conductione fructuum imponere, ad fauorem vtilitatis publicæ & priuatæ, vt ſupra, attamen cum lex ipſa ſeu proclama
50 non loquantur † de exemptis in ſpecie, vel de his, qui per retroacta tempora libere conduxerunt ſuos fructus, vtique ad iſtos virtus d. legis vel ordinis extendi nequit gloſ. Bart. & alij per illum tex.in l.decurionibus.C.de ſilentiari.li.12. Bald.in c.1.ubi Felyn.nu.10.de reſcript.& Bald. conſi.60.uol.5. Sicul.inter conſi.Alc.conſi.123. num.16.uol.4. Rom.conſi.436.nu.10.ubi Mendoſ.uerbo intellectu.

Non enim in generali impoſitione facta, vt in præſentiarum per illa verba tãtum, quod nemo, &c.includuntur aliquo modo exempti ſeu alia immunitate gaudentes, niſi particulariter exprimatur Caſtren.conſi.187.uol.ſecundo. Lud.Pellata.conſi.24.num.5.uol.2.conſi.feud.Natta cõſilio 524.num.23.& copioſe in immunitate, de qua hic agitur, in conſi.274.num.1.& 2. uol.2. ex communi Vaſq.tract.de ſucceſ.2.parte lib.1. §.9.num.69. Nicolaus Feſtas.d.tract.de æſtimo. 1.parte num.60. Io.Bapt.Ferret.d.tract.de Gab. num.511.

Hoc ipſum fulcitur ex eo quod literis immunitatis conceſſis, de quibus in facto, ordinatur, quod etiam ſi exempti & non exempti grauarentur, per Excellentiſſimos Principes, attamen iſte de Monte cenſeantur excluſi, niſi ſpecialiter nominentur, qui rurſus nominati tunc ipſi ſpecialiter conferant, quod hic factum minime cõſpicio, cum non ſolum non nominentur expreſſe, ſed nec verbis generalibus alij priuilegiati includantur, eſt enim priuilegium iſtis perſonis & bonis conceſſum, quod per geminata & enixiora verba ſpeciali derogatione dignum arbitror, Bald.in l.1.ff.de cond. Alexand.dicto conſ.123. uolum.2. Natta conſi.274.numero primo volu. ſecundo.

Ex iſtis alijſque, quæ ex his elici poſſunt, concludo ſæpe dictos de Monte nec eſſe comprehenſos in ordinibus prohibentibus extractum, nec potuiſſe comprehendi. Quibus non obſtant contraria.

Pro reſponſione enim primi & ſecũdi fateor noua vectigalia poſſe imponi, veteraque exigi alterari & minui, ſi adſit ſuperioris priuilegium, vt hic per inueſtituras Imperiales, uel conſuetudo præſcripta vt ſupra, nec certe hoc caſu de poteſtate in genere dictorum Illuſtriſſimorum Dominorum diſputandum diſcurrendum ue cẽſeo cum illam in eis abſolute ſupponam. Dico tamẽ primo reſpectu ſubditorum Excellẽtiſſimi Principis poſſidentium terras ibidem non poſſe nec debere niſi iuxta ſolitum illa imponi, & exigi, ita diſponente primo teſtatore, a quo omnes cauſam habent, ita ſuadente conuentione dictorum anteceſſorum, quorum ſunt hæredes, ac tẽporis immemorabilis vſu, conſuetudine, vel præſcriptione, quæ, vt ſuperius dicebam, rem manifeſtam reddunt, vt nullo modo grauari queant, quamuis proclamata, noua que vectigalia impoſita ſubſiſtant.

Secundò reſpondetur caſu quo & iſti priuilegiati ac exempti grauari potuiſſent, non cenſeri

tamen

tamen incluſos in ordine, ſeu lege generaliter
loquente, nec exemptos expreſsè vel tacitè cõ-
prehendente, per gl. in d. l. decurionib. C. de ſen.
lib. 12. formaliter. Natta conſi. 274. uol. 2.

Tertium ſimiliter tollitur, quia conceditur or
dinem fauore publico & priuatorum introdu-
ctum eſſe, proprerea ſeruandum, ac extendendũ
quatenus vetitum eſt, ne victualia bladave, ſeu an
anona, in iuriſdictione dictorum illuſtriſſimorũ
Principum collecta ad loca externa extrahãtur,
ea ratione ne res publica grauetur annonæ pe-
nuria, per Rim. d. conſi. 181. Clar. d. q. 82. uerſ. 7.
ſtatutum & ſimilia, ac reſpectu ſubditorum, &
non exemptorum, qui d. ſtatuto comprehendũ
tur. At ſecus forte reſpectu illius vtilitatis, priua-
tæ, ſeu extractæ in pecunia ſoluenda pro dela-
tione fructuũ ad exteros, quia hac de cauſa for-
taſſe non videtur ſtatutum, nec fauorabile, nec
extendendum, ſi omne commodum cedat vtili
tati priuatæ domini, non etiam vniuerſali & ſub
ditorum argu. eorum, quæ dicunt nonnulli ſcri-
51 bentes de nouo † ſtatuto vetante triticum mo-
lendum deferri ad alia Molendina, quàm domi
ni, vel Principis; quod iure minime ſubſiſtat, ſi
lucrum inde acquirendum in totius communi-
tatis utilitatem non expendatur, vt voluit Bald.
conſ. 410. vol. 5. poſt Iacob. in tract. de feud. uer.
& Molendinis. q. 1. Aymo de antiq. temp. 4. par
te, nu. 235. uel niſi alia publica vtilitas conſidere
tur, cui ſtatutum innitatur, ex qua iuſtificari va-
leat, not. Couar. Relectio. ſuar. par. 2. poſt initiũ.
§. 4. num. 7.

Et minus ad exempros, ac priuilegiatos. d. l.
prohibitiua extendetur, cum de eis nulla mẽtio
52 fiat, nec præſumatur. † Princeps ſpecialiter alicui
conceſſa tollere per ſimplicem ſubſequentẽ one
rum impoſitionem generalem, Caſtr. dicto cõſi.
187. uol. 2. Alex. conſi. 125. uol. 2. Hic enim non
poteſtas, ſed voluntas deficit, qua propter om-
nis extenſio, interpretatio, & comprehenſio ceſ
ſat, arg. doctr. Angel. in l. ſi quis intentione. ff. de
iud. Bald. in l. 1. C. ſi rect. prouin. trad. Cæpol. in
tit. 1. de general. extenſio. interpret. nu. 21.

Quod quarto loco obijciebatur ex dictis in
præcedentib. & præcipuè in tertia illatione pri-
mi articuli eneruarum arbitror, tum quia decre-
ra expreſsè doceant immunitatem ad bona ac-
quirẽda in poſterũ, ac ad onera in futurũ impo-
nenda trahi, per Pariſ. conſi. 69. uol. 1. rum ẽt, ꝙ
illa cõis doctrina, de qua in l. ſi ex toto. ff. de leg.
1. limitetur, niſi fuerit dictum ab omnib. & qui-
buſcunq; onerib. per Pariſ. Ripam, Rubeum, &
alios, vbi ſupra, ac Nat. d. conſi. 274. & 525. inſu-
per reſtringatur ad immunitatem conceſſam, ex
mera Principis liberalitate, at ſecus, vbi merita
interueniant, vt hic Val. d. conſi. 76. uol. 2.

Rurſus quintum fundamentum ſublatum re-
manet, ex eo, ꝙ partis cõfeſſiones haud noceãt.
Quarum altera ſimul, & promiſſio ſoluendi ex-
53 tractam a detento in † carceribus, ex eadem met
cauſa emiſſæ ad fiſci fauorem tanquam meticu-
loſæ, ipſo iure corruunt, l. qui in carcerem cũ gl.
& dd. ibi. ff. qui met. cauſ. l. qui neque. ff. de verb.
ſign. Abb. in c. accedens, de procur. Vital. Gam-
ban. tract. de clauſ. non vid. uerſi. de metu carce-
ris, in prin. Ioan. de Ami. conſi. 34. Alciat. conſi.
367. in fi. Sigiſ. conſi. 17. nu. 13. uol. 1. conſ. feud.
tradit Couar. de ſponſ. par. 2. ca. 3. §. 4. num. 5. & c.
Boſſi. tit. de confeſſ. nu. 4. quod procedit, licet iu-
ramento fuiſſent roboratæ, per Oldr. conſi. 35.
num. 7. amplè per alios Port. Imol. conſi. 5. nu. 9.
54 & conſi. 101. nu. 6. ubi de cõi, ait † Eccleſiam ſem
per iuramentum, ſuper actu metu initum relaxa
re Boſſi. de plurib. uiolent. nu. 96. Valla conſi. 95.
nu. 28. 29. uol. 1. Alcia. conſi. 162. Mand. de Alb.
conſi. 77. nu. 16. & ſeq. Cæph. conſi. 195. nu. 19.
cum pluribus per me in quadam cauſa Bertazo-
ni accumulatis, conſ. 72. li. 1.
55 At ſecunda † confeſſio reſultans, ex ſnĩa in iu-
dicatum tranſita, licèt in contumaciam lata, nõ
dicatur probatio vera, ſed ficta confeſſio, quæ
etiam iudicialis regulariter non nocet, Bart. in l.
eius, qui debitorem. ff. de iure fiſci, Bal. in l. ita de-
mum. C. de procurat. & in l. 1. C. de confeſ. & ſu
per ſtatutis uerbo, confeſſus, il 2. Marill. conſ. 10.
nu. 11. & conſi. 73. nu. 74. uolu. 1. cum ſimil. Bar.
in l. diues. ff. de cuſt. reorum. Deci. conſi. 45. nu.
10. copioſeque exempla deducit, quibus ficta
confeſſio, ex contumacia non operatur, fidem
quod uera, Valla conſi. 94. per totum. uol. 3.

Quæ ficta confeſſio, ex contumacia uigore ẽt
ſtatuti non inducitur, niſi ſuper ea ſequatur iudi-
56 cis † declarat. Marſ. in l. de unoquoq; num. 213.
57 cum ſeq. ff. de re iud. † dictaque ſnĩa lata abſente
parte a iud. præſumitur magis ex mera cõtuma-
cia, quàm ex mala cã promulgata. l. Papinianus.
§. meminiſſe, ubi Bar. in 3. notab. ff. de inoff. teſta.
Fel. in c. literis, nu. 20. de conſt. Alc. de præſump.
3. regul. præſumpt. 22. Ant. Gabr. ſuis conclu. de
ſenten. lib. 1. concluſ. 3. per totam.

Quapropter non obſtantibus dd. ſententijs,
& promiſſionibus, vti metu initis, contra contu
maces prolatis, ac tandem erroneis, poterũt iſti
de Monte immunitatibus ipſorum anteceſſori-
bus conceſſis frui.

Poſtremo loco iſtis ſic firmis manentib. non
nulla ſubijciam, pro eneruatione obiecti de re-
preſaleis conceſſis, ex quibus apparebit ritè &
rectè admiſſas eſſe.

Primo, quod cum iſtis fratrib. de Monte ſubdi
tis Excellent. Ducis Mantuæ res immobiles, ac
prædia ablata fuerint, liquido conſtat, quæ per
iudices dicti Excellen. Principis recuperari ne-
queunt, nec ij, qui abſtulerunt, aut non facilè cõ
ueniri poſſunt, aut ſi conueniri, eo tñ loco agen-
dum eſt, quo (vt iſti de Monte aſſerunt) fortaſſe
periclitetur iuſticia, nec tutum ſit coram ipſis
cõparere, minus Imperatorem de facili adire.
58 † Oppignorationes, quas vulgus repreſalias vo
cat, ab eorum Principe Excellen. ad ius conſer-
uandum,

18 Heres cedendo actionem legatario ſatisfeciſſe dicitur & liberatur.

19 Pupillus non poteſt actiones cedere, ſi contra eũ agatur ex contractu eius nomine per tutorem facto.

20 Deciſ. l. 1. §. hoc edicto. ff. ne ius fiat ei, & l. ſi dolo, vbi Bar. ſi omiſ. cauſam teſtamen. quando procedant.

21 Verba ſñiæ non plus operantur, quam ſonent.

22 Intẽtio dicitur ſatis fundata ſuper verbis ſñia.

23 Cautionem præſtare debens, nõ tenetur, niſi fuerit interpellatus.

24 Litis conteſtatio, quoad moram idem operatur, quod & interpellatio, licet ſola libelli oblatio non ſufficiat.

25 Conteſtatio litis, Vim habet interpellationis.

26 Nemo ſine mandato in iudicio comparere poteſt quod limitatur, num. ſeq.

28 Acquieſcens & patiens, dicitur mandare.

29 Pars mandaſſe dicitur, cum iudex in ſententia mandauit, & id ratificaſſe dicitur pars, cum ſententiæ acquieuit.

30 Ratificatio æquiparatur mandato.

31 Facere nolens id, quod tenetur, dicitur in dolo & culpa.

32 Depoſitarius tenetur ad reddendum depoſitum tantum, & non is, qui curauit pecuniam deponi.

33 Depoſito facto ex conſenſu duorum, ius in copræ tendentium, contra depoſitarium agitur, non autem contra alteram partem, ut res exhibeatur.

34 Soluens de mandato illius, qui habet plenam poteſtatem cuicumque, liberatur.

35 Soluens de partis mandato liberatur ita, vt ex mandato arbitrorum, & minime teneatur de eo, quod ad illius manus non peruenit.

36 Depoſitarius ſecundus liberatur cedendo primo deponenti actiones ſuas contra vltimum depoſitarium, & nu. 60.

37 Sententia ſtricte, & ſecundum proprietatem verborum intelligi debet.

38 Moram non incurrit quis ignorans quantitatis ſui debiti & ſententiæ contra ipſum latè.

39 Actio non competit non adimplẽti ex parte ſua, id quod debet.

40 Difficultas impedit moram committi, quando factum eſt in obligatione, ex * communi.

41 Depoſitarius, liberatur ſi deponẽs tenet apud ſe claues rei depoſita.

42 Arbitris a partibus facultas dari poteſt declarandi uerba obſcura laudi, ſed & illa mutandi, corrigendique.

43 Arbitri ſententia poſſunt aliquod ſibi reſeruare.

44 Declaratio ſententia arbitrorum a iure reſeruari permittitur, imo etiam, quod non reſeruetur fieri poteſt, & nu. ſeq.

46 Arbitri poſſunt ex conſenſu partium declarare eorum ſententiam etiam nullam in uim pacti reſultantis, ex ipſius approbatione.

47 Verba ſententia in dubio ſtricte, ut iacent, interpretari debent, adaptandaque natura contractus taliter, quod iuri congruant.

48 Sententia a petitione & cauſa interpretationẽ capit.

49 Intellec. ille ſententiæ ſumitur, qui vero ſimili propius accedit.

50 Sententiæ uerba in fauorem dãnati intelliguntur, ut lædant eum minus, quam fieri poteſt.

51 Nemo tenetur de delicto alieno, citra ſui culpã occurſo.

52 Quis pro facto cui ipe prouidere non poterat, nõ tenetur.

53 Sequẽtia demonſtrant intellectũ antecedentiũ.

54 Verba iſta, nos illico liberamus, in ſententia depoſiti poſita, habent executionem paratam, ipſo iure.

55 Pars una, aliam declarat.

56 Deponens non tenetur facto depoſito de illo, nec ab eo peti poteſt, ſed a depoſitario.

57 Nullus pro depoſito tenetur, puniturve, niſi ſit depoſitarius, & iam culpa, vel dolus interuenerit.

58 Ius commune liberat deponentem ſoluentemque ita iudice mandante a creditore, nec contra eum actio datur.

59 Confeſſio partis, eſt maior & validior probatio, quæ fieri poſſit.

61 Pupillus cedendo actionem, quam hãbet contra tutorem liberatur ab eo, de quo tenetur.

64 Facere omne id, quod tenetur, dicitur offerens iura ſua ſpectantibus, ut liberent condemnẽtque ad eorum liberum arbitrium, moramque purgaſſe dicitur.

65 Mora non contrahitur ſuper incerto debito.

66 Moroſum, quem allegans debet probare omnia ex parte ſua adimplenda adimpleuiſſe.

67 Mora non contrahitur ubi petitio nulla adeſt.

68 Conteſtatio litis non fit ſine petitione.

69 Mora purgari poteſt, uſque ad ſententiam in contractibus bonæ fidei.

70 Partis

Digitized by Google

uandum,iuſtitiamque,quam velut Deam maio-
res noſtri coluerunt,legitimè conceſſæ fuerunt,
non in eos tantum,qui abſtulerunt,ſed in ſingu-
los quoque dictorum Illuſtriſſimorum Domi-
norum ſubditos, ac ciues. hoc enim iure cômu-
ni permiſſum dicitur,iuxta not.per glo. & Doc.
in auth.ſed omnino.C. ne vxor pro marit.Inn.
in c.olim cauſam in fi. de reſt. ſpol. Bart.d.tract.
repreſal.q.1.Marc.deciſ.Delfin.522.nu.3.2.par.
& iuſta cauſa concedendi illas eſt,tam ſi conſue
tudo loci id permittat,quando eſt denegata,vel
59 etiam neglecta † iuſticia,quàm ſi de facili,vel nô
ſine magna impenſa ſuperior,vel Imperator adi
ri nequeat,quod vtique in præſenti caſu occur-
* rit,ex * communi,de qua per Alexand.de Neuo
conſilio 34.in fin.latè Siluan.conſi.34.num.30.
31.& in fine.Guid.Pap.deciſ.33. dicens ex com
muni contra clericum debitorem côcedi,Marc.
60 deciſ.Delfina.358.numero 4.ſecunda parte,vbi
deci.ſequen.359. ponit ſimiliter quomodo con
tra clericum concedantur, tradit Claud. Cotte-
ron.de iure milit.lib.3.cap.22.de oppignoratio
61 nibus, dicens non emerſiſſe uſum † repreſalia-
rum nouitia conſuetudine(quod uoluit Barto.)
ſed a uetuſtiſſimis Romanorum legibus, atque
exemptis,idem Zaſ.in l.ueritas, nume. 20.ff.de
orig.iur.quæ oppigno rationes validius conce-
duntur, ſi alia ciuitas conuicina, contra quam
ſunt inductæ,cœperit uti illis,Tho.Gram. conſ.
ciuil.69.nu.16.

Secundo ad effectum obtinendi repreſaleas,
ſatis dicitur denegata iuſtitia,eo ipſo,ꝙ deroba-
tus,vel ſpoliatus ante omnia non reſtitur,prout
debebat, C.reintegranda il primo. & ſecundo.
62 2.q.1.uel quando cogitur † forenſis litigare cû
ciue,vel Domino in ciuitate propria, nec fiat iu
dicis neutralis electio,ita not.Ioan.de Anan.cô-
ſilio 94.ubi id expreſſe tradit, Bolognin.in add.
ad fin.per doctr.Bartol.in d.tracta.repreſal.2.q.
principal.colu.ſecunda.Salic.poſt Cyn.in auth.
habita.C.ne filius pro patre, doctè Celſus Hug.
conſi.65.num.16.

Tertio dum oppignorationis, vel perductio-
nis,vel ſecundum Alciatum,& Vulpellum clari-
gationis cauſa(an ſcilicet iuſtæ, vel iniquæ ſint)
controuertitur,vel reuidetur,interim non redu-
cuntur omnia in priſtinum, ſed qui eas conceſ-
63 ſit,vel illorum † ſubditi grauati poſſident pro re
preſalijs capta,Bart.ubi etiam Card. Alba.in lu-
cubratio.ad eum,num.6.in l.Iulianus,in fin.ff.de
cond.indebit.Marc.deci.Delfi.358.nu.6. par.2.
Franc.Hercul.tracta.de cautio.de non offend.c.
42.num.25.

64 Quarto, qui dat † cauſam repreſalijs iuſtè per
Principem admiſſis, tenetur omne damnû paſ-
ſo,ex illis reſarcire, quod dictum indubitatum,
* & commune * appellat,Viuian.common.opin.
lib.2.opi.35.poſt Iaſ.in l.2.§.ult.in fin.ff.de verb.
oblig.Alc.conſi.37.uol.4.& 190.uol.2.Soarez.
com.opin.verbo,repreſaliæ,nu.52.Matth.Gri-
bal.commun.opin.uerbo,repreſaliæ. Guid. Pa-
pæ deciſio.34.Vilabob.com.opin.verbo,repre
ſaliæ,num.20.Marc.deciſi.Delfin.359.nu.1.Iaſ.
in l.qui ſi putabat,in fi.ff.de cond.cauſ.data.

1 Hinc ſequitur clara concluſio, ꝙ legitimè,
ac ex iuſta cauſa exequutio repreſaliarum facta
fuit, ac deceat Dominos de Monte omni iure
exemptos, qui multa damna paſſi ſunt, illa ab
ijs, qui cauſam oppignorationibus dederunt
conſequi.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO DOM. ABRAAM CARPENSI Hæbreo Ferrarienſi.

ARGVMENTVM.

Deponens ex conſenſu alterius, liberatur,nec pro caſu aliquo in re depoſita occurſo,tenetur.

Arbitri,quando & quô ſniam illorum declarent.

Soluens authore iudice,an liberetur.

SVMMARIVM.

1 Factum iudicis,factum partis dicitur,& declaratur,nu.9.15.& nu.71.

2 Faciens,quod poteſt,legem adimplere dicitur,ex communi,quod declaratur,nu.ſeq.& 5.

*4 Impoſſibilia promittens, adimplere tenetur, & ſibi imputandum eſt, & num.62.& 63.ex ** communiori.*

6 Obligatus,adhibere debet omnem diligentiam, antequam in mora conſtituatur,ſi vult ſe defendere, cum hoc, quod omnem diligentiam adhibuerit.

7 Conteſtatio litis,quem in mora conſtituit.

8 Sententia iudicatum tranſiens, facit ius inter partes.

9 Venditor, licet emptori teneatur tradere rem venditam,ſoluendo tantum intereſſe, liberatur.

10 Condemnatus per ſententiam ad aliquod tradẽdum præciſè,illud tradere tenetur.

11 Sententia regulatur,ſecundum naturam obligationis præcedentis.

12 Nemo,ſibi ius dicere poteſt.

13 Damni cauſam dans,damnum dediſſe videtur, & ad ipſius reſarcitionem tenetur.

14 Actio datur contra illum,qui ſequeſtrari fecerit rem,quæ recuperari non poteſt.

16 Diſpoſitio l.quod debetur verſi.ſi paratus.ff.de peculio,quando procedat.

17 Ceſſio alicui non prodeſt,quando eius culpa,vel dolo facta eſt.

Hares

18 *Hæres cedendo actionem legatario ſatisfeciſſe dicitur & liberatur.*

19 *Pupillus non poteſt actiones cedere, ſi contra eũ agatur ex contractu eius nomine per tutorem facto.*

20 *Deciſ. l. 1. §. hoc edicto. ff. ne ius fiat ei, & l. ſi dolo, vbi Bar. ſi omiſ. cauſam teſtamen. quando procedant.*

21 *Verba ſñiæ non plus operantur, quam ſonent.*

22 *Intẽtio dicitur ſatis fundata ſuper verbis ſñiæ.*

23 *Cautionem præſtare debens, nõ tenetur, niſi fuerit interpellatus.*

24 *Litis conteſtatio, quoad moram idem operatur, quod & interpellatio, licet ſola libelli oblatio non ſufficiat.*

25 *Conteſtatio litis, Vim habet interpellationis.*

26 *Nemo ſine mandato in iudicio comparere poteſt quod limitatur, num. ſeq.*

28 *Acquieſcens & patiens, dicitur mandare.*

29 *Pars mandaſſe dicitur, cum iudex in ſententia mandauit, & id ratificaſſe dicitur pars, cum ſententiæ acquieuit.*

30 *Ratificatio æquiparatur mandato.*

31 *Facere nolens id, quod tenetur, dicitur in dolo & culpa.*

32 *Depoſitarius tenetur ad reddendum depoſitum tantum, & non is, qui curauit pecuniam deponi.*

33 *Depoſito facto ex conſenſu duorum, ius in eo prætendentium, contra depoſitarium agitur, non autem contra alteram partem, ut res exhibeatur.*

34 *Soluens de mandato illius, qui habet plenam poteſtatem cuicumque, liberatur.*

35 *Soluens de partis mandato liberatur ita, vt ex mandato arbitrorum, & minime teneatur de eo, quod ad illius manus non peruenit.*

36 *Depoſitarius ſecundus liberatur cedendo primo deponenti actiones ſuas contra vltimum depoſitarium, & nu. 60.*

37 *Sententia ſtricte, & ſecundum proprietatem verborum intelligi debet.*

38 *Moram non incurrit quis ignorans quantitatis ſui debiti & ſententiæ contra ipſum latè.*

39 *Actio non competit non adimplẽti ex parte ſua, id quod debet.*

40 *Difficultas impedit moram committi, quando factum eſt in obligatione, ex * communi.*

41 *Depoſitarius, liberatur ſi deponẽs tenet apud ſe claues rei depoſitæ.*

42 *Arbitris a partibus facultas dari poteſt declarandi uerba obſcura laudi, ſed & illa mutandi, corrigendique.*

43 *Arbitri ſententia poſſunt aliquod ſibi reſeruare.*

44 *Declaratio ſententiæ arbitrorum a iure reſeruari permittitur, imo etiam, quod non reſeruetur fieri poteſt, & nu. ſeq.*

46 *Arbitri poſſunt ex conſenſu partium declarare eorum ſententiam etiam nullam in uim pacti reſultantis, ex ipſius approbatione.*

47 *Verba ſententiæ in dubio ſtricte, ut iacent, interpretari debent, adaptandaque natura contractus taliter, quod iuri congruant.*

48 *Sententia a petitione & cauſa interpretationẽ capit.*

49 *Intellec. ille ſententiæ ſumitur, qui vero ſimili propius accedit.*

50 *Sententiæ uerba in fauorem dãnati intelliguntur, ut lædant eum minus, quam fieri poteſt.*

51 *Nemo tenetur de delicto alieno, citra ſui culpã occurſo.*

52 *Quis pro facto cui ipſe prouidere non poterat, nõ tenetur.*

53 *Sequẽtia demonſtrant intellectũ antecedentiũ.*

54 *Verba iſta, nos illico liberamus, in ſententia depoſiti poſita, habent executionem paratam, ipſo iure.*

55 *Pars una, aliam declarat.*

56 *Deponens non tenetur facto depoſito de illo, nec ab eo peti poteſt, ſed a depoſitario.*

57 *Nullus pro depoſito tenetur, puniturve, niſi ſit depoſitarius, & iam culpa, vel dolus interuenerit.*

58 *Ius commune liberat deponentem ſoluentemque ita iudice mandante a creditore, nec contra eum actio datur.*

59 *Confeſſio partis, eſt maior & validior probatio, quæ fieri poſſit.*

61 *Pupillus cedendo actionem, quam habet contra tutorem liberatur ab eo, de quo tenetur.*

64 *Facere omne id, quod tenetur, dicitur offerens iura ſua ſpectantibus, ut liberent condemnẽtque ad eorum liberum arbitrium, moramque purgaſſe dicitur.*

65 *Mora non contrahitur ſuper incerto debito.*

66 *Moroſum, quem allegans debet probare omnia ex parte ſua adimplenda adimpleuiſſe.*

67 *Mora non contrahitur ubi petitio nulla adeſt.*

68 *Conteſtatio litis non fit ſine petitione.*

69 *Mora purgari poteſt uſque ad ſententiam in contractibus bonæ fidei.*

70 Partis

70 *Partis monitio requiritur ad moram conſtituendam, nec dies ſufficit in facto liberationis momentaneo.*

72 *Factum iudicis quando idem importat, quod factum partis.*

73 *Bal. in quibus terminis loquatur in l. vni. C. de ſent. quæ pro eo.*

74 *Differentia inter, ad rem obligatam, & obligatum ad factum.*

75 *Creditori, licet impunè retinere pecunias debitoris, exiſtentes in domo ſua.*

76 *Creditor bona debitoris inuadere poteſt, & pecuniam a debitore fugiente eripere.*

77 *Creditor poteſt furto ſubtrahere rem debitoris, credito æquiualentem, ſi illud ab eo recuperare nequeat, nec pœna furti damnatur, ex* * * *communi.* * *

78 *Furtum committere, quis non dicitur, cum re cõi vſus quis ſit, ad vſum deſtinatum.*

79 *Damni cauſam dans, damnum dediſſe videtur.*

80 *Actio datur contra procurantem doloſe ſequeſtrum, ſi creditor non ſit, & res ſequeſtrata pereat.*

81 *Actio de dolo in ſubſidium contra ſequeſtrum fieri facientem, si aduerſarius diues eſt, nam prius contra ipſum excuſſio fieri debet.*

82 *Cedens iura, si dolus & culpa in eo ceſſant, a debito liberatur.*

83 *Pupillus, nec qui non deliquit, nõ tenetur pro delicto alterius, niſi ad ceſſionem iurium quæ habet contra delinquentem, ex* * *communi.*

84 *Incertitudo petitionis & inſiſtentiæ moram cõmitti impedit.*

CONSILIVM CXXXIX.

TRINTAS ADSIT.

DAmnat ſententia arbitralis Do. Abraham Carpenſem hæbreũ ſolidatis rationibus, cum d. Angelo de Verona illius prætenſe debitore, ad faciendum ſtatim liberare d. Angelo denarios, qui ad eum perueniunt, ex ſua petula, ſeu mantica depoſita pœnes d. Abraham de Fano, ex conſenſu partium in executione dictæ ſententiæ, agit d. Angelus petendo damnari d. Abraham ad liberandum effectualiterque conſignandum, ſeu reſtituendum d. Angelo denarios omnes, qui in d. petula exiſtebant tempore, quoad manus rei conuenti peruenit, multa opponuntur, ex aduerſo per Carpenſes, cuius ego partes tueor, ex quibus ipſum minime iuxta petita tueri concluditur, attamen per Illuſtrem d. Hæbreorum commiſſarium meritiſſimum, ex infraſcriptis magiſtraliter demõſtratur rem non ſine difficultate pertranſiſſe. Et hæc ſunt motiua.

Cõtra d. Abraham de Carpo dubitari de ali-
1 quibus contingit, † nam & ſi factum iudicis dicatur factum partis l. ob cauſam. C. de euict. &
2 quando promiſit † aliquis factum alienum faciendo omne id quod ſit in eius poteſtate dicatur adimpleuiſſe & liberari Deci. in l. impoſſibilium, num. 3. ff. de reg. iur. vbi etiam Cagnol. nu. 4. Afflict. Deci. 295. quam concluſionem pro
* communi * atteſtatus eſt Ripa in l. quod te, nu.
3 44. ff. ſi cert. petat. † tamen prædicta concluſio declaratur procedere, quando difficultas poſt promiſſionem ſuperueniſſet, ſed ſi difficultas
4 erat tempore promiſſionis, † & ſi videatur impoſſibile promiſſum promittenti imputandum eſt, & tenetur adimplere promiſſa, Socin. conſi. 288. ſub num. 31. verſi. aliquando promiſſio facti in 2. volu. quam declarationem approbauit Ripa in prædicta l. quod te, ſub nu. 38. & ſub nu. 46. ver. pri. caſu.

Dubitatur etiam prædictam concluſionem
5 non prodeſſe prædicto Carpenſi † quia non cõſtat eum feciſſe, quicquid potuerit, vt effectualiter, pecuniæ liberarentur, vnde ſumus extra caſum Deci. & Cagno. in prædicta l. impoſſibiliũ, & ſuper ea nullum fieri poteſt fundamentum ad fauorem Carpenſis, Deci. conſil. 439. in fin. verſ. principale fundamentum liberationis eſt propter diligentiam factam ut promiſſa effectũ haberent, nec per promittentem ſteterit quod
6 † diligentia ceſſet in caſu noſtro, & fundamentum factum ad fauorem Carpenſis argum. text. capitu. Veniens de præsby. non baptiz. nec etiã ſufficeret ſi oſtenderetur, poſt litem conteſta-
7 tam feciſſe prædictam diligentiam, † quia iam in mora per litem conteſtatam conſtitutus erat Craue. conſi. 272. num. 12. quia conteſtando litem & procedendo in litem, dicitur eſſe in culpa, Bar. & Bal. in l. item veniunt. §. idem tectè. ff. de peti. hæred. & prædicta procedunt, quando quis facto proprio obligatus ſit ad impoſſibile, ſed quia Carpenſis tenetur liberare pecunias, non quia ipſe promiſerit, ſed quia ita ſententia
8 lata inter eos dictat, † vt Carpenſis faciat liberare, quæ facit ius inter ipſas partes, cum tranſiuerit in iudicatum. l. ingenuum. ff. de his, qui ſunt ſui uel alien. iur.

Secundo, nec obſtat, quod factũ iudicis dica-
9 tur factum partis, quia in multis differunt, † nam licet venditor teneatur tradere rem venditam
10 emptori ſoluendo intereſſe liberatur, † ſed ſi cõdemnatus ſit per ſententiam præcisè tenetur ad traditionem, Bald. hoc dixit eſſe mirabile, in l. qui reſtituere. ff. de rei. vendi. & ſi differt in hoc factum partis à ſententia, quia

condemnatus

condemnatus præciſe tenetur, licet promittens
liberetur ſoluendo intereſſe, & quod præciſe te-
neatur condemnatus per ſententiam, dixit Bal.
in l.vni.numero 76. C: de ſentent. pro eo quod
inter Angel. in l. ſtipulationes non diuiduntur.
§.Celius, ſub numero ſecundo. ff. de verborum
obligat. Imol. vero ibi diſtinxit, quod aut præce
dit obligatio ſententiam, aut non, ſi condemna
tus ad id erat obligatus vigore promiſſionis ſuę,
11 dictum Angeli non procedere, † quia ſententia
regulatur ſecundum naturam obligationis præ-
cedentis. ſi autem nulla præceſſerat promiſſio,
tunc condemnatus præciſe tenetur. hanc diſtin-
ctionem pariter tenuit Corn. conſi. 256. nu. 10.
in 4. uolu.

Tertiò prætcrea pro Angelo conſideratur,
12 Carpē ſem † propria authoritate ſpoliauiſſe An-
gelum ſuis pecunijs, quod a iure prohibitum ſit,
quia nemo ſibi ius dicere poteſt. ſi non fuiſſet fa
ctum depoſitum, non eſt dubium quod Carpen
ſis teneretur pecunias Angelo. Et cum arbitri
deponi voluerint, fuit, vt ipſe Carpenſis non te-
neretur pecunias Angeli Indebite. ideo ipſe Car
penſis fuit cā depoſiti, vt merito laborare tene-
13 tur, † quia qui cauſam damni dat damnum de-
diſſe videtur; & tenetur ad reſarcitionem dam-
14 ni. c. ſi. de iniur. quod in ſimili facit, † ſi aliquis vti
creditor alterius ſequeſtrari rem aſſerti debito-
ris, ſi dominus rei eam recuperare nō poteſt ha-
bet actionem contra eum, qui ſequeſtrari fece-
rit, Bart. in l. ſi oleum. ff. de dolo., quod procedit
etiam ſi de conſenſu partium factum ſit ſeque-
ſtrum, Curt. in tract. de ſequeſtro, quęſtio. 15. Et
ſic ex ſupradictis, ita concluditur, quod Carpen
ſis fuit cauſa depoſiti, quia ſpoliauit Angelū ſub
prætertu quod eſſet eius creditor, ideo arbitri,
vt cautum eſſet Carpenſi depoſuerunt Manticā
cum pecunijs, & quia fuit Carpenſis cauſa de-
poſiti, arbitri eum condemnauerunt ad libera-
tionem pecuniarum, Et quia ſupradictum eſt fa
15 ctum iudicis eſſe factum partis, † Dico ſi Carpen
ſis promiſiſſet liberari facere pecunias Angelo,
quod aut facile eſſet liberari facere, & ceſſant di
cta Deci. & Cagnol. in prædicta l. impoſſibiliū,
& aliorum de quibus ſupra: aut eſt difficilis, &
Carpenſis etiam teneretur cum fuerit cauſa prę
dicti depoſiti, & cum fuerit condemnatus præ-
ciſe tenetur.

Quartò non obſtat Carpenſem ceſſiſſe iura
16 Angelo cum promiſſione † ſoluendi expenſas,
quia text. l. quod debetur uerſic. ſi paratus. ff. de
pecu. procedit, quia dominus conueniri nō po-
teſt, niſi inquantum in peculio ſit, Iaſo. in l. cum
fundus. §. ſeruus. numero ſecundo. ff. ſi cert. peta
tur, ideo cum eius perſona non ſit obligata cæ-
dendo iura peculij, liberatue, nō procedit etiam
diſpoſitio prædicta. l. quod debetur, quandò de
bitor ſit in dolo, aut in culpa Bart. & Alex. in l. ſi
conſtante. §. ſi uxor. ff. ſolu. matr. & quia (vt dixi)
Carpenſis ſpoliauit Angelum, ſuis dolo, vel fal-
tem eius culpa factum ſit prædictum depoſitū,
17 † ideo ceſſio prędicta non prodeſſet ei, Nec etiā
obſtat. l. ſi ſic. §. primo. ff. de leg. primo quia teſta
tor legauit pecunias, quarum erat creditor, ideo
dicitur legauiſſe ius quod habebat contra debi-
18 torem, † Et cum habuerat actionem eam ceden
do legatario, dicitur hæres ſatisfeciſſe, & meri-
to liberatur Alexan. in l. apud Iul. §. ſi totius. nu-
mero ſecundo. ff. de leg. primo. & ita etiam pro-
cedunt dicta Crauet. in conſilio 109. numero
ſeptimo. Immo in eo caſu actum fuit, vt ſibi ce-
derentur iura. Non obſtant etiam l. 1. §. hoc di-
cto. ff. ne ius ſiat ei, & l. ſi dolo, vbi Barto. ff. ſi quis
omiſſ. cauſ. teſtamenti, quia procedunt quando
agatur de delicto, quod cadere poteſt, & in tuto
19 rem, & in pupillum, † ſed ſi pupillus conueniatur
ex contractu eius nomine facto per tutorem,
non poteſt cædere actiones, ita declarat glo. in
20 l. illud. ff. de euictio. † Procedunt etiam prædi-
cta quando cautum non eſſet pupillo contra tu-
torem, quia ei non eſſet ſoluendo, tunc per ceſ-
ſionem pupillus liberatur, ſed ſi ſit ſoluendo tu-
tori non liberatur cedendo, quia recuperat om
nia a tutore. l. fina. ff. de adminiſtrat. tutorum, &
idem uoluit Bartol. in prædicta. l. ſi dolo. Et quia
in caſu noſtro ſuccurri poteſt Carpenſis, cum
Abraham de Fano, ſit ſoluendo, & ab eo conſer
uationem indemnitatis habere poſſit, non eſt
locus ceſſioni, & tanto minus dicitur ſatisfeciſ-
ſe iudicato, cum non fuerit condemnatus cede-
21 re actionem ſed liberare, † & uerba ſententiæ
non plus operantur, quam ſonant. l. prima. C. ſi
plures una ſentent. lege ſi iudex. ff. de his qui
22 ſunt ſui uel alien. iuris. † & fundata eſt in-
tentio ſuper uerbis ſententiæ ipſius Angeli. le-
ge ſecunda uerſicu. ſed ſufficit. C. de ordin. co-
gnit.

Quinto non obſtant, & ſi dicatur Carpen-
23 ſem teneri † liberare pecunias ſi fuiſſet interpel-
latus. l. peto. §. fratre. ff. de lega. ſecundo. lege ſe-
cunda. §. primo. ff. quorum lega. Alexand. conſi-
lio 96. numero primo. in quarto uolumine, quia
Angelus petijt condemnari Carpenſem ad libe
randum pecunias, Et cum ipſe negando conte-
ſtatus ſit litis ſatis conſtat de mora ipſius Car-
24 penſis, † quia quo ad moram idem operatur li-
tis conteſtatio, quod operatur interpellatio, li-
cet ſola libelli oblatio non ſufficiat, Bartol. in le-
ge de renuntiaſſe. §. quid ergo, numero primo,
ff. ad l. Iulia. de adulter. & ita procedit. lege, cum
poſtulaſſent. ff. de damno, in fine. & l. final. & ibi
gloſ. in verſicu. acciperetur. ff. de condictio. tri-
ti. & Bartol. in lege, uinum. numero undecimo.
ff. ſi cert. peta. dixerit nulla præcedente mora in-
ſpiciendum eſſe tempus litis conteſtatæ, per
text. prædict. l. fina. quod etiam uoluit Iaſon. in l.
quod te ff. ſi cert. petatur, ſub numero 21. Bald.
in tracta. de mora in prima parte numero uige-
25 ſimoſecundo. † Et ſic litis conteſtatio habet uim
interpellationis.

26 Nec etiam obſtat neminem poſſe comparere
in iudicio ſine mandato.l.exigendi.l.licet.C.de
proc.quia dici poteſt nullum neceſſarium fuiſſe
mandatum, quia liberare pecunias pertinebat
ad Carpenſem cura & ſollicitudine,ideo dicitur
ſuum negotium,Bartol.in l.ſi pupilli.§. item quę
ritur.num.4. ff. de negoc.geſt.& in l.prima, ſub
27 numero quinto.ff. de procu. † ideo cum ſua in-
tererat pro ſuo intereſſe potuit comparere in
iudicio, ſine mandato, quia proſequutus fuiſſet
non negotium alienum, ſed proprium. Dici
etiam poteſt, defectum mandati repelli non po
tuiſſe,quia Angelus acquieuit ſententiam man-
28 danti Carpenſi, vt liberari faceret pecunias,† &
per talem patientiam dicitur mandauiſſe. l. qui
patitur.ff.manda. vbi dicitur mandatum conſti-
tui patiendo alium mandare. Dici etiã põt An-
gelum mandauiſſe Carpenſi, vt liberari faceret
pecunias, quia factum iudicis dicitur factum
29 partis, † & cum iudex mandat, videtur pars mã-
dauiſſe, & cum Angelus acquieuerit ſententiæ
dicitur ratificauiſſe eam.l.ne in arbitris, vbi Bal.
C.de arbi. & nedum tacite per tranſitum in iu-
dicatum dicitur,ratificauiſſe ſententiam, ſed ẽt
per proteſtationes,de quibus in proceſſu, Bart.
in l.quin.ff.rem ratam habe. Ideo dici nõ poteſt
defectu mandati potuiſſe repelli a iudicio, quia
arbitri ita mandauerunt,& Angelus ratificauit,
30 & ratificatio æquiparatur mandato. l. fina.ff.ad
Maced. Vnde cum Carpenſis noluit parere ſen-
31 tentię † dicitur eſſe in culpa,immo in dolo,cum
non fecerit illud ad quod tenetur.l.ſi procurato
rem.§.ſi ignorantes. ff. manda.Bald. conſi.395.
ſub numero quarto. in ſecundo volum. Crauet.
conſilio 21. ſub numero 10. qua propter non
excuſari poſſe videtur.

Verum ego dubitationibus diligenter conſi-
deratis,ac non obſtantibus, pro vt vere non ob
ſtant, adhuc in iuridice firmatis iam perſiſtere
cenſui, reſoluendo Dominum Abraham initis
inter partes computationibus ad formam ſen-
tentiæ,& actoris inſiſtentiæ iudicialis liberatum
dici,dum declaret contentari, quod perula cum
reſiduo denariorum ipſi debitorum relaxetur
per depoſitarium, ad quod dicendum me mo-
uent.

Primo,quia cauſa cognita, vocatiſque parti-
bus ab arbitris, Abraham cogitur perulam &
pecunias Angeli exhibere, & exhibitam. dd.
Arbitri numerando pecunias, pœnes Abra-
ham de Fano depoſuere, de conſenſu partium,
vt ex pronuntia arbitrorum & actis colligi-
tur.

32 † Vnde duo ſequũtur, alterum quod dominus
Carpẽſis,etiam quod curaſſet pecunias deponi,
aliqua actione ad reddendum depoſitum nõ te-
netur,ſed depoſitarius tantum. l. 1. in princip.l.
apud,& per totum.ff.depoſit.l.ſi quis. C. depo-
ſit. Bartol. & alij in l.ſi oleum. ff. de dolo. Curt.
iun. tractat. de ſequeſtr. quæſtione 15. numero
55. facto enim depoſito ex conſenſu duorum,
ius in dicta re,prætendentium,agitur contra de-
poſitarium tantum, non autem contra alteram
partem,vt res exhibeatur,ad effectum quod ven
dicetur.l.15.pœnes.C.depoſi.l.ſeruus tuus,quæ
eſt poſt.ff.depoſit.

Secundum quia Carpenſis iuſſu iudicum, &
arbitrorum deponens ſeu ſoluens pecunias An-
geli pœnes Abraham de Fano, liberatur omni-
34 no, † cum ſoluens alteri quàm creditori vero,
iuſſu tamen habentis poteſtatem plenam conſe
quatur liberationem.l.furti.§.qui iuſſu.ff. in qui-
bus cauſ. infam.irrog.l. non videtur. §. qui iuſſu.
ubi Cagnol.numero tertio.Deci.num.ſecundo.
ff.de regul. iur. gloſſ. in l. ait prætor.§. permitti-
tur.ff.de minor. Bartol. in l.creditor.ff. de ſolut.
Barbat.conſilio 26.in primo lib. tertio. Afflict.
deciſio.150.numero 19.& ſequen. Menoch.de
arbitr.iud.caſu 137.numero 13. Et ſicuti fuiſſet
35 liberatus Carpenſis,† ſoluendo ex mandato par
tis, ita & ex mandato arbitrorum liberatus cre-
ditur,ne rurſus teneatur de eo,quod ad illius ma
nus minime peruenit, vt in propoſito caſus no-
ſtri,dicebat Cæphal.conſilio 207.num.43.vol.
ſecundo.

36 Secundo † deponens pecunias pœnes aliquẽ
illas tradentem alteri,ſi ſecũdus depoſitarius do
lo verſetur,& pecuniæ depereant,liberatur ſecũ
dus deponens cedendo domino primo depo-
nenti actiones ſuas cõtra vltimum depoſitariũ,
text.eſt in l.ſi is apud quem. ff. depoſit. qui rectè
caſui noſtro accommodatur, eo quod d. Abra-
ham Carpenſis cedendo actiones Angelo con-
tra Abraham de Fano,pro vt ſe facturum obtu-
lit & fecit in actis, liberatus a domino cenſetur,
ne in futurum ad aliquid teneatur.

Tertio Carpenſis damnatur liberare.d.peru-
lam vel denarios.d.Angelo, qui ſpectabunt ad
ipſum factis computis inter partes, vt expreſſe
docent verba ſententiæ, *ibi habino da ſaldare
tutto cio habbiano ordinato, & doppo queſto deb-
ba miſier Abraam far liberare*. at nondum initæ
ſunt rationes, nec facti calculi, prout actor in-
ſiſtendo declarat in actis præſupponens velle
iuxta ſententiam fieri computa, rationes ſoli-
dari, & demum conſequi pecunias tantum,
quas declarabitur creditor in executione ſen-
tentiæ arbitralis, ideo reus adhuc condemna-
ri minime debet, etiam quod eſſet ipſe princi-
palis perulæ debitor,tum quia ignoretur quan-
titas crediti de Verona, ad quam ſolam uerba
37 ſententiæ in † liberatione facienda reſtringun-
tur,quæ ſecundum proprietatem verborum, &
ſtrictè intelligi debet, Abb. numero ſecundo in
cap.dilecto.de verbor.ſignificat. Iaſ.in l. cente-
ſimis.§.ſi ita ſtipulatus.numero 14.ff.de verbor.
obligatio.cum vulgar. per Deci.in lege ius no-
ſtrum. numero 12. ff. de regul. iur. Menoch.
de arbitr.iudi.quæſtion.69.numero 14. nec vl-
38 la † mora quo ad Carpenſem commiſſa dicatur
ob

Digitized by Google

ob incertitudinem ſententiæ & quantitatis ſe-
cundum Bart. & Doctorellus in l. 3.§. incertum
ff.de acquir.poſſeſſ.& in l.quod te.ff.ſi cert.peta.
39 tum rurſus,quòd † Angelo de Verona nõ adim
plenti ex eius parte actio nulla competat, not.
omnes in materia. l. Iulianus.§.offerri. ff. de act.
empt. in l. cum proponas in tertio volu. C. de
pact. Alexan.conſilio 49.numero 4.uolu.ſecun-
do. Deci. conſilio 421. multa Crauet. conſilio
151.numero 10.& 199. numero 15. Roland.a
Valle conſilio 53.numero 28.uolumine primo.
poſt Gra.conſilio 25.in primo uol. primo Plot.
in l.ſi quando.num.166.C.vnde vid. Anchar.q.
famil.68.numero 9.& ſequen.Mendo.ad Rom.
conſilio 244.num.4.Vrſil.ad Afflict. deciſ. 220.
numero 3.& 4.& 249. Menoch. conſilio 55.in
princ. Caual. tractat. de vſufruct. mulie. nume-
ro 166.

Quarto in plus non tenetur Carpenſis ex ver
bis ſententiæ quàm ſi ipſemet in d.modum pro
miſiſſet,eo quod factum iudicis partis factum re
putetur.l.ſi ob cauſam.C.de euict. Soci. in l. 1.§.
per ſeruum.numero 6. & 7. ff.de acquir.poſſeſſ.
in caſu arbitri.Craue.conſilio 24.8.num.primo
40 At vbi pars promiſiſſet iam fuiſſet liberata,aſſen
tiendo ſeu faciendo vt hie quicquid ex ſe po-
tuiſſet,nec remanſiſſet obligata,quando vere &
cum effectu perulam & pecunias tradere ſeu ſol
uere in illius poteſtate non erat,ad not. per De-
ci.in l. impoſſibilium. numero 3. cum ſequen.
vbi etiam Cagno.numero 4.ff.de regul.iur. & in
conſilio 313. & 314. & conſi. 330. Afflict.deci.
295. * commune dictum appellat Ripa in l.qđ
te.num.44.ff.ſi cert. pet. Non enim claues peru-
læ erant penes Carpenſem, ſed apud Angelum,
vti dominum,vt ipſe fatetur car.53. qui demum
illam aperuit pecuniaſque extraxit, vt per teſtes
41 probatum fuit,qua propter ab omni illius cuſto
dia Carpenſis liberatus fuit, ſecundum Bartol.
poſt gloſſ. & alios in l.dominus horreorum. ff.
locat.

42 Quintò † poteſt a partibus dari facultas arbi-
tris non ſolum declarandi verba obſcura laudi,
ſed etiam illa quandoque,& certo caſu mutandi
& corrigendi, ex l.non diſtinguemus. §. de offi-
cio.ff.de arbitr.not.Bart.in l.quid tamen.nume-
ro 3.ff.eod.Lanfranc. de Oriano, tractat.de ar-
bitr.7.princip.quæſt.16.numero 36.Roman.in
43 Rubr. ff. de arbitr. numero 46. † Et in ſententia
poſſunt arbitri ſimiliter ſibi aliquid reſeruare,
quod ſentit Specul.tit.de arbitr. lib. primo. §.ſi.
in fin.uerſi.ſi actum eſt.ſed mutationem minime
reſeruatur Ancharan.conſilio 111.apoſt.ad Bar
tol.in l.quid tamen.numero ſecundo.verbo cor
rigere.ff.de arbitr. cenſenturque partes in præ-
ſenti dediſſe hanc facultatem arbitris, cum in
ſententia ab aduerſario producta id expreſſe di-
catur,& fiat reſeruatio declarandi omnia verba
ambigua,tam circa intellectum, & ſenſum ver-
borum.d.ſententiæ, quàm mentis & intentio-
44 nis.dd.arbitrorum iudicantium,† quæ declara-
tio ſententiæ vel illius verborum,citra.d.reſerua
tionem expreſſam,iure quoque communi poſ-
ſet fieri,a duobus vel tribus arbitris ita declaran
tibus, per doctr. Bald. formaliter.in l.ne arbitris
numero 11. C. de arbitr.Archid.in c.ex his 11.
q.3.Specul.titu.de arbitr. ubi ſupra Lanfranc.d.
q.16.num.36.& 37.Fely.in c. qualiter & quan-
do.numero 28.de accuſ.Bertach. in ſuo indice.
45 verbo arbitris.numero 128.& 169.† Et hoc ſal.
tem ſemel virtute reſeruationis in ſententia fa-
ctæ,ut declarat tex.in cap.cum in multis.de reſc.
in 6.l.quicquid aſtringendæ.ubi Alexan.& om-
nes.ff.de verbo.obliga.l.fideicommiſſa.§. ſi quis
decem.ff.de leg. 3. Iaſ. & Angel.in l.quod iuſſit.
ff.de re iud.Curt.ſen.conſi.27.num.34. multa in
materia,per Celſum Hug.conſi.51.nu.17. Cum
itaque duo arbitri, partium ſimul, ac tertius de-
clarauerint in actis, intellectum illius verbi, fa-
re liberare,ac mentem ipſorum,in ſententia, nõ
debet contra illorum iudicium ac intentionem
iudicare,ſed admitti pro liberatione perulæ per
ſolam Carpenſis verbo relaxationem, & decla-
rationem,non etiam quod effectu, & re ipſa pe-
cunias teneatur tradere, Et in propuſito noſtro
circa hanc reſeruationem & declarationem du-
bitari non oportet,quia quatenus virtute ſenten
46 tiæ fieri non poſſit † in vim tamen pacti reſultã-
tis ex approbatione ſententiæ nullæ, argumen.
l.ſecunda.C.com.utriuſque iud.ample.d. Gabr.
ſuis conclu.com.lib.2.de ſentent.concluſ. ſecun
da.numero 24. potuerunt dicti arbitri ex con-
ſenſu partium declarare, & eorum ſententiam
interpretari.

47 Sexto † in dubio uerba ſententiæ ſunt ſtricte
intelligenda Abb.in d.cap.delicto.2.notabili de
uerborum ſignifi.Deci.in l.ius noſtrum. nume-
ro 11.ff.de regul.iur. Gozadin. conſilio 50.nu-
mero 12.Socin.iun.conſi.181.nume.67.uolum.
ſecundo.Crauet. conſilio 188. numero 6. natu-
ræ contractus adaptanda.l.ſi uno.ff.locat.taliter
que interpretanda vt iuri congruant Alex. con-
ſilio ſecundo.numero ſecundo.uolu. tertio. nec
iniqua & iniuſta decernant, Caſtr. conſi.tertio.
volum.primo. uerbaque illius ſecũdum alia de-
clarantur.l.ſed vtrum.ff.de petit.hæred.in termi
nis laudi Corn.conſilio 47.numero 7.uolumin.
ſecundo.Pariſ.conſilio 102.nume.7.uolum.pri-
mo.ultimaque attendantur.c.prædicator. 16.q.
48 prima † & interpretationem,a petitione & cau-
ſa capiant,vt reſponderunt Alex. conſi. 49. nu-
mero 8.uolum.7.Crau.conſilio.186.numero 3.
Socin.iun.d.conſilio 181.numero 70.vol.ſecun
49 do. † Ac ſumitur illa ſententiæ interpretatio,
quæ uero ſimili proprius accedit,Crauet. conſi.
33.num.22.conſi.135.num.33. quæ benignior
ſit,quæ a prudentibus reprehendi nequeat,quæ
utrique parti ſatisfiat, & conſulatur, altera ve-
ro pars damnum minime ſentiat, nec decepta
remaneat, quæ ve interpretatio omnem ini-

quitatem excludat, vt abunde docuit Menoch.
tract. de arbitr. iudicum lib. ſecundo. caſu. 199.
per totum. & quæſt. 169. tandemque verba ſen-
tentiæ in fauorem damnati intelliguntur, vt ſci-
licet eo minus quo fieri poteſt illum lædant. l.
inter pares. ff. de re iudic. Alexand. conſilio 26.
in 5. Deci. conſi. 43. & 445. numero 38. Crauet.
conſ. 188. ac in reorum gratiam, argu. l. fauora-
biliores. vbi Deci. & Cagnol. ff. de regul. iur. l. in-
ter dilectos Alex. conſil. 45. num. 2. uol. 2. in fin.
de fid. inſtru. ſi ergo recipiatur hęc interpretatio
verbi, far liberare, vt referatur ad ſolam Carpen
ſis verborum relaxationem, quantum in ſe eſt,
ſeu aſſenſum, vt res depoſitata detur Angelo, nõ
autem ad ueram & effectualem numerationem
pecuniarum iam depoſitatarũ pęnes tertium de
partium conſenſu, & iud cum mandato, ſtricte,
& ſecundum naturam contractus depoſiti intel
ligetur, cum ad id ſolus depoſitarius erga depo-
nentem obligetur, non iniqua & iniuſta conti-
51 nebit, † vt quis de eo, quod non commiſit, tenea
tur, vel pro facto & delicto alieno citra ſui cul-
pam occurſo, l. aliud. ff. de uerbor. ſignificatio. l. ſi
merces. §. culpæ. ff. locat. Crauet. conſilio tertio.
52 numero ſexto. uel pro facto cui ipſe prouidere
non poterat. l. cum quidam. §. ſi pupillo. ff. de vſu
ris. Crau. conſilio 319. numero 15. & conſil. 83.
numero quinto ſecundum alia Verba ſententiæ
interprætabitur, quia dum voluerũt iudices Car
penſem teneri ſoluere in pecunia, Angelo, uſi
ſunt verbo dare aureos numos, ergo pro diuer-
ſa uerba uidelicet far liberare ſolutionem mini-
me intelligere uoluerunt. l. 1. §. ſin autem. C. de
caduc. tollen. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de lega. 3.
53 † ſubſequentia idem demonſtrant ibi, *non lo poſ
ſa in modo alcuno trattenere, ma ſubito li ſia libera
to.* quæ verba reſpicientia arbitros & culpam
Carpenſis, non includunt tamen ut ipſi arbitri
velint de ſuo numerare pecunias deficientes,
ſed quod liberetur depoſitum, ideſt Angelus ſi-
bi ſuas pecunias habeat ipſo iure, ac ſi, dicerent,
nos libęramus illico, quia in depoſito verba
54 † hæc executionem paratam habeant argum. l.
pen. ubi not. C. depoſi. & per Alexan. in l. ſi cum
dotem. §. ego autem. numero 6. ff. ſolu. matr. nec
ergo hæc interpretatio reſpectu Carpenſis ma-
xime obſeruantis fiet, ſi ſecundum vltima præce
55 dentia intelligantur † & una pars alteram decla
ret. l. ſed utrum. ff. de petit. hæred. cauſi rurſus &
56 petitio huic interpretationi congruunt, † cum
Carpenſis facto depoſito non teneatur ad peru
lam vel pecunias, nec ab illo peti poſſint, ſed a
depoſitario tãtum. l. 1. ff. depoſit. Erit benignior,
& uero ſimilior, ſi referantur ad relaxationem
verbalem, quia iniqua eſt, & offendit ius cõmu-
ne, & partem ipſam commodumque Carpenſis
dum ad realem ſatisfactionem referatur. Non
poterit reprehendi a ſapientibus relata ad libe
rationem verbis emiſſam, vt e contra poterit ſi
57 ad realem ſolutionem, † cum ſapiens neminem
puniri vel teneri velit pro depoſito, niſi depoſi-
tarium tantum, & ubi lata culpa uel dolus inter-
uenerint. l. quod nerua. ff. depoſit. l. contractus.
vbi Mode. & Main. numero 47. ff. de reg. iur. iure
communi etiam magis conuenit, ſi ad liberatio
nem verbalem, ſeu aſſenſum tantum referatur,
58 † quando ius commune deponentem & ſoluen
tem pecunias ita mandante iudice liberet a cre-
ditore, nec actio contra eum detur, dixi ſupra, &
not. in l. furti. §. qui iuſſu. ff. in quibus cauſ. infam.
errogetur, id quod non contingeret ſi ſolutio-
nem realem importarent, relatis quoque verbis
ad ſenſum præcedens utrique parti conſultum
arbitror, Angelo, quia actionem contra Abra-
ham de Fano depoſitariũ habet: Carpenſi, quia
ipſe non tenetur pro eo quod non habuit nec
commiſit, cum tamen uni tantum videlicet An-
gelo prodeſſent, & Carpenſi nocerent, ſi contra
riam interpretationem admitteremus, minuſq;
Carpenſem, hoc caſu damnabitur præcipuè cũ
ſubſtineat rei partes. omnia itaque abſurda incõ
uenientia fraudis iniquitatis, & detrimenta ex-
cluſa erunt, veraque & legalis fiet interpretatio
ſi dd. uerba intelligentur iuxta liberationem ſim
plicem uerbis faciendam, ſeu aſſenſum præſtan
dum, non etiam ad pecuniæ iam ablatæ (vt cre-
ditur) ſolutionem.

Quod ſeptimo loco cõprobo ex nerbis met
59 & confeſſione † propria Angeli, qua nulla ma-
ior exiſtit probatio. l. fi. C. de fidei. Gram. deciſ.
36. num. 66. Crauet. conſilio 61. numero 3. 171.
numero 4. Socin. iun. conſ. 39. numero 18. uo-
lum. ſecundo. Gabriel ſuis concluſ. de confeſſ. cõ
cluſ. 4. proteſtando etenim contra Carpenſem
de non adimplemento contentorum in ſenten-
tia, ait, quod quia ipſe impleuit, accipiet ſuos de
narios depoſitatos, qui ſunt in mantica per ver-
ba materni ſermonis. *Torò i mei denari*, vt in
actis pagin. 24. Conſtituit procuratorem in lite
cœpta ad accipiendum denarios, a depoſitario
tantum, nulla mentione Carpenſis habita, niſi
quod ex illis ſatisfiat Carpenſi, vt in proceſſu pa
gin. 55. quod oſtendit ante litem cœptam pecu
nias a Fano voluiſſe, & illas Carpenſi ſoluere, nõ
autem eas ab eodem conſequi. Rurſus proteſta
tur contra Abraham de Fano depoſitarium tã-
tum, dum intelligit pecunias deficere in manti-
ca, quaſi quod ipſe ſolus obligatus exiſtat, nec
quidquam contra Carpenſem proteſtatur vel
petit, vt in proceſſu pagin. 59. Qua de re, & ipſe
ex ſuis dictis & facto uidetur firmare, nec Car-
penſem teneri ad realem denariorum ſolutio-
nem, cum uerbis ſimilibus & proteſtationibus
uſus minime fuiſſet.

Octauo & vltimo, me in hanc ſententiam tra
hit, quia obligatio hæc Carpenſis quatenus te-
neretur ob pecuniarum deficientiam in perula
depoſitata penes tertiũ proficiſcitur ex ſimplici
60 facto alieno † uidelicet depoſitarij. Iõ, cedendo
Angelo iura & actiones, quas Carpẽſis cõtra de
poſitarium

poſitarium habet liberatur omnino, ex tex. in l.
quod debetur ibi ſi paratus ſit actiones manda-
re abſoluetur. ff. de pecul. l. ſi ſic. §. primo. in fin.
ff. de lega. primo. Craue. conſilio 109. num. 8. &
61 de ſimili iuriũ † ceſſione facta per pupillum ad-
uerſus tutorem, not. Bart. & Roman. in l. ſi dolo
ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. & in l. 1. §. ſi procu-
rator. ff. ſi quis ius dicenti non obtemper. ſiue
ergo dicamus Abraham de Carpo nõ adimple-
uiſſe, ſeu obligatum fore omni reſpectu ex aſſen
ſu præſtito, & ex oblatione cædendi iura ſolida
tis rationibus a petitionibus Angeli de Verona
abſoluendum arbitror, quibus non reſiſtunt
contraria.

Et primum quod quartum fundamentum re
ſpicit, videlicet, quem teneri pro alieno facto, li
cet fecerit quantum in ſe eſt, cum difficultas tem
pore promiſſionis aderat per Socin. conſ. 288.
nu. 31. uol. 2. relatum a Ripa. d. l. quod te. n. 38. &
46. ff. ſi cert. pet. nec appareat Carpenſem feciſſe
quicquid potuerit. namque reſpondetur.

Primo non conſtare tempore ſententiæ latę
62 ſeu depoſiti † quo Carpenſem obligari ad libe-
randum dicitur, pecunias defeciſſe in perula, ſic
d. tempore promiſſionis difficultatem extitiſſe,
quinimo nec adhuc id in proceſſu appareat &
contrarium præſumatur, ex depoſito facto, ſen-
tentia, & proteſtatione Angeli, & contra depo-
ſitarium, ex quibus dignoſcitur tunc omnes An
geli pecunias in perula fuiſſe, ſed ex poſt facto
ablatas, non ergo mirum ſi liberatus creditur,
cum ex nunc factis computis Carpenſis relaxa-
tioni, aſſentiat.

63 Secundo quicquid † dixerint Soci. & Ripa re-
ceptior eſt ſnĩa * ſcribẽtium, quod factum alie-
num & ab initio difficile vel impoſſibile promit
tens liberatur faciendo quantum in ſe eſt, ex di
ctis per Deci. conſi. 313. num. 2. poſt Pariſ. con-
ſilio 110. num. 28. vol. 1. ubi de communi, & ſen
tiunt ijdem Soci. & Ripa.

64 Tertiò dicitur apparere † Carpenſem feciſſe
quantum in ſe eſt, & id ad quod tenetur, cũ plu-
ries in actis aſſentit liberationi perulæ, pro quã-
titatibus Angelo ſpectantibus, & oblationem
cedendi Angelo iura ſi quæ habet aduerſus fa-
num fecit, vt hinc dicatur ex illius parte feciſſe
omne id ad quod tenetur, ac etiam moram pur-
gaſſe, ſi quam incurriſſet, cum illius oblatio acce
ptata non fuerit, Bero. conſi. 36. in prin. & nu. 3.
& 4. uol. 1.

Quarto in certam omnino quãtitatem petit
Angelus, quin, & forte nullam cum inſiſtit pro
quantitate contenta in mantica demptis deben
dis virtute ſententiæ, cuius debita fortaſſe om-
nes manticæ denarios continerent, quando ſen
tentia in multis creditorem Carpenſem conſti-
tuat, non itaque in mora conſtitui potuit. nec ẽt
65 per litis conteſtationem, cum ſuper incerto de
bito nulla mora contrahatur, ſecundum Bar. &
dd. in d. l. 3. §. incerta. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l.
quod te. ff. ſi cert. pet. nec ad fauorem Angeli
66 † qui prius non adimpleuit ex parte ſua in ſentẽ
tia contenta, ut ex proteſtationibus colligitur,
per ea quæ ſcribit Corn. conſi. 246. uol. 3. Soci.
iun. conſi. 65. num. 74. uol. 1. liberatio enim man
ticæ debebat factis computis & in euentum hu-
ius conditionis fieri, ut ſententia mandat. non
adimpleta igitur hac conditione, mora non po
tuit committi, l. cedere. ff. de uerb. ſign. Bero. cõſ.
160. num. 2. uol. 2.

Quinto mora rurſus ceſſat, cum nulla petitio
aſſenſus præceſſerit, ſed reſtitutionis pecunia-
67 rum tantum, † nec mora cõtrahatur ubi petitio
non adſit, l. nulla. ff. de reg. iur. Soci. iun. conſ. 65.
68 num. 76. uolu. 1. † minus ſine petitione fiat con
teſtatio litis, l. 1. in fin. C. de litis conteſt. præte-
69 rea † mora in caſu iſto potuit purgari vſque ad
ſententiam, cum ſimus in contractu, ſocietatis
bonæ fidei, iudicij, §. actionum. ubi Iaſ. in princ.
inſtit. de act. & not. per ſcribentes in l. vnica. ubi
Alciat. num. 58. C. de ſent. quæ pro eo. quod in-
ter, requirebatur. tamen omni reſpectu petitio
& interpretatio. d. Angeli. l. peto. §. fratre. ff. de
leg. 2. multa Marſ. in l. vnius facinoris. §. cogni-
turum numero 8. cum ſequen. ff. de quæſt. Rol.
a Valle conſilio 58. numero 14. vol. 1. Natta con-
ſilio 685. uol. 4. Bero. conſi. 200. in primo vol. 3.
poſt Ripam. in l. 1. §. ſi quis ita. numero 31. ff. de
70 verb. obligat. † cum enim ſumus in facto libera
tionis vel reſtitutionis momentaneo quod ſta-
tim expediri poterat, ad moram conſtituendam
non dies, ſed partis monitio requirebatur, Cur.
iun. d. l. quod te. num. 26. Anchar. q. famil. 68. in
primo & num. 13. part. 2. & quæſtio. 54. in fin.
prima partis.

71 Tollitur ſecundum dubium, † circa differentiã
facti iudicis, a facto partis, ex doctrina Bald. in l.
qui reſtituere. ff. de rei vend. Quando diſtinctio
Angeli comprobata per Corn. dicto conſi. 256.
numero 10. uolu. 4. terminis noſtris adaptatur
72 † ut tantum inquam factum iudicis, quantum
partis importet, eo quod ante ſententiam obli-
gatio aderat reſtituendi pecuniam in Mantica
repoſitam per Carpenſem habitam authoritate
73 propria, præter † quod Bald. in d. l. vnica. num.
59. & numero 50. C. de ſent. quæ pro eo loqui-
tur quando debitor habebat facultatem reſti-
tuendi rem, & promiſſa implendi, at ſecus in
caſu præſenti, cum mantica vel pecuniæ reſti-
tuendæ pœnes depoſitarium exiſtant, rurſus
74 † loquitur in eo qui dare tenebatur, nos vero in
obligato ad factum, nempe facere liberare, quæ
inter ſe multum differunt, & in primo, coactio
præciſa ordinariè fiat, in ſecunda ad intereſſe
agatur not. omnes in l. ſtipulationes non diui-
duntur. ff. de verbor. obligat. in d. l. prima. ſuper
gloſſ. verbo. in alijs, vbi Rebuf. numero 456.
cum ſequen. & Bologn. C. de ſenten. quæ pro
eo quod inter proferunt. Corn. conſilio 206.
columna ſecunda. volum. quarto. Igne. in rep. l.

quatenus.num. 74. & ſeq. ff. de regul. iur. Bero.
conſilio 15.volum.3.& 158. num. 18. & conſi.
88.nu.37.& ſeq.vol. 1.Cum que fecerit quod in
ſe eſt & aſſenſerit Carpenſis pro credito Angeli
ad aliud teneri ſeu obligatum dici nequit.

Nec tertium motiuum de culpa Carpenſis re
fragatur.

75 † Primo quia domino Abraham vti creditori
licuit impune res & pecunias debitoris exiſten
tes in domo creditoris retinere, l.fin.ubi glo.&
76 Salicet. C. commod. † quinimo & creditor. d.
bona poteſt etiam inuadere.l.generali.ubi Bart.
C.de decur.lib. 10. nec non a debitore fugiente
pecuniam arripere.l.ait prætor.§. ſi debitorem.
77 ff.de his quæ in fraud.† ac etiam furto ſubtrahe
re rem æquiualentem,ſi creditum a debitore re-
cuperare nequeat,Felyn.in cap.quoniam.de Si-
mon.Alex.conſi. 135.num.3.uol. 1.Deci. in l.ea
eſt natura.ff.de reg.iur.&c.per Rebuff.in l.unica.
num. 178.C.de ſenten.quæ pro eo. dixi aliàs ex
* communi,nõ damnari creditorem pœna fur-
ti,in conſilio 112.num.4.uol. 1. & Angelus ipſa
fatetur creditorem dictum Abraham Carpen-
ſem, dum conſtituit eius Sororium procurato-
rem ad accipiendum pecunias in mantica & ſol
uendum vel ſatisfaciẽdum de illis Carpenſi. qua
de re non eſt dubium licuiſſe ſibi dd.pecunias re
tinere.

Secundo dicitur pecunias in perula exiſten-
tes non fuiſſe Angeli,ſed ſocietatis cõtractæ in-
ter eos,& quas in ſocietate Angelus poſuerat,vt
id ſententia expreſſe narrat,ex verbis geminatis
78 repetitiſque vicibus prolatis ab Angelo,† Vnde
nec furtum,nec inuaſio rei alienæ dicuntur, ille
gitime per Carpenſem facta, cum ad vſum de-
ſtinatum,re cõmuni ſit uſus,Pariſ.conſi. 75. uol.
1.poſt Alex.conſi. 103.uol. 1.
79 † Tertio ſi cauſam damno dans, damnum ſen-
tire videtur, Angelus periculum pecuniarũ ſubi-
bit, eo quod ſit debitor, non ſoluerit debitum,
nec pecunias in communi ſocietatis poſuerit,vt
tenebatur, & ſententia docet, ita vt ipſe cauſa
principalior depoſiti damnique fuiſſe dicatur,
& contra illum retorqueatur,regula. cap.fin.de
iniur.
80 Quarto † Reſpondetur agi contra eum qui nõ
eſt creditor ſequeſtrum doloſe procurantem, ſi
res ſequeſtrata pereat per Barto.in d.l. ſi oleum.
num.5.ff.de dolo Curt.d.tracta.de ſeq. q. 15.ſed
in caſu noſtro, ceſſat dolus culpa ue Carpenſis,
qui minus procurauit, depoſitum, cum illud ex
mandato iudicum fecerit, propter quod libera-
81 tus exiſtit, præterea † nec in ſubſidium de dolo
contra eum agi valeat, cum Fanenſis ditiſſimus
ſit ac locuplex,& prius.d.caſu cõtra eum excuſ-
ſio fieri debeat.traditur in d.l.ſi oleum. & in l. 1.
§.fi.ubi eſt caſus.ff.de dolo.

Ad quartum dubium reſpiciẽs octauum fun-
damentum,dicitur diſpoſitionem.l. quod debe
tur.& l.ſi ſic, rectè caſui noſtro conuenire, cum
Angelus nullam actionem aduerſus Carpẽſem
82 habeat,à quo rurſus abſit dolus,& culpa, vt me-
rito cedendo iura liberatur per Bart. & Alex.in
d.l.ſi conſtante.§.ſi uxor.ff.ſolut.matr. ſeruitque
dictum de pupillo cedente iura aduerſus tutorẽ,
cum hic non tractetur de contractu ſimplici vt
loquitur gloſſ.in verbo tutoribus ex l.illud.ff.de
euict.ſed de furto,uel delicto pecuniarum depo
83 ſitarum, pro † quo nunquam pupillus vel qui
non delinquit vt Carpenſis non tenetur, niſi ad
ceſſionem ſolam iurium contra delinquentem,
etiam quod legitime tutor ageret vel ſoluendo
foret,not.in l. polla.C. de his quibus vt indign.
ſcribentes,vbi Bal.num.2.& 11.Alex.nu.3.& 4.
* Iaſ.num.21.Curt.iun.ubi de * communi.nu.33.
Cagnol.num.40.in l. 1.§.ſi procurator.ff. ſi quis
ius dicenti.non obtemper.Cagn.& Dec.in l. ne
que interdictio.ff.de reg.iur.Menoch. de recupe
ran.poſſ.remed.8.num.,90. cum ſeq.

Replicatur ad quintum, & vltimum de mora
inducta ex litis conteſtatione,per doct.Bart.in l.
denuntiaſſe.§.quid ergo. nu. 1.ff. de adulter.Iaſ.
in d.l.quod te.num. 11.quod mora hic nulla in-
teruenit,tum quia non fuit petita liberatio, vel
aſſenſus liberationis perulæ tantum, ſed conſi-
gnatio & reſtitutio pecuniarum in ea exiſtentiũ,
vt in libello.ad quæ minime Carpenſis aſtringe
batur,nec per ſententiam, nec de iure commu-
84 ni, tum † rurſus quod incertitudo petitionis &
inſiſtentiæ moram committi impedierit, præ-
ter quod ſuperius dixi poſſe in hoc iudicio bo-
næ fidei, factum liberationis vſque ad ſententiã
præſtari ad impediendam moram.ex no. in d.l.
vnica.C.de ſent.quæ pro. eo. vt merito conclu-
dendum ſit.d. Abraham Carpenſem abſoluen-
dum,a petitis fore, & actorem in expenſis dam
nandum,ſtante præcipue illius iudiciali inſiſten
tia,pro vt ita iudicatum fuit per Illuſtrem.D.Hę
reum Stratam commiſſarium meritiſſimũ Hæ-
breorum die 28.Menſis Ianuarij anni 1574.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO Hercule Puteo.

ARGVMENTVM.

Reintegrandæ intentantis incumbens, & quando ſuccumbat vel obtineat.

Contractus quomodo nulliter cum minore geſtus dicatur.

Poſſeſſorium & petitorium quando accumulate cognoſcantur ex partium conſenſu, ex proceſſu, vel iudicis authoritate.

Petitorium an expediatur cum poſſeſſorio, licet lis ſuper illo non conteſtetur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Agens reintegranda probat ſuam antiquiorem, & aduerſarij iuniorem ex * communi.*
2 * *Cadens proprio facto, & culpa cadit ex * cõi.*
3 *Spoliatus a iudice, facto etiam iniuſto & nullo, dummodo cum cauſæ cognitione, non reſtituitur ante omnia, ex * communi.*
4 *Reintegrandæ remedium, non cõceditur malæ fi dei poſſeſſori directo, ex ** communiori.*
5 *Violentus inuaſor ſpoliatus non reſtituitur, licet titulum nullum alleget, & de notorio iure ſuper petitorio conuenti conſtet.*
6 *Mala fides præſumitur in contrahente nulliter contra formam ſtatuti.*
7 *Præſumptio iuris, & de iure probationem non admittit in contrarium.*
8 *Poſſeſſorij cauſa ceſſat cum eſt cum petitorio cumulata.*
9 *Petitorium vnitum & proſequutum cũ poſſeſſorio, cognoſcitur & deciditur, licet ſuper petitorio non eſſet lis conteſtata, ex * communi.*
10 *Alienatio filio ad tempus prohibetur, etiam in legitima, & trebellianica, ex ** communiori.*
11 *Subſtitutus in caſum alienationis admittitur ſequuta alienatione.*
12 *Banno uocati dicitur lineam teſtatoris deficere.*
13 *Fiſcus vita prohibiti alienare in caſum mortis delinquentis durante, bona obtinet, cum onere reſtituendi ſubſtituto mortuo delinquente.*
14 *Contractus contra formam ſtatuti initus, nullus & doloſus præſumitur.*
15 *Forma inducitur ex clauſula non aliter fiat, uel decreti irritantis.*
16 *Forma ſtatuti in contractu minorum, in dubio præciſa & ſubſtantialis præſumitur, ex * cõi.*
17 *Contractus minoris licet vtilis ſibi & iuratus, nec in maiori ætate ualidus efficitur, ſi contra formam ſtatuti præciſam celebretur.*
18 *Nullum dominium poſſeſſio uel aliquid in contrahentem ex contractu nullo transfertur.*
19 *Litigioſa bona non diſtrahuntur.*
20 *Minor ætas filij probatur ex aſſertione & libro patris, & in tertij præiudicium, ſi accedat iudicis authoritas.*
21 *Teſtes qũo minorẽ ætatem probant, ex nu. ſeq.*
22 *Confeſſione partis nulla validior probatio, & nu. 31. in ſi.*
23 *Clauſula ita tamen, diſpoſitionem limitat.*
24 *Bona obnoxia quare in legitimatione non ueniãt virtute ſtatutorum patriæ.*
25 *Dominium utile bonorum comprehenditur in lege laici Principis.*
26 *Fideicommiſſarius probat bona fuiſſe in hæreditate fideicommittentis.*
27 *Succeſſio ab inteſtato comprehenditur ſtatuto prohibente alienationem in forenſem per verba vniuerſalia ex * communi.*
28 *Filia forenſis ex ciue nata nõ admittitur ad hæreditatem patris, ſtatuto prohibente etiam ſucceſſionem ab inteſtato, per verba uniuerſalia.*
29 *Reintegrãdæ remediũ nõ datˀ illi, qui poſſideat.*
30 *Poſſeſſoria quæ intentata, quomodo dignoſcatˀ.*
31 *Recuperandi poſſeſſorium debet deducere aduerſarium vi, clam, poſſidere, &c. nec aduerſus poſſidentem authore iudice datur.*
32 *Petitorium intentatum niſi reus poſt litem conteſtatam ſpoliet actorem, non poteſt ſuper ſede ri, & ſuper poſſeſſorio tantum agi.*
33 *Petitorium cumulatum cum poſſeſſorio ex conſenſu partis, licet primo ſolum poſſeſſorium ſit deductum, expediri cum poſſeſſorio debet, ſecundum * omnes.*
34 *Proſequutum in petitorio magis attenditur ex * communi.*
35 *Actio non impeditur omiſſa exceptione, nec exceptio omiſſa replicatione.*
36 *Pars opponere debet, ne poſſeſſorium cumuletur, cum petitorio, & ſi iudex procedat, appellare debet.*
37 *Sententia ſuper petitorio fertur, ſi articuli dantur ſuper illo, licet nihil probetur, ſecus vero ſi tantum verbis exceptio proponatur.*
38 *Titulus in retinenda colorat poſſeſſionem, at in reintegranda petitorium ſapit, ex ucriori.*
39 *Titulum in reintegranda non admitti ad colorãdũ, cum ſuper Dominio exceptio admittitur.*
40 *Capitula aliquo modo cauſæ conferentia, admittuntur in dubio ex * communi.*
41 *Clauſula ſaluo iure impertinentium, quid operetur.*
42 *Capitula, licet proprietatem reſpicientia, cum ad poſſeſſorium tendunt, admittuntur.*

CONSILIVM CXL.

TRINITAS ADSIT.

IVSTITIA nobilis domini Herculis Putei de Cremia, in cã quam agit cõtra dños fratres de Battaleis, adeo ex actis exhibitis reddit clara, vt paucis, maxime corã Senatu periſſimo, agendum credam, Nullum.n.ius habent Battalei, nec in

poſſeſſorio, nec in petitorio, ac vt ordinatim ꝓ-
cedam reſpectu poſſeſſorij reintegrandæ ab eis
vt dicunt actores intẽtati, ex trib. principaliter.
Primo quia quatenus, conſtaret, ipſos fratres
antiquitus poſſediſſe bona, quæ nũc Dominus
1 Crema poſſidet, quod ſufficit, & ſuũ eſt † incum
bens, per. c. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol. Dec. in
* c. bonę. num. 23. in fi. de appellat. ait * commun.
Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. numero
383. adeo quod initi minime poſsũt tenuta ade
pta virtute literarum ordinarij de quib. in actis
Gebeni notarij, cum antea dominus Hercules
poſſideret ut id multis modis, verum in facto
oſtenditur, Nec non admitteremus hoc reme-
dium, prout cæteras actiones in rem ſcriptas ſin.
gulari etiam ſucceſſori competere, ad not. per
Bartol. Ang. & Caſtr. in l. ſi tertius. §. ſi prius. ff. de
aqua pluui. arcend. Iaſ. in l. prætor ait. §. interdi-
ctum. ff. de oper. noui. quod aliàs probauit Rota
ſacri palatij, vt refert Moedan. deciſ. 40. ſub titu.
de reſt. ſpoliat. & deciſ. 41. de iudici. Ceciderunt
tamen facto, & authoritate iudicis expellentis
illos medio iuris, ac in ſtante parte aduerſa, vt
conſtat ex proceſſu ſignato. C. Pagin. 50. & ſeq.
Vnde reintegrari nequeunt cum non ſolum fa-
2 cto, & culpa propria † cadens minime reinte-
* gretur, vt ex * communi tradunt Ripa, in c. ſæpe
num. 27. de reſtit. ſpoliat. Soci. in l. rem quæ no-
bis. num. 8. de acq. poſſeſſ. Ruin. conſ. 47. nu. 5. &
conſi. 49. ſub num. 9. uolum. 4. Grat. conſi. 50. nu
mero 13. uolum. 1. & per alios Menoch. de recu
per. poſſeſſ. remed. 15. num. 95. Verum nec obti-
neat, ſi quis facto, & commiſſione Iudicis dum-
modo cauſa cognita emiſſa ſpolietur, cum in ter
minis fortioribus, licet iniuſte, ſeu nulliter fortè,
aliquem ſua poſſeſſione ſpoliaſſet iudex, quan-
do non proceſſerit de facto, nec vti priuatus, at
3 iuris ordine ſeruato † ſpoliatus ante omnia reſti
tui nequeat, per gl. ordinariam in c. præſentium.
verbo. aliam in ſi. 7. q. 1. Archid. in c. quia præſu-
latus. num. 3. 1. q. 4. Iaſ. in l. iuſtè poſſidet in pri-
mo num. 4. ff. de acq. poſſeſſ. Deci. conſi. 125. nu-
mero 8. & conſi. 200. in prin. Neguſ. tract. de pi-
gno. 2. membr. 3. parte. num. 46. & 47. quam ſen
* tentiam & diſtinctionem * communem appel-
lat Curt. iun. conſilio 175. nu. 5. Mendoſ. ad Ro-
man. conſi. 158. num. 6. uerbo iudicem. Neuiza.
conſi. 77. numero 6. & ſequen. & nume. 11. Me-
noch. ample de recuper. poſſeſſ. 8. remed. nu. 3.
cum ſeq.
4 Secundo, malæfidei poſſeſſori ſua poſſeſſione
deiecto minime concedi reintegrandæ reme-
** dium, ** crebrius affirmatunt interpretes, vt te-
ſtatur Ripa in d. cap. ſæpe. numero 23. Bru. con.
ſilio 19. numero 24. Mode. Pariſ. ad Alex. conſi-
lio 6. numero 9. uolu. 3. Menoch. loco præcitato
remed. 15. numero 61. & ſequen. Quod fortius
5 procedi † voluit in violẽto inuaſore, ſi ſpoliatus
titulo contractus inutilis vel nulli, innitatur, ac
de notorio iure ſuper petitorio conuenti appa-
reat Natta conſilio 288. num. 4. & ſeq. volum. 2.
Quare ceſſabit remedium intentatum, cum acto
6 res ſint præſumptiuè † in mala fide occaſione
contractuum nulliter ac dolosè (vt inferius de-
monſtrabitur) cum minore geſtorum cõtra pro
hibitionẽ teſtatoris, ac ſtatutorum formam. ar.
c. qui contra iura, de reg. iur. in 6. l. qui rem emit.
ff. de contra. empt. l. 1. vbi glo. & Bart. in fi. C. de
fide inſtru. lib. 10. & in l. quemadmodum. C. de
agricol. & cenſi. lib. 11. Felyn. in cap. ſi diligenti.
num. 5. & ibi Pariſ. num. 26. & ſeq. de præſcript.
7 quæ † præſumptio dicitur iuris, & de iure, vt ob
id probationem non admittat contrarium, per
Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem. num. 45. inſt. de
act. Soci. iun. conſilio 69. num. 45. uol. 1. refert, &
ſequitur Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 3. ca-
ſu 225. nu. 7.
8 Tertio & ultimo † poſſeſſorij cauſa ceſſabit
quando ſic cum petitorio iuſtificato accumula-
ta, etiam ex partium expreſſo conſenſu, ac iudi-
cum mandato, vt inferius deducam, cauſaque
proprietatis poſſeſſorij cauſam abſorbeat, c. pa-
ſtoralis. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Ancar. conſ.
146. num. 3. verſi. & ſi dicatur. Crauet. conſ. 248.
num. 5. Caſſad. deciſ. vltima. nume. 6. & 7. Et ubi
ſunt in eodem iudicio vnita, etiã quod ſit ſuper
petitorio non fuiſſet conteſtata, dummodo ſit
9 proſequutum † petitorium illud, tamen cogno-
ſcitur atque deciditur, arg. c. 1. de reſt. ſpol. not.
ſcrib. Bar. num. 30. Alex. num. 31. Marmor. num.
163. Zaſ. num. 64. in §. nihil commune. l. natura-
liter. ff. de acquir. poſſeſſ. Deci. conſi. 84. num. 2.
Pariſ. conſilio 112. numero 55. ubi de commu-
* ni * & num. 61. volum. 1. poſt alios per eum ad-
ductos Neuiz. conſilio 79. nu. 2. Bero. conſ. 44.
num. 23. & conſi. 48. & 63. numero 3. uolum. 3.
Roland. a Valle conſ. 79. nu. 37. uol. 1. id omnes
tenere ait Menoc. loco citato remed. 1. nu. 161.
cum ſeq. & num. 177. Conſtat itaque manifeſte
in poſſeſſorij iudicio actores iuſtitiam fouere,
quæ ex iuribus deductis in petitorio ad rei fauo
rem comprobantur.
Et primo ex nullitate contractuum allegato-
rum per actores, quæ nullitas tripliciter fundat.
Primo quia dd. fratres de Battaleis acquiſiue
runt terras a domino Bartholomeo Puteo mi-
nore. 25. annor. prohibito per patrem intra il-
lud tempus quouiſmodo eas alienare vel obliga
re, vt documento publico conſtat. Cum itaque
10 alienatio † per patrem prohibita ad tp̃s 25. an-
norum iure ſubſiſtat, ẽt reſpectu legitimæ & tre-
bellianicæ, vt ex magis cõi ſnĩa, poſt cęteros no
uiſſime tradiderunt, Rol. a Valle conſ. 98. nu. 25.
uol. 2. Fernand. Vaſqui. tractat. de ſucceſſ. prima
par. §. 10. in repet. l. quoniam in prioribus. C. de
inoff. teſtam. nu. 419. Clar. in §. fin. crimin. q. 78.
uerſi. item quæro in fin. ubi refert ſecundũ hanc
opin. Senatum Mediolan. iudicare ſolitum Bor-
gni. Caualca. tracta. de vſufruct. mulier. numero
95. & Boſi. titu. de publicat. bon. numero 41.

Sequutaque

11 ſequutaque alienatione per prohibitum † ſubſti
tutus in bonis, atque vocatus admittaſ,ad not.
in l.hæredes mei.§.cum ita ff.ad Trebel Rub.cõ
ſil. 97. Clar. d. q. 78. in fi.iure merito obtinebit
terras dominus Hercules reus conuentus,exclu
ſis actoribus, qui acquirere minimè potuerunt
lege teſtatoris vetante,ac eo quod vocatus ſit li
nea teſtatoris deficiente, quæ ſtatim cum filius
hæres grauatus hoſtis ciuitatis effectus, ac capi-
12 ta liter perpetuoq; † bannitus fuit, defeciſſe dici
tur, per tex. in l. amiſſione.§.qui deficiunt.ff.de
capit. dimin. vel ſaltē mortuo grauato admitti
debuit, cum delinquente prohibito, in caſum
13 tantum, † fiſcus vita illius durante poſſideat,
cum onere reſtituendi illa ſubſtituta moriente
delinquente,l. Statius Florus.§.Cornelio Felic.
ff.de iure fiſci. Clar.d.q.78.in fi.Plolus inter cõ-
ſil. crim. 130.num.96.& ſeq.vol.1.crim.in fol.
Secunda nullitas deducitur,quia reſiſtente le
ge municipali ſub. Rub.de mod.& form.ſeruā.
in contr.min.contractus iſti à minore 25.anno
rum non ſeruatis ſolemnitatibus proceſſerunt,
vt ex facie inſtrumentorum ſuper emptionibus
terrarum dignoſcitur, ſic nõ tantum nullus,ſed
14 etiam † doloſus præſumitur non impleta ſtatu-
ti forma. Roman.conſil.54.nu.6.vbi Mend.Pa-
riſ.conſi.100.num.67.volum.1.Curt.conſi.50.
Barba.conſ.70.in 1.dubio, vol.3.Rolād.à valle
conſ.75. nu.57.& ſeq.vol.3.Octau.Cacher.de-
ciſ.pedem.155. Borgni.Caual.vbi ſupra nume-
ro 128.& in trac.de tutor.& curat.num.33.quę
15 † forma inducitur ex clauſula, & non aliter
fiat, &c. cum decreto irritante, per Mendoſ.ad
Roman.qui quotas colligit conſ.405.verbo,&
non aliter Cacher. dciſ. pedem. 164.num.13.
Gabriel ſuis concluſ.cõmunibus lib.6.de clauſ.
decret. irrit.nu.60.præter quod in dubio.d.ſta-
56 tuti † forma præciſa & ſubſtantialis in contra-
* ctu minorum pręſumatur ex * communi,de qua
per Rolan,à valle conſi.30.num.11.uolum.3.ut
17 hinc.ea omiſſa † contractus licet iuratus, ac in
ſui utilitatem,à minore geſtus,nec etiam in ma
iori ętate conualidari queat, Ruin.conſil.170.
num. 59. uolum.1.Curt.iun.conſil.118.num.5.
Mendoſ.ad Roman.conſ.55.uerbo inducit Nat
ta conſil.562.num.10. Celſus Hugo conſil.108.
num.7. Octau. Cacher.deciſ.pedem.165.Rolā.
d.conſ.30.in prin.& conſil.72.num.52.uolu.3.
Caualcan.de tutor.& curat.num.146. Ant.Go-
mez. uar.reſolut.iu.tom.5.cap.114.num.11.la-
te ſuper ſtatuto Mantuano.Hippol.Rimin.con-
ſi.5.nu.129.cum.ſeq.& 149.cum ſequentibus.
exiſtente enim contractu nullo, nullum ius in
emptores, ſeu donatarios tranſlatum fuit, cum
non entium nullę ſint qualitates,l.non dubium,
C. de legib. Bal.l.ea quidem. C.ſi mand.fuit a-
18 lie.† nec ex contractu nullo dominium,ſeu poſ-
ſeſsio aliqua in emptorem tranſlata fuerunt. A-
lex.conſ.81.nu.11.uol.3.& conſ.69.nu.14.uol.
5.Barbat.conſ.70.1.dubio.uol.3.Mēdoſ.ad Ro
man.conſ.321.num.2.uerbo remanſit.ac Rol.à
valle conſ.7.num.12.uolum.3.& minus ex con
ſtituti clauſula Bero.conſil.69.vol.3.
Tertia nulli rurſus dd.contractus cenſentur,
quia celebrati fuerunt alter ſcilicet emptionis,
poſtquam ſuper terris lis vertebatur inter em-
ptores & matrem venditoris in dd.bonis credi
tricem & vſufructuariam, vt ex acti conſtat,do-
natio vero poſt tenutam omnium bonorū per
fiſcum adeptam occaſione delicti à d.vēditore
19 ppetrati, quare de bonis litigioſi vitio affectis
quouis modo ſine Principis aſſenſu valide di-
ſponi & contrahi non potuit, obſtante ſtatuto
particulari ſub rub.de iuribus non acquir.in fi.
& iure cõmuni de quo in l.1.vbi.Bar.& pro to-
tum.ff.eod.& auth.de litigio. Abb.& Deci.in c.
s. de confir. vtil. vel inut. Rimin.conſ.89.nu.5.
vol.1. Benint.deciſ.bonon.48.nu.6.& ſeq.Rol.
à valle, conſ.6.nu.44.vol.3.Cephal.cõſ.64.ſub-
dens nu.19.alio nõ docto probari dolum eo ip
ſo,quod poſt litē motam cõtractus fiat,ſeu poſt
quam ſola actio perſonalis ſit intentata aduer-
ſus aliquem, vel per eundem, & cõſ.195.nu.15.
cum ſeq.vol.2. Dum ergo doloſi & inualidi iu-
dicantur contractus,quibus ſe fundant actores,
& ipſos nullum ius fouere neceſſario infertur,li
cet abnegent d.Bartholomeum venditorem ac
donatarium tempore contractus minorem.25.
annorum extitiſſe. Cum tamen id vero verius
ex pluribus demonſtretur,
Primo ex patris ſui aſſertione in legitimatio-
20 ne emiſſe quæ † aſſertio, ſicuti patris, liber,filij
ętatem minorem probat,Curt.in conſ.118.nu.
8.Soci.iun.conſ.3.nu.10.vol.2. Crauet.de anti
quit. temp. 8. part.pri. nu. 34.& 35. congerit
Mendoſ.in regul.18.cancell.q.8.Menoch.de ar
b tr. iud. cent. 2. caſu.116.nu.4.& tanto magis
cum ſit mortuus pater Soci.iun.d.conſ.3.nu 9.
vol.5.quod pręcipue dicerem,ſi in inſtrumento
legitimationis datus fuiſſet curator minori per
iudicem, quia tunc etiam in tertij præiudicium
præſumptiue ætas minor probaretur. Deci.cõ-
ſi.556.nu.5.& 682.num.16. Aneat.Regiē.q.fa-
mi.35.per totam poſt Alciat.tract.de præſump.
regul.54.nu.8.Benint.deciſ.bon.82.
21 Secundo teſtes † plures examinati aliàs in di-
uerſo iudicio repetiti vero citata parte, dum de
principio ac fine temporis cauſam dicti redden
tes deponunt, ac per deſignationes temporum,
& rerum,rectè minorem ætatē cõcludūt. Abb.
in ca.in præſentia.nu.32.cum.ſeq.vbi Felin.nu.
4.de probat.Bal.conſ.19.nu.3.vol.5. Alex.cõſi.
29.vol.7. Bar.nu.7.& Salic.nu.3.in l.cum de æ-
tate.ff.de prob.Grām.conſ.ciuil.17.nu.1.copio
ſe modos probationis recenſens Quint.Mend.
in reg.18.cancell.apoſt.pro can.q.3.4.5.& ſeq.
Cauale.trac.de tuto.& cur.nu.294.cum.ſeq.
Tertio ætas minor oſtēditur ex partis aduer
ſæ ferè confeſsione in alio iuditio emiſſe, dum
teſtes ſuper minori ętate examinatos per vēdi-
torem

torem habere curauit, cum præceptis pœnali-
bus, & ipſum minorem fuiſſe aſſeruit, vnde in
22 propoſito hoc, nulla validior probatio † cõfeſ
ſione patris.l.1.& 2. C.ſi min.ſe maior.dixer.in
terminis Salic.in l.cum te.nu.4.C.de.probat.&
in l.ſi minorem.nu.3.& 10.C.de.in integr.reſti.
min. 25. ann. adnotans rurſus teſtes etiam inter
alios ſup minori ætate, vt hic, examinatos fidẽ
facere in quacunq; alia cauſa, annorum tñ com
putatione inita not. Fel.vbi ſupra nu.4.& Men-
doſ. d. q. 7.de cuius etiã ætatis probatione nõ-
nulla nouiſſime cogerit Ioſeph. Lodoui.deciſ.
Perus. 55. in 1.art. Nec dubitandum eſt in pñti
tot concurrentibus minorem ætatem proba-
tam diei, & conſequenter cõtractuum inualidi-
tatem.

Secundo principaliter ius rei reſpectu bono
rum obnoxiorum confirmo. Namq; D.Bartho
lomeus venditor naturalis filius, & ſolus ſuper-
ſtes tẽpore mortis D. Bartholomei patris fidei
committentis, legitimatus fuit cum aſſenſu, &
præſentia partis à Comite Palatino, ita tamen,
quod ipſa legitimatio teneat & valeat iuxta for-
mam legis huius patriæ æditam ſub die 29.Feb.
1542.qua lege prohibetur omnis legitimatio à
quouis fiat, reſpectu bonorũ obnoxiorum alijs
perſonis, & fideicommiſſo ſuppoſitorũ ſine ex-
preſſa licentia Principis, ſic videtur ſub cõditio-
ne legitimatus ad ſucceſſionem bonorum, quo-
rum directum dominium alienum erat, propter
23 clauſulam, ita † tamen, quæ diſpoſitionem limi-
tat, reſtringit, atq; modificat.l.ita tñ.& l.Lucius.
§.quæ habebat.ff.ad Trebel.l.vbi adhuc, ibi Sal.
C.de iur.dot.Soci.iu.conſ.160.nu.46.vol.2.vn-
de conditione deficiente (nullus.n.Excell.Prin-
cipis aſſenſus adeſt) legitimatio in ea parte effe-
ctum ſortiri nequit, ſed pro non facta habetur, l.
qui hæredi.§.Plautius, vbi Bart.& Soci.ſen.ff.de
cond.& demonſ.1.§.ſin autem, vbi ſcrib. C.de
cad.tolen.cum.vulg. Excluditurq; virtute d.or-
24 dinis, qui † tanquam ob lites tollendas ſcandala
euitanda & iura cuiq; ex licito coitu nato cõſer-
uanda, vt formaliter determinat, Barba.conſ.28
nu.6.7.& 8.vol.2.nõ ſolum hæc bona obnoxia
latius comprehẽdet, quod admittit Rol.a valle
cõſ.67.nu.93.vol.3.verũ Eccleſiaſticas emphi-
teoſes Eccleſiis ve ſuppoſita, vt alia lege termi-
narũt Exc. Principes ſub die 27. Oct. 1550.&
25 merito, cũ ſuper † vtili dominio bonorũ laicus
Princeps diſponat, ac ſtatuat, Alex.cõſi.24.nu.
4.vol.6. Ancar.conſ.125.nu.7.& conſ.433.nu.
3.Tiraquel.de retract.§.1.gl.13.num.8.& 9.Al-
ba conſ. 28. nu.6.poſt.Soci.ſen.conſ.49.col.1.
Quo enim ad hæc bona nullo iure actores fun-
dant eorum intentionem, cum illorum author,
nec capax ſit nec in illis inſtitutus, quia vere le-
gitimatus non dicitur ex conditionis & manda
ti Principis defectu, Marant.in l.is poteſt num.
53. ff. de acquir. hæred.reus itaque admittetur
præcipuè ad hęc bona, quæ probãtur per teſtes

fuiſſe in hæreditate fideicommittentis, vt hoc
ſuum erat incumbens Alba.conſi.7.num.3.Al-
ci. conſil. 778. num.4. Rolan.à valle.conſil.46.
num. 6. & 7.volum.3.cum ab Eccleſiis, ſeu do-
minis delictis ſit inueſtitus, excluſo dño Bar-
tholomeo venditore & emptoribus. Prima nã
que inueſtitura præualet, & illi fieret iniuria ſi
citra culpam ſibi auferrerentur bona cap.1.qui
ſucceſ.tenentur. Caſtr.in l.2. C.de legibus.Leo-
nard.conſ.114.numero.121.volum.primo, cõ-
ſil.feudal.

Nec iſtis refragatur, quod dominus Bartho-
lomæus hæres deceſſerit cum filijs maſculis, ita,
vt ipſi excluſo ſubſtituto veniant ad hęredita-
tem, quia cum nati ſunt in externis regionibus,
ac patre iam ciuitatis effecto hoſte, atque rebel-
le, vt concludunt teſtes in iudicio examinati,
nempe, tertius, quintus, ſeptimus, duodecimus,
bonorum de quibus agitur incapaces exiſtunt,
tum quia forenſes, tum quia ex non ciue perſo-
naque onera non ſubeunte nati, iuxta legis mu-
nicipalis diſpoſitionem, ſub Rub.de prohib.a-
lienat.in forenſ.quæ locum ſibi vendicat ob illa
ſtatuti verba vniuerſalia &c.quoquo titulo &c.
28 alienare &c.in ſucceſſione † ab inteſtato.ad ea
quæ communiter ſcribentes maximè Aret.affir-
mant, in l. ſi ita quis.§.in lege ff. de verb.oblig.
Ripa in l.filius famil.§.diui.num.99.ff.de leg.1.
Ruin.conſ.98.num.11.vol.2.Cephal.conſ.35.
num.18.Ancar.quęſt. famil.31. per totam.Ho-
tus in l.ſi quando.num.266.C.vnde.vi.Gabriel.
ſuis concluſ.lib.4. de fidei. concluſ. 10. num.6.
28 Nec non in † filio filiaue forenſe tantum ex ci-
ue nata, cum nec ipſa ad patris Mantuani hære-
ditatem admittatur, vt ſupra.ſimili ferè ſtatuto
contra filias, conſuluit Bero.conſil.173.nu.28.
& ſeq. vol.1. Roſ.a Valle conſi.28.num. 62. &
conſil.80.num.37.volum.3. Quanto igitur mi-
nus iſti ex rebelle nati excludent Dominum
Herculem reum conuentum vocatum in defe-
ctum lineæ, pro quo ſine dubio iudicãdum exi-
ſtimo.

At quia pendente diſcuſſione ſuper meri-
tis, fuerũt producti articuli ex parte nob.domi-
ni de Crema, ſuper quibus controuertitur num
iure admitti debeant, breuitati, & veritati ſtu-
dens cenſeo admittendos fore, eo quia in præ-
ſenti iudicio poſſeſſorium, & petitorium tracte-
tur, tam ex partium petitione, quàm cumulatio-
ne, quod ex infraſcriptis demonſtro.

Primo, quia coram ordinario per dđ fratres
de Battaleis petitorium fuit intentatũ ex verbo
petitionis aſſociationis ad tenutam terrarum,
ſtantibus maximè inſtrumentis emptionis, &
donationis, quæ titulum præbent, & conſequẽ-
ter petitorium inferunt, cum hæc non requi-
rantur de ſubſtantia in poſſeſſorio, ſed poſ-
ſeſſio tantum iunior aduerſarij, & actoris anti-
quior cap.reintegrandæ 3.quæſt. 1, Alex.con-
ſilio.46.num.5.vol.3.cum ſimil.per. Menoh.de
recu-

recuperand.poſſeſſ.in præl ud. nu. 21. tum quia
ipſi præſupponũt poſſidere, vt in proceſſu pag.
2. ibi duo non poſſunt inſolidum poſſidere &c.
adeo quod nõ poteſt inferri contra Dominum
Creman poſſeſſorium tunc intentatum, cum ip-
ſos adhuc poſſidere contendãt. competit enim
29 tantum illud † remedium aſſerenti alium poſſi-
dere, & agentem ſpoliatum ab eo fuiſſe, d.capit.
reintegranda.c.ſæpe, de reſtit.ſpol.& vbiq; dd.
in l.nihil commune.§.naturaliter.ff.de acq.poſ.
Menoch.vbi ſupra cum vulg.

Secundo coram Clariſſima Rota in initio ꝓ-
30 ceſſus, ante libellum exhibitum † poſſeſſorium
recuperandæ, dici vere poteſt, non fuit deductũ
quia nullibi de ſpoliatione, vel poſſeſſione prio-
ri agentium, minus retinendæ, quia nihil de mo
leſtia, vel deſiſtentia a turbatione, ſeu de poſſeſ-
ſione actorum tempore litis motę, nõ etiam adi
piſcendę cenſetur intentatum, quia non conclu
ditur ad poſſeſſionis traditionem, vel reſtitutio-
nem, imò ait, ſe poſſidere ad notata ſingula ſin-
gulis referendo, per ſcribentes in d.§.nihil com
mune, ubi Alex. rub.nu.36.cum ſeq.Bart.in l.1.
§.interdictum. ff.uti poſſidet.& in l.j.ff. quorum
bonorum, ac per Menoch. ubi ſupra nu.21.22.
& ſeq.Bero.conſ.58.in prin.uol.3.Itaque ex ſuf
ficienti partium enumeratione iudicabimus, pe
titorium magis occaſione tituli emptionis, quã
merum poſſeſſorium intentatum, per Deci.con
ſil.663.Ruin.conſil.164.numero 8.volum.5.Pa
riſ.conſil.112.num.58.ad num.64.uolumine 1.
31 † Quod poſſeſſorium reintegrandæ eo minus in
tentatum dicitur, cum non ſit deductum per a-
ctorem contra reum cum titulo poſſidentem il-
lum a ſe, vi, clam, & pręcario poſſidere, per Bar.
Imol.Caſt.& Mod.in l.ſi de eo.§.fi. ff. de acquir.
poſſ.Socin. in l. rem quæ nobis 7.q.princ.ff.eo.
titulo Alex. conſ. 118. vol.2. eoque minus com-
petat contra eundem reum authore iudice poſ-
ſidentem, Deci.& alijs in c.ſi quando de offi.de-
leg.& in c.conſultationibus 4. notab.eo.tit.Bal
dus conſ.348.& 350.uolu.1.Bero.conſi.58.nu.
18.& ſeq.vol.3.

Quod tertio loco demonſtratur ex dd.fratrũ
precibus in proceſſu deſcriptis, in quibus narra-
tur ipſos virtute inſtrumentorum emptionis, ſic
tituli & petitorij fuiſſe aſſociatos ad tenutam &
obtinuiſſe, quod ſuper ſupplicatis ſic petito-
rio narrato fieret iuſtitia, qua de re ex illorum
confeſſione, quæ eſt iudicialis, ac probatio pro-
bata, ad not. in l.1.ff.de conf.& l.cum præcum.
ff.de libe. cauſ. cum vulga. per Gabriel.ſuis con-
cluſ.tit.de confeſſ.concluſ.1.dicitur petitorium
deductum, vt in ſimili, not.Rimin.conſ.98.cum
ſequen.vol.1.

32 Hinc ſequitur, quod ſi alias † petitorium intẽ
tatum ſuit, nec poſt litem conteſtatam reus acto
res ſpoliauerit, non potuerunt rurſus dd.fratres
ſuſpenſio petitorio ſuper poſſeſſorio tantũ pro-
cedere ad not. in d.§. nihil commune, vbi Bart.
nume.24. Aret.nu.16.& Seiſel.num.55.Didac.
Couar.lib.1. var. reſolu.cap.16.nu.13.per alios
probat.& ſequitur Menoch.de recuper. poſſeſſ.
remed.15.num.381.& 382.ſequitur Nicol.Gra
uat.ad veſtr.praxim.lib.4.cap.vlt.num.4.Et tan-
to minus id agere Batalei potuerunt, cum ipſi iã
cauſam coram ordinario inceptam in exequu-
tione reſcripti obtenti per dominum Creman,
quod petitorium comprehẽdebat, videlicet ca-
put fideicommiſſi, omnia iura partium, & ſtatũ
totius cauſę, reaſſumpſerint, vt iõ per.d.reaſſum-
ptionem denuo & petitorium deductum probe
tur, cũ eadem cauſa cenſeatur, ad not.per Card.
in clem.2.q.1.de teſt.

Quarto principaliter dicitur, quod licet ſolũ
poſſeſſorium fuerit in petitione vltima actorum
adductum, attamen ex conſenſu tacito partium
ex non cõtradictione, uel non replicatione, ſeu
proteſtatione uidetur poſtmodum cumulatum
33 † petitorium. ſuper quo rurſus iudicari & co-
gnoſci oportet.arg.cap.1.de reſtit.ſpol.no.Bar
bat.in l.naturaliter. §. nihil commune.in fi.uerſ.
2. quæro. nu. 30. ubi Alex.uerſ. 14.ſallit.nu.31.
Mermerius.num.163.Zaſ.num.64.ff.de acquir.
poſſeſſ.Deci.conſi. 84. nu. 2. Brun.conſil.19.&
21.Pariſ.conſ.112. num.61.volum. 1.Neuizan.
per alios conſil.79.nu.2. Bero.conſil.44.nu.29.
volum.3.& conſi.48.num.4.volum.3. Cæphal.
conſ.8.& 34.volumi.2.Quod dictum ab omni-
* bus* comprobatum ſequitur, & ad propoſitum
alia congerit Menoch.de recup. poſſ.remed.1.
numero 163.& ſequent. ſubdens numero 179.
id procedere, & ſi ſuper petitorio non fuiſſet lis
34 conteſtata, † proſequutum enim magis attendi
* tur, ex* communi, quam in terminis adnotat.
Pariſ.conſi.112.num.55.Roland.a Valle conſi.
79.nu.37.uol.1. Bero.in propoſito conſ.63.nu.
3.uolum.3.

Colligiturq; d. conſenſus tacitus. Primo ex
non contradictione, ſeu non replicatione acto-
ris, ad exceptionem rei ſuper petitorio propoſi
tam, in reſponſione ad libellum, quæ non repli
catio admittit partis exceptionem, nec ipſa reij
35 citur, ſicut.n.per exceptionem omiſſam † actio
non impeditur, ita per replicationem omiſſam
exceptio non impeditur cum ita ſe habeat repli
catio ad exceptionem, ſicut exceptio ad actio-
nem ar.l.2.ff.de except.no.formaliter Bart.in l.
ſi quis fundum.n.2.C.ad l.iud.de vi.publ. Bero.
in c.1.nu.21.de reſti.ſpol.

Colligitur d.conſenſus ſecundo, quia iudices
admiſerunt præſente actore articulum rei de ꝓ-
bando ſuper petitorio, ac ad hunc effectum nõ
reclamante parte actrice ſtatutus utrique termi-
nus fuit ad probandum, itaque & cumulatum
poſſeſſorium extat, etiam ex iudicis commiſſio-
ne & pronuntia, not.dd.ubi ſupra, & Ripa in d.
§.nihil commune num.137. à qua tacita iudicis
pronuntia de probando ſuper exceptionibus
dominij debebat pars appellare licet antea. (qđ

hie

36 hic ab fuit) † oppoſuiſſet & ꝓteſtata fuiſſet, nó
eſſe de petitorio tractãdum, Io.Mon.& Io.And.
in cap. 1. de accuſ.in.6. Aret.d.§.nihil commu-
ne num.10. Crauet.conſil.238.num.4.ac cæte-
ros id probantes accumulat, Menoch. ſuo vtili
trac.de recuper.poſſeſſ.1.remed.nu.167.& ſeq.
Nec dubitandum eſt dilationem daram ad pro-
bandum ſuper exceptione petitorii conſtituere
iudicium petitorium, eo quod datis capitulis ſi
37 per excipientem nihil probetur † diffinitiua ta-
men abſolutotia ſentẽtia ſuper petitorio ſequa-
tur, licet ſecus vbi verbis tantum exceptio pro-
ponatur, declarat Iaſ.in l.qui accuſare num.6.&
ibi Deci.num.17. C.de edend.Marſi.Sing.169.
poſt Didac.& Neuiz.quos adducit Menoch.d.
tract. de recuper.poſſeſſ.1.remed.num.178.

Deducitur tertio loco cõſenſus partis expreſ
ſus ex ſuis capitulis, quæ titulum emptionis &
donationes continent, nó poſſeſſionem tantũ.
Dicitur enim in capitulo, vti donatarij poſſede-
runt &c. Rurſus inſtrumenta produxerunt ad
iurium ſuorum probationem non etiam ad ro-
borandam ſuam poſſeſſionem, quare ex iſto cõ
ſenſu expreſo haud dubitandum eſt, quin ſuper
vtroq; proceſſum, & diſcuſſum fuerit ex actoris
38 parte, cum actor ſpoliatus † titulo poſſeſſionis,
quam non habet colorare non habeat neceſſe,
ſicuti in poſſeſſorio retinendę, quinimo illud de
ducendo in reintegranda, vt hic, petitorium ac
cumulare credatur, & ſuper vtroq; pronuntiã-
dum veniat, ita in terminis Brun.conſ.21.num.
8. & q.inter conſ.feudal.tradit Zucard.in l.fin.
num. 164. C. de edicto diui Adr.tollen.contra
Bald.Afflict.& nonullos alios, hanc ſententiam
• pro * veriori admittit Menoch. loco ſupra alle-
gato numero, 182.& licet aliàs tenerem illam
39 opinionem, quo ad colorandum, † admitti titu-
lum poſſe, attamen id non procedit quando ini
tio de dominio, vt hic, obijcitur, nec per partẽ
actricem opponitur quin potius d.exceptio ad-
mittatur, vt ſentit in ſuo caſu Cephal.conſ.289,
num.34.volum.2.vbi Afflict.deci.7.approbare,
ſed cum hac declaratione videtur.

Rurſus quarto loco colligitur tacitus conſen
ſus actorum ex admiſſione, & non diſſenſu iu-
rium ſuper petitorio productorum per d.Cre-
mam reum, qui exibuit proceſſus multos inhæ
rendo reſcriptis ad eius fauorem obtentis, & re-
ſponſioni factæ libello aduerſariorum, quæ om
nia ad ius fideicommiſſi petitorijque tendunt,
& ex quibus manifeſte de iuribus ſuis ſuper do-
minio conſtat, vt hinc ſuper illo terminari de-
beat, ac admitti capitula iam producta. Quæ etiã
quod petitorium non eſſet accumulatum nini-
me deberent reijci, cum ex illi ius partis coad-
iuuari poſſet, vel pro vt dicebat Afflictus, quod
id per conſilium Neapoli admiſſum fuerit in de
40 ciſ.7.vel quia in dubio † Capitula dummodo a-
liquo modo cauſæ conferant, pertinentia dicã-
tur, ac dimittantur, vt de communi * ſententia
atteſtatur Iaſ. l. ſi duo.§.idem Iulianus.num.12.
ff.de iur. iu.Ripa in l.1.nu.41.ff.ſi cer.pe. Deci.
conſ.84.& 518.num.2.Menoch.loco citato.nu.
182. Alciat.ſuper capitulis poſſeſſorijs in cauſa
41 petitorij conſil. 387.& inſuper quia † clauſula
ſoluo iure impertinentium & non admittendo-
rum, qua quotidie in foro iudices vtuntur in ca-
pitulorum admiſſione, omnem difficultatem e-
neruet, ac tollat, cum ſi erunt pertinentia conſi-
derabuntur in meritis, at ſecus ſi impertinẽtia,
Afflict. deciſ.33.nu.pri.& 8.& per add.ad eun-
42 dem.d.deciſ.7. Accedat quia d.c.† licet proprie
tatem reſpicientia, ſunt tamẽ admiſſibilia, quia
ad poſſeſſorium tendunt ad demonſtrãdum in-
quam actores non poſſediſſe vnquam ex cõtra-
ctibus nulliter ipſo iure, cum minore geſtis vir-
tute ſtatuti Mantuæ &c.ex quibus nec poſſeſſio
transfertur, nec ius aliquod acquiritur, nec con-
ſtitutum operatur per Bart.in l.ſi rem aliquam.
ff. de acquir poſſeſſ.& Alex.in l.1.§.ſi vir col.3.
eod.tit.Bero.conſi.69.volum.3.& vt ſupra.& ſi
ad poſſeſſorium tendunt, ipſa omni iure admiſ-
ſibilia cenſentur, vt ſcribit Bald.in l.naturaliter
§.nihil commune. ff. de acquir.poſſeſſ.& in tit.
de pace cõſt.verbo reſtituitur. Abb.in c.ex par-
te in fi.de reſtit.ſpol.tradit formaliter Natta cõ-
ſil.474.num.37.volum.3.

Sequitur itaque ex omnibus ſimul iunctis ca-
pitula admittenda, cum profectò & actores, &
reus poſſeſſorium & petitoriũ expreſsè, ac taci-
tè pluries deduxerint, probauerint, atque accu-
mulauerint. Quæ demum per iudices admiſſa
fuerunt.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO LVDOVICO Bolderio Veronenſi & Conſortibus:

ARGVMENTVM.

Quando licita ſit armorum prohibita delatio, pro capiendo, ſeu inſequendo delinquentem.

Pœna de non offendendo, & bene viuendo quomodo incuratur ex ſola armorum prohibita delatione cum cauſa.

SVMMARIVM.

1 *Famulus vxorque ad defenſam inquiſiti admittũtur, in teſtes, quando veritas aliter haberi*
* *non poteſt, ex * communi, quæ declaratur numero ſeq. & 3.*
4 *Permiſſa à lege faciens pœnam non incurrit.*
5 *Delatio armorum prohibitorum licita eſt pro occidendo & capiendo bannito, ſeu in reditu ab illo.*

Arma

6 *Arma prohibita licet deferre pro defenſa iuſtitiæ, ſeu beroariorum.*

7 *Portas arma prohibita videntibus & ſcientibus ſuperioribus excuſatur, & pœnam non incurrit.*

8 *Verba iſta, che niuno oſi, ardiſca, & ſimilia in proclamatibus poſita dolum malum ſupponant ex * communi.*

9 *Pœna legis vel ſtatuti in perſonam, & non in rem loquentis non procedit niſi vbi adeſſi dolus malus, nec lata culpa ſufficit.*

10 *Pœna triremium ad tempus corporalis dicitur. ſed ſi in perpetuum capitalis efficitur.*

11 *Pœna corporalis nunquam inſligitur niſi dolus interueniat ex * communi.*

12 *Statutum, vel lex loquendo ſimpliciter de pœna, intelligitur tantum dolo, & non aliter accedente.*

13 *Lex ſeu proclamare quirens dolum, lata culpa, etiam, quod interueniat non ſufficit.*

14 *Damnari non poteſt quis, quando ſtatutum dolum requirit, dummodo aliqua cauſa, etiam beſtiali, vel fatua probata ex leuiſſimis indicijs excuſetur.*

15 *Actui à lege permiſſio, omnia ex quibus ad permiſſum peruenitur conceſſa cenſentur.*

16 *Veniſſe non dicitur qui non ſtetit, ſimiliter arma non tulit, qui ſtatim ea depoſuit.*

17 *Momentanea, & quæ breui ſpacio expediũtur in pœnalibus non conſiderantur.*

18 *Nemo damnari debet, cum nec verba, nec mẽs legis delicto ſuo conueniant.*

19 *A verbis legis, & ſtatuti nunquam recedendũ eſt, & quod non dicit ipſa, nec nos dicere debemus.*

20 *Statutum conuenticulas prohibens, comprehendit ſolum eas facientes ad aliquod flagitium illicitum ex propoſito, ſed non facientes aliqua iuſta, ſeu colorata & ſi non vera cauſa.*

21 *Congregatio ad bonum finem facta impunibilis redditur.*

22 *Teſtes negatiuã probat, quãdo deponunt aliter eſſe non poſſe quia ſi fuiſſet ipſi vidiſſent.*

23 *Teſti vnico etiã de auditu deponẽti pro reo creditur, quando à contraria parte producitur.*

24 *Inquiſitus de violentia, non tenetur niſi ſit vis doloſa, & ex illa vulnera, vel mors ſit ſequuta.*

25 *Violentia, vt in hominem congregatione præſumatur, requiritur caput, conſilium præcedens, & multa alia ad hoc, vt violentia præſumatur.*

26 *Arguendo à ſolitis in criminalibus procedit.*

27 *Bonus ſemel in eodem genere bonitatis, ſemper præſumitur bonus.*

28 *Dictio, circa, in delictis, intelligitur in potiorem partem, vt delicta excludantur.*

29 *Interpretatio in delictos, in meliorem partem fieri debet.*

30 *Dictio, modicum, quartam partem temporis importat.*

31 *Teſtis deponens ſuper tempore neceſſario & determinato per dictionem, circa, dubiam reddit probationem.*

32 *Fiſcus contra inquiſitum agens ex ſtatuto loquente per uerba præteriti debet probare factum præciſe.*

33 *Statuta de non ferendis armis de nocte poſt tertium ſonum campanæ, adeo ſtrictæ ſunt intelligenda, ut, nec locum habere poſſint, ſi quis fuerit repertus ipſa portare in nocte Iouis ſancti, & quando campanæ non pulſantur.*

34 *Teſtibus varijs, contrarijs exceptionib. pati entibus nulla fides, vel parua adhiberi debet.*

35 *Teſtes falſa deponentes à teſtimonij limine reijciuntur.*

36 *Factum propè oſtium, uel in oſtio domus, non dicitur factum in via, ſed partim in domo & partim extra.*

37 *Porticus cenſetur pars domes, unde factum in porticu cenſetur factum domi.*

38 *Arma deferre non licet tam de iure ff. quàm C. fallit num. ſequen.*

40 *Voluntas patientis dignoſcitur ex qualitate facti.*

41 *Actus qui non ſit ſimpliciter, & abſolute de genere prohibitorũ, non includit dolum, uel voluntatem malleficij niſi probetur.*

42 *Momentanea in criminalibus, non conſiderantur, & animus, ac propoſitum maleficia diſtinguunt.*

43 *Et, copula quando in diſpoſitione hominis ponitur concurſus copulatorum requirit.*

44 *Copula, &, quando ponitur inter diuerſa ſubſtãtiua reſpectiua ad aliquid, ut ad pœnam incurrendam, tunc concurſus copulatorum requiritur, nec ex unius contrauentione in pœnam incurritur.*

45 *Pœnam non merentur quæ temporis momento durant.*

Cautionem

46 *Cautionem præſtans de neminem offendendo, non contrafacit, ſi fuerit inſultatus ab alio, & illum poſteapercuſſerit.*

47 *Pœna ſtatuaria, & promiſſiones de bene uiuendo, non excluduntur ad leuia delicta.*

48 *Pœnæ & ſtipulationes ſtrictè interpretantur, & ob id in dubium contra fiſcum.*

49 *Concurſus utriuſque copulati in dubio requiritur ad pœnam incurrendam.*

50 *Cautio de bene uiuendo, non cõmittitur niſi ſtrictè, & propriè, offenſa per præſtantem dictam cautionem committatur.*

51 *Delinquens ſi in pœnam ſtatuti incurat, non tenetur tamen ad pœnam conuentionalem, nec & fideiuſſores pro eo.*

52 *Offenſaque proprie dici poſſit.*

53 *Cautio de bene uiuendo inoleuit propter homines rixoſos.*

54 *Cautio de bene uiuendo odioſa eſt, & ob id reſtringenda.*

CONSILIVM CXLI.

TRINITAS ADSIT.

LEGI ſerioſum proceſſum inquiſitionis formatę cõtra nob. Veron. D. Ludouicum Bolderium. D. Iulium Marionũ, ac D. Thomeum de Maffeis. omneque difficultatum põdus cõſiſtit ꝑ principaliter quo ad perſonas D. Iulij, & Domini Thomei.

Primo vtrum licitè, ac impunè arma ex ordinibus ciuitatis prohibita tempore quo caſus vulneris illati domino Bolderio occurrit, ꝑ Ciuitatem Mantuæ, de nocte & ſine lumine detulerint.

Secundo an exiſtentes ſuper via publica armati in maiori numero quatuor perſonarum eodem tempore, ſint aliquos itinerãtes aggreſſi eoſdemque inuiſos agnoſcere voluerunt.

Reſpectu vero domini Bolderij.

Primo an ipſe hora noctis de domo propria cum armis prohibitis exierit.

Secundo quatenus exierit, an ex hoc veniat excuſandus, vel damnandus.

Tertio quatenus damnandus, an ſaltem pœnam promiſſam ſub cautione de bene viuendo & neminem offendendo, euitet.

Et ommiſſis quæ in vtroque partem poſſent allegari, quoniam contentio hæc inquiſitorum & fiſci per D. Pretorem Mantuæ iuriſconſultũ eximium, & mei amantiſſimum eſt decidenda, paucis conceptum meum ordinatim procedẽdo exprimam.

Ad primum caput D. Iulij, & D. Thomei reſpondeo, ipſos portaſſe licitè, ac impune arma prohibita, quæ confeſſi ſunt detuliſſe, per ciuitatem de nocte & ſine lumine, cauſa, vt occurrerẽt delicto & rixę Iulij Ceſaris, & Domini Bolderij. opemque, & auxilium officialibus Iuſtitiæ præſtarent, ita vt malefactor in carcerem cõijceretur.

Primo virtute ſtatuti ſub Rub. de his qui debent trabære ad rumorem &c. in principio, diſponẽtis, vt illius verbis vtar, omnes & ſingulos ciues, ſeu alios habitantes in uicinia, & loco ciuitatis in qua fuerit commiſſum delictum, teneri pro eorum poſſe, cum audiuerint, viderint, ſeu ſenſerint rumorem rixæ fieri, vel committi ſe trahere, & currere, ad dictum rumorem, & delinquentes capere, reſtare, detinere, proſequi, inſequi, & poſt illos acclamare, vt cæteri ad rumorem trahant, ita ut familia, ac milinia D. Poteſtatis, delinquentes in cuſtodiam tradere valeant. At in præſenti conſtat manifeſte d. Inquiſitos hora qua in lecto cõiugali ſe collocabant & veſtimẽtis ſpoliati erant, ad vocem pulſantis ædes proprias, ac acclamantis prope illorũ domos, exite foras, foras, quod D. Bolderius inquſitorũ ſororius affinis cariſſimus eſt à ꝓditore aggreſſus, ſeu ut vulgo dicitur fori fori, che il Sig. Bolderio è ſtato aſſaſsinato, incontinenti ita, vt ſupra expoliatos, ac forè nudos, tunica tantum linea indutos & inermes, excepta vnico arma ꝓ vno quoque quam ſingul eorum ex improuiſo apprehenderunt, occuriſſe, & obuiam proceſsiſſe in viam publicam, ac verſus tumorem & Domum d. Balderij, vt concludunt vno ore teſtes e
xaminati ad inſtantiam D. Iulij, & D. Thomei,
1 Quibus teſtibus etiam, quod aliqui eorum † eſ
ſent famuli ſalario conducti, ac vxores in quiſitorum, creditur, cum in criminalibus ad defenſam, & vbi aliter veritas haberi nequeat, iſtis fides adbibeatur, vt dicitur in vxore, quæ aliàs, tã pro, quàm contra virum prohibetur reſtificari,
* ex * communi. de qua per Gram. conſ. 45. nu. 6. & cæteros quos adducit Viui. Sim. opin. li. 1. uerbo teſtes num. 13. Paul. Merend. conſil. crimin. 92. num. 13. volum. 2. conſil. crimi. Campeg. de teſtibus regul. 10. Crot. in tract. de teſtibus quarta parte num. 18. cum apoſt. Moncad. num. 126
2 Et tamen vbi aliter † veritas haberi nequit, & in defectum probationum (vt hic) videlicet de geſtis tempore noctis, in domo, in cubiculo, cameraue, & hora qua vir, & vxor ſe lecto ſternebãt, vir pro vxore, & e contra teſtificari valent, Abb. in cap. in litteris in fi. num. 7. de teſtibus Alber. Maluet. tract. de teſti. 2. par. colum. 67. citati per Camp. tract. de teſti. regul. 149. limit. prima. Idẽ
3 notat † per ſcribentes, de domeſtico, ſeu famulo ſalario conducto, qua licet regulariter prohibeatur glo. in §. inteſtibus. inſt. de teſti. Rui. conſil. 29. num. 5. volum. 5. Campeg. regul. de teſtibus cap. 11. 12, & 13. verſic. 5. Crot. de teſt. lb. 4. part.

Digitized by Google

part.num. 5.& 22.vbi Moncada in verbo ſala-
rium,Iacob. nouel.regul.iur.verbo teſtis.nu. 30.
Roman. conſil.420.vbi late Mendo .in apoſtil.
Io. Marſ. Monticel. in tract.de teſtib.verbo.fa-
mulus.& verbo vxor. Verũ in his quæ ſunt dif-
ficilis probationis , vt puta de geſtis in domo,
probatio per domeſticos,& familiares admitti-
tur Bart.in l.quoties. C.de naufr.lib.11.Bald.in
l.ſcimus.§.licentia. C.de iure deliber. Feder.de
ſen.conſil.114.Campeg.regul.13.Falken. 10.de
teſtibus.& ſi inquiſiti ad ſonitũ vocis acclamã-
tis foras,foras,exierunt ad rumorem armati,&
D.Iulius, cũ graui enſe , vulgo, vn ſpadone,&
d. Thomeus haſtatus;quid eſt, quod eos ſcite
dd.arma prohibita , detuliſſe non credatur,tum
4 † virtute d.ſtatuti , ob cuius diſpoſitionẽ,nemo
pœnam aliquam incurrit. l. grauis. ff.de adult.
Mar. in l.1.num.67.ff.ad l.Cornel.de ſicar.cum
ſeq.& in pract.§.aggredior.nu.77.cum ſeq.Car
rer.in ſua pract.§.circa.il 6.num.200.Tum quia
tali caſu licita eſt armorum delatio, ex cõſequẽ
ti neceſſario.quando delinquenti occuri,ſeu ca-
pi,vel inſequi reus nequeat, niſi cum armis vici
ni incedant, vnde ſi captura, & inſequutio per-
mittitur, quod eſt principale,ita & delatio armo
rum licita erit vti acceſſorium etiam,quod alias
iure municipali ſub pœna prohiberetur,pro vt
5 † licita dicitur pro occidendo bannito,ſeu eun-
do , vel redeundo ab occiſione banniti,vel ex ſi
mili occaſione, iuxta doctr.Romã.in l.3.§.licet
vtrum.ff.ad Silan. Pariſ.de Put.de ſindicat.verſ.
mandauit rex poteſtati. num.3. fol.331.in im-
preſſione parua aliter fol.89.concluſionem va-
rie comprobat Nellus in tract.de banni. 2.tem-
pore 2. partis.num.48. Afflict.in conſtit. Sicil.
de illicit. portat. armor.lib.1. Rub.q.num.6.&
in c.primo, §. ſi quis ruſticus.poſt.glo.de pace
tenend.

Secundo omiſſo ſtatuto,rurſus dico eiſdem
licuiſſe impune arma deferre , etenim dd.nobi-
les inquiſiti,vt iuſticiæ &.officialibus pro captu-
ra Iulij Cæſatis delinquentis opem impende-
rent,Beroarios cum armis per viam ſunt aſſocia
ti ſciente Claris.Capitaneo Iuſticiæ,& videnti-
bus dd.officialibus, qui capturam & id totũ fa-
miliæ ſuę & inquiſitis commiſit,vt clare atteſtã
tur. Franc.Puteus,& Gulicl..ius teſtes.ergo om-
6 ni iure excuſabũtur,† quia deferre arma pro fa-
uore Iuſticiæ (puta officialiũ) liceat , vt in pœm.
inſtit. Pariſ.de Put. eod.tract.de ſind.verſ.man-
7 dauit rex.num.2.& præterea † portans arma ꝓ
hibita videntibus , & ſcientibus officialibus ex-
cuſetur, cum ſibi licentia dicatur impartita ſal-
tem tacitè,ex quo cõniuẽtibus oculis & ſub diſ-
ſimulatione ſuperiorum armati incedant , nec
eo caſu puniatur quiſque de pœna portationis
armorum.l.fi.C.de Fabricẽs.lib.11.id compro-
bat Afflict. in conſt. Sicil.lib. 1.Rub.q.de illicit.
armor.portat.num.10.& in Rub.14.vt caſtella-
ni.numero tertio. Franc. Hercul.tract.de caut.
non offendo. cap.49.numero ſecundo.

Tertio proclamata omnia, præcipuè edita
anno.1570.prohibentia delationem cuiuſdam
generis armorum in die,ac nocte,dolum malũ
requirunt in contrauenientes edicto.

8 Primo,quia vtuntur verbis,† che niuno oſi,
ardiſca,& ſimilibus,quæ dolum malum ſuppo-
nunt, ex doctr.Bar.in tract. qui ſint rebel.verbo
temerario Felin. in cap.quoniam contra.num.
11.de prob.Card.Zabar.in clem.1.q.38.de pri-
uil. Deci. inter crim.tom.pr .conſi.crimin.in 4.
* conſil.102.num.16.ex * communi,ample Hip-
pol. Bonacoſ.qq.crimi.verſi.ſtatutũ vtitur.ver-
bo præſumatur.

Secundo, quia in perſonã ſimpliciter locun-
tur ibi, che niuno oſi , ardiſca,&c. porti &c.va-
di &c.ſicque locum non habent,niſi dolo malo
9 prohibita fiant,cum † pœna legis, vel ſtatuti in
perſonam loquẽtis, non autem in rem minimè
procedat,niſi vbi adſit dolus malus,ita vt nec la
ta culpa ſufficiat,Bart.in l.1.§.non autem.num.
2. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſ. per alios Plotus in
conſil. 108. nu. 6.volum. 1. conſil.crimin.in.4.
& in conſil. 131 .num.11.tom. 1.conſil.crim.in
fol. Quod in receptantibus bannitos, tradit Plo.
in l.ſi quando num.859.C.vnde vi.

Tertio ex genere pœna dolus interuenire de
bet.quia portanti de nocte arma prohibita,pœ-
10 na † triremium per triennium infligitur , quæ
corporalis eſt, & ſi perpetua capitalis dicatur,
Capici. deciſ. 153.num.3. Afflict.in conſtit.Si-
cil. de in quiſ.faci. Rub.51.lib.1.fol.200.nu.4.
Boſſ. tit.de execut.ſent.num.35. Clar.in §.teſtũ
11 q.21.& 22. Vnde ſimilis pœna nunquam † im-
ponitur niſi interueniat dolus, gl.& dd.in l.1.ff.
ſi quis teſt.liber eſſe iuſ.deciſ.conſil.83. Plot.in
l.ſi quando num. 765.verſic.ſic etiam. C.vnde
* vi.Ceſal.conſil.104.num.7.* communis eſt per
Cæpol. conſil. 33. viui.verbo ſtatutum nu.239.
Clar.§.fi.crim.q.84.

12 Quarto vbi lex,vel ſtatutum † ſimpliciter im-
ponendo pœnam loquitur, intelligitur tamen
dolo,& non aliter accedente, Bal.in l.fi.ff.quod
quiſque iur. deciſ. conſil.83.num.3.cum apoſt.
& conſil.9.num.2.cum additione Pariſ. Hinc.ſe
13 quitur , quod ſi † ex proclamatibus requiritur
dolus,nec lata culpa ſufficit , Bart.in d.l.1.deciſ.
d. conſil. 83. num. 3.verſic.tertio reſpondetur.
Plot.d.conſil.crim.131.num.12.cum ſequ.& in
14 d.l.ſi quando num.765. C.vnde vi.Nec † dam-
nari poſſunt ſi ex aliqua cauſa quamuis fatua be
ſtiali ve excuſentur. Iaſ. in l. 1. num.17.& 18.ff.
de eo per quem factum erit.Mendoſ.ad Roma.
conſil.466.num.2.probata rurſus ex leuioribus
indicijs & præſumptionibus Alexã.conſil.115
colum. pe.volum.4. Curt.iun.conſil.34.col.51.
Plot. conſil. 110.num.16.volum.1.conſil.crim.
in 4.& dixi , alias in conſil.77.num.15.Vnde,ſi
cum officialibus armati per viam inceſſerunt,ex
commiſſione d. Capitanei, vt auxilium iuſtitiæ

præ-

præſtarent, & tandem vt delinquentem inueni-
rent, cui dubium, quod non doloſo, ſed ex iuſta
cauſa & rationabiliter moti arma impune & li-
citè geſtarunt? & ſi obijcerentur nũ ſemper cũ
oſtic alibus inquiſitos ſteuiſſe, ac propterea in di
ſcedendo ex illorum domo & redeundo, vide-
ri ipſos illicitè detuliſſe arma, tollitur.
15 Primo † quia vbi aliquis actus permittitur à le-
ge, tunc omnia, ex quibus peruenitur ad illud
permiſſum, cenſentur conceſſa, arg. l. nec his. ff.
de acquir. hæred. nec ſolum in eundo ad actum,
ſed in redeundo quoque, vt de occidente banni
tum ſcribitur, qui ſi inueniatur cum armis pro-
hibitis, tam cum ad actum proficiſcitur, quando
redit puniri minimè poteſt, in terminis, not.
Nel. d. 2. part. 2. membr. tractat. de bannit. nu-
mero 48.
Secundo inquiſiti non portarunt arma per
16 vias publicas, ſeu per † ciuitatem, niſi momento
& breui ſpacio temporis, rurſus ad effectum tã-
tum, vt rumori ſe conferent, vel delinquentem
inuenirent, ideo portaſſe vere arma cenſeri ne-
queunt, cum nec veniſſe dicatur qui non ſtetit,
arg. not. in l. qui ante calendas. ff. de verbo. obli.
l. cum de laniosis. §. Sabinus de fund. inſtr. An-
17 car. conſ. 75. in fi. Nec enim † momentanea quę
breui ſpacio expediuntur, ſeu terminantur, in
materia pœnali minimè conſiderari ſolent, mul
ta Marſil. conſil. 136. nu. 13. cum ſeq, vol. 2. &
in l. fi. num. 156. cum. ſeq. ff. de iur. omnium iud.
nec ideo inquiſiti pro diſceſſu & reditu punien-
tur, cũ ex cauſa & iure permittente, ad rumorẽ
occurrerint armati.
Quo ad ſecundum Caput cenſeo eoſdem do
minum Marionum, & Maffeum ſimili iurę libe-
randos.
Primo, ordo editus anno. 1570. prohibet, ne
domini & noboles maiori numero quatuor, cũ
8. ipſorum famulis vnà per ciuitatem incedant,
at hic non ſolum non eſt probatum duodecim.
homines congregatos ad hoc conueniſſe, & ar-
ma detuliſſe, quia potius ex teſtibus fiſci appa-
reat, tres dominos tantum inquiſitus nempe ad
fuiſſe cum quatuor ſeruis, vt concludit Fran. Be-
loſius, ideo pœna d. ordinis damnari non debẽt
18 cum † nec verba, nec diſpoſitio caſui præſenti
conueniant l. 3. §. hęc verba ff. de neg geſt. Rom.
19 conſil. 92. a verbis † enim ſtatuti non receditur
l. conſtitutum. vbi Bart. ff. de teſtam. milit. nec qđ
non dicit, nos dicere debemus, l. ſeruum. §. non
dixit prætor. ff. de acquir. hæred. & in omiſſo
caſu jus commune locum habet, c. in noſtra de
iniur. & in terminis ſimilis ſtatuti Alex. conſil.
224. quod eſt vltimum, volum. 2.
Secundo ex vnione, & congregatione perſo-
20 narum, † quæ ſunt armatæ quis pœna legis, vel
Decreti prohibentis illas, tantum tenetur, ſi ad
aliquid illicitum, flagitium, offenſam ve in ali-
quem committendam, ſi ex cauſa mala, & ex
propoſito fiat. at ſecus ſi confederatio, conuẽti

cula vnioque hominum armatorum fiat ex aliq
iuſta vel colorata cauſa & ſi non vera, quia tunc
pro pœna legis municipalis, vel iuris cõmunis
procedi contra tales minimã poteſt. Andr. de
Iſern. & doct. in cap. 1. §. conuenticulas de pace
iuram. firm. Bart. in l. deuotum in fi. per illum
text. C. de mala. lib. 12. & in l. prohibitum. 3. no.
C. de iure fiſci. lib. 10. in terminis Iaſ. conſil. 20.
art. 3. & conſil. 86. num. 1. volum. 3. Gramat. vo-
to. 19. num. 1. cum ſeq. Boſius. tit. de crim. læſę
21 maieſt. num. 23. & ſequ. † congregatio enim ad
bonum finem facta impunibilis redditur. Bald.
conſi. 319. volum. 2. Crauet. conſil. 18. num. 16.
Nec dubitandum eſt in præſenti, quod cauſa, ex
cauſa colorata, ac iuſta, in uicem conuenerunt
omnes armati, & ſine lumine acceſſerunt per ci-
uitatem, vt inde damnari nulla lege valeant.
Tertio negatur, quod inquiſiti, in ſpecie D.
Marionus, vt legitur in inquiſitione, aliquos tra
ſeuntes per viam Eccleſiæ ſancti Barnabaris ag
greſſi fuerint, eoſdemque inuitos agnoſcere vo
luerint. Etenim concludunt officiales vnà cum
ipſis dd. Inquiſitos receſſe iter, ac fuiſſe pſectos,
nec tunc temporis alicui violentiã intuliſſe, in
22 ſolenteſque in uia extitiſſe † quia ſi aliter eue-
niſſet id ipſi vidiſſẽt, quo caſu hęc negatiua pro-
batur, gl. in l. optima de contra. empt. dd. in l. in
illa. ff. de uerb. obli. & in c. 3. loco extra de. pro-
bat. Hercula. amplè in tract. de negat. proband.
num. 260. cum ſeq. unde fortius ad fauorem in
quiſitorum innocẽtia probatur, cum ſint teſtes
23 † fiſci id deponentes, quibus de auditu creditur
ac unico ad fauorem rei, Parif. conſil. 50. nu. 60.
uol. 1. Soci. iun. conſil. 69. num. 11. uolum. 1. Ce-
fal. conſil. 65. num. 55. & conſil. 82. num. 47.
Horat. lut. conſil. 161. num. 44. 47. tom. 1. con-
ſil. crimin. in fol. Rimin. iun. conſil. 61. num. 1. &
conſil. 85. num. 20.
Quarto non obſtant depoſita per D. de Fiu-
mẽzano, nam præter, quod non ſit doctũ de a-
liquo aggreſſu in uia, ſeu de agnitione inuita
tranſeuntiũ, & ipſe Fiumẽzanus, ac officialis cõ
cludant nullam uim & inſolentiam ad fuiſſe, ſed
Fiumenzanum, & Marionum ſimul deambu-
lantes fuiſſe repertos, ceſſat uiolentiæ ſuſpicio,
24 qua rurſus † admiſſa, pro eo non tenerentur in-
quiſiti quando non fuerit uis doloſo, nec ex illa
vulnera, vel mortes exinde ſequuta, Crauet. cõſ.
18. num. 9. & 10. Deci. conſil. 565. in fi. num. 7.
Cæpol. conſil. 4. per totum Plotus d. conſil. 131.
nu. 21. in fi. Boſi. tit. de crim. læſæ maiæſt. nu. 23.
25 cum ſeq. Et † ad præſumendam uiolentiam in
ſimili hominum congregatione, requiratur il-
lius dux & caput, ac pręcedens conſilium & re-
quiſitio, Alex. conſil. ultimo, uolum. 2. Proſpe.
Carauit. in titu. Neapol. 68. in prin. & num. 12.
Quæ cum hic ceſſent, ceſſabit quoque pœna ag-
gredientibus itinerantes & coadunantibus per-
ſonas inficta.
Quinto demonſtratur perquam plurimus te-
ſtibus

ſtibus, ad inſtantiam reorum examinatis, ipſos
nõ eſſe ſolitos geſtare arma prohibita de noctè
nec de domo propria ex re poſt primam horã
noctis, vt pa. 160. 167. 169. 180. 182. 194. & 196
26 ſic † arguendo à ſolitis quod in criminibus pro
cedit, ad not. in l. ſi quis donatarius. ff. de vſufr.
27 Euer. loco com. 63. & † quia bonus qlibet ſem-
per præſumatur, maximè in eodem genere bo-
nitatis, ſicut econtrario malus in eodem genere
mali, Marſ. conſil. 77. num. 11. & 12. & in l. mari
tus. num. 39. ff. de quæſt. Marin. conſil. 89. & 48.
& conſil. 91. 62. tom. 2. conſil. crimin. con-
cludemus inquiſitos niſi ex iuſta cauſa, impune
liciteq; noctis tempore in publicum prodijſſe.

Capita modo Nob. D. Bolderij aggrediẽdo,
Reſpondeo ad primum ipſum non teneri vl
lo modo pęna ſtatuto cõtra portantes arma de
noctę. Namque declarat ordo pluries, quod tẽ-
pus præciſum pro nocte in ciuitate attendatur,
& ait poſt ſecundam horam noctis pulſatam, &
conuenit ſtatuto ſimili patriæ, ſub Rub. de augu
mentatione pœnarum colum. 3. verſ. intelli-
gendo noctem, quo ad prædicta à 3. ſono cãpa-
næ, quæ pulſatur de ſero pro cuſtodia Ciuitatis.
& notorium eſt pulſare ad ſonum ſecũdæ horę
noctis, cum primus ſonus ad primam horam, ſe
cundus ad dimidiam horam noctis audiatur. &
teſtes, tam fiſci, quàm inquiſiti vno ore atteſten-
tur D. Bolderium foras exijſſe ad cantilenas dd.
fęminarum, & eodem inſtante aggreſſum & vul
neratum à Iulio Cęſare fuiſſe, ante ſecundam
horam noctis, vt concludunt duo reorũ teſtes,
ac cæteri teſtes fiſci. alij vero tres in media hora
noctis tantum poſt primam. Nonnulli vero, cir-
ca duas horas noctis. Qui vltimi tamen, & ipſi
probant de tempore ante ſecundam horam ſic
pulſam campanæ, tum quia factum poſt rixam
occurſam cũ comite de Gazoldis eueniſſe enar
rant d. hora, vt neceſſe ſit vulnus, & d. Bolderij
rixam cum Iulio Cęſare occuriſſe prius, tũ rur-
28 ſus, quod † depoſitio per verbum, circa, ad ex-
cluſionem maioris delicti, & pœnæ intelligatur
magis per prius, & ante pulſum cãpanæ, quàm
per poſterius, & ſic poſt ſecundam noctis horã,
29 & terminum in edicto præfixum † quando ſem
per in delictis, in meliorem partem interpreta-
tio fiat. cap. Eſtote miſericordes. de reg. iur. cap.
ad audientiam. de homicid. Cæpol. conſil. 1. nu-
mero 7. & conſil. 60. in ciuili. num. 2. Gabriel.
ſuis concluſ. lib. 1. de teſti. concluſ. 4. num. 21. &
dicenus, è domo exijſſe dominum Bolderium
30 ex dicto iſtorum teſtium † ante ſecundam ho-
ram noctis per quartam partem horæ, cum hæc
dictio tale tempus & partem importet, Bart. in l.
ſi quis in ſuo. C. de inoff. teſtam. vel quod ipſi ni
hil certi deponant pro fiſco cõtra inquiſitum,
31 cum † dictio, circa, in teſte ſuper tempore deter
minato deponente reddat probationem du-
biam, incertamve, cap. fin. vbi Butr. de Spons.
Alex. conſ. 207. nu. 8. & ſeq. & 184. num. 9. vol.
7. Ruin. conſ. 29. num. 11. volumine. 1. & 130.
numero quinto, volumine quarto. Corn. conſi-
lio 301. numero ſeptimo, volumine tertio. Ita-
que, vel non erit probatum poſt pulſum cam-
panæ arma detuliſſe, vel ſaltim in media hora
noctis tantum, vt in de pœna inflicta contraue-
nientibus de nocte puniri nequeat.

32 Quod ſecundario ſuadetur, quia † ordines
vtuntur verbo pulſatis &c. ſeu lapſis duabus ho
ris, quod eſt pręteriti temporis. l. verbum erit,
vbi text. & dd. ff. de verbo. ſignif. requiritur ergo
vt ſint pulſatæ ſecunda hora, & dicta campana
pro cuſtodia Ciuitatis iuxta ſtatutũ, vt quis pę-
na pro delicto noctis teneatur, & quod probe-
tur per fiſcum, cum hoc ſit illius fundamentum
ac intentio. vulg. l. qui accuſare. C. de edend.
33 Tertio edicta prohibentia † deferri arma de
nocte, poſt pulſatam ſecundam horam noctis
adeo ſtricte ſunt intelligenda, & formiter horæ
pulſus probandus pro pœna infligenda, vt dixe
rint ſcribentes, quem non contrauenire, ſi in no
cte Iouis. & Veneris ſancti, ſeu feriæ. 5. & 6. heb-
domadæ ſanctæ, ante Paſcha, d. arma prohibita
detulerint. cum dd. diebus & noctibus non pul-
ſentur horæ, nec campanæ, tradit Alberi. in ſe-
cunda parte ſtatut. quæſt. ſeptima, verſic. item
quæro retentis, quem refert Clar. §. fin. crimin.
quæſt. 82. ſtatur. 6. verſic. pone in ſtatutis. Qua
de re, nec in præſenti Dominum Bolderium
pro delatione armorum tempore noctis puni-
ri poſſe cenſeo, quando cõtraueniſſe poſt tẽpus
in ordinibus præfixũ minimè probatũ videam.

Secundo dubitatur num. d. Bolderius veniat
quoquo modo excuſandus, & primo loco attẽ-
tari poſſet legitimè adhuc non eſſe probatum
D. Bolderium telum haſtatum (vulgo, vn ſpe-
do) detuliſſe per Ciuitatẽ, vt innuit dictus ordo,
34 tum † quia teſtes per fiſcum examinati circa id
deponentes inuicem repugnent, non nullaſque
exceptiones in dictis & perſonis patiantur, de
quibus in margine eorum notatum reperitur,
vt integra fides eiſdem non adhibeatur. ad not.
in l. teſtium, vbi, Saliect. C. de teſt. cap. fraternita
tis eodem tit. cap. cum Ioannes. de fide inſtr. ca.
35 cum tu. de teſtibus. † rurſus & falſum deponãt,
quod Dominus Bolderius prodierit è domo.
vnà cum alio ſocio armato, quando ex depoſi-
tis per teſtes dicti inquiſiti eſſet ſolus, cum alio
tantum ſene in eius domo, qui tunc minimè de
domo exijt, & iſti tanquam falſum deponẽtes,
reijciantur. l. eos. C. de falſis, cum vulgar.

Secundo quatenus id conſtaret, non videtur
D. Bolderius detuliſſe arma per Ciuitatem, nec
per uiam publicam, ſed tantum ſuper oſti do-
mus proprię vel propè oſtium, & domum, vt in
nuunt teſtes Victoria & Laura. nam prima vice
telum portæ affixerat, ſtans in oſtio, & ſi non
animo incedendi per viam, ſed ibi permanendi
ac retinend illud pro defenſione & tutella vitæ
& domus, vnde ſequitur ipſum non teneri pęna

36 in ordinibus contenta, cum † factum prope
oſtium, ſeu in oſti non dicatur ſimpliciter in
via factũ, ſed partim in domo & partim extra,
Bald.in l. gallus.§.ille caſus in fi.ff.de.lib.& poſt
hum. Bart.in l.quidam hiberus cum apoſt.ff.de
ſerui, vrbanor.prædiorum, & ſeruit quod dici-
37 tur † factum in porticu cenſeri in domo factum,
Bald. in rub. ff. ſolut.matr. Specul.tit.de incurſ.
§.1.verſ.pone.vbi Ioan. Andr.Bar.in l.quod cõ
claue.ff.de damni.infect.cap.ſi quis in atrio. 17.
q.4. Card.in clem.ciuitas §.1.q.7.de pœn. Sali-
cet.conſil.24.volum.1.conſil.crimi.num.4. Ge-
rard.Mazol.conſil.54.num.26.& ſeq.

38 Tertio † deferre arma, licet ſit de genere pro-
hibitorum ſimpliciter, tam de iure.ll.quàm Co-
dicis.l.1.ff.de crimi.publi.tot.tit. C.vt armorum
vſus lib.11. Duen. regul.iur.55.latè Menoch.de
arbitr. iud. caſu. 394.nu.19.Ioſeph.deciſ.Peruſ.
31. Hipp.Bonacoſſ.in pratica crimin.verbo ar-
39 morum † attamen ex conſuetudine inquiſitis,
vti nobilibus, ac ex licentia ab Excellentiſſimo
Principe obtenta arma deferre licuit, & ſicuti
cenſentur prohibita virtute ordinum Ciuitatis
requirentium dolum ita ſi D. Bolderius illa de-
40 tulerit extra domum, † ac ex qualitati facti præ
ſumatur voluntas patientis l.qui vas. ff. de
furt. l. pri. §. diuus. ff. de ſicar. non tamen præ-
ſumetur detuliſſe doloſe & animo dd.ordini-
41 bus contraueniendi † cum actus qui non ſit ſim
pliciter & abſolute de genere prohibitorum,
non includat dolum, vel voluntatem maleficij,
niſi id probetur, vel foma à ſtatuto data id præ-
ſumi faciat.l.quoties.§.qui dolum.ff.de probat.
tradit Gabriel. de Peruſ. in conſil.38.volum.1.
conſil. crim.in 4. Quodque animus contraue-
niendi doluſque abfuerit rectè dignoſcitur ex
eo quod inermis, nudus ferè, ſolus, & ad effe-
ctum conducendi mulieres in domo, vt biberẽt
è domo exij, ſtatim reuerſurus ex qua momen-
tanea delatione arguitur inſuper, nec ipſum de
42 liquiſſe, nec pœnam mereri, cum hæc † momen
tanea non conſiderentur in criminalibus, &
animus, ac propoſitum maleficia diſtinguant.l.
1.§.eius.ff.de ſicar.l. qui iure.ff.de furt.

Tertiũ caput aggredior, an promittẽs bene
viuere & neminem oſtendere ſub pęna 500.ſcu
torum fiſco applicandorum, incurar illam ſi ma
le viuat, neminem tamen offendat, & videtur cõ
cluſiue dicendum non incurri pœnam niſi co-
pulata concurrant.

Primo ex regula.l.ſi hæredi plures.ff.de con-
43 di.inſt.cum mille vulgas.quod regulariter, † vbi
copula.& in diſpoſitione hominis ponitur, cõ-
curſus copulatorum requiritur, Iaſ.latè in l.1.ff.
de iuſt.& iur.& in rub. C.de iur.& fact. Felin.in
cap.2.de reſcript.

44 Secundo in † pœnalibus ſemper, vbi copula
ponitur, inter diuerſa ſubſtantiua reſpectiue ad
aliquid, vt puta ad pœnam incurrendam, tunc
cõcurſus copulatorum requiritur, nec ex vnius
contrauentione incurritur, per dotrinam gl.in
Clem.in pleriſque, de elect. Bart.num.5.& Soci.
ſen. ſubtiliter. num. 8. in fi.in l.is.qui ducenta
§. cũ item. car.13.ff.ad.trebel.multa in propoſi
to Alex.cum Apoſtil. Molin.conſil.14.cũ.ſeq.
vol.3.& conſil.25.num.14.& 64.num.5.vol.7.
Deci.in cap.2.num.11.de reſcrip.not.in l.ſi.ſti-
pulatus fuero. ff. de verbo.oblig. Cumque hic
tractetur de pœna incurenda per Bolderium
promittentem bene viuere, & neminem offen-
dere, nulli dubium, quod vtrumque ad pœnam
inflictẽdam exigitur, tam quod male agat, quàm
quod offendat, cum adſit copula inter diuerſa
ſubſtantiua ad eundem actum, & reſpectu eiuſ-
dem incurſus pœna. Nec per inobſeruantiam
vnius pœnam incurſam fuiſſe dicere oporteat,
quodque ratione ſuadetur, quia ſi ex ſola mala
vita, ſic ex concurſu vnius tantum, quis in pæ-
nam incideret, etiam pro peccato mortali, vel
alio delicto quantumuis leuiſſimo, ſed punibili,
ſecundum ordines.puta blaſfemando, pœnam
500.ſcutorum incurreret, quod quàm maximè
alienum à veroſimili, abſurdumque ſit ut quis
pro tali delicto 500.aureos nummos ſoluat, ne-
mo eſt qui id ignoret.

Tertio quatenus dici poſſit D. Bolderium ex-
eundo, domum arma detuliſſe, contra ordines,
ex quo momento tantum temporis illa detulit,
45 puniri minimè debet, cum momentanea, † vel
quæ momento temporis durant non ſint cõſi-
derabilia, nec pœnam mereantur, Marſil.in l.ſi.
numero 158. de iuriſ. omnium iud. & dixi ſu-
pra.

46 Quarto venit ſup oſtio † domus ſine armis,
& foras exij ex facto Mediolanẽſis ferè ꝓuocã
tis illum, ita vt dici poſſit, ipſum non teneri pro
cautione pręſtita de neminẽ offendendo, cum
ex cauſa noua prouocationis armatus Mediola
nenſem ſit inſequutus, ad ea quæ tradunt poſt
Bart.in l.aut facta.§.cauſæ, num.1.ff.de pœn.Pa
riſ.conſ.165.num.26.volum.4.Clar.§.fin.crim.
quæſt.47.verſ.quæro & ſi diceretur in exeundo
domũ, detulit arma ſic male egit, & ob id puni-
ri debet, Reſpondetur, quod cum hoc ſit leue, ac
leuiſſimum delictum tempore, perſona inermi,
loco, cauſa, propter quam exit, & facti circũſtã-
tia conſideratis, ob id minimè punietur, quan-
47 do ad hæc leuia delicta non extendantur, pro-
miſſiones, nec ſtatuariæ pœnę, arg.l.ſeia.ff.de in
integr.reſtit. Roma.ſingul.331.copioſe Marſil.
in l. furem num. 9.cum ſequen.ff.ad l.Cornel.
de ſicar.

48 Quinto addo, quod cum hic tractetur † mate
ria pęnali ſtipulationis, ac fideiuſſionis, quæ
omnia ſtrictè interpretantur, arg.l.pen.ff.de pẽ.
& l.quicquid aſtringendę.ff.de verbo.oblig.in
dubio interpretabimur contra fiſcum & pœnã,
49 ca præcipue ratione. quod in dubio cõcurſus
vtriuſq; copulati requirãtur, per Bar.& Soci.in
d.l.is, qui ducenta.§.cum.ita trebel.

Sexto idem comprobo, quia iſtæ promiſſio-
nes & cautiones de non offendendo, vel bene vi
50 uendo † non cõmittuntur niſi propriè, ſtrictè,
& verè per partem committatur offenſa, vel cõ
traueniat promiſſioni, Io. And. in cap. fruſtra 3.
q. verſic. 3. de regul. iur. in 6. Aretinus in l. ſi ita
ſtipulatus. §. criſogonus in fi. & in l. 4. §. cato in
51 fi. ff. de verbo. obligat. † ita vt licet quis delin-
quat ꝑ offenſam. vel malam vitam taliter quod
ad pœnam ſtatuti pro delicto, vel offenſa tenea-
tur, non tamen ſequitur, quod ad pęnam con-
uentionalem, ipſe & eius fideiuſſores ob d. offen
ſam tenebuntur, cum multoties contraueniens
puniatur legis, vel ſtatuti pœna, non tamen cõ-
uentionali de non offendendo. vt colligitur ex
dictis per Alex. in l. ſtipulatus. §. criſogonus in
fi. ff. de verbo. oblig. Alberi. in pri. parte ſtat. q.
55. quos allegat & multis in propoſito compro
bat Bero. conſ. 202. in pri. art. vol. 3. Cum itaq;
52 † non poſſit propriè dici offenſa hæc in aliquẽ
facta, ex actu pro quo actio iniuriarũ mediola
nenſi. vel mulieribus competat, ad not. per Bar.
& Caſtr. in l. licitatio. §. quod illicitę. ff. de publ.
Alex. & Romã. in d. §. criſogonus, & Bero. dicto
conſil. 202. num. 81. Nec rurſus quis male viuat
ex ſolo actu de quo in inquiſitione, eo quia pro
prie non dicatur iniuriam perſonalem alicui in
ferre. nec furari, nec damnum proximo dare,
ſeu terminos bonæ vitę egredi. pro quibus cau
ſis & contra homines rixoſos tantum inoleuit,
35 hæc praxis dandi cautionem de bene viuendo;
de qua per Herculan. in tract. de caut. de non of
fendendo cap. 22. in pri. & num. 5. ſequitur nõ
dici vllo modo hanc pœnam incurſam, cũ pro
ximus læſus non fuerit, nec alicui illata iniuria
à D. Boldero tãquam rixoſo, eſto quod aliquo
modõ diceret arma prohibita geſtaſſe, & in pę
54 nam armorum incidiſſe. hæc † enim cautio ſimi
liter odioſa eſt & reſtringẽda, vt hinc omnibus
in vnum collectis recte firmetur reum inquiſi-
tum abſoluendum fore, & omni reſpectu à pœ
nis delinquentibus de nocte inflictis. Qui reus
excepta ſola pęna armorum ordinaria quinqua
ginta aureorum numorum, cæteras cauſit.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO D. CAESARE CARROSIO.

ARGVMENTVM.

Immunitas, an detur pro ripatica, ſeu pontium pedagio ex tempore, & reſpectu quorum, & quando.

Exemptus quis poſſet eſſe ab oneribus cauſa pietatis. vel neceſſitatis impoſitis, etiam ex verbis vniuerſalibus.

Præſcribatur ne immunitas ex non ſolutione onerũ, & quando.

SVMMARIVM.

1 Immunis nemo dicitur à tranſitu de ripa ad aliam, nec Eccleſia ipſa.

2 Pontes ſuper fluminibus publicis æquiparantur viæ publicæ.

3 Gabella pro viæ publicæ ſeparatione impoſita, nemo eximitur, ex communi.*

4 Munera, oneraque pietatis, vel neceſſitatis cauſa indicta, quælibet perſona etiam Eccleſia ſubit, ex communi.*

5 Exempti priuilegio temporis longiſſimi, onera cauſa neceſſitatis, & pietatis indicta ſoluunt.

6 Conſuetudini in aquis, & pontibus ſtandum eſt.

7 Solitum in vna, vel duabus vicibus, verificatur.

8 Solutio pedagij priuilegium immunitatis tollit.

9 Immunitas oneroſa per uerba uniuerſalia geminata conceſſa, onera cauſa belli, & peſtis impoſita, ac non ſolita comprehendit.

10 Princeps circa exemptiones, & immunitates ſtatuti.

11 Clauſulæ geminatæ, circa onera, non operantur, ubi ſit lex poſterior ædita prohibens quemlibet fore exemptum.

12 Caſus cõprehenſus de iure per incluſionem ſimilium, non dicitur excluſus, ſed non reprobatus, & incluſus.

13 Interpretatio in priuilegijs immunitatum fit, prout æquitati, & ueroſimilitudini conuenit.

14 Sequela facti mentem concedentium declarat.

15 Exemptio ſtricte interpretatur, licet ſit fauorabilis.

16 Conductor fructum rerum exemptarum, nõ gaudet exemptione.

17 Teſtes ſingulares non probant, etiam in materia ** *conſuetudinis, ex ** communiori, id etſi non iurant in termino, & alijs modis.*

18 Pons, ſeu portus fluminum, inter regalia Principum numeratur.

19 Regalia niſi tempore immemorabili præſcribun * *tur, ex* communi.*

20 tempus immemorabile, quando probetur.

21 *Præſcriptio regalium quatuor requirit, longum tempus quadraginta annorum, bonam fidem contradictionem requiſiti ſoluere, & ſcien-*
** *tiam Principis, ex ** communiori, licet contra aliqui teneant, ut num. 25.*

22 *Bona fides in omni præſcriptione, etiam centenaria, requiritur.*

23 *Præſcriptio centenaria, & omnis quaſi poſſeſſionem requirit.*

24 *Præſcriptio in iuribus negatiuis, non incipit, niſi bina contradictionis, & num. 26.*

25 *Immunitas ex nõ ſolutione per quadraginta annos acquiritur.*

26 *Titulus quilibet coloratus ſufficit ad inducendum præſcriptionem, ex ſolo curſu temporis.*

27 *Immunitas nõ præſcribitur ab exiſtente in mala fide.*

CONSILIVM CXLII.

TRINTAS ADSIT.

INTENTIO Cæſaris Carroſij cõductoris põtis, ſeu pedagij
exiſtentis ſuper flumen ollei, de
quo in cauſa fundata iure dicitur
cum nemo quauis dignitate præ-
1 ditus, nec etiam Eccleſia ipſa † immunis cẽſeatur ab hoc onere ſoluẽdi ripaticã conſuetã, ſeu
traiectũ perſonarũ, fructuũ, rerũ, ac bonorum
quorumcunq;, ſuper ponte de ripa ad aliã, tex.
eſt in §. ad hæc ſancimus. auth. de Eccle. tit. l. ſunt
munera. ff. de vacat. mun. l. 1. & ibi not. C. de his.
qui à princip. Hugo tract. de offic. 4. prælatorũ
rub. de muner. excuſat. nu. 7. & ſeq. multa ad pro
poſitum adducit Rimin. conſil. 31. num. 27. &
2 ſeq. volum. 1. Iſti † enim pontes ſuper flumina
publica æquiparant viæ publicæ, & à pari procedunt, Gulielm. in l. neminem verſ. ſi autem
quæras de refectione viarũ. C. de ſacr. ſanc. Eccleſ. Rimin. d. conſil. 31. num. 27. Cæpol. tractat.
ſeruit. Vrban. prædio. ca. 70. de ponte in fi. & de
ſeruit. ruſtic. prædio. ca. 4. num. 90. & 91. & ideo,
quemadmodũ nemo à viæ refectione, nec à ga
3 bella quæ ꝑ via reperitur impoſita, immunis dicitur, nec ſimiliter ab onere ſoluendi traiectum
fluminis, ſeu dicti pontis pedagiũ excuſabitur.
l. ad inſtructionem. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. vbi
ita, Cin. Alber. Bart. & alij. Innocen. Card. & reliqui in c. non minus de immunitat. Eccleſ. ample Duẽna in regula iuris verbo clericus, & om-
* nium * commune dictum per Viui, com. opi.
lib. 2. opin. 42. Ripa tract. de peſte nu. 234. Soarez. recepta opin. verbo. clericus num. 135. Barbat. conſil. 29. vol. 4. Ioan. de Amic. conſi. 146.
num. 4. Natta, ex communi conſil. 280. num. 6.
& 311. eodem volum. 2. Capra regul. ſuis q. 6.
num. 69. Feſtas tract. de æſtim. 4. parte. de collec.
quæſt. 1. num. 15. Modern. Pariſ. conſi. 11. & 12.
Vaſque vbi de communi, de ſucceſſ. par. prima
lib. 3. limitat. 7. num. 180. Cacher. deciſ. pedem.
68. per totam. Ad hæc namque munera, onera
pietatis cauſa, vel neceſſitatis indicta, per principes, inter quæ viarum, & pontium conſtructio, refectio, & conſeruatio, connumerantur,
4 quælibet † perſona etiam Eccleſiaſtica tenetur,
* & conferre cogitur, Anchar. conſil. 95. ex * cõmuni, Alba. conſil. 1. num. 9. Vaſque, & Cacher.
vbi ſupra, Franc. ab Eccleſia inter conſil. feud. 2.
impreſſ. conſil. 4. & 5. Quinimmo & ad eadem
5 tenentur etiam † exempti priuilegio, temporis
* cuius initij memoria non exiſtat, vt multa exempla colligit in propoſito Bero. conſ. 153. per totum. volum. 3. & Modern. Pariſini. d. conſil. 11.
Condemnabitur ergo Magnificus Eques de Piperarijs, ad ſoluendum pedagium pontis, cum
nemo à dicto onere excuſetur, & eo fortius, dũ
appareat ex teſtibus examinatis pro conductore Equitem retroactis temporibus ſoluiſſe, & ſolitum eſſe pro perſonis, fructibus, & rebus tranſeuntibus per pontem, perſoluere pedagium &
traiectum conſuetum, vt in præſenti ſoluere idẽ
debeat, cum in pontibus & aquis ſtandum ſit
6 † ſolito & antiquitati. Bald. in tit. de pace conſtantiæ. 6. colum. per illum text. quem refert Cæ
7 polla d. cap. 70. de ponte nu. 70. qui † ſolitus in
vna uel duabus vicibus, verificatur. Bar. in l. nulla ff. de alime. & cib. legat. Deci. conſil. 442. nu.
11. Rimin. dicto. conſil. 31. num. 51. & quia pro-
8 pter tales † ſolutiones & tranſitus pedagium ꝑſtitum immunitati, ſi quam habuit, & eius priuilegio renuntiaſſe cenſetur, cap. priuilegium 11.
quæſt. 3. l. 2. C. de iur. dom. impetr. Bart. in l. 1.
C. de his, qui ſpon. mun. ſube. lib. 12. Balb. de
præſcript. 4. prin. quæſt. 30. num. 7. Felin. in cap.
cum acceſſiſſet, de conſtit. Crot. conſ. 64. nume.
vel ſi non eſt priuilegio D. Equitis, vel authorũ
ſuorum renuntiatum, ſaltem declaratum videtur, ex ſubſequentibus ſolutionibus, quod priuilegium ad d. opus pium, pedagijque ſolutionem pro dicto ponte nõ extendetur, Gozad. in
propoſito conſil. 23. num. 47. & ſeq.

Non obſtant modo, quæ in contrarium adduci poſſent.

Primo priuilegium immunitatis, de quo in
actis cõceſſum dicto Piperario ex cauſa oneroſa ab omnibus, & quibuſcunq; oneribus etiam
ordinarijs, & realibus, vt in eo legitur, propter
9 quæ verba † vniuerſalia geminata videretur, immunitas comprehenſa, cum, & alias ſub illis
grauamina impoſita cauſa belli, peſtis, ſic ſpecialia, & non ſolita comprehendi, includantur,
ex doctrina Alexand. conſilio ſecundo, volumine primo, conſilio. 30. volumine quinto, Pariſ.
conſilio. 25. num. 113. & conſil. 68. nu. 29. vol.
1. Feſtas tract. de æſtim. 4. part. q. 20. nume. 46.
& 51. Albert. conſil. 22. in fi. Pelata conſilio 24.
num. 3.

numero. 3. uolumune ſecundo, conſilio feuda.
Reſpondetur tamen primo priuilegiũ illud,
in hac parte mininiè fore attendendum, cum ſit
conceſſum ante annum 1530. quo tempore ex
ordine Excellentiſſimi Ducis Federicis (nuncu-
pato del 30.) omnes cõceſſionis, priuilegia, ex-
emptionis, ac immunitatis, in quantum dicto
ordini obſtent, vel repugnent, reuocentur, ex
cauſa neceſſitatis ibi expreſſa, & omnia ad illam
legem, dictique ordinis formam reducuntur, &
10 moderantur, quod fieri † poterat. per Crau. con
ſil. 195. num. 8. & ſeq. cum. itaque in 4. capite d.
ordinis iſti exempi, etiam ſub. quibus vis ver-
bis geminatis, pręgnantibus, derogatorijs, cuiuſ
ue generis exiſtant, non potiantur maiore priui
legio & immunitate, quam. coloni terrarum Il-
luſtriſſimorum Principum, qui tamen ad agge-
res, refectionemque pontium, & viarum tenen-
tur, ſic ad onera pontium, aggerum, & viarum,
vt in ordine legitur, nõ mirum erit, ſi & priuile-
giati pedagium ſoluere aſtricti erunt, dum occa-
ſionẽ refectionis pontis, tranſitusque de ripa ad
ripam, (quòd & bona illorum neceſſario reſpi-
cit, & ſine quo ipſa non tranſirent ad alia vicina
11 loca) ſoluatur vt ſupra. Non enim † clauſulæ ge-
minatæ circa onera operantur, vbi ſit ædita po-
ſterior lex municipalis, prohibens quẽlibet ex
emptum fore, niſi pro vt in dicta lege contine-
tur, Deci. conſi. 165. colum. 2. & conſil. 168. Iaſ.
conſilio 121. volumine quarto, Feſtas. vbi ſupra
numero 52.
Secundo dictæ immunitatis inſtrumentum
aggeres, & deganeas excipit, ad quę Piperarius
vult teneri, ea rationi, quod ſint caſus commu-
nes omnibus, ac ſint cõmoda reſpiciẽtia, tam
exemptos, quàm non exemptos, & pro quibus
quilibet grauari debet, ut elicitur in dicto ordi-
ne del 30. & maximè cap. ſeptimo in fine, vnde
& ad pontis pedagium, & traiectum tenebitur,
cum æquiparantur tam ex ordine, quàm iure
communi, nec incluſio illorum excludat ſimilia
12 onera ſoluenda, quia caſus † comprehenſus
aliàs de iure communi, per incluſionem aliquo-
rum ſimilium, non dicitur excluſus, ſed tantum
non reprobatus, adeo, quod. de illo vti de inclu-
ſis iudicatur. ar. l. ob. æs. C. de præd. minor. Cur.
ſen. conſil. 75. num. 14. Deci. conſil. 70. & non-
nulla in ſimili caſu, de reſtauro, congerit Ce-
phal. conſil. 257. numero primo. 17. & ſequen.
volum. 2.
Tertio colligitur ex duobus vltimis pactis di-
cti priuilegij, Excellentiſſimum Principem con-
cedẽtem reſtringere immunitatem animalium
dictorum fratrum, reſpectu herbatici, (vt aiunt)
& datij, ſeu gabellæ venditionis fructuum fętus
& animalium eorundem, ad illa tantum, quæ
erunt, & colligentur ſuper dicta terra, nec mit-
tentur extra dictam curiam reſpectiue, vt ibi, &
dummodo datium non excedat quinque duca-
tos, in annos ſingulos, ſic ex mente prẹſumpta
concedentis infertur, non dic conceſſam im-
munitatem hanc pedagij portus.
Primo, quia id dixiſſet, vt de cæteris,
Secundo eſt extra curiam, & pro diuerſa cõ-
dutione.
Tertio, quia excederet quantitatem limita-
tam, cum alias ex eo, quod veroſimile ſit, & ęqui
13 tati conueniat, ſimilium conceſſionum † inter-
pr̃ætatio, & declaratio fiat Crauet. conſil. 3. nu-
14 mero 22. conſil. 135. num. 33. & ſeq. & ex † ſe-
quela facti, nempe ſolutionis pedagij declare-
tur, qualis fuerit concedentium mens dubia. l.
minima l. ſi de interpretatione. ff. de leg. ca. cum
dilectus. de conſuet. Bart. conſil. 59. commune
Spoleti, Crauet. conſil. 101. num. 3. cum vulgar.
15 ſemperque contra exemptionem iudicatur,
quæ & ſi fauorabilis, ſtricto tamen iure inter-
pretetur, l. 1. in fi. ff. de iur. immunit. l. 1. C. iu-
re immuni. nem conced. lib. x. Alex. conſ. 2. nu.
12. Deci. conſil. 468. num. 31. Feſtas. de æſtim. 4.
parte, de immunit. cum clauſula non obſtat, nu-
mero 48. nec niſi caſus in ſpecie nominatos in-
16 claudat, nec conductores fructuum exemptorũ
comprehendat, Aymo conſi. 18. cum. ſimil.
Hoc fortius procedere cenſeo, qua vt audio terræ
forè ſolummodo dictæ curiæ Caballariæ tran-
ſeunt per dictum pontem ollei, & cum omnes
prætendant hanc exemptionem æqua lance, ſi
iſta immunitas procederet, ſequeretur abſur-
dum, & quam maximè iniuſtum, quod peda-
gium à nullo ſolui deberet, ſicque nimis graua-
retur Princeps illius dominus, omne in commo
dum abſque commodo portans, contra not. p
Feſtas. loco citato nu. 91. Nec repugnant dicta
tot teſtium examinatorum. omiſſo enim, quod
17 omnes ſint † ſingulares, nec ideo probent, in
materia etiam conſuetudinis, puta non ſoluen-
di, per Petr. & Cin. in l. 1. C. quę ſit longa con-
** ſuet. ex veriori ** opinione relata per Gabriel.
commun. opin. concluſ. 2. de teſtibus. num. 25.
durauerint extra terminum, ſic nulliter, & in ci-
tata parte, Roman. conſilio 192. in fin. vbi
Mendoſ. ſentiant commodum, ex auditu lo-
quantur, ſuper negatiua deponant, & multa pa-
tiãtur, quæ omnia ſunt in cauſa, vt dictis teſtibus
nulla fides habeatur. de quibus per Curt. &
Crot. tractat. de teſt. nouell. regul. iuris. verbo.
teſtis reprobatio, regul. 216. cum ſimil. Dico
per ipſos teſtes, nullo modo præſumptionem,
vel ius immunitatis præſcriptum probari. Cum
18 enim d. † Pons, vulgo Portus, nuncupatus,
ſeu tranſitum de ripa fluminis publici ad aliam,
inter regalia Principum connumeretur, Cæ-
polla de portu capit. vigeſimo octauo, nume-
ro ſecundo. Hugo. vbi ſupra, de numerum ex-
cuſatione num. 7. Moderni Pariſini. conſi. 14. in
19 principio. non potuit eius præſcribi † immuni-
tas. niſi tanto tempore, de cuius initio non con-
ſtet, arg. doctr. Bart. in l. licitas. §. earum numero
4. cum appoſtill. ff. de publ. Bald. conſilio. 445.

nu.7.vol.5.ex * comm.opin.de qua per Siluan.
conſ.96.num.4.cum ſeq.Corn.conſ.258.col.2.
20 vol.4.Quod † tamen tempus immemorabile, ad
hunc effectũ, nec deductum, nec probatum fuit,
quando multa ad id requirantur, quæ in præſen
ti, nec fere capitulata videam. teſtes enim debẽt
eſſe annorum 54. & deponere certitudinaliter
de quadraginta, & vltra, & quod ſemper cõmu-
nis fama, & opinio fuit, non extare memoriam
in contrarium, nec unquam obſeruatum fuit. &
quod id ab anteceſſoribus, audierunt, & viſum
fuit. not. gl. & doct. in cap. primo. de pręſcr. in 6.
Guid. Papa decis.586. Pariſ. conſi.27. nume.47.
cum ſeq. vol.1. in propoſito Caſſan. conſuetud.
Burgund. Des iuſtices. §.2. num.8. fol.28. & titu.
Des foreſtes. §.2. nu.30. fol.371. in fi. Rim. conſ.
31. num.51. & 52. volum.1. ſuffragatur, quia pręſuppoſito, quod immunitas, à ſolutione peda-
21 gij 40. annorum ſpacio † præſcribatur, ac teſtes
de dicto tempore concluderent, non eſt proba-
tũ, Piperarios fuiſſe in bona fide, & aliàs requi-
ſitos ſoluere vectigal portus contradixiſſe & nõ
ſoluiſſe, Principe tacente, vnde præſcriptio non
procedit, nec allegari valuit. dicta enim quatuor
requiſita, omnino concurrere opus erat, iuxta
** ** communiorem, de qua per Alex. conſil.136.
per totum volum.2. quam ſequitur Curt. iun.
conſil.60. num.7. Ripa reſponſorum lib.2. cap.
4. in fi. & reſponſorum. lib.1. cap.14. numero 2.
Balb. de præſcript. 2. par. 5. parte prin. q.7. nu.4.
fol.56. Alba. conſi.61. nu.38. Natta conſil.226.
num.7. Bellon. conſ.1. num.15. Boer. deciſ.264.
nume.19. Villabob. communium opinionum,
22 verbo præſcriptio. nu.221. & 256. Bona † enim
fides in qualibet longiſſimi temporis etiam cen
tenaria præſcriptione requiritur, cũ ſine ea nul-
la procedere valeat, Balb. ubi ſupra in fi. num.5.
Igneus in l. neceſſarios. §. non aliter num.129. ff.
ad Senat. Conſul. orfician. latiſſimè Didac. Co-
uar. Relect. c. poſſeſſor 2. par. §.8. nu.4. ubi ait tẽ-
pus immemorabile pręſumere quidem bonam
fidem, ſed ſi aliter de initio malæ fidei conſtet,
nunquam præſcriptionem currere, quod egò
non firmo pro nunc, & de hoc ſcripſerim con-
ſilio 127. numero 30. & inſuper & requiſitio, ac
contradictio ex parte præſcribentis, cum hæ cõ
23 ſtituant quaſi † poſſeſſionem immunitatis, ſine
qua præſcriptio quamuis centenaria nõ proce-
dit, Grat. conſil.61. num.25. volum.1. Cæpbal.
conſil.40. num.32. & quia in bis iuribus negati-
uis, ſeu non ſolutionis portus, uel pedagij, non
24 potuit incipere † pręſcriptio, niſi à die binæ cõ-
tradictionis Dominorum de Piperarijs, factæ,
ſciente & aſſentiente Excellentiſſimo Domino.
not. Card. in cap. ſignificantem de appell. Caſ-
ſan. vbi ſupra Des ceuſes rub.11. §.2. num.9. &
ſeq. latè Riminal. conſi.31. num.50. & 52. vol.1.
Neuizan. conſil.42. num.9. Quinimo dicunt do-
ctores in his actibus meræ facultatis, puta quis
ſine præmio hoſpitatus ſit amicum, uel cum de
ripa ad aliam traduxerit, abſque pedagio, non
currit aliqua præſcriptio, etiam ſi mille annis id
obſeruatum fuerit, provt in hac materia multa
refert & accumulat Roland. à Valle cõſilio 53.
num.20. ad num.30. volum.2. ex quibus ſimul
iunctis, videtur omnino reum, nõ probaſſe, nec
deduxiſſe incumbentia, nec pro quadragenaria
præſcriptione immunitatis pedagij, vel portus.

Minus obijciatur ſufficere abſque alia requiſi
tione contradictione, bona fide, & ſcientia, pro
bari non ſolutionem per tempus 40. annorum
25 ut † immunitas acquiſita dicatur, iuxta conſil.
Aim.111. per totum, & num.11. & de antiquit.
tempor. part.4. num.254. Siluan. conſi.60. num.
43. & 44. nonnullos, per Couar. loco ſupra alle-
gato. §.2. nu.8. qui in ſpecie tenent, contra Ale-
xan. d. conſil.136. volum.2.

Quia dupliciter reſpondetur, primo opinio-
nem Alexandri, ſatis communiorem & verio-
rem dici, ex authoritatibus, & rationibus, de qui
bus ſupra.

Secundo dicta per Aymon. Silu. & alios pro
26 cedere tantum, quando † titulus aliquis allega-
tur, quando eo caſu coloratus tantum ſufficiat
ad præſcriptionem inducendam, cum ſolo cur-
ſu temporis abſq; contradictione, & requiſitis,
de quibus ſupra, provt in ſpecie notarunt. Balb.
d. q.7. in fi. Ripa reſponſorum lib.1. c.14. nu.25.
ita procedunt tradita per Alex. conſil.30. vol.5.
Corn. conſil.44. vol.2. & conſi.22. vol.3. Bar. cõ
ſil.59. commune Spoleti, & Roman. conſi.252.
in 4. dubio, volentes dictam præſcriptionem in
cipere, quando collectę, ſeu pedagia publice im
poſita fuerint, & præſcribens ea ſoluere recuſa-
uerit, gl. & Canon. in cap. cum eccleſia ſutrina,
de cauſa poſſ. & propric. in propoſito cum nul
lus titulus etiam coloratus, ſtãte ordine del 30.
nuncupato per dominum de Piperarijs, allege-
tur, abſque dubio præſcriptione ſe tueri non po
teſt, tanto minus, quia nec de tèmpore 40. anno
rũ conſtet, nec de 30. rurſus ipſe ſoluerit, & eius
agentes dictum pedagium, ac cum non ignora-
uerit cæteros tranſeuntes per dictum portum, il
27 lud teneri ſoluere, non ſoluendo † in mala fide
conſtituitur. vt nullo tempore immunitatẽ pręſcribere potuerit, ita in terminis Roman. conſ.
235. num.7. & 8. cum apoſt. & hæc ſufficiant ad
fauorem Carroſij ſubconductoris Excellentiſſimi Principis, pro quo iudicatum fuit.

Franciſc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DO. ALFONSO Cremaſco.

ARGVMENTVM.

Vaſallus quando non ex renouatione inueſtituræ em phitcoſis in tempore cadat, & excuſetur.

Et quando teneatur deſignare preciſè terram, quam recognoſcit à Domino directo.

Et quomodo ab iſtis vaſallus ignorans, vel allegãs aliquam iuſtam cauſam, ſeu ſolutiones alicui, nomine Domini factas, excuſetur.

SVMMARIVM.

1 *Actoris intereſt plures actiones habere.*

2 *Inueſtituram non renouans in tẽpore debito virtute antiquæ inueſtituræ, amittit rem, quam ipſius vigore poſſidet.*

3 *Diſpoſitio limitata ad certum tempus, vltra illud non porrigitur.*

4 *Clauſula ad renouandum de nouennio in nouennium, in inueſtituris appoſita, operatur, vt tot dicantur contractus, quot ſiunt nouennia, enucleaturque num. 36.*

5 *Inueſtituræ renouatio, ſi non petatur, res, in commiſſum cadit, ſi adeſt clauſula de nouennio in nouennium, de commum.**

6 *Inueſtituram non petens à nouo Domino, ſaltem intra annum, cadit à iure ſuo*

7 *Solutiones liuellorum releuant caducitatem incurſam, ſi à Domino accipiantur.*

8 *Renouatio inueſtituræ fieri debet in ſcriptis, et in num. 44. declaratur.*

9 *Scientia caducitatis requiritur ad hoc, ut per acceptationẽ liuellorũ cenſeatur remiſſio ipſius.*

10 *Procurator cum libera adminiſtratione, & facultate non poteſt donare, quod competit Domino reſpectu caducitatis occurſæ, & qualiter procedat num. 58. & 65.*

11 *Ignorantia in dubio præſumitur, & eo magis in facto alieno.*

12 *Ignorantia allegata, vt excuſet, debet eſſe iuſta, probabilis, ac veriſſimilis.*

13 *Iuramentum non admittitur ad probandũ ignorantiam non veriſimilem, nec in facto proprio ex* communi num. 47 in fi. quod declaratur. num. 48.*

14 *Scientia ex coniecturis, arguitur.*

15 *Inſtrumentum pœnis ſe habens, præſumitur quòd ſciat in eo contenta.*

16 *A ſcientia partis ad totius ſcientiã infertur, qđ procedit, vt in num. 71.*

17 *Scientia p̃ſumit̃ a facto cohabitãtiũ, & conſanguineorũ, propter quã nõ competit reſtitutio in integrum, & qualiter, nu. 72. & ſequen.*

18 *Notitia veriſimiliter præſumitur, cum tractatur de magno negocio, & qualiter, num. 76.*

19 *Quis præſumitur ſcire illud, quod inquirere tenebatur, & quod veriſimiliter inquiſiuit, & quomodo procedat in num. 78.*

20 *Sciẽtia tutricis dicitur ſcientia pupilli, & nu. 80. declaratur.*

21 *Pupillus, & minor dicunt̃ ſcire p ſuos tutores.*

22 *Emphiteota, & vaſallus tenetur deſignare rẽ pro qua ſit liuellarius ad oẽm Domini requiſitionem, niſi ſit cõtrauerſia, an ſit liuellarius.*

23 *Paria ſunt quid nõ facere, vel facere inutiliter.*

24 *Pluraliter rerum præſumitur, niſi identitas probetur.*

25 *Duæ demonſtrationes regulariter ſufficiunt, quod intelligendum, vt num. ſequenti.*

27 *Viarum communium mutatio dicitur impoſſibilis, cum à Principe dependeant.*

28 *Qualitas incerta, attendi non debet.*

29 *Pœna priuationis nunquam imponitur, niſi lex exprimat.*

30 *Agens ad caducitatem ex lapſu temporis inueſtituræ, qua vt odioſa eſt reſtringenda, probare debet clarè ipſam caducitatẽ incurſam eſſe, omniaq; ex parte ſua adimpleuiſſe ex* cõi.*

31 *In pœnalibus niſi culpabiliter ceſſatum, cõmiſſumve dici poteſt.*

32 *Emphiteota priuari nõ debet, de re, niſi legitime de culpa conueniatur.*

33 *Emphiteota nunquam cadit ex omiſſa petitione renouationis inueſtiture, niſi doloſe agat, nec aliqua de cauſa excuſetur.*

34 *Succedens in locum alterius iuſte ſe ignorantẽ, allegat.*

35 *Iudicari ſemper ſolet in dubio, contra pœnam.*

36 *Verba iſta in perpetuũ in inueſtitura appoſita, quid operentur.*

37 *Traslatio vtilis dominij facit contractum vnicum eſſe, etiã quòd adſit clauſula de nouẽnio in nouennium, in inſtrumento.*

38 *Actio perſonalis quæſita ex prouiſione hominis, non tollitur, niſi ſpacio triginta annorum, ex * communi.*

39 *Contractus emphiteoticus, ex ſcriptura vere perficitur, ex ** communiori.*

40 *Tacite commiſſo renuntiatur ex receptione penſionum, ex* communi.*

41 *Ad euitandam caducitatem, non refert cui, & quomodo penſio ſoluatur, dummodo ſoluatur, ex ** communi.*

42 *Caducitas remittitur per Epiſcopum, ex ſola receptione penſionis, abſque capitulo, ſi Epiſcopus ſolus potuit inueſtire.*

43 *Renouatio condictionis noua inducta cenſetur, cum emphiteota, qui ceciderat, permanſerit in poßeſſione rei conductæ, poſt tempus caducitatis.*

45 *Contractus omnes regulariter ad eorum validitatem ſcriptura non indigent, niſi pro faciliori eorum probatione.*

46 *Penſio fructibus reſpondens, & nominatio locationis a partibus, facit, quòd contractus naturam ſuam locationis retineat.*

47 *Emphiteota non cadit à iure ſuo, ob non petitam renouationem, non ſequuta declaratione Domini, & cum emphiteuſis ſit perpetua.*

49 *Negligens nemo præſumitur in his, quæ ſibi agẽda incumbunt.*

50 *Anni decem in maſculo, ad obliuionem inducendam, conſiderantur.*

51 *Paria ſunt facere aliquod per alium, ac ſi ipſe ex ſe faceret.*

52 *Interpretatio ſemper fit ad erroris excluſionem.*

53 *Iuramento partis ſtatur in paruis, & quæ ſunt modici momẽti, pro demõſtranda ignorãtia.*

54 *Ignorantia in inueſtiente non præſumitur, qui ſcire tenetur, quando finitum eſt nouennium, ut recognitionem nouam, vel caducitatem*
* *petere poſſit, ex * communi.*

55 *Scire, & ſcire debere paria ſunt, nec excuſatur prætextu ignorantiæ, qui ſcire potuit.*

56 *Liber cenſuũ apud Dominum exiſtens, arguit ſcientiam in eo contentorum.*

57 *Mentionem habens de aliqua re, præſumitur illius notitiam habere.*

59 *Liuelli exacti cenſentur partes pretij, ſeu penſionis.*

60 *Solutio ab alio nomine alieno facta, prodeſt in*
* *conſeruatione iuris realis, ex * communi ſententia.*

61 *Procurator ſpecialis, vel cum libera facultate*
* *caducitatem remittit penſionem acceptando.*

62 *Caducitas incurſa non dicitur, niſi prius Dominus eam declaret.*

63 *Domino ante declarationem, nihil acquiſitum irreuocabiliter dicitur.*

64 *Solutio etiam extraneo facta, operatur vaſalli*
** *liberationem à commiſſi pœna, ex ** veriori.*

66 *Hæres reſtitui debet in integrũ aduerſus caducitatem incurſam, facto defuncti.*

67 *Inueſtitura reperta apud vaſallum inducit preſumptam ſcientiam in ea contentorum, non facit tamen, quòd de æquitate non ſit in integrum reſtituendus.*

69 *Solutio penſionis non arguit neceſſario inueſtituram aliquam, vel aliam ſcripturam.*

70 *Scientia neceßaria non arguitur per ſolutionem penſionis, quæ fieri poteſt abſq; inueſtitura.*

72 *Coniunctus ſanguine, & cohabitans præſumitur ſcire geſta per coniunctum.*

75 *Minor, & abſens æquiparantur.*

77 *Dominus poteſt cogere uaſallum, etiam ſoluẽtẽ ad oſtendendum rem, pro qua liuellum præ-*
* *ſtat, ex * communi.*

79 *Cenſus in dubio iudicatur, ob cuis non ſolutionem etiam annorum mille, non cadit quis à iure ſuo.*

81 *Præſumptio veriſimilior aliam tollit præſumptionem.*

82 *Hæres, vt ignorãs reſtitui sẽper debet in cauſa*
* *caducitatis incurſæ, ex * communi.*

83 *Dominus aſſerens rem cecidiße in commißum, probare debet ſcientiam vaſalli cadentis.*

84 *Hæres vaſalli excuſatur, reſtituiturq; de æquitate aduerſus caducitatem, etiã quod in ſcripturis repererit inueſtituram emphiteoſis.*

85 *Minori competit reſtitutio in integrũ ex clauſula generali tam contra tutricem, quàm contra actum ipſum omißum.*

86 *Caducitatis pœna, quæ ordinaria eſt ex præſum*
* *ptionibus tantum, non irrogatur, ex * communi.*

87 *Identitas rei immobilis ex verificationẽ qualitatum confinium contractæ, & nominis demonſtratur.*

88 *Confines duo, & qualitates verificatæ ſufficiũt ad identitatem corporis iuſtificandam, ex cõ-*
* *muni * ſententia.*

89 *Aßerens rem in commißum cecidiſſe, ob non aſſignationem iuſte factum, debet probare omnes confines ipſius eſſe uariatos.*

90 *Viæ publicæ, & fluminum coherentia certa non eſt, quæ pluribus terris, locis, & rebus conuenit.*

91 *Pœna caducitatis non incurritur, niſi ex dolo vaſalli.*

92 *Inſtrumenta vetera feudi eduntur viciſſim p Dominum, & vaſallum, vt cognoſcatur rei identitas.*

93 *Inueſtituræ primæ obſeruandæ ſunt, tamquã radices, & fundamenta nouarum.*

94 *Inſtrumenta antiqua ſemper attenduntur, in feudi deſignatione.*

95 *Clauſulæ quãtuncunque fuerit reperta, natura, & ſignificatio.*

Vaſalli

96 *Vaſalli oblatio facta de aſſignando in proprijs*
terris contiguis petiei terræ demonſtratæ quã
titatem in prima inueſtitura comprehenſam,
operatur, vt ceſſet dolus vaſalli hæredis reco-
gnoſcentis.

97 *Vaſallus recognoſcens in feudum centum iuge-*
ra, qui tamen nisi quinquaginta poſſidet, quod
facere debet indennitati ſuæ conſulendo, si te-
netur ea designare.

98 *Cautela eſt pro vaſallo, qui ſoluit certum cenſum*
pro qualitate incerta, vt requisitus tantum
partem designet, quantam capit cenſus reſpe-
ctiuè, ne bona omnia ſubiaceãt ſeruituti feudi.

CONSILIVM CXLIII.

TRINITAS ADSIT.

VIDERETVR ex inſraſcri-
ptis iudicandum contra Magni
ficum Dominum Alphonſum
Cremaſcum in cauſa caducita-
tis, quam agit Illuſtriſſimus do-
minus Alexander Gonzaga, cu-
ius intentio, caducitatisve declarata ſuper duab.
1 prætenſionib. videtur fundata, ſicuti † cuius in-
tereſt habere plures actiones. l. cum filius. §. ua-
rijs. ff. de leg. 2.

2 Prima ex eo, quia non renouauit in tempore,
prout tenebatur virtute pacti, inueſtituram petię
terræ, de qua in cauſa: ſecunda ex eo, quia requi-
ſitus non dedit in notam legitimè petiam terrę
prædictam, iuxta formam ſtatuti.

Quò ad primam videtur facere pro Illuſtriſſi
mo domino Alexandro, & contra magnificum
Dominum Cremaſcum deciſio Afflict. in c. 1. §.
aut ſi libellario quib. mod. feud. amitt. nu. 4. Ber.
conſi. 116. num. 15. 16. conſi. 117. 119. in 1. par.
gl. & Doct. in c. 1. de præcar. nam verba inueſti-
turæ ad nouem annos, cum ad tempus certum,
& reſtrictum ſtent, finitis nouem annis, dicitur
3 finitum ius, † quia diſpoſitio limitata ad certum
tempus, ultra illud tempus nõ porrigitur. l. ſi ita
quis. ff. de vulg. & pup. Alciat. conſi. 5. lib. 8. tom.
3. Ruin. conſi. 16. num. 12. in prin. & per illa uer
4 ba, † ad renouandum de nouennio in nouenniũ,
tot dicuntur contractus, quot ſunt nouennia, vt
conſuluit Alciat. conſilio 42. lib. 8. tom. 3. & in
conſi. 113. uolum. eo. Bero. c. 1. num. 10. extra de
præcar. & d. conſi. 116. num. 16. & 17. unde fini-
to tempore inueſtituræ, eſt finita conceſſio, &
renouatione opus eſt, idem Bero. d. conſi. 117.
5 num. 8. quæ ſi non † petatur, res incidit in com-
miſſum, per Afflict. ubi ſupra, qui dicit Doctores
ſic communiter * tenere.

Quæ quidem renouatio, ſtatim poſt nouen-
nium finitum petenda erat, ſi magnificus domi-
nus Cremaſcus volebat cuitare periculum cadu
citatis, ſecundum Imol. in c. 1. de pręcar. uel ſaltẽ
infra annum per capitulum longinquitate 12.
q. 2. qui allegat glo. in d. c. & ibi Abb. quod ſicut
6 non † petens inueſtituram a nouo Domino, ca-
dit a iure ſuo, ita etiam, qui non petit renouatio-
nem elapſo quinquennio in caſu dicti capituli,
quod pariter hic dicendum videtur, ubi extat
expreſsè pactum renouandi, quod appoſitũ eſt
in fauorem domini, quem fauorem conſidetãt
Doctores in d. cap. primo, quòd omiſſio ſaltem
per annum inducat caducitatẽ, tenet Bero. cõſi.
119. nu. 4. 5. lib. 1.

7 Nec releuant † ſolutiones liuellorũ factæ per
dictum Cremaſcum, quaſi ꝙ ex eis fuerit remiſ-
ſa caducitas, & facta renouatio, per Spec. tit. de
locat. uerſicu. 178. Iaſ. in l. 2. quæſtion. C. de iur.
emphit.

8 Primo, quia iſta renouatio debebat fieri in
ſcriptis, ut dicit Affli. in d. c. 1. §. aut ſi libellario.
Bero. conſ. 116. nu. 8. 12. lib. 1. & conſ. 119. nu. 3.
eod. lib.

9 Secundo, quia non apparet, quòd † recipiens
liuellum ſciuerit iſtam caducitatem, nam requi-
ritur ſcientia, glo. in cap. 1. ir uerbo, menſem, &
ibi Bal. quo temp. mil. Alex. conſ. 14. uol. 2. cõſi.
13. num. 17. uol. 6. Hippo. Rim. conſ. 1. nu. 29. &
ſequen.

Tertiò, quia agentes Illuſtriſſimi domin. Ale-
xandri, qui receperunt liuellos, non ſunt cenſen
di uoluiſſe per receptionem remittere ius cadu-
citatis, quod ignorabant competere domino,
10 nec † potuiſſent etiam id facere, licet eſſent pro-
curatores, cũ libera. l. contra iuris. §. fi. ff. de pact.
& ibi not. Bar. in l. procurator, cui libera. ff. de ꝓ-
cur. & in l. ſi procurator. ff. de cond. indeb. Bald.
in l. nec ambigui. C. de donat. Afflic. deciſ. 109.
num. 11. Bero. d. conſ. 116. num. 9.

Non etiam uidetur poſſe fieri fundamentum,
ſuper allegata ignorantia, per Cremaſcum, ex
qua petit ſe reſtitui in integrum ex clauſula ge-
11 nerali, & quæ † ignorãtia præſumitur in dubio,
c. præſumitur. de reg. iur. in 6. & multo magis in
facto alieno, & quando ignorans in locum alte
rius ſucceſſit, & quam Cremaſcus paratũ ſe ob-
12 tulit, & iuro, affirmare. Quia oportet, ꝙ ignoran-
tia allegata in hmõi, ſit uериſimilis, iuſta, proba-
bilis, nõ craſſa, non ſupina, nec affectata, Tiraq.
de retract. tit. 1. §. 35. gl. 4. nu. 33. & 27. Afflic. in
c. 1. de controuer. inter domin. & empt. nu. 13.
nec ꝙ adſint præſumptiones contra allegantẽ
eam, per Aluarot. in ca. ſi vaſallus il 2. ſi de feud.
13 fuer. controu. nume. 4. & ubi ignorantia non ſit
uериſimilis, non admittitur iuramentum ad eam
probandam, Alba. conſi. 18. nume. 5. multò mi-
nus, ubi agitur nedum de probanda ignorãtia,
ſed de iuſtitia ignorantiæ, Felyn. in c. 2. num. 11.
de conſtitutionibus, prout in hoc caſu agitur.
Quòd aũt ignorantia dom. Cremaſchi non fue-
14 rit talis, ſed immo fuerit † ſciens ex pluribus
conіectu-

coniecturis,& præſumptionibus arguitur, quemadmodum probandi ſcientiam tradunt,Doc. & Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres,de verb.obl. Bal.conſi.393.in pri. Alex.conſ.4.in 2.Dec.cõſ. 267.addn Proſper Paſct.in emphiteuſis.conſ.a. nu,2.deci.Bonon.71.nu.3.& ſeq.

15 Prima,quia Cremaſcus † habuit inſtrm̃ inue-
ſtituræ pęnes ſe,ex quo præſumitur, ꝙ ſciuerit contenta in eo.l.non eſt ferendus.ff.de tranſact. Crau.conſi.24.nu.2.Alba.conſ.18.

16 Secunda,ſoluit † libellos, & ſic nonnulla fecit
virtute dictæ inueſtituræ, a cuius ſcientia partis infertur ad ſententiam totius, tradit Socin. regul.176.Crau.d.conſi.74.Alban.d. conſilio 18. Alexan.conſi.4.nu. 39. verſicu. idem ſi apparet uol.a.

17 Tertia inueſtitura fuit† accepta per matrem,&
tutricem Domini Alfonſi Cremaſchi, vndè de facto per coniunctos ſanguine,& cohabitantes præſumitur ſcientia.Bal.conſi. 392.in pri.Abb. conſi.19.in 2.Anchar.conſi.180.num. 7.Crau. conſi.26.nu.3.Roland.a Valle conſi.90.nu. 25. lib.2.propter quam præſumptionem reſtitutin ni petitæ locus non eſt,iux.trad.per Dec.in conſilio 272.in ſi.

18 Quarta coniectura,quia negocium magni mo
menti eſt,de quo veroſimili eſt habuiſſe notitiã, ad tradita per Abb.conſi.3.q.16. in 2.

19 Quinta,† ſoluit liuellos,ſic inquirere tenebatur
ex qua cauſa ſoluerit, & uteriſimiliter inquiſiuit, vnde ſuccedit,ꝙ quis pręſumitur ſiue illud,quod inquirere tenebatur,nec ſi ignorantiam alleget, prodeſt,quia pro affectata habenda eſt,Doct.in c.veniens.de filijs præsbyterorum.

20 Vltima,quia † ſcientia Tutricis,dicitur ſcientia
pupilli,& ideo reſtitutio petita ex clauſula gene
21 rali, ꝑꝑ ignorantiam non competit; † quia mi-
nor,& pupillus dicuntur ſiue per ſuos Tutores, Bald.in l.ſi.C.de tutor. & cura.qui non ſatis.Caſtren.in l.cum filiusfam.§.in hac.ff. de verb. obl. & in l.3.ff.de tribut.act.& per Nattam conſ.492. num.3.in tertio.

Super ſecunda prætenſione.d.Illuſtriſſimi domini Alexandri contra Cremaſcum,dicendum vr̃,ꝙ ceciderit a iure ſuo,ex eo,ꝙ non deſignauerit petiam terræ,de qua in cauſa, & eam non dederit in ſcriptis,tam ex diſpoſitione iuris ciuilis, quàm municipalis.Nam nulli dubium eſt, ſecundum terminos iuris ciuilis,ꝙ ubi non eſt contentio,an quis ſit liuellarius,vel emphyteuta,vel Vaſallus alicuius, tunc ad requiſitionem domini tenetur rem deſignare, pro qua ſit liuellarius, & emphyteuta,Hoſtien.in ſumma de feud.§.quib. mod.uerſi.quid ſi vaſallus confitetur. Bald. in l. inſtrumenta uerſic.quæro, an feudatarius.C.de fideicõm.& in l.plures.C.de fid.inſtr.Guid.Pap. q.417.Curt.iun.conſi.41.num.4.Natta conſi.3. num.6.Roland.a Valle conſ.66.num.5. uolm.3. Afflict.in c.1.de contro. inueſt.in 7.not.uerſi.8. fallit,vbi loquitur de Vaſallo, & in verſic.fallit, vbi loquitur de Emphyteuta,& in capit.primo de contro.inter maſcu.& fœmin.numero 26.& ſequen.& 29. & ante numero 30.in uerſic.& ſi vaſallus.

Item tenetur ex diſpoſitione ſtatuti, ſub Rub. ꝙ vaſallus teneatur deſignare terram Domino, quam tenet ab eo,vel in ſcriptis dare,cum quãtitate,& cohærentijs infra terminum conſtitutum a iudice. quod ſi non fecerit ad poſtulationem Domini cadat a iure ſuo.

Dicitur itaque,quod poſtquam ipſe Mag. de
23 Cremaſchis,† non dedit in ſcriptis, nec deſigna
uit terram ad requiſitionem Illuſtriſſimi domini Alexandri,vel ſaltem non congruè, quæ paria ſunt.l.quoties.ff.qui ſatiſd.cogant. cecidit, poſtquam ita dominus poſtulauit, a iure ſuo.

Nam licèt deſignauerit vnam petiam terræ, cum deſignatio per ipſum facta non ſit, ſecundum formam prædicti ſtatuti, cum quantitate, & cohærentijs,qui ſint cõfines cum illis,de quibus in inueſtitura,non uidetur ſatisfeciſſe,ad qđ tenetur,nec demonſtraſſe rem,quam recogno-
24 ſcit,ſed aliam,& diuerſam,quia † pluralitas rerũ
præſumitur,niſi identitas probetur, Iaſ.in l.eum qui.§.in popularibus.num.7.ff. de iur. iur.& in l. 2.C.de bono.poſſ.ſecundum tab.vbi Alex. conſilio 118.num.4.in prin.Gram.conſi.1.nu.15.in ciuilibus.

Nec ex eo,quòd dicitur eſſe in territorio Pulleſini, & nuncupetur il Laghetto, habeatque qualitates,de quibus in inueſtitura,conueniantque duo confines,videtur probata identitas, li-
25 cet enim aliàs † duæ demonſtrationes ſuffice-
rent,ſecundum Bartol.in l. demonſtratio falſa. ff.de condit.& demonſtra. tamen eius doctrina intelligenda eſt, prout intellexit Paul.de Caſtr. in l.in teſtamento.la prima.ff.de conditio.& de-
26 monſtra.videlicet procedere, quando ſunt † ex-
preſſæ tres demonſtrationes, & duę conueniũt, tertia non,ſed ſi ſunt expreſſæ quatuor,prout in inueſtitura nouiſſima, quam accepit mater Domini Alfonſi,licèt duæ conuenirent, aliæ verò duæ non,non deberent præualere illæ duæ alijs duabus,ſequitur d.Caſtren.Alexand. in apoſtil. ad Bartol.in d.l.demonſtratio,in verbo,duabus demonſtrationibus, & in conſilio 38.numero quinto volum.5.conſilio 73. num. 8. uolum.3. & tanto magis,quia confines dati per Cremaſchum,non conueniant illis,cum quibus magis
27 conuenire deberent,videlicet reſpectu † viarum
communium, quarum mutatio de facili non præſumitur,immo reputatur impoſſibilis, cum dependeat a uoluntate Principis, tradit Crauet. conſilio 121.numero decimo,neque etiam probatur identitas ex illa qualitate, quòd nominetur il Laghetto, prout in quadam inueſtitura facta de anno. 1485. quondam Domino Mattheo de Cremaſchis, quia non infertur quòd ſit eadem, de qua in cauſa, immo diuerſa cenſenda eſt, cum in inueſtitura facta

matri

matri domini Alfonſi eius nomine ann. 1536.
& in alijs duabus inueſtituris factis quondam
domino Ludouico eiuſdem domini Alfonſi pa
tri, de quibus in proceſſu non appellctur petia
terræ, ſub tali nomine dil Laghetto, neque aliæ
inueſtituræ appellant ipſam il Laghetto, idcò
28 † talis quantitas, tanquam incerta, non eſt atten
denda. Rim. conſi. 429. num. 21. 22. uol. 3. & tan-
tò fortius cum non conueniat quantitas, alia pe
tia terræ iudicanda eſt, quia, vt dixi, pluralitas
rerum præſumitur. Nullo ergo pacto poteſt di-
ci perfectè deſignaſſe iuxta formam ſtatuti cum
quantitate, & cohærentijs. Nec etiam ex eo, ꝙ
ignoret quę nam alia petia terrę ſit, excuſari po-
teſt, quia omnis ignorantia ceſſat, tum rationib.
deductis in alijs motiuis, ſcilicet ſuper prima
pręſentatione, tum quia, ut apparet in proceſſu,
dominus Alfonſus, in quadam ſua ſcriptura
producta, dicit, quòd peruenit ad notitiam ip-
ſius, quòd aliàs medio ſuorum agentium fuerat
accepta inueſtitura ab Illuſtriſſimo domino Ale
xandro ad renouandum, de una petia terræ pra-
tiuæ, & valliuæ bubulearum decemſeptem, ta-
bularum quinquagintaocto, aut quantacunque
ſit pœnes viam communis a duobus lateribus,
hæredis domini Bonauenturæ de Cremaſchis
a tertio, & hæredes domini Ioannis Franciſci
Puſterlæ a quarto, & quòd eam inueſtituram
ignorauerat, & quòd habita notitia de illa, re-
quiſiuit dictum Illuſtriſſimum dominum, pro
renouatione, offerens ſe paratum ſeruare ex
partę ſua ſeruanda, & quòd dictus Illuſtriſſimus
dominus potius recuſauit renouare inueſtitu-
ram, quàm eam facere, & ex capite ignorantiæ
petit ſe reſtitui ad conſequendam dictam inue-
ſtituram, quam obtulit de nouo accipere, iuxta
formam antiquarum inueſtiturarum, ſecũdum
quam paratus eſt adimplere per eum adimplen
da. extat etiam in proceſſu inſtructio producta
per eum, quæ continet, quòd ipſe dominus Al-
fonſus acceſſit ad domum dicti Illuſtriſſimi do-
mini, vt certior redderetur, quonam modo, &
quam ob cauſam ſoluerit liuellum eidem Illu-
ſtriſſimo domino, & ſic lecta fuit quædam inue-
ſtitura exiſtens ſuper cataſtro, quæ fuerat fa-
cta de quadam petia terræ iurium curiæ Pulleſi-
ni, dominę Suſannę tanquam matri, & tutrici
eiuſdem domini Alfonſi, & quod accepta nota
notarij, ſe cõtulit ad maſſarium Archiuij, a quo
habuit copiam inueſtituræ prædictæ, & quod
Cremaſcus ex præmiſſis informationibus, &
copia certificatus de dicta inueſtitura, & illius
qualitate, & continentia, ſe contulit ad dictum
Illuſtriſſimum dominum pro obtinenda reno-
uatione eiuſdem inueſtituræ, quam tamen non
potuit conſequi.

Colligitur ergo ex prædictis, quòd dominus
Alfonſus, ſtantibus informationibus habitis, eſt
certus, & habet notitiam petiæ terræ, de qua in
cauſa, cum petierit ſibi renouari inueſtituram
eiuſdem, exprimendo eum cum ſuis qualitatib.
cohærentijs, & quantitate, prout in inueſtitura
accepta per matrem, quę petitio renouationis
præſupponit ſcientiam rei, ita quòd ex capite
ignorantiæ excuſari non poteſt, ſi eam non de-
ſignauit legitimè.

Ego vero diuino prius implorato præſidio,
non obſtantibus ſuperius adductis, cenſeo Cre-
maſcum ab omni capite caducitatis declaratæ
abſoluendum fore, concludoque ipſum debere
abſolui a petitis, nomine Illuſtriſſimi domini
Alexandri.

Primo ea ſiquidem ratione iure apertè pro-
29 bata, quòd † pœna priuationis nunquam impo-
nitur, niſi ubi lex hoc exprimat, & dicat. gloſſ.
pen. in fi. in cap. fina. ubi Abb. de iur. patro. Bald.
in auth. ex teſtamento. C. de ſecund. nupt. & in
cap. unico. §. ſi Vaſſallus. ff. ſi de feu. fuer. contro.
Deci. conſilio 90. in fin. Pariſ. conſilio 97. num.
88. uol. primo. per Alex. in l. etiam. §. licèt in do-
talib. ff. ſolut. matrimon. quam in propoſito nec
expreſſam, nec quoquomodo ſtatutam iure, vel
lege aliqua cognoſco.

30 Secundo ad pœnam caducitatis agens maxi-
me ex lapſu temporis petitæ inueſtituræ, quę
odioſa eſt, & reſtringenda. cap. 1, ubi Doct. quo
temp. mil. Soci. iun. conſilio 115. num. 16. uolu.
2. liquidiſſimè, clarè, & manifeſtè probare, debet
incurſam fuiſſe. Bald. in l. prima. C. de his quæ
pęn. nomine, Alex. conſ. 33. nu. 3. ubi Molin. uo-
lum. 2. Deci. ubi Moder. in apoſt. latè conſ. 290.
num. 2. & conſ. 380. num. 3. l. factum. §. in pœna-
libus, vbi Deci. Cagnol. & Mainer. ff. de reg. iur.
Iaſ. conſil. 49. volu. 1. Riminal. conſi. 429. nu. 15.
nec non debet probare omnia ex ſui parte inte-
grè adimpleuiſſe. l. Iulianus. §. offerre. ff. de actio.
empt. Alex. conſil. 66. num. 50. c. de ſacroſ. Eccl.
Roland. à Valle conſilio 17. num. 17. volu. 1. cõ-
* munem * refert Lau. Chircou. com. opi. cent. 1.
concluſ. 9. Rurſus & oſtendere non petentem re
31 nouationem in culpa fuiſſe, cum † in pœnalib.
niſi culpabiliter ceſſatum dici queat, vt in pro-
poſito renouationis non petitæ, ſcripſit Socin.
iun. conſil. 70. in primo artic. & num. 6. uol. 1. &
conſi. 115. num. 9. & 10. vol. 2. Quare cum in his
defecerit actor, merito ſuccumbere debet, quan
do reus ex inueſtitura ſuorum prędeceſſorum
32 intentionem fundatam habeat, † nec priuari de
beat, niſi legitimè de culpa conuincatur, per So
cin. iun. d. conſilio 115. num. 9. & decimo. uolu.
ſecundo.

33 Tertio ex omiſſa, petitione renouationis inue-
ſtiturę quis nunquam cadit, niſi doloſè agat,
nec aliqua de cauſa excuſetur. d. ca. 1. quo temp.
miles. no. omnes in c. fina. de prohib. feud. alien.
per Lothar. Rimin. conſ. 429. num. 16. Menoch.
de arbitr. iudi. caſu. 185. numero 4. & dixi ſupra,
iuſtaque cauſa excuſandi ab amiſſione feudi, vel
rei conceſſę iudicatur, cum quis ſe ignorantem
34 qualitatis rei allegat, eo quod in ius alterius ſuc-
cedit,

gatione.q.20. num. 11. cum ſeq. pagin. 444. &
pagin. 37.nume.41. ſequitur dictum principale
Menoch.conſi.20.num.58.

Rurſus & dum reus conuentus permanſit in
re conducta finito tempore locationis,noua,ta-
43 citaque † renouatio conductionis inducta cenſe
tur, Alciat.lib.3.præſumpt.reg.2.c.17.

Dum ergo ſumus in inueſtitura liuelli,ac poſt
tempus nouem annorum, cõtinuo ſint per reũ
poſſidentem terras penſiones annuæ ſolutæ, du
bitandum non eſt, quòd caducitas aliqua alle-
gari nequit.

Nec reſpondeatur, vt ex aduerſo renouatio-
nem debuiſſe in ſcriptis fieri præterea ex rece-
ptione penſionis nõ cenſeri caducitatem remiſ-
ſam per Afflict.ubi ſupra,& Bero.conſ. 116.nu.
8.12.& 119.num.3.uol.1.

Quia replicando dicitur. Primo nos non lo-
44 qui in terminis † Emphyteuſis Eccleſiaſticæ,
quę citra conſuetudinem, & ſui eſſentiam requi
rit ſcripturam (vt ſupra) ſed in ſimplici cõtractu
liuellario,vel locationis perpetuæ,ſeu inueſtitu-
ræ locationis, ad renouandum de nouennio in
nouennium,in perpetuum, vt not.Bene.Camp.
ſuper extrauag.ambitioſæ.Pau.2.in pri. & Reo-
dan.de reb.Eccleſ. non alieną. verſic. pariter.nu-
mero 4. fol. 18. qui ſcripturam nullam requirit
in cõſtitutione,nec rurſus in rẹnouatione, cum
45 regulariter contractus omnes ad eorum validi-
tatem ſcriptura non indigeant, niſi pro eorum
faciliori probatione.l.pactum, quod bona fide.
C.de pact.l.in exercendis.C.de fid. inſtrum.latè
Dec.& Alciat.in l.cum proponas.C.de pact.Ro
man.conſi.106.nu.1.vbi Mend.in apoſt. cumq;
fructibus penſio correſpondeat, nec a partibus
appelletur emphiteuſis, locationis naturam re-
tinet, Cagnol.in l.2.nu.202.C.de reſcind.vend.
Rolan.a Valle conſilio 96.uolu. primo. Siluan.
conſilio 9.numero 4.uolum.primo.Bello. conſ.
21.num.5.

46 Secundo replicatur, q Afflict.& Bero.loquũ-
tur in præcaria,ſeu emphyteuſi conceſſa ad tem
pus terminatum tantum, non autem in perpe-
47 tua, vt hic, quo caſu † nemo cadit ob non reno
uationem petitam,& præcipue Domini declara
tione non ſequuta,per eundem Ber. d. cõſ.119.
nu.10.uolu.1.

Tollitur,quod ſecundo loco adducebatur, ca
ducitatem non cenſeri remiſſam per receptio-
nem penſionum,ob ignorãtiam Domini, q res
in commiſſum ob non petitam renouationem
cæciderit,per Alciat.conſ.14.uolu.2. & conſ.13.
num.11.uol.6.Afflict.deciſ.129.num.11.iuxta
quod dictum aliter in una Bononienſi termina-
uit Rota Romana,teſte Puteo deciſ.3. de rebus.
Eccleſ.non alien.

Quando ignorantia in facto proprio nõ præ
ſumitur in dubio, niſi probetur.l.fina.ff.pro ſuo
Soci.regul.175.de regul.177.num. 2. & ſi iura-
mento vellet pars ignorantiam probare, ut uo-
luit Marſ.l.in l.qui falſam.nu.82.ff. ad l.Corn.de
Falſ.Roman.conſi.109.num.5.& conſi.54.vbi
ample apoſt.Mendoſ.d.conſilio 398.in fine.&
481.num.10.Caſtr.conſilio 44.numer.44.cum
apoſti.uolum.3.Octau.Cachc.deciſ.Pedem.71.
nume.24.& 30.ubi de communi.* & deci. 102.
num.24.

48 Reſpondetur hic non poſſe † iuramentũ præ
ſtari tot coniecturis concurrentibus,ac ſcientiæ
præſumptionibus,contra dominum directum,
per Soci.regu.72.fallen.3.multa Roma.conſi.
481.num.10.ubi Mendoſ.in uerbo non proba-
tur.Alciat.regu.3.præſump.c.16.Felin.d.c.ſigni
ficaſti.nu.4.de homicid.Menoch.de arbitr. iud.
lib.2.caſu.186.& conſi.73.nu. 17.& ſeq. Alba.
conſi.18.num.5.Petr.Benint.deciſ.Bononiẽ.71.
num.7.cum ſeq.

49 Quarum prima eſt, q † nemo præſumitur ne-
gligens in his,quæ agenda incumbunt.l.fina.C.
de alimen.pupil.præſtan.Rota deciſ.318. in an-
tiquis.

Secundo,Dominus directus,qui non eſt hæ-
res, ſed ipſe inueſtiuit de nouennio in nouen-
nium, præſumitur ſcire tempus elapſum ab eo-
dem in contractu præfixum,cum in maſculo de
50 cem † anni ad obliuionem inducendam conſi-
derentur,Tiraquel.de prescript.§.primo. glo.4.
ample Vaſqui.de contro. Illuſtr. cap. 61.nume-
ro 6.

51 Tertia aſſictus,† & penſiones exegit per ſe, vel
illius actores, gaſtaldiones in dicto loco dimiſ-
ſos,quod in idem reſidet,ad not.per Fel.in c.qñ
frequenter.num.10.extra, vt lit. non conteſt.&
& infra dicetur uerſ.4.reſpondeo, vt hinc non
errore, ſed potius ex vero ſcientia illas exegiſſe
52 credamus,cum fiat interpretatio ſemper pro er
roris excluſione,ad not.per omnes, maximè Ia
ſo.nu.3.in l.ſi poſt diuiſionem.C.de iur. & fact.
igno.Crau.conſi.255.nu.5.

Quarta in paruis tantum, & ubi agitur de mo-
53 dico præiudicio, ſtatur † iuramento partis pro
demonſtranda ignorantia, at ſecus in re graui,
& magni momenti, ut hic, ubi agitur contra il-
lum, qui tractat de damno vitando, quia tunc
non creditur iuramento aſſerẽtis,Gem. in c.eos
de temp.ordin.in 6.Abb. in c.quoſdam de prę-
ſump.Fel.in c.cognoſcentes in fi.uerſ.fallitur.3.
de conſt.Marſ.in ſing.635.apoſt. ad Alciat. c.6.
reg.3.prçſumpt.Fel.d.cap.ſignificaſti.num.4.de
homicid.

Quinta, ſcire tenebatur Illuſtriſ. inueſtiens
quando finitum eſſet nouennium, vt recognitio
nem nouam petere, vel commiſſum incurſum
54 declarare poſſet, ideo ignorantia in eo minimè
prçſumetur iuxta glo.ita communiter * declara
tam in c.præſumitur de reg. iur. in 6.& in l.iuris
ignorantiam.C.qui admit.Alba.conſilio 18.nu-
55 mero 3.Crau.conſilio 16.nume.2. † ſcire enim,
& debere ſcire a pari procedunt,uel non excuſa
tur quis prętextu ignorantię, dum ſcire potuit.l.

regula

regula.ff.iur.& fact.Guid.Pap.ſingul. 227. Rota
Bon.69.num.2.Borgnin.Caual.tracta. de curat.
num. 172.Petr.Benint.deciſ.Bono.69.& 71.nu.
3.& ſeq.

56 Sexta eſt. † quod liber dictorum cenſuum eſt
pœnes inueſtientem,ſi credere dignum eſt, vn-
de ex illo ſatis ſcientia omnium arguitur. Rimi.
conſi.426.nu.21.uol.3.

57 Septima,vt fertur, Dominus locator † men-
tionem habuit alibi caducitatis, ſic illius cenſe-
tur notitiam habuiſſe,per Bar.in l.qui Romæ.§.
duo fratres.4.& 5.q.ff.de uerb.obl.Rimin.conſ.
429.num.45.Ex quib.præſumptionib.& conie
cturis,uel diuiſim conſideratis, vel ſimul iunctis,
infertur,iuramentum ignorantiam allegãti, de-
ferri non poſſe.

Opponebatur, & tertio agentes Illuſtriſſimi
Domini inueſtientis,non cenſeri remiſiſſe cadu
citatem,quam ignorabant,incurſam, cum nec
illam remittere potuiſſent procuratores cum li-
bera, conſtituti per Afflict.deciſ.129.nu. 11. Be-
rou.conſi.116.nu.9.uol.1.

Verum replicatur & primo,quod ſi non erat
58 † renouatio neceſſaria, nec conſequenter cadu-
citati locus,fruſtraque de remiſſione per procu
ratorem tractatur.

Secundo,& ſi caducitati fuiſſet locus,attamẽ
dicitur remiſſa,non quidem per agentes,ſed per
ipſum inueſtientem,quia dum conductorib.ſuis
mandat, ac in pacto locationis expreſſo inten-
59 dit,ut hos,† liuellos exigant,propterea ꝙ partes
precij,ſeu penſionis, locationiſque principalis
cenſentur argu.l.fundi partem.ff. de contrahen.
empt.Docto.in l.in bonæfidei.ff.de pact.Alciat.
conſi.124.num.14.& conſi.149.Bero. conſilio
169.numero16.uolum.1.153.num.70.uolum.1.
Natta conſi.677.nu.12.Couar.uaria.reſolut.lib.
tertio cap.10.num.1.Soc.iun.conſ.94.num.24.
volu.3.Tiraq.de retract.conuent.in præfat. nu.
20.& 22.

Vtique & ipſe Illuſtriſſimus Dominus,dictos
liuellos axigere creditur,quando mercedem cu
tiæ locatæ cum dicto iure liuellorum exigat, &
ex receptione liuellorum a conductorib.(etiam
ꝙ eorum nomine ſoluerent) nulla videatur in-
curſa caducitas, cum in iuris realis conſeruatio-
60 ne † ſolutio ab alio,licet alieno nomine facta,
** proſit,ex communiori, ** de qua per Roman.
conſi.103.numero 1. ubi Mendoſ. latè in verbo
ſententia.

Tertio in inſtrumento locationis, conducto-
res conſtituuntur,vt mos eſt,per locatorem pro
curatores in rem propriã ad dictos liuellos per
cipiendos finemque faciendum,&c.Itaq; & ca
nones recipiendo caducitatem remiſerũt, cum
61 id quoque † procurator ſpecialis, ſeu cum libe-
ra facultate faciat, per Bero.d.conſi.166. num.
11.uolu. primo. Quod fortius mihi perſuadeo,
62 quia nõ dicitur † caducitas incurſa, niſi id prius
Domino declarante.Maſ.in pract. crimin.§.ag-
grediora num. 105. ad nu. 124.Port.conſ. 149.
num.2.Nicola.moro. de fide.treug.& pace par.
1.q.22.col.23.Octau.Cacher.deciſ.29.num.17.
Mod.Pariſ.in conſi.feud.§.30.q.6.nu.23.&103.
cum ſimil.per Soci.iun.conſ. 115. nu.22.uol.2.
ac in emphiteuſi priuatorum Bar.in l.1.ff.ſi ager
vectig.Reodan.tract.de reb.Eccl. non alien.fol.
24.num.13.& ſeq.

Cunque per dominum directum nulla fuerit
emiſſa declaratio ſuper caducitate merito,ſi Pro
curator agens,vel factor ſimplex potuit penſio
nes recipere,cum hic de pœnæ remiſſione, vel
iuris quęſiti donatione minimè tractetur, quia
63 † Domino ante declarationem nihil acquiſitum
irreuocabiliter dicitur,Cæph.conſi.222.nu.22.
cum ſeq. ſed tantum de canonis exactione, vt
64 hinc † ſolutio facta etiam extraneo, operetur li-
berationem vaſalli a commiſſi pœna,cum quid,
quouè modo,& à quo ſoluatur,non attendatur
in iuris realis conſeruatione, & ad caducitatis
pœnæ euitationem.l. actoribus. §. qui tamen.ff.
quemad.ſerui.amit.multa pro more accumulat
Tiraq.de retract.glo.9.§.1.num.250.cum ſeq.&
** ex crebriori ** ſententia Mendoſ. ad Roman.
conſi.103.nu.1.Reodan.tract.de reb.Eccl. non
alien.fol.500.num.25. ubi dicit ſolutionem fa-
ctam a creditore emphiteutæ, prodeſſe pro eui-
tanda caducitate.

Quarto,reſpondeo,quòd licet nuncius,agẽs,
65 Caſtaldio,ſeu Procurator † non remittat cadu-
citatem iam incurſam in Domini prẹiudicium,
illam tamen committi impedit,ſi ab emphiteo-
ta penſionem, & cenſum recipiat, quod in his
terminis adnotauit,Paris de puteo,de feud.rein
tegr.cap.55.nu.3.& 4 per iura, & rationes,quæ
ibi allegat,vnde ſi cenſus fuit ſolutus conducto-
ribus deſtinatis, ad illius exactionẽ, caducitatẽ
nullam incurſam arbitror.

Vltimo loco reſpondebatur cuidã obiecto,
quod Dominus Cremaſcus vti hæres matris,&
ignoras omnino excuſari debuerit, quinimmo
66 in integrum reſtitui, per ea, quæ tradit Socin.
Iun. d. conſi. 115. num. 15. volu. 2.per.l.qui in
alterius. ff. de reg.iur.& in materia mod. Pariſ.
in conſuet. feudal.§. 13. gloſ.5.nume.6.Tobia.
noni.conſil.2.num.38.

Quod cum ignorantia ex pluribus præſum-
ptionibus ſit craſſa, ſupina, & non veroſimilis
reijcienda veniat. Etenim dum primo diceba-
67 tur pœnes Dominum Alfonſum inueſtituram
repertam fuiſſe,quæ inducit ſcientiam præſum-
ptam per Crau.conſil.74.nume.2. Alba.conſil.
18. negatur apertè inueſtituræ inſtrumentum
aliquod habuiſſe, vel illius ſcientiam,niſi duran
te,& cœpta lite,quod colligitur ex ſcripturis pa
gin.7.ex capitulis & teſtibus examinatis,de qui
bus in actis, quæ rurſus per eum inuenta, non
68 efficeret, quin ex æquitate caducitatem euita-
ret,& in integrum reſtitui deberet per Pariſ. de
Put.in ꝓpoſito tract.de feud.reinteg.c.54.n.17

Secunda.

Secunda, ſcientiæ præſumptio ex ſolutione liuellorum, ſic ex ſcientia partis inueſtituræ tol-
69 litur, quia † ſolutio penſionis non arguit neceſſario inueſtituram aliquam, vel ſcripturam, vt ſupra dicebam, cum pẽſio, liuellus cenſuſq; pro re aliqua conducta vel recognita ſolui poſſint, abſque inueſtituræ documento, & id teſtib. tantum probari valeat, quod etiam in emphyteuſi, nonnulli voluerunt, Iaſ. in l. 2. num. 134. 165. & ſeq. C. de iur. emph. Abb. & Hoſt. in c. potuit locat. Celſus Hugo. conſi. 56. num. 2. & conſi. 113. in pri.

70 Vnde non arguitur † neceſſario ſcientia dictę inueſtituræ per ſolutionem, quæ ſine inueſtitura fieri ualet, arg. l. non hoc. C. vnde legit. & a ſeparatis argui minimè liceat. l. Papinianus. ff. de minor.

Rurſus Crauet. Alex. Alba. & cæteri loquuntur in terminis, quando † quis non ignorat par-
71 tẽ ſcripturæ, quæ pars aliter, quàm ex dicta ſcriptura ſciri non poteſt, quia tunc ſcientia totius colligitur, vt in hærede ſoluente legata, quia notitiam totius teſtamenti habere præſumitur. l. nõ eſt ferendum. ff. de tranſ. Crauet. conſilio 198. numero 6. & 7. Bẽro. conſilio 130. numero 17. uol. 2.

72 Tertia præſumptio de ſanguinis coniunctione, & cohabitatione minus repugnat. nam licèt coniunctus, & cohabitans, ſcire geſta per coniũctum præſumatur, per Bal. Alb. Anchar. & cæteros allegatos per Crau. d. conſi. 26. nu. 3. Rolan. a Valle conſilio 4. & conſi. 91. num. 25. uol. 2. ſic reſtitutio in integrum ceſſet, per Dec. conſ. 272. in fin.

Attamen id primo intelligi ſolet, quo ad ca,
73 quæ reſpiciunt † ſanguinem, mores, & proceſſum naturę. at diuerſum de omni actu extraneo, vt de confeſſione inſtrumenti, qui etiam latenter fieri poſſet. Rui. conſi. 121. num. 4. uol. 1. Gra. conſi. 76. uol. 1. Bertrand. conſi. 20. uol. 2. Anto. Gabr. ſuis concluſ. com. lib. 1. de præſumption. concluſ. 6. nu. 9.

74 Secundo, id † procedere dicunt in coniuncto præſente, ſecus in abſente, ut limitando. l. Octau. C. vnde cogn. tradunt omnes, & Alex. in l. Lucius. §. Titius. ff. de lib. & poſthum. in l. 1. ff. ſi cert. pet. Socin. ſen. conſilio 97. num. 4. uolu. 4. Ducn. regu. iur. uerbo coniunctus limitat. 2. Port. Imol. lib. 4. regul. 31. concluſ. verbo coniunctus, uel uerius Anton. Gabriel loco ſupracitato. num. 29.

75 Roland. a Valle conſi. 9. num. 44. uol. 3. † Minor vero, & abſens æquiparentur. Bal. in l. ſancimus in primo. C. ad Trebel. l. auxilium. ff. de minor. cum vulg.

Cumque fuerit Dominus Cremaſcus minor tempore inueſtituræ, ſequitur ſcientiam non potuiſſe in eo præſumi, ac ſi abfuiſſet, licèt illius mater, & tutrix inueſtituram acceperit.

76 Quarta tollitur coniectura, quia ſcire ſe eſſe, vel non eſſe inueſtitum, dummodo terras poſſideat, non eſt maximi momenti negotium, ſed
77 Domini tantum, qui † ideo cogit quandoq; vaſallum etiam ſoluentem, ad oſtendendum rem, pro qua liuellum præſtat, glo. in l. iuri, verbo iurata. C. quando, & quibus. 4. pars. li. 10. ſæudiſt. in c. 1. §. vaſallus, ſi de feud. fuer. controuer. ex cõmuni, nouiſſimè tradit Rolan. a Val. conſ. 66. nu. 4. & 5. uolu. 3. Nec ex non renouata inueſtitura, vllum fuit illatum præiudicium parti, quia agitur tantum de euitanda pœna, in qua Dominus directus cauſam lucratiuam prætendit, vt no. in tit. C. de pœn. fiſca. li. 10. qua de re iuramentum ad probandam ignorantiam Domino Cremaſco deferendum eſſet, vt dicebat in ſimili Cacher. deciſ. Pedem. 71. nu. 46.

78 Quinta rurſus non obſtat, quia non tenetur ſoluens cenſum annuum perquirere, ex qua cauſa, vel quibus, forma, pactis, & modis ſoluat, licèt fortaſſe petere a Domino poſſet, vt oſtenderet rem, pro qua cenſum ſoluit, ſi pro reb. ficret ſolutio, vel aliqua iuſta adeſſet cauſa, per Specu. tit. de locat. §. nunc aliqua uerſi. licèt. Natta conſ. 360. num. 10. Mod. Pariſ. in conſi. feud. §. 5. nu. 5. Paris de Put. de feud. antiq. c. 50. nu. 6. vtilius. n. ſoluenti eſt, quòd nulla inueſtitura, ſeu ſcriptura
79 adſit, cum iudicabitur tantum † cenſus, ob cuius non ſolutionem, etiam mille annorum, minimè caderet, licet pro re ipſa ſolueret. Rui. conſ. 160. num. 3. uolum. primo Siluan. conſi. 41. nu. 2. Bero. conſilio 49. num. 7. & ſeq. vol. 3. Neuiz. conſilio 92. num. 42. Et ita in dubio pręſumetur, vti quid minimum, ac perſonale onus, Franc. crim. ſingul. Item quęro. Deci. conſi. 13. num. 5. & cõſi. 146. Borgn. Caualcan. tract. de vſufruct. mulier. num. 237.

Vltimum de ſcientia minoris præſumpta in perſona Tutricis, quæ reſtitutionem in integrũ impedit, per Nattam. conſil. 492. nu. 7. cum ſeq. uol. 3. Neuiz. conſi. 20. nu. 34. Alc. conſ. 133. nu. 1. tollitur.

80 Primo, quia non conſtat ipſam eſſe, vel fuiſſe Tutricem legitimam, quod ante omnia oſtenderc oportebat. l. qui accuſare, ubi omnes. C. de eden.

Secundo, licet præſumatur ſcire pupillus, ꝙ illius tutor nõ ignorauit, per l. pupillus. ff. de acq.
81 hæred. plures tamen alię pręſumptiones ignorãtię, ſeu veroſimiliores, ac ſpecialiter deductę, hãc ſcientię præſumptionem excludunt. l. diuus. ff. de in integr. reſtit. l. cum, de indebito. ubi Bart. ff. de probat. Bal. in l. ſiue poſſidetis. in fin. C. de prob. Iaſ. in l. ſi extraneus. ff. cõd. ob cauſam. Curt. iun. conſi. 178. in primo in propoſito Octau. Cach. deciſ. Pedem. 71. nu. 35.

At in pręſenti ex teſtib. examinatis, alijſque ex proceſſu apparentibus, & ſuperius deductis, magis de ignorantia, quàm ſcientia cõſtat, ideo & ipſum ex capite ignorantię reſtituendum ar-
82 bitror, pręcipuè cum hęres fuerit, quem ſemper vti ignorantem reſtitui in cauſa caducitatis incurſę,

incurſæ,& ob non petitam renouationem, voluerint ſcribentes.per Socin.iun. d. conſil.115.
numero 15.volu. 2. Clar.in §. emphiteuſis q. 8.
uerſic.proſequendo, ſucceſſores enim habentes
iuſtam cauſam ignorandi, bona eſſe liuellaria,
reſtituuntur ex clauſula generalis,ſi qua mihi ſe-
* cundum communem,* de qua per Clar.ibi,quē
ſequitur Borgni. Caualca. dicto tract. de vſufru.
mulier.numero 273.fol.784. Moder. Pariſie.in
conſilio feud.§.fi.gloſſ.5.num.6. ubi dicunt Do-
83 minum † petentem commiſſum, teneri probare
ſcientiam vaſalli cadentis, vel contrauenientis,
per Ioan.Bap.de Caccialup.in cap.1.de feu.co-
gnit.regul.16.Dec.conſi.228.Iaſ. conſi. 2. & 3.
uolu.3.quod probat Paris de Puteo de feudorū
reintegr.cap.54.num.7. ſubdens in fortioribus
84 terminis excuſari,& reſtitui de æquitate † hære-
dem vaſalli, & ſi in alijs ſcripturis inueſtituram
emphyteuſis reperierit,per eundem.num.18.&
ſeq.fol.37.

85 Minorique competit reſtitutio in integrum
ex clauſula generali, tam contra tutricem, ſi ſit
ſoluendo, & diues, quàm contra actum ipſum
omiſſæ renouationis, ſeu neglectum a Tutrice,
vel curatrice propria, poteſt enim ad eius ele-
ctionem agere minor contra quem velit, Bar.in
l.tutorem.num.4.ff.de his quib.vt indig.in l.fin.
nu.5.in quib.cauſ.in integr.reſtit.multa Borgni.
Caualc.tract.de tut.& curat. nu. 10.101. & 171.
Plot.in l.ſi quando.num.203.C.vnde uid.

Ita ut inferri poſſit ſcientiam Tutricis nō obeſ
ſe,& tantominus, ſi vt ſupra conclusum fuit, ne-
ceſſaria renouatio non eſſet.

Tertio dico, licet ſcientia tutricis ſufficiat pro
pupilli ſcientia, vel aliter probaretur ex multis
præſumptionibus,attamen ex hac ſcientia præ-
ſumpta non cenſebitur in commiſſum incurriſ-
86 ſe,cum † pęna caducitatis,quæ ordinaria eſt,nō
irrogetur ex præſumptionib.tantum,vt ait Apo
ſt.l.ad Decium in l.conſilij.num. 4. ff.de reg.iur.
Marſ.in pract.crim.§.poſtquam.num.50.Tiraq.
* ubi de communi* tract.de pœnis cauſa 27.& in
propoſito caducitatis euitandæ Borgn. Caualc.
tract.de vſufr.mulier.nume.237.in fine. verſicu.
ſecunda eſt.

Ex quib.primam dubitationem circa caduci
tatem ex nō petita renouatione diſſolutā cēſeo.

Modo aggrediendo ſecundam caducitatem
ex non deſignatione terræ recognitæ, proptee
quam,tum ex ſtatuto municipali, tum ex diſpo-
ſitione iuris communis quis cadit, vt in contra-
rijs per Nat.conſi.3.num.6.Roland.a Valle cōſ.
66.nu.5.uol.3.

Breuiter reſoluo dictam deſignationem fuiſ-
ſe,& eſſe legitimè factam, conſtat enim terram
recognitam pratiuam, & valliuam ſituatam eſſe
in territorio Pullicini, nuncupatoque il Laghet-
to,ut in proceſſu pag.2.& 26.Apparet ſimiliter
terram deſignatam,vt in eod.pag.24.& 26.eſſe
pratiuam,& valliuam ſitam in Pullicini loco nū-
cupato il Laghetto,confineſq; adeſſe,hæredum
de Puſterlis,& hæredum de Cāpionis, qui ſuc-
ceſſerunt loco illorum de Cremaſchis, ideo ea-
demmet demonſtrata,& conſignata cenſetur.

87 Primo,quia rei immobilis † identitas ex veri
ficatione qualitatum, confinium, contratæ, &
nominis demonſtratur, Crauet.conſi. 198.nu.
a.latè Siluan.conſi.57.nu. 22. Natta conſi. 210.
nu.13.& ſeq.vol.2.

88 Sufficiuntq; ſolum † duo confines, & qualita
tes uerificatæ ad identitatem corporis iuſtifican
dam,etiam quod plures, ſeu quatuor eſſent deſi
* gnatæ,& expreſſæ in inueſtitura, ex communi*
ſententia,de qua per Bart.in l.demonſtratio fal-
ſa in 7.quęſt.ff.de cond.& demonſtr.Alex. con-
ſilio 180.num.8.uolum.6.(quicquid dixerit Ca-
ſtren.in l.in teſtamento quidam.Alex.ad Bar.in
d.l.demonſtratio, & in conſilio 38. numero 5.
* volu.5.) cum contra illos ſit communis,* & re-
cepta ſententia per Roland. a Valle in conſi.67.
num.5.& 18.uolum.2.poſt Ruin.conſi.115.nu-
mero 10.uolum.1.Menoch.de arbitr. iud. cent.
2.cau.105.num.12.Vrſil.ad Afflict.deciſ.23.nu-
mero 10.

89 Quinimmo e contrario † prætendens caduci-
tatem incurſam ab aliquo, probare debet, non
duas tantum,ſed omnes qualitates, confines,&
demonſtrationes rei, quam in commiſſum inci-
diſſe aſſerit,eo quia vaſallus,& poſſidens excuſe-
tur ex omni cauſa,dum uidens aliquam qualita-
tem rei,ſeu confine variatum,rem ipſam, vel nō
deſignauerit,vt debebat,vel alienauerit,credens
non eſſe eūdem,quàm a Domino recognoſcat,
ut in terminis decidebat.Rim.conſ.429.per to-
90 tum uol.3.adnotans. num. 20.cohærentia† viæ
publicę,fluminum,& ſimilia non dici certa,cum
illa pluribus terris,locis,& rebus diuerſis conue-
niat. l.ita fidei,ubi Bar.in 1.ff.de iur.fiſci.l.qui cō
ditio.§.fi.ff.de cond.& demonſtra. qua propter
eneruatur motiuum ex aduerſo factum, quòd
deficiant in re deſignata uiæ publicę, quæ nō de
facili pręſumuntur mutatę, quia eum ſint incer-
ta cohęrentia,uerificataque ſint locus,contrata,
nomen, qualitas terræ, & duo confines dubio
procul identitatem rei probatam credo, maxi-
91 me † ad pœnam caducitatis euitandam,quę mi
nimè,niſi ex dolo vaſalli incurritur, Gul. & Bal.
in l.ſolemniter.C.de rei uend.in c.1.de contro.
inter Domi.& empt.feud.Rim.d.conſi.429. nu.
16.Soci.iun.conſi.70.nu.6. uol. 1. & conſ.115.
nu.9.& 10.uol.2.& dixi ſupra.

Et licet non ſit deſcriptum nomen Laghetti
in inueſtitura noua, quia tamen in antiquis ex-
92 preſſum fuit,attendi debet, cum † vetera inſtru-
menta feudi ad hunc effectum, ut res oſtendant,
& demonſtrentur viciſſim,per patronum,& va
ſallum tradantur,atq; ædātur.Bal.in l.inſtrumē-
ta. uerſi. quæro an feudatarius. C. de fideicom.
Deci.conſ.61.nu.a.amplè Mod.Pariſ.d. cōſuet.
feud.§.5.num. 6. & notum ſit primas inueſtitu-

ras

tas obſeruandas fore, vti radices, & fundamēta
ſubſequētiū. Deci. cōſ. 185. cū apoſti'. Mol. nu. 3.
conſil. 193. nu. 3. Ruin. conſil. 187. vol. 1. Paris.
cōſ. 11. nu. 15. cōſ. 2. nu. 24. vol. 1. Bero. conſ. 71.
nu. 5. & 44. & conſi. 93. nu. 11. vol. 1. cum vulga.
in iſtiſq; termin's feudi deſignādi ſemper ad do
94 cumenta † antiqua recurritur. Bald. conſil. 109.
volu. 4.

Nec refragatur, quòd quantitas terræ ſit dif-
formis, & recognita ſit decemocto bubulcarū,
oſtenſa vero tredecim tantum. Reſpondetur enī
95 primo † clauſulam illā poſt numerū terræ deſi-
gnatū appoſitā, videlicet, aut quātacūq; ſit ope
rari incertitudinē, ita vt comprehendat terrā in
tra dictos fines exiſtētē, ſiue maiores, ſiue mino
ris quantitatis expreſſa exiſtat. Hęc enim eſt na-
tura huius geminatæ, & vniuerſalis dictionis.
clem. in pleriſque. §. 1. vbi gl. verbo quantacūq;
& verbo qualitercūq; de electio. & in clem. pri.
in fi. de foro compe. notat in propoſito Rimin.
ſenior. conſ. 95. nu. 65. Alex. coſ. 8. nu. 2. volu. 4.

Et ſi non adſit numerus expreſſus, ſufficit ꝙ
ſaltem adſit terra intra dictos confines, & nomi
nata per corpus in inueſtitura per Soci. iun. in
conſi. 42. nu. 19. vol. 2. quæ eo modo recognita
à vaſallo excuſat ab omni caducitate.

Secundo dicitur caducitatem fortius euitari
96 † ex oblatione vaſalli facta de aſſignando, ſup-
plendoque in proprijs terris petiæ terræ demō
ſtratę cōtiguis, ex qua oblatione tollitur dolus,
& culpa vaſalli hæredis recognoſcentis: quibus
ceſſantibus, & peccatum, ſeu caducitatis pœna
ceſſat, vt dixi ſuperius in tertio fundamento, &
97 vbi quis † tenetur deſignare feudum, & eorum
anteceſſores recognouerint, ſeu deſignauerint
centum iugera, ipſe vero nō poſſideat niſi quin-
quaginta, poteſt citra caducitatis pęnam conſu
lendo Domino, & ſibi ipſi deſignare per demō
ſtrationes, & confinia dictos quinquaginta, reſi
duū vero recognoſcere ſimpliciter, licèt per eū
non poſſeſſum, ne Dominus aſſentiendo quin-
quaginta tantum ſibi in reliquo pręiudicet, ma
ximè in caducitate contra poſſeſſores. Vaſallus
verò pro poſſeſſis, & bona fide recognitis tantū
inueſtituram, & recognitionem obtineat, vt in
terminis ferè reſoluebant Moder. Pariſ. in con-
ſuet. feudal. §. 44. q. 8. num. 22.

Accedat, quod dicitur de recognoſcēte in ge
98 nere, † bona aliqua à Domino, uel ab Eccleſia,
pro quibus certum cenſum ſoluit, cum tradatur
vaſallo pro cautela, iuri tamen, & religioni con
ſona, ut pars quędam particularis, & certa dicto
rum bonorum, uel terrę, conſiderata quantitate
cenſus, & liuelli demōſtretur, & recognoſcatur
à Domino, ne aliàs omnia bona oneri, & ſerui-
tuti feudi, uel emphiteoſis ſubiaceant per And.
de Iſern. in ca. 1. col. 4. de contro. inter Dom. &
empt. & in tit. de contro. inter maſcul. & fęmin.
Pract. Papiens. in form libel. quo agitur ad fict.
reſtit. uerbo ſuper ſolutione. num. 4. Paris de Pu
teo de feud. reintegr. c. 93. & 50. n. 5. & 6. Marin.
Frec. tract. de feud. lib. 2. 17. authoritate. nu. 2. &
Borgni. Caualcan. d. tract. de uſufru. mulier. nu.
237. in fi. ſic in caſu noſtro eueniet, quod hęres
offerendo ſe ſoluturum liuellum ſolitum, & re-
cogniturum tot terras, de quibus in antiquis in
ſtrumentis, licèt illas nō poſſideat, excuſabitur.
Et domino erit cōſultum, ita ut nec caducitati,
nec commiſſo locum extitiſſe, pronunciandum
ſit, quicquid ex aduerſo copioſè, adductum fue
rit. iuxta quę uota Cremaſchi inueſtiti per Illu-
ſtrem ſenatum Mantuæ iudicatum fuit, anno
milleſimo quingēteſimo ſeptuageſimo quarto.

Franciſc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICIS DOMINIS Fratribus de Ghirardinis Bononienſibus.

ARGVMENTVM.

Venditio, quando præſumatur ſimulata, ſeu vſuraria, & an ſecunda cum traditione poſſeſſionis, præ geratur.

Scripturæ priuatæ, quando in Statutis appellatione inſtrumentorum veniant.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum publicum, de ſui natura apertiſſimam probationem inducit.*
2 *Inſtrumentum publicum, dicitur veritas apparens, probatio probata, non indigens fori diſceptatione.*
3 *Lex dubitationem affert, quod non facit inſtrumentum, in eoque intentio fundari poteſt.*
4 *Præſumptio, ſemper eſt pro inſtrumento, quod ſit verum, ſolemne, & ex mandato partium confecto.*
5 *Contractus verus in eſſentia iudicatur, qualis in ſui figura in inſtrumento legitur, nec ſimulatus præſumitur.*
6 *Simulatio coniecturis probata, & ipſis excluditur, vt fraus euitetur.*
7 *Actor fundans ſe in inſtrumento ſolemni, agere poteſt ad rem vſque ad tringinta annos de iure communi.*
8 *Contractus fœneraticius non obeſt actori, ex inſtrumento ſolemni.*
9 *Venditio ſecunda, cum poſſeſſionis traditione, quando prima præferatur.*
10 *Pactum de retrouēdendo, modicitas precij, ac p*

ſona uẽdens, fœnerari ſolita, cõſtituunt contra-
ctũ fœneraticiũ, conceptumq; in fraudẽ vſu-
** *rarũ ex receptiori ** ſñĩa, quorum vno defi-*
ciente ceſſat vſurarum ſuſpicio. num. ſeq.

12 *Clauſula conſtituti probat inter contrahẽtes do*
minij & poſſeſſionis translationem.

13 *Simplex coniectura non arguit contractum uſu*
rarum, quæ tantum ceſſat, quando venditor
emptori ſoluit affectus.

14 *Præſumptiones plures concurrentes cum validi*
tate contractus, ipſum diudicant verum, &
non ſimulatum.

15 *Inſtrumẽtum publicum, debitam formam habẽs*
ſemper verum præſumitur.

16 *Simulatio præſumitur ex pactis inſolitis, in in-*
ſtrumento appoſitis.

17 *Qualitas perſonæ, quod ſit nobilis, bonæ famæ*
minor, vel mulier, facit ceſſare ſuſpicionem,
quod contractus ſit fœneraticius, præſumptio
nemque falſitatis tollit.

18 *Iuramentum in inſtrumẽto poſitũ, excludit ex-*
* *ceptionem ſimulationis cõtractus. ex communi.*

19 *Decretum iudicis, vbi reperitur, ibi ceſſat frau*
dis præſumptio.

20 *Acquiſitio facta pro ſe, & hæredibus ſuis, et ad*
tutelã dotium uxoris, & de ipſius pecunijs, fa
cit ceſſare ſuſpitionem uſurarum.

21 *Probationes euidentes neceſſario requiruntur*
contra id, quod lex præſumit.

22 *Simulatio contractus præſumitur tantum ex cõ*
iecturis legis, & non hominis.

23 *Acquirens ſecundo, cui res tradita fuerit, præfer*
tur primo acquirenti, fallit quando in primo
inſtrumento adeſt clauſula conſtituti. nu. 24

25 **Poſſeſſio transfertur per conſtitutũ, ex * cõmuni.*

26 *Emptor ſecundus exiſtens in mala fide, non præ*
fertur primo emptori.

27 *Actio in rem ex promiſſione de uendendo, non cõ*
petit, ſed ſolum actio in perſonam.

28 *Emptori ſecundo ſi promiſſa per eum non ſeruat,*
actio ex contractu denegatur.

29 *Actio ex cõtractu nõ competit, niſi promiſſa om*
nia in eo adimpleta fuerint.

30 *Emptor contenta in contractu nõ obſeruans, em*
ptionis commodo non fruitur, & pars aduer-
ſa, à contractu liberatur.

31 *Exceptio non adimplementi cõtractus, nũquàm*
cenſetur ſublata.

32 *Cõtractus implementum, dum lis pẽdet, per par*
tem offerri non poteſt.

33 *Euictio nõ habet locũ, nec minus agi poteſt ad dã*
na, cum emptor ſcit rem alteri venditam eſſe.

34 *Scriptura priuata non ueniunt appellatione in-*
ſtrumenti, in ſtatutis pœnalibus, id fallit ex
* *communi * doctrinæ. num. 37.*

35 *Inſtrumentum ſecundum communem vſum lo-*
quendi, illud dicitur, quod manu notarij pu-
* *blici conficitur, ex recepta * ſententia.*

36 *Argumentum ex identitate rationis in ſtatutis*
procedit.

CONSILIVM CXLIIII.

TRINITAS ADSIT.

HAc in cauſa dominorũ de Ghirar
dinis Bonon. breuibus agam, vt
conſulenti morem geram, nec
alijs publicis negocijs detrahã.
Quo ad primum articulum, cẽ-
ſeo primam venditionem factã
per. dd. fratres de Ghirardinis. D. Bondio anno.
1541. ſubſiſtere, & præferri alteri factæ. D. Tho
mæ de Vetulis, & per Bondium, ſeu illius hære-
des vel ſucceſſores terras emptas vẽdicari poſſe.
1 Primum enim habent inſtrumentum † publi-
cum patens, ſui natura probationem manife-
ſtam conſtituens, Alex. conſil. 37. nu. 16. vol. 2.
Iaſ. in l. 1. in pri. nu. 10. ff. de operi. noui. Crauet.
conſil. 10. nu. 7. Tiraq. de retract. §. 2. gl. 1. nu. 20.
2 quod dicitur † veritas apparens, probatio proba
ta, forique diſceptatione non indigens, Bal. con
3 ſil. 400. volu. 5. Deci. cõſi. 488. de quo † nõ eſt ſi-
cut de legis caſu dubitandum, Bald. conſil. 215.
col. 2. volu. 2. Roland. à Valle conſil. 57. num. 4.
in 3. & conſil. 46. num. 7. cum ſeq. volu. 2. ſicque
in eo fundatam eorum intẽtionem tenet, Deci.
conſi. 307. in pri. 423. Soci. iun. conſ. 93. nu. 16.
volu. 3. Roland. à Valle conſil. 61. num. 2. vol. 1.
cum vulg.
4 Scd'o, quia præſumitur ꝓ inſtrumẽto, ꝙ verũ
ſit, qđ ſolane & confectũ & mãdato partiũ, Bal.
conſ. 39. vol. 3. Soci. iun. conſ. 189. nu. 14. uol. 2.
5 cũ ſimil. iudicatur enim cõtractus uerus in eſſen-
tia, qualis in prima ſui figura in inſtrumento le-
gitur. Bald. in l. rogaſti. §. ſi tibi in fin. ſi cert. pet.
& in c. 1. de feud. dat. in uim legis cõmiſſ. Crau.
cõſ. 48. n. 8. Barba. cõſ. 65. col. 3. vol. 4. Neuiz. am
ple cõſ. 87. nu. 40. nõ aũt præſumitur ſimulatus,
Deci. conſ. 36. nu. 6. Crau. cõſ. 145. nu. 2. Alciat.
de præſumptione regul. 3. præſumpt. 13. nu. 9.
6 Et ſi cõiecturis ſimulatio probatur, longe magis
excluditur, cũ ꝑ eius excluſionẽ, fraus euitetur.
l. merito. ff. pro ſocio. l. quoties. ff. de rebus dub.
7 † Ex inſtrumento igitur Bondius ius ſuum le-
gitimè deducet, qui de iure communi, uſque ad
30. annos, ad rem ſibi tradendam agere poteſt.
l. 1. C. de annal. except. l. 2. de conſt. pecun. cui
duo ex aduerſo obiecto non repugnant.

Primum

8 Primum, quod † contractus ſit fęneraticius,
Alterum, quod ſecunda vẽditio cum poſſeſſio
9 nis traditione * emptori facta præferatur.
10 Etenim primum eneruatur,† cũ feneraticius
contractus, fictitiuſue in fraudem vſurarum cõ-
ceptus, nõ probetur niſi hæc tria copulatiuè cõ-
currant, ac interueniſſe doceatur, pactum de re-
trouendendo, precij modicitas, ac perſona ven
** dens fęnerari ſolita, quod & magis ** communi
ſententia notarunt, citati nouiſſime per Neuiz.
conſi.88.nu.2.& 5.Cęphal.conſi.289.num.36.
& 37. Octau. Cacher. deciſ.pedem.42.per totã.
Bero. conſil. 169.nu. 18.volu. 1.& dixi alias.cõ-
ſil.17.num.12.In iſto caſu, nec tria concurrũt,
nec ſaltem alia coniectura, quæ vltra pactum, &
11 pretij modicitatẽ veniat loco eius, † qđ ſit ſoli-
tus fęnerari, vt late per me conſil. 16.nu.11.vol.
1.Hiero. Gabri.conſil.74.num.4.& ſe.& Rolãd.
à Valle conſil.40.volu.2.merito, ſi ſimulatio &
vſuraria prauitas ceſſant. Et licet ſteterint Ven-
ditores in poſſeſſione, quod tamen negari poſ-
21 ſet † ob clauſulam conſtituti, quæ inter contra-
hentes probat dominij & poſſeſſionis tranſlatio
nem. Angel.in l.prædam mulier, iuncta gloſ.ff.
de rei vend.Non tamen hoc ſolum arguit cõtra-
ctum ſimulatũ, cum ſit vna & ſimplex coniectu-
ra, de qua per Anna.conſil.88.Crau.conſil.156.
13 num. 10.Pariſ.conſil.154.num.76.volu.1.Quæ
ceſſat ,bi venditor affictus emptori ſoluerit, vt
hic, ſeu vbi non conſtet de cauſa propter quam
ſic contrahentes egerint, vel contractum vſura-
riũ inierint, vt declarat Cæpol. tract.de ſimul.
contract.præſumpt.24.nu.76.Et ſi præſumptio
nibus & coniecturis, iſte contractus dijudican-
dus foret, magis verus, quã ſimulatus probare
14 tur,† quando plures præſumptiones, cum illius
validitate concurant, ita Barba.conſi.65.col.3.
verſi.51.vol.4.ſeruit Aleiat.vbi ſupra præſump.
34.regul.3.
15 Prima reſultat, ex qualitate inſtrumenti, † qđ
publicũ eſt, debitam formam habens, quod ſẽ-
per verum præſumitur, Crauet.conſil.145.nu.
2.Alciat.Barbat.& ceter.vbi ſupra.tantoque ma
16 gis, cum pacta inſolita non cõtineat, quibus in-
duci ſolet ſimulationis præſumptio.c.ſignifica-
uit.de cenſ.Cæpol.de ſimul.contract.prẹſumpt.
9.num.48.
17 Secundo † eſt conditio perſonarum vendito
rum, vel quia nobiles, bonęue famæ, exiſtãt, vel
aliàs minores, vel mulier, in quibus cadere mini
me ſolet hæc ſuſpicio contractus ſimulati, ſeu
fęneraticij, per Bald.in c.iurauit col.3.verſic.itẽ
iſto.de probat. Barbat.ita argumentatur in con
ſil.65.col.3.verſ.& etiam, quia d.ctus vol.4.Nec
enim qualitas perſonarum ſuſpicionẽ delicti re-
mouet. Gram. cõſ. crim. 35. nu. 47.& volo.12.
nu.17.Crauet.cõſ.144.nu.6.Rolãd.à Valle cõſi.
38.nu.34.& cõſ.73.n.35.vol.1.ac.rurſus præſũ-
ptionem falſitatis.Gram.deciſ.60.nu.13.& ſeq.
18 Tertia iuramentum † in Inſtrumento poſitũ,
quatenus tamen ſit in illo deſcriptum, quod ſo-
let ſimulationis exceptionem excludere, Soci.
* ſen. conſil. 81. ubi de * communi. num.2.vol.3.
Afflict.deci.69.num.1.Imol.& Alex.in l.nemo
etiam.ff.de leg.1.
19 Quarta reſurget † ex decreto iudicis in d.vẽ
ditione interpoſito, cuius virtus eſt, omnem la-
bem fraudis, ac vſuræ ſuſpicionem remouere,
Deci.qui cæteros citat, in conſil.341.nume.12.
20 Quinta addi poteſt, † q a acquiſitio facta fuit
pro ſe & hęredibus, rurſus ad cautionem vxoris
domini emptoris, & pro dotium ſuarum tutela.
ac de eiuſdem pecunijs, vt ex iſtis inferri nullo
pacto queat, emptorem voluiſſe pignus vel vſu-
ram contrahere, vt in ſimili dicebat Barbat.d.cõ
ſil. 65.col.5.verſi.& etiam facit volu.4.concludi
tur itaq; pro contractus validitate eo præcipue,
21 quod contra id, quod lex prẹſumit, fortiores &
efficaciores probationes neceſſario requirãtur.
Abb.in c.quia veriſſimile, ſecundo not.de prẹ-
ſumpt. ſequitur Crauet. cõſ.129.nu. 13.& 134.
22 nu.10.† nec niſi cõiecturis & pſumptionib.legis
non antẽ hominis probetur ſ·mulatio, Crauet.
conſi. 145. num.2. Bald.conſil.464.nu.4.vol.3.
Secundum, circa contractuum prioritatem,
dupliciter toll.tur.
23 Primo, quia licet ſecundo acquirens, cui tra-
datur res primo acquirenti, ſine traditione rei
24 præferatur.d.l.quotiens.Attamen id fallit,† vbi
in primo inſtrumento, vt hic, adſit cõſtituti clau
ſula, ex qua, cum vera poſſeſſio. licet ficto modo
25 tradatur emptori, efficitur, vt primus † tanquam
poſſidens altero poſtea acquirente, potior exi-
ſtat, declarat Gu d.de Suzar.in d.l.quoties, vbi
Iaſ.in 5. limit. Abb. in c.2.in fi.de conſuet.am-
ple Tiraq.tract.de conſt.pri.parte.nu.21.& ſeq.
& fuſiſſime quam plurimos citans, ita vt hęc eẽ
* ſeatur * communis, Ant.Gabr.commun.cõcluſ.
tit.3. de empt.& vend.concluſ. 2.nu.18.cũ.ſeq.
Secundo, emptor ſecundus videlicet.D.Tho
mas qui vetulis, ſciebat.dd.terras aliàs vẽditas
fuiſſe cuidã Bondio, quę ſcientia manifeſtè colli
gitur ex diuiſionib.bonorũ.dd.fratrum de Ghi-
rardinis ſubſcriptis, factis atque probatis per.d.
Thomam anno 1546.vti arbitrum eõem dd.fra
trum, in quarum partium altera deſcribitur de-
bitum lib.1500.pro francatione facienda, cum
d. Bondio, qui tamquam in mala fide exiſtens,
ob ſcientiã rei iam alienatæ, minime primo em
ptori præferri poterit, ex doct.Bald.in rub.C.
de his, quę in fraudẽ.cred.in primo Soci.in reg.
118.Fallent.4. Pariſ.conſ.11.circa fin.& conſil.
69.nu.158.volu.3.cæteros adducit Gabr.d.lib.
3.de empt.& vendit.cõcluſ.2.n.30.oĩ itaq; iure
ſecũdus acquirẽs, excludeť à primo, & eo forti-
us cũ ſecũdus ſcripto priuato emptionẽ demõ-
ſtret, primus vero inſtrumento publico innitať.
Aggrediendo ſecundum articulum, an ſaltẽ
poſterior emptor agere valeat contra Ghiraldi
nos, pro damnis & intereſſe. Et indubitate cen-

27 ſeo † actionem eidem competere, & not.in l.ſi
ſterilis. §.ſi tibi fundum.ff.de act. & empt. Iaſ.in
l.in bonæ fidei.3.ff.de eo quod cert.loco.Tiraq.
de vtroque retract.ad fin.titu.num.25.cum ſeq.
numer.46.& 55.Angel.conſil.184.in fi.niſi per
viam exceptionis, non adimplementi,ex parte
28 ipſius † emptor ſecundus repellatur.ſi enim nõ
ſoluiſſet præiium in termino conuento ſeu per
eum promiſſa non ſeruaſſet,vtique ei denegare-
tur actio ex dicto contractu,ac etiam ad damna
29 & intereſſe. † non enim quis ex aliquo contra-
ctu agit,niſi in primis ex parte ſui omnia adim-
pleuiſſe,tradidiſſe atque obſeruaſſe demonſtret,
text. eſt in l.Iulianus.§. offerri.ff.de act. empt.l.ſi
per emptorem,vbi Bald.Caſtr.& Salicet.ff.eod.
titu.l.cum proponas.C.de pact.Corn.cõſi.102.
30 num.34.volu.2.† Non enim obſeruans contra-
ctum conuentis vti poteſt,nec cõmodo emptio
nis fruitur,quando pars aduerſa ab ipſo contra
ctu liberatur, Grat.conſilio 52.in princ.volu.1.
Neuiz.conſil.49.in pri.quod Procedit,etiam ſi
in minima parte tantum deficiat inplementum,
Deci.in d.l.cum proponas.3.not. Parpal.in l.ſi
quis maior. q.11. C.de tranſ.Neuiz.ample cõſ.
36.in pri.& conſil.50.num.9.cum.ſequ. Et hæc
31 † exceptio non adimplementi pro parte ſua,
nunquam ſublata cenſetur,Corn.conſil.29.nu-
me.1. volu.3. cum alijs congeſtis per Mendoſ.
ad Rom.conſilio.224.num.4.Plot.in l.ſi quan-
do.num.166. C.vnde vi Ancar.q.famil.68.nu.
4.& 9.ſecunda parte. Vrſil.ad Afflict.deci.210.
32 num.3.& 4.& deciſ.249.† quod implementum
nec lite pendente per partem offeri valet.Cra-
uet conſil.151.num.10.& conſil.192.num.15.
Dum ergo non probabit dominus Thomas,ſe
ex ſui parte omnia adimpleuiſſe, iure merito à
33 petitione dãnorum excludetur.Et fortius † ſup-
poſita ſcientia rei iam alteri venditæ ſic alienæ,
propter quam actio nulla competit,pro.dd.dã-
nis vel euictione ſequuta.l.ſi fundũ. C.de euict.
glo.& Abb.in c.ad audientiam.de rebus Eccle-
ſiæ non alien.Deci.conſ.411.nu.4.Gozad.cõſi.
24.num.7.Natta.conſil.181.nume.8.Cabelin.
tract.de euict.§.5.num.31.

Tertium requiſitum reſoluendo,cenſeo ad
cautelam debere obtineri mandatum gratiæ li-
berationis à pęna,contra vendentem rem duo-
34 bus inflicta.Nam licet † iu ſtatutis pœnalibus
ſtrictè interpretandis appellatione inſtrumen-
torum veniant tantum documenta publica, nõ
autem apodiſſæ & ſcripturæ priuatæ,quæ aliter
ſub nomine inſtrumenti comprehenderentur,
per Roman.in conſi.23. Grat.conſil.74.nu.42.
35 cum ſeq.volu.2.& maxime,† quod ex vſu com-
muni loquendi intelligatur inſtrumentum illud
tantum,quod manu tabellionis & notarij publi
ci conficitur,per Bar.in l.notionem.§.inſtrumẽ-
torum.ff.de verbo.ſigni. Bart. Bald.& Caſtr.nu.
8.in l.1.C.de iur.calum. Fely.ample.num.6.ex
* Rub.de.fid.inſtrumentorum * communem ait
Io. Bapt. Aſin.in ſua praxi iudiciaria.§.22.ca.4.
36 num.10.Attamen,† quia ex identitate rationis
à ſtatuentibus conſideratæ aduerſus vendentẽ
rem duobus, vel ex illius mente,poſſet compre
hendi tam inſtrumentũ,quàm apodiſſa vel ſcri-
37 prura priuata,† quo caſu ſtatutum, vtramque
venditionem per inſtrumentum & ſcripturam
contineret,licet verbo inſtrumenti tantum vte-
* retur, ex vera & * communi doctrina,quam te-
net, Aimo de antiq.tempor.parte pri.nu.245.
& ſeq.eandemque comprobat Mendoſ.ad Ro-
man.in verbo, in caſu modo conſi.23.nume.2.
Proficuum erit ad omne dubium tollendum, di
ctam obſolutionem obtinere, ita vt eueniẽte ca
ſu, poſſit excipi,cõtra.d.Thomã vel heredes,&
iura ſua tueri. Ex quibus concludo primum em
ptorem terras ſuas auocare poſſe,non obſtanti
bus in oppoſitum allegari.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus

PRO NOBILI DOMINO IVRIO, ET fratribus de Aliprandis.

ARGVMENTVM.

Appellatio quando iuſtificari poſſit per appellatũ, & appellantem,cõmuniſque dicatur: & quãdo vnus ex perſona alterius appellationem proſequatur.

Proteſtatio in parte, & partibus, vel pro ſe tantum, quando proſit in productionibus ſcripturarũ, vel appellationibus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio communis eſt, & eam exercet tam appellatus, quàm appellans, quod qualiter intelligatur.nu.31.*

2 *Appellans, qui aliàs audiri nõ poterat admittitur ex apelati perſona.*

3 *Cauſa non dicitur deſerta, licet appellans ſit negligens, dum ex perſona appellati ipſa proſequi poſſit.*

4 *Pars appellata, confitens appellationẽ interpoſitam efficit, vt cauſa non dicitus deſerta.*

5 *Cauſã deſertã non eſſe pronũciãdũ, eſt in dubio.*

7 *Acta in prima inſtantia facta, partibus ſunt cõmunia, et vt publica fidẽ faciunt, nu.34.et ſe.*

7 *Acta per appellatum producta, etiam cum proteſtatione, niſi in quantũ pro ſe faciunt, contra ipſum probant.*

8 *Acta producens non poteſt facere quominus ipſis contra eum fides adhibeatur.*

9 *Judex ſe fundare poteſt in ſcripturis priuatis vnius partis contra aliam.*

10 *Inſtrumenti productio in parte facta a producẽ*
** *te, ipſi in totum nocet, ex ueriori ſententia.***

Inſtru-

11 *Inſtrumentum producens pro ſe, illud etiam cõtra ſe approbare cenſetur, etiam quòd ex parte ipſius non valeret.*

12 *Appellans impugnare ſententiam latam, tenetur cauſam iuſtificare, cauſaſq; grauaminis probare.*

13 *Appellans, licet in prima inſtantia fuerit reus, in appellatione ſit actor.*

14 *Probatio actoris, ex inſpectione actorum, qualis ſit, colligitur.*

15 *Appellans dicitur quaſi actor originarius; ideo ſi per modum abnegatiuum appellat, tenetur exhibere omnia acta primæ inſtantiæ.*

16 *Proceſſus defectiuus ab appellante exhibitus, non operatur, quando appellatio iudicari poſſit deſerta.*

17 *Negatiuam probare intendens, omnia acta producere tenetur, nec ſufficit illa allegare.*

18 *Iudex ad quem poteſt ſententiam iudicis, à quo exequtioni mãdare, elapſo bimeſtre a ſtatuto p̃fixo, ſi pars plenè de iurib. ſuis docuerit.*

19 *Appellãs tenetur probare formaliter omnia ea, ſine quibus non poteſt ius habere, etiam quòd partem ipſorum tantum habeat.*

20 *Appellans tenetur probare appellationem in tẽpore factum fuiſſe, licet appellatus inſtet malè appellatum eſſe.*

21 *Appellatio limitata, aduerſario non prodeſt.*

22 *Appellans poteſt ſcientiam, quatenus pro ſe facit, approbare, & quatenus cõtra ſe, appellare.*

23 *Victor ex duerſarij appellatione reformationem ſententiæ obtinet, niſi aduerſarius appellauerit, quatenus ſit contra eũm.*

24 *Cauſa non deuoluit ad Iudicem aliquem, niſi pro parte contra appellantem faciente, ſi appellatum fuerit, quatenus contra appellantem faceret.*

25 *Commiſſio cauſæ appellantis, quatenus, & pro partibus, non prodeſt alteri parti, quæ cauſam commiſit.*

26 *Pars à probatione per concluſionem in cauſa excluſa, non poteſt amplius approbare, etiam quòd altera pars ad probandum admittercetur.*

27 *Proteſtatio in partibus, & parte, pendens à voluntati appellati operatur etiam aduerſario inuito.*

28 *Iura p appellatũ producta diuidua ſunt à iuribus per appellantẽ productis, vnde proteſtatio in hac omnium reproductione prodeſt, ex communi opinione.*

29 *Conſuetudine eſt inhærendum, cum vim legis obtinet.*

30 *Conſuetudo introducitur, ſi appareat, quòd ſecũdum eam bis fuerit ſeruatum.*

32 *Appellans ex perſona appellati non admittitur, cum petatur iudicari, ſuper deſertione cauſæ, vel appellationis iuſtificatione.*

33 *Appellati diligentia appellanti prodeſſe nõ dẽt.*

34 *Acta, ſi producantur, fidem faciunt, & alterũ iuuant.*

36 *Acta ſine proteſtatione in parte, & partibus producta communia efficiuntur, & nemini denegari debent.*

37 *Cautela contra clauſulam in parte, & partibus, quam ponunt procuratores, dum inſtrumenta in actis producunt.*

38 *Proteſtatio in parte, & partibus prodeſt producenti inſtrumenta non propria, dummodo aduerſarius non contradicat, ex communi.*

39 *Reproductio fieri debet in termino à lege præfixo ad hoc vt valeat.*

40 *Verba enunciatiua, ſtante proteſtatione in parte, & partibus per appellantem contra appellatum prolata, non nocent, etiam quòd dicta ꝓteſtatio aliàs im ꝓductiõe actorũ reijceret.*

41 *Acta coram eodem Iudice inter eaſdem perſonas confecta, regulariter probant, fallit. nu. ſequenti.*

42 *Acta etiam coram eodem Iudici inter eaſdem perſonas confecta, niſi à parte reproducantur, non probant.*

CONSILIVM CXLV.

TRINTAS ADSIT.

VIctus appellans, quo in termino quindecim dierum vigore ſtatuti patriæ partib. pręfixo, in cauſa appellationis, ad iuſtificandũ impugnãdũ & ꝓbãdũ ꝓ oĩ genus ꝓbationis & probatũ habẽdum, nil penitus deduxit, produxit, probauit vel iuſtificauit, condemnatis ſuit in expenſis, & cõtra eum iudicatum appellationem ex ſui parte non iuſtificatam, Modo quæritur, quia appellatus intra dictum terminũ proceſſus omnes cauſæ principalij, ac primę inſtantiæ ad iuſtificandum, & pro parte ſua impugnandum, appellationem factam produxit, & pręſentauit in parte & partib. tm̃, ſuum fauorem concernentibus, num. d. Appellans poſſit dicere iniquè, & malè iudicatum fuiſſe, eo quia plenè ex productis per partem appellatam, appellatio integrè iuſtificata appareat. Et fundatum ius

appellantis ex infraſcriptis videbatur.
1 * Primo, quia appellatio † regulariter* commu
nis eſt,& ſicut appellatus exercere appellationẽ
poteſt.l.ampliorem,quæ eſt fin.vbi Bart. Bald.
in pri.& Alberi.& l.eos.C.de appellat.l.fi.C.qñ
prouo.non eſt neceſſ.Abb.in c.cum Ioãnes,cir-
2 ca fin.de fid.inſtrum.† ita appellans,qui aliàs au
diri non poſſet,admittitur ex appellati perſona,
ſi appellatus admittatur, Abb.in c.perſonas.col.
fin.num.13.de appell.& in ca.ex parte.num.8.
3 de reſcript.dicens.licet † appellans negligẽs fue
rit, cauſa tamen non erit deſerta,dum ex perſo-
na appellati poſſit appellatio proſeq̃,tradit De-
ci.in c. oblati.num.14.de appellat. Rota in anti
quis deciſ.65.ſi appellatus,& deci.295.ſi appel-
latus. appellationique adhærere niſi in omni-
bus contra eum fuiſſet pronunciatum , vt reſol-
uit Rota Romana poſt Frãc.Abb.Fely.& alios
relatos.ab Achil.de Graſſ.deciſ.prima.d.appel.
4 ſufficitque quod † pars.appellata fateaĩ in actis
appellationem eſſe interpoſitam, & ſententiam
latam, & ſi id appellans non doceat, Angel.cõ-
ſil.194.num.4.Vnde licet non iuſtificauerit ap-
pellans ex ſui latere , ſufficiet tamen productio
actorum per appellatũ facta,quæ & ipſi appel-
lanti prodeſſe debet.
5 Secundo, vbi ſumus † in dubio ſemper cauſã
non eſſe deſertam, pronunciandum uenit,quia
hac via vtriq; parti cõſulitur.l.1. poſt.med.vbi
ample Caſtr.Iaſ.& Alexã.ff.ſi quis caut.Deci.in
l.quoties nihil.ff.de regul.iur.Iaſ.l.1.no.ff.ſi quis
caut. Caſſad. deciſ.4. in fi.de appellat.deci.in c.
vt debitus col.7.de appella.& in conſil.34.nu.
5.356.nu. Io. Baptiſta Aſin.in praxi iud.§.24.
c.14. Soci.iun. conſil.190.volu.2.Proſper.cara-
uit.ritu Neapol.264.nu.14.Rebuf. conſt.regul.
de appellat. Thom.3. Art.5.gloſa vnica.nu.26.
Grat. conſil.163.num.12.& 13.volu.2. Rimin.
conſil.90.num.17.vol.1.Hippol. Rimin.conſil.
70.num. 25.& ſequen. itaque & in dubio dice-
mus iuſtificatam fuiſſe appellationem, non au-
tem deſertam.
Tertio dici poterat,quod acta facta in prima
6 inſtantia † fuerunt & ſunt communia effecta,
Fulg. in l.ſi legatum.num.1.ff.de edend.per l.2.
C.eodẽ. Quinimmo dicuntur publica,notoria,
& fidem vbique facientia,Deci.in l.is apud quẽ.
nume.9.vbi Alciat.latè eod.num. Caſtr.nu.13.
Iaſ. num.4. Curt.num. 14.Purpur.num.6. C.de
edend.multa.accumulat Aſin.vbi ſupra.glo.14.
7 c.27.per totum.Vnde cum † ſit producta ab ap-
pellato,etiam cũ proteſtatione in parte,& par-
tibus,videtur,quod & pro appellante velint,no
lint plenam fidẽ faciant,producentique noceãt
& contra ipſum probent, vt de actis productis
not.Bal.in l.1.num.5.C.quę deſunt aduoc.nec
8 † ſit in facultate producentis facere etiam virtu-
te.d.clauſulæ, quod fides contra eum non adhi
beatur actis ſecundum gloſ. in l.pri.§.edictum
ff.de edend. Felyn.in c.1.nume.9.de probat.qđ
9 idẽ dicitur de inſtrumento producto, † quo &
alijs ſcripturis ab altera parte productis , etiam
priuatis iuuare poteſt, ac iudex in illius ſe funda
re, auth.ad hæc. C.de fide inſtr.gloſ.in d.l.1.§.
edict.vbi Bar.& Bal.in fi.Angel.in fi.Albert.nu.
10. Caſtr.nu.7.Iaſ.num.11.Ale.in fi.ff.de edẽd.
Iaſ. conſil. 57.volu.1. Crauet.de antiq.tempor.
pri.parte.nume.140.cum ſequent. Rimin.ſen.
conſil.346.nume.12.Mendoſ.ad Lapi.allegat.
119.num.1. Afflict.deciſ.14.num.6.& ex com-
muni per Laurent.Chirco.com.opin.cent.4.cõ
10 cluſ. 32.etiam ſi † eſſet productio facta in parte
& partibus tantum , cum in totum producenti
* noceant,max.aduerſario contradicente iuxta**
veriorem opinio.de qua,per Pariſ.in c.cum ve
nerabilis,num.17.& 19. & Felin. nu.23.de ex-
cept.Rom.conſilio.433.col.fin.vbi veriorẽ nun
cupat Mendoſ.in verbo,non releuat,Iaſ.conſil.
57.nume.3.volu.1. Octau.Cacher.deciſ.71.nu.
62.& deciſ.39.num.22. Alba.conſil.59.nu.11.
Bertran.cõſ.50.120.vol.1.& Chirco.vbi ſupra.
11 ꝓducens eñ inſtrũ † & acta ꝓ ſe, cẽſeĩ & illa ap
probare contra,ſe etiam quod pro parte produ
centis,non valeret.multa Borgni.Caualca.trac.
de tutor.& curat.num.249. Bapt.Boui.de præ-
ſcrip.gloſ.19.nume.210.Cum ergo omnia acta
ſint producta,ex quibus ius appellantis,deduci
tur,illis ſe iuuabit appellans, etiã quod ipſa non
reproduxerit.
Re tamen diligentius perpenſa , contrarium
verius , ac in practica ſeruatum ſequor, & am-
plector.
12 Primo, quia † appellans impugnare ſẽtẽtiã
latam,probare grauaminis cauſas,& appellatio
nis cauſam iuſtificare tenetur , clem.appellanti.
vbi gloſ.& Cardin.de appella.Bart.& Bald.in l.
ſi qui ad ciuilia. C.de appel.Innocent.& ceteri
in c.ſignificauit, de excep. & in c.in præſentia.
de renuntia.Abb.& Peruſi.in c.tuas de appella.
13 † propter quod appellãs dicitur actor,licet fue-
rit reus in prima inſtãtia.c.accuſatus.3.quæſt.6.
vbi Alex.penul.not.glo.fi.in fi.c.ſi in ſubdelega
to.de offic.deleg.in 6.Neuiz.conſi.23. num.7.
Natta. conſil. 20.in fi.Ioan.Bapt.Aſin.ſuper ſta-
tuto Florent.§.22.c.6.At in caſu iſto nihil peni-
14 tus ægit, † quod ex inſpectione actorum , & ex
illorum collatione colligitur,Bald.in l.ſi contra
nu.2. C. de probat.l.fin.ff.iur.& fact. Herculan.
tract.de negatiua proband.nu.116.& 176.ideo
ſuccumbere debuit.
15 Secundo † appellans dicĩ quaſi actor origi
narius,& eſt ille,qui debet exhibere & produce
re omnia acta primæ inſtantię , ſi per modũ ab
negatiuam , appellationis iuſtitiam velit demõ-
ſtrare, vel quod aliter in prima inſtansia ſimili-
ter de iure ſuo probare debuiſſet,Guid.Papa de
16 ciſ.436.num.9.† nec ſufficit partem actorũ pro-
ducere, niſi omnia exhibeantur, Afflict.in con-
ſti. ſicil. lib. ſecundo. Rub. 45. appellat. tem-
pora. numero ſexto. Neuizan. conſilio 93.
num.

17 numero. 16. videmus in ſimili, qui † vult oſten-
dere ex actis aliquid non eſſe factum, vel negati-
uam probare, omnia acta reproducit, non autē
illa ſimpliciter allegat, Fely. in c. quoniam con-
tra. numero 54. de probat. Hercul. in tract. de ne-
gat. proband. numero 181. tertia limi. Ideo cum
inquiſita debuerit oſtēdere ſe ſecūda vice matri
monium contraxiſſe, cum ſecundo, quia primus
vir mortuus fuerat, vel ex proceſſu primæ inſtā-
tiæ ius ſoucre, nec aliquid oſtenderit, merito ſi
appellationem non iuſtificatam nec probatam
18 iure diffinitum fuit, † quinimmo & potuiſſet pri
mus iudex, etiam nō ſequuta alia ſententia, poſt
quam a die appellationis interpoſitæ erāt elapſi
duo menſes, terminus pro fatalibus, a ſtatuto aſ-
ſignatus, ſententiam primam exequi, Angel.
conſi. 190. & ponit Anch. q. fam. 68. per totam,
prima parte.

19 Tertio, quis etiam partem † non habens tene
tur probare omnia conſtitutiua formaliter iuris
ſui, ſine quibus ius habere non poteſt. Compo-
20 ſtela. in c. non poteſt. de elect. hinc † licet appel-
latus petat pronuntiari male appellatum, & pri-
mam ſententiam confirmandam, tenetur tamē
appellans probare in tempore, ac legitime ap-
pellationem fuiſſe factam, Aegi. Bella. deci. 684.
uer. licet non placuit alijs, Rota deciſ. 190. in an-
tiquis, Fely. in c. quo ad conſultationem. nu. 25.
de re iud. latè Epiſc. Lamber. de iur. patr. 2. lib. 1.
part. 1. quæſt. arti. 25. num. 3. & ſeq. quare in ter-
mino probabit ſeu iuſtificabit appellationem
ex eius parte, cum ſit ex ſubſtantia appellationis
interpoſitæ ſi obtinere velit.

21 Quarto ſuadetur, † quia appellatio limitata, ſeu
reſcriptum limitatum aduerſario, minime pro-
ſunt c. Raynaldus. de teſt. ubi Abb. nu. 7. dicit bo
22 nam practicam appellandi, † vt quis approbet
ſententiam, quatenus pro ſe, quatenus vero con
tra ſe appellet, idem Abb. in c. ſignificauerit, an-
23 te. num. 8. de excep. adnotans victorem † conſe-
qui reformationem ſententiæ, ex aduerſarij ap-
pellatione, niſi victus appellaſſet, quatenus eſſet
contra eum, quia tunc opus eſt victorem appel-
lare, alioquin pro ſe nihil dicere poſſet, & Abb.
ſimiliter in c. cum Ioannes. num. 17. de fid. inſtr.
qui ait ſententiam ad petitionem appellati re-
24 formari, † niſi appellatum fuiſſet, quatenus face
ret contra appellantem, quia tunc cauſa non de
uoluitur ad iudicem ad quem, niſi pro parte cō-
tra appellantem faciente, ſequitur Butr. Abb. &
Franciſcus latiſſime, in c. ſi duobus, ubi Dec. nu.
18. de appell. Hinc dicitur, commiſſionem cauſę
25 appellationis, quatenus contra, & pro partibus
contrafacientibus non prodeſſe alteri parti, quę
cauſam non commiſit, nec appellationem, qua-
tenus contra iuuare appellatum, ſi ipſe non ap-
pellauerit. Quod multoties ſacrum Rotæ audito
rium terminaſſe in ſimili refert Quint. Mend. in
forma commiſſ. appel. 17. uerſ. in parte. & par-
tibus. fol. 89. Qua de re, cum ſolus appellatus ad

probandum pro parte ſua, ac in parte & partib.
ſibi proficuis præſentauerit proceſſus & acta, ſe-
quitur appellanti talem productionem non pro
deſſe, obſtante proteſtatione, tum quod ei ſit im
putandum, ſi ipſe non produxit, arg. quod dici-
26 tur, † partem excluſam a probatione per cōclu-
ſionem in cauſa non poſſe probare, etiam quod
altera admitteretur, cum id ſibi culpæ aſcribat.
c. damnum. de reg. iur. in 6. Felyn. in c. cum dile-
ctus. num. 16. de fid. inſtrum. Aſin. ubi ſup. §. 23.
27 c. 6. limit. 11. tum rurſus, † quod hæc proteſtatio
in hac productione in partibus, quæ pendet a
mera uolūtate appellati, maxime reſpectu iuriū
productorum ab aduerſario, operetur etiam ad-
uerſario inuito, ad not. in l. ſi quis. in principio.
ff. de leg. 3. l. & ſi quis. §. pleriq;. ff. de relig. & ſum-
ptib. Bar. & Iaſ. num. 4. in l. fi. ff. de eo quod certo
loco, & Bart. in l. non ſolum. §. morte colum. 3.
quem ſequuntur omnes ſcribentes. ff. de operi.
28 noui nunciat. † iura enim producta per appella-
tum ſunt diuidua & ſeparata, a iuribus productis
per appellantem, vnde proteſtatio prodeſt in
hac omnium reproductione, ex communi
opin. de qua per Fely. in c. imputari. in fi. de fid.
inſtru. Alex. conſi. 124. nu. 5. uol. 7. & conſ. 136.
num. 23. uolum. 2. Fel. in ca. cum uenerabilis. nu.
23. vbi Dec. num. 22. de excep. Bellon. conſi. 46.
num. 11. communem ait Soarez. recept. ſenten-
tiarum, verbo, ſcripturam. nu. 22. 23. quod rur-
ſus comprobat vti commune, cæteros adducēs
Nicol. Ant. Grauat. ad praxim veſtrij lib. 6. c. 1.
nume. 20. 21. & ſeq. & ex ueriori dicto, ac com-
muniori iudiciorum vſu. Fern. Vaſq. de contro.
illuſtr. c. 2. num. 9.

Quinto & vltimo adduco ſtilum huius Ciuita
tis cuilibet in foro verſanti notum, dum ſemper
iudices videntes ex actis appellantes nihil in ter
mino probatorio peremptorioque produxiſſe,
uel probaſſe, appellationem non eſſe iuſtificatā
29 cenſuerunt. † Vnde huic ſtilo inhærendum arbi-
tror, cum uim legis obtineat, Bal. & Cin. in l. 1.
C. quæ ſit long. conſ. Fel. in ca. paſtoralis. nu. 10.
de fid. inſtr. Afflict. deciſ. 135. nu. 3. Craue. conſi.
201. nume. 19. Guid. Papa deciſ. 30. nu. 2. Card.
30 Zabar. conſ. 33. ſufficiatq; aliquādo vel † ſaltem
bis ita fuiſſe obſeruatum, etiam quod pluries nō
fuerit ſuper eo, vel ita iudicatum, Berou. in c. 1.
nu. 43. extra. de reſcrip. Alexan. conſi. 107. col. 3.
uol. 2. multa Afin. ſua praxi. iud. §. 22. c. 16. lim. 3.
iuxta itaque terminos iuris iudicatum fuit appel
lationem non fuiſſe iuſtificatam, & pars in expē
ſis damnata, nec repugnant contraria.

31 Et primum, quod appellatio ſit cōis, † illud. n.
eſſe uerum probo, ſi procedat uel fiat appellatio
ſimpliciter, uel actus appellantis, uel appellati, cū
alter poſſit iuuari ex facto alterius, rōne cōionis,
At diuerſum ubi limitatè & reſtrictè fiat, vel
omittatur, ut puta, ad ſe ipſam partem tm̄, quia
tunc alteri parti negligēti, ut hic, minime ꝓdeſt,
per ea quæ ſunt in quarto argumento deducta.

Pręterea & ſecũdo reſpõdetur, doctrinas Ab.
in d.c.perſonas,& in c.ex parte,procedere,ſi ap
pellatus proſequatur appellationem, velitque
ſententiæ primę confirmationem,at ſecus ſi pe-
32 tat,† cognita aduerſarij negligẽtia, iudicari ſup
deſertione, vel non iuſtificatione appellationis
tantum, vt hic factum fuit,quia tunc appellans
admitti minime valet, ex perſona appellati, ad
33 quod aliter admiti nõ poſſet, † ne diligentia ap-
pellati alteri proſit,ar.regulæ ex eo, de regu.iur.
in 6.& not.Abb.in d. c.perſonas.n.13. de app.

34 Tertio reſpõdetur,† acta eſſe communia,& al
terum poſſe iuuari ex eis, ſi producantur,at hic
non fuerunt producta, nõ mirum ergo,ſi in eis
fundamentum pro appellante fieri nequit, per
Felin.in c.cum venerabilis, nu.23.de except.li-
mit. 2. & alios in reſponſione ad tertium argu-
mentum adductos.

Secundum non obſtat,quia nõ ſumus in du-
bio,ſed in claris,cum nõ iuſtificauit appellatio-
nem appellans, vt ex actis conſtat.nec mirum,ſi
contra eum pronuntiabitur.

Tertium ſimiliter tollitur.Primo,quia verum
35 eſt, † acta effici communia, vt nemini denegari
queant,c.quoniam,cõtra.de prob.c.qui perpe-
tuus. de fid.inſtrum.l.2.§.edenda.ff.de edend.l.
apud quem.c. eodem.l.2. c.vt lit. pen.ſimiliter-
que publica cenſentur, ut fidem & notorium fa-
ciant. c. ex inſinuatione,vbi Innocent.Hoſtien.
Alex.Abb.& alij.de appellat.Tiraq.de vtroque
retract.tit.1.§.36.gl.2.nu.44.ample Aſin.d.pra-
36 xi.iudiciaria.§.14.c.27.Attamẽ id intelligitur,† ſi
ſint producta ſine d.proteſtatione in parte &
partibus,Butr.in c.cum olim.col.pen.de conſti.
Bal.in l.ſi eum exiguam.C.de cond. ob cauſam.
Feli.in c.cũ venerabilis.n.23.de except.Hinc do
37 cent pro † cautela,ſcribentes acta debere produ
ci vel reproduci, ſeu ſaltem a parte aduerſa acce
ptari,cum alioquin dicta proteſtatio in parte &
partibus obſtat,non reproducenti acta,vel ſcri-
pturas præcipuè ab ipſa geſta & confecta,iuxta
theoricam Alberi.in l.j.§.cõditiones.nu.13. quã
ſequitur ibi Iaſ.nu.18.ff.de eden. Dec.in ca.cum
venerabilis.nu.22.in fi.ubi Feli.n.23.in fi.de ex-
cept.Pariſ.conſ.125.nu.22.& 23.vol.1.& Alex.
qui ita Bald.declarat in l.1.nu.10.C.quæ deſunt
aduocat.& conſ.124.nu.5.uol.7.Ripa in c.cum
M.Ferrarien. num.79. de conſt.Simon de Pret.
conſ.143.nu.11.conſi.195.nu.18.prout d.pro-
38 teſtatio iuuat & prodeſt producẽti maxime ſcri
pturas,& inſtrumenta non propria, ſi aduerſa-
rius non contradicat, vt ex communi recenſet
nouiſſime Cæphal.conſ.236.nu.18.& 21.ac Io
ſeph Ludouic. deciſio.peruſ.19. nume. 26.cum
39 ſeq.† quæ tamen reproductio fieri debet in ter-
mino,ut de inhæſione appellationis ab aduerſa
rio factæ dicitur.in c.non ſolent, cum no.ibi.2.
q.6.Bero.conſ.151.nu.5.vol.1.

Secundò reſpondeo, quod in proceſſibus &
ſcripturis productis per appellatum,multa con
tinentur iura deducta per Appellantem victum
quæ ab ipſo vel a notario vel alijs narrantur, &
40 † enuntiantur tantum modo, nec ſunt uerba ue-
ra uel diſpoſitiua,vel eiuſdem producentis ideo
eidem minime nocebit, ſtante d.proteſtatione,
etiam quod alias proteſtatio in ꝓductione acto
rum,& inſtrumẽtorum reijceretur,vt in produ-
ctione appellationis determinauit Rota in anti
quis deciſ.282.incipit,licet quis producat, Feli.
in d.c.cum venerabilis.nu.23.in fi. vbi apoſt.de
exce.Octa.Cacher.deciſ.Pedem.34.nu.9.& nu.
33.Nicol.Anto.Grau. ad praxim Veſtrij,cap.1.
lib.6. nu. 19. Natta conſ.233.nu.1.verſ.ſi autem.
Rimin.conſi.290.nu.30.

41 Tertio & ultimo, licet † acta coram eodem iu-
dice inter eaſdem perſonas cõfecta regulariter
probent, per l.is apud quem, vbi Ang.n.5.deciſ.
nu.62.Purpur.nu.97.& ſeq. C.de eden.ibi. Cur.
nu.93. Abb.in c.cauſaque.il pri.n.7.extra de te-
ſti.in diuerſa tamen inſtantia, ſeu alio iudicio,
42 nullam faciunt fidem,tradit Ioan.de Amic.cõſ.
137.nu.10.Soc.ſen.reg.11. Purpur.& Curt.vbi
ſupra Aſin.ſua praxi iudiciaria.§. is.c.27.nu.14.
43 & 16.& † minus ſi à partibus non producantur.
l.cum antea.C.de arbitr. Alex. conſ.37. nu.22.
vol. 2. Abb.in c.paſtoralis.§.42.vero.num.8.de
offi.deleg.Cacher.deciſ.Pedem.1.nu.40.Nõ igi
tur hic probare aliquid poterant in fauorẽ prę-
cipuè appellantis,cum ab eo producta minime
nec reproducta fuerint.& ita in iudicio obtinui.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI COMITE PHILO. ſtrato Seſſia ex Condominis Rolij.

ARGVMENTVM.

Auxilium quando quis & conſilium dicatur præſta re cõmittenti homicidium, frangenti carceres, & ex quibus is innocens uidetur.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia, eſt indicium cogitationis ad interfi ciendum inimicum.*

2 *Commodans bona committenti delictum, ſuſpe-ctius pro delicto redditur.*

3 *Reus abſoluitur fiſco non probante ex * communi regula.*

4 *Abſolutoria in dubio, etiam in torquendo, magis quàm condemnatoria ſequi debet.*

5 *Fiſcus in dubijs damnatur, ſiue agatur de lucro ſiue de pœna, ex * communi.*

6 *Inditia ante torturam legitime ſunt probanda p duos teſtes, omni exceptione maiores, ex * cõi.*

Bona

7 *Bona fama inquiſiti,inditia tollit.*
8 *Spontanea inquiſiti conſtitutio ad carceres, ſi-*
* *gnum innocentiæ demonſtrat, ex * communi.*
9 *Auxilio quis ad delinquendum non tenetur,niſi probetur tractatus præcedens.*
10 *Delictum principale probari debet aliter,quàm probetur contumaciam rei,ut quis de auxilio*
* *teneatur,ex * communi.*
11 *Mandās non torquetur,nec punitur,niſi de mā-*
* *datario conſtet,ex*communi.*
12 *Auxiliator quādoque damnatur,licet reus principalis abſoluatur.*
13 *Inimicitia,licet capitalis,non facit per ſe inditiū*
** *ad torturam,ex**communiori.*
14 *Reconciliatio tollit inimicitiæ indicium.*
15 *Amicitia in dubio præſumitur.*
16 *Animus,ex quibus bonus dignoſcatur.*
17 *Inditium inimicitiæ leue eſt, eum offenſus alios inimicos tenet.*
18 *Tractatus de occidi faciendo,ſurgit ex inimicitia conſtito de principali interfectore.*
19 *Eligens viam iuris contra inimicum,non præſumitur alia via ſe vendicare velle.*
20 *Scientia delicti probanda eſt in tradente res, quibus cum committitur delictum,ut tradens teneatur.*
21 *Conſuetudo commodandi arma & bona,excuſat tradentem a ſuſpitione delicti perpetrati cum d.bonis.*
22 *Commodans equum & arma,iurante probat ſe ignoraſſe, quod quis uelit ad delictum uti. ut teneatur pro delicto cum illis commiſſo, probari debet doloſe accommodaſſe.*
23 *Pœna pro auxilio remoto à maleficio,ordinaria eſſe non poteſt.*
24 *Auxilio quis non tenetur, cum principalis idem delictum commiſerit.*
25 *Probatio dubia,non releuat.*
26 *Interpretatio contra fiſcum,fit in dubio, & pro non delicto.*
27 *Confeſſio reſultans,ex propria ſcriptura,interpretatur.*

CONSILIVM CXLVI.

TRINITAS ADSIT.

DVplici ex capite inquiritur contra Illuſtrem Comitem Philoſtratum Seſſium ex Rolio. Primo,quod præcedente tractatu cū Illuſtri Comite Fauſto eius nepote ex Comite Iulio fratre auxilium conſilium ac opem cooperatiuam eidem Comiti Fauſto præſtiterit,ad perpetrandū homicidium proditoriè commiſſum in perſona Illuſtris Comitis Annibalis Seſſii, ex Rolij Comitibus. Secundo,quod ſimili pręcedēte tractatu pręſtiterit,vt in inquiſitione auxilium opē ac cōſilium fugæ,& carceris fracturæ factæ per d. Illuſtrem Comitē Fauſtum & ſocios detētos in loco vaſis Portus, ob dictū homicidium perpetratū, quorum inquiſitionis primum caput, ex duobus principaliter fundari arbitror.

1 Primo ex inimicitia eiuſdem inquiſiti cum d.
Illuſtr.Comite Annibale,ore proprio confeſſa,
quæ inducit tractatum,& cogitationē ad interficiendum præceſſiſſe. Blanch. in tractatu crimi. de indici.num.89.& 90.Marſ.conſil. 3. num.9. volumin.1.

Secundo ex pſonis reb.& eqs traditis, ſeu cōmodatis Comiti Fauſto dū ad homicidium perpetrandum progreſſus fuit,& Rolium ſe contu-
2 lit,cum ex iſto commodato†contra ipſum oriatur ſuſpicio.arg.l.ſi pignore.§. qui ferramēta. ff. de furtis.Bart.in l.qui opem.in fi.vbi Ang. & in l.furt.§.opem.ff.eo.tit.Marſ.in l. ſi ſciente. nu. 2. ff.ad l.Pompo.de paricid. Bologn.conſi. 5.in fi. Angel.Arc.conſ.cri.71.n.17.tom.pri.conſ. cri. in fol.Anguſ.conſi.22.lib.1.n.2.Bald.in l.quem quàm n.22.C.de ſeru.fugit.Brun.de indi. & tortura 4.pri.part.nu.10.

At ſecundum fracturę carceris vnica pręſumptione inniti credo,videlicet ex litteris recognitis, propriaque manu ſcriptis Comiti Iulio fratri.quibus ante diem,& tempus fracturę manifeſtum redditur,aliquid noui occurſurum, allaturum gaudium magnum. d. Comiti Iulio patri. Comitis Fauſti detēti,ſic intelligi neceſſario debet,quod è carcere exibāt proprijs viribus, cū iure medio dubium circa eorum vitam verſaretur.verum diligenti animaduerſione conſiderato toto proceſſo, ſum ſententiæ, ꝙ Perilluſtris Senatus viris doctiſſimis ac integerrimis refertus,inquiſitum omnino abſoluere debeat.

3 Primo,quia†fiſco nō probante,reus diffinitiuè abſoluitur,etiam quod nihil deduxerit reus. trītiſsima eſt verſantium in foro regula,de ſumpta ex l.qui accuſare.C.de edē.l. fi. C. de reſcin. vend.l.1.C.de probat.c.cum venerabilis.de except.c.cum eccleſia.de cauſ.poſſeſſ.& propr.ca. fi.§.fi. de iur.iur. Iaſ. de communi.nu.5. in l.non eſt nouum. C. de legibus. Vilabob. commun.
* opin.verbo.abſoluatur.n.47.ex qua * communi regula,inquiſiti firmatam intentionem, inquit, Marſ.conſ.44.n.21.& in dubijs magis ſequi ab
4 ſolutoria†debet,quàm cōdemnatoria.l. fauorabiliores.vbi Deci.ff.de regu.iur.l. Arianus. ff. de action.quod etiam ſeruatur in pronuntia de torquendo. Angel.in l. 2.in fi.C.de quæſt. Boſi. tit.
5 de indi.ante tortu.n.72.†quinimo fiſcus in ambiguis quæſtionibus,opinionibus vel probationibus,ſiue agatur de lucro, ſiue de pęna ſemper
* cōdemnetur,vt * cōmune ait Iaſ.in l. de die col. vltima.

vltima.ff.qui ſatiſ.cogan.Ripa.nu. 4. in Rubrica
de iud.& Maſſ.in Rubrica de probat. num. 343.
Didac.Couar.var.reſolut.lib. 1.cap. 16. num. 3.
Eman.Soarez.recep.ſent.verbo fiſcus.nu. 316.
Cũque nullibi delicta obiecta Comiti Philoſtra
6 to probata videam,†nec indicia aliqua legitimè
aſſumpta,vel deducta,prout ante omnia,& tor-
turam infligendam,id totum conſtare deberet,
ex not.per Grammat.conſil.21.Roman. conſil.
167.nu.5.& 6.Marſ. in l. 1. §. idem Cornelio. ff.
de quæſt.& conſil.120.nu.31.cum ſimil. Paris
conſil.163.nu.11.& ſeq.vol.4.& per teſtes duos
omni exceptione maiores,ex Alex.de neno cõ
ſil.97.num.14.vol.1.conſi.crim.Clar.§.fi.q.64.
* verſ.dixi Octau.Cacher.ex*communi.deciſ.pe-
dem.79.num.14.& 15.ſine dubio illum abſoluẽ
dum cenſeo,& pręcipuè cum qualitates inquiſi
tionis,videlicet ſcienter,doloſe,habito tractatu,
& cooperatiue,non fuerint per fiſcum probatę
quę cum ſint facti,oon pręſumuotur,vt in ſimi-
li reſpondit Tob.Non.conſi.96.nu. 1.& 2.

7 Quod ſecundario oſtenditur,†probata eſt bo
na fama,vitæ morumque qualitates, nobilitas,
ac animi inſignis dotes. d. inquiſiti per omnes
teſtes Mantuæ examinatos, & id ſatis eſſe notũ
Senatui ampliſſimo arbitror,quę omnia non ſo
lum innocentię ſignum prębẽt,cum vir talis, iu
ris pręſumptionẽ habeat,quod nihil male ege-
rit, Specul.de ceſſ.ait.§.1.verbo,ſed apponitur,
verum etiam inditia,quantumuis contra inqui-
ſitũ vrgentia tollunt,ac elidunt.Gandin. in trac.
de malef.titu.de pręſumpt.num.15. Bart. conſi.
74. nu. 5.Ioan.de Arno ſoliloquio.37.maxime
oõ exiſtentibus indicijs in ſpecie. ſuper delicto,
Clar.io §.fi.crim.q.60. verſic. frequens. Octaui.
Cacher.deci.pedem.72.nu. 12.Alba. conſ. 56.
nnm.13.Aemil.conſi.52.nu.7.

8 Tertio†ſponte ſe ad carceres Illuſtris Comes
pręſentauit & poſuit ſe in vinculis,cum in liber
tate perſiſteret, vt eius innocentia pateſieret, ꝙ
eſt vrgens ſuæ integritatis,ac innocentiæ indi-
cium,cum nemo ita fatuus ſit,qui conſcius cul-
pę,& ſe reum criminis cognoſcẽs,periculo mor
tis manifeſto,ſe in tetros carceres ſponte detru-
dentem & conijcientem ſupponere velit, verita
tem credens occultare,quę angulos non amet,
ſed in medio ſeſe offerat,& multis impugnanti-
bus ſuſcitetur, quæ rurſus nullo modo infringi
celariue poſſit,Iacob.Nouel.tract.ad defenſam.
§.hactenus.num.12.ſequitur Cæpol.conſ.crim.
31.verſ. 10.& vltim.Grammat.conſi.29.nu. 31.
& ſeq.& conſi 61.nu.4.poſt Marſ.in prac.crim.
§.diligenter.num.204.& conſi.127.nu.49.Ber-
tazol.conſi.70.nu.28.tom.2.conſil.crim.in fol.
Boſius.tit.de mand.ad homicid.nu.26.Hippol.
Riminal.iun.conſil.88.num.48.lib.1.poſt Ripã
* in l.admonendi,vbi de* communi. nu.16. ff. de
iur.iur.Ioannes.Turr.conſi.81.num.88.d. tom.
2.conſi.crim.Horat.Luci.conſ. 161.nu. 51. tom.
1.conſi.crim.in fol.Port.Imol.conſi.3.num.40.

Hier.Gabr.conſ.278.num.26.Tob.Non.conſi.
96.num.13.& 95.num.14.& conſi.101.num.3.
Simon.de Pręt.conſi.15.num.73.

Quarto in vtroque capite inquiritur Comes
Philoſtratus,de auxilio cooperatiuo pręſtito,tũ
homicidio,tũ carceris fracturę, & nemo pro ta
li auxilio inquiri damnatiue poteſt, niſi probe-
9 tur tractatũ†principaliter ſuper tali crimine pręceſſiſſe,& quod ipſe ad hunc effectum auxilium
pręſtiterit.l.3.§.homines.ff. vi bon. rapt. vulga-
tum eſt Ancar.conſ.217.ſubſcriptum a Calder.
& Saliceto.Marſ.in §.conſtante, pract.crim. nu.
47.cum ſeq.& conſi.66.num.44.& cooſ.69.nu.
7.Felin.in c.ſicut dignum.num. 6. de homi. Ioã.
Bapt.Aſin.cooſi.crim.112.num.60.tom.2.cõſi.
crimi. Alba. conſil. 47. num.5.Grat. conſil.73.
num. 4. vol.5.Scarlat.conſi.crimi.112.nu.8.33.
& Luci.conſi.168.num.37.tom.1.cõſi. crimi. in
fol.pri.Tob.Non.conſi.96.num.3.quod in præ
ſenti factũ minime agnoſco,oec mirnm ſi pro
dd.capitibus liberabitur.

Quinto additur,quod non cõſtat in actis, de
principalibus delinquentibus,tam reſpectu ho-
micidij,quàm fracturę carceris,aliter quã ex cõ
tumacia ipſorum,quæ tamen minimè inquiſito
10 nocet,†cum de auxilio nemo damnetur, quan-
do ex ficta confeſſione,ſeu ex contumacia tãtũ
principale delictum probatur,ita Bar.in l. is qui
rem.§.ſi tu Titium.nu.2.ff.de furt. quem ſequũ-
* tur*communiter ſcribentes,teſte Alex. cõſi. 99.
poſt num.4.vol.7.Marſil.in pract. §. conſtante.
num.53.Boſi.Qui Bar.Bal.& Felin.allegat.in tit.
de delict.nu.51.Tob.Non.conſi.101.nu.7. & li
cet Clar.in §.fi.q.90.ver. ſcias autem, dicat hoc
non practicari in d.prouincia, ſed procedi con-
tra ſimiles de auxilio,& non ſequuta cõdemna-
toria contra principalem,attamen quia conclu
ſum ſuperius iure communi,ex recept.opin.fir-
matumque reperitur, id in pręſenti ſeruandum
in hac patria cenſeo,præſertim cum aliàs in pra
11 xi uiderim ex mente iuris† contra mandantem,
vbi mandatum per ſe non eſt punibile,licet aſſu
mantur cõtra eum informationes,& fiat proceſ
ſus,non procedi tameo ad torturam,uel ſenten
tiam,niſi prius de mãdatario legitime appareat
* ut id firmaui ample*ex cõmuni, poſt cęteros ibi
deſcriptos in conſi.meo.20.in pri.nu.6.& tamẽ
mandans magis delinquit.quia totũ facit, quã
auxilium & opem præſtans, qui ut acceſſor ali-
quid ſolum facit,Bal.in l.non ideo minus q.12.
num.17.& 26.C.de accuſ.idcirco leuius & nun
quam grauius,quam priocipalis puniantur,no.
in c.ſicut dignum.de homi.Paris conſi.154.nu.
21.uol.4.Hyer.Gabri.conſ.179.nu.1.& 11.uol.
1.Potuit ergo rurſus ex intẽtione clarius proce
di compilando proceſſum contra Comita Phi-
loſtratum,non tamen(etiam quod aliter de in
nocentia nõ conſtaret)poterit uel damoari, uel
torqueri,quando legitime in actis de principa-
libus delinquẽtibus minime appareat,licet etiã
auxi-

12 auxiliator quãdoque damnetur, eſto quod prin
cipalis abſoluatur, per Bald. in l. tranſigere, in fi.
C. de tranſ. tradit Boſius tit. de delicto à num. 34.
vſque ad fi. d. capituli; Hæc ſunt quæ manifeſtã
victoriam, & abſolutioné Comitis inquiſiti red
dunt. ſed quia ius vertitur in contrarijs tollen-
dis, dico.

13 Ad primum, † quod inimicitia licet capitalis,
vt inquiunt doctores, nõ eſt indiũum per ſe ſuf-
ficiens & legitimum ad torquendum, ſed ad in
quirendum tantum; eſt enim ſignum maleficij,
quod alia indicia exiſtentia cõtra reũ coadiuuat
multum, ex doctr. Bar. in l. fi. ubi Blan. nu. 176. &
** ſeq. ff. de quæſt. quod magis ** commune dictũ,
& ita in practica ſeruari referunt, Gram. conſi.
cri. nu. 16. & uoto 30. num. 20. & uoto. 34. nu. 7.
Plot. in l. ſi quando. num. 880. C. vnde vi. Carer.
in ſua pract. crim. §. obſeruare curabis, num. 118.
fol. 24. Boſi. tit. de indici. num. 47. Clar. in §. fina.
crim. q. 61. uerſi. inimicitia vigens, Octau. Cach.
deciſ. Pedem. 79. num. 6. & 22. Scarla. conſ. 110.
num. 26. ubi de magis communi. tom. 1. conſil.
crimi. in fol. Gabr. commun. concluſ. de crimin.
** lib. 7. concluſ. 18. Fuſius hanc magis ** veram,
æquam, piam, & rationabilem ſententiam nun-
cupans Viui. commun. opin. lib. 2. verbo, inimi-
citia, opin. 163. Hyppol. Rimin. conſi. 88. nu. 4.
& 5. lib. 1. deficiunt in præſenti caſu alia admini
cula, videlicet fuga, ſama publica, mala vita in-
quiſiti, contumacia, & ſimilia conſiderata per.
dd. ubi ſupra, ceſſabitque ſimili modo inditium
ex. d. inimicitia proueniens.

14 Secundo tollitur inditium inimicitiæ † ex re
conciliatione ſequuta, quæ omnem mali animi
præſumptionem tollit, Iaſ. in l. apertiſſimè. nu. 7.
C. de iud. maximè facta de antiquo tempore Ia-
cob. de Beloui. in praxi. crimi. tit. de iniur. uerbo
quod reus malitioſe, Blanc. in l. fi. num. 161. ff. de
quæſt. Iacob. Nouel. in tract. ad defenſam, Rubri
ca, an inditia pro reo danda ſint. num. 41. & ſeq.
Carer. ubi ſupra num. 118. Plot. d. nu. 880. Foleri.
in pract. crimin. uerbo recipiantur defenſiones,
uerſi. Iudex. num. 2. Hippol. Rimin. iun. conſ. 88.
num. 11. cum ſeq. At probata fuit reconciliatio
inter Illuſtr. Comitem inquiſitum, & Comitem
Annibalem, mutua illorum conuerſatio, habita
tio & alloquutio, vt concludunt teſtes ſuper no
no capitulo, quæ omnem inimicitiæ ſuſpicio-
nem tollunt.

Tertio non eſt iuſtificata quoquo pacto prin
cipalis inimicitia reſpectu Comitis occiſi, & Co
mitis Philoſtrati, cum fateatur tantum inquiſi-
tus in proceſſu pagin. 47. & 150. ſe animum vin
dictæ habuiſſe aduerſus interfectores fratris, &
nepotis ſui, non defuiſſe tamen ſuſpicionem, &
certam opinionem contra Comites Marcũ An
tonium, & Annibalem, quod mandatores ſcele
rum fuerint, vt merito non ſit præſumendũ con
tra eum, quin potius de amicitia in dubio, per
15 Gram. conſi. 42. † nu. 11. & præcipuè, quia duo
teſtes affirmant ſuper ſexto capitulo examinati
mortem ſeu homicidiũ Comitis Annibalis val-
de ugre tuliſſe & dolore maximo effectũ Comi
tem Philoſtratum, quando mortis ſcientiã ha-
buit, quod in amico non autem inimico contin
gere ſolet, ſeruit Tob. Non. d. conſi. 96. nu. 9. in
16 fi. animo enim aboletur iniuria. §. fi. inſt. de † in-
iur. Abb. conſi. 118. nu. 2. & ex ſignis exteriori-
bus cognoſcitur inimicitia vel amicitia, quæ sũt
paſſiones animi in intentione conſiſtentes, iux-
ta Cicer. lib. 4. quæſt. Tuſcul. cum factis & verbis
declaretur animus. l. reprehendenda. C. de inſt.
& ſubſt. l. Paul. ff. rem ratam habere. Rom. conſ.
96. Gram. conſi. 31. nu. 3. & vot. 10. nu. 27. & cõ-
ſilio 13. num. 2. cum ſeq.

Quarto leuiſſimum & nullius momenti eſt in
ditium inimicitiæ, vbi interfectus, alios & quã
17 plures † inimicos capitales habeat, tunc enim il-
la præſumptio tanquam dubia & incerta effectũ
operari nequit. c. in præſentia. de probat. tradit
Scarlat. d. conſi. 110. nu. 28. Foler. in prac. crim.
verbo, recipiantur defenſiones reorum. verſi. iu
dex. nu. 2. in fi. pagi. 275. Alciat. conſi. 468. nu. 4.
habebatque Comes Annibal alios quamplures
inimicos, & in ſpeciei Comitem Fauſtum, qui
aliàs his tormentis offenſus extitit, ut hinc con-
tra inquiſitum nequaquam præſumatur.

Quintò, ex inimicitia præſumitur tractatus &
18 cogitatio de offendendo, vel † occidẽdo, vbi de
interfectore conſtat, inquit Blan. d. l. fi. num. 90.
quod caſui noſtro accommodatur, cum de iſto
niſi de contumacia conſtet, certumq; ſit Comi-
tem Philoſtratum non interueniſſe homicidio,
ſed tantum (vt imputatur) opem & auxiliũ præ-
ſtitiſſe, pro quo nec teneri poteſt, niſi principali
delinquente damnato ex probatione legitima,
vt dicebam ſuperius in quinto argumento.

Sexto coniectura hæc inimicitiæ, coniunctio
nis ſanguinis & vindictæ tollitur, per aliam reſul
tantem ex actione ſeu accuſatione porrecta in
iudicio, coram Excellentiſſimo Principe Man-
tuæ ſubdelegato Cæſar. contra d. homicidas fra
tris & patrui, ex qua cognoſcitur ipſum mediã-
19 te iuſtitia vindictam necis ſuorum ſumere, † cũ-
que d. viam elegerit præſumi nequit aliam per-
nicioſam ſibi propoſuiſſe de illos proditoriè in-
terficiendo, vt in ſimili dicebat Alban. conſi. 46.
nonnullas adducens coniecturas, quæ huic ca-
ſui adaptari poſſunt.

Tollitur & ſecundum de auxilio præſtito ex
traditione equorum, armorum, famuliq;, cũ qui
bus homicidium commiſſum fuit.

Primo, quia ut tradens teneatur pro commo
dato & traditione rerum, quibus cum delictum
20 patretur, neceſſe † eſt ſcientiam delicti cõmitten
di in tradentem probari. cum ignorans eum, cui
tradit arma, equum, famulos, & ſimilia, homici-
dium perpetraturum, nullo modo teneatur pro
delicto, de ope, uel auxilio præſtito, ut dicebat
Bald. in d. l. quicunque, num. 22. C. de ſer. fug. &
Bar,

Bar.in l.omnes cum apoſtil. C. de agri. & cenſi.
lib.11.Marſi.in §.conſtante.num.55.uer. quinto
limita.Felyn.in c.ſicut dignum.uerſic.quarto.li-
mita.de homicid.Caſſan.conſi.58.nu.13.& 14.
Tob.Non.conſi.101.nume.16.poſt Bald.conſi.
220.vol.3. cumque ſcientia ex parte fiſci contra
inquiſitum probata non fuerit, merito ſi abſol-
ui debet,prout in ſimili caſu non probata ſcien-
tia commodantis arma ad homicidium, abſolu
tus quidam fuit per Sacr.conſi.Neap.teſte Boe.
deciſ.167.nu.1.& 2.par.2. & quod inquiſiti ſciē
tia,ex parte fiſci conſtare debeat, tradunt Paris
conſi.152.num.32.& 35.uol.4. Marſ. Caſſan. &
deci.allegati.per Horat.Luci.conſ.168.nu.41.&
42.tom.1.conſi.crim.in fol.Abba.conſi.47.nu.
5.& ſeq.

Secundo negatur Illuſt.Comi. Philoſtratum
accommodaſſe,vel tradidiſſe arma,famulum,&
equos,quando hęc omnia proprio iure accepit
Comes Fauſtus, & ad delictam committendum
parauit, tamquam nepos etiam ſimul cum pa-
truo inquiſito cohabitans& viuens,qui patruus
& nepos promiſcuè omnibus bonis & reb. cu-
iuſque utebantur ad placitum,citra ſcientiam al
terius, ut de cohabitatione & vſu deponunt te-
ſtes Mantuæ examinati,pagi.2.6.8.29. & opti-
mè 32.de vſu uero primus teſtis ex illis pagin.5.
21 tertius.pa.8.12.pag.29.† quæ conſuetudo mu-
tuandi arma & equos excuſat Aemi.conſ.52.in
fi.Non itaque aſſumenda eſt ſuſpicio aliqua ex
accommodato, ſi de cōmodato vel traditione
non conſtat,cuius rei probatio fiſci incumbens
erat Bar.in d.l.omnes la.2.in fi.C.de agri.& cēſi.
Boer.d.deci.167.nu.2.in fi.potuit enim Comes
Fauſtus magis ad propriam inimicitiam uendi-
candam.d.arma aſſumpſiſſe,& homicidium cō-
miſiſſe,quàm ad uindictam patrui,ut conſidera
bat in famulo,Aleiat.conſi.469.nume.4. & qui
ſcientes & facientes tantum lex obligat,nō igno
rantes.l.generali.C.de Tab.lib.10.l.fi. de decre.
ab ordi.faci.quæ ignorantia bonorum & famu
li,per Com.Fauſtum receptorum,poſſet iuramē
22 to inquiſiti probari, ut in ſpecie † tradit Caſ-
ſan.conſi.58.num.10.& 13.Gram.deciſ.25.nu.
5.Ruin.conſi.1.nu.4.uol.5.Tob.Non.conſi.96.
num.4.Aemil.conſi.52.in fi.ample Cæph. cōſi.
75.num.28.& 76.nu.21.ſubdens.nu.81.commo
dantem equum,& arma de delictum non tene-
ri,niſi id doloſe ex propoſito uel lata culpa agat
per Salicet.in l.2.colum.2.C.de noxal. non po-
teſt ergo inditium ex dicta præſtatione rerū de-
ſumi, cum ex parte fiſci requiſita non ſint pro-
bata,& totum id Comitem Philoſtratum ægro
tantem ignoraſſe præſumatur, & illius iuramen
to probetur.

Tertio hoc auxilium dicitur a remotis homi
23 cidij,propter quod † nec pœna ordinaria de iu
re plecti poſſet inquiſitus, etiam quod conſtaret
de commodato,ex doctr.Angel.& Augu. ad eū
tractat.malef. uerſic. & maleficio ſemper aſtitit,
quos refert & ſequitur Grat.conſi.52.num. 15.
& 16.uolu.2.eoque minus, cum & Comes Fau-
24 ſtus ſine ope & auxilio d. Comitis Philoſtrati,
idem homicidium commiſiſſet,Ange.in l.is qui
opem.ff.de furt.Cæpol.conſi.27.nu.2.Carrer.
d.§.homicidium.num.66.Gabr.conſ.176.nu.2.
Alcia.conſi.469.num.4.& ſeq.Aemil.conſ.52.
num.8.

Vltimum de literis ſcriptis minus refragatur.
Primò,quia ex uerbis.dd.litterarum, neceſſa-
rio nulla infertur carceris fractura, ſed intelligi
poſſunt,vt inquiſitus declarat in conſtituto pro
captura illius, & Comitis Iulij inimicorum, qui
25 filium & fratrem interfecerunt,ideo dubia pro-
batio non releuat, maximè in criminalibus, ad
offenſam,l.non hoc.C.unde legit.l. neque nata-
lis.C.de probar.c.in præſentia. de probat. cum
vulg. Gram.conſi.67.nume.14.Port.conſi.134.
nu.19.& 20.Tob.Non.conſi.101.num.5.magis
quam ſecundum declarationē inquiſiti litteræ
ſignificationem patienī,quàm iuxta fiſci intētio
nem,ut in ſimili dicebat Alciat.conſi.469. nu.6.
26 Secundò ſemper fit interpretatio contra fi-
ſcum fundantem ſe in ſcriptura producta, ex re
gula.l.ueterib.C.de pact. ac in partem meliorē.
l.merito,ubi Bar.& Alber.ff.pro ſocio.c. eſtote.
de reg.iur.& in illa,qua del ctum euitatur, Bart.
in l.non ſolum.§.ſed ut probari.nu.2.ff.de oper.
noui.Alciat.regul.præſumpt.3.c.1.Crauet. con
ſilio 9.num.20.copioſe multa capita interpreta
tionis faciendæ deducens, quæ caſui præſenti
conuenire poſſent,tradit Menoch. de arbit. iud.
caſu 199.cent.2.
27 Tertiò quatenus aliqua confeſſio reſultet ex
citatis litteris fit interpretatio in fauorem confi
tentis,ut minus eidem noceat.Butr.in c.ex litte-
ris.de ſponſ.Ale.conſi.183.nu.7.uol.5.Dec.cōſ.
118.num.278.nu.10.& 189.nu. 13.cum apoſt.
ubique Scarlatin.conſi.crimi.112.nu.34.tom.1.
conſi.crimi.in fol.Interpretabuntur enim d.litte
ræ in fauorem Comitis ſcribentis, ita ut magis
gaudium reſultans ex carceratione inimicorum
præ ſeferat,quam fracturæ carceris, Illuſtriſque
Comes Philoſtratus,qui pœnam carceris teter-
rimi,per decem menſes ſuſtinuit,abſoluatur, &
libereretur ab omnibus in inquiſitione contentis,
prout ipſum liberandum & relaxandum eſſe Se
natus cenſuit,anno 1574.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRISSIMA D. COMI- tiſſa Mirandulę.

ARGVMENTVM.

An ſubditus præparans, & venenum dare procu rans matri Principis ſui legitimæ tutrici & adminiſtratrici pſonæ & ſtatus, incurrat cri men læſæ maie. & alia multa in hac materia.

SVM-

S V M M A R I V M.

1 *Crimẽ læſæ Maieſtatis incurritur ex offenſa facta perſonis Principum, etiam quod alios in ſuperiores recognoſcant, ex * communi.*

2 *Princeps minor per tutorem & curatorem regitur, & adminiſtratur.*

3 *Adminiſtratori legitimo principis, qualibet obedientia debetur.*

4 *Subditus necari fratrem Principis ſui tentans, crimen læſæ Maieſtatis committit.*

5 *Conſiliarium pœnes Principem exiſtentẽ offendens, crimen læſæ maieſtatis incurrit.*

6 *Rectores & miſſos à Principe offendens, & ipſum offendere dicitur.*

7 *Crimẽ læſæ maieſtatis cõmittit, qui offendit Regis vel Principis Cancellarios, Collaterales aſſiſtentes, uel Officiarios, dũmodo in dãnũ & odium Principis principaliter num. 9. quod extenditur ad Vicarium Principis nu. 9*

8 *Rebellis Principis dicitur, qui reſiſtit, inobediẽs eſt, vel offendit Officiarios.*

10 *Reginam uel uxorem Principis offendens ex indubitata * opinione & mortuo Rege num. 15. crimen læſæ incurrit.*

13 *Vaſallus habens rem cum uidua aliàs Domini vxore, feudo priuatur, ex * communi. Idem cũ matre Domini nu. 13.*

14 *Feudo priuatur Vaſallus iniurians per contumeliam patrem tutorem filij Domini.*

15 *Offenſio officialium Principis, vt crimẽ læſæ maieſt. ſapiat odio & iniuria Principis, non d. officialis fieri debet, prout in dubio præſumitur.*

16 *Iniuria tranſit in omnes de agnatione, quibus uindicandi datur facultas.*

17 *Dominus improprius, uti pater, tutor & ſimilis in materia fidelitatis, rebellionis, læſæ maieſtatis, pro uero Domino iudicatur.*

18 *Bona Dñi ſui diſſipãs, uel diſpẽſans, ut infidelis.*

19 *Hoſtis dicitur, qui uerbis honorat, factis vero è conuerſo.*

20 *Læſæ maieſtatis delictũ non incurritur, ex ſola iniuria & maledictione in Principem emiſſa.*

21 *Patriam qui oppugnat, non dicitur proditor.*

22 *Proditos dicitur, qui unum in uerbis, aliud in corde tenet.*

23 *Crimen læſæ maieſt. de iure cõmuni ſupplicio ultimo, & bonorum confiſcatione damnatur.*

24 *Rebellium bona occupantur hodie, & confiſcantur, ex * communi.*

25 *Affectus in crimine læſæ maie. punitur, ſicut effectus, ex * communi.*

26 *Venenum præparans alicui non Principi, nõ punitur, ſicut ſi ad effectum ueniſſet, ex * cõi.*

27 *Conatus in crimine læſæ maie. non punitur pœna ordinaria.*

28 *Veniens contra ſtatum Principis, etiam ſecundario, punitur.*

29 *Proditor dicitur, qui Principem, uel in fide ſuſceptum prodit, ſeu non inimicum veneno, interimere curat.*

30 *Pœna læſæ maieſtatis proditor tenetur.*

31 *Statutum ſimplex non extenditur ad actũ proditorium. & nu. 40.*

32 *Vaſallus ex iuramento fidelitatis, nec Dominũ matrẽ, uxorem, uel coniunctos Domini iniuriã afficere poteſt.*

33 *Subditus ad plura, erga Principem, quam vaſallus erga Dominum, tenetur.*

34 *Pœnitentiam allegans in delicti excuſationem, illam probare debet.*

35 *Excuſatio nulla in crimine læſæ ma. admittitur ex * communi. nu. 39.*

36 *Matrem Principis Domini interimere tentans, crimen læſæ maieſt. incurrit.*

37 *Status totus offenditur, cum Principis perſona moleſtatur.*

38 *Proditor, uerbum tantum in offendente Principem totum habet, pœnitentia non valet in crimine læſæ maieſt. ex * communi.*

41 *Maieſtas læditur, cum aliquid contra Principatum uel ſtatus ſeueritatem molitur.*

42 *Inobediẽs dicit, qui præcepta Principis ſpernit.*

CONSILIVM CXLVII.

TRINITAS ADSIT.

QVod D. Poianus ex plurib. & diuerſis criminib. imputatus, & inquiſitus, vltra pęnã extraordinariã, quam pati debet pro hæreditate expilata, cũ illorũ bonorũ Illuſtriſſ. hęredi reſtitutione, ac rurſus pro vſurarum cõmiſſarum crimine per ipſum ore proprio cõfeſſo, puniri debeat ſecundũ proclamata Mirandulæ edita, die 16. Decẽbris 1564. nempe quod damna omnia, & vſuræ extortæ ab is, quibus mutauit pecunias, reſtituãtur eiſdẽ ultra duplũ veræ ſortis, in quo reus mutuans damnatur applicandũ hoc pro tertia parte fiſco, pro altera tertia Mõti pietatis, & reſiduũ accuſatori, vel, ſi abſit, iudici, iuxta ordines d. terræ, ſuper hoc nefandiſſimo crimine editis, vt ſupra; ac alia ſimiliter pro tertio capite inquiſitionis

nis pęna arbitranda per d.Illuſtriſſimam.D.Co-
mitiſſam Mirandulæ matrem & tutricem legiti-
mā Illuſtriſſimi do.Galeotti Pici,Domini & Co
mitis Mirandulæ & Concordiæ,damnari & pu-
niri valeat pro verbis & ſcriptis maledictis indi
ctam Illuſtriſſimam dominam illatis, damnari
tandem debeat,pro quarto capite inquiſitionis
pœna ſtatuti ſub rubrica de pœna committ. vel
tractan.aliquid contra ſtatum vel perſonam ma
gnificorum dominorum della Mirandula, ſua-
detur ex infraſcriptis concluſionibus.

Primo,quia nemini hodie dubium ſit, ex * cō-
1 muni & probata ſententia,† crimen læſæ maie-
ſtatis rebellionemque incurri ex offenſa facta
perſonis Dominorum,& Principum merum &
mixtum Imperium tenentium, etiam quod ipſi
alium io ſuperiorem recognoſcant, ſaltem quo
ad pœnas mortis,& publicationis boorum il-
lorum,qui delictum in Principes committunt, li
cet forte ſecus,quo ad filios ipſorum;Salic.Alc.
& cæter.in l.quiſquis.C.ad l.Iul.Maieſt.Ale. cōſ.
13.num.2.cum apoſtil.vol.6.Cæpo.conſ.17.Gi
gas.de crim.læſæ maie.q.28. amplè Boſſ.titu.de
crim.læſæ maieſt.ubi de communi nu.51.Clar.
in §.læſæ maieſtatis verſic. committitur.Rubric.
conſi.154. nume. 1.Nicol.Boer. de ſedit.q.6.io
primo Mart.Laud.de cri.læſæ maieſt.q.1. com-
munis eſt,per Bonac.com.concluſ.crimi.verbo
læſæ maieſtatis.Corrad.Pret.iur.li.1.cap.9.§.3.
de crim.læſæ.nu.4.uerſi.46.ample Marian. Soc.
iun.conſi.150.per totum uol.3.Menoch. de ar-
bit.iud.lib.1.cent.4.caſu.316.num.29.Neuizan.
conſi.68.num. 15. & in ciuitatibus quæ regun-
tur per ſe ipſas,ut Bononia ponit nouiſſime Hip
pol.Marſi.tract.de bannit. verbo. ciuitat. nu. 59.
& verbo.mihi prima.nume.7. & 8. quo loci de
ciuitatibus.inferioribus,a Principe loquitur. ac
fuſius in verbo læſæ maieſtatis.numero 10.cum
multis ſeq.

2 Secundo,quod † Principi, Duci, vel Regi mi-
nori,antequā pubeſeſſic atur,datur Tutor, vel
Curator,per quē,omnis iuriſdictio, ſtatus exer-
cetur,& Dominium d.Principis regitur,c.gran-
di de ſupplen.negli.prælat.in 6.l.fin. C.de cura.
furio.Bald.de ſucceſſ.feud.verſ. quæro ſi conſue
tudo,glo.Iacob.ad Ioan.de terra rubea,tract. cō
tra rebel.in ſi.primi tract. dictoque adminiſtra-
3 tori,& tutori debetur quęcunque obedientia,&
fidelitatis,ex tex.in d.ca.grandi.qui. loquitur in
coadiutore Regis.Ioan.de terra rubea, formali.
ter d.tract.contra rebel.3.tract.art. 4.concluſ.6.
& 7.uerſi.& hoc manifeſte,tutelaque & cura da
tur patri,matri,ſeu illis, qui ad id maiori charita
te & affectione pleniori nituntur;l.ſi.C.de curat.
furio.Ioan.de terra rub. ubi ſupra 2.tract.arti.1.
13.concluſ.

4 Tertio † ſubditus Principis,perimens, aut ne-
care faciens vel tentans interficere fratrem Prin
cipis, vel Regis ſibi in conciſtorio aſſiſtentem,
crimen læſæ maieſtatis committit;tex.in cap.1.
§.item ſi fratrem. cum gl. quam ſequitur Iacob.
de Belouiſ.quibus mod.feud.amitt.Ioā.de terra
rubea contra rebell. ſecundo tract. art.2.concl.
1.Quod extenditur.

5 Ad † conſiliarium Principis penes eum exiſtē-
tem.l.quiſquis.C.ad l.Iul. maie.

Ad necem Illuſtrium virorum. qui in cōciſto
rio Principis interſunt.c.quæro.6.q.l.1.cap.feli-
citer de pœnit.Ioa.de terra rubea. in d. c. & arti.
3.concl.7.pag.47.

Ad Aduocatum per Iſern.in 1.& Afflict.oum.
106.in c.1.quæ ſint regal.Alci.conſi.467. Clar.
in §.læſę maieſtatis.uerſi.quęro etiam. in ſi. Rol.
a Valle conſi.1.nu.4.uol.3.

6 Ad Rectores.& miſſos, ſeu præpoſitos a Prin-
cipe, eo quod vnuſquiſque in locum tenentib.
rectoribus & miſſis honoratur & colitur,ac è cō
uerſo,vt qui illos non recipit ſpernitve mitten-
tem,& dominum repellat,ac ſpernat,ac rebellis
dicatur,iuxta illud Ioan.12.qui me recipit,eum
qui me miſit accipit,& Luc.19.ibi,verumtamen
inimicos meos, qui noluerunt me regnare, ſu-
per ſe,adducite mihi,& interficite ante me.idem
pri.regum.cap.7.& 12.ſeq.Ioan. de terra rubea,
ubi ſupra,art.6.3.tracta.concluſ.quarta, quinta,
& 6.pag.68.

7 Ad Conteſtabilem Regis, cācellarios, & alios
officiarios, quos perimere intentans in crimen
lęſę maieſtatis incidit,d.c.quæro.& l.quiſquis.6.
q.1.capi. ſi quis in militibus. Ioan.de terra rubr.
ubi ſupra,concluſ.1.3.& ſequē.& art.2. ſecundi
tract.pag.36.& 41.conclu.prima ac ſeq.art.3.2.
tract.concluſ. 7.pag.47.& formaliter.3.tractat.
art.7.concluſ.2.4.5.& ſeq.pagin.74.ea ratione,
quod offendens officialem, Collateralem vel aſ-
ſiſtentem Principi.& Principis corpus offendit.
l.vulgari.ff.de furt.l.fina.§.penult ff. ad l.Iul. ma-
ieſt.ſcriptum enim eſt, qui vos ſpernit, me ſper-
nit,Luc.10.&,non te, ſed me abiecerunt. ne re-
gem ſuper eos,Regum. 8. omnis enim ſubditus
reſiſtens,inobediens, uel offendeos officiarios
8 † rebellis eſt Principi, & illius ſtatui. per extra-
uag.quoniam qui ſint rebelles.ubi Bartol.in uer
bo tenere.numero ſexto Ioan. ubi ſupra.3.trac.
arti.6.concluſ.5.& 7.& art.7.concluſ.2.4.6.7.&
ſequen.Nell.de banni.pri.par.2.tempor. nu.16.
Nicol.Boer.de ſedit.q.6. nume.6.9.& ſeq.Mart.
Laud.de crimin.lęſę.q. 3. Corrad. in prętor.iur.
lib.primo.capit.9.§.3.de crimin.lęſę maieſt. nu-
mero ſecundo.uerſic.9.num.3.& num.10. in ſi.
multa Ioach.Miſing.conſi.44. in primo Berou.
conſi. 114.num.49.uolum.1.ubi declarat & cōſ.
165.num.16.uol. 3.

9 Rurſus ad Vicarium Principis.Coma. conſilio
153.Marc.deciſ.Delfi.618.prima parte, & 421.
numero ſecundo eadem part. Cataldin. Bon-
compa.conſi.55.num.ſecundo.uolum.1.conſil.
crimi.in 4.Marſil.tractat.de bannit.io uerbo lęſę
maie.nu.33.& ſeq.

10 Ad † Reginam vxorem, in terminis Marſil.
conſi.

conſi.primo per totum.vbi nu. 11. id pro indu-
bitato ponit,etiam ſi delictum contra Reginam
dirigatur,poſt mortem Regis,cum vidua adhuc
dicatur eſſe , in primo matrimonio , & Vaſallus
11 Domino † viuo & mortuo,honorem ſeruare te
neatur.l.apud Celſum.§.aduerſus,ff.dol. except.
12 hinc concludunt † vaſallum cum vxore domini
vidua rem habentem,vel teſtantem habere, feu
* do priuari,vt ample ex communi * ponũt. Ant.
Cap.in inueſt.feud.verbo , feuda amittuntur. 2.
priuatio. verſi. amplia.ſecund.pagin.45. & hoc
13 † ad matrem domini ſimiliter extenditur,per Ia
cob.Ardiz.ſum,quibus mod.feud.amitt.§.idem
in matre Capici.ubi ſupra,pagin.47.uerſic.ſex-
14 to.ſimiliter † ex ingratitudine ſiue iniuria illata
per Vaſallum,in patrem tutorem filij domini di
recti,uel cum in enormem filij iacturam & con
tumeliam tenderet Vaſallum feudo priuari, ex
diſtinctione quam recenſent , Moder. Pariſ. in
conſilio feud.§.30.quæſtion.32, per totum. nu.
mero 125. ac in filia & ſorore loquens , amplè
Bero.conſil.76.nume. 129.cum ſequen. uolu. 1.
15 Quod intelligunt nonnulli, † ſi odio & in dam-
num principaliter Principis velut carear dicto
officiali Principis, id fiat , Aimo conſi. 6.nu.79.
Roland.a Valle conſi.primo num.34.uolum. 3.
Brun.conſi.69.Bero.conſi.78.num.9.uolumine
primo Boſi.titul. de bonorum publicat. nu. 57.
Neuiz.conſi.68.num. 15. & conſi. 15.uolum.4.
Giga.de crim.læſæ Maieſt.lib.primo.q.14. & q.
26.dicens locum habere crimen læſæ, in eo etiã
qui ad actum occidendi officialem venerit,Boſi.
titul.de crimin.læſę maieſt.nu.38. ſubdens hanc
conſiderationem,quod in odium Principis pri-
uatum,non autem in damnum Reipublicæ prin
cipaliter fiat,non attendi, cum perſona Princi-
pis offenditur,cuius quælibet offenſio, etiam ex
priuato odio,crimen læſæ Maieſtatis incurri ef-
ficit,ut ibi.num.41.licet & alij voluerint id quo-
que in officiale ipſius ſeruari , etiã ſi odio priua-
to offendatur,crimenque læſæ Maieſtatis incur
ratur. Afflict.in conſt.Sicilia. rubrica 29. num.9.
Clar.dict.§.læſæ Maieſt.uerſic.4.Neuizan. dicto
conſilio 68. nu. 15. multa in ſimili felonia facta
Prælato,Mod.Pariſ.conſuet.feud.§.30.quæſtio.
30.num. 120. in dubio tamen in odium Princi-
pis factum præſumitur , per Boſi.ubi ſupra nu-
mero 35.Roland.a Valle dicto conſilio primo.
num.5.

Quarto offendẽs in perſona vel bonis aliquẽ,
ſeu Principem nedum ipſum offenſum,ſed quoſ
16 cunque de offenſi † cognatione offendere dici-
tur,quibus datur vindicandi facultas.l.raptores.
C.de ſacroſanct.eccleſ.& gloſſ.in l.lex Cornelia.
ff.de iniur.ubi conſanguineis virginum Deo de-
dicatarum raptarum datur interficiendi facul-
tas,quamobrem Abraam in Lot fratrem vindi-
cauit.Gen. 14. & Simeon & Leui raptum Diuæ
ſororis.Gen.cap.34.Ioan.ubi ſupra 2.tractat.2.
arti.concluſ.4.5.& 6.pag.42.Marſ.d.conſilio 1.
num.11.cum ſeq.Bero.conſ.76.num.94. & 47.
vol. 1.

Quinto in materia fidelitatis,proditionis,re-
17 bellionis,ac læſæ Maieſtatis , † improprius Do-
minus,vt tutor,coadiutor,pater, uel filius pro al
tero,ueri Domini iudicantur;ita quod proditio,
crimen, pęnaque illorum committatur per hũc
ficte Dominum,ſicuti proprium , & verum, ad
ea,quę habentur in l.1.§. domini, & §.ſi iure.&
l.ſi exhæredatus.§.fi.ff.ad Silan.Ioan.de terra ru
bea,ubi ſupra,tertio tract.art.7.concluſ.7.Cum.
conſi.153.Marc.deciſio.Delphi.618.nume. 13,
prima parte.

18 Sexto,†bona Domini ſui improbè diſſipans,
vel diſpenſans,vel non cuſtodiens,infidelis eſt.
l.3.§.tutor.ff.de ſuſp.tutor.l.3.ad l.Iul.Maieſt. Io.
dicto loco ſupra allegato.3.tract.art. 6. concluſ.
19 20.22.& ſeq. †prout qui uerbis Dominum ho-
norans,factis vero e conuerſo ſit contra Domi
nũ,qui deterior hoſtis dicitur,& cęteris nequior
cap.primo 93.diſtinct.hinc Mat.15.populus hic
labijs me honorat , longe autem a me cor eorũ
eſt.Ioan.ubi ſupra concluſ.24.26.29.pagin. 70.
ſubdens infidelem quoq; omnem ſubditum cen
ſeri, qui vnam ex cauſis ingratitudinis , ex quib.
de iure communi antiquo filius exhæredatur ,
matrimonium diſſoluitur,uel donationem reuo
cat,committat.& clarius,art.2. concluſ. 5.pagi.
20 36.& dico factis,quia ex † uerbis iniurioſis tan-
tum,& maledictione Principi irrogara , de iure
communi quis non incurrit crimen læſæ Maie-
ſtatis, Aymo conſilio 6. num.3.& 117.Ruin.con
ſilio 145.num.5.Gigas de crim.læſæ Maieſta. 9.
40.num.q.Vrſil.ad Afflict.deciſi.268.nume.66.
21 prout nec dicto crimen † committit qui patriã
oppugnat,uel prodit,declarat Curt.conſilio 90.
22 num.32.cum ſequen. † proditorque nuncupa-
tur,qui unum in verbis, aliud in corde tenet, &
pœna mortis, & Maieſtatis punitur , Gigas ubi
ſupra,lib.3.quæſt.1.num.6. 16. & per totum. &
quæſt.6.nu.4.dicens,laqueo ſuſpendendos,Vr-
ſil.ad Afflict.deciſ.268.nume.70. ample Berou.
conſi.165.num.12.cum ſeq. uolum. 3.ſubdens,
num.17.& ſeq.in crimen læſæ incidere,etiã non
ſubditum,ratione domicilij,ſi ipſe honorem tã-
tum uel perſonam Principis offenderet ; multa
deducit idem Berou.conſi.77.nume.4.& ſeq.ac
per totum uol. 1.

23 Septimò † committens crimen læſæ Maieſta-
tis humanæ de iure communi ultimo ſubditur
ſupplicio,bonis omnibus confiſcatis,notatur fa
cti,& iuris infamia,pariterque illius poſteri , di-
cta l.quiſquis.dicto cap.quæro.l.filius.de pœnis
in 6.Ioann.d.artic.2.ſecundo tract.concluſ. 12.
Gigas de crim.lęſæ Maieſtat.lib.2.quæſtion. pri
ma nu.6.& ſeq. quod ſecundum aliquos habet
locum in quolibet Principe inferiore,qui bona
24 † ſuorum rebellium occupet , Cæpol. conſi.17.
ſequitur primum dictum Clar. §. læſæ maieſtat.
lib.5.ſententiarum uerſicu.pręterea, & in §.fina.
quæſt.

quæſt. 78. dicens ex communi confiſcationem
venire, ſequitur Bonac.commu.opin.crimi.uer-
bo confiſcatio, & verbo læſæ Maieſtatis. vbi de
communi.Gabriel.conſi. 179. num. 2. Corrad.
in præt.iur.cap.9.lib.1.§.3.de crim.læſæ maieſt.
num.8.Ioan. de terra rubea, de rebell. artic. 10.
per totum.3.tracta.in verſi.de pœna in bon. re-
bell.pag.92.& 98.declarat Ioach.Miſeng. conſ.
44.in primo artic.nu.6.ac ſeq.ſcribens ex * cō
muniori, hoc crimen committi tantum aduer-
ſus Principes, qui alios in ſuperiores non reco-
gnoſcunt.

25 Octauò † affectus in hoc crimine læſæ maieſta
tis, ac attentatis tantum delinquere punitur, ſi-
cut affectus, & prout verè delictum cōſumaſſet;
l.quiſquis.ubi Cyn.3.notab.C.ad l.Iul. Maieſta.
Angel.in l.fina.§.fin.ff.quod.quiſq.iur. Arch. in
cap.ego.12.quæſt.2.Calcan.conſ.2.num.59.&
60. Reſtatur. de imperat.118.Gigas de crimin.
læſę maieſta.lib.1.quæſt.30.num.2.& lib.3.q.7.
num.6.& lib.1.q.26.num.2.ex * communi poſt
Boer.tradit Clar.in dicto §.læſę maieſtatis. uerſi.
ſcias autem.Didac.in clement. furioſus. de ho-
micid.Socin.iun.conſi.105.nume.37.uolum.3.
Boſi.tit.de crimi.læſę maieſtat.num.43.Martin.
Laud de crimi.læſę maieſt.Bonacoſ.concluſ.cri
min.uerbo læſę maieſtatis. ubi de communi Fa-
cin.conſi.78.num.54.uolum.1.conſi.crimin. in
4.fuſius Mar.Soci.iun.conſi.105.nume.37.cum
ſeq.uolum.3.quod extenditur ad volentem aliū
veneno interimere, Nicol.Boe.de ſedit. q.7.nu.
26 42.licet forte † ſecus in veneno preparato pro
aliis, quàm Principibus, vel vbi non deueniſſe ad
actum proximum, ex * communi, de qua per
Clar.§.homicidium.uer.punitur.Bonacoſ.com-
mun.opi.crimi.uerbo venenum.Corrad.in præ
tor.iur.lib.1.cap.9. de crimine læſę maieſt. nu.9.
egregie diſtinguit Menoch. de arbitr. iud. caſu.
360.nu.47.cum ſeq.& caſu eodem.nu.24.ubi in
27 crimine læſę maieſtatis † conatum puniri air, or-
dinaria pœna, & ſi ad actū exteriorem & remo-
tum rantum venerit, vt nu. 26. ſequitur Ioan.de
terra rubea.de rebell.3.tract.arti.9.q.6.& 7.pag.
88.de quo vide Capram, regul.65.nu.24. & 25.
tenentem in illo caſu tantum pœna extraordi-
naria plecti.

Nono ſtatuto terræ Mirandulę prohibetur, ne
quis faciat uel attētet quidquam, quod ſit vel eſ-
ſe poſſit contra bona, ſtatutum pacificū & tran-
quillum dictorū dominorum, &c. ſub pęna am-
putationis capitis, & publicationis bonorū. qd
28 intelligitur etiam ſi ſecundario ueniret † contra
ſtatum Principis, ſic ſi ſubditus tentaret, ſtatum
regi, & adminiſtrari per alium, ex doctr.Bal.in l.
2.§.huius ſtudij.nu.6.ff.de iuſt.& iur.Mart. Laud.
de crim.læſę maieſt.q.12.

29 Decimò,† proditor dicitur, qui uel Principē
ſeu Rempublicum prodit, vel amicum & alium
in fide ſuſceptum, Bald.conſ.361.num.3.uol.4.
& propr.e hoc nomen ſpeciale in delicto con-
tra Principem commiſſo ſumitur.l.omne.§.ex-
ploratorum.l.proditor.ff.de re milit.Ioan.de ter
ra rubea.d.art.6.3.tract.de proditore pagin.71.
uel eum qui non ſit inimicus, veneno interime-
re, curat, ample Couar.uaria.reſol.lib.2.c.20.nu.
7.egregie Menoch. de arbitr.iud.caſu. 361. nu.
25.& ſeq.Didacus. in clem.furioſus.par.2.initij.
30 num. 7. de hom. † qui proditor vti reus læſę ma-
ieſt.punitur, Clar.§.ſi crim. queſtion.68.uerſic.
proditor.Marſ.conſi.1.nume.2. Bonacoſ. com-
mun.opin.crim.uerbo proditor.& in q.crimin.
31 uerbo prodiror. circa fin.ſubdens † ſtatutū ſim-
plex de homicidio vel veneno, non extendi ad
delictum proditorie cōtra amicum commiſſum
Carr.in praxi.crim.pagi.18.nume.96.Claud.in
regul.crim.96.

32 Vndecimo,† ex iuramento Vaſalli, quod fi-
delitatis appellant tot tir.de noua form.fidelita-
tis, obligatur Vaſallus ſub pœna amiſſionis feu-
di nūquam dominum uel ſuos, matrem uel vxo
rem iniuriare, uel rem habere cū fœminis ipſis,
vt ample tradit Capiei.in dicta inueſt.feu. verbo
feuda amittuntur. 2.priuat.uerſic.2. amplia pag.
45.& tetigi ſuperius, hocque ſeruabimus etiam
in Vaſallo ſubdito alicui Principi, iuranti ſub ea-
dem forma, fidelitatem, cum & ipſe crimen læſę
maieſtatis incurrat, offendendo vel offendere tē
tando, nō ſolum Principis perſonam, ſed & ma-
trem ipſius, ſeu vxorem, vt ſupra, defuncto Do-
mino, viduam. ad plura namque & plenius tene
33 tur † ſubditus erga Principem, ſeu membrum
quodcunque politicum, ſiue miſticum, ſuo cor-
pori & capiti, quàm Vaſallus Domino ſuo. Ioā.
dicto tract.de rebell.3.tract.artic.6.29. concluſi.
in fine.

34 Duodecimo, qui ſe à crimine per penitentiam
excuſat, id probare debet, Alexand.conſi.152.
numero 10.uolum.5.Octau.Cacher.in crimin.
læſę.deciſ.79.num.40.& 41.Clar.§.fina.crim.q.
60.uerſi.ſui interrogatus. Non enim in iſto cri-
35 mine † aliqua excuſatio effectus, imperitiæ, mul-
titudinis, delinquentium, cordis, fidelitatis, timo
ris, periculi, uiolentiæ, uel crudelitatis allegata
admittitur, vt in propoſito diſſerit, Ioan.de ter-
ra rubea.de rebell.tracta.3.articul.nono, perro-
tum. Ex quibus omnibus, infraſcripta dedu-
cuntur.

Primò, quod cum inquiſitus confeſſus eſt, Il-
luſtriſſimam Comitiſſam tutricem Illuſtr. Comi
tis veneno interimere uoluiſſe, ne amplius rege-
ret, ac ut filius Comes illa priuatus exiſteret, re-
belles cenſendus eſt, & crimen læſę maieſtatis in
curriſſe, quando & in officiali Principis tantum
36 eo modo necati, omnis rebellium diſpoſitio lo
cum habeat. dicta l.quiſquis.& ut ſupra in ſecun
do ſuppoſito, Roland.d.conſi.1.num.25.& 34.
uol.3.

Secundò, cum ſit mater, & tutrix legitima,
Principi proprio æquiparatur, ut puniri reus de
beat crimine læſę maieſtatis, ac ſi in perſonam
pro-

proprium Domini patraſſet ſcelus, quando Do
minus improprius, vt tutrix in hac materia pro
Domino proprio, & vero reputetur, vt in ſupra
ſcripta concluſione firmaui, & vbi principes vel
illius perſona offendatur, ſeu adminiſtrantes
37 pro illo, † totus ſtatus concutiatur, & offendens
puniatur de maieſtate læſa, ſentit deciſ. conſilio
410.nu.29.& 31.

Tertio, quia ſubditum, fidelem, & obſequio-
ſum Illuſtriſſimæ Domi. matri, ſe verbis præſta-
bat, factis vero capitalem inimicum, vnde pro-
ditor illius cenſebitur, ſit reus criminis læſæ ma-
ieſtatis, vt in decima conſideratione. Hoc enim
38 nomen † proditor, ſpeciale eſt, cum quis prin-
cipem prodit, quia ſi contra alium committat
nomen delicti, cum qualitate proditoria aſſu-
mit, l. 1. ff. de priua. delict. §. 1. de his, qui not. in-
fam. Ioan. de ter. rub. ubi ſupra art. 6.3. par. 1. cō-
cluſ. pag. 71.

Quarto, ſi de iure communi, vt ſupra in octa-
ua concluſ. ac municipali Mirandulæ, quod præ
cipuè ſeruandum eſt l. omnes populi. vbi not. ff.
de iuſt. & iur. Socin. iunior. conſi. 105. num. 12.
41. uolum. tertio, punitur tractatus & affectus tan
tum, pœnamque capitis, & cōfiſcationis bono-
rum infligit, nemo dubitabit in præſenti D. Po-
ianinum reum, qui ad actum proximum deue-
nit, nec per eum ſtetit, quin Illuſtriſſimam Do-
minam veneno necaret, pati has pęnas debere,
non obſtante rei pœnitentia, ſeu reuocatione al
legata, cum illam ipſe probare teneatur, nec de-
mum allegata proſit delicto commiſſo, vel atten
tato, ex parte ſui, Octauia. Caccher. deci. 79. num.
40. & ſequen. dixi concluſ. ultima. probat Neui-
39 zan. conſi. 79. in prima ac relata per Clar. † ex
communi. in §. ſi. crim. q. 16. uerſi. item quæro,
& q. 60. uerſic. fui interrogatus, amplè Marian.
Socin. iun. conſi. 105. num. 44. cum ſeq. vbi plu-
res alias reſponſiones huic exceptioni de pœni
tentia accommodat, vol. 3.

Quinto, non tantum D. Poianus verba male-
dicta, iniurioſa & ſimilia contra d. Illuſtriſſimam
Comitiſſam protulit, ſed & factis veneno illam,
quam verbis exterioribus venerabatur, interi-
mere curauit, vnde proditor, cenſendus eſt, &
hoſtis acerrimus Domini ſui, qui propterea cri-
mine læſæ maieſtatis punitur, vt ſupra dicebam
in ſexta & decima concluſione. Gigaſ. crim. læſæ
maieſt. lib. 3. q. 1. nu. 6. & 16.

Sexto, quod rurſus efficit, vt ſi tuentes iura in-
quiſiti allegarent ſtatutum Mirandulæ de vene-
no diſponens, & pœnam quinquaginta librarū
tantum imponens tentanti venenare aliquem,
illis non prodeſſe replicetur, quando omiſſo, q͂d
eſſemus in caſu criminis læſæ maieſtatis, non
40 vendicet ſibi † locum ſtatutum illud in præben-
te venenum alteri proditoriè, per Claud. d. reg.
crimin. 96. Bonac. commun. opin. crim. verbo,
proditor, cum ſimil.

Septimo addo, cum ex illius confeſſione, &
teſtes in cauſa examinatos appareat mortua Il-
luſtriſſima Comitiſſa, ſtatum Illuſtriſſimi Comi-
tis Galeotti perturbationem, inquietem, & di-
ſcordiam paſſim fuiſſe, ob perſonarum & ſub-
ditorum mutationem, & diſſenſiones, quietem
& pacem ſublatam fuiſſe, & dominium, vt in-
quiunt teſtes mutari potuiſſe, cui dubium, quod
verba ſtatuti, de pœna committentium, &c. ve-
rificentur, ita vt illius pœnam pati debeat, quan
do quicquid molitur aduerſus principatus & ſta
tus ſecuritatem, & proſperitatem, totum cedat
41 contra Maieſtatem, honorem bonumque regi-
men Principis, & Domini. l. 1. cum ſecunda. ſeq.
C. ad l. Iul. maieſt. cap. 1. de pace iuram. firm. no.
d. Ioan. de terr. rub. ſupradicto tractat. 3. artic. 8.
uerſi. quis enim. pagina 77. Deci. conſilio 410.
num. 29. & 31. contraque ſtatum pacificum de-
uenitur, uel ſit non ſolum cum perſona Domi-
ni offenditur principaliter, ſed & conſanguinea
puta, mater, frater, vel coniunctus principi, ob
cuius mortem princeps pace, & quiete ſpolia-
tur, eo quod conſanguineus ex alterius nece tur
betur, & magis filius propter mortem matris
violentam, vt ſupra dicebam in quarta conſide-
ratione.

Octauo, ex literis recognitis per inquiſitum,
conſtat ipſum ſubditum, famam d. Illuſtriſſimæ
Comitiſſę denigraſſe, uiuo Illuſtriſſimo Co. Lu-
douico marito, & illo mortuo, dum regebat fi-
lium, iuriſdictionē, & ſtatum, propterea dicitur
proditor, & crimen læſæ maieſtatis incurriſſe.
Marſil. in propoſito conſi. 1. nume. 22. cum ſeq.
Rurſusq; ex eiſdem conſtat contempſiſſe d. Illu
ſtriſs. Dominā, præcepta ſua, decreta, & electio-
42 nes commiſſariorum, ita vt inobediens & infide
lis iudicetur, per ea, quæ congerit in materia Io.
de terra rub. de rebel. art. 6. tract. 3. concluſ. 5. 13.
& ſeq. pag. 68. & ſeq.

Nono, bona Illuſtriſſimi Comitis defuncti,
& Illuſtriſſimi Comitis filij nunc domini Miran
dulæ, uti hæredis diſſipauit, diſtraxit, in pro-
prioſque vſus conuertit, ita quod ex infidelita-
te, rebellis cenſendus eſt, vt ſupra in c. 6. nec ex-
cuſandus, quod nonnulla retinuerit, credens ex
conſuetudine ſibi id licere, cum illam debuiſſet
probare. not. Aleiat. conſi. 452. num. 8. Qua pro-
pter ex his, & multis alijs, animum meum mo-
uentibus, in hanc ſententiam deuenit inquiſitū
condemnandum fore, iuxtam formam ſtatuti
Mirandulæ, ſub rubrica de pœna committen-
tium, vel tractantium, &c. in amputationem ca-
pitis, cum publicatione bonorum, & in expen-
ſis. Quod totum executioni in aliorum exemplū
demandatum extitit.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILE DOMINO Rodulpho Paueſio.

ARGVMENTVM.

Feudum tum antiquum, tum nouum, tum ex pacto, vel hereditarium mixtum culpa vaſalli amiſſum, quib. applicet, Dominis, filijs, uel agnatis.

Feudum quomodo hæreditarium, & ex pacto iudicetur.

SVMMARIVM.

1 *Qualitas naturalis accidentali præponderat.*

2 *Feudum iudicatur magis ex pacto, quàm hæreditarium.*

3 *Feudum ſuſceptum pro hæredibus, dicitur ex pacto ſecundum aliquos.*

4 *Sententia amittitur feudum non ex communione tantum delicti.*

5 *Feudum nouum ex pacto amiſſum ob delictum concernens alium, quàm domini perſonam, ad Dominum deuoluitur, excluſis filijs deſcendentibus, & agnatis, ſecundum omnes, ex * communi.*

6 *Vaſallo delinquente extra perſonam Domini, feudum antiquũ ex pacto deuoluitur ad agnatos, excluſis omnibus deſcendentibus, & Domino, ex * communi.*

7 *Agnati, vſque ad quartum gradum vnà cum filijs excluduntur a feudo amiſſo, ob delictum vaſalli commiſſum extra perſonam domini, ex ** communiori, licet ex vna communi non excludantur, ſed deſcendentes tantum.*

8 *Feudum antiquum hæreditariũ mixtum amiſſum ex delicto vaſalli commiſſo in perſonam extra Dominum, ad Dominum ſemper deuoluitur, excluſis filijs, & agnatis omnibus, ex * communi.*

9 *Deuolutionem fieri in dubio magis ad dominũ, quàm agnatos iudicatur.*

10 *Feudum pro ſe, & hæredibus vtriuſque ſexus, dicitur hæreditarium mixtum, licet de natura feudi ex pacto participet.*

11 *Hæreditarium feudum dicitur ſuſceptum pro ſe, & hæredibus maſculis, ex ** communiori.*

12 *Feudum hæreditarium mixtum, nec filius, nec agnatus conſequitur, niſi ſe hæredem ſanguinis, & ſucceſſionis coniunctim conſtituat, ex ** communiori.*

13 *Succeſſionis qualitas in feudo hæreditario.*

14 *Filijs vti hæredibus non tantum, vt filijs, pater acquirere dicitur.*

15 *Hæredum appellatione veniunt etiam extranei, in materia tranſitoria ad extraneos.*

16. *Feudum informe non tranſit ad filios, niſi hæredes.*

17 *Filius nunquam admittitur ad feudum ex pacto, niſi ſit hæres ultimi, ex ** communiori.*

18 *Pater cenſetur acquirere feudum filijs vti hæredibus, non ut filijs tantum, ex * communi.*

19 *Feudum in dubio hæreditarium præſumitur, & pro hæredibus, ſed cum qualitate deſcendentium, ex ** communiori.*

20 *Forma feudi ſimpliciter accepti, intelligitur pro ſe, & hæredibus.*

21 *Natura originalis feudi, conſideratur.*

22 *Acquiſitio feudi intellecta pro hæredibus, eſt utilior recipienti, & concedenti.*

23 *Dominus in dubio videtur concedere, prout recipiens uidetur uelle.*

24 *Qualitas accidentalis fauorabilior, naturali præualet.*

25 *Feudum, quòd ad hæredes non tranſeat, nulla lege prohibetur.*

26 *Lex imitatur naturam.*

27 *Feudum hæreditarium qualificatum dicitur, quod niſi ad hæredes tranſit.*

28 *Feuda omnia genericè conſiderata ex pacto, & prouidentia cenſentur.*

29 *Verba ex pacto, & prouidentia, quid præſeferant, ex * communi.*

30 *Hæredibus, verbum in conceſſione feudi appoſitum, illum conſtituit non rectum, ſed hæreditarium, ex * communi.*

31 *Denominatio a capite a digniori, & potentiori fit.*

32 *Hæreditaria feuda in multis a feudo ex pacto differunt, ex * communi.*

33 *Feudum nouum dicitur, ubi in inueſtitura exprimitur authoritate nouæ inueſtituræ, vel origine in primo accipiente.*

34 *Factum defuncti in hæreditario feudo, nocet hæredi, tam in alienando, quàm delinquendo.*

35 *Feudum hæreditarium, & mixtum, differunt.*

36 *Qualitas hæreditatis, & ſanguinis concurrunt, & requiruntur in feudo hæreditario.*

37 *Feudum acceptum, ita quod iure francorum viuatur, interpretatur, vt primogenitus tantũ, ac ſolus ſuccedat.*

38 *Primogenitus non ſuccedit in feudo iure francorum*

corum

corum accepto, niſi ſit hæres, ex opinione in-
* *dubitata.**

39 *Debita defuncti ex feudo hæreditario, ſoluunt.*

40 *Primogenitus aptior, & vtilior inueſtituræ creditur.*

41 *Accipienti feudum magis, quàm Domino conſulitur, in feudo hæreditario.*

42 *Qualitas accidentalis non ſemper naturali cedit, ſed vbi concurrunt ſeparabiliter.*

43 *Potentior iudicatur qualitas, quæ iuri communi fauet.*

44 *Accidentalis qualitas potentior naturali, præfertur.*

CONSILIVM CLXVIII.

TRINITAS ADSIT.

Condemnatus ex crimine falſi Ioannes Blaſius de Carpo priuatur feudis, quæ tenebat à Nobilibus Dominis de Paueſiis iurium curiæ Podii Epiſcopatus Mantuæ, pro ſe & hæredibus ſuis vtriuſque ſextus ex eo legitimè deſcendentibus, controuertitur tamen inter Dominos directos, qui poſſident terras vti deuoluras, & Dominum Ioannem Ludouicum filium, & hæredem dicti Ioannis Blaſii, an iure per filium comprehenſum in inueſtituris terræ vendicari poſſint. Dubitabaturque magiſtraliter per Illuſtrẽ Dominum Paulum Aemiliũ Bardellonum Senatus Mantuæ meritiſſimum Præſidem, Commiſſarium curiæ, ac in dicta cauſa Iudicem fauore filii, nempe ipſum admittendum fore, ex doctrina Afflict. in c. 1. §. hoc quoque nu. 16. & ſeq. de ſucceſſ. feud. quia dum inueſtitus pro ſe, filiis, & hæredibus ex ſuo corpore legitimè deſcẽdentibus, ita tamen, quod maior natu ſuccedit, (ſeu ut ex regni conſuetudine dicitur iure francorum) non poteſt alienando præiudicare filio primogenito contradicenti, qui ſe hæredem patris faciens, cum beneficio inuentari, feudum alienatum reuocat, & facto patris contrauenit eo ratione, ꝙ in hac mixtura feudi qualitas naturalis ſanguinis ꝓcedẽs ex illis verbis filiis, &c. quæ feudũ ex pacto, & prouidentia conſtituũt,
1 præpõderet alteri † qualitati accidentali, ſeu hæreditariæ inductæ, ex illo verbo hæredibus, q̃a mixtum iudicetur ex parte naturali ad not. præcipuè per Roma. in l. 2. num. 16. ff. de verb. obli. & vbi duo in vna ſcriptura exprimuntur, in dubio attendantur, quod eſt magis ſpeciale, quaſi illud deroget minus ſpeciali, per Alexan. conſil.
2 29. vol. 1. & ideo † feudum ex pacto, & prouidẽtia iudicetur, per eundem Afflict. idem ſententem in cap. 1. nu. 3. de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis, & in c. 1. num. 2. de inueſt. quam titu. accepit, Guilielm. de Perno. conſi. 4. 11. & 12. & Ioãnes Franciſcus de Ripa, conſil. 8. nu. 28. volu. 2. conſi. feud. ſic in caſu noſtro ſtatuatur, vt licet feudum hoc mixtum aliquo modo nuncupetur, cenſeatur tamen principaliter ex pacto, & prouidentia, ut filius admitti queat, tamquam vocatus, non obſtante delicto patris, qui ei præiudicare minimè potuit, addi poſſent doctè, & ſubtiliter, pro more congeſta, à Natta iuriſconſulto celeberrimo, in conſil. 780. & 781. quo lo
3 co concludit † feudũ hoc pro hæredibus ſuſceptum omni reſpectu dici ex pacto, & prouidentia, prout aliàs ſuſceptum pro filiis, vel liberis tantum. Cumque multoties à me reſolutio dubij propoſiti petita fuerit, renui ſemper, & ob varia impedimenta ſcribere, & ne velut anſer (vt aiunt) medios inter olores ſtreperem, ſciens cauſam hãc agitatam per eximium iureconſultum Dominum Traianum Delphinum aduocatum, & dictorum Nobilium de Paueſiis affinẽ, doctèque, & accuratè eiuſdem conſiliis, & reſolutionibus Illuſtratum fuiſſe. Nunc verò ductus ea animi affectione, qua Nobilem Dominum Rodulphum mihi, carum, & clariſſimũ compatronum cauſæ proſequor, quibus omnia ex voto ſuccedere vellem, nec quicquam eſt laboris, quod non illorum cauſa libentiſſimè ſubeam, prouinciam ſuſcepi, non immemor dicti Specul. in tit. de arb. §. ſequitur verſicu. ex eo, ſpecie itaque cõtrouerſiæ, ac motiuis perpenſis confidens, ꝙ ille, qui Moyſis os aperuit, ab excelſo petitum non denegabit auxilium, ponam deciſiuè loquendo, paucas iuris, & veras concluſiones, ex quibus veritas præſentis dubitationis in gratiam Nobilium Dominorum directi dilucidabitur.

Prima ſit concluſio, ꝙ nõ ex delicto ſimpliciter in alium, quam Dominum commiſſo, ſed ex ſententia lata contra vaſallum ſuper crimine falſi, vel alio, quod infamiam irrogat, nec cum cæteris in curia Domini vaſallum conuerſare,
4 & comparere permittit, † feudum amittitur, per Aluar. in c. 1. §. denique quæſt. 10. & ſeq. nu. 7. quæ fuit prima cauſ. benef. amitt. & in c. 1. num. 4. an ille, qui inter fratr. Domini ſui. Afflic. in c. 1. §. item ſi quis feudum. nu. 71. quib. mod. feud. amit. Bal. in c. 1. nu. 2. & 3. an ille, qui interfece. fratrem Domini ſui ubi allegat Odofred. & Iacob. de Belouiſ. ſequitur ibidem Aluarot, Alex. conſi. 60. num. 3 cum Apoſtil. vol. 6. Alexan. de Neuo conſi. 98. num. 14. & 15. tom. 1. conſil. cri.
* in fol. hanc ſententiam communiter* approbatam, & ueram poſt Alexan. Curt. iunior. Iaſ. & alios admittunt Clarus in §. feudum. quæſt. 62. Moderni Pariſini conſil. 3. num. 5. Aymo in cõſuet. Aluern. tit. 2. artic. 4. num. 8. cum ſeq. Caſſan. conſuetud. Burgũdi. titu. Deſ. fidez. rubrica 3. §. 8. verbo & alienatione in fine num. 2. fol.
* 121. Moderni Pariſini, ex* communi in conſu. feu. §. 30. q. 6. Celſus Hug. cõſ. 26. nu. 91. Quidã

incertus auth. de crimin. læſæ maieſt. quæſt. 1.
nu.6.& q.3.regula.in vol.tract.crimin.in 4. Gui-
lielm. a Perna ſuis primis notab. numero 107.
Franciſc.Marc. deciſ.Delfin.991.num. ſecundo.
parte ſecunda. Menoch. conſilio 104. num. 49.
& ſeq.

Secunda ſit concluſio vaſallo committente
delictum non concernens perſonam Domini
directè, ſed aliam, propter quod veniat feudo
5 priuandus, ſi † feudum nouum eſt, & acquiſi-
tum a delinquente, licet ex pacto,& prouiden-
tia vtique ad dominum directum ſolum deuol-
uitur excluſis omnibus filijs,& deſcendentibus,
ac etiam agnatis inueſtiti. text. eſt in capit. 1. de
duob. fratr. de nouo benef. inueſt. cap. 1. §. fi. vbi
And. de Iſern. Petr. Iacob. de Belo. Nicol. de Nea
poli, Bald. & Præpoſ. qui dicit, id omnes * tenere
ſub num. 3. colu. 4. uerſi. ſi vero vaſallus titu. quæ
fuer. 1. cauſ. ben. amitt. gloſſ. in c. 1. ſi vaſal. feud.
priu. communem * ait Zaſ. titu. de feudi amiſſio-
ne, nu. 103. nemoque diſcrepat ab hac ſnīa, per
Curt. tract. de feud. 5. par. 2. conclu. quem refert
Clar. §. feudū. q. 66. uerſi. aut vero vaſallus Grat.
conſ. 2. nu. 14. cum ſeq. & nu. 56. vol. 1. Alex. de
Neuo conſi. 98. nu. 18. tom. 1. conſ. cri. & conſi.
76. nu. 12. uol. 1. conſi. crim. in 4. Plot. conſ. 130.
nu. 68. tom. 1. conſ. crim. in fol. ſequitur pro cō-
mun. Lauren. Chirco. com. opi. cent. 5. concluſ.
96. receptam, & veriſſimam concluſionem nun
cupat. Io. Tho. Marin. tracta. de feud. ex pacto, &
prouid. nouo lib. 3. nume. 23. Moder. Pariſini in
conſuetud. feud. §. 30. q. 36. numer. 132. Barbat.
conſi. 66. col. 8. in fi. volu. 4. Marin. Frec. tract. de
feud. lib. 2. pagina 223. num. 13. 29. authoritate
Socin. iun. conſilio 68. num. 124. uolum. 3. Bero.
conſi. 77. num. 8. uol. 1. Incert. Auth. de crim. læ-
ſæ maieſt. q. 3. num. 5. in d. uol. tracta. in 4. Capra
ſuo tract. regul. cap. 77. num. 4. Duennas reg. iur.
346. nu. 1. Mermer. & Artman. pract. qq. forenſ.
imperialium tit. de feud. lib. 1. cap. 5. incipit cul-
pa, & capit. 45. incipit. dicitur aliàs, prout domi-
no applicatur ſi vaſallus priuetur feudo ex deli-
cto concernente perſonam Domini ſolum, vt la
tè ex * communi ponit Roland. a Valle conſ. 1.
6 num. 10. cum ſeq. vol. 3. At ſi feudum eſt † anti-
quum, ac ex pacto, & prouidētia filij, omnes, &
deſcendentes delinquētis indiſtinctè, ac ſemper
excluduntur, proximiorib. admiſſis tantū agna
tis, ac domino directo excluſo. c. 1. an ille, qui in
terf. fratr. Domin. ſui, & in cap. 1. §. deniq; quæ
fuer. prima cauſ. beneſi. amitt. quod vbique fir-
mat Andr. de Iſern. & Aluarotus in c. 1. §. fi. 10.
& 12. concluſ. quib. mod. feud. amitt. Alex. conſ.
60. num. 4. uol. 6. hanc receptam, & per omnes
probatam opinionem, inquit Curt. iun. tract. de
feu. 5. par. princ. 3. concluſ. nu. 10. & 4. par. 22. q.
Deci. conſi. 252. ſub nu. 6. Clarus in §. feudum. q.
66. uerſi. ſi uero. Roland. à Valle conſi. 1. nu. 30.
uolumine 3. Ioan. Thom. de Marin. d. tractat. de
feud. ex pacto, & prouidentia antiquo titu. 2. nu.
106. & in titu. 1. de feud. ex pacto, & prouid. nu.
43. Moder. Pariſ. in conſuetud. feud. Pariſ. §. 30.
q. 36. nume. 133. Anton. Capici. in inueſt. feud.
verbo, feuda amittuntur caſu 62. uerſic. deuolut.
tradit latè Ioach. Miſing. conſi. 44. num. 25. Cur.
ſen. conſi. 50. num. 19. & conſi. 49. num. 25. Ioā.
Franciſcus a Ripa conſi. 8. num. 2. conſi. feud. 2.
impreſ. Neuiz. conſi. 10. num. 16. Aymo. in con-
ſuetud. Aluern. titul. Desfidez. articu. 19. num. 7.
Celſus Hugo conſi. 26. num. 91. Roland. a Valle
conſi. 1. nu. 31. & conſi. 60. per totum uol. 3. Ca-
pra d. regula 77. num. 40. & 45. Natta conſ. 593.
num. 4. ex * communi Ioan. Bapt. Ferret. conſil.
396. num. 5. & uol. 2. & fuſius Menoch. conſ. 99.
nu. 144. Qui agnati admittuntur etiam viuo de-
linquente, ac morte ciuili ſequuta, ut ſuper Ale-
xandrina conſtit. terminarunt Domini de Rota
Romana per Moedanum deci. 54. licet & in for
tioribus terminis uoluerint nonnulli, ac magnæ
authoritatis viri, à dicto feudo ex pacto, & pro-
uidentia antiquo deuoluto per offenſam vaſalli
concernentem aliam perſonam, quam Domi-
num, non ſolum oēs filios, & deſcēdentes in in-
77 finitum excludi, ſed etiam † agnatos vſque ad
quartum gradū, admiſſis tantum alijs proximio
rib. ulterioris gradus vltra tertium gradum, ea ra
tione, ꝙ pro hac opinione ſint duo textus clari,
in c. 1. quando vaſallus feudo priuatur, cui defer
tur & c. 1. §. ſi uaſallus culpam, vbi hoc expreſſe
not. Iacob. de Bellouiſ. & Bal. ſi de feu. fuer. cōtr.
& ꝙ quanto proximiores delinquentes exiſtāt,
tanto infeſtiores cenſeantur, quam Iacobus, &
Bald. doctrinam ſequuti ſunt, vti ueriſſimam, &
tenendam etiam, ꝙ communis eſſet in contra-
rium reſpectu dicti quarti gradus, conſulendo
Alex. de Neuo. d. conſi. 98. nu. 18. cum ſeq. tom.
1. conſ. crim. Laur. Chircou. d. concluſ. 97. cent.
5. Zaſ. d. parte 10. num. 104. & iſtam contra agna
tos intra quartum gradum * communem pro-
bat Ruin. conſi. 23. num. 32. uol. 5. relatus a Cla-
ro. d. §. feudū. q. 66. uerſi. ſi uero. Fran. Soſmbeg.
de feud. par. 13. num. 27. Ant. Capici. in inueſtit.
feudali Rubrica feuda amittuntur primo caſu.
uerſi. deuolutio, eandem magis ** communem
appellat, licèt multi contrariam tenuerint, Soci.
iun. conſ. 68. nu. 124. & 127. uolu. 3. Bero. conſi.
77. nu. 7. uol. 1. uti magis receptam admitti, Me
noch. d. cōſi. 99. nu. 145. & ſeq. & illo caſu agna-
tus admiſſus non tenebitur creditoribus delin-
quentis ſatisfacere, niſi occaſione feudi contra-
cta eſſent debita, quod ſecus fortè in filio ſtatue-
retur, per Marin. Freeciam. d. feud. lib. 2. 29. au-
thorit. nu. 11. pagina 222.

8 At vero ſi feudum ſit antiquum, † & hæredi-
tarium mixtum, ſeu ex pacto, & prouidentia, ad
quod tamen nemo niſi hæres admittitur, utiq;
ex communi * ſnīa legiſtarum, atque canoniſta-
rum, delictū patris, nocet filio, agnatis, & omni-
bus ſucceſſoribus, ita ut feudum ad dominum
deuoluatur, quia dictæ perſonæ vocatæ, vti
hæredes,

hæredes,non contrauenient facto , ſeu delicto
vaſalli inueſtiti Bal.in c. 1.nu.4.uerſi.ſi vero,ſi va
ſal.feud.priuet.cui deferatur,Andræas in c. 1.§.
& ſi libellum de alien.feud.patr. & in cap. 1.§.
hoc quoque de ſucceſſ. feud. Alex. conſi. 10.
num.7.cum Apoſtil.volum. 3. & conſi. 14. nu.
9.vol.5.Zaſi.d.feud.d.parte 10.nu. 96.& 98.in
fi.Io.Thom.de Marin.d.tract.de feud.hære. an-
tiq.nu.26.& ti.de feud.hæred. nouo. nu. 4. Ma-
rin.Freccia de feud.in defert.feud.lib.3.1.q.nu.
1.pag.255.Moderni Pariſini d. §. 30. in conſt.
feud. nu. 133. communem * oĩum ſententiam
nuncupat Bero.conſi.77.nu.21. & per totum,
& conſi.78.nu.11.vol.1.Sigiſm.conſ.1.nu.161.
inter conſ.feud.primę impreſſionis Gabr.com.
concluſ. de iure emphit. concluſ. 2. nu.2.& 27.
Barb.conſi.66.col.5.in princ.vol.4. Vrſil. in an
not. ad Afflictum deciſ.282.nu. 20. Menoc.cõſ.
104.nu. 30. prout in dubio ad Dominum ma-
9 gis,q̃ ad agnatos † deuolui, iudicari ſolet ex cõ-
muni *ſnĩa, quam per alios probat, Menoch.
tract.de recuper.poſſ.remed.9.num.248.& cõſi.
104. nu. 41. Et dũ delictum reſpicit Domini ꝑ-
ſonam directo oẽs filii deſcendentes,ac agnati,
oẽs excludũtur,& Dño tm̃ feudũ aperitur. c.1.§.
deniq;,& Aluar.nu.10.& Afflic.nu.19.in d.c. 1.
§.ꝓterea, quæ ſit prima cau.ben.amit. Bald. in c.
1.nu.3.& 4.ſi vaſal.feud.priuet.ac latè Thom.de
Marin.de feud.ex pact.& prouid.tit.2.nu.84.cũ
pluribus ſeq.dicens,in hæreditatis antiquis, vel
nouis ex pacto excludit ẽt agnatos , at in anti-
quis ex pacto tm̃ deſcẽdentes ſolum excludi , &
viuo delinquente Dominum capere , eo vero
mortuo agnatos , vt nu. 88.quod intelligi ſolet,
de agnatis , vltra tertium gradũ c.ſi vaſallus cul-
pam,ubi Bald.ſi de feud.fuer. contro. inter Do-
min.& agnat.Alex.de Neuo conſi.98.nu.17.&
& ſeq.tom. 1.conſi.crim.in fol.Laur.Chirco.cõ.
opin.cent. 5. concluſ.97. Verum prior opin. ꝙ
oẽs agnati indiſtinctè excludãtur,ẽt in feudo an
tiquo ex pacto,& prouidentia , vbi delictũ Dñi
ꝑſonã cõcernit,magis cõiter **recipitur, ꝑ Cur.
tract.de feud.5.par.nu.2.Zaſ.de feud.amiſſione,
nu.101.cæteros de cõi atteſtantes adducit Clar.
in d.§.feudum q.66.verſ.ſed ſi feudũ ſit antiquũ,
quib.addo Bero.cõſi.114.nu.28.cũ ſeq.& n.58.
vol.1.Capra reg.iur.7.nu.16.¶ Tertiam ſubiun
go concluſionẽ , feudũ ſuſceptũ pro ſe filiis , &
hæredib.vtriuſq;ſexus ex eo legitimè deſcen-
dẽtib.Rurſus quoq; & aliud ꝑ ſe, ac hæredibus
maſculus acceptum dici uerè,& nuncupari hæ-
reditariũ ,licet participet tã de feudo,ex pacto,
& ꝓuidentia ſic hærede ſanguinis,q̃ de hæredi-
tario ſic ſucceſſionis herede,cũ utrumq. concur
rat, & requiratũ,ut in primo ꝑ hæredib.utriuſq;
10 † ſexus, tenuit Sigiſm. Lofred.cõſ.1.nu.197.&
ſeq.ſentit Pinel.in l.1.ſub.nu.88.3.par.C.de bõ.
mat. Cæſal.cõſ.224.nu.35. Gabr.ſuis cõcluſ.de
uer. ſig. cõcluſ.3.nu.15. Io. Tho.de mar.de feu.
hæred.tit.15.nu.22.Port.ſuis coſicluſ.lib.1.con-
cluſ. 16.in fi. Caſtr.conſi.45. numero 23.&32.
uol.3.
11 Secundum uero , ꝙ ſit † hæreditarium,licet ver
bum hęredibus maſculis ſit additum,Quicquid
Rui. Bal.& multi in cõtrariũ dixerunt,vti cõius.
ac receptius dictũ probarunt, & nuncupatũt in
fraſcripti Alex.Rub.conſ. 18.Grat.conſ.55.nu.
30.vol.1.Alcia.conſ. 160. n.9. & 180.nu.2.ſub
dẽs in fi.opiniones Decij,& Affli. Moderniorũ
contrarium ſentẽtiam eſſe periculoſas , idẽ Di-
dac. Couar.li.1. var.reſol. cap.18. nu.3. Clar.§.
feudũ. q. 9. uerſ.itẽ quęro Gabr. ſuis concluſ.3.
nu.3. Siluan. conſ. 30.nu.11.& 12.uol.1.eandẽ
ſequuti ſunt Moderni pariſini cõſ.50. nu.2. Be-
neuen. in c.imperialẽ pag. 96.de prohib.feud.
alien.ꝑ Feder.Io.Tho.de Mari.ubi multa doctẽ
accumulat, concludens oẽ feudũ cẽſeri hæredi
tariũ , qñ adeſt uerbum hęredibus in inueſtitu-
ra, in tract.de feud.hæred.tit.5.nu.12.& in ti.1.
de feud.ex pacto.nu.11. Vrſil.ad deciſ.Afflict.
112.140.& 148.n.7. ubi affirmat hoc feudũ eſ
ſe hęreditariũ , ac ita ſæpius Regium conſilium
Neap.cenſuiſſe Mod.Par.ad Dec.cõſ.185.& ad
cõſ.395.quo loco cõtra Dec.q Iudices decepit,
inuehunt Mari.Frec.lib.de ſub feud.3.lib. q. 37.
& recordor alias ſcripſiſſe in cõſ.2.3.& 4.9.li.1.
& in facti contingẽtia bis obtinuiſſe corã Illuſt.
Conſiliarijs Illuſtriſſimi Cardinalis Trid. & in
ſecunda inſtantia corã uenerabili collegio Pata
uino Iudicibus delegatis à Cæſare in cauſa Illu-
ſtriſſimi Dom.Maximiliani Gonzagę ſuper ca-
ſtro Luzzariæ,ac clauſula inueſtituræ, quę ita di
ctabat,ut hic pro ſe,& hęredib.maſculis ex eo le
gitimè deſcẽdentib.ſuꝑ quo caſu ſimiliter agno
ui nuperrimè ſcriptum ex aduerſo per Dominũ
H pp. Rim. iun. conſ.18.uidiq; ſẽper in hac pa-
tria oẽs ferè inueſtituras,tum Epatus,tum præ-
poſituræ in forma ſimili cõceptas eſſe & feuda
illa ſemper fuiſſe iudicata,non ex pacto,& pro-
uidentia,ſolum,ſed hæreditaria cum participa-
tione(quo ad deſcẽdentes uocatos)feudi ex pa
cto,& prouidentia.

Ad quę feuda (ſitq; quarta concluſio)nõ ad
mittitur qs, ſiue filius, ſiue agnatus ſit, niſi ſe hæ
12 redem † cõſtituat,ac uti hæres ſanguinis,& ſuc-
ceſſionis cõniunctim illud petat , per textũ , ubi
* cõmuniter * omnes in c.1.an agnat.uel fil. Iſer.
in c.1.§.hoc quoque de ſucceſ.feud.Bru.cõſ.18
nu.13.& cõſ.80.nu.14.cõem ſnĩam dixere Cã-
peg. conſ.2.in fi. Iaſ.conſ.9.nu.8.inter cõſ.Bru-
ni , Ruin. cõſ.108.nu.5.uol.2.Cur.conſ.1.num.
11. Pariſ.conſ. 1.in prin.& cõſ.16.nu.43.uol.1.
Craue.conſ.197.nu. 5. Grat.cõſ.4.nu.42.uol.1.
Boſi.tract. crim.tit. de princ.nu.306. Gabr.ſuis
concluſ.de uerb.ſig.cõcluſ.3.in prin. nu.5. & 7.
Mari.Frec.de feud.li.3.not.1.cum.ſeq. Io.Tho.
Marin.tit. 5. de feud.hæred.in prin.num.24.ex
** cõiori ** Alciat. conſ.180.nu. 2.& 3.ueram,&
cõem enunciat , Gribal.com. opi. uerbo feudũ
hæreditariũ,ac certam,& indubitatum concluſ.

ſionem, dicens requiri eum eſſe hæredem vlti-
mi. Alciat. conſ. 178. num. 3. cæteros, ne longior
ſim, & quia hoc dictum ſit hodie ferè ſine cõtra
dictione, accumulant Roland. à Valle conſ. 28.
num. 6. conſi. 32. num. 28. & conſ. 55. in princ.
vol. 3. Cæphal. conſi. 224. nu. 29. 19. & ſeq. poſt
Neuiz. conſ. 9. num. 9. Siluan. conſi. 15. nu. 46. &
68. Mod. Par. conſuet. feud. §. 35. num. 19. Octa.
Cacher. deciſ. Pedem. 23. nu. 33. quibus in locis
in numeri reparari poterunt, quos breuitatis ſtu
dio omitto, concludentes non poſſe haberi feu
dum ſine hæreditate, at filium, vel agnatum de-
bere, aut vtrunque habere, aut vtrunque recuſa-
re, quod rurſus poſt alios adnot. Ioan. Tho. Ma-
rin. tit. 5. de feud. hæred. num. 34. & 36.

Quintam, & vltimã concluſionem ſubijcio, ꝙ
in feudis hæreditarijs mixtis, in quibus vtraque
qualitas ſanguinis, & hæreditatis concurrunt,
vt ſupra, præualet generi ex natura etiam cõtra-
13 ctus † ſucceſſionis qualitas, tum ex mente cõce-
dentis, & recipientis, tum ex legis diſpoſitione,
alterum dupliciter demonſtratur.

Primo, quia regulare eſt in omni contractu,
ſtipulatione, & diſpoſitione inita per patrem, vt
videatur pater filijs acquiſiuiſſe, non tanquam
14 † filijs ſimpliciter, ſed tanquam hæredibus, Glo.
eſt paſſim approbata in l. ſi tibi. §. ſi pactus. ff. de
* pactis, ex* communi Alciat. regu. 31. præſumpt.
lib. 1. Gerard. Mazzo. conſi. 1. num. 87. & ſeq. ac
in emphiteoſi. Nat. conſ. 502. nu. 42. plerumque
enim tam hæredibus noſtris, q̃ nobiſmet ipſis
cauemus. l. ſi pactum. ff. de prob. Deci. in l. hære-
dem. ff. de regul. iur. Corn. conſ. 30. vol. 1. Silua.
in propoſito conſi. 30. nu. 16.

15 Vnde ſi dicatur filijs. † & hæredibus verbum
vltimum non ſtat reſtrictiuè, ſed augumẽtatiuè,
ratione copulæ, adeo ꝙ intelligitur filijs prǽſum
ptiuè hæredibus, vt ſic in materia tranſitoria ad
quoſcunque oẽs hæredes, etiam extranei inclu-
ſi cenſentur, ꝑ Doct. & Alex. nu. 21. in l. qđ dici
tur. ff. de verb. oblig. Alex. vbi Mod. additio. in
verbo extraneos. cõſi. 120. vol. 5. Dida. Couar.
var. reſolut. lib. 2. cap. 18. num. 3. verſicu. ſexto.
concluſ. in fi. Bero. conſil. 69. nume. 11. & 15.
volum. ſecundo.

Quinimo hoc ſuadet natura propria fẽdi, ꝑ
aliquem acquiſiti, quod non tranſit in filios, niſi
ſint hæredes patris, etiam ſi ſimpliciter, ac (vt
16 aiunt) informiter † fuerit acceptum, text. eſt,
ubi omnes feudiſt. not. in c. 1. an agnat. vel fil.
Glo. in c. 1. quib. mod. feud. amit. per Bar. & cę-
teros, in d. l. quod dicitur. ff. de uerb. obli. Alcia.
conſi. 180. num. 1. copioſè ponit Sigiſm. Neap.
17 conſi. 1. nu. 26. cum ſeq. quod etiam in † feudo
recto proprio, ac ex pacto, & prouidentia tantũ
** obtinere, ex ** magis cõi, & ueriori ſnĩa, uoluit,
cõſulendo Io. Cæphal. conſi. 224. nu. 15. 54. &
per totum uol. 2. Io. Tho. de Marin. trac. de feud.
18 ex pacto tit. 1. nu. 31. & 33. ſicq; regulariter † pa-
ter cenſetur acquirere feudum filijs, uti hæredi-
bus, non ut filijs tm̃, arg. l. ſi pactum ff. de probat.
Camerar. in c. imperialem pag. 46. littera O, de
prohib. feud. alienat. per Feder. Alex. conſil. 87.
* vol. 6. communem * inquit poſt alios quos ag-
gregat. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 338. nu. 5. vt hinc
19 ſemper in dubio † feudum hæreditarium præ-
ſumatur, & pro ſuis hæredibus acquiſitum, ſed
tamen cum hac qualitate deſcendentium tan-
tum, per text. in cap. 1. de duob. fratr. a capit. in-
ueſt. d. c. 1. vbi. Iſern. & Bald. 4. col. an agnat. vel
fil. declarat Alexand. in conſil. 18. num. 7. cum
Apoſtil. & conſi. 26. num. 3. cum. Apoſtil. & cõſ.
22. num. 6. & 8. vbi Pariſ. verbo reuocare, volu.
5. Guilielm. à Perna. 2. notab. num. 5. Curt. iun.
conſi. 3. num. 4. & 5. ubi hanc ſucceſſionis qua-
litatem eſſe naturam originalem feudi adnotat
Brun. conſ. 24. num. 3. loquens in fratre, qui de
liberis non ſperabat, ut hæredibus in dubio
proſpexiſſe credatur, idem Brun. conſi. 80. nu.
14. Deci. conſil. 216. in fin. cum Apoſtil. Rub.
conſil. 84. num. 3. Grat. conſil. 22. in principio.
uolum. 2. Gabr. de uerbo. oblig. concluſ. 3. Pariſ.
conſi. 23. num. 159. uol. 1. Neuiz. conſi. 9. num.
8. Gulicl. a Perna conſi. 14. in princ. ubi num.
5. & num. 11. ait hinc interpetationem de hæ-
redibus in feudo fieri, quia in cõtractibus na-
turalia tantum ſubintelligantur, ſic qualitatem
hæredis naturalem nuncupat, idem conſil. 12.
num. 21. & 34. refert. Cuma. Rui. Alciat. Iaſ. Sa-
* pia. & alios de communi * atteſtantes nouiſſi-
mè Roland. à Valle conſi. 55. nu. 1. uol. 3. Octa.
Cach. deci. Pedem. 162. nu. 5. Siluan. conſil. 30.
num. 14. cum ſeq. Cæphal. conſil. 152. num. 55.
** uol. 2. magis ** receptam opin. recenſet Didac.
Couar. uar. reſolut. lib. cap. 18. num. 3. Fanucius
de inuent. hæred. part. 6. nu. 9. Curt. iun. conſil.
276. num. 23. uolum. 3. Riminald. iunior. conſi.
18. num. 4. & alij. relati per Ioan. Thom. de. Mar.
lib. 1. tit. 1. de feud. ex pacto, num. 52. licèt ipſe
contrariam teneat. prout Menoch. dicto. conſi.
61. num. 6. uidelicet in dubio non iudicari hæ-
20 reditarium, præter quod † forma feudi ſimplici
ter accepti (non dico ſubfeudi) præſumatur, &
ſemper cenſeatur pro, ſe & hæredibus, ſicut ius
commune intelligit per cap. duo fratres, de duo
bus fratribus à capit. inueſt. in fin. Guilielm. a
Perna. dicto conſi. 6. & 11. fuſius Iacobus Meno.
conſi. 104. nume. 6. & ſequen. poſt. Vrſillum ad
Afflict. deciſ. 238. num. 5. Vnde ex mente con-
cedentis, & recipienti feudum, quæ ſemper iu-
ris diſpoſitioni inhæret, dicemus qualitatem
hanc hæreditatis uti principaliorum qualitate
ſanguinis tantum, ac fortiorem alia, & iſtam
21 uti originalem † naturam feudi conſideran-
dam eſſe, Bald. in l. qui balneum. ff. qui potior.
in pignor. habeant & in l. fin. C. de contrahen.
emption. Gemin. poſt cęteros in cap. cum expe-
diat. de elect. in ſexto, ac per Curt. dicto conſil.
3. 4. & 5. & Sigiſm. Neapol. conſi. primo. nume.
26. & ſequen.

Secundo

22 Secundò hæc † acquiſitio filijs vti hæredibus
dubio procul eſt patri vtilior,ac fauorabilior,cu
ius intereſt hæredes habere, qui ab eo diſpoſita
implcant,ac illius fidem obſeruent. §. valde inſt.
quib.ex cauſ.manumitt.l. & quia defunctorum.
ff.de pignor.act.& ſoluant æs alienum ipſius,ne
anima illius ſtet in peccato,& detrimentum pa-
tiatur,ſecundum Hoſtien per illum text. in cap.
tua, de vſur. & not.in capit. fina.de ſepul.ponit
Alciat.conſi. 180.nume. 1.rurſus, & concedenti
fauorabilior exiſtat,quia facilius reuertetur feu-
dum ad Dominum,ſi deſcendentes vaſalli ſper-
nerent, vel hæreditatem conſequi non poſſent,
quod in ſimili conſiderat, Alexand.dicto conſi-
23 lio 26.nume. 6. uolu.5. præter quòd † dominus
feudi videatur ſemper in dubio concedere pro
illis,& eo modo,pro quo, & vt recipiens vide-
tur accipere,Iacobus de Belloui. in cap. primo.
de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis. nou. Siluan.
amplè, dicto conſilio 3.numero 16. & 18. vo-
lum. 10.

Quapropter qualitas hæc hęreditatis atten-
detur,etiam quòd eſſet tantum accidentalis, alia
vero generis naturalis in feudo, cum qualitas
24 † accidentalis fauorabilior naturali præualeat,
textus eſt in l. hæredit. in principio, ff. de caſtr.
pecul.quem peregrinum in præpoſito appellat
Incert.Auth.tractat.de crimin.læſę.maieſt.quæ-
ſtion.4.num.12.volum. diuer. tractat.crimin.in
quarto.

Alterum vero ſic ſecundum,quod ex legis in
tentione hæreditaria qualitas refulgeat, oſten-
ditur.

Primo, quia nullibi cautum expreſsè reperi-
25 tur ex vſu, vel lege feudorum, † quod feudum
ſui natura non tranſeat in hæredes,nec requira-
tur, quòd non ſint hęredes ſucceſſiuè in feudo,
ideo ius commune,quod in allodialibus non ad
mittit,niſi hæredes,obſeruabitur. ca. 1. de grad.
ſucceſſ.in feud.not.in cap. 1.ubi Præpoſi.de feu.
cogni.ſeruit. Natta conſi.679. num. 27.dum ait
feudorum naturam, quando ſuper ea non ſit
prouiſum,per iura,ſecundum ius commune, re-
gulari.

26 Secundo † lex imitatur naturam,& illi regula
riter inhæret.§.minorem,inſtit.de action. Alex.
l.2.§.1,num.5.ff. de leg.cum ſimilib. dum enim
ex originali natura feudi, etiam ex pacto tan-
tum,ac in filio, qui cenſetur eadem perſona cū
patre,& dominus bonorum, viuo patre reputa-
tur,lex requirat omnino,quòd ſit hæres,ad hoc
vt in illo ſuccedat, nè præcipuè iniuria afficiatur
pater,per dicto capitu.primo.an agn.uel fil. ubi
Andr.numero quarto.Camera.in capitul.impe-
rialem. fol. 92. litera C, poſt Didac.Couar.uar.
reſolut.lib.ſecundo. cap. 18.nu.4.quin & idem
requiratur in agnato ſuccedente in feudo ex pa
cto, & prouidentia primi tantum, cum primi
acquirentis ſaltem hæres eſſe debet, ut exequa-
tur diſpoſita per ipſum, quod conſiderat Andr.
in cap.1.an agn.vel fil. Camer. ubi ſupra fol.97.
Lofred.conſi.1.num.18.Ioan.Thom.de Marin.
d.tit.primo,num.25. iudicabimus hanc uti præ-
cipuam,& primordialem naturam feudi,conſi-
derandam eſſe,quam lex contra filium propriũ
& in agnato,reſpectu primi acquirentis, ſeruari
voluit, & propter quam propriè feudum deno-
27 minatur † hęreditarium, qualificatum tamen,
vt niſi in hæredes deſcendentes ab acquirente
tranſeat,vt tradit Sigiſmon.Neapol. dicto conſ.
1.num.26.28.& 32. & ideo omnia regni feuda,
ex hac ratione, hæreditaria fore dixit, poſt
Afflict.& alios Siluan. dicto conſilio 30. nume-
ro 11.

28 Tertio conſidero,quòd omnia † feuda cuiuſ-
cunque formæ, ac naturæ exiſtant, generice
conſiderata, cenſentur,ex pacto contrahentis,
29 & † prouidentia dantis, cum vox pactum priua
to recipienti conueniat, & illa vox prouidentia,
Regi,vel Domino concedenti,& ſecundum ali-
quos legi ſimul, quaſi quòd inueſtiti velint pro-
uidere ſuis filijs,vel hęredibus pacto, modo, &
forma initis,cum domino concedente, at nunc
pro hęredibus ſanguinis, alibi verò pro hęredi-
bus ſucceſſionis ſimpliciter,vt in dubio pręſumi
ſolet,& in ſumma, iuxta pacta. & formam con-
ceſſionis, quę naturam feudi deſignant, & ſunt
pro lege ſeruanda.vt videtur de mente gl.in c.1.
verſ.retinere,an agna.vel fil.& in cap. 1.uerſi.hi
quib.feud.dar.poſſ.tradit Guilicl. a Perna conſi.
7.in princ.multa deducit Natta conſi.680. 681.
* & 682.in prin.uol.4.& communis * eſt dictorũ
verborum intellectus,relatus per Io.Tho. de Ma
rin.loco ſupracitato,tit. 1.nu. 13.20.& 24. Hinc
* paſſim enunciant communi voto * ſcribentes,ꝙ
30 vbi exprimitur illa vox,hęredibus, in forma cō-
ceſſionis,ſit feudum non rectum,& ſimplex,ſeu
nuncupatum ex pacto, & prouidentia tantum,
ſed hęreditarium, vt d.Thom.ubi ſupra, nu.25.
& in tit.de feud.hęredit.in prin.Siluan. conſilio
30.num.11.Rolan. a Valle conſi. 10.nu. 18.uol.
3.Clar.§.feudum.q.9.cum ſimil.per Menoch.d.
conſi.61.nume. 6. Et ſi denominatur hęredita-
rium,ſequitur hanc partem naturalem, dignio-
rem,& principaliorem iudicari, cum denomi-
natio fiat a capite l.cum in diuerſis.ff.de relig.&
ſumpt. fun. & a digniori parte, Iaſ. poſt alios in
l.1.in principio,ff.de verborum oblig.& in l.im-
perium.ff.de iuriſd.omnium iud. ac ab illa, quæ
plurimum poſſit,vt in feudo,not.Alexand.con-
ſilio ſeptimo num.4.uol.7.Quinimo lex ipſa de-
nominat hęreditarium,quod hęredi, ſeu poſte-
ris iure ſucceſſionis defertur,vt eſt tex.in l.fami-
liaria.§.1.ff.de relig.& ſumpt.fun.quē citat Gui-
lielm.a Perna conſilio 7.ac in propoſito feudi
Marin.Frec.de feud.in tract.12.lib.3.fol.26.ta-
32 liaque feuda † hęreditaria nuncupata in mul-
tis attenta illorum natura ob hęreditariam
qualitatem differunt ab alijs feudis rectis, &
ex pacto, & prouidentia tantum appellatis, vt

per feudiſtas cõmuniter, ac indiſtinctè habetur,
pręcipuè per d.Marin. Frec. qui 32. differentias
principales ſtatuit in tract.de feud.li. 3. & Ioan.
Thom.de feud.hęreditar.lib.3.& 5. Clar. §.feu-
dum, ac cęteros ſcribentes in hac materia. Qua
de re, qualitatem hanc ſucceſſionis, & hęredita-
tis in hoc feudo, ex lege tum contractus, tum na
turę, pręualere cenſebimus.

Ex iſtis, ſic iure firmatis, infero.

Primo, quod ſiue feudum, de quo controuer
titur, ſit ex pacto tantum, & prouidentia, ſiue hę
reditarium, filius ex delicto patris cenſetur om-
nino excluſus, vt dixi in ſecunda cõcluſione, co
quod nouum ſit hoc feudum, ob illa verba inue
33 ſtituræ authoritate † nouæ conceſſionis, & quia
in dicto Ioanne Blaſio initium, primamq; origi
nem ſumat.c.1.qui teſt.reu.ad no.inueſt.proba.
cap.primo.de ſucceſſ.fra.uel grad.ſucceſſ.in feu.
Aluar.in pręlud.feud.6.diui.ubi Bald.& Iaſ.in 3.
quod ſequitur communiter* dd.per Curt.tract.
de feud.in prima par.prin.8.9.Guilielm. de Per-
na conſilio 12. in principio. Clar.d.§. feudum.
q.8.amplè Ioan.Thom.vbi ſupra, tit. 3. de feud.
ex pacto, & prouiden. nouo in prin. ad num.8.
Brun.conſi.114.nu.439.& 449.cum ſim.Cęph.
conſi.3.nu.10.

Secundo, cum ſit hęreditarium, ad quod ne-
mo niſi hęres admittitur, etiam quod eſſet anti-
quum, filius admitti nequit, quando regulariter
34 in feudis hęreditarijs, quodcunque † factum no
ceat ſucceſſoribus, tam in alienando, & diſponē
do, quàm delinquendo, vt ſupra, in ſecunda con
cluſione, in fin.& per Barbat. qui alienationem,
& delictum ęquiparat d. conſi. 66. in principio.
8.col.uol.4.per doctr.Bal. in l.emancipatum. §.
fina.ff.de ſenat. ſequuntur d. Muder.Ioan.Tho.
de Mari.titu.6.de feud.hęredit. antiq. ſiue pater-
nis, num.26. Appelloque nunc feudum hoc hę-
reditarium, cum in eo qualitas hæreditatis a ſcri
bentibus conſiderata, ac pręualens ſanguini, il-
35 lud tale nuncupari faciat, non autem † mix-
tum, cum mixtum dicatur hęreditarium, quod
ſit reſtrictum ad primogenitos tantum, ut decla
rat idem Thom.de Mari.de feud.iuris, Franc.tit.
13.num.12. 13.15. & 18. & in titul.10. de feud.
mixto.nu.3.

Tertio infertur, cum dominus Ludouicus
actor, parte inſtante declarauerit in proceſſu, re-
ſpectu cõtentorum in libello, ſe ex perſona pro-
pria, non uti hęrede petere tale feudum, quod
nullo modo obtinere valet, eo quod in iſtis utra
que qualitas concurrat, & vocationis in inueſti-
tura, ac hęreditatis, nec vna ab alia ſeparari poſ-
ſit, quinimo pręualeat omnino verbum hęredi-
bus, a quo ſit denominatio, quodque ex ſui na-
tura, & propria ſignificatione hęredem ſucceſ-
ſionis tantum includat, ut magiſtraliter in ſimi-
36 li † feudo declarat Sigiſm.Neapol.conſi.1. a nu.
26.& num.46.& 47.ad nu. 35. inter conſi.feud.
primę impreſſ.Barbat.d.conſilio 66. & licet duę
ſint in feudo qualitates conſideratæ, uidelicet
hęredum, & deſcendentium, attamen utriuſque
concurſus requiritur, cum ſint vnitę, & in eadem
oratione copulatę.l.ſi hęredi plures. ff. de cond.
inſt.Bald.& Caſtr.quos refert, ac ex communi
ſequitur Alexandr.in l. quod dicitur la.2.nu. 19.
ff.de verb.obligat.Sigiſ.ubi ſupra, num.47.in fi.
Alciat.conſi.180.in princ.& conſi.178. num.4.
& ſequen.

Nec repugnat iſtis doctrina Afflict.in contra
rium allegata, quia multis modis tollitur, ex di-
ctis in præcedentibus, & pręcipuè, primo negā-
do illius ueritatem, circa principale dictum, qđ
enim feudum ſuſceptum pro ſe, liberis, & hęre-
dibus ex eo legitimè deſcendentib. ita tamenq;
37 viuatur iure Francorum, id eſt, ut primogenitus
tantum, ac ſolus ſuccedat, per And.in c. imperia
lem.§.prætcrea ducatur, nume.35.in principiu.
de prohi.feud.alien.Deci.conſi.445.num.8.Af-
flict.deciſ.119.num.2.ubi Vrſil.Arct.conſi. 162.
Guiliel.de Perna, conſ.1.& conſi.4.& conſ.7.in
princ.Ioan.Thom.de Mari.d.trac. de feud.iuris
Francorum in prin.tit.12.non eſt ſecundum ali-
quos ita abſolute, ſicut Afflic.ſcribit, principali-
ter feudum ex pacto, & prouidentia tantū, quin
potius hęreditarium dicatur in ſui forma, licet
poſtea reſtrictum ad primogenitam tantum, vt
hinc alienatum cum Regis aſſenſu, ſine conſen-
ſu primogeniti non reuocetur, iudicatur enim
ob verbum hęredibus hęreditarium, ob clauſu-
lam vero, vt uiuatur iure Francorum, participiat
38 de feudo ex pacto, & prouidentia. Vnde † pri-
mogenitus non admittetur, niſi cum qualitate
hęreditaria, ut Afflictum erraſſe, & hoc eſſe indu
bitatum adnotauit in terminis Ioan. Thom. de
Marin.d.tract.de feud.mixto tit.10.nu.4.& 5.al-
legans d.Cuma.in prælud.feud. num.296.cum
ſeq.& in tit.5.de feud.hęred.nu.30. ac in tit.13.
de feud.iuris Francorum.num.15.ſequitur for-
maliter serioſe diſputans articulum Sigiſmun.
Neapol. uidendus in conſi. 1. per totum, & nu.
90.uol.1.conſi.feud.ſentit Guiliel.a Perna, conſ.
6.num.6.& quod ſit hęreditarium, ita vt primo
39 genitus ad debita quoque defuncti pro rata te-
neatur, ponit Tiraq. tractat. de iur. primogenit.
q.35.nu. 27.& Marin.Frec.de feud.lib.3. in 13.
differentia feudo pag.261.

Secundo data veritate illius dicti, reſponde-
tur, caſum Afflict. & formam dicti feudi ob illā
clauſulam, ita quod uiuatur iure Francorum, dif
ferre ab hoc ſimpliciter, & abſolutè recepto ꝓ
hęredibus maſculis, ex eo legitimè deſcendenti
bus, nam in primo non conſideratur perſona re
cipientis, ſed domini tantum prouidentis pri-
mogenito, per tex.in c. imperialem. §. prætcrea
ducatus, cum dominus hoc uelit de proh.feud.
40 alien. Qui primogeniti pręſumuntur aptiores,
fortiores, ualidiores, ac domino magis acce-
pti, per Tiraq.tractat. de primogenit. in præfat.
nullus enim adeſt fauor defuncti inueſtiti, nec
filiorum,

Digitized by Google

filiorum, ſed inueſtientis tantum, vt vaſallum
gratum habeat, quod tradit Mari. Frec. de feud.
lib. 1. de orig. feud. num. 89. Guiliel. a Perna cō-
ſil. 18. nume. 3. Hinc ex dicta clauſula alteratam
eſſe naturam propriam feudi hęreditarij, cum
non æqualiter omnes ſed vnus tātum ſuccedat
per hæc formalia verba, dicunt, tuentes opinio.
Afflict. quod non poſſet primogenito præiudi-
care, & quòd ſit ex pacto, & prouidentia tātum,
vt Guilielm. à Perna, conſi. 12. nume. 18. & ſeq.
& num. 33. & ſequen. & conſi. 14. conſi. 11. nu.
2. & 3. ac Ioan. Thom. de Marin. tit. 10. de feud.
mixto. nu. 4. ibi cæteris contra naturam feudi
excluſis, Quod utique ceſſat in formula commu
ni de qua agitur, cum magis conſultum ſit acci-
41 pienti. † & hęredibus, quàm Domino Marin.
Frec. in diferen. 2. feud. fol. 265. & ſi per illam
Regni formam iure Francorum, quę ſtrictiſſimè
appellatur, naturaque feudi limitatur, ſequitur
naturalem formam, & propriam hæreditarij cē
ſeri, ſed reſtrictam ad perſonā promogeniti tan
tum, qui tamen admittit uolens, ſe hæredem cō
ſtituet, cum non inconueniat naturæ feudi hæ-
reditarij, ꝙ primogenitus, vel maſculi tantum
ſuccedant, Sigiſm. Lofred. d. conſi. 1. præcipuè,
num. 148.

Tertio reſpondeo Afflicti rationem, ꝙ quali-
tas naturalis præualeat, veram eſſe in ſe per l. qui
hēt, vbi Bart. ff. de tutel. cum vulg. ſed nr̄o caſui
adaptari, cum iuxta ſuperius deducta hæredita-
rium magis, quàm ex pacto credatur, & natura
feudi originalis, & forma legis præſumpta dica
tur, quando pro hęredibus accipitur, vt ſuperius
in quinta concluſione firmaui.

42 Quarto addo regulam illam; ꝙ qualitas acci-
dentalis cedat naturali, intelligendam eſſe, vbi
mixtura duarum qualitatum ſeparabilium, quæ
non ſint, niſi quo ad effectum contrariæ, cōcur-
rit in perſona vnius, & ſummus in dubio, quæ
ſola attendatur in actu, tūc enim reſpectus quali
tatis naturalis præualebit, exemplum in decer-
nendo tutore, uel curatore filio minori ſimul &
furioſo, cum ei tutor tantum detur, uti pupillo,
omiſſa cura occaſione furoris accidentalis, per
l. qui habet in princ. ff. de tutel. l. cum Procura-
tor. ff. de iur. dot. & l. fi. C. de dot. prom. At ſecus
ubi duæ qualitates concurrunt in ſeparabilita-
tis, & utraque effectum ſuum ſortitur, ut feu-
do, cum actus ab illa tantum denominetur, quę
ſit uel potentio, uel magis apta. l. quærit, ubi
Bar. ff. de ſtat. hom. l. legatum. §. ſi cui. ff. de leg. 3.
Declarat Rom. poſt Angel. in d. l. 2. nu. 10. &
16. ff. de uerb. oblig. Exiſtimatur potentior hære
ditaria in hoc feudo, cum iure communi fouea-
tur. Arg. l. nam ſi miles. ff. de iniuſto. rupt. Bald. in
l. ſi. quis decurio. ad fin. C. de falſis. Alex. conſil.
100. num. 17. & 18. vol. 3. not. Iaſ. num. 7. & Al-
ciat. num. 35. vbi tractat, quando qualitas po-
tentior dicatur, in d. l. 2. ff. de verbo. oblig. Et ꝙ
43 in iſto feudo, hęc qualitas hæreditaria ſit † potē
tior qualitate proximitatis, & ſanguinis, voluit
Natta. conſi. 682. num. 14. licet ipſe in eodem cō
ſil. & duob. antecedentibus, feudum hoc ex pa-
cto, & prouidentia dici ſicut ſuſceptum pro li-
beris, concludat.

Quinto, & ultimo dico admiſſo, quod ſangui
nis qualitas eſſet naturalis: hæreditatis vero acci
dentalis tantum, attendetur accidentalis, ea ra-
44 tione, quod ſit † potentior altera, argu. text. in l.
cum allegat. C. de Caſtren. pecul. prout ita regu
lam intelligendo tradit Alciat. d. l. 2. nu. 38. ac
rurſus, quia magis menti contrahentium faueat
per d. l. hæreditatem, in principio. ff. de Caſtr.
pecul. & d. tract. de crim. læſæ Maieſt. q. 4. num.
12. quod rurſus uoluit in propoſito Natta d. cō-
ſil. 682. num. 14. & 15. & cuius naturæ diſtin-
ctionis, tradit Hercul. tract. qui tenę. probar. ne-
gat, num. 124. & ſeq.
Itaq; quoquomodo uertamur, apparebit feu-
dum hoc hæreditarium eſſe, ac in illo filium nō
admitti, niſi ſit hæres, & omni reſpectu patris
ſui delictum ſibi nocumentum præſtitiſſe, pro-
ut iuxta præcedentia ad uota Domini Paueſij,
iudicatum fuit die quinta Decēbris, anni 1572.
per d. Illuſtrē Dominum Paulum Aemilium
Bardellonum, meritiſſimum Præſidem Senatus
Mantuæ, ac Curiæ Reuerendiſſimi Epiſcopi
Comiſſarium generalem, licet in ſententia,
propter (ut ait) difficultatem articuli, an eſſet
feudum, uel ne hęreditarium, partes ab expen-
ſis abſoluerit.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI DOM. TARSIA Franzina de Raude.

ARGVMENTVM.

*Obligatus acquirere, an per donationem, permutatio-
nem, vel ſimiles contractus, ubi non interuenit p̄
tium ſatisfaciat obligationi, maximè dū in ea ali
qua mentio pretij, uel æſtimationis fiat.*
Acquiri, an pro perſona nominanda poſſit.
Pretij uerbū, quādo uenditionem neceſſario inferat.
*Verba, & clauſulæ Notarij ignorantes, quādo parti-
bus noceant.*

SVMMARIVM.

1 *Verbum acquirere propriè intelligitur de contra
ctu donationis, & lucratiuo, & non de one-
roſo, per emptionem.*
2 *Acquiſitio eſt augmentū patrimonij, quod ex
titulo lucratiuo, non lucroſo prouenit.*
3 *Suatutum loquens de acquiſitione, non compre-
hendit*

bendit bona empta.

4 *Verba decreti, & partium in proprio & vera ſignifica tu intelligi debent.*

5 *Emptio non eſt acquiſitio, vel lucrum, cum pretium de ſuo reſundatur.*

6 *Acquiro uerbum generale, quandoque eſt aptũ quoſcunque contractus comprehendere, & quare, num. ſeq.*

8 *Clauſula teneatur, etiam obnoxiam, cum licẽtia acquirere, & quòd ad ea per concedentem recurſus haberi poſſit, in caſu contrauentionis in decreto poſita, cauſam finalẽ inducit, quia vtilitatẽ fiſci concedentis, & tertij reſpicit.*

9 *Clauſula in decreto ciuilitatis poſita, quæ ciuẽ obligat ad acquirendum, futurum reſpicit, & eſt in fauorem fiſci inducta.*

10 *Extenſio qualibet ex cauſa finali fieri poteſt, ẽt in materia pœnali ſtricta, & exorbitanti.*

11 *Venditione prohibita, cenſentur prohibiti omnes contractus alienationis, & eundem effectum habentes.*

12 *Extenſio fieri poteſt de uno caſu ad aliũ ſimilẽ concurrente eodem effectu rationis.*

13 *Statutum prohibens acquiſitionem rei immobilis, non ſolum intelligit per uiam emptionis, ſed etiam per viam legati donationis, & ſucceſſionis ex teſtamento.*

14 *Argumentum de ſtatuto ad pactum, valet.*

15 *Argumentum de prohibitione ad promiſſionem fieri poteſt.*

16 *Donatio, & emptio in acquiſitionib. a pari procedunt.*

17 *Acquiſitio, & emptio pro perſona nominanda in re fieri poteſt.*

18 *Res acquiſita pro alio nominando facta nominatione, a dic etiam contractus celebrati, nominati efficitur.*

19 *Effectus nominationis eſt, quòd nominatus acquiſiuiſſe verè, & propriè dicatur.*

20 *Permutatio vicem emptionis obtinet, cum in contractu adſit res, & pretium, vel alia res loco pretij data, quæ emptionem cõſtituunt.*

21 *Verbũ, emptores, tãtũ cõtractui emptionis accõmodatũ, maxime in materia pœnali, et ſtricta.*

22 *Venditio uera, emptioq; reſultat ex re æſtimata in quantitate certa pro alia re uenali tradita, & non contractus permutationis.*

23 *Emptio non reſultat ex rebus æſtimatis in permutationem traditis, ſi inſtrumentum nominationis acquiſitionis, non ſtatuit pretium certum rei uenali.*

24 *Permutatio, emptioque valet pro pretio declarando per aliquem tertium nominatum peritum, vel iudicẽ, ac ſi a primo certum eſſet ſtatutum pretium, & num. ſeq.*

26 *Venditio eſt nulla, ſi pretium in arbitrio unius ex contrahentibus tantum conferatur.*

27 *Mora non dicitur in arbitrio boni uiri.*

28 *Res uenalis, vt cenſeatur non requiritur certa pretij taxatio, ſed tantum, quòd pretio uendi queat.*

29 *Res venalis tantum dicitur, vbi eſt venditioni expoſita, licet ſine pretij taxatione.*

30 *Emptio perficiẽ, etiam quod nõ certificeẽ pretiũ, ſed relinquatur arbitrio duorum amicorum.*

31 *Aeſtimatio pro re premutanda interueniens, permutationem in emptionem commutat.*

32 *Statutum de venditione locum habet in re, pro certa æſtimatione tradita pro alia re licet in æſtimata.*

33 *Contractus qualitas ex nomine deprehenditur.*

34 *Interpretatio fieri debet, vt pœna euitetur.*

35 *Pœnam conuentionalem petens liquidiſſime, nõ per coniecturas cauſam contrauentionis demonſtrare debet, etiam quod pœnam promittens ad aliquid faciendum obligaretur.*

36 *Verba inſtrumenti cenſentur poſita ex voluntate, & iuſſu partium, non autem ex ſtilo, & capite Notarij.*

37 *Præſumptio in claris ceßat, cum veritati præſumptio cedat.*

38 *Pretium, & valor multum inter ſe differunt.*

39 *Notariorum ignorantia deſtruit totum mundũ.*

40 *Ignorantia Notarij non debet nocere contrahentibus.*

41 *Conditio iniqua uni per alterum, non debet inferri.*

42 *Mulieri non obeſt renuntia Senatus Conſ. Velleia. licet per Notarium fuerit ſcripta, ſi ipſe interrogatus, quod Senatus Conſul. diſponat, ignoret.*

43 *Ignorantia excuſat, ubi agitur de damno euitando.*

44 *Aſſentire non dicitur, qui ignorat.*

45 *Ignorantia excuſat teſtatorem neſciẽtem differentiam uerbi inſtituo, & relinquo.*

46 *Clauſula apponi ſolita in inſtrumentis renũtiãs conditioni indebiti, & omni alio legali auxilio, non officit renuntianti, ſi neſcit, quod ſignificet, & de ſimilibus ad num. 58.*

58 *Acquiri poteſt per alium contractum, quàm per emptionem.*

59 Mulier

59 *Mulier excuſari debet licèt iuris diſpoſitionẽ ignorauerit, cum tractatur de damno, & pœna conuentionali, maximè ſi peritus conſuluerit, ut pœnam euitaret.*

60 *Contractus in dubio non præſumitur ſimulatus, niſi diſtinctè, & in ſpecie id probetur.*

61 *Interpretatio omnis fieri debet, ut pœna euitet.*

62 *Dolus, & fraus ceſſat ſi bona donantur propinquis, ſeu affinibus dum filiorum remaneant, & non donando pœnam quis incurreret.*

63 *Suſpicio fraudis ceſſat, vbi cauſa neceſſaria cõtrahendi, adeſt.*

64 *Contractus ſecundus ſuper eadem re celebratus, purgat omnem fraudem, & ſuſpicionem, quæ in primo contractu eſſet.*

65 *Pretium ſui propria natura uenditionis contractum ſignificat.*

66 *Emptio datur intelligi ex pretio.*

67 *Geminatio verbi pretij, & ualoris demonſtrat contractum emptionis eſſe.*

68 *Proprietas acquirẽda cenſet ex ẽptione tm̃, non alio modo, qñ inſtro facta eſt mentio de depoſito pecuniæ, & pretij implicãdi terris ex hoc uigore illius relatiui dictis.*

69 *Valor, & pretium ſi ſimul iũgantur in obligatione acquirendi debent aliquod operari, ut per pretium indicatur emptio, & per ualorẽ aliud genus acquiſitionis.*

70 *Verba iſta ualor, & pretiũ inſimul cõiuncta demonſtrant quantitatem bonorum acquirendorum, non contractus qualitatem, et modũ.*

71 *Pretiũ, & ualor, iſta duo iuncta inſimul in dubio demonſtratiue cenſentur adiecta.*

72 *Illatio nõ fit de modo ſe liberandi ab obligatione ad modum acquisitionis faciendæ.*

73 *Emptio nõ eſt neceſſaria ad pænæ euitationem, cum nec in ipſa committenda requiratur, deficiente uerbo pretij.*

74 *Pretij nomen generale eſt, omnibuſque conuentionibus congruit.*

75 *Pretium pro ualore rei in quocunque contractu ampliſſime accipitur, ubi ſumus in dubio.*

76 *Pretium emptionem in pecunia numerata, deſignat.*

77 *Mens, & Verba contrahentium attendunt ad cognoſcendum utrum ſit emptio, an permutatio, ſi una res per alterum cõtrahentem tradatur, & econtra, per partem res alia, & pro*
** *parte pretium, ex magis ** communi, & declaratur num. ſeq.*

79 *Permutatio non uenditi præſumitur, ne res in commiſſum cadat, ſi pretium excedit.*

80 *Nomen pretij non includit contractum emptionis tantum, in caſibus, Ubi tractatur de pæna euitanda, cum per donationem, & permutationem contractus celebrentur, etiam quod uerba in emptionem ſonarent.*

81 *Pretium in dubio deſignat emptionem, ſi in pecunia numerata conſtituatur, & concurrat materia ſubiecta, & alia emptioni apta.*

82 *Conuentionis qualitas attenditur.*

83 *Interpretatio contra ſundantem ſe in uerbis, ſemper in dubio ſit, quia apertius loqui potuit.*

84 *Interpretatio fieri debet, ut actus ualeat, & uitio careat, & contra fiſcum.*

CONSILIVM CXLIX.

TRINITAS ADSIT.

SVMMA huius Senatus ampliſſimi authoritas, atq; doctrina, modicumque temporis ſpaciũ mihi conceſſum ad legẽdum, ne dicã conſiderandum, ſcripturas hæredum Illuſtris quon. Domini Palauicini Rangoni, & Illuſtris Dominæ Tarſiæ Fanzinæ de Raude, in cauſa ſunt, ut breuibus, quàm potero, agam.

Fundatam iure intentionem, ſeu iuſtitiam ꝓ abſolutione illorũ arbitror, vnica ratione, quia non mereantur pœnam, ſi legẽ adimpleuerint, conſequentia manifeſta eſt, ſi probetur antecedens, quod multipliciter demonſtrari intelligo.

Primo ex verbis contractus, atque decreti.

Secundo ex mente Excellẽtiſſimi Principis, ac partium.

Tertio ex ratione.

Quarto ex proprietate, & natura acquiſitionis.

Quinto rurſus ex probatione, ſeu atteſtatione notarii, qui de inſtrumento rogatus extitit.

Primo itaque Excellẽtiſſimus Princeps obligat Dominum Palauicinum acquirere bona immobilia intra biennium valoris, & pretii de-
1 cem milium aureorum, &c. verbum acquire-
re propriè, & verè intelligitur de contractu donationis, & lucratiuo tantum, non autem de oneroſo per emptionem, per text. in c. tranſmiſſo. iũcto c. paſtoralis. de decim. quod in propoſito noſtro, citat Anchar. conſil. 102. num. 5.
2 dicens † acquiſitionem eſſe augumentum patri-
monii, quod ex titulo lucratiuo, non etiam lu-
3 croſo prouenit, nec in † ſtatuto loquente de ac-
quiſitione comprehendi bona empta, tradunt Ioan. Fab. in procœ. inſtit. num. 7. Alexan. conſi. 49. in pri. vol. 1. Dum ergo per donationem immobilia acquiſiuit valoris ſcutorum decem millium,

Digitized by Google

liũ,cenſetur formæ obtemperaſſe, & ex ſui par-
4 te adimpleuiſſe,tantatoque magis, † q verba de-
creti,ac partium in proprio, & vero ſignificatu
intelligi debeant. ſic in donatione , non autem
5 emptione,quæ non eſt acquiſitio,vel lucrum,cũ
prætium de ſuo refundat. Ar. l. imperator. in fi.
ff.de legat.Anch.d.conſi.102.nu. 5. & licèt ver-
6 bum † acquirere, quandoque generale ſit, aptũ
quoſcunque contractus cõprehendere , ut tot.
tit.ff.eod. de acquir. rer. domin. & de acquiren.
7 poſſeſſ.attamen † id euenit, quia leges plurimæ
de diuerſis contractibus loquentes, ſunt ſub il-
lo ſituatæ,præterea non fit,quin in decreto po-
ſitum ſecundum ſuam propriam ſignificationẽ
intelligatur, vel ſaltem cenſeatur tale, quòd de
ſe non includat emptionem tãtum, ſed omnes,
& quoſcunque contractus, vt ſic & donatio ſub
illo verbo comprehendatur.

Secundo mentem Excellentiſſimi Domini,
& partium deduco,ex illis verbis poſitis in pro-
8 miſſione, ad quam decretũ ſe refert,ibi,† acqui-
rere teneatur, etiam obnoxia cum licentia, &c.
quòd ad eam per præfatum Excellentiſſimum
Dominum recurſus haberi poſſit in caſu contra
uentionis. Etenim hæc uerba cauſam finalem
obligationis acquirendi inducunt , quia reſpi-
ciunt vtilitatem concedentis,fiſci, & tertij Glo.
Bart.Angel.Salic.Bald.ac omnes in l. qui eam.
C.de iur. dot. Tiraquel.a ceſſ. cauſ. limi. 1. num.
52.cohærent diſpoſitioni , & ita Excellentiſſi-
mum Principem inducunt ad concedendam
ciuilitatem, & pactum opponendum , ideo fi-
nalis, ex regula , Socin.de qua in conſi.159. in
fin.volum. ſecundo. Tiraquel. vbi ſupra. num.
9 29.86. rurſus dicta clauſula reſpicit † futurum ,
& eſt in fauorem fiſci inducta , Bal.in l. Damus.
ff. de conditio.indebit. Tiraquel. eodem loco.
num. 21.22.26. ſi cauſa eſt finalis, ſequitur ex
illa,licèt de emptione loqueretur, extenſionem
ad donationem fieri,vigente eadem ratione,eo
10 quòd certum ſit ex † cauſa finali fieri quam li-
bet extenſionem , etiam in materia pœnali,ſtri-
cta , & exorbitante.l. cum mulier, & ibi not.ff.
ſoluto matrimon.l.prima, cum gloſ. & ibi Do-
ctor.C.de his,qui.ant.apert.tabul. Alber. in pri-
ma par. ſtat. 8. quæſt. cum multis in propoſito
collectis à Cæpolla in tract. quę fuer.cauſ.intro
ducend.extenſ.num. 114.& ſequen.pagina 41.
11 Accedat,quòd prohibita † venditione cenſen-
tur prohibiti omnes contractus alienationis, ac
eundem effectum habentes, ſi effectus venditio-
nis , magis quàm modus, & titulus contractus
conſideretur, vt in propoſito decidit Caſtr.cõ-
ſil. 175. in pri. in antiquis Bologni. conſi.25.ar-
ticu.ſecundo.Cumque tam ex emptione,quàm
donatione , ſeu permutatione bonorum cautũ
ſit fiſco in caſu delicti, pro ſcutis decem millib.
12 non video quãuis † promiſſio emptionẽ expri-
meret , quare ad donationem,& permutationẽ
extendi nequeat,concurrente eodem effectu ra-
tionis in lege,& pacto expreſſè.

Tertio id ratione comprobo, admittunt ſcri
13 bentes,quòd ſi ſtatuo prohibeatur † forenſi, al-
teri ve perſonæ acquiri immobilia, non ſolum
per viam emptionis, ſed etiam per uiam legati,
donationis,ac ſucceſſionis ex teſtamento inter-
dicitur acquiſitio , licèt quandoque debeatur
æſtimatio.Glo.in Rubrica.c. non liceat habere,
Metro.lib.10. Bart. in l.ſi ita quis.§.e a lege , ubi
Doctor.ff.de verborum obligat.omnes tradunt
in §.Diui.l.filiusfamilias.ff. de leg. 1. multa Bru-
nus in tract.de conſtit.verbo forenſis circa me-
dium , verſic.forenſis prohibit.Curt.ſen.conſi-
14 lio 27.in fi.cum ſimi.Valetq; † argumentum de
ſtatuto ad pactum, omnes in Rubrica de decur.
l.b.10.Euerard.locor.communium cap. 89. &
15 de † prohibitione ad promiſſionem, vel obliga
tionem, vt contrariorum ſit eadem diſciplina.§.
1.Inſt.de his , qui ſunt ſui , vel alien.iur. amplè
Socin.iun.poſt relatos ab eo in Rubr.ff. de acq.
poſſeſſ.Vnde ſi prohibitus acquirere non poteſt
titulo donationis quidquam conſequi , ita per-
miſſus acquirere donationem obtinere poterit,
16 cũ † donatio, & emptio in his à pari procedãt,
ut in terminis arguit Anchar. d. conſil. 102.in
prin.& d.num.5.

Quarto id manifeſtè demonſtratur ex facti ſe
rie,nam dato,quòd decretum , & promiſſio ti-
tulum onerosum requirerent , dico advnguem
fuiſſe formam obligationis adimpletam. Pro-
miſit Domina Tarſia , quòd Illuſtris Dominus
Palauicinus acquiret bona immobilia valoris,
& pretii ſcutorum decemmilium intra bien-
nium, vt in præcitato inſtrumento , quæ demũ
pro adimplemẽto dictæ promiſſionis p cõtra
ctum onerosum permutationis , ac vt inferius
dicam,emptionis,acquirit à Magnificis Abduis
Mediolanenſibus curiam Caballariæ pro pſo-
17 na nominanda,quæ † acquiſitio, & emptio iu-
re fieri poteſt l.ſecunda , vbi Angel. & Salycet.
C.de contrahend.ſtipul.Bald.in l. prima , in fi.
ff.de pact.Socin.in l.vtrum.§.cum quidem, cir-
ca fin. ff. de reb.dub. Iaſ. nume.6.in §.ſi quis ita,
poſt Alexand.in l.ita ſtipulatus.ff. de verborum
obligat.Alexand.conſi.232. volum.6. Galeſ.in
forma camer.parte 2.q.2.in fi.poſt Eman. Soa-
rez.recept.ſentẽt.verbo,emphiteoſis, num.59.
18 Deci.conſi.543.num.2.& 3.& facta † nomina-
tione à die etiam contractus celebrati nomina-
ti efficitur.Anchar.conſi.127.incipit, ad dubia,
& Deci.dicto conſi.543. col. prima. Cum ergo
Domina Tarſia nominauerit in ſpecie pro di-
ctis terris Caballariæ acquiſitis, Dominum Pa-
lauicinum, ipſe illas acquiſiuiſſe titulo oneroſo
permutationis cenſetur , ac ſi ipſe totidem de
propriis bonis in permutationem , vel pretium
dictis Magnificis Abduis ſoluiſſet. hic enim eſt
19 † effectus nominationis , quòd nominatus ac-
quiſiuiſſe verè,& propriè dicatur,& ſi oppone-
retur , nec in dicto decreto , & obligatione ob
verbum

verbum pretij, hanc permutationem admitti
poſſe.
20 Reſpondeo primo loco, permutationem vi-
cem emptionis obtinere, & in dicto contractu
adeſſe rem, & pretium, vel aliam rem loco pre-
tij datam, quæ emptionem cōſtituunt, l. 1. C. de
rer. permu l. 1. ff. de contrahen. empt. Bart. in l. ex
placito. C. de rer. permu. l. ſciendum. §. emptorē.
ff. ædil. edict. cum ſimilibus declarat in materia
Arnol. Ferron. in conſuet. Burdigal. tit. 8. de feu.
§. 18. per totum.
Secundo, & fortius, quòd poſſeſſio Curię Ca
ballariæ erat venalis, & venditioni ſuppoſita,
quia virtute decreti per dominos Abduas obtē
ti ab Excellentiſſimo Principe Mantuæ, ipſi co-
gebantur vendere, & alienare intra biēnium cu-
riam, ac bona omnia per ipſos inſolutum in ſub
haſtatione Piperariorum habita. Vtitur enim
21 decretum in fine verbo, † emptores ſolum, ibi,
& emptores ſint capaces, quod contractui em-
ptionis tantum accommodatur, maximè in ma
teria pœnali, & ſtricta, vt iſta, Deci. in l. factum.
§. in pœnalibus, numero nono. ff. de regul. iur.
Ar. doctor. Bald. in l. prima, C. de rer. permut. Et
ſi erat venalis, cum in permutationem ſibi tradi-
tæ fuerint aliæ terræ, & domus in ſtatu Mediola
ni æſtimatæ, & cum pretij certi taxatione, & li-
mitatione, vt in inſtrumentis legitur, infertur ne
ceſſario hanc verè, & propriè dici emptionem,
& venditionem tantum, non autem permutatio
nem, uel contractum innominatum, eo quòd
22 † data a principio re æſtimata, vel taxata in quā
titate certa, pro re alia uenali, vera reſultet uendi
tio, & emptio, non etiam contractus permuta-
tionis, per textum in l. prima, quem ibi omnes
poſt gloſſ. ita in prima parte animaduertunt ſu-
per uerbo licèt non taxata quantitate, ut Bartol.
Bald. Fulgoſ. Salycet. & cætera. C. de rer. permu.
Caſtre. in lege prima, numero decimo. ff. de rer.
permutat. Moder. ubi Alciat. numero 23. in fin.
& Ripa, numero 26. in l. ſecunda, ff. ſi certum pe-
tat. Ioan. Faber. in §. item pretium. num. 1. Inſtit.
de empt. & uend. Tiraq. tractat. Lignaig. §. 1. glo.
14. num. 19.
23 Nec obſtat, quòd dicebatur † inſtrumentum
nominationis acquiſitoris nō ſtatuere pretium
certum dictis terris venalibus, ita vt ex rebus ęſti
matis traditis in permutationem emptio reſul-
tet, per Bolegn. dicto conſi. 25. Dec. conſi. 160.
cum ſimil.
24 Etenim dicitur pro reſponſione, valere † em-
ptionem, & permutationem pro pretio decla-
rando, æſtimandove per aliquem tertium nomi
natum, ſeu per iudicem, ſeu per peritum, ac ſi ex
tunc certum eſſet, ſtatutum pretium, per l. fina.
C. de contr. empt. §. pretium. inſt. eodem. lege, ſi
merces. ff. locat. ubi Bartol. & Caſtren. id etiam
25 † procedere aiunt, ſi contrahant ſub ea forma
duorum eligendorum, alterum ab vno contra-
hente, vel a me, alterum ab alio, vel a te, quod
ſequitur Deci. conſilio 648. in prin. Fabian. trac.
de emption. & venditio. quæſtion. quinta nume
26 ro 26. & hoc dummodo in † unius ex contrahē
tibus tantum arbitrium non conferatur, Romā.
conſi. 257. in fine. ubi Mendoſ. cumque permu-
tationes, de quibus agitur, ſeu emptiones ſint fa
ctæ, iuxta tamen æſtimationem declarandam
per duos electos a partibus, & in caſu diſcordiæ
a tertio iam nominato, non debet contractus
nullus, vel inualidus cenſeri, quia ab initio ęſti-
27 matio reddatur certa, nec † mora dicatur in ar-
bitrio boni uiri. l. final. ff. de lega. ſecundo, & ita
argumentatur Fabian. dicto tracta. de emption.
& vendit. quæſt. 5. princip. num. 26. Venaliſque
verè dici poteſt legitimè, cum uenditioni expo-
ſita fuerit per dominos Abduas, etiam ſine cer-
ta pretij taxatione, ſed prout æſtimata per di-
ctos amicos communes fuerit, res enim ut uena
28 lis † cenſeatur, non requirit certam pretij taxa-
tionem, ſed tantum, quòd pretio uendi queat,
capit. medicina de pœnitent. diſtinction. prima,
vel aliàs uenditioni ſit expoſita, vt concludunt
in ſummatio dicta. lege prima, C. de rer. permu.
Bald. Albet. Salycet. & Fulgoſ. ibi uenalis expo-
ſita, & expreſſus, Couan. lib. 7. cap. quinto. com-
ment. ciuil. numero quinto, dicens in dicta l. pri-
ma, nullum pretium pro re venali taxatum fuiſ-
29 ſe, quodque † res uenalis dicatur tantum, vbi eſt
expoſita venditioni, licet ſine pretij præfixio-
ne, & taxatione, ponit Iaſon in l. rogaſti in prin.
ff. ſi certum peta. in lege ſi eum. §. iniuriarum, nu-
mero 38. & ſequen. ff. ſi quis caut. Gozad. conſi.
90. nec repugnat, quòd Bald. ibi, & Caſtren. in
dicta lege prima, nume. 10. intelligant uenalem
expoſitam pro certo pretio, quia cum hic ſit ex-
poſita pro pretio declarando per duos amicos
communes electos iam, ſeu per arbitros, certum
dicitur pretium, cum certificandum ueniat, &
30 † emptio dicto modo, perficiatur quoque, per
dicta l. fina. C. de contr. empt. ponit Simon de
Pręt. conſilio 6. num. 16. & per ea, quæ inferius
dicam.
Tertio ſuppoſito curiam Caballatię non fuiſ
ſe uenalem, ſed tantum vti ęſtimatam pretio per
peritos communes declarando permutari cum
terris Turbi ditionis Mediolanenſis æſtimatis
pretio per eoſdem peritos taxatos, Dico rurſus
hanc non cenſeri permutationem verè, ſed em-
31 ptionem, & uenditionem, cum † ęſtimatio hæc
faciat emptionem lege quoties. C. de iur. dot.
gloſſ. in l. ſi inter. C. eodem titu. & in terminis no
ſtris Deci. conſilio 160. cum Apoſtil. nume. 2.
Bologni. conſil. 25. in articul. 2. & in conſil. 21.
32 ubi doctrinam hanc extollit inferentes ad † ſta-
tutum de contractu uenditionis, quod locum
habeat in re pro certa æſtimatione tradita pro
alia re inæſtimata tamen, per Tiraquel. d. gloſſ.
14. §. primo. de retract. ligna. numero 19. & 20.
cum ſimilibus. Cumque non ſolum adſit in pro
poſito noſtro ęſtimatio vtriuſque ſpeciei, & ter-

ræ

Digitized by Google

ræ traditæ, verum etiam curia Caballariæ venaliseſſet, quis affirmare audebit, hanc non iudicari verè, ac propriè venditionem, vt id indubitanter oſtendi ait, Bologn. vidend. d. conſi. 25. in fi. ſecundæ col. verſi. plus uoluit.

33 Quarto, reſpondeo, quod licet † permutatio a
partibus appellaretur, taliſque ex nomine cenſeri poſſet, attamen ne quis in pœnam caderet, fie-
34 ri deberet † interpretatio in venditionem, & cõ-
tractum venditionis, ad ea quæ not. Ripa in lege ſecunda, numero 38. & ſequen. ff. ſi cer. petat. Tiraquel. de retra. lignag. §. 30. gloſſ. prima, numero 120.

Reſpondeo quinto loco, quod hic tractatur
de pœna conuentionali, vnde ſatis eſt nos inniti
35 regulæ iuris, quod petens † pœnam conuentio-
nalem liquidiſſimè, expreſsè, & clarè demonſtrare debet contrauentionis cauſam, nõ autem per coniecturas, etiam quod pęnam promittens ad aliquid faciendum obligaretur. l. in teſtamento, la prima. ff. de condit. & demonſtrat. per Bald. in cap. primo. qualiter domi. Alexan. conſi. 33. numero primo. vbi Dec. in l. factum. §. in pœnalib. num. ſecundo. ff. de reg. iur. & conſ. 290. num. ſecundo. vbi Deci. conſi. 452. num. 1. & 7. cum ſimil. Dec. in Rubr. de proba. num. 14. cum Apoſtil. uerbo, liquida, & alijs multis per Bero. conſ. 164. num. 9. uol. 3.

Quinto loco ius Palauicini deduco ex depoſitione Domini Notarij probi, & fide digni, qui de eo rogatus extitit, atteſtantis verbum illud pretij non fuiſſe poſitum in minuta, ſeu in conuentione priori, viſa, emendata, ac correcta per partes, & in ſpecie manu propria Domini Auditoris Excellentiſſimi Principis, ſed illud verbum fuiſſe per ipſummet Notarium, ex ſui voluntate tantum additum in extenſione minutæ, & inſtrumenti, quaſi idem ſignificaret, quod valoris verbum. Vt hinc nonnulla inferantur.

Primum, quòd licèt verba illa a Notario in
publicatione inſtrumenti lecta ex altera iuris
præſumptione, (trium inquam, quæ ex inſtru-
36 mento publico oriuntur) ex paciſcentium vo-
luntate, & iuſſu appoſita dicantur, non autem ex illius capite, & ſtilo per Bald. in l. ſecunda, num. 55. C. de reſcienden. vend. Curt. iunior. in l. admonendi, num. 134. vbi Iaſ. num. 145. ff. de iu. iuran. Curt. ſenior. conſil. 44. poſt numero. 75. Ruyn. 159. num. 17. volum. tertio. Roman. conſil. 179. nume. 6. vbi Mendoſ. Grat. conſil. 112. nume. 27. volum. ſecundo. Alciat. de præſump. lib. tertio. regul. tertia præſumpt. 13. Pariſ. conſil. 10. nume. 11. volum. tertio. Attamen. quia declarat expreſsè Nottarius per ipſummet fuiſſe additum, vt idem, ſignificans, quod ver-
37 bum valor, † ceſſat in claris præſumptio, quod
ex voluntate, & iuſſu partium ſit appoſitum, cum veritati præſumptio cedat l. vltima, ff. de probat.

Secunda eſt illatio, quia ex declaratione Notarij colligitur ipſum non intelligere vim, &
38 energiam verbi † prætij, & verbi valoris, quæ
multum inter ſe ex cauſis in iure probatis differunt, & hæc ignorantia facillimè. ſuadetur ex
39 illo dicto quod Notariorũ † imperitia deſtruit
totum mundum, ex autoritate multorum, Bald. præcipuè in conſi. 5. volum. 5. alias conſil. 6. volum. 4. relatorum per Ripam in l. Centurio. nu. 82. ff. de vulgar. & pupil. Cagnol. in l. ſi librar. num. ſecundo. ff. de regul. iur. Neuiz. conſil. 28. num. 11. & 12. Iaſ. conſi. 97. volum. 4. poſt. Ang. in conſil. 338. & Borgni. Caualcan. tract. de vſu-
49 fructu. mulier. nume. 136. Non ergo † Notarij
ignorantia debet parti nocere, licèt in publicatione verbum pretij addiderit, ratione, quia
41 † vni per alterum iniqua conditio non infera-
tur cap. alteri, de regul. iur. in. 6. authoritateque rurſus, Alberi. in l. vltima, ff. ad. Senat. Conſul. Vellicia. & Alexand. in l. vltima. C. eodem ſcri-
42 bentium, † renuntiam dicti Senatuſconſult.
non obeſſe mulieri, licèt fuerit ſcripta, & publicata per Notarium, cum ipſe interrogatus quid Senatuſconſultum diſponat, ignoret. cæteros, adducit. Deci. conſi. 105. Bertrand. conſil. 27. ad fin. volum. 1. Ripa in dicta l. Centurio, num. 88. Marſil. in Rubrica. ff. de fideiuſſ. num. 39. Signorol. conſi. 216. Hercul. de negat. nu. 220. Franc. Viui. commun. opin. lib. 1. verbo, mulier iuuatur Velleianno, & in indiuiduo, q Notarij ignorantia minimè contrahentibus noceat, probat l. fi. in. fi. vbi Gloſ. C. de fideiuſſ. Iaſ. in l. errore. num. 6. C. de teſtam. Socin. iun. conſi. 71. num. 19. & ſeq. volu. 3. Ioſeph. Deci. Peruſi. 19. nu. 10. Ioan. de Amicis conſi. 29. num. 7.

Tertio infertur, quod data ignorantia dicti verbi pretij, per partem prmittentem, & contrahentem, etiam quod Notarius id in publicatione expreſſiſſet, & uim illius ſciret, non tamen noceret parti, nec illam obligaret ad pœnam,
43 cum ubi † agitur de damno euitando, ignoran-
44 tia excuſet, & qui ignorat † aſſentire minimè di-
catur. l. tres fratres. ff. de pactis. l. qui cum tutoribus. ff. de tranſa. l. ſi de certa. C. de tranſact. not. omnes Iaſ. Alexand. & cæter. in ſummario l. iuris ignorantia, C. qui admitti, Felyn. in cap. de quarta. num. 28. de pręſcrip. & in ſpecie Signorol. dicto conſi. 216. num. primo. copioſè Marſil. Singul. 18. incipit, quotidie, & 661. ac in Rubrica, ff. de fideiuſſ. num. 39. Hinc, quia teſtato-
45 res † ignorant differentiam uerbi inſtituo, & re-
linquo, dicta ignorantia excuſat, Bald. in l. quo-
46 ties. num. 3. C. de hęred. inſti. idem de † renuntia
conditionis indebiti, ſine cauſa, & omni legum auxilio, Bartol. in l. fina. §. idem quæſiuit, numero ſecundo. ff. de condition. indebit. alios, & his ſimilia exempla plurima deducit Marſil. ubi ſupra Barbat. inter conſi. Alexand. 52. nume. 29. uolum. ſecundo. Socin. ſenior. conſil. 93. numera 7. uolum. quarto. Borgnin. Caualcan. tract. de uſufr.

vſufr. mulier. nume. 136. & tracta. de tutor. nu-
47 mero 48. Barbat. circa. † clauſulam, ad haben-
dum, conſil. 48. colum. 7. volum. ſecundo, & de
clauſula codicilari in conſ. 60. volum. ſecundo.
Socin. iunior. conſil. 153. num. 4. volum. ſecun-
48 do. Rub. conſil. 112. in fine, de renuntiatione
bonorum paternorum, & maternorum, Curt.
iunior. conſil. 101. num. 11. de clauſula iuramē-
ti, Tiraquel. in præfat. l. ſi nunquam, num. 12. C.
49 de reuo. donat. & de appoſita † donatione factę
filio, nuptias contrahenti. Bertrand. conſil. 74.
volum. ſecundo. de clauſula renuntiationis, Pa-
leotus inter conſil. Curt. ſenior. conſil. 3. idem
50 Circa † clauſulam fideicommiſſi pro ſe, & legi-
timis filij tantum reſpondit Deci. conſil. 399.
col. penultima. Socin. iunior. conſil. 158. nu. 18.
51 volum. ſecunda. de † altera appellatione remota
in inſtrumento depoſiti Cardin. conſilio 120.
52 Rurſus de illa, promiſit attendere, & ab ſerua-
re Corn. conſilio 126. nume. 2. volum. primo.
53 Deci. conſil. 305. caut. 30. in fin. non † reuocare
etiam ex cauſa ingratitudinis, Ripa in fi. nume-
54 ro 181. C. de reuoc. donat. de † renuntiatione
læſionis Corn. conſil. 189. volum. primo. idem
55 de † exceptione non numeratæ, Corn. conſi-
56 lio 293. nume. 8. volum. 4. de † clauſula reſerua-
ta in feudo Paris. conſil. 6. num. 22. lib. 1. & de
57 † illa morum honeſtas, vitæque laudibilis, &c.
Ripa reſponſorum lib. 2. capit. 34. num. 7. quo-
rum omnium authoritates tendunt ad demon-
ſtrandum, clauſulas has, & verba, licèt appoſita
in documentis publicis non obeſſe contrahen-
ti, quia illorum vim, & energiam ignoret, ſiue
ergo Notarius id ſciat, ſiue id ignoret, prout ex
illius dicto colligitur, omni reſpectu dicendū
arbitror, verbum pretij additum minimè repu-
gnare intētioni Domini Palauicini, quin & per
58 † alios contractus, quàm emptionem, bona im-
mobilia valoris decem millium acquirere po-
tuerit.

Quarto, & vltimo, licet verba emptionem tā
tum importarent, cum iſta mulier, contra quam
agitur, conſuluerit duos peritiores doctos, ac ex
primarijs huius ciuitatis cauſa euadendi dictam
pœnam, & implendi promiſſa per eam, & Do-
minum Palauicinum, videlicet acquirendi di-
cta bona valoris, & prætij, rectè cum tractetur
de damno, & pœna cōuentionali, dicta mulier
59 † excuſari debet licet ius, vel iuris diſpoſitionē
ignorauerit, notāt ſcribent. in dicta l. iuris igno-
rantia, vbi Iaſ. num. 9. & Alexand. C. qui admit.
l. error. ff. de iur. & fact. ignor. Felyn. in dicto ca.
de quart. num. 28. Roman. conſi. 506. in princ.
cum ſimilib. Bero. conſi. 56. nume. 24. volum. 1.
& conſil. 93. nume. 76. volum. 2. Ex quibus gla-
dium ad radicem ponendo, concludo hanc em
ptionem iudicari, Dominumque Palauicinum
nominatum emiſſe vere, & conſequenter pro-
miſſioni, & obligationi ſatisfeciſſe.

His firmis manentibus, tolluntur contraria,
ſuper quibus totum ius, & fundamentum fi-
60 ſci conſiſtit. omiſſo enim capite † ſimulationis,
cum illud reſolutum doctè, & magiſtraliter cen
ſeam per Dominos cauſæ compatronos, nec in
60 dubio † contractus præſumatur ſimulatus, niſi
id in ſpecie, & diſtinctè probetur & maximè ad
61 pœnam euitandam, pro † qua omnis interpre-
tatio fieri ſolet, vt multa adducit Barbar. conſil.
65. volum. 4. Ripa in l. ſecundo, nu. 37. ff. ſi cer.
peta. & quia non donauit in fraudem fiſci. Do-
mina Tarſia, ſed ad pœna incurrendæ euitatio-
nem, ac vt ſibi prodeſſet, adimplēdo promiſſio-
62 nem factam, ſic omnis † fraus, ſuſpicio, & do-
lus ceſſent, cum donando bona in domo, & pe
nes perſonas generis, filiæ, filiorumque rema-
neant non donādo vero pœnam incurat, q̄ in
fiſcum tranſiret irreuocabiliter damno proprio
generis, filiæ, & ſuorum, Barbat. dicto conſi. 65.
colum. 4. vol. 4. & multa ad propoſitū adducit
Alba. conſi. 97. num. 23. & ſeq. nume. 32. 33. &
63 ſeq. vbi enim † cauſa neceſſaria contrahendi
adeſt, ibi omnis ſuſpicio fraudis, ac ſimulatio-
nis ceſſat. Deci. conſi. 586. num. 12. Natta conſi.
212. num. 2. & 3. volum. primo. Addique poteſt
quòd cum duo ſint celebrati contractus acquiſi
64 tionum, etiam quòd in primo fraus, & ſimula-
tio adeſſet, per alterum, ſic ſecundum fraus om-
nino purgara, & ſublata diceretur, Roman. cō-
ſil. 304. in fin.

Deueniam ad ſecundum obiectum, ꝙ mens
Excelentiſſimi Principis fuerit velle Palauici-
num. acquirere per emptionem, eo quòd fiat
65 mentio pretij, quod verbum, ſui propria natu-
ra venditionis contractum ſignificat, ut ex text.
in l. fin. ubi Gloſ. & alij C. de decur. lib. decimo.
ibi conſtitutiones latè de pretio loquutæ ſunt.
66 vt ex † hoc apertiſſimè detur intelligi ſolum em
ptionis contractum eſſe. Gloſ. in l. cum dotem.
C. de iur. dot. quòd latè commemorat, ac com-
probat Tiraquel. de retr. lign. §. primo. glo. ſecū-
da. in prin. Firmi. de emp. & vendit. quæſt. ſecun
da. Simon de Præt. conſi. 198. nume. 11. & hoc
67 eo † magis, cum verbum pretij, & ualoris gemi
natum fuerit, ut in propoſito decidebat Bald.
conſi. 252. uolum. ſecundo. conſi. 59 uolum. 1.
68 & in ſpecie in eodem † inſtrumento, quando
de depoſito pecunię, & pretij implicandi in di
ctis proprietatibus fit mentio, quaſi proprietas
acquirenda illud relatiuum, dictis, fit, & intelli-
gatur ex pretio tantum, non autem alio modo.
Multifariam tollitur.

Primo, quod hic uera emptio interceſſit, ut ſu
pra dixi in quarta ratione, & reſponſionibus,
ideo quicquid opponatur ceſſat, cū uerba pre-
tii, eſto ꝙ contractum emptionis ſignificent, ue
rificata fuerint.

Secundo, quatenus nō diceretur emptio, nec
69 uenditio, reſpondetur, ꝙ in † obligatione acqui
rendi non adeſt verbum pretii ſolum. ſed etiam
valoris ſimul, unde vt uerbum valor operetur
aliquid,

aliquid, vltra pretium, quod operatur vēditionem, inducetur ex dicto verbo valoris, acquiſitio per alium contractum, puta permutationis, & donationis, ne ſuperfluo, & ſine effectu operā di conſiſtat. Bald. in Rubrica C. de contr. empt.
70 q.9. & licèt in alia parte dicatur † valoris, & pretij in dictis proprietatibus inueſtiendis, non debet tamen in præcedentibus influi, vt ſcilicet ſuperius de emptione tantum intellexerit, cum illa potius demonſtrent, & deſignent quantitatem bonorum acquirendorum, quàm modum, & qualitatem contractus, ex doctor. Bald. in l. ex conuentione, num. primo. C. de pact. & quia in
71 † dubijs demonſtratiuè adiecta cenſeantur, Deci. in cap. ſedes in fi. de reſcri. propter quod nō videtur induci emptio, ſed intereſſe demonſtratio, argumentum traditorum quoq; per Didac. Couar. pract. qq. capit. 28. num tertio. Et licèt Dominus Palauicinus liberetur deponendo decemmilia inueſtienda in dicta proprietate acquirenda, non infertur tamen, quin poſſint liberari, acquirendo etiam per donationem, cum
72 de uno ad alium non inferatur, nec de † modo ſe liberandi ab obligatione ad modum acquiſitionis faciendæ, vt latè explicat Dominus Buccamaior cōpatronus & multæ erudicionis uir. Accedat quòd nunc agitur ad pœnam contra Dominam Tarſiam, in cuius pœnæ promiſſione per illam facta in caſu non acquiſitionis, nō fuit verbum pretij appoſitum, ſed valoris tan-
73 tum, vnde ad exclutionem, † pœnę non eſt neceſſaria emptio, cum nec in committenda requiratur, deficiente verbo prætij, arguendo à contrarijs, vulg. l. & ſi contra, in fine ff. de vulgar. & pupill. Fab. & Angel. in l. prima ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. §. primo. Inſt. eodem l. penultima, vbi Bald. C. de ſolut. Euerard. locor. communium cap. 75. & 76.
74 Tertio nomen † pretij generale eſt, omnibuſque conuentionibus congru t l. ſi quis ante, in fine. vbi Alexand. num. 9. ff. de acquiren. poſſeſs. Bartol. in quæſt. publicanus, in fine. in
75 † omnibus enim contractibus pro valore rei, & quantitate in contractu deducta, ampliſſimè pretium accipitur. Alberi. in l. ſi ita. ff. de fideiuſſ. Pincl. latè in Rubrica. C. de reſcind. vend. ſecunda part. capit. tertio. num. 26. & 27. & in ſpecie locationis confert. l. ſi merces. ff. loca. Pin. in ſecunda part. rubricæ capit. 3 num. 5. Et tantum vbi ſumus in dubio, pretium, ſed in
76 † pecunia numerata, deſignat emptionem dicta l. fin. Alexand. dicto num. 9. cumque verſemur in claris, & contractui etiam donationis ob merita pretium accommodari queat, merito ſi omnes contractus verbum valoris, & pretij comprehendat.

Quarto controuertitur maximè inter Docto-
77 res, ſi res tradatur per alterum † contrahentem, & econtra per partem res alia, & pro parte pretium, detur, an dicatur emptio, uel permutatio,
** ſeu contractus innominatus, magiſque ** communiter, nemine diſcrepante, reſident in hoc, quod ſi conſtet, & mente, vel verbis contrahētium, quod principaliter agatur, vel quod emptio, vel permutatio ſiat illud attendetur, ita Bartol. Caſtr. & cæter. in l. ariſto, nume. ſecundo, ff. de donatio. Bartol. in l. cotem. §. qui maximos. ff. de publica. panorm. & cæter. in cap. ad quæſtionem, de rerum permuta. multa Boer. quæſtio. 144. Tiraquel. retract. lign. §. 30. gloſ. prima. num ſecundo. ample Pinel. in Rubrica. C. de reſcinden. vend. ſecunda part. cap. 2. nu. 12. & ſequen.
78 Quinimo † & hęc ſententia cum iudicio, & temperamento declaratur, niſi negotium tale ſit, vt ex emptione, ſeu venditione ius aliquod alicui acquiratur, quia ne eidem fraus fiat, nunquam, etiam quod verba id dicerent, permutatio intelligetur facta, vt ex Purpurat. in l. ſecunda. ff. ſi cert. tradidit Boer. deciſ. 144. Alciat. Ripa. & cæter. dicta l. ſecunda. Tiraqu. dicto loco nume. 11. Pinel. nume. tertio. dicto cap. ſecun-
79 do. Et vbi etiam † pretium excedet, permutatio intelligetur, non autem venditio, ne in commiſſum cadat, ita Alciat. dicta l. ſecunda, & Ripa. num. 37. ff. ſi. cert. ac Tiraquel. num. 12. ſic
80 in præſenti nomen † pretij non includet neceſſario emptionem, nec dictum contractum deſignabit tantum, quando cum pretio fiat permutatio, nec in odium ciuilitatem acquirentis fiat ſimilis reſtrictio, quia & per permutationem, & donationem celebrentur contractus, etiam quod verba in emptionem ſonarent, maximè ad caducitatem, & pœnam euitandam.
81 Quarto in dubio † mentio, & nomen pretij emptionem deſignat, ſi in pecunia numerata conſtituatur, nec non materia ſubiecta, & omnia alia emptioni apta concurrant, iuxta text. in l. qui teſtamento. ff. de teſta. ibi ſi nihil aliud
82 impediat, qualitas enim conuentionis magis attenditur l. inſulam. ff. de præſcrip. verbis. Pinel. dicta prima part. rubricæ, de reſcind. vend. cap. 3. num. 6. At quis dicet, quod in hoc decreto, & promiſſione verba. & materia magis influant in merum contractum emptionis, quàm donationis, & permutationis, quin potius contrarium ex verbis, & ratione, cauſaque finali dictorum contrahentium. vt ſuperius de-
83 ductum fuit. Et quia in † dubio ſemper fiat interpretatio contra fundantem ſe in verbis, quia apertis loqui potuit l. veteribus. ff. de pactis, cum ad add. Alfan. ibi, Contra pœnæ incurſam, Barbat. conſilio. 95. volum. quar-
84 to. Vt † actus ualeat. l. quoties. ff. de rebus dubijs. l. ſciemus. §. ſi quis autem. C. de donatio. uitioque careat l. in ambigua. ff. de leg. Caſtr. in l. ſcire. ff. de legibus, ac contra fiſcum. l. non puto. ff. de iure fiſci. Alexander & Moder. in l. prima. ff. ſoluto matrimonio.

ac in

ac in l.poſt contractum, vbi prius.num.42.ff.de donat.concludi ergo videtur, non obſtantibus oppoſitis in gratiam hȩredum quond. Illuſtris domini Palauicini Rangoni, & Illuſtris dominȩ Tarſiȩ iudicandum fore.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRIBVS DOMINABVS ſororibus Polixena & Aemilia de Gonzaghis.

ARGVMENTVM.

Inueſtiturȩ antiquȩ, quando in renouatione exhiberi debeant.

Feudum, quando ad fœminas tranſeat.

Feudum in forma intelligitur conceſſum, ſecundum modum, formam & naturam feudi principalis, à quo dependet, non autem ſecundum propriam naturam feudorum, iure communi conſiderato.

Eccleſia, quando feudi naturam mutare, vel alterare valeat.

Inueſtitura referens ſe ad aliam, ſecundum qualitatē relatȩ intelligitur.

Notarius, quando ſuppleat clauſulas abbreuiatas, & ibi de clauſula, & cætera.

Subinfeudatio feudorum, quomodo fiet a vaſallo.

SVMMARIVM.

1 *Fœminȩ ordine ſucceſſiuo veniunt ad feudū conceſſum pro ſe, & hȩredibus vtriuſque ſexus, dummodo aliàs non fuerint excluſȩ, & maſculi non adſint, ex * communi.*

*

2 *Fœminȩ proximiores vltimo vaſallo morienti, non autem primo inueſtito, ſuccedunt, excluſis remotioribus.*

3 *Hȩres ſimpliciter in feudo intelligitur pro maſculo tantum, nec fæmina comprehēditur. quod fallit. num. ſeq. & ampliatur, ex ** communi. num. 5.*

**

6 *Inueſtitura prima, ſeu feudi origo ſeruatur, nec præſumitur ſequentib. eorum iurib. derogare.*

7 *Inueſtiturarum renouationes fiunt ad confirmationem, non aūt derogationem præcedentium.*

8 *Subinfeudatio feudi facta a primo uaſallo, intelligitur facta modo & forma, prout & ipſemet vaſallus primus poſſidet, ex * communi.*

*

9 *Vaſallus renouationem a domino directo petens, non tenetur originalem feudi inueſtituram oſtendere, modo paternam vel auitam exhibeat, ex * communi.*

*

10 *Feudum præſumitur fuiſſe ſemper recognitum à prædeceſſoribus, & illius naturȩ conditioniſque eſſe, qualis erat tempore vltimȩ renouatȩ inueſtiturȩ.*

11 *Alleganti errorem in feudis, onus probandi incumbit, cum ſimplex autentica & vltima renouatio probet.*

13 *Vaſallus excuſatur, ſi aliquo caſu tenetur inueſtituras exhibere, ſi tp̄is vetuſti meta exceſſit & iuret primam inueſtituram ſe non habere.*

13 *Epiſcopus & alias directi dominus tenetur ſecūdum naturam & feudi qualitatem contentā in vltima inueſtitura renouata, per vaſallum exhibita, ipſum inueſtire, quod & ampliatur & limitatur duo. nu. ſeq.*

16 *Eccleſia non pōt extendere formā inueſtiturȩ, quȩ erat pro maſculis tm̄ de fæminis, ex * cōi.*

*

17 *Inueſtitura in parte prohibita, in totū vitiatur, ex * communi.*

*

18 *Prælatus poteſt ex cauſa remunerationis mutare formam inueſtiturȩ.*

19 *Dominus feudi temporalis poteſt in ſui præiuditium & hȩredū ſucceſſorū pacta omnia feudi mutare, addere, & diminuere.*

20 *Ratificatio ſola ſubſequens domini, ſufficit ad mutationem naturȩ feudi, & nouum feudum dicitur. num. ſeq.*

22 *Princeps in præiuditium agnatorum, poteſt fæminam reddere feudi capacem*

23 *Dominus feudi poteſt conſentire, quod feudum tranſeat ad perſonas ſui natura feudi inhabiles, & incapaces, ex recepta * ſententia.*

*

24 *Verba iſta (& pro fæminis) apponi inſolita in emphyteuſi eccleſiaſtica, pro maſculis, ſi apponāt, per tp̄s 40. annor. a prælatis, inducunt cōſuetudinem infeudandi bona pro fæminis.*

25 *Inueſtiturȩ plures ſimiles & geminatȩ, cū uerbo pro fæminis, multum operantur in feudi natura conſtituenda, quod procedit nu. ſeq.*

27 *Tempus immemorabile verificatur ſpatio centū annorum. ſecundum communem * opinionem, & diuerſimode, ſub nu. 28. 29.*

*

30 *Tempus immemorabile præſumi facit conceſſionem legitimam & priuilegiū rectè conceſſū, ēt quod titulum non alleget, ex ** communi.*

**

31 *Probatio contraria non admittiꝉ contra præſumptionem temporis immemorabilis, ex ** cōi. Et ampliatur nu. ſeq. ex veriori.*

**

33 *Aſſenſus & licentia Domini ex diuturnitate temporis præſumitur, ex communi.*

34 *Mandatum legitimum ex diuturnitate tempo-*

 ris

ris præſumitur data domini ſcientia & patiētia, ex ** communi.

35 Verba enuntiatiua probant mandatum etiam vbi agitur de præiudicio tertij in antiquis cōcurrentibus longa poſſeſſione, & pluribus inueſtituris & nu. 81.

36 Identitas terrarum duobus confinib. verificatis, iuſtificatur, ex communiter * recepta.

37 Feudum antiquum non appellatur in perſona vltimi inueſtiti, niſi a quarto gradu aſcendentium ſupra, peruenerit.

38 Probatio leuior & per coniecturas in probando terræ identitate, & finibus, admittitur in antiquis.

38 Pluralitas prædiorum eiuſdem perſonæ, ac in eodem loco, non præſumitur.

40 Conceſſio noua iudicatur pro terris comprehenſis in vltimis inueſtituris, ſi in primis antiquis non reperiuntur deſcriptæ, quæ cenſetur facta ſecundum naturam propriam feudorum, & num ſeq. quod fallit nu. 42.

43 Relatum in referente cum omnibus ſuis qualitatibus exiſtit.

44 Relatio extenditur ad omnia bona deſcripta in inueſtitura, etiam quod de titulis non appareret.

45 Relatio ad inueſtituras antecedentes, non fit reſpectu terrarum, de quibus in antiquis, ſed reſpectu tantum perſonarum.

46 Feudi natura vt cognoſcatur, multa conſiderātur, quæ per diſcurſum habentur, uſque ad numero 50.

51 Conſuetudo, quod fœminæ ſuccedant in feudis, præponitur conſtitutioni feudali.

52 Fœminæ ad feudum admitti debent, cum per maſculos numquam fuerint excluſæ.

53 Fœminæ in feudo nouo admittuntur ad excluſionem patrui

54 Subinfeudatio cenſetur facta eodem modo & forma, prout fuit ſubinfeudans a primo domino inueſtitus, & nu. 62. & 64.

55 Membra à Capite regulantur.

56 Vaſallus eadem lege & natura, quam ipſe tenet feudum alteri concedere debet, nec illam mutare poteſt.

57 Alteratio in ſubinfeudatione non præſumitur, niſi probetur.

58 Feudum proprium in dubio pro maſculis tātum præſumitur conceſſum.

59 Fœmina ad feudum cum pro cenſu quod ſoluitur, admittitur, etiam quod natura ſit pro maſculis tantum, ex * communi.

60 Feuda inſtar patrimonialium, reducuntur.

61 Feudum præſumitur conceſſum, prout magis eſt expediens inueſtito, in dubio, cum inueſtitura relatum habet ad præcedentes, in quib nulla eſt conceſſio.

63 Vaſallus ſubinfeudans feudum pœnes ſe retinet vtile Dominium, ac directum, quod ſubalternum dicitur.

65 Subinfeudatio abſq; licentia primi Dñi permittitur, dummodo ſincere, & abſq; fraude fiat.

66 Vaſallus ſimpliciter ſubinfeudans, ſecundū conditiones primi feudi, concedere dicitur.

67 Vaſallus abſque licentia Domini ſubinfeudare poteſt, ex communiori ** ſententia.

68 Alienatio & ſubinfeudatio, qualiter inter ſe differant.

69 Vaſalli tenentur in alienationibus ab Eccleſia, aſſenſum de iure petere.

70 Feudo deuoluto ad dominum directi, ſi uaſallus qui eum ſubinfeudauerat, voluerit illud in feudum recognoſcere, tenetur primus Dominus ex legis æquitate illum inueſtire, quod procedit, vt nu. ſeq.

72 Conditio rei non mutatur, perſonæ mutatione.

73 Feudi primordialis natura attenditur, nec alterata videtur, ex communi, & nu. ſeq.

75 Conceſſio in ſubuaſallum latè interpretari debet, maxime concurrente loci natura, & conſuetudine primi domini.

76 Vaſallus primus naturam feudi pacto alterare poteſt, qualiter intelligatur.

77 Vaſallus non cogitur exhibere originalis Inueſtituras, ſed dominus, ſecundum tenorem poſteriorum inueſtire tenetur.

78 Probatio non admittitur contra præſcriptionem temporis immemorabilis, immo nec 40. annorum, quæ contra Eccleſiam admittitur.

79 Tēporis diuturnitas, & geminatio inueſtituræ vno modo confectæ præſumi facit mandatum procuratoris legitimū, titulū verū, & dominorum expreſſum conſenſum, ēt interueniſſe.

80 Conſuetudo infeudandi, etiam per Eccleſiam ſeruanda eſt.

81 Notarij aſſertio in inſtrumento appoſita, in tertij præiudicium non probat, ex * communi ſententia. quod fallit. num. ſeq. ex alia * communi in num. 83.

84 Inueſtitura enuntians quē ſpecialē procuratorē Domini inueſtiti de feudo antiquo, non ſolum inter contrahentes probat actū geſtum, ſed ēt

inter

inter ipſorum hæredes, & cauſam ab eis habentes.

85 *Clauſula & cæt. addita orationi indeterminatæ, comprehendit omnia ſolita apponi per notarium, qui de eo rogatus extitit.*

86 *Notarius plene præſumitur inſtructus de veritate & continentia verborum ſcripturæ, de quà rogatus extitit.*

87 *Notarius ſuplet, quod in breuiatura minus ſcripſit ex eo quod plus in protocollo adijcit*

88 *Mandatorum forma ad inueſtiendũ, & cæt. cõprehendit omnes perſonas, etiam fœminas.*

89 *Clauſula & cæt. ſemper ſecundum formam & vſum notariorum extendi debet.*

90 *Actuum repetitio operatur, vt procurator legitime actus feciſſe dicatur, & maxime, cum, ita præſumendo Principis actus ſuſtinetur.*

91 *Multa contra iuris communis regulas admittũtur, pro actus validitate.*

92 *Pluritas prædiorum eiuſdem contratæ loci feudi & perſonarum, non præſumitur.*

93 *Aſſerenti bona eſſe feudalia, & ſibi deuoluta, onus probandi incumbit.*

94 *Filia in poſſeſſionem feudi manere debet, etiam contra Dominum prætendentem lineam finitam, donec de eo iudicetur ex* communi.*

95 *Reus iuramenti medio in feudis ſemper obtinet, niſi actor concludenter ad plene ſuam intentionem docuerit*

CONSILIVM CL.

TRINITAS ADSIT.

NEC eſt (mea quidem ſententia) difficiles perplexa ve, vt ex aduerſo proponitur cauſa Illuſtr. Dominarũ Polixenæ & Aemiliæ ſororũ de Gonzaga, quarũ partes tueor aduerſus Illuſtriſſimum Dominum Carolũ Gonzagam Curiæ Podij Dominum, qui n potius facili negotio terminanda, quam vt abſoluam,, nonnulla cõſtituam Capita ſimul & concluſiones iure pobatas.

1 Primum † eſt, quod vbi feudũ cõceſſum fuit alicui pro ſe, & hæredibus maſculis & fœminis, ſeu pro ſe & hæredibus vtriuſque ſexus, quę verba eiuſdem ſenſus & ſignificationis exiſtunt, ſi ex linea primi Inueſtiti maſculus non ad ſit, qui ad feudum admittatur, fœminę venient deſcendentes (dummodo aliàs non exclusæ) cum videantur vocatæ ordine ſucceſsiuo, vt primo maſculi, & eis non exiſtentibus fœminæ ſuccedant in feudo, tex. eſt in c. 1. §. quin ẽt. vbi feudiſtę omnes, Epiſ. vel Abb. c. 1. de eo qui ſibi & hæredibus ſuis. c. 1. §. filia vero vbi not. de ſucceſſ. feud. And. in c. 1. verſi. ſimiliter de Capitan. qui Cur. vendid. Alexã. conſi. 9. num. 4. & 5. cum apoſtil. vol. 5. Brun. conſi. 39. num. 5. & conſi. 67. & 68. Curt. iun. tract. de feud. 3. part. in prin. q. 17. nu. 19. cum apoſtil. multa. Paris. conſil. 9. nu. 30. cõſi. 22. nu. 4. & conſi. 23. nu. 49. vol. 1. ex communi* Curt. iun. conſ. 181. nu. 2. Mendos. ad Roma. cõſil. 367. nu. 12. verbo fœmineũ, Gozad. cõſ. 56. nu. 16. Guliel. à Perna notab. 1. nu. 27. Paris. cõſ. 16. nu. 13. vol. 4. Scarãp. conſi. 128. nu. 25. Grat. conſi. 9. nu. 156. vol. 1. Brun. in ſuo indice verbo fęmina. Arius Pinel. in l. 3. nu. 88. C. de bon. matern. Ioã. Thom. de Mari. tractat. de feud. fęmin. tit. 11. num. 30. & 31. Capici. in Inueſt. feuda. in clauſula, & hæredibus vtriuſque ſexus. Clar. in §. feudum. q. 37. verſi. item quęro. qui ita concludi communiter inquit, Roland. à Valle, cõſ. 41. nu. 4. & 27. vol. 2. & conſi. 59. n. 65. vol. 3. Octau. Cacher. deciſ. Pedem. 23. nu. 5. ample. deduxi in conſ. meo. 63. nu. 7. cum ſeq. vol. 1. quibus addo Menoch. conſi. 1. nu. 440. & 476. & conſ. 65. nu. 37. Natta. conſi. 582. nu. 18. vol. 3. Tob. Non. cõſ. 1. nu. 36. & 48.

2 † Fœminęque proximiores vltimo Vaſallo morienti, non autẽ primo inueſtito ſuccedunt excluſis remotioribus, ſi quę adſint. c. 1. ad fin. de natur. ſucceſſ. feud. vbi Iſern. quod ſequuntur paſſim ſcribentes, per Soci. in l. ſi cognatis. col. fi. vbi Caſtr. ait. ſe conſuluiſſe. ff. de rebus dubi. & conſi. 86. col. fi. vol. 3. Deci. cõſ. 445. num. 19. Paris. conſ. 23. nu. 262. cũ ſequẽt. volu. 1. & in duabus fęminis concurrentibus ad feudum, Bald. conſ. 200. vol. 5. Tob. Nonius. cõſil. 1. nu. 47. poſt Nat. conſ. 682. nu. 10. & conſil. 679. nu. 12. Senat. Mant. inter conſ. ſtatus Montisferrati. conſi. 6. nu. 64. 68. & ſeq.

Secundo præſppono, quod vbi feudũ ſui primęua natura aptũ eſt tranſire ad maſculos & feminas, vel ex pacto, vel ex cõſuetudine, inueſtitura, vel lege, ſeu feudũ ſit impropriũ, vel cẽſuale, ſeu alio iure in fœminas trãſmiſſibile, de quibus paſſim per dd. & Roman. cum Mendos. cõſil. 367. licet in Inueſtituris dicatur pro ſe & hæ-

3 redibus ſimpliciter († quæ dictio hęredibus aliàs in feudis reſtringi ſolet, ad maſculos tantum deſcendentes. cap. 1. vbi Bald. an agna. vel fil. Bartol. & communiter omnes in l. Gallus. §. etiam ſi

4 parentes. ff. de liber. & poſt.) † attamen non reſtringitur tunc ad maſculos, ſed fęminas etiam comprehendit, vt declarat Corn. conſi. 10. nu. 2. in fi. verſi. & licet. & num. 23. volu. 1. & de hoc eſt text. in cap. 1. de duobus fratr. a capit. inueſt. vbi cum fœminę ex pacto ſuccedebant, mentio de hęredib. bis ſimpliciter, emiſſa, ad fœminas quoque trahitur. hoc fortius deducitur, ex not. per dd. Afflict. num. 13. SchenK. num. 1. Aluar. & Bald. in c. 1. §. quinetiam Epiſcop. vel Abb. Curt. tract. de feud. 3. parte. prima materia. nume. 34. Socin. ſeni. in feudo cenſuali uel conditio nato loquens, conſi. 257. nu. 3. uol. 2. Paris.

conſ. 4.nu. 18.& ſeq.vol.j.Senat.Mant.in 1.cō-
ſi.ſtatus Montis.nu.3.&4.Ruin.conſil.17.num..
10. & 24.nu. 7.& 8.vol. 1.& 25.num.13.vol.2
Rimin.conſi.305.num.24.Feder.SchenK.c.1.§.
in primis, in quibus cauſ. feud.amitt.Clar.§.feu-
dū, q.74. Duen. qui plures citat.in regula.309.
in 9.limit.. Io.Thomas de Marin.de feud.tit.11.
nu.20.Quod procedit ſi in inueſtitura adeſſet iu-
ramentum fidelitatis ex cōiori,de qna per Paris
vbi ſupra. Ceſal.conſi.151.nu.34.Menoch.cōſ.
** 65.n.4.15.& ꝑ totū, qui hanc receptiſſimā** in
quit.Hinc dico,qnod etſi ſecūda Inueſtitura ex-
primat maſculo tantū,quod minime attendetur
6 cum † prima origo ſit ſeruanda,nec præſumanē
ſequentes voluiſſe eorū iuribus derogare; fiunt
enim renouationis Inueſtiturarū ad confirma-
tionē,non autem derogationē præcedentiū,Pa
ris. conſ.4.inter cōſ.ſtat.Mont. Ferra. nu.10.cū
7 pluribus ſeq.& Senat.Mant.conſ.1.nu.51.& iux
ta conſuetū, Simon de Pret.cōſ.54.nu.53.Rur-
8 ſus † & ſi ſubinfeudatio feudi fiat à primo Vaſal
lo,intelligitur factū modo & forma,prout & ip-
ſemet Vaſallus primus poſſidet ad ea, quæ po-
nit in feudo Curiæ Podı de quo agitur, Socin.
ſen.cōſ.56.ſub.nu.13.vol.3.Caſt.cōſ.164.uol.2.
Decius.conſ.389.nu.7.Lofredus.conſi.39.col.
peu.& in terminis.quod ſubinfeudationes, fa-
ctæ etiā ſine aſſenſu domini,inter cætera requiſi
ta fieri debant in parē, ſine fraude, & ſub eodē
modo,forma,& pactis, ꝓut ſubinfeudās renet,
vt ſi pro maſculis tantū,non cōcedatur pro ma-
ſculis & fęminis, probatur in c.1.§.profecto,de
lege Corra.& ex gl.in c.1.§.præterea.de capitu.
Corr.vbi omnes feudiſtæ.Curt.tract.de feud.4.
part.in pri.n.83.Moder.in conſuet.Paris.§.35.
* nu. 17. Clar.qui atteſtatur de* cōi in §.feudum
q.32.verſi.ſcias.ramen,Zaſ.de feud.par.9.n.15.
Camerar. in c.imperialē.pagi.609.verſ.4.& vlti
mo de prohib.feud.alien.per. Feder.quod etiā
inferius declarabitur.

9 Tertio vaſallus renouationem petens † à Do
mino directo, non tenetur primam origina-
lem inueſtituram dicti feudi exibere, modo
paternam,auitam ve exhibeat,cū eo modo da-
tionem feudi oſtendere dicatur, per doctr. Ioā.
And.ad Specul.tıtul.de feud.§.porro.in pri. Ol-
drad.conſ.121. Alex.conſ.288.n.3.vol.2. Iaſ.in
pręlud.feud.nu.51.in fi. Curt.ſen.cōſ.49.nu.44.
* in fi. Iaſ. in auth.ſi quis in aliquo.vbi de* com-
muni. in fi. C. de edend.& in l.ſi teſtamētum.2.
10 notab. C.de inſtitut. & ſubſtitut. † pręſumitur
enim extempore fuiſſe ſemper ante dictā vlti-
mam inueſtituram recognitum feudum à præ-
deceſſoribus,& illius eſſe naturæ,regulæ,conceſ
ſionis & conditionis,qualis eſt patris ſui aut aui,
vel vltimæ renouate, & ſub illis qualitatib.quę
erant in primis cenſeatur repetitio in ſequenti.
bus facta.Campeg.conſi.11.nu.3.& 5.poſt.Ale
xand.conſi.19.num.13.& 29.nume. 13.volu.2.
Curt.iun.de feud.2.part.parte.ſecūda.n.44.ver.
ſi.7.& in terminis per Marin.Freci.de ſubfeud.
lib.2.auth.3.num.13.verſi.quando,Modern.Pa
ris. in conſuet. feud. §. 5. quæſt.11.num.66.in-
11 nuentes. num.68.† alleganti errorē, onus pro-
bandi incumbere, cum hæc ſimplex.vltima &
autentica renouatio probet, Alberi.Caſtr. An-
gel.& Iaſ. in l. fi.C. de inſt. & ſubſtit. Quinimo
& ſi aliquo caſu teneatur exibere inueſtiturā,
12 Vaſallus excuſetur, ſi meta temporis vetuſta ex
ceſſit, & iuret ſe alias inueſtituras, vel primam
non habere,Aret.conſi.120.formaliter Moder.
13 Paris. in conſuet.feud.§.5.nume.7.† Quodque
Epiſcopus vel Prælatus teneatur inuſtire,ſecun-
dum naturam,pacta,& qualitatē feudi,vel em-
phyteoſis contenta in vltima renouatione inue
ſtituræ exhibita per Vaſallum,quæ probat indi-
ſtincte, etiam quod antecedentes non oſtendā-
tur, decidi expreſſe Alber.in l.non eſt nouum,
ff. de leg.& in ſuo indice, verbo nouum, quod
14 † fortius locum habet, ſi Vaſallus in illius poſ-
ſeſſione exiſtat.vt declarant.dd. Modern. Paris.
25 in cōſue. feud.§.5.nu.87.88.& † ſeq.ſed ſi oſten
derentur priores, ſecundum illas,renouatio fie-
ret,Zabar.conſi.123.in pri.arti.

16 Quarto licet alias † Eccleſia nō poſſit inueſti
turæ formam,quæ erat ad tertiam generationē,
vel pro maſculis rantum mutare,& illam ad fœ
minam extendere, & quintam generationem.
* cap.2.de feud.* communc ait Alexan.conſil.9.
num. 2.volum.3. & conſil.5.num.19.volum.5.
Modern.Paris.conſue. Paris.§.5.nu.83.Carder.
conſi.11.de feud.Cuman.conſi.99.Zabarel.cō-
17 ſil.34.1.dubio, † quæ Inneſtitura pro parte pro-
hibita vitiatur.ex text.in §.profecto de leg.Cor
* rad. per Barto.Caſtr.& cæter.vb. Cagnol.de *cō
muni inquit, in auth. qui rem. nume.60.C.de
ſacr. ſanct. Eccleſi.Iacob.Aluarot.conſil.57.per
totum. Couar. varia. reſolut.lib.2.cap.16.num.
4. verſic.verum Modern. Par.s.in conſuet.feu-
dal. §.41.q.10.numero.45.& 46. Natta.conſil.
467.& 468.volum.2. Reodan.in tract.de rebus
Eccleſiæ non alien.verſi caſus.in quibus Præla-
tus re uerſa infeudare nequeat.nu.7.pagi.360.
28 dicens de mente aliquorum ex † cauſa, puta re-
munerationis, poſſe etiam per Prçlatum muta-
ri, per Curt.tract.de feud.in 2.part.in pri.verſi.
6. Capici.in Inueſtit.feud.verbo feudum dans.
verſi.Prælatus concluſ.13.& 17.

19 Attamen † ſecus ſeruatur in Domino feudi
temporalis, qui poteſt in ſui præiudiciū, & ſuc
ceſſorum hæredū, maxime in hæreditario feu-
do naturam,pacto omnia naturalia,ac acciden-
talia, contractus feudi mutare,addere, & dimi-
nuere, c. 1.ubi no1.qui ſucceſſ.tene.c.1.de duo-
bus fratr. Franc. Aluarot.conſi.121.num.5.am
ple Curt. ſen.conſil.49.nu.40.cum pluribus ſe-
quentibus. & nu.44.Paris.conſil.2.n.154.uol.1.
Curt.iun.cōſi.1.nu.16.† adnotans Dominio ſo-
lā ratificationē ſubſequentē ſufficere,Calde.cōſ
11.de feud. Pet. Duen.reg.iur.223.limi.2. Viui.
lib.

lib.1.com.opin.verbo feudum nouum.nu.115.
Port.conſi.31.nu.25.Natta conſ.468.nu.10.&
ſeq.& conſ.467.nu.9.& 10.vol.2.Octau.Cach.
21 deciſ.Pedem.28.num.9.& 22.cum ſeq.† ubi ait,
tunc ex dicta mutatione nouum dici feudum,&
quod feudum maſculinum poſſit ex noua inue-
ſtitura ad fęminas trãſire ſolum deficientib.ma-
ſculis,uoluit Bal.conſi.215.num.4.uol.3.
22 Princeps † enim& in præiuditium agnatorũ,
fęminam capacem feudi reddit,Bru.conſi.1.nu.
18.& 115.nu.5.Goz.conſi.8.nu.43.Dec.conſ.
390.nu.7.Gra.conſ.4.nu.75.uol.1.Cur.iun.cõſ.
1.nu.32.Gabr.com.opi.lib.3.de iure quęſito.nõ
23 tollend.concluſ.5.nu.36.40.& ſeq.ac ſui † reſpe
ctu Dominus poteſt conſentire, quod feudum
tranſeat perſonas alias ſui natura fudi inhabiles,
& incapaces,per Rol.a Valle conſi.41.num.23.
* uol.2.& cõem * ſentẽtiam atteſtatur,Laur.Chir-
24 cho.commu.opi.centur.5.q.44.Inſuper † & in
Eccleſiæ feudo ſeu emphyteuſis pro maſculis tã
tum,ſi plures prælati per tempus annorum qua
draginta appoſuiſſent in inueſtituris, illa verba,
& pro fęminis antea apponi inſolita, non atten
deretur præcedens concluſio negatiua, cum tã-
to tempore diceretur inducta conſuetudo infeu
dandi bona pro fęminis quoque, per Cuman.
conſi.99.quædam poſſeſſ.Cur.iun.de feu.par.2.
in 1.uerſi.6.Capici.in inueſtit. feuda. verbo feu-
25 dum dans prælatus,lim.3.pagi.146.Et hoc alia
ratione comprobatur,quia ſimiles geminatæ &
repetitæ inueſtituræ cum verbo pro fœminis,
multum operari ſolent, etiam in cõſtituenda na
tura feudi not.Grat.conſ.9.nu.181.uolu.1.Curt.
ſen.conſi.49.nu.42.& 43.in feudo.d.Curiæ Po-
dij.Soci.ſen.conſ.66.nu.14.in fi.uol.3.dicens.ex
plurib.ſubſequentib.inueſtituris priores conceſ
ſiones declarari, quod fortius procedere arbi-
26 tror in feudis hæreditarijs,in quib.ẽt in præiudi
tium agnatorum pactum nouum addi poteſt, &
mutari natura in parte,& quo ad fęminas tantũ,
dum alienãdo extraneo cuilibet præiudicati va-
leat,not.Capic.in inueſt.feud. verbo feudorum
inueſtituræ.verſ.ſi prima inueſtitura, vel ſi.in feu
do ex pacto,& prouidentia loquamur, id in prę
iuditium Domini inueſtiẽtis omnino locum ſibi
vendicet.etiam quod, Vaſallum inueſtierit aſſe-
rentem,ita feudum ſuis anteceſſorib. cõceſſum,
vel eſſe eiuſdem,& talis naturę, licet aliter de prę
cedentibus inueſtituris,vel natura feudi non cõ-
ſtet,vt in propoſito ad not.Ioan.Thoma. de Ma
ri.tit.a.de feudo ex pacto, & prouid. antiq.ſiue
patern.nu.72.
27 Quinto præſuppono,quod tempus immemo-
rabile, quod regulariter ſpatio centum annorũ
* verificatur,ſecundum * cõem relatam,per Mod.
Patiſ.in conſi.feud.§.5.nu.63.Octau.Cache.de-
28 ciſ.Pedem.171.nu.81.vel ex opi.aliorum ſpatio
etiam minori annorum centum,per Crauet. de
antiq.tempor.2.par.4.parte prin. uerſi. abſolut.
29 num.2.Menoch.conſi.2.num.309. ſeu tandem
conſiderata cauſa,tempore, hominumque vita
breui,id totum iudicis arbitrio remittatur, Me-
noch.de arbit.iud.cent.1.caſu.3.poſt Siluan.cõ
ſilio 57.nu.11.Vaſq; de contro.Illuſt.c.39.num.
20.Laur.Chirco.com.opin.cent.5.concluſ.24.
30 conceſſionem legitimam præſumi facit, Oldra.
conſi.396.Alex.conſi.6.uol.1.priuilegium rite,
& recte conceſſum.c.ſuper quibuſdam.§. præte
rea.ubi glo.de ver. ſign. titulum etiam,quod nõ
allegetur.Ang.Caſtr.Bald.Salic.ac omnes in l.ſi
certis annis.C.de pactis bonam fidem.Innoc.&
Bald.in c.ſi diligenti,de præſcrip.Actum in caſu
valido geſtum,Iaſ.conſi.156.uolu.2.tantumque
poteſt,quantum Princeps ipſe,Iſern. in c.1.ver-
bo flumina, quæ ſint regalia,Gozad.conſi.8.nu.
* 37.& fuſius hæc omnia comprobans ex * com
** muni,& ** communiori opinione tradũt Ant.
Gabr.commun.opin.lib.5.de præſcrip.concluſ.
1.in prin.Vaſq.de contro.Illuſtr.cap.83.84.62.
& 63.Menoch.de arbit.iud.cent.1.caſu.43.Rol.
a Valle conſi.66.uolum.2.in emphyteuſi, & feu
do Eccleſiæ loquens Bero.conſilio 113.num.3.
& 115.num.24.& ſequen.& conſilio 84.nu. 13.
& 3.uolum.1.Siluan.conſi.3.num.70.cum ſeq.
& conſilio 1.num.115.in Spiritualibus.Portius
Imol.conſi.28.num.21.cum ſequẽ.& conſi. 87.
num.3.ac contra Eccleſiam,& tertiam, Reoda.
tract.de reb.Eccleſiæ non alien.cap. de conceſſ.
decimarum.pagi.376.Alban.conſi.62.num.14.
64.num.43.48.& ſequen.& alibi ſępe.ita quod
31 dixerint ſcribentes contra præſumptionem. d.
temporis,non admitti probationem contrariã.
Fel.in cap.cum a nobis. & in cap. illud. de præ-
ſcript.Curt.ſen.conſ.70.num.15.Gabriel.dicto
* conſi.1.nume.50.ample. qui * omnes id tenere
ait,Vaſq.d.cap.84.num.12.Natta.conſi.524.nu
32 mero 17.Rurſuque procedere d. legis præſum-
ptam ueritatem ex tempore immemorabili, ẽt
quod de titulo incerto illegitimoque ſeu initio
malæ fidei conſtaret, ea ratione,quod interuen-
tus rei minime noceat, cuius omnino defectus
non poſſit nocere,vt hanc opinionem lõge alia
veriorem probans in factoq; pluries habuiſſe
& obtinuiſſe inquit,Vaſq.de contro.Illuſt.c.81.
nu.12.15.17.& ſeq.reprobata Felyn. limitat.ſub
nu.33.in c.ſicut de re. iud. quam ſententiam ſe-
quutum eſt Rotæ Auditorium Romanum in de
ciſ.manuſcriptis per Mocdan.deciſ.51.& Fabiũ
deciſ.22.vt recenſet Hier.Gabr.conſi.88.nu.17.
& 18.nec diſſentit Alex.conſi.64.num.50.& 61.
Anguſ.conſi.9.num.3.lib.7.Bero.conſi. 113.&
115.nu.38.uol.1.

Suppoſito itaq; cõceſſiones quam plurimas
uniformes ſpacio centum annorum & ultra fuiſ
ſe factas, ac pro hæredibus utriuſque ſexus ſal-
tem relatiuè, quis dubitat, quod præſumatur
Principem & dominum feudi id rite & recte ve-
33 re promiſiſſe & dediſſe ? cum & aliter dicto aſ-
ſenſus, & licentia Domini ex diuturnitate tem-
* poris tantum præſumatur * ex communi ſerie

doctorum, quos aggregat in materia Vaſqui.
vbi ſupra capit.63.numero 14.Et ſi Princeps in
conceſſione non interuenerit,id per illius legiti-
mum procuratorem,emiſſum cenſeatur,quippe
34 qui ex ſola † temporis diuturnitate mandatum
legitimum data Domini ſcieutia & patiẽtia pre-
** ſumatur,iuxta ** ſententiam communiorem,de
qua per Bal.conſi.285.uol.3.Cur.ſen.conſi. 77.
col.2.& cæteros adductos per Fernan. Vaſq.de
contro.Ill. c.62.nu.7.& 8.uel alias præſumatur
mandatum,vel illius qualitas,ſi illud in inſtrumẽ
to antiquo enuntietur.Cagnol.in l.Velle.nume
ro 20.ff.de regul.iur.ac in propoſito Ant.Gabr.
commu.opi.li.2.de procur.concl.1.nu.9.lim. 2.
35 † Verba namque enuntiatiua probant manda-
tum,etiam vbi agitur de præiuditio tertij.in anti
quis.concurrentibus longa poſſeſſione,vel plu-
ribus inſtrumentis,ex collectis,per Crau. de an-
tiqui.tempor.prima par.nu.70. cum ſeq. Laure.
Chirco.commu.opi.cent.5.concl.10.cum ſimi.
Hier.de Monte.tracta.de finib.c.105.nu.4.Gab.
commun.concluſ.lib.2.de procur.concluſ.9. nu
mero 9.Natta.conſi.669.nu.1.Cæph. conſi.90.
nu.34.& 152.nu. 33.
36 Sexto † addo terrarum identitatem, duobus
confinibus verificatis iuſtificari,ex doctr.Barto.
* communiter* recepta in l.demonſtratio.falſa in
q.7.ff.de cond.& demonſtr.Alex.conſi.180.nu.
8.uol.6.Rolan.a Valle,conſi.77.nu.14.uol.2.Vt
ſil.ad Afflict.deciſ.28.num.10.Menoch.de arbit.
iud.lib.2.cent.2.caſu.108.nu.12.& concurrenti
bus qualitatib.uel cohærentijs deſcriptis in pri-
mis & ultimis inueſt.turis iuncta præcipue poſ-
ſeſſione Vaſallorum,præſum.tur rerum idẽtitas,
vt in caſu fideicommiſſi conſuluit Natta. conſ.
235.nu.15.cum ſeq.ac præſumitur idem feudũ,
37 † cum nõ aliter appellaretur feudum antiquum
in perſona vltimi inueſtiti, niſi a quarto gradu
aſcendentium ſupra prouenerit. Alex.conſi.30.
num.5.uol.1.Deci.conſi.208.num.4.Clar.§.feu
dum.q.8.in pri.Celſus Hugo conſi.26.num. 43.
Rol.a Valle,conſi.55.num.9.uol.3.Io. Thomas
Mari.lib.1.de feud.t tu.2.nu.2.Cumque lapſum
eſt tempus annorum,centum a prima ad vltimã
38 inueſtituram, † ſic in antiquis verſamur,utique
leuior, & per coniecturas tantum probatio ad-
mittetur,in probandis finibus,& identitate ter-
ræ,ut recte dici poſſit,Vaſallus nunc poſſidet di-
ctas terras in feudum,vel emphiteuſim antiquã,
quæ ſunt præſumptiuæ etiam anteceſſorib. ſuis,
39 conceſſæ in feudũ vel emphyteuſim,† cum plu-
ralitas prædiorum,eiuſdem perſonæ,ac in eodẽ
loco non præſumatur. art. eorum, quę tradunt
Bar.Bald.poſt Butrigar. in l.2,C.de error.calcul.
Crauet.conſi.98.in pri.Deci.conſi.146.nu.9.&
fuliſſime Siluan.conſi.57.per totum,& Port.nu.
29.cum ſeq.& ſemper pro poſſeſſoribus præſu-
matur,Crot.conſi.46.nu.6.& ſeq.
40 Septimo addo,† ubi in inueſtituris certorum
annorum,puta 1528.1535.adſint nonnullæ pe
tiæ terrarum,quæ non ſint comprehenſæ ſeu de
ſcriptæ in cæteris inueſtituris antiquis renoua-
tis,puta annorum 1512.1452.vt ex aduerſo cõ-
tenditur,pro illis terris iudicatur quędam noua
conceſſio,Caſt.conſi.461.col.2.uol.1.quæ alias
41 cenſetur † facta, ſecundum propriam naturam
feudorum, ſic pro maſculis tantum,per Bald.in
c.1.§.præterea, vbi Afflict.num.13.& Aluarot.
nu.2.in titul. quid ſit inueſtit. Signor. conſi. 10.
42 Attamen † ubi in ſtipulatione inſtrumenti de-
ſcribuntur particulariter & nominatim omnes
terrę,& bona tam in antiquis inueſtituris,quàm
extra comprehenſa, & omnia quæ tunc poſſi-
deat Vaſallus,& legitimo titulo,ac reſpectu per-
ſonarum dicatur pro ſe & deſcendentibus,ac de
quibus,ac eis modis,forma, & cõditionibus,&
in omnibus & per omnia prout continetur in
præcedentibus inueſtituris, videlicet annorum.
1512.& 1452.in quibus fœminę comprehenſę
appareant,tunc ſine dubio ob relationem factã
hęredes utriuſque ſexus comprẽhendi dicũtur,
non autem ſola natura feudorum attendetur,eo
43 quod † relatum ſit in referente cum omnib. ſuis
qualitatib.Bal.conſi.331.uol.5.Pariſ. cõſi.5.nu.
6.9.nu.24.& 25.ac 22.nu.9.& ſeq.uol. 1.& 23.
num.66.in 1.& in feudo ac conceſſione cum ſi-
milibus ferè uerbis,loquentes, tradunt Alexan.
conſi.30.uol.1.Brun.conſi.78.num.8. Sigiſmũ.
conſi.11.num.19.& 20.Bero.conſi.140.nu. 35.
& ſeq.uol.2.Anguſol.conſi.2.nu.20.li.6. & con
ſilio 3.num.27.tradit de clauſula,in omnibus &
per omnia,Curt.iun.conſi.131.nume.35.& 36.
uol.3.Celſ.Hugo conſi.113.num. 9.Hipp.Rimi.
iun.conſi.1.numero 52.& conſil.5.num.43.Ca-
ualcan.de vſufruct.mulier.num.55.ſeruit Octau.
Cacher.deciſ.Pedem.23.num.41.Caſt.conſ.17.
in fi.uol.2.& conſi.162.2.articul.in antiquis,ex-
44 tenditurque ad † omnia bona deſcripta in inue
ſtitura,etiam quòd de titulis non appareret.Ca-
ſtren.ubi ſupra.Tom.Gram.deci.59.num. 22.&
ſeq.Menoch.per alios conſi. 1. nu.64.maximè,
ꝙ omnia bona,& terræ unica conceſſione,ſtipu
latione,& uno verbo determinentur, in propo
45 ſito Corn.conſi.16.num.15.uol.1.† Relatioque
ad inueſtituras antecedentes non fiat, reſpectu
terrarum,de quib. in antiquis,ſed reſpectu per-
ſonarum deſcendentium ſolum, cũ de terris nul
la adhuc ſit mentio facta,quando relatio per di-
ctam clauſulam,ad dictas ſit inueſtituras, tradit
Deci.in c.2.requiris.nu.3. de appell. Gabr.lib.6.
de clauſ.concluſ.9.nu.3.& 4.nu.8.& 7.nu.11.&
ſeq.Addo,ꝙ inueſtitura 1570.pro terris cõpre-
henſis in inueſtitura anni 1558.ſit pro maſculis
tantum.cenſetur itaque in reliquis etiam pro fę-
minis conceſſa,ut arguit Soci. conſi.10.nu.7.in-
ter conſi.Brun.
Octauo, & ultimo dico, ꝙ pro cognitione na
46 turę † feudi multa conſiderantur, cum naturę
feudorum ſint diuerſę.
47 Primò † inueſtiturę tenor ſi adſit expreſſus,Bal.
conſi.

conſilio 398.in pri.amplè Caſſan.in conſuet.
Burgund. tit. de feud.rubric. 3.§.7.Gl.2.in pri.
Modet.Paris.conſi.50.nu.37.
48 Secundo † conſuetudo ſpecialis concedētis,
ac maiorum ſuorum obſeruata,ſeu in dictis feu
dis ſimilibus ſeruientibus admiſſa, Grat.conſil.
2.nu.63.in pri.poſt Alex.conſ.124.nu.4.vol.5.
Deci.l.ſemper.nu.8.ff.de regu.iu. Pariſin.ubi ſu-
pra.num.38.& 39.fuſius Dioniſ.Pontan.in con
ſuet. Bleſens.tit.4.art.46.pag.238.verſ.cęterum,
Ioach.Miſeng.conſi.22.nu.9.
49 Tertio† conſuetudo loci feudi dominantis,à
quo tenetur,cum membra à capite regulentur,
Ioan. Fab. in l.1. C.de ſum.trin. Caſſan.vbi ſup.
gl.2.Paris.cōſ.13.nu.30.& cōſ.21.nu.48.vol.1.
50 Quarto † loci cōſuetū generale,vbi sūt feuda
ſita. Grat.d.cōſ.2.n.4 Brun.cōſ.14. Paris.conſi.
23.nu.18.& conſi.21.nu.48.volu.1. Dioniſ.vbi
ſupra verſi.tertius gradus,cōſuetudoq; frequē-
tior obſeruatur Deci.conſ.11.nu.12.Bero.conſ.
83.num.31.vol.3.quę intelligentiam inueſtitu-
51 ris dubijs,ſeu ſimpliciter factis præbet cum † cō
ſuetudo, ꝙ fæminæ ſuccedant in feudis præpo-
natur conſtitutioni feudali,Paris.d.conſi.22.nu.
13.& 14. Afflict.in titu.ex quib.cauſ.feud.amit.
nu.206.Feder.Schen.in c.1.§.hoc.autem.nu.4.
de his.qui feud.da.poſ. Cur.iun.de feud.3.part.
nu.108.fallent. Pet. Duen.regu.309.clar.§.feu-
dum.9.73.Thom.Marin.de feud.fœmin.nu.23
Bero. conſi.77.nu.30.& ſeq.& conſi.79.nu.68.
vol.3.Menoch.conſi.65.nu.54.
Ex quib.in prępoſitis, & veris, infraſcripta
ad caſū ꝑſtis cōſultationis neceſſario deducūr.
52 Primo,† ꝙ cū maſculi ex linea aſcendentiū Il
luſtris Dñi vltimo loco defuncti, nō adſint,nec
rurſus filiæ reæ conuentæ fuerint vnquā excluſę
per natiuitatē maſculorū, ex his quæ tradit Ro-
man.conſi.1.& 22.vbiq; Mendoſ.Paris.cōſ.22,
nu.4.vol.1.& conſ.16.nu.13.vol.4.iuueſtiri de
bent,pręcipuè cū ſint filię,fauore quarū nonnul
53 li q̄nq; cōſuluerūt ad excluſionē patrui, etiā † in
feudo antiquo,cū in nouo nemo diſcrepet,ipſas
tantum admittendas eſſe excluſis patruis per ea,
quæ tradit Ruin.cōſi.9.nu.13.vol.1.latè Octau.
Cacher.deciſ.pedem.23.per totam,Ceſal.cōſi.
30.per totum,& conſi.251.nu.4.
54 Secundo cum † feudum Curiæ Podij Epiſco
patus Mantuani,ſui natura,ac origine ſit pro ſe,
& hæredib.vtriuſq. ſexus,& cōſequenter fęmi-
neū,vt notū eſt,cōſtetq; ex inueſtituris Domino
rū dictę Curię emiſſis ab Epiſcopatu,ſuper quo
ac inueſtitura Domini Aloyſij primi Dñi huius
patriæ,cōſuluerūt aliàs Signor.cōſ.60.per totū,
Soci.ſen.cōſ.66.vol.3.& 256.volum.2.ſcripſiq;
aliàs.in cōſ.48.& 49.vol.1.dato,ꝙ nulli cōſtaret
de inueſtitura aliqua aſcēdentiū d. Illuſtris Dñi
Naimi,ſeu illius filiarū,nihilominus cenſeretur fa-
cta ſubinfeudatio eo mō,& forma, ꝓut curię pri
mi Vaſalli fuerūt inueſtiti,videlicet pro ſe, & hę
redibus vtriuſq; ſexus , tū quòd ſubinfeudatio

nes intelligantur iuxta naturam primam dicti
feudi,argumento not.per Soci.ſen.d.conſil.66.
ſub numero 12. Curt. de feud.4. part. in pri.
nu.83. Clar. 55. feudum.q.32.verſi.ſcias tamē,
& iuxta conſuetudinem & vſum, Guiliel.aper-
na no.4.nu.34. Sigiſmund.conſi.1.nu.118. Be-
ro. conſi. 77.nu.27.cum ſeq.vol.1.At vere pro-
vt eſt feudum principale d. Curiæ, & feudi ca
55 put,† cum membra à capite regulētur,vt in pro
poſito ſubfeudi Excelentiſſimi Ducis Ferrariæ
conſulebar, poſt Caſt.conſi.163.nu.12.volu.2.
Deci. conſi.389.nu.7.Lofred.conſil.34.nu.39.
& ſeq. & Ruin. conſil. 168.in 1.vol.Bero.con-
ſil.66.nu.3.vol.1. Vrſil.ad Afflict.deciſ.248.nu.
me.12. Hipp. Rimin.conſi.6.nu.109.& 110.&
132.& conſi.18.nu.2.& 5. Adducitur tex.in c.
57 1.§.profecto de lege Corrad.quo diſponit † ex-
preſſe vaſallum eadem lege & natura, quam ip-
ſe tenet feudum , alteri concedere debere, non
autem illam alterando , & ibi id no.Iſern.ac Pa-
ris de Puteo in ca. Imperialem §.illud,vbi Bald.
verſi.ſed quando. Affli.nu.10.Aluar.nu.2.Præ-
poſit.num.2.Iacob.de Belouiſ.verſi.pręterea cū
Petro Rauen.verſi.& quia de prohib.feud.alie.
per Federi.dicentes primam cauſam feudi ori-
ginarij , & eius effectum. ita influere in ſubfeu-
datos,licet immediatè à ſecundo Domino reco
gnoſcant,vt virtute primę cauſæ,cum modus &
forma deſignata ſunt.ſub alio modo & forma
feudum non dicatur ſubinfeudari , maxime ſi
ſub in formi clauſuli conceſſum appareat , Gu-
liel. de Annetto tract.de feud.lib.3.c.10. Curt.
Iun. conſ.1.nu.9. Celſus Hugo conſi.60.nu.34.
57 Rimin. Iun. conſi.1.num.58.† quęq; alteratio nō
pręſumitur niſi probetur , Afflict. poſt.alios in
tit. quid ſit inueſtit.§.prætereanu.11.& 14. Lu-
cas de Pen.in l.1. C.de impon. Lucra, deſcript.
col.4.Sigiſm.conſ.3.nu.3.Guil el. à perna.con-
ſil.18.& Andr.in d.§. profecto, vbi etiam Nard.
58 Liparul.nu. 14.licet in dubio, † in feudo pro
prio ſimpliciter accepto,pręſumatur pro hęredi
bus maſculis tantum , prout ius diſponit acce-
ptum. Andr.vbi etiam Liparol. in c.1.§.huius
autē nu.11.ex quib.cauſ. feud.amit. Lofred.cō-
ſil. 1. nu. 97.cum. pluribus ſeq. Sigiſm.conſil.1.
nu. 127.vol. 1.cōſi.feud. Caſſan.in conſue. Bur-
gund. de fiedez. Rubrica.5.§.8.ex alternatione
59 pagi.112.nu.22.cum ſeq.Tum quod † pro ma-
ſculis & fęminis cēſetur ſubinfeudatio facta(ci-
tra etiā pręſumptionē.d. Naturæ originariæ feu
di) ſi pro feudo & re recognita ſoluatur cenſus
affictus,pars fructuū,vel aliquid ſeruitiū reale,vt
ſit in præſenti caſu, & fere pro oībus terris quia
tunc tā fęmina, quā maſculus ad cēſualia feuda,
ac impropria iure etiā feudorū ſcripto & cōſue
tudinario admittantur. cap.1.§.quin etiam vbi
omnes feudiſtæ.in tit. Epiſcopum vel Abbatē
* communem * ſententiam nuncupat Curt.iun.
de feud.in 3. par. princip. 1.regul.verſi.9.fallit
num. 12. Clar.in §.feudum quæſtio.73.verſic.

item quod ſi feudum , copioſe Paris. conſi.4.&
12.num.20.& conſ.23.nu.34.uol.1.Gozad.cõſ.
8.num.23.cum ſeq.Grat.conſi.3.num.13.vol.1.
Siluan.conſi.3.num.58. Roland.a Valle conſil.
23.num.10.& 11.vol.1.Cæphal.conſ.258.in 1.
& conſi.51.vbi declarat, & in propoſito conſ.
389.per totum vol.3.Franc. de Eccleſia cõſ.40.
nu.11.vol.2.cõſi.feud.Bero.conſi.65.& 73.vol.
1.Port.Imol.conſi.1.nu.6.& ſeq.Neuiz.conſ.9.
nu.6.& 26.Senat.Mant.in conſi.4.nu.4.& conſ.
13.nu.38.conſi.15.nu.30.conſ.8.num.36.conſ.
9.num.27.29.& ſeq.inter conſi.ſtat.Mont. Fer-
rat.Celſus Hugo.conſi.26.nume.4.Mendoſ.ad
Roman.conſi.376.num.12.verbo,certum ſerui
tium.Io.Thom.de Marin.tract. de feud.condit.
tit.20.lib.1.nu.12.Capici.in inueſtit.feudali.uer
bo feudorum ſucceſſionis, verbo fœminæ & ſu
ſiſſime Menoch.conſi.65.per totum ac Albert.
Brun.in indice.conſi.feudal.verbo fęmina.Tho
bia.Non.conſi.1.nu.36.& ſeq. ſeu alias admitta
60 tur ſtante patriæ conſuetudine , † qua feuda ad
inſtar patrimonialium reducuntur , vt multa in
propoſito ſcribit Caſſan. conſi. Burgun.rubrica
3.§.8.pag.112.nu.30.cum ſeq.
61 Accedat † quod in dubio , ubi Inueſtitura ad
formam & naturam præcedentium vel anteceſ-
ſorum inueſtit relatum habet,nec de illis appa-
ret , conceſſio tamen non vitiatur, nec feudum
præſumitur conceſſum , niſi vt eſt magis expe-
diens Inueſtito,puta potius pro hæredib. quam
pro filijs tantum,ita Alex.cõſi.26.nu.3.& 6.vol.
5.Vr .l.ad Afflict.decis.140. Capici. in Inueſtit.
feudal.uerſi.iuxta tenorem pagi.132.& pag.95.
ample Gulielm.a Perna.conſi.14.nu.6.& ſeq.ſic
in præſenti ad fauorẽ Inueſtiti præſumptus ma-
gis pro hæredib. vtriuſque ſexus,quàm pro ma-
ſculis tantum.
62 Tertiò ſuppoſito † quod pro terris non com
prehenſis in inueſtituris anni 1452. & 1512. ſic
pro terris additis inueſtituræ.1528. & 1512.In-
ueſtitura eſſet ſimplex, informis, ac ſine expreſ-
ſione naturæ,& formæ feudi,vel ſucceſſionis in
illo,præſumetur tamen conceſſio facta iuxta na
turam feudi Curiæ Podij.prout illum ab Epãtu
recognoſcunt,uidelicet pro ſe & hęredib.vtriuſ
que ſexus.Nam reæ conuentæ , & illorum ante-
ceſſores ſunt ſubfeudatarij,vt docent illorum in
ueſtituræ,recognoſcentes terras in ſubfeudum,
ab Illuſtriſſimo domino Curię Podij, vaſallo pri
mo,& inueſtito ab Epiſcopatu Mantuæ,de Cu-
ria Podij , cum dd.terris ac pertinentijs ſuis. &
63 hoc negari nequit,penes † quem Illuſtriſ.domi
num adeſt utile Dominium (reſpectu Eccleſiæ ,
quæ dictum tenet) ac quoddam directũ, ut aiũt,
ſubalternum reſpectu ſororum de Gonzaga , &
ſubuaſallorum , quæ ſorores Dominium vtile
quoddam ſubalternum,& poſſeſſionem natura-
lem tenent , ut hæc egregie declarant Bald. in c.
cæterum.nu.12.in fi.de iud.Socin.ſen. cõſ.256.
col.2.in fi.uolu.2.& in feudo.d.Curiæ Podij,idẽ

Socin.in conſi.66.nu.3.& 4.uol.3.Fel. in c.quæ
in eccleſiarum.nu.69.de cõſt. Afflict. in prępud.
conſtit.Sicil.q.23.Molin. conſ.feu. q.33.nu.17.
de quo tamen d.Bald.uidere eſt per Bero.conſi.
74.nu.7.& 75.& 76.nu.1.& ſeq. & nu.6.uol.1.
Soler.in conſtit.regni,de iuſt.& iur.pag.112.cũ
ſeq.clare Dioniſ.Ponta.in conſ.Bleſen.art.61.§.
16.per totum.& art.72.§.2.
Quapropter cum ſint ſubfeuda, adſintq; reli-
quiæ dominij utilis,& quoddam directum ſubal
ternum,in ſubinfeudante,ut cõcludunt oẽs,iurę
firmari oportet,ſubinfeudationẽ factã dici,non
aũt alienationem & ceſſionem feudi, ut dicebat
64 Bal.Fel.& Socin.ubi ſupra, Et † ſi eſt ſubinfeuda
tio,prout certo eſt,infertur cenſeri in dubio fa-
ctam,iuxta qualitatem,modum , pacta,naturã,
formam,& conditionem feudi Curiæ Podij,&
prout primus Vaſallus illud ab Epiſcopatu reco
gnoſcit,cum id lege expreſſa caueat.ut ſup. in c.
1.§.ſimiliter,ubi oẽs de lege Corrad. & in c.1.§.
65 1.per quos fiat inueſtitura.† Ac rurſus, quia ſub-
infeudatio ſine licentia Domini primi per Va-
ſallum primum permittatur,& intelligatur facta
ſecundum naturam , & formam primi feudi, &
dummodo ſincere,& ſine fraude fiat,hiſq; trib.
concurrentib.tantum,nõ aũt ſi per Vaſallum in
ſubfeudãtem fiat naturæ feudi alteratio, vel alio
modo quam ipſe teneat,declarant omnes feudi
ſtæ in d.c.1.glo.in c.beneficium,ſi de feud.fuer.
contro.Curt.iun.tract.de feud.4.part.nu.83.do
cte Molin.in conſu.Pariſ.§.35.nu.18.Capic.in in
ueſt.feud.verbo infeudat.pagi.153.uerſi.limi.1.
ubi ait, debere fieri , eo modo & forma, ut ipſe
habet;ſequitur Clar.§.feudum.q.73.Bero.conſ.
122.num.16.& 66.num.3.uol. 1. declarat Pon-
tan.in conſuetud.Belenſ.d.art.61.§.16.in primo
& hoc in terminis decidit Iacob. de Ardizõ.in
ſumma feud.c.17.ſub tit.eo pacto feudum con-
cedere quis debet, ſcribens vaſallum teneri ſub-
66 infeudare modo,forma,& pacto,ut ipſe †tenet,
quod ſi ſimpliciter(vt in noſtro caſu factum aſſe
ritur)daret,cõditiones primi feudi tacite ſeque-
rentur,per tex.formalem, in c.extraordinario.
§.beneficia.per eum allegato.& c.58.Quodque
67 †poſſit ſubinfeudari ſine aſſenſu Domini,* com
muniter,id receptum inquit,poſt alios Gozad.
conſil.63.num.5.Clar.ubi ſupra , & Graſſ.com-
mun.opin.lib.2.cap.2.q.20. Bero.conſi.75.nu-
mero 13.uol.1.ample Arnold.Feron.conſu. Bur
digal.tit.de feud.§.21.Nec dicatur iſta procede-
re in alienatione ſimplici feudi, & quando Va-
ſallus primus,abdicat a ſe totaliter feudum. ete-
nim quàm hoc ab omni iure alienum ſit, nemo
68 non uidet ; præſupponunt , enim omnes, aliud
eſſe alienationem , aliud ſubinfeudationem ,
quia in primo caſu domini aſſenſus requiritur,
nec primus Vaſallus retinet aliquod ius penes
ſe,ut Bald.Soci.& cæteri declarant,ac Iaſ. in l.3.
numero 33. C. de iure emphy. informationis
in cauſa ſtatus Mont.Ferrat. pagina 20. uerſicu.

quæ

quæ rationes Marin.Freccia de feud.lib.2.q6.6. num.7.late Dionif.Pontan. in conſuet. Bleſens. Art.77.§. 2.in primo. At in ſecundo caſu ſubin feudationis,aſſenſus domini, nō requiritur,ſed ſecundus vaſallus primum vaſallum in dominū recognoſcit,ac ei ſeruitia præbet, vt ſeruatur in
69 ſubuaſallis Curiæ Podii.† Qui licet aliàs tenerentur requirere de iure aſſenſum in alienationibus,ab Eccleſia primo domino,vt Clar.Explicat. in fi. q.33.§.feudum,ſentit Bero.cōſ.74.vo. 1.& conſ.67.in fi.vo.1.non tamen efficitur, qn & ſit ſubfeudum,& duo vaſalli conſtituantur,& licet in ſubfeudis Curiæ Podii aſſenſus ab Illuſtriſſimo Curiæ impetretur per ſubuaſallos, id procedit,vel ex iure Inueſtituræ,vel ex cōſuetudine immemorabili, de qua aliàs ſcripſi conſil. 91.in pri.Quodque intelligatur ſubinfeudatio,
70 iuxta naturam primum feudi,oſtenditur,† quia deuoluto feudo ad Dominum directū, ſi partē iam per primum vaſallum ſubinfeudatam,velit ſubfeudatarius recognoſcere per inueſtiturā à primo Domino directo, ex æquitate legis ipſe admittet, nec aliter ad primum Dominum deuolutio fiet,rigore iuris cōſiderato,quod docet Bald.in ca.1.§.ruſus, ſi fidelis.nu.4.quib. mod. feud.amit.Aluar.in c.1.§. rurſus. 1. not.de contro.inueſt.Pontā.vbi ſupra.§.17.Folerius vbi ſupra,pagin.112.nu.7.& 8.Molin.d.§. 35. nu. 20.
71 † & intelligi debet,quod ſit ſubinfeudatus,iuxta naturā primi feudi, ne aliàs dominus primus teneatur inuitus vaſallum noua forma adiecta ſuæ inueſtituræ admittere , vt ſentit Arnol.Feron.d.§.21.de feud.verſi.puto,ac Iſern.in c.1.§. de manſo.col. 2. verſi.item nota. de controuer. Inueſt.dicens, ſubfeudū eſſe eodem iure pœnes conceſſionarium, qno fuit apud concedentem. Intelligetur itaq;in præſenti caſu facta ſubinfeudatio in dubio pro hæredibus vtriuſque ſexus, iuxta naturam,d.feudi,præcipue,quod conceſſio ſemper intelligatur facta,ſecundum propriā naturam , & conditionem terrarum ac feudi ,
72 † nec mutatione perſonæ rei conditio mutetur, c.1.§.præterea,vbi Aluarot.& Afflict.nu. 13.qđ ſit Inueſt.Bald.conſi.2.vol.1.Sigis.Lofred.conſ. 11.nu.26.Lucas.de pen.in l.vnica. C.de imponeu.Lucr.deſcript col.4.not.Paris de puteo,de feud.reintegr.c.pone.pagin.130.nu.2. ſeruiunt per Caſtr.conſil.137. in 3.dubio,vol.1.Crauet. conſi.202.nu. 3.Beneu.in d.c.imperialem, pa-
73 gin.310.de prohi.feud.alien.† Primordialis eſt natura vt dixi,feudi attenditur ,nec videtur alterata.Ancar.conſil.334.col.4.verſi.licet in iure , ex communi Clar.§.feudum.q. 73.† & præci-
74 pue ſi ſubfeudato fiat ex conſenſu primi Dñi, quia videt conceſſio facta illomet primo domino,quaſi quædam nouatio interuentu nouæ perſonę, ne ideo naturam primi feudi habere & retinere credatur, maxime in fauorem ſecundi inueſtiti,ita Ruin. conſil.168. uum.3.uol.1.An-
75 car.conſil.62.† cum & d.conceſſio in ſubuaſallum late interpretari debeat, Ruin.cōſ. 167.nu. 9.uolu.5. Quod maxime dicendum eſt concurrente loci Curiæ Podii natura,conſuetudine domini ſubinfeudātis, qui ſimiles, ac plures ſubin ueſtituras pro fœminis concedit,ſecundum naturam originalem feudi,quæ particulares conſuetudines,non autem ius feudorum attendi ſolent,ad ea quæ ſuperius deduxi,in octauo pſuppoſito,& per Pariſloquētem ſuper feudo Curię Podii in conſilio 13.num. 31.uolu.1.
76 † Et licet poſſit pacto primus uaſallus feudi naturam alterare,id intelligit,ſi exprimatur,nō tamen ubi ſumus in dubio,Bald.conſi.251.nōnulli feudatarii, uol.pri.præpos.in c.1.§.præterea in pri.tit.ubi Afflict.nu.13.quid ſit inueſt. in dubio enim vel in inueſtitura informi,ſemper conceſsio intelligit iuxta pactum modum , natura, & formam,pro vt naturæ,& cauſæ primifeudi cōuenit,ex text.in d.§.beneficia,ſub tit.de capit. extra ordi.quem citat ex propoſito ſummus omniū feudiſta,Iacob. de Ardizone ī ſumma feud. cap.17.ſub titu.10.eo pacto feudum concedere quis debet.

Quarto deducitur, quod cum non ſolum.dd. Illuſtre ſorores de Gonzaga paternam exhibuerint inueſtiturā,quæ ꝓ ſe & hæredib. vtriuſque ſexus inſcribitur, ſed auitā quoque , ac multas alias antiquas ex quibus colligitur natura & forma.d.fendi ſolita ſaltem relatiue , nemini du-
77 bium ſit,quin admitti debeant,†ex qno originales,exhibere,non tenentur , ſed dominus directus,niſi aliud probetur ſecundum tenorem poſteriorum admttere fęminas teneatur. Alberic. in d.l.non eſt dubium.ff.de leg.Mod.Parif. d. cōſil.feud.§.5.num. 87.& ſeq. & per citata ſuperius in ſeptimo præmiſſo.

Quinto colligo ex pręmiſsis,quod licet ex natura feudi regulariter fęminæ admitti nequeāt, ac eſto rurſus , quod ante annum 1450. fuiſſent factę inueſtiture de eiſdem met terris , pro ſe &
78 hęredibus maſculis tantum, † nihilominus,ſtante longitudine temporis 30.40.50.& 100.ānorum,ac tempore immemorabili præſumitur,& eſt uere adeo mutata natura.d.feudi ex conſenſu quoque dominorum directi Eccleſiæ, (cōtra quam.40.etiam anni ſufficiunt, per Cuman.d. cōſi.99.Curt.& Capici.vbi ſupra in quarto præmiſſo)vt contra hāc præſumptionem,nulla probatio admitti debeat, Felin. in d.c.ā nobis. col. 3.verſicu.ſcias,de præſcript.Gabriel.d. concluſ. pri. num.50.de præſcript.Caſſan.in conſue.Burgund.Rub.1.§.2.pagi. 26. numero 8.cum ſequ. & pagin.350.nu.6.& cęteros, de quibus ſuperius in quinto præmiſſo.

Sexto, licet in inueſtituris antiquis confectis anno 1452.& 1512.mentio habeatur,de māda to procuratoris inueſtientis, ac inueſtiturę fiant per procuratorem,nec de ſpeciali poteſtate mu tandi antiquas,vel cōcedendi feuda Podii,pro-
79 fœminis conſtet,† Attamen ex diuturnitate tē-

poris

poris ac ex geminatis & repetitis inueſtituris, tollitur omnis difficultas, cum uirtute primi mādatum præſumitur, titulus verus conſenſuſque dominorum expreſſus, per Vaſqui.d.ca.63.nu. 14. Nec nō mādatum præſumatur ratione probitatis perſonæ egregiæ id proferētis ac ex aliis coniecturis, de quibus ſupra quo etiam voluit, ſuper.d.feudo curię podij loquēs Gozad.in cōſil.11.num.12.& 13.vel ſaltē tamquā de facto gaui dominus certioratus dicatur, per Rom.cōſil.481.num.7.Crauet.conſil.40.num.3.Gram. deciſ.com.nu.37.qui non contradicendo cenſetur habuiſſe omnia rata. Cæphal.conſi.272.nu. 110.& ſeq. Ex altero vero inueſtiturę denuo cōfirmatæ pręſumptio arguitur, Rolād.à Valle cōſil.2.num.167.volu.1. Ac conſuetudo iufeudan

80 di,† eo modo introducta, quę eſt omnino, ac ꝑ Eccleſiam ſeruanda, ex mente Cum. & Capici. de inueſt.feuda.verbo.feudum dans prælatus limit.3.pagin.146.cum cæteris in 4.præmiſſo in fi.collectis. Accedat, quod in illa inueſtitura anni 1452.ſic antiquiſſima atteſtatur, notarius, ſe mandatum vidiſſe, & de eo rogatum fuiſſe, ibi ꝑ me rogato, viſo, & lecto, vnde nou ſolū mandatum ex enunciato inſtrumento antiquo pro-

81 batur, vt ſupra dixi,† ſed rurſus ob aſſertionem notarij, quæ aſſertio regulariter ex † communi ſententia non probat in tertii præiuditium, Soci.iun.conſi.56.num.5.vol.1.Ceſal.conſi.176.

83 num.40.Bero. cōſil.109.num. 29.vol.1.† Verū fallit ſecundum omnes, * qui ad contrahentes & perſonas, quæ inſtrumētum interueniunt, quia contra illos mandatum probant plene, Deci.in auth.ſi quis in aliquo.num.39.C.de edendo, Alexan.conſil.6.num.7.volu.4. Port. Imol. conſil.32.num.16.Hugo in tractat. de arte notar. 1. parte in clauſulis contractuum, verbo ut

83 patet pagi.88.† vel quo ad neceſſaria ad actum, qui geritur, cum de illis fiat enuntiatio, vel atteſtatio per notarium, plena probatio reſultet, vt ita intelligendo, Specul.in tit.inſtr.edit.§.nunc reſtat.verſi.pen.declarat, & ſequitur Cepol.cōſil.ciuil.38. nu.12. Hinc † ſi inueſtitura enuntie-

84 tur, quem vti ſpetialem procuratorem domini inueſtiti, de feudo antiquo, vel pro fęminis, non ſolum, quo ad omnes probatur factū inueſtiture, vt puta, quod tale quid dictum, & geſtū fuit, ſed etiam inter contrahentes illorum hæredes, vel cauſam habentes ab illis effectus geſti actus probatur nēpe quod fuerit procurator talis ac antiquum feudum, & in terminis no. Moder.Pariſ.in conſuet.feud.§. 5.num.9.& 10.

Præterea, quo ad inueſtituram anni 1542.exhibitum fuit mandati inſtrumentū publicum, rogatum per eundemmet notarium de terzona qui de inueſtitura rogatus extitit, & de quo fit in illa mentio, in perſonam domini Rolandini, procuratoris Excellentiſſimi domini inueſtientis confectum, in quo cōſtituitur procurator ad alienandum, &c. Item ad inueſtiendum, &c. ſimiliterque plures inueſtiturę fuerunt exhibitæ per eum conceſſæ, virtute.d.mandati, pro ſe & hæredibus vtriuſque ſexus, vt ex his demonſtretur. Primo dictam clauſulam ad inueſtiendum, vt aiunt vulgo cæteratam, & non extenſam per notarium, intelligi etiam pro hæredibus vtriuſque ſexus, cum idemmet notarius in inueſtitura atteſtatur, dominum Rolandinum, ad infraſcripta omnia, ſic ad conceſſionem illā pro fœminis, & ad alia ſpecialem procuratorem cōſtitutum fuiſſe, ex.d. inſtrumēto per illum rogato

85 die.6.Martij.1450.† clauſula hæc enim.& cętera, addita orationi indeterminatę, vt hic, cōprehendit omnia ſolita poni per notarium ipſum, qui de eo rogatus extitit.l. vel vniuerſorū. ff. de pign.action not.Din. & Bart.nu.3.& ſeq.& cœter.in l. Gallus. §. idem credendum, vbi apoſtil. ad Bart.verbo ultimo, & ſeq.& Garzia.num.55 & ſeq.ff.de liber.& poſth.Alex.conſil.37.nu.6. uolu.3.Rom.conſil.343.num.6.Lamph.de Oriano.in c.quoniam cōtra uerbo productiones inſtrumentorum, col.3.de probat.Ant. cōſilio 2. in fi.Paris de puteo, de reaſſumpt.inſt.Rub.2.in fi.Tob.non.conſil.19.num.32.Alba.conſil.59. num.5.Bero.conſil.2.num.15.& ſeq.volu.2.& conſi.91.in pri.& 92.num.16.& ſeq.vol.3.Rōcagal.tract.de duob.Reis.in 3.num.58. ſtaturq;

86 aſſertioni eiuſdem notarii, cum author ſcripturæ originalis præſumat plene inſtructus de ueritate illius, & continentiæ.dd.uerborum.l. ſi qtis, ex argentariis.l.argentarius, in prin.ubi laſ.num.3. §.fi.ff.de edend. l. ſi quis decurio, in

87 fi.C. de falſ.Lap.allegat.77.nu.5.† Cumque ſuppletur, quod in Breuiatura minus ſcripſit notarius, ex eo quod in prothocollo adijciatur, arg.l.error.C.de teſt.Bal.conſil.62.col.fi.uol.5. Neuiz.conſil.27.num.46.ſequitur dictam clauſulā mandati item ad inueſtiendum includere tam maſculos, quàm fęminas, ſub uerbo & cætera, tū quia id ipſe Notarius in alijs inueſtituris

88 exprimat, & adijciat,† tum quod formula mādatorum ad inueſtiendum comprehēdat omnes, & quaſq; perſonas etiam fœminas, ut docēt alia mandata ab Excellentiſſimis principibus facta, de quibus in actis ac formularijs inſtrumentorum, de quibus per Hugon.in 2.part.art.notar. uerbo mandatum ad locandum, & ad conducē

89 dum, & clauſula & cætera, ſemper ſecūdum formulam, & uſū notáriorum extendatur Bart.cū apoſtil.& Modern.in d.§. idem credendū.ff.de lib.& poſt.& Lanfranc.vbi ſupra.

90 † Secundario demonſtratur, quod cum procurator, quā plurimas fecerit inueſtituras, pro maſculis & fœminis uirtutę.d.mandati, præſumendum eſt ipſum id legitimè feciſſe, ac uti ꝓcuratorem idoneū, cum hæc actuum repetitio, & geminatio multum operetur, l.cum ſcimus. C. de agricol. & cenſit. l. ſi mulier.ff. ad uelleia. & ita præſumendo actus Principis, ſuſtineatur.l. ex

91 imperfecto.C.d' inof.teſt. † & ꝓ ualiditate actus

pro

pro qua multa etiam contra iuris communis re
gulas permitti ſolent, Deci.in l.in contrahẽdo.
ff.de reg. iur.nonnulla Grat. conſil.10.nu.181.
cum ſeq,volu.1.Quo vero ad mandatum procu
ratoris inueſtientis ann.1552.nõ immorabor,
cum clare verbo ad inueſtiendum pro hæredib.
vtriuſque ſexus, cõtineat,præter quod & multę
ſimiles inueſtituræ inueniantur, quæ rem ſatis
manifeſtam reddant, vltra temporis antiqui p̃-
ſumptionem, de qua ſuperius. Septimo, & vlt.
concludo, qđ cum iſte filiæ poſſideãt has terra
feudi paterni & antiqui ſuſceptio ꝓ ſe & hære-
dibus vtriuſq;ſexus,eaſdemque ſui anteceſſores
poſſederint. vt ex inueſtituris iam productis col
ligitur. Dicens terras petitas, vti deuolutas per
lineam finitam,non eſſe de comprehenſis in in-
ueſtituris antiquis,vel alias terras adeſſe,id pro-
92 bare tenentur, † cum pluralitas prædiorum eiuſ
dem contratæ,loci,feudi,& perſonarũ,nõ præ-
ſumatur, Siluan. d. conſil. 57. nume.13.& ſequ.
93 † & aſſeueranti talia bona eſſe feudalia, ac ſibi
deuoluta, onus probandi incumbat,Specul.tit.
de locato.§.nunc vero,verſicu.72.73.& ſeq. Be-
94 ro.conſil. 49. nu. 5. & ſeq.volu.3.maxime † qđ
filiæ in poſſeſſorio iudicio,vt eſt præſens, bona
feudalia retineant,etiam contra dominum præ
tendentem lineam extinctam, qui demum peti-
torium intentare habent, tradunt omnes in l.fi.
vbi Zuccard.nu.485. C.de edict.diui Adri.tol-
* len.ex * communi Roland.à Valle conſilio 2.
num. 27.vol.3. Octau. Cacher.deciſ.pedem.26.
num.13.Gozad.conſil.7.num.13.quod omnes
reſponderunt.in cauſa ſtat.Mont.ferrat.per Al-
ciat.conſil.172.in pri.Ex his itaque collectis cõ
cludo intrepide,Dominas reas cõuentas abſol-
uendas & inueſtiendas fore, maxime illarum iu
95 ramento adhibito, cuius medio † reus ſemper
obtinet, niſi actor concludenter, ac plene ſuam
intentionem doceat. d.c.1.§.pręterea quid ſit in
ueſt.vbi dd.præpoſi.in c.1.§. Sacramentum.de
conſuetu.feud.Caſtr.conſi.279.colum.2.volu.
2. Et ita ſaluo ſaniori iudicio iuris eſſe cenſeo,
Ego Franc.Burſatus.I.C.Mantuanus.

BARTHOLOMEVS DE PENDALEIS SENIOR.

ex prima vxore — ex ſecunda vxore — ex tertia vxore

Daniel. Nicolaus,Borſius. Gabriel.Leonellus. Hier.Sfortia,Petrus martir.

Iacobus. Onofrius.Petrus martir. Alexander. Pompeus

Ant.Daniel.Ludouicus.Benedictus.Ludouicus.Bartholomeus. Sfortia,Franciſcus.

Iacobus.Camillus,Franc.Ceſar.Octauius,Barthol. Alexan.

Antonius. Annibal. Andreas.Hieronymus.Ludouicus.

PRO NOBILI DOMINO FRANCISCO Pendalea.

ARGVMENTVM.

Feudum,an dicatur hæreditarium, vel ex pacto & prouidentia, quando inueſtitura eſt pro hæredib. vtriuſque ſexus, ex eo legitime deſcendentibus.

Vocatus ad ſucceſſionem ſub cõditione,an poſſit ſuccedere,niſi prius ea adimpleta.

Identitas terrarum,quomodo probari ac demõſtrari poſſit.

Teſtãr an poſſit ꝓhibere legitimã filijs primi gradus.

Mandatum, an præſumatur ex temporis diuturnitate.

Principem motum eſſe iuſta de cauſa ad prohibendũ aliquid,credendum ac præſumendum eſt,& quomodo id procedat.

Alienatio bonorum,quæ prohibita ſunt alienari,quãdo non dicatur facta,contra mentem teſtatoris.

Alienatio bonorum,quæ prohibita ſunt alienari, ſi facta eſt in vtilitatem,& neceſſitatẽ bonorũ teſtatoris,an imputari debeat in quartã,& quomodo & tractatur materia vtilitatis.

Alienatio facta,ſecundum mentem teſtatoris, an re, & tractari debeat.

Melioramenta fideicommiſſi,quomodo, & quo tẽpore ſint conſideranda,& ad quorum fauorem.

Conditionem uiduitatis,turpium & honeſtarũ materia, & quando uitient uel ne,tractatur diffuſe.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ex pacto & prouidentia dicitur,quando inueſtitura eſt facta pro hæredibus utriuſque ſexus legitimè ex eo deſcendentibus, ex * communi, & an dici poſſit mixtum,quod intellige,ut num.45.*

2 *Filius dicitũ habere Feudũ ex pacto & prouidentia,*

dentia, ex contractu, & quando.

3 *Probibitio odioſa ſtrictè eſt interpretanda.*

4 *Voluntas teſtatoris cenſetur eſſe conformis iuri communi.*

5 *Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, omnia æqualiter determinat. quod intellige, vt num. 50. vſque ad num. 56.*

6 *Conditione deficiente, deficit etiam diſpoſitio.*

7 *Infeudatio, aliquo territorio cum ſuis pertinentijs, non cenſentur illa bona d. territorijs infeudata, quæ non ſunt de iuribus d. feudi.*

8 *Pohibere non poteſt teſtator legitimam & trebelliamcã filijs pri gradus, ex * communi. quæ ſeruatur in foro Mantuano.*

9 *Mandatum non præſumitur ex diuturnite tẽporis, & vide infra num. 86.*

10 *Cauſa iuſta ſemper præſumitur in Principe, tãquàm iuſtitiæ pleno, ita vt ſufficiat putaſſe, fuiſſe iuſtam cauſam probibendi, quamuis aliter res ſe baberet.*

11 *Alienationis probibitio, non cõprehendit alienationẽ, quæ non eſt contra rationem teſtatoris.*

12 *Alienatio, quando fit pro vtilitate hæreditatis, non poteſt grauato imputari in quartã, quod intellige, vt num. 137.*

13 *Prohibitus alienare, poteſt nihilominus alienare ex cauſa neceſſaria, nec iſta proprie dicitur alienatio.*

14 *Solemnitas præſumitur ex diuturnitate tẽporis*

15 *Feudis dotalis, quamuis inalienabilis, alienari tamen poteſt, in utilitatem temporis.*

16 *Argumentum a lege ad voluntatem teſtatoris, valet.*

17 *Prohibitus alienare, ſi alienat partem, vt aliam reddat pretioſiorem, recte alienat.*

18 *Argumentum recte de ſumi poteſt, de qualitate ad quantitatem, & vidæ infra, num. 139.*

19 *Meliorationis ratio habenda eſt.*

20 *Compenſatio fieri debet, de qualitate ad quantitatem.*

21 *Expenſæ factæ in re prohibita alienari, deduci poſſunt.*

22 *Identitas corporum probatur ex duab. qualitatibus, ex * communi.*

23 *Feudum antiquum, quomodo diſtinguatur à paterno uel auito, ex * communi.*

24 **Feudum in dubio antiquum præſumitur ex * cõmuni, ita ut alleganti nouum incumbat onus probandi.*

25 *Probationis quamuis leues, in antiquis admittuntur.*

26 *Teſtis de auditu auditus probant in antiquis.*

27 *Coniectura & argumenta in antiquis, babẽtur pro plena probatione.*

28 * *Fama ſola plene probat in antiquis, ex * communi, quod tamen declaratur, & an ſufficiat in probando gradu. num. 31.*

29 *Tempus annorum 40. tẽporibus hiſce noſtris babetur pro antiquo. habita ratione ad ætatem hominis, ex * comm.*

30 *Tempus intra cẽtum annos, reputatur antiquũ.*

31 *Fama probata de annis. 40. & intra centum annos, ſi non plenam, ſaltem pluſquàm ſemiplenam probationem inducit.*

32 *Præiudicij illud modici reputari ſolet, quãdo agitur de finibus, & rei identitate.*

33 *Tempus antiquum iudicatur termino annorum centum, ex ** communiori, at in practica id totum iudicis arbitrio remittitur, ex * communi. & num. ſeq.*

34 *Conſanguinitatis ſola probatio ſufficit ad oſtendendum fideicommiſſum, licet non probetur. quem eſſe proximiorem.*

35 *Proximitas & cõſanguinitas, quomodo probetͬ.*

30 *Teſtis de auditu ab alijs in antiquis probat agnationem, etiam quod nõ deducatur qualitas. ſeu grauitas perſonarum.*

38 *Inſtrumenta publica à varijs perſonis cõfecta, in antiquis probant agnationem, etiam quod id deducatur ex uerbis enunciatiuis tantum, ac in præiuditium tertij. ita ut in omnibus noceant ſingulari ſucceſſori.*

39 *Fideicommiſſum antiquũ plene probatur per teſtes deponentes de auditu, & de publica uoce & fama.*

40 *Fideicommiſſarij incumbẽtia, quæ ſint circa ꝑbationes.*

41 *Fideicommiſſaria ſubſtitutio facit, ut quis dicatur ſuccedere teſtatori, qui conſtituit ſideicommiſſum, non proxime defuncto.*

42 *Prohibitio alienationis expreſſa, comprehendit obligationem, quæ uenit ſub nomine alienationis, maxime cum contrabitur hippotheca cum clauſula conſtituti. & num. ſequen.*

43 *Clauſula conſtituti, tradit poſſeſſionem.*

44 *Feudum ſuſceptum pro ſe ſuiſq; filijs & hæredibus utriuſq; ſexus, & eo legitime deſcẽdẽtib. dicitͬ eſſe hæreditariũ, magiſq; ex pacto, & prouidentia ex ** communiori, quinimo & ſi ſuſceptum ſit pro filijs & hæredib. maſculis ex eo legitime deſcẽdentib. ex ** communiori.*

45 *Diſpoſitio generalis, ſeu actus tam inter uiuos,*

quàm

quàm in vltima voluntate non comprehendit bona feudalia uel emphyteutica Eccleſiæ, niſi de eis ſit facta expreſſa mentio, ex * communi.

46 Verba, vbi ſunt manifeſta, ab eis non licet diſcedere.

47 Dictio, vt ſupra, in ſubſtitutione ac prohibitione poſita, ac ſæpius repetita, oīa comprehendit.

Verba iſta (dictam hæreditatem) in teſtamento poſita vniuerſam, de qua prædixerat teſtator in inſtitutione repetunt, tam quo ad ſubſtātiam, quàm quo ad qualitatem omnium bonorum, ex * communi.

49 Prohibitio expreſſa teſtatoris, de non alienādo, cum ratione, de qua ibi, comprehendit omnia, ex * communi.

50 Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, non ſemper, & æqualiter determinant, ſed fallit hæc regula, pluribus modis, vt a nu. 50. vſque ad nu. 56. late examinatur.

52 Subſtitutiones plures, quamuis comprehenſæ ſub vnica determinatione diuerſimode intelligi poſſunt ſecundum ſubiectam materiam, ex ratione diuerſitatis.

57 Conditionem denotant illa verba, ſi & inquantum.

58 Alleganti quem non duxiſſe vxorem, intra ſtatutum tempus, incumbit onus probandi.

59 Conditio, quæ infert uiduitatē, tāquam turpis, non eſt ſeruanda, immo actus redditur purus.

60 Conditio appoſita legato, videlicet, ſi filia de cōſenſu talis nubat, reijcitur a legato, nec arctat eam ad nubendum, de conſenſu illius, ſecus uero ſi teneretur nubere de conſilio illius, ex * cōmuni.

61 Viduæ indici pōt, ne tranſeat ad ſecunda uota.

62 * Nuptiæ ſecundæ maſculo indici poſſunt, ex * cōmuni.

63 Conditio, ob quam ligatur homo, ne cōtrahat matrimonium, tanquàm iniqua non attenditur.

64 Filius, quamuis in poteſtate patris, non tamen cogitur ad libitum, & mandatum ipſius ducere vxorem.

65 Conditio inhoneſta, quæ dicatur in maſculo, qui matrimonium habet contrahere, & an ſit reijcienda, tamquam impoſſibilis.

66 Conditio humanitati cōtraria uitiatur, & maxime quando conſuetudo regionis aliter dictat.

67 Conditio illicita circa matrimonium, quæ dicatur, & an habeatur pro non ſcripta.

68 Conditio appoſita legato filiæ, quæ retrahere eā poteſt ab ingreſſu monaſterij, pro non ſcripta habetur, ex magis ** communi.

69 Statutum diſponens, quod ingrediens monaſterium non ſuccedat, non ualet. ex magis ** cōi.

70 Legatum factum monaſterio, ſi talem in monacam recipiet, habetur pro puro, ex * communi.

71 Conditio, quæ continet pœnam & priuationem hæreditatis, ſi non contrahatur matrimonium intra certum tempus, reijcienda eſt.

72 Matrimonij libertas, nec lege, nec diſpoſitione aliqua imminui poteſt, nec valet pœna impoſita alicui, qui contrahere habebat matrimonium, cum alicuius conſilio, ſi contrauenit, ex * communi.

73 Matrimonij validitas & libertas, & alia de materia, vbi tractentur.

74 Nuptiæ, vſque ad certum tempus inhiberi conditione poſſunt ex * communi, quod dictum declaratur, quomodo procedat.

75 Aetas annorum. 14. eam iure Cæſareo, quam Pōtificio, requiritur in maſculo, ad hoc, ut ſit idoneus matrimonio.

76 Renuntiare quis poteſt fauori ſuo.

77 Dominium rei feudalis, non probatur per inſtrumenta.

78 Media probata cenſentur, quando apparet de extremis.

79 Prohibitio, de nō diuidendo, ſi eſt ad tpṡ, ualet, ſecus si eſt perpetua, ex magis ** communi.

81 Prohibitio de non diuidendo, vllo vnquam tempore, non valet.

82 Legitima & trebellianica filijs primi gradus, prohiberi non poteſt, ex ** communiori.

83 Fructus percepti computantur in trebellianicā, ab omnib. præterquam a filijs primi gradus.

84 Trebellianicæ detractio non impeditur, vbi dubitatur ſubſtitutum mediate ſuccedere poſſe, ſed grauatus cautionem de reſtituendo præſtare debet.

85 Alienata per hæredes primo loco, in quartas imputantur, ex ** communi, quod procedit etiā, quod alienata eſſent uoluntarie, & per viam simplicis donationis.

86 Mandatum non præſumitur, etiam ex ſpatio annorum mille, ex ** communiori, quod limitatur numero 87. ac 88. opinione ueriori, magis æqua, & nu. 89.

90 Jus tertij non excluſiuum ipſo iure, a tertio opponi nequit.

91 Verba enuntiatiua, ſeu narratiua inter alios, non probant, etiam in fauorem piæ cauſæ, * ex communi, quod ampliatur, ut ibi.

Verba

92 *Verba enunciatiua in antiquis etiam in præiuditiũ tertij fidẽ faciunt, qđ limita, ut nu. 92.*

94 *Verba mere enunciatiua, quæ ſint.*

95 *Utile dr̃, quod aliquam affert commoditatem.*

96 *Sterile non dicitur id, ex quo aliquid percipi põt.*

97 *Utile minus quid dici poteſt, reſpectu rei vtilioris.*

98 *Alienari non poſſunt res reſtitutioni ſuppoſita per hæredes, niſi voluntarie.*

99 *Fideicommiſſi res ſteriles alienari non poßunt, niſi ex cauſis, de quibus ibi.*

100 *Res Eccleſiæ prohibitæ alienari, licet inutiles, alienari tamen non poſſunt, contra canonum ſolemnitates.*

101 *Res ſteriles, quæ tamen ad culturam reduci poſſunt, alienari non poßunt, ſine ſolennitatibus.*

102 *Verbum, ſtatuerunt, diſpoſitionem inducit.*

103 *Cauſa cohærens diſpoſitioni finalis, & arctans ad diſponendum, præſumitur.*

104 *Cauſa quæ ſumitur ex præfatione, cenſetur determinata.*

105 *Cauſa finalis, quæ dicatur, non aũt impulſiua.*

106 *Actus regulari debet ab ea cauſa, quæ producit obligationem.*

107 *Res alienari prohibita, ſi alienetur & alienatio reſpiciat proprium commodum hæredis, non tenet alienatio.*

108 *Bona alias a l. vel ab homine alienari prohibita, poßunt tamen diſtrahi in remunerationem ſeruitiorum, quod limitatur procedere. 4. concurrentibus. & vide infra, ſub num. 138.*

109 *Donatio ob benemerita valet, quando merita*
* *ſunt æquiualentia rebus donatis, ex * communi,*
* *quod relinquitur arbitrio iudicis, ex * communi.*

110 *Merita apparere debent aliter, quàm per confeſſionem donantis, ad hoc, vt valeat donatio, ex*
* ** communi.*

111 *Fideicommiſſi alienandi neceſſitas, debet probari, non fingi.*

112 *Cauſa cognitio requiritur in alienationibus prohibitis.*

113 *Merita debent proceſſiſſe immediate in perſonã teſtatoris, non hæredum, alias non valet donatio, ob benemerita.*

114 *Merita in ſpecie deſcribi debent, in denomina-*
* *tione ob benemerita, ſecundum veriorem * opinionem.*

115 *Caſus ſunt plures, quibus res prohibita alienari ex vtilitate euidenti alienatur.*

116 *Utile quod dicatur.*

117 *Negotium ſufficit ab initio vtiliter geſtum, licet poſtea non ſit ſequuta vtilitas, quod tamen intellige procedere, vbi ibi.*

118 *Utilitas euidens, quæ dicatur.*

119 *Aßerenti rem alienari prohibitam, alienatam eße in vtilitatem alienantis, non creditur, & ſi eßet Papa, niſi aliter appareat, per publicã ſcripturam.*

120 *Aſſertioni eius non ſtatur, in actu prohibito, vel alienatione qui non poteſt libere exercere actũ vel alienationem, ſed vtilitas, vel cauſa permiſſa alienationis, eſt probanda.*

121 *Vtilitate vel neceſſitate, quæ alias contractum iure improbatum, licitum reddit, minime pro-*
* *bata, cõtractus hr̃ pro non facto, ex * communi.*

122 *Cauſis finalibus veris non exiſtentibus, factum redditur nullum.*

123 *Donationis cã ceßante, ceſſat & ipſa donatio.*

124 *Caſus fortuitus, cenſetur factum ſuperioris.*

125 *Caſu fortuito, ſi patrimonium diminuatur, id cedit damno hæredum, non fideicommiſſariorũ, reſpectu dimidiæ ſibi debitæ.*

126 *Iuſta cauſa prohibitionis in Principe, præſumi-*
** *tur ex magis ** communi.*

127 *Præſumptioni cedit veritas.*

128 *Præſumptio iuris, quod in Principe præſumatur iuſta cauſa, debilis eſt, adeo vt facile ab eo recedatur per contrariam probationem, quamuis neceßario non concludentem.*

129 *Præſumptio iuſtæ cauſæ in Principe non procedit reſpectu non ſubditorum, item quando agitur pro iudicando iure quæſito, ex contractu,*
* *ex * communi.*

130 *Cõtractus Principis inuiolabiliter eſt ſeruãdus, ac contractum violare nefas eſt, ex * cõi.*

131 *Quilibet eſt arbiter & moderator rei ſuæ.*

132 *Paſculationem cuiuſque in ſuo prohibere licet.*

133 *Vendita curia cum territorio, poſſeßione, vallibus iurib. &c. intra tales fines tenetur venditor proprijs expenſis fines oſtendere.*

134 *Alienatio commenſuratur cum cauſ, propter quam eſt licita, vbi alias prohiberetur.*

135 *Alienatio facta ſecundum mentem fideicõmittentis, non retractatur. quod intellige, vt ibi.*

136 *Mens in vltimis voluntatib. primum obtinet locum, veriſimilitudo ſecundũ, ultimum verba.*

137 *Alienans rem prohibitam alienari, ſub prætextu vtilitatis, an grauato præiudicet in quarta.*

138 *Alienans pro meliorando vel debito ex ſoluendo, precium in tales cauſas cõuertere debet, quatenus hæc melioratio, & es alienum requirat.*

Alleganti

139 Alleganti melioramẽta, onus probandi incũbit.
140 Aeſtimato melioramentorum bonorum fideicommiſſi attenditur ad incommodum hæredis detrahentis, quando impenſa eſt minor, quàm æſtimatio.
141 Melioramentorum probatio, eſt difficilis.

CONSILIVM CLI.

TRINITAS ADSIT.

EX multis dubijs, ſuper quib. agitur in Excelſo Senatu ducali Mantuano cã quædam nob. D. Armellinæ Agnellæ de Zaffardis, contra nob. D. Franciſcum. d. Ludouici, rei cõuenti hǣdem de Pendaleis, nunc ſuper infraſcriptis doctiſſimè ædime quæritur principaliter deciſio.

Hæc ſunt dubia.

Quondam magnificus D. Barth. Pendalea acquiſiuit ab Illuſtriſſ. & excellentiſſ. tunc domino Mantuæ vtile dominium, & omne ius ſuum, & generaliter totam & vniuerſam Curiam, Poſſeſſiones, & territorium Semerdi & Molcæ, cum omnibus pertinentijs ſuis adiacentibus, iuribus & honorantijs, terris, domibus, & caſamentis, poſſeſſionibus, nemoribus, ſiluis, aquis, canalib. vallibus, vijs, paſcuis, &c. & incontinenti inueſtitus fuit à Reuerendiſſimo tunc Epiſcopo Mantuano. de quibus conſtat ex inſtrumentis, vt in proceſſu. Poſtea ipſe Do. Bartholomęus condidit, teſtamentum, in quo inſtituit eius filios tam natos, quàm naſcituros, vt eodem proceſſu. & plures ſubſtitutiones in eo deſcriptæ ſunt.

Primo, ſi aliquis ex filijs inſtitutis, aut plures eo viuente deceſsiſſent inſtituit loco deſcendentium eorum liberos in ſtirpem, & vt non in capita. Secundo, ſi poſt mortem decedant, ſi cum liberis, eos ſubſtituit in ſtirpem & non in capita. ſi autem aliquis deceſsiſſet ſine liberis, voluit portionem decedẽtis ad ſuperſtites, & eis mortuis ad eorum liberos in ſtirpem & non in capita, & finita linea deſcendentium ipſius teſtatoris maſculina, mandauit omnia bona immobilia ipſius teſtatoris reſtituẽda eſſe Nicolao & Fino fratribus de Pendaleis, aut eorum maſculis deſcendentibus. Poſt prędicta aliam ſubſtitutionem fecit, in qua ſubſtituit filios filiorum & deſcendentes dicti teſtatoris, ac prædictorum fratrum vnum poſt alios & ſibi hęredes inſtituit & eſſe voluit, ſi & quatenus ad matrimonium conuolauerint, & eos tantum, qui infra vigeſimum annum ſuæ ætatis, vxorem duxerint, niſi excuſaretur ex aliqua infirmitate, aut ex cauſa ſtudij, &c. De qua vltima ſubſtitutione apparet in proceſſu in pag. 69. & priuat eos, qui non duxerint vxorem iuxta ipſius teſtatoris præceptum. Vltimo finita linea maſculorum deſcendentium ipſius teſtatoris, & prædictorum Nicolai & Fini voluit duo hoſpitalia conſtrui, uidelicet vnum in domo Vrbis Mãtuæ ipſius teſtatoris, & aliud in domo Ferrarię ipſius teſtatoris, mãdãs prouideri pauperibus de introitibus bonorum ipſius teſtatoris, & mandauit ſtatim eo mortuo, vt fieret inuẽtarium ſuorum bonorum, & iurium, ut apparet in fine pagin. 22. cum ſeq. & prohibuit prædictos hęredes diuidere bona ſua exiſtentia in territorio Mantuæ, quæ acquiſita fuerunt ab Illuſtriſsimo Domino Mantuę, per eum, & eos, qui ad diuiſionem deuenerint, priuauit, & in legitima tantum inſtituit. Poſtmodum prohibuit filios, & eorum liberos & deſcẽdentes alienare bona immobilia hæreditatis ipſius teſtatoris, & aliquem de eis contractum facere, & declarauit talem prohibitionem feciſſe, vt illa bona cõſeruarentur in ipſos deſcendentes, & prædictorũ. D. Nicolai & Fini, quibus deficientibus, vt prædicta hoſpitalia deuenirent. Modo ſtantib. prædictis, multa conſideranda ſunt, per quę dici poteſt magnificum d. Franciſcum Pendaleam obtinere nõ poſſe contra magnificam. d. Armelinã, & ſic. d. Benedictum potuiſſe, cum licentia Reuerendiſsimi Epi Mantuani obligare terras, de quibus diſputatur, pro reſtitutione dotium prędictæ D. Armelinę. Nam primo conſiderandũ eſt, ſi terrę prædictæ ſint de bonis acquiſitis, per prædictum. D. Bartholomęum ſeniorem, cum ſint feudales, an ſint hęreditarię, an uero ex pacto & prouidentia, quia ſi eſſent ex pacto & prouidentia, nullum eſſet dubium, teſtamentum nõ
1 eſſe in conſideratione, † Et quod ſint ex pacto & prouidentia non hæreditariæ, cum fuerit facta inueſtitura pro hæredib. vtriuſque ſexus ex eo legitime deſcendentib. dixit Soci. iun. conſil. 72. nu. 22. in 1. vol. Illuſtr. præſes Roland. à Valle conſi. 67. num. 32. in pri. volum. & in conſilio
* 28. num. 3. in 3. uolu. vbi dicit hanc eſſe * communem opinionem Excel. Cæphal. conſi. 224. nume. 53. cum ſeq. in vol. 2. Natta conſ. 128. in pri. volu. & hanc eſſe communem oſtendit Arrius Pinel. in l. 1. in 3. parte nume. 88. C. de bon. mater. & licet dici poſsit eſſe mixtum, vt per Soci. in prædicto conſi. 72. & requiratur, ut ſint hæredes inueſtiti, non tollitur, quin etiam habeant feudum ex pacto, & prouidentia, Cæphal. in
2 prædicto conſ. 224. nu. 53. & nu. 72. † declarat filium habere feudum ex pacto, & prouidentia ex contractu, ſed ne inferatur iniuria acquirenti repudiando hæreditatem concludit, quod teneatur adire hæreditatem, ſed ſi delata non ſit hæreditas liberis, poſſunt retinere feudum, ne ſucceſsione aſcendentis, ex quo infertur, quod dominus Benedictus potuit habere feudũ prædictum, quatenus ſit de acquiſitis, per quond. d. Bartholomęum, abſq; eo, quod ſit hæres prædicti D. Bartholomęi, cũ alia bona allodialia, quæ fue-

Digitized by Google

fuerint de hæreditate prædicta nō habuerit. Et
quia (vt dixi) negari non poteſt, ꝙ tale feudum
ſit ex pacto, & prouidētia, nō poteſt dici, vt ha-
beat vigore inſtitutionis ſubſtitutionis, cū pro-
cedat ex contractu, (vt dixi) & non comprehē-
ditur in prohibitione alienationis cū ſint prohi
bita alienari ea, quę cōſequuti ſunt ex illo teſtō,
nō poteſt dici, vt comprehendantur feuda præ
3 dicta, † cum talis prohibitio ſit odioſa & ſtricte
accipienda, vt per Soci.iun. conſil. 17.nu.25.in
4.vol.deciſ.pedem.50.nu.11. Prędictaq; corro
borantur ex ratione adducta per teſtatorē, quæ
fuit, vt bona ſua remanerent in ſuos deſcenden
tes maſculos, & finita eius deſcendentium linea
bona prædicta deuenirent ad Nicolaum, & Fi-
num, & eorū deſcendentes, quia linea finita vo-
luit ipſa bona deuenire ad hoſpitalia prædicta,
4 † & ſic, quia teſtator cenſetur conſormare volū
tatem ſuam, cum diſpoſitione iuris, vt per ſcrib.
in l. hæredes. §. cum ita. ff. ad Trebell. & de iure
clarū eſt feudum non tran re ad extraneos, qui
non deſcendunt à primo inueſtito. Et ſic prædi
ct Nicolaus, & Finus non potuerunt ſuccedere
nec hoſpitalia in bonis feudalibus, & cum ſit rō
vniuerſalis tam reſpiciens Nicolaum & Finum,
& hoſpitalia, quàm deſcendentes, aliter dici nō
poteſt, niſi in prædicta prohibitione non com-
5 prehendi bona feudalia, † cum vna determi-
natio reſpiciens plura determinabilia, ęqualiter
oīa determinat. l. iam hoc vere. ff. de vulg. & pu-
pil. ſubſtit. Et quando etiam prohibitio prædi-
cta comprehenderet etiam bona ſeudalia, nec
etiam. d. Ludouicus, nec d. Franciſcus obtinere
poſſunt, quia non cōſtat eſſe vocatos ad bona.
d. Benedicti. & licet probatum eſſet, ipſos eſſe de
deſcendentibus. d. Bartholomei Senioris, non
ſufficit, cum ipſe teſtator tantum vocauit ad ſuc-
ceſsionem eos, qui matrimonium cōtraxerint,
6 infra vigeſimum annum. Vnde, quia nō conſtat
conditionem fuiſſe impletam, & deficiente cō-
ditione, deficit etiam diſpoſitio. l. qui hæredem.
l. mæuius. ff. de cond. & demonſt. Soci.iun.con-
ſil 512.nu.6.in pri.vol.deciſ.pedem.50.nu.12.
7 Dico etiam, non conſtare terras, de quibus agi
tur, fuiſſe de eis, quę fuerint emptę per quon. d.
Bartholomęum Seniorem, & emerit omne ius,
quod Illuſtriſſ. Dom. Mantuę habebat, & totam
curiam, cum ſuis pertinentijs, & totum territo-
rium Sermedi, & cæt. quia ſatis conſtat in loco
Dragoncelli, aliàs poſsidere terras, quæ non
ſunt de illi Curiæ ſuppoſitis, vt latè p Curt.iun.
in conſi. 158. & ſicuti Monaci Sancti Benedicti,
in Dragoncello, poſſident bona quę nō ſunt de
iuribus prędictę curiæ, etiam terræ, de quibus
agitur, eſſe poſſunt. & falſum eſt, qđ D. Bartho-
lomeus poſſederit oēs terras Dragoncelli, cum
Comitiſſa Mirandulæ habens cauſam, a Princi-
pe Mantuæ, poſſederit terras, quas prædicti Mo
naci tenent, & poſſidēt, ut in prædicto cōſ. 158.
Ratione etiam naturali infertur prædictas ter-
ras non eſſe de eis, quia teſtator prohibuit ali-
quam partē Curiæ diuiſim ab aliquo poſſideri,
& notorium eſt, etiam tpe hodierno prędictam
Curiam per ipſos de Pendaleis cōmuniter poſ-
ſideri, vnde cum D. Benedictus poſſederit ſepa-
ratim, dicendum eſt non eſſe de comprehenſis
fideicommiſſo. Poſito modo, quod etiam bona
prædicta eſſent de acquiſitis per D. Bartholo-
meum, & venirent in fideicommiſſo, & Rei du-
xiſſent vxorem infra vigeſimum annum, iuxta
præceptum teſtatoris, Dico dimidiam eſſe libe-
8 ram, à prædicta prohibitione, † cū teſtator pro-
hibere non poſſit legitimum & trebellianicam
filijs primi gradus, vt per laſ. affirmantem, hanc
* eſſe communem opinionem in l. Marcellus. ff.
ad trebell. Bald. in l. iubemus. C. eod. tit. & hanc
* eſſe * cōem opinionem dixit Curt. iun. in conſ.
70.nu.16. & Soci. iun. conſ. 28. in pri. volum. &
hæc opinio ſeruatur in foro noſtro. Quapro-
pter cum Do. Benedictus deſcendat à domino
Nicolao filio primi gradus teſtatoris, & non cō
ſtat. d. Nicolaum conſumpſiſſe legitimam & tre
bellianicam. D. Benedictus ex perſona d. Nico-
lai, potuit diſponere de dimidia, cum illa non
comprehēdatur in fideicommiſſo, vt dixi. Et li-
cet ex aduerſo tribus fundamentis conatur oſtē
dere, prædictas legitimam & trebellianicā fuiſſe
conſumptas, tamen ſuper adductis nullum po-
teſt fieri fundamentum.

Et primo productum eſt inſtrm̄, in quo nar-
ratur. D. Egono Lambertino fuiſſe per iudicem
datam in ſolutum partem domus, quam ipſe
Egonus vendidit Domino Leandro Cattabe-
no, in quo inſtrumento. d. Bartholomęus de Va
lentia, vti procurator. D. Nicolai, & pro quo ꝓ-
miſit de rato renunciauit omnibus iuribus, quę
9 habebat. d. Nicolaus in prædicta domo, † ſed
quia non conſtat de mandato, nec præſumitur
ex diuturnitate temporis. Bal. in l. 1. C. ſi ex falſ.
inſtr. Alex. in l. ſciendum. num. 20. ff. de verbor.
oblig. & in conſi. 191. num. 4. in 6 vol. & ſic ſu-
per illo fundamento, nullum poteſt fieri funda-
mentum, cum procedat à perſona minus legiti-
ma. Productum pariter eſt aliud inſtrumentum,
in quo. d. Ludouicus, vti curator hæreditatis
quon. D. Bonifacij Pendaleæ, & pro ſuo intereſ
ſe, & pro reſtitutione dotis quon. d. Eleonoræ
Gonzagę, uxoris prędicti quon. d. Bonifacij, de
dit tot terras Dragōcelli vti obligatas, cum licē
tia Reuerendiſſimi Epiſcopi Mantuæ, & licet.
D. Bonifacius fuerit deſcendens ex do. Ioanne
Franciſco filio d. Nicolai, tamen ſi terræ prædi-
ctæ erant de prohibitis alienari, non potuit præ
iudicare. Do. Benedicto, & ſic, quo ad portio-
nem pertinentem ad d. Benedictum, legitima &
trebellianica, non fuit conſumpta, Ideo in car.
152. fuit productum inſtrumentum compoſi-
tionis contractæ inter Illuſtriſſimum, & Excel-
lentiſſimum Dominum Mātuę & conſortes de
Pendaleis. quæ conuentio fuit ad vtilitatem to-

tius

tius Curiæ, quia aliter terræ aquis plenæ, & ſup-
poſitæ, ad culturam reduci nou potuerunt, cum
Illuſtriſſimi Domini Mantuæ prohibuerunt, vt
10 in illo inſtrumento per partem producto. † Et
præſumendum eſt, Principem iuſta cauſa mo-
tum, talem feciſſe prohibitionem Crauet. conſi-
lio 353. numero octauo, quia præſumitur iuſti-
tia plenius, & velle illud, quod iura uolunr. Cra-
uet. conſilio ducenteſimo nonageſimo tertio,
numero octauo, & ſatis eſt Principem putaſſe
legitimam fuiſſe cauſam prohibendi, licet aliter
fuiſſet Bald. in l. ſi teſtamentum. C. de teſtamen.
Et cum narratur in prædicto inſtrumento, de-
uentum fuiſſe ad illam conuentionem, pro re-
ducendo terras aquis plenas, ad culturam, ad
quod opus, multæ erant neceſſariæ impenſæ,
quas ipſi Pendalei propter eorum impotētiam
facere non potuerunt. Ideo dieendum eſt, ta-
lem alienationem (licet contra verba teſtamen
ti factam) eſſe dicatur, non tamen dici poteſt,
factam eſſe contra mentem teſtatoris, quia ra-
tio, propter quam prohibita fuit alienatio, fuit
pro conſeruatione honoris & dignitatis ſuæ
agnationis, & cum illa alienatio facta fuit, vt
alia prædia redderentur ad culturam, non eſt
dubium teſtatorem non intellexiſſe de prohi-
bendo talem alienationem, quia eius intentio
fuit, ut finita linea ſua & prædictorum fratrum,
pauperes alerentur ex fructibus etiam clarunt
eſt commodius ali poſſe ex fructibus qui perci-
piuntur ex terris redactis ad culturam, quam ex
11 terris aquoſis. Ideo cum † talis alienatio non fue
rit contra rationem teſtatoris, non comprehen
ditur in prohibitione. Angel. in conſilio cente-
ſimoſexageſimo nono, numero primo. Corn.
conſilio centeſimo ſeptuageſimo octauo, ſub
numero ſecundo. in primo uolumin. Socin. iun.
conſilio 20. numero quadrageſimo, in primo
uolum. ſequitur Alban. conſilio 97. ſub numero
12 decimoquinto. Et quia † prædicta alienatio fa-
cta fuit, ut terræ, quæ fuerunt aſſignatæ Penda-
leis ad cultum redderentur, & ipſi conſortes ni-
hil pro eorum vtilitate conſequuti ſunt in quar-
tam, imputari non debet, vt dixit Bartol. iuxta
Dyni diſtinctionem in l. marcellus. §. res quæ. ff.
ad Treb. quam diſtinctionem ſequuti ſunt gloſſ.
Alexan. Paul. de Caſtren. Alber. & Angel. ibi, &
Ripa declarando dicta Bartol. in l. in quartam
ſub numero 108. ff. ad lege falcidiam. dixir præ-
dicta procedere, ſi alienatio facta ſit ad utilita-
tem hęreditatis, & grauati, nihil conſequuti
13 ſunt. † Nam quando eſt alienatio neceſſaria,
prohibitus, alienare poteſt, vt dixit Crott. in l.
filiusfamil. §. diuid. numero quadrageſimo quin-
to. ff. de leg. primo. & non dici alienationem, cũ
tendat ad vtilitatem hæreditatis. Bero. conſilio
quadrageſimoprimo numero 45. in primo. vol.
quod autem talis alienatio fuerit neceſſaria, ſatis
ex ipſo inſtrumento demonſtratur, in quo nar-
ratur propter ipſorum hęredum impotentiam,

reduci non potuiſſet ad culturam prædictas ter-
ras, quia magna impenſa neceſſaria erat. Et quia
14 † ex diuturnitate temporis præſumitur, ſolem-
nitas, vt per ſcrib. in l. ſciendum. ff. de verborum
obligatio. ita etiam præſumendum eos fuiſſe
impotentes facere expenſam reductionis ad cul
turam, & cum illa alienatio facta fuit illo intui-
tu, ut altera pars redderetur ad culturam, quæ
erat inculta & ſterilis propter aquas ſubmergen
tes omnia illa prædia, talis alienatio legitime fa
cta fuit, nec imputari poteſt in quartam, ut dixit
15 Ripa in prædicta. l. in quartam † Nam etiam de
iure fundus dotalis eſt in alienabilis, tamen quã
do alienatur in utilitatem dotis alienatio fieri po
teſt. lege, ita conſtante. ff. de iur. dot. l. ſi mulier. &
16 lege cum maritus. ff. de pact. dot. † Et quia lici-
tum eſt argumentum a lege ad uoluntatem teſta
toris. §. diſponat in authen. de nupt. ſicuti dos ad
eius vtilitatem, vt melior reddatur alienari poſ-
17 ſit, † ita etiam prædicti prohibiti alienare, ut par-
tem magis prætioſam & utilem redderēt aliam
partem alienare potuerunt. Pau. de Caſtr. in con
ſilio 569. uerſi. ſed in contrarium in primo uol.
Socin. iun. conſilio 58. numero octauo, in ſecun
do uolum. in prin. conſilio 97. ſub numero 14.
uerſi. ſecundum cum ſeq. Pariſ. conſi. 109. num.
19. in 3. uolum. Et quando etiam propter pro-
hibitionem illa pars alienari non potuiſſet, etiã
habenda eſſet ratio ad qualitatem prædiorum
temporis mortis teſtatoris, quod ſi hodierno
tempore eſſent aquoſæ, pro ut tunc erant, cuius
ualoris forent, & pars ad culturam, cuius precij
18 ſit, † quia de qualitate ad quantitatem eſt bonũ
19 argumentum Boer. deci. 50. num. 3. † & illa qua
litas meliorationis eſt conſideranda. l. ſi ſeruum.
§. ſi nodus in fi. ff. de act in. emp. art. tex. l. ſi in qua
litate. ff. eod. titu. Alexand. conſilio 8. ſub num. 3.
20 uerſic. tertio facit in 4. uolum. † & compenſatio-
nem faciendam eſſe de qualitate ad quantita-
tem dicitur in l. ſi duorum uerſic. fina. ff. de actio.
empt. Et quia in prædicto inſtrumento dicitur
alienationem factam fuiſſe in remunerationem
expēſarum, quas Illuſtriſ. Dominus fecit in po-
nendo confinia inter prędictã Curiam, & agrũ
ferrarienſem, & propter meliorationem proue
nientem, ex cauamentis, quę facere intendebat.
Illuſtriſſ. Dominus, dicendum venit, quod aut
ex prædictis excauationibus, prędia redacta fue
runt ad culturam, aut impenſis ipſorum de Pen-
daleis, ſi ex cauſa ex cauationem ipſius Princi-
pis, & concludendum eſt, cum alienatio facta
ſit ad utilitatem hęreditatis, licitam fuiſſe aliena-
tionem, cum qui ſentit commodum, etiam ſen-
tire babet incommodum. l. ſecundum naturam.
ff. de regul. iur. capitu. qui ſentit eodem titu. in 6.
21 † & ſi expenſis ipſorum de Pendales ipſe. D. Be
nedictus poteſt deducere ſumptus factos. l. mu-
lier. §. ſed enim uerſicu. ſed & ipſe. ff. ad Trebell.
gloſſ. in l. cum hęreditas ex fideicommiſſo, in
ver. adminiſtrauit eod. titu. & ſic cum tunc tem-

poris mortis teſtatoris fuerint aquoſæ, & nunc redactæ ad culturam, facienda eſt compenſatio de qualitate ad quantitatem, prædicta. l. ſi duorum, verſi. ſi.

Dubiorum finis.

Redemptoris igitur noſtri Ieſu Chriſti Crucifixi, cuius nunc natalitia celebramus, nomine ex corde inuocato, qui me in veritatis viā dirigat, re ipſa longe melius & diligentius perpenſa viſum eſt, contrarium verius nempe, non obſtantibus his, quæ mouent in hac cauſa nō modicam dubitationem, Nobiles de Pendaleis terrarum poſſeſſores abſoluendos fore, quorum intentionem ex tribus fundatam arbitror.

Primo, quod liquido conſtat, terras hippotecatas per D. Benedictum Pendaleam, ad fauorē dictæ. D. Armelinę actricis eſſe de ſuppoſitis fideicommiſſo. D. Bartholomæi Pendaleæ Senioris. quod dupliciter demonſtro.

Primò, ex documentis publicis. etenim terra ſeu poſſeſſio petita, obligata per D. Benedictum eſt de iuribus Epiſcopatus Mantuæ, ac ſita in villa Dragoncelli, ex territorio Sermedi, vt docet inſtrumentum dotis confectum anno 1556. & aſſenſus Illuſtriſſimi tunc Cardinalis Mantuæ, & dicti Epiſcopatus adminiſtratoris legitimi de quo in eo, ac in proceſſu coram Commiſſario Galuaneo. Vnde, cum totum territorium Sermedi, & Maleæ, ac poſſeſſiones omnes in d. territorio exiſtentes, & in ſpecie unum paſcuum, quod dicitur il Dragōcello, emptum fuerit ann. 1443. ab Illuſtriſſ. D. Ioan. Franciſco Marchione Mantuæ, per nob. D. Bartholomæum Pēdaleam, qui de eiſdem omnib. terris, & territorio eadē die, & præſentibus eiſdem teſtibus fuit a Reuerendiſſ. fratre Mattheo Bonimperto tunc Mantuæ Epiſcopo inueſtitus. de quib. terris & poſſeſſionibus Dragoncelli rurſus. dom. Bartholomæus fuit teſtatus expreſſe, & eo mortuo filij, nepotes ac alij deſcendentes, & in ſpecie dictus Benedictus ac Ludouicus poſtremo fuerint ab eodem epiſcopatu inueſtiti in feudum antiquum, nulli
22 dubium, quod corporum identitas probatur, tum ex qualitatibus Dragoncelli Sermedi, & feudalium Epiſcopatus, quarum duę tantum in hac probatione ſufficere ſolent, ex * communi doctrina Bartol. in 7. qq. in lege demonſtratio falſa. ff. de cond. & demōſtr. Alex. conſilio 180. numero 8. volu. 6. Ruin. conſilio 115. numero. 10. volu. pri. Roland. à Valle conſilio 67. numero 14. volu. ſecundo. & conſilio 46. numero 30. volu. tertio. Menoch. tract. de arbitr. iudic. lib. ſecundo. cent. ſecunda. caſu. 105. numero 12. Vrſill. ad Aflict. deciſ. 23. num. 10. Tob. Non. conſilio ſecundo. numero 59. & 60. Bertr. conſilio 44. numero 9. volu. tertio. vbi enim prædia ſint ſub eiſdem cohærentiis & ſitibus, quibus ſunt deſcripta in teſtamento fideicommittentis, non poteſt validius rerum identitas probari, concurrente maxime coniectura ex perſonis poſſidentium. d. prædia, vt perdocte in caſu fideicommiſſi conſuluit Natta conſilio 235. numero 15. cum ſequent. tum quod in feudum antiquum ſit de eis inueſtitus. D. Benedictus, & cæteri cōſortes, vt inde neceſſario inferatur, dictas terras fuiſſe aliàs in bonis. d. Bartholomæi teſtatoris proaui
23 ſui, † eo quod antiquum dicatur, cum, à quarto gradu aſcendētium ſupra proueniat, paternum vero vel auitum, ſi ab altero quinque aſcendentium proximorū, videlicet, à patre, auo, proauo, abauo, vel attauo acquiſitum exiſtat. ex doctr. Iacob. Aluar. in prælud. feud. in ſext. diuiſ. Aluar. 3. not. vbi Bal. in c. primo. §. hoc quoque. de ſucceſ. feud. Alexan. conſilio 30. numero 5. volu. primo. & conſilio 27. numero quinto. volu. quinto. Deci. conſilio 208. numer. 4. Curt. tract. de feud. pri. part. pri. in 8. quæſtion. Clar. §. feudum. quæſt. 8. in pri. Soci. iun. conſilio 105. nu. 15. volu. ſecundo. qui tamen dicunt hæc omnia confundi. Celſus Hugo. conſilio. 26. numero 43. communem diſtinctionem ſequitur Rolan. à Valle conſilio 55. numero 9. volu. 3. quod omnes doctores tenere ait, poſt alios, quos allegat, Ioannes Gallicus conſilio ſecundo. numero 35. volu. ſecundo. conſilio feud. Cæphal. multi ſtudij vir, conſilio 124. numer. 104. ample Thoma. Mari. tract. de feud. tit. ſecundo. de feud. ex pact. numero ſecundo. & titul. 6. num. primo. conſil. 462. numero ſecundo. volu. ſecundo. Caſſan. in conſue. Burg. rub. 4. §. 7. gloſ. Mari. numero 12. 17. cum ſequent. fol. 153. Siluan. conſilio 15. nu
24 mero 38. † pro vt in dubio antiquum præſumitur, maxime ſi longo tempore fuerit poſſeſſum ab agnatione, vel cū renouatione inueſtituræ, Bal. in c. primo. in pri. ſi de feud. fuer. controu. Alexan. conſil. 15. numero 7. volu. quinto. vbi addit. Pariſin. & in conſue. feud. Pariſ. §. 5. num. 89. poſt Tiraquel. titu. de retract. §. 31. numero 91. & alios quos adducit Rol. à Valle. d. conſilio 55. numero 10. ſubdens allegant eſſe nouum incumbere probandi onus, & cōſilio 57. numer. 18. & conſilio. 32. numero ſecundo. volu. tertio. Cæphal. cōſilio 272. num. 131. & conſilio 207. numero 30. Natta conſilio 634. in pri. vnl. ſecundo. Viui. comm. opi. l. b. pri. 114. verbo feudum in dubio, ex * communi Soarez. recept. ſent. verbo. feudum. num. 56. Neuiz. conſil. 10. nume. 3. & 4. Alba. cōſilio 61. numero 3. Menoch. tract. de arbitr. iud. cent. 2. caſu. 191.

Secundo identitas terrarum oſtenditur ex teſtibus examinatis ſuper. 7. & 8. articulo in ordine, qui dum deponunt de auditu ab aliis, ac fama, concludenter probant, quod in quàm terræ petitæ ſunt de acquiſitis, & relictis in hæredi-
25 tate. d. Bartholomæi teſtatoris, † cum in probandis finibus antiquis, ſeu rei antiquæ corpore, (labuntur enim centum viginti & vltra anni, à die acquiſitionis) lex leuioribus

proba-

probationibus contenteтur.Innocen.in cap.ve
nens, in fin. de verbo ſignifi. Doct. in l. ſcien-
26 dum .ff. de verbo.obliga.† teſtes de auditu audi-
tu: admittat, capitu.cum cauſam. vbi Abb. &
Feyn.de prob. Deci.conſilio 146.numero duo
decimo. Ruin.conſilio 187.numero 18.volum.
quarto Afflict.deciſ.23.in terminis Aret.conſi-
lio37.colum.prima Natta conſilio 378.nume-
ro quinto. Tiraquel.tract. de antiq.tempo.pri-
ma part.in pri. Hier. de Monte tract. de Fini.
capitulo.55.numero decimo Pariſ.conſilio 27.
numero 15.volu.primo. Natta conſilio 230.in
27 pri.volumn.ſecundo.† coniecturaſque & argu-
menta pro plena probatione reputet, gloſ.in
cap ſi Papa. verbo. probata. de priuil.in ſexto.
Caſtr.in l.eum aliquis.vbi doct.C.de iur.deliber.
multa in propoſito per Siluan. conſilio quin-
quageſimoſeptimo. num. 5. cum multis ſeque.
volu.primo.Alba.conſilio ſexto.numero ſexto.
28 † ac tandem fama ſola plene probat, vt poſt ſu-
perius allegatos & Deci.cum Mod.Paris.con-
* ſilio 42.numero 12.multa de * communi atte-
ſtantes accumulat,Michael Graſſ. comm.opin.
lib.ſecundo.19.quæſtion.ſecunda.Eman.Soa-
rez. recept. ſent.verbo fama.numero.39. Viui.
commu.opin.lib.primo.uerbo.fama. Menoch.
conſilio.21.numero.16.& 31.qui tamen id de-
clarat,niſi aliud obſtaret, Afflict.deciſ.23.nume
29 ro 42.† Quinimo, & idem iudicaretur, ſi tan-
tum quadraginta vel quinquaginta anni efflu-
xiſſent,cum hiſce temporibus, quibus hominis
vita, & curſus breuis eſt, nec ordinarie excedit.
60.vel. 70.annos tempus annorum quadragin-
ta dicatur antiquum. Alexan.conſil.187.nume-
ro 12.& conſilio quarto numer.12.volu.ſecun-
do.conſilio.90.numero.8.volu.ſexto. Socin.Se
nior conſilio 89.nume.7.volu.primo.Siluan.d.
conſilio 57.numero.11. Iaſ.conſilio.114.volu.
primo. Alb. conſilio. 83.numero 10. commu-
* nem * ait Crot. in l.ſciendum.ff.de.verb.oblig.
Natta conſilio. 526.in fi. Gramat.conſilio ciuil.
30 16.numero 7.† Quod multoties antiquum cen-
ſeri intra centum annos terminatis, Rota Ro-
mana,teſte Pureo deciſ.13.de fide.inſtru.Anto.
31 Aug. lib. 3.deciſ.233.& 249.† vt hinc fama ex
d.tempore probata, ſi non plenam ſaltem pluſ-
quam ſemiplenam probationẽ inducat,per Ful
goſ.conſi.154.quem ſequitur Deci.in cap.pri-
mo.numero 11.in fin.de appell.plenam tamen
32 adhuc probationem inducere videtur, † cum
verſemur circa fines,& rei idẽtitatem,quæ mo-
dici præiudicij reputatur, Crau.vbi ſupra Hie-
ron. de Monte tract. de Fini, regund.capit.70.
Laur. Chircou. com. opin. cent. 5.concluſ.24.
33 verbo antiquum.† Et licet tempus antiquum
** ex vna communiori ** opinione ſtatuatur ter-
mino annorum centum, per Iaſ.conſilio. 148.
numero 7. & 8.uolu.4. Cagnol.in l.uelle, non
creditur ad finem. ff. de reg.iur. Crauet. ubi ſu-
pra. numero.4. Cacher.deciſ.171.numer 8.qui
** atteſtator de communiori,ac Dec.in capit.pri-
mo numero. 11.de app. Fuſius Michael Graſſ.
comm.opin.lib.ſecundo.cap.18.q.7.& cap.19.
quæſt.ſecunda in fine Eman.Soarez.theſau.re-
cept. ſenten.uerb.antiquum.numero.187.com-
muniorem ait Franc.Purpur.conſilio 7.numer.
15.& 16.volu.ſecundo.conſilio.feud.& crebrio
rem ac communem Mod. Pariſ.in conſuet.Pa-
riſ. §.5.in nume.63. Attamen in praxi crebrius
recipitur, totum iudicis arbitrio remitti, conſi-
derata cauſa, tempore, hominum vita breui,ac
perſonis, vt probarunt Butr.& Hoſtien.in c.il-
lud. de præſum. Alexan. conſilio 9. ante fi. vbi
ample Menoch.de arbitr.iud.cent. prima. caſu.
3.per totum Siluan. d. conſilio 57. numero 11.
docte Vaſq.de contro.Illuſtr.ca.39.numero 20.
* ex * communi. Laur. Chircou. com. opi. cent.
5.concluſ. 24. Vidique ſæpius in hac patria &
præcipue per triumuiratum Rotæ Mantuæ, in
quo ſedebat Excellentiſſ. Marcus Antonius Nat
ta iur.conſul.numquàm ſatis laudatus, in cauſa
Boldrina,& aliis iudicari tempus.60. & 70. an-
norum hac tempeſtate ſufficere, ꝓ probatione
plena.Non dubito ergo, quin Senatus ampliſſi-
mus,qui Principem repræſentat,non inducatur
ex iſtis in veram credulitatem,& probationem
circa dictarum terrarum indẽtitatem,& corpus.

Præmitto loco ſecundo,cõſanguinitatem.d.
Ludouici poſſeſſoris.ac illius hæredum domini
inquàm Franciſci reſpectiue ad perſonam.d.Be
nedicti defuncti,qui.d. terras hippothecauit,ac
obligauit pro dote,legitime probatam dici,per
teſtes examinatos ſuper. 3.4.5.& 6.articulo, dũ
cõcludũt,ipſos,qui poſſident, & vltimo defun-
ctum eſſe patrueles, ac ex fama publica & de au
ditu ab omnibus, ac ab anteceſſoribus illorum
deſcendere omnes,à D.Bartholomeo Seniore,
cuius mediante Nicolao eorũ auo paterno erãt
pronepotes.d. Ludouicus & Benedictus.D.ve-
ro Franciſcus, mediãte perſona. D.Danielis aui
ſui,qui Daniel,& Nicolaus fratres erant & filij.
34 D.Bartholomei.† Sufficit namque cõſanguini
tatis ſola probatio ad oblinẽdum fideicommiſ
ſum.licet nõ probẽt ſe proximiores eſſe, Crau.
conſil.249.in pri.Neuiz. conſil. 10. numero 9.
35 Cæphal. conſil.133.nu.53.† Vnde proximitas
ſeu cõſanguinitas & agnatio plene probata fuit.

Primo,quia de veritate concludunt, aſſeren-
do illos eſſe patruelles, ac eoſdẽ vidiſſe & co-
gnouiſſe,iuxta Theoricã.Lanfrãchi in c.quoniã
contra. de probat.in cap.8.ſub rubrica.de teſti.
depoſ.numero 99.quam ſequitur Dec.conſilio
.595.numero 5.

36 Secundo, quia de auditu ab alijs reſpectu to-
tius genealogiæ illorum de Pendalea atteſtãtur,
qđ in antiquis, & in probatione ꝓximitatis
agnationeſuè ſufficere ſolet, etiam, quod nõ de
ducatur qualitas, ſeu grauitas perſonarum,ita
atteſtantiũ,per Alba.in ꝓpoſito conſ.83.in pri.
artic.Natta cõſ.235.& 378.nu.6.vol.2.in fidei.

commiſſo,Marzar.tract.de fideicom. tertia par
te,in gloſſ.fratres & filij in 55.quæſtio.vbi alios
citat.
37 † Tertio ex publica fama idem confirmant,
** quæ vt ſuperius pro **communiori annotaui,
in antiquis,& 56.annorum tãtum plenam pro-
bationem ſtatuit,quod in gradu probando po-
ſuit.Dec.d.conſi.595.num.6. Alba.d.conſil.83.
num.10.Natta conſ.378.nu.6.
38 † Quarto,& vltimo,id manifeſtum redditur,ex
pluribus documentis publicis,a diuerſis tamen
conſectis, videlicet teſtamento, inueſtituris,ac
venditionibus.dd.de Pendaleis productis, quæ
ſimul maxime in antiquis gradus propagatio-
nem ac agnationem probant, etiam quod ex
verbis enunciatiuis tantum, ac in præiudicium
tertij,id deduci poſſet,Bal.Caſtr.Alex.& cæteri
in l.cum aliquis.in prin.C. de iur. deliber.gl.vbi
Abb.c.cum olim de cenſibus,Dec.d.conſ.595.
nu.7.& conſ.11.Aret.conſil.76. Alba.conſ.83.
nu.15.& conſ.6.nu.9.c.cum cauſam.vbi Felyn.
& Dec.in prim.notab.de pro.Siluan.d.conſ.57.
num.8.Aret.conſ.42.in prin.Soc.ſen.conſi.86.
& 89.col.2. Natta conſi.378.num.4.Marzar.lo
co ſupracitato.q.55.in fi.Soc.iun.conſilio 138.
in pri.volu.2. Rode. Soarez.allegat.6.num. 11.
Natta conſi.328.num.4.conſil. 669.in princ.&
num.5.vol.4.& in conſilio 161.nume.24. cum
ſequent.volu.1.Rota Roman.in deciſ.nondum
typis traditis,deciſ.Achillis.5.de iure patronat.
Quinimo in omnibus ſingulari ſucceſſori,ut eſt
Dom. Armelina nocent, Bartol.in l.1.§. ſi hæ-
res.ff.ad trebell.Aret.conſilio 112.in fin.Socin.
ſen. conſilio 11.in pri.conſilio 13.& conſil.82.
colum.2.volum.3.
39 † Tertio præmitto prędium hoc,contra quod
vti hippothecatum pro dote agitur,abſque du-
bio præter ſupradeducta probari fideicommiſ-
ſo ſuppoſitum eſſe,ex dictis teſtium ſuper octa-
uo articulo affirmantium, audiuiſſe dici, etiam
ab eorum anteceſſoribus,ac ex publica ſama &
voce,bona de quibus in cauſa, eſſe fideicõmiſſi
antiqui Do. Bartholomæi Senioris. hoc enim
modo fideicommiſſum antiquum, ſeu bona eſ-
ſe fideicommiſſo obnoxia plene probari volue
runt,Bald.conſilio 84.& conſilio 89.num.5.vo
lu.primo.Natta conſi.378.in fi.volum.2.Alba.
40 conſi. 6.num.6.† Ex quibus præmiſſis infero,
probata fore incumbentia per fideicommiſſa-
riũ,quod.d. bona ſunt acquiſita per D.Bartho-
lomęum,vt ſufficere ait Natta conſilio 235.in fi
ne,uel ſaltem fuiſſe in hęreditate reperta tempo
re mortis, & quod ipſe ſit de uocatis,vt illorum
erant incumbens,per Bal.conſilio 84.uol.1.Al-
ba.d.conſ.6.nu.3.Alciat.conſil.774.num.4. Ro
land.a Valle conſil.46.num.8.& ſequen.& con
41 ſil.26.num.19.vol.3.† Nec poſſe d.prædium ab
ipſis de Pendaleis auocari,cum non dicatur in
bonis.d. Benedicti,qui obligauit illum, etiam
cum clauſula conſtituti, ſed tantum primi teſta-
toris,cui in hoc fideicommiſſo ſuccedi dicitur,
l.cohæredi.§.cum filiæ. ff.de vulg. & pupil.Na-
42 ta d.conſil.378.nu.4.† & eo fortius,cum expreſ
ſe omnis alienatio,ac actus,per quem ad aliena
tionem deueniri poſſet, prohibita fuerit, & c̃ſe-
quenter obligatio,quę ſub nomine alienationis
uenit.l. fin.C.de reb. alien.non alien.l.fin.§.licet
quia.C.communia,de leg.l.quidam in teſtanẽ.
in pri.ff.de fideicom. c. nulli,de reb.Eccleſ.non
alien.Pinel.in l.pri.3.par.nu.15.& 19.C.de bon.
mater.Ripa in l.generaliter.nu.43.C.de ſecund.
nupt.pręcipue ſi hippotheca, cum clauſula con
43 ſtituti contrahatur, † quia cum tradatur poſſeſ-
ſio ex d.clauſula,ar. l. quod meo, ubi doct.ff.de
acquir. poſſeſſ. certum eſt contrauenire prohi-
bitioni teſtatoris per Bald.in c.1.§.aut ſi libella-
rio,in vltima col. quib.mod. feud.amitt.cum ſi.
mil. fundatam itaque cẽſeo iuſtitiam nobilium
de Pendaleis ex ſupra deductis, quibus non re-
fragantur in contrarium ſcripta, quæ ad decem
capita principalia reduco.

Primum,quod feudum,de quo agitur, ſit ex
pacto & prouidentia tantum,& conſequenter
non comprehenſum in teſtamẽto ac fideicom
miſſo,attenta præcipue ſubſtitutione extraneo-
rum ſeu collateralium teſtatoris, quæ cum non
includat bona feudalia,nec quo ad illa inter cę-
teros fideicommiſſum iniunctum credatur, ut
determinatio ita reſpectu bonorum ſic,vt perſo
narum æqualiter omnia determinet. Reſponde
tur etenim.
44 † Primo, feudum hoc nobilium de Pendaleis
ſuſceptũ pro ſuiſq; filijs & hęredibus vtriuſque
ſexus,ex eo legitime deſcendentibus, dici & eẽ
hæreditarium mixtum magis, quam ex pacto
& prouidentia, quod rurſus in diſpoſitione te-
ſtatoris,maxime inter deſcendentes in petitio-
ne hæreditatis, ac in fideicommiſſo vniuerſali
** venit, ut alias late ex * communiori veriorią;
opinione,ac in practica multoties obtenta oſtẽ
di.in conſilio meo impreſſo 49.num.41. & 89.
num.33. in prin.vol.1. quibus addo Bero.inter
conſilia ſtat.Montisferr.conſil.17.numero 73.
& hoc ſentit Pinel.d.3.parte.numero 88. dum
ait reſpondendo argumento Rubei Alexand.
quod dicendo pro maſculis, ſanguinis tantum
ratio habetur,quia ſi de alijs hęredibus ſentiret,
non diſtinguiſſet inter maſculos & fœminas,
quaſi velit ubi non ſit facta hæc diſtinctio, puta
ſi pro utriuſque ſexus hęredibus accipiatur, ma
gis hęreditarium feudum, & iure ſucceſſionis
deferri, quàm ſanguinis, uel ex pacto cenſea-
tur,quinimo & eandem ſententiam fortius am
plexus ſum in feudo ſuſcepto pro ſe filijs & hæ
redibus maſculis ex eo legitime deſcendentib.,
cum & illud fore hæreditarium mixtum,ac in fi
deicommiſſo petitioneque hęreditatis & diſpo
** ſitione paterna comprehendi ex ** receptiori
ſnĩa inſignium doctorũ conſului,& in facti con
tingentia obtinui, Tridenti, Mantuæ, Patauiią;

vt habe-

ſ habetur in eodem conſilio.89.num.33.cum
ſequen.conſilio.49.numero.41.& ſequen.ac in
conſilio primo numero 41.volu.primo.& cõſi-
lio 148. lib.2.quibus nouiſſimè addo, Vrſil.ad
Afflict. deciſ. 112. 140. 148.numero 7.conclu-
dentem vbique locorum feudum hæreditariũ
ceſ, & ita Regium conſilium iudicaſſe apoſt.ad
Iſeci.conſ.395.& 185.Mari.Frecia de ſubfeud.
lib.3.q.37.doctiſſime Natta conſi. 679.in prin.
atic. cum tribus conſilijs ſequen.volu.4.ac ſu-
ſis ſup Caſtris Gazoli. Doſuli,& alijs Marchio
ntus Mantuę conceſſis, ſub illa verborum for-
mula, Menoch. vir diligens, & mei multum
amantiſſimus conſilio 104. numero 15. cum
44 multis ſequen.† Quibus non obſtunt addu-
ct per. d. Cęphal. d.conſilio 224.numero.53.
7.& ſequent.cum ipſe loquatur in feudo ex pa
cto & prouidentia ſimpliciter, ad quod nec fi-
lius niſi ſit hæres,cum ſaltem ei ſit delata hæredi
tas, admitti poteſt,per text.in cap.1.an agn.vel
fil. dd.in l.quod dicitur.ff. de verb.oblig. Aleiat.
conſilio. 180.nume.primo.Sigiſmun Neapol.
conſilio primo.numero 36.Ioan.Thom.de Ma
rii.de feud.tit.1.nume.31.& 33.quod ad hære
ditarium referri nequit, cum illud niſi iure hæ-
red. deferatur.vt ſupra.

Secundo teſtament.D.Bartholomæi Senio-
ris vniuerſalis inſtitutio expreſſe omnia bona
emphiteotica feudalia epiſcopatus,profana Ec
cleſiæ & liuellaria comprehendit.ibi in omnib.
autem alijs ſuis bonis Eccleſiaſticis feudalibus,
&c.vt in proceſſu pag.64.ideo non eſt ambigẽ-
dum illa quoque in ſubſtitutionib.& fideicõ-
45 miſſo includi † cum in generali inſtitutione, di
ſpoſitione, obligatione,vel ſimili actu inter vi-
uos non veniant feudalia.vel emphiteotica Ec-
cleſiæ, niſi exprimantur,& nominatim in ea in-
cludantur.c.generaliter.vbi feudiſtæ, ſi de feud.
ſit controu.inter domi.& agnat.Bartol.& alij in
l. ſi paterni.ff.ad trebell.c.1.§.quàmuis.vbi om-
nes de inueſt. de re alien.fact. Alexan.conſilio
16.volu.ſecundo.Pariſ.conſilio ſeptimo.nume-
* ro 6.& conſilio.12.numero 45.ad.57.vbi.de*
communi volu. primo. innumeros allegat pro
more Tiraquel.de retract.ligna gloſ.3.§.primo.
numero tertio. cum ſequent. Cephal. conſilio
29.numero. 12.cum ſequent. Roland. à Valle
conſilio. 29.nume. 8. & ſequent.volu.tertio. Et
ſi ſunt in teſtamento, ac in inſtitutione vniuer-
ſali expreſſe,& nominatim feudalia poſita,in fi-
deicommiſſo incluſa cenſentur,cum ſæpe teſta-
tor ſubſtituendo ac prohibendo alienationem
dicat in hæreditate,in portione ad illos prouen
ta ex bonis iure inſtitutionis ſibi relictis, tam
vniuerſaliter, quàm particulariter, & in effectu
prohibeat, & ſubſtituat ſemper reſpectiue,quo
ad omnia bona immobilia, ſeu hæreditatis, &
aliorum bonorum, in quibus ſunt primi filij
46 vniuerſaliter hæredes inſtituti vt ſupra.† Verba
enim manifeſta ſunt à quibus non licet diſce-
dere. c.ſecundo requiris de appell.l.continuus.
§. cum ff. de verbo.oblig.l.non aliter.l.ille aut il-
le.§.cum in verbis.ff.de leg.3. Deci.conſilio.15.
47 col pri.cum vulg.† Et quia illa dictio vt ſupra, in
ſubſtitutione & prohibitione repetita ſępius, in
cludat prædia omnia feudalia,per Bar.in l.1.§.
Deinde.ff.de poſtul. Alexan.conſilio.95.in fin.
volu.3.Ruin.conſilio. 183.nu.1.volu.2. Crauet.
conſil.89.num.3.poſt. Deci.& Pariſ.quos citat
48 Cæphal. conſil. 269. numero.40.† pro vt aliud
participium dictam hæreditatẽ, de qua prędixe
rat in inſtitutione repeti, tam quo ad ſubſtan-
tiam, quàm quo ad qualitatem omniũ bonorũ
l. ſi repetendis.vbi Aret.ff.de leg.3.cũ ſimil.per
Cæphal.qui dicit communem.in conſilio.259.
49 numero 1.† & in præsẽti ex verbis teſtatoris ex
preſſis, & ex prohibitione & ratione adducta,
quia vult omnino ac in perpetuum bona om-
nia hæreditatis.d.ipſius teſtatoris, quę ad eorũ
hæredes liberos, & deſcendẽtes aut alios quoſ-
cumque vigore inſtitutionum, & ſubſtitutionũ
in teſtamento contentarum deuenirent, in po-
ſteros, & deſcendentes in infinitum peruenire,
& remanere, arbitror abſolute ſubſtitutiones,
non ſolum comprehendere partẽ hæreditatis
relictam vnicuique in teſtamento, ſed omnes
portiones, prælegata,& alia, quæ quouiſmodo
uirtute aliarum ſubſtitutionum & teſtamẽti per
ſonæ grauatæ obtinerent.l. Marcellus. §.quidã
liberis. ff. ad trebell. & l.in fideicommiſſariam.
* §. fin. ff.ad trebel.cum traditis * communiter in
l.hæredes mei §.cum ita, ubi Ripa.numero 46.
& Zane. numero 369. cum mult. ſequent.ff.ad
trebell.multa Cæphal.conſi.259.in pri. ſeruiũt
notata per Sfortiam Odo. tract. de compend.
ſubſt. par. 5.concluſ.14.ſublimit.7.fol.160.ſtat
ergo cõcluſio,quod omnia feudalia bona in in-
ſtitutionis in fideicommiſſo,ac in prohibitione
alienandi comprehẽduntur, cui non reſiſtit illa
conſideratio, quod cũ ſubſtitutio quo ad colla
terales,& loca pia non comprehendant feuda-
lia, quæ in extraneos haud tranſeunt, nec illa
comprehendantur in ſubſtitutione deſcenden-
tium,ut ęqualiter determinentur plura determi-
nabilia ab unica determinatione, ſeu ratione
uniuerſali aſſignata per teſtatorem, ut bona in
ſues deſcendentes permaneant.

50 † Reſpondetur namque primo regulam,l.iam
hoc iure.ff.de uulg.& pupillar.non procedere,
ſeu unam determinationem æqualiter non de-
terminare, cum ſumus in claris, Ripa in l.centu
rio. nume. 28. in fin.ff.de uulga.& pup. Deci.in
fideicommiſſo loquens conſil.456.nu.12.& qs
negabit in caſu noſtro ex præcedentibus non
dici feudalia in ſubſtitutionibus deſcendentiũ
incluſa, licet forte ab ultima collateraliũ teſta
toris,uel piæ cauſæ excludantur?

51 Secundo,caſus duo non determinãtur æqua
liter, cum magna eſt differentia, inter unum &
alterum,ut d.l.iam hoc iure declarãt ibi ſcrib.&

Iaſ.nu.11.Alex.l.ſi quis maior.nu.7.C.de tranſ.
Dec.conſil.394.num.3. Alex.conſil.50.vol.4.&
conſil. 179.nu.3.vol.5.Iaſ.conſil.127.in fi.vo.1.
apoſtil. ad deci. d.conſil.456.nume.12. Gerar.
mezol.conſi.pri.num.40. Soc. iun.qui alios ci-
tat in conſi.121.num.27.vol.1. Octau. Cacher.
deciſ. 20.num.5. Varia namque & diuerſa fit de
terminatio, iuxta naturã alterutrius, Vaſq.tract.
de ſucceſſ. progreſſu. parte. 2.lib.2.§.22.nu.25.
Horumque caſuum differentia, ac rationis illo-
rum ſatis demonſtratur, cum inter deſcenden-
tes de feudo ſaltem hęreditario per acquirentẽ
diſponatur, & fideicõmittendo vt ſupra, non
etiam inter extraneos collaterales ue, quare in-
ter primos teſtatoris ſubſtitutio & prohibitio
52 ꝓcedet, quoad cæteros vero minime,† nõ enĩ
inconuenit, quod ſecũdum ſubiectam materiã,
ſtante rationis diuerſitate, plures ſubſtitutionis
ſub vna determinatione comprehenſę diuerſi-
mode intelligantur, Pariſ.conſil.92.nu.31.vol.
2. Port.Imol.conſil.54.num.26.

53 Tertio, vna determinatio æqualiter non de-
terminat, cum maior fauor vni detur, quàm alte
ri, ita Iaſ.d.l. iam hoc iure.num.11.verſic.limita
iſta.& declarat Piccus in l. titia.§.filia cum nube
ret.nume,33. ff.de leg.2. Menoch.conſil.76.nu.
14.cum ſeq.maiorque debetur fauor deſcẽdẽ-
ribus, à teſtatore, quàm tranſuerſalibus, & piæ
cauſæ vltimo loco ſubſtitutis, & ſic pro conſer-
uanda familia agnatione, & domus ſuæ ſplẽdo-
re noluerint bona etiam fęudalia vti fideicom-
miſſ. ſuppoſita alienari, vel quoquo modo per
deſcendentes diſtrahi.

54 Quarto, non determinat æqualiter determi-
natio vna determinabilia plura, ſi id fieri com-
mode nequit, vel impoſſibile exiſtat, ita Iaſ.in l.
1.§.ſed & ſi mihi 2.notab.ff. de verbo.oblig. Ri-
pa in l.inter.§.decem.num.6.ff.de re iud. Port.
in §.vltimo ad fin.inſtitut.de inoffic.teſtam.Caſ-
ſan.conſil. Burgund.Rub.4.§.2.nu.5.6.fol.135.
Cęphal.conſil 65.nu.22.commodoque hic om
nia determinari nequeunt, cum alias contra mẽ
tem & verba teſtatoris expreſſa repetitaque ſæ-
pius feudalia, nec in inſtitutione, nec in ſubſti-
tutione comprehenderentur.

55 Quinto ceſſat æqualis determinatio, cum di-
ſpoſitio actus determinati eſt neceſſaria, Iaſ.in
d. l. iam hoc iure.num.13. Alex.in l. Gallus.§.1.
nu.6.ver. nec obſta.ff.de lib.& poſthum. Deci.
d. conſil. 456.num. 12. verſic.tertio reſponderi
poteſt.at caſus noſter feudi hæreditarij determi
natus eſt, tum à lege, tum à teſtatore quod in pe
titione hæreditatis rurſus, & in fideicommiſſo
venit atque comprehenditur.

56 Rurſus ſexto loco reſpõdeo argumentum aſ
ſumptum ex d.l. iam hoc iure non procedere,
nec adaptari terminis noſtris, etenim hæc deter
minatio ſeu ratio allegata, quod bona ſua ꝑpe-
tuo permaneant in ſuos deſcendentes, nõ reſpi-
cit ſubſtitutionem.d.Nicolai & Fini fratrũ, ſeu
hoſpitalium, ſed tantum perſonas deſcenden-
tium, imo inter eos quia par erit ratio, vnica de
terminatio fiet. at ſecus, quo ad vltimas ſubſti-
tiones, quando ipſæ ſint diuerſe determinatio-
nes, ſubſtitutiones, atque perſonæ, in quibus n
cadit illa ratio, vel determinatio, quod bona i
familias deſcendentium conſeruantur, ſed al
erit ratio nẽpe, quod in agnatione domus de
niat, vel tandem in pios vſus, vt ipſe teſtator
ſuffragium animarum teſtatoris & ſuorum d
functorum diſtribuãtur. non ergo mirum eſt
virtute primæ rationis feudalia includantur
fauorem deſcendentium.

57 Secundum principale dubium, quod conſe
tes de Pendalea nequeant ex defectu conditi-
nis admitti, quia non conſtat iuxta expreſſe o
dinata per teſtatorem, ac ſub condictione pe
la verba, ſi & in quantum, per Bero.cõſi.51.n.
12. vol. 2. hæredes ipſos duxiſſe vxorem intra
vigeſimum annum, ſuæ ætatis, tollitur dupli-
citer.

58 Primo, quia aſſerenti Pendaleas non duxiſ-
ſe vxores intra tempus, à teſtatore præfixum, n
cumbit probandi onus, per Corn.in propoſito
conſil. 250.num.16.vol.1. Crau.conſil. 1.nu.7.
cumque id non apparet probatum, nec in actis
deductum merito, ſi quod obijcitur de venditio
nis defectu, minime repugnat.

Secundo, hæc conditio, ſi & in quãtum, dicti
filij & deſcẽdentes duxerint vxorem intra vige
ſimum annum ſuæ ætatis, aliter ipſi priuati ſint,
& intelligantur bonis & hæreditate teſtatoris,
turpis, iniqua, inhoneſta, illicita, pro non ſcri-
pta & reijcienda iudicatur.

59 † Turpem appello, quia libertatem contrahẽ
di matrimonium quocunque tẽpore, etiã poſt
viginti annos tollit, ac impedit, nec licet (vbi cer
tæ perſonæ vtilitatem non reſpicit cõditio) ma
tri vel fœminæ perpetuam temporalem etiam
momentaneã virginitatem vel cœlibatum, (in
non aliàs nuptis loquor) inducere, ſeu quoquo-
modo impedimentum nuptijs fieri, quinimo
conditio. d.impedimentum præſtans reijcitur,
ac inſtitutio ſeu actus purus redditur. per text.
in l.quoties.vbi doct.ff.de cond.& demonſtr.l.
cum tale.§.reſcriptum.vbi Eman.à coſta.qui di
ctum, duodecim modis ampliat.& doct.in l.fi-
liæ.l.ſed ſi hoc.§.fi.ff.de cond.& demonſtr.l.pri-
ma.C. de cond. inſt.l.turpia.vbi doct.§.primo.
ff.de leg.primo.Bar.in l.prim.ff.de his quæ pęn.
nomine. Paris.in c.in præſentiam.num.143.de
proba.& in conſilio 65.numero 14.& 15.volu.
ſecundo.Petr. duen. regul.iur.112.verbo con-
ditio. Anton. Gomez.uar.reſolut.tom.pri.cap.
12.de lega. numero.78.cum apoſt. Euerard.
conſilio 79.in fin. Rofred. Beneuen.q. Sabba-
tin.48.numero 1.2.& 3.eſt text.in cap.gem-
ma de ſponſ.doctè Vaſqu. de controu.Illuſtri.
c.94.per totum, & maxime.nu.16.cũ ſe. Hinc.
60 † dicũt ſcribentes cõditionẽ, quod de cõſenſu talis
filia

ſi nubat, reijcien da m a legato. filiamq; inte-
gm legatum conſequi, etiam quod citra illius
cnsũ nubat, licet ſecus ſi de conſilio talis, nu-
ps teneretur celebrare, Abb. Innoc. & Felin.
ı1. in c. ex parte de conſtit. Crauet. conſ. 1. vbi
* ¢ communi Natta. conſ. 355. Duen. vbi ſupra
rtrand. cõſi. 148. vol. 1. Didac. couar. de ſpõſ.
par. ca. 3. §. 8. n. 3. & 4. Eman. Soarez. comm.
61)in. verbo nuptias, nu. 63. † Dixi in nõ nuptis,
m viduæ virginitas indici valeat, Auth. cui re
ſtum. vbi Iaſ. Deci. & cæteri per illum tex. C. de
di. vidu. toll. Couuarr. de ſpon ſ. d. §. 8. Gomez.
nu. 28. Eman. Soarez. vbi ſupra. nu. 64. & ſeq.
62 & ex alia communi* in maſculo, quo ad ſecũ-
* ıs nuptias, Pinell. in l. 4. nu. 17. C. de bo. mater.
63 † Iniqua eſt, quia matrimonium liberæ volun-
tis eſt, cum perpetuæ ſeruituti & oneri ligatur
64 omo, Doc. in l. nuptias. ff. de regul. iur. † & ideo
cet filius deſcendens patri ſubſit, non tamẽ ita
t ſeruus & mancipium, quemadmodũ eſſet ſi
cogeretur ad patris mandatum & voluntatem
xorẽ ducere, & pręcipuè intra uiginti annos,
quod in ſimili perpẽdunt, Theologi. D. Thom.
in 4. ſent. diſ. 19, Domin. ſoto. in 4. diſtinct. ſent.
28. q. 1. art. 1. in fi. Petr. ſoto. in coment. de inſtit.
ſacerdot. de ſacram. matri. lect. 4.
65 † Inhoneſtã nominari non inconuenit, eo qđ
mares, quib. nuptiarũ tp̃s circa trigeſimum ſepti
mum annum pręſcripſit Ariſtoteles philoſoho
rũ Princeps, & in naturaliũ cognitiõe maximus
trigeſimo vero, ad trigeſimũ quintũ Plato, trige
ſimũ quintũ maſculis Solõ itẽ aſſignauit, Aſucus
vero poeta, & Aetius. 30. annum viro conſtitue
rũt, vt in lege conubiali, ita ſcriptum reliquerit
Tiraq. (denique mares. 36. puellæ, 18. annorum
aut circiter nuptiis addicuntur,) voluerit teſta-
tor ante vigeſimũ annum vxorem ducere, quę
niſi cum in adultam ætatem peruentum ſit, fie-
ri condecens eſt, eo quod plurimum id fecundi
tati ac robori condicat, congreſſuſque ac conu
gium virginis maturę & viri, poſtquàm acutiſſi-
mum ſui curſus vigorem tranſierit gratiæ & be-
neuolentiæ ſit principium, magiſquàm odij me-
tuſque ſimultanei, vt ſi ante tempus nuptias ce-
lebrent, & ſi eſt in honeſta cõditio, impoſſibilis
quoque, & reicienda omninò dignoſcitur Ber-
66 trand. in conſi. 148. nu. 10. & 11. vol. 1. † hinc di
cebat Angel. poſt. Caſt. in l. quidam in ſuo. ff. de
condir. inſtit. conditionem humanitati contra-
riam vitiari, ſed non v tiare, exemplificando ſi
vellet ſub pœna teſtator diues ſuum corpus ſine
pannis & cum vna candela ſepelliri, quia hęres
contra faciendo non priuatur hæredirate, cũ ſit
in honeſta conditio, regionis conſuetudine cõ-
ſiderata, ſequitur Emil. conſil. 112. nume. 14. cũ
ſeq. vbi nonnullos adducit, quod tamen quidã
intelligũt, ſi p̃ pręcepti verba fiat, ſecus ſi ſub cõ-
ditione Rui. conſi. 135. nu. 5. volu. 2. Rolan. cõſ.
84. nu. 20. vol. 1. minus ergo iſti hæredes priua-
bunt, ſi iuxta regionis conſuetudinem, etiã poſt
viginti annos vxores duxerint.
66 † Illicitaque, & pro non ſcripta iudicatur, cum
omnis cõditio, quæ ſit arctatiua matrimonij ſpi-
ritualis per indirectum, vel quæ ſit impeditiua
vitæ cõtemplatiuę, ac quenquàm ret rahere, ſub
ſpe lucri poſſit ab ingreſſu religionis, in genere,
reiciatur omnino à lege, tamquam reproba, re-
mittiturque ita, vt ea non obſtante relictum de-
beatur, & vti pure inſtitutus vel ſubſtitutus cen-*
ſeatur, non obſtante tali conditione & onere. §.
licet hæ e. de præſenti Auth. de ſanct. epiſ. Alber.
in l. deo nobis in pri. C. de epiſ. & cler. Bart. in l.
2. ff. de his q̃ pęn. nomine tradũt omnes Abb.
Fely. Deci. & Pariſ. in d. cap. in præſentia de pro
bat. & in Auth. hoc ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.
Soci. iun. conſ. 160. num. 65. vol. 2. Bero. conſil.
27. nu. 6. volu. 1. Gomez. d. c. 12. de legat. nu. 78.
68 † Vt hinc reſponderint conſulentes, ex recep-
tiori & veriori opinione de iure, quicquid mul-
ti in cõtrarium ex æquitatæ & conſuetudine ſer
uata tenuerint, conditionem appoſitam relicto
filiæ, ſi monaſterium ingredietur, reijciendam
omnino, & illam conſequi poſſe mille ſibi lega-
ta in teſtamento ſi nupſerit, non autem centum
tantum relicta ſi religionem profiteretur, fauo-
re quidem religionis, ne quis metu amittendi le
gatum maius abſtineat, a vita monaſtica, contẽ
platiua, & a religionis ingreſſu. quam ſententiã,
poſt Abb. ante. num. 27. Aret. num. 72. Fely. nu.
37. & cæter. in d. c. in præſentia. communen nũ-
cupant Pariſ. conſil. 65. nume. 15. vol. 2. Thom.
Ferrar. caut. 9. Soci. iun conſil. 160. num. 69. vo.
** 2. magis ** communem aiunt, Socin. conſi. 269.
in prin. & 241. num. 3. in fin. vol. 2. Crot. in l. ne-
mo poteſt nume. 71. ff. de leg. 1. Didac. couuar.
uar. reſolut. lib. 1. cap. 19. nume. 9. Iaſ. in auth. ſi
qua mulier. num. 15. C. de ſacroſ. Eccleſ. diffuſe
Rolan. a Valle conſil. 35. nume. 17. & per totum
volu. 3. Anton. Gabriel. ſuis. conclus. comm. de
leg. lib. 4. concluſ. 2. Simon de præt. conſil. 72.
69 nu. 34. † Nec ſtatutum ualeret diſponens, quod
ingrediens monaſterium nõ ſuccedat. iuxta ma
** gis ** receptam ſententiam, teſte Roland. a Val-
70 le conſi. 35. num. 26. volu. 3. † Quinimo, & quod
fortius exiſtimarunt, legatum factum monaſte-
rio, ſi puellam talẽ in monacã recipiet, eo quia
ſpe lucri inuitet ad matrimonium ſpirituale
uti putum deberi, reiecta illa conditione de reci
* piendo monacam, ut ex * communi per alios ac
docte ſcripſit recitans. 3. opiniones, Natta conſ.
618. uolu. 3. At quis non uideat ex cõditione in
ſtitutionis & ſubſtitutionis adiecta, ut teneãtur
uxorem ducere intra uiginta annos, illos arcta-
ria uita contemplatiua, cum nullo modo ualeãt
ingredi religionem aliquam, & obtinere bona.
71 † Reiicienda eſt rurſus hæc conditio, quia
non eſt incitatio ad matrimonium ſub ſpe lucri
& præmij acquirendi, ſed eſt ablatio iuris
quęſiti per hęreditatis aditionem metu pœnæ
& priuationis hęreditatum, ſi non contrahatur

matrimonium ante vigeſimum annũ, quod ve-
re fieri minime licet, l.titia.ff.de verb.oblig. De-
ci.in l.1.num.4.C.de inſtit.& ſubſtit.Gomez.d.
72 cap.12.num.19.† non enim lege, ſtatuto, vel di-
ſpoſitione aliqua imminui poteſt libertas ma-
trimonii, nec matrimonium in cõſiliũ alterius,
conferri, licet illud quis non teneaẽ ſequi, ſi ſe-
cus facientib., vt hic pęna aliqua imponeretur,
communem inquiunt, Curt.ad Caſt.in l.1.ff.de
iuſt.& iur.Didae. Couar. de ſponſ.2.par.cap.3.
§.8.num.6.poſt Viui.comm. opin.124.Clar.§.
fin.crim.q. 82. ſtatutum.3.ac Eman.Soarez.re-
cept.ſent.Theſaur.verbo matrimoniũ. nu.111.
73 & 112.† multa ad materiam validitatis & liber
tatis matrimonij etiam inuito patre contracti,
ponit Clem.trac.de patr.poteſt.effect.6.in prin.
num.15.& ſeq.Vnde omnes honorati ad hære
ditatem admitti potuerunt, quamuis duxerint
vxorem vltra viginti annos, cum talis conditio
prorſus amoueatur, & pro puris, inſtitutiones,
& ſubſtitutiones omnes reputentur.

74 Nec obijciatur conditionem hanc virginita
tem poſt vigeſimum annum tantum inducentẽ,
ſic temporalẽ, non eſſe reijciendam oĩno, pro
vt dicitur de virgine prohibita nubere ante.15.
annum, q̃ ſi nubat relicto priuatur.l.ſed ſi hoc.§.
cum iure.vbi Bart.ff.de cond.& demonſt. quòd
voluit Aret.conſil.67. in pri.Iaſ.in auth.cui reli-
ctum.nu.3.C.de ind.vid.tollend.Ripa in rub.C.
de ſecund.nupt.nu.11.Socin.ſen.in l.mulieri.&
titio, num.11.ff.de cond.& demonſtr. Dec.in l.
nuptias.num.9. ff. de reg.iur. cum alijs.deductis
pro cõi ſententia, per Eman. Soarez. recep.ver-
bo nuptiæ.num.59.& Ant.Gomez.var.reſolut.
de teſtam. cap.12.nu.78.

Namque replicatur, Primo illam Are.limita
tionem de viduitate, ſeu matrimonij impedimẽ
to temporali directo repugnare verbis formali
bus Papiniaui in d.l.cum tale.§.reſcriptum.ff.de
cond.& demonſt.ibi, ne quod omnino nuptiis
impedimentum inferatur, quod animaduertit
in terminis Vaſq.de contro.Illuſtr.d.c.94.num.
20.nec diſſentire videtur Eman.Soarez.recept.
ſent.verbo nuptiæ.num.58.

Secundo quatenus dictum Aretini & ſequa-
cium admitteretur, non obeſt in propoſito, cũ
reijciatur hęc conditio, non propter impedi-
mentum tpale tantum, ſed alijs de cauſis ac ra-
tionib., præcipue, quod à vita contemplatiua
arctent, differũtq; iſti caſus, quia in altero Aret.
puella poſſit ſemper religionem profiteri, ma-
trimonio aũt copulari, nõ, niſi.15. annis, elapſis
in noſtris terminis, vir ſemper ab ingreſſu reli-
gionis arctatur, cum uxorem ducere ante vigeſi
mum annum cogitur, poſt uerò prohibeatur à
contrario ſenſu ſub pœna priuationis hæredita
tis. Vnde tanquàm turpis illicita ac reproba cõ-
ditio remitti debet.

Tertio declarant ſcriben.dictũ.§.cum mater.
niſi tempus quo nuptię prohibentur, ita longũ
adijceretur, vt eſſet ferè ꝑpetuum, ac in frau
matrimonii contrahendi, ita Are. d.conſ.67.
pri.Iaſ.d.nu.3.Soci.nu.11.&c. vbi ſupra.atqu
inficiabitur non uideri fere ꝑ totum vitæ hor
deſcendentiũ curſum, prohibitum matrimoni
ſi ante viginti annos tm̃ illos ducere vxorem
75 ſtator permittat, † Iure.n.cæſareo, & pontificio
ætas 14.annorum maſculo præſcripta eſt, vt ſi
idoneus matrimonio, doct.in cap.ultimo, de e
quàm cogn.conſ.vxor.ſuæ, & in l.in pupillarẽ
vbi Iaſ.& Alex.ff.de vulg.Tiraq.de lege connu
biali.6.nu.37.& ſeq.Vnde quinq; anni tm̃ à te
ſtatore conceſſi ſunt nuptiis deſcendentiũ, quę
eſt decima, vel minima pars ętatis, ac numeri an
norum, quib. idonei matrimonio exiſtimantur
vt ſic ferè totum tp̃s prohibitũ dicaẽ, eũ quinq;
incluſio ſit cæterorum excluſio, arg.l.cum præ.
tor. ff. de iud. Qua propter merito reiecta dicta
conditio fuit, ac omnes deſcendentes poſt di-
ctam ætatem ſe matrimonio collocarunt, non
76 obſtante dicta conditione, † cui quatenus ad fa
uorem eorum appoſitæ renuntiare potuerunt,
Bart.in l.pater. §. Iulius Aggrippa titu.de leg.3.
no. ſerib. & Caſtr. in §.diui.l.filiusfam.ff. de leg.
1.& Emil.d.conſ.112.nu.17.

Tolliẽ & tertium motiuum principale, ꝙ non
conſtet de identate terrarũ emptarum, a d.Bar-
tholomeo teſtatore, tum quia videamus aliàs
terras in loco dragoncelli reperiri, q̃ ſunt priua
torum per Cur. in caſu noſtro propoſito conſ.
158.tum rurſus quia ſunt diuiſim poſſeſſæ à Pen
daleis, nec ideo p̃ſumatur de contentis in teſtõ,
virtute cuius, prout fit de Curia Sermedi ab om
nibus pro indiuiſo poſſiderentur.

Primo, quia ex pręcedentib. ex cõfinibus in
quàm teſtib. fama inſtrumentiſq; publicis ſatis
legitimè demonſtrata fuit terrarum identitas.
77 Secũdo cõprobaẽ ex ſcriptis ꝑ eundem Curt.
d.conſ.158.maximè.nu.4. & nu. 41. ubi negat
ſolum ex dictis inſtr̃is, probari dñium Ep̃atus,
vel ꝙ ſint terræ feudales, q̃ cum licentia dñi alie-
nari debeant, at p̃ſupponit dictas terras venera-
bilis Monaſterii ſancti Benedicti, & alias poſitas
in loco & paſcuo Dragoncelli fuiſſe quidem vẽ
ditas per Excellentiſſ.D.Marchionem Mantuæ
d. Bartholomeo Pendaleæ intra dictos cõfines
78 contineri † quod nobis ſat eſt ꝑ ꝑ fideicommiſ-
ſum & teſtm̃. Do. Bartholomei acquirentis, ex
quo poſſeſſiones Dragoncelli, & oẽs terræ cõ-
prehenſæ, & incluſæ uti acquiſitæ a teſtatore cẽ
ſenẽ, per Nattam.d.conſ.235.nu.18.& 19.& eũ
dem Curt. iun. qui ferè contrarium in aliquib.
terminare uidetur in conſ.184.per totum.

Tertio rñdeẽ, difficultatẽ hanc radicitus ſubla-
tam fuiſſe ex teſtib. vltimo loco examinatis per
nob.de Pẽdaleis, q ꝓbarũt ex fama publica &
de auditu ab antiqs, q̃ plurimas terras & poſſeſ-
ſiones exiſtẽtes intra fines territorii Sermedi &
dragõcelli, q̃ a diuerſis priuatis nũc teneneẽ, & in
ſpecie terras.d.Comitiſſæ Mirãd. & monaſterij

Sancti

Sancti Benedicti, fuiſſe & eſſe comprehenſas in
inſtrumẽtis,& inueſtituris antiquis domini Bar-
tholomæi,quod ex inſtrumento compoſitionis
cum Excellentiſsimo Principe initæ comproba
tur,in quo pars magna. d. terrarum ſibi relaxa-
tur,quæ poſtea in diuerſos tranſlata fuerunt, ut
hinc mirum non ſit, ſi & in dicto loco terræ ab
alijs poſſideantur,quando id nob.Pendaleæ af-
firment ac dicant reſiduum terrarum,quas nunc
ipſi poſſident fideicommiſſo obnoxia, cum val
de vltra legitimam & Trebellianicam bona con
ſumpta & alienata fuerint.

Quarto dicitur quod licet Curia Sermedi,ſeu
ius dictę Curiæ,quæ præcipuè in decimis frugũ
exigendis conſiſtit adhuc pro indiuiſo ab omni
bus Pendaleis poſſideatur, ac eo fortaſſe quod
ſint incertæ.d.decimæ,& iuxta annorum fertili-
tatem & ſterilitatem,nunc magni redditus, nũc
minoris exiſtant, & ideo indiuiſæ remanſerint,
cum iam exactę, ab alijs facilius & iuſtius diuidã
tur, non infertur,quin & aliæ terrę poſſeſſioneſ-
ve Dragoncelli diuiſæ ſint fideicommiſſo dom.
Bartholomæi ſuppoſitæ, cum non ſolum Curia
Sermedi, ſed omnia d.teſtatoris bona etiam feu
dalia,& præcipuè Dragoncelli paſcuum aliena-
ri prohibitum,& in fideicommiſſo comprehen
ſum fuerit,vt ſuperius demonſtraui. & licet teſta
tor d.bona ſua exiſtentia in Territorio Mantua
no,& acquiſita ab Excellentiſſimo Principe Mã
tuano diuidi per prædictos hæredes prohibue-
79 rit,ſub pœna priuationis hæreditatis,† Attamen
dicta prohibitio perpetua de diuidendo,ſeu mã
datum de non diuidendo bona,inualida fuit, cũ
id teſtatori ad tempus tantum certum iure per-
mittente concedatur.l.in hoc iudicium.§.ſi con
ueniat.ubi Doct.ff.communi diuid.communem
* * ait Curt.iun.conſi.112.nume.1.Clar.§.teſtam.
q.67.uerſi.quarto an teſtator,Eman. Soarez. re-
cep.ſent.verbo diuiſio.nume.90.Villabob.com.
** opin.verbo diuiſio.num.81. magis ** commu-
nem recenſet Bero.conſi.22.num.24.& ſeq.vo-
lum.2.idem ſi iuramentum interueniſſet, Rimin.
80 conſi.292.num.3.& 14.uol. 2. † & tanto minus
id teſtatori permittatur, cum communionem
perpetuo inducat,præcipuè ſub his verbis, nul-
lo vnquam tempore diuidantur,at ſemper & in
perpetuum ſint communia & indiuiſa vt hic, te-
81 ſtator expreſſe mandat, quo caſu prohibitionẽ
ſeu mandatum non ualere nemo ambigit, vt
per plura conſuluit Rolan.a Valle conſi. 84.uol.
primo, recte igitur fuerunt diuiſæ poſſeſſiones
Dragoncelli,cum teſtatoris prohibitio minime
iuribus ſubſiſteret.

82 Quarto † Principaliter dubitatur, non poſſe
Nob.de Pendalea obtinere etiam quod ceſſarẽt
alia,cũ Legitima & Trebellianica,quæ filijs pri-
mi gradus haud prohiberi poſſunt, & ſunt dimi
dia hæreditatis, numero filiorum quatuor non
** excedẽte,perample ex communiori ** tradita,
a Mendoſ.ad Roman.conſi.206.num.6.in con-
ſilio meo.44.num.19.cum ſeq.lib.1.nec per ip-
ſos appareant conſumpta, potuerint nunc per
dictum Benedictum detrahi, ſed hæc difficultas
diſſoluitur.

Primo conſiderando,quod do.Bartholomęi
Senioris teſtantis quatuor extiterunt filij hære-
des vniuerſales ex altero do.Nicolao,cui erat de
bita Legitima & Trebellianica, ſic dimidia por-
tionis ſibi relictę nati ſunt filij quatuor,uidelicet,
D.Onofrius pater D.Benedicti obligantis bona
pro dote,D.Petrus martir,pater.d.Ludouici, de
quo agitur,& duo alij,vt in arbore. Vnde D.Be-
nedicto computo inito ex hæreditate proaui &
ex portione debita dom.Nicolao auo habita ra
tione numeri filiorum deſcendentium, compe-
tit ex triginta ſex uncijs hæreditatis una tantum
vncia,& quinta pars alterius, quas conſumptas
fuiſſe arbitror,Trebellianicam inquam.

83 Primo † ex fructibus dictæ hæreditatis,quos
omnes deſcendentes a Nicolao citra percepe-
runt.iſti enim fructus imputantur in Trebelliani
cam ab omnib. præterquã a filijs primi gradus.
l.iubemus.C.ad Trebel.ubi doct.omnes Mend.
& Roman.ubi ſupra l.in fideicommiſſariam.vbi
Mod.Hier.Laur.num.53. ff. ad Trebell.l.mulier.
§.alia.ff.ad Trebell.cum ſimil.Nec uerendum eſt
fructus perceptos in tot annis, & per tot deſcen
dentes excedere quantitatem pro Trebellianica
debitam, cum diu,per plura luſtra ſeptuaginta
annos & vltra vitam egerint.

84 Vel † ſecundo, eo quia non debeatur in præ-
ſenti Trebellianica, namque licet ubi dubiũ eſt
ipſam mediate ſubſtitutam ſuccedere poſſe,non
impediatur detractio Trebellianicę, per Alex.
num.6.& Iaſ.in l.Marcellus in pri.num. 34. ff.ad
Treb.Socin.ſen.conſ.80.uol.1.Caſtr.conſ.321.
uol.2.& cęterorum, quorum meminit Mendoſ.
ad Roma.conſi. 206.numero 7.uerbo dubium,
Attamen per grauatum cautio de reſtituendo
pręſtari debet, Alex.in l.cum maritus.ff.ad l.Fal.
& in conſi.20.num. 14.vol. 3. & conſi.217.uol.
6.Corn.conſi.17.col.8.uol.4. dixi aliàs in conſ.
55.num.34.ſic potuit d.Ludouicus ultimo loco
defunctus non detrahere Trebellianicam, nec
velle onere d.cautionis grauari.

Rurſus tertio Trebellianicam, Legitimamq;
naturæ detractas, atque conſumptas multiplici-
ter oſtendo.

Primò ex teſtib.examinatis vltimo loco, qui,
dum ex auditu & fama in antiquis legitime con
cludunt de terris omnibus d.D.Bartholomęi Pẽ
daleæ, quę erant undecim mille Bubulcę vel cir-
ca,maiorem partem habuiſſe,& nunc tenere Ex
cellentiſſimum Principem, vel alios mediante il
lius perſona,nec nobilibus de Pendaleis reman-
ſiſſe, niſi circiter numerum Bubulcarum 1600.
vtique non ſolum integram Legitimam & Tre-
bellianicam cõſumptas, ſed quidem multo plus
85 alienatum fuiſſe probant. † Quod tamen totum
* in dd.quartã primo loco imputari oportet, ex *
com-

communi de qua per Aret. conſi. 18.nu.5. Dec.
conſi.236.num.9.& 10.Paris.conſi.17.in fin.&
conſi.236.num.10.uol. 2. Capra conſi.49.in fi.
& conſi.92.uerſi.2.Roland.a Valle conſi.27.nu.
12.uolum.1.dixi alias.conſi.13.num.45.& con-
ſilio 71.nu. 19.uol. 1. etiam quod alienata eſſent
voluntariè,& per viam ſimplicis donationis. Ri
pa in l.in quartam.num.158. ff. ad l.Falcid.Port.
Imol. in l. ante reſtitutio. ad fine de ſolut. & Ca-
ſtren.in l.Marcellus.§. res quæ. numero. 2.ff.ad
Trebellian.

Secundo id probatur duob.inſtrumentis alie
nationum.do.Nicolai Pēdaleæ,& primo ex da-
tione in ſolutum facta per iudicem de parte do
mus ferrariæ do.Bartholomæi Teſtatoris nomi
ne dicti dom.Nicolai,vt apparet inſtrumento in
actis exhibito, cui non obeſt, vt aſſerebatur in
quinto motiuo de mandato do. Nicolai non cō
86 ſtare, † quod nec etiā ex diuturnitate temporis,
uel ſpatio annorum mille præſumi ſolet, Bal.in
l.2.C.ſi ex falſ.inſtru.& in l.1.ubi Sali. C. de reb.
alien.non alien. Alex.conſi.191.num.4.uolu.6.
Dec.in l.1.col.4.C.qui admitt.Cagnol.in l.velle
** non creditur.num.18.ff.de reg.iur.& ex ** com
muniori ſententia quam ſequitur Gramat.deci.
108.num.83.Rolan.a Valle.conſ.15.nu.30.vol.
1.Hercul.tract.de negat.probat.nu.56.& ſeq.&
num.188.& ſeq.Lofred.conſi.20.nu.8.Soc.iun.
conſi.56.num.5.uol.1.Gabrielem.concl.de pro
cur.lib.2.concluſ.1.in princ.Cæphal. conſi. 65.
num.16.Menoch.conſi.1.num.79.cum ſequen.
Etenim reſpondetur.

87 Primo † mandatum ſola temporis diuturnita
te pręſumi.ex quo enunciatum eſt in inſtrumen
to antiquo, cum antiquitas fidem & authorita-
tem pręſtet inſtrumento enunciāti, licet aliter
tempus non induceret hanc præſumptionem,
ſecundum Deci.conſ.36.quem ſequitur Gozad.
conſi.11.num.11.& conſi.96.col. fi. Cagnol.in
d.l.Velle.num.20.Purpur.in auth. ſi quis in fine.
C.de eden.Viu.com.opin.lib.1.uerbo. manda-
tum in fi. Natta conſi.526.num.8. ita limitando
primam opinionem tradit Gabr.d.conclu.1.nu-
mero 9.

88 Secundo † opin.contra Bal.verior recipitur,
& magis æqua iudicatur, quando mandatum ad
uendendum,emendum,compromittendum,&
ſimilia, & ſola diuturnitate temporis etiam tri-
ginta annorum,(vtcunque mandatum res facti
ſit,) præſumi ſoleat,data maxime(vt in caſu no-
ſtro)ſcientia,& patientia Domini, qui rem per
procuratorem diſtractam non recuperauit, vt
poſt Bald.conſi.337.uol.1.ample Cur.ſen.conſ.
77.per totum.& Gozad.conſi.73.ita eſſe atteſta
ti ſunt, Vaſq.de contro.Illuſt.cap.62.num.7.Vi-
ui.commun.opin.lib.1.in uerbo mandatum ſen
tit Gabriel.loco ſupra allegato concluſ. 1.num.
12.Bologni.in repet.l.1.num.58.C. qui admit.
Soarez.recept.ſentent.verbo mandatum.nume
ro 33.

89 Tertio † dicitur non præſumi hic mādatum,
ex temporis diuturnitate, ſeu ex inſtrumento
enuntiante tantum,ſed ex re iudicata, ſeu datio-
ne in ſolutum iudiciaria,ob cuius quidem colo-
rem tm̄ mādatum interueniſſe præſumitur, quia
cum probetur res iudicata ēt ſine actis pręſumū
tur omnia rite & recte fuiſſe geſta.cap.bone.il 1.
ubi Abb.& Inn.de elect.alios communem hanc
eſſe ſententiam refert & ſequitur Natta. d.conſ.
526.nu.3.cumque certum ſit d.domum.d.Nico
lai fuiſſe per Iudicem in ſolutum aſſignatam,nō
eſt dubitandum, quin de eius mandato & ſcien
tia negocium proceſſerit.

90 Quarto † & vltimo reſpondetur, oppoſitio-
nem defectus mandari reſpicere hæredes dom.
Nicolai, ita, vt ius tertij non excluſiuum ipſo iu-
re opponi a tertio nequeat,Bart.& Soc.ſen. in l.
2.ff.de except.rei.iud.l.loci corpus.§. competit.
ff.ſi ſer.uend.Sarnen.in regul. cancel. de minor.
q.39.num.4.ſubſiſtit itaque iure,alienatio dictæ
domus, quæ in d. portiones detrahendas com-
putabitur, prout & alia contenta in inſtrumen-
to reſtitutionis dotis dom.Bonifacij Pendaleæ,
quia d.terræ aſſignatæ pro dote computabun-
tur in portione nempe vna vncia, cum quarta
alterius,ex triginta ſex totius hæreditatis,quam
d.Io.Franciſcus pater do.Bonifacij,alter ex qua
tuor filijs do. Nicolai, poterat alienare,uel ſaltē
in portionem dimidiæ partis debitæ do.Nico-
lao tantum, quæ erat trium vnciarum ex uigin-
tiquatuor totius hæreditatis.

Secundario demonſtratur portionis debitę.
Nicolaó conſumptio ex inſtrumento in mo-
tiuis citato inito anno 1484. inter Illuſtriſs. do.
Marchionem & Principem Mantuę,ac filios ne
potes & hæredes do.Bartholomæi Senioris, in
quo libera relaxatur tertia pars paſculorum, vt
aiunt,& terrarum omnium d.Curię Sermedi &
Moleæ.d.Excellentiſſimo Princ pi,altera dimiſ
ſa d.nobilibus de pendaleis.& tertia communi-
tati ac hominibus dictorum locorum,prout an-
tea erat,cum quibuſdam pactis, ex quibus idem
conſequatur emolumentum Excellentiſſimus
Princeps,quod conſequuntur dicti de Pēdaleis.
Verùm,quia inſtrumenti verba innuunt relaxa-
tionem fuiſſe factam, cauſa, vt terræ reduci ad
culturam poſſent, cum id iam dictis de Pēdaleis
princeps prohibuiſſet.

Dubitatur ſexto loco,quod hæc alienatio fue-
rit in utilitatem,& neceſſitatem bonorum teſta-
toris facta,quæ ideo in quartas minimè compu
tari ualet,vt in contrarium deducitur.

Re tamen diligentius cognita,integroq; teno
re dicti concordij, abſolute cēſeo dictam aliena
tionem uoluntariā fuiſſe,& ſaltem talem, quod
in quartas imputari debeat.Conſiderando ante
omnia,quod in inſtrumento narratur,Principē
commoditatib. ſuorum ſubditorum prouiden-
tem prohibuiſſe Pēdaleis paſcuē bonificari, ara
ri. & ſparari,ut aiunt, aliter quam antea eſſent,
qui

qui demum eiſdem maxime inſtantibus,ac vtili
tati ſuæ intendentibus(experientia ita docente)
conceſſit, vt pars tantum reduceretur ad cultu-
ram,& quod ponerentur confines intra territo
rium Ferrarienſe & Sermedi, prout ab eiſdē in-
ſtitutum erat, & poſiti fines expenſis dictorum
Excellentiſſimorum Principum, attentis multi-
plicibus expenſis factis,ac conſiderantes Pēda-
lei beneficia,& fauores,quę & quos ſperant ſibi
ab eius Excellentia impendi in eorum & d.
Curię magnam & euidentem vtilitatem, ne con
tra eundem Illuſtriſſimum do.Principem ingra-
ti viderentur,illum in paſcuis participem facere
ſtatuerunt,vt ex his inferam.

16 Primò,† dicta verba vti narratiua ſeu enuncia
tiua non probare inter alios,nec deſcendentib.
in fideicōmiſſo vocatis præiudicare,l.ex his ver-
bis.C.de teſta.milit.gl.magna, & doct. in l.1.C.
de falſ.cauſ.adiect.in cap.ſi. de ſucceſſ. ab inteſt.
multa Vaſq.de controuer.Illuſ.c.30.nu.8.quod
procedit & in fauorem piæ cauſæ,vt * receptum
teſtatur Soci.iun.conſil.109.in fin.uolu.2.Pariſ.
conſi.73.lib.1.Crauet. de antiq. tempor. par.4.
num.7.Eman.Soarez.recep.verba enuntiatiua.
num.53.& Viu.commun.opin.uerba enuntiati-
ua.& hoc tanto fortius, cum de enuntiato, ſeu
de vtilitate euidenti,vt hic, diſputari contingat,
Dec.conſi.213.num.12.Mat.no.79.Felyn. in c.
illud,de præſump. Crauet. de antiq. tempo.pri.
par.num.56.70.cum ſeq.Cæph. conſi. 265.nu.
22.Cagnol.in auth.ſi quis in aliquo num. 77.C.
92 de edendo.† Et ſi opponeretur verba enuntiati
ua,etiam in ternj præiudicium in antiquis fidem
facere,Bal.& Salic.in l.cum aliquis.C. de iur.de-
liber.Alexan.conſi.75.uolum.4.Iaſo.in l.ex his.
col.1.C.de teſtam.Natta conſi.628.num.2.con
ſilio 526.num.8.cum ſimil.ample Tiraq.in trac.
93 de præſcrip.uerſicul.28.per totum.† Dicitur re-
gulam eſſe,ubi agitur de magno præiudicio ver
ba enuntiatiua in antiquis etiam in pręiudicium
alterius non probare, limitari tamen, niſi cum
antiquitate concurrerent aliæ præſumptiones,
& coniecturæ,puta longa poſſeſſio, plura licet à
diuerſis confecta inſtrumenta,& ſimilia, quod
magiſtraliter doctrinamque Bald. & aliorum in
d.l.cum aliqui, declarat, Craue.de antiq.temp.
d.pri.par.nu.70.cum ſeq.& num.74.Ang. con-
ſilio 140.Vaſq.de contro.Illuſt.cap.63.num.13.
uerſi.45.Laurent.Chircou.comm.opin.cent. 5.
concluſ.100.verba enuntiatiua. Hier. de Monte
tract.de finib.regund.capit.60.num.3. & ſeq.&
dixi ſuperius in 2.argum.Quę coniecturę in præ
ſenti ceſſant,cum nec de utilitate, nec de neceſſi
tate quicquam appareat,nec per plura inſtrumē
94 ta,ne pro eis aliquid concurrat.† Negarique nō
poteſt,quin exiſtant merè enuntiatiua,cum ſint
quoddam partium præambulum vel proæmiū,
non autem ipſa diſpoſitio, nec ſtent per ſe di-
ſpoſitiue,ſed in aliud tranſeant,ac ad renuntiam
terminentur. Bald. in l.1. colum.2.uerſi. quæro
eſt dictum. C. de falſ. cauſ. adiect. & in Auth.ei
qui.C.de bon.iud.poſſ.not.in d.l.ex hac ſcriptu-
ra.ff.de donat.Aemil.conſilio 94.num. 16. cum
ſequen.

Secundo infero,quatenus dicta uerba proba
rent plenè,non tamen admittendum eſſe,quod
ex illis includatur terras vti aquoſas & ſteriles,
vt in motiuis adducitur, fuiſſe alienatas, vt ad
culturam reducerentur.etenim nullū verbum de
aquis & ſterilitate in inſtrumento legitur, qui-
nimo,quod erant paſcua afferentia aliàs cōmo
ditatem ſubditis d.Excellentiſſimi Principis, vt
partes in dicto proæmio fatentur, ibi commo-
95 ditati ſubditorum,† ſic fructus,redditus,& com
moditatem poſſidentibus afferebant, licet non
in ea quantitate,quam redactę ad culturam attu
liſſent.per l.utiles.ff.de pet.hære. Rolan. a Valle
96 conſi.28.num.21.nol.1.† Vnde ſteriles minime
cēſentur,nec inutiles per ſe, ſeu infructuoſæ.gl.
1.ad fi.in l.ob æs.C.de præd.minor.l.ſi inutilis.
ff.vt in poſſ.leg.Bald.in auth.ſed hodie in fin. C.
97 de actio.& oblig.† & ſi forte minus utiles reſpe-
ctiuè ad alias utiliores dicerentur, not. Canon.
in c.ad aures.& gloſſ.poſt Innocen.in cap. ut ſu-
per.§.poſſeſſiones.eod.tit.de reb. eccl. non alie.
98 † Quæ nec ideo per hæredes grauatos alienari
niſi voluntariè potuerūt,Auth.res quæ.C. com.
de legat.gloſſ.Alexand.& c.in l. Marcellus. §.res
99 quæ.ff.ad Trebell. † res enim fideicommiſſi ſte-
riles niſi eſſent perituræ, uel deteriores futuræ le
gitimè alienari nequeunt, ut ſentit text.in l.non
ſolum,in fin.& l.diuus. uerſi. ſed & res. ff.de per.
hæred.Bart.in l.ſi poſſeſſor. §. quod ſi poſt.ff.de
pet.hæred.Reodan.in tracta.de reb.eccleſi.non
alien. pagin. 241. numero 8. & 117.num. 111.
100 † prout nec res Eeeleſiæ prohibitæ alienari, ſi
magnæ ſint,licet inutiles, uel longe poſitę cōtra
debitam canonum ſolemnitatem diſtrahantur,
Archi.in c.terrulas. 10.quæſt. 2. Guilielm. Reo-
dan.tract.de reb. eccleſ. non alien. in caſu,quib.
fiat alienatio ſine ſolemn.pag.251.verſi.per Prę
101 latum. num. 6. nec † ſimiliter ſteriles ſeu infru-
ctuoſę,quę ad culturam reduci debent, alienen-
tur,ita ſimpliciter, niſi primo, cum res traditur
interuenerit ſolemnitas.c.ad aures.ubi Barb.ex-
tra de reb.eccleſi.non alien.Bened. de caſtro ſu-
per extrauagan. ambitioſę.fallen.26. & 31. poſt
Dec.conſi.142.nu. 5.

Tertiò infero, quod remiſſio principaliter ui-
detur facta per Pendaleas,ob beneficia accepta,
& quę in futurum recipere ſperabant ab Excel-
lentiſſimo Principe,ne uiderentur eidem ingra-
ti,quod cognoſcitur ex illa clauſula,conſideran
tes ſtatuerunt,& quando ipſi moti ex dicta cau-
ſa beneficiorum,tertiam partem bonorum eidē
relaxent,quę cauſa & ratio finalis & determina-
tiua,non aūt impulſiua, ſeu motiua iudicatur.

102 Primo,quia adiecta eſt † ſub uerbo ſtatuerūt,
quod diſpoſitionem inducit. argu. l.1.§.fina.ubi
Alber. ff. quod quiſque iur. l. pronuntiatio.ubi
glo.

glo.ff.de verb.ſignifi.c.in his eod.tit.gloſſ.in ver
bo.ſtatuimus.vbi Abba.in §.ſuper quæſtione.§.
103 verum.ff.de offic.delegat.† & cauſa quæ cohæ-
ret diſpoſitioni finalis, & arctans ad diſponen-
dum præſumitur.Socin.ſen.conſi.159.num.23.
vol.2.per c.1.ubi Bar.C.de falſ.cauſ.adiect.cum
ſimil.
104 Secundo † ſumitur ex prohemio & præfatio
ne,vnde & determinata cenſetur,ex Barto. Bal.
Ang.& Imol.in l.fi. ubi gl. in verbo motus.ff.de
hæred.inſt.Barb.conſi.20.uol.2.Rol.a Valle cõ-
ſilio 67.nu.71.& ſeq.uol.3.
105 Tertio † cauſa illa beneficiorum , & vtilitatis
tendit ad commodum concedentium tantum,
quapropter, & finalis,non autem impulſiua di-
citur,vt id paſſim not.ſcrib. poſt glo. Bart.Bald.
Angel.& Salyc.in l.ſi mulier.per illum tex.C.de
iur.dot.quibus.in l.3.§.ſi quis.ff.de cond. ob cau
ſam.Angel.conſi.124.in fin.Soci.ſen. conſi.83.
num.7.uol.3.ex more innumeros, pro utraque
cauſa allegat,Tiraq.in tractat. a ceſſante cauſa li-
106 mit.pri.nu.29.52.64.86.& ſeq.146.& ſeq.† Et
ſi beneficiorum finalis ratio eſt , remiſſio quoq;
dictarum terrarum ab eadem regulabitur, cum
ab illius radice obligatio oriatur, Bald. in d.l.1.
uerſi.quæro quomodo.C.de falſ.cauſ.adiect.&
ſola diſpoſitione cohæreat.Bald.in l.cum tale.§.
cum falſam.ff.de condit.& demonſt. per l.Titio
centum.§.ante nuptias.ff.eodem tit.vt inde ſub-
iungam.
107 Primo, † quod quatenus ob benemerita, ac
beneficia futura ſit facta alienatio tertiæ partis,
cenſebitur voluntaria & imputanda in quartas,
hæredum,cum hoc,nec debita, nec æs alienum
teſtatoris,nec neceſſitatem rerum præciſam cau
ſatam in perſona defuncti, reſpiciat , ſed ſolum
commodum hæredum , & d.Curiæ,ad no.in d.
l.Marcellus.§.res quæ.ubi Iaſ.nu.3.ff. ad Treb.&
in d.Auth.res quæ.ubi Iaſ.in 6.limit.& in §.diui.
l.filiusfamilias.ff.de leg.1.
108 Secundo , † licet bona aliàs prohibita a lege
vel ab homine alienari poſſint in remuneratio-
nem ſeruitiorum , ac pro benemeritis diſtrahi,
vt in legis prohibitione,in rebus inquam Eccle
ſiæ,eſt text.& ibi glo. in c.ſi quos. & c.quicunq;
12.q.2.Abb.in cap.relatum. verſi. item nota.de
teſtam.cum ſimilibus per d.Reodan.d. tracta.de
rebus.eccleſ.non alien.pagina 184.verſ. contra
autem,& Bened.de Caſt.loco ſupra citato, limi
tat.11.ac in bonis minorum,quæ pro benemeri
tis à tutore donantur , cum non ſit donatio , ſed
recompenſatio.Tiraq.in l.ſi vnquam.verbo do-
natione largitus.nu. 35. C. de reuoc. donation.
Roland.à Valle conſi.18.num.6.& ſeq.uolu.2.
Borgni.Caualcan. de tutor.& curat. num. 121.
in fin.& in re ſubiecta fideicommiſſo not. Iaſ. in
d.Auth.res quæ. nume.2. limit. 5. licet ſuper ea
cogitandum relinquat,poſt Bart.in prohemio.
ſforum.num.14.& in l.iubemus. C. de ſacr.ſanct.
eccleſ. Attamen id cum quatuor temperamen-
tis procedere debet.
109 Primo, † quod merita ſint æquiualentia reb.
donatis & traditis.cap.relatum,iuxta ſeruitij me
ritum,de teſtam.Deci.conſi. 174. & in l.petens.
num.17.ubi de communi.C.de pact.Iul. Clar.§.
donatio lib.4.ſent.q.3. uerſic.ſed nunquid Reo-
dan.d.uerſi.contra autem.nu.fol. 284. Allegans
* conſi.Alex.55.uolum. 1. receptum * vbique per
alios atteſtatur Eman.Soarez.recept.ſen. uerbo
* donatio. num. 246. ſubdens ex alia * communi
ſtari iudicis arbitrio, qua ſumma ſupergredian-
tur merita & res donatæ, vt ait Clar.d. quæſtio.
3.in fin.Octau.Cacheran.deciſ.Pedemon. 171.
num.18.
110 Secundo,† de meritis conſtet, aliunde quam
ex confeſſione donantis. vbi enim ſumus in per
ſonis prohibitis alienare, ibi beneficia proban-
tur in ſpecie,glo.fina.in l.ſi donatione.ubi Alex.
num.5.& Dec.num.18.C.de collat.quam com-
muniter probari ait Bellon.conſ.74.num.5.Ber
trand.conſi.138.num.22.uolum.5.Iul.Clar.d.§.
donatio.q.3. uerſi. ſed hic occurrit, Ioan.Bapt.
Villabob.commu.opi. uerbo donatio facta.nu.
* 34.Menoch.conſi.29.num.20.frequenter * pla
citum ex multis alijs enuntiat Eman.Soarez.re-
cept. ſen. uerbo merito.num.146.poſt Pinel.in
l.1.3.par.num.23.C.de bon. mater. veriſſimum
* & commune * inquit Soci.iun.conſi.8.num.28.
& 29.uol.4.Soci.iun.conſi.82.nu.2.uolu.4. Cæ-
phal.conſi.94.num.16.Menoch. de arbit.iudic.
cent.2.caſu.134.in pri.multa Cachera.deci. Pe-
dem. 171.nu.12.cum multis ſequen.& num.19.
111 † hinc dicitur neceſſitatem propter quam fidei-
commiſſum alienatur,eſſe probandam, non fin
112 gi,l.fideicommiſſa.§.ſi rem.ff.de lega.3.& † in d.
alienatione cauſę cognitum requiritur, Aug. in
l.diuus.nu.2.ff.de petit.hæredit.Neuiz.conſi.10.
num.10.
113 Tertio, merita, & beneficia proceſſerint, im-
mediatè in perſonam teſtatoris,non autem hæ-
redum,ut dixi ſuperius,quia recompenſatio ſer-
uitij de bonis prohibitis alienari , fiat, ſi ſerui-
tium præſtitum ſit prohibenti , non autem ter-
tio,ut de Prǫlato Eccleſiæ dictum, qui alienat,ſi
in eum beneficia,ſeruitia ſint collata, intuitu ta-
men Eccleſiæ , cuius ſunt bona, non ſi in alium,
cap.per tuas.de donationi. Abb. in c.extra præ-
ſentium.de pign.Reodan.ubi ſup.nu. 14.
114 Quarto merita & beneficia in ſpecie deſcri-
bantur,iuxta ſententiam Barto.in l.ſi forte. ff.de
Caſtr.pecul.Socin. ſen. conſilio 295. quam ve-
* riorem * refert Laur. Chircou. commun. opin.
cent.prima,uerbo donatio,concluſ.84.Cum ita
que ſupponatur ex uerbis inſtrumẽti beneficia
& utilitatem in futurum eſſe præſtanda , ex quo
perſona teſtatoris a dictis beneficijs excluditur,
ducto argumento à neceſſarijs contingenti,nec
cõſtet de meritis quoquomodo, quæ nec in ſpe
cie fuerunt deducta, abſque dubio ſequitur,nec
d.occaſione bona illa ex mẽte legis,uel fideicõ-
mit-

mittentis, diſtrahi vel remitti potuiſſe.
Quarto principaliter infero, quod licet io d.
inſtrumentum fiat meotio de vtilitate euidenti
nob. de Pendaleis, & illorū Curiæ, propter quā
d. tertia pars bonorum prohibitorū alienari re-
mittitur, quæ aliàs iure ſuſtineri debere t; Cum
115 † prohibita quouiſmodo alienari ex vtilitate
euidenti diſtrahantur, non obſtante prohibitio
ne, vt multos caſus enumerat nouiſſimè Guiliel.
Reodan. tract. de reb. Eccleſ. noo alien. Rubrica
de cauſa vtilitatis per tot. fol. 119. cum ſeq. non
tamen in præſenti creditur, nec præſumitur id
verè fuiſſe pro validando contractu.
116 Primo, † quia vtile dicitur, quod meliorem
conditionem facit, & deteriorem eſſe noo ſinit
hinc vtilia, ſunt quādo meliora, nec emi poſsūt
meliora, niſi ubi minus utilia uendantur. c. tua
nuper apoſtolica, de his quę fi. à pręl. ſine cōſen.
capituli. ca. ſine. exceptione. 12. q. 2. ubi Laur. de
Rodulf. l. quod dicitur. §. fio. ff. de impoſ. in re.
dotat. fac. cum l. ſeq. l. impēſa. ff. de uerb. ſignifi.
quomodo ergo dicimus cedere uel ceſſiſſe in uti
litatem. dd. de Pendaleis, & illius Curiæ, uel
meliora proſpexiſſe, liberam remiſſionem dua-
rum partium ex tribus de terris fideicommiſſi,
ſi loco illarum oil aliud acquiſitum ſuperlucra-
tumue fuit.
117 Nec † replicetur ſufficere oegotium utilitet
ab initio d. contractus geſtum, licet poſtea non
ſit ſequuta utilitas ad ea, quæ tradunt Eman. in
c. hoc. ius. 12. q. 2. & Laur. de Rodulf. in repet. d.
le. ſine exceptione. q. 1. quia id procedit tantum
ubi alienatio fit ex cauſa neceſſitatis, ſecus ſi ex
cauſa utilitatis, ut hic, cum tunc non ſufficiat ab
initio contractus vtilitatē ad fuiſſe, negotiūq;
vtile diiudicatum fuiſſe, ſed oportet, quod etiā
poſtea vtilitatem afferat; ita probat tex. in d. c. ſi
ne exceptione ibi, nō dubium. vbi Rebuff. in uer
bo, vt meliora, glo. in ſumma. 12. quęſt. 2. & in c.
cum apoſtolica, io verbo futurū, de his quę fiūt
à Prælat. facit text. in l. cum qui. §. melior. ff. de in
diem adiect. quā diſtinctionē probat Reodan.
de reb. Eccleſ. non alieo. rubrica de cauſa vtilit.
118 fol. 125. num. 42. & 45. † adnotans ſub nume.
129. euidentem vtilitatem dici, vt appellatur in
caſu noſtro, quæ ita profutura ſit alienanti, vt in
dubium reuocari nequeat. per text. in d. ca. tua
nuper. & d. c. ſine exceptione. vbi Gemin. in no
tab. & Aegid. bellam. dicens. verbum, euidentē
vtilitatem, importare id, quod certum & noto-
rium profuturum eſt, Barbat. conſi. 41. vol. 1. Re
buf. in ſuo cōment. de rebus Eccleſ. non alien.
verbo id eligat.
219 Secundo, † certum eſt aſſertioni contrahen
tium ſuper reprohibita alienari, quod in vtilita
tem alienantis cedat, nuoquam ſtari, ſed id ne-
ceſſario & explicitè probandum, aliter etiā, quā
per publicam ſcripturam hoc continentem, vt
in alienatiooe rerum Eccleſiæ, eſt text. in c. non
liceat 12. quęſt. 2. vbi prępoſitus dicit, nec verbis
Papæ ſtari dicentis, ſe ex cauſa. & vtilitatem
alienaſſe, not. Anchar. Lauden. & Zabar. verſic.
30. quæro in clem. 1. de reb. eccleſ. non alien. ca.
1. vbi gloſ. eod. titul. in 6. Guid. Papa. quęſt. 151.
Aegid. Bellam. cooſi. 33. ample. Barbat. cōſ. 40.
colum. 3. vol 1. Reodan. vbi ſupra. oum. 67. cum
ſeq. Iaſ. plura accumulans, in l. ſi donatione. nu.
4. & ſeq. C. de collat. Caſtr. conſi. 74. vol. 1. Deci.
conſi. 142. nu. 4. & 6. & conſil. 174. 522. Barbat.
conſi. 61. volum. 3. Paris. conſi. 36. volum. 4. mul
ta Roland. à Valle conſi. 15. uume. 12. & ſeq. nu.
19. & ſeq. volu. 1. Cacher. deciſ. Pedem. 171. nu-
120 me. 12. cum ſeq. † ac rurſus in omni alia alie-
natione & actu prohibito quod nō ſtetur aſſer-
tioni alicuius, quando non poteſt libere actum
vel alienationem exercere, ſed vtilitas vel cauſa
permiſſa alienationis probatur, notant omnes
in d. l. ſi donatione. Barbat. in l. ſi forte in fin. ff.
de Caſtren. pecul. Anchar. conſil. 25. Felin. c. Ec-
cleſia ſanctæ Mariæ. num. 15. de conſtit. & in ca.
per tuas, vbi dec. ſub num. 7. de prob. Mattheſi.
ſing. 33. cum. ſeq. Dec. conſ. 403. num. 17. & 18.
multa formaliter adducit Octauia. Cacher. de-
ciſ. Pedem. 172. in prin. Roland. d. conſil. 15. nu.
16. & ſeq. volum. 1. Itaque non iuſtificata plene
euidenti vtilitate ſuper alienatiooe rei fidecom-
miſſo ſuppoſitæ, obtinebit fideicommiſſarius,
ac ſi nunquam alienatio ſubſecuta fuiſſet.
121 Quod rurſus cōprobo, quia nō probata vti-
litate vel neceſſitate, quę contractum ſeu nego-
tium reddit licitum, quod aliàs iure improbatū
foret, res reducitur in priſtinum, ac ſi cōtractus
minimè fuiſſet geſtus. Bart. communiter appoſi
tus in l. 1. nume. 3. C. de pręd. decur. ſine decret.
non alien. & alij de quibus per d. Roland. & Ca
cheran. deciſ. 171. nu. 12. & 14. & 172. in princ.
122 Cauſis † eoim finalibus non exiſtentibus ve-
ris, factum redditur nullum. ca. cum contingat.
de reſcrip. Abb. conſil. 41. verſic. ex quibus ver-
123 bis. vol. 1. † & cauſa donatioois ceſſante, ceſſat
donatio ipſa l. adigere. §. quāuis. ff. de iur. patr.
copioſè Tiraquel. tract. à ceſſante cauſa par. 1.
nume. 56. 197. 217. & ſeq. Meooch. conſilio. 29.
numero 23.
Quinto & vltimo coofidero, quatenus etiā
proceſſiſſet dicta diminutio tertię partis, ſeu
duarum partium vt ſupra; ob Principis Excellē
tiſſimi prohibitionem, ne terrę ad culturam re-
124 ducerētur. † Quod factum hoc Principis caſū
fortuitū reputamus, ex l. Lutius. ff. de euic. Alex.
conſi. 220. volum. 2. Afflict. deciſ. 54. cum ſimil.
225 † Tūc dico totum amiſſum ex dicto caſu, dam-
no hæredum cedere, & fideicommiſſarios, ex l
lo dimioutionē dimidię ſibi ipſis debitę pati nō
poſſe, per doctr. Rom. vbi apoſtil. pignolat. ſin-
gul. 265. Ripa in l. fideicommiſſarium. num. 34.
226 ff. ad l. Falcidiam. † Aut volumus prohibitio-
nem Principis pręſumi iuſtam. vt in motiuis de
ducitur, & per innumeros, qui de magis cōmu-
ni atteſtantur, relatos à Vaſqui. de contro. Illuſt.

cap.25.num.17. D.Gabriel.lib.3.de iure quæſi-
to non tollen.concluſ. 3. num. 4.& ſimiliter di
co obeſſe, cum non probetur interueniſſe, tum
qđ manifeſta ratione demonſtratur minus ve-
127 ra, & minus probabilis.† Pręſumptioni enim
veritas cedit, vt in terminis de Principis iuſta
cauſa præſumpta. Inno.& doct.in c.plerunque,
de immun.eccleſ.Vaſq.de contro.Illuſt.cap.26.
128 nu. 29. † & debilis eſt iuris præſumptio, quod
in Principe iuſta pręſumatur cauſa,vt ab illa fa-
cile recedatur per quamq́ue probationem,quã-
tumuis iudici neceſſario non concludentē, ſed
tantum cotingentem, quod ponit idem Vaſq.
de contro. Illuſtr.cap.41.nu.27. Notorietas nã-
que & euidentia rei, quæ ſuperat omne genus
probationis, admittitur in caſu præſenti, cõtra
129 præſumptionem illam leuem, † Quæ rurſus ceſ
ſat contra non ſubditos,per Felin.in cap.quæ in
Eccleſiarum.num.85.de conſt. Paris.conſil 83.
num. 55.vol.1. Ruin.conſi.122.num.6.volu.1.
Vaſq.de controu. Illuſtr.cap.2.num.3.Capra.in
tracta.regul.concluſ.10.nume.41.cum ſeq. Nec
admittitur, vbi agitur pro iudicando iure quæſi
to ex contractu, vt hic Crau.conſi.5.num.5.cõ-
ſi.135.num.581.& conſi.241.nume.20.cætero
citat Anton.Gabriel.commun.concluſ.li. 3. de
iure quæſito non tollend.concluſ.3.num.13.&
14. quod receptum eſt, in concluſ.ſub nomine
Portij Imolen.æditis,concluſ.17.li.5.fuit enim
primo facta ob cauſam,quod ſubditi paterẽtur,
& tamen ſi terrę fuiſſent redactæ ad culturã,ma
ius commodum,ac vtilitatem maiorem,& Prin
ceps,& ſubditi reportaſsẽt. quod experiẽtia do
cet, not.in l.vtilis.ff.de petit.hæredit.& licet cõ-
munitatis homines non fuiſſent gauiſi.dd. pa-
ſcuis, pro eorum animalibus, hoc nil refert, eũ
nullum ius in dictis terris tenerent homines,ſtã
te vẽditione iam facta per præceſſores Excellẽ
130 tiſſimorum Principum, † quæ inuiolabiliter
ſeruari debebant, cum cõtractum violare mini-
me licitum exiſtat.l. 1.ff.de pac.Bald.in c.1.§.ad
* hæc de pac.iur.firm.communem* opi.affirmat
eſſe per alios Vaſqui.de contro. Illuſtr. cap. 26.
num.16.& cap.3.per totum, & ego alias nõnul-
las congeſſi in conſi.16.num.46.55.& ſeq.& cõ
ſil.78.num.6.& cuius virtute poterant.hæredes
d.Pendaleæ.bonificare terras, eaſq; ad culturã
131 pro libito reducere,† cũ rei noſtræ liberevſum,
etiam abutendo impedire nefas ſit, & Principi
quoque ſine cauſa illegitimæ ætatis, vel inſanæ
mentis id prohibeatur, argu.l.in re mandata.C.
manda. Vaſq.de contro Illuſtr.cap.17.nume.2.
132 † paſculationemq́ue, vt aiunt, cuicunque in
ſuo prohibere poterant.l.qui agrũ. C.de ſeruit.
& aqua. l.altius.eod.tit. Cæpol.de ſeruit.ruſtic.
præd.videlicet de ſeruit.paſcul.cap.7.vnde fru-
ſtra dicta prohibitio emiſſa aſſeritur.

Fuit rurſus, aiũt in d.inſtrumẽto, relaxata d.
tertia pars, ob expẽſas multas in poſitione & de
ſignatione cõfinium vtruſque territorij, per di-
ctos Excellentiſſimos Principes factas,ad quas
133 tamen & ipſi tenebantur de iure, † cum vendi
ta Curia cum territorio,poſſeſſione,vallibus,iu
ribus, & intra tales fines, & vẽditor proprijs ex
penſis confines oſtendere teneatur Caſtr.in l.fi
lius ſuus.ff.de act.emp. Hiero.de Monte trac.de
finib.regun.cap.91.num.1.præterea, & d.remiſ
ſio terrarum videtur facta ex hac motiua cauſa,
vt poſint D.Pendaleæ impotentes bonis,& pe-
cunijs illorum tertiam partem fertilem & fru-
ctuoſam reddere, & ſi legantur Capitula & in-
ſtrumentum tertiam partem retentam proprijs
omnino expenſis ad culturam redigere cogun-
tur Pendalę, non autem expenſis Principis,vel
in pretio aliarum partium. Vnde conſpicere ne
ſcio,qua via alienentur duæ partes,vt altera me
lior reddatur, ſi non redditur niſi ex pecunia a-
lienantis præcipuè. Addo,quod vt ſubſiſtat alie-
natio partis,ea de cauſa,vt altera melior efficia-
tur, probare debet meliorationem aſcendiſſe
ad ſummã pretij partis diſtractæ, † quando alie-
134 natio † cõmenſuretur cum cauſa, propter quã
licita ſit, vbi aliàs prohiberetur, arg.text.in l.fin.
§.quare & ſi.ff.exercitor.actio. quem citat Bald.
conſil.332.col.1.& cõſi.20.in fi.vol.2.Deci.cõ-
ſil. 38.num. 3.403. nu.17.& 638.in fi.& in l.1.
num. 35.& ſeq.ff.de offic.eius. Grat.conſil.140.
num. 52.volum.1. Natta.conſi.162.nu.2.multa
in ſimili caſu Octau. Cacher.deciſ.Pedem.174.
nume.18.cum ſeq. At ſi in pręſenti nemo ambi
git, quin prætium duarum partium remiſſarum
gratis tranſcendat in exceſſu maximo valorem
meliorationis prætenſę, ſeu factæ in alia tertia
parte. vt hinc concludam, cum cauſæ omnes tã
motiuę quàm finales.dd.contractus ceſſent, qđ
& ceſſabit effectus remiſſionis, ita ut affir-
mari oporteat, remiſſionem omnino volunta-
riam eſſe, & totum computandum in hæredum
quartas.

135 Iſtis firmatis, † non refragantur contraria
ſic ſeptimum motiuũ in ordine, quia licet alie-
natio facta ſecundum mentem fideicommitten
tis non retractetur, ſed ſubſiſtat, per Alex.d.cõ-
ſil. 97.num.15.id procedit, vbi ratio per teſtato
rem aſſignata mentem declarat, vt ſupra ſi fidei-
commiſſum pingue reddi ordinauerit, quia ſub
rogationem in vtilitatem fideicommiſſi vertẽ-
136 tem prohibere non intendit, † ratio eſt, quia
mens primum obtinet, veroſimilitudo ſecun-
dũ, vltimũ verba, l.3.C.de liber.pręter.l.pater.
Seuerinam.§.conditionum verba.ff.de cond.&
demonſtr. Soci. in l.fin. ff.de.feud.inſtr.& alibi
ſępe Vaſq.de controu.Illuſtr.cap.30.num.6. At
in terminis noſtris tantum abeſt, vt obeſt reddi
ta teſtatorem, ratio, quod, bona in redditu,vel
vtilitate augeantur, quin potius contrarium ſę-
piſſimè ordinauit, prohibẽdo alienationem, di
ſponendo, quod bona ſua in infinitum in deſcẽ
dentes deueniant, ac in familia remaneant, quę
arguunt mentem eſſe, vt propria bona in ſuos
poſte-

poſteros deriuent, non autem alienentur, & vendantur, præterea vbi eſt permiſſa alienatio rei prohibitæ diſtrahi ex mente legis, uel teſtatoris ob vtilitatem euidentem, vt in fundo dotali Eccleſiæ & ſimilibus, ibi præſupponitur neceſſario meliorem & pinguiorem rem ſubrogandam fore, vt ſuperius dixi, & not. Soc. iun. d. conſi. 20. in fi. uol. 1. & conſi. 25. uol. 1. Abb. d. nu. 15. & ſeq. ac Reod. d. tract. de reb. eccl. non alien. ſub rubr. de cauſa vtilitatis. fol. 122. cum ſeq. & fol. 152. nu. 1. 6. & ſeq. Quod in præſenti abeſt, cum maior pars bonorum alienata fuerit abſque prętio, recompenſatione, & ſubrogatione alterius fundi fertioris & æquiualentis ſaltem.

Tollitur octauum, quod non imputētur dicta, quia nihil in vtilitatem conuerſum, cum diſtinctio Dyni & Bald. communiter recepta in d. §. res quæ, procedat in rebus alienatis ex commiſſione teſtatoris, vel ſterilibus, uel tempore perituris quæ potius damnum hæreditati attuliſſent, vt ſentit ibi Iaſ. num. 3. & cæter. omnes ex aduerſo adducti. non enim abſolutè in omnibus reb. donatis, & ſine cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis vt ſupra, alioquin ſequeretur donantem non imputare rem donatam in quartas, ex quo nihil lucri conſequitur. quod falſum eſt, ac declarat Ripa in dicta l. in quartam. nume. 128. ff. ad l. Falcidiam.

Rurſus & tollitur nonum dubium, cũ ex præcedentibus appareat nullam adfuiſſe neceſſitatem, vtilitatemve, quæ explicitè probanda erat, nec præſumitur. dd. Pendalcas impotentes fuiſſe ob amplum patrimonium poſſeſſum. & quia verba illa aſſertiua in præiudicium tertij nõ probent, etiam in antiquis, & ſi alienaſſent cauſa reducendi illorum tertiam partem ad culturã pretium, vel æquiualens a Principio Excellentiſſimo conſequuti fuiſſent, non etiam gratis partẽ maiorem remiſiſſent, cum alienans pro meliorando vel debito ex ſoluendo pretium rei venditæ in meliorationem & æs alienum conuertere teneatur, quatenus melioratio & æs alienum requirant, not. in d. l. ſi donatione. C. de collat. Cacheran. dict. deciſ. 172. num. 12. & 18. & 172. in princip.

Decimo & ultimo, nõ obeſt, quod ſaltem meliorationum. dd. terrarum ſit habenda ratio ad fauorem hæredum, quæ computantur cum parte alienata, arguendo de qualitate ad quantitatẽ terrarum per l. ſi duorum in fi. ff. de act. emp. Boc. deciſ. 5. nu. 3.

Etenim reſpondetur, Primo adhuc non conſtare de aliquibus meliorationibus factis, quæ ideo conſiderari nequeunt, præcipuè cum in inſtrumentis facienda in futurum, nõ autem facta præſupponantur. alleganti enim melioramenta onus probandi incumbit. vulgata. l. qui accuſare. C. de eden. Cum. conſi. 102. in fine. Soci. iun. conſi. 62. num. 2. uol. 1. Curt. iun. conſi. 165. in fi. Ruin. conſi. 157. num. 8. uolum. 1. Paris conſ. 33. num. 53. uolum. 1. Natta conſ. 28. num. 31. vol. 1. Ioſeph. Ludoui. deciſ. Peruſin. 23. num. 43. & deciſ. 24. nu. 26.

Secundo dicitur quatenus adeſſent meliorationes neceſſariæ vel vtiles ex iure reſtituendæ; illæ deberent liquidari, & æſtimari iuxta impenſam factam, excluſo augumento pretij ex ſolo temporis curſu facto, ſi impenſa minor ſit quam æſtimatio præſens, vel æſtimatio præſens, ſi ta-
140 men plus impenſum fuerit, † cum in hoc impenſa vel æſtimatio attendantur ad incommodũ hęredis detrahentis. not. Cagnol. in l. 2. num. 175. C. de pact. inter empt. & vend. ac cæteros de quibus per Marza. nouiſſimè tracta. de fide com. q. 55. per totam. ubi Rotam Florentinam, ita iudicaſſe affirmat. quod aliàs ſequutus ſum & obtinui. vt in conſi. meo 71. nume. 22. & ſeq. uolu. 1.
141 † Idèo circa compenſationem melioramentorum ſeu qualitatis ad quantitatem inſiſtendum non arbitror, cum vt dixi de eis non conſtet, & in primis debuiſſent probari, legitimeque deduci, quod quatenus difficile reputetur, legat quis. Curt. iun. d. conſi. 165. Valla. d. conſi. 28. in fin. volum. 1.

Ex quibus ſaluo ſaniori iudicio reſoluo negotium hoc in gratiam Nob. de Pendales, terminandum fore.

Franciſc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO DOMINO ABRAAM SACERdote Hebræo Caſalenſe.

ARGVMENTVM.

Sinagogam priuatam, vel publicam erigens, quando puniatur.

Tribunal priuatum hebræi conſtituentes pro illorum differentijs terminandis, an crimen læſæ incurrãt

Et ibi de intellectu l. 3. ff. ad l. Jul. Maieſt.

Dolus, quando præſumatur, probeturve.

SVMMARIVM.

1 *Sedere pro Tribunali, magiſtratui conuenit.*
2 *Apparitores ſunt qui ſtant penes iudices, vt cõparentes aſtringant.*
3 *Tribunalia erigens, crimen læſæ maieſt incurrit.*
4 *Dolus malus in vſurpata iuriſdictione, ex quib. de ſumatur, nec directo probatur nu. 7.*
5 *Judæi morte Christi, ſerui effecti.*
6 *Malus modus, arguit dolum.*
7 *Inimicitia, dolum præſumi facit.*
8 *Conſuetudinem hebræi non inducũt, niſi a Principe probetur.*
9 *Hebræi, morte Chriſti priuilegia amiſerunt.*

10 Tri-

10 Tribunal dicitur, vbi ſedet Iudex ordinarius.
11 Filij non ſunt in poteſtate hebræorum.
12 Ritus, quis dicatur.
13 Licentia a principio debet interuenire, cum pro authoritate datur.
14 Cauſa iniuſta, vt excuſet a dolo, debet probari, reum ex illa motum.
15 Priuato carcere vtens, crimen læſæ incurrit.
16 Crimen læſæ maieſtatis non incurrit, ſe pro magiſtratu gerens, niſi ſcienter, & doloſè ſuperioris authoritatem vſurpet.
17 Qualitas criminis per fiſcum probanda, vt reus pœnam incurrat.
18 Lex. 3. ff. ad l. Iul. maieſt. quomodo procedat.
19 Verba infinitiui in actiuo ſtant ſignificatu.
20 Interpretatio fit, quæ congruit ſenſui.
21 Grammaticorum authoritas ſequenda.
22 Dolus verus requiritur, vbi a lege pœna mortis imponitur.
23 Pœna corporali non damnatur quis, ex præſumptionibus.
24 Præſumptiones ad excluſionem doli validiores præualent.
25 Dolus non imputatur facienti aliquid, pro ſuo officio conſeruando.
26 Lucrandi animus, in dolo requiritur.
27 Dolus deſinit in factis, coram iudice.
28 Palam facta, dolum non habent.
29 * Dolus non eſt in agente ſine commodo, ex cõi. *
30 Interpretatio in dubio fit ad doli excluſionem.
31 Subditus non præſumitur committere dolum aduerſus Principem.
32 Cauſa quælibet excuſat a dolo, ẽt colorata, ex cõi.
33 Confeſſio ſpontanea, multum dolo detrahit.
34 Iniuria volenti non infertur.
35 Scientia Principis, & officialium, eundem effectum operatur, ex communi. *
36 Pœna ceſſat, vbi dolus non eſt.
37 Crimen læſæ non incurritur ex prohibito actu id inferente, niſi id ſcelus principaliter intendat.
38 Tribunal dicitur, vbi ſedet Iudex ordinarius.
39 Pœna legis Iuliæ tantum quis tenetur, cum alium necari mandat.
40 Hebræis tribunalium erectio circa illorum ritus eſt permiſſa, pro multis ex lege diuina.
41 Tribunalia Hebræorum lege Imperatorum permittuntur.
42 Iudæi ſunt inter alios, in iudicio criminali circa ſuos ritus, teſtes idonei.
43 Scripturæ recognitæ, ſeu veteres probant.
44 Falſum fabricare, nemo præſumitur.
45 Teſtes decem, notorium inducunt.
46 Teſti vel fiſci, uel ex officio iudicum aſſumpto, creditur, ex communi. *
47 Perito in arte, etiam vnico creditur, ex veriori.
48 Senatores, ſunt de latere Principis, quibus creditur.
49 Teſti fide digno, vnico, maximè creditur.
50 Error iuſtus excuſat, ſi ex dicto honeſtæ perſonæ, nobiliſuè proueniat.
51 Ritus, & conſuetudo introducitur, conſentiente Principe, vel officialibus.
52 Lex Moſaica in ſucceſſoribus Hebræorum attenditur, ex communi. **
53 Ritus verbum actus iudiciarios in materia Hebræorum includit.
54 Celebrare, verbum, conuenit ſacris, & actionib. humanis.
55 Hebræi iuriſdictionem ordinariam habere nequeunt: ex communi. *
56 Iudæi ſubſunt legibus Principis Chriſtiani, ſicut cæteri ſubditi, ex communi *
57 Hebræi non proficiſcentes extra iudaiſmi ritus, non puniuntur
58 Pœna minoratur, ob longam carcerationem
59 Retinens in carcerem priuatam punitur. l. Iulia maieſt. non autem id fieri procurans
60 Lex Moiſis, circa tria verſatur.
61 Cerimonialia legis antiquæ, ſunt mortifera.
62 Moralia legis Moyſis, adhuc durant.
63 Precepta iudicialia legis hebræorũ, ſunt mortua, niſi quatenus ſint a Principib. admiſſa.
64 Cauſa vna ceſſante, ſi aliæ uigent, actus ſubſiſtit
65 Actus in dubio permiſſus intelligitur.
66 Inimicis impugnare licet ex dolo bono.
67 Hebræi, quare peiores Saracenis.
68 Iudæi dicuntur de corpore ciuitatis.
69 Tolerantur ex pietate Iudei, & illorum ritus.
70 Filij Hebræorũ inuiti non baptizantur, & ſunt in poteſtate parentum, ex communiori. **
71 Probitatis præſumptio, multum prodeſt.
72 Conſenſus, qui interponiẽ ad commodum vnius tm̃, poſt actum interuenire poteſt, ex cõi. *
73 Patris conſenſus in iudicio filij, & poſt, interuenire poteſt, ex communi. *
74 Superioris conſenſus in actu inferioris, ante & poſt, ac in actu põt interuenire, ex communi. *
75 Aſſenſus non requirit neceſſario ſcripturam.
76 Patris iuſſus præſumiẽ interueniſſe, ſi id fateaẽ
77 Præſumitur quis agere, quod ſit dedecori, aut vitio ſuo.
78 Iudex magis errore proceſſiſſe creditur, quã do-

loſe

loſè.

79 *Sinagoga,quæ dicatur permiſſa.*

80 *Oratorium priuatum hebræorum non eſt prohibitum de iure.*

81 *Opin.Doct.non habentis contradictorẽ, credit.*

82 *Pontifex ſupremam poteſtatem tenet in iudæorum conceſſionibus.*

83 *Conſtõ Pontificis nõ obligat,niſi poſt duos mẽſes.*

83 *Iuris dubij error excuſat.*

85 *Relatum,in referente dicitur.*

CONSILIVM CLII.

TRINITAS ADSIT.

QVIA enixis præcibus Reuerendiſſimi domini mei colendiſſimi præmior,& articulorum propoſitorum prolixitate,Ea(licet longiori quã par ſit ſermone) attingam,circa motiua doctè emiſſa,
quæ mihi negotium in cã detenti facere videbũ
tur,opponitur per Illuſtres dominos Iudices, in
hęc uerba:Non uideri dubitandum,quod Abra
ham de ſacerdotib.inquiſitus iuriſdictionem,&
ptãtem, quam non habebat in ſtatu Montisfer-
rati exercuit,ac ab alijs exerceri procurauit,quã
doquidem in conſtitutis ſuis fatetur, ſe in duob.
Tribunalib.eo inſtante factis,in ciuitate Caſalis,
tres Iudices ꝓ ſingulo tribunali erecto, elegiſſe,
ac deputaſſe,ita Iudices,prout ſupra electi,veluti
Graſſon de Padua, Vita de Leui, Deodatus Danei,Dauit de Rauẽna,& Moyſes Camaiora,de-
ponũt ſe a prędicto inquiſito in Iudices electos,
1 & deputatos fuiſſe.quiq; ad eius inſtantiam † ſe
derunt pro tribunali, vt magiſtratui conuenit,
quia ſic regimen demonſtratur,vt dr̃ de Regib.
qui ſedent exercitu circunſtante, Lucas de Penna.l.1.C.de apparitor.præfect.urb.li.12. Addũt
ẽt apparitores deputaſſe fortè ut tribunaliũ,ꝓut
ſupra erectorũ faſtigium magis venerandũ red-
deretur,& reos, quos uolebant apparere in con
ſpectu ipſorum iudicum cõpellere poſſent, hinc
enim apparitores dicti ſunt.l.2.C.de appari. pręfect.annonæ,& hr̃ 1.Regũ.c.19.ibi,dimiſit Saul
apparitores,quireperent Dauid.& tradit Lucas
de Penna loco ſupraſcripto,& eius intentio ex
2 proſecutis comprobatur, ex quo iſti † apparito
res citationib. ſuis coegerunt reos uocatos corã
prædictis iudicib.cõparere,qui & ab ipſis interrogati fuerunt,ſimulq; & teſtes cum iuramento
recepti extiterunt,vt ex confeſſione inquiſiti,ac
ẽt iudicium prædictorum in proceſſu liquet.
3 Quòd aũt per erectionem tribunaliũ prædictorum vſurpata fuerit iuriſdictio per inquiſitũ,& ꝙ
idcirco crimen læſæ maieſt. cõmiſerit, facit.l.3.
ff.ad l.Iul.maieſt.Affli.ti.quę ſint regal.§.& bona
committentium,nu.40.caſu 25.Lucas de Penna
l.1.in uerſi.Comites,& Barones.C.ut nemo ſuũ
patrocinium.li.11.Et quia vr̃ requiri,ꝙ hæc ge-
4 ſta fuerint dolo,& malo aĩo, dr̃ malum animũ,
& dolum demonſtrari ex infraſcriptis.
Et primo quia inquiſitus interrogatus, cur ad
erectionem illorũ tribunaliũ deuenerit,inter cætera reſpõdit,quia hoc ſibi licuit,& licitũ eſt ꝑ
legem Moyſis,per quã,ut ipſe dicit,hęc permit-
5 tunt.ſed eũ iudæi per mortẽ Chriſti oẽm iuriſdictionẽ oĩno omiſerint,ꝑut & alia priuilegia, &
facti ſint ſerui,ut ꝑ Bero.conſ.28.in 3.& ꝑ Arch.
in c.qui ſincera.45.diſt.& Lud.Mont.in trac. de
reprob.ſent.Pilati.§.uos inquã, ſequit̃, ꝙ uoluit
hic inquiſitus,hanc iuriſdictionem ſibi,ac cæteris hebręis uendicare, cum tñ ſciret ſibi non licere introducere legẽ Moyſis,iam abrogatam.
Secundo,quia ſciens (ut ẽt fatet̃) ſuperioris
licentiã oĩno neceſſariã,illã tñ non petijt,& ſi cũ
ſciret ſe rẽ illicitã tractare,dolus arguit̃ in faciẽte
Alc.cõſ.93.nu.6.vol.6.Ant.Gab.li.7.cõcl.2.n.61
6 Tertio ex malo mõ procedendi,tã per ipſum
inquiſitũ in eligendo oẽs tres Iudices cuiuslibet
tribunalis ad eius uoluntatẽ,quam ẽt per d. Iudices in procedendo, & mõ, quo fecerunt, & ex
proceſſu colligit̃,nec refero, oĩs bona præſumptio ceſſat,& mala ſuborit̃.Bal.poſt Cy.in l.ſancimus in fi.de Iudi.Gramma.conſi.35.num.19.
7 Quarto colligit̃ dolus ex inimicitia inter Abraham,& Emanuelẽ, uel eius patrẽ probata ex cõ
feſſione inquiſiti, qui fatetur, ẽt ad uindicandũ
ſe ab iniuria ſibi illata,hęc feciſſe, vnde ſuccedit
efficax argumentum,ex iſta inimicitia contra inquiſitum, ut mala intentione hæc fecerit, per
Boſi.tit.de iudi.& conſ.ant.tortu.nu.48.
Quinto colligit̃ dolus,& mala intẽtio,ex qualitate ꝑſonę,nã hebræ.eſt,& ſic peior oĩ ſaraceno
c.nonne 1.q.1.vnde omne malum præſumẽdũ.
Verũ,quia dolus directo probari non põt,&iõ
coniecturę ſufficiũt.l.dolũ.C.de dolo.& arbitrariũ eſt Iudicis cognoſcere,an dolo,uel al ter ꝗd
ſit cõmiſſum ꝑꝑ incognitã volũtatẽ delinquẽtis
gl.in l.neq;.ff.de leg.l.1.C.ad l. Cor.de ſica.ubi
tangit caſum,qñ ignorat̃,an dolo uel caſus quis
ſit vulneratus.& probat Bal.in l.uolũtatis.C. de
fideic.& Menoch.de arbitr.li.1.q.11.num. 3.vr̃
oĩno concludẽdũ,arbitriũ nr̃m ex ꝑdictis, quę
iuris ſunt,regulari poſſe cõcludendo, ꝙ dolo, &
malo aĩo hęc tribunalia erecta fuerint, ꝑ ipſum
hebręum.ex qua concluſione ita firmata ſuccedit diſpoſitio.d.l.3.ff.ad l.Iul.maieſt.
Supereſt, ut r̃ndeat̃ adductis pro inquiſito ad
illũ excuſandũ, ſaltẽ a pœna. Et primo cõſuetudini allegatę in iſtis tribunalib.erigendis,quia re
8 ſpondet̃,nullã conſuetudinẽ probatã,aut probari poſſe,quia ex actib.Iudęorũ,nec ex eo,ꝙ conſueti ſint aliquid facere, non põt induci cõſuetudo,niſi a Principe fuerit approbata, vt cõcludit
Bero.conſ.28.nu.31.in 3.uerum ex actib.productis,quę tamen fidem non faciunt,non apparet,
ꝙ in ſimilibus caſibus fuerint facta.

quit Marſ. conſi.96.num.3.& 10.volu.1.ſeruit.
Alex.conſil.73.num.20.cum apoſt.vol.3.
24 Ceſſant ſecundo loco, quia † præſumptiones
validiores ad dolum excludendum exiſtãt, quĩ
bus concurrentibus dolum ab fuiſſe probatur,
Socin.ſen.conſil.177.Ang.de male.verbo.falſa
rio.in prin.conicEturęque validiores ſunt.
Prima quòd Abrahã ſacerdos inter hebræos
non poterat diuina ac, cerimonias illorũ pera
gere, niſi ſe expurgaſſet in famia per Emanuelẽ
illata. vnde faciẽti aliquit cauſa ſui iuris, officij,
25 & honoris conſeruẽdi,† dolus non impnt atur.
l.1.§.quod ait Prætor.ff.incend.rui.naufra.Ro-
land.à Valle conſi.57.nu.2.vol.primo.
Secunda, non committitur dolus ſine animo
26 † lucrandi. Corn. conſi.227.in fi.volu.4.& cõſi.
63.volum.3.Crauet.conſi.8.nu.13.Siluan.con-
ſil. 7. nume. 12. & non modico lucro.Roland.à
Valle conſi. 38. nume.37.volum.1.nec aliquid
Abraham ex hoc lucrari poterat, niſi illius ſta-
tus conſeruationem.
Tertia, abeſt dolus, quia Tribnnal ꝑ alios eri-
gi curauit cum licentia, & aſſenſu Illuſtis Domi-
ni Commiſſarij hebræorum, ſic cum authorita
te ſuperioris, ita vt in factis coram Iudice deſi-
27 nat † dolus, ex his quæ ſcribunt Bald.& Salicet.
Caſtr.Alex.& Ia.in l.pacta nouiſſima.C.de pac.
Foler. cõſi. 139. nu. 5.tom.1.conſ.crim.& quia
qualitas, authoritas, dignitasque perſonæ inter-
uenientis, omnem doli præſumptionem exclu-
dat, Deci.conſi.175.Gram.not.36.in fi.Port.cõ
ſil.95.num.16.
Quarto præſumitur dolum abeſſe ab iis, quæ
28 fiunt † palam. l. fi.ff.de rit. nupt.cum.vulga.per
Menoch. de arbitr.iud. caſu. 244. nume.8. Ro-
man. conſi.54.cum apoſt. Mendoſ.vel præſenti
bus cõſanguineis, vel amicis illius, de cuius præ
iudicio agitur. l. fi.in princ.ff.quod inet Bart.in
l.fi.a fratri.ff.de cõd.indeb. Port.Imol.d.cõſ.95.
n.12.& 14. Tribunalia, & cõuentus illi ꝑſentib.
amicis, ac ipſo Emanuele vocato, qui etiam aſ-
ſenſit, fuerunt erecta, ergo ſine dolo mala.
29 Quinto,† dolus non eſt in eo, qui aliquid ſine
commodo agit.l.quod ſi cum ſcires.ff.de dolo.
Bald.conſi.382.volu.2.dicens ex receptione rei
dolum non præſumi, dum nulla acceptanti re-
ſultat vtilitas, idem Craue.conſil.8.nu.4.& 18.
num. 21. & 73.nu.13.& 319.nu.13.alia in ſimi-
* li adducentes exempla, quod ex mente *multo
rum probauit Roland.à Valle conſil.11.nu.52.
vol.3. Menoch.conſi.98.nu.24.cũ ſeq.in 1.Port.
Imol. cõſ.95.nu.17.ex iſta procurata erectione
Tribunalis nullum commodum ſenit Abrahã,
nec burſale, vt aiunt, nec vindictę, nec aliud con-
ſiderabile, propterea in dolo non iudicabitur.
30 Sexto in dubio dolus nõ præſumit, & fit † in
terpratatio ad doli excluſionẽ. l.quoties.§.qui
dolo.ff.de probat.l.dolum.C.de dolo, & maxi-
mè in re modica.Oldrad.conſi.162.in fi.Aimo.
conſi.75.num.16.Siluan.conſil.94.num.18.

31 Septimo † dolus non præſumitur commiſſus
à ſubdito cõtra Principẽ. præcipuè, cũ ab eo be
neficia conſequutus fuerit, tũ ob timorẽ pœnæ
per Crauet.conſi.319.ſub.n.6.poſt Iaſ.cõſ.167.
col.5.vol.4.tum quòd non credatur quis ledere
ſuũ Dominũ, & Principẽ, a quo beneficiũ ha-
buit, per Roland.à Valle conſi.1.nu.32.& cõſi.
11.nu.52.& 53.vol.3.Abrahã igitur non pręſu-
metur Maieſtatẽ Principis offendiſſe, ꝑcipuè, ꝗ
ab eo, vt aiũt, noĩe vniuerſitatis hebræorũ Caſa
lis, oĩa priuilegia, & grãs ꝓd. hebręis obtinuerit
Octauo, ꝗ aliquid etiã iniuſtè agit, motus ali-
32 qua † de cauſa, vel iuſta credulitate, per Cauet.
conſi.8.in fi.vel iniuſta, ac leui, ſeu, vt noſtri di-
cunt, temeraria, excuſatur à dolo.l. igitur.§.cau-
ſa.ff. de libe.cauſ.ample Cæpha.conſi.4.n.40.&
64.n.5.Menoch.tract.de recuper.poſſeſ.remed.
* 5.q.14.nu.49.& 59.vel ẽt colorata, cõe * inquit
Arius Pinel. in l.2.parte.2.c.52.nu.18.C.de re-
ſcind.vend. Soãrez.recep.ſent.uerbo dolus.nu.
311.& ſufficit cauſam probati ex cõiecturis, &
per indicia, & ſi non plenè probetur.Plot.conſ.
131.nu.14.tom.1.conſi crim.in fol.
At qui cõſtat manifeſtè Abrahã procuraſſe
Tribunal erigi, quia id ſibi lege diuina Moſaica
concedatur, vel id ſibi permitti crediderit, vſus,
& ritus hebræorũ id admittat, ac licẽtia Iudicis
hebræorũ cõcurrat, Vnde & ſi cauſæ iſtæ oĩno
iniuſtæ forent, attamen cum appareant ſaltem
leues excuſabunt eum, præcipuè, quòd non ſint
notorio, & indubitato iure reprobaræ, vel deli-
cta ſui natura prohibita, in quibus etiam quęli-
bet cauſa dummodo oſtendatur, vt hic, excuſet
iuxta doct.Boſiis titu.de decreto Mediolani.nu.
19.verſi.dicamus.
33 Nono, vrgens cõiectura ceſſantis doli, eſt † cõ
feſſo ingenua negotij, prout ſe habuit tã Abra-
hæ, quam Iudicum hebræorũ. qui ſi doloſè egiſ
ſent, vtique negaſſent, cum nedum per alios cõ-
uinci poſſent, ſed nec forte contra eos procedi.
quam coniecturam reſultantem ex cõfeſſione
plurimi facit. Cæpol.conſil.34.circa fin.refert,
Port.Imol.conc.95.nu.15.
Decimo ſcienti, & conſentienti non infertur
34 † iniuria uel dolus.c.ſcienti, de reg.iur.in 6.Ro-
land.à Valle conſi.75.num.27.uol.primo.Boer.
conſi.30.num.10.& cum dolus committitur in
ſcientem, crimen ſtellionatus ceſſat, Bald.conſi.
240.uol.1. Octau.Cacher.deciſ.137.nu.4.uerũ
paſſim in ciuitati Caſalis, & toto diſtrictu Ex-
cellentiſſimi Principis Mantuani fiunt, erigun-
turq; Tribunalia hæc, ut demonſtratur teſtibus,
& ſcripturis hebræorũ productis, nec nõ paſſim
ac vbiq; per Italiã, vbi hebręi degũt, quotidie cõ
ſtituunt, vt patet ex illa ſententia Typis manda-
ta, & præſentata, ac ꝑ diuerſas hebræorũ atteſta
tiones, Ideo, & excuſat Abrahã, cũ fecerit oĩa
35 ſciente † Principe, vel ſaltẽ eius officialib. quod
in idem reſidet, per Bartol. in l. ſi publicanus
in fin.ff. de publi. Aret.conſil.42.columna fina.

ſcri-

ſcripſi aliter conſ.104.nn.19. qnibus addo com
munem * per Gabriel.commu.opin.li.6. de præ
ſcrip.concluſ.1.num.61. Alba. conſi.64.nu.51.
Capici.in inueſtit. feud. verbo, feudorum diui-
ſio ampl.& ſublim.prima pag.165.Bero. conſi.
164.nu.23.vol.3.

Tertio,principaliter hæc comprobo, vbicun
que dolus ceſſar,& coniecturę excluſiue doli cõ
currunt,diſpoſitioni d.l.3.locus non eſt, minus
36 alicuius pœnæ impoſitioni,cum nbi † dolus ab-
ſit,& ibi pœnæ ceſſent. nam delicta non ſunt do
lo,& culpa ceſſantib.ac animo,& intẽtione agẽ
tis.l.1.§.diuus.ff.ad l.Cornel.de ſicar.l.reſpicien
dum.§.delinquit.ff.de pœn.Tiraq.de pęn.cauſa.
33.Menoch.amplè tractat.de arbitro. iud. caſu.
324.& 309. & præcipuè crimina læſæ maieſta-
37 tis,† quod quidem, nec ex actu omnino prohi-
bito inſerente dictum ſcelus incurritur, vt puta
ex aſſenſu per muros ciuitatis, ex cõgregatione
ciuium exercitu præparato,ſine iuſſu Principis,*
ex caſtri occupatione, & ſimilib. ſi tamen id nõ
principaliter in Principis iniuriam fiat, item ex
alia colorata cauſa,puta interficiendi rebelles,re
ſtituendi caſtrum,uel ad alium finem actus pro-
hibitus exerceatur,qđ in terminis decidit Ruin.
conſ.2.nu.5.& ſeq.& per totum uol.5. Cæphal.
poſt alios conſi.75.nu.9.& ſeq. & conſi. 76. nn.
38.& ſeq.uol.1.Hier.Gigas,de crim. læſæ maie.
qualiter,& a quibus.q.67.per totam Dec.conſi.*
202.num.17.inter conſi.crimin.tom.1.in fol.ac
Abraham non principaliter in Principis Excel-
lentiſſimi iniuriam,ſecuritatem, vel iuriſdictio-
nem tribunal illud mòre hebræorum erigi cura
uit,ſed vt ſe ipſum innocentem pœnes hebręos
declararet.nullam itaque pœnam patitur, cum
voluntas offendendi Principem,ſeu delinquen-
di defecerit,Grammat.conſi.21.num.34. multa
Aymo conſi.6.nu.78.& 79.

Nec refert Abraham, & Iudices reddere ratio
nem erecti Tribunalis, quia id lege Moyſis per-
mittatur,quaſi in contemptum legis Chriſtianę,
vel Principis id peregerint, quando non ſequa-
tur,fecerunt Tribunal credentes ſibi licere ex le
ge Moyſis,ergo in Principis contumeliam,cum
& illud exercere valeant ad ſui tutelam putan-
tes ſibi permiſſum ex lege Moyſis, ac arbitrãtes
non incurrere pœnam,cum ex licẽtia Commiſ
ſarij,& iudicis hebræorum, id totum efficiant,
vulg.l.non hoc.C. vnde legit.

38 Quartò,idem confirmo,† Tribnnal propriè di
citur,vbi ſedet Iudex ordinarius, glo.in auth.de
appell.& intra quæ temp.§.illud.uerſ.Tribunal.
in l.1.uerſi.qui Tribunali.ff.de iud. & in l. 2.ff.de
re iud.verum in hac hebræorum conuocatione
non fit erectio Tribunalis, cum ibi nemo tan-
qnam iudex ordinarius ſedeat pro proceſſus cõ
pilatione,iuſtitiæve adminiſtratione, ſed tantũ
conueniunt ad perficiẽdum illum actum, ſuper
qoo ſolummodo connocantur a partibus, im-
mo uti Magiſtratum gerentes puniri, nec iudi-
ces,nec partes debent.

39 Quinto tenetur tantum † pœna.l.Iul.maie. qui
alium necari,uel mori vti vſurpator iuriſdictio-
nis iuſſerit, cum aliter iuriſdictionalia exercens,
circa leuia puniatur arbitrio iudicis, ex mente
Io.Baptiſtæ Seueri in l.omnes populi.num.32.
ff.de iuſt.& iur.ac in l.Imperium.num.19.de iur.
omn.iudic.ſequitur Menoch.de arbitr.iud. caſu
320.num.2.Marſil.tracta.de bannit.in verbo læ
ſæ maieſtatis.nu.24.ceſſat talis iuſſio, nec Abra-
ham,quem necari mandauit, nec iuriſdictiona-
lia exercuit, meritò ſi abſoluetur, at, ut ingenuè
fatear,quo genere delicti imputari queat, pror-
ſus ignoro.

40 Sexto,conſidero † hebręis hanc Tribunalium
erectionem pro illorum ritibus, ac conſuetudi-
nibus circa nonnulla iudiciaria,fore permiſſam.

Primò ex lege diuina.

Secundò lege humana.

Tertiò a Principibus Chriſtianis, ubi degunt,
toleratam agnoſco.

Quartò,ex ordinibus ciuitatis Caſalis hebræis
conceſſis,ut puta.

Primò, in dando tutore pupillo mortuo he-
bræo patre.

Secundò,dum præſtatur ſorotio,ſeu vxori fra
tris mortui conſenſus nubendi.

Tertiò,in recognitione ſcripturæ manu alicu-
ius propria firmatę.

Quartò,pro repulſa infamiæ illatæ.

Quintò,pro falſitate teſtis demonſtranda.

Sextò,dum repudium datur.

Septimò,in proteſtando alicui.

Octauò,quando dotes reſtituuntur.

Et multis alijs in cauſis, quæ breuitatis cauſa
omitto.

Primumque,quòd lege diuina permittatur,cõ
probo authoritate Eccleſiaſtici.cap.23.ibi, mu-
lier, quæ tertio in adulterio fornicata eſt, & ex
alio viro filios ſibi ſtatuit,in Eccleſiam adduce-
tur,& in filios eius aſpicietur, qđ nihil aliud eſt;
quàm apud congregationem ſuorum iuriſperi-
torum illa adducere.habetur quoque, Exodi c.
18.ibi electos viros ſtrenuos ex Iſrael conſtituit
Principes, Tribunos &c. qui iudicabunt. idem
Deutero.cap.1.quod iuſtum eſt,iudicate.& cap.
19.Iudices,& magiſtros conſtituens. & alibi mi
lies.

41 Secundo,quod lege † Imperatorum admittan
tur,probo ex l.2.l.nemo ibi proceres.l.Iudęi.C.
de Iudæi.ibi, ſortiri eorum iudicium iure publi-
co non verentur.declarat Bar.in l.Iudæi.C.eod.
tit.ſubdens iudices,& ſeniores hebręorũ cogno
ſcere principaliter circa ſuperſtitiones, ritus, &
fidem illorum,ac in libello repudij, quod per iu
dicem hebræorum authorem transmittitur,no.
Inn.in c.gaudem.in prin.de diuor.Abb.& Ioan.
And.in c.1.de foro cõpetent.& in terminis per
Bal.cõſi.428.nu.5.& per totum uol.5.quo loco
in iudicio criminali tueť hebræos, qui corã ſuis

ſacerdotibus, vel legum latoribus, ſeu iudicib.
vt hic, porrexerant libellum repudij, ſuper quo
cognitum fuerat, idem ſentit, in conſil. 316. nu.
4. in fi. vol. 3. ſed quia cōtrarium probat in hoc
iudicandi munere, Marquard. d. iud. par. 2. ca.
6. num. 15. cum multis ſeq. dico.

Tertio, quòd tribunalia ſeniorum eriguntur
ex conſuetudine immemorabili, vbique locorū
& paſſim circa actus humanos, & nōnulla iudi-
cialia legis Moſcaycæ ſeruata, & ſi circa crimi-
na verſentur, oſtenditurque manifeſtè.

Primo ex teſtibus Caſali examinatis deponē
tibus illorum iuramento, pag. 91. 138. 146. 155
160. 165. 173. 190. 195. 214. 220. hanc trium
Hebrȩorum cōgregationem vulgo. tribunalia,
Hebraicè, Bethdim, nuncupata, paſſim notoriè,
& indiſtinctè in ſimilibus caſibus, & criminali-
bus fieri, quibus vti de facto proprio deponēti
bus, creditur. Caſtr. in l. quicunque in fin. C. de
ſer. fugit. Deci. conſi. 56. & 342. in prin. Marſil.
in §. diligenter. num. 131. cum vulgar. etiam, ꝙ
nonnulli ſint Hebræi, eo quod in cauſis illorū
42 inter † iudæos, & circa ritus illorum in crimini
bus idonei reputentur. l. quoniam, vbi Bart. C.
de hæret. not. in l. arenam. C. de inof. teſta. mul-
ta Marquard. de Iud. cap. 5. num. 15. par. 2. Cæ-
phal. conſi. 237. num. 30.

Secundo demonſtratur ex multis ſcripturis,
& ſententijs Hæbreorum in dictis tribunalibus
ſuper diuerſis caſibus latis manuſcriptis, & im-
preſſis. iā in actis productis, nec non vt plurimū
ab ipſis iudicibus, qui ſubſcripſerunt, recogni-
43 tis, q̄ probant, cum ſcriptura priuata † ſubſcri-
pta, & recognita in iudicio plenè probet. l. pu-
blia. ff. depoſ. Glo. in c. ſcripta. vbi Felyn. & Bar.
de fid. inſtrum. l. cum de indebito. ff. de probar.
& in ſpecie fidem faciant tot tribunalia, ſuper
vno caſu emiſſa, de quibus in ſnīa Venetijs im-
preſſa, quæ non modicam probationē inducūt,
eo ꝙ cum licētia ſuperiorum Eccleſiaſticorum,
& Dominorum temporalium in lucem prodie-
rint, ſeu saltē ſemiplenam probationē inducāt,
quia ſint ſcripturæ veteres, Abb. & Dec. in c. cū
cauſam, de proba. Felyn. in dicta ſcripta. nu. 10.
Nouel. in reg. iur. 195. verbo ſcriptura. nu. 3. vel
aliàs pſumptionē probationis inducat, q̄uis eſ-
44 ſet nuda ſcriptura. cum nemo falsò † frabricare
ſcripturā credat. Felyn. vbi ſup. nu. 15. poſt Bal.
in rub. de fid. inſtr. col. antepe. & Bar. in l. ſcriptu
ras. C. qui potio. in pigno. & Iacob. Nouel. d. re-
45 gula 195. num. 8. tum ꝙ ſint numero † decem, &
vltra, qui notorium facti huius conſtituant, ad
not. de teſtib. per Fely. in c. cum oporteat. nu. 6.
verſi. 2. de accuſat. Rolan. à Valle conſ. 82. num.
60. vol. 2. Alba. conſ. 72. nu. 4. licèt ad dictam cō
ſuetudinem inducendam, bini actus ſufficerēt,
per Bero. conſi. 28. nu. 61. volu. 3. & de qua con-
ſuetudine atteſtatur quoque Bald. d. conſi. 428.
vol. 5. Vnde ſi Abraam fecit, quod omnes alij fa
ciunt, pœnā non meretur, Aymo cōſ. 6. nu. 78.

Tertio id inconuincibiliter deduco ex atte-
ſtatione iurata Dñi Moſeui Hebræi, qui interro
gatus ex officio, vt peritus Rabi, ab Illuſtib. Do.
Iudicibus in caſu aſſumptus, & monitus, vt ve-
ritatē articulorū ſibi ꝓpoſitorū exprimat, affir-
mat eius iuſo hæc tribunalia licite, & iure fieri
poſſe, & hoc in ſpecie ꝑ Abraam potuiſſe impu
ne erigi, quæ probatio ꝓcedēs a perito, noīeq;
vel fiſci, vel iudicū aſſumpto, ſuperat oēm ſpēm
46 probationis, vt ei quoq; ſoli † creditur tamq̄ ab
ipſis producto Rom. conſ. 104. Soci. iun. cōſ. 69
nu. 15. vol. 2. Abb. & Fely. nu. 2. in c. examinatis
de iud. ex * cōi, & vera sēt. poſt. Crau. & cæteros
Ant. Gabr. com. opin. de teſtib. concluſ. 1. nu. 14.
47 rurſus in arte † peritis a iudicib. electis ſtēt, atq;
credatur, & vnico tm̄, maximè de partium con-
ſenſu electo, notāt ſcribent. Bar. Caſtr. Ro. Alex.
Iaſ. Aquenſ. & Alciat. in l. 1. §. fi. ff. de verb. obl.
Fely. nu. 6. & 9. in fi. in c. propoſuiſti de probat.
muta Stephan. Lābertēg. ſuper ſtatuto Mediol.
prohib. mul. contrah. ſin. cert. ſolemni. gl. 1. in
verbo in alienationib. nu. 199. ſubdens ex men-
te Baldi nullā conſtituendā drīam inter mecani
cam, & alias artes, vt vnico credatur, cū in his. q̄
ſunt leuis momenti verſemur, ex veriori * ſentē-
tia, quam ſequitur Mendoſ. ad Roma. conſi. 20.
num. 7. verſi. dictum.

Quarto loco id probatur ex fide Illuſtris Do
mini Nerei Stratæ meritiſſimi Senatoris, & Cō
miſſarij generalis Hebræorum Mantuæ, nec nō
ex aſſenſu particulari ſuper his tribunalibus cō-
ceſſo, ꝑ Illuſtrē Dom. Beccium Senatorē. & Cō-
miſſarium Hebræorum ciuitatis Caſalis, quibus
demonſtratur Hebræos hæc, & ſimilia tribuna-
lia ſolitos erigere, cōſtituere, ac paſſim ſecūdū
corū ritus celebrare. Quapropter his optimis ui
48 ris, eximijsq; iureconſultis † Senatoria dignita-
te inſignitis, ad de corpore Principis exiſtentib.
integra fides pſtabitur, ꝑ Octa. Cach. in proœm.
ſuarū deciſionū, Anto. vacan. in expoſit. locor.
49 obſcur. tit. 9. de ſenator. qñ ēt † vnico valde fide
digno credatur. Iaſ. in l. properandū. §. ſin autē
nu. 9. C. de iud. & in repet. l. admonendi. nu. 199.
vbi Ripa. num. 182. ff. de iur. iur. Gabr. de teſtib.
cōcluſ. 11. nu. 43. licèt intereſſe in cauſa habeat.
Imol. in conſi. 58. in fi. Ancha. q. famil. 32. nu. 5.
pſumitur enim pro viris morū probitate, & ſciē
tia literarū pditis, Port. conſ. 91. nu. 5. & conſ. 5.
nu. 97. ſeu. ſaltē dictus aſſenſus operabitur, ad ex
cuſandū Hebræos, qui dicta tribunalia erigunt,
ac fortius partes, q̄ illa ꝑ alios erigi procurēt, eo
ꝙ ex dicto vnius pſonæ honeſtæ, nobilis, vel ꝓ-
60 batæ vitæ, iuſtus † error inducatur, iuſta credu-
litas, iuſta cauſa, bona fides, dignaq; oīum excu
ſatio, vt ita credens quamlibet pœnā, calumniā,
culpamq; euitet, prout more ſuo multa cōgerit
in propoſito, Tiraq. de pen. cauſ. 51. nu. 27. cum
ſeq. Stepha. Lābert. vbi ſupra glo. 11. ver. agnati
nu. 15. in fi. ex qua ꝓbatione demōſtrata teſtib.
ſcripturis, atq; Iudicum Hebræorum aſſenſibus,
arguitur

51 arguitur potuiſſe introduci inter ipſos, hunc † ri-
tum, & conſuetudinem, ita toleratibus, & con-
ſentiētib. Principibus ſeu illorū officialib. per ea
quæ ponit Bero d. conſ. 29. nu. 31. 50. & ſeq. uol
3. ad notans, nu. 71. ex longiſſimo tempore, cū
aſſenſu tantum aſſiſtentium introduci hanc cō-
ſuetudinem, quæ vim priuilegij habet, (Verū tā
eſt, riſolutionē factā per Bero. in d. cōſ. q. inteſta
mentis, & ſucceſſionib. Iudæorum ex teſtamēto
ius ciuile Romanorum attendatur magis com-
** muniter ** reprobari, cum immo lex Moſaica in
ter hebræos, quæ à lege ciuili in ſpecie & expreſ
sè nō eſt prohibita, obſeruetur, tam in ſuccedē
do ex teſtamēto, quam ab inteſtato, ex his, quæ
ſcribit Manquard. d. tract. de Iud. part. 2. cap. 4.
num. 7. & 8. Natta conſi. 621. vol. 3. communem
inquit Eman. Soarez. recept. ſentent. verb. Iu-
dæus. nu. 196. Barbat. conſi. 15. in princ. vol. 2.)
52 Quod vero dixi id ordinib. Principis Excel-
lentiſſimi permitti; deduco, vltra ea, quæ in fine
conſilij ſcribuntur, ex clauſula, poſſint celebrare
cerimonias, ritus, & cōſuetudines illorū, prout
&c. in illorum decreto poſita quæ nō ſolum ce-
rimonias, quo ad officia, eorumque ſacra cōple
ctitur, ſed etiā ritus, & conſuetudines hebræorū,
inter quæ adeſt hęc cōuocatio hebręorū, vulgo
53 Bethdim nuncupata, cū verbum † ritur, & con-
ſuetudo non ſe ad officia tantū extendat, verū
alios actus humanos, & ritus iudiciarios inclu-
dat, ne aliàs ſtent ſine effectu operandi: vulg. l. ſi
quando. ff. de leg. 3. Bald. in rubr. de contr. empt.
nu. 12. multa Port. conſi. 4. nu. 14. cum ſeq. con-
ſuetudo enim propriè conſiſtit circa ea, quæ ad
deciſionem litium pertinent: ritus vero tā circa
ea, quæ deciſionem litium; quàm ordinem ſpe-
ctant, ex doctr. Bar. in l. de quibus. nu. 10. de legi-
bus, Rochus de Curte. tract. de conſue. q. 4. dici-
turq; ritus lex non ſcripta moribus introducta,
§. ex non ſcripto. inſt. de iur. natur. genr. & ciui.
Carauit. in rit. Neapol. c. 1. vnde videntur con-
ceſſi ritus, & conſuetudines hebræis, lites etiā re-
54 ſpicientes, eo rurſus, quod verbum † celebrare,
ſecundum authores probatos inſeruiat tā offi-
cio, & ſacris, quàm cōuentib. hominum, ſic riti
bus, ac actionib. humanis vt apud Ciceronē in
Attic. conuentus celebrantur; pro ſer. vic. multi
tudine legatorū celebrātur; pro Sill. quo ſtudio
celebrari hoc iudiciū vides, de Orat. ianua Mu-
tij minima quotidie gentium multitudine cele-
bratur. pro. Q. F. ſepulcrum floribus ornatum
celebratum fuit &c. & alibi multoties, vt enarrat
Marius Nizolius in commētarijs ſuper Cicero
ne, verbo celebratur. videtur enim ex decreto con
ceſſa Sinagoga, cerimoniæ, ritus & conſuetudi-
nes. & ſi Sinagoga tam legi Chriſti, Canonibus,
& Eccleſiæ noſtræ repugnans toleratur, mirum
eſt, vt horum tribunalium Sinagogæ accidētiū
intuitu idem non exiſtimemus, veluti ſint prin-
cipalis actus, acceſſiones, & qualitatis cōmercij
tolerati eſſentiæ cohærentes, ad not. in ca. inter
de fid. inſtrumen. & quæ formiter pro libris Tal
mud. admittendis, ſi Sinagoga concedatur, tra-
dit Phili. Port. conſi. 4. nu. 42. & 43.

Nec ex eo, quod in decreto arbitri Iudices in
ciuilibus permittantur, excluduntur pœnitus
hæc negotia per Bethdim tractanda, quia ve-
rè excluduntur iudicia criminalia ordinariè tra
55 ctanda inter † hebręos, qui nec pœnas impone
re, exigere; vt ſtatuere valent, ne iudicare, nec
abſoluere partes inuitas, nec proceſſus formare
ſeu iudicialia, quæ pertinēt ad lites iudiciorum
* expedire, ex communi * relata à Bero. conſil. 28.
nu. 70. vol. 3. cū hæc ſolo Principi ſeculari, ſub
quo degunt, & eius officialibus incumbāt, quo
56 niam legibus, & ſtatutis † hebræi ſicut Chriſtia-
ni ſubiacent. l. fi. C. de legibus. l. Imperium. ff. de
iur. omn. iud. Sebaſt. Med. de legib. prima par. q.
20. Gloſ. in c. qui ritum prima diſtinct. Abb. in
c. nouit. 2. col. de Iud. amplè Marquard. tract. de
Iud. par. 2. cap. primo nu. 4. & part. prima. ca. 1.
nu. 2. cum ſeq. Paris. conſi. 2. vol. 4. Alex. conſ. 6.
nu. 6. vol. 6. Imol. d. conſi. 4. nu. 37. & ſeq. ex cō-
* muni * Eman. Soarez. recep. ſenten. glo. Iudeus.
nu. 191. cum ſeq. at iudicare ſuper repudio, ſeu
nonnulla iudicialia, quę pertinent ad ordinatio-
nem hominum ad inuicem, ac ritus, de quibus
ſupra expedire, ſecundū cōſuetudines hebræo
rum, aliaſque ſuperſtitiones non ad Iudices ſe-
culares, ſed hebræorum tātum ſpectat, & perti-
net, per Bald. in propoſito d. conſ. 428. vol. 5. &
57 conſi. 315. vol. primo. cōcludens † hebræos ex
tra Iudaiſmi ritus minimè proficiſcentes, nullā
pœnam incurrere, ſequitur Paris. conſi. 2. vol. 4.
latè Port. Imol. d. cōſi. 4. num. 49. cum ſeq. Dum
itaque hebræis hæc omni iure licita cenſentur,
quomodo puniri poterit Abraham iam ſeptem
menſibus carcere teterrimo intruſus, cum quis
58 diutius vinculis detentus † clementius punia-
tur, & à pœna, quam pati debuiſſet, quod ob diu
turnū carcerem paſſus eſt, detrahatur. l. omnes
C. de pœn. Tiraq. tract. de pen. cauſa. 41. nu. 2.
& 3. Paul. Merend. conſi. 91. nu. 66. tom. 2. conſi.
crim. in fol.

Iſtis nō oberunt contraria. Et primum, quòd
crimen læſæ Maieſtatis incurſum ſit, quia ſede-
runt Rabi ad inſtantiam Abraham pro tribuna
li, & elegerunt apparitores, vt illorum faſtigium
magis timēdum videretur per ea, quæ tradit Lu
cas de Penna in l. prima. C. de appar. præf. arb.
lib. 12. l. 1. C. de appar. cum vulg. namq; vt dixi.

Primo hoc non eſt tribunal ordinarium, quo
vnicuique ius dicatur, ſeu omnes vtātur, proceſ-
ſus fiant, vel aliquis damnetur, vel abſoluatur,
ſed eſt trium hominum cōuocatio particularis
ad actum illū expediendū, iuxta hebræorū ritus
quod ſibi conceditur abſq; alicuius pœnę incur
ſu, per Bald. d. conſi. 428. num. 5. cum ſeq. uol. 5.

Secundo reſpondetur. d. l. 3. non cōprehen
dere Abraham, quia nō ſe geſſit pro magiſtratu
nec curauit ſe gerere, ut loquitur tex. per illa ver

ba facere curauit actiui modi, & licet id inſtiterit per alios fieri, puniri non debet, cum non ſit actus de iure punibilis, hæc inſtantia, & petitio, quatenus iniuſta, ſed tantum actus, & executio ipſa, prout innuunt verba dict. l. 3. Videmus ſimi
59 liter † retinentem alium in carcere priuato puniri lege Iul. Maieſta. cum ſit læſio maieſtatis Imperialis, & illius regaliorum vſurpatio, per tex. in l. vnica, vbi Bald. Cin. & Salicet. C. de priuat. carcer. Barto. in l. cap. quinto. ff. ad l. Iul. de adul. Boſi. tit. de carcere. numero 27. Plot. conſil. crimin. 73. numero 9. tom. 2. conſil. crimin. in fol. quod tamen procurans alium detineri, puniatur, lege non cauetur, cum tantũ Tyrannus, vel priuatus exercens priuatum carcerem, quia iuriſdictionem non habeat, puniatur, non etiam, qui id per alios fieri inſtet, vt puta debitor, uel alius, ad ea, quæ tradit Hier. Gigas. de crim. læſæ Maieſt. qualiter, & à quibus 29. q. 35. per totum. Corrad. ſuo prętor. in caſu crim. c. 9. lib. 5. nu. 4. & in tit. de carcere priuato, per totum.

Tertio videtur diſpoſitionem d. l. 3. procedere tantum, ubi quis ſe pro magiſtratu gerens, alium necari mandet, no. Menoch. de arbit. iud. caſu 320. num. 2. quæ omnia in propoſito caſu abeſſe video.

Nec refragantur coniecturę doli deducti.

Prima, quòd voluerit legem Moſaicam iuriſdictionis iam abrogatam per mortem Chriſti, iterum reuiuiſci facere, & illam ſibi, ac cæteris hebræis uendicare.

60 Etenim pro reſponſione animaduerto legẽ
Moyſis verſari circa tria præcepta cerimonialia nempe moralia, & iudiciaria, de quibus
61 Deuteron. 6. ecce tria genera &c. † Cerimonialia, ſeu legalia, quæ circa ſacrificia ſacra, ſacerdotium, & diuina conſiſtunt, & ſunt diuini cultus determinationes, fuerunt mortua, & mortifera effecta per mortem Chriſti, quando templi velum ſciſſum eſt, & dictum per Dominum, conſummatum eſt, ac poſt Euangelium diuulgatum, & qui ex Chriſtianis alterum illorum ſeruaret gehenna, & perpetua morte dam-
65 naretur. † Moralia, quæ ex ipſo dictamine ratio
nis ad Deum ordinata obligãt, & à moribus hu
manis dicuntur, vt pręcepta Decalogi adhuc vi
63 gent, & durant, de quibus Exod. 20. At † iudi-
cialia pertinentia ad lites iudiciorum, ad ordinationem hominum adinuicem, ſeu quæ ſunt determinationes iuſtitiæ inter homines ſeruandæ mortua ſunt, & euacuata fuerunt per Chriſti aduentum, nec uim obligandi habent, non ſunt tamen mortifera, quin & per Principes, & alios obſeruentur ſine peccato, niſi obſeruarentur tanquam habentia vim obligandi ex lege Moſaica, ut declarat diuus Thom. in ſumma prima par. 2. q. 104. arti. 3. & q. 100. & 103. & ſeq. Ioan. à Turrecremat. in Cap. ſed cum naturali diſtinct. 5. & in ſumma diſtinc. 7. Franciſcus Pani. de viſitat. 2. par. quæſt. 9. num. 94. 103. & ſeq. per Archid. Ioan. And. dicentes, ita ceſſaſſe, niſi quatenus per Eccleſiam, & intra mouentur in c. primo, de decim. lib. 6. & cæteros per eum allegatos, tradunt Bart. de Spin. in tract. de poteſta. ſuper coniug. num. 3. 15. & ſeq. num. 77. & ſeq. per totum, Ioan. Lupus de matri. ſecunda par. in princ. num. 4. ideo licet iudicialia legis ueteris, ac iuriſdictio hebręorum inter nos Chriſtianos ſint mortua, non tamen, quatenus tolerãtur ab Eccleſia, vel Principibus, cenſeatur ſublata, mortua, & prohibita inter ipſos hebręos, propterea & hęc tribunalia iudicia ſup repudio, & ſimiles ritus facillimè nõ denegantur, & exercentur impune, ſi quod mortiferum eſt, ac peius, prout tunc cerimonialia tolerantur, & ferè permittuntur, ut reſpondebat magiſtraliter Natta conſil. 621. nu. 10. in fin. quod maxime procedit, cum circa hæc lex ciuilis Romanorum in ſpecie non diſponat, ut ſupra, Barbat. conſi. 15. in princip. vol. 5. tollitur ergo illa prima coniectura, quia nec Abraham, nec cæteri hebræi voluerunt introducere legem aliquam abrogatam, ſed tantum ritus, & conſuetudines exercere.

Secundo dicitur Abraham non fundari ſola ratione, quòd id ſibi lege Moyſis permittatur, ſed aliàs deducit, videlicet conſuetudinem, licẽtiasque ſuperiorum, immo licet altera ceſſaret
64 † cęteræ excuſarent, virtutemque, & robur ſor-
tirentur. l. ſi non lex Elieſentia. ff. de hæred. inſtitut. vbi Oldrad. Bald. & Bart. Socin. iun. conſil. 30. nu. 40. volum. 1. Siluan. conſ. 25. num. 59. latè pro more Tiraquel. tractat. a ceſſant. cauſ. limit. 22.

Secunda doli coniectura tollitur.

Primo, quia, vt ſupra demonſtratur, hoc eſt delictum nec de genere prohibitorum apud hebræos, immo dolus, & delicti præſumptio ceſſant. l. ſi non conuitij. C. de minor.

Secundo præſumitur dolus ubi ſumus in genere prohibitorum de iure naturæ, ut eſt furtũ, homicidium, & ſimilia, tamen ubi dubitatur, an
65 actus † ille prohibitus ſit, loco, tempore, uel per
ſonis in dubio permiſſus, & citra dolum, & delictum factus præſumitur, ut diſtinguendo tradit Aret. 8. notab. quem cæteri ſequuntur. & Paris. num. 36. in c. in præſentia. de prob. ponit Soci. in regu. 94. limitans dictum, niſi verosimilitudo contrarium præſumat, non diſſentiunt allegati per Gabriel. d. concluſ. 2. nu. 61. Cum itaque dubium ſaltem ſit, an ex conſuetudine ſuperiorum ex legeq; Moyſis, & ordinibus Principum ſit hæc erectio tribunalium permiſſa, dolus omnis prorſus excluditur, & ſuſpicio delicti, præcipuè quòd uerosimile ſit hos hebræos ex ſimili actu delinquere noluiſſe.

Tertia eneruatur, quia modus in procedendo per Abraham, & iudices, non ita inordinatus ac ſuſpectus redditur, quia & per alios hebræos comprobatus exiſtat, maxime per aſſumptum ex officio, & licet ſuſpitio aliàs oriretur ex inor-

inordinatione, hic ceſſat, & dolus ſimul, cũ plu-
res, & ualidiores coniecturę ad dolum excluden
dum uincant.c.literales, de pręſumpt.l.diuus.ff.
de reſt.in integr.

Quarta coniectura ueluti lesbia normę ex fa-
cti qualitate reflectitur, quia ſi, Abraham cauſa
famæ ſuæ, honoriſq; conſeruandi tribunal pro
curauit contra Emanuelem inimicum iniurian-
tem, ſine dolo feciſſe id creditur, vt in primo di-
xi, nec inimicitia arguat malam intentionem, ni
ſi in his, quę committuntur in alterius iniuriam,
vt homicidia, & ſimilia, non alijs, quę commo-
dum tantum ſui conſeruationem reſpiciant, vt
loquitur Boſ. d. numero 4.nu.48. prętere alicet
cuique inimicos, per dolum, qui bonus dicitur,
66 impugnare, ut habetur de Abraham Geneſ. 14.
ibi, irruit ſupra eos nocte. Ioſue.8.& 10.c.utilem
22.q.2.c.Dominus 23.q.2.Deci.in l.ea eſt natu-
ra.ff.de reg. iur. Iaſ.in l.ſi rem tibi.ff. de pręſcrip.
uerb.Marq.de iud.capit.6.parte prima. numero
ſecundo.

67 Quinta tollitur, quia † Hebręi peiores quidem
alijs ſaracenis, ſodomitis, & infidelibus exiſtunt,
cum ipſis declaratę leges, prædicatęq; per Pro-
phetas fuerint, Chriſtus, & Apoſtoli ex illis ele-
cti miracula fecerunt, quos audire noluerunt,
quin omnes crucifixerunt, cæteri vero nec Præ
dicatores, nec Prophetas, nec miracula vide-
rint, & legem tantum naturalem ſint trangreſſi,
glo.in c.non ne verbo peiores prima. q. 1. am-
ple Marquard. ubi ſupra part.3.ca.1. ſed hoc in-
telligitur habito reſpectu ad ipſum Deũ, & æter
nam pœnam, ſecus quo ad Iudicem, & forum
68 contentioſum, cum & † Iudęi dicantur proximi
noſtri, de corpore ciuitatis, ſint à nobis fouendi,
& populus Dei appelletur. cap. qui ſincera.q.5.
diſtin.cap.& ſi Iudæos de iudæ.c. Iudæi de teſti-
bus. Alex.& Roman.in l.multum intereſt, circa
fi.ff.de verbo.oblig. Felyn.in cap.multorum.nu-
69 mero quarto.de iud.hinc † tolerantur ex pieta-
te ab Ecclesia, & illorũ ritus, cõuentus, & ſinago
gæ, quod cæteris ſectis denegatur, Marquar.d.
trac.de iud.par.pri.cap. ſecundo. & tertio. Port.
Imo.conſ.4.nu.31.cum infinitis ſequentib. non
ergo quo ad forenſia hebręus doloſus cenſebit.
Et p hac ſublatas doli præſumptiones arbitror,
quæ rurſus ceſſarent ex alijs conſideratis ad Dei
fauorem, cum in concurſu facientes prædicto
Reo ad abſolutionem præferãtur, reg.in pœnis
de regu.iur.in 6.Marſil.in l.1.§. diuus Adrianus.
num.38.ff.ad l.Cornel. de Sicar.

Cętera vero ſcripta in motiuis pro reſponſio
ne eorum, quę in gratiam hebręi adducebantur,
facili negocio ex ſupra prolatis diluuntur. illud
enim conceditur, quòd facultas iudicandi ſit Iu-
dæis interdicta, alia quod nequeant eorum ri-
tus, & tribunalia in aliquibus caſibus erigere,
prorſus negatur, quia ſi Sinagoga tolerat̃, quod
pernitioſius eſt, & iſti ritus tolerabuntur, vt ſupe
rius expoſui.

70 Nec † Iudęi adeo ſerui effecti ſunt, vt filios nõ
habeant in poteſtatẽ, poſſintque Principes illos
inuitis parentibus baptizare, vt ex aduerſo dici-
tur, cum contraria ſentẽtia, vt uerior & commu
nior probetur, Marquard.ex Bald. Abb. Soc.
Fely. Bruno. & cæteris in propoſito. d.tracta.de
iud.part.3.c.4.num.9.10.& ſeq.& cap.2.eadem
part. Pariſ.conſi.2.num.4.uol.4. Aſcan. Clemen.
tract.de patr.poteſt.effect.7.num. 6. ubi aſſeren-
tes hanc communem citat Port. Imol. conſi.4.
num.34. Gribal.com.opi. verbo Iudęus. Roder.
Soarez.ſuis alleg. in l. 9. de inſpector. pag.581.
num. 7. Natta conſilio 434. numero 6. uolum.
ſecundo.

Dicebatur licẽtiam Clariſſimi Domini Con-
ſeruatoris minime prodeſſe, cum uti neceſſaria
pro authoritate initio interuenire debebat, &
omiſſo ſuſpicionis capite, quam audacter abeſ-
ſe cenſeo, ex qualitate, dignitate, officioque, tam
eximij, doctiſſimique uiri, ſuprema ſenatoria, iu
dicandique dignitate inſigniti, in quo oẽs præ-
ſumptiones boni, veri, fidei, & iuſtitiæ concur-
runt.l.2.ubi Bald. Angel.& Fulgoſ.ff. de offic.ci-
uil.iud. ibi quod non arbitramur, Caſtre.conſi.
71 270.2.uolu. † probitas enim qualitas a natura
cuilibet ineſſe intelligitur.c. dudum de præſum.
gloſſ.in c.1.de ſeruit.in ordin.faciend. Alci.reg.
3.pręſumpt.2.iuuatque muneris præſumptio, q
doctis, peritis, legalibus, ac probis tantum iniun
gi debet.cap.cum in cunctis, ibi, morum probi-
tas de elect. Alexan.conſilio 53.uolum.ſecundo
Alcia.præſumpt.prima.regul.2.Port.Imol. con
ſilio 5.num. 67.conſi. 94.num.5.& 206. nu.13.
& pręſumptio integritatis, quæ in viris nobili-
bus maxima ſit, Marſil.conſi. 1.numero 70.Fu-
ſius per Barbat.conſi. 11.& 12. uolu. 2.Menoch.
conſi.15.nu.6.

Dico licentiam Illuſtris domini commiſſarij
prodeſſe, cum aſſenſus per illum præſtandus,
non ſit authoritas, ſeu conſenſus ſolemnis, qui
ad integrandum perſonam Abraham requira-
tur, eo quòd, vt ſupponitur in quibuſdam ciuili-
bus cauſis, poſſint id facere, ac vt arbitri de iure
notionem quandoque habeant, ſed cum Princi
pis aſſenſu. illorum itaq; perſonæ ſunt legitimæ,
ac interuenit cõſenſus Illuſtris Commiſſarij, pro
pter pręiudicium, quod ab Excellẽtiſſimo Prin-
cipe referri poſſet in illius iuriſdictionem, & ſta
tum, ſic pro ſimplici conſenſu hę licentię reputa
buntur, quando actus ille priuatim tangat pręiu
dicium, ſeu commodum Principis aſſentientis,
72 ideo, & poſt † actum interuenire valet, ex com-
muni doctrina Bartol.in l.prima.§. ſed ſi filius.
ff.de lega.3.Caſtr.in l.ſi cum dotem.§.eo autem
tempore.ff.ſolut.matrimo.Roman. conſi. 54.in
primo.Domin.Imol.& But.in cap.cum conſue
tudinis.de conſuet.Imol.Caſtr.Alex.Bart.Aret.
& cęter.in l.ſi quis mihi bona.§.iuſſu.ff.de acqui.
hęred.Alex.conſi.106.num.2.& 3.cum apoſtil.
volum. 5. ample ex omnium ſententia Tiraq.
tract.

trac. de ll. connubi. Gloſſ. 6. num. 5. cum ſeq. Rol.
a Valle conſi. 97. nu. 14. vbi de communi vol. 1.
& declarat Bero. conſi. 164. nu. 19. uol. 3.
* Etenim ex recepta * ſententia inquiunt ſcriben
73 tes patris † conſenſum in iudicio per filium mo
to, ob ſuum præiudicium tantum requiri, non
ad perſonam filij reintegrandam, ſicque poſtea
interuenire poſſe, & per medium, cum in aduen
titijs minimè ſit neceſſarius, Aretin. conſilio 72.
quod in ꝓpoſito ſequitur Steph. Lambertegh.
ſuper ſtat. prohib. mulier. contrah. ſine conſenſ.
propr. glo. 7. uerſi. conſenſ. num. 14. & 23. potuit
igitur aſſenſus Illuſtris Domini Cõmiſſarij actus
etiam perfecto accedere, quando omnis conſen
ſus, etiam ſuperioris, de cuius præiudicio agitur,
ante, poſt, & in actu inferioris interponatur, mul
74 ta accumulat Roland. a Valle conſi. 97. num. 14.
* ad fine. uolum. 1. dixi aliàs ex communi * conſi.
49. numero 24. addo Vrſil. ad Affl. &. deciſ. 355.
num. 8. Natta conſil. 651. in primo nu. 4. Tiraq.
de ll. connubi. gloſſ. 7. num. 10. 12. & ſequen. Ca
pici. in inueſt. feudal. verbo, aſſenſus feudalis in
primo Moder. Pariſ. conſue. Papien. §. 23. glo. 5.
num. 8. Iaſon. de feud. part. 9. num. 32. commu-
* nem * recenſet Menoch. conſi. 10. num. 404. &
conſi. 38. nu. 32.

Secundo, cum Illuſtris Dominus Commiſſa-
rius non det aſſenſum poſt tribunal erectum, ſed
atteſtetur ipſum ab initio iam præſtitum, dicitur
in actu ipſo ex tunc interueniſſe, quando non ſit
75 neceſſaria ſcriptura pro dicto † aſſenſu ſimplici,
cum id expreſſum nõ reperiatur inter caſus ſcri-
pturam requirentes, apud gl. in c. 1. §. poſtquam
autem, ubi Doct. de cenſ. in 6. Iaſ. in l. 1. nu. 61. C.
de iur. emph. Lamber. ubi ſup. glo. 7. uerbo con-
ſenſus. nu. 90. & in dubio affirmãti aſſenſum præ
ſtitiſſe credatur, per Salicetum in l. ſi filius. in 14
76 C. de petit. hæred. dicentem † iuſſu patris præſu-
mi interueniſſe, ſi id ipſe fateatur, idem Alex. cõ-
ſilio 9. num. 7. uol. 3. Ruin. conſi. 41. num. 1. uolu.
1. Lambertengh. vbi ſupra glo. 7. uerbo conſen-
ſus. num. 52.

Minus obeſt, quod Illuſtris dominus Cõmiſ-
ſarius authoritate licentias ſimiles concedendi
careat, nam cum nõ ſit ſuper iudicio ordinario,
nec iuriſdictionis exercitio, ſed tantum ſuper ri-
tu quodam Hebræorum, quẽ paſſim fieri, & per
mitti per alios eiuſdem Principis Cõmiſſarios
Hebræorum cognoſcimus, dicã illi omnino ius,
& facultatem competere, maximè, ꝗ pro uiro ta
77 li † præſumatur, ne quid agat, quod dedecori
ſuo, aut vitio uertatur. c. fina. de præſump. l. meri
to. ff. pro ſocio. Alciat. tract. præſumpt. 1. reg. 2.
Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. caſu. 40. num. 10.
Port. d. conſi. 5. nu. 67. Nec aliàs videtur tribunal
erectum ſuper crimine, ſed tñ ſuper iniuriæ abo
litione, quæ & ciuili mõ peti, & terminari põt. l.
ſi non conuicij. ubi Doct. C. de iniur. Boſ. in ti. de
iniur. num. 1. cum ſeq. & nu. 12. & licet reperto
Emanuele inimico accuſatore falſo debuiſſet
condemnari, non tñ ex hoc dr̃ iudicium crimi-
nale cæptũ cum hæc ſit pœna fori eccleſiaſtici.
c. corripiũtur. 2. 3. q. 4. l. placet. C. de ſacroſ. Eccl.
& medicinalis tñ in non contemnente. ca. 1. de
ſenten. exco. in 6. Couar. in conſt. Alma mater
part. 1. in princ. num. 7. cum ſeq. de ſent. excom.
quæ uenit in conſequentia, ſi Emanuel non reſi-
piſcat, non tamen ex hac quicq; fiſco Principis
acquirit, & cũ hæc quotidie inter hebræos fieri
ſatis notũ ſit, qđ ex ſnĩa impreſſa dignoſcit, me-
rito, ſuper his amplius inſiſtere non arbitror.

Dicebatur penultimo loco, cãm dictæ licẽtię
non excuſare, quia non fuerit ab hebræo allega
ta, prout requiritur ex doctrinis contrarijs.

Verum replicatur cãm; & licentiam in illius
conſtitutis, & proceſſu fuiſſe deductam, proba-
tamq; ſic obiectũ ceſſare, præterea oſtenſio cãæ
ſecundum Alex. Corn. Boſ. & c. requiritur, ubi
quis delinquit in caſu notoriè & indubitatè ſui
natura prohibito, atqui erectio tribunalium, vt
demonſtratum eſt, non ſolum ſui natura, ac no-
toriè prohibita cenſetur, quia potius permiſſa,
& ubiq; tolerata, quæ immo detẽtũ omnino in-
nocentem reddit. Nec inordinatio proceſſus cõ
ſiderabitur, quando per Hebræum ex officio aſ
ſumptum, & cæteros examinatos in cauſa oſten
ſum ſit, eo modo per Iudices Hebræos ſolitum
procedi, & fieri Beth din, nec rurſus ex ordine
iudicij omiſſo, iudex puniatur criminaliter, cum
ab eo appelletur; & magis per errorem, quàm
78 doloſè † Iudices proceſſiſſe credatur, Bald. in l.
obſeruare. §. proficiſci. ff. de off. proconſ. & lega.
Bar. in l. quoties. §. 1. ff. de hęred. inſti. Iaſ. in l. pri.
C. vt omnes iudi. tam ciuil. quàm crim. Boſ. titu.
de officia. corrupt. nu. 22.

Cætera videntur eneruata ex pręcedentib. vt
concludam in hoc articulo Abraham abſoluen
dum eſſe, & Emanuelem inſtigatorem in expen
ſis damnandum, iuxta ordines patriæ, cum ad il
lius preces ſit commiſſa cauſa in hac ciuitate, &
pars expenſis grauata.

Nunc ſecundum caput ſinagogæ conſtructæ
breuiter reſoluo, & dico Abraham ex infraſcri-
ptis impunibilem reddi.

Primo, quia non eſt per ipſum ſinagoga ali-
79 qua † erecta, uel de nouo fabricata, ſeu formata,
vt ad illam tanquam Chriſtianorum Eccleſiam
oĩb. Hebræis publicis, & liber pateat acceſſus,
prout, uera ſinagoga appellaĩ, quę a canone pro
hibetur in c. 3. ubi Abb. de Iud. & l. in ſinagoga. l.
fi. C. de Iudęis. Arc. & Io. And. col. 1. in c. funda-
menta de elect. in 6. Io. de Ana. in c. Iudęi de Iu.
dęis. Marq. de iud. par. 1. c. 3. Port. conſ. 4. nu. 54.
eſt. n. Oratoriũ, quoddam priuatũ, ſeu locus in il
lius domo conducta a Chriſtianis, in quo ipſe,
eius familia, & quidã amici ſui ſtant orantes, &
ubi pro eorũ cerimonijs peragẽdis ad benepla-
30 citum Abraham conueniunt, qđ † Oratoriũ mi
nimè de iure prohibitum iudico, ex authoritate
Bald. d. conſilio 428. numero 6. volum. 5. dicens
ita

ita Ioan.de Lignano,& totum collegium Cano
niſtarum Bononiæ conſuluiſſe,quod conſilium
nouiſſimè de verbo ad verbum repetitum fuit
inter cōſilia Martianeſi.ſub nu.94. Ab hac enim
authoritate Baldi recedere in iudicando, cum
81 † contradictorem non habeat,nefas crederem,
per ea quæ ſcribit de illo Neuizan. in Silua nu-
ptial. quomodo iudicandum pag.442. ſub nu.
25.verſic.etiam ſi contra communem,Bal.præ-
cipuè, quod ab alijs iuriſperitis, & collegio in
terminis noſtris fuerit approbata, & illius con-
ſilium ſubſcriptum a Ioanne de Montegrana-
rio,qui omnes numerum ſeptenarium tranſcen
* dentes communem ferè * ſententiam conſti-
tuunt,ex his,quæ ponit Anton.Mar.Cara.tract.
de commun.opin.lib.1.titu.3. numero 19. cum
ſequen.

Secundo, quatenus ſinagoga publica appel-
laretur,habent dicti Hebrei breue Apoſtolicum
eiſdem permittens ſinagogas tenere, & facere,
vt in actis legitur,virtute cuius impunè erigi po-
82 tuit noua ſinagoga, cum in his Summus Ponti-
fex ſupremam teneat poteſtatem,&licitè autho
re Pontifice conſtruantur.d.c.3.de Iudæ.ubi Io.
de Anan.Marquard.de Iudæ.par.1.ca.3.nu. 14.
cum ſimil.

Nec repugnat breue Pij Quinti, quo uiden-
tur omnia priuilegia Hebræis conceſſa reuoca-
ta,quia unico verbo reſpondeo, illud non fuiſſe
vſu, moribuſque receptum, nec per Principes
non ſubiectos immediatè Pontifici, nec per po-
pulos,ſeu non ſubditos immediatè Eccleſiæ ad-
miſſum,publicatum, vel executioni demanda-
tum, propterea nec obligauit, nec effectum ali-
83 quem reuocationis ſortitum fuit, cum ſit conſti
tutio damnum, ac præiudicium afferens, quæ
non ligat ignorātes, & niſi bimeſtre elapſo poſt
publicationem ad ea,quæ ſcribunt gloſſ. in cap.
cognoſcentes,vbi Abb. num.2. Felyn.num.21.
Deci.num.6.& 7.Bero.num.52. & 53. de verio-
* ri * inquit conſcius,num.73.Matth. numero 46.
de conſt.Bart.in l.omnes populi, nu.144.Crot.
num.122.de iuſt.& iur.Multaque Capra in regu
lis ſuis concluſ.quinta num.19.& per totum Me
noch. de arbitr. iud. lib.2. caſu 185. numero 4.
cum ſeq.Sebaſt.Medi.de legibus.4. par. cap.24.
num.5.& per totum.Non ergo virtute dictæ re-
uocationis hebræi, qui in oratorio,vel in ſina-
goga interuenerunt, pœnam incurrunt ali-
quam.

Tertio omiſſa Pontificis conceſſione, adſunt
aſſenſus Vicarij Reuerendiſſimi Epiſcopi, & Il-
luſtris Domini Commiſſarij Hebræorum, quæ
licèt non ſufficerent de iure,præſtant tamen cau
ſam legitimam excuſationis, vt ſuperius notaui,
cum potuit errando Abraham credere licētiam
Epiſcopi,uel Vicarij prodeſſe, prout id credidit
Aegidius ſummus Canoniſta relatus a Ioan. de
Anan.in cap. Iudæi, num.2.de Iudæ.& certum
84 ſit † errorem iuris dubij quemlibet non peritum
excuſare,bonámque fidem inducere. c. cum di-
lectus,ſecundum vnum intellectum, de conſue-
tud.Ayмo.conſi.145.num.19.Aret.Iaſ.Bart.&
Imol.in l.cum probatis. ff. de re iudic. Stephan.
Lambertengh.ubi ſupra glo.1.uerbo in alienа-
tionibus.num.146.

Accedat quarto loco decretum Principis Ex
cellentiſſimi concedens Iudæis tenere ſinago-
gas tam uniuerſales,quàm particulares,& prout
aliàs fecerunt,de quo in proceſſu pag.338. duo
enim ſupponit.

Primum, ꝙ ſint plures ſinagogæ,quia nume-
rus pluralis uerificatur,ſaltem in duob.l.ubi nu-
merus.ff.de teſtib.l.ſi.ff. ad Treb.

Secundum permittitur fieri, vt facere aliàs
ſoliti erant, qui tamē hebræi ex capitulo denuo
in actis producto, ac obtento ab Excellētiſſimo
quon.Federico Marchione Montisferrati, pri-
mo Duce Mantuæ.ſub die 28. Maij anni 1539.
poterant in illorum domibus priuatis facere id
omne,quod Moyſis lex præcipit, ſic Oratoriū,
ſeu ſinagogam, etiam publicam, & tribunalia,
cum id lege ipſorum permittantur, & dum de-
cretum Excellentiſſimi Principis moderni,ſe ad
85 antiquum ſolitum permiſſum remittit, & illud
ſolitum in hoc decreto conceſſum videtur, arg.
l.theopompus.ff.de dote prælegat. Alex. conſi.
110.num.3.uol.7.Crauet.conſi.45.num.4.Dec.
conſi.47.Soc.conſi.102.nu.23.uol.2.

Ex quibus in unam maſſam redactis, cenſeo
Abraham inquiſitum,& abſoluendum, & iam-
diu detentum,liberandum fore.Qui tandem re-
formata ſententia condēnatoria Caſali per Ca-
pitaneum iuſtitiæ promulgata, liberatus fuit, &
ſi in ducentum aureis numis tantum pro com-
prehenſis in primo capite damnatus.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRISSIMO DOMINO Alphonſo Gonzaga.

ARGVMENTVM.

Contractus vſurarius & ſimulatus,quomodo pro betur,per coniecturas,teſtes,vel indicia.

Teſtes & coniecturæ quæ admittantur in proba- tione contractus ſimulati vel fæneraticij.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio contractus probari poteſt per teſtes,*
* *ex * communi dicto.*
2 *Indicia & coniecturæ per iudices arbitrandæ ſufficiunt ad contractum ſimulatum annullan dum.*

3 Teſtis

Digitized by Google

3 *Teſtis vnicus cum aliquib. coniecturis ſufficit ad pœnam imponendam pro ſimulato contractu.*

4 *Teſtes factum deponere, non iudicare debent.*

5 *Contractus præſumitur ſimulatus, ſi venditor nunquam tradidit poſſeſſionem rei venditæ, alijs etiam concurrentibus.*

6 *Teſti de bona fama in genere deponenti, & pro non delicto, magis creditur, quàm teſtibus pro delicto.*

7 *Bona fama in genere, non tollit malam in ſpecie deductam & ſuper delicto vſura probatam.*

8 *Præſumptiones bonæ ceſſant, quando delictum vel veritas in contrarium eſt probata.*

9 *Probatio bonæ famæ, qualitatis, nobilitatis & meritorum non releuat, quando ultra malã famam adſunt contra reum indicia, & præſumptiones ſuper veritate delicti. & nu. 43.*

10 *Fama bona per agnatos, & familiares probata non reſiſtit malæ famæ per non ſuſpectos probatæ.*

11 *Apoſtata & viuens extra clauſtra monaſterij ſui, non eſt in teſtem admittendus.*

12 *Hæreticus, vel qui recõciliari eſt Eccleſiæ repellitur, a teſtimonio, interdictuſq; eſt omni actu ciuili.*

13 *Hæreticus reconciliatus Eccleſiæ, non per hoc dicitur reſtitutus ad famam, cum id ſupremum Principis ſit.*

14 *Crucem ferens ob reconciliationem factam Eccleſiæ, repellitur a teſtimonij limine.*

15 *Accuſatus de diuerſis criminib. ſed nondum condemnatus in ciuilibus a teſtimonio non repellitur.*

16 *Tractatus perfectionem actus non indicant.*

17 *Teſtis deponens circa tractatũ de firma, & ſtabili ordinatione, & non tantum de colloquio, concludit.*

18 *Iudæus nullam patiens exceptionem, cum aliquibus adminiculis, probat.*

19 *Animus ab initio emendi & vendendi in contractibus adfuiſſe, probatur ex coniecturis.*

20 *Tractata ſi poſtea exequantur, perfecta dicunt.*

21 *Penſio, Affictus, magis precio tradito commenſuratur, quàm æſtimationi ſeu valori rei vẽditæ*

22 *Vſurarius contractus, ſimulatuſque, emptio fictitia, & c. circa vſurariam prauitatem pendent, ex iudicum arbitrio.*

23 *Commodum ſentiens a re de qua teſtimoniũ dicit, non probat.*

24 *Teſti commodum in conſequentiam ſentienti de re ſuper qua deponit in fide, non detrahitur.*

25 *Teſtis deponens ſe cõtractum fictitium cum uſurario feciſſe in ciuilibus, probat ad fauorem tertiæ perſonæ.*

26 *Teſtis non ſperans laudem, commodum, uel uituperium, ex cauſa ſuper qua deponit, probat.*

27 *Præſumptio ſimulationis etiam vſurariæ prauitatis & pignorandi potius animus quàm emẽdi elicitur, ſi emptor non habet cognitionem, nec poſſeſſionem rei venditæ, & eam nunquã vidit.*

28 *Simulatio arguitur, quando venditor ſemper remanet in poſſeſſione rei uenditæ, poſt uenditionem per ipſum factam. & nu. ſeq.*

30 *Præſumptio contractus fictitij reſultat, ſi rei venditæ onus ſemper venditor ſubijt.*

31 *Contractus ſemper dicitur vſurarius, quando cõtrahens certus eſt de tempore, fructibus, & reditibus.*

32 *Tempus annorum præfixorũ in contractu retrouenditionis plus operatur, quàm fænerandi cõſuetudo, & vrgentiſſimam coniecturam inducere ſolet.*

33 *Modicitas ſeu vilitas precij adiuncta pacto retrouendendi ſimulatum fictumque contractũ*
** *conſtituit, ex ueriori ** communiorique.*

34 *Concordia authoris ad conſ. ſuum 117 ubi dixit verius receptiuſque eſſe modicitatem ſolam cum pacto de retrouendendo, non ſufficere ad contractum uſurarium conſtituendum.*

35 *Precij vilitas emptori nota, maximam fraudis ſuſpitionem arguit, tollitque precij deceptionem, in precio.*

36 *Contractus fictitius, ex ſolo animo contrahentiũ conſtituitur etiam, quod non ſint ſoliti ſimiles contractus facere.*

37 *Pactum retrouendendi, cum modicitate precij, prope dimidiam totius iuſti precij, cum alio pacto, quod poſt certum tempus redimatur, ſufficit ad ſimulationem contractus monſtrandi ex*
** *** communiori.*

38 *Coniectura reſultans ex natura & conſuetudine contrahentis urgentiſſima eſt, ad ſimulationẽ contractus demonſtrandum.*

39 *Actus duo cum concurſu decennij requiruntur ad probandum quem ſolitum eſſe fænerari, & qualiter procedat. nu. ſeq.*

41 *Pactum in inſtrumento retrouenditionis poſitum, quod retroemens reficiat expenſas, datia, & cætera per primum emptorem ſoluta facit, quod contractus ſit ſimulatus.*

42 *Venditor locando rem venditã, longe minori affictu,*

*fictu,quàm ex illa præcepiſſet,facit,quod con-
tractus ille cenſeatur vſurarius.*
44 *Inſtrumentum publicum,licitum,legitimumq́;
reputatur in dubio.*
45 *Præſumptio debilior eneruatur per aliam uali-
diorem præſumptionem.*
46 *Coniecturis opus non eſt, quũ in claris ſumus.*
47 *Probatio,præſumptiones tollit.*

CONSILIVM CLIII.

TRINITAS ADSIT.

SI contractus aliquis fæneratí-
cius ſimulatuſq; nuncupari va-
let, iſte, de quo in præſenti agitũ
(quod citra iniuriã dictum ſit)
talis vtique ac vſurarius iudica-
bitur, cum in eo ex facie ſui, &
ex probationibus teſtium cõcurrant multę pro-
pemodum coniecturæ,quæ ipſum labe vſuraria
denigratum demonſtrant.

Primò etenim quinque teſtib. probatum eſt,
inſtrumenta emptionis & locationis terrarum.
d.Zapalei confecta a D.Federico Malateſta,ficti
tia ſimulataque eſſe, & pro paliandis vſuris tan-
tum ſtipulata.Ita enim in ſpecie deponunt, ad-
dita ratione,quia ſciebant.Illuſtriſſimum domi-
num Alfonſum Gonzagam, mille quingentis
aureis numis indigere, quos eidem mutuo tra-
dere aſſentiebat. d. Malateſta, dummodo ſibi a
Zapaleo priuato venderentur tot terræ,ex quib.
annuos affictus in ratione decem pro ſingulis cẽ
tum perciperet,terras poſtmodum locandi ciui
Mantuano,videlicet.d.Arcãgelo,cum pacto re-
trouendendi illas hinc ad ſeptennium Zapaleo
venditori & fideiuſſori conductoris. Dum ergo
id teſtes aperto ore concludunt,ita eſſe creden-
1 dum venit, † cum teſtibus ſimulatio contractuũ
probetur,non ſolum de iure,per Boer.conſi.12.
num. 9. quod ex * communi ſententia recenſet
Eman.Soarez.recept.ſententiarum verbo ſimu-
latio.num.122.& ex unius dicto. vt ex Caſtrenſ.
& Alexan.not.Menoch.conſilio 39.num.11.ve
2 rum etiam ex ordinibus patriæ mandantib.† ad
ſimilem contractum annullandum,(vt in pręſen
ti agitur)ſufficere indicia & coniecturas arbitrã-
3 das per Iudices.† ad pœnam vero infligendam,
dictum vnius teſtis, cum aliquibus coniecturis,
arg.gloſſ.in l.apud Celſum, de except. doli. c.2.
in primo de renuntia.in 6.Bal.in c.cum omnes.
4 numero 8.de conſtit.Nec obſtat, † quod iſtis te-
ſtibus adhibenda non ſit fides, quia de iudicio
deponant,non ſuper facto, vt illorũ erat munus
per Bar.in l.qui teſtamento.§.fin.ff.de teſta.Cra-
uet.conſilio 41.num.4. Etenim præterea quod
abſolute id negari poſſet,ut patet in teſtib.drapi
ſecundæ modulæ,dicitur,quod dum reddũt ra-
tionem illorum iudicij credulitatis,ac dicti con-
5 cludentem, nempe † quia nunquam vidit Mala
teſtas terras emptas, nunquam conductor illas
poſſedit,emptor non animo emendi,ſed lucran
di decem pro ſingulis centum,fundum acquiſi-
uit,& alia,vt per eos, recte probant atque cõclu
dunt,vt ex limitatione tradunt Bal.in l.qui tamẽ
§.ſi arbiter.ff.de arbitr.Alex.cõſi.23.uol.1.Crot.
tract.de teſtib.part.7.nu.124.
6 Secundò minus obeſt, † quod teſtib. actorum
deponentib.de bona fama in genere, & pro nõ
delicto vſuræ magis credatur, quàm teſtib. reo-
rum pro delicto deponentib.Cæpo.conſ. crim.
pri.& conſilio ciuili.60.& Crau.conſi.8.num.7.
7 † Namque ſcimus bonam famam in genere nõ
tollere malam in ſpecie deductam, atque com-
probatam,ſuper delicto vſuræ,Alexan.conſ.77.
num.6.uolum.1.Marſ.conſi.3.num.22.& conſi.
44.num.21.Curt.conſi.55. in fi. Roman.conſil.
167.in fin.num.10.cum apoſtil. Mendoſ. Socin.
iun.conſi.88.num.21.uolum.2.Boſi. titu. de in-
quiſit.num.35.Arnold.in ſolilo.37.Garzia con-
ſilio 123.num.2.tom.1.conſ.crimin.ceſſareque
8 † omnem boni,legitimi,validique præſumptio
nem. ubi probatur ſequutum delictum, vel de
veritate contraria conſtat,Ruin. conſilio 6. nu-
mero 4.uol.5.cum ſimi.Menoch.conſi.101.nu.
9 54.† Nec præterea bonæ famæ qualitatis,nobi
litatis,meritorumque probatio proſit. vbi vltra
famam malam, adſint alia contra reum indicia,
& pręſumptiones,ſuper veritate delicti, Clar.in
§.fi.pract.Crimin.q.60.uerſi.frequens,dictaque
10 bona fama probetur per teſtes de agnatione cri
minoſi,vt hic,ſeu de familia ac parentela.D.Ma
lateſtæ,vel illius filiorum,propterea minus legi-
time bona fama, & non delictum probata cen-
ſeantur,per ea, quæ pulcre congerit Tho.Gra.
conſil.58.nu.6.cum ſeq.

Tertio non repugnat Fagnanum teſtem de-
ponentem in indiuiduo de ſimulatione & vſura-
ria prauitate,videri reprobatum per Reuerendũ
fratrem Zucconum,& d.Ioſeph.Corſinum cõ-
cludentes, Fagnanum diuerſis delictis reum &
criminoſum exiſtere. dupliciter enim obiectum
hoc reſoluitur.
11 Primo,quod & ipſi ſunt criminoſi. alter enim
eſt apoſtata extra clauſtra ſui Monaſterij degẽs.
quod ex fide exhibita conſtat.ob quem caſum,
a teſtificando repellitur.l.is qui.C.apoſt.Butr.in
repertor.verbo teſtis.Campeg.regu.teſtis.42.in
cipit Apoſtata,Ioan.Mari.Monticel. ſuo tracta.
12 de teſtibus.uerbo. apoſtata. Alter vero † Corſi-
nus,eſt recõciliatus Eccleſiæ Catolicæ per adiu-
rationem hæreſis,qui propterea, ſecundum ali-
quos,tamquam infamis, ac omni actu ciuili in-
terdictus a iure repellitur,c.excommunicatus.§.
credentes.de hæret.c.2.in 1.& fi. de hæret.in 6.
13 Campeg.de teſt.regul.45.nec † ex ipſa reconci-
liatione,ſeu abiuratione videtur prout ad bona,
reſtitutus ad famam,& teſtificationis actum, cũ
id

Id ad ſolum Principem ſupremum ſpectet. l. ſi
quando. C. de inof. teſt. in propoſito Calde. tra.
14 de hæret. c. 38. num. 2. quodque † talis publicus
pęnitens & abiurans a teſtificando repellatur,
in terminis decidit Speculat. tit. de teſt. verſic. qđ
de portantibus crucem. nume. 85. quem refert
additio. ad Crotum. de teſti. 4. part. num. 187.
Ex teſtibus namque reprobatis alij minime reprobari
queunt.

Secundo, admiſſa illorum habilitate dicitur,
15 & ſi Fagnanus † ex diuerſis delictis per repulſam
ſit criminatus, cum ex illis non appareat condẽ
natus, iure tantum ciuili repelli nequit, vt cõclu-
dit Gramat. deci. 34. num. 29. ſequitur Paul. Me-
rend. conſi. 88. nu. 81. tom. 2. conſi. crim. in fol.
ſubſiſtit itaque illius dictũ, quod ad dicta inſtru-
menta annullanda, & informanda iunctis ma-
xime alijs, ſufficere arbitror.

Opponi quarto loco poſſet, reorum teſtes nõ
concludere ſuper præordinatione facta formi-
ter & abſolute de contrahendo fœnus, ad com
modum Illuſtriſſimi domini Alphonſi, ſub ſpe-
cie contractus emptionis, & vẽditionis fictitiæ,
cum tantum teſtantur de tractatu & colloquijs
partium, nec vnquàm de tractatu Malateſtæ cũ
d. Illuſtriſſimo domino, ſed cum alijs tantum,
16 † qui tractatus actus perfectionem minime deſi-
gnat, eo quod multa dicantur, quæ non ſint, ita
Bal. in l. cum allegas. 4. oppoſ. nu. 8. cum apoſt.
C. de vſur. at obiectum tollitur.

17 Primò, quia teſtes de pręordinatione firma ac
ſtabili concludunt, non autem de colloquio tan
tum, dum atteſtantur voluiſſe. do. Malateſtam lu
crum decem aureorum pro ſingulis centum, &
cautionem ſuper terris. do. Zapalei. non tamen
cum intentione emendi terras voluiſſe, ut ait Fa-
gnanus in primo examine, & in ſecundo ſuper
interrogatorijs affirmans talia verba lucrãdi de-
cem pro cẽtum pluries ſibi teſti fuiſſe ab empto
re repetita, etiam die celebrati contractus em-
ptionis. idem recenſet Vitalis de Medulis teſtis,
18 cui licet Iudæo in cæteriſque habili, concurren-
tibus alijs in hoc vſurarum iudicio, fides adhi-
beri poſſet, per Crau. conſi. 75. num. 16. ex audi-
tu illudmet inquit, rationem tamen ex ſenſu ad-
ducens quintus teſtis manifeſtè id deponit. D.
Cattabenus enarrans tractatum concluſionem
& celebrationem inſtrumenti. ſufficitque proba
19 ri ex coniecturis animum ab initio emendi &
vendendi abfuiſſe, & ſi id teſtes minime depo-
nant, vt in propoſito conſiderat Gabr. conſi. 74.
per totum.

Secundò, præordinatio facta fuit formata, ac
executioni demandata, quia conſtat ex affictus
inſtrumento decem pro ſingulis centum lucra-
ri, quolibet anno, nec emptorem aliquid, ægiſſe
cũ perſona Illuſtriſſimi. do. Alfonſi. dicta enim
20 exequuta fuerunt, iuxta doctr. Bald. in d. l. cum
21 allegas. nume. 8. C. de vſur. cum penſio affictus
magis pretio tradito cõmenſuretur, quàm æſti-
mationi ſeu valori rei venditæ, ex tradit. ab An-
car. conſi. 257. in fin. & in propoſito per Rol. a
Valle conſi. 40. num. 27. uol. 2.

22 Tertio, hoc totum, videlicet quem eſſe vſura-
rium, ſimulatos contractus, fictitiam emptionẽ,
& conductionem celebratã fore. Rurſus, quod
præordinatio ſit firmata, pendet ex iudicum ar-
bitrio, Bal. d. numero 6. & in conſilio 311. nume
ro 12. & per totum uol. 5. poſt Crau. Soci. Cor.
Dida. Barbat. & cæteros collectos a Menoch. de
arbitr. iud. caſu. 247. per totum. Verum ex omni
bus præcipuè infradicendis, apparebit, contra-
ctus hos fæneraticios præſumi, ita ut arbitran-
dum quoque & præordinationem contractuũ
firmatam & concluſam eſſe.

Quarto loco, dici poſſet, vltimum teſtem, qui
negocio interfuit, ſuſpectum reddi, ob commo
23 dum proprium, licet in conſequentia veniret, re
ſultans ex eo, quod ipſe antea vẽdere libere pro
curaſſet quaſdam terras, & illas ferè uendidiſſet.
d. Malateſtæ, quas demum ob præſentem con-
tractum fæneraticium, emere noluit, Crau. con-
ſilio 6. num. 102. uerum, quod commodum prin
cipaliter, vel in conſequentiam huic teſti proue-
niat prorſus ignoro, quod venditio terrarũ ſua-
rum nullum habuit effectum, nec ex hoc, quod
iſti cõtractus ſint fictitij, utilitas aliqua ſpectabit
ad teſtem, qua propter illius atteſtatio erit pror
24 ſus legitima & valida, cum & alioquin, commo
dum in conſequentiam ſentienti, in fide, nõ de-
trahatur, ut in teſte pro uniuerſitate deponente
concludunt, Alexand. conſi. 78. num. 2. uolu. 1.
conſi. 172. num. 7. cum Apoſtil. vol. 2. Natta con
ſilio 537. num. 49. uolum. 3. Didac. Couar. prac.
25 99. cap. 8. Et licet teſtis deponat ſe contractum
fictitium cum vſurario inijſſe, probat tamen ad
fauorem tertiæ perſonæ, maxime in ciuilibus,
ex mente Crauet. d. conſ. 6. num. 102. teſtis ergo
Cattabenus in propoſito mentem deprauatam
26 contrahentium a fortiori oſtendit, cum ex iſta
cauſa nullum commodum, incommodum, lau-
dem que uel vituperium conſequatur, ad not. in
c. per tuas, de teſtibus. firmis itaque manentibus
teſtium depoſitionibus, & prima vſurarij con-
tractus probatio ſubſiſtet.

Quæ ſecundario deducitur, & ex ualida pro-
27 pemodum coniectura corroboratur. Etenim
Malateſta nunquam uidit terras emptas, nec illa
rum vllam cognitionem habuit. cumque a com
muniter contingentibus non ſoleant implicari
1500. aurei numi in prædio, quin prius, uidea-
tur, ac illius plenę informationes ſuſcipiantur,
arguitur præſumptio ſimulationis & vſurariæ
prauitatis, ac pignorandi potius, quam emendi
animus, vt in terminis iſtis conſiderabant Cæ-
pol. de ſimulat. contract. 9. præſumpt. 18. nume.
64. Natta conſilio 198. num. 9. uolu. 1. Afflict. de-
ciſ. 40. numero 19. in fin. Pariſ. conſilio 82. num.
38. uolum. tertio. Roland. d. conſilio 40. nu. 39.
vol. 2.

28 Tertia additur,quia venditor cõtinuo,† poſt
venditionem, ſeu illius conductoris remãſerũt
in poſſeſſionem terrarum alienatarum,quod cõ
cludunt indubie omnes teſtes pro reo & con-
ductore examinari,ſuper prima capitulorũ for-
ma,affirmantes.d.Arcangelum de Sauijs cõdu-
ctorem nunquam poſſediſſe, vel habuiſſe terras
in loco Medularum, & minus eas de quibus in
emptione.d.Malateſtæ, ſed eaſdemmet ſemper
in bonis illorum de Zapaleis fuiſſe, & ab eis vti
veris dominis & conductoribus ſuis omni tem
pore retẽtas & poſſeſſas.qua propter manifeſtæ
ſimulationis & fictitij contractus præſumptio
reſultat,ex doctr.ann.cõſ.58.quã ſequitur Cra-
uet.conſi.136.num.18.Pariſ.conſi.54.num.76.
vol.1.Cępol.de ſimul.contra.præſumpt.24.nu.
76.& Roland.a Valle.d.conſ.40.num.31.volu.
2.Natta.d.conſi.198.num.10.& 11.& num.23.
29 vol.1.ſubdens in † propoſito,non obeſſe,quod
inſtrumentum locationis ſit ex interuallo cele-
bratum, poſt venditionem,nec pręſumi animũ
emendi,nec in Zapaleo vendendi,vt hic,cũ lo-
catio terrarum valoris ſcutorum quatuor mille,
& vltra,vt aiunt teſtes, non fuiſſet facta tam vili
precio,ſed longe maiori,attenta.d. Prædij æſti
matione,redditu,ac ualore uero.

30 Accedat quarta coniectura,† quia terræ iſtæ
fuerunt ſemper in æſtimo,ac ſuppoſitæ functio
nib. ſub nomine.dd.de Zapaleis,qui rurſus om-
nia onera pro dd. terris ſubierunt, vnde alia in-
ducetur fictitij contractus præſumptio, ſecũdũ
Bald.conſi.222.volu.3.Pariſ.conſi.55.num.54.
volum. 1. Corn. conſil.135. Roland.vbi ſupra.
numero 36.

Quinta reſultat coniectura,ex penſione & af
fictu,ſtatuto,ſoluendo per conductorem.qui af
fictus correſpondet precio cõſiderato capitali,
in ratione decem,pro centum. Natta, conſilio
198.numero 13.& D.Hier.Gabr.conſil.77.per
31 totum,† determinans ſemper vſurarium dici cõ
tractum, cum locans tempore fructibus & red-
ditibus ſit certus.

32 Sextam, conſidero,† quia in pacto retroemẽ
di adeſt tempus ſemper annorum præfixum ꝙ
quidem plus operatur,quam fęnerandi conſue-
tudo,Rui.conſi.16.num.2.volum.4. ac ut faten
tur omnes vrgentiſſimam & validam coniectu-
ram inducere ſolet,Abb.in c.ad noſtram, num.
11.de vſur.Bald.conſi.483.volu.1. Cæpol.de ſi
mulat.cõtract.tertio caſu præſumptio 20.& 11.
præſumpt.num.51.multa Gabr.conſi.74. num.
5.cum ſeq.

Septimo, omnes coniecturæ confirmantur
ex modicitate & vilitate, nõ dicam deceptione
precij terrarum probata, longe vltra dimidiam
veri valoris per omnes reorum teſtes,cum terra
æſtimationis ſexaginta aureorũ pro viginti tan
33 tum fuerit acquiſita,†quæ modicitas ſola ſeu vi
litas,ſecundum aliquos, adiuncta pacto retrouẽ
dendi, ſimulatum, & fictitium cõtractũ demon-
ſtrat,vt,ne alios recenſeam,de communi,com-
muniori ** ac magis vera atteſtantur Caſſad.de
ciſ.1.de vſur.Mendoſ.ad Roman.conſi.423. Mi
ch.Graſſ.commun.opi.lib.1.cap.13.q.8. Eman.
Soarez recept.ſent.verbo venditionis.num.20.
Capra ſuis regul.cap.87.nu.165.& 173. Cagn.
in l.2.nu.50.de pact.inter empt.& uend.quibus
addo Nattam conſi. 198.vol.1.& conſil.40.nu.
2.& 42.volum.2. Roland a Valle conſil.40.nu.
21.volu.2.Ant.Gomez. varia reſolut.lib.2.cap.
2.num.27.cum Apoſtil.Soarez.Hier.Gabr.con
ſil.74.in pri.num.3.hanc magis communem ca
noniſtarum nuncupans. Et licet contrarium
34 † de iure uerius ac receptius,maxime in foro iu-
diciali,& praxi exiſtimẽ,ad ea,quæ ſcripſi aliàs
conſi.17.nume. 12.lib. 1.quibus addo Bero.
conſilio 169.num.18.vbi de communi volu.1.
Nec ex duabus iſtis coniecturis, vllum contra-
ctum vſurariũ iudicauerim ego, vel iudicari vn-
quam viderim, ſtante præcipue patriæ & loco-
rum conſuetudine. Attamen quia in præſenti
multæ aliæ,& quamplurimæ probationes & cõ
iecturæ concurrunt,ex illis,etiam quod nõ pro-
betur emptorem ſolitum fœnori dare, uel alia
modicitas precij,arbitrio tamen iudicis ſimula-
tio, & contractus pignoratus tantum iudicabi-
tur.c.illos vos.de pign.Caſtr.conſilio 74.col.3.
Cæpol.d.tract.in quarto caſu,vt & in pręſump.
10.poſt Bald.conſi.322.col.fi.vol.3. Barbat.cõ-
35 ſil.8.col.6.volu.4.cum ſim.Eo præcipue† quod
hæc utilitas precii, videlicet emptio terræ ualo-
ris 4500.aureorum pro 1500.nõ ignota.d. Em-
ptori,ut innuunt actricis teſtes, maximam frau
dis ſuſpitionem arguat, tollatque precii dece-
ptionem,in precio,ex tex.ſingulari in c.1.verſi.
quis enim dubitat,qualiter olim feud.alien.po-
ter.quem citat Barbat.d.conſil.8.colum.6.verſ.
in ſecundo interuenit,uolum.4. nec in conſide-
randa.d. vilitate, ſeu immoderata precii iniuſti-
tia, pars aliqua pro onere. d. pacti deducatur
uel detrahatur, ut in propoſito dicebat Gabr.d.
conſ.74.nu.21.

Octauam ſubiicio coniecturã ſeu probatio-
nem,nam affirmant teſtes,ſecundo loco exami
nati pro reo,ex diuerſis rationibus.d. Malateſtã
non contraxiſſe animo emendi vel acquirendi,
nec d.Arcangelo locaſſe terras animo locandi,
etiam quod in locatione ſit reſtauri pactum ap
poſitum, ſed tantum animo percipiendi vtilita-
tem decem pro ſingulis centum, ex pecuniis ſo
lutis,unde ex hoc ſimulatio contractum oſten-
36 ditur,†cum ſufficiat undecumque appareat con
trahentes non habuiſſe animum emendi, uen-
dendi, ſeu locandi, etiam quod emptor non ſit
ſolitus fænori præſtare.no.in d. c. ad noſtrã. de
empt.& uendi.Anan.in capit.coueſtus.de uſur.
Gabr.d.conſilio 74.numero 5.7.& 9.dicens,ex
37 mente omnium,†ſufficere pactum retrouenden
di cum modicitate, circa uel prope dimidiam
iuſti precii,& cum alio pacto, ꝙ poſt certum tẽ-
pus

pus redimatur. quæ in caſu noſtro concurrunt,
& à fortiori, cum non adſit modicitas ſola, ſed
vtilitas precij, vltra etiam dimidiam & duas par
tes veri valoris terrarum. propterea omnino
fraus ſimulatio & contractuum fictio arguātur.
Conjecturaque non emendi ſeu vendendi deſu-
mitur ex tractatu de mutuando pecunias Illu-
ſtriſſimo do. Alfonſo, prout tandem eidem tra-
ditæ fuerunt, vt inſtrumento publico conſtat. ad
not. per Cæpol. de ſimul. contract. præſumpt. 1.
num. 16.

Nonò, hæc ſuffragatur ſolitum ipſius. do. Fe-
derici Malateſtæ probatum per teſtes Caſtioni
examinatos. deponentes ipſum uoluiſſe, ſub ſpe
cie medicati coloris, contractus emptionis, mu-
tuo dare, & attuliſſe mille aureos numos Illu-
ſtriſſimo. do. Ferrando cum lucro in ratione de-
cem pro centum. cum utilitate unius æqui vltra
vſuram, ſed contractum effectum non eſſe ſorti-
tum, ob clauſulas inſolitas, quas mutuans in in-
38 ſtrumēto apponi curabat, † qua pp ſuſpitio hęc
ex natura, ac conſuetudine emptoris reſultans,
vrgentiſſima eſt, & ualde ampla ad ſimulationē
demonſtrandam, tradit Cæpol. eod. tract. de ſi-
mul. contrac. præſump. 22. & 23. nu. 70. & 73. &
39 licet id uerificare debet, † ſaltem in bina vice, per
Iaſ. conſi. 153. nu. 2. uolu. 4. Cagn. in l. 2. nu. 57. C.
de pact. inter empt. & uend. dixi alias conſi. 117.
num. 17. quando vt conſuetus quis iudicatur, re-
quirantur duo actus, cum curſu decennij, ſolitus
vero vnum tantum requirat, per Rode. Soarez.
40 in procem. fori num. 13. pag. 336. † Attamen ne-
gari minime poteſt, quin, vt hic, præſumptioni-
bus cæteris aliquid addat, & quod omnia iudi-
cis arbitrio terminentur ac componantur, per
Menoch. de arbitr. iud. caſu 217. in fi. & 248. iun
ctis not. in caſu. 81. cent. 1. & per Gabr. d. conſi.
74. in 1. nu. 5.

Decimam ſubiungo cōiecturam ex pacto in-
ſtrumenti deſumptam, vult. D. Malateſta in caſu
41 retroemptionis teneri Zapaleum † reficere &
reſtituere omnes expenſas, datia, & cætera per
ipſum emptorem ſoluta, quod aliàs pro præ-
ſumptione contractus ſimulati conſiderari in-
quit, Cæpol. d. tract. de ſimul. contrac. præſump.
6. num. 41.

Vndecima rurſus ſubnectitur ex perſona em
42 ptoris. † nam de terris locatis longe maiorē pē-
ſionem habuiſſet, quàm. d. Arcāgelus pręſtabat,
vt ex dictis teſtium ſuper ualore colligitur, & in
ſpecie pen. teſtis ſecundæ modulæ. ſequitur ita-
que quod fundus non fuit re vera emptus, quia
dicto modico affictu non locaſſet. ſed quia vera
fuit locatio & pignoratio, non curauit maiorē
penſionem percipere, quam computo inito, an
nuos decem ex ſingulis centū, vt conſiderat Cæ
pol. eod. tract. pręſump. 17. numero 60. Ex iſtis
cenſeo, recte Senatum arbitrari poſſe, cōtractus
iſtos eſſe fæneraticios, non obſtantib. ex aduer-
ſo præſumptis ex facie publici inſtrumenti, &
43 per teſtes comprobatis, † quando bona fama,
vita honeſta, conditio laudabilis, dignitas, &
qualitates graues contrahentis, vt ſupra diceba-
tur, tollant quidem, & ſimulationis maculam in
dubio abſtergant, ar. l. cum hi. §. tranſactionem.
ubi Bal. C. de tranſ. & in l. creditores. C. de priuil.
cre. c. ſi quis. diſt. 38. c. abſit. 2. q. 3. inſtrumentūq;
44 publicum licitum & legitimū reputetur, vt poſt
ſcripta per me in conſi. 17. num. 4. tradit Rolan.
a Valle. d. conſi. 40. in 1. uolu. 2. Neuiz. conſi. 87.
45 nu. 4. & ubi adſint contrariæ probationes, præ-
ſumptioneſque & coniecturæ ualidiores ex iſtis
priores illæ debiliores omnino eneruantur. l.
diuus, ubi Barto. ff. de in integr. reſt. cap. per tuas.
46 qui fil. ſint legit. c. quia de præſumpt. At cum ſu-
mus in certis, ferè nullus non datur coniecturis
vel præſumptionibus locus. l. continuus. §. cum
47 ita. ff. de uerb. obli. probatio enim præſumptio-
nes tollit. l. non eſt ueroſimile. in pri. ubi gloſſ. &
Bar. ff. quod metus cauſa, cum vulg. Rol. a Valle
d. conſi. 40. nu. 38. & ſeq. uol. 2. Natta conſi. 198.
nu. 21. uol. 1. Et ita concludo, citra iniuriam cu-
iuſque, & ſaluo iudicio, rectius ſentientis.

Franciſc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO COMMVNI ET CONSVLIBVS Terræ Bozzuli.

ARGVMENTVM.

Deputati ad Crimina denuncianda, quando puni intur, eo quod teſtes, qui fuere præſentes, nō propalauerint Iudici.

SVMMARIVM.

1 *Damnatur nullus, niſi teſtibus vel confeſſione conuincatur.*

2 *Teſtimonium vnius, non damnat, nec iuſtificat.*

3 *Vulneratì dictum, etiam in articulo mortis, non probat nec ad inquirendum, ex * communi.*

4 *Teſtis non eſt idoneus offenſi coniunctus, illius vindictam procurans.*

5 *Pauper non eſt integer teſtis, nec niſi cum tortura admittitur.*

6 *Teſtis non communicatus, non eſt idoneus.*

7 *Suſpicio cadit in teſte, dante alios in conteſtes, qui id negent.*

8 *Teſtis non examinatus, vel repetitus, parte citata, non probat.*

9 *Citatio partis in omni actu vel ſcripturarū, vel teſtium productione, fieri debet, etiam quod ſola facti veritate procedantur.*

10 *Veroſimilia non deponenti, non creditur.*

Teſtis

11 *Teſtis deponens de nocte, debet dicere ſaltẽ, Luna lucẽte vidi. &c. vel audiui, quia cognoſco.*
12 *Inhabilis multiplici ex capite, omnino refellitur*
* *ex * communi.*
13 *Author rixæ legibus exoſus.*
14 *Aggreſſorẽ aliquẽ fuiſſe, vnico teſte fiſci ꝓbat̃.*
15 *Qualitas inquſitioni adiecta, probari debet,*
* *ex * communi.*
16 *Officiales qui tenentur crimina denũciare, quod ipſis eſt incognitum, non tenentur dicere.*
17 *Dolus ceſſat, nec ibi præſumitur, vbi commodũ, vel lucrum ceſſat.*
18 *Sindici, ad denuncianda crina non obligantur, pro perſonis, contra quas teſtimonium ferre cogi non poſſint.*
19 *Cõſules denũciãtes maleficia, nice teſtiũ fungunt̃*
20 *Teſtibus dignioribus pluribus & deponentib. pro non delicto, magis creditur.*
21 *Denunciator criminum, non tenetur pro calumnia, in denunciando innocentem, ſed tantum ſi ſcienter vel falſo, aliquem denunciauerit.*

CONSILIVM CLIIII.
TRINITAS ADSIT.

QVia temporis anguſtia & caſus propoſiti facilitare ꝑmor, breuibus cenſeo in gratiam dominorum Conſulum terræ Bozuli firmandũ, ipſos male & perperam cõdemnatos fuiſſe, hocq; multipliciter demonſtro.

Primo, ex proceſſu nullibi conſtat, deputatis fuiſſe expoſitum per vulneratum, adfuiſſe teſtes qui viderunt delictum committi, in eius perſo-
1 nam † quomodo ergo fuerint damnati, non video, cum quis, niſi legitimè per teſte, vel eius cofeſſionem conuictus damnetur. l. qui accuſare. vbi. Iaſ. C. edend. l. fi. C. de probat. c. ſciant cũ cti. 8. q. 2. Iaſ. conſ. 188. in fi. volu. 2.

Nec obeſt depoſitio vulnerati, cũ diuerſimode tollatur.

Primo vnicus eſt & ſingulari, cui nõ creditur
2 in præiudiciũ alterius: teſtimoniũ † enim vnius nec iuſtificat, nec condemnat. c. ad monueram, 33. q. 2. c. in nomine domini. de teſtibus Iaſ. in l. ſi quando. num. 11. C. vnde vi. regulam cũ ampliationib. & lim. tradit Gabr. de teſtib. cõclu. j.

Secũdo, eſt offenſus à fratre vnius ex depura
3 tis, vt aſſeritur, cui nec creditur, † tum quia vulnerati dictum, etiã in articulo mortis non probet, maxime ad offenſam. Bart. in l. Lucius. ff. de cõd. & dem õſtr. Feli. in Rubrica de probat. in pri. Boſi. de inquiſit. nu. 48. cum ſe. nec vulnerati aſſertio noceat ad damnandum, nec etiam ad inqui-
* rendum de iure, ex * communi ſententia. licet in practica pro requirẽdo tãtum contrariũ ſeruetur. per Clarum in §. fi. Crimin. q. 21. ver. aſſertio vulnerati. tũ qđ dicatur ferè inimicus deputatorum,
4 & contra fratrem deputati † vindictã procurans, ideo illius dictum reprobetur, ad not. in c. cũ oporteat. de teſt. in l. oĩb. vbi Bald. & Cin. C. đ teſt. nouel. regu. iur. đ teſt. n. 16. 42. 71. 81. Luchi. de curte. cõſ. 63. n. 14. tom. 1. cõſ. Cri.

5 Tertio pauper eſt, parũ vel nihil habẽs in bonis, cui nec in criminalib. fides adhibetur, qñ facile corrũpi queat l. teſtiũ. in pri. ff. de teſtibus. l. ſpadonẽ. §. fi. ff. de excuſa. tut. nec niſi cum tortura admittatur. per Alber. & Spec. allegatos a Cãpeg. de teſtibus reg. 113. verſi. 3. Crot. de teſtib. 3. part. in pri. nu. 7. & ſe. Gramat. conſ. 38. nu. 8. Alex. de neuo, conſ. 97. nu. 18. & 19. Barth. det. in conſ. 160. nu. 8. Tom. 1. conſ. crimin. in fo. vbi etiam Ale. ſtitiat. conſ. 117. nu. 46. Paul. Merend. conſ. 60. nu. 65. tom. 2. conſ. Crimin.

6 Quarto, † non eſt communicatus, & ideo ei multum in fide, arbitrio iudicantis detrahitur, tum de iure communi. per Iacob. nouel. regul. iur. verbo teſtis nu. 2. Soci. iun. conſ. 32. nu. 25. cũ ſe. vol. 2. Plot. in l. ſi. quando. nu. 868. C. vnde vi, tum virtute ordinũ patriæ publicatorũ die. 6. Iunij, anni 1560. quos & ĩ loco Sablonetę ſeruari audio, quibus repertuntur teſtes, qui ſingulis annis ſanctiſſimam non ſumãt Euchariſtiã, iuxta. c. omnis vtriuſque. de pœnit. & remiſ.

7 Quinto, dat in conteſtes matrem & vincentium Vianinum, qui iuramento interrogati, cõtraria affirmãt, & in ſpecie Vincentius inquiens Blancũ dixiſſe, qđ in redditu, qñ fuit vulneratus, non vidit alios, præterquã delinquentes. ſuſpectiſſima itaque redditur iſtius vulnerati depoſitio, dantis in cõteſtes perſonas, quę id abſolutè abnegẽt. Gram. cõſ. 28. nu. 28. & cõſ. 31. n. 8. Cæphal. cõſ. 233. nu. 24. vt magis conteſtibus & cõſulib. vti dignioribus credatur. Frãc. de Plot. cõſi. 65. nu. 18. Alber. con. 26. nu. 30. tom. 1. conſ. Crim. in fol.

Sextò Franciſcus non fuit examinatos, parte
8 † citata, nec repetitur in termino probatorio citatis. dd. deputatis inquiſitis, vt fieri oportebat, propterea nullã prorſus indicit probationem, nec ipſe, nec alij contra ipſos ſimili modo examinati. l. ſi quando. C. de teſt. copioſe Viui. lib. 1. commun. opin. verbo teſtes non poſſunt examinari. Gramat. vol. 11. nu. 16. Bertaz. conſ. 20. nu. 30. tom. 2. cõſ. Crim. in fol. poſt. Crot. de teſt. part. 7. nu. 23. & 35. quod habet locũ. ẽt qđ procederet̃ ſola facti eritate inſpecta, vel ſine ſtrepitu & figura iudicij, quia ſi teſtib. productis & examinatis, abſq; partis citatione, vel repetitione crederet̃, ex d. reſcripto, vtiq; defenſio iure naturali ꝑmiſſo, tolleret̃, qđ impiũ eſſet Bar. in ꝓpoſito tract. ad reprimen. verbo figura. n. 3. 13. & ſe. Calefact. cõſ. 108. nu. 11. tom. 1. cõſ. Crim. in fol. multa. Octau. Chache. de ciſ. pedem. 1. nu. 17. 30. 33. & ſeq. & nu. 46. & 47. dicẽs. ex mẽte ſcribentium, non obſtante quauis forma Clau-

ſularũ & verborum reſcripti, legis, vel ſtatuti, in
quocunque iudicio, & in criminali, etiam quod
pars non inſtaret, productionem iurium partis
intimandam, decernendumque eſſe alteri parti
9 cum termino ad oponendum, † & fieri parte ci
tata debere, alioquin nullius probationis fore,
nec virtute.d.clauſulæ, ius parti quęſitum de iu-
re ciuili tolli, vel minui, quod confirmat deciſ.
2.num.12.Qua propter, cum teſtes non repetiri
in termino, parte citata, haud probent, ne tolla-
tur inquiſitis conſulibus illorum defenſio, dice-
mus firmiter, etiam, quod ſola facti veritate in-
ſpecta, procederetur, non potuiſſe illos cõdem
nari, nulla repetitione teſtium in termino facta,
quod etiam probaui aliàs.conſil. 20.nu. 65.16.
& cõſil. 34. nu.24.quæl bet enim poteſtas data
intelligit, ordine iuris ſeruato, Luchi. de curti.
conſil.63.num.1.tom.1.conſ.Crimin.
10 † Septimo, minus veriſimilia narrat, ita vt
eidẽ tamquã ſuſpecto minime credẽdũ ſit, iu-
ſte cauſa. Felyn. in ea.auditis, de præſcri. Curt.
iun, conſil.17.& conſil.57.Crau.conſil.134.nu.
37.ait enim, quod alij teſtes, qui diſtabant a lo-
co delicti, per 20.brachia, hora tertia noctis, die
23. Martij, viderunt ipſum vulneribus ſuper ca-
pite affici, nec dicit, quod Luna luceret. unde
11 † teſtificanti de viſu tempore noctis, nec adden-
te, lucente Luna, vel non reddente rationẽ, per
auditum vocis cognitũ, uel uiſionem, minime
credatur, ex communi, de qua per Corn.conſi.
217.uol. 1. Crau. conſi.99.nu.9. Celſus Hugo.
conſil. 120.nu. 62.& conſil. 62.num.5. Gram.
not.21.& 58.Cotta memor.in uerſi.teſtis. Viui.
commun.opin.verbo, teſtis deponens de nocte
12 cumq; tot † defectus in dictis & perſona patia
tur Franc.Blancus, nulla eidem fides adhibetur,
etiam quod aliàs in ſubſidium admitteretur.ex
doctr. Socin. Sen. conſilio 110.volu.1. Barbat.
conſil. 54.volu.1. Siluan.conſi.91.nu.20.& 23,
Roland.a Valle conſil.16.num.20. Rimin.Sen.
* conſil.105.num.10.volu.1.crimin.ex * commu
ni. Laur. Chirco. com.opin. centur.4.concluſ.
40.Soarez.recep. verbo.teſtis, n.216.poſt.Gra.
cõſ. crim. 45. nume. 22.& ſeq. Gabr.commun.
opin.de teſtibus.lib.1.concluſ.7.num.10.

Hæc fortius comprobo, quia teſtes, delicto, vt
aſſeritur, præſentes, non viderunt vulnus infer-
ri, ſed tantum enſes nudatos, & rixam cœptã
per d. Franciſcum audierunt, vt in proceſſu in-
formatiuo, in fi.propterea maior oritur contra
13 vulneratum ſuſpicio, † vti aggreſſorem, vel rixę
authorem, legibus omnino exoſum.l.is qui ag-
greſſorem, cum ibi not.per Bal. Angel.& cęter.
14 C.ad l.Cornel.de Sicar.quod certe † vnico teſte
fiſci.probari poſſe cenſeo.Soci.iun.conſilio 69.
num. 11.uolu.1. Horat. Lutius conſilio 161.nu.
44.& 47.tom.2.conſ.Crimin.in fol.

Secundo principaliter innocentiam inquiſi-
ti deduco, quia ſunt damnati, eo quod tãquàm
deputati ad denuntiationes criminum facien-
das doloſe & ſcienter ſuppreſſerunt nomina te-
ſtium ſibi per vulneratum nominatorum, vt de
lictum remaneret impunitum, pro vt in inquiſi-
15 tione & ſententia legitur, † & tamẽ qualitas hęc
doli & nominum ſuppreſſio doloſa, minime ꝓ
bata fuit.vnde abſolui neceſſario debebant, per
ea, quæ copioſè tradit Socin.iun.conſi.36.vol.
2. Marſ. conſ.96.nu.2.volũ.2.ample Octau.Ca-
cher. deciſ. pedem. 71.nu. 22.cum ſeq.deci.20.
* nu. 9. & deci.88.nu.6.* cõem nuncupat Clar.in
§.fin. crimin. q.66.verſic.ſed quid, ſi pro parte.

16 Tertio † officium horum cõſulum & deputa
torum, qui nuncupantur ſindici, ad denũtiatio-
nes criminum faciendas, in qualibet villa, iuxta
ſtilum communiter ſeruatum per Italiam, eſt, vt
ſumpti ab offenſo, ab alijſque, informationibus
ſuper delicto, totum referant iudici, qui demum
ſuper maleficio inquirat, nec qđ ipſis occultũ
eſt denuntiant, & niſi quod in illorum deuene-
rit notitiam, vt inquit Angel. de malef.verbo,
nec non ad denuntiationem.num.10.cum ad-
dit.Auguſt.no.Corrad.de prætore cap.9.de de
nuntiatione lib. 1.num.11. cum ſeq. Clar.in §.
Crimi.q.7.verſicu.habes igitur.cum ſeq.ſubdẽs
ſenatũ excuſare denũciãtes circa delicta nõ pu-
blicata in actis, qñ percuſſus nõ notificauit rẽ ip
ſam, & dolus ac culpa in eis non arguãtur. Quæ
reducendo ad caſum noſtrũ, cũ Conſules notũ
delictũ; & delinquẽtes fecerint, qđ materiã exa
minandi vulneratũ, & inquirendi cõtra delin-
quẽtes ꝑbuit, iudex maleficij potuit in notitiam
ex dicto offenſi deuenire. dãnũ igit nullũ ex hoc
habuit officiũ, nec dolus, vel culpa ĩ his Cõſulib.
17 cõſideraĩ, vt pęna aliqua digni officiantĩ † dolus
eñ ceſſat.& ibi non ꝑſumit, vbi non eſt cõmodũ
vel lucrum. Corn. conſ.227.in fi.vol.4. Crauc.
conſ. 8. num.4.& 13.conſ.18.num.25.conſ.78.
nu.13.& conſ.319.nu.13. Roland.à valle conſ.
2.nu.57.vol.3.Sluan.conſ7.num.12.

18 Quarto, vbi lex punit † ſindicos, uel cõſules,
non denuntiantes delicta, tunc non cõprehen-
duntur maleficia cõmiſſa per perſonas, contra
quas conſules & deputati, non poſſent cogi ad
teſtificandum, puta, in patre, matre, fratre, filio,
& ſimilibus. ex docttina Bald.in terminis.in l.
lege Iulia. uerſ. nota argumentum, quod ſindi-
cus C.de teſtibus.probat.& ſeq. Plot.in ſuo in-
dice decreti, Rubrica de accuſationibus, nu.2.
Cũ ideo vulnerans, (vt aſſeritur) ſit frater vnius
ex deputatis, ſequitur deputatos, nec fratrem te
neri ex omiſſa denuntiatione maleficij. quanto
igitur minus puniri Poterit, ſi denũciauerit, ſed
ſine teſtium nominatione?

Quinto conſulum innocentia demonſtro
ex depoſitionibus trium teſtium atteſtantium
offenſum in informatione conſulibus tradita,
dixiſſe tempore vulneris illati, non vidiſſe alios.
quid igitur ambigendum, ipſos abſoluẽdos fo-
19 re, omnino, quum præter dictum † Cõſulũ, qui
vice teſtium ferè fungantur, per Sali.in l.ea qui
dem.

dem. C. de accuſ. Bart. in l. diuus. ff. de cuſtod. & exhibi. reorum Aret. conſ. 13. Corrad. vbi ſupra cap. 9. 10. 11. & 12. Franci. de Plot. conſ. 67. nu.
20 quarto. tom. 1. conſ. crimin. in fol. † adſint tot teſtes idem deponentes, quibus uti dignioribus, & numero pluribus fides præſtanda veniat. c. in noſtra de teſtib. Gloſ. in l. ob carmen. ff. eod. & quia melius, ac certius deponant, non patiantur defectus aliquos, vt offenſus, iuriſque pro ſe & nõ delicto præſumptionem habeant, l. merito. ff. pro ſocio. Glo. in c. cleri. 11. diſtinct. Rom. conſ. 441. Marſ. conſi. 2. num. 11. & conſ. 51. nu. 23. & 63. Rimin. conſi. 136. num. 13. tom. 1. conſilio crimin.

21 Sexto & vltimo conſidero, quod † denuntiator criminum nõ tenetur, nec puniri poteſt, ob aliquam præſumptam calumniam, in denuntiãdo innocentem, à qua proprio iuramento expurgari ſolet. Gloſ. & dd. in c. 2. de calumn. ſed tantum punitur, ſi ſcienter ac doloſè aliquem falſo denuntiauerit, ſecundum Angelum, quem ſequitur Auguſt. nu. 24. & 25. d. tract. de maleſ. verſ. nec non ad denuntiationem. Girland. de relaxatione carcer. Rubrica de calumnia. uerſic. quæro num. 6. & 7. quos ſequuntur Corrad. d. c. 9. nu. 11. de demonſtratione Plot. d. conſ. 67. num. 15. tom. 1. conſ. crim. licet itaque hic apparere poſſit (quod tamẽ negatur) de aliqua calumnia, vel tergiuerſatione præſumpta in ſupprimendo nomina teſtium, puniri tamen minime debent, ex quo nec doloſè, nec falsò, id in fraudem fiſci fecerint. Et ex iſtis cenſeo deputatos terræ Bozzuli nõ potuiſſe iure puniri, quin potius abſolui, ſtantibus deductis ut ſupra.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO DOMINIS AVGVSTINO Bonhomo, & Leonardo Smozhauſer ex Caſtro Theulanæ.

Conſilij deciſiui argumentum.

Sententia modalis, ſeu conditionalis, quando ſubſiſtat.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium deciſiuum non requirit iurium allegationes.*
2 *Appellatio, ſuſpendit pronunciatum.*
3 *Sententia cõtinens plura capitula, poteſt in parte exequi, ſi pro parte tantum ſit facta appellatio, & impugnetur.*
4 *Ablatiuum abſolutum meram conditionem importat.*
5 *Conditio purificata ad diem ſententiæ retrotrahitur. reſpiciensque præteritum, non uitiat ſententiam. num. 9. in fi.*
6 *Sententia conditionalis, non purificata conditione, nullius eſt momenti.*
7 *Conditione deficiente, diſpoſitio euaneſcit.*
8 *Sententia ſub conditione intrinſeca, quæ futurum negociũ reſpiciat, & ſit in poteſtate partis exequi, nec incontinenti purificetur, pro nõ lata habetur, ex communi.* *
9 *Sententia modalis, modo non impleto, nullius eſt effectus.*
10 *Dictio, nunc, tempus præſens ſine dilatione importat.*
11 *Abſolutio criminalis pro nunc, non eſt abſolutio ſimplex.*
12 *Renunciatio ſententiæ inducitur ex non implemento modi, vel formæ.*
13 *Iudex à quo ſuam primam ſententiam exequitur, ſi ſecundæ ſententiæ renunciatio, uel aliter receſſum ab appellatione appareat.*
14 *Probandi incumbit alleganti onus.*
15 *Sententiæ uerba ſunt propriè intelligenda, ex communi.* *
16 *Depoſitarius poſſidet bona, & quandoque dominium tenet.*
17 *Verba cum effectu intelliguntur.*
18 *Dictiones cum effectu, & realiter, idem important, & quid.*
19 *Dictum ex auditu alieno minimè ualet.*

CONSILIVM CLV.

TRINITAS ADSIT.

IVdicauit alias Anno 1558. in ſecunda inſtantia. D. Locumtenẽs Illuſtr. D. Baronis Vuelchperg. caſtri Theulanę, ex conſ. d. Franciſci Luchini iur. conſul. & conſiliarij Tridentini D. Auguſtinum Bonhomum teneri ad reddẽdum rationem. D. Leonardo Smozhauſer, de geſtis, & adminiſtratis per eum in bonis, & hæreditate quon. Reuerendi Præsbyteri D. Hieronymi Murenæ, ſaluo iure ſucceſſionis. D. Auguſtino pro rata, ſi quod ei competit in dictis bonis, coram competenti iudice cognoſcendo, quę ſententia in hac parte redditionis rationis confirmauit aliã primæ inſtantię latã, à D. Vicario Primerij anno 1557. & in reſiduo illam reformauit, cũ D. Vicarius, ipsũ teneri reddere rationem, intra octo dies iudicauerit. Interpoſitaq; ab utraque parte appellatione à dicta ſentẽtia Theulana, in partibus tamen tantum contra facientibus, cum in cæteris illam acceptauerint. Tandem Excellentiſſimus D. Frãciſcus Alexandrinus Iudex Cæſareus, in hac

appellationis cauſa ſententiam protulit infra-
ſcriptam. Declaramus eo modo, quo factũ fuit,
male eſſe datam executionem, & cõfirmationẽ
factam, & conſequenter bene appellatum, & ag
grauatum. D. Auguſtinum. immo reformando
dicimus, facta per dominum Auguſtinum reali
nominatione, iuxta ſuam oblationẽ, illius, apud
quem bona, de quibus agitur, fuerunt depoſita-
ta, & ſic depoſitarij. ad quod perficiendum eidẽ
Auguſtino terminum dierum quindecim aſſi-
gnamus, ex nunc prout ex tunc declaramus. D.
Auguſtinum nõ teneri ad illam redditionem ra
tionis, donec & uſque quo claries fuit per Leo
nardum liquidatum, cuiius reſeruamus. & ita
prædictum Auguſtinum ab ulteriori, pro nunc,
reddtiione rationis abſoluimus, & partes ab ex
penſis, excepto ſalario & c. præſupponitur mo-
do, hanc ſententiam fuiſſe per ampliſſimum Oe
niponti Senatum cõfirmatam. dictum vero Au
guſtinum non tamen in termino in loco Prima
rij denuntiaſſe cuidam Grapinello, quod bona
dicti Murenæ pręsbyteri olim plebani Venetijs
erant apud Magnificum D. Io. Paulum Manua-
lem, vti adminiſtratorem, ſicuti ipſe intellexit.
& aliud de dictis bonis neſcire. Modo dictus
Leonardus inſtat pro ſententiæ Theluanæ exe-
cutione. appouunt hæredes dicti D. Auguſtini
non eſſe concedendam, uti reciſam & reforma
tam. A me petitur deciſiuum conſiliũ per nobi.
& Magni D. Georgium Caſtelrotum de ſtreg-
1 gio capitaneum Primerij, in qua † controuerſia,
licet deberem abſque iurium rationumque alle-
gationibus procedere, ut docet optimus practi-
cum Specul. in tit. de diſput. & allegat. §. porro.
uerſi. in ſumma Ioan. Andr. & alij communiter
in c. ſicut. de re iudica. Pau. à ſcala tract. de con-
ſil. ſapien. cap. 20. nu. 3. Attamen, ne quis exiſti-
met. me temere, ut infra, cõſuluiſſe, & partes de-
ſinant ſuſpicari, iurium omiſſionem imperitiæ
vel negligentiæ tribuendam fore, ne alius nego
cijs detraham, hęc ſubnectere, pro conſili ratio
ne intellexi.

Viſis itaque omnibus proceſſibus, literis, ſen
tentiis, inſtrumentis, tranſactione, partiumque
allegationibus iuris, ac denique omnibus ſcri-
pturis exhibitis, de quibus in proceſſu ultimo
car. 78. Conſulo partes dicti magnifici Capita-
nei Primerii, eſſe in iudicando, & terminando,
ut infra. Quia iudicamus, ſententiam Theluanã,
latam ex conſilio Do. Franciſci Luchini, ad fa-
uorem. Do. Leonardi Smozhauſer, exequendã
fore, & eſſe, prout illam exequi concedimus, &
mandamus contra & aduerſus. D. Franciſcũ &
Ioannem fratres filios & hæredes quon. do. Au
guſtini Bonhominis, de quibus in cauſa, victoſ-
que victori in expenſis dictę executionis petitę
damnamus, excepto ſalario præſentis conſilii.
ad quod utramque partem pro rata teneri volu
mus, & ita iudicamus, mandamus, atque condẽ
namus, omni meliori modo. Et moueor infra-
ſcriptis rationibus.

2 Primò, quia licet † aliàs appellatio ſuſpenda-
pronuntiatum. l. 1. §. inter. ff. nil nouar. c. 1. ut lit.
pend. l. 1. ff. ad turpil. Bar. in l. ſi expreſſam. nu. 4.
ff. de appel. & relat. in l. illud. la ſecunda. ff. de ap-
pel. in l. 1. ſi aduer. rem iud. ample Hier. Mãfred.
tract. de attent. appel. pendente. in pri. cum ſim.
ſi ſit appellatum in parte, & partibus tantũ, non
3 impeditur, quando † ſententia contineat plura
capitula, quin pro parte impugnetur, & pro alia
ęxequatur. c. Rainutius. & c. Rainaldus. extra de
teſta. gl. in propoſito in c. ex eo verſi. Item licet.
de reg. iur. in 6. Rebuff. in tract. de lit. ciuili. arti-
culo ultimo, glo. unica. num. 9. lib. 1. conſt. regia
rum, & eod. lib. de ſupplicat. in præfat. num. 39.
Proſper Carauita, ritu Neapol. 252. nu. 10. ſequi
tur Io. Bapt. Aſin. in praxi Iudici. §. 31. ampli. 9.
cap. 2. num. 4. & 6. Non inconuenit ergo, quod
Leenardus, qui in parte aliàs dictam ſentẽtiam
impugnauit, in præſenti eiuſdem executionem
petere poſſit.

Secundo ſententia nuncupata Alexandrina,
quæ Theluanam reformat, aut eſt ſub conditio
ne aut ſub modo lata. ſi cõditionalis, eo quia il-
4 lud † abſolutum ablatiuum, ſeu participium, fa-
cta per D. Auguſtinũ, reali nominatione depo-
ſitarii, reſoluatur in conditionem, ſi fuerit facta
realis nominatio depoſitarii, ſicque meram cõ-
ditionem importet. l. a teſtatore. ff. de cond. &
demonſt. l. ſi. ff. de uſur. Doc. in rubrica. ff. ſolut.
5 matr. Crot. conſi. 138. in pri. quæ aliter † purifi-
cata ad diem ſententiæ retrotrahitur. Tiraq. de
vtroque retract. §. 1. glo. 10. nu. 48. cum ſeq. Al-
fan. collect. 296. multa in terminis Octaui. Ca-
cher. deciſ. Pedem. 145. & 146. & tunc, quia cõ-
ditio nõ fuit pũrificata, nec adimpleta, ſequitur
6 † dictam ſententiã nullius fuiſſe roboris vel mo
menti, tum ex regula. l. quoties, & ibi not. ff. de
verb. oblig. & l. cedere diem. ff. de verbo. ſignifi.
7 † deficiente enim conditione diſpoſitio euane-
ſcit, & perinde eſt, ac ſi non fuiſſet facta. l. pecu-
niam quam. ff. ſi cert. pet. l. neceſſario. §. quod ſi
pendente. ff. de peric. & cõmod. re. uend Socin.
iun. conſil. 4. nu. 16. & conſ. 180. nu. 40. vol. 2. Pa
ria enim ſunt, nihil fieri, uel ſub conditione fie-
ri, quæ non purificetur, Ripa reſponſorũ lib. 1.
cap. 2. nu. 23. Crauet. conſi. 15. nu. 3. tum turſus,
quod non iuſtificata incontinenti conditione
intrinſeca appoſita, in ſententia, quæ negotium
tangens futurum reſpiciat, & ſit in poteſtate il-
8 lius, ad cuius commodum apponitur † ſenten-
tia, non ſubſiſtat, & pro nõ lata habeatur. ex do
ctri. Alex. in l. qui Romæ. §. augerius. nu. 6. ff. de
verb. oblig. Caſt. in l. continuus in 1. ff. eod. titu.
Io. And. ad Spec. tit. de ſent. execut. §. iuxta. nu.
17. verbo ſi iudex. & Bald. ad eundem Specul. d.
loco. §. quoniam. verbo ſententia. uerſicu. quan
doque ſententia. numero 17. not. Sebaſt. Vant.
in tract. de nullit. ſentent. ex defectu proceſſ. nu.
211. cum ſeq. fol. 230. Caſtr. conſilio 15. in pri.

in

in antiqu.Felin.in c.quo ad conſultationem.nu.
2. & 4. de ſent.& re.iud.Bal.in l.cum iudex maxime.
nu.9. C.de ſent.& inter.omnium iud.ample
Anton. Gabriel. concluſ.com.lib.2.de ſent.
concluſ. 1.num.17.& 21.& Port.Imol.lib.4.re-
* gul. com. concluſ. 6.* communem & veriorem
poſt alios nuncupat nouiſſime Octa. Cacher.de
ciſ.pedem.146.nu.11.eum,ſeq.conditio.n.ſim-
plex reſpiciens præteritum nō vitat ſententiam,
iuxta authoritates ſupra deductas, & deciſionē
Rotę Romane,per Illuſtriſſimum Paleotum de-
ſcriptam.n.520.Dominus Valeruis.Aut eſt mo
9 dalis † ſententiã Alexandrina quaſi quod ſub-
modo fuerit abſolutus. D.Auguſtinus,ita & tali
ter,quod faceret realem nominationē depoſi-
tarij,ad not.per Bart.in l.1.ff.de cōd.& demōſtr.
& in l.eum qui.§. Iulianus.ff.de cōſt.pecun.am-
ple Boer.deciſ.16.pri.parte, tunc ſimiliter arbi-
tror, non adimpleto modo per Reum abſolutū
in forma ſpecifica legitime,ac in tempore ſentē
tiam illam non cenſeri latam, cum modus ſen-
tētię formam, ac cauſam finalem importet.quo
rum omiſſio renuntiationem ſententiæ indu-
cat. arg.l. non nunquàm.ff.de collat.Doctr.l.eſt
Bal. per illum text.& cæteros ſcribent.in l.cum
eorum. nu. 3. vbi apoſtil.C. de ſenten.& inter.
omn.iud.Bal. ad Speculat.de ſentent.execut.§.
quoniam.;nume. 17. verbo ſententia verſ.ſuper
hoc.ſciendum. Vantus,loco ſupracitato.nume.
117.poſt Felyn. Bal. in l.admonendi col.2.ff.
de iu.iur. Ant.Gabriel.commun.conclu.de ſen-
tent.lib. 2.concluſ.pri.num.5.

Quod tertio comprobatur ex illis clauſulis in
ſententia appoſitis, videlicet, ex nunc prout ex
tunc abſoluimus, & alia, pro nunc abſoluimus,
quaſi quod, iudex velit eſſe tantum abſolutum
illo tempore inſtante,ſi erit facta realis nomina
10 tio.† Cum dictio, nunc,tempus præſens,ſine di
latione.ſignificet.l.ſcimus.§.cum autem.vbi Al-
11 ber.c. de inof. teſta.& eſt omnium † iudicū,qui
criminalia exercēt prax s, vt ſum illis verbis pro
nunc,vel rebus ſtantibus non abſoluant ſimpli-
citer, ſed illo inſtanti tantum, Carr.tit. de ſent.
num. 65. cum ſeq. Vnde in futurum ſimpliciter
& diffinitiue nō cenſetur abſolutus, & ſi Domi-
nus Auguſtinus non adimpleuit modum, nec
formam in ſententia expreſſam, ſequitur dictæ
12 ſententiæ fuiſſe per illum † renunciatum, &
conſequenter aliam prioris Theluanam viribus
ſubſiſtere. not. Speeul. titu. de appellat.nu.188.
cum ſeq.& num.410.cum ſimi.

Hinc quarto loco deducitur, quod ſententia
Theluana cōfirmatur, & valida exiſtit, poteſtq;
à iudice à quo exequi,cum remiſſa appellatione
ex tempore,puta,quia non ſit intra tempus legi
timum decem dierum appellatum, vel non ſit
proſequuta,conſequenter deſerta appareat,ſeu
aliter ex conſenſu partis appellantis,vel illius re
nuntiatione,ſit receſſum ab appellatione,prima
13 ſnĩa cōfirmatur, † & iudex primus, ſeu, vt dr̃, à
quo, ſuã ſnĩam & ipſe executioni demandat,ex
Doctr.Bar.in l.præcipimus.§.officijs.num.2.C.
de appellatio. ſequitur. omnes. in l.eos.C.eod.
tit.Quirin. in c. Romana. §. ſi.in fin.de appel.in
6.l.ſi contra maiorem.l.quoniam nulli.C.de ap
pell.Ioan.Bapt.aſin.in praxi.iud.§.31.cap.7.nu
mer. 2. tradit ample Octaui. Veſtr.in mores cu-
riæ Roma. lib. 8. cap.vlt.nu.9.cum ſeq. Benint.
deciſ. bonon.97. nu. 2. Quod procedere inquit
etiam ſi iudex appellationis aliam primę ſenten
tię infirmatoriam protuliſſet Petr.Anear.quæſt.
famil. 68. per totã lib.1. Quod vero modus ſeu
conditio defecerint,nec ſint verificata,ſatis ma-
nifeſtum redditur, dum ex parte adinplere de-
bentis,nō oſtenditur realem depoſitarij nomi-
nationem factam fuiſſe in termino legitime, &
eo modo, quo verba ſentētiæ exprimunt.non
enim neganti ad factum fuiſſe incumbit probã-
14 di onus, † ſed tantum parti adimplere debenti.
l.1.C.de probat.Crau.conſil.1.num.10.& con-
ſil. 192. multa Hercul.tract.de proband.negat.
num.35.& num.54.eum.ſeq.Quod cum non ef
fecerit,pars ipſa appellatione renuntiaſſe cenſe
15 tur.eoque fortius, cum † verba ſententiæ, quæ
ſunt ſuperius expreſſa & proprie intelligenda,
* atque exaudienda, vt * id cõmune placitũ om-
nium inquit. Curt. iun. conſi.74.dicant realem
depoſitarij nominatione factam,nec ex nomi-
natione adminiſtratoris ſatiſfactum ſit verbis
16 ſententiæ, cũ † depoſitarius poſſideat bona,tot.
tit.ff.Cod.& extra depoſiti,quin & in eum quã-
doque Dominium tranſeat. Bart.in l.rem, quæ
nobis.ff.de acqui.poſſeſſ. Bal.in l.incendium.C.
de cond.cauſ.data.Specul.de petit,& poſſe.§.2.
verſi.nunqud. ſecus adminiſtrator, qui iure alie
na negotia gerit.& voluit. D.Iudex Alexandri-
nus,vt nominaretur depoſitarius bonorum,ad
hoc vt contra eum directo procederet. D. Leo-
nardus,non autem nominaretur adminiſtrator
ſimplex,contra quem non ita facilime experiri
potuiſſet.Præterea,nominatio.d.Ioannis Pauli,
facta per. D. Bonhomum eſt(vt ipſe ait)quia ſic
intellexit, & conſequenter ex auditu alieno,vn-
de nec realis nec propria nec legitima cēſetur
17 †Cum verba nominationis ſemper intelligi de-
beant cum effectu,& quod ad effectum perduca
tur.d.nominatio depoſitarij,arg.l.1.§. hæc ver-
ba.vbi Iaſ.ff.quod quiſque iur.l.2. C.com.de le-
gat. & pręcipue addito illo verbo realis, qđ nō
dēt eſſe ſuperfluū, quin potius verã, atq; certã
nominationē inducere,ac oprare,arg.l.ſi quan
do.ff.de leg.5.l.ſi quando.ff.de inoff.teſta.Bal.in
18 rubrica.C.de contrah.empt.q.9.iſtæ † enim di-
ctiones eũ effectu,ſeu realiter,in idē fere reſidēt.
arg.l.ſi nō mortis.§.ſi.ff.de inoff.teſta.Pariſ.con-
ſil.110.nu.17.vo.1. Rurſus nominat illũ eſſe ad
miniſtratorē, vt intellexit ſic de auditu alieno,
vt hinc,nec nominatio ſimpliciter emiſſa dicaſ,
ſed ſecũdũ quid ac improprie contra.l.1.in pri.
ff.de dona.& l.hoc legatum.vbi Bart.ff.de leg.3.

19 Tertio, nec pro facta reputetur,† quando dictum exauditu alieno minime valeat, vel ſubſiſtat, vt de teſte dicitur. in c. præterea. & c. fraternitatis de teſtib. in l. pri. §. in ſumma. de aqua pluu. arcend. multa Campeg. reg. de teſt. 206. cũ ſeq. Curt. de teſti. conclu. 31. num. 68. ex quibus ſecundum ea quę mihi fuere propoſita, ſatis videtur firmandum, non eſſe adhuc factam nominationem, & conſequenter reos teneri, rõnẽ administratorũ reddere, ſaluo ſemp ſaniori conſi.

Ita, vt ſupra, Conſulo & cẽſeo ego Franciſcus Burſatus iuriſc. Mãtuanus, Eques & Comes Palatinus, & in fidem, manu própria ſubſcripſi, & ſolito Sigillo muniri iuſſi.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI COMITE CAMILLO Caſtillioneo.

ARGVMENTVM.

Aquæ que Principis dicanť, & pro illius libito alteri concedantur, cum in ſuo naſcuntur uel deriuãt.

Præſeriptio circa vſum aquarum, quomodo probetur & deducatur.

Teſtes in materia ſeruitutis aquarum probanda, qui concludere, & atteſtari debeant.

SVMMARIVM.

1 *Princeps non concedit, id, quod ſit etiã in modicum præiudicium tertij.*
2 *Actus donandi et priuilegiãdi, in ſuprema Principis authoritate reſidet.*
3 *Non entis, nullæ ſunt qualitates.*
4 *Probandi onus allegants incumbit.*
5 *Aquæ tempore æſtiuo naturaliter deficiunt.*
6 *Incluſio vnius rei eſt alterius excluſio.*
7 *Damnum, quod eſt indubio euentu futuro, non conſideratur.*
8 *Gratia continens modicum tertij præiudicium, à Principe conceſſa, valet.*
9 *Aquæductus per alienum, quando dicatur modicum præiudicium tertio afferre.*
10 *Mẽtio expreſſe facta de præiudicio alterius, in priuilegio a Principe conceſſo, comprehendit omne leue præiudicium.*
11 *Gratia conceſſa abſque mentione de damno alterius, extenditur ad modicum præiudicium.*
12 *Donatio eſt Principis actus, et quaſi doni datio num. 13.*
14 *Interpretatio lata, contra Principẽ, in donationibus fieri debet.*
15 *Beneficium per Principem conferi debet potius ciui ſubdito, quàm extraneo.*
16 *Præiudicij tertij mentio facta tantum videtur proprium remiſſum, cum de eo etiã tractetur.*
17 *Peritis in arte, credendum eſt.*
18 *Dãnum ſentiens, cõmodum etiã ſentire debet.*
19 *Aquarum plenitudines patiens debet, & ipſarũ commodum habere.*
20 *Seruitutis aquarũ ſpacio. 40. anno. & facto hominis acquiruntur, vnde alio diuerti non poſſunt, & num. 32.*
21 *Inſtrumentũ manifeſtam, indubitatamq; probationem reddit.*
22 *Aquæ, quæ in territorio, alicuius Principis naſcuntur, ipſius ſunt.*
23 *Aqua per territorium Principis diſcurens, ſtatim ipſius efficitur.*
24 *Aqua alicuius territorium ingreſſa, non poteſt alibi diuerti, abſque ipſius licentia.*
25 *Dominium aquæductus riuulorumque eſſe cẽſetur illius, cuius alias ab initio aqua fuit.*
26 *Princeps poteſt p libito aliò diuertere aquas ex aquæductu, licet eſſent publicæ & omnibus præiudicium afferrent.*
27 *Aquæ riuulorum & aquæductum ſunt priuatæ in bonis fiſcalibus principum, & nõ publicæ.*
28. *Jus ducendi aquas, & commoditas ipſarum, vſuſque præſcribi minime poteſt, & quãdo, num. ſeq.*
30 *Seruitus aquæductus nõ præſcribitur, niſi immemorabili tempore, imo magis videtur iure conceſſa, quàm præſcripta, ex communiter recepta ſententia.**
31 *Seruitus diſcontinua præſcribitur iuncta aliqua iuſta cauſa, cum ſcientia atque patientia aduerſarij, per decem annos, inter abſentes, ex communiori.***
32 *Titulus certus, ad hoc vt ſeruitus per breue temporis ſpatiũ præſcripta dicatur, debet in principio litis allegari, & certitudine, id proponi, à quibus allegans habeat, aliàs non procedit, niſi ex tempore immemorabili.*
33 *Teſti deponens talem poſſediſſe rẽ à 20. & 30 annis citra, ſine copula, & non includit tempus continuum, nam poteſt verificari in vno die tantum, & in vno ſolo actu.*
34 *Teſti deponere debet in poſſeſſorio talem poſſediſſe ab annis decem inchoatis tali tẽpore, & finitis alio tempore certo.*
35 *Teſtis in materia ſeruitutis, ad hoc, ut cõcludat debet deponere quod in alieno iure ſuo & titulo ſeruitutis factum erat.*
36 *Jus ex vſu aquæ, non præſcribitur etiam concurrente.*

rentoſ facto hominis, niſi actus veræ ſeruitutis fiant.

37 *Seruitus probari debet de iure cõmuni, non per iuramentum, ſed per teſtium dicta.*

38 *Seruitutem aquæ præſcriptam eſſe probare volẽtes debent articulare, qui ſcientibus præſentibus & patientibus dominis, ea bona fide vſi ſunt, & num. ſequenti, & num. 44.*

40 *Mala fides præſumitur contra præſcribentẽ ſeruitutem, cum nihil fuerit probatum, vnde poſſit cognoſci illum putaſſe dictam ſeruitutem ſibi eſſe conſtitutam.*

41 *Vſus veræ ſeruitutis neceſſario eſt probandus, cum domini ſcientia, patientia, & vtentis bona fide.*

42 *Tempus immemorabile in præſcriptione ſeruitutis probandi eſt per hominis factum, qui in vſu interuenit.*

43 *Aggeres facti ex conſenſu, & participatione dominorum, prædia vicinia poßidentium, cenſentur facti iure familiaritatis, & præcario.*

44 *Credens rem eſſe vel ſuam vel publicam vel cõmunem & non priuatam, vel Principis, iure ſeruitutis præſcribere non poteſt.*

45 *Seruitus tribus modis ſolummodo acquiritur.*

46 *Quaſi poſſeßio ſola vtendi & fruendi, quæ ex frequentia conſtare debet, non prodeſt agenti ad eum liberandum ab onere probandi.*

47 *Teſtes adponẽtes de alicuius poſſeßione lõga, debent eſſe omni exceptione maiores.*

48 *Aqua alibi diuerti potes, etiam quod efferatur, iniuria circa lucri amiſsionem, vicinis.*

49 *Aqua ex natura ſolita ad loca inferiora diſcurrere, non poteſt impediri facto, & hominum opere quo minus defluat.*

CONSILIVM CLVI.

TRINITAS ADSIT.

ET ſi motiua per Ampliſſimũ Senatum emiſſa contra Illuſtrem Comitem Caſtioneum, ſint & ſubtilia & magiſtralia, facili tamen negotio in propoſito caſu reſolui poſſe cenſeo.

1 Primum namque, quod † Princeps non credatur etiam in modicum præiudicium tertij aliquid cõcedere vulg. l. 2. §. merito. §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publi. cum gloſ. in verbo præiudicium in c. eum olim, de conſuet. Addo. Deci. in l. 1. fin. de ſecund. nupt. Natta conſi. 524. numero 27. 636. numero 22. Alciat. tract. præſumpt. reg. 3. præſumpt. 11. Menoch. conſil. 43. num. 2. Multipliciter tollitur.

1 Primo qđ hic nulla adhuc eſt formata Principis conceſſio vel priuilegium, ſed tantum agitur, an debeat concedi vel ne dicta aqua ſcolaticia, quod in facultate ſolius Principis, ac ĩ illius ſuprema authoritate reſidet, vti priuilegiandi, vt
2 aiunt, vel † donandi actus per Bal. in ſi. C. quib. res iud. non nocet. Brun. conſil. 1. num. 41. & ſe. Curt. iun. conſil. 1. numero 25. fruſtra ergo dubitatur, quid credendum, ſuper actu Principis, nõ
3 adhuc ad eſſentiam redacto, cuius † nullæ ſunt qualitates. l. eius qui in prouincia. ff. ſi. cert. pet. cum vulg.

Secundo negatur aliquid hominum publice comparentium præiudicium extare, tum quia
4 nec illud demonſtret, & † alleganti onus probãdi incumbat. l. ei qui. ff. de prob. ca. cum in iure peritus, de offi. deleg. ca. cum ad ſedem, de reſtit. ſpoliat. Natta conſil. 636. nume. 157. tum rurſus quod dicti homines non abſolute aiunt dictam conceſſionem eis damno cedere, ſed tãtum tẽpore inundationum, Sic hiemali, quinimo aſſentiunt conceſſioni, dummodo eueniente caſu, omnia ipſis reficiantur damna. Ex quibus infertur, primo quod tempore æſtiuo, quo tantũ pro extractione aquarũ Illuſtris Com. Caſtilioneus, gratiã a Principe expoſtulat, & quo aquæ
4 naturaliter deficiunt arg. l. 1. §. perinde. ff. de flumin. nullum iſtis hominibus inferetur damnũ,
6 cum † incluſio inundationum, & limitatio hiemis. ſit reſidui temporis eſcluſio. l. cum prætor. ff. de iud. l. in agris. ff. de poſt lim. reuerſ.

Secundo, damnum & præiudicium non eſt in actu certum & indubitatum, ſed in potentia tantũ ac caſualiter, vel, vt aiunt, occaſionaliter. quia poteſt euenire & non, quo caſu ſimile
7 † præiudicium conſiderari minime ſolet, extraditis, per Cagnol. in l. id quod noſtrum. nu. 19. ff. de reg. iur. Felyn. in c. quæ in eccleſiarum. nu. 46. verſ. ſecundo. vbi Deci. nume. 26. verſic. tertius caſus. de conſtit. d. Gabriel. de iure quæſit. non tollendi. lib. 3. commun. concluſ. 1. numero 25.

Tertio, admiſſo dictorum hominum præiudicio, dici poteſt, leuiſſimum & modicum damnum eſſe, non autem graue, & naturale, maxime tẽpore æſtiuo conſiderato, ita vt iure cõmuni inſpecto, non impediatur impetrans
8 obtinere † gratiam à Principe, cõcurrent etiam modico tertij damno. ex glo. in terminis. verbo quod non lædat, in c. reſcripta. 25. q. 2. & in l. reſcripta. C. de præcib. imper. offer. l. 1. in ſi. ff. de riui. Roc. de curt. in c. ſi. circa finem. de conſuet. Felyn. in d. c. quæ in Eccleſiarum numero 45. & Deci. numero. 26. conſtit. Ruin. conſil. 48. numero 13. in ſi. volu. 4. & conſilio 163. nume. 22.
9 volu. primo. Et quod in præſenti caſu ex † aquæductu etiam per alienum modicum inferatur præiudicium, not. Ruin. conſilio. 191. numero 13. volu. 1.

Quibus non obſtat gl. cõtraria in c. cũ olim.
verbo præiudicium. de conſuet. Quando illa
10 procedat, vbi in priuilegio vel † conceſſione ſit
mẽtio expreſſa & reſeruatio pręiuditio alterius,
quia tunc leue & modicum damoum include-
tur at ſecus vbi litteræ vel gratia ſimpliçiter con
11 cedantur, tunc enim ad modicum † præiudiciũ
extendit minime ſolent. Bero. coofilio 144. nu.
23. & 24. volu. 3.

An vero præſumẽdum ſit Priocipẽ, ſibi met
damnum voluiſſe inferre, conſiderato, quod ex
dictarum aquarum conceſſione, Molendinum
Caſtri Ottonis, quod æſtiuo tẽpore maiori quã-
titate aquarum indiget, ſi alio diuertantur, dam
num non modicum ſentiet. Dico in primis, cõ-
ſideratiooem hanc, ſufficienti partium enume-
ratione ceſſare.

Aut enim Princeps non conceſſit adhuc peti
ta, & fruſtra quid voloerit præſumẽdum venit,
12 aut gratiam eſt impartitus. & tunc quia † dona-
tio eſt, & actus Principis, cui dobium quod dam
num & iocommodum ſibi attuliſſe, & quod ſuũ
13 erat abſtuliſſe credatur? † donatio eoim, doni
datio eſt. l. donatio. §. donatio. ff. de donat.
14 cauſ. mort. & contra. † Principem in his lata ſo-
let interpratatio fieri. l. fi. vbi Iaſ. num. 31. ff. de
cooſtit. Natta conſil. 636. oum. 159. Soci. iun. cõ
ſil. 37. num. 18. vol. 1. Gram. coſi. 6. in prin. ma-
15 xime ad fauorem Caſtilionei † ciuis ſubditi. in
quem potius, quam in extraneum, videlicet co-
mitis Gazoldi conferri p Principẽ beneficiũ de
bet, vt ſcribit Cicero primo de amieit. ibi, potio
res inquit nobis ſunt ciues, quàm peregrini. au-
th. de defen. ciuit. §. 1. Siluan. conſil. 1. ou. 121.
cum ſequent.

Secundo quærit tantum princeps ſcire à Se-
natu an poſſit petitam gratiam comiti Caſtilio-
16 neo coocedere, citra tertij iniuriam. † excludit
ergo proprium damoum & præiudicium cum
alterius tantum mẽtem habeat. d. l. cum prætor.
de iud.

Tertio negaiur, damoſi ex hoc ſcolaticiorũ
alio diſcurſu afferri Molendino Cartatoni, ſeu
Ottonis caſtri. nam id in ſpecie explicat peritus
a Sereniſſimo Principe ſuper loco miſſus, in il-
17 lius relatione, cui tãquàm † perito in arte credi
debet. c. quoties. de teſt. Alexan. conſilio 10. nu.
5. in fi. volu. 6. Cępol. tract. de muro numer. 14.
Bero. conſi. 144. num. 52. & ſeq. vol. 3.

Quarto ſentiet commodum Princeps in Mo
lendino ex aquis proprijs dicti Comitis, quę iũ-
ctæ & voitæ cum aquis publice iam petitis de-
ſcendent, ac diſcurent in aquæductum Caſt. Ot-
18 toois, vt in periti relatione legitur. † damnũ er-
go aliquod ſentire debet ex dicta cõceſſione, cũ
id naturæ conueniat, ex l. ſecundnm naturam.
ff. de regul. iur. & ratione conſiderata a iuriſcon
ſulto, in l. hoc iure. §. aqua, quæ ĩ riuo. ff. de aqoa
cot. & æſtiu. Oldrad. & Alber. in l. Rutilia polla.
ff. de contra. cmpt. qua de cauſa rurſus cen-
ſeo, licere dicto Comitti vtilitatem dictorũ ſco-
laticiorũ, & aquæ pereipere in æſtatis tẽpore ſi
19 in hiemali ex eiſdem aquis ſentit, ob † inũdatio
nes & aquarum plenitudinis maximũ damnũ.
vt in ſpecie ſentit Cæpol. de ſeruit. ruſti. præd.
cap. 4. num. 25. ſequitur Menoch. conſ. 43. nu. 9.

Ex his itaque primnm & ſecundum caput
pręiudicium tertij & principis reſpiciens, ſubla-
tum arbitror.

20 Aggredior tertium motioum, † de vſu aqua-
rum, per quadraginta annos, iũcto facto homi-
nis ex latere Comitum Gozaldi, qui aggerinum
conſtroxerunt, propter quod videtur acquiſita
quædam ſeruitus, dictis Comitib. Gozaldi, vt
aliò aqua diuerti oequear, ex mente Bald. in ca.
1. §. ſi quis. de manſo. nu. 14. de contro. inueſt. re
lati, a Cæpol. tract. de ſeruit. tit. de aquæ ductu.
nu. 25. ac Caſtr. Bellã. & cetero. pbatorũ p Cra
uer. de antiquit. temp. 4. part. nume. 255. At pro
reſolutione omnium, quinque conſidero prin-
cipaliter.

Primo, quod aquæ, de quibus controuertitur
ſunt Principis Mantuæ Sereniſſimi. reſpectu nã
que proueniẽtium ex aquæductu, ſeu ſeriola pu
21 blicè nuncupati id inſtrumento † publico oſtẽ-
ditur, quod in dubiam & manifeſtam probatio
nem reddit, reſpectu aquarum, quæ naturaliter
diffluuia, ſiue pluuiales, ſiue quotidianæ exiſtãt,
22 id iure comprobatur, quia ſi naſcuntur in terri-
torio, ſuæ ſunt. l. ſi in meo. ff. de aqua pluuia. ar-
cend. l. aquam. C. de ſeruit. & aqua. idem, ſi
23 per illud † tranſeant, cum ſtatim ſuæ ſunt effectę.
l. 1. §. illod. ff. de aqua quott. & æſtiu. d. l. aquam.
C. de. ſeruit. & aqna. Bart. Iaſ. & Ripa. in 14. q. in
l. quo minus. ff. de flumi. Bald. eonſi. 195. nume.
6. & ſeq. volu. 2. Alex. conſi. 108. volu. 2. Ample
Pariſ. conſil. 112. in princ. & 114. per totum vo-
24 lu. 1. & de † aqua territoriom ingreſſa, Boer. de-
ciſ. 352. num. 4. Bero. conſil. 144. nnm. 12. & 71.
25 volum. 3. Et ſi aquæ ſuæ ſunt † riuli ſimiliter &
aquęductus. Principis eſſe cenſentur, cum ab ini-
tio eiuſdem fuiſſe præſumãtur, ac eius, cuius eſt
aqua. c. qno iure. 8. diſti. l. ex hoc iure. ff. de iuſt.
& iur. oot. io c. 1. quæ. ſint regal. & per totum. C.
de aquæductu. lib. 11. Bero. d. c. conſ. 144. n. 35.

26 Vnde ſequiř, quod † de aqua, riuulis, & aquę
ductu etiã, quod eſſent publica, in omniũ pręiu-
dicio pro voluntatis libito diſponere poteſt, &
alio aquas, vt aqueductum diuertere, not. Bal. d.
conſil. 195. in princ. volu. 2. Boſi. in tit. de aqua,
& flum. num. 34.

27 Secundo, licet aquæ iſte non dicanř † publi-
cæ nec ex fluminibus publicis defluentes, ſed tã
tum priuatæ in bonis fiſcalib. Sereniſſimi Prin-
cipis conſiſtentis, per Cępol. in titu. de flum.
priuat. & in titu. de lacu. Boſi. vbi. ſupra. numero
6. & 7. Bero. conſilio. 144. numero. 92. 93. vol. 3.
Attamen illarũ. ius, ductus, commoditas, vſus,
28 vel ſeruitus † præſcribi non potuit, per Illuſtr.
Comit. Gazoldi, niſi tempore immemora-

bili,

bili,quia ſeruitus hæc irrigandi prata vicina,in-
ducta ex diuerſione, ac aquarum reſtagnatione
pro tempore,medio aggeris conſtructi, per di-
ctos Comites,temporib.æſtiuis, actus diſconti-
29 nuus,† & cãm non continuam requirit, factum
hominis,nempe in ſui vſu continuum, licet di-
uerſo tempore præſtitum,ſucceſſiuum tamẽ, ex
not.per Bar.in l.ſeruitus la 4 ff.de ſeruit. Cæpol.
tract.de ſerui.urba.præd.c.19.num.2.& 3.Bern.
conſi.133.num.13.& 14.vol.3.

Ita,quod nullo niſi immemorabili tempore
30 † præſcribitur.&tunc non tam pręſcripta,quam
conſtituta & conceſſa videtur.ex glo.& ibi.om-
nes.in d.l.ſeruitutis in l. 2. C.de ſeruit. & aqua,
Balb.de præſcrip.in 2.part.4.parte princip.q.1.
in prin.Alex.conſi.108.nu.4.uol.2.& conſi.50.
in fi.uol.3. Ample Paris conſi.112.num.39.ſeq.
volum.primo, communiter * hanc ſententiam
receptam eſſe inquit Vaſq. de controu. Illuſtr.
Cap.84.num.6.Boſi.de aqua & flumin.num.26.
communem affirmãt Iaſ.in l.Imperium. nu.21.
ff.de iur.omnium iud.& in l.1.num.26. vbi Ripa
num.4.ff.de acq.poſſeſſ.Curt.iun.conſi.174.nu.
28.Didac.Couar.reſolut.lib.1.cap.17.num. 15.
poſt Iaſ.in l.1.num.8.ff.de ſeruit.Bern.conſi.20.
num.7.uol.3.

Et licet,vt alias dicebam,ex communiori ſen
31 tentia † ſeruitus quoque diſcontinua,ſtatis tem
poribus præſcribatur, iuncta tituli allegatione,
uel propoſita aliqua iuſta cauſa,quæ cum ſcięn-
tia & patiẽtia aduerſarij,per deçem annos inter
præſentes, & viginti inter abſentes, iuſtificatur,
ex glo.in uerbo.certam.in l.ſeruitutis.ff.de ſerui.
quam communiter * recipi * conſtat ex Bar.ibi
num.4.Fulgoſ.num.3.& cæteros, quos adducit
Vaſq.de contro.Illuſt.c.65.in prin.& 84.in 1.&
nu.40.Suarez.recep.ſententiarum verbo, ſerui-
tutis in prin.Alba.conſi.35.per totum.Fran.Tu-
rizan.commun.opin.nu.61.Viu.commu. opin.
lib.2.regul.253.

32 Debet tamẽ certus † titulus iſte,& cauſa in prin
cip.litis allegari, & certitudinarie proponi, a
quo,uel quibus habeat, ab aduerſario, nempe
vel domino, qui potuit ſeruitutem conſtituere,
non autem a tertio, alioquin nulla præſcriptio
procedit, niſi ex tempore immemorabili, tan-
quam ſine titulo,ſuper cuius allegatione diutur-
næ poſſeſſionis probatio,requiritur. ita Cæpol.
in tractat.ſerui.Vrban.cap.19.num.8.uerſi.& ſit
cautus. ſequitur Riminal. conſi.431.num. 10.&
ſeq.Natta conſi.70.nu.1.in fin.vol.1.Hier.Gab.
conſi.145.

Ex quibus infertur,Comites Gazoldi debuiſ
ſe probare ſe habere ius aquæ ducendæ ad eorũ
prata, per reſtagnationem aquæ medio dicti
Aggeris, vel ex curſu & vſu immemorabili, uel
ſaltem.40.annor.allegato prius titulo a domino
certo,cum bona fide, & comprobato ex diutur
na poſſeſſione, cum ſcientia & patientia Domi.
ni,dictæ aquæ ſeruientis.

Tertio animaduerto, quod vt teſtes conclũ-
denter in fauorem præſcribentes, uel ex uſu ac-
quirentis, ius aquæ ducendæ deponant, multa
per eos alleganda ſunt,& affirmanda.

Primò,quod dicant a tempore,decem,& vi-
ginti annor.& citra,dictam aquam fuiſſe poſſeſ-
ſam,& illa ita uſi dicti Comites,non autem dicãt
33 a 20.& 30.annis citra,uidiſſe vſum aquæ,ſine co
pula, & cum iſto caſu non includant tempus cõ
tinuũ, quod uerificari poſſet in vno actu, & dic
tantum,ita declarat Bar.in l.Celſus.col. pen.uer.
ſed circa.ff.de vſucap.Bald.in l.indicia,circa fin.
C.de rei uend.Hoſt.& Canon. in c. licet cauſam
de probat.Alex.conſi. 108.nu.7.& 12.uol.2.in
propoſito Natta conſi.69.num.2.Rimin.conſi.
276.nu.11.uol.2.

34 Secundo, deponere debent teſtes de annis in-
choatis tali tempore,& finitis alio tempore, ne
dicantur ſingulares,Bar.in d.l.Celſus in fi.quem
ſequendo reaſſumpſit Bal.in l.fi.15.oppoſ.C.de
edict.Diui Adria.Aretin.conſi.121.Natta d.cõſ.
69.nu.3.& conſi.70.nu.1.uol.1.Ioan.de Amicis
conſi.50.num.41.

Tertio,quod Comites Gazoldi id fecerint in
35 alieno † iure ſuo,& titulo ſeruitutis, Alex.conſi.
108.num.9.in fi.uol.2.per tex. & ibi Caſtr.in l.
fi.ff.quemadmodum.ſerui.amit.Fely.c.cum Ec-
cleſia Suterina.ubi Abb.& Inno.de cauſ. poſſeſ.
& propr.Cur.ſen.num.14.Rom.36.Iaſon.num.
21.in l.ſi certis annis.C.de pact.ample Paris cõ-
ſilio 21.nume.31.37.uolum.1.dicens. num.39.
non cenſeri vſum iure ſeruitutis, ſi dominus re-
quiſitus fuerit,& nu.31. & etiam facto hominis
36 † concurrente ius & vſum aquæ non præſcribi,
niſi actus ueræ ſeruitutis fiant, ſequitur idem,in
conſi.111.nu.19.& ſeq.uol.1.Afflict.deci. 388.
Vaſq.de cont.Illuſt.Cap.84.nu.5.Ioan.de Ami-
cis conſil.50.num.8.Rimin.conſi.276.num.29.
uolum.2.Hier.Gabr.conſi.145.nu.4.& 6.Fran.
Marc.deci.591.& 592.prima parte,Crot.conſi.
37 541.& hoc, quod iure ſeruitutis ſit uſus præſcri-
bens,per teſtes de iure communi probatur,non
autem iuramento partis.Bero.conſ.134.nu.24.
uol.3.

38 Quarto,quod pręſentibus ſcientibus & patien
tibus,nec requiſitis dominis dictarum aquarũ,
uel riuuli ſeruitutis, fuerint dictis ſcolatitiis &
aquis uſi bona fide. gloſſ. & Bartol. in l. 2. C.de
ſeruit.& aqua,ſcribent.in l. ſeruitutis la grande,
ff.de ſeruit.Alex.d.conſi.108 num.7.& 9.uol.2.
dicens debere bonam fidem, prout neceſſe eſt,
probari.Paris d.conſi.112.num.46.Natta conſ.
518.num.6.uolu.3.Riminal.conſi.276. num.14.
uol.2.Siluan.conſi.1.num.157.& Ioan.de Ami.
39 d.conſi.50. ſubdens articulandam eſſe † ſcien-
tiam aduerſarij, quod pręſcribens utebaẽ aquis
iure ſeruitutis,& quod nec ui nec clam poſſede-
rit,uel d.actus fecerit,Alex.conſi.108.num. 15.
& conſi.113.num.2.cum apoſtil.uol.1.Pariſ.d.
conſi.112.nu.39.& ſeq.Franc.Marc. deciſ. Del-
fin.

fin.592.prima parte.Hiero.Gabr.conſi.145.nu-
40 mero 4.& 6.ſcribens, † malam fidem hoc caſu
præſumi contra præſcribentem,cum nihil pro-
betur, vnde poſſit perſpici putaſſe illum ſibi di-
ctam ſeruitutem conſtitutam, ad congeſta per
Balb.præſcrip.parte 4.q.1.nu.11.13.& 14.Qua
propter,dũ Illuſt.Comites Gazoldi hæc requi-
ſita,non probauerint per teſtes,quinimo,nec id
in articulis ipſi deduxerint,concludendum arbi
tror, nullum ius ipſis competere, nec impediri
poſſe diuerſionem dictarum aquarum per Sere-
niſſimum Principem alio faciendam. licet ipſi
aggerinum fecerint,quando nihilominus vltra
41 tempus idoneum & certum, † vſus veræ ſeruitu-
tis neceſſario fuerit probãdus,cum domini ſciẽ-
tia, & illorum bona fide,per Paris.d.conſi.112.
42 quinimo tempus † immemorabile probandum
erat,propter d.factum hominis,qui in uſu inter-
uenit,Alex.d.conſi.108.per totum. vol. 2.& Ri-
min.conſi.276.vol. 2.

Nec vllo modo probari poterit, iure ſeruitu-
tis,dictos aggerinos conſtructos,tum quia affir-
43 ment teſtes, ex † conſenſu & participatione do-
minorum prędia ibidem poſſidentium, fuiſſe fa
ctos,quo caſu iure familiaritatis uel precaria cen
ſentur conſtructi,Paris.d.conſi.112.num.37.&
39.vol.1.tum quod credebant aquarum vel ri-
44 uulos † vel ſua vel publica eſſe,& eorum, non au
tem priuata & Principis Mant. vnde præſcribi
iure ſeruitutis minimè potuit, ſi vt alienis non
ſunt uſi,declarat Caſtr.in l.fin.quemadmodum
ſeruit.amit.Gabr.d.conſi.145.nume.7.& 8.cum
ſimil.

45 Quinto & vltimo conſidero, quod † ſeruitus
tribus tantum modis acquiritur. pacto, vlt ma
uoluntate,vel præſcriptione, Spec.de reſt.ſpol.
§.nunc dicamus.3.col.uerſ.ſi mihi competat.gl.
in l.2.§.1.ff.de itin.actuque priua. dd. in l. Alcia.
C.de ſerui.ruſt.præd.cap.4.num.24.Io.de Ami.
d.conſi.50.num.2.Gabriel.d.conſi.145.num.3.
Ceſſant hic pacta, & vltimæ uoluntates,ſed præ-
ſcriptione tantum & longo vſu per teſtes proba
to innituntur Comites Gazoldi,quibus alias nõ
46 proderat ſola † quaſi poſſeſſio ſeruitutis utendi
aquis,& conſtruendi aggerinum, quæ ex actuũ
ſaltem trigiuta frequentia conſtare debet, per
Nattam conſi.69.num.7.in fi.& conſi. 70. nu.6.
uolu.1.proderat inquam ad liberandum illos ab
onere probandi, ex glo. communiter * recepta
in l.ſicuti. §.ſed ſi quæratur.ff.ſi ſeruit.vend. late
Alexan.num.33.& 34.poſt Bar.in l.ſi prius.ff.de
operi.noui nunciat.Gabriel.vbi ſupra nu.3.Ioã.
de Ami.d.conſi.50.nume.3.& 80.in fin. Alciat.
conſi.395.num.3. vnde teſtes debent eſſe omni
47 † exceptione maiores,non autem, ut ex illorum
lectura dignoſcitur,Comitum familiares,dome
ſtici,ſubditi,laboratores, quib. vſus dictæ aquæ
prodeſt,& diuerſio lucrum auferet, ſingulares,
de auditu,ſibi inuicẽ repugnãtes, & ſimiles defe
ctus patientes,quibus in hoc propoſito nulla ſo
let adhiberi fides per Alex.conſi.108.num.8.&
11.uol.2. Rimi.d.conſi.276.num.28.& 29.uol.
2.Paris.d.conſi.112.nu.45.uol.1. Dum ergo ſer-
uitus legitimè probata non eſt per Illuſt. Comi-
tes Gazoldi, licitum iure arbitror Sereniſſimo
Principi,gratiam petitam concedere Illuſt. Co-
miti Caſtilioneo, qui poterit retinere æſtiuo tẽ-
pore dictas aquas ad loca inferiora Gazoldi, ſo
lita decurrere,alucumque mutare, & opus con-
ſtruere,quib.aquę ad illius orizarias deriuent ac
48 defluant,licet ex tali opere iniuria alteri uel Co-
mitibus Gazoldi circa lucri amiſſionem, ob eo-
rum prata ſolita irrigari inferret, per tex.in ter-
minis in l.1.§.ſicut autem.ff.de aqua pluuial. ar-
cend.multa tradit Bero.quamuis in ſuo caſu ob
ſeruitutem contrarium ſentiat,in conſi.139.nu.
67.& ſeq.& nu.9.uol.3.
49 Qui Comites curſum alias ſolitum ad loca in-
feriora,ex natura aquarum, & loci impedire eo
rum facto, & opere non poterunt, per Bero.vt
ſupra nu.21.& ſeq.& conſi.143.uol.3.

In gratiam igitur Caſtilionei referendum cõ-
cludo, ſaluo ſaniori iudicio & prout tãdem per
Ampliſſimum ſenatum relatum fuit ſecundum
ſupradicta ſereniſſimo Principi, & executum de
menſe Aprilis anni 1575.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICA DOMINA IVLIA de Auanzinis.

ARGVMENTVM.

Filia fœmina quando appellatione filiorum vel liberorum veniat in diſpoſitione teſtamentariæ & fideicommiſſi, & neptis ex filio ſubſtitutũ excludet.

Fideicommiſſum quãdo ex prohibitione reſultet, & an abſolutum.

Identitas terrarum,ex quibus, & quomodo probetur.

SVMMARIVM.

1 *Ratio dicto generalior attendi debet,non dictũ, quod declaratur,num.61.& ſeq.ex magis ** recepta.*

2 *Fideicommmiſſum nõ inducitur per verba enũtiatiua teſtatoris.*

3 *Fœmina excluditur a ſucceſſione fideicommiſſi, cum adeſt clauſula, quæ bona fideicõmiſſi in familia fideicommittentis conſeruentur,quod incidit,vt in nu.65.ex * communi.*

4 *Fideicommiſſum abſolutum reſultat,ſi verba reſpiciunt tempus præſens, ſecus ſi futurum,*

nam

nam tunc eſt conditionale.

5 *Fideicommittens, dicitur de præſenti diſponere cum dicitur in teſtō, quia vult & intendit.*

6 *Dictum Doct. in l. filius fami. §. diui, de leg. 1. declaratur.*

7 *Locus cum duobus confinibus, eſt exprimendus, ad demonſtrationem veram ipſius.*

8 *Circunſtantiæ duæ non ſufficiunt, ſi plures ſunt expreſſæ.*

9 *Teſtes, vt probent identitatem loci, habent deponere confinia antiqua & moderna.*

10 *Hæres inſtitutus habet intentionem ſuā ſundatam in teſtamento inſtituentis.*

11 *Petens fideicommiſſum, uti proximior defuncto, ſtante morte nominatorum in teſtamento, probare debet, quod ſit proximior, & de teſtantis ac defuncti agnatione.*

12 *Proximitas teſtatoris non perſonæ grauatæ, quo*
* *ad uocatos attenditur, ex * communi quod ta-*
** *men fallit, vt in nu. ſeq. ex communiori.*

14 *Fideicōmiſſum petens, ut proximior probare dēt inſtitutos, & cohæredes, ſine filijs deceſſiſſe.*

15 *Subſtituti & vocati iu fideicommiſſo præſumūtur in dubio viuere.*

16 *Petens fideicōmiſſum, docere tenetur, ſe conſtitutum eſſe infra quartum gradum conſangui*
** *nitatis fideicommit tentis ex ** communi.*

17 *Gradus ulterior in ſucceſſionibus ex fideicommiſſo attenditur.*

18 *Gradu eo quis diſtat à defuncto et omni deſcendente, quo remotior eſt à communi ſtirpe.*

19 *Prohibitio perſonalis non tranſit ad hæredes, nec ultra perſonam extenditur.*

20 *Ratio prohibitionis dicto generalior, facit ipſam prohibitionem ad hæredes hæredum extendi.*
* *ex * recepta.*

21 *Ipſe, ipſa, ipſum. iſtud pronomē pſonaliſſimū eſt.*

22 *Is, ea, id, pronomen eſt relatiuum proximiorum.*

23 *Illatio ex diuerſis, ritè non fit.*

24 *Dictio præterquam, exceptiua eſt, quæ poſita poſt negatiuam orationem, ponit, quod negatū*
* *erat ex * communi.*

25 *Ratio generalior nunquam extendit dictum cōtra mentem & uerba teſtantis.*

26 *Prohibitio alienādi facta reſpectu pſonarū extranearū, nō trahit ad ſui hæredis inſtitutionem*
* *ſeu ad inteſtati ſucceſſionem. de communi.**

27 *Verba uniuerſalia geminata appoſita in fideicōmiſſo, cām teſtati includunt, ut aliquid operē*
** *tur, & quando intelligatur, nu. ſeq. de ** cōi.*

29 *Verba quoquomodo appoſita in prohibitione alienationis, ſuū operanē effectū inter honoratos inſtitutos, et nō inter deſcēdentes non uocatos.*

30 *Verba geminata reſtringi nō inconuenit, in caſibus non expreſſis, in prohibitione hominis.*

31 *Geminatio uerborum uniuerſalium in prohibitione alienationis appoſita, ex ſe non inducit abſolutū fideicōmiſſum, cū ex ſtylo apponatur.*

32 *Clauſula prohibitiua alienare & uendere, nullum fideicommiſſum inducit, niſi in caſu contrauentionis.*

33 *Clauſula, ex nunc, appoſita in prohibitione alienationis, quid operetur.*

34 *Ratio generalis, cum unum includit, aliud excludit.*

35 *Fideicommiſſum abſolutum, non inducitur, ubi ſimpliciter non eſt facta ualida prohibitio alienandi, extra familiam, ex magis ** communi. & nu. ſeq.*

37 *Aliud eſt prohibere alienationem, extra familiā, aliud prohibere ne alienetur in aliquas perſonas, præterquam ſuas.*

38 *Impedimentum tranſmiſſionis bonorū, & extraneos ex prohibitione infertur, ſed non neceſſario uocat illos, qui ſunt de familia.*

39 *Teſtator concedens facultatem hæredib. inſtitutis alienandi bona inter ſe ipſos intelligi debet conceſſa libera, non regulata iuris regulis.*

40 *Fideicommiſſum ſimplex, vocat non ſolum deſcendentes, ſed omnes collaterales, qui ſint de illa familia.*

41 *Fœminæ ueniunt appellatione perſonarum, de domo, parentela & caſata.*

42 *Domus, ſiue caſata, aliquando pro familia & agnatione ponitur.*

43 *Neptis ex filio propriè agnata, non cognata dicitur.*

44 *Mater uidua, uenit appellatione familiæ.*

45 *Filiorum appellatione in fideicōmiſſis, & ſubſtitutionib. ueniunt mares & fœminæ, non obſtāte ſtatuto fœminarum excluſiuo. num ſeq. & præcipue ſi extraneorum fiat ſubſtitutio.*

47 *Extranei, in fideicōmiſſis omnes intelliguntur, præter aſcendentes, & deſcendentes.*

48 *Neptis ex filio excludit extraneum ſubſtitutū, decedente ſine liberis.*

49 *Neptis ex filio maſculo admittitur ad fideicommiſſum, ſi quis de linea maſculina uocatur.*

50 *Succeſſorum appellatione, tam maſculi, quam fæminæ ueniunt.*

51 *Coniunctorum propinquorumq; appellatione legitime deſcendentium ueniunt & fœminæ.*

Fra-

52 *Frater excludit ſororem, ſtante ſtatuto fœminarum excluſiuo, ſi cum ea concurrat, non autem illa à patruo excluditur, ſi cum ea concurrat.*

53 *Fæmina, ſi à ſtatuto ab inteſtato per ſubſtitutũ non excludatur ad ſucceſſionem illius, de quo*
* *agitur, admittitur, ex * communi doctrina.*

54. *Filia fœmina admittitur ad ſucceſſionẽ patris, agnatis & patruo excluſis, etiam quod adſit prohibitio alienationis, extra familiam, niſi adſint coniecturæ, ex quibus appareat teſtatorem maſculos tantum uocare uoluiſſe.*

55 *Fœminæ non comprehẽduntur appellatione filiorum, cum in ſubſtitutione adeſt ratio agnationis conſeruandæ.*

56 *Agnatus maſculus, in dubio, quando uocatus ẽ proximior in gradu de domo, excludit fœminam.*

55 *Filij inſtituti non ſunt vocati ad fideicommiſſum per verba illa, iſta bona non poſſint alienari præterquam inter ipſos hæredes, ex cre-*
** *briori.***

58 *Grauari non poteſt, qui nec honoratur.*

59 *Prohibitio alienationis, non inducit fideicommiſſum abſolutum niſi inter uocatos & honoratos à teſtatore ſecundam receptam ſenten-*
* *tiam.**

60 *Intellectus clauſ. & eorum ſucceſſoribus in fideicommiſſo poſitæ.*

63 *Prohibitio ſola, cum cauſa additionæ, nõ ſufficit ad inducendum fideicommiſſum abſolutum,*
** *ex ** communiori. & nu. 65.*

64 *Clauſula, uolo bona mea perpetuo ſeruare in filios meos & filios liberorum, per ſe inducit fideicommiſſum.*

66 *Facto proprio, quis contrauenire non poteſt.*

67 *Teſtes deponentes circa identitatem petiæ terræ concludunt eandem eſſe, ſi uetera & noua confinia deducunt, quod ampliatur. numero ſequen.*

69 *Demonſtrationes uel qualitates duæ verificatæ ſufficiunt ad rei identitatem probandam.*
* *communi, licet quatuor ſint expreſſæ, numero 74.*

70 *Nomina qualitateſque rerum, ex tempore, mutantur.*

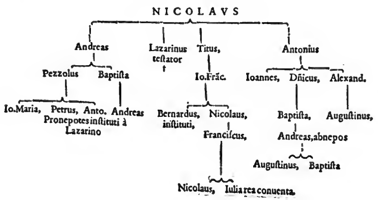
71 *Res quandoque à loco originali nomen capit.*

72 *Confinia diuerſa ſi adaptari poſſunt ad eandem rem ipſius identitatem demonſtrant.*

73 *Coniecturæ leues in antiquis, in probanda identitate ſufficiunt.*

75 *Probatio plenior debet præferri alteri probationi.*

GENEALOGIA SVBIICITVR OCVLIS, ET FACILIOR OMNIVM deciſio reſultet:

CONSILIVM CLVII.

TRINITAS ADSIT.

LAZARINVS de Auanzinis
anno 1525. teſtando hæredes
inſtituit Ioannem Dominicum
& Alexādrum fratres filios An-
tonij de Auanzinis,eius teſtato-
ris Nepotes pro duab. partib.ex
quatuor, æqualiter; Andream filium Baptiſtæ
Auanzini, Petrum & Antoniū fratres filios Pe-
zoli de Auanzinis fratris Andreæ, pronepotes
teſtatoris in ſtirpes pro vna parte ex quatuor,
Bernardinum & Nicolaum fratres,filios Io.Frā.
de Auanzinis eius pronepotis æqualiter ꝑ alia
quarta parte,ſub his verbis,cum hac lege,& cō-
ditione,quod prædicti oēs hæredes inſtituti,nō
poſſint neq; valcāt quoquo modo alienare, nec
vendere bona immobilia d.teſtatoris alicui per-
ſonæ,exceptis duntaxat ſibi ipſis ad inuicem,eo
quia intendit prædictus d. teſtator d. eius bona
non peruenire ad manus aliquorum,pręterquā
ipſorum de Auanzinis,vel eorum caſata, & pa-
rentela,& nunc prout ex tunc & ecōtra, dixit &
declarauit,oēs contractus & venditiones per ip
ſos fiēdas,eſſe nullas,irritas & annullatas, ac nul
lius valoris roboris & momēti eſſe voluit & mā
dauit, & præter alienationes factas in perſonas
dictorum de Auanzinis, & eorum ſucceſſores,
& illo caſu adueniente, dicta bona vt ſupra alie-
nata perueniant, & peruenire voluit & manda-
uit,ipſo facto,in alios cohæredes & ſucceſſores
eorum de Auanzinis.Franciſcus trinepos ex fra
tre Lazarini bona poſſidens, quæ tamen acqui-
ſiuit ab alijs cōſortibus, & ab eodem Lazarino,
mediante perſona Nicolai patris, teſtamentum
condidit,& filium Nicolaum inſtituit, cui dece-
denti ſine filijs,Iuliam filiam ſubſtituit. Moritur
Nicolaus ſine filijs. Auguſtinus & Andreas ab-
nepotes Lazarini petunt bona fideicōmiſſi poſ-
ſeſſa per Iuliam.quæritur quid iuris.

Super hac controuerſia conſortum de Auan
zinis per ampliſſimū ſenatū de infraſcriptis du-
bitare contingit, quorum petitur reſolutio.

Videtur dici poſſe, actores de Pezzolis iuſti-
tiam fouere. nā teſtator prohibuit alienationē
immobilium,quia intendebat bona ꝑdicta non
deuenire in alias perſonas,pręterquam ad ipſos
de Pezzolis,& eorum caſatam, & quia teſtator
per modum rationis declarauit intentionē qua
1 fecerit prohibitionem,† & rō ſit generalior ver
bis,attendenda eſt ratio,& non dictum Bar. in l.
2 pater.§.fundum.ff.de leg.3.ubi diſtinguit,an ſint
verba enunciatiua, & tunc non inducitur fidei-
commiſſum,aut ſunt per modum rationis,& tūc
inducitur fideicommiſſum,Crot.conſi.13.num.
13.Deci.conſi.23.uerſi.6.moueor, & in conſi.
38.uerſi.nam primo,Paris conſi.17.num.12.in
ſecundo vol.Doctores tenentes hanc opin.con
cludunt,prohibitionem factam eſſe pro conſer
uatione agnationis, cum declarat intentionem
3 ſuam eſſe,vt conſeruentur in familia, ideo fœmi
næ dicuntur excluſæ.Pari.in prædicto conſi.17.
Gozad.conſi.102.num.10.Bero.conſ.88. nu.4.
cum ſeq.in 2.uolu.Soci.iun.conſi.168.num.78.
in 2.uol.Soci.ſen.conſi.13.nu.18.in 3.uolu. late
Grat.conſi.68.nu.14.cum ſeq.in vol. 2. nā mul-
4 tum differt,an verba reſpiciant tꝑs præſens, an
vero futurum. quia in primo caſu reſultat fidei-
commiſſum abſolutum, in ſecundo tantum con
5 ditionale.& dicitur diſponere de præſenti,quan
do dicitur quia vult,aut intendit,Bero. conſ.81.
nu.4.in 2.uol.Cæphal.conſi.153.num.48.& li-
cet doctores in l.filiusfam. §. diui.ff. de lega.pri.
6 dicant prohibitis hæredibus non cenſeri prohi
bitos hæredes hæredis alienare.fallit tamen,qñ
rō adducta ita militat in hærede hæredis, vti in
ipſo hærede.Ripa in d. §. diui.nu.108.Duran.in
tract.de arte.teſtan.in titu. de uarijs teſtam.præ-
cep.ſub nu.3.& tanto magis,quando prohibita
ſit alienatio,quoquomodo.Natta conſ.506.ſub
nu.12.& quādo prohibita ſit alienatio extra fa-
miliam,ea ratione, quia uellet remanere in fami
lia,dicitur fideicommiſſum abſolutum, vt dicit
in deciſ.Pedem.50.in fi.& cum dicatur,vt aliena
re non poſſint alicui perſonæ, exceptis ipſis hæ
redibus inuicem, eo quia intendit bona prædi-
cta non peruenire ad manus aliquorum,præter
quam ipſorum de Auanzinis, & eorum caſata,
eſt,ac ſi dixiſſet,ut non alienarent extra familiā,
ea ratione, quia vult bona prædicta remanere
in familiam de Auanzinis,ſicque fideicōmiſſum
eſt abſolutum ſaltem vſq; ad quartum gradum,
§.nos autem.in auth. de reſti.fideicommiſſ. Nec
ſiat fundamentum,quod Nicolaus emerit unam
petiam terræ ab Andrea de Pezzolis, an. 1532.
vt ex inſtrumento regiſtrato in car.35. ꝓceſſus:
& aliam Lazarinus uendiderit Bernardino Pez-
zolo.anno 1522.ut proceſſu car.33. quia nō cū
ſtat eſſe eaſdem met,de quib. in eā nam reſpectu
petiæ terræ, de qua in inſtrumento anno 1522.
Lazarinus uendidit vnam petiam terræ ſitam in
contrata Chioſij, quæ erat caſamentiua cum
domo, etiam pęnes viam a duobus, & illos de
Prouenzalibus ab alijs. & licet teſtes examinati
pro d.Iulia deponant, ſecundam petiam terræ
nominari el Chioſo,non dicitur probata idēti-
tas,quia multum differūt inter ſe, cum petia ter-
ræ,de qua in prędicto inſtrumento ſit caſamen-
tiua,at ſecunda petia deſcripta in fi.libelli,eſt ara
tiua & vineata. petia terræ in inſtrumento, eſt
poſita in contrata Chioſij:prædicta ſecunda pe
tia terræ poſita eſt in contrata capitis inferioris,
& ſic reſpectu qualitatis & loci differunt, vt Bar.
in l.demonſtrat.ſub nu. 14. ff. de cond.& demō.
7 dixit ad demonſtrationem fundi exprimendū
eſſe locum cum duob. confinib. & quando diſ-
ferunt loco, non eſt ſatisfactum deciſioni Bart.
quia non ſufficit, vt cōueniant tantum in duob.
confi-

confinibus,ſed etiam in loco,ſecundum Bar.&
ſic tres circunſtantiæ verificandæ ſunt Alex.ve-
8 ro,declarat,quod aut quatuor & plures circun
ſtantiæ ſunt expreſſæ,& duo non ſufficiunt.Ale.
9 conſi.73.in 3.volu.& in conſi.38.in quinto,† &
vt teſtes probent identitatem deponere habẽt,
& de antiquis cõfinibus,& de modernis,ut per
Crau.conſi.57.num.7.& cum teſtes tantum de-
ponant illam ſecundam petiam terræ nominari
il Chioſo,non tamen eſt dicendum,ſitam eſſe in
cõtrata nominata il Chioſo,prout in inſtrumẽ-
to dicitur. immo teſtes deponunt nullam aliam
petiam terræ in illo loco nominari il Chioſo,
ſed non ſitam eſſe in contrata Chioſij.

Verum ego cenſeo abſolutè D.Iuliam reã cõ-
uentam iuſtitiam fouere,nullis ex aduerſo obſtã
10 tibus,† habereque intentionem fundatam in te
ſtamento patris,qui illam poſt filium inſtituit,vt
in ſim:li concludit,Paris conſi.90.uolu.2.& Iaſ.
conſi.60.uol.3.

11 Primò,quia petentes fideicommiſſum,uti pro
ximiores defuncto,ſtante morte oĩum nomina
torum in teſtamento, tenebantur probare tria.

Primò,ſe eſſe proximiores,vel de teſtantis ac
defuncti agnatione.§.ita demum.inſt.de hæred.
quæ ab inteſt.§.proximus.inſt.de leg. agnat.ſuc
ceſſ.Ang.in §.actionum col.fi.inſt.de act.Craue.
conſi.249.ante numerum primum.Neuiz.conſ.
12 10.num.9. licet enim proximitas uel familia re-
gulariter teſtantis attenderetur,quo ad vocatos
non autẽ perſonæ grauatæ,uel inſtitutæ,ex vna
* * communi,de qua per Iaſ.conſi.215.in primo
vol.2.& cæteros,quos refert Rolan.a Valle,con
ſilio 70.num.73.& ſeq.uol.3.tamen hic attende
13 tur proximitas,† quo ad perſonas inſtitutas,cũ
iſtis ſuccedi velit,nec alios habeat agnatos teſta
tor,vtaturque verbo de eorum caſata not.Rub.
Alex.in l.Gallus.§.quidam rectè.nume.88.ff.de
** lib.& poſt.& quia hodie ** crebrior ſit opin.qđ
proximior defuncto,non teſtanti admittatur,vt
amplè diſcurrit Marzar.conſi.1.pag.8.in epit.9.
16.& 35.

14 Secundò probare debebant † oẽs inſtitutos,&
cohæredes ſine filijs deceſſiſſe.hoc enim funda-
mentum eſt illorum intentionis, quia ſubſtituti
deſcendentes ſunt,qui præſumuntur ſuperuixiſ-
ſe,& adhuc uiuere, niſi contrarium oſtendatur.
l.cum puberem.ff.de reb. dub. Socin. in l.ſed &
ſi in illo,in pri.pen.colu.uerſi.3.principaliter.ff.
de rebus dub.Alciat. reg.1. præſumpt.capit.49.
Octau.Cacher.deci.Pedem.108.nu.5.& 109.in
fi.Veniunt enim Auguſtinus & Baptiſta agentes
uti de caſata uel familia nominatorum in teſtõ,
& illorum de Auanzinis.itaque non poſſunt ad
mitti ad hæreditatem, non conſtito omnes co-
15 hæredes deceſſiſſe,† qui in dubio præſumuntur
viuere,tradunt Moder.per illum tex.a contrario
ſenſu in l.hęredes mei.§.cum ita ibi,ceſſante pri-
ma ſubſtitutione.ff.ad Treb.ſequitur,Tob.Non.
conſi.41.nu.27.

16 Tertiò,docere † tenebantur,ſe eſſe cõſtitutos
intra 4.gradum conſanguinitatis,ſaltẽ poſt per
ſonam prohibitam,ideſt intra quartum gradũ,
dempta atteſtantis & generantis perſona,qui tã
tum admitterentur.cõceſſo,quod fideicommiſ-
ſum abſolutũ induceretur,ex prohibitione alie-
nationis,extra familiam,per §.nos autẽm.ubi
Iac.& Ang.in auth.de reſtit.fideicommiſſ.Alex.
conſ.56.in pri.uolu.1.Dec.conſ.321.in 1.Bero.
conſi.87.nu.2.vol.2.& Crot.conſi.13.nu.34.ex
* * communi,Didac.uar.reſolut.lib.3.c.5.num.4.
Siluan.conſi.6.nu.6.Ber.conſi.85.nu.10.uol.2.
Nam agens, tanquam de familia exiſtens intra
quartum gradum fideicommittentis.d.qualita-
tem probare tenetur. Alex.conſi.82.in 1.uol.1.
Dec.conſ.13.nu.5.& conſi.321.per totum.di-
cens.nu.9.ſaltem teneri probare,ſe eſſe in gradu
admiſſo,licet nõ probaret,ſe in proximiori gra-
du exiſtere,Paris.conſi.30.num.60.& conſi.37.
num.67.uol.2.Roland.a Valle conſi.10.nu.28.
& conſi.32.nu.21.uolu.1.At nullibi nec proxi-
mitas,nec gradus,nec mors cohęredum proba
ta apparent,ideo actores ſuccumbent ex vulga-
ta.l.qui accuſare.C.de edend.ca.fina.de iur.iur.
Quodque dd.teſtes nihil probent, ſatis colligi-
tur ex illorum lectura, qui nunquam de aliquo
gradu concludunt,ſibi ipſis inuicem contrarien
tur:falſaque deponant, & contra uerba teſtan-
tis,ut in additionibus demonſtratur,propterea
nulla probatio legitima reſultat, ad ea inſuper,
quæ tradit Deci.d.conſi.321.quinimo & quate
nus probarent, actores omnino excludantur,
cum ſint ultra quartum gradum,tum quo ad te-
ſtatorem,tũ quo ad perſonam ultimi defuncti,
quæ attendi ſolet.diſtant enim a communi ſtipi
te,Nicolao nempe patre Lazarini teſtantis,per
quatuor gradus, cum ſint illius abnepotes,& a
perſona defuncti,Nicolai iunioris per quinque
gradus, cum ipſe ſit atnepos dicto domino Ni-
colao primo ſtipiti, qui nullum conſtituit gra-
17 dum.† vnde cum gradus ulterior attendatur,&
18 eo gradu quis diſtet a defuncto & omni deſcen
dente,quo remotior eſt a communi ſtipite,c.fi.
de conſanguin.& affinit.§.pen.ubi gloſſ.Inſt.de
grad.conſangui.ſequitur hos tanquam in quin-
to gradu,minimè ad dictam ſucceſſionem ad-
mitti poſſe.

Secundo,verba prohibitionis alienationum,
reſciſſionis cõtractuum,vocatio cæterorum,ad
perſonas nominatas & inſtitutas tantum diri-
guntur,ac ſunt in perſonam concepta,ibi quod
prædicti omnes hæredes inſtituti nõ poſſint alie
nare &c.bona peruenire nequeãt ad manus ali-
quorum præterquam ipſorũ de Auanzinis &c.
rurſus ibi,ex nunc &c.vẽditiones,per ipſas agẽ-
das irritat &c.præterquã factas in perſonas dd.
Auanzinis,& eorum ſucceſſores,ac deueniant
19 ipſo facto alijs cohæredibus & ſucceſſorib. ob
id perſonalis prohibitio cenſetur, quæ ideo ad
hęredes non tranſit.l.pater.§.quindecim.ff.de
leg.

leg.3. Soci.ſen.conſi.62.num.10.uol.4. tradunt omnes,in l.filiusfam.§.diui.ff.de leg.1.Pariſ.cõſ. 1.nu.43.uol.3.Rui.conſi.119.nu.17.vol.2. Soc. iun.conſi.163.nu.9.& 10.uol.2. Crot. conſi.13. num.1.Tiraq.de retract.conuent.§.1.glo.6. numero 23.& 25.dixi aliàs.conſi.19.num.1.quib. addo.Duen.regul.iuris.39.verbo alienatio.Menoch.conſi.85.nu.109.& Port.conſi.8.nu.12. 24.& ſequen.Bero.conſi.85.nu.12.& conſi.84. num.57.uol.2.Nec dicatur, hæredes cõprehendi ex quo ratio vt in familia remaneat generalior eſt dicto, quæ propterea ad hæredes hæredum prohibitionem extendit,Roma.conſ.457. num.2.ubi Mendoſ. de communi Iaſ. d.§.diui. num.146.& 152.Gabriel.commun. opin.lib.4. de fideicom.concluſ.9.num.37.& 42.Cacher. deciſ. Pedem.50.num.5.Franc. Piſci.ſupra ſtatuto exclud.fœmin.num.56.Micha.Graſſ.commu.opi. lib.2.ca.3.q.2.in fi.Celſ.Hugo conſi.30.nu. 43. & ſeq.

Etiam reſpondetur, primo negando dictam rationem in hoc teſtamẽto legi,teſtatoris namque uerba ſunt,quia intendit dd. bona non peruenire ad alios, præterquam ipſos de Auãzinis, vel eorum caſata & parentela , ſic ad inſtitutos
21 tantum rationem dirigit,†propter illud verbum ipſos,quod vtique perſonaliſſimum dicitur,Bal. conſi.304.uol.5.Oldrad.conſi.21.cum alijs per Port.conſi.15.nu.22.Grat.conſi.19.in 1. vol.2. Roland.a Valle.conſi.56.num.27.uol.3.Cæph. conſi.101.num.3. & licet addat vel eorum caſata & parentela , non infertur familiam vocaſſe,
22 vel extra familiam prohibitionem feciſſe, † eo quod ſubiungat,eorum,quod eſt relatiuum proximorum,ſic nominatorum tantum in teſtõ,l.ſi quis.ff.de vſufruct.accreſcen. Pariſ. conſ. 73.nu. 18.& 53.uol.2. & apponantur illa verba non in prohibitione, ſed in alienationis permiſſione, inter ipſos de Auanzinis, adeo , vt ex illis verbis de caſata nullo modo ad fideicõmiſſi ſimplicis
23 inductionem arguatur † cum ex diuerſis ritè nõ inferatur,l.Papinianus exul.ff.de mino. quin potius arguatur contrarium,cum alienari inter eos
24 velit ob illam exceptiuam præterquam, quę poſita poſt negatiuam orationem ponit, quod negatum erat,ex doctr. communi,Bar.Iaſ.& alij in l.actionem.C.de tranſ.
25 Secundo ratio generalior † nunquam extẽdit, Soci.iun.conſi.163.num.34.& ſeq.& 38.uol.2. Cacher.deciſ.Pede.50.nu.13.Repugnat diſpoſi ris per teſtatorem(vt infra demonſtrabit) quod hæredes non diſponant per viã teſtati, maximè in ſuos,& inter ſe de bonis ſibi relictis,ſic rõ minimè efficiet,vt ad hæredes hæredum extendat.
26 Tertio prohibitio alienandi facta eſt , reſpectu certarũ perſonarũ extraneorumq; tñ, videlicet ne in alios præterquã ipſos de Auanzinis bona deueniãt,vnde ad ſui hæredis inſtitutionẽ ſeu ab inteſt.ſucceſſionẽ nõ trahet,l.cũ pater.§.cum inter.ff.de lega.2. ample Tiraq. de utroque retrac. gl.1.§.26.nu.7.& 8.Gabr.comm un.concluſ.li 4 de fidei.concluſ. 13.num.27. Port. ubi de com-
27 muni conſi.13.nu.33.& 34. † Et licet ubi adſint verba uniuerſalia geminata, puta quoquo modo,(vt hic) cauſa teſtati includatur , vt uerba illa operentur aliquid,per Grat.conſi. 68. uolu.2.& ea,quæ ſcripſi in conſi.37. num. 3. quibus addo Siluan.conſi.6.num.7.Natta conſi. 506.num.2. Menoch. conſilio 95. numero 124. uniuerſalia namque minime ſufficerent, Alexan. conſi.54.
28 uolum.3.Gabr. conſilio 140. numero 14. Attamen non erit hic excluſa teſtamenti factio, & inſtitutio perſonarum , quæ aliter ab inteſtato, vt filia , ſucceſſuræ fuiſſent, cum extra familiam prohibitio non comprehendat alterum de familia,& filiam propriam, uel remotiorem inſtitutum,Alexan.conſilio 55.numero 4.uolu.3.cum apoſtil.verbo ſucceſſurum.Cur.ſen.conſilio 63. Soci.ſen.conſilio 227.numero 4. conſilio 168. num.26.uolum.3.Soci.iun.conſi. 158. num.44. uol.2.Deciſ.conſi.287.nume. 12.Port.ubi multa conſi.13.num.34.& 35.Silua.conſi.6.in fi.Hier. Gabr. conſi.140. num. 4. Hæc enim conditio alienandi in alios quàm illos de Auanzinis ſeu extra familiam,non poteſt aliter exiſtere,quàm ſi legetur , vel relinquatur alicui , qui non ſit de familia Auanzinorum,l.petò.§.pen.ubi Caſt.& Cuma.ff.de leg.3.l.unum.§.1.ff.de leg. 2.Socin. ſen.conſi.227.num.9.& 104.in fi.uolu.2.Corn. conſi.26.uolum.4.in conſi.168.num.3.uolu. 3. Gabr.conſ.132.q. 9. numero 70. communem nuncupat Iaſ.in l.filiusfamil.§.diui.nume.135.ff. de leg.2. Vaſq.tract.de ſucceſſ.parte prima li. 3. §.27.numero 12.limi.31.& in lib.1.§. 10. num. 88.Ample Bero.conſi.84.num.4 43.54. & ſeq. uol.2.Et quia illa verba quoquo modo reſtringi ualeant in hac prohibitione perſonali ad factum hominum alienantium, non autem teſtati
29 cauſam,vt dicebat Cuma.conſi.85.num.2.Præterea dico quoquomodo geminata operari ſuũ effectum inter honoratos inſt tutos tantum, nõ quo ad illorum deſcendentes minime uocatos, vt eſt.do. Nicolaus, de cuius hæreditate agitur, cum illius reſpectu,nec verba nec geminatio abſolutum aliquod fideicommiſſum inducant,ita Ruin.conſi.113.nu.4.uol.2.Soci.iun.conſ.176. num.20.uolu.2.Cæphal.d.conſi.17.num.32.& conſi.13.num.18.& ſequen.dicens, non incon
30 uenire , quod uerba geminata & uniuerſalia reſtringantur ac limitentur ab alijs, & caſibus expreſſis in d. prohibitione hominis,per Dec.conſilio 495.nu.18.
31 Vltimo reſpondeo. d. geminationem operari in l.& ſtatuto, at ſecus in diſpoſitione hominis cum iudicantur magis ex ſtilo & ex abundanti appoſita,quam ut de ſe tãtum fideicommiſſum abſolutũ inducant,vt in propoſito dicebat Are. in l.Pantonius.§.rei productionis.de acq.hære. ac Siluan.conſi.6.nu.29.

Quarto conſidero ex uerbis teſtatoris , nullã teſta-

teſtamenti factionem fuiſſe prohibitã, ſed actus
32 inter viuos tantum.† prohibet enim alienare &
vendere &c. & ex nunc omnes contractus &
venditiones, per ipſos inſtitutos factas, irritat,
qua propter fideicommiſſum nullum, niſi in ca-
ſu contrauentionis inductum cenſetur. Alexan.
conſi.55.volum.3.in propoſito not.Socin.iun.
conſi.163.num.18.& 27.& ſeq.& conſilio.112.
num.14.uolum.1.Octau.Cacher. deciſ.Pedem.
50.num.8.cum ſeq.& pro limit.tradit, Gabriel.
lib.4.commun.opin. de fideicommiſſ. concluſ.
10.num.26.Cæphal.conſi.269.num.44. & ſeq.
& licet ratio illa, quia non intendit bona deue-
nire in alios, ſit poſita ante declarationem nulli-
tatis contractus, & pœnæ contrauentionis, qua-
ſi videatur abſolutum fideicommiſſum induci,
ex ratione generali alibi adiecta ſimpliciter, per
modum cauſę finalis, ex Deci.conſilio 23.Bero.
conſi.84.num.41.in fin.uol.2.Cacher.vbi ſupra
num. 12. & 14. Enim uero non videtur colligi
ex uerbis illis, ex nunc &c. teſtatorem addidiſſe
dictam rationem generalem, quia intendebat
&c.potius ad declarandam mentẽ, ſequuta alie-
natione & diſtractione bonorum, quã ad fidei-
commiſſum abſolutum inducendum, ac ſi dixiſ-
ſet probibeo alienare, & vendere. & ſi erit alie-
natum, declaro nullum contractum. quia inten-
33 do &c. † importat enim illa clauſula ex nũc &c.
poſita, vt ibi, idem tempus ac vnum & idem ca-
pitulum cum præcedenti prohibitione & ratio-
ne appoſita. nõ autem aliquid ſeparatum, ar. do-
ctri.Barto.in l.ſi ita, ſtipulatus fuero. in pri. ff. de
verb. obli. Angel.in l.huiuſmodi.la 2.ff. de uerb.
oblig.Alex.conſi.83.num.6.in fi.uolum. 2. Et ſi
in eodem capitulo appoſita cenſetur ratio, licet
generalior, non debet actus inter viuos tantum
prohibitos extẽdere ad diſſimiles, vt teſtati cau-
ſam, cum illa per ſe ſimpliciter conſiderata infe-
rat ſolum alienationem permiſſam inter illos de
caſata, non autem prohibitionem, vt in familia
34 remaneat, & † cum unum includit ratio genera
lis, aliud excludere debet præcipuè fideicom-
miſſum, Soci.iun.d.conſi.163.num.12. 24. & in
fi.uolum.2.

35 Quintò, me in hanc ſententiam trahit opinio
magis communis ſcribentium, quod vbi non
eſt facta ſimpliciter prohibitio valida alienandi
extra familiam, addito inſuper per modum cau
ſæ finalis & diſpoſitiuę, quia vult bona in fami-
lia remanere, tunc non inducitur ſimplex & ab-
ſolutum fideicõmiſſum, ſed in caſum alienatio-
nis & contrauentionis tãtum, eo quod ratio di-
ſpoſitiuè addita prohibitioni validæ, vt aliquid
operetur, inducere tunc debet abſolutum fidei-
commiſſum, vt ne alios congeram, videndus eſt
** nouiſſimè, ex ** communiori moderniorũ ſen-
tentia d.Gabriel.commun.opin.lib.4. de fidei-
commiſſ.concluſ.9.num.7.29.33.& 37. Ancar.
quæſt.famil.72. Alba.conſi.54. Ita Senatum Me
diolanenſem iudicaſſe ait Alciat. conſi.650. Sil-
uan.conſi.6.num.26.Octau. Cacher. d. deci.50.
nu.14.Crot.conſi.13.nu.10.cum ſeq.Port.con-
ſilio 13.num.30.& ſeq. multa in propoſito Hie.
36 Gabr.conſi.132.q.6. per totam † ſubdens. nu-
mero 67. ex receptiori & veriori opinione, cen
ſeri tantum inductum in caſu contrauentionis,
ſiue cauſa, & ratio ſit emiſſa per verba diſpoſiti-
ua, & modum rationis prolata, ſiue alio modo,
dummodo probibitionem alienandi, maximè
non ualidam ſeu ſimplicem, vt hic, ſubſequatur,
& prohibitio præcedat. quod latè proſequitur
Socin.ſen.conſi.227.uolu.2.Deci.conſ.377.nu.
* 5.& 6.ubi de communi, * Siluan. conſi.6.ſub nu-
** mero 26.& nu.31.qui de magis communi ** in
quit poſt Rui. cõſ. 168.uol.3. ex communi poſt
alios Grat.conſi.106.nu.13.uolu.2.Anto.Gabr.
commun. opin. lib.4. de fideicom.concluſ. 10.
num.31.Bero.conſ.84.num.55.& num. 70.vol.
2.remiſſiue Marzar.de fideicommiſſ. quæſt.44.
2.parte.at in præſenti non videntur hæc cõcur-
rere ex mente & verbis expreſſis, ut docet teſta
37 mentum. † Aliud enim eſt prohibere alienatio-
nem extra familiam, aliud prohibere ne aliene-
tur in aliquas perſonas, præterquam ſuos. decla
rat Alex.conſi.55.num.4. uerſi. & tanto magis,
uolum.3.nec ex tacita uel præſumpta mente, cũ
ex præcedentib. liquet, magis ipſum circa actus
inter viuos diſpoſuiſſe, quàm in caſum mortis.
Nec ſequitur, uoluit bona nõ deuenire in alios,
quàm illos de Auanzinis, ergo prohibuit extra
familiam alienare, ut in familia conſeruentur,
eum fortaſſe voluit teſtator cõſeruari inter ſuos,
& in caſata Auanzinorum, dimittendo illis fa-
cultatem teſtandi, & in ſuos etiam remotiores
diſponendi tantum, non tamen, vt illi vocentur
per fideicommiſſum, qui ordine ſucceſſiuo &
gradatim admittantur. per Barto.in l.fina. C.de
verbor.ſignificat. ſeruiunt quæ ponit Gabriel.d.
conſi.132.quæſt.3.num.23.& quęſt.9.num.67.
Vaſq.de ſucceſſ.prima parte.lib.2.§.20.nu.119.
poſt Deciſ.conſi.377.nume.7. ex prohibitione
38 enim infertur † impedimentum tranſmiſſionis
bonorum in extraneos, ſed non neceſſario vo-
catio illorum qui ſunt de familia, ut in terminis
dicebat, Siluan.conſi.6.num.21.Bero. conſ. 84.
num.56.uolu.2. Merito ſi abſolutum fideicom-
miſſum cenſeri minimè debet, tanto minus ad-
miſſa illa magis communi opinione, quod adie
cta cauſa prohibitioni etiam validæ non argua-
tur, niſi fideicommiſſum conditionale, vt atteſta
tur Siluan.d.conſi.6.num.31.& Gabr. ac alij lo-
cis ſupracitatis.

39 Sexto † teſtator concedit facultatem hæredi-
bus inſtitutis alienandi bona inter ſe ipſos, ſeu
ſibi ipſis inuicem, quæ facultas intelligi debet li-
bera, non autem regulata a iuris regulis, text. eſt
in §.nobis igitur, auth. de reſtit. fideicommiſſ. So
cin.ſenior.in l.Marcellus.§. res quæ in fine. ff. ad
Trebell. at ſi induceretur abſolutum fideicom-
miſſum, in caſum mortis, non haberent inſtitu-
ti fa-

ti facultatem alienandi inter ſe ipſos & inuicē,
ſed reſtrictam ab onere ſimplicis fideicommiſ-
ſi, non ergo illud induci ex dd.verbis præſumē
dum venit, ad not.in propoſito per Crot.conſi.
61.num. 17. volum.primo. & Sinuan.conſil.6.
num.22.27.in fi.

40 Septimo, hæc omnia comprobo,† nam & ſi
fideicomiſſum ſimplex adeſſet, & vocata cen-
ſeretur parentella vel caſata, vt ait teſtator Auā-
zinorum, quæ comprehenderet familiam teſtā-
tis in genere, non ſolum effectiue, ideſt deſcen-
dētes, ſed etiam collectiuè, omnes inquam col-
laterales, & ex alio Colonello, dummodo de fa-
milia & nomine Auanzinorum, per Alexand.
conſi. 13.vol.1.Ruin.conſ.24.num.5.volum.2.
Gozad. conſi. 79. quod dictū prorſus indubita
tum refert d. Hieron. Gabr. conſil. 132.q.6.nu.
59. Non tamen eſſet excluſa filia Nicolai inſtitu
41 ti in teſtamento, neptis ex filio Franciſco,† cum
appellatione perſonarum, de domo, parentela,
& caſata, veniant etiam fœminæ l.1.§.illo.C.ſi
quacunque præd.poteſt.Bar.in l.pronunciatio.
§. familiæ.ff.de verborum ſignifi. Curt.iun.con-
42 ſil. 49. num.6.† & licet quandoque intelligatur
domus, ſeu caſata pro agnatione, vel familia, p
Bar.in l. 1.ff ad Silan. Siluan.conſil.6.num. 14.
attamen nec excludetur, quando filia dicatur
43 de caſata, agnationeque, ac filia,† & neptis ex fi
lio propriè agnata, non autem cognata dicatur.
l.2. §. 1. ff.de ſui.& legit.l.12. Tabul. C.de legit.
hæred.§. Item vetuſtas Inſti.de hæred.ab inteſt.
iuncto §.cæterum Inſt.de leg.Alexand.in l.Gal-
lus.§.nunc.de lege.ff.de liber.& poſthum.Curt.
iun. conſi. 49. num.7.verſic, accedit. Celſus Hu-
go. conſi. 120.num. 25. Crot.conſil. 16.num.4.
Port.conſi.13.num.31.Tiraq.pro more.de re-
tract.lign. §. 1.glo.9.num.201. Octau. Cacher.
deciſ. Pedem.127.in pri. Vaſq.vbi.ſupra.de ſuc-
ceſ. pri.parte.lib. 3.§.27.num.12. Quinimo &
44 † familiæ appellatione matre viduam venire
ſcripſit, Siluan. amplè conſi.6. filiorumq; appel
45 latione † in fideicommiſſis & ſubſtitutionibus
veniant mares, & fœminæ l.ſi quis ita.in pri.ff.
de teſta.tutel.Bologn.cum multis alijs, inter cō-
ſil. Alexand.conſi.53.nume. 11.14.volum.4.&
conſi. 38. num.1.vbi Apoſt.latè volum.6.Barb.
poſt Anton. & Ioan. Andr.in c.Rainald.de te-
ſtam.Pariſ.conſi.88.num.12.volu.2. Deci.con-
ſil. 15.& 171.num.4.& conſi.495.nume.5. Si-
mon de præt.conſi.163.num.50.51.& 58.ſub-
dens filiam ex iuſta interpretatione venire.&
conſi. 161.num.3. Tiraquel.de vtroque retract.
§.1.glo.9.num.194.219.227.234.& 241.qui tā-
46 tum pro fœminabus reſidet. † & hoc non ob-
ſtante etiam ſtatuto fœminarum excluſiuo Cra
uet.conſi.250.Curt.iun.conſi.49.Cæphal.con-
ſil.45.num. 14. Celſus.Hugo, conſi.93.num.12.
& ſeq.amplè Dom.Gabriel.commun.opin.lib.
1. de verbo.ſigni. concluſ.6.nume.7.& 8.Port.
conſi. 13.qui plures allegat.num.26.& ſequen.

& num.34. Mendoſ.ad Roman.conſi.98.num.
3. dixi. alias conſi.64.nu.9.poſt. Bero.conſ.87.
num. 6.vol.2. Aemil.conſi.53.num.7. Marzar.
de fideicom.conſ.7.verſ.quibus tamen. Simon.
de Prætis conſi.90.num.20.conſi.159.num.18.
& conſi. 47.num.8.maxime ſi extraneorum, vt
hic, fiat ſubſtitutio, vel fideicommiſſum, per An
gel.in l.tres fratres.ff. de pact.Bart.& cæteri, vbi
Zanc. num. 1175. cum ſeq.in l.hæredes.mei,§.
cum ita.ff.ad Trebel.Alex.conſi.52.vol.4.eun-
dem Celſum latè conſi.120.num.25.& 46.vbi
nu. 51.id procedere ait, & ſi ad eſſet ſtatutū vel
conſuetudo fœminas excludens, per Crauet.d.
47 conſi.250.Pariſ.conſi.78.num.19.dicens,† ex-
traneos cēſeri omnes præter aſcendentes & de
ſcendentes. vol. 2. Rintinal. conſi.37.nu.3.cum
Apoſt. ſeruit communis illa diſtinctio ſcriben-
48 tium,† quod neptis ex filio excludit extraneū
ſubſtitutum decedenti ſine liberis, ſecus vero
deſcendentem ſubſtitutum, de qua per Roland.
a Vale conſi.82.in fi.vol.3.Menoc. cōſil.95.nu.
98.in pri. Tob.Non. conſi.36. nume.13.& ſeq.
49 Ac † rurſus ſi uocaretur aliquis de maſculina li
nea, neptis tamē, ex filio maſculo, vt hic, admi-
tteretur, Alex.in d.§.nunc de lege.Soci.conſ.51.
vol.4.Deci.conſi.319.233.nu.2.& 95. ſecundo
dubio Celſus. d.conſi.93.nu.14.& d.conſ.120.
num.25.dicens, hoc ſine ſcrupulo, inteſtamen-
tis procedere, licet vbi de immunitate vel priui
legijs agitur forte contrarium ſtatueretur, Priui,
conſi.20.num.34.conſi.31.num.50.& conſ.51.
num. 3. vol.3. Philip. Port.d. conſ.13.num.28.
50 Nec †non & ſucceſſorum appellatione, tam ma
ſculi quàm fœminæ veniant.anth.defuncto.C.
ad tertul. aut ex ſucceſſione. C.de ſuis, vt legitur
51 Hugo. d.conſi.120.nu.23.& 24.rurſus,† & ſub
termino coniunctorum, propinquorum, legiti-
mè deſcendentium, proximiorumq; venire etiā
fœminas dixit, per alios Port.d.conſi.13.num.
26.& ſeq.ac ſuper ſtatuto Mantuano, Curt.Iun.
conſi. 49.num.4.5.& ſeq.Bero.conſil.87.nu.6.
vol.2. Cumque cohæredes tantum ſint ad fidei
commiſſum (quatenus extaret) & illorum ſuc-
ceſſores vocati, filia fœmina ſuccedet, excluſis
agnatis remotioribus, licet maſculis, eo qđ ſuc-
ceſſorum appellatione fœmina veniat, non ob-
ſtante ſtatuto, excludente fœminas, propter ma
ſculos, quod ſtatutū intelligitur in ſubſtitutio-
ne deſcendētibus facta, & in caſu, quo maſculi
exiſtāt in eodē gradu cū fœminab. & qui ab in
teſtato grauati excluderēt fœminas, virtute ſta
tuti, vt puta, quod filius vel Nepos Nicolai ma-
52 ſculus adeſſet, † ſic quando frater concurrat cū
ſorore, non autem filia cum patruo, quæ exclu-
dit illū ex forma d. ſtatuti, vt in terminis reſpon
det Port.d.conſi. 13.nu.36.poſt Crauet.conſil.
250.num.14.& pro abſoluto firmat ſuper ſtatu
to Mantuano, in ſimili caſu Curt.iun.d.conſil.
49.nu.10. Cæph.conſi.45.nu.14.vol.1.Rui.cōſ.
143.nu.7.& 144.nu.12.& ſeq.uol.2. Tob.Non.

conſi.29.nu.24. communis namque diſtinctio,
& concordia in hac eſt ſcribētium materia,qđ
53 ſi † filia, vel fœmina nō excludatur a ſtatuto ab
inteſtato per ſubſtitutum, admittatur ad illius
ſucceſſionem,de quo agitur: ſin minus non ve-
niat appellatione filiorum, nec conditionem ſi
ne filijs faciat deficere, vt fuſius tradit Zanc.in l.
hæredes mei.§.cum ita.nu. 771. 1175. & ſeq.&
* 1185.vbi de communi, * cum ſeq.ff.ad Trebell.
qui tenet ex mente Socin. Ruin. & aliorum. nu.
1186.& ſi fæmina ab inteſtato excluderetur ab
agnatis,ob ſtatuti excluſiui fœminarum cōfor
mitatem,ipſam tamen poſſe inſtitui hæredem à
patre agnato, quæ omni iure agnatos ſubſtitu-
tos excludet. in præſenti ideo procul dubio fi-
lia fœmina admittitur non ſolum, quia non ſit
ab inteſtato virtute ſtatuti excluſa ab agnatis
actoribus,ſed rurſus, quia hæres ſcripta a patre
54 reperitur.Quodque † prohibita alienatione ex-
tra familiam, & vt in familia perpetuo rema-
neat,niſi adſint coniecturę,quibus maſculos tā-
tum teſtator vocare uoluerit, fœmina filia ad-
mittatur ad ſucceſſionem patris, agnatis & pa-
truo excluſis, voluit Alex.conſi.55. nu.5. vol.3.
quem ſequuntur Iaſ.conſi.142.verſic.6.num.4.
volum.2.Curt.Iun.d.conſil.49.in pri.articu.qui
ſcribit ſuper ſimili caſu & ſtatuto patrię.cęteros
adducit Socin.iun.conſ.158.num.44.vol.2.am
ple ſuper ſtatuto Mantuano Cęphal.d.conſ.45.
per totum vol. 1. concludens filiorum appella-
tione fœminas comprehendi,etiam quod exta
ret ſtatutum fœminarum excluſiuum, & filia te
ſtatoris excluſa foret,quibus addi poſſunt tradi-
ta per Bero.conſi.115.num.19.& conſi.110.in
pri.volum.2.Marzar. de fideicom.q. 21. par.2.
& ſcripſi alias conſi.64.num.13.& conſ.87.nu.
7.& ſeq.lib.1. Non enim in caſu noſtro fuerunt
filij teſtatoris inſtituti,non adeſt qualitas aliqua
maſculinitatis a teſtatore expreſſa, nulla fœmi-
55 narum excluſio legitur,† nec ratio conſeruandę
agnationis perpetuo appoſita in ſubſtitutione
fuit,ex quibus conſulentes voluerint quandoq;
filiorum appellatione non comprehendi fœ-
minas, nec filias grauati, & neptes teſtantis ex-
cludere agnatos licet remotiores ſubſtitutos ab
hæreditate grauati, Deci. conſil. 15. Grat.cum
multis ſubſcriptionibus. conſi. 53. vol.2.Deci.
conſi.270.& alios,quorum meminit Gabriel d.
concluſ.6.num.54.de verbo.ſigni. Crot.conſil.
13.num. 16. & ſeq. Anchar. q.famil.37.par.2.
Cæphal. conſi.16.nu.44.poſt Dec.cum Apoſt.
conſil. 495. qui ſcripſit contra Curtium Iun.in
d.conſi.49.Grat.conſil.67.vol.2.Marz.de teſta.
2.par.q.43.per totam Albam.conſil.54.num.7.
Riminald.conſi.36.per totum, & conſil.38.vol.
1.nouiſſ. Menoch. conſil.95.num.90. & ſeq.&
conſi.150.num.54.& ſeq. vol.2. Ioan.Cæphal.
qui conſi.306.lib.3. ſententiam contra Neptes,
vti veriorē & communiorem amplectitur. ſub-
dens.num.107.tempore, quo ſcripſit,conſi.45.

& 46.non exiiſſe tot modernos, qui contra eas
conſuluiſſent, nec ibi ſtatutum fœminarum ex-
cluſiuum ad fuiſſe & ſi id ſemper ibi ſupponat)
& contra Neptes ſimiliter conſuluit Hier. Alba-
nus conſil.21.nume.10.& 11.Simon de Prætis
conſi.90. per totum, Rimin.iun. conſi.47.lib.1.
Crot.conſi.232.lib.2. quamuis pro Nepte alibi
tenuerit. conſi. 379.lib.3.& ample d.Hierony.
Gabr.conſil.132.q.4.per totam, & nu.40.cum
ſeq. quo loco num.45.ait coniecturam vnicam
dummodo vrgentem ſuſſicere,& in ſimili vidē-
dus Octau. Cacher. deciſ. Pedem.127.referens
56 Senatum cenſuiſſe † pro agnato maſculo con-
tra fœminam in caſu dubio, quando uocatus
eſt proximior in gradu de domo & de cogno-
mine, quod noſtrę intētioni minime repugnat,
cum nemo dē familia,cippo,caſataue,nec in ca
ſum mortis, nec alienationis vocetur per teſta-
torē,ſequuntur plene Gozad.conſi.79. & Ruin.
conſi.24.volum.2.
57 Octauo & vltimo † conſidero, quod Nicolai
inſtituti filij & nepótes,videlicet Nicolaus vlti-
mus,de cuius ſucceſſione agitur, nō fuerunt ali-
quo modo vocati,honoratiue,nec in teſtamen
to in conditione poſiti,ſed tantum in caſum alie
nationis extraneis factæ vocati cohæredes, &
eorum ſucceſſores, quin nec ob illa uerba,præ-
terquam inter ipſos hæredes cēſentur quoquo
** modo uocati, ex ** crebriori ſententia, de qua
per Bero.conſi.84.num.73.volum.ſecundo.er-
go iſti filij,& nepotes inſtitutorum, non potue-
58 runt grauari onere fideicommiſſi.l. ab eo.C.de
fideicommiſſ.l.planè.la ſecunda.§.fina.ff.de leg.
primo. Alexand.conſil.14. colum. quarta. vo-
59 lum.tertio.† Nec vnquam abſolutum inducitur
fideicommiſſum, niſi inter vocatos & honora-
tos à teſtatores,Iaſ.conſil.228. verſic.3. volum.
ſecundo, Deci.conſil.218.num.13.Deci.conſi.
377.num.quinto.Ruin.conſil.113.nume.quar-
* to.volum.4. Communem * atteſtatur Cæphal.
conſil.169.num.49.& conſil.17.num.24.& 25.
60 Et licet dicatur in fin. & eorum ſucceſſoribus,
illa verba ſunt tantum poſita in caſum contra-
uentionis & pœnæ alienationis iam factæ,non
autem dum prohibetur alienatio. & rurſus intel
ligentur, quamuis fuiſſent in uocatione poſiti,
quo ad inſtitutos tantum, & illorum ſucceſſo-
res, caſu quo alter cohæres alteri ſuccederet in
alienationis caſum,ut ſentit Deci.dicto conſilio
377.numero quinto.& Cæphal. dicto conſilio
17.nume.25. Et cum nullus cohæres, uel ſuc-
ceſſor uocatus in caſum alienationis adſit, etiā,
quod fideicommiſſum abſolutum inductum eſ-
ſet, potuit tamen iure D.Franciſcus & Nicolaus
de Auanzinis pro libito voluntatis,de dd.bonis
diſponere per Angel. conſil. 169.& Roland. à
Valle conſil.26.num.18.uol.1.Ex iſtis in vnum
collectis concludo.

Primo,nullum hic adeſſe abſolutum fideicō-
miſſum.

Secundo,

Secundo, quatenus extaret, filias & fœminas
comprehenſas dici.

Tertio, & ſi non eſſent comprehenſę ex ui ſta
tuti excluſiui fœminarum, D. Iuliam ream debe
re ſuccedere vti hæredem ab illius patre graua-
to inſtitutam.

Nec repugnant ex aduerſo propoſita. Et pri-
mo, quod ratio generaliter per teſtatorem alle-
gata, inducat fideicommiſſum abſolutũ, etenim
primo dicitur Bart. in d. l. pater. §. fundum. ff. de
61 leg. 3. nec dd. dicere, † quod per rationem illam
generalem extendatur prohibitio, uel inducatur
tur fideicommiſſum abſolutum, ſed hoc ſentiũt,
quod in caſu contrauẽtionis efficacior calidior
que ob dictam cauſam prohibitio & fideicom-
miſſum conditionale reddãtur, ut declarat Dec.
d. conſil. 287. num. 11.

62 Secundo † rationem illam non dici enuncia-
tam, per modum rationis diſpoſitiuæ, quia uelit
bona in familia & agnatione conſeruari, ſed ſta
tim, poſt prohibitionẽ illam deduxit, quę ideo
fideicommiſſum non inducit, cum addita prohi
bitioni ſimplici, etiã ualidæ, non tamen fideicõ-
** miſſum extendat ad caſum mortis, ex magis **
communi de qua in quinto argumento.

Tertio, non eſt expreſſa cauſa in prohibitio-
ne alienandi extra familiam, demum diſpoſitũ,
vt in familia remaneat, ut ſuperius animaduerti,
quapropter fideicommiſſum tantum conditio-
nale inductum arbitror in caſum alienationis in
ter uiuos, & ex teſtamento, uel inteſtato, ſi extra
63 neus veniret, cum illa duo requiruntur † nec ſola
** prohibitio cum cauſæ additione ſufficiat, ex **
communiori, (quicquid dixerit Deci. conſi. 23.
quia contrarium conſuluit conſi. 2. 387. & 218.
in fin. & 287. num. 11. & 12. & quicquid dixerit
Crot. conſil. 13. numero 14. qui tamen præſup-
ponit prohibitionem validam, vltra rationes)
64 & adeſſe illa uerba perpetuo ſeruari i filios ſuos,
& filios liberorum, quæ per ſe fideicommiſſum
inducere ſolent,) vt idem Crot. declarat in d. §.
d ui. num. 2. & cæteri per Gabr. allegati d. con-
cluſ. 10. num. 12. & ſeq. Nec Socin. ſen. d. conſil.
12. num. 18. & 17. in 3. obſtat, quando melius re
ſponderit in conſi. 227. arti. pri. volum. 2. ut in-
quit Deci. d. conſi. 218. in fin. & 287. num. 11. &
12. Minus repugnant per Pariſium allegata, d.
conſi. 17. nume. 12. cum ſeq. tum quod ipſe lo-
quatur in terminis, ubi aderant illa uerba, in om
nes eorum maſculos deſcendentes perpetuo, &
in infinitum conſeruentur bona, ac in familia &
agnatione, ut inquit numero 10. & ſequen. &
65 conſi. 88. nume. 18. & ſeq. volum. 2. † Tum quia
quatenus uellet, ſolam prohibitionem cum cau
ſa inducere fideicommiſſum abſolutum, in ca-
ſum mortis falſum diceret, contra communio-
res doctrinas & ſeipſum in conſil. 17. in prin. &
conſi. 18. nu. 19. & 20, volum. 3. & conſi. 30. nu.
22. & 23. vol. 2. Quo uero ad Gozad. conſi. 202.
num. 10. dico ipſum loqui, vbi aderant alia uer-
ba & clauſula fideicommiſſum importantia, pu
ta, perpetuo, &c. deſcẽdẽtes, &c. gradatim, &c.
mares, &c. & quia alias ipſe in conſi. 52. num. 5.
ſcripſerit ſolam prohibitionem adiectis uerbis,
quia uolo non inducere fideicommiſſum niſi in
caſum alienationis rurſus Bero. in conſi. 88. nu.
4. & 85. in pri. volum. 2. loquitur ſecundum cõ-
munes doctrinas, nempe prohibitio fit extra fa
miliam, addita ratione, quia velit bona perpe-
tuo id familia remanere, quod & ipſe declarat
conſi. 84. nu. 55. 70. & ſeq. vol. 2. quæ noſtro ca-
ſui minime adaptantur, nec ſimiliter obeſſe de-
bent. Tolliturque Deciſio Socin. iun. conſi. 168.
nume. 78. uol. 3. cum ipſe non loquatur in alie-
natione prohibita cum cauſæ adiectione prohi
bitioni ſubſequutæ, ſed dicit ſolum, ex illis uer-
bis, uoluit teſtator bona ſua in perpetuum rema
nere in agnatione, & ad illos de familia, donec
aliquis de ea ſuperſit, uſque ad ultimum perue-
65 nire, fideicõmiſſum † abſolutum induci, quod
verum eſt, quando hæc verba principaliter per
teſtatoris ſeparatam rationẽ enunciẽtur, Socin.
ſen. in §. cohæredes. num. 19. Deci. conſil. 23. &
alibi ſæpe. at diuerſum ſi poſt prohibitionem d.
verba apponantur, quia tunc non ad firmandũ
fideicommiſſum, ſed efficaciorem prohibitio-
nem conſtituendam, ſeu ualidandam, appoſita
iudicantur, nec ideo quoquomodo ad caſum
mortis adaptantur, ut declarat Soc. d. conſ. 227.
ſub nu. 3. col. 5. uerſ. nec enim poteſt facere, ubi
* hanc opin. ueriſſimam, & * cõmunem ait Deci.
d. conſi. 218. nu. 15. & 16. quos in propoſito ſe-
quitur Hier. Gabr. d. conſ. 132. q. 9. nu. 67.

Non obſtabunt vltimo loco Grati dicta in cõ
ſil. 68. nu. 14. cum ſeq. vol. 2. eo quod non loqui
tur in terminis noſtris. & ibi ſit conſideratio ma
ſculorum, &c. filiarum excluſio, prohibitio alie-
nationis, niſi in illos de familia de Catanellis, cũ
ratione addita pro cõſeruatione familiæ, & alia
quæ fæminas excludebant, ut cõſiderat appoſt.
in verbo, nuptas. ad Deci. d. conſi. 287. num. 12.
Quo vero ad rationem additam prohibitioni
perſonali, & per uerba geminata concepta, col-
ligitur reſponſio multiplex ex dictis in 2. & 3.
fundamento, quę hic, ne ſim (quàm deceat,) pro
lixior, non repetam: Perſiſtendum eſt igitur in
iam firmatis, ut fideicommiſſum abſolutum in-
ductum non credatur, & minus contra filias fi-
lij vnius ex hæredibus grauati.

Verum, quia ex abundantiori iure d. filiæ al-
legabatur, actores excludendos, a petitione d. fi
deicommiſſi, eo quod alteram petiam terrę Ni-
colao auo paterno reæ conuentæ uendiderint,
66 de cuius identitate non dubitatur, † ita ut facto
eorum proprio contrauenire nequeant, iuxta
doctr. Bart. in penul. q. in l. filius famil. §. diui. ff.
de legat. 1. per l. peto. §. fratre. ff. de leg. ſecundo.
Rurſus ab alia ſimili excludendos, eo quod a te-
ſtatore Lazarino fuerit acquiſita, anno 1522.
in dubium uertitur, quod de identitate ulti-

mæ non conſtet. Verum legi dicta quatuor te-
ſtium ſuper hoc clare depouentium, petiam ter
ræ ſecundam in ordine libelli eſſe illã, quæ alias
(ſic comprehenſam in uenditione Lazarini,) ha
bebat pro confine magiſtrum Michaelem de
Prouenzalibus. cuius loco nunc eſt d. Frãciſcus
67 fil us, & via communis, a duobus lateribus † vn-
de non eſt ambigendum circa identitatem, cum
teſtes vetera & noua confinia deducant, & ean
dem eſſe concludant Aret. conſi. 103. quarto du
bio. num. 5. in fin. Silua. conſil. 57. num. 35. Ber-
68 trand. conſi. 44. num. 9. vol. 3. dicens, † id fortius
procedere, ſi non conſtet diuerſitate, Crauet. cõ
ſil. 57. num. 7. & rurſus, quia concurrant confi-
nes tres certi, & non mutati via. communis nã-
que a duobus, & illi de Prouenzalibus, quæ ſuffi
cerent alio in contrarium non probato, per Ale
xan. conſi. 123. num. 5. volum. 1. locuſque con-
currat, videlicet capitis inferioris poteſtariæ Lu
zariæ, qualitas rei. quod eſt obnoxia Curiæ Lu-
69 zariæ, † adeo, quod ſi alias duæ tantũ qualitates
• verificatæ ſufficerent, ex * communi ſententia,
quanto fortius hic probabitur identitas, cũ tot
concurrant, Ruin. conſi. 115. nu. 10. vol. 1. Rim.
conſi. 92. num. 20. vol. 1. & 429. in pri. vol. 3. Ro-
lan. a Val. conſi. 67. nu. 14. vol. 2. Menoch. de ar-
bitr. iud. lib. 2. cent. 2. cau. 105. num. 12. Vrſil. ad
Afflict. deci. 23. num. 10. Tob. Non. conſi. 1. nu.
59. & 60. Aymo Crauet. conſi. 198. nu. 2. & licet
variet, reſpectu vnius qualitatis quia vẽdita erat
caſamentiua, petita eſt aratiua, hoc non obeſt,
70 cum duo confines ſufficiant, † ac quia ex tempo
re mutentur rerum nomina, qualitates, terrarũ-
que vſus, & quæ aliàs erant pratiuæ, nũc aratiuę
ſint, ſimiliter, quæ caſamentiuæ, nunc ad cultu-
ram redactæ. aratiuæ effectæ, Affl ct. decis. 23. nu
me. 6. poſt Bart. in d. l. demonſtratio falſa. nu. 20.
ff. de conditio. & demonſtra. Nec locus uariatus
dicitur, cum teſtes concludant; dictam petiam
nuncupari il chioſo, & licet inſtrumentum enar
ret, fuiſſe in loco Chioſi, hoc corporis identita-
71 tem non improbat, † cum res a loco originali,
quandoque nomen capiat, Bal. in l. humanitatis
numero 3. C. de impub. & alijs not. in l. ſi quis in
fundi uocabulo. ff. de leg. 1. nec adeo nomina
hæc ſint ſeparata, licet forte diminuta, vt ex illis
diuerſitas inferatur. Bart. in l. demonſtratio. nu.
72 10. cum Apoſt. † quinimo ex diuerſis confinib.
dum tamen poſſint adaptari ad eandem rem,
vt hic, identitas demonſtretur Corn. conſilio
230. num. 6. volum. 4. Craoet. conſi. 198. num. 2.
Itaque cum hæc terra poſſeſſa, obnoxia ſit curię
Luzariæ, prout alia uendita per Lazarinũ d. Ni-
colao, ſine dubio eãdem eſſe cenſendum eſt, ex
traditis ample Siluan. conſi. 57. nu. 13. ver. 2. lo-
co, præcipue, quod nunc in antiquis uerſemur,
73 & ſpacio quinquaginta annorum, † quo caſu le-
uiores admodum coniecturæ, in probanda idẽ-
titate admittuntur, Pariſ. conſ. 104. nume. 22. &
ſeq. vol. 4. Siluan. d. conſil. 57. Natta conſil. 378.
num. 5. & conſi. 230. in pri. Alba. conſi. 6. nu. 6.
Michael. Graſſ. commu. opin. lib. 2. cap. 19. q. 2.
Nec aliter vera eſt doctrina Alex. conſil. 38. nu.
5. & nu. 6. vol. 5. & conſi. 73. nu. 7. & 8. vol. 3. ſeu
Caſtr. in l. in teſtamento quidam. ff. de cond. &
demonſtr. ſuper cuius dicto Alexan. fundatur,
74 cum communiter reprobetur. Et quia † eſto, ꝙ
plures quatuor confinium exprimantur, duorũ
tamen iuſtificatio ſat eſt, niſi contrarium docea
tur Ruin. Afflict. Bertran. Alexand. Roland. So-
cin. ſen. Soci. iun. ac alij de quibus ſupra, præter
quod Alex. in d. conſiliis innuit vnum tantum
confinem fuiſſe probatum, & ex aduerſo plures
75 pro diuerſitate rei demonſtratos, † non mirum
ſi probatio plenior præualebit Bart. in d. l. de-
monſtratio. num. 15. Concludo ergo non ob-
ſtantibus motiuis ſententiam reformandam, &
d. Iuliam debere omnino abſolui, vt per illuſtris
Senatus Mantuæ ad uota eam abſoluit, die 28.
Martii anni 1576.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO Hyppolito Marno.

ARGVMENTVM.

Contractus, quando ſit ipſo iure nullus, ſi contra formam ſtatuti fiat.

Ratificatio contractus nulli, an poſſit fieri tacite vel expreſſæ, a minore, contra formam ſtatuti.

Forma in contractibus, quæ dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Contractus annullatur per iudicem, uel ope exceptionis, cum ſtatutum ſolemnitatem poſt actũ requirit, ſecus in ipſo actu, quia tunc ipſo iure*
* *annullatur, ex * communi.*

2 *Decretum irritans, annullat ipſo iure.*

3 *Formæ omiſſio, doli præſumptionem præbet.*

4 *Minor reſcindit contractum, etiã quod in ſexta*
* *tantum parte lædatur, ex * communi.*

5 *Læſio arbitrio iudicantium taxatur, ex ma-*
** *gis ** recepta.*

6 *Contractus doloſus præſumptiuè, nec à maiore ratificatur.*

7 *Ratificatio ad tempus contractus nulli, non retrotrahitur.*

8 *Clauſula. ſuper quibus omnibus, omnia deducta complectitur, licet ſuper una tantum cauſa fieret concluſio, ex * communi.*

Libelli

9 *Libelli verba improprijantur, vt ſubſtineant.*
10 *Nullitas contractus & reſciſſio quatenus ſubſiſtat, in libello cumulantur.*
11 * *Proſequuta tantum attenduntur, ex * communi.*
12 *Declaratio ſuper libello incerto fieri poteſt, etiã lite conteſtata.*
13 *Conſenſus litigantium, in multis valet.*
14 *Minori læſo duo remedia competunt, alterum ad rem: ſecundum ad pretium, vel læſionem.*
15 *Totum conſeruatur ex partis ſolutione, receptione, vel petitione, ex * communi.*
16 *Procurator ad lites, non ratificat, nec donat.*
17 *Procurator ad recipiendum, non confitetur receptum.*
18 * *Confeſſio non acceptata, non præiudicat, ex cõi.*
19 *Impugnans actum, non ſe ſuper illo fundat.*
20 *Forma ſtatuti Mantuæ, de contractibus minorũ ſubſtantialis eſt, ex clauſula decreti annullatiua, ex * communi.*
21 *Subſtantialis forma inducitur ex decreto annullatiuo, ex * communi.*
22 *Alienatio neceſſaria admittitur in minore, ſine decreto.*
23 *Statutum requirens vtilitatem & neceſſitatẽ, in contractu minoris, in vno tantum non verificabitur, ex * communi.*
24 *Diſcuſſio mobilium minoris prius fieri debet antequam ad immobilia deueniatur, ex, * cõmuni.*
25 *Aes alienum minoris inſtare debet, vt fiat alienatio.*
26 *Lucrum ſtatuti, vti æs alienum iudicatur.*
27 *Heres contrauenit facto defuncti, in his, quæ aliunde proueniunt.*
28 *Ratificatio actus, fit cum eiſdem actus proprij ſolemnitatibus, ex * communi.*

CONSILIVM. CLVIII.

TRINITAS ADSIT.

Dvbitandum non eſt, quin contractus per D. Marnum initus, ſit ipſo iure nullus, eo quia id ſtatutum patriæ Mantuanæ ſub rubrica de modo & forma proceden. in contract. Minorum, declarat expreſsè, ac ſolemnitatem requirit in ipſo actu, alienationis, non extra, quo caſu forte
1 diceretur † annullandus per iudicem, vel ope exceptionis, ad tradita per Ancar. conſi. 222. in fin. Roma. conſi. 203. num. 8. vbi Mendoſ. ex do * ctrina * communi totius mundi, ac ruſus ob non ſeruatam formam ſtatuti ad vnguem, pro-
2 pter † decretũ irritans, & ſimilia in illo poſita, not. Socin. & alij in l. 1. ff. de lib. er. & poſthum. Bru. tract. de forma. c. 2. cõclu. 12. copioſe Octa. Cacher. dec. ſi. 164. nu. 5. & 166. Anto. Gabri. de clauſ. decret. irrit. nu. 70. Io. Bap. Aſini. ſuper ſtatut. de modo procedend. in ciuil. §. 11. c. 1. Mendoſ. ad Roma. conſi. 66. nu. 2. verbo formã, & in cõſi. 236. verbo ſingularis. vbi ait propter d. decretũ, quemlibet actũ ipſo iure dici nullũ. Borg. Caualc. tract. de vſufructu. mulier. nu. 89. 136. & 127. Simon. de Præt. conſi. 88. nu. 28. & 29. Quæ
3 formæ † omiſſio dat doli vehementẽ pſumptionem in contractu, & præcipuè iunctis depoſitionibus teſtiũ, ſuper læſione cõtractus in fauorẽ Marni minoris, ad ea quæ tradit in propoſito Paris conſi. 49. num. 33. conſi. 100. nu. 67. volu. 1. Rom. con. 54. num. 4. & 5. vbi Mend. quotas adducit, nouiſſime Rolan. à Val. conſ. 30. in pri. vol. 3. & conſi. 72. nu. 51. cũ ſeq. eod. vol. qui nu.
* 54. conſi. 7. eod. vol. ex * cõi ait, † in minore non
4 requiri læſionem vltra dimidiã, at ſufficere aliq̃
5 vel in 6. pat. † vel arbitrio iudicantiũ taxanda,
** vt ex alia magis ** recepta, tradit Menoch. de arbit. iud. caſu. 75. li. 2. cẽt. 1. Vnde ſequitur neceſſario, nec d. contractũ a maiore potuiſſe etiã ex-
6 preſsè approbari, † vti dolo ſum, & fraude pſumptione iuris initum, prout probat in propoſito Curt. conſi. 50. p totũ, dum purificat in fine, taci tã approbationẽ contractus ex tempore, & expreſſam. p l. 2. C. ſi maior fact. rat. habuer. in 2. libro Codicis, quẽ text. hãc quæſtionẽ decidere ait. idem conſuluerunt, Balbat. conſ. 76. in pri. art. vol. 4. conſi. 42. vol. 1. Ruin. conſi. 170. num. 29. vol. 1. Pariſ. conſi. 100. nu. 69. & ſeq. volu. 1. Rom. & ibi Mẽdoſ. conſ. 54. Celſus Hugo, poſt, Bal. Corn. & nonnullos, quos allegat conſ. 108. num. 7. Natta conſi. 262. num. 10. multa Marz. conſi. 19. in pri. art. in propoſito Ant. Gabr. ſuis concluſ. de minor. concluſ. 4. num. 89. & 10. vbi id procedere, etiã ex dolo pſũptio, ex inobſeruantia formæ ſtatuti inquit, & quæ quatenus fie
7 ret decretur magis cõfirmatio, q̃ ratificatio, nec ad tempus cõtractus nulli retrotraheretur. Aret. pulcre conſi. 128. in pri in.

Secundo, & ſi approbari expreſsè potuiſſet contractus, de hoc tamen non conſtat, tacita nã que a ſtatuto eſt prohibita, expreſſa vero nõ legitur, & ſi obijceretur reſultare confirmationẽ ex libello producto, in quo petit pars ad. terrarũ pro portione ad ſe ſpectante, quaſi vellit ad ã partẽ remanere penes aduerſariũ ſic contractũ approbare. Reſpondetur multipliciter.

Primo, quod non concluditur ſuper petitione tantum reſidui, ſed poſt narratam læſionem in verſiculo, vbi ſit de reſiduo mentio libelli ſit concluſio, quia & poſt narratam nullitatem cõ tractus eadem verba legantur, quod inquam da tio in ſolutum eſt nulla, ſic concluditur ſuper omnibus, & ſingulis, nempe nullitate deducta, læſione, & reſiduo terrarum petito,
8 propter illam clauſulam, † ſuper quibus om-

nibus,&c.quæ omnia narrata deducta & allega
ta complectitur, & ſi ſuper vna tantum cauſa,
quamuis inepta,& falſa concluſio fieret,hæc eſt
doctrina * cõmunis, de qua in propoſito Iaſ.in
§.omnium.num. 149.inſt.de act.Felyn.c.exami-
nata.nume.16.de iud.Capici.decif.10. num.21.
cum ſeq.Ripa num.9.& Deci. nu. 79.in l.ædita.
C.de eden.Menoch.de arbitr.q.72.nu. 15.Ant.
Gabr.ſuis concluſ.d.clauſ.concluſ.4.impropriã
9 tur enim † verba libelli, vt ſuſtineatur, Roman.
conſi.245.nu.4. & 6.cum Mend.Verbo trahun-
tur,& ad conſi.281.numero 1.allegat.Lapi. 55.
num.6.ubi pater Mendoſ. in Apoſtilla. Nec iſta
remedia intentata cenſentur contraria, at com-
10 patibilia,quando † petatur nullitas contractus,
ac demũ quatenus ſubſiſtat ex interpretata men
te libellantis,quæ ad ualiditatem ſemper reduci
tur , etiam quod verba improprientur , reſciſſio
illius pro parte, & reſiduum terræ traditæ , pro-
cedunt enim hæc in libello, declaratio nullita-
tis,& reſciſſio,quatenus ſubſiſtat. cap. cum dile-
cti.de empt.& uend. add. ad capellam Toloſan.
469.Caſtr.in l. 1. C. quando prouo.non eſt ne-
ceſſ.Anton.Burg.in capit.cum cauſa. num. 3.de
empt.& uend.Arius Pinel.in l.2.3.par.num. 17.
C.de reſcind.uend.ſentit in ſuo caſu. Sucin.iun.
conſi.57.num.47.uolum.4.& Gozad.conſi.44.
ſi compatiuntur inuicem,ſequitur & ſuper om-
nibus concluſum , cum libelli finis ſit in illis ver-
bis,quare petit, &c. non autem ſuper illo uerſi.
culo, quo ſit, &c. eo quod ille verſic. ſit adhuc
narratio factique uerba , concluſio autem fiat
per illa verba . quare petit ſuper præmiſſis om-
nibus,&c.l.fi.C.de fideicomm. libert. tradit Iaſ.
in d §.omnium.nume.128.cum ſequen. & 149.
dicens, operatur , quando eſſet cõcluſio ſuper
vno facta , eo magis ubi nulla adeſſet ſpecifica,
vt hic.

Et quod nullitas ſit deducta principaliter,ſua
11 detur, quia proceſſum ſuper illa video , † vnde
proſequuta attenduntur,Paris conſi.45.in fi.uo-
lum.1.communem * ait conſi.112.nume. 55. in
primo Rimin.conſ.98.num.11.Roland.a Valle
conſi.9.num.6.in 3.maximè, cum vt in actis cõ-
ſtat,declarent mentem libellantis , eſſe nullitatẽ
12 contractus principaliter deducere, † quæ decla-
ratio ſit ſuper libello incerto,ac vago, litem con
teſtatam,parte non opponente, ſeu non contra
dicente . quando ſuper d.nullitate diſcuſſum &
diſputatum fuit.arg.tex.in c.1.de reſtit.ſpolia.&
13 l.de qua re.ff.de iud. ualet enim in multis † con-
ſenſus litigantium. Afflict. deciſ.91.num. 14.&
deciſ.45.in fi.dicens iudicari poſſe ſuper eo , qđ
a principio non petebatur,ſi de eo partes in iu-
dicio poſtea tractent, Abb.in cap. Abbate,nu.8.
de verb.ſign.Inſuper,cum actor Marnus nouiſſi
me replicando nullitatem deduxerit, dico ex re
plicatione,quæ pro libello habetur, intentatam
cenſeri,per glo. in l. quæſitum.§.fina.ff.de pecu.
no.Bald.in l.fin.q.17.num.38.C.de hæred.ſub-
dens replicationem libellum adiuuare. cõcludi-
tur itaq; nullitatẽ deductam & proſequtam.

Secundo dato,quod non eſſet deducta,abſo-
lutè tamen negatur ex libello ratificari d. contra
ctum,namque non ſequitur neceſſatio,volo par
tem mihi debitã virtute reſciſſionis contractus,
propter læſionem & errorem emiſſum in datio
ne inſolutum , ergo in alia parte approbo con-
tractum , cum pro alia fortaſſe ſuis loco & tpe
deducã nullitatem, põt.n.fieri iſte actus citra no
men ratificationis, Corn.conſi.259.nu. 9.uol.1.
14 etenim † minore læſo in contractu nullo cõpe-
tunt,hæc duo remedia, quæ non uidentur inui-
cem pugnare , licet ſint diuerſa,cum alterum ad
rem ipſam, alterum ad pretium & læſionem di-
rigatur.Goz.conſi.44.& Soci conſi. 57.nu.47.
uol.3.Accedat,quod dicitur ex partis ſolutionę
15 receptione,uel petitione,totam † obligationem
conſeruari,ut latè de * cõi probat Mend.ad Ro-
man.conſi.298.uerſi.ſi pr.us.

Tertio,ratificatio & approbatio d.cõtractus,
16 non potuit fieri † per procuratorem ad lites tan
tum producendo libellum, cum ad hoc manda-
tum non habeat ſpetiale.l. nõ ſolum.vbi Bar de
procur.c.fi.de iur.iur.præcipuè cum ſit quędam
donatio,alienatio,atq; remiſſio,quæ nec a pro-
curatore generali fieret, Abb.& But.in c.1. ut lit.
non conteſt.Deci.conſi.146.num.14.latè Paris
17 conſi.115.num.19.uol. 2. procuratorq; ad reci-
piendum non poteſt confiteri receptum, Natta
conſ.543.uol.3.Cæphal.conſi. 101. nu.18.poſt
Alex.conſ.22.uol.2.Iaſ.in l.præſes.nu.8.de tran
ſact.ideo huiu procuratotis confeſſio non obe
rit,eo minus,cum dictus libellus non fuerit acce
18 ptatus , quin potius impugnatus,nec propterea
confeſſio præiudicet , tamquam non acceptata
per principalem,nec alium ſuo nomine,qui po-
ſtea ratum id habuerit. tradit Bar. in l.nõ ſolũ.§.
liberationis.ff.de liber.legat.Soci.reg.63.ampli.
ſecunda,ex * communi per alios,Gabr. ſuis con
cluſ.de confeſſ.concl.1.nu.39.nec inſuper ſuper
19 ea ſe poſſint fundare , qñ libellum impugnaue-
runt,atque negarũt,Soci.conſi. 41. in fi.uol.1.
Mar.Soci.in c.fin.extra de libel.oblat.Gabr.ubi
ſupra concluſ.4.num.28.poſt Pariſ.d.conſ.115.
num.31.vbi amplè uol.1.Soci.regul.63.1.limit.
Abb.conſ.9.nu.27.& conſ.17.nu.10. Et ſi oppo
neretur in reſponſione ad libellum adeſſe clauſu
lam,ſi qua ſunt,&c.quæ pro partib.fauorabilib.
acceptationem inducit,Salic.in l. cum precũ. C.
de liberal.cã.Marc.deciſ.246.1.par.

Reſpondetur primo.ante d.clauſulę prolatio
nem improbatum fuiſſe libellũ , quinimo ſalua
dicta improbatione, & quibuſdam exceptioni-
bus impugnant.b. libellum Marni. d. clauſulam
ſi qua ſunt,appoſita fuiſſe.

Secundo,procuratorẽ ad lites, illã acceptaſſe,
quæ cũ a principali poſtea nunquã fuerit ratifi-
cata,non mirũ,ſi non piudicat,ut dicebã.cumq;
fuerit per aliam ſcripturam ſubſequentem reuo-

cata

cata per Marnum libelli ineptitudo, factaque
inſtantia ſuper nullitate, ſuper ea præcedetur, ac
iudicabitur, cum ante acceptationem confeſſio
reuocetur ſemper Socin. num. 58. poſt Purpur.
in l. edita. C. eden. Iaſ. conſi. 21. uolu. 3. Gabr. vbi
ſupra num. 18. Abb. conſi. 97. num. 8. Vnde inſe
ro, nullo pacto ex libello, ſeu libelli productio-
ne reſultare ratificationem expreſſam cōtractus
nulli, prout nec Excellentiſſimos iudices id ar-
bitraturos cenſeo, ea quoque ratione, quod li-
bellans inuehat contra d. nullitatem, ac conclu-
dat nullum eſſe, ne alias ex eodem libello reſul-
tet contrarietas, & actor ſibi cōtraria proponat
iuxta l. 1. C. de fur. tit. 5.

20 Præcedentibus addo formam ſtatuti Mantuæ,
de modo & forma ſerua. in contract. minorum,
quæ tria requirit in minore contrahente, cum
curatore ſuo, Iudicis decretum; Cauſam legiti-
mam utilitatis, & neceſſitatis: Curatoris authori
tatem, cum illius & pupilli iuramento, adeo ſub-
ſtantialem, præciſamque dici, ut nec in minima
parte omitti queat, nec per æquipollens imple-
ri, minuſque dici probatoriam, ſed verè de ſub-
ſtantia & eſſentia actus, tum propter Rubricam
inſcriptam de modo & forma, tum ex clauſula
decreti annullatiua, & ſimilibus, de quib. in d. ſta
* tuto, ad ea, quæ dixi ſupra. & ex * communi, co-
pioſe, poſt Cacher. & per eum allegatos d. deci.
165. per Rolan. a Valle conſi. 30. in prima colu.
& conſ. 72. num. 61. cum anteced. & ſeq. uolu. 3.
* ſubdens. numero undecimo iuxta * communē
21 ſententiam, † ſubſtantialem formam induci ex
clauſula decreti irritantis Gabric. ſuis concluſ. de
clauſ. concluſ. 3. numero 70. ideo ſi forma non
fuit in hoc contractu ſeruata, quia iuramentum
deficit, ſequitur nunquam illud tacite, ſeu expreſ
ſe approbari per maiorem potuiſſe. Dubitare
tamen contingit, quod contractus per ſe ſubſi-
ſtat, etiam non adhibitis ſolemnitatibus ſtatuti,
ſtante, quod ex cauſa neceſſaria præambula, vi-
delicet dotis tradendæ fuerit alienatio facta, ad
ea, quæ dicunt in ſimili. dd. in l. qui Romæ. §. co-
22 hæredes. ff. de uerborum obligat. minorem † ſi-
ne decreto alienare, quod ſibi præceptum per
teſtatorem fuerat, ut alienaretur, quaſi tunc alie-
natio dicatur neceſſaria, uaria congerit in ſimili
Tiraquel. de ll. connubial. gloſſ. 8. num. 55. 76. &
194. Enim uero nec obiectum hoc, iure ſubſiſte
re arbitror.

23 Primò, † quia ſtatutum pro forma requirit vti-
litatem & neceſſitatem, vt uerba indicant. alte-
rum ideo iſtorum non ſufficit, prout de utilitate
tantum, tradunt in ſpecie Afflict. deciſi. 87. ſecun
dum quam concluſionem, ſacrum regium con-
ſilium iudicauit. idem Socin. iun. conſilio 81. in
prin. uolum. 1. Deci. conſi. 403. formaliter ſuper
hoc Mantuano ſtatuto Natta conſi. 631. nu. 35.
* vbi de communi uolum. 3. Rolan. a Valle, qui ſu
per eodem caſu & ſtatuto conſuluit, conſ. 7. nu.
66. uol. 3.

Secundo quatenus cauſa neceſſaria ſufficeret,
24 ex decreto iudicis, quod interuenire debet † per
ſtatutū, diſcuti prius opus erat, an mobilia adeſ-
ſent, demum ſtabilia, ex quibus dot i nouercæ ſa
tisfieret per tex. iuncta gloſſ. in uerbo, mouere. l.
1. ff. de rebus eorum. & in d. l. magis puto, ac in
dote ponit Dec. d. conſi. 403. numero 57. alijq;
per Vallam. dicto conſi. 7. num. 16. & 20. vbi de
communi, ac ferè per totum uolu. 3. nec in hoc
ſtatur notario aſſerenti de dicta cauſæ cognitio-
ne, Pariſ. conſi. 98. nu. 3. & conſi. 99. & 100. uolu.
1. & conſi. 85. num. 20. uol. 3. Natta d. conſ. 631.
num. 32.

Tertiò, quod dicunt dd. de cauſa neceſſaria
25 † æris alieni, intelligunt creditore inſtāte, & qđ
fiat in bonis pupilli executio pro tali credito,
vel ære alieno ſoluendo, non autem ſimpliciter
pro omni credito prætenſo, & fortaſſe dubio
uel intricato. ut Valla d. num. 66. Afflict. deciſio.
249. Afflict. conſt. regni minorum iuramentum.
nume. 24. poſt Deci. Nattam, & alios, ubi ſupra,
ſeu aliter ab initio uoluntario, & ex poſt facto,
propter obligationem neceſſario. ut ſuper ſtatu
to de alienatione permiſſa neceſſario debito, tra
dit Cacher. deciſ. Pedem. 160. & 161. recipiens
enim dotem, licet obligetur reſtituere, dicitur ta
men voluntarius debitor, Roncagal. de duobus
rei l. 1 num. 24. Abb. conſ. 17. num. 6. & 8. Cum
itaque non fuerit creditore inſtante facta dicta
datio in ſolutum, ſequitur nec d. cauſam neceſſa-
riam attendēdam, & eo minus, quia ſtatutum da
tionem inſolutum prohibeat, quæ ſemper debi-
tum neceſſarium ſupponit, & vult d. ſolemnita-
tes ſeruari. Vnde neceſſario dicendū eſt, cauſam
dotis prętenſę tantum, fuiſſe minus idoneam, vt
minor contra formam ſtatuti alienaret. Nec ob
ſtat doctrina ſcribentium, in d. §. cohæredes. &
Tiraq. d. gl. 8. num. 194. cum ibi res illa particula
ris ex præcepto teſtatoris alienanda erat, uel ali
ter teſtator dd. minoribus authoritatem præſti-
terat diſponendi de re ſine decreto quo caſu re-
cte concluditur, formam non eſſe ſeruandam,
ea ratione, quia ex neceſſitate præciſa teſtatoris
aſtringatur. at ſecus pro ære alieno ſoluendo,
cum nunquam uiderim poſſe diſtrahi bona pu-
pilli præter, vel contra formam ſtatuti, etiam
quod eſſet debitum apparens legitimum, ac cer
tum, niſi ſolemnitatib. ſtatuti ſeruatis, alioquin
fraus ſemper legi municipali fieret. Alex. conſi.
176. num. 4. uol. 6. Ruin. conſi. 189. nu. 8. uolu. 1.
Cæterum dico, reſpectu dotis maternæ, licet nul
liter aſſignatæ ſecundo uiro, reuocatoriam cō-
petere actori priuigno.

Primo, quia conſtituta dote per vxorem ma-
rito ſecundo, ex ſtatuto Mantuæ filijs primi ma-
trimonij defertur pars. & altera marito, quod
lucrum viuo marito cenſetur ex lege proueniēs
aliunde, quàm ab hęreditate & uolūtate matris,
iudicaturque vti æs alienum, Deci. conſilio 19.
columna fina. per dd. in l. ſi uir. ff. ad l. Falcid. latè

Digitized by Google

Fanuc.de lucro dot.glo.4.num.9.& cum de eo
mulier nequeat ad libitum diſponere, filius li-
27 cet hæres † matris poterit contrauenire, peten-
do,quod ſecundo viro vltra partem,ei debitam
per ſtatutum,tradidit,ex vulgata regula.l.2.C.ſi
in frau.patron.tradit Crauet. conſ.200.num.6.
cum ſeq. Grammat. deciſ.93. nume.8.cum ſeq.
Curt.ſen.conſi.1.in fi.Celſus Hugo. conſil.120.
nume.96. Alfan.ad d.l. cum a matre collect.62.
C.de rei uendicat.

Secundo,ſtatutum de modo & forma,ſupra
citatum, dat legem minori habenti curatorem,
vt de inſolutum, adhibitis ſolemnitatibus,iura-
mento nempe & aliis. quæ ſolemnitas dicitur
de forma, vt ſupra, tum propter rubrũ,tum ob
decretum irritans,quod aliter factũ non teneat.
Socin.& alii in l.1.num.8.ff.lib.& poſthu.Brun.
de forma.cap.2.concluſ.12. Cacher. deci.165.
num. 8. & per totum, ubi dicit,nume.7.nec per
æquipollens poſſet impleri,vt ſupra.Et ſi nullus
eſt contractus, poſtea ratificari non potuit,nec
tacite,per Gram. d.deci.93. minus expreſsè. cũ
in actu illo debebant omnia intrauenire, quæ
omiſſa ſunt Cacher.d.deciſ.166.nu.8. cum ſeq.
28 & ſi admitteretur † ratificatio cum eiſdem ſolem
* nitatib.fieri oporteret,not.ex * communi Iaſ.in
l.cum hi.§.eam tranſactionem.num.2.ff.de tran
ſact.fuſius Octau. Cach.d.deciſ.Pedem.166.nu.
13.in fi.poſt add. Bartol. in l.cum lex.ff.de fide-
iuſ.Barbat.conſi.70.1.dubio vol.3.Roma.cum
Mend.conſi.54.Ex quibus cenſeo pronuntian-
dum d. contractum nullum, prout arbitror, ita
ampliſſimus Senatus cenſuiſſet, niſi pars aduer-
ſa ſentiens difficultatem,concordium,in gratiã
actoris procuraſſet.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRIBVS D. HECTORE & conſortibus de Natis caſalenſibus.

ARGVMENTVM.

Mandatum vniuerſitatis,quando legitimè fiat.
Et qui homines,& quot concurrere debeant ad conficiendum mandatum procuræ.
Scriptura relata, quando produci debet,vt referens probet.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas triplex eſt lata, minus lata,& minima.*

2 *Iuriſdictio non cohæret vniuerſitati minimæ, vt pago,villæ,vel caſtro.*

3 *Vniuerſitas non conuocatur, niſi authoritas ſuperioris præcedat.*

4 *Decretum ſpeciale requiritur in conuocãda minima vniuerſitate,non tantum approbatoriũ ſed auctoritatiuum,ex * communi.*

5 *Sindicus ad ardua non conſtituitur,niſi tota uniuerſitas & ſinguli conuocentur,cum pars nomine aliorum non faciat.*

6 *Maior pars vniuerſitatis minori præiudicat, cum omnes ſunt vocati collegialiter, ex * cõi.*

7 *Vniuerſitas tota repræſentatur ex maiori parte conuocatorum, in præiudicium contumacium, ex * commu.*

8 *Conſenſus omnium de uniuerſitate, non maioris tantum partis requiritur, vbi geritur actus voluntarius,ex * communi.*

9 *Actus uoluntarius,quomodo cognoſcatur.*

10 *Vniuerſitatis duæ ex tribus partibus uocum,ad actum firmandum requiruntur, ex communi.*

11 *Procura ſindici,ut ſubſiſtat in arduis uniuerſitatis requiritur deſcriptione omnium aſſentiẽtium & contradicentium,& notarij atteſtatio, quod duæ ex tribus partibus vniuerſitatem repreſentantes fecerunt actum, &c. ex * communi.*

12 *Homines in ſuburbijs commorantes, ſunt citandi.& quod de commiſſione dicta ad citandum conſtet.*

13 *Vniuerſitatem repreſentant duæ partes præſentium, licet non ſint duæ partes totius uniuerſitatis, ex * communi. modo tamen omnes ſint citati.*

14 *Notarius in ſtipulatione conuocationis uniuerſitatis dicere ſaltem debet,homines,&c.repreſentantes uniuerſitatem,&c.*

15 *Vniuerſitatis actus ſubsiſtat, modo dicatur homines repreſentantes,uel poſt enumerationem hominum uniuerſitas id fecit, &c.ex * communi,uel capitulum id fecit, &c.*

16 *Onera per æs & libram, ſubditis tantum imponantur.*

17 *Cattaſtrati in libro æſtimi,ſoluunt onera.*

18 *Alius pro alio in uniuerſitate ꝓmittere nequit.*

19 *Scriptura referens,non probat,niſi relatum producatur.*

20 *Relati ſcriptura eſt producenda,alioquin nulla reſultat probatio ex referente, etiam quod de uiſu illius notarius atteſtetur.*

21 *Relatum,eſt in referente.*

22 *Verba narratiua,non probant relatum.*

23 *Participium, ſua natura relatiuum,ac repetitiuum omnium qualitatum,ex communi.*

24 *Editio ſcripturæ fit,ut reus poſſit deliberare,an uelit cedere,uel contendere.*

CON.

CONSILIVM CLIX.

TRINITAS ADSIT.

INſtant Illuſtres Domini de Na-
tis patricij Caſaléſes, vt aliqua
deducãtur pro nullitate mãda-
ti hominum de Tongo, ac pro
editione priorum præcum di-
ctæ communitatis, quarum fit
in petitiooe & alibi mentio: cumque maiores
noſtri illud vnumquemque ſcire arbitrati ſiot,
quod optimis rationibus quiſque demonſtraſ-
ſet: in medium pro illorum iuſtitia pauca hæc
proferam, nec tameo fimbrias extendam, cum
ſub examine ampliſſimi Senatus & iuriſconſul-
torum alioqui doctiſſimorum, ventiletur cauſa.
Sindicatus igitur prædicti oullitatem multipli-
citer oſtendo.

1 Primo, præſupponẽdo triplicem adeſſe † vni
uerſitatem, vnam latam, quæ prouinciam facit,
& iuriſdictionem, ac merum & mixtum impe-
rium de iure communi habet l. illicita. §. voiuer
ſas. ff. de off. præſid. aliam minus latam, quæ ciui
tatem conſtituit, & cui iuriſdictio ſolum cohæ-
ret in leuioribus criminibus, vſque ad certã quã
titatem, ſed merum & mixtum imperium tenet,
glo. in Rub. C. de defenſ. Ciuit. & in auth. eod.
tit. §. audientia, & §. eos igitur, auth. de mand.
prin. §. quod ſi delinquentes. alia & tertia eſt vni
uerſitas, de qua in propoſito, quæ nuncupatur
minima, vt Caſtrum villa & uicus. & huic nulla
2 cohæret † iuriſdictio, ſed alterius iuriſdictione
ſubeſt l. 4. C. de natur. libe. l. nulli. §. fi. C. de epi-
ſco. & cleri. l. qui in vico. ff. ad municipal. cum
vulgaribus. declarat Celſus Hugo conſil. 34.
num. 30. & conſi. 60. num. 7. vnde ad eam coo-
uocandam, & legitimè conſtituendam ſuperior
3 interuenire, † vel illius authoritas præcedere, ac
intercedere debet, l. obſeruare. C. de decurio.
lib. 10. Bart. in l. actor. ff. rem ratam habere, & in
l. nulli. vbi etiam Caſtr. & alij. ff. quod cuiuſque
vniuerſitatis nomine. & in l. omnes populi. 1. q.
prin. ff. iuſt. & iure. vant. de nullit. proreſſ. ex de-
fectu inhabi. ſeu mand. nu. 150. pag 164. Marc.
deciſ. Delfin. 791. 1. parte. & deci. 782. num. 10.
ead. part. demptis non nullis cauſis, de quibus
per Alciat. conſi. 360. num. 2. 364. num. 6. nec
4 tantum † decretum generale de conuocando,
ſed ſpetiale, ad tale quid tractandum & decer-
nendum, per d. vniuerſitatem requiritur, vt ſu-
perior certò ſciat, quid in vniuerſitate ſit geren-
dum, vt totum tunc approbare cenſeatur. Cor.
cooſi. 141. num. 13. volum. 1. Cum itaque in præ
ſenti oon cooſtet de Principis congregatione
committentis ſcieotia, nec reſpectu ſolutionis
800. aurerũ per communitatem faciendæ, pro
recuperatione iuriſdictionis, de quibus nullum
verbum, oec in ſupplicatione, nec in reſcripto,
ſeu mãdato doioini Alberti Paltri commiſſarij
ducalis ſpecialiter deputato ad dictam congre-
gationem: merito ſi mandatum non ſuſiſtit,
licet commiſſarius interuenerit, nec dicatur,
* imo, ex * communi opin. de qua per Nat. conſi.
142. num. 17. decretum ſuperioris non requiri.
Quia reſpondeẽ, illud procedere, quo ad decre-
tum apprabatorium, ſecus vero, quo ad authori
tatem congregandi, cum illa requiraẽ, vt ſupra
per Cor. Bart. Vant. & alios.

5 Secundo, † ſindicus ad ardua negotia non
cooſtituitur, niſi tota & integra vniuerſitas, vel
illius homines ſinguli, & capita domorum con-
uocentur, cum pars tantum nomine totius actũ
minimè gerat l. 2. C. de decur. lib. 1. & ibi Bart.
& in d. l. nulli Vant. vbi ſupra num. 152. c. cum
omnes ubi Abb. & Felyn. ac Deci. num. 7. de
conſtit. & in c. 1. de his, quæ fiunt à maiori par-
te capi. Iaſ. conſi. 118. volum. 1. ſuntque omnes
vocandi. Marc. deciſ. Delfin. 782. num. 9. 1. par.
Octau. Cacher. deciſ. Pedem. 39. in pri. noo con
ſtat in præſenti, homines vulgo cantonos appel
latos interueniſſe, minu que uocatos, qui tamẽ
conferunt cum dicta Tongi uniuerſitate, ut ex
cõfeſſione partis elicitur in illius ſcripturis pre-
ſentatis, & in eodem inſtrumẽti ſindicatus pro
6 ducto, ideo mandatum corruit. licet enim † pars
maior præiudicet minori, debet tamen conſeo-
ſus in communi præſtari, & minor quoq; pars
uocari, quæ collegialiter ſimul ſuum exprimat
conſeoſum, uel contradictionẽ, cum & ipſe ma-
iorem io ſuam ſententiam trahere poſſet. Bart.
in d. l. omnes populi. & eſt caſus in l. & ſuum
hæredem. ff. de pact. Marc. deciſ. Delfin. 186. nu.
* 5. Deci. d. c. cum omnes. ubi de * communi nu.
8. & 9. Celſus d. conſi. 106. nu. 14. latè Abb. cũ
Apoſt. uerbo, in agendis, num. 7. in ca. cum om-
nes, de conſtitutionibus.

Tertio, ubi geritur actus uoluntarius; non ſo-
lum maior pars conuocatorum in præiudiciũ
7 contumatium (quæ alias totam † uniuerſitatem
* repreſentat, & actum legitime gerit, ad * commu
nem opin. de qua per Vant. loco ſupra allegato
num. 150. verſi. & ſi conſtituens. deci. ex com-
muni. d. c. cum omnes. nu. 11. Marc. deciſ. 784.
in 1. pri. part. Natta communem atteſtans cõſ.
168. num. 7. Port. conſi. 20. nume. 17. Feſtas. de
æſtimo. par. 2. q. 27. nu. 7. pagina 30. Bello. conſ.
39. in 1.) interuenire & cooſentire debet: Verũ
8 etiam † omnes de præfat vniuerſitate, & ſingu-
li illius homines, cum in actu ab uniuerſitate ex
uoluntate geſto, & oon ex imminenti neceſſita-
te uel utilitate, requiratur omnium conſenſus,
non maioris partis tantum glo. Innocent. Hoſt.
* & alij, io c. cum omnes, vbi Deci. * communẽ
ait. oum. 6. de cõſtit. Innocent. cap. humilis. de
maior. & obed. Ioan. And. regul. quod omnes.
de regul. iur. in 6. ſequitur Rimin. conſilio. 430.
num. 16. uolum. 3. Natta conſi. 215. num. 5. vol.
1. Capic. deciſ. 4. num. 5. Ceſal. cõſi. 176. nu. 41.

cum

Fanuc.de lucro dot.glo.4.num.9. & cum de eo mulier nequeat ad libitum diſponere, filius li-
27 cet hæres † matris poterit contrauenire, petendo, quod ſecundo viro vltra partem, ei debitam per ſtatutum, tradidit, ex vulgata regula.l.2.C.ſi in frau.patron.tradit Crauet. conſ.200.num.6. cum ſeq. Grammat. deciſ.93. nume.8.cum ſeq. Curt.ſen.conſi.1.in ſi.Celſus Hugo. conſil.120. nume.96. Alſan.ad d.l. cum a matre collect.62. C.de rei uendicat.

Secundo, ſtatutum de modo & forma, ſupra citatum, dat legem minori habenti curatorem, vt de inſolutum, adhibitis ſolemnitatibus, iuramento nempe & aliis. quæ ſolemnitas dicitur de forma, vt ſupra, tum propter rubrũ, tum ob decretum irritans, quod aliter factũ non teneat. Socin.& alii in l.1.num.8.ff.lib.& poſthu.Brun. de forma.cap.2.concluſ. 12. Caeher. deci.165. num. 8. & per totum, ubi dicit, nume.7.nec per æquipollens poſſet impleri, vt ſupra. Et ſi nullus eſt contractus, poſtea ratificari non potuit, nec tacite, per Gram. d.deci.93. minus expreſsè. cũ in actu illo debebant omnia intrauenire, quæ omiſſa ſunt Cacher.d.deciſ.166.nu.8. cum ſeq.
28 & ſi admitteretur † ratificatio cum eiſdem ſolemnitatib.fieri oporteret, not.ex * communi Iaſ.in l.cum hi.§.eam tranſactionem.num.2.ff.de tranſact.fuſius Octau. Cach.d.deciſ.Pedem.166.nu. 13.in ſi.poſt add. Bartol. in l.cum lex.ff.de fideiuſ.Barbat.conſi.70.1.dubio vol.3.Roma.cum Mend.conſi.54.Ex quibus cenſeo pronuntiandum d. contractum nullum, prout arbitror, ita ampliſſimus Senatus cenſuiſſet, niſi pars aduerſa ſentiens difficultatem, concordium, in gratiã actoris procuraſſet.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRIBVS D. HECTORE & conſortibus de Natis caſalenſibus.

ARGVMENTVM.

Mandatum vniuerſitatis, quando legitimè fiat. Et qui homines, & quot concurrere debeant ad conficiendum mandatum procuræ. Scriptura relata, quando produci debet, vt referens probet.

SVMMARIVM.

1 *Vniuerſitas triplex eſt lata, minus lata, & minima.*

2 *Iuriſdictio non cohæret vniuerſitati minimæ, vt pago, villæ, vel caſtro.*

3 *Vniuerſitas non conuocatur, niſi authoritas ſuperioris præcedat.*

4 *Decretum ſpeciale requiritur in conuocãda minima vniuerſitate, non tantum approbatoriũ ſed auctoritatiuum, ex * communi.*

5 *Sindicus ad ardua non conſtituitur, niſi tota uniuerſitas & ſinguli conuocentur, cum pars nomine aliorum non faciat.*

6 *Maior pars vniuerſitatis minori præiudicat, cum omnes ſunt vocati collegialiter, ex * cõi.*

7 *Vniuerſitas tota repræſentatur ex maiori parte conuocatorum, in præiudicium contumacium, ex * commu.*

8 *Conſenſus omnium de uniuerſitate, non maioris tantum partis requiritur, vbi geritur actus voluntarius, ex * communi.*

9 *Actus uoluntarius, quomodo cognoſcatur.*

10 *Vniuerſitatis duæ ex tribus partibus uocum, ad actum firmandum requiruntur, ex communi.*

11 *Procura ſindici, ut ſubſiſtat in arduis uniuerſitatis requiritur deſcriptione omnium aſſentiẽtium & contradicentium, & notarij atteſtatio, quod duæ ex tribus partibus vniuerſitatem repreſentantes fecerunt actum, &c. ex * communi.*

12 *Homines in ſuburbijs commorantes, ſunt citandi. & quod de commiſſione dita ad citandum conſtet.*

13 *Vniuerſitatem repreſentant duæ partes præſentium, licet non ſint duæ partes totius uniuerſitatis, ex * communi. modo tamen omnes ſint citati.*

14 *Notarius in ſtipulatione conuocationis uniuerſitatis dicere ſaltem debet, homines, &c. repreſentantes uniuerſitatem, &c.*

15 *Vniuerſitatis actus ſubsiſtat, modo dicatur homines repreſentantes, uel poſt enumerationem hominum uniuerſitas id fecit, &c. ex * communi, uel capitulum id fecit, &c.*

16 *Onera per æs & libram, ſubditis tantum imponantur.*

17 *Cattaſtrati in libro æſtimi, ſoluunt onera.*

18 *Alius pro alio in uniuerſitate promittere nequit.*

19 *Scriptura referens, non probat, niſi relatum producatur.*

20 *Relati ſcriptura eſt producenda, alioquin nulla reſultat probatio ex referente, etiam quod de uſu illius notarius atteſtetur.*

21 *Relatum, eſt in referente.*

22 *Verba narratiua, non probant relatum.*

23 *Participium, ſua natura relatiuum, ac repetitiuum omnium qualitatum, ex communi.*

24 *Editio ſcripturæ fit, ut reus poſſit deliberare, an uelit cedere, uel contendere.*

CON-

CONSILIVM CLIX.

TRINITAS ADSIT.

INſtant Illuſtres Domini de Natis patricij Caſaleſes, vt aliqua deducātur pro nullitate mādati hominum de Tongo, ac pro editione priorum præcum dictæ communitatis, quarum ſit in petitione & alibi mentio: cumque maiores noſtri illud vnumquemque ſcire arbitrati ſint, quod optimis rationibus quiſque demonſtraſſet: in medium pro illorum iuſtitia pauca hæc proferam, nec tamen fimbrias extendam, cum ſub examine ampliſſimi Senatus & iuriſconſultorum alioqui doctiſſimorum, ventiletur cauſa. Sindicatus igitur prædicti nullitatem multipliciter oſtendo.

1 Primo, præſupponēdo triplicem adeſſe † vniuerſitatem, vnam latam, quæ prouinciam facit, & iuriſdictionem, ac merum & mixtum imperium de iure communi habet l. illicita. §. vniuerſas. ff. de off. præſid. aliam minus latam, quæ ciuitatem conſtituit, & eui iuriſdictio ſolum cohæret in leuioribus criminibus, vſque ad certā quātitatem, ſed merum & mixtum imperium tenet, glo. in Rub. C. de defenſ. Ciuit. & in auth. eod. tit. §. audientia, & §. eos igitur, auth. de mand. prin. §. quod ſi delinquentes. alia & tertia eſt vniuerſitas, de qua in propoſito, quæ nuncupatur minima, vt Caſtrum villa & uicus. & huic nulla
2 cohæret † iuriſdictio, ſed alterius iuriſdictione ſubeſt l. 4. C. de natur. libe. l. nulli. §. ſi. C. de epiſco. & cleri. l. qui in vico. ff. ad municipal. cum vulgaribus. declarat Celſus Hugo conſil. 34. num. 30. & conſi. 60. num. 7. vnde ad eam conuocandam, & legitimè conſtituendam ſuperior
3 interuenire, † vel illius authoritas præcedere, ac intercedere debet, l. obſeruare. C. de decurio. lib. 10. Bart. in l. actor. ff. rem ratam habere, & in l. nulli. vbi etiam Caſtr. & alij. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine. & in l. omnes populi. 1. q. prin. ff. iuſt. & iure. vant. de nullit. proceſſ. ex defectu inhabi. ſeu mand. nu. 150. pag 164. Marc. decif. Delfin. 791. 1. parte. & deci. 782. num. 10. ead. part. demptis non nullis cauſis, de quibus per Alciat. conſi. 360. num. 2. 364. num. 6. nec
4 tantum † decretum generale de conuocando, ſed ſpetiale, ad tale quid tractandum & decernendum, per d. vniuerſitatem requiritur, vt ſuperior certò ſciat, quid in uniuerſitate ſit gerendum, vt totum tunc approbare cenſeatur. Cor. conſi. 141. num. 13. volum. 1. Cum itaque in præſenti non conſtet de Principis congregatione committentis ſcientia, nec reſpectu ſolutionis 800. aurerū per communitatem faciendæ, pro recuperatione iuriſdictionis, de quibus nullum verbum, nec in ſupplicatione, nec in reſcripto, ſeu mādato domini Alberti Paltri commiſſarij ducalis ſpecialiter deputato ad dictam congregationem: merito ſi mandatum non ſuſſtit, licet commiſſarius interuenerit, nec dicatur,
* imo, ex * communi opin. de qua per Nat. conſi. 142. num. 17. decretum ſuperioris non requiri. Quia reſpondeť, illud procedere, quo ad decretum appprobatorium, ſecus vero, quo ad authoritatem congregandi, cum illa requirať, vt ſupra per Cor. Bart. Vant. & alios.

5 Secundo, † ſindicus ad ardua negotia non conſtituitur, niſi tota & integra vniuerſitas, vel illius homines ſinguli, & capita domorum conuocentur, cum pars tantum nomine totius actū minimè gerat l. 2. C. de decur. lib. 1. & ibi Bart. & in d. l. nulli Vant. vbi ſupra num. 152. c. cum omnes ubi Abb. & Felyn. ac Deci. num. 7. de conſtit. & in c. 1. de his, quæ fiunt à maiori parte capi. Iaſ. conſi. 118. volum. 1. ſuntque omnes vocandi. Marc. deciſ. Delfin. 782. num. 9. 1. par. Octau. Cacher. deci. Pedem. 39. in pri. non conſtat in præſenti, homines vulgo cantonos appellatos interueniſſe, minu que uocatos, qui tamē conferunt cum dicta Tongi uniuerſitate, ut ex cōfeſſione partis elicitur in illius ſcripturis præſentatis, & in eodem inſtrumēti ſindicatus pro
6 ducto, ideo mandatum corruit. licet enim † pars maior præiudicet minori, debet tamen conſenſus in communi præſtari, & minor quoq; pars uocari, quæ collegialiter ſimul ſuum exprimat conſenſum, uel contradictionē, cum & ipſe maiorem in ſuam ſententiam trahere poſſet. Bart. in d. l. omnes populi. & eſt caſus in l. & ſuum hæredem. ff. de pact. Marc. deciſ. Delfin. 186. nu.
* 5. Deci. d. c. cum omnes. ubi de * communi nu. 8. & 9. Celſus d. conſi. 106. nu. 14. latè Abb. cū Apoſt. uerbo, in agendis, num. 7. in ca. cum omnes, de conſtitutionibus.

Tertio, ubi geritur actus uoluntarius; non ſolum maior pars conuocatorum in præiudiciū
7 contumatium (quæ alias totam † un uerſitatem
* repreſentat, & actum legitime gerit, ad * communem opin. de qua per Vant. loco ſupra allegato num. 150. verſi. & ſi conſtituens. deci. ex communi. d. c. cum omnes. nu. 11. Marc. deciſ. 784. in 1. pri. part. Natta communem atteſtans cōſ. 168. num. 7. Port. conſi. 20. nume. 17. Feſtas. de æſtimo. par. 2. q. 27. nu. 7. pagina 30. Bello. conſ. 39. in 1.) interuenire & conſentire debet: Verū
8 etiam † omnes de præfat vniuerſitate, & ſinguli illius homines, cum in actu ab uniuerſitate ex uoluntate geſto, & non ex imminenti neceſſitate uel utilitate, requiratur omnium conſenſus, non maioris partis tantum glo. Innocent. Hoſt.
* & alij, in c. cum omnes, vbi Deci. * communē ait. num. 6. de cōſtit. Innocent. cap. humilis. de maior. & obed. Ioan. And. regul. quod omnes. de regul. iur. in 6. ſequitur Rimin. conſilio. 430. num. 16. uolum. 3. Natta conſi. 215. num. 5. vol. 1. Capic. deciſ. 4. num. 5. Ceſal. cōſi. 176. nu. 41.

cum

17 cataſtro † nuncupato, per Bal. in l. placet, nu. 16.
C. de ſacroſan. Eccleſ. uel aliter ex hac ſubnota-
tione mobilium & immobilium bonnrum, de
qua per Alciat. in l. cognoſcere. ff. de verb. ſigni.
inter ipſam vniuerſitatem, & perſonas, ratione
bonorum deſcriptorum in d. æſtimo, dicitur ce-
lebratus quaſi contractus, de ſubeundo onera in
loco, Barto. & Bald. d. l. placet uerſic. de collectis
Bart. l. incola. ff. ad muni. Ancar. conſi. 352. in fi.
Rube. Alexand. qui alios congerit, in conſi. 9. nu
mero 7. Vnde, ſi onera ſubeunt, & commoda
ſentient, & de vniuerſitate reputabuntur, ex qui-
bus tolluntur quædam in contrariorum ſcriptu
ra oppoſita, cum ſi fateantur aduerſarij homi-
nes de Cantono onera ſub re, & alias in congre
gationibus uniuerſalibus dicti loci Tōgi, ſolitos
interuenire, etiam ſi pertractentur negotia vilio
ra, & minoris præiuditii, ut atteſtantur contradi
centes dicto mandato procuræ. de quibus in in-
ſtrumēto a parte producto, cui in hoc fides præ
ſtabitur, neceſſario fatendum ſit, illos vocandos
ad d. actus corroborationem, maximè quia ad-
mittant, dd. homines tres partes regiſtri d. loci
Tongi conſtituere. Accedat inſuper, quod mul-
18 ti interuenere † nomine alieno promittentes de
rato, quod tamen in ſimilibus fieri nequit, nec
filius ꝓ parte, vel affinis pro affine, ne alias pau-
ciores promittentes de rato pro maiori parte,
numero, actus omnes communitatis expediren
tur, not. Vant. d. num. 150. Alex. conſi. 30. in fin.
uol. 1. Felyn. d. cap. cum omnes. nume. 49. & Fe-
ſtas. de collectis, parte 2. q. 27. num. 33. pagi. 30.
Sic ergo legitimam fore ſindicatus nullitatem,
oppoſitam arbitror.

Aggredior dubium ſecundum, ac conceſſo,
quód mandatum ſubſiſteret; breuiter dicn, pre-
ces, de quibus ſit mentio in ſupplicatione tranſ.
miſſa ſimul cum libello, ante omnia exhibendas
fore. Elicitur enim ex d. ſupplicatione, homi-
nes loci Tongi, poſt quam narrarunt gratiam
obtentam per decretum ad eorum ſupplicem li
bellum factum ab Excellentiſſimo Principe, ne
d. cauſa comprehenſa in prioribus precibus co
gnoſcatur, per eximium Senatum Caſalenſem,
ſupplicare, vt illa cauſa committatur alijs iudici-
bus: de hac tamen ſupplicatione priori non con
ſtat, nec quæ ſit iſta cauſa, & an illa, de qua in d.
vltima ſupplicatione tranſmiſſa, ideo priores
preces edi & exiberi debent.

19 Primo, quia † diſpoſitio, ſcriptura, ſeu preces
ad alias ſe referentes, nullum ſortiūtur effectuū,
niſi de relato conſtet, eſt optimus text. in l. in te-
ſtamento la prima. ff. de condit. & demon. notat
Bart. in ſummario, & ibi Deci. num. 4. in auth. ſi
quis in aliquo. C. de edend. glo. per illum textū.
in cap. 1. de fide inſtrum. Valla. conſi. 8. num. 6.
20 & 20. volumin. 3. quinimo, & ſi non conſtat de
ſcriptura, cuius in relato mentio habeatur, nul-
la inducitur probatio, & ſi notarius de illa atte-
ſtetur, Angel. in l. ſi donat. ff. de donat. Bald. in l.
ciuis. §. fi. ff. de leg. Alexand. conſi. 3. volum. 2. ubi
vult, quod vtraque ſcriptura edēda eſt, quia vna
continuatur alteri, ex natura relationis, & ſi re-
moueatur orationis perfectio, vna ſine alia non
valet. accedat, quod ſcribit Bald. in l. 1. in fi. C. de
Epiſc. & cleri. vbi quærit, quando ſtatutū refert
ſe ad aliud, an debeat fieri fides ſtatuti relati, &
dicit, quod ſic, ſi ſtatutum non refert tenorem
alterius ſtatuti. Natta conſi. 634. num. 16. vol. 3.
Cum itaque ſupplicatio vltima relationem ad
alias habeat, nec illius tenorem referat, merito
exibenda venit.

21 Secundo, ex regula traditur relatum eſſe in
referent, & quicquid in termino relato eſt, id,
in termino referente includitur, l. aſſe toto. ff. de
hæred. inſtit. l. ſi ita ſcripſero. ff. de cond. & de-
monſtr. l. inſtitutio talis. ff. de condit. inſt. & pro-
priè & ſpecificè Bald. l. ſi defenſor. §. qui interro
gatus, niſi fore. ff. de interrogatorijs actio. Bald.
conſi. 212. volum. 5. Deci. conſi. 47. & in c. quo-
niam contra num. 37. vbi Paris. §. 45. num. 18.
Roma. cum Apoſtil. Mendoſ. conſi. 301. nu. 14.
virtute ergo d. relationis, etiam quod eſſet per
22 verba narratiua, quæ non probant relatum, niſi
producatur, per Alexand. conſi. 81. nu. 10. uolu.
3. Deci. de auth. ſi quis in aliquo. num. 31. perin-
de habetur, ac ſi in dicta ultima ſupplicatione te
nor alterius expreſſus & deſcriptus fuiſſet, & cō
ſequenter pars ſcripturæ referentis, vt hinc non
producta à parte ſcriptura continens, non cen-
ſeatur integraliter producta, nec probet, Alex.
conſi. 3. num. 1. volum. 2. minus ſuper illa ſunda
mentum fieri ualeat. vt egregie not. Roma. con-
ſilio 205. nume. 6. cum ſeq. ſubdens iudicem, &
partem, ex illa non producta, minimè informa-
ri poſſe.

Tertio, in hac ſupplicatione, ſuper qua totum
iudicium aduerſariorum fundatur, geminatis
vicibus ſit mentio de cauſa, ſuper qua decretum
Principis Excellentiſſimi, primo loco fuit emiſ-
ſum, ibi, *che detta cauſa ſia conoſciuta*, &c. ibi,
*ſe ſarà ſua mente, che detta cauſa ſia conoſciu-
ta*, &c. ac ibi, ordinare che ſia conoſciuta. Exhi
beri igitur priores preces debent. d. cauſam con
tinentes, & exprimentes, tum quia in ultimis nō
23 exprimatur, quæ ſit iſta cauſa, † tum quod parti-
cipium illud dictam, ſit ſui natura relatiuum, &
repetitiuum. Bart. in l. repetendatum. ff. de leg. 3.
nec ſolum ſubſtantiæ, ſed omnium qualitatum
relati, ſecundum Deci. qui dicit communem,
conſi. 278. col. fi. & conſi. 291. nu. 6. amplè Val-
la conſi. 56. num. 27. in 3. Cæphal. conſi. 259. in
pri. & d. Gabr. ſuis concluſ. de verbo. ſigni. con-
cluſ. 6. nume. 112. cum ſeq. illaſque exhibendas
arbitror, cum poſſibile ſit, quod in eis, aliquid
contineatur, quod præſenti iudicio, cauſæ, vel
nunc productis detrahatur, vel ſaltem illa limi-
tet, vt in propoſito dicebat Roma. dicto conſil.
305. num. 7.

Quarto, cum preces poſteriores ad priores &

decretum Principis ſe referant, manifeſtè conſtat, voluiſſe vniuerſitatem in executione primi decreti, & præcum denuo ſupplicem libellum porrigere,& cauſæ cõmiſſionem obtinere,prout in illis,& decreto continebatur, arg.not.in l. ait prætor.§.1. ff. de iud.Socin. Rubr.ſolut.mat. nu.40.cumq; pluries referãt d.cauſam,& decretum ex illa geminatione enixiorem eorum mẽtem demonſtrant.vul.l.Baliſta.ff.ad Treb. & c.ſi cautio.de fid.inſtr.vnde concludendum eſt, dictas preces eſſe exhibendas,vel quia ſint partes, vel quia contineant cauſam petitam, de qua nõ conſtat plene,niſi producantur illæ, & ex quib. precib. ſimul iunctis quid certum colligitur, & reſultabit.per Dec.conſi.647.nu.3.

Quinto,in mandato ſindicatus hominum loci Tongi,in decreto commiſſarij particularis ad congregandos homines, nec nõ in propoſitione facta hominibus pro ſindicorum conſtitutione,ubique ſit mentio præcum priorũ,& decreti,ſeu gratiæ impetratæ ab Excellent. Principe, ſuper d.lite & cauſa mouenda,cõtra dd. Illuſtres de Natta,ſic præſentari debent,vti partes dictarum ſcripturarum,ac fundamẽta decreti,& pro
24 curæ uniuerſitatis,†vt certi reddi ualeãt Illuſtres Domini Rei,an cedere, uel contendere velint, ad not.per Bald.in l. 1.§.editiones. ff. de eden.& per Moder. ac Dec. num.87. & 88. in l.edita.C. de eden. non enim poſſunt deliberare illuſtres Domini de Natta ſuper petitione & ſupplicatione tranſmiſſa, & ſuper propoſitione, de qua in procura hominum, an ſint legitima iuſta,vel ne, niſi in primis edant omnia, de quibus in eis ſit mentio.not.Dec.in d.c.1.num.64.Ex quibus in vnum redactis,Dico,non ſolum debere pronuntiari mandatum procuræ illegitimum, ſed præces, a quibus præſens controuerſia originẽ trahit,eſſe exhibendas.

Franciſc.Burſat.I.C. Mãntuanus.

PRO MVLTVM ILLVSTRIBVS Dominis Hectore,& conſortibus de Nattis, patritijs ex Caſali.

ARGVMENTVM.

Princeps,quando ſubditos,& caſtra inuitis ciuibus alienet,vel alienat a reuocet.

Quando promiſſa ſeruare teneatur Princeps.

Tempus immemorabile,quid operetur.

Conſenſus vniuerſitatis, quando præiudicet, & ex quibus præſumatur.

Quæ reſtitutio in integrum, aduerſus quas præſcriptiones ex capite iuſtæ ignorantiæ competat,& quando.

Ex cauſa remunerationis,quæ concedantur.

SVMMARIVM.

1 *Princeps, vel Dominus non alienat caſtrum, vel feudum ciuibus, vel vaſallis inuitis, & econtra,ex * communi.*

2 *Ciuitas non alienatur inuitis ciuibus, niſi cum vniuerſitate,ex communiori,** & ſi fieret in æqueparem,ex * communi.*

3 *Alienatio ciuium non ſit in æquiparem, niſi de ciuium conſenſu,ex * communi.*

4 *Vaſallus, & Dominus circa fidem præſtandã, & alia,a pari procedunt.*

5 *Vaſallus inuito Domino non alienat, nec ſe alicui ſubijcit.*

6 *Mandatum ſindicorum non probatur ex verbis enunciatiuis Notarij,videlicet,vt aſſeruerũt conſtare, vel dicent vidiſſe illud, &c. ex ** communiori.*

7 *Mandatum non præſumitur legitime factum a duabus partibus vniuerſitatis in contumaciam aliorum.*

8 *Scientia non præſumitur.*

9 *Conſenſus expreſſus requiritur.vbi rei magnitudo expoſcit,licet aliàs tacitus ſufficeret.*

10 *Vniuerſitas non præiudicat hominibus nondum natis.*

11 *Princeps promiſſa ex cauſa oneroſa ſeruat, ex communi.*

12 *Contractu obligatur Princeps, ſicut priuatus.*

13 *Prohibitio alienãdi cum Principe inita, dominij translationem impedit.*

14 *Infeudatio prohibita dicitur, vbi & alienatio prohibetur.*

15 *Principis gratia correſpectiua ad aliquid receptum ſucceſſoribus in principatu præiudicat, cum in contractum tranſeat, ex * communi.*

16 *Contractus Principis, vel priuilegium in contractum tranſiens, non reuocatur, ex * communi.*

17 *Princeps ſucceſſor in dignitate ligatur contractu prædeceſſoris, ex* communi.*

18 *Regalia, & cætera in diminutionem ſtatus, non diſtrahuntur,nec in præiudicium ſucceſſorũ.*

19 *Præſcribuntur regalia longiſſimo tempore, citra Domini ſcientiam,ex* communi.*

20 *Contractus Principis,vim legis habet.*

21 *Dominium transferri impeditur per duplicem prohibitionem,ex * communi.*

22 *Pactum de non alienando,quandoq; habet onus reſtitutionis annexum.*

23 *Conſuetudo,& præſcriptio differunt.*

Præſcriptio

24 Præſcriptio immemorabilis, quomodo probetur.

25 Derogatio prioris priuilegij, vel gratia non inducitur per ſecundum, ſi in ſecundo de priori non fiat mentio.

26 Inueſtitura ſecunda, non tollit primam.

27 Dominus priuatur directo dominio, ſi erga vaſallos ſe male habeat.

28 Vaſallis inuitis alienatis Dominus priuatur directo, ** ex communiori.

29 Feudo priuatur per ſuperiorem Dominium inueſtitus, ſi male ſuos ſubuaſallos tractat.

30 Probibitio ſimplex de non alienando, non impedit translationem dominij, ex* communi, niſi addatur clauſula, quòd in caſu alienationis reuertatur dominium, &c.

31 Feudum eſt contractus nominatus irreuocabilis ex* communi.

32 Conceſſio ob merita, & ſeruitia, dicitur ex cauſa oneroſa, & irreuocabiliter conceſſa.

33 Priuilegium remuneratorium tranſit in contractum.

34 Succeſſor in dignitate non reuocat inita per prædeceſſorem, quæ in contractū tranſierunt, ex communi.*

35 Alienatio Principis, in maximam ſtatus diminutionem reuocatur, licet in vim contractus oneroſi fuerit facta.

36 Princeps non reuocat contractus, etiam quod de plenitudine poteſtatis procedat, ex* communi.

37 Agens ſine actione repellitur.

38 Requiſita in rei uēdicatione publiciana, & actione perſonali.

39 Hippotecariæ iure quando licita ſit retentio.

40 Hæres facta defuncti ſeruat, & de euictione pmiſſa tenetur.

41 Euictio competit pro feudo alienato, ſi emptor ſciat rei qualitatem, ex * communi.

42 Feudum emens ſcienter, & prouidēs ſibi de euictione, poteſt re euicta agere.

43 Exceptio repellit agentem, quem de euictione tenet actio.

44 Princeps non ſeruando pacta, priuato quolibet deterioris eſſet conditionis.

45 Relatum eſt in referente ēt in materia feudali.

46 Ratificans alienationem perdit ius, & dominiū ſuum.

47 Mandatum in antiquis legitimum præſumitur multipliciter, ex** communiori.

48 Creditur Notario, viro graui, & fide digno.

49 Notarij atteſtatio, fidem facit.

50 Tempus longiſſimum, & immemorabile omnes defectus tollit, & omnia interueniſſe facit præſumi, ex ** communiori.

51 Solemnitas extrinſeca ex diuturno tempore triginta annorum præſumitur, ex** communiori.

52 Probatio non admittitur contra præſumptionem iuris, & de iure poſt longiſſimum tempus immemorabile, ex *communi.

53 Poſſeſſio probatur ex immobilium inſiſtentia.

54 Conſenſus expreſſus multipliciter cognoſcitur.

55 Poſſeſſio præſumitur ex titulo præambulo, & ex interuallo.

56 Tacitus conſenſus ſufficit, ac ſubſequens, cum non interuenit ad validandum actum, ſed ad præiudicium tantum.

57 Vniuerſitatis actus perpetuo durat, & ſi qui actum geſſerunt deceſſerint.

58 Contractus per vniuerſitatem geſti, cenſentur perpetui.

59 Tempus immemorabile, & centum annorum, idem eſt ex * communi.

60 Tempus immemorabile conceſſionem legitimam & priuilegium Principis inducit, ex * communi.

61 Regalia ex immemorabili tempore, vel centum annis acquiruntur, ex * communi, & citra Principis ſcientiam, uel illius officialium.

62 Spiritualia, tempore centum annorum acquiruntur.

63 Princeps, & tempus centum annorum poſſunt a pari.

64 Conſuetudo temporis immemorabilis uim legis obtinet, & ibi de effectibus dicti temporis.

65 Poſſeſſio ex inſtrumentis inter partes probatur, & in antiquis in tertij præiudicium.

66 Iuriſdictis poſſeſſio, ex quibus probetur. & nume. 68.

67 Sententia probat expreſſa, & aliud omne ad id antecedens neſſarium.

67 Superioritas, & iuriſdictio, quomodo demonſtretur remiſſiue.

69 Reſtitutio in integrum ex capite iuſtæ ignorantiæ petitur per Communitatem, licet regi ſoleret per officiales, ex *communi.

70 Reſtitutio in integrū aduerſus quadragenariā præſcriptionē, non cōpetit ex vna magis ** cōmuni, licet contrariam ex alia ** communiori.

71 Reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem triginta annorum datur ſine dubio, ex communi * omnium, & etiam contra quadraginta, ex communiori, & tutiori.

Ignorantia

72 *Ignorantia iuſta requiritur, vt detur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ſec⁹s data ſcientia veriſimili, quia non competit,*
* *ex * communi.*

73 *Reſtitutio, etiam ex cauſa ignorantiæ iuſtæ, nulla datur aduerſus præſcriptionem temporis*
** *immemorabilis ex ** communiori.*

74 *Reſtitutio ex capite ignorantiæ datur eccleſiæ, & pauperib. intra quartum poſt quadraginta annos, non autem poſt centum annos, ex communi, uel a die præſumpta ſcientiæ læſionis.*

75 *Prohibita alienari ex cauſa remunerationis di-*
* *ſtrahuntur, ex * communi.*

76 *Donatio inter patrem, & filium cauſa remune-*
* *rationis ſubſiſtit, ex * communi.*

77 *Probatio meritorum non fit, ubi inter perſonas non prohibitas a lege, intuitu meritorum,*
* *quid fit, ex * commtni.*

78 *Vaſalli ex cauſa remunerationis intuiti alienantur.*

79 *Regalia diſtrahuntur propter merita.*

80 *Alienatio vaſallorũ, caſtrorum, & iuriſdictionis, licita eſt, ſi modica læſio reſultet ſucceſſo-*
** *ri in principatu, ex ** communiori.*

81 *Conſuetudo infeudandi probatur ex unico actu cum curſu quadraginta annorum, & eo magis ex bino.*

82 *Solitum infeudari ex puri us inueſtituris demonſtratur.*

83 *Alienari poſſunt caſtra, & feuda, ſi id contractum ſit.*

84 *Res ſolita infeudari, uel alienari, ſempre infeudari, uel alienari poteſt, & ibi de ratione.*

85 *Alienatio non dicitur, vbi fit reſeruatio directi, & ſuperioritatis Domini, & ſub nume. 88.*

86 *Pollicitatio ſimplex actionem non producit.*

87 *Pactum gratuitum Principis reuocatur, ſuadẽte maxime cauſa.*

88 *Priuilegium Principis ſubdito conceſſum reuocatur ex cauſa, etiam ſi in contractum tranſierit.*

89 *Priuilegium ſecundum requirit mentionem primi, ſi de eo habeatur notitia.*

90 *Teſtes de uniuerſitate, licet admittantur, modi-*
* *cam fidem faciunt, ex * communi.*

91 *Delictum a communitate non committitur, niſi deliberate maior pars concurrat.*

92 *Dominus ſuperior eſt adeundus, cum ſubuaſallus a vaſallo turbatur, ſeu iniuſte uexatur.*

93 *Teſtibus pro bona fama, & non delicto magis creditur.*

CONSILIVM LX.

TRINITAS ADSIT.

EX documento publico rogato per D. Gulielmum Grazanum, ſub die 11. Octobris anni 1382 conſtat Illuſtriſſimum quon. D. Theodorum Marchionem tũc ſtatus Mõtisferrati Sindicis vniuerſitatis & hominum loci Tongi eius ditionis promiſiſſe in hæc verba, Inſuper dictus D. Marchio de gratia ſpetiali & deliberato conſilio motus ad pietatem erga ipſos, gerenſque amorem & purã charitatem ad ipſos, & ad preces & requiſitionẽ nobiliũ quamplurium dicti D. Marchionis, remittit dictis ſindicis, omnia & ſingula crimina, inobedientias, delicta, & maleficia, vel pœnas, banna, condemnationes inde ſubſequutas. Item remittit eiſdem omnes & ſingulas taleas, ac impoſitiones, & reſtas talearum, & impoſitionem temporis præteriti impoſitas, & taxatas dicto Communi & hominibus Tongi, ꝑ ipſos debitas dicto Marchioni. Item de amplio ri gratia benignitatis ſuæ, ipſis ſindicis, nominibus, vt ſupra, promiſit retinere perpetuo dictum locum & Caſtrum Tongi, ad ſuam propriam cameram, & d. locum in alium non transferre.

Apparet rurſus ex eodem inſtrumento, ſindicos donaſſe d. Marchioni & ſucceſſoribu, poſt mortem donatarij, uſque ad annos 15. officium poteſtariæ Tongi, cum iure exigendi ſalarium quindecim ducatorum pro dicta poteſtaria, a dictis hominibus Tongi, tranſtuliſſeque in d. Marchionem Illuſtriſſimum, emolumenta furnorum Tongi, per tempus ſupra expreſſum in d. poteſtaria, ita quod elapſo dicto tempore, ꝑueniant uel Communi uel ſucceſſoribus dicti Principis, prout de iure debebuntur, cum clauſulis ſolitis, & promiſſione ac hypoteca bonorum ſulita. Qui locus & Caſtrum Tongi, cum antiquitus fuiſſet apud nobiles & familiam illorum de Turchis infeudatos ab Illuſtriſſimis dicti temporis Marchionibus Montisferrati (ut multè illorum propemodum inueſtituræ demõſtrant) fuit tandem per illuſtriſſimum Io. Iacobum ſucceſſorem Theodori, die 27. Martij anno 1435. conſiderantem decere liberalitatem exercere erga benemeritos, cum caſtellania, meroque & mixto imperio, gladij poteſtate, ac omnimoda iuriſdictiune, & regaliis omnibus, cum officio poteſtariæ eiuſdem loci, cum omnibus ſuis emolumentis, & iure percipiendi 15. ducatos pro ea a dictis hominibus Tongi, & cũ omnibus furnis exiſtentibus in illo loco, ſaluo ſemper iure ſuperioritatis & directi dominij in nobile gentile, & rectum feudum conceſſum, quon. Magnifico & Excellenti Iur. Conſul. Do. Henrieto Nattæ eius conſilio meritiſſimo, &

propter

propter illius merita & obſequia ad vniuerſale torius Marchiæ periclitantis commodum præſtita, pro ſe filijs & deſcendentibus ſuis quibuſcunque in infinitum maſculis, &c. cum ſpeciali promiſſione pro ſe & hæredibus, ac ſucceſſoribus omnibus de euictione ipſorum bonorum, & iurium infeudatorum, & quod cuicunque moleſtiam inueſtito, vel hæredibus ſuis inferenti, uel inferre volenti audientiam denegabit, nec permittet pro eis illos in ius vocari, &c. ac vt ſcrioſius in eorum prima & publica inueſtitura legitur: Quæ ſucceſſiuis, ac continuatis temporibus, in hunc vſque diem, ab omnibus Illuſtriſſimis Marchionibus in dicto ſtatu ſucceſſoribus, ac in omnes domini Henrieti deſcendentes, & poſteros confirmata, ac renouata pro tempore fuit.

Exinde alio inſtrumento publico inter Illuſtriſſimum do. Ioannem primogenitum Illuſtriſſimi Domini Ioannis Iacobi Marchionis Montisferrati, & ſindicos, ac procuratores ad id ſpecialiter deputatos, vt aſſeritur ibi cõſtare de mãdato, ex inſtrumento rogato per Dominum Iacobum de Valutaria notarium Tongi, ſub die 28. Aprilis, anni 1435. ibi recepto abbreuiato & in publicam formam ſcripto, & pro quibus Communi & hominibus promiſerunt, ex illorum perſona, dicto ſindico de rato in ampla forma, ad fauorem Marchionis & omnium tenentium d. Caſtrum Tongi, ab eo pro ſedandis omnibus differentijs, & quæſtionibus, quæ erant inter partes, ac ad preces dictorum hominum, & Communis Tongi tranſactum, & conuentum fuit die 3. Maij 1435. in hæc ferè verba: Quia d. ſindici proteſtantes venire ad hanc compoſitionem, cum interuentu cuiuslibet ſolemnitatis neceſſariæ, ſolitæ & opportunæ tranſtulerũt, & dederunt, dicto Illuſtriſſimo Marchioni, hęredibus ſuis & ſucceſſoribus, ac notario ſtipulanti pro alijs habentibus, tenentibus nunc & in futurum habituris cauſam, & d. Caſtrum Tongi, a dicto Marchione, ſiue iure feudi ſiue quocunque alio titulo, ac nominibus ſingulorum tenentiũ, & poſſidentium nunc & in futurum, quocunque titulo caſtrum Tongi. Quæ clauſula ſæpius in inſtrumento repetita fuit, poteſtariam Tongi, officium, & omnem exercendi iuriſdictionem, cum omnibus iuribus competentibus hominibus Tongi, & cum onere ſoluendi quindecim ducatos annuos pro ſalario poteſtariæ d. Marchioni, pro ſe, & quib. dederit, & cum expreſſa clauſula derogatoria, non obſtantibus aliquib. pactis & conuentionibus, & iuribus competentibus, vigore certorum pactorum, & conuentionum factarum inter Illuſtriſſimum Dominum Theodorum genitorem Illuſtriſſimi Domini Ioannis Iacobi, & dictos homines Tongi, de quibus conſtat publico inſtrumẽto rogato per dom. Guilielmum Grazanum anno 1382. die 21. Octobris, quod eſt primum in ordine ſcriptum, ad quod, & in eo contenta qualitercunque partes ipſæ profitentes habere de eis plenã notitiam ſe retulerunt: Et ex aduerſo Illuſtriſſimus dom. Ioannes nomine Domini eius patris tranſtulit, & renunciauit dictis hominibus Tongi, furnos, cum eorum omnibus emolumentis, & iuribus, quæ ipſi Marchioni competebãt, aut competere poterant, maximè virtute dictæ conuentionis alias firmata inter prædictum Illuſtriſſimum Marchionem Theodorum, & homines Tongi, vt ſupra: Renunciantes pactis, omnibus iuribus, &c. cõuentionibus, exceptionibus, &c. & ſub obligatione bonorum, in executione cuius tranſactionis ultimæ, dicta Communitas & homines a dicto anno 1435. citra, ſoluerunt dictos ducatos quindecim annuos, Nobilibus de Nattis, pro poteſtaria, ac poſſederunt furnos, cũ eorum emolumentis, agnoſcentes vti ſubditi, & vaſalli continuo & per tempus immemorabile 140. annorum Nobiles de Nattis, in dominos inueſtitos, vt ſupra, ac vti merum, & mixtum imperium, ac omnimodam iuriſdictionem, cum regalijs omnibus in dictos homines Tongi tenentes.

Modo nomine hominum & vniuerſitatis Tõgi, petitur aduerſus multum Illuſtrem, & Nob. Dominum Hectorem Nattam, & alios litis conſortes, pactum, de quo in inueſtitura anni 1382. ipſis per Illuſtriſſimum Do. Marchionem Theodorum conceſſum debere obſeruari, ipſoq; per Excellentiſſimum Principem, & Ducem Mantuæ, vti Marchionem Montisferrari retinendos fore immediatè ſub ſe, & ad Camerã Marchionalem annullata inueſtitura Dominis Nattis facta. contra quos ſimiliter vna cum vniuerſitate Tongi, agit procurator fiſci do. Excellentiſſimi Principis, petentes, ſtante omnium ignorantia & oblatione communitati, reſtituendi 800. aureos Excellentiſſimo Principi alias per dictum Henrietum Nattam Cameræ ſolutos, ſuper omnibus præmiſſis ius miniſtrari. Quæritur, quid iuris. & licet opera mea minimè videatur neceſſaria in præſenti caſu, quid ſentitur per tot ampliſſimos & eruditiſſimos Iudices, attamen rogatus, ab intimo & ſummo amico, dominoque meo, vt ſcribam quid ſentiam, non exiſtimaui id munus detrectandum, quãmuis alijs ſim occupatiſſimus, iureque petitionem vniuerſitatis & fiſci, primo (vt aiunt aſpectu) procedere videbatur.

Primo ex defectu poteſtatis, nam non poteſt
1 † Princeps vel dominus inuitis vaſallis, vel ciuibus Caſtrum, & feudum alienare, c. 1. §. ex eadẽ lege, de lege Corrad. c. §. præterea ducatus, ubi Iſern. num. 43. de prohib t. feud. alien. per Fed. & in c. 1. §. ſi quis, quo tempore mil. cap. 1. in fin. de pace iurament. firman. ſicut enim dominus feudi non cogitur mutare vaſallum, ita nec ex aduerſo uaſallus mutare dominum: Canoniſtæ omnes, Hoſtien. Abb. Felyn. nu. 1. & cæter. in c.

dilecti,

dilecti,de maior.& obedien.Bald.in c.generali-
ter ſi de feud.fuer.controu. Dec. in cap. 1.nu.4.
de probat.Bald.conſi.325.uolum. primo.Iaſ.in
l.debitorum.num.6.vbi Bal.Caſtr.Salicet. C.de
pactis,& Iaſ.in §.Item ſeruiana.numer. 105.vbi
Apoſtil.& Gomez.num.43.inſtit.de actio. Ale-
xand.conſi.25.in fi.cum Apoſtil.uolum. 5.Cor.
conſil.321.volumin.4.Clar.de * communi atte-
ſtans in §. feudum q. 28. Iura, authoritates, &
multa in propoſito accumulat, Fernand.Vaſq.
de controu.Illuſtriſ. cap. 5.num.5.cum ſequen.
Neuizan.inter conſi.Brun.in feudo loquens, ex
mente Azonis,conſi.12.nu.64.& 93.Curt.trac.
de feud.6.par.q.25.uerſi.dicebat,inquiens vaſal
lorum intereſſe non mutare dominum,idem ex
* communi in conſi.174.numero 17. qui ſuper
clauſula ſimilis alienationis dicti ſtatus Montiſ-
ferrati conſuluit, in ſimili,Aleiat. reſponſ. 167.
per totum.ſequitur Marſ.in l.prima.§. cum qui-
dam. ff. de quæſt.Lucas de penna in l.prima, C.
de capit.ciuit.cenſ.lib.11.De ei.conſi.689.Pariſ.
conſi.22.num.70.& 23.num.91.uolum.primo,
eandem * communem ſcribit, Roland.a Valle.
conſi.primo.num.34. cum pluribus ſequen.vo-
lum.primo.Villabob.commu.opin.verbo Prin-
ceps.num. 297. Natta conſi.454.num. 18.volu.
ſecundo. vberrime Anton. Gabriel. commun
concluſ.lib.3.de iure quæſito non tollend. con-
cluſ. octaua per totam ſubdens ex recepta om-
nium ** ſententia Principem inuitis ciuibus,at-
2 que vaſallis,niſi cum uniuerſitate,† ciuitatem nō
alienare, Zaſi.tract.de feud.par.7.num.60.Boſſ.
tractat. de princip. numero 290. Foler.in praxi
cenſuali pagina 231.num.27.Menoch.conſilio
32.num.21.& conſi.ſecundo.num.274.cum ſe-
3 quen.Quod procedit, etiam ſi † alienatio fieret,
in æque parem, vel idoneum Dominum, vt in-
quit, ex * communi Vrſil. ad Afflict. deciſ. 265.
num.36.Vaſq.de controu.Illuſtr. cap.5.num. 7.
Dominus enim tenetur fidem vaſallo præſtare,
4 prout vaſallus † domino capit.primo. §. Domi-
nus.de form.fidel.Paris de Puteo, de feud.rein-
tegr.cap.77.nume.37.pagina 52.& in omnibus
regulariter loquendo, ad quę tenetur vaſallus er
ga dominum, pares vices vaſallo præſtar Domi
nus, Afflict.deciſ.265. numero ſecundo, & ſeq.
ubi cum Vrſillo ponit regulam,& 15. fallentias,
ac deciſio.307.ubi Vrſil.in primo Leonard.con
ſilio 117.num.112.& ſequen.Aluar.conſi. 12 t.
numero 42.Scaramp.conſ.111.numero tertio.
Barbat.conſi.16.uolum.primo.Roland. a Valle
conſi.primo num.88.uolum.primo.& conſ.16.
num.29.uolum.3.Thom. Marin. de feud.titu.2.
num.31.& 78.& tit.15.num. 18. poſt Clar.in §.
feudum.q.68.Celſus Hugo conſ.26.nu.3. remiſ
ſiue Camer.in c. Imperialem. §. præterea duca-
tus.in fin.de prohib. feud. alien. Anton.Capic.
in inueſt.feudal.uerbo qualitas pagin. 171.cum
5 ſequent.Menoch.conſi.32.nu. 19. Cumq; † va-
ſallus maximè aſtrictus iuramento inuito domi
no nec alienet,nec renunciet,nec ſe alicui ſubij-
ciat,Bald.in cap.cæterum,extr.de iud.Abb. in c.
cum dilectus.de relig.dom.Felyn.in cap.quæ in
Eccleſiarum. num. 77. circa fin. de conſt.Vrſil.
ad Afflict.d.deciſ.307.num. 1.Bald. conſil.125.
vol.5. refert Natta conſi.367.num.2.uolu. 2.ita
videtur,quod nec Illuſtriſſimus Marchio,dictos
homines inuitos alienare, uel alteri priuato ſu-
bijcere potuerit.Nec obijciatur apparere de cō-
ſenſu, uoluntate & ſcientia dictorum hominum
Tongi, tum ex inſtrumento vltimo tranſactio-
nis, in quo illorum ſindici & procuratores di-
ctis pactis & conuentionibus prioribus initis,
cum Marchione Theodoro, de quibus plenam
habent ſcientiam, renunciant & cedunt, & renū
ciantibus iura ſua, regreſſus ad ea non datur. l.
quæritur.§.ſi venditor.ff.de edili.edict.l.fin. in fi.
C. de remiſ. pigno. l. ſi quis in conſulendo, vbi
not.C.de epiſc. & cler.nec contra proprium fa-
ctum, & tranſactionem quis uenire queat, vulg.
l.poſt mortem.ff.de adoptio.Tum ex ſequela fa-
cti & approbatione ſequuta, dicti homines vti
vaſalli dominorum de Nattis poſſidentes fur-
nos,& ſoluentes eiſdem nobilib.inueſtitis quin-
decim ducatos pro poteſtaria,videntur ratificaſ
ſe alienationem, & pacti prioris remiſſionem,
cum factis,& uerbis, uoluntas ſcientia atq; con-
ſenſus intelligatur.l.Paulus.ff.rem ratam haberi.
l.de quib.ff.de legibus.Etenim replicabitur,pri-
6 mo non conſtare de † mandato ſindicorum,ex
illis uerbis enunciatiuis dicti inſtrumenti,ut aſſe-
ruerunt conſtare,&c. etiam, quod notarius di-
xiſſet uidiſſe illud per Bartol.& alios in authen.ſi
quis in aliquo.C. de eden. cum nec ex mille an-
norum curſu præſumatur mandatum, Alexand.
cum Apoſtil.conſilio 191.numero quarto. uo-
lumin.ſexto.Socin.iunior. conſilio 56. nume.5.
uolum.6.amplè Cæphal.pro * communi conſi.
95.num.16.Villabob.verbo mandatum.num.7.
Octau.Cacher.deciſ.Pedem.195.nume.4.Curt.
iun.conſi.212.num.49.Siluan.conſi.35. nume-
ro 51.magis ** communem nuncupat Gra. de-
ciſ.303.num.83. Stephan. Lamber.ſuper ſtatu.
prohib.mulier.contrah. gl. 7.uerbo conſenſus.
num.63.& 68.

7 Secundo, quatenus † mandatum præſumere-
tur,non tamen præſumitur ſufficienter & legiti-
mè per d.communitatem ſcienter factum, dua-
bus nempe vel tribus partibus interuenientibus
in alterius conuocatæ contumaciam, per Curt.
d.conſi.174.num.33.& ſeq.& 312.nu. 67.Deci.
conſi.437.nu.3.vt ſcripſi aliàs in principio eiuſ-
modi cauſę, in articulo validitatis mandati, &
eſt conſi.præcedens.

8 Tertiò † ſcientia contentorum in pacto pri-
mę inueſtituræ,non præſumitur, niſi probetur.
C. non præſumitur. de regul. iur. in ſexto, nec
ideo conſenſus cadit in homines Tongi igno-
rantes.l.mater. C. de inoffic.teſtamen. Bald. in
lege prima. C. de oper. liber. nec dicti ſindici

vel

vel Communitas anno 1435.habuerũt ſcientiã
contentorum in prima cõuentione anni 1382.
quia ſucceſſores ignorant. l.verius.ff.de pact.l.
qui in alterius. ff. de regul.iur.& quia colligitur
ex dicto inſtrumento ignoraſſe ius Cõmunita
tis, ex quo relaxãt quindecim ducatos annuos
Marchioni Illuſtriſſimo, qui tamen quindecim
annis expletis, poſt mortem Marchionis Theo
dori, ad vniuerſitatem redibant, vnde cum ple-
na notitia non interuenerit, vt requirebatur,
nec conſequenter ſcientiam habuiſſe creditur,
argu. gloſſ. in cap.concertatione, vbi Gem.de
appell.in 6.

Quarto, & ſi qualis qualis cõſenſus tacitè col-
9 ligatur, † expreſſus tamen iure medio exigeba-
tur, ob rei magnitudinem, & quia in facto alie-
no verſabantur, ad ea quæ tradit Tiraq.d.ll.cõ-
nubial.gl.5.nu.7.9.13.& ſeq.

10 Quinto, licet cõſenſus † præiudicaſſet homi
nibus Tongi, ſyndicos conſtituẽtibus, vel aſſen
tientibus renuntiæ dicti pacti, non tamẽ ex hoc
cæteris hominibus nondum natis & ſucceſſori
bus, ſeu qui nunc vitam agunt, præiudicium al-
latum fuit, per doctrinam in terminis Caſt.cõſ.
70.num.6.volum.pri.Ferdinand. Vaſq.de con-
trou. Illuſtr.lib.2.cap.82.num.9.videtur itaque
firmum primum argumentum, quod inuitis, &
non conſentientibus vaſallis, caſtrum Tongi a-
lienari nequierit.

Quod ſecundũ principaliter confirmabã, ex
pacto expreſſo in conuentione anni 1382.quo,
promittit Princeps, illos non alienare, ſed re-
tinere ſub illius cuſtodia. Promiſſio enim hæc
ſeruanda eſt c.1.de probation.ibi vt is collige-
ret quid ſibi ſeruari deberet, qui text.eſt mirabi-
lis, per Abb.161.l. 1.vbi.Iaſ.& l.iuriſgẽtium.§.
prætor ait.ff.de pact.c.1.eodem tit.l.j.ff.de cõſt.
princip.late Hipp.Rimin.iun.conſil.13.nu.10.
11 & ſeq. conuenta † Princeps ſeruare tenea-
tur, maximè ex cauſa onerosa, iuxta commu-
* nem *legiſtarum, & canoniſtarum opinionem
de qua Iaſo.in cõſi.pri.num.pri.vol.pri. Rolãd.
12 à Valle conſi.45.nume.8.volum.3.quia † Prin-
ceps obligatur pacto, & cõtractu, ſicut priuatus
cap.pri.vbi omnes, de probation.ca.1.vbi Bal.
& præpoſ.de nat.feud.Natta conſil.512.nume.
14.cum ſeq.dixi alias conſi.78.nume.4.quibus
addo Vrſill.ad Afflict.deciſ.282.num.7.ac Ro-
deric. Soarez, multa in propoſito adducentẽ,
allegat.9.num.pri.& ſeq.Et tanto magis ſeruan
da eſt dicta conuentio, quia concurrit cum pro
hibitione legis, ſic fortius ligãt, gloſſ.in cap.ve-
rum de condit. appoſit. Imol.& cæter.omnes
poſt Crot.& Fernand.in l.filius familias.§.diui
ff.de leg.primo. Roland.à Valle conſi.70.num.
71.cum ſeq.volum.3.& plenè Cæphal.conſil.
133.nume.61.cum ſequent.Menoch.conſi.96.
num.124.Roder.Soarez.vbi ſupra num.7.& al
legat.3.num.7.trad.Bero.quæſt.41.num.6.Ca-
ualcan. de vſufruct. mulier.num.77.in fin.Port.
Imol. conſil.64.num.42.& conſi.pri.nume.32.
Vaſq.de ſucceſſ. par. 1.lib.pri.§.85.dicens, nec
in caſibus aliter à iure permiſſis, fieri alienatio-
nem, Roland.a Valle conſi.70.num.78.volum.
3.Celſus Hugo conſi.46.num.16. Neuiz.conſi.
10.num.13.& fortius, ſi cum Principe fiat, quã
13 do † prohibitio cũ Principe inita, omnino do-
minij translationem impediat.Barba.in c.Ray-
naldus. colum.23. de teſtame. Ambroſ. Opiz.
nume.168.15.limit.& Ferdin. Loarez.nu.175.
in repet.dict.§. diui. Et in indiuiduo caſus no-
ſter pro communitate Caſerij eiuſdem Montiſ-
ferati ſtatus, ponit Curt. Iun. conſi.174.nu.18.
verſic.2.principaliter, nec ſola venditio, & alie-
14 natio prohibita dicatur, † ſed infeudatio quo-
que. Ripa dict. §. diui. nume.120. Nata. conſil.
512.num.23.volu.3.poſt Iaſ.conſil.56.in prin.
volum.pri. Clar.in §. feudum. quęſtio.33. Me-
noch.de arbitr. iudic. caſu.5.num.4.cent.1. vn-
de ſecunda alienatio venit retractanda. quam
quidem alienationem etiam iuratam poſſet ip-
ſemet Princeps alienans reuocare, cum maxi-
mè ſe prius iuraſſet non alienare, Abb. in cap.
intellecto de iur.iur. egregiè.not.Vaſqu.de ſuc-
ceſſ.parte pri.lib.3.§.26.nu.39. & 40.cum ſequ.
& §.18.nu.50.

Tertio, me in hanc ſententiam adducebat;
quòd communitas ipſa, cum pactum illud de
non alienando, obtinuit ab illuſtriſſimo Mar-
chione, ſe eidem ſubmiſit, & factum eiuſdem
ciuitatis reciprocum, in recompenſationem ta
lis Priuilegij, gratiæ, vel pacti, a Principe emiſ-
ſi, interceſſit & præſtitit. vnde ſequitur, illud
15 nequamquam † a Principe, uel illius ſucceſſori-
bus potuiſſe reuocari, quando tranſierit in cõ-
tractum vel quaſi, ſeu innominatum facio, vt
* facias, argumen.doctrin.Bartol.communiter*
receptæ.in l. omnes populi in 4. quęſt. 3.prin-
cip. nume. 29. ff. de iuſt. & iur. Bald.in l. qui ſe
patris. in fin. C. un. liber. tradunt Abba.& Ca-
non. in cap. nouit. de iudic. & cæter. in l. ſicut.
ff. quod cuiuſque vniuer. & in l.ciuitas.ff.ſi cert.
petat. Siluan. conſilio 65.Natt.conſil.164.nu-
16 mero 19.in fi.volum.pri. Principis enim † con
tractus uel quaſi, ſeu priuilegium correſpecti-
uum in contractum tranſiens irreuocabile, ni-
ſi ex cauſa, cenſetur, cum principi leges, non
contractus, Deus ſubiecerit. l. quod ſemel.
ubi Barto. ff.de decret. ab ordin. faciend.Ca-
non.in cap.pri.de probat. Caſtrenſ.in l.digna
uox.ff.de legibus. Alexand.ſeu Barbat.conſ.ul-
timo numero.19.uolum.4.in propoſito caſus
fere noſtri Dec.conſil.286.num.4.uſque ad fin.
& 292. num.7. in fin. Iaſ. conſil. pri.num. pri.
& conſi.56.num.1.& ſecund.uol.1. Alciat.cõſi.
208.nu.3.Natta conſ.122.uol.pri.Anton.Gab.
commun.concluſ.de iure quæſit.non tollen.cõ
cluſ.6. no.pri.ex communi, per alios, Frã.Viui.
commu.opinio.lib.2.reg.235.uerbo Princeps.
Hippo. Rimin.Iuni.conſi.102.nu.31.cum ſeq.

Roland.a Valle conſil.13.num.33.vbi de com-
* muni* volum.3.amplè Neuiz.inter Bruni con-
ſil.12.nu.24.cum innumeris ſeq.dicens.ſecũdũ
* communem* † Principem quoque in dignita-
17 te ſucceſſorem ligari contractu prædeceſſoris,
* Brun. conſi.pri.nu.26.ex communi* Iaſ.con-
ſil.10.num.3. Villabob.commun.opinion.ver-
bo Princeps nu.291.copioſe.Roland.à Valle
conſi.pri.num.40.cum.ſeq.volu.2.& conſil.13.
num.33.cum.ſeq.vol.3.fuſius Anton.Gab.com
mu.concluſ.de iur.quæſ.non tollen.concluſ.5.
per totam & num.1.& 2.ac in propoſito noſtrę
quæſtion.Roder.Soarez.allegat.9.num.4.& al-
legat.10.num.3.

Quarto, pro fiſco conſiderabã, quod inueſti
tura ſeu alienatio in nobiles de Nattis, compre-
hendit omnimodam iuriſdictionem, regalia, &
totum Caſtrum Tongi, cum ſuis pertinẽtijs, ſic
videtur per ſucceſſores in Marchionatu reuoca
bilis, cũ regalia, & caſtra principaliora, (quod
hic probare cõmunitas curauit, videlicet locũ
eſſe de maioribus Marchionatus Mõtisferrati)
18 diſtrahi nequeant, † per Principes in diminutio
nem ſtatus, ac in ſucceſſorum præiudicium. Bal.
in tit.de pace cõſt.quem approbat Felin.in ca.
1.nu.5.vbi Deci.de probat.Ruin.conſil.91.nu.
11.volum.1.Cardin.conſi.138.Boſi.tit.de prin
cip.num.382.& tit de regalijs.num.23.& ſeq.
Natta conſi.636.num.200.in 3.conſi.637.nu.
34.& 638.num.46.Caſſan.in conſuet.Burgun.
Des.Fidez.Rubrica.3.§.8.nu.53.egregie in no-
ſtris terminis Roderic.Soarez.alleg.9.nu.7.An
ton.Gabr.commun.concluſ.de iur.quæſ.nõ tol
len.concluſ.5.num.3.& 4. Cæphal.conſil.155.
num.6.volum.2.Et ſi opponeretur regalia hæc
19 fuiſſe tẽpore longo & immemorabili † præſcri
pta, prout præſcribi poſſunt, cap.ſuper quibuſ-
dam.§.præterea.de verb.ſignific.etiã e tra ſciẽ-
tiam domini, Alexand.conſil.6.volu.pri.vbi de
* communi.Boſ.tit.de regalijs.nu.11.& 41.Ioan.
Bapt.Villabob.commun.opin.verbo, præſcribi
poſſunt.nume.220.cum pluribus ſequent. Co-
uar.cap.poſſeſſor.§.7.cum ſequ.de reg.iut.in 6.
& vt inferius.

Nec obſtat prædictis vnum, in quo videntur
nobiles de Nattis ponere ſtabile fundamẽtum.
Nempe qđ, & ſi hæc vera ſint, & alienatio fuiſ-
ſet, ex dicto pacto & conuentione prohibita, ni
hilominus id ſeruetur, ex quo Marchio in d.Hẽ
tietum tranſtulit Dominium, vulg.l.ea lege.C.
de cond.ob cauſam. Quando id minimè repu-
gnare euidenter oſtenditur.

20 Primo, quia † contractus Principis vim legis
habet.l.Cæſar.ff.de publica.l.penul.C.de.dona.
inter vir.& vxo.& ꝓhibitus alienare a lege, nõ
transfert dominium, & ſi alienet, contractus eſt
nullus. l.non dubium. C. de legib.trad.gloſſ.in
dicta l.ea lege, Innoc.in c.fin.in fi.de accuſ.ſcri-
bens, non ualere alienationẽ, ſi lex mortua pro
hibeat, prout lex viua. Abb.in c.Rainald.colu.
quinta.de teſtam.

Secundo, hic cõcurrunt duæ probibitiones
21 legis & hominis, quo caſu † Dominium ex pa-
cto transferri impeditur. Auth. de non alien.
aut permut.§.ſanctiſſimas.& glo.in d.l.ea lege.
cum qua omnes tranſeunt.

Tertio in d.l.ea lege ſimplex prohibitio alie-
nandi aderat, & donator ſtetit in meris finibus
alienationis, quo caſu non impeditur tranſlatio
Dominij, licet alienans teneatur ad intereſſe, at
22 hic vltra pactum de † non alienando, proceſſũ
fuit & dictum, quod caſtrum remaneret perpe-
tuo ad Camerã, & ſub dominio ſuo, ex quo ma
nifeſtè colligitur vltra prohibitam alienationẽ,
dictum caſtrum eſſe reſtitutioni ſubiectum, &
applicatum perpetuo ſucceſſorib.in Marchio-
natu, & dictæ Cameræ, ita qđ dominij trãſla-
tio impedita fuerit, arg.l.quoties.C.de donat.
quæ ſub.mod.ac in terminis ꝑ Roder.Soarez.
alleg.9.num.16.

Replicari poſſet. Primo, id locũ habere in lõ-
23 giſſima † conſuetudine, non autem præſcriptio
ne, quæ in pluribus differunt.per glo.in cap.fi.
vbi Ioan.And.de conſuetu.Barto.in l.2.nu.11.
C.quæ.ſit longa conſuet.Roch.de Curte, de cõ
ſuetud.cap.vltimo.Balb.de præſcript.1.par.q.
10.latiſſime.Craue.de antiq.temp.4.par.in pri.
Couar.d.c.poſſeſſor.§.3.nu.pri.

24 Secundo hanc † præſcriptionem nõ proba
ri legitimè concludenter, & vt iure fieri oportet
per teſtes.54.annorum, deponentes formaliter
quod ſemper viderunt, & audierunt ita eſſe, nec
vnquam viderunt, & audierunt contrarium, &
quod cõmunis eſt, & fuit ſemper opinio, vox,
& fama, quod ſic fuit, & quod non extat cõtra-
rij memoria, & alia, de quibus in l.ſi arbitrer.in
fin.ff.de probat.Crauet.de antiquit.temp.4.par
te.nu.125.183.184.ac ne alios cõgetã, Octau.
Cacher.in propoſito deciſ.pedem.101.nu.16.
cum.ſeq. Ant.Gabr.com.opin.de pręſcript.cõ-
cluſ.pri.nu.74.adeo quod videtur adhuc quar-
tum argumentum ſubſiſtere.

Quinto, vrgere uidebatur, quod & ſi ceſſaſſet
defectus poteſtatis in concedente, ex alio tamẽ
capite defectus uoluntatis actores obtinerent,
quæ non fuit inueſtiendo dominos de Nattis,
derogare priuilegio, pactis, & conuentionibus,
cum hominibus Tongi initis, quibus dictũ ca-
ſtrũ a Camera Marchionatus in alienabile erat.
nulla enim facta eſt mentio in dictorum nobi-
lium inſtrumento & priuilegio pacti de non a-
lienando, & cæterorum, de quibus in conuen-
tione facta cum hominibus anno 1382.propte
rea nullum eſt, nec præiudicium hominibus
operatur. cum per ſecundum priuilegium gra-
tiam, uel conceſſionem non facientem men-
tionem de prima alteri conceſſa, non induca-
25 tur derogatio prioris. uerba ſunt, text.& gloſſ.
in capit. ueniens. de præſcrip. ibi non exti-
tit.derogatum, cum de ipſis nullam fecerit men
tio-

tionem.l. decurionibus. C.de ſilent. lib.12. qui
ad hoc extollitur, per Bald. pluribus in locis,
text.& gloſſ.in cap. pri. cap. cum ordinem cap.
2. & cap. cæterum. de præſcript. Capra regul.
iur.42. imo probatur in c. veniens. faciendam
eſſe mentionem, non ſolum de primo priuile-
gio, vt ei ſecundum noceat, ſed de priuilegio li-
mitato conceſſo ipſi priuilegiato, quod ibi mi-
rabile reputat, Abb.trad.Bald. in cap. cum olim
de re iud.alioque non apparente magis Illuſtriſ
ſimus Marchio Ioannes præſumetur circumuē-
tus, quam quod variare noluerit, ita vt ſeruan-
26 da † inueſtitura non tollat primam conuentio-
nem. arg.l. 2. §.merito. & §. ſi quis a Principe.
ff. ne quid in loco public. Cardi. conſil. 137. &
147.trad.Roder.dict.allegat.8.num.6.& 7.alle-
gat.9.num.8.alleg.28.num.9.10.& 13.ſed ven-
dicat ſibi locum, etiam ſi ſecunda motu pro-
prio procederet, Ruin.conſi.228.in prim.volu.
pri. Anton. Gab.comm.concluſ. de clauſ. con-
cluſ.2.nume.25.& in priuilegiis ac reſcriptis lo-
quens, nonnulla adducit pro more, Menoch.de
arbitr.iud.lib.2.cent.3. caſu 202.num. 60. cum
ſequ.& caſu 203.num.34.& 35.62.63.& ſequ.
Sexto, non parum ſuffragantur dictæ vniuer
ſitatis & fiſci probationes teſtium, circa odium
inter nobiles de Nattis, & homines dicti lo-
ci, malè geſta condominorum, delicta, banni-
torum tolerantis, iniurias, verbera illata ſine
cauſa in ſubditos, imperitiam illorum quos præ
fecerunt iuriſdictioni Caſtri, eorundem inſo-
lentiam, mores peſſimos, inobſeruantiam ſtatu
torum, rixarum concitationes, ac ſimilia, quæ
non ſolum iuncta ſimul, ſed ſeparata in cauſa
27 ſunt, † vt Dominus Caſtri ſuo directo Domi-
nio, vel directo ſubalterno priuetur, vt puta,
quando quis erga vaſallos & ſubditos ſibi ſe ma
lè habeat, vel eis iuſtitiam non faciat. cap. 1.
§. item quidam. vbi gloſſ. in verbo iuſtitiam,
quę fuit prima cauſa benef. amitt.ſequuntur.
28 dd.per Clar.§. feudum.quæſt.68. vel illos inui-
** tos alienet. ex magis communi. ** per Curti.
conſi.174.num.34.in fin.Clar.§. feudum.quæſ.
28.& fin.ſeu vaſallos dominus malè tractet, vel
nimia ſæuitia contra eos utatur, Bald. in l. uoi-
ea.C.ſi quacunque præd.pollic. Albert.in l. be-
ne a Zenone.6.colum.6.C.de quadr.præſcript.
Bald. in l.ſecund. ff.de his, qui ſunt ſui vel alien.
iur. Caſtr.Auth.qui rem. C.de ſacr.ſanc. Eccleſ.
Aluar. in cap. pri. §.quicunque de pace tenen-
da. Quinti. Mendo. de ingratit.cap.62. verſicu.
73. male tractantes, vel ſi inimicetur, ſubditos
ſuos, Iacob.in ſuo tract.de roydis.colum.3 .Bal.
in auth. ſtatuimus. C. de Epiſcop. & Cleri. Me-
noch. in reſponſ. ſecund. cauſæ finarienſ.artic.
3. num. 12. cum ſequ. Rurſus ſi vaſallum atro-
citer in carcerem coniiciat, quia totaliter vaſal-
lus a iuriſdictione illius eximitur, quod exequi-
tur dominus ſuperior vtriuſque, & ſi ſubuaſal-
li non conquerantur, Ioan. Faber.§. fin.vbi An-
gel.& Port.Inſtitu.de his, qui ſunt ſui, vel alien
iur.Guid.Papa deci.62. ſi quis Bero. Grammat
ad deciſ. Afflict.265.ſub num.72.vnde ſi domi-
nus inueſtitus caſtro, vel terra, vt hic, malè tra-
ctat vaſallos, & ſubditos ſuos, Dominus ſupe-
rior inueſtiens, niſi deſiſtat ab inſolito & ini-
29 quo modo, ipſum † feudo priuabit.ut in termi-
nis, notat Bald.in ca.pri.§.publici latrones, vbi
Aluar. nume. 2. de pace tenend.Curt. de feud.
par.6.quęſt.pri.Iacob.Ardizo.tract.de feud.ver
ſicul. dictique vaſalli il pri. 12. cauſa.Grammat.
ad deciſ.Afflict.265.num.72.verſic.addo retro-
ſcriptis. Videtur itaque ex præcedentibus, tum
vniuerſitatem Tongi, tum Principem Excellen
tiſſimum ſuperiorem Dominum poſſe a Nobi-
libus de Nattis, uendicare Caſtrum Tongi, at-
tento prædeceſſorum defectu, poteſtatis & volū
tatis illud alienandi, ac cauſa priuationis legiti-
ma præexiſtente.
Cæterum, re diligentiori ſtudio, ac longè ma
turius omnibus perpenſis, præmiſſis non repu-
gnantibus contrarium verius exiſtimaui. nempe
dictos Illuſtres & nobiles cōſortes de Nattis in-
ueſtitos ius apertum fouere, & in caſu manife-
ſtæ victorię, & abſolutionis, a petitis ex aduerſo
verſari. pro quibus fundando nobilium inten-
tionem adducebam.
Primo regulam, & omnium approbatam do
30 ctrinam, quod ſimplex † prohibitio ſeu pactum
de non alienando, minimè impediat translatio
nem Dominii, in acquirentem, ſequuta aliena-
tione per prohibitum. licet contra alienantem
detur actio ad intereſſe, vulg.l.ea lege.C.de cōd.
ob cauſam.l.ſi ita quis.§.ea lege. vbi communi-
* ter * ſcrib ff.de verb. oblig. doct. in l.filiusfamil.
* §.diui.ubi Ferdin.Loaz.ex * communi.nu. 160.
Opizon.149.ff.de leg.pri.Grat.conſi. 95.in pri.
vol.pri.Celſ.Hugo.conſil.58. num. 14.& conſi
64. num.2.Natta conſi.474.nume. 9. cum ſequ
* ita * communiter teneri inquit, regulam cū am-
pliationibus & limitationibus deſcribens Fer-
nand.Vaſq.tract.de ſucceſ.par.pri.lib. pri. §. 10.
num.82.cum ſeq. Roland. à Valle conſil.62. in
pri.volum.2.Hinc, ut impediatur, docetur cau-
tela, quod in prohibitione addatur, & in caſu a-
lienationis reuertatur dominium, ac alienans,
ſe conſtituat poſſidere. dd.in d.l. ea lege, Natta
conſi.531.num.2.& num.9.uolu.3.Bero.conſi.
162. uol. 1. regulam, cum limitationibus diffuſe
tradit, & quale ſit illud intereſſe, Caſſan. conſue.
Burg.de cenſ.Rubr ca 11.§. 3.nu. 9. cum ſequ.
pag.356.Non obſtāte itaque d.pacto, ſubſtine-
tur iure inueſtitura, & alienatio in nobiles de
Nattis facta, quæ nō ſolum, per ipſummet Prin-
cipem alienantem, ſeruari debuit, uerum & per
omnes in dict. Marchionatu ſucceſſores, & ex
conſequenti per Excellentiſſimum Principem
modernum. cum iſti nobiles ſint inueſtiti in
31 feudum, quod eſt contractu nominatus irre-
uocabilis, per doctrin. Bartol. in leg.iuriſgen,

tium.§.quinimo. numero 19. cum apoſtil. ff. de
pact.Iaſ.in l.1.nume.8.ff.de cond.ex lege, Paris
conſi.11.numero 50.& 51.uolum.primo Soci.
iun.conſi.126.numero 19.uolum.3.Brun.conſ.
114.num.202.cum ſequen.inter feud.1.uolum.
* * communis eſt ſententia,per Curt.de feud.pri-
ma par.princ,quæſtio.9.Clar.§.feudum.q.6.Ca
pici.in inueſtit. feudal. uerbo contractus feuda-
lis,uerſi.contract.feudi.per Iaſo.in l.3.nume.54.
C.de iur.emphyt.Michael.Graſſ.commu. opin.
libro ſecundo cap.ſecundo quæſt.3. uerbo feu-
dum.Rolan.a Valle conſi.3.nume.32. uolum.1.
Cæphal.conſ.23.num.51. Rimin.iun.conſi.63.
numero 31.& 32. Rurſus inueſtiti ſint ex cauſa
remunerationis ſeruitiorum fideliter præſtito-
rum, & propter labores immenſos, damna,ac
pericula,die noctuque ſuſcepta & paſſa pro uti-
litate publica per dicto Henrietum inueſtitum,
ac in,& pro rebus,bonis,ſtatu,hominib.ac per-
ſona dict.Illuſtriſſimi Marchionis, quæ merita
& ſeruitia in omnibus contractui oneroſo,æqui
32 ualent,& æquiparantur,ita ut alienatio, ſeu † cô-
ceſſio feudi,& caſtri,ex cauſa oneroſa, & irreuo
cabiliter,dicatur facta, Bald.in l.ſi cum mihi.de
donation.Socin.conſilio 59.numero nono,uo-
lum.1.Rnin.conſi.217.nume.7.uolum. pri. Ro-
33 man.conſ.436.numero 14.in fio.ſcribens † pri-
uilegium remuneratorium laborum impenſo-
rum pro Republica tranſire in contractum irre-
uocabilem.Sequitur Rebuff.in concord.in præ-
fatio. ad Rubricam, de collation. in fine. & per
alios copioſè Roland. a Valle conſi. 76. nume-
ro 13.uolumin.2.Celſus Hugo conſ.16. num.2.
Natta conſi.122.num.14. uolumin. primo 669.
num.7.& 11.uolum.4.Roderic.Soarez.alleg.7.
num.8.Mend.ad Roman.conſi.298.nu.4.Vaſq.
de controu.Illuſtr. cap.4.in princ.Barbat. dicto
conſi.2.1.arti.in fin.uolum.1.& ſcripſi aliàs con
ſilio 16.num.56.& 57. Addo Menoch. conſi.2.
num.136.& ſeq.& multa in materia aggregan-
tem apoſtillam ad Felin.in capit.nouit.num.12.
de iud. propter quæ ab Excellentiſſimis Princi-
34 pibus uendicari alienata nequeunt, nec per ſuc-
ceſſores in dignitate Marchionali, qui omnes,
conceſſiones, quæ in contractum tranſierunt,
ad unguem ſeruare compellantur, per Socin.
Ruin.Roma.& alios,de quibus ſupra cap. 1. ubi
Canoniſtæ omnes.Abb.not.1.Fely.num.2.De-
ciſ.not.2.in uerbo prædeceſſores ſuos, de prob.
Caſtr.& Bald.in l.digna uox.de legibus, ſubdês
capitula, per Imperatorem facta cum ſubditis,
non eſſe infringenda per ſucceſſores.niſi dolus,
vel fraus,ex parte ſubditorum interuenerit,glo.
* in §.nulla.Authen.de deſenſ.ciuit. ueram & * cô
munem concluſionem vtriuſque iuris cenſuræ
primariorum inquit,Iaſo.conſilio primo nume
ro ſecundo, uolum.primo, & conſi.10. num.1.
& 2.uolum.3.Socin.conſi.119.nume.11.uolu.2.
Socin.iun.conſ.60.num.28.& conſi.62.nume-
ro 127.uolum.3.latè Cæphal.conſ.23.nu.50.&
conſi.155.num.1.uol.1.Rolan.a Valle conſ 66.
num.33.cum ſeq.uolum.2.& conſi.13.num.36.
* & conſi.45.num.13.uol.3. communem * enun-
35 tiat limitans,prout cæteri intelligunt,niſi † alie-
natio prædeceſſoris contineret maximam dimi
nutionem iuriſdictionis,Alba.conſ.67.numero
primo inferens.num.2. cenſeri nomine dignita
tis emiſſa,ſi dicatur in inſtrumento, ut hic,per ſe
& ſucceſſores.idem Bald.conſ.159.nume.4.uo-
lum.3.Alciat.conſ. 208. Natta conſ.122.per to-
tum & in fin.uolum.1.Riminal.iun. in propoſi-
to conſi.63.nume.33.Gabr.commun. opinion.
de Iur.quæſ.non tollen. concluſ.5.num.46.47.
& ſeq. Rub.conſ.146.num. 6. in fine. & num.7.
36 quod procedit, licet Princeps de plenitudine
* poteſtatis procederet, ut aliàs ex * communi
ſcripſi,conſi.16.nume.47.quibus addo Lauren.
Chircou.commun.opin.Centur.3.concluſ.88.
Natta conſi.589.num.20.amplè, Fernan.Vaſq.
* de controu.Illuſtr.capit. 26. ubi de * communi.
num.16.& c.3.lib.1.nu.1.2.& 3.adnotans nu.5.
ex mente ſcribentium, conuentiones ex contra
ctu Principis, tã efficaciter obligare, quod vim
legis habeant, & tanquam leges in iudicio alle-
gentur. tradit in propoſito Roderic. Soarez. d.
alleg.8.in primo nu.4.& ſeq. Vaſq. de controu.
Illuſtr.ca.4.in primo fuſiſſimè,hoc dictum com-
probantes, quod Princeps ſucceſſor teneatur
ſeruare pacta,& contractus prædeceſſoris, colli
guntur,per Mendoſ.ad Roman. uerbo traderet.
conſ.352.nu.24.

Secundo, excludendo penitus intentionem
37 uniuerſitatis & fiſci,conſideratã, illos ſine actio-
ne experiri, propterea repellendos a iudicij li-
mine,vulgar.l.ſi pupilli.§.uideamus.ff. de negot.
geſt. Bartol.in l.ubi pactum nume.7. C. de tran-
ſact. Alexand.conſi.136.num. 9. uolum.ſecund.
Iaſ.in §.ſupereſt,num.106.inſtit. de actio. Hocq;
demonſtrabam, retorquendo a ſufficienti par-
tium enumeratione, quod validum & neceſſa-
rium reputatur. l. obligationem ferè.§. placer.ff.
de action.& obligation.Euerard.locorum com
munium regul.51. Ioan. de Arno. in locis topi-
cis c.11.

38 Et reſpectu uniuerſitatis, Primo, quia rei uen-
dicationem, ſeu realem actionem, nullam ha-
ber,cum dominium directum, ſeu utile nunquã
habuerit uniuerſitas, nec res eo modo ab aduer
ſario poſſideatur, quæ tamen extrema in dicta
actione requirũtur,l.unica. C. de alien.iud.mut.
cauſa fact.Iaſ.in §.omnium.num.66.& 76.inſt.
de actionib.

Secundo, publicianã minus exercere poteſt,
cum nec titulum, nec poſſeſſionem reſpectu di-
cti Caſtri habuerit, quod tamen neceſſarium in
perſona agentis erat,§.aliæ.ubi Iaſ.nu.55.Inſtit.
de action. cap. Abbate ſanè, de re iud. in 6.cum
vulgari.

Tertio,ſi uoluit agere actione perſonali,ex ſti
pulatu reſultante ex dicto contractu uel pacto
de

de non alienando , ueſtito cohærentia contra-
ctus. ad not. in l. in bonæ fidei.& l.petens. C.de
pact.& l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.eod.titu.vel
actione præſcriptis verbis.facio vt facias.ex l. 1.
ff.de præſcript. verbis. Minus competere poteſt
aduerſus nobiles de Nattis inueſtitos,tum quia,
cum dominis de Nattis non contraxerunt Cõ-
mune , & dict. vniuerſitas, necullus contractus,
ſeu quaſi maleficium interceſſit inter eos,nihil-
que geſtum eſt, & cõſequenter nulla obligatio,
& actio orta, l.licet. §.ea obligatio, & ibi not.ff.
de procur.l.ſi in area.ff.de condit.indebi.l. actio
num.ff.genera.ff.de action.& obligatio.§.in per
ſona. §. omnium, Inſtitut.eodem titu.tum quia
iſtæ actiones non competant aduerſus ſingula-
rem ſucceſſorem, in quem res prohibita aliena-
ri tranſierit,l.pri.§.ſi hæres.ff. ad Trebellian.l.fi.
in fin.ff.de contrahen. emption. & l.cum preci.
bus.C.de rerum permuta. qui text.in indiuiduo
probat, quòd ſi tibi fundum dedi,vt tu mihi da-
res domum , & fundo accepto vendidiſti Titio
illud totum , nec domum tradidiſti , equidem
mihi non competit actio aduerſus Titium pro
fundo,ſed tantum contra te , vel vt reddas fun-
dum , vel vt obſerues promiſſa . ad idem facit.
l.dolus.C.de reſcind.vendit.& tradunt in termi
nis noſtris Socin. ſen.conſil.4. num.2.volum.3.
Natta conſil.589.num.2.Port.Imol.conſi.2.nu
me.64. & 65. nec diſſentit Octau.Cacher.deciſ.
Pedem.40.numero 6.cum ſequen.ſubdens nul-
lum officium Iudicis competere , cum illud de-
ſtitutis tantum actione concedatur.gl.in l.ideo.
§.fi.ff.de cond.fur.

Quarto , ſi cõmune & homines Tõgi, medio
39 † hyppothecariæ vellẽt uti retentione Caſtri &
iurium ſuorum , donec pactum dictæ Vniuerſi-
tati impleretur,iuxta.l. rẽ alienam.ff.de pignor.
action.l.cum res.C.ſi res alien.pignor.dico ſimi
liter iſtud remedium illis non competere.

Primo, quia non fuit in libello petitum , ſed
reſciſſio inueſtituræ dominorum de Nattis tan-
tum , & iudex non petitis non reſpondeat. l.
ut fundus . ff. communi diuidun. capit. licet de
ſimon.

Secundo hyppothecaria hęc non cõpeteret
ad Caſtrum,ſed ad intereſſe tantum,per Princi-
pem debitum dicto communi,propter pactum
inobſeruatum,ut ſupra in primo argumento.

Tertio minus procedit,nõ excuſſo prius prin
cipali, Auth.hoc ſi debitor.C.de pignor.Socin.
dicto conſil.4.num.2.in fi. Natta conſi.531.nu.
5.& dict.conſil.589.num.4.quo loci reſoluit,re
medium quoque æquitatis. l. ſi me & Titium.ff.
ſi cert.pet.ceſſare.vnde ſi nulla actio communi-
tati competit damnabitur in expenſis,uti teme-
re agens.l.cum quem temere.ff. de iudic.l.1.ff.ſi
mens.falſ.mod.dixer. Alexand. conſil.152.nu.
4.5.& uolum.6.

Reſpectu vero Principis Excellentiſſimi con
40 ſiderabam,aut eſt † hæres Marchionum præde-
ceſſorum , & tunc res eſt in dubia. ut formaliter
inquit Alba.dicto conſil.67.num.10.verſic.4.ra
tio eſt notiſsima,quia compellitur ſeruare facta
defuncti, nec contrauenire poteſt,vulg.l.cum a
matre.C.de rei uend.l.1.& 2.C.de hæred.actio.
Socin.ſen.d. conſi.4.num.1.volum.3.quinimo
de euictione promiſſa tenetur. l. 2. & l.quidam
ex parte.C.de euictio. Bertrand.conſil.135.nu.
8.volum.4.& ſi res ipſa euincerentur propter di
ctum pactum cum Communitate initum, & Ca
ſtrum ab eodem Principe vendicaretur , nulla
exiſtẽte inueſtitura dominorum de Nattis. cum
non inconuenit , quem teneri vti hæredem, de
euictione,licet alienatum nulliter reuocet,l.fina.
C.de euiction.Deci. conſi. 185.nume. 29.circa
fin.poſt Alexand.conſi.109.nume.4. uolum.4.
Bald.conſi.82.uolu.primo. Videmus enim, pro
41 feudo alienato,euictioni locum non eſſe,nec ad
precium , ſi tamen emptor rei qualitatem ſcie-
bat ſecus, Cardin. in clemen. 1.quæſtion.25.de
rebus Eccleſ.non alien.Alciat. conſi.133.nu.5.
Curt.de feud.par. 4. quæſtio. 28.hanc commu-
nem aſſerit ex illorum mente Caballin. tract.de
euict.§.4.num.50.& §.5.num.34.& ſequẽ. uel ſi
42 ſciens rem alienam,vel feudum emens prouidit
ſibi pacto expreſſo de euictione,per l. ſi fundum
C.de euict. Bartol. in l. quemadmodum.nume-
ro 10.C.de agri.& cenſ.lib. 10. Tiraquel. de re-
tract.§.12.gloſſ.1.nume. 1. Aymo conſi.64.nu-
mero 4.Alciat.conſi.133.num. 5. ſeu id ex con-
iecturis colligatur, cum utroque caſu competat
euictio Deci.conſil.79.& 297.Alciat.conſ.138.
Caballin.de euictio.§.5.nume. 31.& 35. deduxi
àliàs latè in caſa Nobilium de Balneo & Piperar-
riæ,& eſt conſi.173.in lib. ſecund. cumque do-
minus Henrietus Natta uel ignorauerit pactum
Communitatis, uel ſciens prouiderit expreſſe
de euictione,nemini dubium fore cenſeo, quin
Excellentiſſimus Princeps , ſi hæres eſt , de cui.
43 ctione teneatur , vt in præſenti agentem tanto
magis repellat exceptio.l.vendicantem, de eui-
ction.Rom.conſi.457. ſub nume.2.Dec. conſil.
86.ſub num.4.Curt. ſen. conſi.63.nu.4. Bellon.
conſi.24.num.13.Rimin. conſ. 39.num.37.pro
regula.cum limitat.tradit Caballinus ubi ſupra.
§.5.num.2.

At ſi perſona Excellentiſſimi Ducis Mantuæ
Marchionis Montisferrati conſideratur,uti ſuc-
ceſſor in dignitate tantum Marchionali , tunc
Primo loco dico , ipſum cogi omnino ſeruare
alienationes,conuentiones,& cõtractus præde-
ceſſorum ſuorum, ad ſuperius notata in fine pri
mi argu.ac ne dentur occaſio (vt inquiũt ſcribẽ
tes) qđ oĩum eſſet exul,cũ ſit oĩum præſul.uidẽ-
tes enim priuati homines contractus Principũ
44 uiolari, abſtinerent a negotijs, ipſiq; Principes
impediti contrahere, commerciave inire,eſſent
deterioris conditionis hominibus priuatis, Pa-
riſ.d.conſi.1.num.1.Socin. iun. conſilio 94.nu-
mero 2.uol.2.Rom. qui hac ſpeciali ratione vti-

tur, conſi. 352. num. 24. vbi amplè Mendoſ. in
apoſtil. Carerer. Socin. inn. conſ. 94. num. 2. vol.
2. Roland. a Valle conſi. 45. nume. 10. & conſi.
13. num. 37. volum. 3. Crotus conſil. 156. nu. 41.
lib. 2. Roderic. Soarez. allegar. nu. 2. & pro qua
adducitur illud egregium Ariſtotelis, O Alexan
der ſerua pacta, & conuenta, alias malus tibi ſe-
quetur exitus. de quo per Iaſ. Roma. & Mendo-
ſium, vbi ſupra, & Gomez. in c. 1. nume. 141. de
conſt. in 6.

Secundo conſidero, eſto quod non ſit hæres
Marchionis Io. Iacobi alienãtis, ſed tantum ſuc-
ceſſor in dignitate, quemadmodum negat com
munitas ipſum aſtringi ſeruare inueſtituram do
minorum de Nattis, ita nec tenebitur pactum
cum dicta vniuerſitate initum exequi, arguẽdo
a generalitate, quæ infert in quamlibet ſpeciem
& generaliter operatur. l. emptor. §. Lucius. de
pact. Bald. in l. conuenticulam. nu. 3. in fi. C. de
epiſc. & cleric.

Tertio, Nobiles de Nattis inueſtiti ſunt ab ex
cellentiſſimo nunc Duce Mantuæ & Marchio-
ne, eiſdem modis, forma, & pacto, ſicut & prout
antea erant antiquitus inueſtiti domini de Nat-
tis, vt clare conſtat inter alias in inueſtitura do-
mini Hectoris anno 1560. Februarij confecta.
45 Cumque † relatum ſit in referente, vulg. l. aſſe
tot. ff. de hæredi. inſtitut. Bartol. in l. 1. ff. de re-
cept. Paris conſil. 16. num. 5. uolum. 2. & conſil.
5. nume. 6. volum. 1. Bald. conſil. 331. volu. 5. &
in feudo loquentes. Alexand. conſ. 30. volu. pri.
Brun. conſi. 78. nume. 8. Bero. conſi. 140. nu. 35.
volum. 2. Octau. Cacher. deciſ Pedem. 23. num.
41. Gram. deciſ. 59. nume. 22. Menoch. conſilio
pri. nume. 64. Celſus Hugo. conſil. 113. nume. 9.
Curt. iun. conſi. 131. num. 35. & ſeq. volu. 3. Ri-
min. iun. conſil. 1. num. 52. & conſi. 5. nume. 43.
apparet Principem ex propria perſona teneri,
ac ſi ipſe dictum feudum, in Nattas alienaſſet,
quod conſiderat Iaſ. conſil. 1. num. 2. in fine ſe-
cundi dubij, volum. pri. Bald. conſi. 159. ſub nu-
me. 5. volum. 3. & Cæphal. conſi. 155. num. 4. vo
lum. ſecund. ex quibus collectis, nullam actio-
nem dictæ Communitati & fiſco cõpetere, cer-
to dignoſcitur.

Tertio principaliter moueor, nam & ſi actio
competeret, pactumque Domini trãſlationem
impediſſet, videntur tamen omnia ſublata ex
expreſſa renuntia, conſenſu, & voluntate, dicti
Communis, & hominum, qui in inſtrumento
trãſactionis vltimo celebrato die 3. Maij 1435.
renuntiant Poteſtariæ Tõgi officium, cum emo
lumentis, ac quindecim ducatos annuatim exi-
gendos à Marchionibus, vel ab eis tenentibus
& poſſidentibus tunc Caſtrum Tongi, Renun-
tiantque ſimiliter cõuentiones, & pacta, de qui-
bus in primo inſtrumento cũ Marchione Theo
doro cõfecto, cuius plenam notitiã habere pro
feſſi ſunt, cum ideo expreſſe per tranſactionem
illam acceptãdo furnos cũ illorum emolumen-
tis, comprobauerũt alienationes factas in alios,
per dictos Marchiones. ſæpius enim in dicto in
ſtrumento ſtipulatur nomine illorum, qui tunc
tenebat & poſſidebant dict. Caſtrum, & eiſdem
fit renuntia & ceſſio, quod eſſe nequit, niſi per
alienationes à Marchionibus factas, argu. à con
ceſſione antecedentis. l. qui procuratorem. ff. de
procurat. Euerar. locorum commu. à conceſſio
ne reg. 94. & 95. vnde cum pacta a priori, de nõ
alienando, quorum ſcientiam profitentur, renũ
tiarint, apparet ipſos omni iure excluſos, cũ re-
mittenti ius ſuum non detur regreſſus, l. quæri-
tur. §. ſi venditor. ff. de ædil. edict. Quoties enim
46 † quis ratificat alienationem, perdit ius & do-
minium ſuum, quod acquiritur emptori. l. qui.
dam. ff. de euict. l. pri. & ſecund. C. de reb. alien.
non alien. cap. prim. §. ſi autem aliquis de in-
ueſt. inter domin. & vaſall. l. pri. C. ſi aduerſ. do-
na. cum vulgar. nec approbatum ſemel amplius
improbetur regul. quod ſemel placuit. de regul.
iur. l. Pomponius. ff. de negot. geſt. Gozad. con-
ſilio 3. num. 19. Socin. iun. conſilio 33. nume. 7.
volum. prim.

Et ſi opponeretur Communitatem ſeu Vni-
uerſitatem Tongi, ignorãtem id non feciſſe ex-
preſſe, ſed tantũ quoſdam particulares, vti Syn
dicos, & procuratores Communis, quibus nõ
eſt credendum pro mandato, cum nec mille an
nis præſumatur, & ipſis tantum non ſucceſſori-
bus naſcituris præiudiciũ attulerint, ut ſuperius
in primo argumento dixi, pro Communitate.

Reſpõdetur namq; Syndicos electos ab Vni
uerſitate, illi præiudicaſſe, & cum Domino po-
tuiſſe tranſigere. l. Præſes. C. de tranſact. Aleiat.
** reſponſ. 167. nume. 7. rurſus, ex ** communiori,
veriori, & uſu ſeruata opinione, in antiquis
47 † mandatum legitimumque præſumi, ſi enun-
tietur inter partes præſentes, uel ſi à fide digno,
vel in his, quæ uero ſimiliter quis facturus, ſine
mandato non fuiſſet, Gozadin. conſil. 96. colu.
fin. conſi. 11. num. 11. Deci. conſi. 36. Viui. com-
mun. opinion. verbo mandatum. Crauet. de an
tiq. tempor. 2. par. 34. & ſeq. Soarez. recept. ſen-
ten. uerbo mandatum. num. 31. quod aliàs ſe-
quutum eſt Rotæ Romanæ Auditoriũ per Caſ
ſad. deciſ. 3. de procur. Puteum in collectis ſuis
de procur. deciſ. 4. Achill. de fid. inſtrum. ubi de
commun. deciſ. 3. ſcripſi aliàs. conſ. 24. num. 21.
quibus addo Stephanum Lambertengum, ſu-
per ſtatuto prohi. mulier. cõtrahe. ſine conſenſ.
gloſ. 7. verbo conſenſus. nume. 68. in caſu feudi
Status Montisferrati, Hyppolit. Rimin. conſi. 6.
** num. 117. & 118. & nouiſſimè dicens ab hac **
communiori in iudicando, non eſſe recedendũ
Simon de Pretis conſi. 79. nume. 29. qui in caſu
alienationis factæ per Syndicos uniuerſitatis
Scapezanæ conſuluit.

Secundo, in d. inſtrumento fit atteſtatio per
D. Antonium de Rippis notarium dict. Syndi-
corum mandatum plenum ſpeciale habuiſſe,

& ibi

& ibi fuiſſe receptum exibitumque in publicam
formam & ſcriptum per Dominum Iacobũ va
lutariam notarium Tongi, die.29. Aprilis 1435.
& proteſtatum, ſolẽniter omnia facta & valida-
ta fuiſſe, ac ſcientia plenam contentorum in
prima conuentione habuiſſe, ut hinc duo infe-
rantur. Primum, quod ipſi notario & cancella-
43 rio dicti Illuſtriſſimi Dom. Marchionis, ut † viro
graui & fidedigno credatur, argumento glo. in
l. Titio fund. vbi Barto. ff. de condi. & demonſt.
Iaſ. in l. iubemus colum. fin. C. de iudic. in nota-
rio loquens Neuiz. conſi. 34. num. 49. Alba. cõſ.
51. nume. 2. Rimi. iun. conſi. 6. num. 114. alte-
49 rum, quod † atteſtatio notarii circa hæc inter
partes fidem faciat, Deci. in auth. ſi quis in ali-
quo num. 39. C. de edend. Port. Imol. conſil. 32.
num. 16. & ſi ei creditur, tum mandatum, tum
ſolemnitatem, tum ſcientiam probatam affir-
mabimus.

Quod tertio ratione demonſtro, nam à dicta
tranſactione citra, fluxerunt 135. anni. ſic anti-
50 quiſſimum † & immemorabile tempus, quod ſi
ue in præſcriptione, ſiue in conſuetudine conſi-
deratum, vere ad omnia neceſſaria, nempe con-
ceſſionem, mandatum, ac ſcientiam interueniſ-
ſe operatur; cum ſi ad effectum talem, mille re-
rum, & qualitatum concurſus ac interuentus fo
rẽt neceſſarij, omnes interfuiſſe præſumeretur.
per l. 2. in pri. ff. aqua pluu. arcen. d. l. ſi. C. vnde
vi. c. 1. vbi Canon. de præſcript. in 6. not. Craue.
de antiqu. tempor. 4. part. nume. 127. 220. 227.
cum ſeq. Natta in propoſito conſi. 589. num. 8.
in 3. Vaſqu. de controu. Illuſtr. cap. 61. num. 12.
25. & ſequ. ac cap. 81. lib. 2. num. 17. ac extrinſe-
51 ca † ſolemnitas in dubio ex diuturno tempore
30. annorum prę́ſumitur, Tiraquel. ubi ſupra,
in gloſſ. 7. num. 39. & 40. Rom. cum apoſt. Men-
doſ. conſi. 252. num. 3. verbo, diuturnitas, & ver
bo temporis. & in vniuerſitate loquens Simon
de Pretis conſil. 79. à num. 12. ad num. 29. & cõ
ſil. 75. num. 6. ac cæteros de veriori & commu-
** niori ** atteſtantes refert Stephan. Lambertẽg.
ſuper ſtatu. prohib. mulier. contrah. ſine certa
ſolemnitate. num. 7. verbo. conſenſus. num. 61.
quanto fortius id erit ex ſpacio 135. annorum,
quo Rotæ Romanæ Auditorium, iudicaſſe con-
ſenſum ſuperioris & ſolennitatis interueniſſe
præſumi, ait Fabius Peregrin. de præſcrip. de-
ciſ. 22. ſequitur Siluan. conſi. 97. nume. 6. cum
ſequ. & ita operatur, ut contra prę́ſumptionem
iuris & de iure nulla in contrarium admittatur
52 † probatio, poſt curſum temporis immemorabi
lis. Paris conſi. 27. nume. 82. volu. pri. Curt. iun.
conſi. 20. nu. 6. cum ſeq. Anton. Gabr. commun.
* conclu. de præſcrip. nu. 50. omnes * id tenere in
quit Vaſqui. de contro. Illuſtr. cap. 84. num. 12.
Natta conſi. 524. nu. 17.

Quarto colligitur rurſus omnis ſpontaneus
ac expreſſus conſenſus ex ſequela facti, dum cõ
manitas legitimè congregata, anno. 1436. 20.
Octobris, recognouerit dominum Henricum
in dominum, eiuſque Caſtellanum in Iudicem,
licentiam obtinuerit conſtruẽdi molendinum,
promiſerit d. Henricto & hæredibus tradere
tertiam partem molituræ, vt in dicto inſtrumen
to; quod & nunc ſeruatur prout furnos poſſe-
dit ad hæc vſque tempora, dictos nobiles in do-
minos recognouit, ſoluitque quindecim duca-
tos annos, pro officio Poteſtariæ, vt proba-
tum eſt concludenter, per innumeros teſtes, de
inſitentia concludentes, ex qua immobilium
53 † poſſeſſio iuxta communem probatur, teſte
Menoch. de recupera. poſſeſſ. remed. 3. nu. 561.
ad quæ omnia, partes per illud inſtrumentum
obligantur, & qui conſenſus ex illis reſultans,
ſatis dicitur expreſſus, per ea, quæ tradit Soci.
ſen. conſil. 112. num. 8. volum. pri. vbi deducens
54 tres modos agnoſcendi expreſſum † cõſenſum,
ait quod primo verbis exprimitur. puta ego cõ-
ſentio. ſecundo ſi ſignis exterioribus, vt hic de-
monſtretur. tertio, cum ex generalitate verbo-
rum loquentis colligitur tacita mens contrahen
tis. refert & ſequitur Celſus Hugo conſilio 60.
num. 28. idque comprobo, quia ſolutio quinde-
55 cim ducatorum, † poſſeſſio furnorum continge
re ſaltem præſumptionem iuris nequit niſi vir-
tute & in exequutione dictæ tranſactionis & re
nuntiæ præambulæ, l. 2. vbi Bartol. C. de acquir.
poſſeſſ. l. quædam mulier. ff. de rei vendicatio-
ne Socin. ſen. ſen. conſil. 15. nu. 7. volum. 4. Bar-
bat. conſil. 11. num. 22. volum. 2. Alba. conſi. 64.
nume. 32. Alciat. tract. præſumpt. reg. 2. cap. 23.
quod procedit, etiam ſi cauſa vel titulus præceſ-
ſiſſet ex interuallo, l. triticum, vbi gloſſ. Bartol. &
DD. ff. de verbo. obligat. Natta conſil. 506. num.
31. & ſequ. volum. 3. & vbi in aliquo caſu con-
currunt cauſa voluntaria, & cauſa neceſſaria,
in dubio præſumitur actus factus, ob cauſam
neceſſariam, non autem voluntariam. l. fin. vbi
Barto. ff. de alimen. pupill. præſt. Bald. conſi. 351.
colum. 9. uolum. 5. Crauet. conſi. 135. nume. 11.
dicens. inueſtituram Marchionis factam, cenſe-
ri neceſſario in exequutione cuiuſdam decreti
Marchionalis præambuli. & ſecundum illud in-
telligi debere, ſic in præſenti præſumetur neceſ-
ſario homines ſoluiſſe intuitu dictæ tranſactio-
nis, & expreſſe approbaſſe, & ratificaſſe renun-
tiam priorum pactorum, cum facti vere detur
voluntas intelligi. l. Paulus. ff. rem rat. habe. l. de
quibus. ff. de legib. Natta dicto conſil. 589. num.
6. volum. 3.

Quinto, & fortius reſpondeo, quod, & ſi con
ſenſus tantum tacitus & actus ſubſequens in-
terueniſſet, ſufficeret, cum Communitatis con-
ſenſus requiratur, pro ſui præiudicij intereſ-
ſe tantum, non ad ualidandum actum, nec pro
56 ſolemnitate, uel forma aliqua, ideo † & taci-
tus præſumptus, ac ſubſequens, ſatis erit, Areti.
& cæteri in l. 2. §. uoluntatem. ff. ſolut. matrimo.
Tiraq. pro more, de legibus connubial. gloſ. 7.

nume.14.15.49.& ſeq.& gloſſ.6.nume.37.Ste-
phan. Lamberteg. ſuper ſtatu. probib. mulier.
contra. ſine cert.ſolemnit. 7.verbo conſenſus,
in pri.& num.23.Quod in terminis Communi
tatis, & hominum Caſtri conſentientium alie-
nationi iam probibite voluit,Crau.conſ.54.nu-
me.4. Iaſ. conſi.56.num.3.vol.1. Vaſp.de con-
trou. Illuſtr.cap.4.nume.5. Alciat.reſponſ.167.
2. dubio.num.8.& ſeq.ex reſponſo.451 nume.
16. Simon. de Pretis conſilio. 79.numero 14.
cum ſeq.

Sexto, pro reſponſione animaduertebam,d.
hominum paciſcentiam conſenſum,non præiu
dicaſſe ſibi ipſis tantum, ſed & poſteris ſuis,ac
omnibus in futurum, dictam communiratẽ re-
præſentantibus, quando Populus,Communi-
57 tas Reſpublica,† ſeu Vniuerſitas, de qua in præ
ſenti ſemper duret, & ſit eadem,mortuis etiã cõ
ſentientibus, per alios ſibi ſubrogatos, & actus
per illam geſti, puta contractus,compromiſſũ,
& ſimilia, durent perpetuo vltra centum annos,
etiam extinctis illis, qui in actu vere interuene-
runt, quando nunquam moriatur, & eadem ſit
ſubſtantia, licet accidens mutetur, per text.in l.
proponebatur.in fin.vbi Bald. Caſtr.& Angel.
ff. de iud.l.1.§.fi.ff.ſi quis iuſdicen.non obtẽper.
l.ſi gregi.ff.de legib. Dec.conſi.61.num.3.egre-
gie ſcribit. Calderin.conſil.21.Bald.conſil.159.
num.3.& ſeq.volum.3.in propoſito Natta con-
ſil.589.num.15.cum ſeq.volum.3.ac nouiſſimè
Hipp. Rimin.iun.conſi.6.num.103.104.& ſeq.
lib.pri.Quibus non reſragatur doctr.Caſtr.cõſi.
70.num.6.volum.pri.cum ipſe, & iura per eum
allegata loquãtur in perſonis ſingularibus, quæ
moriuntur, & habent ſanguinis & generis ſuc-
ceſſores, quibus per factum defunctorum in ac-
quiſitis ex pacto,induſtria & beneficio maiorũ,
nullum paratur præiudicium, vt in feudo ex pa
cto & prouidentia concludunt feudiſtæ, in c.1.
an agnat. vel fil.cap.1.§.ſimiliter in fi. de capita.
qui cur. vend. cap. 1.§.hoc quoque de ſucceſſ.
feud. not. Tom. Marin. de feud.ex pact.& pro-
uident. nu.25,cum ſeq. At diuerſum in Vniuer-
ſitate & communitate hominum, quæ nunquã
58 moritur,ſed ſemper viuit & durat.† Contractuſ
que per illam geſti perpetuo omnino cenſean-
tur, ad not.in d.l.proponebatur.ff.de iud.& ita
reſpõdebat Natta d. conſi. 589. nu. 15.nec diſ-
ſentit virtualiter Aleiat.conſi.167.num.9. Hinc
bannum cõtra Vniuerſitatem latum,poteſt exe
qui, mortuis etiam omnibus,qui erant de Vni-
uerſitate tempore banni, contra ſucceſſores &
alios ſi dicta Communitas & collegiũ ſemper
perſeuerauit per ſubſtitutos, & ſubrogatos.
Nellus tract.de bannit.in fi.d.tract.num.16. Mi-
nus obſtabunt ſcripta per Vaſquiũ de cõtrou.
Illuſtr. cap.82.num.9.quin.& in propoſito ſer-
uiat, dum ſubdit.in fi.hoc minime procedere,
ſi per tempus immemorabile (quod hic interue
nit) homines fuerint ſub ditione aliena, cum ne
mini tunc reuocatio,vel ſubductio permittatur,
per quæ rurſus ſublatum primum fundamen-
tum pro vniuerſitate Tongi factum cenſeo.

Quarto, Ius Nobilium Reorum omiſſis alijs,
& illorum inueſtitura deducebam,ex poſſeſſio-
ne temporis immemorabilis d. Caſtri, hominũ
iuriſdictionis etiam criminalis, & regalium Tõ-
gi, ac dd. hominum, ſeu vallorum aſſenſu, &
recognitione dominorũ de Nattis,pro tempo-
re in dominos, quod manifeſtè cõcludunt quã
plurimi, & 18. teſtes interrogati ſuper pri.2.&
3. capitulo primi examinis, ad inſtanriam nob.
de Nattis producti,iuxta ordinẽ proceſſus,pro-
pterea ex tot iuriũ quaſi poſſeſſione, ſeu cõſue-
59 tudine † temporis immemorabilis, vel centum
annorum,quod idem eſt, per Socin.iun.conſil.
6.num. 10.volum.3. Curt.iun.conſil.90.nume.
* 12. vbi de * communi & cæteros adductus per
Stephan. Lamberteng. ſuper ſtatut.prohi. mu-
lier. contrah. ſine conſenſu duorum gloſſ.prim.
verſicul.in alienationibus.numero 307.Simon.
de Pretis conſil.75.num.3.cenſeantur dicti No-
biles,vti domini, ius in homines Tongi,vti va-
ſallos habere.

Primo ex cõceſſione legitima, & Priuilegio
60 Principis, quæ dictum tempus † immemorabi-
le inducunt. cap. ſuper quibuſdam.§.præterea.
vbi gloſſ.verbo non extat.de verbo.ſignifi. Ale
xand. conſil. 6. volum. pri. Rip. in l.quominus.
num.4.ff.de flumin.poſt. Abb.Hoſtien.Butr.do
min.Anna.Bald.Iſern.Cinum,Salic.Caſtr.Cra-
uet. Cepol.Caſſan.Gozad.Marſil.Oldr.Ancha.
Fulgoſ. Iaſ. Felin. Cuman. Corn. Socin. Rom.
Aret.deci. Affli. Balbũ,Card.Francũ,Iacobinũ,
Balba.Curt.Paris.Gramat.Lofred.Grat.ac pro-
* pè innumeros doctores,quos ex * communi &
probata regula recenſet Anton. Gabriel.com-
mu. concluſ.de præſcript.concluſ.1.num.1.qui
bus addo Balbũ de præſcrip.2.par.3.par.prin-
cip.quæſt.6.Siluan.conſi.1.num.115.conſi.59.
num.10. Natta conſ.485.num.15.Neuiz.conſi.
11. nu.8. Vaſq.de controu. Illuſt.cap.84.nu.10.
cum ſeq.Thob.Non conſi.47.num.3.Menoch.
de arbitr. iudic.cent.1.caſu 43. Cæphal.conſil.
102.num.41.volum.2. Hieronim. Gabriel.con-
ſil. 164. num. 13.& 163.nume. 16.vbi declarat,
61 † Quod dictum ad regalia extendit ſolet,quæ ex
dicto longiſſimo, ſeu tempore centum anno-
rum ſic immemorabili acquiruntur,Ioann.Gal-
licum conſil. 2. nume. 91.volum.2.conſil.feud.
Gabr. vbi ſupra nume.3.& per alios Siluan.in
cauſa dicti Marchionatus loquens, conſi.97.nu
* me. 4.vbi de communi, * Stephan. Lambertẽg.
d.ſtatut. prohib. mulier. contrah.ſine conſenſu
gloſſ.prim.verbo, in alienationibus.nume.309.
qui ex mente dd.dictum illud commune ſimili
ter procedere inquiunt, etiam quod de ſcientia
Principis vel officialium non conſtaret.Rurſus
62 † & ad ſpirituali extendi copioſè refert Port.
Imol. conſil.28.num.22.cum ſeq.& 97.num.3.

Alba.

Alba.conſi.62.nu.14.Vaſq.de ſucceſſ.par.1.§.2.num.25.lib.3.Natta conſi.446.nu.12.cum ſeq.&456.nu.10.

63 Secũdo, † ab ipſo Principe uel Imperatore immediate prouenire idem ius cõfirmabam, cum tantum tempus immemorabile poſſit, quantum Princeps ipſe, Iſern.in c.1.§.flumina quæ ſint regalia, Gozad.conſi.8.num.37.Roland. a Valle, conſi.51.num.14.uolu.3.& conſ.66.per totum uol.2.Ant.Gabr.ubi ſup.nu.7.& num.67.Natta conſi.283.in 1.& 145.nu.5.& 6.Menoch.conſ.90.num.80.

64 Tertiò, a lege quando vim legis conſuetudo tãti temporis obtineat, glo.in d.§.præterea.Card.conſi.118.num.14.Gabr.d.concluſ.1.nu.65.ponens.13.effect.d.temporis immemorabilis, qui omnes ferè rectè caſui præſenti adaptantur, vt puta, quod uim conſtituti, inſtrumenti publici, pacti ueritatis, tituliſque ſortiatur, & ex illo dominium directum acquiratur, etiam quod ſcientia aduerſantium abeſſet, ut hęc omnia poſt citatos ſuperius admittũt, Vaſqui.de controu.Illuſt.c.84.nu.10.cap.81.nu.3.Rolan.d.conſ.66.Celſus Hugo.conſi.12.num.13.Bero.conſ.113.nu.7.115.num.24.& ſeq.ac conſi.84.nu.30.& 31.uol.1.Caſſan.conſuetu.Burgund.Rub.1.§.2.pagin.26.nu.8.& ſeq.& Rubrica.11.§.2.pag.350.num.6.& 7.Aleiat.conſulens pro communitate Caſerij conſi.208.in 1.ample Stephan.Lamberteng.ubi ſupra num.308.Simon de Prætis conſilio 75.num.6.& per totum.Omni ergo iure, ex dicto tempore reos conuentos, iuſtitiam fouere arbitror.Quibus non obeſt, quod teſtes concludenter non probent tempus, cuius initij nõ extat memoria in contrarium.

Primo enim dicitur, imo per quamplurimos id formiter probari, ſi illorum dicta recto ſenſu conſiderentur ſuper 1.2.& 3.primi examinis.

Secundo conſtat ex confeſſione partis in illius precibus, de quaſi poſſeſſione longiſſimi tẽporis, qua nulla maior & validior probatio redditur.l.cum præcum.ff.de liber.cauſ.ubi Bald.& Salyc.Dec.conſi.354.uolum.2.Afflict.deciſ.71.Gabr.de confeſſio.concluſ.4.

Tertio, immemorabilis temporis poſſeſſio oſtẽditur ex diuerſis ſcripturis præcipue electionibus notariorum, condemnationibus criminalibus, exequutionibus, capturis malefactorum, deputatione Caſtellanorum, & ſimilibus exhibitis in actis, & præcipuè ex quadam ſententia diffinitiua aliàs lata anno 1440.inter D. Henrietũ Nattam, & uti inueſtitum de Caſtro & omnimoda iuriſdictione ex una, & Commu. & homines Tongi ex altera, in gratiam.d.Nobilium, ſuper oneribus imponendis, & exigendis, quo ad terras acquiſitas & acquirendas per ipſum.d.Nattam, & illius ſucceſſores, in qua enunciatur, per dictos iudices præſentibus partibus, inueſtiturã domini Henrieti fuiſſe productam, & viſam, ſyndicos, & procuratores legitimus dictæ Cõmunitatis præſentaſſe, & per iudices viſum fuiſſe dictum inſtrumentum conuentionum cum Marchione Theodoro initarum, rogatum per Guliélmum de Grazano anno 1382.die 11.Octobris, de quo ſupra, & multa earundem partium iura.Ex qua ſententia publicata, partib.præſentib.tempore antiquiſſimò, infraſcripta deduco.

65 Primo, † poſſeſſionem Caſtri Tõgi, & iuriſdictionis.dd.de Nattis, & hominum dictæ terræ ſubiectionem, & vaſallagium, cum omnia ibidẽ narrantur.poſſeſſio namque ex inſtrumentis ꝓbatur inter partes.l.prædia.ff.de acquiren.hęre.Rota in antiquis deciſ.87.Felyn.in c.inter dilectos.num.8.de fide inſtrum.poſt Bal.in l.fi.8.q.C.de edict.diui Adrian.tollen.& ex inſtrumentis antiquis, etiam in præiudicium tertij poſſeſſio (prout facti eſt, iuſtificatur, Soc.ſen.conſilio 187.num.3.vol.2.Oldrad.conſilio 199.colum.2.Crauet.conſil.54.num.11.Afflict.deciſ.324.nu.13.Dec.conſilio 26.in propoſito multa congerit.Alba.conſi.64.num.11.16.& 17.& num.5.dicens ex nominatione vaſallorum; ut hic, in
66 ſententiæ de antiquo lata poſſeſſionem † iuriſdictionis probari, atque dominium iuriſdictionis per antiquas ſcripturas, & per eundem.nu.23.ſequitur Menoch.de retinend.poſſeſſ.remed.3.num.571.& 574.

Secundo, ex illa ſententia colligitur ſcientia, & conſenſus dictæ Communitatis inueſtituræ dicti domini Henrieti, ſub anno 1435.quę dicto communi, & hominibus Tongi tranſmiſſa fuit, & in dicto proceſſu producta, rurſus & ſciẽtia conuentionum factarum anno 1382.cum Illuſtriſſimo Comite Theodoro, ſic pacti, de non alienando, cum enunciata in inſtrumento ſententia, vel ſcriptura, de antiquo, maxime annorum 100.probent etiam in tertij præiudicium, l.cum quis, vbi Bal.Alber.Salyc.Iaſ.& Caſtr.& Ale.C.de iure deliber.Dec.conſil.13.Vaſq.de contro.Illuſtr.cap.63.num.13.Qua propter, viſa inueſtitura domini Henrieti, & quaſi poſſeſſione iuriſdictionis dicti Caſtri, uti infeudati, de co non debebant aſſentire homines, ſed cõtradicere, ac reclamare, ne uoluntarie crederentur alienati, & ſibi ac ſucceſſoribus præiudicium illatu, per Iaſ.d.conſil.1.& 56.uolu.pri.Natta conſilio 589.num.6.Barbat.conſi.11.in pri.nu.22.uolumine ſecundo.

Tertio, infero, cum fuerit iudicatũ, ac cognitum, ſaltem incidenter ſuper dictis conuentionibus hominum Tongi, & pacto de non alienãdo, ac ſuper inueſtitura prima nobilium de Nattis productis, in illo iudicio anni 1440.Sententiaque trãſierit in iudicatum, quod amplius rei aduerſari nequeant, male enim feciſſent iudices abſoluendo dominos de Nattis, a petitis per dictam communitatem, ſi pactũ repugnaſſet, quia abſolui non potuerunt, niſi eo quod eſſent inueſtiti legitime de Caſtro, ſic pro terris ab illis poſſeſſis non tenerentur ad onera. Et ſi uidiſſent ex

pacto

Digitized by Google

pacto & conuentione præambula productis,nõ
potuiſſe inueſtiri,id declaraſſent, & contra nobi
67 les iudicaſſent.vnde † ſententia hæc inter partes
lata,non ſolum probat expreſſa in ea,ſed omne
neceſſarium antecedens. l. quod in diem. ff. de
compenſ.l.duobus.ff.de except. rei iud. l. 1.& 2.
C.ſi ex fal.inſtru.Alciat.in ſimili conſi. 10.nu.9.
cum ſeq.

Quarto, inſuper quaſi poſſeſſio dictæ iuriſdi-
ctionis iurium, per dictum tempus immemora-
bile, deducitur ex literis dictorum Nobilium de
Nattis,ſcriptis Caſtellano,anno 1495.23.Apri-
lis, ſuper Cuſtodia Turris Tongi, ex relatione
aduocati fiſcalis Excellentiſſimi Marchionis, ac
literis d.Marchionis.d.confirmationem confir-
mantibus ſub anno 1502. & ſententia Senatus
contra familiam de Gabianis, data anno 1521.
23.Septembris, & ex pluribus alijs electionibus
& deputationibus iuſdicentium in dicto loco fa
68 ctis per dictos Nobiles,de quibus in actis.† quæ
omnia iuriſdictionem, & ſuperioritatem deno-
tant,ut tradit Socin. conſi. 187.uolu.2.Roman.
conſi.70.num.13.Alba.d.conſi.64.num.8.cum
ſequen.& num.34.cum ſeq.Menoch. tractat.de
retinen.poſſeſſ.remed.3.nu.135. Conſtito itaq;
de hac temporis immemorabilis poſſeſſione
vel quaſi,ſequitur dictos Nobiles rite & recte cẽ
ſeri inueſtitos,& in ipſos Caſtrum Tongi, cum
iuriſdictione tranſlatum.

Iſtis minime repugnat, ſi per Communitatẽ,
quæ probauit ſua intereſſe,magis ſub Marchio-
nis,quàm inueſtitorum dominio eſſe,& inde dã
69 num pati,peteretur reſtitutio in integrum,ex ca
pite iuſtæ ignorantiæ pactorum antiquorum,
prout peti poſſet,etiam,quod Communitas per
* ſuos adminiſtratores regatur,ex cõmuni de qua
per Rom.conſi.223.uerſi.2.Celſus Hugo. conſ.
48.num.5.Gabr.commun. opin. verbo reſtitu-
tio.in prin.uel,quod tacite,vel expreſſe conſen-
ſiſſet in dictos Nobiles uti dominos,prout in ter
minis decidit Alciat.reſpo. 167. maxime, quod
pupillo æquipararetur per.l.Reſpublica.C.ex qui-
* bus cauſ. maior. * commune dictum atteſtatur
Soci.ſen.conſi.66.in 1.uolu.4. in propoſito late
Roland.a Valle conſi.68.num.20.& 21.uolu. 3.
Menoch.conſi.2.num.135. rurſus etiam Eccle-
ſiæ ipſi tantum gl.in c.quid ergo.25.q.4.Iodoc.
Burgenſ.in ſuo Enchiridio parium,verbo Eccle
ſia & Reſpublica,quæ ſemper reſtituuntur ex ca
pite.d.ignorantiæ,Vallam.d.conſi.68. num. 21.
& ſeq.in 3.

70 Quando reſtitutio in integrum aduerſum qua-
dragenariam præſcriptionem nõ competat,ſe-
* cundum vnam probatam & * communem opi-
nionem,in illo arduo articulo,qui deciſione Cę
ſarea indigeret,vt(prohdolor)omnes fere pri-
marij legum,ſibi ipſis,non tantum alijs, parum
conſtantes,atque contrarij legantur, de qua la-
tiſſime per Tiraq.de retract.lignai.§. 35.gloſſ.4.
num.37.Alexand.conſi.97.ac Socin.ſen.& iun.
Dec.Gozad. Rub. Aret. Alex.Curt.ſen.Barbat.
dilectum Gomez. Alci.& cæteros adductos per
Vaſq.de controu.Illuſtr.c.75.uerſi.contrarium,
& de ſucceſſ.par.2.§.26.num. 132. quem ſequi-
* tur poſt multos, qui de* communi atteſtantur
ibi relatos,Ioannes Fede.ad concluſ. commun.
Villabob.in uerbo reſtitutio,ſub num.46.in im-
preſſ.commun.opi. in fol. idem Arius Pinellus.
in auth.niſi tricenalis.num.59.C.de bon. mater.
per Rolan.a Valle con.68.num.9.& 19.licet vti
** **communiorem per totum conſi.teneat, vol.
3.hanc magis communem recenſet Bero.conſ.
56.num.42.& 44.uolum.3.admittit Port. Imol.
conſi.64.num.18.Simon de Prætis,conſilio 74.
num.14.Et licet multi contrariam vti veriorem,
** ac magis ** communem admittant,videlicet da
71 ritum aduerſus † præſcriptionem triginta anno
rum, quæ eſt ſine dubio omnium communis,
* tum aduerſum illam quadraginta annorum,
quod ita eſſe in utroque atteſtantur, Gozad. cõſ.
56.num.11.poſt Alex.citatum per Gribal. com.
opin.verbo reſtitutio.in fi.Petr.Benintend.deci.
Bonon.69.in prin.& 71.in pri. Octau. Cacher.
deciſ.69.num.16.ſecundum quam ſententiam,
ita cenſuit Senatus Pedemontium. Borgni. Ca-
ualc.de tutor.nu.142.& multi eam communem
atteſtantur,videlicet Ruy.Fel.Balb.Boer.& Cra-
uet.relati a Vaſq.d.cap.75.nu. 1. in pri.& fuſius
per Arium Pinel.in auth.niſi tricenalis.num.58.
C.de bon.mater.Mend.ad Ro. conſi. 123.nu.5.
verbo clauſula, dicentem, ita Regni conſilium
Neapol.& ſacrum Rotæ Auditorium iudicaſſe,
teſte Fabio Peregrin.deciſ.42.Villab. commun.
opin.verbo reſtitutio.nume.40.Thob. noni.lo-
quens de triginta annis conſi. 39. nu. 13. quam
affirmatiuam tutiorem inquit, Boui. de ſtat.ur-
bis præſcrip.gloſſ.19.nu.11.& 12.& quod hæc
** ſit magis ** cõmunis etiam quadragenaria præ
ſcriptione,tenet nouiſſime Rol.a Valle conſ.68.
per totum uol.3.Hipp. Rimin. iun.conſi.37.nu.
66. & in terminis propoſiti noſtri, Alciat. qui
** hanc magis ** communem admittit, pro vni-
uerſitate.d.reſponſ.167.

Attamen,qui hanc opinionem affirmatiuam
nempe compe tere recipiunt, dicunt procedere
72 ſolum,ubi ſit iuſta † ignorantiæ cauſa, at ſecus,ſi
aliqua veriſimilis ſcientia concurrat,ut hic,quia
* tunc omnis reſtitutio ceſſabit,ex * communi de
qua Benint.deciſ.Bonon.69.num.2.& 71.nu.2.
Alba.conſ.18.in primo Veruntamen cum non
ſolum triginta annorũ,ſed & quadraginta præ-
ſcriptio cum titulo adſit,probabiliſque præſum
pta ſcientia,ex ſolutionibus obedientia, ſententia,
& tot alia ſupra conſiderata,nemini dubium
ſit,quin a reſtitutione excludi debeat. Et tanto
fortius,cum adſit temporis immemorabilis cõ-
73 ſuetudo, contra quam nulla † reſtitutio nec ex
capite ignorantiæ cuiuſuis detur Salyc.Iaſ. Bar-
bat.& cæteri adducti a Socin.iun.conſ.54. nu.4.
& 12.uolu.1.Anton.Gabriel. lib. 5. de præſcri-

pti.

** pti.concluſ.2.nu.64. & hanc magis ** commu-
nem recenſet Arius Pinel.in auth.niſi tricenna-
lis.num.58.C.de bon.mater.Iaſ.conſi.9.num.2.
vol. 2.Crauet.conſil.201.num.37.in fine. Ruin.
conſi.103.num.6.& 20.uolu.5.Stephan.Lãber-
teng.ſuper ſtat.prohib.mulier.contrah.ſine cer-
ta ſolemnitate gloſſ. 1. uerbo in alienationibus.
nu.312.Vaſq.de ſucceſſ.pri.par.lib.3.§.26.num.
74 132.Datur enim † reſtitutio ex capite ignoran
tiæ Eccleſiæ,pauperibus,vel alijs, quibus currit
præſcriptio centum annorum intra quadrien-
nium tantum,poſt quadraginta annos. non au-
tem poſt centum, reiecta opinione Crauet. &
* Rubei,quam ex vera * communi ſequitur,Simõ
de Prætis conſi.75.num.28.iuxta receptam ſen
tentiam,ita nuncupatam per Bello.conſ.46.nu.
15.ſequitur Villabob.comm.opi. uerbo reſtitu-
tio.nu.38.Eman. Soarez. recept. ſenten.verbo.
reſtitutio.num.65.probat Rotæ Romanæ audi-
torium, ex ſcriptis per Fabium peregrin.deciſ.
46. coram Fabio. &c. ſeu intra quadriennium a
die præſumptæ ſcientiæ læſionis, probata tamẽ
læſione, & iuſta cauſa, propter quam reſtitutio
petitur. ex l.fi.ff.ex quib. cauſ. maior.Socin.iun.
conſi.70.num.20.uol. pri. Bero.conſi. 56.num.
48.uol.3. Menoch. conſi.100. num.307.uol.1.
& in uniuerſitate petente ſimilem reſtitutionẽ,
nouiſſime Simon de Prætis conſi. 79. num. 45.
cum ſeq.& num.50.& conſi.74.nu.18.cum plu
rib.ſequẽ.inquiens.num. 28. Vniuerſitatem,ſeu
fiſcum,vel illorum procuratorem ſpecialiter ad
hoc deputatum,eo minus admittendam, ſi non
offerat, & realiter deponat in hac petitione ne-
ceſſaria & recuperatoria,datorum, pecunias ſo-
lutas, & omnia melioramenta in re ipſa per. d.
nobiles facta,per.l.intra utiles.§.fin.ff.de minor.
Quod factum uel probatum minime fuit ex late
re.d.uniuerſitatis, nec propterea eidem vlla re-
ſtitutio dabitur.

Quintò, non parum ſuffragantur dominis in
ueſtitis verba,clauſula, & narrata in dicto Inſtru
mẽto inueſtituræ.Quæ omnia,propter maxima
merita,obſequia,& ſeruitia præſtita per do.Hen
rictum.d.Marchioni & illius Marchiæ periclitã-
ti alienationem factam inferunt.Vnde licet aliàs
75 † pacto,prohibita fuiſſet, ex cauſa tamen remu-
nerationis legitime fieri potuit,cum & feuda,&
cætera diſtrahi,vetita,in hũc caſum alienari per-
mittantur. Alex. conſi. 216.volu.2.Iaſ. & alij in
l.ex hoc iure.ff.de iuſt.& iur. copioſe Socin.ſen.
conſil.84.num.12.uolum. 3. Dec.conſi.232. &
297.num.7.Pariſ.conſi.11.num.44.& ſeq.uolu.
primo Roland. a Valle conſi.76.a nu.13.ad nu.
23.uolum. 2.poſt Barbat.conſi.11.col. 3. in pri.
76 uolu. 2. † Hinc donatio prohibita inter patrem
& filium,virum & vxorem,& ſimiles, ſi fiat cau-
ſa remunerationis,ſubſiſtit, ſecundum commu-
* nem,de qua, per Iaſ.in d.l. ex hoc iure.num.55.
Clarum.in §.donatio.q.3. & 8. Anch.quæſt.fa-
mil.12.Viui.com.opin.lib.2.num.85.uerbo.do-
* natio, ſubdẽtes aliud ex * communi opinione,
77 nullam uidelicet requiri meritorum probatio-
nem,ſi fiat inter perſonas,vt hic,nõ prohibitas,
a lege,tradit Neuiz.conſi.8.Natta.conſi. 122.nu
mero 6.& 7.uol. 1.& Cæph.conſi.155.num.23.
78 uolu. 2. † Vaſalli enim inuiti alienantur ex cauſa
remunerationis,Natta conſi.367.num.14.volu.
79 ſecundo.curſus † regalia.Iaſ.conſi.10. uolum.3.
Natta.dicto conſi.122.numero 6. & ſequent.ex
mente Terracon.Vaſqui.de controu.Illuſtr.c.5.
num.2.Cæphal.conſ.155.num.22.& 23.& 26.
uolum. 2. Virtute igitur illius remunerationis,
potuit. d. Caſtrum non multum precioſum di-
ſtrahi,præcipuè cum videatur dicti Marchiona-
tus deterioratio læſio ve modica, ſtante præci-
puè ſuperioritatis reſeruatione, in quibus caſi-
bus licita eſt uaſallorum Caſtrorum, iuriſdictio-
nis & regaliorum etiam in præiuditium ſucceſ-
80 ſorum † alienatio, ex ** communiori diſtinctio
** ne,ne cæteros tranſcribam,Alex.conſ.1.nu.19.
vbi Dec.conſi.191.in princip.Crauet.conſi. 54.
Ruin.conſi.93.num.3.uolum. 1.Natta conſilio
122.num.2.& 12.volum. primo Siluan. cõſ.96.
num.16.Boſ.tit.de princip.num.384.& titul. de
regal.num.32.cum ſeq.Vaſq.de controu.Illuſtr.
cap.4.in primo ubi ample, & cap.5. nu.3.Alba.
conſ.64.num.37.Socin.iun. conſi.60.uolu 3.&
conſilio 17.num.2.uolum.4.Franc.Marc. deciſ.
Delfinat.87.num.9.prima parte,Cæphal conſ.
155.num.28.& 34.uol.2. poſt Gabr. commun.
concluſ.de iur.quæſtion.concluſ.quinta.nume-
ro 41.

Sexto & vltimo,rem hanc claram pro Illuſt.
dominis Nattis reddit.D.Marchionum Montiſ-
ferrati conſuetudo antiquiſſima,infeudandi Ca
ſtra Marchiæ,ac in ſpecie Caſtrum Tongi, libe-
rè, purè, & citra aſſenſum ſubditorum. nam li-
cet unicus actus cũ curſu quadraginta annorũ,
conſuetudinem infeudandi inducat, per Iſern.
in c.1.colu.3.qui feud.dar.poſſ. & ubi duo actus
reperiuntur, nemo dubitet de probata conſuetu
81 dine, † ſecundum Iaſ. in l. de quibus colum. 11.
de legibus.quod probatur ex antiquiſſima inue
ſtitura emiſſa ſuper dicto Caſtro, ann.1357.per
dominum Marchionem domino Oliuerio Tur-
co,ac ex alio inſtrumento ann.1350.celebrato,
quo quidam Bonifacius de Mõteferrato habẽs
in d. Caſtro merum & mixtum imperium a d.
Marchione, inueſt. priuatũ de certis terris, quæ
82 † ſolitum infeudandi probant,per Afflict. deciſ.
305.num.10.& ſeq.Alba.conſi.64. numero 21.
cum ſeq. tum rurſus ex quamplurimis teſtibus
ſecundi examinis, qui rectè de hac conſuetudi-
83 ne & ſolito concludunt. † Vnde ſi ſolitum eſt id
fieri per.d.Marchiones, & ſimiliter irreuocabili
ter in d.Nattas transferre.d. Caſtrum potuerũt,
nullo obſtãte,& citra vaſallorum aſſenſum, arg.
not.per Iſern.in c.1.ubi Card.num.12.& 13.&
his,qui feud.dar.poſſ.c.1.& 2.de feud.c.1.Epiſ.
vel Abba.Afflict.deci.305.num.10.ubi Vrſil.in

termi-

terminis noſtris.Soc. ſen. conſi.4.nu.10. & ſeq.
& num.17.volu.3.in fendo Marchiæ Montisfer
rati,& in conſuctudine, Pariſ.conſil. 22.nu.75.
cum in numeris ſeq.uol.1.Rolan.à Valle, conſil.
primo num.92.cum ſeq.uolu.pri.Hipp. Rimin.
iun.conſi.6.num.110.lib.1.Curt.de feud. 2.par,
quæſtio.1.& 2.& quæſtion. 5. num. 5.& 6.Cæ-
phal.conſ.155.num.29.cum ſeq.uol. 2. ſubdẽs,
ſufficere ſemel,bona fuiſſe infeudata,& in ciuita
te,tradit Hieronym. Lucenſis eruditiſſimus vir
ac aliàs Senator Mantuæ meritiſſimus, in conſ.
1.num.68.& 69.inter conſi.ſtatus Montisferra-
84 ti.reddunt enim rationem, † quare res ſolita in
feudari,vel concedi emphiteuſim,reuerſa etiam
per Eccleſiam,uel minorem, ſine alia ſolemnita
te concedatur,eo quod res de facili ad ſui natu-
ram reuertitur.Butr.in capitul.ut ſuper.de rebus
Eccleſ.non alien.uel quia non cenſeatur aliena-
tio,ſed exequutio,primæ conceſſionis, & con-
ſuetudinis obſeruantia, gl.& dd.in c.2. de feud.
Cal.conſi.11.de feud.Reodan. tractat. de rebus
Eccleſ.non alien.Rubriea de caſibus, in quibus
pag.37.& 367.Bero.conſ.116.nu.2.uol. 1.Rim.
conſ.16.num.16.Villabob.commu.opin.verbo
Emphyteuta.nu. 553. & ſcripſi aliàs conſ. 127.
num.118.cum ſeq.vol.2. quæ in propoſito con
ſiderata efficiunt,ut Caſtrum Tõgi, iure optimo
non obſtante dicto pacto Nobil.de Nattis,con-
ceſſum per inueſtiturã appareat, & id magis cla-
rum patebit,confutatis argumẽtationibus,quæ
per me,& validius, ac vberius, quam fieri con-
ſueuit,obiecta fuerunt.

Non obſtat igitur primum,quod etſi ſublatũ
ſit ex præcedentibus, tollitur tamen omnia ſin-
gulariter ponderando.

Primo,quia hic de conſenſu expreſſa vaſallo
rum conſtat,deducto ex dictis teſtium inſtrumẽ
to renuntiæ,& ſententia,ut ſupra, cõſideratis in
3.fundamento. & in 4. uerſi.3. immemorabilis.

Secundo,apparet de tacito ſaltem conſenſu,
per ſequelam facti,& approbationem contento
rum in dictæ renuntiæ inſtrumento,videlicet ſo
lutionem deducatorum quindecim,poſſeſſionẽ
furnorum,& ſimilia, ut ſcilicet in tertio argumen
to,verſi.4.colligitur.

Tertio,quod tempus immemorabile conſen
ſum præſumi facit, vt in quarta ratione princi-
pali demonſtraui.

Quarto,conſenſus non fuit neceſſarius, ſtan-
te conſuetudine infeudandi, citra aſſenſum, vt
firmaui ſexto loco.

Quinto, reſeruata eſt ſuperioritas Domini
Marchionis, & ius illius directum in inueſtitura
85 d.Henricto facta, unde non iudicabitur † aliena
tio,per Oldra.conſi.159.quem & Alex. ac alios
citat.Dec.conſ.488.nu.12.& 598.nu.14.Caſtal.
de optimo Imperatore. q. 104. Corn. conſ.79.
volu.2.refert(licet contrarium ſentiat) Vaſq.de
controu.Illuſtr.c.4.nu.9.& c.5.nu.3.

1. Tollitur & ſecundum contrariũ.Primo,quic-
quid egerint Communitas, & Illuſtriſſimi tunc
Marchiones in inueſtitura anni 1382. minime
nocuit dominis Nattis tertijs poſſeſſorib.contra
quos,ex dicto inſtrumento pactoue, nulla actio
nec Communitati nec Principi competit de iu-
re,vt latius ſcripſi ſupra, in ſecundo argum. pro
Nobilibus conſiderato.

Secundo,negari poſſet pactum dici,cũ videa
86 tur ferè quædã ſimplex † pollicitatio Principis,
ſine cauſa, ex mera gratia emiſſa, quæ nullam
actionem uel obligationem producit,l.pactum.
ff.de pollicitat.glo.in verbo duorum, in l.1.ff.de
pact.cum ſimil.per Iaſ.in Rub. ff. de verb.oblig.
num.6.

Tertiò,admiſſo,quod ſit pactum vt in præſenti
factum,per Pariſ.conſi.89.nu.28.31. & ſequen.
uolu.3.erit tamen gratuitum,ex mera liberalita-
te & dono Principis proueniens,quod demon-
ſtrant illa uerba ſępius repetita, ibi de ſpeciali
gratia,&c.motus ad pietatem erga dictos homi
nes,&c.gerens amorem, &c. Item de ampliori
gratia dignitatis ſuæ,qui promiſit retinere, &c.
quæ, clara, & manifeſta, nulla interpretatione
uel intellectu indigeant. l. ille. aut ille. §. cum in
verbis.ff.de lega.3.l.continuus. §. cum quis.ff.de
verb.obl.l.voluntatis.C.de fideicom.potuit ita-
67 que recte dictum pactum gratuitum actu vnico
irretractabili minime perfectum, ſeu priuilegiũ
per Principẽ reuocari,pro tempore futuro,ſua-
dẽte maxime cauſa legitima,puta remuneratio-
nis vaſalli,de Republica benemeriti cle.dudum.
de ſepul.l.quod ſemel.ff. de decret.ab ordin. fa-
cien.per glo.fi.in cap.decet.de reg.iur. in 6. non
nulla Mayner. ne cæteros tranſcribam in l. ne-
mo mutari.num. 116.uſque ad fi.ff.de reg.iur.tra
dunt Canon.in c.nouit. vbi Deci. num. 13.cum
ſeq.Fely.num. 10.de iud.Alex.conſ.218.nu.18.
uol.2.Gabriel de iur. quæſt. non tollen.concluſ.
1.num. 16.conſtituentes regulam, quod priuile-
88 gium ſubdito conceſſum, reuocatur per Princi-
pem concedentem, & eo magis per ſucceſſorẽ,
ac etiam ſic in contractum trãſijſſet, dummodo
(vt hic) cauſa reuocandi adſit, quod per plura
refert & ſequitur Gabr.loco ſupra citato,concl.
6.num. 19. Rurſus non ſubdito datum reuocari
ex cauſa quandoque,per Alex.Dec.& ubi ſupra
Vaſq.de controu.Illuſt.c.31.nu.24. & cum hæc
ſit regula,illi tenaciter inhærendum venit,gloſſ.
Ioan.Andr.&c.in rub.de reg.iur.lib.6.Curt. ſen.
conſ.73.in 1.Benintend.deciſ.Bonon.65.nu.8.
cum ſeq.

Quartò reſpondetur, nec pactum impedire
tranſlationem dominij,præcipuè utilis,gloſſ.in
d.l.ca.lege.C. de cond.ob cauſ. & dixi ſupra, in
primo huius partis argumento, nec Principem
legem,ſucceſſori imponere,a qua non liceat di-
ſcedere,Afflict.deciſ.292.nume.16.quibus non
obſtat concurſus duplicis prohibitionis, quan-
do hic adſit conſenſus hoium, ut ſupra ſic defi-
ciat legis prohibitio, rurſus & altera hoĩs ceſſet.

Quod

Quod ſeruit pro quinta reſponſione, quia nõ prohibetur ex dicto pacto regaliorũ, ac iuriſdictionis alienatio, ſed loci & Caſtri Tõgi in alios, quàm cameram Marchionalem trãslatio. Quod obſeruatum fuit, quia adhuc. d. locus, & Caſtrũ, quod ex hominibus conſtat, dicitur, Principis, ſeu ipſi homines non cenſentur in alium translati, cum iurent Excellentiſſimo Principi rantum fidelitarem, tributum ſoluant, oneraque militiæ & collectarum Principis ſupportent, ex quibus uera, & propria ſubiectio, &, ut ita dicam, retentio hominum & Caſtri, in dictam Cameram, demonſtratur. trad. in cap. 2. de cenſibus. Afflict. in conſtitut. feud. literar. in fi. num. 3. Alb. conſ. 64. num. 8. cum ſeq. Soci. iun. conſ. 38. num. 7. uol. 1. & ſuper. d. Marchionatu. Pariſ. conſi. 23. nu. 288. uol. 1.

Sextò, negatur abſolutè per illa verba pacti. d. Caſtrum fore reſtitutioni ſubiectum, aliud. n. eſt retinere ad Cameram Caſtrum, & non alienare illud: Aliud, quod perpetuo Caſtrum ſit in dominio Principis, uel ſucceſſorum ſuorũ. cum ſecundo caſu videatur quodammodo grauatus reſtituere ſucceſſoribus, per ea. quæ ponit. d. Roderic. alleg. q. num. 15.

Septimo, quo ad Conſilium Curtij iun. 174. in ſimili caſu deſcriptum, vnico uerbo reſpõdetur, nec illud in terminis noſtris loqui, cum ibi ceſſaret poſſeſſio, temporis immemorabilis, ſubditorumque conſenſus, qui hic concurrunt, nec veritatem fateri, quando aduerſus conſiliũ illud fuerit iudicatum, obtentum, & in facto ſeruatũ, vſque in tempus præſens, eo quod locus Caſurtij ſit adhuc, (vt alias) ad manus Nobil. de Zabaldanis de Altauilla Marchionalium vaſallorum, vt omnibus notum eſt.

Quartum principale fundamentum ſoluitur.

Primo, quia ueritas eſt poſſe Reges, & Principes, Caſtra, Oppida, & villas (etiam non reſeruata iuriſdictione) alienare, & in alios transferre, dummodo non id cedat in magnam patrimoniorum Principis diminutionem, ut dixi ex ** communiori, in fine quinti argumenti, & eo fortius, ſi conſenſus illorum interueniat, vt ſupra.

Secundo, tempus immemorabile præſumit titulum conceſſionemque, ac omnia licite, rite, & legitime facta, & potuiſſe fieri, ut dicebam ſupra. Non ergo oberit, quod regalia per Principem diſtrahi nequierint.

Minus quintum repugnat, eo quod voluntas Principis alienantis, & inueſtientis Nob. de Nattis colligatur expreſſe ex alienatione, propter merita ex promiſſione euictionis, & ex denegata audientia cuicumque. d. Nattas moleſtare volenti. in inueſtitura quorum non requirebatur aliqua mentio primi pacti, uel dictæ gratiæ hominib. Tongi conceſſæ, cũ ſecunda eſſet alienatio remuneratoria, ex cã onероſa, quæ ipſo iure gratiã & priuilegiũ merũ contractũ irreuocabile facit, abſq; alia expreſſione contentorũ in eo,

89 Requiritur enim † in priuilegijs mentio primi obtenti, & fit reuocatio, ſi pars ſciat aliud fuiſſe obtentum, arg. text. in cap. cæterum de reſcript. & quando ſecundum eſt merum priuilegium, per tex. in d. l. 3. C. de ſilentia. lib. 12. Iaſ. in l. poſtquam liti. nu. 16. C. de pact. Rebuf. in concord. tom. 2. de reſcrip. in præſcrip. in præfat. nu. 105. at ſecus, ſi ſecundus ſit contractus uel alienatio, ut hic, quia omnia contraria cenſentur ſublata, & Princeps Priuileginm primum quodammodo reuocaſſe, ſufficitque quod uero ſimiliter de mente conſtet, Dec. in cap. cæterum. nu. 8. in fi. de reſcrip. præter quod, ſecundum ſpeciale tum reſcriptum, tum priuilegium, primum generale tollat, Felyn. in d. cap. cæterum. num. 8. de reſcr. Menoch. de arbitr. iud. caſu. 202. numero 74. quod caſui præſenti adaptatur. & multum inter ſe differunt priuilegium reuocabile, & cõtractus Principis irreuocabilis. Natta conſi. 122. nu. 12. & 13. uolum. 1. Rolan. a Valle. d. conſ. 66. nu. 53. uol. 2.

Sextum argumentum, malos (ut inquiũt) mores, Vitam, regimen, dd. Nobilium reſpiciẽs, pro vt præſuppoſitum in illo vanum, erroneum, improbumq; eſt. ita conſequentia & illatio ex eodem reſultans falſa, ſubtiliſque argumentatio, & omiſſis multis exceptionib. teſtes ipſos ſuper hoc examinatos, repellentibus.

Primo tollitur, negando per. d. Commune & uniuerſitatem probatum aliquid legitime, cum teſtes omnes ſint de eadem uniuerſitate, cũ qualis vertitur, & multi deſcripti in mandato procu
90 ræ Sindicatus, † cuius homines prohibentur teſtificari. vbi omnes, ex victoria cauſæ commodum ſingulare, & ſinguli ex. d. iure cõtrouerſo, utile ſentirent, ut hic, uel aliter tractetur pro honore & iure. d. Caſtri, & Communitatis quo caſu etiam, quod admitterentur in teſtes, minima tamen eiſdem adhiberetur fides. quod pro communi notarunt; Couar. uariar. reſolut. c. 18. nu. 5. Pariſ. conſi. 103. nu. 135. uol. 1. Afflic. deciſ. 400. Deci. conſi. 342. nu. 4. Viuiu. commun. opi. uerbo teſtis, de collegio. nu. 11. ſcribens, ex * communi, hos teſtes repellendos, quia in facto proprio deponere uidentur. pulchre Menoch. de arbitr. iudic. caſu. 106. numero primo. 13. & 15. Nouel. in regul. iur. verbo teſtis. numero 65. Ioã. Mar. Monticel. repertor. de teſtibus. uerſi. uniuerſitatis teſtes.

Secundo, propria confeſſione ſe ipſos confodiunt, dum contendunt, maximum odium, & inimicitias inter. dd. Nobiles & Communitatẽ extare, exceptis quibuſdam familijs, inter quas ſe teſtes connumerant, & tamen ipſi ſunt de vniuerſitate. quibus ideo non eſt credendum. Alex. conſi. 99. in 1. uol. 1. Innoc. in c. cum oporteat & c. debeat. de accuſ. Gramat. uot. 2. nume. 17. Nouell. de reg. iur. uerbo iſtis. nu. 30. & 58. Campeg. de teſt. 23. cum ſeq. Crot. de teſt. tertia part. nu. 110. cum ſeq.

Tertio.

Tertiò, etſi vera capitulata eſſent, cum reſpiciant particulares aliquos Nobiles de Nattis tãtum iam defunctos, nempe.D.Thomam, Vbertinum, Petrum, Franciſcum, Henricum, & Ferrãdum, non videntur cæteri cõſortes de Nattis ius ex prædicta inueſtitura habentes, priuandi, vel ex aliorum geſtis inquietandi, cum contra illos Communitas, iure ſuo tũc vti debuerit, & quod
91 pęnis debitis affligerentur. curare. Non.n.† multi conſortes, vel de vno collegio ſimul, delinquere dicuntur, niſi maior pars communicato conſilio, & re deliberata delinquat.l.ſemper.l. ſecunda.ff.quod vi aut clam Bar.in l.facta. §. fin.tit.de poen. vel quia omnes delicto ſponte acquieuerint.l.1.ubi Saly c.C.de ſedit.not.Ale.conſ.208. num.6.& 7.Anch.ample deciſ.39.nu.3.& deciſ. 30.per totam Rola.a Valle, conſi.66. nu.32.64. & 66.uol.2.Octau. Cacher. ample deciſ. 39.numero 3.& deciſ.138.per totam. Et iniquũ eſſet, ut quis de domo aliqua pro illius conſorte teneretur, inquit Bal.in l.Sancimus.C.de pæn.quem ſeq.Calcan.conſi.1.& conſi. 66. in pri.maxime nulla illorum culpa interueniente.Cacher.deci. Pedem.88.nu.2.& 25. quicquid igitur nonnulli commiſerint, cæteris minime eſt in pœnã aſcribendum.

Quartò, etſi omnes tunc deliquiſſent, in iuſtitia denegata, & alijs, quæ in omittendo conſi-
92 ſtunt, tenebantur homines Tongi ſubuaſalli querelæ medio recurrere ad Illuſtriſſimũ Marchionem, primum dominum, ſuperiorem, qui moneret Nattas inueſtitos, ſub comminatione priuationis feudi, quod ſubditos, pro debito, bene tractaret, iuxta conſi.Baldi.num.2. in ca.1.§.publici latrones, vbi Aluar.in §.quicumque. nu.2. de pace tenend.& in l.2.ff.de his, qui ſunt ſui, vel al en.iur.Curt.de feud.6.part.num.2.Socin.ſen. conſilio 272.num.9.uol.2.Iacobin.de feu.uerſi. dictique uaſalli il primo colu.12.& alibi per Ant. Capic.in inueſt. feud. uerbo feuda amittuntur, uerſi.47.Alciat.reſponſ.167.numero 12.& 13. Franc.Zoanet.in l.ut uim.numero 163.ff.de iuſt. & iur.

Quintò, quicquid ex aduerſo dicatur, probata eſt nomine. dd.Nobiliũ, per quamplurimos teſtes ſecundi examinis, (quorum dicta minime recenſeo) bona illorum, & anteceſſorum fama, bene geſta, iuſtitia adminiſtrata, hominib.Tongi, & alijs locis iuriſdictioni ſuppoſitis, pax & quies ſubditorum procurata, & tandem falſitas contentorum in capitulis contrarijs hominum
93 Tongi † ita vt potius iſtis numero pluribus, ac omni exceptione maioribus deponentibus, pro non delicto, & bona vita, moribus, ac fama credatur, quàm cæteris. Aymo conſilio 6. Cæpol. conſil.ciuil.60.Anton.Gabr.comm. concluſ.de teſt.concluſ.4.num.2.24.& ſequẽ. ac per totam lib.primo Accedant duo teſtes uniuerſitatis. 11. & 27. in ordine idem iuramento affirmantes, quib.maximopere creditur.cum & vnico de auditu partis contrariæ credatur.Socin.iun.conſi. 69.nu.11.uol.1.Cæphal.conſi.65.nu. 55.Gabr. ubi ſupra concluſ.1.nume. 14. Concludo ergo, nihil obeſſe iuribus.dd.Nobilium, quin abſolui debeant, a petitis per uniuerſitatem & fiſcum excellentiſſimi Principis, & pars in expenſis dãnari. Qui tandem annuente deo abſoluti fuerunt per Illuſtrem Senatum Mantuæ, die 17.Maij, anno Chriſti 1575.

Franciſc.Burſat.I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICA COMMVNITAte Bozuli.

A R G V M E N T V M.

Exemptio ex nu. 12 liberorum, ad quæ extendatur, & an maior ſit exemptione principis.

Exemptus quilibet, ad quæ onera pro mercedibus impoſita teneatur, ſicut princeps.

S V M M A R I V M.

1 *Quilibet habens duodecim liberos excuſatur ab oneribus quantuncumq; patrimonialibus, quã uis non ſit decurio, ex ** communiori dicto.*

2 *Filij tres in prouincijs Romæ, in Italia vero quatuor tantum, a muneribus perſonalibus excuſant.*

3 *Priuilegium conceſſum patri habẽti. 12 liberos, durat, etiam quod poſt illorum natiuitatem vnus, vel plures ex eis decedant.*

4 *Priuilegium, etiã de quo ſupra, trahitur ad omnes fratres, ſecum in vnione habitantes, licet ad onera imponenda poſt patris mortem, vel filiorum, & poſt tempus, quo pater. 12. filios habebat, non extendatur.*

1 *Menſuræ duæ frumenti, pro quolibet ſacco perſoluuntur pro mercede molitorum, & pro reparatione molendini.*

6 *Immunis, a præmio, ſiue mercede ſeruientium non excuſatur.*

7 *Vtilitas, quæ ex re præcipitur, principaliter in onerum ſolutione conſideratur.*

8 *Collegiati, & curiales a ſolutione ſcripturarum ægidiana conſtitutione liberantur.*

9 *Clericus, ſi vult vendere carnes ad minutum, tenetur ſoluere idem, quod laicus.*

10 *Molituræ promiſſum differt ab oneribus, angarijs, collectis, vel impoſitionibus.*

11 *Eccleſia, & clerici, licet latiſſima gaudeãt immunitate, tenentur tamen ad impoſita, ratione*

vti-

vtilitatis publicæ, & ad ea, quæ tam ſuam, quàm laicorum reſpiciunt vtilitatem, vt ad refectionem pontium, viarum, uel murorum.

12 *Argumentum de magis priuilegiato, ad minus priuilegiatum, negatiuè valet.*

13 *Præmium molituræ, tã à clericis, quàm ab alijs priuilegiatis, vbique perſoluitur.*

14 *Exemptus per longum tempus, dicitur habere titulum, & priuilegium.*

Exẽptus, tenetᷓ ad refectionẽ putei manutentionẽ aquarum, fluminis reparationem, & ſimilia.

15 *Nobiles Gonzagiachi, & alij exempti, pro molitura, ſoluunt duas menſuras.*

16 *Nemo in ſtatu alicuius Principis maiori exẽptione, ſiue priuilegio uti valet, etiam quod ſit Eccleſia.*

17 *Collectæ, ſiue onera Ciuitatis, nũquàm extendũtur ad bona Principis, etiam inferioris.*

18 *Princeps, concedendo immunitatem, non præſumitur propria maiorem dare.*

19 *Conſuetudo exactionis, licet dicatur onus, debet obſeruari.*

20 *Cõſuetudo, antiquata, ad uicinos locus trahitur.*

21 *In dubio ſemper contra exemptos, licet fauorabiles, ſit interpretatio.*

22 *Exẽptione magis potitur, exẽptiue à lege, quã à priuilegio, ea tamen uti non poteſt in præiudicium cæterorum communitatis hominum.*

23 *Princeps præſumitur velle, quod verba priuilegij ſemper aliquid operentur.*

24 *Clauſulæ amplæ, & prægnãtes, vt ex certa ſciẽtia, non animo bene deliberato, & de plenitudine poteſtatis, quid operentur.*

25 *Clauſulæ geminatæ, & coniunctæ tollunt Ius tertij, & ſi notabile.*

26 *Conſuetudo loci vicini alteri priuilegiato non præiudicat.*

27 *Clauſula (non obſtantibus) conſuetudinem contrariam tollit.*

28 *Extractio, licet dicatur fieri ex cauſa oneroſa, cũ onerib. ex illis ſatisfiat, tamen ſi aliæ extorſiones maiores fieri ſolent, iſta minor magis procedere dicitur, ex cauſa lucratiua, quam oneroſa.*

29 *Exemptus tenetur ad ſolutionem plurium mẽſurarum bladi macinati, cum vna exigatur pro mercede molitorum. altera pro reparatione molendinorum.*

30 *Præmium molitoris, et expenſæ reparationis rei deſtructæ, æqua lance procedunt.*

31 *Ratio vbi eadem viget, ibi idẽ ius ſtatui debet, præcipue ſi ad unicam vtilitatem tendat.*

32 *Expenſæ reficiendæ per exemptos non conſiſtunt in ſola mercede bona cuſtodientis, ſed in refectione rei deſtructæ, quæ hominum mercedẽ compræhendunt.*

33 *Eccleſia, et cæteri priuilegiati, ac exẽpti tenentur contribuere pro reformatione putei, & Via ad publicam vtilitatem facienda, vbi de communi.*

34 *Commodum ſentiens, & incommodum habere debet.*

35 *Laudemium, & aliud onus priuatũ ex actu geſto debitum, pro aſſenſu ſuper re obnoxia noxia obtento a quocumque exempto, etiam ex. num. 12. liberorum ſoluitur.*

36 *Exemptus ob nu. 12. liberorum tenetur contribuere, etiam quòd res geſta ſit propter vtilitatem priuati tanti tantum.*

37 *Princeps immunitatem in tertij præiudiciũ concedere non poteſt, etiam exempto ob num. 12. filiorum.*

38 *Gabellæ vectigalia, & cætera grauamina inducuntur, exiguntur que per locum dominos ſolo iuriſdictionis ſupremæ intuitu, cum ex regalibus principum ſint.*

39 *Vectigalia, & alia onera à ſupremis principib. vel ab eis authoritatem habentibus imponuntur.*

40 *Eccleſia, clerique, & iure diuino immunes, tenentur ad Gabellas, cauſa iuriſdictionis impoſitas, ſi in publicam vtilitatem cedant.*

41 *Eccleſia, & quauis dignitate ornatus, compellitur ad refectionem putei neceſſarij ad vſum hominum.*

42 *Ratio ſingulorum vtilitatis, à lege conſiderata, vbicunque viget, idem ius conſtituit in refectione ſolutionis expenſarum.*

43 *Oneris alicuius impoſitio, reſpiciẽs neceſſitatem, vtilitatemque communem operatur, vt omnes conferant, non obſtante cuiuſque dignitatis prærogatiua.*

44 *Vectigal ſpectans ornatum, etiam lucrum principis non comprehendit eos, qui à lege, & ab hominibus conſeruantur indemnes.*

45 *Leges non permittunt fieri ea, quæ in graue præiudicium, atque damnum libertatis a iure cõmuni vnicuique conceſſa recaſura ſunt, ex communi.*

46 *Immunis poteſt cogi ad deferẽdum triticum ad molendina domini, vel communitatis molendum, & ad ſolutionem debitæ portionis, etiã*

in

in præiudicium Eccleſiæ, ne Ciuitas Annonæ penuria grauetur.

47 *Triticum, quod pro molitura præſtatur, ſoluitur intuitu expenſarum, & onerum, quæ in triturando quotidie occurrunt.*

48 *Verba verificari in vna parte ſatis eſt, ne ſint fruſtratoria.*

49 *Verba, dummodo aliquid operentur, etiã ad parandam actionẽ, ſufficit, ne ſint fruſtratoria.*

50 *Ius tertij, ne nimium lædatur, uerba quantum vis generalia, reſtringi debent.*

51 *Priuilegium Principis ſtrictè intelligitur, citra tertij præiudicium.*

52 *Verba nobis ſeruire de vento potius debent, quã quis indebite damnum patiatur.*

53 *Verba, & ſillabæ debent ſemper aliquid operari, quod intelligitur ſecundum naturam contractus, & rei in eis deducta.*

54 *Conceſſio Principis ſemper iuxta ſolita, & conſueta intelligitur.*

55 *Exemptionum natura, non eſt, vt quis a mercede debita immunis reddatur.*

56 *Clauſulæ prægnãtes, & geminatæ tollũt ius tertio quaſitũ, ſi agitur de leui, & modico præiudicio, ſecus ſi de maximo, vel non paruo.*

57 *Ius tertio quæſitum de iure ciuili, ſed non de iure naturali, vel gentium, tollitur ex clauſulis prægnantibus.*

58 *Præiudicium ex clauſulis prægnantibus tertio non infertur, etiam ſubſiſtente iuſta cauſa, niſi expreſſe in priuilegio dicatur Principem voluiſſe ius tertij auferre.*

59 *Conſuetudo diutina Ciuitatis principalis ſeruari dẽt, ẽt in locis, & Caſtris ſubiectis, ſeu annexis ipſius, quod intelligitur in nume. ſeq. 60.*

61 *Solitus ſtilus, & conſuetudo attendi debet.*

62 *Cõſuetudo, primo loci, deinde diæceſis, tertio prouinciæ, quarto Regni, quinto ciuitatis Romæ, ſeruatur.*

63 *Conſuetudo ad loca vicina extenditur, quando ius non reſiſtit.*

64 *Clauſula, non obſtante, tollit conſuetudinem, ſi in genere id expreſſe dicatur, ſecus ſi per verba generalia id exprimatur.*

65 *Clauſula, non obſtantib. limitationem iuris recipit, & ſecũdum mentem loquentis reſtringitˀ.*

66 *Conſuetudo, quæ iuri cõformis eſt, per obſtantiã generalem non videtur ſublata, niſi ſpecifice dicatur non obſtante tali conſuetudine particulari.*

67 *Verba exequutiua, gratiam non augent.*

CONSILIVM CLXI.

TRINITAS ADSIT.

DVm Magnificus Dominus, Ioannes Franciſcus Marcheſius, ex loco Rotingi, procreandis liberis operam daret, vt præmia Imperatorum, ac iuris his cõſtituta cõſequeretur. 14. filios ſuſcepit. Decretumq; immunitatis ab Illuſtriſſimo Principe, & domino. d. terræ obtinet, Inter cætera ſub his verbis conceptum, &c. ab omnib. & ſingulis oneribus, &c. quibuſcunque, &c. realibus, mixtis, & perſonalib. &c. Communis ſocietatum, & hominum totius dominij noſtri tã præſentibus, quàm futuris, &c. impoſitionibus quoque, ſolutionibus, taleis, gabellis, quãtum ſit pro fructib. bonorum ſuorum propriorũ, pedagijs, macenaticis, puntaticis, angarijſque alijs quibuſcunque, &c. tam ratione ipſius Ioannis Franciſci perſonæ, quàm natorum ſuorum, ac eius rerum, & recollectuum, &c. Poſt hęc dũ immunitatibus iuris, & dicti decreti gauderet, ipſe ſoluit per aliquot annos occaſione frumẽti molendi ſuper molendinis Communitatis Bozuli, duas paruas menſuras frumenti pro ſingulo culeo, ſeu ſacco frumenti, & id genus bladorum, quas Vulgus appellas Bozznle, ò ſecpclature, quarum vna quęque ad tertiam ferè partẽ vnius quartarij aſcendit, & ſolię ſunt, vt præſupponitur, ſolui pro molitura, & cauſa reparationis, renouationis, conſeruationiſque. dd. Molendinorum, ac pro expenſis, quæ circa priſtina quotidie in fluminibus exiſtentia occurrunt.

Negat tamen nunc velle dictas menſuras ſoluere tamquàm ab illis immunis. contendit Cõmunitas Bozuli, quod iuxta ſolitum in dicto loco, & terris circumuicinis dicta menſura vt moliture precium ſoluatur ab ipſo, licet cauſa quatuordecim filiorum exempto, & ſuper iuribus vtriuſque partis cõpilato proceſſu, ac iudicato in prima inſtantia ad fauorem domini Marcheſij actoris. A me quæſitum fuit, vt quid iuris eſſet reſponderem.

Breuiter, quia proceſſus appellationis iã eſt inſtructus, & deueniendum ad ſententiam diffinitiuam, Chriſto Ieſu Saluatore inuocato, Cenſeo primam ſententiam ſaltem ex denuo deductis reformandam eſſe, & pronunciandũ male fuiſſe iudicatum, & bene appellatum per dictam Communitatem Bozuli. Quod demonſtratur. Namque licet hodie ſit deciſa illa ardua, & difficilis diſputatio, an diſpoſitio. ll. ſiquis decurio. la ſecunda. C. de decur. lib. 10. procedat tam in decurione, quàm in alia quacumq; priuata per-
1 ſona, quę. 12. liberos ſuſceperit, † cum ex ** cõ-
** muniori ſententia, ac vbique ſeruata, Quilibet.

12.

12.liberorum tantum parens,licet is decurio nõ
ſit, nec 16.filios habeat, excuſetur ab omnibus
onerib. quantumuis patrimonialib. iuxta Bart.
opinionem,de qua in l.ſi quis decurio.ubi ẽt Lu
cas de Peona.Ang.Io.Platea,& alij,Bar.in l.ſem
per.§.1.ff.de iur.immunit.Ancar.in cap.licet.de
Cenſibus.Anan.con.ult.num. 105. cum addit.
Bologni.nu.6.Ange.Arct.in principio inſtit.de
excuſat.tut. nu. 4. ubi id in pratica obtinuiſſe re-
cenſet,Guid.Pap.q.401.Soc.ſen.conſi.84. in 1.
uol.3.commune nuncupat,Io.Maurit. in repet.
l.unicæ.C.mul.quo loco mun.ſubeat, ſecundum
impreſſion.Lugdunenſem pag. 140.uerſi.Anne
ẽtur medico.Didac.Couuar. relection. Epito-
2 me.2.par.c.8.in prin.† Quo loco refert alioquin
tres filios io ꝓuincijs Romæ;In Italia vero qua-
tuor tantum a muneribus perſonalibus, quæ ad
priuatam utilitatem ſpectant,excuſare per l.1.c.
qui.mun.liber.excuſ.Io.Plot.in ſuo indice , ver-
bo decretum Mediolani,de immunit.12. libero
rum.Fran.Viuius ex magis communi poſt alios
refert lib.1.commu.opi.226. uerb. pater habẽs.
3 † Vbi hoc dictum ampliat ſecũdum aliam com-
munem,etiam quod vnus, vel aliqui filij decede
rent poſt natiuitatem. 12. cum nihilominus im-
munitatis priuilegium duret. Alba.id l.inter Ca-
ſtellianum.nu.3.ff.de arbit.Iaſ.in l.ſciendum.§.fi.
ff.qui ſat.ſd.cogantur.Alc.in tract. de præſump.
pri.regul.præſumpt.36.nu. 2. & relatij per Caſ-
ſan.ut infra.

Dictum principale ſequitur Natta,vti de beni
gniori opinione conſ.539.tanquam cõiorẽ, ac
de iure ueriorẽ hanc ſnĩam amplectit̃,Nicolaus
Feſtaſius tract.de æſtim.& collect.4.par.q.6.nu.
71.& ſeq.Io.de Imola cõſi.77.tertio dubio, idẽ
ex conſuetudine ſeruari ait Caſſan.cõſuet.Burg.
Rubrica.1.§.4.uerſi.quid autem. nume. 55.cum
ſeq.Boſius tt.de prin.& priuileg.eius.nu.154.&
155.Parpal.in l.Placet.num.82.C.de ſacroſanct.
Eccleſ.Aegid.Thom.tract.de collect.pagi.391.
4 nu.16.Et † quæ immunitas rurſus ad omnes ſe-
cum habitantes uidelicet fratres in vnione vni-
uerſali trahitur,vt reſoluit Natta conſi.590. in fi.
tradit Stefan. Lamber. licet aliqualiter dubitet,
ſuper ſtatuta Mediol.prohib.mulie. contra. ſiue
certa ſolemnitate.in fi.nu.238. & 245. quamuis
ad onera imponenda mortuo patre,vel filijs,&
poſt tempus,quo pater.12.filios habebat,extẽ-
di minime dixerint Anguſ.conſ.21.nu. 2.uol.7.
Attamen dico in præſenti,hoc commodo gau-
dere non poſſe.

Primo,quia ex oĩb.teſtib.examinatis, per di-
ctã Cõitatem,ſuper additione capitulorũ,ac rur
ſus,ad inſtantiã eiuſdẽ actoris apparet,has duas
menſuras bladorũ,ſeu duas Bozzolas vulgo,ex-
5 trahi pro mẽſura,è ſingulo ſacco,† eã & effectu,
vt conſeruent̃ molẽdina, ac reparent̃ quottidie,
& ob expenſas quæ cõtinuo circa piſtrina fiũt,
vt puta, ꝓ rotis,cattilo,molis,inſtrũs ad id depu-
tatis frumentarijs , cribris , hoĩb.ſeruientib.pro
molitorib.ac id generis reparationib.& impen-
ſis magnis, ſine quib. alias dicta Cõitas molere,
contundereue blada non poſſet.Vnde,& ab illa
d.Actor non cenſetur immunis, cum hoc dicat̃
magis præmium,& ſatisfactio moliturę, quam
6 onus ſeu collecta aliqua. Nec immunes unquã,
a præmijs mercedeue ſeruientium excuſentur,
dignus.n. eſt iure ẽt diuino quilibet operarius
mercede ſua.c.1.ubi gl.de ſepul.clement.1.§. ve
rum eodem tit.& naturæ conſonum eſt,illos nõ
recuſare onera, qui rerum commoda comple-
ctuntur clem.1.de cenſibus.Ancar.c.non minus
de immunit.Eccleſ.ſeruit.illud , Commoda qui
ſentis iungas onus emolumenti.l.1.§. pro ſecun
do.C.de caduc.tollen.ca.qui ſentit. de regul.iur.
io 6. l. ſecundum naturam.ff. de regul.iur. Vide-
mus enim in ſimili perſonas maiori priuilegio
potientes,videlicet Clericos,& eccleſiam tene-
ri contribuere pro dictis ſtipendijs & mercede
hominum,puta cuſtodientium bona,ac anima-
lia ipſorum,cum ſint onera fructuum.l.ſi a domi
no.§.fi.ff.de pet.hæred.l.fundus poſt pri. ff. fam.
herci.per Caſtren.conſilio 423.num.2.uerſicul.
7 breuiter.uol.2.Natta conſi.32 .nu.4. Vtilitas.n.
quæ percipitur ex re,pro qua ſoluitur, conſide-
ratur principaliter in onerum ſolutione , etiam
per eccleſiam,& exemptos facienda , notat Ri-
8 min.conſi.31.num.38.uolum.1. Rurſus ſpeciali
conſtitutione egidiana ſtatutum fuit,vt collegia
ti,& curiales ſint exempti a ſolutione mercedis
ſcripturarum, & ſigillorum , a quibus alias iure
communi non eſſent immunes , ut not.Caballi.
ſuper eodem conſtitut.lib.2.cap.24.in pri. ideo,
& exemptus a lege,uel a Principe,ob numerum
liberorum , grauabitur in dictis duab. menſuris,
quæ ſoluuntur pro molitura , cũ ſi ipſe velit ſua
molere blada,non quidem gratis , ſed mercede
præſtita molitoribus , & dominis molendino-
rum,molere habeat, præcipue quia ipſe aliunde
valeat ſibi prouidere,& blada molere in alijs pi-
ſtrinis Illuſtriſſimi Principis,adeo quod ſi com-
moditate molendinorum Cõmunitatis vti vult
cũ ſua eã onere,ac præmio ſolito uti debet, qñ
præmium ſoluẽdum in neceſſitatis & reparatio-
nis.d.molendinorum eroget̃, ut multa in ꝓpoſi
to dicebat Caſtr.d.conſ.423.num.3. de clerico,
9 qui dum vult uti beneficio vendendi carnes ad
minutum,pro quo quid certũ ſoluitur in neceſſi
tates publicas conuertendũ , teneat̃ ſoluere idẽ
quod laicus , cũ ipſe poſſit abſtinere , & aliunde
10 ſuæ indigentiæ,& voluntati conſulere. Differũt
enim ſolutio huius molituræ ab onerib. anga-
rijs,collectiſve impoſitis; cum molitura præmij
cã ſoluatur,alia vero ex diuerſis cauſis,quare im
munis ab illis non cenſebit̃ a præmio molituræ
liber,ut de laudemio, a quo quãtumuis exẽptus
nõ excuſat̃,ſcripſit Soc.iun.cõſ.70.nu.29.uol.3.
11 Secundo, Eccleſia & clerici,qui iure etiam di-
uino pontificio,cæſareoq; immunitates habẽt,
vt legitur num.ca.3.8.regum.3.c.8. Exodis. 18.

Geneſ.46.Eſdren. t.cap.17.per Io.Lupum tract.
de liberta.Eccleſ.q.2.Couuar.libro 2.reſolutio.
var.c.5.in pri.Natta.conſi.203.per totum uol.1.
& 280.num.5.uol.2.Sott.de iuſt. & iur. li.9.q.4.
Alfon.Aluarez Theſaur.Chriſt.relig.c.35.nu.1.
7.23.& ſeq.cum ſimil.Tenentur ad onera impo
ſita occaſione communis & publicæ vtilitatis,
ac tam clericorum quàm laicorum rerumq; ſua
rum reſpicientia; puta refectionis putei,viarum,
fouearum,murorum,ac ſimilium , quãdo id qđ
exigitur,vt in præſenti caſu noſtro , conuertitur
in refectionem dictarum rerum,quibus utuntur
tam clerici,quàm laici,Innoc.Card.& alij in ca.
non minus.de immunitate Eccleſ. per tex. in C.
ad inſtructionem (qui non reperitur de iure ca-
nohico correctus)C.de Sacroſ.Eccleſ.ubi Cyn.
Bartol.Alberic.Bald.& alij.Cardin.in clem.1.q.
17.de vita & honeſtate cler.cæteros accumulãt,
Parpal.in l. placet.numero 106.C. de ſacroſan.
Eccleſ.Bartol.tract.de gabellis.7.parte pri.q.7.
numero 3. Marcus.deciſ.Delfin.460. num.26.
Siluan.conſi.30.Duen.regul.iuriſ.in verbo cleri-
cus,Barbat.conſi.29.uolum.4.ex communi tra-
dunt Vaſq. de ſucceſ.lib. 3.limi.7.numero 180.
prima part.Nicol.Feſtaſi.tract.de æſtim.4.parte
de collect.q.1.num.15.& num.33.Moder.Pariſ.
conſi.11.& 12.Viui.commun. opin.lib.2.opin.
42.Soarez.commun.opin.uerbo clericis. num.
135.Natta.conſi. 280. numero 6.& conſi.311.
volum.2.Cacher.deciſ.Pedem.68.num.3. Ben-
int.tracta.de paupe.q.9.ſpecial.6.num.3. Alfan.
collect.iure.111. Capra regul.iur. 96.nu.69. Ri-
pa reſponſotum libro 1.numero 5. & 6. Aegid.
Thomas.tract.de collect. uerſic. exact.in primo
numero 53.pagin.99. Itaque & exemptus ſim-
pliciter à lege ciuili ex numero duodecim libe-
rorum,admiſſo pro nunc ſufficere.12.filios tan-
tum,in uon decurione, tenebitur, ad onera im-
poſita ſuper rebus. quas deſtruunt tam clerici &
exempti,quàm laici nõ exempti, maxime, cum
ſolutum in refectionem,reparationem & ædifi-
cationem rei deſtructæ per exempros conuerta
12 tur.† Valet enim argumentum de magis priuile
giato, ad minus negatiue ; ut ſi non conceditur
priori,& minore priuilegio potienti denegetur.
c.ſi ergo.8.q.1.c.ſi Paulus ubi glo. 32.q.5.gl.Io.
And.ac Panor.in c.cum in cunctis. de elect.quo
argumento utitur gloſſ.in l.2. C. quibus cauſ.in
integr.reſtitut.notat Euerar.locorum com.66.à
maiore,& in propoſito noſtro ita arguit. Aegi.
Thom.tract.de collect.uerſi.medici. nu.16.pag.
394.prima col.
13 Tertio , concludunt teſtes ubique examinati
menſuras bladorum pro molitura ſolui a perſo
nis eccleſiaſticis,ab exemptis,ab his qui ſunt ex
genere nobiliſſimo domus Gonzagiachæ , nec
non vnam menſuram ſolui continuo ab eodem
Illuſt.Principe, & domino dicti loci & terrarũ.
Quid ergo ambigẽdum , quod iſte exemptus
ex numero liberorũ,teneaſ molituram ſoluere?

Primo,quia ſi cæteri exempti ſoluunt, & ipſe
ſoluere debet, niſi oſtendat in hoc ampliori fa-
cultate gaudere,& maiorem in ipſis rationem vi
gere,quam in alijs,arguendo a paribus , quorũ
eadẽ eſt natura,periculum,& potentia.l. ſi ſocer
a genero in primo.ubi gl.ff.ſolut.matr.l.de quib.
ubi Ang.nu.6.ff.de leg.l.ſi de eo.ubi gl.Caſt.&c.
ff.de acq.poſſeſſ.cum ſimil.

Secundo , ſi Eccleſia ſoluit, & ipſe eo fortius
ſoluet, vt dixi ſuperius,per Bero.conſi. 153.nu.
10.uol.3.vbi ex hac ratione concludit exẽpros,
14 virtute temporis immemorabilis.† Quod titulũ
& priuilegium conſtituit,teneri ad refectionem
putei,fontis,manutẽtionem aquarum , fluminis
reparationem,& ſimilia onera, prout Eccleſia
tenetur,cum vtilitas omnium communis ſit,per
Spec.titu.de cenſ.§. nunc dicendum. verſi. item
pone.Salyc.& Bald.in l.ad inſtructionem. C. de
ſacroſ.Eccleſ.
15 Tertio,† nobiles Gonzagiachi ſoluunt moli-
turam prout alij exempti, duas videlicet menſu-
ras,ideo & iſte,licet numero filiorum immunis,
ſoluet,cum notorium ſit, hoc familiæ genus po
tiri ampliſſimis priuilegijs, exemptionibuſque
perpetuis,ac certe amplioribus, quam Marche-
ſius cognomento potiatur, arguendo a fortiori
Autb.multo magis.C. de ſacroſ.Eccle.c.cum in
cunctis.vbi.dd.de elec.l. pen. in fi. ff.ſi quis caut.
prẹter quod & dici ſecundum aliquos poſſit,ip-
ſos nobiles,dicto priuilegio gaudere de iure cõi
per Guid.Papam deci.384.& 385.Caſſan.conſ.
64.nu.6.& in conſuet.vbi ſupra.nu.60. licet con
trarium ſubſtineat,Feſtaſ. vbi ſupra de immunit.
nobilium.4.par.fol.107.

Quarto, ſi Princeps Excellentiſſimus ſoluit
molitorib. mercedẽ triturationis , vt teſtes aiũt,
quo colore excuſabitur ſubditus de Marcheſijs,
16 † cum in ſtatu territorioq; ſuo, nemo nec Eccle
ſia ipſo Principe maiori priuilegio,ac exemptio
ne fruatur,l.ſi.ubi gl. & per totum.C.de priuile.
17 do.Auguſt.lib.10.cum ſim.† Nec collectæ one-
rave maxime Communitatis,vnquam extendã
tur ad bona Principum,etiam inferiorum,tanto
minus ſuperiorum loci,qui ea imponunt,Corn.
conſi.194.in fine.vol.4.Feſtaſius dicto tracta.de
18 æſtim.4.parte,de immunit.nobil.num.16.†Nec
Princeps concedendo immunitatem maiorem
propria ipſius elargiri dicatur . c.dudnm. §. nos
igitur.de præb.in 6.Afflict.in c.1.§.item 3.quib.
mod.feud.amit.exempla deducit Natta. conſil.
497.nu.24.uol.2.

Quarto,principaliter ſuadeĩ hæc opinio, quia
probatum fuit tpibus retroactis , non ſulũ in di
cto loco Bozuli,uerum& in alijs circumuicinis,
exemptos a lege ob numerum duodecim filio-
rum,ac pro tpe, eũdem actorem de Marcheſijs
ſoluiſſe.d.ut vulgo aiũt Bozolas,pro ſingulo ſac
co,ob molituram,quod etiam Cremonæ,Man-
tuæ & terris confinantibus oppido Bozuli ſer-
19 uatur , vt teſtes deponunt. † Vnde conſuetudo
hæc

hæc circa dictam exactionem,(etiam quod ap-
pellaretur collecta uel onus)ſeruari debet, cũ ſit
optima legum interpres.l.minime. l. ſi de inter-
prætatione.ff.de leg bus. in propoſito ſolutio-
nis faciendæ per exemptum,tradit Natta conſi
20 lio 311.nu.4.in fin.uol. 2.† antiquata namque
conſuetudo ad vicinos locos extenditur, Curt.
tract.de conſuet.numero 341.& 347. Boer. de-
ciſ.263.nu.9.

21 Quinto & † ultimo dico, cũ ſemper in dubiis
cõtra exemptionem & ſi fauorabilem interpre-
tatio fiat. l. 1.in fi.ff.de iur.immun.l.1.C.de im-
mun. nem. conced. lib.10.Alexan.conſi.2.nu.
12.uolu.1.Dec. conſi.468.num.31.cum ſimil.
in præſenti iudicauimus precium molituræ ſol
22 uendum eſſe, per exemprum à lege.† Qui licet
alias magis quàm ex priuilegio exemptus, ſua
immunitate potiatur, per Butr. in cap. olim ti-
bi.in fi.de verbo.ſignific.& Natta conſil.66. nu.
1.5.& 6.volu.primo.non tamen ea vti debet in
præiudicium cæterorum hominum Cõmunita
tis,maximè ſi ſoluatur quid pro ſingula re, vel
ſingulo ſacco vel capite. argumẽto quod dicũt
ſcribẽtes,ſi aliquis in forma eximatur per Prin-
cipem, vel legem,illud onus non accreſcit alijs
ciuibus de uniuerſitate,vel vniuerſitati,ſed Prin
cipi eximenti tantum, Felyn. in c. accedentes.
num.8.vbi Pariſ.num.33.de præſcript. Plot.vbi
ſupra in verbo decretum.de immunitate. 12.li-
berorum,Roland.à Valle conſilio 76.numer.5.
6.volum.2.Barbat.conſilio 13.volu.2.Conclu-
ditur ergo ex ſupradictis omnibus, ſtantibus de
ductis in cauſa appellationis,primam ſententiã
reformandam eſſe.

Audio tamen ex infraſcriptis contra Magni
ficã Cõmunitatem Bozuli dubitari, quod exi-
gere nequeat duas menſuras bladorum, ſeu uni
cam tantum, cum hæc pro mercede molitorũ
extrahatur,& occaſione illius tantum cõducto-
res molendinorum communitati affictum ſol-
uant.quam & Illuſtriſſimus Princeps molitori-
bus præſtat. Cæterę uerò ratione iuriſdictionis
& dominii molendinorum,vti quoddam datiũ
& ex cauſa lucratiua prouenientes debeantur,
pro ſingulo ſacco.pro quibus nec Princeps,nec
exempti aſtringi ſolent. idque ex cauſa iuriſdi-
ctionis ſic lucratiua procedere colligitur; quia
nullus priuatus de Bozulo põt. impunè ad alia
molendina ſe conferre.vnde eo minus. d. Mar-
cheſius pro duabus menſuris tenebitur, cum
priuilegium ſatis manifeſtum habeat,includens
extra omnia alia onera immunitatem à macina
ticis,quæ niſi ad has menſuras adaptari poteſt,
dum in loco Bozuli aliud genus macinatici nõ
adſit, quàm quod ex bladis triturandis colli-
23 gitur; † & Princeps ſemper cẽſeatur velle priui-
legij verba operari aliquid.arg.l.pri. circa med.
ff.ad muni.c.in his.de priuileg. in 6.Bald.in Ru-
brica.C.de contrah.empt.q.9.Soci.Sen.conſil.
2.numero 8.uolu.pri.Soc. iun. conſilio 89.nu-
mero 15.volum.3.Pariſ.conſ.39.numero 23.&
conſilio 106.numero 51.volu.pri. ſeruit ſuper
ferè ſimili priuilegio Soci.Sen.conſilio 84.uol.
tertio. Nec refragatur, quod Princeps noluerit
iuri dictæ communitatis pręiudicare, nec con-
ſequẽter ab hoc,(ut aiunt) macinatico commu
24 nitatis,quem immunem redderet† Quando clau
ſulæ priuilegij prægnãtes,& multum amplæ, ui
delicet ex certa ſcientia,&c. animo bene delibe
rato,&c.de plenitudine poteſtatis,&c.& nõ ob
ſtantibus, obiectum tollant, ad ea quæ ponunt
Deci.conſilio 109.numero 9.& 10. & conſilio
391.num.3.ad uumerum. 8. conſilio 373.num.
7.& ſequent.conſilio 99.numer.25.& ſequent.
Soc.Sen.conſil. 69. numero 9. uolum.3. Pariſ.
conſilio 96.numero 70.uolum.pri.& conſil. 3.
numero 46.74.& ſequent. ubi ample uolum. 4.
& conſi.56.nu.48.uol.3.& ego addo,ſtante pręe
25 cipue † clauſularũ geminatione, ſeu coniunctio
ne,ex quib.ius tertij quamtumuis notabile tol-
li dicitur,ex communi per Ruin.conſilio 86.nu
mero 8.uolum. quinto.& conſilio 22.num.24.
uolum.3.Anton.Gabriel tract. com.concluſ.de
clauſ.lib.6.concluſ.1.num.10.

26 Minus † obſtat cõſuetudo locorum circumui
cinium, cum quæ foris ſunt, nihil ad nos,tum
quia eorum priuilegia eſſent uidenda,an ſint cũ
27 hoc conformia, & rurſus † quia clauſula nõ ob
ſtantibus conſuetudinem contrariam tollat Pa-
riſ.conſil.10.numero 8.& conſilio 23.num.15.
28 volum.4. † Et licet extractio duarum menſu-
rarum fieri dicatur, ex cauſa onéroſa, cum ex il
lis oneribus Communitatis ſatisfiat: attamen
quia, & alias pecuniarum ſummas, ac redditus
nõ modicos Communitas percipit,medio qua
rum facillimè grauamina perſoluit, dicendum
videtur iſtas menſuras bladorum, magis ex lu-
cratiua,quàm oneroſa cauſa cenſeri. Hæc ſunt
quæ conſtituebant negocium dubium pœnes
clariſſimum Iur. conſ. D. Vicarium generalem
Sablonetæ,Iudicem in cauſa appellationis.

Verum nec iſtis obſtantibus,iſto caſu,in quo
paucis meam intentionem explicabo, cum, a
doctiſſimo uiro res decidi debeat,pro conſtant
adhuc teneo, dominum Marcheſium quantum
uis exemptum,pro duabus menſuris bladorum
eſſe grauandum.

Primo,quia negare nemo audebit, has mẽſu
29 ras ſolui,ac extrahi tam † pro mercede molito
rum, quam cauſa reparationis, & conſeruatio-
nis molendinorum,quod teſtes vno ore cõfir-
mant. itaque ſi unica pro mercede molitoris
ſolui debet per Marcheſium exemptum, ut in
motiuo admittitur,& aliæ quoque debitæ ꝓ re
paratione,& conſeruatione molendini ſoluen-
30 tur; † cum a pari æquauè lance contra exẽptos
procedant molitoris pręmiũ, & expẽſę q̃ in re-
paratione rei deſtructæ fiunt, quod in exem-
plo reparationis uiorum & pontium, ac præ-
mij ſaltuarij, & ſeruientium per Eccleſiam

debitorum demõſtratum ſuperius arbitror per
Caſtr.conſi.423. numero 2.vol.2. Natta conſil.
321.nu.4.Parpal.in l.Placet.nu.85.C.de Sacro-
ſanct.Eccleſ.& de cuſtode Leonard. conſi. 117.
numero 217. Eadem enim ratio vbique uiget,
31 †tam in molitoris ſalario, & mercede aliarum
perſonarum, ac officialium, quam in precio in-
ſtrumentorum ad molas frumentarias deputa-
torum, ſic idem ius ſtatui debet vulg.l.illud ad l.
Aquiliam.l.à titio.ff.de verbo. obligat. cum ſi-
mil.congeſt.per Nicol. Euerard.locorũ comm.
regula. 13.loco à ſimili poſt not.p doct.in l. de
quibus.ff.de leg.præcipuè, cum omnia tendant
ad vtilitatem, commodumve publicum com-
munitatis,& exemptorum Bozuli.
32 Secundo,† expenſę reficiendæ per exemptos,
non conſiſtunt in ſola mercede molitoris, ſeu
cuſtodientis bona, uerum etiam in ſumptibus,
rerum ac inſtrumẽtorum,quæ neceſſario requi
runtur pro re deſtructa ab exemptis reforman-
da,atque in ſtatim integrum reſtituenda, argu-
mẽto eorum,quę in ſimili de expenſis meliora-
tionum reſtituendis,quæ ſumptus rerum, & la-
borem, ſeu mercedem hominum comprehen-
dunt,notant.Abb.per illum tex.in c.1. numero
3.de reſtitut.in integr.Bero.conſilio 79. nume-
33 ro 61.volum. ſecundo. itaque dum † ſcribentes
affirmant Eccleſiam, clericos, & quantumuis
exemptum,ac priuilegiatum cõtribuere pro in-
ſtructione, reformatione, ac noua ędificatione
putei,pontium,itinerumve ad publicam vtilita-
tem facienda,cum tam currus & plauſtrum Ec-
cleſiarum, quàm laicorum illos deſtruant, per
text.in l.vlt.C. quibus mun.nem.ſe excuſ.lic. c.
peruenit.de immunit.Eccle.Lucas de penna,in
l.ſi diuina. C. de exact. trib. lib.11.Doctores in
l.ab inſtructiones.C. de Sacroſan. Eccleſ. Deci:
in ca. Eccleſia ſanctæ Mariæ. in fin. de conſtit.
Barbat.conſilio 29.per totum.vbi de communi
volum.4.Alciat.in l.placet.in gln.pen.C. de Sa-
croſ.Eccleſ.Ripa de reſcript.reſponſ.20.cũ duo
bus ſequent.nec includant mercedem operario
rum tantum, ſed ſumptus omnes materiæ & rę
rum; quę pro dicta inſtructione, reparatione,
ac ædificatione vię,& pontis perficienda inter-
uenire ſolent,vt in ſimilibus expenſis deducen-
dis ex decimis prędialibus,not.in propoſito Ge
minian. conſi. 85. nume.9. ſic exemptorum ex
numero liberorum, blada trituranda, cum de-
ſtruant molendina,ſicuti blada aliorum, qui nõ
ſunt exempti,iure grauabuntur,pro duab.men
ſuris in ſingulos ſaccos,eo quod ad hunc finem
indiſtincte per omnes ſoluantur, conueniensq;
34 ſit,† vt vbi commodum,ibi onus adſit,clem.pr.
de cenſibus,cum vulg.& qui cum alijs vitam vti
litatemque communem ſuſcipiunt, ſimilem in
legibus & oneribus ſentiant diſciplinam.cap.re
colentes.de ſtat.monac.
35 Tertio videmus,quod onus priuatum, ſeu ex
natura contractus,& actus geſti debitum, vt pu

ta onus decimæ,ſeu laudemij,quod pro aſſenſu
ſuper re obnoxia obtento ſoluitur, debetur ab
exempto ex numero duodecim liberorum,nec
36 quoquo pacto immunis † redditur, eo quod ſit
onus debitum, propter rem geſtam in vtilitatẽ
priuati tantum, ut declarat Alexan. conſil. 123.
2.dubio.volum.5.probat per alios Natta conſi.
508.num. 15.volu.3. Quinimo,nec Princeps id
37 † taliter exempto immunitatem in tertij præiu-
ditium concedere poſſet,vt ait Alexan.in fin. d.
conſil. 123.ergo nec in præſenti à dicta molitu
ra excuſabitur,cum ſit onus debitum priuato,&
dictæ communitati, ex natura triturationis bla-
dorum, vt nec etiam Princeps in illius damnũ,
conceſſiſſe credatur.
Nec repugnat, quod ex ſimplici cauſa lucrati
ua, ſeu iuriſdictionis duæ menſuræ extrahan-
tur, & ideo Princeps ab illis, quem licite exi-
mat.
38 Reſpondetur,primo †quod onera,vectigalia,
grauamina collectæ,gabellæ,pedagiavè,& ſimi
lia, perſonis & rebus indicuntur & exiguntur
ab illis per Principes vel locorum vniuerſitates,
ſolo iuriſdictionis & dominii ſupremi intuitu,
39 cum hęc ex regalibus cenſeantur,† nec niſi a ſũ-
mis principibus,& authoritate eorumdem fun
gentib.imponantur atque conſtituant. l. depre-
catio.ff.ad l.Rodi.de iact.l.C.de vectigalib. vecti
gal.& com.Bal.cõſ.410.vol.5.Bertach.de Gab.
in pri.& vlt.parte.Ioan.Bapt.Ferret.tract.de Ga-
bel.numero 84.cum ſequent.& numero 203.&
40 204.† Attamen & ad iſta ex cauſa iuriſdictionia
impoſita, Eccleſia,& clerici,& cæteri iure diui-
no immunes tenentur,ſi tamẽ quod pro onere
gabellavè ſoluitur,in publicam omnium vtilita-
tem,& neceſſitatem cedat, ſeu in refectionem
viarum,pontium, puteorum, & rerum, quæ ita
per exemptos & clericos ſeu eorum bona, &
paluſtra,ſicuti per laicos,& illorũ bona, & cur-
rus deſtruuntur, vt notab.tradit Butrig. in l. ad
inſtructionem. C. de ſacroſan.Eccleſ.ubi etiam
Bald.verſi.ſed an Eccleſ. Specul.in tit. de cenſi-
bus.§.non dicendum.verſi.item pone quidam.
41 numero 10.dum concludit Eccleſiam,& conſti
tutum in quauis dignitate, compelli ad refectio
nem putei neceſſarii ad vſum hominum villæ,
ea ratione,quod inde & ipſi vtilitatem ſentiant,
per l.ſecunda. §. uicinitas,uerſicu.refectio. ff. ne
quid in loco publico.tract.Barbat.conſilio 29.
42 colum. 3.uolum. ſecundo. † & ubicunque ratio
hęc cõmunis,& ſingulorum utilitatis a lege con
ſiderata uiget,ibi,& idẽ ius in refectione & ex
penſarum ſolutionis aderit; cum ex ratione in
iure expreſſa arguatur etiã in correctoriis, Bar-
tol.& omnes poſt Iaſ.in auth. quas actiones. C.
de Sacroſ.Eccleſ.non ergo erit mirum, ſi & duę
menſuræ, licet impoſitæ ex cauſa lucratiua, &
propter iuriſdictionũ,exigantur ab exẽpto. Cũ
dicti oneris impoſitio a mera iuriſdictione depẽ
deat. quę tamen nõ impedit,quin & exemptus
exi-

exiſtente pari cauſa,& iure teneatur.
Solutio vero, ſeu cã, & occaſio propter quã
ſoluit quandoque a ſimplici Principis uolunta-
te,& iuſſu deriuet, nonnunquam pro ornatu &
& commodo fiat,aliquando vero pendeat,a ſo-
la cã neceſſitatis,& vtilitatis publicæ, ac interdũ
vti rei deſtructæ,& in communi vſu poſitæ, pre-
43 cium ac præmium cõſideretur.† Vt hinc, ſi finis
dicti oneris impoſiti præmium neceſſitatem, &
vtiliratem communem reſpiciat, omnes,nõ ob-
ſtante cuiuſque dignitatis prærogatiua, confe-
44 rant.d.§.refectio,& Spec.ubi ſupra.† ſi uerò ſpe
ctet ad ornatum, lucrum, Principiſue commo-
dum,uel honorem tãtum immunes a lege & ab
hominibus conſeruentur indemnes ad ea, quæ
tradunt ſuper ſtatuti validitate, prohibentis de-
ferri triticum molẽdum ad alia molendina, quã
domini loci.Bal.conſi.410.in fi.uol.5. Iac. de S.
Georgio tract.de Feud.uerſ.& cum molendinis.
q.2.Aymo de antiquit.tempor.4.part. ca. circa
præmiſſa.nu.4.
Secundo negatur, menſuras has extrahi ex
cauſa lucri,vel iuriſdictionis tantum,tum quia id
teſtes abneganr, atteſtantes pro conſeruatione
molẽdinorum ſolui,& per communitatem per-
cipi,& quia ſi unica pro molitore tantum extra
hitur, vel ipſi pro mercede ſoluitur, vr ait teſt:s
pagin.15.& alia pro deſtructione inſtrumento-
rum molendinorum poterit extrahi, tum rurſus
quod ſi in his lucrum tantum, & iuriſdictio ſim-
plex conſiderarentur, vtique nec lex, nec ſtatu-
tum, nec cõſuetudo, quę cogeret ſubditos defer
re ſub pœna triticum molendum ad ſola com-
munitatis, vel Illuſtriſſimi Principis molendina
45 (vt in motiuis aſſeritur) iure ſubſiſterent, cum
nulla lege permittatur ſimilis violẽtia domino,
nec id fieri poſſit in graue ſubditorum præiudi-
cium,ac in damnum libertatis illius,quæ iure cõ
muni cuique conceſſa reperitur. quam ſenten-
tiam,in propoſito noſtro probarunt Soci.ſen.
conſ.272.uolumin.ſecundo.Signor. inter Bald.
conſilio 56.& Bald.conſilio 57.uolumin.tertio
Ripa reſponſorum lib.primo.cap.primo. Boer.
decif.125.numero 5.ubi de communi. & hanc,
receptam firmauit docte Didac.Couuar. relect.
ſecunda parte.§.4. numero 7.& 8.licet forte id,
conſuetudine introduci poſſit. Natta conſilio
431.numero 16.ample Caballin. ſuper conſtit.
Egidia.lib.ſecundo.cap.23.incipit ſtatuta.neceſ
ſe eſt igitur,ut præter lucrum, & vtilitatem, cõ-
munitatis, de qua ſupra, adſit legittima cauſa,
propter quam dicta lex & ordo ſubſiſtant.puta,
46 ne Reſpublica Annonæ penuria grauetur. nec
triticum dictę ciuitatis,& loci ad exteros defera
tur,per Franciſcum Marcum deciſ. Delfin. 155.
pri.part.& deciſ.618. & 162. numero 11.in ſe-
cunda parte,tunc cogi poterit quilibet exẽptus,
etiam in eccleſiæ præiudicium,non ſolũ deferre
triticum ipſius molendum, ad molendina do-
mini vel Communitatis etiam ad præſtationẽ
illius partis tritici,quæ molendi ratione.ſeu pro
molitura dari ſoler, uel alirer in ipſius ciuitatis
exitu portarum cuſtodibus ſolui, ut ſuper ſimili
ſtatuto determinarunt Bald. inter conſil. Anch.
12.& Calderin.titu.de conſtitut.conſi.21.quos
refert,& ſequitur Couuar.loco ſupracitato. nu-
47 mero nono.uerſi.hinc denique infero. Quibus
in locis admittunt rurſus,partem tritici,quę pro
molitura præſtatur, non intuitu iuriſdictionis,
vel lucri rantum ſolui,ſed propter onera,expen
ſas,& operas,quæ in triturando quotidie occur
runt,ut Bald.dicto conſilio duodecimo num.5.
uerſi.amplius duodecima,collegiũ Bonon.ibid.
conſilio 13.inter conſilia Ancharan. in prin. ac
Couuar.ubi ſupra.numero ſexto. qui hanc par-
tem tritici ſoluendam mercedem ordinariam
nuncupare uidetur. Vnde, ſi mercedis uice fun-
gitur quilibet exemptus & Eccleſia ipſa contri-
buere renebuntur. Opponebatur uerba illa pri-
uilegij a macinaticis, ne fruſtratoria cenſeantur
intelligenda,de iſtis menſuris, cum alium de ve-
rificari nequeant.
48 At reſpondetur primo illa uerba ſatis verifica-
ri in una menſura, quæ ab alijs non exemptis
ſoluitur. iſti enim binas tantum,illi uero tres mẽ
ſuras præſtant. & ſic ſatis videntur operari ali-
quid,licet quandoque voluerinr Bart.in repetit.
l.prima. uerſicu. non obſtar hęc lex. ff. de offic.
proc.Cæſar.vbi etiam Alber. conſiderationem
hanc eſſe debilem, cum procedere uoluerit in
vltimis voluntatibus tantum, & non in contra-
ctibus.
49 Addo, quod dummodo verba aliquid ope-
rentur, etiam ad parandam actionem, ſufficit,
per Dec.in cap.cauſam.num.7.de reſcrip.Iaſ.in
50 l.iuſſit.§.fi.ff.de iuſtit. & iur. ne alias ius tertij ni-
mium lædatur. dum verba quamtumuis genera
lia reſtringantur,vt quis indebite damnum non
ſentiat,ſecundum gloſſ.Bart.& cæt.in l.fina.§.in
computatione.C.de iur.deliber.Dec.conſ.374.
num.7.
Secundo, priuilegij verba poſſunt adaptari
macinarico dicti Illuſtriſſimi Domini,qui & ip-
ſe molendina poſſidet, ſic ad alia molendina nõ
51 extendentur, quãdo conceſſio Principis ſtrictè
intelligatur,citra præiudicium tertij.l.2.§. meri-
to.§.ſi quis a Principe.ff.ne quid in loco publ.cũ
vulga.Soci.iun.conſilio 95. numero 11.uolu.3.
Nec capiat illum intellectum, quem caperet ex
eorum lato ſignificatu,vt tertij præiudicium eui
tetur.c.ſupra eo.vbi Abb. in ſecundo. notab.de
offic.deleg.Crot.conſi.72.num.69.& 78.nu.15.
& 18.vol.1.
52 Tertio, † cum verba potius ſuperflua reputen-
tur,& de vento ſeruiant, quam quod tertius ali-
quis,damnum patiatur, ac quod non eſt veriſi-
milius præſumatur.l.vt Cornelius.ff.de ſer. inſti
lege, quæ dubitationes. ff. de regul. iur. Rapha.
conſi.4.in fine.Matte.tractat.de extenſ. titu.quæ
fuer.cauſ.inter extenſ.nu.129. priuilegium non

oberit, etiam quod verba aliunde ſenſum habe-
re,vel quidquam operari non poſſent. cum veri
ſimilior ſit intellectus, quod Illuſtriſſimus Prin-
ceps nequaquam a molitura,quæ pro mercede
ſoluitur,& pro reparatione molendinorũ,Mar-
cheſiũ eximere uoluerit, ſi nec alios ſibi affines,
ab eadem eximat.
53 Quarto,† quod dicitur verba, & ſyllabas ſem-
per debere aliquid operari,nec ſuperflua cenſe-
ri,iuxta.d.Bal.q.9.in Rubrica.de contrah.empt.
intelligi conuenit,ſecundum naturã contractus,
priuilegij,ſeu rei deductæ in eis. l. ſi ſtipulatus.ff.
de verb.oblig.Imol.in c.ex literis,de iur.patron.
ſequitur Socin.ſen.conſ.47.nu.6.uol.1. Calcan.
conſi.25.num.1.Pariſ.conſi.5.nu.44.& conſilio
166.num.20.uol.4.
54 Quinto,† conceſſio Principis intelligitur ſem-
per iuxta ſolita,& conſueta.Abb.in c.certificari
de ſepul.Iaſ.l.ut liberis.num.1.& ſeq.ac in l.cert.
ſi condict.§.ſi numos.ff.ſi cert.pet.Roma.conſil.
59.num.3.ubi Mendoſ. vnde molitura præſtari
ſolita a non exemptis tantum, comprehendẽ,
non autem ab exemptis ſolui conſueta,maxime
55 † quod natura exemptionum non ſit, vt quis a
mercede debita immunis reddatur, vt in exem-
plis ſupra poſitis.
Et, ſi replicaretur Principem Communitati
præiudicare uoluiſſe, & ius illius tollere propter
clauſulas prægnantes & geminatas, vt ſupra,
56 † Tollitur id primo,quis ius tertij per dictas clau
ſulas,abrogatum,præſumitur in priuilegio,priu
cipi ſuę conceſſione,ſi agatur de modico & leui
præiudicio tertij:at ſecus,ſi de maximo vel non
paruo,ut in præſenti, quia tunc nec clauſula ex
certa ſcientia operatur in tollendo ius alteri quę
ſitum, ita concordando opiniones in hoc pro-
poſito contrarias,adnotabat Ruin.conſ.12.nu.
24.uolu.3.Soci.iun.qui cæteros refert conſ.77.
num.126.uol.1.
57 Secundo, ex dd. clauſulis ius tertio quæſitum
de iure ciuili tollitur, at ſecus, ſi de iure naturali
uel gentium.Dec.conſi.588.num.13.poſt Bald.
Ang.& Caſtr.ibidem allegatos, Octau.Cacher.
deciſ.Pedemon.102.num.7.
58 Tertio,præiudicium ex. dd. clauſulis tertio in-
ferri non præſumitur,etiam ſubſiſtente cauſa iu-
ſta,niſi id expreſſe in priuilegio dicatur, & clare
conſtet, quod Princeps ius tertij auferre volue-
rit,ſecundum Nellum in tract. bannit. 3. part. 1.
temp.q.11.Ruin.conſi.29.nu.2.& ſeq. & conſi.
126.num.20.uolu.1.& conſi.12.num.25.uol.3.
Ant.Gabr.ſuo tract.com.concluſ. de iure quæſi.
non tollendo,lib.3.conclu.2.numero 29. Ideo,
cum molendina hæc ſint propria Communita-
tis, ac mediante pecunia ſic titulo oneroſo ac-
quiſita,quod teſtibus & documentis per me vi-
ſis demonſtratur, nec in ſpecie de eis fiat in pri-
uilegio mentio,dubio procul.d.Marcheſius cu-
piens ibi illius blada molere, dum alibi ad libitũ
molere queat,ut ſuper ſeptima, & 8.ca.conclu-
dunt:Tenebitur duas menſuras contribuere ex
ſingulo ſacco,cum nec ab illis exẽptus immuniſ
ue ex lege, vel ex priuilegio Principis indicetur.
Ad id, quod vltimo loco pro dubio adduce-
batur,locorum cõuicinium conſuetudinẽ haud
attendendam,cum ſint fori alieni;nec obſtat il-
los tali Principis immunitate gaudere, præter
quod clauſula non obſtante, omnem conſuetu-
dinem tollat.
Replicatur,primo terra Bozuli,licet nunc ſe-
paratim poſſideatur ab Excellentiſſimo Domi-
no Veſpaſiano Gonzaga domino, & patrono
meo colendiſſimo, Principe ac Marchione de-
ſcendente à primis dominis inueſtitis de Mar-
chionatu Mantuæ:attamen, dici & cenſeri põt,
ad hunc effectum annexa Ciuitati Mantuæ prin
cipali,cum in inueſtituris antiquis, ac erectionis
Marchionatus anno uidelicet 1433. tpe Sigiſ-
mundi Imperatoris ac Ioan.Franciſci Gonzagę
primi Marchionis, Caſtrum Bozuli cum perti-
nentijs,erat vnitum,annexum,& adiunctum Ci
uitati Mantuæ, quod notorium eſt, & publicis
59 inſtrumentis demonſtrari poſſet.itaque conſue-
tudo longæua ſeruata in patria principali, & in
terris ac caſtris adiacentibus ſeu annexis, ſeruan
da videtur,argumento doctr.Bar.in l.2.q.37.C.
quæ ſit long.conſue.Bald.in l.3.§. ſed & quid.ff.
de negoc.geſt.Ang.per illum text.in l. ſed ſi plu-
res.§.filio.ubi Iaſ.in pri.ff.de vulg. & pup. multa
in propoſito Crauet.tract.de antiqui.tempor.4.
part.num.23.cum ſeq.Alciat.conſi.688.num.5.
Corn.conſi.314.in fine.uolu. 3. Roch.de Curt.
tract.de conſuetud.num.341.uerſi. quinto limi-
60 tatur. ſubdens dictam conſuetudinem ſeruan-
dam,niſi locus propriam diuerſam teneret, per
But.in c.fin.ubi etiam Barb. extra de conſuetud.
Calcan. conſilio 2.numero 4. Boer. deciſ. 263.
num.9.
Quanto igitur fortius hic ſeruabitur, vbi ne-
dum diuerſa ratio adeſt, ſed ſimilis ferè proba-
ta,per teſtes,qui dicunt Marcheſiũ & alios exẽ-
ptos numero liberorum,dictas menſuras ſoluiſ-
61 ſe ſemper,adeoque,& iſte ſolitus attendatur per
ea,quæ not.Roland.a Valle conſilio 79. nume-
ro 80.cum ſequent.uolum.3. ſitque iuri commu
ni conformis,ne exemptus, a mercedibus præ-
mijſque perſonarum, ac refectionibus rerum,
quibus utuntur, ſicut alij reddatur immunis, &
tunc facilius conſuetudo ad vicina loca, etiam
non ſubiecta extendatur, particulari ceſſante,
per.l.de quibus.ubi not.ff.de leg.Card.in c.fina.
q.50.extra de conſuetu. Rochus de Curte, vbi
ſup.num.540.
Accedat, quod & probatum fuit in diœceſi
Cremoneñſi,id per exemptos ex numero filio
rum ſeruari ceſſante loci Bozuli particulari con
62 ſuetudine, & hæc diœceſis ſuæ attendetur. cum
primo loci,demum diœceſis,tertio Prouinciæ,
quarto Regni,vel uicinarum prouinciarũ,quin-
to vero Romæ cõmunis patriæ ſolitus mos ob-
ſeruetur,

ſeruetur Barto. vbi ſupra Ioan. Andr. & Anan. in Rub.extra de cenſ.Rochus.d.num.540. cum ſimil.

Secundo reſpondetur, ſiue verba priuilegii eorum,qui alibi ſic exempti,ſint cōformia huic
53 de Marcheſius,ſiue non,† conſuetudinem tamē ſemper ad vicina loca extendi, cum ſatis ſit ipſos à lege,& iure cōmuni exemptos dici, & vbi ius non reſiſtat,vt hic, ibi loci ſolitus ad vicinos trahatur.

64 Tertio,licet † clauſula non obſtantibus, &c. tollat conſuetudinem,& legem,attamen id procedit,ſi expreſſe ſaltem in genere id dicatur, nō obſtante puta aliqua lege vel conſuetudine. ſecus vero per verba generalia,cum illo caſu, nec lex nec conſuetudo particularis tollantur, Bart. in tract.ad reprim. verbo non obſtantib. Ioan. Andr.in cap.primo.de exceſ.prælato.in 6. Anchar.in ca.ſi propter tua debita de reſcript.in 6. Curt. Sen.conſi. 36.num.36.in fin.Rota Romanæ Curię in deciſ.in antiquis ſub num.632.incipit.nota quod ſtatutum, Guliel.à Perna tract.de regul. num. 14.Cæſar Lambertin. tract. de iure patron.lib.2.part. 3.9. quæſt.pri.artic. 10.fol. 241.numero ſecundo. & ſequent.Iaſ.conſi.75.
65 volum.primo.& 165.volu.4.† Hæc enim clauſula recipit iuris limitationem, reſtringitur ſecundum mentē loquētis,nec niſi quo ad expreſſa operatur, ut in legitimatione dixit Calder.in ſua diſputat.incipit Dominus Papa. late Celſus Hugo.conſilio 63.numero 55.& conſi. 88. nu. 32.& 33.Natta conſil.52.num.13.

66 Quarto, eo minus conſuetudo hęc, quę eſt iuri conformis,videtur ſublata per obſtantiam generalem,niſi ſpecifice dicatur,non obſtante tali conſuetudine particulari, cum per dictam clauſulam iure communi derogatum, haud cenſeatur.Nicol. mil.in ſuo indice, in verbo clauſula, Felyn.ample in c.nonnulli.numero 24.extra de reſcript.Natta conſilio.504.num.3.ſubdens. numero 25.verſicu.11.concluſ. minime operari,ſi plura obſtantia concurrant.Natta conſilio 504. numero.3.& Celſus Hugo,vbi ſupra, pręcipue,
67 † cum in verbis exequutiuis fuerit ſuppoſita, quę gratiā non augent Clem.2.de pręb.not.Hugo,vbi ſupra,& Natta conſil. 209.in fi. quod in pręſenti euenire credo, cum conſuetudo aliorū quaſi Communitatis ſolita exactio, ius ipſum, & alia de quibus ſupra obſtarent.

Vltimum quoque tollitur, quia ſiue ex cauſa lucratiua, ſiue onероſa menſuræ extrahātur,(vt hæc veritas eſt per teſtes affirmata) qui ſuper additione capitulorum Communitatis concludunt, nec affictus ſeu redditus molendinorum ſufficere pro expenſis in dictorum molendinorum reparatione concurrētibus, ſatis eſt, quod per exemptos omnes, ſolui debent. ſic igitur non refragantibus, quæ ex aduerſo deducuntur, affirmandum eſt, primam ſententiam reformandam fore, prout ita in ſecunda inſtantia fuit confirmata in Communitatis gratiam.

Franciſcus Burſatus.I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICA COMMVNITATE Bozuli.

ARGVMENTVM.

In materia conſilij præcedentis dubiorum diſſolutio.

SVMMARIVM.

1 *Humanæ diſpoſitiones a tribus regulantur,poteſtate,volūtate,ac modo,ſeu iuſta cā,ut n. 10.*
2 *Princeps poteſt in præiudicium ſubditorum exēptionem concedere,& num.12.*
3 *Pater duodecim liberorum,iure cōmuni eſt exēptus à muneribus perſonalibus, & patrimonialibus, etiam ſi non ſit decurio, ex communiori.*
4 *Genitiuus caſus,denotat dominium.*
5 *Priuilegium intelligitur etiā in tertij præiudicium,vt aliquid operetur.*
6 *Citatio non requiritur, cum Princeps tertio præiudicat.*
7 *Clauſulæ,quibus apparet Principem velle iuri tertij derogare.*
8 *Princeps ſine cauſa actionem aufert,et denegat.*
9 *Priuilegium,per non uſum, amittitur ſpacio triginta annorum.*
10 *Actus humani recte conſiſtunt,poteſtate, voluntate,& iuſta cauſa.*
11 *Princeps quilibet, vt Imperator in orbe,in ſuo facere quicquid vult poteſt,ex communi.*
12 *Princeps quæ mali,& peccati ſunt, non poteſt.*
13 *Peccat princeps,non vtendo poteſtate regulata, ſed abſoluta tantum.*
14 *Naturale ius Princeps non tollit.*
15 *Principis priuilegium contra ius naturale vetitum.*
16 *Priuilegium Principis in publicæ vtilitatis præiudicium non ſubſiſtit,& contra commoda rei priuatæ num ſeq.*
17 *Temporis vetuſtas priuilegia contra commoda rei priuatæ conualidat.*
18 *Immunitas à patrimonialib. non conceditur per Principem.*
19 *Exēpto aliquo per Principem, non grauantur cæteri, ſed ipſe tantominus exigit portionis, quàm ab omnibus conſequebatur.*
20 *Clauſula,ex certa ſciētia, non operatur in tertij præiudicium.*

21 *Praiudicium tertij non tollitur ex quauis verborum formula reſcriptorum, & priuilegij.*

22 *Clauſula non obſtante conceſſione alteri facta, intelligitur de inualida.*

23 *Princeps in dubio nõ credit derogaſſe iuri tertij*

24 *Derogatio tertij non præſumitur, & cum cauſa niſi expreſſe dicatur.*

25 *Dominiũ iure ciuili, licèt ratione naturali munitum, tollere Princeps non creditur, niſi ex*
* *maxima cauſa, & communi.* *

26 *Verba cõceſſionis Principis, ſtrictè interp̃tant.*

27 *Interpretatio ſtricta contra tertium, lata cõtra Principem.*

28 *Reſcriptũ potius nil operatur, quàm quod intelligatur contra ius.*

29 *Gratia, quod collatione non obſtante, &c. intelligitur de collatione inualida.*

30 *Cauſæ cognitio, & citatio requiruntur, vbi ius*
* *tertij tollitur per Principem, ex communi.* *

31 *Obſeruantia priuilegiorum, etiam non longi temporis, eſt fida interpres.*

32 *Repetitio ceſſat, ubi in ſequenti de alia qualitate eſt prouiſum, & vbi reſultaret abſurdum, vel fieret contra ius commune repetitio.*

33 *Extenſio non fit in gratijs Principum, ſtricte interpretandis.*

34 *Præcedentiũ non fit repetitio, vbi ſine ea mens diſponẽtis, in quolibet diſtributiue verificat̃.*

35 *Priuilegium ſufficit, vt in aliqua parte operetur.*

36 *Præiudicium tertio, ut fiat, & Principis conceſſione, id neceſſario ex verbis debet inferri.*

37 *Iudicamus in dubio, pro tertio, contra immunitatem.*

38 *Princeps, quando dicatur expreſſe derogare velle tertio, ex communi.*
*

39 *Præiudicij mentio in dubio de inualido, vel paruo intelligitur.*

40 *Clauſulæ quantumuis prægnantes, nunquàm*
* *ad incogitata trahuntur, ex communi.* *

41 *Immunitas, tribus concurrentibus conceditur.*

42 *Clauſulæ non demonſtrant iuſtitiæ cauſam, ſed maiorem Principis voluntatem.*

43 *Cauſa iuſta in Principe præſumitur ex vna cõmuniori,* ** *licet contra alij.*

44 *Emptio, vt iuſta dicatur, tria requirit.*

45 *Princeps, non tollit etiam ex abſoluta poteſtate*
** *actionem iure gentium quæſitam, ex* ** *communiori.*

46 *Immunitas ex priuilegio amittitur, ex annua*
* *ſolutione, ex communi.* *

CONSILIVM CLXII.

TRINITAS ADSIT.

1 QVoniam tria ſunt, à quibus † humanæ diſpoſitiones regulantur, poteſtas, volũtas, & modus qui eſt, vt quis eo modo quid diſponat, q. in eo actu, vel in ea diſpoſitione requiritur, vt pulchre tradit Socin.iun. conſil.72.nume.12.cum aliq.ſeq.lib.primo.per Barbat.inter conſi.Alex. conſi. 123.in princ. lib.5. propterea videndum eſt, an hęc omnia in præsẽti caſu interuenerint.

Et quò ad poteſtatem, dubium non eſt, quòd Illuſtriſſimus, & Excellentiſſimus Dominus no
2 ſter, q. habet iura † Principis, & ſic poteſt, vt Imperator, potuerit concedere, hanc immunitatẽ Domino Ioanni Frãciſco de Marcheſijs, etiam in præiudicium ſubditorum, ut in terminis videri poterit, additio ſatis copioſa in materia ad capell.Toloſ.q.348.col.3.verſic. & ſic concluditur, & col.4. verſi. & hoc intellige in Ciuitate.

Quod tanto magis procedit, quia etiam de iu
3 re communi † habens duodecim liberos excuſatur a muneribus nedum perſonalibus, ſed etiã patrimonialibus.l.ſi quis decurio la.2.C.de decur.lib.10.per Ruin.conſil. 127. lib.4. & quòd
** magis ** communiter receptum eſt, etiam in eo, qui non ſit decurio, nec ſexbecim filios habeat, vt ampliſſime cumulauit Excellentiſſimus Dominus Burſatus in ſuis primis allegationibus, & indiſtinctè, quòd iſti ſupremi Principes poſſint cõcedere huiuſmodi exemptiones, & immunitates latiſſimè Pariſ.loquens in cauſa Mantuana conſi.69.lib.pri.

Quod aũt volueris ſatis patere, vr̃ ex verbis priuilegij, dum dicunt exẽptum facimus, & immunem ab omnib. & ſingulis brighi, oneribus &c.Communis, ſocietatũ, & hominũ totius Domini noſtri, & ſubdit poſtea pedagijs, macenaticis, &c.ecce enim, ꝙ dicit Cõmunis, ſocietatũ, & hõinum totius Dominij noſtri, & ſic denotat, de quib.intelligit, ex quo genitiuus caſus de-
4 notat Dñium, vt ꝑ Alex.conſi.54.nu.2.lib.5.igit̃ in claris nõ eſt opus coniecturis, iuxta vulgaria. Neq; obſtat, ꝙ oĩs conceſſio Principis intelligẽda ſit, ſine præiuditio tertij, iuxta.l.prætor ait.§. merito.ff.nequid in loco pub.cũ ſim.q͂a reſpondetur, ꝙ in fortiorib.terminis, ẽtſi in priuilegio dictũ fuiſſet, ſine alicuius p̃iudicio, tñ, vt gratia
5 † & priuilegiũ aliquid operent̃, intelligendum eſſet, ẽt cũ præiudicio prædictorum Communis, & hõinum, ne illa verba, macenaticis totius Dominij noſtri, & Cõmunis ſocietatũ, & hoĩum eſſent ſuperflua, vt ꝑ plura ꝓbat Pariſ.conſi. 70. lib.1.maxime.nu. 9. vbi, ꝙ cõceſſo, priuilegio, ꝙ q͂s recipiatur in Monacũ intelligitur, vt aliquid operetur, quòd Monachis non liceat, cũ voluntariè repellere, etiam intra annum, licet in priui-

Digitized by Google

priuilegio intell:gatur illa clauſula, ſaluo iure
anni cõceſſi ad approbationem, & n.16.quòd
ſi alicui conceſſum ſit, ne teneatur ſoluere deci-
mas, intelligitur conceſſum in præiudicium ter-
tij, cui de iure communi decimæ debentur, &
quod non requiritur derogatio talis iuris, & q
prædictæ procedunt, etiam ſi præiudiciũ eſſet
magnum, quando apparet per verba in priuile-
gio appoſita, cõcedentem voluiſſe præiudicare
tertio, prout videtur in caſu noſtro, dũ dicit ma
cenaticis Communitatis, ſocietatis, & hominũ
totius Dominij noſtri. & non fuit neceſſaria in
6 hoc † citatio per ea quæ tradit Roma.cõſ.369.
num.29.

Et quod ex huiuſmodi clauſulis cẽſeatur vo
luiſſe præiudicare tertio, videndus eſt Socin.cõ
ſi.63.nu.12.cum aliq.ſeq.lib.3.

Quò ad tertium, videlicet modum, videtur ta
lem etiam fuiſſe in priuilegio obſeruatũ, vt Prin
7 ceps præiudicauerit tertio propter † clauſulas,
omni meliori modo, ex certa noſtra ſciẽtia, ani
mo bene deliberato, de plenitudine poteſtatis
noſtræ, aliquibus in contrarium faciẽtibus, nõ
obſtantibus, de quibus clauſulis per Corn.con-
ſil.278.ſub.num.16.verſi.& ſi illa fuit mens Pa-
pæ, vbi quod tunc abſoluta poteſtas non ſubia-
cet legibus, & per Paul.de Caſtr.conſil.178.nu.
2.verſi.circa primum lib.primo, vbi quod pro-
pter clauſulam ex certa ſcientia, dicitur appare-
re Principẽ voluiſſe præiudicare tertio, & latiſ-
ſimè Alciat.in tract.præſump.reg.3.præſumpt.
11.nu.13.vſq; in fi.& ibi adden.& quod poſſit
8 † Princeps, etiam ſine cauſa auferr actionem,
& denegare, etiã ſi agaẽ de magno præiudicio,
ſi modo faciat ex certa ſciẽtia, & cũ clauſula, nõ
obſtantib. Et quando mandat officialib. quòd
ita obſeruent, & obſeruari faciant. Rui.conſ.21.
nu.15.lib.primo & facit conſi.98.num.9.lib.4.
& conſi.229.num.2.lib.1.& 230.nu.11.eo.lib.
9 Nec dici poteſt, amiſſum eſſe † priuilegiũ p
nõ vſum, & per ſolutiones hactenus factas, quia
requiruntur triginta anni. Alex.conſil.113.nu.
11.lib.2. Iaſ.conſ.25.lib.3.& idem Alex.conſil.
33.lib.5.Siluan. conſil. 66. in fin.præiudicauit
enim ſibi tantum in preteritis, & ſolutis hacte-
nus, non in futurum ſoluendis, per Grat.reſpõſ.
61.nu.45.lib.1.per Boſi.in tit.de Principe.nu.
166.& 167.remiſſiuè.

Doctiſſimè ad modum, & magiſtraliter ex ſu
praſcriptis dubitatur contra Magnificã Com-
munitatem Bozuli, in fauorem Domini Ioan-
nis franciſci Marcheſii, per Excellentiſſimum,
& conſummatiſſimum virum Dominiũ Frãciſ-
cum Toninam Auditorem, & conſiliarum Ex-
celentiſſimi Principis terræ Sablonetę iudicem
in cauſa, & mei valde colendiſſimum.

Sed, quia pleraq; vera sũt, & quæ nullo nego
cio ex ſeipſis diſſoluuntur, DEI Omnipotẽtis
auxilio implorato, operæ prætiũ mihi viſũ nõ
fuit, de illis verba facere: at circa ea tãtũ inſiſte-
re, quæ maiorem difficultatem habere videntur
10 ſuppoſito inquã ex tribus, † actus humanos re-
cte confici, & conſiſtere, nẽpe conficiẽtis pote
ſtate, eiuſdẽ voluntate, ac tertio ex cauſa iuſta, &
honeſta, vel lata demonſtrat Bal.cõſ.326.vol.1.
poſt cęteros Neuiz.conſ.12.nu.1.inter.cõſ.Bru
ni. Soci.iun.conſi.95.nun.4.vol.3.& conſi.72.
num.12.cum ſeq.vol.1.Ioan.Bolognet.conſ.3.
num.5.cum ſeq.Iacob. Aemilia.conſi.111.n.6.

Admitto primum caput, videlicet poteſtatẽ
abſolutam concedendi immunitatẽ, fuiſſe in d.
11 Excelentiſſimo Domino, qui iura † Principis
tenet, & vt Imperator in toto orbe, ſic ipſe in
ſuo dominio, quæ uelit ad ſui libitũ facere, tolle
* re, atq; cõcedere valeat, quod alias ex cõi * com
probaui, conſil.16.nu.54.lib.1, quibus addo in
Principibus Mantuæ, Mõtisferrati, Ferrariæ, &
Vrbini, Siluan.conſ.66.nu.10.Menoch.cõſ.92.
nu.32.conſi.34.nu.53.conſi.1.nu.159.& cõſil.
2.nu.63.in dominio Venetorum, Afflict.deciſ.
305.nu.7.Menoch.conſi.75.n.36.cõem inquit
Eman.Soarez.recep.ſent.verbo duces.nu.376.
in Comite Mirandulano, Aemil.conſi.39.n.15
in Duce Vrbini, Hier.Gabr.conſ.163.nu.18.in
Duce Sabaudię, Octa.Cacher.deci.Pedem.88.
n.17.Nicol.Feſtas.tract.de æſtimo part.4.q.17.
n.16.cum plurib.ſeq. ſacrilegium enim eſſet ho
die de Principum ſimilium authoritate diſputa
re, vel dubitare. l. diſputare. C. de crim.ſacrileg.
Vaſqui.de contro.Illuſtr.cap.15.nu.3.

Nec mẽtis meæ eſt aliquid fari, quæ ſint ad-
uerſus horum Principum, & Dominorum ſu-
premam poteſtatem, ac authoritatem.

Dicam tamen ordinatam, & regulatã pote-
ſtatem, iuxta æquitatẽ, & iuſtitiã non adeſſe, qui
ſermo nemini diſplicebit, cum nec omnipotẽs
12 Deus ea poſſit, quę † peccati, & mali ſunt. c.vlti
mo de pęnit.diſtin.2.& peccatũ ſine Deo factũ
dicãt Scholę Theologorũ ex illis verbis Ioãnis.
cap.1.ſine eo factũ eſt nihil: quia Deus peccare
nequit. Card. Zabar.conſ.142.in primo.nõ.n.
potẽtię eſt defectus, nolle, & nõ poſſe facere ini
qua, ac iniuſta, Crauer.conſi.241.num.20.quia
Principes huius ſeculi, cum iuſtitiã adminiſtrẽt,
Dei loco sũt, auth.de armis, in primo, & cũ vtũ
tur poteſtate, ratione non regulata, crudelis tẽ-
peſtas, magis quã poteſtas nũcupaẽ, quę in pec
cando poſita non eſt. c.1.40.diſtinct.c.ſunt qui
dam. 25.q.1. Abb.in c.cum teneamur, de præ-
ben.Feſtas.de collect.pag.143.nu.10.cum.ſeq.
13 prout idem dicunt de † Principe, abſoluta pote
ſtate vtente, quẽ grauiter peccare agnouit Bal.
& cęteri, quos citat Capici.deciſ.66.num.12.Pi
nel.in Rubrica.C.de reſcind.vend.c.2.part.pri
ma.nu.25.ponit.Celſ.Hugo.conſ.26.nu.73.Ve
re tamen hic non dr̃ defectus poteſtatis, ſed vo
lũtatis, ſeu legitimè ptãtis, & ideo videamus,
an vbi foret exemptio contra Communitatem
conceſſa, iniuſtum, & malum fuiſſet, uereque id
cenſeo iniuſtum, ſi comprehẽderetur immuni-
tas

tas a molitura, in priuilegio Marcheſii.
Primo, quia non cenſetur præſtatio dictarũ
menſurarum onus, ſeu impoſitio magis, quam
præmium, & pro labore, mercedeque ſolutum,
vt in primo conſilio deduxi, quod iure Diuino,
& naturali cuilibet debitum admittunt, ex l. ſe-
cundum naturam. ff. de regul. iur. propterea il-
14 lud infringere nullo modo † Princeps poteſt,
ita omnes in c. quæ in Eccleſiarũ, de cõſti.
Alex. conſi. 123. num. 4. & ſeq. vol. 5.
Secundo Communitas Bozuli, ex cõſuetudi
ne immemorabili, vel per ſua priuilegia, & a di
cto Principe confirmata, tenet ius conſequẽdi
a priuatis molentibus duas mẽſuras, pro ſingu-
lo ſacco, ad dictæ Comunitatis commodum
tantum: propterea contra fidem datam, & pa-
cta, ac priuilegia dictæ Cõmunitatis, quæ ex iu
re naturali ſunt ſeruanda. l. ex hoc iure. ff. de
iuſt. & iur. non eſt dicendum Principem in dã-
num Communitatis omnino Marcheſium exi-
mere voluiſſe.
15 Tertio, † principis priuilegium cõtra ius na-
turale vetitum eſt, nec iure ſubſiſtit. Glo. Bal. Al-
ber. in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public. l. om-
nes. C. de fund. patrim. & ratio naturalis dictat
neminem locupletari cum aliena iactura. l. iure
naturæ. ff. de reg. iur. quod eueniret, ſi Marche-
ſius eximeretur ab onere menſuræ pro molitu-
ræ laboribus, & conſeruatione molendini debi
tæ, vt alias latè deduxi, & illud cæteri homines
vniuerſitatis ſubſtinerent contra l. actores, vbi
Bartol. C. de exact. tribut.
16 Quarto, Principis priuilegium in publicæ
vtilitatis præiudicium, non ſubſiſtit. l. ambitio-
ſa. ff. de decret. ab ordin. facien. nec ei contra pu
blicam vtilitatem ſtatuere permittitur, cuius eſt
indemnitati ſubditorum conſulere, nõ etiam
illorum iura auferre. l. Imperialis. C. de nup. tan
tum enim permittitur ius tertij auferre, ſuaden
te publica vtilitate, not. glo. in d. l. fi. C. ſi contra
ius, vel vtil. & in l. fin. ff. de natal. reſtit. Alex. con
ſil. 124. uolu. 4. multo igitur minus res proprias
vniuerſitati auferret, concedendo Marcheſio
immunitatem, cum eſſet in perniciem negocij
publici, ſi talis immunitas auferet menſuras,
quibus diuerſa onera, munera, factiones, expen
ſæ, & alia per Communitatem indicta, ſuſtinen
tur, quod in propoſito conſiderabat Aegid. To
mas. de collect. pag. 340. num. 39. in fi. cum ſeq.
vbi multa adducit, quæ ſeruiunt, terminando
Principem non poſſe, immunitatem contra vni
uerſitatem, & aduerſus publicam vtilitatem cõ
cedere, quę rurſus a Principe cõceſſa, ex aliqua
cauſa eo moderamine, intelligeretur in præiudi
cium Communitatis, ac iuris, ratione publicæ
vel priuatæ vtilitatis, ſibi quæſiti cõceſſa; quate-
nus prius per ipſum Principem fieret recompẽ
ſatio æquiualente Communiti dato, ex l. 2. C.
quib. ex cauſ. Crot. cõſ. 103. ample Bolognet.
d. conſi. 3. nu. 16.

Quinto, contra cõmoda rei priuatæ, omnia
priuilegia tacent, ſuper contractu extinguendi
canonẽ, licet fuerit annotatio, vel diuina prag-
17 matica, ſolum vetuſtatis auxilio poteſt corro-
borari. l. fi. C. de fund. rei priui. Cęlarique prohi
betur, immunitatem in alterius iniuriam conce
dere. l. nec accuſ. C. de emanci. liber. l. ex facto. ff.
de vulg. ſi in priuato ceſſat priuilegium, quãto
fortius aduerſus publicum commodum vniuer
ſitatis, quæ nec vetuſtatis tempore, nec aliter lę
duntur. l. cõperit. ff. de præſcrip. 30. vel 40. ann.
c. placuit. §. iubemus. 16. q. 3. pariter hic Prin-
ceps nõ debet vti plenitudine poteſtatis, in prę-
iudicium ſubditorum Bald. in l. 1. §. cum autem.
C. de cadu. tollen. vbi inquit communem utilita
tem præferri fiſco, & Cæſari.
Sexto, hæc comprobantur, quia ſicut i Prin
18 ceps aliquis † immunitatem a patrimonialibus
muneribus concedere nequit, obſtãte cauſa cõ
munis utilitatis, publici boni, iuris naturalis, cõ
modi publici, & ſimilia, de quibus amplè per d.
Aegid. Tomas. tract. de collect. uerſi. nobilitas,
per totum, pag. 555. ita nec in pręſenti à menſu
ris moliture quem exemptum reddet, aduer-
ſus Communitatẽ, repugnante omni iure natu
ræ, publico commodo, bono, & utilitate cõmu
ni, præcipue quòd communitas ſit minor, fa-
uore cuius nunquam credatur Principem iura
ipſius ordinarie tollere uelle, uel poſſe, Bolo-
gnet. d. conſi. 3. nu. 23. & 24.
Septimo, & ultimo, ſi a Communitate alicu
ius loci certum quid annuum percipiatur, ut in
præſenti Vniuerſitatẽ Bozuli pręſtare d. Excel
19 lẽtiſſimo Domino arbitror, & ipſe unũ eximat
non præiudicat cęteris, ut teneantur inſolidum
pro rata exẽpti, ſed ipſe Dñs tãto minus capiet
deducta ſumma exẽpti, de qua p Bal. in l. etiã. C.
de exec. rei iud. & latius per Aegid. ubi ſup. pag.
358. n. 12. cũ ſeq. vbi hãc cõcluſionẽ multifariã
cõprobat fuſius Nicol. Feſtas. tract. de collect. &
æſtim. part. 4. de immunit. Eccleſię n. 82. cũ ſeq.
dicẽs, hoc pcedere in ſupremo Principe, licet
in priuilegio clauſulæ ius tertij reſpicientes, fuiſ
ſent additę, quibus nõ obſtat ualidũ fore immu
nitatis priuilegiũ, expreſſum cũ clauſula, nõ ob
20 ſtante, nã idẽ importat, qđ † clauſula certa ſciẽ
tia, quę in pręiudiciũ tertij nõ operaẽ. Dec. cõſ.
554. 292. nu. 5. & 689. nu. 16. p l. oĩs. C. de aquę
duct. lib. 11. in ſup, ſiue adſit clauſula illa, ex cer-
ta ſciã, uel ne, illud eſt probatiſſimũ, authoritatẽ
reſcripti, ſeu priuilegij, ſub quauis formula ver-
21 borũ nõ pcedere in tertij piudiciũ. l. nec auus.
C. de emãci. lib. l. quoties, vbi Iaſ. n. 4. l. reſcripta
C. de pci. imper. offer. Gozad. cõſ. 14. n. 19. &
20. cũ nõ pſumaẽ Principẽ niti aduerſus iuſtitiã
& ius tertij. c. 1. de cõſt. in 6. Butr. c. cũ cauſã re-
ſcrip. Bolognet. d. cõſ. 3. n. 17. & ideo cõceſſio fa
22 cta alteri cũ † clauſula, nõ obſtante &c. intelligi-
tur de inualida, ne interpretetur contra tertium
Alex. conſi. 35. volu. 4. & ſi per talem clauſulã
Cæſa-

Cæſari, vel Principi, foret tributa poteſtas ius
tertij auferēdi cōtractus eū, ipſo initi nō eſſent
ex poſt facto neceſſitatis, cōtra.l. ſicut ab initio.
C.de act.& licèt tolerandum ſit iugum, quod à
Principe,& ſede Romana imponitur. ca.in me-
moria 19.diſtinct.illud eſt pro fide, non vt aufe-
rant ius priuatorum, ita abſolutè contra Domi-
ni pręceptum, Nec rem cupies alienam; item &,
diſputare de Principis poteſtate ſic ſacrilegium.
l.ſacrilegium.C. de crim. ſacri. licet ille text. lo-
quatur in electione facta ab eo, qui ē Dominus
munerum ciuilium, merito de re ſua diſponit
ad libitum, & eligit, non autem de iure tertij. l.
reſcripta,& vbi ſupra. Ex quibus videtur firmā-
dum, ex legitima poteſtate non potuiſſe Illuſtriſ
ſimum Dominum, aduerſus Commune Bozu-
li, Marcheſium a dictis molituris eximere.

Secundo loco dicendum eſt de volūtate Prin
cipis, & verè opinor noluiſſe, nec voluntate ex-
preſſa, quia hoc pręcisè nō legitur in priuilegio
nec ex tacita, quæ ex coniecturis elicitur.

Primo ex vulgata, notabili tamē, admiſſaque
23 ab omnibus regula, quòd in dubio † Principem
derogaſſe iuri tertij nō creditur. l.prætor.§. me
rito.l.ſiquis a Principe. ff.nequid in loco publi.
l.ex facto.ff. de vulg. & pupil. copiosè Dec. in l.
1.C.de ſecund. nupt. Alciar.regul.3.præſumpt.
cap.11.Crauet.de antiq.tempor. prima part.n.
13.Aemil.late d.conſi.111.nu.18.cum ſeq.

Secundo, nec ēt iuſta cauſa ſubſiſtente præ-
24 ſumetur voluiſſe † ius tertij tollere, niſi id expreſ
sè dixerit. Ruin.conſi. 29. num.21.in fi.& 167.
num.21.volum.1.& conſi.12.num. 21. volu. 3.
Paris conſi. 101.num.62.volu.1. ſequitur Gabr.
de iure quæſito non tollend.lib.3.con cluſ.2. nu
me.29. ſpecialis enim, & indiuidua mentio re-
quiritur.Bald.in l.fi.num.6.C.de fruct.& lit. ex-
penſ. Caſtr. in l.Titius.ff.de lib.& poſthum. So-
cin. conſil. 79.nume.62.volum. 1. Aemilia. vbi
ſupra.

25 Tertio, minus ius, ſeu † Dominium acquiſitū,
etiam iure ciuili, ratione naturali munito velle
auferre creditur. Abb.in c. per tuas. num. 20. de
arbitr. Ripa reſponſorum lib. 2.cap.19.nec niſi
* ex maxima cauſa rationabili, ex cōmuni * Abb.
in cap. quæ in Eccleſiarum.nu. 2. de conſt. quæ
& exprimi debet, dum tollitur præcipuè ius iu-
re gentium, vt hic quęſitum. Crauet.conſil. 135.
amplè Feſtas.vbi ſupra 4.parte.quęſt.15. nume.
14.cum ſeq.

26 Quarto, † verba prolata in conceſſione Prin-
cipis ſtrictè intelliguntur, nec capiunt intelle-
ctum, quem poſſent capere ex lato eorū ſignifi-
catu, vt euitetur p̄iudicium tertii, quod probat
text.in c.ſuper eo, vbi Abb.not.2.de offi.deleg.
quinimo intelliguntur impropriando verba, ut
non faciant præiudicium tertio. Oldrad. conſil.
268.Rimin.conſi.73.num. 19. Ancar. quæſt.fa
mil.6.nu.14.ſecunda parte.

27 Quinto, ſtricta fit † interpretatio, contra ter-
tium,& lata contra Principem. l.fi.cum ibi not.
ff.de conſt.prin. Rui. conſi.29.num.12.volu. 1.
Feſtas.de æſtim.4.par.q.20.nu. 48. Deci.conſil.
453.468.num.31.Cæpol.conſi.66.nume.9.Sil-
uan.conſi.66.nu.12.& conſi.73.num.3. & con-
ſil.4.num. 15.Bero.conſil.148.num.47.vol.2.&
tam ſtricta, quòd ſecundum Doctores toleratur
28 † reſcriptum Principis nil operari, potiuſquàm
quòd intelligatur contra ius, Ancar.conſil.353.
Alex.conſi.34.volum.7.& dixit Bald.in l. 2. col.
5.C.de ſerui.& aq.ꝙ ſi Pontifex cōcedat caſtrū
cuiuſdam Nobilis Titio, credens eſſe Eccleſiæ,
non valebit cōceſſio, quò ad proprietatem, ſed
tantum ad ius præſcribendi, ne Princeps iuſtitię
plenus præſumatur, ius ſuum velle alteri aufer-
re, allegat.l.generaliter. ff. de noxa.idem Bald.
in l.1.in primo.ff.de conſti.prin.cuius ſunt hęc
verba: omnia mandata, & reſcripta Principum,
cum iuſtitia intelligi debēt, ideo ſi quid det, uel
confirmet, intelligitur ſaluo iure alterius.l. me-
minerint.C.vnde vi.

Sexto, adducuntur notata per Compoſtel.Io.
And.Butr.Imol.Felin.uer.non obſtante, & cęte
ri Canon.in c.cauſam, quę, de reſcript. dum in-
29 quit, verba gratiæ Pontificis, qua mandat † be-
neficium alicui conferri, non obſtante collatio-
ne alteri facta, intelligi de collatione inualida
tantum, ne alteri præiudicet, ſequitur Alex. cō-
ſil.125.uolum.4.Crot.conſi.88.num.18.remiſ-
ſio namque Principis, non ſe extendit ad ius ter
tii, ſed quantum ſuæ curiæ competit. l. ſi docue-
ris.C.de falſ.l.ſi pro fure.ff.de cōd.furt. quinim-
mo peccaret mortaliter, ſi remitteret, etiam de
Dominica poteſtate, quod partis intereſt, ſine il
lius voluntate, Andr. de Iſern.in tit. quæ ſint re-
gal.uerbo committentium, & titul. de cap.qui
cur. uend. Fab. Montel. in praxi arbitr.5.parte
amplia.4.nu.31.

Septimo, negari minimè poteſt immunitatē
hanc prætenſam ex priuilegio tollere,& lædere
ius dictæ Vniuerſitatis, nec in modica ſumma,
nec ad tempus, ſed perpetuo, ac in notabili dā-
no, propterea non debebat cōcedi, niſi magna
cum cauſæ cognitione, quæ a iure naturę depē
det.Bald.in l.Iudex.C.comin.& epiſt.c.ſine cul-
pa de reg.iur.in 6.& ita monito,& citato aduer
ſario, ac omnibus rectè penſatis, de quibus per
Menoch.de arbitr.iud.lib.1.quæſt.18.quæ cum
non interuenerint, præſumendum eſt noluiſſe
30 ius † tertii Principem lædere, ex communi * de-
* claratione, de modico præiudicio data, ad Glo.
in d.§.ſiquis a Principe, de qua per Dec. in cap.
quæ in Eccleſiarum.num.26.verſi.4. de conſtit.
Arius Pincl.in Rubrica. C.de reſcind. vend.pri-
ma part.cap.2.nume.8.& hoc licèt in Principis
conceſſione vltima, quæ ius alteri quęſitum tol
lit, adiecta eſſet clauſula de plenitudine, vel quæ
* libet alia, ex communi * omnium ſententia rela-
ta per Bolognet.d.conſi.3.nu.95.

31 Octauo, priuilegiorum † obſeruantia, etiam

non

non longi temporis,fida,& certa eſt illorum in
terpres,Roma.conſi. 271.nume. 3.Deci.conſil.
156.in fi.poſt Arct.conſil.11.Socin.ſen.conſil.
111.in fin.volum.1.Siluan.conſil.66.nume. 24.
& 25.At hic Marcheſius poſt priuilegium,ſol-
uit moliturae menſuras, ſoluerunt,& alij exem-
pti numero duodecim liberorum,ideo & pręſu
metur immunitatem minimè dicto priuilegio
comprehendi.

Nono,voluntatem reuocãdi in Principe, nõ
fuiſſe oſtenditur,ex ſupradicto ordinatæ,ſeu re-
gulatæ poteſtatis,defectu,vt ait Dec.conſi.600.
num.3.ea enim,quæ nõ decet Principem, ſecun
dum ius æquum facere, illa noluiſſe concedere
iudicandum eſt, quàmuis verba ſuarum litera-
rũ apertè contrarium demõſtrent, cum id iuris
ratio,& ęquitas ſuadeant.l.Lucius.§.pen.ff.ad
* municip.Doct.communiter * in regula, eius eſt
nolle.qui poteſt & velle,Socin.iun.conſi.74.nu
me.4.vol.1.& quę indecentia ſunt,impoſſibilia
reputantur in Principe, vt affirmat Socin.iun.
conſi.80.nume.45.volum.3.Mainer.in l.nemo
poteſt.nu.87.ff.de regul.iur.in propoſito Ioan.
Bolognet.conſi.3.nume.260.Multa poſſent ad-
duci,quę pręterco deuenient ad contrariorum
diſſolutionem.

Non obſtat primum, quòd verba ſint clara,
ibi,macenaticis &c.Communitatis &c.& in cla
ris verbis immunitatis, fruſtra de interpretatio-
ne diſputatur.Grat.conſi.61.vol.1.

Primo,quia genitiuus Communitatis,& ho-
minum,non habet relatum,nec dependet ab il-
lo nomine ſubſtantiuo, macenaticis,nec cũ illo
ſtat, ſed alijs verbis adijcitur, videlicet brighis,
oneribus Communitatis,& hominum &c.quæ
verba ſunt poſita in prima clauſula,& parte ora
tionis dictæ immunitatis conceſſæ; non autem
in ſecunda parte,vel clauſula,dum fit mẽtio de
pedagiis,macenaticis,põtaticis,& angariis, qui
bus genitiuus nullus eſt adiectus,vel poſitus;pro
prerea expreſſus in præcedentibus non cẽſetur
in ſubſequentibus repetitus.

32 Primo, quia in ſequenti † prouiſum eſt de a-
lia qualitate,cõditione,vel adiecto,videlicet ma
cenaticis, tam ratione ipſius Ioannis Franciſci,
quàm natorum,ac eius rerum,& recollectuum,
& vbi in ſequenti prouiſio fit de alia qualitate ſe
parata,vt hic,ceſſat quod de receptione agitur.
l.ſub conditione.ff.de hæred.inſtit. Alex.conſil.
158.num.6.vol.6.Angel.conſi.293.Deci.conſi.
353.Curt.iun.conſi.156.num.3.

Secundo reſultaret abſurdum,quia ius tertio
tolleretur, vt ſupra, ideo repetitio ceſſat. Ruin.
conſil.87.num.10.vol.3.Socin.iun. ſeu Mazola
conſi.144.nu.21.uol.3.

Tertio non fit repetitio eorum,quæ ſunt con
tra ius commune,Alex.conſi.42.nu.2.& 3.uol.
3.Socin.iun.conſi.77.nume.32.uol.3.

Quarto in gratiis Principum ſtrictè interpræ
33 tandis,vt eſt noſtra,vt ſupra,nõ fit † extenſio de
vno articulo ad alium, ita Domini de Rota in
deciſ.nou.331.verſi.ſecundum motiuum.

Quinto, ſine repetitione dictæ Communita
tis immunitas a macenaticis, verificabitur in
34 molendinis Principis, † repetitio itaque ceſſa-
bit,quando non fiat, vbi ſine ea mens diſponẽ-
tis, in quolibet etiam diſtributiuè verificari ua-
leat.Alex.conſi.48.in fin.volum.1.Ruin.conſi.
176.nume.12.volu. 2.multa Zanc.in l.hæredes
mei.§.cum ita.nume.1279.ff.ad Trebel. ſi igitur
repetitio ceſſat, & genitiuus Communitatis nõ
eſt poſitus poſt uerba,macenaticis, nec in illa
parte, erroneè dicitur,expreſsè de macenatico
Communitatis priuilegium loqui.

Quod ſecundo reſpondendo obiecto demõ
ſtratur,nam & ſi genitiuus Communitatis adij-
ceretur verbo,macenatis, non tamen deberet
tollere ius Communitatis, hic èt aliàs etiam ver-
ba nihil operarentur, ne dicerentur ſuperflua,
per Pariſ.conſ.70.vol.1.quia potius interpretã-
da ſunt reſcripta fruſtra interpretata, quam vt
indebitè tertium lædant,Bald.in cap. ſuper eo,
ultimo notab.de offic.deleg.Iaſ.conſil.57.lib.3.
Dec.conſi.11.

Tertio negatur, ſuperflua fore, intelligitur e-
nim uel de macenaticis ipſius Principis tantum
in locis Sablonetæ,Comeſſadij,Rotinghi,& ali
bi,quæ probata ſunt eſſe propria dicti illuſtriſſi-
35 mi Domini, ſufficit namque † priuilegium in
aliqua parte operari.Alciat.in reg. 3. pręſumpr.
11.n.8.uel ſi de macenaticis Cõmunitatis fieret
interpretatio,in pręiudicium tantũ ipſius Prin-
cipis,non autem Communitatis,intelligitur, vt
totum inquam,quod Marcheſius ſolueret Com
munitati, Princeps eidem excomputare, dimi-
nuere,vel detrahere habeat,per Alexan.conſil.
136.volum. 2.Iaſ.& cæter. in d.l.auus neptis.nu-
me.9.ff.de pact. Alexand.conſi. 177.uolum.2.
Feſtas.ubi ſupra quarta part. de collect.uerſi. de
immunit.Eccleſi.nu.90.cum ſeq. Octa. Cacher.
deciſ.95.nu.3.

Quarto,eo caſu dicitur Princeps uelle præiu-
36 dicare tertio,quãdo tertii † præiudicium neceſ-
ſario,& apertè,ex ipſius Principis gratia, uel cõ
ceſſione ſequitur,ita quòd nihil prorſus opera-
retur,& uanum eſſet priuilegium,niſi contra ter
tium fieret interpretatio.cap.ſi Papa.§. ſi aut. de
priuileg.in 6.probat.Corn.conſi.83.nume. 16.
uolum.4.quod in præſenti corruit,cum omnes
enumeratæ excẽptiones in aliis molẽdinis ope-
rari ualeant, citra Communitatis præiudicium.

37 Quinto, ubi † ſumus in dubio circa uolunta-
tem concedentis,pro tertio iudicabimus,& cõ-
tra immunitatem.Alex.conſil. 2. num. 12. uolu.
1.Dec. conſ.468.nu.31.

Sexto,non dicitur expreſsè conſtare de men
38 te † Principis,quod uelit tertio pręiudicare, ni-
ſi derogetur in ſpecie.l.uacuatis. C. de decurio.
* lib.10.de communi * Iaſ.conſi.75.uolum. 1.po-
nit Nicol.Feſtas.de collect.de mun. cum clauſu-

la, non

Digitized by Google

la non obſtante pag.141.nume.1.& ſeq.vbi de
communi, & in quarta part.num.84.cum ſeq.
86.91.& 93.pag.104.eod.tract.de æſtim.vel ali
ter id in ſpecie,& expreſsè dicatur, non autē p
verba generalia, etiam quod vteretur Princeps
clauſula,non obſtante &c.ex certa ſcientia &c.
vel de plenitudine poteſtatis, Alex.cōſi.11.nu.
4.volum.6.ex mente Compoſtellani in cap cau
ſamq;,de reſcript.Alex.cōſ.23.verſi.nec adhoc
volum.5.Deci.conſi.293.& conſi.689.nu.16.
Curt.ſen.conſi.66.num.126.ſi enim generali-
ter exprimeretur de inualido, vel paruo tertij
39 † præiudicio intelligeretur.Gozad.cōſi.14.nu-
me.19.& 20.ample Feſtas.loco ſupracitato q.
15.nu.44.cum ſeq.Aegid.Thomas.de collectis
40 vbi ſup.pag.575.non enim iſtæ clauſulæ,& iū-
ctæ ſimul trahuntur vnquam ad incogitata,vel
ad ea, quæ facti ſunt, & quorum Principē noti
tiam, ſaltem in genere habuiſſe non probetur,
amplè ex communi,* Ant.Gabriel.de clauſ.lib.
6.concluſ.1.num.48.licet ex illis voluntas Prin
cipis contra tertium quandoque deſumatur,ve
puta, cum conſtat ex ſciētia voluiſſe præiudica
re, vt loquitur Socin.ſen.conſi.63.num.8.cum
ſequ.Deci.conſi.373.num.13.volum.3.& quia
aliàs ſuper hoc ſcripſi, ad id pro nunc me re-
mitto.

Dum enim expreſſa nō eſt immunitas in prę
iudicium Communitatis, & verba illa operant̄
in præiudicium Principis, nō video quomodo
voluntatem Principis, ad fuiſſe dicatur.

Tertio nunc loco dicendum eſt,de modo,vi
delicet de iuſta, atque honeſta cauſa, ſine qua
immunitas cōcedi nequit, cum tria requirātur
14 ad † immunitatis legitimam conceſſionem, vi
delicet Principis authoritas, iuſta cauſa, & qđ
ad tempus fiat, Lucas de Penna l.vnic. C.de
his,quæ a princi.vacat.immunit.accept.lib.10.
Grat.conſi.61.num.7.Octau. Cacher.deciſ.95.
num.21.& licet in dubijs dicatur videri de mo
do conſtare,propter clauſulas diuerſas,in priui
legio additas, quibus ſolēt Principes tertio prę
iudicare,per Corn.& alios ibi citatos,maximè
quod Princeps ſine cauſa tollat actionem, ordi
nando cum clauſula,ex certa ſcientia,officialib.
ſuis,vt obſeruent priuilegium,per Rui.conſ.21.
num.15.in primo.

Attamen,hāc cauſam,& modū deficere du-
pliciter oſtendo.

42 Primo,quia † clauſulæ non demonſtrant ho
neſtatem, & iuſtitiam adeſſe in immunitatis cō
ceſſione, ſed tantum maiorem ſignificaionem
voluntatis in Principe inducunt, aliosque effe-
ctus circa ſolemnia,in conceſſionibus exprimē
da,per Deci.conſ.341.magiſque terrebūt Iudi
ces ad executionem, quam iuſtificabunt,quod
de ſe iniquum foret,vt inquit formaliter Pinel.
in Rubrica.C.de reſcind.vend.prima part.cap.
2.num.20.iſtæ enim clauſulæ ſubſequentes exe
cutiuæ,nunquàm ampliant principalem diſpo-
ſitionem. Siluan. conſil.4.nume.17.quia licet
geminatæ in præiudicium tertij, operari nō de
bent,vt tradiderunt Deci.conſi.373.nume 13.
in fin.cum ſequ.conſi.606.Par.conſi.2.nu.119.
& conſi.82.volum.4.Rui.conſi.71.num.37.vo
lum. 3. propterea de iuſtitia illius aliunde quæ-
rendum eſt. Et licet præſumatur in Principe iu-
43 ſta cauſa ſecundum vnā magis communem,**
etiam quando aufert Dominium acquiſitū de
iure gentium,remiſſiuè per Ant. Gabriel.com
mun.concluſ.de iure quæſit.non tollend.lib.3.
concluſ. 3.nu.4.tamen & multi contrarium te-
nuerunt, vt per eum ibidem,& amplè per eru-
ditiſſimum virum Arium. Pinel.in Rubrica.C.
de reſcind.vend.prima part.cap.2.num.11.12.
20.24.& ſequ.& fortius.ſi Princeps.non vtatur
clauſulis derogatoris, per Nicol.in concord.
num.474 glo.121.Gabriel.d.concluſ.3.nu.18.
limit.11.ex illis igitur non obſolute iuſta cauſa
deducitur.

44 Secundo,† exemptionis cauſa,vt iuſta,& ho
neſta dicatur, tria requirit,quod ſecundū ęqui-
tatem licita ſit, quòd conueniens ſit ſecundum
honeſtatem; tertio quòd expediens ſit ſecundū
vtilitatem, vt notauit Bald.id tit.de exempt.in
primo.ceſſat hic æquitas, quia dignus eſt quili-
bet operarius mercede ſua c.1.vbi glo.de ſepul.
deficit honeſtas,quia ſecundum naturam,ſi ſen
tit commodum molituræ & in commodū mer
cedis ſentire debet, clem.prima. de cenſ.c.qui
ſentit.de regul.iur.in 6.Abeſt vltimo loco vtili-
tas,quia ſolus Marcheſius commodum ſentiret
alij vero de Communitate grauarētur, & ſic re
dundaret in publicæ vtilitatis detrimentum, cō
tra not.per Lucam de Penna in l.cum neq;,uer
bo domus. C.de Incol.lib.10.in l. Medicos.in
glo.pſonalibus. C.de Med.& profeſſor.& in l.
actores.C.de exact.tributorum lib.10.dum.ita-
que nulla iuſta,& honeſta cauſa id ſuadeat, me-
rito ſi immunitas ad menſuras Communitatis
Bozuli, in præmium molituræ debitas,nō extē
detur,nec verum eſſe cenſeo Principē poſſe tol
lere omnem actionem,etiam ex contractu iuriſ
gentium procedentem,vt in hoc cōtractu loca
tionis operarum priſtinorum,ſeu contractu,do
vt facias.§.1.vbi gloſſ.& Aret.inſtr.locat.l.2.§.
at cū do.ff.de prę ſcri.verb.quamuis actio.ſit iu-
re ciuili introducta,quādo receptiſſimis ſcriben
tium traditionibus, id etiā ex abſoluto poteſta
44 te fieri poſſe per † Principem negetur, Caccia-
lup.tract.de penſ.q.19.nu.25.ita inquit Pinel.
d.c.2.prima.part.rubricæ.C.de reſcind.uend.
num.9.& in propoſito per Alexan.d.cōſi.123.
nume.4.cum.ſeq.uol.5.dixique in ſcriptis aliàs
in hac cauſa, ad q̄ me remitto,præcipuè reſpe
ctu uis & effectus dictarum clauſularū,ex certa
ſcientia,& aliarum de quibus in motiuis.

Vltimum, de priuilegij non amiſſione,ex ſe-
quuta ſolutione,tollitur.

Primo, quia dicit̄ fieri interpretatione priui-
uile-

Digitized by Google

uilegij dub'j ex dicta facti ſequela, quæ eſt fida immunitatis conceſſæ intelligentia, Rom. cōſ. 271. num. 4. cum apoſtil. Mendoſii, ibi uerbo inducit, Siluan. cōſi. 4. num. 12. facto enim magis, quàm uerbis uoluntas declaratur. Roma. conſi. 96. num. 4.

46 Secundo, eo quod ex † ſolutione annua ſine proteſtatione, ut in caſu noſtro, ſibi quiſque faciat præiudicium in immunitate cōceſſa ex priuilegio, illudque immunitatis priuilegium amittat, ut declarat Barto. in l. 1. C. de his, qui ſpōte mun. Alex. conſi. 136. num. 10. uol. 2. Rom. cōſ. 252. in fin. cum Mend. Gozad. conſil. 23. nu. 4. Ancar. conſi. 260. in fin. Barbat. conſi. 41. uol. 1. latè Crot. conſi. 64. nu. 20. cum plurib. ſequ. & ne cæteros tranſcribam pro communi, *notat Ant. Gabr. commu. cōcluſ. lib. 6. de iure immunit. concluſ. 1. num. 14. & ſeq. propterea exiſtis omnibus rectè cenſeo, nō obſtantibus in motiuis deductis in gratiam Vniuerſitatis Bozuli, terminandum eſſe, & ſententiam iam latam in illius gratiam confirmandam.

Franciſcus Burſatus. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICIS HAEREDIBVS. D. Io. Baptiſtæ Baſſani.

ARGVMENTVM.

Feudo vendito cū reſeruatione Dominij directi per venditorem, an ipſo mortuo ſine filijs, deuolutio aliqua fiat, reſpectu Dominij reſeruati.

Electa vna via contractus probatiua, quando ad aliam deuerti poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Non entis, nullæ ſunt qualitates.*

2 *Gratia & licentia alienandi, eſt ad fauorē emptoris conceſſa.*

3 *Fauori ſuo, quilibet renuntiare poteſt.*

4 *Jllatio, ex diuerſis non fit.*

5 *Venditori facultas accedendo ad tenutā bonorum, in caſu non ſolutionis pretij, abſque reſeruatione dominij directi, inſtrumento dari poteſt.*

6 *Venditor locata re vendita emptori, cū pretiū non ſoluerit, dicitur adhuc Dominus.*

7 *Pactum ſimplex, de ingrediendo tenutam bonorum actionem ſolummodo ex vendito tribuit, cum ſupponat Dominium in emptorem translatum.*

8 *Conſtitutum precariū concurrens, cū pacto ſimplici facit, vt dominium rei venditæ in alium transferri minimè poſſit.*

9 *Pactum ſimplex, nullū ius perſonale nec reale tribuit, ſed tantum debitoris eſt obligatoriū.*

10 *Poteſtate conceſſa ingrediendi tenutam, non infertur ad hipothecariam, vel obligationem.*

11 *Conſequētia nō tenet, facultas accedendi ad tenutam bonorum reſeruata eſt in inſtrumento, ergo reſeruatum eſt dominium.*

12 *Inſtrumentum, vt reſcindat contractum vēditionis, neceſſe eſt vt concipiatur verbis mere reſciſſiuis.*

13 *Verba obliqua non impediunt dominij traditionem, ſed emptorem onerant, & cautionem venditori inducunt.*

14 *Verba reſeruare vel accedere poſſit, affirmatiue prolata, nullam neceſſitatem importeant.*

15 *Actionē una intentata, alia permittitur, & electa vna via, pro contractus ualiditate, alia ipſius reſciſſiua ceſſat.*

16 *Facultas poſſeſſionem ingrediendi, eſt cōditionalis in poteſtate creditoris ita, ut petita ſolutioni alio modo, quàm iuxta pactum, ipſe expiret.*

17 *Iudicis uia ordinaria electa, fauori ſuo renuntiatur.*

18 *Jnutile per inutile in feudis, non uitiatur.*

19 *Aſſenſus, & gratia domini feudi, licet multa cōprehēdat in parte, tamen per vaſallum acceptari poteſt.*

20 *Pars in totum includitur, & alteri renuntiare poteſt.*

21 *Licentia, per dominum directi conceſſa vaſallo quod alienare poſſit, videtur reſpicere etiā, quod minus eſt ſcilicet pignori dare.*

22 *Obligatur nemo, citra eius aſſenſum.*

23 *Conſenſus regulatur à natura contractus, ſuper quo interponitur.*

24 *Domini voluntas, qui nil aliud intelligit, quam ſequi uoluntatem feudatarij, facit actum irreuocabilem.*

25 *Diuiduo ab alio uitiato, aliud firmum remanet cum ſit expreſſum.*

26 *Vaſallus uaſalli mei non eſt meus uaſallus, cū licentiam uendendi primo uaſallo, dederim.*

27 *Dominus feudi dans licentiam vaſallo uendendi, ſcit ſe habere uaſallum emptorem tantum modo, & non emptorem & uenditorem.*

28 *Vaſallus feudum uendens, in totum deſinit uaſallus eſſe illius feudi.*

29 *Dominium directum uaſalli ſecundi dat ciuilē poſſeſſionem ipſi Domino feudi.*

30 *Vaſallus poteſt feudum alii infeudare, ſine licē-*

tia

tia primi Domini, ſi ſit æqualis conditionis
* *vaſallo, ex communi.*
31 *Subuaſallus non poteſt priuari feudo primo va-*
ſallo mortuo, à Domino feudi, ſi ſit paratus fa-
cere quod primus vaſallus faciebat.
32 *Donatoris iure reſoluto reſoluitur & ius dona-*
tarij. fallit in feudi ſubinfeudatione, etiam
quod culpa primi vaſalli deuolueretur, ex cõ-
* *muni * ſententia.*
33 *Ius ſecundi liuellarij, extincta linea prima a*
quo conſentiente domino directi feudum acce-
perat, non extinguitur.
34 *Vaſalli primi ius, non finitur, licet ſine filijs de-*
cedat, & ius aliquod domino aperiatur, quã-
do pro iure vtilis dominij aliquod ſibi reſerua-
uerit, uel pro liuello annuo.

CONSILIVM LXIII.

TRINITAS ADSIT.

VT ingenue fatear, ignoro, quo Iu
re agentes Illuſtriſſimi Domini
Curiæ Podij, aduerſus hęredes
quondam d.Io.Baptiſtę Baſſani
perant bonorum feudalium d.
Curiæ, alias per d.Io. Baptiſtam
alienatorum tenutam apprehenſam confirma-
ri. veritas eſt in uenditione facta domino Lãzo-
no, licentiam fuiſſe per emptorem obtentam a
Domino Curiæ, vt poſſit reſeruare Dominium
directum, vel utile bonorum alienatorum, do-
nec ſibi integre ſatisfactum eſſet; ita vt non ſol-
uentibus emptoribus, pretium, ſeu liuellos, in ra
tione quinque pro centum pretij taxatos tẽpo-
ribus ſtatutis, poſſit venditor accedere ad tenu-
tam bonorum alienatorum, propria authorita
te, pro ſumma crediti ſeu modo &c. vt cõuenie-
tur in inſtrumento, in cuius tamen ſtipulatio-
ne, per venditorem nullum fuit reſeruatum Do
miniũ, ſed tantum pacto conuentum, quod non
ſoluẽtibus emptoribus, poſſit & valeat Emptor
ac hęredes poſſint & valeãt, authoritate ꝓpria,
abſq; iuris vel Iudicis miniſterio, ſaluis iuribus
Dominorum, & habitis licentijs, vt ſupra, acce-
dere ad tenutam, & corporalem poſſeſſionẽ dd.
terrarum & bonorum alienatorum. Cum ita-
que dict. venditor viuens, nec reſeruauerit Do-
minium aliquod, nec tenutam aliquam ſit ade-
ptus vel petierit, utique nihil deuolutum ar-
bitror.

Primo, quia in hęreditate Baſſani, nullum do
minium reperitur reſeruatum, vt ex inſtrumen-
1 to colligitur: ergo nec illud deuolui potuit, † cũ
non entis nullæ qualitates exiſtant. c. ad diſſol-
uendum. de deſponſ. impub. lib. 6. l. eius qui in
prouincia. ff. ſi cert. pet. & licet in aſſenſu domi-
ni, detur facultas reſeruandi, non tamen fuit in
2 ſtipulatione reſeruatum † gratia enim eſt, licen-
tia domini alienandi ad fauorem emptoris con
ceſſa. Iſern. in c. 1. de prohib. feud. alien. per Lo-
tar. Bald. & cæter. in prælud. feud. Iſern. in c. 1. §.
quid ergo, de Inueſt. de re alien. fact. qua uti nõ
3 cogitur impetrans, † cum qualitate fauori ſuo
renuntiare queat. l. pen. C. de pact. c. ad apoſtoli
ca, de regul. Abb. in c. quæ in Eccleſiarum in fi.
de cõſti. Et licet in inſtrumento ſit reſeruata po-
teſtas accedẽdi ad tenutam corporalem & poſ-
ſeſſionem dd. bonorum: non ſequitur fuiſſe re-
ſeruatum dominium ſubalternum directum va-
4 ſalli vtilis, cum hæc ſint ſeparata penitus, † & ex
vno ad aliud non fiat illatio. l. Papinianus exul.
5 ff. de minor. quis enim ignorat, † quod in inſtru
mento dari poteſt facultas vẽditori accedendi
ad tenutam bonorũ, in caſu non ſolutionis pre-
tij, abſque dominij directi reſeruatione: cũ hæc
reſeruatio dominij operetur rei uẽdicationẽ. l.
qui ea lege. vbi not. C. de pact. inter empt. & uẽ-
6 dit. † admittatque locationem rei venditæ cum
adhuc uenditor ſupponatur dominus, Soc. ſen.
conſi. 130. num. 5. volum. 4. Abb. conſ. 66. Dec.
conſi. 119. num. 4. Alciat. tract. de eo, quod inte-
reſt. verſi. quod ſubſequitur. colum. fi. Fab. tract.
de empt. & vendit. 6. q. princ. circa pri. & in fin.
7 7. part. princip. ſub nume. 15. † At ſecus ſimplex
pactum de ingrediendo, uel accedẽdo ad tenu-
tam bonorum, vt hic, cum illud poſſeſſionẽ ac
dominium translata in emptorem ſupponat. &
ſolam actionẽ ex venditio tribuat, textus eſt for
malis. in d. l. qui ea lege. C. de pact. inter emp. &
uend. & adeo dominium translatum præſuppo
nit, ut emptori liceat illud in alium transferre:
ac etiam rerum uenditarum poſſeſſionem, niſi
8 † cum dicto pacto concurrat conſtitutum preca
rium, & pactum de non alienando ſimul. l. ſi cre
ditor. §. fi. ff. de diſtrac. pig. Bar. in l. 3. q. 4. C. de
pigno. latius Menochius in tract. de adipiſ. poſ-
ſeſſ. remed. 5. nu. 115. 124. & ſeq. Neguſ. de pign.
9 4. par. princip. nu. 32. & 33. dictum † namque pa
ctum ſimplex, nullum ius reale nec perſonale tri
buit, ſed eſt tantum debitoris obligatiuum. l. cre
ditores. ubi Bart. num. 6. & Menoch. num. 124.
10 C. de pigno. & in repet. in pri. cum apoſtil. † qui-
nimmo nec poteſtate conceſſa ingrediendi te-
nutam, infertur, ad aliquam hippothecam, uel
obligationẽ, vt in licentia Domini ſuper feudo
per Alex. conſ. 2. n. 9. verſ. quarto probat. uol. 4.
11 Non ergo fieri debet hæc conſequentia, † datur
in inſtrumento facultas accedendi ad tenutam
bonorum, ergo illorum eſt reſeruatũ dominiũ.
quod eo minus reſeruatum dicitur, ita vt nulla
eſſet neceſſaria translatio dominii, in caſu etiam
non ſolutionis pretij, & liuellorum in termino,
12 quãdo nec licentia, nec † inſtrumẽtum verbis
directis reſolutis & mere reſciſſiuis, contractus
uenditionis concipiatur: vt puta ſit res non em-
pta, ſit reſeruatum Dominium, vel ſimilibus, ſed
vtantur verbis mere obliquis indirectis ac com-
muni-

Digitized by Google

13 munibus.† nempe poſſit reſeruare, accedere ad
tenutam &c. quæ cautionem tantum venditoris
innuunt, emptoremque ſolum onerant, non autem
dominij vel poſſeſſionis traditionem impediunt,
ad ea quæ not. in l. commiſſoriæ. ubi glo.
Bald. & Salic. C. de pact. inter empt. & vend. Ale
14 xan. conſi. 10. num. 6. uol. 1. verbum † enim poſſit
reſeruare, vel accedere, ſiue verbum affirmatiue
prolatum, vt hic, obligationem nullam neceſſitatemve
importat, ſed meram ac liberam volũtatem
& facultatem partis, fauore cuius verbum
potentiæ adijcitur, deſignat. l. ſæpe. ubi Bar. ff. de
offic. præſid. & in d. l. creditores. num. 3. C. de pignor.
Felyn. in c. quanto, in princ. de præſumpt.
not. omnes in l. Gallus. in pri. vbi Garz. num. 55.
cum mult. ſeq. & Soci. num. 30. poſt Iaſ. & cæter.
ff. de liber. & poſt. Dum ergo poterat reſeruare
dominium & non reſeruauit, nihil ei acquiſitum
vel reſeruatum ex dict. aſſenſu cenſetur, cum non
aſtringebatur talem reſeruationem facere.

Secũdò, præſuppoſita dominij reſeruatione,
etiam in inſtrumento de qua in feudo loquens
Rimin. ſen. conſi. 177. per totum volum. 1. & Tiraquel.
de utroque retract. gloſſ. 2. num. 34. dico,
quod cum d. venditor Baſſanus elegerit viã
ſequeſtrorum, contra emptorem, & petierit creditum
ſuum in pecunijs, non in bonis venditis
retro accipiendis, quod illi dominio reſeruatu,
in vita ſua, cenſetur renuntiatum, adeo quod ipſe
non potuiſſet amplius ad tenutam bonorum,
15 uirtute reſeruationis accedere, cum vna via pro
ualiditate contractus electa, ceſſet altera illius reſciſſiua.
text. eſt in l. commiſſoriæ 161. petitionem
pretij ſequi maluit, ubi gloſſ. Bald. Salicet.
& cæter. C. de pact. inter empt. & vend. l. ſi fundus.
§. eleganter. ff. de lege comiſ. l. poſt diem. ff.
de leg. comiſ. Aret. conſi. 150. columna penul. &
16 comprobatur ratione.† quia hæc facultas ingrediendi
poſſeſſionem, eſt conditionalis in poteſtate
creditoris dimiſſa, videlicet, ſi non erit ſolutum,
ita ut facta ſolutione vel petita, alio modo,
quam iuxta pactum. d. facultas ſit nullius præiudicij
vel iuris, not. Salic. in d. l. 3. C. de pignor. &
17 † electa via iudicis ordinaria, proptio fauori ingrediendi
ſua authoritate renuntiatum dicatur
Bald. in l. 2. nume. 29. C. de ſeruit. & aqua. in lege
eadem. num. 13. C. locat. Neguſ. de pigno. 4. part.
nume. 25. Ruin. conſilio 57. nume. 3. uolumin. 4.
Menoch. in d. l. creditores. num. 157. C. de pign.
Quatenus igitur dominium reſeruatum fuiſſet,
in bonis venditoris non erat, cum eidem fuit renuntiatum,
nec ideo deuolui, ob lineam finitam,
potuit.

18 Tertio, in feudis † vtile per inutile non vitiatur.
cap. 1. §. ex eadem lege, de lege Corrad. Curt. in
cap. 1. §. ex eadem lege, de altract. feud. pri. part. in princ. per tex. in c. 1. de al-
tract. feud. pri. part. in princ. per tex. in c. 1. de al-
lod. uerum licentia & inſtrumentum ſubſiſtent,
& effectum operabuntur, licet non ſit reſeruatũ
directum dominium, cum illud caput inutile, nõ
vitiet venditionem vtilem.

19 Quarto, aſſenſus ſeu gratia domini feudi multa
comprehendens, in parte tantum acceptari
poteſt, per vaſallum, hinc data licentia vendendi
prædiũ, illius pars ſola ſecũdos aliquos aliquos
20 alienabitur, quia † pars in toto includitur, & alteri
renuntiari ualet. l. ſi quis cum totum. ff. de except.
rei iud. Iſern. Capici. & cæter. in c. Imperialem,
vbi Andr. in pri. 4. colum. & Aluarot. col. 5.
de prohibit. feud. alien. per Federi. Marin. Freci.
de ſubfeud. lib. ſecundo ſecunda quæſt. num. 3.
cum ſeq. & nonnulla, per Pariſ. de Puteo, de feu.
reintegr. cap. 234. nu. 9. cum ſeq. & 258. num. 2.
21 Curt de feud. 4. part. uerſi. 7. nu. 143. admittens
hoc abſolute poſſit quod minus eſt fieri, vt puta
pignorari & alterum omitti, puta alienare, licet
de venditione partis dubitet, ſimiliter tradit Capici.
in inueſt. feudali, verbo, feudorum aſſenſus,
uerſi. effectus, in fin. ac Frec. eodem loco. num. 6.
dicens ex veriori partem tantum alienari non
poſſe, ne diuidatur feudum, & ratio primi dicti
adducitur, quia gratia hæc non operatur, niſi a
22 parte acceptetur,† nec quis ex illa obligetur, citra
illius aſſenſum. l. conſenſu. ff. de act. & oblig.
licet ergo multa, in licentia comprehendantur,
potuit vaſallus acceptare gratiam, in parte tantum,
aliam minimè, cum ad illius fauorem merum,
23 rum, conceſſa dicatur. & ſemper † dd. aſſenſus a
ſupplicatione, mente impetrantis ac a natura cõtractus,
ſeu actus, ſuper quibus interponitur, re-
24 gulentur. l. fi. C. de pactis. non enim facit actum
irreuocabilem, uoluntas domini, qui nil aliud intelligit,
quàm ſequi volũtatem feudatarij. And.
de Iſern. d. ca. Imperialem, colum. 6. & in c. 1. de
contro. feud. apud Pares. term .ſerui. Socin. ſen.
conſi. 159. num. 33. in fine uolum. 2. Frec. dicto
lib. 2. q. 10. nume. 6. Hinc, ſi duo in aſſenſu comprehendantur,
uel impetretur aſſenſus, ſub duplici
capite primo ſuper contractu, ſecundario ſuper
obligatione, quorum alterum reſpectu contractus
non ſubſiſtat, forte ob obreptionẽ, aliud
vero obligationis iure permittatur, non propterea
aſſenſus ſuper obligatione uitiabitur, eo qđ
aſſenſus ſuper contractu non teneat, quãdo vno
25 vitiato † ſeparabili ab alio, reliquum, quia expreſſum
eſt, remaneat firmum not. in c. ſi eo tempore,
de reſcript. in 6. Abb. in c. cæterum, & in c.
Sedes, de reſcrip. tradit Camer. in cap. Imperialem,
pagin. 49. lit. f, de prohibit. feud. alien. per
Federicum.

Quinto, conſidero, quod, aut uolumus per d.
Baſſanum fuiſſe feudum venditum Lanzono, cũ
aſſenſu domini, prout re vera fuit, & tunc nullũ
26 eſt dubium,† quod Baſſano mortuo ſine hæredibus,
nullum ius domino in feudo competit, cũ
penes. d. uẽditorem, nec dominium poſſeſſiove
remanſerint, nec amplius ipſe feudatarius dicatur,
nnt. l. ſi ut certo. §. ſi duob. vehiculum. ff. cõmud.
& in propoſito Bald. in c. cæterum. nu. 13.
extra de iud. quem referunt, & ſequuntur Felyn.
in cap. quæ in Eccleſiarum. num. 69. uer ſic. ſexta
decla;

Digitized by Google

declaratio.de conſtit.Ioan. Andr.ad Specul.de
feud.quæſt.8.verſic.nuper.in fin.nume.60.Ca-
pic.in Inueſtit.feud.uerbo.feudorum domina,
verſic. quaſi utile.† Dominus enim dans licen-
27 tiam uendendi, cogitari habere emptorem ua-
ſallum,non autem emprorem & uenditorem ſi
28 mul,ſic duos uaſallos eiuſdem feudi,† cum uen
ditor in totum deſinat eſſe uaſallus,nec in eo re
maneant aliquę feudi reliquiæ,quo ad iura feu
di,perinde,ac ſi nunquam feudatarius extitiſſet
ut declarat Ancar.conſi.64.motiuis iudicis,Ma
rin. Frec. in dict.tract.de ſubfeud.lib.ſecund.q.
6.nume.7.Iaſ.in l.3.num.33. C.de iur.emphy.
in for.ſenat.in cauſ.ſtat. Montisferr.pag.20.uer
29 ſic. quæ rationi.† Dominumque directum re-
ſpectu uaſalli ſecundi,der ciuilem poſſeſſionem
ipſi domino, non autem reſpectu pretij cõſtitu
ti,ex utili uendito.ar.not.per dd.in l.ſciendum
§.ſed & qui ff.ſi quis caut. Paris.conſ.101.num.
37.uolum.pri.Aut uolumus, quod Baſſanns,re-
ſeruando ſibi dominium utile, uſque ad inte-
30 tegram ſatisfactionem,dicatur ferè † alium ſibi
ſubuaſallum conſtituere, ſeu libellarium (pro-
ut quilibet ſaltem durante illius uita poteſt , &
ſine domini primi aſſenſu. cap. pri.in fi.de nat.
feud.per Specul.vbi ſupra.nume.60. Bald.in §.
aut.ſi libellario.in prin.quibus mod.feud.amit.
& in cap. pri. in princ. vbi per Aluarot.not. ſe-
cund.de his qui feud.dare poſſ.communem ſen
tentiam tradit Gozad.conſi.62.nu.5.Curt.Iun.
de feud. 4. par. princ. vlt. cau.priuat.pri. quæſt.
primæ regulæ.& in feudo Eccleſiæ & curiæ Po
dij Mantuani loquens.Soci.ſen.conſil.66. poſt
num.3.vol.3.Zaſ.de feud.9.parte.nume.15.Ca-
pi.in inueſtit.feud.verbo, feuda alienantur, li-
mit.18.& in uerbo,feudo.dans verſi.infeudans
ibi. quandoque & tertio pagin.153.amplè Pa-
ris.§.35.quæſt.5.nun.16.& ſequ.communes.in
quit per aliòs Michael Graſ.commun.opin.lib.
ſecund.cap.ſecund.quæſt.20.)& tunc ſimiliter
affirmo, mortuo ſine filiis feudatario ſub infeu-
31 dante, non,† poſſe dominum primum directũ,
rem ipſam auocare, vel vti deuolutam vendica-
re, ſi ſecundus ſubuaſallus paratus ſit inueſtitu-
ram accipere, & ſeruire, prout alienans,vel ſub
infeudãs primo loco faciebat,ex æquitate text.
in terminis. in cap.prim.§.neceſſitate.ubi Alua-
rot.qualiter.olim feud.alien.poter.ibi nõ amit-
tebat, ſi priori domino ſeruire, & ab eo reco-
gnoſcere volebat. idem firmat Bald.in cap.pri.
§. rurſus. ſi fidelis.nu.4.quibus mod.feud.amit.
& per Aluar.in cap.prim. §.rurſus.1.not.de cõ
tro.inueſt.qui Bald.in qualibet conceſſione lo-
32 quitur. licet enim † reſoluto iure donatoris ius
acceptoris reſoluatur : attamen id fallit in feu-
di ſubinfeudatione, cum ex æquitate ſpetiali.
dict.cap.prim.rigor dict.regulæ iuris tempere-
tur, refert Bald. in dict. §.rurſus, nec dominus
alium vaſallum, quam velit, habeat, cum ſub-
infeudatio fiat eiſdẽ modo & forma, prout pri

mus vaſallus habebat, nec eo modo interſit do
mini, plus vnam, quàm alterũ habere,ita Curt.
dict. nu.85.4.parte tract.de feud.id intelligens,
etiam, quod ex culpe vaſalli deuolueret, in pro
poſito comprobat dictũ principale Clar.in §.
feudum quæſt.32.verſic.ſed circa,poſt curt.qui
* dicit, ita * omnes teneri in tract.de feud.4.par-
te,verſic.aggredior,prima regula,ſexta declara
tione, num. 85. Capic. in inueſtit. feud. verbo,
feudum dans.verſicul.ſcilicet aduertendum, in
fin. pagi.154.tradunt multa declarando hoc di
ctum Moder. Pariſien. in conſuet. feud. §. 35.
quęſt. 5. num. 20. cum ſequ.& §.30.num.83.in
fin. communem recenſet Beneuentan. in cap.
Imperialem. in pri.pagin.7.litera.f, cum ſequ.
de prohibit.feud.alien.per Federicum.Vnde di
cimus in præſenti caſu, ſiue facta ſit reſeruatio,ſi
ue non, vel ſit alienatio, vel ſubinfeudatio,ſtã-
te maxime licentia domini, & inueſtitura Lan-
zoni, non poſſe aliquid per Dominum Curiæ
Podij prætendi.

Sexto & vltimo, me in hanc ſententiam tra-
hit, conſil. Socin.ſen.256.per totum volum.ſe-
cund.quo loco, duo principaliter determinat.
33 primum,quod † finita linea primi vaſalli,vel li-
uellarij non dicitur extinctum ius ſecundi, qui
à primo id tenet, domino directo aſſentiẽte,&
ſecundum in vaſallum acceptante, ſiue in ſecun
dum omne ius primi ſit tranſlatum, ſiue pars tã
tum: ex conſenſu enim domini, vt hic ſecundus
acquirens illius perpetuus vaſallus conſtitui-
tur, vt linea primi finita, nullus ſit deuolutio-
ni locus, quod ibi ex doctrin. Bald. Ancar.&
aliorum comprobat. Ancar.inquam conſi.193.
nu. prim. in fi. Sigiſ. con. feud. 3.nu.39.idem
in terminis ſequitur Socin.ſen.conſil.261.per
totum volu.2.

Secundo concludit, nec ius primi vaſalli,ſi-
ue liuelli finiri, licet ſine prole decedat, vt ius
aliquod domino aperiatur, quando pro iure
vtilis dominij tãtum quod primus in feudo vel
emphiteoſi habeat, primus liuellum annuum
ſibi creauerit, vel ſtatuto pretio cenſus annuus
vt quotidie fit, in ratione quinque pro centum,
conſtituatur, ſciente, aſſentiente, & acceptan-
te domino directo :cum iſtis caſibus nullus de
tur locus caducitati vel deuolutioni alicui, ſed
cenſus vel pretium tempore ſuo debita ad hære
des primi vaſalli tranſeant. prout ex multis ra-
tionibus latè hoc dictũ comprobat Socin.ſen.
dict.conſ.256.2.articulo volum.2.& conſ.261,
eod.volum.2.

Vnde, exiſtis rationibus authoritatibuſque
ſimul iunctis, rem prorſus indubiam, & in gra
tiam Domini Baſſani pronuntiandum cenſeo.

Franciſcus Burſatus.I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICA DOMINA MARgarita Bonicia.

ARGVMENTVM.

Mater, an poſſit plus relinquere filijs ſecundi matrimonij, quàm primi.

Statutũ prohibens filios ſecundi matrimonij habere plus, quàm filios primi, ſeu diſponens, quod dotes æqualiter in filios diuidantur, quando in diſpoſitione vltima mulieris viduæ, locum ſibi vendicet.

An ſtatutum loquens in vxore, ad viduã trahatur.

SUMMARIUM.

1 *Filij, non ex lege tãtum, ſed etiam iure hæreditario dotes maternas conſequuntur, cum ſtatutum illas æqualiter diuidi ab inteſtato iu-*
** *bet, ex communiori.***

2 *Aes alienum, ante omnia detrahitur.*

3 *Verbum, non poſſit, neceſſitatem regulariter importat.*

4 *Compenſatione dotis, creditum tollitur.*

5 *Statutum de liberis loquens, etiam ex ſe na-*
** *tis, ad nepotes extenditur, ex communiori.***

6 *Reſtitutio in integrum, ex capite ignorantiæ ſe-*
** *cundum vnam communiorem, ** non datur aduerſus ſtatutoriam præſcriptionem.*

7 *Reſtitutio in integrũ, à die ſcientiæ tantum, intra quadriennium competit.*

8 *Statuti vna pars, aliam declarat.*

9 *Extenſio in ſtatutis exorbitantibus, & correctorijs, non fit.*

10 *Interpratatio ſtatutorũ fit, vt minus iuri communi deroget.*

11 *Rubrica perfectam orationem habens, ad cauſarum deciſionem allegatur.*

12 *Statutum de vxore loquens, non trahitur ad ſpõ-*
** *ſam ex vna communiori, ** licet communior*
** *ſit in contrarium ſi quidem trahi.***

13 *Copulæ & natura eſt præcedentia ſequentibus iungere.*

14 *Relationis eſt natura præcedentis qualitatis repetere.*

15 *Statutorum plurimi intellectus, qui obſeruẽtur.*

16 *Intellectus iuri communi conformis attenditur.*

17 *Arguere nõ licet a ſtatuto multiplices ĩtellectus*

18 *Senatus in dubio pro fauorabiliori intellectu iudicat.*

19 *Ratio ſtatuti operatur illius intentionem, limitationem, & ampliationem.*

20 *Statuta, quæ prohibent nihil plus ſecundi, quã primi matrimonij filijs relinqui, quatuor ra-*
* *tionibus nituntur, communisque * eſt, vt æqualitas inter filios ſeruetur.*

21 *Aequalitas inter filios ſeruanda.*

22 *Stat uti Mutinenſis diſponẽtis dotes æqualiter*
* *diuidi, communi ratio.**

23 *Mater prohibita relinquere plus filijs ſecundi viri non cenſetur prohibita relinquere plus filijs primi.*

24 *Statutum Mantuæ de lucro dotis potiſſimum aditum in gratiam maritorum, quod nec immo ad uiduam trahitur. & nu. 28.*

25 *Mulier fragilitate ſexus adducta quandoque filios priuat aliquo ſuggerente.*

26 *Dilectio maior in filijs primi quam ſecundi matrimonij conſideratur.*

27 *Vxor ſeducta à viro, quandoque plus filijs ſecundi quàm primi mariti relinquit.*

28 *Statutũ prohibẽs p vxorẽ relinquit plus filijs ſecundi, quam primi, non trahitur ad uiduã.*

29 *Statutum aliàs fauorabile tollens facultatẽ teſtandi, odioſum dicitur.*

CONSILIVM CLXIIII.

TRINITAS ADSIT.

EX Domino Theodoro filio Alexãdri ſenioris de Reggio primi mariti Dñæ Doroteæ a Serra, nati sũt Alexãder Iunior, & Ludouicus fratres, & nepotes reſpectiuè: & ex D. Iacobo de Barbobus, ſecundo viro, ſuſcept. dicta met Dorotea filium D. Georgiũ, cuius ſe hrẽdẽ facit Domina Margarita de Bonicijs rea conuenta in iudicio a d. Dño Alexãdro, & fratre, qui petunt dimidiã dotis dictæ auiæ, q̃ fuit ducatorũ octingentorũ (nõ obſtante teſtamẽto Doroteæ poſt mortẽ vtriuſq; viri, legãtis nepotib. ex primo viro, legitimã tantũ ſibi debitã in bonis Teodori filii p̃defuncti, & in bonis ſuis hæredẽ inſtituentis D. Georgiũ de Barbob. ex ſecundo matrimonio filiũ (ea inquã rõne, q̃ inter eos, & Do. Georgiũ, vel eius hæredẽ, dos ſit æquis portionib. diuidẽda, iuxta ſenſũ ſtatuti Mãtuę, ſub. Rubri. de dote p maritũ lucrãda, vxore p̃defuncta ſine liberis in matrimonio, verſi. quarto ita diſponẽte, extãtib. vero filiis ex vtroq; matrimonio, maritus nil lucret̃, ſed dos ipſa ſit cõis filiorum vtriuſq; matrimonii, & inter eos ab inteſtato diuidat̃ cõiter, & teſtari debeat, ipſa mulier, & poſſit, ac valeat, prout ſibi a iure conceditur, dum tamen de ipſa dote, & alijs eius bonis non poſſit, ipſa mulier plus liberis ſecundi matrimonij relinquere, vel de eis, & inter

viuos quouis modo diſponere, quàm relinquat,
& diſponat, ſeu dederit in primi matrimonij li-
beros, in præiudicium vero liberorũ prædicto
rum in perſonas extraneas diſponere nõ poſſit.
eo caſu, quo liberi extarent, niſi de ipſorum con
ſcientia, & voluntate legitima. Et quia cõtrouer
ſia hæc ob ſtatuti interpretationem, & varias
ſcribentium opiniones, in ſimilique caſu non
modicam dubitationem deferebat, conſultus
ſuper cauſæ proceſſu, vt quid iuris eſſet ſcribe-
rem.

Diuino ſanctiſſimæ Trinitatis præſidio im-
plorato, in gratiam hæredis de Barbobus, pro
illius abſolutione ex infraſcriptis reſpondendũ
cenſui.

Primo namque ex dicto ſtatuto ſub Rubrica.
de dote per maritum lucranda. uerſic. Extanti-
bus vero &c. defertur filijs ex primo, & ſecundo
matrimonio, ęqualiter dos materna, & inter eos
ab inteſtato communiter diuiditur. ita ꝙ (ſecun-
dum literam negatiuam) plus liberis ſecundi,
quam primi matrimonij relinquere, ſic ex ſtatu-
1 ti verbis infertur, dictos † filios, dotes, & bona
materna conſequi, non ex legis lucro tantum,
ſed iure etiam hæreditario, & tãquam hæredes
matris, ita quod lucrum, & partẽ bonorum obti
nere videntur cum qualitate hæreditaria, vt de-
clarat Angel. cum cæteris ſubſcribentibus con-
ſilio 81.82. & ſeq. Socin. ſen. conſi. 93. num. 7. in
** fi. uolum. 1. quod magis communiter ** recipi
inquit Siluan. conſilio 49. numero 88. propte-
rea vti hæredes, facto matris contrauenire ne-
queunt.

Secundo, ſtatutum, quo ad dotem, & bona di
ſponit plus filiis ſecundi matrimonij non dari,
quam filijs primi. At in præſenti non conſequi-
tur plus Georgius Barbotus, quam Theodorus
de Reggio, uel illius filij: quia, ut teſtamentũ Do
roteæ docet, bona Georgij fuerant per illã con
ſumpta, & ei tanquam æs alienum relinquit il-
lud plus de bonis ſuis, quam in illas de Reggio,
diſputatur, quod conſiderari oportet, cum ante
2 omnia † æs alienũ detrahatur. l. fi. §. licet. §. ſi ve-
ro creditores. C. de iur. deliber. l. Papinianus. §. 4.
ff. de inoff. teſt. & cum non contrauenerit ſtatuto
Dorotea, diſpoſitio eiuſdem teſtamentaria ſub-
ſiſtet. arg. regulæ. l. ille, aut ille. §. cum in uerbis. ff.
de leg. 3. ut in ſimili caſu, ac ſtatuto reſpondebat
Siluan. conſilio 49. num. 83. Additur, ꝙ licet ſta-
3 tutum vtatur verbo, non poſſit, regulariter præ-
ciſam neceſſitatem importantem, attamen vide
retur hic contrarium tollerari poſſe, eo ſuaden-
te, quòd quis de ſuis bonis ad libitum diſponat,
vel quia ſtatutum id velit in illis verbis, poſſit te-
ſtari, prout ſibi a iure conceditur, iuxta diſtin-
ctionem Socin. iun. in l. 1. in primo. num. 8. ff. de
verb. oblig. & in l. Gallus in primo. num. 29. ff. de
lib. & poſt.

Tertiò, Aduerſantes de Reggio probarunt ſe
eſſe filios, hęredes, & poſſeſſores bonorũ Theo-
dori illorũ patris, ac filij Doroteæ, in cuius Theo
dorij hæreditate ſine dubio matri ſuperſtiti legi
tima ab inteſtato ſpectabat, virtute alterius ſta-
tuti, ſub Rubrica de ſucceſſione ab inteſtato, in
primo: quæ legitimæ portio tranſcendit utique
quantitatem quadringentorum ducatorum do-
tis Theodori patris, vnde vel † compenſatione
4 ſublatum eſt dotis creditum, cum ſit facta ſolu-
tio. l. ſi debitor. ff. qui pot. in pignor. habe. Deci.
in cap. cum inter. de except. vel eiſdem exceptio
compenſationis obſtat, cuius effectus legis be-
neficio inductus videtur, & iudici neceſſitas ad
compenſandum impoſita. §. in bonæfidei inſtit.
de act. Bartol. in l. verum. ff. de compenſ. & ita in
exceptione compenſationis oppoſita inſtru-
mento dotali, determinauit Sacrum Conſilium
Neapolitanum, teſte Afflicto. deciſi. 121. primo
articul. Port. conſilio quadrageſimo ſeptimo nu
mero octauo.

Nec vim facio in verbis ſtatuti, ibi, liberis ex
matrimonio &c. quaſi quòd filij mediate tãtum
ueniant. per Bartol. in lege eo tempore. ff. de pe-
cul. & in l. liber. ff. de uerbor. ſignificat. Quando
** communiori ** calculo receptum ſit, quicquid
5 nonnulli contra ſenſerint, † ſtatutum hoc de lu-
cro dotis &c. vel ſimile loquens de filijs, addito
etiam ex ſe natis &c. vel alia ſimili qualitate, non
ſolum liberos, ſed etiam nepotes omnes ex ſe
comprehendere, & in illis locum habere, vt pro
bat Fanutius. de lucro dotis. gloſſ. 5. in uerbo, ſi-
ne liberis a num. 18. ad num. 31. Curt. iun. decla-
rans, in authen. præterea. nume. 28. C. unde uir.
uxo. poſt Roman. cum add. Mendoſij. conſi-
lio 129.

Quarto, addo præſcriptionis ius acquiſitum
reæ conuentæ ex ſtatuto Mantuæ, ſub Rubrica.
Quanta, & qualis obſtet præſcriptio debitum
6 non petentibus. cui non repugnat † reſtitutio
in integrum, ex capite ignorantiæ petita per
** Actores. Quando ex una magis communi **
ſententia non concedatur, etiam ignorantibus
contra ſtatutariam præſcriptionem, quæ ſucce-
dit loco pręſcriptionis triginta, vel quadragin-
ta annorum. Alexand. conſi. 163. num. 7. uolum.
ſecundo, & ne cęteros tranſcribam, uideatur Ru
beus Alexand. conſi. 97. cum ſeq. Curt. iun. con-
ſilio penultimo. Deci. conſi. 29. num. 3. & 375.
cum apoſtil. Moder. Pariſ. ad Alexand. conſilio
151. uolum. ſecundo Soci. iun. conſ. 115. nu. 44.
& conſi. 6. num. 17. uolum. 2. & conſ. 54. uolum.
primo. Vaſqui. de contro. Illuſt. cap. 75. Et quia
7 quatenus concedenda, iam ſit elapſum † qua-
driennium a die ſcientiæ, intra quod tantum di-
cta reſtitutio petitur. l. fina. C. de tempo. in inte-
grum reſtitut. cap. 1. de reſtit. in integrum, ſtatu-
tumque noſtrum utitur uerbo, non audiatur,
nec ius reddatur, propter quæ verba proceſſus
redditur nullus, & omnis reſtitutio in integrum
ſublata creditur. Hipp. Rimin. conſi. 74. num. 28.
& 75.

Digitized by Google

Quinto,& vltimo,eo fundamento principa-
li mouebar,quòd ſopracitatum ſtatutum, de lu-
cro dotis, quicquid hactenus obſeruatum fue-
rit, non procedat in vidua, ſed tantum in mu-
liere nupta,& viuo ſecundo viro, cui ob mari-
ti ſuſpicionem tantum diſpoſitio bonorum,&
dotis filijs ſecundi matrimonij prohibeatur;
non autem viduæ, cui relinqui debet libera do
tis,ac bonorum ſuorum, & inter filios admini-
ſtratio. Et ad firmandam hanc concluſionem
adducebar.

Primo,quia ſtatutum illud in dict.verſic.& te
ſtari loquitur tantum in nupta, & in caſu, quo
maritus viuens nil lucratur, vt patet ex Rubrica
nigro. ac omnibus verſi.præcedentibus,& ſub-
ſequentibus,& infra explicabitur, vnde cũ una
8 pars † ſtatuti per aliam declaretur Caſtr. in l.
vtrum.ff.de petit.hæred.Socin.ſen.conſi.46. co
lum. 3. volum. 4. præſertim, ſi pars declaranda
ſit obſcura.Angel.conſi.280.colum. fin.& vt in
9 fra,ad mulierem viduam non † extenditur,cum
in ſtatutis exorbitantibus, & correctorijs,vt eſt
præſens, quod lucrum dotis deferatur marito,
contra ius commune. cap.1.de donat. inter vi-
rum.per Abb.in conſil.1.uolum.1.nulla fiat ex-
tenſio,& in caſu ſuo tantum, quatenus uerbo-
rum limites patiuntur, nec vltra intelligatur,
atque trahatur Alber.in prima part. ſtat. quæſt.
9. Curt. iun.conſil. 105. in primo. & latè ſuper
hoc ſtatuto conſiderat Pariſ.conſ.34. num.4. 8.
14. cum ſequ. volum.3.Socin.iun.conſi.27.nu.
10.uolum.primo.Grat.conſi.42.num.16.uolu.
10 primo† interpretatio namque fieri debet,vt mi
nus corrigat ius cõmune, quàm ſit poſſibile, vt
in ſimili ſtatuto inquit Abb.conſi. prim. lib.pri.
& 79.volum.ſecund.Dec.conſi.353. Iaſ.conſil.
58.volum.prim.Pariſ.conſil.127.nume.20. vo-
lum.primo.

Quod vero ſtatutum in verbis de muliere tan
tum nupta, excluſa vidua, neceſſario intelligat.
demonſtro.

11 Primo,ex † Rubrica perfectam orationẽ ha-
bente, quæ fines,& limites nigri deſignat, & ad
cauſarum deciſionem adducitur tradunt ex cõ-
muni Deci. nume.9. Curt. iun.nu.15.& omnes
in l.1.ff.ſi cer.pet.hæc enim rubrica non loqui-
tur de dote mulieris tantum,ſed de vxoris dote,
ſic de nupta,& nõ de dote lucranda ſimpliciter,
ſed vxore præmoriente in matrimonio,non de
dote,habito reſpectu ad filios,ſed ad maritũ, ſic
marito viuo, cum illius cauſa principaliter ſit
æditum:& quia relatio ſit ad maritum,uxorem
& matrimonium,dum loquitur de dote,non in
telligitur impropriè de dote, quæ quandoque
ſoluto matrimonio dicitur, reſpiciendo futurũ
matrimonium, obligationem reſtitutionis, uel
res in dotem dandas,per Ripam in Rubrica ſo-
lut.matrim.num.72. ſed tantum ſecundum na-
turã præpoſitæ materiæ,loquitur de dote, quæ
muliere defuncta in matrimonio per virum,uel

12 filios lucrari debeat,ſeruit,quia†ſtatutũ de uxo-
** re loquens,ex communiori**ſententia ſecundũ
aliquos non trahitur ad ſponſum per Pariſ.cõ-
ſil.62.num.11.cum ſeq. volum.4.Roland.a Val-
le de lucro dotis.quæſt.106.maximè nume. 33.
Tob. Noni. nouiſſ. conſi.51.num.11.licet,& ſe-
** cundum alios communiori** affirmatiua creda
tur, vt inquit vltra Roland. ubi ſupra nume.13.
Stefan.Lamberteng.ſuper ſtatut.prohib.mulie.
contrah.gl.8.in verbo mariti.nu.13.

Secundo,verſiculi primus, ſecundus, & ter-
tius nigri dicti ſtatuti loquuntur tãtum de mu-
liere nupta decedente,viro uiuo, & ipſa præmo
riẽte in matrimonio, diſponuntq; primò caſu,
non extantibus filijs maritum lucrari totam do
tem, ſecundo caſu extantibus filijs communib.
nil lucrari, ſed filiorum eſſe, inter quos mulier
ipſa teſtari de dote,& diſponere cõcedit. tertio
caſu,extantibus filijs primi matrimonij tantum
lucrari maritũ quantum vnus ex filijs primi ma
trimonij habeat. verſiculus ergo quartus ſubſe-
quens,& cõtinuans,ibi,& teſtari debeat,ſimili-
ter ꝓcedet,& intelligetur retẽto caſu,& thema-
te præcedente in nupta tantum, non autem vi-
13 dua,tum ob † copulã,& cuius eſt natura ſequẽ-
tia cum præcedentibus iungere. l. triplici. ff. de
verb.ſignifi.l.textores.§.nihil.ff.de leg.1.& qua-
litates antecedẽtes repetere. Lauia. in primo cũ
glo.ff.de condit.& demonſtr.l.Seiæ.§.Gaio.ubi
Barto.ff.de fund.inſtr.l. ac ne coniunctorum di-
uerſa ratio,& diſpoſitio reſultet,ſeu in cõtinua-
to ſermone alia perſona,de qua præcedentia nõ
loquuntur, ſubintelligatur, vt cõſiderat in caſu
viduæ ſuper alio ſtatuto,Nat.conſi.514. ſub nu
mero 3.

Tum vt minus,quàm fieri poſſit ius commu-
ne lędatur.ad no.in l.fin. §. in computatione.ff.
de iure deliber.Abb.conſil. 1. volu. pri.veraque
relatio fiat ad præcedentia in ſubſequenti clau-
ſula,ibi poſſit ipſa mulier &c. & de ipſa dote,ac
cum repetitione præcedentium qualitatum iux
14 ta†relationis propriam naturam,per ea quę po
nit Deci.conſi.11.num.18.conſi.47. nu.2.Soc.
iun. conſi. 133.num. 2. vol.pri.nec una pars ad
aliam correſpectiuam difformiter intelligatur,
per Nat.d.conſi.514.ſub nu.3.uol.3.

Secũdo principaliter moueor, & ſi verba ni-
gri in illa parte ſtatuti non eſſent adeo clarè cõ-
cepta,vt ſoli nuptæ conuenirent, ſed potius ge-
neralia,ſeu ęquiuocè dicerentur poſita, præuale
re tamen debet intellectus ſuprapoſitus de nu-
15 pta tantum,quãdo legis,uel † ſtatuti noſtri plu-
res ſenſus habentis iſte verior exiſtimetur. pri-
mo,quia rubricæ ſit magis cõformis,& eius ma
teriæ cõgruat gl.& Abb.in c.bonæ de cõfir.vtil.
uel inutil. gl. in c. cum Monaſterium. ubi Ioan.
And.Imol. Abb.& alii de elect.Bal. poſt gl.in l.
vnica.c.ne liceat tertio prouo.Socin.conſil.55.
num.5.vol. 1.Curt.iun.nu.26.Deci.nu.3. in l.1.
ff.ſi cert.pet.per Rubric. enim nigrum obſcurũ
decla-

delaratur. Alexand.num.9. Deci.num.3.in d.
l. i Caſtr. in l. actione.C.de tranſ. Abb.in cap.
inter alia in fin.de immunit.Eccleſiarum,ponit
Scin.conſi.30.colum.8. Corn.conſi.133.vol.
ſecund.prout in ſimili ſtatuto, hac motus ratio-
ne reſpondebat Alba.conſi.88.nu.4.

16 Secundo, quia in multiplici ſtatutorũ intel-
lectu, ille ſeruetur, qui iuri communi magis ac-
cedat.cap.cum dilectus de conſuet.l.ſi ſer. C.de
noxal. Doct. in l.fin. §.in computatione.C.de
iur.deliber.& magis iſte pro nupta iure commu
r derogabit,ne libera voluntas teſtandi de bo
rs ſuis viduæ auferatur, contra l.pri.C.de ſacr.
ſnct. Eccleſ.l.3.ff.de.adim.leg.l.ſi fratres.§.idẽ
r'pondet.ff.pro ſocio,tradit Crauet.in l.ex fa-
cto.in primo.ff.de vulgar. & pupill. Iaſo.in l.ſti-
pulatio hoc modo.in primo.ff.de verb.obliga.
& in l.non idcirco. C.de codicil.quæ rurſus in-
æqualiter ſalua legitima inter filios diſponere
ulet.§.pen.auth.de nupt.Bal.in l.hac edicta.nu.
s.C.de ſecund.nupt.

17 Tertio eo quòd in multiplici, & vario ſtatu-
ti intellectu non liceat arguere, nec ad deciſio-
nem cauſæ mereatur adduci, niſi alium de intẽ-
tione ſtatuentium probetur, quod in fauorẽ vi-
duæ ſuper ſtatuto excludente matrem ſecundo
nubentem,a ſucceſſione filiorum, conſiderabat
Natta dict.conſi.514.num.9.minuſque fiat ex-
tenſio, vbi bona ſtatuti ratio non adit, ita Bald.
in l.3.C.de iure dot.& in l.prima.C.quæ ſit lon
ga conſuet.

Quarto, quia vna pars ſtatuti clara, aliam
declarat, vt in principio dixi. Deci. conſilio
19. & ſequitur Alba. dicto conſilio 88. nu. 9.

Quinto, dum fauorabilior pro vidua eſt hic
intellectus, ob libertatem ſupremi iudicij, ſu-
18 ſtinebitur per † ſenatum in dubio, pro eoque iu
dicabitur, Roland.à Valle conſi. 68.num.15.cũ
ſeq.volu.tertio.in ſenſu itaque vario intellectus
pro vidua attendetur, tanquam iuri, legibus,
& interpretationi verbum dicti ſtatuti magis
conueniens.

Tertio loco conſidero, quæ nam ſit vera ra-
tio prohibitionis præſenti ſtatuti, in verſic.&
teſtari &c. à qua tandem huius articuli reſolu-
19 tio pendet, cum a † ratione ſtatuti probabili,
ſeu quæ vnica reddi poſſit, vel expreſſa ſit illius
diſpoſitio explicetur, amplietur, limitetur, &
extendatur, vt latè comprobat Tiraquel. tract.
a ceſſant.cauſ.prima parte num.138.cum ſequ.
20 Euerard. locorum commun. regul. 35. † in
ſtatutis vero prohibentibus nihil plus filijs ſe-
cundi, quã primi matrimonij a matre relinqui,
quatuor afferri rationes perſcribẽtes agnoſco.

Prima fuit ab omnibus probata, ſuper ſtatu-
to Mutinenſi, vt inter filios vtriuſque matrimo
21 nij † æqualitas ſeruaretur, quæ ratio eſt natu-
ræ, & legi conformis.l.illud, in fin. C.de col-
* lat. admittunt omnes, *per Iaſo.in l.prim.nu-
me. 19. & Deci.verſicul.3. C.vnde vir.& vx.&
Moder.omnes, vbi Socin.iun.num.74.& ſequ.
Iaſ. num.19. Nicon.num.43. Annib.nume.56.
Vincent.nume. 119.Ioan.Bolognet. num.154.
cum ſequ.in dict.rubrica.ff.ſolut.matrim.quod
apertiſſimè dictum ſtatutum Mutinẽſe,ad æqua
litatis rationẽ arguẽdam, oſtendit in illis ver-
bis. Et ſi plura contraxerit matrimonia pro vi-
rilibus, inter filios dos diuidatur & cæter.qua
moti ratione paſſim viduam comprehendi in
quouis alio ſtatuto diſponerent, vt dos æqua-
liter diuidatur, ſeu quod mulier non teſtetur
de dote, vltra, quartam partem bonorum, in
præiudicium filiorum vtriuſque matrimonij,
admiſſerunt omnes, etiam ſuper ſtatuto Sena-
rum, vt Bald.Salicet.& Caſtr.in dict.l.prim.C.
vnde uir & ux. Caſtr.in dict.Rubrica.ſolut.ma-
trim.num. ſecund.Roman.Fulgoſ.& cæteri rela-
ti a Iaſo. in dict. l.prima.num.6. Alexand.con-
ſil. 15.alias. 155. lib.primo.& conſi.101.uolu.
3.Campeg.tract.de dote part.1.quæſt.3.nu.2.
* & in primo. in 8.quæſt.& hunc eſſe cõmunẽ *
22 ſenſum dicti † ſtatuti Mutinenſis, refert.Iaſo.&
Bologn. num.150.in dict. Rubrica.ff.ſolut.ma-
trim. Fely. in prohemio decretalium.in fi.tert.
colum.Iaſ.in l.poſt.dotem.colum.penul.ff.ſolu.
matrim.ac cæteri,de quibus ſupra in d.Rubric.
ſolut.matrim.

Verum, hanc rationem caſui præſenti ſtatu-
ti accomodari minime poſſe duplici de cau-
ſa arbitror.

Primo quia inter Mantuæ ſtatutum, & Muti-
nenſe, ſi uerba utriuſque perpendamus, longa
eſt differentia:non enim patriæ noſtræ ſtatu-
tum uult, quod extantibus filijs utriuſque matri
monij, dos inter eos æqualiter diuidatur, ſeu ꝑ
virilibus portionibus, prout expreſſe dictat Mu
tinenſe, minuſque vtitur illa phraſi loquendi
ne mater relinquat plus filijs vnius matrimonij
quam alterius.ſed ſpecifice prohibet filijs ſecũ-
di matrimonij relinqui, non autem filijs primi,
ſicque directo prohibitionem concipit in ſecũ
dis filiis, non addendo, vt æqualiter diuidatur,
prout omnes ſcribentes ſuper ſtatuto Mutinen-
ſi, & aliis ſupponunt, in dict.l.pri. C.vnde vir.
& vx.& in Rubric.ff.ſolut.matr.ex quo reſultat
differentiæ vis, quoniam mater ſimpliciter pro
hibita, vt in caſu noſtro, nõ cenſetur vice verſa
23 prohibita relinquere filiis † primi matrimonii,
cuius in cõtrarium firmabimus, additis illis ver
bis, vt inter eos æqualiter diuidatur, quod egre
gie conſiderat Bolognet.in d.Rubrica.nu.155.
poſt.Aret. Allegatum per eũ.& Socin.iun.poſt
ſeniorem, ibidem.num.77.in fi.ea ratione, quia
vbi ſpecialis prohibitio, ſequiẽ generalem pro-
miſſionem, quod nõ excipit prohibitio, ponit
promiſſio.vulgata.l.quæ tum.§.idem reſpõdit.
ff. de fund.inſtr. ſtatutum prohibet diſponi in
filios ſecundi viri tantum, ergo filiis primi relin
qui poterit, iuxta præcedentem promiſſionẽ, vt
ſibi a iure conceditur per Bald.num.7.in l.hac

edictali.C.de ſecund.nupt.qui tex.etiam in pro
poſito ſeruit:cũ ibi maritus prohibeatur habe-
re, pluſquam habeat vnus ex filiis primi matri-
monij, cui minus ſit relictum,& tamẽ vice ver-
ſa non prohibetur mulier plus filijs , quã mari
to relinquere. dũ ergo poteſt filijs primi matri
monij plus relinqui,non obſtante ſtatuto,vt ſu
pra quis non videt rationem æqualitatis ſeruã-
dæ inter filios communiter ſuper ſtatuto Muti-
nenſi conſideratam omnino ceſſare?

Secundo,Mutinenſe in fauorem filiorũ mē-
rè, & principaliter eſt introductũ,ac pro æqua
24 litate inter eos ſeruanda , † ſtatutum vero Man-
tuæ potiſſimum ingratiam maritorum editum
fuit,vt onera, quæ ſuſtinent mariti ob nuptias,
& matrimonium,vxore præcedente cum lucro
dotis compenſentur, atque contribuãtur,quod
demonſtrant clarè illa verba ſtatuti &c.maritus
in compenſationem expenſarum,& onerũ ma
trimonij &c. quæ ſtatuti finalem cauſam,& ra-
tionem continent per Bero. ſuper hoc ſtatuto
in conſi.40.volum.pri.hinc.in caſibus omnib.
à ſtatuto propoſitis , in quibus lucrum dotis ei-
dem contra ius commune defertur, vbi de filijs
agitur , ius commune intactum relinquit, præ-
terquam in caſu , quo extarent filij ex vtroque
matrimonio , quod factum ea ratione credo,
quia principalis intentio ſtatuti non erat altera
re iura communia in filijs,niſi quatenus reſpe-
ctus, & occaſio perſonæ mariti,de quo agitur,
id ſuaderet , vt inferius demonſtrabitur: Ex il-
lo etenim ſtatuto , ſeu illius ratione communi-
ter,& per ſcribentes paſſim comprobata,nõ ar
guetur ad noſtrum , cum diuerſa omnino ra-
tio vigeat.

25 Secunda redditur ratio,ne † mulier fragilita
te ſexus adducta,fil.os aliquo ſuggerẽte ſua do
te , vel bonis priuet.quam rationem Senenſes.
cõſiderarunt, teſte Maria. Soci.in dict.Rubrica
ſub num 74.& ſequ.poſt.Socin. ſen.ibi.quæ re
fert Ripa num.71.& Aret.conſi.1.Soci.ſen.cõ
ſil. 4 . lib.4.ſed quia ſtatutum Mutinenſe , vt ſu-
pra , valdè à noſtro differt , nec verba conue-
niunt, hanc ad noſtrũ accommodari minimè
aſſentio,cum nec a Doctoribus ſuper Mutinen-
ſi,vel Senenſi admittatur.

Tertia adducitur , ne mater ſeducatur a filijs
26 ſecundi matrimonij , veriſimiliter † prædilecti
ob diuturniorem amorem , atque memoriam
in ipſis conſeruandam.l.liberorum.ff.de verbo.
ſignifi.tangit Iaſ.in dict.l.pri.num.9.in fin.verſ.
ſic.nec dicas,quo tamen loci eandẽ prorſus re-
fellit, cum veriſimilius ſuſpicio ſeductionis ca-
dat in filijs primi viri ætate,& ingenio perſpica
cioribus, ac prouectioribus,quam in filijs ſecũ
di minoribus,& inexpertis,& in ſtatuto noſtro
nõ procedat, eo quod etiã extraneis relinquĩ
in verſi.ſequenti , ſtatutũ prohibeat,ac in filijs
tantum amor, cõcurrat,at in viri ſeductione,vt
infra,amor,& timor conſiderentur.

Quarto, & vltima aſſignatur ratio,verè cſili
27 ſtatutoque patriæ conueniens, † ne mulier ſe-
cratim ſeducta à ſecundo uiro inducatur illus
ſuggeſtione , blanditijs,ac inſtantia,plus relin-
quere,& fauere filijs ex ipſo ſecundo viro geni
tis,quàm ex primo matrimonio procreatis;&
retulit Iaſ.in dict. l.1.nu.9.verſi.Tu pro opino
ne.C.vnde.vir , & uxor;qua inſpecta,ſtatutum
in uidua ceſſabit, cum uiro mortuo impedimẽ
tum abſit. Hancque rationem deſumo ex ipſi-
28 met † ſtatuto.cum enim in ultima parte dicti ur
ſiculi extantibus &c.ſtatuat maritum nil lucr-
ri filijs utriuſque matrimonii ſuperextantibu,
ſed dotem inter filios æqualiter ab inteſtato é
uidendam prçcauens, facile futurum, ut ſecun
dus uir à lucro dotis excluſus induceret uxoẽ
teſtandi cupidã amore , timore uè plus filiis e
ſe genitis,quam priorib. auxilio paterno deſti
tutis relinquere, reportaretque per indirectum
in fraudem ſtatuti ob uſumfructũ ipſius,& pro
prietatem filiorum, commodum maximum i
perniciem filiorum primi uiri; animaduetẽsq
id ex uoto ſucceſſurũ,propter mulieris fragili
tatem, ſexum,atque naturam, quę,filiorum ca
ritate ſpreta,non nunquam facultates ſuas in ſe
cundos uiros effundunt,ut inquit Imperator in
l.lex.quę tutores. C.de adminiſtr.tut.huic ſedu
ctioni, & fragilitati occurrens diſponit in dict
§.& teſtari , uiro excluſo a lucro dotis, mulierẽ
poſſe teſtari , prout ſibi a iure cõmuni conced
tur in perſonis filiorum primi matrimonij , in
quibus ceſſat omnis ſuſpicio,& ſeductionis ra
tio;uerum prohibet tantum plus relinqui filiis
ſecundi matrimonij,quàm primi,ut in dicto iu
re fraus,& ſeductio excludatur,ſi forte per indi
rectum ex perſona genitorum ab ipſo cõtende
ret lucrari, quod directe cõſequi nequit.ſenſuſ-
que iſte cõprobatur,ex ſubſequenti uerſi.in prę
iudicium uero liberorum, in quo non cõtenti
ſtatuentes odio ſecundi mariti prohibuiſſe reli
ctum filijs ſuis id extendunt,etiam ad extranei
perſonã , in quam diſponi in filiorum præiudi
cium prohibet,ne forte præuia mariti colluſio
ne,ſeu cõuentione cũ extraneo ſeduceretur,in
duceretur ue uxor a dicto ſecũdo marito ad re
linquendũ , excepta legitima,reſiduũ bonorũ,
& dotis dicto extraneo.ſic quod ſibi in filijs nõ
haberet in perſona extranei fraudolenter cõſe
queretur. quod remediũ deſumptum video ab
Imperatore in l.hac edictali , ubi Bal.in 1.C.de
ſecũd.nupt.& ſi rõ ſtatuti nr̃i prohibitiua a pſo
na mariti tantũ.deriuat , ne indirecte habeat, q
directe ei ſtatutum nõ permittit:ſequitur illud
non uendicare locum in uidua, cũ mortuo ma-
rito impedimentum ceſſet.ar.l.& ſi contra.ubi
Bald.& Salic.C.de nupt.prout uidemus in ſimi
li opinionem,ſeu conſuetudinem matrimonio
ſoluto uxoris morte remaneat penes maritũ ,
pro filijs attinẽtis,excluſo patre,nõ procedere
in vidua , quæ deceſſit filijs relictus , cum hoc
caſu

caſu dos patri reſtituat, nec pœnes filios rema neat, quia ſit contra iuris diſpoſitionem, per Barto. in l. poſt dotem. num. 35. ff. ſolut. matri. Aret. in §. fuerat. num. 22. inſtit. de actio. ita noſtrum ſtatutum de nupta loquens non extende tur ad viduam, vt euitetur correctio, inquantũ fieri poteſt. & quia ſi matri non aufertur libertas diſponendi inter filios eiuſdem matrimonij inæqualiter in verſi. 3. nõ erit ratio ſtatuti ęqualitati ſeruanda inter filios vtriuſq; matrimonij cum inæqualitas inter filios vnius thori, ſit magis odioſa, quam in filijs diuerſi, ſed viua erit ratio ſuſpitionis, & ſeductionis mariti conſideratæ, vt ſupra. tanquam fortius, cum vbi alia ratio quam dictę æqualitatis ſeruandæ, veriſimile adducatur illa cõmunis opinio, & ratio ſupra ſtatuto Mutinenſi admiſſa locum minimè habeat, per Aret. Parpal. & Socin. iun. in d. Rubrica ſub nume. 77. ff. ſolut. mart. Et minus vbi dicta ratio æqualitatis ſeruandæ, nõ fuerit expreſſa, quod omiſſum in propoſito noſtro apparet, p Alex. conſi. 101. nume. 12. volum. 3. Iaſ. in auth. quas actiones. nu. 17. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. Cũ itaq; ratio ſeductionis viri verè noſtro caſui conueniat, nec in vidua verificetur, firmabo ſtatuti diſpoſitionem; in nupta tantum procedere.

26 Quod vltimo cõfirmo, nã & ſi † ſtatutũ eſſet fauorabile, pro filijs, quia tamen tollit liberam diſponendi facultatem, de bonis ſuis, mulieri contra naturalem, & eiuſdem æquitatem, cenſetur illius reſpectu odioſum, Soc. conſ. 48. colu. prima, & ſecũda vol. pri. itaque ceſſante ęquitate, ceſſabit extenſio de nupta ad viduã, per Bal. & Afflict. in c. ad hoc de pace iuramẽto firmãd. nec tunc fit de ſimilibus ad ſimilia extenſio, vt ait Bald. in c. 1. an marit. ſucced. in bon. vxor. ſuæ, quãdo omnia debeamus amplecti, vt teſtamentis faueamus, etiam ad filiorũ excluſionẽ. Dec. conſi. 11. colum. fi. cum ſimil.

Ex quibus in vnũ collectis, reſoluo teſtamẽtum Dominæ Doroteæ, viribus ſubſiſtere, actoreſque cauſam iniuſtam fouere, & ream abſoluendam fore, prout tandem ſenatus ampliſſimus, ſtatutum in vidua non procedere admittens, die 9. Iulij. 1575. ream à petitis abſoluit.

Franciſc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO ANnibale, & fratre de Zuechis.

ARGVMENTVM.

Contractus in morte initus per vaſſallum, quando in fraudem agnatorum dicatur factus & ſimulatus.

Quibus fraus probetur.

Licentia alienandi num à primo, vel ſecundo Domino directi requiratur in alienatione à ſubinueſtito facta.

Et quando iura inueſtiendi, deuolutionum, & laudemij ab vno Domino contra alium acquiratur, vel præſcribatur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Mantuæ notoria alienãdi feuda in præiudicium agnatorum adhibita ſola Domini licentia, & ibi ratio.*

2 *Fraus in perſona venditoris, & Emptoris probanda eſt, vt noceat.*

3 *Alleganti fraudem, onus probandi incumbit.*

4 *Infirmitas ſola non eſt habilis coniectura, ad*
* *fraudem, ex communi.**

5 *Matrimonium poteſt fieri in articulo mortis, in præiudicium ſubſtituti.*

6 *Odium, quomodo per teſtes probetur.*

7 *Minæ non nocent, niſi probetur ſolitum eſſe minas exequi minantem.*

8 *Poſibile honeſtum præſumitur, potiuſquã impoſſibile honeſtum.*

9 *Præſumptio excluſiua fratris, attenditur.*

10 *Attenditur, quod principaliter agitur.*

11 *Fraus in confitente, non præſumitur.*

12 *Præſumptio, quod opus faciat, vt ſibi proſit.*

13 *Fraus ab omni diſpoſitione excepta dicitur.*

14 *Simulatio, in ſpecie deduci debet.*

15 *Actus fraudolenter factus ipſo iure valet, ſed reuocari debet.*

16 *Probatur difficilimo fraus.*

17 *Præſumptionibus, & conjecturis legis, & hominis fraus, & ſimulatio detegitur.*

18 * *Dolus, & metus coniecturis probatur, ex cõi.**

19 *Coniecturæ per Iudicẽ arbitrantur, in dolo probando.*

20 *Venditio coniuncto facta, ſuſpicione ſimulationis non caret, iunctis alijs.*

21 *Poſſeſſio perſeuerata in inuenditore, inducit ſimulationis contractus ſuſpicionem, iunctis*
* *alijs præſumptionibus, ex communi.**

22 *Tempus continuatæ poſſeſſionis ad præſumendum contra contractum, Iudicis arbitrio terminatur.*

23 *Infirmitas letalis arguit fraudem in cõtractu tunc inito.*

24 *Mortis articulus tantum, non præſumitur actũ*
* *fraudolenter geſtum, ex communi.**

25 *Inimicitia alienantis feudum cum agnatis pſumit contractum in odium factum.*

26 *Inſolita pacta, & conuentiones fraudẽ in contractu præſumunt.*

27 *Fraus præſumitᷓ in magna bonorũ diſtractione.*

28 *Pacta contractus, pretium rei.*

29 *Præſumitur contra, venditionem factum provili pretio, licet ſecus ex modico tantum pretio, ex communi.**

30 *Incontinenti geſta, ſeu contractus eodem tempore facti, dant præſumptionem fraudoloſi* * *actus, ex communi.**

31 *Correſpectiuus actus dicitur, cum incontinenti vnus poſt alium gerit.*

32 *Alienatio fraudoloſa, ex teſtibus probatur.*

33 *Fraudem in alienatione feudorum, non concomitatur lex ipſa.*

34 *Hæres contra factũ defuncti fraudulosum uenit*

35 *Fraus in vtroque contrahente ſaltem præſũptiuè requiritur, vt actus reſcindatur, præſumiturque fraus ex coniecturis, vt ſupra ex* * *communi.**

36 *Feudum in fraudem alienatum reuocatur, etiã quod in parte recipientis non probetᷓ fraus.*

37 *Dominus in feudo paterno vaſallus liberto æquiparatur.*

38 *Contractus ſine ſolemnitate initus præſumitur ex parte utriusque fraudolentus.*

39 *Duæ tantum coniecturæ, vel præſumptiones fraudem demonſtrant.*

40 *Præſumptiones plures iunctæ cum inimicitia, cõtractum fraudolentum probant.*

41 *Moriens quilibet non cenſetur ſanctus Ioãnes Baptiſta.*

42 *Odioſa, etiam ſuſcipiẽti Euchariſtiam ſanctum non creditur.*

43 *Actus, quando ex vtilitate principali ſuſtineatur, licet in alium vertatur odium.*

44 *Bonum publicum ſecundarium ex familiarum conſeruatione præfertur priuato principali.*

45 *Feuda antiqua, & alienata ſine domini licentia, non ad dominum, ſed ad agnatos deuoluũ* ** *. tur ex communiori.***

46 *Alienatio facta adhibito aſſenſu domini, redditur* * *nulla deficiente aſſenſu.**

47 *Aſſenſus ſuper feudi alienatione, nõ poteſt obtineri, mortuo alienante.*

48 *Dominiũ directũ probatur ex cenſus ſolutione.*

49 *Conſenſus mariti illius, cui certum quid ex reſoluitur.*

50 *Saluis iuribus apponitur, ne alienãdo cadat vaſallus.*

51 *Feudum indebitè alienatum, ad dominiũ directum immediatum reuertitur.*

52 *Bona libera præſumuntur etiam ſine ſeruitute niſi probetur contrarium.*

53 *Scientia alienandi a domino mediato feudi, re-* * *quiritur, ex communi* & nu. 58.*

54 *Aſſẽſus à dominis directis, requiritur ob illorũ præiudicium.*

55 *vſufructuarij feudi aſſenſus requiritᷓ, & eidẽ laudemium debetur.*

56 *Domino fit iniuria, ſi res obnoxia ſine illius aſſenſus alienetur.*

57 *Aſſẽſus Regis, & Baronis in feudi quaternati alienatione in Regno requiritur.*

58 *Laudemij ex actio, & deuolutio a pari procedunt & quando.*

59 *Inueſtitura poteſt ab vno fieri, cætera tamẽ cõmoda feudi ad alium pertineant.*

60 *Domini primi immediatè inueſtiti à Principe non Principis requiritur aſſenſus in alienatione rei recognitæ à vaſallo Principis.*

61 *Conſuetudo in aſſenſu præſtando in deuolutionibus, & laudemijs exigendis, præualet.*

62 *Laudemia ad illũ, qui aſſenſũ pſtat, pertinẽt.*

63 *Præſcriptio triginta, vel quadraginta annorũ in feudis ſcientibus dominis, procedit, ex* * *communi**

64 *Præſcriptio quadraginta annorũ, licet pleniſſimam ſecuritatem pariat, non tamen ignorantes afficit.*

0 5 *Domino feudi vt fiat præiudicium, tria requiruntur, tempus, ſcientia, & iuramentum, ex* * *communi.**

66 *Actus in præſcriptione feudi, vel illius iurium debent fieri a dominis, vel alijs, ad id ſpecialiter deputatis.*

CONSILIVM CLXV.

TRINITAS ADSIT.

QVAMVIS in cauſa Dominorum Annibalus, & Cęſaris fratrum de Zucca, cõtra dominũ Hieronymũ Auerariam, ac ſuper dubijs magiſtraliter emiſſis cõtra eos, fuerit eruditè per Dominum cauſæ compatronum mihi vt fratrẽ honorandum, & ita lucidè corũ iuſtitia fundata, qd' aliquid ferè addi nequeat, decreuiſſemque minimè ſcribere contra Magnificũ Dominum Antonium Guarinum maritum hæredis inſtitutæ mihi amicitia non mediocri coniunctum, quã vſque ad aras ſeruari debere, Socrates inqt: attamẽ vt veritas ſæpius exagitata ma

gis

Digitized by Google

gis ſplendeſcat, & vt eidem Domino Antonio,
ac alteri intimo amico, Dominoque meo colen
diſſimo ſatisfaciam, pauca hæc pro cõtrariorũ
diſſolutione addere intellexi. Ex aduerſo enim
per Dominum Commiſſarium curię Podij in-
fraſcripta proponuntur.

Conſidero, quòd Dominus Iulius Zucra ven
ditionem fecit de bonis ſuis, de quibus in cauſa
1 dicto Domino Hieronymo.† & conſuetudo eſt
notoria in hoc dominio, quòd feuda poſſunt
alienari in pręiudicium agnatorum, dummodo
accedat licentia Domini. quæ conſuetudo, vti
notoria, non indiget aliqua probatione, (vt di-
cunt in terminis Pariſ.conſil. 13. in prima part.
Curt.iun.conſilio 121.prima colum.Dec.conſ.
886.) & pluries ſuper ea iudicatum fuit, & hæc
conſuetudo, quæ inducit Vaſallum poſſe aliena
re feudum antiquum in præiudicium agnati, eo
que inuito, fundata videtur eſſe in libera volun-
tate alienantis, & per eam redacta cenſentur feu
da ad iuſta allodialium. ideo cum hoc totum de
pendeat à libera voluntate alienantis, non curã-
dum eſſe videtur de fraude, & ſic, quòd licèt Do
minus Iulius fecerit alienationem, de qua in cã,
ob fraudandum patruos, id non ſit curandum
quia id poterat facere ex vi talis conſuetudinis.

Secundo, & ſi dicta conſuetudo nõ procede
ret vbi contigiſſet fraus in contractu venditio-
nis. tamen, ad hoc, ut infringere poſſent contra-
ctum pręedictum actores, neceſſe fuiſſet probare
2 fraudem non ſolum in perſona Venditoris, ſed
etiam Emptoris, qui etiam de fraude partici-
paſſet. Iaſ.in §.item ſi quis in fraudem. num.27.
inſtitut. de actio. quod etiam fuit ponderatum
per nunquàm ſatis laudatum Excellentiſſimum
Dominum Nicolaum Aliprandum in eius ſen-
tentia, qua abſoluit Magnificum Dominum Lu
douicũ Catabenum conuentum in ſimili cauſa
per Magnificum Dominum Antonium Gon-
zagam.

3 Tertio, qui allegat † fraudem, eam probare
debet Ancar.in conſilio 251.Alex. conſilio 43.
pri.volu.& licèt etiam videatur probari fraus
per coniecturas. Gloſ. in l.dolum.C.de dolo, &
habetur in l. poſt contractum.ff.de donat.tamẽ
iſtę coniecturę debent eſſe indubitatę, ita quòd
animum Iudicis reddant certum, Specul.in tit.
de expenſis.§.ſi.verſic.tu autem, & per Felyn.in
c.ſi autem de reſcriptis.& ideo, quàmuis exiſte-
rent præſumptiones probabiles fraudis aduer-
ſus aliquem, & ſint præſumptiones contrariæ,
in fauorem illius actus, ſine dubio animus Iu-
dices non eſt amplius certus, quia vna præſum-
tio tollit aliam, vulgata.l.diuus.ff.de in integr.re-
ſtitut.in cap.accedens.de crimine falſi, & ibi Gl.
cap.tua.de ſponſalibus, Bal.conſi.302.proponi
tur.ante finem.2.vo.

Si modo conſideretur pro coniectura, ꝙ erat
infirmus tempore venditionis, reſpondetur, ꝙ
quilibet poteſt contractum facere, vſque ad vlti-
mum vitæ ſpiritum, dummodo non habet læ-
ſam memoriam. l. ſeia. §. fin.in verſi.in extremo
vitæ conſtitutus.ff.de donationibus, quem text.
dixit ſingularem Bald.in c.quoniam frequẽter,
4 vt lite non conteſtata, nec ſola † infirmitas eſt
concludens coniectura contra fraudem, Abb.
poſt antiquos, in c.in pręſentia de probat. Ale-
xand.in l.ſi quis poſthumos col. prima. ff.de li-
ber. & poſthum. & in l. ſi filio. §. ſi vir in quin-
quennium, col.3.ff.ſoluto matrimonio, vbi di-
* cit hanc eſſe communem. * Socin. & Iaſ.in l. ſed
ſi quæſitum.ff.de liber.& poſthum.& Deci.in d.
c.in pręſentia, vbi Felyn.dicit, ſe vidiſſe conſul-
tum pro contraria parte, ſed credit, ꝙ non obti-
nebitur, & dicitur illud eſſe non ſine ſcrupulo,
quia imminentia mortis arguit potius deſide-
rium ſalutis, quàm fraudem, de qua fraude exi-
ſtentes in eo ſtatu cogitare non videntur l. fin.
C.ad legem Iuliam repetundarum, cap. ſanum.
prima q. 7. c.literas, & ibi Glo.de præſumpt. &
5 ideo Doctores tenẽt, quòd † matrimonium poſ
ſit fieri in articulo mortis, in pręiudicium ſub-
ſtituti, & venientium ab inteſtato; & ad hoc fa-
cit præpoſitus in c.tanta, qui filii ſint legitimi, &
extat ad hoc propoſitum conſi.Bal.incipiẽs, ma
trimonium.319.in quarta parte.

6 Si autem adducatur † odiũ dicti Domini Iulij
aduerſus patruos, videndum erit, primo an ſit
probatum, maxime caſu, quo reconciliatio ſit
ſequuta, vt pręetenditur ex aduerſo, conſidderan
do, quòd ſi teſtes deponerent iudicio ſuo, non
probarent. Alexan.conſil.74.primo volu.conſ.
147.2.volum.nec ſufficeret etiam, quòd teſtes
ſimpliciter dicerent extitiſſe odium, quia non
probarẽt, niſi reddant rationem, Bal. & alij in l.
ſolum ca. de teſtib. & ſubditur etiam, quòd & ſi
probatum, eſſet odium, non videtur ſufficere ad
probandam fraudem per ea, quæ habentur per
Imol.& alios in c.ſecundo.de renuntiatione. &
per Doct.in l.filiæ.ff.ſoluto matrim. & in l. poſt
contractum.ff.de donationibus.

Vbi autem põderetur, quòd Dominus Iulius
comminatus fuerit ſe nolle, quòd patrui habue
rent de aliquibus ſuis bonis; aduertendum erit,
an iſta comminatio ſit probata cõcludenter. &
etiam comminatio nõ videtur facere probabi-
lem coniecturam, ubi non ſit verificatum, quòd
7 ille, qui † minatus fuit, erat talis, qui ueriſimili-
ter ſolebat mandare executioni minas, notat
Bal.& Imol.in l.fin.ff.de hæredib.inſtituend. Bu
trius in c.olim de reſtitutione ſpoliatorum, pe-
nul. col. accedat Bart. in l.3. ff. ex quibus cauſis
maiores.& in l.metus.ff.quod metus cauſa, & fa
ciunt contra fraudem multa cõſiderata per De-
ci.conſilio 886.& Pariſ.d.conſ.13.ubi loquitur
de habita fide de precio.

Quarto, vbi eſſent aliquę coniecturę fraudis,
cum extare videantur aliæ contra fraudem una
confundit aliam, vt ſupra dictum fuit, & una ui-
deretur eſſe cõiectura, ſi conſtaret, quòd Domi-
nus

Digitized by Google

nus Iulius prius habuiſſet animum uendendi,
propter inimicitiam, quã habebat in territorio
M randulæ, ſatis vicino prædijs venditis dicto
Domino Verariæ. & caſu quo iſta voluntas ac-
ceſſerit ante venditionem,& ante infirmitatem,
non videtur fuiſſe facta ob ipſam infirmitatem,
nec propter odium,ſed potius,quia non pote-
rat habere cauſam prędiorum ſuorum,ob dictã
8 inimicitiam,& potius præſumitur poſſibile ho
neſtum, quàm impoſſibile honeſtum. Andr. ſi-
cul.conſil.17.ſecunda colum.pri.volum.allegã-
do Bal. in l. filiũ.ff.de hijs, qui ſunt ſui, vel alieni
9 iuris,&†pręſumptio excluſiua fraudis debet ma
gis attendi.l.merito.ff.pro ſocio,vbi bene Alba
nus ad Bartol.facit Cæpol.in conſil.26. Magni
fice & generoſe Prętor. quarta colum.circa fin.
vbi dicit ex mente Rofredi,quòd ſi creditor ali
cuius occultè accepit de bonis ſui debitoris,po
tius pręſumitur,feciſſe animo ſibi ſatisfaciendi,
quàm animo furãdi.& multã ſimilia poſſent ad-
duci,ſed ſatis erit addere,quòd iniuſtæ,& teme-
rariæ cauſæ admittantur ad excuſandum aliquẽ
à præſumptione doli,& fraudis,Angel.& aliĩ in
l.prima. in fin. ſi quis Iuſdicenti non obtempe-
rauerit,cum aliis adductis per Socin. conſil. 59.
7.colum.3.parte,& dixit Deci.in d.cap.in præ-
ſentia.numero 61.quòd ſi aliquis fuerit commi
natus alicui, & poſt comminationem ingre-
diatur Monaſterium, præſumitur, quòd motus
fuerit bono zelo ad ingrediendum religionem,
non autem, quòd propter comminationem ad
hoc induceretur.

Et hic cadit alia conſideratio, ſeu coniectura
contra fraudem, videlicet amor quo proſeque
batur ſororem nubilem,& etiam aliam ſororẽ,
quã habebat,& ſic veriſimiliter motus fuit, vel
moueri potuit,vt benefaceret ſororibus.non au
tem vt fraudaret patruos.& credendum eſſet, ꝙ
iſta fuiſſet principalis intẽtio.attendimus enim
10 id,quod † principaliter agitur.l.ſi quis nec cau-
ſam, vbi late Doct.ff.ſi cer.pet.concorda.l. pri-
ma.in princ.ff.de authoritate tutorum,& l.abſti
nendi. ff. de in integrum reſtitutione,& capi. ad
quæſtiones de rerum permutatione.not.Barto.
in l. Ariſto. §.fin.ff. de donat. & id, quod non
poſſumus,principaliter,poſſumus in conſequẽ-
tia, Socin. in conſilio 226. in fin. colu.ſecunda
parte.

Poteſt forte cõſiderari cõtra fraudem, quod
11 eſſet confeſſus,& communicatus,ex quo ſequi-
tur, quòd non habuerit animum committendi
fraudem. Hoſtien. in cap.olim.de iniuriis, facit
Gloſ.in §.fin.inſtit.eod.& ibi Doct.

Vltimo dicitur,quòd & ſi poſſet deprædẽdi,
quòd Dominus Iulius odio proſequeretur pa-
truos,& uollet eos habere de bonis ſuis,non ta-
men poteſt negari,quod ea venditio non redũ-
dauerit ad commodum ipſius Domini Iulij, qua
medio eius prouidit, ut poſſit eius ſoror(quam
inſtituit hæredẽ, & quę erat magis propinqua
quàm erant patrui) habere commodum bono-
rum,de quibus in cauſa.& cum relinquerit eam
nubilem,videtur maturo conſilio proceſſiſſe,cu
rando vt illa haberet maiorem facultatem, cum
qua poſſet nubere. & licèt ipſe nõ deueniſſet ad
hanc alienationem propter amorem, & bene-
ficium ſororis,niſi etiam concurreret odiũ prę-
dictum, tamen adhuc actus ſubſtinetur per no-
tabilem deciſ. Bald. in capit.cum Eccleſia Vul-
terana,de electione, præmittendo,quod Bar.in
l.quominus.ff.fluminibus.nu.2.quęrit, an ſi ha-
beo molendinũ in flumine in parte inferiori,&
alius facit molendinum in parte ſuperiori, ita
quòd me impediat, an hoc facere poſſit, diſtin
guit,quòd ſi flumen priuatum utriuſque,qui ſe-
cundo facit molendinum, poteſt licitè facere,ſi
hoc principaliter facit,vt ſibi proſit,& in dubio
12 præſumitur,quod faciat ut ſibi proſit,ut no.Gl.
in l.fluminum.§.fin.& ibi Bartol.ff.de damn. in-
fect.quam Gloſ.allegat Iaſ.in d.l. quominus, in
ſeptima colum.ad hoc propoſitum. In talib.ter
minis mouet quęſtionem Bal.in d.cap.cum.Ec-
cleſia fin. colum. quid ſi ædificans molẽdinum
in parte ſuperiori, facit mixta conſideratione
ut noceat,& proſit,aliàs non facturus niſi nocẽ
di animum haberet: reſpondet eum facere poſ
ſe,quia non ex affectu, ſed ex effectu iudicandũ
eſt,nec dicitur fraudare conſilio, qui non dici-
tur fraudare re. Vincitur quidem hic animus a
iuris licentia. hoc dictum ſequutus eſt Iaſ. in d.
l.quominus in d.colum.ſeptima. quod dicit eſ-
ſe admodum notabile.ſic igitur in propoſito vi
detur dicendum,quod cum conſuetudo præ di
cta operetur,ut feuda vẽdi poſſint,vt de precio
faciat uenditor,qđ ſibi libuerit,& voluerit Do-
minus Iulius venditor utilitatem dicti precij ce-
dere beneficio ſororis,quãuis principaliter con
curreret odium contra patruos, & aliter factu-
rus non eſſet, niſi vt excluderet eos à ſuceſſione
feudi: tamen dicta venditio videtur valere,quia
in effectu ad ſunt cõmodum, & vtilitas ſororis,
quæ fuit inſtituta in precio, nec omittitur text.
in l.ſi mihi, & titio. ff.de lega. primo. per quem
text decidit notabilem caſum,Alexan.in conſil.
113.primo volu.nu.132. ſexto volu. & licet in
venditione prædicta Domini Antonij facta Do
mino Ludouico Catabeno, & in alia facta per
quondam de Baſſanis Domino Tarabucio eius
ſororio,fuiſſet poſitus longiſſimus terminis ad
ſoluendum precium, ac venditor in primo caſu
inſtituiſſet filias, in ſecundo caſu ſororem, &
quælibet pars contendens enixa fuiſſet probare
odium, & pleraque alia, & vellet recuperare
feuda antiqua uti alienata in fraudem agnato-
rum,tamen pro Emptore in prima cauſa iudica
uit dictus Dominus Nicolaus, & in altera præ-
clariſſimus Dominus Carolus Malateſta.& vltra
que fuit confirmata per Excelentiſſimum Se-
natum, & propterea dubitatiuè loquendo,
iura dictorum Dominorum Annibalis, & Cæ-
ſaris

Digitized by Google

ſaris, non videntur carere probabili difficul-
tate.

Verum ego poſt diuinum imploratum auxi-
lium in præſenti cauſa, conſidero totius rei ſum
mam.

Primum eſt, quo ad terras immediate Domi-
no Curię Podij ſuppoſitas, an per agnatos reuo
cari valeant, ſtante aſſenſu adhibito per dictum
Illuſtriſſimum Dominum directum, in inſtru-
mento appoſito.

Secundum eſt, reſpectu terrarum obnoxiarũ
diuerſis nobilibus perſonis, videlicèt quatuor
petiarum terræ, de quibus in libello, à qui-
bus Dominus aſſenſus alienandi nunquam ab
agnato mortuo, nec ab Emptore obtentus
fuit.

Et, quo ad primũ caput, rurſus quo ad om-
nes terras, ſuppoſito pro nũc, aſſenſu Domino
rum pro omnibus terris, videtur concludi poſſe
reuocationi locum fore.

Ea potiſſimũ ratione, quod bona hæc antiqui
feudi fuerint per defunctum alienata, in frau-
dem agnatorum vocatorum ex prouidẽtia Do
minorum, & qui alias de iure ſucceſſiſſent, quæ
fraus illius obeſſe non debet, nec uenditori pa-
trocinari, cum ab omni iuſta diſpoſitione, con
3 ſuetudine, lege, & actu continuo † fraus excepta
intelligatur. l. in fraudẽ. ff. de iur. fiſci. l. ſi pater.
vbi Angel. ff. de his q̃ in frau. ca. cũ qui. de p̃b. in
6. l. ſi legatarius. C. de dolo. Bal. in l. eum ita. ff. de
leg. 2. c. ſedes apoſtolica de reſcript. c. ad noſtrã.
de empt. & vend. Laud. conſil. 121. numero 16.
volum. primo. conſi. feud. Port. conſi. 21. nu. 58.
Mant. conſ. 118. numero 20. volu. 1. poni. Plot.
in l. ſi quãdo. nu. 276. C. vnde ui. Affl ct. in l. ſan-
cimus in §. quarto. in princip. de iur. protom.

Malitijs enim hominum, & fraudibus, quan-
tum fieri poteſt, eſt occurrendum, probat. cap.
quanto. de diuor. cap. deteſtanda. de conceſſ.
præbend. & l. in fundo in fin. ff. de rei vend. l. cũ
ij. §. ſi cum his. ff. de tranſ. & vbi aliquid fictè, &
fraudolenter agitur, nihil exiſtat, proſit, noceat,
vel iuuet, cum ſimulatio omnes actus nullos red
dat. l. 3. C. plus valer. quod agitur, quam quod
concip. omnes in l. nemo poteſt, ubi Ripa. num.
65. cum ſequent. ff. de leg. primo. Patiſ. conſilio
54. & 55. volum. 1. Marſi. ſing. 474. cum ſimili-
bus, quæ conſulto prætereo, nec ex illis transfe
ratur dominium, vel poſſeſſio, Bartol. in l. em-
ptor. ff. de aqua pluu. arcend. Socin. Sen. conſi-
lio 264. lib. ſecundo. maximè, cum † ſimulatio ſit
de iure improbata, ac quæ in ſpecie, vt in præſẽ
ti adducitur, ſit facta in præiudicium agnato-
rum tantum, ut de precio in eos (ad quos feu-
dum non ſpectabat) diſponeret contrahens no.
Bartol. in conſilio 65. numero ſecundo. cum
ſequent. volum. pri. & cæteri per Albam. conſi-
lio 95. numero 24. cum ſequent. Bartol. & Mod.
in d. l. poſt contractum. ff. de donat. & cum iſte
ictus venditionis verè † fraudolenter, non au-
tem ſimulatè conceptus dicatur, cum verè in-
ter partes agatur, ſed gratia fraudandi tertiũ, ip-
ſo iure valet, licèt ab agnato, in cuius fraudem
eſt geſtus, reuocetur, & reſcindatur, nulla habi-
ta conſideratione caſus alicuius ſimulationis
alias permiſſæ, vel prohibitæ de iure in ſpecie
deducendæ, atque probandæ, ſecundum conſi.
Bartol. 65. & trad. ab Alciat. lib. 3. Parerg. capit.
11. in princip. Bartol. numero quarto. cum apo-
ſtil. Ioann. Annib. numero 149. & Picus, nume-
ro 54. in l. poſt contractum. ff. de donat. Iaſ. in l.
non dubium in principio. C. de legi. & in §. ſi
quis. numero 42. Inſtitut. de act. Caſſan. ut in-
fra.

16 Frandemque (licèt ſit † difficilis probationis
per Crauet. conſilio 143. numero 12. Alexan.
de Neuo conſi. 30. numero ſecundo, & proban-
da per allegantem Alexan. conſilio 45. uolum.
primo, Anch. conſilio 251. Emil. conſilio 141.
numero quarto, ſimulatioque teſtibus, & literis
* demonſtretur; ex * communi per Boer. conſilio
12. numero 9. Soarez. recep. ſei t uerbo ſimula-
tio. numero 122.) in præſenti contractu ad fuiſ-
17. ſe demõſtro, ex plurib. coniecturis, † ac præſum
ptionibus ex iure reſultantibus, quibus cum di-
rectè non probetur fraus, ſimulatio actus dere-
gi ſolet, Glo. in l. apud Celſum in prin. ff. de ex-
cept. doli. cap. ſecundo. in princip. de renunc. in
6. Modern. ubi Picus. numero 19. in l. poſt con-
tractum. ff. de donat. Crauet. conſilio 100. num.
3. & 143. numero 12. & conſilio 153. numero
11. cum Mod. Pariſien. conſilio 544. numer. 13.
Ioan. de Ami. conſil. 106. in prin. & conſilio pri.
numero 72. & ſequen. Port. conſilio 22. numer.
26. Neuiz. conſilio 34. numero 28. & ſequen. Pa
riſ. conſilio 86. numero 29. uolum. 3. Cæphal.
conſil. 198. numero 16. uolum. ſecundo. Simon
de Præt. conſil. 92. in principio. præſumptioni-
buſque non ſolum legis, ſed & hominis oſtendi
tur ſimulatio. Octau Cacher. deciſ. pedem. 42.
18 numero ſecundo. prout † de dolo, & metu ſcri-
pſit Plot. in l. ſi quando. numero 76. C. unde ui.
Corn. conſilio 140. numero 8. uolu. ſecundo. &
* dixi alias ex * communi. conſilio 72. nume. 13.
& de uſuris Proſper Carauit. ritu Neap. 199. cũ
19 apoſtil. de quibus tamen † coniecturis ſtatur ar-
bitrio Iudicis. Corn. conſilio 4. numero 4. uolu.
1. Afflict. deciſ. 40. numero 19. Crauet. conſilio
116. numero 14. & ad fraudem, ac ſimulationẽ
detegendam plures coniecturas perpendi legi-
ſlator decreuit. c. ad noſtram, de empt. & uendi.
c. iſto nos, de pigno. l. per diuerſas. l. ab Anaſtaſ.
l. Fulgoſ. & Ang. ff. mand. Bartol. Alexan. & Iaſ.
in l. cum te. C. de tranſlat. ſcribentes in l. poſt
contractum. ff. de donat. Cæpol. diffusè in ſuo
tract. de ſimul. contract. maximè in ſi. præſumpt.
26. Rota Romana. deci. 11. de donat. in no-
uis.

20 Prima eſt præſumptio, quia † uenditio facta
fuit perſonæ cõiunctæ, reſpectu quarum ſimu-
latio,

lario; & frans argui ſolet. l. data. C. de donat.
Din & Bartol.num.3.cum apoſtil. in l.poſt con
tractum.ff.de donat. Alber. in l.omnes.§.lucius.
numero 9.ff.quæ in fraud.cred. Iaſ. in §. item ſi
quis in fraudem.numero 41.Inſt.de act.qui con
cludunt,non hanc præſumptionem ſolam, ſed
cum alijs iunctam ſufficere ad ſimulationem de
monſtrandam, Roman. conſil.o 246.in princi.
Crauet.conſi.83. numero quinto. Natta conſil.
443.numero 10.volum.ſecundo.poſt Pariſ.con
ſilio 53.numero 17.volum. 1.Piccus in repet. l.
poſt contractum.numero 45.& 46. ff.de donat.
Caſſan.conſuet. Burgun. deſdroict. Rubrica. 4.
§.3.pag 138.numero 3.latè Boſius tit. de publi-
cat.bonorum.num.46.

Secunda, quia Venditor viuens pro tempo-
re;ac hæredes venditoris, rem detinuerunt, &
21 adhuc ſtant in † poſſeſſione rei venditæ,quę poſ
ſeſſio indubitanter pœnes omnes,etiam cauſidi
cos,cõtractum ſimulatum probat,vt inquit Bal.
conſil. 268. volu. quinto. per.l.ſicut.§. ſuperua-
cuum.ff.quibus modis pign. vel hypoteca. Cu-
man. conſilio 155.Alber. in l. omnes. §.lucius.
numero 4.ff.quæ in fraud.credit. Felyn.in cap.
ſi cautio.numer.67. de fid.inſtru.apoſt. ad Bart.
nume.3.& 5.in d.l. poſt contractum,verbo, ſed
an venditor,& uerſic.3.præſumitur,ubi Piccus.
nume. 47. & 48. de communi * omnium atte-
ſtatur,ac Ioan.Annib.numero 119.& ſequ.Cæ-
pol.tract.de ſimul. contract.præſumpt. 24. poſt
Alexan.conſil. 28. numero 11. volum. 2.& 57.
numero 3.vbi Iaſ.in d.§.item ſi quis. numer. 41.
concurrentibus maximè alijs coniecturis, ac ẽt
ſi in inſtrumento precarium interueniſſet,vt cõ-
cludit Roma.conſil. 246. in prin. vbi Mendoſ.
in additione , de communi atteſtans in uer-
bo præſumatur, cæteros allegat Emil.conſilio
22 141.numero 3.† Quodque tempus continuatæ
poſſeſſionis attendatur , id totũ Iudicis arbitrio
remittitur,ut per doctè tradit Menoch. de arbi-
tr.iud.cent. lib.ſecundo.caſu.39. Caſſan. con-
ſuet. Burgund. Deſdroict.Rubrica.4.§.4.3.in fi.
in tex.des hæreditates.numer. 3. fol. 138. quod
maximè præcedere arbitror , vbi adhuc preciũ
ſolutum non fuit.Roma.conſilio 304.nu.3.Bo-
ſi.ubi ſupra.nu.48.

23 Tertia, Zucca uenditor tempore contractus
erat infirmus, & lethali morbo grauatus, ex iu-
dicio Medicorum,quod etiam confirmãt teſtes
Medicus,& Chirurgus examinati,quibus maxi
mopere creditur.l.ſi ſemel.C.de reb.mil.lib.10.
Bart.l.fi.ff.ad l.Corn.de Sicar.Soc.Sen.conſilio
178.per totum uolum. ſecund. Alexan. de Ne-
uo,conſil.87 numero 5.pri.uolum. conſi.crim.
Ioan.Bapti.Aſin.conſil.112.numero 12.tom.2.
conſil.crim.in fol.ſtatimque, ac die ſub ſequen-
ti ex illa infirmitate deceſſit,quòd aliàs fraudem
arguere ſolet,argumento ca.2.de renunt. in 6.l.
filiæ meæ emancipatæ,ubi Alber. Imol. & Ale.
ff.ſolut.matr. l.alumnæ. §. fin. ff. de adim.legat.
Alber.in l.omnes.§. lucius. nu.4.ff. de his, quæ
in fraud. credit.dicens id præſumi ſiuè decedat
alienans , uel uerisimiliter mori ſperetur. Ioan.
de Anna.conſilio 23.ubi Bolognin.Anchar.cõ
ſilio 430. Crauet. conſilio 82.numero 3. & 84.
ſub numero 7.verſicu. etſi dicatur. Tiraq. in l. ſi
vnquàm,verbo ſuſceperit. numero 74.C.de re-
uo.donat.Menoch.conſilio.39.nume.44.prout
dici ſolet Clericis in Italia in infirmitate conſti-
tutis,vel Epiſcopis in Hiſpania,quibus licita eſt
inter viuos donatio, non aũt teſtamenti factio,
nõ licere in morte alicui,(excepta cauſa pia)do
nare etiam inter viuos, cum totum in fraudem
fieri cenſeatur, not. doctè Franc. ſermi.tract.de
redd.Eccleſ. 4. parte cap.4.numero 5. Et licèt
hæc ſola præſumptio haud legitima,& ualida p
24 ſe conſiderata reputetur, cum ſolus † mortis ar-
ticulus actum fraudolẽter geſtum, ſeu fictitium
minimè ſupponat per Iaſ.ex communi * nume-
ro 4.& 10.poſt Socin.& Aret.in l.ſed eſt quæſi-
tum. ff. de liber. & poſthu.Pariſ.conſilio 13.nu.
68.& 145.numero 35.uolu.primo.& dixi aliàs
in conſilio meo.40.a numero 64.ad numer.75.
lib. 1.Attamen,cum hic multæ aliæ coniecturæ
probabiles,& legitimæ cõcurrant, non dubita-
bimus , & hanc alijs vim, & robur ad fraudem
demonſtrandam addere.

Quartam addo cõiecturam,& veram ſimula-
tionis,fraudiſque cauſam, & fundamentum pe
25 rexiſtens,uidelicet † in inimicitiam, & odiũ uen
ditoris aduerſus agnatos excluſos pròbata in
ſpecie per quindecim teſtes, ac per quandam
partium reconciliationem,quæ inimicitia frau-
dis cauſa principalis adducitur in firmandis cõ-
tractuũ ſimulationib.ſeu illarũ præſumptionib.
ita ut quælibet alia præſumptio præcedente o-
dio,alienationem ſubſequutã in fraudẽ factam
probet,ex doctr.Bar.in d.l.poſt contractum.nu
mero ſecundo.vbi Piccus.numero 35.46. in fi.
& numero 55.& Ioan.Annib.numero 65. ff. de
donat.an in terminis noſtris Socin.iun.conſ. 4.
num.29.& ſeq.uol.4.

Quinta , quia uendidit nulla neceſſitate coa-
ctus,quod deponunt teſtes, ita Socin. d.conſil.
4.ſub numero 31.fructus enim,& alia bona poſ
ſidebat illo tempore , ſine precii interuentu , &
habita fide de precio.cum termino viginti anno
rum,quod omni iure,conſuetudine , & praxi to
tius mundi , maxime in uenditionis contractu
inſolitum dicitur , qua propter ex hac inſolita
26 † conuentione , & termino arguitur fraudolo-
ſus,& ficticius contractus ex doctrina Gloſ.in l.
ſi quis ſub conditione.ff.de condit.Inſtit. Bal.&
Angel. in l.3. C. plus valer. quod agitur. Ioan.
Annib.in d.l.poſt contractum. numero 138. &
ſequent.Felyn.in d.cap.ſi cautio.nume. 70. Cæ
pol.de ſimulat.contra præſumpt.9.poſt Iaſ.in l.
2.§.his videtur.ff. ſi quis Iuſdicent. nõ obtemp.
de clauſulis inſolitis remiſſiuè , Octau. Cacher.
deciſ.42. numero 3. pactum enim ut ſoluatur
pre-

Digitized by Google

precium tempore quo venditor non eſt veriſi-
militer victurus, præſumptionem fraudis, indu-
cit, ita Socin.iun.d.conſilio quarto.numero 34.
volum. 4. quod vero fortius fraus in contractu
ex mera volũtate, magis, quàm ex aliqua neceſ-
ſitate conſideretur, colligitur ex notat.per Goz.
in conſilio 90. numero 15. Tiraq. de retract. in
pręfa.ſecundo. numero 29. Deci. conſilio 235.
& præcipuè, ubi pecunia non interuenit. Caſtr.
conſilio 58.numero quarto.uolum.ſecundo, &
ſubſiſtente cauſa.Mant.conſ. 256.num.7.& 26.
vol. 1.

Sexta, alienauit bonam partem ſuæ ſubſtan-
tiæ, uel legitur in inſtrumento, vnde ex hac ma-
27 gna † diſtractione fraus præſumetur. l. omnes.
§.Lucius, vbi ſcribentes. ff. de his quæ in fraud.
cred.per Bald.in l.fraus.ff.de legib. Alexa.conſi.
55.num.5.uolum.1. Corn.conſi.140. nu.8.uol.
ſecundo.Caſſan.loco præcitato Rubrica. 4. §.3.
numero 7.& 8.Iaſ.in d. §. item ſi quis. num.36.
Ioan.Annibal.in dict.l.poſt contractum. nume-
ro 90.Octau.Cacher.deciſ.Pedem. 108. nume.
15.& 180. num. ſeptimo. Cotta in memoriab.
verbo fraus.

Septimam addo, quia terminus viginti anno
rum appoſitus ſolutioni, nec non alia pacta cõ-
modum emptoris reſpicientia multum precio
& valori vero detrahunt, cum hæc rei venditæ
28 quantitates latentes, & † pacta in taxando iuſtã
æſtimationem conſiderentur, argumento not.
per Bartol.Socin.ſen.Rip.& alios in l. 1.§.ſi hæ-
res.ff.ad Treb.Cagnol.in l.2.num.233.C. de re-
ſcind.uend. Roland.a Valle conſi. 96. num. 34.
uolum.ſecundo. aggrauantque plura pacta mi-
nuta ſimul collecta, quantum grauat vnicũ gran
de, & amplum.per tex.in capit.tres ſunt. prima
diſtinctione.l.ſi plures.§.cumulum.ff. de pacto.l.
nec non.§.ſi quis ſæpius.ff. ex quibus cauſis ma-
ior. cum ideo precium rei valde ex hac dilatio-
ne, commodo, & pacti diminuatur, dixeritque
teſtis ſeptimus, quòd ſi uoluiſſet vendere alteri
perſonæ precio conuenienti, inueniſſet tertiam
partem de pluri ex precio conuento cum Aue-
raria, inferri poteſt ad aliam præſumptionem,
quam Doctor.eliciunt, non ex ſola modicitate
precij rei venditæ, ſed cum venditur res pro val-
29 de † minori precio, quã valeat, vt declarat Imol.
Roman. & Barbat. ad Bartol. in l. poſt contra-
ctum, quo loco Ioan.Annibal.hanc declaratio-
nem communem nuncupat. Iaſ. in d. §.item ſi
quis.numero 35.ſeruiunt not. per Cæpol.de ſi-
mul.contract.præſumpt.17.Roma.conſ.304.in
prin.cum apoſtil.

Octaua ſit & ultima præſumptio, quia Domi
nus Iulius Zucca intelligens in gratiam ſororis
diſponere de precio rei feudalis, quam non po-
terat eidem relinquere, dictam rem vendidit, in-
continentique de precio teſtatus fuit, quo caſu,
cum filios ipſe non habuerit, vt conſiderat Iſer.
in c.1.§.ſed & res.numero quinto. per quos fiat
30 inueſt. ex iſtis † actibus incontinenti geſtis, &
ſubſequutis, fraus præſumi ſolet.l.ſi ventre.§.co-
rum, ubi Barto.Ripa latè.ff.de priuil.cred.& in l.
poſt contractum.num.8.in 5. præſumptio.cum
apoſtil.& Ioan.Annibal.nu. 163. 166.cum ſeq.
ac Piccus nu.56. qui communiter dictam præ-
ſumptionem teneri ait.ff de donat.Deci.in l.pe-
tens ſecundo notab.in fin.C.de pact.Pariſ. con-
ſilio 55.numero 4.uolum. 1. Crauet. conſi.156.
numero 11.amplè Tiraq.de retract. conuent.§.
1.gloſſ.7. numero 75. Ioan. de Amicis conſilio
primo.numero 70.Mant.conſilio 158. numero
ſeptimo.& 8.uol.1.Corn.conſilio 61. uolum.3.
Fuſius Anto.Gabriel.ſuis concluſ.lib. 1. de præ-
ſumpt.concluſ.13.numero 7.cum ſeq. Cæphal.
conſi.198.numero 21.Deci.conſi. 245.num.5.
ſubdens in propoſito. numero 6. fraudem eo
fortius præſumi, quo ex dicto actu alius, qui de
iure admittebatur ad ſucceſſionem, excludatur,
nonnulla adducit Octaui.Cacher.deciſ.Pedem.
189.num.7.& 8. & Caſtr. loquens de ſorore in-
ſtituta a gerente actum in fraudem illorum, qui
ſuccederent ſibi, conſilio 339.uolum.2. ac Soci.
in ſimili noſtro caſu.d.conſilio 4.uolum.4. Vide
turque contractus venditionis teſtamento ineſ-
ſe, quia contemplatione dictæ diſpoſitionis ce-
lebratur, arg.not.per Barto. in l. fina.ff.de ſolut.
31 uel † ſaltem correſpectiuus ad illud, cum incon-
tinenti poſt duas horas vnus pręceſſerit alterũ,
vt in cauſa Mantuana ſcripſerunt Gozad. conſi-
lio 90.numero 13.in fin. Deci. conſilio 336.nu-
mero 7.ac 280.num.5.Curt.ſen.conſi.55.num.
8.& 10.

Quod ultimo loco probari dicitur ex duode-
cim teſtibus concorditer iuramento affirmanti-
bus, ac cum multiplici cauſarum venditione, vi-
delicet actus in periculo mortis, odij uẽditoris,
termini nimis longi, nullius neceſſitatis imminẽ
tis, verborum per venditorem prolatorum con-
tra agnatos, modicitatis precij, & ſimilium.de-
ponentibus inquam contractum hunc, & uen-
ditionem emiſſam fuiſſe in fraudem tantũ agna
torum, ſeu patronorum venditoris, quos odio
proſequebatur, & ut illos ab hæreditate, & bo-
nis ſuis ſecluderet, non autem ob cauſam inimi-
citiæ, uel neceſſitatis ex aduerſo allegatam, vn-
32 de ex teſtibus iſtis plenè fraudolentia † aliena-
tio probata dicitur, cum & teſtibus probetur
fraus.Crauet.conſi. 142.numero 13.Boer.con-
ſilio 12.in fin.& fortius tali numero, nempè.12.
& vltra, qui teſtes notoriam, probationemque
manifeſtam inducunt, etiam quòd formiter nõ
deponerent, ex doctrina Bartol. in l.de minore.
§.plurimum numero 21.ff.de quęſt.Alba. conſi.
72.numero 4.cumque fraus in hac feudi aliena-
tione deducatur ex parte alienantis nihil cen-
ſetur actum, licet Domini aſſenſus interuenerit,
33 lex enim minimè cõcomitatur fraudem in † feu
dorum alienatione loquens, Bald.& Aluar. in c.
primo.§.donare.nume.4. qual.olim feud.alien.

poterit

Digitized by Google

poterit Iſern.in cap.primo.§.ſed ſi res. per quos
fiat inueſtit.& in c. Titius, ſi de feud.fuer.con-
tro.Abb.conſilio 82.numero 10.in fin. volum.
1.hinc & ſi aliàs nemo in hæreditario feudo cō
34 tra factum defuncti veniat,tamen ſi fiat in † frau
dem,poterit contrauenire,per Barto. & alios in
l.defuncto. C. ſi in fraud.patr.multaque in pro-
poſito tradit Beneue.in cap.imperialem in 1.in
Textu ibi ſub colore pagin. 6. lit. S. de prohib.
feud. alien. per Federi. Quare & ex hac iunctis
alijs videtur firmandum dictum cōtractum præ
ſumi in fraudem, & præiudicium agnatorum
initum,vt merito reſcindi debeat.

His veris manentibus, contraria non ob-
ſtant.

Primum, quod conſuetudo alienandi feuda
notoria introducta, vt quis libere de ſuis bonis
diſponat,procedat etiam fraude interueniente,
etenim hoc ſuppoſitū eſt contra tex. expreſſum
in l. in fraudem. ff. de iure fiſci. vbique enim in
omnibus fraus ponitur. c.ſedes apoſtolica, in fi.
ibi,quia fraus nemini patrocinatur, de reſcript.
& ſuperius dixi,ac contra poſita per Socin. iun.
conſi.4.num. 21. & ſeq. ac per totum uolum.4.
exempla deducēs in ſimili,ꝙ licet actus alias ſub
ſiſtere, ubi tamen fraus, & præſumpta interue-
niant,reſcindatur.

Secundum tollitur.

35 Primo,quia etſi † fraus in utroque contrahen-
te requiratur ad actus,vel contractus oneroſi re-
ſciſſionem,per Iaſ.in §.item ſi quis.nu.27.Inſtit.
de act.Alex.conſi.55.uolum.1.& dixi aliàs con-
ſilio meo.40.in fine.attamen id procedit quoq;
ſi uerè,vel præſumptiuè fraus in emente probe-
tur.dicuntq; præſumi fraudem ex parte empto-
ris,ſi fuerit perſona coniuncta,& aliæ coniectu-
ræ,ut hic,concurrant,per Barto.in d.l.poſt con-
* tractum,quem communiter * Doctor. ſequi ait
Piccus.nume.46.ff.de donat. Boſi.titu.de publi-
cat.bonorum. nu.47.

36 Secundo, in reuocatione feudi alienati per
Vaſallum, non requiritur ex parte recipientis
fraus aliqua, vel mala fides, ſed ſufficit alienan-
tis dolus,eſt text.in capit.imperialem.§.calidis.
vbi Gloſ.in verbo reuertatur. de prohib. feud.
alien.per Federicum, ſentit Curt.iun.tracta.de
feud.4.parte.q.29. nec id inconuenit,cum in pa
trono,& liberto illud met ſeruari videmus quan-
do per libertum alienata reuocantur ab acqui-
rente,etiam in bona fide exiſtente,vt docet Iaſ.
37 in d. §. item ſi quis. numero 33.& Dominus in
feudis patrono, vaſallus vero liberto ęquiparen
tur. Iaſ. in prælud. feud. numero 20. Siluan. de
feud.q.14.Thom.Marin.de feud.titul. ſecundo.
lib.1.num.50.vnde arguendo de caſu ad caſum
videretur reuocationem procedere etiam quòd
ceſſaret fraus emptoris.verum quia hęc reſpon-
ſio poſſet pati difficultatem.

Tertio,& melius,dico ſatis pręſumi,& proba
ri in vtroque fraudem, cum contraxerint non
adhibitis licentijs ab omnibus Dominis dire-
ctis,vt infra,ſicque minime adimpleuerūt quod
debebant, ita vt fraudis quilibet eorū particeps
38 credatur ex venditione facta non ſeruatis ſer-
nandis,arg.l.1. vbi Gloſ.& Doctor.C.de fid.in-
ſtru.& iure haſtæ.lib.10.c.qui contract.de regul.
iur.in ſexto. Calcan. conſilio vigeſimoquinto,
numero 13.in fin.Octau.Cacher. deciſ.180.nu-
mero 10.

Tertium minus obeſt,cum fraus ex octo præ-
ſumptionibus, & coniecturis ſuperius conſide-
ratis de iure citra teſtium atteſtationes probe-
39 tur manifeſtè, licet alias duæ tantum ſufficiant
per Bart.& Moder. ubi Piccus. numero quarto.
in d.l.poſt contractum.ff.de donat.plures.n.prę
ſumptiones pręualeant paucioribus.c. in noſtra
de teſtib.l.prima. C.de patr.poteſt.Bero. in cap.
tertio.numero 32. de probat.Crauet.conſi.145.
numero 11. ac iunguntur ſimul ad plenam, &
integram probationem conſtituendam.l. inſtru
menta cum gloſſ.C.de probat. Barbat.amplè in
Rubrica.de probat.Roma.conſilio tertio.nume
ro tertio.vbi latiſſimè Mendoſ. in uerbo induci-
tur.Gabr. d. loco de probat.concluſ. prima. nu-
mero 60.ſubdens.numero 61.facilius coniungi
præſumptiones plures, quam plures probatio-
nes ad plenam probationem faciendam, ex
mente Calder.& Butrij in c.veniens il pri. in fin.
de teſtibus,& in terminis per Socin.iun. d.conſ.
4.uol.4.

Et licèt omnis actus geſtus in quauis infirmi-
tate ualidus reputetur, quod iure verum prorſus
exiſtimo, nec ex illa tātum præſumptione pro-
bari in fraudem,vt ſupra, enim vero ſecus arbi-
tror pluribus ſimul concurrentibus coniecturis,
quę haud interuenire in caſu conſilij mei. 40. li-
bro primo.

Rurſus,reconciliatio inimicitiæ, & odij do-
mini Iulij venditoris erga agnatos, minus refra-
gari poſſe videtur,cum teſtes probent odiū poſt
reconciliationem duraſſe, ipſoſque ſe inuicem
poſt reconciliationem nunquam ſalutauiſſe. cul
pa tamen venditoris per gloſſ. in c. cum Adria-
nus 63.diſtin.& Dominum Iulium minatū agna
tis fuiſſe,ſecundum gloſſ.& Bald. in l.ſed ff.de ar
bitr.quibus modis,& alijs probantur inimicitiæ
ad congeſta per Cror.in tracta.de teſta. 3. parte.
numero 170. & ſequent. Campeg. de teſtibus
regul.409.quæ inimicitia præcedēs addita alijs
40 præſumptionibus,† inducit uehementem ſuſpi-
cionem contra alienantem,quod fraude, & do-
lo tantum, ac cauſa excludendi inimicum con-
tractum inierit,ut tradunt omnes poſt Barto. in
d.l.poſt contractum,ubi Ioan.Annibal.nu.64.ff.
de donat.

Quartum tollitur, cum non conſtat adhuc,
quod venditor fuiſſet antea intentionis uenden
di dicta bona ob inimicitias contractas in di-
tione Mirandulenſi,quæ omnia per allegantem
erant probanda, tum quia licèt nonnullæ pro

con-

contractu adeſſent coniecturæ, attamen quia nu
mero plures in contrarium exiſtunt, hæ præua-
leant in l. diuus. ff. de in integ. reſti. ca. in noſtra,
de teſtib. Alciat. in tract. 3. regul. præſumpt. 37.
nume. 9. & licèt venditor fuiſſet tempore con-
tractus peccata ſua ſacerdoti cōfeſſus (quod ta-
men negatur) non ex hoc abſolutæ fraudis ſu-
41 ſpicio tolleretur, cum non omnis † moriens præ
ſumatur ſanctus Ioannes Baptiſta, vt verbis utar
Bald. in titu. de pace conſtant. in verbo, Vaſalli
noſtri ex l. verba. C. de teſtam. Gloſ. literas il ſe-
cundo. de præſumpt. Oldr. conſilio 192. Marſil.
in §. diligenter. numero 11. cum ſequent. & apo
ſtil. ibi Boſi. titu. de ind. ante torturam. numero
185. cum ſequent. Menoch. conſilio 139. nume
42 ro 68. & 70. nec etiā † odioſo credatur, licèt ſan
ctiſſimum corpus Chriſti ſuſceperit. Argum. l. ſi
quis in graue. §. primo. ff. ad Silan. quinimmo
multa prohibentur conſtituto in articulo mor-
tis, cum deficiente corporē deficiat intellectus,
& animi conſilium, de quibus latè per Barba. in
cap. Rainutius in prima & ſecunda colu. extra
de teſtibus.

43 Vltimum minus refragatur, quod † actus ſuſti
neatur ex utilitate dicti contractus, licèt alias
principaliter in odium agnatorum factus dice-
retur, ex doctri. Bald. in c. cum Eccleſia vultera-
na, de elect. & Iaſ. in l. quominus. numero 34.
ubi Rip. declarat. numero 29. de flumi. Nam,
cum nulla adſit utilitas, reſpectu perſonæ Do-
mini Iulii uenditoris, ſed ſororis ſuæ tantum,
uel tertii, quod minimè curandum cenſeo,
ceſſat doctrina Bald. cum actus in præiudi-
cium tertii non ſubſiſtat, ſi gerens nullum
commodum conſequatur, & alteri noceat. l.
prima. §. denique. ff. de aqua pluuial. arcend.
conſiderabilis enim non eſt utilitas, uel reſpe-
ctus tertiæ perſonæ, uel ementis, aliàs nun-
quàm contractus aliquis fraude notaretur, cum
ſemper poſſet allegari gerentem feciſſe, ut ſi-
bi prodeſſet, gratificando tertium, magiſ-
que in odium alterius, uel ſi ex mixta con-
ſideratione, quod effectus attendi deberet, ut
ex multis exemplis colligi poteſt accummu-
latis per Rip. & Iaſ. in d. l. quominus, præ-
cipuè cum dicunt fratrem non poſſe Caſtrum,
vel rem communem in præiudicium alterius
fratris alienare, ſi ſibi non proſit. l. quicun-
que Caſtellonum. C. de fund. limit. libro 11.
vtilitaſque, & animus diſponendi in ſororem,
magiſque in agnatos, iure improbari ſolet,
cum quilibet teſtando, & diſponendo magis
inniti debeat, ſi ipſi reipublicæ communiuti-
litati, nomini ſuo, agnationi, & familiæ
propriæ, quàm cœteris, quod euenit inſti-
tuendo patruos, ac agnatos de familia, non
etiam fœminas, & ſorores, ex quarum ſuc-
ceſſione quamplurima mala euenire ſolent,
familiæ ſpoliantur, earumque facultates, &
ornamenta in extraneas domos transferun-
44 tur, † vt hinc priuatum principaliter detri
mentum oriatur, & publicum ſecundario bo-
num, quod quidem alteri priuato principali
mulierum commodo antefertur. Bartol. in l. pri
ma. §. huius ſtudij. numero primo. ff. de iuſt. &
iur. multaque ad hanc materiam adducit Fran-
ciſcus Piſci. in diſput. an ſtatutum excluſ. fœmi-
extra territ. exten. numero 40. 46. 77. cum ſe-
quent.

Vnde non eſt ita abſolutè dicendum, quod
occaſio inſtituendi ſororem fratri proſit, quin
potius ſibi, ſuæque familiæ, & nomini maximi
detrimenti exiſtat. Argum. l. prima. §. ſed etſi ſer
uus. ff. de ventr. inſpici. Pariſ. conſilio 26. nu-
mero 12. & ſequent. & 73. volum. ſecundo. ſu-
blatiſque contrariis videtur in hoc primo capi-
te concludendum, locum eſſe reuocationi, tot
concurrentibus præſumptionibus, quas mini-
me probatas, nec deductas in ſpecie arbitror,
in cauſa Domini Catabeni, & de Zarabutijs,
vt merito contra agnatos iure iudicatum fue-
rit.

Aggredior ſecundum caput terrarum obno
xiarum, quibuſdam nobilibus huius patriæ, pro
quibus aſſenſus Dominorum directi adhuc ob-
tentus minimè fuit, & reſpectu harum indubi-
tanter credo ius agnatos ſouere.

45 Primo, quia † feuda hęc antiqua ſunt & auita,
quæ mortuo Vaſallo ſine liberis, non ad Domi
num directum, ſed ad proximiores agnatos, uel
in inueſtituris uocatos, deuenire ſolent, qui re-
ſpectu primi acquirentis deſcendentis, reſpectu
uero morientis collaterales nuncupantur. capi-
tulo primo. de nat. ſucceſ. feud. capi. primo. de
feud. frater. Cur. de feud. prima parte feud. 8. q.
nu. 7. Marin. Freccia de feud. ex pact. & prouid.
tit. 2. num. 16. & 17.

Secundo, alienata ſine licentia Domini ſimi
liter deuoluerentur ad agnatos agentes in cau-
ſa, non autem ad Dominos directi, cum hæc
** receptior, ** & æquior, ac pœnes omnes ſit pro
bata cōcluſio, quòd feudo antiquo ſine Domi-
ni licentia alienatio aperiatur, nō Domino, ſed
agnatis uocatis tantum. cap. primo. §. hoc quo-
que, de ſucceſſ. feud. Iſern. in cap. primo. §. deni-
que. Port. numero 8. quæ fuer. prima cauſ. be-
* nef. amittend. nonnullos ex * communi addu-
cit Clar. §. feud. q. 66. uerſic. ſi uero eſt antiquum
Soc. Sen. conſilio quarto. in fin. volum. 3. Curt.
Sen. conſilio 49. numero 75. uolum. primo. latè
Ber. in hæreditario loquens, conſilio 77. nume-
ro 21. & 78. numero 11. uolum. 1. Curt. ex com
muni loquens de ingratitudine commiſſa per
uaſallum, circa contractum, & de alienatione ſi-
ne aſſenſu in tract. de feud. parte. 5. uerſi. quarta.
principalis. numero 11. cum apoſtil. poſt Alex.
diſtinctionem probatam in conſilio 30. numer.
** 15. uolu. 1. amplè ex ueriori ** Thom. de Marin.
tract. de feud. ex pact. & prouid. tit. ſecundo. nu.
86. & ſeq.

Tertio

46 Tertio in contractu uenditionis dicitur,† ſal-
uis iuribus Dominorum,quibus dictæ terræ ſol
uunt,& reddunt decimas,& affictus; ac ab habi
ta licentia quatenus requiratur , & nõ aliter.Ab
iſtis obtenta minime fuit , ergo contractus reſo
lutus , cum dicta conditione deficiente , feudi
alienatio reddatur nulla. l. pecuniam. ff. ſi cert.
pet.l.neceſſ.in fin. prin.ff. de pericul. & cõmod.
rei uend.not. Bal. in cap. pri.§. hoc quoque. de
ſucceſſ.feud.Alber.in l.ſi in fi. C. de iur. emphi.
Pariſ. de Puteo de feud. reinteg. cap. ſi feudum
pag.132. num. 7. Graſſus com.opin.lib.2.ca.2.
* q. 17.vbi de communi * in terminis Curt. Sen.
conſilio 8. per totum poſt Iaſ. in Rubrica. ff. ſo-
lut.matr.nu.15.Rub.Alex. conſilio 146. in pri.
47 quinimmo nec poteſt amplius † obtineri, cum
deceſſerit venditor,nec ſit res integra, pro aſſen
ſu obtinendo . Anto. Capi. in inueſt. feud.uer-
bo , feudales aſſenſus in pri. Camer. in l Impe-
rialem, car. 90. lit.M.de prohib.feud. alien. per
Federic.ac in propoſito conſuluit Cæpbal. con
ſilio 118.per totum volum.1.Marin. Freccia de
feud.pag.159.lib.2.q.30.num.9.& 14.ſed quia
in inſtrumento partes dicunt quatenus requira-
tur. &c. & obiicere poſſent nullam licentiam a
dictis Dominis, quibus ſoluuntur decimæ , re-
quiri , cum ſufficiat aſſenſus iam habitus a Do-
mino Curiæ Podij inueſtiente,a quo uaſalli per
inueſtituras dictas recognoſcunt terras , Ani-
maduertendum pro huius difficultatis ſolutio-
ne cenſeo.

Primo , quod ex inueſtituris exbibitis , & ex
partis contrariæ confeſſione per inſtrumentum
uenditionis productum,manifeſtum eſt, ex di-
ctis terris ſolui decimas frugum,pro certa parte
& pro alia cenſus,ſe affictus pecuniarum in ſin-
gulos annos diuerſis nobilibus de Gõzaga,Stro
tijs,Balneis & Andreaſijs,ob cuius ſolutionem
48 præſumptiuè probatur † Dominium directum,
& proprietas nobiliũ in dictis terris, pro quib.
eiſdem ſoluitur.l.litibus,vbi Bart.C.de agric. &
cẽſ.lib.10.Bal.poſt Iacob.de Aren. in l. indicia.
nume.2.verſic. ſecundum. C. de rei iudicat. Pa-
riſ.de Puteo tract.de feud.reintegr.cap. 74. nu-
49 me.11.&in c.126. in fi. nu.11. dicens,† conce-
dentis ad partem fructuum , decimam, uel pro
certo redditu , ſeu in ſpeciebus pro ſpatula Por
ci,conſenſum ſemper in alienatione requiri,ad
not.in l.fi.C.de iur.emphit. not. Soc. Sen. cõſi.
256.nu.2.uerſic.ex quibus videtur,uol.2.

Quod rurſus deducitur ex illa uenditionis
50 † clauſula, ſaluis iuribus perſonarum , ſeu Do-
minorum , quibus ſoluuntur pro dictis terris;
quæ neceſſario ſupponit dominium aliquod in
perſonis , quibus ſoluuntur decimæ , cum non
apponatur,niſi pro Dominorum directi iurium
conſeruatione,& reſeruatione , ne quis Domi-
num directum contemnat , & alienando cadat,
Bal.in cap.primo.§.fi.numer. quinto. quæ fuer.
prima cauſ. benef. amit. & in cap. cumana. de
elect.Curt.conſilio 8.numero 2.Ripa reſponſo
rum lib.3.cap.primo.Iaſ.in l.fi.numero 142. C.
de iur. emphit. Rub. in l.non ſolum.§.morte.ff.
de oper.noui.Cur.tract.de feud.4.parte nume-
ro 112.ita quòd deuolutio ad dictos Dominos,
quibus ſoluitur , ſpectabit , illorumque aſſenſus
requiretur,cum Text.in cap.primo.§. denique,
quæ fuer.prima cauſ.benef.amit.verſic.ſi Vaſal-
51 lus dicat ad Dominium ſimpliciter,& indiſtin-
cte feudum indebitè alienatum,ſine eius volun
tate redire.idem in cap. primo. de Vaſallo , qui
contra conſtit. lotar. capitu. primo. qualiter
feud.olim poterat alien. & in cap. imperialem,
vbi Camerarius pag.6.tertia col.litera.M.de p-
hib.feud.alien.per Feder.in dubio vero de Do-
mino directo intelligatur,& de eo,qui dominiũ
directũ habet.l.1.ff. ſi ager,vectig.Glo. in §.illud
quoque , verbo requiſitus , ubi Andr. numero.
63.& Came.fol.7.de probib..feud.alien.per Fe
der. cum ergo Domini directi ſint dicti nobiles
ſeu utilis Eccleſiæ , a quibus vltimi uaſalli deci-
mas tenent , merito ſi illorum aſſenſus requiri-
tur,vt facta diſtractione, ſine illorum voluntate
feudum ad illos reuertatur. d. §. illud quoque.
Quod in terminis licentiæ dictorum nobilium
Curiæ Podij voluit in caſu ſuo Gozad. conſilio
11. per totum , ac nouiſſimè in Ferrarienſi em-
phiteoſi Dominus Hippol.Rimin. conſilio pri-
mo.numero 51.concludens quoque illis Laude
mium deberi.

Secundo conſidero,quòd ſi volumus has ter
ras eſſe de iuribus Curiȩ Podij(quod tamen no-
biles inficiantur) vti recognitas ſimul a Do-
mino Curiæ,ac a dictis nobilibus:& tunc dico,
aut Illuſtriſſimus Dominus Curiæ , ſe Dominũ
immediatum vocat,reſpectu nobilium , aut me-
diatum.Si mediatum,tamquam ſit ſuperior, &
Dominus primus directus dictorum nobilium,
& tunc id oſtendere debet , cum nec ueriſimile
credatur, quando iſti nobiles non recognoſcãt
terras a Curia,nec ab Epiſcopatu, quin potius
ab Excellentiſſimo Mantuæ Principe, tamquã
exiſtentes in territorio Quiſtelli,ut dignoſci cõ-
tendunt,ex documentis publicis a dictis nobili-
bus , in ſimili controuerſia , coram Senatu
Mantuano exhibitis.vnde ſat eſt nobilibus op-
ponere terras & decimas eorum , liberas eſſe a
Podij curia,uel Epiſcopatus iure, quando præ-
52 ſumantur omnia † libera , & ſine ſeruitute, one,
reuè feudi,niſi probetur contrarium. ca. nimis
de iur.cap.ſecundo. ſi de feud. fuer. contro in-
ter domi.& agnat.latè Bellon. conſilio. 10.Boſ
in tract.de princip.nu.241. cum ſeq. Curt.iun.
conſilio 158.per totum.Ant. Gabriel.com.opi.
lib.3.de feud. concluſ. 3.in princip. Aut ſe im-
53 mediatum conſtituit , & iſto caſu ab illo † con-
ſenſus non requiritur,cum a mediato,& princi-
paliore Domino tantum , maximè in Eccleſiæ
feudo licentia obtineatur,ea ratione, quod ei-
dem feudum indebitè alienatum cõi inſpecto
apcriatur,

Digitized by Google

aperiatur,nõ autem immediato, a quo tenetur. c.1.§.fina.quę fuer.prima cauſ.beneſ.amitt.Bal. Salycet.&c.in l.ſi permittente,C.ad Maced.per textum.in c.imperialem, in §.illud quoque.vbi Bald.gloſſ.verbo vendere.& Docto. de prohib. feud.alien.Iaſ.num.878.in l.ſi. C. de iure emph. & in conſi.176.in pri.articulo.& 180.in primo volu.2.ex communi Thom.Marin. de feud.tit. a.num.33. & Clar.in §.feudum.q.32.in fi.uerſi. in propoſito.

Tertiò admiſſo, ꝗ Dominus Curiæ Podij eſſet mediatus Dominus vaſallorum Quiſtelli, & terrarum, de quibus in ſuis inueſtituris, quis dubitat, quòd & aſſenſus quoque dictorum nobilium requiratur.

Primò,quia quod omnes tangit, ab omnibus probari neceſſe ſit lege, quod omnes de regulis iuris.

Secundo, cum Dominus decimas exigens, non debeat inſcius, ac inuitus vaſallum ſibi decimas ſoluentem acquirere, & in hoc verſatur
54 illius præiudicium, propterea illius † aſſenſus requiretur.c.1.de feud.alien.c.1.de duob.fratri.l. ſtichum.§ fina.ff.de nouat. And.in cap.1.de inueſt.de re alien.fact.Anton. Capici.in inueſtitura feudali, verbo aſſenſus neceſſitas pagina 80. Curt.conſi.8.num.2.Camer.in cap.imperialem pagina 65.in prin.de prohibit.feud.alienan.per Feder.Paris de Puteo de feud. reinteg.capit.89. nu.8.ac cap.83.dicens, ex hac ratione aſſenſum
55 † vſufructuarij feudi requiri, & eidem laudemiũ deberi.

56 Tertio,fit iniuria † Domino,ſi alienetur res obnoxia ipſo ignorãte, qui ideo conſentire habet cap.2.de feud. Aluarot.in l.imperialem,in prin. nume.8.de prohibit.feud. alien.per Federic.ubi etiam Camer.pagina 4. adnotans ob damnum, vtilitatem,ac Domini voluntatem, dictum aſſenſum requiri.

57 Quartò, in regno Neapolitano pro † feudo quaternato,vt aiunt,ſeu Caſtro recognito a Barone,& alienato,requiritur conſenſus vtriuſque Domini,Regis inquam,& Baronis. Regis, quia eſt in quinterno ipſius deſcriptum, ſeu a Rege recognitum: Baronis, eo quòd ab illo immediatè tenetur,vt concludunt periti in Regno, teſte Pariſ.de Puteo,de feud.reintegran. cap. 89. Aſflict.deciſ.282.numero 5.Mariu.Frecia. de feud. lib.2.author.prima pag. 101. num. amplè lib.2. de differentijs feudorum pag.101.num.6. differentia.2. Anton. Capici.in inueſtitura feudal.in uerbo feudalis aſſenſus, in prin.uerſic.limita. 4. Beneuen.in cap.imperialem pagin.69.& ſeq.de prohib.feud.alien. per Feder. Frecciam, ubi ſupra lib.2.q.4.num.8.pagin.129.& in lib. 1.uerſ. fuit dubitatum pagin.15.num. 23. cum ſequen. ideo & in caſu præſenti, utriuſque Domini Curiæ,& nobilium requiri deberet, cum de præiudicio vtriuſque agi valeat,& vbi aſſenſus præſtatur, ſeu contractus laudatur per dictos nobiles Dominos immediatos, & eiſdem ſolui laudemium debet,rurſus ad ipſos reuerti, ſi ſine aſſenſu alienetur,cum præſtatio aſſenſus,exactionem
58 † laudemij, & deuolutionem ſecum trahat. Aluarot.in l.imperialem,in §. illud quoque. numero 4.de prohib.feud.alienan. Paris de Puteo,de feud.reintegr.capit.83.pagin.55.& 89.pag.58. Iaſ.dicto conſi.176.in princ.uolu.2.& multa in propoſito adducit Beneuent. Camer. in d.l.imperialem pag.68.69.& ſequen.determinans, ꝗ, licet conſenſus vtriuſque requiratur, immediato tamen Domino Baroni inquam aperitur feudum, & laudemium præſtatur, ex mente gloſſ. Iſerniæ,& Bartol.de Capua, cum nihil aliud faciat Baro, quàm ſubalternare ſuum utile dominium in alium vaſallum, reſeruato ſuo iure ſeruitiorum,& releuiorum,de quibus in d.§.illud,cu-
59 ius feudi, licèt † inueſtitura a Rege fiat, non tamen ex hoc ad aſſenſum laudemia,& deuolutiones infertur,cum diuerſa ſint, & Rex quandoq; inueſtiat, & cæteræ feudi commoditates ad alium pertineant,quod explicant pagin. 71. columna tertia.nec itaque mirum hic erit, ſi diceretur, Dominum Curiæ Podij inueſtituras facere,pro iſtis terris, aſſenſus tamen a Dominis, a quibus decimæ tenentur,& ſoluuntur,impetrãdos fore,& illis eiſdem terras decimales in effectu aperiri.

Quartò,ſupponunt nobiles ſe tenere, & recognoſcere dictum ius decimandi,ab Excellentiſſimis Principibus Mantuæ, inueſtitis de toto territorio,& Caſtro Quiſtelli,vbi ſitæ ſunt, ab Abbatia ſancti Benedicti di Padalirone, qui Princeps Illuſtriſſimus Dominus Ioannes Franciſcus,inueſtitus,ut ſupra,dictas terras uti emphiteuticas dictæ Abbatiæ dono tradidit Guidoni Gonzagæ, cuius ſe gerunt mediati ſucceſſores, ac hæredes dicti nobilis, ut in proceſſu coram Senatu,& contra Dominum curiæ Podij, per dictos nobiles agitato liquet. conſenſus igitur ſolum illorum in alienationibus requiritur,tanquam ſint Domini immediati, non etiam Principis mediati Domini,cum regula, quod ſupremi, & principalioris Domini aſſenſus obtineatur,limitetur,niſi Princeps ſit primus Dominus, a quo primus uaſallus recognoſcat feudum,
60 quia tunc licentia † vaſalli primi tantum, non Principis Domini requiritur, ita in ſpecie declarat Aluarot.in capitul. imperialem, in prin.numero decimoquarto,in fine uerſ.quæro quid ſi, de prohib.feud. alien. allegans in argumentum l.prima.ca.qui pro ſua iuriſdict.ſequitur, Capic. d.loco ſupracitato, uerbo feudales aſſenſus, limit.ſecunda. licet ſuper hoc cogitandum relinquat.

Quinto, demonſtratum fuit ex pluribus, & diuerſi temporis inſtrumentis, dictos nobiles, & illorum anteceſſores, pro terris ſibi ipſis decimas, cenſum, uel affictum ſoluentibus, ſolitos fuiſſe aſſenſus, & licentias in aliena-

tionibus, & diſtractionibus præſtare, nec non
laudemia pro eis exigere, & hoc eſt ferè noto-
rium.quicquid ergo iure ſcripto cenſendum ſit,
ſiue ſint Domini mediati,ſiue immediati, cõſue-
61 tudo † hæc loci obſeruabitur,quæ in dictis aſſen
ſibus, & licentijs præſtandis, ac laudemijs exi-
gendis mire præualere ſolet, velut tacita con-
uentio,tacitumque pactum. Arg.l.ſed ea,quę,&
l.de quibus.ff.de leg.c.1.de feud.cogni.& in ſpe-
cie caſus noſtri,per Bal.num.5.& Aluar.in c.im-
perialem.§.illud quoque, nu.4.de prohib. feud.
alien.per Feder. ſubdens ad illum, qui aſſenſum
ex conſuetudine præſtat, ſpectare ius laudemij,
62 & deuolutionum. Paris de Puteo, de feud.rein-
tegr.capit.89.numero octauo Frecci.loco ſupra
• citato 14.authoritat.numero ſecundo, & lib.1.
verbo,fuit dubitatum.num.35.pagina 16. Tho.
Marin.de feud.titulo 14.de feud. Longobardo,
numero quinto.& hoc fortius attendetur, cum
obſeruantia hæc, præter quòd iuri cõformis ſit,
ſcientibus quoque,videntibus, & conſentienti-
bus Dominis dictæ Curiæ Podij vſu recepta,
atque ſeruata fuerint, quod ex inſtrumentis pro
ductis elicitur,ita ut ferè iure etiam præſcriptio-
ni, triginta,vel quadraginta annorum ſe tuean-
tur Domini decimarum,allegando per curſum
temporis triginta annorum aſſenſus in aliena-
tionibus præſtitiſſe, laudemia exegiſſe, deuolu-
tiones habuiſſe, caducitateſque remiſiſſe,domi-
nis Curiæ Podij ſcientibus, & non contradicen
tibus. Argumen.not.in capit. primo de conſue-
tud.rect.feud. ubi Aluarot. & alij, Afflict.deciſi.
324.num.5. & in propoſito per dictum Camer.
in dicta l.imperialem.pag.8.prima col. litera D,
& E,de prohiben.feud.alien.Marin. Freccia, de
feud.lib.ſecundo 28.quæſt.num. 3. dicens con-
tra etiam Dominum directum præſcribi feu-
dum, per capitul.ſi quis per 30. ſi de feud. fuer.
controuer.

Nec ex aduerſo retorqueatur hoc dictum in
fauorem Dominorum Curiæ Podij, quæ ex eo
quòd per ſe, uel alios illorum nomine inueſtie-
runt iſtos de Zucca,& cæteros uaſallos de terris
exiſtentibus in territorio Quiſtelli, quæ ſoluunt
decimas dictis nobilibus,ſimiliterque ab illis iu-
63 ramenta fidelitatis,& ſeruitia acceperunt, præ-
ſcripſiſſe ius feudi, & dominij directi ex ſimili
ſpacio triginta,& quadraginta annorum, ita vt
clipeo dictæ præſcriptionis iura ſua confoueãt,
ad not.in dicto capit. ſi quis per triginta ſi feud.
fuer.controuer.capitul.primo. de conſuet. rect.
feud.capit.primo.ſi de inueſt.inter domi. & va-
ſallis oriatur,cum ſimilibus allegat. per Thom.
Marin.de feud.libro primo titu. ſecundo nume-
• ro 147.ex communi * Clarus in §.feudum.quæ
ſtion.decimanona.& quæſtion. quadrageſimo-
quinto.uel rurſus ex ſpacio tẽporis quadragin-
ta annorum tantum, ſecundum opinion. illorũ,
qui glo.in c.primo.§.præterea de capit.Corrad.
communiter probari dixere, de quibus per

Arium Pinel. contradicentes accumulantem in
auth.niſi tricennale. nume.19.C.de bon.mater.
Etenim reſpondeo.

Primo non conſtare,quod ipſi nobiles dictis
inueſtituris interuenerint, conſenſerint, vel de
eis cognitionem pœnitus habuerint, vnde in il-
lorum præiudicium factum alienum operari mi
nimè potuit, cum ſcientia requiratur d. capit. ſi
quis per 30. Afflict.& Camer.ubi ſupra. Alexan.
64 conſi.136.nu.11.uol.1. nec etiam † præſcriptio
quadraginta annorum,licet pariat pleniſſimam
ſeueritatem ignorantes, vt in præſenti afficiat.
Alexan.conſi.169.in fi.& conſi.84.uol.2. Ruin.
conſi.143.num.16.uol.4.conſi.26.in fin.uol.1.
& conſi.103.in fi.uol.5.Rolan.a Valle conſi.68.
num.25.uol.3. Gabr. ſuis concluſ.com. libro 5.
concluſ.3. numero nono. de præſcript.vt enim
65 aliquid contra † Dominum præſumatur, maxi-
mè aſſenſus,vel inueſtitura,tria requiruntur,tem
pus, Domini ſcientia, & iuramentum vaſalli,
• quod communiter * teneri ait Camer.in d.l.im
perialem pagin.8.lit.D, vt ſic deficiente ſcientia
nobilium,nil contra eos præſumi,vel præſcribi
potuit.

Secundo,ut actus Dominorum Curiæ Podij
præſcribant,ſeu acquirant aliquid uerè, vel prę-
ſumptiuè tam reſpectu aſſenſus præſtandi, quã
inueſtiendi, & deuolutionum contra uaſallos
terrarum Quiſtelli,& dictorum nobilium, qui-
bus ſoluunt decimas, neceſſe eſt, ut fiant actus,
inueſtituræque ab eiſdem Dominis, vel ab eo-
rum procuratoribus, ad id in ſpecie deputatis,
ſeu ab illis,qui inueſtituræ poſſent, ita Alexand.
in conſi.136. numero 10. uerſi. non obſtat uol.
1.dum allegat.l.item ueniunt.§.petitum il ſecun-
do.ff.de pet.hęred.clemen.cauſam,uerbo ſpecia
liter de elect.quod in indiuiduo pro ueritate tra
dit Bene. Camer. in dicta. l. imperialem pagina
8.colum.ſecunda lit. G, de prohib.feud. alien.
verum, nunquam apparebit Dominos Curiæ
Podij inueſtituras feciſſe de dictis terris contra
dictos nobiles, minus Dominos dictos vaſallos
inueſtiuiſſe, ſed tantum illorum Commiſſarios
generales, qui tamen authoritatem nullam te-
nent inueſtiendi homines de terris ſitis in terri-
torio Quiſtelli, quę ſint de iuribus dictorum
nobilium de Gonzaga, ut in illis legitur: er-
go ſequitur dictos actus, ſeu inueſtituras fa-
ctas a non habente facultatem minime Do-
minis, nec ſoluentibus eiſdem decimas ob-
eſſe.

Ex quibus in unum collectis, arbitror in gra-
tiam agnatorum, ac pręcipuè pro terris de iuri-
bus nobilium,iudicandum fore: prout in ſimili
quoque cauſa fauore agnati;nempe nobilis Do
mini Antonij Gonzagæ, pro quibuſdam terris
de iuribus dictę curię,& obnoxijs dict. nobilib.
de Gonzaga,& alijs alienatis per fratrem domi
ni Antonij in ultimo vitę ſpiritu Domino Ludo
uico Catabeno, citra tamen licentiam eorundẽ
nobilium

Digitized by Google

nobilium, quamuis licentia Domini Curiæ adeſſet, Iudicauit aliàs eximius uir & Iur. Conſ. Mantuanus conſumatiſſimus Dominus Nicolaus Aliprandus anno 1535. contra uero agnatum, reſpectu terrarum, pro quibus licentia obtenta fuerat, cenſuit, cum in illo caſu non eſſent tot prȩſumptiones, prout in prȩſenti primo art.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO DOMINO IACOBO de Fachinis.

ARGVMENTVM.

Monetam falſam expendens, vel habens, quando patiuntur.

Delictum prius conſtare debet, antequam contra eum procedatur.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitio non procedit, niſi prius conſtet de delicto, vbi remanent delicti veſtigia.*

2 *Iudex ad actum aliquem nõ venit, contra reũ, niſi prius de delicto conſtet.*

3 *Confeſſio inquiſiti non nocet, ſi de delicto non conſtat, ex * communi*

4 *Fama & indicia delicti, vbi ſigna nõ remanẽt, ſufficiunt, ſi concurrunt cũ patris confeſſione.*

5 *Delicta requirentia hominum peritiam pro illorum cognitione apperere debent plene, non obſtante rei confeſſione.*

6 *Venenum, an ſit per peritos tantum iudicatum.*

7 *Domino iuriſdictionis non creditur de delicto ſubditi, ex * communi.*

8 *Falſitas ſine dolo non punitur.*

9 *Monetam falſam expendens nõ punitur, niſi id ſcienter faciat, & liberatur nominando perſonam a quo habuerit.*

10 *Pœna libelli famoſi ceſſat, vbi fabricans demõſtratur.*

11 *Dicto alicuius non iurato, non creditur.*

12 *Fama bona tollit indicia contra reum, etiam de falſa moneta inquiſitum.*

13 *Falſam monetam expendens, cum proteſtatione ſubrogandi aliam, quatenus illa eſſet falſa, liberatur.*

14 *Moneta nõ omnino falſa, ſed auri leuioris, non facit expendentem incurri falſa pœnam.*

15 *Expendens falſam monetam non punitur, niſi de dolo conſtet.*

16 *Iuramento rei ſtatur, quod ignorauerit monetã fuiſſe falſam.*

17 *Pecunia falſæ pœna, vt quis puniatur loci ſtatuto, requirit Domini iuriſdictionis impreſſionẽ.*

18 *Pœnã falſæ pecuniæ quis euitat, ſi non probetur dolus & lucrum expendentis per fiſcum.*

19 *Rei palliditas vel trepidas, nõ eſt ſufficiens indicium ad torturam, niſi concurrant & ſint circa ſubſtantialia.*

20 *Confeſſio extraiudicialis facit indicium ad torturam, ex * communi.*

21 ** Cõfeſſio duob. teſtibus probatur, ex * communi.*

22 *Confeſſio abſente parte emiſſa, non præiudicat.*

23 *Notario magis, quàm cæteris creditur.*

24 *Negãs reſpondere, non facit ſimpliciter indiciũ contra ſe.*

25 ** Mẽdacium indicium facit ex vna * communi, ſed contra ex alia, * vbi non eſt circa ſubſtãtialia.*

26 *Fama, quomodo formiter probetur.*

27 *Iudicium non conſtituitur ex ſola fama, alijs nõ concurrentibus.*

28 *Fama orta poſt fiſci querelam, non nocet.*

29 *Perſonæ fide dignæ creditur, ſed cum iuramẽto.*

30 *Principi atteſtanti de crimine alicuius non creditur, ex * communi, & de crimine læſæ, ex communiori.*

31 *Iurata atteſtatio, præualet.*

32 *Teſti pro eo magis creditur.*

33 *Indicia legitimè ſunt probanda, antequam quis torqueatur, & illata nulla eſt, & ſi poſtea ſuperuenirent.*

34 *Iudex liberam poteſtatem tenens, non torquet, non præcedentibus indicijs.*

CONSILIVM CLXVI.

TRINITAS ADSIT.

VIDI longum, ſerioſum & admodũ prolixum proceſſum formatum cõtra D. Iacobũ de Fachinis ex Gazoldo, multa quidem, ſed inutilia fiſco uel fauorabilia reo, non tamen multum quinimo nihil, quod ipſi reo obeſt, uel fuerit indiciũ ſufficiens ſatis ad inquirendum, non etiam ad detinendum illum, & ut ingenue fatear, ſentio nec inquiſitionem potuiſſe formari.

1 Primo, quia de delicto prius conſtare debet, antequam inquiratur contra reum, ubi ſumus in delictis, in quibus remanent ſigna, ut in falſitate monetæ, quȩ ſemper oculis conſpicitur, eſt text. in l. 1. §. idem illud, ubi Bartol. & Igneus num: 1. ff. ad Silan. Bartol. in l. fin. ff. de quæſt. Ioann. Andr. in cap. cum in contemplatione.

de regul.iur.in 6.cum ſimil.per Boſi. tit. de deli-
cto in pri.num.26.& 32.Plot.conſil. 132. num.
22.tom. primo.crim.in fol.& in materiæ falſæ
monetæ Cæphal.conſi.230.num.12.uolum.2.
2 ſeruatur enim per omnes mundi† aſſeſſores pe-
ritos,praticoſque (latrunculatores enim omit-
to)quod ad actum aliquem non deueniunt niſi
de delicto ante omnia uerè,legitimèque appa-
reat,ita Cato.conſil.99.num.7. 2. parte. conſil.
crim.in 4.Caſſon.tract.de tormen.cap.26.Clar.
§. fi. crimi.q.4.uerſi.ſcias,nec ad inquiſitionem
uel capturam,Boſi.de delict.num.34.At in præ
ſenti non ſolum non video probatum delictum
commiſſum, ſed nec penè deductum, vel ſuper
eo informationes aſſumptas, quod inquā de oa
rij aliqui fuit uel fuerint falſi,reus ideo abſolue-
3 tur,etiam quod milies ipſe fuiſſet cōfeſſus † de-
lictum falſæ monetæ Cæphal.ubi ſupra.nu.11.
ea ſcribentes moti ratione, quia non eſt domi-
nus quis membrorum ſuorum. per docte Bald.
in auth.ſed nouo iure. ubi Caſtr. C.de ſerui.fu-
git.Calefact.conſi.109.num.3.tom.1.conſi.cri-
min.in fol.Cæpol.conſi.70.Angel.in gl.uerbo.
fama publica.nu.108.ubi Auguſt.in additione,
& in verbo cæleſtem.nu. 15. dicens, Iudicem,
debere eſſe cautum,ne damnet animam & cor-
pus,Marſi.in l.1.num.3.& 32.& in l.fi. ff. de q̄ſt.
ita communiter teneri ait Clar.d.§.fi.q.55.ver-
ſi. poteſt etiam.Menoch.de arbitr.iud.caſu 269.
Iſtis non repugnant docte & magiſtraliter in
4 dubiis emiſſa videlicet conſtare per indicia &
famā,ſeu confeſſionem rei,tale delictum fuiſſe
commiſſum,quod ſufficit in delicto,ubi nulla re
manent veſtigia,per Gandin. allegatum & pro-
batum per Boſium tit.de delict.num. 16.& ſeq.
maximè in delicto falſi difficilis probationis p
Gabriel. tit. de crim. concluſ.17.nu.11.limit. 3.
& limi.ſeq.& Clar. §. fi. q.4.ver.ſcias tamē.in fi.
Reſpondetur enim, & primo,delictum falſæ
monetę vel adulterinæ,ſigna permanentia per-
petuo habere,cum oībus horis videri,cognoſci
& iud cari poſſit,ut cuilibet notum eſt propte-
readēt aliter, quàm per partis cōfeſſionē de de-
licto cōſtare ad cōem ſuperius relatam per Plo-
tum,Gram.Boſi.Clar.Caſſonum,& cæteros.
Secundo, ex mente Gandioi & Boſij indicia
delicti ſufficiunt, ſi concurrant cum ipſius rei
cōfeſſione,at in propoſito Iacobus negat abſo-
lute vbique & in omni parte illius conſtituti, ſe
habuiſſe,tenuiſſe,uel expendidiſſe pecunias fal-
ſas,& illas in ſpecie, de qu bus imputatur deli-
ctum.ergo aliquod extare adhuc, nec uerisimi-
liter,nec præſumptiuè arbitror.
5 Tertio in† delictis, quæ peritiam hominum
requirūt pro illorum perfecta cognitione, ut in
pecunia adulterima, in veneficio,an nona cor-
rupta, & ſimilibus,nunquam proceditur cōtra
reum niſi conſtito plenè de del cto, per peritos
in arte,etiam,quod teſtes,uel reus ipſe confitea
tur,uel concludat delictum, ea arbitror ratione.

quod rei,ſeu teſtes nō debent iudicare,nec poſ-
ſunt affirmare,an pecunia ſit falſa vel ne, anno-
na adulterata uel ne, uinum miſtum vel ne, mor
tuumve aliquem ueneno,uel ne, ſed munus eſt
6 peritorum tantum, ut inquiunt in materia † ve-
neni Alexand.conſi.115.num.3.& 4.uolu. 3.&
203.num.5.vol.2.Gram.conſi.36.nume.6.Caſ-
ſon.tract.de indic.cap.4.num.3. & hoc clarum
eſſe ait Cato.conſi.99.num.8 & ſeq.vol.1.conſ.
crim.in quarto.Ex indicijs igitur fama uel con
feſſione uel dicto teſtium tantum, delictum hoc
7 falſæ monetæ demōſtrari minimè potuit. † Nec
in hoc dicto Illuſtr. Domin. ſui Comitis Pauli
credetur,tum quia peritus non eſt,tum quia cō-
tra reum ſoli Domino loci non credatur, cum
de tertij præiudicio agitur. Gramm. deciſ. 105.
Deci. conſilio 410.& 602. & 666. multa Plot.
conſil.crimin.130.num.4.tom.1.in fol. Alciat.
** conſi.169.quod alias ex magis ** communi cē-
ſuit Rota Ro.per Moedanum deciſ.271.& 272.
Secundo, principaliter abſolui debet, quia ſi-
8 ue ius commune conſideremus,† quo falſitas ſi-
ne dolo; & ſcientia non committitur l.nec exē-
plum.C.de falſ.ſiue ſtatuta omnia terrarum Ita-
9 liæ † nemo expendēs monetam falſam punitur,
niſi id ſcienter fecerit, itaque non probata hu-
ius inquiſiti ſcientia, abſoluetur omnino, ut in
propoſito decidit Barba.conſ.51.per totū uol.
3. adnotans eo fortius liberari ſi nominet, &
oſtendat, a quo habuerit d.numiſma, uel pecu-
niam, vt per eum latè & Aret.ac Cynum allega
tos per Viui.commun.opin.lib.1.verbo mone-
tam falſam. Iacob. Nouel. tract. crimin. uerbo
contra monetarios. num. 8. Marſil. in l.qui fal-
ſam.num.97.ff.de falſ. Clar. in §. falſum, verſic.
excuſatur, & uerſicu. dixi etiam. cuius ſcripta
comprobo, ex ſingulari doctrina Butrig. in l.pri
ma, C. de libel. famoſ. dicens, quem liberari a
10 pœna † libelli famoſi, ſi oſtendat perſonam a
qua d.libellum receperit, ſeruit Ferrand.Garz.
conſil.126.num. 89.& ſequen.& 129. nume.4.
tom. 1.conſi.crimin.in fol.& ſi non eſt probata
ſcientia, appareatq; ex dicto vnius teſtis, aureū
illum numum, de quo controuertitur, ab alio ci-
ue ipſi inquiſito traditum, non uideo quo iure
contra ipſum etiam inquiri potuerit.
Tertio, non apparet, quod pecunię, de quib.
11 in dicta fide Illuſtris Comitis Pauli, non † tamē
iurata, nec citata parte facta, cui nec ideo credi-
tur per Campeg.regul.de teſtibus 127.Crot. de
teſt.7.par.in pri.dixi,in conſi.116.num.33. fue
rint illæ met numeratæ per d.inquiſitum, nec ei
dem Comiti, non aliis, propterea uidere neſcio
quo iure, tot expēſis, iurgijs, & proceſſibus, iſte
reus moleſtetur.
12 Quarto, probata eſt † bona fama, ac uitæ inte-
gritas inquiſiti, quę nō ſolum omnem ſuſpicio-
nem tollit, verum & indicia, ſi quæ contra eum
quod abſolutè negatur, extarent, elidat Alexan.
conſi.70.vol.1.Gram.deciſ.60.nume. 2. Marſil.
conſi.

Digitized by Google

* conſi. 74. ex communi * Clar.§.fina.crim.q.6.
verſi.fama.Lutius conſi.crim.61.num.50.tom.
1. conſi.crim.in fol.falſitaſque circa dictas mo-
netas præſumpta, ex hac probatione bonæ ſa-
mæ tollatur, vt in ſimili caſu not. Cæphal.conſ.
230.num.18.

Quinto, rei innocentia demonſtratur, ex de
poſitione teſtis fiſcis iurata, atteſtantis tẽpore
quo Fachinus inquiſitus ſoluit pecunias Illuſtri
d. Comiti, vnũ vel duos aureos fuiſſe permuta
tos, eo qđ fuiſſent tũc viſi, vt dicitur baſſi d'oro,
non autem falſi, nullamque verbum ſuper hoc
fuiſſe prolatum per d. Comitem. Reus igitur im
punis euadet, admiſſo etiam quod, adulterinã
13 monetam ſoluerit, cum ſoluens dum proteſta-
tur ſe permutaturam pecunias, ſi accipienti nõ
placebunt, omnem dolum culpamq; euitet, vt
ſcribit in propoſito Barba.d. conſi.51.col.2.vo
lum. 3. vel ſi non ſit pœnitus falſa pecunia, vti
ex plumbo, ſtãno, vel metallo triſti fabricata,
14 ſed tantũ † ex auro forte materiæ leuioris, ac, vt
aiunt, di piu baſſa lega, quo caſu non ordinaria
pœna, de iure communi punitur, vt inquiũt
Barbat. vbi ſupra, Cæpol.conſ.77.num.1.mul-
ta Clar.in §.falſum, in fi.verſic.expendens. Viu.
com.opin.lib.1.verbo monetam falſam, Eman.
Soarez.recept.ſentent.verbo monetam.nume.
198. cum ſequen.ſubdens.num.200.in hoc ꝓ
25 poſito neminem pro † hac falſitate teneri, niſi
* de dolo appareat ex communi * de qua per So
cin.iun. conſi.39.num.83.uolum.ſecundo.

Sexto, liberandus eſt prorſus iſte inquiſitus,
quando non ſolum nõ conſtat de delicto prin
cipali, ſed potius de rei Innocentia, caſu etiam
quod delictum commiſſum appareret, ſed nec
de ſcientia ipſius expendentis appareat, nec qđ
illas diſpenſauerit, quæ principaliter ante om-
nia per fiſcum probanda erant l.2.de probat.
Cæphal. in terminis d.conſil.230.num.25.per
16 Marſ. & dd. vbi ſupra, quinimo † iuramento.d.
rei ſtabitur, quod non expendiderit, & ſi expẽ-
diderit, quod ignorauerit qualitatẽ, vel habue-
rit ab alio, ſeu crediderit monetam eſſe bonam,
cum ſit artifex in dies pecunias a diuerſis exi-
gat, & pluribus alijs perſoluat, nec ſit homo ma
læ vitæ & conditionis, ſeu quod penes illum re
pertæ fuerint aliæ pecuniæ falſæ, quibus caſib.
expẽdens. illas omnino excuſatur, vt no. Marſ.
videndus.in l.qui falſam.num.97.ff.de.falſ.

17 Septimo, non apparet † hanc pecuniam fal-
ſam fuiſſe impreſſionis dd. Comitũ loci Gazol
di, quin potius alienæ, nec ex hoc inquiſitum lu
crum percepiſſe, propterea damnari nõ debet,
& minus pœna ſtatuti d.loci puniri, vt in ſimili
caſu pecuniarum, qui fuit dimiſſus, ſcribit Lut.
Scarlat.conſi.115.per totum tom.1.conſ.crim.
in fol.

Octauo, & ultimo tollitur omnis pœna, & de
lictum, cũ dolus abſit in propoſito caſus inqui
ſiti, qui omnes pecunias palam ſoluit, & ceſſat
lucrum ex parte ipſius eas expendentis, quæ p
ſe quoque conſiderata efficiunt, vt quis pro fal
18 ſitate † pecuniarum non teneatur, vt multa cõ-
gerit formaliter Cæphal.d.conſi.230.num.12.
& ſeq. & 22.ſubdens num.21.nec coniecturis,
ut in motiuis dicebatur, id probari poſſe, cum
non ſimus in perſona ſuſpecta. Crauet.conſil.
73.num.22. Quicquid ergo conſideratur, ſat eſt
iſtum reum iniuſte quidem & contra iuris regu
lam uexari. Nec reſiſtunt coniecturæ in contra
rium conſideratæ.

19 Prima † trepidationis, & palliditatis in quiſi
ti tempore lecturæ inquiſitionis, nõ enim hanc
a dd. conſideratam vidi, niſi cum ipſi rei depo-
nunt, omnes enim ferè homines in illo actu, ob
iudicis præſentiam, & lectionem inquiſitionis,
quæ multa contra reum timidum natura, & fal
ſa, pro veris narrata continet, trepidant, pallidi
deueniant, atque efficiuntur, nec ex hoc, ad tre-
pidationem, de qua in depoſitione infertur
Boſi. titu. de ind. ante tortur. nume.42.præter.
quod iſta a remotis. nec indicium ad torturam
* conſtituant, ex * communi, de qua per Clarũ.
§. fin, quæſt.21.verſic.cæterum. Plot.in l.ſi quã-
do.num.886. C.vnde.vi, & niſi variatio trepi-
datioque ſimul concurrant, declarat Boſi. vbi
ſupra, nume.40.& ſequen. Quæ variatio inſu-
per indicium contra reum non facit, niſi cir-
ca ſubſtantialia verſetur, dixi alias conſilio 20.
numero 21.& alibi ſæpe per Boſi. vbi ſupra.
nume.38.

20 Tollitur ſecundum † de confeſſione extraiu-
* diciali, quæ indicium facit, ex * communi per
Eman. recept. ſent. verbo confeſio. num.227.
Mend.ad Rom.cõſ.373.in fi. Primo, quia de ea
21 nullibi conſtat, nec legitimè per duos † conte-
ſtes, vt requiritur, ad hoc, vt confeſſio probet,
per Bart. & Iaſ.in l.admonendi.ff.de iur.iuran.
Alciat.conſi.2.nu.7.poſt. Deci.cõſi.310.nu.10.
vt enim indicium probetur ſemper loeor, cir-
ca remota a maleficio, duo requiruntur conte
ſtes loco, & tẽpore.l.fi.vbi glo.C.famil.herciſ.
Alex.conſil.181.vol.2. Blanc.in l.fi.nu.43.cum
ſeq.ff.de quæſt. Boſi.de partu.ſuppoſit.num.36.
* commune * ait in confeſſione loquens, Octau.
Cacher.deciſ. Pedem.79.nu.29.& alibi.ſæpe.

Secundo dicitur, nunquã confeſſum eſſe ex
traiudicialiter pecunias, de quibus in cauſa fuiſ-
ſe falſas, vel ipſas diſpenſaſſe ſoluiſſe ve, hocque
minus uериſimila fore, cum contrarium aperte
firmet in illius conſtitutus, nec id dicere potue-
rit, eo quod non ſit peritus in arte, nec aurifex,
nec d. pecuniarum, & metallorum expers, & di
cebam ſupra, in propoſito enim rei tantum cõ
feſſiones etiam iudiciales minimè ſufficiunt,
Caſſon. de indici cap.4.in fin.

Tertio. certũ, eſt confeſſionem illam, ut aſſe-
ritur extraiudicialem fuiſſe, quatenus de ea con
22 ſtes † abſente parte emiſſam, nec ipſam acce-
ptante, quæ ideo non præiudicat. l.certum.§.ſi

quis abſenti.ff.de confeſſ.Socin.conſi.88.num.
28.Fclyn. in c.ſi cautio,num.23.de fide inſtru.
Caſat. conſi. crim.58.num.3.& ſequen.& num.
49.& Caſat. cum cæter.conſi.59.nu.49.tom.2.
conſi.crim.in fol.tanto minus cum videatur re-
uocata in conſtitutis rei iuratis ante litem con-
teſtatam, vt fieri potuit l.error,vbi no.C.de iur.
& fact.Boſi.de confeſſ.num.53.

Nec obſtat tertium, quod inquiſitus neſcie-
bat loqui,reſpondendo inquiſitioni.

Primo, quia id falſum apparet ex actis pagi-
23 na 69.dum † notarius lecta inquiſitione atteſta
tur ipſum reum negaſſe, vt ibi, & creditur ipſi
magis, quam cæteris priuatis l.ſi quis decurio.
C.de falſ.c.ad audientiam.de præ ſup.Alexand.
conſil.70.volum.primo,cum ſimilib.Secundo,
24 doctrina Blanchi, & aliorum procedit, † vbi
reus negat ſe velle interrogationi ſibi ſuper de-
licto feſtæ reſpondere, vel omnino non reſpõ-
deat, vt ipſe loquitur in dicta.l. fin.num.271.ex
l.de ætate.§.qui tacuit de interro.act.at ſecus dũ
lecta inquiſitione reſpondet etiam, quod reſpõ
dendo titubaret, vel timidum ſe demonſtraret,
cum nullum indicium ex negatione, ſeuvt di-
cunt ſcribentes ex contumacia reſultante ex ne
gatione reſultet.

25 Quartum † de mendatio tollitur, quia ſi & ſi
* aliàs indicium faciat,ex * communi,de qua per
Mend.ad Roman. conſil. 8. nume. 3. attamen,
ex alia ſimiliter communi,id negari poteſt, quã
ſimiliter deducit. Clar. §. fin.quæſt.21.verſicu.
mendacium, ac Octau. Cacher.deciſ. Pedem.
79.num.71.& præcipuè cum mendacium non
ſit circa ſubſtantialia delicti, ſed circa leuia tan-
tum, vt inquit Clar.ibi, quod enim reus ſit al-
loquutus Hieronymum molendinarium, quid
ad negotium principale infertur maximè alijs
non concurrentibus, Cacher. dicta dcci!.79.
num.17.non enim illud negatum eſt tale, quod
confeſſum ſibi præiudicaſſet,ita declarat Marſi.
conſi.51.num.67.& conſi.15.ſequitur Laur.ab
occa.conſil.60.num.51.tom.ſecundo.conſ.cri-
min.in fol.

26 Tollitur vltimum † de fama diuerſimode.

Primo,quod fama nõ eſt nec deducta nec le
gitime probata iuxta requiſita per Alex.conſil.
72. volu.primo Marſil.in §. plurimum.numero
46.conſilio.20.num.41.dixi.ample ex commu
* ni * alias conſilio 20.nu.30.

27 Secundo,non conſtituit † indicium ad tortu
ram præcipue alijs non cõcurrentibus admini
culis Clar.d.§.fin.q.21.in pri. & eſt communis
ne cæteros tranſcribã per Laur.ab occa.d.cõſ.
60.nu.55.ſcripſi alias.d.conſil.20.nu.30.& 31.
addo Graſſũ com.opin.lib.2.c.19.q.4.hic alia
non concurrunt merito.ſi fama etiã quod pro-
bata nil releuat.

Tertio & vltimo fama nõ ſe extẽdit ad deli
ctum commiſſum ſuper falſitate pecuniarũ, at
ſolum quod timebat, à fiſco moleſtari,quia fe-
rebatur ipſum pecunias quaſdam expẽdiſſe.qđ
28 quid ergo ſit de hac vana fama † orta poſt fiſci
querelam,non nocet per Marſi.in §.cõſtat.nu-
mero 7.Gram. Vot.34.numero.17.Hercul.de
probat.regul.numero.313.nec cõſtito de deli-
cto ſeu falſitate reus criminis minime iudica-
bitur. Rurſus quod ad declarationẽ.d.Illuſtris.
Comitis Paulis,replicatur.

Primo, ipſam non eſſe iuratã,propterea om
ni fide carere in tertii præiudicium ac Comi:
29 tis cõmodũ. licet enim alias † fide digno Car-
dinaliue credatur,id tamen cum iuramento in-
telligitur. c.tuis.vbi Abb.de teſtibus.not. Crot.
tract. de teſtib.7.parte.numero.1.cum ſequent.
multaque deducunt nouiſſimi in eorum tracta-
tibus criminalibus de teſtibus.

30 Secundo † principi atteſtanti aliquem com-
miſiſſe delictum non creditur,niſi aliũde probe
tur, tum quia verſetur maximum tertij prẹiudi-
cium,tũ quod reſpiciat propriam Principis vti
litatem ob pœnam eius ẹrario & fiſco applicã-
dam,& ideo minime probat.ac ne in numeros
hic tranſcribam, videaſ ample Anto. Gabriel.
com.concluſ.de probat.concluſ.2.numero.28.
cum ſeq.& nu.65.Boſi.tit.de princip.nu.80.tit.
quom. ꝓced.in crim.no.17.& ti.de indi.& cõſ.
ante torturã.nu.99.quibus Principi & Impera-
tori,in crimine læſę Maieſtatis nõ crediſ.Gram.
deciſ.65.n.32.cõcluſ.3.nu.41.44.& ſe.Deci.cõ-
ſil.410.445.428.544.&666.Alciat.conſ.169.
Gabr.cõſ.183.nu.2.Bonocos.com.opin.verbo
teſtificationi principis. Gigas.de cri.lęſæ.q.19.
** lib.2.vti ** cõtorẽ ſequuti ſunt dñi de Roia Ro-
mana teſte Mocdan.deciſ.271.& 272.Creſc.de
ciſ.49.& 89.Gomes.deciſ.38.per totam.

Tertio contra ſimplex dictũ Illuſtris. D.Co-
31 mitis adeſt † iurata atteſtatio.d. Marij dognalij.
q in criminalib.ſaltẽ & oĩ iudicio ꝓualet viriute
iuramenti,vt declarant ſcribentes in c.per tuas,
de ꝓbat.Gomes.in l.q.ſalſa.ff.de teſti.tradit Ga
briel.in fi.lib.7.de crimi.concluſ.31.n.4.rurſus
32 quia magis † teſti deponẽti fauore rei credaſ,
quàm fiſci,etiam quod teſtis pro reo minus di-
gnus foret teſtibus fiſci,gloſ.in c.clerici.81.diſt.
multa Gabr.vbi ſupra de teſtib.Quod aſſereba-
tur in delictis occultis proniorẽ eſſe iudicem ad
torturam, per Boſi.titu.de indi.ante tortur.nu.
204.Clar.§.fi.q.61.verſ.& ideo. Deci.cõſ.363.
in fi.tollitur.tandem.

Primo qꝛ opus eſt de delicto cõſtare anteq̃
** qs ſubijciatur torturæ, vt ex ** cõmuniori dixi
ſuperius.quod hic minime factum agnoſco.

Secũdo,etſi adſtini indicia,nõ tñ ſũt legitime
ꝓbata,nec ſine ipſis legitime ꝓbatis in crimine
lęſę maieſtatis quãtũciiq;grauiſſimo ad torturã
cõtra reũ ꝓcedaſ, ſecũdũ Bal.Angel.& Salicet.
in l.ſi qs alicui.ꝓ illũ text. C.ad l.Iul.maieſt.am
ple Marſil. in l. de minor. in fin.ff.de quibus.in
§. conſtante.nu.20.Boſi.de indi.ante torturam,
* nu.198.ex * communi Rim.iun.conſ.88.n.53.

Octau.

Octau.Cacher.deciſ.Pedem.79.num.19.& 18. Caſſon.tract.de torment.cap.5.per totum.& c. 4.nu.10.cum ſimil. quod procedit licet poſtea ſuperuenirent indicia, quia nihilominus omnia redduntur nulla, Clar. vbi ſupra, Plot. conſi. 65.num.4.in pri.conſi.crim.in fol. Marc. Brun. conſ.61.num.19.tom.2.Caſſon. de tormen. ca. 5.num.4.Catus conſi.99.num.1.tom.1. conſil. crimin.in 4.Foler.in pract.crimi.parte 3.pri.nu-
35 me. 32. 34. & ſeq. † ac & ſi iudex liberam poteſtatem & arbitriuio habuerit torquẽdi, Clar. d. §.fi.q.64.Gram.vot.32.num.9.Rim.iun.d.conſil.88.num.21.Cum igitur ceſſant indicia, non eſt tractandum, quod io hoc crimioe difficilis probationis facilius reus torqueatur, cum id verum ſit, indicijs legitimis præcedentibus, ac cõſtito de delicto, vt in propoſito declarat Octau. Cacher. deciſ. Pedem. 79.num.55.cum ſeq. Ex quibus iure merito cenſeo inquiſitum penitus fore abſoluendum, cum pro veritate nihil contra ipſum, nec ad inquirendum io ſpecie extare videam. qui tandẽ deo adiutore abſolutus fuit.

Franciſc.Burſat.I. C. Mantuaous.

PRO VENERABILI MONASTERIO Sancti Chriſtophori.

A R G V M E N T V M.

Hæres non adimplens ordinata per defunctum, quando cadat, & hæreditatem amittat.

Pæna amiſſionis hæreditatis per teſtatorem hæredi inflicta, quando committatur, & incurratur, vel ab ea quis excuſetur.

S V M M A R I V M.

1 *Priuatio hæreditatis, eſt pæna.*

2 *Pænam nemo petit, niſi liquido inobſeruantiã doceat.*

3 *Diſpoſitio teſtatoris alterata, non ſeruetur.*

4 *Hæres impeditus excuſatur ab incurſu pænæ amiſsionis hæreditatis.*

5 *Executore perticulari dato, hæres non amittit hæreditatem, non exequendo voluntatem defuncti, intellige, vt nu. 36.*

6 *Cauſa quælibet excuſat a dolo, pæna, & culpa, ſed declaratur num 40. & ſeq.*

7 *Voluntas teſtantis omnino ſeruanda eſt in facto, & modo.*

8 *Teſtator priuat quandoque hæredem bonis ſibi relictis, ſi contraueniat eius voluntati, ex communi.**

9 *Priuatio hæreditatis in tempus, ſi hæres contraueniat, in vim fideicommiſſi ſuſtinetur, ex communi.**

10 *Hæres tenetur probare, ſe adimpleuiſſe, vel legata ſoluiſſe.*

11 *Negatiua nõ ſolutionis factæ per hæredem, quo modo probetur per allegantes, & nu. 12.*

12 *Hæreditate priuatũ quis cõtraueniens uoluntati teſtantis, ſeu diſpoſita per eũ non adimplens.*

13 *Legatis, ſeu diſpoſitis a teſtatore hæres monitus non ſatisfaciens intra annum, hæreditate priuatur, & deuoluitur executio ad Epiſcopum, ex * communi.*

14 *Monitio requiritur etiam in legatis pijs, vt hæres hæreditate priuetur, ex * communi.*

15 *Priuato inducitur ipſo iure ex verbis temporis præſentis, vel ex clauſula ex nunc, prout ex tunc, ex * communi.*

16 *Trebellianica nõ detrahitur per hæredem priuatum ipſo iure, per uerba præſentis temporis.*

17 *Verba geminata canonem latæ ſententiæ, nõ ferendæ inducunt, ſecundum omnes.**

18 *Priuationis hæreditatis pæna citra monitionẽ incurritur, vbi dies, & pæna a teſtatore in diſpoſitione apponitur.*

19 *Iniquum reputatur, non ſeruare uoluntatem defuncti.*

20 *Filius hæres non poteſt æqualem portionem dare, fratri priuato a patre.*

21 *Inobediẽs teſtatori, amplũ patrimoniũ amittit.*

22 *Piũ legatũ non implẽs in minimo, totũ amittit.*

23 *Legitima naturæ priuatur filius monitus, non implens teſtantis uoluntatem.*

24 *Teſtator de bonis hæredis, ſicut de proprijs diſponit, ex * communi.*

25 *Dolus arguitur, non implendo diſpoſita a teſtatore, & ibi latè.*

26 *Monitiones non timens, in dolo præſumitur.*

27 *Omittere ad quod tenetur quis, in dolo iudicatũ.*

28 *Præſumitur in dolo, qui leges tranſgreditur.*

29 *Moram hæres incurrit, quamprimum non exequitur uoluntatem teſtantis.*

30 * *Purgatio moræ fit tantum incõtinenti, ex * cõi.*

31 *Locatori agenti ad caducitatem ob nõ ſolutionẽ affictuum, ſufficit inſtrumentum extendere.*

32 *Moleſtia facti tãtum intelligitur, ubi quis moleſtare prohibetur, licet ſecus ex coniecturis.*

33 *Pæna ſtatim committitur, quod quis, cũ poteſt, non facit actũ, quem tenetur facere ſub pæna.*

34 *Impedimentum per allegantem probatur, ut in conductore.*

35 *Debitor quantitatis certæ, & annuæ, nec ſoluẽdi difficultate, nec à mora excuſatur, ex communiori.**

36 *Hæres priuatur hæreditate, non exequendo ordinata per teſtatorem, niſi expreſſè probibeatur exequi.*

37 *Hæreditas lucroſa, iudicatur in dubio.*

38 *Hæres, cum beneficio inuentarij, ſibi non poteſt ſoluere, niſi præuia ſeparatione bonorum.*

39 *Hæredes proportionib. tantum hæreditarijs tenentur.*

40 *Expenſæ iniuſtæ, ex hæreditate nō detrahunt.*

41 *Hæredi non creditur, dicenti ſe multum expendiſſe.*

42 *Error ex inuentario hæredis non tollitur authoritate illius tantum, ſed etiatis creditoribus.*

43 *Falcidia ceſſat, ubi hæres aliqua legata integre ſoluit.*

44 *Hæres non implendo piam teſtatoris uoluntatē, falcidia priuatur.*

45 *Aes alienum minuit legata, & legitimam.*

46 *Cauſa qualibet excuſat a dolo uero, non præſumptio.*

47 *Culpa lata nō tollitur ex cauſa qualibet factum.*

CONSILIVM CLXVII.

TRINITAS ADSIT

TRIDVO ante mortem, & die prima Octobris anni 1559. ſanus mēte nobilis Dominus Sigiſmundus Muſonus, volēs cōſcientiam, vt inquit, de nonnullis exonerare, codicillando ſtatuit, & hæredes ſuos, videlicet Dominum Alexandrum, & Dominum Ferrantem de Muſonis grauauit, quod pro quindecim annis continuis a die obitus, & ad terminos, quibus ipſe Dominus Ferrandus dicto teſtatori pro totidē, ex cauſa liuelli præſtabat, ſoluerent Magnificæ Dominę Lauræ Toſabecię eius uxori, & Magnifico Domino Michaeli Pomponacio executoribus dictæ ſuæ voluntatis in tot denarijs, & realiter aureos centum ſexaginta auri in ſingulos annos, per eos, uel decedente vxore, per dictum Pomponacium, & Reuerendum Priorem monaſterij ſancti Chriſtophori loco vxoris ſubrogatum, & ipſos inſolidum erogandos, & diſpenſandus illorum arbitrio, ad ratam ſingula hebdomada in eleemoſinas pauperū, exceptis quinque aureis ſoluendis omni anno venerabilibus Monialibus ſanctę Paulę, & aureis vigintiquinque Magnifico Domino Iulio Pomponacio, q̄ ſtudio legalis philoſophię operā dabat, donec inſulas doctoratus aſſumpſiſſet. Declarans, q̄ ſi ipſi hęredes, vel eorum alter, & quicunq; alij, ad quos hæreditas ſua, vel pars bonorum ſpectaret, ſe ſe prædictis commiſſarijs, & omnib. per eum ordinatis in dicto ſuo teſtamēto, & codicillis oppoſuerint, quòd ipſos omnes, vel eorū alterum ex nunc, prout ex tunc priuauit, & priuato, priuatoſque eſſe vult & voluit ab omni hęreditate, quę ipſi, vel alteri eorum ſpectaret, uolens, iubens, & mandans dictam hæreditatem contrauenientium debere dari Reuerendis fratribus ſancti Chriſtophori de Mantua, quos in dicta parte hæreditatis inſtituit hęredes, deficiētibus ipſis in caſibus prædictis, vt ſupra.

Diem functo teſtatore, dicti nominati cum beneficio legali, vt hęredes ex teſtamento, hæreditatem adiuerunt, & in confectione inuentarii dictum legatum inter debita connumerarūt, licèt Dominus Ferrandus cohæres fuerit proteſtatus, ſe nolle ſoluere ſcutos centum ſexaginta annuos, quos dicto Domino Sigiſmundo teſtatori ſoluebat, ſtantibus, ait, cōuentis inter eos.

Poſſederunt continuo hæredes hæreditaria bona, nec vnquam ſatisfecerunt legato quindecim annorum, nec partem ullam commiſſarijs tradiderunt, nec minus integram particulam erogandam in moniales ſanctæ Paulæ, licèt pluries tum præceptis, tū proteſtationibus, præſentando codicillos contra ipſos, requiſiti, & interpellati fuerint hęredes, etiam in iudicio per dictos commiſſarios, & ex officio per Reuerendū Dominum Vicarium Epiſcopatus Mantuæ, ſub pęna excōmunicationis. quinimo annis 1560. & 1564. alter eorum Dominus Alexander, oppoſuit Dominum Michaelem executorem non debere ſe ingerere in dicta hæreditate, nec ullā in ipſa authoritatem tenere, & Dominus Ferrādus pluries ſe contradicendo, dixit, non teneri, ſtantibus aliis ſolutionibus factis alijs creditoribus hæreditatis, tandem quindecim annis elapſis, nec ſequuta ſatisfactione, Monaſterium porrexit libellum, petendo hæreditatem, iuxta formam codicilli.

Quæſitum fuit, num iure petitio procedat.

Videbatur excuſandos fore hæredes in præſenti caſu.

1 Primo † priuatio, & amiſſio hæreditatis pœna eſt l. in criminali. C. de iu. omnium iud. l. 1.
C. de his, quæ pęnæ nomine, Crauet. de antiq.
2 tempor. 4. parte, nu. 89. pagina 245. ad † quam nemo agit, niſi liquido probet culpam, & dolū contrauenientium, Alexand. conſi. 33. num. 2. cum Apoſt. uolum. 2. Reodan. de reb. eccleſ. nō alien. pag. 530. verſi. colonus. Crauet. conſ. 319. nume. 15. cum iſtæ ademptiones fiant tantum, aut nomine pęnæ, fieri præſumantur. nec merito a iure probentur, niſi hæredis culpa ſit præuia, ad earum effectum, not. Couar. in §. 1. num. 7. in c. Raynaldus. de teſtam.

Secundo, diſpoſitio pœnalis dicti codicilli, dum priuat hęredes non ſoluentes pro eleemoſina cētumſexaginta aureos in ſingulos annos, videtur alterata ex mente teſtantis, qui alia, & diuerſa debita cōtraxit, legataque fecit ſub eadem

dem pœna ſatisfacienda, qua propter ex dicta
3 † alteratione, cum omnia ferè ſolui non poſſint,
non videtur obſeruanda per not. a Socin. ſen. in
l. in teſtamento. nu. 4. ff. de cond. & demon.
4 Tertio fuerũt impediti † hæredes ſoluere hoc
legatum annuum, ob alia legata, æs alienum, ac
propter defenſionẽ hæreditatis a moleſtia per
vxorem illata, & ſimilia, propterea excuſandi à
caducitate veniunt. ca. Odoardus de ſolut. Hoſt.
Ioan. And. & Imol. in cap. nos quidem, de teſta.
Feder. de Sen. conſi. 129. nume. 1. Capra ſuis re- *
gul. commun. cap. 110. nu. 26. dum enim immi-
net æs alienum, cuius ſolutio omnia legata præ-
cedit l. ſi vniuerſi. C. de legat. hæres non ſoluen-
do illa, non poteſt dici moroſus, vel hæreditate
priuari, ut inquit Floria. inter conſi. Mart. 16. nu-
mero 9.
Quarto hærẽdes non tenebantur, ſub pœna *
diſpenſare, ſed commiſſarij tantum, & licèt defe
cerint, hæredibus non eſt imputandum, qui nõ *
5 incurrunt pœnam, dato particulari † executore.
arg. doctr. Bart. in auth. hoc amplius. nu. 6. C. de
fideicom. Capra ſuis regul. commu. c. 110. num.
29. cum ſimil. Flor. inter conſi. Mart. 16. nu. 7. &
8. & conſi. ſeq. nu. 6.
Quinto, innituntur hæredes vulgatiſſimæ re-
6 gulæ, ꝙ quælibet † cauſa, etiam beſtialis excuſat
a dolo, pęna, & a culpa. l. igitur. §. 1. ff. de liber. cã,
Bart. in l. iuſti. in fin. ff. de acquir. hæred. Iaſ. in l. 1.
§. fin. ff. ſi quis iuſdice. non obtemperauit, amplè
Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 5. nu. 48. cũ
multis ſeq. & ſimil. quæ ex induſtria prætereo, &
negari minimè poteſt in hæredibus aliquam ſal
tim leuem cauſam, ſeu impedimentum adfuiſſe,
cur non ſoluerint, propterea digni cẽſentur ex-
cuſatione.
Conſideratis vero omnibus diligentiori cu-
ra, in contrariam abſoluiè deuenio ſententiam,
quod inquam priuationi hæreditatis locus exi-
ſtat, in commodum monaſterij ſancti Chriſto
phori inſtituti, nec excuſatione aliqua ſint hære
des digni, multiplici ratione.
Primo nemo abnegat, idque fatentur in iudi-
cio ipſimet hæredes, ſe minimè ſoluiſſe dictos
aureos centum ſexaginta annuos legatos pro
eleemoſina, nec per codicillantem diſpoſita in
hac parte adimpleuiſſe. priuationi ergo hæredi-
tatis locus fit, & monaſterium admittitur, cum
7 † voluntas legãt manifeſta, & clara, quæ eſt om-
nino obſeruanda. §. diſponat, auth. de nupt. l. in
conditionibus. ff. de condit. & demonſtrat. cum
vulg. nec in facto ſolum, ſed ẽt in modo. ca. Piſa-
nis, de reſt. ſpol. l. 2. C. de his, quæ ſub modo, cle.
quia contingit, vbi gl. de relig. dom. Lapus cum
Mend. alleg. 87. num. 2. Gabr. conſi. 105. potuit
8 enim † teſtatur ſub conditione, & priuationis
pœna hæredibus ſuis hoc onus, & ſimilia impo
nere, contrauenienteſque, ſeu ſi aliquid iniun-
ctum ab illo fecerint, vel non fecerint, priuare,
l. 1. & per totum. ff. & C. de his, quæ pęnæ nom.

§. fin. Inſt. de legat. canon. in cap. Raynaldus, vbi
Couar. in §. 1. num. 7. de teſtam. dicens, & in fo-
ro animæ deberi, vocato in caſum contrauẽtio-
nis, retenta quarta per hæredem, hoc enim totũ
reſpectu priuationis, & tranſlationis dependet
à uoluntate teſtantis, Pariſ. conſi. 91. numer. 66.
vol. 2. & conſi. 8. num 32. uol. 2. Alexand. conſi.
138. num. 24. uol. 1. & conſi. 52. in prin. & conſ.
57. uol. 2. ſubdens purgationem moræ, tunc nõ
admitti, Deci. conſi. 273. & 290. Alba. conſi. 57.
nume. 11. Pariſ. latè ex communi * conſi. 26. nu.
15. cum ſeq. volum. 4. Socin. conſi. 221. in prin.
vol. 2. Mendoſ. ad Lapum, allegat. 87. nu. 3. & 4.
commune affirmat Crauet. conſi. 1. num. 6. quæ
9 † priuatio, vbi in tempus fiat, ſaltim in vim fidei-
commiſſi tenet, tanquam hæres contrauениens
grauatus reſtituere dicatur, eueniente caſu inob-
ſeruantiæ, ut frequenter * placitum inquit Crau.
d. conſi. 1. nume. 6. poſt Bertrand. conſilio 191.
num. 5. uolu. 6. Eman. Soarez. recept. ſent. uerbo
hæreditate. nume. 30. 31. Clar. ex * communi. §.
teſtamentum lib. 3. ſentent. q. 69. poſt Couar. d.
§. 1. nu. 7.
Secundo, ex actis publicis, confeſſionib. par-
tium, depoſitionibuſque teſtium, apparet hęre-
des non ſoluiſſe legatum, de quo agitur, præter
quod, cum ſolutio denariorũ ut facti, eſſet pro-
banda per hęredes, non autem per commiſſa-
10 rios, ſeu per Monaſterium ſubſtitutum † negatiua,
videlicet ipſos non adimpleuiſſe, ut in pro-
poſito not. A poſt. ad Bar. in l. nec illa. ff. de rebus
dub. Bald. conſi. 93. num. 5. uolum. 3. Grat. conſi.
102. num. 11. uol. 2. Natta conſi. 569. in prin. uel
quatenus eſſet per allegantes iuſtificanda ex hę-
11 redis † confeſſione, uel ſimili modo probetur.
Abb. conſi. 137. num. 4. Crauet. conſi. 1. num. 7.
allegantes Saly. in d. aut. hoc amplius. Tob. Nõ.
conſi. 28. num. 2. ſeu aliter per exploratores per
quirendo, an illi, quibus fuit relictum, ſint, uel
ne ſatiſfacti, ut declarat Gozad. conſi. 34. nu. 11.
12 priuandi igitur ſunt hęreditate, cum hęres † con
trauenienſ voluntati teſtantis, ſeu legata non
ſoluens, hęreditate ex lege indignus efficiatur,
vulg. l. poſt legatum, ubi Bart. ff. de his, quibus vt
indign. c. ex eo de regul. iur. in 6. Corn. conſi. 99.
in princ. uol. 1. Bald. ſcribens iſtos non ſeruan-
tes, dici teſtamentum impugnari, conſi. 356. in
fi. uol. 4. Aymo conſi. 1. num. 3. & Curt. iun. cõſi.
188. num. 20. cum ſeq. volu. 3. qui regulam illam
impugnans, teſtamentum ex eo non ſe iuuet de-
clarat.
Nec dubitandum eſt, monaſterium ſubſtitu-
tum probaſſe hæredum inobſeruantiam, tum
ex illorum confeſſione iudiciali, in reſponſione
ad poſitiones, quę probatio certa eſt, ac verita-
tis per Rober. Maran. in l. is poteſt. num. 53. ff. de
acquiren. hęred. Corn. conſi. 108. num. 15. uolu.
primo, tum ex libris venerabilium monialium
ſanctę Paulę, qui explorati demonſtrant apertè,
ſolutionem nequaquam factam, vt dicebat Go-
zad.

Digitized by Google

zad.dicto conſi.34.num. 10.& Crauet.conſi.1.
num.7.

Tertio,omiſſa teſtatoris pœna appoſita con-
trauenienti,cum hoc legatum fuerit,& pium ſit
pro exoneratione conſcientiæ, vt inquit codi-
cillans, diſpoſitum intra annum omnino a die
monitionis iudicialis exequi,& ſolui oportebat,
13 † & cum hæredes in mora, & negligentes exti-
terint, omni commodo hęreditatis priuati ſunt,
& executio dicti legati ad Epiſcopum deuoluta.
§.ſi quis autem non implens, vbi glo.authen.de
hæred.& falcid.glo. in verbo legitimum in cap.
Raynaldus,& c.ſi hæredes,extra de teſtam.Do-
ctor.in auth.hoc amplius. C. de fideicom.& ita
communiter teneri, inquit Capra,ſuis regul.&
tractatibus capit.111.num.22.& 23.poſt Lapũ,
allegat.87.numero 3.cum Apoſt.Mendoſij,ver
bo monitio.Abbat.conſilio 137.in prin. Corn.
conſi.208.colum.penult.uolu.1.Gratus de com
muni conſi.102.num.9.uolum.2.Alban. conſi.
48.per totum, & nu.6.Vaſq.de ſucceſ. creat.de
teſta.lib.1.§.8.nume.14.Monticul. de inuentar.
part.7.num.28.Bero.conſi.49.num.6.uolum.2.
Floria.de Sancto Petro int.conſil. Martian.16.
num.5.& 17.num.6. Nonius d.conſil. 28.nu.3.
Cæphal.conſi.25.num.34.Gozad.conſ. 34.per
totum, concludens pro communi ſententia
hanc monitionem requiri etiam in legatis pijs,
14 licèt ſit adiecta dies ſolutioni, quò ad priuatio-
nem incurrendam,ſecus vero, quò ad moram;
& intereſſe, cum citra monitionem illa commit
tatur,vt per eum Rimin.iun.conſil.67. num.25.
vnicamque monitionem ſufficere videtur, ex
not. per deciſ.Neapol. 205. poſt nu. 5.Mendoſ.
in ſuo opuſcul.annal.caſuum. num. 111.112.&
ſeq.

Quarto, legans centum ſexaginta aureos an-
nuos diſpenſandos per executores proexone-
ratione conſcientiæ,præſentis temporis verbo,
priuat hæredes contrauenientes ſub hac clauſu
la ſi ipſi,uel alter eorum commiſſarij, & omnib.
per eum ordinatis oppoſuerint,eos,vel alterum
eorum ex nũc,prout ex tunc priuauit,& priuat,
priuatoſque eſſe vult,& voluit,&c.Vnde ipſo iu-
re cenſentur hæredes priuati omni commodo
hæreditatis, citra aliquam ſententiam declara-
15 toriam,cum hoc ſuadeant verba † præſentis tẽ-
poris,priuat,vult,&c.& clauſula ex nunc, Saly-
cet.in l.2.col.3.num. 7. vbi Iaſ.num. 103.& ſeq.
C.de iur.emphit.Soc.Iaſ.& Deci.in l.cum poſt-
quam.C.de pact.Felyn.in c.2.in princ.de reſcri.
Cagnol.num.5.& cæter.in auth. caſſa, & irrita.
C.de ſacroſanct. eccleſ. fuſiſſimè pro more, ex
communi Tiraquel. in l. ſi unquam in verbo re-
uertatur.nume. 19.20.cum infinit.ſequen.C.de
reuocan.donat.& ex illis verbis ex nunc priuat,
&c. hæredem ſine miniſterio hominis priuatũ
iudicari ſcribit Pariſ. conſilio 91.numero 65.in
fi.uolu.2.Dec.conſil.613.nume.1.& rurſus ante
aditam hæreditatem ex tempore præſenti, quo
verbo proferuntur, dicitur adepta hęreditas pri
mo,& data monaſterio ſubſtituto in tempus cõ
diti teſtamenti, vt merito iure directo fiat, nec
16 per viam fideicommiſſi † trebellianica aliqua,
ſeu falcidia retineri queat.Socin.ſen.in Rubri.ff.
de his,quæ pœnæ nom.Pariſ.conſi.19.numero
135.uol.2.Rimin.iun. conſi. 54.num.3.& 4. non
igitur dubitandum eſt, quin monaſterium ad-
mittatur, nulla ſequuta ſuper contrauentione,
vel inobſeruantia,ſententia, eo magis ultra ver-
17 ba præſentia ex futuris geminatis, quę † gemina
tio latæ ſententiæ, non autem ferendæ canonẽ
inducit,per Bal.in tit. de pace conſtant. uerſicu,
hoc quòd nos, Roman.ſing.3.Felyn.in ca. ſicut
Romana.num.13.de reſcript.amplè Tiraq.in d.
l.ſi unquam,verbo reuertatur.num.46.ubi in fi.
id ſecundum omnes procedere inquit.C. de re-
uoc.donat.

Quintò conſidero, ꝙ in codicillis adiecta eſt
certa,& terminara dies ſolutioni quantitatis le-
gatæ,tempore inquam, & die, quibus ipſe Do-
minus Ferrandus liuellum ſimilem teſtatori præ
ſtabat.expreſſa quoque pœna eſt priuationis hę
reditatis,ſi ipſe oppoſuerint:quapropter etiam
citra vllam monitionem commiſſariorum, iudi
cum,uel ſubſtitutorum hęredes, re ipſa, die quo
non ſoluerint, incapaces bonorum ſunt effecti,
cum in diſpoſitione,Authen.hoc amplius C.de
fideico.ubi hæc duo dies, & pœna ſunt expreſ-
ſa a teſtatore,nulla monitio requiratur ad incur-
18 rendam † priuationis pœnam, ita Socin.conſi.
133.uol.1.Corn.conſi.250.uolu.4.Crauet.poſt
Caſtr.per eum allegatum, conſi.59.nume.7.&
conſi.193.num.4.Gozad.conſi.34.num.7.uerſ.
non obſtat,Alba.conſi.48.num.14.& minus in
diſpoſitione teſtatoris conditionali, vel moda-
li,per Grat.conſi.102.num.58. in fin. uoumine
ſecundo.

Sexto ſuffragantur, quòd non ſeruare volun
tatem teſtantis expreſſam, & priuantem hære-
19 dęm contrauenientem iure iniquum,& impium
reputatur.l.contra. C. de teſtam.man.l. prima.
C.de ſacroſanct.eccle.& ſi quis non priuaretur,
quem teſtator priuari uoluit, & ei hæreditas in
caſu inobedientiæ adimi,certè hæreditatem cõ
tra uelle defuncti teneret,quod eſſet iniquus, vt
in propoſito dicebat Angel.conſi. 168.num.2.
in fin.& art.3.ſubiungens deſinere eſſe hęredem
de iure ciuili, maximè vbi eſt conditio negati-
20 ua, cum nunquam fuerit hæres, prout † filius,
qui remanet hæres uniuerſalis patris, non poſ-
ſet alteri filio priuato ſuam æqualem portionẽ
tradere,cum id contra uolũtatem patris expreſ-
ſam fieret,ut firmat Dec.conſi.547.num.4. poſt
Socin.ſen.conſi.221.in prin. uol. 1.Caſtr.conſ.
259.in princ.uolum.1.Soci.iun.conſi.113.num.
28.uolu.1.Ruin.conſi.77.uol.2. Simon de Pręt.
conſi.106.num.24.& ſeq.Hinc infero,quòd nõ
ſolum,ſi in totum hæredes contraueniſſent, ſed
etiam ſi in parte tantum, & in modico non ob-
ſeruaſſent

ſeruaſſent patris voluntatem, priuandi eſſent,
quia tanta eſt obedientia voluntati teſtantium,
21 vt in leui, & modico defectu † inobediens amplum patrimonium amittat, dum ſic teſtator iubet. l. eum quidam, in fin. C. de neceſ. hæred. inſt.
Caſtr conſ. 292. num. 6. quæſito. 5. uolu. 2. not.
Socin. & cæter. vbi ſupra, Tiraq. de iud. in rebus
exigui. verſic. 27. pagina 52. Borgn. Caualcan.
tract. de tut. & cura. nume. 228. Simon de Prætis
d. conſi. 106. nu. 27. & præcipuè non adimplens
22 voluntatem defuncti, quoad † pias cauſas, qui ex
minimè partis inobſeruantię totum amittit, per
text. in §. ſi quis pro redemptione Auth. de eccleſiaſtic. titul. c. Siluester. 11. q. 1. Epiſcopus Recanaten. int. conſil. vlt. uolunt. 55. num. 6. filiuſq;
23 monitus non adimplens pia legata, † legitima
naturæ priuetur. Tiraquel. de priuil. piæ cauſ. 84.
24 85. non enim adimplens omnia, in pœnam cadit, ac ſi nihil adimpleuiſſet. l. ſi is, qui ducenta. §.
cum ita, ubi Socin. poſt alios. ff. de rebus dubijs,
& in l. quamuis. ff. de condit. & demonſtrat. Nec
prædictis repugnant verba illa teſtamenti, ſi ſe
prædictis commiſſarijs, & omnibus ordinatis in
teſtamento, & codicillis oppoſuerint, quæ adeo
videantur copulata, vt ſimul ad pœnæ incurſum
concurrere debeant, per Roman. conſi. 110. numero quarto. Pariſ. conſi. 91. num. 12. uolu. 4. Et
enim dicitur potius illam clauſulam cenſeri diſtributiuam, ex Bald. in l. 2. C. de prob. Rui. conſ.
76. num. 4. in pri. uel magis adiunctam, vt omnia
diſtinguat, ac ſeparatim comprehendat, cum
omnia diſpoſita ſint, & diuerſa, & ſeparata re ipſa ad trad. per Felyn. in c. licet cauſam. num. 85.
de probat. & in ſimili tenuerunt Domini de Rota Romana per Illuſtriſſimum Cardi. Paleot. deciſ. 556. in monitorio. Et quia † teſtator poteſt
25 diſponere de bonis hæredis, ſicut de bonis proprijs. §. ſi res legata, Inſtit. de legat. Barto. in l. nemo. ff. de leg. 1. Iaſ. conſi. 23. in fin. uolu. 1. Aymo
conſi. 133. num. 3. & ſeq. & 174. num. 10. vbi de
* communi * Pariſ. conſi. 33. num. 84. uol. 3. Bero.
conſi. 51. num. 10. & 20. uolum. 2. ex communi
* firmat, Beninten. deciſ. Bonon. ult. ma in fi. quia
& de his, quæ ad fauorem hæredis ſpectant,
Curt. ſen. conſi. 29. ad fin. Aymon. d. conſi. 174.
numero 10. & ſi dictus l uellus fuiſſet proprius
Domini Ferrandi hæredis, vel in eo ius aliquod
habuiſſet (licet id negetur, cum inſtrumenta publica contrarium doceant) debuiſſet tamen iuxta teſtantis diſpoſitionem in eleemoſinas diſpēſari, & Commiſſarijs ſub pœna priuationis tradi, ut in caſu ſuo ſentit Simon. de Pret. d. conſi.
106. num. 18. 23. & ſeq. priuandique ſunt hæredes, quia ſe Commiſſariorum, & iudicum petitionibus oppoſuerunt, nec vnus tantum, ſed ambo, cum omnes contrauenerint, nec vnquam legato pio ſatisfecerint, vt dicebat Bero. conſ. 44.
num. 51. uolum. 2. licet (omiſſis verbis teſtamēti)
attentari quoque poſſet, etiam ex vnius contrauentione, alterum quoque priuari, uti ambo ſint
hæredes inſtituti, cum hoc onere ſoluendi legatum, ut ſupra, ex doctr. Bar. in l. pater famil. teſtament. ff. de hæred. inſtit. Cæphal. conſ. 244. articul. 2.

Firmandum itaque cenſeo priuationi locum
extare, non refragantibus ex aduerſo allegatis.

Primum, q dolus non probetur, ex multis. g.
deducitur, & argumentum tollitur.

Primo, quia hęredes ſcienter omittunt ſoluere,
ad quod obligantur teſtamento, & ſe Commiſſarijs petentibus opponunt, ſic faciunt rem ſibi
25 prohibitam a Teſtatore, vnde † dolus arguitur.
Alexand. conſi. 103. num. 12. uol. 1. & conſ. 84.
num. 3.

Secundo, ſpreuerunt multiplices interpellatio
26 nes, ac † proteſtationes Iudicium, ac Commiſſariorum, & noluerunt ſoluere id, quod tenebantur, propterea præſumuntur in dolo. l. ait prætor. §. ſi quis particeps. ff. de his, qui in fraudem.
l. non poteſt dolo carere. ff. de regul. iur. Bar. in l.
qui petitor. ff. de rei uendi.

Tertio, hæreditatem adierunt, & cum legatarijs quaſi contraxerunt. §. hæres. Inſtit. de oblig.
vnde cum id, ad quod tenebantur, non fecerint,
27 in † dolo fuiſſe iudicantur. l. ſi procuratorem. §.
dolo, & l. dolus. ff. de mand. l. 1. §. eſt autem. ff. depoſit. dolus enim cum ſit difficilis probationis.
Boer. deci. 101. nu. 3. & 4. coniecturis probatur,
eo quod ſtatim quis non facit, ad quod tenetur.
Pariſ. conſi. 74. nu. 29. uol. 1.

Quarto, legem teſtatoris expreſſam ius Ciuile,
28 & Canonicum ſunt † tranſgreſſi, ideo in illis dolus arguitur, Bald. conſi. 35. in princ. uolu. 3. hæc,
& alia ſimilia in propoſito adducit Crauet. cōſi.
193. nu. 2. & 3.

29 Quinto, hæres in moram, & pœnam alio non
conſiderato ſtatim incidit, quàm primum volūtatem Teſtatoris poteſt exequi, & non exequitur. Glo. in l. 1. vbi Barto. C. de indign. Bar. in l. in
cognitione, ſecunda col. ff. ad Silan. Abb. in cap.
extirpandæ, vbi Imol. & cæter. §. quia vero, col.
pen. de præben. moraque ex monitionib. præcedentibus incurſa eſt, vt nec illa amplius purgari
queat, tum quia ſit geminata, tum quia minimè
30 incontinenti † purgatio facta fuerit, vt not. oēs
poſt Bar. in l. ſi inſulam, vbi Alex. nu. 9. Crot. nu.
* 71. & cæteri communiter. * ff. de verbo. obligat.
Can. in cap. potuit. ubi Bero. nu. 61. 140. & 142.
extra locat. Iaſo. in l. ſecund. num. 84. C. de iur.
emphy.

Sexto, probatum eſt ſuperius hæredes nō ſoluiſſe, tum ex allegatione legatariorum, quibus
ſufficit oſtendere codicillum, & hæredi onus ſo
31 lutionem probandi incumbit, ut dicitur de † locatore agente ad mercedem, vel pœna caducitatis ob non ſolutionem afflictus, contra conductorem Alex. conſi. 130. 131. num. 2. uol. 4. & conſilio 105. uolum. 3. Bero. conſi. 150. in principio
uolum. 1. tum propter iuſtificationem non ſolutionis factæ in exploratione librorum, locorum

qui-

quibus pecuniæ præſtari debebant, vt ſupra per
Gozad.conſi.34.nu.10.Vnde, & ſi aliquam cau
ſam in facto, vel in iure habuiſſent hæredes non
excuſarentur, quando teſtator pœnam priuatio
nis ipſo iure imponat, ex nũc ſi ſe commiſſarijs,
vel prędictis oppoſuerint, quod operatur ex cir
cųnſtantijs, videlicet, quia ſcriptum eſt legatum
pro eleemoſina, pro exoneratione conſcientię,
in cauſam ſtudiorum, & alimentorum tam piã,
& verbis taliter prægnantibus, vt licet in dubio
32 de † moleſtia tantum facti intelligatur. l. vnica.
C.de nundin. cum ſimil. quælibet oppoſitio in
præſenti caſu, tam iuris, quàm facti, ad pœnam
incurrendam ſufficiat, ex Glo. & Caſtr.ibid.in l.
Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Treb.Bald.in l.vlt.in
fi.C.de act.empt.nou. Couar.in c.Raynaldus.§.
1.num.8.de teſtam.

Septimo, cum hæc pœna debeatur iure actio
nis ex teſtamento, non tantum Iudicis officio,
ipſo iure commiſſa fuit, poſtquam hæredes fue
runt in mora etiam irregulari, ob diem certam,
& tempus certum appoſita, vt ſupra, & declarat
Socio.in l.de diuiſione, in fi.ff.ſoluto matrimon.
Ruin.conſi.198.num.14.volu.2.& quia ſtatim
33 committatur † pęna, cũ id facere potuerint, nec
fecerunt, Deci.in cap.perſonas, in fin.de appel-
lat.Rimin.iun.conſi. 89.& conſi.31.num.133.
& ſequen. Anton. Gomez. var. reſolut.lib.3.de
delict.cap.9.ſub num. 9.Celſ. Hugo conſi. 100.
num.16.

Tollitur & ſecundum de mente codicillantis
alterata, quando hic non appareat quoquo pa-
cto alterata, cum hæc ſit vltima voluntas, & ferè
in extremo vitę diſpoſita, vt in facto, propterea
ceſſat doct. Socin. in d.l.in teſtamento. num.4.
cum ibi poſt legatum, & diſpoſitionem primam
factam ſub pœna, teſtator ultimo loco priorem
voluntatem mutauerit, atque alterauerit, ſob di-
uerſa forma, ſub qua, vt inquit Socin. non uide-
tur illa pœna repetita. non ergo inſerendum eſt
ad caſum noſtrum, cum hoc legatum ſub pœna
ſit vltimum, quo aliud adeptum, & reuocatum
fuit.

Non obſtat tertium de impedimento.

Primo, quia illud probare, non allegare tañ-
tum tenebantur hæredes ſpecifice, eſt enim fa-
cti, quod non præſumitur, & ita dicitur in con-
34 † ductore aſſerente ſe impeditum vti re locata,
Card.Zabar.conſi.40.in 3.dub.Alexand. conſi.
197.in prin.volu.7.& in appellante, ne dicatur
deſerta appellatio, Octau.Cacher.deciſ.Pedem.
28.num.10.15.& ſeq.immo videtur, ꝙ impedi-
menta debuiſſent commiſſarijs intimari, Alex.
conſi.127.nu.6.& 7.uol.5.

Secundo, non conſtat æs alienum aliquod
fuiſſe ſolutum, ex integris fructibus, & liuellis di-
ctorum annorum quindecim, quinimo, vt ſup-
ponitur, calculo inito, & admiſſis omnibus hæ-
redum præteoſionibus, remanent adhuc libra-
rum decem millium debitores, propterea ex ęre
alieno minimè excuſabuntur.

35 Tertio, hæredes erant † debitores, quantitatis
certæ, & annuæ, a quą non potuerunt vlla diffi-
cultate ſoluendi, a mora excuſari, vt ex commu-
niori ſententia loquuntur Deci. Iaſ. numero 33.
Ripa.num.53.Purpur.num.63.in l.quod te.ff.ſi
cert.petat.quos, & Viuium referendo ſequitur,
Emanuel Soarez. recept. ſentent. verbo more,
num.221.

Quartum minus repugnat. Primo, quia con-
tra Bartol.tenent omnes, Bald.Caſtr. & Salicet.
36 in d.auth.hoc amplius, † hæredem priuari non
ſoluendo legatum, nec exequendo ordinata
per defunctum, niſi in ſpecie ſint hæredes pro-
hibi exequi, quod in codicillo noſtro minimè
diſpoſitum fuit, not. Gozad. conſil. 34.num.9.
Ioan.de Imol.conſi.17.in fine.inter conſi. Mar-
tia.Capra ſuis regulis 110. nume. 29. Secundo
grauantur hæredes ſoluere liuellum, nec ſe op-
ponere commiſſarijs, non ſoluerunt, & ſe oppo
ſuerunt, vt ſupra, & in hac parte dati non ſunt
executores certi: non mirum, ſi priuandi ſunt
hæredes, non exequentes, & non adimplentes
diſpoſita, vt reſpondebat Gozad.d.conſ. 34.nu.
9.in fi.

Quintum, & vltimũ ſimiliter eneruatur, quan
do hic nulla ſubſit cauſa, nec etiam (vt inquiũt)
beſtialis, quæ reos a pœna excuſat. Hocque a
ſufficienti partiũ enumeratione demonſtro. Nã
aut uolunt inniti ſuper ſolutione æris alieni. &
tunc non probant totam hæreditatem, vel illos
liuellos in hoc conſumptos fuiſſe, & allegant
onus incumbit probandi.l. verius. ff. de probat.
37 hæreditaſque magis lucroſa, quàm damnoſa iu-
dicetur.l.prima.§.lucratiuas, cum glo. C. de im-
pon.lucr.deſcrip.libro 10.l.hæreditati.ff. mand.
Brun.conſi.15.num.17.

Et ſi allegarent alterum cohæredem Domi-
num Ferrandum fuiſſe coactum ex dicto liuello
annuo legato pro eleemoſina ſoluere ducatos
octuaginta annuos, alteri cohæredi, videlicet
Domino Alexandro vti hæreditatis creditori,
virtute inſtrumenti celebrati inter Dominum
Sigiſmundum teſtatorem, & dominum Tibe-
rium patrem dicti Domini Alexãdri, ſuper poſ-
ſeſſione Villabellæ, dum conueniunt, vt mortuo
Domino Sigiſmundo, dentur per hæredes vel
in liuellis, uel pecunia, vel terris Domino Ti-
berio, uel hæredibus ſuis ducati mille ſexcen-
tum, eo quòd poſſeſſionem a Domino Sigiſmũ
do bono pretio per inueſtituram ad francan-
dum acceperit, vt in actis pagina 40. & 54. re-
ſpondetur.

Primo, hoc comprehendere tantum partem,
ſeu dimidiam liuelli, & quare reſiduum non ſol-
uerint, videre non eſt: hæredes tamen in modi-
co etiam deficientes cadunt, ut ſupra, in ſexta ra
tione, pro monaſterio, & Caſtr.conſi. 292.nu.
6.uol.2.

Secundo, quatenus ſolui debuiſſent, oporte-
bat

bat aſſignari pro cohęredem cum beneficio in
ı.e.ıt.ırij capitale in tot liuellia, terris, vel pecu-
nijs hæreditarijs, vt inſtrumentum docet, quod
minimè factum dignoſcitur ex conuētionibus
initis inter ipſos cohæredes, de quibus pag. 76.
38 & erat neceſſaria † aſſignatio, medio iuris, cita-
tis legatarijs, & creditoribus alijs, & præuia ſe-
paratione bonorum, ſecundum formam tradi-
tam a Bald. in l. debitori verſic. 3. eſt notandum.
vbi Alexand. Curt. nu. 12. Deci. num. 17. C. de
pact. ponit Rol. a Valle de inuentar. in decim.
vtilitate, num. 6. pagina. 132. poſt Ruin. conſi.
57. in fi. vol. 2. Pariſ. conſil. 69. in fi. volu. 2. ſibi
enim ſimpliciter (vt fecit) cohæres ſoluere nō
poteſt, cum creditore ſuccedente debitori, ipſo
iure confundantur actiones d. l. debitori, vbi
omnes. C. de pact.

Tertio, non pro octuaginta ducatis, ſed pro
parte tantum tenebatur Dominus Ferrandus
cohæres, facere aſſignationem ſuper portione
illius alteri cohæredi, videlicet pro ducatis qua
draginta annuis, & ꝑ alijs quadraginta, Domi
nus Alexander, ſuper illius portione, medio iu-
ris ſibi aſſignationem fieri procurare, cō eſſent
39 duo hæredes, & pro † portionibus tantum hæ
reditarijs, ad debita tenerentur l. pro hæredita-
rij. C. de hæreditar. actio cumque nec medio
iuris, nec vi neceſſe erat ſoluerint, nec pro de-
bito abſorbente integrum liuellū eleemoſinis
deſtinatum, merito nō obeſſe monaſterio, con-
cludendum arbitror.

Si vero cohæredes innitantur credito dotis
vxoris defuncti, aduertendum eſt,

Primo, quòd illi prouiſum erat, & ſatisfactū
ferè per teſtatorem in præſentia, & cum conſē-
ſu eiuſdem Magnificæ Dominæ Lauræ vxoris,
in eodem inſtrumento celebrato cū Domino
Triberio, cui ad liuellum tradit poſſeſſionem Vil
labellæ, prætio ducatorum 2400. hac intentio-
ne, vt dotis vxoris ſit cautū, propterea nō erat
ſuper hoc lis agenda, ſed per hæredes ſatisfaciē
dum voluntati, & conuentioni defuncti. vul-
gat. iuribus.

Secundo, ſi expenſas non modicas in dicta li
te factus allegant, hoc non releuat, quia vel iuſtè
fecerunt, & pars. vxor inquam, in expenſis dā-
nanda erat ex forma iuris: ſi vero iniuſtè ſibi
40 ipſis imputent, quia contra ius † litem egerunt,
nec iniuſtè ex hæreditate detrahātur l. at ſi quis
§. æquum. ff. de relig. & ſumpt. Port. conſil. 83.
num. 10. præter quod non credatur hæredi ēt
cum beneficio inuentarij, dicenti, ſe magnam
quantitatem pecuniarum, circa hęreditatem im
pendiſſe, nec illi ex computentur. Bart. in l. qui
ſub conditione, per illum tex. ff. de cond. & de
monſtr. Iaſ. & Caſtr. in l. fin. §. in computatio-
ne. C. de iur. deliber. Roland. à Valle, de inuen-
tar. pagina 114. nume. tertio ſubdens, nec pro
iſtis expenſis legatarios contribuere, ſi hæredi-
tas ſit ſoluendo, prout in caſu noſtro, alio non
apparente, præſupponi debet.

Tertio, deceſſit teſtator anno. 1559. nec
vxor aliquid petiit, niſi anno. 1567. quo tempo
re hæredes cum illa trāſegerunt, per octo itaq;
annos hæredes fructus, & totam hęreditatem
perceperunt quietè, pacificè, ſine vllo impedi-
mento, ac onere, & pro quo non video quomo
do hæredes excuſari valeant.

Nec obſtat, quod in aſſignatione vxori fa-
cta, pro ducatis 4060. Dominus Ferrantes li-
beretur ab altero cohærede, pro integro illo li-
uello annuo, ducatorum centum ſexaginta, vi-
delicet pro ſorte ducatorum 1700. ſolutorū di
ctæ vxori pro parte dotis, & fruſtib. ſibi ſpectā
tibus, & eidem debitis, pro reſiduo vero ſortis
totius liuelli, videlicet pro aliis 1600. aſſignatia
Domino Alexandro filio Domini Tiberij, in
executione promiſſionis Domini Sigiſmundi,
de qua ſupra, etenim quicquid iſti hæredes fece
rint, non attendetur, tum quia citatis legatarijs
vt ſupra expediri aſſignatio, & ſeparatio fieri
debebat d. l. debitori. C. de pact. tū quia non te-
nebatur Dominus Ferrantes ſolus, integrum de
bitum ducatorum 1600. ſoluere, ſed ratam tan-
tū proportione hæreditaria. d. l. pro hæredita-
rijs. C. de hæred. actio. & caſu, quo dederint.
tam amplam ſummam ducatorum 400. vxori
pro intereſſe, & fructibus dotis cum ſors ipſa
eſſet de ducatis 2400. tantum vt ſupra, ipſis eſt
imputandum, quia fructus dotis perceperunt,
nec voluntatem teſtantis impleuerunt, hoc
enim redire in incommodum legatoriorum nō
debet, nec hæreditatis, ſed propriè ipſorum
hæredum, qui ob id omni reſpectu contraue-
niſſe creduntur, & in pœnam priuationis inci-
diſſe, cum moniti in longo tempore annorum
nouem, nihil vnquam, nec legatarijs, nec vxo-
ri ſoluerint, dicto §. ſi quis autem non implens.
Authen. de hæredit. & falcid. & vt ſuperius
adduxi.

Dum vero hæredes allegant ſolutionem ſcu-
torum centūquinquaginta alteri cohæredi Do
mino Ferranti retaxatorum, ex liuello debito
per eum annis MDLXI. & MDLXII. eo ꝙ
ipſe per viginti annos errore ſoluerit centum-
ſexaginta ducatos teſtatori, cum tantum debi-
tor eſſet centumquiuquaginta, hæc allegatio; &
ſolutio nulllus eſt valoris, tum quia de errore
non conſtat, nec hæres ſibi ſoluere poteſt, ut ſu
pra, niſi præuia ſeparatione, immo ex inſtrumē
to denuo in appellatione per eoſdem hæredes
producto, apparet clarè debitum eſſe aureorū
centumſexaginta annuorum, iuxta conuentio-
nem dicti teſtatoris, cum eius fratre, ſub die
23. Decembris. MDXLVII. tum rurſus quòd
Dominus Alexāder cohæres, relaxat dictos au
reos cētūquinquaginta Domino Ferrāti (quos
tamen in eleemoſinas erogare tenebatur) nō ex
cauſa erroris tantum, ſed ex aliis, inquiunt in il-
lorum tranſactioni pagina 77. cauſis, & rationi
bus

Digitized by Google

bus illorum animum mouentibus quę rationes
ſingi, & per hæredes imaginari nequeũt, in prę
iudicium legatariorum, & incommodum lega
ti pij, pro exoneratione conſcientiæ emiſſi, vt
tradunt omnes in d.l.debitori. C.de pact.ar.l.
cum falſa, C.de iur.& fact.ignor.prout dicitur
42 hæredem ponẽtem rem in inuentario per † er-
rorem.non poſſe illum propria authoritate tol-
lere, ſed tm̃ citatis creditoribus, & legatarijs,
Bald.in auth.ſed cum teſtator, in fi.C.ad l.falci.
Porcel. de inuen.cap.2.num. 12. Roland.de in
uent.pagin.90.num. 1.verſi.ſi hæres.

Aut, & vltimo falcidię detractionẽ hęredes
opponere intendunt.

Et reſpondeo, primo loco falcidię detractio
nem ſupponere legati ſolutionẽ, ſed pro quar-
ta parte tantum retentionem, tot.tit. Inſtit. ff.
C.ad l.falci.

43 Secundo, † falcidiæ hic ceſſare locũ quan-
do hæredes plura, & diuerſa legata integrè ſol
uerint, nulla detractione facta, & regula cõmu-
* nis* eſt hodierno iure hæredem ſoluendo vnũ
integrũ legatum, ſibi nõ oĩbus alijs p̃iudicari, in
quibus oĩs falcidia ceſſat, Auth.ſed cũ teſtator
C.ad l.falci.Roland.vbi ſupra, pag. 101.verſ.ſtã
* te igitur, vbi de communi* inquit.
44 Tertio, ceſſat falcidiæ detractio, vbi † hęres in
reſiduo non implet, & piam teſtantis voluntatẽ
Tiraquel. de priuileg. pię cauſ. priuileg. 26.ſe-
cunda limit.

Quarto, ſimiliter ceſſat, quia hoc relictum ꝓ
exoneratione cõſcientiæ, non dicitur legatum,
45 ſed † æris alieni ſatisfactio, propter quod etiam
filiorum legitima minuitur, nec in eo diſpoſita
iu cæteris legatis locum ſibi vendicant, Socin.
ſen. in l.cum auus.num.46.& ſeq.ff.de cond.&
demonſtr.propterea, nec ex illo falcidia aliqua
detrahetur, & ſi non poſſunt iuſtè ſe excuſare,
ex ære alieno cum & admiſſis omnibus rema-
nerẽt quoque hæredes in tio calculo deb tores
ex fructibus, pro annis præteritis, in libris no-
uemmillibus in circa, firmandum eſt ipſos con
trauenisſe, & in pœnã incidiſſe, non obſtãt cã
allegata per eos, ad excuſationẽ doli, & culpæ.

Quæ tollitur ſecundo loco principaliter, cũ
46 † cauſa quælibet excuſat a dolo vero, ſecus à p̃-
ſumptio, vt hic, in quo excuſatio non admitti-
tur, Bald. in l.qui contra.C.de inceſt.nupt. Ti-
raq.de pœn.caſu.43.num. 13.

Tertio, nõ excuſat cauſa quem à dolo, vel cul
pa commiſſa in iudicio.l.qui non probaſſe, vbi
Bal. 2.not.C. de calumn. Tiraq.vbi ſupra.num.
11. Menoch. d.remed.5.de recuper.poſſeſ.nu.
64.at in ꝓpoſito oppoſuerũt ſe calumnioſe in
iudicio, & executoribus, & Reuerẽdiſſimo Ep̃o
nihil pœnitus ſoluẽdo ꝓ dicto legata pio, pro
pterea venia indigni creduntur.

47 Quarto, quælibet, † cauſa non exuſata lata
culpa, Bar.in l.iuſtè poſſidet.ff.de acquir.poſſeſ.
vbi. Iaſ. Tiraquel. loco ſupra allegata.nu. 14.dũ
ergo adeundo hæredes cẽſentur cum legatarijs
contrahere, nõ ſoluendo, efficiuntur morosi, &
culpoſi, ex qua culpa, præuia monitione, in pœ
nam inciderunt, ob contemtum præcepti teſta-
toris, Gozad.d.conſi.34. Crauc.d.conſi. 193.in
prin. & not.in l.1.C.de his, quæ pœn.& ſtatim,
ꝙ apparuit illos non potuiſſe amplius in tempo
re, ordinata a teſtatore exequi, Bart.in l.cum ſti
pulatus.num.4.ff.de verb.oblig.

Concludo itaque, non obſtantibus ex aduer
ſo deductis, hæredes iuxta petita damnãdos fo
re, quemadmodum in prima inſtantia damnati
fuere, pendeatque adhuc iudicium, in appella-
tione coram ſenatu.

Franciſcus Burſatus.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO LVCIO Madio Bononienſe.

ARGVMENTVM.

*Confeßio eccleſiæ facta, de certo numero terrarũ, ex-
preſſo intra tales confines, cum clauſula, quantũ-
cunque ſit, & ad corpus, non ad menſuram, ſi nu-
merus poſtea reperiatᷣ maior exp̃ſſo, cuius dãno
cedat augumentum, vel diminutio.*

*Et, an dicta conceßio per eccleſiam reſcindi, vel anul
lari queat, vel contra eam reſtitui in integrũ, &
quibus probatis*

SVMMARIVM.

1 *Dictio, circa, non verificatur in numero exceſ-
ſiuo ſed in medico.*
2 *Contractus nullus iudicatur, quando eccleſia
enormiter eſt læſa.*
3 *Vtile per inutile in emphiteoſi, ab eccleſia conceſ
ſa vitiatur.*
4 *Contractus enormiter eccleſiam lædens, nullus
redditur per reſtitutionem in integrum.*
5 *Venditio facta per uerba incipientia a corpore
certo, non a menſura, non alteratur, ſi men-
ſura uberior ſit reperta, quàm fuerit aſſertũ,
* ſed ad ratã pretium augetur, ex* communi.*
6 *Canonis ſolutio vnica pro, tota terra in emphi-
teoſim conceſſa integrũ prædium, a quo uerba
contractus incipiunt in emphiteoſim, genera
liter conceſſum demonſtrat.*
7 *Numerus bubulcarum excedens, demonſtratũ
in inſtrumento, etiam in 150 perticis, nõ ui-
tiat contractum.*
8 *Conceßio ad corpus, totum quod eſt intra fines
deſignatos in conceßione includit, etiã quod
longe*

Digitized by Google

*longe in m iori numero expreſſorum reperiantur, ex * communi. num. 10.*

9 *Menſuræ adiectio ſungitur loco demonſtrationis, in conceſſione ad corpus, quæ licet ſalſa ſit, actum non minuit.*

10 *Terræ alienatæ integritas, in ſuo corpore conſiſtit, & non in menſura.*

11 *Pretium nõ augetur, etiam quod rei quantitas ſit maior, quod emptori emolumento venit.*

12 *Incrementum, augumentumque omne acquirenti cedit in conceſſione ab eccleſia ad corpus facta, ſi vnicum ſit ſtatutum pretium.*

13 *Augumentum cedit beneficio ſoluentis, ſi pro toto prædio vnicus Canon ſoluitur, quod * communiter in rebus eccleſiaſtic. procedit, nu. ſeq.*

15 *Numerus menſuræ attẽditur, & pretium augetur, vel minuitur, vt quantitas eſt in donatione tantum, non autem in alienatione oneroſa, quod tamen declaratur. num. ſeq.*

17 *Limitatio ad d. Imol. in c. p tuas, de donationib.*

18 *Numerus demonſtratus, nihil proficit, ſed cedit damno & commodo acquirentis, quando contractus eſt confectus, per verba corpus reſpicientia, & non menſuram.*

19 *Pretium pro augumẽto ab inueſtito ſuppleri debet, iuxta menſuræ modum, quando eccleſia eſt enormiter læſa, licet contractus ad corpus ſit celebratus, quod dictum non eſt ſimpliciter verum, ex communi. num. ſeq.*

21 *Bona ſtabilia, vt ad culturam redigantur, & fiant fertilia, per eccleſiam, nulla ſolutione canonis adhibita, alienantur.*

22 *Terra ſterilis ad culturam reddita, alteri, quã extirpanti & eam fructuoſam reducenti concedi non poteſt, ſiue promiſſa fuerit, ſiue non, dum fiat cum conſenſu eccleſiæ.*

23 *Laboribus proprijs quis fraudari non debet, nec propriam diligentiam lugere, ex * communi.*

24 *Incrementum magnum dicitur reſpectu rei, cui accedit, ſi excedat ipſius valorem.*

25 *Eccleſia uel alius alienans pro ſupplemento, non auditur quando minimum eſt augumentum, ſi res legitimè fuerit diſtracta.*

26 *Dictionum, tam, & quàm, natura eſt omnia, ſed diuerſa includere.*

27 *Verba narratiua in fine poſita, ad proxima præcedentia referuntur.*

28 *Remedium nullitatis contractus non competit, cum omnia ſolemnia a pri in eo interuenerint, maximè ſi emphiteuſis, cum iuſta cognitione cauſæ fuerit conceſſa.*

29 *Contractus præſumitur in vtilitatem eccleſiæ celebratus, pp ſolẽnia, quæ in eo ſuerunt ſeruata.*

30 *Reſtitutionis in integrũ, remedium intentans tenetur ante omnia probare ſpecifice læſionẽ.*

31 *Reſtitutio in integrum, non datur eccleſiæ propter prauam læſionem, ex magis ** recepta.*

32 *Læſio 6. partis canonis non conſideratur, cum emphiteota ſubijt periculũ caſuũ fortuitorum.*

33 *Eccleſia, enormem læſionem probare debet, ad hoc, vt in integrum reſtitui poſſit.*

34 *Tempus primæ inueſtituræ, & cõceſſionis in læſione reſpicitur, & per agentem deduci debet vt probatio & articulus concludat.*

35 *Iudicis arbitrio relinquitur, quæ dicatur enormis læſio, ex veriori ** crebriorique opinione.*

36 *Reſtitutio in integrum eccleſiæ non competit, elapſo quadriennio a die celebrati contractus damnoſi.*

37 *Reſtitutio in integrum non cõpetit, quãdo adeſt præſumptio damni ſcientia.*

38 *Ignorantia iuſta atque probabilis, in petente reſtitutionem, requiritur.*

39 *Remedium reſtitutionis in integrum competit, etiam poſt elapſum quadriennium, ob enormiſſimam læſionem, uel iuſtam cauſam, ex cõmuni, quæ cõis declaratur. num. ſeq.*

41 *Contractus reſcinditur, quando læſio excedit dimidiam, * ex communi.*

42 *Eccleſia, etiam enormiſſimè læſa, per lapſum quadraginta annorum, excluditur, maxime concurrente titulo legitimo allienationis.*

43 *Eccleſia debet reſpicere omnes expenſas, & meliorationes, in re quam petit factas, cum intentat remedium reſtitutionis in integrum, propter enormiſſimam læſionem, & inueſtito pro eis licita eſt rei retento.*

CONSILIVM CLXVIII.

TRINITAS ADSIT.

PRofanata fuit alias eccleſia Sancti Silueſtri de Roncalio diœceſis Bonon. & ex illius materia cõſtructum Altare in parochiali eccleſia S. Sabini de Cortiſcela eiuſdem Diœceſis, non diſtãte ab alia per iactum ſagittæ, in cuius eccleſiæ venuſtatem, ac vtilitatem euidentem, tam ſolum ipſum, cum cimiterio profanato, quàm certa petia terræ eiuſdem eccleſiæ S. Silueſtri, & circum eam exiſtens, partim aratiua arborata, & partim pratiua nemoraſta, paluſtris, ad nullã ferè culturã redacta, tornaturarum decem, uel circa,

circa, cuius fructus & valor annuus ob eius ſte-
rilitatem quatuor ducatorũ de camera, ad ſum
mã non excedebat, vt tunc expoſitũ Sũmo Pon
tifici fuit in emphiteoſim ad tempus & terminũ
29. annorum, &c. fuerunt conceſſa pro Cano-
ne annuo lib. 15. Bonon. Cuidam Nobili Bono.
anno 1537. vigore literarum Apoſtolicarũ, in
forma breuis, & ſententiæ diffinitiuæ, ſuper his
emiſſæ, cauſa cognita per tunc Reuerendũ Cu-
riæ epiſcopalis Bonon. Vicarium generalẽ, &
in hac parte commiſſarium Apoſtolicum, cuius
denique altaris & Eccleſię rector, prima vice lo
cauit, &c. ſub his verbis, &c. Vnam petiam ter-
ræ partim aratiuæ, & arboratæ, & partim prati-
uæ nemoroſæ, & paluſtris tornaturarũ decẽ vel
circa. ſuper qua extat quidam viculus, iuxta viã
publicam, iuxta Comitem Georgium de Man-
zolis, de ſuper, & d. Paulum Poetam de ſubtus,
iuxta canale Rheni, iuxta illos de Maluetijs, &
alios confines, &c. & pro affictu ſoluere d. Re-
ctori lib. 15. Bonon. monetæ currentis, in feſto
S. Michaelis de mẽſe Septemb. cuiuſlibet anni:
In renouatione vero d. inueſtituræ, expreſſum
ita fuit, dedit, conceſſit, &c. vnum prædiolum
terræ, aliàs partim aratoriæ & arboratæ, & par-
tim pratiuæ nemoroſæ, ſilueſtris & paluſtria, &
pro certa parte parum fructuoſæ ad culturam
redactæ decem tornaturarum vel circa poſitum
in guardia Bonon. &c.

Quia modo d. Prædiolum & terra, repe-
riuntur in maiori quantitate, & tornaturarum
decem, cum aſcendat ad 18. tornaturas dubitatur
tur per Reuerendum D. Commiſſarium ſuper
reuocatione bonorum eccleſię, malè & nulliter
alienatorum deputatum, quod conceſſio hęc vi
tio nullitatis, ſeu reſciſſionis ſubiacet, motus ar-
bitror, Quod, cum inueſtitura dicat decem tor-
2 naturarũ, vel circa, illa dictio non poſſit, niſi cir-
ca modicum verificari, nõ autem in tam exceſ-
ſiuo numero. c. continebatur. de deſponſ. im-
pub. c. atteſtationes. & c. ſi. eo. tit. Bar. l. ſi quis in
ſuo. C. de inoſ. teſtam. Alex. conſi. vltimo. nu. 7.
vol. 7. Goz. ad. cõſ. 55. nu. 7. Bero. conſi. 85. nu. 4.
2 vol. 1. Vnde, cum ſit tam enormiter eccleſia læ-
ſa, contractus iudicetur nullus, vti in damnum
euidens eccleſię celebratus, iuxta diſpoſitionem
extrauagantis Pauli ſecundi, q̃ incipit Ambitio-
ſę, aliarumque conſtitutionum ſuper reuocatio
ne bonorum eccleſiæ, male alienatorum, Pauli
4. Pij 4. ac Pij 5. maximorum Pontificũ, quæ nõ
tantum pro exceſſu illarum tornat. 8. alienatio-
nem irritant, ſed etiam pro parte illa, uidelicet
decem, q̃ iure ſubſiſtere poſſet, prout ſcribentes
dicunt, de emphiteoſi cõceſſa per eccleſiam, vl-
tra tempus a canone permiſſum, cum non ſolũ
pro prohibito, verum etiam in ea parte, quæ le-
3 gitimè fieri poterat, annulletur, † ac vtile per inu-
tile vitietur, per text. in auth. de nõ alien. §. ſi ve-
ro etiam Ruin. conſ. 86. num. 6. uol. 1. multa ex
veriori opinione accumulat Didac. Couat. var.
reſolut. lib. 2. cap. 16. nume. 4. & ſequen. Vel ſi
nequeat appellari nullus, ob ſolemnitatem ab
4 initio conuentionis adhibitam, † ſaltem reme-
dio in integrum reſtitutionis reſcindi valeat, c.
1. ubi glo. & Abb. de reſt. in integr. Imol. & cæte
ri in c. ad noſtrum, de rebus eccleſiæ non alien.
& eſt glo. in c. ſine exceptione 12. q. 2. Neuiz. cõ
ſil. 85. in prin.

Verum, requiſitus a multum Nobili D. Lucio
Madio intimo amico meo, mihique multis no-
minibus præcipuè ob inſignes illius animi &
corporis dotes cariſſimo, & quẽ uti fratrem car
nalem merito obſeruo, vt quid iuris cenſeam ſu
per hac difficultate breuiter exponã, Ieſu Chri-
ſti Saluatoris præſidio inuocato, dico abſolute
nõ poſſe ipſum ab eccleſia inueſtitum, quoquo
pacto iure moleſtari.

5 Primo, quia locatio † & cõceſſio facta fuit ad
corpus, non autem ad menſuram: ea ratione po
tiſſimum, quod verba incipiant a corpore certo
ac a re ipſa, non autem a menſura rei: cuius mẽ-
ſuræ licet addita quantitas ſit, vel poſita in eadẽ
oratione, intra corpus certum & limites, ſeu cõ-
fines d. corporis, non alterat tamen contractus
naturam, quin ad corpus certum dicatur ini-
tus, ut in hac ſpecie expreſsè aſſeruerunt, Caſtr.
in l. 2. in fi. C. de pericul. & commod. rei uend.
Ancar. & Imol. in cap per tuas. de donat. Alex.
conſi. 133. num. 6. uol. 1. Socin. conſil. ult. uol. 3.
probat amplè Paris conſ. 64. num. 55. uolum. 1.
* Socin. iun. eam * communem atteſtans, in conſ.
42. nu. 6. & 11. & conſi. 43. uol. 2. Carol. Ruin.
conſ. 83. uol. 1. poſt cæteros (quicquid Abb. Ca
p. c. Curt. Cagn. Deci. Alex. Boer. Pinel. & nun-
nulli in contrarium ſenſerint, qui tamen loquũ
tur contra communem, vt ſupra, & ubi pretium
erat diſtinctũ in partes) eandẽ cõprobat Dida.
Couar pract. quæſt. cap. 3. nu. 3. verſ. quarta ſpe
cies non diſſentit. Alex. conſi. 159. nu. 7. uolu. 5.
Moder. Pariſ. ad Alex. conſi. 120. nu. 9. uol. 2. ad
conſi. 159. uol. 5. & conſ. 8. uol. 4. Rimi. cõſ. 103.
nu. 3. qui in his terminis loquitur uol. 1. Vrſil. in
annot. ad deciſ. Afflict. 68. nu. 1. vbi id probat,
etiam ex mente Decij, & aliorum, ſi poſt menſu
ram apponantur fines: ſecus vero, ſi nulli confi-
nes addantur, niſi in clauſula ad habẽdum, &c.
6 Et hoc fortius in præſenti affirmabo, † quando
vnicus canon iunctim ſit pro tota terra in em-
phiteoſim conceſſa conſtitutus, non autem diui
ſim, ſingulis tornaturis aſſignatus, quo caſu du-
bitãtes de priori opinione, & ſi communiter, re
cepta, illam approbarunt ſimpliciter, hac conie
ctura concurrente, quod pro uno pretio tantũ,
ſeu canone tota terra, & prædium a quo uerba
contractus incipiunt, generaliter uendatur, ſeu
in emphitheoſi concedatur, Specul. in titu. de
empt. & uend. §. ſciendum, uerſi. circa prin. Bar.
in l. Iulianus. §. ſi titius. ubi Alex. in Apoſt. ff. de
act. empt. Bal. l. ſicut. nu. 4. C. de act. empt. Fabia.
in tract. de empt. & uend. 6. q. 9. quæſt. princip.
col.

Digitized by Google

colum. 6.uerſicu. item attendas,ita ſingulariter
decidit Salicet.in l.prima.C. de contro. empto.
Caſtr.in l.ſi ſeruum,§.1.ff.de act.emp.in emphi-
7 teoſi,Eccleſiæ loquẽs,etiam quod numerus ex-
cederet demonſtratum in inſtrumento in 150.
perticis,tradit formaliter,Iaſ.conſilio 55.nume.
4.& per totum volu.pri.ſequitur Neuiz. conſil.
38.in principio,Benintend.deciſ.Bonon.30.in
fi.Strach.tract.de merca. titu.de nauibus. num.
9.Arius Pinellus ſubtilis,in repet.l.2.part.3.cap.
2.nu.4.vbi Cagnol.nu.186.C.de reſcind.vend.
Rimin. conſilio 103. num. 3.volum.1.ac Vrſill.
in annot.ad Afflict.d.deciſ.68.

Hinc ſequitur,quod ſi.d.conceſſio eſt ad cor
pus, cum a nominibus ſpeciem ſignificantibus
8 ſit cæptum,totum † quod eſt intra fines deſigna
tos in inueſtitura, ac in locatione veniet,& ſub
dicto canone erit comprehenſum, etiam quod
longe maioti numero expreſſorum in inſtru-
mento, reperirentur. d. bona ſeu numerus tor-
naturarum & quantitates terræ.l.fines.ubi Bald.
9 C.de eui.Illa enim menſuræ † adiectio tornatura
rum decem vel circa, in conceſſione ad corpus,
loco demonſtrationis fungitur,quæ, licet falſa
nec id cui adijcitur minuit, vel auget, minus ui-
tiat actum; ſi ſeruus legatus. §.quicunque.ff.leg.
3.l.demonſtratio falſa.ff.de cond. & demonſtr.
totum ergo illud,quod limitibus expreſſis in in
ueſtitura,terminatur, in conceſſione includitur.
& ſi multo plus demonſtrato eſſet,abſque eo, quod
10 preciũ vel canon augeatur,vel ſuppleatur,† cum
integritas terræ alienatæ cõſiſtat in ſe ipſa, & in
corpore deſignato,nõ in menſura vel numero.
fuit hæc originalis doctr. Oldrad. conſilio 166.
incidit in conceſſione, qui ita determinatũ af-
firmat,quam eius diſcipulus Ioan. Andr. ſequi-
tur in add.ad Specul.in titu.de empt. & vend.§.
ſciendum,ad finem,idem Bald.in rubrica. de cõ
tr.emp.12.q.numero 12.Anchar.Imol.Abb.&
Barbat. late notab.3.in c.per tuas.de donat.ean
* dem * communiter probare ait,Felyn.in c.ſigni
ficanti,col.pen.de reſcript.Anto.Burg.in c.cum
cauſam.numero 50.de emp.& vend.tam in ſcri
bendo,quàm in conſulẽdo,omnes Doctores id
tenere recenſet: Bertrand.conſilio 30. numero
ſecundo 3.uolu.3.Fabian.tract.de empt. & uẽd.
6.q.1.numero 20.Deci. conſil. 347. in prin. Ri-
min.conſilio 151.numero 14.uolu.1.Quodque
omnes. d. ſententiam Oldrad. admittant,fuſius
videre eſt,per Modero.Pariſ.ad Alexan.conſil.
120. nume 9. volu. 2. & conſilio 159.nume.6.
vol.5.Neuiz.d.conſil.38. In prio. ubi quotas ad-
ducit Couar.d.cap.3.Strach.vbi ſupra. numero
6. ſecundum quam opinionem rurſus regium
conſilium vota tradidit,teſte Afflict.deciſ.67.in
fin.Socin.iun. conſilio 42. numero 19. uolum.
2.& Pinel. d. l. 2.part.3.cap.1.5.& ſeq. vbi om-
nes in hoc concordare ait.C.de reſcind. vend.
ſubdens.numero 7. doctores non variare circa
effectum venditionis ad corpus cum in illa om-
11 nes vel ex profeſſo, vel ſecure ſentiant,precium
augeri,etiam ſi rei quantitas maior appareat;&
hoc eſſe receptiſſimum in fauorem emptoris
12 in † propoſito conceſſionis Eccleſiæ ad corpus
factæ,quod nempe omne incremẽtum & augu
mentum acquirenti cedat, ſi vnicum ſit ſtatutũ
precium, nouiſſime recenſet, Guliel. Reodan.
ſuo tract.de rebus Eccleſiæ non alien.qõ.12.de
augumento rei alienatæ, cui reddat. numero 7.
& 20.quod nonnulli rurſus voluerunt procede
re,licet precium eſſet taxatum in ſingulas torna
tures,vel partes terræ,ut Rimin.conſil.366.nu-
mero 8.volu.2.Nos tamen ſumus extra omnes
13 amaritudines,† cũ vnicus canon pro toto præ-
diolo ſoluatur, vt dicebat Burges. ubi ſupra, &
Barbat.in d. c.per tuas. not. 3.de donat. Afflict.
d. deciſ.67.cum annot. Vrſil. Nec verendum,
has doctrinas cõmuni calculo receptas, in reb.
bonis, contractib. locationibuſue Eccleſię pro-
cedere,cum id ſine dubio paſſim ſcribant admit
14 tantque † omnes,& in terminis emphiteoſis Ec
cleſiaſticæ Mediolanenſis ita concludat Iaſ. d.
conſilio 55.volu.primo.in emphiteoſi eccleſia-
ſtica Mantuana Alexan.d.conſilio 159.uolum.
7.in emphiteoſi Eccleſiaſtica Bonon.Bero. cõ-
ſilio 83.volum.1.ac generaliter in bonorum Ec
cleſiæ alienatione, Guliel. Reodan. d.q.12. per
totam.Dum igitur totum intra fines comprehẽ
ſum ſit, & dicatur iuris ipſius inueſtiti, procul-
dubio abſque alio canonis augumento totum
poſſidebit & retinebit emphiteota, & ſi eſſent.
18.vel 20.tornat.terræ.

15 Nec obijciatur dictum Oldradi † procedere
in donatione tantum at diuerſum in alienatio-
ne onoroſa,ſeu cõtractu locationis,ut hic, cum
ibi numerus menſuræ attendatur, & precium
augeat, vel diminuat pro vt maioris uel mino-
ris quantitas ſequuta menſura reperiatur præ-
dium, vt videtur ſenſiſſe Ioan. Andr.ad Specu.
vbi ſupra,quem refert & ſequitur Iaſ.in l.ſi fun-
dum,ſub conditione.§. ſi libertus,in fi.ff.de le.1.
Imol.in c.per tuas,de donat.Dec.cõſ. 347. in fi.

Etenim pro reſponſione dico, in primis,hãc
16 † intelligentiam a vero aberrare, cum multi
ex citatis. dd. ſupra & fere omnes loquantur in
contractibus merè oneroſis,& indiſtincte. Rur-
17 ſus addo præſuppoſita pro vera,† non procede
re dictum Imol.ubi vnicum tãtum precium,ca-
18 nonice pro integra re alienata ſtatuitur,† quia
tunc numeros demonſtratus nihil proficiat, ſed
totũ cõmodo, & damno acquirentis cedat, ut
recte declarat Barbar.in d. ca.per tuas.3.not. de
donat.ſentit Burges.in eodẽ.c.cum tuas.nu. 20.
in fin.de donat.idem Iaſ.conſi.55.nu.4.uolu. 1.
Soci. conſi. 32.nu.1.uol.4.& egregie declaran-
do Pinel.ubi ſupra.nu.4.verſi.quod autem.

Poſſet inſup p Eccleſiã opponi,qđ cũ exceſſus
torturarũ octo ĩ nu. decẽ vel circa conceſſarũ,
19 ſit notabiliter magnus, † nimiaque lęſio & dãnũ
Eccleſiæ reſultent,cõtractus iſte,licet ad corpus

celebratus,ad ęqualitatem reduci debeat,& pre
cium pro augumento,ab inueſtito ſuppleri,iux-
ta menſuræ modum;ad ea,quæ not. Caſt.in l.2.
in fin.C.de peric.& commod. rei uend. ubi vult
debere emptorem ad corpus ſupplere precium,
ſi res maior reperiatur,ſicuti minueretur, ſi quã-
titas rei minor appareat,quod ſequitur Dec. cõ
ſilio 500.ſub nu.12.Neuiz.d.conſi.38.num.3.&
4.ſubtiliter pro more Arius Pinellus.d.c.2.nu.9.
& 10.ſeruitque Reodan.d.tract.de rebus Eccle.
non alien.q.16.in fi. Verumtamen hoc obiectũ
dupliciter tollitur.

20 Primo,negando illud † dictum eſſe ſimpliciter
verum in noſtris terminis, quin potius contra
ſententiam omnium ſcribentium, dum volunt
totũ,licet exceſſus eſſet valde magnus, ac in ma-
xima quantitate in alienatione ad corpus cõpre
hendi, nec precium per acquirentem augeri, vt
Iaſ.Rimin.Alc.Bertrand.ac omnes id admittũt,
doctrinam Oldradi comprobantes, idemq; ui-
* detur ſentire ex * communi Pinel.ubi ſupra,licet
ipſe dolendo varietatem ſcribentium, cum do-
ctrina Caſtr.& Decij tranſeat.

Secundo reſpondetur, quod in pręſenti caſu
augumentum octo tornaturarum minimum rei
augumentum cenſebitur.

Primo, quia terra hæc conceſſa in emphiteu-
ſim tempore alienationis redacta ferè ad nullã
culturam,ſterilisque effecta erat,ac nemoroſa,vt
apparet ex ſupplicatione, conceſſione apoſtoli-
ca, ſententia ac inueſtituris ſupra memoratis.
itaque nullius conſiderationis vel utilitatis erat,
21 † cum talia bona ſterilia, vt ad culturam redigan
tur,& fertilia fiant,etiam nulla adhibita canonis
ſolemnitate,alienentur per Eccleſiam,glo.Bald.
& alij in l.Marcellus. §.res.quæ. ff. ad ſena.conſ.
Trebell.Deci. conſi. 142.nu.5. pro limitatione.
d. extrauagantis Pauli ſecundi, ponit Bene. de
Caſtro.ſuper.d.extrauaganti Fallent. 26. pagin.
22 19. † Hinc ſterilia ac ad culturam reddita alteri
quam extirpanti, & ei qui reduxit terram incul-
tam fructuoſam,concedi nequeunt,ſiue promiſ
ſio ab initio interuenerit, ſiue non, dummodo
ex conſenſu Eccleſiæ fiat,cum hoc ſit priuilegiũ
23 ſpeciale colentium fundos ſteriles Eccleſiæ,† ne
laboribus ſumptibuſve proprijs defraudentur,
ne ue eorum diligentiam defleant. text.eſt in ca.
ad aures.ubi not.omnes,maxime Abb. & Hoſt.
de rebus Eccleſ.non alien.Card.Zabar.& Imol.
in c.1.de ijs,quæ fiunt a Prælat. Ancar. conſi.4.
Ruin.conſilio 157.numero 14.& 16.uolum.1.
Marzar.conſilio 15.colu.fina.ubi de communi.
Guliel.Reodan. tract. de rebus.Eccleſ. non alie.
verſic.non adhibetur pag.264.& ſi modicæ vti-
litatis cenſentur,modicum quoque augumentũ
24 adeſſe arbitror, † cum magnum dicatur incre-
mentum reſpectu rei cui accedit,videlicet, ſi ex-
cedat vires,ac valorem eius,l.ex annuo in pri. ff.
de donat.inter uir. & uxor. Andr.de Iſern.in ca.
primo.§.ſi quis de manſo uerſicu. nec refert. de
contro.inueſt.Reodan.ubi ſupra q. 16. in fin.Et
25 † vbi minimum ſit rei augumentum, nunquam
audiatur Eccleſia, vel alienans pro ſupplemen-
to,quando res legitime diſtracta fuit, ex doctri-
na.l.C.in l.res bona fide.ff.de contr.emp.l.ſcio.
ff.de in integr. reſt. formaliter Pinel. ubi ſupra.
num.9.in fi.

Secundo,conſiderari rurſus modicum augu
mentum poteſt,cum in d. ſententia & conceſſio
ne apoſtolica numerus menſuræ nõ refertur ad
totum prædiolum terræ, ſed tantum ad petiam
terræ aratiuæ,prariuæ,arboratæ,nemoroſæ,ac
paluſtris, excluſo ſolo ipſo,ubi aderat Eccleſia
26 & cimiterium,tum propter illas † dictiones, tã,
& quam, quarum natura eſt omnia, ſed diuerſa
includere;ſicut dicitur, tam ego, quam tu.&c.l.
non ſolum.§.ſi mãdato, in pri.ff.de iniur. Arch.
in c.quomodo.de conſecr.diſt.4.Alber. in indi-
27 ce,verbo,quam; tum † quia verba illa tornatura
rum decem vel circa,in fine poſita, referantur tã
tum ad proxime præcedentia,iux.glo.& ibi.dd.
omnes in l.ſi idem cum eodem.§.fi.ff. de iur.om
nium iud. Vnde infertur, quod nec maximum
augumentum,in damnum Eccleſiæ adfuit,quã-
do in Canone pro toto prædiolo conſtituto cõ
prehenſum ſit, etiam ſolum Eccleſiæ & cimite-
rium prufanatum,quia potuerũt fortaſſe ad. dd.
octo tornaturas aſcendere, quicquid tamen ſit,
totum intra illos fines expreſſos incluſam, cõceſ
ſum videtur,ac per Eccleſiam legitime alienatũ
ad corpus, qua de re Eccleſia ſuppletionem ali-
cuius canonis nec petere nec iure conſequi ua-
28 let.Nun enim per remedium nullitatis † contra-
ctus,cum omnia ſolemnia ab initio interuene-
rũt,& conceſſio in emphyteuſim cum cauſę co
gnitione ac iuſta emiſſa fuerit,not.in c. 1. ubi gl.
de reſt. in integr.Abb.in c.ad noſtram, in glo.2.
de rebus Eccleſię non alien.Archidiac.& Gem.
in cap.1.de reſt.in integr.in 6.Beroi.d. conſi.85.
num.5.uolum. 1. in terminis Guliel. Reodan.d.
tractat.de rebus Eccleſ.non alien.uerſicu. ſed in
29 caſu male.num.1.pagin.482. † propter quæ ſo-
lemnia rurſus præſumitur in Eccleſię utilitatem
contractus celebratus, Bald.in cap.primo.in 1.
qui feud.dare poſſunt. quem refert Iaſ. conſilio
55.in primo uolum. 1. Minus per uiam reſtitu-
tionis in integrum aduerſus læſionem enormẽ,
admittetur Eccleſia, cum nec iſta in propoſito
competat.

Primo,non conſtat de vlla læſione,quę in pri
30 mis & ante omnia ab allegante probari ſpecifi-
ce debeat,multa Pariſ. conſilio 96. numero 66.
cum ſequent.& per totum uolum. primũ. Guid.
Pap.deciſ.142.Ioan.Ludou.deciſi.Peruſi.18.nu-
31 mero 59. nec probanda ſit parua lęſio, pro
qua non datur Eccleſię reſtitutio in integrum,
Corn.conſilio 179.numero 10.uol.4.Ruin.con
** ſilio 119.nu.13.uol.5.magis ** communẽ poſt
alios nuncupat,Anton.Gabr.ſuis concluſ.lib.2.
32 de reſtit.in integr.concluſ.prima. & minus ſi in

6 parte

Digitized by Google

6.parte tantum debiti canonis reperiretur læſa
cum id non attendatur, vbi emphiteota caſuũ
fortuitorum periculum ſubit, Alciat. conſ. 110.
nume.4.per §.quia vero Leonis. authen.de nõ
alienãdo.Iaſ.conſil.54.nu.5.vol.1.Sed proban
33 da eſſet † enormis læſio ad hoc, ut Eccleſia in
integrum reſtitui poſſet, Soci.iun.conſil.84.nu.
34 42.cum.ſeq. uolu. 2. † inſpecto tamen tempo-
re d.alienationis conceſſionis & inueſtiture pri
mæ, quod deducere oportet agens, ut articulus
& probatio concludat, cap. cũ delicti.de emp.
& uend. dd. in l.precia rerum. ff.ad l.falcidiam,
copioſe Crauet.cõſilio.11.numero 7.Natta cõ-
ſil.353. Ari. Pinel.in l.2.in fi.nume.15.C.de re-
35 ſcind.uend.licet.† quæ læſio enormis in propo
ſito dicatur totum ab arbitrio iudicantis pen-
deat, Deci.conſil.39.num.7.Soci.inn.conſi.84.
nume.43.volu.2. Pariſ.conſil.12.nu.84.uolu.1.
& p ea, quæ nouiſſime congerit, Menoch.ex ue
** rioti ** & crebriori opin. tract. de arbitr. iud.
cent.1.lib.2.caſu.34.cum ſeq.

36 Secundo, ceſſat reſtitutio in integrum, dum
denegetur Eccleſiæ, lapſo quadriennio a die ce
lebrati contractus damnoſi.cap.pri.& 2.de reſt.
in integr.in 6.glo.& dd.in c.1.& c.auditis eod.
tit.l.ſuperuacuum, ubi Bart.& omnes.C.de tem
po.in integr.reſtit. Alexan.conſilio.116.uol.5.
37 † ubi adeſt præſumpta ſcientia damni, Bellon.
38 conſil.46.num.15.uel iuſta † & probabilis igno
rantia in petente reſtitui, ut hic, ceſſaret, Deci.
conſil.267.in fi.& conſil.564. Mandel de alba.
conſ.18. Villabob. com.opin.uerbo abſens.nu
39 me.6. Et quàmuis poſt quadriennium compe-
tat ob enormiſſimam læſionem uel iuſtam cau
ſam, per Abb.in c.ad noſtram.numer.7.de reb.
Eccleſ. non alien. Roman. conſil.123.nu.5.cũ
apoſt.Mendoſ.& 407.Couar.uar.reſolut.iur.li.
1.cap. 3.numero.10.Brun.conſi.41.nu.37.ex
* communi * Soarez.recept.ſent.uerbo.reſtitutio
40 num.80.† Attamen id intelligi ſolet, ubi dam-
num eſſet eminentiſſimum ac grauiſſimum, pu-
ta ſi dimidiã excederet, uel eſſet agens pauper,
ut in terminis tradidit Soci. Sen.conſilio 266.
num.24.Iaſ.conſi.54.num.5.& conſil.55.nu.2.
41 uolum.1.ubi ait ſi reſcinderetur contractus, nõ
tamen niſi pro exceſſu reſcindi, quam intelligẽ
* tiam, Rotam Curiæ Romanæ, pro cõmuni * ſen
tentia ſeruaſſe ex relatione reuerendiſſimi Au-
guſtini nũc Epiſcopi Illerdẽſis, atteſtatur, Fran-
ciſcus Turizanus cõ.opin.cap.109.poſt.Corn.
42 conſi.181.num.68.uolu.2.† Subdeas enormiſ-
ſime lęſam Eccleſiam, per lapſum quadraginta
annorum excluſam dici, ad not.in c.de quarta.
de præſcriptione. cõcurrente maxime titulo le
gitimo alienationis. ut in caſu noſtro Gui.Pap.
q.161.& d. Reodã.loco ſępe citato in prin.ver-
ſicu.item ſub uocabulo, nu.6.& 7.pag.6.itaque,
cum non conſtet nec de enormiſſima ſeu enor
mi læſione, quam nec deduci poſſe arbitror ex
ſupra deductus, concludo Eccleſiam ab hoc, re
medio excluſam cenſeri.

43 Tertio & ultimo, quatenus † reſtitutio com-
peteret ante oĩa dicta Eccleſia actrix, deberet
reficere omnes expenſas, ac meliorationes in
d prędiolo factas, pro quib. licita eſſet inueſtito
retentio.c.ex literis, ubi Abb.de reſtit.in integr.
Caſtr.cõſilio.334.in antiqu.in propoſito Reo-
dan. ubi ſupra.nu.21.pag.484.& ſeruiunt mul-
ta per Io. Lodoui.deci.peruſ.24.qđ nec ab Ec-
cleſia attentari debere credo, quando melioratio
tranſcendat fortaſſe ipſius directi dominij
Eccleſiæ ualorem; Dum ergo nec cõtractus di-
citur nullus, nec reſtitutio in inteſtrum compe-
tit, Arbitror inueſtitum iure ac legitime terras
omnes poſſidere, nec à d.Eccleſia, ſeu à d.Rueŕẽ
diſſimo.d.Commiſſario inquietum reddi poſſe.

Franciſ. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO DOMINO DALMIANO ex Tezolis.

ARGVMENTVM.

Pater quãdo teneatur pro delicto filij condemnato in contumaciam tãtum, virtute ſtatutorum ſup hoc diſponentium.

SVMMARIVM.

1 *Pater, qui tenetur ſoluere filij condemnationem*
pro rata legitima, non grauať, ſi filius ex con
* *tumacia damnetur, ex communi.*
2 *Statutum vbi damnat patrem, ſi filius commiſe*
rit delictum, non fictè, ſed verè per teſtes de
* *delicto conſtare debet, ex communi.*
3 *Pater ſemper tenetur ſoluere vigore ſtatuti*
condemnationem filij, ſi ſtatutum reſpi-
ciat condemnationem, pœnæque ſolutio-
nem, etiam quod filius abſens, & contumax
* *damnetur, ex * communi.*
4 *Decretum obligans patrem pro filio, ſi commiſe*
rit homicidium, duo probanda requirit, vi-
delicet homicidium commiſſum, & condem-
nationem ſequutam.
5 *Sententia contra abſentem lata, dicitur ex cõ-*
tumacia tantum promulgata.
6 *Homicidium caſuale ad defenſam, uel à pluri-*
bus commiſſum, cum eſt incertus delinquens,
pœnam pecuniariam patitur.
7 *Abſentes damnantur, etiam ex veris probatio*
nibus, cum ſint citati, & tunc in illorum bo-
nis ſit executio.
8 *Statutum potius iudicatur ſuperfluum, quàm*
quis indebitè damnum patiatur.

Digitized by Google

CONSILIVM CLXIX.

TRINITAS ADSIT.

EX decreto quon.Illuſtriſſimi Ioā
nis Frācíſci Marchionis ædito
dic 19.Auguſti.1474.ad frenā-
dam petulantiam corū, qui im
necem aliorū prorumpunt, pa
rentumque ab impudentiſſima
filiorum perſuaſione ad malum,ac vt proniores
exiſtant ad corrigendos & admonendos filios
familias, ſtatuiť in hæc verba, &c.Si de cætero
per filium familias aliquem, aut filiosfamilias
homicidium aliquod fieri contingat, quod ꝓ
ſatisfatione condemnationis de tali filio fami-
lias aut filiisfamilias factæ, Pater ipſe vſque ad
quantitatem portionis legitimę, quæ ipſi filio
ſiue filijs in bonis patris mortis deberef, tenea-
tur,atque ipſo facto exigatur,ſubſequitur.d.de
creti declaratio eiuſdem Principis ſub die 11.
Septembris eiuſdem anni.vulgari ſermone de-
ſcripta ſub hac forma inter cetera, *Vuole il det
to Signor noſtro, &c. che detto ordine s'inten-
da ſolamente per gli filiuoli di familia,che ſtan-
no fori della Città in lo Marchionato& diſtret-
to, & non per gli habitanti nella Città. & etiam
ſolamente ſia per quelli, che commetteranno
homicidio, & non per mutilatione di membro.
ò altro eccesſo graue commeſſo nella perſona
d'alcuno &c* Euenit modo, quod Simon,Luci-
nus,& Annibal filij Dalmiani,habitātis in The
zolis Vicariatus Marmiroli,diſtrictus Ciuitatis
inquiſiti de homicidio perpetrato in perſonā
cuiuſdam Thomei, &c.abſentes & cōtumaces
fuerunt in pœnam ordinariam damnati, & vt
infra ꝑ hæc verba,Quia nobis & officio noſtro
conſtant inqui tos de contentis in inquiſitio-
ne,eſſe culpabiles, propter eorum contumaciā,
& propter indicia contra eos militantia, cōpu
tato banno, inquo ſunt incurſi;Idcirco inquiſi
tos condemnamus & in amputationem capitis
& in confiſcatione bonorum,& in libris mille
ſaluo iure creditorum,& legitima filiorum,&c.
Tēpore delicti & condemnationis pater viue-
bat, qui nunquam citatus in d.iudicio fuit, &
eo mortuo nomine fiſci petitur confiſcatio bo-
norum patris pro legitima filijs deb.ta, dicitur
que breuiter omiſſis multis, quæ ad ornatū ma
gis quam ad deciſionem caſus deduci poſſent,
nullam confiſcationem,nullamque executionē
in bonis patris,etiam pro rata legitimę filijs de
bitæ fieri poſſe,qđ, vnica, vere,probabili,&cō
* muni * omnium concluſione demonſtratur
1 namque decretum primum † obligat patrem
ſoluere filij cōdemnationem pro rata legitimæ
ſi filius commiſerit homicidium, & pro illo dā
natus exiſtat; non ergo tenebitur, ſi filius ſit in
contumaciam tantum condemnatus, quando
vnus pro alieno delicto obligatus, ita demū te
neatur, ſi vere & propriè ꝑ confeſſionē,& te-
ſtes de delicto conſtet,non ſi fictè per contuma
ciam tantum, cum eo modo cōdemnatus quis
magis ex contumacia credatur, quā quod vere
delictum commiſerit,ex doctr.Bart.numero 3.
& 4.poſt.Bal.& Imol.& Alexan.numero 6.Ca
ſtr. numero.3.in l.cum filius.familias vbi Iaſ.cō
munem nuncupat.numero.15.ff.de verb. obli.
Abb.conſi.66.per totum vol.2.Corn.cōſ.143.
* num. 8.volum.2.ex * communi Alciat.regul.3.
præſumpt.22.num.3.Marſil.conſi.82.nu.13.&
ſe..volu.2. Nell.de Bannitis.2.part.q.34.incert.
auth. de crim.læſæ.Maieſtati. q.3.num.8.Bona
co.ſua praxi.crimin.verbo pater,& ſuper dicto
Satuto Simon de præt.conſ.65.num.1.Meno-
2 ch.conſil.100.num.162.vol.1.† Dumque ſtatu
tum ſeu ordo reſpicit filij delictum & homici-
dium, non autem condemnationem, & pœnā
tantum, ac loquitur per verba conditionalia,ſi
homicidium fieri contingerit,nec ſentētia egre
ditur perſonam, l.eius qui debitorem.ff.de iure
fiſci,nec lata contra vnum, alteri nocebit,niſi
proprie conditio verificetur, ſecus vero,ſi ficte
in contumaciam, gloſ.ultima not.in §.fi.Inſtit.
de noxal. in propoſito declarat Alexan.in d.l.
cum filiusfamilias.num.6. Roman.conſil.154.
num.5.cum.apoſt. Mendoſ,Bar.in diſput.3.Al-
* ber. de ſtat. qō.52.* cōmunem eſſe formaliter
ſub his verbis conditionalibus, ponit Bero.cō
ſilio, 102. num.43.& ſeq.uolu.3.Rolan.cōſilio
crim,17.Tom,2.conſilio crim.in ſol.regulam.
cum limitat ponit Viui.com.opin.uerbo, ſtatu-
tum diſponens, quod pater teneatur pagi.297.
lib.1.Roland.a Valle.conſilio 29.numer.24.&
conſ.94.nu.19.uol.3. ex cōi Tob. Non.conſil.
94.nume.50.Hippol.Bonaco.com.opin.crim.
uerſiculo, pater conueniri, Menoch.ubi ſupra.
nu.162.quod procedit.etſi in cauſa cōtra prin-
cipalem delinquētem fuiſſent examinati teſtes
in iudicio,quia nec tunc tertius pro contumace
damnaretur,uel in eum executio fieret,ita Soci.
Sen.in l.cum.filius,in fin. Alciat.conſil.182.nu
mero.4.Boſ.tit. de publicat.bonorum.nume.
56.Roland.a Valle.d.conſilio.29.num.31.uol
3.Vbi.enim ſtatutū(pro ut eſt de quo agimus).
reſpicit delictum filii,nō tenetur pater pro filio.
niſi vere.de delicto uel homicidio cōſtet,uel pa
ter citetur; licet quando reſpiciat condemna-
3 tionem, uel ſolutionem pœnæ tantum.† pater
ſemper teneatur, ſiue abſens,ſiue per probatio-
nes uerè,ſiue fictè per contumaciam damnetur,
* hæc eſt probata diſtinctio * omniū.de qua per
Bart.& cæter.in d.l.filiusfamilias Bart.in indiui
duo, conſil. 116.incipiente,Statuto ciuitatis Pe
ruſinę, ſeu in illius diſput. 3. Alber.de ſtat.pri.
part.q.52.uerſic.adhuc quæro.& part.3.q.25.
commune dictum inquit Felin.in c.cum Bertol
dus.numero 22.de re iud.Bal.ſuper ſtatuto,uer-
bo parentes. num. 8.ſequitur Clar.in §.fi.crim.

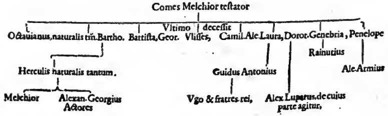
q.86.

quæſt.86.in fin.poſt.Boſſ.titu.de carcer.fideiuſ.
relaxan. nume. 58. in his terminis Bero.conſi.
102.numero 38.cum ſeq.volum.3.Angelus de
Gambilio. conſil o 33. per totum tom.pri.cōſ.
crimin. in fol.dicens. num. 16.ex verbis ſimili-
4 bus decreto noſtro duo requiri probāda copu
latiue,Nempe homicidium commiſſum,& cō-
demnationem pro illo ſequutam, probat Reo-
dan.conſilio.17.per totum Tom.2.conſi.crim.
in fol. idem ſeruari videmus in fideiuſſoribus
rei,quibus,ſi non ſint in iudicio citati,ſententia
contra reum debitorem lata, in contumaciam
tantum,vel etiam ipſo tantum principali inter-
ueniente,minime nocumento erit,late explicat
& ita obtinuiſſe ſcribit Iul.ſcarlat.conſilio 114.
numero 4.5.& ſequen.Tom.pri.conſilio crimi.
in for.concluditur itaque bona patris pro con-
demnatione filiorum exiſtentium tempore cō-
demnationis in poteſtate patria,nec pro legiti-
ma filiorum venire in confiſcationis ſententia,
5 lata inquam in contumaciam,pro vt id ex ver-
bis ſententiæ iudicis colligitur, vltra iuris præ-
ſumptionem, ex doct. gloſ. verbo prolatum.l.
prætor. ff.de iud.quam probat. Felyn.in d.cap.
cum Bertoldus.numero.24.limita.4.in prin.de
re iud.eoque minus venire,cum non ſolum pri
mum decretum, ſed etiam ſecunda declaratio
ad illud,id expreſſius confirmet, mandans ſolū
filiosfamilias committentes homicidium com
prehendi,& puniri patres,vt hinc enixior volū
ras reſpiciens delicta tantum filij,nō autem cō
demnationem colligatur;vulg.l.baliſta,ad Tre
bell. cum adductis,per Marſil.in l.prima.§.quæ
ſtione colu.pen.ff.de quæſt. Corſett.de poteſt.
reg.in princ.vbi.76.offic.geminationis connu
merat, Vaſqui. de ſucceſſ.pri.part.§.3.numero
13.lib.primo. Nec opponatur,decretum illud,
ſtante hac concluſione ſeruire de uento, cū cō
tumaces tantum in confiſcatione damnentur,
virtute ſtatuti patriæ,quia poſſe operari credit,
6 Primo,ſi filij præſentes,† & p homicidio ca
ſuali tātum uel forte ad defenſam commiſſo p
exceſſu,vel ſi per plures commiſſum,eſſet incer
tus occidens, & in pęnam pecuniariam punirē
tur, iuxta diſpoſitionē ſtatuti ſub Rubric.de ho
micid.uerſicul. ſi vero caſualiter,& not.de iure
communi, per Tiraq.tract.de pen.cauſ.pri.nu.
7.cum ſeq. Clar.in §.homicidiū.uerſiculo.alia
etiam eſt.

Secundo,ſi abſentes ex ueris probationibus
& citatis patribus in toto proceſſu damnaren-
tur, quia hac uia & modo contra ipſum & eius
7 bona ex illorū propria† cōtumacia fieret execu
tio.ad not.in d.l.cum filius familias, ubi Bartol.
uerſ.cautius.& in ſpecie Caſtr.numero 3.qui in
quit in quæſtione de facto facie, ut uerbis illius
utar,remanere,ob dictam citationem cōfuſum
quendam magnum aduocatum,refert Rondā.
d.conſilio 17.numero 3.& Angel.d.conſil.33.
num.20.Tom.pri.conſi.crimi.in fol.& Iul.ſcar
lat. cōſilio 114.num.5.cum ſequ.& eod.Tom.
1.conſilio crim. Et cum uerificari poſſit in ali-
quibus caſibus pro ſententia in contumaciam
lata,bona patris ſeu dicta legitima minime con
8 fiſcabūtur,& forte dici poſſet potius † uti ſuper
fluum,& uanum admittēdum fore,quàm pater
uel eius hæredes in propria ſubſtantia damnū
patiatur, c.dudum.c.ſuggeſtum de deci.ca.du-
dum.ubi Abb.de priuil.Bero.conſil.13.num.8.
uolum. primo.cum ſimil. Ne igitur fiant ſubha
ſtatio,proceſſus,& expenſæ inutiles,pronuntia
bitur in præſenti,ſtantibus rebus,ut ſtant,ad ul
teriora non eſſe procedendum,cōtra bona pa-
tris,qui obtinuit,ut relatum fuit.

Franciſ.Burſat.I. C. Mantuanus.

INFRACITATAE GENEALOGIAE ORDO.

PRO NOBILI COMITE MELCHIOre Mangiolo Patricio Bononienſi.

ARGVMENTVM.

Filius an & quãdo in fideicommiſſo locum patris ingrediatur.

Quid ſignificent Clauſula in ſtirpes & nõ in capita ſalua gradus prærogatiua, de gradu in gradũ in infinitum vulgariter, pupillariter, & per fideicõmiſſum, debito iuris ordine ſeruato, & ordine ſucceſſiuo, ac eo modo quo quis ab inteſtato ſucceſſurus eſſet.

Confeſſio erronea in diuiſione bonorum fideicomiſſi, an noceat vel retractetur.

SVMMARIVM.

1 *Filius intrat locũ patris, & maxime in ſucceſſione aſcendentes; Quod procedit non ſolum diſpoſitione legis, ex ** communioni ſententia, verum & in diſpoſitione hominis, ex * communi imo magis recepta ** ſententia.*

2 *Filius ſuccedens in locũ patris, dicitur ſuccedere ex perſona propria, in gradu tamen patris.*

3 *Filios intrãs locum patris, cenſetur eſſe in eodẽ proximitatis gradu, cum alijs ſuccedentibus.*

4 *Verbo illa, in ſtirpes & pro numero ſtirpium, reſpiciunt non modo filios, ſed et deſcendentes, ex alijs prædefunctis æqualiter, et promiſcue, ex * communi.*

5 *Clauſula illa, ſalua gradus prærogatiua in ſubſtitutione appoſita, non impedit, quin ex diſpoſitione legati fili in ſtirpes inſtituti, repræſentent perſonam patris.*

6 *Teſtantis mens primum locum obtinet in fideicommiſſis.*

7 *Verba teſtatoris, quandoque impropriantur, vt menti deſeruiamus.*

8 *Extenſio, de vno caſu ad aliũ, fit ex veriſimili mente teſtatoris.*

9 *Verba illa, de gradu in gradũ, in infinitũ, quid arguant teſtatorem voluiſſe.*

10 *Aequalitatis ſeruãdæ cauſa ſolet fieri qualibet interpretatio.*

11 *Liberi prælati creduntur alijs quibuſcunq;, ex præſumpta mente teſtatoris.*

12 *Conſentiens aliquem ex ſuis proximioribus, cũ ſe ipſo concurrere in portione fideicommiſſi, ſibi præiudicari.*

Idem quandoquis cõfitetur adeſſe fideicõmiſſũ.

13 *Iuditãdũ ẽ in dubio nepotes locũ patris ſui intrare*

14 *Ratio conſeruãdi bona perpetuo in familia, inter vocatos ſub nomine collectiuo tantum, fideicommiſſariam inducit ſubſtitutionem.*

15 *Clauſula vulgariter, pupillariter, & p fideicõmiſſum, reciprocum fideicommiſſum inter omnes inducere ſolet.*

Prohibitio alienationis in infinitum operatur fideicommiſſum reciprocum. numero. 15.

16 *Fideicõmiſſa talis ſunt naturæ vt regulariter proximiores gradu ſemper admittantur, remotioribus excluſis.*

17 *Conſobrini proximiores gradu vocantur, quàm filij conſobrini.*

18 *Gradus plures, tã in conſtitutionibus, quàm ſubſtitutionibus fieri poſſunt.*

19 *Succedere debẽt filij primo nominati, & ſpecifice ſubſtituti, ita vt donec qui de eis ſupererit nemo alius, in generali collectiua comprehenſus cenſeatur, ex * communi.*

20 *Effectio teſtantis ex ordine ſuccedentiũ dignoſcitur, quando ſit maior, & quando minor.*

21 *Nominati à teſtatore cenſẽt ab eo valde dilecti, ſi nati erant tempore teſtamenti.*

22 *Subſtituti primo loco, prius quoque admittunt etiam excluſo ſibi in eodem gradu coniuncto, & tamquàm magis a teſtatore dilecti præferuntur etiam in gradu paribus.*

23 *Proximior in gradu, reſpectu grauati, non autem reſpectu teſtatoris attenditur, quãdo plures ex fideicõmiſſaria uocanẽ nomine colectiuo, ex ** receptiori, et ibi plura de hoc, ex * cõi.*

24 *In feudi ſucceſſione attenditur proximitas, reſpectu vltimi defuncti, non autẽ primi authoris.*

25 *Proximitas teſtatoris, tunc demum attendiẽ, quando fideicommiſſum proximiori ſolum de familia, non etiam alijs eſſet factum.*

26 *Filius non intrat locum patris, quando agiẽ de hæreditate perſone collateralis, at ſecus quãdo agitur de hæreditate aui, vel aſcendentis, ex diſtinctione * approbata.*

27 *Nepos, cũ patruo, vel matertera, in fideicõmiſſo concurrunt, ex diſpoſitione hoĩs, maxime ubi teſtator ſubſtitutos ĩ ſtirpes uocat, ex ** cõiori.*

28 *Proximiores ſemper vocantur ad ſucceſionem, quãdo non ſunt ĩ codẽ gradu pſona grauatæ.*

29 *Filius poſt fratrum filios non repræſentat perſonam patris, quod tamen eſt ſpetiale in nepotibus ex fratre, ſecus in alijs perſonis.*

30 *Nepos cũ patruo admittiẽ ad ſucceſſionẽ ſolã, ubi agiẽ de immediata ſucceſſione Aui uel patrui non autẽ de mediata tãtum ex * communi.*

31 *Nepos cũ patruo ſuccedit, licet gradu impar, ac*

locum

Digitized by Google

locum patris intrat, quando tempore mortis teſtantis præmortuus erat pater vel Auus, ex cuius perſona venire intendit.

33 *Arguere licet, ex vna parte teſtamenti ad aliã.*

34 *Vocati ad ſucceßionẽ, nomine collectiuo, uocati cenſentur ordine ſuceeſiuo ex * communi. qđ procedit, etiam in filijs naſcituris, ex * cõi.*

35 *Confuſio iuri, & intellectus, euitanda eſt*

36 *Dictio, vt ſupra, facit relationem omnium eorũ quæ ſupra dicta ſunt.*

37 *Clauſula debito iuris ordine ſuccedendi ſeruato ſeu ordine ſucceßiuo, æquipollet clauſule, eo modo, quo ab inteſtato ſucceßuri eſſent.*

38 *Teſtator, cẽſet vocare ſubſtitutos eo modo, quo ab inteſtato grauato ſuccederent, ex * cõi.*

39 *Hæredes ab inteſtato primi duntaxat gradus non etiam vlteriores vocati dicuntur, ex tacito teſtatoris iudicio, ex * communi.*

40 *Filius, quando locum patris nõ intret, ex præſũpta teſtatoris dilectione.*

41 *Fideicommiſſum cõditionale, quod nã dicatur.*

42 *Fideicommißa conditionalia, etiam paterna, nõ tranſmittuntur ad filios, & hæredes ex * cõi, & probata opinione.*

43 *Filius, locum patris non intrat, quãdo in fideicõmiſſo adeſt clauſula ſalua gradus ꝓgatiua.*

44 *Geminatio, enixam teſtatoris uoluntatẽ arguit,*

45 ** Intellectus * communis ad l. hæredes mei. §. cũ ita ff. ad trebell.*

46 *Filius quando non potiẽ priuilegio ſubintrandi locum patris.*

47 *Nepotes cum patruo ad ſucceſsionẽ admittuntur, ubi ſucceditur titulo hæreditario, uel ad ſimilitudinem.*

48 *Clauſula in ſtirpes & non in capita, operaẽ, ut nepos cũ patruo ſuccedat in caſu, ĩ quo de iure alias admitteretur, ex * communi. Et quid in ſucceſſione vlterioris gradus.*

49 *Clauſula, ordine ſucceßiuo et ſalua gradus prærogatiua operãtur, ut nunquã nepos cũ patruo ſuccedat, nec unus locũ alterius ingrediatur.*

50 *Dilectio teſtatoris eadẽ iudicatur in inſtitutione, qualis in ſubſtitutione reciproca.*

51 *Mens, vbi adeſt, ac uerbo, ibi coniectura ceſſãt.*

52 *Coniectura, quæ ex verbis & mente teſtatoris elicitur, præualet aliter, qua ueriſimiliter à lege interpretatur.*

53 *Prius honorati maiore ꝓgatiua amoris potiũtur, & magis dilecti, & præferẽdi cenſent.*

54 *veritas quãdocũq; cognita, sẽper eſt obſeruãda ac quilibet erroneæ vel falſæ aſſertioni ꝓualet,*

55 *Cõfeßio erronea in fideicõmißis nõ nocet cõfit:ẽtĩ qn ẽt de iure nõ admittẽdos excludere poß:t·*

56 *Diuiſio bonorum fideicommiſſo ſubiectorũ erronea non nocet, quin repetatur indebite traditum, etiam ex ignorantia iuris, & idem in confeßione erronea dicitur.*

57 *Teſtantis diſpoſitio in vnum caſum cõcepta, ad alium non porrigitur.*

58 *Fidei committentis patrimonium, magis unitũ remanere debet quam fieri poßit, ex coniecturata mente, & de hoc redditur ratio.*

CONSILIVM CLXX.

TRINITAS ADSIT.

TEſtatĩ nobilis Comes Melchior Manzolus inſtituendo quinq; eius filios maſculos legitimos & naturales æquis portionib. &, vt eius verbis ſtar, in capita ac ĩ ſtirpes eorũ filios, & deſcẽdẽtes maſculos lẽĩmos, &c. in ſeculo ꝑmanẽtes de gradu ĩ gradũ, vſq. in infinitũ; Quos inuicẽ ſubſtituit vulgariter, & ꝑ fideicõmiſſũ, ac oĩ mel. mõ, &c. ſalua tñ gradus ꝓgatiua, & debito iuris ſuccedẽdi ordine inter eos ſeruato, &c. Decedẽtib. vero oĩbus. dd. deſcendẽtib. ſuis, lineę maſculinæ, & vltimo ex illis oĩ meliori, ac ampliori modo, &c, quib. fortius fieri põt vulgariter, pupillariter, & ꝑ fideicõmiſſũ ſubſtituit, minorẽ natu maſculum legitimũ & naturalẽ, vel voum, qui tũc fuerit ex quilibet, & vna quaq; quinq; filiarũ ipſius teſtatoris, ſeu de filij & deſcedẽtib. maſculis legitimis & naturalib. cuiuslibet. dd. filiorũ ipſius teſtatoris, qui tunc ſupererunt, & filios maſculos legitimos & naturales dominorũ Octau. & Herculis filiorũ eius, vt in arbore naturaliũ tãtum, vel alterius eorum qui tũc ſupererũt, in ſtirpes & nõ in capita, & ęquis portionib. in ſtirpes vtſupra, & per numerũ ſtirpiũ. dd. filiarum dicti teſtatoris, & ſtirpiũ Octauiaoi & Herculis, ſine defferentia, & ſucceſſiue illorũ fiios & deſcendẽtes, mares legitimos & naturales in ſeculo permanẽtes, & permãſuros de gradu in gradũ, vſq; in infinitũ, & eas ſimiliter vtſupra inuicẽ ſubſtituit vulgariter, pupillariter, et ꝑ fideicõmiſſũ, & oĩ meliori modo vt ſupra. ſalua gradus ꝓgatiua, vt ſupra. ꝓhibẽs de mũ alienationẽ. dd. bonorũ, ac quãlibet detractionem, ſub verbis & clauſulis prægnantibus.

Defecit oĩno linea maſculina. d. teſtatoris, ita vt. d. Georgio ultimo decedẽti, ſucceſſerint filij filiarũ, & filij. Com. Herculis tm̃, (Comes. n. Octauianus, ſine prole obierat) legitimi & naturales in ſtirpes diuidentes hæreditatẽ & bona.

Deceſſit rurſus. d. Guido Antonius alter ex filiarũ filijs relicto. d. Hugone, & fratrib. q pater nã adierunt hæreditatẽ. Tãdem & ultimo loco obijt.

Digitized by Google

obiit. D. Alexander Luparus filius dominæ Do
rotheę filię teſtatoris, ſine prole, cuius hęredita
tem virtute fideicommiſſi filij filiarum. d. Rai-
nutius, & Alexander, ac filij Comitis Herculis.
D. Melchior. & fratres, illam diuiſerunt, ſed vna
cum Dom. Hugone & fratribus, nunc contro-
uertitur.

An ipſe Hugo, & fratres admitti potuerint
in ſtirpe vel cæteri filij filiarum, & filij Comitis
Herculis tantum, excluſo. D. Hugo. & fratribus
nepotibus.

Super hoc dubio rec̃ ſitus à nob. D. Camillo
Paleoto Patritio ac Senatore Bononienſi, do-
mino mea perquàm colendiſſimo, vt quid iu-
ris eſſe ſentiam, in medium proferrem, Implora
to diuino auxilio, & omiſſo verborum an-
fractu.

Dico prima facie videri iſtos nepotes Domi
næ Lauræ, ex filio Guidiantonij, facere partem
& obtinere portionẽ poſſe in ſucceſſione Do-
mini Alexandri.

1 Primo, quia † filius intrat locum patris, & ſuc
cedit ꝓut pater faceret, maxime; in ſucceſſione
aſcendentis vel patrui. §. reliquũ. & §. cum filius
inſt. de hæred. quæ ab inteſtato deferũtur, auth.
poſt fratres. & auth. ceſſante. C. de legit. hęred l.
Poſthumo. ff. de iniuſt. rupt. teſtam. Deci. conſi.
** 158. in fi. nec. ſolũ in diſpoſitione legis vt ex **
communiori tradit, nouiſſime Ioſeph. Lodoui.
deciſ. perus. 11. num. 1. & 5. ſed etiam hominis,
puta in fideicom miſſo, & vbi ex ſubſtitutione
ſucceditur teſtatori, per glo. in l. cum ita. §. in fi-
deicommiſſo. ff. de leg. 2. Alex. conſi. 88. & 137.
volu. pri. Rui. conſi. 12. num. 14. & conſil. 13. nu-
* mero 13. ad. fi. vbi. de commun. * volu. pri. quã
** alibi communiorem & magis ** receptam, cen
ſui, in conſil. meo 71. in princ. & 67. num. 9. vol.
1. addo. Tob. Non. conſi. 4. nu. 4. & 7. Hier. Ga-
briel. conſ. 135. per totum, Simon de prætis cõ
ſilio 503. num. 11. & 115. conſil. 73. nu. 12. & ſe.
ſubdens id procedere.

Licet dicatͣ, ſalua gradus prærogatiua, vt nu-
mero 26. Vnde quemadmodum viuens. d. Gui-
do Antonius admitteretur vna cũ cæteris filia
rum liberis, ita & filij domini Guidi pro ſtirpe
paternam portionem alias parti ſpectantẽ ob-
2 tinebunt, † dum patrem repreſentent atque ſuc
cedant, licet ex perſona propria, in illorũ tamẽ
patris gradu; per Bart. in l. ſi Auus, C. de liber.
præter. Aret. conſilio 169. num. 5. cum ſimil. De
ci. conſil. 299. num. 7. Bero. conſil. 149. num. 11.
& 12. volu. 2. Zanc. in l. hæredes mei. §. cum ita.
3 num. 851. ff. ad Trebel. quamuis. n. † ex repreſen
tatione patris veniant. d. fratres, ceuſent tamẽ
in eodem proximitatis gradu eum alijs; l. fi. vbi
Corn. num. 4. & 5. & Iaſ. nu. 26. C. de verb. ſign.
Port. Imol. conſil. 55. nu. 40.

4 Secundo, † teſtator pluries in inſtitutionibus
ac teſtamento, & in ſpecie in ſubſtitutione reci-
proca filiorum maſculorum filiarum eius, & fi-
liorum. d. Comitis Octauiani, & Herculis, vocat
illos in ſtirpes, & pro numero ſtirpium, reſpiciẽ
do ſtirpes, & vocando illas æqualiter, & promi
ſcuè, magis quam ſucceſſionis gradum atq; pro
ximitatem. l. plene. §. ſi. coniunctim. ff. de leg. 1.
not. in l. ſi cognatis. ff. de rebus dub. multa Soci.
Sen. conſilio. 79. nume. 2. & conſilio. 104. nu. 4.
volu. 3. Pariſ. conſil. 36. num. 6. & conſil. 92. nu.
* 68. vbi de communi * vol. 2. Soc. iun. conſi. 116.
nu. 17. & 24. vol. 1. cum per me alias. d. conſ. 67.
& 71. num. 4. accumulatis Port. Imol. conſil. 55.
nu. 95. Alciat. conſil. 638. in fi. itaque dum filij
Guidi Antonij ſtirpem vnam, Lauræ filiæ teſta-
toris conſtituant admittentur ac locum patris
5 ſubintrabunt, eo † præcipue, quod nec repreſẽ
tatio hæc legalis impediatur, quamuis teſtator
ſubſtituendo (vt hic) vſus ſit clauſula illa, ſalua
gradus prerogatiua, quod in ꝓpoſito termina-
re viſus eſt Soci. iun. conſilio. 156. nu. 13. vol. 1.

6 Tertio, † in ſubſtitutionibus & fideicommiſ-
ſis, voluntas ac mens teſtantis primum locum
obtinet; l. ex facto §. ſi rerum ibi, facit quidem
totum volũtas defuncti. ff. de. hæred. inſti. l. pen.
7 ff. de leg. 1. † Quinimo quandoq; licitum eſt ver-
ba teſtatoris offendere, vt deſeruiamus menti.
l. pater ſeuerinam, in pri. §. conditionem verba.
ff. de cond. & demon. l. 3. §. conditio ibi, ſed me-
lius eſt ſenſum, quam verba amplecti. ff. de alim.
leg. Bald. conſil. 67. inter conſ. Ang el. Caſtr. cõ
8 ſilio. 77. incipit, caſus iſte. † hinc prouiſio facta
per teſtatorem in vnam cauſam, extenditur ad
alium, in quo teſtator veriſimiliter ita prouidiſ
ſet, ſi de eo cogitaſſet. vel fuiſſet interogatus. l. ti
tius. §. lucius. vbi Bart. in ſummario. ff. de liber.
& poſt. Alex. conſil. 129. vol. 2. conſil. 102. volu.
3. Curt. conſilio 51. & dd. vbi Curt. in l. tale pa-
9 ctum. ff. de pact. cum vulga. † At in præſenti caſu
mentẽ quis ad eſſe, nõ coijciet, ex illis verbis de
gradu in gradum, in infinitum, quaſi voluerit,
quod omnes deſcẽdentes ab vna filio, reſpectu
gradus. d. filiæ, faciant omnitẽpore partẽ vnã
& gradum, quo ſuccedant cum alijs, etiam qđ
non eſſent in eodem gradu cum alio ſtipite, &
donec aliquis ex. d. gradu & linea deſcendens
ſuper ſit, nunquam in patris ſui portionem ad-
mittantur cæteri. argum. not. in cap. primo. de
natur. ſucceſſ. feud. Angel. conſilio 281. Deci. cõ
ſilio. 299. numero. 7. nonnulla Cel. Hugo. conſ.
49. numero. 22. & conſilio 93. nume. 10. & ſeq.
Rurſus dicendum videtur, quod interrogatus
teſtator reſpondiſſet, velle nepotes ex filia ſubin
trare locum patris, in ſucceſſione alterius filij fi-
liarum, & admitti vna cum alijs, ita vt in ſtirpes.
ſuccedant, & quilibet gradus ſuarum filiarum
æquam partem ſue hæreditatis conſequatur
eo quod æqualis illarũ amor, inſtitutio, & ſub
10 ſtitutio fuerit. † pro qua æqualitate inter ipſos
fratres & ſorores ſeruanda, fieri ſolet quæuis in
terpretatio. l. quæſitũ. §. ſed & ipſe. ff. de fid. inſt.
Alex. conſi. 158. & 175. volum. 6. Socin. iun. cõ-
ſil.

Digitized by Google

ſil. 160.num.25.cum ſeq.volum.2. Ruin. conſil.
112.num.1.& 16.uolum.1.Socin.ſen.conſi.37.
11 in fi.volum.3.† liberique omnes ex mente præ-
ſumpta teſtantis præferantur cæteris,l. cū Auus
cum cōcordantibus.C.de cond. & demonſt. vt
hinc ex diſpoſitione teſtatoris ueriſimili conic-
cturataque mente cōcludi valeat, hos teſtatoris
ex filia pronepotes æqualiter, in ſtirpes tamen,
ſuccedere cum nepotibus ex altera filia fideicō-
mittentis, in portionem d. Alexandri ſimiliter
nepotis,ſine liberis decedenti.

Quarto, videtur hæc cōtrouerſia deciſa pro-
pria confeſſione & uoluntate partium,ſeu filio-
12 rum filiarum,& Comitis Herculis.Dum † ſpon-
te vt ſupponitur, diuiſerunt in ſtirpes hæredita
tem d. Alexandri, & dominumque Hugonē &
fratres ad portionem admiſerunt,ita vt & ipſos
locum illorum patris in præſenti fideicommiſ-
ſo intrare manifeſtum appareat, ex eorundem
proximiorum conſenſu, vt in propoſito cōſu
luit Soci. ſen.conſi. 37.nume.9.uerſi.ſed tempo-
re.uolu.3.ſeruit,quod de confeſſione fideicom-
miſſi dicitur,per eundem Soc.conſil. 12.nu.20.
volum.3.Pariſ.conſi.75.num.52.& ſeq.volu. 2.
conſi.17.num.20.& conſi.5.num.42.uolum.3.
Dec.conſi.551.nu.10.cum ſimi.

Quinto, ſi controuerſia hæc non eſt clara, in
fauorem Domini Hugonis & fratrū, negari ta-
men non poteſt, quin ſit dubia & obſcura,ex p̄-
cedentibus contra cæteros proximiores. Vnde
13 † in dubio iudicandum eſt, nepotes locum pa-
tris intrare,& ſimul cum alijs admittendos,iux-
ta not. per Socin.dict.conſil.37.in fin.volum.3.
Capici.deci.Neapol.21.in fin.uerſi.æquior igi̅t.

Quæ ſuprascripta omnia nō leuem & modi-
cam dubitationem in cauſa mouebant,ad com-
modum & in gratiam d.Hugonis & fratrum,ac
diuiſionis iam inter dictos conſortes initæ.

Verum,re ipſa maturius ac diligentius perpē
ſa; contrariam ſententiam iure probabiliorem
ac legibus,menti,ac verbis teſtantis exiſtimaui,
uempe D.Guidonem & fratres excludēdos fo-
re,cæteris filijs filiarum,& d.Com.Herculis tan
tum admiſſis. In quam quidem, ut dicam, mul-
tis adducor rationib. meo iudicio ſatis ſolidis.

Primoque, pro fundamento principali præ-
mittitur,quod hic adeſt inter omnes filios filia-
rum & illorum filios & deſcendentes in infini-
tum fideicommiſſum reciprocum,& fideicom-
miſſaria ſubſtitutio inuicē inter omnes expreſ-
14 ſe facta;† tum ex ratione illa conſeruationis bo-
norū perpetuo in familia,quæ alias inter voca-
tos ſub nomine collectiuo tantum fideicommiſ
ſariam inducit.Soci.in l. Gallus.§. quidam recte
num. 16.& 19.ff.de liber. & poſthu. latè Franc.
Piſcin.ſuper ſtatut. exclu. fœmin. nume.59.tum
15 † rurſus ex illa clauſula vulgariter, pupillariter,
& per fideicōmiſſum,& ex prohibita alienatio-
ne in infinitum, quæ reciprocum fideicommiſ-
ſum inter omnes inducere ſolet,not. in l. hære-
des mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.Menoch. conſil.
80.num.11.uol.1.Port.conſ.6.num.23.Octaui.
Cacher.deciſ.pedem.50.

16 Secundo,† permittitur,quod regulariter in fi
deicōmiſſis proximiores gradu ſemper admit
tuntur,remotiorib. excluſis,l.peto.§.fratre, ibi
vt proximus quiſq. primo loco inuitatus uidea
tur.ff.de leg.2.l.cum ita.§. in fideicommiſſo, &
qui ex his primo gradu ſunt procreati.ff.eodem
titu.tradit deciſiue Deci.conſil.299.num. 15.ſe-
quitur Paris conſil.37.nume.57.uolum. 2. & de
iure communi,eſt text.in §.ſi plures inſti. de le-
git.agn.ſucceſſ.§.ſi uerò.in auth. de hæred. quæ
ab inteſt.auth.poſt fratres, la 2.C. de legit. hæ-
17 red.Craue.cōſi.180.At cum d.† Alexander Ar
mius,& d.Raynutius ſint in 4.gradu,de iure ci-
uili perſonæ defunctæ Domino Alexandro Lu
paro,qui uocantur conſobrini, ſeu filii ſororū:
Hugo vero & fratres ſint in quinto,ſic remotio
ri, quia ſunt filij conſobrini. l.iuriſconſultus.§.
3.gradu,& §.4.ff.de grad.§.3.gradu,& §.4. inſt.
de grad.affin.Ferret.conſi.111.in pri. uolum. 1.
Crot.inter conſi.Rubei.39.in fin.& conſi.38.in
fin.Primi ſoli admittentur excluſis iſtis, cū pri-
18 mus ordo & gradus, attendatur, † in ſubſtitu-
tionibus, ſicut in inſtitutionibus repetitur, in l.
1.ff.de vulg.& pupill.inſt.de vulg.& pupil. ſub-
ſtit.in pri.ubi gl. in verbo gradus, & cum conſo
brinis ſuccedēt filij, Comitis Herculis, Comes
inquā Melchior Alexāder & Georgius, eo qd
ſint a teſtatore poſiti in eodem gradu,ac ordine
primo ſubſtitutionis, cum filijs filiarum ſuarū;
vt merito ſecum in ſtirpes ſuccedant, licet quo
ad perſonam defuncti in ulteriori gradu repe-
19 riantur,† cum uti filii primo nominati, & ſpeci-
fice ſubſtituti,prius ſuccedere habeāt, & donec
quis de illis ſuperſit,nemo cōprehenſus in col-
lectiua generali, uel eius liberorū admittatur,
Deci.conſil.1.in fi.Curt.iun.conſi.58.num.3.&
ſeq.& conſil.161.num.2.Alciat. in l.liberorum
verſi.4.ff.de verbo.ſignifi.Bellon.conſ.50.num.
4.Corn.conſi.92.nu.7.& 8.uol.1. quam com-
munem * ſententiam, nuncupat Didac.Couar.
pract.99.c.39.nu.4.uerſic.ſexto caſu. Celſus cō
ſil.49.nu.23. & 24.poſt relatos de communi, a
Franc.Viuio.commu.opinio.lib.1.uerbo ſubſti
tutionis,Bero.conſi. 107.nume.17.& ſeq.uolu.
2 Ac rurſus,quia iſti pronepotes ex nepote teſtā-
tis, uocentur a pari cum filijs filiarum ſuarum,
& cum eis pariter in caſu d. fideicommiſſi, ſuc-
20 cedere intelligant, in quibus maior adhuc ex-
ordine affectio teſtantis cognoſcatur.l. filiabus.
21 vbi Cin.Caſt.& Alexan.ff.de leg.1.† maxime ſi
iſti,tempore teſtamenti eſſent nati. non autem
d.Hugo & fratres. Alex.Rub.conſi.36.in fin.&
37.nume.4.& 7.Crot.inter d. conſil. Rub. con-
22 ſil.39. num.4.† Primo enim ſubſtituti leguntur,
ſic primo pariter admittentur, l. Publius. ff. de
cond.& demonſtr.l.quoties.ff.de vſufruct. An-
gel.conſi.305.Aretin.& Soci.in l.Gallus.§.etiā.
ff.de

ff.de lib. & poſthu. etiam excluſo cōiuncto ſibi,
ac in eodem gradu.l.1.C.de cad.tollend.cum
vulgar. l.2.§. ſi duo.ff.de bon.poſſeſſ.ſecundum
Tabul.& tanquam magis a teſtatore dilecti præ
feruntur aliis;etiam in gradu paribus. Iaſ. inter
conſi.Alexand.rubei conſi.37.num.6. Soc.iun.
conſi.135.num.5.& 6.uol.1.

Secundo,confert multum, quia tractatur hic
de ſucceſſione primi fideicommittentis.l.cohæ
redis.§.cum filiæ.ff.de vulg.& pupill.at de hære-
ditate capienda, ex manu D. Alexandri nepo-
23 tis ex filia ſubſtituti tantum atque grauati,†ea ra
tione,quod ſint ſub nomine collectiuo. dd. filii
filiarum,poſt filios maſculos vocati,& illorū de
ſcendentes in infinitum, ac inter eos quodcun-
que genus alienationis prohibitū, vt ſic in hoc
ordine ſuccedendi,proximitas reſpectu grauati
tantum. non autem teſtatoris præualeat. l. cum
ita.§.in fideicommiſſo.ff.de leg.2.Rub.d.conſil.
36. num. 6. & 7.conſi.38.num.4.Soci.in l.ſi co-
gnatis.in fi.ff.de rebus dub.& conſi.86.lib. 3. &
** conſi.51.uolum.4. ex receptiori ** d. Marzar. de
fideicommiſſ.q.35.in fi.2.par.& in conſ.primo.
in Epitome q.16.&35.pag. 10.ubi quotas,ac au
thoritates allegat,poſt Soc. Iun. conſi. 135. nu.
4 & 126.num.49.volum.1.& in deſcendentib.
loquens,conſi.140.num.11.uolum.3.Rub. Ale
xand.in l.Gallus.§.quidam rectè num.76.& 88.
ff. de liber. & poſthum.Curt.iun.conſil.155.in
fi.Celſus Hugo.communem atteſtās,conſ.120.
num.22.& conſi.39.num.6.varios adducit, Di-
dac.Couar. pract. 99. cap. 38. in pri. Roland. a
Valle conſi.100.num.12.cum ſeq.volum.1.ubi
de communi latè Zanc.in l.hæredes mei.§.cum
ita.num.1117.& ſeq.& 1191.cum ſeq.ff.ad Tre
bel.Bero.conſil.120.num.3.56.& 83.uolum.2.
& conſi.103.num.12.uolum.1.Natta conſ.679.
num.13.Cæphal.conſi.45.num.18. & 19.uolu.
1.Simon de Pret.conſi.31.num.1.Anguſ.cōſil.
86.num.2.lib.6.ex communi Port.Imol.conſi.
52.in pri.121.& 122.& 123.in pri.Crot.conſi.
58.Thob.Non.conſi.1.num.46.

24 Comprobatur,† quia in feudo ſucceſſio vlti-
mi defuncti,reſpectu proximitatis,nō primi au-
thoris attenditur,Natta conſi.681.nume.10. &
679.num.12.poſt Bald.conſ. 260.ante fi.uol.5.
25 Tob.Non. d. conſi.1.nu.47.† proximitas enim
teſtatoris attēderetur, ſi fideicomiſſum Proxi
miori ſolum de familia,eſſet factum,non autem
aliquibus inſtitutis,& nominatis,ac eorū deſcē-
dentibus ſubſtitutis,vt loquitur Valla,conſi. 70.
num.75.volum.4.uel ſi exprimeretur proximio
ri teſtatoris, Simon de Pretis conſi. 37.ſub nu.
7.& num.8.& ſic reſpectu proximiorum graua-
to prætendentium ſucceſſionem,agitur de hęre
ditate conſobrini reſpectiue, ad cuius bona cō-
currunt & cōſobrini, qui d.Alexādro ſunt in 4.
gradu vocati,in ſubſtitutione primo loco, quo
ad filias fęminas.Ruſus & d.Hugo & fratres fi-
lij alterius conſobrini in ſecunda ſubſtitutionę
poſiti,& in quinto gradu iuris ciuilis coniuncti
d.Alexandro vltimo loco defuncto. Itaque ſoli
cōſobrini,& alij vocati in primo ordine ſubſti-
tutionis,excluſo d.Hugone & fratrib. admitten
tur, cum mortuo ab inteſtato d.Alexandro, nō
ſuccederent una d.Hugo & fratres cum cęteris,
26 † nec ipſi fratres ſubintrarent locum patris Do.
Guidi Antonij,quando hic non agatur de hęre-
ditate Aui aſcendentis, patrui uel materteræ ca-
pienda vbi tantum filius loco patris intrans,vna
cum patruo admittitur, ſed alterius perſonę col
lateralis, cui nepotes ſimul cum patruis minimè
ſuccedunt, ex reſoluta concluſione & diſtinctio
ne approbata, per ſcribentes, de mēte Cuma.&
aliorum relatorum a Deci. in conſi. 1. in fi. & in
l.2.nume.6. C.de ſucceſſ. edict. Alexand. Rube.
conſi.37.& 40.num.4.& 5.quod conſilium ibi-
dem à Rui.Croto & Iaſ.comprobatur,ut conſi.
38.& ſeq.Socin.iun.conſil.149. num.3.volum.
2.Pariſ.conſi.39.num.12.volum.2.concordan-
tes,adducit,Marzar.conſi.3.per totum uerſi. dif
ficultas &c.& in d.conſi.1.pag.1.ver. & genera
liter,ac in fi.in epithome.9.16.& 35. ac in tract.
de teſtam. 2.parte.quęſt.18.Hier.Gabriel.conſi.
27 133.† Et licet ex communiori & receptiori ſen
tentia, nepos cum patruo uel matertera concur
rat, etiam in fideicommiſſis & diſpoſitione ho-
minis, maximè ubi teſtōr ſubſtitutos in ſtirpes
vocat,per Didac.Couar. pract.99.c.38.in prin.
& nume.4. lateque deduxi, in d.conſi.66.& 71.
Attamen,caſus iſte ab illo differt,cum hic nōtra
ctetur de ſuccedendo patruo ſeu matertęrę, pro
ut ibi loquuntur Doctores, ſed de ſuccedendo
conſobrino per alium conſobrinum. & conſo-
28 brini filios,† qui cum non ſint in eodem gradu
perſonæ grauatæ,proximiores tantū uocati ſuc
cedent,ex regula.l.peto. §. fratre. & d.l.cum ita.
§.in fideicommiſſo.ff.de leg.2.l.fi.C. de uerbor.
ſignif.Alexandr.d.conſilio 40. & Crot.ibi dē.d.
conſi.30.num.3.in fi. Deci.conſil.217.& in l.1.
29 nume.6. C. de ſucceſſ.edict.poſt † enim fratrum
filios,non repreſentat filius perſonam patris d.
Auth.poſt fratres.C.de legit.hæred. Didac.Co
uar.pract.99.cap.38.num.4.verſic.3. in fin.cum
ſit ſpetiale in nepotibus ex fratre, hæc repreſen
tatio in ſucceſſione patrui,ſecusque in omni alia
ſucceſſione,ac in omnibus alijs perſonis,& quo
ad alios effectus Bero.conſilio 144.numero 11.
colu. 2. Nec refragatur illa clauſula in ſtirpes, &
non in capita.cum reſpectu vocatorum in ſecū-
da ſubſtitutione uoluerit teſtator, non perſonas
ſuccedere æqualiter, ſed ſtirpes tantum, ſecun-
dum tamen gradum proximitatis & ordinem
ſuccedendi,non uerò promiſcue,ut,inquā, om-
nes teſtatoris ſtirpes in gradu inæquali conſtitu-
tæ ſuccederēt,prout declarat Soci.iun. cōſ.135.
nume.7.volu.1.& in terminis Capra conſi.123.
num. 8. determinans nepotem ex filia ſubſtituti,
non ſuccedere cum filiis eiuſdem ſubſtituti,ſe-
quitur Marzar.d.conſi.3.pag.23.in fi. Accedat;
quod

quod licet tractaretur de hæreditate fideicom-
mittentis, quia ipſe non eſt auus immediate d.
Hugonis & fratrum, nec patruus immediate, ip-
30 ſi non intrarent locum patris, cum † nepos cum
patruo admittaſ ſolũ, vbi agitur de immediata
ſucceſſione aui uel patrui; ſecus ubi de mediata
* tantum, ut inquit Bero. ex * communi ſententia
conſi.68.nu.27.& nu.33.uol.1. quod dictum de
auo & patruo tantum, exclusis vlterioribus ab
auo vel patruo, non refricari in dubium decidit
Natta conſi.682.nu.25.& 27.uol.4.

31 Tertiò, † tunc nepotes cum patruo, ſeu pronc-
potes cũ ab nepotibus, licet gradu impares ſuc-
cedunt, & iſti in locum parentum intrant, quan-
do tempore mortis teſtantis, & eius de cuius hæ
reditate agitur, iam præmortuus erat pater, vel
auus, ex cuius perſona vel gradu quis venire in-
tendit, tex. eſt in auth. poſt fratres, la prima, ibi,
iam deceſſerint. ubi Salicer. in pri. C. de legit. hæ
red. Bal. conſi.488.uol.3. Dec. conſi.87. la. inter.
dd. conſi. Alex. conſ.37.num.3. Alexan. Rubeus
conſi.40.num.5. Tiraq. de retract. lignaig. §.11.
glo 9.nu.5. Zanc. in §. cum ita l. hæredes mei. nu.
850. ff. ad Treb. Tob. Non. cõſ. 34 nu.6. Verum,
tempore quo deceſſit D. Melchior teſtator non
ſolum viuus non erat D. Guidus Antonius ne-
pos ex d. Laura filia ſubſtituta, quin forte, nec
tunc conceptus reperiebatur, ideo illius filij; ſic
pronepotes non poſſunt ingredi locum patris,
qui tempore obitus fideicommittentis, vel non
erat conceptus, vel ſaltem viuus, ſic illius liberos
excludens. Et ſi opponeretur in prima ſubſtitu-
tione, teſtator vocat æqualiter nepotes ex filia-
bus, & pronepotes ex nepotibus naturalibus
32 tantum; † Vnde & in ſecunda ſimilis interpreta-
tio fiet, arguendo ex illa parte teſtamenti, Deci.
conſi.186.num.4. vt eodem iure pronepotes ex
d. Guidone, admittantur cum nepotibu, ex filia
bus, eo quod pariter vna cum dd. nepotibus vo-
centur alij pronepotes.

Replicatur, quod quicquid ſit expreſſum in
prima ſubſtitutione, ad aliam extẽdi nequit, ſed
in iſta ſeruari debet, quod ex iuris diſpoſitione
ſtatuitur, videlicet pronepotes illos, cũ alijs non
eſſe admittendos, dum in prima ſubſtitutione
ex vocatione pari, & nominatione pronepotũ
nepotibus naturalibus cum nepotibus ex filiab.
maior reſultet affectio & amor, quã in alijs pro-
nepotibus ex filijs filiarum, vt ad argumentum
in ſimili reſpondebat Soci. iun. d. conſi. 135. nu.
5.& 6. uol.1.& conſ.64. nu.15. uol.3. Alex. conſ.
42. num.3.4.

33 Quarto comprobantur hæc omnia, ubi in ſub
ſtitutionibus vocantur aliqui, ſub nomine gene
rali vel collectiuo, puta, liberi agnati de familia,
vel deſcendentes aliquorum, tunc iſti intelligun
tur vocati ordine ſucceſſiuo, & propter ordinẽ
charitatis. ita quod in primo & proximiori gra-
du, exiſtentes perſonæ vel teſtantis, vel reſpecti-
ue grauati, priuſquam remotiores admittantur,
not. Caſtr. Bar. Aret. in fi. Alex. num.10.& cæte-
ri ſcribentes paſſim, vbi Mod. Socin. iun. nu.35.
& ſeq. Rubeus Alex. nume.119.127.& ſeq. in l.
Gallus. §. quidam recte. ff. de liber. & poſth. Alex.
conſi.219. in fin. uol.2. Corn. conſi. 200. vol.4.
Deci. conſi.95. nu.4. Crauet. conſi. 147. nu. 9.&
conſi.180. Rubeus conſi.42. num.3. in fi. Didac.
Couar. in c. Raynutius. §.2. de teſt. ex communi,
Celſus Hugo conſi.120. nu. 22. Menoch. conſi.
85. num.78. Didac. Couar. pract.99. c.38. nu.3.
& 4. Curt. iun. conſi.22. nume.12.& conſi. 161.
* nume.5. ubi hoc dictum * commune nuncupat,
Bero. conſi.120. num.56.& 88. nu.6. uol.2. Port.
Imol. conſi.8. nu.42.43.& ſeq. conſi.51. per to-
tum. Anguſ. conſ.86. lib.6. num.14. ac ferè in ter
minis, Paris conſi.40. num.9.& ſeq. uol.2. Villa-
bob. commun. opinion. verbo ſubſtitutio. num.
155.& uerbo fideicommiſſum. nume.42. Natta
conſi.470. num.8. Socin. iun. conſi. 116. num.2.
& 15.& 126. uolum.1. Vaſq. de ſucceſſ. 1. par. §.
20. num.119. cum ſeq. Quod etiam in filijs naſci
turis procedere ait, Octau. Cacher. deciſ. Pedem.
81. num.14.16.& per totum, communem ſen-
tentiam eſſe docet, Antonius Gomez. Var. reſol.
de teſta. c.2. nu.3. uerſi.5. limita. cap.5. nu. 24.&
cap.10 nu.31. diſtinguit amplè, Iul. Clar. in §. te-
ſtamentum. q.80. tradit ex communi Emã. Soa
rez recept. ſent. verbo hæredes plures. num.90.
35 † fieret enim confuſio iuris & intellectus, ſi om-
nes deſcendentes ex vna filia & ſtirpe, ac exiſtẽ-
tes in remotiorib. gradibus, & diuerſis ſuccede-
rẽt ſimul cum proximioribus, mortuo ſine libe-
ris grauato, ita Socin. iun. conſi. 135. nu.2. uol.1.
quod etiam in ſubſtitutione facta, cum alterna-
tiua ſeu copulatiua voluit Anguſ. conſi. 42. li.6.
Non debet igitur admitti quintus gradus cum
quarto, ad ſucceſſionem d. conſobrini, quum fi-
lij & deſcendentes filiarum ſint collectiue voca
ti & ſubſtituti.

Quinto, hanc ſententiam cõfirmo, quia ſub-
ſtitutio fideicommiſſi inter filios & deſcenden-
tes d. filiarum & nepotum naturalium, facta eſt
36 per hæc verba, † vt ſupra, quę important relatio
nem eorum, quę in inſtitutione, & ſubſtitutione
maſculorum ſuperius legitur, Deci. conſi.182.
num.11. conſ.227. num.3.& conſi. 394. num.1.
& conſi.465. num.8.& 9. Ruin. conſ.13. num.8.
uolum.1.& conſi.183. num.1. uol.2. Paris conſ.
19. num.67. conſi.41. num.65.& conſi.48. num.
14. conſi.64. nume.31. uolum.2. Cæphal. conſil.
153. nume.59. uolum. 2. At in illa dicitur, quod
ſuccedant ſubſtituti alteri debitó iuris ſucceden-
di ordine, inter eos ſeruato, qui eſt, ut iſti fratres
excludantur omnino tanquam remotiores, nec
ſuccedant in locum patris eorum, cũ aut tracte-
tur de ſucceſſione patris, aui, patrui vel mater-
teræ, nec de hæreditate primi defuncti, ut cõclu-
ſum fuit per Rubeum, Crot. Iaſ. & Ruin. d. conſi.
35. cum 4. ſequentibus. inter conſ. Alexan. Paris
conſi.40. uol. 2. ſed de hæreditate ipſius grauati
&

& onerati tantum, vt in terminis decidit Ancar.
ſummæ auctoritatis vir. conſi. 377. per totum,
quem ſequitur d.Marz.conſi.1.in 2.quæſt.in fi.
pag.13.hæ namque clauſulæ iuris, debito ſucce
dendi ordine inter eos ſeruato, ſeu ordine ſuc-
37 ceſſiuo, † quæ clauſulæ ſunt a teſtatore prolatæ
(& æquipollent illis, eo modo quo ab inteſtato
ſucceſſuri eſſent. per Deci.conſi.79.num.2.Ioan.
Dilect.de arte teſta.tit.4.c.3.num.2.& tit.5.c.27.
num.2.Vber.Marza.de fideicom.2.parte.c.16.)
deſignant in præſenti caſu ſuccedendi ordinē,
vt filius haud locum patris intret, cum non con
currat ad conſobrini ſucceſſionem nepos ex fra
tre cum patruo, ſed alij conſobrini defuncti, cū
uocatis a teſtatore in eodem ſubſtitutionis gra-
38 du, † Teſtator namque cenſetur vocare ſubſtitu-
tos, eo modo, quo ab inteſtato grauato ſuccede
rent, Roland.a Valle, qui hoc dictum commune
* appellat, conſi.100.num.12.uolum.1.Curt.iun.
39 conſi.125.in fi. & † hæredes ab inteſtato primi
gradus duntaxat, non etiam vlteriores ex tacito
teſtatoris iudicio vocati dicantur, quod frequen
* ter * placitum pronuntiat, Iaſ. in l. licet Impera-
tor.num.40.ff.de leg.1.Antonius Gomez.de te-
ſtam.c.10.nu.27.Ari.Pin.in l.1.par.1.nu.73.C.
de bon.mater.Eman.Soar.recept.ſenten.uerbo
hæredes.nu.96.

40 Sexto confert non parum, quod ubi teſtator
ad fideicommiſſum relictum agnationi ſeu fami
liæ, ultimo loco, vt hic, certum gradum nomina
tum primo loco vocet, nempe filios filiarum
ſuarum, ſeu ſuorum nepotum naturalium ma-
ſculos, eo caſu ſequentes in gradu, ſeu qui gra-
dum ſubſequentem obtinent, nepotes inquam
ex filiabus, ſeu pronepotes ex naturalibus, non
admittuntur, per repreſentationem in locum pa
tris præmortui, qui fuerat ex gradu priori, qđ
in ſpetie tradidit Curt. iun. conſi.22.nu.7.& 8.
& 11. per text. in l. cohæredi. §. diſcretas. ff. de
vulgar. & pup. ubi ſi teſtator plures coniunctim
inſtituat, & particulariter ſubſtituat aliquos, non
diſiunctim, demumque ſubijciat, & eos inuicem
ſubſtituit vulgariter, pupillariter, ac per fideicō-
miſſum, non intelligitur velle, quod portio defi-
ciens, in perſona alterius, ex primo loco voca-
tis coniunctim, deferatur alteri perſonæ diſiun-
ctæ, & per repræſentationem in locum patris
ſui, donec aliquis ex coniunctis ſuperſit, propte
rea quod ipſi magis dilecti, quàm alij cenſentur.
Idem Curt.in l.1.num.14.C.de ſucceſſ.edict.Pa-
riſ.conſi.3°.num.53.& 57.& 40.nu 9.& ſeq.vol.
ſecundo Moder.Pariſ.ad Alex.conſ.204.vol.2.
& conſi.26.uolum.3.Didac.Couar.pract.9.cap.
38.num.4.uerſi.quinto idem. Itaque nec filij do
mini Guidi Antonij poſiti in ſubſtitutione diſiū
* ctim a filijs filiarum, & filijs nepotum facta, lo-
cum patris intrabunt, & admittentur ad portio-
nem vnius ex filijs filiarum, quando alij coniun-
ctim uocati, & in primo ſubſtitutionis gradu
exiſtant.

41 Septimo, † ſuffragatur, quod hoc fideicōmiſ-
ſum in perſonam domini Guidi Antonij, quo
ad cæteros illius conſobrinos fuit, & erat condi
tionale, dd. conſobrinis inuicem ſubſtitutis de-
cedentibus ſine liberis. l. hæres meus. §. 1. ff. de
condi.& demon.Deci.conſi.417.num.2.amplè
Cæph.conſi.114.in primo uolum. cumque tem
pore mortis d.Alexandri, ſine filijs, non ſuperui
xerit vocatus, alter inquam cōſobrinus D. Gui.
Ant. ipſe d.fideicommiſſum ad ſuos filios tranſ-
42 mittere non potuit, quia † conditionali fideicō-
miſſa etiam paterna non tranſmittantur ad fi-
* lios, quamuis hæredes, commune * dictum pro-
nuntiat, Curt.iun.conſi.79.num.primo. & conſ.
135.num.5.Curt.ſen.conſi.75.num.4. Dec.cōſ.
115.& conſi.574.in pri.Anton.Gomez. Var.re-
ſol.de teſtam.cap.5.num.9.ex probata & com-
* muni * opinione, Eman.Soar.recep.ſent. verbo
fideicommiſſum.num.107.Baptiſta Villab.com
mun.opin.uerbo, fideicommiſſum. numero 4.
Viui.commun.opin.lib.1. uerbo ſubſtitutus mo
riens, dixi aliàs conſi.71.numero 7.& conſi.64.
num.17.

43 Octauo, † ut huius ſim ſententiæ, in indiuiduo
facit clauſula in dd.ſubſtitutionibus poſita, & re
petita ſæpius, eos ſubſtituit inuicem, ſalua tamen
gradus prærogatiua, quæ ſui natura in omnibus
diſpoſitionibus & ſucceſſionibus, etiam aſcen-
dentium & patrui, impedit filium, locum patris
ſubintrare, & nepotem cum patruo ſuccedere,
quaſi, quod mens teſtatoris ſit manifeſta, volēs,
ut gradus quilibet, & prior continuo præfera-
tur cæteris, quod probatur, in auth.defuncto,
ubi Caſt.nu.1.Cor.nu.6.& Fulg.in fi.C. ad Tert.
Deci.conſi.1.nu.8.& 408.nu.12.Pariſ. conſ.37.
num.57.uol.2.Soci.ſen.conſi.51.nu.21.uolu.4.
Curt.iun.in l.2.num.15.C.de ſucceſſ.edict. Dida.
d.99.pract.cap.38.nu.4.uerſi. quarto poſt Bald.
conſi.488.uol.3.Ioan.Dilectus.de arte teſt.tit.5.
cap.27.num.2.uerſic.quæſtionis.Curt.iun.conſ.
151.numero 9.Gozad.conſi.4.num.33.Crauc.
conſi.67.num.5.Bero.conſi.82.num.11.uol.2.
Marza.de fideicom.2.parte cap.32.& in conſi-
lio 1.in fi.pri.quæſt.Simon de Pretis conſi.37.
num.6.regulam limitando tradit Gabriel com.
concluſ.lib.4.de fideicommiſſ. concluſ.3.nu.3.
& in fideicommiſſo aui loquens, vberrime, Pa-
ris conſi.40.nume.18.cum multis ſeq.uolum.2.
44 † Quod rurſus hic procedere exiſtimo, ex clau-
ſula, ſalua gradus prærogatiua a teſtatore gemi
nata, quæ enixiorem defuncti uoluntatem de-
monſtrat, Iaſ.num.10.Ripa.num.16.Zaſ. nu.20.
in l.quod iuſſit.ff. de re iud.Felyn. in c. ſi cautio.
num.43.de fide inſtr.copioſe Soarez.recep.ſen
tent.uerbo geminatio.

His in vnum collectis, conſtat rectè fundatam
eſſe intentionē Dominorū Comitū Melchioris
& fratrum, ac dominorum Raynutij & Alexan-
dri filiorū ex filiab. & ipſos tantum admittēdos
fore, dd.ab nepotib.fideicommittentis excluſis.

Poſ.

Digitized by Google

Poſſentque alia multa maiori cum examine ad
duci ad fundandam iuſtitiam ſubſtitutorum in
primo gradu, poſt filios maſculos, quæ om-
nia ego alijs negotiis impeditus, conſulto omit
to, & cæteris maius otium natis remitto.

Nec modo obſtant contraria, quibus licet re-
ctè intuenti, ex iam deductis ſolida, & conclu-
dens colligatur reſpõſio: attamen, vt ueritas cla-
rius eluceſcat, ſingulatim reſpondeo.

Primum, quod filius in fideicommiſſo locum
patris ſubintret, multipliciter tollitur. nam omiſ
ſa opinione tenentium, ex magis recepta ſentē-
tia in diſpoſitione hominis, non ſuccedere ne-
potem cum patruo, de quibus, per d. Gabrielem
loco ſupra allegato concluſ. 3. in pri. Bero. cõſi.
94. num. 15. volum. 2. Caſſan. conſuet. Burgund.
de ſucceſſ. Rubrica. 7. §. 10. nu. 55. Natta conſi.
679. cum 3. ſequen. volum. 4. & 127. in pri. Port.
Imol. conſi. 53. & 55. maximè. nu. 11. & ſequ.

Principaliter reſpondeo, non tractari hic de
ſimplici ſucceſſione & hæreditate teſtaotis, niſi
reſpectu diſpoſitionis, ac ordinationis tantum,
ſed de hr̄ditate capiēda ex manus, & poſt mor-
tem grauati, per ſubſtitutos a teſtatore uocatos,
nec conſequenter de ſucceſſione aui uel patrui
tantum controuertitur, ſed conſobrini, ad cuius
ſucceſſionē proximiores in gradu, reſpectu gra
uati, tantummodo admittuntur. vt ſuperius di-
xi in prima & 2. ratione, per d. l. cum ita. §. in fi-
45 deicommiſſo. † & ex * communi intelligentia. l.
hæredes mei. §. cum ita, vbi Zanc. nu. 118. ff. ad
Trebel. & Rub. d. conſi. 36. cum mult. ſeq. qua re
ſponſione rurſus vtuntur, Rui. conſil. 161. num.
12. volum. 2. Soci. iun. conſi. 126. num. 49. & 50.
volum. primo, & conſi. 140. volum. 3. nume. 11.
Curt. iun. conſi. 125. in fi.

46 Secundo, † licet tractaretur de ſucceſſione te-
ſtantis in fideicommiſſo, hæreditas tamen non
eſt immediate aui vel patrui, ſed vel mediate,
vel vlterioris in gradu quo caſu filius haud po-
titur priuilegio ſubintrandi locum patris, Bero.
dict. conſil. 68. num. 27. & 33. volum. pri. Natta
conſi. 682. nume. 22. & 27. volum. 4. Rimin. Iun.
conſi. 75. nu. 18.

Tertio, quatenus d. filij locū patris ingrediā-
tur, tanquam in hęreditatem aui, ex quo tēpore
mortis teſtantis non erant iſti pronepotes con-
cepti, ſeu mortuus nepos ex filia, non poſſunt
vna cum patruis, ſeu potius conſobrinis, patris
eorum ſuccedere, ad not. per Zancum in d. §. cū
ita. num. 850. & dixi ſuperius, in tertio fundamē
to per Tob. Non. conſi. 34. num. 3.

47 Quarto, † Nepotes cum patruo admittuntur,
vbi ſucceditur titulo hęreditario, vel ad ſimilitu
dinem, ut dicebat Natta conſi. 127. in fi. uolu. 1.
Tob. Non. conſil. 4. nume. 8. Verum hic ſuccedi-
tur, iuxta diſpoſitionem teſtatoris, qui primo lo-
co uocat filios filiarum, & filios Comitis Hercu
lis, ante illorum ſubſtitutorum filios, donec er-
go ſuperſint ex vocatis in primo gradu, in ſecū-
do comprehenſi admitti nequeūt. Soci. iun. d.
conſi. 140. num. 11. Dec. conſi. 465. nu. 8. & 9. &
dixi ſuperius, in primo argumento.

Secundo, de clauſula in ſtirpes, & non capi
ta, dupliciter tollitur.

48 Primo, quod uerba operantur, ut in fideicom
miſſis nepos cum patruo ſuccedat, in caſu, quo
de iure alias admitteretur, puta in ſucceſſione
** aui, patrui, uel marterteræ, quod ex cōmuniori
alias firmaui d. conſi. 67. num. 22. At ſecus in di-
uerſis terminis, vt hic, uel in ſucceſſione vlterio-
ris gradus, ſeu conſobrini, quia tunc filius locū
patris minimè ſubintrat, nec d. clauſula opera-
tur, niſi ſuppoſita paritate gradus, uel data impa
ritate, vbi tantum patruus, cū nepote ex fratre,
concurrat. in propoſito, Paris d. conſi. 40. num.
31. & 32. volum. 2. ſubiungens, hanc clauſulam
minus operari, ſi in teſtamento additum ſit, qđ
ordine ſucceſſiuo ſubſtituti ſuccedant, quia tūc
pronepotes, cum nepotibus non cōcurrant, ſed
ordo iuris tātum, ac proximitatis, & gradus ſuc
cedendi obſeruetur. idem Soc. iun. conſi. 135.
num. 7. uolum. 1. & conſi. 149. num. 8. uolum. 2.
Curt. iun. conſi. 22. num. 16. & conſi. 128. num.
3. & conſi. 161. num. 7. Capra. d. conſi. 123. in fi.
quos citat & probat Marza. d. conſi. 3. in fin. pri
mi quæſiti. Tob. Non. d. conſi. 34. nu. 5.

49 Secundo, † reſpōdetur, quod aliæ clauſulæ, vi-
delicet ordine ſucceſſiuo, & ſalua gradus præro
gatiua tollunt ſcrupulum iſtius clauſulæ in ſtir-
pes & non in capita. cum propter illas, nunquā
nepos cum patruo admittatur, nec vnus locum
alterius ingrediatur. Paris d. conſil. 40. num. 31.
vol. 2. dixi ſupra in 7. fundamento.

Non obſtat, de mēte pręſumpta. primo, quia
ex præcedentibus, ſatis liquet, tum ex uerbis, tū
ex iuris præſumptione ac clauſulis ordine ſuc-
ceſſiuo, & ſalua gradus prærogatiua, ac de gra-
du in gradū, teſtatorē noluiſſe, ut aliquis locum
alterius in ſuccedendo alteri intraret, ſed pro-
ximior tantum in gradu primo ſubſtitutus, ac
magis ab eodē teſtatore dilectus admitteretur,
50 † quia quos primo loco dilexit, & illos eodē lo-
co in ſubſtitutione reciproca prædilexiſſe cre-
datur, arg. l. Titia. §. Seia. & l. Imperator. ff. de leg.
1. Bal. Bartol. Angel. Caſtr. & Imol. in l. cum ita.
§. in fideicommiſſo. ff. de leg. 1. l. fi. ff. ad Trebel.
donec enim aliquis ex primo gradu ſubſtitutio
nis exiſtat, excluduntur cæteri, Celſus Hugo d.
conſi. 49. nu. 24.

Secundo colligitur, ceſſare mentem præſum-
ptā, quod ita reſpondiſſet interrogatus, quia cō
trarium ex teſtamento reperiatur ordinatum,
51 † & vbi mens adeſt ac uerba, ibi coniecturæ ceſ
ſent. l. in conditionibus. ff. de cond. & demonſt.
l. 3. C. de liber. præter. not. in d. §. cum ita. & in
l. continuus. & l. ita ſtipulatus. ff. de uerbo. oblig.
52 † Quinimo præualet coniectura, quæ ex uerbis
uel mente teſtatoris elicitur, alteri quæ ueriſimi-
liter a lege interpretatur. ad not. per Bart. in l. 2.
in

in pri.num.38.ff.de vulg. & pupill. iuncta. l. fin.
C. de inſt.& ſubſtit. Crauet. inter conſi. Mar.7.
pag.6.nec amor æqualis cōſideratur inter poſi-
tos in 2.ſubſtitutione, ſeu inter vocatos poſt fi-
lios filiarum,& filios Comitis Herculis & Octa
53 uiani,cum comprehenſis in pri.† Quando prius
honorati,maiori prærogatiua amoris potiãtur
ac magis dilecti,& præferendi cenſeantur. d. §.
in fideicommiſſo.l.fi.C.de verbo.ſignifi.l.ſiquis
ſeruo.§.ſi inter duos.ff.de leg.2.l.ſi fuerit.ff.de re
bus dub.cum ſim.tradit Celſ.d.conſi.49. nume.
24.& alibi.dd.ſæpe.

Tollitur & quartum, facili reſpōſione.primo
namque illa tacita ſeu expreſſa confeſsio,admiſ
ſione pronepotū,ad partem hereditatis vltimo
loco defuncti,haud nocere pōt alijs,quibus tã-
tum de iure vti primo ſubſtitutis & vocatis de-
54 betur hæreditas.† Tum erronea veritatem non
immutent. & veritas quandocunque cognita,
ſemper obſeruetur, ac aſſertioni cuilibet falſæ,
ſeu ex errore emiſſæ,prçualeat. l.fi. ff. de prob. l.
55 cum falſa,vbi dd.C.de iur.& fact. igno. † nec e-
nim confeſsio erronea in fideicommiſsis nocet
confitenti,quin & iam admiſſos,qui de iure ad-
mitti minimè debebant, excludat Corn.conſil.
186. num.6.& conſi.199.num.6.uolum.3.Soc.
iun.conſi.180.num.83.& ſeq.uolum.2.& conſ.
112.num.1.uolum.1.Curt. iun.conſi.92. num.
4.& 8.& conſi.96.num.6.Mant. Benauid.conſ.
115.num.28.& 275.num.6.uol.2.

56 Secundo,vbi diuiduntur bona fideicommiſ-
ſi,uti communia inter patruum & nepotem,ſed
erronee,quia tantum ad patruum ſpectent,talis
diuiſio non obeſt, quin repetatur per patruum
indebitè traditum,etiam ex ignorantia iuris. l.
quæ fideicommiſſum.ff.de leg.2.not. Barto.in l.
Clodius.ff. de acquir. hæredi.in terminis Deci.
conſi.408.per totam ſecundam concluſionem,
Deci.conſi.180.num.2.in fi.& conſi.351.num.
7.cum apoſt.latè uerbo iudicio,Barbat.cōſi.55.
colum.pen.volum.2.Craue.conſi.26.in fin.So-
cin.iun.conſi.48.per totum uol.1.& quod con-
feſsio & diuiſio erronea fideicōmiſsi haud no-
ceant,tradunt Rui.conſi.167.num.19.cum ſeq.
vol.2.& conſil.127.num.9.& 13.uolum.3. Ga-
liaul. in l. Gallus.§.quidam recte.nume.65.ff.de
liber.& poſthum.Marz.conſil.3.in fi.cum ſimi.
per Ancar.q.famil.56.num.5.in prim.parte,Si-
mon de Pret.conſi.203.nu.14.21.& ſeq. in cō-
ſil.3.nume.7.& 8.licet ergo fuerint diuiſa bona
poſt mortem Domini Alexandri Lupari, inter
eius conſobrinos, & filios Comitis Herculis ex
vna parte,& filius d.Guidi Antonij alterios cō-
ſobrini ex altera in ſtirpes, tamē diuiſio hæc vti
erronea retractabitur,cum omnia bona ad vo-
catos tantum in prima ſubſtitutione, ſecundum
graduum prærogatiuam pertineant.

Non obſtat quintum & vltimum, quia ſumus
in claris,& ſic ceſſant obiecta, in dubio pro ne-
57 potibus iudicandum. l. ab eo.C.de fidei.† & di-
ſpoſitio teſtantis in unum caſum concepta, ad
alium non porrigatur. ut ex regula, ponit Paris
conſi.87.num.50.volum.2.præterea & ſi res eſ
ſet dubia ſeu obſcura,pro patruis tamen, ſeu pri
mo loco uocatis,adhuc iudicandum videretur,
58 ea ratione,ne† hæreditas,in tot minutas partes
diuideretur, & patrimonium fideicommitten-
tis ſcinderetur,quod ſemper ex coniecturali mē
te vnitum remanere debet, ne plures hæredes
pauperiores efficiantur.ar.l.2.C. quomodo, &
quarta pars.lib.10.Soci.ſen.conſi. 152.num. 3.
volum.1.Grat.conſi.120.num.23.& ſequ. uol.
2.Brun. in feudis loquens conſi. 76. in fin. Gu-
liel.de Benedi.in c. Raynutius. uerbo in eodem
teſtamento.il 1.num.174.de teſta.Mar.d. conſi.
3. in fin. Atque ita in gratiam tantum filiorum
Comitis Herculis, ac filiorum filiarum teſtato-
ris concludo,ſaluo ſaniori iudicio.

Franc.Burſ. I.C.Mantuanus.

PRO ILLVSTR. ET REVERENDISSImo D.Boldrino Epiſcopo Mantuæ.

ARGVMENTVM.

Deuolutio rei obnoxiæ Epiſcopatui, an fiat cum onere hipotheca ſuper dicta re, cum aſſenſu Epiſcopi contracta: An vero libera,etiam ſi in aſſenſu de obligando adſit clauſula, ſaluo iure Domini &c. Clauſula, ſaluis iuribus domini, quid operetur in aſſenſu domini.

SVMMARIVM.

1 *Dominus,qui hipothecari conſenſerit,reuerſo feudo, ob lineam finitam in nihilo, tenetur, & adeſt clauſula in aſſenſu, ſaluis iuribus &c. cuius contrarium tenet auctor. num. ſeq.*

3 *Clauſula, ſaluis iuribus, non operatur ſuper eo, ſuper quo principaliter fuit diſpoſitum per præſtantem aſſenſum:ſed ad alia refertur. & num.ſequenti.quod declaratur nu. 37.*

5 *Vxor priuari non debet cautione in ſubſidium ſibi conceſſa, cum ſuper alijs bonis, dotē ſuam habere non poſſit.*

6 *Extenſio lata in expreſſis conceſſionibus, ſuper feudis fieri poteſt.*

7 *Clauſula illa, ſaluis iuribus &c. non operatur quod in expreſſis per concedentem ſibi perpetuo praiudicatum videatur, in his, quæ dictæ reſeruationi contraria ſint.*

8 *Clauſula,ſaluis iuribus, ad dominium directum non ad vtile refertur,quod num. 38.declaratur.& nu. 41.& 42.*

Aſſen-

Digitized by Google

9 *Aſſenſus obligandi feudum indiſtincte præſtitus, vbi bona allodialia non ſupereſſet, omnes caſus comprehendit, excepto illo, & enucleatur num. 44*

10 *Domino qui tenetur obligationi conſentire prodeſt clauſula ſaluo &c. in caſu deuolutionis, & quomodo, num. 48.*

11 *Conſuetudo notoria in feudis, quàm maxime ualet, etiam ſi iuri ſcripto contradicat.*

12 *Dominus tenetur præſtare aſſenſum vaſallo uolente obligare rem feudalem, ex conſuetudine Mantuana, & etiam ex iure municipali, & qualiter num. 50*

13 *Feuda ſunt redacta inſtar allodialium; quando dominus tenetur conſentire alienationi faciendæ per vaſallum, nec clauſula, ſaluis iuribus, operatur effectum ſuum.*

14 *Iudex in dubio tenetur pro dote, iudicare etiam in feudis.*

15 *Dotis cauſa pia, fauorabilis, præcipuaque eſt.*

16 *Conſenſus creditoris, in alienatione pignoris, ſaluo iure, ſibi non præiudicat, quin eueniente caſu in pignore ſatisfieri queat, ex quo infertur idem eſſe in feudo, & qualiter intelligatur. num. 17.*

17 *Limitatur regula, quod conſenſus in alienatione rei in qua quis ius habet, ſibi præiudicet.*

18 *Clauſula, ſaluo iure, de ſui natura modificat, limitat, atque reſeruat.*

19 *Aſſenſus alienandi in dubio intelligitur, ſuper dominio vtili.*

20 *Intelligit clauſula, ſaluo iure, in materia feudali*

21 *Remiſſio, ſeu conceſſio, vel renuntiatio actus intelligitur ſemper, rebus ſic ſtantibus, niſi expreſſe aliud caueatur.*

22 *Aſſenſus, ſuper feudi alienatione, intelligitur omni tpe, reb. manentib. in eodem ſtatu.*

23 *Renuntians admittitur ad id, quod ex cauſa ſuperueniente, & legis diſpoſitione, vel ex culpa, poſt renuntiationem occurſam capitur.*

24 *Conſenſus ad incogitata non trahitur.*

25 *Licentia domini ſuper feudo, non trahitur ad obligationem, ad quam trahi non deberet.*

26 *Licentia ſuper feudo, in non expreſſis, ſtricte & ad literam intelligitur.*

27 *Aſſentiens ſimpliciter alienationi rei, quæ in futurum ad eum peruenire poteſt, ſibi non præiudicat, quin eueniente caſu, illam vendicare queat.*

28 *Seruitutes & onera impoſita per vaſallū, ſuper feudo reſoluuntur iure imponentis reſoluto.*

29 *Dominus feudi, non tenetur ad onera per vaſallum impoſita, ſi feudum deuolutione ad ipſum redeat, ex * communi.*

30 *Feudum nec hypothecari nec pignorari pōt, ſine conſenſu domini, ex communi * ſententia.*

31 *Hipotheca, ſeruituſque in præiudicium domini perpetuo conſtituitur, niſi tamen ſuo aſſenſu adſit clauſula, ſaluo iure &c.*

32 *Clauſula, ſaluo iure, cum ſit generalis, reſtringit aſſenſum, iuxta materiam ſubiectam, ſuper qua interponitur.*

33 *Clauſula, ſaluo iure, in inueſtitura appoſita, operatur, vt ex quauis leui culpa vaſallus cadat.*

34 *Dominus non grauatur pro pignore vel hipotheca, ob clauſulam, ſaluo iure, ſi feudum fuerit cū aſſenſu ſuo, interueniente dicta clauſula, pignoratum.*

35 *Aſſenſus domini, vaſallo præſtitus ſuper venditione feudi aperti, domino non nocet; ſi adſit clauſula, ſaluo &c.*

36 *Conſenſus ſimpliciter præſtitus, per dominum, ſuper alienatione feudi, ſibi nocet, ſi feudum aperiatur.*

39 *Dominium vtile, cum directo, in caſu deuolutionis feudi conſolidatur.*

40 *Clauſula ſaluo iure, refertur ad dominiū, ſuper quo vaſallus contrahit, & non ad aliud.*

43 *Exceptio, debet eſſe de eo, de quo regula loquitur.*

45 *Ex ſeparatis, non infertur.*

46 *Tacitum ſub expreſſo in aſſenſu obligandi feudum, comprehenditur.*

47 *Incluſio vnius, nō eſt alterius excluſio, in feudis*

49 *Dominus feudi non cogitur aſſentire vaſalli alienationi, ſicut pater filio peculium alienanti.*

50 *Alleganti conſuetudinem, quæ facti eſt, eam probare debet.*

51 *Arguere licet a contraria conſuetudine.*

52 *Statutum Mantuæ, ſub Rubrica de modo & forma procedendi in bonis &c. non aſtringit dominos feudi, niſi ad inueſtiendum creditores per diffinitiuam ſententiam vaſallorum, ſoluto laudemio ſibi debito.*

53 *Creditores, qui aſſenſum hypothecæ obtinent, præferuntur alijs, qui nullum habent aſſenſum.*

54 *Feuda Epiſcopatus Mantuæ ſunt tanquam bona allodialia, quod enucleatur nu. ſeq.*

56 *Domini aſtringi poſſunt ad concedendam licentiam alienandi feudum, propter commercium*

com-

commune bonorum, dum ſolitæ ſint hos aſſen-
ſus ſuper contractibus præſtare, quod in pigno
re & hipotheca ceſſat.
58 *Feudi quæuis diſpoſitio, vel ſit pro dote uel pro*
* *anima, nullo modo valet, ex recepta * ſen-*
tentia.

CONSILIVM CLXXI.

TRINITAS ADSIT.

DVbitatur, quod feudum D. Hie-
ronymi Peltri, eius morte aper
tum Reuerendiſſimo Domino
alijs bonis allodialibus non ex
tantibus tranſierit ad Epiſco-
patum, cum onere hipothecæ
dotalis, virtute aſſenſus præſtiti pro cautione
dotis, Dominæ Cynthiæ eius vxoris, non obſtã
te clauſula, ſaluis iuribus Epiſcopatus, inſerta in
aſſenſu, & hoc demonſtratur.
1 Primo, quia † & ſi ſenſerint nonnulli, virtute
huius clauſulæ Dominum, qui hipothecanti cõ
ſenſerit, reuerſo feudo, ob lineam finitam in ni-
hilo teneri, ut tradit Zaſ. in tract. de feud. 6. par.
num. 27. & par. 9. num. 8. & 35. quem cum aliis
citaui in conſil. 80. num. 25. & num. 32. poſt Al-
2 ban. conſi. 28. num. 9. † Tamen æquius & verius
videtur, dotalem hipothecam, aperto feudo nõ
diſſolui, ex quo dominus conſentiendo, ius ſuũ
remiſiſſe cenſetur, cum facile cogitare potuerit,
3 ab initio futurum, vt feudũ deuolueret. † Nec ꝓ-
deſt clauſula, ſaluis iuribus, quæ non operatur
ſuper eo, ſuper quo principaliter fuit diſpoſitũ,
per præſtationẽ aſſenſus, ſed ad alia refertur, ut
firmat Iſern. in §. quid ergo. uer. alii putant ue-
rius, in tit. de inueſt. de re alie. facta. & in tit. qui
ſucc. ten. colum. 3. uerſi. ex præmiſsis apparet re
latus, & ſequutus a Freccia de feud. lib. 2. auth.
29. ſub num. 8. poſt Ioannem Blaſium, quẽ ibi-
dem adducit, quod rurſus in terminis probant
Anton. Capic. in inueſt. feudal. cap. feudorum
deuolutio, ver. hipotheca non extinguitur. pag.
159. & cap. feudorũ execut. ver. Dominus inor
tuo. pagin. 197. Beneuen. in c. Imperialem, pag.
61. litera M. N. & R. pag. 43. lit. C. pag. 60. lit. P.
ac expreſsius. pag. 50. ubi Iſerniam comprobat
lit. L. & pag. ſeq. lit. H. de prohib. feud. alien. per
Feder. Paris de Puteo, de feud. reintegr. pagin.
141. colu. 1. num. 12. uerſi. pone, quod vaſallus
Propterea dicunt Oldrad. Gomes. & Pariſ. ſecu
ti a Menoch. in conſil. 2. ſub nume. 57. uerſi. Re-
4 ſponderi, † Clauſulam hanc intelligi, ſi ius ali-
quod, alia ex cauſa, quam ex expreſsis in conceſ
ſione, competeret. ad id ergo nõ refertur, ſuper
quo potiſsimum diſponitur, & ideirco non tol-
lit ius hipotecæ, quod antea fuerat ꝑ aſſenſum
5 acquiſitum, ne vxor quæ † non poteſt conſequi
dotem, ſuper alis bonis, cautione in ſubſidium
ſibi conceſſa, priuetur contra uim principalis
6 cõceſsionis. & quia † in expreſsis gratiæ ſiue aſ
* ſenſus dominorum, ſuper feudo lata fiat inter-
pretatio & extenſio, Iſern. in c. Imperialem col.
3. ubi Camera. pag. 62. lit. H. de prohibit. feud.
7 alien. per Feder. Nec enim per † illam clauſulam
iuribus noſtris, & alienis, ſemper ſaluis, datur in
tellectus, quod in expreſſis per dominum, quæ
forte dictæ reſeruationi contraria ſunt, ſibi nõ
videatur perpetuo præiudicatum, not. Caſtr. cõ
ſil. 162. 3. quæſtio in antiq. Gram. deci. 66. n. 54.
ſequitur Vrſil. ad Afflictum decis. 112. nume. 9.
decis. 355. num. 7. Moder. Paris. in cõſuet. feud.
§. 30. nume. 119. & §. 44. nu. 27. Natta conſi. 403.
nume. 7. uolu. 2. & cæteris per Thom. de Marin.
tract. de feud. lib. 1. tit. 19. nu. 15.
8 Secundo, quia clauſula, † ſaluis iuribus, refer
tur ad dominium directum, non ad vtile, & cũ
hẽt ſenſum, ut eueniente caſu aſſignationis feu-
di pro dote, iura directi dominij ſint ſalua, nec
ob aſſenſum obligationi præſtitum diſſoluan-
tur, ſed creditores facta aſſignatione dominum
recognoſcere teneantur, ad inſtar & ſimilitudi-
nem debitoris, ita Zaſ. d. tract. de feudi. part. 9.
num. 35. qui ſic ubique eſt intelligendus, ſecun-
dum quem ſenſum adhuc durat hipotheca do-
talis, licet feudũ ad dominum fuerit reuerſum.
Tertio, ubi clauſula prędicta intelligi poſſet,
etiam quo ad utile dominium in caſum deuolu
tionis feudi, ut in contrarijs, tamen hic intelle-
ctus ceſſaret in propoſito, ſtante tenore licentię
9 in † qua aſſenſus fuit præſtitus indiſtinctè, ubi
bona allodialia non ſupereſſent. quare exceptio
ſolo caſu, quãdo extarent allodialia, cenſentur
cæteri caſus in licentia comprehenſi, ex reg.
vulg. & ſi aliud dominus ſenſit, ſibi imputet, qui
apertius legem non dixit, ſecundum not. in l. ue
teribus. ff. de pact.
10 Quarto, qui ſentiunt † clauſulam hanc prodeſ-
ſe domino in caſu deuolutionis, id limitant, ubi
alias dominus tenebatur obligationi conſenti-
re, Bart. in l. ſi cum dotem. §. transgrediamur. ff.
ſolut. matr. Afflict. in tit. qui ſucceſſ. ten. nu. 40.
11 verſ. vt iſta concluſio, † at ex cõſuetudinę Man-
tuæ notoriaq; maxime valet in feudis Cuman.
conſi. 163. etiam ſi iuri ſcripto contradicat. Pa-
riſ. conſi. 13. nu. 27. in pri. Curt. iun. conſil. 171.
colum. 3. Deci. conſil. 108. num. 9. introductum
12 eſt, ut † dominus teneatur pręſtare aſſenſum va-
ſallo volenti obligare vel alienare, rem feudalẽ:
quod etiam cautũ eſt ſtatuto, ſub Rub. de mod.
& form. proced. in bon. abſent. & contu. Igitur
13 † hoc caſu nõ operabitur hæc clauſula, id quod
alias ſecundũ eos operaretur. ſunt enim ex his
redacta feudalia, ad inſtar allodialium, Roland.
conſi. 2, num. 4. & conſi. a 3. lib. primo. Ideo non
poteſt dominus liberam alienandi uel obligan-
di facultatem auferre vaſallo.
Vltimo, quatenus pręmiſſa non ſufficiant, ad
14 tuendam hanc opinionem, † tamen cum ex his
ſaltem

ſaltem appareat, præſenté articulũ eſſe dubium,
iudicis partes eſſe vñr, in dubio pro dote reſpõ-
dere, ex regula communi, de qua in l. 1. ff. ſolut.
15 matr. cum † cauſa dotis ſit pia, fauorabilis, & præ
cipua, pro qua licet a regula feudali recedere, vt
animaduertit Barth. de cap. quem ſequitur Fre-
ci. de feud. lib. 2. quæſt. 3. idemque ſit in dona-
tione, propter nuptias, ſecũdum Iſerniam & Lo
fred. ibi citatos per eundem Freci.

Verum, hac re diligentius ac maturius conſi-
derata, in hanc ſententiam deueni, quod feudo
ex linea ſimpliciter deuoluto non autem ex va-
ſalli culpa ad dominum Reuerendiſſimũ, feu-
dum abſque onere hipothecæ tranſeat, niſi in li
centia ſit in caſu deuolutionis expreſſe prouiſũ,
multiſque adducor.

Primo, ex text. formali, in l. 4. §. ſi in venditio-
ne. ff. quibus mod. pign. vel hipothe. ſoluat. ubi
16 conſenſus creditoris † in alienatione pignoris,
ſaluo iure ſuo, ibi non præiudicat, quin eueniē-
te caſu in pignore ſatisfieri queat, ſic conſen-
ſus domini directi in hipothecæ conſtitutione,
ſaluo iure ſuo, non oberit, quin reuoluta, domi-
nus ius ſuum, & rem obnoxiam, ſine onere con
ſequatur, & hunc citarunt Roman. conſi. 94. nu
mero 7. Deci. in l. creditor verſic. ſecundo. ff. de
regn. iur. Socin. ſen. conſi. 46. num. 18. uolum. 4.
Neguſ. 3. memb. 9. parte. numero 37. Ioan. Du-
ran. de arte teſta. titu. pri. caut. 2. numero 6. Ste-
fan. Lambert. ſuper ſtatuto prohib. mul. con-
tra. gloſſ. 11. verſic. agenti. numero 46. elicientes
17 regulam, quod, † conſenſus in alienatione rei,
in qua quis ius habet, præiudicet, limitari, niſi
fiat generalis iuris ſui reſeruatio, quem in pro-
poſito noſtro adduxerunt Afflict. in conſtit. Si-
cil. lib. 3. Rubr. 14. mulier, quæ dotarium nu-
mero 28. Vrſill. ad Afflict. dict. deciſ. 112. nu-
mero 9. Modern. Pariſ. dicto §. 44. nu. 27. Octa-
ui. Cacher. deciſ. pedem. 164. nume. 7. & ſeq.
18 Secundo, † clauſula hæc ſaluo iure &c. modi
ficat, limitat, atque reſeruat. gloſſ. eſt celebris in
l. item labeo. §. 1. ff. famil. herciſcun. Angel. con-
ſil. 21. multa Curſet. ſing. verbo, ſaluo iure, not.
Bald. in l. terminato in fin. C. de fruct. & liti. ex-
penſ. Alex. conſi. 193. num. 4. & 5. ubi ample ad-
ditionarij. uolu. 6. Bero. conſi. 146. num. 66. vo-
lum. 3. Dec. conſi. 284. num. 2. in fin. Alciat. re-
ſponſ. 101. num. 11. Menoch. conſi. 61. num. 17.
at modificatio non poteſt effectum ſortiri ſuper
directo dominio tantum, quia & ſine dicta clau
ſula ex conſenſu ſimplici dominus non amitte-
19 ret ius ſuum, in caſum deuolutionis, † cum aſſen-
ſus in dubio intelligatur ſuper dominio utili.
Iſern. & Aluarot. in dict. cap. Imperialem. Bald.
& Laud. in ca. 1. quo temp. mil. Aluar. in cap. 2.
apud quem vel quos. ample Ant. Capici. in in-
ueſti. feud. verbo effectus aſſenſus, verſi. præiudi
cium. pagin. 82. ergo neceſſario intelligetur mo
dificatio, ac limitatio; reſpectu vtilis in futu-
20 rum, vt pro tempore † quo res ſit deuoluenda
intelligatur ius ſuum reſeruatum, ante tantum
conceſſum aſſenſum, ita quod in re obnoxia,
ſi caſus euenerit ante deuolutionem, ſatisfie-
ri poſſit.
21 Quod tertio comprobatur, † quia quælibet re
miſſio, actus conceſſio, & renuntiatio intelligi-
tur ſemper. niſi aliud expreſſe caueatur, rebus
ſic ſtantibus, ad l. fin. in pri. ff. ad municip. l. cum
quis. ff. ſolut. matrim. l. quod ſeruus. ff. de con-
dit. ob cauſ. l. fina. ubi Salicet. & Bald. C. de non
numerat. pecun. cum congeſtis per Tiraquel. in
l. ſi unquam, in pri. numero 161. C. de reuocat.
donat. poſt Marſ. in Rubri. de fideiuſſ. Thob.
Non. conſil. 48. numero 29. & 111. numero 31.
22 quinimo † & aſſenſus, ſuper feudi alienatio-
ne, ſubintelligit omni tempore clauſulam re-
bus manentibus in eodem ſtatu, ita vt conceſ-
ſo alcui, qui ſtatim efficiatur rebellis, benefi-
cium amittat aſſenſus, Paris de Puteo, de feud.
reintegr. cap. 275. pagin. 147. numero 4. poſt
Bartol. & Lucam de Penna, citatos per Afflict.
in titul. qui ſucceſſ. l. teneant il primo. nume-
23 ro 32. † Inſuper renuntians admittitur ad id,
quod ex caſu ſuperuenienti, ex legis diſpoſitio
ne, vel ex culpa poſt renuntiationem occur-
ſam capitur, Bald. in auth. hoc amplius. C.
de fidei. Guid. Papa. Dec. 228. Ancar. quæſtio.
famil. 17. numero 9. parte ſecund. Siluan. con-
24 ſil. 50. numero 31. & ſequen. Nec † rurſus ad in-
cogitata trahitur aſſenſus. ar. l. cum Aquiliana.
de tranſ. Andr. in cap. prim. qui ſucceſſ. tenean-
tur. Paris de Pute. de feud. reintegr. cap. 266. nu-
mero 6. Iſern. in cap. primo, numero 6. qui ſuc-
25 ceſſ. teneant. † Minus trahitur aſſenſus. & li-
centia domini, ſuper feudo ad obligationem,
ad quam non deberet trahi. l. cum non ſolum.
§. neceſſitatem. C. de boniſque liber. Bald. in l.
prima. C. quod cum eo. Paris de Pute. de feud.
reintegr. pagin. 141. verſic. pone quod vaſallus.
numero 3. Dum igitur dominus non cogita-
uit ius futurum deuolutionis, quo caſu ex pro-
uiſione legis feudum ad ſe reuertitur, nec res
ſeu feudum manet in primo ſtatu, quo erat
tempore conceſſi aſſenſus, penes inquàm vaſal-
lum, vel eius filios & hęredes. dubio procul. dd.
aſſenſus præcipuè cum dicta clauſula, ſaluo iu-
re, non præiudicabit iuribus domini, deuolu-
to feudo.
26 Quarto. † licentia ſuper feudo in non expreſ
ſis, ſtrictè & ad literam intelligi, ac interpre-
tari ſolet, Sigiſ. conſilio 7. numero 33. & ſequ.
& conſilio 9. numero 18. Beneuent. in dicto c.
Imperialem. pag. 44. & 63. de prohib. feud. alie.
per Feder. Verũ, quod dominus feudo deuolu-
to iure proprio teneatur ad onera impoſita per
uaſallum, etiã cum aſſenſu domini, ſuper feudo
adiuncta, tamē Clauſula ſaluo iure domini &c.
nõ eſt nec expreſſum nec forte cogitatũ tẽpore
cõceſſę licẽtiæ, non mirũ ſi & ad hũc caſum mi-
nimè extendetur. Afflict. dicto titul. qui ſucceſſ.

27 teneant.num.26.cum ſeq.eoque † minus, quod
aſſentiens ſimpliciter alienationi rei, quæ in
futurum, ad ipſum poſſit deuenire, non ſibi
præiudicet, quin deueniente caſu; illa uendica-
re ualeat, quando caſum de futuro cõtingentẽ
conſideraſſe non dicatur, ex doctrina Bartol. in
l.ſi feudum, per fideicommiſſum. ff. de leg. pri.
Alexand.conſi.40.num.10.cum apoſt. uolu.4.
fuſius Pet.Ancar.quæſt.famil.17.per totam par
tem ſecundam.

28 Quinto, certum eſt † omnia onera, ſeruitutes
ac hipothecas, impoſita per uaſallum ſuper feu
do, reſolui iure imponentis reſolute.c.1.§. quid
ergo. ubi Aluar. num.3.de inue. de re alie.fact.
29 nec dominum feudi ad illa † pro his occaſione
ipſorum teneri, ſi feudum redeat ad dominum
iure & poteſtate feudali: puta deuolutione uel
virtute prælationis.quod ſecus, ſi ad patronum
non tanquam dominum, ſed uti priuatum uel
uti emptorẽ, donatarium, legatarium, vel ex a-
lia cauſa uoluntaria perueniret, quia tunc ſerui-
tutes & hypothecę in ſuo robore ſtarent, & do
minus ab hipothecariis cõueniretur, ſicut quis
• extraneus poſſeſſor ex communi* diſtinctione,
de qua per Guid.Pap.quia ita iudicatum atteſta
tur.Deciſ.Delfi.575.Iacobi.de Sancto Georgio
in inueſt.feud.verbo. qui quidem inueſtiti. co-
lum.7.verſi.item quæro.Cur.de feud. 4.part.q.
14.Bertr.conſi.3.in fi.vol.3.poſt cæteros, quos
allegant Mod.Pariſ.in conſuet.feud.§.13.gloſ.
5.num.26.Cacher.vbi ita Senatum Pedemon-
tium iudicaſſe inquit, Deciſ.156.nume.6.& 14.
At aſſenſus ſimpliciter præſtitus ſuper hipothe
ca, adiecta clauſula, ſaluo iure, cum poſſit in-
telligi.

30 Primò, vt † effectum habeat viuente vaſallo,
pro validitate hipothecę, quæ aliter nõ teneret,
per d.cap.Imperialem, & Curt.de feud. 4. part.
quæſt.6.num.95.ex commu.Clar.in §. feudum.
quæſt.35.Bero.conſil.65.num.15.& ſeq. vol.1.
• communem* hanc nuncupat Michael Graſſ.cõ
mun.opin.lib.2.cap.2.q.15.

Secũdo, vt vaſallo mortuo, penes filios & hæ
redes ſuos ſubſiſtat hipotheca, ſeu in omnẽ ca-
ſum excepta deuolutione feudi ad dominũ ex
vi & poteſtate feudali, & ideo non cõprehendit
deuolutionis caput, ne verba illa, ſaluo iure, uel
nihil operentur (quod eſſe nequit.l.ſi quãdo. ff.
de leg.1.) cum ſine illis, per aſſenſum præſtitum
31 ſimpliciter a domino † hipotheca & ſeruitus p-
petuo in præiudicium domini conſtituerentur.
arg.l.1.ff.de aqua pluu. arcen. Guid. Pap. deciſ.
575.in pri.Curt.vbi ſupra, Cap.c. in inueſt. feu.
verbo, feudorum deuolutio, pagin.159.& verſ.
dominus, mortuo, pag.197.cum ſimil. vt ſupra,
32 vel alias d.clauſula generalis † reſtringat & mo-
dificet aſſenſum, iuxta materiam ſubiectam ca-
ſus ſuper quo interponitur, per glo. in d.l. item
labeo, & tex. in d.l.ſi debitor. ff. quib. mod. pi-
gnus vel hipothec.ſoluatur.& dum ad diuerſos
caſus referi poſſit d.clauſula & reſeruatio, vt hic
videlicet quo ad validitatem, ac ad vitam & hæ
redes vaſalli, & quo ad domini præiudicium, ſe
quuta deuolutione, ne inducatur actus alicuius
vitium, ſuperfluitas, vel nullitas, ita relatio fiet,
vt reſeruatio & aſſenſus, in ſe ſubſiſtant, ac ope-
rentur, ex l.codicillis. §. inſulam.ff.de leg.3. quẽ
citat Roman.conſi.93.num.7.not. Afflict. titul.
qui ſucceſſ.tenea.num. 15.cum ſeq. prout aliter
33 operari ſolet, † vt poſita in inueſtitura vaſallus
ex qualibet leui culpa, cadat, Pariſ.conſi.21.nu.
55.volum.1.Afflict.in conſt. Sicil. incipit domi
ni a vaſallis lib.3.Rubr.15.not.6.Caſſan. conſu.
Bur.Des Fied.Rub.3.§.3.nu.17.& de qua clau-
ſula per Aluar.conſi.58.nu.9.

Sexto, hæc omnia comprobo auctoritate Zaſ.
de feud.6.par.num. 27. & par.9.nu.8.& nu.35.
34 dicentis expreſſe, † quod ſi ſit feudum impigno
ratum, cum aſſenſu domini, ſaluo tamen iure do
mini, ſi aperiatur ob dictam clauſulam, non gra-
uabit dominus pro pignore uel hipotheca; idẽ
ſentit Pariſ.de puteo, de feud.reinteg. cap. 258.
pag.141.num.3.& cap.44.num.10.pag.30. dũ
35 vult aſſenſum domini uaſallo præſtitum ſuper
vẽditione feudi aperti, uel deuoluti, ſibi nõ præ
iudicare, dum adſit illa clauſula, ſaluis iuribus
curiæ noſtræ & cæt.ſequitur in terminis noſtris
præpoſit.in cap.1.§. quid ergo. nu.2.de inueſti.
36 de re alien.fact.affirmans † per aſſenſum ſimpli-
citer impignorationi per dominum præſtitum,
aperto feudo, domino præiudicari, & ideo de-
bere eſſe cautos dominos, in addẽdo clauſulã il
lam, in aſſenſu hipothecæ, ſaluo iure noſtro & c.
ex qua poſtea dominus ad debitum vaſalli ſu-
per feudo pignorato, cum ſimili aſſenſu, mini-
mè tenetur, ſequitur in propoſito Martin.Laud.
in eod.§.quid ergo. uerſ.ſint ergo cauti domini
qui conſentiunt &c.& Afflict. poſt Andr. ibi in
cap.2.num.15.21.26.30.& ſequ.qui ſucceſſ.te-
nea.merito inquam firmabo, tum ratione, tum
auctoritate, deuoluto feudo, non iure priuato,
ſed vi, & poteſtate iuris dominij directi, domi-
num ad debitum vaſalli non teneri, licet pigno
ri aſſenſerit, ſaluo iure ſuo &c. quod comproba
ri audio, ex ſolita patriæ conſuetudine, quæ in
ſimilibus cauſis ſeruata fuit, nec vnquam per
dominos directos ſoluta fueruut debita vaſallo
rum, dum aſſenſus, ſaluo iure dominorum fue-
runt præſtiti, ac rurſus ex ſententia clariſſimi
Triumuiratus Rotæ Mantuanæ, quæ aliàs con-
tra Dominam Iuſtinam vxorem Domini Iaco-
bi de Gazio defuncti ſine prole, petentem ſu-
per bonis feudalibus dotes ſuas, iudicauit in
gratiam Illuſtriſſimi domini Maximiliani Gon-
zagæ, Domini directi dictorum bonorum. His
non repugnant in motiuis adducta.

Et primũ, quod clauſula, ſaluo iure, non ope-
retur in eo, ſuper quo principaliter diſponitur,
ſed ſuper iure, quod ex alia, quam expreſſa cau-
ſa prouenit, iuxta doctrinas ibi citatus. Nam-
que

que reſpondetur, clauſulam operari quidem pi-
37 gnoris & hipothecę validitatē, † ſic in expreſſis
principaliter, quę alias fieri nō poterat, vt ſupra,
ſine aſſenſu domini, ita vt debitor vel hæredes
nunquam contradicere valeāt, ſimiliterque cre-
ditor, & hęres ,ppter aſſenſum domini, ſint cau-
ti ſuper feudo in caſib. tantum expreſſis, duran-
te tamen feudo penes vaſallos, uel in omni caſu
excepto deuolutionis, quando ad dominiū re-
uertatur, cum propter d. clauſulam intelligat do
minus validare pignus, & hipothecam, non ta-
men in præiudicium iuris ſui, de futuro, prout
ſummi feudiſtæ, Præpoſ. Laud. & cæte. poſt Zaſ.
declarant, ac Afflict. in titul. qui ſucceſſ. tene. nu-
me. 30. Nec Iſernia Capicius, & nonnulli alij
loquuntur in aſſenſu, ſuper pignore, cum dict.
clauſula, præſtito, ſed in ſimpliciter conceſſo,
quo caſu ſibi abſolute dominus præiudicat, nō
vtēdo cautione dictę clauſulæ, de qua ſuperius.

Tollitur ſecundū, quod clauſula, ſaluis iuri-
38 bus, referatur † ad dominium directum tantum,
non autem vtile, per Zaſ. de feud. part. 9. nu. 35.
Etenim, licet ad dominium directum relatio fie
39 ret tantum, quod vt ſupra falſum † eſt, videtur ta
men, ſequuta deuolutione, & in d. caſu, utile quo
que comprehēdere, cum eo tempore vtriuſque
fiat conſolidatio, dominiumque vnicum, ſeu
vtriuſque dominii vnitas ad not. in l. 1. ff. ager.
vect. l. debitor. l. ex aſſe. ff. ad Trebell. Alex. in l. 1.
ff. de publi. Verum dico, clauſulam, ſaluo iu-
40 re & cæter. nunquam † referri ad dominium di-
rectum, ſed tantum, cum conſenſus domini
præſtitus credatur, ſuper dominio vtili vaſalli, ſu
per quo in dubio ſemper vaſallus contrahit, &
conſenſum requirit, per Iſern. & Aluarot. in d.
cap. Imperialem. Bald. & Laud. in cap. pri. quo
tēp. mil. & ita Zaſ. explicat & intelligit d. nume-
41 ro 35. vnde, dum in aſſenſu domini † reſeruat iu-
ra ſua, maxime abſque expreſſione directi domi
nij, non intelligitur reſeruare dominium dire-
ctum tantum, quod tempore reſeruatum credi-
tur, ſed ſi ꝗ alia iura, quæ pōt omni reſpectu ha-
bere, alia de cauſa in utili dominio, de quo con-
trahitur, vel ſaltem occaſione ſui directi domi-
nij, rebus ſic ſe non habentibus, quæ ſunt ut de-
uoluto feudo, utile cum directo conſolidetur,
Afflict. in titul. qui ſucceſſ. teneant. nume. 36. &
42 ſeq. clauſula † namque ſaluo iure &c. quæ eſt ex
ceptio ad regulam, vel reſeruatio circa cōceſſa,
referri nequaquam poterit ad dominium dire-
ctum tantum, quod pigneratum non fuit, nec
pro illo aſſenſus petitus, ſed ſuper utili vaſalli,
quod in hipotheca & diſtractione & aſſenſu cō
43 prehenditur, † quia exceptio debet eſſe de regu-
la, & de quo loquatur regula, declarat. l. nam
quod liquidæ. ff. de penu. legata. Deci. num. 22.
& Barto. in l. prim. ff. de regul. iur. & in l. in his.
ff. de legibus cum ſimil. per Crauet. locorum cō
mun. ab exceptione ad regulam cap. 3.

Tertium, minus obeſt, quod cum caſus, ubi
non extarēt allodialia, excipiatur tantum, cæte-
44 ri omnes includātur, † ſic etiam re deuoluta ad
dominium. Nam omnes quidem caſus includū-
tur rebus ſic ſtantibus, & penes vaſallum, vel hę
redes exiſtēte feudo, propter conſenſum pręſti
tum, & ſecus deuolutione ſequuta, cum iſte nō
dicatur incluſus vel excluſus, ob excluſionem
vel incluſionem illius, vbi non extent allodia-
45 lia, quia ſunt ſeparati penitus, & ab vno ad a-
liud inferri nequeat. l. Papin. exul. ff. de minor.
nec ſequitur arguendo a contrario ſenſu, non
vult, feudum pro pignore accipi, ubi allodialia
adſint, ergo in cæteris caſibus, ſic re deuoluta,
46 id admittet ſemper, maxime † quod illud expreſ
ſum, tacitè etiam ſubintelligebatur in aſſenſu
domini, videlicet illud præſtari in ſubſidium al
lodialium tantum, per Barto. & cæter. in l. com-
modis. ff. de re iud. Alexand. num. 18. in l. ſi fini-
ta. §. ſi de vectigalibus. ff. de damn. infect. Neuiz.
conſil. 10. num. 10. Octau. Cacher. deciſ. pedem.
174. num. 4. & ſcripſi alias ex declaratione Illu-
ſtriſſ. Card Herculis, Fel. Mem. Epiſcopi Mātuæ,
ſemper clauſulam hanc in ſubſidium ſubintelli-
gi, etiam quod in aſſenſu omittatur, conſi. 89. nu
47 me. 27. nec ideo † regula excluſionis vnius ad in
cluſionem alterius procederet, per Ruin. conſi.
157. num. 18. & 19. vol. 1. Cæpha. conſ. 257. nu.
26. volum. 2.

Quod quarto loco opponebatur, de medio
tollitur.

48 Primo, † negando limitationem illam, ita in-
diſtinctè in feudo ,pcedere, ſed pater, qui cogi-
tur aſſentire obligationi filij, quatenus eſt in pe
culio filij obligetur, per Bart. in d. ct. §. tranſgre-
diamur. nu. 7. & Afflict. qui ſucceſſ. tene. nume-
49 ro 60. nunquam † enim dominus feudi cogitur
aſſentire, ſicut pater pro filio, cum aſſenſus iſte
ſit gratia mera, quæ in arbitrio cōcedentis con-
ſiſtit, Iſern. in cap. 1. de prohib. feud. Alexand.
per Lotar. & in caſibus illis, quibus dominus te-
neatur præſtare aſſenſum, nequeat cogi præci-
sè, licet de congruo teneatur, ut in ſpecie de-
clarat Camerar. in cap. Imperialem. pagin. 14.
lit. E. & ſequ. de prohib. feud. alien. per Feder.

50 Secundo, negatur conſuetudo † notoria ciui
tatis, quod domini tenecātur præciſe aſſenſus in
debitorum hipothecis præſtare, alleganti enim
illam, quæ facti eſt, incumbit formiter probādi
onus. l. de quibus. ff. de leg. l. fin. de conſue. Bald.
in l. conſentaneū. 5. oppoſ. C. quomodo, & quā
do iud. Alex. conſ. 132. ad fi. pri. dubi. uol. 1. So-
cin. iun. conſ. 60. nu. 9. & ſeq. vol. 2. Pet. Bon. de-
ciſ. Bonon. 65. num. 13. cum ſimil. Præterea vidi
51 multoties † in praxi, per dominos feudorum re-
rumq; obnoxiarum, ſimiles abnegari aſſenſus,
& quandoque concedi ad tēpus limitatum triū
vel quinque annorum, raroque licentias obligā
di perpetuo feudalia concedi, unde arguendo
ab iſta contraria conſuetudine, per Deci. dicto
conſil. 208. nu. 91. limitatio deſtruetur prorſus.

52 Nec ſtatutum † Mantuæ, ſub Rubr. de mod. &
form. ꝓced. in bon. &c. aſtringit dominos ad ꝑ
ſtandum d. aſſenſus, ſed ſolum ad inueſtiendos
ſoluto ſibi laudemio per creditores, quibus per
ſententiam ſecundi decreti, & dationem inſolu
tum neceſſariam, fuerint bona obnoxia adiudi
cata, quod iuri conforme dicitur, not. Dec. con
ſil. 160. num. 3. Afflict. deciſ. 191. Dioniſ. Põtan.
conſil. Bleſens. art. 81. Roland. a Valle conſi. 80.
num. 35. & 48. uolum. 1. dixi in conſi. 44. nu. 29.
& ſequ. Amplius videmus creditores, qui aſſen-
53 ſus hipothecæ † obtinuerũt, præferri cæteris, q
nullum impetrarunt, ut alias coram Senatu Mã
tuano obtinui, & deduxi in ſupracitato conſil.
meo 44. in fi. & ſequ. cui addo Vrſillum ad dec.
Afflict. 186. ac Afflict. in conſt. diu. memor. lib.
3. Rub. 5. num. 45. cum ſequ. & ſi domini coge-
rentur, licentias concedere, omnes creditores il
las obtinerent, quod nunquam ego pro tempo
54 re 25. annorum ſeruari uidi, & licet † feuda hæc
inſtar allodialium cenſeantur, per Rolãd. a Val-
le d. conſi. 2. nume. 4. & 23. lib. 1. & dixi in con-
55 ſil. 49. num. 24. id † intelligitur, quo ad agnatos
minimè requirendos, non autem reſpectu aſſen
ſus domini, q̃ omnino requiri & haberi debet,
56 licet in alienatione † ordinaria citra fraudem
crederem, propter commercium commune bo
norum, & laudemia, quæ dominis exſoluuntur
dominos ferè aſtringi poſſe ad concedẽdum li
centiam alienandi, & diſponendi inter uiuos
de bonis feudalibus, dum ſoliti ſint hos aſſen
ſus contractib. præſtare, ut alias conſului in con
ſil. 56. nu. 22. & ſeq. quæ in hipotheca & pigno
re ceſſant, cum id a mera dominorum uolunta
te pendeat, ſæpius per ipſos denegentur aſſen-
ſus, nec laudemium tunc aliquod ſoluatur.
57 Vltimum eneruatur, † quia articulus non ui-
deatur dubius, tũ quod licet dos dicatur etiã ſo
* luto matrimonio, ex communi, * per Ripã. nu-
me. 70. in Rub. ff. ſolut. matr. ac Viui. 2. part. cõ-
mun. opin. uerbo, dos propriè. num. 97. in ſpe-
tie tamen conſuetudinum feudalium, priuile-
58 giata minime appareat, quia † potius ab omni
priuilegio ſit excluſa, cũ nulla pro dote, anima-
vè diſpoſitio ſuper feudo teneat, nec in dotem
dari ualeat, per patrem. cap. pri. §. donare. qual.
* olim feud. alien. poter. & eſt commune * dictum
per Zaſ. de feud. 9. part. nu. 40. Brun. conſil. 114.
nume. 86. Aimo conſ. 24. nu. 11. nec pro dote
feudalia alienentur. Octau. Cacher. deciſ. pe-
dem. 165. num. 2. & 167. num. 21. Clar. dict. §.
feudum quæſt. 36. Ex iſtis itaque, motiua diſſo-
luta cenſeo, & iudicandum uigore dict. clauſulæ
d. Reuerendiſſ. Epiſcopum, non teneri feudo
deuoluto, debitum vaſalli, etiam pro dote exol-
uere, prout tandẽ ad vota Reuerendiſſimi Epi-
ſcopi, executioni demandatum extit.

Franciſ. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRISSIMO DOMINO
Alfonſo Marchione Vaſti.

ARGVMENTVM.

Ratum habens contractum rei ſuo nomine geſtæ, tacite, vel expreſſe an petat pretium dictæ rei, & ad quæ teneatur, & obligetur.
Ratificatio, ex quibus colligatur.

SVMMARIVM.

1 *Ratihabitio rei alienatæ verbis, vel factis reſultans, valet.*
2 *Contractus inexpugnabilis redditur dum petitur pretium rei nomine proprio alienatæ, vel eius pretij annui fructus.*
3 *Ratificatio introducitur ex eo, quod quis ſciens rem communem alteri venditam, non recuperat.*
4 *Minor comprobat contractum rei ſuæ diſtractæ in minoritate, ſi maior effectus exigit pretiũ, vel redditus annuos illius.*
5 *Frater, viuens in communi cum alijs fratribus, dummodo non ſit tutor aliorum, acquirens ex communi pecunia rem proprio nomine, acquirit ſibi, non alij, nec alijs ius competit, niſi negotiorum geſtorum actio, ex communi diſtinctione, * & habet locum in feudis, nu. 7.*
6 *Solutio, qualiter præſumatur facta ex communi pecunia.*
8 *Actio negotiorum geſtorum, & ex iudicio diuiſorio competit ei, qui venditionem rei propriæ nomine ſuo factam, ratã habet ad conſequendum pretiũ, in vtilitatẽ vendentis cõuerſum.*
9 *Venditionem ratam habens, non agit ad iuſtum pretium, ſi fuerit res uendita uiliori pretio, citra culpam venditoris.*
10 *Pretium, quod contrahentibus placet, in dubio iuſtum, & condignum præſumitur.*
11 *Socij poſſunt tantum condicere iuſtum pretium rei communis venditæ longe maiori pretio, quãm iuſto, aut ex induſtria, & cauſa venditoris, aut ex ſtultitia emptoris.*
12 *Ratihabitio, ut ſubſiſtat inſtrumentum actus geſti, legi, & palam fieri ratificanti debet.*
13 *Ratificatio non trahitur ad incognita.*
14 *Contractus ab initio fingitur a lege celebratus,*
* *per ratificantem, ex communi. **
15 *Ratihabitio, mandato comparatus.*
16 *Ratificans agit ad pretium ex actione antiqua, non ex noua, & ratihabitione reſultante.*

Rati-

17 *Reſtitutio præſumitur facta cum omnib. qualitatibus adiectis contractui ratificato.*

18 *Actus principalis ratificari non poteſt, ſi onus actui annexum, & conditio reijciatur, dummodo vitium, & dolus gerentis abſit.*

19 *Ratum habens contractum, non ſolum à ſe, verum etiam ab alio geſtum, tenetur illum cum ſuis qualitatibus ratum habere.*

20 *Ratihabitio pro parte fieri non poteſt, ſed in totum approbari debet, vel reprobari, cum de præiudicio tertij tractatur.*

21 *Cõtractus unico ictu, & abſolutione perficitur.*

22 *Pacta contractum reſpiciẽtia, dicuntur partes contractus.*

23 *Scripturæ in parte approbari, & in parte reprobari poßunt.*

24 *Ratihabitio partis contractus, valet.*

25 *Contractus venditionis ratificatur cum modo, ut ratificans pretium rei recipiat.*

26 *In inſeparabilibus pretium non ſuccedit loco rei.*

27 *Ratam habens ſimpliciter venditionem vnius rei per alium uenditæ, agit ſolum ad pretium illius, & non ad rem ex illo emptam.*

28 *Conuentiones cum venditore poſt ratihabitionẽ factæ omnino ſeruari debent.*

29 *Proteſtatio in his, quæ dependent à noſtra voluntate, actum reſtringit, ſecundum omnes.*

39 *Proteſtatio ei nocet, cui fit, ſi accipit ſcripturam non contradicens.*

31 *Literæ per aliquem ſubſcriptæ, & alicui præſentatæ, uel p ipſum lectæ, ſubſcribentẽ obligant.*

32 *Ratã habens venditionem rei propriæ, & nõie ſuo uẽditæ, pretium rei ad ſumm ãrepetere põt*

33 *Pretium caſtri, vel domus, non æſtimatur ex ualore, & ſumptib. ædificiorum, ſed ex redditib. annuis, ſecundum qualitatem fructuum.*

34 *Domus pretioſæ, & caſtra ſunt ſteriles, & eorum redditus nunquam æquipollent pretio.*

31 *Pretium iuſtum fundi eſt quãtum capiunt eius redditus in viginti annis, ex communi.*

36 *Ratam habens venditionem rei ſuæ, ſe inſcio factam, pretium ipſius petere poteſt.*

37 *Ratificatio non impleta conditione, euaneſcit.*

38 *Ratihabitio conditionalis, illius eſt naturæ, vt prius impleatũ, quã emolumentum percipiatur.*

39 *Ratificans, non adimpleta uenditionis conditione rei nomine ſuo factæ, poteſt rem ſuam ab emptore uendicare, niſi a venditore fuerit acceptata dicta ratihabitio conditionalis.*

40 *Dominus tenetur de euictione rei vendita nomine ſuo, cum ratificauerit uenditionem.*

41 *Dominus rei venditæ tenetur, ſi uenditionem ratificauerit, reſtituere uenditori id, quod pro euictione illius rei ſoluit emptori, etiam quod pactum adeßet, quod non tenetur de euictione.*

42 *Ratificatio, ad quas qualitates de ſui natura extendatur.*

43 *Pacta cenſentur partes pretij, & ſui natura pretium minuunt.*

CONSILIVM CLXXII.

TRINITAS ADSIT.

COLLIGITVR ex ſcriptura exhibita, quod alias Fel. record. Illuſtriſſimus D. Ferrantes Franciſcus Marchio Vaſti, ex nõie ꝓprio & Illuſtriſ. eius fratrũ DD. Cęſaris, Ioãnis Caroli, & Iuniei nunc Cardinalis ampliſſimi, pro quibus de rato promiſit &c. vendidit Illuſtri. D. Thomæ Marino feudum paternum Caſtri noui, cõmune cũ fratribus, annui redditus duc. 1482. pretio ſcutorum ſeptuaginta duorum miliium, quorũ ſexaginta millia intelligerentur implicati in terra Caſalis maioris, quam d. Excellentiſ. Marchio loco Regiæ camerę ſolus redemit ab eodẽ Marino ex facultate ſibi a maieſtate Catholica attributa: duodecim vero millia inueſtirẽtur in una proprietate idonea, in Mediolanenſi ſtatu, ac integrum pretium; occurrente caſu, quod d. terra, vel redimeretur, vel alienaretur: omnia hęc pro perpetua d. Marini emptoris cautione.

Euenit, quod fratres d. cõtractum ratificarũt ſimpliciter, excepto Illuſtriſſimo Domino Cæſare, qui prima vice, videlicet anno 1568. approbauit alienationẽ, ſub cõditione tamen conſequendi ex eadem uenditione terrę Caſtri noui, ſine ſcrupulo & difficultate aliqua, quintam partem eidem exinde legitimè competentem: altera autem vice. anno ſcilicet 1569. ſub conditione recipiendi ad libitum ſuum, ſine ſcrupulo & difficultate, ab Illuſtriſ. D. Venditore quintam partem pretij, ſeu denariorũ ſibi Domino Cæſari prædictę venditionis legitimę pertinentem Duo fratres videlicet Illuſtriſ. Domi. Carolus, & Domi. Iunicus Cardinalis interim alienant Excellentiſſimo Venditori quintam partem, ſic portionem ipſis ſpectantem in omnibus redditibus paternis communibusque inter eos exiſtentibus in partibus Lombardiæ, in qua ſimiliter aderat pars d. Caſtri noui, ſtatuto pretio cuilibet portioni ſcutorũ 23500. vt ratione inita, redditus d. feudi alienati annuus quinque aureorum pro pretio centum aureorum diſtrahatur, ac viginti pro vno ſingulo præſtentur. Alter vero Illuſtriſ. Dom. Ioannes propria epiſtola ſcripturaque cõſentit, quod pro portione ſua redditus

Caſtri noui venditi, aſſignentur per fratrem tot
alij redditus, ſuper regni introitibus, prout an-
tea nemine contradicent, a die venditionis ci-
tra ſeruatum fuerat, & ſoluta ſuper redditibus
bonorum Lombardiæ, eiſdem fratribus quan-
titas eadem numero ſingula portione ex reddi-
tibus Caſtri noui percipiebant, ſeu quod eidem
pretium omnium reddituum exoluatur, prout
cum duobus fratribus ſuis conuentum fuerat.
Mortuo Excellentiſſimo venditore, petunt Illu-
ſtriſſimi D. Cæſar, & Ioãnes, quintam partẽ pre-
tij d. Caſtri noui, in pecunia numerata, videli-
cet ſcuta 14400. vna cum liuellis, in ratione de-
cem pro centum, a die venditionis citra. Excel-
lentiſſimus verò D. Alfonſus filius & hæres ven
ditoris, pretium in pecunia tradere recuſat, ſed
offert ſe tot redditus annuos in numero & quã-
titate aſſignaturum, quot ipſi ex redditibus feu-
di alienati percipiebant, ſeu (conſiderata portio
ne reddituum dicti feudi) capitale quod calculo
inito redditibus viginti annorum æquetur.
Quæritur quid iuris.

In præſenti cauſa, vt clarior reddatur omniũ
reſolutio poſt implor. tum diuinum auxilium,
nonnullas veras & cõmunes ſentẽtias ſubiiciam
ex quibus, quid reſponderi poſsit, deducetur.

1 Prima ſit cõcluſio † rei noſtrę nomine noſtro
alienatæ, ratihabitio expreſſa ſubſequi poteſt,
tam ex verbis, quam ex factis reſultans, l. 1. & 2.
C. ſi maior fact. ratũ. l. 2. vbi Sal. cet. C. ſi maior
fact. alien. l. non ſolum. l. paulus. ff. rem rat. ha-
ber. l. de quibus. ff. de legi. gloſſ. in l. prim. verbo
ratum. C. ſi maior fact. Paris. conſi. 33. num. 6. &
30. volum. pri. Port. conſ. 157. nu. 5. & alibi mi-
2 lies. Vnde, ſi quis pretium rei ſuæ † & nomine
ſuo venditæ petat vel accipiat, ſeu fructus an-
nuos pretij, alienationẽ prorſus ratificat, ita vt
vendicationem rei amittat, contractuſque effi-
cax & inexpugnabilis reddatur. l. mater. vbi Al-
ber. & cæter. C. de rei vend. Azo. in ſumma eo-
dem titul. in propoſito fratris petentis pretium
rei communis per alterum fratrem venditæ,
3 Calcan. conſi. 22. num. 6. & ſeq. † qui rurſus rati-
ficationem deduxit, ex eo, quod ſciens rem cõ-
munem alteri venditam, non recuperat, Cra-
uet. conſi. 159. num. 5. Brun. conſ. 51. num. 4. Me
noch. conſi. 48. num. 43. Celſus Hugo. conſ. 22.
nume. 28. Bero. conſ. 187. nu. 3. uolum. pri. poſt
Ruin. conſi. 39. nume 4. volum. 4. Roland. a Val-
le. conſil. 6, num. 41. volum. 2. Siluan. conſil. 57.
4 nume. 30. † Quod in minore ſimiliter firmatur.
qui factus maior ſi petat vel exigat pretium, red
ditusve accipiat rei ſuæ nulliter diſtractæ, cõtra-
ctum approbat, & illum omnino ratum habet,
Alexan. conſi. 17. nu. 2. vol. 5. Deci. conſi. 232.
num. 3. in fi. Paris conſi. 49. num. 17. & ſeq. uol.
1. Bero. conſil. 153. nu. 17. Cæphal. conſi. 51. nu-
me. 15. cæteros accumulat Menoch. de recupe-
rand. poſſeſſ. remed. 15. numero 120. & ſequ.
Octau. Cacher. decil. pedem. 58. num. 10. & 11.

5 Secũdo, † frater, licet in communione bono-
rum, dummodo non vniuerſali, nec ſit aliorum
tutor, cum alijs fratribus viuat, ſi ex communi
pecunia rem proprio nomine acquirat, ſibi ſo-
li acquirit, & eius eſt compendium rei, nec tene
tur illam aliis communicare, quibus in ea nul-
lum ius dominiumve aliquod acquiritur, ſed
tantum actio negotiorum geſtorum ad repeten
dam ratam pretii, quod commune erat, contra
fratrem acquirentem competit. l. prim. C. ſi quis
alteri, uel ſibi, ubi Bald. & Salic. l. ſi patruus, &
ibi Bald. nume. 3. cum apoſt. & Bartol. ac Salic.
* qui ita communiter * diſtinguunt. C. commun.
vtriuſque iud. Bartol. in l. Titius. §. altera. nume.
3. ff. de admin. tut. l. ſi ex ea. C. de rei vẽdicat. l. ſi
vnus ex ſociis. §. ſi quis. ff. pro ſocio. Rom. con-
ſil. 3. in princ. ubi apoſt. Mendoſ. conſi. 291. nu-
me. 6. & conſi. 313. Alexand. conſi. 49. num. 11.
volum. 1. & conſil. 152. nume. 4. uolum. 7. Petr.
de Bezuſ. tract. de ſociet. par. 5. quæſt. 1. Ancar.
conſi. 149. num. 4. Dec. conſi. 255. in fin. Socin.
ſen. conſil. 162. & 192. volum. ſecund. Crauet.
conſi. 131. nu. 12. Socin. iun. conſil. 24. per to-
tum uolum. ſecund. Ancar. quæſt. famil. 74. nu-
me. 4. & ſeq. pri. par. quotas ample pro more ad
ducit Tiraqu. de retract. ligna. §. 32. gloſſ. 1. nu.
17. Roland. a Valle. conſ. 90. num. 21. uolum. 2.
Menoch. cõſ. 80. in pri. vol. 1. ac in materia ſocie
tatis vniuerſalis Port. Imol. conſi. 69. nu. 21. &
6 ſequ. & quando † ex pecunia communi, uel fra-
tris tantum præſumatur ſolutio facta, Natta cõ-
7 ſil. 358. uolum. ſecund. quam concluſionem, † &
in feudo empto, procedere dixit Bal. per illum
tex. in c. 1. §. ſi duo fratres. de duobus fratribus.
de feud. non inueſt.

Tertio, ratam habens venditionem rei pro-
8 priæ nomine ſuo factam, † agit tantum ad pre-
tium perceptum, & in utilitatem uendentis cõ-
uerſum, act. negot. geſtorum, uel ex iudicio di-
uiſorio, l. ſi uero. C. de negot. geſt. l. ſi fundum,
qui per fideicommiſſum. ubi Bartol. nume. pri.
ff. de leg. prim. in familiæ herciſcundæ. ubi
gloſſ. in uerbo petenda. in fin. cap. famil. her-
ciſcund. l. ſi cum ſeruum. ubi Angel. Caſtr. &
Alexand. nume. 4. & ſequ. ff. ſi cert. peta. Ruin.
9 conſil. 57. num. 6. & 7. uolum. 5 non autem † agit
ad uerum, ac iuſtum pretium, ſi rem viliori
forte pretio, citra culpam uendiderit, gloſſ. eſt
in l. mater tua. ubi Butrigar. Cin. 8. quæſt. Bar-
tol. nu. 6. & Bal. ibi declarat. nu. 12. Salic. nu. 16.
Alber. in pri. uerſ. forma tertiã. C. de rei uend. ea
inquiunt ratione, quod ratificatio ad cõtractũ,
ſic formiter geſtum referatur, & quia vel bene
uel male geſſerit alienans, totum approbat Do-
minus, ſimpliciter ratificando, tradit Caſtr. in
10 dict. l. ſi eum ſeruum. num. 2. & 3. † licet in du-
bio pretium, quod contrahentibus placuit, iu-
ſtum & condignum præſumatur, Bald. in l. per
diuerſas. q. 4. nu. 8. ubi & Salic. eod. nu. c. mand.
Natta cõſ. 650. nu. 8. Pariſ. cõſ. 19. n. 55. uol. 3. &

Anguſ.

Anguſ.lib.2.conſi.feudal.conſi. 1.nu. 17.& 18.
11 At † ſi res communis diſtrahatur longe maiori
pretio quam iuſto, vel ex venditoris tantum pro
uidentia, induſtria, cauſa, & fauore, ſeu emptoris
ſtultitia, ac inordinato appetitu, fratres ſeu ſocij
condicere potuerunt pretium tantum iuſtum &
commune, non earum ſingulare quæſitum arg.
l.ſi hæredes, vbi Bar. Gofr.& cæt.ff.ad l.Falcidiã,
not.Bald.in d.l.mater.numero 12. in primo ubi
tamen ait in dubio commune præſumi.C.de rei
vend.
12 Quarto, † ratihabitio, ut ſubſiſtat totus contra
ctus ſeu inſtrumentum actus geſti, legi, publica-
13 ri, & palam fieri ratificanti debet, cum aliter † ra-
tificatio ad incognita non trahatur, l.fin.C.plus
valere quod agitur l.2.de rebus alien.non alien.
gloſſ.in l.Gaius.ff.de pign.actio.Caſt.conſ.465.
num.5.& conſi.216.num.3.uol.1.& in conſ.12.
num.8.ubi ample.nu.15.Quinti.in apoſtilla, ver
bo ratificatio, vol.3. Paris conſi.47.nume.97.&
98.uol.1.Rui.conſi.127.nu.4.uol.1.& conſ.63.
nu.24.uol.1.Simon de Pretis conſ.71.nu.37.Sil-
uan.conſi.93.nu.12.poſt Iaſ.in l. nec is.§. hæres
nu.9.ff.de acquir.hæred.Anguſ.conſi. 7.num.3.
14 lib.5.Natta cõſi.636.nu.194.uol.3.† Hinc fingitur
a lege, contractum fuiſſe ob initio ab ipſo ratifi-
15 cante celebratum, cum ratihabitio mandato cõ-
paretur.l.fin C.ad Maced. c.ratihabitione.de re-
gul.iur.in 6.not.gl.in verbo, probauero.l. Pom-
ponius ubi Bart.nu.20.ff.de neg.geſt.gl. in l.1.&
2.C.ſi maio.fact.rem rat. haber. Aret. cõſ.127.
Bald.in l.mater tua num.6.uerſi.modo.C. de rei
uend.Bart.in l.ſi pecuniam, in fi.uerſi.aduerte.C.
de negot. geſt. ubi concludit, ex ratihabitione
negotium attribui ratum habenti, ac ſi ab eo fue
rit geſtum, latè Deci.conſi.281.nume.2. & 3.&
* conſ.58.in prim. commune * dictum nuncupat
16 Bero.conſ.73.nu.25.uol. 1.& ex antiqua actio-
ne agitur ad pretium, non autem noua, ex ratiha
bitione reſultante, Thom. Gram.conſi.ciuil.10.
17 in prin. Rurſus † cenſetur facta ratihabitio cum
omnibus qualitatibus adiectis contractui ratifi-
cato, Bald.in l.multum.nu.5.C. ſi quis alteri, vel
ſibi.Socin.ſen.conſi.127.num.10.in fin.uolu.3.
18 Alciat.conſi.117.num.21.non enim poſſet rati-
ficari actus principalis, onus vero actui annexũ,
& conditio reijci, multa Socin.ſen.conſil.125.
num.2.3.& 4.uolum.3.Balb.conſi.55.num.3.&
num.26.uol.2.cum feud. & hoc dummodo ge-
rentis abſit vitium, culpa uel dolus.l.cum interdi
ctæ.C.arbitr.tutel.declarat Bald.in l. obſeruare.
§.pen.num.6.uerſi.quinto quæro.ff. de offi.pro-
19 conſ.& lega.acceptans enim contractum, non
modo a ſe geſtum, uerum etiam ab alio celebra
tum, tenetur illum acceptare, cum ſuis qualitati-
bus.l.Gaius.ff.de manu.Bald. in l.contro.iuris.§.
fina.cum l.ſeq.ff.de pact.Alexand.in l. cum fun-
dus.§.ſeruum.4.not.ff. ſi cert.peta. Natta.conſil.
20 636.nu.195.nec enim ubi tertij uel nomine alie
no contrahentis præiuditium vertitur, fit rei ge-
ſtæ pro parte tantum ratihabitio, ſed in totum
approbatur vel reprobatur.l.cum quæritur, vbi
Bartol.ff.de admin. tut. & in l. cum debitore. ff.
ret.rat.haber.Crauet.conſi.21.num.6. inter con
ſilio feud.ſecundæ editionis, loquor ego in inſe
parabilibus ſeu connexis, ac indiuiduis ex diſpo
21 ſitione hominis vel legis (puta, in contractu, qui
vnico ictu & momento perficitur ſola abſolutio
ne,) vnicuſque reputatur, licet in eo plura deſcri
bantur pacta.l.ſi falſis. vbi dd.C. de tranſ.Bal.in
l.contractus.num.12.C.de fid.inſtr.& in l. ſi vo-
luntate, per illum textum.C.de reſcind.uend.pa
22 cta enim maxime reſpicientia rem ipſam, pars
contractus & pretium rei diſtractæ cenſentur.l.
fundi partem. ff. de contra.empt.dd. in l. in bo-
næfidei.ff.de pact.Bal.in rub.de rebus alien.non
alien.num.3.multa Alciat. conſilio 124. nume-
ro 14.& conſi.149.per totum Bero.conſi. 169.
num.16.uolum.1.& conſi.153.num.70.uolum.
1.latè Tiraq.de retract.conſan.§.1.glo.18.num.
38.& de retract.conuent.in præfat.nume.20.&
22.Didac.Var.reſol.lib.3.capi.10.num.1.Soc.
iun.conſilio 94.numero 24.uolum. 3.Menoch.
conſi.primo num.449.& 471.uolu.1.Mod.Pa-
riſ.conſi.feudal.§.13.gloſſ.5.num.39.docte Hie.
Gabriel.conſ.168.quæſt.1.in reſpectiua uideri,
cum in eodem contractu, interueniant, Ber.cõſi.
212.nu.6.uol.3.Soci.iun.conſi.45.nu.6.& cõſi.
46.num.41.uol.4.& conſ.94.num.24. & ſequẽ.
23 uol.3.Non autem loquor in alijs rebus ſeparabi
libus, vel ſcripturis, quæ pro parte poſſunt ap-
probari, pro parte uero improbari, per doctrin.
Bar.in l.publia.§.fina.depoſ. Alexand. conſi.71.
nu.5.uolum.3.Belon.conſ.40.nume.12.cum in
24 iſtis ratificatio partis procedere valeat, quod re
cenſet Borgn.Caualcan.de tutor.& curat. num.
76.prout idem dicitur in delictis & ſimilibus, cũ
quandoque factum probetur. non tamen facti
qualitas, ponit Octau.Cacher.dec.ſ.138.nu.17.
idem in ijs ſeruatur, quæ ex natura actus ratifica-
ti proueniunt, & contra gerentem actum com-
petunt, quando & in iſtis caſibus procedat rati-
habitio limitata, ſeu cum iurium ſuorum reſerua
tione. exemplum in conditione conſequendi
pretium a uenditore, qui rem communem vel
25 alienam diſtraxit; nam contractus ratificatur,
ſed ſub modo, ut pretium rei recipiat. lege, pri-
ma.C.de rebus alien. non alien. lege mater. vbi
Bartol.Bal.& Salic.ample.C. de rei uendit. cum
ſimil.

His ueluti pro fundamento iactis, facile de-
monſtratur.

Primo, quod dicti Illuſtriſſimi D.fratres, nul-
lum ius in terra Caſalis maioris acquiſita nomi-
ne Excellentiſſimi Marchionis tantum habent,
licet in ea pretium rei communis implicatum
26 fuerit: non enim ſuccedit hæc res loco pretij, &
minus pretium loco rei alienatæ, in his particula
ribus, ut ſup.& per Tiraq. de retract.§.33. glo.1.
nu.20.Bero.conſi.87.in 1.uol.2.

Secundo, quod Illuſtriſſimi Domini, qui ſim-
pliciter ratam habuerunt vēditionem feudi Ca-
27 ſtri noui factam eorum nomine,† nec cōtra ter-
ram nec emptorem actionē aliquam habebūt,
ſed tantum ad pretium rei perceptum, vel pretij
portionem ad ſe ipſos ſpectantem, contra ven-
d.torem agent, quod pretium ſibi exoluetur, vel
28 iuxta cōuentiones † factas poſt ratihabitionem
cum venditore, quæ pœnitus ſunt obſeruandæ.
l.1.l.iurisgentium.§.prætor.ff.de pact.ca.1.& 3.
extra de pact.Bal.Nouel.de dote.7.par. prin.pri
uil.11.cū vulg.& maxime a principibus, vt hic,
initæ.1.ubi Abb. Bal.Fel.& Dec.de prob.Bal.&
alij, in c.1.de natur.feud.uel ſecundū tenorē, ſeu
reſeruationem ratificationum factarum, vt ſup.
29 in quarta concluſione, & ea rurſus ratione, quia
proteſtatio ſeu reſeruatio in his, quæ dependēt
a noſtra voluntate, actnm reſtringant, atque de-
clarant.gloſſ.in verbo ſalua in l.ſi debitor.§.1.ff.
quibus mod.pign.uel hipp.Guid. Papæ.q.364.
* not.omnes * in l.non ſolum.§.morte.ff.de oper.
30 noui.† præiudicentque ac noceant ei, cui fit pro
teſtatio, ſi ſcripturam accipiendo non contradi-
cat, Felyn.in cap.cum M.num.33.& Dec.nu.22.
de conſtit.Ioan. de Amic. conſi.110.nu.5. cum
ſimil.

31 Hinc infero tertio loco, † virture epiſtolarum
manu propria Illuſtriſſimi do. Ioānis ſubſcripta
rum, quæ recognitæ, ſeu præſentatæ Excellentiſ
ſimo fratri, vel per eum lectæ ſubſcribētem obli-
garunt.§.1.in prin.inſt. de obligat. ex conſenſ.l.
quædam mulier.ff.de rei vend.l.publia.§.fratres
l.Quintus.ff. de poſit. ample materiam deſcribit
Rebuf. in conſtit. Regis tom.1.tract. de cedul.
recognit.in præfat.nu. 18. 25. & mult. ſeq.Cæ-
phal.conſi.272.num.85.cum ſeq.uolum. 2.Te-
neri Illuſtriſſimum dominum vel relaxare, & vē
dere Excellētiſſimi fratris ſui hæredibus, omnes
redditus ſuos Lombardiæ, pro pretio ſcutorum
23500.pro vt alij duo fratres fecerunt, vel pro
parte pretij ad ſe ſpectante pro feudo alienato,
acceptare tot alios redditus, ſeu penſiones dicti
Excellentiſſimi Marchionis in partibus Regni,
numero & quantitate, quot ipſe Illuſtriſſimus
do.Ioannes percipiebat pro eorum rata, ex red
ditibus d. Caſtri noui alienati. Quod rurſus iuri
32 conſonum cenſeo. † nam ratam habens vendi-
tionem rei propriæ, ac nomine ſuo uel etiam
alieno factam, ad ſummum pretium iuſtum rei
repetere poteſt, at iuſtum pretium feudi Caſtri
noui, prout & de Turri, Caſtro, Ciuitateque dici
33 tur, † non æſtimabitur ex ualore ædificiorum,
vel ex ſumptibus, ſed ex redditibus annuis, quā-
titate fructuum, & vtilitate perceptibili tantum,
Ioan. Plat. in l.2.C.de præd.& omnibus rebus
naui.l.qui bonis.ubi Barto. ff. de ceſſion. Iaſo.§.
ſed & ſi quis.num.11.Inſtit.de act.& in l. ſi con-
ſtante.num.150.ff.eodem, Boer.deciſ.19.nu.6.
Afflict.deciſ.58.num.6.Arius Pinel.in l.2.3.par.
cap.4. numero 28. C. de reſcind.uend.Domus
34 † etenim, iſtę prætioſæ Caſtra ve ſunt quodamo
do ſteriles, quorum redditus nūquam æquipol-
lent pretio.Bald.in l.fina.§.ſin autem legata. per
illum text.c.de bon. quæ liber.Iaſ. Boer.Pin.vbi
ſupra, Natta conſilio 332.num.4.in 2.licet dicat
æſtimationem fieri, ſecundum formam & mate
riam, Menoch. de arbitr. iud.cent.2.caſu.183.
nu.24 cum ſequen.Ideo, ſi d.Illuſtriſſimus Do-
min.Ioannes, vice pretij ſibi debiti, quod nunc,
ſtante dict.uenditione, ſupponitur eſſe aureorū
nummorum 14400. habebit inſolutum eundē
redditum annuum, quem percipiebant ex feu-
do alienatio, vel pēſionem, quæ in ſpacio vigin
ti annorum integrale pretium conficiat, ſeu vi-
ginti aureos pro uno quoque ex redditu; vtiq;
& quantitatem pretij iuſti recepiſſe iudicabitur,
cum penſio, in ratione quinque pro ſingulis cē-
tum (conſiderata, quoque cum alijs Illuſtriſſimis
35 fratribus,) in annis viginti, æquetur ſorti, & re-
gulariter integrale pretium rei immobilis, & ſi-
mili annui redditus perpetui æſtimentur, ex quā
titate reddituum uiginti annorum, ſeu quod an-
norum viginti fructus, deductis expenſis confi-
ciant, per tex.cum gloſſ.in authen.de non alien.
reb.eccleſ.§ ſi uero, gloſſ.Salic.& alij in authen.
præterea.C.de ſacro ſanct.Eccleſ. receptum, tra
dit Iaſ.in l. ſi fundum, per fideicommiſſum. nu-
mero quinto. ff. de leg.1. in redditibus loquens
* ample ex communi Couar.lib. 3.Var.reſol. c.9.
num.5.poſt Tiraquel.de retract. lign.§.1.glo.6.
num.19.& cæteros, quos adducit Pinel. loco ſu
pra allegato.numero 29. Non poterit itaque d.
Illuſtriſſimus dominus Ioannes, ſi id literæ ſuæ,
vt ſupponitur in facto cōtineant, renuere, quin
totum pretium omnium reddituum Lombar-
diæ accipiat, iuxta cōuenta cum alijs fratribus,
vel pro pretio Caſtri noui in ſolutū habeat tot
penſiones Excellentiſſimi venditoris, quot ipſe
ex feudo communi alienato ad ratam ſuam exi
gebat.

Quarto proinde loco deduco, Illuſtriſſimum
do.Cæſarem, quo cum nulla adeſt conuentio, le
gitime poſſe quintam partem pretij rei uenditæ
36 ſic ſcutorum 14400.conſequi, tum quia iure id
cuilibet ratam habenti uēditionem rei propriæ
per alium factam cōcedatur, d.l.mater, vbi Bal.
& Salic.C.de rei uend.l. ſi feudum qui per fidei-
commiſſum.ff.de leg.1.l.ſi eum.ff.ſi cert.pet.& l.
1.C.de rebus alien.non alien.& dixi ſuperius in
tertia concluſione, tum rurſus, quod ipſe ra-
tum habuerit contractum ſub conditione re-
cipiendi ſine ſcrupulo & difficultate quintam
partem ſibi legitime competentem, vt in pri-
ma ratificatione legitur, vel quintam partem
pretij ſeu denariorum eidem ratione dict. uen-
ditionis pertinentem, vt in ſecunda ratificatio-
37 ne exprimitur. † Vnde non impleta conditio-
ne, ratificatio euaneſcit, vulgata. lege, pecu-
niam, quam. ff. ſi cert. petat.& lege, neceſſario.
§.quod ſi pendente. de pericul.& commod. rei
vend.

Digitized by Google

vendit.Socin.iun.conſilio 4.numero 16.conſi-
38 lio 180.num.40.volu.ſecundo.† cum illius natura ſit vt prius impleatur, quàm emolumentũ quæratur. l. Thais ancila. §.ſticus de fideico.liber.Ruin.conſilio 101.nume.2.volu.1.Crauct.conſil.15.numero 3.Ripa reſponſorum lib.1.c.2.num.23. Poterit itaque.d.Illuſtriſſimis.D.Cę-
39 ſar † non purificata conditione vendicare ab emptore partem Caſtri noui, niſi tamen fuerit a venditore acceptata.d.ratihabitio cõditionalis, vel cum illa reſeruatione precij,ſeu quod eidem conſenſerit,pront in præſenti ex tranſmiſſione.d.ratificationis eueniſſe credo,per Felyn. in c.cum.M.numero 33.de conſtit.quia tunc poterit idem Illuſtriſſimus. D. Cæſar,ad preciũ ſimpliciter actione negociorum geſtorũ ex periri contra uenditorem, vel præſcriptis verbis, quaſi ratum habẽs fecerit, vt daret vẽditor.per doctr.Salic.in propoſito in d.l.mater.nu.12.in fi.C.de rei vend.

Quinto rurſus concludo,quod ſtantib. rati-
40 ficationibus totius † & integri contractus,ſiue ſoluatur precium, vel aſſignentur penſiones,vt ſupra,obligati erunt.d.Illuſtriſſimi domini Ioãnes & Cæſar, non ſolum de euictione pro rata portionis ad eos,vti dominos ſpectantis in feudo uendito, Bal.in l.fi.numer.13.C.de ædilitia actio. & in l.procurator qui de euictione.C.de procur.Caſtr.in l.habebat.§.fi.ff.de inſt.act.Soci.Sen.conſilio 200.numero.2.in fin.volum.2. & conſilio 16.uolum.4.in propoſito Deci.cõſ. 281.numero.1.& 2.Ruin.ample in conſilio.94. per totum uolum.pri. Roncagal.in l.eandẽ. in
41 pri.num.45.& ſeq.ff.de duobus reis.† ac ad reſtituendum uenditori,ſi quid ipſe.d.rei communis euictionis ſoluerit,ut not.Bart.Imol.& Angel.in d.l.reos.ff.de duobus reis, Corn.conſilio 124.colum. 2.uolum.1.per tex.in l.uir.uxori.§.fi.ff.ad Vellcian. Natta conſilio 650.num.4.uel ſaltem precium acceptum, etiam quod pactũ ad eſſet,quod non tenerentur de euictione,Alc. conſilio 125.numero 2. Caballin. in tractat.de
42 euictio.§.2.numero 23. & ſequ.† Verum etiam aſtricte ſunt obſeruare ea omnia,quæ promiſſit d.Illuſtriſſimus Dominus, vendens illorum nomine, & conſequenter quod pretium implicetur in proprietatib. pro cautione.d.Marini emptoris.Nam ſi ab initio ratum habens iudicatur contrahere,nec emptor feudum Caſtri noui cõparaſſet, niſi cũ pactis promiſsionibus & oneribus, de quibus in inſtrumento,ſine dubio debebunt ſubrogare,loco rei uẽditæ,pẽſiones,quas uice precij obtinebunt, uel precium inueſtire, uel ſaltem eorum bona obligare pro conſeruatione integræ indemnitatis.d. Excellentiſsimi Domini Marchionis,quantum ſit pro illorum portionibus, cũ ratihabitio facta ad has qualitates,& onera extendatur,nec non pacta cẽſeã-
43 tur† partes precii,ut ſupra in quarto ſuppoſito ſuique natura precium minuant Abb. in c.in aliquibus.2.not.de deci.Bero.conſilio 169.numero.16.volu.pri.ita ut ipſi conſequendo commodum integri precij, & onus pactorũ, ſubire cogantur. vulg.l.ſecundum naturam.de regul.iur.Et ex his quæſito propoſito ſatisfactum,& ita eſſe iuris cenſeo, ſalno ſaniori iudicio.

Franciſcus Burſatus.I.C.Mantuanns.

PRO NOB. DOMINA LIVIA Piperaria.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſi portio per diuerſionẽ alienata, quãdo per diuidentes vendicetur,Et uni tantum obuẽta in portionem pro euictione contra alios agatur. Et quid,ſit pars euincatur tãtum,vel ex natura rei. An bona obnoxia poſſint per dote hyppothecari.

SVMMARIVM.

1 *Probibitio alienationis dicitur eſſe realis, quando verba ſunt in rem concepta.*

2 *Alienationis probibitio dicitur realis, licet verba ſint directa ad perſonam,quando adeſt ratio, vt bona remaneant in totum in familia.*

3 *Fideicommiſſi portio alienata in caſu permiſſo, ad extraneos poſtea tranſire non poteſt, quod ampliatur vt ibi, ſed intellige ut infra nu. 53.cum ſeq.*

4 *Fideicommiſſi portio in extraneos alienata, ſtatim per proximiores vendicari poteſt,& ibi de hoc ratio, ſed vide infra.nu.53.cum ſeq.*

5 *Fideicommiſſum cenſetur inductum ex probibitione alienandi bona extra familiam.*

6 *Probibita alienatione per verba in rem concepta veniunt in reſtitutione fideicommiſſi acquiſita per extraneos, vide infra.nume.53.ſeq.& 55.*

7 *Creditoribus inſolutum dare nõ poſſunt ea,quæ ſunt tranſitoria ad extraneos.*

8 *Alienatione patris feudi vel emphiteoſi Eccleſiæ ſequuta in aliquem ex conſortibus, totum feudum vel emphiteoſis eo mortuo reuertitur ad cohæredes, quod procedit vt infra.numero 51.*

9 *Argumentum de feudo ad fideicõmiſſum recte poteſt ſumi.*

10 *Scienter accipiens rem effectũ oneribus,nõ poteſt de hoc amplius excuſari.*

11 *Bona fideicommiſſo tacite ſubiecta, ſi alienentur in extraneos poſſunt per eos poſſideri, ſecus tamen in bonis expreſſe probibitis alienari.*

Verba

12 *Verba non cenſentur poſita ocioſè.*

13 *Verba dubia interpretantur contra ſe fundantem in illis.*

14 *Proteſtatio inficit actum ſubſecutum, vt in aliquo non ſit præiudicatum.*

15 *Actus ex defectu poteſtatis efficit ipſo iure nullus, adeo ut poſſit impugnari ab eo, q illũ fecit.*

16 *Diuiſio bonorum, quæ fit a fratribus, vicem permutationis obtinet.*

17 *Permutatio obtinet vim emptionis.*

18 *Res libera permutata ſuppoſita fideicõmiſſo, efficitur mere fideicommiſſaria.*

19 *Diuiſione inter fratres ſequuta, ſi vtique ipſorum pars bonorum obnoxiorum obueniat, nulla actio inter eos competit de euictione, & de hoc redditur ratio, at ſecus quando vni libera deueniunt, alij obnoxia.*

20 *Euictionis actio ceſſat, quando res obnoxia euincitur facto authoris, ita vt hæres fratris præmortui habentis ſcientiam fideicommiſſi, non habeat regreſſum contra fratrem ſuperſtitem de euictione, ex* communi, quod intelligitur procedere vt ibi.*

21 *Euictionis actio competit cõtra eum, qui in diuiſione ſcienter bona fideicommiſſi acceptat in indiuiduo, in caſũ euictionis, ex* communi, quod ampliatur vt ibi.*

22 *Verba geminato, claram voluntatem oſtendũt.*

23 *Verba, hominũ voluntatem patefaciunt, cũ ſint veræ paſſionum notæ.*

24 *Tantum quis cenſetur velle, quantum verbis exprimit.*

25 *Verba vbi ſunt clara, ad coniecturas non eſt recurrendum.*

26 *Superflua, vt ſint verba, interpretatio non eſt facienda.*

27 *Verba ſine effectu operãdi ſtare nequeunt, etiã in materia ſtricta & odioſa, ſed ſemper cum effectu intelliguntur.*

28 *Mens ex verbis colligitur.*

29 *Verba conuentionis & qualitas, oſtendunt tenorem diſpoſitionis.*

30 *Clauſula non aliter nec alio modo, eſt præciſæ cõditionis, ac formam ſignificat.*

31 *Euictionis actio, non competit contra eum, qui ſcienter diuidens, in caſu reſtitutionis fideicommiſſi ſibi prouidit. de euictione vt ſupra, verum etiam quando id ex coniecturis colligitur, quarum octo enumerantur, vt à num. ſeq. videlicet 32. vſque ad numerum. 45.*

33 *Aequalitas inter fratres eſt ſeruãda, pro vt ad hoc lex hortatur patres, ac cæteros omnes.*

34 *Fideicõmiſſo reciproca ex ſimplici diuiſione, cẽſetur renunciatum.*

35 *Diuiſio inter fratres ad æquari debet, addẽdo rem vnam alteri portioni ad hoc, vt ſeruetur æqualitas, etiã quod verba diuiſionis nõ ſint expreſſa.*

36 *Præſumi non debet fratrem vnum, alterũ decipere uelle in diuiſione.*

37 *Vtilitas præſens, cũ futuri euentus periculo, eſt compenſanda.*

38 *Creditores minime ſunt fraudandi.*

39 *Bona obnoxia in diuiſionibus, non diuiduntur æqualiter, ſed vni tantum aſſignantur, attamen poſtea æqualitas, omnium inducitur.*

40 *Frater potius permittit extraneum aliquid cõſequi de bonis patris, quam quod frater plus eo habeat unum iota.*

41 *Conſenſus arguitur ex longi temporis patientia*

42 *Promittens quem conſeruare indemnem ab omni lite & moleſtia, quæ inferri poſſet in re per eum tradita, tenetur de euictione, etiã quod res de ſui natura ſit euictioni ſubiecta.*

43 *Præſumi non debet quis tam fatuus, ut in diuiſione voluerit totum fideicommiſſum in ſuam portionem admittere.*

44 *Diuidens hæreditatem non præſumitur, quod plus appetat ſua portione.*

45 *Fideicõmiſſum cenſetur remiſſum ex poteſtate alienandi conceſſa.*

46 *Quem de euictione tenet actio, eundem agentẽ repellit exceptio.*

47 *Prohibitio de non alienando in perpetuum, in rẽ facta operatur, quod prohibitus nõ poteſt alienare nec partem ſuam, nec cohæredis grauati ex iudicio teſtatoris, ſecus ſi ſit perſonalis, & ibi habetur cõciliatio opinionũ, ac ampliatio. quod intellige ut nu. 49.*

48 *Reſtitutioni fideicõmiſſi ſubijciũt omnia, quæ quis per ius accreſcendi, vel alio modo immediate à teſtatore acquirit, ſed vide, nu. 49.*

49 *Reſtitutioni fideicommiſſi nõ ſubiacent ea, quæ ex iudicio teſtatoris mediate uel immediate relinquuntur, ſed ex titulo oneroſo, & recompenſatiuo tantum.*

50 *In fideicommiſſi reſtitutione nõ ueniũt, quæ extra iudicium teſtantis uniuerſale capiuntur.*

51 *Bona obuenta hæredi grauato & contractu defuncti nõ ueniũt in reſtitutioni fideicommiſſi.*

52 *Contrauenient teſtamento, non debet gaudere eius beneficio.*

Digitized by Google

53 *Probibita res alienari realiter in extraneũ,ſtatim per vocatum reuocaturẽt, quod illi de familia emere recuſent, quod intellige, vt ibi.*

54 *Fideicommiſſarius non agit contra bona fideicõmiſſi, nec illorum emptorem ſi praeceſſerit acquiſitio ignoranter. vel bona fide, ſed contra precium illius rei & bona alienantis.*

55 *Precio acquiſita non veniunt, in reſtitutione fideicommiſſi.*

56 *Onus rei non perſonæ cenſetur impoſitum, quando quid prohibetur alienari a teſtatore, adhoc vt perpetuo remaneat deſcendentibus, nec de dictis deſcendentibus exeat.*

57 *Feudi vel Emphiteoſis portio alienata in agnatum uel cõſortem, quomodo acquiratur per alienātẽ eueniente caſu mortis, vel deuolutionis.*

58 *Euicta portione ſeu Emphiteoſis uel fideicommiſſa alicui obuenta, quando competat actio pro euictione.*

59 *Contra factum proprium vel ſui prædeceſſoris, nemini venire conceditur.*

60 *Turpitudinem propriam allegare non licet, ad reuocandum a ſe factum.*

61 *Subſtitutus alienans portionem fideicommiſſi, nunquàm illam poteſt reuocare, ex mẽte * omnium ſcribentium.*

*

62 *Conſentiens alienationi rei ſubiectæ fideicommiſſo, etiam quod alienatio eſſet ipſo iure nulla, at tamen ſibi præiudicat.*

63 *Fideicommiſſarij ſi ſint plures in eodem contractu alienationis, nemo eorum, nec ſuam, nec alterius portionem redimere poteſt, & ibi ratio.*

64 *Filius, poſt mortẽ patris uocatus, patre ſuperſtite, non admittitur ad petendum, & ſi erit hæres patris eius factum improbare non poterit.*

65 *Renuntiantib. iura ſua, amplius ad ea non datur regreſſus.*

66 *Remiſſio iurium, eſt uera donatio.*

67 *Reuocatio renuntiatæ fieri non poteſt, quando interim ius eſt quæſitum tertio, vel re vel ſpe.*

68 *Donatio fundi, cũ pacto, qđ poſt certũ tẽpus ad aliũ deuenit, non põt reuocare, in præiudicium tertij, cui ius erat quæſitũ ſpe, ex communi. **

*

69 *Donatio ſui natura irreuocabilis eſt, atque perpetua.*

70 *Donatio facta abſenti, tenet irreuocabiliter, etiã ante ratificationem, quando notarius abſenti ſtipulatus fuit, ex magis ** communi.*

**

71 *Mulier non debet ſua dote priuari.*

72 *Succeſſiones debent eſſe reciprocæ, videlicet, qđ prout tu ſuccedis mihi, ita ego tibi, quod procedit etiam in feudis. & vide infra. num. 74.*

73 *Verba in potiori ſignificatu ſunt accipienda.*

74 *Fideicommiſſum eſt onus, et ideo nemo in dubio præſumitur illud imponere uelle in bonis ſuis.*

76 *Succeſſio inter fratres diuidentes, actiue et paſſiue eſt intelligenda.*

77 *Accidentale dicitur, quod poteſt adeſſe, & abeſſe, citra ſubiecti corruptionem.*

68 *Clauſula, an & quãdo cẽſeantur appoſitæ per notarium de uoluntate partium, in contractib. ex magis ** communi.*

**

79 *Clauſula codicillaris, magis ex uoluntate teſtatoris, quã ex ſtilo notarij poſita cenſetur in teſtamento, ex magis ** communi.*

**

80 *Interpretatio, quõ faciẽda ſit, et quæ ſit euitãda.*

81 *Alienatio feudi ſine aſſenſu domini corruit, ipſo Domino ſic declarante, ex * communi.*

*

82 *Alienans feudum, numquàm contra alienationẽ uenire poteſt.*

83 *Exceptio illa, quo ad nos liberas ædes habeo, eſt exceptio litis finita.*

84 *Aſſenſus Domini ſuper alienatione feudi accedere poteſt, etiam poſt concluſum contractum, ex magis ** communi.*

**

85 *Partibus non licet recedere a contractu, nec pendente venditione eum reuocare.*

86 *Bona emphiteotica, vel feudalia poſſunt pro dote hippotecari abſque aſſenſu domini ex * cõi.*

*

CONSILIVM CLXXIII.

TRINITAS ADSIT.

APparet ex inſtrumẽto diuiſionis bonorum patris, matriſq. & patrui celebrato inter nob. et patricios Mãtuanos Dominos Fabritiũ, Marcum Antonium, Camillum, & Ferrandum fratres de Balneis integram curiam nũcupatam Vadi pro dimidia fideicommiſſo patrui obnoxiam, obueniſſe in partem ſuam Domino Fabricio tãtum, cum onere pro diuiſionis æqualitate ſoluendi in ſingulos annos Domino Ferrando fratri ſcuta. 390. domino Camillo S[illegible]ta. 150. ita quod ad libitũ poſſet Dominus Ferrandus alienare. 1000. aureos numos eidem ſoluendos ex capitale d. liuelli per. d. Fabricium in ratione quinque pro centum, ſeu eo non ſoluente, pecunias alienare tot ex terris Vadi, quæ ad dictam quantitatem, iuxta æſtimationem faciendam aſcenderent. Alteri vero fratri Domino Marco Antonio aſſignantur Curia campitelli feudalis Epiſcopatus Mantuæ, cum grauamine dandi Domino Camillo

millo quotānis ſcuta.90.cæteris fratribus adiu-
dicat.ius exigendi ſupradictos liuellos annuos
his verbis ac clauſula in qualibet parte dictis fra
tribus aſſignata inſertis, videlicet, citra tamen
derogationē fideicommiſſi. d. patrui & nō ali-
ter, nec alio modo ꝑ parte, & portione ipſorū
communium bonorum nunc modo quo ſupra
diuiſorum eiuſdem.d.Ferrandi, Camilli, & Mar
ci Antonij, cum grauamine.d.fideicommiſſi, re
ſpectu quātitatis eidem fideicōmiſſo ſuppoſitę.

Euenit, quod Dominus Fabricius multa con
traxit debita, pręcipuè cum nob.Domina Liuia
Piperaria eius vxore, pro dotibus a ſocero rece
ptis, qui deceſſit ſine liberis ita, ut fideicommiſſo
patrui locus exiſtat.petit vxor in Curia Vadi ſa-
tisfactionem pro dotalibus creditis.opponunt
ſorori fideicōmiſſum patrui, inſtantes declara
ri integram.d.Curiam, ad ipſos vti ſubſtitutos
ſpectare.

Dubitat contra vxorem Perilluſtris Mantuæ
Senatus, ex infraſcriptis.

1 Primo, verba prohibitionis ſunt iſta, qđ te-
ſtator non vult bona ſua alienari poſſe, & ſic sūt
concepta in rem, ergo dicitur eſſe realis.l. pero.
2 §.fratre.de leg.2.Imo etiam, quando † verba eſ-
ſent directo ad perſonam, ſtante ratione, quam
ſubiunxit teſtator, quia vult bona remanere in
totum, in familia, ſeu inter inſtitutos, & ſubſtitu
tos in teſtamēto, virtus prohibitionis ab illa ra-
tione ampliaretur, & efficeretur realis.Iaſ.in cō
ſilio. 23. volum. 3. & repet. l. filius fam. §.diui.
numer. 189.de leg.primo.& ibi etiam Crot.nu.
42.Hoc ſtante infertur, quod portiones aliena-
3 tę ab aliquibus ex hæredibus inſtitutis, Domi-
no Fabritio vni ex inſtitutis, & ſic in caſu per-
miſſo, non poſſunt ad extraneos tranſire, ſeu ad
creditores acquirentis, Crot.dicto.§.diui.num.
43.verſicu.quarta.& vltima concluſio.adeo qđ
nec in uita Domini Fabritij, etiam quod fratres
& alij de familia emere recuſaſſent, ipſe non po
tuiſſet alienare extraneo.Bart.& alij in l.qui Ro
mæ.§.cohæredis.de verbo.oblig.Crot.d.§.diui
4 numeto 23.Et ſtatim potuiſſent † proximiores
bona alienata vendicare, non expectata morte.
d. Fubricij. Crot.ibi.nu.32.& Ferdin.Loazzes.
numero 112.quia, nec momento poſſunt ſtare
apud extraneos, vt per Ana.conſil.47.& Crot.
5 d.conſilio 48.igitur veniunt in reſtitutione † fi-
deicōmic. inducti ex dicta prohibitione. Dec.
conſilio 23.præſertim num.5.& probat ex cō-
iunctione.d.l.peto.§.fratre, & l.pater.§.quinde-
cim.de leg.3.cum ibi notatis per glo.& Bar.dū
opponis de his legibus, quæ ad inuicem videbā
tur pugnare. Nam in §.quindecim.dicit, quod
pars acquiſita ab vno ex collibertis, qui fuerūt
prohibiti alienari extra familia, poteſt ab ac-
quirente alienari in extraneum.& in §.fratre.
dicitur, quod omnes de familia admittuntur or
dine ſucceſſiuo, ſed inquit Bart.hic. prohibitio
fuit realis, in §.quindecim, fuit perſonalis, & ſic
pro virili.

6 Secūdo, quod portiones acquiſitę, veniāt in
reſtitutione, eſt in terminis conſi.Pau.de Caſtr.
447.in pri. quod quia in caſu ſuo prohibitio
erat perſonalis, & nō realis, frater qui emerat, à
duobus alijs fratribus bona, quæ erant prohibi
ta alienare, veniente caſu mortis acquirentis, il-
læ portiones non veniant in reſtitutione, ſed tā
tum portio ſua, quam habuerat iure hæredita-
rio, & dicit, propterea nō obſtare diſpoſitionē.
l.peto.§.frater, quia ibi prohibitio erat realis.
ſentiens, qđ ſi fuiſſet talis, bene ueniſſet in reſti-
tutione, quia cum bona ſint non trāſitorio, ad
extraneas perſonas extra familiā, iudicio teſta
toris ad illa vocātur proximiores ordine ſucceſ
ſiuo.d.§.fratre.Crot.conſilio 48.& conſequen-
ter nec a creditorib. poſſunt capi, quia ea, quæ
7 † non ſunt tranſitoria ad extraneos, nō poſſunt
creditoribus in ſolutum dari, per docto.in l.ſi fi
nita.§.ſi de vectigalibus.ff.de dam.infecto.

Tertio, confirmantur hæc ex ſimili, quod ha
8 betur in † feudo & emphiteoſi eccleſiaſtica, in q
bus etiam, qđ quis a cōſortibus acquirat portio
nes ſuas, vt quia totū feudum, aut emphiteoſis
obueniat in parte vni tantum tamen eo decedē
te, ne dum virilis portio, ſed etiam quæ habuit
a cohæredibus ad illos reddunt glo.& Bal.nu.
5. in c.ſi quis in tit.de vaſall.qui contra conſtit.
Lothar.& in c.1.§.fi.ſi de feudo ſit contro.inter
9 Do.& Agna.& doctores paſſim arguūt † de feu
do ad fideicommiſſum, vt habetur in repet.di-
cti.§. diui.ergo & in caſu noſtro idem eſt dicen
dum, pro vt admittit in terminis diuiſionū So-
ci. iun. conſilio 116. num. 39. & iunctis, quæ
dicit, numero 77.uolu.1.

Quarto, ſi ſic eſt ut creditores petere nō poſ-
ſint ſatisfactionem in iſtis bonis patrui, fruſtra
eſt quęrendum ad quas ea debeant deuenire,
quamuis non deſint uocati, licet ipſimet fratres
alienarint, quia non dicuntur contrauenire fa-
cto ſuo, nō qđ in inſtrumento ſeu capitulis di-
uiſionis reſeruarunt ſibi ius fideicommiſsi pa-
10 trui, tum quia, cum Dominus Fabricius † id per
fecte ſciret, tamen optauit hāc partem, quā nō
ignorabat, eſſe affectā iſto onere, ex natura rei,
ſic ac fratres redibit, Aret.in l.qui Romæ.§.duo
fratres col.7.uerſic.ea gloſ.ibi.niſi fuerim.ff.de
verb.oblig.facit.l.ſi tibi.& ibi gloſ.C.de euictio
Simon de Præt.conſilio.54.nu.82.& 83.cum
ſeq.& quando ipſi alienantes ad propriam por
tionem non poſſent uenire, uenirent ad portio-
nem alterius, & etiam alius frater Dominus Ca
millus, qui non alienauit, & reſpectu Domini
Ferrandi, potius dicitur conſolidatio directi,
quod habebat, pro quo ſoluebatur eidē annua
penſio, cum utili in fratrē Dominum Fabritiū
traſlate.& quicquid ſit, ſatis eſt, quod vt ſupra,
creditores, ex quorū iure iudicium eſt menſurā
dum, non poſſunt ad talia bona aſpirare, quia li
11 cet † ex prohibitione tacita durante uita alienā
tis,

tis,bona ſubiecta fideicõmiſſo poſſint ab extra-
neis poſſideri.l. ſtatius florus.§. Cornelio felici.
ff.de iure fiſci.tamen in bonis expreſſe prohibi-
ris alienari nequaquam, Ana.d.conſi.47.quod
ſi id non licuiſſet in vita domini Fabritij, multo
minus licere debet poſt mortem.

Quinto,non dicatur,quod in inſtrumento di
uiſionum,iſti fratres inter ſeſe, conuenerunt, vt
ſuper eorum portione aſſignata ſingulis mutuũ
onus fideicommiſſi patrui reciperẽt,& ſic reſpe
ctu domini Marci Antonij dicendum ſit, fuiſſe
tranſlatum in terris & bonis Curiæ Campitelli,
eidem obuentæ,& reſpectu domini Ferrandi in
illo directo dominio,pro quo ſoluebatur pẽſio,
quia in primis nullum verbum extat in diuiſio-
nis inſtrumento,hoc expreſſe dicens aut ſignifi
cans.& licet in capitulo aſſignationis vnicuique
ex fratribus factę in corpore inſtrumenti latino
ſermone conſcriptæ ponantur hæc verba (cum
grauamine fideicommiſſi, reſpectu quantitatis
ſeu portionis ipſi fideicommiſſo ſuppoſitæ)quę
ubi non intelligantur,vt onus quod ante diuiſio
nes extabat in Curia Vadi, pro virili portione
domini Marci Antonij, nunc intelligatur tran-
12 ſlatum ſuper Curia Campitelli, † eſſent omnino
ocioſa,contra.cap.ſi Papa,de priuileg.in 6.ideo
etiam,quod ex uerbis aperte non poſſit colligi,
tamen ex coniectura mens elicitur. Reſponde-
tur, quod ſatis operarentur ad commodum ſu-
perſtitum;puta, ſi dominus Ferrandus deceſſiſ-
ſet ſine liberis,alij fratres uocati, hoc eſt domi-
nus Fabritius,& dominus Marcus Antonius, &
dominus Camillus,erant admittendi in portio-
nem ſuam, & ſimiliter decedente domino Mar-
co Antonio.Dominus Fabritius retinuiſſet viri-
lem,& dominus Ferrandus & dominus Camil-
lus fuiſſent admiſſi in alijs duabus partibus por-
tionis, quæ prius fuerunt domini Marci Anto-
nij, quia fideicommiſſo patrui prædicti fratres
noluerunt derogare,vt patet in eodem inſtrumẽ
to,& ſingulas,aſſignatione,dum dicitur, cum re
ſeruatione fideicommiſſi, &c.Et ſubnectitur re-
ſpectu portionis, ſeu quantitatis fideicommiſſo
ſuppoſitæ,quæ dicunt ad differentiam bonorũ
paternorum & maternorum, quæ pariter inter
fratres diuidebãtur.niſi dicamus,quod iſta clau-
ſula, &c. ſit continuatiua alterius præcedentis
clauſulæ,cum reſeruatione fideicommiſſi.&c.&
ſic pro vt ſunt verba dictæ clauſulæ, cum graua-
mine prolata imperſonaliter, etiam imperſona-
liter ſint intelligenda, ſcilicet, ut bona ſubiecta
fideicommiſſo,cuius ſupra erat facta reſeruatio,
remaneant cum ſuo grauamine. Item dicta uer-
ba cum grauamine operabuntur, reſpectu alio-
rum vocatorum, præter ipſos fratres diuidẽtes
bona patrui. Nam extabat dominus Camillus,
qui licet ab inſtitutione fuerit excluſus per pa-
truum,tamen in ſubſtitutione comprehenditur,
ut patet in uerſi.poſito ante prohibitionem, &
omni in caſu, quia uerba ſunt dubia, debent in-
terpretari contra ſe fundantem in illis.l. vete-
ribus.ff. de pact.

13 Secundo,& verius,reſpondetur, illam clauſu
lam cum grauamine,&c.fuiſſe poſitam ex capi-
te notarij,qui ſuperfluo deſcripſit aſſignationes
& obuentiones bonorum, cum ſatis luculenter
in ſcriptura vulgari ſermone confecta,de qua in
fine inſtrumenti partes unicuique fratri fuerant
aſſignatæ,& ſic dici poteſt de hac clauſula,vt di-
citur de clauſula codicillari, quæ multoties ap-
ponitur ſine cõſenſu teſtatoris, licet in illa(quia
ex conſuetudine fieri ſolet) aliquid operetur,
quod in caſu noſtro non eſt cõcedendum, cum
in ſcriptura vulgari, in fine adſit proteſtatio fra-
trum, quod non obſtante quacunque clauſula,
quæ apponatur in inſtrumento diuiſionis faciẽ
dæ, ſemper intelligatur reſeruatum fideicom-
miſſum patrui,quod in ſuo robore,dictis clauſu-
14 lis non obſtantibus, remanere intendunt, † quę
proteſtatio inficit actum ſubſecutũ, ut in aliquo
non ſit præiudicatum.l.ſi quis in prin.de lega.3.
Bartol.& alij in l.non ſolum. §. morte. de oper.
noui.nunci.In materia proteſtationis declarato
riæ.Felyn.in cap.cum. M.de conſtitu. Et quod
clauſula illa cum grauamine, fuerit appoſita ab-
ſque conſenſu fratrum,ſed ex capite notarij, vl-
tra dictam proteſtationem, colligitur, quia fuit
etiam poſita in portione domini Camilli,quem
certum eſt a primo gradu ſucceſſionis patrui,
fuiſſe excluſum.

Tertio,reſpondetur, quod cum bona aſſigna-
ta domino Marco Antonio, ſint feudalia Epi-
ſcopatus Mantuæ, aſſerta ſubrogatio fieri non
potuit:Ita vt onus, quod erat in tertia virili Do-
mini Marci Antonij, cenſeretur tranſlatum ſu-
per bonis Campitelli, abſque ſaltem licentia do
mini,de cuius præiudicio tractatur in caſu deuo
lutionum, vel ob finitam lineam, uel feloniã in-
ueſtiti.Imò etiam, nec accedente conſenſu do-
mini,quia iſti fratres non potuiſſent authoritate
propria transferre dictum onus a bonis patrui,
ita ex eius diſpoſitione affecta ad alia bona, ſine
decreto Principis,qui bene põt derogare volun
15 tati defuncti.Quare † ex defectu poteſtatis,actus
fuiſſet ipſo iure nullus, & conſequenter poſſet
impugnari,etiam ab eo,qui illũ fecit.l.poſt mor
tem.ff.de adop.& ibi Doctor.& Abb.in c.noſti.
nu.5.de elect.ſed non occurrit ingredi hanc dif
ficultatem, ſtante, quod in ipſo inſtrumento di-
uiſionũ,eſt expreſſa proteſtatio,quod quatenus
licentia a Domino haberi non poſſit, faciendi
diuiſiones,modo quo fiebant,reſpectu bonorũ
feudalium, & obnoxiorũ contractus diuiſionũ,
eſſet ipſo iure nullus & inualidus, nulliuſque ro-
boris,& efficaciæ ſeu momẽti.perinde ac,ſi nũ-
quam fuiſſet celebratus.Cum igitr̃ nullibi cõſtet,
licentiam fuiſſe conceſſam, faciendi dictam ſu-
brogationem oneris fideicommiſſi,reſpectu do
mini Marci Antonij,ſuper bonis ei obuẽtis,quę
ſunt feudalia, de neceſſitate videtur dicendum,
illum

Digitized by Google

illum in hac parte tantum,pro non facto , & ſic
firmum ſtare onus fideicommiſſi , ſuper bonis
patrui,& ea poſſe vendicari,ſalua manēte actio-
ne creditoribus ex bonis Capitelli pro ea quar
ta parte , quam poſſidebat Dominus Fabritius
ante diuiſiones.Hæc ſunt,quæ dubitationem fa
ciebant.

Verum ego,omnibus diligentiſſime examina-
tis,licet non careret difficultate probabili , hæc
mihi propoſita dubiorum reſolutio,inſpectis ta
men verbis diuiſionis,mēte fratrum,ac iuris cla-
ra diſpoſitione,Diuino fretus auxilio, exiſtima-
ui in gratiam uxoris eſſe terminandum.

16 Primo, quia † diuiſio bonorum communium,
quæ fit a fratribus, vicē permutationis obtinet.
l.communi diuidundo.§.ſi debitor.ff.com.diui.
17 l.1. C. commun. utriuſque iudi.† & permutatio
emptionis.l.ſciendum.§.emptorē.ff.de edil.edi.
Bal.in l.ſi familia.num.3.C.famil.hereiſ.Ang.in
l.qui cum tutoribus.numero quarto. ff. de tranſ.
dumque alter bona obnoxia recipit pro liberis
traditis alteri fratri in diuiſione, oritur quædam
commutatio,& cambium,vt ita dicam,bonorū,
quia iſte videtur partem liberorum , quæ ad ip-
ſum ſpectaret,cum obnoxijs , & obnoxia debi-
ta,cæteris fratribus, cum liberis eiſdem traditis,
permutare:vnde ſequitur , qđ liuelli debiti nob.
fratribus.d.Ferrando , & Camillo, de quibus in
diuiſione , nec non Curia Campitelli obuenta
Domino Marco Antonio, tamquam permuta-
ta cum terris Vadi obnoxijs fideicommiſſo, lo-
co illarum cenſentur, & pro illa portione bono
18 rum patrui.d. oneri fideicōmiſſi ſubrogata. Res
enim, cum eſt ſuppoſita fideicommiſſo permu-
tata,efficitur iure fideicommiſſaria,ut reſpondit
Iaſ.conſi.231.num.1.uol.2.per tex. in l. ſi rem.§.
precium.ff.de petit.hæred.l.Imperator.§.ſi.cum
l.ſeq.ff.de lega.2.Menoch. conſilio 70. numero
8.quod videtur multum in propoſito decidere,
Caſtren.conſilio 77.numero 2.uolum.2.Craue.
conſi.24.numero 3. Tob.Non. conſilio 28.nu-
mero 23.

19 Secundo , diuiſis bonis communibus alienis
ſeu fideicommiſſo obnoxijs inter fratres cohæ-
redeſve , ſi pars obnoxiorum utrique parti , vel
æqua lance fratribus obtingat,quia quilibet pe-
riculum partis ſuæ in ſe ſuſcipiat , nulla actio de
euictione,nec exceptio pro retentione alteri fra
tri,uel illius hæredibus competit,pro parte eui-
cta. Tum quia ex natura rei res euincitur : Tum
quod ſcientia rei obnoxiæ euictionis, ius tollat.
At ſecus ſi uni tantum bona aliena obtingant,&
alteri libera,quæ ſui natura euinci nequeāt,quia
tunc (data etiam ſcientia) ſequuta partis obno-
xiæ euictione , ſaltem per uiam exceptionis hæ-
redibus grauati , uel fratris , cui bona obnoxia
obuenerunt, competit actio , uel ad preciū por-
tionis obnoxiæ ſpectantis ad alterum fratrem,
vel ad rem liberam cū dicta parte obnoxia per-
mutatam,ea ratione, quod tunc ceſſet ratio mu-
tui periculi , & conſequenter euictio , uel ius ad
partis precium,vel conditio ob cauſam,ad repe
tendum quod vice mutua datum eſt,ſalua rema-
neant.ar.l.ſi.§.ſi.C.com.de leg.gl.in l.ſi familiæ,
ubi Caſtr.in prin.& Angel. qui eam ſingularem
nuncupat,poſt Bal.num.3.& 4.C.fam. herciſ.&
eſt doctrina Guid.de Suzar.ubi Alexan. nu.34.
in ſi.poſt Angel.in ſi.& Alciat.nume.36.in l.qui
Romæ.§.duo fratres.ff. de verb. oblig.quam ſe-
quuntur in propoſito noſtro Alciat. conſi.135.
numero 5.& 138.numero 3. in fin. Ripa in d.§.
duo fratres.numero 90.& 100.Crot.num. 136.
& nouiſſime Menoch. conſilio 87. num. 85. &
ſeq.uol.1.

20 Tertio regulariter † euictio, etiā in genere pro
miſſa , ſeu actio ad intereſſe vel precium ceſſat, ſi
res obnoxia reſtitutioni in diuiſione uni obuen
ta,ex ſui propria natura , puta in feudo , vel ex
diſpoſitione ex facto authorum diuidētium bo-
na,ut puta in fideicommiſſo euincatur , l. ſi quis
domum.§.pen.ff.locat.l.ſi ſeruum. l. fundū meū.
ff.de euict.glo.ult ma , in ſi.ubi Bald.& cæteri,in
l.ſi familiæ. C.fam.herciſ. Alexan. conſi. 21.vo-
lu.quinto.tradunt omnes in l.qui Romæ. §. duo
fratres,ubi Bar.in 1 t.q.& in fin. Ripa. num. 39.
* 43.& 90.qui de * commune atteſtatur, & Alcia.
num.36.ff.de uerbo.oblig. Alciat.conſilio 133.
num.5.& 138.Caballin.tracta.de euict. §.5.nu-
mero 33.poſt Ruin.conſilio 146. num. 3.uol.1.
Quod intelligi ſolet,data ſcientia fideicommiſſi.
vel rei obnoxiæ alteri : ſecus vero ſi id partes
ignorent,quia tunc euictionis iudicio locus eſt.
ita ſcribentes in d. l. ſi familiæ, Roman.conſilio
503.ultimo dubio,Cum.conſilio 33.Ruin.con-
ſilio 42.num. 19.& conſi.146.num.3.uolum. 1.
Crauet.conſilio 24.& conſi.211. non nulla Bor
21 gnin.Caualca.de uſufr.muli.nume.100.† pro vt
euictio competit , uel iure exceptionis excludi-
tur actor fideicommiſſum petens, ſi diuidens ac
bona fideicommiſſi ſcienter acceptans , ſibi in
indiuiduo pro euictione,vel in caſu reſtitutionis
fideicommiſſi prouideat, quod ex facto reſpon
didit Alex.conſilio 21.uolu.5.Gozad. conſ.58.
numero 6.& 23.Corn.conſi.339.uol. 1.Ancar.
q.famil.56. numero 8.Alban. conſi.74.tradunt
* communiter * doctores in d.§.duo fratres, teſte
Alciat.conſilio 133.num.5.qui in §.duo fratres.
numero 36.ſubdit,non ſolum id procedere,re-
ſpectu eius partis, quā iure cohæredis quis poſ-
ſideret:ſed eius quoque quam frater, vel cohæ-
res iure proprio detineret.idem reprobata Azo
nis ſententia,tradit Bartol. ibidem in prima qō.
& Alberi.late. Cum itaque, in ſingula parte bo-
norum aſſignatorum vnicuique ex.d. fratribus,
& præcipue domino Marco Antonio , Ferran-
do & Camillo , quibus non bona patrui obue-
nerunt , ſed paterna tantū expreſſe dicatur citra
derogationem eiuſmodi fideicommiſſi, & non
aliter,&c.pro portione ipſius magnifici domi-
ni Marci Antonij,ſeu dom.Ferrandi,&c.corun-
dem

Digitized by Google

dē bonorū cōium nūc diuiſorū,cū grauamine.
d.fideicōmiſſi,reſpectu quantitatiseidē fideicō-
miſſo ſuppoſitæ. Quid clarius manifeſtiuſq;in-
ter.dd.fratres ꝓ cautione & euictione fideicom
miſſi conueniri potuit.quando ex d.clauſula &
22 verbis geminatis,† quæ operantur clara volun-
tatem , vulgata.l. Baliſta. ff.ad Trebel. Marſil.in
l.1.in prin.ff.de quæſt. Roland.a Valle conſilio
55.volum.2.intelligant fratres diuidentes vnū-
quemque ex dd. fratribus in portione , etiā in
bonis liberis ſibi aſſignata , teneri ſubire onus,
& grauamen fideicommiſſi patrui , ac.d.oneri
pro rata portionum eiuſdem ſubeſſe, non autē
23 vnicam.d.Fabricij partem?† verba enim homi-
num voluntatem patefaciunt,cum illa ſint veræ
paſsionum notæ. l. labeo.§.idem Tubero.ff.de
24 ſupellect. legat. nec credimus † illum velle, niſi
quod uerbis exprimit.l.liberto.§.peu.ff.de aun.
legat. Corſet.in ſingul.verbo,prorogatio.† & a
25 † verbis claris (vt hic(non eſt recedendum, nec
ad coniecturas conuolandum.l.non aliter.ff.de
leg. 3.l.ille aut ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.l.
continuus. §.cum ita.ff.de verbo.oblig.infertur
enim ex illis verbis, vt onus fideicommiſsi. qđ
ante erat ſuper curia Vadi,pro virili portione,
per diuiſionem ſuper parte alijs aſſignata tran-
26 sferatur.† Alioquin. d.verba ocioſa ac ſupfluа-
redderentur contra.c.ſi.Papa.de priuileg.in 6.l.
ſi quando.ff.de leg.1.Bal.in Rubrica:de contr.
27 empt. q.9.† Quæ ſine effectu operandi ſtare ne-
queunt,etiam in materia ſtricta & odioſa. Cra.
conſilio 272.num.7.& conſilio.292.nu.2.ſcri-
bunt Canoniſtæ.deci.num.6.Ripa.nume.42.&
Felyn. num. 4.in c.pri.de reſcrip.ſed ſemper cū
effectu intelliguntur.l.3.§.hæc verba , vbi Deci.
28 in pri.ff. quod quiſque iur. Cumque † verbis cō
trahentium, ac paciſcentium mens & voluntas
declarentur. l. in conuentionibus.ff.de verbo.ſi
gni. text. eſt not. l.in tercti. bi quantum lectio
29 probat. ff. de ſolut. † diſpoſitioniſque tenorem
oſtendant qualitas,& conuentinnis verba,Soc.
ſen.conſilio 88.in pri.vol.1.Deci.conſilio 552.
numero 1.Ripa tract.de peſte.tit.de priuileg.cō
tract.nume. 47.vbi Caſtr.& alios allegat , mihi
30 certe ſuadetur , † & fortius ex illa clauſula in d.
declaratiōe emiſſa,nō aliter,nec alio modo,&c.
quæ eſt præciſſe conditionis,Bal.in auth.ingreſ
ſi.colum.4.C.de ſacroſanct.Eccleſ.Iaſ.conſ.86.
in fi.volu.1.& 162.numer.2 .volu.2. Boer.deci.
243.nume. 11.ac formam ſignificat gloſ.& ibi
dd.in l.ſi quidem. C.de except.Paris.conſil.19.
num. 12.volu.2. Quod partes diuidere nolint,
niſi ſub hac præciſa forma & conditione , qđ
quælibet portio aſsignata,grauamen fideicom-
miſsi patrui pro rata ſubeat , nec altera tantum
videlicet Domini Fabricij fideicōmiſſo ſuppo-
ſita remanear.

31 Quarto maxime cōfert , quod euicta re,ſecū
dum propriam ſui naturā,vel ex iudicio autho-
rum fratrum diuidentiū bona , agunt hæredes
vnius,cui tota res obnoxia obuenit ad precium
& intereſſe , ſeu ad portionem ſubrogatā, loco
obnoxiæ aduerſus alterum cohæredem diuidē
tem,uel fratrem, cui libera bona fuerūt aſsigna
ta , non tantum ſi expreſſe ſibi diuidens cauerit
de euictione in caſu reſtitutionis fideicommiſ-
ſi , ut ſuperius dictum fuit; ſed etiam ſi id ex cō-
iecturis colligatur,quod per alios docuit,Deci.
conſilio 79.& conſilio 267. Alciat.in d.§.duo
fratres.nume.37.poſt.Guid.de Suzar:.& Alex.
ibidem. numero 34.Caballin. de euict. §.5.nu.
35. Alciat. d. conſilio 133.numero 5.& cōſilio
138. numer.3.in fin. Coniecturaſque apparere
aiunt.

32 Primo , ſi ceſſet ratio mutui periculi(vt hic)
quia una pars tantum bona obnoxia habuerit,
Guid. de Suzar.ac Alexan.in d.§.duo fratres.

33 Secundo † ex æqualitate inter fratres ſeruan-
da.l.ut liberis. C.de collat.l.cum oportet.C.de
bon. quæ liber. §. illud.auth.de trient.& ſemis.
ad quam ſeruandam lex,vt plurimum,patres ac
omnes hortatur. §.illud quoque auth.de nupt.
Deci. conſilio 59.nume.3. Aſcan. Clemenr.de
patria poteſt. ca.6.effect.16.nume.17.in æqua
litas etenim maxima ac læſio manifeſta reſulta-
ret,ſi alter frater.d.Fabricius omnia ad incom-
modum proprium fideicōmiſsi bona teneret,
nec de eis teſtari poſsit;rurſus eſſet ſine ſpe cer-
ta ſuccedendi in portione aliorum.cæteriuero
fratres libera bona haberent,de quibus ad libi-
tum diſponerenr , certi quoque ſucceſsionis in
portione alterius fratris. Nec inæqualitatē iſtā
34 admittendam vllo modo cenſeo , † quando &
alias propter.dd.æqualitatem ſeruandam,ex di
uiſione ſimplici fideicommiſſo,cum eſt recipro
cū , & coæquum renunt:atum ſcripſerint, poſt
Bart.in l.qui Romæ.§.duo fratres.2. q.in fi.ff.de
verbo.oblig. Arer.conſil.o.6. Alexan.cōſi.175.
numero 6.volu.6.conſilio 26.& 77.numero.6.
volu.4.Bero.conſilio 70.numero 48.& 93. nu.
33.uolu.1.& 132.num 2.uolum.2. Natta conſi
35 lio 474.numero 32. Rurſus etiam † citra verba
expreſſa diuiſionis , vna re , alteri portioni ad-
datur ad effectū, vt portiones fratrū diuidentiū
ad æqualitatem reducātur. Alex.conſilio 25.in
fi.uolu.4. Soci.Iun.conſ.76.nume.8.& 9.uol.2.

36 Tertia,eſt coniectura. † Ne credatur fratrem
unū alterum decepiſſe. l.tres fratres.ff.de pact.
reſultaretque deceptio , ſi ſub uerbis diuiſionis
generalibus acceptans iuſto precio terras ſubie
ctas fideicommiſſo,non autem pro viliori æſti-
37 matione,compenſando utilitatem præſentem,
cum futuri euentus periculo,arg.l. de fideicom-
38 miſſo.C.de tranſact. † ipſe illiuſque creditores
omnino a d.bonis & terris excluderentur , per
alios fratres,qui tot libera bona æquiualētia cō
ſecuti fuerint, per Alexan.d.§.duo fratres,ubi
39 Alciat. numero 37. † In diuiſionibus enim , vt
plurimum bona obnoxia alicui oneri non diui
duntur , æqualiter, ſed uni tantum aſsignantur,
debet

debet enim ęqualitas omnium iuduci,vt in ſimi
li dicebat Corn.conſil.220.numero 14.in fi.vo
40 lu.4.† Et fratre æquiori animo fert extraneum
ac ſibi inimicũ,habere aliquid de bonis patris,
quam qđ frater plus eo habeat vnum Iota.l.cũ
oportet.C.de boniſq;liber.Ang.conſ.286.quẽ
refert Soci.Iun.conſil.172.num.22.vol.2.& cõ
ſilio 55.num.6.volum.1.

41 Quarta,† quia ſciebant cæteri fratres,decen-
nio elapſo. D.Fabriciũ,bona hæc obligaſſe,&,
vt ita dicã,ferè alienaſſe, pro reſtitutione dotis
Dominæ Liuiæ.Vnde oritur alia ex dicto lõgio
ri tempore coniectura, quod voluerint dictam
obligationem firmam, & ſtabilem cẽſeri.arg.l.
pen.vbi gloſ.C.communi diuid.Alciat.d.conſ.
138.in fi.§.duo fratres.num.37.

42 Quinta reſultat coniectura * ex promiſſione
conſeruandi indemnem fratrem ab omni lite,
& moleſtia ſupradictis bonis fideicommiſſi,vel
alienis inferenda, quæ alias tradẽtem tenere fa
cit pro re, ſui etiã natura euictioni ſubiecta,De-
ci.conſ.323.nu.3.Caballin.d.§.5.nu.34.

43 Sextam addo, † quia nõ eſt veriſimile,quod
dominus Fabricius, qui iam vxorẽ duxerat,cũ
ſpe procreandi filios,voluerit hanc portionem
tã oneroſam,ac fideicõmiſſo grauatã acceptare
ue in futurũ, ipſe, nec eius filij de dicta bonorũ
parte diſponerent: fatuus enim iudicari poſſet,
ſi totum fideicõmiſſum in portionem ſuam ad-
miſiſſet.cumque eſſet vir prudens,& in reb.agẽ
dis ſatis cautus, non eſt quid tale præſumendũ,
vt hanc præſumptionem multum in ſimili con
ſiderant, poſt glo.dd.in l.1.& l.cum proponas.
C.de pact.l.de fideicommiſſo. C.de tranſ. Bart.
d.§.duo fratres.Bero.d.conſil.132.nu.2.vol.2.

44 Septimam ſubijcio, † quia non eſt credendũ
quod diuidens hæreditatem velit plus ſocio, &
fratri concedere,quàm oporteat,vel eidẽ plus,
quam ſibi tribuere:appetit enim qlibet ius ſuũ,
& partẽ ſuã integrã habere.hæc eſt doctrina ſin
gul. Ange. in l. qui cum tutorib.in fi.ff.de tranſ.

Octauam pono coniecturã deſumptã ex ver
bis diuiſionis,dum datur facultas domino Fer-
rãdo alienãdi ex portione ſua pro 1000.aureis,
ex terris Curię Vadi,quatenus pecunię nõ exol
uerentur per d.Fabricium.ergo ex hac faculta-
te voluerint fratres totum Curiam eſſe fideicõ-
miſſo patrui ſuppoſitam,nec integram partem
45 obuentam.d.Fabricio;† Cum ex poteſtate alie
nandi conceſſa,fideicommiſſum cẽſeatur remiſ
ſum; Bart.& alij in d.§.duo fratres.q.8.Curt.cõ
ſil.49.nu.12.Neuiz.conſil.31.nu.14.late Meno
ch.conſ.87.n.50.cũ mult.ſe. Gabr.ſuis com.cõ
clus.lib.4.de fidei.concluſ.1.nu.29.& 30.

46 Ex quibus cõiecturis, teneri arbitror.dd.fra
tres de euictione portionis fideicõmiſſariæ, vt
nunc, admitti nequeant ad d.bona vendicãdũ.
vulg.l.exceptionem.C.de euict.l.vendicantem.
ff.de euict.& iſtud ſit quartum fundamentũ ad-
uerſus.dd. fratres.cuius fundamenti rationem,
æquiſſimo iudici probari arbitror.

47 Quinto,me in hãc ſentẽtiam trahi,quod li-
cet vbi quis eſt ꝓhibitis ſimpliciter,vel,vt aiũt,
in rem ſeu fundum,vel in perpetuum bona alie
nare, tunc non ſolum partem ſuam, ſed etiam
aliam portionẽ, quæ acquiſita ſit a cohærede
grauato ex iudicio teſtatoris,alienare prohibe
tur ſecus ſi perſonalis vel limitata exiſtat prohi-
bitio, cum ſola pars grauati in prohibitione,&
reſtitutione comprehendatur, ita vt concordã
do.ll.fere cõtrarias,nempe text.in l.cum pater.
§. quindecim.ff.de leg.3.2.caſui.& l.peto.§.fra-
tre.vbi gloſ.& Bart.ff.de leg.2.primo caſui ad-
ſcripta,declarant Bart.Bal.Caſtr.numero.7.Iaſ.
nume.10.& cæter.in l.voluntas.C.de fideicõ.
Deci.conſilio 88.numero 5.in fi.& 182.colu.
fi.Caſtr.in l.cum pater §.libertis.numero 2.ff.
de leg.2.Moderni.vbi Iaſ.numero 95.Crot.nu-
mero 41.& 42.Opizo.in fin.Ripa.num.66.Fer-
dinan.Loazes.num.430.in l.filiusfamil.§.diui.
ff.de leg.1.qui id extendunt ad prohibitionem
perſonalẽ, dummodo ratio ſit generalis, vt ibi
Ripa.numero.67.Caſtr.conſil.77.numero.4.in
fi.volu.1.Iaſ.deci.col.fi. Alexan.nu.87.Purpur.
numer.614.& alij in l.1.ff.de off.eius.Tiraquel.
de vtroque retract.§.32.glo.1.nu.5.& 8.Ripa,
in l.centurio.numero.14.ff.de vul.& pupil. Sil-
uan.conſil.6.ſub.num.17.Alciat.conſil.136.nu-
me.2.Menoch.de arbitr.iud.lib.1.q.54.nume.
25.Alfan.collec.iuris.16.ſuper.d.§.quindecim.
48 † Veniantque in reſtitutione omnia, quæ quis
per ius accreſcendi,vel alio modo immediate a
teſtante acquirit.Bart.in l.ſi in teſtamento.ff.de
vulg. & pup.& in l. Marcel.§.quidam.nume.6.
ff.ad Trebel. Bero.conſilio 81.nume.22.vol.2.
Attamen dici poſſet, id procedere in portione
49 † obuenta ex ſubſtitutione, ex reſtitutione, ſeu
iure accreſcendi.vel ſimili iudicio tacito vel ex
preſſo teſtantis tantum,vt ferè omnes.in dd.ter
minis loquuntur, at ſecus in acquiſitione partis
fideicommiſſi,ex titulo oneroſo,etiã quod rea-
lis prohibitio foret, quia tũc dicitur partem ac
quiſitam non venire in reſtitutione, quãdo ex
iudicio teſtãtis, vel ex illius diſpoſitione media
ta vel immediata,non veniãt,ſed ex titulo one-
roſo, & recompenſatiuo tantum,l.vxorẽ.§.te-
ſtamento,quo filiũ, ibi, nõ ex cauſa legati,&c.
ff.de le.3.l.debitor.in fi.ff.ad.Trebel.quod.ſen-
tit expreſſe Imola.in l.ita tamen.§.qui ſuſpectã.
ff.ad Trebell.citatus per Ripã.in l.hæredes mei.
§.cum ita numero 47.in fi.ff.ad Trebell. Caſtr.
conſilio 77.numero 2.& apertius in conſi.447.
numero 3.uolu.ſecundo.quo loci loquitur,vbi
eſſet facta prohibitio realis, & vult, portionem
acquiſitam titulo oneroſo in reſtitutione mini-
me comprehendi.idem in propoſito cõtra Ca
ſtren. diſtinctionẽ circa prohibitionem perſo-
nalẹm atque realem,not.Bologni.conſilio 43.
in 7. præmiſſo verſicu. nec uera eſt. Suadetur,
50 nam,† quæ extra hẹreditatem & iudiciũ teſtãtis

vniuer-

Digitized by Google

vniuerſale capitulum [illegible] pupillari ſubſtitutione, in fi[illegible] tione non ueniunt, Bartol in l. Sc[illegible] ad Trebel. & in d. §. quind[illegible] num. 32. vol[illegible]m. 2. [illegible] mendat So[illegible]

51 multa M[illegible] 3. [illegible] nec etiam uenirent [illegible]mmi[illegible] traditione ſi eſſent bona teſt[illegible] ex contractu, cum de fun[illegible]o obuen[illegible] hære[illegible] grauato. l. ſequ. quæ ſtio. ff. de le[illegible] 3. [illegible] nes. Acmi[illegible] 14. cum. ſeq. Vnde me[illegible] porti[illegible] acqui[illegible]tæ per d. Fa[illegible], ex per[illegible]tat[illegible]ne p[illegible], cũ liuello, ſeu [illegible]onis relaxatis [illegible] non ſunt oner[illegible] comm[illegible] ſi [illegible]p[illegible]tæ, ſed [illegible]beræ ta[illegible]am t[illegible]lo oner[illegible], & extra teſtanti[illegible] iudi ci[illegible] ac d[illegible]poſition[illegible] tam expreſſam ue, ac[illegible]uiſitæ. Quæ t[illegible]nt[illegible] a cæteris fratrib. di-

52 uidentibus peti poſſent, † cum ipſi admittendo d. Camillum f[illegible]atrem, contra teſtamentum, cõtrauenerint u[illegible]luntati fidei[illegible]mmittentis, ita ut nec in poſterum fidei.comm[illegible]m ex dicti teſta menti debitum conſequi ualeat, ut in terminis conſulebat Crauc. conſi. 24. per totum.

Quibus nullo iure refra[illegible]antur in contrariũ oppoſita, quæ & ſi ex pr[illegible]e[illegible]nt bus uirtualiter ſublata intelli[illegible]ani[illegible] tamen ſingulariter rñdeo.

53 Ad primum, quod prohibita res alienari rea liter, ut dd. loquuntur in extraneum, nec momẽ to ad eum perſiſtat, ſed ſtatim per uocatũ reuocetur, etiam quod illi de familia emere recuſaſ ſẽt per Bar. & alios in l. qui Romæ. §. cohæredes ff. de uerbo. obligat. Mod. in d. §. diui, ubi Crot. nu. 23. 32. 43. Loazes. nu. 112. cũ ſimil. ut ſupra.

Dicitur primo hic nullam portionem aliena tam fuiſſe ſimpliciter, ſed tantum permutatam cum bonis liberis, unde ſubrogata res cenſetur fideicommiſſaria, & in illa ius ſubſtitutis locus adeſt, non autem in bonis alia fideicommiſſo obnoxijs, per Iaſ. d. conſi. 231. uol. 2.

Secundo, admiſſa alienatione tenentur fratres de euictione pro eorum parte obnoxia tra dita, eo quia nec, mutuum periculum aſſumpſe runt, & ne inæqualis diuiſio reſultet, ut ſupra in 4. argumẽto adducebã, quos ergo tenet actio de euictione [illegible]oſdem agentes repellit exceptio, l. uendicant. ff. de euictione, ſic potuit de portione cunq; uadi obnoxia accepta ab alijs fratri bus, loco aliorũ bonorũ traditorum diſponere d. Fabritius, & obligare, ne ſola & integra illius portio onere fideicommiſſi ſubiaceat.

Tertio, conceditur portiones omnes acquiſi tas iudicio teſtãtis fore inalienabiles, & in reſti tutione uenire, ſed ſecus in acquiſitis titulo one roſo, uel permutationis, cum ceſſet actio, ut in 5. argumento, in fin. uel ſaltem contra rem per

54 mutatam tantum detur, † prout dicitur de fideicommiſſario, qui non agit cõtra bona fideicommiſſi, & illorum emptorem, ſi acquiſitio, ut hic, ignoranter uel bona fide proceſſerit, at cõ[illegible] bona, [illegible] cæter. [illegible] R[illegible]lan. [illegible] Tiraq. retract. li- [illegible]

[illegible] ex expreſſo cõſen[illegible], qui diuiſerunt bona, & loco dd. portio[illegible] fideicom[illegible]iſſi[illegible] bona & pecunias ob[illegible]uenerunt, e[illegible] nt[illegible]m pro rata ad cæt[illegible]s ſpectar[illegible] eam plus nequeunt: tum ex illorum [illegible], tum quia dominus Fabritius illa ha[illegible] ex [illegible] diuiſionis & permu[illegible]onis, non [illegible] immediate ex diſpoſi[illegible], [illegible] decidit Caſtren. conſ. 77. num. [illegible] articulo. 5. vol. 2. & Crau. conſ. 24. num. 12. & ſeq.

55 Tollitur & † ſecundum dubium ex conſilio Caſtrenſis 447. in pri. cum deciſio illius in propoſito noſtro allegetur, & in fauorem D. Liuiæ ibi enim, num. 3. reſ[illegible]luit portiones acquiſitas pretio, nõ venire in reſtitutione fideicommiſſi, nec mentionem aliquã facit de perſonalis, vel reali prohibitione. Qua propter & hic, cum dominus Fabritius tantumdem de ſui portione fideicommiſſi, fratribus reſuderit, poterit pro rata diſponere, ab'q, eo, quod illam reſtituete teneatur. Et certe Caſtr. loquitur, in caſu prohibitionis realis, ob illa verba per eum poſita in pri.

56 col. ſcum velim, † quod infraſcripta domus remaneat perpetuo deſcendentibus, nec de d. dictis deſcendentib. exeat, quaſi onus rei, nõ aũt perſonis imponatur, vt declarat Bart. in d. §. fratre, nu. 2. l. peto. ff. de leg. 2. Bal. nu. 27. Saly c. nu. 36. in l. precibus. C. de impub. & aliis, Par[illegible] nu. 43. vol. 3. & conſ. 30. nu. 29. [illegible] conſi. 51. nu. 24. & conſi. 42. num. 8. Soc. n. ſen. conſi. 62. nu. 10. vol. 3.

57 Tertium, † de feudo & emphiteoſi minus re fragaẽ, primo quia portio vendita agnato, vel conſorti, acquiritur per alienantem, eueniente caſu mortis vel deuolutionis, quando ſimpliciter renunciatum fuit per Soc. iun. d. conſ. 116. nu. 39. 40. & 77. vol. 1. ſeu quando uni tantũ, totum feudum vel emphiteoſis obtingit: contrariũ vero, ſi quilibet partẽ habeat, vel pro parte ſua teneaẽ, vel alioquin finẽ & refutationẽ ampliſſimam & ſpecialẽ fecerit: quia tunc admitti nequit, ut rectẽ ponunt Arc. & Iaſ. nu. 32. in d. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff de uerbo. obligat. & Soci. iun. d. conſi. 116. num. 7.

58 Secũdo, † feudo emphiteoſi fideicõmiſſo, ac alia re aliena euictis, vni cui in portionẽ obuenerit, competit euictio pro re euicta, licet ex na tura rei euincatur, quando ita expreſſẽ cautum fuit, uel rurſus ex coniecturis appareat, diuiden tes ſingulos, pro earũ portione voluiſſe teneri, per Dec. d. conſ. 79. & 267. Alciat. cõſi. 133. nu. 5. & conſi. 138. vt dixi ſuperius in 3. & 4. funda mento. Itaq; & in præſenti, cũ id uero uerius ex verbis diuiſionis et natura negotij appareat ma-

 ni-

nifeſtum [illegible] nes d.fi[illegible] except[illegible]

Q[illegible] britius ſ[illegible] ſi aſſecta[illegible] ſi acceptauit [illegible] neātur tradētes, qui [illegible] p[illegible]nes aliorū fratrū [illegible] obtinebūt.

Verū pro[illegible] reſpō[illegible] ne dic[illegible] primo loco ſcien t[illegible] d.F[illegible] obeſſe, cū pr[illegible] d[illegible] ibi,ex pa[illegible] x[illegible] ,& natura diuiſionis æqualis.

59 S[illegible]ndo, actores [illegible] unt [illegible] imet,qui alienarunt ſic [illegible]no repellendi ,[illegible] ti contra factum propriū c[illegible]tra ho uenientes l.poſt m[illegible] rtē.ff.de adopt.l.ſi creditoribus.ff.de ſeruo pign.dato.l.filius.C.de reuo.his,quæ in fraud.cred.non licet enim uenire [illegible] ſtra factum proprium,vel ſui præceſſoris et ani quod non tenuerit de iure.ita cēſuit gl. in l. tranſactione finita. C.de tranſ.l.pen. C.de

60 reſt.milit.l.ſucceſſores.C.de ſolut.† nec admitti tur quis ad allegandam propriā turpitudinē,vt reuocet a ſe factū.l.cū profitearis.C.de reuo.dona.& ibi dd. Soc.ſen.cōſ.264.ver.circa 4.vol. 2.

61 Tertio,ſubſtitutus uendens vel alienans por tionem fideicōmiſſi, illam haud vnquam reuocare poteſt not.oēs ſcribentes,poſt Bar.in pen. q.in l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.1.per l.peto §.fratre.ff.leg.2.ibi ſi non paruerit hæres volun tati, omnes petent l.cū pater.§.libertis l.qui ſolidum.§.prædium l. Lucius.ff.de leg.2. Roderi-

62 cus Soarez.allegat.3.per totam.Quinimo † nō ſolum alienans excluditur a petitione fideicom miſſi,ſed etiam alienationi conſentiens,ſeu præ ſens,quādo ꝓhibitio,vt in caſu noſtro,ſit realis,uel per teſtatorem expreſſa ratio.quia,cum alienatio ſit ipſo iure nulla, præſens & tacens, ſeu non contradicens, cenſetur aſſentire aliena tioni, & ſibi prorſus præiudicare,not.in l.cum pater. §.liber.ff.de.leg.2. Bart.in l.quæ dotis.ff. ſoluto matrimon.nōnulla Anchar.quæſtio.fa-

63 mil.17.2.pat.& † ſi plures ſint fideicommiſſarij, eodem cōtractu alienatione comprehenſi:tūc etiam in tacita prohibitione alienandi tantum vnus alteri videtur conſentire,ita quod nemo reuocare poteſt, nec ſuam, nec alterius portionem, cum unicuique iſta alienatio præiudicet l.cum pater.§.in libertis, ubi gl.Caſtr.Imol. & Bart.ff.de leg.2.Ioan.And.in ca.qui tacet.de regul. iur.in mercur. Alex cōſ.8.vol.5.egregie, diſtinguendo. Cror.in d.§.diui.nu.146.cū.ſeq. & 152. Opizo.nu.51.174.& ſeq.& eſt tex.expreſſus.in d.§.libertis,uolens libertū primo alie nantem portionem ſuam,non poſſe vendicare portiones aliorum, etiam poſtea alienantium, quia iud[illegible] cio teſtatoris non paruit, Dec.in regu la aliud.ff.de regul.iur. Port.Imol.conſil.51.nu. 8.& conſi.55.num.109.& in fin.Crauet.conſi-

64 lio 24.nu.9.& 10.At,cum † in præſenti caſu nō ſolum aſſenſerint omnes, ſed etiam partem eorum alienauerint dd.fratres diuidentes, nō eſt [illegible] vel alienasse [illegible] ſus illorum filij, ſi qui [illegible] patre viuo ius non compe- [illegible] hæredes parentum ſuorum, [illegible] poterunt,vt di [illegible] 46.& eſt text. [illegible] multaque trad.t Roderic. Soarez allegat.3.nu.primo.& nu[illegible].5.& facit l.fil uſſ[illegible] miſſas.§.cum pater.ff.de le[illegible] ibi hæres pro ea parte,qua eſt hæres teſt[illegible], qui fundum fideicommiſſum ſuppoſi tum legat[illegible] reuocat, Fulgo conſi.67. P[illegible] L.4[illegible] ſecundo Socin.iun. conſi[illegible].num.56.volum.3.& conſil. 1[illegible]6.nume.5[illegible] Alc[illegible] conſ. [illegible] in 1.Alciat. conſil.561. in fi[illegible]. nonnulla add[illegible]cit nouiſſime Menoch.conſi.89.num.34.cu[illegible] & 64.cum ſeq. Gabriel.ſui.com.concluſ.[illegible] 6.de regu.iur concluſ.11.num .6.

65 Quarto reſpondeo reſpectu d[illegible] mini Cam[illegible] † quod cum ipſe [illegible] ne acuerit fra[illegible] bus ſuis, omnia iura ad eu[illegible] ſpectant in,in bonis patrui, contra renunciam nullus ſibi datur regreſſus, vel petitio , l.quæritur. §.ſi venditor.ff.de ædil. edict. L. 1. §.qui ſemel.ff.de ſucceſſ.edict. Bartol. conſi.90. Crauet.conſi.290.nume.ſecun[illegible] o.Iaſ. in l. ſciendum. num. 33.ff.de verborum obliga. Cephal.conſi.272.nu.57.Port.Imol.con .142.

66 a num. 17.vſque in fi. Cumque † in renuncia cō tineatur alienatio, ſeu ſit donatio partis ſibi debitæ cum hæc rem[illegible] ſio ſit donatio vera , l.cōtra §.ſi filius.ff.de pac.vberrime Tiraq.in l.ſi vnquā verbo donatione[illegible] argitus.nu.173.cū ſeq. C.de reuoc. donat. ad partem cęterorū nō admitteē amplius,vt ſuperius dicebam in tertia reſpōſio-

67 ne dubitationis tertiæ. Nec valet reuocatio d. renunciæ,ſeu donati[illegible] nis , vt aiunt,factæ Veronę:nam , cum interim fuerit acquiſitū ius nob. d. Liuiæ vxori, quæ tam grandē dotem. 10.millium aureorum conſtituit eius uiro, fratrique re nuntiantis mota,(ut credere dignum eſt præcipuè hac finali,cauſa, quia iudicauerat eius urū, ſtante renuncia donatione ue bonorum patrui fore diuitem, & idoneum facultatibus,in quib. pro dotibus traditis cauta exiſteret,non potuit in præiudicium iuris re uel ſpe uxori, & cæteris creditoribus acquiſiti reuocari , ex text.ſingul. in l.ſi conſtante. C.de donatio.ante nupt.

68 & doctrina communi ſcribentem , † donatione ſundi emiſſa ſub pacto quod poſt certum tē pus,ad aliam deueniat,tale uinculum non poſſe reuocari in præiudicium illorum , quibus iam poſt tempus ius erat ſpe quęſitum.quam concluſionem communem refert, contra Bart.Roderic.Soarez.in alleg. 19.num.4.donatio enim ſui natura irreuocabilis eſt,atq; ꝑpetua l.ariſto. §.ultimo. ff. de donat.l.uelles.l.ſi donat. C.de re uocando.donat. Roman. conſi. 171.nu.7.cum apoſtil. Mend.latè Tiraquel.de reuocādo.don.

70 uerbo libertis. nu. 19. & † licet abſenti facta ſit notario

notario pro eo ſtipulāti ius rei donatę, ante ét ratificationem irreuocabiliter donatario acquiritur, nec amplius donātem pęnitere poteſt, ex
** magis communi ** ſententia, quam poſt alios comprobat & ſequitur Paris.conſi.60.volu.1. Soci. iun.conſi.67.num.7.vol.3. Siluan.cōſ.57. nu.29.vol.1. Octau. Cacher. deci.Ped.33.nu.8. Clar.in §.donatio q.13.verſic.pri.caſu.Cephal. cōſ.33.nu.15.& 16.vol.1.nouiſſ.Ioſeph.Lodo.
71 deciſ.Peruſ.29.per totam.Hocq; fortius mihi perſuadeo, nec ex ignorantia d.reuocationis in fraudem emiſſę mulier dote ſua priuetur cōtra legum mentem, ac Imperatores diſpoſitionem de qua in §. audierūt. & §.quamobrem.auten. de reſt.& ea quæ parit.

Reliquum eſt, vt quinto loco tolantur reſpōſiones in dubiis allatæ cōtra tertiam rationem pro muliere deductam ſuper.

Prima, quod illa verba & clauſule citra præiudicium fideicommiſſi, reſpectu cuiuslibet quantitatis, & portionis ipſi fideicōmiſſo ſuppoſitæ, intelligātur, quod in caſu mortis alterius corū admittantur cæteri vocati.vt in teſtaméto, multipliciter eneruatur.

Primo, quia hoc modo d.verba reciperét tātum interpretationem actiuam, quod inquam fratres alij vend.care poſſent fideicommiſſum decedente domino Fabritio, cui totum fideicōmiſſum obuenit:nō autem paſſiuam, quod alijs decedentibus Dom.Fabritius ſubſtitutus ſuccederet, ſicque ſucceſſiones claudicarent, cōtra re
72 gulam reciprocationis, † quæ eſt in ſucceſſionibus, prout tu ſuccedis mihi, ita ego tibi l.ſi ab eo l.lege duodecim. C.de legi.hęred.l.communiū, C. de nat.liber. Alciat.conſi.507.nu.5.& conſi. 543.nu.1.& in feudis.loquens, Ruin.conſi.12. nu.5.& 6.vol.1.ſeruiunt not.per Cur.iun.cōſ. 49.nu.15. Soci.iun.conſi.116.num.30.volu.1.
73 & † quia d. clauſula poſita in parte & portione d. Fabritij, intelligi debet actiue in potentio
74 re ſignificatu ar.l.1.§. qui ppetuum.ff.† ſi ager vect.vt inquam & ipſe ſuccedat alijs, nō ſolum ſibi tm alij ſuccedere debeant, ex doctr.Bart.& dd. in l. filiusfami. & l.cum lege.ff.de teſta. Alciat.conſi.746.numė.3.& conſi. 163.nu.4.& 5. iuncto num.12.

Secundo, verba illa, cū reſeruatione fideicōmiſſi patrui, operantur ſucceſſionem aliorū fratrum in bonis fideicommiſſi, decedente domino Fabritio ſine liberis.cætera igitur verba ſubſequentia cum grauamine & onere d.fideicommiſſi ſuper parte cuiuslibet pro portione ipſi fideicommiſſo ſuppoſitæ, vt aliquid importent, nec ſint ſuperflua, efficient, vt quęlibet pars, prout ante diuiſionem erat, actiuè & paſſiuè ſucceſſioni ſubiaceat, & magis paſſiuè, quam actiuè,
75 cum id verba reſeruationis exprimant, & ſucceſſio paſſiua ex fideicommiſſo incommodum & grauamen afferat, quando ſuccedatur perſonæ, quæ de illis bonis teſtari nequit.l.cohęredi.

§. cum filiæ.ff.de vulg.& pupil.l.ſi. C.commun. de fideicō. not. in l. filiusfamil. §. diui.ff.de leg. 1.Deci. conſi. 336.in fi. Crauei.conſi.2 a.nu.3. 147.& 180.in fi.cum ſimil.per Roland.a Valle conſi. 56.nu.15.vol.3.& Siluan.conſi.64.nu.9. & 25.Menoch.conſi.37.num. 124.

Tertio, admittitur ex aduerſo, quod decedente d. Marco Antonio, vel Domino Camillo, poſſet dominus Fabritius eorū portionē fideicommiſſi obtinere.hoc euenire haud poteſt, niſi, & portio aliorū actiuè & paſſiuè ſucceſſioni
76 pro rata ſubiiciatur. Vnde, vt † ſuperius concluſum fuit videntur intentionis diuidentis fuiſſe, quod quilibet in aſſignata portione, onus fideicommiſſi actiuè, & paſsiuè ſentiret, vt traditur in d.l.filiusfamil.ff.de teſtam.

Tollitur & ſecunda reſpōſio, quod ex capite notarij, clauſula illa adiecta fuerit:nam, cū re-
77 ſpiciat accidentalia contractus diuiſionis († poteſt enim adeſſe & abeſſe citra contractus ſubiecti corruptionem, & ideo accidentalis dicitur, Gomez.in §.in perſonas.nu.14.inſt.de act. Zaſ. lib. 1. ſingul. reſpoſ. capit.12. Corraſ.lib.3.mi-
78 ſcellan.iuris cap.10.num.5.) † cenſetur adſcripta inſtrumento ex mera voluntate, mandato, iuſſuque partium, magis, quam ex capite vel ſtilo notarij: ita Bald. in l.mater num.6. C.de rei vend. in l. ſororem.num.2. C.de teſtamen.& in l.2.num.8. C.de execut.rei iud.docens verba in ſtrumenti, dum reſpiciunt factum partium, vel ſubſtantialia & accidentalia, dici ſcripta de voluntate partium, Alex.conſil.142.num.11.li.2. Rui.conſi.159.num.17.vol.3. Curt.Sen.conſi. 50.in fi. Curt.in l.admonendi. num.134.& Iaſ. num. 145. in. fi.ff.de iur.iur. Pariſ.conſil. 10.nu. 11.volum.3.receptam tradit, diſtinguendo contractus, ab ultimis voluntatibus, Alciat.in l.1.§. ſi quis ita.num.12.ff.de uerborum obligat.ma-
** giſque ** receptam opin.ex multis rationibus, authoritatibus, exemplíſque docet, ac uberrime in clauſula accidentali, ut hic, in inſtrumento diuiſionis adſcripta, Menoch.conſil.37.ferè per totum.& maximè, numc.98.cum ſequent.
79 uolum. primo. Quinimo, † & clauſulam teſtamenti, ut puta codicillarem cenſeri ex uoluntate teſtantis, potius quam ex conſueto notarij
** additam, ex ſententia magis ** communi, poſt ab illis collectos tradiderunt Dom.Anton.Gabriel. ſuis concluſio. lib.ſexto. de conſuet.concluſ.4.num.primo.& 6. Menoch.de arbitr.iud. lib. ſecundo. cent. ſecunda.caſu.144.nume.11. Zanc.in l.hæredes mei.§.cum ita, nume.419. ff.ad Trebel.& Menoch.d.conſi.37.nume.176. ubi de ueriori, ac receptiori atteſtatur.haud igitur dici poteſt, illam clauſulam fuiſſe appoſitā, ex capite notarii, cum & in capitulis uulgari ſermone inter partes deſcriptis, adſit dicta reſeruatio fideicommiſsi, ac proteſtatio declaratoria, quæ includit neceſſario eos, noluiſſe ſibi ipſis, quoquo pacto in fideicom-

miſſi portione, cuilibet ſpectante, tam actiuè
quàm paſſiuè præiudicare, & ita Dominum Ca
millum comprehenderunt: licet in teſtamento
ab inſtitutione excluſum, cum in diuiſione illum
ad coæqualem portionem admiſerint, & con-
tra teſtamentum patrui, vt ex hoc illi renunciaſ-
ſe cenſeatur. nec conſequenter petere fideicom
miſſum vakant, quod in propoſito firmabat
80 Crau. d. conſi. 24. † Nulla enim ſumenda eſt in-
terpretatio, niſi quæ ſit iuri conformis, uerisimi
lis, minus abſurda, quæve a ſapientibus non re-
darguatur, actumque inualidum reddat, vt ſin-
gula hęc commemorat Menoch. in ſuo tract. de
arbitr. iud. lib. 2. caſu 199. & euitanda eſt illa, quę
in delictum ſonat. l. merito. ff. pro ſocio. Barto. in
l. non ſolum. §. ſed ut probari. ff. de operi. noui.
nunciat. At, ſi ex mente & rogitu partium dd.
clauſulam adſcriptam eſſe probemus, non au-
tem ex capite notarij, utique & delictum euita-
bimus, & quod verum, iuſtum, minus abſurdum
irreprehenſibile, ac legitimum exiſtit, interpre-
tabimur, quod in propoſito oſtendit Menoch.
d. conſi. 37. nu. 104. cum pluribus ſequentibus.
lib. 1.

Vltima reſponſio minus obeſt: namque licet
Curia Campitelli obuenta in diuiſione alteri ex
81 dictis fratribus, ſi feudalis Epiſcopatus Mantuę,
nec in domini præiudicium, ſine eius aſſenſu po
tuerit pro parte ſubrogari, loco fideicommiſſi
patrui, vt ex aduerſo obijcitur: enim vero quo
ad ipſos comprehenſos in inueſtitura dicti feu-
di hæreditarij, & quo ad alienantes, ſeu ſubro-
gantes, illam ſubſiſtit, ita ut illorũ facto proprio
contrauenire nequeant, d. l. ſi creditoribus. C.
de ſeruo pigno. dato. l. tranſactione finita. C. de
tranſact. Alienato enim feudo, ſine domini aſſen
ſu, in prę iudicium domini, alienatio corruit, &
nulla redditur, ipſo ſic volente, & declarante, ad
not. in l. 2. C. de iur. emphi. ubi Iaſ. num. 14. & in
cap. potuit, extra locat. glo. Bald. & dd. ubi Iſern.
* de * communi in ca. imperialem, de prohi. feud.
alien. per Feder. Socin. iun. conſi. 111. uolum. 2.
Clar. in §. feudum. q. 9. id clare explicat Alexan.
conſi. 109. num. 5. uolum. 4. Roland. a Val. conſ.
57. num. 8. uolu. 3. at in præiudicium alienantis,
ſemper ex effectu ſubſiſtit, cum ipſe de euictione
teneatur, eſto quod ob cauſam domini alienatio
82 reſcindatur, nunquam † enim ipſe alienans con
trauenire poteſt, ex doctr. Bartol. ſub num. 1. in
l. poſt mortem, in prin. ff. de adopt. dum allegat
l. ſi creditoribus. C. de ſerui. com. manum. Alex.
d. conſi. 109. num. 5. Deci. conſilio 185. num. 7.
cum Apoſtil. & conſi. 445. in fi. declarat uberri-
me Menoch. d. conſi. 89. nu. 81. cũ ſeq. & nu. 89.
Et ſi alij fratres alienantes, ſeu ſubrogantes feu-
dum, ſub fideicommiſſo domino non pĩudica-
runt, ipſi tamen tenentur de euictione, ac de ex-
preſſa per eos, vt in d. inſtrumento promiſſa, eoſ
demq; ſine dubio agentes repellit exceptio, ex
regula ſæpe citata. l. vendicantem. ff. de euict. &
83 reſpectu ipſorum fratrum, vxor poteſt dicere,
quo ad uos liberas ædes habeo, l. loci corpus. §.
competit. ff. ſi ſerui. uend. quæ eſt exceptio litis
finitæ, Crau. conſi. 182. nu. 8. 195. num. 7. ac per
Fely. in c. ſuper his. num. 18. de accuſat. Nec ob-
ſtat, quod expreſſe partes voluerint, non habita
licentia, contractum eſſe ipſo iure nullum, quia
replicatur.

84 Primo, donec † ſtat in ſuſpenſo licentiæ im-
petratio, quę adhuc per eoſdem obtineri poſſet,
cum ſubrogantes non ſint mortui, & conſenſus
ſuperuenire ualeat, Iaſ. in l. fi. nu. 54. ad nu. 69. C.
de iure emphit. Paris de Put. de feud. reintegran.
** pag. 146. dixi alias, ex magis communi, in cõſi.
49. nu. 25. quibus addo Vrſillum ad Aſſlict. deci.
355. nu. 8. Rolan. a Valle conſi. 97. nu. 35. & 49.
cum ſeq. uol. 1. Tiraq. d. ll. connubial. gl. 7. nu. 10.
& ſeq. Natta conſi. 651. in pri. art. uol. 4. non iu-
dicabitur interim cõtractus nullus, quin potius
85 ualidus: † quando per partes a contractu recedi
nequeat, Tiraq. de vtroque retract. §. 1. gl. a. nu.
21. & 126. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 111. nec pendẽ-
te d. conditione ferè mixta, uel poteſtatiua, ab
altera partium reuocetur diuiſionis contractus,
Afflict. in c. 1. de vaſal. qui contr. conſt. Lotar. nu.
31. Alex. conſi. 40. in fi. uol. 5.

Secundo, ſi admittimus diuiſionem nullius
roboris exiſtere, quis dubitat, quod Domini Fa
britij creditores & uxor, poterunt ratam oĩum
bonorum liberorum emphiteuticorum, ac feu-
dalium, Domino Fabritio ſpectantium obtine-
re, pro dotium reſtitutione, & ſatisfactione, cũ
86 † & in obnoxijs fauore dotis contrahatur hip-
* potheca, citra dominorum aſſenſum, ex * com-
muni. de qua per Eman. Soarez. recept. ſenten-
tiarum verbo, emphit. nu. 202. Alciat. conſ. 343.
Anto. Gabr. com. concluſ. li. 6. de regul. iur. con-
cluſ. 12. nu. 18.

Ex quibus, ut ſupra firmatis, arbitror iure om
nia contraria ſublata, & iudicandum fore in gra
tiam Dominæ Liuiæ, iuxta per eam petita, pro-
ut tandem die 10. Martij 1574. Senatus Man-
tuanus cenſuit.

Franciſ. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINA LIVIA Piperaria.

ARGVMENTVM.

Scientia fideicommiſſi paterni, ex quibus in filijs deducatur, probetur, & præſumatur, ad inducendam illius renunciationem, in diuiſione bonorum paternorum.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſi renũciatio inducitur ex clauſulis*

in

in diuiſione poſitis [illegible]
miſſiuē [illegible]
3 *S* [illegible]
[illegible]
4 *T* [illegible]
[illegible]
[illegible]
15 *A* [illegible]
16 [illegible]
hare præſumitur [illegible]
17 *Frater præſumitu* [illegible]
mine factæ poſt [illegible] *mpus* [illegible]
18 *Relictum,verbum* [illegible] *ic ad d* [illegible]
time voluntatis tr [illegible] *ur, l cet quandoq* [illegible]
actus etiam in er [illegible] *uos,ex * commum.*
19 *Verbū relinquo,uniuerſitati, uel perſonæ* [illegible]
tuendæ ad [illegible] *m , ad hæredis inſtitu* [illegible]
tr [illegible]
[illegible]
tipat [illegible] *pr* [illegible]
22 *Obliuio,qu* [illegible]
23 *Obliuio in f* [illegible] *de* [illegible] *pr* [illegible]
in contractu prop [illegible]
24 *Ratificatio,cum omni* [illegible] *us qual* [illegible] *ibus contra*
ctui adiectis,facta cenſetur.
25 *Relatum,eſt in referente, cum ſui* [illegible] *q* [illegible] *tatib.*

[illegible] *facere di* [illegible]
[illegible] *ur* [illegible]
[illegible] *tur.*
[illegible] *am ob* [illegible]
[illegible] *ut* [illegible]
31 [illegible]
[illegible]

CONSILIVM CLXXIIII. [illegible] SIT

[illegible] la in ex [illegible] æ Per. [illegible] uſtr. S [illegible] atæ in gratiā [illegible] De [illegible] Ciuiæ ſpera [illegible] at [illegible] atione [illegible], an fi- [illegible] in [illegible] data [illegible] ſcien [illegible] in [illegible] ri ponūt [illegible] Sorrain.con. 1. [illegible] 16. vol. 1. [illegible] 3. Marzar. de fideic. [illegible] 9. Octau. C [illegible] decif. Pedem. 102. [illegible] pſi, in conſ. [illegible] 29. ad num. 34. [illegible] quibus addo Io [illegible] L [illegible] o. decif. Peruſ. [illegible] am. M [illegible] 7. Tob. Non. c [illegible] 4 [illegible] & conſ. 14. Sim [illegible] n de Præt. co [illegible] 13 [illegible]

2 Dubi [illegible] non co [illegible] trum [illegible], conſeq [illegible] empta e [illegible] ex [illegible] us. [illegible] p [illegible] re, [illegible] ti [illegible] ſententiam [illegible] de [illegible] procum ex dicta [illegible] re [illegible].

De [illegible] roque tribus in pri [illegible], & b [illegible] it ſup [illegible]

3 P[illegible]od & [illegible]ent[illegible] ten[illegible] non præſumatur in [illegible] i[illegible]ctum [illegible]itime, & plené probetur, p[illegible] Ba[illegible]mæ.§.duo fratres.[illegible]3. & ibi C[illegible]o. [illegible] Ripa nu.52.B[illegible]g.nu.113.cum ſeq. [illegible]g. poſt Soc[illegible]un.c[illegible]i.116.nu. 41[illegible].C[illegible]auc[illegible].conſi.19[illegible]Decı[illegible]n 267.nu.[illegible] & 287.nu.17.Alc[illegible].4.[illegible] cũ [illegible].2.Corn.conſ[illegible]8[illegible].nu.[illegible].4.Peruſ. [illegible]ſupra nu.17.Menoch.[illegible].87.nu.56.S[illegible]m. [illegible]Pr[illegible]37.nu.160.C[illegible]Hi[illegible]conſ.22. [illegible]Crot.[illegible]nſi.325.[illegible]8 & ſeq. in 3.

S[illegible]od inter [illegible]c[illegible]nicctur[illegible]s, vide [illegible]hære[illegible]s præ[illegible]te[illegible]ſtamen[illegible] [illegible]ueri[illegible]gnes ſe teſtamentũ, [illegible]ic[illegible]mmiſſum petie[illegible] [illegible]nu.2.Crauct.c[illegible]ſi.193. nu.[illegible]a[illegible]ui ate, quod teſtamen[illegible] [illegible]ut[illegible], & R[illegible]n. c[illegible]n[illegible]6.nu.15.u[illegible] [illegible]ſ.[illegible]nſ.72 n[illegible].13.& ſeq.u[illegible] [illegible]is a D[illegible]ctor.h[illegible]s enum[illegible].

[illegible]ma, [illegible] hæredibus, & ſ[illegible] † [illegible]a[illegible]am enun[illegible] [illegible]l.2.dum allegat [illegible] [illegible]5 de magis[illegible]. [illegible]ipa.nu.5[illegible].Z[illegible]ſ.nu[illegible]. [illegible]9[illegible].nec[illegible]ſt[illegible] 193.nu.7.P[illegible].46.nu.16.[illegible] 130.nu.16.&[illegible].uol.2.Rol.a Va[illegible]u. * 22.uol.2.ex *[illegible]Pariſ.conſ[illegible].

6 Secunda, [illegible]n præſentia [illegible]hæ[illegible]c[illegible] teſtamenti ſermo h[illegible]eat[illegible]r, Alex.c[illegible].4.[illegible]o, vol.2.[illegible]er Gl[illegible].& Do[illegible].in l.[illegible]tutor petitur.C.[illegible]c [illegible]tutor.Rol.a V[illegible]l.[illegible]onſi.36.n[illegible]21 [illegible]l.2.

T[illegible]a, ſi aliquid de[illegible]onten[illegible] in t[illegible]ſtam[illegible]n[illegible] † a[illegible]leuerunt, Bart.in d.§.[illegible]fra[illegible] & 4.q.de * communi.So[illegible]n[illegible].nu.[illegible] 32.Ripa.nu.54.Bolog.[illegible] A[illegible] in prin.vol.2.Socin. con[illegible] d.conſi.4.nu.20.vol.2.Pari[illegible].46.[illegible] * 2.ex * cõ[illegible]ue in totũ[illegible]ue in parte ſ[illegible]ta, Rol.a Val.d.cõ[illegible]6.nu.16.& 26.[illegible]. H[illegible]i. cõſ.267.nu.[illegible].& [illegible]8[illegible].17.Crauet.d.c[illegible]. n[illegible].Tob.Non.c[illegible].41.n.15.Neu[illegible].c[illegible]6.

[illegible]arta, in ſu[illegible]am herede[illegible]vti[illegible] [illegible]eo ſcientia ſpecifica[illegible]n te- [illegible]nun[illegible]at[illegible] præſum[illegible]quam [illegible]s ſe in hæredita[illegible] p[illegible]tern[illegible] [illegible]it, Socin.p[illegible]ſt C[illegible]ſt[illegible] ſi.7[illegible].c[illegible]er[illegible] [illegible].4. [illegible]al.c[illegible].9[illegible]8.n. [illegible].C[illegible]ot.c[illegible]ſ.335.nu.29.vol.[illegible].nu.8.

F[illegible]l[illegible]cet no[illegible]n[illegible] contrari[illegible]n[illegible], ex n[illegible]c te Bar[illegible]in d.l.e[illegible], qui in pr[illegible].n[illegible]a,[illegible].duo fratres 3. quæſt. dicẽtes, nec poſt immixtionem * [illegible] contentorum, in teſtamẽ- [illegible].§.[illegible]uo fratres * [illegible]conſi. [illegible]

[illegible]ſcriptis [illegible]non au- [illegible] a[illegible]ac[illegible] ac[illegible]uariorum[illegible] teſt[illegible] ta[illegible] & [illegible] [illegible]m.3[illegible] [illegible], Cr[illegible] [illegible]q[illegible] [illegible].Si[illegible] [illegible]plu[illegible] [illegible]1.130.n[illegible]

9 [illegible]ta † ſ[illegible] c[illegible]& [illegible] triæ[illegible]nium[illegible] [illegible] con[illegible] C[illegible] 13[illegible]5[illegible], M[illegible] co[illegible].8[illegible]9.

S[illegible]in ar- 10 c[illegible]ic[illegible]r[illegible]a- n[illegible]t S[illegible]16.[illegible]. v[illegible], per C[illegible] Z[illegible].8.[illegible] R[illegible] a V[illegible]6.[illegible]ſeq.vol[illegible] [illegible]amentum ſc[illegible] r[illegible]it long[illegible]t[illegible]pore, vt hic, an[illegible] t[illegible]rum, a d[illegible]nti ad diuiſione, ex[illegible]eriſimiliter d[illegible] t[illegible]ſtamenti notitia ue- [illegible]ocin. d. conſi. 116.nu.48. Rol. Pariſ. Rip. & Crotus, vbi ſupra.

[illegible] paſſim a Doctorib. connumerantur cõ[illegible] [illegible]æ, quæ nunc e[illegible]to[illegible]o[illegible] iſtæ [illegible]D[illegible]

[illegible] [illegible]adi[illegible] [illegible]m[illegible] non [illegible] [illegible]p[illegible] temp[illegible] [illegible]adult[illegible] [illegible]n[illegible]s[illegible]is[illegible]p[illegible]ta, qu[illegible] [illegible]ic,[illegible]æreditatem [illegible]m[illegible]nto[illegible]u[illegible]ctus[illegible]or tacite, vel [illegible]ſe[illegible] enunciaue[illegible]eicommiſſo, vt hic, [illegible]lu[illegible] poſt B[illegible]rt[illegible]l.[illegible]5.[illegible]uæſt. in §. duo [illegible]nes m[illegible]rnib[illegible], Crot. nume. * [illegible]i de communi. * S[illegible]un. nume. 111. ac

Ripa

Ripa.nu. 59. id intelligens in pupillis proximis
pubertati. ſequitur ibidem Zaſ. nu. 32. verſi. ca-
ſus ſecundus. Subdens, bis totum hoc de ſcien-
tia iudicem varie ſtatuere,ex perſona,tempore,
& conditione, quæ eſt totius negocij medulla,
redditurque ratio,quia ſicuti aliàs quis non pro
hibetur teſtimonium reddere de his, quæ vidit
in pupillari ætate,ita & ſcientia imperfecta,tem
pore minoris ætatis,perfecta in maiori efficitur
ad not.in l.ad teſtium.§.1.ff. de teſt. hinc dicitur
12 ſcientia † tutoris,vel curatoris pupilli,ſcientiam
fore,ac ſibi præiudicare,ſcripſi conſi.64.nu.37.
addo Nat.conſi.492.num.7.& ſeq.vol.3.Simõ
de Pret.conſi.1.nu.21.idẽ ſentit conſi.3.nu.27.

Ex quibus,ad caſum noſtrum redeundo,in-
fero.

Primo,quod cum teſtamentum patris Nobi-
lium Dominorum fratrum de Balneo,ſit nun-
cupatiuum,ipſiſque de facto,& actu bona hære
ditaria paterna poſſederint, & ſe in illis immi-
ſcuerint,vt vbique conſtat, quod contentorum
in eo præſumpta eſt ſcientia hæredum:tãto ma-
gis cõſideratis ſtilo,& Notariorum praxi obſer-
uata,de qua ſuperius in quarto, & quinto ſup-
poſito,& Grat.d.conſil.65.Menoch.dicto conſ.
87.num.59.

Secundo,apparet Magnificam Dominã Cor
neliam illorũ matrem tutricẽ, & curatricem te-
ſtamentariam,pluries mentionem feciſſe de te-
ſtamento paterno: rurſus dotem legatam a pa-
tre in teſtamento Magnificę Dominæ Margari
tæ filiæ ſoluiſſe, cum interuentu Magnificorum
Dominorum Hippoliti,Fabricij,& Camilli filio
rũ,vnde ſequuntur duo:Alterum, quod mentio
teſtamẽti facta a matre,& a dictis filijs de tali te-
ſtamento,ſibi omnino præiudicet,quo ad ſcien
tiam probãdam ex perſona matris,& ex perſo-
na illorum,vt ſupra in ſecundo,& tertio ſuppo-
ſito.ſecundum,quod ſolutio dotis facta filię per
fratres hæredes inſtitutos in teſtamento,habita
illius mentione, & in illius executione neceſſa-
rio probat ſcientiam contentorum in eo,& ple
13 nam eorundem cognitionem,vt dicitur de † fi-
lijs maſculis hæredibus, qui dum non diuidunt
æqualiter.ſed dant fœminæ,vel clerico in teſta
mento patris relicta,teſtamenti notitiam habe-
re cenſentur,in terminis Bartol.dicto §.duo fra
tres.q.3.Ruin.conſil.42.nume.31.volum.1.Pa-
riſ. conſi. 72. num. 25.vol.2.Abb.d.conſi. 19.in
prin.volu.2.Deci.conſi.267.nume.2. & 287. n.
17.Neuiz.conſi.84.nu.16. Rol. a Valle d. conſi.
36.num.16.vol.2.

Nec ſolum probabitur ſcientia,ſe hæredes eſ
ſe ex patris teſtamento,ſed etiam præcisè fidei-
commiſſi illius cognitionem.Etenim in ſuis hę
redibus,qui poſſunt abſtinere,præſumi neceſſa-
rio ſolet integram,& perfectam cognitionẽ om
nium in teſtamento patris comprehẽſorum, cũ
ſe hęredes ex teſtamento patris nuncupant, ita
declarat Ripa in d.§.duo fratres.num.42. pręte
rea ad hanc ſcientiam inducendam,& pręſumẽ
dam,non requiritur probatio ſcientiæ, vel le-
14 ctură † totius teſtamenti, ſed tantum, quod ſe
hęredes dixerint, vel teſtamentum viderint.
• Crot.d.§.duo fratres,vbi de communi. *nu. 97.
Pariſ.& Deci.vbi ſupra.Tob.Non.d. conſil. 41.
nu.17.19.& ſeq.poſt Pariſ.conſi.46.num.18. &
19.lib. 2. Bero.conſi.130.nu.35.vol.2.cęteroſ-
que allegatos per Rolan.a Valle d.conſil.36.nu.
21.cum ſeq.vol.2.

Etſi objiceretur in inſtrumẽto ſolutionis do-
tis,non interueniſſe Dominum Marcum Anto-
nium,reſpondetur dupliciter.

Primo matris,& curatricis ipſius adulti ſcien
tiam obeſſe,vt ſupra in tertio requiſito.

Secundo,quod cum a die ſolutionis dotis,& diui
ſionis factę fluxerunt anni ſexdecim,veriſimili-
ter, ac neceſſario pręſumitur in notitiam ipſius
Domini Marci Antonij legatũ, ſeu dotem filię
ſolutam deueniſſe,Socin.d.conſi.116.nu.48. &
92.alioquin in ętate maior conſtitutus, partem
bonorum ſuorum,& dictę quantitatis ſolutę ab
alijs fratribus petijſſet,aſſentiẽdo enim dictę ſo-
lutioni,tacitè relicta in teſtamento paterno pro
baſſe creditur,per Abb.d.conſi.19. Ruin. conſi.
42.nu.21.vol.1.Pariſi.conſi.72.nu.25.vol. 2. &
cęteros,de quibus ſupra in ſecunda illatione.

Tertio infero, cum hoc teſtamentum fuerit
15 in archiuo Mantuę † deſcriptum,& publicè re-
giſtratum, pręſumitur hęredes illius vti rei no-
torię,ſcientiam habuiſſe, vt formaliter dicebat
Socin.iun.in caſu Mantuano d. conſil. 116. nu.
49.vol.1.Rolan.d.conſi.36.num.19.vol.2.Go-
za.conſi.98.num.22.

Quarto,in inſtrumentis publicis, nempe re-
nuncię portionis paternorũ bonorum,& Curię
Campitelli Magnifici Domini Camilli de Bal-
neo,fratribus ſuis,& retroceſſionis eorundẽ bo
norum factę per dictos fratres, eidem Domino
Camillo,omnibus perſonaliter interuenientib.
ante diuiſionis tempus, non ſolum teſtamen-
ti paterni ſit in illis mentio, & ſed in illo diſpo-
ſita nonnulla recenſentur ſpecificè, quia dos a
patre in teſtamento conſtituta augetur, ex cau-
ſa,qua propter indubitatum credo, quod ſcien
tia manifeſta fratrum nominatorum in illo, in-
ducatur omnino: alioquin omnes doctrinę in
hac materia,ac in hoc ſuppoſito a ſcribentibus
traditę,vanę,falſę,& impertinentes prorſus exi-
ſtimarentur.

Et, quãuis in illo Magnificus Dominus Mar-
cus Antonius non interuenerit, omnium ta-
men in dictis inſtrumentis terminatorum ſcien
tiam habuiſſe præſumo, & per illuſtrem Sena-
tum ita arbitrandum cenſeo, non ſolũ ex facti,
ac negocij qualitate,& tempore,per Zaſ. in di-
cto.§.duo fratres.nu.16.verum & ex publicatio
ne eiuſdem inſtrumenti illius nomine quoque
celebrati,ac in illius archiuo deſcriptione publi
ca,tum ex dictis ſuperius per Soci.iun.& cæter.

16 tum rurſus, quod coniunctus facta coniuncti
maximi momenti, & publicata præſumatur ſci
te, vt in propoſito aiũt Doct. de fratre acquirẽ
te nomine alterius, vel, vt hic, donationem ac-
ceptante, quia ſcientia omnium per fratrem no
mine ſuo geſtorum præſumitur ad ratificatio
nem inducendam, Roland. à Valle conſi. 4. vol.
2. poſt. Grat. conſi. 49. num. 10. volum. 1. Ancar.
q. famil. 63. num. 3. Cæpbal. conſil. 33. num. 19.
quod maximè procedit lõgo tẽpore poſt actũ,
17 & habitationem † communem dictorũ fratrũ,
* ſeu bonorum vnionem interueniẽte, vt ex * cõ-
muni not. Socin. ſen. loquens in fratre, pro alio
contrahente, conſi. 46. num. 3. vol. 3. Gozadin.
conſil. 11. num. 15. Socin. iun. conſil. 18. & con
ſil. 146. num. 12. volum. tertio. & conſi. 48. num.
8. uolum. 2.

Quinto, & ultimo infero ex alio inſtrumẽto
celebrato dei ſextadecima Auguſti, anni 1553.
ante diuiſionem, & ubi omnes fratres interue-
nerunt, rectè deduci, & probari ſcientiam teſta-
menti paterni, dum primo fit mentio matris re
lictæ uſufructuariæ omnium bonorum cõmu-
nium dictorum fratrum, & ſic paternorum.

Secundo, dum dominus Fabricius grauatur
ſoluere liuellos debitos, & relictos per prędictũ
Magnificum illorum patrem: Verbum enim
18 † relicta, ſeu relictos propriè loquendo, adapta
tur tantum ad diſpoſitionem ultimę voluntatis,
& teſtamentum, non autem ad actus inter vi-
uos, Glo. eſt in clem. 2. uerbo relictis, Auth. de
hæred. & falcid. & in l. his uerbis, in princ. ff. de
hæred. inſtir. l. ſi cui, cum glo. ff. de ſerui. commu
niterque allegatur l. 1. §. fin. ff. de tabul. exhib. vt
inquit Socin. in l. cum filiofamilias. in prin. nu.
10. & 11. ff. de leg. 1. & licet quandoque etiam
ad actus inter uiuos adaptetur, ex l. hoc ſermo-
ne. ff. ſi liber. in genuus eſſe dicatur, & Iaſ. d. l. cũ
filiofamilias. num. 9. attamen dictum ſuperius
* commune, * procedit ſemper in largitionibus,
puta legatis, uſufructu, & ſimilibus, in quibus
verbum relinquo, ad teſtamentum propriè re-
fertur, declarat Socin. iun. vbi ſupra nume. 11.
nec diſſentit Simon. de Præt. conſi. 53. num. 10.
& 17. intelligetur itaque de vſufructu, & liuel-
lis, ſeu legatis relictis in teſtamento patris, non
autem per actus inter viuos, cũ iſta largitiones
ſapiant. & verbum relinquo, ad materiam teſta-
mentorum propriè, ac vt plurimum referatur,
19 ut dixerint ſcribentes, illud † uerbum enuncia-
tum, & adiectum bonorum uniuerſitati, uel per
ſonæ de iure inſtituendæ, ad inſtitutionem tra-
hi, cap. Raynutius ibi in eodem teſtamento re-
linquens, ubi Guilielmus de Bened. in uerſic. 1.
num. 4. cum ſeq. & in uerbo, reliquit a nume. 1.
ad num. 4. extra de teſta. Pariſ. conſi. 3. num. 11.
uolum. 3. Ruin. conſi. 54. num. 16. & 206. num.
22. uolum. 2. Capra conſ. 16. num. 2. Socin. ſen.
conſi. 37. num. 11. Bero. conſ. 35. num. 21. & 22.
* uol. 2. ex communi * Iaſ. in auth. nouiſſima. nu.
33. C. de inof. teſtam. Micha. Graſſus. com. opi.
lib. 2. cap. 4. q. 22. amplè Sfortia Odo. tract. de
ſubſtit. compend. part. 4. uerbo relinquo. pag. 6.
Borgni. Caualca. tract. de uſufr. mulier. num. 75.
Rurſus, cum mentio vſufructus fiat omniũ bo-
norum, qui matri legatur in teſtamento pater-
no, credendum eſt, illius ſcientiam habuiſſe, cũ
habeatur mentio contentorum in teſtamento,
quæ ignorantiam omnino excludunt, vt ſupra
demonſtraui, & ponit Port. Imol. conſi. 142. nu
me. 58. & 59.

Nec iſtis, vt ſupra, firmatis repugnant non-
nulla magiſtraliter, & nouiſſimè ſcripta per Cla
riſſimum Senatorem Decium in dicto ſuo con-
ſil. 111. in hac cauſa ædito, maximè à nume. 8.
ad num. 23.

Etenim, quo ad primum de ſuo hærede, qui
præſumitur ignorans teſtamenti patris, vt ibi.
num. 8. & ſeq. breuiter replicatur.

Primo, illud procedere in teſtamento in ſcri
ptis, nec concurrentibus alijs ſecus in nuncu-
patiuo ſequuta facti immixtione, in hæreditate
** patris, ex illa veriori opin. ** de qua per Gra
tum, & alios, vbi ſupra in quarto, & quinto
ſuppoſito.

Secundo, limitatur regula de præſumpta
ignorantia, attento ſtilo, & conſuetudine Nota
riorum publicantium ſtatim mortuo parte te-
ſtamenta nuncupatiua, ex quibus ſcientiæ con-
iectura elicitur, per Menoch. qui cæteros addu-
cit in d. conſi. 87. num. 59.

Tertio, cum ſcientia teſtamenti paterni legi-
timè ex pluribus coniecturis ſit demonſtrata,
ceſſat ignorãtiæ præſumptæ regula, eoque ma-
gis, cum ſtante aliqua ſcientiæ coniectura, nec
20 † ignorantia probetur iuramento, nec præſu-
matur. Socin. ſen. regu. 72. fallent. 3. Roma. con-
ſil. 481. nume. 10. vbi Mend. Alci. regul. 3. præ-
ſumpt. cap. 16. Menoch. de arbitr. iud. caſu 186.
& conſil. 73. num. 17. ſequen. Alban. conſil.
18. num. 5. Petr. Beninte. deci. Bonon. 71. num.
6. cum ſequen.

Quarto, quicquid dixerit Roman. cõſi. 403.
num. 14. & Be lon. conſi. 19. num. 10. filium in-
quam non præſumi ſcire contenta in teſtamen-
to patris, quamuis de illo mentionem habeat,
magis communiter reprobatur, cum ſciens pa-
trem teſtatũ fuiſſe, ſi in bonis ſe immiſceat, præ-
ſumitur contenta in tabulis cognita habere, ne
credatur voluiſſe ſe obligare creditoribus, &
alijs, non habita plena contentorum in teſta-
mento notitia, ita Ripa in d. §. duo fratres. num.
52. & 53. ubi Cror. de communi contra Roma-
num atteſtatur. num. 97. & Socin. iun. de magis
** communi. ** num. 103.

Secũdum, qđ opponebatur per Dom. Deciũ
ſub. nu. 13. & ſeq. confeſſiones, de teſtamẽto pa
terno in inſtrumentis publicis emiſſa, non offi-
cere dictis fratribus minorum, qui oĩa ignorare
præſumuntur, tollitur diuerſimodè.

Primo,

Primo,negando tūc temporis fratres omnes
fuiſſe minores, hoc enim illorum incumbens
probandum erat,vulgatis iuribus.

Secundo,admiſſa eorum ętate minori, dico in
terminis ſcientiæ præſumptæ contentorum in
teſtamento,quando minor id enunciat, vel ſol-
uit legata,ſeu teſtamentum pęnes ſe habeat, aut
quid aliud gerat,ex ſupra conſideratis, ſcriben-
• tes *, communi calculo tenere minorem, ſeu
adultum,uel proximum pubertati, præſumi ſci-
re comprehenſa in teſtamento paterno,& illius
ſcientiam præſumptam in dicta ætate minori,
ſufficere,& illis obeſſe ad inducendam renuncia
tionem fideicommiſſi reciproci,ſi diuiſio per ip
ſos poſtea effectos maiores, cum clauſulis præ-
gnantibus,vt in caſu præſenti,fiat,quod ex com
muni not.Crot.in d.§.duo fratres.num.104.Ri-
pa.num.59.Zaſ.nume.32.& cæter. de quibus ſu-
pra. & licèt eorum, quæ ſunt iuris, ignorantia
21 præſumatur in minore,ex multis,quæ accumu-
lat Dominus Beeius,id tamen fallit,quando ad-
ſunt coniecturæ ſcientię, vel aliter in contentis
& expreſſis in teſtamento, quæ facti ſunt, quo-
rum omnium,etiam ꝙ ius reciperent, cognitio-
nem habere creditur, poſt facti immixtionem,
ne credatur, ſe obligaſſe omnibus creditoribus,
cum potuerit abſtinere, vt ſuperius dicebã per
Rip.d.num.52.

Caditque præſumptio ſcientiæ contentorum
in teſtamento,& ſic fideicommiſſi in adulto, ſi-
cut in maiore,per Bar.Rip.Crot.& omnes in d.
§.duo fratres, eo ꝙ ex receptiori opinione adi-
tio minoris ſupra infantiam hęreditatis ex teſta
mento,cum tutore,vel curatore,ſcientiam indu
cat diſpoſitorum in eo, ita vt facta diuiſione, in
maiori ętate,illa ſcientia noceat.

Nec obſtat decif.Bald.conſi.440.in fin.uol.3.
& Caſtr.conſi.188.1.dub.volum.2. illi enim lo-
quuntur.

Primo, vbi nulla cadit mentio teſtamenti pa-
terni,nec in minore, nec in tutore,& verum lo-
quuntur, quia nec vlla ſcientia ibi præſumitur
fideicommiſſi,uel iurium, & poteſtatis illius.

Secundo, quando erat dubium,an ſcirent,vel
ignorarent, tunc regulę pręſumptę ignorantię
in minore innituntur, at ſecus in caſu pręſenti
pręſumptę ſcientiæ ex alijs coniecturis,uel in tu
tore,& curatore,eo ꝙ de ſcientia in minore prę-
ſumatur,& ſibi noceat ex communiori, de qua
ſuperius, maximè ſequuta facti immixtione in
hęreditate, & doctrina eiuſdem Bald. in l. eius,
qui in prouincia.ff.ſi cer.petat. ſecundum quam
debet intelligi dictum conſilium ſuum, ubi in d.
tertio caſu Regulam d.l.eius,qui in prouinciam,
allegat.

22 Tertium eneruatur de † obliuione pręſumpta
ex decennij curſu, poſt dicta inſtrumenta, de
quo num.16.

Primo, quia cum id totum iudicis arbitrio di-
mittatur,qui conſideratis perſonis, negocio, &
facti qualitate,ſtatuit an ſit inducta obliuio, uel
ne, vtique in pręſenti non iudicabit Senatus No
biles de Balneis, ex decennio immemores effe-
ctos fidei commiſſi paterni, tum quia nunquam
in hęredes cadat pręſumptio obliuionis fidei-
commiſſi tam egregij,& maximi ponderis,tum
quod, ſi a die aditionis citra, vſque ad dictorum
inſtrumentorum celebrationem, ſic per annos
triginta ferè memoriam contentorum in teſta-
mento paterno tenuerunt, nec id obliuioni eos
tradidiſſe, ſpacio decem annorum tantum cre-
datur,ad ea,quę ponit Menoch.de arbitr.iud.ca
ſu 26.in fi.

Secundo, durauit continuo ſolutio legatorũ
ſorori facta,vt ſupra, & vſusfructus matri reli-
23 ctus,ſic † obliuio ex iſtis non inducitur, vti de re
centi,& in facto proprio dictorum fratrum l.3.
ff.de iur.& fact.ignor.l.ſi ventri, ubi Bar. & Rip.
ff.de priuil.cred.Alex.conſi.53.circa fine. uol.2.
conſi.146.uol.6.

Tertio,obliuio facti in contractu proprio,etiã
ex longo tempore celebrato nõ deducitur.Soc.
iun.conſi.110.nu.81.uol.1.

Quarto loco per Illuſtrem Dominum Beciũ,
num.17.opponebatur in inſtrumento celebra-
to anno 1540. in quo ſępiſſimè teſtamenti pa-
terni fit mentio, non interueniſſe Dominũ Fer-
randum, nec ex alio primi reuocatorio cõfecto
anno 1543.colligi ipſum prioris plenã habuiſſe
notitiam.At omnia ex ſuperius firmatis elidun-
tur,cum illius nomine geſta, ratificata credãtur,
etiam ex ſecundo inſtrumento,quia reuocatio-
ne non fuiſſet opus, niſi pręceſſiſſet promiſſio,
24 eoque modo,quo acta fuerunt, quando † ratifi-
catio cum omnibus qualitatibus adiectis cõtra-
ctui ratificato cenſeatur facta.Bald.in l.multum.
num.5.C.ſi quis alteri, uel ſibi. Socin.ſen.conſi.
127.num.10.in fi.uol.3.& conſi. 125. num.2.&
ſeq.uol.3.Natta conſi 636.num.195.& dum re-
uocando in ſecundo, in quo Dominus Ferran-
dus interuenit, primum donationis inſtrumen-
25 tum referant multoties,illud primum in † relato
ineſſe,& haberi creditur,vulg.iurib.l.aſſe toto.ff.
de hæred. inſtit. & cum omnibus ſuis qualitati-
bus,oneribus, & conditionibus in primo adie-
ctis,Auth.ſi quis in aliquo, vbi Dec.& Cagnol.
num.88.& ſequen.C.de edend.Socin.conſi.50.
uol.3.Deci.conſi.63.Cur. iun. conſ.92. in prin.
relatio enim ſemper fieri dicitur integre cũ ſuis
qualitatibus.l.ſi prior,ubi Bald.ff. ſolut. matrim.
Bar.in l.ſanctio legum.ff.de pœn. Deci. conſilio
47.col.ſecunda.Alexan. conſi. 23.col.ſecunda.
volum. ſeptimo.& probatur relatum inter par-
tes,maximè cum habeant poteſtatem,illud etiã
non factum diſponendi,Cagnol.in d.Authen.ſi
quis in aliquo.num. 89. Et quamuis Dominus
Marcus Antonius tunc abfuerit a dominio, ni-
hilominus,cum negocium non modici momẽ-
ti appareat,nomine illius geſtum, tempus lon-
gum intercurrerit, haberent bona communia
inſtru-

Digitized by Google

inſtrumentaq; illa fuerint publicata,& regiſtra-
ta, ex iſtis præſumentur in illius ſcientiam con-
tenta in eo deueniſſe, & cum non cõtradixerit,
omnia approbaſſe, Socin.ſen.conſi.46.num.3.
volum.3.Gozad.conſi.11.nu.15.Soci.iun. cõſi.
18.num.3.uol.3.

Quod num.19.& ſeq.opponebatur, ſcientiã
non deſumi ex inſtrumento confecto inter di-
ctos fratres anno 1553. cum ibi nulla mentio
teſtamenti fiat,nec ſpecifica contentorum in il-
lo,ex ſuperius concluſis tollitur.

Primo,quia ſat eſt nominare matrem omniũ
bonorum ipſorum filiorum vſufructuariã, & ꝙ
vſusfructus pro paternis bonis ſit ei in teſtamẽ-
to relictus.nam licèt potuerit alibi ſibi conſtitui,
& ex actu inter viuos,non abnegatur tamen te-
ſtamenti ſcientia, ſi de contentis in illo fiat men
26 tio,quia alio non probato,virtute tituli,& teſta-
menti.id nominari credatur, arg. Doct.Bar.in l.
cum ſolus.in fi.principij.ff.de vſuca.Soncin. cõſ.
13.num.24.uol.4.Corn.conſi. 113.uolu.1.cum
vulg.Et dum aliquid ex ordinatis in teſtamento
ſoluitur,vel exequitur, præſumitur ſcientia con-
tentorum in illo, licèt non probetur virtute te-
ſtamenti id executum, uel ſolutum, quando id
iure præſumatur, non conſtito ex alia cauſa, il-
lud debitum,vel ſolutum fuiſſe,prout tamen ſol
ui,& deberi aliunde potuiſſet,vt ſentiunt omnes
præcitati Doctores, ſupra in ſecundo ſuppoſi-
to, & Bal.in conſi.440.in fi.uol.3.ſubdens præ-
ſumi ſcientiam,niſi liquido probetur contrariũ,
præſupponẽdo ſolutionem factam ſimpliciter,
non autem virtute teſtamenti, Deci. conſi.267.
num.2. cum ſimilibus. dum enim in executione
vnius teſtamenti certi fieret ſolutio, non vtique
præſumpta ſcientiæ probatio reſultaret, ſed cer
ta,plena,ac vera, & colligitur expreſsè ex not.
per Soci.iun.in d.§.duo fratres.nu.109.dũ hanc
* communem,* licèt penes ſe dubiam affirmat,eo
quod poſſit ſolui legatum alia de cauſa, quam
ex teſtamento, & ab ignorante teſtamentum cõ
ditum. Dumque nobiles fratres de Balneis no-
minant matrem vſufructuariam bonorum pa-
ternorum, quæ verè eſt talis ex teſtamento pa-
tris, nec conſtat alibi vſumfructum acquiſiuiſſe,
præſumitur ipſos teſtamenti notitiam habuiſſe,
cuius plena probatio non requiritur,cum ſat eſt
27 † hæredes ſuos non præſumi adijſſe, niſi cogni-
tis omnibus comprehenſis in dicto teſtamento
vt ſupra in ſecunda illatione,& per Ripam dict.
num.52.

Secundo,dum in inſtrumento adeſt verbum
relicta,uel relictos, ſatis colligitur notitia teſta-
menti,cum hoc uerbum ſui natura, & propriè
in largitionibus ad teſtamẽtum,& actus vltimæ
uoluntatis trahatur, Socin.iun.in d.l. cum filio.
num.11.ff.de leg.1.

Tertio,non cenſetur erronea confeſſio,vt di
cebatur.nume. 21. quod mater ſit uſufructuaria
omnium bonorum communium dictorum fra-
trum, eo quod adſit dimidia bonorum patrui,
ſic falſo dicatur in illa a patre vſumfructum reli-
ctum, & conſequenter notitia teſtamenti mini-
mè præſumatur,ut ibi: Etenim non infertur ex
illis verbis, fratres aſſerere integrum uſumfru-
ctum,& ſuper omnibus bonis communib. a pa-
tre ſolo relictum, ſed reſpectiuè ſuper bonis pa-
ternis a patre, & a patruo ſuper bonis patrui, cõ
ſequenter ipſorum teſtamentorum notitiam
habuiſſe,nec certè aliquam aſſertionem falſam,
erroneamve colligi conſpicio, cum dicta uerba
hunc ſenſum,& ueram interpretationem patiã-
tur,con ſiderantis ambobus teſtamentis,& ueri
28 tate facti,& qualibet interpretatio ſemper ad er
rores tollendos admittatur, quæ æquitatem ſa-
piat,magis utique caſui conſulatur, actus ſuſtine
atur,nec a ſapientibus redarguatur, ſecundum
vulgata iura.l.in his.ff.de cond.& demonſt.l.ſal-
uius ariſto.ff.de leg.preſt.l.3.§.1.ff.de recep.arb.
cum ſimi.per Crau. conſi.70.nu.13.180.nu.14.
& Menoch.de arbitr. iud. caſu 199.& conſ.68.
num.20.cum ſeq.

Vltimum obiectum de inſtrumento celebrato
die ſubſequenti diuiſionem ſuper mutua dicto-
rum fratrum declaratione,euitari abſque dubio
arbitror.

Primo, quia deſumitur tantum ex illo nullum
eſſe fideicommiſſum ſuper Curia Campitelli, li-
cèt id falſo eſſet (ut inquiunt) narratum in diui-
ſione, non igitur ſuper cæteris bonis paternis
non adfuiſſe colligitur,uel infertur.l.non hoc.c.
vnde legitim.

Secundo concludunt in illo inſtrumento,non
adeſſe fideicommiſſum patrui, niſi ſuper Curia
Vadi,quæ obuenit in partem domino Fabricio
dum ergo includitur tantum patrui fideicõmiſ-
ſum,ſuper dicta curia,paternũ excluditur,tũc ſu-
per illa adeſſe,non tamen inſertur,ꝙ non ſit,uel
fuerit in rerum natura patris fideicommiſſum,
ac in mente partium,cum hæc ſint pœnitus di-
uerſa l.Papinianus exul.ff.de minor.

Tertio,mens partium eſt declarare, quod Cu-
ria Campitelli de iuribus Epiſcopatus non ſit
oneri fideicommiſsi ſuppoſita, non ergo debet
illorum declaratio ultra agentium intentionem
operari, ut dicantur etiam præſupponere nullã
fideicommiſsi paterni ſcientiam babuiſſe, cũ ex
præcedentibus contrarium liqueat.l. nõ omnis.
in prin.ff.ſi cert.cum vulgar.

Quarto,uidetur illa mutua declaratio potius er
ronea,quàm vera,quando in diuiſione nõ dicaẽ
expreſsè,quod Curia Campitelli ſit oneri patrui
fideicommiſsi ſuppoſita,ut ipſi nurrãt, ꝓpea ex
illa argui nequit,Crauet.conſi.144.nu.15.

Quinto,dubitarunt fratres ipſi, qui inſtrumen
to diuiſionis ius patrui fideicommiſsi tantum re
ſeruarunt in futurum,ne in poſterum intelligere
tur,dictum ius ſuper Curia Campitelli reſerua-
tum quoque, uerum, cum curia illa non eſſet
de bonis patrui,id declarare uoluerunt, non ad

effectum

Digitized by Google

effectum tamen, ut pa[illegible]rnum omn[illegible]ino exclu[illegible]de-
29 rent, determ[illegible] [illegible]ctus ta[illegible]
dam cauſam, ob quam ge[illegible] [illegible]

[illegible]

ficret [illegible]
nun[illegible]
tio ha[illegible]m
n[illegible]nō
f[illegible]em
[illegible]

[illegible]

trebuantiā
3 [illegible]

[illegible] Old[illegible]
[illegible]n.*[illegible]
[illegible]I
[illegible]pat, Ru
[illegible] 376. Did
[illegible]luan. co[illegible]
[illegible] 232. & 2[illegible]
[illegible]di, lat[illegible] conſ. 3[illegible] 23.
3[illegible] & ſeq.[illegible] 1. Qui[illegible] hoc [illegible]
cō[illegible]ſtas[illegible] 7. n[illegible]
8. ſ[illegible]q. u[illegible]

[illegible]

[illegible] non fore [illegible]
rariæ actric[illegible] vt ſen[illegible]
iudicaturum c[illegible]

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO DO[illegible]NO FRANCISCO B[illegible]llo.

[illegible]

[illegible] quibus digno[illegible]atur, & [illegible]

[illegible] I V M.

1 Co[illegible]us iucon[illegible] u[illegible] cen ſentur, de[illegible] ara. ut n[illegible]
2 Simulat[illegible] ontin[illegible] ſar[illegible]us ex interuallo.
3 Uſurarum præſu[illegible] ſultat, & ſ[illegible] nar orum cl[illegible]
[illegible] tiæ p[illegible] æſumi[illegible]
[illegible] ita, c[illegible]m fœneraticiu ar[illegible]u[illegible]
[illegible] quicqu[illegible]t fort.
[illegible] tio reſul[illegible] naturali [illegible]a. [illegible] in [illegible]
8 V[illegible] io iudi[illegible] u[illegible] mæ, de[illegible] la[illegible]um. [illegible]4.
[illegible] tum p[illegible]r ſumitur [illegible] le[illegible] ac iu[illegible] non aut[illegible]
10 Verum, & iuſti[illegible]rum tum, ub[illegible] ſumitur produc[illegible]
[illegible]neraticius co[illegible]a[illegible] præſumitur.
[illegible] Præſum[illegible] id, quod [illegible]
[illegible] Simulat[illegible]atur[illegible] leg[illegible] [illegible]ntum
[illegible] um, [illegible] ſimula[illegible]us, [illegible]tenetur [illegible]dere.
[illegible] Cauſa præex[illegible] ſimulationis, per allegantem ſimulat[illegible] in[illegible]obatur.
16 Si[illegible]tionum, diu[illegible]
17 Con[illegible] s diuerſi [illegible] ditur, arbi- [illegible]s, ex * communi.
[illegible] om[illegible] uris excluditur, quàm in- [illegible]
[illegible] mo[illegible] reo cre[illegible]
[illegible]
[illegible] um [illegible] [illegible]it, [illegible] communi[illegible]
2[illegible] Correſpectiue quid ſi[illegible] intelligitur, [illegible] ab e[illegible] partibus fiat.
24 Teſtis in cauſa propria, non teſtificatur.
25 Solicitator cauſæ, non probat.

C[illegible]

26 *Commo* [illegible] *ur.*

27 [illegible]

28 [illegible]

[illegible] *inat.*

T[illegible] *pu*[illegible]

Liti [illegible]

31 [illegible] *di*[illegible] *cm* [illegible] *tur*

33 *F*[illegible] *in caſ*[illegible]

35 [illegible] *patiatur.*

[illegible] *dub*[illegible]*a.*

[illegible] ILI[illegible] LXX[illegible]

TRIN[illegible]TA[illegible] ADSIT.

APparet [illegible] inſtrumento [illegible] Domin[illegible] Anton[illegible] e trig[illegible] [illegible] m trium annorũ [illegible] alio inſtrumen- [illegible] zetum generum [illegible] m, mutuaſſe [illegible] den [illegible] s,quos in[illegible] min [illegible] promiſit, al[illegible] qu[illegible] tiam terræ [illegible] pr[illegible] bubu- [illegible] ſcut [illegible] ginta [illegible] V[illegible] li teſtes, [illegible] poſt [illegible] mentum lo[illegible] tos vigintiu[illegible] vna cum al[illegible] ditos [illegible] Venerio in [illegible] I[illegible]tur a[illegible] & gener,qu[illegible] ad[illegible] locat[illegible] licitum, & [illegible]ulatum [illegible] locati[illegible], vſur[illegible] ci[illegible] [illegible]

[illegible] .M[illegible]

2 [illegible] .9 [illegible] 3 [illegible] ta ſimu- lati[illegible]nem [illegible] contr[illegible] feud. [illegible] 5.& [illegible] 6. [illegible] feud.C[illegible]

in[illegible] a. [illegible] ff.ſi cert.pet. & lucrum pro [illegible] ſeatur, laſ. conſi. 117. [illegible]

[illegible]

[illegible] a [illegible]

4 A[illegible] ginal[illegible] di[illegible] qui 50. [illegible] tã tu[illegible] [illegible]

[illegible]

6 [illegible] b[illegible] ti[illegible] c[illegible] 9.num.[illegible]

7 Sext[illegible] [illegible] ff.de prob. & om [illegible]

[illegible]

[illegible] ex [illegible] cos,præ- [illegible]

In primis

9 In primis, quodl bet | inſtrumentum publicũ
veritatis, legalitatis, ac iuſti iæ præſumptionem
præ ſe ferre, non autem fictionis, ſimulationis,
& fœnoris, ita Bald. per illum tex. in l. cum pre-
cib. C. de probat. & in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cert.
pet. Iaſ. in l. iuriſgẽtium. §. quod ferre. 2. not. ff. de
pact. in §. item verborum num. 4. inſt. de inut. ſti
pul. Deci. conſi. 36. nu. 6. Crauet. conſi. 48. nu. 8.
145. nu. 2. Alciat. in præſumpt. 13. num. 9. reg. 3.
Soc. conſi. 80. col. 3. uol. 3. Barb. conſi. 65. col. 3.
uol. 4. ſcripſi conſi. 117. nu. 4. lib. 1. quibus addo
Roland. a Valle conſi. 40. num. 1. & conſ. 96. nu.
11. uol. 2. Rimin. iun. conſi. 83. nu. 17. ubi Gabrie
lem, Socin. iun. & cæteros allegat Hier. Gabriel.
conſi. 168. nume. 125. q. 9. & conſi. 152. num. 3.
Sigiſ. conſi. Burg. des retract. §. 12. rubrica 10. nu.
11. & 12. pag. 346. Cotta memor. uerſi. inſtru-
mentum, Natta conſi. 635. nu. 9.

Secundo, quod ubi producitur aliquod publi
cum inſtrumentum a uiro probo, honeſto, bo-
næ famæ, & fide digno (vt unan. miter conclu-
dunt tales eſſe inquiſitos fiſci teſtes, & alij ad illo
10 rum inſtantiam examinati) † verum, ac iuſtum
præſumitur, Iacob. de Bellouiſu, & Pariſ. de Pu-
teo allegati per Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem.
num. 10. in fi. ff. de quæſt. Tiraq. de pœn. cauſ. 51.
11 num. 115. & ſeq. hinc ſi fiat † contractus cum re
ligioſis, & uiris eccleſiaſticis, in quo concurrat
modicitas pretij, & pactum de luendo, nunquã
præſumetur fœneraticius ex conſtitutione Mar
tin. & Cæleſtin. in extra. com. incipit, regimini.
Alciat. conſi. 45. nu. 2. & 348. nu. 3.

12 Tertio, permitto contra id, quod lex † præſu-
mit fortiores, & efficaciores probationes requi
ri. Abb. in c. quia ueriſimile 2. not. de præſumpt.
duoque ſaltem teſtes idonei requiruntur, Curt.
iun. conſi. 52. col. 3. Crauet. conſi. 129. nu. 13. &
in fi. & conſi. 194. num. 10. ut hinc uolens repro-
bare inſtrumentum publicum, vti manifeſtiſſi-
mis probationibus debeat. Alciat. de præſcript.
13 13. numero 2. † Nec ſimulatio probetur conie-
cturis hominis, ſed legis tantum, ſecundum Cra
uet. conſi. 145. num. 2. Bald. conſi. 464. num. 4.
uol. 3.

14 Quarto, ſimulatum dicens contractum ſimula-
tionis ſpecies demonſtrare parte inſtante, &
oſtendere teneatur. Deci. conſi. 463. nu. 8. Vrſil.
ad Afflict. deciſ. 60. num. 5. Sigiſ. conſi. 52. nu. 43.
tom. 1. conſi. feud. Natta conſi. 537. nu. 33. Bero.
conſi. 147. nu. 31. uol. 2. cæteros adducit Rimin.
iun. conſ. 83. nu. 19. lib. 1.

Rurſus & iuſtificare cauſam præexiſtentem
15 ſimulationis contractus tempore adfuiſſe, decla
rat Bar. in l. poſt contractum. col. 2. ff. de don. cõ
ſilio 65. nu. 3. li. 1. Bal. in l. 1. q. 10. c. ſi ſeru. exter.
Corn. conſi. 203. uolu. 3. Sigiſ. ubi ſup. nu. 43. Ri-
min. d. conſi. 83. num. 19.
16 Diuerſæ enim ſunt ſpecies † ſimulationum,
cum ex una nihil prorſus fiat, quando partes in
veritate fictitiæ ad reparandum contrahant, ex
ſecunda transfera ur dominium, ſi cauſa habi-
lis eſt, licèt partes intendant ſimulatè agere, vt
præſuppon tur in præſenti, ex tertio idem, vt
quando contractus fit in ueritate, ſed modico
tempore duraturus, not. Bar. d. conſi. 65. num. 2.
uol. 1. Gomeſ. ample in §. item ſi quis in fraudẽ
pag. 4. num. 3. Inſt. de actio. uerſi. quod triplex.
17 Diuer que † coniecturis iudicis arbitrio, ac
perſonarum qualitate, loco, fama, & ſimilib. pen
ſatis demonſtratur ſimulatio in iudicio, Bald. in
conſi. 311. uolu. 5. Menoch. ex omnium mente
in tractat. de arbit. iud. caſu 247. per totum. Caſſ.
conſuet. Burgund. deſ. retrac. §. 12. rubr. 10. uerſi.
ſe la fraude, pag. 345. nu. 3. cum ſeq.

Quinto, & ultimo ſi coniecturis, & præſum-
ptionibus ſimulatio iuſtificari ualet, longè ma-
gis poteſt excludi, cum per eius excluſionem
18 † fraus, delictumque, & hæc interpretatio om-
ni iure, ac in dubio admitti ſolet, vulg. l. merito.
ff. pro ſocio, & quia actũ ſubſiſtere faciat. l. quo-
ties. ff. de rebus dubijs, in propoſito vſurarum,
Barb. conſi. 65. col. 3. uolu. 4. Crauet. conſi. 145.
num. 11.

Vnde ex iſtis infertur, nec inſtrumenta ſimula-
ta cenſeri, nec reos inquiſitor puniendos, præci
puè quam plurimis coniecturis, in gratiam ipſo
rum concurrentibus.

Prima, ex qualitate, ac præſumptione inſtru-
menti publici, quod cum debitam formam ha-
beat, verum, legitimum, ac iuſtum cenſeri debet,
non autem in fraudem vſurarum confectum, &
tanto magis cum non contineat pacta inſolita,
vt ſupra dicebam in ſecundo præſuppoſito, &
not. in c. ſignificauit de cens. in l. cum allegas. C.
C. de vſur.
19 Secunda omnes † teſtes fiſci, quibus in hoc ma
ximopere creditur. l. ſi quis teſtib. C. de teſt. Pa-
riſ. conſi. 50. num. 12. vol. 3. Socin. iun. conſi. 69.
num. 11. uol. 1. Rim. iun. conſi. 61. num. 1. & 86.
num. 20. concludunt Bellum, & Bozetum inqui
ſitos eſſe viros conſcientiæ timoratæ, probos, le
gales, bonæ vocis, & famæ, nec ſolitos contra-
ctus vſurarios, & ſimulatos inire, minus pecu-
nias ſub vſuris mutuo dare: præſumẽdũ eſt itaq;
tales nullam fraudem, ſimulationem, vel vſuram
20 contraxiſſe, cum non ſint † ſoliti ſimilia agere.
c. ſi quis grammaticam 38. diſt. Cæpol. de ſimu.
contract. præſumptio. 22. num. 72. vt in ſimili de
21 † nobili diſſerebat Barb. conſi. 65. col. 3. uolu. 4.
qualitas enim perſonę, & bonæ famæ quãpluri
mum ſuſpicionẽ purgat, Bal. in c. iurauit. de pro-
bat. Dec. in c. poſtremo. in fi. de app. delicti præ-
ſumptionem tollit. Gram. conſi. 35. nu. 47. uoto
21. nu. 17. Crauet. conſ. 244. nu. 6. Valla conſ. 38.
num. 34. & conſi. 73. nu. 35. uol. 1. & calumniæ,
coniecturamque falſitatis elidit. Gram. deci. 60.
num. 13. & ſeq.

Tertia, Ioannes Maria Binda mediator par-
tium, & teſtis fiſci deponit ubique pecunias nu
meratas fuiſſe per Bozetum Venerio cauſa emẽ
di

diterras aliàs venditas Venerio per Bellum,ſo-
cerum Bozeti , & hanc fuiſſe partium mentem,
& conuentionem,licèt poſtea aliàs terras in cō-
22 tractum deduxerint.quæ mens,& contrahentiū
intentio omnem ſimulatiunem , labemque vſu-
rarum,& fictitij contractus tollit,iuxta doct.Cæ
pól.in tract.de ſimul.contract.2.ſumpt.1.nu.16.
in fi.& nu.17.crediturque mediatori, & proxe-
netæ altera parte minimè contradicente, Bar.in
l.diſſer.§.idem decreuerunt num.2.ff. de iur. fiſc.
Camp.de teſt.regul.85. Crot.de teſta.4.par.nu.
83.vbi de communi * Cur.de teſtib.concluſ.43.
nu.89.fortius ſi a fiſco producatur,vt ſupra.

Quarta,palam, & manifeſtè contractus cele-
brarunt partes , propterea quilibet præſumetur
bonus,& ab omni vſurarum labe alienus, vt in-
quit Cæpol.eod.tract.præſump.20.nu.67.Mul-
taque ſimilia poſſent adduci,quæ conſulto præ-
tereo , quando ſatis eſt non eſſe probata capita
in inquiſitione contenta, nec cauſam præexiſtē
tem ſimulationis,& vſuræ,nec fictitij contractus
ſpeciem,vt dixi ſuperius in quarto præmiſſo.

Nec contraria obſtant.primum de contracti-
23 bus correſpectiuis,cum illud,vt omnes Doct.lo
quuntur,& pręſupponunt, procedat ubi ab eiſ-
dem partib.duo contractus celebrātur,ſecus ubi
diuerſi,vt hic,diuerſa conueniunt,cum ex diuer-
ſis illatio,maximè in delicti præſumptione,non
fiat l.Papinianus exul.ff.de minor. nec alter con
tractus correſpectiuus ad alium cum diuerſa per
ſona celebratum dicatur.

Secundo,reſpondetur,lucrum pro mutuo ac
ceptum,cenſeri vſuram , at Bozetum nullum lu-
crum habuiſſe,nec pro illius commodo locatio
nem præceſſiſſe, ſed ad fauorem alterius,nempe
Belli eius ſoceri , & in delictis probatio conclu-
dens requiritur.

Tollitur ſecunda præſumptio.

Primo,ex alia fortiori,& probabiliori,ex actu
in quam coram diuerſis perſonis,notario, palā,
& publicè facto,ut ſupra dicebam in quarta pręſumptione,cum fortior debiliorem ſuperet.

Secundo , negando clam pecunias aliquas tra
ditas fuiſſe,hoc etenim concludere uidentur nō
nulli teſtes,qui tamen nec integri,nec idonei re-
putantur.

Primus eſt Venerius venditor, & locator ter-
24 rarum,qui in cauſa † propria,vel emptoris, & cō
ductoris teſtificari nequit l.nullus , ubi glo.C.de
de teſtib.l.omnibus,vbi Cyn.c.eo.tit. Campeg.
de Trot.regul.54.cum ſeq. qui eſt accuſator in
actis pag.37.propterea repellendus. l. diui.ff.de
accuſat.c.præterea.de teſti.cogend.Campeg.de
teſtib.regul.104.
25 Similiter cauſam ſolicitauit contra inquiſitos,
ut ob id reijci debeat.Abb.in c.ſuper. in fi. de te-
ſtib.Campeg.ubi ſupra,regul.77.Crot.de teſtib.
26 4.parte,nu. 36.& 145.ſentitque † commodum
ex illius teſtificatū occaſione nullitatis contra-
ctuum, & pœnæ ſibi tanquam applicandę in ca-
ſu probatæ vſuræ, vt merito fides ei adhiberi ne
queat,Bal.in l.dictatibus.C.de teſti.Alber.de te-
ſti.1.par.in prin.Abb.in c.per tuos.3.col. de te-
ſtib.dicens repelli a teſtimonio in crimine vſura
rum Titij , qui idem in alia cauſa Titium aſſumi
reum prætendit,Crauet.conſ.6.nu.101.

Secundus eſt Ioannes Andreas Oldrandus,cui
nulla fides præſtanda eſt,licèt deponat ipſo pręſente traditionem pecuniarum Clā Bozeto per
filium Venerij factam , & demum per Bozetum
Venerio in inſtrumento mutui.
27 Primo,quia ſe affinem Venerij , & amicum
profitetur,ideo repellendus , Specul.tit.de teſti.
uerſi.ſed nunquid in fi.Bar.Bal.& alij in l.paren-
tes.C.de teſtib. Campeg. de teſtib. regul.8.cum
ſeq.præcipuè in cauſa graui,vt iſta,Bal.conſ.50.
nu.2.vol.2.Pariſ.conſi.101.nu.38.uolu. 1. uel ei
ſaltem de fide minuendum,Deci. conſi.463.nu.
19.Grammat.de ciſ.34.nu. 18.

Secundo,non eſt omni exceptione maior,&
idoneus,vt decretum pro pœna cōtra vſurarios
28 loquens requirit, & quæ † qualitas omnino per
fiſcum , vel accuſantem probanda erat , vt quis
de vſura , vel contractu ſimulato conuinceretur,
in terminis Ioannes de Arno. epitom. 14. qui
Alex.Ang.Aret.& cęteros adducit. Carrer. in l.
obſeruare curabit.num.164.uerſi.item in cauſa.
in praxi crimin.

Tertio,contrariatur ex profeſſo dicto alterius
teſtis,videlicet Alexādri Venerij, cum iſte dicat
pecunias papiro inuolutas, citra numerationē,
per filium Venerij Bozeto traditas:ille vero de-
ponit totum oppoſitum,traditas,inquam,& nu
meratas fuiſſe præſentibus alijs teſtibus ita ut ne
29 mini iſtorum inuicem pugnantibus credatur,l.
qui falſa.ff.de teſtib.l.eos,in fine.C.eod.uel ſi de
diuerſa numeratione deponant , uti ſingulari-
bus non detur fides.c.cum tu. de teſtibus. Crot.
de tract.de teſtib. parte 7.nume. 143.148.& ſe-
quen.

Tertius eſt teſtis Alexander Venerius nepos
Antonij,qui patitur exceptionem affinitatis , &
contrarietatis,ac in idoneitatis non probatæ.

Vlterius,& quarto reprobatur,quia alias litē
30 habuit cum Bozeto , nec itaque tanquam † liti-
gator ſuſpicione caret,argum.c.ſuſpectus,tertia
quęſtio.5.Roman.ſingul.ſuo.318. cum Apoſtil.
Pignol.

Quinto fatetur ſe dictum ſuum in iudicio emiſ
31 ſum cum iuramento parti propalaſſe,& reuelaſ-
ſe,qui propterea reprobatur.l.falſa,vbi Bal.ff.de
teſtib.l.nullum,C.eod.tit.Campeg.tracta. de te-
ſtib.regul.231.

Quartus teſtis Bartholomæus Venerius,& ip-
ſe reijcitur.
32 Primo , quia filius eſt Antonij Venerij partis
accuſantis,vendentis , & cauſam proſequentis,
& ob id teſtem adhiberi nequit. l. parentes.C.
de teſtibus etiam , quod iudex id pręciperet,
Ioan.And.ad Specul.tit. de teſta. circa primum.

Campeg.

Campeg. loco præc[illegible] re[illegible]ul. [illegible] & 4.

Secundo, contrar[illegible]tur [illegible] modo, quo Alexander depo[illegible] erat [illegible] pecuniarum B[illegible], præ[illegible], & [illegible] facta, nec ide[illegible] cre[illegible]

Tertio qui[illegible] pat[illegible]tur [illegible] idonei[illegible], quas cont[illegible]a [illegible] que non [illegible] ni[illegible] tantu[illegible] r pr[illegible]

33 ſed † pluri[illegible]us, inf[illegible] ſ[illegible]ul [illegible] concludere contra [illegible] in[illegible] m[illegible]u[illegible]d ex decreto patr[illegible]æ [illegible]rimine [illegible]um [illegible]mu lationis inh[illegible]b[illegible]les pr[illegible]bar[illegible] p[illegible]r S[illegible]in. [illegible] conſi. 118. [illegible] m[illegible] [illegible]aiut[illegible] Ma[illegible]a no, Cat. con[illegible]. 97. nume. [illegible]qu[illegible]u. u[illegible] conſi[illegible]o crimin. in qua[illegible]. [illegible] qui[illegible] [illegible] ſt[illegible]s pro fiſco examinati [illegible] ſa mam inqui[illegible]torum d[illegible] [illegible]bens accuſantis illorum d[illegible]t[illegible] [illegible] c[illegible]clu dendo ex probatione teſ[illegible]ium, [illegible] ari aduer ſus inquiſitos.

Coniectura tertia ener[illegible]. Primo [illegible]uia teſtis ille non pr[illegible]bat, ut ſu[illegible]. S[illegible]cund[illegible], [illegible]a rium ex dictis Bindæ ap[illegible]r[illegible]t[illegible], videlic[illegible]t Cæſarem terras uoluiſſe emer[illegible] propt[illegible]r q[illegible]u latio, & fœnoris præſumpt[illegible] [illegible] pra, in tertia coniectura pro inqui[illegible]it[illegible] s[illegible] de[illegible] raui.

Quarta, tollitur ex mera n[illegible]gatione [illegible] cum in præſenti pacta inſolita ceſſen[illegible] [illegible]uia potius ſimpliciter partes contraxerint.

Quinta, & ſexta minus refragantur, cum dicta teſtium, quibus innituntur n[illegible] ſubſiſtant [illegible] nec intentionem accuſatoris [illegible]ci probent, ut ſ[illegible]perius demonſtraui.

Septimæ reſpondend[illegible], nos non uerſari in du bio, ut fauore animæ pro uſura ſit iudicandum, cum immo in claris uerſemur ex pl[illegible]b[illegible]s ueri ſimilioribus, & fortioribus coniectu[illegible], quę con tractus legitimos indicant, cum fortio[illegible]ibus ſit ſtandum, Alciat. de præſumpt. reg. 3. capitul. 13. num. 19.

Secundo, illud dictum, quod fauore animæ creditorum ſit pro vſur[illegible] iudicandum, procede-

34 re intelligo in † foro con[illegible]cientię, & pro uſurarũ reſtitutione, ac ubi coniecturę multę concurrũt, ut loquuntur citati Doctor. at ſecus in foro fori, in pœnalibus, ſeu in [illegible]udicio exiſtentibus terminis partibus, cum immo pro contractus ualiditate, ueritate, & iuſti[illegible]a præſumatur, ex com muni * regula, de qua ſ[illegible]perius in primo argumento. Abſoluendi ſun[illegible] igitur rei a contentis in inquiſitione, cum ceſſet fiſci probatio legitima. Vt tandem diffinitiuè ab omnibus pœnis abſoluti fuere, & ſi declaratus contractus nullus ex ſolis præſumptionibus, iuxta ordinem patrię ęditum anno 1541. cum onere, Venerio, reſtituendi Bello ſcutos 21. &c.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO NOB. DE BVRSAT[illegible]IS.

ARGVMENTVM.

Quan[illegible] [illegible]tentia & tra[illegible]actio ſuper laudo ſeruari d[illegible]t.

Et par[illegible] v[illegible] [illegible]tum [illegible]atur [illegible] plures perſonæ [illegible] m [illegible] [illegible]ue ponantur.

Vb[illegible] [illegible]ur, [illegible]m ſibi [illegible]acere [illegible] crius part[illegible] [illegible]al[illegible] perſo n[illegible] [illegible]nē conſ[illegible]qui ual[illegible]at.

An pœna [illegible]uentionalis petatur [illegible] quando p[illegible]r[illegible] a ne[illegible] [illegible]m vnius incurratur. ubi de materia.

[illegible]MMARIVM.

1 *[illegible]b[illegible]at[illegible] di[illegible]tur ex contractu, cum [illegible]tentia in tranſactione de[illegible]tur.*

2 *Actio oritur ex contractu, in quo laudum includ[illegible]tur, non ex laudo [illegible] quod ſuiſſ[illegible]t nullũ.*

3 *C[illegible]tractus ſunt indiuidui.*

4 *T[illegible]s vna, [illegible] vnum [illegible]pus tantum cenſetur [illegible] ex[illegible]imitur vna[illegible]arte [illegible] licet plures perſonæ nominentur, vel co[illegible]ectiue ponantur.*

5 *Compromiſſo a pluribus ex vna parte facto, non pote[illegible]t inter illos iudicari, cum unum corpus [illegible]enſeatur.*

6 *Caſus [illegible]ripturæ & conuentionis ita obſeruatur, [illegible] ut caſus legis.*

7 *C[illegible]mpromiſſum vnicum di[illegible]tur, cum ſit pro omnibus differentijs, licet per plures perſ[illegible] [illegible]as vel de pluribus rebus & [illegible] omnibus eſt iudicandum.*

8 *Stipulatio in duobus reis debendi, committitur ex unius inobſeruantia, maxime ſi contrauenieris non ſit ſoluendo.*

9 *Pluralis numerus non ueri ficatur in uno.*

10 *Capitula connexa dicuntur, cum vnum ab alio dependet, & quando.*

11 *Dictio, alter, ſui natura duorum diſtributiua.*

12 *Laudi uerba, ſtricte interpretanda.*

13 *Dictio, omnes, comprehēdit quoſcunque, & ſtat collectiue.*

15 *Argumentum ab ordinatione validum eſt, Ab abſurdo vitando. num. 15. Ab effectu eorum, quæ ad finem ordinantur. 16. Ab iniquitate. num. 17. A natura contrariorum 18 Ab interpretatione ſumenda 19.*

20 *Interpretatio fit in dubijs, quæ a ſapientibus probatur. Qua altera pars non defraudatur.*

... ur. 22. Quæ æqui- ... In ... tatem cont... at ... 4 ... eu tatur 25 vtrique caſus ... o. magis iuri conueniat. 27 ... t m... 28. Non reddatur ac... lu... o n...

F... in... uidua eſt.

... n licitur, cum non affert pars in par ... tilitatem, quantum tota in toto, ex ... mu *

32 ... m fit indiuiduum, ex mente ... ti... n.

33 Par... tio non fit in indiuiduis ... omni bus ... ntientibus ex * commun.

34 Emptor non co... tur vni ex reis tantum retrouē der... m emptam a pluribus, cum pa... retro- emeridi, ex * commum.

3... Indiuiduum iudicatur, cum promiſſo pluribus ſ... facta.

36 Re plures facti in contractu, & in diſtractu, ſunt finaliter rei.

37 Actio vbi ... um extin... itur, euicta parte non agitur ad totum.

38 Ac... ptilatione vnius ex pluribus coniunctis, re ... eiuſdem cauſæ, ſicut ex ſolutione, liberantur omnes.

39 Sententia pro vna quantitate lata, vnica dicitur, pl... res vero, ſi plura capita contineant.

40 Sententia regulariter e... indiuidua.

41 Sententia excedens duas vncias, nō exequitur, * nec pro duabus iuxta formam ſtatuti.

42 Collectiuæ maior vis, quam copulatiuæ.

43 Capita diuerſa, ex diuerſis rebus cenſentur, licet vnica ſcriptura contineantur.

Totque ſunt contractus, quot ſunt res in illo deductæ.

44 Compromiſſi pœna locus non eſt altero ex compromittentibus obſeruante.

45 Contractus tot ſunt, quot res, niſi contrarium, ex mente contrahentium conſtet, vel unico pretio contineantur.

46 Adiunctis ratione multa admittuntur, quæ aliter non admitterentur.

47 Appellatio ab vno capite ſententiæ, non prodeſt, quo ad alia ſeparata.

48 Appellatio communis, non prodeſt alteri, cum dicitur quatenus contra ſe eſt.

49 Pœna inſolidum non committitur, vno ex pro- * mittentibus contrauenicnte, ex cōmum * quod limitatur, vt ibi.

50 Plures, ſi pro vno habeantur, vno contrauenientē, pœna pro omnibus committitur.

51 Obli... atio dandi ... a orā arbitro, operatur, vt pœna ... ulat ... otum, ex unius inobſeruat... a ... ur.

52 Fa... t a t... in indiuiduis.

53 Pœn... um per unum tantum ... currit ur, ſi ſup... r indiuiduo * ommitt... ur ex * communiori. & numero ſequen.

54 S... tio pœnæ, ſuper diuiduo in totum committitur, quando ... ub conditione fiat, puta ſi agitur ... , cum eſt in pote... tate part... totum ... ruare.

55 Promiſſio pœnalis voluntaria, de pluribus factis vel vno tantum ... x modica ino... uantia, vel non implemento ... ommittitur ... lidum.

56 Pœna compromiſſi de... etur etiam quod non intererſit parti, & ma... is ſi duplum ... tis intereſſe non excedat, etiam ſi difficultas in obſeruando eſſet.

57 Pœna compromiſſi pe... itur iure actionis tantum, non per viam accuſationis.

58 Iuſta cauſa non e... cuſat a pœna conuentionali, * licet aliàs ſimpliciter loquendo quis a d. pœna excuſetur, ex * commum.

59 Parti & eccleſiæ ius pœnæ acquiritur, ſtatim quod laudi redu... io pe... tur.

60 Læſio enormis ad... am partem ſi contrauenit * pars pœnam conuentionalem ceſſat facit, ex commum. *

61 Renunciari per partes poteſt etiam enormiſſimæ ** læſioni, ex ** communiori.

62 Pœnam conuentionalem nemo exigi, niſi doceat prius e... ſui latere omnia adimpleuiſſe, ex com * muni. *

63 Laudum eſt nullum, pro his, quæ non continentur in compromiſſo.

64 Sententia vel laudum continens extra petita aliquid, poteſt pacto confirmari.

65 Clauſula, prout de iure in ſtipulatione vel actu adhibita, operatur, vt ordo iuris attendatur, nec actus vel ſtipulatio penitus conſiderentur.

66 Sententia in correum lata, nō exequitur contra al... rum, ex * communi.

67 * Mo... at replicata, non purgatur.

68 Erronea retractanda ſunt, etiam quod geminatis * vicibus ſint repetita, ex * commum.

CON-

CONSILIVM CLXXVI.

TRINITAS ADSIT.

QVAMQVAM nullum adeo
difficile negocij geuus clariſſi-
me Prætor,exeogitari poſſe di-
iudicem, quod ſua ernditione
leuiſſimum non ſit:hodie tamé
non poſſum iuſtis meorum;pre
cibus deeſſe,quin ea iu medium adducam; Quæ
tam circa fiuem faciẽdam, quam pœnam com-
promiſſi incurſam, iuri & ęquitati conſona vi-
deantur.

Et circa primum, quod fines ac liberationes
fieri nequeāt per Magnificos Dominos fratres
de Burſattis Excellenti Domino Autonio Me-
dico de Tcdoldis tantum,vt petijt,excluſo alio
fratre,& niſi rcciproce ſimul, ac iuxta concor-
dium & tranſactioncm partium,ex infraſcriptis
hoc ius demonſtro.

1 Primo,quia obligatio., † & promiſſio finis fa-
ciendi liberandique partes inuicem,licet in ſen-
ţeutia comprehendantur, ex contractu tamen,
& ſtipulationc ſeu tranſactione proficiſcuntur,
vt docet conuentio,&;documentum publicum,
qno probatur,exprcſſa partium ſtipulatione,ita
conuentum,iudicatum,& tranſactum fuiſſe,pro
yt arbiter iudicauit,Gloſſ.in l.ſi conuenerint, &
ibi not.ff. de re iud. Ample Socin. ſenior.conſ.
27.numero 5.& 12. volumioe primo Blanc. de
comprom.9.quęſtion.numero 68.ex quo inſtru
2 mento oritur † actio non ex ſententia vel lau-
do,etiam quod fuiſſet nullum. Gloſſ. in l.ſecun-
da.C.ubi Alfa.collect.440.C.communi.Vtriuſ-
que iud.Bartol.iu l.1.c.qui pro ſua,Affliet. deci.
117.in ptin.& num.5.Caccialup. de tranſact.q.
tertia.Siluan.conſi.71.num.16.cum ſeq.Tobia.
Non.conſilio 68.numero 7.& ſequen. Itaque in
dicta tranſactiooe contenta indiuidua cenſen-
3 tur,cum † contractus ſint indiuidui.l.ſi quis alia-
rum.ff.de ſolut.l.quod ſi vno. ff. de in diem adie-
ctio. ac de ttanſactione eſt text. in l. 1. & 2.C.ſi
aduerſus tranſ.in totumque approbari a partib.
vel reprobari debet,non autem in parte accepta
ri,& in alia reijei.

Secundo,quamuis in inſtrumento, legantur
plura capita ſepatata, variæ petitiones ac con-
dcmnationes, diuerſæque perſonæ ex vtraque
parte nominatæ:non tamen cenſentur iuris or-
dine,& effectiuè plures, ſeparatæ, vcl diſtinctæ
res, ſed connexæ, ac unum tantum prætenſio-
num perſonarum & rerum corpus.Tum quia in
narratiua proœmioque in verbis enunciatiuis
diſpoſitiuis ac in omnibus clauſulis laudi & ſen-
tentiæ & compromiſſi, ponuntur ſemper Do-
mini Fratres de Thedoldis rei ac debitores, ex
ſententijs, pro una parte tautum ſic tamquam
vna perſona & vnum corpus: Domiui vero de
Burſattis creditores & actores pro altera: ſic
aliud corpus, qund centenis vicibus expreſſum
repcritur,ita vt ſcripſerit Bal.in conſilio 309.vo
lum. primo. quod facto compromiſſo a plurib.
ex uña parte,non poteſt inter illos iudicari,cum
vnum tantum corpus & pars reſpectiue ad aliā
cenſeatur ſeq.Sncin.& Butr. allegati per Alciat.
conſilio 164.numero 22.Dec.conſi.253. nume
ro quarto. Alban. conſilio 38. numero quinto.
& ſeruit Bartol.& Iaſ.in l.fina.cap.de impub.vbi
cum plures ſub nomine collectiuo vocaotur cū
alio, illi omnes pro vno reputantur. ſeq.Socin.
iun.conſil. 104.numero 15.uolum. 1. Cumque
verba ſint clara,nulli interpretationi locum eſſe
cenſeo.l.continuus.§.cum ita.ff.de uerbo. oblig.
l. non aliter. l. ille aut ille.§. cum in verbis.ff.de
6 lega.tertio.Iſte cnim eſt caſus † ſcripturæ conuē
tionis & pacti, pro ut dicimus, iſte eſt caſus le-
gis, ut cum Baldo l.qua conſilio 215. numero
tertio.in fine. uolum.tertio. Tum rurſus, quod
compromiſſum generale omnium differentia;
rum licet plura capita diſtincte & petitiones cō-
7 tineat,† vnicum tamen, non plura cenſeri ſolet,
auctoritate.Bald.ad Specul.titu. de arbitr.§.fina.
in verbo, an compromiſſum.in fine. dicens eo-
dem loco, verſie.ſi plures,quod ſi compromiſ-
ſum fiat ſuper re indiuidua (ut hic factum infe-
rius demonſtrabitur) & per plures perſonas:
vnicum tamen erit, non plura compromiſſa,
idem ſi de pluribus rebus fiat, ſed unico contex-
tu,uel circa plures quæſtiones, ab utraque par-
te:quia tunc erit vnicum, & ſimul ſuper omni-
bus pronnneiabitur. Ita Marc. Blanc. in tractat.
de comprom.quæſtion.nona prin. numeto 59.
Contractus enim iſte fuit celebratus eodem lo-
co,& tempore,coram eiſdem teſtibus,vnicn cō
textu,per eundemmet notarium, quæ efficiunt,
vt vnicus prę̃ſumatur contractus, Bald.in l.pri-
ma,in fine. C. de libert.Natta conſilio 449. nu-
mero 7. & 8. uolumine ſecundo. diuidi ergo
obligatio ſeu finis non debet, ſi vnicus iudica-
tur.

Tertio,tenentur Domini Antooius & Bene-
dictus, vnà nirtualiter de euictione terrarum
aſſignatarum Burſattis, & illas eiſdem omnino
conſeruare, vt patet in quarto capite laudi; ex
quo reſurgit quędam tacita conſtitutio duo-
rum Reorum debendorum, Crauet. conſilio
ſeptuageſimo ſexto, in principio. vt hinc ex
8 unius inobſeruantia, † ſtipulatio in totum com-
mittatur,nec diuidi valeat, ex not.per illum tex.
in lege,quinta.§.fina.ff. & in l. quarta.§.Cato.ff.
de verbor.obligat.maxime cum contraueniens
non ſit ſoluendo, per Alciat. ibidem, nume-
ro 175.

Quarto, in inſtrumenti clauſulis generalibus
ponitur, quod prędicti Antonius, & Bene-
dictus Fratres de Tedoldis, promiſerunt per-
tinentia, & ſpectantia ad vtranque partium

Digitized by Google

obſeruare,ſub clauſula iuramenti, & ſub pœna
dupli;ergo ſimul & vna promiſſio fuit emiſſa nõ
9 ſeparatim,† cum pluralis numerus, prædicti, nõ
reſoluatur in ſingularitatem,vel in vno regulari-
ter uerificetur.l.ubi numerus.ff.de teſtibus. Rur-
ſus capitula, prætenſiones ac particulæ laudi
emologati ſunt connexa, & omnia dependen-
tia a credito petito per actores, ac ab executio-
ne virtute iudicat millies obtenta contra Bene-
dictum,& Antonium correos, vt uerba inſtru-
menti manifeſtum reddunt, totque terioſi pro-
ceſſus inter partes compilati;qua de re unica pe
10 titio,capitulum,& unica ſententia,ac promiſſio
dictarum partium qualificata tamen cenſebitur,
non autem plura & ſeparata capita, ex doctrin.
Barto.in l.Aurelius. §.idem quæſijt.in fine.ff.de
liber.lega.& quia omnia idem debitum tangũt,
vnum negocium ab altero procedit, ad vnum
effectum liberationis tendunt; finis habet ali-
quid acceſſorium cum altero, & alium tãgit vel
qualificat,cenſentur omnia connexa,& non ſe-
parata, ut declarat Boer.conſilio 7. per totum,
Alciat.conſilio 167.numero 11.dicens,hoc to-
tum iudicis arbitrio remitti, vnicum propterea
negocium pro parte acceptari,ab vno, & ab al-
tero reſpui nequit.

Quinto,quicquid ſit circa petitiones & præ-
tenſiones; ſatis eſt, quod in fine laudi & tranſa-
ctione, reſpectu finis faciendi in ſpecie dicitur,
quod una pars alteri inuicem finem ampliſſimã
faciat,reſeruata uni parti, caſu quo aduerſa con
traueniret,facultate redeundi,ad primæuã actio
nem, ac ſi parti nullum fuiſſet præiudicium ex
dicto concordio allatum, hinc duo inferuntur.

Primo,quod duæ tantum partes ſunt,quæ finẽ
& abſolutionem perficere aſtringuntur,cũ hæc
11 dictio † alter, ſit ex ſua propria & vera natura
duorum tantum diſtributiua.l.qui duos.ff.de re-
bus dub.l.nonnunquam.ff.de iud.l.ſi duob.ff.de
bon.poſſeſſ.contra Tab. Bart.in l.hoc articulo,
circa fin.ff.de hæred.inſt.& in l.1.§.quod in ſen
tentijs.ff.quando appella.Tradit Marſi.in pract.
crim.§.conſtante.nume.44.& carcre.§.homici-
dium.il 4.nu.63.non procedere ea de cauſa in-
quiſitionem dicentem, quod altera alteri, uel
unus alteri auxilium præſtitit, ſi ſunt tres uel plu-
res inquiſit.ſequitur Roncaga.in l.3.§.ubi duo,
num.14.ff.de duobus rei. At ſi eſſet in facultate
domini Antonij tantum finem conſequi a Bur-
ſattis ſeparatim a fratre,& in arbitrio fratris illã
recuſare, ſequeretur.

Primo,quod non eſſent duæ tantum perſonę
vel capita, quę abſolute actum expedirent, ſed
plures & num.quinque.

Secundo,quod verbis concordij non ſatisfie-
ret;nam,dum vult,quod vna pars finem alteri fa
ciat ampliſſimam, non poterint perſonę ſepara
ri,quando eo modo nec una alteri pars faceret,
vel ab alia conſequeretur finem amplam; ſed
vna perſona tantum,alijs remotis,quod eſſet di
12 recto contra verba † laudi ſtricte interpretanda
l.quicquid aſtringendę.ff.de uerb.oblig.l.1.C.ſi
plur.una ſent.Caſtr.conſilio 295.uolum.primo
Crauet.conſilio 10.numero tertio.& in termi-
nis laudi Ruin.conſilio 116.numero ſexto.uo-
lumin.quarto. Roland.a Valle.conſilio 79.nu-
mero 19.47.& 67.uolum.tertio.Rurſus, contra
verba contractus & concordij ſtrictius intelli-
genda.l.ueteribus.ff.de pact.l.in vendendo.ff.de
contract.empt.Bald.in l.ceſſante.C.quomodo:
& quando iud.cum vulga.Quinimo expreſſe re-
pugnaret verbis compromiſſi ibi; *che facen-
do eſſi.d.terminatione, s'habbi, da renuntiare, da
tutti li nominati,a tutte le liti,cõ una generale,&c.*
Neceſſe itaque eſt pro obſeruantia laudi & con-
uentionis,quod omnes nominati,non unus tan
tum finem & liberationem exponat, qui enim
omnes dicit,nullos excludit.l.cum prætor.ff.de
iud.& unicum tantum corpus conſtituit, Deci.
13 conſilio 421.numero 4.eo quod dictio, † om-
nes, maxime in numero plurali, ſtet collectiuè
non diſtributiue; Bartol.in l.hoc articulo.ff.de
hęred.inſtitut.& in extrauag.ad reprimẽ.uerbo
omnis.Aret.in l.centurio.prima glo.ff.de vulg.
& pupill.Caſtr.conſilio 383.in antiq.Corn.cõ-
ſilio 237.uolum.tertio.apoſt.ad Harmanotum
detum.in d.§.Cato.num.443.dum enim vnus
tantum, finem afferret, non verificantur verba
laudi,& ſententię, ſic conuenit ut omnes finem
faciant,uel nullus,ut in materia eſt text.in l.item
ſi unus.§.primo.& in l.non diſtinguemus.§.cum
in pluribus.ff.de arbitri.qui certe radices dubita
tionis euellit.

Alterum infertur, quia altera parte ueniente
aduerſus laudum,& concordium, mandat par-
tem obſeruantem poſſe redire ad actionem, &
executionem primęuam, vt manifeſte docent
verba inſtrumenti, quod iuri videtur conforme
ex.l.prima.& ſecunda.ubi Deci.C.ſi aduerſ.tran
ſact. Quomodo igitur Burſattis ſuccurſum erit,
(Benedicto contrauenientc) vt poſſint redire
ad paratam ex ſententijs Rotę & Senatus per
vim,executionem contra Antonium, ſi eidem
ſoli finem ampliſſimam exponant? Ambo igi-
tur fratres in ſolidum tenebuntur finem agere,
ne vana, & illuſoria reddatur omnino reſerua-
tio, ac ne fauorabilis facultas parti obſeruanti
14 attributa in odium illius retorqueatur; † arguen
do primo ab inordinatione, quod eſt validiſſi-
mum.l.legata inutiliter.ff.de adimend.lega.l.ſe-
cunda.in fine.C.de iur.calumn. Euerrard.loco-
rum communium 57.finis enim propoſitus ad
tollendas lites,& diſcordias, ac iura primęua in
fauorem obſeruantis ſeruata, effectum prorſus
contrarium producerent, ſi alter contra quem
parata eſt executio per vim, finem conſequere-
tur:frater vero, qui nihil habet, contraueniret,
& hac vias lites perpetuę conſtituerentur, iura-
que primæua parti obſeruanti tollerentur.quod
concedi minime debet.

15 Secundo, arguendo † ab abſurdo ac inconuenienti euitando, quod a diſcretione naturali ſumitur. l. nam & abſurdum. ff. de operi. libert. l. ratas. C. de reſcind. vend. l. prima. §. vnde quæritur. ff. de publi. Bald. conſilio 29. volum. 3. Euerard. vbi ſupra, loco. 8. ſed quid abſurdius, quid inhumanius, quidue magis inconueniens, excogitabitur, quàm quod Burſatti abſoluant fratrem debitorem diuitem, aduerſus quem executionem per vim realem paratamque habeant, & contrauueniente altero fratre Benedicto, ad ius illorum primæuum ſine ſequuto redire nequeât.

16 Tertio, arguendo † ab effectu eorum, quæ ſimul ad eſſe finis requiruntur, quorum alterum ad eſſe non ſufficit, ſed vtrunque copulatim, & coniunctiue requiruntur. l. vnde etiam. §. pen. ff. Itin. actuque priu. l. fulcimus. §. cum hoc, vbi Bart. ff. ex quibus cauſ. cum alijs per Euerrard. loco ſupracitato, numero 36. requiritur abſolutio ampliſſima, caſſatio proceſſuum, reſeruatio iurium, & actionis primæuæ, in fine ſtatuendo. Igitur vni tantum Antonio nempe ſeparatim fieri nequit, quando ipſe ex conuentione teneatur terras manutenere vnà cum fratre: & ſi contraueniendo, Benedictus terras obtineret, non poſſent creditores denuo propter finem contra Antonium agere, cauſa dictę cōſeruationis promiſſæ. neceſſe itaque eſt, vt viciſſim abſolutio generalis, vel mutua, iuxta conuenta fiat.

17 Quarto, arguendo † ab iniquitate & impietate vitanda, quod ſolitum in iure reputatur, cum pietas & æquitas, nos Deo æquales reddat, l. imperialis. C. de nupt. Tiraq. tract. de pen. cauſ. 24. Impium. n. eſt quem duplici onere grauari. l. naues onuſtę. §. cum autem. ff. ad legi Rod. de iact. l. titia. §. qui in vita. ff. de leg. 2. Conceſſaque fine domino Antonio tātum hoc onere creditores grauarentur, quòd contra eum executio prior ceſſaret, nec ab illo quod ſuum eſt, conſequerentur. Demum alio impiori grauati eſſent, quia a Benedicto vel cæteris illius creditoribus. in terris turbari poſſent.

18 Sexto, arguendo a natura † cōtrariorum, quæ ſimul nequeunt ſtare. l. ubi repugnantia. ff. de regul. iur. Iaſ. in l. Ruffinus. C. de teſtam. mutuoque ſe inuicem expellunt. Soc. ex quinto metaſiſices, conſilio 27. numero 1. uolu. 4. contraria eſt abſolutio ampliſſima, primęuę actioni, & executioni debitæ, cum per illam hæc tollantur. ergo ſimul ſtare nequeunt, quod creditores fines exponant, & exequi priores ſententias iam annullatas valeant.

19 Sexto, & vltimo, argumentum duco, ab a interpretatione ſumenda, etiam in caſu dubio, qđ iure noſtro paſſim pro valido admittitur, arbitrio iudicis interpretatione remiſſa: ex Bal. in l. voluntatis. numerō 1. C. de fideicom. Rom. con
20 ſilio 376. nume. 7. † interpretatioque maxime in contractibus & ſententiis continuo illa fiat, ac deſumatur.

Primo, quæ a ſapientibus probatur. l. ſaluius Ariſto. ff. de leg. præſtand. Socin. iun. conſilio 76. numero 11. uol. ſecundo. Crauet. conſ. 3. nu. 23. & conſ. 5. num. 14.

21 Secundo, quia † altera partium culpa alterius decepta iureue ſuo fraudata haud remaneat. l. 3. §. 1. ff. de recept. arbitr. Crauet. conſilio. 33. numero 25. conſilio 91. nume. 11. & 245. nume. 9. & 269. nu. 5.

22 Tertio, quia fraus † excluditur. l. 1. cum l. nihil intereſt. ff. ad maced. Deci. conſi. 278. Crauet. cōſil. 122. num. 11.

23 Quarto, quæ † æquitatem ſapit. l. in his. ff. de cond. & demonſtr. Craue. conſilio. 70. nu. 13. & conſil. 186. nu. 14.

24 Quinto, quæ † benignitatem contineat. l. fin. C. qui. boni. ceder. poſſunt, Soci. Sen. conſil. 25. vol. 1. Menoch. de arbitr. iud. cau. 199. cent. 2. nu. 6. 8. & ſeq.

25 Sexto, qua delictum † euitatur, Bart. in l. non ſolum. § ſed ut probari. numero 2. ff. de operi. noui. Alciat. tract. de præſumpt. regul. 3. præſumpt. prima.

26 Septimo, qua dicatur † electa via ſatisfaciendi vtrique caſui, & obligationi. ar. l. adoptiuus. §. 1. ff. de ritu. nupt. Crauet. conſil. 149. nume. 13. & ob cauſam magis neceſſariam, ex ſententia Bartol. in l. triticum. ff. de verbor. obliga. l. fin. C. de alim. pup. præſt. Crauet. conſi. 106. nu. 5. & 134. nu. 34.

27 Octauo magis † iuri communi conueniat. l. ſi ſtipulatus. ff. de vſur. Brun. conſ. 35. n. 10. Menoch. d. caſu. 199. nu. 9.

28 Nono ſit magis † uериſimilis, Crauet. conſi. 135. nu. 33. Menoch. ubi ſupra. nu. 10.

29 Decimo, ſumitur interpretatio, † qua actus q; geritur, non reddatur eluſorius. l. ſi quando, in principio. ff. de leg. 1. Crauet. conſi. 25. nume. 7. 135. numero 25. & ſimiliter ſuſtineatur. l. quoties. ff. de rebus dub. Menoch. d. caſu. 199. n. 19. 22. & ſeq. At qui ſumpta interpretatione, quod viciſſim, ac vna per omnes fratres hinc inde nominatos, reos & actores, finis componatur, concurrent hæc omnia, pro vt è diuerſo ceſſabunt, ſi per vnum tantū fieri contingat, contraueniente alio. Hæc ideo admittitur, qua pars actorum culpa alterius fraudari non poterit. Nec a ſapiētibus redarguetur, vt æquitas & benignitas ſuadent, ne dum, à lite diſcedere intendunt, remiſſa ampla quantitate pecuniarū, denuo a cæteris creditoribus ſuper accepto moleſtentur. Delictum, patris excluditur, quia ex fine ſimultaneo euitatur pœna. 1000. aureorum, quam incurſam ex inobſeruantia concordium declarat. Satisfit vtrique caſui, partibus, obligationi, & in caſu magis neceſſario, ſi liberatio ab vtraque & vtrique referatur, non etiam ab idoneo tantum, excluſo eo, cuius inanis eſt actio, iuri conuenit, propter verba duorum diſtributiua ibi altera pars, &c. Magis ueriſi

milis cenſetur finis, iſto caſu, Trāſactio, & a lite
diſceſſus ſubſiſtunt, prout redderentur illuſo-
ria, ac annullaretur, ſi ex contrauentione unius
tantum, ad priores actiones oporteret rudire.
qua propter, hæc interpretatio omnino ſumē-
da eſt. item, & accipiēda ex accumulatis per Me
noch. d. caſu. 119. per totum.

Sexto, me in hanc ſententiam trahit, quia fi-
nem & liberationem conſequi, eſt quid facti, vt
legitur in inſtrumento, ibi, finem facere. rurſus
contractus eſt, quid facti. l. conſilio. ff. de curat.
furios. l. ex hoc iure. vbi Bal. ff. de iuſt. & iur. Bal.
in l. 2. ff. de iur. iur. facti vero obligatio, exceptis
30 duobus caſibus, eſt † indiuidua. text. eſt ubi om-
nes ſcribentes. in l. 4. §. Cato. ff. de verbo. obliga.
rurſus, vt ex præcedentibus liquet. tantā vtilitatē
in parte non afferret particularis finis, quantam
abſolute cum omnibus emiſſa reſpectu totius. ex
parte namque Antonij acceptantis, ſolutio in
terris fieret, iuxta conuent.. ex latere vero Bene
dicti, in intereſſe tantum ob inobſeruantiam, &
diuerſa in eodem caſu contingeret ſolutio. Sic
obligatio hæc ex contrahentium intentione, &
31 iuris ordine, quid † indiuiduum continet. l. in
executione. §. ſecunda ſpecies. & §. pro parte. ff.
de verbo. oblig. Bart. in l. ſtipulationes non diui
duntur. in tertia quæſt. & in §. Cato. ubi oēs in
præmiſſis. ff. de verb. oblig. & in l. græcè. §. illud.
ff. de fideiuſ. ſimilia accumulat Tiraq. tract. de re-
32 tract. §. 24. glo. 1. nume. 6. 13. & 14. † diuiduum
n. ſui natura, fit ex contrahentium mente conie-
cturata indiuiduum. puta, quando duobus pro-
mittitur, quod vni veriſimiliter, nō promiſiſſet,
Roncagallus, vbi ſupra Bart. in conſilio 195. An
gelottus. numero 5. Nec Burſatti cogentur cum
altero tātum fines agere reciprocas, eo quod in
indiuiduis, niſi omnibus contrahentibus credi-
toribus, vel ſtipulantibus, conſentientibus, in-
33 teruenientibus, & acceptantibus, † partis præſta-
* tio non fiat. l. fin. ff. com. * præd. l. 2. §. ex his.
ubi Bart. & omnes ſcribentes. ff. de uerbo. oblig.
quod argumentum late deducit Tiraquel. d. §.
23. gloſ. 1. numero 6. 13. & ſequ. præcipue quia
contingeret ex vnius fine ſolutionem debiti fie
ri in diuerſis corporibus, vt ſupra. rem enim pro
miſſam, terras inquam in ſolutum acceptas ex la
tere Antonij, conſequerentur, ex latere uero fra
tris nequaquam, ut eo magis quid indiuiduum
iudicetur, ex not. per Soci. Sen. conſilio 16. in
princ. & numerro 44 cum ſeq. vol. 5. Roncagal.
d. l. eandem. nume. 84. ff. de duobus reis.

34 Hinc communiter tradunt ſcribentes, † em-
ptorem non compelli retrouendere alteri tantū
ex duobus, qui vendiderunt rem cum pacto re-
trouendēdi, etiam ꝙ partem precij offerat. cum
actus iſte cenſeatur indiuiduus, nec idem in
parte reſpectu partis præſtet commodum, quod
totum reſpectu retrouenditionis totius afferret.
* ita per alios de communi * atteſtatur Cagnol. in
l. ſecunda. numero 102. C. de pact. inter empt. &
vendit. Tiraquel. d. §. 23. glo. prima. numero ſex
to, fuſius hāc ſententiā magis æquiorē probans,
& dd. eandem ſequutos commemorans, tradit
Roncagal. in l. eandem. in princ. a numero. 63.
ad numerū 96. ff. de duobus reis. Harman. de-
tus. in d. §. Cato. numero 178. 180. & ſequent. ea
adducti potiſſimum ratione, quod vbi promiſ-
ſio ſimpliciter facta eſt pluribus, ſuper re etiam
ſui natura diuiſibili, ſi nihil de partibus agatur,
35 cenſendum ſit indiuidua, non † natura, ſed per
accidens eſſe in obligatione, ut pars rei tantum
recte præſtari nequeat. l. non diuiditur. in ſecun-
do reſponſo. ff. de verbo. oblig. & quia cōtra mē
tem fieret cōtrahentium, qui de toto cogitarut,
non autem parte, rationique id congruat, cum
plerumque non ſit tanta vtilitas, uel perfectio,
reſpectu vnius partis, quanta reſidet in toto re-
ſpectiuè, iuxta l. in executione. §. ex his. ff. de ver
bo. oblig. nec ſit veriſimile, quod qui totum ſti-
pulatur, parte vnica exiſtat contentus. trad. om-
nes in dict. §. & dicta. l. ſtipulationes non diui-
duntur. Tiraquel. d. glo. 23. & Roncagal. d. l. ean
dem. numero 84. Qua propter hæc ad præſentē
caſum applicando, dico, finem unitātum fratri
minime poſſe fieri, quia mens contrahentium,
tum ex natura, tum ex partium obligatione re-
pugnent.

36 Septimo, adducitur, quòd vbi † ſunt rei plu-
res facti in aliquo contractu, & agatur de diſtra-
ctione, pari paſſu ad diſtractum, illi cenſentur
rei, Bald. & Cæpol. not. 6. in l. quod ſi nolit. §. vē
ditori. ff. de edilit. edict. not. dd. in l. ab emptio-
ne. C. de pact. Soc. Sen. conſilio 16. numero 57.
volum. quarto. Roncagal. vbi ſupra. nume. 296.
At in contrahendo, in compromiſſo, in ſenten-
tia, laudo, & in concordio, ſemper fratres de Te
doldis, fuerunt pro vna parte collectiue uocati,
poſitique, & duo ferè rei conſtituti, & in illorum
diſtractione interuenient ambo, & unus tantum
pro parte acceptabit concordium; alius vero
contradicet; quibus in ſimili ſuffragatur doctr.
Bart. in l. ſi quis aliam. numero 3. ff. de ſolut. di-
37 ſtinguentis caſum, vbi prima † actio in totum
extinguitur, quia tunc euicta parte, non agitur
ad totum, ab alio caſu ſi adhuc viua remaneat,
quia tunc ad totum agatur. nec pars illa conſide
retur, ſic in præſenti, cum per reſeruationem
prima actio nō ſit extincta, & reuiuiſcat, ex inob
ſeruantia concordij, approbatio totius contra-
ctus per ambas partes fiet, non pro dimidia, vel
pro parte præcipuè ne eueniente caſu reddatur
inanis actio. Specul. de accuſ. §. ſequitur uidere,
verſi. ſed quid a pauper.

38 Octauo † acceptilatione unius ex pluribus
perſonis coniunctis, reſpectu eiuſdem cauſæ,
ſicut ex ſolutione liberantur omnes ea ratione,
quod ad perſonam unius tantum reſtringi ne-
queat, cum non ſit obligatio limitata. l. tertia.
§. de effectu. ff. de liber. legat. Aret. poſt Bartol.
in l. ex duobus. in ſecunda quæſtion. ff. de
duobus

duobus reis.Bar.& Deci.numero.9.in l. 1.C. de tranſaction. nec rurſus in caſu noſtro admittetur liberatio,ſeu ſolutio per vnum ex dd. coniũctis,& obligatis reſpectu eiuſdem ſummæ: quin & admiſſa intelligatur, ſeu per alterum ſolutio fiat,præſertim,quod hic ex coaceruatione rerũ, & perſonarum reſultet fauor,commodum & iuriſdictionis conſeruatio, quæ coaceruatio fieri ſolet arguendo de rebus ad perſonas. l.qui plures.la.2.ff.de vulg.& pupill.licet ſecus, vbi iuriſdictio impediretur,ex.l.ſi idem. ff. de iur.omniũ iud.Alexan.conſilio 97.numero 2. uol. 6.Dec. conſilio 344.nume.3. declarat Proſpe. Carauit.

39 ritu.Neapol.246.in fi.quibus locis,aiunt, † ſententiã, pro vna quantitate latam, vnicam tantũ cenſeri; plures vero ſi plura copulata exiſtant, valereque in vno capitulo,in alio nõ, quod hic euenire non contingit,cum ſit datio pro vna tãtum ſumma & credito, nec plura capita, ſeu copulata,quo ad finem conſtituendum, hinc cenſeantur.

40 Nono addo,quod ſententia regulariter eſt indiuidua.l.in hoc iudicio.ff.famil. herciſ. nec fieri poteſt, vt res iudicata in parte tantum valeat,

41 & exequatur; hinc dixerunt,† ſententiam excedentem duas vncias,etiam in modico,non poſſe in duabus vncijs, uigore ſtatuti id permittentis exequi,Rebuf.in conſtit.reg.li.2.de ſent.execut.art. 16.glo.5.Carauit.rit.Neapol. 257. num. 7. Afinius, vbi ſupra, limitatione. 20. in fin. nec in caſu noſtro fiet diuiſio liberationũ, nec ſententia pro parte exequatur, pro altera vero reprobetur.

Decimo, ſi fratres de Thedoldis laudo fuiſſẽt damnati exponere finem per dictionem copula

42 tiuam,puta Antonius † & Benedictis, nemo dubitat, quòd ambo ſimul tenerentur exequi laudum,nec vnus poſſet altero inuito tantum contradicere ex natura copulatiuæ.l.ſi hæredi plures.ff.de cõd. inſtit.l.ſi ſtipulatus fuerit. ff. de uerbo.oblig.Iaſ.in l. 1.ff.de iuſt. & iur. Felyn. in c.2. de reſcrip.facilius itaque hoc admittitur in præſenti caſu,in quo damnantur ambo, per dictiones collectiuas,cum maior ſit vis ac robur collectiuę,quàm copulæ,Bart.in l.re coniunctim.numero 20.ff.de leg.1.Ruin.conſilio 16.in fin. uol. 1.Dec.conſilio 420.nume.4.

His iure firmatis, non repugnant duo in oppoſitum adducta, ꝙ cenſeantur ob diuerſas res

43 capita perſonaſque,diuerſa lauda,& ſententiæ, licet omnia vnica ſcriptura contineantur,ex doctr. gloſ. in l. etiam. §. ex cauſa.ff. de min. quam comprobat Bart.Iaſ.& cæteri allegati per Pariſ. conſi.66.nu.3.vol.3.vol.1.& hinc vnus altero ẽt improbante, ſententiam acceptare valeat, quia

44 non eſt locus pœna † compromiſſi per cõtrauẽtionem alterius,ex compromittentibus,ſi vnus obſeruare contendat.Caſtr.Imol. Alex.& Bart. in l.§.fin. ff.de verbo.oblig.Specul.tit. de arbitr. §.fin.numero 40.tradit nouiſſime Robert. Lancil.de attent. capit. 12. limit. 2.nume. 13. cum ſequent.

Ad primum etenim dicitur,ex iuris interpretatione, natura cõtractus, menteque ueriſimili paciſcentium non cenſeri plura & diuerſa capita & ſententias, ſed unum tantum,cum ſit con-

45 tractus † & tranſactio indiuidua ſui natura. l. 1. C.ſi aduer. tranſact.& licet quandoq. quot ſint. res contractus,tot cenſeantur ſtipulationes: fallit tamen,ubi vnico precio,uel unica datione in ſolutum contineantur, uel ſi contrahens partẽ non acquiſiuiſſet ſine toto.l.cũ eiſdem,ubi omnes,& Cæpol. ff.de edili.edict. Soci. Sen.conſi. 125.num. 1.uol. 1.& conſil.26.nume. 56. uol.4. & conſilio 200.num.2.uol. 2.Natta.conſi. 449. nu.5.& ſe.vol.2. Egregie declarat. Tiraq. tract. de vtroque retract.§.23.glo. 1.nu. 2.& ſequent. nume.22.& ſequen. Roncagal. in d.l. eandẽ. ff. de duobus reis.nu.63.& ſeq.87.91.& ſeq. poſt. Deci. conſi.421. nu.4. qui dum conſiderat propter illa uerba contractus,partes fecerunt quendam mercatum, &c. ſeu dabunt, quod debent, &c.cenſeri vnicũ contractum, non plures,licet plura in illo comprehendantur.ſeruit in propoſito noſtro,cum inſtrumentum dicat, fecerunt, concordium & tranſactionem, approbauerunt laudum,promiſerunt obſeruare omnia promiſſa,&c.ſic non plura, ſed vnicam tantum pactionem fuiſſe initam credatur, idem Iaſ. in d.l.ſcire debemus.num. 10.in fin.ff.de verb.oblig.

Secundo,reſpondetur,quod & ſi plura capita & ſententiæ iudicarentur, non tamen cum uno tantum componeretur finis, tum quia reſpectu finis mutui agendi viciſſim caput ſit vnicum ut ſupra,tum quia & ſi poſſet ſeparari, id non admitteretur,ratione mixturæ, & adiuncti alterius fratris contrauenientis, & ob intereſſe & dãnũ contingens ex dicto fine,ob inobſeruãtiam alterius, propter quod indiuiduus actus conſtituitur,cum tantam utilitatem in parte non afferat, reſpectu partis,quantam totũ reſpectu totius,vt ſupra in ſexto argumento. Videmus enim ratio

46 ne perſonæ adiunctę denegari, quæ alias concederentur, exemplum. non currit præſcriptio in re communi Epiſcopi & capituli, ſede vacante, contra Capitulum,ratione cõmunionis, cũ Epiſcopo,licet aliter contra illud procederet, Abb. in c. 1.de præſcript.non confert legatus de latere beneficium Eccleſiaſticum iuriſpatronatus Eccleſiæ & laici ſimul,rõne.d.mixturæ,dũ alias iuriſpatronatus Eccleſię tñ cõferret,ca. cũ dilectus.de iur.patr.Abb.in c.fin.eo.tit feudum commune indiuiſibile non amittitur ex unius felonia tantũ,ſeu negligentia,ſi alter dominiũ requiſitus,in Caſtris viriliter defendat. Bald. in ca. 1. qb.modis feud.amitt.ſimilia adducit Barba. cõſi. 36.col.7.n.5.& ſe.uol.2. Nec itaq; licebit dño Antonio ſinẽ cõſeq.,ob mixturã fraternæ inobſeruãtię,ac cõionis, de qua in capitib. cõcordij.

47 Tertio reſpõdetur, uerũ eſſe, quod † appellatio

ab vno tantum capite ſententiæ ab alijs ſepara-
to (quod caput altera ſententia cenſetur) nō pro
deſt, quo ad alias partes ſententiæ; & ratio eſt,
quia cauſa limitata, effectum producit limitatũ,
vulg. l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. & ita lo
quitur Bart. Iaſ. & Pariſ. d. conſilio 66. Hinc, licet
appellatio ſit communis, tamen, ſi appellans vti
tur verbis, quatenus contra ſe eſt, vel in partib.
contrafacientibus, ex quo appellatio cēſetur re
ſtricta, appellatio minime ꝓdeſt, Abb. in c. ſigni
ficauerunt. numero 8. de except. in c. cum Ioan-
nes. numero 7. de fid. inſtr. Butri. Abb. & Deci.
nume. 8. in c. ſi duobus. de appell. multa refert
Mendoſ. in form. conceſ. appel. 17. uerſi. in par-
te, pagin. 89. Octau. Cacher. deciſ. pedem. 142.
num. 27. & ita Rotæ ſacrę auditoriũ, in vna Ve-
netiarum monaſterij die 24. Februarij 1548. eē
fuiſſe refert Pute. deciſ. 14. ſub titu. de appellat.
ac nouiſſime Robertus Lancelot. tract. de atten-
tat. ſecunda parte. cap. 12. limit. 44. numero 1.
& 2. At in præſenti non geritur actus aliquis li-
mitatus in concordio, reſpectu finis, nec obligā
tur partes finem emittere ſeparatim, vel vnius al
teri; ſed partes tantum inuicem & ſimul ſic con
prehenſis omnibus fratribus hincinde nomina
tis. unde retorqueudo argumentum dř, qđ cum
vniuerſaliter & generaliter, fiat promiſſio finis,
intelligetur, quo ad omnes perſonas & capita
comprehenſa in concordio, nō autem limitate,
quo ad vnum tantum, vt ſe ipſum declarat Pa-
riſ. d. conſilio 66. numero 6. & 10. vol. ſecundo.

Secundum dubium tollitur, quia licet vno ex
49 promittentibus contraueniente, † inſolidum
pæna non committatur contra obſeruantem,
vt inquit Caſtr. d. l. 5. §. fin. numero 3. ex com-
* muni, quam ita eſſe atteſtatur Alexan. in l. 4. §.
Cato numero. 46. Verum dictum limitatum, ex
tex. d. §. fin. qui incipit, ſi ſortem. ubi gloſ. vltima
50 in prin. niſi plures perſonæ pro † vna reputen-
tur; puta, quod ſcriptum ſit, ſi non ſolueris
ſortem, pœnam præſtes. & ſic promiſſio ſit
condictionalis, tunc enim pœna inſulidum,
committitur ex vnius inobſeruantia, & vnius fa-
ctum alteri nocet. declarat in propoſito ex. l. cui
fundus. in fi. ibi pro ſingulari ꝑſona eſt habēdus
ff. de cond. & demonſt. Specul. tit. de arbitr. §. fi.
numero 40. in fin. Caſtr. d. l. 5. §. fi. numero 2. &
Bart. numero tertio. & omnes, in d. §. Cato. ubi
Soc. nume. 182. & ſequent.

Secũdo id intelligunt, non procedere in præ
51 ſtatione, † ſeu dandi obligatione promiſſa corā
arbitrio electo de partium cōſenſu; eo namque
caſu, ſtipulatio pęnæ in totum committitur, nec
diuidi poteſt, Alexand. d. §. Cato. nume. 48. Har-
man. detuſ. nu. 356. cum ſeq.

Tertio in indiuiduis fallit, quia vnius factum
32 † correo vel alteri coniuncto nocet, omnes in
d. §. Cato. in 6. Bartol. oppoſ. ubi Lan cil. uu. 61.
verſamur nos in pœna compromiſſi, per ſtipula
tionem promiſſa, & ſuper re, quæ conſiſtit in dā
do, ac indiuidua, ideo in totum committitur.

Abſoluto primo articulo, deuenio ad ſecun-
dum, An pœnam compromiſſi partes ſint incur
ſæ; Et certe ex actis affirmatiuam probo, præſup
poſito.

Primo, ꝙ ſi vnus tantum contraueniſſet, ſolus
53 contrafaciens teneretur † ad pœnam inſolidũ,
non autem ad ratam, eo quòd ſit ſuper re indiui-
dua ſtipulatio emiſſa, ac factum ſit indiuiduum,
propter quod non dicitur impletum, uno inter
ueniente, cum omnes inſolidum obſeruare te-
neantur, & non poſſit, niſi inſolidum peccare,
ex mente Imol. Rafael. Alexan. Soci. Sen. Ruin.
ſuper. 2. q. Bar. & ſuper. 6. qō. 2. concluſ. & Buti-
gel. in d. §. Cato. nu. 162. ac Hartim. detuſ. num.
** 271. Soc. Inn. de communiori ** atteſtans. nu-
mero 150. poſt Angel. de perigl. numero 18. Al
ciat. numero 56. & 112. Ruin. numero 56. idem
54 eſt, §. ſi ſtipulatio ſit diuidua, puta ſi agetur, ſi ob-
ſeruabitur, &c. ſic ſub conditione, quia tunc ex
contrauentione principalis in parte, in totum
committitur pęna vt ſupra. & Crot. d. §. Cato. nu
mero 27. pro vt ſuper facto diuiduo poſita, puta
promiſit non contrauenire, vt hic includit non
ſolum totum ſed partem. cumque in promitten
tis facultate ſit totum obſeruare, ſibi imputet ſi
non obſeruat, ac merito pœna inſolidum incur
ratur. l. 2. §. incertam. ff. de prætor. ſtipul. eſt text.
in d. §. Cato. ibi, quamuis ipſe dominus. vbi etiā,
Harmanot. detuſ. num. 126. & ſeq. Soci. iun. nu-
me. 60. Idem ſeruatur ſi plura facta, uel vnicum
factũ per vnum tantum voluntarie & extraiudi-
55 cialiter vt hic † promittatur, quia ex modica ēt
inobſeruatione vel non adimplemento partis
committitur ſtipulatio efficiatur ad integram
pœnam, probat text. d. §. Cato. iuncta. l. ſi is, qui
ducenta. §. cum ita. ff. de rebus dubijs. Sequũtur
Imol. Alexan. poſt Bart. Angel. & cæteros. vt in-
quit Harmanot. detus. in d. §. Cato. numer. 391.
cum ſeq. & Soc. iun. num. 118. & 193. & 194. cũ
ſeq. & conſilio 26. num. 7. uolu. pri. Benedi. Ca-
pra. in reg. tract. concluſ. 70. numer. 19. Tiraq.
de utroque retract. conuent. §. 4. gl. 6. n. 26. & ſe.

56 Secundo prę ſuppono † pœnam adiectā con
promiſſo ex cōtrauentione deberi, etiam quod
non interſit parti obſeruanti, cum vt contēptus
puniatur, apponi ſoleat. l. cũ pœna. ff. de arbitr.
l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verb. oblig. Franc.
Sermicat. ſelectar. interpret. lib. 3. cap. 6. nume.
10. not. omnes in d. §. Caro. ubi Alciat. nume. 52.
& Soc. iun. nu. 24. & 25. dicens ſemper pro con
temptu præſumi appoſitam, ſi adſit clauſula (vt
hic) rato manente pacto, &c. quæ rurſus opera
tur, vt ad obſeruantiam laudi agatur. Capra ubi
ſupra concluſ. 71. num. 9. & tanto magis deberi
cenſeo, cum nec conſiderato intereſſe duplum
verę ſortis excedat, per Menoch. tract. de arbitr.
iud. cent. 3. caſu. 260. in prin. & n. 26. Soarez. re-
cep. ſent. verb. pęna. n. 134. nec difficultas oppo
ſita in obſeruādo repugnet, qñ illa đ iure ciuili
pęna

pęna minime excuſaſſet,Hoſtien.Imol.& Ioan.
And.in cap. dilecti filij de arbitr. Capr.tract. de
regul.concluſ.80. numero 17. Quæ cum in præ-
ſenti concurrant,non negabimus pœnam om-
nes fratres de Thedoldis inſolidum incuriſſe il-
lamque deberi,adimplentib.etiam quòd non in
tereſſet illorum.
57 Tertio,† pœna compromiſſi non petitur uia
accuſationis vel inquiſitionis, ſed euictionis tã-
tum orientis ex contractu & conuentione ſtipu
lata.l.licet.§.ca obligatio.ff.de procur. inſtitu.de
publi. iud. in princ.cum aliis per Bero. conſilio
206.numero 24.& ſequent.uolum. tertio.a qua
58 conuentionali pœna in † compromiſſo addita
nemo excuſatur,etiam quod iuſtam contrauen-
tionis allegaret cãm, Bal. in l.eos. §.cautione in
princ.C.de appell.Alexan.conſilio 119.nume-
ro 18.cum apoſt.uolum.ſecundo.Marſil.in l.pa
tre uel marito,numero 22.ff.de quæſt.licet ſim-
59 pliciter loquendo quis a pœna † conuentionali
* excuſetur,iuxta communem * de qua per Iaſ. in
l.Iulian.num.22.ff.de cond. indebit. Tob. Non.
in conſilio 111.num.30.
Quarto ſubijcio,ſtatim,quod petitur reductio
vel contra laudum iudicium mouetur pœna ip-
60 ſo † iure committitur,& ius ad illam parti & Ec-
cleſiæ ex notari ſtipulatione acquiritur. l. illud.
ubi not.C.de ſacroſan.Eccleſ.l.quoties.c. de do
nat.quæ ſub mod.Alciat.conſilio 367.in princ.
& quamuis ex cauſa puta enormi læſione ad ſex
tam partem aſcendentem contrauenire poſſe,&
ceſſare pœnam receptum ſit ;vt ample deſcribi-
* tur per Alciatum.vt ſupra,& ex* communi Sil-
uan.conſ.71.numero ſecundo.ceſſabunt hæc in
pñti cũ cauſis & iuſtis enormiq; & enormiſſime
61 læſioni pacto ſit expreſſe † renunciatum, ut de-
clarat.Siluan.d.conſilio 71.numero ſexto. in fi.
ac pro magis communi ne cæteros recenſeam,
Anton.Gabriel.commun.regul. lib.ſecundo de
arbitr.concluſ.3.nu.29.& ſeq.
62 Quinto & vltimo ſubdo † pœnam conuẽtio-
nalem nunquam peti vel exigi,niſi petens ex ſui
parte prius omnia perfecte adimpleuiſſe oſten-
dat Alexand.conſilio 66. numero quarto. uolu.
ſexto. Natta conſilio 451.numero 37. Roland.
a Valle,conſilio 57. numero 17.uolum. primo.
* ex * commun.Laurent. Chirco. commu. opin.
cent.1.conclu.9.Cagnol.in authen.qui rem. nu
mero 50.C.de ſacroſan.Eccleſ. Rimin. conſilio
147.numero 15.& 16.uolu.pri. quare credito-
res,qui omnia perfecte adimpleuerunt iure pœ
nam obtinebunt : aduerſarij vero qui expreſſe
contrauenerunt, a petitis reijcientur. Nec rer
pugnat,quod uelit dominus Antonius ſuper pe
titionibus tantũ de quibus in compromiſſo fi-
nem componere,eo quod cæteris non compre
63 henſis in cõpromiſſo,† laudum dicatur nullum.
l.ſi cum dies.§.plenum.ff.de arbitr. Abb.conſil.
18.uolum.2.Roman.conſi.115.in fi.& 175.nu
me.2.& 3.ubi Mendoſ.Rimin.conſi.196.nume.
10.volu.1.Siluan.conſi.71.num.12. Tob. Non.
conſi.9.num.13.& 14. Etenim ubi extra petita
aliquid in laudo contineretur,quod nec vti lau-
dum poſſet ratificari, attamen per ſtipulationẽ
64 & † pactum comprobari & validari potuit, not.
omnes ex text.l.2.C.commun. vtr.iud. Deci.in
c.examinata not. 1.de iud. Roman. cum apoſt.
Mend.verbo parti conſilio 175.nu.4. Siluan.cõ
ſilio 75.num.17.tanto magis ſtante clauſula iu-
ramenti in inſtrumento addita,Riminald.d.con
ſilio 196.& quia clauſula inſtrumenti.quod lau-
dum ſubſiſtat etiam quod non fuiſſet ſuper iudi
cato compromiſſum,nec appareret vnde origi-
nem traheret,ex mandato proprio domini An
tonij & fratris in dicto inſtrumento addita fuit,
vt pars non diffitetur, nunc ergo contradicere
obſtantibus cõuentione,pacto,& iurata fide ne
** quit,&c. ex magis ** communi,de qua per Gab.
d.concluſ.3.nu.39.& ſeq.
Quod vero Antonius & Benedictus cõtraue-
nerint,ſint in mora,ac promiſſa non obſeruaue
rint, multipliciter demõſtrarẽ in pſona Antonij.
Primo quia finem generalem obtulit tantum
ac petijt ternis vicibus ſub his verbis ut iuris eſt,
& de iure erit tantum, circa prætenſiones &
petitiones, nec vult iuxta conuenta & pro
miſſa in inſtrumento finem exponere, cum in-
cluſio petitionum & prætenſionum compro-
miſſi,ſit laudi lati & cõcordii excluſio,vulg.l.cũ
65 prætor.ff.de iud.& quia † clauſula illa prout iu-
ris eſt & erit,referat ſe ad ius futurum declaran-
dum, ſic contra ſententiã quæ omnia declarauit
& operetur idem ac ſi oblatio non fuiſſet facta,
arguendo ab eo quod dicitur de ſtipulatione pa
tris in reſtituenda dote filiæ, prout de iure, uel
cui de iure,quando ſtipulatio propter dictã clau
ſulã, non cenſeatur in inſtrumẽto adhibita, ſed
ordo iuris tantum ſeruetur,Alexan. conſil. 139.
num. 3.uolu.2.Ancar.conſi. 365. Hier.Gabriel.
conſi.58.num.16.
Secũdo petiit bona ſua aliàs ſequeſtrata loco
pignoris per Burſattos relaxari,iuxta tenorẽ lau
di.laudum vero non comprehendit niſi quæ ad
illorum manus re ipſa peruenerunt,quod & ip-
ſe admittit,dum ſecunda vice ſequeſtra tantũ re
laxari inſtat,pro qua relaxatione nec virtute ſen
tentiæ, uel concordij cogi poſſunt, cum in illa
nullum de hoc uerbum legatur, & ſatis eſt dice-
re de illo ſententia non loquitur. l. Paulus. ff. de
re iud. l.prima. c. ſi plur. vna ſent.l.1. de ordin.
iudi.
Tertio proteſtatur iura,& actiones Benedicti
fratris ſalua eſſe,quibus non intendit præiudica
re.vult ergo fratrem ſuũ poſſe agere & ſic nõ te-
neri finem facere iuxta promiſſa,& cõuenta, &
tamen voluerunt partes & ipſe dominus Anto-
nius,quod ab omnibus nominatis, & omnium
litium & controuerſiarum finis componeretur,
impoſſibile enim eſt,ut per Burſattos ſententia
approbetur cũ fratre tãtũ altero recuſante, &

66 addo ſupradictis, quod † ſententia in correū la-
ta non exequitur cōtra alterum ea ratione, quia
ſi creditori a condemnato non ſatisfit, illi inte-
græ actiones ſeruantur, quibus totum quod ſibi
debetur, conſequitur. Lex duobus reis. ubi Bart.
in quarta quæſt. quem Ang. Imol. Aret. & cæte-
* ri communiter * ſequuntur ex Roncagallo. ibi
numero 29. ff. de duobus rei. Ioan. Baptiſta Aſi.
praxi. iod. §. 31. limit. 26. ca. ſecundo. Donec igi-
tur Dominus Benedictus reus principalis inte
gre ſatisfaciat, nō liberabitur frater, ut aduerſus
illum iura & actiones pro crediti executione cō
ſeruentur.

Quarto rurſus contrauenit, nec adimpleuit
dominus Antonius, quia non promiſit nec ob-
tulit terras datas Burſatis inſolutum conſerua-
re & manutenere ad formam pacti & cōcordij,
nec ideo ipſe vt fecit ad pœnam agere ualet, ſed
in pœnam incurriſſe pronunciandum eſt, maxi
me qđ pluries requiſitus id recuſauerit, in mo-
ramque geminatam; & triplicatam, inciderit,
67 quæ nec amplius † purgari potuit Deci. conſil.
451. num. 13. & ſe. Afflict. deci. 174. & poſui alias
conſil. 84. num. 6.

Reſpectu vero perſonę domini Benedicti am
bigendum non eſt, cum ille manifeſte clariſque
verbis contrauenerit, ſeque dicto concordio vt
iniquo ac irrito oppoſuerit, quod legitur in actis
Scazani. Rurſus nec ambos adimpleuiſſe quis
dubitat, eo quod vt apparet ex ſcriptura trāſmiſ
ſa, remaneant adhuc Burſati creditores in & de
Scutis 149. Sold. 104. vltra terras iam inſolutū
habitas. Quando quantitas terrarum iuxta æſti-
mationem & veram menſurationem in actis re
latam aſcendat tantum ad Scutos 2176. §. credi
tum vero ſentētię ad Scutos 2326. ita vt adhuc
debitores Thedoldi remaneant pro dictis Scu-
tis 149. Sold. 104. Nec obſtat confeſſio emiſſa in
calculo coram Senatu, & oblatio conſortum de
Burſatis de reſtituendo poſt cōcordium, partē
68 terrarum Thedoldis, namque vti confeſſio † fal-
ſa ac erronea eſt retractanda, quia veritas in cō-
trariorū oſtenditur per Iaſ. in l. ſi poſt diuiſionē
numero tertio. C. de iure & fact. nec veritati no-
cet etiam quod ſępe ac ſępius, vicibuſque gemi
natis fuiſſet confeſſio uel ratio calculi inita. l.
unica ibi ueritatem non afferre, ibi ſæpe compu
tatis. ubi omnes, & Dec. numero ſecundo. ex cō
muni. C. de erro. calcul. Bart. in l. inſtar. C. de
iur. fiſci lib. 10. Alex. conſilio 145. num. 7. uolu.
primo. Pariſ. conſilio ult. numero 26. & 27. vol.
primo. quod receptiſſimum ait, Soarez. recept.
ſententiarum verbo error computationum. nu.
158. & 159. concludo itaq; ante omnia p vtrāq;
partem debere ſatisfieri iuxta cōuenta, nec Bur
ſatos cogi finē exonere, niſi iuxta formam &
verba concordii.

Franc. Burſat. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO Liuio Furga.

ARGVMENTVM.

Remiſſio delicti per Principem facta, quando ex uerbis, & perſona impetrantis, temporeque gratia, cōceſſa extendatur, & ampliatur.

Gratia Principis, ſuper uno delicto, quando non ſubſiſtat, ob non factam mentionem primi, vel alterius delicti.

Saluiconductus vis, & quando expiret morte concedentis, & differat a gratia ſimplici.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio pœna homicidij cōceſſa a Principe, qui poteſtatem habet, reo opitulatur.*

2 *Principis reſtitutio facta alicui tantum ei reſtituit, quantum ex condemnatione fuerat ablatum.*

3 *Gratia, & Principis indulgētia ſemper, & ubique ſeruari debet, etiam quòd verba poſſint vario modo interpretari.*

4 *Principem non decet aliquem ſub fide ſua decipere.*

5 *Princeps dicitur de re informatus, cum ſe remittit ad eos, qui huius rei notitiā habent.*

6 *Relatum in referente exiſtit.*

7 *Subreptionis vitium ceſſat ex gratiæ geminatione.*

8 *Geminatio idem operatur, quod & clauſula motus proprij.*

9 *Clauſula motus proprij, tollit uitiū ſubreptionis.*

10 *Princeps petitioni alicuius annuens, cum cognitione cauſæ gratiam iam conceſſam executioni demandat.*

11 *Commiſſio per Principem, cum cauſæ cognitione conceſſa, operatur, ut licet in ueritate non ſit fundata per ſurreptionem, impediri tamen nō poſſit.*

12 *Princeps magna concedens, cenſetur & etiam minora concedere.*

13 *Cognitio, quando taciturnitatis uitiet gratiā alicuius rei, deprehenditur ex ſtilo, & concedentis ſolito.*

14 *Conſuetudo concedentis refertur ad probabiles cōiecturas, ut ipſius animus cognoſcatur, aliàs minime dignoſceretur.*

15 *Gratia conceſſa a Principe in feſto Natiuitatis, vel reſurrectionis Domini noſtri Jeſus Chriſti, cenſetur motu proprio conceſſa, & omne*

vitium

vitium obreptionis per eam ſublatum.

16 *Expreſſio illius, quod tacitè ineſt, nihil operatur.*

17 *Falſitas in ſuperfluis non nocet, nec vitium aliquod in eis conſideratur.*

18 *Inferior in ſuperiorem, ius non dicit, nec illi ex ſua ſententia, vel lege praiudicat.*

19 *Remiſſio pœnæ abſque partis offenſæ, vel hæredum pace, eſt in manu Principis, etiam in foro conſcientiæ, licet ex ſolito Italiæ contrarium ſeruetur.*

20 *Saluuſcõductus operatur, vt de delicto nulla mentio fieri debeat.*

21 *Princeps facile concedit gratiam delinquenti, ſi aſſerit, quod pœna fuit per ipſius anteceſſores ſuſpenſa.*

22 *Gratia vnius delicti impetrari poteſt, non habita mentione alterius delicti, quando habent diuerſas pœnas.*

23 *Gratia homicidij non tenet, niſi in precibus ſit facta mentio de indulgentia alterius primi homicidij, hoc procedit tribus concurrentib. nu. 24. 25. 26.*

27 *Fides Principis non eſt violanda, & illa pendẽte nihil eſt innouandum.*

28 *Dignitati Principis conuenit eius ſaluoſconductos conceſſos etiam hoſtibus ſeruare.*

29 *Tutor aliquid concedens tutorio nomine, perinde eſt, ac ſi vere minor concederet.*

30 *Tutor loco Domini exiſtit, & ipſi omnes acquiruntur actiones.*

31 *Saluus conductus datus ad beneplacitum, morte vel declaratione contraria illius, qui conceſſit, expirat.*

32 *Saluus conductus, per verba voluntatis poſitiue conceſſus, morte concedentis, non expirat, niſi* * *reuocatione expreſſa ſequuta, ex communi* doctrina, vel officio concedentis finito.*

33 *Paria ſunt aliquid ad beneplacitum concedere, & in perpetuum.*

34 *Facta per tutorem tutorio nomine perpetuo durant, ſi legitime fuerint facta.*

35 *Tutelæ officium pubertate expirat, nec tutores poſtea aliquid agunt, niſi perficiendo cauſas iam captas, ante finitam tutelam.*

36 *Contractus, vel quaſi per tutorem celebrati, pubertate non euaneſcunt, nec expirant.*

37 *Saluus conductus in quaſi contractũ cũ Principe tranſit, & ſub fide ſua obligatus remanet.*

38 *Tutores Principum, ſunt maioris authoritatis, quam tutores priuatorum.*

39 *Principi nil decentius, quàm recta fides.*

40 *Conceſſio ſaluiconductus, pertinet ad ſolum Principem.*

41 *Saluus conductus conceſſus ſeruari debet, etiam quod concedi non debuiſſet.*

42 *Securitas Principis, non eſt violanda.*

43 *Vis ſaluiconductus tanti eſt, vt de eo dubitans, crimen ſacrilegij incurrat.*

44 *Bannitus toleratus manere in ciuitate, à qua fuit bannitus, pro non bannito habetur.*

45 *Bannitus conuerſans in ciuitate, ſuper plateis, cum alijs ciuibus, cenſetur de banno cancellatus.*

46 *Tolerentia ſuperioris fungitur vice ſecuritatis, & diſpenſationis.*

CONSILIVM CLXXVII.

TRINITAS ADSIT.

PROFECTO Dominus Liuius
Furga iure detineri nequit, ob
delicta aliàs per ipſum perpe-
trata, homicidiũ nempe in per
ſonã Domini Capilupi, & vul
nera illata in perſonã Domini
Maſtini, cũ pro primo gratiam, & remiſſionem
habeat, & pro ſecundo fidem publicam. Gratiã
1 nanque, & remiſſionẽ † pœnæ homicidij liberã
obtinet ex mandato Excellentiſſimi Principis
ſub die 30. Decembris MDLVII, quod ei opi-
tulabitur, cum a Principe, qui potuit, ſit cõceſſa.
Abb. in c. ſicut dignum. nume. 12. & in c. ad au-
dientiam. nu. 4. extra. de hom. l. vbi relegati, vbi
Barto. ff. de pœn. l. ſi ita vulneratum, vbi Angel.
ff. de rei vendic. Salic. in l. cum indulgentia in
principio. C. de ſent. paſſ. not. omnes in l. reſcri-
2 pta. C. de prec. Imper. offer. & cuius † Princi-
pis reſtitutio omnia in primum ſtatum reponit,
tantumque reſtituit, quantum ex condemnatio
ne allatũ erat, arg. l. quod ſi minor. §. reſtitutio.
ff. de minor l. ſi quis filio. §. ſed & ſi pater. ff. in-
iuſt. rup. teſta. Barto. in l. fin. C. de ſent. paſſ. Boſſ.
titu. de remed. ex ſola clem. Princip. contra ſent.
in primo. & num. 12. Crau. conſi. 168. in princi-
pio. Tiraq. de vtroque retract. §. 32. glo. 1. n. 96.
3 tum quod † gratia, & indulgentia Principis ſem
per, & vbique obſeruari debeat, etiam quod ver
ba poſſent variò modo interpretari, cum nõ de
4 ceat † aliquem decipi, ſub fide Principis, hocque
multum illius honori, & amplitudini conducat,
vt in l. 1. C. de his qui ven. ętat. not. Bald. conſi.
490. in fin. volum. primo. Magalotus tract. de ſal
uoconductu ſecunda parte in principio. & Bo-
ſſ. tit. de remed. ex ſola clem. num. 69. Nec obeſt
aliqua ſubreptionis oppoſitio, non inquam nar
raſſet vulnus illatum Maſtino, ac clauſulam in
condemnatione poſitam, quod nõ poſſit exire-

de

de banno,etiam quod pacē al› offenſo habeat,
5 † Etenim dicitur,primo † Principem de omuib.
dici informatum,ex quo in mandato ad acta of
ficij Maſſarolæ ſe refert , vbi omnia ad vnguem
ſunt deſcripta,& ann otata,& in mandato viden
tur contenta in dicto officio comprehenſa,cum
6 † relatum in referente exiſtat.
7 Secundo,dicitur † ſubreptionis vitium ceſſa-
re ex gratiæ geminatione,cum bis fuerit remiſ-
ſus ad patriam , primo per Illuſtriſſimos Tuto-
res , ſecundo per Excellentiſſimum Ducem , vt
narratur in precibus firmatis verbo,fiat, mandā
8 te Excellentiſſimo Domino & cæt.† Geminatio
enim operatur idem,quod clauſula motus pro-
prij, ſecundum Fulgoſ. poſt Bald.in l. nec dam-
noſa,& l.reſcripta.C.de precib.Imper.offer. Ro
man.in l.ſi vero.§.de viro ſall.31.ff. ſolut. matri.
9 quæ † clauſula vitium obreptionis,& ſubreptio-
nis tollit, declarat Iaſ.in l.nec damnoſa,ſecunda
colum.C.de precib.Imper.offer. Alexan.in l.ter
tia.in principio.ff.quod quiſque iur.Socin.con-
ſil.164.num.6.volum.2.amplè Deci.conſi.407.
num.19.& fuſius in terminis gratiæ ſuper homi
cidio conceſſę ab Excellentiſſimis Marchionib.
Montisferrati,Siluan.conſi.50.num.21. cum in
numeris ſequentibus.
10 Tertio, † Princeps habita relatione a Magni-
fico Fiſcali,& cognito gratiam alias per Illuſtriſ
ſimos Tutores conceſſam fuiſſe petitioni Furgæ
annu t, ſc ferè cum cauſę cognitione iam cōceſ
ſam executioni demandat,quod operatur,vt cō
11 miſſio † (licet in veritate non fundetur)non poſ
ſit tamē per exceptionem ſubreptionis impedi-
ri,vt ſentit Bal.in l.præſcriptione.C.ſi cōtra ius,
vel vtil.public.Socin.ſen.conſil.169.numero 6.
volum.ſecundo.
Quarto,nemo dubitat,quod etiam illis narra
tis , Princeps in dicto feſto Natiuitatis eandem
feciſſet gratiam,per ea,quę in propoſito noſtro
tradit Crauet.conſil.2.num.14. dicens , pro ſua
opinione in fauorem ſimilis gratię obreptitiæ
iudicatum;& quia cum ſit ſolitus ſimilia, & val-
12 de † maiora dictis temporibus concedere Ex-
cellentiſſimus Princeps,ſubreptio aliqua oppo-
13 ni nequeat,quando ad † cognoſcendum , quod
taciturnitas alicuius rei vitiet gratiam , inſpici-
tur tantum conſuetudo , ſtylus , & ſolitum dicti
Princ pis concedentis,ſeu curiæ,& illius cancel
14 lariæ , quia aliter † nunquam ſciri poſſet , an id
vel non conceſſiſſet ſuperior Princeps , & ideo
hoc eſt referendum ad probabilem coniecturā,
vel communem aliarum gratiarum vſum,& ſoli
tum , Felin. in cap. ſuper literis poſt nu.8.prima
reg.vbi Deci.poſt num.9.de reſcript. Afflict. de
ciſ.116.num.4.amplè Barbat.conſ.46.num.17.
cum ſeq.vol.2.Socin.ſen.conſi.270.colum.3.&
273.poſt nume.12.& 169.num.10.vol.2.multa
in propoſito Lap.alleg.89.num.10.cum apoſtil.
Mendoſ.verbo,quod intelligatur,& verbo , cui
reſignaui.

15 Quinto,conceditur † hæc gratia in feſto Nati
uitatis Domini noſtri Ieſu Chriſti , ſic ob illius
Aduentum Sanctum,& illius diei religionē , cu-
ius ſunt multa , & innumerabilia merita , & di-
gna,vt maiorem gratiam, & ampliorem ab Ex-
cellētiſſimo Principe obtineret orator.quapro-
pter cenſetur motu proprio conceſſa , & omne
obreptionis vitium ſublatum , per Alexan. in l.
3.ff.quod quiſque iur.Butrig. & Bald. in l. quod
fauori.C. de leg. & in terminis per Magalotum
tract. de ſaluoconduct.3.part.verſi.quinto, fallit
poſt Crauet.d.conſi.2.nu.14. itaque ſine dubio
gratiam ſubſiſtere arbitror.
Nec illa verba ſententiæ , nōn poſſit exire de
banno,etiam habita pace ab offenſo in precib.
non appoſita , reddidiſſent Principem difficilio
rem,eo,quod pro non appoſitis cenſeantur,nā
ſi vult id intelligere ſine Principis gratia , id erat
certum,& ſubintellectum,etiam quod nō expri
16 meretur,& ideo † expreſſio illius nihil operatur.
l.3.ff.de leg 1.l. quæ dubitationis.ff. de reg. iur.
cū ſimil.per Cephal.qui ampliat cōſi.158.nume
17 ro 38.nec in ſuperfluis † falſitas, ſeu vitium con
ſideratur,vel nocere ſolet,Paris.conſi.4. nu. 33.
vol.4.aut voluit intelligere,cum Principis man-
dato,& id per Iudicem in ſententia dici, nō po-
18 tuit,deficiente authoritate,& poteſtate;cum † in
ferior in ſuperiorem ius nō dicat, nec illi ex ſua
ſententia,vel lege pręiudicet.c. cum inferior. de
maior.& obed. Felin. in c.cum acceſſiſſet. num.
5.de conſtit.vbi Abb.quarto notab.Deci.conſ.
17.nume.2.ſcrib.in l.omnes populi.ff.de iuſt. &
19 iur.eo maximè,quod omnis pœnarum † remiſ-
ſio,etiam abſque partis offenſæ,vel hæredū pa-
ce,ac in foro conſcientiæ,ſit in poteſtate Princi
pis,Boſſ.de remed.ex ſola.prin.clem.nume.23.
vbi multa allegat,licet ex ſolito totius Italiæ,niſi
obtenta pace offenſorum , gratiam fieri aſſerat,
Ioan.Bapt.de Plot. conſi.73.num.55.& 58.&
tom.2.conſi.crim.in fol.cum ſimil.
Nec refragatur mentionem de vlnere factam
non fuiſſe.
20 Primo namque,cum fuerit ſuſpenſa per † ſal
uumconductum Principis , de illo mentio fieri
non debebat,Ancar.conſi.16.in principio.
Secundo, quia narrando ipſum habuiſſe ſal-
uumconductum pro dictis delictis ad benepla-
21 citum , facilius motus fuiſſet † Princeps ad gra-
tiam concedendam, videns Illuſtriſſimos Tuto
res pœnam ſuſpendiſſe , & illum in ciuitate ad-
miſiſſe,Ruin.conſi.156.numero 5.& 26. volum.
1.vt ſcribit Crauet.d.conſi.2.nu.18.
Tertio,ſunt delicta ſeparāta,& quę pœnas di
22 uerſas habēt,nec capitales,vnde impetrari † gra
tia vnius omiſſa alterius mentione potuit. Qui-
bus non obeſt,doctr.Bal.poſt.Guliel.de Cun.in
23 l.3.C.de Epiſc. audient. dicentis , † gratiam ſu-
per homicidio non teneri , niſi in precibus de
indulgentia alterius primi homicidij ſit facta,
cum reiterantibus delictum , non ſit parcēdum,

Ete.

Etenim non procedir,niſi tribus concurrentib.
24 Primo,† quod ſit illud idem delictum, nempe
homicidium,vel ſimile delictum pro quo gratia
25 obtinetur, Ac ſecundo, † quod pro illo ſit facta
gratia,vt in effectu uoluit Caſtr.in d.l.3.col.fina.
uerſi.not.etiam,& ſentiunt ſcrib.dictum Bal. re-
ferentes, Carrer.in ſua pract. crimin.§. 7.circa.
num.107.Ioan.de Arno. ſingul. 11. Gram.vot.
17.colum.fina. & in terminis Siluan. conſi. 50.
26 num.1.& num.12.Tertio,† quod pœna ſit capi
talis,prour ſecunda,pro qua gratia ultimo obti-
netur,& ab eodem Principe nõ diuerſo ſint gra
tię conceſſæ,vt inquit Siluan.d.conſi.50.ſub nu-
mero 12.Quaptopter,cum pro vulnere tantum
non ſit pœna capitalis impoſita,nec ſit homici-
dium,nec gratia conceſſa, ſed tantum ſaluuſcon
ductus,de obreprione, vel ſubreptione dici ne-
quit,& hoc certè indubitatum redditur, in fauo-
rem Domini Liuij,vt a carceribus liberetur.

Secundum caput aggrediot ſalui conductus,
reſpectu delicti vulneris illati in perſonam Do-
mini Maſtini,& dico nec poſſe Furgã illius præ.
textu,vllo pacto moleſtari.
27 Primo,† qnia fides Principis, ſeu ſaluuſcondu-
ctus ab illo conceſſus violandus non eſt, & illo
pendente nihil contra reum innouandum; gra-
ue enim eſt, fidem fallere,l.1.l. iuriſgentium. §.
prętor ait.ff.de pac.l.1.ff.depoſit.l. 1. ff.de conſt.
pecu.& dicebat Bald.allegatus per Magalotum,
ſæpe citato tract.de ſaluocond.2.par.in pri.mul
tum honori, ac dignitati Principis conducere,
quod eius ſaluuſconductus, etiam hoſtibus,vel
criminoſis conceſſus ſeruetur, cum non deceat
quemque ſub fide publica Principis decipi.l. 1.
C.de his qui ueniam ætat.

Nec obeſt, q ſaluumconductus dicatur mor-
te,uel officio finito cõcedentium expiraſſe, hoc
etenim tollitur.
29 Primo,quia ſaluuſconductus per † Tutores le-
gitimos Excellentiſſimi Principis,ac tutorio no
mine conceditur, vt in principio decreti, ergo
eſt, ac ſi per Excellentiſſimum Principem verè,
& propriè fuiſſet conceſſus, quando actus per
tutorem tutorio nomine geſtus,a minore repu-
30 tetur celebratus, quia † Tutor loco Domini exi
ſtat.l.interdum. §. qui tutelam. ibi loco Domini
habetur.ff.de fur.l.ſequitur. §. ſi pupillo, vbi glo.
in verbo.ſi tutor.ff.de vſucap.not.in l.ſi ex lega-
ti.ff.de uerbor.oblig.per Bar. in l. qui duos.ff.de
reb.dub.& ipſi actiones omnes utiles actiuæ, &
paſſiuæ quærantur.l.2.C. quando ex facto Tut.
l.eum qui.§.ſi actori. ff. de conſt.pecun. Gloſſ.&
Doctor.in l.ſolutum. §. per liberam, nbi Bartol.
ff.de pignor. action. & de Gubernatore Regis
minoris,ponit Guliel.de Bened.in cap.Raynu-
tius uerbo,& uxorem nomine Adeſilaam.num.
1036.de teſtam.

Cumque nondum deceſſerit Princeps Man-
tuæ Excellentiſſimus,quem diu incolumen con
ſeruet Omnipotens Deus, ſaluumconductum
31 dutare arbitror, eo quod † datus ad beneplaci-
tum tantum cum verbis, quæ perſeuerantiam
actus uoluntatis deſignant, ut hic ad beneplaci-
tum morte ſola concedentis ſic Principis expi-
ret,not.in cap.gratioſe.ubi Ioan. And. de reſcri.
in ſexto.in l.4.ff.locat. Angel. in ſaluoconductu
loquens conſilio 217.numero 9.uerſic.ad quar-
tum.Corn.conſilio 235. ſub numero 5. uolum.
2.Hercul.tractat.de caut.non offend.capitu. 37.
numero 22.Magalot.de ſaluoconduct.4. par.in
prin.
32 Datus uero per uerba poſitiua uoluntatis, vt
puta donec reuocauero,mutabo, vel quid ſimi-
le,nec morte concedentis expiret, niſi reuoca-
tione expreſſa ſequuta, ex doctrina communi,
* * & diſtinctione probata,per Barto.& alios in l.
centeſimis,in fi.ff.de uerb.oblig.Soci.ſen.conſi.
78.Deci.conſi.108.num.2.Gozad.conſ.22. nu.
10.& ſeq.Couar.lib.uariar.reſolut.3.c.15. nu.1.
2.3.Socin.iun.conſ.63.num.12.uolu.2.Menoc.
de arbitr.iud.q.69.num.5.& 6.uel officio conce
dentis finito,Barto.& Alexan. in l. ſi centeſimis.
§.ſi ita ſtipulatus in fi.ff.de uerb. oblig. Magalot.
ubi ſupra.
33 Pariaque ſinr ad beneplacitum concedere, vel
in perpetuum.l.iuriſperitos in principio.ff.de ex
cuſ.tut.l.ſufficit.ff.de condi.indeb. Cyn. Bald.&
Saly.in l.quiſquis.C.ſi cert.peta. Alexan.conſil.
213.num.8.uolnm.6.& 216.num. 5. in fi.uol.5.
Monach.& Prob.in d.c.ſi gratioſe.nu.11.in fin.
de reſcrip.in ſexto.Hercul. de caut. non offend.
c.37.nu.21.
34 Nec ueritas eſt,finito tutelæ officio,finire geſta
per Tutorem,vel tutorio nomine facta,cum per
petuo durent, ſi legitimè ſint facta, & omnia in
perſonis illorum Dominorum, qui ſunt effecti
maiores, radicata conſiſtant,uti illorum nomi-
35 ne geſta.d.§.qui tutelam,& §.qui pupillo, puber
tate quidem,expirat officium rutelæ. Inſtit. qui-
bus mod.tut.offi.fi.l.Seia.ff. de tut. & curat.dato
ab his.l.Tutores. ff. de admin. tut. nec ideo poſt
pubertatem tutores agunt,niſi perficiendo cau-
ſas iam cęptas,ante finitã tutelam.l.1.C. vt cauſ.
poſt puber.per Franciſcum Marcum,deciſ.Del-
fin.99.& 515.part.2.Caualcan.de tutor. & cura
tor.num.330.non tamen pubertate expirãt,vel
36 euaneſcunt † contractus, uel quaſi per Tutores
37 celebrati,unde ſaluuſconductus,qui in quaſi cõ-
tractum cum Principe geſtum tranſit, non ex-
pirabit finito officio tutelæ, cum Princeps obli-
gatus exiſtat ex fide data, ſecundum doctr.Bal.
in l.Princeps.ff.de leg. in l. priuilegia.C.de ſacr.
ſanct.Eccleſ.Magal.d.tract.de ſaluocond. quar-
ta par.in prin.
38 Accedat, quod Tutores Principum maiore
funguntur authoritate,& poteſtate, quàm tuto-
res priuatorum,cum iſti donenr, quod alijs pro
hibitum dicitur,Glo.in c. grandi de ſuppl.negl.
prelat.Alex.Iaſ.& Curt.in l. pactum curatores.
C.de pact.Neuizan.conſi. 10. num.3.Roland.a
Valle

Valle conſi.20.num.57.cum ſeq. uolu.2. itaque
ſeruabitur ſecuritas domino Liuio Furgæ, cum
nullibi de reuocatione cõſtet,nec aliquid magis
39 in † Principe perfulgeat,quam recta fides.l.inter
claras.C.de ſum.Trinit.cuius proprium eſt, fal-
40 uumconductum † dare.l.relegati,in fi.ff. de pœ.
Sali.in l.cum indulgentia.C.ſent.paſſ.l.1.in fi.ff.
de quæſt.Roland.a Valle conſ.68.num.9.uol.2.
Horar.Luc.conſi.167.nu.11.tom.1.conſi.crim.
41 † illumque obſeruari facere, etiam quod fidan-
tia concedi non debuiſſet. Cin. in l. præſenti. C.
de his qui ueniam ætat.Menoc.de arbitr.iud.ca
ſu 336.num.33.& 337.num.4.cuiuſve Principis
42 † ſecuritas minime eſt violanda.l.1.ad l.Iul.Ma-
ieſt.Caſtr.conſi.423.num.36.uolumin.1.Nicol.
Moron.de fide,pace,& tregua. part. 2.°quæſt.4.
43 uerſic.3.ampliatur. Quin potius de illius † validi
tate dubitans, crimen ſacrilegij incurrat.l.2.C.
de crim.ſacrileg.Deci. conſilio 64. num.3. & 7.
& Cabalin. ſuper Aegidian. conſtit.lib. 2.capit.
42.num.3.Clement.de patria poteſt. ca. ultimo.
num.44.

44 Secundo, Dominus Liuius Furga, continuo
per decem ſeptem annos toleratus publicè, &
ad miſſus in Ciuitate fuit,ſcientibus, patientib.
& non contradicentibus Principibus,illorumq;
officialibus, ideo nec in præſenti moleſtabitur,
45 quando toleratus pro non † bannito habeatur,
Salic.in l.nulli.C.de iud.Ioan.de Anan.in capit.
ſicut.ubi ita ſeruatum Bononiæ inquit,& ibi Fe-
lin.de iudic.Alex.conſi.749.in fin.uolu. 2.Dec.
conſi.328.Marſ.conſi.9.nume.75.26. & ſingul.
77.& 340. Crauet. conſi.168.num.4. Magalot.
de ſaluoconduct.2.par.declarat.11.Menoch.de
arbitr.iud.q.90.nume.56. & 57.Conuerſanſque
publicè per ciuitatem,plateas, & vicos, cũ alijs
ciuibus,uti de banno cancellatus,habeatur, pro
rite, & iure cancellato, ac rebannito.ita Angel.
poſt Imol.in l.ſi duo ſunt hæredes. ff. de acquir.
hæred.probat Angel. de Gambellio. conſi. 70.
num.30.cum ſeq.& Iul.Scarlat.conſi.113.num.
22.tom.1.conſi. crim. concludens contra pue-
rum,qui ſtetit per ſexdecim annos tolleratus in
ciuitate,non poſſe bannum aliquid operari, &
pro re bannito haberi. ſequitur Nell. tractat. de
bann.3.par.2.temp.quæſtio.84.Baptiſta Nellus
46 conſi.57.numero 15.† Tolerantia enim ſuperio
ris,uice ſecuritatis, & diſpenſationis fungitur,
Alexand.conſilio primo.in fine.cum apoſtil. &
107.uolum.ſecundo declarat Bero.conſil. 182.
numero 15. conſilio 183. numero 4. & 25. &
conſilio 196.numero 3. & 33.uolumi.3.itaque
ſtante tolerantia, & ſaluoconductu, nec conſti-
to de Principis reuocatione, Dominus Lucius
Furga puniri quoquo pacto haud potuit, prout
è carceribus relaxatus, & liberatus fuit anno
1574.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO REVERENDISSIMO
Domino Præpoſito.

ARGVMENTVM.

Licentia teſtandi, a Pontifice, prælato conceſſa, quando expiret.

Quæ includat, & de quibus bonis vigore illius diſponatur.

Fructus loco penſionum reſeruati, quando ad hæredes tranſeant, vel ſucceſſores in beneficio.

Penſio & beneficium, ſeu penſio in titulum beneficij quomodo differant.

SVMMARIVM.

1 *Facultas teſtandi de bonis Eccleſiæ, robur ſortitur, etiam, quod teſtamentum fiat mortuo concedente.*

2 *Papa concedit licentiam teſtandi, de bonis quæſitis ex redditibus Eccleſiæ, etiam ſine cauſa,*
* *ex communi.**

3 *Teſtandi aſſenſus, religioſis hodie non conceditur.*

4 *Pontifex reddit monacum habilem ad teſtandũ*

5 *Clerici teſtant de redditibus Eccleſiæ, ſi in loco*
* *conſuetudo adſit ſecundum omnes* vel tot Eccleſiæ de patrimonio relinquat nu. 6.*

6 *Teſtatur clericus de bonis Eccleſiæ, ſi in proprijs tot alia relinquat.*

7 *Votum paupertatis & continentiæ Pontifex di*
** *ſpenſat, ex communiori.***

8 *Penſio, cuius dies ſolutionis aduenit, comprehenditur teſtamento clerici, ſi licentiam teſtandi a Pontifice tenet.*

9 *Officiales nonnulli in curia tenent facultatem teſtandi, ex natura officij.*

10 *Teſtamentum clerici tenet virtute licentiæ Põtificiæ: licet nullum verbum in dicto teſtamẽto dicatur de licentia.*

11 *Creditores prius ſatisfieri debent, antequam hæres clerici conſequatur bona, virtute licentiæ Pontificiæ.*

12 *Meliorationes, ſuper bonis Eccleſiæ factæ, non veniunt in teſtamento prælati, & cum licentia Pontificis.*

13 *Licentia teſtandi de bonis &c. intelligitur de ſeparatis a menſa.*

14 *Bona acquiſita a prælato, etiam ex redditibus beneficij, non tranſeunt in hæredes, niſi cum licentia Pontificis.*

15 *Licentia teſtandi ſtricte interpretatur, & ſub num. 19. & 25.*

Edi-

16 *Aedificium cedit ſolo Eccleſiæ, & ſolum ædificio conſtructo ex bonis Eccleſiæ.*

17 *Penſio, cuius dies ſolutionis tempore mortis non aduenit, tranſit in hæredes clerici, cum occaſione fructuum preceptorum, ante mortem clerici debeantur.*

18 *Fructus ſeparati a ſolo, Vel affictus debiti pro eis ſucceſſori in beneficio debentur, niſi virtute indulti, de illis diſponatur.*

19 *Prælatus in vita vſufructuario: in morte vſuario comparatur.*

20 *Priuilegium teſtandi ſtricte interpretatur, & num. 25. & 15.*

21 *Mobilia & ſupellectilia vſui terrarum menſæ deſtinata non veniunt in indulto teſtandi, clerico conceſſo.*

22 *Debita clerici contracta pro ſuſtentatione, vel contemplatione Eccleſiæ, de fructibus beneficiorum ſatisfiunt, alia vero de bonis proprijs clerici exſoluuntur.*

23 *Eccleſiæ bona veniunt ſẽper in ſubſidiũ tantũ.*

24 *Licentia obligandi feuda, intelligitur in ſubſidium tantum.*

25 *Fructus feudi & beneficiorum, æquiparantur.*

26 *Licentia alienandi, non extenditur ad teſtamentum.*

27 *Fructus reſeruati loco penſionum, illius naturam ſortiuntur.*

28 *Penſio, eſt quid temporale & capacem laicum ſeptem annorum reddit, niſi detur in titulum beneficij, vel eſſentialia beneficij habeat.*

29 *Beneficium & fructus beneficij, differunt.*

30 *Hæres clerici penſiones præteritas non ſolutas exigit.*

31 *Fructus reſeruati, quando loco beneficij cenſeantur.*

32 *Penſionarij, vt decentius viuant, non cenſentur loco beneficiati.*

33 *Penſionarius quilibet, largo modo dicitur beneficiatus.*

34 *Ius ad beneficium, & ius in beneficio differunt.*

35 *Patrimonium clerici, loco beneficij aſſignatum, ad ſuos hæredes tranſit.*

36 *Beneficium vacat, morte tantum titulati, non habentis ius ex regreſſu.*

37 *Adminiſtratio beneficij penes vnum, & beneficium penes alium eſſe poteſt.*

38 *Penſio ſuper beneficio iuris patronatus laicorũ conſtituit, habita tamen mentione iuris patronatus: quod fallit in Pontifice.*

39 *Patroni aſſenſus vel mentio, vbi illius præiuditium vertitur, requiritur.*

40 *Scientia patroni in beneficio ſui iuris tacendo, ſibi præiudicat.*

51 *Clauſula motus proprij &c & non obſtantibus &c. ius patronatus laicorum comprehendit.*

43 *Fructus omni caſu, etiam facto teſtamento authoritate Pontificis detrahuntur, fauore ſucceſſoris neceſſarij, pro oneribus, vſque ad nouos fructus.*

43 *Diſpoſitio §. porro. c. præſenti, de off. ordin. in 6. non habet locum in teſtamento clerici, cum indulto Pontificis.*

44 *Clauſulla quæ omnes conſtitutiones contrarias tollant.*

45 *Pontifex, in beneficialibus dominus eſt abſolutus, & ſine cauſa auſert & tollis ius tertij.*

CONSILIVM CLXXVIII.

TRINITAS ADSIT.

IVLIVS tertius Pontifex maximus anno 1558. conceſſit licentiã Reuerẽdiſſimo domino Præpoſito, quod teſtari poſſit, vt in Breui ſuperinde confecto cõtinetur. quam conceſſionem confirmauit ſanctiſſimus Pius quartus modernus Pontifex anno
1 1562. quæ ſanè Iulij † conceſſio, robur ſuum ſortita fuiſſet, etiam quod à Pio non fuiſſet confirmata, eo ipſo, quod non eſſet reuocata: licet dominus Præpoſitus poſt mortem Iulij concedentis teſtatus fuerit. c. ſi ſuper gratia. & c. ſi. de off. deleg. lib. 6. habetur in ca. ſi gratioſè. & in ca. vltimo, de reſcript. eod. lib. 6. vbi Philippus Francus inquit gratiam, cuius exitus eſt incertus, eſſe perpetuam, vti incertum eſt, quando teſtamentum cuiuſlibet effectum ſortiri debeat, cum voluntas incerta teſtatoris morte infirmetur. cap. cum Martha. de celebra. miſſarum. ita de licentia, vel gratia, quod duret poſt mortem concedentis, ſi non reuocetur, tradit Abb. in cap. pen. de cleri. non reſident. & plenè in deciſ. Regni. 128. cum concord. quæ latè alias deduxi in conſi. meo. 29. & 30. lib. 1.

2 Et, quamuis multi teneant † Papam non poſſe concedere licentiam teſtandi Prælato de bonis quæſitis ex rebus, vel redditibus Eccleſiæ, niſi aliqua iuſta cauſa, vtili, vel neceſſaria ſuadente, inter quos fuit Abb. Panor. in c. cum eſſes. in quarta q. de teſtam. & multi, de quibus per Philippum Frãcum in rubrica de teſtamen. in 6. in ſexta & 15. q. ac Nicolaum de Vbal. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. in vlt. part. & Præſertim non ſubſiſtat facultas teſtandi a Papa emiſſa, ſi prælatus inſtituat perſonam extraneam, vt concludit

Andr.

Andr. Sicul. Barbatius nuncupatus in tracta. de præſtan. Cardinalium in 4. q. primæ part. princ.
* attamen in contrarium cõmuniter tenent multi Iureconſulti, & non paruæ authoritatis viri, relati per Iaſ. in auth. ingreſsi. colum. ſecund. C. de ſacr. ſanct. Eccleſ. qui eos ſequitur, conſil. 15. volum. 1. Ioan. Bapt. Caccialup. formans qu. in gratia cõceſſa per Sixtum Quartum Pontificem Illuſtriſsimo, & Reuerẽdiſsimo fe. re. Franciſco Gonzagæ Cardinali Mantuano, in tract. ſuo de penſionibus in ſi. 19. q. 75. & 76. idem tenet Nicolaus de Vbaldis in loco præallegato, dicens, ſe de hoc abundè ſcripſiſſe in c. fin. de teſtam. in 6. Neuiz. conſi. 93. num. 16. in fi. Sigiſ. conſi. 40. in
* primo. ex communi * Deci. conſi. 157. in princ. 512. num. 3. Clar. §. teſtamentum. q. 27. verſi. ſed quæro. & aliquid tetigit Lud. Comeſius in trac. breuium inſerto poſt ſuam lecturam rubricæ de
3 reſcript. nume. 16. quod ad † religioſos extendi alias ſolebat, licet magis limitate concederetur, per Bellamer. deciſ. 24. frat. min. ac addita clauſula, & de licentia ſuperioris, per text. in cap. ad monaſterium. de ſtat. regul. concedique poſſe p ſummum Pontificem profeſſo ordinis cuiuſuis, optimis argumentis demonſtrat. Socin. cõſi. 13. nume. pri. & hoc vetuſtiſsimo vſu corroboratũ ſcribit, Illuſtriſsimus Card. Alban. conſil. 24. in primo & per totum, licet hodie hę licentiæ minimè concedantur, (& perperam ſcripſerint nõ nulli, nec Pontificem, Monacum habilem ad te
4 ſtandum reddere poſſe, vt Arn. Ferron. conſil. Burd. titul. 5. de teſtam. §. 15. colu. 3.) ſcripſi alias conſ. 75. num. 23. & addo Mart. Nauar. de redd.
5 Eccleſiæ. 3. par. num. 23. quinimmo & ſine † licẽtia quandoque teſtantur clerici de bonis & redditibus Eccleſiæ acquiſitis, ſi in loco conſuetu-
* do hæc vigeat, ſecundum omnes, * & Gemm. in c. ſi. de off. ordin. Bellon. qui de communi atteſtatur. conſi. 3. num. 11. & ſeq. Viui. commu. opin. lib. 1. verbo, Clericus ſeu prælatus, in fi. Bertrãd. conſil. 296. num. 3. amplè in materia Franciſcus Serment. in tract. de redd. eccleſ. 2. part. cap. 3. cum ſeq. & cap. 8. & Martin. Nauar. eod. tract. 3. q. verſi. 16. beneficiarium.

6 Vel rurſus, † ſi teſtando relinquant tot bona ex redditibus Eccleſie, loco bonorum, quæ defunctus clericus ex ſuis proprijs bonis in pauperes impendidit, iuxta Concili Agatenſis decretum, de quo in c. ſi Epiſcopus 12. q. 5. Frãcus in d. rubr. de teſtam. colum. 3. Abb. in cap. 1. de rerum permu. & in repetitione c. cũ eſſes. nu. 13. de teſtam. Nauar. d. tract. de reddi. eccleſ. q. 3. nume. 6. 7. & 12.

Nec enim pars affirmatiua non tantum ęquitati congruit, & Reipublicę Chriſtianę commodo, ne ea, quę paſsim fiunt, & conceduntur, euertantur omnino, verum iuri, ac veritati conuenit, cum ſummus Pontifex in his ſupremam pote-
7 ſtatem, & authoritatem teneat, ac prout † uotum continentiæ, ita, & paupertatis votum diſpenſet, quod pœnes omnes compertum cenſeo, ex Iaſ. Bald. Caſtr. Barbat. Staffil. Corn. Duran. Turrecremat. Cardin. Gaietano, & cæteris, qui hãc
** magis communem ** nuncupant, aggregatis per Didacum Coaruuiam. in cap. 2. num. 10. cũ ſeq. extra de teſtam. Zabar. conſi. 110. quos ſequitur nouiſsimè Ferrand. Vaſqu. de controuer. Illuſtr. cap. 102. in pri. Alban. Card. ampliſſ. tract. Cardin. q. 48. & in conſ. 24. dixi alias ex commu
* ni * conſi. 29. num. 3. lib. 1. poſt Bellon. conſil. 3. per totum, & Viui. commu. opin. li. 1. verbo clericus benef. Franc. Serment. d. tract. de redd. eccleſ. part. 2. cap. 8. num. 3. & part. 4. cap. 3. nu. 4. Bartho. Caſſan. conſuet. Burg. de ſucceſſ. ab inteſt. rubrica 9. §. 3. num. 63. vt hinc ſimili facul-
8 te conceſſa poſsit clericus teſtari de † penſionib. quoque, quarum ſoluendarum dies adueniſſet, not. Petr. Andr. Gamar. de offic. & poteſt. lega. a latere lib. 6. de penſionibus. nume. 583. & ſequ. ac de quotidianis diſtributionibus Hier. Gigas. conſi. 35. per totum, ac Cardin. Alban. conſ. 25.

Inſuper & conſuetudo ita probata eſt circa has teſtandi licentias Pontificis, vt fortaſſe hiſce tẽporibus non parum ſuſpectus redderetur, qui cõtrarium auderet ſeruare. ſcimus enim & mul-
9 tos † officiales in curia, tenere hanc facultatem teſtandi, de redditibus Eccleſiæ, ex natura, & ratione illorum officij. prout ſunt milites ſancti Petri, ſcriptores apoſtolici, & nõnulli alij, quorum meminit Quintilianus Mẽdoſ. in ſignat. gratiæ, Rubrica. licentia teſtandi. verſi. ſi bona ſint per Eccleſiam. quas licentias (niſi aliud expreſsè dicatur) intelligi, dummodo non relinquantur in vſus profanos, voluit nouiſsimè Martin. Nauar. vbi ſupra quæſtio. 3. numero 20. cum ſequ. ſuper quo tamen dubio, nunc diſſerere non arbitror.

Quapropter, hac cõcluſione vera ſuppoſita,
10 & quod procedat, licet in † teſtamento nulla ſit habita dictæ licentiæ, vel indulti mentio, cũ ſufficiat, quod teſtamentum aliquo iure, vel cõmuni, vel generali ſubſiſtat, licet id Teſtator non exprimat, vt in indiuiduo tradit Franc. Serm. de reddit. eccleſ. part. 4. cap. 4. nu. 1.

Breuiter videndum eſt, quid poſuerint Illuſtriſsimi Domini Nepotes prępoſiti, ab illo inſtituti, conſequi.

Et quidem primo cõſequi poſſunt bona mobilia & immobilia, iura, & actiones tũ patrimonialia tum ex redditibus Eccleſię quæſita, quæ
11 ſatisfactis creditoribus † hęreditarijs, remanebũt in hęreditate prælati teſtatoris, Francus in gloſ. de teſtam. q. 20. Neuiz. conſil. 93. nume. 17. poſt Coaruui. & alios, vbi ſupra, dum tamen non ſint meliorationes factę ſuper terris & locis menſæ Præpoſituræ antedictæ.

12 Quandoquidem † melioramenta cenſentur facta, virtute obligationis, qua quilibet Prælatus Eccleſię, tenetur expendere tertiam partem redditum pro locis Eccleſię reparandis, vel melio-

randis

randis,iux.§.ex diuerſo.Inſti.de rerum diui. iun-
cto cap.conceſſo.& cap.quatuor,cum ſeq.12.q.
ſecunda,& tradita per Francum Serm.de redd.
Eccleſiæ ſecunda parte cap.primo.& 3.parte c.
3.ac Nauar.eod.tract.par 4.cap.primo. in fi. &
q.1.num.17.& q.2.num.14.Verba enim.licen-
tię,quod teſtari poſſit de acquiſitis vel acquiren
dis ratione Prępoſituræ,vel aliorum quorũcũq;
beneficiorum obtinendorum ,vel aliter quali-
tercunque, licitè acquiſitis, intelliguntur de ſe-
paratim acquiſitis ab his,quæ cedunt reparatio
ni vel meliorationi Præpoſituræ prædictæ ,vt
quia acquiſiuerit ſuppellectilia,vineolam,equũ,
13 vel prædium ſeparatum a locis dictæ menſæ, vt
ſentit Abb.in c.relatum il ſecũdo,in ſecõdo no.
de teſta.& in repet.d.cum eſſes.q.2.numero.22.
eod.titu.quoniam de dictis bonis ſeparatis a mẽ
ſa teſtari potuit, iuxta auc. licentiam.C. de Epi-
ſco.& cleri.Et hoc quidem ob conſenſum Pon
14 tificis,ſine quo,& de taliter † quæſitis,vt potè trã
ſlatis in dominium Eccleſiæ iure Canonum,mi
nimè teſtari valuiſſet.C.apoſtolicos.12.q. ſecun
da.c.placuit 2.q.3.& vtrobique not.cap.primo
de teſta.cap.inquirendum.& cap. fi. vbi Barbat.
de pecul.cleri.cum concord.Cardin.conſi.110.
Bald.conſi.80.volum.3.communem ſcr.bit Bel
lo.conſi.3.nume.2.Viui.communem opin. pri-
mo libro.verbo clericus ſeu prælatus.Franc.Ser
mien.ex communi de redd. Eccleſiæ, ſecunda
part.cap.primo.cum ſequ.& c.2.vbi inquit,em-
pta ex redditibus beneficij,ipſo iure eccleſiæ ac
quiri,& eo fortius fructus & redditus,ex quibus
d.bona acquiruntur,Mart. Nauar. eodem tract.
part.4.cap.3.in fi.Vaſq.de contro.Illuſtrib.cap.
105.num.12.cum ſeq.nec ob dictam licentiam
teſtari potuit de meliorationibus prędictis, quæ
ante teſtamentum dictæ Eccleſiæ quæſita ſunt;
vt proximè dixi,quia nõ eſt veriſimile,quod Pa
pa,vno verbo voluerit ita Eccleſiam lędere,faue
15 reque extraneis inſtituendis, & ideo illa † licen-
tia ſtrictè interpretanda venit, arg. l.ſi ſerui ve-
ſtri.C.de noxa.tradit Barbat.punctaliter loquẽs
in licentia teſtãdi conceſſa Cardinali, id d. 4. q.
num.7.Deci.conſi.512.Naua. de reddit. Eccle-
ſię.q.3.nume.22.Serm.eod. tract. part.4. cap. 4.
ſub num.1.& quod Bald.& Salic.tradunt in l. ſi
qoando.in prin.C.de inofic.teſtamen.regulare
16 enim eſt,quod ędificium † ſuper feudo Eccleſię
conſtructum,cedit ſolo,& ad Eccleſiam ſpectat.
l.2.ff.de rei vendic.l.labeo.§.ex diuerſo.ff. de ac-
quir.rer.domi.Alex.conſi.44.num.6. volum. 3.
nec ideo de illis meliorationibus Prælatus , vel
clericus vllo modo teſtatur,per Abb.in cap. fin.
num.2.de pecul.cleri. ſequitur Reodan. de reb.
eccleſ.non alien.pagin. 400. num.6.& adeo eſt
hoc fauorabile,quod ædificiũ cedat ſolo Eccle-
ſiæ,& illius efficiatur;vt è contra,ſi ex rebus Ec-
cleſiæ ædificetur in ſolo proprio ipſius clerici,
vel in alieno.tunc ſolum cedit ędificio, fauore
Eccleſię,contra regulam d.§.ex diuerſo, ita deci
dit Glo.ſing.in d.cap.apoſtolicos,quam Cano-
niſtæ comprobant,& ſequitur Abb. conſil. 94.
num.1.volu.2.Barba.in d.tract.de præſtan.Car.
din.in tertia q.primæ part. nume. 29. & ſeq. vel
ſaltem efficitur vtriuſque,& Domini ſoli,& Do-
mini ędificij,ne Eccleſia locupletetur cum alie-
na iactura,ſecundum Ioan.And.in add.ad Spe-
cul.& in c.qui prior in mercurialibus; quem vi-
detur ſequi Dominicus in d.ca.apoſtolicos. 12.
quæſt.2.& Alex.poſt Roma.num.5.cum quadã
tamen limitatione, ſi Eccleſia ædificaretur fun-
data,in cap.quæſti.17.q.vltima.in l.1.§. nunc vi
deamus in tertia fallen. num. 5. cum apoſtilla.ff.
de operi.nou.nunt.

Conſequentur pariter ſecundo loco dicti hæ
redes inſtituti,ſatisfactis venditoribus,ſiqui fru-
ctus rerum eccleſiaſticarum ſuperſunt ex rebus
collectis anno 1562.& ſi dies ſolutionis, puta aſ
fictuum,vel liuellorum,veniret poſt mortẽ Do-
mini Teſtatoris, cum tales liuelli debeantur oc-
17 caſione † fructuum,ante eius mortem percepto
rum, vel ſeparatorum à ſolo , namque obijt de
menſe Martij anni 1563.l.ſi defuncta.ff. de vſu-
fruct. vbi Alberi. Bartol. Salicet. & Caſtr. in
l.Iulianus. §. ſi fructibus. ff.de actio.empt. Bar-
tol.in l.fin.§.fin.ff.de iure fiſci,cum collectis per
Couaruuiam,variar.reſolut.lib.1. cap. 15. nu.3.
& nu.12.uerſi.ſic etiam.Paul. de Roma de penſ.
q.8.num.3.verſi.primo.Gigas de penſ.q.52.nu-
me.2.Caccialup.in d.tract.de penſionib. q. 25.
cum alijs per eum adductis.

18 Et ratione, quod licet † fructus ſeparati à ſolo,
& affictus debiti pro eis,& bona ex illis acquiſi-
ta ſpectent ad ſucceſſorem in beneficio.c.præſẽ
ti,vbi omnes de off.ordin.in 7. cap. cum in offi-
cijs in fi.de teſtam.dixique ſupra,& adeo,quod
19 † Prælatus adminiſtrationem habens , dũ uiuit,
uſufructuario , ita ut de fructibus diſponere ua-
leat:in morte uero uſuario,ita comparetur, ut de
illis minimè teſtari liceat, Glo.& Abb.in d. cap.
cum olim.de rer.permut.& in c.fin.ubi Abb. de
pigno.latè Iaſ.conſi.75.uolum.3.Probus ad Mo
nacum in d.c.præſenti,ubi adducit Bertr. conſi.
258.uolum.2.Barb.de pręſtant. Card.3.q. Baſi-
lic.prima part.nu.48.Franc. Serm. Nauar. &cę.
ubi ſupra.Attamen,cum indultum Pontificium
ſit clarum,& per hæc uerba tribuat facultatem,
nec non de fructibus quibuſuis ſibi loco penſio
num authoritate apoſtolica reſeruatis,uel in fu
turum reſeruandis tempore obitus a ſolo ſepara
tis,etiam ſi eorum dies ſolutionis non uenerit,
cuiuſcunque ualoris, & quantitatis exiſtant, in
fauorem conſanguineorum,& aliorum penitus
extraneorum,& incapacium,infantium,locorũ
plorum,& non piorum,& omnes fructus,& bo
na in illos relinquere libere ualeat &c. dubium
non eſt tenorem expreſſum indulti,& ipſum in
dultum attendi debere,arg.l.ſancimus. C. de fi-
deic.c.ex tenore.de teſtam.cum uulgarib.prout
dicitur in feudo tenorem inueſtituræ in primis
obſer-

obſeruandum fore, Bald. conſi. 398. in prin. Af-
flict. deciſ. 265. Curt. ſen. conſi. 48. num. 38. Caſ-
ſan. conſuet. Burgund. Rubrica 3. §. 7. gl. 2. verſi.
dic quod plures. Thom. Marin. de feudis. titul.
14. num. 5.

Eadem vero prima facultas, quod teſtari poſ
ſit de fructibus, redditibus, ac prouentibus Præ-
poſituræ pro ſatisfactione debitorum, quæ vi-
uens contraxerit, ac pro expenſis funeris, ſi alia
pinguior non adeſſet licentia, de qua infra, intel
ligeretur de fructibus prædictis a ſolo ſeparatis
tempore mortis ſuæ, non autem de pręcipiẽdis
in annis futuris, quia (vt dixi) talis licentia ſtri-
ctè interpretatur, per ea, quę Caccialup. ponit in
d. 25. q. & Doct. in cap. præſenti, de offic. ordin.
lib. 6. & in terminis ponunt Ancar. in c. præſen-
ti. nume. 2. & ibi Geminian. ex mente Ioan. Mo-
na. in §. porro de offic. ordin. in 6. eo quod ſimi-
20 le † priuilegium. quia tendit ad illicita, venit ſtri-
ctè intelligendum, Barto. in l. ſi quando, vbi Bal.
& Caſtr. in ſummar. C. de inoff. teſtam. dicentes
non eſſe credendum Principem in ſimili licen-
tia voluiſſe alteri pręiudicari, & ait Salicet. in d.
l. ſi quando, quod priuilegium teſtandi dicitur
conceſſum, ſine alterius iniuria, nec in illo ue-
niunt, quę Pontifex ueriſimiliter non fuiſſet cõ-
ceſſurus, idẽ inquit Fulg. ibi, ſubdens dictam li-
centiam, licet principis uideatur beneficiũ, qua-
tenus tamen pręiudicium concernat reſtringen
dam, eo quod in uim priuilegij reſoluatur, ſecun
dum Bald. in prælud. feud. poſt Ioan. Andr. in c.
olim. de uerbo. ſignific. nec priuilegia extendan
tur. l. 1. ff. de conſtit. princip. exempla in licen-
tia teſtãdi ſuper feudo, remiſsiuè deſcribit Ant.
Capici. in inueſtit. feudal. uerſicul. feudorum aſ-
ſenſus.

21 Minus compręhenderet † mobilia, quæ ſunt
in opera, & uſu curiarum, uel agrorum dictę Prę
poſituræ, quia tunc ſunt effecta fere de menſa, &
dominio Eccleſiæ, ut uaſa uinaria, & ſimilia re-
perta ſuper prędijs tempore mortis prędicti do-
mini teſtatoris, Salic. Bald. & alij in l. tertia, quæ
incipit, & ſi nudum. C. de fur. & feruit quod di-
xi ſuperius de meliorationibus, ſuper ſolo exi-
ſtentibus.

Sed alia adeſt licentia a Pio Quarto conceſſa
anno 1562. ꝙ Dominus Prępoſitus poſsit aren
dare, uel obligare fructus, prouentus, ac iura om
nia dictę Prępoſiturę, etiam per anticipatam ſo-
lutionem per biennium a die arendationis hu-
iuſmodi infra ſex menſes a data præſentium
computandos, deſuper faciendæ inchoandum,
ipſo Domino Prępoſito cõcedente, durãte biẽ-
nio, prout deceſſit.

Quaptopter, tertio loco dico ad fauorem hę
redis, quod fructus annorum 1562. & 1563. po-
tuit obligare, teſtator, uigore dictæ licentiæ for-
maliter ſupra relatæ. Arbitroque diſtinguendũ
22 circa † debita, quia ſi ſint contracta contempla-
tione Eccleſiæ, uel pro ſuſtentatione prælati, de
bet ſatisfieri de redditibus Eccleſiæ, etiã ceſſan-
te licentia, & ſi fuiſſet eis ſatisfactum de bonis
proprijs ipſius prælati, eius hęredes repeterent
ab Illuſtriſſimo Domino in Præpoſitura ſucceſ-
ſore, creditores enim ſatisfieri poſſunt in reddi-
tibus beneficiorum. cap. peruenit. de fideiuſ. no.
In c. Odoard. de ſolutio. cum ſimul. ſi vero aliter
debita cõtracta forent, deberent ſolui de bonis
proprijs prælati, non autem Eccleſiæ, vt per Ab-
ba. in c. pri. de ſolutio. in c. pri. de pecul. cleri. &
In repeti. d. cum eſſes. in 4. q. Doct. in c. præſen-
ti. de off. ordi. lib. 6. Nicolaus de Vbaldis, in d. vl-
tima parte ſua tractatus. Et ſi non adeſſent bona
ꝓpria prælati debitoris, actio creditorũ eſſet ina
nis, quoniã ſucceſſor in beneficio, vel ꝑlatra ad
perſoluendũ talia debita aliter cõtracta, quã cõ-
tẽplatione Eccleſię, vel ſuſtentatione prælati, mi
nimè teneretur, vt cõcludũt Doctor. pręallegati.

Horum itaque reſpectu operatur licẽtia ſupra
dicta obligandi bona Eccleſię ad bienniũ, etiã
per anticipatã ſolutionem, quã tamen intelligo
in quantum bona libera prælati creditorib. non
ſufficiant, nam tũc in ſubſidium poteſt poni ma
23 nus ad fructus † Prępoſiturę infra dictum bien-
nium percipiendos, vt bene decidit Socin. in cõ
ſil. 13. col. pen. & fi. iuncto themate dicti conſilij,
vbi videri poteſt, quod vltra eum confirmatur.
nam ſi detur licentia obligãdi feudalia, quæ abſ-
24 que † licentia non ſolent in obligatione veni-
re. cap. pri. §. in generali. vbi Doctor. ſi de feud.
fuerit contro. inter domin. & agna. talis licentia
intelligetur in ſubſidium, ac dummodo allodia-
lia non ſufficiant, vt poſt Imol. & Roma. tradit
Alexand. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. mihi
colum. 13. verſi. item iuxta prędicta. ff. de damn.
infect. Alber. Brunus. conſil. 37. quod in indiui-
duo voluit Alexand. poſt Imolam. in l. commo-
dis. ff. de re iud. per Gloſſ. & Doctor. in l. ſtipẽdia
C. de except. rei iud. facit Alexand. conſi. 164. in
fin. Afflict. in conſtit. contumace. num. 8. & in c.
1. §. quid ergo. colum. 3. de inueſt. de re alien. fa-
cta, & in cap. 1. de alien. feud. in fin. princip. latè
Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gl. 7. nu. 45. ſcri-
pſi alias conſi. 44. num. 39. lib. 1. & licet deciſio-
nes nonnullæ loquantur de feudo, tamẽ fit ęqui
25 paratio † de fructibus feudi, & de fructibus bene-
ficij, per Alex. poſt Imol. in d. l. commodis, ſimi-
lique iure, & ſi pro dote quandoque feudum fi-
lię aſsignetur, pręcipuè ſi pater plura habeat, id
tamen ſolet intelligi in ſubſidium, dummodo al
lodialia deficiant, not. Gloſ. Napodan. in cõſtit.
Neapol. in quibus rebus habet locum. uerſic. de
quarta. pagin. 309. lit. G. igitur cum fructus Ec-
cleſię percepti poſt mortem prælati non ſoleant
uenire in obligatione creditorum, de quibus lo
quimur, procul dubio dicta licentia ad bienniũ
obligandi intelligetur, in quantum bona prę la-
ti non ſufficiant.

Satisfactis autem dictis creditoribus in ſubſi-
dium, vt ſupra, ſi aliqui fructus dicti biennij ſu-
pereſ.

pereſsent,utique ſpectarent Illuſtriſſimo domino ſucceſſori,nõ autem hæredib.quoniam d. licentia obligandi loquitur de debitis per dominum Præpoſitum contrahendis, & de fructib. per eum obligandis creditoribus,non autem de fructibus relictis per viam teſtamenti hæredi, vel legatariis,quæ a creditoribus differũt,de quibus in teſtamento relinquendis,iſta licentia obligandi non loquitur, dum ſtrictè intelligatur, quia contra ius commune.cap.porro de priuileg.l.ſi quando,vbi Bal.Caſt.& Salic.C.de inoffic.teſtamen. habetur in cap.dilecti.de donat.Alexand.in l.filiusfamilias.§.diui, column. 9.ff.de legat.primo. & per alia, de quibus ſupra

Prior autem teſtandi licentia,quo ad fructus percipiendos poſt mortem, non inſeruit ut ſupra oſtendi, ergo dictum reſiduum fructuũ prędicto Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo ſucceſſori remanebit.Et videmus in ſimili, ſecundum ali-
26 quos,quod conceſſa † licentia alienandi feuda, per actum inter viuos,non extenditur ad alienationem,quę fieret per viam teſtamenti, uel ultimæ voluntatis,ſecundum Bald.in cap.Imperialem colum.6.vbi Beneuenta.pagin.45. litera E, & pagin.46.de prohibit. feud.alien. per Feder. Socin. conſilio 19.colum.vltima & ſeptima. & Curt. iun. qui eos ſequitur, in tract.de feud. in quarta part.verſicul.nono quęro,car.97.& conſil.171.ſub num.10. & ſequ. vbi de conſuetudine Mantuana loquitur, multa per Frecciam in tract. de ſub feud.li.2.quæſt. 2. pagin. 124. in terminis noſtris Natta conſil.502. numer.37.& 38.dicens de contractu ad teſtamentum nõ fieri licentiæ extenſionem. Et in patria mea vidi opinionem Curtij iun.dicto conſil.171. nume. 10.ſimpliciter admitti (non tamen in iudicio) nempe conſuetudinem alienandi citra aſſenſum agnatorum,non porrigi ad vltimas uoluntates,& ſi de iure contrarium,fortè attenta ratione conſuetudinis, firmari poſſet,per ea quæ annotaui conſil.49.num. 23.Quibus addo in propoſito Rimin.ſen.conſi.18.num.18.& 20.uolu. pri. cum ſubſcriptione Domini Cati. Rimin. iun. in terminis conſi. 9.num.96.cum pluribus ſequ.lib.1.Natta conſil.683.num. 14.uolum. 4. ſed ad caſum noſtrum redeundo ultra Bald. & cæteros in propoſito,eſt doctr.Bart.in l.Ariſto, ad fin.ff.de donat.ubi ſupponit,quod ſi Papa cõcedit Abbati,vt ex aliqua cauſa rem Eccleſię uẽdere poſſit, utique extra illam cauſam minimè alienabit, not. Bartol. in indiuiduo in l, ſicut. §. ſi permiſerit.ff.quibus mod.pign.uel hipo.ſolu. quod ſi Epiſcopus concedit Eccleſiæ, ut immobilia poſſit alienare pro ſatisfaciendis debitis, vtique non valebit alienatio, per quam non ſatisfiat dictæ expreſſæ cauſæ ſatisfactionis debitorum. cum ergo Papa conceſſerit fructus dicti biennij, poſt mortem Domini Teſtatoris poſſe alienari, uel obligari pro ſatisfaciendis creditoribus, vtique hoc non trahetur ad hæredis inſtitutionem,cum inter vnum caſum,& alterum, ſit diuerſa ratio,attento quod creditores tractarunt de damno euitando;hæredes uero inſtituti,de lucro captando, & non eſt par ratio, lucri captandi, & damni euitandi. l. fin.C. de codicil. l. fin. §. licentiam. C. de iur. deliber. cum vulga.

Quarto loco concludo,Teſtatorem potuiſſe, non ſolum de dictis fructibus, & bonis beneficiorum diſponere, ſed etiam de alijs fructibus Abbatiarum ſibi in reſignationibus alias factis, loco penſionum reſeruatis, authoritate apoſtolica teſtari potuiſſe, tum quia id indultum Pontificum expreſsè dicat, tum rurſus,quod ſimiles
27 fructus † reſeruati, & ſubrogati loco penſionis illius naturam imitentur, iuxt. regulam. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautionibus, penſioque in quota, uel fructibus a Pontifice conſtituatur, Gig.de penſio.quæſt.8. nume.ſecund.& quæſt.9.in princ.& Penſionarius nuncupetur, cui fructus loco annuę penſionis reſeruetur,Petr.Rebuf.in benef.pract.de reſeruat.
28 numero 17.nemoque ambigit † penſionem eſſe quid temporale, ac propterea laicum illius capacem, cum nil ſpiritualitatis habeat,per Gigan.tract.de penſio.qu.21.& 28.ubi hoc dictũ commune oſtendit poſt Felin.in c.ad audientiã il ſecundo.col.3.de reſcrip.omnes namque penſiones,quæ nõ in titulum beneficij eccleſiaſtici conceduntur,uel quæ nõ habent eſſentialia beneficij,puta quãdo ſunt perpetuę pro officio,& & re ſpirituali,ad congeſta, per Rebuffum in cõcord.de pacif.poſseſs.nu.287.Gig.de penſ.q.1. nu.5.temporalitatẽ ſapiunt,Caccialup.de penſ. q.112.nu.3.pueroq; maiori ſeptẽnio aſſignant, nec tenetur officiũ dicere,Gigas.eo.trac.q.13.& 30.fructus enim beneficij,vt ab illo ſunt ſeparati, & ſapiũt tẽporalitatẽ,ita beneficiũ ſpiritualitatẽ cõtinet,nec propterea vnũ ſequit̃ diſpoſitionẽ alterius.c.ſãctorũ.§.quę,ſi ibi,& tã de poſſeſſionib. diſtinct. 70.declarat Oldrad. cõſ. 166. nu.2.verſ.ad ſecũdũ.& diffusè tradit,Alfonſ. Aluarez.ſuo ſpeculo.Rom.Pontif.Imper.ac Regũ
29 c.61.p totũ,ſicut aliud eſt poſſidere † beneficiũ, aliud fructus beneficij.c.ii gratioſè,iuncta Gl.in uerbo beneficia.c.ſi pp,uerſ.fructus, de reſcrip. in 6.propterea de huõi fructib.reſeruatis loco pẽſionis,diſponere teſtator,& ſine licẽtia Pontifi-
30 cia,ac uti de patrimonialib. potuit, † hærediq; competit ad exigendos illos præteritos, & nõ ſolutos,Paul.de Rom 1. d. tract. de penſio. q.8, 3.Hier.Gigas conſil. 36.nu.7. & ſeq.ac in tract. de penſio.q.52. nu. 2. prout de diſtributionib. quotidianis potuiſset per Clar. qui cæteros refert in §.teſtamentum. q.27.in fi. Illuſtriſſimum Card.Alban.conſ.25.& latius Gigam.conſ.35. per totum.

Quatuor tamen principaliter uidentur oppo ni poſse.

31 Primo,† hos fructus, ſeu pēſionem reſeruatā
per reſignantem Abbatias,ne exceſſione huiuſ-
modi nimium diſpendium patiatur,loco bene-
ficij ſubrogari in perſonā reſignantis , ut conſi-
derat Giga.de penſio.q.54.num.4.qui.q.92.nu
me.2.ſubdit illum, qui ſibi penſionem reſerua-
uit,renuntiando beneficium , vbi non ſimus in
pœnalibus beneficiatum cenſeri,& eo magis ſi
vt hie,regreſſum ad beneficium teneat,quia tūc
ius ad benencium habere dicatur,ut per eundē.
quæſt.94.nume.9.& 10.præter quod in huiuſ-
modi non curetur nomen,ſed effectus inſpicia-
tur. ita inquit Caccialup. quæſt. 12. de penſio,
vnde prout nec de beneficio , ita nec de his fru-
ctibus,videretur poſſe diſponi.

Pro ſolutione tamen conſidero.

Primo,quod ex quo fit in præſenti caſu reſer
uatio fructuū,loco penſionis,non ob illam cau-
ſam tantum , ne nimium diſpendium patiatur,
ſed vt commodius quoque,ac decentius ſuſten
tari queat , ſic alimentorum loco,pēſio minimè
32 loco beneficij † ſubrogata dicitur, Giga.de pē-
ſio.quæſt.54.nu.4.in fin. verſic.quando autem
apparet,nec penſionarius beneficiatus cenſebi-
tur,quo ad effectus veri beneficij circa fructus,
& ſimilia in beneficijs requiſita , ut in terminis
not.Caccialup. tract. de penſio. q. 30.nu.10.cū
ſeq.ex mente Hieronymi Barchi.in ſua praxi cā
cel.pag.185.

33 Secundo,penſionarius quilibet largo modo
beneficiatus dicitur;ob actionem beniuolam in
eum collatam , ſic licet certo modo loco benefi
ciati cenſeatur , non tamen nomine beneficiati
venit , Gig. latiſſimè de penſio.q.94.nu.8. Ioan.
Selua.de benef.pri.tract.quæſt.3.num. 3. Vnde
Dominus præpoſitus teſtator non reputabitur,
quoad fructuū diſpoſitionē,beneficiarus,quate
nus etiā habeat propter regreſſum ius ad benefi
cium,quod ius omnes ferè Penſionarij habent,
licet beneficiati non dicantur , vt Gig. d. quæſt.
94.num.9.& 10.& quia ius illud ad beneficium
ſupponat,alium Dominū,& Prælatum propriȩ
beneficiatum, ac titulum poſſidentem.c. ne ca-
ptandæ.c.fin.de conceſſ.præb.in 6.Hinc conſti-
34 ſtituitur differentia inter † ius ad beneficium, &
ius in beneficio,quia habens ius ad beneficium
non habet titulū ſeu prælaturam,nec illius mor
te beneficium vacat,Staff.de litteris gratiæ & ex
pectati.Rubr.de mod.prouiſ.nu.6.& 7.ſecus ve
ro in habente ius in beneficio. Petrus de Bais.
tract.de electio.cap.43.parte 3.nu.9.

Tertio negatur cōſequentia,pēſio eſt loco be
neficij,ergo ad hȩredes non tranſit, cum videa-
35 mus † patrimonium clerici,ad cuius titulum or-
dinatus fuit,loco beneficij cenſeri, & tamen ad
hȩredes tranſire. Abb.in c.tuis.num. 8.cum apo
ſtil.de præb.Ioan.Selua,q.3.part.prima.nu.30.
Gig.de penſi.q.28.nu.3.

Quarto,licet cum fructibus loco pēſionis fue-
rit reſeruata adminiſtratio ſpiritualium , deno-
minatio , ac ſimilia,non infertur tamē dominū
Præpoſitum reſignantem beneficium adhuc,te
nere. cū ex regreſſus reſeruatione , titulus apud
alium neceſſario exiſtat, cuius morte tantum va
36 cat † beneficium reſignatum . Rebuffu . de pu-
37 blic. reſign. gloſſ.3.num. 4.& 5.& quia † titulus
& beneficium poteſt eſſe penes vnum, admini-
ſtratio vero plena penes aliū.latè Paris cōſ. 39.
num.11.& ſeq.volum.4. exemplum ponitur in
uiſitatore,& ſimilibus,qui multa poſſunt,nō ta-
men beneficiati exiſtunt c.15.eui.de præben. in
6.cap.penul.& cap.fin.de ſuppl.negli.prælat.in
6. Concluditur ergo de ſimilibus fructibus &
penſionibus vti de patrimonialibus teſtari po-
tuiſſe.

Secundario , minus ſupra deductis obeſſet,ſi
38 opponeretur conſtitutionem †penſionis fieri ſu
per beneficio iuris patronatus laicorū,citra pa-
troni aſſenſum,illius tamen mentionem fore ha
bendam,per Gigant.de penſi.q.24.nu.4.pro ut
id in curia ſeruatur,nec cenſetur in dubio Papā
voluiſſe comprehendere ius patronatum, ut in
q.7.quia replicatur.

Primo mentionem iurispatronatus laicorū
in conſtitutione penſionis requiri, non tamē in
Pōtificis priuilegio generali circa fructus,ut in
terminis inquit Lambert. tract. de iure patro. 8.
articul.in fin.ſecundæ part.princip.3.lib.& ulti-
ma limitat.2.arti.3.partis,& libr.

Secundo in fructuum beneficii diſpenſatio-
39 ne,ceſſat patroni laici † prȩiudicium,ſic ratio fi-
nalis ne retrahantur a dotatione,& fundatione
ergo ceſſabit aſſenſus neceſſaria impetratio , ꝑ
Felin.in trac.quando literæ apoſtol.noceant pa
tronis.Roccus de curte de iur.patro.q. 3. nu. 4.
prout Epiſcopus diſpenſatus retinere beneficia
iuriſpatronatus retinebit,etiam quod in diſpen
ſatione, nullum ſit factum uerbum; ea ratione,
quia non tractetur de patroni præiudicio,ut ex
hoc multa alia adnotat,Staffi.de liter.gratiæ , &
expect.de modo,& forma impetrandi.§.ſequi-
tur nu. 20.& 22.

40 Tertio,tacuit † patronatus laicus poſt habitā
teſtamenti ſcientiam,& hæredis inſtitutionem,
per octo menſes,nec reclamauit,ideo conſenſiſ
ſe videtur,Pariſ. conſ.128.nu.23.uol.4.Felin.in
d.tract.limit.11.

41 Quarto,in indulto adeſt † clauſula motus pro
prij &c.& non obſtantibus &c.quæ in dubio iu
riſpātronatus laicorum , maximè ex priuilegio
comprȩhendunt,Lambert.de iur.patro.arti.ul-
timo.2.ampliat.poſt Francū in c.1.de prȩbend.
in 6.nu.3.Bero.in c.quoniam.num. 19.in fi. de
iur.patro.Cel.Hugo.tract.clauſular. nu. 63. cir-
ca medium.non igitur dubitandum eſt, quin &
dicti fructus,loco penſionis reſeruati, etiam ſu-
per beneficio iuriſpatronatus laicorum , cōpræ
hendantur in dictis teſtamento,& indulto.

Tertio,adduci in cōtrariū poſſet,qđ caſu quo
42 de † fructib.ꝓpoſitus teſtareī,uirtute Breuis Pōti-
ficij,

ficij,exciperentur tamen duo caſus,videlicet ſo-
lutio debitorum ſi quæ ſunt, & incūbentia one-
ra vſque ad nouos reditus,ſic in præſenti, cū de
debitis non ſit quærendum,pro victu,& pro ſer
uitorib.& miniſtris,ac pro omnibus onerib.Ec-
cleſiæ incunbentibus, detrahendum id ex fru-
ctibus erit,in gratiā ſucceſſoris in beneficio cō-
tra hęredes inſtitutos, quod poſſet expēdi vſq;
ad nouos reditus,per tex.formalem in c.pręſen
ti.§.porro,vbi canon.de offi.ordi.in 6.extrauag.
ſuſcepti,Io.22.Card.Zabar.conſil.110.& conſi
derationem habendam fore ad diſpoſitionē.§.
porro in iſtis facultatibus teſtandi, ne interim
Eccleſię patiantur cenſuit, alias Rotæ Romanæ
Auditorium,coram Illuſtriſſ.& Reuerendiſſ. Au
guſtino Epiſcodo Illerdenſi in vna cauſa Cluſi-
na fructuum.

Attamen in propoſito dubium hoc tolli poſ
ſe demonſtro.

43 Primo reſpondendo,† diſpoſitionē.§.porro.
& d.extrauag.ſuſcepti;non habere locū in cleri
co teſtante cum Pontificis indulto:dictorū.n.Iu
rium principalis videtur intentio reſtringere cō
ſuetudines, & priuilegia occupandi bona cleri-
corum defunctorū per alios tertios,quod ſuade
tur,quia ibi agitur de actu inter viuos,minus fa-
uorabili vltima voluntate,vulgatis iuribus.

Secundo,verba indulti ampliſſima ſunt, clau-
ſulæ generales,& derogatorię omnium legū,cō
ſtitutionum,ordinationūq; apoſtolicarum, etiā
in Concilijs prouincialibus ęditorum, ac clau-
ſulæ vt non obeſt bona ad ſucceſſorem non ad
teſtamentarios hęredes peruenire debere,quib.
derogari uoluit, etiā ſi ſpecifica mentio requi-
44 reretur,quorū tenores &c.propter quas† clauſu
las omnes conſtitutiones contrarię, limitatiuæ,
& modificatiuæ tolluntur.Bart.tract.ad reprim.
verbo non obſtantibus.Iaſ.conſi.76.vol.1.cum
ſimil.per D. Gabriel. tract. de clauſulis concluſ.
5.& quę non concurrebāt in d.§.porro.& in d.
cauſa Cluſina,ut merito diſpoſitionē ualere ſim
pliciter de dictis fructibus firmandum ſit.

Quarto & ultimo,in medium adduci poſſet,
eiuſdem Iulij 3.conſtitutio,de qua in Bullarum
impreſſarum lib. pagin. 122. diſponens fructus
beneficiatorum tempore obitus inexacti,debe-
ri ſucceſſoribus in beneficijs & non hęredibus
dictorum beneficiorum, etiam quod ſuper illis
teſtandi quaſcunque licentias ſpeciales obtinue
rint,uel iam dies ſolutionum aduenifſet.

Verum pro reſponſione ad dictam conſtitu-
tionem & dictam.§.porro,& extrauagātem Io.
22.ſuſcepti,de quibus ſupra. Dico,quod quic-
quid ſit de iure,adhuc omnia dicūt, ſublata per
Iulium 3.ſummum Pontificem,de cuius poteſta
te dubitare omnino ſacrilegum,& hęreticum cē
ſeo, & cuius facultas ſola pōderanda eſt,pręmit
45 tendo illud uerum,& uulgatiſſimum,quod † Pa-
pa Dominus eſt abſolutus in beneficialibus, &
quod poteſt auferre etiam ſine cauſa, ac tollere
ius:nouas condere conſtitutiones, & veteres an
nullare:cum apud eum ſit plenitudo omnis po-
teſtatis,nec illi dicamus,cur ita facis: etiā ſi per-
peram agat, quando a nemine iudicetur, iura
ſunt vulgatiſſima.Coraſi.de ſacerdot.part.2.c.1.
Illuſtriſſimus Alban.tract.de immun. Eccleſ.nu-
me.65.& conſi.24.nu.4.omniaque iſta ſunt no-
ta,nec indigent allegationibus.pūctus eſt ergo,
46 quod † Pontifex velit.& conſidero.

Primo quod mouetur motu proprio &c.& de
mera liberalitate,& hoc eſt pręcipuè conſiderā-
dum pro amplificatione gratiæ.

Secūdo,conceſſio eſt de reſeruatis,& de reſer-
uandis fructibus a ſolo ſepartis &c. etiam ſi ta-
lia forent,quæ in generali &c.

Tertio,ad quoſuis pios,& nō pios vſus,& quā
tancunque magnam ſummam.

Quarto, vult omnia eſſe valida, & efficaca, ac
plena,perpetua,& inconcuſſa.

Quinto, non vult executores teneri ad aliquā
tertiam partē, & in quo ſuis pios vſus &c. quod
grauiter eſt notandum.

Sexto, ſupplet omnes defectus,etiam ſi ſpeci-
fica mentio &c.

Septimo,clariſſimè dicit, quod non vult exe-
cutores ſuos per quamuis perſonam moleſtari
directè,vel indirectè &c.

Octauo,tollit expreſsè conſtitutiones de fru-
ctibus beneficiorum ad ſucceſſores &c. & hoc
ponit gladium ad radicem &c.

Vltimo, non contentus prædictis,addit clau-
ſulas prægnātes habentes pro expreſſis &c.quę
de neceſſitate ſpecificanda forent &c.

Hæc omnia,quę nolo longioribus doctorum,
& Theologorum authoritatibus cōfouere, cū
ſciam apud quos loquar inducunt me ad firmi-
ter concludendum, quod Illuſtriſſimi hæredes
conſequi valeant,quæ ſupra annotaui,non ob-
ſtante conſtitutione Iulij tertij, & extrauagante
Ioanis 22.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO FABIO Albergato Bononienſe.

ARGVMENTVM.

*Dotis augumentum,& donatio propter nuptias quo-
modo debantur,& differant.*

SVMMARIVM.

1 *Augumentum dotis factum a muliere ante ma
trimonium,vel eum dos conſtituitur,in omni-
bus cum dote regulatur: ſecus vero ſi durante
* matrimonio,ex communi.**

2 *Confeſſio mariti de recepto eſt augumentū dotis,
quod debetur vxori, ſi non reuocetur,& non*

differt a donatione propter nuptias.

3 *Donatio propter nuptias non fit hodie, ſed tantũ mariti augent dotem.*

4 *Augumentum dotis a patre, matreuè ſponſi, uel vxoris factum, ſi non ſit reſtitutum, priuilegia dotis tenet.*

5 *Dos actu ſponſæ propter recompenſationẽ nobilitatis ſuæ, ſemper debetur, & dotis uerè priuilegia tenet, ex communiori* **

9 *Exceptio non numeratæ dotis ceßat aduerſus confeſſionem dotis factam a viro in præmium nobilitatis ſponſæ, ex communi.* *

7 *Bona precioſa nobilibus ſponſis data, non ad uſũ ſed donata præſumuntur: quod ſecus in alijs non nobilibus.*

8 *Donatio propter nuptias, ſeu contra dos fit a uiro vxori, & ſemper pari paſſu cũ dote ambulat.*

9 *Donatio propter nuptias, licet vſu abrogata, ſi fiat, poteſt ſicut dos, a viro augeri.*

10 *Maritus, uel pater alias aſtringebatur donare pp nuptias, quæ tũc vere dicitĩ, cũ cogi poſſunt vel maritus, vel pater nomine filij mariti.*

11 *Donatio ſimplex filio nõ imputatur in legitimã, ſed illa ob cauſam tantum, videlicet donatio propter nuptias, quam pater aſtringebatur facere, vt ita iudicatum fuit.* *

12 *Soceri multa donant ſponſis, non propter nuptias ſed cauſa meritorum, vel alia.*

13 *Donatio vera propter nuptias, non inſinuatur.*

14 *Uxor compellitur a marito, ob non ſolutam dotẽ ſibi ab uxore promißam, ſecus ſi extraneus illam promiſißet.*

15 *Verba pacti diligenter cuſtodienda.*

16 *Voluntas ex poſt facto, declaratur.*

17 *Donatio propter nuptias, fit tantum a marito, vel nomine mariti.*

18 *Augumentum dotis ab extraneo factum, ſeu donatio ſimplex, non imputatur in legitimam.*

19 *Donatio propter nuptias a viro fit, & eidem reſtituitur.*

20 *Verba clara attenduntur, & ſi actus redderetur nullus.*

21 *Statuti diſpoſitio, quamuis dura, obſeruabitur.*

22 *Pactum diuerſum a ſtatuto fieri ſuper lucro dotis dando, per ſtatutum prohiberi poteſt.*

23 *Dotes, uel donata filiæ, & hæredibus, non cõputantur nepti in legitimã in bonis aui, ex cõi.* *

24 *Augumentum a patre viri promißum, non imputatur in legitimam dandam filio.*

25 *Donatum, vel traditum nepotibus ſimpliciter ab auo ex pacto, non imputatur in legitimam in bonis aui, ex communi.* *

26 *Dos data filiæ, vel donatio propter nuptias filio, in legitimam neptis, in bonis aui computatatur, ex communiori,* ** *niſi pacto, Vel ſtipulatione ipſis nepotibus vti hæredibus foret promiſſa, vel illis ex ſtatuo acquireretur irreuocabiliter.*

CONSILIVM CLXXVIII.

TRINITAS ADSIT.

AN ſumma ſcutorum duorũ millium per nobilem Dominũ Mathęum Amorinũ Bononienſem tradita nobili dominę Dianęſpõſę Domini Marciantonij eius filij, de qua in inſtrumento dotali dicatur verè dotis augmentũ, ita quod vti dos, vel æs alienum detrahatur, per nobilem Dominam Lucretiã dictę Dominę Dianæ, nec aliqua excomputatio ſuper eis fiat, ad fauorem hæredum domini Matthęi aui, pro legitima debita ſibi dominæ Lucretiæ nepti, ex dicto filio, in bonis aui. an vero cenſeantur donatio propter nuptias, tanquam a marito, vel patre profecta, quę in legitimam neptis imputaretur. Conſidero variè conſtitui augumentum dotis, & donationem propter nuptias.

1 Augumentum † enim dotis quandoque fit a muliere ipſa, tunc aut ante matrimonium, vel tempore dotis conſtitutę, aut ex interuallo, durante matrimonio.

Primo caſu regulatur ſemper uti dos ipſa, & ęquo iure procedit cum ea, quo ad omnia. not. Bar. & Doct. oẽs in l. ſi marito. §. ſi fundũ. ff. ſolut. matr. in l. Etiã. C. de iur. dot. & in l. ſi conſtante, ubi Bal. C. de don. ant. nupt. Deci. conſi. 141. Fanuc. de lucro dot. glo. 10. nu. 48. Roland. à Valle trac. de luc. dot. q. 100. per totã, & de hoc loquitur Deci. con. 521. nu. 8.

Secundo caſu, ſi durane matrimonio fiat, in immobilib. dotis priuilegia, & iura teneat: ſecus ſi in mobilibus reſpectu prælationis, ſecundum diſtinctionem, de qua in Auth. de ęqualit. dot. §. 1. & 2. in auth. ſed iã neceſſe. C. de don. ant. nup. §. eſt aliud, inſt. de dona. & Caſtren. vbi latà addit de cõi * uerbo, non autẽ in augumento conſ. 37. per totũ uolu. 3. & iſte non eſt caſus noſter, cum mulier nil uiro pro augmento dederit.

Quandoq; dictũ augumentum procedit a marito, qui recipiens uere ducentum, † confiteĩ habuiſſe alia centum, ſic trecentum nomine dotis, & ſi confeſſionem, ſeu donationem nõ reuocauerit, & moriatur durante matrimonio, augumentum dictorum centum uxori debetur. l. 2. & tot. tit. C. de dot. caut. nõ numer. & hoc augumẽtum a marito proueniens, re ipſa non differt a donatione antenuptiali, ſeu propter nuptias, quæ

Digitized by Google

quæ a marito in vxorē fieri ſolet, vt in propoſito dicebat Alba.conſi.22.nume.4.& 5.& quod
3 hodie in vſu dicitur, cum † mariti augeāt, vt plurimum dotem, nec aliter donent, ſeu dicantur donare propter nuptias, Crauet.d.cōſi.185.nu.2. Alba.d.conſi.22.nu.7.& conſi.68.in pri.dixi alias. cōſ. meo.120.nu.6. Bero.deciſ.22.nu.19.& ſequ. Nec ſimiliter iſte caſus in propoſito ſeruit, quando à marito nec donatio, nec cōfeſſio dotis facta reperiatur.

4 Augumētum vero, & tertio loco prouenit a patre, vel matre ſponſi, vel vxoris, de quo in l. etiam cum glo. C.de iur.dot.in l.inter.§.cum inter.ff.de pact.dotali, quod ſi factum verè, nec a marito reſtitutum probaretur, omnia dotis priuilegia, & prælationē haberet, per Caſtr.dicto conſi.38. volum. 3.nec iſte dicitur caſus noſter.

5 Rurſus & quarto, † dos aliquando augetur, ſeu conſtituitur ab extraneo, ſeu conſanguineis partiū, vel vt in caſu noſtro a ſocero ſponſæ, nulla ipſius viri conſideratione habita, & tunc ſi ante matrimonium fiat, vel eo tempore, ſeu etiā ex interuallo, ſi tamē vir plebeius ſit, vel non ita nobilis, ſicut vxor, & ſponſa, & tunc datio dictę dotis, ſeu augumentum ſubſiſtit irreuocabiliter, licet ab ipſo marito fieret, cum in recompenſationem nobilitatis, & honoris vxoris poſſit maritus, vel alius illius nomine dotem vxoris augere, vel conſtituere, viceſque tunc dotis, non autē donationis propter nuptias ſuſtineat, qđ more Hiſpanorū obtinere ſcribūt, Abb.in c.ctii neceſſe.in prin.no.nu.2.vbi Card.Alex.de donat.inter vir.& vxor.allegat Bar.in l.diuortio.ff.ſolut.matri.ſed vult dicere in l.ſi diuortio.nu.4.ff.de verbo.obligat.vbi etiam Alex. Bal.& Glo.ſ.poſt Cin.& Bart.in l.ſi voluntate, C.de dot.promiſſ. qui decedit hanc quęſtionē ex l.1.C.de donat. ant. nupt. Bald.in d.l.1.in fi.ſubdens patrē mulieris nobilis ſubſiſtente alia cauſa, quam donationis, ſi petat augumentum dotis ipſi factū, nō peccate in foro conſcientię, Bart.& Angel.in l. ſi ſtipulatus fuero.§.ſi tibi nupſero.ff.de verbo. oblig. Imol. in rubr.ff.ſolut.matr.& Angel.in l.1.vbi Ioannes Bolognet.nu.250.ff.eo.tit.& hāc
** communem * inquit, etiam quod in dubio eſſemus, an cauſa remunerationis, vel ne, dicta dos eſſet vxori conſtituta. Roderi.Soarez.in l.1.titu. delas aras in titu.2.Todo.home.pagin.437.nu.35.in allegationib.ſuis, cuius etiam dotis in nobilitatis, vel iuuentutis pręmium confeſſio, ex-
6 ceptionem † in gratiam mulieris non admittit. Iaſo.in l.diuortio.num.10.ff.de uerb.oblig.com
* munem *affirmat Curt.iun.conſi.6. numero 20.
* Clar.§.donatio.q.9.cæteros ex cōmuni *interpretum placito, recenſet Eman.Soarez. recepr. ſenten.uerbo uxori.num.122.nec mirum, quod in iſtis mulieribus nobilioribus hæc dos, vel dotis augumentum fiat etiam a marito, cum & bo-
7 na quantumuis precioſa, ac magni valoris tradita illis, non conceſſa ad vſum neceſſariū, ſed donata cenſeanī, quod diuerſum fore in cęteris minimè nobilib. vel ſanguine claris, volunt, Soci.
* iun.conſ.139.volu.2.ex cōi Vrſil. ad Affli.deciſ.315.in pri.articul.Rimin.conſ.384. volu. 3.iſtæ enim donationes ab vno alteri coniugi factæ in recompenſationem nobilitatis ſubſiſtunt, & ſi alias regulariter inter coniuges donationes prohibeantur, quod cōiter recipi atteſtantur, Curt. iun.d.conſ.6.nu.20.& alij, quos enumerant Frā. Viui.li.1.com. opi. uerbo donatio inter vir.& c. limit.5.Petr.Duen.reg.iur.221.limit.11.nu.11. Bologn.ubi ſupra, nouiſſimè ex cōi Franc. Dec.
8 conſi.79.nu.4.cum ſeq.& per totum. † Donatio vero propter nuptias, quæ antiferna, ut inquit Imperator, ſeu contrados uxoris appellatur.l.fi. & ibi gl.C.de don.ant.nup.l. cum multi in prin. §.ſancimus.§.ſi igitur.C.eo.ti. uel alias antifactū in dotis aſſicurationē datum, per Affl. deciſ.37. nu.6.Guid.Pap.q.145.habito reſpectu ad dotē, fit per maritū vxori, ac in quantitate, quæ nō excedat dotem.d.§.ſi igitur, oīaq; dotis priuilegia tenet, & pari paſſu cum ipſa ambulat, Auth.de æqualit.dot.in prin.cū mille ſimil.per me accumulatis, in d.conſi. 120.lib.1.nu.3.cū ſeq. quib. addo, Caualc.trac.de vſufr.mulier.nu.204.& ti. de tutore.nu.160.Anguſ.conſ.11.li.8.Rimi.iun. conſi.29.nu.4. & ſeq. ſubdens dictam donationem pp nuptias non pręſumi, nec conſtitui ipſo iure, niſi expreſſe dicatur, vel maritus cōditione ex lege ad eam faciendā aſtringatur, quod repetitur ab eo, in prin.Iuſt.de don.nu.254.not.Bernardin.Bombin.conſ.61.nu.19. cum apoſtil.& per totum.immo & ſi conferatur tantum in tps mortis mariti, non ex illo tpe, ſed uti dotis exēplo conſtitutæ donationis hipothecā, & obligationem contrahat, vt alias D. de Rota Romana terminarunt, teſte Moedano deciſ.50.in ſuis recollectis.tit.de pign.

9 Quæ † donatio pp nuptias, licet hodie ſit vſu abrogata, per Gl.in auth.æqualitas. C. de pact. conuent.Bar.in l.cum dotē.§.tranſgred.amur.ff. ſolut.matr.ac in iudicijs amplius nō ſeruetur, vt inquit Boer.deciſ.22.nu.20.& 41. Alba. cōſ.22. num.8.facta tamen per maritū augeri, ſicut dos per uxorem pōt.l.ſi cōſtante, ubi Cyn.4. notab. Auth.de æqualit.dot.Rolā.d.q.100.nu.12.& vt dixi, nō cōſtituiī ad lucrū mulieris, niſi ex pacto, ſed ad eius cautionē, vt in dote ſit ſecurior, quia etiam conſentiente muliere nō alienat vir donationem pp nuptias, immo redit ad virū illa mortua, ſicut dos ad vxorē mortuo viro, Auth.ſiue auiæ.C.ad Velleian.Auth.dos data.C.de donat. ant.nup.Auth.de non eligend.§.fi.nec ex illa titulus lucratiuus cauſaī, ſed cōſeruatiuus dotium, cum tantum poſt dotem fiat.Auth.donationes. C.de iur. dot. amplè Neapod.in rubrica de iure quartę, in conſuet.Neap.

10 Donatioq; illa pp nuptias verè dr̄ & conſtituitur, cum fit per maritum uxori in illius fauorem, Aymo.cōſ.85.nu.4.in fi.& per totū, ſeu illa, quę

conſtituitur vxori ſponſę per ſocerum,ſeu patrē
viri,ſed nomine filij,& pro filio ſuo tantum, ad
quam alias pater pro filio aſtringebatur, ita ut
cogi poſſet pro illo donare pp nuptias nurui,
quodq; donatum eo mō in legitimā filij imputa
batur, ſic loquuntur omnes textus in materia.
Primo.l.quoniam nouella.C.de inoffi.teſta.ibi
vel pro filio ante nuptias donationem.
Secundo. l. illud.§.ad hoc. C. de colla.ibi cum
ante nuptias pro filio.
Tertio.l.ut liberis. C. de colla.ibi ante nuptias
dotata pro filio.
Quarto.l.fi.§.ſimili mō.C.de iur.dot.ibi pro alio
ante nuptias donationem nupturæ dederit.
Quinto.l.fi.in prin.C.de dot.promi.ibi ſi pater
pro filia dotem, & pro filio donationem ante
nuptias dederit.
Sexto.l.cum multi,uerſi.quare.C.de don.ant.
nup.ibi in donationib. quas mariti faciunt, vel
11 pro his alij. Non enim † omnis donatio ob cām
(ſimplex enim nunquam imputatur)filio facta,
uel pro filio in eius legitimam imputatur,vt ſi ex
alia cauſa fieret,puta meritorum, ut onera ſuſti-
neret matrimonij,ſeu pp emancipationem, vel
ſimilia,ſed illa tantum donatio ob cauſam, quā
neceſſitate legis pater aſtringitur facere, vel cō.
ſtituere,vt propriè in donatione propter nuptias
exemplificant ſcribentes, quando in quam pa-
ter cogi poterat,quod docet magiſtraliter Caſt.
& Alex.& Deci.in fi.in d.l.vt liberis,ubi Caſt.4.
col.uerſi.certè,primum non placet.C.de collat.
Bar.in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.de collat.bonorum.
uerſi.quæro quid ſi pater,poſt Cyn. in l. filiæ li-
* cet.C.de collat.& ſecundum hanc ſententiā † iu-
dicatum inquit,Roderi.Soarez.in repet.l.qm in
priorib.declaratione legis Regni.5. quæſito in
fi.nu.10.pag.408.C.de inoff.teſta. ſequit Crau.
d.conſi.85. & 136. multa Franc. Beccius conſi.
20.nu.23.& ferè per totum,Tob.Non.conſ.49.
num.15.& 16.Anton.Cuchus trac.de legitima
Rubr.data inter viuos, nō imputari in legitimā.
nu.8.& ſeq.nu. 15. nu.26. & fere per totum.vbi
regulam cum limitationib.ponit.& ijidem pro-
cedere in donatione ob cām matrimonij facta,
ex affectione naturali,vt filij facilius, & decētius
nubant,voluerit nouiſſimè Rolan. a Valle conſi.
44.ſecundo articulo,& conſi.70.per totum vol.
12 4.Donantur enim quandoque multa per † ſoce-
ros ſponſis filiorū,non ex cā donationis pp nu-
ptias,cum nō noīe filiorum fiat,ſed proprio, &
ex mera liberalitate ipſorum,ſeu nobilitate, vel
conditione nurus,ac ex ſimili cā,de quib. etiam
per Bero.conſ.62.uol.6.Rimi.conſ.384.per to-
tum uol.2.Vrſil.ad Affli.d.deciſ.315.poſt Abb.
conſi.18.uol.1.Gui.Pap.deciſ.146.in ſimili uide
13 mus † donationē pp nuptias a marito,uel patre
pro eo uxori factā,ut ob cām,non eſſe inſinuan
dam fauore uxoris.§.illud quoq;, Auth.ut fratr.
filij,Auth.ut ſponſal.largit in prin.Auth.eo de-
curſum.C.de dona.ant.nup.Bar.in l.fi.C.eod.ti.
Bolognet.conſi.6.nu.49.At ſecus ſi pater donet
filio, uel alius extraneus ipſi marito, uel filio,
quia cum ſit mera donatio,& ad commodū do
natarij,inſinuatio requirit. ex tex. l.fi.§.ſimiliq;
modo.ff.de iur.dot.qui non eſt correctus, hoc ca
ſu,per Sali.&c.d.Auth.eo decurſum.C. de don.
ant.nup.ita Pariſ.conſ.16.nu.27.& 28.uol.2.tra
dit Rimi.in §.1.nu.459.cum ſeq.& nu.494.Inſt.
de dona.Arius Pinel.in l.1.parte 3.illat.31.pag.
457.C.de bon.mater.ita quod in materia differt
an ipſe filius uxori donet,uel promittat,an alius.
Vel ſi per vxorem,an per patrem, uel alium pro
14 mittatur; quod in caſu † dotis non ſolutæ a pa-
tre filiæ, uel extraneo promittente dotes, quia
tunc uxor expelli a marito nequit; ſecus in pro-
miſſa ab ipſa vxore,& non tradita, exemplificat
rurſus,Boer.deciſ.22. in 1.
Iſtis ſic præſuppoſitis,ad caſum noſtrum deue
niēdo: dico duo millia promiſſa per Dominum
Matthæum Amorinum,iure dotis, & augumen
ti prouenientis ab extraneo, ſeu uxore fungi,
non autem vice donationis propter nuptias a
marito factę.
15 Primo,quia * tenor conuentionis,& pacti di
ligenter conſiderari debet.l.ſemper,vbi Mod.ff.
de reg.iur.& ex verbis contrahentiū.mēs decla-
ratur.l.in conuentionib.ff.de verb.ſig.d.l. intereſt,
ibi quantū lectio probat.ff.de ſolut.at verba præ
cedentia in dicto inſtrumento clarè augumentū
eſſe explicant, ibi promittit reſtituere dotē vna
cum augumento infraſcripto.quaſi declarēt cō-
ſtitutionem duorum millium infra dicendā,eſſe
augumentum ſimplex,non autem donationem
propter nuptias; & cum ſint verba contrahētiū
expreſſa,non eſt in cæteris, vel præſumptionib.
immorandum.l.continuus.§.cum ita.ff. de verb.
obl.l.non aliter.l.ille.§.cum in verbis.ff. de leg.3.
qualitas enim verborum demonſtrat, cuius ge-
neris datio,ſeu promiſſio exiſtat. l. ad probatio-
nem.C.ad probationē.l.ſancimus.C. de fideiuſ.
Ripa tract.de peſte, de priuil.contract. num.47.
Socin.ſen.conſi.88.in prin.uolu.1.Dec.conſilio
552.in prin.& in l.ſi paſcenda.nu.10.C. de pac.
præcipuè cum ſæpius,ac non uice geminata, &
tergeminis,ſed vndecim vicibus ſit hoc verbum
repetitum,ut ibi,pro ſupradote,ibi facere augu-
mentum dotale dominæ Dianæ, & augumentū
eidem tradere de proprio domini Matthæi: itē
ibi tradere pro augumento dotali,& hoc augu-
mentum darem in euentum &c.quod augumē-
tum in euentum obitus,& alibi integrum augu-
mentum,ac tempore reſtitutionis dicti augumē
ti,& inferius, reſtitutionis dicti augumenti, nec
aliter domina Diana dictum augumentum, &
ibi ad ſolutionem dicti augumenti, quę repeti-
tio enixam,apertam, & clarā intentionem pro-
mittentis deſignat, ex vulgata,& vera regula.l.
baliſta.ff.ad Trebell.cum ſimil.
Addo,quod ipſe dominus Matthæus in teſta
mento ſuo hoc traditum dñę Dianę augumen-
tum

tum dotis appellat, in perſonam neptis ſuæ, ex
Domino Marco Antonio marito Dominę Dia
næ, ibi ſcutorum duorum millium pro augumē-
to d. dotis, propterea & pro augumento iudica
16 bitur, cum & ex poſt facto † uoluntas declara-
tur, etiam ex actu nullo, Aymo. conſi. 113. nu. 6.
Pariſ. conſi. 7. nu. 35. uol. 3. dixi conſi. 28. num. 1.
addo Sim. de Pret. conſi. 152. nu. 37. & conſ. 53.
nu. 37. in teſtamento loquentem. augumentum
itaque ex uerbis, & mente partium omnino iu-
dicabitur.

Secundo, illud augumentum dotis conſtitui-
tur per dominum Matthæum ſocerū ex pacto,
& conuentione expreſſa partiū, ac nomine ſuo
proprio tantum, non pro filio, qui de ſua pro-
pria ſubſtantia illud tradere tenetur, ut uerba do
17 cumenti publici docent, propterea † donatio
propter nuptias uere dici nequit, cum nec a ma-
rito, nec de bonis mariti, nec illius nomine per
patrem viri fiat, ut dicebam ſuperius ex l. quo-
niam nouella. C. de inoff. teſt. cum quinque alijs
ſimilib. denotantibus donationē fieri uel a filio,
uel a patre nomine filij. aliaſque donationes fie-
ri poſſe ſponſæ, & nurui, quę minimè naturā an-
tenuptialis ſortiantur. ſed irreuocabiles exiſtant
pœnes dictas mulieres, uel ſponſas, ut in ſimili
reſpondebat Bero. d. conſi. 62. num. 22. & ſeq. &
nu. 26. uol. 1.

Tertio, nullo iure cogente tradere promiſit
duo mille aureos, ſed ſponte, & uoluntate pro-
pria, non enim donare pp nuptias aſtringi po-
terat, cum illę ſint vſu abrogatæ, quatenus igitur
illud augumentū dotis, iudicaretur donatio, non
eſſet propter nuptias, vel ob cauſam præciſam
emiſſa, quæ patrem ſponſi ad id alias obligatum
teneret, ſed plura, & ſimplex, uel ob ſponſæ no-
bilitatem, ſeu vt matrimonium facilius ſuſtinere
tur, uel in remunerationem amicitiæ contractæ
cum nobili dom. Diana, & conſanguineis ipſius
facta, cenſeretur ut ſupra diſſerebam, vel alia de
cauſa nobis incognita, & Crau. d. conſi. 85. qua
de re vti æs alienum domini Matthęi, ſeu uti dos
18 propria, vel † augumentum dotis ab extraneo
proueniens iudicabit, ſeu alias donatio ſimplex,
quæ nullo modo conferri, nec in legitimam ne-
ptis ex dicta domina Diana, & filio imputari po
terit, ut dicebam ſupra per Roder. Soarez. d. 5.
quæſito. nu. 10. in l. quoniam in prioribus. C. de
inoffi. teſta. Tobi. Noni. conſi. 49. nu. 16.

Quarto, potuerunt fortaſſe contrahentes, & in
ſpecie Excellentiſſima Duciſſa Ferrariæ Com-
miſſaria teſtamentaria, & protetrix dictę domi-
nę Dianæ de Putis filiæ domini Hippoliti primi
præfecti ſtabuli eius Excellentiæ, ut inquit in-
ſtrumentum, ob qualitates ſponſæ, velle, quod
pater domini Marci Antonij viri in parte dotē
conſtitueret dictæ dominæ Dianę nurui, ſic duo
mille traderet de proprio in dotem, quod iure
fieri permittitur. ex Barbat. Bald. Cyno. Abb. &
cæter. de quibus ſupra in quarto exemplo augu-
menti dotalis, propterea non eſt inferenda do-
natio propter nuptias, cum verba, mens, & natu
ra contrahentium repugnent.

Quinto, ſe obligat dominus Matthęus dotem
cum augumento reſtituere in omnē caſum &c.
tradereque dominę Dianę de ſuo proprio duo
mille aureos eidem acquirēdos irreuocabiliter,
& filijs ſuis, ſic ad fauorem donatariæ tantum,
non donantis promiſſionem facit. propterea
19 † donatio non erit propter nuptias, ſeu ob cau-
ſam præciſam dotis conſtitutę, cum ex iure ſibi
reſtitui debuiſſet, non autem per ipſum vxori, ex
d. Auth. dos data. C. de don. ant. nup. Auth. ſiue
auiæ. C. ad Velle. & ſuperius expoſui. Et ſi obij-
ceretur ad commodum donantis fieri, non do-
natarię, cum mortua ipſa ſine filijs, pacto ad ip-
ſum conſtituentem, uel hæredes augumentum
redire uelit, propterea cenſeāt propter nuptias.
Reſpondetur enim verba repugnare, & alia, ſu-
perius conſiderata, & ideo pręualebit hic ſenſus
pro vero augumēto, quando cum uerbis claris,
mens quoq;, & coniecturæ alię concurrant, l. no
minis, & rei. §. verbum ex legibus. ff. de uerbo. ſi-
gnifi. l. ancillas. ff. de lega. primo. quinimmo & ſi
mens domini Matthæi aliquo modo repugna-
ret verbis, cum non ſit mens omnino expreſſa,
20 conſiderari minimè debet, eo quod † uerba cla-
ra principaliter attendantur, & proprietas illo-
rū, & ſi actus redderetur nullus, Soc. in l. vbi eſt.
not. 5. ff. de cond. & demon. & quod dicitur mē-
tem verbis præferri, proprietatique ſermonis. l.
cum proponeretur. ff. de leg. ſecūdo. & in termi
nis donationis propter nuptias, Aimo. conſ. 85.
num. 5. intelligitur, ſi mens ſit expreſſa, & clara,
quod probatur. d. l. non aliter. ff. de leg. 3. ibi, quā
cum manifeſtum eſt aliud ſenſiſſe Teſtatorem,
Socin. in l. ambiguo. numero 9. ff. de rebus dub.
Stefan. de Federi. interpretat. iur. prima par-
te. numero 6. verſi. ſecundo ſequitur Menoc. cōſ.
97. num. 45.

Sexto, adeſt ſtatutū Bononiæ ſub rubrica de
dotis reſtituēdæ. verſi. item dicimus. quod diſpo
nitur dotem, vel augumentum dotis ab extra-
neo mulieri datum, ſibi omnino & irreuocabi-
liter acquiri. etiam quod in contrarium adeſ-
ſet pactum, & dans fuerit ſtipulatus ſibi reddi.
21 dum itaque † ſtatuti diſpoſitio eſt manifeſta, il-
la inuiolabiliter obſeruabitur, quamuis dura,
& rigoroſa, Bald. conſi. 467. volum. 4. Alexand.
conſil. 57. colum. penul. vol. pri. Curt. ſen. conſil.
78. Roland. a Valle, de lucro dotis, q. 1. & 2. & au
gumentum dictæ dominæ Dianæ proprium,
& ſibi irreuocabiliter acquiſitum iudicabitur,
22 cum ſtatutum ſuper dicto lucro, expreſsè fieri
pactum contrarium prohibere valeat. l. quæ cō
tra, vbi Iaſo. C. de pact. l. non dubium. C. de legi-
bus. l. paciſci. C. de pact. Bartol. & Bald. in l. fina.
C. de pact. Rolād. de lucro dotis. qui. 102. in fin.
ſtatutumque de dote ad augumentum trahatur,
vt ſupra, Roland. dict. q. 100. & Fanuc. glo. 10. nu

mero 48.nec eſt dubitandum, quin virtute dicti
ſtatuti,tanquam acquiſitum dominæ Dianæ,æs
alienum dictum argumentum cenſeatur, ad qđ
in dubio,cred tur quoque premittendo ſe do-
minum Matthæum conformem reddidiſſe,not.
in l.hæredes mei.§.cum ita, vbi Bart. nume.4.ff.
ad Treb.cum vulg.

Septimo,dominus Matthęus promiſit in om
nem euentum &c.reſtituere dotem,& augumen
tum dominæ Dianæ,& filijs,ac hæredibus ſuis,
& ſic dominę Lucretię, de qua nunc agitur, un-
de & ſi fuiſſet donatio facta nomine filij,vel do-
mino Marco Antonio filio ſuo,ſeu dos filiæ cō-
ſtituta,ſtante ſtipulatione pro domina Diana,&
hæredibus concepta, cenſentur irreuocabiliter
23 † donati dicti duo mille aurei numi, ita quod in
legitimam neptis nullo modo in bonis, aui cō-
putantur, ex Bartol.in l. poſt dotem in 5.quæſt.
ff.ſolut.matrim.Alexand.& Deci.nume. 16.vbi
* de communi in l.illam. C. de collat. affirmantes
dotem filiæ per auum datam non computari in
legitimam nepotum,cum illam vti hæredes ca-
piunt,vel quia pro eis fuerit ſtipulatum, ſequi-
tur Alexand.conſi.24.volum.1.Corn.cōſi. 190.
volum. ſecun.in propoſito ferè noſtro, obiectis
ex aduerſo, reſpondens ſcribit Modern. Tobi.
Noni.Peruſ.conſil. 49. nume.4. cum ſequ. Hinc
24 ſtante dicta promiſſione † augumentum a patre
viri promiſſum non imputari in legitimam dā-
dam filio, viuente patre, conſuluit Alci. conſi.
317.num.5.

Confirmantur ſupradicta octauo loco, quia
15 dummodo nepotes traditum, ſeu † datū ab auo
pro dote filię,vel filio ex donatione propter nu
ptias, non conſequantur virtute conſuetudinis
Martini tātum,ſed vel ex ſtipulatione,ſeu ex pa-
cto aui, qui in vnum tantum caſum datum ſibi
reddi,fuiſſet ſtipulatus,& per cōſequens in alte-
ro caſu deberi filio, ſeu filiæ, vel hæredibus in-
telligatur, nunquam illud in legitimam impu-
tant, nec cum alijs conferunt, tanquam ipſis
ſit donatum ſimpliciter per Barto num.9.in l. ſi
cum dotem.ff.ſolut.matrim. in l. poſt dotem.4.
quæſt.eodem titul.Imol.conſil.63. Ripa in l. in
quartum.num.143.ff.ad l.Falci. Corn. d. conſil.
190.nu.2.in propoſito, vbi additionarij in ver-
* bo computabunt,hanc communem * aiunt Ro
deri.Soarez.in repet.l.quoniam in prioribus in
declaratione regni.4.limit.nu.11.& 12. pagin.
310.C.de inoffi.teſtam.Tobi.Noni.d. conſi.49.
nu.8.& 9.

26 Nec iſtis repugnant,quod † dos data filię,ſeu
donatio propter nuptias conſtituta filio, in legi
timam ipſorum,& neptis ex illis,in bonis aui ex
computentur, iuxta ſententiam magis commu-
** nem ** relatam per Socin.iun. conſi. 67. nu.60.
volum.ſecund.ſemperque dotes, & donationes
ſimiles,etiam vbi dubium ſit, an traditæ fuerint
cōtemplatione donatarij tantum, uel filii in le-
gitimam imputētur, & traditis ſecundum cōmu
** niorem,** per Alex.conſi.179.nu.3.ubi apoſtil.
Paris.volum.5.Ruin.conſi.138.colum. pen.vo-
lum. ſecund. Nattain cōſi. 362. nu. 6. & 22.uo-
lu.2.Anton.Cuccum tract.de legit. rubrica, da-
ta inter viuos,non imputari &c.nume.26.30.&
ſeq.& num.42.ad fin.Vaſqui.de ſucceſſ. part. 2.
lib.2.§.19.nume.47. Caſſan.conſuet. Burgund.
de ſucceſſ.rubrica 7.§.5.num.8.pagin. 243.cum
ſimil.per Anton.Gabriel.lib.3.regul.de iure do-
tium concluſ.5.per totam,Socin. iun.conſi. 79.
volum.3.Cæphal.conſi.105.per totum volum.
1.Bero.conſi.46.uolum.2.Simon de Pret.conſ.
65.a nu.7.ad fi.lib.1.

Hæc enim omnia procederent in donatione
vera propter nuptias,iure cōmuni inſpecto (ſi
hic ſeruaretur.) Et quādo eſſemus in dubio,qua
mente nepti donata fuiſſent, vel conſtaret filii
tantum contemplatione,ſeu neceſſitate cogēte
tradita,& donata fuiſſe ab auo,per Crauet.con-
ſil.219.Dec. conſil.81.Alexand.num.28.Ripa.
num.204.Bolognet.num. 365.in l.in quartam,
ff.ad l. Falcid. At ſecus in dotis augumento,ſeu
etiā donatione, quatenus eſſet propter nuptias
his temporibus ex libera voluntate emiſſa,& nu
rus contemplatione ſolum, & ſtante ſtipulatio-
ne pro domina Diana,& filiis,ac ſtatuto Bono-
niens., de quibus ſupra, cum iſtis, uel altero eo-
rum caſibus nulla excomputatio fiat tradito-
rum, ſeu donatorum per ſocerum,præcipuè qđ
Magnifica Domina Lucretia neptis duo mille
conſequatur ex ſtipulatione,& promiſſione ſpō
tanea Domini Matthæi,& vti hęres dominę Dia
næ matris, non autem tanquam hęres patris ſui
vel aui, ita quod nihil in legitimam imputabi-
tur,per Ripam,qui Imol.& Corn.allegat in d.l.
in quartam.nu. 103. ff. ad l. Falcid. Cuma. con-
ſil.10.Caſtr.conſi.26.num.5.& conſ.145.uol.1.
Alex.conſ.24.nu.3.& 4.vol.1.Corn.d.cōſ.190.
colu.2.volum.2.Dec.in l. illam colum.fin.c. de
collat.Simon de Pret.conſil.65.nume.18.Tob.
Noni.dict.conſil.49.num.11.cum ſeq. & in fin.
ceſſat enim regula communis,quod data nepti,
vel filio,in legitimam imputētur,ſi ex coniectu-
ris aliqnibus contrarium appareat,uel datū con
templatione honorati tantum,ita Bero.dict.cō-
ſil.46.uolum.2. Ex quibus ſimul collectis, ferè
currenti calamo ſcriptis, ob temporis mihi con
ceſſi penuriam, concludo in fauorem nobilis
Dominæ Lucretiæ iudicandum fore.

Franciſcus Burſatus.I.C.Mantuanus.

PRO NOB. DOMINA MARGARITA Conſtantia.

ARGVMENTVM.

*Bona fideicommiſſi quando pro dotibus alienentur, li-
cet ſint expreſſe prohibita diſtrahi, etiam in cau-
ſam dotis vel piam.*

Auth.

Auth.res quæ.C.de legat.& vnde ſumitur, ample declaratur.

Dotis conſtitutio vel reſtitutio, quando fiat ſuper bonis prohibitis alienari ſimpliciter, etiam ſi poſt iniunctum fideicommiſſum caſus dotis eueniat.

Teſtatoris mens vel præceptum, quãdo legis præcepto præferatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres olim, grauatus fideicommiſſo non cogebatur reſtituere fideicommiſſum, nec prohibebatur alienare, ſed contra numero 47. ex * communi.*

2 *Alienationes fideicommiſſi iure codicis ſunt prohibitæ.*

3 *Teſtator non poteſt prohibere filio alienationem, ad præiudicium dotis.*

4 *Dotis cauſa nõ comprehenditur in generali prohibitione.*

5 *Ratio expreſſa in lege extenditur, & num. 52. ex * communi.*

6 *Moderator eſt quilibet in re ſua.*

7 *Bona patris à filio iure inſtitutionis habita, ſunt pro dote à filio recepta obligata.*

8 *Prohibitio ſpecialis alienandi, etſi in cauſam dotis, ex * communi, ſed contra vt num. 10. & infra num. 17.*

9 *Prohibitus alienare conſtituit dotes, non tamen pro anima legat.*

10 *Dotis iam prohibita ſpecifice pro dota alienari, alienantur, ex ** communiori.*

11 *Teſtator nulla arte, ſe ab obligatione dotandi liberatur.*

12 *Fideicommiſſarius, etiam conſumpta legitima & trebellianica, pro vxore ducta poſt iniunctum fideicommiſſum, alienat, pro reſtitutione dotis, ex communi.*

13 *Diſpoſitio auth.res quæ C.communi de leg. procedit in reſtitutione dotis, poſt teſtatoris mortẽ habita ex magis ** communi.*

14 *Fideicõmiſſum alienatur pro reſtitutione dotis & quod pia cauſa eſſet reſtituendum, ex * cõmuni, & numero 15. ac licet eſſet iniunctum fideicommiſſum ante dotis obligationem, ex communiori. ***

15 *Alienatio fideicommiſſi pro dotis reſtitutione fit ad perpetuam ſubſtitutorum excluſionem, ex * communi.*

16 *Fideicõmiſſum nõ alienatur pro dotis augumẽto.*

17 *Prohibita expreſſe alienari, diſtrahũtur, pro conſtitutione dotis, ex ** communiori, quod tamẽ procedit in deſcendentibus nume. ſeq. ex cõi.*

18 *Auth.res quæ procedit tantum, in deſcendentibus ex communiori.*

19 *Deſcendentes tantum concepti, tempore fideicõmittentis, non nati poſt alienant fideicommiſſum pro dote, & bona prohibita alienant fideicommiſſum pro dote, & bona prohibita alienare, ex * communi.*

20 *Alienatio fideicommiſſi, fit tantum in ſubſidium aliorum bonorum, ex communi.**

21 *Dotes prius detrahuntur ex legitima & trebellianica, quàm ex fideicommiſſo, ex communi, niſi teſtator filias dotari mandaſſet.*

22 *Alleganti bona adeſſe; ex quibus dos ſolui poteſt extra fideicommiſſum, onus probandi incumbi, ex * communi.*

22 *Bona fideicommiſſi non alienantur pro conſtitutione vel reſtitutione dotis, ubi teſtator etiã cauſam dotis alienari prohibet, ex * communi.*

23 *Diſpoſitio auth.res quæ, procedit omnino, quo ad filios, & pro legitima eiſdem debita, ſecundũ omnes.**

24 *Teſtator pro dotis reſtitutione, & conſtitutione, non cenſetur alienationem prohibere.*

25 *Pater vltra legitimam, poteſt omnia bona in extraneos diſpenſare.*

26 *Fideicommiſſum non alienatur pro dote vbi teſtator prohibendo vtitur verbis uniuerſalib. geminatis, ſine contradictione.**

27 *Prohibitio legis & hominis, vbi concurrunt, ibi ceſſat alienatio, ẽt in caſu a iure permiſſo.*

28 *Dotis cauſa dicitur pia, maxime dos pauperum, ex * communi.*

29 *Augumentatio fit in æquiparatis a lege antiqua.*

30 *Bona fideicommiſſi, vel pro dote, ſic pro pia cauſa alienantur.*

31 *Dictio, etiam, implicat caſum magis dubitabilẽ maiorem expreſſo, iuxta quam tamen diſpoſitio reſtringit & ampliat, ex * communi.*

32 *Fideicõmiſſarius agit contra prioris bona fideicõmiſſi emptoris, cum pro dote illius fideicommiſſum interuertitur.*

33 *Filia, ſi prohibetur dotari in vna re, à patre, eo magis alia perſona.*

34 *Argumentum a maiori negatiua, in materia excluſionis filiæ procedit.*

35 *Neptis in conditione poſita excluditur, ſi filia excludatur, & dotetur tantum, ex magis communi.***

36 *Teſtatoris diſpoſita impleantur.*

37 *Pactum, quo libera facultas teſtandi aufertur, reijcitur.*

fidcicommiſſo,& ſic vocati eo modo deludebā
2 tur. Ideo iure †Codicilis alienationes,& obliga
tiones ſuerunt prohibitæ.l.fin.§.ſed quia.C.cō-
munia de legat.quod ius per auth.de reſt.& ea,
quæ,parit, comprobatum fuit,exceptis dotib.
vt etiam dixit gloſſ.in verbo fideicommiſſi.l.ſed
& ſi,lege.§.quod autem.ff.de petit.hæred.Et cū
lex ſtatuerit, vt cauſa dotis non comprehenda-
tur,in illa ꝓhibitione,ſtat firmū ius antiquum,
reſpectu dotis,vt fideicommiſſum ſit infirmum
& ſicuti de iure antiquo teſtator non putuerat
grauare hæredem,ut inuitus reſtitueret, vt dici-
tur in prædicto prin.inſtit. de fideicom.hæred.
3 ita etiam de iure nouiſſimo †teſtator nō poteſt
prohibere filio alienationem ad pręiudiciū do-
tis,vt habetur in §.quamobrem.in Auth. de re-
ſtitut.& ea,quæ.parit.Et licet multi doct.tenue-
rint,illam legē procedere in prohibitione ſim-
plici:ſecus quando expreſſe,facta ſit prohibitio
etiam in cauſam dotis,ut limitauit Alex. in con
ſilio 56.in 1.volum.Tamen dici poteſt, illam li-
mitationem falſam eſſe, conſiderando rationē
allegatam in prædicta Auth.quę fuit,Ne mulie-
res ignorantes fideicommiſſum, ſuis dotibus
fraudarentur: Ideo imperator voluit corrigere
legē Codicis,in prædicta Auth.§.hæc nos, nec
eſt bona ratio Alex.in prædicto conſilio 56.q.
Auth.res quę.C. communia de legat. procedit
tantum in prohibitione ſimplici, cum ſi prædi-
cta opinio Alexandri ſeruaretur, nullum eſſet
ſpeciale in fideicōmiſſo, quia regula generalis
eſt,vt in diſpoſitione generali,non comprehen
4 datur † cauſa dotis.Salyc.in l.fin. C.de iure do-
tium.Iaſ.in l.1.ff.ſolut.matrim.num.9.Neg.in.
tract.pagin.in 8. parte; pri. memb. in 9. Fallent.
Bal. nouel. in tract. dotium in 6. par. priuil. 47.
nume.47. Sed cum ratio,quia motus ſit Impe-
rator ad corrigendum legem Codicis,expreſſa
fuit, Ne mulieres earum ignorantia dotib. ſuis
fraudentur, eſt generalis, tam ſi ſimpliciter fiat
prohibitio alienationis, quā ſi expreſſe in cām
dotis,& tam procedat hæc ratio,ſi in ꝓhibitio
ne exprimatur cauſa dotis, quàm ſi non ſit ex-
preſſa, ideo idē iusequaliter, in Aquil. l.a titio.
ff.de uerbor.oblig. ſi uero ratio prędicta Auth.
fuiſſet propter ueriſimilem mentem teſtatoris,
volentis.vt filius faceret ea, quę facturus fuiſſet
ipſe teſtator, ut in l.cum ſeruus.ff. de condit. &
demon.procederent dicta Alexan.in d.conſilio
56.quia in claris ceſſant cōiecturę.l. continuus.
ff.de verbo.obliga.illa tamen,non eſt ratio, ſed
hæc ne mulieres ignorantes fidcicommiſſum,
ſuis dotibus fraudentur cum interſit Reipubli-
cæ,ut dotes cōſeruentur propter matrimonia.
5 l.1.ff.ſolut.matr.& cum ratio expreſſa in Auth.
prædicta,ſit generalis comprehēdens quamcū
que & expreſſam cauſam dotis, & ſi uerba non
cōuenirent, licet regulariter diſpoſitio nō pro-
cedat.l.4.§.toties.ff.de damno infecto.tamē uer
ba extenderentur ad rationem,ita vt etiam ver
ba ampliarentur propter rationem expreſſ. ...
Alexand. conſil. 52.numero 10.in 4. uolum. &
conſilio 59.nume.3.in volum.3. Imò, ſi in caſu
ſpeciali diſponerēt,& ratio eſſet generalis.licet
verba non conuenirent,diſpoſitio ampliaretur.
Crauet.in conſil. 135.ſub numer. 32. & in con-
ſilio 227.num. 4.tradit Cor.in conſil. 223. nu-
mero 3.in 4.volu.Tanto magis dicendum præ
dictam Auth.procedere,etiam quādo prohibi-
ta ſit alienatio, in cauſam dotis,quia ratio legis
expreſſa hoc ſuadet,& verba cōueniunt: Et qñ
lex non diſtinguit,nec etiam diſtinguēdum eſt.
l de precio.ff. de public. in rem actio. & quia in
prædicta Auth. §.ſancimus. ſtatutum fuit ex re-
ſtitutione: excipienda eſſe dotalia,quia præpo-
nūtur ea,quę publico iure proſunt,his quę ſpe-
cialiter alicui prodeſſe poſsūt,Nō videtur, quo
iure verba prędictæ Auth.limitanda ſint, in illo
caſu,in quo ſpecialiter prohibita ſit cauſa dotis
cum ſtandum ſit verbis legis,niſi de mente con
traria doctum ſit.l.non aliter.l. ille aut ille. ff. de
leg.3.nam cum in prędict.§.ſancimus, excipiun
tur dotalia a reſt tutione ratione publici fauo-
ris, in vtroque caſu ratio illa militat,nec lex di-
ſtinguit: quo fit,vt generaliter ille text. ſit intel-
6 ligendus:Et licet regula ſit, ut quilibet † ſit mo-
derator, & arbiter in re ſua.l.in re mandata. C.
manda.& diſpoſitio teſtatoris ſeruanda ſit pro
lege.§.diſponat,in auth.de nupt.Tamen illæ re-
gulæ non procedunt,quando lex cōtrarium di-
ſponat,quia ſi indiſtincte illæ regulæ procede-
rent;Pater nō cogeretur obligare bona pro re-
ſtitutione dotis receptæ,quando mulierem ho-
neſtam in vxorē duxit,ut per Bar.in l. ſi cum do
tem.§.tranſgrediamur.ff.ſolut.matrim. & pater
teſtando, nō poteſt priuare filium legitimum,
niſi cum cauſa a iure approbata, unde prædictæ
regule procedunt,ſi lex non reſiſtat,quia diſpo
ſita contra legem, nullius ſunt momenti.l. non
dubium.C.de legib.Et cū diſpoſitione prędictę
ctæ Auth. a reſtitutione excipiantur dotes, pater
non poteſt facere fideicommiſum,prohibēdo
dotis exactionem contra diſpoſita in prędicta
Auth.arg.l.nemo poteſt.ff.de leg.pri. nam licet
diſpoſitio teſtatoris ſeruanda ſit pro lege: tamē
non eſt generalis,(vt dixi)Et ſi trebellianica ꝓ-
hiberi poſſit,& fructus computari in ea,Nihilo-
minus ſi filij primi gradus ſint grauati, fructus
non computantur, licet teſtator expreſſe id mā
dauerit. l. iubemus. C.ad trebell. Et ſi quando
lex excipit aliquem caſum a lege generali, teſta
tor non poteſt diſponere contra legis limitatio
nem: ſic ergo, cum lex prohibuerit alienari, &
hipothecari bona ſubiecta fideicommiſſo.l.fi.
§.ſed quia.C.communia de legat.& ſuperuene-
rit ius nouiſſimū Authenticorum,quo excipiū-
tur dotalia a prędicta lege generali,ut in prædi-
cta Auth.de reſtit.& ea,quę parit,dicendum eſt
patrem non potuiſſe prohibere reſtitutionē do
tis, etiam quod expreſſe prohibuiſſet, ut dixit
Paul.

Paul.de Caſtr.in conſ. 86. in 1. uolum. Et licet
ex aduerſo dici poſſet, ſicuti bona paterna, non
eſſent obligata, ſi tãtum legitimam filio reliquiſ-
ſet, cum filius de patre eo caſu conqueri nõ poſ-
ſit: dicitur in eo caſu ceſſare rationem prædictæ
Auth. quia mulier non eſſet decepta ignorantia
fideicommiſſi, quia non entis, nullæ ſunt partes
l. eius qui in prouincia. ff. ſi cert. pet. & cum ipſa
mulier viderit virum habere tantum legitimam,
dici non poteſt tradidiſſe dotem, credens virum
fuiſſe diuitem: & cum diuerſa ſit ratio, de vno ca
ſu ad alium, non eſt arguendum. l. Papinianus. ff.
de minor. Ideo ſi pater inſtituit hęredem vniuer
ſalem filium, ut in caſu noſtro, quia hæres & de-
functus cenſetur vna eademque perſona, vt in
Authen. de iur. iur. a morien. præſt. quando pa-
ter relinquit vniuerſa bona filio, tranſeũt in eum
affecta illo onere, vt ſint obligata pro dotę a fi-
lio recepta, poſt aditam hæreditatẽ, vt per Dec.
in conſi. 376. ſub numero 2. & in conſi. 519. ſub
numero 13. Curt. conſi. 27. ſub numero 13. Cur.
iun. conſi. 59. num. 6. Natta conſi. 61. ſub num. 3.
in primo volum. Ruin. in Rubrica de dona. inter
vir. & vxo. §. 16. ſub num. 14. uerſi. pater. Et ſi ex
aduerſo Alex. in conſilio 56. ſub nu. 3. in primo
volum. diſtinxerit inter prohibitionem aliena-
tionis ſimpliciter factam, & ſpecialẽ, in cauſam
dotis, in primo caſu dixit procedere, opin. vt
Auth. res quæ. C. communia de legat. habeat lo-
cum, non obſtante prohibitione: & ita commu-
nem opinionem procedere: ſecus vero, quando
8 prohibitio † ſit ſpecialis in cauſam dotis: quam
opinionem tenuerunt Iaſ. in l. filiusfamilias. §. di
ui. ff. de lega. pri. ubi etiam Crottus, ſub num. 59.
Cur. iun. in prædicta Auth. res quæ. Curt. ſen. in
conſi. 67. num. 20. Pariſ. conſi. 52. nume. 37. & in
conſilio 63. nume. 38. in 2. uolum. Didac. uariar.
reſolut. lib. 3. cap. 6. Illuſtris Præſes, D. Roland. a
Valle in conſilio 85. num. 23. in pri. uolu. Ruin.
conſilio 123. numero 10. in ſecundo. volumin.
Cæphal. conſilio 50. num. 18. in pri. uolum. qui
alienam a communi opinione, cum Alex. in prę
dicto conſi. num. 56. voluerit, vt dos non ſit pro
hibita in generali prohibitione, & neceſſaria ſit
expreſſa prohibitio, in cauſam dotis, & Ruin. &
Cæphal. loquantur, etiam, quod non fuit facta
expreſſa prohibitio, quando per verba gemina
ta facta ſit prohibitio, & ſic Alexan. in prædicto
conſi. nec Iaſ. & cæteri, exceptis Ruin. & Cæph.
non loquuntur in caſu noſtro, cum expreſſe nõ
fuerit facta probibitio: Nec eſt bona illatio. pro
hibitus fuit etiam alienare in cauſam piam, er-
go etiam pro dote, quia tollitur per doctrinam
Bald. in l. voluntas. numero 6. C. de fideicom. vbi
concludit filium probibitum alienare, poſſe ſibi
conſtituere dotes, & nõ legare pro anima: & ita
dixit Bero. in conſi. 89. ſub num. 7. in 2. volum.
ideo, cum non fuerit expreſſe facta prohibitio,
reſpectu dotiaras, cl eſt concluſio, vt ueniat reſti
tuenda, non obſtãte prohibitione generali alie-
nationis bonorum: ſed & quando expreſſe in
cauſam dotis facta fuiſſet prohibitio, magis cõ-
munis eſt opinio, ut teſtator talẽ prohibitionẽ
facere non potuerit: quam opinionem tenuit
glo. in prædicto. §. quamobrem prædicta Auth.
de reſt. ubi notat mirabilem caſum, in quo filius
habet bona vltra legitimam contra velle patris,
fauore dotis: & ideo Pau. de Caſtro in prædicto
conſi. 80. dixit, ex defectu poteſtatis, patrem nõ
poſſe prohibere dotem. quam opinionem ſequi
tur Ripa in prædicto. §. diui. nume. 73. ubi etiam
Ferdinand. num. 135. & Ambro. de Oppizzon.
ſub num. 137. Iaſ. ſibi contrarius in prædicta Au
then. res quæ; in ultima columna. in 13. limita-
tione, Bal. nouell. in tract. dotium, in 6. parte. 13.
priuileg. Ruin. in prædicta Rubrica. §. 16. Siluan.
conſilio 90. numero 11. Bellon. conſ. 83. num. 6.
Guid. Pap. deciſ. 129. num. 5. & Socin. conſ. 123.
num. 5. in 3. uolum. Et quia (vt dixi) pater poteſt
cogi ad obligandum bona ſua, & ſint affecta ta-
li onere, & derogare non poſſe dixerunt, Curt.
ſen. in prędicto conſilio 27. Curt. iun. conſil. 59.
Decius, in prædictis conſi. 376. & 519. Natta in
prædicto conſilio 61. Et quo ad reſtitutionem
dotis, idem tenuit Dominus Rolandus, in præ-
11 dicto conſilio 85. nume. 36. † & nulla arte teſta-
torem poſſe ſe liberare, ab obligatione dotis, di-
xit Angu. conſilio 75. ſub nume. 19. lib. 6. quam
opinionem declarat procedere, in ſubſidiũ Ma-
ranta in ſua quæſt. 48. uerſi. eſt tamen aduerten-
dum, lib. 2. Et ſic ex iſtis videtur hæc opinio ma-
gis communis.

Ego igitur, implorato ab excelſo diuino nu-
mine, auxilio, dubijs intellectis, quæ diffuſe ſcri-
pta ſunt, & non modicam dubitationem afferũt,
ex veris, & probatis concluſionibus, per quas
rurſus tollentur obiecta, rem decidendam duxi,
ac ſimul iuſtiſſimam eſſe reæ conuentæ cauſam,
oſtendere.

12 Prima ſit concluſio, regulariter grauatus per
fideicommiſſum, ſi uxorem ducat, mortuo etiã
fideicommittente, ac poſt iniunctum fideicom-
miſſum, ratione hippothecę expreſſe hominis,
vel tacite a lege inductæ pro reſtitutione dotis,
tenetur ſoluto matrimonio, dotem receptam re
ſtituere coniungi, ſuper bonis fideicõmiſſo ob-
noxijs, etiam quod tempore nuptiarũ, vel pro-
miſſionis, legitima & trebellianica fuiſſet cõſum
pta: quod in his terminis, ex communi per plu-
ra uoluit Curt. iun. conſilio 59. per totum, poſt
13 Dec. conſil. 519. Diſpoſitio enim auth. res quę.
C. communia de legat. procedit in reſtitutione
dotis conſequutæ etiam poſt teſtatoris mortẽ,
Oldrad. conſi. 107. in fine. Alex. conſi. 67. uol. 4.
hanc magis communem ſententiam nuncupat,
Rub. Alexand. conſilio 78. num. 1. Dec. conſilio
376. Gozadin. conſi. 97. num. 10. Pariſ. conſi. 81.
num. 43. uolu. 2. Rolan. a Valle, ubi de commu-
niori conſilio 85. numero 31. & ſeq. ac per totũ
uolum. 1. Natta conſi. 61. uolum. 1. ueriorem ac-

com-

communiorem ait Didac.Couuar. var.reſolut.
lib. 3.cap.6.nume. 11.cum ſeq.verſic.4. Siluan.
conſi.90.num.11.Mant.in gloſſar.iur.Claſſe.6.
cap.17.Port.Imol.conſil.61.num.36.Villabob.
commuu.opin.verbo alienari. numero 80. late
Marzar.tract.de fideicom.q.48.ver.an vero di-
cta Auth.res quæ.Alphan.collec.iur.167.eſt ve
riori, Anguſ.conſilio 45.lib.6.de communi, Cæ
phal.conſilio 177.nu.9.& 17.conſilio 261.nu-
mero 21.vol.2.ſequitur Rom.& Mendoſ.ad eũ
in verbo habuiſſe, qui hãc veram, & communẽ
inquit, conſi.232.& ad conſil.267.verbo, con-
ſtruendi, vbi loquitur in dote & alimentis, illam
* veriorem &* communem admittit, etiam quod
15 † bona in pios vſus tandem conuerti deberent,
& quod pro dotis reſtitutione promiſſa poſt in
iunctum fideicommiſſum, dicta bona diſtrahan
tur, doctè & fuſius quęſt.pertractans, in hãc ſen
** tentiam, vt magis ** cõmunem reſidet Menoch.
conſil.33.num.23.98.& ſeq.ac per totum, ſub-
dens.nu. 32. illam procedere, etiam quod mu-
lier non ignoraſſet fideicommiſſum, ſeu legiti-
mam & trebellianicam fuiſſe conſumptam, vel
de iuris ſubſtantia nox ſe informaſſet, quod ſe-
quitur Didac.Counar.d.c.6. numero 10.verſic.
4.& Cagnol.in l.qui cum alio.numero 21. ff.de
regul.iur.Curt.iun.d.conſil.59. in fi. idem Me-
noch.conſilio 7.& 8.numero 5.in dote confeſ-
ſata loquens, & ſine fine diuerſum ſenſerit An-
gel.& Ruin.citati ab Hippol. Rimin. conſil. 23.
nume.326.
15 Quæ diſtractio ꝓ dote intelligetur fieri ad per
petuam ſubſtitutorum excluſionem, & ſi dos ad
* grauatum reuerteretur, vt poſt alios ex* commu
ni, not.Phanuc.de lucro dotis glo.10.num. 62.
ac pro alimentis & dote, eſto quod bona pio lo
co reſtitui debẽt.per eundem. d. gloſſ.10. num.
63.Aemilianus conſilio 144.numero 2.& quin
16 to.† licet pro augumẽnto dotis a viro facta ceſ-
ſet.d.fideicommiſſi alienatio, per doct. in d.Au-
then.res quæ.& Menoch.d. conſilio. 33.nume.
22.cum ſimili.

Et hæc bona fideicommiſſi rurſus pro dote
alienantur. iuxta diſpoſitionem Auth. res quæ.
C.communia. de legat. quod expreſſe dicta bo
17 na † fuiſſent ꝓhibita alienari, quod ex magis ue
** riori & ** communi opinione per alios tradit
Didac.Couuar.d.cap.7.numero 10.verſi.2.Ro-
land.a Valle.d.conſil. 85. num.7. & ſeq. uol. 1.
poſt Bertran.conſilio 4.nu.22.volu.2.& conſil.
191.num.10.nolum.1. ſcrib. vbi Crott. nu.44.
de communi Ferdin.Loarez.nume.135. & ſeq.
Soci.iun.nu.149.& 153.ac Ioan. Bolognet.nu-
mero 176.qui diſputando articulum, hanc cõ-
munem enuntiat, in l.filiusfamil.§.diui. ff. de le-
ga.1.communiorem item nuncupat, Marzar.d.
tract.de fideicom.q.48.in pri. Menoch. conſil.
95.num.131.Bero.conſilio 38.num.35.uolum.
1.Laur.Chircou.com.opin.cent.1.concluſ.43.
in pri.vbi de communi, a quibus non diſſentit,
Arrius Pinel.in l.1.3.par.nume.101. C. de bon.
mater. Sigiſm.Neapol.conſilio 52.nume.62.vo
lum.1.conſil.ſeudal.

Sed hęc trahuntur ad certas perſonas tantũ,
cum Auth.res quæ, locum ſibi vẽdicet in deſcẽ-
dentibus, ſeu filiis, uel nepotibus ſolum ex filio:
quos tenetur teſtator dotare, uel pro illis dona
tionem propter nuptias conſtituere, nõ autem
in cæteris, iuxta communem ita atteſtatam per
Soci.Sen.regul.Fallent. 12. penult. limit. Ferdi.
Loarez. in d. §. diui.num. 141.in fine, Soc.iun.
num. 156. Ambr. opizz. numero 57. in fin. qui
** hanc magis ** cõmunem inquit, cum Ioan.Bo-
logneto.num.183. Guliel. mainer.in l. in ambi-
guis.nume.22.ff.de re. iur. Bero.q. 110.nume.5.
in fin.Siluan.conſi.6.nume.13. in fin.Villabob.
com.opin. verbo alienari prohibita. nume. 80.
Cæphal.conſi. 177.nume.3.Pinell.d.3.par. nu.
103.Quod in conſtitutione dotis, nõ autem in
reſtitutione procedere nouiſſime dixit, Meno-
ch.d.conſi.33.nu.5.& ſeq.37.nu.40.Port.Imol.
conſi.61.nu.35.
19 † Et hęc intelligo in filiis tantum, ſeu deſcen-
dentib.conceptis tẽpore mortis teſtatoris: non
autem in conceptis poſt, cum loco extranei ha-
beantur, nec in illis d.Auth.res, quæ, procedere
poſſit, ut docte explicat dicẽs, nõ reperiri in hoc
* contradictorem, * Alciat. conſil. 640. quem ſe-
quitur Menoch.conſi. 95. nume. 132.& ſeruit.
deciſ.Tiraquel.de iure primogenitu.q.61.num.
7.& 8.Marza.d. conſilio primo epit.48.colum.
prima.

Secunda concluſio, ceſſat diſpoſitio. d. Auth.
20 res, quæ. nec bona fideicommiſſi † pro dote alie
nantur, niſi in ſubſidium, & ubi alia bona non
adſint alienanda, quod omnes admittunt.in d.
Auth.res, quæ, Rom.conſi.232.in pri.cũ apoſt.
* Mendoſ.Bellon.conſilio 83.nume.8.ex * com-
muni, Ferdi.Loarez. in d. §. diui. num.138. ubi
Soc.iun nu.155.& Io.Bolognet.nu. 179. Bero.
conſil. 86.num.30.uol.2.& conſi.57. nume. 35.
uolum.3.Port.Imol.conſil.38. nume. 13. & 14.
Capra.conſilio 92.num.12.Marzar.d.q.48. uer
ſic.& quia Menoch.conſilio 88.num.48.& ſeq.
* & conſilio 95. nu. 133.* communem ait Chir-
coui.d.concluſ.93. cent.prima. Capra conſilio
92.num.12.Gratus, conſi.17.numero 31.uolu.
1.Hippol.Rimin. iun. conſi.23. nu. 318. & ſe.
lib.1.Hinc, ſi adſint legittimæ, & trebellianicæ
portiones, ad hęredem grauatũ ſpectantes, nec
21 apparent conſumptæ, ex illis, † Dos ipſa extra-
hetur, non autem ex reſideo bonorum ſubſtitu-
* tis debito: & hoc * communiter teneri ait Cur.
iun. conſilio 59. in princ. & in d. Aut.res quæ,
numero 26 Bellon.conſilio 83.nume. 9.Soc.d.
regul.12.Fallent.1.Rimin.conſi. 337. num. 13.
Ambr.de Opizz.in d.§.diui.nu.57. Aymo con-
ſilio 19.num.19.Rub.Alexan.conſilio 124.nu.
3.cum ſimil.per Marzar.d.conſilio 1. ſuper epi-
tom.q.48.pag.25.Mend.ad Rom.conſ.232.uer

bo

bo ſufficiens.Cæphal.conſilio 105.numero.18.
Simon de Pretis conſil.137.nume.28.& 49. niſi
tamen mandaſſet teſtator filias dotari, cum illo
caſu deberent,nulla dictarum portionum conſi
deratione habita,ex fideicommiſſo dotem con
ſequi,ut uoluit Menoch.d.conſilio 88.num. 51.
cum ſeq.uoln.1.licet contra hoc dictum ultimū
tenuerint Phanu.tract.de lucro dotis, gl. 10. nu-
me.72.& Marzar.d.conſil.1.in Epitom.48. pa-
gin.16.uerſic.quoniam.ſubdens onus proban-
22 di incumbere alleganti bona propria, & alia,
ſufficere,non autem dicenti adeſſe;quod tamen
* dictum de probatione,ex*communi impugnat
Curt.Sen.conſil.27.num.17.Dec.conſil.519.in
fi.Ferd.Loarez.ubi ſupra.numero 135.in fi.

Tertia ſit cōcluſio,ubi teſtator expreſſe,ac no
minatim alienationem prohibet.etiam ob cām
dotis,tunc cōſumpta portione ad grauatum ſpe
ctante,nec pro reſtitutione,nec pro conſtitutio
ne alicuius dotis bona fideicommiſſi.ſeu aliena
ri prohibita,diſtrahi quoquomodo poſſunt, ut
in terminis limitando diſpoſita in auth.res quę,
determinarunt,Alexan.conſilio 56.nume.3. uo
lu.1.& in conſilio 23.uolum.2.Iaſ.in d. Aut. res
quæ.num.24.ubi Curt.iun.num.36. hanc con-
tra caſtrenſem tenendam ſcribit: & eodem lo-
co Bernard.Alfan.collect.iur.167.uerſicu.adde
plures.C.communia de legat.idem Iaſ.in conſi.
157.uol.2.& conſil.66.uolu.1.Modern. in d. §.
diui.l.filiusfamilias.ff.de leg. 1. ubi Ferdi. nume.
141.uerſic.tertia ſit concluſio,hanc in dubitatā,
Ioan.Crot.nume.59.uerſic.2.fallit, probabilio-
rem nuncupat.cādem ſequuntur, ibidem Opiz-
zon.num.57.Ripa.num.73.Alciat.nume. 27.ac
Claud.de Seiſſelo,in 5. col.uerſi. item in 9. dum
limitationem Alexand.in conſilio prędicto 56.
approbat. Rurſus & Ioan. Bolognet. in eodē.§.
diui.numero 181.cum ſeq.& num. 187. hāc uti
communem ueram, & regulam negatiuā gene-
ralem profitetur, non diſſentit Soci.iun.ibidem.
numero 155.& ſeq.hanc probarunt Ruin.conſ.
123.num.10.uolum. 2. Curt. Sen. qui ſæpenu-
mero,pro hac ſententia conſuluiſſe refert,in cō-
ſilio 63. numero 20. Pariſ. conſilio 52. numero
37.& conſilio 63.nume.38.qui uti ueram ſequi
tur uolu.2.Cotta,qui Alex.Socinū que Sen.alle-
gat in memorabili,uerbo Dos,uerſi.2.nota.hāc
communem refert & probat Rolan.a Valle cō-
ſilio 85.num.23.uolu.1.& conſil.81.nume.7. &
24.uol.2.in eandē reſidet,Villabob. com.opin.
uerbo.alienatione.num.86.id communiter ap-
probari inquit,Camerar.in c.Imperialem, pag.
82. liter. O. de prohibit. feud. alien. per Federi.
Didac.conuar.illam ueriorem appellat,libro 3.
uar.reſolut.cap.6.numero 7.uerſic.3. ut quibuſ-
dam hunc caſum non eſſe dubium,& ita conſul-
uiſſe in caſu cuiuſdam magni militis, ubi ſit cau-
ſa dotis prohibitio emiſſa; ſcribit Roder. Soa-
rez. in l. quoniam in prioribus. 2. limit. ad l.re-
gni.num.11.pag.281.C.de inoffi.teſtam.Pallat.

Ruin.in Rubrica de donat.inter uir. & uxor. §.
16. nnme. 12. communem eſſe contra Caſtren.
recenſet Menocb.conſi.95.num.131.& 135.in
fine Laur. Chircoui. d.concluſ.93.in fin.cent.1.
com.opin.hanc eſſe limitationem communiter
receptam inquit,Marzar.ubi de fructibus dotis
cōſtituuntur,ut in propoſito.d.tract. de fideicō.
q.48.uerſic.retenta,ubi ait quendam repetentē,
Padalinum in d.Autb.res quæ, atteſtari hanc li
mitationem communem fore,idem cum tot fru
ctus grauatus perceperit, qui ad reſtitutionem
dotis ſufficiant,tenet Gulicl. Reodan.tract.de re
bus Eccleſ.non alien.pag.117.num. 114. in Ru-
brica,de cauſ.propter quas fiūnt alien. Rurſus,
reprobat Alex.d.conſilio 56.Grat.conſi.17.nu
mero 20.uol.1.licet habere contract. affirmet.
Ab iſtis non diſſentit Fanu.de lucro dotis. gloſ.
19.numero 67.75.& 77.in fin.licet.eo loco di-
23 cat,†in vno tantum caſu,in patre,nēpe ſeu aſcen
dente,qui cogitur dotem filiæ conſtituere, pro-
hibitio nominatim emiſſa fuiſſet:quod & cæte-
* ri * admittunt reſpectu legitimæ omnino filijs
debitę,vt expreſſe inquit,Bolognet.d.num. 187.
in fin. Ari.Pinel.in l. 1.3. part. nume. 102. C. de
bon.mater.

Mouenturque omnes duplici ratione, primo
quia diſpoſitio autb.res quæ.etiam vbi adſit pro
hibitio expreſſa,procedit ex mera iuris interpre
24 tatione,quæ ſic declarat† mentem teſtatoris,ſeu
fideicommittentis,ꝙ pro dote prohibitionē ceſ
ſare voluerit,per text.in auth.de reſtit.& ea quæ
parit.§.quamobrem pręſentem; in fine ibi, per
præſumptionem exceperunt.l.mulier.§.cū pro-
poneretur.ff.ad trebell.ſcrib.omnes in d. Auth.
res quæ.vbi Curt.num.30. Loarez. d.§. diui. nu.
138.quod communiter teneri ait Marzar. cōſil.
1.epitom.48.pag.16.Alciat.conſil.555.num.3.
Phan.vbi ſupra.num.77.Cæphal.conſil.105.nu
me.18.At in claris interpretatio ceſſat,vulg. leg.
continuus.§.cum quis.ff.de verb.oblig. l.ille aut
ille.§.cum in verbis.ff.de leg.3.

25 Secundo, ſi†teſtator vltra legitimam naturæ
filio relictā,poteſt extraneo omnia ſua bona le-
gare,donare,& tradere.gloſ.in l.titia.§.1.ff.de le
gat.2.l.parentibus.C.de inoffic. teſtam. quanto
magis in filium ſuum,ſubſtantiam transfere po-
terit? ſed cum onere,expreſſo quod non alienet
partem illam,nec pro conſtitutione,nec pro re
ſtitutione dotis,arg.l.videamus.§.pen.& l.actio-
nibus.ff.de in litem iuran.vt iure merito ſcriben
tes ſuperius citati,hanc, vti communem verio-
rem indubitatam,ac probabiliorem,amplexi le
gendo & conſulendo fuerint.

Quarta ſubnectitur concluſio, vbi teſtator in
prohibita bonorum ſuorum alienatione, vſus
eſt verbis vniuerſalibus geminatis vel repetitis,
vt puta,quoquomodo non alienentur,& nullo
modo,& vel ſimilibus;tunc ceſſat diſpoſitio au
th.res quæ.& auth.de reſtit.& ea quæ part.nec
26 † pro fideicommiſſis bona diſtrahūtur,per gl.in
verbo,

Digitized by Google

verbo,quoquomodo.l.quidã cum.ff.de fideicõ-
miſſ.liber.quod formaliter in propoſito noſtro
ſequuti ſunt Alciar.in d.§.diui. num. 27. limitat.
5.Ruin.conſilio 97. numer. 11. & conſilio 123.
numero 10.volu.2.Cæphal.conſilio 121. num.
2.volu.1.& 296.num.14.volu.2.nec huic decla-
rationi contradictorem inueni. Et ratione mo-
uẽtur credo,quod duplex & geminata prohibi
tio, pluſquam ſimplex operetur,ne hominis ver
ba ſtent ſine virtute operandi, pro vt dicitur in
27 re † prohibita è lege alienari,cui ſi hominis pro
hibitio accedat, nec diſtrahi poterit in caſibus
etiam,in quibus alias.d.res prohibita, potuiſſet
diſtrahi,ꝑ tex.in §.ſanctiſſimas.in auth. de alien.
& emphit.ibi permittemus alienari, niſi ſub hac
conditione,ſint poſſeſſiones traditæ,vt non alie
nentur.glo.in l.fi.C.de reb. alien. non alien. So-
ci.Sen.conſil.67.& 49.numero 14.volu.1.Aret.
conſil.22.colum,2.Ioan. Franc. de Ripa conſil.
8.num.10.volum.2.conſil.feud.Ruin.conſi. 34.
num.2.volu.1.Roland.a Valle, conſi.7.num.74.
& conſi.70.num.72.volu.3.poſt Cæphal.conſi.
121.num.4.& conſil.133.num.62.

28 Quinto concluditur,† cauſam dotis dici, & cẽ
ſeri piam,ſaltem largo modo,& etiã ſtricte. vbi
tractatur de dote pauperum, per text. in l. cum
his.§.ſi mulier.ff.de cond.indeb. ca. 1.§. donare
qualiter olim.feud.alien.poter.quod * commu-
niter tenere doctores inquit. Bald. nouell. tract.
de dote.5.part.prin.num.2.& per totam,Benin
caſ.tract.de pauper.5.quæſt.nume.4. cum ſequ.
Marin.Freccia de feud.lib.2.quæſt.2. nume. 18.
pag. 121. ſunt enim a lege antiqua æquiparati,
29 ita vt de vno ad aliud,†licita ſit frequens, ac vti-
lis argumentario.Nicol.Euerrard. locorum cõ-
munium.25.Tiraquel.de priuileg. piæ cauſæ,in
præfat.& in priuileg.114. in fi. & 123. Pallatios
Ruin. in Rubrica, de donat. inter vir.& vxor. §.
16.numer. 14.& §.48.in fine. Quinimo fauora-
bilior pia cauſa iudicatur,per eundem Tiraquel.
30 priuileg.147.† & ſicuti bona reſtitutioni ſubie-
cta pro dote alienantur,& ita & pro cauſa pia,ꝑ
Angel.in l.quidam in teſtamen.§.fina.ff.ad Tre-
bell.quem citat Soci.ſi is eſt qui.dd.regulas con
ſcripſit,in regul.12.ampliar.12.ſentit Bal.in ca.
1.§.donare qualit.feud.alien.poter.Tiraquel.de
priuileg.in piæ cauſę priuileg. 101.& in indiui-
duo mihi videtur tex.in §.ſi vero & ipſam,in au-
th.de reſti.vbi Imperator permittit quartam ſer
uandam omnino fideicommiſſario,per grauatũ
reſtituere,quicquid ſupererit.poſſe diminui, &
alienari, cum ob dotem, tum ob piam cauſam,
ſeu pietatis officiũ,ea ratione inquit,quod om-
nium ſibi pretioſior pietas videatur,non diſſen-
tit Ioan.Bolognet.in d.§.diui.nume.181.ex quo
tum propter rationem expreſſam in lege,tũ ob
ęqualem determinationem,videtur inferri, qđ
pia cauſa,& dos ęqua lãce,iure,& pari paſſu am
bulent,& eo modo ꝑmittatur alienatio bonorũ
reſtitutioni obnoxiorũ pro pia cã,ſicuti ꝑ dote
quicquid uoluerit,Bal.in l.uoluntas.nu.6.C.de fi
deicom. quem refert Bero. conſilio 89. num.7.
uol.2.ex quo textu,in uerſic.ſi vero contigerit,
ibi;cum enim ipſe teſtator omnem cautionem
& fideiuſſionem relaxauerit,nos aliter diſpone-
re,non eſt mõrientis conijcere uoluntatẽ. infe-
ro,quod cum ſupra dotẽ & piam cauſam ęqui-
paret,ac inferius cautionem præſtari pro quar-
ta reſtituenda,ſi id teſtator prohibuiſſet,quod re
ſpicit tam caſum dotis, quàm piæ cauſæ deter-
minationem;ſi teſtator ſimiliter in alio caſu mã
dauerit expreſſe,quod bona ſua non alienentur,
etiam in piam cauſam,comprehendet, & dotẽ
31 ipſam præcipuè, quod † dictio etiam ſimplicet
caſum magis dubitabilem, maiorem expreſſo,
& augendo augeat etiam in materia ſtricta.l.etiã
ff.ſolut.matr.Pariſ.conſil.46.num.30.31.uolu.4.
Mod.in l.1.ubi Cagnol.num.32.C.qui admittit.
iuxta quam tãtum diſpoſitio reſtringitur & am
pliatur,ex uera, & communi ſententia; dd.in l.
his ſolis.C.de reuoc.donat.quem ſequitur Vaſ-
qui.de ſucceſſ.lib.ſecundo.§.12.numer.40.part.
prima.

Sexto,& ultimo loco dico,licèt in pręiudiciũ
fideicommiſſarij,bona reſtitutioni ſubiecta, ac
etiam prohibita expreſſe in cauſam dotis aliena
ri pro dotis conſtitutione ſeu reſtitutione,ut ſu-
pra,in gratiam mulierum & dotium diſtrahan-
tur,iuxta auth.res quę.C.communia.de leg. de-
ſumptam ex.§.1.de reſtit.& ea,quæ parit. Atta-
men,ne detur occaſio euertendi penitus fideicõ
32 miſſum, † permiſſum eſt ſucceſſori in fideicom-
miſſo uendicare & recuperare tot alia bona iam
alienata,e manibus emptorum,quor cõſtituant
integram fideicommiſſi debiti portionem,quia
tertij non poterunt opponere de computando
iam pridem alienata,in quartas debitas, cũ ceſ-
ſet hæc oppoſitio,ubi mulier repetit dotes ſuas,
ſed tantum procedat in præiudicium filij graua
ti,uel creditorum eius,quod iudicio meo proba
tur manifeſte,ex uerbis.§.ſi uero cõtigerit quar-
tam.in auth.de reſtit.coll.8. Quo loco Iuſtinia-
nus ſtatuit,quod ſi hæres grauatus reſtituere,qđ
ſupererit ex quarta debita fideicõmiſſario,quic
quam alienauerit,etiam ex promiſſione legis,ſi
ad ſupplementum non habeat alia bona,uel ꝓ-
priam ſubſtantiam,eidem liceat contra empto-
res,aut aliter res fideicommiſſi accipiẽtis agere,
ſibi complere quartam fideicommiſſi ex rerum
uendicatione,unde licet ex dote fideicommiſſi
portio diminuatur, ut in alijs tamen bonis pri-
dem alienatis reintegrabitur: Hoc idẽ animad-
uertit,admirans,quod noſtrates id minime con
ſiderauerint,licet hunc textũ non alleget, Curt.
iun.conſil.58.num.8.ac nouiſſime poſt hæc ſcri
pta uiſus Menoch.conſil.33. num. 29. ſubdens.
numer. 35.§.ſi uero,& ipſam quartam auth.de
reſtit.procedere non ſolum,in conſtituenda,ſed
& in reſtituenda dote.ſeruit Iacob.Emil.conſil.
144.num.7.in fi.

Et iſtis

Ex iſtis ſex concluſionibus pro fundamento
præſentis conſultationis ac veritatis iactis, ad ca
ſum propoſitum; ſex illationes deduco.

Prima, quod ubi adſint alia bona domini Fe-
derici mariti, ſeu conſumpta. adhuc non ſit por
tio legitimæ, & trebellianicæ, in illis tantum ſa-
tisfiet doti, vt ſupra in ſecunda concluſione fir-
maui.

Secundo, infero ex quo expreſſe per teſtato-
rem etiam pro dote filiæ proprię prohibita alie
natio fuit bonorum, cum filiam ex fructibus tan
tum dotari mandauit, quod pro reſtitutione do
tis habitę, nec fideicommiſſi portio diſtrahi, nec
per nurum, a ſubſtituto vendicari poterit, ſtante
communi, & probata cõcluſione, de qua, in ter-
tio præmiſſo, dum enim teſtator prohibet dotẽ
33 † in bonis ſuis conſtitui filiæ proprię, quam ex
legis neceſſitate dotare cogitur, nec ſe à debito
naturali dotandi illam, quę nihil habet, exone-
rare valet, in l. qui liberos. ff. de ritu. nupt. Caſtr.
cõſil. 80. in antiquis, eum vulg. fortius prohibe-
re cenſetur, nec pro reſtitutione dotis habitæ à
filio, qui legitimam, & trebellianicam conſequi-
tur, bona in gratiam nurus alienari debeãt, pro
qua nũc nec teſtator erat aſtrictus bona ſua obli
gare, cum ex pecunia dotali potuiſſent prædia
comparari, vt notarunt (contra Bart. nume. 6.)
Alber. num. 2. & com. num. 5. in l. cum dotem. §.
transgrediamur. ff. ſolu. matr. quos ſequitur Me-
noch. cõſ. 33. n. 13. poſt Soc. iun. cõſ. 119. nu. 12.
34 vol. 2. † Et hoc arguendo a maiori negatiuæ ſeu
destructiuæ, quod forte vtileque & frequens eſt,
cap. ſi ergo. 8. q. 1. c. ſi Paulus. vbi gloſ. 32. q. 5. gl.
in l. 2. C. quibu. cau. & in materia ſtatuti, exclu-
ſiui filiæ propriæ, ad alios, per Cyn. poſt Nicol.
de matar. l. 1. ante finem. C. quæ ſit long. conſu.
not. Nicol. Euerrar. locorum communium, 66.
poſt Bald. Caſtr. & alios. in l. ſi vero. §. de uiro. ff.
ſolut. matrim. Non enim melioris exiſtit condi-
tionis nurus, neptis, vel alius, quam filia ꝓpria. l.
ſi uiua matre. C. de bonis matern. quod in ſimili
ſcripſerunt multi, in illa ardua quęſtione, an fi-
35 lia excluſa, & tantum dotata in teſtamento a pa
tre, † neptis fœmina in cõditione poſita excluda
tur, & ipſa, a ſucceſſione paterna exiſtentib. ma-
ſculis, ut contra neptem concurrentibus multis
uoluerũt poſt alios, ex magis communi opinio
ne, Gerar. Mazzol. conſil. 5. Roland. a Valle con
ſilio 82. uolum. 3. Crott. conſilio 1. Bero. cõſilio
112. 113. numero 60. & 119. numero 12. uo-
lu. 2. & cęteri. per Marzar. tract. de fideicommi.
quæſt. 21.

Nec obijcitur hæc procedere in cõſtituenda
dote, in qua ex latere patris, ob onus dotandi ei
iniunctum a lege, conſideratur, quod ſi noluit
pro filia dotem conſtitui in dictis bonis, minus
pręſumatur id pro nepte uoluiſſe. At ſecus in re-
ſtitutione dotis, quia cum hanc quiſque qui eã
accepit, reſtituere teneatur ex legis diſpoſitione,
publico fauore ędita, ne ſcilicet mulieres indota-
tæ remaneant, d. §. hæc igitur. §. ſancimus. & ſeq.
in auth. de reſtit. & ea, quæ parit, nulla conſidera
tio fiet, nec de filia, nec filio, nec nuru, uel alijs,
cum pro illius reſtitutione, bona fideicommiſsi
ſemper alienari debeant, quod uidetur ſentire
Menoch. d. conſilio 33. numer. 17. 37. & ſequen.
& num. 41.

Etenim, pro reſpõſione animaduerto, primo
quod ſi hęc conſideratio publici fauoris, ne mu
lieres remaneant indotatę ita indiſtincte proce-
deret, non poſſet teſtator de ſuis rebus libere di
ſponere, nec etiam vltra legitimam filio debitã
bona extraneis vel filio, licet cũ onere, relinque-
re, à quibus ſemper. d. mulier bona vendicaret:
quod quam abſonum ſit, & contra iura, publi-
camque vtilitatem, nemo non videt, dixi ſupra
in fine tertiæ concluſionis, ex text. cum gl. verbo
legis, in §. exhęredatos, Auth. de hęred. & falcid.
36 ibi, vna eſt enim legis intentio, † vt quæ diſpoſi-
ta ſunt. a morientibus impleantur, diſponatque
teſtator, inquit Imperator, & erit lex, in d. §. di-
ſponat auth. de nup. l. 1. ff. ad l. falcid. l. in condi-
tionibus primum locum. ff. de cond. & demon-
37 ſtrat. † Hinc pactum, quo libera facultas teſtan-
di aufertur, tanquam contra bonos mores reij-
citur, ex * communi, de qua per Bart. & dd. in l. ſi
quis pro eo. ff. de leg. 3. in l. ſtipulatio hoc modo
concepta. ff. de verbo. oblig. cõmunem omnium
poſt alios ſcribit, Vaſqu. de ſucceſſ. lib. 3. §. 28. li-
mitat. 32. num. 13. part. prima. l. filium quem ha-
bentem, verbo, ſanciat teſtator. C. famil. hereiſ-
cun. namque & teſtamentum inuentum fuit, vt
poſt mortem cuiuſque res ſuæ, iuxta eius arbi-
trium moderarentur. l. 1. de teſtam. nihilque tã
pium, humanum, hominibuſque tam debitum
eſt, quam vt eius, qui aliud iam velle non poteſt,
ſeu animę iam efflantis ſpiritum, ratum ac libe-
rum ſit arbitrium. l. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.
38 † idque rurſus publicæ vtilitati conuenit, quan-
do homines diligentius congerunt opes, diui-
tiaſque, de quibus poſt mortem diſponere poſ-
ſunt, quàm quęrerent, ſi non poſſent diſponere,
quod Reipublicæ intereſſe uidetur, arg. l. 1. ff. ſo-
lut. matr. l. defunctus. C. arbitr. tutel. Guliel. de
bene. in c. Rainutius par. 2. de teſtam. uerbo te-
ſtamentum, in primo. num. 6. Vaſqu. de ſucceſſ.
crear. lib. 1. in pręfactione. numero 29. pri. part.
Non ergo dicendum eſt, quod ratio hæc, ne mu
lieres remaneant indotatæ, præponderet ita di-
ſpoſitioni teſtanti, in fauore publico fundatę, vt
nequeat teſtator, diſponendo de rebus ſuis, effi-
cere, quod conſumpta legitima & trebbelliani-
ca, nulli diſtractioni bonorum ſuorum amplius,
etiam pro reſtituenda dote, locus exiſtat.

Secũdo, ad hæc conferunt, quod admiſſa. d.
ratione, ne mulieres indotatę remaneant, omni-
no deſtrueretur illa ſententia communis & pro
bata, & in quarta concluſione, ſecundum quã ex
preſſe teſtator poteſt impedire. d. dotis conſtitu
39 tionem & reſtitutionem, & tamen † contra cõ-
munem

mnnẽ ſnĩam nõ eſt iudicandũ, nec diſcernendũ
tũ ipſi legi ęquiparet, & cuius vim ac virtutem
ſortiatur, Galiaua. in l. centurio. n. 291. ff. de vulg.
& pup. Bero. conſi. 91. n. 7. vol. 2. nec non tamq̃
ius ipſum ſeruetur, Gra. conſ. 91. nu. 4. vol. 1. mul
ta Ant. Maria. Corat. tract. de commu. opinio. in
præfat. nu. 30. & ſeq. & tit. 3. num. 4. & ſeq.
Tertio, nõnulli iuriſcõſulti, nõ contẽnendæ au
40 thoritatis, tenuerũt aliàs bona fideicõmiſſi ꝓ cõ
ſtitutiõe dotis tm̃ poſſe alienari, nõ ſic ꝓ reſtitu
tione dotis, cũ pſertim ſit grauatos poſt iniũctũ
fideicõmiſſũ, (vt hic) dos tradita, inter quos fuit
Ange. Iaſ. Soc. iun. Ruin. Pariſ. & Alciat. citati ꝑ
Meno. d. conſ. 33. n. 1. & nõnulli allegati ꝑ ſcrib.
citati in prima cõcluſione. Et ſi maior difficultas
reſidet in diſtractione bonorũ fideicõmiſſi ꝓ do
tis reſtõne, q̃ pro conſtõne, qñ. §. hæc igitur. au-
th. de reſtit. & ea q̃ parit. §. ſi uero ipſam auth. de
reſtit. ac auth. contra rogatus. C. ad Trebell. lo-
quant tm̃ in datione dotis, non ẽt in reſtõne, cui
dubiũ, ꝙ ſi teſtator ꝓhibet filiã dotari ex bonis
ſuis, qđ maius eſt, ſcđm aliquos & contra legis
ordinẽ a fortiori, intendit nolle nurũ reſtõnem
41 dotium, ſuꝑ eiſdẽ bonis conſequi. † ar. a minori
ſeu fortiori cõſtructiue, q̃a ſi id, đ quo minus vr̃
ineſſe in probibitione, ineſt & id de quo magis.
c. cum in cũctis. vbi no. de elect. auth. multo ma-
gis. C. de ſacroſ. Eccleſ. quod argumentũ eſt ne-
ceſſarium, nec vnquam fallit, per Saly. in l. 1. C.
de iure emphit. Nicol. Euer. loco. 65. a minori.
Tertio, principaliter infero, dũ teſtator, in ſpe
cie expſſe ꝓhibet alienationẽ bonorũ ſuorũ, ẽt
ob piã cãm, qđ ſimiliter ob dotis cõſtituẽdę, uel
reſtituendę alienationẽ ꝓhibet, tum ex §. ſi uero
quartã, de reſti. vbi Imperator bona reſtitutioni
fideicõmiſſoue ſubiecta diminui ꝓ dote pmit.
tit, ac ẽt pietatis ratione, ꝙ oĩum pietas pcioſior
42 videat, tũ rurſus, qđ dos, & pia cã, ut dicebã, in
quinta concluſione, ſint a lege antiqua æquipa-
rata, ita vt in vno diſpoſitũ, ad aliud extendat, ẽt
qđ eſſemus in materia legeve exorbitãte, corre-
ctoria, & ſtricta. l. fi. C. de ind. vid. toll. l. fi. C. de
arbit. c. a multis, de ętat. & qualit. & licet non in
oĩb. paſſim ęquiparent, ſufficit, qđ in materia, de
qua agitur (vt puta) hic, in alienatione bonorũ fi
deicommiſſi, æqua lance pariq; paſſu ambulẽt.
d. §. ſi vero, propterea licite fiat de vno ad aliud
extenſio, tradit Matth. Mattheſ. tract. de extenſi-
ua interpreta. num. 8. ad nu. 15.
Quarto addo, qđ in teſtõ ſtrenui militis Dñi
Annibalis Conſtantij fideicõmittentis, non ſo-
lũ adeſt in ꝓhibitione alienationis illud uerbũ,
vniuerſale, geminatũ quoqũo, & c. ſed plura ſimi
lia verba clauſulæve reperiũtur reiteratæ repeti-
tę ac triplicatę ibi nullo modo, ibi quãcũq; cãm
ibi quocunq; tpe, & c. ibi in nihilo diminutę, ibi
quocunq; caſu, ibi in oĩb. & q̃buſcunq; bonis. ita
que illius volũtas adeo cẽſetur efficaciter decla-
rata, vt ambigẽdũ nõ ſit. d. bona ꝓ dote minime
diſtrahi poſſe, iuxta limitationẽ ad. d. Aut. res q̃,
43 de qua ſupra in quarta cõcluſione, ꝑꝑea, qđ † hæ
geminationes multũ in ſimilib. operẽtur, ac ex
illius vi & natura a regulis iuris recedatur. arg.
vulg. l. baliſta. ff. ad Trebel. licet iſta, in verbo cõ-
poſito loquat, l. ſi mulier. C. ad Velleian. varios
effectus geminationis oſtẽdunt Marſi. in l. 1. §. q̃-
ſtionẽ. ff. de q. Corſet. tract. de pot. regia. in pri.
Vaſq. de teſta. potent. lib. 1. §. 3. cum multis ſeq.
pri. par. in trac. de ſucce. uerba. n. geminata dẽnt
operari ademptionem circa ea, ad q̃ ſimplex ꝓ
hibitio nõ traheret, Rui. cõſ. 97. n. 11. & cõſ. 147.
nu. 13. vol. 2. põderoq; illa uerba teſtĩ in nihilo
diminuta bona reſtituantur ſubſtitutis, ꝑ q̃ teſta-
tor vr̃ declarare, qđ pars aliqua non poſſit, qua-
nis rõne, etiã ob dotem, ꝑ grauatum retineri, ſeu
diſtrahi: cum nec ob illa uerba ꝑ alium puta ma
ritũ, ex cã lucri dotis, vigore ſtatuti faciendi, in-
telligat teſtator diminutionẽ fideicõmiſſi, fie-
ri. vbi. n. teſtator mãdat bona pleno iure, uel in
44 nihilo diminuta reſtitui vocato, † ibi maritus nõ
lucratur dotẽ virtute ſtatuti, q̃ ſibi ex bonis fidei
cõmiſſi cõſtituta fuerit, nor. formaliter Alc. cõſ.
176. n. 5. vol. 7. Crau. conſ. 186. nu. 15. in fine, Ro
lan. a Valle tract. de lucro dotis. q. 57. n. 5. & 20.
Fanuc. in commen. de lucro dotis gl. 10. nu. 67.
Conſidero rurſus, qđ filius eſt in vſufructu tm̃
inſtitutus, quatenus diſpoſitioni teſtatoris con-
traueniat, ſic vr̃ priuatus ultra legitimam, ſi bo-
na diminuantur, non poſſe ex fideicõmiſſo filij
grauati, alienari pro dote. cum nõ adſit fideicõ-
miſſum aliquod, & non entis nullæ ſint qualita-
tes, eſt. n. ac ſi extraneo totum reliquiſſet, ar. re-
gul. non præſtat. de reg. iu. in 6. l. eius qui. ff. ſi cer.
pe. l. ſi ſeruum. §. ſi mod. ff. de act. emp. l. 1. ubi dd.
ff. de vſufruc. Deducitur itaq;. d. actricem, nullo
iure dotis reſtitutionem, in parte fideicommiſsi
conſequi poſse.
Quod eo fortius, & ſit quinta illatio, ſtatuen-
dum arbitror, ſi vltra pdicta præſupponeretur.
vxorem hanc ſeu dotem tradentes, non ignoraſ
ſe fideicommiſſum, dimidiamq; hr̃ditatis iam ꝑ
filiũ conſumptã fuiſſe, ac grauatum fore prodi-
gum, bonorumq; dilapidatorem extitiſſe: Ceſsa
45 ret etenim illa ratio Imperatoris impulſiua, † qđ
ne mulier fideicommiſſum ignorans, ſine dote
remaneat, bona fideicommiſsi ab hr̃de uendi-
cet, de qua in d. §. quamobrem ibi, ſed ingemiſce
bat iuſte mulier, in auth. de reſtit. & ea, quę parit.
Videretur. n. mulierem fuiſse in culpa, ſi nullã
iuſtam cauſam prętenderet, cum ſciens non deci
piatur. l. 1. §. uſque adeo. ff. de iniur. l. ſi fundum.
C. de euict. ſentit Curt. iun. d. conſi. 59. nu. 4. & 6.
Soc. Sen. conſi. 23. nu. 4. uolum. 3. Ioan. Crot. in
d. §. diui. nu. 168. in fine. Quibus plurimum con-
* ferunt. notat. " communiter, per Canon. in c. per
46 ueſtras, extra de donat. inter uir. & uxor. † dum
dotis repetitionem conſtante matrimonio ceſ-
ſare aiunt, ſi uxor ſciens contraxit matrimo-
nium cum uiro inope, non exiſtente ſoluendo,
ac male utente ſubſtantia ſua, ea ratione, quod

non ignorans videatur vitam,mores,& faculta
tem viri approbare,nec prǫuiſus caſus,mulieri,
repetitionem dotis in matrimonio præſtet,ita
Cyn. in l. ubi adhuc.nu.4. C.de iur. dot.Alber.
Bal.Angel.Aret.& Iaſ.nu. 170. qui hanc magis
communem ** nuncupat,in l.ſi conſtante.ff. ſo
lut.matrim.ſequitur Michael.Graſſ.com. opin.
lib. 1.cap.6.q.27.Data itaque ſcientia mulieris,
fortius illam excludendam cenſeo.

Sexto,ac vltimo ſubinfero,quod ſi nullo re-
ſpectu fideicommiſſum euerti poteſt,quia ſem-
per ab alijs emptorib. per hæredem vendicari
poterũt tot alia bona,quot pro dote fuerint di
ſtracta,vt firmaui in ſexta cõcluſione,habeatq;
electionem mulier,vel agendi ſuper bonis reſti
tutioni ſubiectis,uel contra poſſeſſorem,per Ia-
cob.Emil.conſi.144.num.7. in fi. utique ſubſti-
tuta liberabitur cedendo uxori repetenti dotes,
actiones,& iura ſua;cõtra alios tertios poſseſſo
res.arg.l.quod debitor.ff.de pecul.l. quod ſæpe.
§.ſi res.ff.de cotrah.emp.ex quo enim bona cõ
ſumpta fideicommiſſaria non poſſidet,ceſſatq.
dolus,ac culpa liberabitur,ſaltẽ, ope exceptio-
nis,cedẽdo actiones cõtra poſſidentes illa, per
doctr.Bart.in l.cum fundus.§. ſeruum tuum im-
prudens.num.8.in fi.ff. ſi cer. pet. Eſt ergo om-
ni parte cocludendum, dominam Flaminiam
actricem,eſse excluſam a petitione dotis, in bo
nis fideicom miſſi. Nec obſtant adducta in con
trarium,quę rurſus ad ſex partes reduco, & qui
bus licet ex pręcedentibus videatur reſponſum:
Attamen ſingulariter dico.

Ad primum,negando abſolute, quod de iu-
re.ff.& ante ius Codicis,bona fideicõmiſſi non
eſsent prohibita alienari,& hippothecari,quá-
do,& ex iure antiquo,ante leges Codicis, eſset
prohibita alienatio rei ſubiectæ reſtitutioni pu
rę,uel in diem certum,etſi alienabatur,erat alie-
natio nulla, per text. in d. l. fin. §. ſed quia. C.
comm.de leg.inducendo illum verbo,ſecundũ
Angel.& Caſtr.declarant ſuper verbo,ſecundũ
veterem diſpoſitionem: ideſt quia etiã veteres
48 † diſpoſitiones alienationem:prohibebãt.Quæ
opinio * cõmunis eſt, per Alex. in l. Marcellus.
§res quæ.num.7.ad Trebell. & doctè ac fuſius
quæſt.pertractans Vaſqui.Hiſpan. de ſucceſ. lib.
3.§.28.de fideicommiſſis. nu.2.cum ſe.par.pri.
Dũ ergo iure.ff.orũ.prohibebatur diſtractio bo-
norum fideicommiſſi,prout idem ex lege Codi
cis confirmatum fuit,ſed additum, ut res poſſit
vendicari etiam ante reſtitutionem, ut declarat
Vaſq.ubi ſupra.num.3.ac id rurſus ex conſtitu-
tionibus nouellis comprobatũ, exceptis tantũ
quibuſdam caſibus,ut in d.§.quamobrem,auth.
de reſtit.& ea quæ parit.minime infertur, ut ca-
ſu excepti, dotis nempe ſeu donationis ob nu-
ptias reducãtur ad ius antiquum, ſic ad tps quo
alienabantur,cum imo ex illo iure prohiberent
ſimiliter diſtrahi res reſtitutioni obnoxię.

Secundo reſpondetur,qđ dd.caſus exceptuã-
tur a Iuſtiniano ex pręſumpta mente teſtantis,
vt habetur in fi.d.§.quamobrem,ibi per pręſum
tionẽ, & ex cõmmuni poſui ſuperius,in prima
ratione tertiæ concluſionis, ſicque procedit ius
authenticorum in dubio,& ubi ſimpliciter alie-
nari prohibẽtur,at ſecus vbi expreſse pro dote
alienari vetitum appareat,cum huic caſui claro
minime prouidiſse legem imperatoris ſit ceſen
dum nec prouidere voluiſse,ut libertas teſtandi
de rebus ſuis homini libero tollatur, contra ſu-
perius firmata in fine ſecundę dilationis, & mul
ta pro intellect.dd.auth.& §.quamobrem, in ꝓ-
poſito ſcribit Ioan.igne. in l.3.§.utrum.nu.85.
cum ſeq.ff.ad ſen.conſ.Syllanian.

Tertio ſuffragatur, ſi uerum eſset illud ſuppo-
ſitũ caſum.ſ.dotis per ius authẽticorũ,eſse reſti-
tutũ primęuo iuri fideicõmiſsorũ, quo hęres in
uitus nõ poterat grauari reſtituere,ita ut nec te-
ſtator iure nouiſſimo ualeat ꝓhibere filio aliena
tionẽ ad dotis ꝓiudiciũ:ſequeretẽ teſtatorẽ in cõ-
49 ſtituenda legandaue dote,nõ poſset onus aliqđ
fideicõmiſſi.d.doti imponere,puta quod moriẽ
te muliere ſine filiis, vir nil lucretur, ſed pleno
iure, uel non diminuta ſubſtituto fideicõmiſſa-
rio reſtituatur,qđ tñ falſum eſt,cum & ſuper illa
fideicõmiſſi onus adijciatur,ex traditis ꝑ Alex.
d.conſ.176.nu.5.uol.7.Crau.conſ.186.nu.15.
in fine,& ſupra,in fine quartæ illationis.

Quarto dr̃ textũ in d.§.quamobrẽ, nõ indiſtin
cte caſus excentuatos reponere,ſub limitibus iu
ris antiqui,ſed id illis in priuilegiũ concedit, ut
in uer.ſancimus.in fine.ergo priuilegiũ hoc nõ
extẽdetur ad caſũ,ubi appareat quoquomodo
teſtatorẽ noluiſſe bona fideicõmiſſi ꝓ dotib.alie
nari,cũ priuilegia ſint ſtricte interpretãda,ſeu ex
tendẽda.c.priuilegiũ. & ibi.dd.de regu.iur.in 6.

Ad ſecđm,multipliciter rñdetur. primo, limita
tionẽ Alexãdri ad.d.Auth.res quę,verã,& com-
munẽ eſse, vt ſupra firmaui,in tertia cõcluſione.

Secundo,qđ rõ allegata in d.Auth.ne mulie-
res ignorantes fideicommiſsum,ſuis dotib.frau
dentur, non deſtruit limitationem illam, eo q
ſemper fraudarẽtur,etiã quod expreſse in cãm
dotis ꝓhibitio eſset emiſſa:Etenim hęc non eſt
50 vnica & ſingularis, ſeu finalis † rõ.d.diſpoſitio-
nis,ꝓut in dubio unica nõ eſse venit pręſumen
dũ.l.præcipimus. in fine. C.de appel. Salyc.in l.
ſi ſerui veſtri.C.de noxal.Tiraqu.tract.a ceſſan-
te cã limit.21.nume. 16.ſed adſunt. aliæ cumu-
latim,videlicet ignorãtia fideicõmiſſi in mulie-
re conſiderata,quę iuſtã cãm prębet repetitioni
dotiũ,ſuꝑ bonis fideicõmiſſi,ut expreſse innuit
lr̃a ibi, &c.ſed iuſte ingemiſcebat mulier,itẽ fa-
uor publicus nuptiarũ,quarũ nihil eſt homini-
bus vtilius,vt ibi in d.§.rurſus,uer. hoc ius meri-
to, uel aliter cõis utilitas,quę priuatę pręfertur,
vt eodem loco in uer.ſancimus:Quæ rurſus pro
cauſis impulſiuis, motiuis, & principalibus ad-
mituntur, a Curt.d.conſi. 59.nu.4.5.ac ſeq. ac
Menoch.d.conſ.33.nu.15.& 16.Ber.q.110.n.4.

unde

vnde,• vnica non ſit,ſed plures,ab illa mini-
51 me † ai debet,nec per illam extendi diſpoſi-
tio.l.leis,vbi Raphael.comẽs.ff.de leg.2.not.
Tiraq.ſſant.cauſa.limit.22.per totam.
52 Terreſpondetur,† licet ratio expreſſa in le
ge ſit k anima,legemque prout ratio ſe extẽ-
dit amt,etiam in materia correctoria, atque
pœnalin motiuis deducitur,& fuſius tradũt
Tiraq.ſſan.cauſa prima part.num.152. 149.
cum ſciaſq.in prima part. de ſucceſ. lib.2. §.
* 12.nun5.& ſeq.Matheſ.vbi de * communi in
tract.qiuit cauſa introd.extenſ.num. 110.&
ſeq.necn & vi magis comprehenſiua, quam
53 † extentratio expreſſa pro lege habeatur, &
deciſioticularis loco exempli exiſtat,docte,
* & ampe * communi Vaſq.de controuerſ. Il-
luſtr.ca7.num.4.& cap.57.num.15. cap. 85.
num.3ap.97.num. 6. Attamen id procedit,
vbi rõ.gis finalis eſt,ac determinatiua, ſecus
ſi motiel impulſiua, vt declarat Matheſ. vbi
54 ſupra.n.113.† pro vt in dubio impulſiua tã-
tum,ncitem finalis preſumitur, glo. in l.a.§.
ſi.ff.de at.C.in l.1.3.oppoſ. C. quæ ſit long.
* conſue.iunem * nuncupat Card.in c. cæterũ,
ver.qu:nu.3.de renunt. Tiraq. vbi ſupra, li-
mitat.pa. num. 48. pręcipue cum cauſa ten-
dit ad emodum ſolius accipientis,vt multos
in hoc poſito citat eodem loco Tiraq.n.52.

Quadicitur,hoc babere locum in lege ex iuſtitia cedente, ſeu cõi ac regulari, at ſecus in lege enſante ſeu priuilegium aliquod tradente ic:& dixi ſuperius,cũ iniſis non idem ius ſtatr,vbi ſit eadem rõ,etiã in lege expreſſa,vt in.li reſpondebat Vaſqui.d.lib.2.§.52. num.8 fine part.prima.de ſucceſſ.

Quinegatur parem eſſe rationem in prohibitiomplici,& in expreſſa ex cauſa dotis, cum pr caſu pro dote ex pręſumpta mẽte teſtãtis itege coniecturata bona fideicommiſſi alienr:In ſecundo vero caſu ceſſat mentis pręſitio & coniectura,ſic de vno ad aliud non intr.l.illud.ff.ad l. Aquil. & licet rõ illa, ne mul: indotatæ remaneant,vtroque caſu verifice cum ſemper remaneant ſine dote, etiam preſſe ſit in cauſam dotis prohibita alienatimen aliæ rationes aſſignatæ per Imperatoiin expreſſa ceſſant, cum publicus fauor tur in conſeruanda teſtantis mentę expreſſque publicę maximopere interſit, vt quod dſuit teſtator,pro lege ſeruetur & habeatur.liſponat. auth. de nupt. publicuſque
55 fauor d ceſſet, vbi tertij qui ius acquiſiuit,
præiudn verſetur.Couuarr.d.c.6.in fin. So-
ci.iun.clio 119.numero 7.volum.2.Nec ali-
56 ter † men expreſſam teſtantis non præualę-
re arbitriuilegio dotis,quę ex fideicommiſ
ſo detrar,quod comprobo ex.§.ſi vero con
tigerit. . de reſtit. dum ibi vult cautionem
eſſe pręſdam,de quarta reſtituenda ſubſtitu-
to,poſtn & fideicommiſſum fuerit comple

tum pro portionibus alienantis ex cauſa dotis, vel redemptionis captiuorum,niſi teſtator cantionem remiſerit, cum contra illam diſponere nolit Imperator, quin potius ſeruari morientis volũtatem mandat.Ecce ergo,quod in materia vbi pro dote ſit alienatio fideicommiſſi, teſtatoris voluntas maximopere attenditur, & obſeruatur.

Sexto ſupponitur in motiuis,ins authenticorum,in bac parte legẽ Codicis corrigere, ergo vti lex noua corrigens non comprebẽdit caſum hunc,tamquam ſpecialem in materia loquentẽ, arg.gloſſ.in l. ſciendum.vbi Bart.& alij.ff.qui ſatiſd.cogant. Iaſ.in l.ſi fratrls.col.2.C.de inoff.teſtam. quod enim ſit caſus ſpecialis dignoſcitur, quia expreſſe ſuper dote onus imponi poteſt fideicommiſſi, expreſſis verbis, prouiderique ne lucretur dos ipſa, ac impediri ne aliquem tranſeat,dixi ſuperius,& per Franc. Marc. deciſ. delfin.333.pri.part.

Septimo minime refragatur, quod non eſſet
in fideicommiſſo aliquod ſpeciale, niſi caſum
57 hunc comprehenderemus,† cum regulariter cã
dotis in diſpoſitione generali non veniat: etenim admiſſa regula pro uera, quã multis authoritatibus comprobo,in conſilio.120.in princ.licet multi contrarium teneant, niſi expreſſim ea in re,atque ſpecie caſus dotis prorogatiuam habeat, glo. l. à diuo pio. ff. de re iud. Pinel. in Rubrica ſecunda.part.cap.1. numero 15. C. de reſcind.vend.Soarez.recept.ſent.uerbo, geminatis.numero 16.Vaſqui.de contr. Illuſtr. ca. 103. numero 15.

Reſpondeo,negando hic ſpeciale aliquod in fideicommiſſo conſiderari, priuilegium enim dotis eſt, ut ex probibita alienari dotalia eximantur,ſed id niſi expreſſe,etiam pro dote,alienari prohibeatur, ne facultas teſtandi libere cuique,multaque ſpecialia coucurrant,contra.l. 1. C.de dot.promiſſ.uidelicet,quod res prohibita alienetur,& contra mentem expreſſam teſtãtis, quód doctè explicat Ioan.Bolognet.in d.§.diui, num.178.cum ſeq.

Octauo & ultimo addo, ſi.d.rõ a lege expreſſa
ne mulieres indotatæ remaneãt, ita abſolute p-
cederet,ut quatenus ratio ſe,ſe porrigeret,lex ip
ſa generalis,ex ui comprehenſiua omnes caſus
ſub ſe comprehenderet,ſequeretur,ꝙ contra ex
traneum hæredem,ſeu fideicommiſſarium,poſ-
ſent ſimiliter pro reſtitutione dotis, bona fidei-
commiſſi diſtrahi, quia & illo caſu, non diſtra-
ctis bonis,remanerent mulieres indotatæ. Hoc
tamen falſiſſimum eſt, per gl.in d.§.quamobrẽ.
58 † authen. de reſtit. & ea, quę par.& quia ſolum
ex magis communi ſententia omnium, coutra
deſcendentes tantum,& perſonas,de quibus ſu
pra in fine primę concluſionis,procedat diſpo-
ſitio.d.§.quamobrem,& auth.res q̃.ergo & ue-
ritate alienũ, quod d.ratio ſit lex ipſa uere, non
autem interpretatiue,& quod omnes caſus, ſiç

expreſſum a teſtatore comprehendat.

Tollitur & motiuum tertium declarationis regulæ.l.in re mandata.C.mand.& §.diſponat.authen. de nupt. quod non procedat.l. communi contrarium diſponête,vt dicitur in exêplo obligationis paternæ pro dote filij legitimæ relictę, ac fructuum non computandorum in trebellianicam fauore filiorum primi gradus. Namque pro reſponſione confidero regulæ loco traditũ eſſe nobis,in ſupremis iudicijs principem locũ tenere voluntatem teſtatoris,etiam tacitam, vel præſumptam tantum. Rurſus per contrarium edocemur,neminẽ efficere poſſe, quin leges locum habeant in ſuo teſtõ. Quarum regularum, & circa comparationem voluntatis, & poteſta-
59 tis teſtantium,vtrum ſcilicet † legis præceptum, an pręceptum teſtantis uincat, vel vincant inter ſe,tam luculenter diſſidentiũ pugna adeo vaga, lubrica,incerta,cõtrouerſa,volubiliſque eſt,bonamque totius iuris partem occupatam tenet, vt in mille caſibus, vix in alteram partem declinare quis audeat, vixq; intelligere vtram partẽ eligere expediat:Non ergo exemplis concluſionem hanc noſtram comprobabo, cõtrariamq; alijs reprobabo,quia librum integrum hac in re conficerem, ſed ad facil orem contrarij cognitionem dicam nunc,concluſionem illam, quod nemo põt facere, quin leges habeant locum in ſuo teſtamento, intelligi & declarari reſpectu legum,quæ dant actui formam præciſam, & ſubſtantialem,qua omiſſa, actus corruit, & nullius eſt effectus,l.Iulianus.ff.ad exhiben.Bal.in l.comparationes.C.de fid.inſtrum.in 3.oppoſ.ſeu generaliter,loquendo reſpectu legum, quę in iure publico ſunt fundatę principaliter,quia dãt formam uel ſolemnitatem actui, cum.d.iuri publico,l.nec per diſpoſitionem motiẽtis,uel pactum inter uiuos derogari minime poteſt. l. teſtandi. C.de teſtam.l.codicillis.§.fi.ff.de leg.2.l.quidam decedens.ff.de adminiſtr.tut. cum 20.ſimilibus, quas adducit Vaſq.d.tract.de teſtand.poten.lib. 1.§.3.num.5.par.1.de ſucceſſ.quo loco. 15. illationes refert,in quibus legis,quam hominis firmior prouidentia dicitur. At ſecus,ubi ex lege aliquid pręcipiatur ſimpliciter,quod uel redundet in fauorem teſtatoris, & in conſequentiam heredum, uel legatariorum, cum illud remittat teſtator,&contra illud regulariter diſponat,per regulam,l.penul.cum ſimil.C. de pact.exemplaque uaria deſcribit Vaſq. eodem. §.3.nu.9. cum ſeq.Verum in pręſenti controuerſia, licet teſtator prohibeat bona ſua alienari pro dote, non aliquid contra formam legis ordinat, ſed quod hęredibus ſuis fauorabile eſt, ideo volũtas illius certa,& indubitata enixe eſt obſeruanda, dum ob tac tam,& pręſumptam tantum a regulis iuri recedatur.l.ſi quis ita hæres inſtituatur, ſi legitimus.ff.de hæred.inſtituen.l.quamdiu. ff.de acquir.hęred.l.quamd u.ff.de regul.iur.cum ſimil. Nec veritas eſt, quod ex hac prohibitione expreſſa,teſtator contra ius nouiſſimum, edotalia excipiuntur,abſolute ſtatuat, cum dimidiam hęreditatis,non ſe extendat teſtat im̃datum,ac ſuper dotib.ſatisfieri põt.Multi ſunt
61 caſus, † in quib. teſtator diſponit contra ſtationem legis,&caſum aliter a regula eximit, exemplum in cõditione impoſſibili, quæ tum regulariter uitiat.l.non ſolum.ff.de actio obl. §.impoſſibilis Inſt.de inutil.ſtipulat.l.impoſſibilis.ff.de uerb.oblig.excipitur legatum, &dictũ in ultima uoluntate,a quib.reijcitur.d.ictio, nec uitiat.l.obtinuit.l.Luc.ff.de cond.&non. l.1.l.ſi filius.ff.de cond. inſt. & tamẽ ẽt itima voluntate,ex mente teſtatoris.d.impoſſibilis cõditio uitiat.l.ſeruo manumiſſo, ubi.dd.et,ita tenent.ff.de cond.indeb. in numeri queis allegari poſſent,quos breuitatis cã omitt

Dum quarto loco apponebatur, ratim diuerſitatis eſſe inter caſum,cum filius prur bonis ſibi ſola legitima relicta,&quando icommiſſo bona ſubijciuntur, cum iſta ignotia fideicommiſſi mulieri non debet nocere plicatur,poſſeſſionem bonorum,ſeu quod † uxorem ducens poſſideat,uel non poſſide bona non eſſe in cã,ut fideicommiſſum alienũ poſſit uel aliena bona poſſidere,uel ꝓpria multo ęre alieno obnoxia,non tamen mu foret conſultũ aduerſus dños bonorũ vel aiores creditores pro reſtõne dotis, quã tra viro, credens eſſe diuitem: ſed rõ illa eſt prępta a lege, ꝙ credatur teſtatorẽ voluiſſe bon obligari pro reſtitutione dotis babitę, ẽt a poſt aditam hereditatem, prout ipſe teſta uos obligaſſe l.l.cum ſeruus.ff.de cond. & onſt. not.omnes in d.§.diui. Dec.d. conſi. 3 in fin. 519.nũm.2.& 3.dixique ſuperius,in h concluſionis:Quę pręſumptio, in claris utiq ſſat.l. continuus.ff.de uerb. obl.

Quintum ſimiliter ex pręcedentib. atur, cum oſtenſum ſit,in caſu iſto, eſſe pro ã expreſſe cãm dotis, nec non & piam, fu e dotem,quicquid Bald.& Bero. dixerint pra in quarta concluſione,& tertia illatione.

Non obſtat ſextum motiuum, quod magis communi opinione nequeat pater ex ſe prohibere alienationem,ob cauſam dotis

Quia reſpondeo, in primis contrari perius in tertia concluſione uti uerius & cõ maũ fuiſſe,tũ ex dinumeratione ſcribenti um ex nonnullis, vt Didac. Couuarr. Rola Valle Padalino,Lauren. Chircou. Curtio & noch. atteſtantibus de affirmatiua communi c quibuſdam,ut Curt. Fedin. Soarez. & C. illam vti indubitatam,ac ueriorem proban s, præter ꝙ ex aduerſo neminem legerim, negatiuam communem, ſeu probab.l:orem ę cipuè
62 in iſtis terminis referat, † ideo hec co nunis a iudicibus & conſulent bus amplecte uenit, Hoſt.Ioan.And.Abb.num.18.Imol, 6.Fel. num.14.Coſſ.num.23.& Dec.num,a cap. t. de

de conſti.Grat.conſilio 77.numero 4.volum.2.
* Rom.poſt Mendoſ.ex communi conſilio 179.
fuſiſſimè ex veriſſima ac receptiori regula, tra-
dit Anton.Mar.carat.tract.com.opi.lib. 1.tit.8.
nu.16.cum ſeq.

Secundo reſpõdeo, q gl.in d.§. quamobrem
Caſtr. d.conſi.80.volu.2.Ripa,in d.§.diui.num.
78.Opiz.num.137.& Loazes.num.135.Bal.de
dote.6.par.prin.priuil.13. Siluan. d. conſil. 90.
nu.11.Curt.Sen.conſ.23.n.13.& 14.Curt. iun.
conſ.59.nu.6.Dec.conſ. 19.nu.9. & conſ. 376.
nu.2.Natta conſi.91.nu.3.Anguſ.cõſ.76. n. 18.
lib.6.quando abnegant potentiam in patre pro
hibente alienationem bonorum, nõ loquũtur
in caſu, ubi expreſſe in cauſam dotis alienatio
prohibeatur,ſed tantũ eũ ex fideicõmiſſo indu-
63 citur tacita prohibitio † vel teſtator expreſſe ꝓ-
hibet, citra tamen dotis mentionem, uel reſpe-
ctu portionis legitimam naturæ tangentis,vt in
maiori caſu loquuntur, Roder. Palat. Rui. Fa-
nut.& alij, & vberrime declarat. Ioan. Bologn.
in d.§.diui.n.180.cũ ſe.& 187.ac Villabob. uer-
bo alienat.n.86.quia tunc pro legitima & dote
fideicommiſſi bona diſtrahuntur ex præſumpta
etiam teſtantis mente, qui creditur ita voluiſ-
ſe facere filios, ꝑut facturus erat ipſe, ſi vixiſſet,
ut dicunt Caſt.Deci.Curt.Natta, Anguſ.Fanut.
& cæteri, ubi ſupra;declarat Couuar.d.c.6.nu.
10.uerſi.cæterum eſt.& ita quoque,poſt Ioa.Lu
pum,vbi ſupra,diſtinguebat Crott.in d.§. diui.
ubi Loazes.nu.141.uerſ.tertia ſit concluſio, &
Opizzo.nu. 57.dum illam rationem impotẽtię
in prima concluſione admittunt,probantes rur
ſus aliam concluſionem ſeu limitationẽ noſtrã
ad. d. Auth. res, quę ita vt cõueniant omnes in
64 hoc,† admitti alienationem pro dote, ſi ſimpli-
citer prohibeat̃ alienatio,ex communi, de qua
per.dd.in d.Auth.res,quæ.ac per Bal.Aret. Sali
cet.& Cyn.& in l.voluntas.C.de fideicom.non
autem permitti,ſi in ſpecie pro dote,bona haud
diſtrahi teſtator mãdet.Quinimo nec pro dote
ſeu legitima filij vel filiæ ſi legitima eorum con-
ſumpta fuerit,ut in propoſito noſtro declarauit
Io.Bologn.in d.§.diui.n.187.uerſi.4.limit.

Tertio Soc.Sen.in conſi.123.nu.5.uolum.3.
tantum abeſt,vt loquatur in propoſito,quin po
tius ſentiat contrarium. nu.4. Iaſ. ſibi contra-
rius falſum dixit. in d. Auth. res, quæ.ut refert
Roland. a Valle. d.cõſ. 85.nu.23.uol.2. Bellon.
vero.d.conſi.83.nu.6.& Bero.d.deciſ.129. nu-
65 me.5.† id perfunctorie tantum deſcribunt, qua
propter non eſt eis ſimpliciter adhęrendum, ẽt
ad communem concluſionem conſtituendam.
Abb.in c.bonę de poſt.prælat.Calcan.conſ.29.
num.9.& ego alibi dixi,in conſ.17.n.16.uol. 1.

Quarto dico, deciſionem.96.Guidi Papę,&
q.Bero.110.non obeſſe,cum contra cõmunem
limitationem teneant,tum rurſus, qđ ipſi loquã
tur in filijs & nepotib.tantum,ac cum alia bona
ſię vbi legitima & trebellianicã deficiãt, vel ſint
prohibitę, dicta legitima & trebellianica, vt in
caſu Guidi Papæ,quia tunc vt tollatur grauamẽ
a legitima,& reſpectu.d.portionis ꝓ dote fidei
commiſſum alienari valeat, etiam ubi expreſſe
pro dote alienatio prohibita foret, ut dicebat
Crot.'&'Loazes,declarando Caſtr.coſ.80.in d.
§. diui. nu. 141.in fin. & in d. terminis loqui ait
Marzar.d.q.48.in fine,pręter quod Guido vide
tur ſibi contrarius;cum alias tenuerit opin. illã,
quod nec pro dote alienetur fideicõmiſſum, ſi
expreſſa tãtũ teſtatoris adſit ꝓhibitio,in q.611.
circa finẽ,& cõſ. 102. nu.1.& conſ. 140.colu.fi.

Vt ex his omnibus iuris abſolute eſse ſentiam
in facto propoſito petitam dotẽ in portione fi
deicõmiſſi obtinere minime poſse, nec tãdem
fideicommiſsariam pati debere. Quod nouiſſi.
me in gratiam fideicõmiſsarię ſimiliter reſolu-
tum vidi, per D.Rolandum a Valle conſi.27.uo
lum.4.nuper ędito.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO MVLTVM ILLVSRI. ET REVE-
rendiſſimo Domino Epiſcopo Mantuano.

ARGVMENTVM.

*Frater fratri in feudo,uel emphiteoſi,quando ſucce-
dat,& quibus caſibus.*
*Ratificatio,quæ requiritur in acquiſitione facta no-
mine ſuo per alium.*
*Quando plures inueſtiti inſolidum,uel pro virili vo
cati dicantur, ut inter illos ius accreſcendi eſſet.*
*Et an diuiſio inter eos fiat ſine Domini aſſenſu,uel ſo
lutione Laudemij,ſine caducitatis metu.*
*Tempus petendæ inueſtituræ,intra annum,& diem
an in Emphiteoſi locum habeat.*
*Receptio penſionum a vaſallo, quando caducitatem
remittat, & in Domino præſumatur ſcientia, uel
ignorantia caducitatis.*
*Prælatus,ad quæ teneatur,& de illius diligẽtia,&
cura,circa res Epiſcopatus.*

SVMMARIVM.

1 *Frater fratri in nouo feudo non ſuccedit,niſi ex
preſsè dicatur,uel niſi ſint ambo inueſtiti per
verba diſtributiua, vtputa pro vno quoque
* inſolidum, uel ſimilia,ex communi. * idem ſi
ab Imperatore concedatur.*
2 *Feudum emptum communi nomine fratrũ,ſciẽ
te Domino,ad fratrem mortuo altero ſpectat;
idem ſi noïe alterius fuiſſet ſtipulatũ,& n.4.*
3 *Frater in nouo feudo ſuccedit alteri,ſi de pecunijs
communibus ſit acquiſitum, & ipſis in com-
munione bonorum commorantibus.*

4 *Stipulatur in feudis pro altero, ex communi.*

5 Feudum nomine etiam alieno ſtipulatum, acquiritur ſtipulanti tantum, niſi alter ratificet acquiſitionem, vel expreſſè, vel tacitè.

6 Inueſtitura pro duobus fratribus, & eorũ hæredibus ceſſantibus verbis diſtributiuis, vel inſolidum, dat pro dimidia tantum vnicuique * feudum, ex communi.*

7 Ius accreſcendi in emphiteoſi noua ſimpliciter a * plurib. accepta, ceſſat ex * cõmuni, idem in feu ** do ex cõiori,** niſi contrarium ex inueſtitura tacitè, vel expreſſe, ut ibi, colligatur.

8 Emphiteoſis ſimpliciter a plurib. accepta, inter quos ius accreſcendi ceſſat, diuidi inter illos nequit, vt vni totum tradatur, ſine aſſenſu ** Domini, & laudemij ſolutione, ex cõiori.**

9 Diuidi inter fratres poteſt noua emphitheoſis ſimpliciter accepta a plurib. ſine Domini aſſẽſu, dummodo æqualiter diuidatur, nec uni to * tum aſſignetur, ex communi.

10 Aſſenſus Domini, & ſolutio laudemij requirĩt cum frater communem rem ſibi adiudicatam in diuiſione capit.

11 Feudi donatio, et permutatio, licet fiat ſine domini aſſenſu, vt nume. 17. requiritur tamen licentia, dum tenuta appræhenditur, ac Laudemij ſolutio, alioquin deuoluitur.

12 Clauſula ab habita licentia, & non aliter, &c. a caducitate excuſat, & ſi non poteſt tunc aſſenſus haberi. nu. 15.

13 Traditio feudi alienati cum clauſula ab habita licentia, &c. & non aliter, caducitatẽ incur ** ri facit, ex communiori.**

14 Caducitas alienando ſine licentia Domini directi euitatur per clauſulam illam ab habita licentia, & non aliter, nec alio modo, &c. etiã ſequuta traditione, modo in potentiorem non ** fiat, ex benigniori, & vna communiori.**

15 Alienationes, quæ fieri poſſunt ſine Domini aſſẽſu, vel cum clauſula ab habita, &c. ſtatim tamen factæ debent Domino notificari, et illi Laudemia ſolui.*

16 Conſuetudo, quod Eccleſiæ feudum alienetur ſine licentia, reſeruatio illius iure, intelligitur, dummodo damnum non ſentiat, & ſuũ Laudemium ſibi ſoluatur.

17 Donatio & permutatio feudi, ſine licentia dominorum, fieri poteſt, quinque tamen obſeruari debent, & præcipue ſolui Laudemium, ex * communi.*

18 Laudemium debetur ſemper ob recognitionẽ, et inueſtituram nouã, facta ẽt alienatione inter cõprehenſos, vel diuiſione, & permutatione.

19 Aſſenſus requiritur in donatione, & permutatione, vel diuiſione, ſi pro parte res non precium interueniat.

20 Inueſtitura petitio, eſt quidam cenſus erga directum dominum, ob cuius omiſſionem res in commiſſum cadit.

21 Caducitati locus eſt, alienãdo rem obnoxiam, ſine aſſenſus reſeruatione, licet illum vaſallus alienare ex pacto poſſit.

22 Vaſallus, qui poſsidendo rem ſine domini uoluntate requiſita fraudet ipſum, commodis ſuis cadit.

23 Contemptus in feudo, & emphiteoſi caducitati * cum facit, ex communi.*

24 Tempus anni, & mẽſis a capta poſſeſſione emphiteoſis currit contra non petentem inueſtituram a domino ad caducitatem ex bulla Bonifaciana, licet aliter ſecundum ius cõſeruetur.

25 Emphiteota non cogitur renouare inueſtiturã intra annum, & diem, poſt mortem Emphiteotæ ſiu domini, uel poſt nouam acquiſitionem.

26 Feudum amittitur nõ petita inueſtitura intra annum, & diem a morte uaſalli, uel domini tantum, ſic ubi de ſucceſsione agitur, ſecus in inueſtitura noui acquiſitoris.

27 Arguĩt de feudo ad emphiteoſim, ubi nõ ſumus in diſpoſitione feudali, quæ ſit contra ius commune, uel niſi expreſſe ſit in iure deciſum con * trarium, ex communi.*

28 Bulla Bonifacij, ſuper emphireoticis bonis, nõ ſeruatur ubique, & loquitur tantum in inueſtitis ſimpliciter diuidentibus æqualiter.

29 Statutum in emente loquẽs, ubi eſt eadem ratio omnes contractus comprehendit, & maximè ſi uerbo alienante utatur.

30 Statutum laicorum, ſuper vtili dominio bonorũ Eccleſiæ, ſeruatur inter laicos.

31 Eccleſia põt uti ſtatuto laicorũ, ſibi fauorabili.

32 Receptio penſionis caducitatem incurſam remittit, & ratificat inueſtituram per Procuratorem minus idoneum factam.

33 Caducitas, ex receptione penſionis nõ remittitur ſi dominus commiſſum ignorauit, ex com * muni.*

34 Ignorantia commiſsi in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, uel ſupinus error, ſeu longũ tempus intercurrat.

35 Ignorantia domini iuris, uel facti excuſat a caducitate.

Dominus

36 *Dominus ignorat, quæ per Procuratorem fieri conſueuerunt.*

37 *Procurator Domini directi recipiens penſionem non remittit caducitatem, etiam ſi dominus caducitatem ſciat, dummodo actum Procuratoris ignoret.*

38 *Excuſatur nemo pro his, quæ tenetur ſcire, vel indagare.*

39 *Prælatus tenetur curam ouium habere, et inquirere negocia Eccleſiæ ſuæ: ſed vide, numer. 51. & ſeq.*

40 *Bonorum Eccleſiæ Prælatus non eſt dominus, ſed adminiſtrator.*

41 *Negligentia Prælati circa res ſuas, punitur.*

42 *Solutio per quemlibet facta Domino, excuſat à caducitate, ex * communi, niſi dominus illam recuſaret, præter quam à Vaſallo factam.*

43 *Error, magis, quàm malitia præſumitur.*

44 *Iuris ignorantia excuſat, vbi de damno vitando agitur.*

45 *Ignorantia iuris à dolo excuſat, ſecus à culpa lata, ex * communi.*

49 *Dominus directus non intentat caducitatem in curſam in vitam vaſalli contra heredes, & quando, & ignorans poteſt. numero 54.*

47 *Prælatus reſtituitur in integrũ, ſi per eius culpam, vel negligentiam præiudicatur Eccleſiæ. etiam in acquirendo.*

48 *Eccleſia, in pœnis, non debet eſſe facilis.*

49 *Scientia præſumitur ex longo temporis interualo. num. 56.*

50 *Remiſſio tacita ex receptione penſionis nõ inducitur, vbi opus eſt inueſtitura.*

51 *Caducitas non committitur tacite ex actu ſubſequenti, ſi actus commiſſi ſemper durat.*

52 *Ignorantia in dubio præſumitur, & iuramento probatur, & contra præſumptionem iuris, ſi id qualitas perſonæ admittat.*

53 *Prælatus ignorat probabiliter facta vaſalorũ.*

54 *Caducitas per Dominum ignorãtem intentatur contra hæredes vaſalli, qui cedit, ex * communi.*

55 *Ignorantia iuris non excuſat, vbi conſuli peritiores poſſunt. ex communi.**

56 *Iuris ignorantia non præſumitur, nec inducit bonam fidem.*

57 *Prælatus nõ tenetur ſcire contractus vaſallorũ, ſed tantum, quod inueſtitura terrarum fiant.*

58 *Vaſallus certus ex libris Domini non conuincitur de culpa, vel negligentia ex edictis publicis, ſed perſonaliter citari debet.*

CONSILIVM CLXXXI.

TRINITAS ADSIT.

INueſtitur ſimpliciter de prædio amplo ann. 1555. ab illuſtriſſimo Cardinale Mãtuano Epiſcopatus adminiſtrationẽ Magnificus Dominus Ioannes Seſtagallus, acceptas pro ſe, ac nomine Domini Vincentij eius fratris, pro quo promiſit de rato, & pro alia terra, vel prædiolo inueſtiuntur ambo pro ſe ipſis, ac eorum hæred. b. & uno quoq; eorum legitimè deſcẽdentibus inſolidũ, præuia narratiua, acquiſitionem factam fuiſſe communi nomine, de denarijs communibus. Qui fratres, bona diuidentes alteri tantũ, uidelicèt Ioanni, primũ prædium emphiteoticum aſſignarũt, habita licentia ab Epiſcopatu, & non alita, &c. quam tamen nunquam obtinuerunt, inueſtituram non petierunt, nec Laudemium ſoluerunt, licèt Ioannes longo tempore, decemocto annorum pẽſiones dictæ Emphiteoſis debitas, ſolus per ſoluerit. Alteri uero, uidelicet Vincẽtio, qui deceſſit ſine liberis, prædiorum aſſignarunt, qui tamen inueſtituram tempore debito obtinuit.

Cumque anno. 1573. a ſucceſſore in Epiſcopatu per proclama generale citarentur omnes uaſalli, & in ſpecie dicti fratres pro renouatione inueſtiturarum, Reuerendiſſimus ſucceſſor ſciẽs alterum fratrem primam emphiteoſim habuiſſe, & poſſidere, abſque licentia (mortuo Ioanne) contra filios declarat terras in commiſſum cecidiſſe, & mortuo Vincentio ſine filijs, eandem declarationem ꝓ prædiolo emittit, ac ſi frater nõ ſuccedit alteri fratri: interrogatus quid iuris eſſe ſentiam.

Diuino implorato auxilio, quod in ſemitas veritatis me dirigat: Reſpectu ultimæ declarationis, quoad prædiolum Vincentij, deuolutioni intẽtatę nomine Epi, minime locũ eſſe cẽſeo.

1 Primo, quia, licet † frater regulariter in feudo nouo alteri fratri non ſuccedit. ſed Dominus tã tum. c. 1. §. & quia, uerſic. cum uero, Corrad. qui feud. dar. poſ. c. fin. de feud. Marc. ca. 1. de benef. fratris. c. 1. de duobus fratrib. c. 1. in fi. dẽ feud. Thom. Marin. de feud. fratern. titu. 12. in princ. Marc. Freci. de feud. lib. 2. 21. differ. feud. n. 29. lib. 1. Pariſ. conſil. 103. in fi. uol. 4. Cephal. conſi. 173. in princ. uolu. 2. Petr. Duen. regul. iur. 385. uerſic. frater prima part. & hoc, niſi expreſſe dicaſ, ut iura allegat Celſ. Hugo. conſil. 113. num. 4. & 13. Attamen ubi duo fratres ſunt inueſtiti, per uerba diſtributiua, puta pro quolibet, uno quoque, uel ſimilibus, ut hic, quæ actũ unicuiq; inſolidum tribuunt, ex doctr. Bar. in l. hoc articulo. ff. de hæred. inſtit. & in l. ſi pluribus, in princ. ff. de lega. ſecundo. tunc altero ſine filijs decedente, ſuperuiuens admittitur per ius nõ decreſcen-

ſcendi,quaſi quilibet videatur ſucceſſiſſe inſolidum,& eorum filij. Bald.in cap.1.§.fin.in fi. de ſucceſſ.feud.& in l. fin.in 11. quæſt. C. quando non petent.partes,cuius dictũ ſequuntur, Alc. conſi. 30.num.8.in fin.uerſic.3.conſidera.uol. 1.commune * id nuncupans,Socin.Sen.conſil. 66.uolum.3.Bero.conſil.72.num.14.volum.1. Curt.Sen.conſil.49.num.54.Caſtr. conſil.410. volum.2.Bellon.conſil.20.nu.3. Sigiſ. Neapol. conſil.15. num.4.volum.1.conſil.feud.Clar.§. feud.qõ.77.verſic.licèt certè, Aret. conſil.154. Zaſ.in tract.de feud.8.part.nume.27.Tom.Mariu.tract.de feud.fratern.tit.12.nume.14.lib.1. Aemiliani latè conſi.33.per totum, Octau.Cacher.deciſ.pedem.23.num.11.Celſ.Hugo.conſil.113.num.5.& 13.Anton.Capici.in inueſtit. feudal.verbo, feudorum clauſulæ, uerſi. pro ſe, & filijs fratrum,pagi.97. Rimin.iun. conſi. 22. in princ.Gerard.Mazol.conſi.114.nume.18.& 26.ubi de communi,* nouiſſimè Simon.de prætis.conſil.54.num.67.cum ſequ.prout & frater fratri in nouo feudo ſuccedit, ſi ab Imperatore concedatur.Ioan.de Arno.dialog.81.Bero.cõſil.70.numero 20.& ſequ.& 72.nume.19. uolu. 1.vbi amplè tradit, quando in nouo feudo ius accreſcendi locum habeat.

2 Secũdo,terræ † feudales Epiſcopatus fuerũt emptæ a Vincentio, & acquiſitę communi nomine fratrum de Seſtagallis,ſciente Reuerẽdiſſimo Epiſcopo,qui illis aſſenſum præſtitit,ut apparere dicitur in libro licentiarum, pag. 88. ergo defuncto vno, alter frater ſuccedit.ar.l.ſi patruus. C.commun. vtr.iud.Andr. de Iſern. in d. c.1.de benef.fratr.Ruin.conſil.12.num.8.uolu. 1.pro limitatione tradit Tom.Marin.d.titu. 12. de feud.fratern.num.14.Natta conſi.460.num. 2.volum.2.quod procedit etſi nõ eſſet dictum, quòd frater alteri ſuccedat,ſed tantum fuiſſet ꝑ vnum fratrem, nomine alterius ſtipulatum, Sigiſ.Neapol.conſi.38.nu.1.& 2.volu. pri. conſil. feud.

Tertio, inſtrumentum acquiſitionis rogatũ per Forapanum,(quod videtur probatum in vltima licentia Reuerendiſſimi Epiſcopi deſcripta in inueſtitura,dum vult inueſtiri Vincentiũ de terris emptis,prout in illo inſtrumẽto, ad q̃ ſe refert,ita vt relata in referẽte omnino ſcripta cenſeantur,vulg.l.ait prætor.§.ſi iudex. ff. de re iud.Deci.conſi.47.num.2.647.num. 3. Crauet. conſil.45.num.4.Bero.conſi.140.nu.35. & ſeq. vol.2.)docet expreſſe,acquiſitionem factã com

3 muni nomine fratrum inſimul † habitantium, & de communi pecunia : itaque nulli dubium, quia frater ſuccedat in feudo non alteri fratri, dum in feudis acquiſitis communi pecunia, vel communi nomine, ſciente Domino,vno mortuo ſine liberis,vnius in alterum recipiatur ſucceſſio,ex text.in c.1.de benef.fratr.& in ca.1.de fratr.de nouo benef.inueſt.Soc.Sen.conſil.19. num.10.vol.1.Zaſ.d.tract.de feud.8.part. num. 25.Tom.Marin.vbi ſupra.num.12.& 14. Ruin. d.conſil.12.nu.8.& communem * ſententiã nouiſſimè appellat,Gerard.Mazol.conſil.114.nu. 23.& ſeq.

4 Quarto & ultimo differunt ſecundũ aliquos iſti caſus,an duo fratres ſint ſimul ſimpliciter inueſtiti,ut dicam in ſequenti caſu, an vero unus pro ſe, ac etiam nomine alterius(pro quo in feudis ſtipulatur,Sigiſ.conſi.38. in princ. Natta.conſi. 472.num.13.uolum.2.amplè ex communi.* d.Gabriel.lib.3. concluſ. ſua de uerbor. oblig.concluſ.1.num.22.&Celſ.Hugo. conſil. 113.in prin.) ſit inueſtitus pro ſe & filijs, cum deſcendentibus.Primo namque caſu regula ꝓcedit,quòd imo deſcendente ſine filiis feudum ad Dominum reuertitur,in ſecundo uero ſecus, cum ſuccedat fratri:ita per illum text. in ſpecie declarat Pręp oſit.nu.1.in uerbo,utriuſque nomine.in c.1.de benef. fratr.ubi Bald.num.1.uerſi.3.quos ſequũtur in propoſito Bero. cõſ.113. nu.43.uol.2.Rimin.iun.conſ.22.nu.1.

Cumque in pręſenti hęc concurrant,quę fratrem fratri in nouo feudo ſuccedere efficiũt,firmabo Domini Ioannis filios,iure merito, ab inſtantia fiſci Epiſcopatus eſſe abſoluendos.

Circa ſecundum articulum caducitatis prætẽſæ pro pręedio amplo dicti quon.Ioannis, breuiter ſuppoſito,Vincentium,inueſtituram,nomi-

5 ne etiam ſuo,per fratrem acceptam,ratam † habuiſſe,& approbaſſe per ſe,uel ſpecialem procuratorem ſuum, cum alioquin ante ratificationẽ & re intègra tota emphiteoſis Ioanni fratri acquiſita diceretur, Ruin. conſ. 5.col.pen. uol. 1. extraneoque irreuocabiliter tradi,& cõcedi potuiſſet,per Alex.conſ. 22.in prin.uolu. 5. Brun. conſ.152.num.19.& 10 & conſ.116.num.13. cum ſeq.Siluan.de feud.recognit.q. 94. Simon de Pręt.conſ. 42.num.18.lib.pri.quę tamen ratificatio,tũ,ex preſsè,tum tacitè fieri, & ex multis colligi,ac ꝓſumi poteſt, ut in materia tradit. d.Sim.de Pręt.conſ.54.nu.47. cum multis ſeq.

Dico dictum Illuſtriſſimum Dominum rectè iudicium caducitatis propoſuiſſe, quandoquidem Ioannes nomine ſuo, & Vincentij fratris abſentis,pro quo promiſit de rato,acquirendo primam,ac nouam recipit inueſtituram ab Epiſcopatu ſimpliciter pro ſe, & eorum hæredibus unde pro hoc quilibet cenſetur pro uirili portione uocatus ad dimidiam tantum , cum

6 verba diſtributiua † ceſſent. l.reos. §. cum tabulis,ubi Roncagal.num.33.ff.de duob.reis,accurateque declarat Roncagal. in l.eandem.nu. 128.cum ſeq.cod.tit.hoc commune *dictum recenſet Eman.Soarez.recept.ſent.uerbo,emphiteuſis.nu.62.Bologne.in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.180.ff.de uerb.oblig.Ber.cõſ.120.n.9. uol.1.pręſertim,quia nullum eſt expreſſum verbum,uocans ipſos inſolidum, ſecundum Alex. conſi.53.col.vlt.uol.5.nec inter eos potuit eſſe locus iuri accreſcendi.Ale.in d.loco, Bar.& alij

in l.

in l.ſi mihi.& Titio.ff.de ver.obli. Qđ ius accre-
7 ſcẽdi in emphiteoſi noua ſimpliciter a plurib.ac
cepta ceſſat,cõis*eſt ſnĩa, ex Dec.cõſi.326.nu.1.
& 263.Aluar.conſi. 246. ponitq; Clar.in §.em-
phiteoſis.q.39.per totã,prout in feudo ſimili iu-
re ceſſaret,etſi à Principe,citra Imperatorẽ,con
ceſſum fuiſſet,ex cõiori, ** de qua Clar.§.feudũ,
qõ.70.refert Eman. Soarez. recept. ſent.verbo
feudum.numero 68. Niſi expreſſe,vel tacitè ius
accreſcendi ex inueſtitura colligeretur, nempè
ſi diceret,infinitium ſuccedant fratres, filijque
eorum,vel poſt mortem omnium, ad Eccleſiã
reuertatur,vt in terminis conſuluit Aemilius cõ-
ſil.32.per totum,Simon de Pret.cõſi.54.nu.47.
cum plurib.ſeq.Rimin.iun.conſi.22.in prin.To
bi.Noni.conſi.6.nu.6.cum ſeq.& ęteri,quos ſu
perius in primo articulo adduxi.

Ex quo infertur,quod ſicuti vnus non potuiſ
ſet in extraneum diſtrahære prædium ſine licen
tia Domini,per Alex.in l.ſi domus.§.fi.colu.vlt.
de leg.pri.Iaſ.in l.3.nume.114.C.de iur.emphit.
8 ita† diuidendo inter ſe vnus non potuit alteri to
tam emphiteoſim aſſignare,ſicuti Ioãni aſſigna
ta fuit,ſine domini aſſenſu,cum pars vnius alte-
ri tradita,videlicet dimidia,videatur quaſi extra
neo conceſſa,& pro illa parte Dominum requi-
rere,& recognoſcere teneatur,quando inter il-
los non eſſet ius accreſcendi,nec vocati ad totũ
dicerentur,prout tenet Bald.in l. voluntas.C.de
fideic.ſequitur Aret.quando non potuit eſſe lo
cus iuri accreſcendi,ut hic in l.qui Romę.§.duo
fratres.colum.pen. vbi communiter*Moder.&
Crot.nu.65.ff.de verbo. oblig. & licet diuerſum
teneat Alexan. etiam in diuiſione nouæ emphi-
theoſis,in d.§.fin.colum.fi.ac Felin. in c. quæ in
Eccleſiarum de conſtit.colu. 3. in octaua decla-
ra.in tertia limita. opinio tamen Bald. & Aret.
videtur communior,** vbi ceſſaret ius accreſcen
di. & totum vno traderetur, nam ea probãt Iaſ.
in d.l.3. nume.114.116. & Ripa latè in d.§.duo
fratres.num.86.87.vbi ſimiliter ſcribit,tunc de-
beri laudemium Domino, Fulgoſ.in l.etiã ideo.
ff.de cond.furt.communem hanc contra Barto.
firmat in propoſito Hier.Gabriel.conſil.84.per
totum,ubi docte tres caſus diſtinguit in quæſtio
ne,an poſſit diuidi,& diuiſa ſine licentia ad Do-
minum deuoluatur,vel ne, Addit.ad Capel.To-
loſ.nu.75.in fi.

Verum admiſſa pro nunc opinione Alexan.
9 quod emphitheoſis noua poſſit diuidi ſine licẽ-
tia Domini, & alteri in totum adiudicari, quæ
fuit originalis,Bart.in l. & ideo. ff.de cond. furt.
& in conſi.58.probata a Rimin.conſil. 10.nu.9.
volum.1. & 168.num.15.eod. volum.Butr.cõſ.
37.Ripa in d.§.duo fratres.nu.87.Rimi.iun.con
ſil.1.num.55.(Hoc enim dictum ſine dubio pro
cederet,vbi res ęqualiter diuideretur,& ut ita di
cam,in diuiſione fratrum,vel ſociorum neceſſa-
ria,& diuerſum in voluntaria, vbi inquam totũ
vni aſſignaretur, vt declarant adducti ad deciſ.
Capel.Toloſ.75.in fin. & non nulli ex commu-
ni*ſententia nouiſſime aggregati per Stefan.Lã-
berteng.ſuper ſtat.prohib.mulier. contrah. ſine
cert.ſolemn.gl.1.verbo,in alienationibus.num.
26.27.& nume.32.uerſic.circa quartum.Eman.
Soarez in diuiſione, & permutatione loquens
ex communi*dicto, recept. ſent. verbo emphi-
theota.num.102. & ſeq.& num. 129.cum ſequ.
Tamẽ frater,cui tota res emphitheotica in diui-
ſionem obuenit, non poteſt accedere ad tenutã
10 ſine licentia† Domini, vt pulchre oſtẽdit Guid.
Pap.cõſi.46.ex not. per Guidonem de Suza. &
Sali.in l.fi.C. de iur.emphi.addit. ad Capel.To-
11 loſ.d.deciſ.75.in fi.quãdo idem met in† permu
tatione,& donatione obſeruetur,ut per eum,&
doctor.in d.l.3.Alexand.in d.§.fi. Hier. Gabrie.
d.conſi.84.num.3.& ſeq. Clar.in §.emphitheo
ſis.q.13.in fi.ac Cęphal.conſi.307.nume.76.vo
lum.3.Quia ergo Ioannes tenutam eſt adeptus,
ſine licentia Domini,lõgoque tempore ita poſ-
ſedit,fere in contemptum domini,pars dimidia,
ſpectans Vincentio, in commiſſum cecidit.d.l.
3.c.potuit,cum ibi not.de loca. Afflict. in deciſ.
Regni 191.in princ.Iaſ.in auth. qui rem.nu.16.
c.de ſacr.ſanct.eccleſ.Guid.Pap.d.conſil.46.

12 Nec iuuat† clauſula diuiſionis, quod terra ob-
noxia aſsignatur fratri, accedente conſenſu do
mini,& non aliter,nec alio modo,quæ cõditio,
uel clauſula a caducitate defendit Guid.Pap.cõ-
ſil.58.Iaſ.in d.l.3.colum.pen. Curt.ſen.conſi.8.
Alber.Bru.conſ.42.in fi.Felin.in cap. quæ in Ec-
cleſiarum.nume.85.de conſtit.Curt.iun.de feu-
dis in 4.part.q.22. Rubeus Alex.in l.nõ ſolũ.§.
morte.nume.466.ff.de oper.nou.nun. & ibi Iaſ.
num.27.68.Alber.Brun.conſi.111. nume.2.Iaſ.
in rubrica ſolut.matrim. Matte.de Afflict.in ca.
Imperialem,de prohib.feud.alien.per Fede.qu.
38.nu.57.& ſequ.Deci.conſ. 160.in prin.Nam,
cum ſit cõcepta per ablatiuum abſolutum,acce-
dente conſenſu domini,non operatur abolitio-
nem caducitatis, eo quod non facit conditionẽ
in contractibus,uideturque fraudoloſa,cum res
ex fide non geritur,Deci. Iaſ.& Matte. de Affli-
ctis in dd.locis,ſequuta enim actuali traditione,
ut in propoſito,proteſtatio eſt cõtraria facto,ac
res in commiſſum cadit,per Dec.in d.loco,in ſe
cundo dubio,qui dicit,hanc eſſe cõmuniorẽ **
opinionẽ,Alber.Bru.d.conſ.42.& inquit Deci.
ubi ſupra ſequuta traditione, ab hac opinione
non eſſe recedendum,quia omnia ſunt uerba,&
Bald.uidendus conſil.9.aliàs 188.incip. factum
tale eſt,anno Domini, in 3. par. qui no.loquĩt,
ſequitur Matte.de Afflict.in conſtit.incip.cõſti-
tutionem diuæ memoriæ nu.46.Bero.cõſi.120.
num.4.uolu.1. Pars.conſi. 86.nume.14.uolu.4.
ſecundum quam opinionem aliàs Regium con-
ſilium iudicauit, teſte Gram. deciſ.49. & illam
in praxi ſeruari multoties uidi, prout idẽ reſpõ-
det,Alciat.conſ.753.num.2.Cæphal.conſ.223.
numero 36,& ſequ.uolum.ſecund.Anton.Capi
ci.in

ci.in inueſtit.feud.verſic.alienationes ampli.17.
& limit.12.
Verum tenẽdo aliam opinionẽ vti benignio
rem,quod per ſimilem clauſulam geminatę pro
14 teſtationis euitetur † caducitas,† etiam poſt tra-
ditionem, quam tenuerunt ex communiori** p
me allegati in conſi. 26. num.1.in fi.ac ſi ſequa-
tur actualis traditio, modo in non potẽtiorem,
vt poſt Clar.in §.emphiteoſis.q.13.verſ.iſte quę
ro,ex communi * refert Roland. à Vale conſil.
51.num.30.volu.2.& amplè ſuper clauſula ſim-
plici, ſaluo,& reſeruato conſenſu domini, Me-
noch.conſ.38.maximè.nu.21.& per totũ vol.1.
& Capic.in inueſtit. feud. verbo alienationes,li
mitat.12.& pro qua ſemel coram Rotæ Triũ vi-
ratu Mantuano obtinui. Dico ſecũdo loco,clau
ſulæ cautelam ſane intelligendam,quando non
15 poteſt haberi † cõſenſus Domini, vt ſatis inuit,
Matte.de Afflict. in c. Imperialem.q.38. nu.98.
dum citat Alberi.in d.l.3.ca.de iur.emphit. col.
pen.in q.6.ac Iacob. de Ardizo.not. Sali.in d.l.
3.in fin.illius.qu.an emphitheoſis poſſit donari
irrequiſito Domino,& qđ ponit Bald.in d.con
ſil.9.in tertia part.col.pen.verſi. ſurgit hic nouũ
dubiũ,nã Sali.vult, quod ſi emphiteota donet ir
requiſitio Domino, nõ ꝓpterea incidat in pęnã
dũmodo vadat ad notificandũ dño in quinqua
geſimam,ſeu laudemium offerat,& Donatarius
pėtat ſibi inueſtiturã fieri, idque faciat abſque
mora.& dicit Bald.in loco ꝓximè adducto, qđ
16 valet vniuerſalis † conſuetudo dictans feudum,
etiã eccleſię poſſe alienari irrequiſito Domino,
ſaluo iure directi dominij , dummodo Eccleſia
ex hoc damnum non ſentiat, vel lucrum ſolitũ
non amittat,puta laudemium,vel aliud commo
dum,quod conſequitur pro licentia alienandi.
nam cõſuetudo,quæ præiudicaret iuri Eccleſię,
quia eſſet proxima ſacrilegio, non valeret,cum
quaſi ſacrilegium ſit,iura Eccleſiarum vſurpare.
c.cõqueſtus.de foro compet.c.Eccleſia Sanctæ
Mariæ.de conſtit.& pro hac conſuetudine pro-
banda,debet fieri remiſſio ad partes, vbi poteſt
haberi perfecta notitia veritatis.l.4.C.ubi de cri
mi.agi opor.& latius not.per Bald.in d.loco.vn
de colligitur, & ſi valeret conſuetudo ciuitatis,
qđ ſubſiſteret alienatio rei feudalis, vel emphi-
theoticę,irrequiſito domino,abſq; metu cadu-
citatis,etiam ſequuta traditione, dummodo re-
ſeruatio fiat conſenſus domini verbis quomo-
docunque conceptis,addita clauſula,& non ali
ter,nec alio modo,iuxta opinionem ſupra rela
tam benigniorem,tamen hoc ſanè intelligetur,
dummodo abſque mora obſequuntur ſeruãda,
nempe requiratur Dominus. cum cõmodè fie-
ri poſſit,ſoluatur laudemium, & petatur inueſti-
tura,vt domino pareſ actio perſonalis ad petẽ-
dum penſionem, ac alia commoda ſibi acquirã
tur,quæ ex inueſtitura domino acquiri ſolent,
de quibus per Doctor.in l.3. vbi Ial.num.38.C.
de iur.emphit.Fulgoſ.conſi.2.colum.2. & conſ.
219.nu.1. Balbus in conſi.55. ſub num.5. & 6.
17 vol.2.conſi.feud.quæ notãda ſunt, cum & † per
mutatio,ac donatio pura valeant, abſque licen-
tia Domini, quia tunc aſſenſus non requiratur
eo reſpectu,vt dominus poſſit offerre prætiũ,&
rem pro ſe acquirere,iuxta d.l.fin.ſicuti & valet
alienatio, vel diuiſio in caſu iſto, ob reſeruatum
conſenſum domini cum clauſula, & non aliter,
nec alio modo,& tamẽ in donatione,uel permu
tatione abſque mora debẽt celebrato cõtractu,
pro iurium Domini conſeruatione, fieri ſupra-
ſcripta,per Salic.in d. loco amplè Soci.iun.con
ſil.70.nume.12.& 13. uolum.3.fuſius,clarius in
§.emphiteoſis.q.13.uerſi.Arbitror tamen, ſub-
dens quinque requiri, licet aſſenſus minimè ab
initio requiratur, ut donatio rei emphitheoticę
legitima efficiatur, nec caducitati locus exiſtat:
Idem ex donatione, & permutatione laudemiũ
ſolui ſecundum communem * ait Clar. eod.§.q.
23.Rimin.iun.conſil.1.nu.20.lib.1. doctè quic-
quid dixerint Ripa,& Bolognet.in d.§.duo fra-
tres.num.188.hoc firmat Hier. Gabriel.d.con-
18 ſil.84.concludens omni iure † laudemium debe
ri,ob recognitionem inueſtituramq; nouam, li-
cet diuiſio,uel alienatio fiat inter comprehẽſos,
ſine domini aſſenſu,nec reſpectu oblationis prę
19 tij ullus requiratur † aſſenſus, nec in donatione,
nec in permutatione, uel diuiſione, maximè ſi
pro parte interueniat res,nõ autem prætium,de
clarat.d.Gabriel.d.conſil.84.num.8.traditq; Io.
Igneu.in l.3.§.ſi conditioni.num.16. cum mult.
ſeq.ff.ad ſenat.cõſul.orfici.& in diuiſione Aemi
lia.conſil.33.in pri.arti culo.num.23. & in per-
mutatione,Boer.deciſ.263.num.5.7. cum ſequ.
ac in donatione,& diuiſione emphitheoſis,latè
Socin.iun.d.conſi.70.nu.10.& ſeq.volu.3.non
enim dominus debet amittere ſolita commoda
laudemij,vel alia, conuentique, vt omnis fraus
cõtra dominum admitatur,per Bal.ubi ſupra,&
in d.conſil.188.Butr.conſi.61.volum.5.Ripa in
l.2.num.38.ff.ſi cert.pet. Eman. Soarez.recept.
ſenten.uerbo,emphiteot.num.104.verba enim
vt ſupra cõcepta, bene cantant,ſed male ruſpãt,
vt adagio volgari vtar, ac verbis Bald frauſque
detegitur in emphiteotibus,eo ipſo,quod vẽdi-
tor recipit pretium, & non adit dominum pro
conſenſu,quoniam uerbaliter tantum reſeruatũ
eſſe voluit,ut late per Bald. qui elegantiſſimè lo-
quitur,& in diuiſione,ſi nõ adeſt pretium,adeſt
recompenſatio,iuxta not.in l.ſi familię.C.fami.
hercis. ꝓpterea Dominus requiri ſtatim debet,
ſolui laudemium in recognitionẽ,licet opus nõ
ſit ꝓ pretio offerẽdo,iuxta l.fi. C. de iur.emphi.
declarat.d.Gabriel.d.conſi.84. igitur cum Ioan
nes totam emphiteoſim ſibi in diuiſione cũ fra-
tre inita obuentam retinuerit, & poſſederit per
decem & octo annos, & ultra abſque requiſitio
ne conſenſus domini in dicta diuiſione reſerua-
20 to, abſque laudemij ſolutione, ac petitione † in-
ueſtituræ, cuius petitio eſt quidã deuitionis er-
ga do-

ga dominum directum cenſus, qui ſi non præſte
tur, rem in commiſſum incidit operatur. ca. ſi. de
prohi. feud. alien. per Lotar. Bald. in l. 1. ff. de rerũ
diuiſ. Soci. conſi. 66. nu. 31. uolu. 3. Io. de Amici.
21 conſi. 149. nu. 3. prout & caderet, ſi non reſerua-
to domini aſſenſu quis donaret, vel alienaret em
phiteoſim, quã ex pacto alienare poſſet, vt mul-
ta accumulat Sim. de Pret. conſi. 106. nu. 49. 52.
& 59. cum ſeq. uidere neſcio, quomodo moro-
ſus ualdè non fuerit Ioannes in onerib. ſibi in-
22 cumbentibus, immu & ferè † fraudolentus, ſaltẽ
re ipſa fraudando dominum ſolitis honorib. ac
commodis, conſideratis poſt Bal. & Salic. ſupra
adductos, a Iaſ. Bertrand. & cæteris allegatis per
Clarum. d. q. 13. & Bero. d. conſi. 120. nu. 4. & 5.
uol. 1. Rimin. iun. conſi. 1. num. 20. Villabo. com
mun. opin. uerbo emphyteuſis. nu. 73. & Gabr.
ubi ſupra, ac Balbum, & Angel. ab Eccleſia, qui
dicit ita Senatum Pedemõtium iudicaſſe, in cõſ.
55. ſub nu. 5. uerſi. ſecunda ratio, & nu. 26. vol. 2.
23 conſi. feud. in fol. & cum contempſerit, qui † cõ-
temptus in hac materia feudi, & emphiteoſis põ
deratur, locum caducitatis ex mente omnium
* ſcribentium fore concludo.

Et ſi bulla Bonifacij, de qua meminit Alexan.
conſi. 141. uiſo, & conſiderato uol. 2. generaliter
ꝓcederet, eſſemus in caſu claro, quia nouo Em-
24 phiteotæ curreret † tempus anni, & diei a die tra
ditionis, vel nactæ poſſeſſionis, & a die quo ac-
quiſitor emphiteoſis, ſciret rem eſſe emphyteu-
ticam eccleſiæ, ut plenè Alex. d. conſi. 13. uol. 2.
repetito conſi. 40. nu. 6. Felin. conſi. 32. num. 16.
Cardi. conſi. 92. num. 7. Rimin. iun. conſ. 1. nu. 3.
15. cum ſequẽ. lib. 1. At dictæ bullæ diſpoſitione
omiſſa, arbitror ex hoc capite anni, & diei tantũ
commiſſi locum ceſſare.

25 Primo, quia iure cautum non reperit in † em-
phiteoſi perpetua, vel ad reuocandũ, ꝙ inueſtitu
ra intra annum, & diem, ob mortẽ domini, vel
emphiteutæ, ſeu alienatione ſequuta, renouari
debeat, vt poſt alios, tradit Paris conſi. 86. nu. 8.
uol. 4. Paris de Put. de feud. reinteg. pag. 8. ca. 11.
Rim. ſen. conſ. 74. nu. 9. cum ſeq. uol. 1. Ber. conſ.
116. & 117. nu. 10. uol. 1. Alciat. reſponſo. 46. &
756. Hip. Rim. nouiſſimè in conſ. 22. per totum.

Secundo, namque ſi vellemus æquiparare no-
uum Emphiteotam vaſallo nouo acquirẽti feu-
dum ab alio, etiam reſeruato conſenſu domini,
& non aliter, nec alio mõ, certè non curreret tp̃s
ad petendum inueſtituram nouam, iure cõi con
ſiderato, cum id locum tantum habeat in mor-
26 te, † non autem in noua inueſtitura noui acqui-
ſitoris, iuxta tradita per Curt. iun. in tract. feudo-
rum in quarta parte in 23. cauſa priuationis ſeu
di in 9. fallent. num. 54. pagin. 35. & plenius per
Alber. Brun. conſi. 42. poſt Afflict. in c. 1. in fine.
col. pen. quo temp. mil. in c. ſi minori, & in cap.
propterea ſi de feud. fuer. contro. Guid. Papa de
ciſ. 164. Capici. in inueſt. feud. uerbo feuda amit
tuntur, verſi. ſed dictum anni, & diei reſtringẽs,
cum per ſucceſſionem vocatur vaſallus ad feu-
27 dum. De † feudo namque emphiteuſim arguit,
cum non ſimus in diſpoſitione feudali, quæ ſit
contra ius commune, Alex. in l. diuortio. §. ſi fun
dum. ff. ſolut. matrim. Curt. iun. de feud. in prima
part. in 3. quæſt. Iaſ. in l. 1. num. 60. C. de iur. em-
phit. & in prælud. feud. numero 63. poſt Specul.
Imol. Bald. Aluar. Cæpol. & cæteros deductos
per Ioan. de Arno remiſſiuè in topicis cap. 20. a
feudo ad emphiteuſim. Euerar. locorum com. a
feudo ad emphiteuſim regul. 12. Didac. Couar.
var. reſolut. lib. ſecundo ca. 18. numero ſecundo
Rimin. iun. conſi. 38. num. 37. & ſeq. lib. 1. dicens
locum habere, ubi eſt eadem ratio, & in emphi-
teuſi laicorum, Menoch. conſi. 16. num. 18. Soc.
iun. conſi. 70. num. 11. uolum. 1. inquiens id pro
cedere niſi expreſsè in iure contrarium deciſum
appareat, Deci. conſi. 327. Tob. Noni. conſi. 6.
num. 8. frequenter placitum * ait ex alijs, Eman.
Soarez. recept. ſentent. uerbo emphiteuſis. nu.
90. Sim. de Pret. conſi. 9. num. 7. licet per hoc nõ
recederem a ſupradictis, quando ex alio com-
mitteretur caducitas ob moram Emphiteutæ,
qui ſciuit rem eſſe obnoxiam, nec curauit in ſpa
cio ſexdecim annorum, & ultra requirere con-
ſenſum domini, ſoluere laudemium, & alia face
re, de quibus ſupra.

A qua ſolutione laudemij non liberatur ex di-
28 ſpoſitione eiuſdem bullę † Bonifacianæ, tum
quia non ſit ubique obſeruanda, nec ea unquã
in patria mea attendi uiderim, tum rurſus, quod
& ipſa comprehendat, tantum perſonas inſoli-
dum inueſtitas, compræhenſas in inueſtitura,
inter quas ius eſt accreſcendi, non autem ſimpli
citer inueſtitas æqualiter, ut hic, ita ut pro parte
ſocij, uel fratris extranei iudicentur, quod ſenti-
re uiſus eſt ſuper eadem bulla Rimin. iun. d. con-
ſilio 1. nu. 55. & 65.

Quinimmo habemus ſtatutum ſub rub. Quali-
ter inueſti. ad affictum, clarè diſponens, quod
qũocunq; alienata emphiteuſi, alienans, vel ac-
quirens teneat̃ infra quindecim dies poſt cõtra-
ctum factum denuntiare dño, aliter cadit ab em-
phiteuſi ipſo iure & c. qđ ſtatutũ loquens in emẽ
te, uel uendẽte compræhẽdit oẽm aliam aliena-
tionem, vbi eſt eadem ratio. Iaſ. in d. l. 3. nu. 65. c.
29 de iur. emph. præter quod † ſtatutum loquatur
etiam per uerbũ alienare, & pignori dare, quod
eſt uniuerſale, & omnes contractus, & diſtractio
nes includit, puta diuiſiones voluntarias, permu
tationes, donationes, & ſimiles. Fabian. tract. de
empti. & uend. q. 22. 4. princip. cum multis. qq.
ibi enumeratis, amplè Brun. ſuper conſtit. & de-
cretis, verbo alienatio, per diſcurſum, Tiraq. de
retract. glo. 2. in prin. §. 1. & glo. 14. num. 40. Caſ
ſan. in conſuet. Burgun. *l'homo morte*, rubr. 9. §.
10. ferè per totum pagi. 313. cum ſeq. Denũtia-
tio igitur cõtractus emphiteuſis ſub pęna caduci
tatis debebat fieri dño infra dictũ terminum, qñ
dominus requiſitus noluit acquirere emphiteo-
ſim

ſim in caſu d.ſtatuti, quãto fortius ubi dñs nullo
30 mõ fuit requiſitus. Et ſanè tale † ſtatutũ procedit
ẽt in emphiteuſi eccleſiæ, quia non tractaĩ de di-
recto dominio eccleſiæ, ſed ď vtili alienato inter
laicos. Ancar. cõſ. 124. Alex. cõſ. 9. uol. 5. And. Si
cul. cõſ. 14. li. 1. in fin. Soc. cõſ. 99. col. 1. Calcan.
31 conſ. 124. Abb. cõſ. 83. col. fi. in 1. parte, tũ qď ec
cleſia põt uti ſtatuto laicali ſibi fauorabili. Doct.
in c. eccleſiæ S. Mariæ. de cõſt. Caccialup. in l. 1.
C. de ſum. Trini. col. pen. cũ concor. aliàs ſcriptis
in conſi. 93. nu. 29. cum ſeq. quib. addo Caſſan.
in conſuet. Burgu. rubr. 9. §. 10. des ma nus mor.
nu. 49. cum ſeq. pag. 314. præſertim, quia non di
ſcrepat a iure cõi c. potuit. de locat. ſi. n. d. clauſu-
la ſuffragareĩ in præſenti cã, penitus eluſoria red
deretur diſpoſitio. d. c. potuit, & d. l. 3. requirens
conſenſum domini in alienatione rei emphiteu
ticæ, qm̃ quilibet emphiteuta cõtinuo cũ caute-
la d. clauſulæ eluderet d. ſpõnem iur. s, & nunquã
requireret conſenſum dñi, qui dominus ꝑ hoc
fraudareĩ, vt intelligiĩ ad ſenſum, qď quã ſit ab-
ſurdũ, & inconueniens, nemini nõ patet, vt vtar
verbis tex. in ſimili in l. hæredes palã. ff. de teſta.

Suppoſito itaq; dimidiã d. ꝑdij cecidiſſe in cõ-
32 miſſum, quæriĩ an ꝑ † receptionẽ pẽſionis factã
a domino per ſpacium annor. 16. abſq; aliqua
reſeruatione cõmiſſi, intelligaĩ remiſſa caducitas
qď vĩ affirmandum ꝑ ea, quæ in terminis cõſul-
uit Alex. d. cõſ. 14. uiſo, & cõſiderato, col. pen. &
fi. nu. 10. vol. 2. Soci. cõſ. 66. pariter in pen. & vlt.
col. in 3. uol. Iaſ. latè in l. 1 t. c. de iur. emph. num.
124. 126. Bero. cõſ. 117. nu. 9. vol. 1. cũ ſimilib. ꝑ
me aliàs accumulatis, maximè, ꝗ hæc receptio
inducat ẽt ratificationẽ inueſtituræ factæ ꝑ pro
curatorẽ, licet minus idoneũ, Dec. cõſ. 486. n. 12.
Aymo. cõſ. 237. in fin. Sim. de Pret. conſ. 8. nu. 5.

Verũ, in ꝑſenti contrariũ iuri conforme arbi-
tror, qñ obiectũ nõ procedat, ſi dñs recipiẽs pen
33 ſionẽ ab emphiteuta, uel ſeruitiũ a vaſallo, igno
rauit caducitatem. gl. in c. 1. quo tẽp. uides Iaſ. d.
nu. 126. Alc. d. cõſ. 13. uol. 2. & cõſ. 105. nu. 12. &
14. cum apoſt. uol. 5. But. cõſ. 22. Alb. cõſ. 3. in fi.
vol. 2. Mod. Pariſ. §. 14. q. 1. nu. 10. ſcripſi aliàs ex
* cõi, cõſ. 91. nu. 5. & nu. 11. quib. addo Tom. de
Marin. de feu. li. 1. ri. a. nu. 80. pag. 51. Zaſ. de feu.
reinteg. q. 29. Hartman. qq. forenſ. Imperi. tit. de
feud. lib. 1. c. 45. Capic. in inueſt. feud. uerbo feu-
dorũ excuſationes, uerſ. mors vaſalli, Bero. cõſi.
116. nu. 13. 117. n. 9. & 118. n. 2. & cõſ. 200. in 1.
& nu. 18. vol. 1. Eman. Soarez. recep. ſen. verbo
emphyteuſis. nu. 85. cũ ſeq. Reod. de reb. eccl. nõ
alie. pag. 499. nu. 21. c. ſed ꝗ Emphiteota, qui al-
legat Bal. & Alber. in auth. qui rem, ubi Cagnol.
nu. 37. C. de ſacr. ſanct. eccl. idem Reod. eodem
tract. pagin. 444. nu. 12. cum ſeq. q. 20.

34 Quinimmo & in dubio † ignorantiæ præſumi
tur, niſi probetur ſcientia. l. uerius. ff. de probar.
Dec. conſ. 185. nu. 8. 329. num. 3. conſ. 452. in fi.
Grat. conſ. 2. nu. 75. uol. 1. poſt Alex. cõſ. 14. nu.
10. uol. 2. ubi apoſt. conſi. 42. nu. 7. uol. 6. & con-
ſilio 2. nu. 9. uol. 4. & hoc, dummodo non detur
ſupremus error, ſupinaque ignorantia, per Ale.
ibidem, ſeu longum temporis interuallum, ac
per plures annos canon ſit receptus, uel recogni
tio, caducitatem ſit ſubſequuta, Dec. d. cõſ. 185.
num. 10. & 329. nu. 3. Caſſa. conſ. 11. in fi. nu. 96.
Vrſil. ad Afflict. deciſ. 129. nu. 7. & ſeq. & ſufficit
35 † ignorantia in facto, uel in iure, vt non intelliga
tur remiſſa caducitas, Alexan. in alio conſi. 14.
col. ult. nu. 18. uol. 6. immo & cum duob. ęquipa
retur ignoranti, uidetur, quod dubius de caduci
tate non cenſeatur per receptionem penſionis
remittere. Prępoſi. in d. c. 1. col. 3.

Nec iſto caſu compertum erat domino Epo,
qũo verba inueſtituræ dictorum de Seſtagallis,
ab Illuſtriſſimo prædeceſſore ſuo emiſſæ, conce-
pta eſsẽt, ſic ignorabat uériſimiliter, an inter eos
eſſet, vel non eſſet locus iuri accreſcendi, a quo
articulo dependebat, an dicta diuiſio, & aſſigna-
tio potuerit fieri cum licentia, vel ſine, per Are.
in d. §. duo fratres, col. pe. & alios ſupra relatos.
Præterea oẽs penſiones fuerunt, vna excepta,
receptę per procuratorem d. Illuſtriſſimi D. vn-
36 de † Dominus præſumiĩ ignorare, quæ per pro
curatorem fieri conſueuerunt, Alex conſ. 193.
col. 1. uol. 6. conſ. 112. nu. 4. uol. 7. Doct. in l. ſi res
obligata. de leg. 1. Matte. de Affl. in c. 1. prope fi.
de na. feu. & quia tã ipſe, quam procurator igno
rabant formam, vel tenorem dictę inueſtituræ,
ab Illuſtriſſimo prędeceſſore, & a diuerſo procu
ratore obtentę, caducitatẽq; incurſam, ꝑpea re-
missioni tacitę locus non fuit, vt in † procurato-
37 re Domini recipienti canonẽ ab emphiteuta, fit
mat, Bero. conſ. 116. nu. 10. & 11. uolu. 1. Affli. in
terminis deciſ. Regni. 129. q. 3. ubi quoq; Vr. l.
in addit. nu. 6. & ſeq. qď extendit, & ampliat, ẽt
ſi dominus caducitatẽ ſciret, dummodo, factum
procuratoris recipientis ignoret, uel nõ appro-
bet, Mod. Pariſi. iur. cõſu. feu. §. 14. q. 1. num. 10.

38 At replicari poſſet, quod nõ excuſatur pretex-
tu ignorantię ille, qui factũ ꝓcuratoris, vel alie-
num tenebatur indagare, per Abb. poſt Gl. in c.
innotuit, de elect. ita c. quamuis, de re. iu. Gemi.
in c. ut circa, de elec. lib. 6. cũ concordant. de qui
bus per Iaſ. ita limitantem, in d. l. ſi res obligata.
col. pen. in ſecunda fal. de leg. 1. culpę. n. attribui
tur neſcire, quod quis perquirere tenetur, ita ar-
guit Bal. conſ. 463. in prin. uol. 3. Rolan. a Valle
conſi. 54. nu. 5. uol. 1. Socin. ſen. conſ. 168. uol. 2.
col. antep. uerſi. ſed contra, uol. a. Crau. cõſ. 132.
nu. 13. Illuſtrimuſque Epiſcopus adminiſtrator,
re ipſa eſt diligentiſſimus indigator rerum, ac in
ueſtiturarum ſui Epiſcopatus, ultra quod taliseſ
39 ſe cogitur, cum † Prelatus quilibet ex officio ſi-
bi iniuncto aſtringatur, nedum agnoſcere vitam
ſuorum ſubditorum, adeo quod inquiens ſe ne-
ſcire, non excuſetur, ſicut nec Paſtor, cuius oues
lupus comedit, dignus eſt excuſatione, ſi affir-
met quod neſcit, quando teneaĩ inquirere, ac in
tendere curię ouiũ ſuarum. d. c. quãuis, ubi Abb.

&

& in d.c.innotuit,dum infert ad prelatũ admini
ſtrantem,de elect.iuncto.cap.manifeſte.12.q.1.
Bero.conſi.116.nu.14.uol.1.uerum quoq; tene
tur procurare, & conſequenter inquirere nego
tia eccleſiæ ſuæ, c.edoceri.ubi Abb.in 2.not.de
reſcrip.eſt.n.adminiſtrator beneficij,& non do
minus,c.2.de dona.ibi cum Eps, & Prælatus ſit
40 rerum eccleſiaſticarum † procurator , non dñs,
c.fraternitatem.de donat.idem S.Auguſtinus in
c.quod aũt.23.q.7.ibi non ſunt illa noſtra , ſed
pauperum , quorum procurationem quodam-
modo gerimus. appellantur alibi defenſores, c.
in canonibus.16.q.1.rurſus diſpenſatores,c.vi-
dentes.12.q.1.c.Eps eod.tit. Hinc tenentur ſecũ
dum aliquos, inuentarium bonorum eccleſiæ
conficere,Gloſſ.in c.manifeſta.12.q.1.quam ſe
quuntur nonnulli per Alex. ad Bart. in l. nulli.c.
de Epiſ.& cleri.eſt enim de pręcepto,vti diligen
41 tia circa res eccleſiæ,ex quo prælatorum † negli
gentia commiſſa circa dictas res punitur.Car.in
clem.2.in c.de religi.diui.tradit Reodan. de reb.
eccleſ.non alien.pag.276.nu.7. cum ſeq. q.1.an
prælatus diſponat de rebus eccleſiæ. igitur com
* munis * Doctorum ſententia, quæ habet præla
tum,uel dominum, non cenſeri remittere cadu-
citatem,quam ignorat,per receptionem penſio
nis,vel ſimilem recognitionem , debet intelligi,
vbi eſſet probabilis,uel non culpabilis ignoran-
tia,ut ſentit Alex.d.conſi.14.col.pen.uol.2. poſt
Bal.& Præpoſ.in c.1.quo temp.miles. Vrſi.poſt
alios.ad deciſ.Afflict.129.nu.7.nec pro iuſta ad-
mittitur ignorantia,circa ea, quæ prælatus per-
quirere tenebatur,eo præſertim , quod ipſe do-
minus adminiſtrator vna uice recepit penſionẽ,
& eam ſcripſit manu propria , ſuper libereulo
conſueto , in quo particula prima ſoluitur noĩe
Ioannis,& Vincentij fratrum aute tempus diui-
ſionis,& aſſignationis factæ:aliæ uero multę nu
mero ſubſequentes diuiſionem , in effectu fiant
nomine Ioannis tantum.Et quamuis non cure-
tur,a quo penſio tradatur , dummodo domino
directi ſoluatur,quia ad euitandam caducitatem
42 † ſolutio per alium facta ſufficit , Iaſ. in d.l. 2.nu.
68.C.de iur.emph.Alex.in l.cum ſeruus. de ver-
bor.oblig.in 1.col.Corſet.in reperto. Abb.uer-
bo,emphiteoſis,Bal.conſi.426.nu.2.uol.4.Dec.
conſi.58.in fi.Soci.iun.conſi.70.nu.2. uolum.1.
Gram.conſi.ciuil.107.nu.6. Roma.conſi. 28.&
103.num.1.ubi Mendoſ.apoſt.in uerbo ueritas,
* qui allegat Tiraq.& alios, & hanc rectiorẽ * ſen
tentiam nũcupat,in procuratore loquens Clar.
in §.emphiteuſis.q.8.uer. ſed quid ſi ipſe,& hoc
niſi recuſaret dominus ſolutionem per alium,
quam vaſallum emphiteotam fieri, vel eius pro
curatorem legitimum.Nat. cõſ.194.nu.8.vol.1.
Tamen videndo nonnullas particulas, & con-
tinuatas ſolutiones noĩe ſolius Ioannis , potuit
perpẽdere dñs directus , quod tota emphiteuſis
pro qua ſoluebatur pẽſio , in vnũ tm̃ obuenerat,
vel ſaltẽ illa cõtinuatio ſolutionis noĩe vnius tm̃
præſtabat occaſionẽ inquirendi iura ſua,inqui-
rendoq; id efficere,ad qđ tenebaẽ, nõ debet igiẽ
allegare ignorantiã,cũ potius præſumaẽ ſciẽtia,
niſi aliter de ignorantia doceatur,per Abb.in d.
c.innotuit,cum alijs,de quib.ſup. & certè ex tali
continuata ſolutione, vr̃ ceſſare contẽptus dñi,
adeo q in cæteris,uidentur d.Ioannes,& filij,po
tius lapſi ignorantiã, q̃ dolo, qui nunquã in du-
43 bio præſumi ſolet,ac magis † error,quã malitiã,
Gl.in l.cũ de indebito.ff.de ſolut. Deci. cõſ.175.
& ex qualibet cã minus colorata ceſſet, Ari.Pin.
in l.2.par.2.c.3.num.18.ad fi.c.de reſcin. uend.
Vtrũ.n.ex inueſtitura p̃dicta eſſet locus iuri ac-
creſcendi,uel non, a quo puncto dependet diffi
cultas , an potuerit fieri diuiſio ſine licentia , uel
44 non ut ſup.eo q eſt iuris articulus, illius † ignorã
tia excuſabit, cũ agaẽ de dãno euitãdo.l.iur.igno
rantia,& l.error.ff.de iur.& fact.ign.cũ cõcor.&
45 & ſaltẽ a dolo,a quo † ignorãs iura,& leges ex-
cuſatur,licèt fortè ſecus a culpa lata,ut frequẽter
* * placitũ inquit Alc.de præſump.reg.3.præſum.
21.nu.6.Clar.§.ſi crim.q.60.uer.quęro,ſequitur
Eman.Soarez.recep. ſen. uerbo ignorantia.nu.
4 Quæ oĩa fortius procedunt , quia dñs non eſt
conqueſtus in uita d. Ioannis delinquentis,ſed
contra filios,qui ſunt minores,ac hæredes igno
rantes.l.qui in alterius,de reg.iur.ſic dñs Eps nõ
46 vr̃ amplius poſſe conqueri,& in hæredes actio-
nẽ dirigere,Soc.d.cõſ.66.col.9.uer.5. cõfirmaẽ,
lib.3.Raph.Cuma.loquens in emphiteuſi, cõſi.
164.prælatus,& cæteri,quem refert,& ſequitur
Cur.iun.in d.tract.feudorum,in vlt.q. quar.par.
prin.poſt Rui.conſ.46.nu.12.uol. 1. Dec.conſi.
135.Rim.ſen.conſ.269.n.10.Petr.Beinten.deci.
Bon.37.n.17.maximè,cũ dñs non poſſideat,ſed
hæres emphiteutæ,ut in præſenti, quam pbabi
le allegationẽ ignorãtiæ in dño excludit,iux.ea,
quę ibi ponit Cur.iun.q.pen. in fin.in eod. part.
47 Et quamuis prælatus poſſit reſtitui in integrũ,
ẽt ſi per cuius culpã , uel negligẽtiã pręiudicatur
eccleſiæ,Alex.cõſ.5.col.5.in 5.uol. & ubi negle
xit acquirere,uel lucrũ capere , ut p Abb. uiden-
dum,poſt Io.And.in c.conſtitutus,in 6.no.& in
c.auditis.2.notab.de reſt.in integ. Reod.de reb.
eccl.non alie.in fi.q.23.nu.15.pag.477.Io. Mau
rit.de reſti.in integ.ca.141.ſic uideatur, q poſſit
reſtitui ad petendum caducitatem ſibi apertam,
non obſtante receptione ſolutionis canonis,ta-
men militat excuſatio , q ipſe prælatus non eſt
conqueſtus in uita Ioannis Emphiteutæ,& iuris
ignorantia d.defuncti tractantis de dãno euitan
do ſup.conſiderata,illum,& hæredes excuſabit,
48 præſertim q eccleſia non debet eſſe facilis in pę
nis,uel caducitatib.exigẽdis,Soc.d.conſi. 99.in
dubioq; contra pœnã commiſſi iudicet,Clar.in
§.emphiteuſis.9.8.uerſi.ſed quis,in fin.
49 Ac rurſus, quia pſumitur ſcientia domini circa
dictã caducitatẽ, attento q recepit penſiones an
nuas vltra decenniũ,uel ſaltem ex eo, q Ioannes
perſeuerauit in poſſeſſione rei emphiteuticæ.ſol
uendo

Digitized by Google

tiendo penſionem longo tpe,& poſt mortẽ pri-
mi inueſtientis. Alex.cõſ.113.col.ult.vol.4.Dec.
conſ.185.in ult.& pen.col.poſt Saly. in l.autho
ritatem.C.unde vi.Caſſan.d.conſ.11. nu. 96. in
propoſito Vrſil.ad Afflic.deciſ.129.n.67.& ſeq.
idem Deci.conſi.329.num.3.ſubdens, ꝙ d. Eps
unam particulam penſionis ſua manu ſcribẽdo,
vr̃ habuiſſe ratas ſolutiones prius factas per plu-
res annos procuratori ſuo.Et ſtante receptione
penſionis,vna cũ p̃ſumpta dñi ſcĩa ſupraſcripta
& iuris vaſalli ignorantia ponderata, ſi quę fuit
caducitas totius emphiteuſis, ob non renouatã
inueſtituram poſt primũ nouennium, vr̃ remiſſa
per ſupradicta.Dec.d.cõſ.329.n.3.quo loco de-
cidit ius petendi renouationẽ, poſt finitum no-
uennium, durare triginta annis,nec eſſe locum
caducitati,reſpondens Abbati in ca. 1. de p̃car.
cui rõni non replicat Afflic.aliter tenens in c.1.
§.aut ſi liuellario,quib.mod.feud.amit.col.pen.
uerum perſiſtendo in concluſione per me ſupe-
rius firmata, hæc contraria minimè obſtabunt.

Primo quia caducitas fuit incurſa ob non peti
50 tã inueſtiturã, & renouatã in tpe acquiſitionis q̃
cum ſcripturã requirat.l.1.c.de iur.emph.nõ po
tuit tacitè remitti ex ſola penſionũ receptione,
vt not.Bal.in l.unica col.pe.nu.13. cum apoſt.c.
quando non pet.partes.Ber.cõſ.116.n.8.uol.1.

51 Secundo,contẽptus dñi proueniens ex non ſo
lutione laudemij omiſſa,aſſenſus requiſitione,in
ueſtituræq; petitione neglecta,actũ ſucceſſiuum
includit, quia & hæc oĩa in p̃iudiciũ dñi directi,
ac poſt canones,& penſiones receptas durãt,un
de ex patiẽtia, & tolerantia dñi caducitas haud
remiſſa cenſebit̃,vt voluit But.cõſ.22.col.4.uerſ.
& ſic quamquam,Spec.tit.de loca.§.nũc aliqua,
uerſi.44.Bero.d.conſi.116.num.12.uol.1.

52 Tertio inhærendũ eſt regulæ de p̃ſumpta igno
rantia,niſi doceat̃ ſcĩa,quæ ignorantia p̃ter ꝙ in
dubio præſumatur.l.uerius.ff.de probat. l. quod
vulgo.ff.pro emptore.l.fi.ff.pro ſic, p Butr.d.cõſ.
22.Pariſ.conſi.20.nu.64.uol.1.poſt Alex. conſi.
105.nu.14.uol.3.Soc.iun.conſ.79.nu. 24.uol.3.
Rol.a Valle conſ.79.nu.10.uol.1.Rim.ſen.conſ.
33.nu.53.ac iun.conſ.1.nu.29.iuſo quoq; domi
ni Epi,ut ſeparatum iurare obtulit,ignorantia il
lius,ẽt iuris,probabitur, quando(licet verſemur
in re nõ modici præiudicij)qualitas,nobilitaſq;
perſonæ,& prubitas,ac amplitudo gradus pro-
bationem iuris ignorantiæ per iurm̃ admittant
contra aliam, rurſus præſumptionẽ iuris. Iaſ.in
§.ſed iſti.nu.96.inſt.de actio.Ripa reſponſorũ.2.
lib.c.12.Octa.Cache.deciſ.Pedem.71.nu.24.cũ
ſeq.Hier.Gab.cõſ.52.nu.17.Quod pręcipuè alijs
concurrentib.admiſerunt accumulati per Stefa.
Lamberteng.ſuper ſtat. prohib. mul.cõtrah.ſin.
cert.ſolemn.gl.1.nu. 182. cum multis ſeq.

Ad illud mõ,de præſumpta ſcĩa reſpondeo ꝓ-
babilẽ ſaltẽ fuiſſe ignorantiã,reſpectu diuiſionis
& aſſignationis terrarũ,q̃a in regiſtris, ſeu libris
domini directi,hęc minimè deſcribi ſolẽt,ſed tm̃
terræ cũ ſuis qualitatib.atq; confinib. ac perſo-
na poſſidens,ut in inueſtitura continet̃,non aũt
ꝓut alienat̃,niſi poſtquam uaſallus nouus,nouã
habuerit inueſtituram,imò ẽt efficitur probabi-
lis,reſpectu primę,ac nouę inueſtiturę, tpe Illu-
ſtriſſimi prędeceſſoris tm̃ factæ. Dec. conſ. 328.
53 ſub nu.5.uerſi.nec obſtat, † & pręlatus ignorat
probabiliter facta ſuorum uaſallorum, uel ſimi-
lium,tradit Alex.cõſi.2.nu.11.uol.4. ultra quod
præſumpta ſcientia ceſſat adhibita diligentia,In
nocent.& alij in c.innotuit de electio.

Non obſtat,ꝙ non ſit conqueſtus in vita vaſal-
54 li,q̃a ob ignorantiã excuſat̃,ut ſup.Sal.in l.oĩmo
do in fi.prin.C.de inoff.teſt. & in l. authoritatẽ.
in fi.C.unde ui.Cur.iun.in trac.feudorũ in pe.q.
quartæ part. princ. & dictum illud procedit tm̃
præexiſtente ſcĩa domini Abb. in c.fin.nu.7.ubi
* Ancar.q.7.de don.ex cõi * ſnĩa ſcripſi aliàs cõſi.
91.num.5. cum ſeq.quod nouiſſimè ſequitur ex
alijs Hipp.Rim.conſi.1.a nu.21.ad nu.39.

Minus repugnat,ꝙ iuris ignorantia excuſat,dũ
agit̃ de dãno euitãdo, qm̃ diuidentes nõ ignora
runt,ius tũ cõe,tũ municipale requirere licentiã
dñi,ut ſup.qđ apparet,quia contractũ ſtipulãdo
uoluerunt aſſenſum domini adhiberi, nec aliàs
valere diuiſionẽ, & quia potuerunt diuidentes
55 conſulere † peritiores, hæc iuris ignorãtia non
excuſat,ẽt ſi ageretur de dãno euitando.Fely.in
c.qm̃ col.2.de iumo.& in c.de quarta uer.cęterũ.
de præſcrip.Socin.conſ.59.col.8.li.3.Io.Nicol.
* conſi.1.nu.7.de ſecun.nupt.& cõ * Villabo.cõ.
opi.uerbo,ignorantia,amplè Stef.Lamberteng.
ſuper ſtat.prohi. mulier. contrah.ſin.cer.ſolem.
gl.1.uerbo de donationib.n.162.163.& ſeq.ac
nu.168.ſubdens in fi.& nu.231.eũ,qui vult ſe ex
cuſare in euitando dãno ob iuris errorẽ, illũ ꝓ-
56 bare oportere, regulariter.n.iuris † ignorantia
non pręſumitur,neq; inducit bonã fidẽ, Corn.
conſ.136.li.2.Bar.& Ang.in l.ſed & ſi lege. §.ſci
re,de peti.hęr.cũ ſimi.per Lamberten.ubi ſupra.

Nec refragat̃ circa p̃ſumptã ſcĩam conſ. Alex.
113.col.ult.uol.4 & Dec.conſ.185.col. pe. & fi.
dum mouent̃ authoritate,Sal.in l.authoritatem
in fi.C.unde uid.quia eo loco,ob perſeuerantiã
uaſalli,in poſſeſſione,ſciente dño, p̃ſumitur dñs
ſciuiſſe inuaſionẽ uaſalli, quia inuaſio caſtri fuit
factũ arduum,notorium, & publicũ, & ꝓpterea il-
lud ueriſimiliter dominus ſciuit,uel ſcire debuit,
& permittendo per longum tp̃s uiginti annorũ,
ut fuit in caſu Saliceti, uaſallum poſſidere caſtrũ
occupatum, quem inuaſorẽ de d. caſtro denuo
Pontifex poſt inuaſionem inueſtiuerat, licet nõ
fuerit facta mentio de inuaſione in inueſtitura,
iõ dominus cenſetur remiſiſſe caducitatem, ut
per Sali.in d.loco,& alios, de quibus per Vrſil.
ad deciſ.Affli.129.in caſu aũt noſtro non eſt ue
riſimile,ꝙ dominus ſciuerit dictę diuiſionis con
tractum,cuius ut pote facti alieni eſt probabilis
ignorantia,l.fi.pro ſuo.l.ſi ego. ff.ad Velleia.nõ
enim eſt factum arduum,ut notũ eſt, ac erat di-
cta

ꝺta inuaſio facta per dictũ nobilem poſtea inueſtitum a Pontefice, cum inuaſione ſolent fieri publicè, vel ſi occultè, ſaltem cum numero gẽtium, vt facile in ſcientiam deueniant, quod docet experientia rerum magiſtra, ſeruiunt per Octaui. Cacher. decis. 71. in prin. & 101. nu. 22.

Tollitur quod eliciebatur ſciam ex actis detegi, dũ citantur vaſalli ad renouãdas inueſtituras, inter quos cõnumerantur Ioãnes, & Vincentius citati ad familiã, iuxta patrię morẽ. Etenim ex citatione probatur ſcĩa inueſtiturę vtriuſq;, minimè vero ꝙ ſciuerit in d. diuiſione facta an. 1557. totã emphiteoſim obueniſſe Ioãni fratri tãtum, immo per acta ſuadetur cõtrariũ, quoniã ambo fratres alias inueſtiti citantur, & ſi dñs pręſciuiſſet aſſignationem, & diuiſionem veriſimiliter, ſolum Ioannẽ accipere inueſtiturã curaſſet, vel cõtra eum (vt nũc) iudiciũ promouiſſet cõmiſſi ob culpã non petitę inueſtiturę, aſſenſuſvè non obtenti, ac ob non ſolutũ laudemium, per Sal. in d. l. 3. C. de iur. emphi. Bal. in d. conſ. & cæteros, de quib. ſupra, apparet. n. dominũ fuiſſe vigilem in perquirendo iura Epiſcopatus, pręcipiẽdo ſub pęna inueſtituras renouari, ad requiſita ꝑ Abb. in d. c. edoceri, de reſcript. nec præſumatur ſcĩa, iuxta doctr. Innoc. in c. innotuit, de elect. relati ꝑ Rip. in d. c. 12. ad fi. dubij, diuiſionem autem, & contenta in illius contractu, notitiã habere, non

57 eſt iuris † Epiſcopatus, vel officij d. adminiſtratoris, nec ſcire tenetur. ſed tñ, ꝙ inueſtiturę vaſallorum fiant iuxta ſolitũ, vt voluit Abb. in d. c. innotuit, de elect. & declarat Bero. d. conſi. 116. n. 14. vol. 1. merito ſi actus diuidentium ſeparatos ab inueſtituris prorſus D. Epiſcopus ignorauit. Et q̃uis ſolutiones poſt ann. 1557. & d. diuiſionẽ fiant per Ioannem tñ, ꝙ ſuadet ipſum ſolũ poſſediſſe emphiteoſim, hoc non infert dũ recipiẽtem pẽſionem ab ipſo duntaxat, ſciuiſſe integrũ pręedium ipſi ſoli obueniſſe, quia nõ refert a quo ſoluatur, dummodo ſoluat pẽſio, vt ſup. vr̃ itaq; terminandũ portionẽ Vincenti cecidiſſe in cõmiſſum per ſupradicta. Totã autẽ terrã, ſeu partẽ Ioãnis, propriam, ob non renouationem in tꝑe minime in cõmiſſum cecidiſſe cenſeo, cum amplector opi. Decij vti mitiorem d. ſuo cõſi. 329. Paris. Cardin. Paridis de Puteo, Beroi, Alciat. Rimi. & aliorũ, de quibus ſup. tum quia non videã contra vocatos per proclamata Epiſcopi, ad renouandum de d. ann. 1573. pronuntiatum fuiſſe, ipſos licet perſonaliter citatos, cecidiſſe, vt requiritur per Card. conſi. 74. cum concord.

Præter ꝙ diceret q̃s, ex edictis publicis valuis eccleſiæ, vel alibi in foro affixis, quib. citãtur, in-

58 terpellãturve † vaſalli ab Epiſcopis, vel dominis directis, ſub caducitatis, uel cõmiſſi pœna, nõ arctari uaſallos ad cõparẽdũ, nec uti citatos, & cõtumaces, ſeu cõiunctos de culpa, uel negligentia aliqua, poſſe priuari feudo, uel re, quã a dominis tenent, qñ ipſi oẽs quorũ negotium ſingulariter tangit, perſonaliter citari, & moneri debeant, cũ certi ſint, & noti dominis directis ex eccleſię. ſeu dictorum dominorum libris, ac ex dictorum bonorum, & uaſallorum, uel inueſtiturarum cataſtris, qui propterea, ut puniantur, uel de culpa conuincantur, perſonaliter, & particulariter, nõ per edicta citari debent, ut in ſpecie bis conſulendo reſpondit Card. Zabar. d. conſ. 74. nu. 3. & 4. conſi. 128. num. 5. 6. & ſeq. quod tamen procedit, niſi eſſet multitudo uaſallorum, & perſonarũ citanda, quę tunc & illo caſu per edicta ad comparendum arctarentur, ut in ſpecie limitando Card. Zabar. dictũ, de mẽte Frãciſci de Albergotis, & cordi perpetuo tenendum, dixit Caccialu. in l. cunctos populos. nu. 77. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. quem probat Rolan. a Valle conſ. 64. n. 15. uol. 2. & quia in patria uaſalli Epiſcopatus, ac curiæ Podij, & præpoſituræ S. benedicti de Padalirone domini directi nõ modicę partis terrarum diſtrictus Mantuani, permulti ſunt, & plurimi numero, citantur in ſimilibus per edicta dominorum, dictique uaſalli ligantur edictorum pœnis. prout ita ſemper ſeruari uidi, & ſeruatum fuiſſe in præteritum, ex libris archiui dicti Epiſcopatus comperij, nemine penitus reluctante.

Franc. Burſatus. I. C. Mantuanus.

PRO CONSORTIBVS DE ATTIS hebræis ex Sancto Felice.

SVMMARIVM.

1 *Iudiciaria præcepta legis Moiſis non ligant, niſi per ſuperiorẽ habentem poteſtatẽ approbẽtur.*

2 *Iudæi habitãtes in una ciuitate legib. illius ligãt.*

3 *Lex ciuilis in ſucceſſione ex teſtamento in bonis hæbreorũ attendit, at ab inteſtato lex moſaica.*

4 *Cameralis obligatio, a curialibus inuenta.*

5 *Statutũ impediens litis conteſtationem, propter periurium, hæbræos ligat.*

6 *Iudæis æquitatis nulla, ſed rigor ſeruatur.*

7 *Princeps reſcribendo de iure, intelligitur de iure patriæ ſuæ.*

8 *Iudæi ſicut Chriſtiani, inſtrumenta præſentant.*

9 *Statutũ excludens fæminã pp maſculos, hẽt locũ in ſuceſſione hæbræorũ ab inteſtato, ex cõi.* **

10 *Inſtrumenta publica probationem probatã, executionem, & fundatam intentionem habent.*

11 *Præſentatio unica, liberat obligatũ præſentare.*

12 *Acta, notorium inducunt.*

13 *Confeßione partis, nulla fortior probatio.*

14 *Scriptura per partem lecta, non ſequuta contradictione, dicitur approbari.*

15 *Pluralitas ſcriptorum non præſumitur.*

16 *Pactũ, q. non probet ſolutio, niſi per inſtrumentũ vel ſcripturam manus propriæ, ſubſtit.*

17 *Præſumitur diligens facere quod eſt ſolitus.*

18 *Debitũ nõ præſumitur ſolutũ, vbi debitor ſuper il-*

lius

lius liberis non deduxit, nec in rõnibus poſuit.

19 *Dictio, ultra, nõ verificatur in exceſſiua ſumma.*

20 *Præſẽtatio unica ſufficit, maxĩe originali depdito*

21 *Iuramentũ patienti dãnũ ſcriptura depdita defertur, ſi citra dolum & culpã ſuã ſit amiſſa.*

22 *Promittens præſentare, iudicio capto, non liberatur, ex vnica præſentatione.*

23 • *Præſentatio unico actu expeditur, ex cõmuni.**

24 *Scripturã vti ſuſpectam de falſo produci a parte cauilloſe petita, non tenetur pars exhibere, ſi iuret eam eſſe deperditam.*

25 *Præſumitur nemo ſoluere ante tempus.*

26 *Duæ circumſtantiæ, identitatem probant.*

27 • *Pluralitas ſummarum non præſumitur, ex cõi,** *nec actuum nu. 29.*

28 *Apocarum & ſcripturarum identitas, ex cauſa & quantitate inducitur.*

29 *Pluralitas actuũ, non præſumitur niſi probetur.*

30 *Mercatores nr̃i tpis tenẽt edere libros, ex cõiori.*

31 *Jus ex cauſa de præterito ſuperueniens actori, prodeſt actori ad victoriam.*

32 *Scriptura ſemel præſentata, iterũ non præſentatur, niſi pars illam de falſo redarguat.*

33 *Pars non opponendo in iudicio, ſibi præiudicat.*

34 *Inſtrumẽti illiquidi executio petit̃, ſed executio, niſi aduenientе die uel conditione, fieri nequit.*

35 *Libelli vice fungitur, productio inſtrumenti.*

36 *Libellus ſeu ordo iudiciarius, non requiritur in* *• *executionibus, ex communioribus.*

37 *Inſtrumentum, qui tenetur præſentare, vnica exhibitione liberatur.*

CONSILIVM CLXXXII.

TRINITAS ADSIT.

IN cauſa hębreorum de Attis, ex terra S. Felicis, quatuor ſunt diſcutiẽda. Primũ, nũ extẽſio inſtrorũ ſit more hębreorũ, uel ſecundum ius municipale patriæ concedenda: Secundum, an creditum illorum ſit probatum: Tertium, ſi nonnullæ particulæ ſolutionũ ſint ęadẽ uel diuerſę: Quartũ, nũ pto terminis maturatis poſt cœptã litem executio fiat.

Circa primũ, lite pendente inter hębreos ſuper executione inſtrumenti, more Chriſtianorũ celebrati, cenſeo iudicium terminandum, nõ ſecundum legem Moſaicam, & iudęorum, ſed iuxta cenſuram iuris ciuilis Romanorum vel municipalis ciuitatis, ubi commorantur.

Primo, qa lex iudiciaria ueteris teſtamẽti, ſeu
1 Moyſis † pręcepta cauſarũ deciſionẽ reſpiciẽtia,
non obligant, nec ſeruari debent, niſi quatenus
poſt Chriſti mortẽ per ſuperiorẽ legis condẽdę
poteſtatẽ habentẽ approbata fuerint, c. fi. uerſi.
his itaq; diſt. 6. Imol. in c. fi. 3. col. de cõſue. Alex.
conſ. 13. o. 19. cum apoſtil. uol. 7. Tiraq. de retrac.
in præfat. n. 7. & 8. de iur. pri geoit. q. 29. n. 3. q.
6. n. 13. Barbat. cõſ. 15. uol. 1. Frãc. Piſc. de ſtatut.
excl. fęm. n. 97. Cũq; in ꝓpoſito, quo ad pacta
inter hębreos conuenta, & inſtrã exequenda, ni
hil ſit lege Moyſis ſtatutum, nec poſt eam ſeu
Chriſti aduẽtum traditum, ius ciuile ſeruabitur.

2 Secundo, Iudęi habitantes in una ciuitate, le-
gib. & ſtatutis particularib. d. loci ligantur atque
tenentur. cenſent̃. n. ciues d. loci, & in oĩbus pro
ciuib. & incolis reputantur, adeo q̃ diſpoſitum
& obſeruatum circa Chriſtianos, & quo ad hæ
breos diſpoſitũ intelligit̃, & obſeruat̃, maxime
in materia indifferenti. l. iudęi, & l. iudæorum. C.
de iudæ. no. gl. in c. iudęorũ 28. q. 1. Soci. cõſ. 62.
& 70. uol. 1. Alex. conſi. 75. uol. 5. Marſ. conſ. 101.
n. 42. cum ſeq. uol. 1. hinc in ſucceſſione ex teſtõ
3 attẽdit̃ † lex ciuilis, & ſecus ab inteſtato, quia tũc
Moſaica obſeruat̃, late Bero. conſ. 28. uol. 3. licet
contractũ tenuerit. Nat. conſi. 621. uol. 3. Verum
non differt executio inſtrumenti publici ſtipula
ti cum clauſulis & cautelis ab oĩbus adhiberi ſo
litis, ſiue inter Chriſtianos, ſiue inter iudæos fiat
qua ꝓpter ſecundũ ius ciuile, uel patrię, non aũt
more hebręorũ iudiciũ fine debito terminabit̃.

Tertio, iſti hebræi, pacto expreſſo noluerunt,
poſſe conueniri, & grauari in forma camerę, q̃ a
4 curia † Romana tm̃. & ſic lege Chriſtianorũ inuẽ
ta fuit, ut Galeſ. tradit, de forma came. in q. 2. illo
rũ igit̃ intẽtio fuit uelle ſeruari ius inter Chriſtia
nos ſtatutũ, non Moſaicũ, caſu quo aliquid ſup
hoc reperiretur expreſſum qñ pactũ, dummodo
non contra leges ſeruandũ ſit pręcipue, quod il-
lud, tãquã hominũ prouiſio, tollat morẽ hebręo
rũ, ſic prouiſionẽ legis, per text. in c. 1. & 3. extra
de pact. & l. fi. C. eod. prout in ſimili aiebat Soci.
5 iun. conſi. 125. uol. 3. determinãs, † hæbræos li-
gari ſtatutis, quib. impeditur litis conteſtatio, ꝑ
exceptionẽ periurij, & eam ab hębræo opponi
poſſe, & ſi periuriũ Iudęo vero non conueniat.

Quarto, aduerſari Bordulani, volẽtes ſeq mo-
6 rem, ut dicunt, hębręũ, ſecundũ † ęquitatẽ quan
dã iudicari intelligũt, at inter iudęos nulla æqui-
tas admittitur, ſed rigor in totũ ſeruat̃, ꝓpterea
ſunt ad hoc compellẽdi no. gl. in c. 2. de iud. in c.
diſpẽdia. de reſcriptis. Nat. in §. imperfecto. q. 8.
de teſta. Docto. in l. admonendi. ubi Caccial. nu.
139. Curt. n. 274. ff. de iur. iur. Marſ. ſing. 41. Iaſ. in
l. & ſi poſt tres col. 1. ff. ſi quis. caution.

7 Quinto, Princeps cãm Clariſſimo Rotæ triũ
uiratui commiſit terminandã de iure, ſic ciuita-
tis ſuæ & municipalis cũ Princeps committẽdo
aliquid iure decidi, intelligatur de iure ſuo, & pa
trię noo autem extraneo, ita Bald. in c. cum ue-
niſſent. 2. col. de eo, qui mit. in poſſeſſ. Feli. in ca.
cauſam, quæ. nu. 19. in fin. de reſcript.

Sexto ſtatutũ circa executionẽ inſtrumẽtorũ
8 nõ diſtinguit, an ſit iudęus uel Chriſtianus † p̃ſen
tans, nec iõ nos diſtinguemus, vulg. l. de pretio.
ff. de publica. l. i. §. generaliter. ff. de leg. præſt. item
iudęus

iudæus eſt de populo. Marq. de iudę. par. 2. ca. 1. nu. 3. & poteſt eſſe Chriſtiani procurator. l. iudæus. C. de iud. propterea & pręſentatio per eū in inſtrō executio ſecūdum ſtatuta fiet, queādmodum ex iſtis rationibus iudæum poſſe inſtrā publica pſentare concludit Mari. Freci. de pſen. inſtrum. par. 13. q. 2. per totā. Nec repugnat, qd uideamus in ſucceſſione ab inteſtato hebręorū ius Moſaycū ſeruari, minimè uero Romanorū, uel ciuile Chriſtianorum, ſecundū Calder. conſ. 21. & relatos per Ruin. conſi. 4. uol. 2. Nattam. §. ex imperfecto. 8. q. in pri. C. de teſta. ubi latè, Rimin. conſi. 136. nu. 10. uolum. 1. Ber. d. conſi. 28. uol. 3.

Reſpondetur namq; & primo, id ex ** cōiori opinione falſum cenſeri, cum etiam in ſucceſſio-
9 nib. hębręorum ab inteſtato, † ſtatuta excludētia fęminas pp maſculos, locum ſibi vendicent, ut per alios in propoſito concludit Roland. a Val. conſi. 35. nu. 35. vol. 2. & ex communi, Marq. de iud. cap. 2. nu. 4. part. 2.

Secundo, quatenus contrariū eſſet verius, id pcedat, ratione ſpeciali, quia lege Moſayca particulari, ſuper ſucceſſione prouiſum reperiatur, homo enim cū mortuus fuerit, abſque filio, inquit ſacra pagina numeri. c. 27. ad filiam tráſeat hæreditas, ſi filium non habuerit, fratres ſucceſſores habeto. at ſecus in iudicando ſuper cōtractibus & executionibus inſtrumentorum hæbræorum, cum in his ius ciuile & municipale terræ, quam inhabitant omnino attenditur ad ſuperius congeſta, & quia id in patria Mantuana ſemper ſeruatum fuit, in cæteris non immorabor.

Secundum caput aggredior & concludo, creditum conſortum de Attis iuſtificatum dici.

10 Primo, ex productione † inſtrorum, cum inſtrumenta publica probationē, ut aiūt, probatā, fundatam intentionē, & executionē paratā conſtituant. Deci. conſi. 439. Alex. conſi. 37. nu. 16. vol. 2. & tanto magis adiūcta ſimul præſentatione ſcriptorū, de quibus in dictis inſtrumentis,
11 quorū † vnica præſentatio ſufficit, & obligatum ſimpliciter pręſentare liberat, & doctrina eſt, Caſtr. & regula in l. cum duobus. §. 1. cum apoſt. & ibi Iaſ. latè nu. 2. & 19. ff. de iur. iur. Alex. conſil. 16. nu. 5. vol. 4. Marſ. in rubr. de fideiuſ. q. 15. & ſeq. Afflic. deciſ. 139. diffuſè Tiraq. in l. boues. §. hoc ſermone nu. 47. ff. de verb. ſign. Neuiz. cōſi. 50. n. 1 Quod vero producta fuerunt, demōſtra-
12 tur, † tum ex actis notarij, quæ notoriū inducūt, & videri poſſunt, Bar. l. cum lite. ff. de iud. Ang. l. fi. ff. pet. hær. Fely. in c. cū ordinem, de reſcript.
13 Dec. in l. lecta. ff. ſi cer. pet. tum † ex confeſſione partis in iudicio emiſſa, qua nulla probatio reperitur fortior. Fely. in c. venerabili. nu. 17. de iud. Soci. ſen. conſi. 108. nu. 15. uol. 4. Deci. conſil. 551. Pariſ. conſi. 115. nu. 31. uol. 1. Alex. conſ. 13. uol. 1. Et ſi opponeretur haud cōſtare de identitate ſcriptorū, nempe quod fuerint eadē met, de qbus in inſtrumentis.

Reſpondetur, primo id probari ex ſimili partis aducrſæ geminata confeſſione in proceſſu facta, ſine aliqua contradictione, primo dum ait, viſis ſcriptis productis, ſecundo ibi, in quibus ſcriptis extat iuramentum, & c. fuerunt ergo ea-
14 dem met a parte viſa & approbata, cum † ſcriptura producta lecta per partē, non ſequuta contra dictione tacite approbetur, & recognoſcaſ, ar. not. per Fely. in c. 2. nu. 12. & 20. de fide inſtr. & maximè ex illa geminata reſponſione. l. baliſta. ff. ad Treb. dd. in c. fi. de offi. deleg. Bar. l. ſcimus. C. de agr. & cenſ. lib. 11.

15 Secundo, dicitur pluralitatem ſcriptorum & apocarū non pręſumi, ſed identitatem ſolum, p ea, quę in terminis ponit, Aymo conſi. 199. per totum, nec repugnat ſummā ſcutorum, quadringentorum ſeptuaginta ſolutā fuiſſe, & id in dorſo alterius ſcripti apparebit, ſi denuo exhibebitur, quia allegāti ſolutionem, incumbit probandi onus. l. 1. C. de prob. l. quingenta, uerſi. nunc creditū, & l. cum de debito. ff. eod. & per inſtrm, vel ſcripturas propria manu ſcriptas ab illis de
16 attis, illas demonſtrabunt ſtāre † pacto illorum inſtri, quod vti validum omnino ſeruabitur, l. 1. l. iuriſgentium. §. prætor ait. ff. de pact. & pro efficacia d. pacti, ſeu ſtatuti, quod ſolutio non probetur, niſi per inſtrm publicum, uel ſcripturam manus propriæ, regulam; cum ampliationibus, & limitationibus aggregat Ioan. Baptiſta Aſin. ſua praxi iudici. §. 19. capit. quinto. & videatur in propoſito Aymo conſi. 313. ubi in fin. adnotat præſumptiones in materia ſolutionis attendi debere, non tantum allegationem, quod ſit ſolutum.

Pro corroboratione tamen crediti ſui, ſecundo loco accedat, quia cōſortes de Attis, die nono Ianuarij 1561. petierunt executionem pro ſumma aureorum numorum trecentum nonaginta octo pro ſorte initis rationibus p portionibus tunc ipſis debitis, iuxta formam inſtrumentorum, non tamen fuiſſent in aliquo creditores dictorum de Bordulanis, ſi ſcripto ſcutorum quadringentorum ſeptuaginta ſatisfactum integre, prout Bordulani aſſeruit, fuiſſet. quinimo iſti ante tempus ſoluiſſent de pluri centum tredecim aureos numos, quod non eſt præſumendum, in perſonis ferè decoctis, & quia non ſolum id oppoſuerunt debitores, ſed obtulerint calculatis rationibus ſoluere reſiduum crediti petiti, & ſi ſatisfeciſſent, Bordulani voluiſſent propriam de Attis receptionem in dorſo ſcripti reponi, prout illam minoris ſummę centum vigintiquinque aureorum tantum, adhibuerūt. ſunt enim hæbrei, ac perſonę ſagaces, quæ non ita de facili ſine receptione, ſeu quitātia, ut aiūt,
17 tot denarios ſoluiſſent. † præſumitur enim perſonas diligentes, & mercatores facere, quod ſoliti ſunt, & ad eorum officium ſpectat, Bald. in l. ſi pręſidi. C. de dona. ante nup. Afflict. deciſ. 13.

ad fi.Nec dicatur præſumi in dorſo ſcripti poſi-
tam ſolutionem,prout in alio ſcripto ſolutio cẽ
tum vigintiquinque ſcutorum reperitur deſcri-
pta,quia iſtam pręſumptionem non ſufficere in
materia ſolutionis,& per alias omnino tolli ſcri
pſit,Aymo d.conſi.313.nu.7.
18 Tertio comprobatur,†creditum ex particulis
librorum per Bordulanos in actis productis, in
quibus non eſt hoc eorum creditum, & ſolutio
ſcutorum quadragintorum ſeptuaginta deſcri-
ptum,quod nunquam etiam deduxerunt in cal
culis, ſeu eorum rationibus, propterea neceſſa-
rio præſumendum arbitror, quod in illa parte
ſint debitores, nec conſequenter ſcripto & cre-
dito de Attis ſatisfecerint, vt in propoſito dice
bat Aymo Crauet.conſi.129.num.8.verſicu.6.
volum.primo

Quarto,pars in ſcriptura proceſſus pręſuppo-
nit tantum quartam partem debiti,tunc petiti,
quæ erat ſcutorum nonagintanouem, cum di-
midio ſolutam fuiſſe,& longè vltra dictam quar
tam partem : ergo non totum debitum ſcutorũ
quadringentorum ſeptuaginta,cum non tantũ
longè plus quarta parte fuiſſet debito ſatisfa-
ctum : ſed vltra integrum pro dicto tempore de
bitum aurei numi cẽtum tredecim. dictio enim
19 †vltra, in tam exceſſiua ſumma, verificari non
poteſt, cum ad modicum reſpectu rei expreſſæ
tantum referatur,Corn.conſi.196.nume.6.uol.
4.& conſi.89.num.17.vol.1.appoſt.ad Abbatẽ
in c. litteræ num. 10. de dilation. Dicebamque
cum illi de Attis, ſcripta ſemel præſentauerint
in iudicio,in executione pacti, quod amplius il
20 la exhibere minimè tenebãtur,quia vnica † præ
ſentatio ſufficiat, & dicant Doctores de exẽplo
inſtrumenti, quando originale deperditum eſt,
ſi pars tacite in iudicio acquieuit,producens nõ
teneatur denuo illud originale pręſentare, cum
iam adimpleuerit,quod ſuum erat incumbens.
Aret. & alij,Deci. nume. 20. in Auth. ſi quis in
aliquo.C.de eden. & Imol.in c. fin.col. penulti.
verſicu. item requiritur de fide inſtrumen. cum
itaque de Attis ſcripta produxerint, & abſque
eorum dolo,culpa,& opera deperdita& amiſſa
credantur, ſuper hoc producenti & damnum
21 paſſo† deferendum eſt iuramentum, vt omni-
no ſcriptis tamquam non deperditis credatur,
arg.l.fin.C.de fide inſtrumen. c. accepimus. eo-
dem titulo l. diuus. ff. de re iud. Doct. in auth. ſi
quis in aliquo. C. de eden. multa in propoſito
Moder.Pariſ.in conſuet. Pariſ.§. 5.num. 43.46.
49.& 52.& ponẽs notarium quoque teneri quã
do parti ſcripturam vel inſtrumentum dederit,
propter quod altera pars damnum paſſa fuerit.

Nec refregatur,præſentationem fieri, vſque
ad ſententiam incluſiuè,per ea, quæ not. Doct.
allegati a Iaſ.in l.cum duobus. §. primo,nu. 19.
ff.de iur. iuran. & Tiraquel. in l.hoc ſermone.§.
bones.num.48.ff.de verborum ſigni. illud nam-
22 que intelligitur, quando promiſſio facta eſt de
pręſentãdo perſonam in iudicio, quę iam com-
paruit,& poſtquam lis cœpit agi, vt rectè decla
rat Caſtr. in l. prima. §. in fideiuſſorem. num. 4.
ff.qui ſatis cogant.& colligitur ex ratione allega
ta per Iaſ.ibi,quę ratio ceſſat hic, quando fit ſim
plex promiſſio præſentandi ſcripta,ſi vti volue-
rit inſtrumento,ſic extra litem, & iudicium ex-
ptum.merito ſola præſentatio ſufficit, quod eo
magis ſuadetur,quia licet ſcripta poſtea ſint de
perdita,& ſic non perſeuerauit præſentatio, ni-
hil obeſt actoribus, dum conditionem inſtru-
menti de pręſentando adimpleuerint, ſolo actu
23 †exhibitionis.quæ momento temporis expedi
tur ita in propoſito Bartol.vbi Iaſ. dictum com
* mune ait, in l. in numerationibus. ff. de ſolut.
Bartol.conſi.181.& Corn.in l.ſi quis hæredem.
C. de inſtit. & ſubſtit. Verbumque præſentare,
& exhibere,idem eſt.per tex. in l.ubi exigitur.ff.
de eden. Bartol.in l.fraus.ff.de leg.vnde non re-
quiritur aliqua in actis reproductio,argum.tex.
l.fin.C.de fide inſtrumen. qui text.in propoſito
ſeruit, dum vult eum non teneri reproducere
24 inſtrumentum,vel cartam de falſo † ſuſpectam,
quando ſemel producta fuit, & pars ad difficul-
tatem productionis reſpiciẽs huiuſmodi faciat
petitionem, maximè ſi producens iuret eam eſ-
ſe deperditam,tanto itaque a fortiori id arbitra
mur procedere in producente inſtrumentum,
& ſcripta non ſuſpecta, & a parte recognita in
iudicio, per ea, quæ not.Bartol.in l.prima.ff.de
relat. Dec.auth.ſi quis in aliquo num.20. in fin.
C.de eden.

Tertium articulum reſoluo, & dico particulã
ſcutorum centum vigintiquinque, de qua in
ſcripti dorſo, & receptione, eandem omnino
cenſeri.

Primo,quia ſi diuerſæ eſſent,ante tempus ſol-
25 uiſſent Bordulani, quod non eſt præſumendũ,
eum nec de ſolutione vnquã oppoſuerint. Ay-
mo.conſi.129.nu.8.

Secundo,adeſt identitas loci,ſummę,verbo-
26 rum, & cauſæ, ſic eædem præſumentur, † cum
duæ circunſtantiæ ſufficiant l.forma. ff. de cenſ.
& Bart.in l.falſa.ff.de cond. & demonſtr. Corn.
conſi.61.nu.19.vol.3.

Tertio,ſcriptum in dorſo cenſetur repetitũ in
27 receptione, ne † pluralitas præſumatur, iuxta
* communem * Doct.Bartol.Caſtr. & aliorum in
l.triticum. ff. de verborum obligat.ubi dicunt, ſi
mutuaſti mihi decem corbes frumenti, demum
conficiatur inſtrumentum, in quo promittam
tibi quinque corbes frumenti, intelligitur de
mutuato,licet contractus ſint diuerſi, non enim
quantitates diuerſæ præſumuntur in damnum
creditoris,quando maximè id ex aliquibus con
iecturis cognoſcatur:vt in propoſito ſcribit Ne-
uizan.conſi.96.per totum.cauſa enim & quan-
28 titas†inducunt apochæ,& quietationis idẽtita-
tẽ,licet in aliquibus inter ſe differant, videatur
Riminal.conſi.428.num.34.cum ſeq. uol.1.ubi
num.

num.39.inquit,eaſdem cenſeri,& ſi in aliquibus differant,nunquam enim actuum pluralitas pręſumitur,niſi probetur.Natta conſil.3. numer.4. uolum.1.

Vltimo,ad maiorem omnium comprobationem,addebam Bordulanos, vt campſores, vel vti mercatores tantum noſtri temporis, teneri incontinenti edere eorum libros, pro indaganda veritate, an ſoluerint vnquam dictos ſcutos quadringentos ſeptuaginta,vna vice,& dicto tēpore,& an dictæ particulæ ſint diuerſæ,vel eędē prout omnino teneri & cogi debent,tum ad partis inſtātiam,tum etiam ex mero officio Clariſſimi Magiſtratus,ſtantibus maximè tot præſumptionibus, & veriſimilitudinibus ex parte actorum de Attis, iuxta magis ** communem opinionem,de qua per Deci. in c.1. num. 27.extra de proba.Bertrand.videndum conſil.10a.volu.2.Sebaſt.Vānt.de null.part.2.num. 70.pag.47. Riminal.ſen. conſil.347.volum.2.& ſecundum quam opinionem, in cauſa nobilium de Piperarijs, per Ampliſſimum Senatum alias iudicatum & ſeruatum fuit,& ſæpius in facto obtinui.

Quærebatur quarto loco, num conſortes de Attis,pro terminis maturatis, pēdente iudicio, executionem obtinere poſſint,ſtāte,quod iuxta inſtrumenti pactum, non exhibuerunt denuo ſcripta hębraica, affirmandumque cenſui, executionem concedēdam pro tota ſumma inſtrumenti petita in actis,quam aduerſarij de Bordulanis,& ſoluiſſe dixerunt.

31 Primo,quia vbi lite incepta † ius de nouo ſuperuenit actori ex cauſa tamen de præterito, vt puta,quando conditio vel dies ſolutionis debiti aduenerit,tunc prodeſt actori illud ius ad victoriam & ſententiam obtinendam, abſque noua libelli,& petitionis,vel alterius inſtrumēti productione, & abſque noua inſtantia, doct.eſt Bart. in l.ſi titius.num.2.& Roman.nu. 13. ff. de verb. obligat.& in l.non poteſt.vbi Apoſtil. ff. de iudici.not.poſt alios Bero.quæſt.famil.102.num. 4.& per totam Iaſ.§.omn um.num.67.cum ſeq. & in §. 1.num.100.cum ſeq.inſt.de act.Boer.cōſi.16.num.30.cum ſequen.Bellon.conſi. 20. nu. 3. Cumque in præſenti ſemel inſtrumenta cum ſcriptis fuerint producta, ius pro terminis maturatis poſtea,actori in eadem inſtantia proderit,abſque noua inſtrumentorum & ſcriptorū productione.

Secundo,id confirmatur,nam inſtrumenta,
32 vel † ſcripturæ ſemel præſentatæ,iterum pręſentari non debent,niſi eas de falſo pars redarguere intelligat,text.eſt.& ibi Bart.& Doc.in l. fin. C.de fide inſtrumen.& minus illas iterum exhibere cogitur, quas etiam, quod præſentandæ forent, amiſiſſe & non habere ſuo iuramento probaret.not.Plot.in l.ſi quando,nume.541.C. vnde vi. Itaque dum iſti de Attis ſcripta ſemel producta iterum præſentare minimè aſtringantur,cum manifeſtum ſit, eſſe amiſſa citra eorum culpam,non eſt, quod pro dictis terminis executio eiſdem denegetur,eo magis,quod pars acquieuerit petitioni totius ſummę maturatę, ad-
33 huc poſt litem cœptam, & ſic ſibi † pręiudicauerit,ac ſuper eis cognoſci & terminari debeat,ar. not.in capit.primo. de reſtitutio.ſpoliat. moder. in l.parte furioſo.nume. primo.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alien.iur.Pariſ.cōſi.113.colum. 1. volum. primo.

Tertio,executio inſtrumenti pro debito illiquido,ut in diem,uel ſub conditione petitur in iudicio,& ſi facti executio uera non fiat, niſi eo liquidato, & purificata conditione, Bald. in l. cum teſtamēto C.de manumiſ. teſtam. Doctor. in l.prima.ff.de eden.in propoſito Corn.conſil. 223.nume.4.& 5. uolum. ſecundo. latè Couar. uar.reſolut.lib.2.c.11.per totum Cæphal. conſ. 133.num.33. Alciat.reſponſ. 130.nume.5.Proſper Carauit.r.tu magnæ curiæ 166.num.14.ſuper quo ample deſcribit mari.Freci.de præſent. inſtrum.8.par.q.1.Ad petendam igitur executionem facti, cum terminus dieſque ſolutionis uenerit,minimè eſt opus noua inſtrumenti editione,productione,nouoque libello,& inſtātia,
35 † cum inſtrumenti productio uice libelli funga-
36 tur.Iaſ.in l.1.nu.11.ff. de eden. licet in his † executionibus nullus libellus nel ordo iudiciarius requiratur,ex magis ** cōmuni not.Neuiz.conſ. 4.per totum uol.1.ac Io.Bapt.Aſin.ſua praxi.iudici.§.1.c.2.nu.6. & per totum, inſtrumentūq; de proximo liquidādum pro liquido habeatur, Capici.deciſ.48.nu 4.ac Freccia,ubi ſupra,q.2.

Accedat quarto, ulgata regula, de qua ſuperius in l.cum duobus.§. 1.ubi latè Iaſ.a numero ſecūdo ad nu.19.ff.de iur.iur.cū alijs per Marſi. rubr.de fideiuſſ. q. 15,cum ſeq. quod obligatur
37 præſentare † etiam inſtrumentum,ex vnica præſentatione liberatur.Tiraq. in §. hoc ſermone l. boues.nu.47.100.117.&139.& in propoſito de eo,qui tenetur exhibere inſtrumentum,quando pro ſe uult uti,quod facta ſemel exhibitione amplius non teneatur,& iuramento poſſit amiſſionem purgare, doctrina eſt Raphael.in l. ſi quis eſt argentarijs.§.fin.num.6.ff.de eden. Vnde ex his conſortes de Attis.ſententiam pro toto credito obtinebunt, & ſi denuo ſcripta non exhibeant,quæ citra eorū culpam amiſſa dicūtur,in gratiam ipſorum iudicatum fuit, ac pro omnibus ſummis petitis & terminis maturatis, lite pendente, executio conceſſa, die ſeptimo Nouembris,anni 1566.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO Bartholomæo Fliſco ex Buſſeto.

ARGVMENTVM.

Donatio inter coniuges iurata, an ſubſiſtat, etiam quod

quod excedat ſummam legalem, ſic an iuramentum plures defectus ſuppleat.
Inſinuatio, quibus caſibus ceſſet.

SVMMARIVM.

1 *Contractus iuratus non uenit in diſpoſitione ge-*
** *nerali, ex ** communiori.*
2 *Donatio iurata non comprehenditur in diſpo-*
* *ſitione generali prohibieina, ex * communi.*
3 *Donatio prohibita inter coniuges, iuramento fir-*
** *matur, ex ** communiori.*
4 *Iurata coniugum donatio ſubſiſtit, & ſi donans*
* *non prædecedat, ex * communi.*
5 *Donatio inter patrem, & filium in poteſtate ſi*
* *iurata, ſubſiſtit, ex * communi.*
6 *Donatio remuneratoria, vel ob cauſam, inſinua-*
** *tione non indiget, ex ** communiori.*
7 *Donatio iurata, non eget inſinuatione, ex com-*
** *muniori.***
8 *Inſinuatio ſtatutaria ceſſat in donatione iurata*
* *ex * communi.*
9 *Donatio pio loco, vel in piam cauſam, non eſt in-*
* *ſinuanda, ex * communi.*
10 *Donatio inter coniuges non prohibetur, vbi donatarius non efficitur locupletior, vel donans pauperior, nec tunc requiritur, vt donans prædecedat.*
11 *Coniunx, rem ſibi donatam poteſt, præſente altero coniuge donante, dare filiæ communi, ſine aliqua iuris ſolemnitate.*
12 *Donationes, quæ morte confirmantur, reuocari poſſunt.*
13 *Donatarius a donatore, in re donata grauatur.*
14 *Cauſa una in donatione poſita, inſinuationẽ tol-*
* *lit, ex * communi.*
15 *Finalis cauſa dicitur, cum commodum tertij reſpicit.*
16 *Iuramentum non ſupplet plures defectus, ſecun-*
** *dũ aliquos, ex ** cõmuniori, ſed contra. nu. 18.*
17 *Donatio duplicem perſonarum, & rei defectum continens, duplici iuramento validatus.*
18 *Defectus plures, iuramentum ſupplet.*
19 *Iuramentum generale in fine contractus minoris poſitum, per illam clauſulam, aliqua de cauſa, uel ratione, tollit impedimentum minoris*
* *ætatis, & alios defectus, ex * communi.*
20 *Donatio prohibita fauore publicæ utilitatis, fir-*
* *matur iuramento, ex * communi.*
21 *Ius canonicum iuramentum præciſè ſeruari mãdat, niſi principaliter citra publicam vtilitatem, & mores bonos naturalis ſit præſtitum.*
22 *Natura primordialis actus in gerente actum, ſimpliciter attenditur.*
23 *Iurans præſumitur velle actum irreuocabilem conſtituere, licèt in cæteris ſecundum naturã*
* *actus iurare credatur, ex * communi.*
24 *Donatio inter coniuges prohibetur, ne inter ſe ſpolient.*
25 *Iuramentum intelligitur, ſecũdum naturã actus conditionalis, ubi conditio ineſt, ex mente præſumpta contrahentis, ſecus ſi abſolutè interponatur.*

CONSILIVM CLXXXIII.

TRINITAS ADSIT.

SVPPOSITIS nonnullis concluſionibus in iure veriſſimis, a noſtratibus pro communioribus admiſſis, cenſeo (ut breuibus me abſoluam, alijs occupatiſſimus) retrodationem bonorum factam per Dominam Aloyſiam de Maiauacchis, iuribus ſubſiſtere.

1 Prima eſt † contractus iuratos non uenire,
nec unquam comprehendi ſub lege, uel ſtatuto
prohibitiuo in rem, uel perſonam, ſeu ſimpliciter loquente, ſeu etiam annullante contractus factos ſine certa ſolemnitate, ſub uerbis geminatis, eo quod iuramentum, uel diſpoſitio iurata non comprehendatur in his diſpoſitionibus, Maximè Principum ſecularium, & niſi de iuramento ſpecialis mentio fiat, text. eſt in cap. conſtitutus, ubi Abb. Felyn. Deci. & alij, de reſcriptis. Gloſſ. in cap. cum non deceat, de elect.
* in 6. quam communiter * probari ait Curt. iun. conſil. 98. num. 7. & in cap. primo. de his, quæ fiunt a maior. part. capituli. Fulgoſ. conſilio. 156. Roman. ſingul. 7. & in conſi. 393. nume. 13. ubi
* latè Mendoſ. ex * communi, in Apoſtil. uerbo,
** firmatas, regulam, ac magis ** communiorem ſententiam, ne cæteros tranſcribam, fuſiſſimè ponit Anton. Gabr. com. concluſ. lib. ſecundo. de iure iurand. concluſ. quinta. num. 1. 14. cum ſequen. & per totam, ac Stephanus Lambertẽg. ſuper ſtatut. prohib. mulier. contrah. ſin. cert. ſolemni. in uerbo, finis. nume. 11. cum ſequ. quod
2 in terminis † donationis ex communi * ſcribit
* Ripa, titu. de reunc. donat. reſponſo. 1. numer. 3. poſt Iaſonem, in auth. ſacramenta puberum. numero 51. C. ſi aduerſus uendit. & in conſil. 173. uolum. 4. Curt. iun. conſi. 47. num. 4. Ruin. conſil. 100. nume. 8. uolum. 3. & in donatione facta contra formam ſtatuti, cum decreto irritante,
* ex communi * conſuluit Alciat. conſi. 54. in primo articul.

Secunda

3 Secunda eſt concluſio,† donationes quaſcũ-
que a lege prohibitas, etiam inter virum ,& vxo
rem, iuramento validari,& efficaces reddi, nulla
habita conſideratione, prædecedat, vel ne dona
tarius, Bart.in l.ſi cui & augerius, in fi.ff. ad l. fal-
cid.ex communi * Socin.ſen.conſil.77.num.15.
Crauet.conſi.102.num.6.Imol.Alex. Aret. So-
cin.iun.Ruin.Corn.Dec. Grãmat. Abb. Claud.
Bertrand.Pariſ.Alciat. Rip. Crauet. Didacum,
Duenam, Bellonum & cæteros , quos conſulto
omitto, in prępoſito adducit,& cõprobat, Clar.
in §. donatio. q.9. verſi.ſed quid ſi in ipſa dona-
tione.Ioan.Bapt.Villabob.com.opin.verbo do
natio.nu.123.ſeq. Viui. in verbo donatio com-
munium opi. in prin.longèque cõmunior ** di-
citur ex cõgeſtis à Mendoſio ad Romanũ , ver-
bo iuramenti conſi.293.Ripa de donat.lib. 3. c.
6.vbi in fi.hanc communem praticatã,& cano-
nizatam refert Cęphal.conſi.61. nu. 22. & ſeq.
volu.1.Rolan.a Valle, conſi.77.volu.1. ſequitur
Gerard.Mazzol.conſi.48.nu.22.Rimi.inſtit. de
donat.§.1.nu.294.Villabob.com.opi.uerbo do
natio.nu.128.Tobi.Non.conſ.1.nu. 10. conſil.
56.nu.6.Beccius conſi.79.nu.7.ubi de recepta *
ait,& nu.8.Celſ.Hugo.conſi.115.num.7.dicens
Regiã Catalonię audientiã pro affirmatiua ſem-
per iudicaſſe, Curt.iun.conſi.198.nu. 15. Et hãc
communem * (quicquid dixerint Deci.Pariſ. &
nouiſſimè ex magis recepta** Menoch.cõſi. 84.
4 in pri.art.& nu.54.)in caſu rurſus, quo † donãs
non prędecederet, retulit Bald. nouel.tract. de
dote 10.par.4.col.in fin.quem probat formali-
ter Ant.Gabr.ex multis in lib.3. concluſ. ſuarũ,
de donationibus,concluſ.3.nu.1.2. cum ſeq. &
num.19.Roland.vbi ſupra,& Cęphal. conſ. 61.
num.22.24.& ſeq.& hanc concluſionem indu-
biam prorſus ſtante iuramento continuo cẽſui,
præcipuè quod tot Iureconſulti celeberrimi, de
communi * atteſtentur, ac ratione conuincar, vt
inferius demonſtrabo,& ſecundum illam Parla
mento Delfinale iudicauerit die 14. Auguſti
1543.teſte Crauet.conſi.245.num.12.quã pro
bat in terminus Simon de Præt.conſi.10.nu.22.
& Dominus Hier.Gabriel. reſpondens contra-
rijs, conſi.63.per totum, non diſſentit Bero. cõſ.
5 53.num.19.vol.1.idem in † donatione inter pa
trem,& filium, ex * communi per relatos ab eo,
probauit Michael Graſſ.com.opin.lib.1.cap. 8.
q.7.Alcia.conſi.154.Clem.tract.de patr.poteſt.
effect.2.num.32.Clar.in §. donatio. quæſt. 8. in
fi.qui ita iudicatum in eodem parlamento, Del-
finali refert , ex mente Guidi Papæ , & ineptum
Aduocatum credit, qui contrarium affirmare
audeat.

6 Tertia eſt, quod donatio remuneratoria, ſeu
quæ ſit facta alterius pręcedentis reciprocę con
templatione, vel aliter donatio ob aliquam cau-
ſam , quæ ex ſimplici liberalitate non pendeat,
quia propria donatio dici nequit , nulla indiget
inſinuatione, Bar.in l.aquilius regulus, vbi Imo.
ff.de donat.Angel.conſi.199.Roman.conſi.16.
nu.3.ubi late id ex communi, * & per quotas cõ
probat Mendoſ.in Apoſtil. verbo non indiget,
Socin.iun.conſi.77.nu.152. ubi de communi *
uol.1.per alios hoc quoque comprobat Anton.
Gabr.com.concluſ.li.3.de donat.cõcluſ.1.num.
59.lim. 14.& nu.62.lim.15.dicens, idem eſſe in
donatione reciproca, remuneratoria, uel ob cau
ſam, ſequitur ex magis ** communi legiſtarũ, &
canoniſtarũ.Clar.in §.donatio.q.16.in fi.Mich.
Graſſ.lib.1.com.opin.cap.8.q.13.Duenas in re-
gula 224.donatio nu.4. Simon de Præt. conſil.
144.num.31.cum ſeq.ubi de communi * Bero.
conſi.50.nu.50.& conſi.53.nu.17.& 61.nu. 33.
uol.1.Ioachin.Miſcnger.reſpõſo.49. nu. 5.& 6.

7 Quartam ſubdo cõcluſionem, quod donatio
iurata inſinuatione non eget aliqua , quicquid
nonnulli dixerint, cum hanc ueriorem ** atteſta-
tur Alexand.conſi.4.nu.10.uol.1.Imol. in c. cũ
cõtingat. nu.90.de iur. iur. communem inquit
Pariſ.conſi.69.num.95.uolum.3.ex communi *
rurſus Iaſ.conſi.51.uol.1. Socin. iun. conſil.67.
num.20.uol.2.& cæteri, quos aggregat,& pro-
bat, dicens non eſſe tutum ab hac opinione re-
cedere.Mich.Graſſ.lib.1.com.opin.cap.8.q.14.
Clar.latè in §.donatio q.8.per totam, in fi.diffu-
sè id comprobat.& ſequitur Mendo.ad Roma.
conſi.26.num.4.uerbo iuramento, Duen. in re-
gula 224. donatio num. 5.limit.5.Hipp.Rimin.
iun.conſi.37.num.57.ac ita Rotæ Romanæ au-
ditorium cenſuit, teſte Paleoto Illuſtriſſimo Car
dinale deciſ.569.Tobi.Noni.conſil.1.num. 13.
& conſi.56.num.12.ubi de maggis ** communi
Simon de Præt.conſil.10. num. 21. nuncupans
eam communem,& conſ.126.nu.35. ubi uale-
8 re inquit, etiam ſi ex ſtatuto † inſinuatio fieri de-
beret, ſecũdum communem, * de qua ibi, Villa-
bob.com.opin.uerbo donatio.nu.122.hanc cõ
munem, * & canonizatam ſententiam recenſet
Ioan.Bolognet.conſi.6.num.50.Curt.iun. con-
ſil.253.nu.33.& conſi.236.nu.5.& 7.uol.3.

9 Quinto loco dico donationem pio loco, cau
ſæ, piæ, uel in pium uſum factam, nulla indigere
inſinuatione, ex communi * relata per Felyn. in
c.eccleſiæ ſanctæ Marię.num.82.de conſt. Ripa
lib.3.reſponſorum cap.11.num.11. Pariſ. conſ.
70.nu.23.uol.4.& in donatione facta ſcolari, q̃
iudicatur pia.exemplum ponunt, Rebuf. de pri-
uileg. ſcolar. priui. 64. Graſſus loco ſupracitato
cap.8.q.15.Petrus Duen.in regu. 224. donatio,
in fi.nu.6.Paleot.d.deciſ.569.in prin.

Sexto,& ſi donatio inter uirum , & uxorẽ ſit
prohibita regulariter , id tamen fallit pluribus
in cauſis, quarum duæ caſui noſtro pro nunc re
ctè accommodari poterunt.

20 Primo, cũ maritus non † efficitur locupletior,
& dant excẽplum ſcribentes, ſi uxor donat mari-
to iuſpratronatus tantum, uel bona ex forma ſta
tuti acquiſita, Alexand.in l.ſi conſtante.§.ſi autẽ
in fin. ff. ſoluto matrimonio. Rota deciſ. in an-

tiq.11.de pactis,incipit,conſuetudo,probat Vi-
ui.com.opin.lib.1.verbo , donatio inter virum,
limit.4.Caſſan.in conſuet.Burgund.rubri.4.§.9.
pagina 170.nume.6.vbi enim,vel donans non
efficitur pauperior,vel donatarius non efficitur
ditior,tunc donatio valet,nec requiritur , quod
donans prædecedat donatario , ita limitando
tradit Bapt.Villabob.commun.opin.verbo do-
natio.num.122.

11 Secundo,limitatur,† ſi maritus rem donatam
ab vxore p̃ſente,& cõſentiente,& det , & donet
filiæ amborum,etiam in dotem,quia tunc dona
tio facta ab vxore marito,vt detur filię, inter di-
ctos cõiuges,nõ cenſetur prohibita l. ſiue vxor.
vbi Batt.ff.de dona.int.vir.& vxor. Fran. Crem.
ſingul.4.cum addit.quod procedit , & ſi primo
donaret vxor,poſtea maritus id filię traderet,vt
declarat Caſſan.in conſuet. Burgun. de droictz.
rubrica 4.§.9.pagina 170.num.10. limit. quarta.
quem probat Duen.reg.iur.221.numer.6. limit.
6. At cum in præſenti mulier ex ſua ſubſtantia
nihil amittat , quia a marito habuit , rurſus do-
net,& dentur ſtatim filiæ hæredi inſtitutæ , hæc
donatio ſubſiſtet , nec regulis iuris de prohibi-
ta donatione inter coniuges loquentibus ſubia-
cebit.

Septimo,addi poteſt,q̃ ſi teneamus has do-
nationes coniugum,& ſi iuratas non ſubſiſtere,
niſi prędecedente donatore,ſequitur ipſos ante
12 mortem illas poſſe † reuocare, mutare,& de bo-
nis donatis expreſsè diſponere. l. cũ hic ſtatus.
§.1.ff.de donat.int.vir.Guid.Papa.conſ.60.num.
6.propterea,cum maritus de illis ſit teſtatus,ex-
preſsè filiam inſtituendo,ante mortem ſuam,at
in rebus donatis vxorem grauauerit,& de eis ꝓ
libito diſpoſuerit, infertur iure id potuiſſe fieri,
etiam citra uxoris aſſenſum,& voluntatem,cum
videatur ſuam primam donationem reuocaſſe.
l.ſi maritus.C.de donat. int. vir.& vxor. Guido
Papa dicto conſi.60.num.6.conſi.194.ſecundo
dubio,deciſio Toloſana,quęſt.453.incipit,item
13 fuit quæſitum.ſcimus pręterea † donatarium in
re donata a donatore grauari in teſtamẽto. l. ex
facto.§.Iulianus.ff.ad Trebel.Bald.in c. 1.c. item
ſacramenta,poſt Andr.de Iſernia,de pace iura.
firm.tradit Cel.Hugo.conſil. 120.nume. 43. Ex
iſtis modo Infero.

Primo loco ſtatutum Buſſeti non obeſſe,cum
ad hunc contractum retrodationis ex cauſa , &
iuratum,extendi nequeat.

Secundo,cum ſit donatio , ſeu retrodatio iu-
rata,confirmetur iuramẽto , & ſi inter perſonas
prohibita fuerit,videlicet vxorem , & maritum.

Tertio,cum videatur facta non ex ſimplici li
beralitate,ſed propter pręcedentem donationẽ
ſibimet vxori,& de eiſdem bonis per maritum
antea factam,rurſus,vt inquit , in ſignum amo-
ris,ac beneuolentiæ erga maritum , in extremo
eius vitæ conſtitutum,vt diſpoſita,ac legata per
ipſum executioni mandentur , ac pro illorum
maiori robore , & firmitate , non erit ſimplex,
& mera donatio , ſed ex cauſa de præterito , &
oneroſa , expreſſa quaſi reciproca , ſeu viciſſitu-
dinaria.& propter voluntatem mariti exequen-
dam . & vt filia illius ſit hæres , & ipſamet om-
nium bonorum mariti vſufructuaria , iuxta di-
ſpoſita in teſtamento , quæ cauſæ , vel ſaltem
14 vna operatur , vt † inſinuationi locus non exi-
* ſtat , quod voluit ex communi *Alexan. conſi.
113.num.31.volum.6.nec dubium eſt , cauſam
15 † illam eſſe finalem,cum commodum Donata-
rij,hæredis filiæ, ſic tertij , & ipſius donantis re-
ſpiciat,Cor.conſi.101.col.fin.volum.primo.Ca
ſtr.in l.ſecunda.§.fin.de donat.Abb.in cap.poſt
tranſlationem.num.180.de renunt. Rimin. in-
ſtit.de donat.in prin.num.60.Beci.d. conſil. 20.
num.15.& ſeq.& cauſa etiam dicatur iuſta , quia
multa reciprocè per maritum in dicto teſtamen
to uxori dantur,ar. glo. in l. licèt inter priuatos.
C.de pact.l.ſi pater,ubi Bald. Salycet. & alij. C.
de inoffic.teſtam.Deci.conſil.512.Paſet. conſil.
250.in prin.

Quarto infero cum ſit recordatio,remiſſioq;
bonorum ab uxore facta,ad effectum,ut filia cõ-
munis eorum hæres inſtituta a patre,hæc bona
conſequatur, non erit cenſenda uti donatio pro
hibita inter coniuges , ſed ſubſiſtet ex doctrinis
ſuperius citatis,cum totum filiæ coniugum con
muni tradatur,ex l.ſiue uxor.ff.de donat. int. ui-
rum,& uxor.tantoque magis cum patrimoniũ
uxoris non diminuatur , eo quod ſimil iure ex
bonis mariti ſibi quæſitum fuerit , ſeruit Socin.
ſen.conſi.114.4.col.uol.1.Domini de Rota de
ciſ.842.in antiquis.

Quinto,ſi non eſt prohibita donatio illa , ſeu
remiſſio , ſequitur iuramentum unicum effectũ
operari,uidelicet inſinuationis ſupplementum,
16 adeo quod dici nequit † iuramentum plures de
fectus ſupplere non poſſe,ex Deci. conſil. 239.
num.3.Socin.iun.conſi.48.nume. 18. cum ſeq.
** ubi de communiori**vol. 1. Menoch.conſil. 29.
nu.40.& con.84.nu.48. Hippol. Rimin. conſil.
5.nu.139.Mendoſ.ad Rom.d.conſ.26.nume.4.
uerbo,iuramẽto.in fi.& in in conſ.326.nu.3. uer
bo,impedimẽtorum.ſic ſequitur concludi poſ-
ſe hanc retrodationem, ſeu donationem eo mo
do,quo factam,uiribus ſubſiſtere.

Non obſtat,illud,in quo tota uis aduerſantiũ
reſidet,uidelicet iuramentum hic non poſſe plu
res defectus ſupplere,in ſinnationem inquam,&
legis,ſeu ſtatuti prohibitionem.Etenim pro re
ſponſione conſidero.

Primo,quod in donatione excedente ſummã
legalem , facta per patrẽ filio,uel inter cõiuges,
ſeu alias perſonas prohibitas, admittunt ſcribẽ-
17 tes ex duplici † iuramento interpoſito, donatio
nẽ ualidari,eo ꝙ duplex adſit infirmitas , unicũ
enim non tollit inſinuationẽ,in donatione con
iugum,ita Rom.& ibi Mendoſ.conſi.356.nu. 5.
Curt.ſeu Barbat.conſil.66. in fin. Deci. conſilio

539.

239.Caſſan.conſil.7.Mẽd.ad Roman. conſi.26.
num.4.verbo iuramento,in fi. limit.1.

At hic inſinuatio alio reſpectu tollitur,ceſſar,
nec donationis validitatem impedit,quia eſt ob
cauſam,remuneratoriave, ſeu aliter donatio ip-
ſa ſui forma non eſt prohibita , cum bona dãtur
filiæ communi coniugum,ergo vnicum iuramẽ
tum ſufficiet,cum præſupponant ſcribentes im-
pedimenta quæcunque ſeparatim tolli poſſe.

Secundo dico , cum ſtatutum Buſſeti prohi-
beat donationem inter coniuges, formamq; in-
ſinuationis tradat , non reputantur plures defe-
ctus,ſed unicus tantum,videlicet omiſſio formę
ſtatuti,ſeu requiſitorum,ab illo,adeo quod vni-
cum tantum iuramentum ſufficiat , vt ſuper ſta-
tuto Lucenſi,quod plura in donatione require-
bat,ſentit Alciat.conſi.54.

Tertio, poſſet attentari nullum defectum iu-
ramentum ſupplere,eo quod prohibita non di-
catur donatio,quia dentur bona filiæ communi
cõiugum hęredi,minuſque inſinuatio exigatur,
cum ſit in piam cauſam facta,nempe vt volunta
tes moriẽtium exequantur , & effectum habeãt,
rurſus ob cauſam, & in pręcedentis donationis
remunerationem præſumptam emiſſa , adeo ꝙ
etiam ſine aliquo iuramẽto ſubſiſtere potuiſſet,
ex Salyc.in l.filię.C.famil.herciſ. Bologne.cõſi.
18.num.15.quapropter dictum de pluribus de-
fectibus ceſſabit,& ſi alias procederet , vbi verè
duo impedimenta concurrent,vt in caſu Rom.
conſi.326.cum Mend.num.ſecundo. verbo,im-
pedimentorum.

Quarto, reſpondetur firmando iuramentum
18 ſupplere duos † defectus,videlicet perſonę pro-
hibitæ donare,& rei propter inſinuationem,ex
mente Alexan.conſil.125.vol.1.eiuſdem Decij,
qui ſibi contrarius extitit in conſi. 232.nume.5.
& conſi.414.in fi.loquentis in donatione patris
erga filium ſummam legitimam excedente , &
concludentis , iuramentum ſupplere plures , &
diuerſos defectus,quia ratio illa generalis,quod
iuramentum ſeruandum eſt , vbi eſt periculum
ſalutis æternæ, tollat quaſcunque obſtantias,al-
legat Caſtr.conſ.219.in antiquis,probat nouiſ-
ſime in propoſito Cæphal.conſil.61.nume. 19.
qui reprobat Deci.in conſil.239. ſequitur Soci.
iun.conſi.32.num.18.& conſi. 89. num. 35.vol.
3. Pariſ. & Caſtr. in iurata donatione patiente
plures defectus,Tobi.Noni.conſi.1.num. 14.&
conſi.56.num.14.quod fortius procederet,ſi iu-
ramentum in fine dicti inſtrumenti appoſitum,
19 eſſet † generale , ſub clauſula non contrauenire
aliqua ratione,cauſa,&c. Quia tunc non vnicũ
defectum,ſed omnia,& quæcunque repugnan-
tia tolleret,vt in iuramento per minorem in con
tractu ſuo appoſito,quod ſi addatur ſub illa clau
ſula,non ſolum minoris ætatis defectum tollat,
ſed omnes rurſus in ipſo contractu,etiam reſpe
ctu reí,& perſonę exiſtentis,not.Bar.& commu
niter cæteri ſcribentes , in auth. ſacramenta pu-
berum,circa med.C.ſi aduerſ.vendit. quam cõ-
* munem * refert Cur.iun.conſi.269.num.10.11.
& 12.vol.3.

Concludo igitur,donationem hãc , maximè
iuratam, & ſi inter perſonas prohibitas valere,
effectumque ſortiri prorſus debere.

20 Nec obſtat,quod † donatio prohibita fauore
publicæ vtilitatis,iuramento non firmetur , per
Nattam conſi.289.vol.2.latè Siluan. conſil. 40.
num.9.cum ſeq.ad nu.33.Cęphal.conſilio.206.
num.59.60.& ſeq.ex quibus apparet , illam eſſe
* communem * ſententiam , Quia dupliciter re-
ſponderi poteſt.

Primo,id procedere iure ciuili inſpecto,ſecũ-
dũ quod publica vtilitas præfertur,& operatur
ab initio actus ipſius inualiditatem , quam non
tollit iuramentum de iure digeſtorum , ac anti-
quo,cum ſit acceſſorium ad contractum,& ſecũ
dum primordialem illius naturam procedat,vi-
res habeat,& interpretetur,& ita procedant no
tata per Menoch. d.conſi.84.num. 25. cum ſeq.
ſecus vero de iure canonico,quod hodie ob vin
culum iuramenti attenditur , quia cũ poteſt ob-
ſeruari interitu ſalutis æternæ , promiſſa cum
21 † iuramento ſunt pręcisè ſeruanda , maximè ſi
non ſint principaliter contra publicam vtilita-
tem,vel bonos mores naturales,vt ex hac ratio
ne omnes ſcribentes concluſionem donationis
inter patrem,& filium,cõiugesve iuratæ firmãt,
Mich.Graſſ.vbi ſupra lib.1.com.opin. capi.8.q.
14. in fin. iuramentum enim ſecundum diuerſa
tempora,& iura diuerſos produxit effectus. Caſ
ſan.conſuet.Burgund.de Droictz.rubrica 4.§.7.
num.60.pag.169.

Secundo dicitur in terminis noſtris,non cõ-
ſiderata illa publica vtilitate,quæ ſecũdario pro
uenit,cum principaliter in fauorem coniugum
prohibeatur,ne inuicem ſe ſpolient , minus attẽ
tis illis bonis moribus , abſolute tenetur hodie,
iudicatur,& in practica ſeruatur , tales donatio-
* nes iuramento firmari,vt de communi * atteſtã-
tes refert Viuius. Graſſ. Clar. Gabr. & cæteri,de
quibus ſupra in ſecundo præmiſſo.

Minus videntur repugnare huic concluſioni
doctè ſcripta per Menoch.d.conſi.84.num.10.
cum ſeq.nume. 24.cum ſeq.quo loci concludit
naturam primordialem ſimilium donationum
eſſe,vt non fiat,niſi donante p̃decedente,contra
quam iuramentum non operatur , nec contra
mentem,& conſenſum iurantis,qui ſemper cre
ditur ſecundum leges , & naturam primordialẽ
actus donaſſe.

Pro reſponſione nanque,animaduerto.

Primo,quod licèt mens,& conſenſus donan-
22 tis † naturę actus primordiali innitatur, & ſecũ-
dum illam actum gerere credatur,id tamen pro
cedit,vbi ſimpliciter donat,& actum gerit,vt lo-
quitur l.a marito.C.de donat.int. vir. & uxor. l.
cũ hic ſtatutus,§.ſi ambo,ff.eod.& ea redditur ra
tio,quia illę actus inualidus eſt,& nullus,niſi do

nans prædecedat,& ſic quaſi ex teſtamento vo
luntas ip ius firmatur; At ſecus,vbi in donatio-
ne iuramentum promiſſorium, vt hic, interpo-
nitur,quia cum actum, & donationem validam
omnino conſtituat,ſeu irreuocabilem,ex com-
** muniori ** ſententia, de qua ſupra in ſecundo
capite,nõ poteſt amplius pendere a futuro euẽ-
tu mortis donatarij,vel donantis, fruſtraque in
actu iam valido,& efficaci reddito per iuramen
tum,expectatur confirmatio donantis per mor
tem,vt in ſpecie reſpondet Crauet. conſil. 102.
num.6.verſi.ſolum, quę reſponſio non tollitur,
ex dictis Menoch.d.conſi.84. num. 26. dum in-
quit Crauettam ſupponere donationem tenere,
etiam prę moriente donatario,quod ſecundum
Menoch.falſum eſt,cum lex ei ab initio reſiſtat.
Etenim Crauetæ ſuppoſitum veriſſimum eſt,do
23 nationem ab initio effici validam,propter†iura
mentum,quod omnino ſeruandum eſt, ac rur-
ſus ex mente donantis,qui cum iurat, præſumi-
tur actum velle ſubſiſtere, efficacem reddi, vale-
reque irreuocabiliter,eo magis quo fieri poſſit,
licet in reliquis actus naturam iuramentum aſ-
ſumat l. cum patrem. §. filius matrem. ff. de leg.
2.declarat Deci.in ca. 1. nume. 23. extra de iud.
Ferracius cautel. 30. num.3. & ſeq. Zucard. in l.
1.num.109.C.de pact.Noni.conſi.1. num.9. &
in terminis noſtris Simon de Præt.conſ. 10. nu.
17.18.19.cum ſeq.ſubdens eodem modo, mor
te firmari,ſi non eſt reuocata,prout iuramento.
ex mente donantis,qui iurandi amplius pœni-
tere non intelligit,egregiã Hier. Gabriel. conſil.
63.num.4.& 5.ſcimus quoq; iuramentum actũ
ſui natura reuocabilem, irreuocabilem conſti-
* tuere,Anchar.conſil. 142. ex commun: * Deci.
in l.ſi conuenerit.num.9.C.de pact.Barbat.con-
ſil.83.num.2.Beci.conſi.64.nu.6.& 14. Vnde, ſi
donatio initio ſubſiſtit,& efficax redditur, præ-
ſumptiuè etiam ex mente donantis, propter iu-
ramentum,nulla amplius mortis debet conſide
ratio fieri, quæ quidem ab initio in donatione
iurata ceſſat, eo quod actus iurati non veniant,
nec comprehendãtur ſub lege,vel ſtatuto gene-
raliter loquente,vel actum prohibẽte,vt ex pro
batiſſimo dicto ſuperius in prima concluſione
adduxi.

Et certè,ſi tenenda eſt opinio,quod donatio
nes iſtæ prohibitæ, reſpectu perſonarum iura-
mento firmentur,in dubium redditur,quod nul
lus mortis euentus amplius conſiderari debet,
cum iam actus perfectus,& irreuocabilis reddi-
tus exiſtar,vt inquit Gabriel.d.conſi. 63. nume.
4.& ſequen.& hęc eo magis ſententia tenenda
eſt,cum Bald.Nouel.Anton.Gabriel. & nouiſſi-
mè Cæphal.illam pro communi admittant,& ſi
Dominus Menochius,vir alioquin ſummæ do-
ctrinæ,contrariam magis communiter recepta
affirmet.

Secundo reſpondetur,negando primordialẽ
24 naturam†donationis inter coniuges eſſe, quod
morte donantis firmetur,etenim videmus mul-
tis caſibus valere,& ſi non prędecedat, vt Due-
nas d.regul.221.Viuius com.opin.verbo.dona-
tio inter coniuges,Caſſan.d.rub.4.§.7.Palatios
Ruuios,& cæteri.de quibus per Cæphal. remiſ-
ſiuè d.conſi.61.num.28.Anton.Gabr. ſuis con-
cluſ.de donat.lib.3. concluſ. 3. Vnde hæc non
cenſetur prima natura,cum illi nullo caſu dero-
gari poſſit,& magis diceretur accidentalis natu
ra ob non reuocationem ante mortem, quam
primordialis natura ex morte ſequuta, cum na-
tura dictarum donationum ſit ex lege, vt nullæ
exiſtant,non quia morte donantis confirmen-
tur,ſed quia non ſint reuocatæ,Cranet.d conſil.
102.num. 7. uerſic. 4. & quia lex ipſa auxilium
præſtet conualeſcentię,non autem reuocationi
nec lex ipſa reuocet donationem factam,nec in
cauſam caduci vertat,cum donator ſuperuiuit,
vt uoluit Bald.conſi.29.uol.1.quia ubi ualet do
natio,cum iuramento,lex eam reuocare nequit
l.fi.1.l.nuper.ff.de donat.int. uir. & uxor. ponit
Gabr.d.conſi.63.num.4.

25 Tertio,reſpondetur iuramentum intelligi, ſe
cundum naturam primordialem actus.& condi
tionem actui,ſuper quo interponitur adheren-
tem,ubi conditio ineſt ex mente pręſumpta cõ-
trahentis,& ſic adhibetur conſenſus conditio-
nalis ex his,quæ not.Bart.& Bald. in l. Titia Se-
io.§.Imporator,in fi.ff.de leg.2.

At ſecus,ubi conſenſus purè,& ſimpliciter ꝓ-
ſtatur ſuper actu per contrahentem,ſed lex con
tra eius uoluntatem aliqua ratione,& aliquo ca
ſu actum imprõbat,ut in ſpecie noſtra in l. 1. &
ſeq.ff.de donat.int. uir. & uxor. quia tunc addi-
to iuramento,impedimentum tollitur,firmatur
actus, nec ulla conditio ſubintelligitur, ut not.
in c.cum contingat.ubi Alciat. nu. 204. de iur.
iur.Pariſ.conſi.33.uol.3.Iaſ.in leg.ſi conuenerit,
nume. 16. ff.de iuriſd.omn.iud.& formaliter in
propoſito noſtro reſpondet Hierony. Gabriel,
poſt hæc omnia ſcripta uiſus,conſil.63.nu.5.

Concludo itaque, præſentem remiſſionem
ſubſiſtere,non obſtante,inſinuatione, formaq;
ſtatuti omiſſa, nec obſtante, quod donatarius
maritus prędeceſſerit.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO
Franciſco Spagna.

Argumentum ex ſerie articulorum colligitur.

S V M M A R I V M.

1 *Valor, & pretium ſtabilium per aſtimatores,*
* *& peritos probatur,ex * communi.*

Periti

2 *Periti duo ſufficiunt in probando actum, ſi in loco reperiantur, ex * communi, etiam quod deponant de credulitate.*

3 *Iuramentum credulitatis ſufficit in peritis, qui certas regulas non habeant, & fallunt quandoque, ut Medici, obſtetrices, æſtimatores, & ſimiles, ſecus in his, qui regulas habeant, vt Aritimeticis, & agrimenſoribus, cum in his aßertorium requiratur, ex * communi diſtinctione.*

4 *Sententia ex peritorum iudicio lata, nunquam tranſit in iudicatum, ex * communi, licet multi contra.*

5 *Geſta inter alios, præſumptionem quoad cæteros inducunt.*

6 *Valor bonorum coniecturis, et præſumptionibus æſtimatur, atque probatur.*

7 *Aeſtimator partis contra ipſam, valorem rei probat, & eo magis ſi duo concorditer a partibus electi id faciant.*

8 *Geminatio multa operatur.*

9 *Peritorum relationes in iudicio emiſſæ, nõ retractantur, niſi de errore conſtet.*

10 *Aeſtimator vice arbitratorum funguntur, a quorum ſententia non appellatur, ſed tantum petitur reductio boni uiri.*

11 *Appellationis uice fungitur reductio ad arbitriũ boni uiri.*

12 *Reductio ad arbitriũ boni, niſi ſemel petitur.*

13 *Teſtes, quomodo ſuper valore terrarum deponãt & probent, ex * communi.*

14 *Ratio in teſte, plenior eſt dicto.*

15 *Locatio annua valorem rei demonſtrat, ex communi. **

16 *Pretium eſt iuſtum, cum fructus æquant in viginti annis ſortem, ex * communi.*

17 *Venditio terræ vicinæ, præſumptionem valoris terrarum inducit, ex * communi.*

18 *Varium ex modico tempore non præſumitur, licet ex longo tantum.*

19 *Teſtis ſuper valore rei non includit, ſi de fructibus deponat, non reducendo illos ad pecuniã.*

20 *Fructus intelliguntur, deductis expenſis.*

20 *Emptor tenetur ad damna venditoris, in recompenſationem fructuum, etiam quòd non ſit in mora, vel uenditor non præſtiterit cautionem de euictione.*

21 *Verbum nullum in inſtrumento ſuperfluum.*

22 *Clauſula, promiſerunt reficere damna, & intereſſe, & expenſas litis, cuius importantiæ, & num. 21. 27. & ſeq.*

23 *Clauſulæ contractus ſubſtantialia, & factum, ac cautiones reſpicientia, præſumuntur de partium conſenſu appoſitæ, non autem ex ſtilo notariorum, ex magis * communi.*

24 *Notarius præſumitur rogatus de omnibus clauſulis conſuetis.*

26 *Emptori nõ datur actio pro euictione circa expẽſa litis, ſi obtineat, & aduerſarius abſoluatur ab expenſis, niſi adſit inſtrumento uenditionis, promiſit reficere dãna, expẽſas litis, &c. ex * communi.*

28 *Aduocatus emptor repetit ſuccumbens a uenditore expenſas, quas in alio aduocato feciſſet, ſi ſi hac clauſula promiſit expenſas, &c. addita fuiſſet.*

29 *Intereſſe debetur principaliter, ut ſors cum in inſtrumento ponitur clauſula, cum refectione dãnorum, & intereſſe, &c.*

30 *Hippotecaria pro alimentis dotis competit, ſi apponatur clauſula in inſtrumento, cum refectione damnorum.*

31 *Datio inſolutum retractatur, ſi vltra debitum verum fiat, ac fructus percepti in ſortem ex computantur, ex * communi.*

32 *Error ex calculis tollitur.*

33 *Calculus vim ſententiæ habet poſt triginta annos, ex * communi.*

34 *Calculus ad declarationẽ, & excuſationem ſententiæ ſit, non quod tribuat aliquid.*

35 *Calculus plus credito cõtinens, non reſcindit ſententiam adiudicationis.*

36 *Tenuta pro maiori veri debiti quantitate non vitiaẽ in totum, ſed pro credito uero ſubſiſtit.*

37 *Summæ tot ſunt quot, cauſæ ſeparatæ.*

38 *Adiudicatio in re æſtimatione maiori vero credito non reſcinditur, ſi tantum ſit petitum creditum verum, ex crebriori. * **

39 *Statum a iure communi interpretatum capit, ex * communi.*

40 *Poſſeſſor bonæ fidei virtute ſententiæ fructus lucratur.*

41 *Executio per errorem in aliquo facta pro indebito, tantum reſcinditur.*

42 *Dictio, niſi, ſui natura modificatiua.*

43 *Dictio, aliter, eſt a præcedentib. diuerſificatiua.*

44 *Dictio, iuxta, eſt relatiua.*

45 *Sententia referens ſe ad acta probatoria ſubſiſtit, & certa dicitur.*

46 *Clauſula generalis nõ corrigit ſpecifice diſpoſita*

47 *Datio inſolutum uicem emptionis gerit.*

48 *Pretium inueſtiendum per venditorem prius*

per

per emptorem debet offerri, quàm proprietas per venditorem offeratur, & num. 52.

49 *Implementum rei, cum præponitur implemento actoris, rectè agitur ad rem, etiam ſi res opponat de non implemento, niſi ipſe prius adimpleat.*

50 *Vſufructuarius rectè cõtra hæredem agit, licet non offerat cautionem, cum ad illam, niſi re tradita, teneatur.*

51 *Debitor tenetur ire ad domũ creditoris eiuſdẽ fori, ubi eſt dies deſtinata ſolutioni.*

52 *Pactum executioni appoſitum, non alterat diem ſolutionis, quin mora contrahatur.*

53 *Exceptio non implementi debet opponi, alioquin iudicium, & ſententia ſubſiſtunt, ex communi, & num. 64.*

54 *Dies ſolutionis interpellat pro homine, licèt in executione aliquid fieri debeat.*

55 *Argumentum a contrario ſenſu ceßat in dictis conſulentium in verbis negatiuis, ubi correctio diſpoſitionis præcedentis, uel legum reſultant.*

56 *Menſuratio terrarum ante ſolutionem, uel petitionem rei venditæ fieri debet, ſi pacto id conueniatur.*

57 *Melioramentorum illiquidorum exceptio non impedit executionem ſententiæ, niſi in ſententia dicatur, ſolutis prius meliorationibus.*

58 *Debitor, quando cõſtituatur in mora aduenien te die ſolutionis, licet tunc aliquid per creditorem fieri debeat.*

59 *Diſpoſitio. l. lecta. ff. ſi cert. pet. procedit vbi vſura debetur ex mora, ſecus vbi ex conuentione, quæ inter ſe differunt.*

60 *Debitor differens ſoluere ex iuſta cauſa excuſatur, & quando.*

61 *Mora ſoluendi non eſt, vbi nulla datur petitio, & quomodo procedat. num. 63.*

62 *Debitor moram incurrit, cum ſubſtantia obligationis eſt certa, licet exequendi modus incertus.*

64 *Actio competit, & iudicium procedit parte nõ opponente de die ſolutionis non maturo, licet iudex diem in ſententia reſeruet.*

65 *Dies ſolutionis, vel pecuniæ implicandæ, quando inſpiciatur.*

66 *Mora non contrahitur, vbi iuſta cauſa litigãdi adeſt.*

67 *Promittens quid facere, non incurrit moram non interpellatus, uel ſi vocatus potuiſſet implementum oſtendere.*

CONSILIVM CLXXXIIII.

TRINITAS ADSIT.

ARTICVLI in cauſa Domini Frãciſci Spagnæ, pro quo alias ſcripſi lib. 1. conſi. 68. denuo p Senatũ proponũtur diſcutiẽdi.

Primo, an ſit probatus valor terrarum in ſolutum Spagnæ aſſignatarum.

Secundo, an damna, & intereſſe per ipſum Mercatorem peti poſſint virtute actionis, quę reſultat ex clauſula generali, cum refectione damnorum. & intereſſe poſita in inſtrumento.

Tertio num datio in ſolutum iudicialis retractetur tanquam plus debito, & quid vltra creditum verum calculi initi in executione dictæ ſententiæ contineat.

Quarto, an cenſeatur ſentẽtia nulla, eo quod pecuniæ ſoluendæ per Dom. Stratas debitores, & inueſtiendę per Spagnam creditorẽ, ſimpliciter, ac ſine dicto onere fuerint petitæ, & pro dicta ſumma terræ Spagnæ aſſignatæ.

Quinto, num debitor, qui non tenetur, nec debet ſoluere, niſi inueſtiatur pecunia, conſtituatur in mora ex lapſu diei ſtatuti ſolutioni debitoris in inſtrumento, licèt creditor nullam ante proprietatem offerat.

Et quia iura creditoris tueor, omnia ſigillatim, ac iuxta ordinem ſanctiſſimę Trinitatis pręſidio prius implorato reſoluendo, cenſeo.

Quo ad primum probatum eſſe valorem terrarum, de quibus in cauſa, illaſque iudicandas fore communis ęſtimationis vigintiquinq; ducatorum in ſingulas bubulcas, comprehenſis tamen ędificijs, & detractis oneribus, quod demonſtro.

Primo ex relatione trium peritorum, ſeu ęſtimatorum tum a creditoribus, & Domina Iulia Strata matre aduerſariorum dicti Spagnæ, tum a iudice electorum in cauſa ſubhaſtationis bonorũ Domini Federici Roſſetti, de qua in actis Falchi, quæ cum ſit in iudicio emiſſa, in iudicatumque tranſita, ac concludat voto omniũ vnanime dictas terras eſſe valoris, & ęſtimationis tãtum vigintiquinque ducatorũ pro bubulca ſingula, vtique valorem probat in cauſa præſenti, etiam quod eſſet (licèt id negetur) ab illa ſubhaſtatione ſeparata.

1 † Valor enim, & pretium bonorum ſtabilium legitimè per ęſtimatores, atq; peritos, probatur. l. hac. edictali. §. illud dictum. C. de ſecund. nupt. Bar. nu. 20. quem ſequuntur Fulg. Caſtr. in fi. Salyc. col. penul. & cæteri communiter * in l. 2. vbi Cagnol. de communi. nu. 258. Crem. num. 294. ad num. 300. & Bald. Peruſiu. num. 64. C. de reſcind. vend. Alexand. in l. pretia rerum. num. 6. vbi amplè apoſtil. ff. ad l. falcid. not. poſt alios, quos allegat Arius Pinel.

in d.

in d.l.2.3.par.cap.4.nume.2.cum.ſeq. C.de reſcind.vend.Curt.iun.conſi.165.nume. 20. Ant. Gomez. var.reſolut.lib.3.de contract. capit.9. nume.5.in fin.Gulielm. Reodan.tract. de reb. eccl.non alien.rub.de cauſa vtilitatis.num. 145. 146. 519.

2 Duoque periti, † ſeu æſtimatores a partibus
electi ſufficiunt (ſi tamen in loco reperiantur) qui plenam probationem actus, ſuper quo referunt, cõſtituunt.§.quod autem ibi,&c. aut vnus in Auth.de non alien.proſequitur, ex * communi Deci.in capitu. propoſuiſti.nume. 10. Crem. vbi ſupra.num.296.Pincl.num.5.Gomez. cap.9.num.5.ubi de communi * Mend. ad Roman. conſi.20.num.6.uerbo dictum.

3 Et hoc procedit etiã ſi de credulitate, vel eo
rum iudicio tantum deponant, cum æſtimatio potius iudicio intellectus, quàm ſenſu aliquo corporis percipiatur, nec circa æſtimationẽ certæ regulæ tradantur peritis, quorum iudicium non fallat, niſi ex eorum negligentia, ut in Medicis, obſtetricibus, ac æſtimatoribus exemplum ponitur, quod ſecus in peritis, qui certas regulas habẽt, & potius ſuper eo, quod ſenſu corporeo percipitur, deponant, quàm iudicio intellectus tantum, vt ab aritmeticis, agrimenſoribus, & ſimilibus, in quibus iuramentum aſſertiuum requiritur, tenent, Bart. in d.l.2. in fin. ubi Crem. num.296.& 298.Cagnol.num.242.Deci. d.ca. propoſuiſti.num.10.Alciat.in l.1.§.fi.nume.17. ff.de verbo.oblig.communem diſtinctionẽ ſcribit Mendoſ.ad Rom.in verbo admittitur. conſi. 20.num.5.Adeo quod & ſententia ſuper illorũ relatione, atque iudicio prolata ſecundum aliquos in iudicatum tranſit, quod tenuit Butr. conſil.6.ea ratione, ne aliter non detur litium finis, quieſque in hominum cõmercijs.Pinel.loco ſupracitato.num.6.in fi. dicens cõtrariam opinionem Crem. negatiuam, in praxi nunquam ſeruari, cui adſtipulantur no.per Abb. & Deci. nu. 14.cũ quotis Mod.Par.ibidem in verbo, contra in c.propoſuiſti de probat.uolentes, & ſi contra communem, * tranſire in iudicatum † ſenten-
4 tiam ex iudicio peritorum latam. Cum itaque
ſit publicata, relata, atque per ſententiam ordinarij admiſſa æſtimatio vigintiquinque ducatorum, ſequitur a fortiori, illam tantum attendendam, etiam inter alios, uel in alia cauſa factam,
5 cum † geſta inter alios coniecturam, & præſum
ptionem induant contra cæteros. Abb.& Fel. in c.pen.in princ.de re iud.Bar.& Iaſ.in l.admonendi.ff.de iureiur.Tiraq. tract. inter alios acta, limitatione 19.Didac.Couar.pract.quæſt. cap. 15.num.7.Ac ex coniecturis, atque præſumptio
6 nibus æſtimetur, atque probetur † valor, ac bo-
norum ſtabilium pretium, per text.in l. ſemper §.hoc interdicto.ff.quod vi, aut clam, in propoſito Alciat.conſi.396.nu.5.& 6.

Secundo Domini Iulius, & fratres de Strata admiſſi Principis reſcripto pro reuiſione æſtimationis iam factæ ex illorum parte, petitum æſtimatorem elegerunt, qui tãdem.& electus a Spagna, iurantes vnà referũt, viſo loco, ac omnibus conſideratis, terras vna cum ædificijs eſſe pretij, & valoris vigintiquinque ducatorum tãtum in
7 ſingulas bubulcas, ex qua ſola atteſtatione † æſti-
matoris periti a parte electi uidetur probari ualor.l.Teopompus.ff.de dot.præaleg.l.fi.C.de fideicom. l. 1.§. fi.vbi Bar.ff. de verbo.oblig. Gomez.vbi ſupra ca.9.nu.5.uerſicu.licet reſolutiui, Quantomagis igitur ex noua, æſtimatione duorum peritorum concorditer electorum, qui id in iudicio iuramento firmarunt, plenè verus ualor terrarum probatus creditur. Authen.de non alien.aut permutan. re.eccleſ.§.quod autem dictum eſt, & ibi d.l.hac edictali. §.his illud. C. de ſecund.nupt.ac in d.l.2.ubi Bart.Bald. col. pen. Cagnol.num.259.C.de reſcind. uend. Iaſ. in §. quidam.num.70.Inſtit. de act.Fely. in cap.quia iudicatæ in princip. de præſcript. Ari.Pincl.dicto cap.4.nume. 3. Campeg. in ſuis regul. 322. uerſicu.12.

Tertio id comprobatur, quia tertia uice alij æſtimatores unanimiter electi, vel ſaltem alter in contumaciam partis, tanquam vicinus optimè inſtructus, ac informatus qualitatis terrarum eorum iuramento atteſtatur, ualorem terrarum, non excedere vigintiſex ducatos, detractis oneribus. Vnde amplius non eſt ambigendum circa terrarum pretium, cum hæc trina per peritos coram iudice publicata æſtimatio, de conſenſu quoque partium ualorem certum, ac uerum de
8 monſtret, tum ob † geminationem, & triplica-
tionem actus, quæ efficacius operantur.l.baliſta ff.ad Trebel.multa Marſ.in l.1.§. quæſtioni col. pen.ff.de quæſtio.Corſet. tract.de poteſtate regia in princ.ubi num. 76. effectus geminationis connumerat, Vaſq.de controuer.illuſtr.cap.83.
9 num. 12.tum quia † ſententiæ arbitrorum, cal-
culatorum, æſtimatorum, ac ſimilium peritorum in iudicio emiſſæ, nunquam retractẽtur, niſi de errore manifeſtò cõſtet, ne detur progreſſus in infinitum, ſed litibus finis tandem imponatur, Iaſ.in l.1.C.de errore calculi, Felyn.in c.propoſuiſti.num.11.in fi.de probat. Corn. conſil.63. volum.4.Caſtr.conſi.10.in fin.uolum.2.Socin. ſen.conſi.49. num. 50.uolum. 1.Infinitas enim euitanda eſt, ſuperfluitas reſecãda, ac litium occaſio tollenda, Neuiz.conſil.92. in fi.Bero.q.famil.105.nu.5.Iodocus. Burgenſ.tract. de tutor. & curat.rat.cap.3.num.15.& 18.

10 Accedat, quod iſti æſtimatores periti, arbitra
tores nuncupãtur, quia inter partes eorum ſententiam ſuper pretio, uel contractu proferunt, Bart.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum. nume. 7.ff. pro ſocio, poſt Cy. & Iacob.de Aren.in l.ſi qui ex conſenſu.C.de Epiſco.audi.§. pretium. Inſti. de contrah.empt.l.ſi quis arbitratus. ff. de uerb. oblig.a quorum ſententia, & iudicio non appellatur, ſed tantum ob læſionem reductio ad arbi

trium

ad fi.Nec dicatur præſumi in dorſo ſcripti poſi-
tam ſolutionem,prout in alio ſcripto ſolutio cē
tum vigintiquinque ſcutorum reperitur deſcri-
pta,quia iſtam pręſumptionem non ſufficere in
materia ſolutionis,& per alias omnino tolli ſcri
pſit,Aymo d.conſi.313.nu.7.

18 Tertio comprobatur,† creditum ex particulis
librorum per Bordulanos in actis productis, in
quibus non eſt hoc eorum creditum, & ſolutio
ſcutorum quadragintorum ſeptuaginta deſcri-
ptum,quod nunquam etiam deduxerunt in cal
culis, ſeu eorum rationibus, propterea neceſſa-
rio præſumendum arbitror, quod in illa parte
ſint debitores, nec conſequenter ſcripto & cre-
dito de Attis ſatisfecerint, vt in propoſito dice
bat Aymo Crauet.conſi.129.num.8.verſicu.6.
volum.primo

Quarto,pars in ſcriptura proceſſus pręſuppo-
nit tantum quartam partem debiti,tunc petiti,
quæ erat ſcutorum nonagintanouem, cum di-
midio ſolutam fuiſſe,& longè vltra dictam quar-
tam partem : ergo non totum debitum ſcutorū
quadringentorum ſeptuaginta,cum non tantū
longè plus quarta parte fuiſſet debito ſatisfa-
ctum : ſed vltra integrum pro dicto tempore de
bitum aurei numi cētum tredecim. dictio enim
19 † vltra, in tam exceſſiua ſumma, verificari non
poteſt, cum ad modicum reſpectu rei expreſſæ
tantum referatur, Corn.conſi.196.nume.6.uol.
4.& conſi.89.num.17.vol.1.appoſt.ad Abbatē
in c. litteræ num. 10. de dilation. Dicebamque
cum illi de Attis, ſcripta ſemel præſentauerint
in iudicio, in executione pacti, quod amplius il
20 la exhibere minimè tenebātur,quia vnica † præ
ſentatio ſufficiat, & dicant Doctores de exēplo
inſtrumenti, quando originale deperditum eſt.
ſi pars tacite in iudicio acquieuit,producens nō
teneatur denuo illud originale pręſentare, cum
iam adimpleuerit,quod ſuum erat incumbens.
Aret. & alij,Deci. nume. 20. in Auth. ſi quis in
aliquo.C.de eden. & Imol.in c. fin.col. penulti.
verſicu. item requiritur de fide inſtrumen. cum
itaque de Attis ſcripta produxerint , & abſque
eorum dolo,culpa,& opera deperdita& amiſſa
credantur, ſuper hoc producenti & damnum
21 paſſo † deferendum eſt iuramentum , vt omni-
no ſcriptis tamquam non deperditis credatur,
arg.l.fin.C.de fide inſtrumen. c. accepimus. eo-
dem titulo l. diuus. ff. de re iud. Doct. in auth. ſi
quis in aliquo. C. de eden. multa in propoſito
Moder.Pariſ.in conſuet. Pariſ.§. 5.num. 43.46.
49.& 52.& ponēs notarium quoque teneri quā
do parti ſcripturam vel inſtrumentum dederit,
propter quod altera pars damnum paſſa fuerit.

Nec refregatur,præſentationem fieri , vſque
ad ſententiam incluſiuè,per ea , quæ not. Doct.
allegati a Iaſ.in l.cum duobus. §. primo, nu. 19.
ff.de iur. iuran. & Tiraquel. in l.hoc ſermone.§.
bones.num.48.ff.de verborum ſigni. illud nam-
22 que intelligitur , quando promiſſio facta eſt de
pręſentādo perſonam in iudicio , quę iam com-
paruit,& poſtquam lis cœpit agi, vt rectè decla
rat Caſtr. in l. prima. §. in fideiuſſorem. num. 4.
ff.qui ſatis cogant.& colligitur ex ratione allega
ta per Iaſ.ibi,quę ratio ceſſat hic, quando fit ſim
plex promiſſio præſentandi ſcripta,ſi vti volue-
rit inſtrumento,ſic extra litem , & iudicium cæ-
ptum.merito ſola præſentatio ſufficit, quod eo
magis ſuadetur,quia licet ſcripta poſtea ſint de
perdita,& ſic non perſeuerauit præſentatio, ni-
hil obeſt actoribus , dum conditionem inſtru-
menti de pręſentando adimpleuerint , ſolo actu
23 † exhibitionis,quæ momento temporis expedi
tur ita in propoſito Bartol.vbi Iaſ. dictum com
* mune ait, in l. in numerationibus. ff. de ſolut.
Bartol.conſi.181.& Corn.in l.ſi quis hæredem.
C. de inſtit. & ſubſtit. Verbumque præſentare,
& exhibere,idem eſt.per tex. in l.ubi exigitur.ff.
de eden.Bartol.in l.fraus.ff.de leg.vnde non re-
quiritur aliqua in actis reproductio,argum.tex.
l.fin.C.de fide inſtrumen. qui text.in propoſito
ſeruit, dum vult eum non teneri reproducere
24 inſtrumentum,vel cartam de falſo † ſuſpectam,
quando ſemel producta fuit, & pars ad difficul-
tatem productionis reſpiciēs huiuſmodi faciat
petitionem, maximè ſi producens iuret eam eſ-
ſe deperditam,tanto itaque a fortiori id arbitra
mur procedere in producente inſtrumentum,
& ſcripta non ſuſpecta , & a parte recognita in
iudicio , per ea, quæ not.Bartol.in l.prima.ff.de
relat. Dec.auth.ſi quis in aliquo num.20. in fin.
C.de eden.

Tertium articulum reſoluo, & dico particulā
ſcutorum centum vigintiquinque , de qua in
ſcripti dorſo, & receptione , eandem omnino
cenſeri.

Primo,quia ſi diuerſæ eſſent,ante tempus ſol-
25 uiſſent Bordulani , quod non eſt præſumendū,
cum nec de ſolutione vnquā oppoſuerint. Ay-
mo.conſi.129.nu.8.

Secundo,adeſt identitas loci,ſummę,verbo-
26 rum , & cauſæ, ſic eædem præſumentur, † cum
duæ circunſtantiæ ſufficiant l.forma. ff. de cenſ.
& Bart.in l.falſa.ff.de cond. & demonſtr. Corn.
conſi.61.nu.19.vol.3.

Tertio,ſcriptum in dorſo cenſetur repetitū in
27 receptione, ne † pluralitas præſumatur, iuxta
* communem * Doct.Bartol.Caſtr. & aliorum in
l.triticum. ff. de verborum obligat.ubi dicunt, ſi
mutuaſti mihi decem corbes frumenti,demum
conficiatur inſtrumentum , in quo promittam
tibi quinque corbes frumenti , intelligitur de
mutuato,licet contractus ſint diuerſi, non enim
quantitates diuerſæ præſumuntur in damnum
creditoris,quando maximè id ex aliquibus con
iecturis cognoſcatur:vt in propoſito ſcribit Ne-
uizan.conſi.96.per totum.cauſa enim & quan-
28 titas † inducunt apochæ,& quietationis idētita-
tē,licet in aliquibus inter ſe differant , videatur
Riminal.conſi.428.num.34.cum ſeq. uol.1.ubi
num.

num.39.inquit,caſdem cenſeri,& ſi in aliquibus
differant,nunquam enim actuum pluralitas pręſumitur,niſi probetur.Natta conſil.3. numer.4.
uolum. 1.

Vltimo,ad maiorem omnium comprobationem,addebam Bordulanos, vt campſores, vel
vti mercatores tantum noſtri temporis, teneri
incontinenti edere eorum libros, pro indaganda veritate, an ſoluerint vnquam dictos ſcutos
quadringentos ſeptuaginta,vna vice,& dicto tẽ
pure,& an dictæ particulæ ſint diuerſæ, vel eędẽ
prout omnino teneri & cogi debent,tum ad partis inſtãtiam,tum etiam ex mero officio Clariſſimi Magiſtratus,ſtantibus maximè tot præſumptionibus, & veriſimilitudinibus ex parte actorum de Attis, iuxta magis ** communem opinionem,de qua per Deci. in c.1. num. 27.extra
de proba.Bertrand.videndum conſil.102.volu.
2.Sebaſt.Vãnt.de null.part.2.num.70.pag.47.
Riminal. ſen. conſil.347.volum.2.& ſecundum
quam opinionem, in cauſa nobilium de Piperarijs, per Ampliſſimum Senatum alias judicatum & ſeruatum fuit,& ſæpius in facto obtinui.

Quærebatur quarto loco, num conſortes de
Attis,pro terminis maturatis, pẽdente iudicio,
executionem obtinere poſſint,ſtãte,quod iuxta
inſtrumenti pactum, non exhibuerunt denuo
ſcripta hębraica, affirmandumque cenſui, executionem concedẽdam pro tota ſumma inſtrumenti petita in actis,quam aduerſarij de Bordulanis,& ſoluiſſe dixerunt.

31 Primo,quia vbi lite incepta † ius de nouo ſuperuenit actori ex cauſa tamen de præterito, vt
puta,quando conditio vel dies ſolutionis debiti
aduenerit,tunc prodeſt actori illud ius ad victoriam & ſententiam obtinendam, abſque noua
libelli,& petitionis,vel alterius inſtrumẽti productione,& abſque noua inſtantia, doctr. eſt Bart.
in l.ſi titius.num.2.& Roman.nu. 13. ff. de verb.
obligat.& in l.non poteſt.vbi Apoſtil. ff. de iudici.not.poſt alios Bero.quæſt.famil.102.num.
4.& per totam Iaſ.§.omn um.num.67.cum ſeq.
& in §.1.num.100.cum ſeq.inſt.de act.Boer.conſi.16.num.30.cum ſequen.Bellon.conſi. 20. nu.
3. Cumque in præſenti ſemel inſtrumenta cum
ſcriptis fuerint producta, ius pro terminis maturatis poſtea,actori in eadem inſtantia proderit,abſque noua inſtrumentorum & ſcriptorũ
productione.

Secundo,id confirmatur,nam inſtrumenta,
32 vel † ſcripturæ ſemel præſentatæ,iterum pręſentari non debent,niſi eas de falſo pars redarguere intelligat,text.eſt.& ibi Bart.& Doc.in l.fin.
C.de fide inſtrumen.& minus illas iterum exhibere cogitur, quas etiam, quod præſentandæ
forent, amiſiſſe & non habere ſuo iuramento
probaret.not.Plot.in l.ſi quando,nume.541.C.
vnde vi. Itaque dum iſti de Attis ſcripta ſemel
producta iterum præſentare minimè aſtringantur,cum manifeſtum ſit, eſſe amiſſa citra eorum
culpam,non eſt, quod pro dictis terminis executio eiſdem denegetur,eo magis,quod pars acquieuerit petitioni totius ſummę maturatę, ad-
33 huc poſt litem cœptam,& ſic ſibi † pręiudicauerit,ac ſuper eis cognoſci & terminari debeat,ar.
not.in capit.primo.de reſtitutio.ſpoliat.moder.
in l.parte furioſo.nume.primo.ff.de his,qui ſunt
ſui,vel alieņ.iur.Pariſ.cõſi.113.colum.1.volum.
primo.

Tertio,executio inſtrumenti pro debito illiquido,ut in diem,uel ſub conditione petitur in
iudicio,& ſi facti executio uera non fiat, niſi eo
liquidato, & purificata conditione, Bald. in l.
cum teſtamẽto C.de manumiſ. teſtam. Doctor.
in l.prima.ff.de eden.in propoſito Corn.conſil.
223.nume.4.& 5. uolum. ſecundo. latè Couar.
uar.reſolut.lib.2.c.11.per totum Cæphal. conſ.
133.num.33.Alciat.reſponſ.130.nume.5.Proſper Carauit.ritu magnæ curiæ 166.num.14.ſuper quo ample deſcribit mari.Freci.de præſent.
inſtrum.8.par.q.1.Ad petendam igitur executionem facti, cum terminus dieſque ſolutionis
uenerit.minimè eſt opus noua inſtrumenti editione,productione,nouoque libello,& inſtãtia,
35 † cum inſtrumenti productio uice libelli funga-
36 tur.Iaſ.in l.1.nu.11.ff. de eden. licet in his † executionibus nullus libellus uel ordo iudiciarius
** requiratur,ex magis ** cõmuni not.Neuiz.conſ.
4.per totum uol.1.ac Io.Bapt.Aſin.ſua praxi.iudici.§.1.c.2.nu.6. & per totum, inſtrumentũq;
de proximo liquidãdum pro liquido habeatur,
Capici.deciſ.48.nu 4.ac Frecia,ubi ſupra,q.2.

Accedat quarto,ulgata regula, de qua ſuperius in l.cum duobus.§. 1. ubi latè Iaſ. a numero
ſecũdo ad nu.19.ff.de iur.iur.cũ alijs per Marſi.
rubr.de fideiuſſ. q. 15,cum ſeq. quod obligatur
37 præſentare † etiam inſtrumentum,ex vnica præſentatione liberatur.Tiraq. in §. hoc ſermone l.
boues.nu.47.100.117.& 139.& in propoſito de
eo,qui tenetur exhibere inſtrumentum,quando
pro ſe uult uti, quod facta ſemel exhibitione amplius non teneatur,& iuramento poſſit amiſſionem purgare, doctrina eſt Raphael. in l.ſi quis
eſt argentarijs.§.fin.num.6.ff.de eden. Vnde ex
his conſortes de Attis.ſententiam pro toto credito obtinebunt, & ſi denuo ſcripta non exhibeant,quæ citra eorũ culpam amiſſa dicũtur,in
gratiam ipſorum iudicatum fuit, ac pro omnibus ſummis petitis & terminis maturatis, lite
pendente, executio conceſſa, die ſeptimo Nouembris,anni 1566.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO Bartholomæo Fliſco ex Buſſeto.

ARGVMENTVM.

Donatio inter coniuges iurata, an ſubſiſtat, etiam

 quòd

quod excedat ſummam legalem, ſic an iuramentum plures defectus ſuppleat.
Inſinuatio, quibus caſibus ceſſet.

SVMMARIVM.

1 *Contractus iuratus non uenit in diſpoſitione generali, ex ** communiori.*

2 *Donatio iurata non comprehenditur in diſpoſitione generali prohibitiua, ex * communi.*

3 *Donatio prohibita inter coniuges, iuramento firmatur, ex ** communiori.*

4 *Iurata coniugum donatio ſubſiſtit, & ſi donans non prædecedat, ex * communi.*

5 *Donatio inter patrem, & filium in poteſtate ſi iurata, ſubſiſtit, ex * communi.*

6 *Donatio remuneratoria, vel ob cauſam, inſinuatione non indiget, ex ** communiori.*

7 *Donatio iurata, non eget inſinuatione, ex communiori. ***

8 *Inſinuatio ſtatutaria ceſſat in donatione iurata ex * communi.*

9 *Donatio pio loco, vel in piam cauſam, non eſt inſinuanda, ex * communi.*

10 *Donatio inter coniuges non prohibetur, vbi donatarius non efficitur locupletior, vel donans pauperior, nec tunc requiritur, vt donans prædecedat.*

11 *Coniunx, rem ſibi donatam poteſt, præſente altero coniuge donante, dare filiæ communi, ſine aliqua iuris ſolemnitate.*

12 *Donationes, quæ morte confirmantur, reuocari poſſunt.*

13 *Donatarius a donatore, in re donata grauatur.*

14 *Cauſa una in donatione poſita, inſinuationē tollit, ex * communi.*

15 *Finalis cauſa dicitur, cum commodum tertij reſpicit.*

16 *Iuramentum non ſupplet plures defectus, ſecundū aliquos, ex ** cōmuniori, ſed contra. nu. 18.*

17 *Donatio duplicem perſonarum, & rei defectum continens, duplici iuramento validatus.*

18 *Defectus plures, iuramentum ſupplet.*

19 *Iuramentum generale in fine contractus minoris poſitum, per illam clauſulam, aliqua de cauſa, uel ratione, tollit impedimentum minoris ætatis, & alios defectus, ex * communi.*

20 *Donatio prohibita fauore publicæ utilitatis, firmatur iuramento, ex * communi.*

21 *Ius canonicum iuramentum præciſè ſeruari mādat, niſi principaliter citra publicam vtilitatem, & mores bonos naturalis ſit præſtitum.*

22 *Natura primordialis actus in gerente actum, ſimpliciter attenditur.*

23 *Iurans præſumitur velle actum irreuocabilem conſtituere, licèt in cæteris ſecundum naturā actus iurare credatur, ex * communi.*

24 *Donatio inter coniuges prohibetur, ne inter ſe ſpolient.*

25 *Iuramentum intelligitur, ſecūdum naturā actus conditionalis, ubi conditio ineſt, ex mente præſumpta contrahentis, ſecus ſi abſolutè interponatur.*

CONSILIVM CLXXXIII.

TRINITAS ADSIT.

SVPPOSITIS nonnullis concluſionibus in iure veriſſimis, a noſtratibus pro communioribus admiſſis, cenſeo (ut breuibus me abſoluam, alijs occupatiſſimus) retrodationem bonorum factam per Dominam Aloyſiam de Maiauacchis, iuribus ſubſiſtere.

1 Prima eſt † contractus iuratos non uenire, nec unquam comprehendi ſub lege, uel ſtatuto prohibitiuo in rem, uel perſonam, ſeu ſimpliciter loquente, ſeu etiam annullante contractus factos ſine certa ſolemnitate, ſub uerbis geminatis, eo quod iuramentum, uel diſpoſitio iurata non comprehendatur in his diſpoſitionibus, Maximè Principum ſecularium, & niſi de iuramento ſpecialis mentio fiat, text. eſt in cap. conſtitutus, ubi Abb. Felyn. Deci. & alij, de reſcriptis. Gloſſ. in cap. cum non deceat, de elect. in 6. quam communiter * probari ait Curt. iun. conſil. 98. num. 7. & in cap. primo. de his, quæ fiunt a maior. part. capituli. Fulgoſ. conſilio. 156. Roman. ſingul. 7. & in conſi. 393. nume. 13. ubi latè Mendoſ. ex * communi, in Apoſtil. uerbo, firmatas, regulam, ac magis ** communiorem ſententiam, ne cæteros tranſcribam, fuſiſſimè ponit Anton. Gabr. com. concluſ. lib. ſecundo. de iure iurand. concluſ. quinta. num. 1. 14. cum ſequen. & per totam, ac Stephanus Lambertēg. ſuper ſtatut. prohib. mulier. contrah. ſin. cert. ſolemni. in uerbo, finis. nume. 11. cum ſequ. quod

2 in terminis † donationis ex communi * ſcribit Ripa, titu. de reune. donat. reſponſo. 1. numer. 3. poſt Iaſonem, in auth. ſacramenta puberum. numero 51. C. ſi aduerſus uendit. & in conſil. 173. uolum. 4. Curt. iun. conſi. 47. num. 4. Ruin. conſil. 100. nume. 8. uolum. 3. & in donatione facta contra formam ſtatuti, cum decreto irritante, ex communi * conſuluit Alciat. conſi. 54. in primo articul.

Secunda

3 Secunda eſt concluſio,† donationes quaſcũ-
que a lege prohibitas, etiam inter virum,& vxo
rem, iuramento validari,& efficaces reddi, nulla
habita conſideratione, prædecedat, vel ne dona
tarius, Bart.in l.ſi cui & augerius,in fi.ff. ad l. fal-
* cid.ex communi * Socin.ſen.conſil.77.num.15.
Crauet.conſi.102.num.6.Imol.Alex. Aret. So-
cin.iun.Ruin.Corn.Dec. Grãmat. Abb. Claud.
Bertrand.Pariſ.Alciat. Rip. Crauet. Didacum,
Duenam,Bellonum & cæteros, quos conſulto
omitto,in prępoſito adducit,& cõprobat,Clar.
in §. donatio. q.9. verſi.ſed quid ſi in ipſa dona-
tione.Ioan.Bapt.Villabob.com.opin.verbo do
natio.nu.123.ſeq.Viui. in verbo donatio com-
** munium opi. in prin.longè que cõmunior ** di-
citur ex cõgeſtis à Mendoſio ad Romanũ, ver-
bo iuramenti conſi.293.Ripa de donat.lib. 3. c.
6.vbi in fi.hanc communem praticatã,& cano-
nizatam refert Cęphal.conſi.61. nu. 22. & ſeq.
volu.1.Rolan.a Valle,conſi.77.volu.1. ſequitur
Gerard.Mazzol.conſi.48.nu.22.Rimi.inſtit. de
donat.§.1.nu.294.Villabob.com.opi.uerbo do
natio.nu.128.Tobi.Non.conſ.1.nu. 10. conſil.
* 56.nu.6.Beccius conſi.79.nu.7.ubi de recepta *
ait,& nu.8.Celſ.Hugo.conſi.115.num.7.dicens
Regiã Catalonię audientiã pro affirmatiua ſem-
per iudicaſſe,Curt.iun.conſi.198.nu. 15. Et hãc
* communem * (quicquid dixerint Deci.Pariſ. &
** nouiſſimè ex magis recepta ** Menoch.cõſi. 84.
4 in pri.art.& nu.54.)in caſu rurſus, quo † donãs
non pr ędecederet, retulit Bald. nouel. tract. de
dote 10.par.4.col.in fin.quem probat formali-
ter Ant.Gabr.ex multis in lib.3. concluſ. ſuarũ,
de donationibus,concluſ.3.nu.1.2. cum ſeq. &
num.29.Roland.vbi ſupra,& Cęphal. conſ. 61.
num.22.24.& ſeq.& hanc concluſionem indu-
biam prorſus ſtante iuramento continuo cẽſui,
præcipuè quod tot Iureconſulti celeberrimi,de
* communi * atteſtentur,ac ratione conuincar,vt
inferius demonſtrabo,& ſecundum illam Parla
mento Delfinale iudicauerit die 14. Auguſti
1543.teſte Crauet.conſi.245.num.12.quã pro
bat in terminus Simon de Præt.conſi.10.nu.22.
& Dominus Hier.Gabriel. reſpondens contra-
rijs,conſi.63.per totum,non diſſentit Bero. cõſ.
5 53.num.19.vol.1.idem in † donatione inter pa
* trem,& filium,ex * communi per relatos ab eo,
probauit Michael Graſſ.com.opin.lib. 1. cap. 8.
q.7.Alcia.conſi.154.Clem.tract.de patr.poteſt.
effect.2.num.32.Clar.in §. donatio. quæſt. 8. in
fi.qui ita iudicatum in eodem parlamento, Del-
finali refert, ex mente Guidi Papæ, & ineptum
Aduocatum credit, qui contrarium affirmare
audeat.
6 Tertia eſt,quod donatio remuneratoria, ſeu
quæ ſit facta alterius pręcedentis reciproeę con
templatione,vel aliter donatio ob aliquam cau-
ſam, quæ ex ſimplici liberalitate non pendeat,
quia propria donatio dici nequit, nulla indiget
inſinuatione,Bar.in l.aquilius regulus, vbi Imo.
ff.de donat.Angel.conſi.199.Roman.conſi.26.
* nu.3.ubi late id ex communi, * & per quotas cõ
probat Mendoſ.in Apoſtil.verbo non indiget,
* Sociu.iun.conſi.77.nu.152.ubi de communi *
uol.1.per alios hoc quoque comprobat Anton.
Gabr.com.concluſ.li.3.de donat.cõcluſ.1.num.
59.lim. 14.& nu.62.lim.15.dicens,idem eſſe in
donatione reciproca,remuneratoria,uel ob cau
** ſam,ſequitur ex magis ** communi legiſtarũ, &
canoniſtarũ.Clar.in §.donatio.q.16.in fi.Mich.
Graſſ.lib. 1.com.opin.cap.8.q.13.Duenas in re-
gula 224.donatio nu.4. Simon de Præt. conſil.
* 144.num.31.cum ſeq.ubi de communi * Bero.
conſi.50.nu.50.& conſi.53.nu.17.& 61.nu. 33.
uol.1.Ioachin.Miſenger.reſpõſo.49.nu. 5. & 6.
7 Quartam ſubdo cõcluſionem,quod donatio
iurata inſinuatione non eget aliqua, quicquid
** nonnulli dixerint,cum hanc ueriorem ** atteſta-
tur Alexand.conſi.4.nu.10.uol.1.Imol. in c. cũ
cõtingat. nu.90.de iur. iur. communem inquit
* Pariſ.conſi.69.num.95.uolum.3.ex communi *
rurſus Iaſ.conſi.51.uol.1. Socin. iun. conſil.67.
num.20.uol.2.& cæteri, quos aggregat,& pro-
bat,dicens non eſſe tutum ab hac opinione re-
cedere.Mich.Graſſ.lib.1.com.opin.cap.8.q.14.
Clar.latè in §.donatio q.8.per totam,in fi.diffu-
sè id comprobat.& ſequitur Mendo.ad Roma.
conſi.26.num.4.uerbo iuramento, Duen. in re-
gula 224. donatio num. 5.limit.5.Hipp.Rimin.
iun.conſi.37.num.57.ac ita Rotæ Romanæ au-
ditorium cenſuit,teſte Paleoto Illuſtriſſimo Car
dinale deciſ.569.Tobi.Noni.conſil.1.num. 13.
** & conſi.56.num.12.ubi de maggis ** communi
Simon de Præt.conſil.10. num. 21. nuncupans
eam communem,& conſ.126.nu.35. ubi uale-
8 re inquit,etiam ſi ex ſtatuto † inſinuatio fieri de-
* beret,ſecũdum communem,* de qua ibi, Villa-
bob.com.opin.uerbo donatio.nu.122.hanc cõ
* munem, * & canonizatam ſententiam recenſet
Ioan.Bolognet.conſi.6.num.50.Curt.iun. con-
ſil.253.nu.33.& conſi.236.nu.5.& 7.uol.3.
9 Quinto loco dico donationem pio loco,cau
ſæ, piæ, uel in pium uſum factam, nulla indigere
* inſinuatione,ex communi * relata per Felyn. in
c.eccleſiæ ſanctæ Marię.num.82.de conſt. Ripa
lib.3.reſponſorum cap. 11.num.11.Pariſ. conſ.
70.nu.23.uol.4.& in donatione facta ſcolari, q̃
iudicatur pia.exemplum ponunt,Rebuf. de pri-
uileg. ſcolar. priui. 64. Graſſus loco ſupracitato
cap.8.q.15.Petrus Duen.in regu. 224. donatio,
in fi.nu.6.Paleot.d.deciſ.569.in prin.
Sexto,& ſi donatio inter uirum, & uxorẽ ſit
prohibita regulariter, id tamen fallit pluribus
in cauſis,quarum duæ caſui noſtro pro nunc re
ctè accommodari poterunt.
10 Primo,cũ maritus non † efficitur locupletior,
& dant excẽplum ſcribentes,ſi uxor donat mari-
to iuſpatronatus tantum,uel bona ex forma ſta
tuti acquiſita,Alexand.in l.ſi conſtante.§.ſi autẽ
in fin. ff. ſoluto matrimonio. Rota deciſ. in an-

tiq.11.de pactis,incipit,conſuetudo,probat Vi-
ui.com.opin.lib.1.verbo, donatio inter virum,
limit.4.Caſſan.in conſuet.Burgund.rubri.4.§.9.
pagina 170.nume.6.vbi enim,vel donans non
efficitur pauperior,vel donatarius non efficitur
ditior,tunc donatio valet,nec requiritur, quod
donans prædecedat donatario, ita limitando
tradit Bapt.Villabob.commun.opin.verbo do-
natio.num.122.

11 Secundo,limitatur,† ſi maritus rem donatam
ab vxore pſente,& cōſentiente,& det, & donet
filiæ amborum,etiam in dotem,quia tunc dona
tio facta ab vxore marito,vt detur filię, inter di-
ctos cōiuges,nō cenſetur prohibita l. ſiue vxor.
vbi Bart.ff.de dona.int.vir.& vxor.Fran. Crem.
ſingul.4.cum addit.quod procedit, & ſi primo
donaret vxor,poſtea maritus id filię traderet,vt
declarat Caſſan.in conſuet. Burgun. de droictz.
rubrica 4.§.9.pagina 170.num.10.limit.quarta.
quem probat Duen.reg.iur.221.numer.6.limit.
6. At cum in præſenti mulier ex ſua ſubſtantia
nihil amittat, quia a marito habuit, rurſus do-
net,& dentur ſtatim filiæ hæredi inſtitutæ, hæc
donatio ſubſiſtet, nec regulis iuris de prohibi-
ta donatione inter coniuges loquentibus ſubia-
cebit.

Septimo,addi poteſt,q̄ ſi teneamus has do-
nationes coniugum,& ſi iuratas non ſubſiſtere,
niſi prędecedente donatore,ſequitur ipſos ante
12 mortem illas poſſe † reuocare, mutare,& de bo-
nis donatis expreſsè diſponere. l. cū hic ſtatus.
§.1.ff.de donat.int.vir.Guid.Papa.conſ.60.num.
6.propterea,cum maritus de illis ſit teſtatus,ex-
preſsè filiam inſtituendo,ante mortem ſuam,at
in rebus donatis vxorem grauauerit,& de eis ꝓ
libito diſpoſuerit, infertur iure id potuiſſe fieri,
etiam citra uxoris aſſenſum,& voluntatem,cum
videatur ſuam primam donationem reuocaſſe.
l.ſi maritus.C.de donat. int. vir. & vxor. Guido
Papa dicto conſi.60.num.6.conſi.194.ſecundo
dubio,deciſio Toloſana,quęſt.453.incipit,item
13 fuit quæſitum.ſcimus pręterea † donatarium in
re donata a donatore grauari in teſtamēto. l. ex
facto.§.Iulianus.ff.ad Trebel.Bald.in c. 1.c. item
ſacramenta,poſt Andr.de Iſernia,de pace iura.
firm.tradit Cel.Hugo.conſil.120.nume.43. Ex
iſtis modo Infero.

Primo luco ſtatutum Buſſeti non obeſſe,cum
ad hunc contractum retrodationis ex cauſa, &
iuratum,extendi nequeat.

Secundo,cum ſit donatio, ſeu retrodatio iu-
rata,confirmetur iuramēto, & ſi inter perſonas
prohibita fuerit,videlicet vxorem, & maritum.

Tertio,cum videatur facta non ex ſimplici li
beralitate,ſed propter pręcedentem donationē
ſibimet vxori,& de eiſdem bonis per maritum
antea factam,rurſus,vt inquit, in ſignum amo-
ris,ac beneuolentiæ erga maritum, in extremo
eius vitæ conſtitutum,vt diſpoſita,ac legata per
ipſum executioni mandentur, ac pro illorum
maiori robore, & firmitate, non erit ſimplex,
& mera donatio, ſed ex cauſa de præterito, &
oneroſa, expreſſa quaſi reciproca, ſeu viciſſitu-
dinaria,& propter voluntatem mariti exequen-
dam. & vt filia illius ſit hæres, & ipſamet om-
nium bonorum mariti vſufructuaria, iuxta di-
ſpoſita in teſtamento, quæ cauſæ, vel ſaltem
14 vna operatur, vt † inſinuationi locus non exi-
* ſtat, quod voluit ex communi *Alexan. conſi.
113.num.31.volum.6.nec dubium eſt, cauſam
15 † illam eſſe finalem,cum commodum Donata-
rij,hæredis filiæ,ſic tertij, & ipſius donantis re-
ſpiciat,Cor.conſi.101.col.fin.volum.primo.Ca
ſtr.in l.ſecunda.§.fin.de donat.Abb.in cap.poſt
tranſlationem.num.180.de reount. Rimin. in-
ſtit.de donat.in prin.num.60.Beci.d. conſil. 20.
num.15.& ſeq.& cauſa etiam dicatur iuſta, quia
multa reciprocè per maritum in dicto teſtamen
to uxori dantur,ar. glo. in l. licèt inter priuatos.
C.de pact.l.ſi pater,ubi Bald. Salycet. & alij. C.
de inoffic.teſtam.Deci.conſil.212.Paſet. conſil.
220.in prin.

Quarto infero cum ſit recordatio,remiſſioq;
bonorum ab uxore facta,ad effectum,ut filia cō-
munis eorum hæres inſtituta a patre,hæc bona
conſequatur,non erit cenſenda uti donatio pro
hibita inter coniuges, ſed ſubſiſtet ex doctrinis
ſuperius citatis,cum totum filiæ coniugum con
muni tradatur,ex l.ſiue uxor.ff.de donat. int. ui-
rum,& uxor.tantoque magis cum patrimoniū
uxoris non diminuatur, eo quod ſimili iure ex
bonis mariti ſibi quæſitum fuerit, ſeruit Socin.
ſen.conſi.114.4.col.uol.1.Domini de Rota de
ciſ.842.in antiquis.

Quinto,ſi non eſt prohibita donatio illa, ſeu
remiſſio, ſequitur iuramentum unicum effectū
operari,uidelicet inſinuationis ſupplementum,
16 adeo quod dici nequit † iuramentum plures de
fectus ſupplere non poſſe,ex Deci. conſil. 239.
num.3.Socin.iun.conſi.48.nume. 18. cum ſeq.
** ubi de communiori**vol.1.Menoch.conſil. 29.
nu.40.& con.84.nu.48. Hippol. Rimin. conſil.
5.nu.139.Mendoſ.ad Rom.d.conſ.26.nume.4.
uerbo,iuramēto.in fi.& in in conſ.326.nu.3. uer
bo,impedimētorum.ſic ſequitur concludi poſ-
ſe hanc retrodationem,ſeu donationem eo mo
do,quo factam,uiribus ſubſiſtere.

Non obſtat,illud,in quo tota uis aduerſantiū
reſidet,uidelicet iuramentum hic non poſſe plu
res defectus ſupplere,inſinuationem inquam,&
legis,ſeu ſtatuti prohibitionem.Etenim pro re
ſponſione conſidero.

Primo,quod in donatione excedente ſummā
legalem, facta per patrē filio,uel inter cōiuges,
ſeu alias perſonas prohibitas, admittunt ſcribē-
17 tes ex duplici † iuramento interpoſito, donatio
nē ualidari,eo ꝙ duplex adſit infirmitas, unicū
enim non tollit inſinuationē,in donatione con
iugum,ita Rom.& ibi Mendoſ.conſi.326.nu. 2.
Curt.ſeu Barbat.conſil.66. in fin. Deci. conſilio

239.

239.Caſſan.conſil.7.Med.ad Roman. conſi.26.
num.4.verbo iuramento,in fi. limit.1.

At hic inſinuatio alio reſpectu tollitur,ceſſat,
nec donationis validitatem impedit,quia eſt ob
cauſam,remuneratoriave, ſeu aliter donatio ip-
ſa ſui forma non eſt prohibita, cum bona dãtur
filiæ communi coniugum,ergo vnicum iuramẽ
tum ſufficiet,cum præſupponant ſcribentes im-
pedimenta quæcunque ſeparatim tolli poſſe.

Secundo dico, cum ſtatutum Buſſeti prohi-
beat donationem inter coniuges,formamq; in-
ſinuationis tradat, non reputantur plures defe-
ctus,ſed unicus tantum,videlicet omiſſio formę
ſtatuti,ſeu requiſitorum,ab illo,adeo quod vni-
cum tantum iuramentum ſufficiat, vt ſuper ſta-
tuto Lucenſi,quod plura in donatione require-
bat,ſentit Alciat.conſi.54.

Tertio, poſſet attentari nullum defectum iu-
ramentum ſupplere,eo quod prohibita non di-
catur donatio,quia dentur bona filiæ communi
cõiugum hęredi,minuſque inſinuatio exigatur,
cum ſit in piam cauſam facta,nempe vt volunta
tes moriẽtium exequantur, & effectum habeãt,
rurſus ob cauſam, & in pręcedentis donationis
remunerationem præſumptam emiſſa, adeo q̃
etiam ſine aliquo iuramẽto ſubſiſtere potuiſſet,
ex Salyc.in l.filię.C.famil.herciſ. Bologne.cõſi.
18.num.15.quapropter dictum de pluribus de-
fectibus ceſſabit,& ſi alias procederet, vbi verè
duo impedimenta concurrent,vt in caſu Rom.
conſi.326.cum Mend.num.ſecundo. verbo,im-
pedimentorum.

Quarto, reſpondetur firmando iuramentum
18 ſupplere duos † defectus,videlicet perſonę pro-
hibitæ donare,& rei propter inſinuationem,ex
mente Alexan.conſil.125.vol.1.eiuſdem Decij,
qui ſibi contrarius extitit in conſi. 232.nume.5.
& conſi.414.in fi.loquentis in donatione patris
erga filium ſummam legitimam excedente, &
concludentis, iuramentum ſupplere plures, &
diuerſos defectus,quia ratio illa generalis,quod
iuramentum ſeruandum eſt, vbi eſt periculum
ſalutis æternæ, tollat quaſcunque obſtantias,al-
legat Caſtr.conſ.219.in antiquis,probat nouiſ-
ſime in propoſito Cæphal.conſil.61.nume.19.
qui reprobat Deci.in conſil.239. ſequitur Soci.
iun.conſi.32.num.18.& conſi. 89. num. 35. vol.
3. Pariſ. & Caſtr. in iurata donatione patiente
plures defectus,Tobi.Noni.conſi.1.num. 14. &
conſi.56.num.14.quod fortius procederet,ſi iu-
ramentum in fine dicti inſtrumenti appoſitum,
19 eſſet † generale, ſub clauſula non contrauenire
aliqua ratione,cauſa,&c. Quia tunc non vnicũ
defectum,ſed omnia,& quæcunque repugnan-
tia tolleret,vt in iuramento per minorem in con
tractu ſuo appoſito,quod ſi addatur ſub illa clau
ſula,non ſolum minoris ætatis defectum tollat,
ſed omnes rurſus in ipſo contractu,etiam reſpe
ctu rei,& perſonę exiſtentis,not.Bar.& commu
niter cæteri ſcribentes, in auth. ſacramenta pu-
berum,circa med.C.ſi aduerſ.vendit. quam cõ-
munem ˙refert Cur.iun.conſi.269.num.10.11.
& 12.vol.3.

Concludo igitur,donationem hãc, maximè
iuratam, & ſi inter perſonas prohibitas valere,
effectumque ſortiri prorſus debere.

20 Nec obſtat,quod † donatio prohibita fauore
publicæ vtilitatis,iuramento non firmetur, per
Nattam conſi.289.vol.2.latè Siluan. conſil. 40.
num.9.cum ſeq.ad nu.33.Cęphal.conſilio.206.
num.59.60.& ſeq.ex quibus apparet, illam eſſe
communem ˙ ſententiam, Quia dupliciter re-
ſponderi poteſt.

Primo,id procedere iure ciuili inſpecto,ſecũ-
dũ quod publica vtilitas præfertur,& operatur
ab initio actus ipſius inualiditatem, quam non
tollit iuramentum de iure digeſtorum, ac anti-
quo,cum ſit acceſſorium ad contractum,& ſecũ
dum primordialem illius naturam procedat,vi-
res habeat,& interpretetur,& ita procedant no
tata per Menoch. d.conſi.84.num. 25. cum ſeq.
ſecus vero de iure canonico,quod hodie ob vin
culum iuramenti attenditur, quia cũ poteſt ob-
ſeruari interitu ſalutis æternæ, promiſſa cum
21 † iuramento ſunt pręcisè ſeruanda, maximè ſi
non ſiot principaliter contra publicam vtilita-
tem,vel bonos mores naturales,vt ex hac ratio
ne omnes ſcribentes concluſionem donationis
inter patrem,& filium,cõiugesve iuratæ firmãt,
Mich.Graſſ.vbi ſupra lib.1.com.opin. capi.8.q.
14. in fin. iuramentum enim ſecundum diuerſa
tempora,& iura diuerſos produxit effectus. Caſ
ſan.conſuet.Burgund.de Droictz.rubrica 4.§.7.
num.60.pag.169.

Secundo dicitur in terminis noſtris,non cõ-
ſiderata illa publica vtilitate,quæ ſecũdario pro
uenit,cum principaliter in fauorem coniugum
prohibeatur,ne inuicem ſe ſpolient, minus attẽ
tis illis bonis moribus, abſolute tenetur hodie,
iudicatur,& in practica ſeruatur, tales donatio-
nes iuramento firmari,vt de communi ˙atteſtã-
tes refert Viuius. Graſſ. Clar. Gabr. & cæteri,de
quibus ſupra in ſecundo præmiſſo.

Minus videntur repugnare huic concluſioni
doctè ſcripta per Menoch.d.conſi.84.num.10.
cum ſeq.nume. 24.cum ſeq.quo loci concludit
naturam primordialem ſimilium donationum
eſſe,vt non fiat,niſi donante p̃decedente,contra
quam iuramentum non operatur, nec contra
mentem,& conſenſum iurantis,qui ſemper cre
ditur ſecundum leges, & naturam primordialẽ
actus donaſſe.

Pro reſponſione nanque,animaduerto.

Primo,quod licèt mens,& conſenſus donan-
22 tis † naturę actus primordiali innitatur, & ſecũ-
dum illam actum gerere credatur,id tamen pro
cedit,vbi ſimpliciter donat,& actum gerit,vt lo-
quitur l.a marito.C.de donat.int. vir. & uxor. l.
cũ hic ſtatutus,§.ſi ambo,ff.eod.& ea redditur ra
tio,quia ille actus inualidus eſt,& nullus,niſi do

nans prædecedat, & ſic quaſi ex teſtamento voluntas ip ius firmatur; At ſecus, vbi in donatione iuramentum promiſſorium, vt hic, interponitur, quia cum actum, & donationem validam omnino conſtituat, ſeu irreuocabilem, ex com-
** muniori ** ſententia, de qua ſupra in ſecundo capite, nõ poteſt amplius pendere a futuro euẽtu mortis donatarij, vel donantis, fruſtraque in actu iam valido, & efficaci reddito per iuramentum, expectatur confirmatio donantis per mortem, vt in ſpecie reſpondet Crauet. conſil. 102. num. 6. verſi. ſolum, quę reſponſio non tollitur, ex dictis Menoch. d. conſi. 84. num. 26. dum inquit Crauettam ſupponere donationem tenere, etiam pręmoriente donatario, quod ſecundum Menoch. falſum eſt, cum lex ei ab initio reſiſtat. Etenim Crauetæ ſuppoſitum veriſſimum eſt, do-
23 nationem ab initio effici validam, propter † iuramentum, quod omnino ſeruandum eſt, ac rurſus ex mente donantis, qui cum iurat, præſumitur actum velle ſubſiſtere, efficacem reddi, valereque irreuocabiliter, eo magis quo fieri poſſit, licet in reliquis actus naturam iuramentum aſſumat l. cum patrem. §. filius matrem. ff. de leg. 2. declarat Deci. in ca. 1. nume. 23. extra de iud. Ferracius cautel. 30. num. 3. & ſeq. Zucard. in l. 1. num. 109. C. de pact. Noni. conſi. 1. num. 9. & in terminis noſtris Simon de Prær. conſ. 10. nu. 17. 18. 19. cum ſeq. ſubdens eodem modo, morte firmari, ſi non eſt reuocata, prout iuramento. ex mente donantis, qui iurandi amplius pœnitere non intelligit, egregiã Hier. Gabriel. conſil. 63. num. 4. & 5. ſcimus quoq; iuramentum actũ ſui natura reuocabilem, irreuocabilem conſti-
* tuere, Anchar. conſil. 142. ex communi * Deci. in l. ſi conuenerit. num. 9. C. de pact. Barbat. conſil. 83. num. 2. Beci. conſi. 64. nu. 6. & 14. Vnde, ſi donatio initio ſubſiſtit, & efficax redditur, præſumptiuè etiam ex mente donantis, propter iuramentum, nulla amplius mortis debet conſideratio fieri; quæ quidem ab initio in donatione iurata ceſſat, eo quod actus iurati non veniant, nec comprehendãtur ſub lege, vel ſtatuto generaliter loquente, vel actum prohibẽte, vt ex probatiſſimo dicto ſuperius in prima concluſione adduxi.

Et certè, ſi tenenda eſt opinio, quod donationes iſtæ prohibitæ, reſpectu perſonarum iuramento firmentur, in dubium redditur, quod nullus mortis euentus amplius conſiderari debet, cum iam actus perfectus, & irreuocabilis redditus exiſtat, vt inquit Gabriel. d. conſi. 63. nume. 4. & ſequen. & hęc eo magis ſententia tenenda eſt, cum Bald. Nouel. Anton. Gabriel. & nouiſſimè Cæphal. illam pro communi admittant, & ſi Dominus Menochius, vir alioquin ſummæ doctrinæ, contrariam magis communiter receptam affirmet.

Secundo reſpondetur, negando primordialẽ
24 naturam † donationis inter coniuges eſſe, quod morte donantis firmetur, etenim videmus multis caſibus valere, & ſi non pręcedat, vt Duenas d. regul. 221. Viuius com. opin. verbo. donatio inter coniuges, Caſſan. d. rub. 4. §. 7. Palatios Ruuios, & cæteri. de quibus per Cæphal. remiſſiuè d. conſi. 61. num. 28. Anton. Gabr. ſuis concluſ. de donat. lib. 3. concluſ. 3. Vnde hæc non cenſetur prima natura, cum illi nullo caſu derogari poſſit, & magis diceretur accidentalis natura ob non reuocationem ante mortem, quam primordialis natura ex morte ſequuta, cum natura dictarum donationom ſit ex lege, vt nullæ exiſtant, non quia morte donantis confirmentur, ſed quia non ſint reuocatæ, Crauet. d conſil. 102. num. 7. uerſic. 4. & quia lex ipſa auxilium præſtet conualeſcentię, non autem reuocationi nec lex ipſa reuocet donationem factam, nec in cauſam caduci vertat, cum donator ſuperuiuit, vt uoluit Bald. conſi. 29. uol. 1. quia ubi ualet donatio, cum iuramento, lex eam reuocare nequit l. ſi. 1. l. nuper. ff. de donat. int. uir. & uxor. ponit Gabc. d. conſi. 63. num. 4.

25 Tertio, reſpondetur iuramentum intelligi, ſecundum naturam primordialem actus. & conditionem actui, ſuper quo interponitur adherentem, ubi conditio ineſt ex mente pręſumpta cõtrahentis, & ſic adhibetur conſenſus conditionalis ex his, quæ not. Bart. & Bald. in l. Titia Seio. §. Imporator, in fi. ff. de leg. 2.

At ſecus, ubi conſenſus purè, & ſimpliciter ꝓſtatur ſuper acto per contrahentem, ſed lex contra eius uoluntatem aliqua ratione, & aliquo caſu actum improbat, ut in ſpecie noſtra in l. 1. & ſeq. ff. de donat. int. uir. & uxor. quia tunc addito iuramento, impedimentum tollitur, firmatur actus, nec ulla conditio ſubintelligitur, ut not. in c. cum contingat. ubi Alciat. nu. 204. de iur. iur. Pariſ. conſi. 33. uol. 3. Iaſ. in leg. ſi conuenerit, nume. 16. ff. de iuriſd. omn. iud. & formaliter in propoſito noſtro reſpondet Hierony. Gabriel. poſt hæc omnia ſcripta uiſus, conſil. 63. nu. 5.

Concludo itaque, præſentem remiſſionem ſubſiſtere, non obſtante, inſinuatione, formaq; ſtatuti omiſſa, nec obſtante, quod donatarius maritus pręddeceſſerit.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO
Franciſco Spagna.

Argumentum ex ſerie articulorum colligitur.

SVMMARIVM.

1 *Valor, & pretium ſtabilium per aſtimatores,*
* *& peritos probatur, ex * communi.*

Periti

2 *Periti duo ſufficiunt in probando actum, ſi in loco reperiantur, ex * communi, etiam quod deponant de credulitate.*

3 *Iuramentum credulitatis ſufficit in peritis, qui certas regulas non habeant, & fallunt quandoque, ut Medici, obſtetrices, æſtimatores, & ſimiles, ſecus in his, qui regulas habeant, vt Aritimeticis, & agrimenſoribus, cum in his aßertorium requiratur, ex * communi diſtinctione.*

4 *Sententia ex peritorum iudicio lata, nunquam tranſit in iudicatum, ex * communi, licet multi contra.*

5 *Geſta inter alios, præſumptionem quoad cæteros inducunt.*

6 *valor bonorum coniecturis, et præſumptionibus æſtimatur, atque probatur.*

7 *Aeſtimator partis contra ipſam, valorem rei probat, & eo magis ſi duo concorditer a partibus electi id faciant.*

8 *Geminatio multa operatur.*

9 *Peritorum relationes in iudicio emiſſæ, nõ retractantur, niſi de errore conſtet.*

10 *Aeſtimator vice arbitratorum funguntur, a quorum ſententia non appellatur, ſed tantum petitur reductio boni uiri.*

11 *Appellationis uice fungitur reductio ad arbitriũ boni uiri.*

12 *Reductio ad arbitriũ boni, niſi ſemel petitur.*

13 *Teſtes, quomodo ſuper valore terrarum deponãt & probent, ex * communi.*

14 *Ratio in teſte, plenior eſt dicto.*

15 *Locatio annua valorem rei demonſtrat, ex communi. **

16 *Pretium eſt iuſtum, cum fructus æquant in viginti annis ſortem, ex * communi.*

17 *Venditio terræ vicinæ, præſumptionem valoris terrarum inducit, ex * communi.*

18 *Varium ex modico tempore non præſumitur, licet ex longo tantum.*

19 *Teſtis ſuper valore rei non includit, ſi de fructibus deponat, non reducendo illos ad pecuniã.*

20 *Fructus intelliguntur, deductis expenſis.*

20 *Emptor tenetur ad damna venditoris, in recompenſationem fructuum, etiam quòd non ſit in mora, vel uenditor non præſtiterit cautionem de euictione.*

21 *Verbum nullum in inſtrumento ſuperfluum.*

22 *Clauſula, promiſerunt reficere damna, & intereſſe, & expenſas litis, cuius importantiæ, & num. 25. 27. & ſeq.*

23 *Clauſulæ contractus ſubſtantialia, & factum, ac cautiones reſpicientia, præſumuntur de partium conſenſu appoſitæ, non autem ex ſtilo notariorum, ex magis * communi.*

24 *Notarius præſumitur rogatus de omnibus clauſulis conſuetis.*

26 *Emptori nõ datur actio pro euictione circa expẽſa litis, ſi obtineat, & aduerſarius abſoluatur ab expenſis, niſi adſit inſtrumento uenditionis, promiſit reficere dãna, expẽſas litis, &c. ex * communi.*

28 *Aduocatus emptor repetit ſuccumbens a uenditore expenſas, quas in alio aduocato feciſſet, ſi ſi hæc clauſula promiſit expenſas, &c. addita fuiſſet.*

29 *Intereſſe debetur principaliter, ut ſors cum in inſtrumento ponitur clauſula, cum refectione dãnorum, & intereſſe, &c.*

30 *Hippotecaria pro alimentis dotis competit, ſi apponatur clauſula in inſtrumento, cum refectione damnorum.*

31 *Datio inſolutum retractatur, ſi vltra debitum verum fiat, ac fructus percepti in ſortem excomputantur, ex * communi.*

32 *Error ex calculis tollitur.*

33 *Calculus vim ſententiæ habet poſt triginta annos, ex * communi.*

34 *Calculus ad declarationẽ, & excuſationem ſententiæ ſit, non quod tribuat aliquid.*

35 *Calculus plus credito cõtinens, non reſcindit ſententiam adiudicationis.*

36 *Tenuta pro maiori veri debiti quantitate non vitiatᷣ in totum, ſed pro credito uero ſubſiſtit.*

37 *Summæ tot ſunt quot, cauſæ ſeparatæ.*

38 *Adiudicatio in re æſtimatione maiori vero credito non reſcinditur, ſi tantum ſit petitum creditum verum, ex crebriori. * **

39 *Statum a iure communi interpretatum capit, ex * communi.*

40 *Poſſeſſor bonæ fidei virtute ſententiæ fructus lucratur.*

41 *Executio per errorem in aliquo facta pro indebito, tantum reſcinditur.*

42 *Dictio, niſi, ſui natura modificatiua.*

43 *Dictio, aliter, eſt a præcedentib. diuerſificatiua.*

44 *Dictio, iuxta, eſt relatiua.*

45 *Sententia referens ſe ad acta probatoria ſubſiſtit, & certa dicitur.*

46 *Clauſula generalis nõ corrigit ſpecifice diſpoſita*

47 *Datio inſolutum uicem emptionis gerit.*

48 *Pretium inueſtiendum per venditorem prius*

per

in d.l.2.3.par. cap. 4.nume.2.cum.ſeq. C.de re-
ſcind.vend.Curt.iun.conſi.165.nume. 20. Ant.
Gomez. var.reſolut. lib.3.de contract. capit. 9.
nnme.5. in fin.Gulielm. Reodan. tract. de reb.
eccl.non alien.rub.de cauſa vtilitatis.num. 145.
146. 519.
2 Duoque periti, † ſeu æſtimatores a partibus
electi ſufficiunt (ſi tamen in loco reperiantur)
qui plenam probationem actus, ſuper quo refe
runt, cõſtituunt. §. quod autem ibi, &c. aut vnus
in Auth. de non alien. proſequitur, ex * commu-
ni Deci. in capitu. propoſuiſti. nume. 10. Crem.
vbi ſupra.num.296. Pinel.num. 5. Gomez. cap.
9.hum.5.ubi de communi * Mend. ad Roman.
conſi.20.num.6.uerbo dictum.
3 Et boc procedit etiã ſi de eredulitate, vel eo
rum iudicio tantum deponant, cum æſtimatio
potius iudicio intellectus, quàm ſenſu aliquo
corporis percipiatur, nec circa æſtimationẽ cer
tæ regulæ tradantur peritis, quorum iudicium
non fallat, niſi ex eorum negligentia, ut in Medi
cis, obſtetricibus, ac æſtimatoribus exemplum
ponitur, quod ſecus in peritis, qui certas regulas
habẽt, & potius ſuper eo, quod ſenſu corporeo
percipitur, deponant, quàm iudicio intellectus
tantum, vt ab aritmeticis, agrimenſoribus, & ſi-
milibus, in quibus iuramentum aſſertiuum re-
quiritur, tenent, Bart. in d. l. 2. in fin. ubi Crem.
num.296.& 298. Cagnol.num.242. Deci. d.ca.
propoſuiſti.num.10. Alciat.in l.1.§.fi. nume. 17.
ff. de verbo.oblig. communem diſtinctionẽ ſcri
bit Mendoſ. ad Rom. in verbo admittitur. conſi.
20.num.5. Adeo quod & ſententia ſuper illorũ
relation e, atque iudicio prolata ſecundum ali-
quos in iudicatum tranſit, quod tenuit Butr. con
ſil.6. ea ratione, ne aliter non detur litium finis,
quieſque in hominum cõmercijs. Pinel. loco ſu-
pracitato.num.6. in fi. dicens cõtrariam opinio
nem Crem. negatiuam, in praxi nunquam ſer-
uari, cui adſtipulantur no. per Abb. & Deci. nu.
14. cũ quotis Mod. Par. ibidem in verbo, contra
in c. propoſuiſti de probat. uolentes, & ſi contra
communem, * tranſire in iudicatum † ſenten-
4 tiam ex iudicio peritorum latam. Cum itaque
ſit publicata, relata, atque per ſententiam ordi-
narij admiſſa æſtimatio viginti quinque ducato
rum, ſequitur a fortiori, illam tantum attenden-
dam, etiam inter alios, uel in alia cauſa factam,
5 cum † geſta inter alios coniecturam, & præſum
ptionem inducant contra cæteros. Abb. & Fel.
in c. pen. in princ. de re iud. Bar. & Iaſ. in l. admo-
nendi. ff. de iureiur. Tiraq. tract. inter alios acta,
limitatione 19. Didac. Couar. pract. quæſt. cap.
15.num.7. Ac ex coniecturis, atque pręſumptio
6 nibus æſtimetur, atque probetur † valor, ac bo-
norum ſtabilium pretium, per text. in l. ſemper
§. hoc interdicto. ff. quod vi, aut clam, in propoſi
to Alciat. conſi.396.nu.5.& 6.
Secundo Domini Iulius, & fratres de Strata
admiſſi Principis reſcripto pro reuiſione ęſtima
tionis iam factæ ex illorum parte, petitum æſti-
matorem elegerunt, qui tãdem. & electus a Spa
gna, iurantes vnà referũt, viſo loco, ac omnibus
conſideratis, terras vna eum ædificijs eſſe pretij,
& valoris viginti quinque ducatorum tãtum in
7 ſingulas bubulcas, ex qua ſola atteſtatione † ęſti-
matoris periti a parte electi uidetur probari ua-
lor. l. Teopompus. ff. de dot. præleg. l. fi. C. de fi-
deicom. l. 1. §. fi. vbi Bar. ff. de verbo. oblig. Go-
mez. vbi ſupra ca.9.nu.5. uerſicu. licet reſolutiue.
Quanto magis igitur ex noua, æſtimatione duo-
rum peritorum concorditer electorum, qui id
in iudicio iuramento firmarunt, plenè verus ua-
lor terrarum probatus creditur. Authen. de non
alien. aut permutan. re. eccleſ. §. quod autem di-
ctum eſt, & ibi d. l. hac edictali. §. his illud. C. de
ſecund. nupt. ac in d. l. 2. ubi Bart. Bald. col. pen.
Cagnol.num.259. C. de reſcind. uend. Iaſ. in §.
quidam.num.70. Inſtit. de act. Fely. in cap. quia
iudicatæ in princip. de præſcript. Ari. Pinel. di-
cto cap.4.nume. 3. Campeg. in ſuis regul. 322.
uerſicu. 12.
Tertio id comprobatur, quia tertia uice alij
ęſtimatores unanimiter electi, vel ſaltem alter in
contumaciam partis, tanquam vicinus optimè
inſtructus, ac informatus qualitatis terrarum
eorum iuramento atteſtatur, ualorem terrarum,
non excedere vigintiſex ducatos, detractis one
ribus. Vnde amplius non eſt ambigendum cir-
ca terrarum pretium, cum hæc trina per peritos
coram iudice publicata æſtimatio, de conſenſu
quoque partium ualorem certum, ac uerum de
8 monſtret, tum ob † geminationem, & triplica-
tionem actus, quæ efficacius operantur. l. baliſta
ff. ad Trebel. multa Marſ. in l. 1. §. quæſtioni col.
pen. ff. de quæſtio. Corſet. tract. de poteſtate re-
gia in princ. ubi num. 76. effectus geminationis
connumerat, Vaſq. de controuer. Illuſtr. cap. 83.
9 num. 12. tum quia † ſententiæ arbitrorum, cal-
culatorum, ęſtimatorum, ac ſimilium peritorum
in iudicio emiſſæ, nunquam retractentur, niſi de
errore manifeſtò cõſtet, ne detur progreſſus in
infinitum, ſed litibus finis tandem imponatur,
Iaſ. in l. 1. C. de errore calculi, Felyn. in c. propo-
ſuiſti.num.11. in fi. de probat. Corn. conſil. 63.
volum.4. Caſtr. conſi. 10. in fin. uolum. 2. Socin.
ſen. conſi. 49. num. 50. uolum. 1. Infinitas enim
euitanda eſt, ſuperfluitas reſecãda, ac litium oc-
caſio tollenda, Neuiz. conſil. 92. in fi. Bero. q. fa-
mil. 105. nu. 5. Iodocus. Burgenſ. tract. de tutor.
& curat. rat. cap. 3. num. 15. & 18.
10 Accedat, quod iſti æſtimatores periti, arbitra
tores nuncupãtur, quia inter partes eorum ſen-
tentiam ſuper pretio, uel contractu proferunt,
Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. nume. 7. ff.
pro ſocio, poſt Cy. & Iacob. de Aren. in l. ſi qui
ex conſenſu. C. de Epiſco. audi. §. pretium. Inſti.
de contrah. empt. l. ſi quis arbitratus. ff. de uerb.
oblig. a quorum ſententia, & iudicio non appel
latur, ſed tantum ob læſionem reductio ad arbi
trium

trium boni viri petitur. Bart. in d.l. ſocietatem.
§.arbitrotum.q.pen.ff.pro ſocio.Abb.in c. quin
tauallis de iur. iur. Nicol.Bello.in rubr.ff.de of-
11 fi.eius.num. 115.& 117. Quæ reductio vice, &
inſtat appellationis fungitur. l. non diſtingue-
mus.§.cum quidam.ff. de recept.arbitr. Bart. in
d.§.arbitrorum,Bald.cap.1.§. fin. quo tempore
mil.Rom.conſi,265.nume.3.Socin. ſen. conſil.
220.2.art.vol. 2. Bald.Peruſin.d.l.2.num.64. in
fi.Vnde ſicut tertio non licet prouocare. l.uni-
ca.C.ne liceat in vna eademque cauſa, ita, nec
ad boni viri arbitrium reductio petitur, quini-
mo,niſi ſemel,ut ſi bis idem, ac cõformiter per
diuerſos arbitratores, vel æſtimatores termina-
12 tum fuerit, nec † reductio aliqua, nec reuiſio
admittatur, not.Bartol.in l.1.in fin.ff. de leg. 2.
Bald.in l.fina. C. de contrah.empt.& in dicta l.
vnica.col.penul.in propoſito Caſtr.conſil.342.
in aliquis, quod eſt conſilium 163. proponitur
infraſcripto num.1.volum. ſecundo.in nouis,iu
re igitur merito æſtimatio iam facta per peritos
præualebit.

Quod vtique quarto coadiuuatur ex dictis te-
ſtium inſtante Spagna examinatorum,dum cõ-
cludunt vti vicini, & notitiam terreni, dictorũ-
que locorum habentes,terras eſſe valoris,& cõ-
munis pretij tantum vigintiquinque ducatorũ,
inſpecta qualitate,& natura illarum, ac quia ita
communiter venderentur, ac alienarentur ab
omnibus terrarum cognitionem habentibus,le
gitimè namque hac via, ac plene æſtimatio, iu-
13 ſtum que pretium terrarum † probatur, iuxta pra
xim,quam docent Bart. & Alex. in fi.in l.pretia
rerum. ff. ad l. falcid. Abb. in c.cum cauſam.nu.
3.de teſti.Felyn.c.ad aures col.pen. de reſcript.
Aret.& Iaſ.num.11.in §.ſi quis agens, Inſtit. de
actio.Cagn.in d.l.2.num.235.Crem.338.Peru-
ſin. in fi.C. de reſcind.vend. Abb.col.3.Imol. &
Felyn.in c.cum cauſa,il 2.de teſtib.Pinel. d.cap.
4.3.part.num.12.& 18. Campeg.d. regul. 317.
verſic.7.& 9.praxim hanc communiter * teneri
improbando valore beneficij, ait Quintil. Men-
doſ.in regul.22. de vnio. & confir. quæſt. 5. in
prin.ſeruit Aemil.conſi.62.num.13.Quod pro-
cedit ſecundum aliquos, etiam ſi nullam ratio-
nem dicti,uel cauſam aſſignarẽt teſtes, ut Pinel.
vbi ſupra. num.11.Socin.iun.conſi.73. nume.4.
volum.ſecundo. vel aliàs ſi atteſtarentur de eo-
rum iudicio,credulitateve, dicentes tamen de
communi æſtimatione,ut hic,uel cum redditio-
ne rationis, quando hæc uerba dictum haud ui-
14 tient, ſi ratio per teſtem aſſignetur, quæ † ple-
nior, quàm dictum reputari ſolet. l. prima. ff. ad
maced.formaliter Bald.Peruſin. in dicta l.ſecun
da,num.64.& ibi poſt alios Cagnol. num. 242.
in fin.C.de reſcind.vend.in teſte enim ſuper ua-
lore deponente ſufficit,vt groſſo modo,vt aiunt
rationem æſtimationis includat, Bald.in l. data
opera.8.prædicamento.C.qui accuſ.non poſſ.
Curt.ad Alexand. in verbo, peritorum, ſub nu-
6.in dicta l.pretia rerum.ff.ad l. falcid. Et hic dũ
deponunt terras eſſe natura leuioris,ac ſterilio-
ris fundi, paucoſque fructus redere concludũt,
merito,quia ſunt vicini, & in loco verſati dictã
æſtimationem,pretiumq; veriſimile cõſtituunt,
ac cæteris præferendi veniunt, Aret.d.§.ſi quis
agens,Corn.conſi.244.num.9. volu.1.Cæphal.
conſi.261.num.15.Marc.deciſ.Delfinat.445.&
maximè,nu.48.& 49.2.par.

Comprobantur quinto loco, dum ijdemmet
teſtes alia ratione, qua pretium probatur, inni-
tuntur ad valorem demonſtrandum, atteſtãtes
in ſingulos annos dictas terras communiter
15 locari potuiſſe libras quinque cum dimidia, ſeu
quinque ſecundum alios,ad not.in d.l.2. Bald.
d.c.cum cauſam de teſti.Campeg. d. regul.317.
in fi.& in d.l.pretia rerum. nanque penſio, ſeu
affictus viginti annorum ſortem, & dictam rei
æſtimationem a peritis declaratam æquat, ſic
16 pretium rei traditæ inſolutum verum, † iuſtum,
commune,& legitimum probatum dicitur,per
Glo.in auth. præterea.uerbo,iuſta, ubi Salycet.
Caſt.& Alfan.collect.841.C.de ſacroſancta ec-
cleſ. Cæpol. tract. de ſimul. contr. præſumpt. 3.
Didac. Couar. var. reſolut. lib.3.cap.9.nume.5.
Rom.ubi Mendoſ.conſi.432. in princ. in termi-
nis Cagnol.d.l.2.nu.233.receptam * ſententiam
poſt alios inquit Pinel.cod.cap.4.nu. 28.& 29.
Valor etenim rei perpenditur ex fructibus in
ratione quinque pro ſingulis centum,ſecundũ
omnes,Iaſ. in l. ſi fundum per fideicommiſſum
in pri.notab. ff. de leg. 1.& cæteri in l.1.§.ſi hæ-
res percepta.ff.ad Trebel.

Sexto ſuperius deducta confirmantur ex do-
cumentis publicis emptionum terrarum in eo-
dem loco, contrave exiſtentiũ. 1569.& 1570.
ſic parum,ante uel de proximo celebratis,in iu-
dicio exhibitis, quia vbi vẽduntur pretio ſimi-
li viginti aureis numis, ſeu vigintiquinque du-
catis tantum terræ vicinæ, uel in eadem regio-
ne ſitæ, quæ tamen ſunt in bonitate, & qualita-
te æquales terris Dominorum de Strata, quo-
rum æſtimatio quæritur, immo in parte triſtio-
ris fundi, ut deponunt teſtes eorumdem ſuper
interrogatorij Spagnæ, vtique ualor ſæpe di-
ctus communis,& iuſtus probabiliter iudicabi-
17 tur, cum in æſtimatione probanda † uenditio-
nes terrarum vicinarum, uel in regione ſitus
eiuſdem rei exiſtentium, præſumptionem uio-
lentam, ſi nõ plenam probationem communis
pretij inducere ſoleant,vt diſtinguendo declara
bat Bald. in d. l. 2. in fi. ubi illum communiter *
ſcribentes ſequi, Cagnol.ait.nu.253 in fi.C. de
reſcind.uend.poſt Alexand. & Mod. in l. pretia
rerum,Barbat. in c. cum cauſa in fin.de empt.&
uend. Iaſ. in §.plus. in fin. ſecunda col.Inſtit. de
actio. Campeg. d. regul. 321. in fin. Propter
anim temporis proquinquitatem rerum æſtima
18 tio † variata non creditur,& ſi diuerſum ex ma-
ximo temporis inter medio,puta annorũ decẽ

ſtatuatur.

ſtatuatur. Bal.in l.unica in fin. C. de ſent. quæ
pro eo,Iaſ.conſil.54.col.penult. volum. primo,
Alexand.in l.in lege.§.in corpora.ff. ad l. falcid.
& in l.ſi filio.§. ſi vir in quinquennium. ff.ſoluto
matrimo.tradit Natta conſi.453.nu.2.& ſeq.uo
lum.2.Siluan.conſi.99.nu.16,Cæphal. conſilio
77.num.14.& ſeq.

Quibus non repugnant depoſita per tres te-
ſtes ex aduerſo examinatos.

Primo, quia nihil concludunt ſuper ualore
terrarum,nec ſuper fructuum valore,ſeu cõmu-
ni æſtimatione, & illorum perceptione, nec in
ſingulas bubulcas; nec ſaltem pro quinque an-
nis antecedentibus. namq; primus dicit de vno
anno tantum,quo extitit ſuper illis colonus par
tiarius,ſecundus teſtis concludit tantum de red-
ditu frumenti: Tertius idem, ſed ſub modo,
quatenus fuiſſet diligenter culta, & laborata, vt
inquit,terra,quapropter ex his valor fundi non
iuſtificatur, tum quia teſtes illi ſint ſingulares,
ſeu coloni, nec valorem fructuum ad pecuniã
19 redactorum † concludant, vt requiritur per Do
ctor.in dicta l.pretia rerum,& in dicta l.ſecũda.
ubi Cagnol.num.239.& 233.in princ.poſt Ca-
ſtr.qui in terminis probat conſi.140.2.col.uer-
ſi.7.dicimus in antiquis,Campeg. d.regul.231.
verſi.8.teſtis,tum quod de tempore certo mini-
mè deponant, nec de omnibus terrarum fructi
bus perceptis, minus de collectis, ſaltem in tri
bus proximioribus annis iuxta opin. Afflict. de
qua in cap.prim.§.ſed res,num.40. ti.per quos
fiat inueſtit. quam in praxi ſeruatam ait Ari. Pi-
nel.d.cap.4.3.par.nume. 29.ut ſit computo,ini-
to cognoſci,& arbitrari haud potuerit, qui va-
lor terrarũ probatus exiſtat ex redditibus uigin
ti annorum coaceruatis, ad not. in dicta Auth.
præterea.C.de ſacro ſancta Eccleſ.& Pinel.d.lo
co.nu.28.

Secundo dicunt teſtes, fructus illos poſſe col
ligi ex dicta poſſeſſione, quatenus tamẽ ſit rectè
culta, bene ſata, & cuſtodita. concluduntque
circa culturam multis fieri expenſas, dictaſque
terras multis oneribus fore ſuppoſitas, quæ ta-
men per ipſos non declarantur, ideo fructuum
20 quantitas liquida probata nõ eſt, cum † fructus
continuo intelligantur deductis omnibus expẽ-
ſis, l.fructibus, ubi Iaſ.num.12.cum ſequen.ff.ſo-
luto matrimo.plura congerit pro more Tiraq.
de retract.§.15.Glo.1.num.8.9.& ſequen.Me-
noch.tract.de recuperan.poſſeſſ.remed. 15.nu.
574.nec niſi illis, & oneribus detractis ex fru-
ctibus, redditibusve immobibũ æſtimatio fiat,
argu.l.fundi trebatiani. ff. de uſufruct.leg. Bald.
Peruſin.in dicta l.ſecunda.num.63.C.de reſcin-
dend.vend.

Tertio, horum teſtium dicta, nullo modo
ſunt attendenda. Primo, quia numero maio-
res ſint examinati per dictum Spagnam.Secun
do deponunt ſuper minori ualore. Tertio pro
iſti concurrant arbitria, & iudicia tot perito-
rum, ac æſtimatorum, vt hinc valor uiginti
quinque ducatorum deductus per Actoris te-
ſtes, ac æſtimatores cõcordes præualeat ſimpli-
cibus atteſtationibus aduerſariorum, qui curãt
aduerſus æſtimatores iudicialiter factas uti læſi
reſtitui, ut in propoſito diſſerebat Bero. conſil.
102.nu.34.& 35.uol.3.

Ex quibus ſatis, ſuperque cõſtat pro voto di-
cti Spagnæ in hoc primo articulo iudicandum.

Circa ſecundum, An per Spagnam mercato
rem damna, & intereſſe lucri ceſſantis (omiſſa
legis diſpoſitione) qua in recompenſationem
20 fructuum † venditori debentur, nulla etiam da-
ta mora emptoris, & ſi uenditor fuiſſet in mora
præſtandi fideiuſſionem de euictione, vel quid
huiuſcemodi faciendi, per Bald.& Caſtren. in
l.ſecunda. C.de uſuris.Ruin. conſil.66. numero
7.uolum.quarto.Cagnol.in l.curauit. nume.31.
C.de actionibus empti.Cæphal.conſi.48. num.
42.Gabriel.commun.concluſ.de empt.& uend.
concluſ. 3.nume.4. & concluſ.quarta. nume.9.
conſequi poſſint uirtute actionis ex uendito re
ſultante ex inſtrumento, in quo emptor terra-
rum in caſu non ſolutionis pretij ipſi promittit
omnia, & ſingula damna, intereſſe, expenſas
litis, & extra, & firmandum arbitror petitionem
procedere.

21 Primo, quia nullum etiam minimum † uer-
bum, nec clauſula in inſtrumento ſine virtute
operandi aliquid adeſſe debent.c.ſi Papa.de pri
uileg.in 6.l.ſi quando.ff.de leg.1. Gloſ.in ca. ſo-
litæ,uerbo,tanquam.de maioritate,& obedien.
Bald.in rubr.C.de contrahen.empt. q.9. Caſtr,
conſil. 72. in an iquis. At uerba inſtrumenti
formalia clarè indicant uenditorem teneri, &
obligatum eſſe ad damna, intereſſe, & expen-
ſas, ſi non ſoluatur pretium, ideo circa hoc nul-
la fieri poteſt difficultas, quia, ut Bald. inquit,
conſil. 215. nume.3. in fin. uolum. tertio. ſicut
dicimus, iſte eſt caſus legis, ita poſſumus dice-
re, iſte eſt caſus ſcripturæ conuentionis,& pacti
& profectò non video qua fronte contradicãt
aduerſarij tam manifeſtæ promiſſioni in inſtru-
mento poſitæ, ubi nulla ambiguitas uoluntatis
partium admitti ſolet. l.ille, aut ille.§.primo. de
leg. primo.l.continuus.§.cum ita,in fi.ff.de uer-
borum oblig.

22 Secundo,† clauſula hæc, promiſerunt refice-
re omnia damna, intereſſe, & expenſas litis, &
extra, apponitur quotidie in inſtrumentis, ma-
ximè emptionũ iuſſu, & mandato contrahen-
tium, non ex capite notariorum, ut allegari ex
23 aduerſo audio, tum quia † clauſulæ contractus
ſubſtantialia, accidentaliaque, factum, ac cautio
nes partium reſpicientia ex abſoluta uoluntate,
& mandato contrahẽtium appoſitæ cenſentur.
non ex notariorum ſtilo, & capite, per Bald. in
l.marer.nu.6.C.de rei uend.in l.errorem. nume.
2.C.de teſtam. & in l. ſecunda. nu.8.C. de exe-
cut.rei iud.Alexand.conſi.142.num. 11. uol.2.

Curt.

Cur.ſenior.conſi.50.in fi. Alciar.in l. prima.§. ſi
quis ita num. 12.ff.de verborum obliga.dictum
** hoc magis ** communiter recipi fuſius recen-
ſet Menoch. conſil. 37.nume.98.cum pluribus
ſequent.Hieron.Gabriel.conſi.113. in fin.Tob.
Noni.conſi.20.num.7.nemoque ab hac regula
diſſentit,quòd verba notarii partium dicantur,
ex Glo. in l. ſciendum. ff.de verborum obligat.
cum vulg.per Nattam conſi.483.nume.7.uol.2.
24 † notariuſque præſumitur rogatus ſcribere om-
nia conſueta in ſimilibus contractibus apponi
ſolita. Dec.in c.cum M.num.6. vbi Apoſtil. Pa-
riſ.de Put.de reaſſumpt.inſtr.rubrica 29. nume.
4.& 5.Ars notariatus quæſt.32.par. prima. Ge-
rard.Maz.conſi. 1. num.122. Simon de Prætis
conſi.121.num.24. & operantur dictæ clauſulæ
additæ,etiam in executiuis,modo nõ repugnẽt
naturæ contractus, ex text. not.in clem.,prima,
de præb.quod declarat Natta conſi. 582.in pri.
vol.3.Gabr.commu.opin.li.6. de conſuet. con-
cluſ.4. nu.5. & 6. & concluſ.10. ac in ſuper quia
in terminis contractus venditionis tradiderint
nobis modum, & cautelam ſcribens ex men-
te Iuriſconſulti in l. venditores. ff. de verborum
25 oblig.addendi hanc † clauſulam formalem(pro
miſit reficere omnia damna,intereſſe,& expen-
ſas lit s,& extra) vt virtute illius nõ ſolum actio
ex promiſſione hominis detur ad intereſſe,vſu
ras pretij, & expenſas, & ne vnquam pereant,
etiam quòd principalis actio periret. not.in l.1.
C.de iud.& in l.quarta.C.de depoſit.per Rofre.
in ſua forma libel.part. quarta,rubrica de actio-
ne ex vendito. num.5. Verum etiam includan-
tur in dicta promiſione, & actione, quæ alias
36 ſui natura minimè venirent. exemplum, † em-
ptor ſecundum aliquos non datur actio pro ex
penſis litis, ſi in iudicio euictionis obtineat, nec
pars damnetur ob iuſtam aliquam litigandi cau
ſam. at ſi in inſtrumento clauſula hæc appona-
tur,emptori pro omnibus, ac iſtis expenſis ſuc-
curſum erit, not. Bartol. Alexand. & Iaſ. in d. l.
venditores.Bald.in l.prima.nume.11.C. de peri-
cul. & commod. rei uend. Natta conſil. 232. in
princ.Caballin.in tract. de euictio. §. 3.nu.146.
& ex communi * Alciat.conſi. 140.num.6.Rur-
28 ſus promiſſa dupla in caſu euictionis,ſi † emptor
illam pro litis æſtimatione a vẽditore obtineat,
aliarum rerum nomine, de quibus caueri ſolet,
nihil cõſequetur.l.emptorẽ. §. 2.ff.de act.empt.
tradunt Alexan.Cuma.& Iaſ. in d.l.uenditores,
& tamen ſi vltra duplã,addantur illa uerba, quę
per Notarios apponi ſolent, promiſit duplum,
expenſas,& omnes alias brigas, &c. non duplã
tantum conſequetur, ſed omnes litis expenſas,
ne verba illa ocioſa, & ſuperflua remaneant, ut
declarat Iaſ.in d.l.venditores.nume.5. quamuis
de tali dicto dubitent nonnulli, & Caballin. lo-
co ſupracitato.nume.150. Præterea ex illis uer-
28 bis,& clauſula addita, ſi emptor † aduocatus ſuc
cumbat, repetit a venditore iure actionis ſum-

ptus, quoſi ipſe in alio aduocato feciſſet,ex men
te ſecundum aliquos Bald. in l.fin. in fi. nu. 12.
C.de fruct.& lit.expenſis,quem in caſu ſuccum-
bentiæ tantum, ſequuntur Celſ. Hugo.nu. 269.
Ioan. Bertachin. & pract. notatiatus de clauſu-
lis contractuum,in verbo, promittens venditor
emptorẽ,&c.qui eiſdẽ verbis formalib.vtũtur.
Dum ergo clauſula hæc diuerſos effectus parit,
nec mirum erit, ſi vti ex mandato contrahentiũ
poſita actionem ex vẽditio pro damnis, & inter
eſſe venditor pretio non ſoluto præſtabit.

Tertio,clauſula cum refectione,atque reſtitu-
tione omniũ,& ſingulorum damnorũ,intereſſe,
& expenſarum litis, poſita poſt promiſſionẽ du
pli pretij,& liuellorũ terminis ſoluendi elapſis,
comprehendit intereſſe ex mora propter tẽpus
præteritum,ar.l.1.in pri.§. ſi ſterilis, & §. cum p
venditorem. ff.de act.empt. acceſſoriq; ad ſor-
tem ipſam pretij,& liuellorum venit. ſic eodem
29 modo,actione,forma,& iure debitum erit,† in
tereſſe, ſicut ſors, & pretium ipſum l.1.& ſeq. ff.
de pecul. cum vulg. diciturque intereſſe, & lu-
crum ceſſans in dictis verbis ſtipulatum de te-
nore inſtrumenti, prout pretium, & res princi-
palis,ex doctr. Bal. in l. ad probationem num.1.
C.de probatione,quam in terminis noſtris pro-
bari video, per Octau. Cacher.deciſ. Pedemon
129.num.12.& Alciat.conſ.278.& 680.quo lo
co reſoluit hanc clauſulam multum operari, &
ſi concepta hoc modo, ſub refectione damno-
rum,& intereſſe litis, cum intelligatur de inter-
eſſe debito ex mora commiſſo.

Quarto videmus in praxi,& à Senatu Mãtua
no alias in facti contingentiam admiſſum,quod
ex dicta clauſula hodie per omnes notarios in
inſtrumentis apponi ſolita, nempe cum reſtitu
tione dotis,omnium damnorũ,ac intereſſe,&c.
30 † hipotecaria actio pro alimentis vxori in bonis
mariti competit,quę ſecundum aliquos circa di
ctam promiſſionem ceſſaret,ex dot.Bal.·Nouel.
in tract.de dote 6.par.princip.7. priuileg.in fin:
quam in terminis ſequitur Alciat. conſi. 332.
ſubdens hodie ob appoſitionem dictæ clauſulæ
in inſtrumentis ceſſare omnes amaritudines,an
hipotecaria pro alimẽtis,ſicut pro dote compe
tat,idem Alciat.conſ.140.num.3. & 4.dixi con
ſil.120.nu. 38. & ſeq.lib.1. Et ſi producit actio-
nem hipotecariam clauſula hęc vulgatiſſima ho
die in quolibet inſtrumento appoſita, ſimili iu-
re actionẽ ex vẽditio inducet pro damnis,& in-
tereſſe, quæ ſorti principali accedunt, l. Lucius.
ff.qui pot.in pign. habea.l. ſoluitur.§. ſi paciſca-
tur.ff.quib.mod.pign.vel hipoteca,ac ex conuẽ
tione,vtſupra,& quia appellatione intereſſe ali-
menta veniant,per Bald. & Alciat.in præcitatis
locis. concluditur itaque intereſſe petitum per
Spagnam iure actionis deberi.

13 Tertio principaliter controuertitur,nũ † da-
tio inſolidum Spagnę facta, vti nulla,ſit retractã
da,& fructus percepit in ſortem computãdi, ex
quo

quo vltra creditum verum aliquid conſequutus
fuit, ex * communi ſcribentium placito, in l. 1. §.
ſed ſi mihi, vbi Alcia. nu. 30. communem atteſta
tur. ff. de uerb. obl. Rom. & ibi Mendoſ. de com-
muni conſ. 454. num. 12. Erat nanque creditor,
primo in menſe Maij anni 1561. ex ſorte ſcuto-
rum quingentorum, ſecundo pro liuellis anno-
rum curſis ad menſem Maij 1564. ſuper ſcutis
duobus mille & treſdecim, & ſolidis quadragin-
taduobus, in & de ſcutis ducentis vno, & ſolidis
trigintaſex. Tertio pro reſiduo pretij debito in
menſe Maij 1561. ſcutorum millequingentorũ
treſdecim, ſolidorum quadragintaduorũ. Quar-
to pro damnis, & intereſſe lucri ceſſantis ſortis,
& liuellorum non ſolutorum creditori debitis
temporibus iuxta formam ſententiæ in ratione
quindecim pro ſingulis centum a menſe Maij.
1561. citra. Et tamen data fuerunt per calculato
rem creditori damna, & intereſſe, incipiendo a
menſe Decembris 1563. ſic pro eodem tempo-
re liuelli, & intereſſe.

Verum, ut fatear ingenuè, tantum abeſt, da-
tionem in ſolutum nullam ob creditum de pluri,
ſic indebitum dici, quin ualidam omnino putẽ,
calculum tamen reformandum pro credito le-
gitimo non petito, debito tamen ex iure, & par-
tium conuentione.

Conſidero namq;, quod a menſe Maij 1562.
ad menſem Maij 1564. liuelli petiti fuerunt iux-
ta promiſſa, ſic pro duobus annis, quorum ulti-
mus terminus erat præfixus in menſe Decemb.
1563. ut docent ſcripturæ, partis inſtrumentum,
& ſententia Rotæ, de quibus in proceſſu, primo,
& ſecundo ſubhaſtationis.

Conſidero ſecundo loco ſortem àureorum
numorum quingentorum, & millequingentorũ
treſdecim & ſolidorum quadragintaſex, iuxta
tempus præfixum in inſtrumento petitam, & ad
iudicatam fuiſſe, vt legitur in eadem petitione
Spagnæ, & in ſecundo capite ſententiæ Rotæ.

Rurſus tertio animaduerto, quod damna, &
intereſſe debita erant, hoc modo reſpectiuè, vi-
delicet pro ſcutis quingẽtis a menſe Maij. 1563.
citra, ſed quia liuelli fuerunt petiti pro hac par-
te, omittentur pro liuello tamen debito pro an
no 1562. a mẽſe Decembris dicti anni citra de-
bẽtur, ac pro liuello debito pro anno 1563. qui
deriuat ad menſem Maij 1564. a menſe Decem
bris 1563. citra, pro ſorte uero ſcutorum mille
quingentorum treſdecim, & ſolidorum quadra
gintaduorum, a menſe Maij 1564. citra.

Cum itaque in actis computentur coaceruа-
tim omnia dãna, & intereſſe, ac lucrum ceſſans
pro ſorte ſcutorum duorum mille treſdecim, &
ſolidorum quadragintaduorum, & liuellis, vide-
licet ſcuta ducentumunum, & ſolidis trigintaſex
a menſe Decembris 1563. citra, errore certè du
ctus ratiocinator in damnum vtriuſque credito
ris inquam, & debitoris compoſuit calculum
cum reſpectu partis liuellorum debeantur dam-
na ante menſem Decembris 1563. reſpectu ve-
ro ſcutorum duorum mille treſdecim, & ſolido-
rum quadraginta duorum debita ſint tantum a
menſe Maij 1564. citra, ideo reuideri, ac iterum
32 ratio omnium iniri debet, cum † errores ex cal-
culis perpetuo tollantur. l. 1. ibi ueritati, non af-
ferri præiudicium, ubi Bartol. Angel. Caſtr. Co-
menſ. Iaſ. & Deci. num. 2. C. de erro. calcul Bart.
in l. inſtar. C. de iur. fiſci. lib. 1. dicens vim ſenten-
33 tiæ tantum habere † calculum poſt triginta an-
nos elapſos. Lod. Burgenſ. de tut. & curat. ratio.
cap. 4. num. 21. & 22. multa Pariſ. conſi. ult. num.
21. & 27. uolum. 1. dictum receptum * ait Ema.
Soarez. recept. ſentent. uerbo, error. num. 159.
Ex calculi tamen reuiſione non retractabitur
datio inſolutum iudicialis, nec fructus in ſortem
computabuntur.

Primo, quia petitio Spagnæ, ac ſententia ſu-
per illius capite prolata, comprehendit creditũ
eiuſdem verum, certum, damna, & lucrum ceſ-
ſans tantum a diebus, quibus erant deſtinatæ ſo-
lutiones ſortis, & liuellorum pretij, vt exprimit
34 ſententia, ideo quicquid in † calculis ponatur,
qui ad declarationem tãtum eorum, quæ in ſen-
tentijs continentur, fiunt, nec dẽt inſolutum, vel
ius aliquod in creditorem transferant, Bal. in l.
ſi reſiduum in prin. C. de diſtr. pign. Alex. in l. ſi
mora. num. 4. ff. ſoluto matrimon. Barbat. conſi.
79. col. 3. uolum. 3. Neuizan. conſi. 94. num. 17.
nec probent dominium, uel poſſeſſionem rei,
ſeu ius ipſum, ſed quod poſſeſſum, uel detentum
fuit, ſic actum executionis ſolum declarent, Rui.
conſilio 124. numero tertio, uolum. 5. ſat eſt nõ
eſſe petitum, nec iudicatum plus debito vero,
dum ſententia adiudicationis, ſeu primi, uel ſe-
cundi decreti a iudice lata, uera, & iuſta ſit, illaq;
tantum continens, plus credito vero annulle-
tur in totum, ea ratione, quod ſententia ſit indi-
uidua, in quibus utile pro inutile uitietur, mini-
35 mè vero † calculus, uel ſententiarum executio,
quæ nec indiuidua ſunt, nec a iudice, uel parte
fiunt, reſcindantur, per tex. in dicto §. ſi centum,
ubi Iaſ. in prima Roman. conſi. 450. nume. 4. &
454. num. 12. Bald. in l. certi condictio. nume. 3.
ubi Bartol. conſultum, ita reſpondiſſe ait. ff. de
condict. indebit. ſequitur ibidem Aret. 1. col. fin.
Alexand. in l. iuſte poſſidet. num. 20. ff. de acqui-
rend. poſſeſ. Et lata ſententia illius executio ex
commiſſione iudicis fit in bonis debitoris, illo
etiam non citato, Marant. in ſuo Specul. aure. 3.
& ult. actu princip. num. 19. ita ut ſola ſententia
adiudicationis conſideretur, ex qua dominium
transfertur, Alberi. in l. creditor. C. de diſtra. pi-
gno. Afflict. deciſ. 388. num. 4. Marant. d. nu. 19.
Aſini. ut infra, non autem calculus, uel nuntij
actus, & executio.

Secundo ſcimus, quòd executio inſtrumenti
36 petita in bonis pro credito non uero, ſeu tenuta
in executione inſtrumenti a parte obtenta pro
quantitate maiori, quàm ſit debitum, non vitia-
tur

tur in totum,nec annullatur, ſed pro crediro ve-
ro ſubſiſtit.tex.eſt in l.1.§.ſi duo, uerſi.idem ibi.
nam pars ſola per interdictum auferetur.ff.quo-
rum legat. quem in terminis citat Aret. qui pul-
cram tradit diſtinctionem in d.l. certi conditio.
§.quoniam col.fin.ff.ſi cert.pet.& in l.1.§ pen.in
fi.ff.de uerbo.oblig.ſequitur Iaſ.in d.§.ſi centum
num.2.in fi.uerſi.limita. Ioan. Bapt. Aſin.aliam
limitationem ſubuectens ad d.§.ſi centum in ſua
praxi Iud.§.7.cap.5.limit.11.num.15.& 16.Vn-
de ſi calculus continens plus debito in parte,fue
rit executioni mandatus,non poterit tamen re-
tractari adiudicatio per ſententiam iudicis fa-
cta,cum illa legitima ſit iuri, & veritati confor-
mis,quamuis in maiori quantitate vero,& iudi-
cato executa.

Tertio ſententia ſecundi decreti adiudicat ter
ras pro diuerſis creditis,& ſummis. Primo pro
quingentis aureis: ſecundo pro liuellis duorum
annorũ·Tertio pro mille quingentis treſdecim,
& ſolidis quadraginta duobus: Quarto pro dã-
nis,& intereſſe,vnde admiſſo(citra ueritatis prę
iudicium) ſententiam adiudicationis continere
plus debito in capite damnorum, quæ non de-
bentur,niſi a menſe Maij 1564.citra,calculus ve
ro in executione ſniæ a Iudice cõfirmatus,prin-
cipium ducat a menſe Decemb.anni 1563.Atta
men nec in totum reſcinderetur adiudicatio,nẽ
pè pro alijs capitibus,& ſummis veris,& debitis,
ſed pro illa parte ſeparata damnorum,& intereſ
37 ſe,cum tot † ſummæ uideantur,quot ſunt cauſæ
ſeparatæ,arg.doctr.Bar.in l.Lucius.§. qui habe-
bat.ff.ad Trebel.in propoſito per Aret.ſubtilem
in d.l.certi condict.§.quoniam in fine.uerſic.aut
ſunt diuerſa.num.21.ff.ſi cer. pet.ubi Soc.num.
32. & in l.iuſte poſſidet.in fine. quibus tranſit
Cagnol.in l.cum amplius in fi.princ.ff. de regul.
iur.
38 Quarto admittunt omnes, quod ſi res † adiudi
cata uel creditori aſſignata ſit æſtimatione ma-
ior credito uero,non tamen ſit erratum in peti-
tione,& adiudicatione crediti, quia quod debi-
tum erat tantum ſit petitum,adiudicatio, & ſolu
tio minimè retractantur, niſi pro eo pluri, quo
ultra creditum, fuerit dicta res aſſignata,quan-
do pro concurrenti rata ſubſiſtat. l. fina.§.ſed ſi
quidem,ubi Bal.C.de iur.dom.impetr. Caſtr.&
Alex.in d.§.ſi centum,ubi Iaſ.num.2. Aret.Soc.
& Deci.3.not.in d.§.quoniam.l.certi condit.ff.ſi
cert.pet.& in l.cum amplius in pri.uerſi.2.regu-
la iſta.ff.de reg.iur.Afflict.deciſion.218.num.2.
** Ruin.conſi.160.nu.25.uol.2.crebriorem ** ſen-
tentiam nuncupat,Mendoſ. ad Roma. d.conſil.
454.num.12.uerbo Bar.in fin. Conceſſo itaque
Dominum Spagnam prædium ſatis amplũ ob-
tinuiſſe in executione iudicati,ſeu calculi,uel alia
de cauſa,& ultra creditum uerum,non tamen re
tractabitur ſententia,& datio inſolutum,cum il-
la contineat creditum legitimum tñ,non etiam
partem aliquam falſam,vel erroneam, quæ de-

ducta in calculo,& in executione reuideri,& re
formari pro rata debet,tradunt Doctor. in d.§.
ſi centum,& in d.§.quoniam.

Quinto caſum noſtrum decidi cenſeo ſtatuto
Mantuæ ſub rub.de mod.& for.proced.in bon.
abſent.& contu.ad fi.uerſi.& ſi quo tempore, di
ſponente,ꝙ creditor,& emptor,qui bona ſubha
ſtata habuerint,fructus perceptos,& cõſumptos
medio tempore lucrentur,nec illos reſtituere te
neantur,cum re ipſa,licèt retractaretur remedio
nullitatis datio inſolutum,vel ſententia adiudica
tionis per iudicem data, etiam ſi euidenti defe-
ctu actorum grauatus obtineret,excipitur caſus,
niſi ex eo,quia debitum non ſubeſſet,dicta ſentẽ
tia,uel adiudicatio reuocaretur. tunc enim fru-
ctus omnes cum re ipſa reſtitui mãdat.exceptio
nem tamen iſtam rurſus declarant,ſtatuẽtes,niſi
creditor poſſediſſet, & obtinuiſſet bona fide iu-
ſta ignorantia ductus, quia tunc lucraretur fru-
ctus conſumptos,etiam quod non ſubeſſet debi
tum,ex quo ſtatuto.

Primo colligo,quod retractatio, & reſciſſio
ſit tantum reſpectu ſniæ, & dationis inſolutum,
non autem calculi, & rerum traditionis, eo qđ
ſtatutum ſemper de ſententia lata,&adiudicatio
ne reſcindenda,ac reuocanda loquatur.

Secundo,ꝙ ubi debitum ſubeſt, quoquo alio
mõ annulletur ſnĩa,fructus tñ lucrantur,ẽt ꝙ res
reſtitueretur. Tertio, ꝙ in caſu non ſubſiſtentis
debiti creditor lucratur fructus,nec illos compẽ
ſare tenetur, dum illos bona fide,& iuſta igno-
rantia ductus perceperit, quæ omnia ad propo
ſitum noſtrum reducendo,inferunt.

Primo,quod ſnĩa dationis inſolutum ad Spa
gnæ commodum lata,non retractabitur, cum il
lam reſcindi, annullarive uti plus debito conti-
nentem,aduerſarij non inſtent,ſed calculum,&
executionem tantum, quæ attendi minimè de-
ber,d.l.1.§.ſi duo.ff. quorum legat.

Secundo,licèt in aliqua parte, puta damnorũ,
non ſubſiſteret debitum, attamen in totum ſnĩa
non retractabitur, tum quia uel ſtatutũ aliquid
addat diſpoſitioni iuris communis, ad not. in l.
1.ff.de offi.cius,ubi Iaſ.& Deci.ex in l.2.ff.ſolut.
matri.ſic intelligatur,ut ſententia, vel datio inſo
lutum reſcindatur, ſi nullum debitum ſubeſſet,
non autem ſi aliqua pars tantum,quando idem
ex iure communi in iſto ſecundo caſu diſpona-
tur.d.§.ſi centum.& vt aliquid operetur, debeat
procedere,etiam quod pro parte tantum ſubeſ
39 ſet creditum,uel ſecundo, quod † ſtatutum iure
communi non repugnans, interpretationem
ab eodem iure communi capiat,Bartol. in l.om
nes populi.num.60. ubi etiam Iaſ.num.60.ff.de
iuſt.& iur.Curt.ſen.conſi.80.in prin.Iaſ. in auth.
prętereа.num.14.& 15.C.unde uir,& vxor, De-
ciſ.conſilio 445.numero 49. qui hanc commu-
* nem affirmant, & in conſi.356.numero 4.poſt
Alex.conſi.85.nu.10.uolu.4.& 137.uol.1.& ſic
prout ſunt diuerſa capita, & ſummæ, ita diuer-
ſimode

ſimode reſcindatur, & ſubſiſtat ſentētia per Are.
in d.§.quoniam in fi.l.ſi certi conditio. ff. ſi cert.
pet.quę ideo dato quod reſpectu damnorū plus
debito contineret, in cæteris tamen iuribus ſubſiſtat.

Tertio infertur, quod fructus per Spagnā percepti nullo modo ſunt in ſortem computandi,
quia ſi ex ſtatuto, etiam debito non ſubſiſtente,
creditor bonæ fidei lucratur fructus, quanto magis iſtos aquiſiuit Spagna, qui non ſolum de credito vero legitimo docuit, ſed etiam poſſeſſor
40 † bonæ fidei extitit virtute ſententiæ adiudicationis.l.iuſte poſſidet.ff.de acquir. poſſeſſ. traditur in l. penul. C. de euict. Aleiat. in tracta. præſumpt.regul.3.præſumpt.5.Didacus in cap. poſſeſſor. tertia part.§.8.numero ſecund.de reg.iur.
in 6.Menoch.de recuper.poſſeſſ.remedio 13.numero 63.

41 Sexto, comprobantur omnia, nam ſi per † errorem aliquid ab executore ſententiæ exequatur, reſcinditur tantum, quatenus eſt indebitum,
non vltra. ita Barto.in ſum.l.fi.§.fi.ff. quod met.
cauſa ſequitur Barbar.conſi.51.vol.1.& cum notorie de debito conſtat, ſi iudex, non ſeruato ordine iudiciario, cogat per executorem debitorē
ſoluere creditoris, vel ei dare rem debitam, ſolutio nō retractatur, cum ex ea ſit ius creditoris extinctum. Alber.in l.ſi ante.§.fi. & in l. ſi de ui.ante fi.ff.de iud.nunquam enim inordinata executio retractatur, ſeu debitè factum reſcinditur per
modum indebitum, Bald.in l.fin.§.fin.in prima
lect.ff.quod metus cauſ.Angel.& Innocen.in ea
pit. cum veniſſent de reſtitut. in integr. multa in
propoſito deſcribit, Neuiz.conſi.77. numero 8.
cum ſeq. Cumque Spagna exiſtat in maiori quātitate, quam ſit executum, virtute calculi erronei, creditor, non poterit iam traditum repeti,
vel annullari, vt circuitus inutiles tollantur. Cardin.conſi.105.in fin. ſeruiunt not. per Doctor.
maximè Iaſ.in l.ſi pacto, quo pęnam, C.de pact.
Neuiz.d.conſi.77.nu.7.

Quartum articulum aggredior, & dico, terminandum eſſe rurſus in gratiam Spagnæ, ac bene iudicatum per Clariſſimā Rotam fuiſſe, quādo oppoſitio de nullitate ſententiæ adiudicationis pro ducatis trecentum quinquaginta inueſtiendis minimè procedat.

Primo, quia pactum illud, quod denarij non
ſoluantur, niſi inueſtiantur, reſoluitur, modificaturq; per ſubſequentem clauſulam, niſi aliter dictus Spagna ante ſolutionē acquiſierit proprietatem, vel proprietatis, ſuper quib.ſit vxor cauta
pro dictis ducatis trecentum quinquaginta. Id
42 enim importat † dictio niſi, ſui natura modificatiua, & excluſiua, ſcribūt omnes in l.actione, ubi
Iaſ.num.3.C.de tranſact. Alber.in l. eum qui.§.
qui iniuriarum.num.16.ff.ſi quis caut. formamque inducit, Deci.conſi.2.num.532. Paris conſil.17.num.22. & conſi.96.num.109.volum.1.
Port.conſi.213.num.9.Rurſus & aliud verbum,
43 aliter, quod eſt a præcedentibus diuerſatiuum,
l.1.ff.quemadmo.teſtam. aperiantur.cum ergo
Spagna acquiſiuit, ſeu retrohabuit domum pro
prima eiuſdem uxoris æſtimatam alias ducatis
trecentum, demumque vti melioratam, venditam, alienatam, ac recuperatam pro octingētis,
vt ex inſtrumētis publicis conſtat, cui dubium,
quod pactum ceſſauit ſtante dotis uxoris cautione, ad ea, quæ congerit Tiraquel. a ceſſant.
cauſ.prima parte numero 198.217.& 231.

Secunda ſententia adiudicationis non dat
inſolutum plus debito, uel pro ducatis trecentum quinquaginta abſque onere inueſtiendi,
ſed Spagnæ adiudicat quantitatem certam, ducatos inquam mille trecentum quindecim, ſolidos quadragintaduos ex cauſa reſidui pretij dictę poſſeſſionis, & iuxta ſeriem, & formam inſtrumenti emptionis, & inueſtituræ ſub die vigeſimoſeptimo Maij. MDLIX.in quo dictum pactum inueſtiendi pro cautione vxoris continetur. Vnde intelligetur neceſſario adiudicationem fieri ſecundum tenorem pacti, & formam
inſtrumenti, nempè quod inueſtiantur, cum id
44 importet dictio relatiua, † iuxta, quæ exponitur,
pro ſecundum.cap.maiores de baptiſ. Alber. in
diction.verbo iuxta, & ſecundum pacta dicti inſtrumenti relati intelligenda ſit ſententia. l. aſſe toto.ff.de hæred.inſtit. Auth.ſi quis in aliquo.
C. de eden. cap. Abbate ſanc.de verbo.ſignific.
ac cum omnibus qualitatibus, modis, & formis relati. l. in teſtamentis. ff. de conditio. & demonſtrat.Bartol.in l.pri.ff.de recept.cum ſimil.
45 Quodque † ſententia referens ſe ad acta probatoria (vt hic) non autem aſſertoria, vel enunciatiua ſubſiſtat, ac in ſententia dicatur id certum, & liquidum comprehenſum, quod ex
actu puta inſtrumento liquido, & certo refertur, probat.l.in ſumma. ff. de re iud. l. ſecund. C.
de ſent. quæ ſine certa quantitat. Iaſo. in l. ait
Prætor.§.primo.ff.de re iud. Alexand. ex communi conſilio 53.numero 20.in fin. volum. 5.
Sebaſt.Vant.de nullit.ex defect. proceſſ. numero 103.& ſequ. omnia enim in ſcriptura ſe referente verè, & propriè poſita cēſentur, quę in ſcriptura, ad quam fit relatio leguntur, Roman.conſil.80.nu.2.conſi.301.nu.14.cum Mendoſ.Dec.
conſi.47.cum addit.Mod.Aimo.conſi.45.nu.4.
& in propoſito de relatione ad inſtrumentum,
Bal.conſi.212.vol.5.Bero.cōſi.111.n.36.vol.2.
ac de datione inſolutum, quæ ſe ad inſtrumentum referat, & ſubſiſtat etiam vbi nō eſſet oppoſita compenſatio, quæ debitum extenuaret. Cæphal.conſi.47.nume.46.verſic.ſecundo. Nec dicta clauſula iuxta ſeriem, & formam dicti inſtrumenti referetur ad quantitatem tantum.

Primo, quia quantitas certa iam declarata, &
deſcripta erat in ducatis mille trecentum quindecim, ſic relatio ad illam fieri nequit, ſed
ad pactum tantum inueſtiendi, ne Iudex videatur ſe ſtatim velle corrigere in quantitate,

ſuper quia iam ſpecifice diſpoſuerat,argu.l.non
ad ea.ff.de cond.& demonſt.& in contract. Bar.
in l.fin.§.idem quæſijt.nume.4.ff.de cond.inde-
bit.Natta conſ.403.num.7.volum.2.facit quod
46 dicunt omnes,† clauſulam genrralem non cor-
rigere,nec minuere ſpecialiter diſpoſitum.l.quo
tiens. C.famil.herciſ.minus reſeruationes , vel
clauſulas iurium reſeruatiuas, vt de clauſula ſal-
uo iure &c.non referri ad id,quod eſt diſpoſitū,
& expreſſum , ſed tantum ad omiſſum And.de
Iſer.in c. 1. qui ſucceſſ. teneant. Caſtrenſ. conſil.
162.tertio quæſit. in antiqui. Vrſil. ad Afflict. de
ciſ.112.num.9.& deciſ.355.nu. 7. ſcripſi conſil.
171.lib.2.

Secundo,quia id ex alijs capitibus,& partib.
ſententiæ manifeſtum redditur , nam iudex vbi
pro quantitate tantum præferri voluit , etiam
quod de illa per inſtrumentum conſtaret,non ſe
retulit ad inſtrumentum , & demum ad inſtru-
menti ſeriem,& formam,vt in c.3.ſecundæ par-
tis ſententiæ.5.in principio & fin.6. 7.in fi. 8. 9.
10.11.13. cap. 16. ſed tantum in nonnullis alijs
caſibus,ubi aliud quàm quantitas ſortis , prout
hic continebantur, quod cognoſcitur ex c. ter-
tio primæ partis, & cap.5.ſecundæ part. cap.7.
12.in fi.cap.15.in fin.cap.16.in fin. & cap.ſecun
do tertiæ part.ſententiæ. itaque dicemus illa ver
ba,iuxta ſeriem, & formam &c. referri non ad
quantitatem crediti iam expreſſa, ſed ad cætera
extrinſeca,puta pactum inueſtiendi, & ſimilia,
cum in Dominus Iudex in alijs ſeruauerit,& vna
pars ſententiæ aliam declaret, arg.l.vtrum. ff.de
petitio.hæred.l.qui filiabus, ubi Bartol. & Iaſ.ff.
de legat. 1.cum ſimilib.

Tertiò,licet ſententia Spagnam (ſecundum
tenorem inſtrumenti)non præferret, dummo-
do quantitatem certam, & debitam adiudicarit,
non poſſet vitio nullitatis ſubiacere. Quādo ſen-
tentia ipſa eo inſtante,quo pręfert,prouidet pa-
cto, qua adiudicando Spagnę terras, ſic pro-
prietatem ſub haſta,ſatisfacit plenè pacto inſtru
menti,& cautioni vxoris,cum recipiens rem ſta
bilem inſolutum , dicatur acquirere, & emere,
47 inſolutumque † datio vices uenditionis gerat.l.
fina.ff.ex quibus cauſ.in poſſeſſ. catur. l. litis æſti-
mario.ff.de uſucapi.pro empt. Ruin. conſi.134.
in princ.uolum. 4. & alibi Cæphal. conſi. 254.
cum ſeq.uol.2.unde concludetur ſententiam iu-
re ſubſiſtere.

Ad quintum, & vltimum articulum reſpon-
deo moram contraxiſſe dictos Stratas debito-
res, eo quod promiſerunt ſoluere precium cer-
ta die præfixa, pacto tamen per creditorem in-
ueſtiendum.

Primo, quia duo erant facienda, vnum poſt
48 aliud, † preciū primo loco erat in ſolutione de-
bitoris,ſeu per ipſum ſoluendum, uel ſaltem of-
ferendum, & conſignandum. ſecundo loco di-
ctum pretium erat per creditorem inueſtien-
dum, non ergo facta prius in ordine ſaltem ſo-
lutione,uel oblatione de ſoluendo, debitor con
traxit moram,cum dies interpellet pro homine.
l.magnam cum ibi not.C.de contra.& commit.
ſtipulat.& ita arguit, & concludit in propoſito
noſtro Bero.conſi.136.nu.6.& 7.uol.2.& conſ.
200.in fi.uol.1.

49 Hoc enim caſu,quo † implemento actoris ꝑ-
ponitur implementum rei, procul dubio actor
recte agit,ceſſantq; difficultates,etiam ſi pars ad-
uerſa opponat de non implemento actoris, vt
diffusè explicat And.ab Exea. ſuo tract.de pact.
num.424.uerſi.ſecundus caſus.

Secundo, pretium erat in ſolutione traden-
dum creditori,licet venditor pro cautione tene
retur illud inueſtire, vnde pręcedere debebat ad
moram vitandam,traditio rei inueſtituram, uel
cautionem ipſam,cum prius res tradatur,& po-
50 ſtea præſteī cautio,vt de vſufructuario,† qui ca-
uet,vtente vſumfructum , & non offerente cau-
tionem debitam,& de hærede, qui tenetur pri-
mo rem tradere,not. Bald.in l.1.4.colum. C.de
vſur.& fruct..legat.qua ratione in propoſito ca-
ſus noſtri vtitur Socin. ſen. conſilio vltimo nu-
mero 3.verſi.nec obſtat volum.3.Barbat.conſil.
80.colum.penult.volu.3. Alexand.in l. filiæ nu.
3. C. de collat. Felin. in c. in tantum. num. 5. de
ſimo.Bero.deciſ. 124.num.31.And.ab Exea de
pact.num.436.

Tertio,ubi creditor,& debitor ſunt eiuſdem
51 fori,& dies eſt ſolutioni adiecta, † debitor tene-
tur ſoluere,& ire ad domum creditoris , etiam
quod ex illa ſolutione aliquem ſe obligaret , vel
per creditorem quid fieri contingeret,doctr.eſt
Barto.in l.item illa num.9.in fin. ff. de conſt. pe-
cuni. quam in terminis citat Bero. dicto conſil.
136.nume.8.volum.1.dumque debitor nec ſol-
uit , nec obtulit pretium creditori eiuſdem fo-
ri, etiam quod ex ſolutione cautionem deberet
ab ipſo acquirere, in mora dicitur conſtitutus ,
ut merito damnari potuerit, iuxta petita, ad pre
tium.

Quarto,in in inſtrumēto promiſerunt empto
res ſoluere pretium ſimpliciter diebus,ac termi-
nis præfixis,& licet pacto in fine inſtrumenti a-
diecto conueniant,quod non debeat,nec poſſit
ſoluere,niſi inueſtiantur ducati trecētum quin-
quaginta,vel aliter oſtendat cautum eſſe pro do
te vxoris Spagnę uenditoris, attamen illud pa-
52 ctum, etiam executioni appoſitum non alterat
diem ſolutioni adiectum,quin ex illius lapſu de
bitor rurſus in mora conſtituatur , Bald. in l. ſi
ex legati cauſa,ubi Iaſo.limit.7.ff.de uerbo.obli-
gat.

Quinto admiſſo,quod utrūque & oblatio ꝓ-
prietatis,& pretij eodem inſtanti debuiſſet expe
diri, ex quo ad pretium fuit ſimpliciter actum,
53 nec per emptorem † oppoſitum de implemēto
inueſtiendi pretium, diſpoſitio.l. Iulianus. §. of-
ferri. ff. de act. empt. ceſſat, quando illa regula
procedat ſolum vbi a parte de non implemēto
oppo-

opponatur, negari enim minime poteſt, quina-
ctio orta ſit ex contractu nominato, & impute-
tur parti, quæ nihil (vt hic) aduerſus actorem op
poſuit: valet ideo ſententia contra emptorem la
ta, nulla etiam præuia oblatione inueſtiẽdi per
venditorem, trad. Bartol. in l. ſi duo patroni. §. ſi
quis iurauerit. num. 3. quem ſequuntur cæteri.
ff. de iur. iur. Alex. Corn. & Iaſ. in l. filiæ, licet. C.
de collat. Ang. & Iaſ. in l. iuriſgentium in prin.
vbi Fortun. garc. nu. 9. & 10. hoc dictum verum
in ſe appellat. ff. de pact. Felin. in cap. in tantũ nu.
de ſimon. hanc communem opinionem inquit,
Galiaul. in rub. ff. de uerb. oblig. n. 211. multis id
probat, Andr. ab Exea de pact. n. 424. 432. cum
ſeq. ad nu. 437. Boer. deciſ. 124. nu. 30. Tiraq. de
retract. §. 1. gl. 17. nu. 4.

Sexto hęc omnia authoritatibus comprobo,
Socin. neptè ſen. d. conſi. vltimo, nu. 3. vol. 3. Be-
ro. conſ. 136. nu. 7. & 8. vol. 2. & conſi. 200. in fi.
vol. 1. Cæphal. conſi. 48. nu. 42. dicẽtes formali-
ter in propoſito, pecuniam inueſtiendam prius
per debitorem ſoluendam, vel ſaltem offerendã,
quàm per creditorem proprietas offeratur. Iſtis
addo Deci. conſil. 452. in articulo 1. qui triplici
ter conſideratus inſeruit.

Primo dum concludit, non obſtante pacto ne
gatiuo (non debeant, nec teneantur ſoluere, niſi
facta menſuratione,) emptorem in mora conſti
tui, adueniente certo tempore ſolutionis, etiam
quod nõ fiat menſuratio. exẽplo, ſi ſolui debeat
per totum menſem ſeptembris, prout hic, niſi in
ueſtiantur, allegat Marſ. not. 50. dies enim vt in-
quit, interpellat.

Secundo ubi pactum adiectum, vt in præſen-
ti de inueſtiendo reſpicit fauorem emptoris, &
venditoris, & ſi venditor non omnino adimple-
uiſſet, agere tamen poteſt, cũ regula non implen
ti denegetur actio, procedat vbi implementum
vnius tantum fauorem reſpicit, vt ipſe inquit.
num. 10.

Tertio dixit. nu. 11. teneri illum emptore, qui
non cogitur ſoluere, niſi certo quid impleto, in-
terpellare venditorem, alioquin dicitur in mo-
ra, dum ergo emptor tacuit, merito ſi vẽditor il-
54 lum in moram conſtituit, vbicũque enim † dies
appoſita eſt ſolutioni debitoris, quãuis ex poſt
in diuerſo pacto alia dies exactioni, vel petitioni
creditoris adijcatur, nihilominus prædicta dies
interpellat pro homine, trad. Bero. conſ. 149. nu
me. 7. & 8. vol. 1. Bald. & Iaſ. in l. ſi ex legati. ff. de
verb. oblig.

Nec obſtat, quod in reſponſione ad ſecũdum
argumentum, dicat Deci. hoc ſolum non cõſta-
re legitimè de pacto, quaſi velit inferre, ſi conſta
ret, non teneretur emptor. Etenim multipliciter
hæc conſideratio tollitur.

55 Primo, quia argumentum à contrario † ſenſu
non procedit in conſulentium dictis, vel reſpon
ſionibus ad contraria, tanquàm in verbis narra
tiuis Burt. in c. publicat. in fin. de election.

Secundo minus locum habet in verbis nega
tiuis, vt hic, cum non ſequitur, non ꝓcedit, quia
nõ eſt probatum, ergo ſi eſſet probatum proce-
deret, ex negatiua enim non reſultat affirmatio.
l. Titiam in fi. ff. de man. teſta. Deci. in l. 1. n. 54. ff.
de offic. eius.

Tertio non deſumitur, ſi reſultaret correctio
præcedentis diſpoſitionis. l. conuenticulam, vbi
Bal. C. de Epiſ. & cler. l. fi. in prin. ff. de leg. l. 2. C.
de cond. inſert. cum vulg. Alciat. conſi. 537. n. 3.
& ita arguendo corrigeret Decius cõcluſiones
ſuperius firmatas.

Quarto, licet ex dicta reſponſione colligatur
quidam ſenſus contrarius, vt ſupra, non tamen
neceſſario infertur, quin ex alijs iuribus, rationi
buſque eiuſdem quoque authoris concludatur,
emptorem cõſtituti in mora, niſi offerat ſaltem
in tẽpore ſtatuto, pretium rei emptæ, ne aliorũ
iurium inducatur correctio, exempla ponit De-
ci. in d. l. 1. num. 53.

Quinto ſcimus Conſulentes quandoque mul
tiplici modo tollere contrarium, & quandoque
vnica reſponſione cõtentos reddi. vt puta negã-
do maiorem propoſitionem, in qua negatione
totum corruit fundamentum, ſed non ſequitur,
quod illa admiſſa argumentum ſubſiſtat, quia &
minor propoſitio negari poſſet, vel illatio, & cõ
ſequẽtia, vt hoc docẽt logici profeſſores, & cui-
libet notum eſt. Deci. ergo quãuis neget proba-
tum eſſe pactum, non ſequitur, quod ſi probatũ
non teneretur offerre, vel ſoluere, quia & admiſ-
ſa probatione, multa adhuc opponi poſſent, de
quibus per eum ſupra.

Sexto dicitur caſum Decij eſſe diuerſum a no
ſtro, nec propterea ex illo inferendũ. l. Papinia.
exul. ff. de maior. l. fi. ff. de calum. ibi enim ſi fuiſ-
56 ſet probatum pactum de † menſuratione rei ven
ditæ facienda, non potuiſſet agere uenditor ad
pretium non probato implemento menſuratio
nis, cum ex proprietate, & natura uerborum cõ
trahentium menſuratio præcedat pretij ſatisfa
ctionem, declarat And. ab Exea de pact. d. num.
424. in pri. caſu, ſeruit. l. fin. §. fin. ff. de reſcind.
uend. at ſecus vbi ſolutio præcedat implicatio-
nis actum, uis enim conſiſtit in hoc, an prius ſit
implementum per uenditorem pręſtandũ, quia
tunc emptor non conſtituitur in mora, niſi illo
57 probato, vt dicitur de † melioramẽtis illiquidis,
quorum exceptio oppoſita non retardat execu
tionem ſententiæ, niſi in ea exprimatur ſolutis
prius meliorationibus, tunc enim ante executio
minimè fiet, quàm de ſolutione melioramento-
rum appareat, Caſt. conſi. 270. uiſo puncto uol.
ſecund. ſequitur Neguſan. de pigno. 5. part. 4.
membro. numero 10. Petr. Benintend. deciſ. Bo-
non. 77. numero 11. rectè igitur conſideranti ui
detur Dec. conſilium 452. in terminis noſtris
ſeruire.

Opponi audio de. §. dicebam. l. lecta. ff. ſi cert.
pet. dum ibi notatur morã vſurarum ante non

cõmitti, quam ſors peti poſſit, verum nõ obeſt,
cum in præſenti adueniente die ſtatuta emptor
58 † debitor re ipſa ex conuentione conſtituatur
in mora.l.quod te.ff. ſi cert. peta.& not.in l. ele-
cta,& licet exigi nequeat, niſi inueſtiatur per vẽ
d torẽ,cum hoc perſonam vẽditoris reſpiciat
poſt ſolutionem pecunię exequendam,non effi
cit,quin non offerendo ſaltem cum depoſitione
pecuniarũ debitor conſtituatur in mora ex diei
lapſu,eo quod prius ſolui pecunia debeat, quã
inueſtiri, Socin.ſen.d.conſi.vltimo volum.3.Be-
ro.d.conſi.136.volum.2.& abſque alia petitio-
ne venditoris,emptor ſimpliciter moroſus dica
tur,tradunt omnes vbi ſupra,& Rub.in d.l. qđ
te.num.98.99.& 112.& 113. poteſt enim eſſe,
quod tunc temporis uenditor proprietatem pa
ratam habeat,quam nõ offert, cum emptorem
moroſum videat,& cũ alio modo dictæ cautio-
ni, pactoque ſatisfieri poterat,oſtẽdendo bona
acquiſiuiſſe,vel quod debitor pacto renũtiaſſet,
non eſt dicendũ prius uenditorem teneri de-
mõſtrare cautionem, quàm emptorem ſoluere,
pretium enim debitum erat,& in ſolutione,pro
pterea id per eum adimplendũ, quãdo vẽditor
ex eius parte per traditionem rei adimpleuiſſet,
no.in d.l.Iulianus.§.offerri.ff.de act.empt.
59 Addo,ꝙ † diſpoſitio.d.l.lecta,ꝓcedit vbi quis
peteret vſuras ex mora,ſeu vt in caſu noſtro dã-
na,ſecus vero vbi ex conuentione,vel ſtipulatio
ne,quia ſtatim poſt diem debentur,etiam quod
ſors non potuiſſet peti, vt inquit Gl. in d.l. lecta
verſi.dicebam in verbo potuerit.ff.ſi cer.quæ in
ter ſe differunt per Menoch.de arbitr.iudic.lib.
ſecund.cent.3.caſu.220.num.36. ac licet aduer-
ſarius non adimpleat quod gratia utriuſque par
tis implendum erat, Deci.dict.conſilio 452.nu-
mero 12.

Vltimo non obſtat.l.ſciendũ cum ſubſequen
tibus. ff. de vſur. illæ nanque procedunt, ſi iuſta
60 cauſa † debitor differat ſoluere,velit tamen ſol-
uere,nec ſolutionem neget,Menoch.dicto caſu
220. nume. 48.& ſeq. ac hic nec voluit ſoluere,
nec comparuit,quin potius negauit ſolutione in
continuo curans venditionem reſcindere, ideo
ad caſum noſtrum non applicabitur, ubi nulla
cauſa pro excuſatione deducta tẽpore ſolutio
nis fuit,ne teneretur ſaltem pecunias in ſolutio-
ne poſitas offerre cũ reali depoſitione, quod in
terminis declarat,Bero.d. conſi.136.nume.7.&
8. volum. 2. poſt Socin.ſen.& eundem Bero.d.
conſi.220.in fi.uolum.1.
61 Nec obſtat,quod † mora ſoluendi non eſt ubi
nulla eſt petitio,uel talis,quę excipiendo elidat.
l.nulla.ff.de regul.iur.l.ſi pupillus.ff.de uerbo.ob
lig.c.non eſt in mora de regu.iur.in 6.Nat. cõſi.
76.nu.4.Etenim negatur.

Primo nõ dari actionem Spagnæ,qui petere
terminis ſtatutis pretium poterat, & illud inue-
ſtire,vel oſtendere uxorem cautam. cauſa igitur
uenditionis prę exiſtens iam actionem die ſtatu
ta produxerat,quæ debitorem non ſoluentem
in mora primo loco conſtituit,& ſi in ſolutione
ſecundo loco aliquid per creditorem explicari
debuiſſet , Bart. in d.l.item illa.num. 9.in fi.ff. de
conſt.pecun.Soci.d.conſi.ult.& Bero.cõſi.136.
62 vol.2 . prout dicitur,† moram quoque per debi
torem incurri, cum ſubſtantia obligationis eſt
certa , modus vero exequendi incertus, nec ad
liquidum deductus, Alciat.conſi.416.nu. 1.
63 Secundo regula.l.nulla,procedit, niſi † exce-
ptio replicatione creditoris tollatur, ita Gl. uer.
non eſt.in fi.in d.c. non eſt.de reg. iur.at ſi debi-
tor oppoſuiſſet,non teneri ſoluere,niſi inueſtirẽ
tur pecuniæ,vel cautam vxorem oſtẽderet,cui
dubium quod Spagna replicaſſet , ſe inueſtire
uelle, uel oſtendere bona acquiſita fuiſſe iux-
ta pactum ?

Tertio dicitur,ꝙ cum pars non opponit † agẽ
64 ti ante diem,uel conditionis implementum, iu-
dicium procedit,& actio competit,licet ſolutio
poſtea per iudicem in ſententia reſeruetur in
ſuum tempus,Bart.in l.lecta.nu.23.ff.ſi cert. pet.
ſic in præſenti potuit per Spagnam peti pretiũ,
quia debebat, & non oppoſito ex aduerſo de
cautione litem proſequi, & ſententiam obtine-
re, Andr.ab Exea de pact. numero 432. ubi de
communi.

Opponebatur rurſus,quod pro ſumma inue
65 ſtienda nõ debebat inſpici † dies ſolutionis, ſed
dies pecuniæ implicatæ,eo qđ exceptio, de in-
ueſtiendo inhæreat obligationi ſolutionis pre-
tij,quæ nec opponi debebat,Barto.in l.lecta.nu
me.21.& 22.ff.ſi cert.peta.Alex.poſt alios in l.ſi
neceſſarijs.nu.5.ff.de acquir. hered. uerum ani-
maduertẽdum cenſeo,quod licet exceptio, quę
ex pacto incontinenti ineſt obligationi , etiam
quod nõ opponatur per iudicem ſuppleatur, at
tamen hic cautio illa per inueſtituram , uel bo-
na acquiſita adimplenda , non dicitur exceptio
elidens obligationem,quam iudex ſupplere co
gatur, prout dicitur de agente ante diem deſti-
natam ſolutioni ex pacto incontinenti poſito
poſt ſimplicem obligationem,ut Bartol.& Ale-
xand. loquuntur , dies enim ſolutionis fauore
rei,& debitoris tantum apponitur, & ideo ante
diem nec mora,nec pęna contrahitur,minus ue
exigitur. At in caſu noſtro pecuniam tenetur
reus ſoluere principaliter antequam inueſtia-
tur , ut ſupra, ſic moram adueniente tempore in
currit debitor , quia dies interpellat.d.l.morã,
nec ante ſolutionem aliquid fieri per creditorẽ
debebat,ut in exemplo Bartoli,qui diem ſtatutũ
expectare tenebatur.nõ mirũ ergo , ſi dicta dies
attenditur,& in ſentẽtia reſeruatur , quod diuer
ſum erit in pecunia implicanda , etiam ad fauo-
rem ambarum partium,quando dies implicatio
nis attendi nequeat, cũ nec certa ſit , & præfixa
ut loquitur Barto. in d.l.lecta , & Alexand. poſt
Rafael. in dict. l. ſi neceſſarijs , nec ſit expe-
dienda , uel implenda ante ſolutionem pe-
cunia-

cuniarum per debitorem primo loco faciendã, declarat Bero.d.cõſ.136.nu.7.uol.2.adeo ꝙ mora dicatur debitoris, non autem par cum creditore, quæ ſibi omnino noceat, l.ſi ſeruũ.§.ſequitur.ff.de verb. obl.differũt enim iſti termini, quia in caſu Bart.pactum ſolum fauorem rei reſpicit. ſecundo dies certa eſt. Tertio creditor ineptè agit, qui nec replicando exceptionem tollere poteſt non exiſtente die, vel conditione. Verum hic primo cautio fauorem amborum partium reſpicit, ſecundo implicationis dies incerta eſt, immo nulla non præcedente ſolutione. Tertio exceptio tollitur replicatione, quia opponenti reo de inueſtitura incontinenti fuiſſet replicatũ, quod aderat peoprietas, uel cautio iuxta pactũ præparata, ex diſſimilibus itaque caſibus minimè arguitur. vulg.l.Papinia.ff.de min.l.fina. ff.de calum.l.naturaliter.§.nihil commune.ff. de acq. poſſeſſ.

66 Vltimo non refragatur, † moram non eſſe con
tractam, quia Strate habebant iuſtam cauſam li-
tigandi, Gloſſ.in l.vinum, uerſi.cum petitũ eſſet.
ff.ſi cert.pet.ceſſat enim obiectum, quia iuſta cã
litigandi adeſſet, ſi creditor negaſſet uelle pecu-
niam inueſtire, at cum die ſtatuta non ſoluat,
nec offerat debitor, quinimmo nec longo tpe
poſt, ipſum ſolum moram contraxiſſe creditur,
vt ſuperius deduxi. Nec Spagna potuit moram
aliquam incurrere in non inueſtiendo, cum nul
la interpellatio præceſſerit, quæ requirit in obli-
gatione facti.l.ſi inſulam.ff.de uerb.obligat.l.ita
ſtipulatus.eod.tit.regulare eſt, per Glo.in l.mo-
ra.ff.de uſur. Alciat.conſi.760.ſentiens non con
67 ſtitui in mora † promittentem, ſi interpellatus
potuiſſet oſtendere ex eius parte ſatisfactum fo
re, uel adimplere poſſe, & eo minus, hic cum po
terat cautioni ſatisfacere, pecuniam inueſtien-
do, uel acquiſitionem oſtendendo, ut non dica-
tur incurſa mora ex illius latere, ſtante alternati-
ua in adimplemento cautionis præſtandæ per
Alciat.d.conſi.760.in prin. Concluditur itaque,
& circa ultimum articulum moram incurriſſe
debitorem, qui ad damna iuxta iam iudicatum
teneatur.

Franc.Burſatus.I.C.Mantuanus.

PRO REVERENDO DOMINO Camillo Tarſio.

ARGVMENTVM.

Diuiſio beneficij quando, & quomodo fiat, vel retractetur.

Præſentatus ab eo, qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, quando conſeruetur, nec moleſtetur ab alio.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia oĩa eccleſiaſtica ſunt ſine diminutione conferenda.*

2 *Diuidi etiam maius beneficium non poteſt.*

3 *Eccleſia vnius ſacerdotis eſſe debet.*

4 *Beneficia, & illorum fructus quadrupliciter diuiduntur.*

5 *Canonicorum numerus certus augetur, vbi fructus eccleſiæ augentur.*

6 *Cauſa legitima diuiſione beneficij requiritur, alioquin nulla eſt, & nu. 8.*

7 *Beneficia duo ſi ex vno conſtituantur, quatuor requiruntur.*

8 *Capituli cathedralis aſſenſus requiritur in diuiſione bonorum, & ſubtractione vnius eccleſiæ ad alteram.*

9 *Diuidi beneficium nequit, niſi vtraque pars ad victum utrunque ſufficiat.*

10 *Diſtributiones quotidianæ non conſiderantur in valore beneficij.*

11 *Quotidianæ diſtributiones tranſeunt ad quoſcũque hæredes, uti bona clericorum libera, ex communi.***

12 *Beneficium competens dicitur conſiderato tempore, & qualitate beneficiali, & eſt Iudicis arbitrarium.*

13 *Vnio beneficiorum non fit niſi concurrenti utilitate eccleſiæ, neceſſitate, & cauſa cognitione.*

14 *Conſenſus per modum ſolemnitatis adhibitus requiritur expreſſè, & in actu.*

15 *Capituli conſenſus non præſumitur, niſi probetur.*

16 *Cauſa diuiſionis beneficij ceſſante, & diuiſio ceſſabit.*

17 *Vnio ceſſat, reuocaturvè, ceſſante cauſa vnionis.*

18 *Epiſcopus non poteſt cum hærede patroni perpetuo derogare fundationis pactis, & naturæ beneficij patronatus.*

19 *Miſſæ augendæ ſunt ad cultum diuinum ex fructibus proprietatum beneficij, non ex proprietatibus diuidendo beneficium.*

20 *Concilium Tridentinum mandat pactis fundationis beneficium non derogari.*

21 *Fructuum diuiſio permittitur, & ſi alienatio prohibeatur.*

22 *Fundator beneficij præſumitur velle, vt auctis fructibus ſuæ donationis, & cultus diuinus, & miſſæ augeantur.*

23 *Diuiſio beneficij patronatus neceſſitate, & vtilitate eccleſiæ ſuadente, fit inuitis patronis.*

Digitized by Google

24 *Neceſſitas per allegantem in alienatione bonorum eccleſiæ eſt probanda.*

25 *Epiſcopo cauſam actus ſibi prohibiti aſſerenti nō creditur.*

20 *Neceſſitas tantum præciſa admittit alienationem bonorum eccleſiæ.*

27 *Bona data eccleſiæ videntur tradita cum hoc ne alienentur.*

28 *Prohibitio duplex vetat alienari in caſu aliàs permiſſo.*

29 *Ignorans non negligit.*

30 *Præſcribitur ius præſentādi, & inſtituendi tpis ſpacio, & in eccleſijs quadraginta anni.*

31 *Præſentatio vnica ſufficit in præſcribendo iure præſentandi, ſeu præſentatus.*

32 *Inſtitutus a quaſi poſſeſſore iuris inſtituendi, vel præſentandi præfertur prætendenti ſe ius veri Domini habere.*

CONSILIVM CLXXXV.
TRINITAS ADSIT.

ARBITROR diuiſionem capellaniæ S.Iacobi, & Liberæ in Cathedrali, licèt ab Epiſcopo factam, ſeu illius ſecūdæ, & nouæ erectionem, nullo iure ſubſiſtere, ſed vnicum corpus, & beneficium d.capellaniæ Reuerendo D. Camillo Tarſiæ Rectori dimittendum fore.

Primo iure cōi generaliter inſpecto, quo cau-
1 tum reperitur, beneficia † quæcunque eccleſia-
ſtica eſſe ſine diminutione conferēda, ut forma
liter rubrica his verbis concepta, continet, & de
cretum Innocentij ſecundi, qui fuit anno Chri-
ſti 1130. in c.unico ut benef.eccleſiaſtica ſine di-
minut.confer. quæ rubri. cum orationem perfe-
ctam habeat, vim legis ſuſtinet, vt ibi Hoſtien. in
ſumma, & habetur in c.auaritia de præb. in fi. po
nit Io.Copus. de fruct.benefi.tit. 3.c.3.num.17.
Petr.de Peruſ.de vnion. eccleſ. c.5.nu.4. Bened.
de Caſtro in tracta.iur.canon.tomo.4. ſub rubr.
ut eccleſiaſt.benef.pag.33.

2 Secundo ex regula † cōi, & Concilij Turonē
ſis conſtitutione, φ beneficium, ēt maius, diuidi,
ſeu ſcindi prohibet. c. maiorib. de præb. & licèt
ille tex. loquatur in præbenda, nihilominus re-
gula eius eſt generalis in quibuſcunque benefi-
cijs, ut Canoniſtæ admittunt ibi, præſertim Io.
And. quem ſequuntur Card. Abb. & Imol. ſub-
dentes quæ ſint maiora beneficia, vt Epiſcopa-
tus, media ut Abbatiæ, & perſonatus, maiora vt
præbendæ, & ſimplicia, idem vult tex. & ibi om
nes in c.tuæ, ubi Abb. not. 2. de præb. c.cum di-
lectus. c.dilecto. c.uacante. eod. tit. Fel. in c. audiē
3 tiam. il 2. num. 2. de reſcrip. † eccleſia enim vnius
ſacerdotis eſſe debet, & ſacerdos vnius eccleſię.
c.cum non ignores, de præbend. c. quoniam de
Iure patro. c. fi. 21. q. 2. nec duo ad unum bene-
ficium eliguntur. c.tuę. ubi Inn. de præben. tradit
multa Reodan. de rebus. eccleſiæ non alien. pag.
40. colu. 2. Vnde ex regulis, Reuerendus Tarſia
fūdatam intentionem tenet, quod pro victoria
aliàs ſufficere ſolet.

Tertio pro præſentis caſus dilucidatione qua
4 druphciter † beneficiorum, & fructuum illorum
ſectionem fieri agnoſco.

Primo, quando auctis facultatib. eccleſiæ, auge
5 tur numerus † canonicorum, vel clericorum, &
ſi nil aliud obſit, certum eſt nō ſolum poſſe Epi-
ſcopum cum capitulo id facere, ſed ēt teneri ex
fructib. excreſcentib. nouum creare canonica-
tum, vt eſt deciſio decretal. cum M.Ferrarienſis
de conſtit. ubi notant omnes, & præcipuè Dec.
nu.5. procedere, & ſi in eccleſia numerus cano-
nicorum certus determinatus, ac a Papa confir-
matus foret, declarat Imol. in c. maiorib. de pb.
nec iſte eſt caſus noſter, cū duæ capellaniæ ere-
ctæ fuerint, & diuiſa bona non tm̄ redditus.

Secundo cum ad idem beneficium alio ſimul
& eodem inſtanti eliguntur; & tunc quia benefi
cium, vt ſupra, eſt indiuiduum quicquid ab Epi-
ſcopo fiat nullum eſt, ex Concilio Turonenſi, &
regulis ſuperius firmatis.

Tertio dum epiſcopus ſine cā ex unico, duo
6 creat † beneficia, redditus minuendo, & fructus
vnius alteri aſſignando, & tunc quia ius cōe ob-
ſtat, diuiſio Epiſcopi, & cum capitulo nullius cē
ſetur momenti, & caſus, in c. cum cā de præb. &
Gl. in d. c. maiorib. uerbo diuiſione, Innoc. in c.
cum acceſſiſſent. nu. 1. de conſt. Coraſ. de ſacerd.
c.5. nu. 11. 1. par.

Quartus eſt caſus, vt in præſenti, qñ Eps cum
capitulo ſuo intelligēs nouum creare beneficiū
pingue, uel fructib. auctū, diuidit, ac ſcindit, ſicq;
duæ perſonę duob. beneficijs ex uno tm̄ confe-
ctis præficiantur, & tunc id fieri pōt, & procedit
7 ſolummodo neceſſario † quatuor cōcurrentib.

Primo ſi adſit intentio diuidentium. c.dilecto.
§. 1. uerſi. propter quod de prębend.

Secundo φ fiat de cōſenſu illorū, ad quos ſpe
8 ctat, & epiſcopi Dioceſani, ac † capituli ſui. d. c.
vacante, & c. dilecto. §. 1. c. 1. de reb. eccleſ. non
alien. Nicol. Mil. uerbo Epiſcopus pōt, ubi alios
allegat, Bero. conſi. 5. nu. 60. uol. 1.

Tertio φ fiat ex cā rationabili, d. ca. vacante. §.
niſi rationabile, ubi Panorm. gl. in d. c. maiorib.
Coraſ. tract. de benef. part. 1. ca. 4. nu. 11. Bero. d.
conſ. 5. nu. 40. & 41.

9 Quarto, φ diuidēdum † adeo ſit pingue, vt ex
d. beneficio duo fiant ſufficiētia, & apta ad uictū
utriuſq; rectoris d. §. niſi rōnabile, quorumq; ſi
vnum deficiat, de prædictis, ſeparatio, & diuiſio
minimè ſubſiſtant, ut not. Hoſt. in d. ca. uacante
in prin. quem ſequuntur ibi Card. Abb. nu. 2. Io.
And. Imol. & c. Rebuf. in concord. Regni titu. de
collat. §. 1. verbo teneatur. pag. 261.

At

At hic primo deficit ultimum requiſitũ in or-
dine, quia beneficium illud non erat adeo pin-
gue, vt conſtitui duo poſſent ſufficiẽtia ad vtriuſ-
que victum, narratur enim in diuiſione dictam
capellaniam eſſe valoris ducatorum vigintiquin
que, & domum iam deuolutũ alios vigintiquin-
que ducatos annuos ex affictu reddere, propte-
rea ex quantitate integra coaceruata ducatorũ
quinquaginta non poſſunt duo clerici cõmodè
viuere, & vitam clericalem honeſte ducere, idq;
notius puto, quam vt egeat probatione præci-
puè ſi, vt hic, ſecundus rector nihil ex diſtribu-
tionibus quotidianis percipiat. Tantoque for-
10 tius, cum diſtributiones † quotidianæ, (ſeu vul-
go reſidentia,) non conſiderentur in valore be-
neficij, nec pro redditibus certis conſtituantur,
ſed quia tantũ præſentibus, & his qui interſunt,
dẽtur, & tempore infirmitatis, vel alterius impe-
dimẽti cenſſent, pro incertis reputentur, ac de il-
lis nulla prorſus habeatur ratio, not. Felin. in c.
aures de reſcrip. Oldrad. conſi. 118. rota in anti-
qui. 31. de regul. iur. Nicol. Mil. repert. iuris ver-
bo gratia. q. 7. latiſſime Her. Gigas, cõſi. 35. ferè
per totum, multa congerit Io. Selua. tract. de be-
neficio. q. 12. part. 13. nu. 32. 33. cum ſeq. immo
11 † tales ad quoſcunque hæredes tã ex teſtamẽto,
quàm ab inteſtato tranſeant vti propria, & libe-
ra bona clerici, Soci. ſen. conſi. 91. vol. 3. Nicol.
de Vbald. tract. de ſucceſſ. ab inteſt. Cleri. §. fini-
ta. nu. 18. ex cõmuni * ponit Illuſtriſſimus Card.
Alban. conſil. 25. per totum. Clar. §. teſtamentũ.
q. 27. in fi. Io. Anton. de Nigris tracta. de ſpolijs.
nu. 41. tradit Franc. Serm. de reddit. eccleſia ſe-
cunda part. cap. 8. nu. 11. & 3. parte cap. 5. nu. 6.
& 7. opus enim, eſt vt duo competentia benefi-
12 cia † ex diuiſione conſtituantur. & dicitur com-
petens, ac ſufficiens, conſiderato tempore, quali
tate, & dignitate beneficiati. Gloſſ. in c. clericus.
21. q. 1. & in c. vnico. §. ſanè, verſic. abſque penu-
ria de ſtat. regul. in 6. Felin. in c. poſtulaſti de re-
ſcrip. Ludoui. Gomes. de grat. expectat. in fi. nu.
107. Paris. conſi. 40. num. 18. vol. 4. quod totum
Iudicis eſt arbitrarium, But. in c. cum dilectus de
iur. patro. Alfonſ. Aluarez. in ſpeculo Roman.
Pontif. cap. 61. n. 15. diuiſio itaque nulla ex hoc
capite redditur.

Secundũ ceſſat, quia cęteri Capellani Cathe-
dralis non conſenſerunt, requiritur enim haben
tium intereſſe aſſenſus, vt ſi ſit præbenda, cano-
nicorum placitum, ſi Capellania, ſeu Manſiona
ria cęterorum ſimilia beneficia tenentium con-
ſenſus d. c. vacante, vbi Abb. n. 1. Lamber. tracta.
de iur. patr. lib. 2. par. prima. 17. arti. 7. q. prin. nu.
12. prout idem requiritur in reuocatione unio-
nis beneficiorum facienda, per Rebuf. in praxi
benefi. de vnion. reuocat. nu. 27. & ſeq. ac ſimili-
ter ubi duo beneficia coaleſcunt, ſeu uniuntur,
13 cum vt valeat † vnio, manifeſta eccleſiæ utilitas
neceſſitaſque requiritur, cauſæ cognitio, ac om
nium, quorum intereſt citatio, qua de re extant
celeberia, Oldradi. & Decij reſpõſa, hic cõſ. 275.
ille conſi. 261. ſequitur Franc. Duaren. de benef.
lib. 5. c. 6. in fi. poſt. Rebuf. tract. de benef. rubri.
de vnionib. in prin. Card. Alban. cõſi. 17. nu. 15.
& per totum. Nicol. Milis repertorio aureo. ver
bo. vnio. nu. 6. & ſi vnio ſubſiſtat expreſſa cauſa
minus legitima, & idonea, dummodo ex alijs ve
ris Epiſcopum vniẽtem motum fuiſſe probetur,
qđ terminauit Rotæ Romanæ auditoriũ ĩ cã Cõ
cord ẽſi die 30. Maij. 1557. corã Oradino, teſte
Illuſtriſſimo Paleotto ſuis deciſionib. manuſcri-
ptis. 10. incip. in dubitat.

Tertium adhuc, conſenſus inquàm Capituli
formaliter deficit, nã & ſi capitulum diuiſioni aſ
ſenſum præſtiterit, id ſolũ efficit Iuſpatrona-
tus d. capellanię, tenens, non aũt vti capitulũ Ca
thedralis cũ Epiſcopo ſectionẽ faciens, iõ inuali
14 da cenſenda eſt, cũ iſte † conſenſus capituli requi
ratur a lege in hac diuiſione ꝑpetua, & bonorũ
alienatione, per modũ ſolẽnitatis, & ſic in ipſo
actu, & expreſſè, nõ tacitè adhiberi debeat, Im.
Ant. & cęter. in cap. cum vos. de his, quæ fiunt a
pręlat. Petr. Rebuf. in compend. alien. rerum ec-
cleſiæ verſic. tertio requirit, Bellamera in c. ſed
notandum. 12. q. 2. Abb. in c. ea noſcitur. de his,
quę fiunt a pręlat. Stefan. Lambert. ſuper ſtatut.
prohib. mulier. contrah. ſine certa ſolẽnit. glo. 7.
verſi. conſenſus in prin. Reodan. de reb. eccl. nõ
alien. rubr. de conſenſu capituli, pag. 182. nu. 1.
15 cum ſeq. & per totum, nec præſumatur conſen-
ſus, niſi expreſſè probetur, vt pro regula tradit
Felin. in c. ſicut. n. 26. extra de ſent. & re iudicat.
Nicol. Milis repertor. verbo Epiſcopus põt cum
conſenſu, & in fi.

Quarto conſidero diuiſionem hanc emiſſam
fuiſſe ex cauſa duplici.

Primo, vt diuinus cultus ageatur ob omiſſarũ
celebrationem.

Secũdo, vt Eccleſiæ Cathedrali, & chori vtili
tas, ac honor reſultent. Vult. n. vt Rector ſecũdæ
capellaniæ erectæ, continuo miſſam celebrari fa
ciat, ac dieb. feſtiuis reſideat ipſe in Cathedrali,
ac una cum cęteris diuinis horis pſallendo, & ca
nendo incũbat ſine diſtributionum emolumen
to. Non ſatisfit huic ſecũdę cauſæ chori, & eccle
ſię cathedrali, quia d. Rector nec reſidet, nec di-
uinis intereſt, propterea nulla diuiſio cõſtituitur,
16 † cauſa, effectu, & ratiõne, qua ſectio inducta fuit,
ceſſante, ex generali. c. cum ceſſante de appellat.
cum ſimil. poſitis per Tiraq. tract. ſuo perutili a
ceſſante cauſa in prin. nu. 11. & ſeq. adnotãs per
diſcurſum ad noſtrũ caſum, cã diſpẽſationis, cõ-
miſſionis, cõſtitutioniſve ceſſante, & ipsã diſpẽ-
ſationẽ, cõmiſſionẽ, & conſtitutionẽ ceſſare, & Il
lomet tract. prima par. n. 48. 53. 89. & ſeq.
17 Et videmus † ĩ vnione beneficiorũ, quę ex mul-
tiplicib. cauſis fieri ſolet, puta belli, paupertatis,
vel ſimiliũ, ſi ceſſet bellũ, ſeu paupertas, reuocabi
tur, & diſſoluetur vnio. c. cũ N. de cõſt. c. quia de
relig. dõ. c. fi. de paroch. c. 1. de verb. ſig. ĩ 6. mul-

ta in propoſito adducit Petr Rebuf. in ſua praxi
beneficiali tit.de reuocan.vnionib. in priu. & n.
9.idem dicetur in diuiſione huius beneficij,quia
ceſſante effectu,ſeu non adimpleto modo,ceſſat
ipſa diuiſio omni iure prohibita , quia nihil tam
naturale eſt,quod eodem vinculo,quo fuit obli-
gatum, non diſſoluatur. l. nihil tã naturale.ff. de
regul.iur.Caccialupus tractat.de vnion.articu.9.
Deci.conſ.233.& omnis res per quaſcunq; cau
ſas naſcatur,per eaſdem diſſoluatur. c. 1. de reg.
iur.cum vulgar.

18 Quinto addo, ꝙ etſi † Epiſcopus cũ conſenſu
hæredis poſſit pro vna vice tm̃ vel tollere , vel al
terare qualitates poſſibiles,pacta,ſeu naturã per
primũ fundatorem appoſita in fundatione be-
neficij(licet nonnulli quandoque id abſolute ẽt
pro vna vice negauerint)attamẽ id perpetuo fie
ri poſſe omnes abnegant.Card.in clem.quia cõ
tingit in 5.q.in fi.& ibi Imol.5.colu.de relig.do.
Abb.poſt Feli.n.19.cũ ſeq.in c. cũ acceſſiſſent de
conſtit.ponit formaliter Lãbertin. tract. de iure
patro.lib. 3. 7. arti.6.q.prin.per totam,& nu.6.
maximè nulla exiſtente cauſa iuſta,vt in propoſi
to cõſuluit Ber.cõſi.5.in prin.n.33.& 40.vol. 1.

Verum conſtituendo aliã ſic ſecundã capella
niã,modo quo factum fuit in diplomate diuiſio
nis,contrauenit Epiſcopus,& capitulũ in multis
qualitati,pactis,& naturæ poſitis in fundatione
d.beneficij , propterea irrita cenſenda ſunt oĩa.
Primo enim D.Bonazonta primus patronus,&
fundans vnum beneficium ſacerdotale conſti-
tuit vnum ſacerdotẽ,& altare,cum donatione fa
cta in plurib.terris ibidem deſcriptis. vicibuſque
tergeminis vnum beneficium,& vnum ſacerdo-
tem nominat,mandatque omnia ad vnguem in
uiolabiliter ſeruari,propterea ad duo trahi non
debet,nec diuidi,ſeu ſcindi,cum ex tot gemina-
tionib. magis enixa voluntas fundantis elicia-
tur.l.baliſta.ff.ad trebel.

Scd̃o vult,ꝙ Rector d.beneficij reſideat in ca
thedrali,& continuo celebret,ꝙ remmittiť in cõ
ſtructione ſecũdę capellanię ab epiſc.& capitul.
Tertio offert oĩa illa bona pro d.beneficij cul-
tu,& vſu laudabili,& decẽti d.clerici ſacerdotis,
quæ quidem ceſſabunt duob. clericis inſtitutis.

Quarto mandat ne ſacerdos ſui beneficij va-
leat per ſubſtitutum ſeruire,quod tamen ſecun-
do Rectori erecto de nouo conceditur.

19 Quinto , vult vt domini prę̃ſentãtes tempore
vacationis ſint Archiprę̃sbiter , Maſſarius capi-
tuli,& ſachriſta : hic vero ſecũdus Rector a toto
capitulo prę̃ſentari debet,iuxta diuiſionem.

Sexto fundans prę̃cipit,vt D.Præpoſitus inſti
tuat,at in noua erectione epiſcop.inſtitueredẽt.

Septimo,& vltimo multa onera, grauamina-
que,pacta,& conditiones celebrandi miſſas,offi
cia,ac ſimilia,per dictum fundatorem imponun
tur ſacerdoti d.altaris S. Iacobi , & liberę per eũ
dotati,vt legitur in inſtrumẽto publico, quę oĩa
ſunt iſto ſecundo Rectori remiſſa,propterea cũ

4.

perpetuo videatur iſtis qualitatib.& cõditiobib.
dotationis derogatum per epiſc. dicemus utiq;
non ſubſiſtere,nec id per eum fieri potuiſſe.

Sexto fortius ſuadetur,quia & ſi ob facultates
auctas , augendę eſſent miſſæ , non tamen debe-
bãt ex priorib.antiquę capellaniæ ſatisfieri , ſed
tantum ex excreſcentibus fructibus,vt not. om-
nes,Abb.Ioan.And.& cę̃teri in c.cum.M. de cõ-
ſtit.& probat in terminis Lamber.in d. arti.7. q.
6.num.8.& 9.cum ergo ſint datæ ſecundo nouo
Rectori proprietates primæ capellanię,non au-
tem fructus tantum excreſcentes,perperã addi-
tio clerici alterius facta fuit,Addo quod ſi cele-
brandæ erant aliæ miſſæ propter excreſcentiam
fructuum , id per ipſommet primum Rectorem
& capellanum fieri debebat,non autem benefi-
ficium ſcindi,vt inquit Lambertin.maxime con
tra pacta,& formam primi Domini Bonazontę
fundatoris,qui pluries repetijt formã,& modos
per eum additos omnino ſeruandos eſſe,quibus
etiam per Epiſcopum non videtur derogatum
expreſſe,vt merito concludam diuiſionem nul-
lo iure ſubſiſtere.

At ſeptimo loco,quid tot iuribus, & rationib.
& authoritatib. egemus,cũ adſit in terminis no
20 ſtris expreſſa deciſio † Concili Tridentini ca. 5.
ſeſſione 25.mandãtis,ꝙ ordinata,& requiſita in
beneficiorum quorumcũque erectione,ſeu fun
datione omnino obſeruentur,nec illis pœnitus
derogetur , uel eorum qualitatib. & aliter facta
prouiſio ſubreptitia cenſeatur,ex quo capite ui
deť res ſine ſcrupulo decidi in fauorem Tarſię.

Etſi reſpõderetur concilium non repugnare.

Primo quia hic contra legem fundatoris nõ
diuiditur,beneficium , eo ꝙ hæc non dicať alie-
natio bonorum cõtra fundationem,ſeu diuiſio
ſed magis noua acquiſitio,cum firmo manente
iure primi beneficij ad diuini cultus augumen-
tum multiplicatio fiat beneficiorum,ut declarat
Deci.in c.maioribus.nu.9.de præbend.

21 Secundo,quia prohibita † alienatione,diuiſio
permittatur fructuum. Bal. in l. ſi conuenerit. ff.
pro Soci.in l.iubemus. C. de ſacr. ſanct. eccleſ.l.
ultima.in fi.C.com.diui.Abbas , & Cano. in ca.
edoceri de reſcrip. quos ſequitur Paris.conſ.69.
nu. 17.lib.2.trad.t Imol.in ca.nulli.in fin. de reb.
eccleſ. non alien.

Tertio uideatur diuiſio ex mẽte ueriſimili D.
22 Bonazontę fundantis inniti,qui primo † interro
gatus an auctis beneficij fructib.uoluiſſet miſſas
& diuina augeri in eccleſiæ cultum , maioraque
cõmoda,utique affirmatiue rñdiſſet , ex traditis
formaliter per d.Lãbert.trac.de iur.patro.lib. 3.
arti.7.q.6.prin.ſub nu.7. uerſi. & hoc demõſtro
per Ang.in aut.ut ſit determin.clerico.Feder.de
ſen.conſil. 264. ſubijcientem epiſcopum auctis
uel diminutis eccleſiæ prouentib.augere,uel mi-
nuere miſſarum celebrationes , uel eccleſiaſtica
ſeruitia,non obſtãte conſtitutione hominis,uel
legis contraria, cum in illa ſemper ſubintelliga-

tur

tur clauſula niſi fructus excreſcant,vel diminuā-
tur.d.c.cum M.Ferrarienſis. vbi Felyn. in 3.no-
tab.de conſtit.ac Deci.& Abb.vbi ſupra.
Quarto reſpondetur legem fundatoris,& cō-
ſtitutionem conciliorum interpretari ſecundū
iuris communis diſpoſitionem,videlicèt, quod
non habeat locum neceſſitate,& vtilitate Eccle
23 ſię ſuadente,cum in his terminis † diuiſio,etiam
inuitis patronis per Epiſcopum fiat, Felyn.in c.
cum acceſſiſſet.numero 20.de conſtit.Dec.con-
ſil.121.nume.3.124. num.3.Lambert. vbi ſupra
q.6.arti.7.in vltimis verbis,& in 6. q. principa-
li.3.libri.Reodan.tract. de rebus Eccleſ. nō alie.
rubrica de cauſ. propter quas fiat alien. pagin.
214.num.40.53.& ſeq.& pagin.181.nume. 11.
& 12.ubi in terminis loquitur,& Bened. de Ca-
ſtr.ſuper extrauag.part.2.de reb.Eccle.nō alien.
Fallent. 40. circa fi. & cauſa neceſſaria dicatur,
vbi de augendo cultu diuino tractetur. Hoſt. in
ſum.vt Eccleſia benef. ſine dimi. confer. nec ad
illam conſtitutio Concilij extendatur,vt in ſimi
li ſentit Roma.conſilio 280.poſt Iaſ.in l. ſi vnus.
§.pactum.ff.de pactis, Alex.conſilio 126.volu.6.
Socin. conſil. 80. in fin.volum.4. cultuſque di-
uinus augeatur,& decor in Eccleſia ex noui be-
neficij, ſeu capellaniæ erectione,ut in ſimili pro
dignitate terminarunt domini de Rota Roma-
na,per Moedan.deciſ.260.de præbend.propte-
rea ex his videretur caput concilij minimè
obeſſe.
Verum replicatur adhuc Concilij conſtitutio
nem in terminis refragari.
Primo,quia hęc diuiſio,ſeu beneficij ſectio cū
aſſignatione proprietatum ſecundæ capellaniæ
denuo erectæ, & ſi dicatur acquiſitio pro cultu
diuino, eſt tamen alienatio vera, & diuiſio quo
ad bona in dotem tradita vnico ſacerdoti per
primum fundatorem,propterea cōtra illius vo-
luntatem ad hunc actum perpetuo permanſurū
vt ſupra deueniri nequit, ex eadem met iuris cō-
munis, & ſcribentium authoritate, de quibus
ſupra in quinta ratione, ſecundum quam Con-
cilium interpretationem capit, nec in præſenti
fructuum tantum diuiſio, & diſtributio fiat,ſed
beneficij ſectio, conſtituendo ex vno duo con-
tra iuris regulas,& cōſtitutionem Innocentij ſe
cundi.in cap.vnico.vt ben. ſin. dimi. conferan-
tur, & ex hoc tollitur prima, & ſecunda re-
ſponſio.
24 Secundo negatur abſolutè hic † neceſſitatem
aliquam adeſſe diuidendi beneficium, vnde il-
lam alleganti probandi incumbit onus, nec Prę
lato, vel capitulo id aſſerenti creditur.c. non li-
ceat,vbi Præpo.12.q.2.cap.pri.vbi Glo.de reb.
Eccleſ.non alien.in 6. Deci. in c.1.num.19. pri.
lectur.& in c.eccleſiarum.num. 8.Petr.Rebuf. in
concord.de nomin.q.14.nume.573.Guid.Pap.
q.151.Egid.Bellamer.conſilio 33.ponit nouiſ-
ſimè Reodan.tract.de reb.Eccleſ.non alien.pa-
25 gin.126.n.66.cum ſe. † Epiſcopo enim cauſam
actus ſibi prohibiti aſſerenti non creditur, ut in
penſione ſcribit,Oldrad.conſilio 226.Coraſ.de
ſacerdot.capitu.quarto.parte prima.in fin.
26 Tertio non omnis † neceſſitas admittit aliena
tionem bonorum Eccleſiæ,ſed præciſa tantum,
& euidens,ita eſt tex.in ca.1.de reb. Eccleſ. non
alien.in 6.Doctor.vbi Imol.& Barbat.in c.1. de
pigu. in 6. Didac. Couuar.lib. 2. variar. reſolut.
cap.16.verſ.e.cæterum ſequitur,& per alia com
probat Reodan.tract.ſæpe citato rubrica de cauſ.
propter quas fiunt alien. nume.60.62.cum ſeq.
& pagin.181.nume. 10.Verum in præſenti nec
euidens, nec præciſa fuit, quinimo nec in diui-
ſione deducta,propterea cōtra voluntatem fun
datoris, & conſtitutionem conciliarem benefi
cium ſcindi non poterat.
Quarto concurrebat in propoſito noſtro pro
27 hibitio legis primo loco,† cum bona data Eccle
ſiæ, ex iuris ordine elargita tamquam perſo-
næ nunquam moriture credantur,& ſemper ex
tacita intentione ne alienentur.12.q.2. cap. li-
beri.Bal.in c.1. in principio qui feud. dar. poſ-
ſunt.Innocent. in cap. vt ſuper, de rebus Eccleſ.
non alien.Secundo cōcurrebat expreſſa funda
28 toris prohibitio,† de qua in inſtrumento publi
co,quæ operatur efficacius,& intenſius quam ta
cita, & ſimplex legis tantum, ita ut nec in caſu,
puta neceſſitatis, alias permiſſo de iure ualeant
diſtrahi,ſeu alienari dicta bona contra mentem
fundatoris,& duplicem alienandi prohibitionē
ex Glo.ſingulari,in l.2.C.de vſucap.pro empto.
Glo. in l.fi. C.de rebus Eccleſ. non alien. Imol.
in cap.Rainu.de teſta.auth.hoc ius.C.de ſacroſ.
Eccleſ.tradunt omnes in l.filius familias. §. diui.
ff.de leg.1.& in terminis bonorum Eccleſiæ dif
fuſe Guliel.Reodan.d.tract.& rubrica ſupra cita
tis numero 77. 78.cum in numeris ſe.ſcripſique
alias in cauſa nobiliū de Nattis, propterea cum
hic concurrat duplex prohibitio,& ſi aliqua ne
ceſſitas adfuiſſet inconſulto Romano Pontifice
alienari dicta bona, & ſcindi illud beneficium
minimè potuit,ex quibus tribus rationibus tol-
luntur,quæ in quarta reſponſione deduceban-
tur.
Quinto replicatur ad tertiam reſponſionem
ſtante expreſſa hominis prohibitione alienādi,
ceſſare illam veriſimilem mentem fundatoris,&
voluerit auctis fructib.augeri clericos, eo quòd
dēt illa prohibitio aliquid operari, & prohibe-
re alias permiſſum. Ar. l.ſi quando.ff.de leg. pri.
ponit Cæpol. in rubrica de verbo.ſigni.col. 14.
per text.in §.ſanctiſſimas,aut.de alien.& emphi-
teoſ. præter quod dicitur mentem veriſimilem
admitti poſſe circa miſſarū celebrationis augu-
mentum,ac diuina per clericos exercēda ad ma
iorem cultum Dei,& Eccleſię,ac fundatoris ani
mæ ſuffragia,vt quidem illi clerici per beneficia
tum tantum præmia debitum in dies conſeque-
rentur,non etiam,quòd proprietates,& capella
nia diuiderentur,& ſepararentur ab ea, quæ po-
nit

nit Lambertin.art.7.q.6.num.8.& 9.

Sexto, & vltimo dicitur verba Concilij ſatis
clara, & manifeſta reddi, propterea nulla inter-
pretatione indigeant.l. continuus. ff. de verbor.
obl.cum ſimil.& quatenus a iure communi ſen-
ſum capiant, intelligetur, vt niſi quatuor concur
rentibus beneficij ſectio fiat, rurſus, & nunquam
alienentur dicta bona pro dote a fundatore tra
diti, ſi vltra leges eiuſdem hominis prohibitio
concurrat, vt ſuperius dicebam, concluditurque
conſtitutionem conſilij Tridentini hunc articu-
lum omnino diſſoluere.

Nouiſſime audio Dominum Bertazzolũ Præ
poſitum in Cathedrali quemdam ſuum nepotẽ
ad hoc beneficium, uti vacans, præſentaſſe, uel
præſentare velle, ſeu illud conferre in executio-
ne dictæ dotationis, & fundationis, verũ quàm
perperam agat, conſidero.

Primo, q Dominus Præpoſitus virtute dicti
inſtrumenti non poteſt præſentare, & conferre
ſimul dictum beneficium, niſi negligentibus Ar-
chidiacono, Maſſario capituli, & ſacriſta præſen
tare ſacerdotem ad illud beneficium ſancti Iaco
bi, & Liberę, ac poſt illos in negligentiam totius
Capituli, ſi non præſentaret, propterea cum nõ
conſtet de illorum negligentia, ac notitia dicti
inſtrumenti, & vacationis beneficij, vt fundatio
requirit ibi, quocunque modo vacet a die vaca-
tionis beneficij, uel notitiæ ſaltem, aliquod ius
conferendi illud abſolute non cenſetur tranſla-
29 tum in Præpoſitum, cum † ignorans non negli-
gat.l.ſi ignorans.ff.locat.l.item apud Labeonem
§.ſi quis virginem.ff.de iniur.& ignorantia in du
bio pręſumatur.capit. præſumitur. de regul.iur.
in 6.

Secundo, dicitur capitulum præſentaſſe iam
Dominum Tarſiã, nec propterea negligens fuit,
vt præpoſitus illud conferre habeat, cum in ſub
ſidium tantum admittatur.

Tertio cenſeo de præſenti, nec in pręſentatio
ne, ſeu in inſtitutione, nec in collatione dicti be-
neficij aliquod ius præpoſito amplius compete-
30 re, cum præſentatio † ſimplex ſit per capitulum
præſcripta, & inſtitutio per Epiſcopum ordina-
rium Mantuæ.ex poſſeſſione illorum longi tem
poris, per tex. in c.2. de capel.mona. Ioan.And.
in regul. quod alicui de regul. iur. in 6. Paul.de
Citad.tract.de iur. patro. 9.parte.q.17.Curt.eo.
tract.art.36. & latius Lambertin. de iur.patro.2.
parte lib.1.11.prin. q. & vltimi.art.pri.in fin. &
arti.9.cum ſeq.pagi.174. cum ſeq. ſufficitque in
Eccleſia, vel perſonis Eccleſiaſticis præſcribenti
bus ſpacium quadraginta annorũ. c. poteſt.13.
q.6.c.neque cauſa ead.q.4.c. de quarta præſcri.
Auth.quas actiones.C.de ſacroſa.Eccleſ.in quo
31 interuenerit uocatio, & vnica † præſentatio per
præſcribentem, & inſtitutio ſequuta in tempo-
re, ut concludit formaliter Dec.cõſi. 134.2.col.
quem refert, & ſequitur Lambert. d.loco art.5.
num.3.& 4.& art.6.pagin. 176.& 2.parte lib.1.
12.art.1.q.princip.pagin.114.per totum, & la-
tius in 10.& 11.art. ubi de vnica præſentatione.
3.quæſtio.prin.primæ part.2. libri, & artic. 17.
Hippol.Riminald.iun.conſi.107.in prin.Nec in
præſenti caſu quaſi poſſeſſio iuris præſentandi
probatur ex unico actu, cũ Capitulo Cathedra-
lis, bis, & pluries Clericos ad dictum beneficium
pſentauerit, ac rurſus ſpacio quadraginta, quin-
quaginta, & ſexaginta annorum. Viuunt enim
Reuerendus Dominus Baptiſta Bancarius, qui,
ante Dominum Herculem de Nigris ultimum
dicti beneficij Rectorem, illudmet beneficium
anno. 1561. ex præſentatione capituli detine-
bat, nec non & Dominus Hippolitus Delaitus,
qui ante Bancarium ſimili modo illud beneficiũ
obtinuit. cæteros iam mortuos conſulto præte-
reo, cum vt dixi, unica etiam præſentatio pro
Domini Tarſiæ uictoria ſufficiat.

Quarto omiſſa pręſcriptione, cum ex vſu anti
quo & collationibus dicti beneficij apparet mul
tis uicibus capitulum Cathedralis præſentaſſe,
& Epiſcopum pro tempore inſtituiſſe, ſic eſſe il-
los in hac iuris quaſi poſſeſſione pręſentandi, &
inſtituendi, cum Dominus Tarſia fuerit nunc ad
illud uerus, primum, & antiquum beneficium ſa-
cerdotale ſancti Iacobi, & Liberę fundatum per
Bonazontam, pręſentatus a Capitulo, & inſtitu-
tus per Epiſcopum, non poteſt, nec poterit quo-
quo iure moleſtari, ab alio, nec etiam a Prępoſi-
to prętendente proprietatem ſuper iure pręſen-
tandi, uel conferendi, quando ex iſtis attẽdatur
32 quaſi poſſeſſio, & † inſtitutus a quaſi poſſeſſore
pręferatur, non autem ab alio prętendente ſe eſ
ſe verum Dominum, uel patronum moleſtetur,
eſt tex.formalis.in cap. conſultationibus de iur.
patr. Bald.in l.2.C. de ſeruit.& aqua, Lambertin.
eod.loco arti.9.3.q.princ.prima par. 2. lib.cum
art.ſequent.& arti.12.& artic.19.ead.3. quęſtio.
princi. Nullo ergo iure poteſt Dominus Tarſia
inquietari, & ſi uti proprietarius, & patronus ve-
rus dictus Prępoſitus alium pręſentaret, uel in-
ſtitueret, ſed dicta Capellania reintegrari debet
ad fauorem Tarſię, prout tandem die 29. Menſis
Ianuarij 1575. terminatum, decretumque fuit
in prędicti Domini Tarſię gratiam per multum
Illuſtrem, & Reuerendiſſimum mei colendiſſi-
mum Dominum Angelum Perucium Epiſco-
pum Cęſarię Bononienſis diœceſis ſuffraga-
neum, ac in pręſenti in Mantuana diœceſi viſita
torem Apoſtolicum: cuius laudes, virtuteſque,
& merita, vtilitatemque, & fructum in illius viſi-
tatione Eccleſijs, Clero, & populo Mantuano
condonatum non enarrabo, ne potius ea obſcu
rentur, & denigrentur, quàm Illuſtrentur: notę
enim ſunt, & ita illum Deus omnipotens & mõ
nita, ac decreta in viſitatione emiſſa ad ſecula
conſeruet.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO VENERABILI MONASTERIO Sancti Benedicti de Mantua.

ARGVMENTVM.

Conſtructio aggerum fluminum per quos, quomodo fiat, & quando.
An Eccleſia ad illam teneatur, & pro qua parte.
Quid in illis tempus immerabile, & decreta Principum proſint.

SVMMARIVM.

1 *Onus ſoluendi aggerum conſtructionem pro bubulca ſingula reale, & perſonale dicitur.*
2 *Aggerum fluminum conſtructio vtiliſſima.*
3 *Collectam impoſitā pro fluminum aggeribus quilibet etiam Eccleſia, Princepſque ſoluit, cum ſi patrimonialis, & omnes tangat, ex communi.* *
4 *Valor temporis præſentis tantum in indicenda collecta attenditur.*
5 *Eccleſia tenetur in ſubſidium onerum impoſitorum facultates priuatorum deficiūt, quod tamen probari debet nume. 32.*
6 *Impoſitio collectarum omnes præquare debent.*
7 *Statum generale non præcipiens contra Eccleſiam, & vel illius libertatem, clericos, & illorum bona comprehendit.*
8 *Monaſterium, & Ecclesia ab aggerum fluminum conſtructione iure diuino, ac Canonum exemptum creditur.*
9 *Regula in dubio ſtandum.*
10 *Notorium per facti euidentiam allegatur.*
11 *Conſuetudo in collectis ſemper attēditur, & ſpacio decem annorum inducitur, ex communi.* *
12 *Conſuetudo collectarum maximopere attēditur, quæ inducitur, etiam ſine iudiciali contradictione, ex communi.* *
13 *Præſcribitur libertas non ſoluendi collectam ſpacio quadraginta annorum per Eccleſiam, ſi ſoluendi caſus euenerit, & non ſoluerit, ex communi.* *
14 *Collecta indici non poteſt alleganti ſibi conceſſionem factam de non ſoluendo cum ſpacio quadraginta annorum, ex communi.*
15 *Officialium Dominorum, vel Communitatis licētia ſufficit in pſcribēda libertate à collectis.*
16 *Centenaria poſſeſſio non ſolutionis collectarum, libertatem in vim conceſſionis inducit.*
17 *Reſtitutio in integrum nō datur contra centenariam præſcriptionem.*
18 *Immunitas a collectis probatur ex libris æſtimi ſi ibi non reperiatur deſcriptus grauandus.*
19 *Libris æſtimi vniuerſitatum, & non deſcriptis de publico hodie creditur.*
20 *Probare tenetur, qui ſolutionē collectæ adducit, non autem negans.*
21 *Exemptio à collectis quarundam terrarum probatur, ſi conſtet cæteras terras grauādi deſcriptas in æſtimo, & pro illis ſolutum fuiſſe.*
22 *Grauari quis non debet duplici onere pro eiſdem terris.*
23 *Tempus immemorabile in collectis conceſſionem tribuit.*
24 *Principis onus eſt declarare quem a collectis immunem.*
25 *Pacta in collectarum, & impoſitione onerum ſeruanda.*
26 *Soluere poteſt vnus pro alio onus collectarum, ex conuentione, ex communiori.* **
27 *Geminatio actus enixā obſeruantiā demōſtrat.*
28 *Immunitas in dubio præualet, & pro illa iudicatur.*
29 *Onera inter poſſidētes terras per æquari debent.*
30 *Princeps pro libito immunitatem concedit.*
31 *Teſtibus de vniuerſitate non creditur.*
32 *Ciuium facultatem non ſufficere probandum eſt, vt Eccleſia teneatur.*
33 *Priuilegiatus ſemper à lege vniuerſali excluditur, maxime in materia collectarum.*
34 *Præſcriptio immemorabilis omni lege, ſtatutoq; excluſa dicitur.*
35 *Ordo in rebus ſeruandus.*
36 *Decretum non vſu probatum non ſeruatur.*

CONSILIVM CLXXXVI.

TRINITAS ADSIT.

Controuerſiam uertentē inter uniuerſitatem hominū prępoſituræ Iſolę, & Portioli actrieē: ac uenerabile Monaſterium, ſeu multū Reuerendū Abbatem, & Monacos Sancti Benedicti Reos cōuētos, facillimè cōſiderato proceſſu, & teſtib. hinc inde examinatis, diſſolui poſſe arbitror, & iure merito in gratiam Monacorum per Illuſtrē Senatum referendum eſſe Excellentiſſimo Principi, non teneri Monaſterium pro terris uallis nūcupatis, & pro Curia Moleæ conferre ad cōſtructionem, & reparationem aggerū padi, ſeu onere aliqua impoſita in deganea Iſoli, & præpoſituræ ſubire, tamen uidebantur in oppoſitum, prima (ut aiunt) fronte adduci poſſe.

Primo,

1 Primo,† onus ſoluendi pecuni ad taxatum ſu
per numero terrarum aquis ſubiectarum pro cō
ſtructione, & reparatione aggerum fluminum,
& padi,reale,& patrimoniale dicitur, tum quia
pro numero,& menſura terrarum ſoluitur.l.mu
nerum.§.præterea,& §.patrimoniorū, vbi Bart.
& Doct.ff.de muner.& honor.l.vnica, vbi Bart.
not. C. de mulier.& in quo loco lib.10. Bal.in l.
placet.& ibi Parpalea.num.102.C. de ſacroſ.Ec
cleſ.Pariſ.25.numero 75. volu.1. onus enim ſim
2 plic.ter agendi aggeres fluminum, quod† vtiliſ-
ſimum, & neceſſarium eſt.l.1.ff.de Ripis, Socin.
iun.conſilio 60.num.62. volum.3. Marc. Deciſ.
Delfinat.112.2. part.perſonale dicitur, per Ri-
min.conſil.313.num.20.volu.2. tum quòd cer-
tum locum, patrimoniumque hominum parti-
culare, & terras reſpiciat hæc deganearum (vt
aiunt)ſeu collectæ ſolutio,Bald.conſi.409.num.
2.volum.5.& 112.num.6.volum.2.ſeu ex vicen-
ſuræ municipalis terræ cuiuſcunque aquis ſup-
poſitæ pro iſtis collectis obnoxiæ fiant, Cor.cō
ſil.264.num.6.volum.4.cum ſimil.per Nicol.Fe-
ſtas,diſtin.prima.2.in princip.num.5.& 6.Tob.
Noni.poſt multos,quos allegat conſil.45.nume.
20.& ſeq.& num.30.Indiciturque uniformiter
ſingulo anno, ſed variè ſecundum occurrentes
neceſſitates.Ruin. conſil. 126.num. 5.uolum.4.
3 A quibus oneribus realibus,& † patrimonia-
libus, ſeu collectis impoſitis pro aggerum flumi
num reparatione,ac conſeruatione,nemo quan
tumuis immunis exiſtat liberatur, nec Eccleſia
ipſa ea ratione quòd ſint patrimonialia,pro qui
bus nullus excuſat. l.1. & fi.C.de immuni. nem.
conced.l.qui immunitate.C.de mun. & honor.
l.1.2. & fin. C. quib.mun. nem.liceat excuſ. lib.
10. Octau. Cacher.deciſ.95.num.49.& aggerū
diruptio tam inundet, & damnificet terras Ec-
cleſię,quam cęterorum quouis priuilegio immu
nitatis fungentium,ita vt ratione communis, &
publicæ vtilitatis,pietatiſque rurſus,quia tracte-
tur directo,& principaliter de vtilitate,ac ſecuri
tate ęquali omnium,ſic etiam Eccleſiarū,& exē
ptorum,cuilibet etiam Eccleſiæ,ac ipſi Principi
onus hoc neceſſariæ refectionis incumbat flumi
num,& aggerum padi,prout & murorum Ciui-
tatis,pontium, hoſtium incurſione,& ſimilium
reparationem ſubire coguntur,vt plenè not.per
Lucam de Pēna in l.2,C. de execut. tribut. li.10.
& in l. 2. C. quibus muner. non excuſat. lib.10.
ac in fluminis reparatione loquentes Anca.poſt
Imol. & Hoſt. in c. non minus,ubi Abb.nu. 18.
de muner.Eccleſ.Butrig.poſt Bal.in l. ad inſtitu
tionem. C. de ſacroſ.Eccleſ.Alex.conſil.68. nu.
* 1.3.ubi de communi * volum.2.Parpal. in d. l.
placet.num.106. Ripa lib. 2.reſponſorum.ca.2.
* num.6.ubi de communi * Villabob. comm.opi.
uerſi.Eccleſia.num.2.Bero.conſil. 152.incip.ui-
ſis capitulis.num.10.vol.3. Feſtaſ.de æſtimo, &
parr.4.num.18.Octaui.Cache.deciſ.Pedem. 68.
num.8. Natta conſilio 311. num. 4.uolu.2. Pur.
pur. inter conſi. feud.conſil.27.num.10. Fran-
ciſ.Marc.dicens ita in Curia parlamenti ordina
tum fuiſſe deciſ.458.num.21.prima par.ac & ꝑ
his domum auguſtalem teneri deciſ.461.nu.9.
prima par. Et ideo ad aggeres padi,& ſitulę,qui
conſtruuntur timore inundationum uſque ad
locum Belloni contribuit Monaſterium ſancti
Benedicti, cum uerſetur eiuſdem utilitas pro ter
ris uallis eiſdemmet aquis, ac inundationibus
ſubiectis, commune omnium periculum,ac dā
na adſint in eorum poſſeſſionibus vallis infligē
da, naturæque conſonum ſit illos non recuſare
onera,quæ rerum commoda cōplectūtur, Cle.
ment. 1. de cenſibus.l.ſecundum naturam.ff.de
reg.iur.Natta conſilio 63.nume.8.citat.Ioſeph.
Lodoui.deciſ. Peruſ.3.num.19.quod tanto ma-
gis ꝓcedere arbitror in iſtis terris uallis, quę de
præſenti ſunt fertiles, & uberimę,prout & terrę
dictorum hominum Præpoſiturę,& Iſolæ,licèt
alias eſſent ualles ueræ, & terræ infimæ aqua-
4 rum aluei, cum inſpiciatur † valor, & reddi-
tus temporis præſentis ad collectam indicendā
non autem antiquus ſtatus. Siluan.conſil. 99.
Secundo deduxerunt,& teſtibus probare co
nati ſunt homines Præpoſituræ,& inſulæ ipſos
ſolos dicta onera ſufferre non poſſe,& tātum in
reparatione,& conſtructione dictorum aggerū
padi ad ipſos(vt aſſeritur) pertinentes expende
re quantum ferè in fructu,& redditu percipiūr.
itaque licèt aliàs Eccleſia immunis foret ab om
ni onere per.c.quamquam de cenſib.in 6.c.nō
minus eod.titu.teneri tamen nunc debet in ſub-
ſidium quādo facultates priuatorum, & cętero
5 rum non † ſufficiant,periculumque ſit in mora,
ac neceſſitas in præſenti caſu immineat ꝓ noui
aggeris iuxta flumen padi conſtructione, ne ex
impetu ſolito dicti fluminis terræ omnium, ac
fertilior ferè pars diſtrictus Mātuani aquis inū
dentur, & in rerum, animalium, perſonarum-
que perniciem Heridanus pro more extra ripas
defluat,ad not.per Abb.in d.ca.non minus.col.
pen.nume.20.de immunet.Eccleſ.ca.aduerſus,
vbi Abb.in principio. eod. titu. ſumma Angeli.
verbo immunitas. nu. 37. Lucas de Penna in d.
l. 2. C. quibus muner.nem.lice.ſe excuſ.lib. 11.
Franc.Marc.deciſ.458.num.21.parte prima.
6 In † impoſitionibus enim collectarum proui
deri debet,vt omnes perequentur, ne quis pluſ-
quam ſuæ facultates patiantur, grauetur.l.fi.C.
de anno.& tribuit.lib.10.Ioan.de Plat. in l. indi-
ctiones 2.notab.eod.titu.faciliuſque publica cō
moda expediuntur,ſi omnia patrimonia graui
tur,& facilius portatur onus, quod a pluribus
ſoluitur,& in plures diuiditur.Bald. conſil.410.
num.6.uolum.5.dicens cauendum,ne multorū
onus a paucis ſoluatur alijs ſubleuatis.l. actores.
C.de exact.tribut.tit.10.Roland.a Valle conſil.
66.num.12.vol.1.quo loco enumerat perſonas
collectis grauandas,tradit Natta conſi.418.nu-
4.volu.2.& conſil.106.nu.6.volu.1.

Tertio

Tertio,& ultimo hocuidetur terminatum ex
ordine Excellentiſſimi Principis edito anno;
1568. quo confirmatur ſtatutum de Immunit.
conced. & denuo diſponitur, omnes perſonas
cuiuſcunque gradus,conditionis,ſtatus,& pręe-
minentiæ exiſtant etiam ex domo Gonzagiaca
poſſidentes terras in Dominio Mantuano aquis
ſuppoſitas,omni dignitate,& exemptione ſupo
ſita , non obſtantibus quibuſcunque conſuetu-
dine , priuilegio , decreto, ſeu immunitate con-
ceſſis,& cõcedendis,teneri conferre pro nume-
ro iugerum terrarum , quas poſſident ad onera,
& collectas impoſitas,& imponẽdas pro aggeri
bus,dugalibus , Cloacis, ſeu clauicis huiuſmodi
faciendis , vel reficiendis ea ratione , quod qui
ſentiunt vtilitatem aggerum , expenſas illorum
ſimiliter reficiant,& quod omnes tangit æqua-
nimiter ab omnibus portetur.cum itaque Curiæ
omnes monaſterij sãcti Benedicti in loco vallis
exiſtẽtes , maximam vtilitatem,ac commodum
ex dicta conſtructione aggerum padi,in loco et
Portioli ſentiãt,quæ ob dictos aggeres ab aquis
& impetu dicti fluminis tuentur,nec aquis inun
dãtur ex dicta lege Principis pro numero agge
rum,ad onera hæc,& expenſas aggerum cõfer-
7 re , & contribuere tenebuntur , quando † & lex
æqua Principis laici,ſeu ſtatutum honeſtum,nõ
diſponens de clericis,vel bonis Eccleſiæ in ſpe-
cie,nec aliquid præcipiens,nec libertati Eccleſię
reſiſtens liget illos,& bona maximè,ſi generali-
ter,vt in pręſenti caſu ſtatutum omnes ciues , ac
diſtrictuales appellatione quorum veniunt etiã
perſonę eccleſiaſticę,comprehendat.Felin.in c.
Eccleſia ſanctæ Mariæ.nu.85. de conſtit. ample
Lap.vbi moder.additio.Mẽdoſ.allegar.101.nu-
mero 15.Roman.conſil.181.nume.1.vbi Menſ.
doſ.Crot.conſil.195.nume.5. Capra in reg. ſua
15.num.35. Neuizan.conſilio 39.per totum, &
dixi alias conſilio 93.numero 22. & 23. volum.
primo.

Supraſcripta , hanc dubitationem faciebant
aduerſus Monaſterium , verum re ipſa(vt dixi)
diligentius diſcuſſa ex facto,& teſtibus examina
tis,contrarium Principi referendum eſſe omni-
no opinatus ſum , nempe monaſterium pro di-
ctis terris vallis nuncupatæ adſtringi tantũ iux-
ta ſolitum ad reparationem,& conſtructionem
aggerum Sirulæ,& Taliatæ,a cęteriſque omnib.
oneribus,& collectis impoſitis, & imponendis
pro alijs facientibus,& aggerum padi,& Sirulæ
licet ex illis commodum ſentiant immune,libe
rumque cenſeri , quod verum eſſe ex iure , ex
pacto,ex conſuetudine,ac multipliciter oſtẽdo.
8 Primo iure diuino † monaſterium hoc videri
exemptum ab hoc onere , ſeu collecta impoſita
etiam pro aggeribus fluminum probatur ex ca.
43.Geneſ.relato in ca.tributum. §. quamuis.23.
q.vltima.& Eſdræ lib.10.c.7.ibi notũ vobis fa-
cimus de vniuerſis ſacerdotibus,& miniſtris Do
mus Dei,vt vectigal tributum,& annonam , nõ
habeatis poteſtatem imponẽdi ſuper eos.& lib.
3.cap.8.ibi nullum tributum,nec nulla alia indi-
ctio irrogetur,&c.iure canonum Eccleſiam eſſe
liberam ab omni collecta,colligitur ex.c. nõ mi
nus , quod loquitur de foſſatis qui concernunt
cuſtodiam , ac publicam vtilitatem laicorum,&
clericorum,& c.aduerſus de immun. Eccleſ. ca.
1. vbi Glo. de immunit. Eccleſ. lib. 6. niſi enim
concurrat Epiſcopi,& clerici deliberatio,maxi
ma vtilitas Ciuitatis,neceſſitas,Romani Pontifi
cis cõſultatio, ac defectus facultatum laicorum
Eccleſia,& illorũ bona collectari, grauarine re-
gulariter nequeũt.d.c.aduerſus Clemen. c. (vbi
Calder.conſilio 92.) de cenſib. Innocent. in ca.
veſtra locat.Rum.conſil.3.numer. 16.volum. 5.
Capra in ſuis regul.cap.96.num.73.& ſeq. non
nulla per Cacher.deciſ.pedem.68.nume.3. Ro-
lan.a Valle conſilio 32.nume.7.volum.1. Abb.
conſilio 81.per totũ,maxime in princip. & nu-
me.21.Feſtaſ.de collect.4.part.q.1.nume.37.cũ
ſeq.& licet talis regula fallat in nonnullis caſi-
bus,de quibus per Doctor.& Capram vbi ſupra
9 in dubio,tamen † regulæ ſtandum eſt,& pro ea
iudicandum.l.ab ea.parte.ff.de probat. eiſque te
naciter in hærendum.Bal.in l.ſi tutor in fi.C. de
ſer.pign.dat.manu.Iaſ.in l. cęterum in 3. notab.
ff.de leg.1.Dec.in c.tranſlatio. in quarto notab.
de conſtit.in c.conſuluit de appellat.& conſilio
142.numero 4.Neuiz. conſilio 66. numero 17.
cum ſimil.

Concluditur itaque Eccleſiam non poſſe pro
dictis oneribus ,nec pro numero iugerum terra
rum aquis ſubiectarum grauari.

Quod ſecundo loco confirmo,quia non diffi
tetur pars aduerſa,quod etiam probatum video
plenè per duodecim teſtes examinatos pro mo
naſterio ſuper 4.& 5.capitulo , & for:ns demõ
ſtrabitur inſpecto libro ſoluentium , vbi non re-
perietur monaſterium deſcriptum,Bart.in l. fin.
C.de reb.cred.& in l.Titiæ.textores. 2. notab.ff.
de leg.1.vnquam retroactis diebus,& annis con
tuliſſe ꝓ dicti padi aggeribus , nec aliquas alias
ſumptiones,& impẽſas pro dictorum aggerum
conſeruatione præſtitiſſe,niſi pro rata bubulca-
rum trium milium in circa ſubiectarũ degancæ
Iſolę,& de quib. in primo capitulo,& hoc de ſe
10 notiſſimum eſt,& vti † notorium per facti euidẽ
tiam omnibus allegatur.ca.manifeſta.2.q. 2. ca.
euidentia.de accuſ.Glo.in l.1. vbi Bart. C. qui et
aduerſ.quos omnes in c.veſtra de cohabit.cleri.
Natta cõſilio 425.nume.4. ideo ne de præſenti
teneri poterit cum in exactionibus onerum , &
11 collectarum † conſuetum,& obſeruatum atten-
datur,conſuetudoque non ſoluendi excuſet ab
oneribus,text.eſt in l.1.C.de exactio. & tranſla.
milit.anno.lib.12.l. licitatio. §. earum ff. de pu-
bli. ſeruandumque ſemper ſit quod eſt conſue-
tum fieri.c.licet & ſuſcepto , ibi ſicut hactenus
ſeruatum eſt de foro compet.ca.1.in principio.
vbi Bal.de pace conſtant.quia nequid citra con-

ſuetudinem

ſuetudinem fiat, reuocabit Præſes Prouinciæ. l. ſ.
C. quæ ſit longa cõſuetudo, & æquiparatur priui
legio conſuetudo Glo. verbo conſuetudinem in
c. nouit. de iud. c. cum cõtingat, vbi Ioan. Andr.
de foro compet. Bal. in c. 1. qui feud. dar. poſſ.

Quodque in indicendis, exigendiſque vel nõ
exigendis oneribus, & collectis cõſuetudo val-
de inſpiciatur, etiã contra iuris regulas habetur
ex text. l. miſſi opinatores, ibi ſeruata conſuetudi
ne regionis. C. de exact. tribut. li. 10. l. vnica, vbi
Bart. C. de auro coro. li. 10. Gl. in l. 2. C. de exact.
& tranſ. milit. anno, lib. 10. Alex. conſi. 52. num.
5. volum. 5. Socin. iun. conſilio 49. numero 16.
volum. 1. Iaſ. & parpal. nume. 16. & 27. in l. pla-
cet. C. de ſacroſ. Eccleſ. Boer. deciſ. 246. num. 4.
dictum Gloſ. notabile cenſet Alciat. conſil. 168.
numero 3. & contra fiſcum Anguſ. conſil. 5. lib.
7. numero 6. ſequitur Port. Imol. conſil. 195. nu.
8. Crauet. conſil. 111. num. 9. & 15. Mant. conſil.
40. in prin. volum. 2. Roland. a Valle conſil. 79.
num. 80. & ſeq. volum. 3. Natta cõſilio 301. nu.
4. & 406. nume. 6. cum ſeq. & conſil. 431. per to-
tum volu. 3. concludens dictam conſuetudinẽ,
ſiue contra ius, ſeu præter, ſpacio annorum decẽ
induci, cæteros adducit Feſtaſ. tract. de collect.
part. 2. q. 12. numero 25. & ſequ. vbi de commu-
* ni, * & veriori Natta conſil. 431. & 486. volum. 2.
quod ſequitur Curt. iun. conſil. 42. num. 7. com-
munem atteſtatur Gabriel. commun. conclu. de
iur. immun. lib. 6. concluſ. 2. nume. 9. Roland. a
Valle conſilio 5. num. 73. vol. 1. in iſtis enim ma
ximopere conſuetudo attenditur. Corn. conſil.
142. volum. 1. & ſeq. vol. 1. Socin Sen. conſ. 33.
12 numero 13. volum. 3. Ad quam † conſuetudinẽ
introducendam contradictionem nullam, nec
in indicio neceſſario requiri dixit Corn. conſil.
268. colum. 2. & ſeq. volum. 4. Iaſ. conſil. 46 nu.
2. volum. pri. Crauet. conſilio 43. numero 2. &
* 55. num. 6. vbi de communi * Feſtaſ. de collect.
part. 2. q. 13. num. 32. Ioſeph. Lodoui. deciſ. Peru
ſin. 3. in principio tradit in materia principali
Feſtaſ. eod. tract. de collect. par. 2. in princip. nu-
mero 16. 23. & ſequ. Petrus Antibo. in tract. de
muner. par. 3. in fin. Menoc. conſilio 9. nume. 7.
Cacher. deciſ. pedem. 68. nu. 39. poſt Alex. conſ.
135. numero 9. in fin. volum. 4. Alba. conſil. 67.
num. 9.

Tertio vrget argumẽtatio longi tẽporis qua-
draginta annorum, quo Monaſterium nũquam
ſoluit, cum euenit caſus collectæ ſimilis indictæ,
ſed ſemper liberum, & exemptum ab hac ſolu-
lutione fuit, vt concludunt omnes Monaſterij
teſtes, ac de maiori tẽpore ſuper quarto capitu-
lo, & vbique ſuper interrogatorijs, quapropter
præſcripta cenſetur libertas (eſto quod Eccleſia
teneretur) cum non ſolutio per quadraginta an-
nos, dum caſus euenerit conſtitutionis, vel repa
rationis aggerum, ac dum alij homines pro rata
tangente Monacos ſoluerint, & onera ſubierint
13 † præſcriptionem legitimam, ualidamque pror-
ſus libertatis aduerſus onera, atque cæteros ſol-
uentes inducant Bart. Ang. Caſtr. & alij in l. lici-
tatio. §. earum. ff. de publicam. Caſtr. conſil. 314.
uolum. 1. Sicul. inter conſilia Alex. conſil. 135.
numero 9. & 12. vol. 4. Corn. conſil. 49. in prin.
14 volum. 2. Crauet. in propria cauſa conſulens cõ
ſil. 111. num. 10. Tobi. Noni. conſil. 49. num. 10.
multas authoritates, ac iura deducit ex vera, &
* communi * opinione, etiam nõ interpellato præ
ſcribente, id probat Nicol. Feſtaſ. tract. de col-
lect. 4. part. de præſcript. q. 2. per totum primum
articulum, Didac. Couuar. relect. var. part. 2. §. 2.
num. 8. Natta conſil. 431. num. 27. & 406. num.
29. uolum. 2. & conſil. 627. nume. 1. volum. 3. Al
ba. conſil. 62. num. 38. Rimin. conſil. 31. numer.
30. Siluan. conſil. 59. nume. 12. & 66. numer. 21.
Cæphal. conſ. 177. nu. 22. Alleganti enim con-
ceſſionem ſibi factam de non ſoluendo collectã
cum curſu quadraginta annorum, nulla nouitas
imponi poteſt. l. fin. vbi Gloſ. C. de fund. patri.
lib. 11. Alex. conſil. 30. num. 12. & 13. volum. 5.
Corn. conſil. 268. num. 23. volum. 4. Roman. cõ-
ſilio 198. num. 2. cum apoſtil. & conſil. 252. nu-
mero 4. cum apoſt. Mendoſ. in verbo temporis,
Bellon. conſilio 39. num. 4. & 7. Rub. Alex. con-
ſil. 28. num. 5. inter conſil. feud. diuer. & Purpur.
ibidem conſil. 27. nume. 2. Natta conſil. 297. in
fin. uolu. 2. Boſſ. tit. de Princ. num. 157. Parpal.
in d. l. placet. num. 83. Alciat. conſilio 214. num.
8. Rimin. d. conſil. 31. num. 30. uolum. 1. Siluan.
conſil. 59. num. 11. & conſil. 83. num. 10. Meno-
ch. conſil. 21. Cæphal. conſil. 129. in princip. cõ-
* munem * nuncupat Eman. Soarez. recept. ſent.
uerbo immunitas. num. 9. Viui. com. opin. lib. 1.
uerſic. immunitas, & exemptio, Feſtaſ. ubi ſupra,
Ancar. q. famil. 50. per totum ſecunda part. affir
15 mans in hoc ſolam † officialium ſcientiam ſuf-
ficere. dum itaque ſæpiſſimè euenit conſtructio,
& reparatio aggerum padi, nec unquam Mona
ſterium contulit, quomodo nunc aliqua de cau-
ſa grauari poterit?

Quarto ſupradicta fortius comprobantur ex
decem teſtium depoſitionibus, atteſtantium ſu-
per quarto, & quinto capitulo per tẽpus imme-
morabile, & cuius initij memoria nõ extat, Mo-
naſterium pro terris uallis conſtruxiſſe, & repa-
raſſe ſcientibus hominibus Præpoſituræ, & Iudi
ce illius aggeres Sirulæ, ac Taliatæ tantum: cum
cæteris uero hominibus, uel uniuerſitatibus nũ-
quam contuliſſe, nec cũ degan ea Iſoli (ut aiunt)
nec alia ciuium, & nobilium Gonzagæ nuncu-
16 patur, quapropter ex hac cẽtenaria poſſeſſione
libertatis, quæ conceſſionis naturam ſapit, res in
dubia ad fauorem Monaſterij conſtituitur, ut cõ
ſiderant Cor. conſil. 22. nume. 36. uolu. 3. Anca.
d. q. famil. 50. num. 2. Siluan. conſil. 73. nume. 6.
Natta conſil. 406. 430. 446. 456. num. 14. & 15.
uolum. 2. Siluan. conſil. 59. num. 9. Bero. conſil.
112. num. 24. uol. 1. Ioan. Baptiſta Ferret. tract.
de Gabel. nume. 255. Mant. conſil. 40. uolum. 2.

Tobi.

Tobi.Non.conſil.49.num.3.Anguſol. conſil. 5.
lib.7. numer. 10. Menoch. conſil.21.nu.19.ubi
Ripa,Ruin.Balb.& cæter.allegati, Cæphal.d.cõ
ſil.129.nu.7.cum ſeq.& contra quã pręſcriptio
17 nem nulla † reſtitutio in integrum competere po
teſt.Natta conſilio 254.nu.11.vol.3.

Quinto,quòd homines Præpoſituræ, & Iſolę
nullum ius collectandi prędia vallis Monaſterij
habeant,vel ex eo conſtat,quòd in illorum anti
quis regiſtris,libris,& ſcripturis, in quib. anno-
tantur prędia,& terrę dictę degancæ ſuppoſita,
nõ reperirentur annotata,vel deſcripta hęc.quę
nõ deſcriptio ſuper dictis libris facta, arguit ius
collectandi nõ competere, cum ex inſpectione
librorum æſtimi,atque cataſtri arguemus quem
18 eſſe † immunem,ſi in eo deſcriptus non reperia-
tur,vt notarunt Iaſ.& Alex.in l.Titię textores. ff.
de leg. 1.Bart.in l.fin.C.de reb.cred.Crauet.con
ſil.38.in principio.Aret.conſil.133.Gramat. de
ciſ.66.num. 16. Dec.conſil.213.num.6. Ancar.
q.famil.50.nu.9.Feſtaſ.loco ſupracitato.3.part.
q.8.numero 29.Hercul.tract.de negat. probat.
num.171.Natta conſilio 276.nume.16. volu. 2.
Ferret.vbi ſupra.num.542.& 591.Mant. conſil.
40.num.5.volum.2.& ita in hac ſpecie argumẽ-
tatur Curt.iun.conſi.166.num.4.& 5.dicẽs hoc
ſolo fundamento probationem ſufficientem in
duci,idem Crauet. conſil. 101. num. 13. Siluan.
conſilio 66.nu.21.refert Menoch.conſil.21.nu
19 me.13.& conſil.32.nume.46. & iſtis † libris bo-
die plenè creditur,etiam quod non ſint ſubſcri-
pti ab aliqua publica perſona,Ioan.de Amici.cõ
ſilio 101.numero 32.non enim neganti ſoluiſſe
20 collectam incumbit onus † probandi,ſed homi-
nibus Prępoſiturę id affirmantibus,ut in propo-
ſito Natta conſilio 649.nume.4.& ſequ.volu.4.
Siluan.conſilio 59.num. 11.& d.conſil.66. nu-
mero 21.

Sexto ſuffragatur, quia Monaſterium ſubie-
cit oneribus,& collectis degancę Inſulę, ſic con
ſtructioni, ac reparationi aggerum padi iugera
terræ triamilia,vt notum eſt.conſtat ex libris de
ganeę,& probatur per omnes teſtes Monaſterij
ſuper primo capitulo examinatos,dunque iſtas
tantum functionibus ſuppoſuit,& pro illis one-
ra ſuſtulit vna cũ terris actorũ,cenſetur omnino
pro alijs terris vallis iugerũ duodecim millium
in circa ſe eximere, & liberare voluiſſe,cum re-
gula incluſionis vnius ad excluſionem alterius
procedat,vt in terminis noſtris,ac in probanda
21 † immunitate terrarum, pro quibus non ſit ſo-
lutum,quoniam poſſidens multa pro quibuſdã
tantum terris grauatus extiterit,tradunt Bartol.
conſil.59.Commune Spoleti.num.4.Soc. Sen.
conſil.74.numero 7.uolum.1.Neuiz.conſil.66.
num.24.32.52.& 60.Menoch.conſil.21.nume.
13.& 27.verſ.non obſtat ſextũ.Anguſ.conſil.5.
nu.33.lib. 7. quod fortius dicendum venit,cum
interuenerit factum dictorum hominum dega-
neę Iſolæ, qui grauarũt Monaſterium pro dictis
terris particularib. tantum, quod & ex hoc vni-
co fundamento rem claram fieri in propoſito
inquit Crauc.conſi.111.nu.5.& 6.

Septimo,hanc ſententiam probat,quòd Mo
naſterium ſolum pro terris uallis ſuſtinet omnia
onera,& functiones, quæ occurrunt circa agge
res Situlę,& Taliatę, ſe extendentes per duode-
cim milliaria abſq; impenſa aliqua, ſeu damno
Hominum Prępoſiturę,ſeu Iſolę,uel cæterorum
commodum etiam ſentiẽtium ex dictorum ag-
gerum ſtructura,& reparatione,vt permulti te-
ſtes concludunt ſuper.d.4.& 5.capitulo,& notũ
22 eſt.Non ergo debẽt dictæ terrę vallis alio † one
re conſtruẽdi,& conſeruandi aggeres padi gra-
uari,ne duplici grauẽtur onere, arg.l.titia.§. qui
inuita. ff. de leg. ſecundo.l. nauis.§. cum autem
ad l.Rhodiam de iactu. qui enim in uno graua-
tur, in alio alleuiari debet.l.eum qui, ubi Iaſon
quotas adducit in tertio notab.ff.de iur.iur. Cra-
uet.d.conſilio 111.num.7.& conſi.195.num.9.
Grat.conſil.61.num.39.& 57.uolum.1.Dec. cõ
ſil.457.nume.3.Neuizan. d. conſil.66. nume. 4.
Mant.conſil.40.num.8.volum.2.Menoch.d.cõ-
ſil. 21. numero 13.& conſil.32.nume.40. Natta
conſilio 496.nu.16.Franc. Marc. deciſ.461.nu-
mero 12.prima par.Feſtaſ.d.ſecunda par.q.10.
numero 21.Boſi.tit.de Princip.nume.109.cum
ſequen.

Octauo perpendo Caroli Gonzagę decretũ
immunitatis dicto Monaſterio conceſſum die.
28.Auguſti. M.CCCCXLV.de quo in pro-
ceſſu pag.40.dum inhęrendo relationi ſibi factę
per Dominum Matthęum de Vadis Excellẽtiſſi
mi Principis Vicarium generalem, qui auditis
partibus ſuper controuerſia ciuium procuran-
tium Abbatem,& Monacos teneri contribuere
& conferre pro eorum terris, ut cæteri ciues fa
ciebant,retulit Principi,Monaſterium non tene
ri,ſaltem ex antiquiſſima cõſuetudine, quæ uim
conſtituti,& priuilegij ſortitur Mandat Princeps,
ac vult, quòd in poſterũ Monachi, & Abbas pro
prędijs,& poſſeſſionibus,pro quibus iam diu,&
longiſſimo tempore non ſoluerunt, nec ad refe
ctionem conſtructionem, reparationem,& nec
ad expenſas aggerum contribuere, conferreuè
amplius teneantur,vel moleſtentur quoquomo
do circa dictam ſolutionem , contributionem,
collationem,onuſq; probandi ſolutiones dictis
ciuibus incumbat, cum ſibi relatum extet in li-
bris ſoluentium nullibi Monaſterium apparere
deſcriptũ.Ex quo decreto duo colligo. Primũ,
quòd anno MCCCCXLV.erat adhuc Mo-
naſterium in antiquiſſima poſſeſſione non ſol-
uendi dicta onera,ita vt conſuetudo hæc tempo
23 ris † immemorabilis verum ius immunitatis, li-
bertatiſque dicto Monaſterio tribuat, cũ annos
centum excedat ad ea,quæ ſuperius deduxi, &
in propoſito Natta conſ.446.num.12.cum ſeq.
volum.2.copioſe tradit.d.Gabriel.lib.5.de præ
ſcript.concluſ.1.per totam, Alba. d. conſil. 62.
nume.

Digitized by Google

nume.38.& conſil.64 num.48.cum ſeq. Alterũ,
qđ immunitas decreto Principis acquiſita fuit,
24 ad ipſum enim ius liberandi aliquem, ſeu † libe-
rum eſſe declarandi a collectis,& ab onerib.ſpe-
ctat.l.ſunt munera.in fin.ff. de vacat. mun. Bart.
in l.ſi qui.nu.1.ff.de iur.immunit. Pariſ. de Prin-
cip.Mantuæ,loquens conſil.69.num.3.& per to
tum volum.1.Roland.a Valle conſil.76.volu.2.
Natta conſilio 525.nu.3.Cacher. deciſ. pedem.
39.num.18.& 19.Alba.conſil.67.num.9.Grat.
conſil.61.in princip. volum.1. Deducitur itaq;
ex decreto Monaſterij antiquiſſimã eſſe poſſeſ-
ſionem libertatis non ſoluendi,& Principis con
ceſſionem validam, quæ in propoſito multum
ſeruiũt.

Nono accedat aliud decretum Ludouici Mar
chionis Mãtuæ, ſub data diei penultimi Martij.
M.CCCC.LII.in proceſſu pag.91.in quo cõ
firmatur cõuentio,& pactum initum inter Reue
rendum Dominum Prępoſitum ſancti Benedi-
cti,ac Reuerendum Abbatem,& Cõuentum di-
cti Monaſterij pro terris eorundem tantum exi-
ſtentibus in vallibus ex vna,& complures ciues
Mantuanos habẽtes terras,& poſſeſſiones vltra
padum extra Inſulam Sancti Benedicti, & abin.
de ſupra ex altera parte, quia diſponitur, qđ in
futurum Reuerendus Prępoſitus, & Abbas pro
terris exiſtentibus,& hominibus laborantib. eo
rum nomine in vallibus,& circa valles,omnino
ſint exempti,ac immunes ab omni conſtructio-
ne,& reparatione aliorum quorumcunq; agge
rum;maxime padi,& ab omni ſumptu,& impẽ
ſa,& onere deganearum padi,exceptis aggerib.
Situlę,& Taliatæ,quos intra confines ibi deſcri
ptos conſeruare,& manutenere expenſis Mona
ſterij,& Præpoſiti tantum, promiſerunt, prout
de præſenti Monaſterium tãtum modo illos cõ
ſtruit,& conſeruat,cum prępoſitura terras in di
ctis vallibus non habeat,ſed illas Abbati,& Mo
naſterio vendiderit.hancque conuentionem,ac
pactũ dictus Princeps ratificat,approbat, & de
cętero obſeruari mandat, conſtituens omnino
immune monaſterium ab omnibus alijs aggeri
bus vbilibet reparandis.Quid ergo nunc delibe
randum de nouo onerum grauamine circa ag-
25 geres padi,ſi conuentio,& † pactum in ſpecie re
pugnant,quæ ſunt in propoſito ſeruanda. l. 1. l.
iuriſgentium.§.prætor ait.ff.de pact.cum vulga.
poteſt enim pacto fieri, quod quis collectam
26 non ſoluat, † ſed alij pro eo onus ſubeant. l. 1. l.
vacuatos.C.de decurio.lib.10.Ang.conſil.227.
multa in his terminis per Neuiz.conſil.66.num.
18.& 19.Octaui.Cacher.deciſ.pedem.39.num.
15.& ſeq.poſt Crauet.d.conſi.111.num.17.ſub
dens virtute dictæ conuentionis præſumi nunq̃
fuiſſe ſoluta onera,nec monaſterium grauatum.
ſcribit in ſimili Tobi.Noni. conſil.45.in primo
artic.nu.8.& 9.id pacto fieri poſſe,maximè Prin
cipis conſenſu accedente,voluit ex veriori opi-
nione * Feſtaſ.tract.de collect. 3.part.q.6.num.
18.cum ſeq.Monaſterium igitur,pręcipuè ad in
ſtantiam Domini Præpoſiti, ſeu hominum Præ
poſituræ, qui & ipſi in dicta cõuentione, atque
decreto interuenerunt,conſenſerunt,& expreſ-
ſe pro dictis terris vallis ſe exemerunt, exceptis
aggeribus Situlæ,& Taliatæ,non grauabitur,tã-
toque minus cum hæc decreta denuo per Fran-
ciſcum Marchionem Mantuæ die 10.Maij anni
M.D.VIII.enunciata prius dicta conſuetudine
antiquiſſima,& non deſcriptione ſuper libris de
ganeæ approbata,ac cõfirmata fuerint,cum im
poſitione perpetui ſilentij ciuibus deganeæ,hęc
27 enim † geminatio actus totius cõfirmati,& enar
rati libertatem,& immunitatem monaſterij lon
go tempore obſeruatam enixè demonſtrat,arg.
l.baliſta.ff.ad trebel.Marſil.in l.1.§.quęſtioni, in
fin.ff.de quęſt. Bart. in l. cum ſcimus. C. de agri-
cul.& cenſ.lib.10.Neuiz.d.conſil.66. nume.28.
Cacher.dicta deciſ.39.num.16. cum ſeq.

Vltimo rẽ hanc pro Monaſterio claram red-
dit iuris diſpoſitio,quę vult in dubijs,& vbi arti-
28 culus † immunitatis difficultatem ſaperet, con-
tra collectas pronuntiandũ fore,vti onera odio
ſa,& ſtrictè interpretanda, Doct.in l. placet. C.
de ſacroſan. Eccleſ. ita arguit Corn. conſil.199.
col.2.volum.2.Abb.conſilio 20.volu.2. Crauet.
d.conſil.111.num.26.Grat.conſil.61. num. 55.
volum.1.Siluan.conſil.66.num.22.verſi.præte-
rea.vnde firmabimus tum ex iuris diſpoſitione,
tum ex conſuetudine immemorabili ex pacto,
ac ex confirmatione Principis Monaſterium ab
onere aggerum padi pro terris uallis omnino li
berum,& exemptum iudicari,quibus non obe-
runt contraria.

Primum,& quod a reparationibus fiuminum
Eccleſia ſentiens commodum,non dicatur im-
munis.

Namque primo reſpondetur cenſeri iure ca-
nonum immunem,niſi concurrant ea, de quib.
in primo argumento,& per Capram ſuis regul.
cap.96.num.73.

Secundo negatur pręſuppoſitum immunita-
tis. nam ſi Monaſterium ſolum tot aggeres Situ
lę,Taliatę,ac virulli conſtruit,& conſeruat pro-
prijs,& maximis illius tantum expenſis ad vtili-
tatem etiam cęterorum ciuium,& hominũ Præ-
poſituræ,ut concludũt omnes Reorum teſtes ſu
per 3.4.5.& 6.capitulo,ęquam vtique portionẽ
oneris aggerũ omnium ſuſtinet,cum Monaſte-
rium iſtos, uniuerſitatiſuè Præpoſituræ,ac Iſoli
illos padi in bono ſtatu conſeruent, conuenitq;
29 ut † onera oĩa ęqua lãce diſtribuãtur,ac peręquẽ
tur inter poſſidentes terras, & unuſquiſque ad
collectã,quantum fert modus facultatis ſuę con
ferat.l.prima.ex quib.mun.nem.ſę excuſ.l.ſecũ-
da.C.de anno.& trib.l.fin.C.de immunit. nem.
conced.cum ſimil.prout conferre uidetur Mo-
naſterium ex dicto teſtium, præcipuè trium de-
ponentium modicam eſſe differentiam inter ex
penſam Monaſterij pro aggerib.Situlæ,ac alijs,
accx-

ac expenſam deganeę Iſoli pro aggeribus padi,
cum vnuſquiſque partem ſuam ſufferat, & hoc
modo onus pro modo facultatum, locorumq;
iudicetur diuiſum ex l. prima. C. de mun. patri.
Anchar. conſilio 389. numer. 5. Bertrand. conſ.
115. volum. tertio. Feſta. de collect. 4. part. limit.
6. quęſt. 8. numero 27. nec immune credatur, cũ
in vno loco pro altero onus ſufferat, vt dicebat
Grat. conſilio 61. numero 39. & 57. verſicul. 6.
volum. primo. & aggeres, quibus magis adhęrẽt
prædia Monaſterium conſtruat argu. l. 1. §. Ripã.
ff. de rip. mun. vbi enim prædia ſunt ſita, ibi ſolu-
tio fieri ſolet, ca. fin. de paro. Franc. Marc. deciſ.
461. numero 9. prima part. cumque facta cẽſea-
tur peræquatio bonorum omnium, & collectę,
grauatus in loco principali nõ poteſt denuo ꝓ
alijs bonis alibi grauari, Guid. Papa. deci. 86. nu-
mero 6. Bertrand. conſilio 115. numero ſecun-
do. volum. 3.

Tertio conſuetudinem, maxime immemora-
bilem, prout ex facto introduci poteſt, vt quis
onera alterius portet, & pro alio collectis graue
tur. argum. c. 2. de delict. puer. Ruin. conſil. 116.
volu. 4. apparet de conſuetudine, ne dicam præ-
ſcriptione immemorabili, ſeu pacto a Principe
comprobato, nec ideo Monaſterium vltra ſolitũ
collectari poterit, prout pacto aſtringeretur ſol-
uere onera, pro quibus alias conueniri non poſ
ſet. Innocen. in c. verum de foro comp. Feſta. ſ. lo
co ſupracitato. 4. part. de collect. limit. 7. nume-
ro 33.

Quarto, procedunt contraria iure communi
inſpecto, ac conſiderata Principis conceſſione,
decreto, ac priuilegio ceſſabunt, cum reſideat in
30 illius poteſtate immunitatem pro libito, † cõce-
dere. d. l. ſunt munera in fi. ff. de vacat. mun. &
dixi in octaua, & nona ratione, Natta conſ. 525.
nu. 3. ſeu in diſtributione, & diuiſione onerum
plus unam, quàm alteram partem grauare, Ber.
conſilio 130. num. 49. & 55. volum. 3.

Secundum minus repugnat.

Primo, quia negatur abſolutè onera impoſita
pro aggeribus padi ſufferri non poſſe per homi-
nes Præpoſitura, & Iſolæ, id enim (præter Reorũ
teſtes) & atteſtatur tertius dictorum hominum
teſtis cui, quamuis vnico vti teſti partis produ-
centis aduerſæ, fides adhiberi, & parti nocere ſo
let Rom. conſilio 14. Socin. iun. conſi. 69. num.
11. volum. 1. Cæphal. conſil. 65. num. 55. & con
ſil. 82. num. 47. licèt in ceteris per eos diſpoſitis
31 minime credatur, cum ſint de † vniuerſitate di-
ctæ deganeæ, ſentiantque commodum burſa-
le, vt aiunt, ex illorum dicto, & victoria cauſę, ita
in propoſito reſpondebat Rimin. d. conſil. 313.
num. 24. & ſeq. volu. 2. Ioan. Bapt. Ferret. conſil.
60. num. 17.

32 Secundo non conſtat † facultatem priuatorũ
non ſufficere, ſeu burſam ciuium communẽ ex-
hauſtam eſſe, vel aliquam neceſſitatem immine-
re, prout probari debet, Cin. & Bald. in l. nemi-
nem. C. de ſacroſan. Eccleſ. Bal. in l. conquerẽ-
ti de offic. ordin. Natta conſilio 418. numero
ſecundo. Non ergo mirum ſi ſubſidium allegari
nequit.

Tertio Monaſterium ratam fert oneris agge-
rum, ut latè demonſtratum fuit ſupra, ſic ceſſat
amaritudo ſubſidij, cum illud ſemper grauetur,
& continue functionem publicè aggerum Situ-
læ, & Taliatæ ſubeat, vnde reclamatio hominũ
ceſſat, cum æqualitas in onerum præſtatione vi-
detur ſeruata, Crauet. conſilio 195. nu. 5.

Tollitur & ultima dictorum hominum ratio
nempè.

Et primo, quòd lex Principis nec tacite, nec
expreſſe Eccleſiam, uel Monaſterium includit,
maximè ligando illam, & contra illius immuni-
tatem ſtatuendo. c. Eccleſia de conſtit. Innoc. &
alij in rubrica. de conſuet. not. Capra ſuis regul.
cap. 15. per totum. & licèt dicat, omnes tenean-
tur, &c. intelligi tamen debet de omnibus, ad
33 quos tale onus ſpectat, excluſis † priuilegiatis,
in terminis collectarum, Textus eſt in l. tertia. §.
eos cum Gloſſ. ff. de mun. & honor. Rimin. con-
ſilio 313. numero 13. uolum. 2. Siluan. conſi. 73.
num. 4.

Secundo, admiſſa comprehenſione, dicitur
Monaſterium ſubire pro alijs aggerib. onus ſuũ
proprium, & conſuetum, pro ut in collectis indi
cendis conſuetudo attendi ſolet, ut dicebam in
primo, & ſecundo argumento.

Tertio, ſtante præſcriptione immemorabili,
Princeps non cenſetur decreto ſuo (id non ex-
primendo) uelle iuri quæſito Monaſterio ex di-
cto tempore præiudicare, uel illud tollere, cum
in omni diſpoſitione, uel prohibitione generali
34 ſemper excludatur hæc centenaria, † uel imme-
morabilis præſcriptio, Alex. conſilio 60. in fin.
uolum. primo poſt Glo. in authen. ut de cætero
commutat. Eccleſ. uerbo præſcriptionem, Ripa
in l. quominus. nume. 100. de flum. Alba. conſil.
64. numero 49. cum ſeq. Grat. conſil. 61. nu. 25.
uolum. 1.

Quarto decretum ligat perſonas poſſidentes
terras aquis ſubiectas, ad contributionem agge
rum, non tamen exprimit ad quos aggeres, uel
in quo loco, ſed id diſpoſitioni, uel conſuetudi-
ni patriæ, quæ deganeas ſeparatas habet, & loca
diuiſa relinquit. unde iuxta ſolitum omnes ter-
ræ uirtute decreti contribuent, quidem, ſed non
omnes terræ pro omnibus ubique exiſtentibus
aggeribus, ne ſequatur abſurdum, reſultetque
confuſio omnium deganearum, ut una cum alia
conferat, & duplici onere grauetur. conſuetum
35 itaque obſeruabitur, ut ſupra, † ac ordo qui in re-
bus ſeruandus uenit, Bald. in leg. aretuſa. ff. de
ſtat. homin. & in authen. hoc amplius. C. de fi-
deicommiſſ. Carau. rit. Neapolitan. 2. in princi.
Pott. conſilio 171. numer. 13. Etſi Monaſterium
tantum pro deganea (ut aiunt) Situlæ confert
pro locis ſeu deganeis dictarum terrarum uallis

non grauabitur, nec pro aggeribus padi, ne pro eiſdem diuerſimode, & in diuerſis grauetur, Crauet. conſilio 201. numero 23. not. per Grat. d. conſi. 61. nu. 57. volu. 1.

36 Quinto, decretum illud, ſeu † ſtatutum confirmatum in decreto, nunquam fuit quo ad terras vallis Monaſterij vſu, ac moribus receptum, licèt conſtructiones aggerum padi in dictis contractis, & deganea Inſulæ ſæpius euenerint, ac multoties onera cæteris terris per Iudices loci Inſulæ impoſita: Qua de re, vt in hac parte non approbatum valere non debet, licèt aliàs ex verborum natura terras omnes etiam Eccleſiæ, & monaſtrarij includant, arg. not. per gloſ. & cęte. in ca. 1. de treg. & pace, Iaſ. in l. ſi filius. numero 21. ff. de liber. & poſthu. in propoſito deliberationis ſuper aggerum conſtructione, Rimin. cõſilio 313. maxime. numero 16. & 17. volu. ſecundo. dicens. numero 25. non debere cogi exemptos ad padi aggerum ſtructionem, licèt probetur, ut in præſenti caſu, ipſos quandoque timore padi, & fluminibus creſcentibus ſponte aggeres reparaſſe, ac illorum onera ſuſtinuiſſe.

Concluditur itaque ex his in vnum collectis in gratiam Venerabilium, ac Reuerendi Abbatis, & monaſterij ſancti Benedicti referendum Sereniſſimo Principi, ita ſuadente iure.

Franc. Burſ. I. C. Mãtuanus.

PRO EXCELLENTI DOMINO Ioanne Baptiſta Suſio.

ARGVMENTVM.

Reſtitutus à Principe quando recuperet ſeuda, vel bona alijs deuoluta.

Feuda, ob rebellionem vaſalli, ad quos deuoluantur.

Filij rebellis mortui reſtituti, quid recuperent.

Reſtitutio patris damnati, vel filiorum, an differant.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutus plenè, & ad omnia bona per Principem, recuperat non ſolum per Fiſcum, ſed per alios detenta, ex communiori.*

2 *Plena reſtitutio, quæ dicatur, & numero 30. & ſequen.*

3 *Damnati reſtitutio extenditur ad ea, quæ immediate ex cauſa, quæ per reſtitutionem reſcinditur, acquiruntur, at ſecus ſi ex actu diuerſo, ex communi.*

4 *Reſtitutio tantum reſtituit, quãtum ſententia aufert.*

5 *Inueſtitura, vim contractus ſuſtinet.*

6 *Vaſallus feudo priuatus, & reſtitutus, plenè illud recuperat, idem in emphiteoſi, & ſimilib. ſed intellige, vt infra. numero 17.*

7 *Feudum nouum ob infamiam vaſalli amittitur, & ad Dominum deuoluitur, ex communi.*

8 *Proditoris in quancunque perſonam, ſeudum ad Dominum deuenit, excluſis omnino filijs, & deſcendentibus, ac dominum immediatum.*

9 *Feudi deuolutio exceptis quibuſdam caſibus, nõ fit ipſo iure, ſed requiritur ſententia, ex communi.*

10 *Delictum, & culpa priuationis feudi, ſunt cauſa immediata, non ſententia.*

11 *Feudum vt aperiatur, tria ſunt demonſtranda.*

12 *Sententia non facit quem Dominum, ſed talem eſſe declarat.*

13 *Ius acquiſitum non ex banno tantum, non tolli per rebannitionem.*

14 *Vaſallus, qua conditione feudum habeat.*

15 *Principis beneficium fit citra tertij beneficium, nec extenditur ad ius alteri quæſitum, ex lege tollendum.*

16 *Reſtitutio Principis nõ trahitur ad tertij præiudicium, nec id creditur voluiſſe, ex communi.*

17 *Feudum apertum Domino condemnanti, & reſtituenti, reſtituitur in priſtinum reſtituto, ſecus ſi tertio, vel alteri aperiatur, ex communi.*

18 *Reſtitutio ob publicam pacẽ feuda includit, & num. ſeq. in fi.*

19 *Reſtitutio ex grãtia, niſi id in ſpecie exprimat, non trahitur ad bona in alios tranſlata, ex communi.*

20 *Mentem reſtituentis conſtare oprotet, ut ad alienata trahatur.*

21 *Princeps ſolus, damnatum reſtituit.*

22 *Pœna filijs in crimine læſæ, quare irrogetur.*

23 *Filij delictum patris non purgant, vel tollunt.*

24 *Reſtitutio patris damnati, à filij reſtitutione differt.*

25 *Patre reſtituto, filij integre ſuccedunt: ſecus ſi filij tantum.*

26 *Filius primogeniti admittitur, ſi pater rebellis.*

bellis reſtituatur viuus, ſic ſi filius mortuo primogenito reſtituatur.

27 *Reſtitutio, ad non acquiſita, non trahitur.*

28 *Feudum remanent antiquum, patre damnato reſtituto.*

29 *Reſtitutio bannitorum, non trahitur ad hæredes vel filios.*

30 *Mortuus damnatus, quãdoque reſtituitur, ſicut eius fama damnatur.*

31 *Reſtitutio limitata, reſtringitur.*

32 *Remiſſio generalis nõ comprehendit proditionẽ.*

33 *Feudalia in generali diſpoſitione nõ ueniunt, ex communi.**

34 *Reſtitutio, quando feuda comprehendat.*

35 *Principis diſpoſitio generalis, non trahitur ad non ſubditos.*

36 *Bona in alios translata, non ueniunt in reſtitutione generali, niſi id exprimatur, ex communi, & quod fiat ex cauſa legitima, ex altera communi.**

37 *Reſtitutio non trahitur ad bona, propter merita in alios translata.*

38 *Cauſa iuſta requiritur, cum Princeps præiudicat tertio, ex una communi.**

39 *Clauſula, ſaluis iuribus, reſeruat omnia iura directi Domini.*

40 *Communis opinio, in iudicando, ſeruanda.*

CONSILIVM CLXXXVII.

TRINITAS ADSIT.

Proditot Principis ſui Dom. Galeatus Pedocha Mirandolanus, ex propria confeſſione damnatur die 5. Nouembris 1568. in capitis amputationem, & bonorum confiſcationem, ſententiaque executioni mandatur: Dum tamen ob æs alienum, dotes, bonaque obnoxia eccleſiæ Domini Alexander, Lucretius, & Agricanus filij & nepotes rei damnati ceſſionarij eccleſiæ cum fiſco cauſam agerent, tranſactione publica firmatũ fuit die 28. Iunij 1569. in hæc verba inter cætera, Quòd Illuſtriſ. tutores Illuſtriſ. Do. Galeotti Domini Mirandulæ, reſtituerẽt, prout reſtituerunt plenarie dd. filios & nepotẽ honoribus, & ordinibus patriç, ac cęteris, ſi forte per ſententiam prædictam, & occaſione paterni delicti, quoquomodo priuati repetiantur. quam ſentẽtiam, quo ad effectum pręiudicij, læſionis, damni, & diminutionis famæ dd. filiorum, quatenus eo afficeret, & quo ad effectum confiſcationis bonorum prædictorum tantum, ex cauſa pręſentis tranſactionis, compoſitionis, & concordij annullarunt, ac caſſauerunt, ac ſi nunquã lata fuiſſet, Mandantes, vt fiant habiles ad omnes ſucceſſiones, & tales prout erant antequam eſſet commiſſum delictum prout erant antequã auum reſpectiue, reſtituenteſque eiſdem bona in confiſcatione comprehenſa, ac cedentes iura & actiones, quę camera in dd. bonis & rebus confiſcatis habebat. & hoc ideo fecerunt: quia filij econuerſo actualiter ſoluerunt ſcutos tres mille auri in auro dd. Illuſtriſſimis Dominis, & aliam quantitatem intra certum tempus ſoluere promiſerunt.

Detinebat ex noua inueſtitura Do. Galeotus terras feudales curię Podij diſtrictus Mãtuani, quas vltimo Nouembris 1569. Illuſtriſ. D. Maximilianus Gonzaga tunc dominus. d. Curię, tanquam ſibi deuolutas, dono dedit multum Excellenti phiſico & magnifico D. Ioan. Baptiſtæ Suſſio, ob eius merita & virtutes pręclaras, ac in gratiſſimæ ſeruitutis præmium. quam donationem, vltima eius voluntate ſimiliter confirmauit, tenutamque illarum accipi curauit, die decimo Decembris eiuſdem anni. Verum dd. filij tunc reperiebantur in poſſeſſione terrarum, inueſtiti iam a D. curiæ Commiſſario die vltimo Septembris 1569. cum clauſula tamen, quod nihil concedebat, quod eſſet de iuribus d. curię, & de bonis illius indebitè detineretur. qui tamen commiſſarius eodẽ die ante inueſtiturę cõceſſionem, cum conſenſu procuratoris inueſtitorum declarauerat, ſe per inueſtituræ renouationem faciendam filijs & nepoti, ob mortem D. Galeoti, nolle fieri aliquod præiudicium iuribus Illuſtriſſimi D. Maximiliani, ob id, ꝙ palam, & publice de morte d. Galeoti ferebatur, Citatis per literas ſubſidiales dd. filijs & nepote in contumaciam, ſententiã excellẽs dd. Suſſius donatarius obtinuit a commiſſario, quæ nunc & ſi in iudicatum tranſijſſet, mandato Principis Sereniſſimi, cognoſcitur, per Illuſtrem Senatũ. quæritur, an ſit reuocanda vel confirmanda, videbaturque pro filijs reſpondendum.

Primo, quia redduntur habiles, ac reſtituunt plenaria ad omnia bona, ſucceſſiones, honorẽ, & cætera, prout erant ante delictum patris, ac ſi ſententia prolata non eſſet, propterea oĩa confiſcata, & bona paterna, quamuis in alio translata conſequentur, cum plene vel in integrum reſti-
1 tutus, †buna non ſolum per fiſcum, ſed per alios detenta recuperet, dum de Principis reſtituẽtis voluntate conſtet, hanc communem * ſententiã, ponunt Moder. maxime Iaſ. num. 77. Angel. nu. 14. Bologner. nu. 219. poſt Soc. iun. nu. 108. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthu. Card. in c. quia diligentia. de electio. Fel. in c. inter quatuor nu. 4. & 5. de maior. & obed. Abb. in conſi. 108. nu. 5. cum ſeq. lib. 1. Deci. conſi. 446. nu. 70. & 71. magis ** cõem recenſet Franc. Viui. com. opi. verbo Bannitus reſtitutus. opi. 244. lib. primo. quem ſequitur Eman. Soarez. recep. ſenten. verbo reſtitutio. num. 87. Anto. Gomez.

var.reſolut.tom.3.capit. 13. de tortura reorum
ſub numero 38.uerſic.item adde Menoch. con-
ſilio 104. nu. 46. & ſeq. lib.pri.multa Cardinal.
Iacobat.tract.de concilio lib.7.art.2 .per totum
nec dubitandum eſt, gratiam, de qua in præſen-
ti amplam & late cõceptam cenſeri, ita vt bona
etiam in alios translata cõprehendantur per ea
quæ ponit Barbat.in conſilio 56.vltimo articu-
lo volum.4.reddit enim omnia in priſtinum re-
2 ſtitutio † ampla, ac ſi ſentẽtia lata non eſſet, vt tra
dit in cauſa Excellentiſſimi Ducis Ferrariæ reſti
tuti Philipp.Port.conſilio 167. nume. 69. cum
ſeq. & alias in cauſa rebellionis Excellentiſſimi
Ducis Ferrarienſ.pro D.Alfonſo Troto, reſol-
uerunt Domini de Rota Romana, teſte Cre-
ſcentio deciſ.manu ſcripta.87.& 88.litteris Leo
nis decimi reſtituentis in priſtinum. d. Ducem,
& eius adhærẽtes, ad omnia iura & poſſeſſionẽ
bonorum, cum clauſulis prægnantibus & annul
latiuis, includere bona, quantumuis etiam per
Pontifices in alios translata.

3 Secundo, damnati † reſtitutio in integrum ex-
tenditur ad iura tertio delata, vbi ſunt immedia
te ex cauſa, quæ per reſtitutionem annullatur,
ſeu reſcinditur acquiſita. diuerſum, ſi ex actu
extrinſeco, cauſa, uel contractu poſſiderentur,
cum reſtitutio ad illa non trahatur, ex diſtinctio
ne & dicto originali Iacob.de Bellouiſ. in c. pri.
hic finitur lex, quem ibi ſequuntur Bald. Alua-
rot.& Præpoſit.Bal.Roman.& Iaſ.in l.ſed ſi hac
§.ſed etſi per pænam. ff. de in ius uocand. An-
car.& alij in c.quamuis.colu.2.de reſcript. in 6.
& conſi.498.Felyn.in d.cap. inter quatuor.col.
fi.Fallẽt.pri.n.8.de maior.& obed.Bellam.deci.
744.in princ.ſequuntur omnes in l.Gallus.§. &
quid ſi tantum.vbi Alex.nume.19.Bal.nume. 3.
verſi.ex hoc nota.Iaſ.nume.74.Imol.in fin. qui
* communem * inquit, & Galiaula.nume.71.ff.de
lib.& poſthum.Natta conſi.470.num.20.& 21.
conſil.471.num.1.& ſeq.volum.2.Iacob. Emil.
conſil.38.num.5.6.Marc.deciſ. delfi.537.num.
5.pri.parte.Iacobat.de concilio lib. 7. art. 2.Fe-
lyn.in conſilio 10.per totũ in ſortioribus Rui.
conſilio 153. vol. 5.At priuatio feudorum Cu-
riç podij cauſaque priuationis ſeu ſententia dã-
nationis, ex qua immediate cauſatur effectus ac-
quiſitionis Domino directi, reſoluitur, & ad nõ
cauſam reducitur, per iſtam reſtitutionem, ideo
& ipſa feuda iam admiſſa reſtitutio includet; cũ
4 tantum reſtituat † reſtitutio quantum ſententia
aufert.l.fin. C. de ſentent.paſſ. & reſtit. vbi Bart.
Bal.num.6.& cæter.hæc enim acquiſitio per ſen
tentiam miniſterio iuris ciuilis facta; reſpectu
quoque bonorum a tertio poſſeſſorum, tollitur
per reſtitutionem damnati in priſtinum, Deci.
conſilio 252.ad fin.Ruin.conſilio 21.volum. 5.
Menoch.conſil.104.numer.46.Creſcent.deciſ.
Rotæ Romanæ.43.Bero.cõſil.76.nume.115.&
ſeq.volum.1.Natta conſilio 470.num.22.volu.
6.videturque confirmata ab Illuſtriſſimo Domi
no directo, per inueſtiturã filijs conceſſam ante
donationẽ Excellenti Suſſio factam, quæ inueſti
5 tura vim contractus tenet. Aflict. deciſ. 245. nu.
102.Pariſ.conſi.1.num.98.lib.pri.Soc.iun.con-
ſil.76.nume.38.volum.1.& cui tamquam facto
Principis nihil obijci poſſe creditur.Gozad.cõ-
ſil.14.num.11.Soc.iun.conſil.68.nu. 17.vol.3.

Tertio, cõcluſionem authoritatibus compro-
batam, nempe Iſerniæ cap.1.de vaſallo decre-
6 pit.ætat.dicentis † vaſallum feudo priuatũ pro-
pter delictum immediate, ſi plene reſtituatur, il-
lud recuperare, ſequitur ibi Afflict.nu.27. & 28.
dum ait, feudum acquiſitum Comiti uel Eccle-
ſiæ, ob delictũ in perſonam Regis commiſſum,
uel eiuſdem priuationem, per vaſallum recupe-
rari, ſi damnatus reſtituatur per Regem plene
nec per Comitem vel Eccleſiam in alios feudũ
translatum exiſtat. ibidem diſputando includit
Afflict.in cap.1.notab.6. per totum, hic finitur
lex Corad.de direct.conſuet.regn. incip. maxi-
ma.nu.34.late Egid.Belamera.dec. 743. & 744.
reſoluens feuda amiſſa ex ſententia Pontificis
recuperari per vaſallum remiſſum in priſtinum
ab eodem Pontifice, Fortun.Garzia. in l.Gallus.
§.& quid ſi tantum. num.234.ff. de liber. & po-
ſthum.inſerens, patrem deportatum, qui feudũ
vel emphiteoſim amittis eadem a filio recupera-
re, ſi reſtituatur, quem nouiſſime probant Mo-
dern.Pariſ.in conſue.feudal.tit.pri. §. 22. nume.
37.idem tenet Galiaul.d.§ & quid ſi tantũ.num.
71.& in bonis maioratus amiſſis ob delictum re
cuperandis per reſtitutum a Principe, Anto.Go
mez.uariar.reſolut.tom.3.cap.13.ſub num. 39.
verſi.in quo deducitur. Iſern. in d.ca.1.de uaſal.
decrep.ætatis.ſequitur Alex.in d.§.& quid ſi tã-
tum.nume. 19.in fin.ac in feudis Felin.in ca. in-
ter quatuor. num.5.uerſic.limita.pri.de maior.
& obedient.deciſ.Belamer. comprobans idem.
Florian. in l. loci.§.ſi cui. in fi. ff.ſi ſeruit. uendi-
cet.ac in emphiteoſi, Abb.conſil.94.nume.4.in
tertio quæſito.volu.2.quos probat, Natta con-
ſilio 471.num.5.uolum.2.& Iacobat. d. articul.
2.iſti.vnde videtur. in fin. nec diſcrepat Caſſan.
conſuet.Burgund.des iuſtiz. rubrica pri.§.6.nu-
mero 142.Quę me reddebant dubium, vt uenirẽ
in ſententiam pro reſtituto, contra dominum
directi & illius ceſſionarium.

At in hac cauſa Excellentiſſimi Suſſij, conſul
tus, re diligenti cura perpenſa, contrarium reſpõ
dere cenſui, nempe reſtitutionem nullum Do-
mino directi feudorum pręiudiciũ afferre, quia
ipſe uel eius ceſſionarius, feuda iã pp infamiam
deuoluta conſequatũ, moueor q. multiplici rõne.

7 Primo † feudũ nouũ, vt iſtud, de quo agitũ, etiã
ex pacto tñ, ob infamiã vaſalli (q. vti reus ꝑdi-
tionis in Curia Dñi ſtare nequit, uel aliud dictũ
nõ reſpiciẽs directe ꝑſonã dñi) amittetur, & ad
dominũ directi, excluſis omnibus deſcẽdentib.
& agnatis deuoluitur, in ca.1. de duob.fratr. de
nouo benef.inue.c.1.§.fi.ubi Iſer.Iacob.de Bel-
louiſ.

louiſ.Bal.præpoſit. qui dicit,id omnes commu-
* niter * tenere, ſub num.3. & Afflict.glo.3. num.
8.tit.quæ fuerit pri.cauſ. benef. amit. quam ſen-
* tentiam communem *Iaſ.de feud. amiſſione nu-
mero 103.& neminem diſcrepare,inquit,Curt.
tract.de feud.5.part.2.concluſ. numero 9. idem
Clar.§.feudum quæſt.66.Laur.Chiro. commu.
*. opin. cent. 5. concluſ. 96.eadem receptam * &
veriſſimam recenſet, Thom.de Marin. de feud.
ex pacto noui.lib.3.num.23.Moder.Pariſ.in cõ
ſuet.feud.§.30.qq.36.n.132. Federic.Soſinbẽg.
de feud.part.13.num.9.Hier. Gigas. de crimin.
læſæ. lib. 3. cap.4. Roland. à Vale conſilio 1.
num.10.volum.3. dixi alias conſilio 148.nu.5.
8 & ſeq.lib.2.† proditor enim etiam in perſonam
quamcunque citra dominum, feudum amittit,
quod vel nouum,vel antiquum ſit,Domino tan
tum aperitur excluſis omeino filijs & deſcendẽ
aibus,not. Anton.Capic. in inueſtit. feudal. ru-
brica,feuda amittuntur. verſic.73.caſu. & 62.ca
ſu.Quint.Mendoſ.tit.de ingratitud.cap. 62.cau-
ſa 114.& 115. Reuertiturque ad dominum dire
ctum immediatum,præcipue ſi in aliena iuriſdi-
ctione exiſtat,cum Principi iudicanti,uel eius fi-
ſco,confiſcatio non fiat in dictis bonis , ſed do-
mino , ubi feudum reperiatur , capella.Toloſa.
deciſ.395.Curt.iun. conſilio ſecundo.li.1. Arc.
conſilio 10.late Vrſil.ad Afflict.deciſ.282.num.
15.cum ſeq. Aimo.in conſuet. Aluern. titu. 22.
arti. 19.num.8.& ſeq. Bero.conſilio 176.nume.
119.& ſeq.volum.1.
9 Ad cuiuis † feudi priuationem requiritur ne-
ceſſario ſententia, ut dicatur de culpa conuictus
vaſallus; non enim ipſo iure vnquam (exceptis
quibuſdam caſibus)feudi fit deuolutio,ſed ſolũ
ex ſententiæ probatione,Aluar.in capitu.1.§.de
nique qq.10.& ſeq.num.7.qua fuit prima cauſa
benef.amitt. & in ca.pri.nu.4. an ille qui interf.
fratr.domi.ſui.gloſ.in cap.1.uerbo. iure feudi,
* quib.mod.feud.amitt.quam communiter* reci-
pi ait Alexan.conſilio 124. cum apoſtil. num. 1.
uolum.1. Curt.tract. de feud.4.part.vltima parti
cul. num.155.cum ſeq.Moder.Pariſ.ad ſatietatẽ
in conſuetud.feud.§.30. nu.23. & ſeq.qq.6. per
tota. & conſil.3. in prin. quos refert Clar. in.§.
feud.qq.62. ſcripſi ex communi. d.conſil. 148.
nume.4.Anton. Capic.in inueſt. feuda.rubrica,
feuda amittuntur. verſic.73. cauſ. & pri.caſu, in
fine, & effectus reſultantes ex.d.ſententia, ponit
Felyn.in c.Rodulfus.verbo,ſententia. de reſcri.
Aimo in conſuet. Aluer.tit.21. arti.4. numer. 8.
verum non eſt ipſa ſententia , cauſa immediata
10 priuationis feudi,ſed eſt † delictum illud, culpa,
fellonia,& infamia,ex crimine perduellionis,in
Principem commiſſo,proueniens. quæ opera-
tur,vt dum in Curia domini comparere ſine de
decore nequeat , uaſallus priuetur beneficio &
feudo.ita eſt tex.in c.1.ibi , ut ĩ Curia domini,iũ
cta glo.pri. an ille , qui interf. fratr. domini ſui.
vbi Bal.not.cap.1.§.denique.ibi propter iuſtam
culpam à feudo cadente,&c.& ibi peccauerit in
dominum, &c. ac ferè per totum nigrum,dum
cauſas amiſſionis feudi commemorat,quę fuer.
pri.cauſa benef.amitt.ubi Aluarot.c. ſancimus.
ibi,niſi conuicta culpa , quo tempore mil. ad eſt
rubrica in ſpecie , & ibi nigrũ de feudo ſine cul-
pa non amittendo,Laud.in c.1.eod. titu. Aluar.
& cæter.titu. quibus mod.feud.amitt.quod om
nes admittũt,diſtinguẽtes culpas & noxas prin-
cipaliter in dominos cõmiſſas, ab alijs in diuer-
ſos patratis,& deſcribẽtes varios caſus ac fello-
nias,ut aiunt,delictaue, quibus uaſall. priuantur
feudis,ob illorum dedecus,infamiam,& culpã,
ut ne omnes hic cõgeram,legantur Afflict.in c.
1.§. fin. quibus mod. feud. amitt. & deciſ. 265.
Curt.tract. de feud.amit. prin. Zaſ. de feud. 10.
parte.num.66.103.& ſeq.Clar.in §.feudum qq.
48.cum 12.ſequent. Thoma.de Marin. tract.de
feud.titu.2.num.96. 105. & ſequ. & latius Tob.
Aimo in conſuet.Aluer.tit.32.arti.18. ac in ho-
micidio& perpetuo bannito,ac ciuitate,Siluan.
conſilio 79.per totum lib.1. Hinc dicunt ſcribẽ-
tes,tria demõſtranda fore , antequam aperiatur
11 † feudum.Primo,quod uaſallus ſit culpoſus.c.1.
vbi Aluarot.Bal.præpoſ.& ceter.de natur. feud.
Secundo,quod legitime & cauſa cognita de cul
pa conuincatur.c.1.de feud.ſine culpa nõ amit-
tend.Tertio, quod ſententia iudicialis,ſuper cul
pa proferatur .ca.ſi.quo tempore milcſ.Alexan.
d.conſi.124 in prin.volum.pri.Natta conſi.93.
per totum volu.pri. Curt.tract.de feud.4. parte.
num.155.Moder.Pariſ.d.§.30.qq.6.numer.23.
Leonardus inter conſilia Bruni.114. num.194.
cum pluribus ſequentibus. quo loco uidere eſt,
in culpis & delictis ſequutã ſuper illis ſententiã,
qua conuictum vaſallum oſtendatur , priua-
ri vaſallum feudo,non ex ſimplici ſententia im-
mediate & ſola , quæ principaliter & ſui natura
conſiderata non operatur effectum priuationis,
ſed felloniam commiſſam oſtendit, maxime,dũ
iudex declarat ꝑpter tale delictum , feudũ aper-
12 tum,uel commiſſum , cum nec † ſententia faciat
dominum , ſed talem eſſe declaret, gloſ.in ver-
bo reuertantur.in c.1.imperialem.§.calidus. de
prohib.feud.aliena , no.in feudo Hoſtiẽ.in ma.
de feud.Iſern.in ca.fin.num.8.& 9. quo tempo-
re mil.Natta.d.conſilio 95. numer.5. ſic natura
feudi eſt,vt non auferatur, niſi ex culpa cauſaq;
cognitione pręcedente,Curt.iun. conſilio 220.
num.26. & ſeq.uol. & alibi.dd. ſæpe. & ideo in
priuationis ſententia, cauſa exprimitur. ut ſcia-
mus,an ſit vel ne legitima,Gram.deciſ.65.num.
33.Cęphal.conſil.241.nu.4. uolum.2.qua pro-
pter duo ex præcedentibus inferuntur.

Primũ,ꝙ ſi immediate ex ſnĩa ſimpliciter ſeu
do vaſallus non priuatur, ſed ex culpa pręceden
te ꝑ ſnĩam demonſtrata, non recuperabit feuda
reus damnatus & reſtitutus,cũ aliud , quàm ſen-
tentia cõcurrat ad illius priuationem;ſic quædã
domini offenſæ ,vt infra, iuxta diſtinctionem

Bellouiſij in d. ca. 1. hic finitur lex. quem ibi ſequuntur Bal. Aluarot. Præpoſit. & cæter. ſupra. ac Nellus. in tractatu de bannitis. pri. part. tertij.
13 tempor. nume. 10. † dicens, ius acquiſitum non ex banno tantũ, ſed ex delicto quoque minime ob reſtitutionem vel rebannitionem tolli. Bald. in d.l. fin. nume. 5. & Socin. iun. d. §. quid ſi tantum. num. 116. & ſequen. & Galiaul. numer. 72. offenſuſque dici poteſt Illuſtriſſimus Dominus Curiæ podij, & aliqua culpa in eum commiſſa,
14 quia d. Peduca † vaſallus feudum ſub ea conditione accepiſſe videtur, ſi fidelis fuerit ſibi ac Principi ſuo, argum. §. illud quoque. in ca. Imperialem de prohib. feud. alien. Menoch. conſilio 194. nume. 31. qua conditione defecta, videtur reſolui conceſſio. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. Andr. in capit. 1. §. præterea. quæ ſit pri. cauſa benef. amitt. item eo tenore, ne alienaret, nec domino ſuo præiudicium faceret, quod tamen delinquendo præſtitit, cum per delictum quis alienare dicatur. Bart. in l. Imperator. ff. de fidei. libert. Alexan. conſilio 53. nolu. 1. amplius dominus videtur tacite vaſallo tantum, eouſque conceſſiſſe feudum, & ſub modo, quamdiu nihil committat, nec infamis efficiatur, ex quo feudum amitti poſſit, ut declarat Franc. Soſmbeg. tract. de feud. qq. 13. numero 62. & 66. quis igitur dubitabit feudum domino directi aperiri, cũ vaſallus domini & Principis ſui fuerit proditor, ex §. cauſas art. vt cum de appel. cogn. iuncto. §. prædictis qui fuit pri. cauſ. benef. amitt. nec in Curia domini directi ſtare vel ſeruire queat. d. c. pri. an ille, qui interf. fratr. domini ſui ſcribit in propoſito Soſmbech. d. qq. 13. de feud. numero 51. in fin. ex quibus non ſola ſententia dicimus vaſallum priuatum, ſed ex lege & pacto domini.

Secundum ſequitur, quod ſi ex feudorum cõſuetudine ex lege ſcripta propter delictum commiſſum in perſonam domini, ſic ex infamia, qua nequeat in Curia domini morari, priuatur delinquens, domino directo aperiat. & excludatur primitus filij & agnati in nouo feudo, per text. in d. c. 1. qui interf fratr. domin. ſui. de duobus fratr. de nou. inſt t. & ca. 1. §. fin. qui fuer. pri. cauſ. benef. amitt. & alios, de quibus ſupra, & ſic ex legis diſpoſitione puniantur, & excludatur. Reſtitutio quamuis ampla aduerſus ſententiam, non reſtituet ipſos ad hæc feuda in præiudicium tertij domini directi, & hoc ſiue ſit apprehenſa poſſeſſio bonorum, ſiue non, quia ſemper Principis
15 † beneficium intelligatur citra tertij præiudicium, nec illius poteſtas extendatur ad ius alteri quæſitum ex lege tolendum, niſi tantum de ſuo reſarciat, ut in expreſſo ca. u. noſtri per rationes & iura, reſpondẽdo contrarijs tenet Anto. Gomez. var. reſolut. tom. 3. cap. 13. nu. 39. in fin. ex mente Bald. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. num. 8. verſi. & ex hoc infertur. ubi Imol. in fi. Cuman. nume. 12. Fortun. Garzia. numero 277. cum ſeq. ff. de liber. & poſthum. & Bolognet. nu. 210. & Belam. deciſ. 744. in fine illatione. 4. ſeruiuntque omnes in ſequenti fundamento poſiti, ita ut concludi oporteat, reſtitutionem vnius ſubditi non trahi ad feuda alteri domino aperta, & delictum crimen læſæ in Principem ſuum commiſſum, cum hic plura concurrant, legiſque diſpoſitione priuetur, non ex ſententia immediate tantum, per d. Fran. Soſmbeg. de feud. qq. 13. num. 51. præterea id, quod dicitur acquiſitũ immediate, a lege alicui poſt priuationem alterius, per reſtitutionem tollitur, procedit ſolum in caſu, ubi id acquiratur alteri iure ſucceſſiuo; quia in illius locũ ſuccedat & legitime ſubrogetur, ut filius & nepos in bonis paternis, & admittatur non ſucceſſio, ſed alio iure, puta in domino directo, qui non uenit ex iure ſucceſſionis, nec locum damnati vaſalli & priuati ſubrogatur, ſicut filij, ſed iure proprio & ex perſona propria ut dominus directus, cui dominum, vtile applicatur. etenim reſpectu iſtius domini reſtitutio non operabitur, cum ius ſucceſſiuũ ceſſat, nec in eius damnũ effectum ſortiatur. etſi ſecus diceretur, quo ad filios, qui iure ſucceſſionis uenirent, ut egregie declarat Fortun. Garz. in d. §. & quid ſi tantum. num. 338.

Secundo, conſidero regulam ab omnibus cõ
16 probatam, ut dixi, quod inquam Principis † reſtitutio non trahitur ad præiudicium tertij, cum nec id uoluiſſe Principem credatur. c. quamuis. vbi Ancar. num. 4. c. ſi propter. de reſcript. in 6. l. ordinem. ff. ad municip. l. falſi. §. pœna grauior. ff. de falſ. omnes in d. l. fi. ubi Bal. num. 5. de ſent. paſſ. Bal. in d. §. & quid. ſi tãtum. in fine. ubi Bart. num. 12. Alber. nume. 3. Angel. nume. 14. Bolognet. num. 217. poſt Caſtr. nume. 14. & 15. ſubdentem, reſtitutionem hanc damnatorum non trahi retro ob tertij præiudicium, quia iſte damnationis actus nõ eſt in ſuſpenſo, nec in ſpe remiſſionis, eo quod vt impoſſibilis de iure reputetur, cum a uoluntate unius pendeat, ut in d. l. fin. num. 1. in fin. ponit Franc. Soſmbeg. tract. de feud. qq. 13. nu. 59. ſed perfectæ cõſumatur, & irreuocabilis exiſtit, nec trahit retro, ſicut fictio poſt liminij, quia interim ſubeſt ibi ſpes probabilis, antequam redeat captus, ſeu prout trahitur retro reſtitutio patroni & patris, quo ad ius patronatus & patriam poteſtatem amiſſam, ob eorum deportationem, eo quod, cum ſint tantum ſuſpenſi, ob inhabilitatem eorum, reſtitutio retrotrahitur, in præiudicium filij, atque liberti. l. ſiue libertus. ff. de iur. patron. in fin. & l. fin. C. ſent. paſſi. declarat Imo. in d. §. & quid ſi tantum in fin. Bologn. numero 508. Gomez. d. num. 39. verſi. tertio. & Garzias. d. num. 237. & 238. dum regulam non trahi reſtitutionem in tertij damnũ, ſeu iuris acquiſiti, uel actionis ad rẽ in præiudicium, ponit Alexan. num. 19. Iaſ. num. 57. Bal. numero 5. & 6. Socin. Sen. numero 117. & cæteri adducti, a Gomezio loco ſupra allegato Cardin. Iacobat. de concil. l. b. 7. arti. 2. in princ.

Felyn.in conſil.1.num.29.cum ſeq.Caſſan.'con
ſuet.Burgund.Pariſ.conſi.69. num. 165. cum ſe.
* & in fine volum.3.vbi de communi * Crot. con
ſil.127.num.115.& in fine volum.1.Felin. in ca.
inter quatuor.num.4.de maior. & obed. Nellus
de bannit.pri.part.3.tempor.nume.5.q.11. 17.
& ſeq.Siluan.conſil.79.num.10. Afflict.tit. quæ
ſint regal. verſicu. & bona committentium cri-
men læſę.num.127.& ſeq.locat. inquiſitor,Iudi-
cia l.verbo reſtitutio il tertio.Boſi. tit.de remed.
ſola clem.num.13.& ſeq.Afflict. deciſ. 361. nu.
30.& ſeq.vbi Vrſil.in addit.nume. 10. & ſeq. &
in feudo vaſalli reſtituti.Aimo.conſi.135. num.
20.in fine iuncto.num.40.verſic.non obſtat, di-
cens.num.21.citra cauſam publici boni nō poſ-
ſe id Principem facere.not. Girland. de relaxat.
carcerar. rubrica de indulgentia Principis ca.4.
Menoch.de communi,conſ.103.num.25.Emi-
lia.conſi.38.nume. 5.& 6. remiſſiue Neapoli. in
proęmio,conſtit.Neapol.pagin.3.lit.C. Virtute
cuius regulæ, & ex alijs rationibus, communi-
ter in terminis noſtris reſoluerunt iuriſperiti, ſi
17 † feudum aperiatur domino, qui damnat vel
priuat per ſententiam, quod per reſtitutionē re
acquiratur, & recuperetur, at ſi alteri domino di
recto aperiatur ſecus, cum reſtitutio alterius ter-
tio non pręiudicet, ita in expreſſo, vult Bal.in c.
pri.num.15.verſic.pone Rex.in fine. hic finitur
lex, quem Bald.ſequuntur ibi Aluarot.num. 20.
Præpoſ.col.fin.nume.3.verſic.quęro pone Rex
Francorum, dicens, nec ab agnatis auocari, quā
do non ex ſententia tantum, ſed ex contractib.
antiquorum ſibi ipſis acquirātur feuda, ſtāte de-
licto vaſalli, ſic diſtinctionem Iacob. de Beloui-
ſu, non repugnare, nec diſcrepat Marti. Laudēs.
ibidem in fine.2.colum.verſic.ſed ex quib. cau-
ſis, doctrinamque Bald.d.numer.15.ſcribentes,
* ſequi* ait. licet ipſe aliqualiter diſſentiat, eandē
probat in terminis Ioan.Faber.in §.cum autem.
nume.4.inſt. quib. mod.ius patr. poteſt. ſoluit.
Ancar.conſi.161.nume.2.& ſequ.in pri. dubio.
quem probat Iacobar.d.Achil.2.verſic.ſed dum
contrarium tenens Cardinales ſciſmaticos non
recuperare benef. quamuis fuerint reſtituti. &
hoc feudiſtas tenere, allegando Prępoſitum in
d.c.1.hic finit lex, inquit Bero.licet ob publicā
18 † pacem feuda comprehendi in hac reſtitutio-
ne velit, in conſilio 76.nume.105.& ſeq.& 108.
volu.1.non diſſentit in propoſito noſtro Egid.
Bellamera.d. deciſ. 744. in fin. 4. illat. reſoluens
feudum omiſſum ob delictum, vel quādo domi
no aperitur, & fit conſolidatio vtilis, cum dire-
cto, vt in noſtro caſu, & dixi ſupra reſtitutionem
non operari, & ſi non ſit ſequuta apprehenſio
fundi, cum conſolidatio fiat ſtatim poſt damna
tionem, quando alij in d.feudo ſuccedere ne-
queunt, prout in terminis noſtris, in quibus &
filij & omnes agnati excludūtur, domino tantū
admiſſo. Rurſus, quod feuda & bona emphiteo
tica amiſſa per vaſalli deportationem, ac filijs
ſeu agnatis ſuccedentibus in gradu acquiſita,
non recuperētur, reſtitutio vaſallo, ob ius acqui-
ſitum alijs, dicit eſſe ex mente glo. communiter
* approbatum * in d. §. & quid ſi tantum. Fortun.
Garzia.numero 234.quamuis ipſe diſſentiat, vt
ſupra, & ſecundum hanc communem opinio-
nem iudicaſſe ſacrum conſil.Neapol.in gratiam
ſecundigeniti, foriudicato primogenito, demū
reſtituto, inquit, Vrſil.ad Afflict.deciſ.361.num.
20. in fin. & numero 21. Dicunt inſuper eodem
19 iure, reſtitutionem (ex gratia loquor) quamuis
amplam, niſi id in ſpecie exprimatur, & cauſa le-
gitima adſit, minime trahi ad bona in alios per
* fiſcum alięnata, & tradita, vt ex communi * ſen-
tentia, ne innumeros tranſcribam, firmant
Franc.Viui.commu.opin.verbo Princeps reſti-
tuens deportatum.opin.244.Eman.Soarez. re-
cept.ſentent.verbo reſtitutus, numer. 86. & ſeq.
Paris de puteo.de feud.reintegr.cap.135.Meno
* ch.ex communi * conſil.103.numero. 12.& 25.
Clar.in §.fin.crim.qq.59.verſi.item quæro, vbi
de communi. Nellus tract. de bannit. 1. part. 3.
tempor.numero 5.quæſt.5.Curt. in conſil. 310.
numero 72.cum ſequ.volum.3.Bonibel.conſil.
18.nu.41.cum addit.Hippol.Bonacoſ.commu.
opin.crimi.verbo, reſtitutus.Claud. regu. crimi.
146.& 147.Boſi.tit.de remed.ex ſola clem.prin
cip.numero 3.11.& ſequen.Roderi.Soarez.alle
gat. 13. numero 56. Franc. Marc. deciſ. delfin.
537.nu.6.part.pri.Plot.in l. 51. quando. nume.
9.& ſeq.C.vnde vi.Soci. iun.d. §. & quid ſi tan-
tum.numero 108.vbi Galiaul.num.70.& Bolo-
gnet.numero 219.Angel.Aret.conſilio crimin.
70.num.26.& ſeq.tom.pri.in fol. quod aliquib.
caſibus extendi ſolet, ad reſtitutionem rebelliū,
pro bono pacis, Afflict. deciſ. 116. vbi Vrſil. nu.
1.& deci.403.& ſi regulariter, dicto caſu pacis,
& boni publici feuda omnia reſtituātur, per Af-
flict.& Vrſil.deciſ.361.Plot.conſil.crimin. 130.
numero 69.& 93.tom.pri.in fol.Mant.conſilio
83.numero 6.volum.ſecundo.Marin.Frecia. de
ſubinfeud. author. 29. numero ſecundo. 1. fin.
pagin.218. in fine verſic. dubitat Andreas. ſub
dens, ita in ſacro conſilio Neapolitano termina
tum, quo loco alias deciſ.Rotę citat, quas ne ſim
prolixior, omittam, trad.Roland.a Valle conſil.
1.num.116.& ſeq.volum.3.Vrſil. ad Afflict. de-
ciſ.361.nume.11.& ſeq.Bero.conſilio 76. num.
105.& ſeq.volum.1.Capici.deciſ.69.nume. 22.
20 quod intelligo, dummodo † de mente reſtituen-
tis, etiam ex cauſa pacis, conſtet velle iam aliena
ta comprehendi, Boſi.d.remed.ex ſola clem.nu-
me.12.Ant.Gabr.ex mente Iaſ.& Nelli. lib.3. de
iure quęſ.non tollen. concluſ.2.num.17.ac Petr.
Foler.in 1.part.conſtit.regni de iuſt. & iure ver.
præſenti conſtitutione.nu.9.ſeq.pagin.113.Rur
ſuſque, ſi alienata ſint titulo oneroſo, reſarciatur
tertius; ita Bolognet.d. §. & quid ſi tantum. nu.
220.in fine Soarez.alleg.10.numer.1. Menoch.
conſi.103.num.36.

Seruit,dum dicunt noſtrates,Dominum non
poſſe reintegrare vaſallum,qui ob delictum ami
ſit feudum agnatis apertum in agnatorũ pręiu-
dicium c.1.vbi Bald.& alij,ſi vaſall.feud. priuet.
Franc.Soſmbeg.tract.de feud.part.13.num.28.
Itaque tum ex rationibus,tum authoritate iuriſ-
conſultorum , deciſionem noſtram in terminis
communem conſtituentium firmandũ arbitror
feudo Curiæ podij d.reſtitutionem non obeſſe.

Tertio,principaliter moueor,abſolute negan
do translationẽ,de qua in facto,plenã reſtitutio
nem damnati cenſeri,ita vt culpam delictumq;
vaſall.tollat, & eius bona feudalia comprehen-
dat,varijſque rationibus adducor.

Primo,quia ibi non reſtituitur Galeotus pro
ditor & damnatus,quo caſu loquuntur ſcriben-
ter,& procedunt omnia ſupra aggregata,præci
pue, dũ rõnes reddunt , ꝙ reſtituere damnatum
21 capite,ad ſolum † Principem ſpectat.l.diui.in ſi.
prin.ff.de prin.& ipſe ſolus recipere in gratiam
eos, qui ipſum offenderunt,poteſt.§.1.in tit. de
pace cõſta.Corrad.de imperat.li.1.c.1.§. 4. ver.
damnatos reſtituit. ſed in iſto caſu reſtituuntur
famæ,honori,ac ſucceſſionibus,eius filij ac ne-
pos nominati,propterea reſtitutio non afficit tri
plici de cauſa.

22 Primo,quia pœna filijs in crimine lęſę ob pa
tris delictum imponitur,propter præſumptionẽ
culpæ & malitiæ,quę à patre in filios deſcendit.
l.quiſquis. C.ad l.Iul.maieſ. Ang. in l. ſi fugitiui,
C.de ſeru.fugit.multa Gram.cõſ.13.& conſ.31.
num.45.Hier.Gigaſ.tract. de crim.in. lęſæ maie.
lib.3.q.14.numero 14.& ſeq.& qq.1.num.9.di
cens,eo caſu læſæ maieſtatis a lege in duriorem
pœnã,ac patrum vindictam, filios punire , cum
pater magis terreatur propter filij pœnã. l. iſti
quidem.in fin.ff.quod met.cauſ.ſi ergo pater de
linquens non reſtituatur,eius delictum culpa &
præſumptio,quæ in filios deſcẽdunt,adhuc du-
rabunt poſt mortem patris,nec purgata erit il-
lius contumacia, & culpa, nec reſtitutio plena
erit,cum pęnitentia vnius non purget alium. l.
dicto,§.hæredes.ff.de iure fiſci. differuntq; mul-
tum purgatio patris,à purgatione filij.l.genera-
liter.C.de reb.cred.l.ſi pœna.ff.de pęn.

Secundo, pater reus, proditionis cauſa fuit
23 ob delictum capite damnatus , vnde † filij eius
delictum non purgabunt,nec tollent. l. ex iudi-
ciorum,cum materia.ff. de accuſat. ob quas ra-
tiones , inter cætera , dicebat Rainutius , filios,
mortuo patre, redigentes in fortiam Caſtrum
Ciuitatis,quod pater rebellis amiſerat,non rela
xari a pœna ſtatuti cauentis,quod banniti ob re
bellionem Caſtri,& eorum deſcẽdentes,ab om-
ni Ciuitatis commodo,& honore,perpetuo ſint
excluſi,nec pro ciuibus habeantur, niſi dictum
Caſtrum in fortiam redegerint,quando ipſe pa
ter viuens,illud recuperare , & propriam culpã
purgare benebatur , quem refert Nell. tract. de
bannit.2.part.3.tempor.qq.12.per totam.

Tertio,differunt inter ſe vaſalli patris damna
ti,reſtitutio,particularis,à filiorum reſtitutione.
24 Primo,dum ex prima,filij † omnino reinte-
25 grentur,& ſuccedant,ac ſi nunquàm eſſet fello-
nia commiſſa,& ſicut pater ipſiue abſque alia re
ſtitutione & actu,ab omni infamia liberantur,
ac ad honores & ordines catholicos promouẽ
tur,Ioan.a Turr.crem.in ca.ſi quis. numero 86.
qq.1.Ex ſecunda vero ſecus, cum requiratur in
filijs ſpecialis reſtitutio,cum ab Imperatore tũ a
Pontifice iuxta facti contingentiam,nec niſi re-
ſtituti ad ordines promoueantur.Gigaſ.crimin.
læſæ maieſt.lib.3.qq.12.& lib.2.q.22. nume.7.
& ſeq.

26 Secundario,reſtituto primogenito † iam dã-
nato ob crimen læſæ,ac mortuo,filij eius & om
nes deſcendentes ſuccedũt in feudo,excluſo ſe-
cundogenito,cum reſtitutio de patre principali
ter damnato facta trahatur ad filios, qui in con
ſequentiam illius veniunt.l. ſi.ff. de ſentent. paſſ.
Salicet.in l.caſtitati colu.1. C.ad l. Iul. de adult.
in propoſito Gigaſ.d.tract.de crimin.læſę.lib.2.
qq.22 .extendens hoç dictum contra Afflictum
ad filios primogeniti natos & poſt commiſſum
delictum.Diuerſum vero,ſi filius primogeniti re
ſtituatur mortuo patre,quia tunc non ipſe , ſed
ſecundogenitus, vel dicti filij patruus admitte-
tur,eo quod.d. filius nunquam feudum habue-
rit,& ideo reſtitutio ſibi non dat,quod nunquã
habuit,nec id,quo priuatus non extitit,vt in ex-
preſſo determinat Matth.de Afflict.in c. 1.§.prę
terea ſi vaſallus.num.95.verſic.gloſ.3. titu. quæ
fuer. pri. cauſ. beneſ. amitt. Gigaſ. ſæpe citato
tract.lib.2.qq.21.& quæſt.20.in fin.tradunt om
nes in d.§.& quid ſi tantum,poſt gloſ. vbi Soci.
27 iun.num.105.Menoch.conſil.103.num.24.† re-
ſtitutio namque ad non acquiſita non trahitur
Boſi.tit.de remed.ex ſola clem.prin. numer.13.
Mant.conſi.84.num.6.volum. 2. ac Vrſi. ad Af-
flict.d.deciſ.361.num.28.& 21.

28 Tertio rurſus dici poſſet in his † feudis hære-
ditariis mixtis,reſtitutio patre damnato,niſi ver
ba & mens aliud ſonent,feudum adhuc antiquũ
remanere,omnes in c. 1. vbi Afflict. num.20. cũ
ſeq.de vaſall.decrepit.ętat.Menoch.conſil. 104.
num.45.cum ſeq.At ſi filii tantum reſtituantur,
nouũ erit,eo quod vt ſucceſſores & hæredes nõ
veniunt,quia damnatus,nec bona nec hęredita
tem reliquit,nec conſequenter eidem hęres quis
exiſtat.l.lex cornelia.ff.de vulg.Bald.conſi.408.
num.2.& conſil.243.num.2.vol.pri.

29 Quarto,videmus † reſtitutis bãnitis ſeu rebel-
libus,generalib.non cẽſeri reſtitutos hęredes &
filios illius,Aret.conſi.161.ſecundo dubio.Boſi.
tit. de remed.ex ſola clem.princi.nu.14. hæc ad
caſum noſtrum reducendo,dum filii ſolum reſti
tuũtur,nõ autẽ pater dãnatus , minime ad feuda
aliis iã delata credent reſtitũti , cũ nunq̃ filii illa
30 habuerint,minuſue amiſerint.† Mortuuſque pa-
ter, fama , & memoria eius,potuerit reſtitui in
inte-

Digitized by Google

integrum ad omnia, ac in filiorũ commodum,
prout illius memoria damnari, ita Bal. in conſi.
213, quidam nobilis nomine Antonius. vol. 3.
alias 243. volum. 1. & in conſi. 408. nu. 3. & ſeq.
vol. pri. Marſi. tract. de bannit. verbo læſæ Maie
ſtatis. nu. 59.

Secundo, animaduerto reſtitutionem ab Illu-
ſtriſſimis tutoribus emiſſam, nõ eſſe plenam, ge-
neralem, bonaque alij delata comprehenden-
tem, nullum enim de hoc verbum in illa legitur
iuxta conſilium Angel. in d. §. & quid ſi tantum
num. 14. vbi Garzia. num. 68. & potius reſtricta
eſt & limitata ad effectum ſolum validandæ trã-
ſactionis inter partes initæ, ibi, quo ad effectum
&c. ac ibi, iterum quatenus eos efficeret, quo ad
effectum cõfiſcationis bonorum tantum, ex cau
ſa præſentis tranſactionis & concordij. limitata
31 itaque † reſtitutio ad hunc effectum, & ſpeciem
tantum non extendetur ad perſonas & iura in
tranſactione & cõcordio nõ comprehẽſa vulg.
l. in agris. ff. de acquir. rerum domi. Alba. in reſti
tutione damnati, conſi. 17. nu. 22. Caſſane. con-
ſuet. Burg. Des Iuſtiz. §. 5. rubrica 1. nu. 7. & reſti
tutionem damnati cum adiuncto aliquo opera-
ri, ſecundum illud tantum, Bald. inquit in conſi.
45. n. 3. vol. 2. & ad ſpecies limitatas Franc. a Li
gnamin. conſ. 45. num. 19. tom. 2. conſi. crimin.
in fol. Quinimo, & ſi generalis eſſet, cum mẽtio
nulla proditionis ſeu rebellionis in d. reſtitutio
ne fiat, adhoc delictum patris minimè trahetur
32 quãdo generalis † remiſſio delictum proditione
perpetratum minime comprehendat. Petrus a
Platea, epit. de delict. lib. pri. cap. 21. num. 10. Bo
ſi. in titu. de remed. ex ſola clem. princip. nu. 34.
Clar. §. fin. qq. 58. uerſi. deberautem. propterea
operabitur ſolum, quo ad bona Dominij Mirã-
dulæ & penes fiſcum exiſtentia, ad effectum ua-
lidãdæ tranſactionis, non autem in omnib. quo
ad ius tertij acquiſitum, nec tunc conceſſum ſu-
per vno, extenditur ad aliud, etiam principale,
cum ſuper præparatorio vtilis conceſſio exiſtat
ut inquit in reſtitutione ſimili Menoch. d. conſ.
103. nu. 33.

Tertio reſtitutio illa non loquitur expreſſe de
bonis feudalib. ſeu dominis directis obnoxijs,
propterea iſta non includentur ex vulgato ſed
33 uero & communi dicto, quod † feudalia nũquã
in generali alienatione, diſpoſitione, cõfiſcatio
ne ſeu reſtitutione veniat. c. 1. §. in generali ſi de
feud. defunct. ſi content. ca. 1. de capit. qui Curt.
vend. & ſi exprimeretur, omnium bonorum, ſe
cundum communem * ſententiam, de qua per
Dec. conſi. 422. colum. pen. Marſi. conſi. 46. nu.
55. Cæſal conſ. 29. num. 13. cum ſeq. & in crimi
ne læſæ, ample Roland. a valle, conſi. 29. nu. 14.
nu. 16. ac de communi, per totum volu. 3. ponit
in materia Ant. Gabr. tit. de regul. iur. lib. 6. con-
ſil. 12. nu. 15. cum ſeq. Eman. Soarez. recep. ſen-
tent. verbo feudorum. num. 93. cum ſeq. Marſil.
tract. de bannit. verbo confiſcata. nu. 10. & ſeq.

Dominus namque confiſcans & reſtituẽs dam
natum, intelligitur plene reſtituere pro omnib.
bonis ſibi confiſcatis, ac ad eum pertinentib.
non pro feudis alienis, quorum nec vſufructũ
in illis tenuit, ut in confiſcatione inquit Franc.
Soſmbeg. de feud. part. 13. nu. 63. & hoc d. tran
ſactio expreſſe vult. in verſic. nec non teneatur
pagin. 46. dum bona tantum confiſcata & in cõ
fiſcatione comprehenſa reſtituit, & actiones ad
illa bona, in quib. ius fiſco ſpectaret, cedit atq;
transfert. feuda itaque aliena non erunt cõpre-
henſa in tranſactione, cum in confiſcatione fa-
uore principis damnantis non veniant, nec ius
in illis eius fiſco quomodolibet cõpetat. uerbis
enim tranſactionis eſt inhęrendum, vulg. l. quic
quid aſtringendæ. ff. de uerb. obliga. & l. 4. §. to
34 ties. ff. de damn. infect. in † reſtitutione Tob. No
ni. conſi. 89. nu. 5. Nec opponatur uenire feuda
in ſimili reſtitutione, ut ſentit Floria. in l. loci
corpus. §. fi. ff. de ſeruit. uend. Aegid. Bellame. de
ciſ. 743. & 744. ac nonnulli, de quibus in tertio
argumento.

Etenim illud ſolum procedit, ubi fit reſtitutio
ex cauſa pacis & publici commodi; ſecus uero,
ſi ad ſolius principis priuatũ commodũ, ut hic,
quia tunc non includuntur feuda, prout in ex-
preſſo declarat, Anton. Capic. deciſ. 69. nu. 23.

Quarto, ex quo præſens feudum curię Podij
poſitum eſt in iuriſdictione Sereniſſimi Princi-
pis Mantuæ, ſic extra dominiũ Principis Mirã-
dulæ cõfiſcantis bona Pedochæ, Rurſus eſt Ec-
cleſiaſticum ab epiſcopatu Mantuę per Illuſtriſ
ſimos Dominos dictę Curię proprios vaſallos
recognitum, ut dixi alias conſ. 91. lib. 1. non cõ
prehenderetur in reſtitutione facta filijs, cum ad
non ſubditos, nec ad bona Eccleſiæ etiam a pri
uatis laicis, pro vtili dominio poſſeſſa trahatur
diſpoſitio, conceſſio, priuilegium vel gratia per
35 Principem † in ſubditum emiſſa Deci. in c. quæ
in Eccleſiarum. num. 6. & 24. extra de conſtitu.
Afflict. deciſ. 361. num. 21. 26. & ſeq. ubi Vrſil.
num. 6. Dum itaque nullo modo reſtitutio per
viam tranſactionis feuda hęc, ſeu caſum noſtrũ
comprehendit, firmabimus ea nõ obſtante, Ex
cellentẽ D. Suſſiũ inueſtitũ a D. directo iuſtitiã
fouere. Quib. ex aduerſo poſita non repugnãt.

Primumque tollitur multis modis. Primo, nã
& ſi reſtitutio plena ad bona ſingula trahaẽ, in-
telligitur tamen quo ad poſſeſſa, & per fiſcũ de
tẽta, ſecus ſi aliena ſint uel penes alios uel ius ter
tij acquiſitum in dd. bonis, uel delatum, cum ad
iſta non trahatur, niſi expreſſe per Principem di
catur, ex regula quam ponit Pontifex in c. quã
uis de reſcrip. in 6. ubi gl. & communiter * Feu-
diſtæ Iaſ. & cæter. ubi Bolognet. de cõmuni, An
ton. Gabriel. lib. 3. de iure quæſit. non tollend.
concluſ. 2. nu. 16. & 17. in d. §. & quid ſi tantum.
nume. 217, quod hic minimè factum agnoſco,
cum nullum uerbum de bonis alienis in reſtitu-
tione legatur.

Secundo, & ſi bona p alios detẽta expreſſe in
reſtitutio ne comprehenderentur. non tamen lo
cus eſſet recuperationi bonorum, niſi Princeps
aſſereret id facere, & damnatum reſtituere in ter-
tij præiudicium, ex magna cauſa, publicæ vtilita-
tis, vel pacis, vt doctores omnes, dictam limita-
* tionem communiter*reſtringunt, & intelligũt,
ex Ioan. Bolognet. in d. §. & quid ſi tantum. nu.
a 19. ita procedit Barbat. d. conſi. 56. ultimo. arti
cul. volum. 4. quæ ratio in hoc caſu minime aſſi-
gnatur, quin contraria potius exprimitur, vtili-
tas inquam, & Principis remittentis commodũ
priuatum.

Tertio, hæc nõ eſt reſtitutio damnati, remiſſio
que delictorum & culpæ D. Galeotti proditoris
ſed filiorum & deſcendentium tãtum, quæ poſt
patris mortẽ, nullum effectum ſortitur mortuo
damnato, & poſt ius dominis directis feudo-
rum acquiſitum, vt dixi in ſecundo & tertio ar-
gumento.

Quarto, cõceſſo feuda in cõfiſcationẽ ueniſſe,
37 cũ a domino directo propter† merita ſint in cla
riſſimum Suſſium translata, vt conſtat documẽ-
tis publicis, non poterunt reſtituto vendicari,
iuxta diſtinctionem apoſtil. ad Bart. verbo, in cõ
trarium. in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu-
13. ff. de liber. & poſthum. Paris de puteo, de feu
do. reintegratione, cap. 135. n. 10. ſeruit Menoc.
conſi. 103. nu. 53.

38 Quinto & vltimo, reſpondetur, admiſſa reſti-
tutione in ampliſſima forma, non trahi ad hoc
feudum in aliena iuriſdictione exiſtens, & alte-
ri Principi ex ſententia damnantis applicatum,
tum quia ad non ſubditum non extendantur.
per Deci. d. c. quæ in eccleſiarum. num. 24. de cõ
ſt. t. tum quod ex communiori ſententia feudi-
ſtarum in terminis iſtis, feudum apertum domi-
no directo ob infamiam vaſalli non recupere-
tur, per uaſallum reſtitutum a ſuo Principe tan-
tum, vt dixi ſupra in ſecundo argumẽto, in fine.

Secundum vero de doctrina, & diſtinctione
Iacob. de Bellouiſu minus refragatur.

Primo, quia feudum ob delicta uaſalli, etiam
in alios, quam dominum dictum cõmiſſa, non
aperitur ſolum ex ſententia damnationis in reũ
lata: ſed propter infamiam, culpam, delictũque
proprium vaſalli, ac ob pacta naturamque, ſeu
tacitam conuentionem domini & vaſalli, dum
intelligatur ſolum inueſtitus, donec erit fidelis,
gratus, a nemine capite bannitus, ita quod in cu-
ria domini comparere valeat, quod explicaui ſu
perius in prima ratione in fine. ideo dum alia
concurrant, quam ſimplex ſentẽtia, & in aliquo
dominus arbitretur offenſus, reſtitutio feuda hęc
non includet, per Galiaul. d. §. & quid, ſi tantum
num. 72.

Secundo, doctrinæ contrariæ procedũt, vbi
vere damnatus reſtituitur quia cum ex ſenten-
tia immediatè amittat, & alteri acquiratur, reſciſ
ſa ſententia, totum quod ex illa ſequitur, reſcin-
ditur, & annullatur. per Bald. poſt cæteros in d. l.
fin. in 6. C. de ſent. paſſ. ſecus ubi filij tantum, eo
mortuo, reſtituantur. cum enim ipſi nihil amiſe-
rint, quia nil nunquam acquiſierint, reſtitutio,
quo ad ipſos nihil reſcindet, quando reſtitutio
ſolum tradat, quod actus reſtitutus ſubſtulit, non
autem concedat quæ nunquam fuerint acquiſi-
ta, Barto. in d. l. fi. nu. 8. C. de ſenten. paſſ. l. 1. C. ſi
aduerſ. tranſ. & tradunt omnes in dict. §. & quid
ſi tantum.

Tertio, admitto reſtitutionem trahi ad acqui-
ſita per tertium, & ex ſententiæ titulo tantum, ſic
miniſterio iuris ciuilis, in quibus Princeps ter-
tio præiudicet, quia tunc cauſa iuſta requiritur,
* ex una communi, * quam ponit Crauet. d. cõſi.
135. & communiorem inquit Paris conſil. 101.
num. 70. uolu. 1. cæteroſque id atteſtãtes aggre-
gat Ant. Gabr. lib. 3. de iu. quæſit. non tollend.
concluſ. pri. nume. 17. verſic. contrarium Arius
Pincl. in prima part. Rubricę. C. de reſcin. vend.
num. 14. & ſeq. Bolognet. conſi. 3. num. 8. & ſeq.
Tob. Non. ex veriori conſil. 89. num. 20. Menoc.
cõſi. 103. nu. 68. & & 76. nec in præſenti tranſa-
ctione ſeu reſtitutione allegetur cauſa iuſta, ad
ius in feudo domino directo acquiſitum mini-
mè extendetur, cum nec id in dubio voluiſſe
Principem credatur. Rui. conſi. 4. colum. penul.
volum. 3. Gabriel. d. cõcluſ. pri. num. 21. Bolo-
gnet. conſi. 3. in pri.

Quarto, quo ad inueſtituram priorem, dictis
filijs cõceſſam, cum habeat clauſulam, ſaluis iu-
ribus &c. & per actum præcedentem fuerint iu-
ra vtrique parti reſeruata, non uideo reſtitutio-
nem cõfirmatam, & minus inueſtituram obeſſe,
39 quando ex d. † clauſula omnia iura domini dire
cti & aliorum reſeruata intelligantur. vt in ter-
minis ſcribit Signorel. conſil. 60. nume. 4. Deci.
conſi. 445. num. 6. in fi. Paris conſi. 5. nume. 26.
uolum. pri. quos in propoſito ſequitur, Menoch.
conſi. 103. num. 60. 65. & ſeq. ſubdens, inueſtitu
ram poſteriorem alteri præcedenti, cum d. clau-
ſulá, derogare.

Vltimo, authoritatib. cõmunito, reſpondei.

Primo, adeſſe alias numero ac pondere præ
ſtantiores in iſtis terminis pro domino directo
feudi, quæ communem ſententiam cõſtituunt,
ita rurſus nuncupatam a Fortun. Garzia. Bero.
ut ſupra in ſecundo argumento. propterea iſta
40 in † iudicando ſeruabitur. Imol. late poſt. Felin.
num. 54. Hoſtien. Ioan. Andr. Butr. & Abb. in c.
1. de conſti. Tiraquel. de ll. connubial. glo. 8. qq.
17. num. 144. ad nu. 162. Guid. Papa ſingul. 512.
communis opin. Roman. conſil. 179. nume. 12.
vbi latè Mandoſ. & Anton. Corat. tract. de com-
mun. opin. lib. 2. titu. 8. num. 16. cum ſeq. & plu-
ribus in locis d. tractatus.

Secundo dicitur, omnes ex aduerſo pondera
tos, loqui, ubi damnatus reſtituitur a propriodo
mino feudi, ut Abb. d. conſi. 94. Natta, Belamera,
ac Portius. non autem dum remittuntur filij, &

a do-

à domino confiſcante tantum, ut hic nonnulli etiam in reſtitutis, ob pacem & publicam utilitatem, ut deciſiones Rotæ Romanę, ac alij deniq; cõtra communem ſententiam, de qua ſupra ſcribunt, vt ijdem met iuriſconſulti atteſtantur, videlicet Fortun. Garzia d. nu. 234 Mod. Pariſien. dict. qq. 6. in fine num. 37. ac Ber. dicto conſ. 76.

Tertio reſpondetur, Amplectentes opinionẽ pro damnato, pręcipua ratione inniti, quod immediate ex ſententia tantum feuda domino acquirantur. verum, vt dixi in prima & ſecunda ratione, alia concurrunt, illoque caſu, dum aufertur acquiſitum, miniſterio iuris ciuilis, requiritur quoque cauſa in Principe, ad communiorẽ ſententiam, quæ deficit in pręſenti, dum ad ſolã Principis priuatam vtilitatem & limitatam, reſtitutio fiat, ut iure merito reſoluam in gratiam Excellentiſſimi D. Suſij ceſſionarij Illuſtriſsimi Domini directi iudicandum. Quemadmodum iudicatum fuit, anno 1577. die 17. Octobris, cum Senatus cenſuit bene iudicatum ad fauorem domini Suſij, & male per Pedocas appellatum.

PRO ILLVSRI. DOMINO COMITE Camillo Caſtillioneo.

ARGVMENTVM.

Bonorum deſcriptio & ſequeſtratio, quando fiat. Reſpondere ſimpliciter, quando pars teneatur, an uelit vti teſtibus vel ſcripturis.

SVMMARIVM.

1 *Error committitur quandoque, ob partium cauillationes.*

2 *Sequeſtrum, nunquam fit in prima inſtantia, nec in ſecunda, ſi pars eſt ſoluendo, ex communi.**

3 *Sequeſtratio iure facta fideiuſsioni, non tollitur.*

4 *Cautio iuratoria non admittitur, ubi debitor eſt perſona honeſta.*

5 *Sequeſtrum dum dubitatur qui poſsideat, fit per Iudicem, ne partes ad arma veniant, remiſsiue.*

6 *Sequeſtrum in cauſis beneficialibus, quando fiat remiſſiue.*

7 *Deſcriptio fructuum, pendente lite, ſuper re ipſa nunquam per iudicem actori denegatur, cum petitur ad probandum, ex communi.**

8 *Fructuum deſcriptio fit ſemper, vbi nulli præiudicium infertur.*

9 *Producens ſcripturam, vel teſtes, poteſt proteſtatione vti, quod intendit tantum vti, quatenus ſint vera.*

10 *Terminus ad deliberandum pro ſimpliciter reſpondendo, an vti pars ſcriptura velit parti per iudicem aſſignetur, ex ueriori.**

11 *Vti ne teſtibus, an non uelit pars poſt publicationem teſtium, pars ſimpliciter reſpondere cogitur.*

12 *Interrogatio, an quis uelit vel ne uti teſtibus, uel ſcripturis, eſt ordinaria, & de conſuetudine.*

CONSILIVM CLXXXVIII.

TRINITAS ADSIT.

SVB examine Illuſtriſsimi Domini Oratoris Cęſarei ad Rẽpub. Venetorũ deſtinati, iudicis delegati, in cauſa vertente inter Illuſtriſſ. Dominum Comite Baldeſſarem Caſtillioneũ, & Illuſt. Dominos Com. Camillum & Federicũ fratres de Hippolitis condominos terrę Gazoldi, nunc principaliter dubitatur, an ad fauorem D. Caſtillionei actori contra dictos. DD. fratres reos cõuentos, pronuntiari debeat. primo deſcriptionẽ fructuum, bonorum ſtabilium, de qnibus in cauſa faciendam eſſe, & ſic illam committendam in partibus. Secundo partem aduerſam teneri reſpondere clare, & ſimpliciter iuxta interrogata per D. actorem, uelle vel non velle vti teſtib. examinatis, ex illorũ parte. quę dubia, licet ſint adeo clara penes iuris peritos, tã praxim, quam Theoricam legũ inſequentes, quod Dauus, licet Oedipus eſſet, illa intelligeret, atque diſſolueret, ne quando per cauillationes, & pernicioſas ſubtili-
1 tates partis contingat errare, prout non abs re ſæpius in iure noſtro fieri commemorat, Iur. cõſul. in l. ſi ſeruum. §. dedi. ff. de verbo. oblig. Infra ſcriptis authoritatibus breuibus declarare, ac diffiniri cenſui.

Ad primum itaque reſpondeo, iuris eſſe notã regulam, & communem conſulentium traditio-
2 nem, quod licet in prima inſtantia † ſequeſtrum regulariter fieri nequeat, pro fructibus rei petitæ, ne pars commodo ſuæ poſſeſsionis priuetur minuſve in ſecunda, ſi pars ſit ſoluendo, nec fructus dilapidentur, per text. tit. de ſequeſtr. poſſ. & fruct. extra. ubi ſummiſta Butr. Abb. Anchar. & alij clementia prima, ubi Card. Imol. poſt cæteros eodem titulo. l. 1. ubi Bald. Fulgo. Sali. & alij in ſecundo not. pro regula aduertunt. C. eo. titu. Abb. in c. 2. nu. 10. & 22. eodem titul. & conſi. per totum Felyn. c. examinata in 3. limitatione. de iud. ex facto, reſpondit. Deci. conſ. 346. Alex. conſi. 163. volum. 6. Paris conſi. 41. nume. 45. & 46. uolum. 1. Addit. ad Capell. Tholoſan. q. 477. Alex. conſi. 7. num. 12. uolu. 5. Natta conſi. 584. in 3. ample per alios pertractat & ſequitur, Cur.

iun.

ium.tract.de ſequeſtr.in pri.Iacob.de Aren.eodē
tract.in pri.Ancar.q.famil.47.nume.14.& 15.
par.pri.Port.Imol.cōſi.156.in prin.Soc.iun.cō
ſi.68.num.163.cum ſeq.volum.3.Crauet.conſi.
272.num.13.Bero.conſil.116.num.6.volum.3.
Iacob.Nouel.qui dictum cum ampliat & limit.
tradit,regula 191.ſequeſtrum,Boer.deciſ.172.
in prin.Roma.conſil.322.cum apoſtil.Mendoſ.
nume.3.Imol.conſil.50.& Card.conſil.145.
quos adducit nouiſſime,Illuſtr.Card.Alban.in
ſuis lucubrat.ad Bartol.in l.1.C.de prohibit.ſe-
3 queſtra.† namque ſequeſtratio in caſu permiſſo
facta,fideiuſſione tollitur,per doct.ſupra allega-
tos,& totum conſi.310.vol.3.& ex cauſa,tradit
Viuius,quem citat Soarez.commu.opin.verbo
4 ſequeſtratio.nu.104.cum ſeq.uel per † cautionē
iuratoriam,dummodo ſit debitor perſona hone
5 ſta,Loffed.deciſ.ſua.6.& de † ſequeſtro per iudi
cem facto,ne partes veniant ad arma,& cauſa
ſcandali euitandi ob contentionem partiū,quā
do dubitaī quis poſſideat,& Iudex aſſumpſit in
formationes,tradit Alciat.conſil.389.Deci.Bo
non.75.Menoch.de retinen.poſſeſſ.remed.3.q.
11.num.12.& nu.86.Alban.conſi.75.& 78.Sil-
uan.conſi.27.in prin.Neuiz conſi.81.num.4.&
ſeq.Alban.in lucubrat.ad Barto.in l.ſi oleum.§.
6 1.ff.de dolo malo,vbi Zaſi.in fin.num.28.† ſimi
liter de ſequeſtro in cauſis beneficialibus,an &
quando admittatur.latè per Veſtr.in act.& mo-
res Curiæ Romanę.tit.de ſequeſtr.poſſ.& fruct.
& Mil.ſuo repertor.vebo,ſequeſtrum.

Attamen omnes admittunt,nemine penitus
diſcrepante,quod actore inſtante pro illius inte
reſſe,per Iudicem prouidebitur,hetque omniū
7 ſingularis† fructuum deſcriptio in cauſa princi-
pali,ad effectum,vt ſuper illis abſque alia liqui-
datione ſeu ꝓbatione poſſit certa & determina
ta ſententia ferri ita tradit practica Papien.ſub
Rub.de forma ſequeſtri ſub num.primo,quę al-
legat,text.& Barto.in l.1.§.eligitur.ff.de vent.in
poſſ.mit.Barto.& Saly.in d.l.1.C.de prohib.ſe-
queſtr.Barto.Angel.& Moder.in l.Imperatores
§.fin.ff.de apppellation.& in l.facultas.C.de iure
fiſci lib.10.quod maxime ꝓcedit,ubi dictorum
fructuum deſcriptio petitur,vt in præſenti caſu,
ad probandum,non autem ad incorporandum
quod per alios ſingulariter tradit,Curt.tract.de
ſequeſtr.num.15.& 16.Iacob.de Arena.eodem
titul.de ſequeſtr.num.20.Aufer.ad quæſt.Tho-
loſ.477.eam ſemper fieri poſſe ait,Corn.conſil.
267.num.6.uolum.4.Bertach.ſuo indice,verbo
deſcriptio il 2.id vbique obſeruari conſueuiſſe
refert Petr.de Anchar.quæſt.famil.47.pri.part.
nu.16.& vidiſſe hanc deſcriptionem fieri,& per
mitti,etiam antequam ſequeſtratio fiat,in caſi-
bus a iure,permiſſis,dicit Rebuf.in conſtitut.re-
gijs.lib.3.de ſequeſtr.& commeſſ.art.1.gloſſ.2.
num.9.vbi materiam ſequeſtrorum tractat.quā-
8 do enim nemini præiudiciū fit,per † deſcriptio
nem fructuum,continuo permiſſa cenſetur,&
ad eam iudicis officio altera inſtante pars cōpel-
li poteſt,ita Balb.in deciſ.Cache.Pedemon.68.
in ſuo conſi.nu.26.& ſequen.ample Claud.Ca-
tiunc.conſi.26.num.6.cum ſeq.Paris conſi.40.
num.2.volum.1.Arius Pinel.in l.1.parte 2.nu.
23.C.de boni.matern.Vnde ex his in dubium
redditur,deſcriptionē petitam nomine Illuſtris
Domi.Caſtillionei actoris committendam fo
re,& quàm citius,ob inſtantem fructuum agro-
rum perceptionem.

Ad ſecūdum,ſimili compendio dicam,quod
6 licet † alias producens inſtrumentū uel teſtium
depoſitiones in iudicio,ad euitandam pœnā fal
ſi,inflictam producentibus vtentibuſque falſa
ſcriptura,vel actu corā iudice,inſeruire ualeant,
illa proteſtationis forma,quod non intendunt
illis vti,niſi in quantum vera eſſent,& verum di-
cant,iuxta doctrinam Bald.in l.ſi aduerſarius,in
fin.C.de fid.inſtrum.Specul.de inſtr.ædit.§.6.
videndum reſtat.verſiculo,quod ſi uelis,cum ſi-
mili.quam proteſtationem prodeſſe dixit,Cin.l
ſi falſus.C.de falſ.Verumtamen,viſa hac produ-
ctione ſeu proteſtatione per iudicem,ipſe inſtā-
10 te parte debet producenti † terminum ſtatuere
ad deliberandum,ac ad ſimpliciter & ſine plica
reſpondēdum,an dicta ſcriptura uelit vti,uel ne.
cum aliter cenſeatur quædam probatio dubia,
quæ minime releuat.cap.in præſentia,de proba
tion.& iudex contra partem vehementer ſuſpi-
cari debeat,ſi illam ante declarationem vel pro-
ductionem non examinet de veritate ſcripturæ,
uel depoſitorum per teſtes,uel ſaltē poſt produ-
ctionem vel probationem teſtiū,ſi aduerſarius
hoc petat,cum eo tempore pars inſtrui poſſit.

Hæc eſt Bart.doctr.vbi Alexan.in apoſtil.in
l.diuus.la 2.ff.de falſ.quam ſequitur Lapus alle-
gat.119.nu.4.vbi additio Mendoſ.verbo diuus.
idem tenuit Fulgoſ.conſi.177.quam doctrinam
* veriorem* ait,Ioan.Baptiſt.Ferret.conſi.88.ad
fin.d.Gabriel.ſuis concluſ.commun.crimin.cō-
cluſ.7.num.2.ſequen.pars enim ab altera poſt
11 publicationē atteſtationum interrogata,an † ve-
lit uti teſtium ſuorum depoſitionibus,ſimplici-
ter,clarè,& ſine conditione reſpondere cogitur
vti velle,vel nolle vti,ut poſt cæteros ſupra,ita ꝑ
conſilium Neapolitanum determinatum fuiſſe
recenſet Afflict.deciſ.189.per totam,poſt Rotā
in nouis 282.licet quis,uerſi.ſecus vero ſi eſſet,
Butr.& Felin.in c.imputari ad fin.de fid.inſtru.
Felin.in c.præſentiam.num.12.de teſtibus,Ri-
pa in c.cum M.Ferrarienſis,poſt nu.100.uerſic.
tollendo,de conſti.Cępol.cautel.53.nu.2.quod
12 † interrogatorium eſt de conſuetudine,per Ri-
min.conſi.596.volum.3.pro cautela quotidia-
na refert Lanfranc.in c.quoniam contra,de in-
ſtrum.produc.colu.11.uerſi.quæro ulterius.ex-
tra de probation.Folerius in ſua practica crimi.
uerſic.item quod commiſit falſitatem,num.45.
* pag.208.& ex cōmuni * notabiliter.ponit Boſſ.
tit.de falſ.nu.155.& 156.& licet ſubiungat uſu
appro-

approbatam reſponſionem, quod velit vti in cõcernẽtibus ſubſtantiam negotij, & fidem teſtis, vel dicat vti declarando intelligendo concordãdo & diſtinguendo dicta teſtium, ex natura & qualitate facti antiqui, & qualitate perſonarum attamen loquitur ex vſu & obſeruantia fori Mediolanenſis, vigore ſtatuti d. Ciuitatis. de quo ĩpſe loquitur, qui vſus admiſit ibi ſimilem reſpõſionem pro clara & certa, vt ipſe ait, poſt n. 155. & in fine eiuſdem num. non tamen infert, quin de iure clara & nitida reſponſio fieri debebat, ex communi, de qua ſupra, quam ſimiliter refert & ſequitur Clar. §. crim. tit. de falſis, verſi. vtẽs falſo inſtrumento, dicens, ſtatuto dicto termino, ſiue in proprio, ſiue in alieno facto, ſiue poſſit eſſe inſtructa pars, ſiue non, teneri clarè reſpondere ſine vlla conditione, vel adiectione, an velit, vel non, vti. Vnde videtur concludendum iuxta petita per eundem Illuſtrẽ D. Caſtillioneum actorem, teneri patrem ream clare reſpondere, & ſimpliciter, an velit vti teſtibus iam publicatis vel ne, citra proteſtationem, plicam vel aliam cõditionem reſponſioni adiectam.

Franc. Burſatus, I.C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI D. OCTAVIA Fanzina Gonzaga.

ARGVMENTVM.

Statum Parmenſe prohibens maritum vxori relinquere, an extendatur ad ſubditos extra territorium in vxorem diſponentes, & an ſit fauorabile vel odioſum.

Viduitatis conditio, quãdo in legato repetita cenſeat.

Statuta quæ attendantur, an loci particularis exempti ſeu ſeparati vel dominatus, ſeu alias ius cõmune Romanorum.

Repetitio conditionis vel viduitatis appoſitæ in primo legato, quando intelligatur alio facta.

SVMMARIVM.

1 *Statutum diſponens maritum non poſſe legare vxori niſi centum, valet.*

2 *Statutum fauorabile de diſponendis bonis, extẽditur ad ſubditos extra territorium diſponentes, ac ad bona alibi ſit a ex cõs,* * *& qualiter*
** *intelligatur in nume. 05. ex communiori.* **

3 *Statutum loci ſuperioris ſeruari debet in caſtris alias ſubiectis, licet nunc libera exiſtant.*

4 *Loci alicuius ſubditus non dicitur, qui aliunde continuo habitat, & ibi vxorem ducit.*

5 *Ciuilitas originalis non attenditur, quando alibi habitatur.*

6 *Habitãs alibi nõ ligaẽ ſuis ſtatutis originarijs.*

7 *Paria ſunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari.*

8 *Originarius mutãs domicilium, ligatur ſtatutis conditis ante mutationem domicilij, at ſecus in alijs.*

9 *Domicilium quis in duobus locis tenere poteſt.*

10 *Teſtator codicillans in territorio alieno cõfirmat teſtamẽtum inualidum, per diſpoſitionem ſuæ patriæ.*

11 *Actus cenſetur nullus ipſo iure, cum ſtatutum diſpoſitioni reſiſtat, & perſonas coniugum inhabilitet.*

12 *Confirmatio non trahitur ad actum nullum, ex defectu perſonæ inhabilitatæ. fallit. numero ſeq. & 14.*

15 *Qualitas omiſſa in legato primi teſtamenti, videtur repetita & in legato vltimi teſtamẽti, niſi appareat de contradictione.*

16 *Viduitate deficiente in vxore teſtatoris, ipſius anima contriſtatur.*

17 *Viduitatis conditio ſemper intelligitur repetita, etiam quod non adſit vlla conditio repetitiua.*

18 *Sortiendo quis forum alicuius loci, ligatur illius ſtatutis.*

19 *Princeps, ſuis legibus abſolutus eſt.*

20 *Ius commune ſeruatur, quando ceſſat diſpoſitio ſtatuti particularis, & intelligitur de ſtatuto loci ſuperius nu ſeq.*

Quod non procedit, vbi adeſt Caſtrum exemptum, licet ſit poſitum in diſtrictu. num. 22.

Qualiter autem iſtud intelligatur, habetur numero 24.

23 *Ciues alicuius loci non ſubditi metropolitanæ ciuitatis, non ſunt ciues illius, licet alias fuerint, nec ſtatuto illius ligantur.*

25 *Maritus poteſt de iure communi quomodolibet vxori relinquere in vltima ſua voluntate.*

26 *Vxor ſecundum iuris regulas, poteſt eſſe in totũ hæres mariti.*

27 *Vxor poteſt blanditijs marito ſuo ſuadere, vt ipſam hæredem inſtituat, & tenebit teſtamentum.*

28 *Donatio inter virum & vxorem morte donatoris confirmatur, dum tamen præcedat aliqua*
* *traditio etiam ficta, ex communi.* *

29 *Prohibitum allegans, id probare debet.*

30 *Interpretatio in dubio pro voluntate defuncti fieri debet.*

31 *Voluntates teſtantium ſeruari publice intereſt.*

32 *Doctori unico ſtatur contra alios, vt teſtamentum ſuſtineatur.*

Roc-

33 Roccha alba potuit ſtatuere particulariter, circa ſucceſſiones, poſtquam fuit a Pontificib. a ciuitate Parmæ ſeparata.

34 Locus non habens iuriſdictionem ſub ſe, poteſt condere ſtatuta, ex communi.*

35 Statutum, quod quilibet maſculus duodecim annorum teſtari poſſit, valet, dummodo inſtituat hæredem de iure capacem.

36 Statutum, quod iudicari debeat, ſecundum ll. Imperiales, in caſibus ab ipſo omiſſis valet, licet vnum ſit loci ſuperioris, aliud inferioris. nume. ſeq.

38 Statuta particularia loci ſubiecti ſeruantur, & non ſtatuta loci ſuperioris, ex commmuni,* quando tamen eſt exemptus.

Et infra ampliatur in ſtatutis nouis poſt ſeparationem conditis. num. 46. ratio aſſignatur uſque ad numerum. 49.

39 Caſtrum a ſupremo Principe exemptum, non regitur ſtatuto loci, ſub cuius poteſtate erat, ſed ſecundum. ll. Rom. vel ſuas particulares, ex magis communi.*

Dato etiam, quod ſubditi vſi ſint ſtatuto loci ſuperioris, cum non poſſint ſuperioribus ſuis præiudicare. num. ſeq.

41 Statutum particulariter loci inferioris, præferri debet ſtatutis loci ſuperioris non ſolum in sẽſu directo, ſed etiam in contrario.

42 Verba ſtatuti aperte determinantia, nullo modo ſunt relinquenda.

43 Statuto dicente, quod ius commune attendi debeat, intelligitur de iure cõmuni Ro. ordinario.

44 Ius commune abſq; alia additione intelligitur de iure Rom. ex communi* pratica.

45 Opinio Rom in conſi. 229. alias 218. communiter* reprobatur.

49 Statuta poſt ſeparationem condita, non præiudicant caſtro ſeparato.

50 Propoſitum in propoſito, idem operatur, quod oppoſitum in oppoſito.

51 Princeps ligatũ ſuis legibus, dũmodo nõ ſint edita abſque ſuo conſenſu, ex cõi* doctrina declarata, ex alia communi.* numero ſeq.

53 Ciuis ex decreto factus alicuius loci, ſi ibi bona ſtabilia acquiſierit, dicitur habere animum mutandi domicilium originarium.

54 Forenſis per decretum & acquiſitionem, videtũ proteſtari de perpetua habitatione.

55 Ciuis aliunde habitans, deſiit eſſe ciuis loci ſui, cum non ſubeat onera illius, vel per ſe, vel per alios, ex communi* ſententia.

56 Facta non præſumuntur, niſi probentur.

57 Originarius non ſortitur forum originarium, niſi ibi inueniatur.

58 Statuto non ligatur, qui forum non ſortitur.

59 Teſtator tantummodo tenetur ſeruare ſtatuta loci, vbi teſtatur, etiam, quod ſit forenſis, illius teſtamentum ad omnia bona extenditur, ſecundum receptam ſententiam.

60 Statutum, quod quis non poſſit diſponere de re ſua in perſonam de iure communi capacem, odioſum eſt, ex magis communi.**

61 Subditus extra locum originis domicilium habens, in actu teſtandi a ſtatuto odioſo non ligatur, ex communi.*

62 Statutum ſuper bonis non extenditur ad bona in alio territorio exiſtentia, cum deficiat cauſa efficiens ipſius, ex magis communi.**

63 Statutum loci, vbi ſunt bona defuncti ſita, inſpici debet, ex veriori.*

64 Lex circa bonorum alienationem, licet fauorabilis iudicetur, non per hoc ſuum ſortitur effectũ, quando concurrunt tria.

66 Statutum Parmenſe non annullat ipſo iure legatum vxori factum, vltra. 100. lib. ſed quatenus hæredi præiudicium afferat.

67 Confirmans actum, qui confirmare valuit, licet alias aliquo iure nullus, dicitur de nouo confirmare, ex mente omnium.*

68 Confirmatio concepta per hæc verba, in omnib. & per omnia, quid operatur.

69 Verba, in oĩb. & p õia ſũt tanta ſubſtantiæ, vt inter duo ſubiecta, nulla ſubſiſtat differẽtia.

70 Conditio primi legati, non cenſetur repetita in ſecundo, quando adſunt uerba apta ad ſingula legata, & habent orationem perfectam, ex ſequuta* opinione.

71 Conditio non conueniens ſecundo legato, ſicut primo, non cenſetur in eo repetita.

72 Mater inhoneſte uiuens, vel ad ſecunda vota tranſiens, tutela etiam teſtamentaria priuatur.

73 Legato veſtium & iocalium facto mulier, non conuenit conditio, ſi honeſte uixerit.

74 Qualitas uiduitatis caſtitatiſque in tutela, ſubintelligitur tacita ſemper appoſita.

75 Aequalitas in legatis ſimilibus ſeruari debet, ex dicto communi.*

76 Et, vel, item, iſtæ copulæ in orationibus diuerſis poſitæ, magis ordinem, quam repetitionem demonſtrant, ex communi.*

77 Relatiuum quis vel qui, cum referatur ad certũ cor-

corpus, illius ſubſtantiam demonſtratiue referre dicitur.

78 *Dubitatio nulla in claris eſſe debet.*

79 *Omnis & omne vniuerſale eſt, & nullam cauſam excludit.*

80 *Geminatio caſus & euentus deſignat expreſſā teſtatoris voluntatem.*

81 *Clauſula, quod poſſit ad eius libitum & meram voluntatem diſponere, denotat abſolutum arbitrium.*

82 *Legataria ſub conditione ſi honeſte vixerit, non poteſt de legato ſibi facto, libere diſponere.*

83 *Clauſula, quod poſſit ad eius libitum diſponere, adiecta in ſecundo legato, facit recedere a conditione primi legati, etiam quod eſſe vniformis, & repetitiua in ſecundo legato.*

CONSILIVM CLXXXIX.

TRINITAS ADSIT.

VISIS ſerie facti, ac ſcripturis mi
bi exhibitis, nomine Illuſt. Do-
minæ Octauię a turre, placuit ob
plurimas occupationes, & quia
præſens cauſa varijs conſilijs exi
miorum Iureconſ. Illuſtrata fuir,
breuitari vt porero conſulere. Videbatur primo
aſpectu hæredes Illuſt. Domini Pallauicini Ran-
goni aduerſarios Iuſtitiam duplici iure fouere.
Primo, quia Illuſt. dominus Pallauicinus, qui
in teſtamento condito in vico Rochę Albæ ſuę
iuriſdictionis ac dominij, legauit d. Illuſt. d. Octa
uiæ eius Vxori ſcutos. 3000. vltra dotes ſuas, &
1 iocalia, non potuir (obſtante † ſtatuto Parmenſi
ſub Rub. quid maritus Vxo. leg. poſſ. prohibente
quidquam, quocunque titulo vxori relinqui,
vltra cētum libras Parmenſes) dictam ſummam
& bona legare vxori. Quod ſtatutum vtique va-
let, per Iacob. nouell. regul. iur. 245. 2. fallent. &
alios per Borgni. Caualcan. tract. de vſufruct. mu
lier. num. 123. & tit. de tut. & curat. num. 186. ac
de quo meminit Alexan. in formali conſi. 128.
uol. 7. & conſi. 26. num. 4. uol. 2. Siluan. conſ. 31.
2 Cumq; † illud ſit fauorabile, ut ponit Fran. Piſc.
ſua diſpu. an ſtat. exclu. fœmin. ad bon. forenſia,
extend. nu. 74. propterea extendendum ad ſub-
ditum diſponentem extra territorium, ac ad bo
na alibi ſita, vt in terminis tradit Rom. ubi Apo.
Mend. nonnullos adducit conſ. 39. & Alcia. con
ſilio 77. num. 2. & in l. pupillus. §. territoriū. ff. de
verb. ſigni. Siluan. d. conſi. 31. num. 8. ac ex com
* muni * ſententia, de qua per Anto. Gabriel. ſui.
com. conclu. li. 6. de ſtat. concl. 8. num. 1. Nec nō
3 d. ſtatutum † Parmæ, vti loci ciuitatis ſuperioris,
cui alias erat ſubiectum caſtrum Rochæ albæ
attendatur, etiam quod nunc ſeparatum eſſet,
per doct. Alexan. conſi. 151. num. 5. uolu. 2. poſt
Caſtr. conſi. 171. num. 1. uolum. 1. Ruin. in caſtro
Soranceæ exempto a ciuitate Parmæ loquens cō
ſilio 39. num. 15. & 16. uolu. 1. Soc. iun. conſ. 11.
num. 5. uol. 1. & conſi. 12. uol. 3. ſeruiunt tradita
per Feder. de ſen. conſi. 2. Port. Imol. conſi. 163.
nu. 16. Nec reſiſtit, quod d. Illuſt. Dominus nunc
4 non † dicatur ſubditus Parmæ, quia alibi tran-
ſtulerit domicilium, nempe Mantuæ, cuius loci
effectus eſt ciuis, bona acquiſiuit, vxorem duxit,
& ibi continuo habitauir, ad not. in l. eius. §. Cel
ſus, & l. domicilium. ff. ad municip. Bald. conſi.
393. num. 2. uol. 1. & 311. num. 2. uolu. 2. Socin.
conſi. 79. num. 3. & 20. uolu. 4. nec dicta ciuilitas
5 originalis † attendatur. l. aſſumptio. §. 1. ff. ad mu
nicip. Afflict. deci. 384. nume. 2. & 3. Bocr. deciſi.
260. ad fin. Socin. Rub. ff. ſolur. matr. nu. 27. nec
6 conſequenter d. ſtatutis ligetur † arg. glo. in cap.
quod clericus. de foro compet. cum paria ſunt,
7 † forum ſortiri & ſtatutis ligari, Soci. d. conſ. 79.
num. 9. uol. 4. Quia replicatur, originarium mutā
8 tem domicilium, ſaltem ſtatutis conditis ante
mutationem domicilij, ligari, licet ſecus in alijs
vt concludit Ruin. conſi. 200. num. 13. & 14. uo-
lum. 2. cum non inconueniat, quem duobus in
9 † locis domicilium tenere, Aretin. in Rubr. ſolu-
to matr. num. 11. & conſi. 136. in princip. Minus
obſtat, ſi allegaretur d. teſtamentum fuiſſe con-
firmatum in loco Hoſtiliæ iuriſdictionis Man-
tuæ, ubi codicillando teſtator denuo reliquit d.
Vxori ſua bona ſtabilia, in territorio Mantuano
exiſtentia ultra legatum de quo in d. teſtamento
rochæ albæ condito; quod tunc approbat &
10 cōfirmat in omnibus, & per omnia, quaſi quod
de nouo reliquiſſe videatur, id quod forte obti-
nere non poterat ex. d. teſtamento, per obſtan-
tiam ſtatuti Parmenſis, arg. l. adoptio. ff. de adop.
l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. Anch. in cap. 1. 13.
quæſtio. de conſt. Bartol. in l. more. ff. de iur. om-
nium iud. Bald. in l. ex uerbis. C. de donat. inter
uir. & Vxor. Caſtren. in l. ſi quando. ff. de legat. 1.
11 cum ſimil. Etenim, dum ſtatutum Parmæ reſiſtit
diſpoſitioni, ac perſonas coniugum inhabilitat,
actus ipſo iure cenſetur nullus, ad ea quæ tradit
nouiſſime Borgni. Caual. de uſufruct. mul. er. nu-
12 mero 126. 128. & ſeq. ſic confirmatio ad † di-
ctum actum nullum ex defectu inhabilitatis per-
ſonarum minime trahetur, Aret. conſilio 8. nu-
mero 4. Curt. iun. in l. more. numero 33. ff. de iur.
13 omn. iud. niſi quatenus aliqua pars ualida adeſ-
ſet, quæ ſola confirmata diceretur; Alexand. cō-
ſilio 59. numero nono, uolum. 1. Paris cōſi. 109.
nu. 17. uol. 4. Catt. Cotta memorab. uerbo, con-
14 firmatio; & quatenus effectum confirmatio ſor
tiretur, cum legatum 3000. ſcutorum, ſit in teſtō
confirmato emiſſum, per dictionem, vltra, prola
tam, poſtquam teſtator legauerat, ſub uinculo
15 uiduitatis, videt, quod † illa qualitas uiduitatis ſit
in eo-

Digitized by Google

in codē legato repetita, per Fulg.conſ.40. Rom.
conſi.134.num.7.Ruin.conſi.182.nu.16.vol.1.
Angel.conſi.294.num.8.Deci.conſi.190.nu.7.
Caſt.conſi.88.vol.1.ita vt cum Illuſtr. Domina.
ſit nunc matrimonio copulata, legatum illud cō
ſequi nequeat,& eo minus, quod hæc conditio
16 viduitatis, † cuius defectus teſtatorem offendit,
17 repetita ſemper intelligatur, quamuis non adeſ-
ſet dictio vltra, vel quid ſimile. Caſtr. cōſi.11.nu.
3.uol.2.Ruin.conſ.84.nu.9.& ſeq.uol.2.nonnul
la Anch.regienſ.q.fam.53.per totam part.2.Ne
uizan.conſi.72.

Secundo principaliter nituntur hæredes cō-
18 tra vxorem, quia Illuſtr. Dominus † Pallauicinus
conueniebatur Primæ ſub maiori magiſtratu,
ſicque ſtatuto dicti loci ligabatur, cum paria ſint
forum ſortiri,& ſtatuto ligari.c.quod clerici.de
foro compet.cum vulgar.nec tenebatur ſtatutis
19 Roecchæ albæ † cum illius eſſet Princeps, ſic ſuis
legibus ſolutus.l.1.ff.de ſer.l.inquiſitio.ubi Cyn.
C.de inquiſ.Rol.a Valle, de lucro dotium, q.84.
20 ſtatutoq; e dicti Caſtri cautum reperiretur, † vt
ubi diſpoſitio ſtatuti particularis ceſſaret, ibi cō-
21 mune ſeruetur. quod † intelligi ſolet de ſtatuto
ciuitatis ſuperioris ſic Parmenſis, per Rom.cōſ.
209.num.6.Grat.conſi.11.num.12.uolumin.1.
Socin.iun.conſ.2.num.32.uolum.1.Curt.conſi.
46.ad fin.Alciat.conſ.77.num.2.in fine. Nec re-
22 plicetur † iſta non procedere, ubi ſit caſtrum, ut
hic, exemptum, liberatum ac ſeparatum a ci-
uitate, licet ſit poſitum in iuriſdictione, ſeu diſtri
ctu Parmenſi, eo quod in defectum particularis
loci, ius commune ordinarium, ſeu legale atten-
23 datur, † nec ciues d.loci, dicantur ciues primæ ci
uitatis, nec eiuſdem ſimiliter ſtatuto commodo
vel incommodo patiri debeant, per Aretin. in
Rubr.ſolut.matr.num.12.Alciat.in c.quod ad ſe
24 dem.num.92.de offic.ordin. Quia fatetur id † ve
rum eſſe in ſtatuto nouo poſt liberationem con
dito, at ſecus in antiquo, cum illa continuo &
ubique ſeruentur. Ruin.d.conſ.200.nu.13.uol.2.
Hæc ſunt, quæ magiſtraliter ex aduerſo in gra-
tiam Illuſt. Dom. Iulij Rangoni hæredis adduce
re video.

Verum his & ſimilibus non obſtantib. intre-
pide cōcludo Illuſt. Dominæ Vxori deberi vtrū-
que legatum tam in codicillis, quam in teſtamē-
to factum.

Primo, de iure quidem communi fundatam
25 habet intentionem, † quia maritus poteſt quo-
modolibet vxori relinquere in ultima volunta-
26 te, & vxor † ſecundum iuris regulas, tam media-
te quam immediate eſſe poſſit hæres mariti.l.vni
ca.§.ſciendum.C.de rei uxor.act.l.ſi.C.de inſt.&
ſubſt.ſub condit.authen.præterea.C.unde vir &
uxor, Natta conſi.463.num.6.& ſeq.uolum.2.
Duran.de art.teſta.titu.1.cap.13.in fin. ac etiam
27 † quod blanditijs, uexationibus, & infeſtationi-
bus coniugis id fieret, per tex.in marito loquen-
tem.in l.fina.C.ſi quis aliq.teſtari prohib. Curt.
conſ.6.poſt num.7.Soci.iun.conſ.144.num.55.
28 volum.2.Bellon.conſ.74.nume.7. Quinimo, † ſi
fiant donationes inter eos prohibitæ, morte ta-
men donatoris, præcedente aliqua traditione,
etiam ficta, confirmantur.l.donationes.C.de do
nat.inter uir.& uxor.gl.& Bar.in l.Papinianus.ff.
eod.tit.communem ait Clar. in §.donatio lib.4.
ſententiarum quæſt. 9. uerſic.ſed hoc intellige.
29 Vnde qui † allegat id ſibi prohibitum, demon-
30 ſtret aperte, cum in dubio, † etiam pro uolunta-
te defuncti ſuſtinenda, interpretatio fiat. l.bali-
ſta.ff ad Trebel.Bar.io l.cum ſcimus.C.de agric.
& cenſ.lib.10.l.ſi pars.ff. de inoffi.teſtamen.l.vel
31 negare.ff.quemad.teſtam.aperiant. † publiceque
interſit, ut teſtantium voluntates conſeruentur,
gloſſ.in l.Gallus.§.& quid, ſi his, verbo, ſi vtilita-
32 tem.ff.de lib.& poſthum. † vnique doctori con-
tra alios ſtetur, vt ſuſtineatur teſtamentum. Lana.
in tract.de teſtam.formul. 45.

Secundo, prę ſupponitur terram Rochę albę
poſtquam fuit ab Excellentiſſ. Ducibus Medio-
lani, deinde reſpectu onerum a ſummis Pontifi-
cibus ſeparata, diuiſa ac liberata omnino a ciui-
tate Parmę, & alijs (quod iure ſibi permiſſum fuit
ad ea, quę in terra Guaſtella, ſcribit Socin. iun.
conſi.91.volu.2.) ita & taliter, quod eſſet corpus
de per ſe liberum ab omni alia iuriſdictione, in
gratiam prędeceſſorum Illuſtr. dom. Rangoni,
qui de ea fuerunt inueſtiti in ampliſſima forma,
33 ſtatuta particularia circa ſucceſſiones condidiſ-
ſe, ita mandantibus Dominis & Principibus, de
illa perpetuo inueſtitis, quod fieri poterat, per c.
2.de maior. & obed. l. omnes populi.ubi Bar.in
4.quęſt.& Iaſ.num.2.& 26.ubi cęteri ſcribentes.
* ff.de iuſt.& iur.& ex communi,* quam in uniuer
34 ſitate, & populo etiam non habente iuriſdictio-
nem, ponit Michael.Graſſ.commun.opin.lib.1.
cap.3.q.4.& c.4.q.4.Franc. Viui. commu.opin.
lib.1.uerbo ſtatuta condere, & ſupponitur inter
35 cętera.c. 57. ſtatutorum Rochæ Albę decretum
fuiſſe, ut quilibet maſculus maior. 12.annorum,
poſſet pro libito voluntatis diſponere de bonis
ſuis, in quamuis perſonam, dummodo ſecundū
iuris ciuilis diſpoſitionem capacem. Nec non
36 c.60.ordinatum, quod vbi per d. ſtatuta particu
laria prouiſum non eſſet, procederetur, ac iudica
retur ſecundum leges imperiales. vnde ſequitur,
quod iure d. Illuſt. Domina legatum obtinebit,
virtute primi ſtatuti, cum ſit de iure ciuili capax.
vt ſuperius deduxi, ac tale ſtatutum particulare
Caſtri Rochę Albę attendatur ſolum, non aliud
37 Parmenſe, licet vnum ſuperioris, aliud inferioris
exiſteret, per Bero. conſilio 124. numero 19.
uolum.2.& conſi.65. num. 99.uolum.1.Cuma.
conſi.144.in fin.& Caſtr.conſil.140.in fi.uol.1.
regulare eſt enim, & omnibus iuris profeſſorib.
38 indubitatum, ſtatuta particularia Terræ, Villæ
Ciuitatis vel Caſtri principaliter de per ſe, vt
hic, conſiderati, nec alteri acceſſoriè & totaliter
vniti, ſeruanda, & attendenda, nō autem ſtatuta
dictę

dictæ Ciuitatis, uel comitatus principalis, de cu
ius iuriſdictione, & diſtrictu inferiori dicitur,
• ex communi & recepta doctrina, Bar. in l. ſi con
uenerit. §. si inſula. ubi Soc. in diſt. poſt Caſtr. &
Saly. ff. de pigno. actio. quam ita eſſe atteſtatur,
Alex. nu. 10. & ſeq. & Rip. nu. 16. in l. 1. ff. de leg.
1. Cur. ſen. conſi. 56. num. 7. Curt. iun. conſi. 60.
num. 9. Soc. iun. conſi. 80. nu. 9. uol. 1. Ruin. cõſi.
219. num. 7. uol. 1. poſt Ang. conſi. 247. & Fel. in
c. tranſlato. de conſt. cæteros adducit Crau. trac.
de antiq. temp. 4. part. num. 27. ex communi Mi-
chael Graſſ. com. opin. lib. 1. c. 3. q. 14. Franc. Vi-
ui. com. opin. lib. 1. uerbo prouincia aucta Ludo.
de alteri. conſi. 144. nu. 16. Tom. 1. conſi. crim. in
39 fol. ubi enim † Caſtrum eximitur ab omni iuriſ-
dictione vnius Ciuitatis, per Imperatorem, Pon-
tificem, vel Principem ſupremum dd. locorum,
vt ſub protectione ſeu ſuperioritatē (ut aiunt) tm̃
dicti Principis ex: mentis remaneat, tūc amplius
ſtatuta ciuitatis non attenduntur, nec ligant ter-
ram exemptam; minus illius homines & bona,
ſed tantum leges Romanorum, vel particulares
** dicti loci, ut multum doctè ex magis** cõe opi-
nione recenſet Bero. loquēs in Caſtro. Soraneæ
ſeparato a ciuitate Parmæ, per Imperatorem, &
quæ ſeparatio poſtea per Excel. Ioã. Galeatium
legitimum Ducem Mediolani, anno 1417. con-
firmata fuit, & concludens ſtatuta Parmæ pro-
hibentia ſucceſſionem, nullo modo attendenda
in diſpoſitione vltima Illuſtr. D. Marchionum
40 Soraneæ inueſtitorū de dicta terra, & Caſtro ſe-
parato, in conſi. 65. in 1. art. max. qq. 120. & ſeq.
vol. 1. qui fere in terminis caſus noſtri conſuluit,
tollens etiam contraria adducta a Ruin. d. conſ.
39. uol. 1. & dictum amplians. num. 121. in caſu,
quo ſubditi. d. Caſtri in aliquibus, & quandoque
ſtatutis parmenſibus uſi fuerint, cum dominis d.
loci præiudicium non attulerit. Quinimmo dixe
41 runt ſcribentes, non † ſolum ſtatuta loci inferio-
ris particularia eſſe præferenda ſtatutis ciuitatis
ſuperioris, in diſpoſitione, quæ ex ſenſu directo,
& expreſſo reſultat, ſed in ea quoque, quæ arguē
do à contrario ſenſu includitur; exemplum. ſta-
tuto plebis S. Stephani loci ſubditi Florentiæ,
cautum eſt, quod filię fœminæ, &c. ad ſucceſſio-
nem partis ab inteſtato defuncti non veniant,
exiſtentibus filio uel filijs maſculis, &c. ſtatuto
uero Florentiæ quod erat ſeruandum, ubi ſtatuta
Sancti Stephani non loquerentur, diſponeba-
tur, quod filiæ non ſuccedant, exiſtente patruo.
Quidam plebanus. d. loci deceſſit cum filiabus &
fratre, an patruus uel filiæ admittentur, & certe
in fauorem filiarum, iudicatum fuit, cum illud
ſtatutum loci inferioris a contratio ſenſu inclu-
dat filiarum ſucceſſionem, uel non excluſionem
non extantibus filijs, ut per multa determinauit
Gozadin. conſi. 37. per totum, ac caſus nonnul-
los ſimilium ſtatutorum connumerans Borgn.
Caual. tract. de tutor. & curat. numero 86. & 87.
& ſequē. Ideo cum ſtatutum particulare Rochæ
albæ iuriſdictionis per ſe conſideratæ admittat
vxorem inſtitui a marito vel ſibi legari, vel ceſſan
te d. ſtatuto. l. communis Imperatorum, utique
obtinebit Illuſt. D. Octauia non obſtante ſtatuto
parmenſi prohibitiuo, quod nullo modo conſi-
derabitur, quando & ſi ſtatuto Rochæ albæ
non eſſet præſens caſus deciſus, deberet ius com
mune imperiale obſeruari, non etiam ſtatutum
42 loci ſuperioris, cum id aperte mandet † aliud ſta-
tutum. d. terræ exemptæ, à cuius uerbis maxime
nigri recedere nefas eſſet. l. ille aut ille. §. cum in
verbis. ff. de legat. 3. l. 3. §. hæc verba. ff. de negot.
geſt. l. quicquid aſtringendæ. ff. de uerb. obliga.
43 cum vulga. quod procederet, & † ſi ſtatutum ius
commune attendendum diceret, cum deberet
intelligi de iure communi Romanorum ordina
rio, non etiam municipalis alterius ciuitatis, licet
ſuperioris ſeparate tamen ab alia, tum vt ſtatu-
tum aliquid operetur capit. ſi quando de priuil.
in 6. Bald. in Rub. de contrahend. emptio. q. 9.
Paris conſi. 49. nu. 54. uolum. 1. Soc. formaliter
44 conſi. 271. num. 2. uolum. 2. tum quod † uerba il
la ius commune niſi aliud addatur intelligatur
de iure communi Romanorum ſcripto per Iu-
ſtinianum magnum Conſtātinopoli, §. ſed quo-
ties, inſtit. de iure naturali, Soc. ſen. d. conſi. 271.
Dec. conſi. 686. per totum, ubi addit Pariſin. uer-
* bo Romanorum, & 464. nu. 12. ubi de * cõi pra
45 ctica, & obſeruantia, & 429. nu. 5. quo † loco Ro
man. d. conſi. 229. communem reprobari ait, ſe-
quitur Mendoſ. ad eundem Roma. d. conſi. 229.
num. 6. uerbo terminetur in fi. ſubdens opinio-
nem Romani, nec ueriorem, nec cõmuniorem
reputari, minuſque ab aliquo firmiter & ex pro-
poſito comprobari, & id receptius admitti in-
quit nouiſſime Borgn. Caualcan. tracta. de tut. &
curat. nu. 98. Quæ omnia intelligenda arbitror,
46 † non ſolum quo ad ſtatuta terræ ſeparatæ, ſed
etiam noua, & poſt ſeparationem per illam con
dita. primo † quia ſcribentes paſſim dicant ſuis
47 legibus, & ſtatutis regi ac gubernari, non con-
tra diſtinguentes noua a ueteribus, ſecundo af-
48 firmant, ſtatutis alterius ligari, cum non ſit ſepa-
rata uilla, ſeu quando eſt incorporata alteri ciui-
tati, ea ratione, quod terra inferior ſeu vnita ac-
ceſſoriè ius condendi leges non habeat, quaſi
diuerſum cenſeatur, ubi ſit principaliter, ac de
per ſe conſiderata, vt in caſu noſtro, cum ſta-
tuendi ius habeat, nec propterea legibus alio-
rum ſubijciatur, Barbat. in capitul. tranſlato.
49 numero 41. extra, de conſtitutio. Tertio, † Ca-
ſtro ſeparato ac exempto, non præiudicant no-
uæ leges, & ſtatuta ciuitatis dominantis poſt ſe-
parationem condita, quia in eos non adſit iu-
riſdictio, ita Ruin. conſil. 200. num. 13. uolum. 2.
& conſi. 219. num. 9. uolumine 1. qui conſuluit,
ſuper loco Caſtri noui comitatus Parmenſis: Ri-
pa reſponſorum lib. 1. cap. 20. num. 7. Cur. iun.
conſi. 60. num. 9. qui in terra Sablonetæ ſepara-
ta a Ciuitate Mantuæ ſcribit. ergo noua ſtatuta,

per locum ſeparatum, quamuis aliàs ſubditum,
50 condita obſeruabuntur, † vt propoſitum in pro
poſito, idem quod oppoſitũ in oppoſito opere
tur, ad not. in Rub. ff. de acqui. poſſeſ. & ſufficit,
quod facta locorum ſeparatione, ſtatuta ciuita-
tis ſuperioris excludãtur omnino, & in defectũ
particulariũ loci ſeparati, ius cõmune maneat,
ut ſup caſtris Caſali & Medicinæ comitatus Bo-
noniæ, ſcripſit Alex. conſ. 114. nu. 19. & 20. uol.
4. repetitũ conſi. 47. nu. 20. uol. 6. Menoch. cõſi.
80. nu. 19. uol. 1. Quę ſtatuta, circa ultimas uolun
tates, non ſolum per ſubditos ciues Rochæ albę
obſeruabuntur, ſed etiam per dominos ac ſupe-
riorem loci teſtantem, & de reb. ſuis, ut hic, di-
ſponentẽ, eo quod ſtatutis & legibus Regni, Pro
51 uincię uel comitatus † ligetur Rex ipſe, Dux, &
Comes; dũmodo non ſine eorum conſenſu ſint
* edita, & promulgata, * cõmunis eſt doctrina, ita
atteſtante Soc. Sen. cõſ. 58. uol. 3. Tiraq. de vtro-
que retra. par. 1. §. 1. gl. 13. n. 19. licet enim Prin-
52 ceps, † quatenus Princeps nõ obligetur ex lege
ſua, tamen quoad patrimonium ſuum priuatũ,
tanquã priuatus ex legis ſuæ diſpoſitione aſtrin-
gitur. Iaſ. & doc. in l. digna uox. ff. de leg. commu
* ne ait, Michael Graſſ. comm. opin. libr. 1. ca. 3. q.
13. Sebaſt. Medi. tract. de leg. & ſtat. 3. q. par. 4.
Tertio, ad fauorem Illuſtr. D. Octauiæ deduci
tur. Nam certum eſt, Illuſt. D. Rangonum, domi
cilium ſuum propriũ ex terra Rochę albæ Man-
53 tuę tranſtuliſſe, † quando illius ciuis, ex decreto
Principis effectus fuit; cum onere ibidẽ habitan
di ac acquirendi ſtabilia aſcendentia ad ſummã
decem millia aureorum. l. domicilium. ff. ad mu-
nicip. Bal. conſi. 392. nu. 2. uol. 1. & 311. num. 2.
uol. 2. Soc. Sen. cõſ. 79. nu. 3. & 21. uol. 4. habuit
namque animum mutandi domiciliũ originis,
cum alibi bona tranſtulerit, per doct. Bar. in l. aſ
ſumptio. §. iuris in fi. ff. ad municip. Afflict. deci.
54 384. † ac per inquiſitionem & decretum ſit ferè
proteſtatus de perpetua habitatione, ut hinc ſta
tim Mantuę domicilium acquiſierit, quod recte
ponit Alcia. in l. pupillus. §. incola. ff. de uerb. ſi-
gni. Eman. Soarez. recept. ſententiarum uerbo
55 domicilium. nu. 115. † Deſijtque eſſe ciuis oppi
di ſui, cũ ibi nec p ſe uel alios munera amplius
ſubierit, Caſ. in l. ſi eadẽ. in fi. ff. de off. aſſeſ. Boer.
deciſ. 260. ad fi. nu. 34. Rui. conſ. 200. nu. 12. uo-
lu. 2. tradunt Moder. maxime Soc. Iun. ubi de cõ
muni. nu. 28. in Rub. ff. ſolu. mat. ſi ciuis non eſt
d. loci, & minus, parmenſis, prout, niſi probetur
56 quia facti eſt, prçſumitur, infertur, nec ipſum
ligari d. ſtatuto parmenſi ꝓhibente in uxorem
diſponi. cum qui non eſt ciuis (niſi ſaltem origi
57 narius, † & tunc niſi ibi inueniatur) forum non
ſortiatur, ſecundũ Bar. in d. l. aſſumptio Soc. cõſ.
58 59. nu. 8. uol. 4. cum vulga. † Et qui non ſortitur
forum, nec ſtatuto ligetur. gl. in c. quod clericis.
de foro compet. & in l. quæ contra. 8. diſt. not.
l. 2. ff. de eo. quod certo loco. & in Rub. extra de
conſuetud. Bero. in c. 1. de conſt. Old. conſ. 273.
Bart. in tracta. repreſa. 2. q. 7. q. princ. Afflict. de-
ci. 384. Rui. d. conſi. 200. num. 11. & 12. uolu. 2.
Cęph. cõſi. 13. nu. 46. Bero. in d. Caſtro Soranę
exempto à Ciuitate Parmæ, loquens conſil. 65.
num. 99. vol. primo. Teſtando enim ſeu codicil-
59 lando Illu. Dominus Rangonus, † non aſtringe
batur ſeruare ſtatuta Parmæ, ratione prædicta,
ſed tãtum ſtatuta loci Rocchæ albæ & Mantuę,
ubi teſtatus fuit, quibus ſeruatis etiam, quod eſ-
ſet forenſis, à dd. locis, teſtamentum ad omnia
bona quàmuis extra territorium, extẽdebatur
* ut hanc opin. * communem nuncupat. d. Gabr.
60 com. concl. de teſtam. concl. 4. & quia † conceſ-
ſo, quod eſſet ſubditus, ſtatutum illud non cen-
ſeatur ita abſolute fauorabile, ut uoluerunt non
nulli, de quibus poſt Barto. & cęter. per Gabr. d.
concl. 8. de ſtat. in pri. Franc. piſcinam, ſuper ſta
tuto exclu. fœmi. nume. 74. Alciat. conſi. 60. nu-
me. 9. Menoch. conſil. 11. num. 10. Natta. conſil.
463. nume. 2. Siluan. conſ. 3. nu. 8. ſed odioſum,
cum impediat liberam diſpoſitionem teſtandi,
in perſonam de iure communi capacem, cõtra.
l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerbo. ob
lig. quod in iſtis terminis uoluit Cor. conſ. 24.
nu. 6. uol. 2. & conſi. 89. num. 6. & 9. & conſi. 85.
uol. 3. Alex. conſi. 44. num. 11. uol. 5. & ſuper ſta
tuto parmenſi Alex. conſ. 26. num. 5. uol. 2. Soc.
Sen. conſi. 110. num. 2. uol. 3. & 74. num. 4. eod.
uol. 3. Pariſ. conſi. 12. nu. 6. & 7. uol. 3. poſt Bal.
conſi. 119. uer. reſtat, uolu. 3. & conſi. 439. nu. 4.
uol. 4. refert Gabriel, ubi ſupra. d. concl. 8. num.
10. idem ſuper ſtatuto Parmenſi determinauit,
Barbat. conſil. 12. col. 7. & 8. maxime nu. 9. illo-
ſam diſpoſitionem appellans. uol. 1. ſequitur
Dec. conſ. 196. nu. 4. ac nonnulli, de quibus, per
Iacob. Menoch. cõſ. 11. nu. 1. uol. 1. ſentit apoſt.
ad Bar. in d. l. cunctos populos. nu. 33. verbo ubi
cunque in fine. quod dictum ex dinumeratione
dd. in terminis loquentium receptius arbitror,
cum dd. allegati per d. Gabriel. non omnes, nec
id expreſſim nec quod ſit ſimpliciter fauorabile
cõcludãt. ſuper quo etiam ſtatuto loquitũt Cor
61 ta ſuo memo. uerbo, ſtatuto ciuitatis Regij. Vn-
de ſtatutum odioſum, nec ſubditum alibi cõmo
rantem, & domicilium habentẽ extra locũ origi
nis in d. actu teſtandi ligabit ſecundũ Bart. diſt.
nu. 33. ubi apoſt. Bal. nu. 15. Salic. & alij in l. cun-
ctos populos. C. de ſumm. tri. arg. l. ex ea. vbi no.
* ff. de poſt. Alex. conſ. 16. nu. 1. ubi de communi,
ac dd. Pariſ. uol. 1. cũ multis accumulatis in pro-
poſito, per d. Ant. Gabric. d. cõcl. 8. nu. 23. maxi
me cum, id ſtatutũ non exprimat, Alex. vbi add.
62 † quotas recenſet, cõſ. 41. nu. 6. vol. 5. Are. conſ.
54. nu. 2. & conſi. 73. num. 6. Et minus ad bona
alibi ſita, & in alieno territorio exiſtentia, extẽ
detur, & ſi ſubditus ligari poſſit, cũ in eis iuriſdi
ctio, quæ eſt cauſa ſtatuti efficiens deficiat, & ſta
tuentes loco priuati exiſtãt. l. 3. ff. de offi. præſid.
l. 1. C. ubi tut. pet. cũ ſimil. & in his terminis lo-
quuntur ferè omnes doctrinæ allegatæ, per Ga-
br. in

br.in d.nu.23.Dec.conſi. 314.vbi de communi
in fi.poſt Cur.iun.conſ.110.nu.9.Paris conſ.68.
nu.9.vol.2.Zab.conſi.2.Natta uidendus conſi.
** 514.in pri.art.uol.3.quam magis ** communé
opinionem reiecta Bart.verbali diſtinctione,an
ſtatutum,in rem vel in perſonam concipiatur,
appellat Mendoſ.pater,ad allegat.Lapi.91.nu.
7.in verſ.anglicanum. Idem Gozad.conſ.49.nu
me.7.& ſeq.Portius Imolen. conſil.86. conclu-
63 dens ex receptiori ſententia † ſtatutum loci ubi
ſunt ſita bona defuncti, inſpiciendum fore. idē
* Rub.Alex.conſi.71.nu.10.ueriorem ** & com-
muniorem nuncupat Soc.iun.conſi.25.nu. 12.
uol.3.Qua propter,ſtatuta & leges Rochæ albę,
ſeu Mantuæ , vbi bona ſita ſunt, & domicilium
teſtator tranſtulit,ſeruabūtur; minime vero par
menſia, cum nullo iure ipſum Illuſtr. D.vel eius
bona ligare queant,& præcipuè cōcurrentibus
his tribus , quod bona non ſint territorio Par-
mæ,ſed in loco ſeparato.

Secundò, diſpoſitio ſit facta extra territoriū
parmenſe,ac 3.loco in uxorem non ſubditam,
quibus interuenientibus cenſuere ſcribentes, ta-
64 le † ſtatutum prohibitiuum etiam quod fauora
bile iudicaretur,ſecundum Bart.& alios , ſuum
non ſortiri effectum.ita Bal.conſi.439.3.ar.nu.
4.uol.4.refert Bal. & Capra. licet id ipſi non ex
primant.Ant.Gabr.d.concluſ.8. de ſtatu. nu. 7.

Quibus ſic firmis in iure manentibus,contra
ria non refragantur.

Primum tale ſtatutum fauorabile extendi ad
ſubditum alibi teſtantem , & ad Caſtri exempti
ſubditos, cum, ut ſuperius deduxi, ex opinione
** ferè ** receptiori odioſum exiſtat,& conſequen
65 ter reſtringendum , † præter quod ſi fauorabile
diceretur,nō trahatur ad Caſtra omnino exem-
pta ab omni iuriſdictione Parmę, ad Caſtri ſub
ditos, uel illius dominos inueſtitos, cum iſti nō
dicantur de iuriſdictione ſeu territorio Parmæ,
nec cōſequenter illius legibus vel ſtatutis aſtrin-
gantur, ut in terminis reſpondebat,Bero.d.cō
ſi.65.num.120.in fi.uol. 1. dicens.ideo tali caſu
doctrinam Alex.conſi.151.& ſimiles in cōtra-
rium allegatas retorqueri poſſe,vltra quod Caſ.
conſi.171.præſupponat in ſuo caſu Caſtrum in
ferius adhuc eſſe ſubiectum,ac Alcia.& Ro. ſup-
ponant eſſe exemptum,non tamen ut in præſen
ti libere ſeparatum , & diuiſum ab omni iuriſdi-
ctione alterius ciuitatis.

Quod uero relictum in teſtamento Illuſt.Do.
Rāgoni uiri fuerit ipſo iure nullū negatur; quia
ſtatutum ad illud teſtamentum uires non porri
66 git,nec præterea † ſtatutum parmenſe annullat
ipſo iure legatum uxori factum ultra.100.libras
parmenſes perſonam inhabilitādo; ſed tantum
quatenus alicui,ut puta hæredi præiudicium af-
ferat ; quod colligitur ex finalibus uerbis dicti
ſtatuti ibi, ſi aliqua cōminatio uel diſpoſitio ap-
poneretur,quæ obuiet diſpoſitioni huius ſtatu-
ti vel præiudicet alicui, nō ualeat nec teneat. Po
teſt enim legare maritus quicquid vult.& ſi hęre
des approbēt legatū, ſuſtinebitur , vt in ꝓprijs
terminis.d.ſtatuti copioſe pro more voluit Bar-
bat.d.conſ.12.nu.8.cum ſeq.col.8.& 9.vol.1.&
ſi cōtra eum tenere uideatur Plot. inter conſ. ua
ria ultima volunt. cōſi. 168.nu.46.& ſeq.itaque
67 & præſens legatum teſtamenti confirmari ua-
luit, cum nō ſit ipſo iure perſona prohibita legā
re , licet alias relictum ipſo iure nullum dicatur,
* per Bar.cum quo tranſire omnes * doct.ait Cur.
Iun. nu.23. in l.more.ff. de iuriſ.om.iud.Benin.
de pauper.q. 8.ſpecial.4.nu.83.Et quæ cōfirma
68 tio † emiſſa ſub illis uerbis in omnibus,& ꝑ om-
nia operaſ,ac ſi uere alio,& legitimo teſtamen
to legata,& relicta fuiſſent,arg.quod dicunt dd.
69 uerba hæc in omnibus, & per omnia,† eſſe tātæ
ſubſtantiæ,quod inter duo ſubiecta , differentia
non detur aliqua;no.Ang.in l.In negocijs.ff. de
reg.iur.Soc.Iun.conſ.124.nu.24.volu. 1. multa
in ſimili ſuper legitimatione. Pari. conſ.11.nu.
7.uol.1.ample Roland.à Valle conſi.67.nu. 39.
cum ſeq.uol.3.& conſi.55.nu.27.& ſeq.volu. 1.
Nec ueritas eſt,quod in legato.3000.aureorum
caſtitas ſue repetita cēſeatur,quod ſub his uerbis
reperitur receptum,Mandauit quod Illuſt. Do-
mina eius uxor, ſit tutrix filiorū ſuorum, ſi in lu-
cē peruenerint,donec honeſta,& caſta ſteterit,
nec ad ſecundas nuptias tranſierit. Cui Illuſtri
D.Octauiæ ſuę uxori legauit,&c.dotes ſuas, nec
non ueſtes & Iocalia.Vltra prædicta in omnem
caſum & euentum,legauit eidem uxori ſuæ ſcu-
ta.3000. auri in auro , de quibus diſponere pro
libito poſſit.
70 Primo,quia † ubi ſunt plures oratio nes perfe-
ctæ,& uerba apta ad ſingula legata,ut hic,ibi cō
ditio primi legati,& ſi adeſſet uerbū,item,repeti-
tum , non cenſetur in ſecundo repetita ; etenim
ob illa uerba legauit ueſtes,& vltra prędicta lega
uit 3.mille,conſtituuntur diuerſa legata, & ora-
tiones perfectæ,arg.l.qui fundum. ff. de cōtrah.
empt.l.2. ff. de leg.2.l.ſi duobus.ff. de uerb. obli.
l.plura.ff.de leg.1.Alex.cōſi.96.in fi.uol.7.poſt
Bar.in l.repetendis.ff.de leg.3.conſ.39.incipit,
* Cola reliquit,quē dd.ſequi * ait Aemil.cōſ.131.
nu.5.Grat.conſi.18.nu.36.& 39.uol.2.
71 Secundo,† ubi conditio non conuenit ſecun-
do legato ſicut primo,ibi repetitio ceſſat,Io.Bo
logni.Ad Anan.con.8.& conſ.Anan.37.Nico.
pignol.ad Roma.ſing.237.Natta conſi.459.nu-
mer.4.& 5.At conditio uiduitatis, non autem
tranſitus ad ſecunda uota conuenit certę primæ
72 diſpoſitioni,circa tutelam filiorum,† cum mater
tranſiens ad ſecunda vota, vel inhoneſte viuēs,
filiorum tutela etiam teſtamentaria priuetur.l.
prima.C.de ſecund. nup. deci. in c.ex parte.nu.
5.de appel.Ruin.conſ.125.in pri.vol.5.Plagius
de tut.& curat.quæſt.fi.nu.9.Nicol. Arellatenſ.
de ſecūdum.nupt.reſp.3.nu.21.Tob.Non.cōſi.
74.Ruin.conſi.87.nu.16.uolu.5.Crauet.conſi.
190.ample Borgni.Caualc.trac. de tut.nu. 184.

73 2a 1.& 337.† non ſic legato veſtium,& pecunia
rum,cum illa conditio, donec honeſte vixerit,
& cæi non conueniat,eo quod non ſit extincti-
ua legati,ſed impeditiua originis, pro ſequenti-
bus annis,Bar.in d.l.repetendis,ver.item aduer-
te,vbi Alex.in apoſt.ff.de leg. 3. Bero.conſil. 32.
num.6.vol. 1. fortiuſque ceſſabit repetitio, cum
hæc conditio non dicatur in aliquo legato, vel
relicto poſita,verum addita ſolum in tutela com
miſſa vxori, & in grauamine adminiſtrationis,
74 cuius eſt natura, † vt qualitas viduitatis,& caſti-
tatis in ea tacite ſubintelligatur, vt ſupra. Qua
de re, non extendetur ad ſequentia legata,cum
vniformiter non cõgruat omnibus per tex.for-
malē,in l.ſi iudices.§.fi.ff.de cond. & demonſtr.
quem pro ſingulari notauit Roman.ſingu.237.
Dico tibi unum, Ioan. dilect. de arte teſtan. titu.
de legat.cap.58.Neuizan.conſ.72.nu. 27. Alex.
conſ.66.nu.6.uol.3.ita Bero.conſi.64.nume.31.
uol.2.nec dubitãdum,quod legatum dotis ſuæ,
quod eſt unitum, & eiuſdem qualitatis cætero-
rum ſequentium veſtium, ſcilicet & pecuniarũ,
non admittit illam conditionem,donec reman-
75 ſerit vidua, ideo & in alijs repetitio ceſſabit, †ut
æqualis determinatio fiat,no.in l.iam hoc iure.
ff.de leg.3. & ponit in propoſito, Aemil. conſil.
prædicto 131.num. 5. dictum * commune nun-
cupat.Soc.iun conſi.13.nu.33. uol. 3. ne ſequa-
tur abſurdum,quod in dote delicta,uoluerit con
ditionem viduitatis ſubintelligi. Soc. iun. conſi
142.nume.23.& ſeq.& conſi. 143. & 144.uolu.
3.in pri.

Tertio admiſſo,quod cenſeretur legatum, di-
ſpoſitio circa tutelam filiorum. dico tamen con
ditionem illam, non eſſe repetendam in cæteris
76 legatis,cum † uerba propter illam dictionē, ſeu
copulam,& ultra prædicta legauit,&c.magis or-
dinem,quàm repetitionem ſignificent, ac diuer
ſas orationes demonſtrent.per doctr.Bal. in ꝓ-
poſito poſt Bar.in l.fi.q.vlt.C.de ind.uid. tollen.
Bar.in l.Seia.§.Caio. ff. de fund.inſt. Alex. conſi.
66.nu.2.vbi hoc pro ſatis claro admittit vol. 3.
Iaſ. conſi. fi. uol. 4. Aflict.deci.248. in fi. Alciat.
conſi.99.nu.24.Natta.d. conſ.459. Borgn. Ca-
ualcan.tract. de vſufruct. mulier. num. 139. quo
loco Anch.regiē.reprobat, ac in fortioribus ter
minis ſuſtinet cõditionem in ultimo legato poſi
tam,nec in præcedenti cenſeri repetitam, ſequi
tur primum dictum Corn.conſi.308.uol.1.Cel-
ſus Hugo.conſi.19.num.2.Soc.Iun. qui Bar.do-
* ctr.in d.§.Caio * communem nuncupat,in con-
ſi.13.nume.33.vol.3.& in conſi.143. nu. 2.vol.
3.poſt Ruin.conſ.176.nu.5.vol.2.multa in pro-
poſito Gerar.mazol.inter conſil. Soc. Iun. 144.
in prin.& num.40.uol.3.Cacher. deciſ. pedem.
53.nume.4.

Quarto cõſidero,quod in legato dotis ueſtiũ
iocalium,& 3000.aureorum,nullum adeſt uer-
bum repetitiuum,vt puta, itē hoc amplius, &c.
77 † Sed tantum relatiuum, Cui Illuſtriſſ. D. Octa-
uiæ vxori legauit,quod quidem cum refertur ad
certum corpus,ideſt.d.vxoris, illam & eius ſub-
ſtantiam demonſtratiue tantum referre dicitur,
non autem qualitatem præcedentium repetere,
ſecundum Bart.in l.ea tamen adiectio. ff. de leg.
3.in ſimili per Soc.Iun. conſ.85.num.18.& 24.
volu.3.

Quinto,& vltimo, in fine legati additur, in
omnem caſum,& euētum, legauit eidem ſcutos
tres mille,de quibus poſſit diſponere; ergo ſiue
tranſeat ad ſecunda uota,ſiue non,omni caſu le-
gatum debebitur, cũ manifeſta ſi teſtantis mēs
78 † & uerba clara, nullaque ſit quæſtio uoluntatis
facienda,l.ille aut ille. §. cum in uerbis.ff. de leg.
79 3.cum vulg.† uerbum enim omnis, vniuerſale
eſt,nullum caſum excludens, l. Iulianus in pri.
ff.de leg.3.gl.verbo,omnino,in cle. 1. de honeſ.
cle.& gl.ac.dd.in l.a procuratore.C.manda.c.ſi
Romanorum 19.diſ.Bero.conſ.143.nu.20.uol.
80 1.& † geminatio caſus,& euentus deſignat teſta
toris clariorem uoluntatem.l.baliſta, cum volg.
81 ff.ad treb. & dum vult † poſſe ad eius libitum &
meram uoluntatem de eis diſponi, quod abſolu
tum arbitrium deſignat, per Pariſ. conſi.26.nu.
28.& ſeq.uolu.4.inferri videtur, additum fuiſſe
nouũ ordinem,legato ueſtium, & tria milia au-
82 reorum † diuerſum, à qualitate viduitatis, cum
non poſſit diſponi libere de dictis bonis,& pecu
nijs legatis,ſi ſubintelligeretur conditio illa,do-
nec honeſte,&c.quę impedit originē legati de-
83 biti, utſupra, † ideo per additamentum huius
liberæ diſpoſitionis, receſſum cēſetur ab alia cõ-
ditione, quatenus etiam fuiſſet vniformis, & de
iure repetenda,in ſubſequēti legato, ſub condi-
ctione.l.ſub cõdictione.ubi gl. Imol. & cæter.ff.
de hæred.inſtit.Alex.conſi.158.num.56. vol.6.
nonnulla Soc.iun.d.conſi.144. num. 21. & ſeq.
vol.3.poſt Ang.conſ.394.nu.5.6.& 8.Alex. cõſ.
66.nu.6.uolu.3. Cacher. deciſ. pedem.52.nu.3.
Illuſtriſſ. Card.Alba.ad Bar. in l.talis ſcriptura,
§.hæc autem.nu.4.ff.de leg. 1. Repetitam igitur
ex his nõ eſſe qualitatem illam caſtitatis, & ſecũ
di matrimonij in legato ueſtium dotis,& 3000.
aureorum,iuridice concludo; non obſtantibus
ex aduerſo deductis,quæ ex præcedentibus ſub
lata cuilibet patere poteſt,vltra quod loquantur
Caſtr.Rui.Anch. & Neuiz. in terminis, longe à
noſtro diuerſis.

Tollitur & ſecundum,quod Illuſt.D. Rango-
nus ſtatuto Parmæ ligetur,& ibi conueniatur co
ram maiori magiſtratu. Etenim negatur ipſum
ibi conueniri,niſi in loco inueniatur. Quinimo
ligatur ſtatuto proprio Rochæ albæ, licet ſit il-
lius Dominus, quod ſuperius demõſtrauimus,
ut hinc eiuſdem teſtamentum executionem me
reri,in omni eius parte,ad fauorem Ill.D.Octa-
uiæ uxoris de iure cenſeam. Saluo Saniori Iu-
dicio,&c.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO Ioſepho Giauardo Cremonenſi.

ARGVMENTVM.

Daciorum exigendorum in diuerſis locis eiuſdem dominij materia tractatus.

Et quando ſolutio probetur, & teſtes, qui aliàs ſoluerunt, vel exegerunt, ſeu qui interſuerunt, vel fuere præfecti ſuper exactione daciorum, probent.

Et ibi de materia ſeparationis vectigalium, ſeu daciorum.

SVMMARIVM.

1 *Agens remedio, vti poſſidetis, tenetur probare ſuum poſſeſſionem, etiam tempore litis conteſtatæ, & aduerſarij turbationem.*

2 *Dacia ſunt de regalibus, quæ a priuato exigi abſque ſpeciali Principis conceſſione, non poſſunt.*

3 *Turbatus in exigendis dacijs, debet de iure ſuo probare, nam in corporalibus poſſeſſio ſine iure non habetur.*

4 *Allegans vectigalia noua, atque nouationem gabellarum, illam manifeſtè probare debet.*

5 *Conductori, detentiorique mero non competit remedium, vti poſſidetis, cum ille non dicatur poſſidere, ex magis recepta.***

6 *Interdictum, vnde vi, aſſimilatur interdicto; vti poſſidetis, qualiter procedat. numero ſequen.*

8 *Poſſeſſorio retinendi, remedio vti volens, debet probare plene ſe quaſi poſſediſſe.*

9 *Socius, niſi pro rata damnum datum in re communi conſequitur.*

10 *Socius non conuenitur, nec agere poteſt inſolidum, ſi negociatio ſit priuata, non autem publica.*

11 *Socij publicani, vt plurimum fiſco inſolidum tenentur, ex communi.**

12 *Damnum inter ſocios communicatur, niſi ex vnius culpa tantum proueniat.*

13 *Gabella, vectigal, & dacium, ſunt ſinonyma.*

15 *Proprietatis cauſa poſſeſſorium abſorbet, etiam quòd ſuper petitorio lis non eſſet conteſtata.*

15 *Gabella vulgo tabula groſſa nuncupata, ſecundum ciuitatis Mantuæ ſtatutum, à dacio pedagij differt.*

16 *Gabella tabulæ vniformis eſt, & eo modo ſoluitur in toto territorio Mantuano, prout ſoluitur etiam in ipſa ciuitate.*

17 *Gabella tabulæ ſemel ſoluta, ſiue Mantuæ, ſiue in aliqua parte ſui territorij, ex ſtatuto amplius alibi non ſoluitur.*

18 *Dacium tabulæ, eſt ordinarium, & pinguius, quàm ſit aliud pedagij tantum.*

19 *Gabella tranſuerſia nuncupata difformiter exigitur, ſecundum ſtatuta ſuper ea ſimpliciter emiſſa.*

20 *Dacium tranſuerſiæ dicitur à tranſitu, ſicuti et pedagium à pede, vectigalque à vehendo.*

21 *Gabella tranſuerſia eſt commodioris ſolutionis, quàm vectigal tabulæ groſſæ.*

22 *Dacium tabulæ groſſæ aliàs exigebatur Mantuæ per Maſſarium Douanæ, ſed per Principem fuit gratia commodioris vſus, & Mercatorum tranſitus poſtea conceſſum, vt exigeretur varijs in locis dominij ſui.*

23 *Locatio facta alicuius rei, cuius pars alio nomine nuncupatur, hanc ultimam partem non comprehendit, quia diuerſo nomine uocatur.*

24 *Separatorum vno incluſo, aliud excluditur.*

25 *Dictio quæ, ut genus, & ſpecies, capi poteſt in materia odioſa ſemper, ut ſpecies capitur.*

26 *Contractus in dubio cenſetur ſtipulatus, ut ſtipulari conſueuit.*

27 *Verba contractus in dubio ſtrictè intelliguntur, & prout ſonant, ne diuerſa includant.*

28 *Capitula, & daciorum conuentiones, ſtrictam ſignificationem recipiunt.*

29 *Cauſæ, duæ quãdo in uno actu cõcurrunt, ſemper per illa attenditur, quæ gabellam minuit.*

30 *Dacio ſimpliciter locata, non uenit ſuper indictũ cum ſit à dacio diuerſum.*

31 *Gabella ſimpliciter locata, niſi aliud exprimatũ, uenit tantummodo ius exigendi, & ea, quæ ad illam exactionem neceſſaria ſunt, ut domus, & in qua exigitur.*

32 *Solum de ſui natura eſt limitatiua, prohibitiuaque, ita ut non extendatur ad alia, & maximè ad diſſimilia.*

33 *Taxatiua tantum ad magis propinqua, & proximiora refertur.*

34 *Locatio, conductioq́ue regulariter iudicantur ex quantitate pretij, & ex qualitate rei, in contractum deducta, ut cæteri contractus.*

35 *Conductor gabellæ non tenetur ſoluere. ſeruareq́ue promiſſa per eum, ſi ipſius redditus ad eum non perueniunt.*

36 *Locatio gabellæ ſimpliciter facta, intelligitur de iure cum pactis ſolitis, atque conſuetis ante illam locationem.*

37 *Gabella, quod locata ſit cum ſolitis pactis, probatur ex duabus locationibus ſimiliter factis diuerſis perſonis.*

38 *Publicanus, ſiue gabellarum conductor, poteſt donare dacium, quod ſibi debetur.*

39 *Conſuetudo probaẽ ex actis ſimilib. fieri ſolitis.*

40 *Daciarijs in materia gabellæ, credendum eſt.*

41 *Mos vtendi, contrahentis principaliter inſpicitur.*

42 *Interpretatio ob obſeruantia proficiſcens probabilis eſt, nec in ea præſcriptio, vel longum tempus requiritur.*

43 *Pacta, conuentioneſque vt leges, quibus publicani vectigalia conducunt, ſunt obſeruanda.*

44 *Conductor primus tempore in locationibus duabus præfertur.*

45 *Delicta præſumi non debent.*

46 *Vir bonus quilibet præſumitur, & omni diligentia officium exercere, ne contra faciendo mortaliter peccet.*

47 *Remiſſio daciorum à Daciario alicui facta, ipſi tantum, & non ſucceſſoribus ſuis, vel Principi, & ab eo cauſam habentibus, præiudicat.*

48 *Negligentia Daciarij, qui pro tempore eſt, in exigendis dacijs, nouis conductoribus præiudicium afferre non debet.*

49 *Præſcriptio ex temporibus, & actionibus retroactis, induci non poteſt, cum facultatis hæc exiſtant, quæ non præſcribuntur.*

50 *Præſcriptio in his, quæ vario modo obſeruantur, non inducitur.*

51 *Inferior à ſupremo Principe non poteſt authoritate propria, nec etiam publica minuere, vel augere ius vectigal exigendi.*

52 *Vectores mercium calidi, & diligentes ſunt, vt minus, quàm poſſibile ſit, Gabellarijs ſoluant.*

53 *Tranſiens per aliena territoria, vbique explorare ſolutionem gabellæ tenetur.*

54 *Gabella duplex pro eadem re, ſuper eodem territorio ſolui non debet.*

55 *Dacium vnicum ſolui debet per tranſeuntem ſuper via, & territorio communi, quod inter Dominos diuiditur.*

56 *Teſtis, qui de ſuo intereſſe, & de ſe exonerando tractat, ſuſpectus eſt.*

57 *Teſti producentis debitori in fide detrahitur.*

58 *Teſtis producentis compater in iudicio ciuili non repellitur à teſtificando, non tamen omni exceptione maior eſt.*

59 *Inſtitori informato, & deponenti de facto proprio, abſque ſuo intereſſe, magis creditur, quã conductori proprio.*

60 *Conductori per ſuum inſtitorem præiudicari põt.*

61 *Probatio plena ex dictis duorum teſtium, qui ſint omni exceptione maiores, conſtituitur ex*
* *mente commun.**

62 *Teſtes in omni cauſa regulariter eſſe debent om*
* *ni exceptione maiores, ex communi dicto.**

63 *Teſtes nobiliores, & maiores numero alijs præferuntur.*

64 *Diuerſorum de vno ad aliud, non infertur.*

65 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*

CONSILIVM CLXC.

TRINITAS ADSIT.

MVLTIPLICI ex ea capite liberandum cenſeo Dominum Giauardum conductorem uectigalis gabellæ, quod vulgo (vt credo) à menſa, & tabula maiori, ſuper qua id pẽditur, tabulę groſſę nomẽ deſumpſit, à petitis per Dominos Antoniũ, & Ludouicum fratres, de Taſſis conductores pedagij nuncupati nauilij, & pontaticij Godij.

Primo, quia actores narrando turbationem,
ac moleſtiam, illatam per Giauardum ſuper ex
actione datij reſpicientis tabulam groſſam in lo
co Godij, petendoque condemnari reum con-
uentum ad deſiſtendum à turbatione, propoſue
rũt remedium, vti poſſidetis. l. 1. §. interdictum.
ff. vti poſſidetis. Bart. in l. 1. C. vti poſſid. Io. Fab.
in §. retinendæ, verſi. interdicto. Inſtit. de inter.
dict. Bar. in 18. rub. num. 37. Fernand. num. 107.
poſt cæter. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff.
de acquir. poſſeſ. Canon. in cap. licèt cauſam, de
probat. Soc. Sen. conſi. 53. vol. 4. Pariſ. conſi. 13.
num. 79. & 80. & conſi. 112. numc. 72. & 73. vol.
1. Menoch. de recuper. poſſeſſ. in prælud. nu. 35.
1 in quo remedio, tenetur † agens probare ſuam
poſſeſſionem, tempore litis conteſtatæ, ac turba
tionem aduerſarij, Bar. in d. l. j. §. ſecus autem. ff.
vti poſſid. Aret. in §. quadrupli, Inſtitu. de actio.
Pariſ. vbi ſupra. Bald. & Sal. in leg. vnica. C. vti
poſſid. cum ſimil. per Canon. vbi Bal. nu. 30. Be-
ro. nu. 63. in c. licèt cauſam extra de prob. Bero.
2 q. 71. cumque † datia ſint de regalibus, quę à pri
uato exigi abſq; conceſſione ſpeciali Principis
non poſſunt, pugnat contra Taſſos præſumptio
iuris

iuris capit. ad decimas de reſtitut. ſpoliat. in 6.
cap.primo.de præſcript.in 6.ſic dicens,ſe priua
3 tum, uel † turbatum in penſionibus præteritis,
vel poſſeſſione exigendi dacia,debet de iure ſuo
probare, maximè,quod poſſeſſio in iſtis incor-
poralibus,ſine iure non habeatur, Rota deci.6.
in antiq. Iccirco, cum actores non deduxerint
illorum poſſeſſionem,vel quas exigendi dictam
gabellam, minus moleſtiam per reum illatam
probauerint,ſuccumbent meritò.

Secundo,præſupponunt iſti Giauardum exe-
giſſe,& exigere noua vectigalia,vltra ſolitum,&
conſuetum fieri ab officialibus Excellentiſſimi
Principis,antequàm ei locaretur gabella tabulæ
groſſæ nuncupata. Actoribus ergo incumbit
onus probandi, noua exigi in loco Godij,& nõ
ſoluta vectigalia, nec temporibus retroactis fuiſ
4 ſe exacta,cum † allegãs nouationem circa uecti-
galia, & gabellas,illam manifeſtè demonſtrare
cogatur, Textus eſt ineuitabilis in l.fin.C. noua
vectig.impon.non poſſe, ibi conductorum aui-
ditate extiterit,& probatum fuerit,quem in pro
poſito allegat Curt.Iun.conſi.124.nu.9.

Tertio, profitentur Taſſi, ſe tantum Condu-
ctores paſſagij, ac pedagij, ſeu dacij pontaticij,
5 & nauilij Godij,quibus † conductoribus uti de-
tentoribus tantum, non competit remedium
poſſeſſorium retinendæ, cum illi poſſidere mi-
nime dicantur.l.prima.C.de vſucap. not. Bart.
in l.prima.§.deijcitur. in fin. ff. de vi.& vi arma.
Rip.in l.prima,num.44. ff. de acquirend. poſſeſ.
& in rubrica de cauſ. poſſeſſ. & proprieta. num.
26.& quod remedium uti poſſidetis mero con-
ductori, vel detentori non competat, affirma-
runt Gloſſ.in l.prima.§.quoties. ff. de itine. actu-
que priua. Faber.nume. tertio.& Aret.nume. 2.
in §.retinendæ, Inſtitutio. de actio. Abb.in cap.
contingit nume.20.de dolo, & contuma. Rub.
in d.§.nihil commune.nume. 39. quam ſenten-
** tiam, vti magis receptam ** nouiſſimè compro
bat,& admittit Menoch.in tracta. de retin. poſ-
ſeſſ.remed.3.nu.46.q.5. Anguſ.in mater.crimin.
conſ.21.nu.5.

6 Et licet in † interdicto vnde ui, quod huic aſ-
ſimiliatur, id ſoleat limitari,niſi conductor poſt
poſſeſſionem Domini,introuerſam à tertio ſpo
liaretur,tunc enim Conductori tale remedium
conceditur. leg. colonus,& leg. cum fundus. ff.
de vi,& vi armat.Menoch.tract.de recuperand.
poſſeſſ.remed.1.nume.66. Ferret.tracta. de ga-
bell.nu.180.

7 Attamen id in † preſenti minimè repugnat,
cũ ſumus extra caſum poſſeſſionis ui ablatæ cõ-
ductori per tertium;tum rurſus quod fratres de
8 Taſſis, adhuc minimè deduxerint,† ſe uti Con-
ductores pontaticij Godij eſſe,vel fuiſſe in quaſi
poſſeſſione exigendi in dicto loco vectigal nun-
cupatum tabulæ groſſę, nec illud etiam unquã
à Mercatoribus petiſſe. Etenim narrant tantũ,
conanturq; probare alios Principis Conducto-
res,ac in dicto pedagio precesſores ſolitos fuiſſe
illud exigere,vt neceſſario inferatur, nec ipſos
vnq̃ quaſi poſſediſſe,ius exigendi tabulę groſſæ
gabellam, nec in illos per Principem tranſlatũ,
conſequenter poſſeſſorio retinendę,nullo mo-
do vt poſſe;quod etiam videtur, licèt ſubobſcu-
re de mente Bertach.in tracta.de gabel.4. parte.
nu.24.Signo.de Homod.conſi.222.in 1.ar.An-
guſ.lib.4.conſi.13.nu.18.in fin.& 31.& ſeq.

Quarto, quicquid ſit circa remedium intenta
tum,ſat eſt,quòd Actores iudicium pro integro
dacio proſequuti ſunt, contra Dominum Gia-
uardum,eorum in eodemmet pedagio ſocium,
prout dicti fratres declararunt in actis.male ita-
que,ac ineptè vexarunt ſocium reum conuen-
9 tum, ſaltem pro dimidia, cum † ſocius niſi pro-
rata,damnum datum in re communi conequa-
10 tur,l.ſi in re communi.ff. de noxa. minus † agat,
vel conueniatur in ſolidum,ſi negociatio ſit pri-
uata,non autem publica.l.ſi cum plures, in 1.ff.
de exercit. act. Bart. in l. eundem.q.7.nu.9.ff. de
duob.rei.Alex.conſi.147.in 1.uol.2.& licèt pu-
11 blicani ſocij † inſolidum, vt plurimum fiſco te-
neantur,Imol.in l.licitatio.§.ſocii.ff. de publi. &
in l.nulla.ff.pro ſocio,Ferret. de gabel. nu. 140.
** ex probabiliori ** doctrina.Eman.Soarez.rece-
pt.ſent.verſic.quibus.nu.10.& ſeq. unus tamen
nõ conſequitur omne lucrum,uel damnum, ſed
12 † totum inter eos communicatur,niſi damnum
ex unius tantum culpã proueniat.l fraudati, ubi
Imol. ff. de publi. & vectig. l. cum ſi exhibuiſſet.
ff.de publi.Ferret.eod.loco.num.136.& 220.&
337.Bertach.de gabel.4.part.prin.nu.22.& 23.
& 1. part.in fin.

Quinto loco,cauſæ iuſtitiam,& merita aggre
diendo,dico rurſus, Giauardum abſolui debe-
re,etiam quòd probaretur actores,& cęteros cõ
ductores collectæ pontis,uel pedagii põtaticii,
& nauilii Godii ſolitos fuiſſe exigere tabulę groſ
13 ſæ † gabellam,dacium,ſeu uectigal, quæ hic uti
ſynonima iudicantur,per Boſi.ti.de uecti.nu. 2.

Quatuorque principaliter conſidero.

Primum,quòd petitorium circa ius exigendi
dacium tabulæ groſſæ deductum fuit,& circa al
terius partis oppoſitionem iuſtificatum, ac ſu-
per illo cognitum,quod ſat colligitur ex capitu
lis,ex reſpõſione,omnibuſque ſcripturis,& pro-
clamatibus ex parte rei conuenti, in actis pro-
ductis,ac ſcripturis,& capitulis eorumdemmet
fratrum,quę omnia ius exigendi reſpiciunt, nõ
autem poſſeſſionem tantum,unde & ſuper illo
14 terminabitur,cum † proprietatis cauſa poſſeſſo
rium abſorbeat.c.paſtoralis de cauſ.poſſ.& pro
prie.Anca.conſi.146.nu.3.uer.& ſi dicatur,Cra
ue.conſi.248.nu.5.Caſſad.deciſ.ult nume.6.&
7. quamuis ſuper petitorio non eſſet lis conte-
ſtata,dummodo iudicium illud,ut hic,ſit proſe-
quutum.c.1.de reſtitut.ſpolia. omnes in d.§.nihil
commune,ubi Bar.num.30.Alex.nu.31.Marm.
num.163.Iaſ.nu.64.Deci.conſi.48.nu.2.& cęte-

ros,quos adducit Menoch. de recuper.poſſeſ.re
med. 6.num.161.& 177.

15 Secundo,† gabella vulgo tabula groſſa nuncu
pata, differt maximopere a dacio pedagij, ſeu
paſſagij, quod ſoluitur (vt aiunt) pro trauer-
ſia alicuius locis, pontis,fluminis, uel terræ di-
tionis Mantuanæ, quod in terminis, expreſſe
comprobo ex ſtatuto ſub rubrica de dacio exi-
gendo in Marcaria,&c.cum rubrica ſeq.de mo-
do, & forma ſeruanda per officiales deputatos
Marcariæ ad dacium exigendum in fine, ibi,de
trãſeuntibus per terram cũ buletta tabulæ groſ-
ſæ trãſire permittant,exigendo dacium ſibi ſpe-
ctans. fit ergo mentio de rebus conductis cum
buletta officiales tabulæ groſſæ, ut ſine buletta
tranſitus non permittatur, & ſeparatim dacium
trauerſiæ ab alio exigatur. idẽ colligitur ex ſta-
tuto, ſub rubrica de dacio exigendo ad Burgo-
fortem,uerſicul.pro beſtijs, & in ſtatuto ſub ru-
brica de dacio exigẽdo per trauerſiam Reggio-
li,verſicul.item de qualibet.cum rubrica ſeq. di
ſponentibus trauerſiæ dacium,ut ibi limitatum
eſt,debere ſolui; dum tamen babeant bulettam
tabulæ groſſæ, rurſus ex ſtatuto ſub rubr.de da-
cio exigendo in Maxinbona,ſiue Godio, in uer
ſicu.pro dacio tabulæ groſſæ,dum gabellam tra
uerſiæ diuerſam à tabula groſſa,ſoluendam ſup-
ponit,idem deducitur clarè in ſtatuto de dacio
exigendo per trauerſiam Caprianę,in fine,& in
pluribus alijs locis, quos conſulto prætereo, ut
dubio procul has gabellas diſtinctas,atq; diuer
ſas,ſtatuta,& ordines conſtituant.

16 Tertio conſidero, ꝙ tabulæ gabella eſt † uni-
formis in omni caſtro,villa, & in integra ditio-
ne Mantuana, ſoluiturque per territorium, ac
in finibus territorij Mantuę,eo modo,prout ſol
uitur in ciuitate ipſa, id probatur ex ſtatuto in li-
bro tertio, ſub rubrica de dacio mercimonio-
rum, & rerum, quæ conducuntur de Ferraria,
17 &c.cum ſequen.rurſus ſemel † ſoluta ſiuè Man-
tuæ, ſiuè in aliqua parte ſui territorij in alia par-
te, vel caſtro, minimè ſoluitur, nec pro eadem
mercimonia bis in ſtatu Excellentiſſimi Princi-
pis exigitur, ut docet ſtatutum, ſub rubrica de
dacio exigendo, per trauerſiam Caprianæ, &
Voltę in fin. verſicul. addentes, & declarantes;
18 diciturque † hoc dacium ordinarium Maſſariæ
communis Mantuæ,& eſt pinguius, ac alio pe-
19 dagio vberius.altera uero † gabella trauerſiæ nũ
cupata,quę in territorio impoſita reperit̃, mul-
tipliciter,ac diuerſimode,ſeu difformiter exigi-
tur,iuxta ſtatutorum ſuper boc ſpecialiter emiſ
ſorum ordinationem,quod patet ex ſtatuto,ſub
rubrica de dacio mercimoniorum, & rerum,
quæ conducuntur de territoris forenſibus ad ci
uitatem, cum multis rubricis ſequentibus uſq;
ferè ad ultimam rubricam dicti libr.3.ſtatuto-
rum, Sæpius pro eiſdem mercibus,& rebus pe
dagium trauerſię ſoluitur in territorio Mantua-
no,prout inquàm dictæ merces,& res per diuer
ſa loca,terras,ac villas,ubi pedagium, uel paſſa
gium impoſitum reperitur, tranſeunt, condu-
cuntur, & tranſmittuntur, quod probare arbi-
tror,ſtatutum de dacio Caprianæ in fine, & ali-
20 bi ſæpe. Diciturque † dacium tranſuerſiæ, eo
quòd pro trãſitu ſolummodo in dicto loco prę-
ſtetur,ut ex paſſu paſſagium, a pede pedagium,
& a vehendo uectigal. C.ſuper quibuſdam, ubi
Gloſſ. c. quamquàm. C.innouamus de cenſ.&
21 vectig.† eſtque tenue,& commodioris ſolutio-
nis,quàm uectigal tabulę groſſę,quod omnibus
manifeſtum eſt.

Quarto loco animaduerto, dacium tabulæ
groſſę ſoluendum pro mercibus forenſibus con
ductis Mantuam, vel ad alias partes forenſes,
uel pro mercibus territorij alio translatis,ut di-
xi, uniforme eſt,ſub uno,& eudem ſtatuto com
prehenſum,ſub rubrica nempè de dacio merci-
moniorum, quæ conducuntur de Ferraria, &c.
22 cum rubricis ſequentibus, quodq; aliàs † Man-
tuæ, exigebatur in officio Maſſarij communis
Douanæ nuncupato. & licèt poſtea fuerit con-
ceſſum per Excellentiſſimum Principem, ut in
pagis,& oppidis Serau alli,Reueri,Quiſtelli,Mo
leæ, Ragioli, Bugifortis, & Bondinelli cauſa
commodioris vſus, ac Mercatorum tranſitus ibi
dem ſolui poſſet, demumque fuerint locata di-
cta dacia ſeparatim, ſemper tamen in eiſdem lo
cis ſtatutum tabulæ groſſæ uniuerſale, ubique
ſeruatum fuit, & exactum, ac per officiales fuit
deſcriptum, ſuper buletta ſoluit, tabulam groſ-
ſam,ne alibi ſuper dominio,eadem gabella præ
ſtaretur. In alijs uero locis dominij, vt ſupra,
non expreſſis,dacium dictæ tabulę groſſę Man-
tuę per officiales eius Excellentię exactum fuit,
pro rebus inquàm, per dicta loca opportune cõ
ductis,vtputa per Marcariam,Godium,Capria-
nam,& cæteras partes ditionis Mantuanę,extra
ſeptem loca ſupra expreſſa,quod ex libris dictę
gabellæ, ac pluribus locationum redditur. Vn-
de ex iſtis infero principaliter, quòd ſi gabellæ
iſtæ,ſeu paſſagia,tranſitus, & vectigalia tabulæ
groſſæ, differunt ſubſtantialiter inter ſe, quòd
una dictis fratribus de Taſſis locata, altera non
venit.

23 Primo ex doctrina Bald.in propoſito.in l.em-
ptorem in fin.C.loc.dicentis,ſi in comitatu Bri-
tonij ſit quędam planities,quę vocatur planum
Britonij, ſub qua eſt alia planities,quæ vocatur
planum ſancti Criſpoliti,& Dominus locet cui-
dam planum Britonij,vtrum etiam videatur lo-
care planum Criſpoliti, quod ſub eo compre-
henditur;& poſt argumenta ad partes conclu-
dentis pro negatiua,ea ratione,quod planũ Cri
ſpoliti nomine ſpeciali denominetur, ſequitur
illum Aymo.conſi.252.nu.5.& 21. idem ergo
dicemus,& fortius in caſu noſtro, quod licet ta
bula groſſa veniret ſub nomine dacij trauerſiæ
Pontatici,& nauili vti generaliter locatæ Taſſo.
eo quo tamẽ ſpeciali nomine tabula groſſa de-
ſcribi-

24 ſcribitur,& eſt quid † ſeparatum, vno locato alterum cenſetur excluſum.l.prędijs.§.Titio.ff. de
leg.3.l.ſi mercedem. §. prim. vbi Caſtr. ff.de act.
empt.Ale.in l.3.in pri.col.pen.ff.de acquir.poſ-
ſeſ.ac inſuper,quia in materia odioſa, & ſtrictè
intelligenda,vbi dictio poteſt capi,vt ſpecies,&
25 genus,capiatur vt ſpecies ſemper,Abb.in c.Ro-
dulphus,num.3.de reſcript.ſequitur Natta con-
ſil.274.num.7.nomen itaque dacij Pontatici,&
nauilli, vt ſpecies dacij trauerſię tantum capiet,
non etiam vti genus Mantuæ gabellam compre-
hendens.
26 Secundo,† ſtipulatum tantum in conductio-
ne dicti tranſitus Godij, cenſetur ſolitum exigi,
& locari pro dicto tranſitu Pontatici,& nauilij.
Bal.in l.fi.3.Iuli.C.de ſucceſſ.edict. per l. quòd ſi
nolit.§.ſi arduo.ff.de edil.edict. Bar. in l.errore.
C.de teſtam.Bertachi.de gabel.2.parte prin.nu.
11.non ideo ſtipulatum pro tabula groſſa, cum
non exigantur ſimul.
27 Tertio,† verba contractus in dubio intelligũ
tur ſtricte,ac prout ſonant tantum, vt potius re-
ſtringantur ad trauerſiam ſolum dicti Pontatici,
& nauilij Godij,vt rubri. inſcribitur, quam am-
plientur ad gabellam tabulæ groſſæ diuerſam. l.
quicquid aſtringendc.ff.de verb.obli.præcipuè,
28 quòd † capitula,& conuentiones daciorum ſtri
ctam ordinarie interpretationem admittant,
Alex.conſi.86.nu.5.volu.4.& vno loco permiſ
ſo, cætera prohibeantur; ſerui, quod vbi in
29 † vno actu duæ cauſæ concurrunt,attenditur illa,
quæ minuit gabellam,Corn.conſi.169.in fi.vo-
lum.4.nonnulla Octaui.Cacher.deciſ.pedem.4.
num.5.& ſeq.
30 Quarto,† datio ſimpliciter locato non venit
ſuper indictum,cũ ſit a dacio diuerſum,vt cõclu
dit Ferret.d.tract.de gabel.num.405.& in loca-
tione ſeruit doctr.Ang.in Auth.vt determin.ſit
num.cler.Deci.conſil.4.in fi.vbi apoſt. additio-
narij ad Deci.in c.cum M.nu.5. de conſtit.ſic in
iſtis dacijs diuerſis iudicabitur,vt vno locato al-
terum non comprehendatur.
31 Quinto,in locatione † gabellæ ſimpliciter fa-
cta,niſi aliud exprimatur,venit ius tantum exigẽ
di gabellam,& cætera ad exactionem neceſſaria
pura capanna,vel domus,in qua exigitur,ꝑ do-
ctr.Bal.in l.2.C.de verb.ſignif.not.Ferret.vbi ſu-
pra.num.104.& 151.Bertachi.q.2.num.65.mi-
nus itaque in locatione pedagij,vel paſſagij põ-
tis,& fluminis veniet dacium tabulæ groſſæ, cũ
non ſit ad illius vſum neceſſarium, vel pertinẽs.
Sexto, verba conductionis Dominorum de
Taſſis,expreſsè docent fuiſſe in illa excluſum da
cium tabulę,de quo agitur,quando dicant, Taſ-
ſum accepiſſe ad incantum ſolum Pontatici, &
nauilli dacium, paſſagium pontis, & nauium
tranſeuntium per flumen tantum comprehen-
32 dẽs.hęc.n. † dictio ſolũ eſt ſui natura limitatiua,
taxatiua,& ꝓhibitiua,ita vt ad alia maximè diſſi
milia nõ extẽdant.l.3.C. de patrib. q ꝓ filijs di-
ſtrax.l.is ſolis.ff.de cond. indebit. l. aduerſus. C.
ſi aduerſus rei.iud.Bal.& ibi Iaſ.numero.7.in l.1.
C.de poſſeſſ.bon.contratabul.Rimin.conſil.70.
num.1.& conſil.117.in princ.Grat. conſil. 137.
num.18.volum.2.cumque dictio ſolum ſit addi
ta verbo Põtatici,& nauilij,ſic datio,& eius qua
litati,non autem verbo Godij,ſic loco,exclude-
tur omnis alia daciorum qualitas ibi exigenda,
ſic gabella Mantuæ,non locus,vel cęteræ partes
33 diſtrictus Mantuæ,locandæ,† cum taxatiua ſolũ
ad magis propinqua, & proximiora referatur,
argumento.l.talis ſcriptura.§.vlt.ff.de leg.1.cum
vulga.
34 Septimo,locatio,& conductio regulariter iu
dicantur,prout cæteri contractus ex quantitate
precij, & qualitate rei, in contractum deducta,
Glo.in l.1.§.qui ſuperficiem.vbi Bart.numer. 3.
ff.de ſuperfi.& in l. patronus. §. pri.ff. de leg. 3.
Glo.Bart.Deci.num.6.Mainerius.num.3.& cæ-
teri in l.ſemper in ſtipulationibus. ff. de reg. iur.
Neuiz.conſi.7.nume.3.& 4.Crauet. conſi. 234.
num.3.Deci.conſil.4.in fin.& conſil.500. num.
5.cum apoſtil.cum ſimil.per Tiraq.de retract.§.
1.glo.14.nu.86.Atqui quantitas mercedis pro-
miſſæ, videlicet ducatorum mille noningento-
rum decemſeptem pro dacio trauerſiæ cõducto
non conuenit locationi vtriuſque,nempè peda
gii & gabellę,quia vt teſtes ſuper ſecundo capi-
tulo rei conuenti concludenter deponunt,mul-
to plus,& ad ſummum mille ducatis vltra.1917.
locaretur dacium Godii, ſi conductori daretur
facultas exigẽdi tabulã groſſam.eſt ergo dicẽdũ
ſub locatione Giauardi cõprehendi ex dicto te
ſtiũ amplam mercedem ꝓ affictu ẽt gabellę exi-
35 gendæ in loco Godii ſoluentis,† qui per eum in
locatione promiſſa ſeruare minimè teneretur,ſi
dicti redditus ad ipſum non peruenirent, vt per
illum tex.not.Gul.& Ang.in l.fi.ff.de conſt.prin.
& Roderi.Soarez.in l.poſt rem iudicatam in 3.
part.deciſ.636.nume.16.ff.de re iud.
Quod Octauo loco comprobo,nam in cõdu
36 ctione Taſſi adeſt clauſula,accepit dacium† ſolũ
Põtatici,& nauilii pactis veteribus,& modis cõ-
ſuetis,& ut ſolitum erat ante præcedentem loca
tionem &c. quæ clauſula rurſus ſubintelligitur
de iure in ſimilibus gabellarum,& daciorum lo
cationibus.Specul.tit.de locat.§.pri.verſic.por-
ro.Bertach.tract.de gabel.2.part.nu.11. Siluan.
37 conſi.35.in prin.Probaturque ex† geminatis lo
cationibus dacii cõceſſis.ſimili modo,& forma
diuerſis perſonis,de quibus in proceſſu,per Be-
ro.conſil.137.in princ.volum.3.cumque proba
tum formaliter appareat per ſeptem teſtes Rei
conuenti deponentes cum ratione reditionis ſu
per primo capitulo,& interrogatoriis, publica-
nos Pontatici Godii pro tempore præterito pe
dagiũ,& trauerſiam ſolam,meram, ac ſimplicẽ,
ut nonus teſtis inquit, exegiſſe tã in loco Godii,
quàm Caprianę,Cereſarię,Publicę,Sancti Mar-
tini,Voltæ,& Marcariæ,nũquàm autẽ quidque
nec

nec obolum ex dicto tertii teſtis exactum fuiſſe,
vel receptũ occaſione gabellę Mantuanæ, à Mer
catoribus, vel pro mercibus ibidem tranſeunti-
bus. rurſus id manifeſtum reddatur ex pręcepto
pęnali facto nomine Excellentiſſimi Principis,
anno. M. D. xxxvij. Laurentio Ferrario
conductori dicti pontatici, & nauilij, quòd non
permittat, nec audeat illinc pertranſire merces,
ſeu beſtiamina cuiuſuis generis, quę non ſoluãt
38 tabulam groſſam, † quaſi quod ipſe illam nõ poſ
ſit remittere nec conſequentur locatam habeat,
cum ipſam remittere, & donare poſſet. d. l. licita-
tio. § carum, & l. fi. §. ſi quis profeſſus. ff. de publi.
Quid ambigendum, quod nec Dominus Taſſus
aliquid nunc pro datio tabulę groſſę exigere va
let, cum præcipuè ita ſub diuerſis alijs conducto
ribus obſeruatũ appareat ſub Ferrario inquam
39 Chechino, Fontanella Arlino, & alijs, quo mo-
do conſuetudo probatur, Bero. d. conſ. 137. nu.
2. volum. 3. & fortius ſub eodemmet Taſſo con-
ductore in præſenti actore, id ſeruatum quoque
fuit, vt innuit ſeptimus teſtis, ac octauus atteſtan
tes ipſos, vti inſtitores, quos uocant poſterios di
cti Taſſi cõductoris ſolum trauerſię dacium exe-
40 giſſe, non autem tabulæ groſſæ, † quibus in hoc
quam maxime credi ſolet, ad ea quę ponit Bero.
conſi. 164. in fin. ſub num. 23. volum. 3. vt meri-
to firmari oporteat ex proprio met more, con-
ſuetudine, aſſenſũ, & voluntate dicti Taſſi, Gia-
uardum fore abſoluendum.
41 † Mos enim vtendi contrahentis principaliter
inſpicitur, arg. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1.
leg. vniuerſorum. ff. de pign. act. not. in d. l. ſem-
42 per in ſtipulationibus. ff. de reg. iur. & † probabi
lis eſt illa interpretatio quæ ab obſeruantia pro
ficiſcitur, ita quod nec in tali obſeruantia præ-
ſcriptio, vel longum tempus requiratur, Crauet.
conſil. 101. in fin. & in materia daciorum conſi.
273. num. 13. verſic. poſtremo, Socin. iun. conſi.
149. num. 10. vol. 2.

Nono me in hanc ſententiam trahit, quia an-
te conductionem conſortum de Taſſis, Giauar-
dus anno. M. D. LXVI. à Principe Man-
tuæ Excellentiſſimo conduxit ad nouem annos
dacium tabulæ groſſæ, ſeu douanæ Mantuæ exi-
gendum, iuxta Mantuæ ſtatuta, cum omnibus
adhęrẽtijs, iuribus, pertinentijs, introitibus, &
regalijs, precio ſcutorum nouem millium in ſin
gulos annos ſoluendo. & in executione dictę cõ
ductionis proclamata publicata fuere, quibus
capite nono mandatur, omnia bona, & merces
tranſeuntes per dominium Mantuæ, & loca etiã
vulgo nuncupata trauerſiarum, vt ſupra, vel quę
conducuntur alio, ſiuè tranſeant, vel non tran-
ſeant per dicta loca, teneri ſub pœna commiſſi
accipere bulettam a douana, & eidem debitum
vectigal ſoluere. habet igitur conductor tabulæ
groſſæ intentionem fundatam ſuper omnibus
mercibus tranſeuntibus per dominium Mãtuæ,
pro exactione dacij iuxta ſtatutorum diſpoſitio

nem, cum verba, tum capitulorum, tum procla
matis ſint adeo clara, vt interpretationem nullã
43 deſiderent, ſeruanda ſint, tanquam † leges, pacta
& conuentiones, quibus publicani vectigalia cõ
ducunt. l. Cęſar. ff. de publican. l. pęnes, cum ſeq.
C. eod. ti. l. ſiquis obrepſerit. ff. de falſ. not. ſcribẽ
tes in c. ſuper literis, de probat. l. fi. C. ſi cõtra ius,
vel vtil. Bero. conſ. 164. in princ. volu. 3. cumque
nullum aliud extet ſtatutum, niſi generale, ſecun
dũ illius modum dictam gabellam ab omnibus
exigere poterit, vt in propoſito Bero. conſ. 137.
in fi. volum. 3. etiam quòd poſterius eadem Taſ
ſo fuerit locata, & eidẽ detentatio tradita, quia
44 † in locationibus duabus primus tempore con-
ductor tantum pręferatur. l. quoties, vbi Iaſ. ff. de
rei. vend. Natta conſilio 261. num. 10.

Secundo, principaliter infertur, ſtante differẽ
tia pedagij, ſeu trauerſiæ, & dictæ gabellæ tabulę
probata ex ſtatuto patrię, ex teſtiũ depoſitioni
bus, ac pręcepto de quo ſupra, non potuerũt in
ſtitores, vel Poſterij conductorum pontatici, &
nauilij, aliquid in loco Godij, Caprianæ, Marca
rię, vel alibi pro dacio tabulę exigere, cum repu
gnent expreſsè ſtatuta, ſub rubrica capitulum ge
nerale, quòd de omnibus mercantijs, & reb. &c.
ac rub. de dacio exigendo per trauerſiã Capria-
nę, & Voltę, & rubr. de dacio exigẽdo in Marca
ria, cum ſeq. rubr. de modo ſeruando per officia
les deputatos Marcariæ, diſponentia officialem
tranſuerſę debere dacium ſibi ſpectans tantum
exigere, nec poſſe permittere, quòd naues tran-
ſeant illinc, ſine buletta tabulæ groſſæ, vel abſq;
eo, quòd ipſi eiſdem bulettã, tradant, cum quali-
tate mercium & perſonarum portãdam Mãtuã
officiali douanę, accipiendo a Mercatoribus pi-
gnus dupli valoris dacij, uel fideiuſſionẽ de ſol-
uendo dictum dacium officiali tabulæ groſſæ. &
ſi nõ debent ſe in exactione alterius dacij intro-
mittere, niſi ad cautionem illius, ſequitur non eſ-
ſe ueriſimile, cæteros conductores ante Taſſum
45 utrunque dacium exegiſſe, † ne delictum præſu-
matur, iuxta l. merito. ff. pro ſocio. Bart. in l. non
ſolum. §. ſed ut probari. ff. de operi. noui. Alciat.
tract. præſcript. reg. 1. præſump. 21. & quia quili
46 bet † uir bonus iudicetur, & omni diligẽtia adeo
ſuum officium exercere, ne contrafaciẽdo mor
taliter peccare dicatur, arg. l. 1. ff. de offi. pręfect.
prætor. Socin. Sen. conſil. 2. colum. 2. volum. 1.
Crauet. conſilio 135. numer. 4. ample Menoch.
tract. de arbit. iud. lib. 2. caſu. 40. num. 10.

Tertio infertur, quòd licet pro tẽpore pręte-
rito nonnulli Pontatici prædicti conductores
(quod tamen non admittitur) exegerint indiffe
renter dacium tum pedagij, tum gabellę, ſe rur-
ſus componendo ſuper dacio cum mercatorib.
& in minori quantitate debiti, ex ſtatuto, ut duo
teſtes actoris probare contendunt, nec illud offi
ciales Mantuę exegerint, hoc minimè Giauardo
47 nocumento erit, ea ratione, quòd † remiſſio, &
compoſitio daciariorum pro tempore, quo iu-

re

re ſubſiſtit, per l. licitatio. §. earum, et l. fi. §. ſiquis
profeſſus. ff. de publica. ipſis tantum nō alijs ſuc-
ceſſoribus, vel Principi, ſeu ab eo cauſam haben
tibus, præiudicet, tot. tit. res inter alios acta, &
49 † negligentia officialium Mantuę, pro tempore
in exigendo tabulam in locis Godij, Marcariæ,
& ſimilibus, nullum penitus pręiudicium nouis
conductoribus, vel dacij Mantuę poſſeſſorib. at-
tulerit, quin iuxta ſtatuta, illud nunc exigant, ꝑ
Tex. formalem, in d. l. licitatio. §. earum, ibi, & in
digentia publicanus omiſerit, alius exercere nō
prohibetur, & in d. §. ſiquis profeſſus, ibi, non ta
men vectigalia ſoluerit, hoc cōcedente publica-
49 no, vt ſolent, & fortius, cum † nulla præſcriptio,
ſeu conſuetudo ex temporibus, & exactionibus
retroactis induci potuerit, q̄a hęc facultatis exi-
ſtant, arg. l. ſicar. C. de act. oblig. quæ non præ-
ſcribuntur, Abb. in c. Ioannes, in fin. de clerico.
coniug. & in c. cum ab homine, in 2. Gloſ. de vit.
50 & honeſt. clerico. eoque † minus, ob varium mo
dum in exigendo ſeruatum, per Bar. & Doctor.
in l. 2. ff. ſolut. matr. Crauet. conſi. 234. num. 20.
51 Nec vllo † inferior a Principe ſupremo, tam pri-
uatus, quàm etiam authoritate publica pręditus,
quomodocunque diſponendo, promittendo ne
alterare poſſit ad præiudicium perpetuum Ciui
tatis, uel Principis, ius vectigal exigēdi, illud mi-
nuendo, alterando, omittendo, vel augēdo. l. Im
peratoris, in fi. ff. de pullic. t. l. 1. vbi caſus, & l. fi.
C. vt vectig. noua. l. vectigalia in pri. ff. de uectig.
multa adducit ad propoſitum noſtrum Bero.
d. conſilio 137. in pri. Aret. numero 19. in fin.
nume. 3.

Quarto, & vltimo infertur, quòd ſi dicta gabel
la ſemel tantum in territorio, vel ciuitate Mātuę
ſoluitur pluries uero pedagium, cum probatum
ſit pro mercibus, & animalibus conductis prius
per loca Godij, vel Marcariæ, tabulam fuiſſe exa
ctam, ſine Mercatorum contradictione, in locis
Burgiforti, vt concludunt ſecundus teſtis, deci-
mus, & duodecimus in ordine, fatendum eſt mi
nimè dictam gabellam in loco Godij ſolutā fuiſ
52 ſe, nec id pręſumendum. quando † Vectores mer
cium circa has ſolutiones diligentes, ac calidi
exiſtans, ſoluentes publicanis minus quàm ſit
53 poſſibile, & † tranſeuntes per aliena territoria
vbique explorare ſulutionem gabellę teneātur,
Bal. in l. 3. C. de naut. fænor. l. 3. C. de legat. Ber-
trach. de gabel. par. 9. princi. q. 2. & 28. nume. 31.
Ferret. eod. tract. nu. 247. Boſi. titu. de fraud. ue-
54 ctigal. nume. 8. ac ne incidamus in † abſurdum,
quòd bis eadem gabella pro eadem re ſuper eo
dem territorio, a diuerſis exigatur, quod fieri ne
quit, Bar. in l. fi. §. quoties. in fi. ff. de publi. & in l.
1. §. quod ſi nemo. ff. quòd cuiuſque vniuerſ. no-
mi. Alex. conſi. 148. in fi. uol. 6. Natta conſ. 193.
55 num. 1. volum. 2. prout nec niſi † gabella vnica,
diuidenda tamen inter Dominos, ſoluerent ex
tranſitu ſuper via, & territorio communi, ſecun
dum Bal. in l. pen. 6. col. C. de condit. inſert. Pe-
tr. de Vbal. tract. de ſociet. 11. parte. q. 22. Bert.
eod. tract. in 5. parte. n. 23. q. 17. Quicquid ergo
obſeruatum fuiſſe ex aduerſo proponatur, licèt
non probetur, ſat eſt ex forma iuris ſtatutorum,
& conſuetudinis patriæ Giauardo ius exigendi
in loco Godij gabellam tabulæ competere.

Nec iſtis, duo, quæ in contrarium deducātur,
repugnant.

Primum, de ſolita exactione pedagij, & gabel
læ per duos teſtes depoſita, dicta enim illorum
diuerſimodè tolluntur.

Primo, ꝗ fuerunt dicti Pontatici Conducto-
56 res, vnde cum † de intereſſe, cōmodo, vituperio-
que ferè proprio tractetur pro conſeruatione
actus, per eos illicitè geſti, parum eſt illis creden
dum. l. 2. l. eos. l. omnibus cum gl. & ibi Bal. C. de
teſti. Bero. d. conſi. 164. num. 22.
57 Secundo, ſunt † debitores Taſſi, vt ſuper gene
ralibus affirmant, quibus iccirco detrahitur in
fide. Innocen. de reprobat. teſt. col. 5. citatus per
Campeg. tract. de teſtibus. regu. 102. Cæſal. con
ſil. 261. nu. 14.
58 Tertio, primus teſtis eſt † compater producē
tis, inter quos contracta fuit quædam ſpiritua-
lis cognatio, propterea licet non repellatur in ci
uili iudicio a teſtificando, per Bal. in l. parentes.
C. de teſtibus. Bart. conſi. 95. in quæſt. quæ quęri
tur inter Simonem, nō tamen omni exceptione
maior iudicatur, vt determinat Crot. tract. de te-
ſtib. par. 4. num. 69. Cęſal. conſi. 169. nu. 15. poſt
Ripam in l. admonendi. num. 181. ff. de iur. iur.

Quarto, teſtis primus allegat ſe vtrunque da-
cium exegiſſe medio ſuorū inſtitutorum, vulgo
poſteriorum, quorum alter nominatus ab illis
Ioſeph Drapus examinatus ſeptimo loco, ꝑ Gia
uardo, concludit ſe tantū pedagium, trauerſiam
vè à Mercatoribus habuiſſe, non autem aliquid
59 pro tabula, credendū eſt igitur, magis † inſtitori
informato, & de ponēti de ꝓprio facto ſine ſuo
intereſſe, quam conductori proprio, Innocent.
in c. inquiſitione, de accuſ. Butr. c. cum cauſam,
de teſti. Socin. Sen. conſil. 28. uol. 3. Crauet. cōſi.
99. num. 6. latè Gabriel. com. concluſ. de teſtib.
concluſ. 1. num. 18. & concluſ. 4. num. 64. & 71.
69 & cui † conductori per ſuum inſtitorem præiu-
dicari potuit, Bero. ubi ſupra. nu. 23.

Quinto, ſunt duo tantum teſtes numero, qui
plene nihil probant, cum nonnullos defectus
61 patiantur, nec ſint omni † exceptione maiores
vt requiritur ad plenam, & integrām probatio-
nem, duobus teſtibus conſtituendam. c. qui nu-
merus de teſtib. c. in omni, de teſtib. Glo. in §. itē
verborum de mut. ſtipul. Glo. l. cum probatur. ff.
de probat. Rip. num. 176. poſt Bar. Iaſon. nume.
30. & Cur. Sen. num. 120. in l. admonendi. ff. de
* iur. iur. Bonon. deciſ. 62. nu. 24. ex communi. *
62 Soarez. recept. Sen. uerbo teſtis. num. 105. † vel
prout generaliter, & vulgariter in omnia cā ma-
iores omni exceptione eſſe debent, ut cōe di-
cit. Curt. iun. conſilio 120. numer. 5. Soarez. ubi
ſupra,

Digitized by Google

ſupra.uerſic.teſtis, numero 147.

Sexto el duntur ex depoſitionibus duodecim
63 teſtium rei conuenri numero † plurimorum peritorum, & nobiliorũ, quibus maximopere credendum eſt, & alijs preferendi ex iuribus, & regulis, de quib. in l.4. in pri. ff. de teſt. §. ſancimus. Auth. eod. tit. Bal. in l. teſtium. C. eod. Curt. de teſt. conclus. 19. Gabriel. ubi ſupra, concluſ. 4. per totum.

Nec ſecũdario obſtabunt verba ſtatuti, de dacio in Maximbona, uel Godio exigendo &c. in verſi. & vltra &c. Quando reſpondeatur.

Primo, dictum ſtatutum diſtinguere dacium trauerſiæ, & tabulæ groſſæ, cum in fine dicat pro dacio tabulę Maſſario communis, in principiò vero pro paſſu Godij loquatur, ſummamque diuerſam in ſolutione dicti paſſus. & tabulæ cõſtituat, propterea de vno ad aliud minime eſt inferendum, per ſuperius tradita.

Secũdo, ſtatutũ gabellã tabulæ limitat, quo ad quędã animalia tñ. Rurſus taxat dacium ſoluẽdũ tabulę pro dictis animalib. non tñ exprimit, cui, vbi, vel quando; quo igiĩ ad nõ expreſſa, ſeu
65 † omiſſa alia ſtatuta, & ius commune obſeruabũtur, officialiſque douanæ gabellam tabulæ habebit, conductor vero pontatici pedagiũ, ſeu daciũ trauerſiæ tñ, arg. reg. l. cõmodiſſime. ff. de libe. & poſthum. quam in omni diſpoſitione habere locum tradidere Gozad. conſi. 84. nu. 9. Tiraq. de iur. prim. genit. q. 40. nu. 194. cum ſimil.

D. tris itaque dictorũ duorũ teſtiũ, & dicto ſtatuto minimè refragantibus, in gratiam Giauardi iudicandum venit, ſalua rectiori ſententia.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO IVLIO Palauicino.

ARGVMENTVM.

Quando ex inobſeruantia promiſſorum in uenditione à contractu diſcedere liceat.

SVMMARIVM.

1 *Venditor obligatus præſtare fideiuſſionem, nõ tenetur niſi emptor prius pecuniã debitã ſoluat.*
2 *Contractu non vtitur, qui illum non obſeruat, etiam in minimo.*
3 *Exceptio, tu nõ adimpleuiſti, nunquàm ſublata intelligitur.*
4 *Pecunia prius offerẽda eſt, quàm præſtetur fideiuſſio pro cautione d. pecuniæ.*
5 *Exceptio nõ implemẽti, reſpectu vnius obligationis, non excludit petentẽ ex alia obligatione.*
6 *Contractus nõ reſcinditur ex inobſeruantia, circa contractus ſubſtantialia, ſed puta precij nõ ſoluti, licet ad intereſſe agitur.*
7 *Pactum accidentale contractus, ſi non obſeruetur, contractus reſciſſio, non inducitur, niſi dicatur.*
8 *Pactum adiectum venditioni cenſetur contractus nominatus, vt uendo vt facias.*
9 *Lex cum te C. de pact. inter empt. & vendit. intelligitur de unico tantum contractu, nominato, ex * communi.*
10 *Cõtractus reſcinditur cõditione ob cauſam, ſi pactum adiectũ pro cauſa finali contractus non obſeruetur, ex * communi.*
11 *Venditio ubi ſit magis ob pactum, quàm ob precium, tunc reſciſſio cã ceſſante ex conditione tantum non ex actione cõtractus datur, ex * cõi.*
12 *Precium ubi eſt modicũ, pactum magiſquàm precium in uenditione prævalet.*
13 *Honor & fama cuilibet commodo pecuniario præponderat.*
14 *Dominus nemo ſuæ famæ & honoris.*
15 *Pactum tunc dat contractu cauſam cum probatur quod præſtandum eſt ab emptore, vltra precium maioris ponderis eſſe, quàm ualore.*
16 *Contractus reſcinditur ex inobſeruantia pacti, ſine quo contractus non fuiſſet celebratus, et quod pactum ſit minus precio.*
17 *Nominatus contractus, non reſcinditur.*
18 *Contractus diuerſitas cognoſcitur ex cauſa, nomine, & alijs.*
19 *Oblatio ſiue depoſito, quando ſubſiſtat.*

CONSILIVM CXCI.

TRINITAS ADSIT.

PRO diſſolutione dubiorũ cõtra Nob. Dominum Pallauicinum emiſſorum.

Circa primum, conſidero primo, quod ipſe nõ erat aſtrictus ad præſtãdum fideiuſſorem, niſi pro denarijs ſolutis per emptorem, ut docẽt verba inſtrumenti ſeu pacti, ibi, *denari sborſati.* immo prius per emptorẽ ſolui debebant pecuniæ creditoribus, quàm per vẽditorem cautio offerretur, cũ verbũ: ſolutis, ſit præteriti temporis. l. verbũ erit, ubi eſt text. & ibi. dd. ff. de uerbo. ſi-
1 gni. licuit ergo † venditori non adimplere, nec prẹſtare fideiuſſionem, ſi emptor ex ſui parte nõ impleuit nõ ſoluendo pecunias. d. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. Sali. in l. 2. num. 3. C. de cond. cauſ. dat. l. ſi per emptorem, vbi Bal. Sali. Caſtr. ff. de act. empt. l. eũ proponas. vbi omnes. C. de pact. Corn. conſi. 102. nu. 34. & 221. nu. 6. vol.

2 uol.2.Namque †non obſeruans cõtractum, illo
vti nõ poteſt, nec commodo emptionis fruitur,
quin potius pars aduerſa, a contractu liberatur,
Grat.conſil.52.in prin.volum.1.etiam ſi contra
hẽs in minimo deficeret, per Deci, & Mod.in d.
l.cum proponas. Parpal.in l.ſi quis maior q. 11.
C.de tranſ.Bal.in l.iuriſgentium.§.pacta.2.not.
ff.de pact.Neuiz.conſi.50.num.9.Crauet. conſ.
151.num.10.& conſil.192.nume.15.Nec enim
3 †exceptio, tu prius non adimpleuiſti nunquàm
ſublata cenſetur, Mand.ad Rom.in conſil. 244.
num.4.Plot.in l.ſi quando.num.166.C.vnde vi.
Ancar. quæſt. famil.68.num.4.Vrſil.ad Afflict.
deci.220.num.3.& dec.24.

Secũdo, quatenus eodem tempore actus ſolu
tionis & fideiuſſionis præſtandæ expediri de-
buiſſent, tamen cum fideiuſſio ſit ſubordinata ad
reſtitutionem pecuniarum, & precij, vel ad cau-
tionẽ emptoris ſoluentis, & prius offerri, & ſolui
4 †precium oportebat, quã eſſet fideiuſſio pręſtã-
da, cum cauſa pręcedat cauſatum.l. manumiſſio
nes.ff.de inſt.& iure: & ordo vbique ſeruetur, l.
nõ fuerint.ff.de iur.iur.quod in terminis noſtræ
quęſtionis, ex doctr.Bal.in l.1.4.col.C.de vſuris
& fruct.legat.dicentis primo teneri hęredem rẽ
tradendam offerre, quàm quod vſufructuarius
cautionem de vtendo boni viri arbitrio offerat,
decidit Soc.Sen.conſ.vltimo, in 2.& n.3. vol. 3.

Tertio, & ſi reſpectu reſidui precij ſoluendi in
feſto Sancti Michaelis, quia non adimpleuiſſet
dictus venditor ex ſui parte, cautionẽ inq̃ nõ of
ferendo obtinere minime poſſet, ex regula. d. §.
offerre. verum, cum impleuerit aliunde, videli-
cet rem ipſam abinitio contractus tradendo, de
buit & ipſe emptor ex ſuo latere adimplere, ſol
uere inquam aureos.500.creditorib. uel uendi-
torem a ſuis creditoribus pro totidem liberare,
vt inquit pactum inſtrumenti.rurſus debuit cu-
rare cum effectu, quod venditor iuxta promiſſa,
nullo modo ab hebræis vel cæteris creditorib.
interea moleſtaretur, ea ratione, quod exceptio
5 †non implementi ſequuti reſpectu vnius obliga
tionis, non excludat petentem ex alia obligatio
nis parte adimpleta, & executioni mandata, Ale
xan.in l.cum proponas.num.2.vbi Curt.late in
apoſtil.verbo, ſeparatum.C.de pact.ſequitur Cę
ſal.conſi.48.num.42.vol.1.concludo itaque de
feciſſe emptorem ex parte ſua omni reſpectu cõ
tra vẽditorẽ, q̃ vẽditor ex fide violata obtinebit.

Dubitatur ſecundo loco, vẽditorem etſi adim
pleuiſſet, poſſe agere ad damna & intereſſe tãtũ
conſequenda ab emptore, qui nõ ſoluit preciũ,
6 †cum inobſeruantia circa contractus ſubſtantia
lia, puta precium non reſcindat conuentionem
ſed tantum actionem ad intereſſe, vel ad ſeruan-
dum promiſſa pręſtet, ex doctr.Salic. & cet. in l.
2. C. de pact. inter empt. & vend. minuſque ad
7 reciſſionem contractus agatur, †ob pactum ac
cidentale inobſeruatum, niſi expreſſe fuiſſet cõ-
uentum de repetẽdo traditum, reſcindendoque
conuentum, ſeu quod non fuiſſet alias venditu-
rus vẽditor, vel tertio, quod deductũ in pactum
eſſet maius, precio, qđ hic minime adfuiſſe cre-
ditur, arguendo de toto precio ad partem ſoluẽ
dam, per text.in propoſito.l.ea conductione.C.
de reſcind.vend.not.Bal.in d.l.2. nu. 6. ad fi. &
Iaſ.in l.fi.col.fi. de cõd. ob cauſam datam Caſtr.
in l.cum te. in fi. C. de pact.inter empt. & vend.
Verum tamen pro reſpõſione duo cõſiderabã.

Primo, quod pactum inobſeruatũ, quo inniti
tur.d.Venditor non eſt circa precij ſolutionem,
& ſic ſubſtantialia contractus venditionis, ſed
verſatur tantum circa promiſſionem factam vẽ-
ditori per.d.emptorem, ante contractum, in cõ
tractu & poſt contractum, vt omnes teſtes cõclu
dunt.quod inquam non moleſtaretur à ſuis cre
ditoribus, nec aliqua iniuria ſeu iudiciali grauà-
mine denuo afficeretur emptor per ſuos credito
res, donec ſolueretur eiſdem in termino ſtatuto
precium: quapropter, hoc pactum & promiſſio
non precium, nec naturalia contractus reſpicit,
ſed ſolum accidens quoddã ante ſolutionẽ pre-
cij pręſtandum, videlicet prouiſionem, quod in
terim nullo amplius ſequeſtrorũ, pignorũ obla-
tionis ſeu moleſtiæ iudicialis onere grauaretur.
8 quod †quidem pactum adiectum contractui no
minato venditionis, cenſetur contractus inno-
minatus permixtus cum nominato, ac ſi fuiſſet
dictum, vendo vt facias, ſic ſubleues me à mole-
ſtiis iudicialibus creditorum meorũ, donec eiſ-
dem precium ſoluatur, vt declarat Bald.in fi. &
Caſtr.in d.l.cũ te, vbi etiã Salic. in fi. C. de pact.
inter empt.& vend.Bart.in l.fi.num.9.cum ſeq.
& nu.14.vbi etiam Iaſ.nu.12.in fi.& Caſtr.num.
16.ff.de conduct.cauſa data, Alex.in l.1.nu. 17.
& in l.petens.num.13. ff. de pact. Caſtr. in l.ari-
ſto.nu.3.ff.de donat.Bulgarin. in Rub. ff. de ver-
bo.obligat.nu.31.à quibus non diſſentit Pinel.
in Rubrica.C.de reſcind.vend. 2. parte. c. 2.nu.
* 9.& 15.licet ex * cõmuni dicat.l. †cum te, intel-
9 ligi de vnico tantum contractu nominato.

Secundo animaduertebam, quod ubi pactũ
accidentale appoſitum cõtractui nominato gra
10 tia uenditoris tantum, †non obſeruatur per uen
ditorem, tunc ſi fuit cauſa finalis contractus no-
minati, ut hic, quia probatur, quod uẽditio pro
ceſsit, ne moleſtiam & iniuriam iudicialẽ pate-
retur uenditor, cõdictione ob cauſam agitur ad
reſcindendum quod conuentũ & traditum fuit
* quod declarant * omnes in d.l.fi.ubi Bart. num.
12.Iaſ.in fi.Alber.in fi.Caſtr.nu.16.Corn. num.
8.& cæteri.ff. cond.cauſa data, per tex.in d.l.cũ
te.ubi Caſt.C.de pact.inter empt.& uend. Sali.
d.l.2.num.2.uerſ.aut non impleuit: & ibi Ang.
uer.in Gl.fi.C.de cõd.ob cauſam, ubi etiã Corn.
in fi.uer.2.glo.ibi dicens hoc communiter tene
re Doctores. Et ubi magis ob pactum, quàm ob
11 precium †uẽditur: tunc condirio ad contractus
reſciſſionem datur, cauſa ceſſante; Fulg. in d.l.
cum te.C.de pact.inter empt.& uend.& in l.fin.
num.

Digitized by Google

num.17.ff.de cond.cauſa data.Subdens,actionẽ
ex vendito dari rurſus ad.d.reſciſſionem,ex mẽ
te gl.in l.pacta.ff.de contra.empt.quæ tamen re-
* probatur * communiter,cum ſola condictio cõ-
petat,per Corn.in d.l.2.in fi.verſi.vbi autem.C.
de cond.ob cauſam.dictumque principale ſequi
tur Oldrad.conſi.159.in fi. Bal. conſi.450. qui-
dam volu.1.& ſecundum hanc receptam inter
pretationem,& ſententiam concordando. l. cũ
te,& l.ea conditione.C.de reſcind.vẽd.iudicaſ-
ſe Carolũ Quintum Imperatorẽ refert,poſt cæ
teros per eum adductos,& Bal.inſt.de empt.&
vend. circa med. Ari. Pinell. in d.Rub.C. de re-
ſcind.vend.2.parte.nume.19. Vnde in pręſenti
controuerſia uidendum eſt,an.d.pactum & pro.
miſio ſeu timor vexationis moleſtiaque, ab he-
bræis,vel alio inferendæ,magis quam precium
dederint contractui cauſam,& hoc fuiſſe, & ex
infraſcriptis oſtenditur.

12 Primo,quia † precium non eſt iuſtum, quin
potius exiguum,ut teſtes concludunt,ergo præ
ſumi debet pactum magiſquàm preciũ attenden
dum, iuxta. d. Salic.in l.cum te.nu.2.C.de pact.
inter empt.& uend.per illud uerbum legis, exi-
guo precio,quod dicitur,ubi iuſtum nõ eſt, etiã
quod nõ eſſet modicum uel minus,quam pactũ
ipſum,ſeu res in pacto,uel pacto deducta,ut de-
clarat Ari. Pinel. in d. Rub.C.de reſcin.uend. 2.
parte.nu.21.

Secundo,affirmant teſtes, quod uendidit eo
inſtante,hac ratione pręcipuè motus, ne Beroa
rij amplius illi auferrent pignora, ut fecerant,
nec medio iuris ſibi alia uexatio & infamia ob
ęs alienum cõtractum irrogaret,ſic cauſa hęc fi-
nalis ac potentior magis q̃ precium cenſebitur
13 cũ in hac re uerſetur † honor,fama,& uiri nobi-
lis ac glorię propriæ acerrimi defenſoris,(ut eſt
probatum)& hominis conditio,quę omnia pręponderat
pręferũturque precio rei, & cuilibet
pecuniaria commodo.l.Iulianus.ff.ſi quis omiſ.
cauſ.teſta. l. reprehendenda. C. de inſtit. & ſub-
ſtit.Cardin. in clement. 2. num. 4. de per. cauſa
enim honoris ardua.maximaque oium,& cõſi-
deratione digna ubique iudicabitur,Bal.in l. ex
ratione,col.2.C.de appel.Crauc.conſi.168. nu.
2.Soc.iun.conſi.117.num.24.uolum. 3.Gram.
deci.2.nu. 12.Alciat.conſi.306.num. 5. & ſequ.
ubi ait mitiſſime agẽdũ,ne quis in honore læda
tur:curam enim quis habere debet de bono no
mine,& odore bonæ famæ,in quib.delectari de
bemus,q̃ potiora ſunt q̃ mille Theſauri magni,
& pretioſi.c.licet in beato Petro,de acuſ. Oldra.
conſi.93.in pri.uitæque ꝓpriæ honor anteferẽ,
ex dicto Apoſtoli, expedit magis mori q̃ ut glo
riã meã qs euacuet l.iſti qdẽ.§.penu.ff.de ꝗ met.
cã.l.iuſta.ff.de man.uin.l.2.§.pen.ff. de origi. iur.
multa Vaſq.de cõtrou.Illuſtribus.c. 11.nu. 7. cũ
ſeq.confirmans neminem famæ & honoris ſui
14 † dominum.Itaque dum pro fama. d. Pallauici-
nus laborabat,ne amplius uexaretur ad hebręis,
vel cęteris creditorib.nec in iudicio nec extra,
donec inquam eiſdem de precio ſatisfieret per
emptorem,quod grauamen vtiq; propriã facti
infamiam pęnes graues viros tribuebat.l.2.ff. de
obſeq.cum vulg.credendum eſt hanc principa
liorem cãm,finalemque obſeruandam fuiſſe ma
gis,q̃ rei uel terrarum precium,cum re ipſa dica
15 tur probatum,† ꝗ pactũ dederit cãm cõtractui,
ſi id,quod pręſtãdũ eſt ab emptore vltra preciũ,
ſi maioris ponderis,qualitatis,ac ualoris precio
ipſo: argum. l. domum. ff. de cont.empr. doctè
tradit,materiam.d.l.cũ te,explicans. Ari. Penel.
in repet.d.Rub.in 2.parte.nu.14. 20 & ſequ. C.
de reſcind.uend.Natta conſil.373.Iaſ.conſi.216.
uol.2.Leonard.inter conſ. feud.118. in fi.Soci.
iun.conſi.77.nu.143.uol.1.

Tertio dicunt teſtes,quod nõ uendidiſſet Do-
minus Pallauicinus,niſi mediante pacto,ſic iux-
ta dictum omnium ſcribentium in d.l.2.ubi Sa-
licet.& in l.cum te.C.de pact.inter empt.& uẽd.
reſcindetũ cõtractus,ſi cã uel pactũ nõ fuerit adim
pletũ.Nec obſtat,quod non ſit locus repetitio-
ni,uel reſciſſioni contractus,niſi preciũ ſit uilius
re in pacto deducta,ex d.l.ea conditione.C. de
reſcind.uend.Etenim replicatur.

Primo,ex ſupra traditis cẽſeri maius, cum in
pacto,honor & fama emptoris cõtineãtur,quæ
longè maioris ualoris ſunt,precio in contractũ
deducto.

Secundo non eſſe attendendũ,quod plus im
portet uel res & factum per emptorem pręſtan-
dum uel precium,cũ hoc ſatis eſt,quod in pacto
16 deductum fuerit † principalis & originalis cã cõ
tractus,ẽt quod precio in ęſtimat one nõ corre
ſpondeat,declarat Caſtr.in d.l.cum te in fi.Bart.
in l.fi.num.11.ff.de cõd.ob cauſam;pulchre ex-
plicat Pinel.loco ſupra citato.num. 20. Subdẽs
nu.ſeq.& 23.diuinationẽ eſſe,quod in l.cum te.
precium eſſet uilius,re in pacto comprehẽſa, cũ
Imperator dicat tantum contemplatione certæ
rei,& quod in l.ea conditione,plus fuiſſet in pre
cio illo certo,q̃ in pacto rei uel facti præſtãdi ab
emptore,cũ ibi nil aliud exprimat de precio Im
perator,niſi quod emptor reipublicę ſolueret,id
quod uenditor reipublicæ debebat.Itaque cũ in
caſu noſtro,etiam quod pactum eſſet precio ui-
lius,emptor non promiſit tantũ ſoluere hebręis
& creditoribus uenditoris,ſed,quod eſt plus,in
terea ipſum ab omnibus moleſtijs occaſione fa
mæ & honoris,conſeruare indemnem,atq; tue
ri.quod demũ non ſeruauit, ſequitur poſſe cõ-
tractum reſcindi,& teneri emptorem ex condi-
ctione ob cãm,rem emptam contemplatione ta
lis rei promiſſioniſue,reſtituere.

Tollitur tertiũ & quartũ motiuum ſimul,nam
que nõ prætendit.D.Pallauicinus pro ſcutis qua
tuor cẽtum,ꝓ quib.datæ fuerunt inſolutum ter
ræ,ſic pars dictæ poſſeſſionis cõtractũ reſcinde
re,ſeu illas terras ex cõditione ob cãm repetere,
cum nõ dederit illas inſolutum occaſione,& cã,
ut

ṽt ipſum à moleſtijs creditorum conſeruaret il-
læſum, licet ea ratione finali, & de qua in inſtru-
mento, quia emptoris tantę quantitatis debitor
erat vt hinc contractum reſcindere nequeat,
17 cum ſit ſimpliciter † nominatus cõtractus datio
inſolutum. l. 1. ff. de act. empt. not. in d. l. eum te.
& l. fi. ff. de cond. ob cauſ. at ſecus reſpectu aliarũ
terrarum ſimpliciter venditorum, cum pro illis
iudicium promouerit & iſtas, rationibus, de qui
bus ſupra, obtinere intelligat, vti in contractu ſe
parato, a datione inſolutum comprehẽſas. ſunt
18 enim diuerſi ac ſeparati † cõtractus ex nomine
cauſa, ac intentione contrahentium, not. Tiraq.
tract. de retract. Lign. gl. 1. §. 23. num. 17. cum ſe.
poſt Bart. in l. ſcire debemus. in pri. num. 2. ff. de
verb. oblig. & in l. cum plures. ff. de euict. & l. cũ
eiuſdem. ff. de edilit. edict. Barbat. conſilio 36. 2.
dubio vol. 2. Roncag. de duobus reis. l. 9. nu. 61.
cum ſeq. & licet ratio in inſtrumento exprima-
tur, quia D. Pallauicinus volebat ſatisfacere, id
tamen intelligitur reſpectu portionis debitę eũ
emptore, non pro reſiduo, cum vendiderit reli-
quum, ut ſatisfaceret ſuis creditoribus. interim
vero vſque ad d. feſtiuitatem. S. Michaelis non
moleſtaretur ab illis. Remanet igitur, vt d. Vẽdi-
tor offerat centum aureos receptos occaſione
vẽditionis, quos cũ uere, & realiter obtulerit, ut
in precibus & in actis, merito obtinebit, eo quia
19 † adimpleuerit offerendo ſimpliciter, etſi pecu-
nias nõ depoſuerit, vel realiter oſtenderit, ad cõ-
geſta per Cagnol. in l. 2. nu. 23. C. de pact. inter
empt. & vend. ex quibus motiua ſublata cenſeo.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOMINO FRANciſco Saura, ex Sabloneta.

ARGVMENTVM.

Aßaſſinium quando & quomodo non probetur per teſtes, maxime ſocios & mandatarios.

Teſtium in Criminalibus exceptiones, enumerantur.

SVMMARIVM.

1 *Damnatur nemo niſi conuincatur per teſtes, uel confeſſionem.*

2 *Torquetur nullus, niſi ex legittimis inditijs.*

3 *Socius criminis non probat, ex communi; ſpontanea confeſſio ſuſpecta redditur. nu. 4. in fi.* *

4 *Mandatarij dictum, non facit inditium contra mandantem, ex * communi.* *

5 *Aſſaſſinium dicitur, vbi pecunia, uel res pro homicidio.*

6 *Aſſaſsinium probatur per ſocios criminis, & mãdatarios, ſed declara. vt ibi nu. 7.*

7 *Socius non probat aſſaſsinium, cõtra ſocium. niſi alia concurrunt.*

8 *Teſtis redditur ſuſpectus, dans tres in conteſtes, qui totum negent.*

9 *Depoſitioni in acri tortura emiſſa, ſtatur.*

10 *Contrarijs teſtibus non creditur.*

11 *Leuis varietas in teſte ſuſpecto, perpenditur.*

12 *Teſti repetito ſine cauſa non creditur, dũ prima vice nihil depoſuit.*

13 *Falſi ſuſpicione nõ caret, nõ deponẽs uериſimilia.*

14 *Amicus non agit contra amicum doloſe.*

15 *Dictum in iudicio cum iuramẽto dicto extraiudiciali præfertur, niſi extraiudiciale eßet verisimilius, ex * communi.* *

16 *Teſtis dictũ ſecundũ iudiciale, cũ iuramento debilitatur per primũ contrariũ extraiudiciale.*

17 *Mandatum habetur pro conſilio, cũ vindicta ad alium ſpectat. & num. 41.*

18 *Pœna leuis eſt ſuadentis & inſtigantis delictũ & num. 41.*

19 *Ignorantia in dubio præſumitur.*

20 *Teſtis plures inhabilitates patiens, nunquã probat etiam quod alias inhabili admitteretur ex communi, * & cum tortura. nu. 52.* *

21 *Socius criminis alijs infamatus, nec ad inquirendum probat.*

22 *Tortura unicam inhabilitatem tollit.*

23 *Teſtis pauper non eſt idoneus, nec fœmina meretrix.*

24 *Infamis non eſt idoneus teſtis, niſi cum tortura ſed quandoque purgatur infamia. ut num. 27.*

25 *Falſitatis crimen, famam teſtis denigrat.*

26 *Verba generalia, etiam palam prolata, non inferunt mandatum.*

27 *Sodomia vitium, infamat.*

28 ** *Teſtes ſine iuramento nullo mõ probãt, ex ** cõi.*

26 *Pontifex nõ diſpenſat, ut teſti nõ iurato credat.*

30 *Mendacium non eſt indicium per ſe ad torturã, ex * communi.* *

31 *Fama publica, quomodo tribus concurrentib. probetur, ex * communi.* **

72 *Indicium ad torturam non facit fama publica.*

33 *Famæ diuerſæ & ortæ poſt capturũ, nõ probant.*

33 *Teſtes examinati nõ citata parte, nihil probant, ex * communi.* *

35 *Confrontatio ſine iuramento, nihil operatur.*

36 *Remiſsio ad depoſitionẽ inualidã, nihil operat.*

37 *Bona fama rei tollit inditia, ex communi.*

37 *Præſentatio ſpontanea ad carceres, maximũ eſt innocentiæ ſignum.*

37 *Hoſtis impune interficitur.*

40 *Bannĩẽdus de ꝓximo, impune ſicut bãnitus, interficitur.*

Manda

41 *Mãdato non tenetur, ſed de ſuaſione, cum inimici capitalis de occidendo quemlibet tractant.*
42 *Torqueri quis non debet in leuibus criminalib.*

CONSILIVM CXCII.

TRINITAS ADSIT.

QVia corã iudice cõſumatiſſimo res, agit, breuib. vt potero, agã concludendo Dominũ Franciſcum Saurã, eſſe penitus abſoluendum a cõtentis in inquiſi-
1 tione. † Nemo. n. damnatur pœna aliqua, niſi confeſſione propria, vel legittimis teſtibus de delicto conuincatur, vel illud per fiſcum, accuſantémue probationib. luce meridiana clarioribus, iuſtificetur. l. qui accuſare. vbi Iaſ. C. de eden. l. fi. C. de probat. c. ſciant cuncti. 8. q. 2. Iaſ. cõſ. 188. in fi. uol. 2. Cõfeſſio rei abeſt, legitimęque probationes ceſſant, vt inferius demonſtrabitur. non itaque mirum ſi liberabitur. Minus ad aliquod genus torturæ vel ſignum cõtra reum deuenietur, ex pręſumptionibus, cõiectturis, vel ueriſimilitudinibus ex dicto teſtiũ reſultantibus, cum ex indicijs tantum probabilib.
2 & legitime per cõteſtes probatis † quis torqueatur Bart. in l. fi. ff. de quæſt. Roman. conſ. 167. nu. 7. Pariſ. conſi. 263. nume. 1 t. vol. 4. Cęſal. conſil. 233. num. 19. Boſi. tit. de indi. ante tort. in pri. & num. 18. Clar. in §. fi. crim. q. 64. verſic. dixi quinimo, hoc enim iudices Deum timẽtes ſemper prę oculis habent, Ant. Gomez. tit. de delict. ca. 13. in pri. At qui contra Sauram de mãdato, ſeu aſſaſſinij commiſſione legitima non reſultant indicia ex depoſitionibus teſtium fiſci, vt demonſtrabo; propterea nec torqueri poterit, tanto minus conſiderata illius innocentia ex multis in fine deductis. Diſcurrendo enim teſtiũ perſonas, uideo primo loco adduci contra Saurã, depoſitionem Ioannis Mauri, & Mutij Mauri, atteſtantium tractatum de interficiendo, per aſſaſsiniũ Petrũ burgũ, cum Frãciſco Saura fuiſſe cõcluſũ, quibus ex plurib. credi poſſe nequaquam cẽſeo.

Primo, quia criminoſi rei in eadẽ inquiſitione nominantur, ac in eodem genere delicti, ſe
3 reos conſtituunt † ſocijque ſunt criminis, quib. ideo non creditur, ex text. capitalis, & formalis. in l. fi. C. de accuſa. l. quoniam liberæ. C. de teſtibus. c. veniens. il pri. de teſtibus. c. 1. de confeſſ.
* c. nemini. 15. q. 3. & vbique* communiter ſcribẽtes, copioſe tradit Crot. tract. de teſtibus. 3. parte prin. num. 94. cum ſeq. & ibi Moncada in addit. num. 165. cum ſeq. ratio eſt, ne forte veniam ſperantes à Principe, vel fauore, ſeu priuilegio alterius illum nominent, & fortaſſe odio, inimicitia, alioque reſpectu, vt eodem nominatus pe-
4 reat ſupplicio, ita probat. d. l. fi. † Hinc mandatarij dictum, contra mandantem, nec probat, nec indiciũ facit, per Bald. vbique probatum in conſil. 97. volu. 5. Pariſ. conſi. 151. num. 4. vol. 4. dixi
* alias ex* communi conſi. 20. nume. 2. & pluries in facti contingentia, pro hac concluſione obtinui. Cum igitur teſtibus inquiſiti demonſtratum ſit, maxime p dominum Iacobum Lomatium, ſuper quinto capitulo, ac alios ſpe veniæ, & gratiæ à Principe obtentę, teſtes iſtos reos depoſuiſſe, quod vt cuilibet ſenſato viro veriſimile dicetur: cum iſti principales delinquentes pręcipue Ioannes, ſponte ſine citatione, & abſque metu carceris vel mortis, hoc tã nefandum aſſaſſinij ſcelus, ſit ſimpliciter in iudicio confeſſus, & ſtatim à fiſco & iudice dimiſſus, nulla eis prorſus fides contra inquiſitũ adhibebitur, quin potius illorum depoſitio ſuſpecta reddetur, tanquàm ſponte ſocios criminis nominantes, Gram. cõſ.
5 21. num. 5. Nec repugnat, † quod in aſſaſſinio ſocius, & mandatarius contra ſocium, & mandantem probet, Carrer. in ſua praxi crimin. §. circa. num. 102. Blan. tit. crim. ad defenſ. verſ. an indicia ſint danda. nu. 86. Paul. Meren. in cauſa propria ſcribens, conſi. 89. in pri. & nume. 19. Tom. 2. cõſ. crim. in fol. Hoc enim multipliciter tollit.
6 Primo, id intelligi † in aſſaſſinio vero, videlicet vbi interuenerint pecunię, res, vel promiſſiones certæ pro homicidio patrãdo, ar. c. 1. de homici. in 6. Boſ. in pract. crimin. Rubrica de mãd. ad homicid. nu. 14. Clar. in §. aſſaſſinium, in pri. Capici. deci. 155. Bertazol. conſ. 70. num. 30. 35. Tom. 2. conſi. crim. in fol. Bero. conſi. 175. num. 14. & 32. vol. 3. Merend. d. conſi. 88. num. 17. d. Tom. 2. nouiſſime Hiero. Gabriel. conſ. 170. nu. 15. verum non conſtat in pręſenti caſu de traditione vel promiſſione pecuniarum, nec per eoſdemmet teſtes, quo potius ſtãte abſolutione Polini famuli, præſumatur cõtrarium, minus ex dicto illorum conſtet de aſſaſſinio, cum affirment pecunias traditas mãdatoribus, cauſa expenſarum ſuper hoſpitijs faciendarum, ac illorum victus, non autem pro præmio aſſaſſinij datas fuiſſe. quod erat neceſſe probandum, vt aſſaſſinium dici poſſet, eo quod illud cõdutionem perſonæ carnificis, cõſtituta certa mercede, in pecunia, & penſione expoſcat. Bero. conſ. 174. nu. 33. 34. volu. 3. Boſi. tit. de mand. ad homicid nume. 35. Subdens verba generalia, quod non deficiet carnificibus, maximi in abſentia prolata, nec obligare nec nocere, per Bal. conſi. 383. vol. 5. Ang. conſi. 22. Itaque ſocius cõtra reũ nõ admittetur.

Secundo, dictum illud procedit, quando cõ-
7 tra mandantẽ aſſaſſinium, alia indicia, vel adminicula pro aſſaſſinio concurrunt, quia tunc mãdatario contra illum creditur: at ſecus alijs deficientibus, vt declarãt. dd. vbi ſupra, Marſi. reprobata ceterorum opin. in §. diligenter. num. 60. & ſingul. 209. Afflict. in conſt. ſicil. de homicid. clãdeſt. Rubri. 27. lib. 1. nu. 5. cęteros allegat Octau. Cacher. deciſ. pedem. 79. nu. 38. Rimin. conſ. 69. nu. 6. Bertaz. ubi de cõi conſ. 79. nu. 24. d. Tom. 2. conſ. crimi. & Bero. cõſi. 175. nu. 69. vol. 3. quo

loco

loco tres ſubnectit reſponſiones huic obiecto, quæ caſui præſenti adaptantur, non concurrentibus ideo aliis contra Sauram, ſtante præcipuè bona illius fama, amicitiaque cum Burgo, & illius familia probata, dictũ ſociorum et cum tortura non releuabit in hoc aſſaſſinij crimine.

Secundo, iſti duo teſtes cæteris conteſtibus ſunt contrarij, inuicemq; repugnant. Ioannes Maurus inquit, in tractatu interueniſſe Franciſcum Sauram, qui pecunias tradidit famulo Polino deferendas mãdatoribus, vt pag. 19. & 24. in fi. vbi de confeſſione Raimundi. Rurſus colloquium ſuper hoc aſſaſſinii crimine, per ipſum & Sauram ſimul cum Traiano, Gotio, Hercule, Galetto, & Ioanne Petro Mantuano mandatoribus habitum fuiſſe in domo d. Iacobi. Quod totum negatur per mandatarios, qui ſæpius conſtituti extra tormenta, & in tormentis grauiſſimis interrogati, negant abſolute ipſos pecunias aliquas recepiſſe à Saura, vel ab eius famulo, ſeu cum Saura tractatum aliquem de interficiendo Burgum iniiſſe, ſed illum tantum concluſum in domo Ioannis Mauri, & cum illius interuentu, perſuaſione, & mandato fuiſſe, vt legitur in actis Cremonæ. Qua propter dictum Ioannis nullius momenti redditur, tum quod dari in conteſtes ab eo id abſolute negent, & contrarium affirment, tũ quod, ſi præſentes colloquio in Mauri domo fuerunt, prout illud fatentur, audiſſet etiam tractatum cum Saura, & uidiſſet illum, ſi tunc adfuiſſet, ar. l. coram. ff. de verbo. ſigni. dd. 8 in l. 1. in prin. ff. de verbo. oblig. † Suſpectiſſima enim redditur iſtius teſtis Mauri depoſitio, dantes in conteſtes tres ſocios, qui totum contrariũ Affirmant, Gram. conſi. 28. nu. 28. & cõſi. 31. nu. 8. Cæphal. conſil. 233. nu. 24. & præcipuè in tor- 9 tura acri, † cui depoſitioni in tormentis emiſſæ ſtari atq; credi ſolet arg. doct. Bart. in l. cos. verſ. & ideo. ff. de fal. Bal. in l. fi. in fi. C. de quæſt. Bart. Angel. & aliorum per illum tex. in l. ſi poſtulauerit. §. ſed & ſi negauerit. ff. de adulter. cum ſimil. per Felin. in c. cum in tua de teſtibus, Alciat. in tract. præſumpt. 29. reg. 2. nu. 11. cum ſeq. & fortius, quia in tortura dictum concurrat cũ præcedentibus, & ſubſequentibus, ſine tortura factis. Marſ. in §. quæſt. l. 1. nu. 2. ff. de quæſt. Cæpol. cõſ. crim. 61. col. fi. uerſ. unde ex iſtis Franc. Mar. de Plot. cõſ. crim. 65. nu. 18. to. primo. crimi. in fol.

Tertio dictus Ioannes diſcrepat pluries à dicto Mutii illius ſocii: Primo inquit tractatũ in domo Sauræ fuiſſe factũ, ſeu ſub Porticu, at Mutius in domo Mauri tm̃ habitũ deponit. ſecũdo Ioannes dicit, tres tractatus factos, pro dicto homicidio, & affirmato in vno tm̃ interueniſſe Sauram perſonaliter. Mutius vero duos tractatus habitos aſſerit in domo Ioannis Mauri, & vbiq; Sauram interueniſſe. Tertio loco, Ioannes concludit de mandato Mutii, Sauram alloquutum ſub porticu domus ſuæ, & eidem ſoli tractatum iam concluſum propalaſſe. At Mutius in domo tantũ Ioannis, bis Sauram tractatibus interueniſſe firmat. Quarto, Ioannes ait in vltimo tractatu, Sauram poſt Raimundum caſu ſuperueniſſe. Mutius vero inquit, fuiſſe conuocatum medio filii, ancillæ Iacobi. Quinto Ioannes ſex aureos habitos a Saura, ſibi ſoli promiſſos, & datos inquit, Mutius vero totum contrariũ ait, videlicet Sauram promiſiſſe ſibi in domo Ioannis dictas pecunias, præſente dicto Ioanne. Sexto Ioannes ſupponit Mutium primum fuiſſe d. tractatus inſtigatorem, & ad domum ipſiuſmet iter habuiſſe. Contrarium Mutius, quod imo Ioannes vna cum Raimundo, & ſocijs, Guaſtallam in domo Mutii ſe contulerunt, ad hoc ſcelus tractãdum. 10 Cumq; † contrarij exiſtant, inuicemque repugnent teſtes fiſci, ſuper eodem facto, & tot vicibus, ac in ſubſtantia facti, & omnium illius circumſtantiarum, nemini eorum fides præſtabitur c. cum tu, de teſtibus l. qui falſo. ff. eodem dd. in c. in noſtra, de teſtibus. Grammat. conſil. 26. nume. 21. cum vulga. Crot. tract. de teſtibus 7. parte. nume. 150. cum ſequen. Cæphal. conſilio 233. num. 17. Iacob. Nouel. in regul. iuris. verbo teſtis. nu. 35. Cãpeg. tract. de teſtib. reg. 410. poſt Boſi. de tort. teſtium, nu. 13. 16. 25. Clar. §. fi. cri. q. 25. verſ. itẽ teſtis, & q. 53. verſ. pri. & quartus, Paulus Merenda, cõſi. 91. nu. 74. to. 2. conſ. crim. in fol. tantoq; minus, cum ſint aliquo modo ſu- 11 ſpecti, ita vt quælibet † leuis etiam varietas, per iudicem perpendi debeat, Socin. iun. conſil. 40. num. 5. Crau. conſi. 242. nu. 12.

Quarto, Ioannes ac Mutius, in primis eorum depoſitionibus, quamuis diligenter pro fiſco interrogati, nihil ferè contra Sauram pro mandato ad homicidium concludunt: & licet aliquid 12 innuant in ſecunda depoſitione, attamen † tanquam ſine cauſa repetiti, ac forte inſtructi, non probant l. fi. C. de teſti. cum adductis per Deci. cõſi. 175. col. pen. nu. 8. verſ. 3. Cæphal. d. conſil. 233. nu. 18. & minus, cum nunquam repetiti citata parte fuerint, vt inferius dicetur.

Quinto, Ioãnes, quia pro pretio equorum tenebatur, videtur quodammodo deponendo cõtra Sauram ſocium, de ſe exonerãdo, & proprio commodo tractare, qua propter ſuſpectus redditur. Alex. conſi. 71. nu. 3. vol. 7. & Crau. cõſi. 172. Iacob. Nouel. in reg. iur. in verb. teſtis. ſolaque ſuſpicio fidem probationis eneruat. Crau. conſ. 249. nu. 12. ac multæ ſuſpitiones (vt hic) falſi ꝓbationem inducunt. idẽ Crau. conſi. 134. nu. 9.

Sexto, iſti duo teſtes & ſocij delicti, minus ve- 13 riſimilia † contra Sauram deponunt, vt ſuſpecti de falſo præſumãtur. Crau. cõſ. 28. in pri. & 115. nu. 12. Boſi. de oppoſ. cõtra teſtes, nu. 44. Grat. conſi. 59. nu. 22. Hæc etenim maximopere à iudicibus ſpectari oportet. Crau. conſil. 61. in fi. in tract. de antiq. temp. pri. par. in 4. limit.

Primo. n. non eſt veriſimile, qđ dominus Saura amicus Burghi, vt per 12. teſtes ſuper 2. cap. prubatum reperitur, illam interfici per aſſaſſi-

nium mandauerit, cum amicus nō paret aduerſus
14 ſus alium inſidias, † & amicitia dolum tollat. Gloſ.in l.prima, C.de ſiccariis. Ioann. de Amic. conſil. 86. numer. 14. ac ſemper alio non apparēte, amicitia præſumatur. Bald.in l. ſi quis teſtibus in fin.C.de inſti.Gram.conſil.33.num.11.Foler. conſ.crimin.tom.2.137.num.7.Merend.conſil. 89.nu.4.eod.uol.

Secundo, Mutius extra iudicium faſſus eſt, dic præcedente illius depoſitionem, & aliàs Sauram innocentem fore, ut inquit Reuerendus don Alphonſus del Lomatio, dominus Iacobus del Lomatio ſuper ſexto capitulo. Rurſus & dominus Franciſcus Caualcabò, nec ueriſimile eſt, quod ſtatim contrarium in iudicio deponere voluerit niſi ſpe ueniæ, gratiæ, uel alicuius commodi particularis, multum enim dicta extraiudicialia, maximè geminata inferunt ad ueritatem, & attenduntur magis, quam iudicialia iurata, ſi ſint ve
15 riſimiliora, eſto quod ultimum dictum in † iudicio, cum iuramento regulariter præferatur, Cla. in §.fin.Crim.quæſt.53.uerſic. primo caſus poſt
* Decl.in ca.per tuas.ubi de * communi regula, cū limitationibus, extra de probat.& in conſil.189. Lætatus, &c.& conſil.249.tradit Matth. Gribal. com.opin.uerbo, teſtis ſi unum, il 3. nec dubium
16 eſt, quin † ex dicto extraiudiciali primo debilitatur ualde dictum ſecundum in iudicio, licet iura-
* tum, quod omnes * fateri inquit, Aret.conſil.71. nu.1.in fi.Boſſ.tit.de oppoſit.contra teſtes.num. 3.Clar.d.q.53.uerſ.primus caſus, in fi.

Tertio Mutius eſt filius legitimus, & naturalis Fabii Mori alias interfecti a dicto Petro Burgo, Ioannes uero conſobrinus, qui ambo geminatis vicibus, vt affirmant teſtes domini Sauræ, ſuper quinto capitulo, enixe proteſtati ſunt, ſe uelle necis Fabij vindictam ſumere, Petrumque Burgū homicidam, ac illorum inimicum capitalem interficere mortique omnino tradere, vnde uerisimilius eſt, quod ipſi uti capitales principaleſq; inimici Burghi id mandauerint Gozio, Galetto, & Mantuano, ſimulque cum ipſis tractatum inierint, magiſque cum dicto Saura Burghi amico, & ad quem mortis Fabii uindicta minimè ꝑtinebat, inimicitia namque capitalis mandatarij uel unius cum interfecto, excludit prorſus ꝓſumptionem mandati ad homicidium in tertio, etiam quod tertius ille eſſet eiuſdem inimicus, uel mandatarios alloquutus, quia cum vindicta
17 ad alium ſpectet, † pro conſilio dictum mandatū habuere, per doctr. Bald.num.6.& Caſtr.num.8. quos ſequitur Iaſ.& cæter.in l.1.C.de ſerui.fugi. Bar.in l. non ſolum, §. ſi mandato. ff.de iniur.& conſil.165.Corn. conſil.57.vol.4.Angel.conſil. 22.Boſſ.tit.de mand.ad homicid.num.53.Bero. conſil.175.num.23.amplè d.Riminal.conſil.69. num.33.& ſeq.Bertaz.conſil.70.numer.33.cum ſeq.tom.2.conſ.cri.in fol.

Quarto atteſtantur Ioannes Morus & Mutius. Antequam alloquuti fuiſſent Sauram, prima vice, con cluſum & terminatum extitiſſe de interficiendo Burgum, medio cuiuſdam Vincentini, & quorundam aliorum, citra aliquam ſcientiam participationem, uel ſuaſionem Sauræ, idē fuiſſe ſecunda uice concluſum & interuentu & ſuaſione Raimundi Gotii, ſine tamen præſentia Sauræ, quod & Iacobus replicat dicens, Sauræ tractatum iam concluſum expoſuiſſe. Itaque ſi antea tractatus geminata uice fuerat concluſus, & terminatum de interficiendo Burgum, ſine Saura, ſequitur uerisimiliter, ipſum nullo modo mādaſſe aſſaſinium, nec pro mandato teneri poſſe, quando iſti alias id facturi eſſent, & id feciſſe credantur, magis ratione propriæ uindictæ, & præcedentis tractatus, quàm ſubſequentis Sauræ mandati, quod quidem nec mandatum diceretur, ſeu præſumeretur, etiam quod uerba
18 mandati probarentur: ſed † potius quædam inſtigatio & ſuaſio, ꝓ qua leuiter & extra ordinem ſic pecuniariter tantum Saura puniri poſſet, per Bald.& Caſtr.d.l.1.Alex.conſ.125.uolum.4.Bero.d.conſil.125.num.23.& ſeq.ac per totum vo lu.3.poſt Cor conſ.57.num.8.uol.4.Gram.voto 6.nu.20.propoſito Hippol.Rimin.conſil.69.nu. 33.uſque ad finem tom.2.conſ.crimin.in fol.& Bertaz.conſ.70.eod.lib.nu.33.cum ſeq.

Quinto, minus uerisimile deponit Ioannes, quod dum alioqui uellet nomine Mutij circa dictum tractatum concluſum in Eccleſia, ipſe dixerit, ſcire negotij qualitatem, quod tamen, nec eſſe poterat, quia tam cito per alios certus reddi nequierat, nec id ſomniare, quādo ſecum de hac
19 re nullus antea tractaſſet, nec feciſſet † uerbum, ignorantia enim in dubio præſumitur. l.ucrius, ff.de probat.l.fin.ff.pro ſuo Parif.conſil.20.num. 64.uolum.1.Socin.iun.conſil.79.nu.24. uolum. 3.Roland. a Valle conſ.29.nu.10.uol.1.Rimin. conſ.1.& 29.lib.1.

Sexto, Ioannes inquit ex uerbis Mutij, quod nolebat Mutius alloqui Sauram, nec, ut deponit ſcoprirſi ſeco, quomodo igitur deponit poſtea, omnes conueniſſe ſimul, ut ait Mutius conuocaſſe Sauram, medio filii cuiuſdam Ancillæ Mauri? Cum hæc itaque & alia teſtes iſti deponant, quę a uero, & uerisimili aliena prorſus ſunt, magis ſuſpecti, & falſi præſumentur, quàm idonei ad ſuperius tradita, & per Philip. Portium, ſeu magis Ant.Gab.regul.23.l.b.2.concl.ſuarum.

Septimo, interrogati ambo, an alii ꝑter tres mandatarios, & ipſos tres mandantes, fuerint conſcij d.homicidij ꝑpetrādi, id abſolutè negat, quod tñ falſum redditur ex dicto domini de Caualcabobus, qui ex Mutii teſtimonio deponit de participatione habita cum domino Carolo Anrico patruo Mutij, maximè cum d.Ioanne, & tamen nullam de ipſo, Ioānes mentionem habet.

Octauo, Ioānes ait, Mutium dixiſſe, qñ cōmiſit Ioanni, qđ Saurā alloquereť, ne quęreret de hoc cām, demū ſubdit pecunias à Saura accepiſſe, qa id in mandatis a Mutio habuit; quod omnino

repu-

repugnat, vt ad ſenſum patet. Propterea, tanquam ſibi contrario, credi nullo modo debet c. cum tu, de teſtibus, cum vulg.

Reprobantur nono loco principaliter, dicta per Mauros, quia ipſi non ſolum vnam exceptio
20 nem inhabilitatis patiuntur, † verum plures, ac diuerſas, tam in perſonis, quàm illorum dictis, vt demonſtratur, quia propter nullam prorſus probationem facient, etiam quod aliter in hoc delicto, ſeu in ſubſidium, uel de iure communi, vel ex ſtatuto, ſeu conſuetudine loci, licet ſocij criminis, admitterentur per Soc.ſen. conſil. 118. vol. 1. Barb. conſ. 54. vol. 1. Siluan. conſi. 91. num. 20. & 23. Cæphal. conſil. 169. nu. 16. vol. 2. Boer. deciſ. 319. nu. 3. Rol. à Val. cõſ. 16. nu. 20. uol. 1. conſ. 53. nu. 41. & 42. uol. 4. Rim. ſen. conſil. 105.
† nu. 10. vol. 1. crimin. ex † cõi, Laur. Chircoui. con mun. opi. centur. 4. concl. 40. Eman. Soarez. recept. ſent. uerbo, teſtis. nu. 216. Gram. conſil. crim. 45. nu. 22. & ſeq. Gab. com. opin. de teſtib. libr. 1. concluſ. 7. nu. 10. & lib. 7. de crim. concluſ. 26. nu. 12. Paſet. conſi. 73. nu. 13. & cõſ. 131. num. 3. Catus conſi. 99. nu. 20. cum ſeq. uol. 1. conſil. crim. in 4. Caſſa. conſi. Burgund. pag. 59. nu. 175. Hippol.
21 Rim. iun. conſ. 66. nu. 38. † ſocius enim criminis alias infamatus, nullum facit indicium, etiam ad inquirendum. Marſi. conſ. 74. num. 33. Gram. uoto 34. nu. 8. & 9. conſi. 35. nu. 27. Carr. in practic. crim. in pri. num. 122. poſt alios, quos allegat in maudatario, Rimin. conſil. 69. num. 7. Bertaz. cõſil. 70. nu. 27. to. 2. conſ. crim. in fol. Boſi. ti. de mã dat. ad homic. nu. 36. Nec obſtat, quod iſti in tor
22 tura eorum dictum comprobauerint, † cum tortura tollat unicam inhabilitatem, nõ plures, Craue. conſil. 6. nu. 54. & ea ratione, quod ſicut plura adminicula ampliãt probationem, ita plures defectus illam deſtruant, atque annullẽt, Marſil. ſingul. 335. Grat. conſi. 59. nu. 41. uol. 2. Grammati. conſ. 43. nu. 22.

Secundo, contra Sauram uideo Mulierem nomine Valeriam, in teſtem productam cui credere minimè fas eſt.

Primo, quia conteſtibus per eam nominatus, examinatis a fiſco, & in ſpecie Iacobo Mauro, & Mutio contraria exiſtit. Ipſa enim inquit, Sauram pluries in domo Iacobi alloquutum ipſum, cum Mutio, & ſemel vna cum Raimũdo Gotio recluſum cum illis in Thalamo, quod nec Iacobus, nec Mutius deponit. Minus Raimundus Cræmonæ examinatus. Quinimo Iacobus expreſſe contrarium atteſtatur, dum narrando ſecundum tractatum, cum Vicentino, quando prima vice fuerunt mandatarii Cremonæ miſſi in nocte lunæ poſt diem Dominicam, concludit Sauram non fuiſſe in eius domo, ſed alios tantum, cum Saura colloquium habuiſſe ſecreto, ſub porticu, & ſi vult intelligere de vltima uice, quando fuerunt capti, ut enarrat Iacob. deponit ſuperueniſſe Raimundum, & Herculem, poſtea uero Sauram, ſic quinque erant homines. Dicta uero Valeria, ait, quatuor tantum homines ſe in Thalamo recluſiſſe, qui ibi aderant. non conuenit ergo cum Iacobo, nec cum Mutio, qui uocatum Sauram atteſtantur. Ideo nec eidem credi debet, nec alicui eorum, ut dixi ſuperius per not. in ca. in noſtra, de teſtibus l. qui falſo. ff. de teſt.

Secundo, Valeriæ dictum reprobatur, cum ſit meretrix, pauper, & ancilla Mauri, fuerit Læna, & in uultu ob illius malos mores ſignata, publiceque ꝓ muliere inhoneſta tenta, & habita, qua
23 de re fidem eidem adhibere non conuenit, † tum quia pauper ſit. §. ſancimus. auth. de teſti. Crot. in tract. de teſtibus, tertia parte. in prin. Alexand. de Neuo. conſil. 38. num. 19. & 21. tom. ſecũdo. conſil. crimin. in fol. & latius dicetur infra, tum quia meretrix uilis conditionis, & infamis, quæ ideo, in criminali teſtimonium reddere non poteſt. Grammatic. conſil. 58. numero undecimo & 12. ac Merend. conſil. 82. num. 22. Laur. ab oula. qui in muliere tantum loquuntur conſil. 60. num. 17. & conſil. 81. num. 31. tomo 2. conſil. criminal. in fol.

Tertio loco contra inquiſitum adducitur dictum domini Alexandri Gotni, quod tamen minimè obſtare diuerſimodè oſtenditur.

Primo, quia infamis eſt, condemnatuſque de falſo, ut ex fide apparet, nec ideo ei creditur. l. fi. ubi dd. C. de ꝓbat. Bal. in l. optimam. C. de contr. ſtipul. Fel. in c. teſtimonium, de teſtibus Marſi. ſing. 109. Matth. Gribal. commun. opin. uerbo, teſtis infamis, nimis enim famam & uitam apud
25 omnes iudices, & graues uiros, teſtis hic, † ob falſitatis crimen, de quo damnatus fuit, denigratã habet, ut penes cæteros homines, ſine fide & cõſcientia exiſtat. Grammat. conſi. 109. numer. 11. Marſ. Rubrica de falſis. nu. 17. Boſi. eod. tit. num. 71. cum ſeq.

Secundo, nihil deponit ſuper mandato homicidii, uel actu delicto proximo, de quo imputatur, ſed ualde remoto & ſeparato, potuerunt. n. ſimul & ſecreto alloqui Saura, & Maurus, abſq; eo, quod ſermonem dicti tractatus haberent, ꝑ Bal. in l. non hoc in fi. C. unde legitim. Ioannes
26 de Amici. conſil. 134. numer. 4. † Et ſi uerba generalia prolata, & palam, ab inimico puta, dà al traditore, non inferunt mandatum, Bald. conſil. 229. uolum. 3. Marſil. conſil. 88. numero 10. & 101. num. 13. quanto minus id operabitur ſecreta uel familiaris alloquutio, ac cum alio, quàm mandatario criminis, ut dicit Hippolit. Riminal. conſil. 8. num. 27. uolum. primo. Vnico itaque teſti, eo minus ſuper hoc indicio remoto, credeſ. Grammat. conſil. 21. numer. 24. Marſi. in practic. crim. §. diligenter. num. 39. & in l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæſt.

Tertio & ultimo, repugnat omnino dictis per Ioannem Maurum in conteſtem nominatum, hic enim affirmat Sauram, teſtem ipſum miſiſſe ad Maurum, & die ſermonis poſt prandium ſimul omnes cõueniſſe in loco longelle, Maurus

vero totum contrarium deponit. nemini ergo
credetur, vt ſuperius dicebam, eoque fortius
cum plures inhabilitates patiantur, Soc.d. con-
ſil. 118.vol.1.

Poſſet,& quarto loco dici,ex depoſitionibus
illorum puerorum, reſultare indicium menda-
cij, contra inquiſitum, qui negat fuiſſe in dicta
Eccleſia,cum tamen id pueri comprobeot.Ve-
rum & reſpondetur.

27 Primo dd.pueros† vti ex vitio ſodomitico in
fames,per cap.adulterijs 37.q.7.& tradita à Me
noch.de arbitrar.iudicum cent.3.cap.386.ex il-
lorum propria confeſſione,de qua per teſtes ſu
per nono capitulo examinatos teijciendos fo-
re, infamis enim tum iuris infamia repellitur à
teſtificando c.teſtimonium de teſtibus l.3.§.le-
ge Iulia.ff.de teſti.tum facti infamia teſtimoniũ
perhibere prohibetur,Gloſ.in l. Caſſius.ff.de ſe-
nator.Campeg.de teſtibus. regul.28.& ſequen.
& regul.31.nec admittitur,niſi cum tortura c.il-
li,qui 5.q.5.c.primis.2.q.5.Alexan.conſi.11.in
prin.vol.1.ample Ioan. Crot.in tract. de teſtib.
in tertia parte.num.14.cum ſeq.& nume.30.cũ
ſeq.cum addit. Moncad. Octau. Cacher.deciſ.
Pedem.79.num.32.35.cum ſeq.Subdens.num.
51.nec dictũ teſtem infamem idoneum reddi,
ob veniam impetratam, ſeu reuelationem deli-
cti,ex qua gratiam conſequeretur.

Secundo,paupetes ſunt, vt ijdem met teſtes,
ſuper eodem capitulo concludunt. nec itaque
multa fides illis pręſtanda,cum de facili corrum
pi queant.l.teſtium in pri.ff.de teſti.l.ſpadonẽ,
§.fi.ff.de excuſ.tutorum.§.ſancimus. auth. de
teſti.nec in criminalibus, niſi cum tortura pro-
benr.per Alber. & Specul.allegatos à Campeg.
reg.113.verſi.3.de teſti.& Crot.de teſtibus.ter-
tia parte. io pri. num.7.& ſeq. Gram. conſil.38.
num.8. Alexand.de Neuo conſi.97. num.18.&
19.Bartolom.dijtiu.conſi.160.num.8.tom.pri.
conſi.Crimin.in fol. & ibidem Alexand. Stiaci.
conſi.117.nu.46. Paul. Mereod.conſ.90.nu.65.
tom.2.conſi.crimin.io fol.

Tertio, dicto Ioannis Mauri cõtrarij ſunt,cũ
ipſe nihil deponat de ſacriſtia reclauſa, nec qđ
vi pueros eiecerit,vt pueri atteſtantur, nec ideo
fides iſtis præſtabitur, c.cum tu.de teſti.l.qui fal-
ſo.ff.eod.dd.in c.io noſtra.de teſtibus.Camp.de
teſtibus.reg.331.& 382.

28 Quarto,ſunt recepti † ſine iuramento,qui nul
lam penitus probationem inducunt l.iuſiuran-
di. C. de teſtibus c.tuis de teſtibus, c.cum olim.
vbi Abb.de priui.adnotans, nec Cardinali ſine
iuramento credendum, & minus in cauſa, vbi
procederetur nulla iuris ſeruata ſolẽnitate Bal.
& Angel. in l. milites. C. de milit. teſtam. quic-
quid dixerint non nulli, cum hæc ſit verior, &
** opin. probabilior, ** per Crot.in tract.de teſtib.
part.7.num.3.cum addit. And. de Alfer. conſil.
26.num.35. tom.1. conſi. crimin. in fol. Franc.
Maria de Plot.ibidem conſil.65.num.10. Ioan.
de Arno.ſoliloqui.20.dicens ex mente Ancon.
29 & Felin.† nec Pontificem poſſe diſpenſare, vt te
ſti non iurato credatur.

Quinto, admiſſo quod probarent,inducere-
30 tur ſimplex † mendacium, & à remotis delicti
principalis, quod nec indicium per ſe ad tortu-
ram conſtituit, nec nocet, iuxta diſtinctionem
probatam ex Bart.in l.fin.ff.de quæſt.Corſet.de
indi.in fi.c.2.nu.3. Blanc. de indicijs.nu.265.&
* ex*communi mendacium non facere indicium
inquit,Gram.vot.30.nu.15.& 16.Octa.Cacher.
deciſ.Pedem.79.num.17.Ioan.de Aminc.con-
ſil.134.nume.3. præcipuè, cum quis negaret
illud, quod confeſſum ei non præiudicaſſet, vt
hic confitendo in d. Eccleſia fuiſſe Ioao. Maurũ
alloquutum, Marſ.conſi.51.nume.66. cum ſeq.
& conſi.15.num.15.Horat. Luci.conſil.crimin.
160. num.35.& ſeq.tom.1.conſi.crimi.in fol.
quo inſuper modo eliditur quædam leuis inqui-
ſiti variatio,dum in pri.conſtituto, nõ ſuſpicaſſe
de Petro ait,quod in ſecundo negar,cum ſit ex-
tra negocium principale per Marſil.d.conſi.15.
in fi.Octa.Cacher.d.deciſ.Pedem.79.num.17.

Allegari turſus poſſet quinto loco,cõtra rerũ
quædam publica vox & fama,per nonnullos te
ſtes depoſita in proceſſu informatiuo, quæ mul
tipliciter eneruatur.

31 Primo,quia oon eſt†probata legitime,oeceo
modo, vt probari debebat. non enim conclu-
duot teſtes, ſe id audiuiſſe à maiori parte populi
vel viciniæ, vt tenebantur Aret. conſil. 122.
Marſil.conſil.88.*communem atteſtatur Deci.
conſ.184.in fi.vol.7.Deci.conſi.37.133.& cõſ.
216.Natta conſil.388.nume.4.Matth. Gribal.
commun.opinio.verbo, fama, tria enim requi-
** runtur in probatiune famæ,ex**magis commu
ni ſententia, quæ hic deficere video, & de qui-
bus, per Emanuel. Soarez, recept. ſeotent.in
verbo, fama,numer.35. oouiſſimè Graſſ.com-
muoi.opinio.lib.ſecundo.cap.19.q.5.dixi aliàs
32 conſi.20.num.30.& conſi.44.num.20.† quæ fa
ma licet probata, nec indicium faceret ad tortu
ram, Duen. regul.iur. 301. multa Brun.conſil.
115. num. 45.& cum ſequen.52.tom.ſecundo.
conſil.crimin.Hippol.Riminal.conſil.88.num.
10.lib.primo.

Secundo,diuerſa diuerſi atteſtãtur, alia enim
oominant Sauras in genere, alij Mauros,alij no
minanr perſonas, nonnulli dominum Franci-
ſcum inquiſirum excludunt, aliqui de tempore
poſt capturam,ac de auditu a lictoribus, ita qđ
33 formiter. & præciſè, † vna publica vox & fama
prolata non dicitur per Marſil. in §. plurimum
quoque,num.36.Gram.vot.34.num.17.Rolan.
a Valle conſi.3.num.49.vol.1. ac ante præſenta-
tionem vel inquiſiti capturam orta cum fama,
ioquiſitionem & capturam præcedere debeat
Marſil. in d. pract. crimin.§.conſtante.nume.7.
Ancar.153.Maluat.conſi.crimi.110.num.21.tom.
1.conſi.crim.io fol.

Tertio,

Tertio, non fuerunt examinati † parte citata,
34 nec ſuper interrogatorijs inquiſiti, propterea,
nec ipſa nec cæteri teſtes, de quibus ſupra, vt in
proceſſu, per fiſcum examinati probant, nec cō-
tra inquiſitum, nec contra aliquem, etiam in fa-
* uorem fiſci, iuxta probata, & * communē theo-
ricam Bart. in l. ſi. in fi. ff. de quæſt. Marſil. in l. 1.
nu. 7. eod. tit. Afflic. deciſ. 39. num. 3. Marſi. cōſi.
2. nu. 36. & conſi. 39. nu. 18. Viui. commun. opi.
verbo teſtes non poſſunt. Clar. §. fi. q. 11. verſ. itē
quæro. Catus. conſ. crim. 99. nu, 29. tom. 1. crim.
in 4. Paul. Merend. conſi. 92. nu. 17. tom. 2. cōſil.
crimin. in fol. & alibi ſępe. parte enim citata vel
præſente, iuramentū defertur teſtibus. Salyc.
in d. l. fi ff. de quæſt. Alex. conſi. 180. col. 3. volu.
2. Carr. in ſua pract in prin. nu. 122. Nec obſta-
35 bit † quædam d. Iudicis conſortatio cum reo fa-
cta, quia præter quod non comprobarūt totū
conſtitutum, & depoſitionem integram, id ſine
iuramento dixerunt, dum ipſis teſtibus non fue
rit delatum, vt præſumitur, cum ſit facti, ve in ter
minis reſpondebat Bertazol. d. conſi. 70. nu. 30.
tom. 2. conſi. crimin. in fol. addique poſſet, qđ
iſti teſtes fuerunt examinati per d. fiſcalem terre
ſancti Martini, iudicem incompetentem, omni
que facultate deferendi iuramētū teſtibus in ha
bilem, vt hinc, pro non examinatis cenſeātur,
Crau. conſi. 115. nu. 7. Marſi. conſi. 4. in fi. etiam,
36 quod aliàs per iudicem conſtitui, † ſe ad prio-
res depoſitiones inualidas, ac nullas remitterēt,
Soci. cōſi. 40. nu. 2. vul. 3. Crauet. d. conſi. 115. ac
Fely. & alios in c. cū cauſam nu. 2. de teſtibus,

Quarto, hæc vana vox tollitur ex bona fama
in ſpecie probata per omnes teſtes inquiſiti, ſu-
per primo capitulo, quę & rurſus alia indicia ad
37 torturam † eneruat, ac tollit Alex. conſi. 70. vol.
2. & conſi. 62. vol. 3. Boſi. titu. de indicijs. nu. 34.
Marſil. in l. de minori. §. plurimum col. 5. ff. de
* quæſt. ita ex recepta * ſententia ſeruari, licet co-
ram iudicibus rigoroſis parū proſit, inquit Clar.
§. fi. crim. q. 6. verſi. frequens, etiam, Maluat. cōſi.
110. nu. 24. Rimin. conſi. 136. nu. 12. vol. 1. cōſil.
crimin. in fol. Gram. deciſ. 60. nu. 2. dixi aliàs ex
commun. conſi. 34. nu. 18. & conſil. 116. nu. 21,
Octau. Cach. deciſ. 72. nu. 12. Hocq; ſit inſuper
fundamentū iuriū & innocentiæ rei detenti.

Quæ mala rei fama & cætera inditia tollūtur,
quinto loco, comprobaturque inquiſiti iuſtitia,
38 † ex pręſentatione illius ſpontanea ad carceres
hilari fronte ſequuta de qua per teſtes ſuper de
cimo capitulo, & in actis inditiorum. Cum ſpō-
tanea conſtitutio, maximum Innocentiæ ſignū
& argumentum pręſtet, inditiaq; quantumuis
vrgentia tollat, Cæpol. conſ. crim. 31. Gramma.
conſi. crim. 61. num. 4. & conſi. 29. nu. 31. cum
ſeq. Boſ. tit. de mand. ad homicid. nu. 26. Blanc.
in ſua praxi crim. pag. 130. nu. 131. Marſil. in §.
diligenter num. 204. & conſi. 27. nu. 49. Horat.
Luci. conſi. 161. nu. 51. tom. 1. conſ. crim. in fol.
Scarlat. conſ. 106. nu. 26. tom. 2. cri. in fol. Port.
Imol. conſ. 3. nu. 49. Hier. Gabr. conſi. 178. nu.
69. Tob. Non. conſ. 96. nu. 13. 95. nu. 14. & cōſi.
101. nu. 2. poſt. Carrer. in ſua praxi. crim. in pri.
nu. 158. Hipp. Rimi. iun. conſi. 88. nu. 48. vol. 1.

Sexto, principaliter inſeruit, quia Petrus Bur-
gus cōtumax, qui Fabium Maurum interfecit, a
Terris Illuſtr. dd. Marchionū ſancti Martini exu-
lare debebat, & pęna capitali puniri. unde pote-
rat nedum vulnerari, ſed interfici, per dd. in l. vt
uim. ff. de iuſt. & iur. hoſtis enim eſt ciuitatis, a
qua exulat l. in amiſſione. §. 1. ff. de capit. dimi.
39 † qui hoſtis impunè interficitur l. 1. ff. de ſicar. l.
minimè. ff. de relig. & ſumpt. fun. Boſius de cri.
læſæ. nu. 94. & impunè etiam per filium interi-
mitur Cæpol. conſi. 5. nu. 12. Marſil. & cæter.
allegati per Iacob. Nouel. conſi. 170. in pri. tom.
1. conſi. crim. in fol. Et licet de proximo bannię
dus erat a terra ſancti Martini, & pœna capitali
damnandus erat, quod bannum vigore (vt fer
tur) ſtatuti dictæ Terræ, cauſam legitimam præ
bet, cuilibet interficiendi, etiam proditorie re-
belles, patriæque hoſtes: attamen, ſi Saura ali-
quid attentaſſet contra Burgum, banniendum,
pęnam nullam pati deberet, cum id lege permit
tente commiſerit, argum. l. grauis. ff. de adulter.
40 nam, vt pęnam quis euitet, † ſufficit illum de
proximo banniendum fore, vt voluit Iaſ. in l.
quamuis num. 17. C. de inoffi. teſta. auth. ſi qua
mulier. num. 23. C. de ſacro ſanct. Eccleſ. Marſ.
conſi. 97. & in l. vnica. num. 74. C. de raptu vir-
gin. in terminis Caſtr. in l. 3. §. ſi ſeruus. ff. de ac-
quir. hæred. Ioan. Baptiſta Anni. conſil. 112. nu.
53. Iaſ. Main. conſ. 52. nu. 27. & Camp. conſ. 53.
num. 8. tom. 2. conſ. Crimi. in fol. Cępol. conſ.
6. circa fi. Ioan. de Arno. ſuo ſingular. 80. Bero.
conſ. 184. per totum vol. 3. & fuſius conſ. 186.
num. 6. vol. 3. Subdens hoc procedere, ſi bannię
dum de proximo offendens, ſciat delictum cō.
miſſum per banniendum, quod in d. Saura veri
ficatur, cum homicidium Fabij per Burgum per
petratum, notorium eſſet.

Octauo, me in hanc ſententiam trahit, quod
ante colloquium habitum cum Saura, iam duo
tractatus de interficiendo Burgum initi erant,
& per ſuos capitales inimicos firmati, vt d. Ioā.
& Mutius deponunt. quare licet Saura interue-
41 niſſet, pro † mandatu minimè teneretur, ſed
pro ſuaſione & inſtigatione tātum. in terminis
Bero conſil. 175. volum. 3. & Hipp. Rimin. conſ.
69. nu. 33. & in fin. & conſi. 70. vbi de commu-
ni num. 33. & ſeq. & 27. tom. 1. ſecundo conſi.
crimin. in fol. pro quibus extraordinariè ſic pe
cuniariter tantum veniret puniendus, minimè
vero corporaliter, ita vt affligatur corpus, per
Thom. Gram. qui ſecundum eum pluries termi
natum ait, conſ. 39. num. 4. & 12. conſil. 36. nu.
23. & vot. 5. num. 3. Amplè Riminal. & Bertaz.
vbi ſupra.

Nec propterea, cū nō ſit conuictus legitimè,
nec de mādati verbis, nec de cōſilio ſeu inſtiga

 tione

Digitized by Google

tione torqueri poterit, argumento, quod dicit
42 in leu.bus criminibus † ad tormenta, & quæſtiones non deueniri. l. leuia. vbi Bar. & dd. ff. de accuſ. Salyc. in l. non ideo minus. col. 3. C. de accuſ. Caſſan. tract. de torment. cap. 8. nume. 3. & Girland. eod. tract. q. 5. num. 4. & cap. 7. in pri.

Concluditur itaque d. Franciſcum Sautam, non ſolum torquendum non eſſe, ſed penitus abſoluendum, ac in expenſis damnandos. d. Io. & Mutium mandatores veros. d. ſceleris, ac homicidij ita ſuſpectos, vt nemini ſanæ mentis nõ appareat, hæc omnia in iniuriam tãtum Sautę, tandiu detenti, compoſita fuiſſe. Qui tandem, eleuatus ſolum, abſolutus & relaxatus fuit.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO NOBILE D. IVLIO Aliprando.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator, quando pro neglectis vel commiſſis per eum & eius officiales teneatur, & pro illius culpa.

Officialis publicus Principis, quãdo teneatur pro mala electione, vel pro geſtis ab eo, etiam quod vſus ſit ſolito.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator quilibet, & procurator de neglectis per eum & eius officiales tenetur.*
2 *Iudex vel alius perſonas non idoneas admittens obligatur de ſuo.*
3 *Inſtituens factores, ſeu perſonas in officio male verſantes, vtili inſtitutoria tenetur.*
4 *Electio mala perſonarum, & contra ſolitum, fit eligentis periculo.*
5 *Fideiuſſori actio, & exceptio competit, quæ principali.*
6 *Fideiuſſio non extenditur ad ea, quæ ſunt extra naturam contractus, ex* communi, vel extra conuenta.*
7 *Contractu per partem alterato, licitum eſt fideiuſſori recedere.*
8 *Conductor impeditus libere vti, frui, non tenetur ad penſiones.*
9 *Omiſſio eorum, quæ ad officium ſpectant, latam culpam vel dolum inducit.*
10 *Leuiſſima culpa dicitur, non adhibere circa officium exactiſſimam illam diligentiam, quam quiſque officialis exhiberet.*
11 *Officialis non prouidens ijs ad quæ tenetur ex proprio obligatur, & parti ad intereſſe tenetur.*
12 *Facto alieno quis grauari non debet.*
13 *Interpellatus, nec prouidens in mala fide & mora conſtituitur.*
14 *Actio neceſſaria eſt vt quis agat.*
15 *Procurator ex ſui perſona nihil, ſed domini tantum agere dicitur.*
16 *Culpam allegant, onus probandi incumbit.*
17 *Bona fides in officiali pſumitur, ſecus in priuato.*
18 *Præſumitur pro officiali, niſi proteſtatio præcedat.*
19 *Conditio ſi petatur a parte ineſt actui, quod officio Magiſtratus incumbit.*
20 *Probatione exactæ requirunt contra ſupremum officialem, pro quo præſumitur.*
21 *Iudex negligens, vel malus, parti ad intereſſe tenetur.*
22 *Adminiſtrator quilibet, tenetur illi, cuius negotia gerit, de mala vel neglecta adminiſtratione.*
23 *Culpa extra officium adminiſtratoris, non nocet.*
24 *Exactor Principis nõ tenetur pro decoctis debitoribus, ſi ſolita vſus eſt diligentia.*
25 *Actum gerens in præſentia illorum, quorum intereſt omnem culpam & dolum excludit.*
26 *Culpa ceſſat, in actu palam facto.*
27 *Conductor ob impedimentum vel incommoditatem modicam, non liberatur ab onere ſoluendi penſionem, nec damnum, vel lucrum ceſſans conſequitur.*
28 *Locatori debet proteſtari per conductorẽ de impedimento vel incommoditate etiam maxima, alioquin non tenetur.*
29 *Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, alijs non imputet.*
30 *Procurator ad lites confitendo in iudicio per viã contentioſæ iuriſdictionis, Domino præiudicat.*
31 *Ratificatio cõfirmat geſta etiam per falſum procuratorem, ſi fiat ante mandati opppoſitionẽ, ex* communi.*
32 *Producens acta confirmat omnia enuntiata, etiã quod dicatur in parte & in partibus, ex* communi.*
33 *Procurator in actu ad liberandum, domino præiudicat.*
34 *Culpa caret, qui domini mandato obtemperat.*
35 *Credi vnius dicto tantum, introducitur lege vel conſuetudine.*

36 Offi-

30 *Offici ali habenti ſigillum Principis, uel cum eſt in loco Principis aſſerenti aliquid, creditur.*

37 *Conſueta officiali non denegantur.*

38 *Jgnorans delicta inſtitorum, non tenetur.*

39 *Eligens, vt pro facto electi teneatur, multa requiruntur.*

40 *Libris officialium ex conſuetudine creditur, etiã de iure ſemiplene.*

41 *Procurator obligat non ſe, ſed dominum tantum, niſi dicatur, & in iudicio dominum tantum.*

42 *Adminiſtrator ex mala electione obligatur, cum nomine abſentis aliquid recipiat.*

43 *Reipublicæ adminiſtrator, ad accipiendum pecunias in cauſam emptionis frumentorũ, non obligatur, licet non probetur in illam cauſam fuiſſe*
* *conuerſam, ex * communi.*

44 *Procurator contra ſolitum faciens, ad intereſſe tenetur.*

45 *Lucrum cũ damno compenſatur per adminiſtratorem, ſi contra ſolitum in aliquo agat.*

46 *Sententia in iudicatum tranſita præſumitur rite & recte lata.*

47 *Jmplere ceſſanti, non impletur.*

48 *Conductio datiorum ſecundum ſolitum intelligitur facta.*

49 *Fideiuſſor aſſentiens alterationi contractus, non*
* *liberatur, ex * communi.*

50 *Conductor perſeuerans ſequuto impedimento, ad penſionem tenetur.*

51 *Sequella facti, animum in præcedenti demonſtrat.*

52 *Fideiuſſor ſtatim obligatur, quo ſe vti talem in*
* *libris Principis deſcribi facit, ex * communi.*

53 *Culpa non præſumitur, niſi probetur, nec vnquã ſi ſolitum fiat.*

54 *Scientia aduerſarij excuſat a culpa.*

55 *Officialis non tenetur pro leuiſſima culpa.*

56 *Fideiuſſor ſimplex conuenitur, etiam quod creditor ſit negligens erga principalem, niſi fideiuſſor ſit proteſtatus.*

57 *Damnum ex culpa propria quis ſentit.*

CONSILIVM CXCIII.

TRINITAS ADSIT.

CONDVXIT D. Ioſeph Prouẽzalis in calẽdis Ianuarij an. 1567 ab Excellentiſ. Principe Mantuę Vectigal, ſeu datium macelli, per nouennium, ad ſoluendum in ſingulos annos ducatos ſex mille à ſoldis 93. pro vno quoque. & pro eo fideiuſſor extitit Illuſt. D. Valentinus de Valentis: habitis tamen, ad hunc effectum ſcut. 1000. auri in auro a d. conductore. Cumque male circa datium verſaretur conductor, nec affictus debitos perſolueret, Nob. dom. Iulius Aliprandus tunc maximus Principis quæſtor, ac ærarij Vectigalium ſuorum adminiſtrator, Vulgo Maſſarius generalis Mantuæ nuncupatus, ad cuius officium hoc totum iure & ex conſuetudine ſpectat, curauit prouidere diuerſimode (inſtante etiam fideiuſſore) exactioni pecuniarum d. datijs & ſolutioni faciendæ principis ærario, & deputauit perſoas ad inſtantiam fideiuſſoris, quæ exactionibus macelli vna cum conductore, vel cum alijs præpoſitis a d. fideiuſſore interuenirent, ſimulque pecunias ærario deferrent, præcipiendo ſub pęna debitoribus macelli, ne niſi cum dd. deputatorum interuentu debitum perſoluerent, in dies tamen dictus de Valentis a Maſſario præmonitus fuit de quantitate debita per conductorem, quodque continuo debitum creſcebat, ac ipſe vti fideiuſſor prouideret, ne tandem ex proprio ſatisfacere cogeretur. modo contingit, quod fugam conductor, & dicta exactionibus præfecti arripuerunt, qui tum uolente fideiuſſore, tum eo inſcio, multas pecunias exegerunt. quas tamen nec Principi, nec cameræ perſoluerunt. cumque fideiuſſor grauetur pro integra totius debiti ſumma, opponit ipſum non teneri diuerſis de cauſis, ſed d. Aliprandum tunc Maſſarium, cuius culpæ facto & damno cedere debent tam pecuniæ vectigalis exactæ per d. præfectos, & non ſolutæ Cameræ, quàm quæ negligentia illorum, qui per eam deputati fuerunt, non ſunt exactæ. At pro fideiuſſore, omiſſis multis, quę aliena ab hoc caſu exiſtimo, quatuor ſunt, quę videntur illius partes noo leuiter confouere.

1 Primo, quia † adminiſtrator quilibet ex regula generali, & vera, non tantum tenetur de neglectis & geſtis leui culpa, per eum l. ſecunda. ff. de adminiſtr. rerum ad ciuit. pertin. l. a procuratore. C. mand. l. quicunque. §. labeo. ff. de inſtit. actio. ſed & de neglectis, & geſtis in damnum alterius per illius officiales, factores, vel ab illo alicui negocio præfectos l. ex facto. ff. de negot. geſt. Plot. in l. ſi quando. numero 48. C. vnde uid. Menoch. multa de recuperand. poſſeſſio. remed. 7. numer. 23. & ſequent. Boſi. titu. an debit. delinq. ſoluere, &c. num. 3. Caualcan. in tracta. de vſufr. mulier. numero 114. declarat Iaſ. in l. periculum, ff. ſi cert. petat. qui hanc regulam ad procuratorem priuati extendit, & in conſilio 229. numero primo volum. ſecundo. Curt. iunior. conſilio 19. columna prima. Socin. ſenior. conſilio ſecundo. numero 9. 12. & ſequen. & conſi. 24. uolumin. 1. Alciat. conſi. 319. num. 4. Ludo. Burg. tractat. de
2 tut. & curat. cap. 1. nu. 19. Quilibet enim † iudex vel adminiſtrator admitteos perſonas oon ido-

neas minus fideles ac non ſoluendo obligatur,
l.ſi.ubi ſcribe.C.de mag.conueni.l.1.§. ſciēdum.
& per totum.ff.eod. Catald. tractat. de ſindic. q.
255.Paris de Puteo tract.de ſindi. quando teneā
tur officiales.nu. 206. & ſeq. ac etiam ſi tantum
cuſtodes ponat.l.cum qui,rem.§.fina. cum l.ſeq.
ff. commod. Paris ubi ſupra de ſind. ſub Rub.de
fideiuſſ.officialium,capit.3. Daturque actio utilis
inſtitoria contra præficientes † infidos inſtito-
3 res, uel perſonas alicui negotio in eo male ver-
ſan tes,Azo.in ſumma. C. de exercit.actio. 12.q.
& ſeq.Alba.conſi.104.num.5.Bart. in auth.hoc
ita quæſt.9.nu.12.C.de duobus rei.tradit multa.
Roncagal. in l. eadem in pri.pag.335.nu.152. ff.
de duobus rei.Natta conſi.244. quod de inſtito-
re dictum , extendo ad agentes, quos hodiernis
temporibus factores nuncupamus, Barto.conſi.
73.Iaſ.& Deci.in l.ſi inſtitorem.ff.ſi cert.pet. Da-
4 tur rurſus † in adminiſtrantes contra ſolitū. Cra.
conſi.132.num.2. periculoque iudicis uel admi-
niſtratoris generalis ſit per eum electio perſona-
rum , prout & emptorum bonorum debitorum
fiſci ceſſantium, Angel.in §.non permittas. auth.
de mand. prin. Paris ubi ſupra reſpectu officialis
cap.1.nume.7. Cumque ex inſolita deputatione
harum perſonarum infidelium & ex facto d. Ali
prandi conductor uectigalis macelli , ſit paſſus
damnum, quia iſti non recte adminiſtrarunt, re-
cepta non reſtituerunt, multaſque pecunias exi-
gere neglexerunt, ſequitur D. Valentinum poſſe
id ab eo conſequi , agendo, uel excipiendo, per
Bar.in l.1.ff.de uar.& extraord.crim.Bal.in l.ob-
ſeruare.§.proficiſci.ff.de offic.proconſul. Gram-
5 mat.conſi.54.num.10.Ac denuo † quia actio &
exceptio eadem ſaltem vtilis fideiuſſori compe-
tat, quę principali datur. Ample Marſi.in Rub.de
fideiuſſ.num.267.omnes enim exceptiones, quę
principali competunt fideiuſſoribus minime de-
negantur,l.2.ff.quæ res pign.l conſtitutionibus
vbi Bal.C.de vſur.& in l.1.num.2. C. ad Velleia.
Roma.Singul.321.cum Apoſtil. Pignol.Ioſeph.
Peruſi.deciſ.27.num.10.& per totam. Credito-
rique vtilis datur etiam pro nomine debitori ſi
bi obligato,Neguſ.de pigno. 2. parte 3.membr.
num.29.

6 Secundo,† fideiuſſio pro conductore intelligi
tur facta,quo ad omnia,quæ iure actionis locati
ueniunt l.quæro,ubi Bar.ff.de locat.nec vnquam
ad ea,quæ ſunt extra d.actionem, extenditur, ex
communi.* de qua per Iaſ.in fi.uerſi. quinta fuit,
* in l.centum capuæ. ff. de eo quod cert.loco. non
enim fideiuſſores in plus tenentur, quam fide-
iuſſerint.l.ſi in pignoribus , in fin.l.fideiuſſores.ff.
de fideiuſſ. Marſi. Singul. 313.Deci. conſi. 107.
7 num. 2. Quinimo † alterato contractu per loca-
torem,licitum eſt etiam fideiuſſoribus ab illo re-
cedere , & minime obligati dicuntur,Boſi.tit.de
remiſ. merced. conduct.nume. 50.Ruyn. conſi.
66.num.3.uolum.1.Bero. ample conſi. 144.per
totum, volum.1.Marſ.in Rubr. de fideiuſſ.num.
98.Marcus deciſ.Delfin.538.& 539.part. prima
8 Crot.conſi.111.num. 1. prout † nec conductor.
impeditus libere uti re conducta tenetur ad pen-
ſiones, quin potius impediens damnum & inte-
reſſe conductoris reſarciatur. l. ſi in l.§. colon.ff.
locat.Corn.conſi. 128. uolu.2. Socin. conſi.88.
uolum.1.Calcan. conſi.24. Deci.conſ. 312.in 1.
cum ergo non ſit de illius natura , vt altera per-
ſona excepto conductore commodum , vtilita-
rem,& pecunias vectigalis locati exigat,ſeu exa-
ctionibus perficiantur perſonæ extraneæ , non
erit obligatus in hanc cauſam fideiuſſor, cum il-
lius conſenſus ſimpliciter adhibitus locationi,
minime trahatur ad caſum, quo locatio mutetur
in forma,uel in modo conuento,natura, vel cō-
ſueto,per l.ſi cum hermes.C.loca.c.conſtitutus.
ubi not.de fideiuſſ.l.item queritur.§.qui impleto.
ff.locat.l.labeo.§.ultimo.ff.de arbitr. Alex.conſi.
112.in pri.& conſi.28.uol.4.Grat.126.in primo
Fulg.conſi.129.Imol.conſi.12.in fin.in terminis
Aret.conſi.57.col. 2. & tanto minus,cum ex tot
repetitis præceptis pœnalibus macelli debitori-
bus per d. Maſſarium factis liber uſus rei condu-
ctæ dicatur impeditus , ut ad damna & intereſſe
ipſe actione in factum cōueniri queat. Alex. cōſ.
84.num.2.uolu.6.Socin.ſen.conſi.156.col.1. &
199.uol.2.

Tertio,dum potuit D.Aliprandus vectigalium
principis adminiſtrator generalis prouidere, ne
pecuniæ exactæ uel exigendæ retinerentur per
d.deputatos,furtove ſubtraherentur,& remedia
9 omiſit,† ex officio onere, videtur in dolo vel cul
pa non leui.l.dolum.§. fina. de nouat.l.itemque
§.ſi ignorantes.ff.mand.Bal.conſ.395.nu.4.Soc.
ſen.conſi.168.col.4.uol.2.uerſi. quinto,uolum.
ſecundo,& conſi.463.in pri.uol.3. ſeu ſaltem in
10 † leuiſſima,cum non præſtiterit,ut par erat, exa-
ctiſſimam illam diligentiam & curam in rebus
ad cuiuſque officium ſpectantibus, quæ praſta-
ri per quoſcunque ſolet,ex Docto. Barto.in l.de
Nerua.ff.depoſit.Bal.conſi.404.uolum.2.Socin.
conſi.2.uolum.i.Ancar.conſi.158.Crauet. conſ.
132.num.4.& per totum Bened. Capra, in trac.
Regul.capit.78.num.22.Mainer.in l.contractus.
num.42. & ſeq.ubi Deci. & Cagnol.ff. de regul.
iur.Menoch.de arbitr.iud.caſu.390.num.5.Cul-
pa enim eſt omne reprehenſibile in publicis ad-
miniſtratoribus,Bald.in l.quæ fortuitis.C.de pi-
gno.act.& cum quis non curat exequi & proſice
re remedijs opportunis,quod cœpit prouidere,
Bal.in l.tutores.num.4.C.de neg.geſt.Socin.ſen.
conſi.273.num.6.uolumin.2.Crauet.d. conſilio
132. Dum ergo ex literis exhibitis paſſim inſpi-
citur ipſummet continuo omnia hæc, & pecu-
niarum uectigalis macelli extorſione præuidiſ-
ſe,cogitaſſe, ac cognouiſſe,id totum,quod amiſ-
ſum fuit, eius culpæ dolo & negligentiæ aſcri-
11 betur,quando,cum † non prouiderit ijs, quæ po
tiſſimum ad ipſum ſpectabant,teneri ex proprio
debeat,Alexand.conſilio 52.colu.2.uolumin. 2.
conſi.

conſi. 70. uolum. 1. Socin. ſen. conſi. 273. num. 6. volum. 2. Barbat. conſi. 76. col. 5. uerſi. & clarum eſt vol 4. Paris tract. de ſindicat. Rub. an & quando official. teneantur de negligentia, & in verbo carcer & carceratus, c. 3. nu. 5. & in uerbo negli-
11 gētia, nu. 15. † parti enim ad intereſſe tenetur exiſtens in officio, dum aliquid facit, quod non debet, vel omittit, quod teneretur agere, in l. fin. C. de var. & extraor. crim. ff. de damn. infect. Bar. & Bald. in l. mancipia. C. de ſer. fugit.
12 Quarto, impium videtur, quod quis, † ex facto alieno prægrauetur, ſeu iniqua conditio alteri p alterum inferatur. l. non debet. ff. de regu. iur l. tranſact. C. de tranſact. latè Barbat. conſi. 12. & 24. uolum. 1. Deci. conſi. 437. nu. 1. non obligantur itaque conductor prouenzalis & fideiuſſor ex facto, rapina, & expilatione pecuniarum macelli emiſſis per Hieronymum Cremam, & Sauoliam deputatos tantum a do. Aliprãdo, ne ex aliorum culpa damnentur, & tanto minus, quia a do. Valentino fuit pluries, vt in actis interpellatus ad ſibi ſuæ indemnitati & datio ſuccurrendū de opportuno remedio, & tamen id minime cu-
13 rauit, ſeque in mala fide & mora conſtituit, † ex quo admonitus non prouidit, per Gloſſ. Butr. & Imol. in c. fi. de reſcript. Bald. in c. 1. §. iudices de pact. iur. firm. Iaſ. in l. vniuerſas. C. de precib. imperat. offerend. poſt Bart. in l. qui Romæ. §. cohæredes, & §. ſeia. ff. de verb. oblig. Rom. conſi. 427. num. 1. & in adminiſtratione Crauc. conſi. 132. num. 6. Ex quibus pro Illuſtr. D. Valentino videretur concludendum.

Enim vero hoc negotio, cura & ſtudio diligētiori diſcuſſo, cōtrariam partem vti (ni fallor) veriorem, ac legibus, æquitati, & iuri conformem amplexus ſum, nempe, Nob. D. Iulium Aliprandum in aliquo non eſſe obligatum erga. d. Illuſt. Dominum Valentinum, meque in hanc ſententiam infraſcripta trahunt.

14 Primo, nemo † ſine actione experitur l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de nego. geſt. Bart. in l. ubi pactum. num. 7 cum ſequen. C. de tranſ. cum ſimil. Alexand. conſi. 136. numero 11. uolum. 2. Deci. conſi. 202. in pri. nullam actionem habet D. Valentinus aduerſus D. Aliprandum, nec ex con-
15 tractu, quia locauit datium, † vti adminiſtrator, ac nomine principis Excellentiſſimi, ita ut ipſe ex perſona propria nil egiſſe dicatur, Barto. in l. procurator, qui pro euictione. ff. de procur. & in l. poſt mortem. §. tutor. num. 1. ff. quando ex facto tut. Bal. in l. etiam. C de fideicom. Cor. conſi. 223. num. 6. uolum. 3. Iaſon. l. ſi fundum num. 30. ff. de leg. 1. Tiraq. de utroque retract. Gloſſ. vnica. §. 10. num. 3. & 4. Alciat. in materia datij, conſi. 240. nonnulla Caualca. tract. de tut. & curat. numero 243. Non ex maleficio, quia nullum delictum proponitur, minus ex quaſi contractu, vel quaſi maleficio, ſeu ex uarijs figuris cauſarum, vt not. Bartol. & Gloſſ. in l. 1. ff. de act. & oblig. Iaſ. d. §. omnium in pri. & num. 34. inſt. de actio. cum hic nullus actus id inſtrēs interuenerit, male pro ptcrea, ac perperam iudicium promouit.

Nec dicatur actionem in factum ex quaſi maleficio competere fideiuſſori ad damna, & intereſſe contra D. Aliprandum, qui in officio exiſtēs, ſe culpabilem negligentemque præbuit, per Bar. in l. tutor. qui repertorium, nu. 20. ff. de admi. tut. Alex. conſi. 70. in fi. uol. 1. cum ſimil. de quib. ſupra in tertio fundamento. Etenim animaduertē do pro reſponſione.

Primo, negari abſolute hanc culpam negligētiam dolum e maximi quæſtoris. nam ſi fecerit, quod nō debuerit, vel omiſerit, ad quod tenebatur, non conſtat nec probatum video, vt erat
16 † allegantes incumbens, tex. eſt in l. interpoſitas, ubi Bald. Aret. & c. C. de tranſ. in l. quod nerua. ff. de poſ. l. dolum. C. de dolo. l. quoties. §. qui dolo. ff. de prob. l. nec ita. §. ſpes. ff. de leg. 2. Grat. conſi. 99. num. 4. & conſi. 10. num. 14. uol. 2. Vnde diligens & probus magis iudicabitur, quàm culpabilis vel negligens.
17 Secundo, in officialibus, † bona fides præſumitur. Cyn. in auth. generaliter. q. 4. C. de Epiſc. & Cleri. rurſus diligentia, cura, & ſolicitudo, licet in priuata perſona contrarium cenſeretur, ex doct. Bald. in l. 2. num. 3. C. de his, qui accuſa. poſſunt. quem refert & ſequitur Paris de Puteo tract. de ſindicat. capite, culpa officialis. num. 3. pag. 107. in paruis. & in verbo & capitul. præſumptio of-
18 ficialis, num. 2. in fi. inquiens. nihil omittere † officialem præſumi, nec per eum ſtare, niſi ſibi pro teſtatio fiat, per l. 1. C. de ſuſcept. & art. lib. 10. & l. placuit. C. de collect. eod. libro Bar. in l. damni. §. Sabini. nu. 8. in fi. ff. de dam. infect. quod enim
19 officio magiſtratus incumbit, habet † tacitam cōditionem, ſi petatur a parte, & ſi id Magiſtratus non ignoret, maxime quando illud in iure partis radicatum cōſiſtat, l. 1. §. magiſtratus. ff. de magiſtr. conuē. Paris, vbi ſupra Capit. officialis propter negligentiam num. 2. pagin. 203. & in cap. iudex, ut non arguatur, capit. 9. Seruit Plot. in l. ſi quando. numero 40. C. unde vi. ſic præſumetur in dubio. d. Aliprandum non ſomnolentum, at ſumma cum uigilantia ſe præbuiſſe circa ea, quæ officio illius incumbebant, præcipuè non conſtito de interpellatione & monitione partis, cū ubi tractamus de ſupremo officiali pro quo ſem
20 per præſumitur † probationes exactæ legitimè & multum euidentes requirantur, Grammar. conſilio 35. numero 36. & ſeq. Port. conſilio 95. num. 24.
21 Tertio, tenetur † iudex parti ad damna & intereſſe, cum facit litem ſuam, quatenus partem lædit, §. iudices. tit. de pace iur. firm. §. ſuper hoc, auth. de quæſt. uel eſt circa ius partium maxime negligens, Bart. in l. ſi iudex. ff. de uar. & extraordi. crim. in l. 2. §. in eum. ff. de damn. infect. Paris ubi ſupra, uerſic. contra magiſtratum. in prima
22 pag. 205. Inſuper † adminiſtrator quilibet tenetur illi, cuius negotia gerit vel adminiſtrat, ſeu domino

domino rerum de mala vel neglecta adminiſtra-
tione, l. 1. §. officio. vbi omnes. ff. de tutel. & rat.
diſtr. l. 2. ubi Bartol. ff. de neg. geſt. Roman. conſi.
413. in pri. & conſi. 414. in pri. cum Apoſt. Men-
doſ. Grat. conſi. 135. num. 32. uolum. 1. Dec. con
ſilio 110. nu. 7. Borgn. Caual. tract. de tut. & cur.
num. 311. At hic D. Valentinus fideiuſſor, nec li-
tem habet promouitve coram D. Aliprãdo, nec
per eum illius negocia fuerunt geſta, vnde con-
tra eum pro neglectis, uel male adminiſtratis nul
lam actionem in factum habebit.
23 Quarto, hæc D. Aliprandi † culpa uel negligen
ria (ſi quæ detur) dicitur eſſe extra officium ſuũ,
& ius, quod haberet D. Valentinus, virtute dictę
conductionis, aduerſus illum. non enim ipſe ex
officio quæſtoris curare debet ad commodum
fideiuſſorum, quod debitores conductoris prin-
cipalis ſoluant, & ad fiſcum pecunias deferant.
Ideo hæc negligentia extra ſuum officium, ſeu
(vt aiunt) omiſſio adimplendi illud incumbens,
ſibi nocere non debet, uel pro ea teneri, Paris de
Puteo d. tract. de ſindicat. c. an ſi poteſtas, nu. 22.
pag. 26.
Quinto', exactio pecuniarum per conducto-
res facienda, ordinariè non ſubeſt officio d. Maſ-
ſarij Mantuæ, & quatenus ſubſit, vſus eſt omni
24 † diligentia ſolita. nullo itaque pacto tenebitur,
nec etiam aduerſus principem, ſi debitores ſui
eſſent effecti non ſoluendo, vt in terminis caſus
Mantuani decidit Curt. iun. conſi. 19. verſi. circa
tertiam imputationem, cõcludens inſuper, prius
contra deputatos, quàm contra officiales depu-
tantes agendum eſſe, vt ibi, nu. 6. circa finem. &
num. 9. tradit Ioſeph Peruſi. deci. 4. nu. 5. Ronca-
gallus in l. eandem, num. 239. ff. de duobus rei. ſic
ex iſtis primum fundamentum, quod experiatur
ſine actione ſubſiſtere videtur.
Secundo, principaliter mouetur, vbi aliquis
ratione malę vel neglectæ adminiſtrationis obli
25 gatur, † ſi actum gerat in præſentia, & ex conſen
ſu illorum, quorum intereſt, puta in tutore, ſi ma
trem uel propinquos requirat, tunc omnis cul-
pa, dolus, ac negligentia abeſſe præſumuntur, &
onus probandi contrarium in aduerſarium trãſ-
fertur. Ita Cæpol. cautel. 24. Iaſ. in l. bonorum.
numero 4. C. qui admit. Hippol. Marſil. ſing. 417.
Alciat. cum Apoſt. in regul. 1. pręſump. 21. nu. 2.
& 3. Borgn. Caualcan. de tut. & curat. num. 111.
Verum tum in deputatione præfectorum, cum
in pecunijs exigendis ſatisfactione conſequen-
da, ac tandem in debito in dies aucto, & quod
cõtinuo ſummè maior efficiebatur monitus, in-
terpellatus, ac amicabiliter milies a maximo
quæſtore requiſitus fuit D. Valentinus illiuſque
26 frater, vt in actis legitur, † ideo culpa omnis, &
negligentia ceſſant, cum palam & monito fide-
iuſſore ſæpius iſti actus deputationesve emiſſæ
fuerint. non enim nominatio & deputatio ſim-
plex D. Maſſarij conſideranda eſt, ſed tantum
approbatio conductoris & fideiuſſoris, qui mer-
cedem illis deputatis ſoluerunt, vt in ſimili ele-
ctione dicebat Crot. conſi. 93. in fi. ſeruit Natta
conſi. 244. in 1. uol. 2. & Ioſeph. Peruſi. deciſ. 57.
num. 4.
27 Tertio, ubicumque † conductor, poſtquam re
ipſa libere vſus fuit, impeditur ab aliquo, etiam
cui locator reſiſtere valet, re conducta frui, ſed
impedimentum eſt modicum, vel incommodi-
tas patua: tunc non liberatur ab onere ſoluendi
penſionem debitam, nec damnum aliquod vel
lucrum ceſſans conſequitur a Domino, l. habita-
tores. in pri. ff. locat. l. ſi merces, §. ius maior. l. ſi
in lege. §. colonus. ubi eſt text. apertus in l. ex con
ducto. §. idemque. ff. locat. idem ſeruatur, ſi incõ-
moditas ac impedimentum ſit maximum, & ma
gna conſideratione dignum, conductor tamen
28 perſeueret, † nec contra d. locatorem, vel domi-
num proteſtetur, per l. quod ſi domus. in pri. ff.
eod. titu. ar. l. item quæritur. §. exercitum. ff. locat.
not. in propoſito Caſtr. in d. l. ſi merces. §. ſi uici-
no. ff. locat. Bero. conſi. 140. num. 8. & 14. uol. 1.
& conſi. 144. nu. 15. cum ſeq. & per totum eod.
volumin. In præſenti conductor datij modicum
impedimentum, & incommodum paſſus eſt, vel
pati poterat, ex dd. deputatione officialium, ex
qua minime fuit impeditus vſus liber rei locatæ,
ſed tantum prouiſum ut pecuniæ exigendæ aſ-
ferrentur in ærarium Principis; Rurſus nun-
quam conqueſtus uel proteſtatus eſt aliquid pro
tali deputatione & exactione conductor, minus
fideiuſſor, quin potius, ipſe talia hęc expreſſe, &
ſæpius procurauerit contra conductorem prin-
cipalem pro ſua indemnitate, vt ex ſecundo pro
ceſſu & relatione ampliſſimi Senatus, liquido
apparet. propterea non ſolum non dicuntur li-
berati a contractu, uel penſionibus debitis, vt ſu-
pra, ſed etiam d. fideiuſſor de proptio tenebitur,
vti cauſam dans edicto, dictiſque deputationi-
bus & exactionibus, cum primò ipſe ſimiles per
ſonas, uidelicet dom. Baptiſtam de Placentijs, de
menſe Martij 1567. exactioni præfecerit, illiſque
aſſentiens, & eaſdem ſæpe, ac ſæpius procurans,
29 & obtinens, ſi quid damni ex illis accidit, † dam
num dediſſe credatur. quod enim quis ſua culpa
ſentit, ſibi non alijs imputetur cap. damnum. de
regul. iur. in 6. & cum id ſibi placuit ſemel, con-
queri amplius non debet cap. quod ſemel eod.
tit. nec perſonas improbare, quas antea ac gemi-
natis vicibus probando elegerit l. Pomponius
ſcribit. ff. de neg. geſt. Abb. Imol. & Deci. in cap.
cum uenerabilis. de except. Oldr. conſi. 18. Dec.
conſi. 475. nu. 28. 583. nu. 8. & conſi. 665. num. 1.
Nec repugnant, quod hæc ſint facta per D. Do-
neſmondum procuratorem minus legitimũ D.
Valentini, nec conſequenter illi pręiudicent. Et
enim reſpondetur.
Primo conſtare de procuræ mandato genera-
30 li ad lites in proceſſu, qui † procurator confiten
do aliquid in iudicio per uiam contentioſæ iu-
riſdictionis, vt hic, Domino & ſuo principali
præiudicat,

præiudicat, Bar. in l. certum. §. ſed an ipſo. ff. de
confeſ. Imol. in l. ſi debitorem. ff. de confeſſ. Im-
putatur enim domino, qui minus idoneum pro
curatorem elegit, ita Speculat. de confeſſ. lib. 2.
verſic. poſtremo nume. 2. cum ſequen. & ibi lo.
Andr. per not. à glo in c. 1. vt lit. nõ conteſt. po-
nit Deci. conſi. 551. in fi. conceſſionem procura
toris generalis in iudicio legitimam veramque
cenſeri, & domino nocere, quicquid dicat Soci.
ſen. conſi. 122. ſequitur per multa Cacher. deciſ.
Pedem. 39. num. 38. Port. concl. ſuarum, quæ
tamen ſuæ non ſunt, lib. 1. concluſ. 19. & Ant.
Gabr. libro primo. de confeſſ. concluſ. 4. dumq;
fideiuſſor pluries inſtat deputari perſonas exa-
ctionibus, iam deputatas confirmari, ac proui-
deri pro ſua indemnitate, videtur comprobare
deputationes vti validas atque legitimas, nec
aliter naturam vel vſum conditionis alterãtes.

Secundo D. Valentinus in vltimo proceſſu
coram ſenatu pag. 6. in mandato procuræ facto
eidem Doneſmondo expreſsè inhærendo alijs
procuris, ratificat omnia hucuſque per illum
facta nomine d. D. Valentini. Quid ergo ambi-
gendum, quod ei præiudicent, † cum ratifica-
tio ſubſequens & in præiudicium alterius partis
validet, atque confirmet geſta etiam per falſum
procuratorem, ſi ratificatio ante oppoſitionem
defectus mãdati fiat, Iaſ. in l. licet num. 11. C. de
procur. Felyn. in c. cauſam nu. 9. de iud. Sebaſt.
Vant. de nullit. proceſ. pag. 371. num, 112. Tu-
* riz. commu. opin. 92. ex * communi Eman.
Soarez. recept. ſententiarum verbo, procura-
tor. num. 320.

Tertio, hoc fortius procederet, ſi vt ſupponi-
tur d. proceſſus ſignatus. B. fuit productus vel
reproductus nomine eiuſdem fideiuſſoris, quia
32 † producens acta etiam in parte & partibus ap-
probat & ratificat omnia in illis contenta, licet
ibidem enuntiatiuè ſtarent, Deci. in c. cum ve-
* nerabilis, vbi Paris num. 17. & 19. de * commu-
ni atteſtans pag. num. 23. extra de except. Pariſ.
conſi. 125. num. 20. volum. 1. & conſil. 79. num.
3. vol. 3. licet ſit vſus clauſula, in parte & partib.
Octau. Cacher. d. deciſ. 39. num. 26. 33. & ſeq. &
71. num. 72. Valla conſi. 2. num. 113. volum. 1.
Sigiſ. conſi. 11. num. 22. Iaſ. conſil. 57. nu. 3. vol.
1. Rom. conſ. 433. col. fi. vbi de veriori cũ Apoſ.
Mendoſ. Alba. conſi. 59. nu. 12. Boui. de præſcri.
gl. 19. nu. 110. Caualca. de tut. & curat. nu. 249.
Minus obſtat, quod iſte procurator ad lites non
potuerit obligare dominum pro facto deputan
dorum ad exactionem, & ſubrogãdorum loco
conductoris principalis, cum hæc ſpeciale man-
datum requirant l. procurator l. mandato. ff. de
procur. maximè, quod ſit quædam nouatio. De-
ci. conſi. 97. num. 4. Namque reſpondetur ex ge
ſtis per procuratorem, non induci principalem
obligationem domini, qui tantum pro condu-
ctore obligatus principaliter remanet, & dum
pro eius indemnitate prouideri petit, ac perſo-
nas deputari, quę aſſiſtant in exactione pecunia-
rum, non obligat in plus eius dominum, pro il-
lorum facto, quàm de iure teneatur prçter quod
probatio geſtorum per Doneſmondum, etiam
quod in obligationem tenderet, omnẽ difficul-
tatem tollat, cum ſibi imputandum, qui proba-
uit in eius præiudicium geſta, quando illa ante
omnia reuocare debebat, & de errore geſtorum
per procuratorẽ docere, per Felyn. in c. 1. nu. 16.
33 vt lit. non cont. Præterea d. † procuratoris actus
tendunt ad liberandum d. quęſtorem principis,
quatenus ipſe pro electione perſonarum, in ali-
quo obligatus foret, ſic domino præiudicare ba
bēt, cum liberatio obligatione fauorabilior exi-
ſtat, ita Caſt. conſil. 1. in antiquis & conſil. 34. in
nouis. vol. 2. Natta conſi. 543. num. 8. vol. 3. Nec
opponatur, licet Illuſt. d. Valentinus medio ſui
procuratoris conſenſerit pro dominis Placen-
tia & Bina ab illo deputatis, non tamen obliga-
tus eſt pro furto quinquaginta millium librarũ,
& pro facto aliorum Cremę & Sauoliæ à Domi
no Aliprando præfectis, ipſo inſcio.

Replicatur enim, & Primo Cremã & Binam,
monito, ac ſciente fideiuſſore, fuiſſe deputatos
palam per Quęſtorẽ principis, ideo nec ipſe offi
cialis tenebitur, vt ſupra in ſecundo argumẽto.

Secundo d. Quęſtor, mãdante principe, iſtos
prçfecit, propterea excuſabitur, cũ culpa careat,
34 qui † mandato domini obſequitur. l. liberorum.
§. excuſantur. ff. de his qui not. in fam. l. liber ho-
mo. la 2. ff. ad l. Aquil. l. ciuus. C. ad l. Iuliam de
vi. publi. Deci. & alij in l. velle. & l. adeo. ff. de re
gul. iur. Crediturque maximo Quæſtori, id in
mandatis habuiſſe, tum quod ſcriptura aduer-
ſantis id affirmet, licet producta in parte & parti
bus, vt dixi ſuperius, per Deci. in d. c. cum vene-
rabilis, & in tertia reſpontione primi obiecti, tũ
ex notoria inueterataque conſuetudine, lege, &
moribus patriæ, quæ hic allegantur tantum mo-
do, cũ ſint fere penes oẽs indubitabilia. Roma.
conſi. 59. num. 6. ac id rurſus fateatur d. Valenti-
nus contra cõductorem in proceſſu ſignato A.
35 pag. 13. poſſitque lege, & ſtatuto, vel conſuetu-
dine introduci, vt dicto ſimplici officialis creda-
tur, per Bald. & cęt. in l. 1. C. ſi aduer. liber. Ang.
in §. oportet. auth. vt nulli iudi. Canon. in c. fin.
quæ ſit long. cõſ. præter quod inſpecto etiam iu
re communi ſibi aſſerenti aliquid de mandato
principi facere, credi oportere cenſeam, atten-
ta qualitate officij, ac magiſtratus dignitate &
authoritate, c. nobiliſſimus. vbi glo. 96. diſtin. &
† quod officiali habenti ſigillum principis, vel
36 de quo multum confidit, ſeu etiam ſimplici offi-
ciali, quãdo Princeps eſt præſens in loco, vt ille
in cuius præiudicium aliquid fit, certificari poſ-
ſit, plena fides de mandato principis adhibea-
tur, ponit Rom. conſil. 59. num. 6. cum Apoſtil.
Mendoſ. Gram. conſil. 13. nume. 13. & in deciſ.
36. nu. 29. & 27. Iaſ. in l. & ſi quacunque num. 5.
ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. & in repet. l.
admonen-

admonendi nu. 189.ff. de iureiur. Barbat.in l.
qui ante Calend. in fi.ff. de verb. obligat. Alciat.
conſi.117.nu.20.in fi. Port. Imol.conſil.95.nu.
3.& quod exactoribus in officio credatur, Natta
conſi.67.num.7.

Tertio, iure potuit præficere perſonas exactio
ni pecuniarum dacij, ſtante deterioratione con-
ditionis conductoris, & debito, quod in dies val
de creſcebat, ſtanteque d. officij conſuetudine
probata, quod, vt dixi, fatetur pars ipſa contra
conductorem in proceſſu ſign. B.pag.13.ibi ci-
tra obſeruantiam iam diu inueteratam, per quã
prouidetur in ſimilibus caſibus de perſona per
magnificos officiales deputatos ad id, vel ex offi
cio, vel ad inſtantiam fideiuſſoris, & id per ſentẽ
tiam ampliſſimi Senatus terminatur in eodem
proceſſu, pag. 19. *ibi, Sarebbe licito tenere vno
ſopra intendente ſu'l detto Datio à ſpeſe del Da-
tiaro.* omne id ergo d. Aliprandus iure permit-
tente fecit, nullamque propterea pœnam dam-
num ve pati conuenit l. graccus de adulter. cum
vulg. Qui inſuper ex officio indemnitati Princi-
pis prouidere potuiſſet, ſupplereque, vbi opus
eſſet l.4.§.hoc autem.vbi doct.ff.de damn. infec.
37 & † cui nunquam conſueta denegari ſolent Be-
ro.conſi.157. in pri. vol. 3. & ideo licet cautio-
nem à deputatis non exegerit, excuſandus eſt.
quia ipſos ſolos non deputat exactioni, nec eſt
officij ſolitum, vt a præfectis alicui negotio per
Maſſarium, alia exigatur fideiuſſio, tradit Grat.
conſi.97.num.5. & conſi.100.nu.11. & ſequen.
volum.ſecundo.

Quarto, nullibi conſtat D. Aliprandum ſci-
uiſſe Cremam & Sauoliam retinere furarive pe
cunias exactas, verum is, qui aliàs de facto alte-
rius tenetur puta inſtitoris præfecti negociatio-
ni, ſeu electi ad aliquod officium, nõ tenetur eo
38 caſu, cum † ignorat præpoſitos negligentes, cul-
poſos, vel doloſos eſſe, ſed tantum vbi dominus
eligens vel officialis præponens, ſcit iſtos errare,
& dum prohibere potuit non prohibuit, ita de-
clarat Afflict.deciſ.82.num.5. poſt Specul. Bart.
& Alexand. quos citat idem Ruin.conſi.21.nu.
1.volum.4.

39 Quinto, vt aliquis pro facto inſtitoris, vel
pro culpa officiales electi, & deputati ab eo ad
aliquod negotium teneatur, plura requiruntur,
inter cætera, quod negotium ſit confectum no-
mine domini, ſeu eligentis, & ad eius vtilitatem,
ac quod ſit ſpecifice exercitor illi negociationi à
domino præpoſitus, ex l.1.§. ſi quid ab initio, &
l.fi.ff. de exercit. Alex.conſi.44. nu.6. vol.2. Poſt
Caſtr. conſi. 345. vol.2. Deci. in l. ſi inſtitorem.
num.5.ff. ſi cert. petat. Pariſ.conſ. 93.nu.50. vol.
1.Barb.conſi.13.in fi.vol.3.Bero.conſi.191.nu.
37.vol.1.Menoch. conſ.98.nu.74.vol.1.Verum
D.Aliprandus, nec ad ſui vtilitatem iſtos homi-
nes deſtinauit exactioni, nec eos ſpecifice præpo
ſuit, ſed vt aſſiſterent datio & exactioni pecuniæ
faciendæ per conductorem, vt declarant ordina
tiones proclamata & ſcripturæ per d. Valentinũ
præſentata in proceſſu ſign.C. pagin.89. & 22.
quæ regiſtratæ in libris officij maſſariæ probat,
40 † cum dictis libris ex conſuetudine credatur,
Rimin. conſi. 316. nu.2.vol.2. & de iure ſaltem
ſemiplene contra ſcribentes Tob. Non.conſil.
24.num.7. Non igitur pro illorum facto graua-
bitur deputans. Cum iniquum leges reputent,
quod vnus ex peccato alterius damnetur l.ſanci
mus.C.de pœnis, vel pœna ſuos authores egre-
diatur, glo.l.ſi quis in ſuo §.legis.C. de inoffi. te-
ſtam.cum vulgar.

41 Sexto, vera eſt, ac indubitata cõcluſio, † quod
procurator, ſeu adminiſtrator, etiam publicus,
ſiue voluntarius ſit, ſeu neceſſarius, contrahen-
do, vel quaſi cum alio, ſub nomine officij obli-
gat tantum dominum, cuius nomine & cõtem-
platione actum gerit, regulariter vero minime
tenetur ex ſuo & proprio nomine, niſi expreſſe
ſuam fidem aſtringat, Bart.in l. procurator, qui
pro euictione, vbi materia.ff.de procur. Bar.Bal.
& Angel.in l. ſi pupilli.§.1.ff.de neg.geſt.Socin.
ſen.conſi. 154. vol.2. actus enim ex conuentio-
ne partium legem accipit.l.1.§. ſi conuenerit.ff.
depoſit. nec operatur vltra illorum intentionẽ
l.non omnes.ff.ſi cert.pet. Quod magis procedit
in geſtis in iudicio, vbi certum eſt procuratorẽ
nũquam obligari, ſed ſolum dominum, l. plaut.
ff. de procur.l.4. in pri. ff.de re iud. multa doctè
per Nattam conſi. 641. per totum in 3. ſubdens
num.10. finito officio nunquam adminiſtrato-
rem obligatum remanere. Dumque d. Alipran-
dus iudicialiter nomine principis Excellẽtiſ. ac
vti Quæſtor tantum aſſiſtentes exactioni pecu-
niarum datij præpoſuit, & nominauit in conſer
uationem, & commodũ Excellentiſs. Principis
locantis, & pro indemnitate d. Valẽtini fideiuſ-
ſoris, nec ipſe vtilitatem aliquam ex deputatio-
ne reportet, nec fidem ſuã particulariter aſtrin-
xerint, non video, quo iure, qua æquitate, quove
colore perſuaderi alicui poſſit, ipſum de ſuo pro
prio teneri, ob malum præfectorum regimen, &
negligentiam. Nec obſtat deciſ.Caſtr. in conſi.
20.1.art. vol.2. Soci.ſen. conſi.154.nu.16.in fi.
& num.17.vol.2.Abb.conſi.16.volu.1, quando
42 ipſi loquuntur, vbi inſtitor, & adminiſtrator
abſentis ſe obligat, & pecunias uel pignora acci
pit. quo caſu volũt, ipſos teneri. at diuerſum hic
cum dominus ſit præſens, nec aliquid d. Aliprã-
dus adminiſtrator habuerit, vel receperit nomi-
ne inſtituentis abſentis, præter quod illorũ di-
ctum non tranſit ſine difficultate, ex notatis vt
ſupra, & per Nattam d.conſi.641.

* Septimo, traditur, ex communi * ſententia,
43 † quod adminiſtrator ciuitatis vel reipublicæ
habens mandatum ad accipiendum pecunias
mutuo conuertendas in emptionem frumento
rum, ſi mutuo ex dicta cauſa expreſſe pecunias
accipiat, licet non conuertantur in emptionem
frumenti, nec id probari valeat, ſola tamen ciui
tas,

tas,vel reſpublica obligatur, nec vlla act io con-
tra adminiſtrationem datur,ex text.l.1.§.nõ au-
tem, verſ. ſed & ſi in precijs. ff. de exercit.Act.
Azo.in ſumma de exercit.quem.refert,& ſequi-
tur Bart.num.7.vbi.Apoſt.in verbo,quãdoque,
* hanc* communem aiunt. in l. ciuitas & ibidem
Alexand. in fin. nume.20. ff. ſi cert.peta. Cror.
conſi.41.num.6. At hic d. Aliprandus ex man-
dato principis deputauit aſſiſtẽtes exactioni pe-
cuniarum macelli, in cauſam,vt pecuniȩ afferrẽ
tur ad ȩrarium Principis,nec per conductorem
male & perperam diſpenſarentur.licet ergo nõ
fuerint ærario fiſci ſolutæ,nec in d.cauſam con-
uerſæ,ſat eſt,quod in iſtam cauſam deputatio fa
cta per d.adminiſtratorem fuit,vt hinc ipſe nul-
lo modo aduerſus aliquem obligatus remanet.

Octauo, hȩc omnia cõprobo.Nam admiſſo,
44 quod dominus Aliprandus aggreſſus fuerit†ne
gotia inſolita ob dd.deputationes, vsũ exactio-
nis pecuniarum datij impediẽtes,propter quod
inſolitum ipſe ad damna & intereſſe parti tenea
tur,ex l.negotia.ff.de neg. geſt.per Bart. Angel.
& cæter.extendentes illum textum ad habentes
etiam mandatum,in l.ambitioſa. ff.de decret.ab
ordin.faciend.Crauet.conſi.132.nume.2.quia
ob eandem deputationem multas pecunias ex
datio macelli habuit, ac lucratus ferè fuit, quas
non habuiſſet citra aſſiſtentiam deputatorum,
ob conductoris decocti, & diſſipatoris bono-
rum,malum regimen & pecuniarum datij dila-
pidationem, teneri pro damno occurſo,ex actu
inſolito,non debet, cum ſuccedat vera iuris cõ-
cluſio, quod quando adminiſtrator aggreditur
negotia inſolita,& circa vnum lucratur, in alio
45 vero damnificatur, † lucrum cum damno com-
penſatur, nec aliqua culpa proueniens ex d. in-
ſolito actu impingi adminiſtratori valet, per
text.formalem, in d.l. ſi negotia. vbi Bart. Ang.
Caſtr.& cæter.ff.de negot. geſt.& in propoſito
Curt. iunior. conſil. 19. nume. 3. qui conſuluit
ſuper facti contingentia ſimili in gratiam d. Ia-
cobi Strigij magiſtri, vt aiunt introituum Man-
tuæ, ſeu Quæſtoris patrimonij Principis. Inten-
tione itaque D. Aliprandi, rationibus muni-
ta, ſupereſt,vt contraria,in quorum diſſolutione
tota verſatur difficultas, tollantur. Non obſtat
itaque primum, vt de neglectis per eum,& per
deputatos ab eo teneatur actione in factum. nã-
que pluribus modis eneruatur.

Primo,quod obligatur Domino,puta Excel
lentiſſimo Principi, cuius negotia gerit, & cu-
ius intereſt officium diligenter exerceri, non
autem obligatur tertio, ſeu extraneo, cuius ne-
gotium,nec gerit, nec gerere aſtringitur, vt di-
cebã in tertia reſponſione,in primo argumẽto.

Secundo,quis non tenetur pro malo inſtito-
re, niſi illum cognoſcat talem, ac niſi ex tali ne-
gotio inſtituens ſentiat commodum, & ſpecifi-
ce ad illud eum præponat, vt in quinto argu-
mento per l.1.ſi quid ab initio.ff.de exercit. hoc
minimè conuenit caſui noſtro, quia nec d. Ali-
prandus præpoſuit Cremam & Sauoliam ſolos
ad exigendum pecunias datij, ſed ad aſſiſten-
dum vnà cum conductore principali, nec ſentit
vtilitatem ex tali deputatione, nec ipſos vti
improbos cognouerat, merito ſi contra eum
agi nequit.

Tertio ceſſat culpa, & omnis negligentia, tũ
quia Principis mãdato paruit, ſolitum morem,
ac ſtilum officij adimpleuit, vt ſupra in tertio
argumento. rurſus, quia nunquam ad id inter-
pellatus fuerit, nec niſi petente officiali ſuc-
currat, prouidendo, vt dicebam ſupra in ſecun-
da reſponſione primi fundamenti, & per Grat.
conſil.94. cum conſil. ſequen. ad conſi.110.vo-
lum.ſecundo.

Quarto,licet D.Aliprãdus nominauerit eos,
attamen confirmauit,ac electioni conſenſit d.fi-
deiuſſor,pro cuius indemnitate fuerunt præpo
ſiti,inſuper nomine adminiſtratorio,actum geſ-
ſit,vt ſupra in ſexta ratione, nec ipſe teneri po-
teſt,cum fidem ſuam minimè aſtrinxerit, nec in
dubio promiſiſſe, niſi nomine Domini creda-
tur,ita Natta d.conſi.641.in 3.

Quinto,licet omnes exceptiones principali
conductori competentes fideiuſſori dentur,pro
illius intereſſe, in propoſito tamen non poterit
iſte agere, ſeu excipere, nec aduerſus Princi-
pem locatorem, nec alios ex iure competenti
conductori, niſi prius fideiuſſor adimpleat in-
tegre per eum conductori promiſſa & ante om-
nia ſoluat denarios habitos, videlicet aureos
numos mille, à Prouenzali ex d. Datio macelli,
de quibus in conuentione producta in proceſſu
ſign. B. pag. 4. & in ſententia Senatus in pro-
ceſſu ſign.A.in fine deſcripta, quæ vti in iudica-
46 tum † tranſita fidem, plenam & probationem,
quod ſit ritè, & rectè lata præſumptinè inducit,
vulg.l. herennius. §. quia.ff.de euict. Iaſ. in l. pri-
ma.§.ſi quis procurat.num.13.ff. ſi quis iuſd.non
obtemper. Roman. conſil.479.nume. ſecundo.
amplè d.Anton.Gabr.lib.2. de ſenten. concluſ.
4.& concluſ.6.ius enim irretractabile inter par-
tes facit l.prima,vbi Bartol.C. de relat.l.elegan-
tur ſi quis poſt.ff.de cond.indebit.l.res iudicata
ff.de regul.iur.l. ingenuum. ff. de ſtat. hom. om
nemque probationem adeo excludit,vt quis pa
rere latæ ſententię debeat, perinde ac lege con-
tractus teneretur, Natta conſil.524.num. ai.&
per totum volum.3.iurique communi id con-
uenit, quia ſi d. Valentinus,accepta a conducto
re quantitate pecuniarum datij fideiubet pro-
mittendo reſtituere ante omnia iſtas pecunias,
in caſu, quo indemnitatis conſeruationem a
conductore peteret,debet ipſe nunc ex iure cõ-
ductoris agendo vel excipiendo contra d.Maſſa
rium, quod eſt in effectu a conductore conſer-
uari indemnem, pro quantitate petita, ſeu vti
iure conſeruationis indemnitatis, refundere pe-
47 cunias receptas, & ſibi ſolutum reſtituere,† cum
non

non implenti impleri non debeat. l. Iulianus. §.
offerri.ff.de act.empt.c.peruenit,de iur.iur.l.cum
proponas.vbi omnes. C.de pactis. Aret. conſil.
70 Crauet.conſil.151.num.10.& 192.num. 15.
nec contractum ſeruans conuentis valeat vti,nec
contractus commodo,quin potius pars ab ipſo
liberetur,ac ad primam actionem redeat, Grat.
conſi.52.in pri.volum.primo.Neuiz. conſil. 49.
in pri. Ancar. q. famil.54.pri. parte,& q.68.nu-
me.2.& ſeq.ſecunda parte. Dumque fideiuſſor
intendit, pro illius indemnitate, vti iure con-
ductoris aduerſus do.Aliprandum, ante omnia
reſtituere debet quantitatem acceptam, & eo
fortius, cum denarij ſint ex proprijſmet vecti-
galis macelli, vt videatur ferè & ipſe correus in-
ſolidum obligatus cum Prouenzali, per Bartol.
& Moder.in l.in duobus.§.primo.num.47.ff.de
duobus rei.Bartol.in l.ſi vt certo.§. ſi duobus. ff.
commod.Caſtr.conſil. 331.& 409.volu.primo.
Alexand.conſil. 149.in pri.vol. 2. Corn. conſil.
316.volum.4.

Secundum,non obſtat,quod fideiuſſor altera
ta conductione liberetur.

Primo, quia non dicitur alterata obligatio,
vel conuentio ex deputatione ſolita & conſueta
48 in ſimili caſu, vt ſupra, † ſecundum quam con-
ductum datium intelligitur.l.ſi publicanus. §.fin.
l.locatio.§.carum.ff.de publi. Bartol. in l. magi-
ſtratus.ff.ad municip. & præcipuè ex illis verbis
pactis veteribus & modis ſolitis, de quibus per
Corn.conſi.181.num.ſecundo.& ſexto. volum.
tertio.Seruit.Bero.conſi.140.nume.20.& 21.uo
lum.primo.

Secundo, aſſentit alteratinni fideiuſſor, quin
& ipſe deputationes fieri inſtitit & procurauit
40 pro conſeruatione ſui,qua de re non † poteſt di
ci liberatus, cum innnuationi circa exactionem
aſſenſerit,nec contradixerit, Marſil. in Rubr. de
fideiuſſ.num.99.Marc.deciſ. Delfin. 539. nume.
* 6.pri.part.ex * communi Gomez. var. reſolut.
cap.13.num. 20. verſicu. ſecundo modo. & ubi
50 † conductor perſeuerat,vel non recedit, ſequu-
to impedimento etiam maximo, uel intollera-
bili, tunc ad totam penſionem agitur, cum per-
ſeuerando,& non recedendo, totum remitti di-
catur.l.quod ſi domus.in pri. l. item quæritur. §.
exercitu.ff.locat. Bero.conſi.140.num.14.vol.1.

Tertio,ex dd.exactorum & aſiſtentium datio
electione non fuit impeditus conductoris vſns
rei locatæ. patientiam enim vtendi & fuendi re
ſibi locata habuit conductor, quamuis aliquali-
ter impeditus, ſeu exiguos redditus perceperit,
quàm conſueuerit: quinimo apparet ex actis,
nec Cremam, nec deputatos vſque ad diem 11.
Iulij annum 1569. attuliſſe vnquam pecunias
in ærarium, ſed tantum conductores officiales,
quare, nec ipſe, nec fideiuſſor damna, remiſſio-
nem, ſeu liberationem a contractu petere poſ-
ſunt l.habitatores.l.quod ſi domus.ff. locat. Bar-
tol.& Caſtr.in l.cum in plures. ff. locat. Bero. d.
conſi.143.nu.15.& 23.uolu.1.

Quarto, quatenus fuiſſet fideiuſſor ex ſimpli-
ci illa alteratione liberatus dico, quo ad ipſum
cenſeri locationem perſeuerare, proſequi, atque
finire, cum poſt deputationes, exactiones & prn
uiſiones multas per Maſſarium Generalem fa-
ctas, fugamque deputatorum ſequutam, Illuſtr.
Dominus Valentinus anno 1571. locationem
probauerit admiſeritve, ac D. Franciſcum Sac-
cum loco ſui d.vectigali pro finienda conductio
ne nouem annorũ prępoſuerit, vt ex libris maſ-
ſariæ,& fide denuo facta manifeſtum redditur,
ar.d.l.quod ſi domus. in pri. ff.locat. Nec enim
51 † facti ſeque'a demonſtrat, quis animus in præ-
cedentibus fuerit, Bartol. conſil. 59. commune
Spoleti. Tiraq. de vtroque retract.titu.primo, §.
primo, glo.14.nume.22.amplè Mendoſ.ad Ro-
man.conſi.91.nume. 9. Quapropter dici mini-
mè poterit, fideiuſſnrem vllo pacto liberatum,
etiam quod principalis conductio mutata fuiſ-
ſet, incontinenti enim & ſine alia ſolemnitate
obligatus fuit Dominus Valentinus, qun,ſe uti
52 † fideiuſſorem paſſus eſt nominare, ac deſcribi
in actis curiæ principis, dixeritque expreſſe, &
ita promitto, & fideiubeo. vt ſcripturæ docent
Bartol.in l.cum oſtendimus.§.fin. de fideiuſſ.tut.
& curat. Ruin.in l.1,ff.de verborum oblig. Bald.
conſi.204.uol. 1.& alios per Viui.lib.2. commu.
* opin.uerbo,fideiuſſor.opin.111.ex * communi
Boer.deciſ.314.Soarez.recept.ſenten.uerbo, fi-
deiuſſor,nu.146.

Non obſtat tertium de culpa d.Aliprãdri. Pri
53 mo,quia negat ipſum † in culpa eſſe, quæ non
præſumitur,niſi probetur.Salyc.in l.fi. C.de fide
inſtr.Grat.conſ.99.num.4. uol.2. & quia ceſſat,
dum adimpleuit id,ad quod ex mandato Princi
pis & ſolito officij tenebatur,ut dixi ſupra in pri
mo ſecundo tertio & quarto argumento, & in
officiali montis Pietatis, qui faciendo, qund ſoli
tum erat, non dicatur in culpa, licet res furtn ſub
traheretur.tradit Galeot.inter conſil. Grat. 100.
num.11.& 12.uol.2.& Socin.ibidem cnnſil.99.
num.5.& 6.uolum.2.& Grat.conſil.94.num.40.
eod.uol.2.

54 Secundo, deputauit aſſiſtentes, Inſtante † ſciẽ-
te,& non contradicente fideiuſſore, ſic illo cuius
intererat, nõ ideo dicitur feciſſe, quod facere nõ
debebat, uel exequendum omiſiſſe.glo.in l.2.uer
bo pupillo.ubi Caſt.& Iaſ.C.de his quibus.ut in-
dign.Marſ.d.ſing.417.in fi.

Tertio, pro facto ioſtitoris deputans alium, ſi
res male ſuccedat, non tenetur, ubi deputans nul
lam utilitatem ſentit, nec d. negotio illum in ſpe-
tie deputauit Alex.conſ.44.nu.6. uol.2. licet igi-
tur Crema & Sauolia ſint furati pecunias, non
obligatur pro illis D. Aliprandus pręponens, cũ
nec utilitatẽ ſenſerit ex dd.actu, nec in ſpetie ad
exactionem ſimplicem deputauerit, ut ſupra.

Quarto, negari non poteſt ex actis conſtare
prænominatum D.Aliprandrum ſolerte, ac pru

denti

denti diligentia vſum fuiſſe in ſuo magiſtratu, & hac macelli gabella, vnde licet potuiſſet diligentius ſe habere, hoc reſpicit leuiſſimam culpã
55 in omittendo, pro qua † iſti officiales non renentur, ſed de leui tantum, Curt.iun.conſil.19.num.6.Grat.conſi.100.num.12.vol.2.

56 Quinto, addi poteſt, † quod fideiuſſor ſimpliciter acceptus, non autem in ſubſidium, vel ad tẽpus ſemper tenetur & conueniri poteſt, etiam quod creditor fuerit in mora, vel culpa conueniendi debitorem, ſi tamen à fideiuſſore nõ fuerit monitus l. ſi fideiuſſor creditori. & ibi glo.ff. de fideiuſſ. Gomez. var. reſolut. tomo 3.capitu.13.nume.9.

Sexto, ceſſat omnis culpa, tum ex bona fama, vita, fide, legalitate, diligentiaque domini Aliprandi cuilibet nota, tum ex probatione eiuſdẽ in officio facta poſt fugam deputatorũ per Excellentiſſimum Principem, ex quibus quælibet ſuſpicio & culpa ſi quæ adeſſent, tollũtur, Grat. d.conſil.95.nu.19.& ſeq.& 99.nume.6.volu.2.

Quartum, & vltimum ſimiliter eneruatur.

Primo, quia ex facto Quæſtores maximi non grauantur conductor & fideiuſſor, ſed ex illorũ proprio, quia non ſoluendo affictus, & deteriorando ipſorummet conditionem & vectigal, cauſam ædicto & deputationibus dederunt. Vn
15 de, † ſi ſentiunt damnum eorum facto & culpæ aſcribatur, Regula, qui damnum. de regul.iur.in 6.cum vulg. Belon.conſi.45.num.7.

Secundo, deputatio d. Aliprandi legitima & licita fuit attentis deductis ſupra, nec ex illa vti doloſa & mala, quis grauatus dicitur, cum lege permittente fiat l.graccus, de adulter. Curt.Iun. d.conſi.19.nu.15.circa medium.

Tertio, non eſt factum d. Quæſtores, quo grauetur fideiuſſor & conductor, ſed factum deputatorũ, qui pecunias furati ſunt, ideo cõtra illos agant, non contra eligentem, vt in terminis dicebat Curt.Iun.d.conſi.19.nu.7.& nu.6.verſ. circa tertiam imputationem maximè quia id inſtiterunt, aſſenſerunt, nec contradixerunt vnquã d.l.item quæritur, §.exercitum.ff.locat. Ex quib. in vnum collectis, cenſeo abſoluendum fore d. Aliprandum, & in illius gratiam referendum Excellentiſſimo principi. Prout ad vota tandem die.20. Octobris 1577.relatum fuit per Illuſtrẽ Senatum Mantuæ, & id executioni demandatũ

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO ALOYSIO Stuppa Veronenſe.

ARGVMENTVM.

Quando per venditorem dicatur impletum ex parte ſua, vt poſſit ad pretium agere, vel liuellos.

Confeſſio poſitionum ſimplex, quomodo præiudicat.

Debitor, quando deferat rem debitam ad domum creditoris.

Et quando ius, quod habet venditor tantum in vẽditione iurium comprehendatur.

SVMMARIVM.

1 *Venditor non agit ad pretium, nec liuellos, niſi probet ante omnia, ſe ex parte ſua adimpleuiſſe.*

2 *Contrahens, ſi non adimplet, etiam in minima parte, non agit contra alium.*

3 *Implementum alleganti, onus incumbit probandi, nec pendente iudicio impleri poteſt.*

4 *Exceptio non adimplementi, nunquam ſublata cenſetur.*

5 *Negatio abſoluta inducitur per hac verba non credit, in reſponſione ad poſitiones.*

6 *Confeſſio poſitionis ſimplex non trahitur ad qualitates in poſitione comprehenſas, niſi id exprimatur.*

7 *Offerens creditũ, inſtrumentũ illius exibere dẽt.*

8 *Oblatio non ſufficit ad acquirendum actionem ei, qui tenetur implere, ſed conſignatio requiritur.*

9 *Debitor tenetur ſoluere, & deferre rem ad domum creditoris, ſi ſunt eiuſdem fori, vel res, pro qua ſoluit, ſit de foro creditoris.*

10 *Venditor, ad tria ex natura contractus tenetur.*
* *ex* communi.*

11 *Ius proprium aquarum cenſetur in emptione rerum iure aquarum venditæ comprehenſum, non ius tantum, quod quilibet de populo habere poteſt.*

12 *Euictionis promiſſio demonſtrat quæ in venditione comprehendantur.*

13 *Emptor non cogitur ad pretij ſolutionem, cũ euictio imminet in limine contractus, ſecus ſi fideiuſſior euictionis de dupla ſit oblata, ex * cõi.*
*

14 *Vſuræ pretij non ſoluti duobus concurrentibus conſequuntur, videlicet re tradita, & fructibus perceptis, ex * communi.*
*

15 *Venditor non tuetur emptorem pro moleſtijs de facto, nec pro eis de euictione tenetur.*

16 *Caſus fortuiti, conceſſiones, & facta Principũ reputatur, intellige de iniuſtis num.21.*

17 *Præſumitur pro ſnĩa quod ſit iuſtè, & ritè lata.*

18 *Principis voluntas, qualis de iure eſſe debet, præſumitur.*

19 *Præſumptio eſt uiolẽtiſſima pro actu Principis, ut ferè probatio in contrariũ non admittatur.*

20 Cauſa

20 *Cauſa in Principe præſumitur, etiam quod afferat dominium alicui de iure gentium, quæſi- ** tum, ex magis** communi.*

21 *Factum ſuperioris iniuſtum, reputatur caſus fortuitus.*

22 *Denunciatio litis vendenti iuratè, non eſt neceſſaria, nec venditori pænes ſe inſtrumentum retinenti, vel cum venditio iurata fuit, ex com- * muni.* num. 23.*

23 *Iuramentum operatur, vt emptor venditori litē ** denunciare non teneatur, ex ** communiori.*

24 *Clauſula iuramenti idem operatur, quod iuramentum.*

25 *Pactum cōtractui dat cauſam finalē, ſi accidētalia, non naturalia reſpiciat, & tunc ob inobſer- * uantiam partis contractus reſcinditur, ex* cōi.*

26 *Emptor prætendēs ex pactis maius pretium, quàm ex terra ipſa, contractum ex non imple- * mento venditoris reſcindit, ex* communi.*

27 *Inſtrumenta terræ dicuntur, quæ illi in quærēdo fructus ſeruiunt, & illis non traditis contractus reſcinditur.*

28 *Aqua, & riuuli neceſſarij pro cultura in conductione veniunt, etiam quod non exprimantur.*

29 *Deſtinata ad vſum rei, in venditione veniunt.*

30 *Emptor agit quanto minoris, vel excipiendo ſibi conſulit contra venditorem petentem pretiū, ſi non tradidit rem in ſtatu, vel bonam, vt * eam promiſit, ex* communi.*

31 *Actio quanti minoris datur pro toto, ſi emptor nō fuiſſet empturus rem ſine qualitate oſtenſa.*

32 *Venditor aſſerens rem eſſe talem, licet ſciat emptor non eſſe, tenetur tamen venditor ad intereſſe emptori pro re non ita tradita.*

33 *Res vēdita libera tradi debet, cū additur clauſula in liberum, &c.*

34 *Emptor iurat in litem pro damno rei liberæ, vt promiſſa non tradita.*

35 *Venditori incumbit onus probandi rem vti promiſſam traditam.*

36 *Intereſſe venit in actione venditionis, pro re non tradita, ſicuti promiſſa fuit.*

37 *Libera res non tradi dicitur, licet vacua tradat̄.*

38 *Vendens modum rei in venditione poſitum, obſeruare tenetur.*

39 *Res in dubio libera vendita creditur, & tradi debet.*

40 *Venditor ex vitio rei non prolato tenetur, licet dixiſſet nolle teneri.*

41 *Euictione, & ad intereſſe non agitur, re nondum euicta, quod declaratur.*

42 *Teſti vnico partis, contra eam creditur.*

43 *Pacta ſeruanda.*

44 *Pars non poteſt ſe fundare in actis non productis.*

45 *Euictione tacita, quando quis teneatur.*

56 *Emptor agit de euictione contra venditorem, ſi omnino ſuccubuiſſet emptor in cauſa, & fa- * cta denunciatione ſoluat, ex* communi.*

47 *Teſtis non probat traditionem rei venditæ, ſi de actu ante deponat.*

48 *Teſti de auditu non creditur.*

49 *Contrario teſti non datur fides, & nu. 55.*

50 *Principi non obedire, nefas eſt.*

51 *Falſa deponenti, non creditur.*

52 *Teſtis de credulitate, non probat.*

53 *Dubitatiuè deponentibus, non præſtatur fides.*

54 *Teſti non deponenti veriſimilia, non creditur.*

55 *Teſtis plenè factum non ſciens, non probat.*

CONSILIVM CXCIIII.

TRINITAS ADSIT.

Aperiatos meum Dominus, & det mihi ſermonem rectum.

VISIS ſubtilibus motiuis in præſenti cauſa contra Mag. Dominū Aloyſium Stuppam editis, breuiter (quantum materia patietur) agendum duxi, cum doctiſſimū virum, iudicemq; peritiſſimum alloquar, & quoniam ius non conſiſtit in dicendo multa, ſed multum.

Imprimiſque pro fundamento ſtabili cauſæ, ac iuſtitia Dñi Stuppæ rei cōuenti, p̄ſuppono.

1 Primo, q † venditor non agit ad prætium, nec liuellos, niſi probet ante oīa, ſe ex parte ſui adimpleuiſſe, & rem, ac oīa iuxta promiſſa tradidiſſe, tex. eſt in l. Iulianus. §. offerre. ff. de act. empt. l. ſi per emptorē, vbi Bal. Salic. & Caſt. ff. eod. ti. cum notat. in c. puenit. de iur. iur. l. cū proponas, vbi oēs. C. de pact. Corn. cōſi. 102. nu. 34. & 221. nu. 6. vol. 2. Non enim obſeruans cōtractum cōuentis vti pōt, nec cōmodo venditionis fruitur, quia potius pars aduerſa ab ipſo contractu liberetur, ſecundum Grat. conſi. 52. in prin. vol. 1. vel melius adimplendum contractū vltro citroq; obligatoriū agat aduerſus cōtrahētē, vt aliàs terminauit rota Rom. referēte Puteo. deciſ. 1. tit. de trāſ.

2 Quod procedit ēt ſi † contrahens in minima parte tantū defeciſſet in adimplemēto, per Deci. & Moder. in d. l. cū proponas in 3. not. Alex. in l. execut. §. ſi ita. ff. de verb. obli. Parpal. in l. ſiquis maior. q. 11. C. de tranſ. Bal. in l. iuriſgentium. §. pacta in ſecūdo not. ff. de pact. vbi ait, quòd per

vnum

vnum quodq; minimum capitulum inobſeruatum,etſi nõ reſpiciat ſubſtantiã cõtractus,repellitur quis ab agẽdo, qđ Moderniores corde tenendũ,& valde vtile,& quotidianũ eſſe dicunt. Neuiz.amplè conſ.36.in pri.& conſ.50. n.9.cũ ſeq.Simon de Pret.cõſ.97.nu.26. quodq; procedit licet ſe excuſaret impeditũ fuiſſe ne adimpleret,cum excuſatio nõ admittatur,Crauet.cõſil.151.nu.10.& 192.nu.15.dicẽs onus† ꝓbãdi
3 adimpleuiſſe incũbere implementũ alleganti.ac ſubdẽs nõ poſſe ẽt inchoato iudicio ꝑ partẽ implementum offerri.Regulare enim eſt in omni, & quacunq;obligatione,ſiue ordinaria, ſiue extraordinaria,vbi eſt dare & accipere,ꝙ ille, quã vult ſibi impleri,debeat ipſe prius adimplere,ita Aret.cõſi.70.nu.2.etſi non ſequit̃ implementũ, altera pars ad primã actionẽ redeat,Neuiz. cõſ. 49.in pri.prout fit annulato cõtractu,Afflict.vbi Vrſil.nu.13.deciſ.335.qđ fortius locũ ſibi vẽdicat in cõtractib.nominatis,licet in innominatis forte partis oppoſitio requiratur,Feli.in c.in tñ col.2.in fi.de Simo.Anca.q.famil.54.pri.parte,
4 & q.68.nu.3.& ſeq.2.parte.Vt hinc † exceptio non adimpleuiſti pro parte tua,in his contractibus nunquam ſublata cẽſeatur. Corn.con. 29. nu.1.vol.3.cũ accumulatis per Mendoſ. ad Roman.conſilio 244.nu me.4.verbo cõtract. Plot. l.ſi quando.num.166.verſi.12.C.vndeui.Anca. d.q.famil.68.num.3.& 4.parte 2.Borgni.Caualcan.de vſufr.mulier.nu. 166. Vrſil.in annotat. ad Afflict.deciſ.220.numer.3.& 4.& deciſ.249. Menoch.conſil.55.in pri.& de pacto adimplendo in conuentione appoſito.Alciat.conſil.157. num.10.& ſeq.Dum itaque non conſtat Dominum Vẽditorem omnia promiſſa ſeruaſſe,ſequitur ipſum ab actione repellendum fore.

Nec dicatur,vt in motiuis,qđ cõſtat de traditione rei venditæ per cõfeſſionẽ emptoris, quã do emptor negat expreſſe,reſpõdendo poſitionibus,rem traditam fuiſſe modo,& forma, q̃b.
5 vendita fuit;Verbum enim,† non credit,eſt ſimplex,& abſoluta negatio in reſpõſione ad poſitiones glo.in c.1.de conf.in 6.trad.Doct.maximè Maranta num.53.in l.is poſt.ff.de acqui.hæred.Corn.cõſi.108.nu.5.vol.1.& conſ.186.vol. 3.Guid.Pap.q.334.Roman.ſingul.695. & 696. cum apoſtil.vnde dicendo,non credit, trãsferr in ponentem onus probãdi.Rurſus,etſi dixiſſet credit ſimpliciter,non a tamen cum qualitatib. promiſſis,ſeu deſcriptis in poſitione,cenſeretur
6 fateri rem traditam,cum ſimplex† cõfeſſio niſi dicat cum omnibus,& ſingulis in ea contentis, ad qualitates in poſitione inſertas non extendatur,Socin.Sen.conſ.112.nu.18.vol.4.Rim. cõſ. 203.nu.26.vol.2.Galiaul.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter.nu.4.ff.de verb.obligat.

Secundo,quod ipſe nõ adimpleuerit adhuc, probatur ex proceſſu,& ſcripturis ꝑ eundẽmet venditorẽ in iudicio productis: obtulit enim ſe traditurum,& cõſignaturum fulcimẽta ꝓmiſſa iã ĩ inſtrumẽto vẽditionis dicto Emptori,ſi Emptor miſiſſet ſuum agentem Hoſtiliam pro ipſis recuperandis.Et tñ ipſe tenebatur uirtute ꝓmiſſionis dare dicta fulcimẽta vna cum credito cõtra Raſeghinum,cã conficiendi pilam, vt hinc inferatur ipſum minus recte adimpleuiſſe.

7 Primo,quia nõ† obtulit,nec ceſſit creditum, nec inſtrumenta credit,emptorib.edidit, vt tenebatur.l.in creditore.ff.de euict.Bertr.cõſ.217. lib.6.Cabal.tract.de euict.§.5.nu.36.verſ. Vndecimus.Quod ſufficit,licet eẽt minima pars, ut actor & uenditor repellatur,per Grat.d.cõſ.52. nu.1.uol.1.Neuiz.conſi.50.nu.9.

Secundo,quia debebat Dñs Bottazzarius uti debitor mittere dicta bona ad domum emptoris.uel ad locum pilæ cõficiendæ, nõ ãt ex loco
8 Hoſtiliȩ illa tradenda offerre, cum† oblatio ſimplex nõ ſufficiat ad acquirendum actionem per eum,qui implere tenet̃ cõtra illum,cui offert,ſed neceſſaria cõſignatio,& diſpoſitio actualis requirat̃.l.antepen.cum ibi no.C.de pact.inter Empt. & uẽd.gloſ.Caſtr.& Salicet.in l.Iulian.§.offerri. ff.de actio.empt.in terminis Gulıel.Mainer. in l.
9 in iure ciuili.nu.57.ff.de regul.iur.ac ẽt q̃a † debitor tenetur ſoluere,& deferre rẽ debitã ĩ loco, & ad domum creditoris, ſi ambo ſint eiuſdem fori,uel res,pro qua ſoluit̃, ſit de foro creditoris,non ãt è contra,ut hic,not.gloſ.in l.item illa. ubi Bart.nu. 8. ff. de conſtit. pecun. cum apoſt. Bald.in l.acceptum. qõ.10.C.de uſur. ubi apoſt. & Doct.in d.l.cum filius.§.fi.ff.de uerbo. oblig. Abb.in ca.ſignificãti.de pigno.Tradit Rol.a Valle cõſ.87.nu.14.cum ſeq.uol.1.Bero.cõſil. 126. nu.20.& 151.nu.15.uol.1.

Tertio,conſidero,ꝙ uenditæ ſunt terræ cum iure & libera facultate extractionis aquarum ex flumine Tartarelli ꝓ irrigatione Orizariæ,ꝙ ius in precio comprehenſum fuit,ut inſtrumentum docet.Itaque dominum,& quaſi poſſeſſio dicti iuris,& facultatis extrahendi aquas,debebant in Emptorem trãsferri libera,& uacua, adeo qđ emptor dominus efficeret̃,uel ſaltem ius præſcribendi,uel uſucapiendi conditionem acquireret, l. 1. §. 2.l. 2.§. 1. & fin. l. datio.l. uenditor. ff. de act. empt. l. vt res l. quod vendidi. ff. de contr.empt.l.ex empto,vbi gloſ.& Doct.ff.eod. tit.Ad tria namque ex natura contractus tene-
10 tur † uenditor.Primo ad rem tradendam d.l.ex empto. & intelligo de uera, & reali traditione
* non ficta per conſtituti.clauſulam.ex * communi. de qua per Octau. Cacher.deciſ. 36.per totum, qui ita Senatum Pedemontium cenſuiſſe ait, Cabal.tract.de euict.§.5.nu.1.Secundo. ad transferendam poſſeſſionem; Tertio quòd res eiuſq; poſſeſſio ſit uacua;& libera d.l.ſi in empt. §.uacua,ubi Bar.& §.fi.cum ſeq.ff.de ac.emp. C. cum Ioãnes.de fide inſt.l.ſi pater C.de act.emp. Socin.conſilio 208. num.3. & 4.uol. 2.Et dum apparet ius,& facultatẽ extrahendi aquas, nõ eſſe nec in dominio,nec in bonis dicti uenditoris

quando decretum Ducale, ſeu ordinem tantum
exhibeat, quo cuique ſeruatis ſeruandis, ac ſolu
to terreno in duplũ vicinis, ꝑ quorum loca aquę
tranſeunt, liceat extrahere aquam, ſic venditor
ius acquirendum ſupponat, non autem fuiſſe ꝑ
ipſum iam dudum acquiſitum. Vnde neceſſario
ſequitur, venditorem non poſſe agere, nec dici
pro parte ſua impleuiſſe, cum illud, quod adhuc
ſuum non eſt, nec liberum, nec vacuum transfer
re valeat. l. ſuper fundo, vbi glo. Salic. Alexan. C.
de tranſ. l. datio in pti. vbi Bart. & alii. ff. de act.
empt. tradit notabiliter Bero. conſi. 158. nu. 15.
20. & 22. & ſeq. volu. 1. intelligique debet de iu-
re, & facultate libera extrahendi aquam iam ac-
quiſita, & propria, nõ autem de acquirenda per
Emptorem, cum in dubio contra vẽditorem in-
terpretatio fiat. l. labeo. l. cum in lege. ff. de cõtr.
empt. l. veteribus. ff. de pact.

Rurſus, cum ex quibuſdam literis Sereniſſimi
Principis dignoſcatur extractionem aquatũ fie
ri eſſe ſolitam tantum per Magnificum dominũ
Tullum Guerrerium, alios vero nullum ius in ea.
habere, & minus poſſe conſtrui per aliquem ag-
gerem in flumine, vel ſtuppam (vt aiunt) qua re
tineantur aquæ, & ſine quibus Orizariæ irrigari
nequeant, quod per teſtes probatum cenſeo, in-
fertur hanc facultatem irrigandi Orizarias me-
dio dictæ cluſę; non eſſe, nec eſſe poſſe etiam vir
tute dicti ordinis in bonis venditoris, nec tradi
in effectu, nec vti ius incorporale ex patientia ce
dentis ius illud plenè transferri in emptorẽ po-
tuiſſe, et ſi nequit trãsferri, nec promiſſam adim-
pleuiſſe dicitur, per Bero. d. conſi. 158.

Nec obijciatur, ipſum tantum vendidiſſe ius
quod habebat, videlicet ius acquirendum virtu-
11 te dicti ordinis, quia cũ illud † ius, & facultas pre
cio cõprehendãtur vti ius extrahendi aquas, ꝓ-
priũ vẽditoris, nõ aũt ius tãtũ, ꝙ habebat, ac qđ
cuique de populo, & ſi non dicatur in inſtrumẽ-
to, cõpetit, vendidiſſe cenſetur. Alciat. cõſi. 216.
n. 7. maximè cum emptor ius, quod habebat vẽ
ditor in dicta extractione ignorabat, per Bald. in
Rubr. C. de cõtra. empt. Caſtr. & Aret. in l. ſerui
electione. in fi. ff. de leg. 1. Alex. conſi. 115. vol. 5.
& refert Bero. d. conſi. 158. nu. 30. vol. 1. Et cum
venditor promittat de euictione pro rebus vẽdi
tis, ſic pluribus, & conſequenter incluſo dicto iu
re extrahendi aquas, non cenſebitur ius tãtum,
quod in re habebat, vendidiſſe, ſed illud quaſi ꝓ
prium ac liberum. & in dominio ipſius exiſtens
12 cum alias de euictione nõ promiſiſſet, nec † tene
retur, ad not. in l. 1. C. cred. euict. pign. nõ debet.
l. periculum de pigno. Natta conſil. 38. max. nu.
3. Caballi. d. tract. de euict. §. 5. nu. 36. Rurſus ob
illam clauſulã cũ iurib. ſpectantibus, & pertinẽ-
tibus venditerunt terras, & c. cenſetur hoc ius ir
rigandi venditum, etiam quod ipſis tantum co-
peteret in futurũ ex iure cauſatũ de pſenti, ad ea,
quæ ponit Celſ. Hug. conſ. 40. per totum.

Quarto, addo quòd cũ ex dicta relatione, li-
teris Excellentiſſimi Principis, & decreto per vẽ
ditorem exhibito, appareat, vel ipſum Dominũ
Bottazzarium ius extrahendi aquas nõ poſſediſ
ſe, nec in eius bonis fuiſſe, uel quatenus adfuerit
13 † euictionem imminere pro dicto iure in limine
contractus ante precium ſolutum, emptor legiti
mè opponit exceptionẽ rei non libere traditę.
vñ fit, vt ad precii ſolutionẽ adſtringi nequeat.
caſus eſt in l. pen. §. fin. ff. de pericul. & com. rei
uẽd. maximè nulla fideiuſſione euictionis de du
pla oblata, de qua per Bart. Angel. & Salicet. ꝑ
illum tex. in l. ſi poſt perfectum. C. de euict. Bald.
in l. ex prædij. C. eod. tit. Socin. Sen. conſi. 207.
nu. 5. verſ. 2. defenſio. volum. 2. Ange. conſ. 121.
* Gratus conſi. 135. num. 5. volu. 2. & ex cõmuni*
per accumulatos a Mendoſ. poſt Rom. conſi. 8.
in fi. verbo imminere, Caballi. in tract. de euict.
§. 5. num. 48. verſi. 18. caſus eſt. Natta, qui decla-
rat conſi. 267. vol. 2. & Neuiza. conſi. 37. in prin.
& per totum.

Quinto, & vltimo addo, quod, cum liuelli ex
verbis conuentionis loco fructuum percipiẽdo
rum, debeãtur, nec vlli fructus fuerint his annis
percepti, nõ debent Domini Emptores pro di-
14 ctis liuellis grauari, cum † vſuræ precii non ſolu
ti non conſequantur, niſi duobus concurrent b.
primo quod ſit res tradita: ſecundo, ꝙ fructus
ſint percepti: conſideraotur enim vnà rei tradi-
tio, & fructum perceptio, ad vſuras precii non
traditi perſoluendas. l. curabit. ibi, fructus perce
* pit. vbi Cagnol. de communi * nu. 28. C. de act.
empt. Alex. cõſi. 137. vol. 1. latè Ant. Gabriel ſuis
commun. concluſ. de empt. & vendit. concluſ. vl
tima. nu. 8. Aymo conſi. 100. nu. 11. Plot. l. ſi qñ.
nu. 452. C. vndè vi. Rol. a Valle conſi. 14. nu. 2.
* vol. 2. Cęphal. cõſi. 290. per totum, & de cõi, *
Lau. Chircou. com. opin. centu. 2. concluſ. 28.

Quibus firmatis, non obſtabunt ſubtiliter in
contrariũ deducta, & primo, ꝙ intentio vendi-
toris, ſit publico documento fundata, quod ma
nifeſtam probationem efficit per Tiraq. de vtro
que retr. §. 2. glo. 1. nu. 20. Etenim cuilibet inſtru
mento venditionis, ac venditori obſtat ſemper
exceptio rei non traditæ liberè, vel nõ adimple
menti, adnotata ſuperius in primo fundamẽto.

Secundum, de emptoris confeſſione rei tradi
tæ tollatur, tũ quia fuit negata, tum etiam, ꝙ qua
tenus traditũ fuerit ius aquarũ, nõ ſit liberũ, ſeu
in dominio vẽditoris, prout requiritur, vel tale,
quod non fuerit aduocatũ, & de facili impedi-
tum, propterea exceptio nõ implemẽti obſtet,
ita Bero. d. conſi. 158. num. 22. vol. 1.

Ad tertium de patiẽtia, & ceſſione, q̃ vice tra
ditionis fungitur. l. quotiens. ff. de ſer. §. per tra-
ditionem. Inſt. de rer. diuiſ. cum vulg. per Tira-
quel. de vtroque retract. §. 1. glo. 7. nu. 12.

Reſpondet, haud inficiari ex patientia, & ceſ-
ſione iura, & incorporalia quaſi tradi, & trãsfer
ri emptorem, ſed requiritur, quòd ipſe vti Do-
minus quaſi tradat, & patiatur, per Bartol. in l.
tradi-

traditionibus,ibi ex cauſa habilis factis a Domi
no, vel quaſi. C. de pact.nec non liberè ius per
dictam patientiam,& ceſſionem transferat,vt ſu
pra. Vnde, cum ex ordine exibito (quod ius
acquirendum deſignat)nec vti Dominus tradi-
derit,nec liberè,cum ab alijs reperiatur occupa-
ta, ſequitur exceptionem non adimplementi
repugnare.
15 Quarto loco adducebatur Bottazzarium † vē
ditorem non teneri defendere emptore ꝓ mo
leſtijs de facto,potius q̃ de iure allatis.l.lucius.ff.
de euict.l.emptor eod.tit.Ruin.conſi.42.nu.24.
vol.4.Goz.conſi.49.nu.42.Natta.conſ.181.nu.
2.Roland.a Valle conſi.43.nu.19.vol.3.
16 Nec ſimiliter a † conceſſionibus Excellētiſ-
ſimi Principis cum caſus fortuiti reputētur,Cra
uet. conſil.95.in pri. Roland.à Valle.d.conſ.43.
numero 19.ac pro eis nulla euictio emptori cō-
petat.Rolan.a Valle per alios conſ.45.col.1.vo-
lu.3.& Caballi.tract.de euict.§.5.nu.56. Etenim
reſpondetur.

Primo,moleſtias illatas non cenſeri de facto
emiſſas,ſed potius de iure,dum ex relatione Iudi
cũ apparet,nemini ſine Principis aſſenſu licere
dictum impedimentum, ſeu ſtuppā cōſtruere in
fluminibus pro extractione aquarũ. pro qua re-
latione,ſeu ſnīa vti legibus, & iuribus fundata ꝓ
glo.in auth.generaliter. C.de Epiſ.& Cler. Bal.
rem non nouam.verſ.item.nota. C.de iud.præ-
17 ſumi † ſolet,ac ſi iuſte,& ritè lata fuerit,vt ample
regulam cum ampliationibus,& limitationibus
explicat poſt Alciat.de præſumpt.10.præſūpt.
regul.3. Ant. Gabr.lib.2.com. concluſ.de ſentē.
concluſ.5.&6. Tum quia Princeps reſcribendo,
quòd impedimenta conſtructa pro aquarum re
tentione,& ſic ex quibus irrigantur Orizatiæ vē
ditæ tollantur, præſumatur id mediante iuſticia
com mittere,& mandare, cum in dubio volūtas
18 † Principis, quem tantæ dignitatis apex attollit,
talis qualis eſſe debet, de iure præſumatur, Bal.l.
ex facto.4.notab.ff.de vulg.& pup.c.licet in cor
rigendis.de offic.ordin.præcipuè Principis Mā-
tuæ.Excellētiſſimi,ac Domini noſtri(quē Deus
optimus maximus feliciter,& incolumē diu cō-
ſeruet)& qui vere potitur tribus illis potentia,ſa
pientia,& cultu diuino,de quibus per Craue.de
antiq.tempor.1.parte prin.in pri.nu.13.cũ ſeq.
& nu.19.vt nefas ſit dubitare,ipſum de facto,nō
autem cũ cauſę cognitione quicquàm ordinaſ-
19 ſe, præſumptio namque eſt violentiſſima pro iu
ſticia actus Principis, ita vt ferè in contrariũ ꝓ-
batio non admittatur. Innocent.in ca.ad aures.
de tēpor. ordi. Abb.c.ſi quādo in fi.de reſcript.
Cin.in l.reſcripta 3.&4.quæſt. C.de pc.imper.
offer.Natta conſi.556.& conſi.625.nu. 2 cum ſi
20 mil. Cauſa namque † iuſta in Principe ſemper
ꝓſumit,ēt qđ auferret dñum alicui de iure gēuĩ
** qſitũ, vt ex magis cōi, ** ꝑ alios,quos pro more
copioſe adducit Anto. Gabr.li.3.com.concluſ.
de iure quæſ.non tollend. concluſ.3.num.4.

21 Secundo rñdetur, ꝙ factũ ſuperioris iniuſtũ,
caſus fortuitus reputatur, vt ait text. d.l.lucius
Bar. & Bal.allegati per Nattam conſ.181.nu.4.
& cæteri per Rolan.a Valle.d.conſ.45.in prin.
vol. 3. Ad diuerſum ſi iniuſtum non ſit vel factũ
a Principe iuſto, nec ſolito ſimilia ſtatuere, nec
fere cogitare,cũ iſti nō ſolũ reſiſti nequeat,ſed il
lius mādatis parere neceſſe. ſcriptum enim eſt,
Principi non obediediens morte moriatur. ha-
betur.14.Regum,& in c.2.de maiori.& obed.

Rurſus & tertio dicitur,qđ caſus fortuitus cō
ſideratur ex facto Principis ꝑtinet ad emptorē
perfecta venditione, nec ideo pro eo vēditor te
netur de euictione ratioque aſſignatur, quia rei
dominium eſt tranſlatum in emptorē,& ideo to
tum periculũ eius incommodo cedit. at hic nō
eſt aliquod dominiũ, nec quaſi dicti iuris extra-
hendi aquas tranſlatũ in emptorē,cũ nec adhuc
ſit oſtēſus titulus aliquis dicti iuris poſſeſſio,vel
aliquid, quo ius illud fuiſſe penes uenditores de
monſtretur,& ſi non eſt quaſi traditũ,nec de eui
ctione tractari poteſt. l. euicta. §. ſi ſeruus. ff. de
euict.l.3.ubi Bart.ff.de dolo mal.except. Qua de
re nec caſus fortuitus reſpectu illius, pertinebit
ad emptorem. art.l.1. C.de pericul. & com. rei
uend.& l.neceſſ.ff.eod.tit.

Vltimum,de notificatione minus legitimè fa
cta,quę ideo minimè nocet per ca.fi. de empt.&
uend Bar. in l.non ſolũ.§.morte.nu.48.de oper.
nou.nunci.cum ſimil.tollitur multipliciter.

Primo,quia tractamus hic de ceſſione iuris in
corporali,ut in motiuis aſſeritur,in qua ceſſione
22 † intimatio non erat neceſſaria, cum cedenti,li
tis non fiat denunciatio. Deci.conſi. 102. Cra-
uet.conſil.109.num.4.

Secundo,venditor ſciebat impedimenta adeſ
ſe,ac inſtrumenta pro, dicto iure aquarũ,ſi quæ
reperiuntur, pęnes ſe retinuit, quapropter non
oportebat ſibi aliquid intimari, cum inſtrumen
ta ultro non exhibuerit emptori.ſecundũ Bald.
in l.1.verſ.uel niſi uenditor. C.de pericu.& com-
mod.Grat.conſ.139.num.12.cum ſeq.uol.2.

23 Tertio,adeſt clauſula † iuramenti in inſtumē
to,qua ſtante dici forte poſſet,ſecundum cōmu-
niores, ** doctrinas, quòd denunciatio non eſt
neceſſaria per Iaſ.& Dec.in repet.l.quod te.nu.
43.ubi de cōi. ff. ſi cert.pet. Rubeu.conſ.152.in
fi. Grat.d.cōſ.139. Curt.iun.conſ.74.nu.7. Nat-
ta conſ.262.nu.20.poſt. Nattā, Capi.Didacũ,&
alios nouiſſimè aggregator(licet ipſe opinionē
contrariā,iuſtiorē, ueriorē, & in paxi frequētio-
rem appellet) Caballi.tract.de euictio.§.3.nu.46.
ad nu.72.Vr.l.ad deciſ. Afflict.49.nu.5.

24 Ex hac itaque iuramenti † clauſula, quæ idem
qđ iuramētũ iuxta ordinē operatur, ꝙ Pariſ.cōſ.
110.n.39.uol.1. Mātic.cōſ.70.nu.7.uol.2.licet nō
ſit ſequuta intimatio, uenditor obtinere nequit.

Quarto,& ultimo addit hęc oīa reſpicere tm̃
ius aquæ,& quatenus ipſe hoc ius uti ſuum uen
didiſſe fateretur, ſed qa in plerīſq; alijs defecit,

non cenſentur nocatl,nec inuicem nepotes ſub
ſtituti, ſed ipſis ius ſucceſſionis ab inteſtato re-
* ſeruatum, ex communi. * l.vulgata Glo. in l. Lu-
cius la. 2. ff. de hæred. inſtit. Alex. conſ. 69. num.
6. uol. 2. latè Clar. §. teſtamentum. q. 77. Zancus
in l. hęredes mei. §. cum ita nu. 707. cum ſeq. ff.
ad trebel. Marzar. de fideicom. q. 20. & ſi non uo
4 cati, minus † fideicommiſſum illorum fauore in
ductum creditur. Iaſ. conſi. 228. uerſic. 5. uolum.
2. Cęfal. conſi. 269. nume. 50. uol. 2. & conſil. 17.
num. 26. nol. 1. Nec concurrunt hic tot præſum-
ptiones, ſeu coniecturæ in perſonas Actorum,
ut credantur uocati, propterea ſat eſt nos regulę
inniti, uti Carrocio. l. omnis diffinitio. ff. de re-
gul. iur. Socin. iun. conſi. 118. nu. 14. uol. 1.

5 Tertio conſidero, quod † prohibitio illa alie-
nandi, non induxit fideicommiſſum ſimplex in
caſum mortis, & abſolutum, ut ſupponũt Agen
tes, ſed ſolum in caſum alienationis, ad fauo-
rem tamen filiorum ſubſtitutorum, & hæredum
tantum.

Primo, eo quòd cauſa adiecta, quia uult hęre
ditatem deuenire ſine deductione aliqua ad ſub
ſtitutos, & eorum hęredes, ac ſucceſſores, ut ſu-
pra, reperitur poſita, adiectavè prohibitioni ſim
plici alienandi inualidæ, ac ſine cauſa emiſſæ,
nõ enim dixit prohibeo alienare bona extra fa
miliam, extra deſcendentes, extra maſculos, uel
ſimilia uerba protulit, at ſolũmodo inquit, pro-
hibens alienationes faciendas per dictos hære-
des in fraudem hæreditatis, cauſa itaque adie-
cta, etiam per uerba diſpoſitiua, quia uult hære-
ditatem, & c. ualiditatem prohibitioni alienatio
nis tribuit, non etiam abſolutum fideicommiſ-
ſum in caſum mortis inducit, Soc. Sen. in l. qui
Romę. §. cohæredes, uerſ. tertius caſus. ff. de uer.
oblig. Cur. Sen. conſil. 40. in fi. & 215. Cur. iun.
conſil. 43. & 114. numer. 56. & 17. ubi de rece-
* pta * hãc magis communem reſolutionem mo
dernorum ait Alba. conſi. 54. num. 1. Octau. Ca
cher. deciſ. 50. num. 14 Siluan. conſil. 6. nu. 26.
Port. Imol. conſ. 13. num. 30. Ant. Gabriel. com.
concluſ. lib. 4. de fideicom. conclu. 9. num. 7. 29.
& 31. fuſius Hier. Gabriel. cõſi. 132. q. 6. Rimin.
iun. conſi. 23. num. 95.

6 Secundo, † cauſa emiſſa, etiam per uerba di-
ſpoſitiua, uel per modum rationis probata, ſi
ſubſequatur prohibitionem alienandi ſimplici-
ter factam, ut hic, non inducit fideicommiſſum
abſolutum, ſed in caſum contrauentionis tan-
** tum, ex communiori, ** receptiori, & ueriori
ſententia, quam admittunt Soc. Sen. conſi. 227.
uol. 2. Dec. conſi. 377. nu. 5. il. 5. Silua. qui de ma-
** gis communi ** inquit. conſi. 6. nume. 26. & 30.
Grat. conſi. 106. num. 13. uolu. 2. Bero. conſi. 84.
num. 55. & 70. uol. 2. Hier. Gabriel. d. conſ. 532.
num. 67. q. 6. Verum in præſenti caſu adeſt pro-
hibitio ſimplex præcedens cauſam prohibitio-
nis purę, non igitur erit inductum fideicommiſ-
ſum, niſi in contrauentionis euentum.

Et ſi opponeretur per hæredem fuiſſe aliena
tum, ſic contrauenium menti Teſtantis, propte
rea filios admittendos, animaduerto principa-
liter.

Quarto loco, quòd iſti nepotes in caſum con
trauentionis non ſunt uocati, ſed tantum alij
hæredes inſtituti, & inuicem ſubſtituti, & nepo-
tes illo tantum caſu, ut ſupra uocãtur, quo alter
ex filijs inſtitutis deceſſiſſet uiuo teſtatore, reli-
ctis filijs, ut in inſtitutione exprimitur, Quod
demonſtro.

Primo ex illis uerbis, quia uult hæreditatem
peruenire ad prædictos ſubſtitutos, & Teſtator
ſolum ſubſtituit inuicem filios hæredes, & ne-
potes, in illo caſu tantum, ideo & in hac prohi-
bitione cenſentur vocati tantum filij Teſtato-
ris ſubſtituti, non nepotes, niſi eo ſolo caſu, cum
7 dictio prædictos, † ſit ſui natura reſtrictiua ad no
minatos ſupra, Alex. conſi. 59. in fi. vol. 3. Dec.
conſi. 291. num. 6. ver. non obſtat. Cæpha. conſ.
269. num. 47.

Secundo, ex illis verbis, vel ad hæredes eo-
8 rum, & ſucceſſores, † vt ſupra, quæ clauſula, vt
ſupra, pręcedentium repetitionem inducit, Bar
tol. in l. 1. §. deinde. ff. de poſtul. Alex. conſil. 59.
in fi. lib. 3. Rui. conſi. 183. nume. 1. volu. 2. Deciſ.
conſi. 227. num. 3. & 291. 375. nume. 5. Crauer.
conſ. 89. num. 3. & omnia ſingula ſupradicta ſin
gulis ſunt referenda, prout Teſtator ſuperius
mandauit, & cum ſubſtitueris, vocaueritque tan
tum filios illius hæredes, ac nepotes ſuos in ca-
ſum mortis filiorum, viuo Teſtatore, quos ſub-
ſtituit, & hos tantum in illis caſibus, vt ſupra, vo
cauit in caſum contrauentionis, & ad illos hære
9 ditatem venire voluit, non ampliando † fidei-
commiſſum, ſed reſtringendo illud ad formam
inſtitutionis, & ſubſtitutionis factæ, vt in ſimili
aiebat Cephal. conſil. 269. numer. 40. 46. & ſe-
quen. volum. 2. Rimin. iun. conſi. 80. nume. 32.
& 33.

10 Tertio, & ſi concederetur † rationẽ conſer-
uandi bona in ſuos fideicommiſſum induxiſſe,
ad not. per Bartol. in l. pater filium. §. fundum.
ff. de leg. 3. omnes in §. diui. l. filiusfamilias, vbi
Crot. nume. 127. Loazes. numer. 98. ad fin. ff. de
leg. 1. Attamen ſecus iudicatur, vbi dicta ratio,
vt hic, videtur reſtricta ad ſupradicta, vel perſo-
nas nominatas ſuperius, ſeu prædictos inſtitu-
tos, & ſubſtitutos, quia tunc nullum fideicom-
miſſum reſultat, ſed filijs decedentibus cum filijs
ſubſtitutio euanuerit, vt reſpondebat Rimi. iun.
conſi. 50. nume. 65. vol. 1.

Ex iſtis itaque concludo, nullum ius ex fidei-
commiſſo auito competere dictis Actoribus,
Quos tamen excludi poſſe, etiam fideicommiſ-
ſo ſuppoſito, alia via cenſeo.

Secundario principaliter ex inſtrumento re-
nuntiæ paternę, dum ipſi filij, & hæredes Leo-
nardi aſſerti fideicommittentis inuicem, & vi-
ciſſim renuntiant ſubſtitutioni, ac prohibitioni
factæ

factæ in teſtamento per patrem, de non alienan
do, ſibique ipſis liberam, & facultatem abſolu-
tam diſponendi de illorum bonis, & immobili-
bus, concedunt, & tribuũt, caſſando, & annul-
lando dictum teſtamentum in illa parte. potue-
runt igitur dictæ partes liberè ſtabilia alienare,
11 Cum & † fideicommiſſo renuntiari queat, Bart.
in l. nihil. §. omnibus. ff. de leg. 1. & quilibet fa-
uorem ſuum, & ius proprium remittat, l. penul.
C. de pact. leg. quoties. ff. de leg. iurique remiſſo
amplius nec per renuntiantem, nec per hęredes
regreſſus detur. l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de edi
lit. edict. Crau. conſi. 74. nume. 7. & ſibi ipſis om-
nino præiudicent, Bald. conſi. 47. in primo. vol.
3. Ruin. conſ. 175. nu. 16. vol. 1.

12 Quodq; † fideicōmiſſum cenſeatur remiſſum,
vbi hinc inde data eſt facultas alienandi, maxi-
* mè liberè, ex communi, * ſcribit amplè poſt cæ-
teros antiquos, ac moderniores Menoch. cõſil.
87. num. 29. cum ſeq. lib. 1.

Nec repugnat, quòd in caſu præſenti renun-
tiantes non petant, ſed filij, ſeu nepotes Teſtato
ris, quibus factum patris non nocet. Etenim re-
ſpondetur tripliciter.

Primo, hos non eſſe vocatos, vt ſupra, propte
rea nec admittendos ad vendicandum bona ex
fideicommiſſo.

Secundo, & ſi admitterentur, debuiſſent ta-
men contra tertios poſſeſſores probare bona in
fideicommittentis dominio, tempore ſuæ mor-
tis fuiſſe, quod nec probatum, nec etiam dedu-
13 ctum video, cum ipſis non competat † fideicom
miſſaria, ſed tantum rei vendicatio contra poſ-
ſeſſores. l. 2. & l. hæreditatis. C. de petit. hæred. l.
regulariter, cum ſeq. ff. eod. titul. ita Bald. conſil.
84. volum. 1. & conſi. 4. volu. 4. Caſtr. conſil. 94.
ad fi. volum. 2. Aret. conſi. 110. col. pen. Crauet.
conſi. 61. num. 6. Natta conſi. 400. ad fin. nouiſſi
mè Roland. à Valle conſi. 40. num. 10. volu. 3. ac
amplè Rimin. iun. conſi. 23. nume. 43. cum ſeq.
279. cum ſeq. libr. 1.

Tertio, & vltimo, & hic gladius cauſæ radi-
14 cem euellit, Actores ſunt † hæredes ſine benefi-
cio inuentarij illorum patris Petri Franciſci alie
nantis, qui propterea obtinere nequeunt tripli-
ci de cauſa.

Primo, quia ex qua perſona capit lucrũ, eius
factum minimè reprobat. l. ex qua perſona. ff. de
reg. iur.

Secundo, eo quod hæres cenſetur eadem per
ſona cum defuncto. l. cum à matre. C. de rei ven-
ditio.

Tertio, quia quem de euictione tenet actio,
eundem agentem repellit exceptio. l. vendican-
tem. ff. de euict. quibus rationibus certum eſt,
filium quàmuis vocatum in fideicommiſſo, nõ
poſſe auocare rem fideicōmiſſariam alienatam
à patre, cuius eſt hæres, maximè ſine benefici o
* inuentarij, vt admittunt omnes * ex d. l. cum à
matre. C. de rei vendi. poſt Rom. & Alex. Ruin.
conſi. 7. num. 39. volum. 1. & 25. nume. 11. volu.
2. Pariſ. conſil. 34. in fi. volum. 1. Soc. iun. conſil.
107. num. 56. volum. 3. Menoch. conſi. 87. num.
90. 99. volum. 1. Rim. conſil. 23. nume. 34. & ſe-
quen. & 258. admittens hoc dictum præcipue
in hærede immediato, amplè. Roland. à Valle in
tracta. de inuentario in 5. parte in 1. & 3. dubit.
nume. 27. cum ſimilibus, alias in feudo hęredi-
tario accumulatis per me conſil. 2. & 3. & conſi.
49. lib. 1.

Quod vero ſe ipſos hæredes patris abſolute
conſtituerint.

Primo probatur per teſtes Reorum primum
ſecundum tertium quartum quintum ſextum,
& primum modulæ ſecundę ſecundum conclu-
dentes vnanimi voce mortuo Petro Franciſco
alienante, Actores filios, & hæredes diuiſiſſe, &
habuiſſe bona paterna, fructus collegiſſe, ani-
malia, & ſupellectilia ſeparaſſe inter ſe, diſſoluiſ-
ſe debita, & alia feciſſe, quæ citra nomen hære-
dis patris fieri nequeunt. per hos enim actus, vel
15 ſimiles immixtio, ac aditio † hęreditatis proba-
tur, not. omnes in l. gerit. ff. de acquirend. hære-
di. l. 2. vbi Bartol. C. de iur. deliberand. Iaſ. in l.
pro hærede. ff. de acquiren. hæred. Alex. conſil.
126. cum apoſt. volum. 7. Crauet. conſil. 148. nu
me. 10. Gabriel de Bened. in cap. Rainutius. ver-
bo, mortuo Teſtatore. il primo. num. 394. extra
de teſtam. quadraginta modos probandi aditio
nem recenſet Robert. Marant. in repetitione. l.
is poteſt. nu. 50. ad nu. 58. cum ſeq. ff. de acquir.
hæred.

Secundo demonſtratur idem tribus teſtibus
pro actoribus examinatis, deponentibus filios
poſt mortem patris ſoluiſſe debita paterna, ex
qua ſolutione inducitur præciſa hæreditatis adi
tio. d. l. 2. vbi Bart. C. de iur. deliber. & eo magis
16 cum ſint teſtes † aduerſariorum, quibus fides
præſtatur, licèt eſſent de auditu, vel vnicus tan-
tum id deponeret. Soc. iun. conſi. 69. nume. 11.
volum. 1. Cephal. conſil. 65. nume. 55. conſi. 82.
* num. 47. de communi * Ant. Gabriel. com. opi.
de teſtib. concluſ. 1. nume. 64. & etiam ex ſingu-
laribus tantum, cum aditio hæreditatis probe-
tur, ſim. de Pret. conſil. 93. nume. 22. 25. & ſeq.
Dum ergo hæredes patris ſe fecerunt, facto il-
lius, & alienationi minimè contrauenient.

Minus repugnat quod ipſi aſſerunt ſe, vti ma
tris illorum hæredes, omnia feciſſe, & dicta bo-
na poſſediſſe.

Primo, quia ſuperuixit mater ſex annis poſt
mortem patris, vt ex confeſſione actorum con-
ſtat, vnde illius hæredes ſe gerere non potuerũt
17 cum mors † pręcedat hęredem, ex doctr. Bal. in
l. nec nos. C. de poſt.

18 Secundo, id ipſi † debent probare expreſsè, ſe
in quã vti bona matris hipotecata poſſediſſe, cũ
iuris pręſumptione uti paterna credantur deti-
nuiſſe, & poſſediſſe, per ea, quæ in terminis addu
cit Corn. cõſ. 321. uol. 1. Celſ. Hug. cõſ. 22. nu. 8.

Tertio,

aquarum, & illas per alios ſolitas extrahi, quod
palam factum emptoribus ipſi minimè rẽ emiſ-
ſent ex. d. enim dolo in non propalãdo defectũ
aquarum, & terræ Orizariæ, vt ita dicam, vitium
40 teneri † Venditores debet, ex l. 1. §. vbi Vendi-
tor cum gloſ. & Bart. ff. de act. empt. glo. l. aliter.
C. de contra. empt. Iaſ. d. num. 170. Bal. in l. do-
lum. C. de priuil. & cõmod. rei vend. Port. Imo-
lens. conſil. 31. in pri. & num. 6. quod procedit
etiam quòd dixiſſent, ſe pro dictis aquis minimè
teneri voluiſſe, Corn. conſil. 81. nu. 4. vol. 3. & cõ
ſil. 226. in fi. volu. 2. & conſil. 2. volu. 3. Pariſ. vi-
dend. d. conſil. 78. num. 23. volu. 3. Crauet. conſ.
145. num. 22. Tradunt ſcribentes in l. ſi quis cũ
aliter, & in l. ſtipulatio iſto. §. ſi quis dolus. ff. de
verbo. oblig. Venditor enim non aperiens qua-
litatem rei Emptori, eſt in dolo. l. ſi vbi. Bal. C. de
litig. l. 1. §. Venditor. vbi Bart. 2. not. ff. de act.
empt.

Ex quibus ſimul collectis, dubio procul vidẽ
tur Venditores cogendi reſarcire Emptoribus
intereſſe, & damna non ſolum paſſa ob fructus
amiſſos, ſed rurſus pro integro precio, ſi pro ni
hilo dictã rẽ emiſſent, vel ſaltẽ quãti minoris ſine
aqua, & cõtẽtis in pactis Orizariã acquiſiuiſſent.

Nec obſtant quę ex aduerſo adduci audio.

Primo, quòd vbi non eſt adhuc euicta res, de
41 † euictione, & ad intereſſe non agatur. l. euictæ.
in primo. vbi glo. ff. de euict. cum. vulg. per Bald.
conſil. 3. & 23. volum. primo. Marc. deciſ. delfin.
584. prima parte. Cabal. de euict. §. 5. num. 86. nã
que hic non agitur de euictione, ſed tantum pe-
titur, vt res libera ſicut promiſſa tradatur, & ita
agi poteſt, ac excipi de dolo, ſi per Venditorem
agatur ad precium. gl. in l. ex prædijs. C. de euict.
Bal. in l. qui rem. C. eod. titul. Alex. conſil. 67. vo-
lu. 3. Dec. conſil. 483. num. 18. Rurſus agi, & ex-
cipi, vt tãto minoris precium rei emptæ æſtime-
tur quãto minoris valeret, ſi Orizaria empta, di
ctum ius aquarum & aquæductus non haberet,
ad not. in l. 1. §. ſi hæres, vbi Ripa. nu. 31. & ſeq.
ff. ad Trebel. ſequitur in ꝓpoſito Octa. Cacher.
deciſ. 24. num. 4. & 5.

Secundum tollitur, quòd facto, & culpa Em-
ptorum proceſſerint impedimenta aquarum, ag
gerum deuaſtatio, ac ſimilia, dum voluerunt vti
dicta aqua, & aquæductu non pro Orizaria Bot
tazzarię tñ iuxta ſolitũ, & ꝓmiſſa, ſed ꝓ Oriza-
ria ĩferiori dicta Emptoris nuncupata i Boſchi.

Etenim, quòd emptores id vnquàm fecerint,
nullibi conſtat, qu.nimo ſtatim inſtrõ emptio-
nis celebrato ſub die. xvi. Martij. 1571. dum ad
huc Orizariã foderet, Dominus Franciſcus Bot-
tazzarius Venditor die. vij. Aprilis. 1571. ſic ante
traditionem rei venditæ, aquæ ex cõſtructione
dicti aggeris vulgo nũcupati, Stupæ dicti Guer-
rerij, impeditæ, & ablatæ fuerũt, quod dignoſci
tur ex dicto teſtium actoris, videlicet primi in or
dine ſuper interrogatorijs. tertij in ordine ſuper
interrogatorijs. numero 58. in fin. quibus in
42 hoc † plena eſt adhibenda contra producentẽ
fides, etiam quod vnicus eſſet. Socin. Iun. conſil.
69. num. 11. vol. 1. Gabriel. com. concluſ. de teſt.
concluſ. prima. num. 14. Ceſal. conſil. 65. nu. 55.
& conſil. 82. num. 47. Idemque cõſtat per teſtes
reorum approbatos ab Actoribus deponentes
ſolitũ aggerem in flumine, ſeu cluſam factã fuiſ-
ſe per Bottazzarium, paulo ante venditionẽ, &
eodem tempore Bottazzarium cœpiſſe fodere,
quando aquæ fuerunt ablatæ. Vnde cum tem-
pore, quo adhuc fodiebat Orizariam, fuerunt ꝑ
Illuſtrem Dominum Tullum impeditæ, vt dicũt
tres teſtes Actorum, & tres Reorum, & quartus.
num. 23. ſequitur aquas poſt venditionem nun-
quàm Emptoribus fuiſſe traditas.

Secundo conceditur abſolutè id fieri potuiſ-
ſe ſtante cõuentione, & pacto. voluit enim aquę
ductum conſtructum ſuper terreno Equitis Fo-
lenghi, & illius poſſeſſionem, & conſeruationẽ
aggerum liberam pro aqua cõducenda ad infe-
riora eiuſdem loca, & ſi hoc conuentum fuit,
imputandum Bottazzario venditori, qui ad id
ſe aſtrinxit; quælibet enim pacta per Vendito-
rem apponi in venditione poſſunt, ac per eum
ſeruãda ſunt. l. pacta ſeruabo. ff. de pact. l. legem.
C. de pact. Soci. conſ. 75. in pri. vol. 4. quæ etiam
ad præiudicium creditorum ſubſiſtunt. Negus.
de pign. 4. part. num. 52. cum ſeq.

Tertio, minus obeſt, quod opponebatur em-
ptorem virtute cuiuſdam concordij initi inter
eum, & Illuſtrem Dominum Tullum, & conſor
tes obtinuiſſe aquas ꝓ dicta terra Bottazzariæ.

Reſpõdetur enim primo cõcordiũ, & ſnĩam
Senatus non ꝑſtare facultatẽ liberã extrahendi
aquã pro Orizarię Bottazzariæ irrigatione, nec
conſeruationẽ dicti aquæductus, ſe tñ ius ad li-
bitum extrahẽdi illas cõceditur Illuſtri Domino
Guerrerio, & conſortibus, nõ ergo iuxta ꝓmiſ-
ſa, & conuenta emptores liberã aquarum facul-
tatem obtinuerunt, maximè extrahẽdi illas ſine
aliorum impedimento per loca ſolita, vt tradit
Bart. in d. l. 2. in pri. ff. de act. empt.

Secundo, res eſt in ter alios acta, quæ Bottaz
zario nec ꝓdeſt, nec nocet, cuius iura in ſnĩa Se
natus ſunt reſeruata, & q̃ deducere, & oſtẽdere
dẽt, ne videatur alienũ vẽdidiſſe, Iaſ. in d. §. actio-
num. nu. 173. Inſti. de act. & cum in actis pñtis
cauſæ non ſint productæ dictę conuentiones, &
ſententia, partiq; decreta copia fundari ſuper il
lis nequit. Bart. in tract. ad reprim. verbo de pla-
no, ſequitur Natta in clemen. ſæpè. §. non ſic ta-
men de uerb. ſign. Hip. Sing. 81. Iaſ. in l. properã
dum. §. ſin autem. in fi. ff. de iud. Neuizan. con-
ſilio 37. numero 26.

Tertio, conſequuti ſunt Emptores aquas me-
dio trãſactionis, & ſnĩę Senatus ampliſſimi, ab Il
luſtri Dño Tullo, & alijs uti Dominis ueris, non
ſolum pro Bottazzaria, uerũ quoq; ꝓ cęteris Ori
zarijs, cũ grauaminibus tamen, pactis, forma, cõ
ditionibus, ac per diuerſa loca, ut in concordio

continetur. Ideo licet de euictione non agatur, quia res non obeſt, vti non euicta, agitur tamen exempto ad precium contra Venditores, per tex. in l. ſi vendideris, vbi Bal. appellat banc tacitam euictionem. ff. de euict. l. ſi ei. §. primo. ff. eod. Cumanus. conſilio. 33. in pri. Caballin. de euict. §. 5. num. 53. Quandoque enim puta ſi facta denunciatione omnino Venditor ſuccubuiſſet, emptor agnoſcit erga petentes rem ſibi venditam bonam fidem, & nihilominus de euictione agit, Imol. & Canon. in c. ſi Venditor, de empt. & vend. Afflict. deciſ. 49. nu. 3. vbi. amplè Vrſilus cæteros ex*communi allegat, & moder. Pariſ. ad Deci. conſil. 74. nume. primo. Et in propoſito noſtro uidetur caſus in l. Iulianus. §. ſi fundum. vbi Caſtr. Iaſ. & Salic. ff. de act. empt. nam ſi Titius mihi Sempronii fundum vendat, à quo Sempronio illum demnm acquiram, nihilominus Titius remanet ad tradendum obligatus, nec ſolum ad præcii reſtitutionem, ſed ad intereſſe, ſi non tradatur, vel ob id ego damnum patiar. Azo. de act. empt. verſic. item tenetur: licet enim Emptori quærere traditionem ab alia ſibi fieri rei alienæ ipſi venditæ, Iaſ. in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi ante. in fi. ff. de legat. primo. Neuizan. conſi. 37. in pri.

Nec quarto, vltimoque loco refragātur dicta teſtium actorum, ſuper quorum atteſtationibus vim fieri intelligo, dum probare contendunt, quòd Domini Emptores aquam promiſſam habuerunt, vel ſaltem habere potuerunt: pro reſponſione enim conſidero, in primis per alios teſtes Reorum, qui longè numero, & authoritate cæteris præſtant, conſtare nec aquam iuxta ſolitum potuiſſe baberi, nec colligi fructus aliquos, quibus in hoc magis credendum eſt, quàm paucioribus ad regulam. l. ob carnem. §. ſi teſtes. ff. de teſt. Gabriel. de teſte concluſ. 4. numero. 50. ſecundario reſpondeo teſtes contrarios multas pati exceptiones, quas ſigillatim recenſebo, vt facilior omnium reſolutio fiat.

Primus enim Pirinus nuncupatus non deponit de traditione aquarum, vel vſu poſt contractum, ſed tantum de extractione illarum ſub anno 1570. & per mēſes decemocto ante tempus ſuæ depoſitiones, igitur nihil probat. glo. in l. ob carnem. §. fi. ff. de teſt. Bart. in l. Celſus. ff. de vſucap. Innocent. in c. qualiter, & quando. il. 2. de accuſ. Crotus de teſtib. parte. 7. nume. 135. & 138. & Camp. regul. 228. cū. ſeq. & neceſſe eſt, vt de tempore deponat. Bal. in l. edicto. C. de edict. diui Adr. & in ca. bonę de elect. Port. conſilio 96. numero 40.

Secundo, licet dicat vidiſſe aquas extrahi è flumine Tartarelli, non tamen quantitatem exprimit, omniaq; circa poſſeſſionem Orizarię de auditu ab alijs deponit, vt modica iſti adhibeatur fides. ca. præterea. ca. frens. de teſtibus. l. in ſumma. ff. de aqua pluui. regulas ponunt Campeg. de teſt. 206. & ſe. & curt. concluſ. 31. 51. 68.

Tertio, ſibi ipſi contrariatur, dum. nu. 5. vult potuiſſe agētes emptorū habere aquas pro Orizaria Bottazzariæ, mō, & forma, vt extrahebat Venditor, & ex illis irrigare inferius. demū ait impedimentum, & aggerem in dicto flumine cōſtructum fuiſſe, quo diſcurſus aquarū impediebatur. ſubdit, ètiam ſi non in totū, in bona tamē parte emptores vti potuiſſe aquis, q̄ (vt ait) ſcappauano dal fiume: & inferius concludit grandē partem dictarum aquarum ad loca vicinorū diſcurriſſe. itaque manifeſtè ſibi contrariatur, & ſatis ſe innoluit, vt parum eidē tanq̄ cōtrario, vario, & obſcuro ſit credendum. Bar. in l. eos. ff. de Falſ. Ioan. And. in c. præterea. de teſtib. Alberi. tract. de teſtib. in 4. parte col. 4. poſt Bald. in l. de quibus. ff. de legibus.

Quarto, ait potuiſſe emptores habere aquas, ſi illas retinuſſent, qnod tamen mandato Principis prohibebatur, ut ſuperius deduxi, ideo culpa emptorum probata nō dicitur, cum Principi nō obedire nefas ſit, ſacrilegium cōmittat, ac morte moriatur qui non obedierit, cap. 14. regum. c. 2. de maior. & obed. Poteſt namque Princeps in iſtis fluminibus interdicere, ac prohibere vſum aquæ, & nauigationis. Cardin. conſ. 38. not. Bōſ. tit. de aquis, & flumin. in pri. num. 4.

Quinto, falſum deponit, affirmans emptores dictas aquas cōduxiſſe ad Orizariam inferiorē nemorum, tum quia cæteris omnib. cōtrarius exiſtit, & præcipuè vltimo teſti actorum, & aliorum rei conuenti ſuper prima parte examinatorum, tum quòd aquæ non potuerunt per dictū aque ductū poſt impedimentū deſcendere inferius ob recluſionē, & obturationē aquæductus, de qua in literis Domini Vicarijs in actis pagi. 20. ac rurſus p incíſionē aggerū dicti aq̄ductus ꝓbata p vltimū teſtē actores, ac cæteros reorū, videlicet, Primum, tertium, & quartū ſub ſigno literæ. B. vti ergo falſa deponenti non creditur. Arc. Abb. & Butr. in c. cum tu de teſtib. Bart. in l. de ætate. ff. de minor. glo. & Doctores in c. in noſtra de teſtib. cū vulg. not. in. l. eos. ff. de ſalſ.

Capio ſecundum teſtem Antonium, qui primo de poſſeſſione. traditione, vel vſu aquæ poſt cōtractū nihil concludit, vt ex illius depoſitione colligit: potuit ergo tradi, Orizaria fodi, & herbis mundari, non tamen vſus aquæ. l. non hoc. C. vnde legit.

Secundo, ait agētes Stoppę extraxiſſe aquam è flumine Tartarelli, prout Bottazzarius extrahebat, quā conduxerunt, vt vidit, inferius ad cōmodum Orizariæ nemorum, & quæ (vt credit) pro irriganda Bottazzaria ſufficiens erat: iſtius ergo de credulitate dictum minimè nocet Bald. in l. teſtium, vbi cæter. C. de teſtib. & in l. 1. ff. de ventr. inſpi. Butr. in cap. quotiens de teſtibus.

Tertio, ſe ipſum mendacem, & falſum conuincit. nam adducit rationem, quia & ipſe vti agens Brixelli dictis aquis eſt vſus pro irriganda illius Orizaria, quæ eſt ſuperior mil-

le paſſus altera emptorum nuncupata li Boſchi, ad quam tantũ deponit fuiſſe conductas aquas. vel ergo falſum eſt, quòd aquæ deſcenderint inferius, cum ipſe illis gaudere nequeat, vel quòd in loco Bottazzariæ illas non retinuerit, cuius aquæ reliquijs, vel ſcolaticijs (vt aiunt) ipſe Brixellus potuiſſet vti, nulla igitur fides huic eſt adhibenda. d. l. eos. ff. de falſ. cum ſimil.

Quarto, in eodem, ferè loco num. 12. in fi. deponit agentes Stoppæ ſine impedimẽto aliquo potuiſſe extrahere aquas ex Tartarelli flumine, ſtatimque ſubiungit in dicto flumine Tartarelli fuiſſe conſtructam cluſam, quę aquarum curſum impediebat, & propter quam aquæ ad loca aliorum vicinorum deſcenderunt, quomodo ergo hæc ſimul concordari, ſaluari, & intelligi debeant certè non video, pręcipue, quòd ſubiungat ſaltem in parte aquas deſcendiſſe non obſtante impedimento, ergo non integrè, vt ſuperius dixerat, nec omnes, ac ſine impedimento diſcurrerunt per loca ſolita, impoſſibile enim eſt hæc omnia concurrere, & ideo nequaquàm teſti credendum. Innocent. in c. præterea de teſtibus. Spec. tit. de teſt. ver. Item quod eſt varius, & ver. item quod aliquis.

Quinto audiuit à Iulio Sauina herbas Orizariæ, Bottazzariæ fuiſſe inciſas anno. 1571. per quoſdam Veronenſes, & alios, vtrunque tamen falſum eſt, quia nec id potuit audire à Sauina teſte, qui prima vice interrogatus declarat nihil fuiſſe perceptum ex dicta Orizaria Bottazzarij, arg. not. per Crau. conſi. 13. nu. 6. Rurſuſque certum ſit nihil ex illa vere extractum fuiſſe, nec aliquas herbas fuiſſe inciſas, vt cæteri teſtes reorum declarant.

Sexto, neſcit num ob defectum aquarum reditum Orizaria Bottazzarię nõ pręſtiterit, & credit, qđ ſi fuiſſet culturæ tradita, aliquid emptores percepiſſent; nil ergo concludit ob credulitatem, & incertitudinem depoſitionis. l. teſtium. C. de teſtibus. l. 2. §. idem labeo, vbi Bart. & gl. ff. aqua pluui. arcend. deponenti enim dubitatiuè non creditur. Craue. conſ. 6. nu. 123.

Septimo, deponit potuiſſe emptores habere aquas, non obſtante impedimento Illuſtris Domini Tulli, quæ multum vtilitatis attuliſſent, qđ veriſimile non eſt, minus poſſibile, nam ſi abſq; alia cluſa non poterat extrahi aqua, neque irrigari Bottazzaria, niſi per conſtructionem noui aggeris, vel cluſæ in dicto flumine, vt ſuperius deductum fuit, & teſtes omnes concludunt, maximè Ioannes, & Franciſcus ſuper ſecunda modula, quomodo ſi adeſt alia ſuperior, aquas pro maiori parte recludens, vt ipſimet teſtes admittunt, nec poteſt fieri aliqua cluſa ex Principis mandato, ſuperabundabit, vel colligi poterit tanta copia aquæ, quæ ſufficiat pro irrigatione Bottazzariæ, & certè ignoro quomodo iſtis teſtibus ſimilia minus vera, & poſſibilia deponentibus, credi valeat. l. 3. §. ſi teſtes. ff. de teſtib. l. nupturam, in fi. ff. de iur. dot. l. fi. ff. quod met. cau. quin potius contra eos ſuſpicio falſitatis adſit. Abb. in c. 42. veriſimile ad fin. de teſtibus. Pariſ. conſi. 83. num. 24. vol. 1. multa in ſimili per Crauet. conſi. 249. nu. 4. & 7. & conſil. 115. num. 12. conſi. 28. in prima.

Tertius teſtis Franciſcus nomine nihil ſcit de traditione, & poſſeſſione Orizariæ, & aquæ.

Secundo, credit Dominum Aloiſium potuiſſe habere aquas, vel in magna, vel in modica quantitate, ſic nihil certi concludit, vt ſupra.

Tertio, examinatus alibi pro reis ſuper interrogatorijs partis deponit, ſine obturatione fluminis non poſſe Bottazzariam irrigari ad placitum emptoris, licet adeſſet impedimentum ſuperius, & prohibitio Principis, & legis conſtruẽdi aliàs in flumine, ideo vti contrario non datur fides. l. qui varia. ff. de teſt. mod. in capit. per tuas de probatio. Crot. de teſt. maxima parte. nume. 143. & 164. præter quòd ex hac ſecunda depoſitione non videtur plenè ſcire factum, de quo primo loco depoſuerat, quòd teſtis dictum deſtruit Aret. conſi. 64. colum. 2. Crauet. conſil. 249. num. 4.

Quarto affirmat aquas diſcurriſſe ad Orizariam nemoris, poſt obturationem fluminis, quod nec eſt veriſimile, nec poſſibile, vt concluſum fuit, & credit, quòd emptores ſi dictas aquas cõduxiſſent, habuiſſent reditum multum, vel modicum, quibus verbis nihil certi concluditur, vt hæc incertitudo vitiet depoſitionem, prout petitio ſimilis in libello vitiaret Bald. in l. ſi in rem. ff. de rei vend. & in l. 2. ff. de duob. reis.

Blaſij vero quarti atteſtatio eoſdem ferè defectus patitur.

Primo dicit, herbas fuiſſe inciſas ex auditu Iulij Sauinæ, qui totum contrarium in ſua prima depoſitione firmat.

Secundo cęteris cõtrariatur, dum ait emptores collegiſſe aquas vicinorũ in quadam fouea, quæ itaque non venerunt ex flumine Tartarelli, vti alij concludunt. & ſubdit teſtis non potuiſſe amplius conducere aquas ad Orizariam nemorum, quia ipſe ex mandato Equitis Folenghi incidit dictæ foueæ aggeres, propter quod aquæ aliunde diſcurrerunt, & ſuper dicti Equitis Orizaria. hic ergo teſtis valde in fauorem reorum ſeruit, cum inciſionem aggeris deponat, quem tamen venditores conſeruare integrum tenebãtur, obturationem illius vidiſſe, vt aquæ inferius non deſcenderent, ac impedimentum fuiſſe poſitum in Tartarelli flumine, propter quod aquę iuxta ſolitum emiſſæ non ſunt inferius, cui teſti partis contrariæ, etiam unico, credi dixerunt Soc. iun. conſil. 69. nume. 15. uol. 1. & alij ſupra allegati.

Vt merito concludi oporteat, dictos emptores iuſticiam fouere.

Franciſcus Burſatus. I. C. Mantuanus.

PRO

PRO NOBILI DOMINO TIBERIO Cadamuſto ex Luzzaria.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum quomodo deducatur, tollatur, & renuntiatum credatur.

Hæres ſine beneficio, quando in eo ſibi præiudicet.

Diuiſio quando iudicat fideicommiſſi renuntiationem.

Aditio hæreditatis quibus demonſtretur, & cuius perſonæ in dubio credatur facta.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum odioſum eſt, nec præſumitur.*

2 *Subſtitutio, ſi ſine filijs, euaneſcit mortuo grauato cum filio.*

3 *Filij in conditione tantum poſiti, non cenſentur*
* *grauati, excommuni.* *

4 *Fideicommiſſum nõ inducit inter non vocatos.*

5 *Prohibitio alienandi non inducit fideicommiſſum ſimplex in caſum mortis, ſed alienationis tantum, cum cauſa adiecta prohibitionem va*
** *lidat, excommuniori.* **

6 *Cauſa etiam per verba diſpoſitiua ſubſequens prohibitionem alienandi ſimplicem, non inducit fideicommiſſum, niſi in caſum contrauen-*
** *tionis, excommuniori.* **

7 *Dictio, prædictos, eſt reſtrictiua ad nominatos.*

8 *Clauſula, vt ſupra, præcedentium repetitiua.*

9 *Fideicommiſſum reſtringitur ad formam inſtitutionis.*

10 *Ratio conſeruandi bona in ſuos, non inducit fideicommiſſum ſimplex, vbi reſtringitur ad nominatos.*

11 *Renuntiari poteſt fideicommiſſo.*

12 *Fideicommiſſum renuntiatum creditur, vbi partibus datur libera facultas alienandi, excom-*
* *muni.* *

13 *Fideicommiſſaria non competit aduerſus tertios poſſeſſores, ſed rei vendicatio, in qua neceſſè eſt probare, quòd bona erant in dominio teſtantis.*

14 *Hæres ſine beneficio inuentarij alienantis fideicommiſſum, non recuperat alienata, excom-*
* *muni.* *

15 *Hæreditatis aditio quibus actibus probetur.*

16 *Teſti vnico partis aduerſæ creditur.*

17 *Mors præcedit hæredem.*

18 *Filius poſſidens bona paterna, ſi uelit dicere ſe vti matris hæredem, cui ſunt hipothecata poſſediſſe, probet.*

19 *Hæreditatis immixtionem factam diuerſo iure, & titulo, probari poteſt.*

20 *Aditio hæreditatis in veritate nititur.*

21 *Euictione ſequuta contra authorem, pro conſeruatione indemnitatis agitur.*

CONSLIVM CXCV.

TRINITAS ADSIT.

Conſideratis uerbis teſtamẽti Domini Leonardi Philippæ, diſcuſſoque longo proceſſo actitato per Fabricinm, Baltaſſarem, Sebaſtianum, & Hieronymum filios quondam Domini Petri Franſciſci filij Domini Leonardi actores, & fratres in cauſa, contra Magnificum Dominum Lazarinum Borteſium, Dominum Carolum Scenicum, Dominum Claudium de Ferrarijs, & alios illorum authores, & litis conſortes, utique in gratiam Reorum iudicandum triplici de cauſa principaliter cenſeo.

Primo, quia nullum adſit fideicommiſſum.

Secundo, eo quòd non probauerint incumbentia agentis, & illis remiſſio paterna fideicommiſſi obſtet.

Tertio, quia Actores ſe hæredes patris alienantis fecerint, ſine beneficio inuentarij. Et diſſerendo circa ſingula, abſoluentur conuenti.

Primo, quia nullum fideicommiſſum in perſonis agentium adeſt, non enim ipſi ſunt uocati expreſsè, nec in prima ſubſtitutione, nec in prohibitione alienationis, ſed tantum fratres, nempe filij, & hæredes Teſtatoris ſunt inuicem ſubſtituti, unoque caſu ſolum uocati uidentur Actores, ſeu nepotes Teſtantis, ſi decederet inquàm ante mortem Teſtatoris unus ex hæredibus inſtitutis, qui non euenit, itaque ſi non ſunt Actores uocati, nec admitti ad fideicommiſſum
1 ualent, cum † fideicommiſſum odioſum ſit, onuſque afferat, nec præſumatur, extendaturuè. l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de uulg. & pup. l. fi. C. com. de fideicom. Dec. conſi. 336. in fin. Craue. conſi. 180. in fi. Soc. iun. conſi. 185. nume. 9. uol. 2. Aleiat. conſil. 483. in fin. cum mille ſimil. fit enim interpretatio fideicommiſſum non eſſe, Natta conſi. 200. in fin. Rim. iun. conſi. 80. nume. 11. & 12. & dixi aliàs ſæpè, Menoch. conſil. 85. nume. 50. Et quia, quatenus uocati, cum de-
2 ceſſerit pater cum filijs, † ſubſtitutio euanuit, Socin. iun. conſi. 75. nu. 26. uol. 3.

3 Secundo, ſunt tantum in † conditione poſiti, ibi, & ipſos fratres, ſeu eorum quemlibet quandocunque decedentes ſine filiis legitimis, & naturalibus maſculis, ad inuicem ſubſtituit, ſic

non

ſeu quãto minoris rem empturus fuiſſet Stoppa
(quod in idem ſecundum aliquos reſidet.l.inter
hæc verba, vbi Alci.ff.de verbo.ſignifi.) per actio
nem ciuilem quanto minoris emptorem reſarci
re, vel per exceptionem contra venditorem pre
cium petentem ſibi conſulere, quando rem nõ
ita qualificatam cum aquis, via, & fouea, nec in
* ſtatu quo ꝓmiſſa eſt, tradiderit.l.Iulianus in pri.
vbi Gloſ.Bart. Caſtr. & communiter * cæter.ff.
de edilit.edict.l.cum venderes. ff. de contra.em-
pt.l.domum. ff. de contr.empt.Bal. in.l.2.qõ. 2.
C.de reſcind.vend. Alciat.in l.qui vti. ff. de ver-
bo.ſignif.& communẽ diſtinctionem appellat
Ioan.Criſp.in termi.act.verbo. actio quantimi-
noris.nume.16.& 177.& quod agendo, & exci
piendo ſit emptori conſultum perpetuo, licet ab
initio rem ſimpliciter accepiſſet, ſi demũ in bo-
nitate promiſſa non tradatur, ponit amplè ex cõ
* muni.* Pariſ. conſil.78.volu.3.& dicunt Docto-
res, quod ſi emptor non fuiſſet empturus, vt in
caſu noſtro, & ſic nihil emiſſet, ſi vitium defectus
31 aquæ ſciuiſſet, ad id totum † hæc actio detur, vt
in propoſito not.Criſp.d.nume.177.poſt Iaſ.in
ſtit.de actio. & Salic.in d.l. Iulianus, quem citat
Neuiza.conſil.37.nume.5.& 7. Quinimmo cum
venditores haud ignorauerint, ſe nõ habere ius
retinendi dictum aggeren in flumine Tartarel-
li, ſeu ius ex illo extrahendi aquam pro irrigan-
dis terris venditis, vt fatentur in reſponſione ad
poſitiones car.43.& probatur ex ſentẽtia Magi-
ſtratus non ſolum dicta actione quantiminoris
eſſet empturus, ſunt obligati precium diminue-
re, & totum ſi nihilo emiſſet, ex doct.Iaſ.in l.ſi ſic
§.ſi mihi.num.22.ff.de leg.pri.ſed vlterius tenen
tur quanti intereſt, interfuitque emptoribus rẽ
non fuiſſet traditam ſicuti venditam, ac damnũ
pro irrigatione non ſequuta paſſum emptori-
bus reſarcire per d.l.Iulianus.vbi Caſtr. num. 3.
ſubdens ex illo text. num. 5. in vlt. notabili, &
Bart.numero 6.venditores dicta actione quanti
minoris teneri rurſus erga emptores, licet ven-
ditores vitium, vel rei venditę incõmodum, de
fectum, vel ſeruitutem ignoraſſent, cum aſſeuera
uerint in inſtrumento illam liberam, & cum cõ
modo aquarum tradere. Hæc enim aſſertio te-
32 meraria eſt, quæ venditori tantum † imputatur
Azo.in ſumma de act.empt.verſi.ſi autem igno-
rauit.Corn.conſil.2.in prin.vol.3.Caſtr. in l.Iu-
lianus ad fin.ff.de act.empt.& eo magis ſcienti-
bus ſe nõ poſſidere tantum, vt hic, qui ideo obli
gati ſunt, eſto quod emptor melius ſe non infor
mauerit.Caſtr.in l.quæro.ff.de act.empt.Alexã.
conſil.14.num.5.vol.5.agit enim emptor cõtra
venditorem, † vt res libera tradatur.l.ex prędiis.
l.ſi prædium.C.de euict.Aret.conſilio 105.Al-
ciat.in l.non tantum.ff.de verbo.ſignifi.Nec tra
dendo poſſeſſionem vacuam liberatur vẽditor,
niſi vt libera ab omni ſeruitute & incommodo
detur.Quando verbum libera, vt in præſenti, ad
ditum in venditione fuit, not.Bart.in l.2.§.1.ff.
de act.empt.Bal.in l.ſi plures. 2. & 3. colum.C.
de cond.inſert.Iaſ.inſtit.de act.§.actionum.nu.
mero 157.cum ſimil.per Bero.conſi.158.num.
15.20.& 22.volum.1.& Caballin.tract.de euict.
§.5.num.70.cum ſeq.Neuiza.conſil.37.num.2.
& ſequ.& 3.Ex quo igitur Bottazzarii ſciebant
res venditas ex eorum proprio iure nõ habere
aquam, nec uiam, & riuulos, quæ tamen omnia
promiſerunt libera emptoribus, teneri debent,
quanto minoris empturi fuiſſent Stoppæ dictã
Orizariam, vel ad nihilum, ſi nihilo dictas terras
emiſſent, per dicta ſuperius, & Negus. de pign.
5. parte princip. primo membro. numero 36.
34 circa quod damnum in litem † iuramento ſtari
oportet, etiam quod venditores nõ eſſent dolo-
ſi, per Caſtrenſ.in d.l.Iulianus.numero 3.ver ſic.
Interdum not.Plot.in l.ſi quando.numero 667.
C.vnde ui.

Quod vero Bottazzarii non tradiderint, nec
tradere potuerint ius, & facultatem liberam ex
trahendi aquas ex flumine, & illas conducendi
per riuulum conſtructum, iuxta Tartarellũ, qui-
nimmo ſuper vtroque emptores fuerint impe-
diti, demonſtratur.

Primo ex eorundem reſponſione ad poſitio
nes eorum pagi.43. dum fatentur ſciuiſſe non
habere ius nec auctoritatem retinendi aggerem
in flumine, ad effectum irrigandi terras, non er-
go tradiderunt hoc ius, ſeu facultatem liberam,
iuxta promiſſa, cum extractio fieri nequeat, niſi
mediante dicto aggere, vt omnes teſtes conclu
dũt, & nemo det, quod nõ habeat.l.nemo. ff. de
reg.iur.

Secundo, ex proteſtationibus trãſmiſsis Bot
tazzariis, tam circa extractionem aquæ, quã di-
ſcurſum illius, per dictum aquęductum, de qui-
bus in proceſſu pag.21. Quibus video tãtum re
ſponſum, quod non deficiat in ſuo ſalutari, & ta
men ipſe facultatem liberam extrahendi, trade-
re, cõſeruare, & manutenere tenebatur, vt docet
inſtrumentum, quod minimè factum fuit, nec
penè curatum, quod fieret: teneri ergo debet.l.
1.ff.de act.empt.

Tertio expreſſius manifeſtatum redditur ex
litteris Vicari Pauleti in actis.car.20. qui atteſta-
tur ad inſtantiã Eqtis Folẽghi, & Bottazzarii ob
turaſſe aq̃ductus, & riuulũ, de quo ĩ dicto inſtru-
mẽto, cõſtructũ ſup terreno Eqtis Folẽghi, & ꝓ
miſerat Bottazzarius manutenere illũ appertũ,
& ſine impedimento, vt aqua poſſit diſcurrere
ad partes inferiores, & Orizariam Emptorum
nominatam li Boſchi.

Quarto, demõſtrãt lis, capitula, & ſcripturæ Il
luſtris Dñi Tulli Guerrerii, & Dñi Gazini, de q̃b.
in actis ſcẽdi ꝓceſſus pag.46.& ſe ſine dicto ag
gere in flumine poſito, Orizarias nõ poſſe irriga
ri. quod rurſus cõcludunt teſtes reorũ ſup ſecun
da modula examinati, aquæductum illum non
poſſe ibidem retineri, nec tandem aquas libe-
rè ex dicto flumine extrahi, pro irriganda

Tertio, teſtes concludunt ipſos ſe conſtituiſ-
ſe patris hæredes, nec loquuntur de matre, ſic il
lorum probationi ſtandum eſt, cum includant
ſolutionem debitorum patris, non autem ma-
tris.

19 Quarto, licet immixtio, & poſſeſſio † hæredi-
tatis poſſit diuerſimodè fieri, & quandoque pro
betur per immiſcentes, ſe alio iure, & titulo,
quàm hæreditario poſſediſſe, Crauet. conſil. 33.
num. 11. cum ſeq. Corn. conſi. 14. volum. 5. Ve-
runtamen hoc in ſolutione æris alieni paterni
admitti nequit, cum hæc debita niſi vt hæredes
patris exolui debeant, nec poſſunt Actores alle-
gare, nec allegant id, ſe alio titulo, quàm pater-
no hæreditario egiſſe.

Quinto, computo dotis maternæ inito cum
valore bonorum hæreditatis patris, quia hære-
ditas tranſcendit vltra mille aureos, vt conclu-
dunt vltimi teſtes, negari minimè poteſt, quin
(conceſſo rurſus, quòd matris ſe feciſſent hære-
des) ſimiliter & patris bona poſſederint, & poſ-
ſidendo ſe illius hæredes fecerint, vt ſupra, cum
20 in † aditione hereditatis veritatis attendatur, &
pro illa parte, pro qua vnius hæres eſſe poteſt, pro
illa inducatur aditio, ita Dec. conſ. 14. per totū.
Omni itaque iure Actores tanquàm heredes pa
tris aduerſus alienationem patris venire ne-
queunt, & excludi à petitis debent. Qui cum
non poſſint obtinere, fruſtra diſſerendum eſt,
quòd in caſu victoriæ Domini de Cadamuſtis
comparentis in cauſa, ab illorum authoribus,
vt iuris eſt, indemnis conſeruari debeat, & vni-
ca ſententia, ſtante reſcripto, & iuribus dedu-
21 ctis, ac promiſſione de † euictione in forma, quæ
operatur, vt re euicta contra venditores agatur,
& conſeruatio indemnitatis obtineatur. leg. eui-
cta re. l. venditor. ff. de euict. Cabal. de euict. §. 5.
in pri. cum ſimul. Et ita in fauorem Rei iudica-
tum extitit anno. 1574.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO DOMINO MOYSE ET Fratribus de Piſanis hebræis.

ARGVMENTVM.

Hæbrei fœneratores quando teneantur pro pignoris miſſione vel deuaſtatione, & caſu.
Et quomodo pro culpa ipſorum obligati ſint. & de interitu rerum ſubpignoratarum: Oblatio quomodo fiat legitime.

SVMMARIVM.

1 *Hebræus mutuans ſub pignore gratia vtriuſque contrahentis non tenetur niſi de dolo & culpa leui.*
2 *Diligentiā in pignore adhibens, quā quis in propris adhibet, non tenetur de deterioratione.*
3 *Creditor pignus recuperant, tenetur probare de dolo vel culpa debitoris, ſi pretio oblato, illud eo modo quo erat, conſequi intelligit, ex communi.*
4 *Debitori ſufficit amiſſionem vel deteriorationem pignoris oſtendere, ex communi.*
5 *Culpa per allegantem eſt in ſpecie probanda.*
6 *Teſtibus contrarijs, non creditur.*
7 *Culpa leuis in omittendo & committendo, & leuiſſima quæ dicatur.*
8 *Fœnerator qui res pignoratas minus diligenter cuſtodit, dicitur in leui culpa.*
9 *Hæbreus circa pignora faciens quod diligens facit, & omittens quod diligentiſſimus feciſſet excuſatur.*
10 *Lumen velatum vel non velatum, deferens, iuxta ſolitum, excuſatur, licet ſequatur incendium.*
11 *Pignora reponens in locis conſuetis, non tenetur de caſu fortuito.*
12 *Actio non datur aliqua, non implenti prius ex eius parte.*
13 *Implementum non fit inchoato iudicio.*
14 *Mora operatur, vt is qui aliter tenebatur de leui, teneatur tantum de leuiſſima, ex communi.*
15 *Mora prima, maior vltima.*
16 *Periculum rei interitus, ad dominum rei ſpectat, non poſſeſſorem.*
17 *Dolus nec culpa præſumitur.*
18 *Culpa leuis ex dicto teſtis non infertur, niſi dicatur.*
19 *Leuiſſima culpa incurritur, ex optima diligentia non adhibita.*
20 *Teſtibus pluribus, creditur.*
21 *Teſtes à parte producti probant contra illam.*
22 *Creditur & hæbreus pignora non vt in arte periti cuſtodiunt.*
23 *Culpa ordinata ad caſum, nocet.*
24 *Hæbreus tantum de leui, pro pignore tenetur.*
25 *Creditor tenetur pro modica pignoris impenſa, non pro magna*
26 *Debitor pignus redimens, tenetur ad ſortem & vſuras ſi creditor non fuit in culpa.*
27 *Oblatio pecuniarum, quomodo legitime fiat, & num. ſeq.*
28 *Acceptatione oblatio reſoluitur.*
29 *Culpoſus non tenetur, niſi quatenus culpa extēditur, & pro dāno occurſo ex culpa immediate.*

CON-

CONSILIVM CXCVI.

TRINITAS ADSIT.

PRO Domini Moyſis numularij
victoria conſiderabantur.
Primo, qđ Hebræus fœnera
1 tor pecunias ſub † pignore mo
bilium mutuans, gratia vtriuſq;
videlicet ſuimet, & dantis pi-
nuš cõtrahit, nec tenetur niſi de dolo, culpaque
leui, minime autem de leuiſſima, ſi deperdita vel
deteriorata res pignori data reperiatur. §. fin. in-
ſtit. quibus mod. re contrah. obligat. l. ſicut cer-
to. §. nunc videndum. ff. commod. l. ſi cum ven-
deret. §. ſi. cum l. ſeq. ff. de pignor. actio. Neguſ.
de pignor. 3. mem. 7. partis. nume. 4. Abb. conſi.
82. in volum. 2. Marſil. Rubrica de fideiuſ. Bero.
conſi. 165. num. 18. volum. 1. Brun. de dimin. &
deterior. concluſ. 20. in terminis. Riminal. Sen.
conſi. 164. num. 18. Vnde cum ipſe Moyſes ean
dem diligentiam in aulęis ſuppignoratis, cuſto-
diendis adhibuerit, quam adhibuit in rebus pro
prijs; vel ſuæ vxoris ſericeis, & ſimilibus, quæ ſui
natura non ita de facili conſeruantur à corro-
2 ſione, & † deterioratione, vt concludunt teſtes,
eius nomine examinati, teneri nullo modo de-
bet, etiam quod dd. ſpectabilia aulæa poſtquàm
ſuppignorata fuerunt valde deteriora, ſint effe-
cta, per l. ea igitur, quæ ſequitur. l. ſi cum vende-
ret. ff. de pignor. argumento. not. per Cępol. con
ſil. crimi. 69. nume. 6. poſt Bar. nu. 30. & ſcriben-
tes in l. quod Nerua. ff. depoſit. Cagnol. in l. con-
tractus. num. 57. & nu. 62. cum ſeq. & ibi Igneu.
nu. 30. ff. de regul. iur. & Bald. conſi. 404. volu. 2.
3 Secundo, † Dominus vel debitor pignori rē
creditori tradens, tenetur probare dolum vel
culpam creditoris, dum pretio oblato conſequi
pignus eo modo quo traditum fuit, intelligit,
vel impedire repetitionem debiti per doli exce
4 ptionem. Creditori † enim ſufficit perditionem
vel deteriorationem oſtendere, Cyn. in l. credi-
tor. C. de pignor. act. in propoſito Capella. To-
loſan. deciſ. 345. in fi. igno. vbi ſupra. numer. 31.
ex * communi Ant. Gomez. var. reſolu. tom. 2.
cap. 3. num. 22. in fin. & ibi apoſtil. Soarez, qui
5 enim ſe fundat † in culpa agendo vel excipien-
do, illam certam, & limitatam probare neceſſe
habet, & quo genere facti ſit à conuento com-
miſſa, alioquin ſuccumbit, Bartol. in conſil. 93.
incip. Commune Lignani. quem ſequitur Alex.
conſi. 100. num. 3. volum. 1. Bald. conſi. 441. vo-
lum. 1. Rui. conſi. num. 7. & 8. volum. 5. Rui. con
ſil. 92. nume. 8. & conſi. 12. num. 1. volum. 5. Sil-
uan. conſi. 46. num. 6. volum. 1. Emilian. conſil.
37. num. 6. & ſeq. Riminal. Iun. conſi. 52. nume.
128. & 150. & conſi. 48. num. 52. & 53. Hic vero
nullibi apparet, culpam aliquam ſaltem ordina-
riam ad cauſam interitus vel deteriorationis au-
lęorum interueniſſe nomine dicti hebræi, ſeu
dolum fuiſſe commiſſum vel moram in reſtituē
do, ergo abſolui debet, vt dicebat multũ in pro
poſito Corne. vidend. conſil. 108. nu. 6. 12. &
ſeq. volu. 1. Teſtes namque Domini actoris nul
lum verbum de culpa hebræi proferunt, quin ſe
ptimus in ordine ad fauorem ipſius deponit.
Cæteri vero nihil concludant contra eum, exce
ptis primo, & ſecundo in ordine, quibus tamen
præter quod tractāt de commodo proprio, ma
6 nifeſte & directe contrariantibus † non ſolum ſi
bi ipſiſmet, ſed inuicem quoque inter ſe, vt ex
illorum lectura dignoſcitur, nulla prorſus habe
bitur fides. l. eos. vbi Bart. ff. de falſ. Butr. in ca.
cum tu. de teſt. Alex. in l. inter ſtipulantem. §. ſi
ſticum. ff. de verbo. obligatio. Crot. de teſt. par.
7. num. 145. & ſeq. Campeg. eodem tract. regul.
334. & 382.
7 Tertio, † leuis culpa in omittendo dicitur im-
prudenter, & ſine propoſito omittere, quod
quiſque diligens faceret. d. l. ſi cum venderet.
Declarat Bartol. d. l. quod Nerua. ample Bened.
Capra regul. 78. numer. 22. & ſeq. ac in omit-
tendo facere quod quiſque diligens omiſiſſet.
8 exemplum † in fœneratore, qui res pignoratas
minus diligenter excuſſit à tineis, vel corroſio-
ne, quę fit per mures. Salicet. in d. l. quod nerua,
& in l. item quęritur, §. ſi fullo. ff. locat. vbi Bald.
Iaſ. in l. 1. num. 13. qui ſatis cogant. Abb. in c. 1.
extra commod. Marquard. de iudæis. ca. 11. nu.
17. Riminal. d. conſi. 164 num. 18. leuiſſima ve-
ro ſeu leuior culpa, pro quibus minime tenetur
fœnerator, eſt imprudenter, & ſine propoſito
omittere, quod diligentiſſimus quiſque vel dili-
gentior facturus fuiſſet, licet diligens id facere
omiſiſſet, l. in rebus. in pri. ff. commod. l. ſi mer-
ces, §. pen. ff. locat. exempla adducit Salic. vbi ſu
pra, & Gul. mainer. nume. 42. 45. & ſeq. poſt De
ci. & Cagnol. ibidem. in l. contractus. ff. de regu.
iur. Menoch. de arbitr. iud. libr. 2. cent. 4. cauſ.
390. nume. 6. 9. & ſeq. At in præſenti probatum
eſt, per fœneratores, qui artem exercuerunt an-
nis. 17. d. Aulęa deaurata, ac verſicolore pictura
ta, cum ſub pignorantur, cuſtodiri in loco non
humido, non tamen parietibus extendi, nec vn-
quàm amoueri e dicto loco, ſeu ſuper illis onus
imponi, vt concludunt omnes ferè teſtes, ac. 8.
teſtis ex parte dd. de Valentis examinatus, igi-
tur ſi. d. Moiſes creditor fecit, quòd alij fœnera-
tores diligentes facere ſoliti ſunt, & quod in ſi-
milibus quilibet facit, quinimo, & quod fecit
dominus proprius aulęorum, qui illa complici-
ta ſine cartis, quæ etiam ſuperſtabant in maſſa,
retinebat in domo illorum de Cauallis, quando
fuerunt tradita, & oſtenſa hebræis, vt innuunt
illius teſtes, non eſt, quod damnum aliquod Do
mino rerum reſarcire teneatur. Corne. d. conſi.
108. num. 12. uolum. 1. ille enim à tineis, muri-
bus, & ſimili deterioratione, quę leuem culpam
& negligentiam pręſtant, reſeruauit; propterea
à dicta pœna prorſus, & omni damno excuſabi
tur;

tur, & licet potuiſſet illa cuſtodire, & reponere
ad ſtantia, vel vt aiunt in cortello, pro vt conclu
dunt non nulli teſtes, hoc non obeſt, cum id fe-
ciſſet quilibet diligentiſſimus in arte expers, ad
9 quod fœnerator † minime obligatur, cum ſatis
ei ſit, ſolitam conſuetam & ordinariam cætero-
rum fœneratorum diligentiam, & cuſtodiam,
præbere, & aulæa retinere ſuper ſtantia, vel vt
aiunt, in maſſa, dummodo non ſuper adijciatur
onus vel pondus, nec a tineis, muribus ue corro-
dantur. vnde ſi fecit quod diligens faceret, &
omiſit quod feciſſet diligentiſſimus, excuſatur.
Siluan. d. conſi. 46. in fi. & in propoſito deferen-
10 tis † lumen lanternam vulgo nuncupatam, vela-
tum vel non velatum in ſtabulo, reſpondebat
Alex. conſi. 86. volum. 6. Bald. conſil. 41. nume. 2.
vol. 1. Cępol. conſi. 70. ſeruit. Menoch. de arbitr.
iud. Cent. 3. caſu. 302. num. 6. & conſi. 54. nume.
4. & ſeq. formaliter, quod reponens pignora in
11 locis conſuetis per alios, non † teneatur de ca-
ſu fortuito, ſeu furta ſuper illis occurſu, tradide-
runt, & late conſuluerunt Grat. Riminal. viſita-
rinus, Piparotus, Iaſ. Soc. & Guald. inter conſil.
Grat. conſ. 94. 95. 96. & ſeq. ad conſi. 100. uol. 2.

Quarto, dominus pignoris, iuxta tempus an-
ni in conuentione præfixum non teluit dicta
Aulæa, & minus quando pluries nomine d. fœ-
neratoris admonitus fuit, vt illa redimeret, vel
intereſſe ſolueret, qui promiſit quanto citius ſe
id adimpleturum, vt deponunt teſtes, ideo cum
nec aulæa, ſeu pignus redemerit debito tempo-
re, nec poſt, minuſque unquàm intereſſe exolue
rit ad pœnam, vel ad aliquod damnum ſeu ad
pretium contra hebręum agere minime poteſt
cum non adimplenti prius integre ex eius par-
12 te, non impleatur, nec aliqua † actio aduerſus al-
terum contrahentem competat. l. Iulianus. §. of-
ferre. ff. de act. empt. l. ſi. per empt. vbi omnes. ff.
eod. tit. l. cum proponas. C. de pact. Grat. conſil.
52. in pri. vol. 1. multa Crauet. conſi. 151. nume.
13 10. & 192. nu. 15. Subdens † impleri non poſſe
per agentem inchoato iudicio, multa Plot. in l.
ſi quando. num. 166. C. Vnde vi. Vrſil. in annot.
ad afflict. dec. 220. num. 3. & decis. 249. Neuiz.
ample conſi. 50. num. 9. & interminis de debito
re, qui non agit contra creditorem pro re dete-
riorata, ſi debitor non adimpleuerit pro parte
ſua, Corn. d. conſi. 108. num. 12. volu. 1.

Quinto loco ex hoc infero, quod cum fuerit
extraiudicialiter facta aulæorum oblatio, Domi
no Valentino, & requiſitus ad pignus redimen-
dum, hebręus qui alias ex natura pignoris tene-
14 batur de leui, nunc poſt † moram debitoris te-
neatur tantum de lata culpa, & dolo, ex tex. cum
* gl. Alex. & cæter. ſcribentibus communiter * in
l. ſi mora. in pri. Bartol. in l. accepta, in ſecunda
quæſt. C. de uſur. Neguſ. de pigno. 3. membr. 5.
15 partis num. 151. Addoque quod hęc prior † mo
ra actoris in non redimendo maior fuit, quam
mora vltima hebræi rei in negligendo, Bald. in
l. ſi ambo. ff. de compen. Deci. in l. 2. num. 32. C.
de edendo, quæ maior minori culpæ etiam vlti
mæ prępondęrat, l. ſi obſtetrix. ff. ad l. aquil. not.
in c. plerunque de reſcrip. Alex. conſil. 58. in fi
volum. 4. nonnulla Neuiz. conſil. 42. nume. 17.
& ſequen.

16 Sexto, nota iuris regula eſt, † periculum inte-
ritus ad dominum rei ſpectare, non autem ad de
tentorem, vel poſſeſſorum rei, not. in l. quæ for-
tuitus. C. de pign. act. l. creditor. ff. eod. titul. in l.
quod te ff. ſi cer. petat. & in l. ſi ex legati cauſa. ff.
de verbo. obligatio. Vnde cum conſtet de pigno
ris deterioratione, clarum eſt, illam ad domi-
num rei ſpectare, fundatamque eſſe intentio-
nem hebræi in regula iuris communis. Et licet
quis de interitu teneatur propter culpam, atta-
men alleganti dolum vel culpam, ut quis pro ea
teneatur contra dictam iuris regulam incumbit
17 onus probandi, dum nec dolus † nec culpa præ-
ſumatur. l. quotiens. §. qui dolo. ff. de proba. no.
Bart. Caſtr. & cæter. in l. ſi qui ex argentarijs. §.
pręt or. ff. de eden. Corn. conſi. 328. volum. 4. Ri-
mi. Iun. conſi. 1. num. 40. & ſeq. & conſil. 52. nu.
128. & 150. & fortius vbi ſumus in actu & caſu
deteriorationis ſimilis aulęorum, & pelliũ, diſ-
ſimili ab illis, qui de facili non contingunt ſine
culpa & fraude, vt in furto, rapina, incendio, &
ſeruorum fuga, vt declarat Bartol. pri. capite di-
ſtinctionis, in d. §. prætor. & ibi Caſtr. clarius ſe-
quitur, Siluan. d. conſi. 46. num. 8. & minus quis
præſumitur in dubio negligens, ſed diligens ac
conſideratus. Abb. conſil. 41. col. 3. Alex. conſil.
45. uolu. 1. Craue. conſi. 77. nu. 11.

Ex quibus procul dubio ius hębrei funda-
tum arbitror. Quibus minime obſtabunt non-
nulla, quę ex aduerſo deduci poſſent.

Primo, quod tenetur de culpa hæbreus, quia
cuſtos pignorum efficitur, & tres teſtes conclu-
dant ob culpam hebræi aulæa deuaſtata.

Etenim primo, reſpondetur teſtes non con-
cludere, quod ex culpa lata vel leui damnum
euenerit, ſed dicunt ſimpliciter, quia non fue-
runt cuſtodia, & hoc intelligi poteſt, vt quiſque
18 diligentiſſimus † feciſſet, ſic ex leuiſſima culpa,
non mirum ſi pro illa hebræus abſoluetur, vt in
propoſito teſtium ſimilium reſpõdebat Corn.
d. conſi. 108. num. 9. uol. 1.

Secundo, teſtes Veneti deponunt de cuſto-
dia optima, ſic diligentiſſima, in ſuperlatiuo gra
du, vd not. in d. l. quod Nerua. Grat. conſi. 46. nu.
38. volum. 2. ex qua aulæa pellita conſeruantur,
nempe ſi appendantur parietibus, & cum pan-
no, & dolco defricentur ſemel, ſeu complici-
te reponantur ſeparatim ad ſtantia, non autem
una pars ſuper alteram, quod ait geminata vice
teſtis 12. ſuper interrogatorijs per hæc uerba, ſi
conſeruano & cuſtodiſcano ottimamente. ad
quam cuſtodiam optimam non obligatur he-
bræus, nec creditor, ſed ad bonam uel diligen-
19 tem tantum, cum † de leuiſſima non teneatur
quæ

quæ incurritur, ex hac cuſtodia non ita optime adhibita l.diuus. ff. de offic. præſid.Salicet.poſt Bartol.in d.l.quod Nerua, & Mainer ,poſt Cagnol.in l.contractus.numer.44. ff. de regul. iur. cum ſimil.

Tertio, ijdemmet teſtes,non concludunt,culpam ſeu malam cuſtodiam vel deteriora ex hoc ſolo, quod fuerunt poſita aulæa aceruatim vel in vnam miſſam : ſed addunt, quod ſic ſteterunt longo tempore, vt teſtis 12.& 13.ſuper interrogatorijs,ac rurſus ex culpa,& imperitia eorum , qui aulęa diſplicuerunt, ut concludunt omnes, & in ſpecie nume.12.& 13.ſuper interrogatorijs, inter quos tamen aderat alter electus,à dominis de Valentis, qui illas aperiri ſeu diſplicati inſtanter curarũt, vt in actis apparet. quod affirmat.9.teſtis. Vnde non debet ex iſtis cauſis, quia diu ita aceruatim ſteterint aulæa in maſſa, ſeu imperitia eorum , qui illa diſplicuerũt,aliquid culpæ ſeu male cuſtodie hebræo adſcribi;ſed actores,qui in cauſa fuit,vt diu ita ſeruerentur,& tam imprudenter, male ac inexperte aperirentur : damnum enim dediſſe videtur qui cauſam damni dedit ex regul.dammum,de reg. iur. in. 6.not.in d.l.quod Nerua & l.contractus.ff.de reg.iur.

Quarto,apparet ex alijs teſtibus hebræũ fuiſſe cuſtodem diligentem circa aulęa, & feciſſe ꝓ vt quiſque alius fœnerator,& pater familias feciſſet, illa à corroſione,humiditate,muribus,tineis,ac oneris ſuperimpoſitione conſeruando: quinimo, & pro vt fecerunt domini proprij de Valentis,qui illa nec cum cartis,nec appenſa ad ſtantia vt aiunt in cortello oſtenderunt,& tradiderunt,hebræo, ſed aceruatim in maſſa, ac ſine cartis,& oleo,pro ut teſtes de Valentis inferunt dum concludunt dixiſſe hebræum erga dominum Valentinum, non contradicentem, ſe illa pro vt recepit, retinuiſſe & cuſtodis.nec itaque de leui tenebitur, cum probata diligentia omnis tollatur culpa, l.ſi vendita. ff. de pericul. & commod.rei vendit. Cępol.d.conſil.69.num.4. credendumque magis ſit hac in parte quinque
20 † teſtibus de diligentia ſolita hebræi deponẽtibus, quàm cæteris tribus ſuper damno ob non cuſtodiam occurſo, ſimpliciter atteſtantib. l. ob carnem. §.ſi teſtes.& ibi glo.ff.de teſtibus.gl. in c.in noſtram de teſtibus per cap.licet cauſas. vbi Abb.& cæter.de probatio.gloſſ.in c.ſi teſtes 4.quæſt.3.maxime, cum illi tres non deponant directo contra probationem cæterorum,ſed aliquid per diuerſum,quinimo,& ipſi cum cæteris reſpectu leuiſſimæ culpę, & de exactiſſima cuſtodia compati valeant,pro ut in ſimili de teſtibus ab eadem parte examinatis dicebat Alex.conſ. 64.num.7.& 10.& ſequen.volum ſecundo.Abba.in capit. cum tu. nume. quarto. de teſtibus.
21 Nec obeſt, quod iſti tres † teſtes Veneti ſint ab hebręo producti, qui contra ipſum plene probant Socin. iun. conſi. 69. num. 12. volum.primo.quando & credatur ipſis,in eo, quod deponant,ſed iuxta mentem, verba & illorum rationem redditam, quę ex præcedentibus minime intentioni hebręi repugnant.

Quinto deponunr teſtes Veneti, vti in arte periti, ac artifices uidiſſe deaurata aulęa illo modo Venetijs conſeruari, efficique deteriora, non adhibita cuſtodia enarrata per eos;Verum Hebręus non aſſumpſit cuſtodiam vti artifex, vel peritus in arte, at tantum vti creditor & fœnerator,ideo damnum,quod ex illa ſolita artificum cuſtodia neglecta per hebræum minime re
22 farcietur, cum † non tãquàm artifex,ſed vti merus creditor,pignus cuſtodiendum ſuſcepit, ex doctrina Caſtr.poſt glo & Angel.in l.ſi merces §.qui collumnam. ff. locat. dicentes conductorem veſtium, & bonorum, quę de facili vaſtantur, & coinquinantur, non teneri niſi de culpa graui, & leui,niſi tanquàm artifex & peritus.d. bona conduxerit,quod ſequitur Cagnol.in d.l. contractus,numer.59.vbi Igne,numer.34.ff.de regul.iur.

Sexto affirmant teſtes,ſtatim quod à parietibus refixerunt aulæa debebant reponere illa ſeparatim vtſupra, vel ea defricare cum panis & oleo,ne deteriora efficerentur, hoc minime per dictos de Valentis obſeruatum fuit: quinimo. complicite,ſimpliciter, & in maſſa poſſita fuere
23 in domo illorum de Cauallis,itaque † prior culpa dominorum ad caſum deteriorationis ordinata, nocere & attendi debet, Bart.& *alij* in l. 2.§.ſi nõ propr.ff. ſi quis caut. & in c.plerumq; de reſcript.not.in l.quod te.ff.ſi cert.per Pariſ. conſi. 123.in pri.uolum.1.nec ſolum prior, ſed quoque maior, quia in faciẽdo & ultima,*ſi quę* adeſt hebræi in negligendo fecit,ut ſic, *hæc vlti*ma mora non attendat, ſed prima tantum, per. Neuiz.d.conſi.42.nu.17.& ſeq.

Tollitur & ſecundum, quod dolus & culpa præſumatur omittẽdo facere quod debebat,& faciendo quod non debebat, Salic.in l.ſi nulla. numer. ſeptimo. C.de pign.act. Bald. conſilio. 395.numer.quarto.uolum. ſecundo.namque illud procedit, vbi faceret uel omitteret, quod alij diligentes in caſu ſimili feciſſent, non quod diligentiſſimi & in arte periti, vtſupra dicebam in tertia ratione,præterea Bald.in d.conſi.loquitur,ubi ex pacto quis tenebatur, etiam ob leuiſſimam culpam, quia tunc ad pœnam aſtringitur, quod ceſſat in propoſito, cum ex leui tan-
24 tum teneatur † hebræus, per Bald. in conſilio. 404.uolum.ſecundo. Cagnol.& cęter.ubi ſupra poſt Marq. de iud.parte prima.capitu.12.num. 17.& 18.& Marſ.in Rubrica de fideiuſ.nu.199. quæ leuis ex diligentia adhiberi ſolita per alios fœneratores ſublata fuit.

Minus repugnat, quod tertio loco affirmare
25 poſſet creditorem † teneri ad modicam impenſam pro pignoris conſeruatione, pro grandi vero id notificare debitori, Caſ.in l.ſi ſeruus.ff.de

Digitized by Google

pign.actio. Neguſ. de pign. 3.membr. 7. partis. num.4. nam reſpondeo.

Primo, quod impenſa ad hoc requiſita, vt per famulos menſæ fœneratitiæ conſeruarentur aulæa à muribus, tineis & corroſione facta per hebræum fuit.& ſic ſatis factum legi.

Secundo dicitur quatenus intelligi poſſet de oleo & cartis interponendis pro illorum conſeruatione, ſeu de expenſa occaſione illorum facienda, non conuenire caſui Caſtr. Barto. & Neguſ.quando ipſi loquantur de impenſa prima circa pignus facienda, dum res penes creditorem exiſtit, vt aiunt Caſtr. Neguſ. Bartol. & alij per eum allegati. hæc vero expenſa, reſpectu olei & cartarum fiat in traductione de loco ad locum,ſeu dum parietibus domini appenſæ ſunt, vnde de vna ad aliam non eſt inferendum, cum onus priorum ad creditorem pro tempore, quo per eum cuſtoditur pignus, ſpectet, cęteræ vero ad debitorem, igitur, cum nec traditę, nec oſtenſæ fuerint cum cartis ſeu cum oleo defrictæ, damnum.d.de cauſa occurſum, ad dominum ei, non autem detentorem ſpectare ex iuris regula arbitror.

Tertio teſtes concludunt cartarum interpoſitionem non eſſe neceſſariam pro conſeruatione, nec id ſeruari, niſi vbi de vna ciuitate ad aliam aulæa recentia conducuntur, vt inquiunt Piſani teſtes, ſi non eſt neceſſaria, at fortaſſe vtilis, non tenetur pro illis creditor, in pignore conuentionali, nec de dolo, vel culpa arguitur, vt egregiè declarat Caſtr. in l. ſi ſeruus. numer.quintò.ff.de pigno. actio. Neguſ. d. tertio membr. 7. partis. numer. quarto. Natta conſil.526. numer. 14. Addoque, quod d.cuſtodia reſpectu olei, ſeu quod aulæa appenſa muris remaneant, videtur ferè localis in Ciuitate Venetiarum, cum id teſtes in rationis redditione affirment, nec abnegent in vno loco adhiberi maiorem diligentiam, quàm in altero, ſic de conſueto vnius loci ad alium, non eſt inferendum.l.ſecunda.§. ſi quis hoc interdicto. vbi Bartol. ff. de iti. actuque priuato, & præcipue cum alijs modis conſeruentur. Sufficitque hebræo, quod dicta aulæa non ſint corroſa, dirupta, facta, nec deteriorata ex humiditate reddita conſumptaue, ad quod fœneratores teneri ſolent, ſi ſolitam diligentiam non adhibeant, per Docto. Bald. Salic. Iaſ. d. Marquar.vbi ſupra. Et inquit teſtis.9.actoris ſuper interrogatoris, cui in hoc creditur per Rom. d. conſil. 104. hebræum non eſſe obligatum. d.aulæa ſuppignorata aperire, vel parietibus extendere, vt ſi non fecit id quod minime tenebatur, nulla ei culpa imputetur d.l. quod Nerua. ff.depoſ.

Poſtremo circa reconuentionem d. Moyſis hebræi conſidero, quod ſi culpa ſibi aſcribi nequit, adhuc Dominus Valentinus ſortem, & vſuras, iuxta conuenta ſoluere tenetur, dum

26 pignus†redimere intendit.l.ſi rem.§.omnis.vbi Bartol.leg. pecuniam.ff.de pign.act.gloſ. in §. ſi. inſt. quibus mod. re contr.obligat. l. quàm diu.

27 C.de diſtr.pignorum. Nec † oblatio pecuniarum dictorum aulæorum facta domi creditoris refragatur.

Primo quia poſt tẽpus anni emiſſa fuit, ſic tempore incongruo.l.ſi ſoluturus. vbi Bartol. ff. de ſolut.

Secundo, ſit poſt litem conteſtatam, & ſcriptum iam productum, & à parte recognitum, ideo cum obſignatione & depoſitione pecuniarum fieri debebat ad no.per Bartol. in l.ſed & ſi alia.ff.de conſt.pecun.& cum l. interdum.§. fin. ad fi.ff.de verb.obliga.

Tertio, eſt ſub conditione, quatenus reddantur in eo ſtatu, quo traditæ fuerunt, ſic ſub conditione extrinſeca, quæ nec culpam leuiſſimam excludit, ad quam tamen non tenetur de iure creditor, vt ſupra, obligationemque nullam reddit. Curt. conſil. 39. colum. 3. poſt Neguſ. eod. loco de pign.5.part.3. membr. nume.115.

Quarto Domi. Moyſes contenta in oblatione fauorabilia admiſit,& oblationem pecuniarum & intereſſe non recuſauit, ſed acceptauit, quam milies procurauerat, qua de re non poterant amplius aſportari, ſed eidem relaxari, cum

28 per † acceptationem, oblatio reſoluatur Bartol. in l.creditor. in fin. ff.de diſtract.pigno.etiam ſi creditor taceat, dummodo aliquo modo conſtet de non recuſatione, Bar.in l.prætor.§.ſi quis paratus. in fine. ff. de noui operis. Neguſ.d.3. mem.nu. 166.

Quinto, oblatio non fuit facta pro integro debito damnorum & intereſſe, quod certum erat in ratione. dd. 15. pro centum, & excedebat centum aureos oblatos in actis, vt notum eſt. Rurſus non obtulerunt aduerſarij expenſas litis iam ceptæ contra eum, prout opportuerat, propterea nullum parere potuit effectum.l. quidam æſtimauerunt, vbi omnes. ff. ſi cert. petat.Bartol. in l. ſed ſi alia. ff. de conſtitut. pecun. Bald.in leg.acceptam in 6. oppoſ. & 18. quæſt. C. de Vſur. Neguſ. in ſæpe citato loco numer. 127.cum ſequen.ſublata itaque oblatione, remanet ius ſaluum hebræo conſequendi ſibi pro miſſa, eo quod nec ex culpa lata, nec leui d. Aulæa fuerint effecta deteriora, ſed pro vt ſupra, caſu conſumpta. Et ex his in fauorem Moyſis pronuntiandum cenſeo, qui quatenus in aliqua culpa foret, non teneretur niſi pro deterioratione ſequuta, ex eo quod ſimul fuerint appenſa, & annexa, ſic ad expenſam readaptandi illa modo, quo prius erant, ante ſubpignorationem ſequutam, ſecus verò ad damnum occurſum eo, quod longo tempore ibi remanſerint, ſeu ex apertura illorum fuerint dirupta,

29 & deteriorata valde, † cum culpoſus, non teneatur niſi quatenus ſe culpa extendat. ca. 2. de conſtitutio. l. ſancimus. C. de pœn. not. in l. quod Nerua. ff. depoſi. & pro damno occurſo, ex culpa immediatè ſic ex annexatione ſimplici, non autem pro occurſo mediate ex d. culpa puta, ex corroſione & diſplicatione aulæorum, per doctr. Abba. in capit. quia diuerſitatem. in fin. de conceſſ. præb. quam ſequitur Felyn. in capitul. cum inter. numer. 20. de except. Quæ omnia ſubijciunt ſemper intergritati, & doctrinę iudicare debentis, Cuius tandem opera ſuper hac lite tranſactum fuit & in commodum hebræorum, uti ius fouentium.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

HEBRAEORVM, PISANI AVLAEA.

ARGVMENTVM.

In cauſa precedentis Conſilij Motiui diſſolutio.

Pignora cuius periculo creditoris debitoriſue pereant.

Culpæ latæ leuis & leuiſſima materia, tractatur.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio in præſentia partis plene probat.*

2 *Lata culpa arguitur ex nimia negligentia.*

3 *Solitum omittens in lata dicitur culpa.*

4 *Negligentia magna, dicitur dolus.*

5 *Confeſſio releuat ab onere probandi.*

6 *Leuis culpa, eſt deuiatio incircumſpecta ab his, quæ communiter obſeruantur, & diligentes faciunt, vt nu. 8.*

7 *Cuſtodia debet fieri iuxta neceſſitatem.*

8 *Culpa rei caſum præcedens, facit creditorem de caſu teneri & num. 24. 25.*

9 *Culpa leuiſſima procedens à facto, latæ æquiparatur.*

10 *Cuſtodiam promittens, tenetur, de leuisſima.*

11 *Teſtes in principali eſſe concordes ſufficit.*

12 *Teſti vnico contra producentem, creditur.*

13 *Interitus ad dominum ſpectat.*

14 *Diligens quilibet præſumitur.*

15 *Caſus, quando ſit probandus per creditorem, vt non teneatur de culpa.*

16 *Pignus vbi perit abſque culpa vel dolo creditoris damno debitoris perit.*

17 *Teſtes varij non probant.*

18 *Fœnerator non tenetur de leui culpa.*

19 *Confeſſio debet eſſe certa & concludens.*

20 *Pignora non tenetur creditor videre ſemper, & reponendo in loco, conſueto excuſatur.*

21 *Probare certo debet dolus vel culpa ab allegante, vbi probatur diligentia cuſtodientis.*

22 *Confeſſio ita interpretatur, ne cætris contrarietur.*

23 *Creditor ad cuſtodiam, quam rei natura expoſcit, tenetur.*

24 *Cuſtos ratione officij tenetur de culpa, non probato caſu.*

25 *Caſus debet eſſe principaliter ordinatus ad culpam, vt quis de eo teneatur.*

26 *Culpa venit quæ ex natura contractus punitur.*

27 *Culpa in dubio non præſumitur.*

28 *Culpa cum culpa compenſatur, & maior minori præponderat.*

29 *Teſtes deponentes de culpa, in dubio de leuiſsima intelliguntur.*

30 *Probatio diligentiæ viri, illa à leui culpa excuſat.*

31 *Culpa leuiſsima rei, nec in faciendo venit in contractu pignoris.*

32 *Culpa maior in faciendo, quàm omittendo.*

33 *Contrarijs teſtibus, non creditur.*

34 * *Teſti falſò circa generalia non creditur, excommuni.**

35 *Teſtium dicta à ratione regulantur.*

36 *Culpa in dubio de leui non leuiſsima intelligitur.*

37 *Interitus ad dominum ſpectat, cum caſus contra culpam poteſt contingere.*

38 *Caſus furti, homicidij & ſimilium, citra culpam non committuntur.*

CON-

CONSILIVM CXCVII.

TRINITAS ADSIT.

CONSIDERANDO ea quæ in fa-
cto, & iure ſubſiſtunt in cauſa Au
lęorũ, valde dubitari poteſt con
tra Hebræum reum cõuentum.
Nam in facto demonſtratur, ip-
ſum eam diligentiam exactam,
non adhibuiſſe, quam in cuſtodiendo ea adhi-
bere tenebatur. §. ſi. inſt. quibus mod. re contra-
hend. obligatio. & quia per teſtes Domini Acto
ris Illuſtrem inquàm Dominum Mutium Gon-
zagam, & Magnificũm Dominum Ferdinandũ
Andreaſium, probatur reum dixiſſe Domino
Actori Aulæa die, quo fuerunt ſubpignorata, re
poſita fuiſſe in Thalamo ſuperiori, & ab illo tẽ-
pore citra, ea non vidiſſe, nec amoueri feciſſe.
1 Illa enim † confeſſio facta in præſentia partis
plene probat. l. Publia. §. fin. ff. de po. l. cum inde-
bito. §. fin. ff. de probatio. Canoni. cap. fin. de cõ
feſſ. Alexan. conſi. 152. num. 17. in volum. 2. So
ci. conſi. 228. num. 3. in 2. volum. & dum fatetur
non vidiſſe aulęa, probatur nullam diligentiam
adhibuiſſe, & eam minus exactam, quam adhi-
bere tenebatur, ſic manifeſte demũſtratur, fuiſ-
ſe in culpa nedum leui, ſed lata, cum. l. cautum
ſit, vt exacta diligentia in pignore præſtetur, &
2 ex nimia negligentia ſua arguatur lata † culpa.
l. cedere diem. §. ſi. & l. lata. ff. de verbor. ſignifica
tio. & Aleiat. ibi dixit eum eſſe negligẽtem, qui
in ſua profeſſione negligit facere id, quod lex
mandat fieri. d. §. fin. deuiare enim à lege eſt in
lata culpa, Bartol. in l. quod Nerua. num. 6. ff. de
po. Cagnol. in l. contractus ſub nume. ſecundo.
ff. de reg. iur. dicens, latam culpam eſſe ſub no-
mine negligentię. nam quilibet, qui haberet cu-
ſtodiam prædictorum aulęorum, non fuiſſet tã
negligens, vt à die, quo tradita fuerint, ea non
vidiſſet, nec videri feciſſet, nec amoueri, nec cor
rumperentur. Ideo, cum ipſe non fecerit, id
3 quod communiter ſolitum † ſit, & tenetur, dici-
tur eſſe in lata culpa. Paul. de Caſtr. & in prædi-
cta l. quod Nerua. num. 4. Crauet. cõſi. 97. numer.
6. Bero. conſil. 144. num. 6. in pri. volum. & ma-
4 gna † negligentia dolo æquiparatur, & dicitũ la-
ta culpa. l. magnam negligentiam, ubi Aleiat. ff.
de uerbo. ſignificatio. Guliel. Main. in prædicta.
l. contractus, ſub nume. 24. Soc. conſi. ſecundo.
numer. 11. in pri. volum. & cum ipſe reus ſciue-
rit, aut ſcire debuerit, ſe teneri ad exactam cuſto
diam, & poſt eorum receptionem nũquàm ea
viderit, dicitur eſſe in dolo præſumpto, Bart. in
l. qui repertorium. num. 20. ff. de adminiſtr. tut.
Soc. conſi. 212. nu. 5. in 2. uolu.

Nec dici poteſt, prædicta non eſſe probata,
5 cum ipſe id confeſſus fuerit, & † confeſſio rele-
uat ab onere probandi, Alexand. conſil. 35. nu-
me. 3. in pri. volum. nec fortior dari poteſt pro-
batio, Iaſ. in l. titia. num. 28. ff. de verbo. obliga.

Secundo, quando non fuiſſet in lata culpa,
6 negari non poſſet, quod non fuerit in leui, † ſal-
tem cum leuis ſit deuiatio incircũſpecta ab his,
quæ communiter obſeruantur, Bartol. in prædi
cta. l. quod Nerua, ſub nu. 17. Guliel. Mainer. in
prædicta. l. contractus ſub nume. 15. Bal. conſil.
463. ſub nume. 1. in 3. volum. Craue. conſil. 97.
ſub num. 6. Creditorque accipiens pignora, te-
netur ad cuſtodiam, quam non habuiſſe de eis
videtur fateri hebræus vt ſupra. & ſi corrupta
ſunt, tenetur reficere dannum, iuxta trad. à Bart.
in prædicta. l. quod repertorium. num. 20. Nam
creditor non obligatur ad cuſtodiam, tenetur
etiam conſiderare, quæ cum ea exiguntur, ſecũ
7 dum naturam rei, † & cuſtodire iuxta neceſſita
tem. l. in bonæ fidei. ff. de rei uend. Cor. conſ. 28.
nu. 8. in 3. vol. & gl. in l. ſi negocia. ff. de neg. geſ.
dum vult teneri quem de caſu, ſi non cuſtodi-
uit, pro ut tenebatur. & licet diſtinguat, an do-
minus rei, eo modo cuſtodiſſet, an non, & in pri
mo caſu velit excuſari, non autem in ſecundo.
tamen Bar. ibi declarat procedere, ſi communi
ter ab aliis obſeruatum ſit, alias dictum glo. non
procederet, & quam declarationem Bar. ſequu
ti ſunt Caſ. & Fulgo. ibi. & Corn. & in prædicto
conſi. 28.

Hoc modo, cum ipſe reus nullam præſtiterit
cuſtodiam, non videtur euadere poſſe condem-
nationem, cum teſtes piſani deponant aulæa
prædicta erupta eſſe, ex eo, quod non fuit adhi
bita cura & diligentia neceſſaria, & quia repoſi-
ta in aceruo per magnum ſpacium ſteterunt. &
8 cum † culpa rei pręceſſerit, ponendo aulæa in a-
ceruo. & permittendo ea ſic aceruatim per lon-
gum tempus ſtare, & ex eo corrupta ſint, tenetũ
de caſu superueniente, Bartol. in l. ſi ut certo. §.
ſed interdum, vero quandoque culpa. ff. com-
mod. & Fulg. ibi in. §. nunc videndum, ſub nu.
quarto. Cor. conſi. 273. num. 18. in pri. uol. Cra-
uet. conſi. 147. nume. 7. qui omnes concludunt,
culpam eſſe ordinariam ad caſum, quando fuit
cauſa proxima ipſius caſus. & quia prædicti te-
ſtes deponunt, cauſam corruptionis aulæorum
fuiſſe ex eo, quod ſteterunt per longum tempus
ſuppoſita, ſcilicet vnum ſupra aliud, dicitur cau-
ſa ordinata ad caſum deuaſtationis, vt ipſe reus
teneatur de illo caſu. Et cum leuis culpa dica-
tur deuiatio incircumſpecta ab illa diligentia,
quam diligentes homines habent in rebus alie-
nis, vt dixit Bartol. in prædicta lege quod Ner-
ua, verſicul. ad pri. Cagnol. in l. contractus. nu-
mer. 13. de reg. iur. Salicet. in prædicta. l. quod
Nerua. nume. 8. Bald. in l. quæ fortuitis. numer.
12. de pigno. actio. Creditor enim in pignore
tenetur pręſtare eam diligentiam, quam præſta-
ret quilibet diligens pater familias. l. ea igitur. ff.
de pigno. actio. & cum nullam præſtiterit he-
bręus, nec curam cuſtodiendi, ne deuaſtarentur
habuerit, demonſtratur non feciſſe id, ad quod

tenebatur, ſic fuit in leui culpa, Alciat. in l. latæ.
ff. de verbor. ſignificatio. Aret. conſil. 38. verſi. 2.
Crauet. conſ. 97. num. 5. & quiliber diligens pa-
ter familias feciſſet omnia remedia, vt aulęa con
ſeruarentur, oleo inungendo, panno poliendo,
pro vt & alij, qui conſeruant aulęa illius qualita
tis.

Tertio, & ſi non fuiſſet reus in culpa lata aut
leui, diceretur tamen in leuiſſima, quæ prouenit
à facto ipſius rei, cúm poſuerit aulęa in cumulo,
quod factum fuit in cauſa, vt deuaſtata fuerint.
9 Et quando † culpa leuiſſima procedit à facto æ-
quiparatur latæ in omittendo, Bartol. in l. quod
Nerua num. 28. Nam maior culpa conſideratur
in faciendo, quàm in omittendo. l. ſi ſeruum. §.
ſequitur. ff. de verb. obli. Cuma. in l. ſi mora. x1.
ff. ſolut. matr. vbi etiam Imol. notat ex illa glo. in
verſicul. in facto prędictæ. l. ſi mora. vbi proptee
moram vxoris maritus tantum tenetur de dolo,
tamē declarat procedere in omittēdo, & ſi pro-
pter factum fuerit in culpa leui aut leuiſſima, cō-
cludit teneri. quam glo. ſequitur Alex. ibi Grat.
conſi. 47. num. 36. in 2. vol.

Præterea primus, & ſecundus teſtis Domini
actoris deponunt, reum cōuentū promiſiſſe cu-
ſtodiam, cum valde actor reo commendauiſſet
10 ea. Ideo, † quia reus promiſit cuſtodiam, tenetur
de leuiſſima, vt dixit gloſſ. in l. qui mercedem. ff.
locat. & rationem eſſe dixit, Salic. in l. in iud. nu-
me. 2. C. loc. quia promiſſio cuſtodię illud opera
tur vltra prouiſionem iuris communis, ne talis
ꝑmiſſio ſuperflua eſſet, & aliquid operetur per
Bal. in rubrica de contrahē. empt. conſil. 53. nu-
11 me. 25. Quod dicitur, & † ſi in aliquib. cōtrarij
reperiantur prædicti teſtis, quia ſatis eſt in facto
principali, ſuper quo fuerunt principaliter exa-
minati, eſſe concordes, Alex. conſil. 53. nume. 4.
in pri. volu. & in conſi. 105. num. 22. in 4. volum.
Vnde, cum ipſe reus promiſerit diligentem cu-
ſtodiam & ſuo defectu ſint deuaſtata, vt dixit no
nus teſtis prædicti Moyſis, quia omiſit ponere
12 cartas in medio, vt tenebatur, † ſolo hoc teſtifi-
catu conuinci, videtur, cum plene probet cōtra
producentem, Roma. conſi. 104. nu. 6. Iaſ. in ru-
brica de iur. iuran. num. 9. & in conſil. 57. anter.
num. 4. in pri. vol. Soc. iun. conſi. 69. num. 14. in
pri. volum. Crau. conſi. 201. ſub num. 3. Ex præ-
dictis rurſus conſtat de culpa rei, tam in facien-
do, quàm in omittendo, ac vt teneatur ad da-
mna domini Actoris, quia duo Vincula magis
ſtringunt quàm vnum, vt in authent. itaque. C.
communia, de ſucceſſ.
13 Nec obſtat ſi dicatur, † interitum rei pertine-
re ad dominum, quia procedit, quando interi-
tus non procedit ex facto ſeu negligentia debi-
toris, Bartol. in l. creditor. ff. de pigno. actio. &
cum manifeſte conſtat facto & negligentia rei
pignus deuaſtatum, non eſt diſputandum vlte-
rius, quia in claris ceſſant coniecturæ. l. conti-
nuus. §. cum ita. ff. de verbor. obligatio. Minus
prædicta tolluntur, ſi ex aduerſo opponatur,
14 quemlibet † diligentem præſumi, vt per Abba.
conſil. 41. num. ſecundo. in pri. volum. quia di-
citur conſtare de ſua negligentia, tum per teſtes
tum etiam per ſuam confeſſionem. Et quando
eſſemus in dubio, diſtinguendum eſt, aut ca-
55 ſus † talis ſit qui accidere non poſſit ſine culpa,
aut caſu accidere ſoleat. in primo caſu creditor,
qui habet cuſtodiam pignoris, tenetur probare
culpam abeſſe: in ſecundo debitor; probato ca-
ſu, tenetur probare culpam, Bartol. Bald. in l. cre
ditor. C. de pigno. actio. vbi etiam Salicet. num.
ſecundo. Bartol. in l. ſi quis ex argentarijs. §. an
vero, ſub num. 4. ff. de edend. Bald. in l. cum ita.
§. ſpecies, in fi. ff. de leg. ſecundo. vbi etiam Pau.
de Caſtr. Cor. conſil. 136. ſub num. 9. in pri. vo-
lum. Alex. conſil. 158. ſub numer. 3. in ſecundo
volum. ſeq. Iaſ. in l. ſi paſcenda, ſub nume. quar-
to. C. de pactis. Burſattus prędicto ſuo conſil. 53.
ſub numer. 32. approbat prædictam concluſio
nem Abba. conſi. 81. ſub num. 2. in 2. volum. Sa-
lic. in l. ſicut. numer. 4. C. de pigno. Bologne. in
leg. 4. §. cato, ſub num. 146. verſic. ſecundo. limi-
tat. ff. de verbo. obliga. Igne. in l. contractus, ſub
num. 32. de reg. iur. Natta, conſi. 131. num. 2. in
prim. uol. Cor. conſ. 28. num. 10. in 3. uolu. Et in
hoc caſu dico, probatam eſſe culpā eo ipſo, qđ
non probetur abeſſe, Ang. conſi. 197. ſub nume.
3. verſi. credo Et cum prædicti teſtes deponant
aulæa corrupta eſſe, quia non fuerunt cuſtodi-
ta, præſumenda eſt culpa rei conuenti, niſi ipſe
doceret ſine ſui culpa conſumpta fuiſſe. Hæc
ſunt quæ valde repugnant adductis ad fauorem
hebręi conuenti.

Viſis ijs, quę ſcitè admodum, & eruditè *in du*
bio adducuntur per Illuſtr. dominum Iudicem,
in cauſa contra hebræos Piſanos fœnetatores,
ſuper culpa & negligentia aulæorum ſuppigno
ratorum & deuaſtatorum, perſiſtendum eſſe ar-
bitror in aliàs ſcriptis, quia per ea non videan-
tur eneruari omnino rationes, & probationes,
quæ pro hebræis vrgent, & præcipuum funda-
16 mentum eorum, quod † vbi res pignorata pe-
reat abſque culpa & dolo creditoris, domino
non creditori pereat. l. ſi nulla. l. pignus. C. de pi-
gno. actio. in ſimili Riminal. conſi. 64. numr. 18.
& ſeq. & conſi. 65. num. 6. & ſeq. volum. 1. Emil.
conſil. 37. nu. 1.

Non obſtat primum, quod hebræus ſit cōfeſ
ſus in prędentia partis, ſe à die citra, quo in Tha-
lamo ſuperiori aulæa repoſuit, non uidiſſe nec
amouere feciſſe illa, vt hinc nimia negligentia
arguatur, quæ lata dicitur culpa. l. lata. vbiq; Al-
ciat. poſt cæt. ff. de de ver. ſign. cum ſimil. l. ceder.
§. fin. ff. eo. dolo æquiparetur. l. magna negligen
tia, vbi Alc. eod. tit. uel ſaltem leui culpę adſcri-
batur, vt deuiatio incircunſpecta ab his, quæ cō
muniter obſeruantur, per Bartol. in l. quod Ner
ua. nu. 17. ff. de poſ. Bald. conſi. 463. nu. 1. uol. 3.
cum ſimil.

Reſpon-

Reſpondeo etenim primo nō probari formiter dictam confeſſionem per duos teſtes, in motiuis citatos. Primus enim Illuſtr. Dominus Mutius deponit, dixiſſe hebræum, *ho tenuto le noſtre ſpallere ſi come me l hauete date ſenza mouerle.* nec verbum facit, quod non cuſtodierit, ſeu viderit vnquàm illa, & intelligitur ſermo ille, quod nou amouit, videlicet interponendo cartas in medio aulæorum, vt per aliquos ſolet fieri gratia conſeruandi coria deaurata. namque tunc inter partes diſputatio erat, ad quem dd. cartarū interpoſitio ſpectaſſet, voluitq; hebræus per illa uerba, ſe cartis minime fuiſſe vſum.

Secundus uero teſtis domnius Andreaſius, inquit vidiſſe in loco inferiori, partē auleorū extēſam, & quod hebræus dixerat, reſiduum fuiſſe poſitum in loco ſuperiori domus, tempore, quo fuerunt ſuppignorata, quæ à d. tempore citra, ipſe non viderat, nec amoueri fecerat, nihil tamē ipſe de cuſtodia deponit, vnde de negligentia nimia non deducitur, ex dd. teſtibus, cum non ſint in uerbis confeſſionis conteſtes. & conformes prior enim inquit, quod non viderunt illa prout alter vidiſſe atteſtatur, quod & eſt impoſſibile, & minus veriſimile, cum repoſita fuerint in loco, vbi alia bona maximi ualoris & propria vxoris ſuæ retinebat hebræus, nec dicenti non veriſimilia credatur, Craue. conſil. 28. in pri. & 115. nu. 12. Alter illa non fuiſſe oſtenſa, alter vero nonnulla extenſa, nec oſtenſa, ſic cōtrarium affirmat. rurſus d. Mutius deponit cōfeſſionem factam per hebræum dum cōquerebatur Nobilis dominus Valētinus, quod ut audierat, eſſent aulęa deteriora effecta: Andreaſius uero inquit hebræum id confeſſum, dum oſtendit aulæa extenſa, & dixit reſiduum eſſe in loco, vbi à princi-
17 pio fuerunt repoſita. qua propter, cum † ſint mutuo contradicentes varij & contrarij & diſcordes, confeſſionem minime probant. c. cū tu. ubi Butr. not. & Fel. 4. concluſ. de teſti. glo. in c. cum contingat. de offi. deleg. Alex. conſi. 20. uolu. 4. Crot. de teſtibus par. 7. nu. 150. Campeg. de teſt. regul. 334. Nouel. regul. iur. 216. nume. 56. Soc. iun. conſil. 145. num. 39. uolum. 1. cum multis vulgaribus per Soarez recept. ſentent. uerbo teſtes. num. 188.

Secundo, admiſſa teſtium probatione ex illorum dictis non infertur neceſſario negligentia, & culpa creditoris, namq; amotio aulæorum, è loco, & viſio domini nō eſt neceſſaria pro cuſtodia ipſorum, licet pignoratorum, ut alias dicebā in tertio pręſuppoſita, dummodo in loco nō humido reponantur, ac à muribus, & tineis defendantur, pro ut conſeruata & repoſita fuerunt, argu. doctr. Sali. in l. item quæritur. §. ſi fullo. ubi Bal. ff locati Iaſ. in l. 1. nu. 13. ff. qui ſatis cogant.
18 vt hinc nulla † culpa leuis fœneratori imputetur, licet forte leuiſſima ei aſcribatur, quia nō uiderit ſeu non amouerit ipſemet, pro ut diligentiſſimus quiſque feciſſet, pro qua tamen nullatenus aſtringi poteſt Corn. conſi. 108. nu. 12. uol. 1. Siluan. conſi. 46. in fi. præterea non abnegant teſtes, quin & per ſuos famulos agentes, ac inſtitores domus fęneratitię, aulæa uiſa, amota, & cuſtodita fuerint, ut vere factū fuit, propterea non probatur nimia domini negligentia, cum id per alios fecerit, nec ꝓbet hoc eſſe, quod ab hoc cōtingit abeſſe. l. nō hoc. C. vnde legitimi. confeſ-
19 ſio namque † certa debet eſſe, atque concludēs neceſſario; Roma. conſi. 321. ad. fi. Craue. conſi. 157. nu. 9. cum ſeq. & in dubio in fauorem confitentis intelligi debet, Alex. conſil. 183. in fin. uolum. 5. Deci. conſi. 493. nume. 16. nec per verba enuntiatiuè prolata præiudicet, ſi enuntiatum vt hic, in dubium principaliter reuocetur, Butr. in cap illud de præſumpt. Alex. conſil. 21. num. 4. vol. 1. Deci. in authen. ſi quis in aliquo. num. 37. C. de edend.

Tertio, probatū eſt nomine hebræorum, aulæa actu cuſtodita fuiſſe, vt dixi in primo conſilio. quicquid igitur per hebræum confeſſum fuerit, etiam in præſentia debitoris, attenditur ueritas & cuſtodia adhibita atque probata, quæ ipſos ab omni culpa excuſant, etiam quod illa nō amouerint, ſeu viderint, vnquā videmus enim ſeruari idem in cæteris pignoribus, pro quibus, modo per ſe uel alios cōſeruētur à tineis, & muribus, licet fęneratores illa continuo nō videāt, non tenētur nec pro corroſione aliqua caſu ve obligati exiſtunt, Salic. Bal. & Iaſ. ubi ſupra, Marquard. de iud. cap. 11. num. 17. Cæpol. conſi. 99.
20 dubio. 2. & in propoſito, quod † reponēs pignora in locis conſuetis nō teneatur de caſu fortuito, furto vel ſimili damno ſuper illis occurſo, tradiderunt & fuſiſſime conſiluerunt Grat. Riminal. Viſitar. Piper. Iaſ. Socin. & Guald. inter conſil. Grat. incipiendo à conſi. 94. ad conſi. 100. volum. ſecundo. Ceſſant enim omnia, quod in quàm ſit in culpa doloue nō faciendo, quod cōmuniter ſolitum eſt fieri, vel id, ad quod tenebatur, Caſt. num. 4. Bar. nu. 17. ac alijs in d. l. quod Nerua, Bald. conſil. 463. uolum. tertio. Crauet. conſi. 97. nume. 6. Mainer. in d. l. contractus. nu. 15. quoniam probatum apparet feciſſe quod ſolitum eſt per alios fieri, & eam diligentiam adhibuiſſe, quam ſolitus eſt rebus proprijs præſtare. vt hinc fortius alleganti culpam leuem, ſeu do-
21 lum, nō ex præſumptione, † ſed plene illam ſeu illud certè & limitatè probare debeat, Alex. conſi. 100. nu. 3. uol. 1. Rui. conſil. 93. nu. 7. & ſeq. uolu. 5. Siluan. d. conſ. 46. nu. 6. Nec non articulis deducere & ꝓbare, quod non adhibuit hebręus illam diligentiam, quam adhibent homines diligentes, eiuſdem conditionis & profeſſionis, cuius fœnerator erat Bal. in l. ſolam, col. 3. C. de teſti Rolan. à Valle conſi. 95. num. 15. vol. 2. quod in propoſito noſtro factum minime agnoſco.

Quarto conſidero, quod uiſis aulæis extenſis per dominum Valentinum, nihil quod innuāt teſtes per eum fuit oppoſitum de corruptione

deuaſtatione uel culpa hebræi, ſed tantum reſi-
duum petitum, qua propter nequit dici hebræū
confeſſum fuiſſe propriam eius culpam, uel do-
lum conſideratum, vt in motiuis, ne aduerſetur
aliis. d. hebræi confeſſionibus, aſſertionibus, &
probationibus in iudicio factis, dum ſemper di-
22 ligentem ſe fuiſſe affirmet. ita † enim confeſſio
quælibet interpretari ſolet, ne cęteris confiten-
tis aſſertionibus contrarietur Bal. in l. cum falſa
ad fi. C. de iur. & fact. ignor. Corn. conſi. 168. nu
me. 8. volū. 3. Quinimmo omnes ferè teſtes acto
ris non concludunt dixiſſe, quod non cuſtodie-
rit aulæa, vt in capitulis ſcriptum fuit, ſed diuer-
ſum, & hinc cognoſcatur ex verbis prolatis ab
hebræo, potius diligentiam, quàm negligentiā
probare præſumi.
23 Quinto dicitur, quod licet † creditor, ad cu-
ſtodiam, quam rei natura expoſcit, teneatur Bar
tol. in l. quod repertorium. num. 20. ff. de admi-
niſtra. tutorum. Corn. conſil. 28. num. 8. volum.
3. & pro caſu ſi non cuſtodierit, pro ut teneba-
tur, ſaltem iuxta conſuetum. gloſ. in l. ſi negocia.
ff. de neg. geſt. Grat. conſi. 47. num. 36. uolum. 2.
Rimin. conſil. 165. uolum. 1. Attamen quia hic
cuſtodiri fecit per ſuos Iſtitores, & curam ha-
bere, ne à muribus correderentur, pro ut ab ip-
ſis & tineis, ſunt conſeruata, curandum non eſt,
quod illa non uiderit, ſeu non amouerit, ex quo
diligentiam ſolitam per alios fęneratores præ-
ſtari, & ut in rebus propriis adhibuit, quæ illum
excuſat, licet diligentiſſimam exhibere potuiſ-
ſet: Cagnol. in d. l. contractus. nume. 57. & 62.
cum ſequen. ubi Ign. num. 30. ff. de reg. iur. Bal.
conſi. 404. uolum. 2. Cæpol. d. conſil. 69. num. 6.
& Rimin. d. conſil. 165. Nec in præſenti verſa-
mur circa perſonas, quæ ratione officii teneau-
tur ad cuſtodiam rei, ut loquitus Barto. d. l. quod
repertorium, ut puta, in notario, caprario, cuſto-
de carceris, argentario, ac ſimilibus, ut loquitur
24 Soc. iun. conſil. 81. nume. 4. vol. 4. cum † in iſtis
culpa ſit neſcire quod ſcire debet, ac de interitu
teneantur, non probato caſu culpam abeſſe, idē
titatemque rei extinctæ, quod ſecus in aliis ad
ſpeciem obligatis, ut puta creditore ad pignus,
dum interitu probato liberentur, niſi per alle-
gantem culpa probetur, not. Glo. & ſcribent. in
l. cum ita legatum. §. ſpecies de leg. 2. multa Ca-
gnol. in l. quod te, num. 30. ff. ſi cert. pet.
Secundum tollitur quod tres hebręorum te-
ſtes deponunt aulæa prædicta corrupta ob non
adhibitam diligentiam neceſſariam in reponen
do illa ad ſtantia, non autem aceruatim, & cum
culpa rei præceſſerit, de caſu ſuperuenienti te-
neatur per Bart. in d. l. ſi ut certo. §. ſed interdum.
ubi Fulgo. in §. nunc videndum. num. 4. ff. com-
mod. Corn. conſi. 273. num. 18. volu. pri. Natta.
conſi. 79. num. 5. uol. 1.
25 Namque reſpondetur, & primo, quod † ubi
culpa caſum præcedit, nemo tenetur de caſu, ni-
ſi principaliter ſit præordinata culpa ad d. ca-
ſum, & quando caſus euenit propter culpam,
qui aliter non eueniſſet. l. non omne. ff. de ſtat. li-
ber. Bar. ubi ſupra. l. ſtatius. §. eſt & alia cauſa. ff.
quod vi aut clam. ita declarat Caſt. in l. ſi uehen-
da. §. 1. ff. ad l. rod. de iact. Bald. conſi. 145. num.
3. uol. 3. nec in præſenti ſola coaceruatio aulęo-
rum eſt deuaſtationis cauſa contingens, ſeu lon-
gitudo temporis. vt ſint ſine cartis, & oleo ita re
poſita: ideo culpa ſola per hebræum commiſſa,
cum pro caſu non obligat, ita declarat Emil. cō
ſi. 37. nu. 7. & 8. uol. 1.
Secūdo, videmus quotidie ſeruari, quod hęc
aulæa abſque eo quod amoueantur, ita reponū
tur & cuſtodiuntur per d. fœneratores, uel ſimi-
les dominorum, & Principū factores, quod per
teſtes hebræorum demōſtratur, qui dicūt illa d.
Moyſem cuſtodiſſe, ſicut quilibet alius paterfa-
milias feciſſet, & in hoc caſu creditur hebræis
quoque, licet à fęneratore & creditore ſtipēdia
tis, ut dicebat Rimin. conſi. 64. nume. 21. & ſeq.
vol. 1. licet igitur culpa coaceruationis præceſſe
rit, cum leuiſſima, non autem leuis reputetur,
26 pro illa non tenebitur fęnerator. eſto † quod ca
ſus ob dictam culpam eueniſſet, quando illa tan
tum ueniat, quę ex natura contractus puniri po-
teſt, in propoſito Bal. conſi. 145. nu. 3. uol. 3. Sub
dens ubi dubium eſt, quod caſus contingiſſet ci
tra. d. culpam (ut hic ſtantibus infra dicendis)
27 reum abſoluendum fore, pręcipue † quod in du
bio culpa non præſumatur. Pariſ. conſil. 90. nu.
48. uol. 1. Rimi. iun. conſi. 48. num. 52. uol. 1.
Tertio concludunt iidemmet teſtes non fuiſ-
ſe coaceruationem, & longum tempus unicam
cauſam deuaſtationis, ſed addunt culpam & im
peritiā eorū, qui aulæa diſplicuerūt, inter quos
adeſt electus, per dominos de Valētis. dicta ergo
culpa coaceruationis ſola non fuit ordinata ad
caſum, vt ſic hebræus teneatur, ſed etiam perito
rum culpa. ſic vtriuſq; partis. nec ideo pro dicto
caſu obligatus remanet, cum ex dicta culpa ſola
non ſit ſequutus caſus, nec culpa in delictum ca
deret, Bar. in d. §. ſed interdum. uer. quandoque.
28 Rurſus † culpa cum culpa compenſetur, l. ſi am-
bo. ff. de compenſat. Deci. in l. qui in alterius in
fi. ff. de reg. iur. Alex. conſ. 96. nu. 6. uol. 6. Anna.
conſil. 93. & maior præponderat minori. l. item
ſi obſtetrix. ff. ad l. aquil. Imol. in c. ad audietiam
de rebus eccleſiæ nō aliena. Alex. conſi. 58. in fi.
uol. 4. At culpa in faciendo, ſic aulęa aperiendo,
præponderat culpæ in omittendo; puta videre,
uel amouere per Bald. in d. l. ſi ambo. caſus deua
ſtationis igitur magis imputabitur actori, qui il-
la aperiri voluit, nec redemit in tempore debito
hebræo, q. ſolitam fœneratorum cuſtodiam ad
hibuit, ad congeſta in d. cōſi. Grat. 94. cum ſeq.
ad numerum. 100. uol. 2. Rimin. conſi. 336. nu.
35. in 2. & conſi. 165. num. 11. & 31. vol. primo.
Quarto, dicti teſtes deponentes de culpa he-
bræorum, in non adhibita diligentia, non con-
29 cludūt magis de leui, quàm leuiſſima, † intelli-
getur

getur ergo de leuiſſima,vt dicebat Corn. conſil.
108.num.9.volu.primo.& tanto magis, quod
ipſi deponunt eo modo optime cuſtodiri aulęa
pellita, quod exactiſſimam, & diligentiſſimam
cuſtodiam in ſuperlatiuo gradu ſignat,non exa
ctam & ordinariam tantum,quam patres fami-
lias ſoliti ſunt in rebus proprijs præſtare, Barto.
in d. l. quod Nerua. & Grat. conſil.46.num.30.
volum.ſecundo.

Quinto addi poſſet,ſolitam fœneratorum cu
ſtodiam fuiſſe probatam, vt merito de leui cul-
pa argui reus nequeat, cum non fuerit circum-
ſpectus illa diligentia, quam homines dilgen-
tes in alienis rebus adhibent,per Cagnol. in d.
l.contractus.nume. 13.Salicet.in d.l.quod Ner-
ua.num.8.& c. Negaturque abſolutè nullam per
hebræum præſtitam diligentiam,vel non feciſ-
ſe, pro vt feciſſet in rebus proprijs, cum id ex-
preſſe factum affirment tot teſtes,ex quorum di
ctis reſultat probatio cautelę,quam tradunt.dd.
30 ad excuſandum aliquem ab omni culpa, † pro-
bando nempe eſſe virum diligentem, & pro-
bum.Socin. in regul. fallent. 178.Iaſ.in l.ſi mo-
do.ff.de leg.primo.Menoch.conſil.53.num.24.
Similiter negatur, quod quilibet diligens pater
famil as omnia remedia olei,pannorum,& ſimi
lium pro conſeruandis aulæis adhibuiſſet, cum
hæc diligentiſſimus,& circumſpectiſſimus pater
familias feciſſet,pro optima conſeruatione au-
lęorum,non autem diligens,quia diligentes iux
ta ſolitum reponant in loco non humido,vt il-
la à tineis & corroſione tantum conſeruentur.
pro qua diligenti cuſtodia omiſſa, tantum dili-
gent.ſſima excluſa,creditor teneretur,vt ſæpius
concluſum fuit.

Tollitur tertium motiuum, quod leuiſſima
hebræorum culpa facti in reponēdo aulęa acer
uatim,æquipararetur latæ in omittendo,per Bar-
tol.in d.l.quod Nerua.nume.28.Alex. num. 15.
Caſtr.in fi.Cuman.num.10.in l.ſi mora. ff. ſolu.
matr.cum ſimil.Gratus conſil. 47. num. 36. vo-
lum. 2. Etenim factum hoc ſolum repoſitionis
non fuit deuaſtationis cauſa, ſed omiſſio carta-
rum & olei,propter quod dicuntur magis in o-
mittēdo,quàm committendo.pro qua creditor
minime tenetur. ad not. in d.l.quod Nerua, &
d.l.cōtractus,& Sal.in l. ſi nulla. C. de diſtr. pig.

Secundo, dicitur ſecundum aliquos falſam
eſſe doctrinam Barto.in d.l.quod Nerua.nume.
28.contra quam tenuerunt Bald.& Salic. in fin.
in d.l.ſi nulla. C. de pignor.act. Alex.in l.ſi mo-
ra.numer. 15. ff. ſolut. matrimo. concludentes,
31 non venire in contractu pignoris, † nec leuiſſi-
mam in omittendo,nec in faciendo,cum pro le
uiſſima creditores minime teneantur; ſequitur
Guliel.Mainer.in d.l.contractus. numer. 55. de
reg.iur.in conductor. Menoch.conſ.54. nu. 21.
32 Tertio, licet † maior ſit culpa in faciendo,
quàm in omittēdo,& hoc nemo ambigit,exem
pla adducit,Rolan.à Valle.conſ.54.nu.4. & ſeq.
volu. 3. non tamen datur actio ex contractu lo-
cati pignoriſuè pro leuiſſima etiam in facien-
do, cum regulariter leuiſſima in eo non veniat,
licet forte in actione legis aquiliæ intentata pro
damni emendatione ſecus diceretur, declarat
Alex.in d.l.ſi mora.nume.15. in pri. Afflict. de-
ciſ.57.nume.7.vbi Vrſil.nu.3. Ang. de peri. in l.
4.§.Cato.nu.27.ff.de verb.oblig.Rolan. à Valle.
conſil.95.nu.29.& 30.vol.2.

Quarto loco dubitatur d. Moyſem pro leuiſ-
ſima culpa obligatum dici, eo quod cuſtodiam
promiſerit, & vt promiſſio operetur, leuiſſima
comprehendatur,cum ex natura contractus le-
uis veniat,Gl.in l.qui mercedem.ff.locat.

Verum replicatur negando promiſſionem fa
ctam,& licet duos teſtes actoris non nulla depo
nant,attamen non obſtant.

Primo,quia contrarij ſunt, & ſibi ipſis inui-
cem repugnant,ſuper Capitulo principali, ſu-
per quo examinati ſunt, videlicet de pignore
tradito pro quantitate.300. aureorum. Primus
enim dominum Valentinum illa tradidiſſe, &
pecuniam ab hebræo recepiſſe in domo hebręi:
33 alter vero totum † contrarium, vt ſic nemini
credatur cap.cum tu.vbi not.de teſti.c. cum Io-
annes de fid. inſtrum. l. qui falſa. ff. de teſtibus.
Leos in fin.C.eod.titul.declarat Rui.conſi. 149.
num.27.cum ſequen.& conſi.150.nume.9. vol.
5.Campeg.regu.de teſtibus.323.& 382.& 410.
Crot.de teſtibus.7.parte.num.148.Rimin.con-
ſil.99.num.33.Boſi.de tortura teſt.nume. 23. &
ſeq.Clar.§.fi.criminal.q.25.verſic.item teſtis. &
q.53.verſic.pri.& quartus caſus eſt.Quinimo &
aſſerentibus falſum circa generalia nō creditur,
Bal.in l.ſi ex falſis.C.de tranſ.Crau. cōſi. 99. nu.
8.Viui.Commu. opi.verbo teſtis.nu.77. Clar. §.
fi.crim.q.63.cum ſi in vna depoſitionis re falſus
34 conuincatur,in tota teſtimonij † dictione fidem
amittat,commune* inquit Alex.conſi. 152.vo-
lu.7.Dec.conſi. 105.ad fin.refert Eman. Soarez
recept.ſent.verbo teſtis.nu. 135.

Nec verum eſt, depoſitionem ſuper receptio
ne pecuniarū pignoris ac traditione cenſeri ſu-
per circūſtantijs facti,cum ſit negotium princi-
pale,vel illius appendix.& quemadmodum re-
probantur teſtes duo, quorum alter dicat per-
cuſſionem punctim factam,alter cæſim, licet in
facto percuſſionis concordent,per Federi.de Se
ni.conſi.220.Crot.vbi ſupra de teſtibus. 7. par-
te.num.149.ita & iſti reprobantur.quinimo de
falſo ſuſpecti habentur,ſtante præcipuè illorum
iuramento, & quod receptio pecuniarum non
ſit demonſtratio facti ſimplex, ad ea, quæ not.
Iaſ.in l. 1.nu.16.cum ſeq.& Apoſt.C.bon.poſſe.
ſecundum Tabul.Rimi.conſil. 277. nu. 34.in 2.

Secundo admiſſa probatione teſtiū,nō ſequi
tur de leuiſſima hebræū teneri,nā non promiſit
ſimpliciter cuſtodiam: ſed inquit, quod cuſto-
diam adhibuiſſet, quia onus vel incumbens id
erat ſuū, propterea intelligi debet de cuſtodia

debita ex natura contractus,& ex onere pigno-
ris accepti, quod eſt de cuſtodia diligentiori,
non autem de diligentiſſima; ita vt pro leuiſſi-
ma culpa in faciendo vel omittendo teneatur;
35 teſtium † enim dicta à ratione allegata regulan-
tur, Bald. in l. conuenticulam. C. de Epiſco. &
Cler. Bald. Barto. & Angel. in l. cum hi. §. vult igi
tur. ff. de tranſ. Bald. in l. præsbiteri. C. de epiſc.
& cler. in mitiorem partem intelliguntur Rimi-
nal. conſil. 76. nume. 6. & obſcura contra produ
centem interpretantur. capitul. in præſentia. de
probatio. Barto. in l. inter ſtipulantem. §. primo.
ff. de verbor. obligatio. cum ſimil. Rimin. conſil.
49. num. 5. in dubioque promittens cuſtodiam
intelligitur de cuſtodia debita, ex cuius omiſſio
ne, culpa tantum leuis inducitur, non leuiſſi-
36 ma, quando † culpæ appellatione leuis, vel la-
tior tantum veniat, ex doctrina Bald. in l. quod
locum. numer. 5. quæſtio. ſecunda. C. de collat.
qui allegat. l. ſi cum venderet. §. fin. ff. de pigno.
act. Coru. conſ. 318. numer. 6. volu. 4. nec diſſen-
tit Grat. d. conſil. 46. numer. 27. volum. 2. Addi.
tertio, poteſt quod promittens teneatur de le-
uiſſima, ſi mercedem cuſtodię accipiat, iuxta gl.
iuncto textu in l. qui mercedem. ff. loc. Nec quin
to ſoli dicto teſtis hebræi affirmantis culpa Moy
ſis aulæa deuaſtata ob cartas non interpoſitas,
credetur, Roman. conſi. 104. Craue. conſi. 201.
cum ſimilib. quando non producantur dicta il-
lius per Moyſem, ita vt plenam & indubitatam
fidem faciat, per dd. in cõtrarium allegatos, ſed
tantum ab illo ſit examinatus; cui credi debet.
quatenus tamen cæteris non repugnet. plures
enim contradicentes vni pręferuntur. cap. cum
ru. vbi Aret. & cæter. de teſti. tot enim teſtes affir
mant aulæa pluribus de cauſis deuaſtata, & præ
cipue quia fuerunt imperite & ſine cura diſpli-
cita, per peritos, inter quos aderat. d. Madius te-
ſtis examinatus. Vnde licet ipſe dicat culpa he-
bræi id eueniſſe, ob cartarum omiſſionem, non
eſt ei credendum abſolutè.

Primo, quia nullam reddit rationem dicti ſui
quod pertineret ad Moyſem cartas aulæis ad-
iungere, nec ideo facit fidem, vulg. iuribus.

Secundo ſuper interrogatorijs negat ſe vi-
diſſe tempore ſubpignorationis, aulęa, nec ſcire,
in quo ſtatu tunc eſſent, quomodo ergo nunc
concludat deuaſtata eſſe culpa Moyſis, qui car-
tas non interpoſuit, certe neſcio, ſi non vidit il-
la, non fuit præſens, & prorſus illorum primum
ſtatum, & qualitatem ignorat.

Tertio, quodam modo tractat de ſe exonerã
do laude, & vituperio ſuo, quia opera etiam ſua
in aperiendo aulæa damnum euenit, Nouel. in
reg. iur. verbo teſtis. nume. 10. cum ſeq. Cacher.
deciſ. pedem. 79. num. 39.

Quod vero dicebatur ſeptimo loco, ipſum te
neri, vt culpoſum in faciendo & omittendo, tol
litur, quia ex pręcedentibus liquet minime cul-
pam leuem eidem vllo reſpectu adſcribi, nec ip-
ſum in faciendo, & omittendo peccaſſe, qui ta-
men & ſi peccaſſet, nullo caſu, dummodo citra
leuem culpam teneretur, ex natura contractus
pignoris, in quo leuiſſima culpa vtroque modo
conſiderata non venit, per Salic. in d. l. nulla, &
ſcribentes in d. l. contractus. ff. de regu. iur. Mi-
nus conſtat manifeſte facto, & negligentia debi
toris deperditum pignus, quia non ſolum culpa
ex parte debitoris probari debet, ſed & leuis, &
limitate, ita vt creditor de interitu obligatus ma
neat per ea, quæ ſuperius annotaui, & commu-
nem concluſionem firmatam in ſcriptis præce-
dentibus in ſecunda conſideratione, ac Rimin.
iun. conſi. 1. num. 4. & conſi. 52. nu. 128. & 150.
conſi. 48. nu. 52. & ſeq. lib. 1.

Octauum & vltimum motiuum eneruatum
ex pręcedentibus cenſeo, maxime cum non cõ-
ſtet liquido per teſtes, nec per confeſſionem de
negligentia exactiori, quam tenetur creditor in
pignore præſtare. Et ſi replicetur in dubio præ-
ſumendam culpam, niſi per creditorem probe-
tur interitus abſque culpa, cum in caſibus, qui
non contingunt ſine culpa, onus ad credito-
rem, in cæteris vero ad debitorem pertineat, p
Bartol. Bald. & Salic. in l. creditor. C. de pign. a-
ctio. Abb. conſi. 82. num. 2. volum. 2. cum ſimil.
vt ſupra ſentio, & alibi conſil. 53. nu. 32. & ſeq.
lib. primo.

Reſpondeo, præſentem caſum deuaſtationis
aulæorum ſine culpa contingere. Poſſunt enim
deteriora reddi ob naturam, & qualitatem pel-
lium ac coriorum, quæ ſint pinguia, & de facili
coinquinentur, vt concludunt omnes teſtes ſic
citra creditoris culpam, vnde regulæ inhæren-
37 dum eſt, quod † interitus ad dominum ſpectat,
non probata culpa, quæ nec præſumatur. l. quæ
fortuitis. C. de pign. actio. Siluan. conſil. 46. nu.
8. Ruin. conſi. 93. nume. 7. volum. 5. Rimin. iun.
38 conſi. 74. num. 60. non enim verſamur † in ca-
ſu furti, rapinę, incendij, fugæ animalium, & ſi-
milium, qui nunquàm de facili citra culpam oc-
currunt, Ign. in l. contractus. numer. 32. ff. de
regu. iur. Bartol. in §. prætor. l. ſi quis ex argenta
rijs. ff. de eden. ſeu in obligato ad cuſtodiam, vt
loquitur Nat. d. conſil. 131. volum. primo. Bero.
conſi. 214. num. 8. vol. 3. ſed ſumus in alio caſu,
qui abſque culpa, vt plurimum contingit, vel
contingere poteſt, qui nec à Caſt. nec Bartol. in
d. §. prætor, excipitur, vt declarat Siluan. d. conſ.
46. nume. 8. propterea actus iſti hebræi in moti-
uis conſiderati poſſunt eſſe ſeparati à culpa, qua
propter, nec in iſto culpa aliqua præſumetur in
dubio, Rimin. iun. conſil. 1. numer. 40. & 41. &
ſi rurſus eſſemus in facto culpam vt plurimum
admittente dico, quod niſi pro culpa leui non
teneretur hebræus, quæ tamen regulariter non
præſumitur, niſi probetur ſpecificè. & licet præ
ſumatur culpa hebręi aulæa deuaſtata, non ta-
men ipſe ſuccumbere debeat, cum poſſit eſſe le-
uiſſima, quia non præſtiterit illam exactiſſimam
petito-

peritorium in arte diligentiam, pro qua teneri minime poteſt, nec ſequitur, adeſt culpa, ergo leuis, niſi probetur.arg.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probat.Corn.conſil.3 t 8.numer.2.uolum.4.cum ſimilibus,Siluan.d.conſi.46.numer.4. & ſeq.nec dicitur probata eo ipſo,quod non probetur ex aduerſo abeſſe,Angel.conſil.197.num.3.in pri.cum illud dictum procedat tantum in caſibus,qui citra culpam non contingunt,ut in furto,uel in perſonis quæ ad cuſtodiã ex officio publico uel priuato obligantur,ut Angel.ibidẽ loquitur.Ad ſecus in diſſimilibus, in quibus nõ præſumitur culpa,cum illa ex aduerſo non probata,caſus fortuitus tantum iuſtificentur,arg.gl.in l. ſi quis fundum.§. imperator. & ibi.dd. ff. locat.Ruin.conſil.93.num.8.uol.5.Emil. conſi.37.nu.6.& Siluan.d.conſ.46.nu.7.in fin.eodem loco ſubdens non ſequi tenetur ad cuſtodiam. Ergo re perempta culpa creditoris præſumitur perijſſe,niſi probetur.concludo itaque non obſtantibus contrarijs,hebræum fore abſoluendũ & iuxta alias ſcripta Illuſtris. dd. de Valentis cõdemnãdos.Qui rem maxime dubiam aduerſus ſe ipſos agnoſcentes à lite diſceſſerunt, medio compoſitionis fauorabilis hebræo.

Franciſcus Burſatus. I. C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI DOMINO COMITE Petro Trilago ex Tridento.

ARGVMENTVM.

Statutũ de continuanda poſſeſſione in hæredem quomodo procedat, & ad quæ bona extendatur.

Statuta fœminarum excluſiua, vel circa ſucceſſiones loquentia, an loci ubi ſita ſunt, an patria perſonarum ſuccedentium attendantur.

Ciues ex priuilegio quãdo fruantur commodo ſtatutorum patriæ, et ijs quæ originarijs fuerunt cõceſſa.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſario remedium poſſeſſorum non cõpetit ante reſtitutionem re aut verbo factam, in caſibus ubi requiritur; licet poſſeſſio de manu hæredis capiatur, ex magis ** communi.*

2 *Poſſeſſio bonorum peti & accipi per fideicommiſſarium ab hærede grauari debet, ex recepta * ſententia.*

3 *Statutum mantuanum prohibet alienationes in forenſes.*

4 *Statutum brixienſe dictat, vt poſſeſſio & tenuta bonorum defuncti intelligatur translata ipſo iure, & continuata in hæredem etiam ab inteſtato, ac ſi per eum corporaliter fuiſſet apprehenſa.*

5 *Officium iudicis cõpetit pro conſeruanda poſſeſſione ciuiliter acquiſita, ad impedimentum, ne quis aliam corporalem capiat.*

6 *Fideicommiſſarij non comprehendunt appellatione hæredũ ſub ſtatuto poſſeſſionẽ cõtinuãte.*

7 *Statutum continuans poſſeſſionem in hæredem intelligitur in primo hærede vero & non ficto ex * communi.*

8 *Statutũ fœminarum excluſiuum, attẽdi debet in deciſorijs, & in ſucceſſione bonorũ fratrũ.*

9 *Statuta loci vbi ſita ſunt bona, attenduntur in materia ſucceſſionum, ſiue loquantur in rem, ſiue in perſonam, maxime cum hi profiteantur ſe ciues.d.loci, ex magis ** recepta ampliatur. num.ſequenti.*

11 *Poſſeſſor in ſua poſſeſſione conſeruari debet, etiã quod eſſet prædo. & nu. 21.*

12 *Statutũ de cõtinuãda poſſeſſione defuncti in hæredẽ nõ procedit, ſi alias occupauerit bona, ante quã hæres adierit hæreditatẽ, ex magis ** com.*

13 *Incluſio vnius, eſt alterius excluſio.*

14 *Petens tenutam bonorum allodialium, diſtincte bona ipſa libera eſſe demonſtrare debet.*

15 *Poſſeſſio rei incertæ ratione loci & quotæ, nec peti nec acquiri poteſt.*

16 *Tenutam bonorum defuncti apprehẽdere authore prætore quis nulla l. aſtringitur.*

17 *Poſſeſſio rerum allodialium defuncti authoritate propria ab hærede percipi poteſt.*

18 *Occupans rem hæreditatis iacẽtis pœnam.l.fi.C. vnde ui, non incurrit, ex ** communiori.*

19 *Poſſeſſio defuncti nomine hæredum conſeruatur & per colonos partiarios retinetur.*

20 *Poſſeſſio non acquiritur niſi expulſo colono, qui nomine primi domini poſſidebat.*

22 *Ius ſuperueniens actori vel reo, ante litem conteſtatam ex cauſa ex cauſa de præſenti, ſeu poſt ex cauſa de præterito, ad victoriam prodeſt, & ſuper eo ſententia, ſubſequi poteſt.*

23 *Procurator nomine alieno accipiens poſſeſſionẽ alicuius rei, illi acquirit, vel ſaltem ſequuta illius ratificatione.*

24 *Poſſeſſor in ſua poſſeſſione manuteneri debet in ſummario iudicio, ſaluo iure aliorum in plenario vel antiquiori poſſeſſorio, vel petitorio.*

25 *Poſſeſſio non probatur per dictum, quod poſſederit per alium. nam requiritur, quod habeat mandatum.*

26 *Nuntio referenti contra relationem iam factam non creditur.*

27 *Relatio nuncij facta poſt ſuſpenſionẽ tenutæ conceſſa*

ceſſæ per iudicem factam, non attenditur.

28 Nuntio falſa referenti non creditur, imo ipſe venit puniendus.

29 Relatio nūcij redditur falſa, ſi dicat aliquid feciſſe ex commiſſione vnius qui id in mandatis ſibi non dedit.

30 Statutum poteſt facere, quod poſſeſſio continuetur in hæredem, abſque alia apprehenſione, cū ab alio non reperiatur apprehenſa, ex * cōi.

31 Terræ iuris præſumptione allodiales cenſentur.

32 Pars prædiu incerta ratione loci & quotæ, poſſideri minime poteſt.

33 Poſſeſſio rei non petitæ, ſi à nuncio detur in errorem alterius petitæ, nihil operatur.

34 Vitiata parte indiuidui totum vitiatur.

35 Statuta non ligant forenſes, etiam quod eſsent fauorabilia, & bona ſint ſita vbi uigent.

36 Ciues ex priuilegio nō gaudent ſtatuto, quod poſſeſſio in hæredem transferatur.

37 Statutum excluſium fœminarum, in loco vbi ſunt ſita bona alicuius defuncti, attenditur ēt quod agnatus ſuccedens eſset forenſis, & fœminæ excluſæ ſimiliter forenſes, ex verıori, & num. 42.**

38 Forenſis agnatus, ad ſucceſſionem admittitur, ſtante ſtatuto fæminas excludente, ex vera & communi * ſententia.

39 Ianuenſis Ianuæ habitans habere poterit hæreditatem in Hiſpania ſitam, vigore ſtatuti Hiſpaniæ.

40 Cognatus per ſtatutū Vicentinum a forenſe in ſucceſſione excluditur licet bona ſint in agro Vicentino poſita.

41 Domicilium perſonaque hæredis conſiderari non debet, ſed locorum ſtatuta.

42 Statuta locorum ubi ſunt ſita bona, attendūtur ſiue verba ipſius in rem, ſiue in perſonam dirigantur, nulla habita diſtinctione perſonarum, an ſubditæ, ſint an forenſes, ex magis.** communi quod magis uidetur procedere, quādo in rem diriguntur. num ſequenti.

45 Clerici monialeſque alias à ſtatutis non comprehendi ſoliti, ſtatuto de ſuceeſsione ligantur, tam in incluſione agnatorū, quàm excluſione fæminarum, ex communi * in vtroque caſu.

46 Forenſes ligantur ſtatuto, vbi tractatur de cōmodo tantum in actis meræ voluntariæ iuriſdictionis, vt eſt ſuccedere, ex * communi concluſione.

47 Verba vniuerſali in decreto ciuilitatis geminata, operantur, vt in ſucceſsionibus is, cui conceditur, ſit tanquàm verus ciuis originarius.

48 Ciuis ex decreto confecto per verba vniuerſalia geminata, in ſucceſsionibus*, feminas agnatas excludit.

39 Fæmina, licet ſoror, per ciuem forenſem agnatū excluditur.

50 Suſtinens onera omnia realia, quæ pro rebus perſonis imponuntur, gaudet ſtatutis illius loci.

51 Priuilegium ciuilitatis ſimplex alicui conceſſum, non extenditur ad ea, quæ ſpeciali iure competunt.

52 Ciuilitatis priuilegium, ampliſsimis prægnantibuſque uerbis confectum extenditur ad omnia commoda, & priuilegia, quæ ex iure communi ciuibus originarijs competunt, vigore alterius ſtatuti, licet exorbitantis.

53 Opinio communior per ſimplicem doctrinam deſtrui non debet.

54 Statuta fauorabilia, omni iure maſculorum ſunt attendenda in fauorem etiam forenſium.

CONSLIVM CXCVIII.

TRINITAS ADSIT.

PEtierunt Illuſtr. & Nob. dominę Liuia & Paula de Trilago, ex fideicōmiſſo Comitis Martini patris ſibi ipſis decerni tenutā bonorū hęreditariorū Comit. Pauli & Ioſeph. fratrū ſine filijs nuper defunctorum, ſeu illas induci ad illorū corporalem poſſeſſionem. Quam decretam ſine patris citatione adipiſci minime potuerunt, prohibente quodam. d. Ambroſio agente & poſidente nomine Illuſtr. Comit. Petri de Trilago. d. fratrum conſobrini, vt in nuncij relatione legitur, in actis. d. tenuta tamen vt ſupra decreta, fuit ſuſpenſa ad inſtātiam. d. Comitis Petri vti poſſeſſoris legitimi, immo cōtrauertitur, an ſit vel ne ſuſpenſio tollenda: Et breuitati ſtudendo in gratiam eorum qui abundant Iuſtitia, Dico non ſolum ſuſpenſionem confirmanda fore, ſed etiam pronunciandum. dd. ſorores non debere impedire turbareue poſſeſſionem, quam habet. d. Illuſtris Comes Petrus conuentus reus.

Primo ex defectu iuris ſororum agentiū, quæ dum virtute teſtamenti paterni vti ſubſtitutæ tenutam & poſſeſſionem petūt, non eſt eiſdem cō
1 cedenda † cum ante reſtitutione, re ſeu verbo factam in caſibus vbi regulariter, vt hic, requiritur fideicommiſſario, remedium hoc poſſeſſoriū ſummarium minime competat, ſed poſſeſſio de manu hæredis vel hæredum capiatur. l. 1. §. ſed & quoties, vbi Ripa. nume. 6. ff. ad Trebel. Bal. in l. pen.

l.pen.§.cum autem num.1.& 4.C.ad Trebel.De
ci.conſi.724.num.15.& 438.num.12. Alex.cōſ.
82.num.3.vol.2.ample Zucard.in l.fi.numer.2.
197.& 198.vbi iſtam communem omnium nū
cupata poſt.Bart.num. 39. Alex.num.7.Iaſ.nu.
8.Deci.num.25.Curt.num. 34. C. de edict. diui
*a Adri. tollend. de magis ** communi atteſtatur
Bero.conſil.56.num.5.& conſil.58.num.4. uol.
2 2.quo loco ait ab hærede grauati† poſſeſſionem
bonorum petendam, & accipiendam per fidei
commiſſarium, iuxta communiter tradita in l.co
hęredi.§.cū filiæ.vbi Imo.& Alex. ff. de vulg.&
pupil.Gomez.de teſta.cap.5.num.31.Rimin.cō
ſil.258.num.7.vol.2.

Secundo, quia aut iſtæ actrices ſunt ciues Mā
tuanę & loci vbi ſunt ſitæ.d.terrę, aut forenſes.
3 †Si forenſes, tenutam bonorum vti incapa-
ces petere minime poſſunt, repugnante ſtatuto,
ſub Rubrica de alienat. prohibit. in forenſ.
ibi ex teſtamento, vel ab inteſtato, aut tanquàm
ciues admitti curant.& iſto caſu eiſdem obſtare
4 certum eſt †ſtatutum terrarum Brixienſium in
loco Guidezoli obſeruatum, quorum ca. 157.
ſub Rubrica, quod omnis poſſeſſio intelligatur
tranſlata in hæredem, diſponitur poſſeſſionem,
& tenutam bonorum defūcti in hęredem ab in-
teſtato etiam ipſo iure transferri, & continuati,
ac ſi corporaliter fuiſſet per eum apprehenſa; li-
cet eam non ingreſſus fuiſſet. Etenim ſi in hęre-
dem maſculum conſanguineum propter quem
fęminę ex noſtro ſtatuto ſunt excluſę, virtute.d.
ſtatuti poſſeſſio continuata fuerit, ac citra appre
henſionem, ſequitur ipſum in ea cōſeruandum
5 fore, †cum pro conſeruāda poſſeſſione ciuiliter
acquiſita, vt ſupra, iudicis officium ſimiliter com
petat ad impediēdum, ne quis aliam corporalē
capiat Guido Papa.q.552.Pariſ.ample conſ.41.
num.16.volu.1.Tiraq.le mort ſaiſit.6. parte de-
clarat.9.Didac.pract.qq.ca.17.num.5. ſequitur
Menoch.tract.de retinēd.poſſeſſ.remed.vltimo.
num.16.Nec obſtat, fideicommiſſarias cenſeri
hæredes conſequēter.dd.ſtatutis comprehēſas.

6 Quia reſpondetur † primo negando ſub ſtatu
to continuante poſſeſſionem hæredum appella
7 tione venire fideicōmiſſarias, intelligitur † enim
ſtatutum de primo hærede vero tantum, non fi-
cto, ſeu in hærede hæredis, Alexan.conſi.82.nu-
me.6.volum.2.vbi mode.Pariſ.in additione.ver
* bo.fideicōmiſſarius, hanc omnes *tenere inqunt
poſt Rubeum conſil.121.num.3. Alexā. cōſilio
37.nume.5.& 6.volum.1.& cōſil.83.volum. 3.
pro limitatione tradit Cotta memorabili.in ver
bo decreto Mediolani, Tiraquel.eod. tract. le
mort.ſaiſit.9.declaratione.2.part.nume. 2.& 4.
& declaratione.5.num.1.19.& 25.Caſſan.conſ.
19.nu.55.& in conſi.Burgund.Rub.7.§.4.pag.
239.ample Gabriel.com.cōcluſ.lib. 5. de acqui.
poſſeſſ.concluſ.9.nu.10.& 13.

Secundo reſpondetur hic non tractari de poſ-
ſeſſione bonorum Martini, ſed fratrum Pauli &
Ioſeph nuper defunctorum, quo caſu ſtatutum
ad illas porrigi non poteſt, cum non ſint illorū
8 hęredes ſaltem in bonis agri Mantuani, † vbi
ſtatutum excluſiuum fœminarum viget; quod
rurſus attenditur in deciſorijs, ac in ſucceſſione
bonorum fratrum, non autem ſtatutum Tri-
dentinum, quod fortaſſe fœminas ſorores a d-
mittit, cum ex regula & probata ſententia in
9 † ſucceſſionis materia ſtatuta loci vbi ſunt ſita
bona attendantur, ſiue loquantur in rem, ſiue in
perſonam, maxime ſi perſonæ ſe eſse ciues.d.lo-
ci, vt hic, profiteantur, doctri.eſt Bart.in l.1.q.7.
vbi Bald.Salic.Iaſ. & cæter. C. de ſumma trinit.
Alex.conſilio 16.num.1.& 128.num.2.volum.
1.Card.conſi.2.Curt.Iun.conſi.5.& conſi.110.
nume.9.Lapus.allegat.91. vbi Mendoſ. num.7.
** verbo extra territorium, hanc magis ** commu-
nem nuncupat Soc.iun.conſil.12.num.4.conſi.
25.num.12.& conſi.62.num.2.volu. 3.conclu-
dens hanc eſse receptiorem ſententiam, quod
atteſtatur Brun.ſuper ſtat.exclud.fęmin.q. 1.ar-
ti.pri.Tiraq.de iure pri.genit.q.46.in prin. & in
fine docte ac copioſe ex magis communi in hæ
rede forenſi loquens, Natta conſi.148.& 149.vo-
lum.1.& conſi.581.num.22.volum.3.& conſil.
514.num.12.& 13.Gozad.conſi.49.poſt cæte-
ros, quos adducit Port.Imolens.conſi. 86.nu.4.
& conſi.127.num.2.& 3.Alciat.conſi.60.num.
10 12.† vbi id fortius procedere ait, ſi teſtator ſit
originarius extra territorium, dixi aliàs conſi. 8.
num.35.volum. 1. Franc. Piſci. in diſput. ſuper
ſtatut.exclud.fœmin.num.13.97.& 117.licet ip
ſe contrarium tueatur, imo ad bona extra terri-
torium ſita extendi.

Tertio principaliter dicitur, poſſeſſionē. dd.
ſororum quamuis hæredum non fuiſſe virtute.
d.ſtatuti continuatam in præiudicium.d.Comi-
tis Petri, qui iam.d.bona occupauit, ac reperitur
in poſſeſſione corporali eius nomine accepta,
vſque de menſe Auguſti anni præterit.dum nū
eius refert poſuiſſe quendam illius procuratorē
in tenutam omnium bonorum, de quibus in li-
ſta, quę bona includūt omnes terras in loco Gui
dezoli aliàs per.d.Comitem Martinum poſſeſſa,
vt ex diuiſionibus, inueſtituris ac.d.relatione cō
11 ſtat, qua de re †cum ſit poſſeſſor, in ſua poſſeſſio-
ne manuteneri & conſeruari debet, etiam quod
prædo exiſtens, c.in litteris, in fi. de reſti.ſpol.c.
licet Epiſcopus de proba.in 6.cum vulg.ac tit.ff.
& Codi.vti.poſſid.l.1.§.ſi prædo.ff. de poſ. Bar-
bat.late in Rub.C.qui.admit.cum ſimil. per Ne-
uiz.conſi.81.nu.8.cum ſeq.qui ſubdit. num. 25.
12 ſtatutum illud† de continuanda poſſeſſione de-
functi in hęredem, non procedere ſi alius occu-
pauerit bona antequàm hæres adierit hęredita-
** tem, quod fuſius ex magis ** communi opinio-
ne recenſet, Ant.Gabriel lib.5.de acquir. poſſeſ.
concluſ.9.num. 18.Nec opponatur poſſeſſionē
fuiſſe acceptam tantum pro terris feudalib.Epi
ſcopatus Brixienſis, non pro cæteris allodialib.

vt ex

vt ex inſtantia, petitione facta, & inueſtitura de-
13 ducta colligirur, cum † vnus incluſio ſit cætera-
rum excluſio. ar. l. cum prætor. ff. de iud.

Reſpondetur primo negando ibi adeſſe allo-
dialia ſeu libera, cum ex inſtrumento procuræ,
inueſtituræ, & tenuta accepta, videantur cõpre-
henſa omnia bona in d. loco exiſtentia, & iſtę ſo
rores feudalium incapaces, quę bonorum tantũ
14 allodialium † tenutam petunt, terras liberas di-
ſtincte & ſpecifice oſtẽdere, & demõſtrare dẽnt
15 † eũ rei incertæ ratione loci, & quotæ nulla poſ-
ſeſſio vt ſupra acquiratur ſeu petatur, l. 3. §. incer-
tam. l. locus vbi ſcribentes. ff. de acquir. poſſeſſ.
Ang. l. quæ de tota. §. incertæ. ff. de rei uend. de ci.
in l. contractus. num. 14. ff. de reg. iur. multa Cæ-
phal. conſil. 159. in pri. Alfan. collect. iur. 613.
Borgni. Caluaca. tract. de tuto. & curat. nu. 260.

Secundo licet adeſſent nõnulla libera & allo
dialia, illorum tamen accepta fuit poſſeſſio per
procuratorẽ. d. Comitis Petri, ex quo in omni
bus terris inductus fuit, nec incõuenit quod re-
ſpectu feudalium capiatur authore iudice: reſpe
ctu vero allodialium propria authoritate cum
16 † nulla lege aſtringamur tenutam bonorum ap
17 prehendere authore prætore, ſed illã † propria
18 etiam authoritate nanciſcamur, vt † hinc occu-
pans ante hæreditatem aditam pœnam. l. fin. C.
vnde ui. haud incurrat. Ripa in c. ſępe. nume. 58.
* * de reſt. ſpol. hanc * * crebriorẽ inquit licet ipſum
contrariũ doceat Menoch. tract. de recupe. poſ
ſeſſ. remed. 13. nu. 38.

Tertio examinati ſunt teſtes recte concludẽ-
tes. d. terras fuiſſe nomine. d. Comitis Petri retẽ-
tas, laboratas, atque poſſeſſas, non autem nomi-
ne. dd. ſororum, & hoc atteſtãtur etiam coloni
19 partiarij per quos poſſeſſio † quæ erat pęnes de
functum nomine hæredum conſeruatur ac reti-
netur. l. qui vniuerſas. §. qui p colonũ, vbi Imol.
Alex. Roma. & cæter. ff. de acquir. poſſ. Afflict.
deciſ. 167. Maranta ſuo Specul. iud. 7. parte prin
cip. num. 3. Corn. conſi. 103. nu. 7. volum. 2. late
Natta conſilio. 538. Siluan. conſil. 78. num. 2. &
20 3. quinimo nec † niſi expulſo colono de fundo
acquiratur poſſeſſio per alium. l. peregre. §. qui-
bus. ff. de acquir. poſſeſſ. l. quamuis. §. 1. eod. tit.
Bero. conſil. 69. in fin. volum. 3. dixi in conſi. 60.
num. 19. Conſtat itaque. d. Illuſtr. Comitem Pe-
trum tam medio ſui procuratoris quã colono-
rum & virtute legis municipalis poſſeſſionem
terrarũ habuiſſe, & nunc habere, ut in hoc ſum
marijſſimo poſſeſſorio repellendæ ſint ſorores
actrices, non autem poſſeſſio aliqua ſequeſtrari,
cum conſtet de poſſeſſione rei conuenti meliuſ-
21 quàm actricum, & † quilibet in poſſeſſione ſua
conſeruari debeat, vt dicebat in materia, Caſtr.
conſi. 3. volu. 2. Petrus benintend. deciſ. Bonon.
73. num. 7. & ſeq. Menoch. tracta. de recuperãd.
poſſeſſ. in præud. num. 24. & 25. & in tract. de re
tin. poſſeſſ. remed. vltimo. nu. 3. & 4. Ioſeph. Lo
doui. deciſ. Peruſ. 20. num. 12. & ſeq.

Quarto addo quod vt relata ſonãt poſtremo
loco. d. Illuſtr. Comes Petrus non ſolum ratifica
uit geſta per Ambroſium nomine ſuo vti domi
num ſuper poſſeſſione, ſed cultura, & fructibus
dd. terrarum, ipſe eam fuit adeptus nemine con
tradicente ſeu occupante illas, vnde & virtute
iſtius ſorores repellentur, cum ipſarum nomine
nulla adhuc ſit accepta tenuta, ſed tantum decre
ta, poſtea ſuſpenſa, numquã tamẽ executa vel ac
cepta ex prohibitione de qua in nuncij relatio-
22 ne. † Ius enim ſuperueniens actori vel reo ex cau
ſa de pręſenti ante litem cõteſtatam, ſeu poſt ex
cauſa de præterito, ſemper ad victoriã prodeſt,
& ſuper eo ſententia ſubſequi poteſt. l. ſi rem alie
nam. §. fin. ff. de pign. act. l. ſi mandauero tibi. ff.
mand. Bart. in l. 1. in fi. ff. de except. Iaſ. §. omniũ.
nume. 66. iuſt. de act. Alex. conſil. 27. num. 2. vbi
de poſſeſſ. tranſlatione loquitur volum. 1. Pariſ.
conſi. 82. in fi. vol. 3. multa Cæfal. conſil. 112. nu
me. 17. cum ſeq. volum. 1. ſed quia ex non nullis
dubitari poſſet contra Comitem Petrum in hac
controuerſia ſummarijſſimi poſſeſſorij, pro illo
rum diſſolutione tantum, omiſsis quæ merita &
iuſtitiam cauſæ principalis reſpiciunt, Dicãeius
23 intentionem fundari ſaltem † ex poſſeſſione no-
mine ſuo accepta per illius vltimum procurato
rem. d. Ambroſium, de quo in cauſa, pręcipue ſe
quuta ratificatione, ad not. in l. 1. §. per procura-
torem. ff. de acquir. poſſeſſ. Alexan. cõſi. 120. vo-
lu. 1. Crauet. conſilio 5. nume. 16. vel demum ex
poſſeſſione perſonaliter. vt ita d'cam, accepta p
eundem met ante poſſeſſionẽ. dd. ſororum, iux-
24 ta inſtrumentum in actis productum, † in qua
poſſeſſione conſeruari debet, & in illius fauorẽ
pronuntiari, ſaluo iure ſororibus in plenario vel
antiquiori poſſeſſorio, vel petitorio, p Plotum
in l. ſi quando. num. 96. C. vnde ui. Cagnol. in l.
in pari. num. 8. ff. de reg iur. Menoch. d. tract. de
recuperan. poſſeſſ. in pręfat. num. 24. Ioſeph. de
ciſ. peruſin. 20. num. 3. & ſeq. Quibus non refra-
25 gatur, † quod iam ante ratificationem vel. d. In-
ſtrumnetum poſſederint ſorores, per Corn. con
ſil. 190. in pri. volum. 2. Crauet. d. conſilio 5. nu-
mero 16.

Reſpondetur enim primo nullibi conſtare q
ſorores poſſederint vnquam, nec poſſeſſionem
apprehenderint, & licet die xviii. menſis decem
bris nuncius in proceſſu referat ſe die Iouis pro-
xima præterita in executione commiſſionis ſo-
rorum procuratorem poſuiſſe in tenutam. dd.
bonorum, Attamen. d. relatio non officit, primo
quia iam functus erat officio ſuo nuncius, qui vt
in actis retulerat iam. d. die. 18. decembris non
poſuiſſe illos in tenutam eo quod ab agente Co
mitis Petri fuerant impediti, & prohibiti, & nun
cio non credatur referenti contra relationem
iam factam not. in c. quoniam contra, verbum
citationis, de probat. Bertachi. in ſuo indice ver
bo nuncius. numero 18.

27 Secundo † relatio nuntij vltima, eſt poſt ſuſpẽ
ſionem

ſionem tenutę conceſſę factam per iudicem die. 12. decembris, non ideo attendenda, Bart. in l. ſi finita. §. Iulian. num. 18. ff. de damn. infect. Bal. & cæter. in l. generaliter. §. his de pręſentib. in fi. de rebus cred. & Bald. in l. falſus. numero. 20. C. de furt.

Tertio falſa reddit, quia ait ex cõmiſſione clariſſimi prætoris ſe ſorores in tenutam poſuiſſe die Iouis. 10. decembris. 1572. & tamẽ executio tenutæ nomine prætoris cõceſſa fuit die mercu-
28 rij. 9. d. menſis, vt in proceſſu† Vnde nõ ſolũ relationi falſæ & erroneę nõ ſtatur, ſed d. d. Nuntius puniendus venit, Specul. tit. de execut. verſic. ſed quæritur qualiter. Aſin. praxi. iud. §. 9. cap. 13. Et tanto magis falſa redditur, quia executio facta p̃ d. Nũtium in die Iouis. 10. decembris fuit ex cõmiſſione Clariſſ. Capit. Iuſtitiæ, ut patet in actis, quæ tamen reuocata & annullata fuit, vt merito
29 † Nuntius dicens ex commiſſione. d. Prætoris, q̃ id ei in mandatis non dedit, falſum omnino referre & enunciare dicatur. Dum itaque adhuc nullam tenutam obtinuerunt ſorores, Comes Petrus in ſua conſeruabitur, ac beneficio ſtatuti
30 † transferentis in hæredem poſſeſſionem fructu, cum non reperiatur ab alio apprehenſa, ut dicebatur in fine dubiorum, per Tiraquel. tract.
* le mort ſaiſit declar. 6. & ex *communi per Viui comm. opin. lib. 1. verbo ſtatutum pag. 314.

Quod ſecundo principaliter reſpondẽdo cõtrario comprobatur, nam inſtant ſorores ſuſpẽſionem decretionis tenuræ conceſſæ tolli, q̃ fuit ſuſpenſa die 12. decembris 1572. quare non eſt adhuc incepta tenuta cum nondum ſit decreta, & ſuper hoc pronunciari debeat.

Tertio ſubiungitur admiſſa tenuta ſororũ pro omnibus terris, cum fuerit incerta ratione loci, & quotæ occaſione terrarũ eccleſiæ ſibi ipſis minime prodeſt, vt ſupra dicebã. & licet relatio om-
31 nes comprehendat terras, † quæ iuris pręſumptione allodiales cenſentur: quia tamen tum ex dicto partis aduerſæ & illius confeſſione quę reſultat ex tenura bonorum accepta per comitẽ Petrum, inueſtitura & actis reproductis per eundem, tum ex petitione eorum propria, quæ ſolũ allodialia continet, apparet in illis extare nõnulla bona eccleſiæ, abnoxiaq; Epiſcopatui Brixiẽſi, ſequitur non conſtito quæ ſint allodialia, quorum ipſę ſorores tenutam tantum modo petunt
32 † non poſſe decerni, nec dari ratione. d. incertitudinis ar. l. 3. §. incertam & l. locus. vbi. dd. ff. de acquir. poſſeſſ. Cepbal. conſil. 159. in pri. & quia petendo allodialia tantum habuerint, vt in relatione poſſeſsionem etiam emphiteoticarum ſic
33 † vltra decretum iudicis, & ob id nullam poſſeſſionem acquiſiuiſſe credantur, Bal. in c. ceterũ num. 11. de iudicis, Alex. conſil. 73. num. 6. vol. 3. Natta conſi. 390. num. 30. Scribant enim ſorores adeſſe emphiteotica, quarum tenutã noluerunt petere, nec accipere tanquam ſpectãtia ad
34 Comitem Petrum tantum. Vnde † accipiendo poſtea illam, vitiatur in totũ tenuta. Ad Comes Petrus licet ſciret adeſſe allodialia & eccleſiaſtica, attamen omnium tenutam voluit emphitheoticorũ ſcilicet medio iuris, quia uocat[9] erat allodialium vero authoritate propria, ſciens ab alio nõ fuiſſe apprehenſam ſeu medio procuratorum ſuorum. propterea quod reus conuentus poſsidere omni iure adhuc cognoſcatur. Opponebatur rurſus non poſſe Comitem Petrum inniti ſtatuto quo transferatẽ poſſeſsio in hæredẽ, cum. dd. ſorores ſe hæredes cõſtituãt. d. Ioſeph. defuncti ex diſpoſitione iuris communis excluſo patruele, nec Mantuę ſtatutum in hoc attẽda-
35 tur † licet hic ſint ſita bona, cũ actor & reus ſint forenſes, quos quidem non comprehendit nec ligat etiam quod fauorabile reſpectu agnatorũ exiſtat, & vt in terminis decidebat Ale. conſ. 41. volum. 7. Brun. ſupra ſtatut. exclud. fęm. ar. 6. in pri. deciſ. conſil. 114. 550. 661. & Cagn. in l. ſecũ-
36 dum naturam. num. 4. & 5. de regul. iur. & † minus ſi eſſent ciues ex priuilegio tantum, cum iſti tali ſtatuto minime gaudeant Rui. conſilio. 200. num. 19. volu. 2. verum tamen obiectum tripliciter tollitur.

** Primo affirmãdo ex veriori ** opinione† ſta-
37 tutum † excluſiuum fæminarũ in loco vbi ſunt ſita bona defuncti, attendi, et forenſis eſſet agnatus ſuccedere volens, ac ſimiliter forenſes fæminæ excluſæ. quam opi. Alexã. ipſemet in noſtris terminis ſequutus eſt, in conſil. 111. volu. 7. editum ſuper eodem caſu, ſuper quo reperitur ſcriptum. d. conſi. 41. eodem volu. 7. vt meri apoſtil. ibidem & alij dixerint veram eſſe hanc ſentẽ-
38 tiam † quod forẽſis agnatus admittatur, nec aliter. d. conſi. 41. fuiſſe Alexã. contra quod rurſus iudicatum fuit, vt dicunt verba in prædicto conſil. 41. & ſentit Mendoſ. ad Roma. conſil. 224. nume. 6. verbo conſilio. Eandem ſententiã pro hærede forenſi, vt in locis vbi ſunt ſita bona admit-
* tatur, probauit ex * communi Curt. Iun. conſilio 5. num. 42. verſic. ad ſeptimum reſpondetur, ibi ſuccedere volens. & conſilio 108. nu. 30. Gozad.
36 conſilio 49. nu. 8. & 11. in fi. quo † loco Ianuẽſem habitantem Ianuæ hæreditatem prętendẽtem in bonis ſitis in Hiſpania obtinere ſecundũ ſtatuta Hiſpaniæ inquit, communem & inconcuſſam Port. Imol. conſil. 86. numer. 4. & conſil. 127. nume. 3. & nume. 13. concludens forenſem
40 † patauinum ſecundum Vincentiæ ſtatuta ſuccedere in bonis agri Vincẽtini, & excludere cognatos. quod cõſilium à Hyeronimo Torniello, & Antonio Cataro ſubſcriptum fuit. idẽ admittit Tiraq. tract. de iure pri. genit. q. 46. in prin. &
41 in fi. dicens† domicilium perſonamue hæredis nullo modo cõſiderandũ, ſed locorũ ſtatuta tm̃ & ab hoc nemo ſcribentium diſcedit, qui comprobant illam ſententiã, † quod ſtatuta locorũ
42 ubi ſunt ſita bona in ſucceſsionibus ſeruentur, quę minime dicunt ſeruari tantum ſi volens ſuccedere ſit. d. loci ciuis, ſed id ſimpliciter affirmãt

eriam

etiam ſi eſſet forenſis. hoc enim fuiſſet illis facile
exprimere, ſi illã declarationẽ ſequuti fuiſſent.
vnde credẽdum eſt id minime voluiſſe. Dictũq;
Alexan. cõſi. 111. volum. 7. communiter recipi
nouiſſime recenſet, Michael Graſſus. com. opin.
lib. 1. quæſt. 11. verſ. tertius caſus eſt. Quodq; ſta
tuta locorũ vbi ſunt bona ſita vigeãt, & in fauo-
rẽ ac excluſionẽ forenſium omnino ex cõmuni
quoque perdocte tradidit, Natta cõſilio 148. &
ſeq. volum. 1. & conſil. 581. num. 22. volum. 3. ſũ
mopere dubiam eſſe Bruni reſtitutionem ad fo
renſem ciuem, ait Franc. Anguſ. conſil. 27. num.
5. & 6. lib. 6. magis communem concluſionem
43 inquit, quod † nulla habita diſtinctione perſona
rum, an ſint ſubditæ an forenſes, ſeu verba diri-
gantur in rem, uel in perſonam, ſtatuta locorum
ubi ſunt bona attendantur, Mandel. de Alba. cõ
ſil. ſuo. num. 5. non diſſentit ab his, ubi ſtatutum
in rem loqueretur, Bero. quæſt. 107. nu. 2. Ruin.
conſil. 193. num. 9. & 10. uolum. 2. latius cõſilio
48. num. 4. uolum. 3. Barbat. conſil. 75. colum. 4.
& col. penul. uol. 3. Crot. in l. ſi. col. antepen. uer-
ſi. iuxta prædicta. num. 128. ff. de iuſt. & iur. Ant.
Gabriel. com. concluſ. lib. 6. de ſtat. concluſ. 8. in
fi. num. 38. Ceſal. conſilio 161. nu. 12. Seruit Sil-
uan. conſil. 40. num. 34. Et licet nonnulli alij cõ-
44 trarium uoluerint, enimuero † loquuntur ipſi, cũ
ſtatutum in perſonam loquitur. ut Pariſ. cõſilio
42. num. 24. & 27. uolum. 3. & cæteri allegati ꝑ
Marzar. cõſil. 14. per totum, & Anton. Gabriel.
lib. 6. de ſtatut. concluſ. 8. num. 37. ac Socin. Iun.
conſil. 80. num. 14. uolum. 4. Quod dictum prin-
45 cipale comprobatur, † quia clerici monialeſue,
alias a ſtatutis de ſucceſſionibus ligãtur, tam in
incluſione agnatorum, quam excluſione fœmina
rum, ut ex communi in utroque capite, ponit
Viui. com. opinion. lib. 1. uerbo ſtatutum exclu-
dens, ampliat. 2. & 4. poſt ea quæ late deduxi cõ
46 ſil. 93. num. 27. & ſeq. ergo & forenſes † benefi-
cio. d. ſtatuti gaudebũt. cum ubi tractatur de cõ-
modo tantum in actis mere uoluntariæ iuriſdi-
ctionis, ut eſt ſuccedere, forenſes ligentur & cõ-
prehendantur ſtatuto, per Roma. conſil. 224. nu
me. 6. ubi Mendos. multos ex concluſione com
muni allegans, & id formaliter uoluit Alexan.
d. conſilio 111. nume. 7. uolum. 7.

Secundo reſpondetur dictum Alex. & aliorũ
de agnato forenſe etiam quod uerum eſſet, non
procedere in terminis noſtris, cum Comes Pe-
trus non ſolum ſit ciuis mantuanus ſimplex ex
priuilegio, ſed in ea ampliori forma quæ deſide
rari queat, & tam in acquirẽdo, quam quocũq;
47 modo ſuccedendo † ob uerba uniuerſalia gemi
nataque decreti ciuilitatis, de quibus in proceſ-
ſu, ut ſine dubio tãquam uerus ciuis originarius
48 beneficio ſtatuti gaudeat, † & fœminas agnatas
excludat, quod in ſpecie uoluit, Socin. iun. conſ.
62. in 3. quæſt. num. 3. & 4. & 5. uolu. 3. allegans
Bal. & Brunum ſuper. d. ſtatuto exclud. fœm. art.
6. q. 1. num. 26. in fi. nec diſſentit ab his Alciat.
[illegible]

conſilio 53. nume. 14. & Deci. cõſi. 662. num. 8.
49 & ſeq. & † licet fœmina ſeu ſoror excludatur, hoc
non conſideratur, cum etſi forenſis eſſet, ꝑ aliũ
ciuem excluderetur, iuxta opinio. Alberti Brun.
d. art. 6. in pri. nu. 29. in fi.

Additur tertio loco, quod licet nõ eſſet ciuis
50 Comes Petrus † ſuſtinet tamen omnia onera rea
lia pro. dd. terris & alia quæ perſonis pro. dd. re
bus imponuntur, Ideo, & d. ſtatuto Mantuæ gau
debit, Alexã. cõſil. 111. nume. 10. uolum. 7. Nec
obſtant ſcripta per Ruin. cõſil. 200. num. 19. uo-
lum. 2. quod inquam ciues ex priuilegio potian
tur commodis, quibus originarii gaudent, ex iu
re ordinario ſecus ſi extraordinario vel ex priui
legio ſpeciali, etenim reſpondetur.

51 Primo, id locum habere tantum † vbi ſimplex
priuilegium ciuitatis forenſi concederetur, puta
quo ad commoda, uel quod pro ciue tractetur,
quia tunc non extendetur ad ea quæ iure ſpecia
li competunt, ex doctr. Bald. Angel. & Cyn. in l.
52 ſi filius. C. de bon. damn. & ſecus † ubi amplio ri-
bus uerbis & clauſulis conceſſio emitteretur, nẽ
pe habeantur in omnibus & per omnia ut ciues
ueri, legittimique, originarii, & antiqui. &c. &
poſſint omnia quæ ciues originarii. &c. ut hic.
tunc enim pleniſsime omnia priuilegio commo
daque conſequentur, non ſolũ quæ ex iure com
muni ciuibus competant, ſed quæ ueris ciuibus
uigore alterius ſtatuti, eiuſdem tamen ciuitatis
licet exorbitantis ad ipſos ſpectent, not. dd. in l.
1. ubi Soci. iun. nume. 28. ff. de leg. 1. per doctr.
Bart. in l. ſi maritus. §. legis iuliæ. in fi. ff. ad l. Iul.
de adult. Crotus. l. ſi quis pro emptore num. 96.
ff. de uſucapio. Rolã. a Valle conſil. 79. in pri. &
num. 16. uolum. 3.

Secũdo reſpondetur, dicta per Ruinum non
procedere ſine difficultate. nam ſi uera eſſet illius
doctrina deſtrueretur alia communior opin. q
ſtatuta loci ubi ſunt ſita bona attendantur extra
caſum, in quo ſuccedere uolens ciuis non eſſet,
& tamen ſimpliciter omnes admittunt agnatos
fœminas excludere, nec ſupponunt in d. loco eſ
ſe ciues, cum hoc facile dixiſſent, quinimo ferè
omnes in forenſib. loquañ, ut merito cenſen-
54 dum ſit, † & ſtatuta illa fauorabilia omni iure
maſculorum attendenda eſſe in fauorem etiam
forenſium, cum & eadem ſtatuta ad bona extra
territorium exiſtẽtia trahantur, ex multis docte
& copioſe traditis nouiſsime per Fran. piſcinã,
qui ex profeſſo diſputauit quœſtionem, an ſtatu
ta hæc extra territorium extẽdantur, concludẽs
extendi, quicquid ſcribentes ex recepta ſenten-
tia contrarium docuerint, Loci uidelicet ſtatuta
tantum in hoc ſeruanda fore. Et ex iſtis conclu
do in gratiam. d. Comitis Petri, prout ſuper poſ
ſeſſorio iam diffinitiue terminatum fuit.

Franciſcus Burſatus I. C. Mantuanus.

Digitized by Google

PRO ILLVSTRISSIMO ET EVErendiſsimo Cardinali Mantuæ.

ARGVMENTVM.

Emphiteoſis Eccleſiæ an tranſeat in monaſteriũ, uel ſaltem eidẽ debeatur æſtimatio, ſi eidẽ ex teſtamẽto vel ab inteſtato debeatur.

Eccleſiæ emphiteoſis, quando legari poſſit. Et quid in priuatis.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium videtur capax utilis dominij emphiteoſis, & viuo emphiteota ingrediente, & illo mortuo.*

2 *Eccleſia ſecularium capax eſt emphiteoſis, ſi nõ diſſentit & ubi quid annuum pro re ſoluatur.*

3 ** *Monaſterium excludit ſubſtitutum, ex ** cõmuniori.*

4 * *Clericus eſt capax feudi, in quo ſeruitium reale præſtatur, & in ſimplici quoque, ex communi.*

5 * *Emphiteoſis Eccleſiæ nõ deuenit in monaſteriũ, Eccleſiam, vel fiſcum, niſi ipſa velit, & intra biennium id reuocari poteſt. ex communi* ſub num. 8. vbi in priuata ſecus.*

6 *Auth. de alien. & emphit. §. 1. procedit in omni Eccleſia.*

7 * *Opinione vltime doctoris, vel gloſſæ ſtatur. ex communi.**

8 *Sapientis mutare conſilium neceſſarium eſt.*

9 *Eccleſia nunquam moritur.*

10 *Emphiteoſis Eccleſiæ nõ cogitur dominiũ pœnes monaſteriũ dimittere, & ibi ratio aſſignatur*

11 * *Emphiteoſis Eccleſiæ vel priuati non tranſit in monaſterium, ex communi. ſed contra de priuata ſub num. 13.*

12 * *Feudum regulariter in monaſteriũ vel monacũ non tranſit. & ibi ratio, niſi eſſet tranſitorium ad omnes hæredes. ex * communi.*

13 *Imperator vel rex concedens feudum Eccleſiæ, illam capacem reddit.*

14 *Communi opinione adhærendum.*

15 ** *Monaſterium loco filij nõ eſt, ubi filij ex ſuo corpore procreati vocantur, ex communiori.*

16 *Conditio per verba naturalia non impletur per actum fictum.*

17 ** *Monaſterium excludit ſubſtitutum, etiã ſi fuerit dictum ſine liberis veris, ex una communiori.***

18 ** *Ratio communis, quare monaſterium ſubſtitutum excludat, ex ** communiori.*

19 ** *Subſtitutus per verba naturalia, quæ cõueniãt monaſterio, monaſterium excludit, ex magis communi.*

20 * *Monaſteriũ etſi expreſſe, à teſtatore excludat, admittitur tamen & ſubſtitutum excludit, ex vna recepta.**

21 *Filij ſubſtituti omnino monaſterium excludunt.*

22 *Conditio ſi ſine filij, intelligitur ſecundum iuris terminos.*

23 *Monaſterium, quod ſit loco filij, lege non probatur.*

24 *Ingreſſus loco filij, habetur in contractib. ſecus in teſtamentis.*

25 *Filiorum appellatione in ſententia non venit monaſterium.*

26 *Ratio, ne quis à uita contemplatiua retrahatur in contractibus, ceſſat.*

27 *Monaſterium non uenit loco filij, in præiuditiũ alterius Eccleſiæ, uel monaſterij.*

28 * *Pactum de non alienando, impedit monaſteriũ acquirere, ex communi.*

29 *Prohibitio duplex prohibet caſum alias pmiſſũ.*

30 *Verbum, perſona verificatur reſpectu uniuerſi.*

31 *Eſtimatio emphiteoſis debetur monaſterio, ſi res non debeatur, cum illam cõſequi, & intra annuum uendere poſſit, quod procedit ut infra de conſuetudine num. 44.*

32 * *Legitima filiis debita, quæ in corpore nõ præſtatur in æſtimatione debetur, ex * communi.*

33 *Feudi indiuiſibilis pars, ſi non traditur, æſtimatio debetur.*

34 *Filius ex donatione omnium bonorum patris nõ fraudatur, quin ſaltem legitimæ æſtimationẽ conſequatur.*

35 * *Feudo uel emphiteoſi legata, nec æſtimatio debetur ex communi. * & in fi.*

36 *Eſtimatio attendit, vbi res deſinit, vel cõſumit.*

37 *Monaſterio acquirunt bona ex ingreſſu religionis, iure uniuerſali, tamquàm ex arrogatione. quod declara ut ibi.*

38 *Domini conſenſus in donatione, non eſt neceſſarius in donatione, uel legato.*

39 *Eſtimatio debetur Eccleſiæ, ſi ei leget, vel donetur emphiteoſis, ſecus ſi per uiam ingreſſus alicuius ſic iure uniuerſali.*

40 *Bona feudalia & emphiteotica, non ueniunt in generali diſpoſitione ex * communi.*

41 ** *Emphiteoſis Eccleſiæ nõ trãſit in hæredes extraneos, ex communiori.**

42 *Emphiteoſis priuati uenit in legato, & inſtitutione uniuerſali.*

Legans

43 *Legans rem, in qua ius aliquod habeat, illud tã-
tum legare creditur, adeo quod ſi erat finit u-
rum morte, nihil conſequatur. ſecus ſi nullum
ius habeat, quia tunc æſtimatio debetur.*
44 *Eccleſia emphiteoſim ſibi relictam uendit intra
annuum, & precium retinet, ex conſuetudi-
ne, non de iure, & declara, ut numero 48.*
45 *Eccleſia emphiteoſis ad aliam non tranſit, in ſui
* præiudicium, ex * communi.*
46 *Eſtimatio ubi conſideratã, illa eſt in obligatione*
37 *Ingrediẽs nec tacite nec exp̃ſſe retinet bona ſua.*
48 *Donatio bonorum Eccleſiæ fit, ſed cum reſerua-
tione iuris Eccleſiæ.*
49 *Reſtitutio contra aliam Eccleſiam non datur.*
50 *Priuilegiatus non utitur priuilegio, contra priui
legiatum.*
51 *Læſio ubi nulla uel modica, ibi reſtitutio ceſſat.*
52 *Domini conſenſus reputatur fere impoſſibilis.*
53 *Eſtimatio non debet in emphiteoſi Eccleſiæ reli-
* cta, ex * communi.*

CONSILIVM CXCIX.

TRINITAS ADSIT.

REquiſitus ab Illuſtriſſimo, & Re-
uerẽdiſſimo Domino patrono
meo obſeruãdiſſimo in præſenti
cã, quid iuris eſſe ſentiã ſcribere
etſi ex de ductis p tot celeberri-
mos iureconſultus, nullus videa-
tur dicendi locus mihi relictus: tamen vtens offi
cio boni agricolæ poſt meſſorem ſpicas omiſſas
ſeu derelictas recolligendo, non potui (vt votis
Domini paream) non adducere, quæ mihi in iu
re videntur hinc inde cõſideranda, vt oppoſita,
iuxta ſe poſita magis eluceſcant: duos igitur arti-
culos diſcutiendos propono.

Primum, an res ipſa emphiteotica applicetur
monaſterio, moniali præſertim viua.

Secundum, an vbi res non applicetur, æſtima
tio ſaltem debeatur, concludam tandem nec ap
plicari, nec æſtimationem præſtandam, & bene
in gratiam dicti Illuſtriſſimi Domini exequu-
tum fuiſſe.

Ad primum deueniendo, videtur prima, vt
aiunt, fronte, poſſe dici Monaſterium in caſu vi-
ctoriæ verſari.

Primo ea ratione, quod concludant ſcriben-
tes, Monaſterium eſſe capax bonorũ emphiteo
ticorum, & per cõſequens una cũ perſona ingre
diente in Monaſterium, illa applicata cenſeri, ac
in illud, quia capax tranſire, tanto magis, cũ ſit
quaſi quædam vniuerſalis ſucceſſio: non autem
particularis, hæreſque ſuccedat in vtili domino
vt in §. adeo. Inſtit. locat. monaſteriumq; habea-
tur loco filij, & hęredis. §. ſed hoc præſenti Auth.
de ſanctis. Epiſcop. no. in c. in præſentia, vbi om
nes Canon. extra de probatio. immo videtur, q
1 fiat iniuria † monaſterio ingreſſo ſaltem viuo, &
ipſi monaſterio mortuo emphiteota ingreſſo,
nõ inueſtiendo illud, per no. in l. pri. §. permitti.
ff. de aqua quoti. & æſtiua. in c. bone de poſtula-
tio. prælato. in l. nullus. alias, nemine. C. de de-
curio. lib. 10. ita in terminis, Anchar. conſil. 420.
incipit quidam ſer Antonius in fi. & conſi. 165.
ibi quia Monaſterium venit appellatione filij,
ac in conſilio. 166. quem ſequitur formaliter Be
ro. conſilio. 93. num. 56. & 57. & conſil. 94. num.
2. & ſeq. volum. 1.

Secundo, hæc fortius confirmantur, quia de
hac quæſtione in fauorem Monaſterij, eſt Gloſ.
in Auth. ingreſſi. C. de ſacro. Eccleſ. quæ in ter-
minis uoluit, Monaſterium eſſe capax bonorum
emphiteoticorum, ſaltẽ viuo ingreſſo, ſequitur
Anchar. d. conſil. 420. 165. & 166. & 167. Gloſ.
in c. in præſentia. vbi Barbat. num. 121. & ſeq. &
Pariſ. nu. 196. Felyn. nu. 49. de probatio. maxi-
2 me vbi Eccleſia domina nõ † diſſentit. Barba. in
repet. Auth. ingreſſi. num. 35. & 36. Idem. Inno.
qui fuit lumen legum, in d. ca. in preſentia poſt
Archidiac. in c. ſi qua mulier. 19. q. 3. in fi. & q̃d
ſaltim ingrediente viuo, remaneat pęnes Mona
ſterium, tradit Bal. in ca. poſt. ceſſionem in fin.
de probatio. in d. c. in preſentia. num. 21. in c. ſi
quis clericis, ſi de feud. fuer. contr. inter Domi.
& agnat. & in c. 1. in prin. vbi etiam Aluator. de
mili. vaſal. qui arma bellica depoſuit. & hoc quã
do quid ſoluitur annuatim, quod poteſt ſolui p
Monaſterium, in quo monialis, vt hic, ingreſſa
fuit. Idem Iacob. Butrig. in Auth. ſi qua mulier.
C. de ſacroſanct. Eccleſ. dixi alias conſilio. 60.
numero. 34.

* Tertio adduci poteſt vulgata ex * cõmunius
3 concluſio, quod † Monaſterium excludit ſubſti
tutum, etiam quod eſſet dictum, ſi ſine filijs de-
ceſſerit, Alexan. cum apoſtil. Crauet. conſil. 152.
Bero. in c. in præſentia. num. 475. cum ſequẽ. de
probat. ſfortia odo. hoc omnes ſequi inquiens
tract. de ſubſt. compend. part. 6. verſ. 3. concluſ.
** 1. pagi. 200. dixi aliàs ex communiori ** cõſ. 97.
num. 23. Bero. conſilio 45. nu. 12. volum. 2. Ad-
mittiturque ad feudũ, & emphiteoſim, Monaſte
4 rium ex perſona monachi, vel † clerici, ſi ſint
tales, quibus per ſubſtitutum realia ver perſona-
lia onera feudi, vel emphiteoſis præſtari queant
apoſtil. ad Abbat. nu. 69. in c. inp̃ſentia, de pro-
bat. Iaſ. in Auth. ingreſſi. nume. 47. C. de ſacroſ.
Eccleſ. ample Menoch. de arbitr. Iud. cent. 2. ca-
ſu. 231. num. 8. cum ſeq. in clericoque ſuccedẽn-
te in ſimplici feudo ponunt nouiſſime ex com-
* muni.* Siluan. conſil. 3. num. 54. Ceſal. conſilio
primo. num. 27. & in monaſterio canonicorum
regularium, cõſuluit Curt. Sen. conſi. 62. & 63.
tradit Caſſan. conſuet. Burg. des fiedez. rub. 3. §
5. nu. 14. & ſeq. & quod ſimilis emphiteoſis Ec-

cleſiæ ſoluẽs quantitatem annuam, ad aliam Ec
cleſiam deueniat,iudicauit aliàs conſil. Neapol.
teſte Vrillo ad Afflict.deci.305.num.8.& 9.Hęc
ſunt quæ pro iſta parte allegantur in gratiam
monaſterii.

Iſtis tamen non repugnantibus negocio dili-
gentius conſiderato deueni in contrariam ſen-
tentiam;quod emphiteoſis hæc Eccleſiæ,& Ab
batiæ obnoxia , minime in monaſterium tran-
ſeat,moueor.

Primo ex text.quem allegãt omnes , in auth.
de alienatione,& emphiteoſi,in §.1.incipit em-
phiteoſim,ibi venerabilem aliam domum perue
5 nire,dũ Iuſtinianus vult,quod ſi bona ſint † em-
phiteotica ab Eccleſia conſtituta,quia loca ſteri
lora erant,vel ex alia cauſa in emphiteoſim cõ-
ceſſa fuerunt,ſi dicta bona peruenerint ad fiſcũ,
ad Ciuitatem,aut ad curiam,aut in aliam vene-
rabilem domum,prout merito hoc monaſteriũ
venerabilis domus conſideratur;tunc dari licen-
tiam prædictæ Eccleſiæ,vel emphiteoſim ipſam
auferre infra biennium,aut dicto monaſterio re
linquere,ſub eodẽ onere , quemadmodum erat
penes ingredientem , & cum ibi ſit caſus legis,
fruſtratoria videtur præſens quæſtio.At quia ali
qui volentes euitare textum prædictum, reſtrin-
6 gebant illum loqui in Eccleſia † Conſtantinopo
litana,ſic eſſe localem diſpoſitionem minime ex
tendendam;pro vt aliàs pro Illuſtriſſimo Do-
mino Franciſco Duce Mediolani cõſultum fuit,
teſte Barbat.in d.c.in præſentia.nu.121. de pro-
batio.Animaduertendum cenſeo.

Primo,quia ut ipſe Barbat.inquit,non eſt lo-
calis diſpoſitio.d.Authen.ſed generalis,& vbiq;
ſeruanda uti in fauorem Eccleſiæ cõcepta,quod
ſtatui quoque uidetur per Imperatorem in alio
text.in §.emphiteoſim.in Auth.de non alienan-
do;dum emphiteoſim tam ab Eccleſia maiori,q̃
à quacunque alia Eccleſia poſſe concedi perſo-
nis,ait,vt ibi;ſic non facit differentiam , an ſit
Eccleſia conſtantinopolitana,aut alia, idem vol
uit in §.ſi vero,qui immediate ſequitur. d. §.em-
phiteoſim in d.Authen.de alienat.& emphiteo.
ibi,ipſi Eccleſiæ maiori,aut alicui venerabilium
domorum. quo textu ſtante ſequitur, non eſſe
dubitandũ,quod non ſit localis in Eccleſia con
ſtantinopolitana tantum,vt rurſus voluit Alexã.
conſi.9.num.5.vol.3.Iaſ.in l.2.nu.200.C. de iur.
emphit.& l.fin.nume.74.C.eod.titu.Bal. in Au-
th.niſi rogati.3.colum. C. ad trebel. ea ratione,
quod omne ſtatutum in fauorem Eccleſiæ intel
ligatur generale,& extenſibile ad omnem Eccle
ſiam,niſi contrarium inueniatur expreſſũ ; alle-
gat.§.hęc ergo eo.tit.Auth.de non alienan.

Secũdo,quod iſtud ſit uerũ, & in oĩ Eccleſię
procedat,voluit Ang.in d.§.emphiteoſim.verſi.
tertio,idem cõcluditur per Bart.in pri. d. Auth.
& in terminis quæſtionis noſtræ de ingreſſu in
monaſterio,concludit,ſi Eccleſia conceſſerit in
emphiteoſim,ipſam reuocare poſſe infra bieniũ
allegans Dy.in l.ſi ita.ff.de leg.2.ſic pro quæſtio
ne noſtra,adeſt authoritas Dy.vltra tex.vt ſupra.
7 & licet Bart. ſibi ſit contrarius , † opinio tamen
eius,de qua in auth.ingreſſi,non erit conſideran
da;cum hæc ſit opinio vltima,& ei adhęrendũ,
magis quàm primæ,vulg. gl. in §.Sabinus.l. qui
* filium.ff.ad trebel.ſuper qua communis * funda
tur regula,quod vltimo dicto gl.& dd. ſtandum
eſt,refert Roman.& Mend.ad eum.nu.8.conſil.
327.Magaz.de Agoz. tract. com.opin.cap. 13.
Ant.Mar.caraci.tract. com.opin.tit.6. num.79.
8 Nec mirandum de hoc,quia † ſapientis eſt, ac
non ſolum laudabile , ſed neceſſarium mutare
propoſitum in melius,vt ait Papinianus,in l. nõ
vnquam in pri. vbi gloſ.ff. de collat.bono. Ma-
rian.in cap.ſi diligenti.num.2.de foro compet.
Cagnol.in l.nemo poteſt mutare.nu.5. ff. de re-
gul.iur.Emil.conſil.130.num.4.ac Bald.notabi-
liter in l.non videtur.C. de in integr. reſtit. Do-
ctorum mutantium opinionem rationẽ reddit ,
quia Philoſophus in tertio de anima inquit,pro
pter diuerſa fantaſmata,quæ in dies in hominis
intellectu generantur , in eo quoque quotidie
diuerſas intelligentias generari , idem Bal. in l.
vnica.num. 5.C.de his qui ante apertas tabulas,
Barbat.conſilio 10.2.colum.& in cõſi.13.in fi.
volum.1.Gomes in §.omnium.nume.29.Inſt t.
de actio.Curt.in l.admonendi.nume. 225.ff. de
iur.iur.intelligere enim hominis , aut eſt fantaſ-
mat aut ex ea cauſata,vt ibi,ideo non tenetur de
fantaſma , Abb. in terminis. in ca. prudentiam.
pri.notab.de off. de leg. Apoſtoluſque ſcribe-
bat, Quando erã paruulus loquebar,vt paruulus
& cum illud ſæpe dicamus ſcribendo,ſeu conſu
lendo,quod verius opinamur,ad variandum,&
opinionem mutandam compellimur,notat am
ple Antõ.Mar.Carraci.ad tracta.com. opin. lib.
1.tit.6.num.25.cum.ſequ.ſequitur ergo , quod
Bart.adducitur in fauorem iſtius opinionis vl-
tra prædictos.& quod monaſterium , in quo ſit
factus ingreſſus,ſi Domina ſit Eccleſia excluda
tur,voluit Alex.conſilio.23.in fi.pri.part.iuncto
verſicu.6.in 2.colum per text.in d.§.pri.de quo
ſupra , vbi dixit gloſ. contrariam in d. Au-
then.ingreſſi, in fauorem monaſterii commu-
* niter * reprobari , ſequitur Odofred. in d. Au-
then.ingreſſi.7.colum. faciens differentiam , an
ſit emphiteoſis,à priuato Domino; & iſta tran-
ſit in monaſterium.ac Docto.pro opinione affir
matiua allegati bene loquuntur , aut ſumus in
emphiteosi ab Eccleſia : tunc ſecus , vt eſt ca-
ſus præſens , & ita concludit allegando text.
alium pro hac opinione in §.pri. in fin.in Au-
then. de eccleſiaſti. titul. addo deciſ. Albe-
rici in d.Authen.ingreſſi.quæ iſtam concluſio-
nem admittit , quando eſt Eccleſiæ allegando
Odofred. d.§. pri. ac Martinum de Fano, qui
non reperitur penes nos.idem uoluit Speculat.
in titu. de locat. §. nunc aliqua , uerſicu.
120. & 154 concludens eſſe in arbi-

trio Eccleſiæ reuocare vt ſupra per text. in d. §.
pri. Eandem concluſionem probat Ioan. Andr.
ad Specul. in d. verſicu. 120. ſentieos cum Dy-
no, tanto magis hoc procedere ſtantibus pactis,
quæ ſolent apponi in inſtrumentis, de non alie-
nando, & c. ut infra dicam. pro hac opinione ſi-
militer concludit Iacob. de Bellouis. io d. §. pri.
licet aliter recitetur per Bartol. & Bal. in d. Au-
then. ingreſſi. 7. quæſt. vbi Signorel. de Homed.
numero. 29. & Areti. Roſel. numero 14. qui hoc
in emphiteoſi Eccleſiæ admittit, ea ratione,
quod cum ſit Eccleſiæ emphiteoſis, non tran-
ſeat niſi ad filios, non autem Eccleſiam, nec ad
fiſcum, inuita Eccleſia proprietaria, niſi alitec
ſit permiſſum, vel eſſemus in emphiteoſi priuati.
hoc eriam uoluit, Cyn. d. Authen. ingreſſi, poſt
Dyn. in d. l. ſi ita. de leg. ſecundo. Iaſ. in repet. d.
Authen. ingreſſi. numero 46. Bald. in authen. oi-
ſi rogati. 3. colum. C. ad trebell. per text. in d. §.
pri. inquiens illum. §. non eſſe localem, eamdem
diſtinctionem probauit Salic. & Fulg. in d. Au-
then. ingreſſi. 6. quæſt. per text. in d. §. ſi vero, Au-
then. de aliena. & emphit. pro ut refert Iaſ. &
Paul. & Caſtr. in fin. colum. ex d. §. primo. vbi
Ecelcſia reuocat, non priuatus, ac ſolum infra
biennium, tantumque eo viuo permittitur, idem
Guliel. de Cun. & Rainerius concludentes cum
Dyn. & Deci. in d. Authen. numero 26. Ioan.
Andr. in d. cap. in præſentia per text. in d. §. pri.
vbi Abb. numero 70. & eſt ratio, quia durior effi
citur conditio domini tranſeundo in Eccle-
ſiam, quæ de facili ita non perdit ius ſuum, ſicu-
ti priuatus, tuncque ceſſat deuolutio per lineam
finitam, ſeu ſpes, quod ad illam amplius reuerta
9 tur, † eum Eccleſia manus habeat mortuas, nec
moriatur unquàm. cap. liberti. 12. quæſt. 2. Bald.
in ca. pri. qui feud. dar. poſſ. Luc. de Penna. in l. ſi
cui. de diuer. præd. vrban. lib. 12. Alexan. conſil.
9. numero 5. volum. 3. conſilio 5. numero 18. vo
lum. 5. Bero. conſilio 106. numero 26. volum.
pri. Anto. Capit. in inueſt. feudal. in verbo feuda
tarij habiles verſicu. Eccleſiæ non poteſt, Reo-
dan. de rebus Eccleſ. non alien. pag. 116. nume.
87. Dioni. Pontan. in conſue. Bleſ. tit. 4. §. 13. ar-
ti. 41. in prin. pagin. 223. quod Iaſ. conſiderat in
l. 2. numero 200. C. de iur. emphit. & in l. 3. nu-
mero 95. & ſequen. eod. tit. idem voluit Felyn.
in d. cap. in præſentia. 7. quæſt. numero 49. con-
cludens in priuato domino quæſtionem eſſe du
biam, in Eccleſia autem minime, Deci. d. cap.
in præſcotia. numero 77. non conſiderans ex-
preſſam alienationem, aut tacitam per ingreſ-
ſum religionis. Bald. in l. ſi quis præsbyteri. C.
de Epiſcop. & Cleri. pri. colum. ſubdens in em-
10 phit. † Eccleſiæ, Dominam non cogi, penes mo
naſterium permittere, at poſſe reuocare, allegan
do Guliel. de Cun. de quo ſupra, idem Barbat. in
d. cap. in præſentia, numero 121. poſt Hoſti. ibi-
dem, & Anton. de Butr. 6. colum. rationem ad-
ducentes, quia monaſterium non eſt vere filius,
ac verba inueſtientium ſtrictè interpretentur,
nec monaſterium comprehendatur, niſi Eccle-
ſia velit. rurſus quia durior efficitur conditio
domini, eandem concluſionem firmat Ioan. de
Imol. in d. ca. in præſentia, vbi latè. numero 20.
per text. in d. §. pri. eo inquam quod monaſte-
rium non ſit loco filij, nec text. in §. ſed hoc præ
ſenti, hoc dicat, at ſolum quod habeatur pro nõ
ſcripta, ſeu habeatur loco hæredis. & licet hoc
ſit, quoad ſubſtitutum, tamen quoad contra-
ctum & inueſtituram, non procedit, ita quod in
11 Eccleſia concludit indiſtincte, † in priuato idem
videri ſtatuendum ex eiſdem rationibus, vide-
* licet non tranſire in monaſterium, commune*
fere ex mente Pariſii refert Clar. in §. emphiteo-
ſis quæſt. 33. in fi. dumque iſtæ rationes ſeruiant
pro priuato domino, nedum pro Eccleſia, id tã
ro magis pro Eccleſia concludemus; ſequitur
Anchar. in lectura in d. ca. in præſentia, ſentiens
cum Specu. & in d. conſilio 165. quando eſt em
phiteoſis Eccleſiæ ab origine, pro ut hic, vbi nõ
conſtat hãc Abbatiam unquam fuiſſe laicalem.
idem vult Ioan. de Imol. in c. potuit extra locati.
verſic. 26. poſt Ancar. ibi allegando Specul. vbi
ſupra Iaſ. in d. l. 2. numero 16. qõ. 200. C. de iur.
Emphit. probat Aret. in l. ſi ita quis. §. ea lege. 2.
colum. de verbo. oblig. Roſcl. in repet. d. Authẽ.
ingreſſi. verſic. 14. adducendo Dinum vbi ſupra,
Signorel. item in repeti. verſic. 17. & hoc in Ec-
cleſia, ut in præſenti, per text. in d. §. pri. Authen.
* de alienatione & emphiteoſi, communem* nun
cupat Clar. d. §. emphiteoſis quæſt. 33. poſt Caſ-
ſan. ample, qui regulam & limitationem ponit
in conſuet. Burg. rubr. 3. §. 5. verſicu. exceptis re-
ligioſis, per totum, maxime numero 12. vbi *alios*
allegat, & ſic cum tot Doctores ſint pro iſta opi
nione, vltra iura, de quibus ſupra, non puto iure
conſultum ſenſatum aliter iudicaturum, ſiue vi-
12 ua, ſeu mortua ingrediente, pro vt † de feudo di-
citur quod regulariter ne in clericum, nec mo-
eum ſeu monialem tranſit, Alex. conſil. 10. volu.
5. Capic. decis. 10. & 115. Afflict. deciſ. 320. Cur.
de feud. 2. part. 3. part. nume. 26. Silua. conſil. 3.
num. 60. Tom. de Marin. de feud. ex pacto, & p-
uid. tit. 2. nu. 143. cum ſeq. maxime ſi ſit naturæ,
ex quo ſubſtitutum ſeruire monaſterium neque-
at, Ant. Capic. in inueſt. feudal. verbo feudatarii
habiles. verſi. Monacus, regulam communem
cum limitationibus deſcribit, Caſſan. in conſuet.
Burgund. des Fides. rubrica. 3. §. 5. verſic. excep-
tis religioſis. num. 10. 11. cum ſequent. pag. 114.
Bero. conſil. 16. nu. 14. volum. 1. Marin. Frecia,
de ſubfeud. lib. 2, 3. authorita. n. 24. cum ſeq. pag.
188. & in differẽt. feud. regal. & nob. 31. differẽt.
pag. 252. Anton. Ferron. in conſuet. Alnern. lib.
2. de feud. §. 10. in pri. Niſi enim feudum ſit ad
omnem hæredem tranſitorium, numquam in
* monaſterium tranſit ex communi * relata per
Felinum in c. in præſentia. numero 48. extra de
probat. Ceſal. conſi. 151. num. 43. vol. 2.

Laurent.

Laurent.Chircou.com.opin.cent. 2.conclu.41. optimo namq; iure introductum fuit, ne feudū, ſine empitheoſis in Eccleſiam, & monaſterium, quod ſui natura ad dominum ſpectat alienetur, cum nunquam ad dominum reuerteretur. ca. ſi clientulus, de alien. feud. ſpecialiter diſponitur in cap. vnum de Vaſal. mil. qui arm. vel depon. immo nec pro animę ſalute, aut alterius piæ cauſæ, donationis, vel alio titulo in Eccleſiam 14 confertur. §. donare. ca. 1. qualiter olim feud. poter. alien. tradit Dioniſ. Pontan. in conſuet. Bleſens. tit. 4. §. 13. arti. 41. circa pri. huius concluſionis adducens rationes quamplurimus, inter quas, ea præcipua ac fundamentalis videtur.

Quo ad priuatos attinet, fauor publicus, & commune ſubditorum bonum, vt dominis ſuis iura & terrę conſeruentur, & ſubditis prædia, quibus facilius onera publica ſubeant, ac ne plebeiorum ſtatus vel ciuium & ruſticorum, quib. onera ferre, impoſitaque vectigalia pendere neceſſe eſt, quæ neruos reipublicæ eſſe conſtat, grauiorem faciat iacturam, dum agros, quos colāt non habeant, vt conſiderat Bald. in cap. quæ in Eccleſiam. de conſt. & in l. de his. C. de tranſ.

Et quod ad Dominos attinet ſua referre, in tribus potiſſimum puto, ne in Eccleſiā, & monaſterium tranſeant.

Primum, quia nulla iam ſpes relicta foret Dominis directi, re obnoxia in Eccleſiam trāslata, & illic perpetuo manentia aliquando ad illos reuerſa iri, vel extincta linea, vel ex cauſa commiſſi, Oldrad. conſil. 17.

Secundum, quia Eccleſia neutique moritur. c. liberti. 12. quęſt. 2. cap. ſi gratioſe, de reſcript. in 6. nec vnquam hæredes babēt, propterea Dominos Laudemij vacatis, ſeu vulgo honorārijs, & debitis inueſtituris ex perſonis hæredum defraudari contingit, in quibus omnis feudorum vtilitas conſiſtit.

Tertium, quia Eccleſiam nūquam vel vix, ac non ſine magna cauſa, & ſolemnitate, res ad ſe trāslatas alienare certum eſt, quod totum in damnum Dominorum & utilitatis publicæ redundat.

Quartum, addi poſſet difficultas conueniendi de qua per Butr. in d. ca. potuit.

Ex quibus in Eccleſiā feudum, vel emphiteoſim nō deuenire concludunt omnes, excepto ſi
13 Rex vel † Imperator illa in Eccleſiam transferrent. tunc enim efficeretur capax, Pariſ. conſilio 27. volum. 1. Foller. in conſtit. regni. de ſacroſan. Eccleſ. verſic. prædeceſſorum. num. 12.

Nec obſtat, quod nonnulli tenuerint contrarium.

Primo, quia nihil eſt in iure controuerſum, quod aliquem non habeat contradictorem.

Secundo, quia diſtinguendo non erunt contrarij, poſſunt enim iſti ſaluari in Empitheoſi priuatorum Dominorum, non Eccleſiæ, vt cōmuniter * concludi dicebat, Iaſ. d. l. 2. nume. 200. ſic cum expreſſe non loquuntur in emphiteoſi Eccleſię, ita ſaluando & declarādo non oberūt.

Tertio, etſi aliquis omni modo intelligeret ſuam ſeruare, etiam reſpectu Eccleſiæ dominæ, quid repugnaret intentione noſtrę, cum hæc negatiua ſit opinio communior, attento numer. & qualitate iuriſperitorum, ac Imperatoris ita legem condentis? Vnde ab iſta opinione nō erit
14 diſcedendum, quando nobis ſit cautum † communibus opinionibus adhęrendum & ab eis nō eſſe tecedendum, quæ legi æquiparantur, Lancil. Galiaul. in l. centurio. numero 181. ff. de vulga. & pupil. Bero. conſil. 91. numero 17. volum. 2. tanquàm ius ſeruentur, Grat. conſilio. 77. numero 4. volum. 2. conſuetudinis vim obtineant, Bal. in c. ne innitaris. numero 6. de conſtit. Ioan. Bapt. Vilabob. com. opin. verbo communis. numero. 107. & tanquàm leges imperent & vetēt, & ubique ſint ſeruandæ, vt in propoſito ſcripſit d. Anton. Mar. corat. tractat. de com. opin. lib. 1. tit. 1. numero 30. cum ſeq. Mirandumque nō eſt Illuſtriſſime Domine, quod noſtrates in hoc articulo ſint contrarij, ac varij, Doctoreſque iuris ciuilis & canonici inter ſe diſſentiant; in omni enim ſcientia ſunt opiniones diuerſæ, quia quot capita tot ſentētiæ. l. quia poterat. ff. ad trebel. data tamen opinione communi, determinationeque per habentem authoritatem ab ea, nō eſt recedendum, vt hic per Imperatorem. d. §. pri. etenim inter theologos, immo inter Theologiæ Principes poſt Chriſtum, nempe Petrum Paulum & Barnabam cōſocium, reſpectu circūciſionis fuit diſcordia ac ſententiarum varietas. Petrus namque circunciſionem admittebat, renuente Paulo, vt Paulus ad Galatas. c. 2. ad Titū. c. 1. ad Coloſſenſes. cap. 2. Filippenſes. cap. 3. Effeſeos. cap. 2. Corinthios. cap. 7. Romanos. 3. 4. actuum appoſtolorum. cap. 11. 15. & 25. vbi propriè diſſenſio inter prædictos continetur, & tamen circunciſione in Eccleſia ceſſat, iuxta Pauli voluntatem, tolliturque obloquentium morſus, quia ſi Diui Petrus & Paulus fuere diſcordes, quanto magis in nimis tollerabitur, hęc enim ſi in arido, quid in viridi?

Secundo probatur concluſio in fauorem Eccleſiæ, quod monaſterium excludatur, viua vel mortua profeſſa. vbi enim non eſſet profeſſa, nil ad monaſterium pertineret, quia ſupponitur Mariam, & patrem ſemper inueſtitos fuiſſe pro ſe & hęredibus ex eis legitimè deſcendentibus, & ex vero & non ficto matrimonio. quæ uerba idem important, ac ſi dixiſſet ex ſuo procreatis
15 corpore, &c. unde cōcludunt doctores, † monaſterium non eſſe loco filij, nec loco legitimi deſcendentis, & per conſequens monaſterium incapax cenſeri, nec comprehendi, ſub illis verbis, & ſic §. ſed hoc præſenti auth. de ſanctiſſimis Epiſco. ac tex. cum materia in c. in præſentia de probatio. nō habere locū. ita Hoſt. Io. And. in c. Rainaldus. de teſta. Iacob. de Bellouiſ. in d. §. ſed

hoc præſenti Bal.in l.ſi quis poſthumos.ff.de li-
ber.& poſt hũ.& in l. Deo nobis, de Epiſcop.&
cleric.in l.ſi ita quis.§.fi.de leg.2. Bal.& Imol.in
l.Lucius.ff.de hæred.iuſtit.Iac.Butrig.Bal.& Sa-
* lic.qui dicunt, hanc opinionem * communem
in d.auth.niſi.C.ad.trebel.poſt Bal.& Imol.in d.
c.in præſentia, multa Grat.conſil.112.num.59.
* cum ſequ. volum.2. communem * inquit Curt.
iun. ſeu Iaſ.inter ſua conſil. 187.numer.5.& 6.
volum.3. Boer.deciſ.354.num.6.Ripa in l.ex fa-
cto.§.ſi quis rogatus.num.37.ff.ad trebel.ex cō-
* muniori * & veriori Octau. Cachera.deciſ.pe-
dem.127.per totam, dicens. Senatum ex illis ver
bis iudicaſſe in caſu vltimæ uoluntatis monaſte-
rium excluſum etiam in verbis ſimplicibus, ſi
monaſterium eſſet in capax.uel filius ſubſtitu-
tus, additque rationem.num.12.quia text.in d.
§.ſed hoc præſenti, dicitur exorbitās, propterea
ſtricte intelligendus, ad not.in auth.quas actio-
nes.C.de ſacroſan.Eccleſ.not.Bero.conſil.114.
num. 21.in fi.uolum. 2.illa enim uerba, legitimè
ex ſe deſcendentibus, ſeu ex vero matrimonio
natis, uel procreatis, debent aliquid operari, nec
cenſeri eiuſdem effectus, quæ ſunt verba ſimpli-
cia ſine liberis, &c.per Iaſ.in §.omnium.nume.
28.Inſtit.de actio.cumque noſtra inueſtitura ha
buerit reſpectum ad filios legitimos & natura-
les, ueros & non fictos, prout monaſterium dici
tur, non uerificabitur in caſu ingreſſus, quia cō-
ditio per verba naturalia apposita, nō debet im
pleri per actum fictum, l.ſtatius.§.cornelio felici
ff.de iur.fiſci. l.cum pater.§.hæreditatem.l.ſi ita
quis.§.fi.is cui.ff.de leg.2.l.ex ea §.inſulan.ff.de
uerbo.oblig.l.fi.C.de his qui uen. ætat.impetr.
nec ideo mirum, ſi ex uerbis inueſtituræ nō capit
monaſterium: & licet aliqui doctorum fuerint
in contraria opinione, de quibus per Octaui.Ca
cher. d. deciſ.127.nu.1.& 4.adeo quod dixerit
** Bero. conſilio 80. nu.2.uol.2.magis ** commu-
17 niter teneri, † quod monaſterium excludat ſub-
ſtitutum, etiam ſi fuerit dictum ſine liberis ve-
ris, uel ex legitimo matrimonio creatis, & Curt.
** iun.conſ.ut infra, tamen hodie communior **
& verior eſt negatiua vt ſupra, ſecundum quam
Senatus pedemontium iudicauit, præter quod
nonnulli ac ferè omnes ſupracitati Doctores lo
quantur in materia ultimæ uoluntatis, ut Alexā.
conſi. 35. 3.part.121.colum.4.uolum. 2.conſil.
92.4.part. Ange.conſi.80.Lapus allegat.129.&
Bero.Curt.& cæter.moti ex ſingulari priuilegio
monaſterij, non autem ex præſumpta mente
teſtantis eo inq̄ ne ex tali intelligentia efficiet, ut
filius deſiſteret ab ingreſſu religionis ratione pri
uationis bonorum prædictorum, ingrediendo
monaſterium, ac homines retraherentur à uita
contemplatiua, & ad matrimonium, uitamque
actiuam, magis quàm ad religionē & Deum ani
18 mum applicarent, quam † rationem commu-
* nem * eſſe ſcribit, Curt.iun. conſilio. 297.ſub nu-
** me. 23. & ** communionem conſi.193.num.
27.uol.3.Bern. conſilio 114.num.22.uolum.2.
licet alibi idem Curt.iun.conſi.187.num.34.uo-
lum.3.rationem mentis teſtatoris coniecturatæ.
fauore Eccleſiæ cōprobet; propterea, uoluerũt
talem conditionem haberi pro non adiecta, aut
ex teſtatoris quoque mente uerificari poſſe in
actu ficto per ingreſſum monaſterij. Quod am-
19 ple in † ſubſtitutione facta per uerba ſimilia nil
penitus conuenientia monaſterio, ſed ſolam na
** turalitatem importantia, ex magis ** communi
& uera opinione conſuluit, Curt.iun.conſ.193.
per totum uolum.4.adnotans rurſus.nume.15.
* Secundum aliam receptam * ſententiam, ex do-
20 ctorum dinumeratione admittit † monaſterium
etiam quod per teſtatore monaſterium expreſ-
ſe excludatur. non autem tacite per verba natu-
ralia, ut ſupra. qui Curt.ſuper eodem caſu con-
cluſionem in fauorē monaſterij extendit, quam
uis filius eſſet ſubſtitutus, in conſilio 297.nume.
18. cum ſeq.ad fin.uolum.3.quod tamē dictum
falſum eſſe cenſeo, cum uerba naturalitatem ſi-
21 gnificant, uel cum † filius ſit ſubſtitutus, tum ex
dictis ſuperius, tum eo quod ipſemet Curt.iun.
contrarium in terminis tenuerit, ſubſcribendo
Iaſonis ſui præceptoris reſponſum, in conſ.187
per totum eod.uolum.3.ubi enim ſunt filij ſub-
ſtituti, monaſterium omnino excluditur, Bero.
conſil.114.num.21.cum ſeq.uolum.2.

At termini noſtri ſunt penitus diuerſi.

Primo quia in contractu, ut inueſtitura, à uo-
luntate duorum dependente, erroneè dicitur,
quod talis conditio habeatur ex poſt facto pro
non appoſita, ex mēte tantum unius, ac uerifi-
cari poſſit in actu ficto: imputandum enim eſt
ipſi inueſtito, qui ſi hoc uoluiſſet, debebat ita ſi-
bi præcauere, & ex quo id clare non *expreſſit*, ſi
22 bi imputet. l.ueteribus ff.de pactis; at † talis cōdi
tio intelligitur, ſecundum terminos iuris, Alex.
late conſil.5.3.colum.uerſic.pri.uolum.3.conſ.
9.uol. 1. pen. colum. Iaſ. in rub.ff.de oper.nou.
nunci. ſiue ſecundum materiam ſubiectam. l.ſi
uno. l. ſi olei.ff.locati.l.fi.ff.de vſur. Salic.in l.ea
quidem, de accuſatio.in repetit. Barbat.in ca.3.
loco.nu.40.& 41.de probatio, dum itaque inui
to Domino eccleſiaſtico, monaſterium non eſt
capax rei emphiteoticæ, ſequitur opin.doctorũ
contrariam non obſtare.

Secundo, idem probatur authoritate Ant.de
Butr.in d.c.in præſentia, mihi.6.colu.de probat
rationem aſſignantis, quia uerba contrahen
tium ſtrictè ſunt intelligenda.l.quicquid aſtrin-
23 gendæ.ff.de uerbo.oblig.& ideo quod † mona-
ſterium habeatur loco filij, ſiue ſit vera illa con-
cluſio, uel non? pro qua affirmatiua, nullam le-
gem hoc dicentem reperimus: quinimo fatui-
tas ſit hoc allegare, per Felyn.in d.ca.in præſen-
tia num.58.poſt. Didacum l.b.1.variar.reſolut.
cap. 19.num. 6. Ripa.d.§.ſi quis rogatus.nu.37.
& cæteros, quos adducit Octa.Cach.d.deciſ.16.
nu.20.Bero.cōſ.114.nu.22.vol.2.hoc tamē cau

cum

tum reperitur in teſtamentis tantum, in qnibus ſit extenſio ex præſumpta voluntate. l. cum pro-
24 ponebatur. ff. de leg. 2. † in contractibus autem, inquit, diuerſum erit, quia in his ſtricte procedatur, nec aliud ſubintelligatur, text. eſt in l. ſi ita ſtipulatus. §. griſogonus. ff. de verbo. obliga. eandem concluſionem admiſit, ibi Imol. verſicu. 20. per rotum, & latiſſime Barbat. conſilio. 13. pri. part. allegando Anto. de Butr. vbi. ſupra. raliſque ingreſſus, licet eſſet loco filij, non extenderetur extra caſus ſuos, ita Salic. in d. authen. niſi rogati. C. ad trebel. declarans. ſententiam, de qua ſupra contrariam, intelligi reſpectu actus vltime voluntatis, non autem inter viuos. allegatque Ricardum Malumbram præceptorum ſuum, eãdem opinionem tenuiſſe: idem Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua, verſic. 120. Bal. in l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. Iaſ. in l. ſi quis, id quod. de iuriſdictio. omn. Iudi. mihi. 7. colum. ibi. 2. facit allegãdo Anto. de But. & Specul. vt ſupra, & Deci. in d. ca. in præſentia de probatio. num. 86. in fin. ibi. nam licet quis receperit pro ſe, &c. non tranſit in monaſterium, quia non eſt verus filius. per Anto. de Butr. ibi & Bal. in d. authen. niſi, immo plus voluit Abb. in eod. c. in præſentia. de probatio. 13. colu. verſic. vlt. glo. hic quærit iuncta colu. 12. in fi. quod. §. ſed hoc præſenti, de ſanct. Epiſcop. diſpoſitio, dum loquitur, de cõditione appoſita hæredi vel legatario, ſi deceſſerit ſine filijs, licet verificatur in ingreſſu religionis. tamen nunquam operatur, vbi ſui reſpectu teſtator oppoſuit hanc conditionẽ. exemplum, ſi ipſe deceſſerit ſine filijs, quia intelligitur de veris, non autem de monaſterio. ideo, cum hic ſit contractus, quia ipſa fuerit inueſtita pro ſe, & filijs, ſic ſui reſpectu fuit inueſtita, non reſpectu hæredis, vel tertij, non poterit hoc in filio ficto, ſic in monaſterio habere locũ; ſed de vero filio ſenſiſſe intelligetur; ceſſantqne omnia in fauorem monaſterij adducta, cum non ſit verus filius, prout ipſa inueſtitura, & inueſtita requirit.

Tertio, hoc ratione à ſimili confirmatur; nã
25 videmus in ſententia lata, † ſi de filijs fiat mentio, minime comprehendi monaſterium, Aug. in terminis, conſilio 235. & eſt ratio, quia verba ſententiæ ſtrictè intelliguntur, & non extenduntur ad caſum imaginatum ſeu fictum, nec ſit extenſio de re ad rem, nec de perſona ad perſonam. l. pri. C. ſi aduerſus rem iudi. l. Paulus, de re iudi. ſi hoc in ſententia, id etiam ſeruabitur in contractu, prout Barbat. arguit. d. conſil. 13. volum. 1.

Quarto demoſtratur à ratione ceſſante.

Primo enim ſi hoc in vltima voluntate attenditur, quia anima ſit dilecta, ſicut corpus, & ſit, ne homines vitam contemplatiuam derelinquant,
26 ceſſabunt † hæc in contractu, in quo id minime conſideratur, nec veriſimile ſit inueſtientem vel inueſtitum intellexiſſe, quod qui ad religionis ingreſſum & vitam monaſticam eligendam moueantur, ſpirituque Dei ducantur, remoueãtur vel diuerti poſſint ob inueſtiruræ uerba, ut conſiderabat Ripa in d. §. ſi quis Rogatus. numero 37. Deci. in d. ca. in præſentia. nume. 58. poſt Didac. qui uariè dictam rationẽ Docto. pugnat. var. reſolut. lib. 1. ca. 19. numero. 7. Cacher. d. deciſ. 126. num. 21.

Secundo patet teſtando & ſubſtituendo ſi ſine trib. filijs poteſt p̃iudicare, excepta legitima, & inſtitutio dicitur procedere ex uoluntate tantum & cauſa dilectionis, quia finalis, per Bart. in l. demonſtratio falſa. §. fin. pen. colum. uerſic. ſolutio quædam. ff. de cond. & demon. l. legatum. ff. de leg. 2. ideo de ingreſſa potuit intelligere, cũ ſit loco filij monaſterium ex iure dilectionis, inſtituendo & grauando filium, ſi deceſſerit ſine filijs, & intelligendo de filijs factis per monaſterij ingreſſum. At in actu inter viuos diuerſum, quia inueſtitura vltima fuit facta ex neceſſitate, eo qđ pater primo inueſtitus fuerat. cumque ſit inueſtita merito obligationis, nõ dilectionis & amoris, ceſſat extenſio, reſpectu animæ.

Tertio adeſt hic alia præſumptio, videlicet cõſeruandi iura Eccleſiæ. d. §. pri. cum prælati nequeant pro libito volũtatis diſponere de bonis Eccleſiæ, tot. tit. de rebus Eccleſ. non alien. nec mirum, ſi pręſumitur, conſeruando ius Eccleſię, reſeruaſſe ſibi & ſucceſſori ius reuocandi, caſu quo ad monaſterium deueniret, per, text. in d. §. pri. quod in contractu laicorum ceſſat. cumque diuerſa ſit ratio, ceſſabit extenſio de caſu ad caſum, quæ confirmantur, à Gloſ. in d. authen. niſi rogati, & ibi Bal. 5. colum. dum volunr quod habens authoritatem diſpenſandi in maritandis virginibus, non poteſt diſtribuere in intrantibus monaſterium, quia non habuit hoc in facultate; & per conſequens aliud eſt nubere, aliud ingredi religionem: & ſi hoc eſt iure cautum, quanto fortius proceder in pręſenti, cum inueſtiens verba direxit ad filios naturales tantum. idem late Felyn. in d. c. in præſentia. nu. 42. verſic. 3. quæro vtrum monaſterium, de probat. dicens, non verificari in filio conſiderato naturaliter, poſt Bal. in d. authen. niſi. & Bal. in l. filiũ. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iur.

Quinto, & ſi penes doctores eſſet aliqua dubitatio in actu inter viuos, in præiudicium ta-
27 men Eccleſiæ, concludunt omnes, quod † monaſterium nunquàm erit loco filij, & ſic diſpoſitio loquens de filio, non verificabitur in monaſterio; vbi hoc redundaret in præiudicium alterius Eccleſiæ, vt eſt caſus noſter. ita Gloſ. fin. in d. cap. in præſentia. de probatio. ubi Deci. verſicu. ſi Abb. 12. colum. Ant. de Butr. Felyn. late. nu. 34. & ibi oẽs ſequitur Ale. conſ. 121. in fi. uolum. 2. conſilio 92. in fi. uolu. 4. conſi. 35. in fi. uol. 3. Cagnol. in auth. qui rẽ. n. 62. C. de ſacroſ. Eccle. & eſt ratio, quia cum monaſteriũ, in quo mulier eſt ingreſſa, agit de lucro, & Eccleſia vide

hoc præſenti Bal.in l.ſi quis poſthumos.ff.de li-
ber.& poſthũ.& in l. Deo nobis, de Epiſcop.&
cleric.in l.ſi ita quis.§.fi.de leg.2. Bal.& Imol.in
l.Lucius.ff.de hæred.inſtit.Iac.Butrig.Bal.& Sa-
* lic. qui dicunt, hanc opinionem * communem
in d.auth.niſi.C.ad.trebel.poſt Bal.& Imol.in d.
c.in præſentia, multa Grat.conſil.112.num.59.
* cum ſequ. volum.2.communem * inquit Curt.
iun. ſeu Iaſ.inter ſua conſil. 187.numer.5.& 6.
volum.3. Boer.decif.354.num.6.Ripa in l.ex fa-
cto.§.ſi quis rogatus.num.37.ff.ad trebel.ex cõ-
* muniori * & veriori Octau. Cachera.decif.pe-
dem.127.per totam, dicens.Senatum ex illis ver
bis iudicaſſe in caſu vltimæ uoluntatis monaſte-
rium excluſum etiam in verbis ſimplicibus, ſi
monaſterium eſſet in capax.uel filius ſubſtitu-
tus, additque rationem.num.12.quia text.in d.
§.ſed hoc præſenti, dicitur exorbitãs, propterea
ſtricte intelligendus, ad not.in auth.quas actio-
nes.C.de ſacroſan.Eccleſ.not.Bero.conſil.114.
num.21.in fi.uolum.2.illa enim uerba, legitimè
ex ſe deſcendentibus, ſeu ex vero matrimonio
natis, uel procreatis, debent aliquid operari, nec
cenſeri eiuſdem effectus, quæ ſunt verba ſimpli-
cia ſine liberis, &c.per Iaſ.in §.omnium.nume.
28.Inſtit.de actio.cumque noſtra inueſtitura ha
buerit reſpectum ad filios legitimos & natura-
les, ueros & non fictos, prout monaſterium dici
tur, non uerificabitur in caſu ingreſſus, quia cõ-
ditio per verba naturalia appoſita, nõ debet im
pleri per actum fictum, l.ſtatius.§.cornelio felici
ff.de iur.fiſci. l.cum pater.§.hæreditatem.l.ſi ita
quis.§. ſi.is cui. ff.de leg.2.l.ex ea §.inſulam.ff.de
uerbo. oblig.l.fi.C.de his qui uen. ætat.impetr.
nec ideo mirum, ſi ex uerbis inueſtituræ nõ capit
monaſterium: & licet aliqui doctorum fuerint
in contraria opinione, de quibus per Octaui.Ca
cher.d.deciſ.127.nu.1.& 4.adeo quod dixerit
** Bero.conſilio 80.nu.2.uol.2.magis ** commu-
17 niter teneri, † quod monaſterium excludat ſub-
ſtitutum, etiam ſi fuerit dictum ſine liberis ve-
ris, uel ex legitimo matrimonio creatis, & Curt.
** iun.conſ.ut infra, tamen hodie communior **
& verior eſt negatiua vt ſupra, ſecundum quam
Senatus pedemontium iudicauit, præter quod
nonnulli ac ferè omnes ſupracitati Doctores lo
quantur in materia ultimæ uoluntatis, ut Alexã.
conſi. 33.3.part.121.colum.4.uolum.2.conſil.
92.4.part. Ange.conſi.80.Lapus allegat.129.&
Bero.Curt.& cæter.moti ex ſingulari priuilegio
monaſterij, non autem ex præſumpta mente
teſtantis eo inq̃ ne ex tali intelligentia efficiet, ut
filius deſiſteret ab ingreſſu religionis ratione pri
uationis bonorum prædictorum, ingrediendo
monaſterium, ac homines retraherentur à uita
contemplatiua, & ad matrimonium, uitamque
actiuam, magis quàm ad religionẽ & Deum ani
8 mum applicarent, quam † rationem commu-
* nem * eſſe ſcribit, Curt.iun. conſilio.297.ſub nu-
** me.23. & ** communionem conſil.193.num.

17.uol.3.Bern. conſilio 114.num.22.uolum.2.
licet alibi idem Curt.iun.conſi.187.num.34.uo-
lum.3.rationem mentis teſtatoris coniecturatæ.
fauore Eccleſiæ cõprobet; propterea, uoluerit
talem conditionem haberi pro non adiecta, aut
ex teſtatoris quoque mente uerificari poſſe in
actu ficto per ingreſſum monaſterij. Quod am-
19 ple in † ſubſtitutione facta per uerba ſimilia nil
penitus conuenientia monaſterio, ſed ſolam na
** turalitatem importantia, ex magis ** communi
& uera opinione conſuluit, Curt.iun.conſ.193.
per totum uolum.4.adnotans rurſus .nume.15.
* Secundum aliam receptam * ſententiam, ex do-
20 ctorum dinumeratione admittitur monaſterium
etiam quod per teſtatore monaſterium expreſ-
ſe excludatur. non autem tacite per verba natu-
ralia, ut ſupra. qui Curt.ſuper eodem caſu con-
cluſionem in fauorẽ monaſterij extendit, quam
uis filius eſſet ſubſtitutus, in conſilio 297.nume.
18. cum ſeq.ad fin.uolum.3.quod tamẽ dictum
falſum eſſe cenſeo, cum uerba naturalitatem ſi-
21 gnificant, uel cum † filius ſit ſubſtitutus, tum ex
dictis ſuperius, tum eo quod ipſemet Curt.iun.
contrarium in terminis tenuerit, ſubſcribendo
Iaſonis ſui præceptoris reſponſum, in conſ.187
per totum eod.uolum.3.ubi enim ſunt filij ſub-
ſtituti, monaſterium omnino excluditur, Bero.
conſil.114.num.21.cum ſeq.uolum.2.

At termini noſtri ſunt penitus diuerſi.

Primo quia in contractu, ut inueſtitura, à uo-
luntate duorum dependente, erroneè dicitur,
quod talis conditio habeatur ex poſt facto pro
non appoſita, ex mẽte tantum unius, ac uerifi-
cari poſſit in actu ficto; imputandum enim eſt.
ipſi inueſtito, qui ſi hoc uoluiſſet, debebat ita ſi-
bi præcauere, & ex quo id clare non expreſſit, ſi
22 bi imputet.l.ueteribus ff.de pactis; at † talis cõdi
tio intelligitur, ſecundum terminos iuris, Alex.
late conſil.5.3.colum.uerſic.pri.uolum.3.conſ.
9.uol.1.pen.colum.Iaſ.in rub.ff.de oper.nou.
nunci. ſiue ſecundum materiam ſubiectam.l.ſi
uno. l. ſi olei.ff.locati.l.ſi.ff.de vſur. Salic.in l.ea
quidem, de accuſatio.in repetit.Barbat.in ca.3.
loco.nu.40.& 41.de probatio, dum itaque inui
to Domino eccleſiaſtico, monaſterium non eſt
capax rei emphiteoticæ, ſequitur opin.doctorũ
contrariam non obſtare.

Secundo, idem probatur authoritate Ant.de
Butr.in d.c.in præſentia, mihi.6.colu.de probat
rationem aſſignantis, quia uerba contrahen
tium ſtrictè ſunt intelligenda.l.quicquid aſtrin-
23 gendæ.ff.de uerbo.oblig.& ideo quod † mona-
ſterium habeatur loco filij, ſiue ſit vera illa con-
cluſio, uel non? pro qua affirmatiua, nullam le-
gem hoc dicentem reperimus: quinimo fatui-
tas ſit hoc allegare, per Felyn.in d.ca.in præſen-
tia num.58.poſt. Didacum lib.1.variat.reſolut.
cap.19.num.6.Ripa.d.§.ſi quis rogatus.nu.37.
& cæteros, quos adducit Octa.Cach.d.deciſ.116.
nu.20.Bero.cõſ.114.nu.22.vol.2.hoc tamẽ cau

tum

tum reperitur in teſtamentis tantum, in quibus
ſit extenſio ex præſumpta voluntate.l.cum pro-
24 ponebatur. ff. de leg.2.† in contractibus autem,
inquit, diuerſum erit, quia in his ſtricte proce-
datur, nec aliud ſubintelligatur, text.eſt in l.ſi ita
.ſtipulatus.§.griſogonus.ff.de verbo.obliga.ean-
dem concluſionem admiſit, ibi Imol.verſicu.
20.per totum, & latiſſime Barbat. conſilio.13.
pri.part.allegando Anto.de Butr.vbi.ſupra.taliſ
que ingreſſus, licet eſſet loco filij, non extendere
tur extra caſus ſuos, ita Salic.in d.authen.niſi ro
gati. C.ad trebel.declarans. ſententiam, de qua
ſupra contrariam, intelligi reſpectu actus vltime
voluntatis, non autem inter viuos. allegatque
Ricardum Malumbram præceptorum ſuum, eã
dem opinionem tenuiſſe: idem Specul.in tit.de
locato.§.nunc aliqua, verſic.120.Bal.in l.filium.
ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris. Iaſ. in l.ſi
quis, id quod. de iuriſdictio.omn.Iudi.mihi.7.
colum.ibi.2.facit allegãdo Anto. de But.& Spe
cul.vt ſupra, & Deci.in d.ca.in præſentia de pro
batio.num. 86.in fin.ibi.nam licet quis recepe-
rit pro ſe, &c.non tranſit in monaſterium, quia
non eſt verus filius.per Anto.de Butr.ibi & Bal.
in d.authen.niſi, immo plus voluit Abb.in eod.
c.in præſentia. de probatio. 13.colu.verſic.vlt.
glo. hic quærit iuncta colu.12.in ſi.quod.§.ſed
hoc præſenti, de ſanct. Epiſcop.diſpoſitio, dum
loquitur, de cõditione appoſita hæredi vel lega
tario, ſi deceſſerit ſine filijs, licet verificatur in in
greſſu religionis.tamen nunquam operatur, vbi
ſui reſpectu teſtator oppoſuit hanc conditionẽ.
exemplum, ſi ipſe deceſſerit ſine filijs, quia intel-
ligitur de veris, non autem de monaſterio.ideo,
cum hic ſit contractus, quia ipſa fuerit inueſtita
pro ſe, & filijs, ſic ſui reſpectu fuit inueſtita, non
reſpectu hæredis, vel tertij, non poterit hoc in fi
lio ficto, ſic in monaſterio habere locũ; ſed de
vero filio ſenſiſſe intelligetur; ceſſantque omnia
in fauorem monaſterij adducta, cum non ſit ve-
rus filius, prout ipſa inueſtitura, & inueſtita re-
quirit.

Tertio, hoc ratione à ſimili confirmatur; nã
25 videmus in ſententia lata, † ſi de filijs fiat men-
tio, minime comprehendi monaſterium, Aug.
in terminis, conſilio 235.& eſt ratio, quia verba
ſententiæ ſtrictè intelliguntur, & non extendun
tur ad caſum imaginatum ſeu fictum, nec ſit ex-
tenſio de re ad rem, nec de perſona ad perſo-
nam.l.pri.C.ſi aduerſus rem iudi.l.Paulus, de
re iudi.ſi hoc in ſententia, id etiam ſeruabitur
in contractu, prout Barbat. arguit.d.conſil.13.
volum.1.

Quarto demoſtratur à ratione ceſſante.

Primo enim ſi hoc in vltima voluntate atten
ditur, quia anima ſit dilecta, ſicut corpus, & ſit, ne
homines vitam contemplatiuam derelinquant,
26 ceſſabunt † hæc in contractu, in quo id mini-
me conſideratur, nec veriſimile ſit inueſtientem
vel inueſtitum intellexiſſe, quod qui ad religio-
nis ingreſſum & vitam monaſticam eligendam
moueantur, ſpirituque Dei ducantur, remoueã-
tur vel diuerti poſſint ob inueſtituræ uerba, ut
conſiderabat Ripa in d.§.ſi quis Rogatus.nume-
ro 37. Deci. in d. ca.in præſentia.nume.58.poſt
Didac.qui uariè dictam rationẽ Docto.pugnat,
var.reſolut.lib.1.ca.19.numero.7.Cacber.d.de-
ciſ.126.num.21.

Secundo patet teſtando & ſubſtituendo ſi ſi-
ne trib.filijs poteſt ꝑiudicare, excepta legitima,
& inſtitutio dicitur procedere ex uoluntate tan-
tum & cauſa dilectionis, quia finalis, per Bart.in
l.demonſtratio falſa.§.fin.pen.colum.uerſic.ſo-
lutio quædam. ff. de cond.& demon.l.legatum.
ff.de leg.2. ideo de ingreſſa potuit intelligere, cũ
ſit loco filij monaſterium ex iure dilectionis, in-
ſtituendo & grauando filium, ſi deceſſerit ſine fi
lijs, & intelligendo de filijs factis per monaſterij
ingreſſum. At in actu inter viuos diuerſum, qui a
inueſtitura vltima fuit facta ex neceſſitate, eo qđ
pater primo inueſtitus fuerat. cumque ſit inue-
ſtita merito obligationis, nõ dilectionis & amo
ris, ceſſat extenſio, reſpectu animæ.

Tertio adeſt hic alia præſumptio, videlicet cõ
ſeruandi iura Eccleſiæ. d. §.pri.cum prælati ne-
queant pro libito volũtatis diſponere de bonis
Eccleſiæ, tot.tit. de rebus Eccleſ.non alien.nec
mirum, ſi prꝫſumitur, conſeruando ius Eccleſię,
.reſeruaſſe ſibi & ſucceſſori ius reuocandi, caſu
quo ad monaſterium deueniret, per, text.in d.§.
pri. quod in contractu laicorum ceſſat.cumque
diuerſa ſit ratio, ceſſabit extenſio de caſu ad ca-
ſum, quæ confirmantur, à Gloſ.in d.authen.niſi
rogati, & ibi Bal.5.colum.dum volunt quod ha
bens authoritatem diſpenſandi in maritandis
virginibus, non poteſt diſtribuere in intranti-
bus monaſterium, quia non habuit hoc in facul
tate; & per conſequens aliud eſt nubere, aliud
ingredi religionem: & ſi hoc eſt iure cautum,
quanto fortius procedet in pręſenti, cum in-
ueſtiens verba direxit ad filios naturales tan-
tum.idem late Felyn.in d.c.in præſentia.nu.42.
verſic.3.quæro vtrum monaſterium, de probat.
dicens, non verificari in filio conſiderato natu-
raliter, poſt Bal.in d.authen.niſi.& Bal.in l.filiũ.
ff.de his, qui ſunt ſui vel alien.iur.

Quinto, & ſi penes doctores eſſet aliqua dubi
tatio in actu inter viuos, in præiudicium ta-
27 men Eccleſiæ, concludunt omnes, quod † mo-
naſterium nunquàm erit loco filij, & ſic diſpo-
ſitio loquens de filio, non verificabitur in mo-
naſterio; vbi hoc redundaret in præiudicium
alterius Eccleſiæ, vt eſt caſus noſter. ita Gloſ.
fin.in d.cap.in præſentia.de probatio.ubi Deci.
verſicu.ſi Abb.12.colum.Ant.de Butr.Felyn.la-
te.nu.34. & ibi oẽs ſequitur Ale.conſ.121.in fi.
uolum.2.conſilio 92.in fi.uolu.4.conſi.35.in fi.
uol.3.Cagnol.in auth.qui rẽ.n.62.C.de ſacroſ.
Eccle. & eſt ratio, quia cum monaſteriũ, in quo
mulier eſt ingreſſa, agit de lucro, & Eccleſia vide

licet Abbatia de damno vitãdo, quando ipſo iu-
re virtute d.§.pri.de aliena.& emphi.res ſit Ab-
batiæ applicata, ipſa volente, ſic ius illi radicatũ
eidẽ rẽ auferendo dicitur damnũ pati,& Abba-
tia pferri debet, Iaſ.in l.fin.§.in cõputatione.C.
de iure deliber.3.colu. Alexan.conſil.168.pen.
colum. volum. 2.cum ſimil.Hinc monaſterium
non habetur loco filii, nec ſubſtitutum excludit,
ubi aliud monaſterium ſubſtitutum reperiatur
Deci.in auth.qui rem.num.21.C.de ſacroſ. Ec-
cleſ.Cæſal.conſil.7.num.4.Bero.conſil.114.nu.
21.& 22.volum.2.Curt.iun.ſeu Iaſ.inter Curt.
iun.conſil.187.num.17.vol.3.

Sexto, tam in inueſtituris patris, quàm filiæ,
cautum fuit, quod nunquàm poſſit fieri contra-
ctus ſeu diſtractus cum aliquib. perſonis, abſq;
licentia ſub pœna, &c.per hæc verba, ullo un-
quàm tempore, modo, ratione vel cauſa in præiu
dicium Abbatiæ prædictę, quæ uerba utique ue
rificautur in caſu noſtro, in terminis, Iaſ.in d.au-
28 th. ingreſſi.uerſic.46.dum ait † ſtante pacto non
alienandi, monaſterium tunc non capere: idem
Anchar.conſ.420.poſt gloſ.in d.l.ſi ita quis.§.ea
lege, ubi Bart.& Paul.de Caſtr.colu.fi.Petrus de
bella perti. in d.authẽ.ingreſſi.ubi Signorellus,
uerſicu.18.& Roſellus.nume.20. Abb.in d.cap.
in præſentia. 22. colum.in princ.poſt Anto.de
Butr.6. colum.in fin.ubi Ioan.de Imol.uerſ.20.
idem Specul.& Ioan.Andr.ubi ſupra, uerſi.120.
& licet Bal.conſil.426.uolum.4.uoluerint, non
obſtante dicto pacto uiuo ingrediente monaſte
rium frui emphiteoſi: tamen in contrarium ue-
ra eſt & communis * ſententia, quod uirtute dicti
pacti de non alienando, omnino monaſterium,
ac moniales excludantur, per Iaſ.colum.fi.poſt
Bart.in d.authe. ingreſſi, quos & alios ex com-
muni * refert nouiſſime, Simon de Præt.conſil.
54.nu.4. Virtute igitur pacti prędicti ceſſat, quod
ingrediendo monaſteriũ, emphiteoſim habeat,
dupliciter conſiderando, uel ex ui contrauentio
nis, quæ caducitatem inducit, aut ex ui licentiæ
non petitæ, ſeu uirtute pacti non ſeruati. iſta nã-
que uerba tollunt hoc ius ex ui ingreſſus prædi-
cti, cum ſint talia quę habent locum, & ingreſ-
ſum comprehendunt. ultra quod, cum ſit du-
29 plex † prohibitio legis ut ſupra, & hominis, in-
ducatur prohibitio in caſu etiam alias de iure
permiſſo ad not.in l.peto.§.fratre de leg.2.Imol.
in d.c.in præſentia. uerſicu.20.cum alijs.de qui-
bus in d. l.ſi ita quis.§.ea lege.de uerb.oblig.Iaſ.
in l. filiusfamilias. §. diui.num.23.29.35.& ſeq.
ff.de leg. 1. Soci.conſilio 165.uolum.2.Cumq;
ſint uerba ita ampla, nempe modo, ratione, cau-
ſa, &c.comprehendent non compehendenda,
ſic monaſterij ingreſſum, ita Bart.in l.nemo.C.
de tempo.appel. Bart.in l.ſi quis ſub cõditione.
ff.de teſtamentari.tutela. Salic.in auth.matri.&
auiæ. C.quando mulier tutel.officio fungi poſ-
ſit Bart.in l.fi.C.eodem.& in §.quia uero.in au-
then. ut matres debitrices, & ne ſint ſuperflua

contra.l. ſi quando.ff.de leg.pri. Bartol.in l.4.§.
prætor, ff.de damno infect.Cano.in ca.pri.de re
ſcript. ſic quæ de iure communi ſeu ſpeciali com
petunt, dicuntur eſſe comprehenſa in uerbis prę
dictis. Bartol. in l. ſed & ſi quis.§.quæſitum.ff.ſi
quis cautio: immo etiam in cogitata, Anton.
Bauerius in tract. de iuramento.numero 26.de-
monſtratur ideo ex verbis illis, cauſa, &c.& ra-
tione, &c. ingreſſum etiam cõprehenſum, quia
dicitur modus, dicitur ratio, dicitur cauſa, vl-
terius, quia verba includunt contractum & di-
ſtractum, et ſic vel ingrediẽdo bona dedicauit,
& eſt contractus ſeu diſtractus conſiderando ab
dicationem, à ſe, vt Iaſ.in l.ſi familia. ff.de iuriſ-
dic. omni. Iudi. Item quia eſt quid facti. Bald.in
l. conſilio. §. fi. ff. de curatore furioſi, ac rurſus,
quia ingrediendo monaſterium, capit iure quo-
dam vniuerſali pro vt arrogatio cauſat, vt dicit
Bart. in d.authẽ.ingreſſi: veniunt itaque contra
verba pacti, cum ingreſſus producat acquiſitio-
nem, ſicut ipſa arrogatio: inſuper pactum dicit,
30 quacunque perſona: quod verbum, † perſona,
verificatur etiam reſpectu vniuerſi. l. metum.§.
animaduertendum. ff. eod. quod metus cauſa.
Bal.in l.2. C. de impub. Bal. in l. quiſcunque.3.
colum.C.de ſeru.fugit. ſic monaſterium compre
hendetur propter ingreſſum, veluti ex arrogatio
ne, vel vti hæredem: cum ſit quædam vniuerſa-
lis perſonarum congregatio: & in ea verificari
queat. dicitur in præiudicium Abbatiæ, cum
hoc eſſet creare deteriorem cõditionem Domi-
ni, quando Eccleſia non cadat in commiſſum,
veriſimiliter ex linea non finita, non alienet de
facili hoc cauſam, quæ in ea requiritur, ſolemni-
tateſque & conſenſus ſuperiorum, vt Iaſ.in d.l.
fi. C. de iure emphit. omnes in d.ca.potuit.extra
locari, & in d.ca.in præſentia, de probatio.

Concludo ergo, ſtante prohibitione duplici
ex pacto, cõſiderando caducitatem ſeu pactum
vel qualitatem pacti non ſeruatam, licentiam
non petitam, iuncta diſpoſitione iuris commu-
nis ceſſari monaſterij acquiſitionem. Quib.non
oberunt tria in contrarium oppoſita.

Primo, quia in cõtrarium ſit communior ſen-
tentia in caſu propoſito.

Secũdo, quod Doctores illi loquantur in em
phiteoſi ſimpliciter pro hæredibus ſuſcepta, vt
in ſpecie Bero.d.conſil.93.& 94.ſentiens in ter-
minis diuerſis monaſterium excludi.

Tertio, procedunt omnia in vltimis volũtati
bus ſeu ſubſtitutionibus, vt loquuntur ſcriben-
tes, & ſecus in contractu inueſtituræ.

Quarto, in feudo & emphiteoſi ꝓpria, in qb.
per ſubſtitutũ ſeruiri nequeat, admittunt & ipſi
monaſteriũ excludi, vt in tertio argõ, qđ in ꝓ-
poſito ſeruit, ob clauſulã eo legitime deſcenden
tib.&c.& q̃a nihil reale ꝓ dicta reſoluat. & ſtãte
iurõ fidelitatis, monaſteriũ oĩno excludatur, alia
poſſent adduci pro cõtrariorũ diſſolutione, quę
omitto, cũ ex pcedentib. eneruata. ſatis arbitrer.

Caput

Caput ſecundum aggredior, An ſaltim ęſtima
tio monaſterio debeatur.

Et primo videtur affimatiue concludendum
31 † deberi, ex authoritate Specul.in tit.de locato.
§. nunc. aliqua.verſi.117.argu.no.in l.filius fam.
§.ſi quid.ff.de leg.pri.dum ait conſuetudinem eſ
ſe, quod Eccleſia vendat infra annum, allegãdo
vt ibi, in effectu precij eſſe capacem, eandem cõ-
cluſionem admittit Ioan.Andr.in c.potuit, loca
ti licet Imol.ibi verſic.25.id velit in legato, non
autem in donatione; cum inter ſe differant per
not.in l. multum intereſt.ff.de verb.oblig.ſequi-
tur ibidem Anto.de Butr.4.colum.Barba.Abb.
Cardi.4.col.poſt Alex.conſilio.120.ſecunda co
lum.num.4.cum apoſtil. Pariſin.volu.pri.& Iaſ.
in l.3.num.96.C.de iur.emphit.vltra Ancar.cõ-
ſi.165.& ample moder.Pariſ.in conſuet.feud.§.
22.qq.41.per totam.vbi egregie tractant, an ri-
leuium ex vnico vel duobus cõtractib.debeatur
domino directe, ſic videtur poſſe concludi pro
eſtimatione in fauorem monaſterij.

Secundo magis videtur ſtringere.Specul.vbi
ſupra verſ.154.qui in materia ingreſſus religio-
nis, prout eſt caſus noſter, remittit ſe ad non.in
d.verſ.117.& cum dictum Doctor.intelligatur
ſecundum allegata, ex Bart.in l.non ſolum.§.ſi li
berationis.ff.de liberatione legata, videtur in ca
ſu ingreſſus monaſterium reddi capax, ſaltim
precij & æſtimationis.

Quod tertio confirmo pluribus exemplis, in
quibus licet res nõ debeatur aliquo reſpectu, ęſti
matio tamen creditori ipſius rei ſoluatur.

Primo in legitima filijs præſtanda, quę vbi in
corporibus præſtari nequeat, in æſtimatione ta-
men valor taxetur, atque ſoluatur; ex cõmuni*
concluſione, Bal.Caſtr.Salic.& omnium.in l.ſci
mus.§.repletionem, & §.illud .C. de inoff.teſta.
Guid.Papa decis.476. Oldrad.conſil.94.Bal.cõ-
ſil.56.volum.3.Alexan.conſil.29.volum.5.cæte
ros pro communi *adducit Camer.in c.imperia
lẽ.§.pręterea ducatus.pag.103.lit.L.N.& ſeq.de
prohib.feud.alien.per Federicum.

Secundo, vbi non competit vni pars feudi in
33 diuidui, quia † feudum non poſſit diuidi.par-
tis tamen æſtimatio eidem traditur, Iſer.in ca.1.
verſic. non de paterno; de duobus fratribus; ac
in c.imperialem.§.præterea ducatus, vbi camer.
pag.103.lit.L.de prohib.feud.alien.idem Iſern.
in c.1.§.fi. de inueſt. de re.alien.facta, dicens
vxori pauperi: cui non debetur quarta, in feu-
dis, æſtimationem præſtandam.

Tertio, etſi pater donet omnia bona etiã feu-
34 dalia, cum aſſenſu domini directi: attamen † pri-
mogenitus pro illius legitima non defraudabi-
tur ex illa donatione inofficioſa, quin ſaltim legi
timæ æſtimationẽ conſequatur.l.ſi arrogator.ff.
de adoptio.& l.1.& 2.C.de inoff.donat.in termi
nis Camerar. in d.§.præterea.pag.103.lit.E.&
pagin. 104.cum ſeq.

35 Quarto, legato † feudo hæreditario vel emphi
teoſi ſine aſſenſu, corpus vtique non debetur, ſe-
cundum aliquos: tamen æſtimatio præſtabitur
ex regula, qđ ubi nõ præſtetur res, ſaltem ęſtima
tio debeatur.l.apud Iulianum.§.fin.ff.de leg.1.§.
non ſolum, Inſtit.de leg.vt poſt longam diſputa
tionem concludit idem Camer.in d.c.imperia-
lem pag.26.lit.C.cum multis ſeq.licet commu-
nem * eſſe in contrarium affirmet *ex doctrina
Bartol. in l. quod in rerum.§.1.vbi omnes.ff.de
leg.1.& ꝑ Ant. Gomez.variarũ reſolu.tom.pri.
cap.12.de leg.num.15.circa mediũ, uerſ.ſecun-
do infero.vbi de communi.

Quinto, filiæ excluſæ à ſtatuto, maſculis extan
tibus, vel à lege ſeu feudorum conſuetudine, ob
fratrum ſuper exiſtentiã, non debetur legitima
in corporibus feudorum, verum in æſtimatione
omnibus bonis & feudis hęreditarijs mixtis ex-
computatis, præſtabitur, vt ample alias deduxi
ac obtinui in facto ſecundum receptas ſentẽtias
in conſilio pro nobilibus de Beccagutis ædito,
132.lib.2.

36 Sexto & ultimo ex iuris regula, quod † vbi res
deſinit extare, vel non præſtatur per mortẽ, uel
conſumptionem, ad æſtimationem recurritur.l.
item ſi uerberatum.§.1.ff.de rei uend.l.ſi ſeruum.
§.effectus.ff.de uerb.oblig.l.ſi quis ab alio.in fin.
ff.de reg.iur.Petr.in form.libel.in action.reali.5.
glo.uideturque in propoſito dicẽdum, ut ſi mo-
naſterium nequeat emphiteoſim obtinere, eſti-
mationem tamen conſequatur. Quibus tamẽ mi
nime repugnãtibus in facto propoſito, deuenio
in contrariam ſententiã, nempe nec monaſterio
deberi emphiteoſis Illuſtriſſimę amplitudini ſuę
deuolutę ęſtimationẽ, ſi res ipſa non debeatur.

Moueorque primo, quia hęc Domina Maria
profeſſa nullam fecit diſpoſitionem bonorũ de
quibus in cauſa, nec teſtamentum, nullamque
ordinationem ſuper illis emiſit: propterea ſu-
mus in generali iuris diſpoſitione, ac materia in
gredientis religionem, quo caſu bona acquirũ-
37 tur † monaſterio iure hæreditario, tanquàm mo
nialis ſit mortua, vel quodã iure vniuerſali, pro
ut in arrogato dicitur, ꝑ Bart.& alios in auth.in
greſſi.C.de ſacroſan.Eccleſ.ideo cũ Maria, nec
monaſterium hęredem inſtituerit, nec in alios
pios uſus cõuerterit, uel de dicta emphiteoſi piè
diſpoſuerit.§.ſed hoc preſenti.nõ habebit locũ,
ita ut monaſteriũ admittatur, qñ ibi reqratur ne
ceſſario, ut ingrediẽs uſq; ad extremũ ſuæ vitę in
his ꝑſeueret, circa res, & ꝑſonas, & ĩ monaſteriũ
ipsũ vel ĩ pia opera bona diſtribuat declarat Cur.
iun. cõſ.298.nu.35 & ſe.& cõſ.193.nu.33.& ſe.
uol.3.nec diſſentiũt moder.ĩ d.auth.ingreſſi. ubi
Roſſel.nu.24.Doctores nãq.allegati in oppoſitũ
nũ loquũtur in iſtis terminis, ubi nulla diſpoſi-
tio ꝓceſſit, ideo nõ ẽ extenſio faciẽda de caſu ad
aliũ, Iaſõq.allegatus ex aduerſo ĩ primo argumẽ
to.n.86.dũ inqt, ęſtimationẽ deberi, q̃rit ĩ media
te, qđ ſi emphiteota ĩgrediť monaſteriũ.an in il-
lud trãſeat; & ſubdit materiã eſſe diuerſam, quia

aliud eſt donatio, ſeu legatum, cũ ſint tituli par-
ticulares, & ſic conſtat de mente donantis, & le-
gantis, qui poſſunt id facere, cum ſint actus libe
38 ralitatis, in quibus ceſſat † Domini conſenſus
neceſſarius, per Clar. in §. emphiteoſis q. 15. poſt
Alex. conſ. 120. nu. 5. uol. 1. Cagnol. in auth. qui
rem. nu. 24. C. de ſacroſ. Eccleſ. Simon de Præt.
conſil. 106. num. 49. & aliud eſt, an ingrediendo
applicetur monaſterio, ſeu ſaltem debeatur ęſti-
matio. ſi ergo dixit, quæſtionem eſſe diuerſam,
pro vt vere eſt, non verſamur nos in caſu deci-
ſionis propoſitæ. immo cum Iaſ. d. nume. 96. in
fin. quo ad ſucceſſionem vniuerſalem, & ſic præ
ſentem caſum, ſe remittat ad not. per eum in l.
ſecunda nume. 200. quæſt. 17. C. de iur. emphit.
vbi tenet non tranſire contra voluntatem Eccle
ſię in monaſterium, nec ibi de æſtimatione lo-
quatur, videtur inferri, in his terminis nolle ali-
quam æſtimationẽ deberi. quod ſimiliter Imol.
cenſuit in d. c. potuit. verſic. 26. dum immediate
poſt quæſtionem prædictam reſpectu ingreſſus
aliter concludit; & tamen ſi deberi monaſterio
39 † æſtimatione, quæ præſtatur in caſu donatio-
nis & legati voluiſſent, nec fuiſſet inter hos ca-
ſus differentia, vtique hoc expreſſiſſent, nec ſu-
biunxiſſent, vt Iaſ. caſus eſſe diuerſos; idem ſentit
Anto. de Butr. in d. ca. potuit. 4. colum. dum
poſt concluſionem de æſtimatione ſubnectit
quæſtionem de ingreſſu, & ſe remittit; ita quod
ſi idem fuiſſet concludendũ reſpecti æſtimatio-
nis in caſu ingreſſus, quod in donatione & lega
to uolunt omnes id vtique determinaſſent. de
uno ergo caſu ad alium non eſt arguẽdum. im-
mo fortius Iaſ. in d. l. fi. num. 74. in pri. in articu-
lo donationis de re emphiteotica differentiam
extare ait, inter actum donationis, qui fit in vita
nec eſt à iure prohibitus, actum explicatum,
per viam ſucceſſionis, qui eſt à iure prohi-
tus, maxime de re Eccleſiæ ad extraneos hæ-
redes non tranſitoria, allegando not. per om-
nes in l. ſi domus. §. fin. de lega. pri. & d. §.
1. de emphit. in uerſicu. vera eſt ſolutio. ſed in
caſu noſtro eadem eſt ratio, cum ſit actus acqui
ſitionis per viam ſucceſſionis vniuerſalis, nec
permiſſus de re Eccleſiæ in extraneos, nec fiat
per actum inter viuos, habendo reſpectum ad
profeſſionem & ingreſſum, qui eſt actus mortis
ſaltem ciuilis. d. l. Deo nobis. C. de ſacroſan. Ec-
cleſ. propterea nec monaſterium tanquàm inca
pax. & quia extranea perſona capiet, cum Do-
cto. loquantur in q. donationis reſpectu æſtima-
tionis rei particularis non vniuerſalis ſucceſſio-
nis, vt hic, dum propter ingreſſum dicta mo-
nialis Maria vti mortua reputetur, ſic hæredi-
tas vniuerſalis vel vti arrogatio vniuerſalis cen-
ſeatur. quod in terminis reſpectu vniuerſalis ſuc
ceſſionis & dominij directi in perſonam Eccle-
ſię, non autem priuati, voluit, Aluar. in ca. in
generali, in fi. ſi de feud. fuer. contro. inter
dom. & agna. ideo de vna ad aliam non proce-
det argumentum, nec extenſio fiet, ſed qua ra
tione incapax eſt rei in actu ꝓhibito, & ęſtima-
tione ſimiliter priuabitur, cum Docto. æſtima-
tionem tantũ dent in re & actu permiſſo: non au
tem in prohibito, & ubi res ipſa acquiri non poſ
ſit, & æſtimatio prohibita dicatur, attenta idẽti
tate rationis, vt infra.

Secundo iſta concluſio confirmatur, quia ſe
quendo modum arguẽdi, de quo per Ancar. cõ
ſil. 165. de leg. inquam ad ingreſſum, per Specul.
de locat. §. nunc aliqua, verſicu. 117. ac Ioa. And.
in d. c. potuit. extra locati. qui omnes loquuntur
in legato, non in ingreſſu religionis, ſi valet argu
mentum de uno ad aliud, monaſterium, nullum
ius habebit, quãdo in generali ſeu uniuerſali bo
40 norum diſpoſitione bona emphiteotica, † ſeu
feudalia non comprehendantur, maxime in ca
ſu prohibito, vt hic. c. 1. §. in generali, ſi de feud.
fuer. contro. inter domin. & agnat. c. 1. de capit.
qui ſeur. uend. Bal. in l. codicilis. §. inſtituto. ff. de
leg. 2. in l. uolũtatis in fi. C. de fideicom. Natta cõ
ſil. 683. nu. 12. Iaſ. in l. fi. num. 75. cum ſeq. C. de
* iur. emphiteo. quod in feudo * communiter te-
nere Doctor. inquit Curt. de feud. 4. part. in 3. re
gul. Clar. in §. feudum q. 31. uerſ. in propoſito,
Aluarot. conſil. 42. Ceſal. conſ. 29. Marin. Freci.
de feud. pag. 125. num. 4. Roland. a Valle conſil.
29. uolum. 3. nec generalis diſpoſitio comprehẽ
dat bona, ex quibus alteri præiudicetur ex mor-
te ciuili, vt hic ſaltem per lineam finitam, quia
ſpectant Abbatiæ, uti Dominę directi, per Bal. in
l. iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. libert. facit tex.
in auth. nec autem. C. de ſecundis nuptijs. Aret.
conſil. 53. & l. obligatione generali. ff. de pigno.
& per conſequens, cum ſit diuerſa ratio diſpoſi
tionis generalis, & ſpecialis, & in generali mini
me bona Eccleſiæ in eius præiudicium compre
hendantur: Immo nec à lege includãtur, niſi uo-
lente Domino. ceſſat quod dicitur de æſtimatio
ne in legatis, ex rationis diuerſitate. ut in termi-
nis decidit Specul. in d. §. nunc. aliqua. uerſiculo
113. adnotans in uniuerſali inſtitutione non cõ-
prehendi bona, quæ quis habet ab Eccleſia, ma
xime quando applicantur extraneo, ſeu non cõ
prehenſo in inueſtitura, ut eſt monaſterium præ
ſens; ſeruiunt not. in d. ca. in præſentia. & Iaſ. in l.
fi. nu. 76. C. de iur. emphit. ac ſententia ſcriben-
tium, de qua per Clar. in §. emphiteoſis. q. 28. cõ
** cludentẽ ex magis ** recepta opinione † emphi
41 teoſim eccleſiaſticam, ſiue fuerit à primo ſolem
niter conceſſa, ſiue non, quicquid multi dixerint
hodie in extraneos hæredes minime trãſire. &
ſic cum non ſimus in terminis quæſtionis pro-
poſitæ, ceſſabit dubitatio reſpectu ęſtimationis,
quando in legato adſit uoluntas & trãslatio rei.
& hinc debeatur æſtimatio, in ſucceſſione vero
uniuerſali uoluntas, & trãslatio deficiant, conſe-
quẽter ęſtimatio ceſſet, cũ nõ entis nullę, ſint qua
litates. Corroboratũ hæc cõcluſio, ex no. p Alua.
& Præpo. in d. c. in generali. in fi. ſi de feud. fuer.
contro.

contro.inter.dom.& agna.dum uolunt ex men-
te tex.ibi in fideicommiſſo generali, res ſeu bo-
na emphiteotica eccleſiæ non comprehendi ad
beneficium perſonæ extraneæ, quę virtute pri-
mæ inueſtituræ venire non poteſt, licet ſecus in
42 emphiteoſi † laici priuati, quæ transfertur per vl
timam voluntatem ex inſtitutione vel legato, ſe-
quitur Spe.d.§.nunc aliqua.uerſi. 112. cum ſeq.
Bar.in l.ſi patroni, & ibi omnes poſt eum. ff. ad
Trebel.Bald.Salic.& alij in l.cum mirum. C. de
fideicom.Alex.conſi.91.2.dubio pri.part.conſ.
58.uolum.2.conſi.103.4.part.& 55.3.col.volu.
4.qui omnes concludunt in generali fideicom-
miſſo, ſeu inſtitutione ac generali diſpoſitione
rem emphiteoticam eccleſiæ non compreben-
di ad beneficium perſonæ non comprehenſæ
nec vocatæ, virtute primæ inueſtituræ, probat
* Salic.Alber.& Iaſ.nu.75.& 76.vbi de cōi *in d.
l.fin.C.de iur.emphit.& dixi ſupra.ſi ergo indiſ-
poſitione generali non includitur, nec ex ui in-
greſſus, cum ſit generalis diſpoſitio, ſeu vniuer-
ſalis ſucceſſio, ſeu ſimilis arrogationis, compre-
hēdetur emphiteoſis eccleſiaſtica, & minus ęſti-
matio, ea ratione, quod non entis nullæ ſint qua
litates, & ſi deficiat diſpoſitio de re, & pro ipſa
æſtimatione euaneſcat.

Tertio, hæc comprobo, prohibitum eſt eccle
ſiæ emphiteoſim eccleſiaſticam acquirere, & illa
cōtra legem facta nullo modo rata habenda eſt,
nec quo ad pretium ſeu ęſtimationē defenden-
da, iuxta.l.vnica.C.ne lice.habit.metrop. Bal.in
l.2.in fi.ff.de iuri.omn.iud.ca. 1. in fin. quæ ſint
Regal.illudque regulare eſt, ubicunque lex æſti-
mationem interdicit, ſi poſtea fiat alienatio eſt
nulla, ſiue ſit ſcripta lex, quæ id vetet. l. non du-
bium.C.de leg.l.ſi priuatus.ff.qui.& à quibus, ſiue
non ſcripta, vt puta conſuetudo nō alienandi in
eccleſiam.l.ſi in emption..§.omnium.ff. de con
trah.empt.vnde in caſu contrauentionis res auo
catur, etiam non reſtituto pretio.l.quem admo-
dum.C.de agri.& cēſ.l.nemo.C.de reipub.priu.
lib.11. ibi pretia perdere perpetuo volumus. l.
prædia.C.de præd.C.de Curia.eod.libr.ibi ſciat
pretio, quod dedit priuatum. not. Dion. Pōtan.
in conſuet.Bleſenſ.tit.4.13.uerbo.annus art.41.
præſtabitur itaque æſtimatio pro dicta emphi-
teoſi, prout non eſſet debita, ſi res cuius com-
mertium non habemus, legetur, quia nec res
nec eius ęſtimatio ſoluitur. §. ſed ſi talis inſt.
de leg.Bart.in l. cętera.§. ſed ſi conſtat. ff.de leg.
primo.

Quarto, præſuppoſito nos verſari in expreſſa
ſeu tacita diſpoſitione facta de emphiteoſi eccle
ſiaſtica, per ingreſſum religionis, quod tamen ne
gatur, æſtimatio utique nō erit ſoluenda, quan-
do iure cautum reperitur, ubicunq; quis habet
ius emphiteoticum finiturum eius morte ratio-
tione lineæ finitæ, ingrediendo religionem
ex corpore vero non relictis (cum hic monaſte
rium non ſit loco filii, niſi aliter conſtet de uo-
luntate expreſſa diſponentis) nec res, nec æſti-
matio debeatur, eſt tex.expreſſus, in l.quod in re
rum.§.1.ff.de leg.1.l.vxor patrui.C.de legat.uo-
luit.Alex.con.9.vol.2.& dixi ſupra ex commu-
ni *& per Ant.Gomez Variar. reſolut. Tom. 1.
cap.12.de legat.nu.15.uerſi.ex quo notabiliter.
Doctoreſque de mente conſtare affirmant, cum
teſtator grauat hæredem, vt poſt eius mortē prę
ſtet rem legatam. quæ ceſſant in præſenti, dum
Maria nec tacite nec expreſſe, nec ea viua nec
mortua ficte per ingreſſum & profeſſionem di-
ſpoſuit de emphiteoſi. iura itaque legaſſe ſeu il-
lud ius tantum finiturum per eius mortem ve-
ram ſeu fictam reliquiſſe creditur, ita quod mor
tua ipſa, monaſterium nec rem, nec æſtimatio-
nem ſeu valorem habeat. differentiam enim aſ-
43 ſignant ſcribentes, an legans, ſeu † diſponens
nullū ius habeat, quia iſto caſu ex verbis & men
te intelligitur grauaſſe hæredem ad ęſtimationē.
l.cum alienam, cum materia.l.vxor. C. de leg.e-
xempla recenſet Anton.Gomez.loco ſupra alle
gato Var.reſol lib.1.cap.12.de legat. nume. 13.
15.Vbi vero viuus, ius aliquod habeat, quia illud
ius tantum, licet finiturum, morte legaſſe credi-
tur, & ſi penes legatarium inutilis diſpoſitio exi
ſtat, nec hæres grauatus ad æſtimationem ali-
quam dicatur, ex tex.in d.l.quod in rerum.§.fin.
vbi Bartol. ff.de leg.1.& ibi Doct.proprie in em
phiteoſi loquūtur legata, in l.ſi domus.§.fi. eod.
tit.l.d.l.vxor patrui, vbi Salic.Bald.Iaſ.& omnes
in locis prædictis, poſt Bald.& Aluarot.in c.1.§.
donare qualiter olim feud.alien.poter, Iaco. de
Sancto Georgio in tract.feud.verſic.& cum pa-
cto, quod de ipſo feudo, Curt.iun.tract.de feud.
4.part.num.126.& conſil.30.Aret. in l. multum
intereſt.ff.de verb.oblig. Abb.conſ.45.vol.2.Fe-
lyn.in c.quę in eccleſiarum, colum.26.de conſti-
tu.ſcripſi in conſi.6.num.15.cum ſeq.ac per to-
tum volu.1.dum ergo Maria habebat ex inueſti
tura ius finiturum morte naturali, vel morte ciui-
li per ingreſſum, vt in primo dubio, illud ſolum
dicitur in monaſterium legis fictione translatū,
omni æſtimatione excluſa.

Quinto, materia prædicta æſtimationis debi-
tę procedit, reſpectu legati tantum. ratio, quia
legatum reſpicit ipſam rem, & eſt dare hęredem
grauatum. qui habet redimere emendo ipſam
rem à Domino, aut pretium ſoluere legatario
honorato domino vendere nolente, Docto.vbi
ſupra poſt Cano.latiſſima in c.filius. vbi Ancar.
Imol.Cardi.Barbat. Ant.de But. & Henri. extra
de teſtamen. At diuerſum in hæredis inſtitutio-
ne, cum ſit eadem perſona, quę non poteſt dici
honorata & onerata ſimul. iuraque allegata per
Spec.d.verſic.127.quem citat Ancar. d. conſil.
166.l.filiusfami.§.ſi quid aliq. ff.de leg. 1. & not.
in leg.apud Iulianum. §. fin. ff. de leg. 1. & not.
in d.c.filius, non obſtabunt, quando loquantur
in legato, & donatione, quibus caſibus hęres in
ſtitutus ſoluere poteſt precium Domino vende-

re

re nolente, aut rem ipſa emendo à Domino di-
recto, quod minime locum vendicat in hærede
ſeu vniuerſali ſucceſſore, pro ut hic, ne ſibi ipſi
teneatur, ita Bald. in l. fin. 18. oppoſitione. C. de
hæred. inſtit. Iaſ. in d. l. cum alienam. prima col.
3. fal. ff de leg. 1. ſic in pręſenti Monaſterium eſ-
ſet debitor, & creditor, conſiderata æſtimatione
debita. quod non eſt dicendum. ſecus ſtante ve-
ra diſpoſitione & legato, quia tunc hęres adeun
do dicitur, cum legatariis quaſi contrahere, &
ad legata pręſtanda ſe obligare, ſi non reſpectu
rei, quia Dominus nolit uendere, & ſaltem reſpe
ctu ęſtimationis, ut in d. c. filius, ita Bal. in l. ſi. in
pri. C. de iure deliber. & in rub. ſi quis aliquem
teſtari prohib. Bartol. in l. de eo. C. de iudæ. in l.
apud Iulianum. §. fin. ex quibus cau. in poſſeſſ. ea.
& glo. in l. ſi ſeruus. ff. de leg. 2.

Iſtis ſic formatis, nempe nec ęſtimationem de
beri, non obeſunt ex aduerſo deducta.

Et primo, quod dominus tenetur ſoluere ęſti
mationem aut pati, vt eccleſia uendat intra an-
num, ex doctr. Specul. d. q. 117. Ancar. d. conſil.
166. Alexand. conſil. 120. uolum. primo. Doct.
in d. c. potuit ſuper glo. verbo prohibentur. ex-
tra locat.

Primo namque Reſpondetur, id tantum ex
44 conſuetudine † procedere, non etiam de iure,
vt inquit Spec. & ſequitur Pontan. d. conſuet.
Bleſens. art. 41. uer. annus.

Secũdo, negatur id verum eſſe in materia di-
ſpoſitionis rei alienæ, uel cuius legatarius ſit in
capax, dicunt enim ſcribentes hoc fieri in prę-
iudicium hæredis, in pręiudicium autem Domi-
ni nunquam, ita omnes in d. l. vxor. per illum
tex. & in d. l. cum alienam, ac in d. l. quod incer-
tum. §. fin. de leg. 1. & de hoc eſt caſus legis in d.
c. filius. extra de teſtam. vbi ex legato facto de re
45 Eccleſiæ, alteri † eccleſię vel perſonę, nunquam
pręiudicatur eccleſiæ Dominæ, ita omnes not.
Abba. Ant. de But. Hoſt. Card. Innoc. Io. Andr.
Henri. Imol. Ancar. & cęteri. Canon. idem in
effectu ſentiunt legiſtæ Cyn. Salic. Pau. de Caſt.
& alii in d. l. cum alienam, vbi Iaſ. 4. col. verſi. in
2. part. gloſ. dicens indiſtinctè omnes uelle tale
legatum ſeu diſpoſitionem Domino haud præ
iudicare, & ſi domino præiudicare non debet.
nec vendi poterit, cum virtute ingreſſus, & li-
nę finitæ res ſibi ſit deuoluta. ex dicto enim tex.
in c. ſi. eccleſia legataria, non eſt capax, nec lega-
ti, nec prætij vel æſtimationis, quando eccleſiæ
eſt res, quæ fuit legata, vt hic, vnde arguendo de
legato ad ingreſſum, ſicut in caſu legati rei eccle
ſiæ, alteri eccleſiæ nullo valet reſpectu. nec lega
tum vel acquiſitio reſpectu ingreſſus in re, vel in
pretio conſiderari poterit.

Et ſi opponeretur diuerſum eſſe ius Canoni-
cum à Ciuili, & eſſe differentiam in re Pontifi-
cis legata, vel alterius eccleſiæ inferioris, hoc et
enim haud confert caſui noſtro, quia licet ſecũ-
dum aliquos eccleſię res, ſi legetur, debeatur ęſti-
matio, vt poſt Bar. in l. apud Iulianum. §. ſi. de le-
ga. 1. Iaſon latè tradit. in d. l. cum alienam. 4. &
5. col. deberi intelligunt ab hęrede, non autem,
quod res vel æſtimatio ab eccleſia tradatur, vel
in illius damnum. immo ſi ſoluitur ęſtimatio per
hęredem remanet emphiteoſis Domino dire-
cto, & in terminis noſtris Abbatiæ Illuſtriſſimi
Domini mei. Quod fortius ſuadetur, quia dicunt
Canon. in d. c. filius. Iaſ. in d. l. cum alienam. 5.
col. poſt ſextum intellectum. d. c. filius. & in l.
apud Iulianum. §. conſtat. ff. de leg. 1. nu. 44. alle-
gãdo gloſſ. in d. l. cum alienam. ubi Docto. C. de
legat. Imol. Abb. Ancar. in d. c. filius. Rõ. in auth.
ſimiliter. x. ſpeciali. C. ad l. Falci. quod in foro ca
nonico tex. in d. c. filius ſeruari debet, ita, quod
ęſtimatio non debeatur, quando ſit legatum rei
eccleſię, alteri eccleſiæ, quod debet intelligi vel
patiendo vt vendat, vel hęredem grauando, ut
ęſtimationem ſoluat. ſi ergo ibi eſt caſus legis, &
in expreſſa diſpoſitione legati de re eccleſię alte-
ri eccleſię nihil ſoluitur, quanto minus in tacita
diſpoſitione legatum ſeu ęſtimatio pręſtabitur?
cum quęſtio ſit tam reſpectu perſonarum, quam
rei eccleſiaſticę, & ſecundum leges canonicas de
cidenda. Et dicam Specul. loquutum fuiſſe in
verſi. 117. reſpectu patroni laici, non autem ec-
cleſiaſtici, alias ſcripſiſſet contra tex. in d. c. filius,
quod minime eſt pręſumendum. idem ſentit
Ancar. in d. conſil. dum ait illam rem non origi-
naliter fuiſſe eccleſiaſticam, ſed priuatam. Con-
cludo itaque nec æſtimationem deberi, minoſ-
que conſiderari poſſe, quod fęmina ſit ab Illu-
ſtriſſima Dominatione ſua inueſtita, cum pa
cto non alienandi, in pręiudicium eccleſiæ,
quo caſu uirtute pacti nec æſtimationem prę-
ſtandam fore voluit Abb. d. conſilio. 45. 2.
part. vltra. not. in d. leg. apud Iulianum. §. fin. de
leg. primo.

46 Quod amplius confirmatur, quia ubi † ęſti-
matio conſideratur, tunc illa eſt in obligatione,
& ipſa poteſt peti, not. Bartol. in d. l. apud Iulia-
num. §. fin. in fin. ubi Iaſ. verſi. 27. & omnes in l.
plane. ff. de leg. 1. In caſu autem noſtro. hęc ęſti-
matio non debetur, nec peti poteſt ab Abbatia,
quia non eſt hęres, nec ideo tenetur, pro ut Do-
ctor. ibi. & cum ſit in pręiudicium eccleſię, re-
ſpectu directi & deuotionis ceſſet ęſtimatio, d.
c. filius. de teſtamen. & no. in dicta. leg. cum alie-
nã, & in d. leg. uxor. Specul. itaque in d. uer. 117.
allegauit tex. in l. filius fam. §. ſi quid alicui. ff. de
leg. 1. qui loquitur in eiſdem terminis, uidelicet
hæredis, qui tenetur emere, pro ut not. in d. l. a-
pud Iulianum, & Docto. Ancar. & Henri. in d.
c. filius, cumque ceſſat hæredis conſideratio, ceſ-
ſabit & ęſtimatio, reſpectu illius, attenta quali-
47 tate rei. d. c. filius, ſic cum ipſa † ingrediendo ne
queat bona penes ſe retinere, nec expreſſe nec
tacite, ex dicto omnium in d. Authent. ingreſſi
Alexan. & alij in l. pri. §. pen. de uerbor. obligat.
Ioan. Andr. in cap. fin. de cond. appo. Bal. in l. ſi
pater.

rpater.ff.de adoptio.Bal.Ang.in l.ſi ita quis.ff.de
hęred. inſtit.Doct.in cle.ſi. de regularibus, & in
capi.2.de ſtatu monacorum,nec monaſterium
rem vel æſtimationem conſequetur, præcipue
quod Doctores velint tam in. l. apud Iulianum;
quàm in.d.l.filiusfam. ac Ancar. & Herni. in d.
c.filius,quod ſi concurrit inhabilitas rei & per-
ſonę,vt hic,quia eccleſię & monaſterij Domino
contradicente,tunc nec res nec pretium in con
ſideratione veniat. Et ſi adhuc allegetur, ſaltem
dictam rem poſſe vendi, per Specul. vbi ſupra.
d.verſi.117.Ioan.And. in d. c. potuit. Ancar. d.
conſi.165.Iaſ.in l.3.C.de iur.emphit.nume.90.
verſicul.ſuſtinendo Alex.conſi.9.volu.2.& con
ſil.120.volu.1.& quod conſuetudo ſit,vt vende
re poſſit,ſaltem intra annum,& pretium retine-
re,quæ conſuetudo ſeruanda eſt.c.longinquita
ti.12.q.2.Pontan.in conſuet.Bleſens.art.4 c. tit.
4.verſi.annus pag.221.

Reſpondendo dico,primo iſta pcedere,vbi
Dominus eſt laicus , non autem ſi ſit eccleſia,
pro vt eſt caſus noſter.in laici enim Domini prę
iudicium ſuſtinetur legatum , ſaltem vt vendi-
tio fiat,vt loquitur Specul.& Ioan.And. clarius
Ancar. conſiderando non tanquàm rem pro
priam eccleſiæ,ſed quod habuit originem à lai-
co,in terminis Ioan.de Imol.in d.c. potuit verſ.
15.declarando dictum Specul. & Ioan.And.ex
ponit in emphiteoſi priuati,non eccleſiæ. idem
ibi Anton.de Butr.& Abb.in d.c.potuit. 2. col.
qui ſemper in emphiteoſi priuati loquuntur,
non diſſentit Alex.d.conſil.120.volum.1.2. co-
lum.cum ergo ſit differentia inter hos caſus,&
prædicti concludant in emphiteoſi priuati,non
fiet extenſio ab emphiteoſim eccleſiæ,cum eſſet
de caſu permiſſo,Domino laico,ad caſum pro-
hibitum,pro vt eſt eccleſia,& noſter.

Secundo,doct.loqui reſpectu legati & dona
tionis.qui ſunt actus permiſſi, notãt omnes vbi
ſupra Alex.conſi.188.ſummi redemptoris.4.co
lum.verſ.& hoc volum.2.& quia ſint actus per-
miſſi,ita teneat Specul.& Alex.d.conſi.120.pri.
part.2.colum.ſed hic per ingreſſum eccleſiæ di
48 co, non poſſe fieri hunc actum niſi cum † reſer-
uatione iuris eccleſiæ Alex.d.conſi.9.2.part.ver
ſicul.præterea,& verſic.ſeq.Iaſ.d.l. 3. nume. 72.
verſi.pri.quando emphiteota alienat, & nume.
74.verſic.vltimo pro complemento,allegando
Bal.& Nicolaum de Matarellis. C.de iur.emph.
& ideo cum ingrediendo,ſeu profitendo, non
reſeruatur expreſſè ius eccleſiæ,ſequitur, quod
cum actus ingreſſionis , non iudicat acquiſitio-
nem;ceſſabit facultas vendẽdi,quando illa pro-
cedat, data validitate actus legati, ſeu donatio-
nis, quæ hic deficit ex vi non reſeruationis ap-
poſitæ.

Tertio Doctores loquuntur pacto ceſſante,at
hic facultas vendendi prohibetur ex vi pacti,&
uerborum,de quibus in inueſtitura. Alexand,d,
conſil.9.2.part.3.colum.uerſicu.3. confirmatur
cum uerſicul.ſequen.Iaſ.in d.l.fin. nume.72.ibi.
ſecundo. modo. C.de iur.emphit.ſi ceſſat ualidi-
tas actus verbis repugnantibus, & facultas uen-
dendi aberit, quia indirecte contrauenıremus
pacto.

Quarto,ſcribentes intelligunt illud procede-
re in emphiteoſi eccleſiæ, quando perſona, in
quam ſit alienatio,eſt capax,nõ dico pretij,ſed
ipſius rei,ita Iaſ.late. ubi ſupra. numer.75.uerſi.
contrarium,quod immo,allegans Salic.Alberi.
& Docto.in d.c.potuit,idem Alexan. d. conſil.
120.uerſ.ſecundo.reſpondeo pri.part. ſed cum
hoc monaſterium ſit incapax,tam de iure com
muni, quàm ex uerbis inueſtituræ , ut in primo
dubio,ceſſabit uenditio intra annum, cum ipſa
fiat in executione capacitatis legati,ſeu diſpoſi-
tionis præcedentis,non omnimodo prohibitę,
& ſi uenditio admitteretur,eccleſia Domina ni-
hil conſequeretur ex ui ingreſſus,ac ſequeretur,
quod laicus & eccleſia contra not.in primo du-
bio à pari procederent,tex.quę in capitul.filius.
perperam loqueretur,ubi res eccleſiæ ad aliam
tranſire non poteſt,nec reſpectu rei nec æſtima
tionis,ſi hęc in expreſſa diſpoſitione,quanto mi
nus in tacita ingrediendo,& quanto fortius in
foro Canonico, attentiſque opinionibus con-
trarijs.quæ procedunt in Domino laico,non ec
cleſiaſtico,ut hic, ex quibus & ſecundum obie-
ctum ſublatum cenſeo.

Nec repugnat,ſi aliquis diceret, quod eccle-
ſia uel monaſterium uti minor reſtituenda eſt,
ad finem,ut pretium conſequatur.

49 Primo, † quia reſtitutio contra aliam eccle-
ſiam non datur. l.uerum.§.fin.l.ſi minor uigin-
tiquinque annis.ff.de minor. not. Docto. in au-
then.quas actiones.C.de ſacro.ſan. eccleſ. tan-
toque minus hic,quia Abbatia non dicitur tra-
ctare de lucro,ſed de damno, reſpectu iuris iam
50 acquiſiti, & † priuilegiatus non utitur priuile-
gio,contra priuilegiatum not.Canon.Deci. ma
xime in d.c.in præſentia. nec quo ad ſpiritualia
admittatur reſtitutio , maxime quando alteri
ius eſt acquiſitum,pro ut hic, quia ingrediendo
Abbatię ius acquiſitum fuit,ita gl. & omnes Ca
non.in c.ex parte,de reſti.ſpo. & gl.in l. ait præ-
tor.ff.de minor.

Secundo,aut enim dictum monaſterium, re-
ſpectu ingreſſus religionis,uult reſtitui , nec da-
bitur reſtitutio, quia non intelligitur læſa eccle-
ſia,ſeu decepta,ſed animæ ſuæ magis conſuluiſ-
ſe,not.in capit.cum dilectus, extra quod metus
cauſa.Abb.poſt alios in d.c.ex parte. 5. colum.
Specul.titu. de reſtitutio.in integr.§. qualiter.
uerſicul.quid ſi quis contrahit cum eccleſia, il-
lius enim negocium non dicitur male geſtum,
nec lęſa dicitur.27.quæſtio. pri.ſicut capit. nun-
quàm de conſecratione, diſtinctio. quinta. aut
reſpectu bonorum, de quibus in cauſa, & ipſi
uel monaſterio dari poſſe denego, cum alia ec-
cleſia ſit Dominus directus,non uideo ergo ad
quid

quid detur, vel concedatur non co nſtito de læ-
ſione, Specul. de in iotegr. reſtituti o. §. fin. ſecun-
da. col. & in §. pri. ver. & ſcias, & vbi læſio eſt nul
51 la, ſeu modica ceſſat † reſtitutio l. ſcio. ff. de in in-
tegr. reſtitutio. Bald. & Docto. io l. & in maiori-
bus. C. de appel. Alexand. coosil. 27. 2. colum.
pri. part. & ratio, quia vbi ceſſat ęquitas, ceſſat &
reſtitutio. l. nec vtilem. vbi Bartol. ex quib. cauſ.
maior. fortius inquit tex. in l. ſi is qui reipubli-
cæ. & idem Bartol. in l. ab hoſtibus. §. pri. 3. colu.
eod. titul. ex quib. cauſ. maior. quod reſtitutio
nunquàm datur, vbi reſpectu actus celebrati nõ
fuit læſus, cum omoi modo effectus ſequutus
fuiſſet, & in caſu noſtro, eum iogredieodo ipſa
non eſt capax huius rei, oec ipſam rem peoes ſe
vel monaſterium retioere poteſt, cum contradi-
cat iogreſſus, ex quo profitetur paupertatem.

Tertio vlterius dicitur, non dari reſtitutio-
nem ad lucrum, cum alieoa iactura. l. ſciendum.
ff. ex quib. cauſ. maiores. leg. ſi is qui. ff. de furtis,
at in caſu noſtro daretur ad lucrum priuando
Dominum directum iuxta terminos iuris, quod
non eſt dicendum, & minus ex capite clauſulæ
geoeralis, quæ non datur ratione non poſſeſſio-
nis rei, & quia agit, notant omnes Bartol. Ang.
Imol. Pau. de Caſtr. Alexan. & Moder. in l. cum
filius. §. in hac. ff. de verbor. obligatio. per not. in
l. qui alterius de regu. iur. & in capitu. cum quis
eod. titu. io 6. reſtitutio igitur non videtur quo-
quomodo conſideranda, & licet monaſterium,
tanquàm hæres, vel ſucceſſor, reſtitui poſſet, ta-
men ex prædictis in præiudicium Domini dire
cti, nec quo ad ipſam rem, nec quo ad ipſius rei
æſtimationem, admitteretur.

Non obſtat tertium, & vltimum, ſex modis
comprobatum, vbi ſi non res, ſaltem æſtimatio
debetur, etenim ex præcedentibus reſultat re-
ſpooſio, cum dicti caſus procedant in perſonis
capacibus relicto, & in rebus, quæ ſui natura in
alios transferri poſſunt, quod ſecus in emphi-
teoſi eccleſiæ, quæ nec ſimpliciter, minus in mo
naſterium alienarl poteſt. ex diuerſitate enim
caſuum, diuerſitas iuris reſultat vulg. l. Papinia-
nus. ff. de minor. hæc eoim booa, cum non ſint
in commercio noſtro, nec illorum ęſtimatio de
betur. l. apud Iulianum. §. final. ff. de leg. primo.
§. non ſolum. Inſtitutio. de leg. capit. filius, de te-
ſta. Rurſus, quia in alios, ſeu eccleſiam non
52 transfertur, ſine Domini † directi aſſenſu, qui
iudicatur ferè impoſſibilis, ex quo ab vnius vo-
luntate dependet, Barbat. in capit. quo ad tran-
ſlationem, de offic. delegat. Iaſ. in d. l. apud Iulia-
oum. §. fin. ff. de leg. primo. Natta conſi. 164. nu-
me. 29. in fin. volum. primo. unde æſtimatio de-
beri nequit, d. §. fina. Quę omnia ceſſant in pro-
poſitis exemplis, vbi ęſtimatio pręſtari ſolet. Ad
de quod in illis caſibus, eſt obligatio rei vnius,
ſicut proprię, hic verſamur in relictis, in quibus
53 præſumitur, diſponens † ius tantum, quod ha-
bet in re. & ſi finiturum morte relinquere, pro-
pterea nec diſpoſitio de re ſubſiſtit, ſed nulla
erit in emphiteoſi relicta, ex communi * ponit
Gomez. d. cap. 12. num. 16. circa medium, dixi-
que ſupra, vt concludi merito oporteat in præ-
ſeoti, nec rem nec æſtimationem dicto monaſte
rio præſtandam eſſe.

Franc. Burſ. I. C. Maotuanus.

PRO DOMINO ARON hebræo Nuuolariæ.

ARGVMENTVM.

Iudæi an bona immobilia poſſidere valeant.

Conſtitutio Pij Quinti ſuper bonis hebræorum emiſſa an ligauerit hebræos omnes commorantes in terris ſubiectis imperio, vel aliorum Dominorum temporalium, nulla ibi ſequuta publicatione vel interpellatione hebræorum, iuxta in dicta conſtitutione ordinata.

Leges tum Pontificiæ poſitiue, tum humanæ, quibus verbis, clauſulis, modo, et quando obligant ſub præcepto peccati mortalis.

Peccatum quando ex contemptu inducatur.

Clauſulæ, præcipimus, mandamus, &c in virtute ſanctæ obedientiæ, &c. Rogamus & obſecramus, &c. quod operentur in mandatis ſuperiorum, & maxime Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi poſſunt habere & acquirere immobilia inter Chriſtianos, tam de iure veteri diuino, quam nouo & Ciuili, nu. 3.*

2 *Iudæi præſcribere poſſunt et domos poſſidere, conducere, & alienare, & à lege naturæ id permiſſum eſt. num. 4.*

5 *Diuiſio bonorum multiplicatis dominis à l. Naturę inuenta fuit.*

6 *Furtum committi, alienumque ſibi appropriare. à iure diuino primęuo vetitum fuit.*

7 *Succeſſio liberorum in bonis paternis, à iure naturę inuenta fuit.*

8 *Dominia rerũ immobilium à iure gentium fuerunt inuenta, ex * communi.*

9 *Iudęi à Chriſtianis non differunt, quo ad leges, niſi expreſſe id cautum ſit.*

10 *Iudæi gaudent priuilegijs & immunitatibus locorum vbi habitant, ſicut & Chriſtiani ibi habitantes, ex mente omnium.*

11 *Iudæi in ſuis bonis immobilibus, à principibus Chriſtianis moleſtari non poſſunt.*

12 Iudæi

12 *Iudæi ſuis bonis abſque Iuſtitiā priuari non poſſunt & nu. ſeq. ex communi.**

14 *Pontifex in beneficialibus non priuat quenquā iure ſuo, etſi habeat in ipſis abſolutam poteſtatem, ex mente omnium** veriore.*

15 *Princeps priuans aliquem iure proprio, ſine cauſa, legitimam compenſationem de honeſtate ei tradere debet, & eſt* recepta.*

16 *Conſtitutio circa bona per hebræos poſſeſſa, reſpicit præcepta temporalia.*

17 *Lex humana Pontificis non extenditur ad terras Imperio ſubiectas.*

18 *Pontifex, licet habeat iuriſdictionem temporalem ex veriori** ſententia: eam tamen, quo ad laicos, non ſibi ſubditos, non exercet, niſi pro conſeruando bono ſpirituali. & num. 19.*

20 *Bona temporalia ſuditorum Imperij per Pontificem regulariter non diſpenſatur.*

21 *Papa non ſubditus, ratione perſonæ vel cauſa, ipſius legibus obedire minime tenetur.*

22 *Pontifex habet iuriſdictionem in bonis temporalibus infidelium, ne ipſi prælationem ſuper fideles habeant.*

23 *Iudæi ſunt ſub poteſtate fidelium, in pœnam ſuæ infidelitatis.*

24 *Seruus Iudæi Chriſtianus effectus, ſtatim deuenit liber, nullo pretio ipſi Iudæo refuſo, etiam quod eum emiſſet.*

25 *Iudæus ſeruum cauſa mercimonij emens, tenetur illum uendendum exponere infra tres menſes.*

26 *Pontifex temporalem iuriſdictionem exercet, quando tractatur de libertate, ac de euitando ſcandalo.*

27 *Iudæus Chriſtiana mancipia retinere non poteſt. fallit nu ſeq.*

29 *Lex Pontificia tollens ſimpliciter extra multos caſus dominium rerum Iudæorum, ita abſolute non ſubſiſtit.*

30 *Dominium per Principes à nobis auferri minime poteſt.*

31 *Principes non poſſunt nobis vſum rerum noſtrarum impedire, niſi ex iuſtiſſima cauſa, & declaratur nume. ſeq. ex* communi dicto, & nume. 132.*

33 *Prodigus manifeſtus, bona ſua adminiſtrare poteſt, quo vſque per iudicem ſibi prohibitum fuerit.*

34 *Pontifex poteſt diſpenſare ex cauſa neceſſitatis quod quis non teneatur reſtituere male ablatum.*

35 *Pontifex, licet habeat ſupremā poteſtatem, ea tamen non vtitur in præiudicium laicorum ſibi in temporalibus non ſubditorum.*

36 *Lex Pontificia non poteſt impedire vſum rerū profanarum laicis, nec hebræis non ſubditis.*

37 *Princeps & laici Pontifici non ſubditi, & ſi ſint ll. ipſius tranſgreſſores, non incurrunt peccatum.*

38 *Peccatum, cum à l. non exprimitur, nec à nobis exprimi debet.*

39 *Diſpoſitio ceſſat, vbi etiam verba deficiunt.*

40 *Legislatores non obligant ſubditos, & ſi ſint tranſgreſſores ſuarum. ll. ad pœnam æternam.*

41 *Legislatores omni curant diligentia, ne ſubditorum animæ illaqueentur.*

42 *Peccandi via, perfidis non eſt aperienda.*

43 *Lex non auget peccatum, ipſam contemnentibus.*

44 *Ratio in lege nominatim expreſſa pro lege generali eſt vere habenda, ex* communi.*

45 *Lex humana & pontificia poteſt obligare tranſgreſſorem in foro conſcientiæ, ſub reatu peccati mortalis, & qualiter iſtud intelligatur habetur in num. 47.*

46 *Io. Vuitclef de hæreſi damnatus, quare negabat Canones in foro conſcientiæ poſſe ſub peccati mortalis pœna, tranſgreſſores obligare.*

48 *Leges in dubio præſumuntur noluiſſe ſubditos ſub peccato mortali aſtringere, ſed ipſos ad pœnam temporalem tantummodo obligare, & quomodo intelligatur. nume. ſequen. excommuniori.***

50 *Ius canonicū præualet iuri Theologorum in dubio in attinentibus ad philoſophiam naturalem.*

51 *Interpretatio humanior ad excluſionem pœnæ amplectenda eſt ex* communi.*

52 *Pœna imponi non debet, niſi à lege exprimatur, vt omnes recipiunt.*

53 *Peccatum mortale non incurrunt tranſgredientes ll. humanas & diuinas, id tamen cum temperamento intelligitur, num. 54.*

55 *Contemnens grauius peccat, quàm tranſgreſſor, qui ſimpliciter mandatis non paret, ex mente omnium.*

56 *Contemptus in tranſgreſſione l. ineſt, reſpectu fori contentioſi, quando ſæpe ac ſæpius fuerit commiſſa tranſgreſſio.*

57 *Leges & Concilia obligant tantum tranſgreſſorem ad peccatum mortale, ob contemptum*

ex

ex mente Theologorum & canoniſtarum.*

58 Contemptus, multipliciter cognoſcitur.

59 Pontifici ſubiecti in temporalibus obligantur ad peccatum mortale, non obſeruando ipſius legẽ.

60 Clauſula, præcipimus & mandamus in virtute Sanctæ obedientiæ, in literis apoſtolicis poſita quid operetur.

61 Clauſula, princeps ſeculares obſecramus, in bullis Pontificalibus appoſita, non inducit præceptum, ſed tantum deprecationem.

62 Conſtitutio contra hebræos non diſponit, vt contrafaciens peccet.

63 Verba accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam.

64 Verba conſilij non ligant illos, ad quos diriguntur, ex mente omnium, nec etiam peccatum ueniale inducunt num. ſeq. ex * communi, nec comprehendunt religioſos. nu. 66.

67 Verba, rogamus & obſecramus per Viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, contenta in literis Papæ, ligant in materia neceſſaria ad peccandum.

68 Lex ligat, etiam quando vtitur verbis conſultiuis, propter reuerentiam perſonæ, cui loquitur.

69 Verba conſultiua ligant ad peccatum, quando eſſet materia ipſius nutritiua, & ubi conſcientiam aggrauarent.

70 Conſilium ſtat inter ſuos limites, quãdo aliquid ſuadet non fieri, quod a iure eſt permiſſum. Vel ſi inducit tranſgreſſoribus peccatum, inducit veniale.

71 Materia neceſſaria, ſiue peccati nutritiua, quænam ſit diffuſe.

72 Fidei & iuſtitiæ præceptis ſe opponens, mortaliter peccat.

73 Præceptum ueſtiendi, acquirendi, & circa ſimile, non obligat tranſgreſſores ad peccatum mortale, ſed forte ad veniale.

74 Clauſula, iniungentes eiſdem in remiſſione peccatorum, inducit præceptũ ſub peccato, & qualiter iſtud intelligatur, nu. ſeq. cum num. 76.

77 Verba præceptiua aliquando reſoluuntur in uerba conſilij.

78 Experientia, dicitur rerum magiſtra.

79 Pontificis literæ, mere temporalia reſpicientes, non extenduntur ad ſubditos laicos imperij.

80 Princeps ſeculares Papæ non ſubditi, non ſolum videntur ex verbis præceptiuis, & in virtute Sanctæ obedientiæ in ſuis literis contentis non ligantur, ſed nec etiam illas obſeruant & executioni demandant, & diffuſe nu. ſeq. & num. 102.

82 Principes non ſubditi Papæ, ægræ tulerunt creationem Coſmi Medices in magnũ Ducem Hetruriæ, à Pio V. factam.

83 Principes ſeculares non ſubditi eccleſiæ, non damnãt blaſfemos, adulterantes, & ſimiles perſonas, pœna emiſſa per Pontificem, ſuper hoc particulare: ſed ſecundum ſtatuta ſuorum locorum.

84 Literæ Papæ, quæ vetant Iudæos Chriſtianis fænerari, non fuerunt per Principes non ſubditos admiſſæ.

85 Peccato mortali non aſtringuntur, nõ obſeruantes literas Pontificias, niſi ſint ſubditi Pontifici, & diſponant pro bono ſpirituali.

86 Conſuetudo & obſeruantia attenditur in interpretatione legum.

87 Communis error facit ius, id oſtenditur in ſpiritualibus nu. ſeq. & in materia etiam vſuraria nu. 89.

90 Conſuetudo ſeruanda, & ſequenda eſt maxime in ponendis pœnis, & à pœna temporali excuſat, iuxta * commune.

91 Lex tollitur per deſuetudinem, vſum contrarium, & diuerſum in actu deductum. ex communi.*

92 Legem vſu non receptam tranſgrediens ſciente domino non peccat.

93 Legis tranſgreſſor non eſt, qui non obſeruat legem uſu non receptam. ex magis communi. **

94 Argumentum valeat ab vno ad aliud, ſub eodem præcepto contentum.

95 Peccans in uno indiuiduorum, omnium reus efficitur. & num. 98.

96 Res eiuſdem naturæ, non debet diuerſo iure cenſeri.

97 Vnitorum eadem iudicetur natura.

99 Emphiteuta peccans in parte, circa Domini perſonam, toto priuatur, ſecundum * omnes.

100 Princeps aliquid executioni non mandans, uti non aſtrictus, nec aliud ſimile in præiudicium tertij mandare debet.

101 Hebræi non poſſunt, nulla monitione præcedente ſuis bonis ſpoliari.

102 Lex, ante ſui promulgationem, nec mero iure ligat ex recepta ſententia.*

103 Legis poſitiuæ publicatio, quàm neceſſaria ſit, vt ſubditos ad ipſius obſeruationem obliget.

104 Conſtitutio alicuius principis non ligat, niſi in ipſo loco proprio fuerit facta publicatio, etiam quod

Digitized by Google

quod in locis vicinis fuiſſet publicata.

105 Principis lex non ligat, niſi poſt duos menſes, à die publicationis. nu. 104. ex communiori.**

106 Ignorantia, vt præſumatur & pœna euitetur, ſat eſt allegare legem non fuiſſe publicatam in loco.

107 Publicatio. l. vt noceat, requiritur, vt ſit publicata ab habente ſpeciale mandatum, ex authoritate conditoris.

108 Publicatio, lapſuſque duorum menſium, à die pulicationis, requiritur in ordinationibus, quæ præiudicium, pœnamque tertij continent. imo & ſcientia ad hoc, vt ligent de mente communi.*

109 Leges Principum ſcientes, ligant ſtatim abſq; alia publicatione, & bimeſtri expectatione, ratio habetur. nu. ſeq.

111 Lege odioſa publicata, vt executioni mandetur, debet præfigi tempus, intra quod illi obediri poſſit.

112 Actus omnis perit, cum quid fuerit omiſſum, quod requiritur de forma nam in dubio cenſetur ſubſtantialis. nu. ſeq.

114 Conſtitutio pœnalis præſupponens in actu aliquam qualitatem ceſſat, niſi probetur qualitatem ad vnguem, fuiſſe ſeruatam.

115 Pœnæ locus non eſt non ſtatuto termino, quod à lege datur, etiam quod notus fuerit ipſius tenor.

116 Legislatoris talis eſt animus, qualis ex ipſius verbis deprehenditur.

117 Iniquum eſt quempiam teneri intra tempus à lege definitum, vel ignoret, vel pro comperto habeat.

118 Lex diſponens bona alicui abſque delicto auferenda eſſe non reſtituto pretio, non eſt ſimpliciter ſeruanda, & ratio habetur. nume. ſeq.

120 Iuſtitia naturalis, immutabilis eſt.

121 Lex niſi ſit iuſta, & deueniat à lege naturali & diuina, non valet.

122 Lex contra ius naturale ſine cauſa emiſſa, non eſt ſeruanda in foro fori, nec in fori Poli.

123 Ceſſante ratione finali alicuius conſtitutionis, ceſſat & ipſa conſtitutio pœnalis.

124 Reg. ceſſante cauſa per Tira. in vno ſuo tractatu fuit illuſtrata.

125 Ceſſante cauſa iſta Reg. vendicat ſibi locum in foro conſcientiæ, in cauſis prohibitis, & in alijs, de quibus ibi.

126 Citatio requiritur, quando tractatur de auferẽdo ſuum alicui.

127 Princeps non procedit contra aliquem, maxime contra non ſubditum abſque citatione.

128 Citatio fuit à iure primæuo diuino, & naturali inſtituta.

129 Iudex non poteſt contra delinquentem procedere, nec iudicare damnareue, abſque partis citatione. Nec etiam ſi procederet de plenitudine poteſtatis. nume. ſeq.

130 Princeps contrahendo, ita ſe efficaciter obligat vt non poſſit ab illo diſcedere de abſoluta poteſtate. ex communi * ſententia.

131 Spoliatus à Principe, abſque citatione de facto reſtituitur ad bona ſua.

CONSLIVM CC.

TRINITAS ADSIT.

QVIDAM Clariſſimus Iur. Conſultus, vt mihi frater amantiſſimus, conſulendo tam plene, & doctè. D. Aron hebræi Nuuolariæ iuſtitiam deduxit, vt fruſtra tantæ plenitudini incaſſum illi demonſtratio adijci poſſe, alia demonſtratio videatur, iuxta dictum Iur. conſult. in l. prima. ff. dote.

Qua propter ſat erat d. conſumatiſſimi viri concluſionem, ſola ſubſcriptione roborare, cũ ipſe omnia ferè, quæ in huiuſmodi conſultatione magiſtraliter adduci poſſunt, ſubtiliter ac abunde, in medium produxerit, niſi me, & conſulentis volunras, & cuiuſdam patroni mei colendiſſimi preces impuliſſent, vt ſpicas, ex optimi meſſoris manibus lapſas ſeu potius neglectas colligens infraſcripta ſubijcerem, quibus ne iniuria einſdem ſententiam condeſcendiſſe oſtenderem, Præpotentis Dei auxilio inuocaro, ac ſaluo ſemper apoſtolicæ ſedis iudicio, cuius omnia, & non & alias, ſcripta emendationi, & correctioni ſubijcio, affirmo terras, & immobilia hebręorum in d. loco commorantium acquiſitas, ac poſſeſſas, nequaquam per Illuſtriſſimos Nuuolariæ Dominos iure auferri poſſe, niſi tamen vt infra.

Primo, quia conſtitutio Pij Quinti caſum hunc non comprehendit, ſecundo quatenus cõprehendat, non ligat Principes, vel contrauenientes ſub pœna peccati mortalis. Tertio, & ſi eſſet præceptum inducens peccatum, non tamen de facto bona eiſdem auferri deberent, ſed iuſtiria mediante. Quarto, quod bona eis de facto ablata, reſtirui debenr.

Primumque comprobo, †quia licitum eſt iure Canonico Iudæis immobilia inter Chriſtianos acquirere, retinere, & poſſidere, vt habetur in Concilio Lateranenſi, de quo in c. Iudæi il 2.

ibi

ibi domibus ſuis poſſeſſionibus ſuis, &c. & in c.
penul. ibi redditus ſuos vendiderit Iudæis, vbi
Annan. extra de Iudæi. Innocent. & omnes in
capit. quod ſuper his de voto Abba. in cap. ter-
ris de decimis. Annan. in cap. quinto, de vſur.
Felyn. in capitul. quia in pri. de Iudæ. Idem lege
Imperiali conceditur. l. nullus ibi eorum habi-
taculo. C. de Iudæ. l. Chriſtianis. C. de pagan. Et
2 quia Iudęi † præſcribere poſſunt, ſic dominium
acquirere. capit. ſecundo. de Iudę. gloſſ. in capit.
porro. 16. q. 3. Iaſ. in rubrica. ff. de iuſt. & iur. nu.
10. Bero. in cap. 1. num. 188. & ſeq. de conſtitut.
Natta conſi. 434. nu. 4. conſ. 620. nu. 7. Roman.
conſi. 489. nu. 3. domoſque poſſidere, conduce-
3 re & alienare Gozad. conſi. 24. Quod † rurſus le-
ge diuina permiſſum cenſeo, ex verbis illis leui-
tici, capi. 25. ibi. Anno Iubilei redibunt omnes
ad poſſeſſiones ſuas, de quibus per Cirilum Frã
cum in commentario de anno iubilei. ca. 3. 6. &
4 ſeq. ac ex lege † naturali ſtatutum eſt, quando di-
ſtinctę fuerunt inter homines indifferenter res,
poſſeſſiones, ac terræ, Iura naturali ſaltem poſt
5 innocentiæ ſtatũ, quo † multiplicatis dominis,
fuit neceſſaria poſſeſſionum diuiſio, vt de Abra
ham & Loth legitur, ac traditur, per Vaſq. diſtin
guentem de ſucceſſ. pri. parte lib. 1. §. 1. nume. 2.
& de controu. Illuſtri c. 89. num. 25. cum ſeq. eo-
6 demque iure † naturali primæuo, ſubinde diui-
no, vetitum fuerit alienum ſibi appropriari fur-
tumque committi. c. ius autem vbi Ioan. à turre-
cremat. numer. 1. 3. & ſeq. diſt. 1. liberorumque
7 in † paternis boni, ſucceſſio, per Roderi. Soarez
in l. quoniam in prioribus. 2. limitat. ad l. regni.
nu. 4. & ſeq. C. de inof. teſtamẽ. vt hinc dominia
8 apud hebræos fuiſſe dignoſcamus, quæ iure † gẽ
tium, quod ſecundarium appellant, introducta
ac inuenta ſcimus, ex Caſtr. doctr. & aliorum in
l. ex hoc iure. vbi Illuſtriſſ. Alba. ff. de iuſt. & iur.
* quam communem * nuncupat Vaſq. de contro.
Illuſt. c. 54. nu. 2. & li. 1. §. 1. de teſtam. poten. nu.
2. cum ſeq. pri. pat. in tract. de ſucceſ. non enim
9 niſi aliud † expreſſe cautũ reperiatur inter Chri-
ſtianos & hebræos, quo ad legũ tramites, aliqua
exiſtit differentia. l. Iudæi. C. de Iud. ibi commu-
ni Iure viuentes. Felyn. in c. multorum. nu. 5. de
10 Iudæis † omnibuſque ſtatutorũ immunitatibus
priuilegijs odijſque incolas locorum, vbi ipſi
* habitant collatis, potiantur, vt * communem ex
alijs deſcribit, Eman. Soarez commu. opi. verbo
Iudæus. nu. 291. Alfan. collect. iuris. 58 Qua de
re, quia ex cõmuni lege bona immobilia Iudæi
11 detinere poſſunt dicitur, qđ † nec ab aliis Chri-
ſtianis, nec a Principib. in dd. eorũ bonis mole-
ſtari ualent. nec quod ſuum eſt ipſis abſolute au-
ferri. c. ſicut. vbi nullus Chriſtianus &c. ubi Ab-
ba. id no. de iud. cap. Iudęi. ibi, a ſuis poſſeſſioni-
bus nullus excludatur. Præpoſitus in c. qui ſince
12 ra 45. diſt. 1. colum. vbi ait poſt Abba. niſi † me-
diante Iuſtitia bona hebræis aufferri non poſſe,
not. Rom. conſ. 489. cum Mendoſ. Ancar. inter-
conſ. Calder. 3. de locat. Lambertin. in tract. de
iur. patron. lib. 1. par. 1. q. 7. ar. 34. nu. 11. & 12.
poſt cæteros accumulatos per Marqua. trac. de
iud. 1. parte cap. 7. Pariſ. conſi. 2. nu. 6. uol. 4. Ro-
lan. a Valle conſi. 25. num. 22. & ſequent. uol. 3.
13 Hinc infero, primo loco Iudæo † auferri haud
licere bona ſeu dominium illorum iure natura-
li & gentium acquiſita, ex lege aliqua etiam Põ-
tificis vel alterius Principis nõ recognoſcẽtis ſu
periorem, ſine cauſa legitima & expreſſa, quod
ex communiori opinione, ne alios trãſcribam,
recenſet nouiſſime. d. Ant. Gabriel, ſuis conclu
ſionibus com. libr. tertio. de iure quæſ. non tol-
lend. concl. pri. in princ. poſt deci. in capit. qui
14 in eccleſiarum. num. 25. de conſt. Nec † in bene
ficialibus in quibus Sanctiſſ. Pontifex liberam
& abſolutam poteſtatem tenet, quem priuat iu-
re ſuo ſine cauſa ex communi, de qua per Abb.
& Felyn. c. quæ in eccleſiarum. nume. 26. qui di-
cit, Papam infidelibus bona ſua non auferre ſi-
ne cauſa, & Bero. nume. 165. & ſeq. de conſtitut.
Gabriel. vbi ſupra num. 10. Vaſq. de ſucceſſ. pro-
greſ. par. 2. lib. 3. §. 30. nume. 85. & hanc ſenten-
** tiam ** veriorem ac omni iuri conſentaneã ap-
pellat ex multis, licet contrariam receptiſsimam
nonnulli credant, Arius pinel. in repet. pri. par-
15 te. Rub. C. de reſcind. vend. nu. 29. & 30. Et † ſi
ius tollat parti, legitimam tamen recompenſam
ſi non de præcepto, ſaltem ex honeſtate, tradit
Archid. & Domin. in c. principalem. 9. q. 3. Be-
ro. vbi ſupra. numer. 164. 166. & ſequen. vbi de
* communi * Dec. nu. 19. & d. Gab. nu. 13. Natta.
conſ. 501. nu. 48. Vaſq. de contra. Illuſt. c. 5. num.
25. in fine. Menoch. conſ. 103. nu. 29. cum addu
ctis ex recepta ſententia, in conſi. meo 54. num.
22. vol. 1. poſt Gomes in reg. de iure quęſito nõ
tollen. q. 1. nu. 24. Coſci. decan. in c. cognoſcen-
tes. nu. 56. de conſtit.
16 Secundo infero, † conſtitutionẽ emiſſam, cir-
ca bona poſſeſſa per hebræos dominiumq; illo-
rum ac Iudęorum clauſtra, & habitum deferen-
dum, temporalia & moralia pręcepta reſpicere.
17 Vnde, an lex † Pontificis humana potuerit vni-
uerſaliter fieri quo ad omnes terras Imperio ſu-
biectas, in prę iudicium Principum ſecularium,
an vero ſolum particulariter: nempe in terris
ſubiectis immediate eccleſiæ Romanæ legatur
quendam modernum, Sebaſt. medicem, nemi-
nem de hoc dubitare inquit in tract. de leg. par.
18 1. q. 8. num. 13. & parte. 4. q. 12. nam † licet San-
ctiſſ. Põtifex verus Chriſti Vicarius habitu quo-
que poteſtatẽ & iuriſdictionẽ temporalium ha-
beat, vt ego alias firmaui ex ueriori & commu-
niori ſententia in conſi. 90. nume. 23. uolum. 1.
temporalem tamẽ per legem uniuerſalem, quo
ad laicos & ſubditos Imperij non exercet, niſi
19 quantum neceſſe ſit pro bono † ſpirituali con-
ſeruando, quantum eccleſiæ neceſsitas exigat,
ſeu debitum paſtoralis officij in correctione pec
20 catorum expoſcat. regulariter † enim Papa cir-

ca

ça temporalia non ſubditorum non diſponit;
quodque illa nō vtatur in ſpecie circa diſpenſa-
tionem vel diſpoſitionem in bonis laicorum,&
in terris imperij poſuit formaliter Ioan. à Turre
crem. Theologus,multæque doctrinæ vir,in tra
cta.de Eccleſia lib.2.cap.113.per totum.& præ
poſitione 7.poſt oēs canoniſtas,in ca.quæ in ec
cleſ.vbi Fely.hoc dictum veriſſimum nuncupat.
num.31.Bern.nu.95.& 162. cum ſeq. Deci.nu.
24.& 26.de conſtit.ſequitur Franc.Corſci.in re-
pet.cap.1.2.quæſito.nu.9.& 7.quęſito.nu.17.de
conſtit.Natta conſi.487.nu.36.Capra ſuis cōcl.
com.regul.4.nu.13.& 14.& dicebat Felyn.poſt
21 Innoc.in cap.1.in pri.de fid.inſtr. † laicum non
ſubditum ratione perſonæ vel cauſę,non teneri
obedire ſimili legi præcipienti aliquid. Quini-
mo in indiuiduo, quo ad Dominium & ius he-
22 bræorum,ſeu infidelium,†Pontifex iuriſdictio-
nem in temporalibus retinet ex cauſa tantum,
ne infideles ſuper fideles ius,poteſtatem & præ-
lationem habeant,quia tunc Papa aufert Domi
23 nium & ius,quod ipſi habent ſuper eos,†qui trā
ſeunt in filios Dei in pœnam eorum infidelita-
24 tis, † exemplum in ſeruo Iudæi effecto Chriſtia-
no,qui à ſeruitute ſtatim liberatur, nullo etiam
pretio refuſo Iudæo, ſi fuerit vernaculus vel in
ſeruitute natus, ſeu in infideli empto à Iudæo,
qui ſit ad ſeruitiū vel ſeruitutis cauſa ſit emptus,
25 † ſtatim liberatur.ſi vero ad mercationē vel mer
cimonij cauſa puta,vt Iudæus alteri venderet,te
netur illum exponere vendendum infra tres mē
26 ſes,† quod totum fauore libertatis, ac ad ſcan-
dalum vitandum in hac prælatione & ſuperiori
tate tantum,Gregor. Pontif. temporalem iuriſ-
dictionem vniuerſaliter exercendo ſtatuit,vt in
ca.mancipia. & in c. fraternitatem 54. diſtinct.
quod probauit ratione Diu. Thom. ſecunda ſe-
cundæ quęſt.10.art.10. Io an.à Turrecremat. in
ſumma de Eccleſia.cap.114. præpoſit. 14. Non
27 † enim Iudæis, licet mancipia Chriſtiana habe-
28 re,vel emere, †niſi ad eos tranſeat ruſticum præ-
dium cum mancipio,quod tunc ratione conne
xionis retinet,ca. 2. de iud. Reodan.tract.de re-
bus eccleſ.non alien.in verſ.de alien. rerū ſe mo
uentium pag. 75.num.29.Siluan.conſil.61.nu.
28.& 29.Guiliel.de Bened.in c. Raynutius. ver-
bo & vxorem nomine adelaſiam.nu.958. de te-
29 ſtam. Itaque †uniuerſalis lex pontificia tollens
vel impediens extra hunc caſum ſimplex Domi
nium rerum iudæorum, quod eſt in iure huma-
no,& in naturali ratione fundatum, non abſo-
30 lute ſubſiſtet,ut ſupra,ea rurſus ratione, † quia
non ſolum Dominium, quod eſt liberrima illa
facultas ad libitum, circa res noſtras diſponen-
di, auferri per Principes iura uetant, ſed etiam
31 † prohibeatur Princeps liberum uſum rerum
32 noſtrarum, ſine iuſtiſſima cauſa § ætatis illegi-
timæ, mentiſque non integrę, ut in minore &
* prodigo impedire, ex * communi dicto pro-
33 digo † manifeſto,cui adminiſtrare licet, quàm
diu non ſit per iudicem prohibitum, de quo in
l.is, cui. ubi Alexan.Iaſ.& Aret.ff.de uerborum
obligation.Cagnol. in l. furioſi. ff. de regul. iur.
quod probat Vaſq.de contro.Illuſt.cap.17.nu.
1.& 3.Celſus Hugo.conſi.81.Octa.Cach. deciſ.
168.& 170.171.& 177.nu.7.ac Vaſq.de ſucceſ.
lib.1.§.3.nu.42.& ſeq.de hæred.inſtit.par.2. Ac
34 cedat,†quia licet Pontifex ex cauſa neceſſitatis,
uel fidei diſpenſet,ut quis non teneatur reſtitue
35 re ablatum,quod eſt de neceſſitate ſalutis,† atta-
men id nequit reſpectu bonorum, quæ ſunt lai-
corum, ſibi in temporalibus non ſubditorum,
ut poſt Petrum de Palud. & Auguſt. de Ancon.
tradidit Io.à Turrecrem. in c.ſi res. num.6. & 7.
14.quęſt.6.Quapropter primo loco firmabimus
36 dd.literas † Pontificias, nec Principes ſeculares
non ſubditos,nec hebræos commorantes extra
eccleſiæ territorium non ſubditos in temporali
bus eccleſiæ,minimè ligare,uel comprehende-
re,nec eiſdem uſum rerum ſuarum profanarum
impedire poſſe.

At quatenus omnes comprehenderent,dico
37 ſecundo loco † Principes,& cęteros laicos non
ſubditos tenorem dd.literarum non obſeruan-
tes,ſeu tranſgreſſores, peccatum mortale non
incurrere,nec ad pœnam ęternam obligari.

38 Primo,†quia pœnam,ſeu peccatum mortale
cōſtitutio Pontificis nō exprimit,ergo nec nos
exprimere debemus l.ſi uero.§.de uiro. ff. ſolut.
matr.c.ad audientiam.de decim.l.1.§.ad deficiē
tes.C.de cad.tollend.tex.eſt in auth. de nō elig.
ſc.nub.in uerbo,non eſt lex tale quid, dicens l.
at.ſi quis.§.idem labeo,ibi.cum in eum pęna ſta
tuta non ſit.ff.de relig.& ſumpt.fun.c.1.ibi nuſ-
39 quam reperitur,de ſede uacant. † ubi enim uer-
ba ceſſant, ibi & diſpoſitio. multa Mendoſ.ad
Rom.conſi.462.in fi.

40 Secundo,† quia in dubio legislator tam hu-
maniſſimus, q̄ eccleſiaſticus ſubditos legis ſuę
tranſgreſſores ad pœnā ęternā obligare noluiſſe
41 creditur, †quin potius omni cura, diligentia,ſtu
dio,conatu proſpiciat,ne eorū animę illaqueen
tur,omniumque legislatorum talem eſſe animū
pręſumendum cenſeo, per l.quę ſub conditio-
ne.in prin.tex.egregium, licet à noſtris nunquā
hanc ad rem animaduerſum.ff.de cond. inſtitu.
ubi relictum fuerat, ſub conditione,& lex non
vult ut iuramentum præſtetur, hanc rationem
42 expreſſe adijciens, † quia perfidi & religionis
cōtemptores,facile periurabunt.qui uero ſupra
modū diuini numinis timidi & reuerentes ſunt,
iuramentum forte ſubire non auderent: ſicque
43 emolumento iniuria carebunt. †ergo lex non
vult,ut augeatur peccatum eorum, qui religio-
nem contemnunt,ſed potius ſtudet peccata mi-
44 nuere, † & cum d.ratio in lege nominatim ex
preſſa eſt pro lege generali habenda eſt uerè,nō
* autem interpretatiuè,ex * communi opi. quam
tenet glo.in auth.de hęred.quæ ab inteſt.uen.§.
51.Alexand. Iaſ. Cor. & Curt.iun.in l. humani-

aliud eſt donatio, ſeu legatum, cũ ſint tituli par-
ticulares, & ſic conſtat de mente donantis, & le-
gantis, qui poſſunt id facere, cum ſint actus libe
38 ralitatis, in quibus ceſſat † Domini conſenſus
neceſſarius, per Clar. in §. emphiteoſis q. 15. poſt
Alex. conſ. 120. nu. 5. uol. 1. Cagnol. in auth. qui
rem. nu. 24. C. de ſacroſ. Eccleſ. Simon de Præt.
conſil. 106. num. 49. & aliud eſt, an ingrediendo
applicetur monaſterio, ſeu ſaltem debeatur ęſti-
matio. ſi ergo dixit, quæſtionem eſſe diuerſam,
pro vt vere eſt, non verſamur nos in caſu deci-
ſionis propoſitæ. immo cum Iaſ. d. nume. 96. in
fin. quo ad ſucceſſionem vniuerſalem, & ſic præ
ſentem caſum, ſe remittat ad not. per eum in l.
ſecunda nume. 200. quæſt. 17. C. de iur. emphit.
vbi tenet non tranſire contra voluntatem Eccle
ſię in monaſterium, nec ibi de æſtimatione lo-
quatur, videtur inferri, in his terminis nolle ali-
quam æſtimationẽ deberi. quod ſimiliter Imol.
cenſuit in d. c. potuit. verſic. 26. dum immediate
poſt quæſtionem prædictam reſpectu ingreſſus
aliter concludit; & tamen ſi deberi monaſterio
39 † æſtimationem, quæ præſtatur in caſu donatio-
nis & legati voluiſſent, nec fuiſſet inter hos ca-
ſus differentia, vtique hoc expreſſiſſent, nec ſu-
biunxiſſent, vt Iaſ. caſus eſſe diuerſos; idem ſentit
Anto. de Butr. in d. ca. potuit. 4. colum. dum
poſt concluſionem de æſtimatione ſubnectit
quæſtionem de ingreſſu, & ſe remittit; ita quod
ſi idem fuiſſet concludendũ reſpecti æſtimatio-
nis in caſu ingreſſus, quod in donatione & lega
to uolunt omnes id vtique determinaſſent. de
uno ergo caſu ad alium non eſt arguẽdum. im-
mo fortius Iaſ. in d. l. fi. num. 74. in pri. in articu-
lo donationis de re emphiteotica differentiam
extare ait, inter actum donationis, qui fit in vita
nec eſt à iure prohibitus, actum explicatum,
per viam ſucceſſionis, qui eſt à iure prohi-
tus, maxime de re Eccleſiæ ad extraneos hæ-
redes non traſitoria, allegando not. per om-
nes in l. ſi domus. §. fin. de lega. pri. & d. §.
1. de emphit. in uerſicu. vera eſt ſolutio. ſed in
caſu noſtro eadem eſt ratio, cum ſit actus acqui
ſitionis per viam ſucceſſionis vniuerſalis, nec
permiſſus de re Eccleſiæ in extraneos, nec fiat
per actum inter viuos, habendo reſpectum ad
profeſſionem & ingreſſum, qui eſt actus mortis
ſaltem ciuilis. d. l. Deo nobis. C. de ſacroſan. Ec-
cleſ. propterea nec monaſterium tanquàm inca
pax. & quia extranea perſona capiet, cum Do-
cto. loquantur in q. donationis reſpeſtu æſtima-
tionis rei particularis non vniuerſalis ſucceſſio-
nis, vt hic, dum propter ingreſſum dicta mo-
nialis Maria vti mortua reputetur, ſic hæredi-
tas vniuerſalis vel vti arrogatio vniuerſalis cen-
ſeatur. quod in terminis reſpectu vniuerſalis ſuc
ceſſionis & dominij directi in perſonam Eccle-
ſię, non autem priuati, voluit, Aluar. in ca. in
generali, in fi. ſi de feud. fuer. contro. inter
dom. & agna. ideo de vna ad aliam non proce-
det argumentum, nec extenſio fiet, ſed qua ra
tione incapax eſt rei in actu ꝓhibito, & ęſtima-
tione ſimiliter priuabitur, cum Docto. æſtima-
tionem tantũ dent. in re & actu permiſſo: non au
tem in prohibito, & ubi res ipſa acquiri non poſ
ſit, & æſtimatio prohibita dicatur, attenta idẽti
tate rationis, vt infra.

Secundo iſta concluſio confirmatur, quia ſe
quendo modum arguẽdi, de quo per Ancar. cõ
ſil. 165. de leg. inquam ad ingreſſum, per Specul.
de locat. §. nunc aliqua, verſicu. 117. ac Ioa. And.
in d. c. potuit. extra locati. qui omnes loquuntur
in legato, non in ingreſſu religionis, ſi valet argu
mentum de uno ad aliud, monaſterium, nullum
ius habebit, quãdo in generali ſeu uniuerſali bo
40 norum diſpoſitione bona emphiteotica, † ſeu
feudalia non comprehendantur, maxime in ca
ſu prohibito, vt hic. c. 1. §. in generali, ſi de feud.
fuer. contro. inter domin. & agnat. c. 1. de capit.
qui ſcur. uend. Bal. in l. codicilis. §. inſtituto. ff. de
leg. 2. in l. uolũtatis in fi. C. de fideicom. Natt. cõ
ſil. 683. nu. 12. Iaſ. in l. fi. num. 75. cum ſeq. C. de
* iur. emphiteo. quod in feudo * communiter te-
nere Doctor. inquit Curt. de feud. 4. part. in 3. re
gul. Clar. in §. feudum q. 31. uerſ. in propoſito,
Aluarot. conſil. 42. Ceſal. conſ. 29. Marin. Freci.
de feud. pag. 125. num. 4. Roland. a Valle conſil.
29. uolum. 3. nec generalis diſpoſitio comprehẽ
dat bona, ex quibus alteri præiudicetur ex mor-
te ciuili, vt hic ſaltem per lineam finitam, quia
ſpectant Abbatiæ, uti Dominę directi, per Bal. in
l. iuſiurandi. §. ſi liberi. ff. de oper. libert. facit tex.
in auth. nec autem. C. de ſecundis nuptijs. Aret.
conſil. 53. & l. obligatione generali. ff. de pigno.
& per conſequens, cum ſit diuerſa ratio diſpoſi
tionis generalis, & ſpecialis, & in generali mini
me bona Eccleſiæ in eius præiudicium compre
hendantur: immo nec à lege includãtur, niſi uo-
lente Domino. ceſſat quod dicitur de æſtimatio
ne in legatis, ex rationis diuerſitate. ut in termi-
nis decidit Specul. in d. §. nunc. aliqua. uerſiculo
113. adnotans in uniuerſali inſtitutione non cõ-
prehendi bona, quæ quis habet ab Eccleſia, ma
xime quando applicautur extraneo, ſeu non cõ
prehenſo in inueſtitura, ut eſt monaſterium præ
ſens; ſeruiunt not. in d. ca. in præſentia. & Iaſ. in l.
fi. nu. 76. C. de iur. emphit. ac ſententia ſcriben-
tium, de qua per Clar. in §. emphiteoſis. q. 28. cõ
** cludentẽ ex magis ** recepta opinione † emphi
41 teoſim eccleſiaſticam, ſiue fuerit à primo ſolem
niter conceſſa, ſiue non, quicquid multi dixerint
hodie in extraneos hæredes minime traſire. &
ſic cum non ſimus in terminis quæſtionis pro-
poſitæ, ceſſabit dubitatio reſpectu ęſtimationis,
quando in legato adſit uoluntas & trãslatio rei.
& hinc debeatur æſtimatio, in ſucceſſione vero
uniuerſali uoluntas, & trãslatio deficiant, conſe-
quẽter ęſtimatio ceſſet, cũ nõ entis nullę, ſint qua
litates. Corroboratᷣ hæc cõcluſio, ex no. p Alua.
& Præpo. in d. c. in generali. in fi. ſi de feud. fuer.
contro.

Digitized by Google

contto.inter.dom.& agna.dum uolunt ex men-
te tex.ibi in fideicommiſſo generali, res ſeu bo-
na emphiteotica eccleſiæ non comprehendi ad
beneficium perſonæ extraneæ, quę virtute pri-
mæ inueſtituræ venire non poteſt, licet ſecus in
42 emphiteoſi † laici priuati, quæ transfertur per vl
timam voluntatem ex inſtitutione vel legato, ſe-
quitur Spe.d.§.nunc aliqua.uerſi. 112. cum ſeq.
Bat.in l.ſi patroni, & ibi omnes poſt eum. ff. ad
Trebel. Bald. Salic.& alij in l.cum mitum. C. de
fideicom.Alex.conſi.91.2.dubio pri.part.conſ.
58.uolum.2.conſi.103.4.part.& 55.3.col.volu.
4.qui.omnes concludunt in generali fideicom-
miſſo, ſeu inſtitutione ac generali diſpoſitione
rem emphiteoticam eccleſiæ non comprehen-
di ad beneficium perſonæ non comprehenſæ
nec vocatæ, virtute primæ inueſtituræ, probat
* Salic. Albet.& Iaſ.nu.75.& 76.vbi de cōi * in d.
l.fin.C.de iur.emphit.& dixi ſupra.ſi ergo indiſ-
poſitione generali non includitur, nec ex ui in-
greſſus, cum ſit generalis diſpoſitio, ſeu vniuer-
ſalis ſucceſſio, ſeu ſimilis arrogationis, compre-
hēdetur emphiteoſis eccleſiaſtica, & minus ęſti-
matio, ea ratione, quod non entis nullæ ſint qua
litates, & ſi deficiat diſpoſitio de re, & pro ipſa
æſtimatione euaneſcat.

Tertio, hæc comprobo, prohibitum eſt eccle
ſiæ emphiteoſim eccleſiaſticam acquirere, & illa
cōtra legem facta nullo modo rata habenda eſt,
nec quo ad pretium ſeu ęſtimationē defenden-
da, iuxta.l.vnica.C.ne lice.habit.metrop. Bal.in
l.2.in fi.ff.de iuri.omn.iud.ca. 1. in fin. quæ ſint
Regal.illudque regulare eſt, ubicunque lex æſti-
mationem interdicit, ſi poſtea fiat alienatio eſt
nulla, ſiue ſit ſcripta lex, quæ id vetet. l. non du-
bium.C.de leg.l.ſi priuatus.ff.qui.& à quibus, ſiue
non ſcripta, vt puta conſuetudo nō alienandi in
eccleſiam.l.ſi in emptione.§.omnium.ff. de con
trah.empt.vnde in caſu contrauentionis res auo
catur, etiam non reſtituto pretio.l.quem admo-
dum.C.de agri.& cēſ.l.nemo.C.de reipub. priu.
lib. 11. ibi pretia perdere perpetuo volumus. l.
prædia.C.de præd.C.de Curia.eod.libr.ibi ſciat
pretio, quod dedit priuatum, not. Dion. Pōtan.
in conſuet.Bleſenſ.tit.4. 13.uerbo.annus art.41.
præſtabitur itaque æſtimatio pro dicta emphi-
teoſi, prout non eſſet debita, ſi res cuius com-
mertium non habemus, legetur, quia nec res
nec eius ęſtimatio ſoluitur. §. ſed ſi talis inſt.
de leg.Bart.in l. cętera. §. ſed ſi conſtat. ff.de leg.
primo.

Quarto, præſuppoſito nos verſari in expreſſa
ſeu tacita diſpoſitione facta de emphiteoſi eccle
ſiaſtica, per ingreſſum religionis, quod tamen ne
gatur, æſtimatio utique nō erit ſoluenda, quan-
do iure cautum reperitur, ubicunq; quis habet
ius emphiteoticum finiturum eius morte ratio-
tione lineæ finitæ, ingrediendo religionem
ex corpore vero non relictis (cum hic monaſte
rium non ſit loco filii, niſi aliter conſtet de uo-
luntate expreſſa diſponentis) nec res, nec æſti-
matio debeatur, eſt tex. expreſſus, in l.quod in re
rum. §. 1.ff.de leg. 1.l.vxor patrui. C.de legat.uo-
lu:t. Alex.con.9.vol.2.& dixi ſupra ex commu-
ni *& per Ant.Gomez Variar. reſolut. Tom. 1.
cap.12.de legat.nu.15.uerſi.ex quo notabiliter.
Doctoreſque de mente conſtare affirmant, cum
teſtator grauat hæredem, vt poſt eius mortē prę
ſtet rem legatam, quæ ceſſant in præſenti, dum
Maria nec tacite nec expreſſe, nec ea viua nec
mortua ficte per ingreſſum & profeſſionem di-
ſpoſuit de emphiteoſi, iura itaque legaſſe ſeu il-
lud ius tantum finiturum per eius mortem ve-
ram ſeu fictam reliquiſſe creditur, ita quod mor
tua ipſa, monaſterium nec rem, nec æſtimatio-
nem ſeu valorem habeat. differentiam enim aſ-
43 ſignant ſcribentes, an legans, ſeu † diſponens
nullū ius habeat, quia iſto caſu ex verbis & men
te intelligitur grauaſſe hæredem ad ęſtimationē.
l.cum alienam, cum materia.l.vxor. C. de leg.e-
xempla recenſet Anton.Gomez.loco ſupra alle
gato Var.reſol lib. 1.cap.12.de legat. nume. 13.
15. Vbi vero viuus, ius aliquod habeat, quia illud
ius tantum, licet finiturum, morte legaſſe credi-
tur, & ſi penes legatarium inutilis diſpoſitio exi
ſtat, nec hæres grauatus ad æſtimationem ali-
quam dicatur, ex tex.in d.l.quod in rerum.§.fin.
vbi Bartol.ff.de leg.1.& ibi Doct.propter in em
phiteoſi loquūtur legata, in l.ſi domus.§.ſi.cod.
tul.d.l.vxor patrui, vbi Salic.Bald.Iaſ.& omnes
in locis prædictis, poſt Bald.& Aluarot.in c.1.§.
donare qualiter olim feud.alien.poter, Iaco. de
Sancto Georgio in tract.feud.verſic.& cum pa-
cto, quod de ipſo feudo, Curt.iun.tract.de feud.
4.part.num.126.& conſil.30.Arct. in l. multum
intereſt.ff.de verb.oblig.Abb.conſ.45.vol.2.Fe-
lyn.in c.quę in eccleſiarum, colum.26.de conſti-
tu.ſcripſi in conſi.6.num.15.cum ſeq.ac per to-
tum volu.1.dum ergo Maria habebat ex inueſti
tura ius finiturum morte naturali, vel morte ciui-
li per ingreſſum, vt in primo dubio, illud ſolum
dicitur in monaſterium legis fictione tranſlatū,
omni æſtimatione excluſa.

Quinto, materia prædicta æſtimationis debi-
tę procedit, reſpectu legati tantum. ratio, quia
legatum reſpicit ipſam rem, & eſt dare hęredem
grauatum.qui habet redimere emendo ipſam
rem à Domino, aut pretium ſoluere legatario
honorato domino vendere nolente, Docto.vbi
ſupra poſt Cano.latiſſima in c.filius. vbi Ancar.
Imol.Cardi.Barbat.Ant.de But. & Henri. extra
de teſtamen. At diuerſum in hæredis inſtitutio-
ne, cum ſit eadem perſona, quę non poteſt dici
honorata & onerata ſimul. iura que allegata per
Spec.d.verſic.117.quem citat Ancar. d. conſil.
166.l.filiusfami.§.ſi quid aliq.ff.de leg. 1. & not.
in leg.apud Iulianum. §. fin. ff. de leg. 1. & not.
in d.c.filius, non obſtabunt, quando loquantur
in legato, & donatione, quibus caſibus hęres in
ſtitutus ſoluere poteſt precium Domino vende-

te

re nolente, aut rem ipſa emendo à Domino di-
recto, quod minime locum vendicat in hærede
ſeu vniuerſali ſucceſſore, pro ut hic, ne ſibi ipſi
teneatur, ita Bald. in l.fin. 18. oppoſitione. C. de
hæred.inſtit. Iaſ.in d. l. cum alienam. prima col.
3.fal.ff de leg. 1.ſic in pręſenti Monaſterium eſ-
ſet debitor, & creditor, conſiderata æſtimatione
debita. quod non eſt dicendum. ſecus ſtante ve-
ra diſpoſitione & legato, quia tunc hęres adeun
do dicitur, cum legatariis quaſi contrahere, &
ad legata pręſtanda ſe obligare, ſi non reſpectu
rei, quia Dominus nolir uenderc, & ſalrem reſpe
ctu ęſtimationis, ut in d.c.filius, ita Bal. in l.fi. in
pri.C.de iure deliber. & in rub. ſi quis aliquem
teſtari probib.Bartol.in l.de eo. C. de iudæ. in l.
apud Iulianum.§.fin.ex quibus cau.in poſſeſſ.ea.
& glo.in l.ſi ſeruus.ff. de leg.2.

Iſtis ſic formatis, nempe nec ęſtimationem de
beri, non oberunt ex aduerſo deducta.

Et primo, quod dominus tenetur ſoluere ęſti
mationem aut pati, vt ecclesia uendat intra an-
num, ex doctr.Specul.d.q. 117. Ancar.d.conſil.
166. Alexand.conſil. 120. uolum. primo. Doct.
in d.c.potuit ſuper glo.verbo prohibentur. ex-
tra locat.

Primo namque Reſpondetur, id tantum ex
44 conſuetudine † procedere, non etiam de iure.
vt inquit Spec. & ſequitur Pontan. d. conſuet.
Bleſens.art.41.uer.annus.

Secũdo, negatur id verum eſſe in materia di-
ſpoſitionis rei alienæ, uel cuius legatarius ſit in
capax, dicunt enim ſcribentes hoc fieri in pręiu-
dicium hæredis, in pręiudicium autem Domi-
ni nunquam, ita omnes in d. l. vxor. per illum
tex. & in d.l.cum alienam, ac in d. l. quod incer-
tum.§.fin.de leg. 1. & de hoc eſt caſus legis in d.
c.filius.extra de teſtam.vbi ex legato facto de re
45 Eccleſiæ, alteri † eccleſię vel perſonę, nunquam
pręiudicatur eccleſiæ Dominæ, ita omnes not.
Abba.Ant.de Bur. Hoſt. Card.Innoc.Io. Andr.
Henri.Imol. Ancar. & cęteri. Canon. idem in
effectu ſentiunt legiſtæ Cyn. Salic. Pau. de Caſt.
& alii in d.l.cum alienam, vbi Iaſ.4.col. verſi. in
2.part.gloſ.dicens indiſtinctè omnes uelle tale
legatum ſeu diſpoſitionem Domino haud præ
iudicare, & ſi domino præiudicare non debet.
nec vendi poterit, cum virtute ingreſſus, & li-
neę finitæ res ſibi ſit deuoluta. ex dicto enim tex.
in c.ſi.eccleſia legataria, non eſt capax, nec lega-
ti, nec prætij vel æſtimationis, quando eccleſiæ
eſt res, quæ fuit legata, vt hic, vnde arguendo de
legato ad ingreſſum, ſicut in caſu legati rei eccle
ſiæ, alteri eccleſiæ nullo valet reſpectu. nec lega
tum vel acquiſitio reſpectu ingreſſus in re, vel in
pretio conſiderari poterit.

Et ſi opponeretur diuerſum eſſe ius Canoni-
cum à Ciuili, & eſſe differentiam in re Pontifi-
cis legata, vel alterius eccleſiæ inferioris, hoc et
enim haud confert caſui noſtro, quia licet ſecũ-
dum aliquos eccleſię res, ſi legetur, debeatur ęſti-
matio, vt poſt Bar.in l.apud Iulianum.§.ſi.de le-
ga. 1. Iaſon latè tradit.in d.l. cum alienam. 4. &
5.col.deberi intelligunt ab hęrede, non autem,
quod res vel æſtimatio ab eccleſia tradatur, vel
in illius damnum. immo ſi ſoluitur ęſtimatio per
hęredem remanet emphiteoſis Domino dire-
cto, & in terminis noſtris Abbatiæ Illuſtriſſimi
Domini mei. Quod fortius ſuadetur, quia dicunt
Canon.in d.c.filius.Iaſ.in d. l. cum alienam. 5.
col. poſt ſextum intellectum. d. c. filius. & in l.
apud Iulianum.§.conſtat.ff.de leg. 1.nu.44. alle-
gãdo gloſſ.in d.l.cum alienam.ubi Docto.C. de
legar.Imol. Abb. Ancar.in d.c.filius.Rõ.in auth.
ſimiliter.x. ſpeciali.C.ad l.Falci.quod in foro ca
nonico tex.in d.c.filius ſeruari debet, ita, quod
ęſtimatio non debeatur, quando ſit legatum rei
eccleſię, alteri eccleſiæ, quod debet intelligi vel
patiendo vt vendat, vel hęredem grauando, ut
ęſtimationem ſoluat. ſi ergo ibi eſt caſus legis, &
in expreſſa diſpoſitione legati de re eccleſię alte-
ri eccleſię nihil ſoluitur, quanto minus in tacita
diſpoſitione legatum ſeu ęſtimatio pręſtabitur?
cum quęſtio ſit tam reſpectu perſonarum, quam
rei eccleſiaſticę, & ſecundum leges canonicas de
cidenda. Et dicam Specul. loquutum fuiſſe in
verſi. 117. reſpectu patroni laici, non autem ec-
cleſiaſtici, alias ſcripſiſſet contra tex.in d.c.filius,
quod minime eſt pręſumendum. idem ſentit
Ancar.in d.conſil. dum ait illam rem non origi-
naliter fuiſſe eccleſiaſticam, ſed priuatam. Con-
cludo itaque nec æſtimationem deberi, minuſ-
que conſiderari poſſe, quod fęmina ſit ab Illu-
ſtriſſima Dominatione ſua inueſtita, cum pa
cto non alienandi, in pręiudicium eccleſiæ,
quo caſu uirtute pacti nec æſtimationem pre-
ſtandam fore voluit Abb. d. conſilio. 45. 2.
part. vltra. not.in d.leg. apud Iulianum. §. fin. de
leg. primo.
46 Quod amplius confirmatur, quia ubi † ęſti-
matio conſideratur, tunc illa eſt in obligatione,
& ipſa poteſt peti, not. Bartol.in d.l. apud Iulia-
num.§.fin.in fin.ubi Iaſ.verſi.27. & omnes in l.
plane.ff.de leg. 1. In caſu autem noſtro. hęc ęſti-
matio non debetur, nec peti poteſt ab Abbatia,
quia non eſt hęres, nec ideo tenetur, pro ut Do-
ctor.ibi. & cum ſit in pręiudicium eccleſię, re-
ſpectu directi & deuorionis ceſſet eſtimatio, d.
c.filius.de teſtamen. & no.in dicta.leg. cum alie-
nã, & in d.leg.uxor.Specul.itaque in d.uer. 117.
allegauit tex.in l.filiusfam. §. ſi quid alicui. ff. de
leg. 1. qui loquitur in eiſdem terminis, uidelicet
hæredis, qui tenetur emere, pro ut not.in d. l. a-
pud Iulianum, & Docto. Ancar. & Henri. in d.
c.filius, cumque ceſſat hæredis conſideratio, ceſ-
ſabit & ęſtimatio, reſpectu illius, attenta quali-
47 tate rei. d.c.filius, ſic cum ipſa † iogrediendo ne
queat bona penes ſe retinere, nec expreſſe nec
tacite, ex dicto omnium in d. Authent. ingreſſi
Alexan. & alij in l.pri.§.pen.de uerbor.obligat.
Ioan.Andr.in cap.fin.de cond. appo. Bal. in l.ſi
pater.

Digitized by Google

patet.ff.de adoptio.Bal.Ang.in l.ſi ita quis.ff.de hered.inſtit.Doct.in cle.ſi. de regularibus, & in capit.2.de ſtatu monacorum,nec monaſterium rem vel æſtimationem conſequetur, præcipue quod Doctores velint tam in.l. apud Iulianum, quàm in.d.l.filiusfam. ac Ancar. & Herni.in d. c.filius,quod ſi concurrit inhabilitas rei & perſonę,vt hic,quia eccleſię & monaſterij Domino contradicente,tunc nec res nec pretium in conſideratione veniat.Et ſi adhuc allegetur, ſaltem dictam rem poſſe vendi, per Specul. vbi ſupra. d.verſi.117.Ioan.And. in d. c. potuit. Ancar. d. conſi.183.Iaſ.in l.3.C.de iur.emphit. nume.90. verſicul.ſuſtinendo Alex conſi.9.volu.2.& conſil.120.volu.1.& quod conſuetudo ſit,vt vendere poſſit,ſaltem intra annum,& pretium retinere,quæ conſuetudo ſeruanda eſt.c.longinquitati.12.q.2.Pontan.in conſuet.Bleſens.art.41.tit. 4.verſi.annus pag.221.

Reſpondendo dico,primo iſta pcedere,vbi Dominus eſt laicus, non autem ſi ſit eccleſia, pro vt eſt caſus noſter.in laici enim Domini prę iudicium ſuſtinetur legatum, ſaltem vt venditio fiat,vt loquitur Specul.& Ioan.And. clarius Ancar. conſiderando non tanquàm rem propriam eccleſiæ,ſed quod habuit originem à laico,in terminis Ioan.de Imol.in d.c. potuit verſ. 15.declarando dictum Specul. & Ioan.And.exponit in emphiteoſi priuati,non eccleſiæ. idem ibi Anton.de Butr.& Abb.in d.c.potuit. 2. col. qui ſemper in emphiteoſi priuati loquuntur, non diſſentit Alex.d.conſil.120.volum.1.2. colum.cum ergo ſit differentia inter hos caſus,& prædicti concludant in emphiteoſi priuati,non fiet extenſio ab emphiteoſim eccleſiæ,cum eſſet de caſu permiſſo,Domino laico,ad caſum prohibitum,pro vt eſt eccleſia,& noſter.

Secundo,doct.loqui reſpectu legati & donationis,qui ſunt actus permiſſi, notāt omnes vbi ſupra Alex.conſi.188.ſummi redemptoris.4.colum.verſ.& hoc volum.2.& quia ſint actus permiſſi,ita teneat Specul.& Alex.d.conſi.120.pri. part.2.colum.ſed hic per ingreſſum eccleſiæ di
48 co, non poſſe fieri hunc actum niſi cum † reſeruatione iuris eccleſiæ Alex.d.conſi.9.2.part.verſicul.præterea,& verſic.ſeq.Iaſ.d.l.3.nume.72. verſi.pri.quando emphiteota alienat, & nume. 74.verſic.vltimo pro complemento,allegando Bal.& Nicolaum de Matarellis. C.de iur.emph. & ideo cum ingrediendo,ſeu profitendo, non reſeruatur expreſsè ius eccleſiæ,ſequitur, quod cum actus ingreſſionis, non iudicat acquiſitionem,ceſſabit facultas vendēdi,quando illa procedat, data validitate actus legati, ſeu donationis, quæ hic deficit ex vi non reſeruationis appoſitæ.

Tertio Doctores loquuntur pacto ceſſante,at hic facultas vendendi prohibetur ex vi pacti,& uerborum,de quibus in inueſtitura. Alexand.d. conſil.9.2.part.3.colum.uerſicu.3. confirmatur cum uerſicul.ſequen.Iaſ.in d.l.fin.nume.72.ibi. ſecundo. modo.C.de iur.emphit.ſi ceſſat ualiditas actus verbis repugnantibus, & facultas uendendi aberit, quia indirecte contrauenîremus pacto.

Quarto,ſcribentes intelligunt illud procedere in emphiteoſi eccleſiæ, quando perſona, in quam ſit alienatio,eſt capax,nō dico pretij,ſed ipſius rei,ita Iaſ.late. ubi ſupra. numer.75.uerſi. contrarium,quod immo,allegans Salic.Alberi. & Docto.in d.c.potuit,idem Alexan. d. conſil. 120.uerſ.ſecundo.reſpondeo pri.part. ſed cum hoc monaſterium ſit incapax,tam de iure communi, quàm ex uerbis inueſtituræ, ut in primo dubio,ceſſabit uenditio intra annum, cum ipſa fiat in executione capacitatis legati,ſeu diſpoſitionis præcedentis,non omnimodo prohibitę, & ſi uenditio admitteretur,eccleſia Domina nihil conſequeretur ex ui ingreſſus,ac ſequeretur, quod laicus & eccleſia contra not.in primo dubio à pari procederent,tex.quę in capitul.filius. perperam loqueretur,ubi res eccleſiæ ad aliam tranſire non poteſt,nec reſpectu rei nec æſtimationis,ſi hęc in expreſſa diſpoſitione,quanto minus in tacita ingrediendo,& quanto fortius in foro Canonico, attentiſque opinionibus contrarijs,quæ procedunt in Domino laico,non eccleſiaſtico,ut hic, ex quibus & ſecundum obiectum ſublatum cenſeo.

Nec repugnat,ſi aliquis diceret, quod eccleſia uel monaſterium uti minor reſtituenda eſt, ad finem,ut pretium conſequatur.

49 Primo, † quia reſtitutio contra aliam eccleſiam non datur. l.uerum.§.fin.l.ſi minor uigintiquinque annis.ff.de minor. not. Docto.in authen.quas actiones.C.de ſacro.ſan.eccleſ. tantoque minus hic,quia Abbatia non dicitur tractare de lucro,ſed de damno, reſpectu iuris iam
50 acquiſiti, & † priuilegiatus non utitur priuilegio,contra priuilegiatum not.Canon.Deci. maxime in d.c.in præſentia. nec quo ad ſpiritualia admittatur reſtitutio, maxime quando alteri ius eſt acquiſitum,pro ut hic, quia ingrediendo Abbatię ius acquiſitum fuit,ita gl. & omnes Canon.in c.ex parte,de reſti.ſpo. & gl.in l. ait prætor.ff.de minor.

Secundo,aut enim dictum monaſterium, reſpectu ingreſſus religionis,uult reſtitui, nec dabitur reſtitutio, quia non intelligitur læſa eccleſia,ſeu decepta,ſed animæ ſuæ magis conſuluiſſe,not.in capit.cum dilectus, extra quod metus cauſa,Abb.poſt alios in d.c.ex parte. 5. colum. Specul.titu. de reſtitutio.in integr.§.qualiter. uerſicul.quid ſi quis contrahit cum eccleſia, illius enim negocium non dicitur male geſtum, nec lęſa dicitur.27.quæſtio. pri.ſicut capit. nunquàm de conſecratione, diſtinctio. quinta. aut reſpectu bonorum, de quibus in cauſa, & ipſi uel monaſterio dari poſſe denego, cum alia eccleſia ſit Dominus directus,non uideo ergo ad quid

quid detur, vel conecedatur non conſtito de læ-
ſione, Specul. de in integr. reſtituti o. §. ſio. ſecun-
da. col. & in §. pri. ver. & ſcias, & vbi læſio eſt nul
51 la, ſeu modica ceſſat † reſtitutio l. ſcio. ff. de in in-
tegr. reſtitutio. Bald. & Docto. in l. & in maiori-
bus. C. de appel. Alexand. conſil. 27. 2. colum.
pri. part. & ratio, quia vbi ceſſat ęquitas, ceſſat &
reſtiturio. l. nec vtilem. vbi Bartol. ex quib. cauſ.
maior. fortius ioquit tex. in l. ſi is qui reipubli-
cæ. & idem Bartol. in l. ab hoſtibus. §. pri. 3. colu.
eod. tirul. ex quib. cauſ. maior. quod reſtitutio
nunquàm datur, vbi reſpectu actus celebrati nõ
fuit læſus, cum omni modo effectus ſequutus
fuiſſet, & in caſu noſtro, cum ingrediendo ipſa
non eſt capax huius rei, nec ipſam rem penes ſe
vel monaſterium retinere poteſt, cum contradi-
cat ingreſſus, ex quo profitetur paupertatem.

Tertio vlterius dicitur, non dari reſtitutio-
nem ad lucrum, cum aliena iactura. l. ſciendum.
ff. ex quib. cauſ. maiores. leg. ſi is qui. ff. de furtis,
at in caſu noſtro daretur ad lucrum priuando
Dominum directum iuxta terminos iuris, quod
non eſt dicendum, & minus ex capite clauſulæ
generalis, quæ non datur ratione non poſſeſſio-
nis rei, & quia agit, notant omnes Bartol. Ang.
Imol. Pau. de Caſtr. Alexan. & Moder. in l. cum
filius. §. in hac. ff. de verbor. obligatio. per not. in
l. qui alterius de regu. iur. & in capitu. cum quis
eod. titu. in 6. reſtitutio igitur non videtur quo-
quomodo conſideranda, & licet monaſterium,
tanquàm hæres, vel ſucceſſor, reſtitui poſſet, ta-
men ex prædictis in præiudicium Domini dire
cti, nec quo ad ipſam rem, nec quo ad ipſius rei
æſtimationem, admitteretur.

Non obſtat tertium, & vltimum, ſex modis
comprobatum, vbi ſi non res, ſaltem æſtimatio
debetur, etenim ex præcedentibus reſultat re-
ſponſio, cum dicti caſus procedant in perſonis
capacibus relicto, & in rebus, quæ ſui natura in
alios transferri poſſunt, quod ſecus in emphi-
teoſi eccleſiæ, quæ nec ſimpliciter, minus in mo
naſterium alienari poteſt. ex diuerſitate enim
caſuum, diuerſitas iuris reſultat vulg. l. Papinia-
nus. ff. de minor. hæc enim bona, cum non ſint
in commercio noſtro, nec illorum ęſtimatio de
betur. l. apud Iulianum. §. final. ff. de leg. primo.
§. non ſolum. Inſtitutio. de leg. capit. filius, de te-
ſta. Rurſus, quia in alios, ſeu eccleſiam non
52 transfertur, ſine Domini † directi aſſenſu, qui
iudicatur ferè impoſſibilis, ex quo ab vnius vo-
luntate dependet, Barbat. in capit. quo ad tran-
ſlationem, de offic. delegat. Iaſ. in d. l. apud Iulia-
num. §. fin. ff. de leg. primo. Natta conſi. 164. nu-
me. 29. in fin. volum. primo. unde æſtimatio de-
beri nequit, d. §. fina. Quę omnia ceſſant in pro-
poſitis exemplis, vbi ęſtimatio pręſtari ſolet. Ad
de quod in illis caſibus, eſt obligatio rei vnius,
ſicut proprię, hic verſamur in relictis, in quibus
53 præſumitur, diſponens † ius tantum, quod ha-
bet in re. & ſi finiturum morte relinquere, pro-
pterea nec diſpoſitio de re ſubſiſtit, ſed nulla
erit in emphiteoſi relicta, ex communi * ponit
Gomez. d. cap. 12. num. 16. circa medium, dixi-
que ſupra, vt concludi merito oporteat in præ-
ſenti, nec rem nec æſtimationem dicto monaſte
rio præſtandam eſſe.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO DOMINO ARON hebræo Nuuolariæ.

ARGVMENTVM.

Iudæi an bona immobilia poſſidere valeant.

Conſtitutio Pij Quinti ſuper bonis hebræorum emiſſa an ligauerit hebræos omnes commorantes in terris ſubiectis imperio, vel aliorum Dominorum temporalium, nulla ibi ſequuta publicatione vel interpellatione hebræorum, iuxta in dicta conſtitutione ordinata.

Leges tum Pontificiæ poſitiue, tum humanæ, quibus verbis, clauſulis, modo, et quando obligant ſub præcepto peccati mortalis.

Peccatum quando ex contemptu inducatur.

Clauſulæ, præcipimus, mandamus, &c in virtute ſanctæ obedientiæ, &c. Rogamus & obſecramus, &c. quod operentur in mandatis ſuperiorum, & maxime Pontificis.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi poßunt habere & acquirere immobilia inter Chriſtianos, tam de iure veteri diuino, quam nouo & Ciuili, nu. 3.*

2 *Iudæi præſcribere poſſunt et domos poſſidere, conducere, & alienare, & à lege natura id permiſſum eſt. num. 4.*

5 *Diuiſio bonorum multiplicatis dominis à l. Naturę inuenta fuit.*

6 *Furtum committi, alienumque ſibi appropriare. à iure diuino primęuo vetitum fuit.*

7 *Succeſſio liberorum in bonis paternis, à iure naturę inuenta fuit.*

8 *Dominia rerũ immobilium à iure gentium fuerunt inuenta, ex * communi.*

9 *Iudęi à Chriſtianis non differunt, quo ad leges, niſi expreße id cautum ſit.*

10 *Iudæi gaudent priuilegijs & immunitatibus locorum vbi habitant, ſicut & Chriſtiani ibi habitantes, ex mente omnium.*

11 *Iudæi in ſuis bonis immobilibus, à principibus Chriſtianis moleſtari non poßunt.*

12 Iudæi

12 *Iudæi ſuis bonis abſque Iuſtitia priuari non poſſunt & nu ſeq. ex communi.**

14 *Pontifex in beneficialibus non priuat quenquã iure ſuo, etſi habeat in ipſis abſolutam poteſtatem, ex mente omnium** veriore.*

15 *Princeps priuans aliquem iure proprio, ſine cauſa, legitimam compenſationem de honeſtate ei tradere debet, & eſt* recepta.*

16 *Conſtitutio circa bona per hebræos poſſeſſa, reſpicit præcepta temporalia.*

17 *Lex humana Pontificis non extenditur ad terras Imperio ſubiectas.*

18 *Pontifex, licet habeat iuriſdictionem temporalem ex veriori** ſententia: eam tamen, quo ad laicos, non ſibi ſubditos, non exercet, niſi pro conſeruando bono ſpirituali. & num. 19.*

20 *Bona temporalia ſuditorum Imperij per Pontificem regulariter non diſpenſatur.*

21 *Papæ non ſubditus, ratione perſonæ vel cauſa, ipſius legibus obedire minime tenetur.*

22 *Pontifex habet iuriſdictionem in bonis temporalibus infidelium, ne ipſi prælationem ſuper fideles habeant.*

23 *Iudæi ſunt ſub poteſtate fidelium, in pœnam ſuæ infidelitatis.*

24 *Seruus Iudæi Chriſtianus effectus, ſtatim deuenit liber, nullo pretio ipſi Iudæo refuſo, etiam quod eum emiſſet.*

25 *Iudæus ſeruum cauſa mercimonij emens, tenetur illum uendendum exponere infra tres menſes.*

26 *Pontifex temporalem iuriſdictionem exercet, quando tractatur de libertate, ac de euitando ſcandalo.*

27 *Iudæus Chriſtiana mancipia retinere non poteſt. fallit nu ſeq.*

29 *Lex Pontificia tollens ſimpliciter extra multos caſus dominium rerum Iudæorum, ita abſolute non ſubſiſtit.*

30 *Dominium per Principes à nobis auferri minime poteſt.*

31 *Principes non poſſunt nobis vſum rerum noſtrarum impedire, niſi ex iuſtiſſima cauſa, & declaratur nume. ſeq. ex * communi dicto, & nume. 132.*

33 *Prodigus manifeſtus, bona ſua adminiſtrare poteſt, quouſque per iudicem ſibi prohibitum fuerit.*

34 *Pontifex poteſt diſpenſare ex cauſa neceſſitatis quod quis non teneatur reſtituere male ablatum.*

35 *Pontifex, licet habeat ſupremã poteſtatem, ea tamen non vtitur in præiudicium laicorum ſibi in temporalibus non ſubditorum.*

36 *Lex Pontificia non poteſt impedire vſum rerũ profanarum laicis, nec hebræis non ſubditis.*

37 *Princeps & laici Pontifici non ſubditi, & ſi ſint ll. ipſius tranſgreſſores, non incurrunt peccatum.*

38 *Peccatum, cum à l. non exprimitur, nec à nobis exprimi debet.*

39 *Diſpoſitio ceſſat, vbi etiam verba deficiunt.*

40 *Legiſlatores non obligant ſubditos, & ſi ſint tranſgreſſores ſuarum. ll. ad pœnam æternam.*

41 *Legiſlatores omni curant diligentia, ne ſubditorum animæ illaqueentur.*

42 *Peccandi via, perfidis non eſt aperienda.*

43 *Lex non auget peccatum, ipſam contemnentibus.*

44 *Ratio in lege nominatim expreſſa pro lege generali eſt vere habenda, ex* communi.*

45 *Lex humana & pontificia poteſt obligare tranſgreſſorem in foro conſcientiæ, ſub reatu peccati mortalis, & qualiter iſtud intelligatur habetur in num. 47.*

46 *Io. Vuitelef de hæreſi damnatus, quare negabat Canones in foro conſcientiæ poſſe ſub peccati mortalis pœna, tranſgreſſores obligare.*

48 *Leges in dubio præſumuntur noluiſſe ſubditos ſub peccato mortali aſtringere, ſed ipſos ad pœnam temporalem tantummodo obligare, & quomodo intelligatur. nume. ſequen. excommuniori.***

49 *Ius canonicũ præualet iuri Theologorum in dubio in attinentibus ad philoſophiam naturalem.*

51 *Interpretatio humanior ad excluſionem pœnæ amplectenda eſt ex* communi.*

52 *Pœna imponi non debet, niſi à lege exprimatur, vt omnes recipiunt.*

53 *Peccatum mortale non incurrunt tranſgredientes ll. humanas & diuinas, id tamen cum temperamento intelligitur, num. 54.*

55 *Contemnens grauius peccat, quàm tranſgreſſor, qui ſimpliciter mandatis non paret, ex mente omnium.*

56 *Contemptus in tranſgreſſione l. ineſt, reſpectu fori contentioſi, quando ſæpe ac ſæpius fuerit commiſſa tranſgreſſio.*

57 *Leges & Concilia obligant tantum tranſgreſſorem ad peccatum mortale, ob contemptum*

ex

* *ex mente Theologorum & canoniſtarum.**

58 *Contemptus, multipliciter cognoſcitur.*

59 *Pontifici ſubiecti in temporalibus obligantur ad peccatum mortale, non obſeruando ipſius legẽ.*

60 *Clauſula, præcipimus & mandamus in virtute Sanctæ obedientiæ, in literis apoſtolicis poſita quid operetur.*

61 *Clauſula, princeps ſeculares obſecramus, in bullis Pontificalibus appoſita, non inducit præceptum, ſed tantum deprecationem.*

62 *Conſtitutio contra hebræos non diſponit, vt contrafaciens peccet.*

63 *Verba accipiuntur ſecundum ſubiectam materiam.*

64 *Verba conſilij non ligant illos, ad quos diriguntur, ex mente omnium, nec etiam peccatum ue*
* *niale inducunt num. ſeq. ex *communi, nec comprehendunt religioſos. nu. 66.*

67 *Verba, rogamus & obſecramus per Viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, contenta in literis Papæ, ligant in materia neceſſaria ad peccandum.*

68 *Lex ligat, etiam quando vtitur verbis conſultiuis, propter reuerentiam perſonæ, cui loquitur.*

69 *Verba conſultiua ligant ad peccatum, quando eſſet materia ipſius nutritiua, & ubi conſcientiam aggrauarent.*

70 *Conſilium ſtat inter ſuos limites, quãdo aliquid ſuadet non fieri, quod a iure eſt permiſſum. Vel ſi inducit tranſgreſſoribus peccatum, inducit veniale.*

71 *Materia neceſſaria, ſiue peccati nutritiua, quænam ſit diffuſe.*

72 *Fidei & iuſtitiæ præceptis ſe opponens, mortaliter peccat.*

73 *Præceptum ueſtiendi, acquirendi, & circa ſimile, non obligat tranſgreſſores ad peccatum mortale, ſed forte ad veniale.*

74 *Clauſula, iniungentes eiſdem in remiſſione peccatorum, inducit præceptũ ſub peccato, & qualiter iſtud intelligatur, nu. ſeq. cum num. 76.*

77 *Verba præceptiua aliquando reſoluuntur in uerba conſilij.*

78 *Experientia, dicitur rerum magiſtra.*

79 *Pontificis literæ, mere temporalia reſpicientes, non extenduntur ad ſubditos laicos imperij.*

80 *Princeps ſeculares Papæ non ſubditi, non ſolum videntur ex verbis præceptiuis, & in virtute Sanctæ obedientiæ in ſuis literis contentis non ligantur, ſed nec etiam illas obſeruant & executioni demandant, & diffuſe nu ſeq. & num. 102.*

82 *Principes non ſubditi Papæ, ægre tulerunt creationem Coſmi Medices in magnũ Ducem Hetruriæ, à Pio V. factam.*

83 *Principes ſeculares non ſubditi eccleſiæ, non damnãt blasfemos, adulterantes, & ſimiles perſonas, pœna emiſſa per Pontificem, ſuper hoc particulare: ſed ſecundum ſtatuta ſuorum locorum.*

84 *Literæ Papæ, quæ vetant Iudæos Chriſtianis fænerari, non fuerint per Principes non ſubditos admiſſæ.*

85 *Peccato mortali non aſtringuntur, nõ obſeruantes literas Pontificias, niſi ſint ſubditi Pontifici, & diſponant pro bono ſpirituali.*

86 *Conſuetudo & obſeruantia attenditur in interpretatione legum.*

87 *Communis error facit ius, id oſtenditur in ſpiritualibus nu. ſeq. & in materia etiam uſuraria nu. 89.*

90 *Conſuetudo ſeruanda, & ſequenda eſt maxime in ponendis pœnis, & à pœna temporali excu*
* *ſat, iuxta *commune.*

91 *Lex tollitur per deſuetudinem, vſum contrarium, & diuerſum in actu deductum. excom*
* *muni.**

92 *Legem vſu non receptam tranſgrediens ſciente domino non peccat.*

93 *Legis tranſgreſſor non eſt, qui non obſeruat le*
** *gem uſu non receptam. ex magis communi. ***

94 *Argumentum valeat ab vno ad aliud, ſub eodem præcepto contentum.*

95 *Peccans in uno indiuiduorum, omnium reus efficitur. & num. 98.*

96 *Res eiuſdem naturæ, non debet diuerſo iure cenſeri.*

97 *Vnitorum eadem iudicatur natura.*

99 *Emphiteuta peccans in parte, circa Domini per*
* *ſonam, toto priuatur, ſecundum* omnes.*

100 *Princeps aliquid executioni non mandans, uti non aſtrictus, nec aliud ſimile in præiudicium tertij mandare debet.*

101 *Hebræi non poſſunt, nulla monitione præcedente ſuis bonis ſpoliari.*

102 *Lex, ante ſui promulgationem, nec mero iure li*
* *gat ex recepta ſententia.**

103 *Legis poſitiuæ publicatio, quàm neceſſaria ſit, vt ſubditos ad ipſius obſeruationem obliget.*

104 *Conſtitutio alicuius principis non ligat, niſi in ipſo loco proprio fuerit facta publicatio, etiam quod*

quod in locis vicinis fuiſſet publicata.

105 *Principis lex non ligat, niſi poſt duos menſes,*
** *à die publicationis.nu. 104.ex communiori.***

106 *Ignorantia, vt præſumatur & pœna euitetur, ſat eſt allegare legem non fuiſſe publicatam in loco.*

107 *Publicatio.l.vt noceat, requiritur, vt ſit publicata ab habente ſpeciale mandatum, ex authoritate conditoris.*

108 *Publicatio, lapſuſque duorum menſium, à die pulicationis, requiritur in ordinationibus, quæ præiudicium, pœnamque tertij continent. imo & ſcientia ad hoc, vt ligent de mente com-*
* *muni.**

109 *Leges Principum ſcientes, ligant ſtatim abſq; alia publicatione, & bimeſtri expectatione, ratio habetur.nu.ſeq.*

111 *Lege odioſa publicata, vt executioni mandetur, debet præfigi tempus, intra quod illi obediri poſſit.*

112 *Actus omnis perit, cum quid fuerit omiſſum, quod requiritur de forma nam in dubio cenſetur ſubſtantialis.nu.ſeq.*

114 *Conſtitutio pœnalis præſupponens in actu aliquam qualitatem ceſſat, niſi probetur qualitatem ad vnguem, fuiſſe ſeruatam.*

115 *Pœna locus non eſt non ſtatuto termino, quod à lege datur, etiam quod notus fuerit ipſius tenor.*

116 *Legislatoris talis eſt animus, qualis ex ipſius verbis deprehenditur.*

117 *Iniquum eſt quempiam teneri intra tempus à lege definitum, vel ignoret, vel pro comperto habeat.*

118 *Lex diſponens bona alicui abſque delicto auferenda eſſe non reſtituto pretio, non eſt ſimpliciter ſeruanda, & ratio habetur.nume.ſeq.*

120 *Iuſtitia naturalis, immutabilis eſt.*

121 *Lex niſi ſit iuſta, & deueniat à lege naturali & diuina, non valet.*

122 *Lex contra ius naturale ſine cauſa emiſſa, non eſt ſeruanda in foro fori, nec in fori Poli.*

123 *Ceſſante ratione finali alicuius conſtitutionis, ceſſat & ipſa conſtitutio pœnalis.*

124 *Reg. ceſſante cauſa per Tira. in vno ſuo tractatu fuit illuſtrata.*

125 *Ceſſante cauſa iſta Reg. vendicat ſibi locum in foro conſcientiæ, in cauſis probibitis, & in alijs, de quibus ibi.*

126 *Citatio requiritur, quando tractatur de auferẽdo ſuum alicui.*

127 *Princeps non procedit contra aliquem, maxime contra non ſubditum abſque citatione.*

128 *Citatio fuit à iure primæuo diuino, & naturali inſtituta.*

129 *Iudex non poteſt contra delinquentem procedere, nec iudicare damnareue, abſque partis citatione. Nec etiam ſi procederet de plenitudine poteſtatis.nume.ſeq.*

130 *Princeps contrahendo, ita ſe efficaciter obligat vt non poſſit ab illo diſcedere de abſoluta pote-*
* *ſtate.ex communi * ſententia.*

131 *Spoliatus à Principe, abſque citatione de facto reſtituitur ad bona ſua.*

CONSLIVM CC.

TRINITAS ADSIT.

QVIDAM Clariſſimus Iur. Conſultus, vt mihi frater amantiſſimus, conſulendo tam plene, & doctè. D. Aron hebræi Nuuolariæ iuſtitiam deduxit, vt fruſtra tantæ plenitudini incaſſum illi demonſtratio adijci poſſe, alia demonſtratio videatur, iuxta dictum Iur. conſult. in l. prima. ff. dote.

Qua propter ſat erat d. conſumatiſſimi viri concluſionem, ſola ſubſcriptione roborare, cũ ipſe omnia ferè, quæ in huiuſmodi conſultatione magiſtraliter adduci poſſunt, ſubtiliter ac abunde, in medium produxerit, niſi me, & conſulentis voluntas, & cuiuſdam patroni mei colendiſſimi preces impuliſſent, vt ſpicas, ex optimi meſſoris manibus lapſas ſeu potius neglectas colligens infraſcripta ſubijcerem, quibus ne iniuria eiuſdem ſententiam condeſcendiſſe oſtenderem, Præpotentis Dei auxilio inuocato, ac ſaluo ſemper apoſtolicæ ſedis iudicio, cuius omnia, & non & alias, ſcripta emendationi, & correctioni ſubijcio, affirmo terras, & immobilia hebrȩorum in d. loco commorantium acquiſitas, ac poſſeſſas, nequaquàm per Illuſtriſſimos Nuuolariæ Dominos iure auferri poſſe, niſi tamen vt infra.

Primo., quia conſtitutio Pij Quinti caſum hunc non comprehendit, ſecundo quatenus cõprehendat, non ligat Principes, vel contrauenientes ſub pœna peccati mortalis. Tertio, & ſi eſſet præcepum inducens peccatum, non tamen de facto bona eiſdem auferri deberent, ſed iuſtitia mediante. Quarto, quod bona eis de facto ablata, reſtitui debent.

Primumque comprobo, †quia licitum eſt iure Canonico Iudæis immobilia inter Chriſtianos acquirere, retinere, & poſſidere, vt habetur in Concilio Lateranenſi, de quo in c. Iudæi il 2.

ibi

ça temporalia non ſubditorum non diſponit,
quodque illa nõ vtatur in ſpecie circa diſpenſa-
tionem vel diſpoſitionem in bonis laicorum,&
in terris imperij poſuit formaliter Ioan. à Turre
crem. Theologus, multæque doctrinæ vir, in tra
ctã, de Eccleſia lib.2.cap.113.per totum.& præ
poſitione 7.poſt oẽs canoniſtas, in ca.quæ in ec
cleſ. vbi Fely. hoc dictum veriſſimum nuncupat.
num.31.Bern.nu.95.& 162. cum ſeq. Deci. nu.
24.& 26.de conſtit. ſequitur Franc. Coſci. in re-
pet.cap.1.2.quæſito.nu.9.& 7.quæſito.nu.17.de
conſtit.Natta conſi.487.nu.36.Capra ſuis cõcl.
com.regul.4.nu.13.& 14.& dicebat Felyn.poſt
21 Innoc. in cap.1.in pri.de fid.inſtr. † laicum non
ſubditum ratione perſonæ vel cauſę, non teneri
obedire ſimili legi præcipienti aliquid. Quini-
mo in indiuiduo, quo ad Dominium & ius he-
22 bræorum, ſeu infidelium, † Pontifex iuriſdictio-
nem in temporalibus retinet ex cauſa tantum,
ne infideles ſuper fideles ius, poteſtatem & præ-
lationem habeant, quia tunc Papa aufert Domi
23 nium & ius, quod ipſi habent ſuper eos, † qui trã
ſeunt in filios Dei in pœnam eorum infidelita-
24 tis, † exemplum in ſeruo Iudæi effecto Chriſtia-
no, qui à ſeruitute ſtatim liberatur, nullo etiam
pretio refuſo Iudæo, ſi fuerit vernaculus vel in
ſeruitute natus, ſeu in infideli empto à Iudæo,
qui ſi ad ſeruitiũ vel ſeruitutis cauſa ſit emptus,
25 † ſtatim liberatur. ſi vero ad mercationẽ vel mer
cimonij cauſa puta, vt Iudæus alteri venderet, tę
netur illum exponere vendendum infra tres mẽ
26 ſes, † quod totum fauore libertatis, ac ad ſcan-
dalum vitandum in hac prælatione & ſuperiori
tate tantum, Gregor. Pontif. temporalem iuriſ-
dictionem vniuerſaliter exercendo ſtatuit, vt in
ca.mancipia. & in c. fraternitatem 54. diſtinct.
quod probauit ratione Diu. Thom. ſecunda ſe-
cundæ quęſt.10.art.10. Ioan. à Turrecremat. in
ſumma de Eccleſia.cap.114.præpoſit. 14. Non
27 † enim Iudæis, licet mancipia Chriſtiana habe-
28 re, vel emere, † niſi ad eos tranſeat ruſticum præ-
dium cum mancipio, quod tunc ratione conne
xionis retinet, ca. 2. de iud. Reodan. tract. de re-
bus eccleſ. non alien. in verſ. de alien. rerũ ſe mo
uentium pag. 75. num.29. Siluan. conſil. 61. nu.
28.& 29. Guiliel. de Bened. in c. Raynutius. ver-
bo & vxorem nomine adelaſiam. nu. 958. de te-
29 ſtam. Itaque † vniuerſalis lex pontificia tollens
vel impediens extra hunc caſum ſimplex Domi
nium rerum iudæorum, quod eſt in iure huma-
no, & in naturali ratione fundatum, non abſo-
30 lute ſubſiſtet, ut ſupra, ea rurſus ratione, † quia
non ſolum Dominium, quod eſt liberrima illa
facultas ad libitum, circa res noſtras diſponen-
di, auferri per Principes iura uetant, ſed etiam
31 † prohibeatur Princeps liberum uſum rerum
32 noſtrarum, ſine iuſtiſſima cauſa § ætatis illegi-
timæ, mentiſque non integrę, ut in minore &
* prodigo impedire, ex * communi dicto pro-
33 digo † manifeſto, cui adminiſtrare licet, quàm
diu non ſit per iudicem prohibitum, de quo in
l. is, cui. ubi Alexan. Iaſ. & Aret. ff. de uerborum
obligation. Cagnol. in l. furioſi. ff. de regul. iur.
quod probat Vaſq. de contro. Illuſt. cap. 17. nu.
1.& 3. Celſus Hugo. conſi. 81. Octa. Cach. deciſ.
168.& 170.171.& 177.nu.7.ac Vaſq. de ſucceſ.
lib.1.§.3.nu.42.& ſeq. de hæred. inſtit. par. 2. Ac
34 cedat, † quia licet Pontifex ex cauſa neceſſitatis,
uel fidei diſpenſet, ut quis non teneatur reſtitue
35 re ablatum, quod eſt de neceſſitate ſalutis, † atta-
men id nequit reſpectu bonorum, quæ ſunt lai-
corum, ſibi in temporalibus non ſubditorum,
ut poſt Petrum de Palud. & Auguſt. de Ancon.
tradidit Io. à Turrecrem. in c. ſi res. num. 6. & 7.
14. quęſt. 6. Quapropter primo loco firmabimus
36 dd. literas † Pontificias, nec Principes ſeculares
non ſubditos, nec hebræos commorantes extra
eccleſiæ territorium non ſubditos in temporali
bus eccleſiæ, minimè ligare, uel comprehende-
re, nec eiſdem uſum rerum ſuarum profanarum
impedire poſſe.

At quatenus omnes comprehenderent, dico
37 ſecundo loco † Principes, & cęteros laicos non
ſubditos tenorem dd. literarum non obſeruan-
tes, ſeu tranſgreſſores, peccatum mortale non
incurrere, nec ad pœnam ęternam obligari.

38 Primo, † quia pœnam, ſeu peccatum mortale
cõſtitutio Pontificis nõ exprimit, ergo nec nos
exprimere debemus l. ſi uero. §. de uiro. ff. ſolut.
matr. c. ad audientiam. de decim. l. 1. §. ad deficiẽ
tes. C. de cad. tollend. tex. eſt in auth. de nõ elig.
ſe. nub. in uerbo, non eſt lex tale quid, dicens l.
at. ſi quis. §. idem labeo, ibi. cum in eum pęna ſta
tuta non ſit. ff. de relig. & ſumpt. fun. c. 1. ibi nuſ-
39 quam reperitur, de ſede uacant. † ubi enim uer-
ba ceſſant, ibi & diſpoſitio. multa Mendoſ. ad
Rom. conſi. 462. in fi.

40 Secundo, † quia in dubio legiſlator tam hu-
maniſſimus, q̃ eccleſiaſticus ſubditos legis ſuę
tranſgreſſores ad pœnã ęternã obligare noluiſſe
41 creditur, † quin potius omni cura, diligentia, ſtu
dio, conatu proſpiciat, ne eorũ animę illaqueen
tur, omniumque legiſlatorum talem eſſe animũ
pręſumendum cenſeo, per l. quę ſub conditio-
ne. in prin. tex. egregium, licet à noſtris nunquã
hanc ad rem animaduerſum. ff. de cond. inſtitu.
ubi relictum fuerat, ſub conditione, & lex non
vult ut iuramentum præſtetur, hanc rationem
42 expreſſe adijciens, † quia perfidi & religionis
cõtemptores, facile periurabunt. qui uero ſupra
modũ diuini numinis timidi & reuerentes ſunt,
iuramentum forte ſubire non auderent: ſieque
43 emolumento iniuria carebunt. † ergo lex non
vult, ut augeatur peccatum eorum, qui religio-
nem contemnunt, ſed potius ſtudet peccata mi-
44 nuere, † & cum d. ratio in lege nominatim ex
preſſa eſt pro lege generali habenda eſt uerè, nõ
* autem interpretatiuè, ex * communi opi. quam
tenet glo. in auth. de hęred. quæ ab inteſt. uen. §.
51. Alexand. Iaſ. Cor. & Curt. iun. in l. humani-

ſatis,C.de impub.Dec.in l.ſi.C.de pact.quod in
propoſito noſtro recenſet, Vaſq.de cōtr.Illuſtr,
cap.29.nu.7.& in titu.de codicillis,li.3.§.30.nu.
45 88.& 89.part.2.de ſucceſſ.progreſſ.licet † enim
lex humana eccleſiaſtica trāſgreſſorem in foro
cōſcientię obligare poſſit,ſub reatu peccati mor
talis,& contradicere hęreſim ſapiat,ac errorem
46 † Vualdeſium, poſt Ioan. Vuiclef eorundemq;
tandum legitimi hæredis Luterij damnatū alias
in Conſilio Vienenſi , ut in elem. ad noſtram de
hæret. & in Concilio Conſtantienſi Seſſio. 15.
uol.concil.2.pag.1120.ac deinceps à Leone X.
in bulla, poſt Concilium Lateran. publicata, &
poſita in uol.cōcil.3.pag.715.per Domin.à So-
to de iuſt.& iur.lib.1.q.6.art.4.verſ.tanquam fi-
des Alphonſ.de Caſtr. tract.de poteſt.legis pe-
nal.cap.4.verſ.3.& cap.5.& 6.lib. 1.Attamen id
47 † intelligi debet & ſolet,ſi lex Eccleſiaſtica id ex
preſſè dictet ex rationabili cauſa ſeu, quando
grauitas & magnitudo materiæ id ſuadent,alio
48 quin † in dubio voluiſſe minimè credatur ſub-
ditos,ſub peccato mortali aſtringere, ſed eos
dumtaxat ad pœnam temporalem,vel certam,
49 † ſi nominatim ex lege vel præcepto ſit diffinita
vel arbitratoria,ſi de certa non appareat. Quod
verum eſſe humaniori ſententia,& ex totius vni
** uerſi orbis ** cōmuni ſenſu, etiam quod dubita-
tionis tollendæ cauſa per præſides ſanctiſſ.D.N.
dnm hæc noua præcepta indicuntur, declaren-
tur, quod non intendunt ad peccatum mortale
tranſgreſſores obligare,docte diſſeruit,atq; pro
bauit Vaſq. Hiſpan. de contro. Illuſtr. capi. 29.
per totum,maximè. nume. 10.& ſequen. idem
in lege principis ſecularis Ioan.à Turre cremat.
in ca.quis autem. nume. 3.11. diſtinct. & Vaſq.
tract.de ſucceſſ.progreſſ.in præfat.num.161.lib.
1.ſecunda parte,materiamque legis humanę &
Eccleſiaſticæ pertractans,tandem ſequitur mul
tos adducens, licet in aliquibus diſcrepet Di-
dac.Couar.in ca.peccatum.de regul.iur.in 6.ſe-
cunda parte relection.§.quinto.nu. 2. & 3. pag.
139.& ſequen.Hæcque ſententia tenenda eſt,
licet forte nonnulli Theologi cōtrarium volue-
50 rint, † cum in dubijs pertinentibus ad mora-
lem philoſophiam,à iure naturali & diuino tra-
hente originem, magis ſtetur deciſionibus di-
ctisque canonum,quàm Theologorum, multa
ponit Baptiſta Ferret.conſil. 37.in fin. volum. 1.
51 Rationeq; concluſionem comprobo † cum hæc
interpretatio ad pœnę excluſionem,vtpote hu-
manior ſit amplectenda,l.ſi de interpretatione.
l.ſi preces.ff.de pen.C.ex toto de regul.iur.in an
tiq.c.vlt.de iure patron.vbi glo.verſic.ex vi.cui
* omnes ſubſcribunt. c. in pœnis. de regul. iur. in
52 ſexto.Nec illud,cum † ſit pœna, imponi debet,
niſi exprimatur,quod ſit imponenda pęna glo.
* penult.in c.ſi.de iure patro. vbi Abb.& * omnes
Deci.in c.pri.num.6.C.de off.deleg. & conſilio
90.Alexand.conſi.103.num.15.vbi Additiona
53 rij volum. 1. Concluditur ergo † in dubio legis
humanę Pontific.tranſgreſſorē nō peccare mor
taliter,nec in conſcientia obligari. Quod intel-
54 ligo † cum temperamento, ſi ob ignauiam aut
aliam cupiditatetem lucri cauſam illicitam, con
cupiſcentiam,iracundiamve præcepta non ob-
ſeruentur. Secus ſi id fiat ex ſolo contemptu ſu-
perioris,vel legis,cum eo caſu,etiam ſi contem
ptus concurrat cum tranſgreſſione,quis ad cul-
pam mortalem obligetur.ſi tamen quis non ſo-
lum verbis,ſed animo contemnat legem eccle-
55 ſiaſticam, ſuperioremve. † Grauius enim certe
contemnens peccat,quàm tranſgreſſor merus,
qui ſimpliciter mandatis non paret. gl. in verbo
ex contemptu in c.Metropolitanū 2.q.7.c.quis
autem 11.diſtinct.l.velut,.ff.de iuſt.& iur.c.2.de
* maior.& obedient.*commune dictum appellat
Vaſq.d.cap.29.num.14.in fi.& fuſius alibi mate
riam hanc tranſgreſſionis & contemptus diluci
56 dat. † adnotans contemptum in tranſgreſſione
legis ineſſe, tunc intelligi reſpectu fori conten-
tioſi,quando frequentiſſime ab homine pluries
ac pluries eius trangreſſio fiat,ex doctri. Ioann.
And.in cap.ſacris.de his quæ vi met. cauſa. Ar-
chid. in c.excellentiſſimis 13.q.3. docte tradit
idem Vaſ.pręfat.lib.1.de ſucceſſ.progreſſ.in ſe-
cunda part.nume.82.83.cum ſequen.& nu. 93.
not.Felin.in c.nam concupiſcentiam.num.8. &
57 canon.omnes in c.1.de conſtit. † dicentes leges
etiam honeſtatis vel concilij tantum tranſgreſ-
ſorem obligare ob contemptum, ad peccatum
mortale,c.nemo.cum ibi not. 11.q.3.declarat
Bero.num.94.& Deci.num.13.in d.c.1.de con-
ſtitut.Hanc eſſe reſolutionem omnium Theolo
gorum & canoniſtarum recenſet Didac.Couar.
in c.peccatum.de reg.iur.in 6.2.par.relectionū.
§.5.num.3.pag.143. Sebaſt.Med.de leg.par.4.q.
22.num.5.multa Felyn.in d.c.1.num.21.& in c.
58 † cum,quidā,vbi nu. 7.modos cognoſcendi cō
temptum tradit. de iur. iur. Bertach.ſuo indice,
verbo lex,nu.10.& docte Card.Caietan.in 2.2.
q.104.art.2.Cū ideo in literis Pij Quarti, & Pij
Quinti nullū adſit verbum de pęna peccati mor
talis, nec conſtat Illuſtres Dominos Nuuolariæ
ſolitos eſſe mandata ſanctiſſ.Pōtificis,ſpernere,
quorū alterū videlicet Illuſtr. Comitem Franc.
Dominum & patronū meū colendiſſ.ego enim
vere Catholicum,& fidei,ac religionis chriſtia-
næ magnopere zelātem re ipſa agnoui, Merito
ſi ex d.conſtitutionis tranſgreſſore nullum pęnę
59 reatum incurri poſſe exiſtimo.Sed † quatenus re
ſpectu eccleſiaſticorū & ſubditorū in temporali
bus Pontifici lex obligaret ad peccatū mortale,
60 † ob illā clauſulam præcipimus & mādamus in
virtute ſanctę obedientiæ,ac ſub interminatione
diuini iudicij, quę tranſgreſſorē ad pęnam ęter-
nā obligat.c.2.c.illud.de maior.& obed.ca. qui
ſunt 81.diſt.Card.in clem. 2.§. pręmiſſa. de reli-
gio.dd.& Moder.in c.1.de conſti.Card. Caieta.
2. ſecunda art. q. 104. Attamen id ceſſare arbi-
tror,quo ad Principes,ſeu non ſubditos.

Quod

Quod tertio mihi pſuadeo ex verbis illis Prin
cipis ſecularis, literarum, obeſcramus, & c. quæ
mandatum præceptumve non inducunt, ſed de-
precationem tantum l. quod præcipitur 14. q. 1.
l. ob quæ verba. vbi gl. & dd. ff. de his, qui not. in
fam. c. denique. §. & ſi legibus. 4. diſt. notat Deci.
num. 34. & ſeq. poſt Felin. num. 3. & ſeq. & Abb.
nu. 4. vbi amplè Apoſtillantes in c. nam concu-
62 piſcentiam. de conſtit. † Et quia materia conſti-
tutionis, videlicet priuationis immobilium, de-
lationis ſigni habitationisque indictæ hebræis;
non eſt materia peccati, uel quod ex illa alias cō
traueniendo quis etiam venialiter peccet, & tan
tum abeſt, vt reatum inducat, quin iure omnia
ſibi permiſſa cenſeantur. concludi merito ualet,
63 quod etiam ſi verba d. † cōſtitutionis Principes
reſpicientia eſſent mere præceptiua, ac diſpoſiti
ua, ratione tamen ſubiectæ materiæ & perſona-
rum in hortatiua & deprecatiua, ſeu conſilij cō-
uertantur, c. 2. de maior. & obed. quod per mul-
ta iura adnotant Deci. nu. 3. verſ. ſecunda con-
cluſ. in d. c. nam concupiſcentiam. vbi Feli. num.
4. regulam ponit, & Abb. nu. 4. cum Apoſtil. Se-
baſt. ſapie. in uerbo, ad qualitatem materiæ. qui
gl. Innoc. Io. Anan. Archid. And. & Bal. allegat.
ſequitur D. Thom. 2. 2. quæſt. 186. artic. 9. in re-
ſponſione. ad ſecund. art. Ioā. à Turre cremat. in
64 c. ſatagendum 15. q. 1. nu. pri. † Vnde cum con-
ſilij ſint, minimè ligant d. c. quod præcipitur. &
§. & ſi legibus c. paratus 24. q. 1. ac dd. in d. ca. nā
concupiſcentiam. & in c. 1. ubi Bero. nu. 91. cum
* hoc dicto *omnes pertranſire ait, de cōſt. Ioan.
a Turre crem. in c. quis autem. numer. 4. 11. diſt.
65 † nec etiam ad peccatum ueniale d. cap. paratus
* 24. q. 1. eſt communis * opin. ita atteſtante Se-
baſt. med. tract. de legibus part. 4. q. 22. nume. 4.
66 & 5. † nec rurſus religioſos clem. exiui. de uerbo
ſigno Felyn. in d. c. 1. nu. 20. de conſtit.
67 Et ſi † opponeretur uerba hæc rogamus &
obſecramus per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chri
ſti, eſſe quidē deprecatiua, & ſubinde cōſilij, ſed
68 (ut aiunt noſtri) reuerentiæ, † quia propter quali
tatem & reuerentiā Principum, pſonę, cui lex lo
quitur, utetur uerbo conſultiuo, quod tamen in
materia neceſſaria ad peccatum ligat, quia ſcri-
ptum eſt, Qui nō obedierit Principi, morte mo-
riatur, c. 2. de maior. & obed. c. qui reſiſtit. 11. q.
3. declarat in propoſito noſtro gl. fi. in ca. ad au-
res. de ætate, & qualit. & eſt tex. in clem. 1. ibi re-
ges eoſdē & Principes in domino exhortamur,
de teſtibus not. addit. ad Abb. in c. 1. nu. 4. ubi &
Felin. num. 23. Bero. nu. 9. Deci. nu. 12. Coſci. De
can. 2. quęſito. nu. 36. de conſt. Abb. in c. 1. de ui.
& hon. cler. Sebaſt. Med. d. quæſt. 22. nu. 5. in fi.
69 Reſpondetur † hęc oīa in materia neceſſaria,
ſeu peccati nutritiua, & ubi conſcientia aggraua
tur procedere: tunc enim conſultiua uerba ad
peccatū ligant. c. fi. 14. q. 1. Quod ceſſat in mate-
ria non neceſſaria, nec aggrauant conſcientiā ut
70 hic, ubi † omnia circa hebręos ordinata iure ali
ter permittentur, quia tunc ſtas conſiliū reueren
tię intra limites & cācellos conſilij, uel nullo mo
do ad peccatum mortale, licet forte ad ueniale
obliget trāſgreſſorē. exemplum habetur c. ſpon
ſus 30. q. 5. c. teſtamentū. 6. diſt. & ita etiā de mē
te ſcribētiū ait Bero. in d. c. 1. nu. 98. & Deci. nu.
13. & Coſci. de can. d. 2. quęſito. nu. 36. de conſt,
71 cum ſimil. † Materiamque neceſſariam appello
ubi ſub præcepto comprehendit aliqua cōmiſ-
ſio, uel omiſſio, neceſſaria, uel ex ſe ſimpliciter, ut
in præceptis naturalibus iuris, ut Deum colen-
dum, non adulterandum, & ſimilibus, uel ex ſup
poſitione, ut in diuini, uel humani iuris præce-
ptis, ut Baptiſmum ſuſcipiendum, obſeruandos
dies feſtos, ac ſimilia ordinata ad dilectionem
Dei, uel proximi, uel ad ſalutem noſtram quādo
inquam præceptū eſt morale, qđ habeat bonos
actus pro materia, quorū contrarij contrarien-
tur charitati, ut de pręceptis fidei & iuſtitiæ dici
72 tur, † Iſtis enim ſe opponens mortaliter peccat,
ac ſecus ubi pręceptum morale habeat quidem
actus bonos pro materia. quorum tamen cōtra
ria nō contrarientur charitati Dei, uel proximi,
73 utputa † de modo uiuendi, ueſtiendi, acquirēdi,
conuerſandi, & ſimilium, quod caſui noſtro cō-
uenit, cum in iſtis tranſgreſſor nō obligetur ad
peccatum mortale, ſed forte ad ueniale tantum
ut declarat docte Thom. de uio Caietanus nūcu
patus, in ſuis opuſculis, tract. 25. q. 1. tom. 1. & in
2. ſecundæ quæſt. 186. artic. 9. ad 2. ſeruit Capra
ſuis concluſ. nu. 5. in tract. regul. & diſſentit Di-
dac. Couar. in d. ca. peccatum. de regul. iur. in 6.
2. part. relect. §. 5. Vndecima quæſt. nu. 2. cū ſeq.
74 † Rurſus & tollitur, ſi diceretur, ob alia uerba in
iungentes eiſdem in remiſſionem peccatorum,
& c præceptum, ſub peccato induci, per clem.
quia contingit. ubi glo. & Card. uerſ. in quo. nu.
75 1. de relig. domibus. † Quando illud procedat re
ſpectu perſonarū eccleſiaſticarum, & ſubditorū
quibus mandari & præcipi poſſit, prout ipſis ex
preſsè Pius Quintus, tantum mandata, non cęte
76 ris, item, ubi † materia ſit neceſſaria, & ſalutem
animarum reſpiciens. at ſecus in diuerſa, ut hic,
77 cum ſuperius dicebam, † uerba etiam præcepti-
ua, in deprecatiua, & conſilij reſoluantur, per
Felin. Deci. & Abb. cum Apoſtil. in d. c. nam cō-
cupiſcentiam, de conſtit.
78 Quarto loco † hęc comprobo ex experientia
quę reru & naturę magiſtra dicitū. c. q̄ ſit. de elec.
in 6. ac oīum ſingulariū cognitio, ſecundū Ariſ.
79 li. 1. metaphy. & cor. qua docemur † quottidi ecō
ſtitutiones, ſeu literas Pontificias, tēporalia me-
re reſpiciētes, nō ſe extendere ad ſubditos, loca,
& iuriſdictiones imperij & cęteros extra religio
80 ſos, & terras eccleſię † ſubiectas, minus quouis
modo ligare dd. ſeculares nō ſubditos, ſeu Prin
cipes, qui ideo contenta in illis non obſer-
uant, nec executioni mandant, etiam quod ſub
uerbis præceptiuis, & in uirtute ſanctæ obe-
dientiæ mandetur Regibus, Principibus, ac

omnibus cuiuſuis ſtatus perſonis, id obſeruari
81 & fieri, Quod † ſat eſt videre ex diuerſis conſti-
tutionibus tum Pii Quinti, tum prædeceſſorum
eius, ſub illa formula verborum conceptis, qui-
bus non ſolum Principes obſtiterunt, quia po-
tius non admittere, & quandoque reſiſtere con
trauenireque ſtuduerunt. & ne longius exem-
82 pla petamus, † id deduci poteſt ex literis Pij
Quinti ſuper creatione Coſmi Medices In ma-
gnum Ducem prouinciæ Hetruriæ, ex aliis eiuſ-
dem Pii emiſſis ſuper prohitione blaſphemiæ,
ſodomiæ, concubinatus, & ſimilibus delictis.
quæ non fuerunt, vt audio pro maiori parte nec
83 receptæ, nec † admiſſæ, at caſu eueniente delin-
quentes iuxta pœnas legum municipalium dā-
nati fuerunt. multæque aliæ adſunt, quibus bi-
bliotheca noſtra referta eſt, & præcipuè, quæ
84 † Iudæos Chriſtianis fœnerari vetant, de qui-
bus per Ferretum conſil. 37. volum. 1. quas nec
Principes, nec ceteri ſubditi vſu probarunt, &
credi poteſt ſcientibus etiam pontificibus.
85 † Quapropter negandum eſt, omnes inobſer-
uantes peccato mortali & reatui pœnæ æternæ
obnoxios, cum ſat male ageretur cum humano
genere, ſi & ſimilibus legibus reſiſtentes, ad pec-
catum obligarentur. Cumque id paſſim ſerua-
86 ri dignoſcamus, † obſeruantia hæc in literarum
conſtitutionum interpretatione proderit l. ſi de
interpretatione. ubi ſcrib. de leg. c. conſuetudo
prima diſtinct. c. cum Eccleſia. de elect. Iaſ. in l.
de quibus. num. 88. de legi. Socin. iun. conſi. 38.
num. 6. volum. 1. etiam quod contra legem eſſet
Bal. in l. 3. C. quæ ſit longa conſu. & in auth. ſed
nouo. C. de ſerui fugit. Corn. conſil. 107. volu. 2.
87 vel ex errore procederet. † dici enim ſolet, com-
munis error facit ius, l. barbarius. vbi ſcriben-
88 tes. ff. de off. præſid. l. 3. ff. de ſupel. legat. † Quod
etiam in ſpiritualibus locum ſibi vendicat, (de
profanis enim nullum eſt dubium) in quibus
propter fidem, quo ad meritum, quis ſaluus ef-
ficitur, nec peccat. licet cum falſo & erroneo
prælato agat glo. in c. dudum. vbi Abb. numer.
20. id communiter tenere ait, de elect. ſequitur
Camil. Plaut. in l. Barbar. numer. 261. & 263. ff.
89 de off. præſid. † idem dicitur de vſurariis con-
tractibus permiſſis ex conſuetudine, quia licet
conſuetudo non faciat, quin non ſit vſura, ſi ſit
vere: attamen non conſtituit contrahentem
vſurarium, nec illum ad pœnam ligat. Grat. cōſ.
49. num. 12. volum. 2. poſt cæteros, quos addu-
90 xi in conſi. meo 117. num. 6. vol. 1. † Inſequenda
eſt igitur hæc cōſuetudo, & quod fieri ſolet. Iaſ.
& Alber. in l. vt liberis. C. de collat. Abb. Imol.
Felyn. & alii. in c. 1. de conſtit. gl. in c. cum mar-
te. de celebrat. miſſarum. maximè in imponen-
dis pœnis. Crauet. conſil. 41. num. 8. quæ a pœ-
na ſaltem temporali excuſat, iuxta communem
pluribus comprobatam, per Mendoſ. ad Rom.
91 conſi. 466. num. 2. Et quia feræ per deſuetudi-
nem vſum contrarium, ſeu diuerſum in actu de-
ductum dd. conſtitutionibus, ferè ab omni Ita-
liæ, & ex terris principibus populis, commu-
nitatibus, & rebus publicis, quæ ipſas non ad-
miſerunt, nec admittunt, quo ad temporalia,
Iſtæ conſtitutiones tollantur, ad not. in d. l. de
quibus dd. in prooemio. ff. canon. in c. Ioannes.
de cler. coniug. Alexand. conſi. 132. num. 4. vol.
1. & ex communi dicto per Sebaſt. Med. d. trac.
de legibus. part. 4. q. 37. ponit in propoſito con
ſtitutionum Papalium Rolan. a Valle conſil. 8.
num. 31. vol. 3. Mendoſ. in regul. 23. cancel. q. 1.
92 num. 6. † Et quod non peccent tranſgredientes
legem non receptam, ſuperiore ſciente, ponit
Capra com. regul. cōcluſ. 14. num. 5. & 6. & per
totam Bero. conſi. 190. vol. 3. ac Rol. à Valle cōſ.
99. num. 6. vol. 2. adnotans ex magis communi,
93 † non dici tranſgreſſorem legis, qui non obſer-
uat legem vſu non receptam. Quod in præſenti,
reſpectu Illuſtr. Dominorum Nuuolariæ, eue-
niſſe cenſeo. nam cum hebrei ſub ditione eorū
degant, quos tamē iuxta cōſtitutiones Pij Quin
ti, nec in loco ſeparato claudi, ferre biretum
glauci coloris, & ſignum curarunt, quid aliud in
fertur, quàm quod ipſi nec d. lege, nec ſub pecca
ti vinculo aſtrictos expreſſè profiteātur? omnia
enim, ſub eodem præcepto, diſpoſitione, & ter-
94 minatione includuntur, † vt de iſtis ad caput
poſſeſſionis immobilium rectè arguatur, ar. l. iā
hoc iure. ff. de vulg. & pupill. & ne adhuc (quod
abſit) ipſos eſſe in ſtatu peccati mortalis creda-
95 mus, † cū qui in vno indiuiduorum peccet, effi-
ciatur oīum reus, dicente Paulo Apoſt. ad Co-
rinth. 5. neſcitis, quia modicum fermentum to-
96 tam maſſam corrunpit. † Res. n. eadē non debet
cēſeri diuerſo iure. l. cum, qui ędes. ff. de vſucap.
l. 1. verſ. nec ratio patitur. ff. de rerum permuta-
97 tione. c. cū in tua. de decim. † & vnitorum eadē
natura, iudicatur. Bal. & Ang. in l. item fundi. §.
huic coniunctus, per illum tex. ff. de vſufr. Bald.
in l. cū eiuſdē. ff. de ędil. edic. ac in materia legis
tradit Sebaſt. Med. tract. de legibus par. 3. q. 17.
98 nu. 2. facitq; qđ in ſimili dicitur † in indiuiduis
contrauenientē, in parte, ſeu ab illa cadentem,
ex toto cōtrauenire, & cadere. exemplum ponit
99 † in emphiteota peccāte circa domini perſonā,
cū toto priuetur, licet delinquat in parte Oldra.
& Bal. in l. eidem. C. de locat. Alber. in d. l. cum
eiuſdem. & ponunt Modern. in l. 4. §. Cato. vbi
Crot. nu. 60. & Alcia. ff. de verb. oblig. Natta cōſ.
438. & ſeq. uol. 3. cōmunēq; refert Rol. à Valle
cōſi. 17. per totū vol. 2. Cotta in memora. uerbo
emphiteota, Bero. conſ. 120. uol. 1. Grat. cōſ. 93.
100 nu. 24. vol. 1. Vnde ſi dd. Illuſtr. Domini, † alia
capita d. cōſtitutionis minimè executioni man-
darunt, tanquā nō aſtricti, nec aliud certe in tam
graue tertij pręiudiciū exequi debēt. Et ſic con-
cluditur merito, quatenus d. ordinationes circa
hebręos cōprehēderēt etiā principes ſeculares,
ac nō ſubditos, ubique locorum exiſtentes, non
tū illos in caſu inobſeruantiæ, ſub reatu peccati
mortalis

mortalis ligare, ſed admiſſa pro nũc compreh͠e
ſione ſub peccati mortalis nexu.
101. Tertio loco dico† nequaquã potuiſſe dd.he-
bræos ſuis terris ita de facto,velo leuato,nullaq;
monitione præcedente,& notitia d.conſtitutio
nis habita ſpoliari.
102. Primo, † quia dd.hebræos, ſeu commoran-
tes in loco Nuuolariæ,conſtitutio Pij Quinti mi
nimè ligauit, niſi à die publicationis eiuſdem.
Receptior eſt enim opinio,legem ante ſui pro-
mulgationem & publicationem non ſolum ad
culpam,vel ad pœnam non obligare,ſed nec ẽt
* mere iure ligare, ita* communiter ſcribentes in
auth. vt factę nou.conſtit.in princ. per text.ubi
omnes canoni.in c.in iſtis 4.diſtin.& paſſim le-
giſtæ in l.ſacratiſſimas leges. C.de leg.ĩ c.adhęc
per illum text.de poſtulat.prælat.& in c.cogno
ſcentes.vbi Abb.Butr.Imol.& alij, de conſtitut.
Hanc eſſe iuris utriuſque profeſſorum receptam
agnouit Domin. Sotus ad iuſt.& iure lib.1.q.1.
art.4. ſummus Theologus Alpõſus de Caſtro.
de poteſt.leg.pen.ca.1.ad fin. vbi authoritate
103 † Diu.Hieronymi, ſanctorum Ambroſij & Au-
guſtini ait tantum eſſe neceſſitatem publicatio-
nis in ſtatuenda lege poſitiua,vt Deus ipſe ſum-
ma poteſtas non poſſit, (vt verbis illius vtar)le-
ge poſitiua data ad eo,citra eius publicarionem
aliquem ad ipſius obſeruantiam obligare. dici-
tur enim de virtute & natura legis publicatio
eiuſdem, Diu.Tom. in ſecunda ſecundę q.90.
art.4. Ioan. a Turre cremat.in c.leges inſtituun-
104 tur in t.art.4.diſtin.† Nec ligat Papæ conſtitu-
tio, etiam ſi in alijs locis vicinis prouincijs ve
105 ſit publicata, niſi & in proprio loco fiat, † ac
poſt duos menſes tatum à die publicationis ca.
propoſuſti 82.diſtin.glo.in c.cognoſcentes.vbi
Coſci.num.73. Abb.num.1. Felin.nume.21.&
** Bero.num.52.& 53.qui de veriori & ** commu
niori ſententia atteſtatur, poſt Deci.in repet.
eiuſdem. cap.nu.6.in fi.& nu.7.ac Mant.nume.
46.extra de conſtit. Bart.in l.omnes populi.nu.
37.vbi ſanctus Seueri.num. 144. Crot.nu.122.
106 de iuſt. & iur. & † ſufficit allegare non eſſe in
prouincia publicatam, vt ignorantia præſuma-
tur,quæ excuſat tum ab obſeruantia, tum a pœ-
107 na,per Deci.& ſcribẽ.ibidem,† ac quod non ſit
publicata ex authoritate conditoris,& ab hab͠e
te ſpeciale mandatum,prout requiritur,ut publi
cato noceat,per Roland.à Valle in conſtit.pon-
108 tificia, conſi. 8. num 26.vol.3.† & quod in or-
dinationibus;quæ pœnam præiudiciumque ter
tij continent, requiratur publicatio, ac lapſus
duorum menſium à die publicationis,quinimo
& ſcientia,& ſubditi ad pœnam ligentur,trad͠ut
Capra.ſuis reg. com. concl.5.in prin.num.19.&
per totam Menoch. de arbitr. iud.lib.2.cent.2.
caſu 185. in prin. & num 14.Sebaſt.med.tract.
* de leg. par.4.cap. 24.num.5.ubi de * cõmmuni.
& Alciat.conſi.161.num.14.cum ſequen.dic͠es
& intimationem requiri, vt pœna incurratur,
quibus non obſtant,quæ dixi in conſi.meo 43.
109 num. 48.vol.pri. cum eo loci in clauſula † cum
leges ſuperiorum & Pontificum ſtatim nõ igno
rantes ligent, vitio & incuria imprimentium de
ficiat illa negatiua, non, addita verbo,ignoran-
tes, rurſusque loquar in conſtitutione priuile-
giatiua tantum, quæ ad manus priuilegiati deue
110 nit, † cum ipſa ſtatim ius acquirat perſonæ,&
effectum ſortiatur, nulla publicatione vel bime-
ſtri expectatis,& quæ rurſus non ignorantes,ſta
tim ligat,vt ita declararunt, ac limitarũt regu-
lam ſupraſcriptam, Menocb.d.num.8.& 14.ac
Sebaſt.Med.d.c.24.num.4.in fi. Ripa.in Rubri-
ca de conſt.num.47.Capra d.reg.5.limit.4.& 6.
nu. 8. & 15. Non conſtito itaq; de publicatione
d. conſtitutionis, ſequitur, Hebræos non fuiſſe
ligatos, nec quicquam contra eos innouari
potuiſſe.
111 Secundo, Admiſſo,† quod fuerit publicata,
debebat tamen hæbreis iuxta mentem Pontifi-
cis,tempus à magiſtratibus ſtatui præfigiue,in-
112 tra quod capacibus alienare tenerentur.† quo
omiſſo, omnis actus corruit,cũ lex odioſa præ-
cipuè ſit ad vnguem(vt præcipit)ſeruanda, quia
113 ſit ſtricti iuris, † & pro forma in dubio ad tra-
dendum cenſeatur, Bald. in l.comparationis 2.
col. C. de fid. inſtrum.auth.hoc ius porrectum.
C.de ſacro ſanct.eccleſ. l. cum ij. C.de tranſ.ca.
dudum. de elec. Bald.in l.item veniunt.§. præ-
114 tor. ff. de petitione hæred.† pręterea conſtitu-
tio pœnalis in actu, qualitatem aliquam pręſup
ponens, vt in caſu noſto, quod terminus he-
bræis pręfigatur, ceſſat.& non babet locum,ni-
ſi probetur qualitatem fuiſſe ad vnguem ſerua-
tam,Bartol.in l.prima, §.quod autem.ff.ne quid
in flum. piblic. & in l. 4. §.toticns.ff.de dam.in-
fect.Bald.in l.ſi quando. C.vnde vi Deci.conſil.
18.num.4. Ruin.conſi.60.col.3.volum.5. Pariſ.
conſi. 72. num. 96. & conſil.54.num.6.171.nu.
11.& ſequen.volum.4.Roland.a Valle conſilio.
88.num.17.volum.2. Bero.conſi.169.num.22.
& 170. num. 9.volum.3. Mendoſ.in regul.can-
cel.34.de annal.q.48.num.8.cum ſimil.Oct.Ca-
cher. deciſ. Pedem. 71. num. 72. Sic infertur,
115 † quod non ſtatuto hebræis termino d. legis
Pontificiæ,pœnę locus non fuit,etiam quod tę
116 norem d.legis non ignoraſſent.† cum legis la-
toris anima talis ſit, qualem eius uerba indic͠at,
vulg. l labeo.de ſupel.lege. & uerba innuunt,ip-
ſis eſſe pręfigendum tempus à Magiſtratibus,ita
vt non cenſeantur ligati etiam ſcientes,niſi poſt
117 illud tempus.† alioquin. inciuile iniquumque
foret,ſi intra tempus à legis latore definitum,ea
lege noua teneretur, quis, vel ſciens vel igno-
rans. quod tradunt ſcribentes in dicto ca. co-
gnoſcentes, & in ardua illa quęſtio. an ſciens
obligetur intra tempus a lege ſtatutum, ante ꝓ
mulgationem,& duos menſes, Vaſq.de contr.Il
luſtr. cap.44.nu.4.& 5.& per totum. Addo eti͠a
118 qđ † & ſi lex ſtatuiſſet,đ facto bona hebręis au

ferenda,non reſtitutio pretio,fortaſſe non fuiſ-
ſet ita ſimpliciter ſeruanda,ad ea, quæ ſuperius
119 deduxi.& † quia videretur promulgata contra
præceptum diuinum,iuſtitiam naturalem, cari-
tatemque proximi,quod eſt, vt cuiq; ſuum di-
120 mitatur.† Iuſtitia enim naturalis immutabili†
eſt,arg.§.ſed naturalia inſt t.de iur. natur. l. oẽs
populi.ff.de iuſt.& iur.Corn.Alex. & Deci. in l.
humanitatis.per illũ tex.C.de impub. Iaſ. Purp.
521 & alij in l. fi. C. de pact. Et † lex niſi ſit iuſta, de
riuetque à lege naturali vel diuina, non valeat,
vt docet Domi.Sotus,de iuſt.& iur.li. 1.q.6. art.
7.& Capra in ſuis reg.concl.10.nu.32.cum plu-
122 ribus ſequentibus.vbi ſubdit. num. 36.† nec in
foro conſcientiæ, nec in foro fori legem con-
tra ius naturale, maxime ſine cauſa emiſſam ſer-
uandam eſſe,Innoc.in c.inquiſitioni.de ſent.ex-
communicationis. ac in lege Pontificia, ponit
Ioan.à Turre Crem.in c.ideo numero 4.diſt.4.

Tertio,& ſi cõcederemus publicationem le-
gis,& formam ſeruatam,arbitror tamen in prę
ſenti d.legem,quo ad hebręos Nuuolariæ ceſſa-
123 re.† nam,cum finalis ratio d.conſtitutionis,ſit
inſolentia,ingratitudo contumeliæ,& domina-
tus hebræorum contra Chriſtianos, vt ex illius
prœmio colligitur,ad ea,quæ ponit Goz.cõſ.
1.nu.14.conſ.87.nu.19.Pariſ.conſ.24.num.34.
vol.2.Tiraq.in tract.à ceſſante cauſa,limit.1, nu.
64.ex cõi ꝑ Sebaſt.Med.de leg.par.4.q.1.nu.5.
& Alex. de Neuo cõſi.3.nu.3.& dixi in cõſi.76.
nu.9.Dubium nõ eſt,quod iſta ratione ceſſante,
vt mihi ex facto,quo ad hebręos Nuuolariæ ceſ
ſare ſupponitur,ceſſabit & d.cõſtitutio pœnalis,
gl.in verbo,ferrum c.ita quorundam. de iud. &
ex vulgatiſſima apud noſtros ſnĩa, vice prouer-
124 bii celebrata,† quod ceſſante cauſa, ceſſat effe-
ctus,ſuper qua vtilẽ certe tractatum compoſuit,
525 Tiraq.à ceſſante cauſa,vbi notat.nu.16.& † in
foro conſcientiæ id locum ſibi vendicare, ac in
cauſis,in prohibitionibus,expulſionibus, ſtatu
torum,ac quarumuis diſpoſitionum procedere,
ut ipſis ceſſantibus,& diſpoſitio ceſſet,docet Al-
phonſ.de Caſtro.de poteſt.leg.pen.lib.1.cap.5.
Vaſq.de ſucceſſ.progreſſ.par.2.in præfat. lib. 1.
num.94.& ſeq.Mẽd.vbi ſupra, par.4.q. 1.& in
par.3.q.9. nume. 5.Quod in ſtatuto Pontificis
cõtra ius commune ſcripſit Fel.in c. 1, num. 16,
de conſtit.

526 Quarto,& ſi adhuc ratio vigeret,non tamen
licuit hebræis,quod ſuũ erat tollere de facto,&
niſi medio iuris,& vocata parte, vt in terminis
hebræorum notauit,poſt Abb.Præpoſit.in c.q
127 ſincera 1.col.45.diſt.† nec enim princeps, ma-
ximè contra non ſubditum naturaliter proce-
128 dit ſine citatione, † quæ eſt à Deo iureque di-
uino & naturali inſtituta, ut habetur Geneſ. ca.
3.c.Deus omnipotens 2.q.1.ca. 1. vbi Card. de
cauſ.poſſeſſ.& propr.idem in clem. paſtoralis,
de re iud.Abb.in c.cum olim. nu. 23. de re iud.
& in c.Cumana. de elect. Curt. ſen. conſil. 20.
129 num.9.in fi. † minuſque cognoſcitur, iudicat
damnatve,ſine partis citatione. multa accumu-
lat pro more Tiraq.trac.res inter alios acta.limi.
7.& Io.Baptiſta Aſin.praxi.iudic.§.7. cap.vlti-
130 mo.limit.36.† nec etiam ſi de plenitudine po-
teſtatis procederet.quia cum hic hebręi ex con
tractu oneroſo inito cum dd. Illuſt. Dominis
dd.terras acquiſierint,nõ potuerit princeps dd.
hebræis inuitis præiudicare. Vnde actum citata
parte debebat expedire,Rom.conſ.369.nu.29.
cum Apoſtil.& per Tiraq. ac Aſin.locis citatis.
530 † Principes enim contrahendo, ita efficaciter
obligantur, vt nec de abſoluta poteſtate ab illo
* diſcedere queant,ex vera & * communi ſenten-
tia,quam probant Bart.Bal.Caſtr.Alex.Barbat.
Soci.Deci.Crot.Ruin.Alex.& prope innumeri
alij allegati per Vaſq. de contro. illuſtr. ca. 3.in
pri.& c.26.num.16.dixit aliàs conſil.16.nume.
47.& ſeq.Laurent.Chirco.commun. opi. cent.
3.concluſ.88, Non ergo debuerunt vllo iure
per dd.illuſtr.Dominos hebræi ſuis terris ſpo-
liari,quas ante omnia,& ſit ꝑ reſolutione quar
ti capitis, eiſdem reſtituendas eſſe cenſeo, †
135 cum de facto ſpoliatus à Principe, ſine cita-
132 tione reſtituatur ad bona ſua, † nec eidem li-
ceat aliena velo leuato,ac abſque cauſa occupa-
re,hanc vti communem ſententiam ex alijs no
uiſſime comprobat Menoc.trac. de recuperan.
poſſeſſ.remed.8.nu.50.65. & ſeq.

Ex quibus in vnum collectis, ſaluo ſaniori iu-
dicio, reſoluo omni reſpectu hebræos iuſtitiam
fouere.

Ego Franciſ. Burſatus Iur. Con. Mantuanus
Eques Lateranẽſis,ac Comes Palatinus,in quo-
rum fidem me propria manu ſubſcripſi, & ſoli-
to ſigillo muniri mandaui.

Ego frater Io.Babtiſta Bononiẽſis ord.pręd.
ſacræ Theologiæ Lector & Inquiſitor in Domi
nio Illuſtr.& Excellen.D.Ducis Mant. & Illuſtr.
DD.de Gonzaga,vidi hoc conſi.in cauſa Illuſtr.
DD.Nuuolariæ,cui hanc fidem facio, quod ne
dum non repugnat fidei Cathol. & determina-
tioni ſacrorum Canonum, ſed ita accurate, ac
docte munus cũ Theologicum,tum iuris vtriuſ-
que abſoluiſſe,vt ferme quid amplius deſiderare
quis nequeat ita omnia ex ſacris literis & expe
ritiſſimis in Theologia,& vtroque iure ſunt per-
tractata,concurroque in ſententiam, ac reſolu-
tionem Excellent.D.Burſatti,conſulentis vti ve
ridicam, ac veritati authoritatibuſq; canonum
Theologorum,& aliorum iuris profeſſorũ,mu-
nitam,& docte roboratam.

Ego frater Ioã.Babtiſta Lector & Inquiſitor,
qui ſupra manu propria.

Ego frater Auguſtinus de CaſtroGiufredo or
din.Prædicarorum,vidi & legi totum,& iudicio
meo recte conſultum fuit prout ſupra, & appro
bo teſte manu propria.

Ego frater Siluester Mantuanus Carmelita.
confirmo & approbo omnia,ut ſupra.

Si tot

Si tot doctiſſ. viri ſubſcripſerunt, cur ego non ſubſcribam?

Ego frater Ioan. Paulus Donatus lector ſacrę Theologię & ord. Carmelitarum judicicio meo iudicio rectè conſultum fuiſſe: proinde approbo & manu propria confirmo.

Omnia per Excellentiſſimum, & I. Conſultiſſimum D. Franciſcum Burſatum, Reuerend. prædeceſſorem, & alios firmata, Cõprobo ego Frater Iacobus Feſtinus Sanctangelus, ordinis Prædicatorum, ſacræ Theologiæ Lector, & nũc Mantuę Inquiſitor, tanquam doctè & catholice deſcripta, & quia agnoſco Conſilium verum, vtiliſſimum, gratiſſimumque fore.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

ARGVMENTVM.

Tortura, quando, quomodo, & quibus præcedentibus inſligi debeat.

Nullitas commiſſionis emiſſæ in torturam, ex quibus deducatur.

Mandata Principum de torquendo aliquem, etiam non ſeruatis ſeruandis, quomodo procedant, & intelligantur.

Clauſula non ſeruatis ſeruandis, prout ſibi videbitur, vel placuerit, &c. cuius ſint effectus in criminalibus.

SVMMARIVM.

1 *Reus damnatur, ſi per confeſſionem, vel teſtes conuincitur, alioquin abſoluitur.*

2 *Confeſſio vi tormentorum emiſſa dicitur, cum in tormentis fit, ſecundum * omnes.*

3 *Tortura debet inferri coram honeſtis perſonis, & auditis iuribus inquiſiti, ſic data indiciorum copia.*

4 *Teſti ſingulari creditur pro tortura inſlicta, ſi ita ſtatutum diſponat.*

5 *Torturæ illatio, per coniecturas probatur.*

6 *Detentio allegata ſufficiens probatio torturæ illatæ reputatur.*

7 *Argumentum à communiter accidentibus in ciuilibus, & criminalibus ſubſiſtit.*

8 *Tortura nocturno tempore inferri ſolet, his temporibus.*

9 *Tortura ſine ictu ſecus reputatur, quæ non ſolet conſiderari.*

10 *Tortus eleuatus, & pendens cruciatur, magis quam ex ictu, vel ſaltem æqualiter, maximè ſi pedibus adijciantur pondera.*

1 *Pondus pedibus reo appoſitum, dum eleuatur, cruciatum infert.*

12 *Judices à nouo genere tormentorum abſtinere debent.*

13 *Torturæ modus eſſe debet, ſecundum grauitatẽ, vel prauitatem delicti.*

14 *Reus dicitur fateri metu tormentorum, ſi ligatus fumi mina addantur, vel ſi ſpoliatus ad funem ducatur, & num. 15.*

15 *Carcer, eſt ſpecies tormenti.*

16 *Metus dicitur interuenire, vbi forma non ſeruatur.*

17 *Confeſſio in tormentis, & tormentorum metu à pari procedunt, ex* commun. & nu. 53.*

18 *Confeſſio ſubtus tormenta nullis præcedentibus indicijs, & millies firmata non nocet, ex * communi.*

19 *Perſeuerantia rei in confitendo idem, quod in tortura dixit, purgat delictum confeſſionis in tortura emiſſæ non præcedentibus indicijs.*

20 *Ratificatio confeſſionis in tortura emiſſæ ſine indicijs, etiam millies facta, minimè nocet.*

21 *Metus ſemper durat, donec authoritas inferentis metum durat.*

22 *Tortura illata nulliter, omnia inde ſequuta nulla ſunt, ex* communi.*

23 *Geſta poſt torturam illegitimam, omnino nulla cenſentur, ex** communiori.*

24 *Ratificatio etiam iurata confeſſionis in tortura facta illegitimè, nunquam præiudicat, etiam in exceptis criminibus.*

25 *Confeſſio in tormentis facta poſtea expreſſe ratificata nocet ſecundum aliquos, licet contra, ex magis ** communi.*

26 *Tacita ratificatio in criminalibus non ſufficit.*

27 *Confeſſio per ſuggeſtionem extorta, non poteſt ratificari.*

28 *Ratificatio fieri debet in loco publico, non autem ſecreto, ex* communi.*

29 *Delictum prius conſtare debet, antequam inquiratur, vel quis torqueatur, ex* communi.*

30 *Furtum prius debet probari, antequam cõtra aliquem procedatur, ex* communi. & nu. 34.*

31 *Confitentur multa falſo metu tormentorum.*

32 *Abſoluitur reus, qui confitetur delictum, ſi delictum verificari non poteſt, ex* commun.*

33 *Iudex de iure non debet ad inquiſitionem, nec capturam venire, non conſtito de delicto, licet id male aſſeſſores obſeruent.*

34 *Tortura regulariter ad perſonæ liquidationem non facti, niſi in tribus caſibus infertur.*

35 *Dictum querelantis bonæ conditionis, & famæ, ſufficit ad inquirendum.*

36 *Iudex inquirit, quæ reus deponit.*

37 *Confeſſio non veriſimilis, non nocet.*

38 *Inquiſitio ſine indicijs per duos teſtes probatis, non formatur.*

39 *Indicia præcedere debent torturam, ex commu- * ni.**

40 *Tortura principium eſſe non debet, ſed inducit, * ex * communi.*

41 *Confeſſio in tormentis non præcedentibus indicijs non nocet, etiam ſi poſtea ſuperuenirent, * ex * communi, ac licet procederemus in crimine * læſæ Maieſtatis, ex * communi.*

42 *Iudex quantumuis liberum arbitrium habet, non torquet, non præcedentibus indicijs.*

43 *Indicia torturam præcedentia legitimè ſuſcepta * eſſe debent, ac citata parte, ex * communi.*

44 *Teſtes etiam nulli examinati parte non citata, ** non præiudicant, & nu. 48. ex ** communiori.*

45 *Conſuetudo, quod quis torqueatur ex teſtibus examinatis, parte non citata, non attenditur, & num. 49.*

46 *Verba indefinita, duobus verificantur.*

47 *Doctori atteſtanti de conſuetudine, maximè loci, in quo non habitat, non creditur, ex magis ** commun.*

48 *Citatio partis requiritur, vt teſtes in criminali ** præiudicent, ex ** communiori, etiam in cauſis ſummarijs.*

49 *Citatio ſpecies defenſionis à nemine tollitur.*

50 *Iudicia ſunt arbitraria, licet tamen arbitrium iure debeat regulari.*

51 *Furtum confeſſus non interrogatur de alijs furtis ſuper quibus nulla extant indicia, quod tamen de conſuetudine non ſeruatur.*

52 *Reus non interrogatur de alijs delictis, ſuper quibus non adſunt indicia, niſi in crimine aſſaſſinij, vel ſimilibus.*

53 *Confeſſio in tormentis non præcedentibus indicijs, nec reo torto, nec ſocijs nocet.*

54 *Socius de ſocio interrogatur, cum ſcire veritatem alij atteſtantur, & ipſe negat.*

55 *Interrogatio de ſocijs fit tantum, cum adſunt indicia contra ſocium.*

56 *Nominare ſocium ſpecialiter in interrogatione, eſt ſuggerere, & immo prohibitum.*

57 *Socius de alijs non interrogatur, vbi ille ſocius * diuerſis criminibus notatur, ex * commun.*

58 *Socius non probat in criminibus contra alium, niſi cum tortura legitime illata.*

59 *Depoſitio nuda ſocij, alteri non nocet, niſi adminicula concurrant.*

60 *Socius, ut faciat indiciũ, plura cõcurrere debent.*

61 *Veriſimile dictum eſſe debet ſocij, vt alteri noceat, etiam in crimine læſæ Maieſtatis.*

62 *Depoſitioni non veriſimili non ſtatur.*

63 *Teſti uano, & mendaci non creditur, nec periuro * ad ingerendum, ex communi.*

64 *Iuramentum indiuiduum annullat totũ dictũ teſtis, etiam ſi ſuper circunſtantias variet, ac in crimine læſæ num. 65.*

65 *Teſtis extra iudicium deponens eum iuramento diuerſa à depoſitione iudiciali, non probat.*

66 *Dictum extra tormenta magis attenditur, ſi depoſita in tormentis non ſint vniformia, ex com- * muni, * & num. 67.*

67 *Periurium per tormenta non purgatur, ex veriori. **

68 *Depoſitio in tormentis veriſimilior præfertur alteri, extra tormenta.*

69 *Tortura non tollit plura obſtantia, & ſupplet tantum defectum, ob quem datur.*

70 *Indicia reo tradi debent ante torturam, etiam ſi contrarium de conſuetudine ſeruaretur.*

71 *Copia diffamationis non datur in caſibus, in quibus ex officio proceditur, ſecus in copia indiciorum ex communi.*

72 *Indiciorum copia petenti datur ſecus non petenti * ex * communi, licet pro exoneratione conſcientiæ Iudex ea non petenti tradat.*

73 *Iudex hominibus ignaris non petentibus indiciorum copiam, tradit.*

74 *Innocẽtia totis viribus per iudicem inquiri dẽt.*

75 *Defenſio non fit niſi præcedentibus indicijs.*

76 *Tortura affert damnum irreparabile.*

77 *Reo danda eſt copia indiciorum, etiam quòd non allegat cauſam innocentiæ.*

78 *Proteſtatio fit coram vicinis, ubi timor iuſtus adeſt in nunciatione noui operis.*

79 *Sequentia declarant præcedentia.*

80 *Defenſio in notorijs non eſt deneganda, nec animalibus brutis.*

81 *Confeſſio per ſuggeſtionem extorta, non dicitur legitima.*

82 *Tortura cum compedibus non infertur, niſi in delictis grauiſſimis.*

83 *Tortura contra formam ſtatuti lata, ipſo iure dicitur illegitima.*

84 *Forma inducitur ex clauſula annullatiua.*

85 *Tortus perſiſtens in negatione, non debet iterum torqueri, niſi ſuperueniant indicia fortiora.*

86 Re-

86 Repetitio torture ſit duobus concurrentibus, quòd indicia ſuperueniant, & toreus in fortitudine corporis perſiſtat, ex * communi.

87 Toreus bis conſtans, non poteſt denuo torqueri.

88 Statutum de probationib. faciendis in criminalibus, non extenditur ad indicia probanda ſed tantum ad ueras, & plenas probationes delicti.

89 Arbitrium conceſſum de torquendo, intelligitur ſi de delicto conſtet.

90 Judex habens poteſtatem procedendi, non ſeruata forma, non debet procedere, niſi prius ſibi, ut iudici de delicto conſtet.

91 Priuilegium actui conceſſum ſortitur effectum ſi de actu conſtet.

92 Statutum, quòd ſtatur dicto damnum paſſi, intelligitur ſi de damno prius conſtet, ex * communi.

93 Conceſſio quantumuis ampla, de procedẽdo, etc. non admittit torturam, niſi præcedentibus indicijs, quod procedit etiam in crimine læſæ.

94 Princeps ſecundum alios poteſt mandare, ut quis non præcedentibus indicijs torqueatur.

95 Ordo, & ſolemnitas differunt.

96 Clauſula, prætermiſſo iuris ordine, intelligitur reſpectu ordinis iudiciarij tantum, non reſpectu plenæ probationis, & aliorum.

97 Arbitrium iudicis amplum operatur in procedendo, non in decidendo.

98 Clauſula ſummarie, &c. extenditur ad modum procedẽdi tantum, ac ad ſolemnitas ciuiles.

99 Solemnitas ſublata intelligitur de ciuili, non naturali.

100 Citatio nunquam nec in crimine læſæ, excluſa cẽſetur.

101 Iudex, quamuis arbitrium habeat in reos citra ius, & contra ius, non tamen torquet reum non citatum, & inauditum.

102 Torquetur ex proceſſu informatiuo inſigni latronis.

103 Defenſio per indirectum à Principe non tollitur, niſi in cauſa ciuili, ſecus ex criminali, ex communi.*

104 Defenſio ſublata intelligitur de ciuili, non de naturali, de leui non ſubſtantiali. & 116.

105 Morti æquiparatur cruciatus corporis.

106 Apellatio in tortura inferenda ante factum admittitur, contra regulam iuris.

107 Iuramentum teſtis defertur, cum iurat, non antẽ eum examinatur.

108 Teſtis ſuper proceſſu informatiuo, licet iuratus non probat, ſed requiritur citatio partis, ex cõi.

109 Confrontatio rei cum teſte iuramentum exigit.

110 Teſtis non citata parte, nihil probat, ex * communiori.*

111 Specialia plura, nec in correctorijs concurrant.

112 Aſſaſſinium committitur pro pecuniam, vel proditorie.

113 Citatio & in crimine aſſaſſinij requiritur, ex communi.*

114 Probatione qualiquali ſtatutum ſi cõtentatur, intelligitur de ualida.

115 Verbum, videbitur, arbitrium boni viri importat.

116 Clauſula, prout placuerit, præſefert uiri boni arbitrium.

117 Arbitrium quantumuis ampliſſimum, non datur contra iura diuina, & naturalia, nec in tertij præiudicium.

118 Judex non poteſt defenſionem per citationem, tollere, etiam quod habet liberum arbitrium, & voluntatem.

119 Facultas decidendi intelligitur ſecundum ius.

120 Teſtis pluribus defectibus inſignitus, nec in criminibus exceptis admittitur, ex communi.

121 Tormentorum plures gradus.

122 Liberum arbitrium quantumuis iudici conceſſum, numquam tollit copiam indiciorum, & defenſionem præſtandam.

123 Commiſſa cauſa ſecundum conſcientiam, intelligitur de legibus munita, & publica, non de conſcientia priuata.

124 Arbitrium plenum in condemnando, non extẽditur ad modum in procedendo.

125 Conſuetudo procedendi ſine ſtrepitu, non extẽditur ad torturæ illationem.

126 Poteſtas data procedendi ſine ſolemnitate, operatur ſolum in his, quæ principaliter pendent ex facto iudicis, ut dilationibus.

127 Extenſio in correctorijs, & pœnalibus regulariter non fit.

128 Statutum pœnale, & correctorium differunt, cum primum fauorabile extendat, ſecus ſecundum.

129 Defenſio rei magis publicam utilitatem concernit, quàm quòd delicta puniantur, non conſtito, quod quis deliquerit.

130 Iudex omnino inquirat rei innocentiam.

131 Statutum puniens facientem, comprehendit mandantem.

132 Mandatum ex torquendo non ſeruatis ſolemni-

tatibus iuris, limitatur multipliciter, vt ibi

133 *Reus non torquetur, ſi non eſt citatus, & indicia legitima præcedant, & arbitrio quantumuis amplo iudicis, niſi ſit valde reus diffamatus.*

134 *Arbitrium magnæ curiæ Neapolis procedendi cõtra reos, reſtringitur multipliciter, maxime contra reum bonæ famæ.*

135 *Diſpoſitio quantumuis generalis, reſtingitur ex ratione.*

136 *Minima non ſunt in conſideratione.*

137 *Statutum, quod contra non diffamatũ inquiratur, non valet*

138 *Mandatum de torquendo contra formam iuris reſtringitur ad unam uicem tantum.*

139 *Socius criminis admiſſus pro teſte in criminali intelligitur, ſi cum tortura deponat.*

140 *Contrarietas obſtat teſti, etiam circa acceſſoria vel dependentia.*

141 *Dependentia, à negocio principali iudicantur, vt principale.*

142 *Probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores.*

143 *Minores non ſunt idonei teſtes, in criminali.*

144 *Teſtis dictum debet eſſe ſecretum partibus, & conteſtibus.*

145 *Teſtis debet repeti ſuper interrogatorijs, vt*
** *noceat, ex ** communiori.*

146 *Socius non poteſt torqueri, ex dicto ſocij reuocato.*

147 *Exculpatio prodeſt.*

148 *Depoſitione iurata extraiudicialiter reuocata quis non damnatur.*

149 *Multiplicatio, actus, iuramentum importat.*

150 * *Bona fama tollit indicia, ex * communi.*

CONSLIVM CCL.

TRINITAS ADSIT.

1 PRO dilucidatione cauſæ vertentis inter fiſcum, & Iulium inquiſitum, vidẽdũ eſt nunquid †reus ſit, vel ſponte cõfeſſus, vel legitimis probationibus conuictus, quia altero ex his duobus verificato, confirmanda erit ſententia condemnatoria contra eum lata iuxta textum. in l. qui ſentẽtiam. C. de pen. & l. 2. C. quom. appella. non recip. ſin minus contrarium iudicabitur per Excellentiſſimum Dominum Iudicem appellationum, vt trad. Paul. de Caſtr. in conſi. 197. viſa in quiſitione. in princ. in antiq. Marſ. in conſil. 14 num. ſecundo. conſil. 15. nu. 2. conſil. 28. num. primo conſil. 49. num. 6. & alibi ſæpe. Et multis conſideratis, ego qui dicti inquiſiti partes ſuſcepi, diuino Trinitatis auxilio implorato, cenſeo nullatenus ipſum fuiſſe confeſſum, vel conuictum.

Primo, quia non fuit ſponte confeſſus. ſed vi tormentorum, cum poſteaquã prima vice fuit examinatus die xxiij. Ianuarij præſentis anni, negauit omnia, iterum die xxiiij. prædicti menſis interrogatus, ſimiliter perſtitit in negatione. poſitus tandem, & ligatus ad funem, & eleuatus vſque ad ſummum in eculeo, dum deponeretur, cœpit fateri, ſecundum ea, quæ in actis ſcripta reperiuntur, & ſic clariſſimè liquet
2 aſſertam †confeſſionem vi tormentorum emiſſam fuiſſe, cum in ipſis tormentis facta fuerint l. prima, §. diuus ſeuerus, vbi Bartol. & alij. ff. de quæſtio. Gand. in ſuo tract. de malef. ſub rubrica de quæſtio. & tormen. num. 15. verſi. ſin autem confiteatur, Bonif. ſub rubrica, quæ indi. deb. præced. tor. num. 8. Arct. in tract. malef. in glo. fama publica, verſicu. poſtquam, ſub num. 100. Marſ. in pract. §. expedita, vbi omnes id tenere ait. num. 2. cum ſequen. in conſil. 4. in l. 1. num. 15. ff. de quæſt. & alibi ſæpe Carrer. in d. l. 2. in lectu. ſub num. 172. C. quom. appella. non recip. amplè Boſſ. tit. de tortur. num. 2. 22. 23. & ſequen. ſequitur Clar. in pract. crim. §. fin. q. 64. verbo, nunc de gradibus, Anton. Gomez. tom. 3. variar. reſolut. de delict. cap. 13. nume. 4. Ferrant. Gargia. conſil. 126. nume. 90. inter conſil. crimin. tom. 1. in fol. Calefac. conſil. 108. nume. 5. eodem volum. Paul. Merend. conſi. 91. nu. 47. tom. 2. conſil. crimin. in fol. Bertazzol. conſi. 70. num. 39. eodem tom. ſecundo. eo maximè, quia
3 non apparet huiuſmodi† torturam illatam coram honeſtis perſonis, & auditis rationibus inquiſiti, prout de iure requiritur. Bald. in l. legis virtus. ff. de leg. quem refert, & ſequitur Alexan. in Apoſtil. ad dictum. §. diuus ſeuerus, & Paris de Puteo in tract. ſindi. ca. quia ſæpe iudices, & cap. an ſtetur dicto tort. ſub num. 27. ſieque data reo indiciorum copia, Ang. conſi. 72. nu. 49. tom. 2. vt ſupra, & Ioan. Turr. conſ. 81. nu. 11. & 12. tom. 1. conſi. crimin. in fol. Plotus conſi. 72. nu. 17. eod. tom.

Et fortaſſe illata fuit pluribus, & geminatis vicibus, quod apparet ex diſpoſitionibus Franciſci, Ioannis, & Hieronymi Beroariorum ad inſtantiam Inquiſiti examinatorum, qui vniformiter deponunt, Inquiſitum cum compedibus eleuatum fuiſſe vſque ad ſummum, qui tunc permanſit in negatione. Addunt poſtea ſibi extractos fuiſſe compedes prædictos, & alios grauiores appoſitos librarum, vt atteſtatur Hieronymus, quinquagintaocto, ſic iterum eleuatum iuxta magnitudinem vnius hominis, & paulo plus, & retentum per certum temporis ſpacium, qui

Digitized by Google

qui tunc faſſus fuit. Item quidam Lucas alius
iuſtitiæ exequutor teſtificatur, quod cum vno ſe
ro vellet ire dormitum, mandato Prætoris voca
tus iuit ad locum examinis, & tunc reus Iulius
fuit ligatus, & cum compedibus, quos ipſe dicit
ligaſſe cum quadam cordula, eleuatus per ſex
brachia ſemper negauit, ſubdens, ꝙ tunc aliud
non fuit actum. ex quibus datur intelligi, quod
deponit de diuerſa vice ab ea, quam deponunt
ſupradicti Franciſcus, Ioannes, & Hieronymus,
ac diuerſa ab illa, de qua in proceſſu, quia in a-
ctis dicitur tortum fuiſſe de mane, & Lucas præ-
dictus dicit de ſero. Inſuper Hieronymus in-
quit, quod etiam alia vice Iulius fuit conductus
ante Prætorem, & quia negauit, fuit ligatus cum
compedibus ponderoſis, ſic eleuatus confeſſus
fuit. igitur apparet de multiplici tortura, quæ in
proceſſibus ſcripta non videtur.

Nec obſtat, quòd dicti Lucas, & Hieronymus
4 videantur † ſingulares in iſtis duabus vicibus, &
ideo illis haud credendum l. ſi iuſiurandi. C. de
teſtib. quando faciãt fidem in hoc, etiam quod
ſint ſoli, ita ſtatuto patriæ diſponente ſub rubr.
de tormen. §. inſuper ne contra formam.

Nec mirum, dum iure cõmuni ſatis eſt, quod
5 illatio † torturæ probetur coniecturis, & præſũ
ptionibus, eo quod per officiales inferatur ſe-
crete, vt plurimum non probetur per teſtes de vi
ſu, vt notabiliter inquit Bal. in l. quis in hoc ge-
nus. C. de Epiſc. & Cler. quem refert, & ſequitur
Alex. conſi. 48. 2. col. vol. 4. conſi. 98. col. penult.
vol. 3. Marſil. in d. §. expedita. num. 16. & in d. §.
diuus ſeuerus. num. 4. poſt alios per Boſi. titu. de
confeſ. num. 75. & remiſſiue in tit. de tortur. nu.
38. Paul. Merend. conſi. 91. nu. 46. & ſeq. tom. 2.
conſi. crim. in fol. multoque minus debet eſſe cõ
cludenter probata, ſi de ea appareat ꝑ vnum te-
ſtem, quãdo etſi nullo modo de huiuſmodi tor
tura illata liqueret, pro illius ſufficienti proba-
6 tione, reputetur à iure ſola allegatio † detentio-
nis. ita Bald. in l. falſus propè finem. C. de furt.
Alexan. in Apoſtil. ad Bart. in d. §. diuus ſeuerus
quem ſequitur ibi Marſil. num. 4. & in d. §. expe-
dita. num. 15. in §. attingam. nu. 26. Paris de Pu-
teo in d. ca. quia ſæpè iudices. Cataldi. in tract.
ſindi. num. 151. Gram. conſil. 17. nume. 16. & in
conſil. 37. num. 17. præſertim, quia cum ea con-
currit affirmatio rei, cuius vnico dicto in hoc ſtã
dum eſt, etiam quod Poteſtas, & Notarius diuer
7 ſum atteſtentur ea ratione, quia ſumpto † argu-
mento a communiter accidentibus, quod vali-
dum eſt in iure, Glo. & Bal. in l. cum dotem. C.
de iure dot. Ioan. de Arno topicarum libro cap.
38. Euerard. in ſua cent. loco 56. nedum in ciui-
libus, ſed etiam in criminalibus, Marſil. in ſing.
ſuo pri. iudices terrarum ſolent ponere homi-
8 nes ad torturam † nocturno tempore, ꝑut exe-
quutum fuit in perſonam inquiſiti. Creduntq;
vlciſci in conſpectu hominum, quando aliquẽ
torquent, vt ait Ancar. in conſi. 24. Viſa inquiſi-
tione, quem refert Alex. in Apoſtil. prædictis in
conſi. 52. circa fi. vol. 3. Auguſtinus de Arim. in.
Addition. ad Ang. ſuper glo. fama publica. verſi.
poſtquam, qui eſt ſub num. 110. in fin. addition.
Marſi. in d. §. expedita. num. 14. in d. §. diuus ſe-
uerus. num. 3. in conſi. 5. num. 24. & Gram. conſi.
17. num. 19. Paul. Merend. conſi. 91. num. 46. to.
2 conſi. crim. in fol.

Nec repugnat prædictas eleuationes minimè
pro tortura admitti, nec effectum torturæ conſe
qui, eo quod nõ apparet nominatum inquiſitũ
aliquem habuiſſe ictum, ſic videatur fuiſſe leuis
9 † tortura, quæ non mereatur conſiderari, ſecun-
dum Bald. in l. 2. C. quom. appella. non recip.
Marſ. in l. repeti. num. 5. ff. de quæſtio. conſi. 80.
num. 27. conſ. 103. nu. 29. Boſi. tit. de tortur. nu-
me. 15. Quia reſpondeo, quòd tortura modo
prędicto illata grauior eſt, quàm ſi datus eſſet
ictus. Nam, vt inquit Carre. in d. l. 2. ſub. nu. 178.
verſ. & nota, quòd in datione cordæ, & c. maior
10 cruciatus, & dolor infligitur torto, ſi † eleuatus
pendens detineatur, quàm ſi detur ictus, vel ſal-
tem tale tormentum æquiualet torturæ cũ ictu,
vt voluit Marſil. in conſi. 14. ſub num. 23. Quod
indubitanter verum eſt, ſi reo ſubijciantur gra-
uia pondera ad pedes, quorum appoſitio abſq;
11 alio inferunt tormentum, & † cruciatum, Bald.
in l. prima, per illum textum. C. de cuſto. reo.
Alexand. in d. §. diuus ſeuerus, & Carrer. vbi ſu-
pra, ſub num. 173. quinimo hoc nouiſſimum, &
ſæuiſſimum genus quæſtionis habendæ reputa-
tur, quo corpus rei dilaniatur, membraque, &
oſſa diſſoluuntur, vt refert Paul. Grilan. in tract.
de quæſtion. in 4. quæſt. col. 3. verſi. quintus, &
12 vltimus. & à quibus maximopere † iudices abſti
nere debent, ne carnifices reputentur. contra
quos inuehit Brun. de indiciis, & tortur. pag. 65.
num. 6. Iodoc. ſua praxi crimin. pag. 109. nume.
18. Clar. §. fin. q. 64. verb. item debet, Gomez. d.
c. 13. delictorum. num. 5. Boſi. tit. de tortura. nu-
13 me. 40. † Torturæ nanque modus, & qualitas
eſſe debet ſecundum grauitatem, vel paruitatem
delicti, Bal. in l. 1. C. de his, qui ad liber. peruen.
non poſſ. vbi ait, Iudices non debere imponere.
noua genera tormentorum, quæ ſcindant car-
nes, niſi in grauibus. ſequitur Carrer. ubi ſupra
ſed ſic eſt: quòd non ſemper, & paſſim torquen-
dis apponuntur huiuſmodi vincula, vt dicunt
etiam prædicti teſtes, ſed perraro, & in enormiſ-
ſimis quibuſdam caſibus tãtum relatis per Paul.
Grilan. in loco prærallegato. ergo acerbiſſima cẽ
ſenda eſt tortura, quæ cum illis infertur.

Præterea dato, ſed non conceſſo, quòd tales
eleuationes cum compedibus tam grauibus nõ
æquiualerent tormentis effectualiter, & ſic non
poſſet allegari inquiſitum fuiſſe confeſſum in
tortura: tamen negari non poteſt, quin ſaltem
faſſus fuerit tormentorum formidine. Hoc ap-
paret. nam ſi Reus ligatus funi, ac ductus tantũ
ante eam, & additis minis detorquendo, dicitur

fateri

14 fateri metu † tormentorum, vt voluit Bartol. in
§. diuus eucrus, vbi Alex. & Marſil. imo ſpolia-
tus duntaxat ante torturam, nullis quoque mi-
nis interuenientibus, vt trad. idem Bart. per illũ
textũ. in l. nouiſſimè. ff. quod falſ. tut. aucto. Go-
mez. Clar. Boſi. Paul. Merẽd. Bertaz. & cæteros.
num. 1. allegatos, & quòd eſt plus ſi ſit ſolum de-
15 tentus, & exiſtens in † carcere, qui eſt ſpecies tor
menti, ſecundum Bal. in l. ſi clericus col. 2. C. de
Epiſc. audien. fortius hæc aſſerta confeſſio meti
culoſa dicetur, cum non modo fuerit detentus,
carceratus, ſpoliatus, ductus ante torturam mi-
nis adhibitis de torquendo, & ligatus: verum ẽt
eleuatus cõ vinculis prædictis, ut in effectu poſt
Bart. & prædictos Docto. concludunt Gandi. in
d. tract. ſub rubr. de quæſtion. & tormen. nu. 72.
verſi. quæro quæ dicatur cõfeſſio. Brun. in trac.
de indi. & tortu. in ſecunda quæſtione. ſecundæ
part. prin. num. 3. cum ſeq. Marſil. in l. 1. nu. 20.
cum ſeq. ff. de quæſtio. in d. §. expedita. num. 10.
cum ſeq. conſi. 8. num. 14. cum ſeq. conſi. 14. nu.
4. cum ſeq. & in multis alijs Gram. con. 6. num.
4. Carrer. in d. l. 2. num. 172. & cæteros, de qui-
bus ſupra.

Non omitto, quòd prædicta fuerint acta ex-
preſſe contra formam ſtatuti, ſub rubri. de tor-
men. vt inferius deducam., quo ſtante ex eiuſdẽ
16 ſtatuti præſumptione in §. & ſi aliquis, † metu
facta cenſebitur, per Carrer. in terminis in d. l.
2. ſub num. 173. verſ. idem dicitur. Vnde inſero,
quod cum hæc confeſſio fuerit timore quæſtio
nis, & quidem non vano, ſed vero, & inſtanti ex
orta, nullo pacto iudicatur ſpontanea, quia pa-
ria ſunt confiteri in † tormentis, vel tormento-
17 rum metu, vt dicunt Doctor. poſt Bald. in l. in
* terpoſitas. C. de tranſact. & traditur ex * commu
ni in omnib. fere locis proxime allegatis; Fräc.
Caſſon. tract. de torm. cap. 19. num. 2. Paul. Mo-
rend. conſi. 91. num. 49. Bartazzol. d. conſil. 76.
num. 39. dicens, hanc eſſe ſententiam veriorem
Boſi. de confeſſ. per torturam. num. 15. vel etiam
confiteri ſubtus tormenta, cum talis † confeſſio
18 nullis præcedentibus indiciis, etiam ſi millies
perſeueraſſet, minimè noceat, ut hanc commu-
* nem concluſionem ponunt Roland. de Curte;
Stephan. Fazard. & Iacob. de Puteo, conſil. 75.
num. 17. tom. 1. conſil. crim. in fol. Quorum au-
ctoritate confeſſus ille, pęnam euaſit, in audito-
rio Excellentiſſimi Ducis Mediolani. Nec ob-
ſtat, quòd confeſſio prædicta etiam per tormen
ta emiſſa, vel eorũ metu, ex quo ſæpius eã reite-
rauit Reus, ac prima vice faſſus fuit die 24. Ia-
nuarij, & poſtea die 13. Februarii Inquiſitioni re
ſpondit, idem confitendo, illamque p̃ interual-
lum decemnouem dierum ractificãdo, amplius
vis aliqua, ſeu timor conſiderabilis non exiſtat,
cum † perſeuerantia talem defectum purgaue-
19 rit, quando veriſimiliter in dicto temporis ſpa-
cio torturæ dolor ceſſauerit, ſecundum Glo. &
Doctor. in d. l. 2. C. quom. appella. non recip.

Gandi. vbi ſupra 26. 227. Bonifa. ſub rubrica de
perſeueran. in princ. & maximè in forma ipſius
perſeuerantiæ, Ang. in d. Glo. fama publica, ver
ſic. a. not. quòd ſi confeſſio. num. 3. cum ſequen.
Brun. in d. tráct. in 6. quæſtione princ. ſecundæ
part. vbi eleganter loquitur, & poſt alios Carrer.
vbi ſupra, verſic. limita etiam. Etenim reſpõdeo,
quod talis perſeuerantia præſumitur interue-
niſſe durante eodem metu, ex quo eadem tor-
quendi poteſtas ſuberat, ipſo ſemper conſtitu-
to in fortiis eiuſdem Iudicis, a quo fuit tortus,
Marſ. in §. expedita. nume. 16. Calefact. conſil.
108. num. 5. 6. tom. 1. conſi. crim. in fol. ac Iul.
Scarlatin. conſi. 112. num. 36. eodem tom. ſub-
20 dens, nec † ratificationem millies factam con-
feſſionis emiſſæ metu tormentorum, nullis indi
cijs præcedentibus, nocere. ſequitur Roland. de
Curte conſil. 75. nume. 17. eodem tom. 1. in fol.
& Boſi. tit. de confeſſ. per torturam. nume. 8. ibi
eentum perſeuerantiæ nihil proſunt: Nam idem
operatur potentia in habitu, quod operatur po-
tentia in actu Pariſ de Puteo in tract. prædicto.
C. quidam fuit tortus. & probabilis ſuſpicio de
aliquo inferendo, idem operatur, quod ipſa illa
tio d. l. nouiſſimè. verſi. quid ſi cõpulſus. ff. quod
falſ. tut. auct. & hæc quidem iuſtè euenire pote-
rant in Anaſtaſio, quia ſecundum depoſitionẽ
dicti Hieronymi tortura fuit ei repetita, quando
poſt primam confeſſionem, iterum examinatus
negauit ea, quæ faſſus fuit: merito poterat pro-
babiliter credere, quod ſi non ratificaſſet, ſimili
ter fuiſſe quæſtioni ſuppoſitus. pro hoc faciunt
per Bartol. & alios in l. 2. C. quod met. cauſ. In-
quiunt enim, quando aliquis fuit metu compul-
ſus ab aliquo Tyranno, ſemper idem metus in-
ſtare præſumitur, dum tempus ſuę tyrannidis
21 † durat in loco illo. dixitque Bald. in d. l. ſiquis
in hoc genus, quòd probata tortura, impoſſibile
eſt præſumere confeſſionem ſpontaneam. cor-
roborantur ſupra ſcripta, quia dicta cõfeſſio po-
ſtea perſeuerata, & ratificata, fuit facta non pre-
cedentibus indicijs, ſaltem talibus, qualia requi-
rebantur, & contra formam iuris, ſic nulliter il-
lata, nec ergo ſibi nocebit, etiam quòd illam plu
ribus vicibus approbaſſet, quando ex hoc pręſu
matur meticuloſa: quia ſicuti illicite fuit tortus,
pariter credendum eſt, q̃ illicite fuerit coactus
22 ad perſeuerandum, & ratificandum. & cũ † tor-
tura eſt nulliter illata, omnia inde ſequuta, ſic
confeſſio, & perſeuerantia nullitatis vitio ſubia-
cent, Glo. notab. in l. quęſtionis habendæ, quam
* ibi ſequuntur * Doctor. ff. de quæſtion. Bald. in
addit. Spec. tit. de confeſſio. verſi. an ex ſola con
feſſione, Angel. Imol. Paul. de Caſt. & Alexand.
in l. qui in aliena. §. celſus. ff. de acquir. hæred.
Ang. in l. 1. C. de confeſſ. & in l. 2. C. quom. ap-
pella. non recip. Marſi. in l. 1. nume. 14. & in d. l.
quęſtionis. nume. 10. cum ſeq. Bald. in tract. de
quæſtion. cap. 2. num. 9. Gandin. in d. tract. ſub
rubr. de quæſtionibus, & tort. verſic. item pone;
quod

quòd quidam.nu.26.Bonifa.ſub rub.de confeſ-
ſio.& contra eas quid ſit ſiendum.nu.5. Brun.in
d.quæſt.6.2.par.nu.2.& 3. Aret.in d.tract.ſuper
glo. fama publica, verſi.aduertas tamen.nu.36.
vbi Ang.de Arim. Lud.Bolo.in addit.ad Guid.
de Suza. in tract.de indi.& tort.nu.29. Cataldi.
in tract. ſindicatus verſi. adde,quod diximus in
ſuperioribus, ſub nu.152.& ſeq. Matheſ.in no-
tabili.55. Paul.de Caſt.conſi.273.uiſa relatione
facta in no.num.1. Roman.conſil.167.num.5.
* ubi fuſius Apoſtil.Mendoſ.hanc * communem
ponens in uerbo,perſeueratum, Anto.Gomez.
de delict. lib. 3. cap. 13.num. 4.in fi.& num.25.
Incert. Autho.conſi.94.nu.4.to.1.conſil.crim.
in fol. Boſi.tit. de confeſſ.per torturam.num.6.
poſt tit.de manda.ad homicid.nu.33. Alex.cõſ.
5.uol.1.conſ.1.34.& 54.uolu.3.Marſ.conſil.14.
nu.21.& conſi.18.nu.26.conſi.29.nu.37.& in
alijs multis, Gram.conſi.15.nu.15.conſi.21.nu.
18. cum ſeq.& uoto 6. nu.8.eandem ſentẽtiam.
23 ut omnia † geſta poſt confeſſionem per torturã
in debitè extortam, nulla ſint,non ualeant, nec
** præiudicent ex ueriori,& communiori ** refert,
Bertaz.conſi.70.nu.5.19.&42.tom.2.conſi.cri.
in fol. Rimi.conſi.69.num.23.eod.tom.2.poſt
Foler.pract.crim.uerſi.& ſi confitebuntur.uerſi.
3.loco.in prin. Clar.§.fi.crim.q.55.uerſ.ſi uero,
& in rei ueritate, ne unus quidem ex his, quos
plures in materia ſcribentes legi, contrarium
unquam firmauit.

Quod in tantum procedit, ut nec ratificatio
24 † iurata,præiudicaret, quod poſt multa conclu-
dit Marſ.in d.l.quæſtiones.nu.71.& in d.conſil,
18.nu. 29. Carrer. in d.l.2.ſub.d.nu.173.uerſic.
hoc tamen intellige, Bertazzol.ubi ſupra d.cõſ.
70.nu.19.idem dicẽs procedere in maior.b.,&
exceptis criminibus,per Marſ.conſil.46.nu.12.

Nec obſtat doctr.Bal.in l.1.C.de cõfeſſ.ſcrib.
25 † confeſſionem factam in tormentis,poſtea per
ſeueratam nocere, quam ſequitur Imol.in cap.
1.extra eod.tit.& maximè,quando fuit expreſsè
ratificata, ut dixit Paris de Put.in.d.tract.ſindi.
ca.an ex confeſſione, Gram.conſi.40.nu.14.&
15. Carrer. ubi ſupra.uerſi.quod limita,ut ſupra
dictum fuit.

Reſpondeo etenim aliam opinionem eſſe ma
** gis ** cõmunem, & ueram, & cõtra Bal.alioſq;
proximè relatos tenet expreſsè Rom.in d.conſ.
167.Ang.de Arim.qui dicit obtinuiſſe,Brun.&
oẽs ſuperius citati, qui loquuntur in ratificatio-
ne,non ſolum tacite,ſed etiam expreſſa facta ad
bancum.& ita dictam opinionẽ veriorẽ, & ma-
gis communem atteſtatur Alex.in d.§.celſus,ve
* ram,cõem, & probatam * inquit Rimin.conſil.
105.nu.14.lib.1.conſi.crim.Gram.conſi.16.nu.
11. Marſil. late in d.l. pen.ſubdẽs plures liberaſ-
ſe à pœna mortis.idem Grammat.conſi.37.nu.
8.poſt Alciat.& cæteros,quos allegat,hanc cre-
briorẽ atteſtatur Rim.conſi.69. nu.24.& 25.to.
2.conſi. crim.in fol. Bertaz.conſ.70.ſeq.nu.18.
Anton. Gomez.de delict.lib.3.c.13.nu.4.& nu.
25. vbi illationes facit,ac veram ſnĩam & cõem
in iudicando, & conſulendo, inquit. Quinimo
26 nec in practica ſeruatur, vt tacite † ratificatio
ſufficiat, vnde de expreſſa intelligi neceſſe eſt,p
* Clar. d. §. fin. q.64.verſ.cæterum.de * communi
etiam atteſtetur nouiſſimè Hipp. Rim.iun.conſ.
88. nu. 55.& prædicta tanto magis procedunt,
quia hæc ratificatio proceſſit ſuper confeſſione,
quæ prorſus fuit nulla.etiam ex alijs cauſis, q̃ re
ſpectu deficientiæ indiciorum (fuit enim inuali-
da, quia non fuerunt ſeruata ſeruanda iuxta for
mam ſtatuti ſub rubr.de tor.)fuit nullius momẽ
ti,quia extorta per ſuggeſtionẽ, vt ſimiliter oſtẽ
27 dam, quo inſuper caſu † ratificatio nihil facit,
Bar. & Marſi.in d.l.prima.§.qui quæſtionem.ff.
de quæſtion.Gram.conſ.34 num.12.& Carrer.
in terminis prælegato loco,verſi.limita etiam,
quod ſupra dictum eſt.Item ratificatio prædicta
& perſeuerantia non poteſt obeſſe, quia durãte
eodem metu tormentorum facta præſumitur,
cum non ſit facta in loco publico,videlicet in pa
latio iuris ad bancum, ſeu tribunal, vbi alij in-
quiſiti ſolent conduci ad ratificandum,& habẽt
copiam vocãdi Aduocator., & Procuratores,&
ſunt in maiori libertate loquendi:ſed eam fece-
28 runt in camera, ſic loco † ſecreto contra ea quæ
trad.Bart.& Marſi.in d.§.diuus ſeuerus,& Marſ.
poſt alios in §. quoniam in prin.vbi dat praticã
huiuſmodi ratificationis, Aret. in d.verſ.poſt-
quam.num.112.Franc.de Plot.conſi.65.nume.
* 12.tom. 1 .conſi.crimin.in fol.& hoc * Doctor.
tenere refert Clar.§.fin.q.64.verſi.debet quoq;,
& contra formam ſtatuti, ſub rubr.de tor.in §.
elapſo, expreſsè mãdantis reum debere duci ad
bancum ad ratificandum,ſic per verbum debet,
quod imponit neceſſitatem præciſam.l. Prætor
in prin.ff.de eden.cum ſimil.nec immeritò rati-
ficatio talis ad tribunal fieri debet, quia & tunc
dicatur impropriè ſpontanea, cum nunquam
verè ex animo ſponte fiat, niſi poſteaquam reus
in priſtina libertate reperitur,ſecundum Marſi.
poſt alios in dicta l.quæſtionis.num. 11.Verum,
quia in camera Domini Iudicis maleficiorum,
aliàs & Domini Vicarij generalis, & Domini
Capitanei iuſtitiæ locorum Lombardiæ ius red-
ditur publicè, vbi omnes conueniunt,& paſſim
ibi fiunt ratificationes, ſuper hoc tantum non
inſiſtã, quia fortè valida dici poſſet per Carrer.
in ſua praxi pagin.9.num.45.ſic ex prædictis ap
paret clariſſimè dictam confeſſionem fuiſſe pluſ
quam coactam.

Dico ſecundo loco, confeſſionem non fuiſſe
iuridicam, & factam ſeruatis ſeruandis,ad quod
demonſtrandum nonnulla diſcuram, quæ de-
bent præcedere ſigillatim,explicando,an in præ
ſenti fuerint obſeruata.

Et primo, antequam ad torturam deueniri,
29 immo quod eſt plus,inquiri poſſit, de † delicto
prius conſtare oportet. Textus eſt in l.1.§.item
illud,

illud, vbi Bart. & Igneus.num.1.& ſequen.in ver
bo liquere debet.ff.ad Silan. Bart.in l. fin. ff.de
quæſtion. Ioan. Andr.in ca.cum in contempla-
tione.de regul.iur.in 6.declarat Plotus conſilio.
crimin. 132.num.22.tom.primo, crimin.in fol.
* fuſius, ita vt regula communis * cenſeatur, per-
tractat, illam ampliando, & limitando, Anton.
Gabriel. commu. concluſ. lib.7.concluſ.17.per
30 totam, qui id in † furto etiam procedere inquit
ex mente Doctor. & errorem eſſe contrarium
ſeruare, inquit Franciſcus Caſſon. tract.de tor-
men.cap.ſecundo.num.6.& hoc per omnes pra
ticos aſſeſſores attendi, quòd ad aliquem actum
non deueniunt, niſi conſtet de delicto, ſcribit
Cato. conſil. crimin. 99.nu. 7. 2.par.in 4.intan-
tum, quòd non ſufficit cõfeſſio de delictis ipſius
Inquiſiti, cum quis non eſt Dominus membro-
rum ſuorum, & poſſet ita confiteri. volens mo-
ri, potiuſquam cruciari, vt in terminis furti, tra-
dit Bal.in auth. ſed nouo iure col.2.verſ. ſed po-
ne. quem ibi ſequuntur Paul.de Caſ. C.de ſeru.
fugit. Calefact.conſi. 109.num.3.tom.1.crimin.
in fol. Cæpol.conſi.70.dicentes, aliàs per dictã
doctr. Bal.quendam hominem, qui confiteba-
tur plura homicidia, de quibus aliter non con-
ſtabat, mortem euaſiſſe in ciuitate Bononiæ. li-
cèt Poteſtas ipſius loci omnino cuperet ipſum
• ſuſpendi. Hoc idem ſequitur Ang.ſuper Gloſ.fa
ma publica. nn. 108. verſ. 12. Tu iudex, vbi Au-
guſ. in addit.& ſuper gl.& veſtem cœleſtem.nu.
25. verſi. quid ſi quis confiteatur, dicens, quòd
Iudex debet eſſe bene cautus, ne damnet animã
& corpus. & quando fur confitetur plura furta,
debet ea uerificare. deſtinando nuntium ad ha-
bendum informationem pro veritate: ita quòd
appareat, quæ diſtraxerit, quæ pignoranerit, q̃
pœnes ſe habeat. aliàs ſæpe innocentem dam-
naret, qui metu † tormentorum multa falsò cõ-
31 fiteretur. idem dicit Aug.in addit. firmat Brun.
in tract. prædicto 4.q. ſecundæ par.prin.nu.55.
& in 5.q. dictæ ſecundæ part.nu.8. cum quibus
concordat Paris de Put. in d.trac.cap.confeſſio.
circa fin. ſubdens vi tormentorum deterros mul-
ta fateri non uera, prout multoties eueniſſe in-
quit, maximè in perſunam vnius, qui iuxta funẽ
fuit confeſſus furtum, quod aſſeruit ſe depoſuiſ-
ſe pœnes quendam, apud quem non fuit reper-
tum. & iterum nominauit alias perſonas, quæ
ſimiliter negauerunt aliquid habuiſſe. & ſtante
illius cõfeſſione falaci, quia demum faſſus eſt,
ſe metu funis ſic dixiſſe, fui tanquam innocens
† abſolutus. latè trad. Marſil.in l.1.nu.3.& nume.
32 32.& in l.fin.ff.de quæſtion.in rubr.de probat.
num. 104.in pract.§.primo, num.5.& conſil.8.
num. 8.cum ſeq.in conſi.24.num.13.in cõſ.40.
num.4.& Gram. eleganter conſi.crim.16.nu.4.
* conſi.37.nu.20.& cõſ.60.per totum.* Cõmunis
enim concluſio, & vera eſt, q licèt Reus fateatur
delictum, non damnetur: tamen ex illa cõfeſſio-
ne, niſi aliter de delicto conſtet, ita communiter

teneri ait Clar.§.fin.crim.q.55.verſi.poteſt etiã.
Et quamuis Ang.in l.1.C.de confeſſ. teneat cõ-
trarium, affirmans aliàs fuiſſe obſeruatum Peru-
ſij cõtra quoſdam derubatores, & occiſores cer-
torum Mercatorum, quorum corpora dixerunt
ſe proieciſſe in flumine, nec ſimiliter apparebat
de rebus ſubtractis, tamẽ eſt ſolus in tali opi-
nione, & ipſemet aliter tenet in l. certum.ff.de
confeſſ. & damnans illum iudicem Peruſinum,
præter q illius dictum in l.1.procedit fortè, quã-
do inqoiſiti erant malæ conditionis, vitæ, & fa-
mæ, non autem bonæ, quod tamen adhuc in ho
mine malæ famæ reprobat Aug.in addit.ſuper
d. Glo. & veſtem cœleſtem.& licèt hodie perpe
ram hoc dictum ſeruetur in praxi, quia ſtatim al
legato ſibi rem furto ſubtractã, abſque eo, q de
furto conſtet, ſuſpecti torquentur, Brun.de iud.
& tort.pagin.57.num.11.in fin. attamen † Iudi-
33 ces, qui cõſiderate, & ſecundum iuris terminos
procedunt, neminem torquent, niſi legitimè de
furto, & delicto appareat, per Clar.in §.fi.crim.
q. 64. verſi. debet autem, Menoch.de arbitr.iud.
caſu 270.num.7. cum. ſeq. nec etiam ad inquiſi-
tionem, & capturam deueniunt. Boſſ.tit.de de-
lict.num. 14. & nume. 25.& ſeq. dicens in furto
criminaliter agendo debere conſtare de delicto
Dumque Bal. in l. 3.§.eiuſdem, in addit.ff.de te-
ſtib. quem refert Ruin.conſi.80.col.2.vol.4.ſcri
bit † torturam dari regulariter ad liquidationẽ
34 perſonæ, non facti, niſi in tribus caſibus, inter
quos ponit furtum, per l.cum ſeruus.ff.de cond.
ob cauſ. tamen dicta l. nihil probat, vt inquit Au
guſtinus in addit. ſuper d. verſicu. duodecimo.
Tu iudex, cum quo tranſit Brun. in d.q.5.num.
11. Bertrandus conſi.257.volum.3. Pariſ.conſi.
153.volum.4.quos refert. Anton. Gabriel.com-
mun. opin. lib.7.concluſ.17.nume.13.& verè l.
cum ſeruus potius probat contrarium, cum ſup-
ponat conſtare de delicto, & furto facto. ſed ſu-
ſpicabatur contra perſonam illius ſerui. & ita
ibi ſentit ipſemet Bal.in figuratione caſus, dum
inquit, Titius fuit furtum paſſus, &c. Quapro-
pter aliam opinionem veriorem amplectitur
idem Bald. in d. Auth. ſed nouo iure, cum quo
* tranſeunt alij communiter, * vt ſupra dixi, & per
Gabriel. d. num. 23. & eſt caſus de hoc in l. ſi is,
qui. §. ſi tu Titium. ff. de furt. vbi deciditur quòd
actio furti non poteſt contra aliquem, neque vt
principalem, neque vt auxiliatorem intentari,
quando furtum factum non eſt, & ſic præſuppo
nit Textus debere prius de furto conſtare, ante-
quam actio, & ſic quæſtio contra furem mouea
tur, & dicto §. ſi tu Titium, pro hac concluſione
alleg. Bart.in dicta l.fin.ff.de quæſtion. cuius di-
ſpoſitio ampliatur, vt nec etiam ſufficeret con-
feſſio principalis delinquentis, vt ibi Alexand.
in addit. poſt Bald. & alios, quos adducit. Ap-
plicando igitur prædicta ad caſum noſtrum, cũ
de aſſertis delictis, de quibus Anaſtaſius impu-
tatur, legitime non appareret, ante torturam ſi-

bi illatam : deficiente hoc requiſito neceſſario,
non debuit torqueri, ex quo dum tortus fuerit
de facto, ita de facto minus legitimè confeſſus
fuit,& poſteaquam ſic confeſſus fuit,ſaltem per
iudicem oportebat, inquantum fieri poterat,in
ueſtigari,verificarique furta, & delicta aſſerta,
ſecundum Doctor.prædictos,& maximè Aug.
in addit.Ang.d.verſ.fa.ante nume.12.& Clar.d.
verſic.debet,&c. Namque bene poterat interro
gari aggreſſus (vt dicitur) a dicto Reo,& ſocijs
pro auferendis illi pecunijs, & ab eo intelligi
quomodo res ſe habuerit, vt ſic dignoſceretur,
nunquid eius depoſitio correſpōderet cōfeſſio-
ni prædictæ. ſimiliter mitti poterant nuntij, &
exploratores ad habitantes in domo contratæ
loci delicti, ex qua inquiſitus aſſeruit ſe furto
ſubtraxiſſe quandam penulam pro explorādo,
an verum eſſet furtum prædictum, & reſpectu
aliorum furtorum perpetratorum per eum (vt
dicitur de nocte) & aggreſſionum aſſertarū pa-
riter per eundem factarum,etiam de nocte per-
ſonis prorſus incognitis. à quibus non poterat
haberi informatio pro veritate. concurrente
etiam, quòd nulla huiuſmodi inquiſitio pote-
rat fieri a perſonis, quibus dictus inquiſitus di-
xit ſe penulas furatas vendidiſſe,cum eas ſe non
cognoſcere affirmauerit,vt legitur in actis. Ad-
huc dico, quòd eius nudæ confeſſioni non fuit
ſimpliciter credendum,cum nulli omnino com
paruerint querelantes de furtis, & aggreſſioni-
bus. quando enim ſumus in caſu, in quo dire-
ctè de maleficio liquere minimè poteſt,tūc pro
pter difficultatem probationis diſpenſatur à iu
35 re,quòd ſaltem quo ad † inquirendum ſtetur di
cto querelantis, ſi ſit bonæ cōditionis,& famæ,
& veriſimiliter non mentiatur, aliaque concur
rant adminicula. vt notabiliter trad. Alexandr.
conſil.53.volu.2.quem refert, & ſequitur Marſ.
in pract.§.primo,numer.6.& 7.cum ſequent.&
trad.Grammat.conſil.37. nume.21.Item à per-
ſonis degentibus in locis.in quibus faſſus eſt aſ-
ſerta delicta commiſiſſe,debuit haberi informa-
tio, an horis, & temporibus per eum expreſſis
audiuerint ſtrepitum, & rumorem in ſtrata,per
ea,quæ dicit Bartol.in dicta l.fin.ff.de quæſtion.
conſulens interrogandos eſſe vicinos.idem Bo
nifac.in dicto tract. ſub rubrica, quæ indi.deb.
præced.tor.ſub nume.8.verſicul.item debet Iu-
dex,vlterius cum Reus in quinto conſtituto di-
xerit, quòd penulas nocte furatas perferebat
ad domum cuiuſdam Hippolitæ,antequam eas
venderet, neceſſe erat percunctari ab ea, num
hoc ita ſe haberet.iuxta doctor.Aret.allegatam
ſupra in dicta glo.& veſtem, vbi in terminis di-
36 xit † iudicem inquirere debere quæ depoſuerit,
ac Brun.de indi.quæſt.6.num.60. Caſſo.de tor.
cap.20.Marſil.in l.prima.in princ.numer.32.ff.
de quæſt.Clar.§.crimin.quæſt.55.verſicul. quo-
modo autem,Grammat.conſi.16.num.5.quod
eo magis obſeruandum erat, quia Reus ipſe va-
rius fuerat repertus in ipſiſmet confeſſionibus,
quandoquidem circa caſum cuiuſdam prima vi
ce confeſſus fuit eum aggreſſum fuiſſe ſuper pla
teis, & alia vice id teſtatur in contrata diuerſa.
Et circa venditiones rerum (vt dicitur) ſubtra-
ctarum,primo aſſeruit Herculem eas vendidiſſe
hebræis. poſtea dixit ſemetipſum eas diſtraxiſſe
diuerſis perſonis,prędictaque ob id maximè fie
ri debebant, quia nō modice intra ſe ipſum de-
bebat iudex ſuſpicari, quomodo confeſſiones
ſupradictæ veræ eſſent. attento, quòd ex dictis
ſupra dictorum Iulij,& Herculis compertum ſi-
bi erat, quòd circa aſſertas venditiones rerum
vnus alteri mentiebatur. cum Hercules affirmat
Iulium ſibi dixiſſe, quòd dictas penulas vende-
bat hebræis. quod etiā Reus confirmat, & ta-
men ſi vltima depoſitio Iulij vera eſt,non vendi
dit illas hebræis, ſed alijs perſonis. & veriſimi-
le non eſt,quòd quando ſunt plures complices
vnius, eiuſdemque delicti, ſibi ipſis veritatem
non dicant,vt patet ad ſenſum,a quo remotum
imago falſitatis dicitur,ſecundum Bald.in l.pri-
ma.C.de ſeru.fugit.col.3. & latè ſcribit Euerar.
in ſua cent.loco 5. verum quia à veritate alie-
num nō videtur omne malum in hoc negocio
præſumere, poſteaquā extra acta probata ſunt
ea,quę ſuperius tetigi per diſcurſum c.ſemel ma
lus.de regul.iur.in 6.Iccirco arbitror ſupradicta
non fuiſſe obſeruata, ſed velo leuato ſic fuiſſe
proceſſum, quia fortaſſe nihil deſiderabatur, q̄
vt vita miſero Anaſtaſio, & alijs inquiſitis adi-
meretur, ſicut eſt peculiare officialium malam
habentium conſcientiam, & in effuſione huma
ni ſanguinis craſſantium, contra quos inuehit
Anchar.in d.conſ.24.& alij multoties per Boſi.
& Clar. in ſuis practicis criminalibus citatos.
quinimò non tantùm ex parte iudicis debita di
ligentia, & legalis adhibita non fuit, vt delicta
verificarentur, ſed ad inſtantiā ipſius Iulij iuxta
poſſibilitatem facti fuit in cauſa appellationis
detecta falſitas ipſarum confeſſionum,ex dicto
plurium teſtium affirmantium in dicta domo di
ctæ contratæ nullam penulā fuiſſe furto ſubtra-
ctam illo anno.quod omnes ab habitantibus in
dicta domo audierunt.quo ſtante, non poſſunt
ei in aliquo præiudicare,etiam quòd ſponte fa-
cte fuiſſent. vt concludit Auguſt.poſt Specu.&
Bald.in addit.ſuper dicta glo.fama publica,ver-
ſicu.poſtquam num.113.& Grammat. in dicto
37 conſil.37.ſub num.19. Et quia † confeſſio,non
ſolum verificari,ſed etiam veriſimilis eſſe debet,
alias non nocet,Bal.in d.l.ſi quis in hoc genus,
Petrus de Anchar.in dicto conſil.23.Marſil. in
dicta l.prima.nume.32.235. & in dicta rubrica,
numero 108.nec pro ea quis torqueretur.Paul.
Merend.conſi.88.num.33.tom.ſecundo.crimi.
in fol. Ideo minus hæc ſunt veriſimilia, ſtante
probatione bonæ famæ,conditionis,& vitæ ip
ſius inquiſiti, de qua inferius. ad quod facit in
terminis Auguſtinus in dicta addit. ſuper gl.fa-

nia

ma publica,ſub verſi.poſtquam.num.114.
38 Secundo,† inquiſitio ſine inditijs per duos
teſtes probatis formari nequit,quod omnes in-
trepidè tenere atteſtatur Grat.conſil.57.nu.11.
uol.2.late Cæphal.conſi.204.nu.18.& 206.nu.
31. Rolan.à Valle conſi.16.nu.16.conſ.31.nu.
18.conſ.51.nu.23.uol.1.Rurſus,torturam præ-
39 cedere oportet † indicia.l.1.in prin.ff.de quęſt.
l.milites.C.eod.tit.& trad. Gand.ſub.rubrica de
quæſtion.& tor.Boniſa.ſub rubr.quæ indi.præ-
cedere debent,in prin.Brun.in d.trac.in quinta
quęſt.principali ſecundæ partis in prin.Marſ.in
l.1.num.3.ff.de quæſtion.in practica.§.conſtan-
te.in princ.& in ſing.117.incip.ad torturam.re-
40 gulariter enim à † tortura non eſt incipiendum
ex communi,* teſte Zaſio,conſ.19.num.31.in.
fi.vol.1.Clar.§.fi.q.64.verſ.dixi etiam,Boſi.in ti-
tu.de indi. & conſider.ante torturam in princi.
& num.26. Roland.de curte conſ.75.nume.16.
tom.1.crim.in fo..Hipp.Riminald.iun.conſ.88.
num.51.cum ſequen.Ioan.Turr.conſ.81.nume.
71.tom.crimin.ſecundo.in fol. Caſſon.tract.de
tormen.cap.4.& 5.Hippol.Bonacoſſa.qq.crim.
verbo,tortura.in prin. Menoch.de arbitr.iud.ca
ſu 270.num.1. Simon.de Prætis conſil.191.nu.
41 quinto.& conſil.15.num.19.aliàs † confeſſio fa
cta in tormentis eſt nulla. etiam ſi ſupcrueni-
rent inditia,vt dixit Bar.in l.maritus.ff.de quæſ.
Marſ.in d.l. quæſtionis.nu.10.in pratica.§.dili-
genter.nu.183. Gram.conſ.21.nume.20.quod
ita tenere communiter * Doctor.& Aduocatos
ait Alber.in l.maritus.nume.4.ff.de quæſtione.
Clar.vbi ſupra,Plot.conſi.65.nu.4.tom.1.crim.
in fol.Rol.de Curte conſil.75.nume.19.eodem
tom.1.Marcus.Brun.ab Anguill.conſi.61.num.
19.tom.2.in fol.Franc.Caſſon.tract.de tormen.
cap.5.num.4.Catus conſi.crim.99.nume.1.pri-
ma par.in 4.Foler.pract.crim.3.par.3.par.prin.
nume.32.34.& 38. Franc.de Placent.conſil.84.
num.12. tom.1.in 4.quod procedit etiam in cri
mine lęſæ Maieſt. quantuncunque grauiſſimo,
& deteſtando,ſecundum Bal.Ang.& Salycet.in
l.ſi quis alicui, per illam Textum C.ad l.Iul.ma-
ieſt. Angel.in d. tract.ſuper glo.che hai tradito.
la tua patria,in princip.vbi Auguſtin.in addit.
Brun.in d.tract.quæſtio.quinta,ſecundæ partes
num.6. Marſil.in dicta l. 1.num.3.in dicta l.quę-
ſtionis. num. 21.in l. de minore.in principio.in
pract.§ .conſtante. num. 20.& in §. diligenter.
num.175.in conſi.14.nume.20.& in conſili.18.
num. 7. Boſi.tit.de indi. & conſid. ante tort.nu.
77.& in ſpecie.num.198.& ex * communi Hip.
Rimin.d.conſ.88.num.53.Octaui.Cacher.de-
ciſ.Pedem.79.num.14.& 18.Franc. Caſſo.tra-
ctat.de tormen.cap.5.per totum,& cap.4.num.
10.Foler.pract.crimin.in tertia parte,tertiæ par.
32 princ. num. 2.licèt † iudex haberet liberum , &
generale arbitrium , tamen non poteſt aliquem
torturæ ſubijcere, niſi præcedentibus inditijs.
cum arbitrium non ſuppleat defectum inditio-
rum , ubi non exiſtunt.quod enim inditia præ-
cedere debeant quæſtionem, eſt de iuris ſolem-
nitate, & authoritate , quæ haud reſidet in arbi-
trio iudicis, ſed tantum facti quæſtio. vt notabi-
liter dixit Gand.ſub.d.rubr. de quæſt. & tortur.
num.41.verſ.pręterea,ego quæro,quem recen-
ſet Iaſ.in l.milites. C.de teſtam.mili. Marſ.in d.l.
1.num. 3. cauendumque inquit per iudices,qui
hęc libera arbitria habent,ne vnquam prætextu
arbitrij,nō pręcedentibus inditijs, homines tor
quent,Thom.de Piperat.tract.de fam.num.58.
Clar. §.fin.q.64.uerſ.dixi etiam,referens Affli-
ctum reſpondiſſe Regi Federico, quod nec au-
thoritate Regia mandare poterat Reum torquē
dum,contra quem non extarent ſufficientia in-
ditia. ſequitur Grammat. vot.32.num. 9. Hipp.
Riminal.iun.conſi.88.num.21.Hipp.Bonacoſſ.
qq.crim. verbo tortura.in prin.Foler.vbi ſupra,
43 num.3. Rurſus † inditia hæc,neceſſe eſt,ſint legi
time ſuſcepta , & ſufficientia, aliàs non præiudi-
cant. Dixi legitimè ſuſcepta,quia non qualiter-
cunque habita pro informatione iudicis , ſunt
habilia , vt quis torturę ſubijciatur:ſed requiri-
tur , quòd citata parte accepta fuerint,vt deter-
minauit Bar.in l.fi.ff.de quæſtion.per l.ſi quādo
C.de teſtib.dicens, quòd inditia habita ſuper in
quiſitione generali , & teſtes ſuper ea examinati
non præiudicant Reo , niſi repetiti parte citata,
& audita, quam Doctor.ſequuntur,ibi Alexan.
in addit. & Marſil.nume.8.Bartol.in l.maritus.
ff. de quæſtion. Bald.in l.iubemus. C.de probat.
Saliect.in l.fin.C.de quęſtion.Ang.in repet. l.ſi
vacantia. C. de bon. vacant.lib.10.Iaſ.in l.mili-
tes. C. de teſtamen.milit.concludens ex ſimili-
bus teſtibus examinatis , ſine partis citatione, &
non datis defenſionibus , nihil in eſſe poni,Gā-
di. ſub rubrica. quom. de malef. cognoſca. per
inquiſi. verſicu. ſed nunquid in introductione.
num.8. Angel.ſuper Glo.fama publica.verſicu.
qualiter probetur inditium.num.10.vbi Augu.
in addit.amplè Anton. Gomez.variarum reſo-
lut. lib.3.cap.13.num 12.vbi praticam docet, &
dicam infra in tertio requiſito, per Boſi.in titu.
de indit. & conſider.ante tortur.num.126.cum
ſequen. Vrſil.ad Afflict.deciſ.391.nume.ſecun-
do,Iacob.Leonis.conſi.55.num.6.tom.primo.
conſi.crimin.in fol.& in crimine læſæ Maieſta-
tis,Gigaſ.tract.de crimin.lę.æ.quæſt.21.num.5.
ac Octau. Cacher.ex * communi loquens in fi-
lio contra patrem in crimine lęſæ Maieſtatis de
ponentem deciſ. 79.num 18.& 19.Simon de
Prætis.conſi.15.num.18.& 36.num.primo.ubi
44 amplè in tantum , quod ſi eſſent mille † teſtes
recepti parte non citata, Reò minimè obeſſent
Fulgoſius conſilio 163.quod per ſupradictas,&
alias authoritates reſpondet Marſil. in dicta l.
prima,nume.quarto.ff.de quæſtio.& in conſilio
8.nume. 21.conſil.15.num.14.conſil.35.nume.
16.& alibi ſepe Grammat.conſi.10.num.1.cum
ſeq.& vot.30.nu.7.

Et ſi

45 Et ſi opponeretur ſtilum, & † conſuetudinem
adeſſe inciuitatibus Lõbardiæ, quòd teſtes exa-
minentur ſine citatione patris, & per eos perue-
niatur etiam ad torturam, quæ pratica videtur
ſeruanda, per Alexand. conſil. 65. colum. fin. vo-
lum. primo. quem ſequitur Blanc. in d. l. fin. num.
22. ff. de quæſtion. qui de aſſerta conſuetudine
atteſtatur. Dico hoc nequaquàm obſtare, quia
cum Blanc. non dicat aſſertam conſuetudinem
vigere in omnibus ciuitatibus, ſed tantum in
ciuitatibus Lombardiæ, quę verba verificantur
in duobus, non includit de neceſſitate hanc pa-
triam Inquiſiti. ſicut in ſimili videmus, quòd
46 per teſtes deponentes illos de vna † caſata ali-
quid feciſſe, non comprehenduntur omnes: ſed
talia verba verificantur in duobus Gram. poſt
47 alios uot. 26. num. quinto. Vlterius Doctori † at-
teſtanti aliquid eſſe de conſuetudine non credi-
tur, ſed conſuetudo debet probari, maximè quã
do eſt contraius, ita Bald. in l. ſi is qui. §. primo.
ff. de pignor. & in l. conſentaneum. in quinta
oppoſ. C. quom. & quan. Iud. Paul. de Caſtr. in l.
Titia. ff. de ſolution. Alexand. in l. poſt dotem.
colum. penultima. ff. ſolut. matrimo. vbi dicit,
quòd etiam ſi plures Doctores affirment, ita eſſe
de conſuetudine, illis non creditur, & hoc, quia
eis conceſſum eſt iura interprætari, non autem
ſuper his, quæ in facto conſiſtunt diſponere.
idem poſt alio firmat Iaſ. in d. l. de quibus colu.
penultima. ff. de legibus. quia ea, quæ facti ſunt,
plerunque etiam prudentiſſimos fallunt. & etiã
quia Doctor non poteſt ſcire quæ conſuetudo
extet vbique. & cum hac opinionem tranſie
Aretin. in conſilio. 132. dicens, nec credendum
etiam Religioſo deponenti ſine iuramento. mul
to minus credetur Doctori mortuo, Deci. con-
ſilio 142. numero quinto. ſubdens conſuetudi-
nem, quæ eſt in facto probanda, & in conſ. 285.
numer. ſeptimo. in conſil. 472. numer. 12. Marſi.
in pract. §. conſtante. numer. 15. & in conſil. 82.
numero. 41. quam opinionem magis commu-
** nem, ** maximè in conſuetudine loci, in quo
Doctor minimè ſit verſatus, recenſet Gozad.
conſil. 59. numer. 18. Octau. Cacher. deciſ. pe-
dem. 141. nume. 16. amplè Anton. Gabriel. com
mun. concluſ. libr. primo. de probatio. concluſ.
4. num. 3. & ſeq. Alex. de Neuo conſi. 13. numer.
7. & conſil. 84. num. 19. dixi aliàs conſi. 16. num.
37. & conſil. 43. nu. 53. & 54. Et quidem ſi dicta
conſuetudo exteret, mirum quippè, quod prędi
cti Doctor. quorum multi erant ex ciuitatibus
Lombardię, nullam de huiuſmodi conſuetudi-
ne mentionem habuiſſent, maximè in re tam
magni ponderis. ſed quid plura? nec ſaltem in
dicta terra, (vt mihi ſi ponitur) prout nec in ci-
uitate Mantuę talis conſuetudo viget. & hoc Ma
gnificus Dominus Iudex maleficiorũ cognitor
meritiſſimus non ignorat, cum hoc ſeruetur, vt
aſſumptis teſtibus pro informatione, & Reo exa
minato, poſtea formeẽ inquiſitio, & facta nega
tione, aut cõfeſſione, detur terminus ad proban
dum, in quo teſtes repetuntur, quod eſt ex for-
ma ſtatuti patriæ Mantuanæ, ſub rubr. de mod.
& form. proced. in cauſ. crimin. vbi expreſsè in
§. in qua quidem termini aſſignatione mandat
Iudicem non dehere admittere, vel accipere ali-
quam probationem, niſi parte citata, vel moni-
ta, quæ pratica eſt iuri cõformis, ita ut aliter de
48 ponentes † non probent. Angel. in d. tracta. ſu-
per Gloſſ. comparuerunt inquiſiti, & negaue-
runt poſt princ. Brun. in quinta. quæſtio. 2. par.
numer. 11. cum ſequen. Gram. vot. 11. numero.
16. amplè Franc. Viui. commu. opin. lib. primo.
verbo teſtes non poſſunt examinari, Curt. tra-
cta. de teſt. concluſ. 5. Celſ. Vgo. conſil. 210. nu-
** me. 13. dixi ex communiori, ** de mente Rotæ
Romanæ in conſi. 20. num. 65. lib. primo. Hipp.
Rimin. iun. conſi. 88. nu. 31. li. 1. Octau. Cacher.
d. deciſ. 79. num. 14. 18. & ſequen. & dixi ſupra,
etiam quod procederetur ſummariè, ſine ſtrepi-
tu, & figura iudicii.

Accedat, quod per aliud ſtatutum ſub rubri-
ca de tor. in primo. §. ordinatur in indiuiduo,
quod quilibet malefactor torqueri poſſit, cõtra
quem tamen appareant indicia ſufficientia ad
torturam, & quibus præcedentibus de iure com
muni torqueri valeat. & ſic ſtatutum prædictum
(circunſcripta quacunque conſuetudine, quæ
alibi foret ſi, ſi quę tamẽ adeſt) vult, quod ſeruetẽ
diſpoſitio iuris communis, qua attenta, vt ſupe-
rius deduxi, requiritur citatio, ad hoc vt teſtes re
cepit pro tortura inferenda Reo præiudicent.
Præterea admiſſa cõſuetudo non obſtabit, cum
tanquàm irrationabilis operaretur tantum, ꝙ Iu
dex nõ teneretur in ſindicatu, & eſſet liberatus
à pœna, non autem quo ad ualiditatem actorũ,
49 quia cũ citatio, † uti ſpecies defenſionis, nõ poſ-
ſit tolli à Principe, multo minus debet poſſe tol-
li per inferiores, qui inducunt conſuetudinem,
ita ſing. reſpondet, Marſi. in d. conſi. 8. nume. 26.
cum omnibus ſeq. vſq; ad nu. 35. & in effectu, ꝙ
dicta conſuetudo non eſſet obſeruanda, vbi de
vita hominis ageretur, tenet Afflict. vbi Vrſil. ad
dit. in deciſ. 391. dicens, ita fuiſſe concluſum per
Iudices magnæ curiæ, & ſacrum Concilium.

Secundario affirmaui, quod indicia debent
eſſe ſufficientia, quia etſi dici ſoleat, ea eſſe arbi-
50 traria, † iuxta textum in l. tertia. ibi. Tu magis
ſcite potes. ff. de teſtibus. Gandin. ubi ſupra, ſub
nu. 14. Bonifa. ſub. rub. quæ indi. debe. prę ced.
tort. nu. 6. & Brun. in d. tract. in tertia quæſt. pri-
mæ partis in prin. tamen huiuſmodi arbitrium
non debet eſſe irregulatum, ſed conuenire termi
nis iuris, refert Marſi. in d. conſi. 8. nu. 25. conſil.
34. nu. 2. conſ. 65. nu. 15. Franc. Caſſon. tract. de
torm. c. 6. per totum. Clar. d. §. fi. crim. q. 63. Nat-
ta conſi. 361. nu. 14. Bonacoſſ. d. qq. crimi. verbo
tortura, Simõ de Pret. cõſ. 15. nu. 18. & alibi mil-
les. qua propter circa caſum noſtrũ cẽſeo, ꝙ tam
de iure cõmuni, q̃ iure muncipali, q̃ concordant

in materia indiciorum, Depoſitio Herculis ſocij
aſſertorum criminum erit imperfecta, ad facien
dum indicium ad torturam, contra dictũ Iuliũ.
Prima, quia Hercules, facta confeſſione furti
cuiuſdam penulę modici valoris, non potuit in
terrogari cum tortura de alijs aſſertis furtis, ſu-
per quibus nulla pœnitus contra eum aderant
51 indicia. † l. 1. in prin. ff. de quæſt. & quia ſine in-
dicijs nemo torquetur, vt in terminis tradit Alc.
conſi. 52. volu. 3. Rolan. de Curte, conſil. 75. nu.
29. tom. 1. conſi. crim. in fol.
Et licèt Gandi. in d. tract. ſub. d. rub. de torm.
verſi. ſed quid de quæſtion. quę tota die occurit,
Bonifa. ſub rub. quę indi. debe. tor. præced. verſ.
ſed quid accuſatur, aliquis. nu. 11. Ange. ſuper.
d. glo. fama publica verſi. ſiquis vero confeſſus,
ſub. nu. 120. Guid. de Suza. ver. ſed quid de quæ
ſtio. nu. 56. vbi Bologn. in addit. & Parid. de Put.
ſub nu. 1. atteſtentur aliter de conſuetudine ob-
ſeruari. quod etiam per alios cõprobat Clar. in §.
fi. crim. q. 64. ver. ſucceſſiuè quæro, tamen nec di
cta conſuetudo probatur per authoritates ſupra
dictorum Doctorũ, vt ſuperius allegaui, nec pro
bata vti irrationabilis eſt ſeruanda, vt inqt Aug.
de Arim. in addi. prędictis in loco proximè cita-
to, qui adducit optimas rationes, ſequitur Marſ.
in pract. §. cõſtante. nu. 14. & 15. in conſ. 46. nu.
10. & 11. Brun. d. tracta. in 5. q. principali 2. part.
verſ. quid autẽ ſi quis. nu. 64. maximè quando
52 contra Reũ † non eſſet facienda exequutio mor
tis, vel non eſſemus in crimine aſſaſſinij, furti,
vel defraudationis annonę, vt in his caſibus tan
tũ in ſtatu Mediolanenſi ſeruari atteſtatur Clar.
d. q. 65. ver. ſucceſſiuè in fine. vel vbi non præce-
deret diffamatio ad minus generalis, ꝙ eſſet ma.
gnus latro, quæ diſtinctio placet. Marſ. in l. repe.
in fi. ff. de quæſt. & hanc partem in terminis ſen-
tit Gram. vot. 13. quia licèt ibi dicat, ꝙ inclinaue
rit in partem fauentem aſſertæ conſuetudini, ta-
mẽ ſubdit, ꝙ ſemper ſynderesis ſtimulus ipſum
ſolicitauit, donec Reus ille, de quo in ſuo caſu
fuit ductus ad tribunal, vt decapitaretũ, & ibi ſpõ
te declarauit ſe unà cũ ſociis nominatis per eũ
commiſiſſe delicta, quæ propalauit, & de quibus
fuerat interrogatus, nullis extantibus indiciis,
vnde ſentit manifeſtiſſimè, quod niſi prædictus
Reus feciſſet talem declarationẽ, nũquàm quie-
uiſſet, tãquàm quid mali, & contra debitũ egiſ-
ſet, concurrendo in partem ſupradictæ cõſuetu-
dinis. Sed quo nã mærore fuiſſet oppreſſus Grã.
ſi Reus ille non modo non declaraſſet, prout fe-
cit in confirmationem depoſitorum per ipſum
contra ſocios nominatos, verum potius illo ex
culpaſſet? quemadmodum in caſu noſtro con-
tingit, vt infra deducam, proh dolor. Ideo cum
Hercules de facto fuerit poſitus ad torturã pro
aliis furtis, & delictis, nullius omnino præceden
tibus indiciis, quicquid in tormentis, aut eorum
formidine faſſus fuerit, ſibi non potuit nocere,
53 & minus aliis ſociis, cõtra quos, vt teſtis † depo-
fuit. ita in indiuiduo firmat Bart. in l. 1. §. idem
Cornelio in l. maritus, & in l. quæſtionis. ff. de
quæſtion. Bal. in l. fi. C. de accuſ. Alex. conſil. 52.
col. 2. uer. nec oportet. uolu. 3. Dec. conſ. 189. nu
me. 15. uer. & quia fuit proceſſum, Marſ. in prac.
§. diligenter. num. 135. Gram. clariſſimè in conſ.
21. nu. 18. & uot. 6. nu. 10. Nec in propoſito heſi
tandum eſt ex ſupradictis, quando Hercules præ
dictus fecerit aſſertam confeſſionem in tormen
tis, aut eorum metu licèt tãtum fuerit eleuatus.
ſeruit in terminis Gram. conſil. 15. nu. 6. ſequi-
tur ideo ex his depoſitionem Herculis, modo ſu
pra tacto emiſſam nõ fuiſſe ſufficientem pro tor-
tura contra Anaſtaſium.
Secundo, dictũ Herculis minus fuit ſufficiẽs
ad torturam inferendam Iulio: quia ſtãte illius
depoſitione, modo quo ſtabat, antequàm confi
teretur, ipſe nullo modo potuit interrogari de
dicto Iulio, & hoc ſiuè velimus tenere, ꝙ contra
ipſum procederetur ſuper generali inquiſitio-
ne, ſiuè ſuper ſpeciali.
Primum probatur, quia eo caſu teſtis interro
54 gatus de aliis, † quando cõtra eũ aliqua exiſtũt
indicia, ꝙ ſciat delinquentem, puta ꝙ ipſe vacil-
let, & tali dicant eum ſcire veritatem taliter, ꝙ
vnum non ſufficit ſine altero. ſecundum Gl. in l.
vnius. §. teſtes, vbi Marſ. ff. de quæſt. Dyn. in reg.
ſine culpa. de reg. iur. in 6. Bart. & Marſ. in l. 1. §.
qui quæſtioni, & in l. ex libero, ff. de quęſt. Brun.
in d. tract. in. 5. q. 2. par. num. 56. & Blanc. in l. fin.
nu. 378. ff. de quæſt. ſed ante dictam confeſſionẽ
nulla huiuſmodi extabant indicia contra Hercu
lem prædictum, ꝙ ipſe ſciret Iulium delinquẽtẽ,
ergo interrogari de eo, nec generaliter potuit.
Secundum demonſtratur, quia tunc in caſi-
bus, in quibus poteſt de ſociis fieri interrogatio
de alio quis interrogatur in tormentis, quando
contra eum, de quo eſt interrogãdus, militat ali
55 qua pręſumptio, & adſunt aliqua † indicia, aliàs
non, ſecundũ Bar. in d. l. 1. in prin. vbi Marſ. col.
fin. in fin. Brun. in d. tracta. in 3. quæſtio. primæ
partis nume. 34. & in 4. quæſtio. 2. part. numer.
13. & Blan. ubi ſupra. ſed quando Hercules fuit
poſitus ad torturam, & in ea de iulio interroga-
tus, nulla pœnitus extabant indicia contra Iu-
lium, ergo non debuit de illo interrogari, & per
cõſequens eius depoſitio reſpectu illius fuit nul-
la, & minus ſufficiẽs. ita quod Iulius illius vigo-
re torturæ ſubiici poſſet, etiã in caſibus exceptis
ita ſing. Salic. in l. fi. col. fi. poſt. Cyn. C. de accuſ.
vbi dicit, quod hoc ideo eſt, ut freni temperies
Iudicibus apponatur. allegat. §. item ſeruus. in l.
prima. ff. de quæſtion.
Tertio (dato citra veri præiudicium) quod
indicia extitiſſent contra Herculem, quod ſci-
uiſſet Iulium deliquiſſe, vt dicitur: tamen ex quo
nulla ſpeciales præſumptio aderat cõtra ipſum,
nõ potuit ipſe Hercules de eo interrogari, cum
expreſſione ſui nominis proprij, ut factum fuiſ-
ſe legitur, quia hoc erat ipſum ſuggerere, nõ au-
tem

56 tem requirere,† vt eſt text.in l.prima.§. qui quæ
ſtioni.ff.de quæſtion. Gloſſ.in l. prius. ff. ad ſil.
trad.Salice.in d.l.fin. colum. final. Angel. in d.
tract.ſuper glo.fama publica.num.118.vbi Au-
gu.in addit.idem tenet Brun.in.d.tracta.3. quæ-
ſtio.pri.par.nume.23.24,& 25.& Gram.conſil.
59.num.8.Franc.Caſſon. tracta. de torm. capit.
15.per totum.Foler.pract.crim.3.par.3.par.nu-
me.76.cum ſequen.Boſi.titu. de exam.reorum.
numer.12.

Quarto Hercules ultra confeſſionem aſſerto-
rum furtorum per eum in ſocietate Iulij,& alio-
rum factorum,confeſſus fuit,ſe ſolum quàm plu
ra alia furta commiſiſſe, diſtinguens commiſſa
à ſe ſolo,& cętera cum alijs perpetrata, ex qui-
bus ipſe fuit,& eſt ex tot, & plurimis alijs deli-
ctis multipliciter maculatus, & infamis, vnde
proculdubio debuit repelli,nec ei credi, quan-
do etiam in caſibus,in quibus teſtis infamis ad-
mittitur, nunquàm tamen probandus eſt ille,
57 qui alijs delictis notatur, etiam quod eſſemus
in materia,in qua ſocius de alijs interrogare-
tur,ita per ſing.doctr.Angel. in l.hoc iudicio. ff.
de accuſatio.in propriis terminis determinauit
Marſi.conſi.74.num.1.& 2.conſil.91. num.ter-
tio.Socin.Sen.conſil.118.volu.primo.ex com-
* muni *Lauren.Chircou.com.opin.cent.4.con-
cluſ.40.Eman.Soarez.recept.ſent. verbo teſtis.
num.216.dixi alibi ſæpè,quibus addo Hipp.Ri-
min.iun.conſ.66.num.38.Simon de Pretis con
ſil.191.num.8.

58 Quinto ſocius † aſſertorum criminum, qui
pro delictis latrociniorum potuerit interrogari
de ſociis,cũ eſſet de exceptis, iuxta ea,quę trad.
Gand.ſub d.rub.de quæſt.& torm.nu. 16. Gl. &
alij in.d.l.fi.C.de accuſa.Bart. & alij in l. repeti.
ff.de quæſtio.non debuit ſimpliciter deponere
contra Iulium,ſed cum tortura, & perſeueran-
tia in illo dicto,per Alex.conſi.11.in prin.uolu.
1.Marſ.& cæteros adductos in crimine læſæ ma
ieſtatis,per Octau.Cacher. deciſ.pedem. 79. nu.
37.& ſeq.ex text.in l.ob carmen.§.ſiccarij. ff. de
teſtib.Carrer.in praxi crimi.in prin.nu. 122. ſi-
mon de Pret.conſil.191.num.7.& quidem cum
tortura legitimè illata.ſic enim generaliter intel-
ligendũ eſt,teſtes inhabiles,ſocios, ſeu defectuo
ſus admitti cũ tortura, ideſt ſi tortura fuerit eis
legitimè illata,& cum illa deponant, ut ex ſupra
dictis ſatis colligitur,q̃bus addo Gl. ſuper uerb.
palam,vbi Bal.in l.3.§.l.Iulia.ff. de teſt. Alexan.
d.conſil.11.colum.ſecunda.uolumi. 1. Marſi. in
l.1.§.diuus Antoninus.num. quinto. ff. de quæ-
ſtion.in l.fin.num.14.& 15.C. de ſicar. in pract.
§.diligenter.num.61.& 62. in conſil. 22.eo. nu.
conſi.78.nu.15.conſi.109.nu.13.conſi.130.nu-
me.4.& Blanc.omnino videndum in.d.l.fin.ff.
de quæſtio.nu.378.aliàs ſequeretur abſurdum,
& inconueniens conſiderabile,quod tortura il-
legitime illata,quæ Reo torto haud noceret,no-
minatis ſociis præiudicaret. quod nequaquàm
eſt firmandum.eſt pręterea intelligẽdum, dum-
modo cum dicto aſſerti ſocij cõcurrant admini-
cula,& coniecturæ,non autem ſi eius depoſitio
56 ſola ſit,& † nuda.ita Gl.in d.l. fi. ubi Salic. C. de
accuſa.Gand.ſub d.rubr.de quæſt.& tor.verſic.
nunc autem reſtat videre nume.18.Guid.de Su-
za.vbi Bolog.in add.in tracta.de indi.& tor. nu.
50.cum ſequen.Caſſo.de torm.cap.20.num. 4.
Brun.in d.3.q.1.partis ver. ad ſecundum. num.
34.vbi ſpecialiter dicit, quod ad hoc vt ſocius
60 † faciat indiciũ,plura debent concurrere; Nem
pè interrogetur in caſu permiſſo, ſecundo inter
rogetur in ſpecie contra aliquem, & non in ge-
nere.Tertio,quod contra ipſum conſortem in
ſpecie urgeat aliqua legitima præſumptio,idem
firmat Augu.in addit.ad Ang.ſuper Gloſſ.fama
publica ſub uerſicul.quæro an particeps crimi-
nis.num.31.Alexan.conſi.89.ſecunda col.ver-
ſicul.quinimmo, ſecundum Salice.uolum. 3.in
conſil.127.in fin.uolum.4 Dec.conſil. 189. ſub
num.10.verſi.2.etiam reſpondet Ioan. de Arn.
d.ſoliloquio.64.Caſſo.vbi ſupra.Marſ.in. d.l. 1.
§.Diuus Antoninus.nu. 5. & in l. 1. in prin. nu-
mer.33.ff.de quæſt.ac in ſing.209. ubi vltra præ
dictas authoritates allegat Bald. in l.ſi quidem.
C.de except.& Iaſ.in.§ item ſi quis, Inſtitutio.
de actio.idem tradit in d.§. diligenter. num. 59.
& 60.conſi.28.nume.17.conſi.74.numer.14.&
conſi.130.num.42.in quibus locis allegat Are-
tin.in cap.cum.P.manconella de accuſa. dicen-
tem,quod ad hoc ut detur fides ſocio criminis,
etiam in caſibus ſpecialibus vltra alia adminicu-
la,& coniecturas,requiritur quod uel ex nume-
ro teſtium, vel ex qualitate deponentium, aut
ex perſona eorum,contra quos deponit,veriſi-
61 mile † ſit eum nõ mentiri,& cum prædictis om-
nibus concordat Alexand.conſil. quinto. volu.
quinto.Rom.conſi.113.& 167.Gram.conſ.21.
num.1.uſque ad num.15.conſi.35.nume.25.&
num.48.& 49.conſ.37.num.10.cum ſeq. conſ.
44.num.1.conſ.66.per totum,& conſ.70. num.
6.cum ſeq.vbi hæc extendit ex mente Andr. de
Iſern.vera eſſe etiam in crimine lęſę maieſtatis.
dicto quod plures eſſent ſocii,quia tãtum faciunt
plures,quantũ vnus, ſequitur formaliter Octau.
Cacher.deciſ.pedem.79.nu.38.unde cum tor-
tura non fuerit legitimè illata Herculi, eo quod
nulla extabant indicia contra eum de alijs deli-
ctis,vt dixi,& aduerſus Iulium nulla alia admi-
nicula,& coniecturæ adeſſent,nec qualitas vitæ
illius ſuaderet ipſum eſſe latronem, cum fuerit,
& ſit bonæ famæ,& homo ꝓbarę vitæ, vt infra,
& de qua qualitate officium Iudicis erat ſe infor
mare,nec crederet ſimplici dicto Herculis ſecun
dum Gram. in dictis locis,ex hoc non fuit ſuffi-
ciens.

Sexto, quia dictus Hercules minus ueriſimi-
lia depoſuerat cõtra Inquiſitum, nam cum non
appareret,quod inter eos exiſteret magna ami-
citia,& familiaritas, immo potius ex conſtitutis

contrarium deprehendatur. Dicunt enim quòd à paucis diebus citra ſimul conuerſabantur, uidere neſcio quomodo ſit ueriſimile, quòd ipſi ſe ſe inuitauerit, & conuenerint ad perperrandum delicta aſſerta, cum(vt experientia docet) ſcelus committendum nota dignum non participetur niſi cum intimis, & valdè amicis. Prędi-
62 ctæ igitur depoſitioni † Herculis non erit ſtandum in l. non eſt veriſimile. ff. quod met. cauſ. facit Guid. de Suza. in d. tracta. numero. 28. uerſiculo. non tantum, Brun. in d. quæſtio. quinta. ſecundę part. numer. octauo. Blanc. in d. l. fin. numero. 32. ff. de quæſtion. cum accumulatis per Marſi. qui in crimine falſæ monetæ utitur hoc argumento. d. conſilio 74. num. 14. cum ſequen. Cacher. ex mente Mar[illegible] etiam Gigantis in crim. læſ. maieſta. deci[illegible]. 79. numero 38. in fin. Et ſi pro ut fiſcus arguit in proceſſu non eſſe veriſimile, quòd iuuenis quidam nominatus per Herculem dediſſet ſibi certam penulam ad uendendum, quia illius domeſticus non erat, multo minus credibile fuit, quòd Inquiſiti, qui non erant inuicem maxima amicitia coiuncti, ſimul delicta aliqua ſint patrati.

Septimo Hercules in pluribus ſuis conſtitutis varius, mendax, periurus, & ſibi ipſi contrarius extitit. Nam primo dixit ſe habuiſſe penulam, cum qua fuit inuentus à quodam iuuene Veronenſi, vt illam venderet, propterea ſe non commiſiſſe furtum illius. Et tamen facta prius illius recognitione per quendam tutorem, & Dominũ dictæ penulæ faſſus fuit ſe illam ſubtraxiſſe prædicto Domino. Secundo dixit, quod nihil dabat Catherinæ meretrici, quia erat ſua amaſia, tamen Gatherina ipſa examinata depoſuit contrarium, quod poſtea Hercules non diffitetur. Tertio interrogatus an aliquod furtum commiſſerit in domo illorum de Giſulfis, negauit, idem aliàs confirmans. At poſtea in tormentis fatetur, ſeque plurima furto eiſdem ſubtraxiſſe. Quarto interrogatus negauit ſe cognoſcere Ioſeph. Mambrinum, & ipſum percuſſiſſe aliquibus percuſſionibus, & tamen id poſtea affirmat. Quinto inrerrogatus inquit pecunias pro emendis veſtimentis, quę habebat, ſuperlucratum fuiſſe laborando lanas, poſtea ait dicta veſtimenta emiſſe cum pecunijs extractis ex rebus furatis per eum venditis. Sexto firmat ſe vendidiſſe lanam furatam cuidam ſutori, & inferius alia vice concludit lanam vendidiſſe alteri. Septimo dixit alienaſſe quaſdam res furatas Ionę hebręo, Ionas vero id negat, quod ipſe Hercules poſtea confirmauit, ſubdens uendidiſſe illas nonnulli Fabris ferrarijs. Octauo confeſſus fuit plura, & diuerſa furta, quæ poſtea negauit, aſſerens præ nimio tormentorum dolore illa faſſum fuiſſe, licèt tandem ad priorem confeſſionem reuertitur. Nono, poſteaquàm fatetur ſe in domo quorundam ſubtraxiſſe interulam, & loricam hamis contextam, & calidas. Interrogatus cui nam hæc bona vendiderit, reſpondit uni in plateis ſibi incognito, caligas nempè, & loricã pro duobus ſcutis, interulam vero pro ſolidis viginti, & tamen alia vice dixit ſe vendidiſſe loricam ſolã homini ualde magno pro ſcutis duobus, caligas vero permutaſſe reuenditori geſtanti caligas rubeas, & interulam prædictam vẽdidiſſe Moyſi hebręo pro ſolidis trigintaquinque. quibus in verbis bene perſcrutãdo, adſunt varietates quinque, Prima, quod prius dixit vendiſſe res omnes uni, poſtea diuerſis perſonis. Secunda, quod prius vendidit caligas, poſtea permutauit. Tertia dixit prius vendidiſſe loricam, & caligas pro duobus ſcutis, poſtea loricam tantum pro dictis duobus ſcutis, caligas vero permutaſſe. Quarta prius interulam uendidiſſe pro ſolidis viginti, poſtea pro ſolidis trigintaquinque. Quinta prius dixit, quod uendidit dictas res vno, & eodem tempore, alia depoſitione colligitur diſpenſaſſe illas diuerſis temporibus, atque perſonis, quæ quinque iunctæ cum alijs nouem conſtituunt quatuor decim uarietates, & periuria quindecim. Decimo quinto ſubdit quod ex denarijs extractis ex lana, lorica, interule, & caligis furatis, & uenditis, emit veſtem. quam habebat ſuper dorſo, & penulam. ſed quomodo eſſe poteſt, quòd ex denarijs caligarum emerit aliquid, ſi poſtea affirmat ſe permutaſſe caligas cum alijs, quas tunc habebat, ſexdecim de mendacio conuincitur, dum ait Iulium ſubtraxiſſe penulam in una contrata cum auxilio ipſius, & alterius, quod tamen ex depoſitionibus trium teſtium fide dignorum falſum redditur. Decimoſeptimo mendax eſt, quia atteſtatur Iulium expendidiſſe denarios extractos ex rebus furatis, vt dicitur, venditis in, & ſupra hoſpicio Moſconi, qui tamen id abſolutè negat. Multas alias contrarietates, mendacia, & periuria protulit, quas, & quę ſi ſingulariter vellem referre, plus æquo proliſior eſſem.

Ex quibus perpendi clariſſimè poteſt, quòd nullam omnino fidem faciebat, & ſibi nullate-
63 nus credendum erat. Teſti † enim uario, mendaci, & periuro non eſt deferendum. l. qui falſa. ff. de teſt. Spec. in titul. de teſt. §. primo. uerſicul. Item quòd ſunt varij, Bartol. in l. eos. ff. de falſ. colum. tertia. Marſ. in ſing. 103. incip. uarietas in conſil. 28. numer. ſexto. in conſil. 31. numer. 28. & conſil. 88. numer. quarto. Quinimmo nec periuro ad formandam inquiſitionem cre-
* ditur, ex communi, * de qua Viui. com. opin. uerbo in teſtem non admittitur. numer. 20. Roland. à Valle, qui ita iudicarum affirmat conſilio 16. volum. primo. poſui aliàs conſil. 20. numer. 61. conſil. 35. numer. tertio. & 34. numer. 76. & ſequen. libr. primo. addo Cæphal. conſil. 233. Quod vſque adeo uerum eſt, tu non tantum non probet in his, in quibus dignoſcitur contrarius, & periurus, at nec in alijs, ubi nulla in

cius

eius dictis adeſt contrarietas, trad. Marſ. poſt alios ab eo relatos.d.conſi.31.numer.34.& hoc operatur iuramentum, quod propter eius indiuiduitatem uitiat, & annullat totum dictum, Bartol.& alij in l.ſi ex falſis.C.de tranſact. refert Marſ.vbi ſupra.Prædictaque ſunt vera, etiam ſi varietates teſtis exiſtentes in eo met conſtarent circa circunſtantias. Crauet. conſil. ſexto. num. 14.ubi allegat Innocen.in capitul. fraternitatis, Bal.in lecturis, & conſiliis Aret.Alexan. & alij, & ſub num.19.plus ſubdit ex mente Bal.& Alexand.quod & ſi teſtis deponeret ſuper articulo impertinenti,diceretur periurus, quia ad iuramentum religioſè accedendum eſt, & teſtis debet veritatem in omnibus loqui. Nec eſt mi-
65 rum, quod teſtis † in iudicio,ubi contrarius nõ probet,quia etiam ſi extraiudicialiter unum cũ iuramento dixiſſet,& in iudicio contrarium affirmaſſet,ſimiliter non probaret propter periurium,ut per eundem Crauet .d.conſil. 6. nume. 15.referens Alexand.& Corn.ita tenere,& quę maxime procedunt in criminalibus, in quibus vt dicit idem Docto.ſub numer.16. cum probationes requirantur exquiſitę, & luce meridiana clariores,etiam poſt emendationem de delicto periurus,& contrarius repellitur,allegat.c.teſtimonium extra de teſt. & ſub numer.58. trad.ſupradicta procedere etiam in crimine læſæ maieſtatis,in quo ut loquitur ſub numer.9. Princeps ipſe,regnum totum,& omnes ſubditi offenduntur. Octauo non fuit ſufficiens, quia omnino ſtandum erat primo dicto Herculis, antequàm inculpaſſet Iulium, quia cum fuerit interrogatus de ſe,& aliis, & ſine tormentis nihil dixerit contra ipſum,in tormentis autem, ſeu corum timore illum nominauerit in ſocium aſſertum, ſic uniformiter ſemper non depoſuerit, magis
66 debuit attendi dictum ſine tormenti, † ita Bartol.in d.l.§.quæſtioni.ff.de quæſtion. quem ſequuntur Aret.conſil.61.colum. prima. & Deci. conſil.175.& 189.colum.6.verſicul. nec obſtat quod ſecundum dictum ſub numer. 10. in fin. Octau.Cacher.deciſ.79. numer. 22. Nec dicatur,quòd Marſ.in.d.§.quæſtioni,dicat ſe non videre rationem diuerſitatis,quia tranſit, nihilominus cum diſtinctione Bart. ultra quod ſufficit nobis,quod alij communiter.*& maioris authoritatis, quam ſit Marſ.quales ſunt Aret. & Dec.tranſeant cum Bartol.neque etiam reſpondeatur dicto ſocij credendum duntaxat, quando illud,quod teſtatur,dicit in tortura ,ut ſupra, Ideoque magis debuerit attendi dictum in tormentis,quia ut iura iuribus concordentur,id intelligendum eſt de neceſſitate, vel primo quod hoc habeat locum,quando contra ſocium tantum deponit,& non contra ſe,vel ſecundo poſito quod loquatur in caſu, quo interrogatur de ſe,& ſocio,quando vniformiter vnum, & idem ſemper deponit,iuxta prædictam doctr. Bartol. in d.§.quæſtioni, non autem ſi uno modo ſine tormentis, & alio modo cum tormentis ſuum profert teſtimonium per ſupradicta, minus dicatur potius eſſe attendendum ſecundum di-
67 ctum cum tormentis, eo quod † periurium per tormenta purgetur, per Bartol.in l.prima.C.de ſumm.trinit.& fide cathol. quia contrarium eſt verius,vt ſentiunt prædicti Doctor. qui inquiunt ſtandum eſſe primo dicto,vltra quod id procedit in ciuilibus, non in criminalibus, ita ſingu.Dec.in.d.conſil.189.colum.ſexta.verſic. nec obſtat quòd infamia.numer.11.ſequitur Crauet.in d.conſi.6.numer.16.& 47. ubi pro corroboratione, quod non ſit ſtandum dicto cum tormentis ſub numer.48. inquit ſe non uidere rationem, cur potius ſit credendum teſti periuro cum tormentis, quam ſine, quia ubi quis eſt periurus,iuramenti religio in eo non conſideratur, & ideo uidetur ſine iuramento deponere, quod non releuat etiam in tortura. Confirma-
68 tur hoc,quia demum ſtandum eſt dicto † in tormentis, quando illud eſt ueriſimilius, quam ſit dictum ſine tormentis,ſic limitat Socin. in conſil.253.colum. prima.uerſicul. uel etiam, & clarius ſecundo uolum. ſequitur Deci. in d. conſil. 89.colum.ſexta.uerſicul.ſecundo. reſpondetur, quod dictum Crauet.d.conſil.ſexto.numer. 49. ſed ueriſimilius hoc caſu non eſt dictum in tormentis,cum fuerit ui tormentorum extortum, quorum metus ſemper durauit, tum quia non conſtat,quod Hercules,& Iulius eſſent ualde amici,& Hercules depoſuit per ſuggeſtionem, ac confeſſus fuit furta non uerificata, extititque tam uarius,mendax,& periurus, ac detexit ſe in famem ex multis aliis delictis, magis ueriſimile eſt illud,quod primo dixit,quia cum eo cõcurrit fauor innocentiæ,& præſumptio.l. merito. ff.pro ſocio, nulla aderat coactio, ſed ſpontanea fuit depoſitio, & quia quemadmodum faſſus fuit furtum illius (uulgo gabbani) accepti in domo Domini Alexandri,pariter dixiſſet de aliis furtis,id quod etiam plurimum ſuadebat nulla exiſtentia malæ vitæ Inquiſiti. Inſuper dum dicitur attendendum eſſe dictum in tortura,quando teſtis eſt varius, hoc intelligitur, ubi in teſte ſolum adeſt contrarietas, ita quod alio defectu teſtis non laboraret,ſed ſit aliunde habilis,& idoneus. quia quando ſunt plura obſtan-
69 tia, quamuis vnum tollatur, tamen non cenſentur alia ſublata, ut dicit Paul. de Caſtr. conſil.30.incip.ſuper iſto puncto, torturaque debet ſupplere defectum tantum, ob quem datur, & ad illum reſtringi,argumento.l. cancellauerat.ff.de his, quæ in teſta. delen.&ita ſubtiliter, & concludenter tradit Crauet. d. conſil. ſexto. numer. 54. 55. & 56. ſed in caſu noſtro Hercules patitur plures alios defectus, quàm contrarietatis,& periurij. Eſt enim ſocius criminis, infamis,& aliàs inhabilis, ſic tortura non poterat operari reſpectu aliorum defectuum, & per conſequens erat prorſus inſufficiens.

Tertio principaliter requiritur, quod ante-
70 quam ad torturam † perueniatur, detur Reo tor
quendo copia indiciorum contra eum exiſten-
tium, ad hoc vt illa, ſi uelit, poſſit ciuiliter impu-
gnare, atque purgare, ita Bartol. in l. final. circa
fin. ff. de quæſtion. Alexand. conſil. 65. in pri.
cum apoſtil. uolum. primo. communem.* dicit
Ripa. in l. ſecunda. numer. octauo. C. de eden.
Clar. §. final. quæſtio. 49. in pri. Boſi. titul. de in-
di. & conſi. ante tor. nume. 74. Marc. Ange. con-
ſil. 30. nume. ſecundo. tom. 1. conſil. crim. in fol.
Iacob. Leon. conſi. 55. numer. ſexto. Ange. Aret.
conſi. 72. num. 11. & 12. eod. tom. Ioan. Bapt. de
Plot. conſi. 72. nume. 44. tom. 2. crimin. in fol. &
hoc ut Reus ſuos patronos cõſulat, nunquid in
dicia ſint ſufficientia ad inferendum torturam,
nec ne. cui diſpoſitioni debent intereſſe Aduo-
cati, & ipſis tradi indicia, ſecundum Bartol. in l.
cuſtodias. ff. de pub. Iud. & in l. ſi poſtulauerit. §.
quæſtion. ff. de adult. Rolan. de Curte conſil. 75.
numer. 21. & 22. tom. primo. conſil. crim. in fol.
quod procedit etiam ſi ex conſuetudine ſeruare
tur contrarium, dummodo petantur, uel ſit ſe-
mel tortus, vel non ſumus in atrociſſimus deli-
ctis, ut declarant Boſi. & Clar. § final. crim. quæ-
ſtio. 64. verſicul. ſed quis ſi ille, Simon de Pret.
conſil. 36. numer. ſexto. conſil. 102. numer. 15.
& 104. num. 4. Hipp. Bonacoſſ. com. opin. crim.
verſic. indiciorum copia, idem tenet Gand. ſub
rubr. quomod. de maleſ. cognoſ. per. inqui. verſ.
ſed quæro nunquid. num. 16. cum limitatione,
niſi Reus eſſet aliàs homo malæ conditionis, &
famæ, Angel. ſuper. d. Gloſſ. ſama publica verſic.
item aduertas. nume. 37. ubi Augu. de Arimin.
in addit, qui dicta Gand. ubi ſupra declarat pro-
cedere in copia diffamationis, & teſtium rece-
ptorum ſuper diffamatione, quæ non debet da-
ri Reo malæ conditionis, & famæ, ſed copiam
indiciorum indiſtinctè dandam inquit.

Nec dicatur, quod hoc non habeat locum,
quando Iudex procedit ex mero officio per in-
quiſitionem in caſibus permiſſis à ſtatuto, per
Aret. in loco proximè allegato, qui allegat An-
gel. ita tenere in l. ſi uacantia. C. de bon. vacant.
in quibus, ut apparet ex lectura ſtatuti noſtri,
ſub rubrica in quibus caſibus proced. per in-
quiſitio. reperitur expreſſus iſte caſus, & Augu-
ſti. ibi in addit. dicit intelligenda eſſe dicta An-
ge. de copia † diffamationis, non autem indicio-
71 rum, & ita etiam firmat expreſſè ex communi*
Cœpol. in conſil. 65. aſſignans rationem diuer-
ſitatis, cur non ſit danda copia diffamationis,
ſed indiciorum, idem etiam tradit Par. de Puteo
in d. tracta. cap. & an ſi quis dixerit circa finem,
Marſ. d. l. prima. numer. quinto. ff. de quæſtion.
in pract. §. nunc uidendum in prin. in d. conſil.
octauo. nume. 24. conſi. 12. nume. ſeptimo. con-
ſil. 18. nume. 13. & in aliis multis, vnde cum co-
pia indiciorum exiſtentium contra Reum non
fuerit ei data ante torturam, eius confeſſio fuit
minus legitima. At dicet aliquis prædicta pro-
cedere, quando Reus petit illorum copiam ſibi
decerni, at diuerſum ſi non petierit, ut hic, at-
tento quod in actis non legitur indicia petita
fuiſſe, pro quo facit Text. in l. unius. §. cognitu-
rum. ff. de quæſtio. ibi Reo poſtulante, vbi Marſ.
& expreſſe firmat Blanc. in d. l. final. ſub numer.
31. ff. de quæſtio. & ita reſidet Marſ. in conſil.
56. numer. ſeptimo. cum ſequen. & utrunque di-
72 ctum, quod inquam petenti † detur, ſecus nam
petenti, communem *refert Clar. §. final. quæſt.
49. verſicul. ſed nunquid ex mente Nouell. tra-
cta. ad defenſ. pag. 89. Alex. de Neuo conſil. 86.
num. 4. Clar. q. 64. verſicul. ſed quid ſi ille, Boſi.
tit. de indi. & conſi. ante tort. nume. 79. & in tit.
de confeſſ. numer. 16. communem * inquit Ri-
min. Iun. conſil. 88. numer. 59. in pri. Quod ui-
detur de mente ſtatuti ſub rubrica de tor. in §.
& eorum copiam, vbi ad literam dicitur Iudi-
cem teneri, & debere facere copiam iudiciorũ
torquendo, & cuilibet pro eo petenti, antequã
ad torturæ ictum procedat.

Verum ad hoc reſpondeo, quod Par. de Pu
teo in d. tracta. cap. an poteſtas pagin. mihi. 93.
per totum, maximè circa finem, tenet Iudicem
debere pro maiori iuſtitia, exonerationeque ſuę
conſcientiæ dare defenſiones. etiam non peti-
tas, nec teneatur in ſindicatu, & apud Deum.
Nam dicit in prin. c. quod Reus poſſet reuocare
confeſſiones, quæ reuocatio eſt ſpecies defenſio
nis, vel poſſet habere defenſiones iuris, quæ ſic
debent admitti, prout defenſiones innocentiæ,
& ſubdit in fin. quod Iudices auidi nec is huma
næ aliter faciunt, & feſtinant ad condemnãdũ,
abhorrentq; defenſiones, præparantes ſe. & Prę
torium cum vexillis, pompa, & faſtu ad ſangui-
nem effundẽdum. ſequitur Franc. Caſſon. tract.
de torm. c. 4. nu. 11. Inſuper dico, ꝙ tunc Iudex
debet expectare petitionem indiciorum, quãdo
detentus eſſet homo literatus, eruditus, & pru-
dens, qui veriſimiliter ſciret petere copiam indi
ciorum, nõ ſi eſſet inexpertus, & literarum igna-
rus, qualis fuit, & eſt iſte carceratus, ut uoluit
Marſ. in d. §. nunc videndũ ſub num. 13. cum
ſeq. vſque ad numer. 20. ea ratione potiſſimum,
quia huiuſmodi perſonæ dicuntur miſerabiles,
quibus etiam nõ petentibus, Iudex debet impar
tiri officium ſuum, per. l. nec quicquam. §. Aduo-
catos. ff. de off. proconſ. Bar. & alios in l. 4. §. hoc
iudicium. ff. de damn. infect. & ſubdit ꝙ licet iu-
ris ignorantia nullum excuſet, quia unuſquiſque
tenetur ſcire, quid iura dictent per ſe, vel ſaltem
conſulendo peritiores, tamen cum Iudices ſo-
leãt tenere Reos in carceribus ſecretis, & nõ per
mittere illos alloqui Aduocatos, aut procurato-
res, nec aliam perſonam, in eis hoc ceſſabit, cum
non hebeant facultatem conſulendi peritiores.
Item dicit ꝙ iuris ignorantia prodeſt in damnis
vitãdis, & alia multa ad propoſitũ, & ꝓpterea di
ctũ ſtatutũ ſimiliter nõ uidetur intelligendũ in
homi-

73 hominibus†ignaris, quibus etiam non petenti
bus ſunt danda indicia ante torturam, vt forma
liter conſuluit Marſ. in d. conſil. 8. ſub nume. 36.
ver. præterea verba ſtatuti. conſil. 56. nu. 78. &
36. Petrus Calefactus. conſil. 109. nu. 7. Tom. 1.
conſ. crim. in fol. Non omitto quòd fuit proceſ-
ſum contra Iulium velo, & irregulariter, vt pa-
tet ex actis, quo caſu cum Iudices fuerint vigiles
contra eum in torquendo, examinando, & inter
rogando diuerſimodè, ita debebant eſſe ſoliciti
in dãdò eiſdem copiam indiciorum ratione æ-
qualitatis ſeruandæ, quã in iudicijs ſeruare con-
uenit. cap. in iudicijs de reg. iur. in ſexto. & hoc
argumento in terminis vtitur Marſ. d. conſil. 8.
nume. 37. ver. ic. præterea quòd Dominus Pote
ſtas præſertim cum Iudex ſemper debeat elabo-
74 rare, & inquirere pro innocẽtia†Rei, iuxta tex.
in l. & ſi non defendantur. ff. de pœn. vbi Barto.
& quæ traduntur. Barto. in l. prima. §. final. ff. de
quæſtion. vbi Alexan. in apoſtil. Marſ. ſing. ſuo.
59. & in pract. §. vltima quæſtio. nume. 12.

Et ſi inſtaretur, quòd Blanc. in d. l. fin. ſub. d.
nu. 31. in totum, reprobat diſtinctionem Marſ.
per nonnulla, quæ profecto ſunt leuia, tamen di
co, quòd omnino Blanc. in d. loco arctat Iudi-
cem ad dandum ſaltem Aduocatos Reo, per
quos ſint conſiderandæ eius defenſiones, & ſic
concludit procedere id, quod dicitur Iudicem
debere impartiri officium ſuum non petitum
in cauſa carcerati, nempè inueniendo ſibi Ad-
uocatum, qui cum habeat iuris cognitionem pe
tet copiam indiciorum, & alia peraget neceſſa-
ria pro Rei defenſione, & ait, quòd ita practica-
tur, ideo cum ſit vtrunqne omiſſum, dicta con-
feſſio redditur omnino nulla. ſed quid plura?

Dico copiam indiciorum fuiſſe petitam per
Reum, quàmuis non legatur in proceſſu, omiſſa
à Notario, quòd per depoſitionem Hieronimi
probatur. teſtatur enim quòd dum ligaretur ad
funem, petebat ſibi dari defenſiones, & rogabat
de hoc enixè Notarium. cuius dictum coadiu-
uat Dominus Petrus teſtis, qui inquit, quòd Iu-
dex Iulio, ſe cum eo querelanti, quòd ſibi defen
ſiones petitas non dederat, reſpondit ſic factum
fuiſſe volũtate Illuſtriſſimorũ Dominorum. quę
reſponſio includit petitionem defenſionum fa
ctam ex ore proprio ipſius Iudicis, ex qua reſul-
tat etiam petitio iudiciorum, quia appellatione
defenſionis id omne continet, per quod ad eã
peruenitur l. oratio. ff. de ſponſa. Spec. tit. de ex-
cep. §. fin. verſic. item nomen, & per conſequens
57 continentur indicia, ſine quibus defenſio † fie-
ri nequit, vt notant, dicit Cœpol. d. conſi. 65. nu-
me. 2. poſt Bal. & Paul. de Caſtr. in l. ſecunda. C.
de eden. Qua petitione attenta non poterat pro
cedi contra eum, immo in tortura ſuperſeden-
dum, & differri quæſtio, vt determinat Gãd. ſub.
d. rub. de tor. num. 23. verſ. ſed quid erit de quæ
ſtione, dicens quòd ita cõſuluit Dominus Lam-
ber. de Rampon. ſubdens quòd quando petita
eſt defenſio, niſi ſuperſedeatur, licitum eſt ap-
76 pellare, cum† tortura afferat damnum irrepara-
bile, trad. Guid. de Suza. in d. tract. verſ. ſed quid
de quæſtione de facto. nu. 62. Bonifa. ſub rubr.
quæ indicia deb. præced. tort. num. 14. verſi. ſed
quid, dum Iudex, Brun. d. tract. in 5. q. 2. par. ver.
item ad aliud. nu. 49. cum ſeq. ubi inquit ad ſal-
uandum Iudicem à ſindicatu, vtendum eſſe di-
ſtinctione, an petita fuerit defenſio, nec ne poſt
factum, ſed ante factum melius ageret Iudex dã
do indicia etiam non petita, concordat Augu.
de Arim. in add. ſuper d. uer. item aduertas. Et ſi
objceretur prædicta procedere, ſi ultra petitio-
77 nem defenſionis Reus allegaſſet † cauſam, quæ
uiſa fuiſſet Iudici concernere eius innocẽtiam,
ut poſt Paul. de Eleaz. in capit. grauis de depo.
trad. Alex. in conſi. 65. uolu. 1. quod eſt duplica-
tum in uolu. 2. conſi. 41. quem ſequitur Bologn.
in addit. ad Guid. de Suza. ſuper. d. uer. ſed quid
de quæſtione de facto Gram. not. 37. nume. 23.
Blanc. in d. l. fi. num. 26.

Reſpondeo quòd hæc limitatio non uidetur
uera, conſiderando quòd Gand. & Guid. de Su-
za. in locis proximè allegatis dicũt dandam eſ-
ſe defenſionem petitã ante torturam, maximè
quando tale quid allegatur, quo probato, non
poſſet procedi ad tormenta, ex quo enim utun-
tur dictione maximè, includunt idem eſſe nulla
cauſa allegata, Gloſ. in l. illud. ff. ad l. aquil. & ibi
Flor. Specu. tit. de diſput. & allegatio. §. poſt hæc
uerſicu. & not. Nec Brun. Ang. Par. de Put. Marſ.
Blan. & alij in locis prærallegatis (niſi Augu. de
Arim. qui tamen malè refert Gand. & Guid.)
aliquid dicunt de allegatione cauſę. quinimmo
Brun. ibi dum ait prædicta diſtinctione ad ſal-
uandum Iudicem à ſindicatu utendum fore, ſen-
tit expreſſe non eſſe neceſſariam allegationem
cauſæ quo ad ualiditatem confeſſionis, quæ ſe-
queretur denegata defenſione, id quod etiam
cenſeo de mente Alexandri. in deciſ. conſil. 65.
& 41. nume. tertio. in illis uerbis, ſed deueniens
ad id ſecunda colum. cum ipſe quoque conſul-
uerit pro ſaluando Iudice. Vlterius tunc cauſam
fore exprimendam arbitror, quando à petente
defenſiones ſibi dari inſtaretur per Iudicem, ut
cauſam defenſionis adduceret, ut in his termi-
nis loquitur Alexand. ſuper cuius authoritate
ſe fundant Bologni. Gram. & Blan. ut eſt uidere
in dictis duobus conſi. colum. ſecunda. uerſicu.
moueor, quia Ser Petro, quæ interrogatio non
fuit facta Iulio, quoniam Dominus Iudex ſurda
aure pertanſiuit, & obaudiuit, & obaudire diſſi-
mulauit dictam petitionem Rei, & nihil ei re-
ſpondit, tanquàm habens cor induratum. Inſu-
per dico, quòd Alex. ubi ſupra, loquitur in pſo-
na unius Iuriſperiti, qui bene in petitione ſua-
rum defenſionum habet exprimere cauſam, ne
aliàs uideatur illas petere gratia calumniãdi, ac
q̃a iuris pſumptione poterat eſſe inſtructus, q̃d
nã potuiſſe in ſpecie opponere contra proceſſũ

ſibi lectuum, & indicia contra eum fatientia. At
caſus, de quo agitur, non verſabatur in Iuriſpe-
rito, ſed in homine rudi, & ignaro, qui ignoraſ-
ſet, prout re ipſa ignorauit, opponere quicquã
contra dicta Herculis, & ea, vt ſupra, confutare,
Accedat, quòd Alexã. in dictis locis loquitur in
Iuriſperito pntente, in quo, ut ipſe inquit col. 3.
verſi. Accedit, quod ut inquit Innocen. timeba-
tur ſubornatio teſtium, vnde ei potuit iuſtè de-
negari copia indiciorum, verum nos in paupe-
re, & artifice. Et ita prædicta duo conſilia intelli
genda affirmat Hiero. Eucha. in add. nouis. ad
Ang. de Aret. in d. tract. ſuper d. ver. item aduer-
tas. Additur incip. ex mero officio.

Poſtremo ci. ca huiuſmodi cauſę expreſſio-
nem recta mente conſiderandum eſt quòd ideo
Iulius noluit palàm agere corã prædicto Prętore,
quia pro ſuſpectiſſimis eos habeat, cum ful-
minarent contra ſe, & propterea timebat ne ſua
defenſio ab eis opprimeretur, prout occultati vi
debat, & nõ ſcribi in actis torturam ſibi datam,
& reiteratam, neq; illius qualitatem, & modum,
& minus petitionem ſuarum defenſionũ. Nan-
que cum eſſet ibi pręſens, & omnia materno ſer
mone Notorio ſcribenda dictarentur ut fit, be-
ne poterat animaduertere, & bene (vt credo) ani
maduertebat, quia res ſua agebatur, an prædicta
ſcriberentur nec ne, & quòd hęc fuerit iuſta cau
ſa non exprimendi cauſam petitionis defenſio-
nis. probatur ex traditis per Bar. quem commu-
niter * ſequuntur ibi Doctor. in l. de pupillo. §.
ſi quis ipſi Prætori, ff. de operi, nou. nunti. col. 3.
ver. 5. quæro, vbi poſteaquàm dixit, quòd quan-
do opus nouum eſt nunciandum alicui Iudici,
& eo, qui debet nuntiare, adſit timor iuſtus, de-
78 bet fieri denuntiatior, & poteſtatio † coram vici
nis, quæritur ibi, quando dicatur adeſſe iuſtus ti-
mor. & reſpondet, quando Iudex ille conſueuit
homines in carcerare, violentiaſque, & iniurias
inferre, vel quia minatus eſt ſic facere, ex quo di
cendum eſt, quod probabiliter, & iuſtè quidem
potuit timere Iulius, cum ea, quæ egit Iudex ſit
exequutus, non contra alios tantum, ſed ſe ip-
ſum, nec mirando duntaxat, ſed re ipſa, & cum
effectu. Quodque verè contra reum fuerit pro-
ceſſum, prętermiſſa omni ęquitate, ac poſtpoſitis
legum regulis, tacitè ſaltem ſibi defenſiones de-
negando prorumpendo ad torturam, vltra ſu-
pradicta apertiſſimum oſtenditur, ex his, quę po
ſtea geſſit Iudex, vt omnino indefenſus remane-
79 ret, quę ſequentia † declarant pręcedentia, ſicut
econtra l. ſi ſeruus plurium. in fi. ff. de leg. 1. & ex
actu de præſenti pręſumitur, ſeu declaratur qua
lis fuerit in præteritum, trad. Alciat. & ibi apo-
ſtil. præſumption. 26. num. 8. Nanque eo, quod
ſciebat Iulium prouocaſſe ab eius ſententia, ſibi-
que opus erat ſuam iuſtificare appellationem,
quod ſine grauamine facere non poterat, ne il-
lud à Notario recuperaret, & ſic vt ſibi deſerere-
tur appellatio, commiſit ne dictum grauamẽ ali

quo modo exhiberet notario appellationũ, ni-
ſi prius eſſet ſatisfactum alteri Notario pro ſuis
expenſis proceſſus, cum non ignoraret hoc ipſi
Reo fore impoſſibile propter eius inopiam. Ad
dendum eſt, quòd quando Reus curauit exami-
nari nonnullos carceratos in fauorem ſuum in
hac cauſa appellationis, ipſe id maxima cum dif
ficultate conceſſit, & fuit ſuper hoc non modice
altercatum. voluitque in primis nomina carce-
ratorum examinãdorum ſcire. Nec ſuper inter-
rogatoris pro Reu præſentatis voluit teſtes con-
tra eum examinatos ante inquiſitionem repete-
re, quinimo dum illos repeti in cauſa appella-
tionis ſuper interrogatorijs, inſtaret, interroga-
toria præſentata in prima inſtantia Reo dari, ip
ſe ſe oppoſuerit, nec fuit dare remedium, quod
exhiberentur. quæ quantum fuerint, & ſint con
tra iuris terminos, cognoſcant omnes, cum nec
in notarijs defenſio ſit denegãda, Spe. ti. de not.
80 crim. §. 1. & illa non tantum competat † homini
bus, ſed animalibus quoq; brutis, ſecũdũ Marſ.
in prac. §. quoniã. nu. 76. quinimmo Diabolo ip
ſi ſit cõcedenda, vt dicit Cępol. d. cõſ. 65. in prin.
Marſ. in d. §. cogniturum. nu. 4 7. ff. de quæſtio.

Quarto confeſſio prędicta non fuit legitima,
81 quia extorta per † ſuggeſtionem, vt dixi ſupe-
rius, nec tantum Iulio per Prætorem interrogan
te fuerunt ſuggeſta aſſerta delicta, & declarata,
ſed quod eſt plus, fuit ei lectum totum conſtitu-
tũ Herculis, à quo potuit informari; & addiſce-
re reſponſionem faciendam, ita Brun. intermi-
nis in d. tract. in 5. q. 2. part. numer. 57. dicens,
quòd ſi quis interrogatur, vt principalis, debet
in genere interrogari. & dat exemplum, quòd
interrogatio eſſe debeat, an cum aliquo fecerit
rixam, deſcendendo etiam ad ſpeciem alicu-
ius, ſed quòd vlterius ipſum interrogare non de
bet, aliàs fortè doctus, & inſtructus metu tor-
mentorum, aliqua diceret, quæ nunquàm expli
caſſet, ſic contra ius confiteatur delictum, quod
fortaſſe non commiſit, tradit Angel. d. tract. ſu-
per. d. gl. fama publ ca. nume. 118. verſicul. 3. ſit
bene cautus. & licèt Auguſt. ibi in addit. ſcribat
ſe putare, quòd Iudex ad conuincendum mali-
tiam delinquentis, & ut illi notum faciat, quòd
ipſe ſcit illum criminoſum, poſſit interrogare
magis in ſpecie: tamen vult illud procedere, quã
do Iudici in genere conſtat de delicto, quod nõ
apparebat in caſu noſtro, vt demonſtraui. idem
voluit Marſ. in d. l. 1. §. qui quęſtioni. ff. de quæ-
ſtion. per illum tex. nu. 1. vbi ait facta interroga-
tione in genere bene notificantur indicia Reo,
ſed tradita copia, & aſſignato termino ad illa
purgandum ante torturam, ſequitur Fran. Caſ-
ſon. tract. de torm. cap. 15. per totum.

Quinto confeſſio eſt inualida, quia ſpeciali-
ter facta fuit contra formam ſtatuti prędicti, ſub
Rubr. de torm. Et omittendo nunc quòd fuit
cõtra formam dicti ſtatuti in hoc, quòd indicia
non præceſſerunt, & non fuerũt datę, & admiſſę
defen-

defenſiones petitæ, quia iſta duo requiſita cōſo
nant iuri communi, vt ſupra. Dico vlterius quòd
ſtatutum prædictum mandat neminem torque
ri, niſi vltra præſentiam Prætoris, & Iudicis inter
veniat aſſiſtentia Vicarij, vt in §. & quòd nullus.
iuber etiam confeſſiones, & negationes tortorū
ſcribi, modumque. & qualitatem tormēti, ac an
notari perſonas, & nomina illorum, qui præſen
tes fuerint torturæ, nec non diem, & horam tor
turę illatæ, vt in §. quorum tortorum. ſed quan-
do Iulius fuit tortus à iudice, non aderat pręſens
Dominus Vicarius, vt appatet in principio ter-
tij eius conſtituti, in quo ipſe confeſſus fuit. nec
fuerūt ſcriptę omnes eius negationes. fuit enim
omiſſa negatio facta illo ſero, quo Lucas exami
natus, vt ſupra, interuenit in tortura. nullibi etiā
legitur alia negatio, in qua perſtitit, quando fuit
eleuatus vſque ad ſummum, vt deponit Hierony
mus. Minus adeſt qualitas torturæ, quia nō fuit
82 ſcriptum ipſum tortum cum † compedibus gra
uibus, & ponderoſis, quod torturę genus, niſi in
caſibus, & criminibus atrociſſimis inferri per
Iudices debet, cum per illud, corpus Rei dilanie
tur, membraque, & oſſa quodammodo diſſoluā
tur, & auellantur à corpore, vt inquit Foler. in
pract. crim. 3. part. 3. part. principalis. num. 69. &
in 2. part. §. ſi poſt. num. 12. verſi. quæri ius, plura
inuehens contra Iudices aliter ſeruātes Grilan.
de quęſt. & torm. 4. quęſtione. num. 10. Non fue
runt etiam deſcripta nomina perſonarum præ-
ſentium dictæ torturæ, neque hora torturæ illa-
tæ, ergo dicta confeſſio fuit pænitus inefficax, &
nulla, vt expreſsè diſponitur in eodem ſtatuto
in §. erit aliquis, præcisè mandās, quòd ſi aliquis
contra formam dicti ſtatuti fuerit tortus, ipſo iu
re tortura ipſa, & quicquid exinde ſequutū fue-
rit, ſeu eius occaſione, nullius ſit effectus, & con-
feſſiones exinde extortæ, non valeant ipſo iure,
nec quoquomodo poſſint ratificari, & approba
ri poſt torturam. quòdque perſeuerantia, ſi qua
fieret circa prædictam torturam cōtra formam
præſentis ſtatuti, præſumatur, atque intelliga-
tur fieri metu tormentorum, & torturæ ſic inde-
bite illatorum, ſeu nouorum iterato ſic indebitè
inferendorum. Quod iuri communi conforme
cēſeo, quia forma nō ſeruata, actus omnino red
83 ditur nullus, vt in terminis † torturæ illatæ non
ſeruata forma ſtatuti ſuper ea diſponentis, trad.
Alexan. conſil. 1. volum. 3. Mar. plenè in d. con-
ſil. 8. num. 22. verſic. quod oſtendo pluribus mo
dis. d. conſil. 18. prima. & 2. col. in conſil. 29. nu-
me. 10. conſil. 65. cum ſeq. & alibi Hipp. Rimin.
iun. conſil. 88. nu. 58. Prędictæ ſolemnitates ſunt
traditę à ſtatuto pro forma. cum ſtatutum in plu
ribus locis vtatur his verbis præciſis contra for
mam. & ſecundum formam, & c. tum quia cum
reſpectu torturæ inferendę diſponat nonnulla,
quæ non reperiuntur diſpoſita de iure commu-
ni, & in eo addit clauſula annullatiua, cenſetur il
84 la omnia pro † forma tradidiſſe, Marſ. in locis
proximè citatis, & ſcribunt Doctor. in l. 1. ff. de
lib. & poſthum. Brun. de forma cap. 2. concluſ.
12. Octau. Cacher. deciſ. pedem. 165. nu. 5. & de
ciſ. ſeq. amplè. d. Gabriel. com. concluſ. de clauſ.
decret. irrit. num. 70. Rom. cum Mend. conſ. 66.
nu. 2. Ioan. Bapt. Aſin. ſuper ſtatuto de mod. pro
ced. in ciuil. §. 11. cap. 1. & præſertim attendi, &
obſeruari debuerunt, quia non ſunt leues ſolem
nitates. ſed maximi ponderis, & multum ſubſtā-
tiales, cum per earum obſeruantiam plurimum
Iudicum malitijs obuietur, & miſeris carceratis
conſulatur. Namque vltra præſentiam Prætoris
Iudicis, & pręſens eſſe debet Vicarius, quia tor-
tura dāda eſt coram honeſtis viris, vt, ſupra dixi,
allegando Bald. in l. legis virtus. ff. de legib. Tor-
tique negationes non poſſunt omitti, quia ſemel
85 † tortus perſiſtens in negatione, non poteſt ite-
rum torqueri, niſi alia noua indicia ſuperueniāt,
vt dictat prædictum ſtatutum in verſic. quòdque
ſemel tortus, iuri communi conforme per Bart.
& Marſ. in l. repeti. ff. de quęſtio. Marſ. in ſua pra-
xi. §. quoniam in pri. ſintque ſuperuenientia for
tiora prioribus. l. vnius. §. 1. ff. de quæſt. Bal. conſ.
276. vol. 1. Laur. ab Ocha. conſ. 60. num. 70. Mar
cobrun. conſi. 61. num. 2. tom. conſi. crim. in fol.
Rol. de Curte. conſil. 75. nume. 30. & 31. tom. 1.
conſil. crim. in fol. dicens Iudices contrarium fa
cientes, nec Deum, nec leges timere. Franc. Caſ-
ſon. tract. de torm. ca. 14. poſt Guid. de Suza. tit.
86 de indi. num. 3. ſubdens torturam non † repeti,
niſi duobus concurrentibus, quòd indicia ſuper
uenerint, & tortus in fortitudine corporis con-
ſtans perſiſtat, Curt. Sen. conſilio 60. in fi. Boer.
deciſ. 163. nu. 9. & 10. Menoch. qui dictum illud
* frequentiori calculo admiſſum ſcribit in tract.
de arbitr. Iud. caſu. 271. num. 5. Qualitas, & mo-
dus torturæ ſcribi debet, ut videatur an fuerit le-
uis, & modica, an magna, & immoderata, & an
modus in ea fuerit exceſſu, cum debeat dari ſe-
cundum uim indiciorum, & ut poſſit cognoſci,
an fuerint indicia purgata, nec ne, & amplius
tortura repetenda, ut colligitur ex ſerie ſtatuti
ante dicti in fin. prin. ibi debitè tamen, congruè,
& moderatè, &c. & in §. quibus non purgatis, &
in d. §. quòdque ſemel tortus, anotari debēt per-
ſonę, quæ fuerunt pręſentes torturæ, ut ſi conſul
rum Reo in probando quomodo fuerit habi-
tus, & tractatus in tortura, & quomodo, ac quali
ter confeſſiones fuerint extortæ. Demumque
non eſt omittenda dies, & hora, ut poſſit cogno
ſci quantum temporis ſpacium dimiſſum inter
unam torturam, & aliam ratificationem poſtea
ſequutam. Quia hoc eſt multum, & diligenter
obſeruandum, ut per Marſ. poſt alios in d. l. 1. §.
diuus Seuerus. ff. de quæſtion.

Sexto confeſsio non fuit legitima, quia dato
millies, citra ueri pręiudicium. quòd indicia iuri
dica, & ſufficienta præceſſiſſent, & alia, de qui-
bus ſupra interueniſſent, tamē cum Reus fuerit
87 bis tortus, & † conſtans fuerit in negando, ut ex
ſupe-

ſuperius relatis comprehenditur, amplius non poterat torqueri, qđ in terminis tradit Alexan. in cõſilio 5. col. 2. verſ. poſito, & quod alij teſtes volu. 1. Caſſon. de tormen. d. cap. 14. & ideo cũ fuerit perſeueratum in torquẽdo Inquiſitum indebitè, merito confeſſio nulla, & extorta præſumitur, per Alexan. allegantem Bar. in l. vnius. §. reus. ff. de quæſt. & alios dicentes, ꝙ ſemel tortus non eſt iterum torquendus, niſi indicia eſſent nimis vrgentia, & manifeſta, vt ſupra num. 42.

Sed contra prędicta video iamdudum ex parte Fiſci adduci, ꝙ hæc omnia corruũt, attẽto ſtatuto ſub rubrica. de prob. fien. in crimi. quo cautum reperitur, ꝙ ſocij participes criminis, & quicunque alij defectuoſi, & non maiores omni exceptione, ſint idonei teſtes in cauſis furum, & latronum, nec non ꝙ omnia alia, quę explicaui, debere torturam præcedere, & in ipſa interuenire, in præſenti ceſſent, quando dictus Prætor, & Iudex maleficiorum proceſſerunt in executione mandati Ducalis, quo conceditur, ꝙ eorum quilibet procedere poſſet, & deberet cõtra quoſcunque fures, latrones, & homicidas, & alios in dicto mãdato expreſſos, iuris, & ſtatutorũ ordine ſeruato, vel non ſeruato cũ omni genere tormẽtorum, etiam ꝙ non extarent inditia ſufficientia ad torquendũ, & prout ipſis, & cuilibet ipſorũ videretur, & placeret, vt veritas eruatur, & poſtea cauſas ipſas de iure per ſententiam terminarẽt, aliquo non obſtante in contrarium faciente.

Verum ad hęc, & in primis ad dictum ſtatutũ reſpõdeo illud nequaquam obſtare, quia ſupra dicta reſpiciunt materiam inditiorum, quæ requirebantur de iure communi ad inferendum
88 torturam, quorum reſpectu † ſtatutum antedictũ nullum profecto inducit priuilegium, ſed tantũ loquitur reſpectu veræ probationis faciendæ ſuper delictis commiſſis, quod demõſtratur, quia cum rubrica declaret nigrum, vt voluit Bal. in l. 1. C. ne liee. tert. prou. quem ad propoſitum rubricæ ſtatuti citat Alex. in conſil. 38. colum. fin. volum. ;. & d. rubrica vtatur verbo probationibus, cuius efficacia eſt, vt intelligatur de vera, & plena, vt dicit Marſ. in l. de minore. §. plurimum. num. 103. ff. de quæſt. & in rubrica. C. de probation. num. 6. dictum ſtatutum intelligitur tantũ de plena, & concludenti probatione, non de inditijs ad torquendum, ſuadetur hoc ex verbis nigri. Nam in principio ponit regulam, ꝙ maleficia probentur pro probationes legitimas, & teſtes idoneos, à qua regula in ſequẽtibus excipit crimina furtorum, latrociniorum, & alia, vt ibi, vnde cum regula euidẽter loquatur de vera probatione, vt apparet ex illis verbis maleficia probẽtur, ergo, & exceptio, quia per exceptionem derogatur regulæ prædictæ ſolum in hoc, ꝙ in delictis ibi exceptuatis ſufficiunt quicunq; teſtes etiam non idonei, & minus integri, verè tamen probantes, quia exceptio in non exceptuatis firmat regulam. Bar. in l. quæſitum. §. denique. ff. de fund. inſtruc. & latè Deci. in l. 1. colum. 3. ff. de reg. iur. & deueniendo ad immediata, ꝙ dictum ſtatutum, etiam in caſibus ab eo exceptis loquatur de vera probatione, quæ debeat fieri per dictos teſtes inhabiles expreſsè deciditur in exceptione prędicta in illis verbis, qui notitiam verã habent, videlicèt, & in alijs verbis poſitis in verſic. verũ quia, vbi probatio vera, &c. in quo verſic. à probatione vera tranſitũ facit ſtatutum ad indicia. Confirmatur hæc intelligentia alio medio, quia ſtatutum ſuperius allegatum ſub rubr. de tormentis, ponit in indiuiduo, ꝙ torturã præcedere debeant inditia ſufficientia de iure communi, vnde vt iſta duo ſtatuta ſimul conueniant, declaratum eſt, ꝙ dictum ſtatutum ſub rubr. de probat. inducens ſpecialia, loquatur tantum ad vera probatione, & non de inditijs ad torturam in quibus nulla ſpecialitas inducitur per aliud ſtatutum antedictum, ſub rub. de torm. vltra ꝙ etiam ſi dicta ſtatuta inuicẽ expreſsè oppugnarent, tamen magis deberet attendi in propoſito inditiorum ſtatuta ſub rub. de tormen. quia loquitur magis ſpecialiter in materia tormentorũ & inditiorum, tum quia magis conſonat iuri cõmuni, quàm aliud ſub rubr. de probat. quod nõ ſic pręcisè loquitur in materia tormentorum, & inditiorum, nec eſt ſic conforme cum iure communi, prout ita eleganter concludit Dec. conſilio 3.

Quantum vero pertinet ad dictum mandatũ audacter affirmo, quod illius diſpoſitio nullatenus derogauit prędictis requiſitis, Quod vt clarè percipiatur, animaduertatur quæſo.

Primo dixi, ꝙ ante torturam inferendam de delicto, prius liquere debet, ꝙ modo dictum mãdatum huic requiſito non obſtet, demonſtro ꝑ doctrin. Bald. in l. ſi quando. C. vnde vi, vbi dicit
89 per illum text. ꝙ ſtatutum dans † arbitrium Poteſtati de torquendo, intelligitur ſemper dummodo de maleficio conſtet. idem refert, & ſequitur Brun. in d. 4. quæſtione. ſecundæ par. nume. 11. quod magis ſpecificè probatur ꝑ Bar. in l. filius famil. ff. de donat. cum quo concordat Bald. in l.
90 milites. C. de milit. teſtam. Qui volunt † Iudicem habentem facultatem procedendi nulla ſeruata ſolemnitate (quam tamen poteſtatem non tribuit dictum mãdatum, vt inferius ſcribam) hoc obſeruare, ꝙ ſibi vt Iudici per teſtes duos, aut teſtes tres iuxta iuris diuini diſpoſitionem, nunquàm autem vt priuato liqueat delictum eſſe cõmiſſum, idem tenet Alexan. in apoſtil. ad Bar. in d. l. filiusfamilias, in cip. remanent. Cataldi. in d. tract. verſi. Ad de quod nunquam iniquum arbitrium. nume. 56. Par. de Pur. in tract. ſindic. c. an arbitrium, ſub num. 13. verſic. poteſtas, ſeu Capitaneus, & in cap. Poteſtas, qui habet ſub num. 4. Iaſ. qui hoc pro ſing. commẽdat in §. in bonę fidei colum. 5. verſic. an vigore talis arbitrij. Inſtit. de actio. Franc. Caſſon. de tormen. cap. 2. Octau. Cacher. deciſ. pedem. 76. nu. 44. cum ſeq.

& pro

& pro ac concluſione multum faciat text.in l.Di
uus,vbi Bart.& Docto.ff.de milit.teſtam.& §.pla
nè.Inſtit.eo.tit.vbi Ang.& alij,maximè Baue.in
91 quibus locis tenent pdicti Doctor.ꝙ†priuilegiū
conceſſum alicui actui, ita demum effectum ſor-
titur, ſi prius cōſtet actum illum eſſe factum,quę
omnia inducuntur in argumentum ad ſtatuta
diſponentia,ꝙ nulla exceptio poſſit opponi cō-
tra ſententiam , & quod Villa teneatur emen-
dare damnū futurum paſſo, de quo ſtari debeat
eius iuramēto. Nam ante omnia conſtare debet
92 de ſententia Valida,& de † damno dato,multa
* Plor.ex * communi in l.ſi quando.nume.686.&
759.C.vndeui.ſic igitur dicendum eſt in præſen
ti, & licet mandatum det arbitrium proceden-
di contra fures, latrones,&c.prius tamen cōſta-
re debueris de furtis commiſſis, & latrocinijs,
ita ꝙ de-?de conſtito prius de actu dicti manda-
ti priuilegia vires ſortiantur,&c.
Secundo dixi indicia debere præcedere,ꝙ au
tem nec iſti requiſito prædictum mandatum re-
pugnet, probatur manifeſtè, quia illud non dat
arbitrium torquendi ſine vll.s omnino indicijs,
ſed concedit tātum,ꝙ ad torturam deueniri poſ
ſit,etiam quod non extent indicia ſufficientia,et
ſic pręſupponit aliqua, tūc autem nulla exiſtere.
pro cuius confirmatione facit, ꝙ ſi procedat vi-
gore cuiuslibet etiam ampliſſimæ, generalis, &
abſolutę conceſſionis, in qua tamen nulla facta
ſit mentio de poteſtate torquendi cum inditijs,
vel ſine,ſed ſimpliciter ſit emiſſa,& torturę locus
93 non erit nili,niſi præcedāt † inditia,ſecundū no-
tab.doctrin.Gand.ſub rubrica.de quęſtio.& tor
men.num.41.verſic.præterea, ego quæro quē,
& alios idem tenētes ſequitur Iaſ.in d.l.milites,
& in d.§.in bonefidei colu.7.verſ.non autem vi-
gore dicti ampliſſimi, Mar.in d.l.1.ſub.nume.3.
ff.de quęſt. Paul.Leaz.in c.grauis,depoſit.Hipp.
Bonacoſſ.quæſt.crim.verbo arbitrio iudicis,Me
noch.de arbitr.Iudic.Caſu 270.nume.24.Quod
procedit etiam in crimine læſæ maieſtatis,ſecū-
dum Bald. & alios in d.l.ſi quis alicui. C.ad l.Iul.
maieſt.Marſ.vbi ſupra proximè,& in conſil.14.
num. 20.in quo tamen proceditur extraordina-
riſſimè, vt in extrauag.ad reprimen.per totū &
ſcripſi ſuperius, ac per Octau. Cacher.deciſ.79.
num.14.ergo multo magis dicendum eſt in caſu
dicti mandati,quod præſupponit aliqua præexi
ſtere indicia,nec omitto, ꝙ ſi omnino exclude-
ret exiſtētia indiciorū, quàmuis ſacrilegij inſtar
94 eſſet de † Principis poteſtate diſputare.l.ſacrile-
gij.C. de diuerſ.reſcript.tamen fortaſſe ſecundū
aliquos non valeret, vt voluit Andr. de Iſern.&
Afflict.quos refert Gram.in conſil.45.num.34.
& 35.& in vot.30.num.12.& 13.& 32.nume.9.
vt merito reſpōderit,vt ſupra, Afflict.Regi Fede-
rico Neapolis,nec authoritate Regia poſſe man
dare hominem torqueri, cōtra quem non extra-
rent indicia ſufficientia,probat,& ſequitur Clar.
§.fin.crim.in.q.64.verſic.dixi quoq; Vrſil.ad Af
flict.deciſ.391.Bonacoſ.d.q.crim.verbo tortura
in principio.Pro quo inſeruit ratio concludens,
quia ſicut Princeps non ordinat,ꝙ probatio ve-
ra,naturalis, atque diuina quę eſt,vt in ore duo-
rum,vel trium ſtet omne verbum,in illis caſibus
in quibus requiritur,locum non habeat,vt dixit
Bart. not. in l.1.ff.de milit.teſtam.& in d.l.filiuſ-
fam.ita ſimiliter concludendū videtur,ꝙ in alijs
caſibus in quib. pars veræ probationis requiri-
tur,vt ſunt indicia illa nullo modo per quamcū-
que diſpoſitionem tolli valeant,cum idem iuris
ſeruandum ſit in parte, quo ad partem,quod in
toto,quoad totum.l.ſi ſeruus ff.de acquir.hęred.
& l.qui ſcit.ff.de vſur.& §.nihil autem, Inſtit.de
fideicommiſ.hęred.cū vulg. Princeps enim non
mandat, ut Reo defenſio non detur, Roland.à
Valle conſil.12.num.30.& ſeq.volum.3.
Et circa talem inditiorum exiſtentiā vlterius
ſubieci, quòd debebat eſſe legitimè ſuſcepta
parte citata, quod pariter in præſentiarum affir
mo, quandoquidem non video,ꝙ in aliquibus
eius verbis mandatum voluerit derogare ſolem
nitati citationis. Nam illa uerba iuris, & ſtatuti
ordine ſeruato, vel non ſeruato,eam non aufe-
runt,quorum, vt habeatur vera intelligentia,vi-
95 dendum eſt quid ſit † ordo, & quid ſit ſolemni-
tas, & quidem ordo iuditij eſt ſubordinatio plu
rium actuum per prius, & per poſterius, ſerua-
to legis mādato.quādo ergo ſubordinatio actū
requiſita non cuſtoditur, ſed præmittenda poſt
ponuntur, & poſtponenda præmittuntur.Tūc
dicitur ordinis peruerſio, & ordo non ſeruatur,
qui cadit inter plura.Solemnitas vero eſt indiui
ſibilis.& conſiſtit in faciendo actus requiſitos,&
neceſſarios, qui ſunt ordinis ſecundum formā
iuris,putaꝙ feratur ſentētentia in ſcriptis,Iudice
ſedente,in loco cōgruo,præſentibus, aut citatis
partibus,& cauſa cognita,teſtium adhibitio,ro-
gatio,& ſcriptura.Hęc traduntur per Bal.in l.1.
colum.2.vbi diſtinguit formam, ſolemnitatem,
& ſubſtantiam.C.de ſacroſanct.Eccleſ.l.cum ve
ritas.C.de fideicom.in l.prolatam, ubi Salic.&
alij.C.de ſent.cum quibus concordat Par.de Pu-
te. in d.tract.in cap.verum Iudex.pag.mihi.269.
nume.8.modo ſenſus planus dictorum verborū
eſt, vt ea quæ ſunt ordinis iudiciarij in crimina-
libus potuerint peruerti, ita qđ ſtante dicto mā-
dato nō fuerit neceſſaria ſubordinatio actuum,
qui eo non exiſtente obſeruari debuiſſent, ſecū-
dum Bal.in d.l.prolatam in fin.vbi allegat.c.ex-
hibita extra de Iudi.non autem aliquo modo de
rogauit his,quæ ſunt ſolemnitatis,prout eſt cita
tio partis.Nam ſi voluiſſet, qđ poſſet fieri ꝓceſ-
ſus ſine ſolemnitatibus, dixiſſet nulla ſeruata iu-
ris ſolemnitate, & tunc bene potuiſſet etiam
omitti ordo iudiciarius, quia nomen ſolemnita
tis poteſt poni etiam pro ſolemnitate ordinis,
vt dixi Bal.in d.l.prolatam colum.2.verſi.quęro
96 ſi ſtatutum dicit, & in effectu ꝙ † clauſula præter-
miſſo iuris ordine intelligatur, ut dixi reſpectu
ordinis

Digitized by Google

ordinis iudiciarij, non autem exeludat plenam
probationem,& cognitionem,quin delatio de-
tur, citatio exigat,& alia obſeruari debeant,quę
ſi omitterentur, non poſſet ad primum eſſe re-
greſſus dari, via defenſionis præcluderetur,
voluit in indiuiduo Spec.in tit.de offic.omn.Iu
di.in § poſtremo,verſic.6.quærendum eſt in fin.
verſi. ibi Hoe quoque prætermittendum nō eſt.
Ceteros allegat Hipp.Bonacoſſ.qq.crimi.verbo
97 arbitrium Iudicis,quod † arbitrium operatur tā
tum circa ſolemnia iudiciorum,& in proceden-
do,non autem circa deciſoria,& probatoria,ſeu
in decidendo, not. Beninten. deciſ.Bonon.31.
hum.4.ae reduci ſolet ad ius commune, vt con-
tra Iudices inuehit, & notat Franc. Caſſon.de
tormen.capitulo primo numero decimo & cer
98 tè dicta verba non poſſunt plus importare,quā
illa,† ſummariè,ſimpliciter,de plano,ſine ſtrepi-
tu,& figura iudicij,per quæ tamen ſuper ordine
tantum iudiciario videtur diſpoſitum,tradit Bar.
in d.extrauag.ad reprimendum, in verbo videbi
tur verſus finem, & in verbo,& figura.verſicu.
quæro igitur,& habetur in clem.ſæpè per illum
Textum,de verbo.ſignific.

Verum poſito ꝙ mandatum dieeret,nulla ſer
uata † ſolemnitate, nec adhuc per eſſet dero-
99 gatum ſolemnitati citationis,quando per huiuſ
modi elauſulam ſolum ciuiles ſolemnitates, & il
læ tantum, de quibus infra,intelliguntur ſubla-
tæ,non autem quæ ſunt iu-iſgentium, aut natu-
ralis, prout eſt citatio,defenſio, ac ſimiles,quæ
vbique obſeruantur,etiam coram Senatu Regio
in terminis Bar. in d.l.filiusfam.ff.de donation.
& in d.extrauag.ad reprimen.in glo.ſuper verb.
& figura, verſic.quęro igitur verum ſit neceſſe,&
in verſicu.puto tamen ꝙ iurare.debeant,& in d.
verſic.videbitur, ſequitur Roma.in rub.ff.de ar-
bitr.col.mihi.8.verſi.17.pone ꝙ ſtatutum dicēs,
ꝙ citatio eſt de iure naturali,nō ſimpliciter pro-
pter ſe, ſed habito reſpectu ad deſenſionem.&
Bar.ſequitur Guid.Pap.in tract.de reſcript.nu.8.
16.17.& 18.præterquàm in eo ꝙ Bar.facit diffe
rentiā inter verba ſine figura iud.& verba ſine ali
qua ſolēnitate,Carrer. amplè de heret. nu. 108.
& pro d.concluſ.eſt textus in Clem.ſæpè præal-
legata,& in c.paſtoralis de re iud.in quibus locis
idem tradunt Doctor.Felyn.in c.in omni il pri.
extra de teſtib. Iaſ.in d.l.milites in fin.& in d.§.in
bonæfidei.Papien.in for.libell.action.real.ſuper
verbo ſine ſtrepitu colu.2. verſic. ex pręmiſſis.
Deciſio colligitur Par. de Put. in tract. Sindic.
cap.vtrum Iudex num.9.12.& 13.Cataldi,in d.
tract.ſub.num.54.verſic.Adde ꝙ licèt cum ſequ.
vbi latè ſequitur Aret.conſil. 62.incip.ex facto
præſupponitur, Marſ.in l.de vno quoque.num.
22.ff.de re iud.in pract.§.conſtante.num.25.26.
& 27.& in conſil.8.num.34.Octau.Cacher. de-
ciſ.79.num.13.& 19.ſeruit, quia in crimine læ-
ſę maieſtatis proceditur, etiam ſine ſolemnitati-
bus iuris, & tamen requiritur citatio,vt in d.ex-
trauag.ad reprimen. & ſi ſtatutū excluderet om-
nes exceptionis, nunquam tamen intelligitur
100 excluſa exceptio † citationis omiſſæ, per Marſ.
poſt alios ab eo relatos in d.l.de vnoquoq;.nu.
25.plus dico,ꝙ eaſi Iudiees habuiſſēt vigore di-
cti mandati arbitrium citra ius, & contra ius,ta-
men non potuiſſent procedere ad torturā par-
101 te non † citata,eo ꝙ magna curia Vicariæ Nea-
politana habebat talē pręeminentiam,& facul-
tatem, vt refert Par.de Put.in d.tract.in ca.& an
ſiquis. num.8.& tamen ipſa nullum poterat tor-
quere ex ſolo proceſſu informatiuo,niſi citatus
& auditus,ita in terminis voluit Afflict.in deciſ.
391.& in conſtitutione Regni.§.ſi damna, num.
31.Gram.in conſil.64.pri.& 2.colum.& in vot.
3.& vot.30.num.13.& huius ratio eſt quia me-
diante citatione ad defenſionem peruenitur, ſe
cundum Bald.in l.exequutorem.C.de exequut.
rei iud.& plures,quos refert Marſ.in d.conſ.8.
num.31. Non enim ſtatim exequendū eſt quod
Princeps mandat,dum canit illud pſalmi,Domi
ne ne in furore tuo arguas me,&c.q nec ea quæ
iuris naturalis ſunt tollit, vt poſt Gram.vot.32.
Grat.Felyn.& cæter.probat Vrſil.ad Afflict.de-
102 ciſ.391.in prin.niſi † in latronibus inſignibus,
valde diffamatis, & in criminibus notorijs vitæ
leuitate inquiſiti concurrente, dum in iſtis, &
principalibus parendum ſit, & dictam præemi-
nētiam Vicariæ locum habere voluerint,Gram.
d.vot.3.& vot.30. quem rurſus ſequitur Afflict.
d.deciſ.391.& Octaui.Cacher.d.deciſ.79.num.
19.in fin. Dicta itaque mandati verba non tol-
lunt citationem, cum eo modo per indirectum
103 auferretur † defenſio, quæ per Principem,Pa-
pam,& Imperatorem tolli nequit,vt inquit Par.
de Put. in d.tract.c.an poteſtas.nume.11.& 12.
Marſ.in d.conſil.8.num.29.etiam de plenitudi-
ne poteſtatis, ut ſcribit idem Marſ.in l.vnica.C.
de rap.virg.nume.170.ac Vrſil.ad Afflict.d.de-
ciſ.391.numero 2.Et licèt Alexan.in conſi.225.
volum.6.in conſil.32.& 188.uolu.7.dicat Prin-
cipem tollere defenſionem, tamen loquitur in
cauſa ciuili, & pecuniaria,in qua bene Princeps
hoc quandoque facit:ſecus uero in cauſa crimi-
nali, ubi de uita hominis agitur.ubi enim nullo
modo defenſio tollitur,doctr.ſing.Bal.eſt in l.3.
§.ſi ,qui prouocatione,vbi Iaſ.ff.quod quiſque
Iur.Felin.in c.delicti extra de exception.& in c.
cum olim de re iud. Afflict. in d.deciſ.391.Marſ.
d.§. cogniturum. num.46.in d.l.unica.C.de ra-
ptu uirgin.ſub nu.170.d.conſi.8.nu.31.Gram.
d.conſil.64.& in d.uoto.30.num.11.Nec oppo-
natur, ꝙ Alexan.d.conſil.65.in pri.uolu.& con-
ſil.42.in 2.volum.loquatur in cauſa criminali,
& tamen vult, per ſtatutum derogari ſolemnita
ti citationis, allegando Bal.& Salic.in auth.ſiqs
in aliquo. C.de eden.namque Doctor.in loco
prædicto loquuntur in cauſa ciuili,licet Alexan.
eos citet ad propoſitum cauſæ criminalis,ex qui
* bus apparet communem * opinionem eſſe con-
tra

tra Alex.preterea dicitur conſ.Alexan. loqui in
caſu,in quo ex ſtilo,& conſuetudine expreſſa ci
tatio fuit emiſſa,Qui ſtilus,& conſuetudo hic nõ
vigent,quinimo Alexan.ibi potius ſeruit in fa-
uore præſentis caſus,quia ſupra pōderauit,q ſta
tutum,de quo ibi, dabat liberum,& abſolutum
arbitrium,& vltra ius illi Iudici.Vndè cum cona
tus fuerit illum Iudicem defenſare,quia omiſit
citationem prætextu ſtili,conſuetudiniſq; vigẽ-
tis in illo loco,dat ꝓfecto intelligere,q deficien
te ſtilo,& conſuetudine aliud eſſet. Confirman-
tur prædicta, quia etiam ſi mandatum expreſsè
vteretur verbo defenſioni ,intelligeretur tamen
104 defenſionem auferre ciuilem;minimè vero † na
turalẽ,vt dixit Bal. in c.à nobis extra de except.
Marſ.in l.1.nu. 33.ff.de Sicar.in pract.§. quoniã.
num.78.d.conſil.8.num.30.conſil.25.num. 52.
conſil.31.num.42.conſil.73.nume.51. Cacher.
d.deciſ.79.num. 19.& alibi ſæpè,& duntaxat de
friuola defenſione,& [illegible] non autem de ſubſtã
tiali interpretabitur,vt [illegible] citatio,per ea,quę tra
dit Marſ.in conſil.16.numer.1. & conſil.74.nu-
mero 5.

Etſi quiſpiam opponeret mandatum diſpo-
nere tantum circa torturam [illegible]nferendam,quę eſt
inuenta à iure ciuili , ideo ſeruandum, & ſi affer-
ret damnum irreparabile per ea,quę not. Doct.
in l.Gallus.ff.de lib & poſthum.in §. & quis ſi tã-
tum,dum volunt Principem per legitimationis
modum de filio naturali factæ,inferre præiudi-
cium irreparabile venientibus ab inteſtato, non
dum adita per eos hæreditate,vel ea adita,ante-
quàm tamen fuerit corporaliter apprehẽſa,co-
quod per hæreditatis aditionem acquiratur do
minium de iure ciuili , & non de iure gentium,
cum id acquiratur traditione. §. per traditionẽ,
Inſtit.de rer.diuiſ.quia damnum irreparabile iu
ris ciuilis Princeps proculdubio aufert,vt habe-
tur in l. fin. C.ſi contra ius , vel vtilit.publi. cum
ſimil.

Quia reſpondeo primo,q ad hæreditatis adi
tionem quis peruenit à ſe ipſo ſine aliquo actu
naturali extrinſecus interueniente. l. pro hære-
de in princ.cum Gloſ.ff de acquir.hæred. ſed ad
torturam non deuenitur , niſi fiat actus natura-
lis citationis,nequis indefenſus torturæ ſubijcia
tur,& ſit inauditus in iuribus ſuis , ergo diuerſa
eſt ratio inter vnum caſum,& alium, merito di-
uerſum ius erit.l.illud.ff.ad l.aquil.& l. a Titio. ff.
de verb.obligat.item damnum illud irreparabi-
le hæreditatis eſt in re ciuili,& pecuniaria,at da-
mnum hoc irreparabile torturæ eſt in re crimi-
105 nali, & † cruciatu corporis, qui æquiparatur
morti,Doctor.in l.interpoſitas.C.de tranſact.cu
ius dolor maior longè iudicatur quacunque ma
xima re pecuniaria. leg. in ſeruorum.ff. de pen.
Gram. poſt alios vot. 17. & 23. ſub eiſdem nu-
mero 15.

Etſi rurſus diceretur , licèt Princeps non po-
tuerit in totum tollere citationem , prædicta ta-
men potuit illius modum variare , ſecundum
Alex.in d.conſi.225.volum.6.vnde vigore talis
mãdati ſatisfeciſſe videtur,q poſt torturam quis
citatus fuerit,Reſpondetur,q non apparet Prin
cipem voluiſſe variare modũ citationis, nec vl-
la verba hoc ſuadẽt, vltra q Alexan. loquitur in
ciuilibus,& non in criminalibus. præterea præ-
dicta magna curia habebat conſimilem poteſta
tem , ac maiorem vt ſupra , & tamen ſecundum
Afflict. & Gram.in d.locis , Reus ante torturam
erat citandus.Nam ſera nimis eſſet citatio,& pa-
rum proficeret,ſi poſt torturam afferentem, dã-
num irreparabile fieret.Gram.vot.3.ſub nume.
23.propter quod contra regulam iuris commu
106 nis ante factum poteſt † torquendus appellare,
vt ſcribit Bal.in l.ſi quis prouocatione. C.de ap-
pellation.Ang.in tract. malef. ſuper Gloſ. fama
publ.nume.100.vbi Auguſt.in addit. Marſ. in l.
1.num.19.ff.de quæſt.Caſſon.de tor.cap.4.& 5.
& in qua tortura nonnulli perire ſolent, Gand.
ſub d.rub.de quæſtion.& torm.ſub num.13.de-
mum quis citaretur, faciunt dicta per eundem
Gand.ſub d.rubrica.de quæſt.& torm.num. 23.
verſic.& eſt ratio.Guid.de ſuza.in d. tract. verſi.
ſed quid de quæſtione de facto.nume.62.& alij
ſuperius citati in 3.requiſito,& Gram. in d.vot.
3.num.22.omnino videndus,inſeruit Spec. vbi
ſupra , dum vult clauſulam prætermiſſo iuris or-
dine non auferre ea , quibus omiſſis amplius ad
idem , & priſtinum ſtatum non [illegible]tur ad tus.

Nec refragatur omnia ſuperuacua cenſeri,q a
eſto,q mandatum non excludat citationem,ea
tamen in præſenti fuit minimè neceſſaria , cum
Hercules teſtimonium ſuum prodiderit in præ-
ſentia Iulij,& præſens aliter non citatur.l. ſi quã
do.C.de teſtib.Etenim reſpondeo,q licèt Iulius
fuerit præſens,vt dicitur,in aſſerta confrontatio
107 ne,tamen tunc temporis non fuit delatum † iu
ramentum , ſed antea in eius abſentia iurauerat
ſine citatione,vnde illius dictum non potuit no-
cere.partis enim citatio , vel illius pręſentia req-
ritur in delatione iuramenti teſtis,& non in exa
mine,quia tunc pars læditur , cum depoſitio ad
iuramentum trahatur.d.l.ſi quando , ubi Docto.
Gloſ.& Paul.de Caſtr.in l.minimè de leg. faciũt
Docto.in locis ſuperius citatis,ubi dicunt,q par
tis præſentia requiritur,uel citatio, quãdo teſtis
iterum iurat,ut repetatur,adeo q non ſufficit pri
108 mum † iuramentum ſuper proceſſu informa-
tiuo,ex communi*Viui.com.opin. uerbo teſtes
non poſſunt.Clar.§.fin.crim.q.11.uerſi.itẽ quæ
ro,Cat.conſil.crim.99 nume.29.tom.1. in 4 &
dixi altàs conſil.20.num.65. quibus adde Octa
ui.Cache.d.deciſ.pedem.79.nu.18.& 19.& Ber
109 tazzo.l.in † confrontatione ſine iuramento lo-
quens conſil.70.nume.30.tom.2.conſil crim.in
fol.præterea parũ,immo nihil pęnitus proficit,
q Hercules in eius pręſentia depoſuerit , namq;
tunc ipſe Reus diligentiſſimè cuſtodiebatur , ita
q non erat ei facultas alloquendi aliquem pro
ſuis

ſuis defenſionibus,& verba debent cum effectu
intelligi.l. 1.§.2.ff.quod quiſque iur.cũ ſimil.ſic
quando dicitur ſufficere teſtem iurare in præſen
tia,de illa intelligenda eſt,quæ non impediatur
facere defẽſiones,ob quas citatio, vel præſentia
requiritur. Alia etiam verba ſubſequentia , vi-
delicet,etiam quòd non extent indicia ſufficien-
tia ad torquendum,non modo non tollunt cita
tionem,verum potius contrarium ſignificant,tũ
quia,ſi aliqua indicia debẽt adeſſe,ut præſuppo
nunt verba,neceſſario oportet fateri, quòd cita-
tio interuenire debuerit, quia toto cœlo diſtat,
110 vt dictum † teſtis recepti,vel repetiti parte non
citata,faciat aliquod indicium,Bar.in d.l. mari-
tus cum ſimil.trad.per Gram.in d.vot.3.num.7.
Felyn.in c.in nomine colum. 2.verſic.collige.2.
& illum Textum.16.Abb.in verbo nullius mo-
menti.extra de teſtibus,dixi aliàs excommunio
** ri.** d.conſilio 20. numero 65. volum. 1. Tum
quia verba omnino innuũt , quòd ſi aliqua alia
concurrerent,reſultarent indicia ſufficientia de
iure communi ſine ope,& auxilio mandati,cum
illud,quod non ſufficit,aliud requirat , & illud,
quod ſufficit alio non egeat adminiculo,vt dixit
Abb.in cap. 1. colu. 1.extra de poſtulat. præla.
trad.Abb.in diction. in verb.ſufficit, quo iure cõ
muni inſpecto,etiam ſi eſſent mille teſtes exami
nati parte non citata , nullum penitus indicium
conſtituerent. Etſi dicta verba hic latè intelligerẽ
tur,quod huiuſmodi ſufficientia eſſent , tam re-
ſpectu imperfectionis indiciorum,quàm illegiti
111 mitatis , plura † ſpecialia inducerent contra. l.
primam. C. de dot.promiſſ.& l. præcipimus in
fin.C.de appellat.quæ omninus ſunt multiplicã
da ſuper mandato correctorio iuris communis,
& ſtatutorum patriæ , ex quorum diſpoſitione,
indicia debent eſſe ſufficientia, & legitima ſecun
dum ius commune , vt ſuperius demonſtraui, p
Iaſ.in l.Marcellus in prin.nume.52. ad trebel. &
nedum in correctoriis,verum etiam in exorbitã
tibus plura ſpecialia circa idem non concurrũt.
rurſus quia ſumpto argumẽto à veriſimili,quod
eſt validum,& concludens per Euerard. in ſua
cent.loco ſupradicto.per totũ.non eſt credẽdũ,
quod Illuſtriſſimus Princeps , qui pro eius ſum-
ma religione nihil aliud exoptat,quàm vt iuſti-
cia vndique pateat,fine careat,& nemini irroge
tur iniuria,duxerit tam ample,& longe manda-
tum prædictum eſſe intelligendum, vt quis acer
rime cum omni genere graui tormentorum, nõ
citatus quæſtioni ſupponeretur.

Etſi replicaretur dicta verba,etiã quod indi-
cia non ſint ſufficientia excludere citationem,
quia mandatum contentatur indiciis imperfe-
ctis,& leuioribus, ſoliſuè argumentis, quo caſu
citatio haud eſt neceſſaria,per ea,quæ voluit So
cin.in conſil. 262.nume. 11.volum.2.reſponde-
tur immo mandatum prædictum non contenta
ri ſolis argumentis,ſed indiciis aliquibus , licet
imperfectis de iure cõmuni,aliqua vero eſſe non
poſſunt,niſi cum citatione,vt ſæpius dictum eſt,
præterea Socin.loquitur in caſu ſpeciali. ca. pro
human.de homicid.quod,cum loquatur in aſſaſ
ſinio,non eſt trahendum ad conſequentias.l. 9
vero.ff.de legib.cum caſus noſter non ſit aſſaſſi-
112 nii , ſed furti , & latrociniorum , † Aſſaſſinium
enim dicitur committere ille, qui accepta pecu-
nia aliquem proditoriè interficit,vel committit
delictum,vt habetur in d.cap.pro humani,trad.
Bar.in l.Cicero.ff.de pen.dixi in conſi.20. num.
4.lib. 1.illis addo remiſſiue Hippo.Bonacoſſ.qq.
crim.verbo aſſaſſinium,Petrum à Plazza epit.de
lict.cap. 19.in princ. & cauetur à ſtatuto noſtro
ſub rubr.de homic.volun. vel caſu in §. aſſaſſin.
furtum uero eſt,quando quis clam ſine violẽtia
alienam rem ſubtrahit, & latrocinium , quod ſit
per eu, aggrediendo aliquos in ſtratis publicis,
vt declarat Gloſ.in d.auth.ſed nouo iure,vbi Do
ctor.maximè Paul.de Caſtr.in fin.& Cæpol.ſub
nume.46.cum ſequ. in quibus fuerunt inquiſiti
Rei,ſed poſito nos verſari in crimine aſſaſſinii,
dici poſſet,quòd licet nonnulli relati per Socin.
in d.conſil.262.tenuerint tunc citationem non
eſſe neceſſariam,quam ſententiam poſt Archid.
Gemi.Grãmat.& alios ſequit Pet.à Plazza epit.
delict.cap.19.nume.17.tamen contraria opinio
113 forte aliquibus videretur † verior, ** quam te-
nuit Felyn.in c.in nomine Dñi ſupradicta limi-
tatione extra de teſtib.Marſ.in prac. §. diligẽter.
num.170.cum ſeq.ſupra ſub num.157.dum for
mat quæſtionem,nunquid in enormibus deli-
ctis,& aſſaſſinio ſeruandæ ſint ſolemnitates,& ci
tatio,quæ exigũtur in aliis criminibus,& arguit
in primis,quòd non uſque ad num.170.& demũ
concludit contrarium validis rationibus , & in
effectu hæc pars videtur probari in d.c.p huma-
ni,ponderando illa verba,probabilibus argumẽ
tis,nam huius modi verbis vtitur tex. pręciſè in
l. 1.in l.fin.ff.de quæſt.& in l.milites. C.eod. tit.
in quibus tamen ſemper Doctor.intelligunt par
te citata,ut dicit Bar.in d. l. fin. & Marſ. in d.l.1.
num.4.poſt alios,necnon ponderando alia ver
ba poſtquàm conſtiterit, quę intelligũtur parte
citata,ut dicunt Domini de Rota deci. 683. ac
facit quod quando lex , aut ſtatutum contenta-
114 tur qualicunque † probatione , ſemper intelli-
gitur de valida,no.Bal.in l.2.§.& filius.ff.qui ſati
ſda.cogan.quem ſequitur Marſ.vbi multa in cõ-
ſil.81.num.72.& hanc partem. quod in crimine
aſſaſſinii requiratur citatio , tenuit Gram. licèt
non adducat prędicta in vot.11.num.16.minus
alia verba.prout ipſis videbitur,& placuerit, de-
rogãt citationi,quia cum fuerint addita poſt plu
res modos procedendi declaratos in mandato,
de ſe nihil important,ſed demonſtrant poteſta-
tem eligendi iudicium,fuiſſe collatam,procedẽ-
do vel illo,vel altero modo de expreſſis in man-
dato,ita Bar.in d.extrauag.ſuper Gloſ.prout pre
terea,conceſſo quod per ſe ſtent,ſolum tamẽ in
115 ferant arbitrium boni viri,vt de verbo videbi-
tur,

tur, probatur in l. fideicommiſſaria la. 2. ff. de fi-
deicom. liber. in l. quanquàm. ff. de leg. 3. & de
verbo placuerit in l. Thais. §. Sororem. ff. de fidei
com. liber. trad. Bar. in d. extrauag. ad reprimen
dum in uerbo videbitur, & latiſſimè Alex. & Iaſ.
in l. ſi ſic. ff. de leg. 1. Aret. & Iaſ. in §. bonæ fidei.
Inſtit. de action. Roman. conſil. 55. num. 2. & cõ-
ſil. 228. num. 11. in fin. vbi amplè Mendoſ. quo-
tas adducit ſuper verbo placuerit, quòd arbitriũ
boni viri præſeferunt, fuſius Plot. in l. ſi quando.
numero 635. C. vnde ui. Aleiat. conſ. 73. num. 4.
Moderni Pariſini in conſuet. feud. §. 55. gloſ. 4.
num. 34. 2. par. Menoch. conſil. 87. nume. 19. re-
miſſiuè Hipp. Bonacoſſ. quæſt. crimi. verſic. ver-
116 bum, & de † clauſula, prout decens fuerit, &
prout uidebitur Hipp. Rimin. iun. conſil. 18. nu-
me. 71. 139. & 146. Roland. à Valle conſil. 55. nu
me. 47. volum 3. Et manifeſtum eſt, quòd nullus
bonus vir arbitraretur per dicta verba fuiſſe in-
ductam mutationem, & derogationem iuris di-
uini, naturalis, aut gentium, quæ iura ſunt immu
tabilia. §. ſed naturalia. Inſtit. de iur. natur. gent.
& ciui. immo ſtãte illorum ſenſu ex arbitrio bo-
ni uiri, potius reſultat, quòd in omnibus aliis nõ
ſpecificatis in mandato regula iuris debuerint
obſeruari, ſic Iaſ. poſt alios ab eo citatos in d. l. ſi
ſic. num. 26. Quod verum eſt, etiam ſi dictis ver-
bis alias adiecta eſſent, quæ omnino viderentur
voluiſſe inducere mutationem, ſeu derogationẽ
iuris, & ſtatutorum in aliis, quàm in expreſſe cõ-
tentis in mandato, ſic poſt And. de Ban. in l. miſ-
ſi opinatores. C. de exception. trib. lib. 10. not.
Bal. in l. 1. C. ſi propter pub. penſ. ſequitur Iaſ. in
d. l. ſi ſic. nume. 33. plus dico, quàmuis dicta ver-
ba continerent liberam, & plenam poteſtatem,
ac ampliſſimum † arbitrium aliter non limita-
117 tum, tamen non per hoc intelligerentur Iudices
habuiſſe poteſtatem ordinatam exequendi con
tra iura diuina, & naturalia, cum uoluntas, ſecun
dum Bal. in rub. de pen. Iud. qui malè iudic. de-
beat eſſe bona, non autem mala, maximè vbi agi
tur de alterius præiudicio, & iuſtitia in naturali-
bus argumentis contineatur, per Bal. in l. idem.
C. locat. Afflict. deciſ. 80. ſub nume. 6. Bonacoſſ.
qq. crim. verbo arbitrio Iudicis, & poteſtas data
vt de facto procedatur, intelligatur tãtum in pro
cedẽdo abſque ſolemnitate iuris ciuilis, non na-
turalis, & conſequenter abſque citatione, vt in
propoſito inquit Rom. cõſil. 248. nu. 2. cũ apo-
ſtil. Mendoſ. verbo naturali, Deci. conſil. 103. nu
me. 11. in fin. Ferret. conſil. 31. nume. 30. Lap. al-
leg. 128. num. 4. ratione enim liberi arbitrii iuri
alterius non derogatur, nec liberum arbitrium
trahitur ad præiudicium tertii, ita par. de Put. de
ſindic. in cap. arbitr. ſub num. 1. & 2. qui ſub nu.
6. inquit liberam poteſtatem alicui conceſſam
ſemper ĩ ſe recipere bonæ fidei interpretationẽ,
ac ciuilem, & humanitati congruentem, idem in
cap. Poteſtas, qui habet ſub nu. 8. dixit, quod ar-
bitrium Poteſtati datum procedendi, & terminã
di etiam de facto in certis delictis nõ importat,
vt aliquid poſſit fieri contra legem, ſed tantum-
modo præter legem, & quod per verba imponẽ
118 tia liberum arbitrium, & voluntatem, † Iudex nõ
poſſit auferre defenſionem, quemadmodum tol
litur, ſi Reus nõ citatur ad teſtium productionẽ,
& inquit Bar. in d. l. filiusfam. & alij ſupra addu-
cti, trad. Guid. Pap. d. tract. de reſcript. col. 3. nu-
mero 18.

Subſequuntur poſtea nouiſſime in mandato,
& cauſas ipſas de iure per ſententiam terminet,
ex quibus verbis nulla inducitur facultas in tor-
quendo, quia loquuntur tantum de cauſæ deci-
119 ſione † ſecundum ius, quod etiam omiſſum ſu-
bintellectum fuiſſet, vt voluit multum ſingulari-
ter Roma. in conſil. 248. incip. hæc ſentẽtia, vbi
addit. Mend. Verum aduertẽdum arbitror, quia
etſi dicta verba non inſeruiant Fiſco reſpectu tor
turę inferendæ ſine citatione, tamen medullitus
illa conſiderando faciũt pro Iulio, quòd ipſe de
buerit citari, vt in defenſionibus ſuis audiretur,
quando quidem cum vigore dictorum verborũ
mandatum non contulerit aliquod priuilegium
ſententiæ diffinitiuæ, ſed uoluerit quod ſenten-
tia diffinitiua lata, facto proceſſu, virtute dicti mã
dati ſit eiuſdem naturę, cuius ſunt alię, inferatur
quod etiam condemnatus poſt eam ſit audien-
dus, intelligens facere defenſiones ſuas, quia ita
obſeruatur in aliis ſententiis de iure ꝓmulgatis.
l. 1. §. ſiquis altero, vbi Doct. ff. de quæſt. & tor.
num. 23. Quapropter ſi facta cõdemnatione, &
lata contra eum diffinitiua ſententia, inquiſitus
debuiſſet audiri ſtante forma dicti mandati, &
oſtendere, ac allegare ſuas defenſiones, multo mi
nus ſibi fuerunt ſublatæ ante ſententiam, ſic ſe-
quitur de neceſſitate, quod mandatum non ſu-
ſtulit citationem, ſine qua defenſio fieri nequit,
facit optimè Gand. in loco proximè allegato, ver
ſic. præterea uidemus, & Guid. de Suza. ĩ d. tract.
ſub d. nu. 62.

Poſtea ſubieci, quod dictum Herculis nõ fuit
ſufficiens ad torquendum Iulium, attento iure
communi, & municipali, ut ſupra explicaui, ꝙ
modo non fuerit ſufficiens inſpecto dicto man-
dato demonſtro, quia, ut ſupra deduxi, mãdatũ
præſupponit aliqua inditia extare, at nullũ pror
ſus indicium efficit dictum Herculis inſuffi-
ciens, cum fuerit interrogatus non debens, de
iure interrogari generaliter, aut ſpecialiter,
ex eo quod, neque contra ipſum, neque con
tra Reum iſtum aliqua apparebat præſumptio
de aliquibus aliis de dictis, ut ſuperius pondera-
ui, allegando Salic. in d. l. fin. C. de accuſ. & quia
ſtandum erat primo dicto Herculis ſine tormen
tis, ut dixi, ergo mandatum tot inhabilitates nõ
ſuppleuit, quia in iure conſiſtebat, & arbitrium
datum Iudici ſupplet tantum ea, quæ ſunt facti,
non iuris, & ubi aliquod indicium adeſt, ſecus
ſi nullum, & non ubi inhabilitas adeſt ob defi-
cientiam indiciorum, prout dixi ſupra in ſecun-
do

do requiſitio, ex Gand. in terminis. d. rubr. de
quæſt. & tor. nu. 41. verſic. præterea ego quęro,
& alijs eum ſequentibus, & dicta clauſula, nõ ſer
uato iutis ordine, non operatur circa iſta, quia
non pertinent ad ſubordinationem actuum iu-
dicii, nec alios defectus, potuit dictum mandatũ
ſupplere maximè vnitos, quia mandatum eſt in-
telligendum, & reſtringendum, quãdo data poſ-
ſibilitate, ꝙ Hercules potuiſſet interrogari de
Iulio indicia fuiſſent inſufficientia uno tantum
reſpectu, puta ꝙ fuiſſe ĩfamis ex aſſertis delictis
perpetratis cum aliis (ut dicitur) tantum, vel ex
commiſſis a ſe ſolo tantum, aut ſocius criminis
tantum. vel ſolus ſine aliis adminiculis tantum,
ſeu duntaxat non veriſimilia depoſuiſſet, aut ſo-
lum varius, mendax. ſiue periurus fuiſſet, ſed cũ
ipſe Hercules, ultra quod non potuit interroga-
ri, vt demonſtraui, etiam attento dicto mãdato
fuerit infamis, & non ex uno delicto tãtum, ſed
ex infiniti penè, ſocius criminis mendax, & per
iurus, non in vno tantum, ſed in plurimus, ſolus
ſine vllis prorſus adminiculis, & non veriſimilia
depoſuerit, nõ potuit modo aliquo eſſe ſufficiẽs,
etiam ſecundum mandatum, ſicut in ſimili dici-
mus, quod licèt teſtis inhabilis admittatur in cer
tis quibuſdam caſibus, & quando aliter veritas
haberi non poteſt, ut poſt alios refert Carrer. in
in d. l. a. ſub nume. 165. id eſſet, vbi nõ eſſet ido-
120 neus ex pluribus † defectibus, Socin. in conſil.
118. volum. 1. Barba. conſil. 65. uolum. 4. Marſ.
conſi. 102. in fin. & in ſing. 385. incip. dicit quod
dam, Gramma. conſil. 45. num. 23. & Carrer. ſub
d. num. 165. verſic. item intellige, & declara hoc
eſſe commune * dictum. dedux. ſuperius. nu. 63.
Inſuper non eſſet ponere os in cœlum, intellige
re mandatum, ꝙ tunc demum non exigatur ſuffi
cientia indiciorum, quæ requiritur de iure com
muni, & ſtatutatio, quando cum omnibus gene-
121 ribus, & gradibus tormentorum, qui † ſunt plu-
res, vt per Paul. Grilan. in d. tract. de quæſt. in 4.
quæſt. Brun. in d. tract. in ſecunda quęſt. 2. par.
nu. 6. & Marſ. in d. l. 1. circa. fin. ff. de quæſt. Frãc.
Caſſon. de torm. cap. 12. Grilã. tract. de quęſt. &
tortur. cap. 4. num. 7. cum ſeq. tortura eſſet alicui
inferenda, quia cum qualitas, & gradus torturæ
detur vno, vel alio modo, leuiter, mediocriter,
acriter; cum fune. ſine ictu, & cõpedibus, vel cũ
ictu, & compedibus ſimul, cum igne, ſiue aliter ſe
cũdum uim indiciorum, vt optimè explicat Gri-
lan. in d. loco, uoluit mandatum, quod in caſib.
in quibus ex magna indiciorum vrgentia quis
foret variæ quæſtioni, & diuerſis gradibus, & ge
neribus tormentorum ſubiiciẽdus torqueri poſ
ſet cum dictis omnibus generibus, & aliis etiam
quod indicia non extent ſufficientia, & vrgentia
in totum ad illum ſie torquendum. Nam præci-
ſe ita ſonant verba dicti mandati, quia illa verba
etiam quod indicia ſufficientia non extent, im-
mediatè ſubſequuntur uerba præcedentia cum
omni genere tormentorum. ſic enim ad literam
ſcriptum eſt mandatum, Poteſtas, ſeu Iudex pro
cedere poſſit contra fures, ſeruato iuris ordine,
uel non ſeruato, cum omni genere tormentorũ,
etiam quod non extẽt indicia ſufficientia ad tor
quendum. Nam illa inſufficientia, uidetur de ne-
ceſſitate referenda ad torturam inferẽdam cum
omnibus generibus tormentorum, de quibus ſu
pra dixerat. ſed quando indicia non ſunt ſic, &
taliter urgẽtia, ꝙ quis ſit tam dire, & durè torquẽ
dus, ac cum tam grauiſſimis, & diuerſis tormen-
tis, quin tunc debeant eſſe ſufficientia ex com-
muni parte, tamen ius commune, & ſtatuta ad
torquendum cum aliquo genere tormentorum,
hoc non dicit mãdatum, nec uidetur eſſe de eius
mente, ſi recte conſideretur.

Tertio ſubiunxi ꝙ copia defenſionis dari de
buit, à quo nec in præſentiarum diſſentiu, licet
mandatum tolleret quaſcũque ſolemnitates, &
tribueret ampliſſimum arbitrium, quod tamen
loquitur tantum in reſpectu ordinis, vt ſupra dixi,
quia vigore cuiuſcũque generaliſsimi, & liberi
arbitrij nunquàm intelligitur conceſſum, vt co-
122 pia indiciorũ, & † defenſionis denegetur Reo,
ita Bar. in d. l. milites præallegata, allegat ca. pa-
ſtoralis de re iudic. & l. 3. §. ad dicm. ff. de re iudi.
ſequitur Cataldii in d. tract. uerſi. adde quod nũ-
quàm iniquum. nu. 56. Iaſ. in d. §. in bonæfidei.
colum. 6. uerſic. item, an uigore talis arbitrii, Af-
flict. in d. deciſ. 391. vbi Vrſil. Roman. d. conſil.
248. Lap. d. allegat. 128. num. 4. cum apoſtil. Mẽ
doſ. Par. de Put in d. cap. an Poteſtas pag 93. ſub
num. 12. ubi dicit, quod magna curia Neapoli-
tana conſueuit delinquentem examinate. etſi cõ
fiteatur, inde ad aliquot dies ducitur ad tribu-
nal, & ſibi legitur cõfeſsio, in qua ſi perſeuerat,
ſtatuũtur Reo aliqui dies ad faciendum omnes
defenſiones cõtra defenſionem, ſi autem negat.
dantur capitula, & terminus ad ſe defendendũ,
& ratio eſt, ut dicit Bar. in d. l. filiusfam. & Afflic.
in d. deciſ. qa ꝑtextu alicuius liberi arbitrii, reo
nõ poteſt auferri defẽſio, quę profecto auferre
tur, ſi ei copia denegaretur. ſeruit quod ſupra di
xi, allegando Par. de Put. in cap. arbitriũ, verſi.
nam liberum, vbi uoluit liberum arbitrium ali-
cui datum non trahi ad præiudicium alicuius,
nec conferre poteſtatem inordinatam, ſed con
gruẽtem bonæfidei. libera namque, & abſoluta
poteſtas alicui conceſſa ſolum intelligitur, ut ſu-
pra, circa ea, quæ ſunt iuris ciuilis, non autem iu
ris gentium, & naturalis, prout defenſio, & co-
pia indiciorũ, facit in terminis d. dicta decil. Spe-
cul. in titul. de offic. omn. Iudi. dum per clauſu-
lam prætermiſſo iuris ordine, non derogatur di
lationi competenti ad defenſiones faciendum,
123 & quod dicitur † cauſa commiſſa alicui, ita
quod procedat ſecundum conſcientiam ſuam,
intelligatur de conſcientia legibus munita, &
publica, & quæ in eo reſidet, uti Iudex ex actis
publicis, non de priuita, & quæ extra acta re-
ſultet, per Alexand. conſil. 218. uolum. ſecundo.

Marſ.

Marſ. conſil. 15. nu. 17. Zaſ. conſi. 10. in fi. Pariſ.
conſ. 15. nu. 21. vol. 4. amplè Octaui. Cacher. de-
ciſ. 79. num. 45. & 46.
Quarto adidi confeſſionem minus legitimã,
tanquam per ſuggeſtionem extortam, quã nec
mandatum voluerit inducere, vt iudex potuerit
adhibere ſuggeſtionem. Verba enim hoc non
innuunt, nec ſuggeſtio eſt de ordine iudicii, qui-
nimo illa clauſula, vt veritas eruatur, potius con
trarium demonſtrat, cum per ea poteſtas detur
iudici vtendi illis mediis tantum, ex quibus ve-
ritas, ſecundum leges habeatur, non ex diuer-
ſis, ex quibus per ſuggeſtionem iudicis afferatur
Reo materia proferendi mendacia per Caſſon.
d. cap. 15.
Quinto poſui, quòd non fuerunt obſeruatæ
ſolemnitates ſtatuti introductæ in danda tortu-
ra, idem nunc affirmo, nec illis per mandatum
prædictum fuit derogatum, quia mãdatum nul-
lum dat arbitrium iudici, neque cum eo diſpen-
ſat circa modum, & formam obſeruandam in
danda tortura, ſed duntaxat circa ordinem pro-
cedendi, & perueniendi ad eam, inquit enim
procedere poſſit ad torquendum iuris, & ſtatu-
torum ordine non ſeruata. Vnde cum ſolem-
nitates ſtatuti non reſpiciant ordinem proce-
dendi ad torturam, ſed in ipſo actu torturæ in-
teruenire debuerint, merito non ſunt ſublatæ
per mandatum, ut ſupra, prout dicitur plenum
124 † arbitrium in condemnando non extendi ad
modum in procedendo. Plotus in l. ſi quando.
125 num. 539. C. vnde vi. vel † conſuetudinem pro-
cedendi ſine ſtrepitu, & figura iudicii, non ex-
tendi ad torturam, vel ſententiam condemna-
toriam. Clar. §. fin. crimin. quæſt. 64. uerſicu. di-
xi, & quæſt. 31. verſicu. arbitrio. pręterea, etiam
quod mandatum diceret iudicem torquere poſ
ſe, non ſeruato iuris ordine, non propterea ſo-
lemnitates à ſtatuto requiſitæ potuerunt omitti
quia dicta clauſula loquitur ſolũ de ordine, qui
conſiſtit in ſubordinatione actuum, & inter plu-
ra cadit, quando poſtponenda præmittuntur, &
præmittenda poſtponũtur, ac ſecus de ſolemni
tatibus requiſitis in tormentis inferendis, quas
ſupra recitaui, cum ſolemnitas conſiſtat in faciẽ
do actum ſecundum formam iuris, adhibendo
teſtes, rogationem, ſcripturam, cognitionẽ cau-
ſæ, alia huiuſmodi, quæ omnia fuerunt præter-
miſſa in præſenti caſu. Vlterius, & ſi dictum man
datum derogaret obſeruantiæ ſolemnitatum, ta
men intelligeretur tantummodo de leuibus, &
friuolis, minimè vero de ſubſtantialibus, ſeu de-
pendentibus aliunde, quam ex facto mero iudi-
cis, prout ſunt pr̨edictæ, & pro hoc adduco Ca
tald. in tract. prædicto, verſic. Adde, ꝙ vbi iudex
126 num. 112. dum ait, ꝙ † poteſtas data proceden-
di ſine ſolemnitate, operatur ſolum in his, quæ
principaliter pendent ex facto iudicis, vt eſſet in
dilationibus, & ſimilibus, Alber. de Roſa. in 3.
par. ſtatut. q. 32. incip. Item quęro, qui ex mente,
Guid. de Suza. notat, ꝙ ſi alicui datum eſt arbi-
trium, & ille ſit abſolutus ab obſeruantia ſtatuto
rum, intelligitur tantum liberatus à leuibus ſo-
lemnitatibus, & non à ſubſtantialibus, quod di-
ctum refert Marſ. in pract. §. conſtante. nu. 26. Et
ſi replicaretur non fuit neceſſaria pręſentia Vi-
carij, quia mandatum dat poteſtatẽ Prætori, aut
iudici, & de Vicario nullũ verbum, reſpondetur
immo ex eo, quia perſonã Vicarij expreſsè nõ
excludit mandatũ, interuenire omnino debuiſ-
ſe, cũ illud, quod non mutatur in ſuo robore re-
maneat. l. ſancimus. C. de teſtam. faciunt dicta p
Marſ. in prac. §. conſtante. n. 14. Et ſatis derogat
mandatũ ſtatuto prædicto de torm. in hoc, quia
vbi Prætor, Iudex, & Vicarius debuiſſent adeſſe
torturæ uigore ſtatuti prædicti, voluit mandatũ,
ꝙ non ſit neceſſe interuenire Pr̨etorem, & Iudi-
cem, copulatiue, ſed Prætorem, aut Iudicem, vt
colligitur ex alternatiua, ſeu ad cuius veritatem
ſufficit altera pars l. ſi hæredi plures. ff. de cond.
Inſtit. cum ſimil. & quemadmodum voluit tor-
turam potuiſſe inferri, interueniente, vel non in
teruenientc Domino fiſcali, vt dicit mandatum,
pari modo ſi eam voluiſſet poſſe dari ſine pręſẽ-
tia Vicarii, vel cum eo id quoque expreſſiſſet. Pr̨e
dictaque oĩa tãto magis vera ſunt in propoſito
quia cum mandatum hoc ſit correctorium iuris
communis, & ſtatutorũ patriæ ſtrictè admodũ
debet intelligi, & ſatis eſt, quod in uno operc-
tur. cap. cum dilectus, vbi Abb. de conſuet. & eſt
glo. not. in l. fin. §. in computatione, vbi Doctor
C. de iur. deliber. immo non tantum eſt corre-
ctorium, ſed etiam pœnale ſimul, in quantũ dat
facultatem torquendi, nam tortura dicitur pœ-
na ſaltem de facto, ſecundum Marſ. in l. diuus
num. 3. ff. de quęſt. nullo igitur modo poteſt ex-
tendi, quia in correctoriis, & pœnalibus ſimul,
etiam quod ratio ſit ſcripta, vel vna tantum aſſi-
127 gnari poſſit, nunquam fiat regulariter † exten-
ſio, vt poſt alios dicit Euerar. in loco commu-
ni 35. pagina 6. verſic. item ſuas, quod id. Item
eſt valde odioſum, cum veniat ad derogatio-
nem iuris, & ſtatutorum in re tam magni pon-
deris, in qua de vita hominis agitur, nec ideo
latè intelligetur, Euerar. vbi ſupra pagina 12.
fac. ſecunda. verſic. item debet intelligi, cum
ſequen. & cum alia ratio non ſcripta, nempè ne
damnum quis indebitè patiatur, ſuadeat ex-
tenſionem ceſſare, ideo extendendum non eſt
per eundem Euerar. in dicto loco part. tertia,
verſicu, quarto. intellige, ſumptoque etiam ar-
gumento à non veriſimili in iure concluden-
te, vt ponit Euerar. in loco ſancto non eſt cre-
dendum. quod Princeps tam pius, & religio-
ſus, ac iuſtitiæ (ut ita dicam) famelicus, ſic la-
tè dictum mandatum interpretari voluerit, ut
in totum vnico penè verbo voluerit ſubuerte-
re vniuerſam iuris, & ſtatutorum machinam,
vt ſcripſit Bal. in capitulo. primo. de reſcriptis,
quem ſequitur Marſ. in §. conſtante. nume. 25.

præſtareque occaſionem, quod Iudices, qui videntur extrinſecus angi, intus vero ſunt ſitientes in ſanguine malignentur, quorum malitiis eſt obuiandum, Marſ. in l. prima. §. cum quis latrones, num. 4. ff. de quęſt. Nec dicatur mandatum fuiſſe factum gratia fauoris publici, argumēto. l. ita vulneratus. ff. ad l. aquil. & ideo tanquàm
128 fauorabile ampliandum, & latè † intelligendum, per Doctor. Sing. Bartol. in l. quemadmodum. C. de agric. & cenſ. lib. 11. quia Bart. ibi loquitur in ſtatuto pænali, non autem correctorio, & inter ſtatutū correctorium, & pænale maxima eſt differētia. Nam magis prohibita eſt extenſio in correctoriis, quam in pænalibus, Euerar. in d. cent. 35. pagin. 11. & pag. 14. qui ſentit, quod in correctoriis non poſſit fieri extenſio, & lata interprætatio, maxime quando quis dānū indebitè pateretur, ēt ſi publice interſit, cum altera, ex cauſis extenſionum ſit, ne quis damnum indebitè patiatur. l. ſecunda. vbi no. C. de noxal. l. fi. C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. Cepol. tract. de extens. de cauſa finali. numero 35. in pænalibus vero ſecus. Hoc etiam tenet idem Euerar. d. loco. pagin. 14. verſic. ſed hic cadit, vbi in terminis noſtris format quæſtionem de lege noua generali, & correctoria, an ſcilicèt debeat generaliter intelligi, an vero reſtringi per legem veterem, & diſtinguendo concludit, quod ſi nō cōſtat legem nouam velle corrigere in materia, de qua agit, quàmuis fortè appareat, quod in alio corrigat, tunc lex noua debet diſtingui per veterem. Matthcſ. tract. de interpret. ext. in princip. numero 14. & ſequ. ſic in præſenti caſu mandatum de nouo inducens, quod ordo iudiciarius iuris, & ſtatutorum potuerit peruerti, & quod non requirantur indicia ſufficientia ad torquendum cum omni genere tormentorum, debet ſtrictè intelligi, & reſtringi ad ius commune in alijs, in quibus non apparet, quod voluerit inducere correctionem, & ſic, quod contra Reos debuerit de delicto conſtare, indicia exiſtere, aſſumpta parte citata, ſufficientia, ipſis dari defenſiones, copiamque indiciorum, maximè quando petita fuerunt, interrogationes legitimè fieri, & non per ſuggeſtionem, & tormēta, ſeruatis ſolemnitatibus ſtatutorum inferri.

Aliter etiam reſpōdeo ad dictam doctr. Bart. in d. l. quemadmodum, poſito quod eſſemus in lege pænali, quod non habet locum, quādo lex emittitur ſuper proceſſu formando contra aliquem, quo ad conuincendum eum de crimine aſſerto. quia tunc debet ſtrictè intelligi, & nullatenus extendi, cum nondum conſtito, quod quis fuerit malefactor, ſemper ſit elaborandum
129 pro † defenſione rei, quæ publicam vtilitatem, & æquitatem concernit maiorem etiam, quam quod delicta aſſerta puniantur, Cepol. conſilio 54. in vol. crim. quē ſequitur Marſ. in d. l. vnius.
130 §. cognituram. numero 50. Hinc † Iudex ex ſui officio teneatur attendere, & omni via quærere Rei innocentiam. Anto. de Can. tract. de excuſ. pri. part. numero. 4. Ioan Anton. Rub. de poteſt. Procur. prima par. numero 179. & 201. Franc. Caſſon. de indi. tract. 11. numero 22. Mar. conſilio 73. & conſilio 100. numero 17. volum. prim. Cepol. d. conſil. 54.

Tertio Doctrina Bartol. procedit tantū reſpectu pœnæ imponendæ, quādo delictum eſt perfectè probatum, & perſona delinquentis certa, quia tunc ratione publicæ vtilitatis, ne delicta iam aliquidata, reſpectu facti, & pſonę remaneāt impunita, lex pænalis poteſt extendi, & ita intelligitur ex verbis ipſius Barto. ibi, qui præciſè loquitur, reſpectu pœnæ. inquit enim, quod ſtatu-
131 tum loquens de puniendo † facientem, extenditur ad mandantem, & clariſſimè hoc declarat Dyn. in cap. odia de reg. iur. in 6. Bart. in l. 2. §. exercitum. ff. de his, qui not. infam. & Alexan. in l. cum quidam in fin. ff. de lib. & Poſthum. Gloſ. in l. 2. §. ignominię. ff. de infam. Mattheſ. tract. de extens. inter. in prin. num. 24.
132 Verum poſito nunc, quod † mandatum derogaret omnibus prædictis, tamen arbitror illud eſſe limitandum pluribus modis in propoſito.

Primo quod ad torturā potuiſſet deueniri ſine citatione partis abſque indiciis ſufficientibus, nō datis defenſionibus, & iuris, ſtatutorumque ordine, & ſolemnitatibus non ſeruatis, quādo informationes contra Inquiſitum aſſumptæ qualeſcunque fuiſſent, ex earum facie, & lectura non habuiſſent aliquem defectum, & nihil repertum fuiſſe, quod aduerſus illas potuiſſet opponi, ſed ex alijs nitidè apparuiſſet, licèt inſufficientes, & pro hoc adduco Gram. vot. 3. ſub. numero 22. vbi in ſimili reſtringit præeminentiā magnæ curiæ, de qua ſupra, non habere locum quando contra indicia aliqua præſumptio, ſeu coniectura reſiſteret, vel quando in informationibus habitis contra Inquiſitum, aliqua reperirē tur facere in fauorem ipſius, nō diſſentit Octau. Cacher. d. deciſ. 79. num. 56. vnde cum ex tenore depoſitionis Herculis appareret, quod nā defectus ipſe pateretur, vigore dicti mādati Iulius non fuit torquendus, & cum tortus fuerit indebitè, & in tortura confeſſus, eius confeſſio fuit, & eſt nulla, & illegitima, prout ſupra.

Secundo limitandum eſt dictum mandatum
133 tunc habere locum, quādo † Reus fuiſſet de criminibus eidem deſcriptis valdè diffamatus, & quodāmodo criminoſus, quia ſic dictam præminentiam reſtringendā eſſe teſtatus fuit Matteſil. de Afflict. in præallegata deciſ. 391. Grammat. conſilio 64. nume. 4. & in d. vot. 3. nume. 24. & alii citati per Octaui. Cacher. dicta deciſ. 79. num. 19.
134 Tertio non habere locum contra † hominē bonæ famæ, vt ſimiliter reſtringitur dicta pęminentia, per eundem Gram. in d. vot. 3. nume. 16. ſed Iulius fuit, erat, & eſt bonæ conditionis & famæ, qui propterea non debuit ita torqueri, nec

dica-

Digitized by Google

dicatur duabus limitationibus obſtare manda-
ti dictionem vniuerſalem,ibi contra quoſcunq;
fures.namque non obſtante illa dictione, man-
datum uenit omnino reſtringendum ad diffa-
matos,& aliàs malæ uocis,& famæ cõſiderãdo,
135 quòd omnis† diſpoſitio quantuncunq; ampla,
& generalis ex ratione reſtringatur, nedum ex-
preſſa,verum coniecturata,& præſumpta,Bal. in
auth.ingreſſi colum. 2. C. de ſacroſanct. Eccleſ.
eſt text.in cap.ſuggeſtum,vbi Deci.extra de ap-
pell.ſequitur Iaſ.in l. non dubium col. mihi. 8.
verſicu.adde.&c.C.de legib.& reſtringenda eſt
etiam ad id,quod eſt æquum , ne quis damnum
indebitè patiatur,ut trad.Gloſ.præallegata in d.
§.in computatione,Bart.in l.omnes populi.in 6.
quæſt.princ.vbi ponit exemplum de ſtatuto lo-
quente per ductionem quicunque.ff. de iuſt. &
iur.Rurſus ad id,quod eſt veriſimile Alex. con-
ſilio 76.colum.1.lib.4.Deci. conſilio 532. colu.
2.quia interpretatio veriſimilitudinis, & æquita
tis ſemper ineſt diſpoſitioni,Bal.conſilio 343.&
conſilio 411.volum.1.Ac ne ſequatur abſurdũ,
& inhumanitas,Eucrar.latè in loco 2.car.3.ver.
quarto fallit,& in d.loco.8.car.2.verſicu. & for
mati,vbi dicit prędicta omnia militate in diſpo-
ſitione ſtatutaria,ſemperque ſit interpretatio be
nignior iuri communi conformis,quæ ex arbi-
trio boni uiri prouenit,nec a ſapientibus redar-
guatur,& ex qua legum correctio non ſequitur,
vt hic,multaque alia in propoſito interpretatio-
nis faciendę coaceruat,Menoch.diligens vir, &
mei amantiſſimus de arbitr. iudic. caſu. 199.&
caſu.200.ſed ratio coniecturata dicti mãdati eſt,
quod cõtra fures,& diffamatos regulæ iuris nõ
ſeruentur , quia illos lex abhorret. l. capitalium.
§.famoſos.ff.de pęn.æquitaſque,benignitas,ius,
boni viri arbitrium,& veriſimilitudo dictant, re
ſtrictionem prædictã fieri,ne alias quis bonæ fa
mæ indebitè lædetetur,nedum in perſona , ſed
in honore,qui vitam hominis præponderat. l.
iſti quidẽ in fin.ff.quod met.cauſ. pulchrè trad.
Aymo.in conſilio 168.numero 2.volu. 1.ſubie-
cta enim innocẽtia hoc modo poſſet vulnerari,
vt vtar verbis text.in l.fin.C. de accuſa. ſequere-
tur inſuper abſurditas,& inhumanitas,nam iux
ta dictam generalitatem comprehenderentur di
136 cto mandato † minima furta,quod non eſt cre-
dendum,ut prætextu leuis, & modici delicti,&
furti illud mandatum proceſſerit a Principe, per
ea,quæ in ſimili ponit Augu. de Arim. in addit.
ſuper ver.incendiatio.num.7.dicens. quod ſta-
tutum loquens de comburente domum,& infe-
rente vulnus,non intelligetur in domuncula , &
vulnuſculo,ſequitur Marſ.in conſil.70.num. 13,
& in alijs multis.in l.furem. nu. 10. ff. de ſicear.
omnino itaque dẽt reſtringi ad inſignes , & diſ-
137 famatos,eo maxime quia † ſtatutum in ſpecie
diſponens,quod contra non diffamatum inqui
ri poſſit,non valet,vt inquit Card.in clem. 1. co
lum.vltima.de offic.ordin.quem ſequendo pro
bat Marſ.conſilio 28.num.5.conſilio 53.nume-
ro 8.cõſilio 63.numero 50.conſilio 64. nu. 32.
& in aliis multis,Gram.in conſilio 35.ſub nume
ro 50.conſilio 38.numero 25.& in d.vot. 3. ſub
nume. 32. Iulius Clar.in §.fin.crim.quæſt 5. ver-
ſic.ſciat etiam,& quæſt.6.& Fely.ac alij citati ꝑ
Hipp.Bonacoſ.qq.crimi.verbo diffamatos in fi.

Quarto nedum mandatum prædictum eſt li-
mitandum ad hominem malæ famæ,& diffama
tum,ut ſupra,uerum uidetur, quod nec habeat
locum,niſi ille,contra quem procederetur,fuiſ-
ſet in ſimilibus delictis,etiam alias pro malo ha
bitus,& ſic in ſpecie taliter,quod non ſatis eſſet,
ſi in aliis generibus delictorum malus reputatus
fuiſſet,ita etiam reſtringit Gram.dictam præemi
nentiam in d.voto.numero 33.verſic.nec ſuffra
garetur,ſed dictus Reus nunquam alias fuit pro
fure habitus,immo nec in genere de aliis diffa-
matus,ideo mandatum non potuit contra illum
exerceri.

Poſtremo circa talè mãdatum,Dico,quod ẽt
ſi Iulius potuiſſet illius vigore poni ad torturam,
non obſtantibus defectibus exiſtentibus in di-
cto Herculis,& abſque eo quod non fuerit diffa
matus,licèt eſſet bonæ famæ,& non habitus ꝓ
fure,tamen non potuit niſi vnica vice torqueri,
& non reiterato,& pluries , ut in terminis dicit
Gram.in d.conſilio 64.numero 12.& in d. vot.
138 tertio.circa fin.ſubdens quod cũ dicta † pręemi
nentia ſit odioſa , vt quis inauditus torqueatur ,
& non datis ſibi defenſionibus, debet reſtringi
ad vnam,& primam vicem tantũ,maximè vt mi
nus offendat ius cõe,& ius alterius,quã ſit poſſi-
bile per iura,& authoritates p ipſum allegatas,
ſeruiunt tradita in l.boues.§. hoc ſermone , ubi
Tiraq.de uerb.ſigniſ.vndè cum non fuerit tan-
tum ſemel.ſed bis tortus , & ſemper in negatio-
ne perſeuerauerit,amplius non debuit torqueri.

Reliquum eſt,vt demonſtrem, quod Inquiſi-
tus non fuit,nec eſt legitimè conuictus,& dico
quod duo tãtum teſtes depoſuerunt contra eũ,
Hercules nempè,& Vincentius poſt aſſertam cõ
feſſionem a Iulio extortam,eo modo , quo ſupe
rius explicaui.Qui teſtes,licèt prima facie, quo-
ad plenam probationem,Idonei videantur,non
obſtante,quod ſint ſocii aſſertorum criminum,
virtute ſtatuti prædicti ſub rubrica de ꝓbation.
tamen rectè conſiderando contrarium cenſeo.

Attento primo,quod cum dictum ſtatutũ nõ
admittat ſolos ſocios ſine adminiculis contra di
ſpoſitionẽ iuris cõis,quo conſiderato nõ admit
terentur,& ad faciendum indicium ad torturã ,
vt ſup.deduxi,& ſic ſatis operetur in hoc,tamen
vt minus deroget iuri communi, quàm ſit poſſi-
bile,& cũ eo ſe in aliis cõcordet,poſtea intelligẽ
139 dũ eſt,ꝙ demũ ꝓbarẽt,ſi eũ† tortura legitimè il-
lata depoſuiſſẽt,p ea,quæ ſupra dixi.Tortura tñ
neutri ipſorũ nõ fuit legitime data,vt hinc eorũ
depoſitio minimè reſiſtat , quia paria ſunt non
facere,& minus legitimè facere,l.quoties.ff. qui

ſatiſd.cogan.cum ſimil.Marſ.in terminis conſi-
lio 18.numero 40.conſil.51.nume.63.& conſil.
528.num.14.

Secundo teſtes ſunt inuicem,& etiam in ſe ip
140 ſis † contrarii, per conſequens periurii, ergo
non probant tam de iure communi,per Specul.
in titu.de teſt.§.1.verſic.item quod teſtes diſcor
dant,Marſ.conſilio 4.numero 31.& in conſilio
28.numero 6.& alibi ſæpè, quam ex forma,&
diſpoſitione eiuſdem ſtatuti, quod ſpecialiter
excipit periuros.Nec dicatur contrarietates exi
ſtentes inter dictos teſtes nõ conſiſtere circa ne
gocium principale,ſed circa acceſſoria, quæ nõ
repellant teſtes, ſecundum Barto. in l. eos. ff. de
falſ.quia reſpondeo conſiſtere quidem circa ne
gocium principale, quando verſentur circa aſ-
ſerta delicta,de quibus fuerunt, & ſunt imputa-
ti,& quatenus negocium principale non tangẽ
rent,tamen verſantur circa † dependentia à ne-
141 gocio principali,de quibus idem,quod de ipſo
negocio principali iudicatur, ſecundum Bar. in
d.l.eos,& Marſ.egregiè in conſilio 70.1.2.& 3a
col.quin ſi non conſiſterent circa acceſſoria ne-
gotii principalis,ſed eſſent ab extra,adhuc forẽt
attendendæ,ex traditis per Marſ. ibi adducentẽ
exemplum teſtium Suſannæ, qui uarii fuerunt
circa acceſſoria,ſuntque magni faciendæ dictæ
contrarietates,qualeſcunque ſint in propoſito,
cum ſimus in cauſa ardua,criminali, & grauiſſi-
ma,vitam,& ſalutem hominis concernente, in
qua diſcrepantiæ teſtium,etiam quod conſiſtãt
circa circunſtantias, vel ſint ab extra omnino
obſeruentur ad repellendos teſtes, ac ne fides
142 integra illis adhibeatur, cum in ea † probatio
nes requirantur luce meridiana clariores.l.ſciãt
cuncti C. de probat. ita egregiè trad. Azzo. in
ſumm.C.de teſtib.ſequitur Bal. in l. teſtium. C.
eod.Alexan.conſilio 153.colum.3.verſic.item
alia ratione,& conſilio 154.colum.2.volum.5.
& Gram.videndus in conſil.1.num.8.

143 Tertio ſunt † minores viginti annis, qui tàm
de iure communi, quàm de iure municipali nõ
ſunt idonei.l.in teſtimonio.ff.de teſt. & cauetur
ſtatuto noſtro ſub rubrica de teſtib. in cauſ. cri-
min.examin. Nec dicatur quòd dicta lex in te-
ſtimonium, & dictum ſtatutum diſponat eos
non poſſe compelli, & ideò videantur inuere,
quòd ſi voluerint, eorum teſtimonium ſit vali-
dum. Reſpondeo enim primo,quòd non appa
ret ipſos voluiſſe,immo inuiti depoſuerunt, cũ
in tormentis vterque fuerit examinatus.Secun-
do intentio.d.l.in teſtimonium, & dicti ſtatuti
fuit,& eſt,quod ideo nõ poſſint compelli, quia
nullum ſit ipſorum minorum dictum propter
eorum fragilem ætatem,ita Gloſ.in l.inuiti,quæ
ſic intelligit.l.in teſtimonium, quæ eſt ſequens
lex.ff.de teſtib.Ang.in authen. de teſtib. §.1.ſu-
per gloſ.incip.Duo.Alexan.conſilio 64.volum.
1.Marſ.in conſilio 28.numero 15.conſilio 31.
numero 30.& cõſilio 65.num.31.Bal.& Alexã.
in l.fin.C.de his, qui ut indign.Brun. in d. tract.
ſecunda quæ. pri. par. numero 17.Blan. in d. l.
fin.numero 346.cum ſequen. vſque ad numer,
350.ff.de quæſtion.Ioan.Mar.Monticell.ſuo re-
pert.de teſtib.verſic.minor.il a.vbi alios allegat
Nec dicatur ſtatutum ſub rubr.de probat. admit
tens quoſcunque teſtes non idoneos,& inhabi-
les derogare alteri ſtatuto,ſub rubrica. de teſtib.
in cauſ.crimin.examin.cum ſtatutum de teſt. ſit
magis ſpeciale circa teſtimonium,& perſonam
minoris,& concordat cum iure communi, pro
pterea ſit magis attendendum,tum quia cum im
mediate dictum ſtatutum de teſt.præcedat rubri
cam,& aliud ſtatutum ſubſequens de prob. non
præſumitur ſic incontinenti correctio,argum.l.
nam ad ea.ff.de cond.& demonſtr. maximè qa
non poteſt dici,quod ſtatutum de probat.loqua
tur in criminibus occultis, aliud vero de teſti-
bus in aliis non occultis, cum ſtatutum de teſti-
bus loquatur etiam in occultis,ut patet ibi,& ne
defectu teſtium crimina valeant occultari.

Quarto dicti teſtes per ſuggeſtionem contra
Reum depoſuerunt,nam de ſuggeſtione Hercu-
lis patet ex ſupradictis,de ſuggeſtione vero Vin
centii pariter liquere arbitror ex confrontatio-
ne aſſerta inter ipſos facta,propter quæ nõ pro
144 bant,præſertim quòd dictum † teſtis debet eſſe
ſecretum, non tantum partibus, ſed etiam con-
teſtibus,ne vnus ſciat quid alter deponat, & ip-
ſum in eius diſpoſitionem ſequatur, ita trad.Spe
cu.in titu. de teſt. §. nunc tractandum, in princ.
Paul.de Caſtr.in l.minimè.ff. de leg. & in l. nul-
lum. C.de teſ.&t ſi prædicta locum habent in ci-
uilibus,multo magis in criminalibus, prout tali
argum, vtitur Crauet.d.conſilio.6. penè per to-
tum,nec immerito Gram.in terminis conſil.54.
numero 4.concludit nullam fidem adhibendã
eſſe duobus teſtibus,quia ambo erant conſcii de
poſitionis factæ per alterum.

Quinto non fuit, nec eſt conuictus ex dictis
prædictorum teſtium, quia non conuenit ſtari
eorum ultimæ depoſitioni in tormentis, vel eo
rum timore, ſed primæ ſine tortura,& ſpõtaneè
factæ,quia enim fuerũt interrogati de ſe,& aliis
dicto ſine tormentis,potius ſtãdum eſt,vt ſupra.
Sexto iſti teſtes minus veriſimilia depoſuerunt
cum non ſimul magna amicitia,& conuerſatio-
ne frequenti,aſſiduaue iuncti nõ eſſent, quinim
mo ex parte Domini Vicentii credo probatũ,
rariſſimè ipſum conuerſari cum Hercule, quod
etiam ipſe fatetur in ſuis conſtitutis.

Septimo ſpecialiter ex dicto Herculis non di
citur conuictus,attenta multiplici infamia,dum
ex quamplurimus delictis à ſe ſolo commiſſis ſe
notatum patefecit,ut iam deduxi,& in ſpecie ve
ræ probationis.de qua nunc agitur.Addo circa
omnia ſupradicta id, quod diſponit ſtatutum
ſub rubrica de probat. Nanque non ſimplici-
ter,& indiſtinctè admitti quoſcunq; inhabiles
ſocios,& criminoſos, ſed mandat illis eſſe cre-
dendum

dendum prout Iuſdicenti videbitur, cōſideratis
eorum dictis, & veriſimilitudinibus. quæ verba
important arbitrium boni viri, vt ſuperius alle-
gaui. qui bonus vir nunquam attentis prædi-
ctis arbitraretur, quod dicti teſtes probarent,
maximè cum patiantur tot, & tales defectus. ſūt
enim ſocij criminum aſſertorum, qui ſine tortu-
ra legitima depoſuerunt. ſunt contrarij, periu-
ri, minores viginti annis, depoſuerunt per ſug-
geſtionem non veriſimilia, parte nō citata, vnus
reuocauit dictum, alter exculpauit ſocios, ex qui
bus remanent prorſus annihilatæ, vt ita dicā, &
deſtructæ eorū depoſitiones. quia quemadmo-
dum plura adminicula augent, & coadiuuant
probationem, ita plures defectus illam deſtruūt
vt ſupra per Socin. d. conſil. 118. Contrariorum
enim eadem eſt diſciplina. §. pri. Inſtit. de his,
qui ſunt ſui, vel alien. iur. cum ſimil. & quod ope-
ratur propoſitum in propoſito, idem operatur
oppoſitum in oppoſito, vt ibi Socin. & in conſi.
102. nume. 14.

Octauo iſti teſtes nequaquam Iulio nocēt, ſeu
præiudicant taliter quod ſit conuictus, quia nō
fuerūt recepti eo citato, ante torturam, & inqui
ſitionem, minus poſt inquiſitionem repetiti,
nec in principali, nec in appellationis cauſa.
quinimmo in proceſſu appellationis, dum inſta-
retur pro parte Rei, vt repeterentur ſuper inter-
rogatorijs ſuis, fuit oppoſitum à Fiſco eos mini-
mè repetendos eo, quod Fiſcus illis non indige
bat, & ita ſtante dicta declaratione fuit pronun-
tiatum, ſic nihil operantur contra inquiſitum,
tum ob defectum citationis, tum quia ſi teſtes
145 examinati contra reum non † repetuntur ſu-
per interrogatorijs ſuis, non ualet eorum dictū,
nullatenuſque ſibi præiudicant, in terminis
tradit Marſ. poſt Bal. Barba. & alios, quos refert
in conſilio 65. numero 40. ſubdens teſtem non
facere indicium, quando modus examinandi
non eſt congruus: puta non ſit interrogatus ſu-
per his, in quibus erat interrogandus, quod
** aliàs ex magis communi, ** comprobaui in con
ſil. 20. num. 65. lib. pri. & quod tale examen non
ritè factum, non careat ſuſpicione, & dicta omiſ
ſio repetitionis ſuper interrogatorijs malicio-
ſe procurata, ne teſtes deponerent ore proprio,
quo nam modo, qua via, & arte fecerint aſ-
ſer as confeſſiones contra ſe, & alios, Deus
optimus maximus ſcit, qui ex malo bonum pro
ducens, conuerſus eſt in auxilium, & fauo-
rem Rem. Vnde laudetur ſemper ſua diuina
maieſtas.

Nonò, nihil faciunt, quia alter reuocauit ea,
quæ dixi, vt coſtat in proceſſu appellationis.
quo ſtante datur intelligi, quod ipſe omnia vi
tormentorum depoſuerit, & ita ipſe in reuoca-
tione proteſtatus fuit, ex quo nullam fidem fa-
cit. l. 1. §. diuus ſeuerus, vbi Bart. & alij. ff. de
quæſt. maximè quia non poteſt allegari etiā re-
ſpectu ipſius, quod perſeuerantia ab eo facta fue

rit ſpontanea, taliter quod metus fuerit purga-
tus, cum ſemper durauerit in eo idem tormen-
torum metus, quia eadē poteſtas ipſum torquē
di ſuberat continue, vt in principio dixi, & ef-
fectus ipſe hoc oſtendit, cum ſtatim relaxatus
ab examine dictam depoſitionem reuocauit, ſer
uit in terminis deciſ. Marſ. in l. repeti. numero.
31. ff. de quæſtion. firmatis, quod ſi inquiſitus de
146 maleficio, etiam tali, in quo † de ſocijs poteſt
interrogari, ſeruatis ſeruandis fuerit tortus, &
confeſſus, & nominauerit Titium in ſocium, po-
ſtea vero ductus ad bancum iuris pro ratifican-
do dixerit ſe non commiſiſſe maleficium cōfeſ-
ſum, ſed illud per torturam propalaſſe, dictus
Titius nō poterit vigore primæ confeſſionis in-
quiſiti poni ad torturam. ſic, & in caſu noſtro
deductum eſt, quod virtute atteſtationis Vin-
centij reuocatæ, dictus Iulius non poſſit cenſeri
conuictus, & debeat condemnari. dictaque de-
ciſio Marſ. fortius ſtringit, quia non vult vigore
illius depoſitionis reuocatę, ut ſocius poſſit tor-
queri, ergo multo minus dictum eſt, quod poſ-
ſit fieri condemnatio in caſu noſtro. præterea
Marſ. ibi loquitur, dum teſtis deponit ſeruatis
ſeruandis de iure. hic vero fuit proceſſum inor-
dinatè, ut ſupra, habitaque quæſtio in caſu ſpe-
ciali, in executione inquām mandati prædicti,
& ita de Reo confeſſo per torturā, qui poſtea re-
uocauit, concludit Gram. in conſilio 21. nume-
ro. 25. Alter vero, qui eſt Hercules, Inquiſitum,
& ſocios exculpauit, vt deponunt decem teſtes.
qui omnes vno ore affirmant, & in hoc conue-
niunt, quod dictus Hercules ex corde, & pro ex
oneratione ſuæ conſcientiæ aſſeruit ſe falſo in-
culpaſſe Anaſtaſium, & ſocios. & quod hoc eue
nerat vi, & atrocitate tormentorum, quibus
non poterat reſiſtere. & addunt dicti teſtes ſu-
per interrogatoriis, quod ipſis verior videtur ex
culpatio, quam inculpatio, quia exculpatio fuit
ſpontanea, & facta in tempore, quo ſalutis ani-
mæ ſuæ memor erat: inculpatio vero violentia,
& cauſſa in anguſtiis, & cruciatibus torturæ. &
quia (vt dicunt Ioſeph, & Bartolomeus teſtes)
ipſe aſſerebat, quod blanditiis Prętoris ipſos in-
147 culpauerat, attēta dicta † exculpatione, eius di-
ctum non poteſt Iuli in aliquo officere. ita in
terminis Marſ. conſilio 109. numero 30. cum ſe
quen. quem probat Gram. d. vol. 3. numero. 14.
cum ſequen. cuius potiſſima ratio eſt, quia licèt
dicatur ſtandum eſſe dicto ſolemni, & iurato te-
ſtis, ſecundum Bald. & Salic. in l. nullam. C. de
148 teſtib. tamen ſi poſt † depoſitionem teſtis affir-
mat contrarium extraiudicialiter, Iudex non
poteſt procedere ad ſententiam, vt ſupra, ad quę
ibidem allegata addo Marſ. in d. conſil. 109. cir-
ca fin. & in ſing. 112. incip communis ſenten-
tia. & procul dubio potius attendenda eſt excul
patio prædicta, q̄ inculpatio, quia ꝓ culpatione
nullam concurrit indicium, nulla pſumptio, aut
coniectura, ſed fuit, & eſt nuda, ac ſola, prout ſic

diſtinguendo concludit Marſ. in pract. §. reſtat
in fin.poſt multa hinc inde adducta,quinimmo
non ſolum per inculpationem nullam concur-
rit indicium,ſed dico in fauorem exculpationis
bene militare coniecturas, quarũ maxima ſunt,
quod delicta aſſerta, de quibus Iulium imputa-
uit,ſuper quibus potuit haberi informatio, non
verificantur. Item quia fuit probatum de bona
fama, & conditione Rei, ea propter magis at-
tendetur, præcipue quòd fauorabilior ſit excul
patio cum coniectura innocentiæ,quàm incul-
patio,quia per eam excluditur delictum argum.
d.l.merito,&:quia fuit pluries repetita, atq; mul
tiplicata,vt colligitur ex dictis teſtibus. quorum
aliqui, prout ſe præſentes repericbant, dicunt
quòd fuit facta in loco iuris, quaſi immediatè
poſt inculpationem,& cõfeſſiones aſſertas, qui-
dam in camarinis, nonnulli in confortatorio,
alij in carcere communi,vbi Hercules à Iulio ve
149 niam petit,& al j alibi ſæpè. Nam † multiplica-
tio talis operatur idẽ, ac ſi dicta exculpatio fuiſ-
ſet iurata,vt firmat Iaſ.in l.ſed ſi poſſeſſori. §. fin.
quem legit ſub.l.ait Prætor.ff.de iur. iur. dum æ-
quiperat actum iuratum, & actum geminatum,
& tantum nus ex prædictis duobus teſtibus dici
poteſt Brunorium fuiſſe conuictum, cum pro
eius innocentia concurrant vltra prędicta,etiam
alia non parui facienda.

550 Primo,†bona eius conditio optima fama ple
niſſime probata per plures teſtes, cuius effectus
eſt tollere indicia,& præſumptiones contra ali-
quem exiſtentes,Bar. in l.3.§. ſed ſi ex improui-
ſo.ff.de re milit.Fulgo.conſil.135. & trad. Marſ.
in pract.§.diligenter.nume.596.& in conſil.65.
num.47.& Gram.in conſil.65.num.4.dixi ex cõ
• muni * conſil.116.num.21. & conſil. 34. nume.
9.maximè cum non appareat de mala fama cõ-
traria,de qua tamen etſi appareret,nihilominus
probatio prędicta pręualeret, Bal.in l.fi.ff.de fer.
Marſ.poſt alios in l.de minore.§. plurimum. nu.
91.ff.de quæſt.in conſil.44. conſil. 72. circa fin.
Nam qui in præteritum fuit bonus,ſimiliter ho-
die bonus reputabitur.l.nec eſt neceſſe, vbi Glo.
ff.de probat.Glo.eſt etiam,vbi Bald.in l.1.§. pro
batio,& in §.mag ſtratus.ff.de magiſtra.conue-
nien. trad.Bal.in conſil.52. volum.5. Bonifa. de
Vitali in trad.prædicta ſub rub. de indic. Gram.
conſ.37.num.11. & 52. eoque magis hæc pro-
batio eſt magni facienda, quia in ſpecie facta
fuit,Dicunt enim teſtes prædicti ipſum non fuiſ
ſe ſolitum furari.cuius dicti aſſignat rationes cõ
cludentiſſimas Reus, vnde quemadmodum ſe-
mel malus præſumitur ſemper malus in eodem
genere mali.cap.ſemel malus de reg. iur.in 6. ita
è conuerſo ſemel bonus ſemper præſumitur in
eodem genere bonitalis, & ita nor.arguit Bal.in
conſi.3.volum.5.quem ſequitur Alex.in l.ſi quis
ex argentarijs.§.prætor ait.ff.de eden.Marſ. con
ſil.77.nume.11.& ſing. 74.

Secundo concurrunt aliæ duæ veriſimilitudi
nes vrgentiſſimæ, prima quia vt plurimum, & à
communiter accidentibus,illi,qui committunt
huiuſcemodi latro cinia,ſunt homines deplora
tiſſimi,nullius artis expertes,& qui non habent
vnde ſe alant.& ſoliti ſunt mendicare, vt expe-
rientia docet, optima rerum magiſtra. c. quàm
ſit de electio.in 6.ſed Brunorius nõ fuit,nec erat
talis qualitatis.nã vt dicunt prædicti,habet peri-
tiã ſutoriæ,in qua etiam grauati vxore, filijs, &
alia familia multum ſuperlucrantur,& ſe,ſuoſq;
ſuſtentant,vt notorium eſt. & nõ deficiebat ſibi
victus,& alimonia in domo ſua,& fratrum ſuo-
rum, ergo non eſt veriſimile, quòd aſſerta fur-
ta, & latrocinia commiſerit. ſecunda, quòd
ijdem teſtes deponunt, ipſe Reus antequam ca-
peretur, ſciuit Herculem eſſe detentum, ex quo
inſurgit efficaciſſimum argumentũ innocentiæ
ſuę,quia ſi fuiſſet de illius complicibus,profecto
aufugiſſet. poterat enim dubitari, quòd Hercu-
les de ſocijs interrogaretur,& de facili ipſum in
ſocium nominaſſet,ſi non ſponte,ſaltem vi tor-
mentorum, maximè cognoſcendo ipſum non
eſſe aptum, & robuſtum ad ſuſtinendum vim
tormentorum. & ſimiliter, vt plurimum. & a
communiter accidentibus, quando plures ſunt
complices alicuius delicti, & vnus capitur ante
alium, ille qui non eſt captus,fugam ſolet arri-
pere,vel latere ne inueniatur,& capiatur,vt fre
quentiſſimè,& dietum euenire comperimus.

Ex his omnibus credo ſatis conſtare quòd iſte
pauper, & dilaniatus Reus venit abſoluendus,
& ſic pronuntiandum malè iudicatum,& bene
appellatum per ipſum fuiſſe. & ſi enim dicatur
delicta non debere remanere impunita,illud in
telligitur quòad authorem delictorum, ut dicit
Marſ.in conſ.45.in fi.& certè ſanctius eſt nocen
tem abſoluere, quam innocentem condemna-
re.l.abſentem.ff.de pę.& Iudex maiorem repor-
tat laudem in abſoluendo,quam in condemnan
do,vt nouiſſimè dicit Crau. in d. conſil. 6. in fin.
vbi plura alia ad propoſitum,quod quidem futu
rũ ſpero fretus integritate magnifici Domini Iu
dicis,quem diu optimus Deus cõſeruet.& ita ip
ſo authore iudicatum fuit.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO ILLVSTR. COMITE
Petro Trilago.

ARGVMENTVM.

Nepotes ex filio vocato,& ei ſubſtituti, ſi ſine filijs deceſſerit,& grauati ſi ſine filijs nepotes deceſſe runt, quando dicantur venire per fideicommiſſũ in ductum inter eos.

Fidei-

Fideicommiſſum quando inducatur per verba deſcendēdo in infinitū, &c. in ſtirpes, &c. & omni meliori mō in familia remaneant, &c. ex qualitate maſculinitatis, & ſimilia, et ibi materia latè tradit.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum ac ſubſt. conditionalis, ſi ſine filijs, defecit mortuo grauato cum filijs, uel filia* * *ex communi* * *declara vt num. 44. cum ſeq.*

2 *Succeſſionis prima cauſa filiorum.*

3 *Fideicommiſſum non præſumitur, quia odioſum, ſallit num. 13. 46. ac num. 47.*

4 *Filiorū appellatione nō cōprehenduntur nepotes.*

5 *Nepos ſub filij voce non comprehenditur, intellige numer. 48.*

6 *Teſtatoris verba ſupradictum communē vſum loquendi interpretantur.*

7 *Filiorum nomine non veniunt nepotes nondum concepti.*

8 *Nepotes non continentur ſub nomine filiorum in* * *ſubſtitutione paſſiua ex communi.* * *quod extenditur ad actiuam ex communi.*

9 *Fideicommiſſo non grauatur, qui non honoratur contra num. 34. & ſeq. & 49.*

10 *Filij in condictione poſiti non cenſentur grauati* * *ex communi.* *

11 *Proximiores quando in fideicommiſſo admittantur.*

12 *Superſtites verbū, quid operetur in fideicōmiſſo.*

13 *Mens teſtantis in fideicommiſſis præcipuè attendenda ſecundum omnes.* *

14 *Fideicommiſſum inducitur, & ampliatur ratione.*

15 *Subſtitutio facta de deſcendentib. in infinitum fideicommiſſum inducit.*

16 *Prohibitio alienandi cum verbis in perpetuū, vel infinitum fideicommiſſum inducit.*

17 *Cōditio in ſubſtitutione poſita de filijs legitimis & ex legitimo matrimonio natis, operatur fideicommiſſum.*

18 *Maſculinitas iuncta fœminarum excluſione fideicommiſſum conſtituit.*

19 *Filij maſculi in conditione poſiti ex vna communiori.* ** *cenſentur vocati.*

20 *Subſtitutio ſub duplici conditione fideicommiſſum inducit ex communi.* *

21 *Fideicommiſſum cenſetur factum inter proximiores de familia vocatos nomine collectiuo.*

22 *Mens cōiecturat ex ratione, quòd bona ſtēt in familia, fideicommiſſum præſumit, ex cōmuni.* *

23 *Clauſulæ oī meliori mōī ſubſtitutionib. efficacia.*

24 *Verba in ſubſtitutionib. ſuperflua eſſe non dēnt.*

25 *Maſculi ſuperſtites in ſtirpes, & non in capita. vocati fideicommiſſum reciprocum inductum præſumi faciunt.*

26 * *Fideicōmiſſum ſecundū aliquos ex vna cōi,* * *et veriori* * *inducitur, dum proximiores deſcendentes vocantur, & ſubſtituuntur deſcendentibus teſtatoris, decedentibus ſine filijs.*

27 *Fideicommiſſum reciprocum inducitur inter nepotes teſtatoris ex filio poſitos in cōditione ſi filij teſtatoris ſine filijs deceſſerint, & grauati* ** *ſi ſine filijs deceſſerint ex communiori.* **

28 *Subſtitutus verbis verificatis admittitur.*

29 *Subſtitutio cōpendioſa efficitur ob verbum quandoque ex communi.* *

30 *Compendioſa ſubſtitutio fideicommiſſarum omni* ** *tempore continet ex communiori.* **

31 *Reciproca ſubſtitutio non inducitur inter filios filiorum non inſtitutos, vel honoratos, limitatur tamen, vt ibi.*

32 *Subſtitutio reciproca reſultat ex compendioſa filijs facta, ex iiſdem coniecturis, quibus poſiti in conditione vocati cenſentur.*

33 *Filij in conditione poſiti cenſentur vocati, ſi adijciatur qualitas maſculinitatis, ratione conſeruandæ agnationis. grauamen in conditione poſitorum duplex conditio, requiſitū, quòd filij ſint ex legitimo matrimonio nati compendioſa* ** *ſubſtitutio, et ſimilia, ex cōiori remiſſiue.* **

34 *Maſculinitatis qualitas hodie ex communiori facit filium vocatum dici, etſi in conditione tā* ** *tum poſitum.* **

35 *Vocati dicuntur in cōditione poſiti, cum ſint gra* ** *uati ex vna communiori.*

36 *Filij in conditione poſiti hodie ex crebriori uiden* ** *tur vocati.* **

37 *Subſtitutus ſub duplici conditione, nempe filij, & filius eius ſi ſine filijs deceſſerint, ſemper reuocat bona, niſi extent filij filiorum, qui ſemper admittuntur, & propter hoc fideicommiſſo filijs hareditas dicitur grauata.*

38 *Veriſimilitudo mentis teſtantis, ſi fuiſſet interrogatus attendetur.*

39 *Filij & deſcendentes dimidiam bonorum pro le* * *gitima, & trebellianica alienāt ex cōmuni.* *

40 *Portio grauati, & omnis acquiſita ex ind. teſtantis uenit in reſtitutione fideicommiſſi abſolu* * *te, ex communi.*

41 *Grauamen cū non præcedit fideicōmiſſ. portiones* * *omniū in reſtitutione veniunt, ex communi.* *

42 *Filij in portione tantum parentum cenſentur uocati, ſallit, vt ibi, niſi coniecturæ aliud ſuadeāt & omnes ſint deſcendentis teſtatoris.*

43 *Filiorum appellatione non ueniunt fœminæ, cum maſculis.*

44 *Conditio in alternatiuis ſufficit alteram verificari.*

45 *Coniecturæ operantur, vt filij, etiam natis non deficiat ſubſtitutio.*

46 *Coniecturæ ceſſant in claris.*

47 *Fideicommiſſa ſunt fauorabilia, & præſumūtur multis in caſibus ibi enarratis.*

48 *Nepotes veniunt nomine filiorum in materia fauorabili.*

49 *Fideicommiſſum petens mortem grauati tenetur probare.*

50 *Probare tenetur fideicommiſſarius mortem grauati ſe vocatum, & bona in hæreditate teſtatoris fuiſſe.*

CONSLIVM CCII.

TRINITAS ADSIT.

VErba teſtamēti Illuſtris, & Magnifici Domini Martini Comitis Trilaghi, qui poſt legata, his verbis inſtitutionem concepit.

In omnib. autem alijs ſuis bonis mobilibus, & immobilibus, iuribus, & actionibus præſentibus, & futuris vbicunque ſint, & reperiri poſſint, hęredes ſuos vniuerſales inſtituit, & eſſe voluit æquis portionib. inter ſe, Magnificum Equitem Dominum Paulum, Dominos Georgium, Antonium, & Martinum eius filios legitimos, & naturales. & caſu quo aliquis eorum Dominorum hæredum ſuorum inſtitutorum, vel filiorum ſuorum legitimorum, deſcendēdo in infinitum, decederet in pupillari ætate, vel aliter quandocunque ſine filijs legitimis, & naturalibus natis, & procreatis ex legitimo matrimonio, tunc, & eo caſu tali deceē ſuperſtites viuentes ex familia ipſius Magnifici Domini teſtatoris in ſtirpem, & non in capita & maſculos tantū, & nō fœminas, vt familia ſua honoratius conſeruetur, ſubſtituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, & omni meliori modo, via, iure, forma, cauſa, & ordine, quib. melius, & efficacius de iure potuit, & debuit; & hanc dixit, aſſeruit, & affirmauit eſſe ſuam vltimā voluntatem, & vltimum teſtamentum.

Mortuo Teſtatore deceſſit Dominus Comes Paulus ſine filijs, deceſſit & Dominus Antonius ſine filijs maſculis, ita deuenerunt eorum portiones ad Dominum Martinum, & Dominum Comitem Petrum filium Domini Georgij vnius ex hæredibus inſtitutis, tandem deceſſit Dominus Martinus relictis Paulo, & Ioſeph duobus filijs maſculis, qui poſtmodum deceſſerunt ſine filijs legitimis, & naturalibus, ſuperſtite præfato Domino Petro maſculo, & Illuſtribus, ac nobilibus Dominabus Lucia, & Paula Dominorum Pauli, & Ioſeph ſororibus, filiabus Domini Martini Iunioris.

Modo quæritur an Dominus Comes Petrus vigore antedicti teſtamenti poſſit conſequi bona præfati teſtatoris aui ſui patruis ſuis obuenta nempè Domino Comiti Paulo, Antonio, & Martino, et ſucceſſiuè filijs Comitis Martini mortuis ſine deſcedentibus maſculis.

Et fronte prima videbatur firmādum Comitem Petrum, etſi maſculum proximiorem & familia excludendum, dictaſq; nobiles Dominas Luciam, & Paulam filias Comitis Martini iunioris, & ſorores Dominorum Pauli, & Ioſeph admittendas eſſe.

Primo Comes Martinus iunior deceſſit cum filijs maſculis legitimis, & naturalibus, ac ex legitimo matrimonio natis (nec in dubium id refricatur) ideo illi ſubſtitutus, vel in eius portionem vocatus, ſi ſine filiis deceſſerit, quàmuis ſit ex deſcendentibus teſtatoris, vel eius familia, vt Comes Petrus iunior excludetur, eo quod cōditio illa, ſi ſine filiis defecerit Martino mortuo ſuperſtitibus maſculis, nempè Comitib. Paulo, & Ioſeph filiis deſcendentibus. quàm primū enim grauatus cum filiis decedat, quicquid poſtea de
5 illis contingat fideicōmiſſum, † & ſubſtitutio expirant. l. 1. C. de cōd. inſert. l. filiusfamilias. §. cū quis. ff. de leg. 1. q̄ nec amplius reuiuiſcere ſolet. l. ex facto. §. pen. ibi Caſtr. & cæter. ff. ad trebel. Oldrad. conſil. 21. Deci. conſil. 511. num. 2. Crauet. conſil. 62. in pri. Pariſ. conſil. 14. num. 10. volum. 2. Ceſal. conſil. 17. num. 6. Port. Imol. conſi. 137. num. 12. communem *ſententiam appellat Soci. iun. conſil. 111. num. 21. volu. 1. Roland. à Valle conſil. 56. num. 10. volum. 3. Ant. Gabriel. de fideicom. concluſ. 7. & 8. lib. 4. nec authoritates huius dicti deſcribam, cum diſcrepantes nō habeat, teſte Sfortia Odo. tract. de ſubſtit. compend. parte. 6. q. 2. arti. 2. caſu. 3. dixi aliàs conſil. 1. num. 1. addo Simon. de Præt. conſil. 47. num. 16. lib. 1. Rimin. iun. conſil. 146. lib. 2. Ceſal. conſil. 433. num. 21. & ſeq. lib. 3. Hier. Gabriel. conſi. 111. num. 8. Socin. iun. conſil. 29. num. 20. volu. 4. Roland. a Valle. conſil. 56. nu. 2. 9. & 10. & 58. numer. 73. volum. 3. & conſilio 42. numero. 15. & ſeq. volum. 4. Natta conſilio 551. num. 23. volum. 3. Mant. conſilio 92. nu. 2. & 3. lib. 1. Crot. conſil. 208. numer. 1. volu. 2. Quod procedit & ſi vnicā filiā relinqueret. l. non eſt ſine liberis. ff. de verbo. ſigni. Port. Imol. conſil. 13. num. 22. ac l. 1. C. de cōd. inſert. quàmuis ſtatuto excluſam, conſil. 146. & 152. num. 4. & 5. volu. 2. Ceſal. cōſil. 45. nume. 7. cum vulga. Socin. iun. ſcribentes hinc inde adducens conſ. 30. volum. 4. Roland. a Valle conſi. 82. num. 8. volum. 3.

Secundo,

Secundo, nituntur regulis iuris communis
dictæ filiæ ab inteſtato venientes, vel ex teſtamẽ
2 to Comitis Martini patris, cum prima † ſucceſſio
nis cauſa ad filios, & fæmini ſexus pertineat.
Authen. de hæred. ab inteſt. ueni. §. primo. Inſti-
tutio. cod. tit. in prin. ita Roland. à Valle conſil.
56. numer. 3. volum. 3. conſ. 90. num. 2. & 3. vo-
lum. 4. teſtatique cauſa præualeat. l. quàmdiu la.
1. ff. de acquirend. hæred. Et bona omnia præſu
mantur libera, minime vero ſubiecta fideicom-
miſſo, niſi id expreſſe oſtendatur, tum quia fidei
commiſſum ſit quid facti, quod nõ præſumitur,
niſi probetur. l. in bello. §. facti. ff. de capt. & poſt
3 limin. rurſus materia † odioſa conſequutiuè re-
ſtringenda, & demonſtranda. l. cohæredi. §. cũ
filiæ. ff. de vulg. l. non uſque adeo. ff. ſi quis à patr.
fuer. man. l. ſcimus, vbi Doctor. C. de inoffic. te-
ſtamen. Iaſ. conſil. 228. verſicul. 3. libr. 2. Aimo
Crauet. conſi. 180. in princ. Roland. à Valle con
ſil. 46. in princ. volum. 3. & conſil. 18. numer. 5.
conſil. 30. & 34. in prin. & conſil. 38. numer. 11.
12. cum ſequen. volum. 4. Curt. iun. conſil. 290.
nume. 8. 274. numer. 20. volum. 3. Crot. conſil.
166. numer. 14. uolum. ſecundo. Hinc dicitur
paſſim, iſto caſu non loquitur fideicommiſſum,
& qui contradicit, probet, Oldrad. d. conſil. 21.
Socin. Sen. conſil. 104. numer. 8. libr. 3. Gozad.
conſi. 21. numer. 8. 29. num. 10. Pariſ. conſi. 90.
volum. 2. Socin. Iun. conſil. 176. numer. 8. libr.
2. Crauet. conſil. 161. nume. 16. Roland. à Valle
conſi. 58. numer. 73. uolum. 3. probationeſque
ſi dubiæ exiſtant, contra fideicommiſſum pro-
nuntietur, Aimo. Crauet. conſi. 180. in fin. Ri-
min. conſil. 223. nume. 56. & 57. dixi conſil. 97.
in prin. addo Cęfal. conſil. 433. numer. 16. & ſe-
quen. Rimin. iun. conſi. 181. numer. 23. & 24. &
117. numer. 35. & ſequen. & num. 65. libr. 1. Ro-
lan. à Valle, conſil. 34. numer. 2. & 3. uolum. 4. &
conſi. 97. numer. 9. eod. uolu. Hier. Zanc. in eius
repetitione ultimo loco impreſſa. §. cum ita. l.
cum hæredes. ff. ad. trebel. in prima part. numer.
55. 96. 107. & ſequen. Roland. à Valle conſil. 56.
in prin. & nume. 4. & ſeq. 4. volum. 3. Alba. conſi.
31. num. 9. & ſeq. Siluan. conſil. 64. num. 11. 14.
& ſequen.

Tertio ſuperſtites tantum viuentis ex fami-
lia Comitis Martini Senioris Teſtatoris ſubſti-
tuti, ſunt & uocati, caſu quo aliquis hæredum in
ſtitutorum, vel filiorum ſuorum legitimorum
decederet in pupillari ætate, vel quandocunque
ſine filiis, ut uerba inſtitutionis concepta repe-
riuntur, vnde mortuis Ioſeph, & Paulo nepoti-
bus Teſtatoris ſine filiis, locus ſubſtitutioni, ſeu
ſubſtitutis non erit, cum in fideicommiſſis, ſeu
ſubſtitutionibus, & in præſenti caſu filiorum
4 † appellatione non comprehendantur nepotes.

Primo, quia regulariter filiorum appellatio-
ne non ueniunt nepotes. Gloſſ. in l. filii appella-
tione. ff. de verbor. ſignificatio. Clemen. prima.
verbo liberi de baptiſm. Bart. & alii in l. libero-
rum. ff. de verbo. ſignificatio. ſcribentes in l. Gal-
lus. §. inſtituens. ff. de liber. & poſt. cum vulg.

Secundo, eo quod in hominis diſpoſitione
5 nepos † ſub filij uoce non includatur. Cy. Rain.
And. de Piſa. Bald. & Imol. in d. §. inſtituens. Si-
gnor. de homod. conſi. 249. Alberi. tract. ſtatut.
ſecunda part. quæſtio. 107. latius Gerar. Maz-
zol. conſil. 104. numer. 10. cum innumeris ſe-
quen.

6 Tertio, Teſtatoris † uerba ſunt (ſi diuerſum
non conſtet) intelligenda ſecundum commu-
nem uſum loquendi. Gloſſ. & omnes in l. libero
rum. §. quod tamen Caſſius. ff. de leg. 3. l. cum de-
lanionis. §. aſinam. ff. de fund. inſtru. qui com-
munis vſus, & vulgaris ſermo nepotes ſub uoce
filiorum non comprehendit. Gloſſ. in §. fin. In
ſtitutio. qui teſta. tutor. dar. poſſ. §. cum igitur.
verbo filios, auth. de el gend. ſecund. nub. non
oſtenſo itaque contrarium, quando Teſtator
ſubſtituit filiis hæredibus ſuis, & filiis hæredũ,
non cenſetur ſubſtituiſſe nepotibus, Alex. con-
ſil. primo. colum. penult. libr. primo. Socin. Iun.
conſi. 30. numer. 16. uolum. tertio. Gerard. Maz-
zol. vbi ſupra. Roland. à Valle conſil. 42. nume.
28. volum. 4.

Quarto, non erant tunc nati iſti nepotes ulti-
mo loco defuncti, neque cõcepti tempore mor-
7 tis teſtantis, propterea minus † filiorum mentio
ne uenient, Soci. Sen. conſil. fin. lib. 1. cui conſ.
quàm plurimi ſe ſubſcripſerunt, Soci. iun. conſ
30. num. 24. uolum. 3. Cæpha. conſil. 3. num. 36.
uolum. 1.

Quinto, in ſubſtitutione fideicommiſſaria,
quando agitur de ſubſtitutione paſſiua, ut ſi filii
8 onere fideicommiſſi grauētur, † nepotes ſub no
mine filiorum non continentur, Corn. cõſ. 182.
ſub num. 7. & conſi. 199. uolum. 2. Deci. ubi de
* communi * cõſil. 95. colum. fi. Gozad. conſ. 36.
num. 5. Cefal. conſil. 107. nume. 16. cum ſeq. lib.
1. abundè Socin. iun. d. conſil. 30. uolum. 3. Bel-
* lon. conſil. 50. num. 5. ubi de communi * Natta
conſil. 191. nume. 10. Alba. conſil. 29. nume. 12.
* Rimin. iun. & veriori, & communiori ** conſil.
172. num. 26. 38. & ſeq. lib. 2. Cęphal. conſi. 433.
numer. 40. & 41. Tobi. Noni. conſil. 29. in prin.
Mazzol. d. conſi. 104. numer. 53. latiſſime Rolãd.
à Valle. uidendus materia, conſil. 42. nume. 23.
cum ſequen. & 27. uolu. 4. Quod ad ſubſtitutio-
nem actiuam extendi, ex eadem communi, * re-
* fert Tobi. Noni. conſi. 33. nume. 24. & ſequen.
remiſſiue Marzar. in tracta. de fideicom. q. 17. 2.
part. Vndè meritò nepotes iſti grauati non cen-
ſebuntur.

Quarto, & vltimo pro filiabus adduci pote-
9 rat, quia non honoratus, † nec commodum ex
teſtamento capiens onerari, & fideicommiſſo
grauari nequit. l. ab eo, vbi omnes communi-
ter. C. de fideicom. l. prima. §. ſciendum. l. ſedſi
ſic. §. fin. ff. de leg. 3. Curt. Sen. conſil. 42. cum
not. in l. Centurio. vbi Bartol. Ripa, & omnes.

ff. de

ff. de vulga. & pupil. tradit Zancus in. d. §.cum
ita 7.parte nume.24.Cephal. conſil. 433. num.
30. libr. 3. At iſti Ioſeph, & Paulus filij Martini
iunioris non ſunt honorati, nec in dicto teſta-
mento ad commodum vocati, eo quòd filij filio
rum inſtitutorum non ſunt in diſpoſitione poſi-
10 ti, ſed ſolum in conditione, † & grauamine, ſi ſi-
ne filijs &c. quo caſu vocati minimè cenſentur,
ſed eis ſolum ius legitimæ ſucceſſionis reſerua-
tum, ex vulg. Glo. ſed communiter probata in.
l. Lucius. la 2. ff. de hæred. inſtit. in l. prima. C. de
pact. Alexand. conſil. 185. Deci. conſil. 291. Go-
zad. conſil. 104. numer. 7. Rubri. conſil. 144. in
princ. Crauet. conſil. 109. numer. ſecundo. latè
Clar. in §. teſtamentum quæſtio. 75. per totam,
ſcripſi aliàs conſil. primo. numer. 8. & 9. hoc pro
cedere, etiam ſi addita eſſet qualitas maſculini
tatis, addo in materia Socin. iun. conſil. 111. nu-
mer. 31. volum. ſecundo. Hier. Gabr. conſil. 115.
Sim. de Pret. conſi. 167. nume. 25. conſi. 31. nu-
mer. 27. conſ. 110. numer. 17. conſi. 39. numer.
15. & 42. numer. 13. Tobi. Noni. conſi. 32. num.
11. Rimin. Iun. conſil. 21. nume. 11. cum ſequen.
Franci. Piſci. de ſtatut. exclud. fœmin. an ad bo-
na forenſia. nume. 57. ac in nouiſſima impreſſio
ne Dominũ Hier. Zancum in §. cum ita. l. hære-
des mei in 7. part. numer. 3. & ſequen. ff. ad tre-
be. ſic videbatur ex his, & ſimilibus coloratis Co
mitem Petrum fore excludendum dicta hæredi
tate, eo quòd nullum adſit fideicommiſſum.

Verum diligentiori cura, & ſtudio in præſen-
ti adhibitis, contrariam ſententiam amplexus
ſum, nempè ex fideicommiſſo Martini Senioris
Comitem Petrum nepotem ex filio admitten-
dum eſſe ad hæreditatem dictorum Ioſeph, &
Pauli nepotum ſimiliter ex filio dicti Teſtatoris,
ex iuribus, authoritatibus, rationibuſq; cauſam
hanc, meo ſanè iudicio, ſatis facilem, conſtituen
tibus.

Primo namque certum eſt Paulum & Ioſeph
fratres vltimo loco defunctos nepotes eſſe Co-
mitis Martini Teſtatoris ex altero filio eiuſdem
Teſtanti; nomine Martino hærede inſtituto cũ
cæteris fratribus, ſic filij ſunt filiorum inſtituto
rum, non ſolum in conditione poſiti, & graua-
ti, verum vocati, ſubſtituti. ibi, & caſu quo quis
hæredum. vel filiorum ſuorum deceſſerit, ſuper-
ſtites proximiores ex familia, ſubſtituit conſe-
quenter Comitem Petrum ſuperſtitem & proxi
miorem. Ar. l. Iulianus. ff. de leg. 3. propterea in
dubium redditur, & hos nepotes ex perſona pro-
pria uocatos, & eiſdẽ ſubſtitutos eſſe proximio-
res ſuperſtites, cõſequutiuè Comitem Petrum,
de quo in cauſa, nepotem ex Georgio filio eiuſ-
dem Teſtatoris, fratre dicti Martini iunioris, &
fratre patruele maſculo dictorũ Ioſeph, & Pau-
li defunctorum, qui admitteretur, tum quia proxi
11 mior † in ordine, & ſubſtitutione. l. ſi verbo gra-
datim. C. de verbo. ſignific. §. 1. Inſtitutio. de hæ-
red. qui ab inteſt. l. poſt fratres cum authen. vn-
de ſumitur C. de legitim. hæred. Pariſ. conſi. 91.
nume. 13. volu. 2. tum quòd ſit ex ſuperſtitibus
de familia, ſic grauatis, atq; vocatis nominatim
à Teſtatore. §. hoc etiam, verſi. ſuperſtites, Inſti.
de excuſ. tutor. Deci. conſ. 69. in prin. cenſeatur
que proximior tum Teſtatori, tũ nepotibus gra
uatis ad tollendum dubium, de quo per Gabr.
conſ. 107. per totum, Dictio namque, ſuperſti-
12 tes, † conditionalem conſtituit diſpoſitionem,
& exponitur, ideſt ſuccedant omnibus alijs ex-
cluſis per fideicommiſſum illi, qui ſuperſſerint, &
ſuperuixerint grauato, Bart. & alij ex illo tex. in
l. ſtieum, qui meus erit. ff. de leg. primo. declarat
Cuma. conſ. 13. Pariſ. conſ. 37. nume. 51. volum.
2. tantoque magis, dum Comes Petrus ſubſtitu-
tus eiuſdem qualitatis exiſtat, cuius erat illa, cui
ſubſtituebat Teſtator, Rui. conſ. 181. numer. ſe-
cundo. volum. 2.

Secundo, moueor ex regula vbique, millies
ac ab omnibus legendo, conſulendo, & iudican
do decantata in vltimis voluntatibus, fideicom.
13 miſſis præſertim, mentem † Teſtatoris inſpicien
dam, ſi verba deficerent. l. 3. C. de liber. præter. l.
in conditionibus in prin. ff. de cond. & demon-
ſtra. & in fideicommiſſis. l. 3. §. cond. ff. de adim.
legat. l. cum virum C. de fidei. Deci. conſil. 15. &
conſil. 38. tacitamque voluntatem ex conjectu-
ris deſumptam in fideicommiſſis ſufficere. l. cũ
proponebatur. in fin. l. qui ſolidum. §. primo. ff.
de leg. ſecundo. l. licèt Imperator, vbi Bartol. ff.
de leg. 3. Socin. Iun. conſ. 100. nume. 10. & 145.
numer. 12. volum. 3. & ex coniecturis induci fi-
deicommiſſum, latè Zanc. d. §. cum ita. in 6. par-
te. numer. 241. & in 7. part. numer. 20. cum ſeq.
Celſ. Vgo. conſ. 5. Rimin. iun. conſil. 181. nume.
32. & ſequen. libr. 2. conſil. 21. nu. 23. & ſequen.
lib. 1. Pariſ. conſil. 92. numer. 24. volum. 2. Tobi.
Noni. conſi. 32. nume. 8. & ſequen. Bero. conſil.
84. numer. 16. volum. 2. Paſet. conſil. 92. in prin.
& conſi. 134. nume. 5. dicens deſumi fideicom-
miſſum, etiam ex coniecturis extra teſtamentũ.
Celſ. Vgo. conſ. 5. nu. 8. conſi. 93. nume. 10. con-
ſil. 20. num. 25. & 26. conſ. 25. num. 3. Roland. à
Valle, conſi. 18. num. 19. vol. 4. Bero. conſil. 110.
nume. 34. uolum. 2. Anguſſol. conſi. 14. numer.
10. conſi. 26. nume. 2. conſil. 29. nume. 10. Alba.
conſi. 51. num. 11. & conſi. 87. nume. 10. Siluá.
conſil. 64. nume. 3. Port. Imol. conſil. 14. numer.
13. conſi. 40. num. 7. dicens, ſolo nutu relinqui,
& conſi. 55. nume. 10. Curt. iun. conſil. 225. nu-
me. 9. volum. 3. Crot. conſil. 349. numer. 17. uo-
lum. 3. At in propoſito conceſſo, uerba uocatio
nis expreſſa deficere, quis dubitat mentem aper
tam Teſtantis adeſſe fideicommiſſum perpetuũ
in eius bonis, domo, & familia inducentem.
Quod pluribus demonſtro.

14 Primo, quia fideicommiſſum † inducitur, &
inductum conſeruatur, & ampliatur ex ratione,
qua utitur Teſtator. Ar. l. cum pater. §. dulciſſi-
mis. ff. de leg. ſecundo. Bart. & alij in l. regula. §.
uem

item ſi quis. ff. iur. & ſact. ignor. At in præſenti
ſubſtitutione Teſtator vtitur ratione, maſculos
tantum vocando, vt familia ſua conſeruetur ho-
noratius, quæ non ſolum hæredes inſtitutos, &
filios inſtitutorum, ſed omnes de familia deſcen
dentis reſpicit, ita ad illos quoque fideicommiſ
ſum refrrctur. Pariſ. conſi. 37. num. 27. & conſil.
57. numer. 12. & 13. volum. 2. Rui. conſ. 208. nu-
me. 17. volu. 1. Cęphal. conſil. 134. nu. 33. Tobi.
Noni. d. conſil. 32. numer. 10. Rimin. iun. conſil.
21. num. 32. lib. 1.

Secundo, filijs inſtitutis, ipſis, ac eorum filijs
ſubſtitutioni factę adiecit hæc verba, deſcenden
15 do † infinitum, quæ infinitatem temporis de-
notant, & omnes deſcendentes in infinitum in
fideicommiſſo, ac ſubſtitutione continet. l. fin.
C. de ſui. & legitim. not. in l. prima. ff. ſolut. ma-
trimo. eſt tex. in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de leg.
2. Alexand. conſi. 56. num. 2. ubi apoſtil. volum.
1. Dec. conſi. 481. nume. 9. cum add. Pariſin. &
conſi. 23. nume. 2. Menoch. conſi. 61. nu. 14. lib.
1. Pariſ. conſ. 37. numer. 23. volum. 1. probat in
propoſito Cęphal. conſil. 134. numer. 29. & 30.
Ruin. conſ. 150. num. 17. verſi. 3. comprobat vo-
lu. 2. dicens, ex mente etiam Socin. per hæc ver-
ba, deſcendentes in infinitum, poſita in prohibi
tione alienationis, omnem etiam filiarum fœ-
minarum ſucceſſionem ab inteſtato excludi, &
ſi deſcendentium in infinitum, ſubſtitutioni lo-
cus eſſe debet, neceſſe eſt pręſupponere ipſos eſ-
ſe vocatos, & grauatos, ſeruit Pariſ. conſi. 91. nu-
me. 26. uolum. 2. Videmus etenim prohibitio-
nem de non alienando, non inducere fideicom
miſſum abſolutum, & ſimplex, etiam in caſum
16 mortis, niſi illa uerba in † perpetuum, uel in infi-
nitum addantur, Curt. in. §. diui. num. 2. in l. filius
famil. ff. de leg. 1. Dec. ubi ſupra in apoſtil. latè
Ant. Gabr. de fideicom. lib. 4. concluſ. 10. nume-
ro. 12. limit. 1. Bolognet. in l. prima, numer. 279.
in fin. C. de pact. Quæ addita ſubſtitutioni; ſeu
ex parte grauatorum, fideicommiſſum etiam ul
tra decimum gradum conſtituit, ita Curt. iun.
conſil. 40. colum. penult. Mandel. de Alba con-
ſil. 51. numer. ſeptimo. qui in caſu ferè noſtro
ſcribit.

Tertio, Teſtator filijs, & nepotibus deſcen-
dendo in infinitum morientibus in pupillari æ-
tate, & quandocunque ſine filijs legitimis, & na
turalibus natis, & procreatis ex legitimo matri-
monio, ſubſtituit ſuperſtites uiuentes maſculos
ex familia ipſius Teſtatoris. Vnde, ſi nepotes
fuiſſent tantum in conditione, ſeu grauamine
poſiti, cenſerentur tamen honorati, atque uoca-
ti, & inter eos reciprocum factum fideicommiſ-
17 ſum, † quando ultra qualitatem maſculinitatis
adiecerit alia uerba, quòd ſint nati & procreati
ex legitimo matrimonio & iſtos taliter natos ſo
lum uoluerit admitti, alios uero quantumuis le-
gitimatos à Principe excludi, quod non contin-
geret ab inteſtato, ceſſante fideicommiſſo, cum
Principis reſcripto legitimati admitterentur, ita
in ſpecie conſiderat Socin. iun. conſi. 210. num.
25. & conſil. 145. num. 39. uolu. 3. dicens, hanc
coniecturam adeo potentiſſimã, ut nihil ei poſ-
ſit opponi, ubi alios quoque allegat. Tobi. No-
ni. conſi. 32. numer. 11. ſequitur Zancus in d. §.
cum ita 7. part. num. 49. latius Rimin. iun. conſil.
21. num. 44. cum ſeq. lib. 1. Port. Imol. conſil. 13.
numer. 2.

Quarto, ſubſtituit ſuperſtites uiuentes ex fa-
milia Teſtatoris in ſtirpes, ac maſculos tantum,
non fœminas, vt familia ſua, inquit, honoratius
27 conſeruetur. quæ qualitas † maſculinitatis iun-
cta fœminarum excluſione expreſſa, conſidera-
ta à Teſtatore, ſuum non ſortietur effectum, niſi
fideicommiſſum exiſtat perpetuum, eo quòd
etiam fœminę iure communi inſpecto admitte-
rentur quandoque ſimul cum maſculis. omnes
itaque deſcendentes maſculos, ac pronepotes
Teſtantis in infinitum comprehendet ſic Io-
ſeph, & Paulum, ut uoluntas ſtantis effectum hã
beat. §. diſponat, Authen. de nupt. l. in conditio-
nibus primum locum. ff. de cond. & demonſtra.
in propoſito Aimo. Crauet. conſi. 130. nume. 4.
& 9. Pariſ. d. conſil. 37. numero. 34. uolum. 2. am-
plè Rimin. iun. conſi. 21. num. 32. 42. & ſequen.
lib. primo. Tobi. Noni. conſ. 11. numer. 18. Soc.
iun. conſi. 168. num. 38. uolum. 2. tradit Cagno.
numer. 49. & ſequen. ac alij in. d. l. 1. C. de pact.
Mandel. de Alba. conſi. 87. numer. 14. Qua ratio
ne perſuaſi, noſtratum aliqui uoluerunt, maſcu-
19 los † tantum in conditione poſitos cenſeri di-
ſpoſitiuè uocatos, quos paſſim legimus ab Anto
nio Gabriel. li. 4. de fideicommiſ. concluſ. 4. nu-
* me. 4. cum ſeq. quam communem * ait Sim. de
Pret. conſi. 42. num. 13. latius refert Zanc. in ul-
tima impreſſione. d. §. cum ita in 7. part. numer.
45. cum ſequen. Tobi. Noni. d. conſi. 32. numer.
** 8. & 14. ubi de æquiori, & communiori, ** ac
conſi. 31. Quod fortius procedit in caſu noſtro;
ubi non ſolum maſculi ſunt in conditione ne-
gatiuè poſiti, uerum affirmatiuè ſubſtituti, & ex-
preſſe excluſę fœminæ, quæ ſimiliter ab inteſta-
to uenirent, ita ut uocationis illorum expreſſa
coniectura exiſtat, ſi non iure poſitionis in con-
ditione, ſaltim excluſionis expreſſe fęminarum,
ad not. per Bartol. in l. 2. §. uidendum. ff. ad tre-
bel. Deci. conſi. 283. Caſtr. conſil. 358. uolum. 2.
Ruin. conſi. 181. nume. 10. uolum. 2. & 201. nu-
me. quarto. uolum. ſecundo. & latius conſi. 140.
numer. 9. & nume. 14. uerſicul. reſultat. uolum.
3. Zanc. in d. §. cum ita ſeptima part. nume. 82.
& ſequen.

Quinto additur, quod ſuperſtites uiuentes
20 ex familia ſubſtituuntur † hęredibus inſtitutis,
ſeu proximiores de familia, ſub duplici condi-
tione: nempè ſi inſtituti, uel eorum filij decede-
ſent ſine filijs, &c. propterea omnes nepotes, &
pronepotes cenſentur uocati, atque grauati fi-
deicommiſſo, perpetuumque inter ipſos de fa-

milia inductum fideicommiſſum, ita vt ſucceſ-
ſioni ab inteſtato locus non adſit, tum quòd ſit
ſub duplici conditione, teſte Cardin. Pariſ. con-
ſilio. 18. numer. 51. uolum. 2. qui hanc commu-
nem * ait, ſequitur Ant. Gabriel. de fideicom. li.
4. concluſ. 4. 14. limit. nume. 38. Cuma. conſi. 3.
dixi conſil. 1. nu. 13. addo Zancum d. §. cum ita.
8. parte. num. 18. l. hæredes mei. & in prima edi-
tione. nume. 730. cum ſeq. ff. ad trebel. tum rur-
ſus, quòd inter vocatos nomine collectiuo, vt
hic, proximiores de familia, cenſeatur factum fi
21 deicommiſſum † ex. l. cuncta legatus. §. 1. fidei-
commiſſo. ff. de leg. ſecundo. qui ita communi-
ter * intelligitur, vt ibi Caſtr. Aret. ac Socin. in
l. Gallus. §. quidam rectè in fi. ff. de liber. & poſt-
hum. Soci. Sen. conſi. 90. in fin. volum. 1. in ter-
minis facti noſtri Alba. conſ. 51. in prin. dicens,
rem eſſe in claro, nec verbum viuentis obſtare,
eum intelligatur de proximioribus, tẽpore, quo
caſus eueniet, repertis in rerum natura, dans.
nume. 19. effectus ex verbo viuentes, reſultantes.
Sexto, negari nequit ex ſerie totius inſtitutio-
nis teſtamento, ac ſuperius, conſideratis colligi
enixam Teſtantis mẽtem conſeruandi bona in
22 familia, & agnatione ſua, ex qua mente † inter
ſuos deſcendentes ſaltim vſque ad quartum gra
dum fideicommiſſum induci ſolet, Curt. iun.
conſi. 54. nume. 6. & 113. numer. 5. Pariſ. d. con-
ſil. 37. numer. 39. volum. 2. Ioan. Cæphal. conſil.
134. nume. 32. Tobi. Noni. d. conſil. 32. nume. 7.
Marzar. conſil. 4. in prin. nec dubium eſt, ex vo-
catione maſculorum tantum, conſeruationem
domus, & familiæ reſpexiſſe. §. cæterum, §. me-
dia. inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. ex qua vnica ra-
tione, ſolet intelligi motum fuiſſe ad inducen-
dum fideicommiſſum, Roman. in ſtatutis conſi.
16. nu. 5. vbi amplè de communi * Mendoſ. in
apoſtil. verbo agnatio, & in fideicommiſſo com
munem * hanc nuncupans. Rimin. iun. poſt ce-
teros, quos allegat conſil. 21. num. 32. lib. 1. quo
loci multum in propoſito caſus noſtri deſcribit,
& Alba. d. conſil. 51. num. 8.
Septimo, ſubiecit ſubſtitutioni per fideicom-
23 miſſum clauſulã, † & omni meliori modo, via,
iure, forma, cauſa, & ordine, quibus melius, &
efficacius de iure ſubſtituere potuit, ac debuit,
cuius clauſulæ magna adeo vis eſt, vt diſponens
intelligatur noluiſſe ſe ipſum reſtringere tãtum
ad modos, & caſus in ſpecie poſitos, ita Bal. in l.
vinum, col. antepen. ff. ſi cert. pet. Ruin. conſi. 9.
num. 5. col. 5. in terminis ſubſtitutionis, Crauet.
conſi. fin. num. 15. Rimin. iun. conſil. 181. num.
37. lib. 2. voluit igitur præſumptiuè Teſtator in-
ter omnes eius filios nepotes, ad deſcendentes
in infinitum, reciprocum inducere fideicom-
miſſum, cum iſte ſit melior modus, via, & cauſa,
quibus validius per fideicommiſſum ſubſtitutio
ſuperſtitum de familia fiat, ac æqualitas omniũ,
agnatio familiaue Teſtantis honoratius con-
ſeruetur.

Octauo dici nequit, nepotes non eſſe vocatos
ex perſona propria, ſeu ſaltim illis non eſſe ſub-
ſtitutos proximiores, quãdo pronepotes, ac o-
mnes deſcẽdentes in infinitum, grauati expreſ-
ſe exiſtant, & filij, ac nepotes includitur expreſ-
ſe verbis illis, ſi quis hæredum inſtitutorum vel
filiorum ſuorum, vt modo aliquid in ſenſu pro-
prio operentur verba addita deſcendendo in in
finitum, verificabuntur in deſcendentibus om-
nibus à dicto Teſtatore, inter quos reciprocum
fideicommiſſum factum præſumatur, ita Socin.
24 iun. conſil. 89. nume. 17. uol. 3. ſuperflua † enim
eſſe non debent verba, dictio, nec ſilaba aliqua,
Bald. in rubr. de contrah. empt. q. 9. nec in teſta-
mentis, Pariſ. conſ. 1. nu. 45. vol. 3. Soc. iun. conſi.
89. nu. 15. & 17. volum. 3.
Nono, vocas deſcendentes ſuperſtites maſcu
25 los in ſtirpes, † & non in capita, ſic agnationem
ſuam, & familiam in ſtirpes. itaque inducitur fi-
deicommiſſum etiam reciprocum inter filios, &
nepotes ſubſtitutos, quando aliàs ipſis non vo-
catis, ſed eiuſdem iure ſucceſſionis tantum ab in
teſtato reſeruato, deſcendentes in ſtirpes, non
ſuccederent alicui tranſuerſali, quod ſupponi-
tur neceſſario ſtirpes vocando, atque ſubſtituen
do, quaſi velit plures ſui filios in locum vnius,
vel patris prædefuncti ad ſucceſſionem alterius,
& tranſuerſalis venire, puta patrui, aui, vel ſimi-
lium. §. primo. Authen. de hæred. ab inteſta. ue-
nient. Authen. in ſucceſſione de ſui. & legitim.
iuncta auth. poſt fratres. C. de legit. hæred. So-
cin. iun. conſi. 149. numer. 8. uolum. 2. & conſil.
135. nume. 7. uolum. primo. Pariſ. conſi. 91. nu-
me. 23. & 24. uolum. ſecundo. quòd ſi ſolum ius
ab inteſtato reſeruatum foret, clauſula in ſtirpes
minimè uerbis, & mente Teſtantis conueniret,
immo illius uoluntati repugnaret, contra. l. 3.
C. de liber. præterit. cum ſimi. Port. Imol. conſil.
8. nume. 30. Hæc enim clauſula, ut plurimum in
ſucceſſione tranſuerſalium effectum ſortiur, ca-
pitaque filiorum diuerſorum fratrum, ſororum
uè ab hæreditate ulterius excludit, cum non uiri
liter, ſed per ſtirpes, ordine tamen ſucceſſiuo,
quo ad proximitatem ſuccedi permittat, Socin.
iun. ubi ſupra, Pariſ. conſi. 40. numer. 32. & ſeq.
uolum. 2. Curt. iun. conſi. 52. numer. 16. & 161.
num. 7. in fi. Socin. iun. conſi. 89. nume. 14. uol.
3. ac ob uerbum illud, in ſtirpes, ſubſtituit de-
ſcendentes omnes, ac agnationem ſubſtituiſſe
credatur. Ar. doctr. Bald. in l. ſi quis in ſuo. C. de
inoffi. teſtam. & fideicommiſſum reciprocum in
ter filios deſcendentium induci uoluit Socin.
Sen. conſi. 104. uolum. 3. Pariſ. conſil. 36. nume.
5. uolum. ſecundo. Socin. iun. conſil. 89. numer.
17. uolum. 3.
Decimo, ſubſtituti, ac in conditione poſiti,
ſunt filij, ac deſcendentes Teſtatoris, quos gra-
uauit, mandando ut proximiores maſculi uni
ſuccedant ipſis ſine filijs decedentibus. Videtur
itaque inductum fideicommiſſum à parte inter
liberos

liberos omnes ex neceſſario antecedenti, vt ipſi
liberi deſcendentes grauati hæreditatem reſti-
tuere poſſint per Bartol. in l. centurio. nume. 37.
verſicu. quæro vlterius. ff. de vulg. & pupil. quam
* doctrinam receptam *inquit in iudicando, &
conſulendo, Dec. in l. prima. nu. 15. C. de pact.
Alexand. conſi. 46. in prin. volum. 4. & licèt mul
ti contrarium tenuerint, tamen in filij deſcen-
dentibus Teſtatoris, ex ſpeciali connexitate exi
ſtente inter hæreditatem patris, & filiorum, arbi
** trati ſunt quàm plurimi ** ſententiam Bart. ue-
riorem, & fideicommiſſum reſultare, vt inquit
Bolognet. cęteros allegans in d. l. 1. nu. 47. C. de
pact. Tobi Noni. d. conſi. 32. num. 22.

Vndecimo, & vltimo loco id auctoritatibus
comprobo, nempè noſtratum, qui in hac valdè
ardua, & difficili quæſtione, ita à Iaſ. nuncupata,
conſ. 25. volum. 3. reſoluunt inter nepotes Teſta
toris poſitos in conditione, ſi eius filijs hæredes
deceſſerint ſine filijs, rurſus, & grauatos, ſi ipſi
nepotes deceſſerint ſimiliter ſine filiis, dum eiſ-
dem ſit aliquis ſubſtitutus, & fortius, ut hic, pro-
ximior de familia Teſtantis induci fideicommiſ
27 ſum, † cenſerique grauatos, honoratos, & inui-
tatos, vt grauamen illis iniunctum, ſeu fideicom-
miſſum omnino ſubſiſtat, Quam ſententiam te-
nuerunt, nè omnes hic deſcribam, Bar. Iacob. de
Bellouiſu. Alber. Dyn. Ioan. de Annan. Fulgoſ.
Capra. Salicet. Raine. Oldra. Bal. Caſtr. Iacob. de
Aret. Ioan. de Monteſpirello. Ioan. Petrucius,
Aret. Ang. de Peruſ. Corn. Cuma. Ancar. Alex.
Barbat. Bertrand. Prax. Papien. Caſſi. Deci. Ri-
pa. Curt. Sen. Curt. iun. Guid. Pap. Florian. Soc.
Sen. Socin. iun. Craue. Gozadin. Zaſ. Celſ. Vgo.
Rui. Polit. Ferdin. Loazeſ. Galiaula, Crot. Bero.
Mant. Cęphal. Clar. Rolan. à Valle. Tobi. Noni.
multique alii Iureconſulti Peruſini, Piſani, Flo-
rentini, Senenſes, ac Doctor. Italiæ idem tenue-
runt. Quos ſigillatim recenſent in terminis no-
ſtris Roland. à Valle conſil. 18. nume. 10. & per-
totum conſilium volum. 4. Ioan. Crot. conſ. 349.
num. 11. & ſequen. volum. 3. Ioan. Cæphal. cõſ.
93. per totum uol 1. Tobi. Noni. conſil. 31. num.
19. Adducentes hanc ſententiam hodie commu
** niorem ** canonizatamque eſſe, vt atteſtatur
infraſcripti, videlicèt Caſt. in l. ab eo. C. dè fidei-
com. Soc. Sen. & Pontan. in l. cum. filio. ff. de. leg.
1. Socin. iun. conſi. 114. nume. 18. & 145. nume.
36. volum. 3. Ruin. conſil. 127. num. 4. volum. 3.
Beltrand. conſi. 113. volu. 3. Bero. conſi. 110. nu-
me. 34. volum. 2. Curt. Sen. conſi. 51. num. 23. in
fin. Galiaul. in l. centurio. num. 458. & 475. ff. de
vulg. & pup. ita Curiam Regii. Delfinatus in iu-
dicando ſequi ait Crauet. conſil. 155. numer. 5.
Guid. Papa. q. 39. verſi. niſi, vt alibi collegium Pe
ruſinum id tenuiſſe ſcribit Cæphal. conſ. 93. nu-
me. 1. in fin. rurſus & collegium Mediolanenſe,
Clar. in §. teſtamentum q. 78. non diſſentit in vl-
tima opin. Anguſ. conſil. 37. nume. 6. lib. 6. in. fi.
& ſi contrarium teneat, & affirmatiuam decla-
ret in conſi. 75. libr. 6. nu. 5. Et hanc opinionem
** poſt relatos ab eis iſti veriorem, ** æquiorem,
communiorem menti Teſtatoris conſonam, ac
in legendo, & conſulendo amplectendam Iure-
conſulti celeberrimi ſequuti ſunt in terminis
iſtis, Crot. d. conſi. 349. Cæphal. conſi. 93. per to-
tum libr. 1. Tobi. Noni. d. conſi. 31. nume. 19. &
Roland. à Valle conſi. 18. per totum volum. 4. li-
** cèt. aliqualiter valdè diſſentiat ab his, quæ ipſe
tradit, & ſi remiſſiuè ferè conſi. 51. nu. 11. vol. 3.
& Cæphal. conſ. 268. num. 19. vol. 2.

Ex quibus cõſideratis, vt ſupra, infertur fidei-
commiſſum abſolutum adeſſe, ita vt Comitis Pe-
tri inſtantiæ locus exiſtat.

Tertio, principaliter eidem Comiti inſeruit
quia Ioſeph, & Pulus ſunt de filiis filiorum hæ-
redum inſtitutorum, qui ſinè filiis deceſſerunt,
Comes vero Petrus, eſt nepos ex filio Teſtantis,
conſequenter ſupreſtes viuens, & proximior ex
familia Teſtatoris. ideo verbis verificatis, & con
28 ditione impleta, quis dubitat ſubſtitutum † ad-
mittendum. l. fin. §. primo. ff. vulg. & pup. Socin.
iun. conſil. 181. nume. 22. volum. 2. & in ſpecie
noſtri caſus, ita arguit idem Socin. iun. d. conſil.
145. num. 17. volum. 3. ſubdens num. 32. in. fi.
iſtum ex expreſſa ſubſtitutione venire, Mand.
de Alba. conſi. 87. num. 15. in fin. dum enim cla-
rè in teſtamento diſpoſita, ſubſtitutus ſemper
venientes ab inteſtato excludet, not. in d. §. cum
ita, immo cohęredibus, ac coniunctis præfere-
tur. l. vnica in pri. §. in ſecundo. §. ſin autem ali-
quid ſub conditione. C. de. canuci. tollen. & ibi
omnes tradunt. l. 2. §. ſi duo. ff. de bon. poſſe. ſe-
cundum tabul. Socin. iun. conſi. 141. nume. 10.
& 169. num. 4. volum. 2. Nec dici poteſt, non eſ-
ſe grauatos nepotes, quia non ſunt honorati, l.
ab eo. C. de fideicom. cum ex præcedentibus, &
ſubſequentibus, maximè in ſecunda, & quinta
ratione contrarium appareat.

Quarto, coadiuuantur omnia, veritas eſt ſub-
ſtitutionem hanc ob verbum per fideicommiſ-
ſum ſubſtituit commune, & dictionem quando
cunque, quæ tempora plura complectuntur ſub
29 mortis conditione, compendioſam † cenſeri,
* ad communiter * tradita in l. centurio, vbi Bart.
num. 9. Aret. nume. 5. Socin. Sen. nume. 18. Iaſ.
num. 22. Ripa. nume. 60. Socin. iun. nume. 172.
Galiaul. nume. 118. Bolognet. num. 4. ff. de vulg.
& pupil. ſcribentes in l. præcibus. C. eo. vbi Bal.
num. 32. Deci. num. 16. Curt. num. 45. Caccia-
lup. nume. 27. Curt. conſi. 86. in pri. Deci. conſi.
642. num. 1. Menoch. conſi. 85. num. 6. & 7. com
* munem *refert Sfortia Odo. tract. de compend.
ſubſtit. in part. prima. concluſ. 6. Ex qua ſubſti-
tutione compendioſa poſt mortem inſtitutorũ,
ac filiorum ſuorum ſcripta, puta ſi filii mei, vel
filii eorum deceſſerint quandocunque ſinè libe-
ris, vt in caſu noſtro, quæ fideicommiſſariam
30 † omni tempore continet, ex cõmuniori, ** per
** Pariſ. conſi. 92. num. 17. & ſequen. & 93. nu. 57.
vol.

vol. 2. Sfortia Odo. vbi ſupra part. 5. in ſpect. 3.
pag. 167. Mazzol. conſi. 9. nu. 33. & conſil. 8. nu-
mer. 63. Hier. Gabriel. conſi. 149. num. 40. & ſe-
quen. Vaſqu. tract. de ſucceſſ. par. 2. lib. 2. §. 18.
num. 49. & ſeq. ſeu. vltimo eorum decedenti fa-
cta licèt regulariter inter filios filiorum minimè
inſtitutos, ſeu honoratos reciproca ſubſtitutio
31 † non inducatur, ex doctrina originali Imolę in
d. l. centurio. numer. 22. Socin. Sen. in d. §. cum
ita. num. 3. Ancar. conſi. 120. nu. 2. Gozad. con-
ſil. 67. num. 14. Ruin. conſi. 96. num. 11. volum. 2.
Socin. iun. conſi. 176. nume. 17. volum. 2. Pariſ.
conſi. 44. num. 29. lib. 2. nec diſſentientem inue-
nire ait sfortia Odo. d. tract. de compend. ſubſti-
tut. part. 5. art. 6. primo caſu princip. concluſ. 1.
pag. 7. attamen multifariam limitatur, nempè
modo, quo declaratur regula Gloſæ. l. Lucius. ff.
de hęred. inſti. (quæ hodie regulariter ſeruatus,
& ſi multi contrarium attentent) quòd ubi filij
in conditione poſiti cenſeantur diſpoſitiuè vo-
cati, ex aliquibus coniecturis, ita etiam recipro-
32 ca † inſtitutio reſultet ex compendioſa filiis fa-
cta, ſi coniecturæ concurrant, ita Ripa. in d. §.
cum ita nume. 29. Ruin. conſi. 139. nume. 21. &
ſequen. volum. 3. Aimo. Crauet. conſi. 130. nu.
5. & 6. sfortia loco ſupra allegato. caſu primo.
& d. cõcluſ. prima. in fi. At ex pluribus coniectu
ris cenſeri vocatos in dubium redditur. Exem-
plum, vt in caſu noſtro, ſi maſculorum † quali-
33 tas addiciatur, ratio conſeruandę familiæ, graua
men dictorum filiorum in conditione poſito-
rum, duplex conditio, requiſitum, quòd filii ex
legitimo matrimonio naſcantur, compendioſa
ſubſtitutio, & alia id genus, vt in terminis ſcri-
** bunt, ex communiori ** Soc. iun. conſi. 110. nu
me. 28. volum. 3. Grat. conſi. 106. num. 48. & 49.
lib. 2. Cęphal. conſi. 93. in fin. & 251. num. 73. &
82. volum. 2. Soc. iun. conſi. 16. num. 42. volum.
2. Gribaldus. inter conſi. Portii. conſi. 40. nume.
20. ampliſſimè Marzar. conſil. 4. & conſil. 5. pag.
39. & ſeq. cum conſi. Aimon. 6. celſus Vgo con-
ſil. 20. nume. 9. dixi. conſi. 1. num. 11. addo Ant.
Gabriel. de fideicom. lib. 4. concluſ. 4. numer. 49.
limit. 23. Tobi. Noni. conſ. 31. num. 10. & 20. in
fi. Zanc. d. §. cum ita 7. par. nu. 18. Rimi. iun. con-
ſil. 21. nu. 52. & 57. in fin. lib. 1. Marzar. de fidei-
com. q. 20. in fi.

Non itaque mirum, ſi & reciprocam ſubſtitu-
tionem inductum iudicamus, & in hac com-
pendioſa comprehenſam tot coniecturis con-
currentibus, præcipuè quòd ex numero ſcriben
tium hodie, & ſi deciſione Cæſarea ſimiles con-
trouerſiæ indigerent, nonnullę coniecturæ per
ſe ſolæ videantur efficaces ad id præſumendum,
ex mente Teſtantis, vt puta.

Primo, vbi filiis in conditione poſitis addita
ſit qualitas maſculinitatis; † cum ex vna com-
34 muniori, ** veriori, & æquiori his temporibus
** uocati dicantur, ex mente Socin. iun. conſ. 158.
2. num. 57. ad nume. 72. & conſi. 174. per totum
volum. 2. Cæphal. conſi. 252. num. 72. uolum. 2.
Mand. de alba. conſi. 86. num. 11. conſi. 87. num.
11. Tobi. Noni conſil. 31. numer. 8. Rimin. iun.
conſil. 21. nume. 43. licèt diuerſum ſentiat. con-
ſil. 193. num. 39. Bologne. in l. prima. nume. 48.
C. de pact.

Secundo, ubi filij in conditione poſiti graua-
35 ti † exiſtant, quia tunc vocatos omnino cenſeri
** ex alia æquiori, * communiori, * & vera ſenten-
tia ſcripſerunt, late Cęphal. conſi. 93. per totum
volum. primo. Soci. iun. licèt aliàs tenuiſſet con-
trarium conſi. 145. num. 35. volum. 3. Tobi. No-
ni. d. conſi. 31. nume. 19. & ſequen. Rolan. à Val-
le. conſi. 18. nume. 20. & ſeq. volu. 4. Bologne. in
l. 1. nu. 48. in fi. C. de pact. Crot. conſi. 349. num.
11. volum. 3.

Vel tertio ſecundum aliquos abſolutè quo-
36 que † uocati cenſeantur, cum reperiantur in
conditione poſiti, vt Tobi. ponit. d. conſil. 31. in
pri. & num. 5. alios allegans, & no. 9. & ſequen.
sfortia Odo. d. tract. compend. ſubſtit. par. 5. ar-
ti. 3. concluſ. vltima. Cæphal. d. conſi. 251. num.
72. libr. 1. dicens, quicquid olim. eſſet, hodie ve-
riorem, & crebriorem eſſe hanc affirmatiuam
pro uocatis. Dum igitur reciprocum fideicom-
miſſum, & inſtitutio inducitur ex dictis conie-
cturis, ſaltim ſimul coaceruatis, quis dubitat,
quòd non ſolum Comes Petrus admittetur tan-
quàm ſubſtitutus compendioſe, ſeu tanquàm
proximior, ſed etiã vti nepos Teſtatoris, & om-
nes in infinitum maſculi, aliis ſine filiis morien-
tis per fideicommiſſum ſimiliter ſuccedent.

Quinto, quatenus ſubſtitutio facta ſit filiis in
ſtitutis tantum, & grauamen adiectum, ſi ipſi fi-
lii, vel filiorum filii decederent ſine liberis, quã-
do tamen ſit facta ſubſtitutio filiis, ac filiorum
filiis: Cui dubium, quòd & ſi primum filii inſti-
tuti decedant cum liberis, ſic conditio deficiat,
ſi tamen filii filiorum, vt in caſu noſtro Paulus,
& Ioſeph. moriantur ſine liberis, quòd ſubſtitu-
ti admittentur, verificata conditione in vna par-
te, alternatiuè tamen, cum grauamen ſecun-
dum omnes valeat, nec bona Teſtatoris alienen
tur, per filios inſtitutos, ſeu per filios filiorum
decedentes, ſine liberis in præiudicium ſubſti-
tuti eo caſu, qui ſemper admittitur, & omnia
alienata reuocabit, iuxta. l. fi. §. ſin autem auaritię
C. com. delegat. declarat Rui. conſi. 121. num. 7.
volum. 2. conſi. 139. nume. 19. & 20. vol. 3. Ioan.
Bologne. poſt. Bart. d. num. 37. in l. centurio. nu.
265. ff. de vulg. & pupil. ſubdens dictam hæredi-
tatem grauatam eſſe onere fideicommiſſi condi
37 tionalis, donec uiuant filii † inſtitutorum, qui-
bus ſine filiis deſcendentibus, vt in caſu noſtro,
omnia per ſubſtitutos reuocabuntur, quod am-
pliant procededere, & ſi filii filiorum grauati eſ-
ſent, quia retenta etiam opinione, quòd graua-
ri nequeant, quia non ſunt honorati, onus ta-
men, & fideicommiſſum ſemper in perſonis in-
ſtitutorum cenſebitur adiunctum, atque uale-
bit,

bit, ita quòd ſubſtitutus omni reſpectu babebit
intentum,quo ad quantitatem bonorum conſe
quendam, & impediendam alienationem bo-
norum reſtituendorum tam in filijs inſtitutis,
quam in filijs filiorum,decedentibus tamen, ut
hic,ſine filiis,nt poſt Barto. rectè declarat in d.l.
centurio,Bolognet.numer.266.& 267. Et hoc
de plano procedit,ſiuè teneamus illam ſenten-
tiam,quòd ex grauamine filiorum in conditio-
ne poſitorum inducatur diſpoſitio, & fideicom
miſſum abſolutè inter ipſos accumulatos, de
qua per Cæphal.d.conſi.93.& ſupra.in 5.10.&
11.coniectura,ſiuè contrariam negatiuam pro-
batam à Iaſ.& Alex.in fin.in d.l.Centurio, cum
ſimilibus,cum & iſto ſecundo caſu ſat eſt bona
nec alienari,nec diſtrahi poſſe, & fideicommiſ-
ſum in perſonis inſtitutorum durare, donec fi-
lij filiorum ſine liberis decedant, quibus tunc
ſubſtituti omnino admittuntur, per Doctor. in
d.l.centurio.vbi Bologne.nu. 267. 268. & 270.
in fin.qui dicit id bene notandum, cum ſæpiſſi-
mè in pratica accidat, & Teſtatoris ſæpius ap-
ponant illam clauſulam,& conditionem, & filij
filiorum,deſcendendo in infinitum, vt bic,dece
dat ſine liberis.quo caſu clarior eſt coniectura,
quod voluerit inter eos facere ordinatum fidei-
commiſſum.quæ doctrina caſum præſentem re
ſoluit. Itaque ſiuè vnam, ſiuè alteram opinio
nem reneamus,cum filij Domini Martini inſti-
tuti, & nepotes Teſtantis deceſſerint ſine libe-
ris,iuris fideicommiſſi,omnia bona Comes Pe-
trus ſubſtitutus conſequetur.

Sexto comprobatur concluſio noſtra ꝓ Co
38 mite Petro, quia ſi Teſtator fuiſſet † interroga-
tus,an vellet alterum nepotem ex filiis ſuis ad-
mitti, vti vocatum,morientibus aliis nepotibus
ſine filijs,utique reſpondiſſet affirmatiuè, cum
& illi ſubſtituerit, grauauerit cum, & remotio-
rem nominauerit, minuſque dilectos ſubſtitue-
rit.veriſimile igitur eſt cuilibet probo uiro, vt
multo magis Comitem Petrum vocaucrit, Ar.l.
publicus.§.final. ff.de conditio. & demonſtr. in
fideicommiſſis, ita arguunt omnes ſupracitati
in ſecundo argumento,& Rui.conſi.171. nu. 2.
nol.2.Soc.iun.conſi.145.nume.21.& 73. conſi.
89 num.16.uol.3.

Septimo,& vltimo dico,ſtantibus veri ſupra
deductis,Comitem Petrum, non ſolnm admit-
tendum eſſe ad portionem paternam Comitis
Martini iunioris fideicommiſſo ſubiectam,nem
pè ad dimidiam ſuæ partis, cũ fuerint quatuor
39 tantum fratres inſtituti,eo quòd alteram † pro
legitima,& trebellianica alienari, diſponere, &
* pro libito diſtrahere potuerit, ex vera * quam-
uis vulgata,& communi doctrina ſcribentium
in c.Rainutius c- Rinaldus. §. dilectus. de teſta.
in l.in quartum.ubi Picus.num. 112. ff. ad l. Fal-
cid.ex communi Crauet.conſil.50.Port. conſil.
131.num.23.Rom.vbi latè Mend. apoſtil. con-
ſi.85.nume.5.ſcripſi conſ.19.num.36.44.num.
20.in fin.& conſi.102.nu. 14.lib. 1. addo Sim.
de Pret.conſil.47. nume. 10. Rimin. iun. conſil.
23.num.47.Ioan.de Ami.conſil.3. nume.7.17.
num.9.58.num.7.Alba.conſi.17.num.14. ac re
linquendo eam hæredi, quantumuis vniuerſali.
Hier.Gabr.conſil.124.nume.1.& 2. Port.Imol.
conſi.38.num.2.& 3.& ſequen.& conſil.92.nu.
11.13.47.& ſequen. Verum quoque Comes Pe
trus admittetur iure fideicommiſſi ad integras
portiones aliorum fratrum Pauli,& Antonij in
ſtitutorum, quibus decedentibus ab inteſtato
Martinus iunior pro rata ſucceſſit, virtute fidei-
commiſſi paterni.

Primo,quia adſit fideicommiſſum, vt ſupra,
40 abſolutum † ex mente coniecturata,ac ſubſtitu-
tio compedioſa ſimpliciter facta, quibus caſi-
bus,non ſolum portio grauati, ſed alia quoque
acquiſita ex iudicio Teſtatoris ab alio cohęrede
virtute fideicommiſſi,reſtituenda eſt fideicom-
miſſario,ex regula affirmatiua textus, quam ut
deſumunt omnes ſcribentes in fin.uerbo quam
totum.l.hæredes mei.§.cum ita.ff. ad trebel. di-
centes fideicommiſſa ex portione alterius acq̃-
ſita venire in reſtitutione fideicõmiſſi, ex l. Scæ
uola l.marcellus.§.quidam liberis, vbi Alex. de
* communi.* ff.ad trebel. Alex. conſil. 67. prope
fin.volum.primo.Iaſ.conſi.89.2. dubio volum.
1.Cuma.conſi.3.Dec.conſil.81.nume.2.254.&
conſi.546.in fin.Natta conſil.320.Alciat. conſi.
612.nume.1.maximè,quod grauatus quis non
ſit reſtituere hæreditatem,ex nor. per Bartol. in
d.l.ſceuolæ in fin.ff. ad treb. Tobi.Noni. conſil.
29.nume.6.

Secundo,hic nullum præcedit granamen fi-
41 deicommiſſo,vel ſubſtitutioni,† ſed unà ex in-
ſtitutione,cond.tione, compendioſa ſubſtitu-
rione,grauamine, & vocatione fideicommiſſũ
reſultat,quo caſu,cnm quilibet credatur primo
honorarus,portiones illorum in reſtitutione ve
* nerit,ſecundum communem * ſententiam Do-
ctor.relatam à Ripa.in.d.l. hæredes mei. §. cum
ita.num.51.nbi Zanc. in prima editione. num.
375.ampliatione.3.ff.de hæred.inſtit. quo loco
Zanc.regulam ampliatam decem modis exor
nat,demum eidem decem limitationes ſubne-
ctit,quarũ nulla caſui præſenti repugnat, Tob.
Noni.conſi.29.num.7.

42 Tertio,& ſi filij † in conditione poſiti, uocati
cenſeantur ad portionem eorum parentum tan
tum, vel quorum reſpectu ſunt in conditione
poſiti,non autem aliorum,vel cohæredum,not.
Soc.in d.§.cum ita in pri.& Ripa.in l. centurio.
nume.166.in fin.ff.de vulg.Bertrand. conſi. 82.
volum.1.Pariſ.conſ.18.num.61.volum.2.Cra-
uet.conſi.130.num.5.

Etenim vero id primo intelligetur,niſi conie
cturæ,& mens Teſtantis contraria exiſtãt, cum
inter ſe quoque,& patruis, & in portione pa-
truorum ſubſtituti dicantur, vt inquit Crauet.
d.conſi.130.num.6.& ſequen.Ruin. conſi. 143.
num.

num.9.uerſi.2.dict.volum. 2. & conſil. 139. nu.
19.volum.3.ponit Zanc.in d.§.cum ita part. 7.
num.87.Hier.Gabr.conſil. 115.nu.9.& 14.con-
iecturæ nanque in hac cæterorum portione re-
ſtituenda fideicommiſſario quàm plurimum cō
ſiderantur, Siluan.conſ.49.num.24. Marzar. de
fideicom.par.2.q.36.in fi.

Secundo declaratur procedere, niſi omnes
ſint deſcendentes Teſtatoris, cum & eo caſu cre
datur filios filiorum uocatos, etiam in portio-
ne patruorum, & cohæredum. Rui.conſ. 121.nu
me.8.volum.2.Curt.iun.conſi.258. num. 29. &
ſequen.volum.3.dicens magis in portionem pa
truorum vocatos nepotes, quàm ad portionem
patris.

Tertio reſtringitur regula, vbi patrui, vel filij
Teſtatoris inſtituti decederent cum filiis, at di-
uerſum ſi abſque filiis, quia tunc filij cenſentur
in aliorum quoque portionem vocati, Deci.cō
ſil.546.Corn.conſi.306.in fi.volum.4.Rui. con-
ſil. 139.numer.20.volum.3.qui loquitur in caſu
ferè ſimili noſtro, & in uocatione tacita, ſeu præ
ſumpta, & in filiis filiorum in conditione poſi-
tis, vel in ſubſtitutis ſub duplici conditione, li-
cèt Zanc.d.7.par.num.88.referat illum loqui in
uocatione expreſſa.

Concluditur itaque in gratiam dicti Comi-
tis Petri nepotis Teſtatoris, fratriſque patruelis
dictorum Ioſeph, & Pauli, non ſolum fuiſſe gra-
uatum, ſed & honoratum, ſubſtitutumque per
fideicommiſſum in omni portione, quæ ad
dictos fratres hæredes Martini iunioris perue-
niſſet.

Nec obſtabunt ex aduerſo ponderata, quibus
& ſi reſoluta ex præcedentibus credantur, reſpō
detur breuiter.

Ad primum, negando conditionem defeciſ-
ſe, hic enim non tractatur de hæreditate Marti-
ni iunioris, cui illius filij maſculi ſuperſtites, fi-
liabus excluſis ſucceſſerunt, ſed agitur de ſucce-
dendo per fideicommiſſariam ſubſtitutionē in
bonis Martini Seniuris, ſed Ioſeph, & Paulo ul-
timo loco ſine filiis defunctis, atque grauatis,
quibus ex præcedentibus liquet ſuccedere Co-
mitem Petrum maſculum fratrem patruelem,
proximioremque, & eiſdem ſubſtitutum, ut ſu-
pra, præter quòd & ſi de hæreditate Martini age
retur, fæminæ non excluderent ſubſtitutum
Martino, ſi ſine filiis deceſſerit, quando hic ap-
43 pellatione filiorum † non veniant fœminæ, ex
expreſſa maſculorum ſtatim in ſubſtitutione fa-
cta ratione agnationis adiectus, & ſtatuto loci,
latè Deci.conſi.270.nume.4.Grat.conſil.56.nu.
3.volum.1.Tob.d.conſil.36.nu.9.& ſequen.Ri-
min.iun. conſi. 176.nume.14.& ſeq.lib.2. Ant.
Gabr. de uerb.ſignifica.concluſ.6.nu.13.& ſeq.
Cæph.cōſi.306.nu.53.65.cum ſeq. Hier. Gabr.
conſi. 96.nu.18.& ſeq.& 97.in pri.Alba.conſi.
19.nu.6.7.11.& 12.

Secundo, reſpondetur, hos nepotes non dici
in conditione tantū poſitos, ut ipſis exiſtenti-
bus conditio reſpectu inſtitutorum deficiatur,
ſed ſubſtitutio eſt ſub duplici conditione emiſ-
ſa, ſi filii inſtituti, uel filii filiorum, ut iſti, deceſ-
ſerint ſine liberis licèt itaque prima conditio re
ſpectu Martini filii Teſtaturis inſtituti defece-
rit, natis Ioſeph, & Paulo, altera tamen adiecta
eiſdem filiis filiorum nepotibus Teſtatoris eue-
nit, cum ſine filijs ſint mortui, quo caſu in alter-
natiuis conditionibus, † ſufficiat alteram eſſe ue- 44
ram, vt fideicommiſſo locus exiſtat. l. ſi heredi
plures. ff. de condi. Inſtitut. l. ſi is, qui ducenta. §.
vtrum. ff. de reb. dub. Bolognet. in propoſito d. l.
centurio. nu. 265. ff. de vulg. & pupil. cum ſim. &
dixi in quinta ratione.

Tertio, reſpondetur, nepotes non eſſe in con
ditione poſitos tantum, ſed etiam grauatos, vo-
catos, & ſucceſſiue ſubſtitutos, vt ſupra, regulam
que l. prima. C. de cond. inſer. cum conſi. Oldra.
21. ceſſare, eo quod reſtringatur, ubi nulla adſit
vocatio expreſſa, uel tacita fideicommiſſariam
inducens, nec tunc ſubſtitutus excludatur, niſi
quoque deficiente conditione, ſub qua nepo-
tes vocentur, ita Caſt. conſi. 111. in prin. uolum.
primo. ſeu conſi. 13. in antiquis, Rui. conſi. 175.
nu. 6. volum. 2. Aimo Crauc. conſi. 98. num. 1. &
14. ſequitur Zanc. d. §. cum. ita 7. par. numer.
33. in fin.

Quarto, dictum Oldradi, & regula, quod con-
ditio † per exiſtentiam filiorum verificata non 45
deficit filiis deficientibus, limitatur, niſi ex con-
iecturis colligeretur, aliter voluiſſe Teſtatorem,
Caſtr. conſi. 443. num. 2. uolum. 1. Corn. conſil.
146. num. 4. & 21. volum. 2. Cur. iun. conſ. 121.
nume. 15. conſi. 111. num. 8. 11. & conſi. 116. nu
me. 11. Deci. conſi. 477. in fi. Aimo. conſil. 98. nu
me. 1. Ant. Gabr. de fideicom. li. 4. conclu. 7. nu.
4, & ita deciſum in curia Delfinali, ut Guid. Pa-
pa. q. 531. Marzar. copioſè in conſ. ſuo. 4. in pri.
art. rationem, & authoritates adducens, pag. 26.
& in ver. reſtat nunc aggredi pag. 36. & conſi. 5.
verſi. verum tamen pag. 48. & in conſi. 6. ubi plu
ra cōgregit Socin. iun. conſ. 145. num. 14. & 15.
uolu. 3. ſubdens, & copulatiuam in diſiunctam
ex dictis coniecturas reſolui. At nemo negabit
hic, quam plurimas adeſſe coniecturas à Docto-
ribus conſideratas, præcipuè maſculinitatis, &
fœminarum excluſione, quibus filiis filiorum
mortuis ſine liberis ſubſtituti adhuc admitti de-
bent, propterea primum fundamentum ſubla-
tum arbitramur.

Tollitur ſecundum, cum ex ſuperius dedu-
ctis conſtet apertè de fideicommiſſo, vocatione
nepotum, & deſcendentium. locus igitur ab in-
teſtato ceſſabit, & regulæ, quod bona cenſean-
tur libera, quando abſolutè fideicommiſſo ob-
noxia demonſtrentur, & in claris non eſt conie
46 cturis † opus l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de
leg. 3. in ſimili Rimin. Sen. conſi. 203. nume. 18.
& Rimin. iun. conſ. 173. num. 46. & 181. nu. 39.
vol.

volum. 2. Perſonal. in l.fin.nu.232. C.de edict.
diui.Zanc.in d.§.cum ita prima par.nu.95.
Secundo, fideicommiſſa ex præſumpta men-
te, & coniecturis inducuntur, vt ſuperius in ſe-
cunda ratione, quæ in præſenti conſideratę effi
ciunt, vt ceſſet regula pręſumptionis, quòd bo-
na cenſeantur libera, vna enim præſumptio va-
lidior, vel plures tollunt alteram infirmiorem,
vel pauciores, vulg. l.diuus. ff.de in integ.reſtit.
Marſ.in praxi crimi.§.aggredior.numer.192.&
ſeq. in fideicommiſſ. Paſet. conſil.92.nu.1.cum
multis ſeq.
47 Tertio, negatur fideicommiſſa † odioſa ſim-
pliciter reputari, contrarium enim multi credi-
derunt, nempè fauorabilia cenſeri, & latè exten
denda, vt Alex.conſil.39.num.3.volum.primo.
Dec. conſil.652.nume.7. Iaſ.in fideicommiſſar.
conſi. 293.uolum.4.verſi.non obſtat 2.uol.2.re
miſſiuè dicens pro hac ſententia conſuluiſſe, &
iudicaſſe Marzar.in tract.de fideicom.2.part.in
pri.verſicul.ſed pro parte, allegans in propoſito
tex.in §. primo.Inſtitu.de fideicom.hæredit. ibi
tantuſque eorum fauor eſt, & in l.cogi.verſic.in
ambiguo, tamen magis ſenſu d co, ne interce-
dat fideicommiſſum. ff. ad trebel. idem in ſuo
conſi.primo.& conſ.4. Zanc.d.§ cum ita prima
part.num.96. Quod fortius dicendum eſt, ad ua-
liditatem fideicommiſſi, Aimo Crauet.conſili.
147.ad fin.208.nume.4. & ubi à Teſtatore rõ
familiæ, ut hic, & agnationis conſeruetur, Go-
zad. conſil.89.nume.12. Curt.iun.conſi.22.nu-
me.11. Socin.iun. conſil.181.nume.39.uolum.
ſecundo.Marzar.ubi.ſupra, & in conſi.1.pag.7.
uerſ.& quod.
Quarto, & ſi admitteremus pro regula fidei-
commiſſa vti oneroſa, odioſaque non pręſumi,
nec fore extendenda, ca ui tamen noſtro non
obeſſe, dum multiplices limitationes, & decla-
rationes admittant, quæ in præſenti ſeruiunt,
nempè in fideicommiſſo reciproco, Curt.iun.
d.conſil.22.numer.14. Crauet.conſil.142.poſt.
numer.8. Bellon.conſil.quinto.nume.24. Pariſ.
conſi. 33.num.66.uolum.3. Quando agitur, an
quis ſit, uel ne uocatus, vt hic, Natta conſil.602.
colum. final. Rimin.iun.conſil.75.nume.ſecun-
do. An conditio verificata exſtat, Bero.in ca.in
præſentia. numer. 343. cum ſequen.de probat.
quando ſunt ſubſtituti agnati Teſtatoris, Soci.
iun.d. conſi. 281.num.39.vol.2. Pariſ.d.nu.66.
Socin.iun. conſil.136.in fin.uolum.3. Menoch.
conſi.85.nu.126. Cæphal.conſil.137.nu.40.di-
xi conſi. 64. nu.9. Rimin.iun.conſi.23.nu.205.
Quibus, & alijs quoq; caſibus fideicommiſſum
fauorabile, & extenſibile iudicari ſolet, vt egre-
giè.d.regulam limitando ſcribit Zan. in d.§.
cum ita prima par.nu.55.& ſeq.& à nu.108.ad
nu.114.cum.ſeq.in vltima editione Paſet.conſi.
92.in pri.
Ceſſat & prorſus tertium obiectum, quando
non oporteat tractari hic, an nepotes veniant
appellatione filiorum, quaſi nepotes non ſint
nominati, prout in contrarium allegata proce-
dunt, eo quòd tam filij Teſtatoris inſtituti uni-
uerſaliter, quàm illorum filij, & deſcendentes
in infinitum, ſic nepotes Teſtatoris ex dictis fi
lijs inſtitutis, conſequenter fratres nuper defun
cti, & Comes Petrus, ſint nominatim grauati, &
in conditione ſecunda poſiti in gratiam ſubſti-
tutorum, ſi unquàm quis filiorum inſtitutorum,
& filiorum ſuorum deſcendendo in infinitum
deceſſerit ſine liberis, non igitur diſcutiendum
eſt ſuper regula, an nepotes veniant ſub uoce
filiorum, dum hic ſint nominati, grauati, & in
conditione deſcripti, ex Bald.in l.in ſuis.in fin.
ff.de lib.& poſthum. quem refert. Alexand.con-
ſil.primo.numer.13.uolum.primo.pręter quòd
ex coniecturis, de quibus ſupra, ipſos quàmuis
non nominatas comprehenſos dicamus, tum
quia verſetur fauor eorum, tum quòd ſimus in
materia fauorabili Paris.conſi.78.numer.10.&
ſequen. uolum. ſecundo. Curt. iun. conſil.164.
nume.5.& 110.nume.12. Rimin.conſil.173.in
pri. Mazzol.conſil.1.num.104.& conſ.104.nu.
54.& 62.vbi dicit, ſecundum omnes * in fauo-
48 rabili diſpoſitione † venire.Cur.iun.conſ.338.
nu.13.255.nu.14.volu.3.& ex communi * ſen-
tentia in fideicommiſſis nepotes etiã contineã-
tur appellatione filiorum, præcipue vbi diſpoſi-
tio conferatur in futurum euentum, in quem
veriſimiliter dubitari poterat, an tunc filij pri-
mi gradus eſſent extituri, vel ne, ſeu magis ipſi
nepotes, vt ne cæteros tranſcribam, videndus
eſt Cæpoal.conſi.107.num.15.& conſil.15.nu.
64.& 66.lib.1.
Quartum, & ultimum eneruatur.
49 Primo, ſi quis teneret, immo in † conditione
poſitos cenſeri vocatos diſpoſitiuè, vt ex vna ve
riori, * & communiori * ſequenda voluit Tob.
Noni.d. conſil.31.num.9.& ſeq.& conſi.32.nu.
8.& alij relati à Rimin iun. conſ.21.num.57.&
à Roland.à Valle in conſil.51.in primo.volu.3.
Verum quicquid ſit, reſpondetur.
Secundo loco iſtos nepotes nõ eſſe ſimplici
ter in conditione poſitos, ſed adhuc grauatos,
quo caſu ſecundum aliquos, & communiorẽ * *
honorati, & vocati cẽſentur, vt ſupra, & per So-
cin. iun.d.conſ.145.nu.36.vol.3. Cæphal.d.cõ-
ſi.93.lib.1. Vallam.d.conſil.18.volum.4.
Tertio, hic non concurrit ſola qualitas ma-
ſculinitatis, & grauamin s, ſed quam plures alię
fideicommiſſum ex mente coniecturata indu-
centes, vt ſupra in ſecunda, & aliis rationibus,
quæ etiam excludunt regulam. d.l.ab eo. C.de
fideicom.cum dicantur omnes honorati, atque
vocati, non grauati tantum, Soc.iun.conſi.110.
in fi.145.num.36.vol.3. Tob.Noni.d.conſi.31.
nu.13.in fi.& conſi.32. nu.9.vbi alios allega.
Quarto nepotes, reſpectu filiorum inſtituto-
rum, dicuntur in conditione poſiti, reſpectu au-
tem filiorum eius dicuntur grauati, ſi ſine libe-

ris deceſſerint, cum reſpectu ipſiuſmet non dicatur in conditione poſitus, ſed tantum ad excluſionem ſubſtituti vocatus, mortuis itaque dictis nepotibus ſine filijs, non ex eo, quòd fuerint in conditione tantum poſiti, ſed etiam grauati fideicommiſſo, Comes Petrus proximior ſuperſtes, & ſubſtitutus admittetur, Socin. iun. conſi. 145. poſt nu. 32. vol3.

Quinto, conceſſo nullum reſultare fideicommiſſum, ſat eſt ſubſtitutum admitti ad portionem Martini hæredis inſtituti, eo quòd ſecunda conditio, ſub qua ſubſtitutus fuit proximior, nempè ſi illius filij decederent ſine filijs, effectum eſt ſortita, ita vt ſubſtitutioni locus extiterit, & ſubſtitutus bona illa conſequatur, & vendicet, ad not. in d.l. Centurio, vbi Moderni Bonon. d. nu. 265. cum ſeq. ff. de vulg. & pup. & dixi ſuperius in quinto argumento.

Concluditur itaque ex omnibus ſeparatim, & ſimul iunctis (ſaluo ſaniori iudicio) Comitem Petrum vti proximiorem, & ſubſtitutum ad bona, quæ erant in hæreditate Comitis Martini Senioris, & quę peruenerunt ad Comitem Martinum patrem Ioſeph, & Pauli, admittendum eſſe, ſuppoſito ipſum probaſſe mortem † dicto-
49 rum fratrum ſine filiis, vt tenebatur, ex Ripa. in l. ex facto. §. ſi quis autem. num. 7. ff. ad trebel. bonaque petita in bonis, & hæreditate Teſtantis fuiſſe, per Crauet. conſil. 61. nume. 6. & ſi uocatum, † vt ſupra, Gabriel. conſ. 96. num. 9. & con-
50 ſil. 132. q. 7. numero. 61. Roland. à Valle conſil. 26. nume. 19. conſil. 46. numer. 7. volum. tertio. Anguſol. conſil. 75. in pri. lib. 6. cum vulg.

Franc. Burſ. I.C. Mantuanus.

PRO EXCELLENTISSIMO DOMI. Ferrando Gonzaga. D. Guaſtallæ.

ARGVMENTVM.

Quando fideiuſſor contractus, vel iudicij teneatur, et contra eum fiat executio ſententiæ latæ cōtra principalem, eo non citato, & ibi late.

Oſtenditque contractus fideiuſſorem, niſi denuo citetur, non grauari ex ſententia lata contra principalem.

SVMMARIVM.

1 *Citantur in iudicio quorum intereſſe principaliter agitur, ex communiori** ſub nu. 2. intellige num. 19.*

2 *Sententia lata contra principalem non nocet fideiuſſori contractus, vbi agitur de excuſſione, at ſecus ſi ſuper meritis.*

3 *Exequitur ſententia contra fideiuſſorem non citatum, vbi de commodo pecuniæ Principis agitur, intellige, vt num. 27.*

4 *Fideiuſſor contractus non grauatur ex ſententia lata contra principalem eo incitato, niſi denuo contra eum procedatur, quod lege, ratione, & authoritate probatur. numer. 15. ex communi, * & ratio. num. 12.*

5 *Sententia etiam ſuper meritis, vel debito lata contra principalem, non nocet fideiuſſori contractus, & iura hoc caſu loquuntur, non autem in ſententia excuſſionis tantum, ſecundum omnes.*

9 *Excuſſionis remedium non erat iure digeſtorum cognitum.*

7 *Sententia ſecundum aliquos ſuper excuſſione, non requiritur, nec multis caſibus in ſcriptis.*

8 *Res inter alios tertio non præiudicat.*

9 *Sententia eſt ſtricti iuris, nec alteri non citatè nocet.*

10 *Fideiuſſori competunt exceptiones, quæ non dantur principali.*

11 *Exceptiones fideiuſſoris iudicatum ſolui ſummariè, dum fit executio, cognoſcuntur.*

12 *Fideiuſſor iudicij ſine nouo proceſſu grauatur, ex communiori,** & ibi ratio.*

13 *Exceptiones quo tempore opponendæ.*

14 *Pronuntiandum in dubio fideiuſſorem contractus, incitatum non grauandum, cum vtrique parti conſulatur.*

15 *Executio ſententiæ latæ contra principalem non fit contra fideiuſſorem contractus, non citatum, ex communiori.***

16 *Fideiuſſor iudicij executatur ex ſententia lata contra principalem tantum, ex commun.* & numer. 15. niſi ſe conſtituiſſet aduerſarium in iudicio, quia ad ſententiam citabitur.*

17 *Sententia lata contra hæredes, non nocet legatarijs, & fideicommiſſarijs, ius de præſenti habentibus, niſi ſit actam ſuper nullitate teſtamenti.*

18 *Sententiæ tres conformes, contra vſufructuarium, non exequuntur contra proprietarium, nec è contra.*

19 *Sententia tenet non citatis eis, de quorum intereſſe ſecundario tractatur, contra eum tamen non exequitur, ex communi.**

20 *Citandi ſunt illi, quorum intereſſe ſecundario àgitur, vbi adeſt præiudicium irreparabile.*

21 Sententia

21 *Sententia excuſſionis probat excuſſionem factã eſſe, non tamen vt fideiuſſor grauetur.*
22 *Sententia an noceat, vel exequatur contra aliũ, diuerſa ſunt.*
23 *Sententia inter alios non nocet, quòad plenum præiudicium, ex communiori.* * *
24 *Acceſſorium uolũtarium, & neceſſarium differunt.*
25 *Iura iuribus omnino concordari debent.*
26 *Communis ſententia, per omnes amplectenda.*
27 *Sententia ſuper delicto lata contra principalem nocet fideiuſſori, vbi de commodo Principis agitur.*
28 *Principis Camera, & Fiſcalis differunt, iſta enim delicta, altera patrimonium reſpicit.*
29 *Ordo iuris in cauſis Principis ſeruatur.*
30 *Exceptio excuſſionis contra Principem procedit.*

CONSILIVM CCIII.

TRINITAS ADSIT.

IN Iudicio ſolum citandos eſſe in
quos principaliter dirigitur, &
1 qui principaliter † eo lædi poſ-
* ſunt, voluit gl. communiter * ap-
probata in l. de uno quoque de
re iudi. omnes in l. filius fami. §.
diui. vbi Marian. præceptor. numer. 132. Illi au-
tem, quos in conſequentiam litis diffinitio po-
teſt attingere, minime citandi ſunt, Tiraq. de
retract. lig. §. 1. gloſſ. 18. numer. 16. Didac. pract.
q. cap. 13. ſub. num. 6. Ari. Pinel. in 3. par. numer.
48. cum. ſequen. vbi ad ſaturitatem. in propoſito
autem, cum lata fuerint ſententia contra hære-
des Illuſtr. quondam Domini Pallauicini Ran-
goni, ad fauorem Sereniſſimi. D. Noſtri, non
eſt, quod nunc hæſitari poſſit, fideiuſſoribus ap-
probatoribuſque non nocere, eo ſub prætextu,
quòd citati minime fuerint, cum eorum citatio
nes opus non eſſent in principali cauſa. Et licet
nõnulli ſenſerint contrarium, ſcilicet, quòd ſen-
2 tentia † lata contra principalem, non afficiat fi-
deiuſſorem contractus, & iudicij, vt videtur vo-
luiſſe Alex. in l. ſæpe. nume. 17. de re iudi. quem
refert Natta conſil. 345. & alij quidem quos lon
gum eſſet referre, Attamen eſt diligenter aduer-
tendum, & abſtinendum ab ęquiuocatione, in
quam multi inciderunt. Nam, ſi loquimur re-
ſpectu ſententiæ latæ contra principalem, ſu-
per excuſſione eius bonorum, in quibus termi-
nis loquuntur Docto. in l. decem, & in l. cum
filiusfamil. de verbor. obligatio. Ripa in l. ſe-
cunda. numero. 34. C. de edend. & alii ibidem,
iu hoc caſu verum eſt dicere huiuſmodi ſenten-
tiam non nocere fideiuſſori non citato. ratio eſt
in promptu, quia proceſſus diſcuſſionis princi-
paliter ordinatur ad perniciem fideiuſſoris, ni-
mirum ſi hoc caſu requiritur ipſius citatio. ita
explicite declarat Angel. in d. l. cum filiusfa-
mil. ad fin. princip. & in d. l. decem ſub numero
ſexto. qui nunquàm variauit, idem affirmando
in l. in cognitione, ff. ad Sillan. quem ſequu-
tus eſt Alexandro. in l. filiusfamil. §. diui. ff. de
leg. primo, & in conſilio 156. numero ſexto. lib.
ſecundo. ſi vero loquimur de præiudicio ſen-
tentię ſuper obligatione principaliter, dicẽdum
eſt, & fideiuſſorem affici, vt patet ex loci præ-
citatis, ſi bene doctorum dicta conſiderentur.
In hoc enim caſu exiſtimo veriorem & magis re
ceptam ſententiam illam generalem, quòd cui-
cunque præiudicet non citato, qui in conſe-
quentiam tantum damnum ſentire poſſit, vt
* communem * affirmant Couuar. & Pinel.
vbi ſupra, qui etiam in tertia limitatione ad-
uertit remedium appellationis nil ſibi prodeſ-
ſe, quando in maiori tribunali ſententia lata
eſt, nec aliter ni fallor ſaluari poteſt gloſſ. com-
muniter recepta in d. l. de vnoquoque. Nam
dicere eam procedere, quo ad hoc, vt ſenten-
tia non reddatur nulla, licet non fuerit tertius
ille citatus, vt reſpondit Alexan. quamuis non
bene firmet in conſilio. 84. numero. 10. libr. ter-
tio. rediculum quidem eſſe, oſtendunt Pinel. &
Couuar. locis præcitatis, cum nemo unquàm
dubitare poſſit, an ſententia noceat illi, cum
quo actum eſt, ut nouè firmat Dominus Ro-
land. à Valle in conſilio 92. ſub numero 19. ver-
ſicul. pariter non refragatur, &c. volumn. quar-
to. Vbi quàm plura ad materiam pertinentia,
erudite digeſſit, eaque diſtinctio, quam docto.
adhibuerunt inter fideiuſſorem iudicij de qua,
in l. prima. iud. falſi, & in aliis pleriſque locis,
neceſſario intelligenda eſt, quo ad Iudicium ex
cuſſionis, quia contra fideiuſſorem contractus,
non poteſt via executiua, & recta procedi, per
Angel. ubi ſupra, ſed prius executiendus eſt de-
bitor principalis, & in hoc conſiſtit differen-
tia, vt ſcribit Nicol. Boer. deciſ. 277. numero
ſecundo. & tertio. cum qua diſcuſſione uti prin-
cipaliter tendente in perniciem fideiuſſoris, re-
quiritur eius citatio, vt dicunt Angel. & alii, vbi
ſupra.

Secundo loco non eſt prærcundem, hic agi
commodo pecuniæ Principis & fiſcalis, quo
caſu omnes eum differenter admittunt ſenten-
3 tiam † latam contra principalem, afficere quo-
ſcunque acceſſorie obligatos, & qui in conſe-
quentiam ueniunt, per Socin. in conſilio. 283.
ſub numero. 14. vol. ſecundo. Natta conſil. 540.
nume. 28. Roland. à Valle conſil. 29. numer. 22.
uolum. 3.

Omne põdus difficultatum per illuſtris Sena-
tus, quorum à me reſolutio petitur, duobus ut
in motiuis præcipue conſiſtit, manifeſta tamen

 mihi

mihi ſcripta noſtratum, ac rationem diligen-
tius perſcrutanti, uiſa eſt iuſtitia Excellentiſſi-
mi. D. Ferrandi Gonzagæ, contra fiſcum Sere-
niſſimi Principis.

Primo ex vulgari iuris, doctorum & omniũ
fermè determinatione, quòd ſententia lata con-
tra principalem debitorem non citato ſeu voca
to fideiuſſore contractus, vt hic minime exequi-
tur contra fideiuſſorem ſeu approbatorem niſi
denuo contra eos fiat nouus proceſſus, & iuris
ordine ſeruato procedatur, quod multiplici le-
ge, ratione, & authoritatibus comprobatur.

Lege inquàm, Primo ex textu in l. à ſenten-
tia. ff. de appellat. ibi item fideiuſſores, pro eo,
pro quo interuenerunt appellare poſſunt à ſen-
tentia lata inter debitorem & principalem, ſic
non nocet abſolute eo non citato, quia appella-
re non poſſet vulgata. l. ſi. ſuſpecta. ff. de inoffic.
teſtamen. l. ſi ſuperatus. ff. de pignor. cum aggre-
gat. per Couuar. d. capi. 13. pract. qq. nume. 3. &
quinto. & not. in propoſito Imol. in d. l. à ſen-
tentia.

Secundo probatur concluſio ex verbis. l. gre-
ge. §. etiam ſi creditor, verſicul. multo magis. ff.
de pignor. ibi ſiue cum reo, ſiue cum fideiuſſo-
re, ſiue cum vtriſque actum ſit, & damnati hip-
poteca tamen manebit, &c. quaſi & cum reo &
cum fideiuſſore agendum ſit, vt dicantur da-
mnati, ne ſuperflua Imperator uerba emittat, ſi
reo damnato, fideiuſſore quoque damnatus in-
tell geretur, quem textum in propoſito ponde-
rat expreſſe Bald. ibi dicens, quòd ſententia la-
ta ſuper debito contra principalem, non excuſa
4 bitur contra fideiuſſorem. † idem gloſſ. in cap.
primo verbo prægraueturt, de iniur. & damn. da
to in 6. ut hinc cautela creditoribus detur, quòd
contractus ſpecifice executorios, contra fideiuſ-
ſores celebrent, addito pacto, ut coram quibuſ-
cunque iudicibus poſſint exequi contra eos, ac
ſi ſententia lata contra principales eſſet contra
eoſdẽmet promulgata. quod in terminis adno-
tat Roder. Soarez. in l. poſt rem iudicatam, de-
claratione legis regni, uerſicul. viſum eſt ſupra,
pag. *667.* numer. primo. & ſecundo. ff. de re iu-
dica.

Tertio adducitur. l. pręſenti. §. adijcientes. C.
de his qui. ad eccleſiam confugi. ibi quę prin-
cipalibus decreuimus, in cauſis fideiuſſorum ſi-
ue mandatorum, &c. præcipimus obſeruari, ſi ip
ſos quoque ſecum confugæ intra eccleſias habe
re uoluerint, vt eorum bonis publica & priuata
debita ſoluantur, & per eos rerum ubicunq; de-
poſitæ ſunt, procedat inquiſitio. ecce quod non
abſolute reo damnato, pro debito, fit executio
in bonis fideiuſſoris, ſed eadem inquiſito con-
tra eum fieri oportet, ſicut contra principalem
ordinatur. nec cẽſetur uti quid acceſſorium tan-
tum à lege conſiderari, quia tunc inquiſitio ſu-
per principali, ut contra furem pro pœna pro-
deſſet, etiam quo ad dãnum partis acceſſorium,
per Innoc. in c. cum oportet. de accuſ. Bal. in l. ſi
5 apud quem. C. de eden. Quæ 3. iura † ad hoc pro
poſitum loquentes in debito principali, & ſen-
tentia ſuper eo lata, non autem ſuper proceſſu
diſcuſſionis, allegant Specul. Oldrad. Cyn. Guil.
de cun. & alij, adducti per Bart. dicentem, hanc
ſententiam veram in l. prima. num. 1. ff. iud. ſol-
ui. Marſil. in rubrica de fideiuſſ. numero. 411. &
* per illa iura iſtam ſententiam ab omnibus * ſe.
qui, notauit egregie Roderic. Soarez. in decla-
rat. reg. l. 2. lib. ſecundo. de los ſplazimentos.
numer. 20. pagin. 782. Natta conſil. 345. nume.
primo. uolum. ſecundo Alex. conſil. 131. num.
7. volum. 2.

Quarto fouetur ſimili authoritate, Pauli iur.
conſulti in l. duobus. §. igitur ſi quis iurauerit.
ff. de iur. iur. ibi etiam ſi ſtipulatu iudicatum ſol-
ui ob rem iudicatam conueniatur, defendetur
reus per exceptionem ius iurandi, ſic non ſim-
pliciter fideiuſſor ex re iudicata contra princi-
palem grauabitur, ſi iurauerit ſe non eſſe con-
demnatum, prout condemnatus minime dici-
tur ex ſententia ſola contra reum lata, quem tex
tum ibi Bal. in ſpecie ponderat, & poſt eum Ro-
dericus Soarez loco ſupra allegato. nu. 2.

Nec poteſt obijci has leges intelligi de ſenten
6 tia ſuper excuſſione † bonorum principalis, tum
quia iure digeſtorum illud remedium, ſeu exce-
ptio excuſſionis, non erat cognita, & niſi per au-
then. præſentem. C. de fideiuſſ. cum iure anti-
quo eſſet in facultate creditoris, quem uellet cõ-
uenire. l. iure noſtro. C. de fideiuſſ. Caſſan. conſil.
Burg. des. renti. rubri. 5. §. 2. nu. 2. fal. 206. & nu.
30. pag. 207. Ant. Gomez. var. reſolut. lib. 3. cap.
13. de fideiuſ. nu. 9. & nu. 14. tum rurſus quòd
titul. ubi ſunt ſituati, non patiantur reſtrictio-
nem ſimilem, ſed abſolute ut loquuntur de ſen-
tentijs ſuper debito & mericis latis intelligan-
tur, addo quòd nec hodie ſententia ſecundum
7 aliquos ſuper excuſſione requirit, † nec multis
caſibus in ſcriptis, puta ſi ſit notorium, debito-
rem non eſſe ſoluendo, ex gloſſ. in §. neceſſitatem,
verſicul. ex non ſcripto, authen. ut iudi. Franc. in
c. fin. nume. 6. de reſcrip. Ant. Gabr. pro more,
lib. 3. cum. concluſ. de fideiuſſ. concluſ. 1. numr.
55. & ſeq.

Ratione illud commune dictum firmatur.

Primo ex notabili, quàmuis vulgata regula,
8 quod res † inter alios acta tertio nõ uocato mi
nime nocet. l. fin. ff. de re iud. tot. titul. C. res in-
ter alios act. & l. ſecunda. C. quibus res iudi.
non noceat, Tiraq. qui tractatum ſuper eadem
luculenter ſatis compoſuit, maxime limitat. 19.
Bologne. conſil. 77. Deci. conſil. 445. virtute cu-
ius hanc ſententiam in fideiuſſore probauit Ca-
ſtr. conſil. 136. in pri. volum. pri. Socin. Sen. con
ſil. 283. numer. 14. volum. ſecundo. Bolognet.
conſil. 20. nume. 19. Octau. Cacher. deciſ. 157.
numer. 7. & cum ab iſta regula caſus nonnulli
excipiantur, inter quos non reperitur poſitus

fideiuſſor

fideiuſſor contractus,regulæ ſtandum arbitror,
ut in propoſito argumentatur Corn.conſi. 261.
numer. 26. uolumi.quarto. Sigiſmun. Neapol.
conſil. 10.numer. 15.libr.primo. feudal. & Phi-
lip.Portius.conſ.172.num.26.
9 Secũdo,ſententia † eſt ſtricti iuris,quæ perſo-
nas non nominatas non includit.l.1. ubi no. C.
ſi plures vna ſententia.Caſt.vbi ſupra poſt Bar.
in l.eãdẽ.in pri. 6.q.ff.de duobus reis, Are. conſi.
26.nu.22.Belamer.deci.709.cum ſequentibus,
Roncagal.in l.ex dubbus reis. numer. 30. & ſe-
quen.ff.de duobus reis,Bald.Socin. Caſtr. & cæ-
teri per Iacobum nouellũ regula iuris 197.ver-
bo,ſententia nume.9. & ideo cum heredes Ex-
cellentiſſimi Domini Cęſaris non ſint ſenten-
tia,cuius executio petitur, nominati, neque in
proceſſu ſuper quo eſt lata ſententia citati, non
videtur dubitandum contra eos executionẽ de
mandari minime poſſe,iuxta ea quæ dicunt Bal.
& Imol.in l.i.fine.ff.de inoff.& rupt.Corn. con
ſi.215.colum.ſecunda.uolum. quarto. ſententia
namque lata contra vnum alteri non nocet.l.ſæ
pe.ff.de re iudi.Socin.iun.conſil.181.lib. ſecun-
do.Deci.conſil.445.Sigiſmun. conſil. feud. 20.
numer.9.etiam quod illa tacite includatur, ut
de hominibus particularibus cõmunitatis poſſi-
dentibus fundos, in quibus erat damnata uni-
uerſitas,dicitur,quod contra eos non fit execu-
tio ex ſententia contra vniuerſitatem lata, quod
alias terminauit Rotæ Auditorium ſacrum, rela
tu Fabii Accoramboni deciſ.44. de execut. rei
iud.non impreſſis.

Tertio arguendo ab abſurdo inconuenienti-
que euitando,quòd cum à diſcretione naturali
ſumatur,in iureque validiſſimum reputetur, ſe-
cundum Bald.conſil.29.uolum.tertio. per Eue-
rar.cum ibi collectis locorum commun. regul.
8.& 92.Dicitur,quòd ſi ſententia ſuper debito
lata contra principalem debitorem contractus,
ipſo facto exequeretur contra fideiuſſorem non
citatum,rationi foret incongruum, quod fide-
10 iuſſoris † multæ ac diuerſæ exceptiones,quæ ſi-
bi nec principali cõtra creditorem competunt,
ar.l.idemque.§. generaliter. ff. manda. not. in l.
fideiuſſor.§.quædam. ff. de fideiuſſ. excluderen-
tur.ſicq́ue iure ſuo facto principalis priuaretur.
quod eſſe nequit,l.fin.ff.de pact. & hac ratione
vtuntur Bar.in d.l.1. nu.2. Socin. d. conſil. 282.
nu. 14.Roncagal.in d.l.ex duobus. nu. 30. in fi.
Roder.Soarez.ubi ſupra.

Et ſi opponeretur, has exceptiones poſſe in
executione diſcuti,prout exceptiones fideiuſſo
ris,iudicatum ſolui apud acta,quę ſummariè dũ
11 fit executio † cognoſcuntur. Bald.in l. ſecunda.
§.in fideiuſſorem. ff. qui ſatis cogant. Bartol. in
d.l.prima.num.tertio.ff.iudi.ſolui, ac Bald. poſt
omnes in l.fin. §. & cum antiquitas. C. de vſur.
** rei iud.& qui fideiuſſores.ex communiori **di-
cto ſine nouo proceſſu grauantur, ex ſententia
prima contra principalem lata,vt inquit Rode-
ric.poſt cæteros.d.declar.l.2.verſi.ſed pone. nu.
8.pag.778.cum ſequen.

Replicatur, ibi illas admitti & cognoſci tan-
tum in executione per uiam ſummariæ cogni-
tionis,quia nulla alia præcedens contra fideiuſ-
ſorem apud acta,ſeu coram iudice per modum
tamen contentioſæ iuriſdictionis,ſententia de-
claratoria ſeu proceſſus requiritur,cum ipſe cõ-
ſenſerit in terminatum, iudicatum, & declara-
tum,à Iudice,& vim confeſſionis habeat, quæ
ideo paratum executionem tenet ſine noua ſen
tentia vel proceſſu l.prima.C.de confe. ibi nam
& ſoluere cogetur l.tale pactum.§.qui prouoca-
uit.ff.de pactis.vbi eſt caſus expreſſus. l.ſi debi-
tor.ff. de iudi. præter quod debitum eſt liqui-
dum in Iudicio ut Iudici quod meretur execu-
tionem.l.ſecunda.C.de execut.rei.iudi. Bald. in
l.qui et imen.6. quæſtio. C. qui accuſatio. non
poſſ.nimirum ,ſi dum fit executio contra fide-
iuſſorem iudicialem,nec ipſe lædatur, nec fati-
getur actor,illius exceptiões interim ſummariè
cognoſcuntur,prout alibi fieri ſolet in l.à diuo
pio.§.ſi ſuper rebus.ff. de re iudicat. & Bartol. in
d. l. prima. At in fideiuſſore contractus, diuer-
ſum, quia cum contractus nullus, nec inſtru-
mentum habeat paratam executionem, caſus
eſt in l.minor.25.annis cui fideicommiſſum. ff.
de minor.nec vllus actus conuentionalis factus
extra iudicium habeat executionem paratam,
ſeu uim confeſſionis,vt exclamat Angelus con-
tra Bartol.in l.prima.& in l.tertia. §. ſi plures. ff.
iudi.ſolui,imo nec confeſsio ſimplex extraiudi-
cialis not.Bartol.in l. prima. ff. de confeſſ. meri-
to ſi exceptiones illius non via ſummaria, ut in
executione,ſed cum cauſæ cognitione ordina-
rie & plene cognoſcentur. multas enim exce-
ptiones inuito reo fideiuſſor contractus oppo-
nit & quas opponere debitor nequit, ut non nu
meratæ pecuniæ,contractus vſurarii exceptio-
nes & ſimiles; quas ne fideiuſſor inuitus facto-
que rei principalis lædatur,puta ſi non oppone
rentur tempore ſuo,uidelicet ante ſententiam,
vel litem conteſtatam,iuxta not. in l. peremptó
riam. C. ſentent. reſcind. non poſſe. Corrad.
titul.de prætor.lib.primo.capitul. 9. de except.
Deci.conſil.45.numer.46.vocari, citari, ac de
illius iuribus cognoſci oportet.qui etiam exclu-
ſus ab exceptione, officium iudicis ex ęquitate
implorat, vt multa in materia aggregat Marſi.
d.Rubri.de probatio.quęſtio. 36. & 37. numer.
313.cum innumer. Pariſ. conſil. 121. uolum.
primo.Marc.deciſ.delfina. 430.pri. par. Iniqua
enim conditio fideiuſſori contractus, per reum
fortaſſe colludentem cum creditore effici ne-
quit,iuſque ſuum minui, aut in totum tolli. l.
tranſactione matris.C.de tranſactio. l. ſeruus. l.
filius.ff. de pact. l. non debet alteri. ff. de regul.
iur.quod in fideiuſſore iudicii non conſidera-
bitur,cum ibi confeſſio,aſſenſus. & illius uolun-
tas aſſiſtant.

Quarto, & ſi res vel articulus eſſet dubius, debet tamen pronuntiari rem iudicatam fideiuſſori non obſtare, cum hoc ſit minus præiudiciale partibus, quando de iure vtriuſque plene rectèque diſcutietur artic. l. 1. in fin. ubi Caſ. ff. ſi quis cautio. & in propoſito caſu. Socin. iun. conſil. 49 num. 27. vol. 2. & conſi. 81. num. 86. & ſequen. eod. uol.

Authoritatibus modo ſententia hæc paſſim per omnes admiſſa confouetur.

Gl. verbo pregrauetur. in c. 1. de iniu. & dam. dato. in 6. Specu. in tit. de execu. ſenten. §. ſequitur uerſ. ſed nunquid ſententia.

Io. And. Guliel. de Cuneo, Cynus. Old. & alij, Bar. poſt Caſ. hunc veram nuncupantes in d. l. 1. nu. 1. ff. iudi. ſolui. & in l. ſi pro eo. §. ſi nummos. ff. de fideiuſ. Bald. in d. l. grege. §. & ſi creditor. ff. de pignor. in l. duobus. §. quę iurauit. ff. de iur. iurã. & in l. 2. C. de eden. Alex. conſi. 131. nu. 7. ubi cõmunem * concluſionem eſſe ait volu. 2. & conſi. 156. nu. 6. vol. 2. ſubdens opportunum eſſe, quod ex primo contractu & inſtrumento, agatur, de nuo ordinariè contra fideiuſſorem, nec poſſit intelligi de ſententia lata contra reum, ſuper excuſſione tantum, Are. conſi. 78. nu. 1. hoc dictum manifeſtum eſſe inquiens, nec nocere etiam in vim probationis Ancar. conſ. 35. Imo. in c. peruenit. vbi de communi * colũ. 3. de fideiuſſor. Albericus. in l. a. §. fi. ff. qui ſatis cogantur. Ang. in l. in cognitione in fi. ff. ad Silanianum. dicẽs, & ſi ſententia lata contra eum, quem negocium principaliter non contingit, ei noceat, non tamen contra eos poteſt uia executiua agi, niſi in fideiuſſore iudicatum ſolui, quod etiam Tiraquel. probat d. tracta. res inter alios acta pagi. 9. in fin. & ſeq. referens hanc veriorem * ex mente Alex. Purpurat. in l. 2. nu. 86. C. de edend. qui hanc de mente Alex. communem * ait, Soc. Sen. conſ. 283. nume. 13. & 14. uol. 2. Guid. Papa. deciſ. 26. dicens, omnes * concordare in illo initio, quod ſine nouo proceſſu fiat contra fideiuſſorem iudicij tantum, Ripa vbi de communi * in l. pri. nu. 34. C. de edend. qui licet loquatur in materia excuſſionis, diſtinctionem tamen. Bart. in l. 1. ff. iud. ſolui approbat. & ſic, cum ſententia ſuper debito fertur. Natta conſi. 345. nu. 1. uol. 2. concludens nouo proceſſu opus eſſe, non in cauſa excuſſionis, ſed meritorum & debiti principalis, Roncagal. in l. ex duobus reis ſtipulandi. nu. 30. vbi hanc eſſe communem * doctorum ſententiã & diſtinctionem ſcribit. ff. de duobus reis. Frãc. Mar. deciſ. 1057. nu. 10. 2. part. dicens. ſententiam contra reum ſuper debito non mandari executioni contra fideiuſſorem contractus, ſecundum * doctores, Ioachin. Miſenger. ſing. obſeruat. centur. 96. ubi hanc ſententiam receptiorem * & crebriorem recenſet, quod ſine nouo proceſſu non exequatur contra fideiuſſorem cõtractus, Ioan. Bapt. aſin. in ſua praxi iudicia. §. 7. 2. fallent. nu. 2. & 6. qui poſtquàm regulam poſuit, nõ eſſe citãdos eos ad actum, de cuius præiudicio agitur, ſed tantum cũ principaliter cõtra eos iudicium ordinatur, & poſuerit exemplum in iudicio excuſſionis, quod dirigitur contra tertios poſſeſſores bonorum, ubi citari debent: declarat regulam, quòd nihilominus contra fideiuſſorem cõtractus executiue non procedatur, lata ſententia, niſi fuerit iudicialis fideiuſſor, Fran. Turzzanus comm. opi. nu. 140. incipit ſententia. vbi de communi, * Petrus Anca. Regienſis. qq. fam. 19. parte, 2. nu. 1. dicit omnes * adhærere huic opinioni, & diſtinctioni Bart. in d. l. prima. iud. ſolui. Emanuel Soarez. recept. ſententiarum verbo, fideiuſſor. num. 125. & 126. quo loco vtrumque caput diſtinctionis cõmune * firmat & probat Rodericus Soarez. d. l. poſt rem iudicatum. declarat Sigiſ. reni. ver. uiſum eſt pagi. 667. qui hanc pro uera admittit cautela docens de qua ſupra. & pagi. 782. nume. 11. Vrſil. ad deciſio. Afflict. 182. num. ſecundo. Bero. conſil. 206. numer. 30. uolum. 3. dicens, nouum proceſſum requiri, ac debere actionem ex. d. contractu moueri, ut fideiuſſores contractus teneantur, allegando. Raphael Cumanus conſi. 32. circa medium. Nicel. in concordant. gloſſatum. 52. concord. fallent. 9. Boſius. in titu. de carcerat. fideiuſ. carcer. num. 60. Hieronym. Gabriel. conſil. 43. nu. 33. & ſeq. hoc dictum pro receptiſſimo ** ponens Gerard. Mazol. conſil. 51. num. primo. qui hanc veriorem * ait Caſſaneus conſue. Burgun. tit. des rentis. rubrica. 5. §. ſecundo. nume. 6. pagina. 206. dicit via ordinaria agendum non executiua etiam lata ſententia contra principalem, ne fideiuſſoris exceptiones tollantur, Cagno. de communi * in fideiuſſione iudicij in l. in ro. §. nemo. ff. de regul. iur. quem refert Clar. §. crim. queſt. 95. in prin. not. Petr. Rebuf. in conſt. Regia artic. quinto. gloſſ. 9. numer. 9. cum ſequen. Tom. primo. de liter. obligato. Quod dictum de fideiuſſore iudicatum ſolui, intelligo, niſi fideiuſſores ſe conſtituiſſent aduerſarios, in iudicio comparentes, quia & tunc ipſis non citatis, ſententia contra illos exequi non poſſit, per Bald. qui ita declarat in l. duobus. §. qui iurauit. ff. de iureiuran. quem ſequitur Alexan. conſil. 156. nume. quarto, volum. ſecundo. Felyn. in capit. quamuis numer. 15. in fin. de re iudica. Angel. in l. cognitione. ff. ad Sen. conſu. Syllani. allegatus in propoſito ab Vrſillo ad Afflict. deciſ. 182 numer. 3.

17 Iſtis authoritatibus addatur concluſio illa communis, ab omnibuſque * admiſſa, quod ſententia lata contra hæredes non abſoluiè præiudicat legatariis, ſeu fideicommiſſariis ius de præſenti habentibus, non citatis, ſaltem generali citatione, qui habita notitia appellant, & ſi dicta ſententia iure ſubſiſtat, iuxta doctr. Bartol. in l. tertia. ff. de pignor. Alexand. in l. de unoquoque circa fin. ff. de re iudica. Iaſ. in l. Decem solum. 11. numer. ff. de verbor. obliga. Crot. Ferdin.

din.Soazeſ.Sociñ.Iun.numer.132. & 137. Bo-
* lognet.numer. 169. & 170. vbi de communi, *
in §. diui.l.filiusfam.ff.de leg.1.Gofre.conſil.10.
declarans nocere,ſi ſuper validitate, vel nullita-
te teſtamenti ſit actum,Bero.conſil.30.nu.20.&
21.vol.2.& conſ.102.nu.41.& ſeq.vol.2. Alba.
conſ.101.nu.6.Soarez.alleg.27.nu.3.Capic.de
ciſ.107.Bolog.conſ.20.nu.19.cum ſeq.quã ſen-
tentiã canonizatam,imò & nõ habere contradi
* ctorẽ, *ſenſerunt Domini Rotæ Sacræ Audito-
res in curia Romana coram Puteo,teſte Achille
de Graſſis deciſ.5.ti.de ſententijs, & re iud. & a-
liàs die.24.Nou.1547.& die 23. Ianuarij. 1548.
in cauſa nouarienſi bonorũ,vt inquit D. Puteus
Sarnenſis deciſ.10.tit.de ſen.& re iud. quãuis le-
gatarij,fideicõmiſſariiuè in conſequentiã lædan
tur.l.ſi ſuſcepta.l.qui de inoff. ff. de inoff. teſta. l.
ſi ſuperatus.ff.de pigno.Qui Domini rurſus vo-
18 luerũt tres † conformes aduerſus vſufructuariũ
nõ poſſe exequi contra proprietariũ non citatũ
quãuis ſcientẽ,eo ꝙ actor nõ citãs al um ẽt ſcien
tem,qui poteſt prætẽdere intereſſe,id ſibi impu
tare debeat,gl.in l. Põponius. §. is qui præcariũ.
ff.de acq.poſſ.Dec.conſ.445.nu.749.per eundẽ
Achil'em eodem loco deciſ.8.ſubdentem deciſ.
10. nec latã contra proprietariũ vſufructuario
pręiudiciũ afferre,qua propter concludimus fir
mam,ſolidumque eſſe concluſionem,hanc con
tra fideiuſſorem contractus non citatum mini-
mè exequi ſententiam ſuper credito latam, ad-
uerſus principalem,niſi nouus adhibeatur Iudi-
cij ordo,atq; proceſſus.Nec repugnant in con-
trarium per ſenatum perpenſa.

Primo regulã gl.2.in fi.in l.de vno quoque.ff.
de re iud.videlicet non eſſe citandos,quorũ præ
iudicium in conſequentiam venit, ac iudiciũ te-
nere,illiſqua nocere iuxta tradita in l. decem.ff.
de verb.obl.cum aggregatis in motiuo,poſt Ti
raquel. trac. res inter alios acta.in pri. lim. 1.&
Io.Baptiſta aſin.praxi iudici.§.7.ca.5.2. fallen.ꝑ
totum.etenim reſpondetur.

19 Primo,ſententiam † quidem valere ipſo iure
iſtis,quorum præiudicium in conſequẽtiam re-
ſultat,non citatis,at quod eiſdem noceat, & cõ-
tra eos non citatos ſimpliciter exequatur ſenten
tia contra principales lata,nec gl.nec Doc.id aſ
firmant,quam ſolutionem de mente Bar.ponit
Marſ.nu.n.57.poſt Alex.in d.l. de vno quoque.
nu.17.in vltima fallentia.ff.de re iud.Alex.conſ.
84.num.10.vol.3.Cur.de feudis par.7.q.9.ver.
ego tamen reperio,& conſi.23.col.pen.Iaſ.in d.
* l.decem.nu.42.qui hãc communem *refert Ca
pic.deci.107.nu.4. Octaui. Cacher. deciſ. 157.
nu.9.10.& 13.in fi.poſt Bal.Caſ.Roma.Iaſ.Soc.
Fabrum.Fel.Ripã,Afflictum,Nicclũ, & cæteros
allegatos in hoc propoſito,per Ant.Gabr.com
mu.concl.li.2.de citatio.conclu.1.nu.310.Cæ-
pha.conſi.279.nu.15.vol.2.Io.Bap.aſini.d.c.5.
§.7.2.fallen.nu.6.eandem reſponſionem & in-
telligentiã admittit Hier.Gabriel.conſil.43.nu.
34.& 35.qui hãc ſolutionem pluries totã Roma
nã ſequutã fuiſſe recenſet, egregiã rurſus appel-
lat.Soc.iun.conſ.181.nu.97.vol.& communẽ
eſſe reſtrictionem inquit,licet ipſe ſubtiliter con
trariũ ſuſtineat Did.couar.pract.qq.c.13.nu.6.
in fine.cui receptę reſponſioni minime cõuenit
replicare illam eſſe ridiculã:nec poſſe adhuc cõ-
ſtare, quonam iure nomen conſenſus cõmunis
habeat,eo quod nemo dubitet ſententiam noce
re illi,cum quo eſt actum, vt ſenſerunt in ſpecie
Dida.prac.qq.c.13.ſub nu.6.verſ. ſunt vero qui
cenſent,Arius pinel.in l.pri.par.3.nu.49.C. de
bon.matern.Rolan.à Valle conſ.92.nu.19.vol.
4.ac Alex.in d.l.ſæpe nu.99.affirmet ſententiam
nocere omnibus,& ſi nocet plene contra eos.Si
militer exequitur Neuiz.conſil.20.nnmero.24.
Etenim aduertendum cenſeo.

Primo,non iniuria,ſeu inconſideratè voluiſ-
ſet tot celeberrimos iureconſultos,quo ad vali-
ditatẽ actus ſubſiſtere.d. ſententiam,non tamen
nocere,vt ex ea executio fiat contra prætenden
tem intereſſe ſecundario,cũ nõ ſimpliciter aſſe-
rant ſententiã nocere citato,ſed concludant va
lere,& ſi omnes prætendentes non ſint vocati,
iuxta.d.l.de vno quoque.potuiſſet enim dubita-
ri ſimpliciter num iudicium ſubſiſteret, nõ cita-
tis etiam quorum intereſt in conſequentiam,ex
poſitis per Bar.in d.§.diui. 2. concluſione primi
remedij, & in l. in diẽ.in prin. & in fi.ff.de aqua
plu.arcen.& in.l. nam ita diuus. ff. de adop.tum
quia certum ſit, vbi per ſententiam fit præiudi-
ciũ inſeparabile prætendentibus intereſſe acceſ
20 ſorie,ſeu in conſequentiã citandi † ſint illi quo-
que,alioquin ſententia nulla,quo ad omnes exi
ſtat,vt ponunt Ripa.& moder.Bonon.in d.§.di
ui.nu.169.poſt Fel.in c.exhibita.col.pri.de iudi.
Octau.cacher.deci.157.nu.14.in fi. Dum igitur
iſti quandoque ſunt citandi pro actus validitate
merito ſi dixerunt valere quidem ſententiã, ſed
non nocere,nec executionem ſine nouo proceſ
ſu mereri contra fideiuſſores contractus. Dicã-
que valere non reſpectu ſolũ habentis principa-
liter intereſſe,vt iſti dicunt:ſed & aliorum,qui in
conſequentiam illud habẽt,adeo quod actus ip-
ſe contra eos probaret,ita inquam actum,factũ
& expeditum fuiſſe,vt ſcribit Ripa in l. 1. nume.
21 34 C.de eden prout vt ſententia† excuſſionis in
citato fideiuſſore tenet,& probat, non quidem
excuſſionem eſſe factam contra principalem ad
effectum,vt grauetur fideiuſſor,ſed tantum actũ
ipſum proceſſus ad finem,vt denuo contra eum
procedatur,declarat Purpur.in l.2.nu.86.C.de
eden.Roncagal.d.l.ex duobus.nu.31.in fi.Ro-
lan.à valle conſi.85.nu.6.vol.2.

Secundo conſidero,quod & ſi vera eſſet repli
catio Didaci,Pincili,Valle, ac Alexan. d. num.
99.quæ fundatur in l.ex contractu.ff.de re iudi-
car.quid tum,concedam nocere,non tamen il
lam exequendã cõtra fideiuſſorẽ incitatum,no-
cet enim ſententia,quo ad quale præiudiciũ,vel-

quo ad plenum præiudicium ſecūdum aliquos reſpe actus expediti, ar non exequiiur ſine nouo proceſſu, diuerſa ſunt hęc nempe an noceat,
22 † ſeu præiudicet, vel an exequarur ſine alio proceſſu, vr percipitur ex dictis omnium ſcribentium, & ſi confuſe videantur loqui, ſed in ſpecie, ex Angelo in d.l.in cognitione.in fi.ad Sillan.& Alex.d.conſi.156.num.6.volum.2.volentes ſenteotiam latam ſuper credito contra principalem,& ſi nocet fideiuſſori cōtractus, non tamen poſſe exequi ſine nouo proceſſu,& actione ex ſtipulatu ordinaria, Aſinius vbi ſupra nu.6. & cæteri per Tiraq.res inter alios acta.pagi.9.in fi.verſi.ex quo infert, Ioſeph.Peruſ.deciſ.26.nu. 25.post Gabrielem.d.conſi.43.nume.33.& 34.
** ſubdētem veriorem & magis cōmunem ** eſſe
23 ſententiam † non nocere, quo ad præiudicium plenum.

Tertio dicitur aducta per Pinellum, Didacum & Vallam, nec non.d.l.ex contractu, procedere tantum in terminis fideicommiſſariorum, hæredis ac ſimilium, & vbi agitur de reſciſſione, ſeu validitare teſtamenti, & quando non erat ius adhuc de præſenti quęſitum ſubſtitutis, vel legatarijs, vt ſupra, per Bolog.d.§.diui.nu.170.Cache. d.deciſ.157.nu.15.Eman.Soarez.recept.ſent. verbo ſenientia.nu.89.quod ad caſum fideiuſſoris contractus nō adaptatur, tum ille ius de præſenti habeat, nec ius illius ob exceptionis diuerſas fideiuſſori competentes omnino pendeat à iudicio & ſentenita aduerſus principalem lata, ut dicitur de hęrede uniuerſali reſpectu ſubſtitutorum, & fideicommiſſariorum, ſeu ſententia lata in caſu primogeniturę, cum hi caſus valde differant, nec de vno ad alium inferri valeat.vulg. iurib.l.Papinianus.ff.de minor.& ponit Alciat. conſi.64.nu.11.

Quarto nō video alioqn Pinelluū, & Couuaruuiū, ſententiam contrariam in propoſito pro cōmuniori atteſtari, ut in motiuis firmatur, ſed ſolum regulam gloſæ.l.de uno quoque receptam eſſe, quam & nos admittimus, intellectam tamē & reſtrictam ut ſupra. Qua propter, cum hæc prima reſponſio ad gl.l.de uno quoque ſubſiſtat, ſitque communis,& toties à rota romana obſeruata, qs dubitabit in præſenti non eſſe ſimiliter obſeruandam à patribus inſigni virtute præditis?

Secundo principaliter reſpondebam, negando iura fideiuſſoris in propoſito acceſſoria adeo iudicari, vt ſecundum principalem regulentur,
24 & ſufficiat cum eo agi, quando aliud eſt † acceſſorium neceſſarium, quod ſine ſubiecto nō ſtat, & illi vnitum dicitur, puta vſura cum ſorte,& dicam ſubſtitutio fideicommiſſariorum, ac inſtitutiones cum reſtamentis, vni deſcribuntur, & iſto caſu concedam regulam glo.l.de uno quoque procedere cū annullato reſciſſoue teſtamento, ſeu amiſſa hæreditate, cum perſona hæredis principali omiſſa colluſione, omnia ſimiliter in pręiudicium ſcriptorum in teſtamento neceſſario redundent, & amiſſa credātur,& ſi citati nō fuerint, ut loquuntur ſcribētes in d.§.diui. Aliud vero acceſſorium eſt voluntarium, quod in quā ex legis diſpoſitione vel voluntate contrahentium conſtituitur, cum actus ſine illo ſtare poteſt vt declarat Cagno.in l.cum principalis.numer. 4.ff.de reg.iur.& dicam, ſicut eſt creditum ſine fideiuſſione, ſeu hippoteca, per Beneue.tract.de adie.4.part.c.10.in fin.& in hoc acceſſorio non arbitror ita fieri præiudicium, ſicut in neceſſario, eo quod obligatio, debitum, actus,& finis cōtractus, ęquè principaliter reſpiciatur, quo ad creditorem & debitum, fideiuſſorem, ſicut reū principalem, ipſeq; pro tanto eademq; cauſa & de pręſenti teneatur, licet iure Codicis beneficium diſcuſſionis habear.vnde ſi æque principaliter debitum reſpicit fideiuſſorem, ſicut debitorem,& ſi acceſſorium uoluntarium, ceſſabit gl.l. de vno quoq; at ipſe ſimilitet citandus erit, tanquàm principalis, vt acta eidem noceat, quod in cohæredibus collegatarijs & alijs ſuper eadem re æqualiter ius habentibus voluerunt.dd.in d. §.diui. Octau. Cacher.d.deciſ.157.Valla, vbi ſupra.& Sigiſ.d.conſi.10.nu.8. Crot.conſ.19.nu. 6.Soc.iun.d.conſ.181.Tob.Nooi.cōſ.77.nu.7.

25 Tertio & vltimo, ſi alias expedit iura † iuribus concordare.l.1.C.de inof.dot.c.cum expediat.de elect.in 6.not.in Authen.ex cauſa.C.de lib.præter.eriam per ſubauditum intellectum verborum Roch.de Curt.in rubrica de iud.numer.40.meliuſque ſit impropiare unam legem quàm decem, Barba.in c.paſtoralis.§.primo.nume.9.de offic.delega. Imo & quandoque diuinando Dec.in c.eccleſia.S.Mariæ, de conſtitut. debeamuſque ſemper ſequi doctorum ſolutiones, per Alex.in l.2.§.quod ſi in patri.col.fi.ff ſolut.matr. Purpur. in l.edita.nu.145.C.de eden. quare non inſiſtemus huic communi declarationi, diſtinctioniq; fideiuſſoris contractus & iudicij atq; ſententiæ, tot legibus, authoritatibus,& vnanimi ferè omnium conſenſu comprobatæ, præcipue quod contra eam ſolum dictum gloſę & ſi commune afferatur, quæ tamen ſecum reſolutionem ſimiliter communem recipit, noſtraque opinio in ſpecie fideiuſſorum contractus firmetur communis, & regula gl.l.de vno qooque generalis ſit,& ampla, quæ per ſpecialem determinationem reſtringi ac limitari debet, Are.cōſil.6.in pri.

Hinc Iuriſperiti tam in iudicando, quàm con
26 ſulendo vbique contendunt † receptam ſententiam, per quoſcunque magiſtratus & tribunalia amplectendam eſſe, Io.And.Hoſt.& cæter.in c. 1.de conſtit.tanquàm virtutem legis ſortiatur, quæ iudicibus aduocatis ac litigantibus imperet, vr concludit Galiau.in l.centurio.numero 291.ff.de vulg.& pupil. Bero.conſi.91.num.17. vol.2.Gra.conſi.77.nu.4.vol.2.Io.Bap.Villabo.
* cō.opin.verbo cōmunis * opin.nu.107.nouiſſime Ant.mar.Cor.tract.de cō.opi.in præfatio. num.

num.33.& ſeq. Quinimo & cõis opinio obſeruetur, quàmuis in ſpecie regula iuris ſeu lex aliqua in terminis obſtaret; quia dummodo ſcribentes pro cõi dictam regulam ſeu textum viderint; & ei licet perperam reſpondiderint; cõis profectò attendatur, cum nihil tam in iure clarum ſit, qđ in dubium nõ refricetur, vrgens tamen præſumptio veritatis oriatur ex ſcriptis tot inſignium ac perilluſtrium virorum. quod vel regula illa & textus non probent, vel iuſta aliqua de cauſa & ratione ab eis recedatur, vt declarat à contrario Ioan. Garo. in auth. ex teſtamento. nume. 34. C. de ſecũd. nupt. in propoſito. d. Coratius tract. de com. op. n. lib. 2. titu. 9. caſu. 24. & 25. nume. 13. & ſequen.

Amplius in iudicando communem amplectendam volunt, licet deciſio rotę Romanę eſſet in contrarium per Corn. conſilio 332. in pri. volum. 1. Neuiz. quomodo iudic. ſit. ſub nume. 62. Grat. conſilio 141. num. 7. volum. 2. Franc. Viui. com. opin. 182. Coratium vbi ſupra caſu. 10. itaque dum hæc ſententia legibus rationibus & authoritatibus formaliter fundata atque prolata fuerit à rotæ ſacræ auditorio admiſſa, nec ei repugnent regulæ ſeu textus viſi & conſiderati a Doctoribus, firmabimus diſtinctionem fideiuſſoris contractus & iudicij veram & iuri conſonam cenſ-ri.

Nec iudicio meo appellabitur æquiuocatio ſcribentium in hac materia, quaſi communem ſententiam amplexi, loqui intelligant de iudicio diſcuſſionis, quod cum dirigatur principaliter contra fideiuſſoris bona, ipſe in eo tãtum citari debeat, non vbi de credito agitur vt explicite declarat poſt cæteros Angel. in d. §. diui, in d. l. decem, & in d. l. in cognitione, Alexan. conſi. 156. numero 6. volum. 2. Ripa in l. ædita. num. 34. C. de eden.

Namque fateor ingenue me non videre, quomodo dicta & ſcripta per tot celeberrimos & cõſumatiſſimos viros, ſecundũ hanc reſtrictionem ſibi conſtare poſſint, cum ipſi ſemper in ſẽtentia lata ſuper credito loquantur, dicãt nouo indigere victorem proceſſu, nouaq; actione, & productione inſtrumentorum: quæ iudicio diſcuſſionis tantum minime conueniunt. Rurſus poſt exempla eorum, qui prætendunt intereſſe ſecundario, quibus tamen non nocet pro executione ſententiæ latę contra principalem, vt in fideiuſſore contractus, in bonorum obligatorum tertio poſſeſſore, ſubiungant & exemplum, iudicij diſcuſſionis, quod nunquam fideiuſſori nocet, niſi omnino citetur, vt Roncagal. in d. l. eandem. num. 31. in fi. ibi pari paſſu, &c. prout iudicium excuſſionis, cõtra debitorem, per creditores factum, quia tertijs poſſeſſoribus non citatis minime nocet: vt inquit Angel. & Imol. in d. l. de vnoquoque, Alexan. conſilio 86. vol. 2. Aſin. d. §. 7. cap. 5. limit. 2. nume. 6. ne verum eſt, doctores loqui de ſententia lata ſuper excuſſione tantum dum mentionem habent de fideiuſſore contractus, ſed vt plurimum pro exemplo caſũ illum inter cæteros ponũt: quemadmodum de poſſeſſore bonorũ hippotecatorũ, ut pro illationibus ex regula deſcribit, Ant. Gabr. d. libr. 2. de cita. conclu. 1. numer. 315. & colligitur expreſſa ex Ripa in d. l. t. nume. 34. dum inquit, iudicium excuſſionis fideiuſſori iudicatum ſolui, & incitato nocere: ſecus vero fideiuſſori contractus ex illa communi ſententia, qua ſupra nos probauimus, contra quem via executiua agi nequit, non diſſentit Neguſant. de pignor. 8. part. princip. 1. part. num. 17. cum ſpecialem citationem in proceſſu diſcuſſionis, generalem vero ſecundũ alios in primo ſuper meritis requiri adnotet.

Minus perſpicio, quomodo rectè conſtitui differentia inter fideiuſſorem contractus & iudicij tantum poſſit, reſpectu excuſſionis faciendæ vt dicitur poni per Boer. deciſ. 277. num. 3. nam conceſſo nunc pro vero, nullam excuſſionem requiri in fideiuſſore iudicatum ſolui, quod falſum arbitrati ſunt glo. Iacobin. Bald. Alexan. & Ruinus citati p Anto. Gabriel. lib. 3. de fideiuſſ. concluſ. 1. num. 34. & 80. in fin. attamen non infertur ſolum in excuſſione facienda nomine fideiuſſoris contractus, ipſum eo tantum caſu citandum, cum & in d. iudicio, & rurſus in principali cauſa ſuper meritis, ſcribentes ex cõmuniori paſſim uelint ipſum citãdum atque uocandũ, vt eidem noceat ſententia, & contra eum executiue agatur. Quinimo nõnulli, puta Angel. & q̃ ſcripſerunt ſententiam nocere fideiuſſori non citato, noluerunt tamen utſupra via executiua contra eum agi, niſi ex nouo proceſſu, ordineq; iudicij inſtructo. Nec Boerius. d. deciſ. 277. ſentire uidetur hãc reſtitutionem, quin potius, dum allegat. nume. 3. Bart. in d. l. 1. ff. iudic. ſolui. Speculat. in titu. de execut. ſentent. in fi. colum. 4. & Socin. ſen. d. conſilio 91. qui dictum commune amplectuntur, & ſubiungat ipſe in fine. nume. 3. ſecus eſt, ſi ex contractu ſint fideiuſſores, ut per dd. in dd. locis, arbitror ego, & ipſum ſecundum illorum, quos allegat, mentem, uelle innuere, in fideiuſſore contractus non agi uia executiua ex ſimplici ſententia lata in principalem, & niſi facta diſcuſſione bonorum, diuerſum tamẽ ſtatuatur in fideiuſſore iudicatum ſolui, ut ibi concluditur. itaque ſententiam contra principalem latam non nocere fideiuſſori contractus minime citato, & quatenus ſubſiſteret uel noceret in aliquo, non ideo executiue contra eum agi, niſi nouo proceſſu & iudicio formato.

Tollitur ultimum, quod hic agatur de commodo pecuniæ Principis & fiſci. propterea ſententia noceat omnibus etiam non citatis per Soci. conſilio 283. nume. 14. in 2. Natta conſilio 540. numero 28. uolum. 3. Alexan. d. conſilio 29. nu. 22. uolum. 3.

Etenim reſpondetur, doctrinas ſuperius allegatas, quę fundantur. in l. 1. C. ubi cauſ. fiſcal. &

Bar.

Bart.in l.cum filius,in prin. nu. 2.ff.de ver. obli.
27 loqui ubicunque fertur † ſententia ſuper delicto
aliquo puta homicidio cum bonorum confiſca
tione uel annotatione,tunc enim quia ſententia
reſpiciat non dico cõmodum Principis,ſed pu-
blicam vtilitatem propter delictum & bonorũ
confiſcationem nocet cuicunque. 3. prætenden
ti intereſſe, puta hæredibus damnati etiam non
citatis ad cauſam,ut his terminis proprie loquũ
tur.dd.& l.quiſquis.C.ad l.Iul.maieſt. c. cum ſe-
cundum de hęretic.in 6.Alex.conſilio 84. num.
4.uolum.3.Bart.d.l.cum filius.nume. 2.& in qq.
incip.peruſinę ciuitatis ſtatuto,in ſolutione. nu.
2.Socin.Sen.cõſi.283.num.14. uol.2. Natta. d.
conſilio 548.num.28.Eman.Soarez.recep. ſen-
tent.uerb. ſententia. num. 42. ubi de communi.
At diuerſum ubi aliquis damnatur ex ſimplici
promiſſione facta Principi ſeu illius cameræ oc
caſione alicuius contractus,gratiæ,uel quaſi cõ-
tractus,ut hic,quia tunc non poteſt fieri pręiudi
cium iſtis perſonis,etſi in conſequentiam intereſ
ſe habeant,cum illud nõ publicam utilitatem re
ſpiciat ſed priuatam tantum,iuxta not.in l. 2. C.
de fal.& in l.ſcripturas.C. de fide inſtrum. Soci.
Sen.d.conſilio.283.num.14.ac dd.ſuperius cita
28 ti.differunt enim camera † fiſcalis, & principis,
Bal.in l.1.colu.2.C.hæred.uel act.uend. Alberi.
in rubrica de iur.fiſci.Boſi.tit.de fiſco & eius pri
uileg.num.3.& 10.nec nõ fiſcalis procurator,&
Principis procurator,cum primus quo ad deli-
cta & bona confiſcata officium gerat; ſecundus
uera circa alia quę ipſum uti Principem uel prin
cipis patrimonium ſpectãt,ut egregie ponit Caſ
ſan.conſuet.Burg.titu. des confiſcat. rubrica. 2.
§.8. numer. 6.& ſeq.& fiſcalis cauſa tantum dici
tur iuxta terminos.d.l.1.C.ubi cauſ.fiſcal.quan-
do tractatur principaliter de bonis delinquentis
damnati,Boſi.titu.ſi aduerſ. rem iudicat. nume-
29 ro 14. in caſiſque † principis ordo iuris ſerua-
tur.l.1.C.de conduct.& procur. præd.fiſcal. lib.
11.& ibi Bart.& in l.pen.C.de delict.lib. 10. Iaſ.
in prælud.feudo.nu.50.& ubi fiſcus non ſucce-
dit in bonis propter publicationem bonorum,
ſed alio iure, tunc non priuilegio fiſci, ſed iure
priuati utitur,Deci.& alij in c.quia qui extra de
iud.Boſi.d.tit.de fiſc.num.46. Caſſan. ubi ſupra.
numer. 9. etſi abſolute procederet illud dictum
nempe ubi de commodo fiſci agitur, ſentẽtiam
omnibus nocere,& contra omnes exequi poſſe
30 ſequeretur, † nec exceptionem excuſſionis con
tra,fiſcum opponi,quod tamen à ueritate alienũ
creditur per Iaſ.in §.item ſi quis. num. 67. inſtit.
de act.hiſpan.& Caſſan.allegati per Anton.Ga-
br.titu.de fideiuſſ.lib. 3.concluſ. 1.num.8. præte-
rea reſpondetur. dd. iura contraria ꝓcedere ſo-
lum ubi quis tenetur ꝓ alio ex forma legis,quia
tũc nulla citatio requiritur,at diuerſum in alijs
caſibus,quia etiam in fiſcalibus quilibet neceſſa
rio citandus eſt ad proceſſum & ſententiam. ita
formaliter Iaſ.conſilio 111.num.7.in fi. uolu. 1.

Qua de re omnibus ſimul iunctis cenſeo dubia ſublata,& reſoluendum in gratiam Excellentiſſimi D.Ferdinandi,quippe contra ipſum ſententiã latam aduerſus. D. Pallauicinos principales exeq. minime poſſe,niſi nouo adhibito ꝓceſſu.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO VENERANDO MONASTERIO Cartuſiano.

ARGVMENTVM.

An quis operas proprias perpetuo locare valeat, certa mercede conſtituta.

Contractus quando dicatur vſurarius, vel ex leſione reſcindendus.

SVMMARIVM.

1 *Operas ruſticanas, ſeu perſonales ſcimus ſine alterius doctrina.*

2 *Seritus inducitur, ex locatione operarum hominis liberi, quæ prohibetur.*

3 *Legatarius non tenetur perpetuo ſtare in ciuitate, etſi id teſtator mandet.*

4 *Homo liber non venditur.*

5 *Vſura dicitur omnis ſuperabundantia iniuſta.*

6 *Vſura fructuum non datur.*

7 *Locatio ex mercede conſtituitur, & bonæ fidei contractus dicitur.*

8 *Pacto veſtito cohærentia contractus, duæ actiones competunt.*

9 *Precij pars dicitur pactum adiectum ad fauorẽ vendentis, vel locantis.*

10 *Pacta ſunt pars contractus, licèt pacta precio diſtincto fiant.*

11 *Locationis contractor reſcinditur remedio. l. 2.*
* *C.de reſcind.ven.ex communi.*

12 *Operarijs impeditis caſu fortuito, non debetur integra diei merces, niſi pro rata.*

13 *Merces minima ſoluitur, ſi cui, prout alijs ſoluent, promittatur.*

14 *Contractus vſurarius non dicitur, etſi ex vna parte læſio quàm maxima adſit.*

15 *Operarum locatio permiſſa.*

16 *Deditor in carcerem detruditur ſtatuto, à quo non exit, donec ſoluat.*

17 *Debitor lege creditori datur, vt ei operetur, donec ſatisfaciat.*

18 *Maritus, vt cum vxore habitet certo loco pacto*
* *inducitur, ex communi,* ſed ſoluendo intereſſe, liberatur.*

19 *Homo*

19 *Homo francus, efficitur conuentione ſeruus.*
20 *Liber homo præſcriptione xxx. & xl. annorum efficitur ſeruus alterius.*
21 *Penſio integra anni Iuriſperitis, & Medicis debetur, ſi intra annum moriantur, vel per eos non ſtet.*
22 *Operas ſuas quis perpetuo locat, licèt per ſubſtitutum ſeruiat, vel ſoluendo intereſſe, ex communi.**
23 *Clericus poteſt locare operas ſuas, nõ pro diuinis, ſed pro temporalibus.*
24 *Obligationi facti ſuccedit obligatio ad intereſſe ex communi.*
25 *Conſuetudo contractum aliàs prohibitum, validat.*
26 *Incertitudo vſuræ ſuſpicionem amouet.*
27 *Vſura in ſolo mutuo cadit, niſi de mente contrahentium deprauata probetur.*
28 *Locans pecuniam ad pompam, aliquid pro pecunia accipere poteſt.*
29 *Vſura recompenſatoria honeſta, in mutuo admittitur.*

CONSLIVM CCIIII.
TRINITAS ADSIT.

VEnerandum Monaſteriũ Cartuſiæ ex antiquiſſima immemorabiliq; conſuetudiue locat hominibus ſeu operarjs, quos vulgo bracentos appellat, domos proprias monaſterij exiſtẽtes in villa Caſtri noui, vicinas conuentui & terris dicti monaſterii, precio ac mercede annua, iuxta cõuenta conſtituta, pactoque tum expreſſo tum tacito per partes ſubaudito, in vim dictæ conſuetudinis, quod dicti operarii conductores vltra domus ſoluendum affictum, teneantur toto anno diebuſq; habilibus, (excepto tempore meſſis & triturationis bladorum, quod eiſdẽ dimittitur, vt pro libito quibus uoluerint maiorique mercede, operas ipſorum pręſtare queãt) inſeruire mo-
1 naſterio prooperariis, ac illorũ † operas officiales ſeu perſonales ruſticanas (quia ſine doctrina alterius ſciunt puta arare, fodere, ſecare, falcare blada, ſeruire in domo, fæna colligere & ſimilia de quibus per Guid. Pap. q. 472.) dicto monaſterio præſtare atque locare teneantur mercede tamen ſtatuta, quod vltra victum & cibaria in mẽſibus Nouẽbris, Decembris & Ianuarii, ſolidos tres die ſingulo, Februarii Martii & Octobris ſolidos quatuor, Aprilis, auguſti, Septembris ſolidos quinq; & Maii Iunii & Iulii ſolidos ſex ſingulis diebus, & pro ſingula opera lucrentur. Modo dubitatur, an locatione iſtæ iure ſubſiſtãt, & an ad liuellum ſeu in perpetuum quoque concedi ualeant, ſub hac forma & pactis. Videbatur prima, vt aiunt fronte, non licere.

Primo, quia ex locatione hac operarum ꝑpetua in homine libero, videtur induci quædam
2 † ſeruitus iuſque libertatis infringi, quod iure prohibitum creditur per glo. in l. poſt certi. C. de liberal. cauſa. & text. in l. titio. §. 2. ff. de condit. &
3 demonſtr. dum ibi reijcitur † modus ille, à teſtatore, legato adiectus, quod legatarius in ciuitate perpetuo cõmouet, ſeu a monumento non diſcedat, quod ſpeciem ſeruitutis pręſefert omnes in d. l. titio. §. 2. ex l. 2. ff. de liber. homi. inhib. no. in l. antiquitas. C. de vſufruc. hominis enim liberi nullum eſt commercium. l. ſi emptio. §. 1. ff. de contr. empt. §. 2. inſti. de inutil. ſtipula. qui nec
4 ideo vendi, alienari, pignoriue tradi pro debito poteſt. l. 1. C. de patri. qui fil. diſtra. l. ob æs. cum authen. ibi poſita. C. de actio. & obligat. l. fin. ff. quæ res. pign. poſſint oblig. nec illius caro & corium per indirectum deducitur in humanum commercium. l. ſtipulãtem. §. ſacram. ff. de uerb. obligat. propterea. d. pactum nec decens, eſt nec iniri eo modo conuenit, minus obſeruati tamquam contra bonos mores, æquitatem naturalem, humanitatemque exiſtens. l. alia. §. eleganter. ff. ſolut. matrim.

Secundo, videtur contractus iſte vſurarius cũ velit monaſterium vltra pẽſionem domus, operas ſeruiles ad ſui placitum, & pro viliſſima mercede, quod totũ ſorti accedens, & quatenus debitum iuſtum excedit vſuram ſapit, etſi ex cauſa locationis tradatur, argum. l. Iulius. §. ex vendito. ff. de act. empt. l. fructus. C. eod. l. 2. C. de vſur.
5 largiſſime enim † vſura dicitur, omnis ſuperabũdantia iniuſta, ſiue quantitas, ſiue alia res debeatur ſeu detur. C. putat. 14. q. 3. cap. pri. cap. 3. 14. q. 3. Alfonſus Aluarez. Specul. Rom. Pontif. ca. 67. num. 23.

Tertio, Monaſterium duplicem fructũ & quęſtum ex domo ſua capere creditur, quin etiam fructus fructuum rei locatæ, quo eſt abſurdius, quia non datur acceſſio acceſſionis. Ruin. conſi.
6 55. num. 16. & ſeq. vol. 2. & in ſpecie, quod † fructuum vſuræ non petaotur, etiam ſi fructus ex ſola actione deberentur, non ſolum ex iudicis officio, caſus eſt. in l. neque eorũ. ff. de vſur. Accedat ꝙ Iuſtinianus imperator adeo agricolis fauere intellexit, vt nec ab eis ſcd'm cõem ĩtellectũ octauã modij partẽ, ĩ ſingulos modios vſurarũ nomine, annuatim exigi ꝑmiſerit. Auth. ad hæc. C. de vſur. aut. nullũ crederet agricolã, col. 4. in pri. vel ſecundũ alios unũ annuum ex uiginti quatuor ſeu tertiã octauæ partis, uel ſemiſsẽ duodecimæ uel cẽteſimę ꝓ fęnore ab agricolis ſolui uoluerit ut declarat nouiſſime Gaſpar Cabali. ſeu, ut rectius loquar. agnoſco moder. Paris. in tract. de uſur. in prin. quæſt. pri. per totam, ac nu. 65. ad nume. 70. Quapropter firmare qui poterat, contractũ hũc illicitũ uſurariumque fore, cõſequenter reprobãdum. & quatenus Monaſterium hu-

cuſque

conſtet non accipi deductis impẽſis,dimidium
eius,q̃ vere datur, tradit Arius Pinel. in d. part.
pri.c.3,num.18.l.2.C.de reſcind.vendit.hinc re
14 ſultat,quod ſi † læſio tantum prætendi per ope-
rarios poſſet,pro qua iuris remedium ſcriptum
reperitur,nulla vſura,fænus, ſuſpicioque vſura-
riæ prauitatis inſurgit; licet enim ex re condu-
cta certum ſit plus ſatis de redditu percepturum
conductorem,q̃ ſit data per eum penſio; dum-
modo ex vna ſit res locata,vt hic opera,ex alia
vero pecunia ſeu penſio,cõtractus iudicaẽ omni
no licitus,ac iuſtus, nec vlla ex parte vſurarius,
ſeu ſuſpitione dignus,vt firmãt in propoſito In-
noecent. in cap. in ciuitate. de vſur. Arch. 14. q.
3.c.quicunque.Bart.in l.pri. C. de ſumma Trin.
Lapus allegat.137.nu.15.Et eſt textus in cap.ad
noſtram.de rebus Eccleſiæ non alienan.vbi Pa-
pa in integrum Eccleſiam reſtituit aduerſus alie
nationis contractum, per quem ipſa pro libris.
80.à laico habitis,villã eidem in feudum conceſ
ſerat,ex cuius prouẽtibus ipſe primo anno ſum-
mam datam perceperat, & per multos etiã poſt
annos ſumpſerat eius fructus,quos eidem laico
dimittit.apparet igitur contractum ſui forma li
citum,quãuis ex notabili quantitate læſio re-
ſultet.Vñ ſi laico Pontifex fructus dimittit, & rẽ
tantum in feudum datam reſtitui Eccleſiæ man-
dat,ex cuius fructibus primo anno ſummam ſo
lutam perceperat; Quid dicemus in præſenti,
dum nec conſtet Monaſterium plus conſueto,
ſtante commodo,mercedeq; ſoluta, percepiſſe
ex operibus dictarum domum conductorum;
cum etſi conſtaret Monaſterium longe ſatis cõ-
ductorem,ex operibus ſibi locatis percepiſſe,q̃
ſit per eum data penſio,enormeque diſpendiũ
adeſſet;non intelligeretur tamen vſurarium cõ-
tractum iniſſe,minuſque operas iam ex præteri
to habitas teneretur,vel reſtituere,vel attenta de
bita & cõſueta mercede illis ſatisfacere,per text.
in d.c.ad noſtram,& alia, quæ ad rem noſtram
ſcripſit Roman.conſilio 423.articulo primo.
Quarto conceſſo,duos eſſe contractus diſtin-
ctos & ſeparatos nec correſpectiuos,reſoluo ta
mẽ locationem operarum minime prohibitam
fore, etiam quod perpetuo & in vita per liberũ
hominem fieret. non etenim reperitur iure ali-
quo prohibitũ,imo permiſſum,quod quis locet
15 † operas ſuas.l. qui operas. l. in operis. ff. locat.
ſumma armilla.verbo locatio.nu. 22.
16 Hinc primo ſtatutum valet, quod † debitor
condemnatus non ſoluens detrudatur in carce-
rem a quo non exeat,donec ſoluat,nec proſit ſi
bi ceſſio bonorum.l.pri.vbi eſt caſus apertus.C.
qui bon.ceder.poſſint.
Secundo,lex Regni iure ſeruatur,dum præci
17 pit † debitorẽ cõdemnatũ, dari creditori, vt ei
operetur,donec ſit ſatisfactũ debitũ.quæ oĩa ſer
uitutemn on inducũt debitori,ſed ſolũmodo vt
ſeruiat.p gl.in d.l.pri.& ponit in ꝓpoſito Rode
ricus Soarez.ĩ declaratione regni.l.2.pag.11.li.
3.titulo de los gouiernos pag.825.nu.19.& 20.
Tertio,pactũ deductum, vt maritus cũ vxore
* certo in loco habitet,ſubſiſtit,ex communi* ſen
18 tentia † (licet quandam ſeruitutis ſpeciem præ-
ſeferat, vt vno & eodem loco quis habitet. in l.
2.de lib.hom.exhibe.)de qua per Abb.in c. pri.
qui matr.accuſ.poſſunt.Silueſtr.verbo Vxor. q.
8.tradit Couuar.de ſponſ.part.2.in pri.c.8.7.nu
me.5.Subdens tamen,nõ poſſe cogi præciſe ad
habitãdũ,ſed teneri ad intereſſe,iuxta no.p oẽs.
in l.ſtipulationes non diuidũtur.ff.de ver. oblig.
Quarto,cõſuetudo Burgundię,qua quis effici
tur hõ manus mortuę,ſeu ſeruus alterius,quo ad
bona ſeruilis conditionis,vel quo ad operas ſer
19 uiles,de quibus in pacto ualet, quia de iure † ho
mo frãcus & liber poteſt fieri ſeruus pacto & cõ
uentione,prout concludunt Martinus de Fano,
in tract.de homag.quæſt.pri.Guid.Papa.quæſt.
314.& 315.Io.Faber.in §.pen.inſtit.de iur. per-
ſonal.Caſſan.conſue.Burgun.Rubrica.9.§.5.del
Mainſ.mort.pag.305.nu.1,& §.18. in fi. in text.
eorucabiles.pag.328.
Quinto præſcriptione rurſus longioris tẽpo
20 ris.30.& 40.annorum † perſona libera & franca
efficitur homo alterius & ſeruus.l.cum qui.C.de
fund.patri.lib.12, l. cum ſatis. §. cum autem. C.
de agri.& cenſ.lib.11.Martin.de Fano.ubi ſupra
quæſt. 2. & Caſſan.d. rubri.9.§.6.in pri.Dũ ita-
que plurib. modis & pacto, q̃s ſeruituti alterius
ſupponitur,tanto magis operas ſuas eccleſiæ lo
cabit,cum ex hoc non ſeruitus ſed promiſſio ſer
uiendi inducatur,vt ſupra.
Sexta iuriſperiti Medici ſimilique ſcientia ꝓ-
diti ad vitam quandoque locant illorum operas
21 † quibus etiam decedentibus intra annum, uel
uiuis,ſi per eos nõ ſtat,quin illorũ officium exer
ceant,integra penſio annua debetur,iuxta com
mune elogium,de quo per Decium conſ.70. Se
uerinus.in l.diẽ functo qq.40.ff.de offic.præſid.
Natta,cõſil.452.vol.2.qui in Senatore perpetuo
operas ſuas locante loquitur.
Septimo poteſt denuo liber homo in ꝑpetuũ
22 ſeu ad uitam † locare operas ſuas alteri, qui etſi
non cogatur præciſe ſeruire, poterit tamen uel
per ſubſtitutũ idoneũ uel ſoluendo intereſſe cõ
ductori,ſe pro tẽpore,à nexu.d.obligationis re-
* dimere,quod pro cõmuni *ſententia probataq;
opinione,noſtrates admittunt,ex gl. Bart. Sali.
& ceteri in l.cum antiquitas.C. de uſufruct. Spe
cul.titu.de locato.§.poſtquàm.uerſ.quid ſi loca
ui.Didac.Couuar.d.part.2.de ſponſal.cap. 7.in
pri.nu.5.Neuiz.conſ.86.num.16.in fine.& in ꝓ
mittente ſeruire ꝑpetuo hoſpitali,ſeu Eccleſiæ,
determinauit Inn.in c.inter dilectos.in pri. in fi.
de donat.Roma.ſingul.735.incipit,an ſi q̃s obli
gauerit,cũ apoſtil.Pignol. quos probat Ripa in
l.obligatione.nu.10.& ſeq.ubi de cõmuni. ff. de
pignor.& hippotec.Angel.in §.vſuſtuctus.Inſt.
de uſufr.Portius in pri.nu.6.eod.tit.Eman.Soa-
rez.recept.ſentẽt.uerbo operas.nu.16.Io.Faber.
in

Digitized by Google

ſin §.1.nu.7.Inſt.de iur. perſonarũ,Boer. in tract.
de author.magn.conſil.num.34.vbi de commu
ni cum apoſtil.Gulielm.de Bened.in ca.Raiun-
tius,verbo & vxorẽ nomine adelaſiam.n. 102 a.
de teſtam. accedat quòd licitum eſt locare ope
23 ras ſuas † clerico non pro diuinis, ſed pro tem-
poralibus,vt continuo in Eccleſia maneat,vel ẽt
celebret,dummodo intentio ad diuina nõ refe-
ratur,ſumma armilla verbo locatio.nu.6.& Caſ
ſad.deciſ.pri. de locat. dicens. locantem operas
ſi per eum non ſtat nõ deducere expenſas, quas
fuiſſet facturus in præſtatione operarum,ſed to
tam mercedem à conductore conſequi. Modo
ex præcedentibus infero, quod cum Eccleſiæ
operæ hominũ poſſint perpetuo locari, non vt
præciſe locatores ſeruire cogantur,per ſe,ſed p
ſubſtitutum,vel ſoluendo intereſſe liberent, (cũ
in omnibus facti obligationibus ſi quod facere
24 † quis promiſit minime faciat,ad id quod inte-
reſt teneatur,ex communi omnium placito in
l.ſi inſulam,ff.de verbo. obligat. ac in l. ſtipula-
tiones non diuiduntur.vbi de operibus promiſ-
ſis loquuntur omnes,in 8.quęſt.Bart.& maxime
Bolognet.nu.130.cum ſeq.ff.de verb.obli.Turi-
zan.cum.opin.39.)Monaſterii pactum ſeu con
uctio minime vſuraria,illegitima,vel lege repro
bata cenſebitur, eoque minus præſens quæ nec
perpetua dicitur,nec vllam ſeruitutẽ continens.

Quinto principaliter Monaſterio ſuffragatur
nam & ſi contractus iſte(quod abſit)aliquam ſu
ſpicionem vſuræ vel iniquitatis ſaperet,cum ta
men paſſim in hoc dominio & patria fiãt ac ad
mittantur,nemoque vt notorium eſt ex ciuibus
nobilibus ſeu perſonis eccleſiaſticis fundos deti
nens exiſtat,qui dum terras proprijs ſumptibus
colit, operarios ſimiles & ruſticos ipſis operas
illorum locantes pro toto anno & diuerſa mer-
cede taxata ſecundum temporum diuerſitatem
non conducat,vtique & locatio iſta legitima iu
25 dicabitur,quando † conſuetudo locorum con-
tractum alias prohibitum probet,licitumque ac
validum conſtituat.Bart.in l.quis ſit fugitiuus.§.
apud Labeonẽ vbi Salic.ff.de edil. edict. Cepol.
conſil.13.dixi alias conſilio 117.nu.6.addo Ti-
raq.tract.de retract.ad finem.titu.nu.130.Crau.
conſi.6.num. 103.Grat.conſi.49.nu.12.volu.2.
Soc.conſi.27.nume.7.volu.4.

Sexto vſura ab hoc contractu omnino exclu
ditur, propter incertitudinem valoris operarũ
pro futuro tempore vitę locantis eas,cum varia
re poſſint ex progreſſu,& variatione dierum,&
nunc viliori nunc pinguiori mercede conduci
ab alijs.qua propter cũ poſſit euenire,quòd Mo
naſterium & vltra conſuetum aliorum penſionẽ
pro tempore ſatisfaceret.dd.operarijs, non eſt
qđ aliqua vſuræ labes vel ſuſpicio conſideretur,
26 eo quod† incertitudo temporis ac euentus futu
ri omnem vſuram à contractibus amoueat.c.na
uiganti.de vſur.not.Petr.& Cyn.in l.ſi pater. C.
de inof.teſta.Aret.in c.quicunque 14.q.3.Ioan.

And.in additione Rubricæ de vſur Oldrad cõſ.
208.volentes contractum eſſe licitum, per quẽ
quis emit fructus fundi ad vitam,licet ex longa
vita ſi multo magis ex reddítu percepturus,q̃ ſit
pcium,cũ ẽt poſſibile ſit eum ſubito mori,tradit
Dec.cõſ.111.Rom.cũ apoſt.Mẽd.cõſ.423.n.10.
Septimo & vltimo hęc coadiuuantur,quia regu
27 lariter † vſura cadit in mutuo tantum,nec in cæ
teris contractibus,niſi probetur de mente con-
trahentium intentioneque vſuraria deprauata.
not.omnes.in Rubrica, de vſur. gloſ. in ſumma
12.q.3.I.aur.de Rodulf.de vſur.2.part. princip.
q.3.late,Bero.cõſ.168.nu.12.vol.1. Ancar.qq.
famil.33.Clar.lib.5.ſentent.vſur.in pri. Imo in
28 † locatione pecuniæ.poteſt aliquid vltra ſortem
erogari p ſcuto,etſi nihil pro mutuo, cum eſſet
vſura,finge aliquem locare alteri pecunias reti-
nendas ad pompam ſuper banco,vel menſa nu-
mularia,non vt illas expendat,iſte quidem licite
aliquod lucrum percipiet,cũ uſus rei ſit a domi
nio ſeparatus,not in c.cõqueſtus de uſur.Rom.
cõſ. 500.Alphon. Aluarez.d.ſpecu.Rom.Põtif.
& Imperatorum c.67.nu.1.4.& 27.ruſus & in
29 mutuo quędam † uſura ut aiunt recõpenſatoria
permittitur, puta ob indemnitatem mutuantis
præſtita,quæ ceſſante fraude uel exceſſu, nõ eſt
inhoneſta,nec illicita nuncupatur,ut omnes ſcri
bunt in l.uſuras.C.de uſur.in conſuet.pariſ.§.1.
gloſ.51.nu.20.Gaſpar Cabal.de uſur.in pri. nu.
5.Modo in pręſenti nec de mutuo,nec de praua
contrahentium mente conſtat, propterea licitus
tus conſtituitur contractus,ac omni iure permiſ
ſus.c.fornicarie. 88. diſtinc. etſi ualidus ſequi-
tur nec annullandum fore,nec Eccleſiam tene-
ri aliquid pro præterito refundere.

Iſtis nõ oberunt contraria,quibus etſi ex præ
cedentibus ſolutio pateat, ſingulariter tñ dicit.

Primum per ſe nõ ſubſiſtere,tum quod in ca-
ſu noſtro locatio operarum nõ ſit perpetua,tẽ-
puſq; meſſis & triturationis excipiat, & nemo
dubitet hanc ab homine libero fieri,per Boetiũ.
d.tract.de author.magn.conſi.nu. 35. tum quia
perpetuo liber hõ operas ſuas locet,cõtractuſq;
robur capiat,etſi à tali obligatione facti,uel per
ſubſtitutum æquè idoneum ſeruiendo,uel dam-
na & intereſſe ſoluendo,eximatur, ut hãc com-
munem profitentur,citati in fine quartæ ratio-
nis,& per Ripam in d.l.obligatione.num. 10.ff.
de pign.& hippotec.negaturque ſeruitutem in-
duci in libero homine,etſi ſeruire teneatur,ut in
quit Roder.Soarez.d. declarationi regni, in 2.
lib.3.pag.825.nu.20. Coriumque,& caro illius
non deducitur in cõmercium,cum pręciſè ad fa
ctum aſtringi nequeat,ſed ſoluendo intereſſe li-
bereť,p doct.in d.l.ſtipulationes.ff.de verb.obli.

Secundum tollitur,negando Monaſteriũ ali-
quid ultra penſionẽ domus recipere, qđ enim
in pacto cõtinetur,pars eſt pcij ſeu pẽſionis pri-
mæ locationis,propterea de eo iudicaĩ ſicut de
penſione Alciat.d. conſil.150.Et ſi Monaſteriũ
conducit

cōducit ex pacto operas locatorum domus, ſoluit tamen eiſdem mercedem conſtitutam ſeu cōdignam, habito reſpectu ad eibaria ac temporū qualitates, vt in ſecundo argumeno, vnde nequit dici aliquid dari vl:ta ſortem, vel ſuperabūdans, nec in re, nec in quantitate, cum totum mercedibus compenſetur.

Ad tertium reſpondetur, fructus fructum domus minime hic percipi. nō enim gratis ſed ptetio Monaſterium Cartuſiæ conducit operas hominum, etſi gratis præſtarentur, at occaſione pēſionis domus non ſolutæ vel vilioris conuentæ, non ideo eſſet contractus improbandus, cum ſcimus iure digeſtorum & codicis, colonū ipſo iure ſine alia interpellati one teneri ad vſuras penſionum tardius illatarum. l. quęro in pri. l. pręſes. ff. locat. l. cum qu dā. §. ex locato. ff. de vſur. multo igitur fortius deberentur ex pacto. Non obſtat vero. d. l. neque, quæ vere in terminis noſtris non loquitur: tum quia procedat, quando fructus fructuum veniunt in conſequentiam & acceſſoriè, at hic ad mercedem conſtitutā veniunt operæ in pacto principaliter ad damnum tamē & commodum. d. monaſterii.

Et ex iſtis vtrunque caput reſoluendo cenſeo Monaſterium poſſe concedere ſeu locare etiam perpetuo (ſeruata in cæteris ſolemnitate canonum) domos ſuas Caſtri Noui quibuſcunque cum. d. pacto locationis operarum expreſſo, dū modo non intelligat vt operari omnino ſemper & non per ſubſtitutum idoneum quandoque, preciſe ſeruire aſtringātur ſimileſque contractus tam factos quam in futurum celebrandos iure ſubſiſtere, nec vſurarios nec illicitos rurſus ſeu etiam iniquos uel ſuſpectos iudicari.

Franciſcus Burſatus I. C. Mant.

PRO ILLVSTRISSIMA DOMINA Comitiſſa Mirandulæ.

ARGVMENTVM.

An donatio Principis vel militis amaſiæ facta, ſubſiſtat.

Abſenti, quando acquiratur ex pacto donationi incontinenti appoſito.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum probat, quantum legitur.*

2 *Publicum inſtrumentū præſumptione iuris continet veritatem.*

3 *Leuis probatio non ſufficit contra iuris præſumptionem.*

4 *Scriptura priuata, uel teſtes leues non ſufficiunt contra inſtrumentum publicum.*

5 *Inſtrumento ficto, & ſimulato nullum dominium, & poſſeſſio transferuntur.*

6 *Simulatio arguitur, vti perſona probibita non nominatur.*

7 *Simulatio imaginarij, ſecundæ ſpeciei valeat imtio.*

8 *Abſēti acquirit actio utilis citra ceſſionē ex pacto incōtinēti donationi irreuocabili appoſito.*

8 *Extraneus non acquirit extraneo.*

10 *Pacto incontinenti fauore alterius donationi poſito vtilis acquiritur, ſi donatarius poſſideat.*

11 *Abſenti acquiritur, ſi de contractu ſcientiam habeat, ex communi.**

12 *Eccleſia non acquirit, ſi abſens, niſi de contractu ſcientiam habeat, ex communiori.***

13 *Ratificatio priuati abſentis neceſſario requirit in donatione abſenti facta, ex communi.*

14 *Ratihabitio non præſumitur.*

15 *Onera impediunt acquiri abſenti, ex pacto donationi adiecto, ex communi.**

16 *Ratificatio ſit, re integra.*

17 *Hæredes, non ratificant.*

18 *Diſpoſitio l. quoties, quod abſenti ex pacto donationi adiecto acquiratur, non procedit.*

19 *Priuatus futuræ concubinæ, non donat.*

20 *Miles non donat amaſiæ.*

21 *Donatio à coniugato fieri nequit, etſi meritorum fieret mentio, ex communi.**

22 *Concubinatus non cadit cum coniugata.*

23 *Donatio amaſiæ, nec iuramento firmatur.*

24 *Inſinuatio in donatione Principis, non requirit.*

CONSLIVM CCV.

TRINITAS ADSIT.

IVra filiorū, ac hęredū Illuſtriſſimi quondā Domini Ludouici Pici Comitis Mirandulæ, aduerſus nobilem Dominam Deianiram ab Armis, & quandam prætenſam donationem terrarum, adeo meo iudicio manifeſta, & clara reddūtur ex ſcriptis in cā per Eximium, & ualde peritiſſimum iureconſultum Ferrarienſem Dominū Bartholomeum Bartazzolum (cuius dicta diligēter, & vere, nō repetā) ut nō ſim arbitratus operæ preciū eſſe ptolixiorib. uerbis uti, facili namq; negocio probari admittlq; ualent, citra aliarum rationum, iurium, authoritatumq; allegationem: Verū, ut morem geram Illuſtriſſimæ Comitiſſæ Mirandulæ conſulenti, Dominæ colendiſſimæ, breuiter, & concluſiuè nonnulla adducam, quia ueritas multiloquiū abhorreat, quodque poſt vindemiatorum optimorum terga, racemationem quandam cōficere habeam, quæ demum acutiſſimo præſtātiſſimorum

tiſſimorum iudicium examini ſubijciantur.
Reſoluo igitur nullum ius dictæ Dominę De
ianiræ cumpetere.
Primo, quia inſtrumenta donationum illius
perſonam non includunt, ſed dominum Poia-
ninum tantum, propterea illis Domina Deiani-
ra inniti nō poteſt, donatioq; , ſi quę facta, in Po
ianinum tantum collata ex documento publico
oſtendatur. cum id ſolum probet inſtrumentū,
1 † quod lectura, illiuſque tenor demonſtrent.
Bal. in l. ad probationem. l. 1. C. de prob. & in ca.
Rodulphus. colum. 2. de reſcript. ſeu magis quā-
tum diſpoſitiuè cantat, vt verbis Bal. vtar. in l. in-
tereſt. C. de ſolut. Alexan. conſilio 52. nume. 13.
volum. 4. Vnde ſi dominium bonorum donato
rum in Poianum translatum fuit per documen-
ta publica, quę rem apertam, plenamque proba
tionem inducunt. Iaſ. in l. 1. num. 10. ff. de operi.
nou. Crauet. conſi. 10. nume. 7. Tiraq. de retract.
conſang. §. 2. q. 1. nume. 20. Dicens illudmet do-
minium, ſeu bona donata poſtmodum à Poiani
no, vel ab eodem Illuſtriſſimo Domino, ante di-
ctas donationes habuiſſe, id oſtendere deber.
2 Secundo, † publica inſtrumenta præſumptio
ne iuris continenr veritatem, non etiam ſimula-
tionem aliquam, ſeu actum fictum. Bal. in l. præ-
cibus C. de probar. Deci. conſil. 36. num. 6. Soci.
Sen. conſil. 80. volum. 3. Crauet. conſil. 145. nu.
2. Alciat. de pręſumpt. regul. 3. præſum. 3. nume.
9. Barbat. conſi. 65. volum. 4. qua propter cōtra
hoc, quod lex præſumit, non ſufficit quælibet le
3 uis † probatio, vt ſcriptura priuata, ſed fortior, ef
ficacior, neceſſariaque prorſus exigitur. Abb. in
c. quia veriſimile 2. not. de præſumpt. Crauet. cō
ſilio 129. num. 13 & 134. nume. 10. Hinc tribus
teſtibus idoneis, vel ſaltem duobus excellentib.
opus eſt pro ſimulatione detegenda, ex Specul.
citato per Curt. iun. conſil. 52. colum. 3. Crauet.
conſilio 129. in fin. Alciat. vbi ſupra præſumpt.
13. numero 2. vel aliud inſtrumentū publicū cō-
trariū, exigitur, non ſcriptura priuata, vel teſtes
4 leuis † conditionis, vt in terminis decidit Anca.
conſilio 226. num. 2. & 3. nec hominis coniectu
ræ ſufficiant, at legis tantum, Crau. conſil. 145.
numer. 2. Bald. conſilio 464. numer. 4. volum. 3.
cum ſimil. Dum itaque Domina Deianira intel-
ligit probare hæc inſtrumenta fictitia & ſimula-
ta per ſcripturas tantum priuatas, poſt publica
inſtrumenta cōfectas, ſuccumbet, cum non ſint
probationes efficaciſſimæ, nec legitimę, ad fidē
publicę ſcripturæ tollendam.
Tertio, dubiū nō eſt Dn̄i Poianini teſtimonio
iurato, ac tortura firmato, concludi hanc dona-
tionem terrarū non fuiſſe factam, vt ſibi aliquid
acquireretur, ſed alteri perſonæ non nominatę,
Dominæ inquam Deianiræ, ſic inquit ipſe, fictè
ſimulatè, & palliato modo, dictum inſtrumentū
celebratū extitit, cū verè nō eſſet intētionis par-
tiū aliquid de cōtentis in dictis inſtrumētis age-
re, ꝓpterea nulla oĩa cēſenda ſunt, nullūq; domi
5 nium translatum in Poianium, † ſeu alios, nul-
lumq; ius ex cōtractu nullo alicui q̄ſitū fuit, not.
ſcribētes poſt Bar. in l. poſt cōtractū. ff. de donat.
l. imaginaria. ff. de reg. iur. Bart. conſ. 65. nu. 2. vo
lu. 2. Amplè Soc. ſen. cōſ. 264. in pri. 2. quæſt. lib.
2. Pariſ. conſ. 54. & 55. vol. 1. Marſi. ſingul. 7. cum
ſimil. per Ripā in l. nemo pōt. nu. 65. & ſeq. ff. de
leg. 1. Vbi enim fit ſuppoſitio vnius perſonę pro
alia in inſtrumento, vel actu publico ſeu Chiro-
grapho, & in fraudem legis, vel quia perſona ꝓ
6 hibita nollet nominari, † tūc ſimulatus actus nul
lus omnino iudicatur, nec etiam, id quod valere
voluerunt partes, attenta fraude, admitti poteſt,
ita Bald. in conſilio 400. num. 6. volum. 6.
7 Nec † dicatur eſſe ſimulationem imaginariā
ſecundæ ſpeciei, de qua per Bart. in d. conſil. 65.
verſic. 2. modo dum allegat. l. 3. §. ſi ab ignoto. ff.
de manumiſ. quaſi ꝙ valeat ab initio, at cū pacto
ut modico tempore in illius pſona pduret, ꝙ re-
petit gl. in d. l. imaginaria. Etenim replicatur uo
luiſſe donatarium aliquid poſſe Poianinū acqui
rere, nec momēto penes eum rem, ſeu dominiū
terrarū ſtare. quia inquit nihil agere volebāt. &
ideò non poteſt dici pacto cōuenitū, vt penes eū
modico tpe duret, cū ſimulatio hęc contra aliud
inſtrumētū publicum probationem exactiorē,
& publicā ſcripturā requirat. Anca. d. cōſ. 226.
Quarto, etſi diceremus donationi pactū eſſe ap-
poſitū fauore puellæ abſentis, cui ius fuit acqui-
ſitū, nec ideò reuocari per donatariū ante mor-
8 tē potuiſſe: † immo hoc caſu actio vtilis dictæ
puellæ citra ceſſionē q̄ſita fuerit, etſi nulla ſtipu-
latio Notarij, uel partis pręceſſiſſet, ex l. quoties.
C. de donat. quæ ſub mod. ponit Didac. Couar.
variar. reſolut. lib. 1. cap. 14. nu. 10. & 13. in fi. &
ſe. Ber. conſ. 64. nu. 4. uol. 1. ꝙ dictū declarat qua
drupliciter Eman. Soarez. recept. ſen. uerbo do
natio, q̄ alicui cōfert. n. 222. Aiaduertēdu meſt.
Primo, ꝙ hic non legitur pactū donationi in-
continenti adiectū fauore tertij abſentis, cum in
inſtrumentis donationū, nullū adſit uerbum de
puella, ꝓpterea ſcripta de pacto, ſeu mō fauore
abſentis donationi adiecto, minimè procedunt,
no. oēs ac ſupponūr in l. qui Romæ. §. Flauius. ff.
de uerbo. obli. per l. Ariſto. ff. de donatio. certum
que eſt, etſi cōtemplatione puellæ fuerit donatū
9 Poianino, nō acquiri puellę, cum nō eſſet in eius
pōtate, † nec extraneus extraneo acquirat l. ad-
huc §. quęſtiones. ff. de vſufr. l. ſtipul. §. alteri. ff. de
uerb. obli. Menoch. conſilio 82. num. 54.
10 Secūdo † illud quoq; procedit, ubi aliquo tpe
ſtat pęnes Donatariū, & p eū modus & pactum
eū tertio ē implēdū, ut inquit d. l. Ariſt. & Dida.
d. c. 14. nu. 13. in fi. quod hic nō euenit, cū nolue-
rint in mēte quidquā acquiri, nec aliquo tempo
tis momento penes Donatarium remanere.
Tertio, requirit ſimiliter ſcientia ꝑ Nuncium
11 ſpecialē, † uel Epiſtolā, vt aliquid tertio abſēti ꝑ
donationē, ſeu cōtractū, qui cōſenſu pficitur, ac
quiratur, at nemo ꝓ puella interuenit. l. abſenti.
ff. de

ſimus Archiepiſcopus, pecunias ipſas antiqui-
tus eo in loco abſconditas fuiſſe, & ideo eas in-
uentrici adiudicandas, ecce quod ex facie inſtru
mẽti abſolutionis probatur eſſe theſaurum, qui
nihil aliud eſt, quam vt dixi vetus depoſitio pe-
cuniæ, de cuius domino & memoria ignoratur.
d.§.theſaurum, & ſic cum fuerit abſcondita ab
ignoto, nec de ea extet memoria, dicitur proba-
16 tus † theſaurus, iuxta doctr. Ang. in d.l. à tutore.
& per Ange. de Aret. & Io. Fab. in d.§. theſaurus,
& rurſus tranſlatum onus probãdi in fratres mi
nores, quod fuerit pecunia maiorum ſuorum, ſe
cundum Ang. de Aret. & Io. Fabr. ibi in indiui-
duo hoc volentes per d.l. ab ea parte.

Deducunt modo ipſi rei, quod fuerit maio-
rum ſuorum. Primo ex dicto inſtrumento ab
ſolutionis, in quo Dom. Aurelia inquit ſe inue-
niſſe quandam pecuniarum ſummam in domo
ciuitatis, & neſcire cuius ſit, propterea feciſſe o-
mnem diligentiam apponendo cedulas in locis
publicis, vt reperiretur Dominus.

Enim vero reſpondetur primo, qđ ex hoc
nulla reſultat concludens probatio fratrũ, quod
fuerit maiorum ſuorum, quando hæc diligẽtia,
cura & ſtudium poſſit à quolibet theſauri inuen
tore fieri, non tamen amitteret ius ſibi à lege tra
ditum, imo infero, quod cum ignoretur domi-
nus, remanet in conſequentiam, theſaurus, qui
totus pertinet ad maiorem natu, nec conſtat de
17 tempore inuẽtionis, & qui in tempore † ſe fun-
dat, illud probet. l. matrem. C. de probatio. Bart.
& rel. qui. in l. non ſolum, §. ſed ut probari, ff. de
oper. nou. nun.

Secundo dicitur in Inſtrumento, pecunias
inuentas in crumena corroſas & rubiginoſas eſ-
ſe, quæ veriſimiliter vetuſto tempore ſteterunt
in muro reclauſę, vnde hoc etiam probat theſau
rum eſſe per d.§.theſaurum.

Tertio, ſubditur in inſtrumento prædicto,
quod d. Reuerendiſſimus Dominus adiudica-
uit. d. pecunias. d. Aureliæ, quo fit, quod ei eſt
ius quæſitum, nec eo priuari poteſt, niſi uerus re
periatur Dominus, vt legitur in d. abſolutione.
dumque grauatur inuentrix, vſque ad tertiam
eius generationem expendere aureos numos
duos ſingulo anno in duobus anniuerſariis pro
anima dominorum pecuniæ, dum quælibet ge-
neratio præſumatur uiuere centum annis vulg.
18 l. fin. ibi uſque ad metam centum † annorum. C.
de ſacr. ſan. eccleſ. l. an uſufructus. in fin. ff. de uſu-
fruct. dictum commune recenſet Deci. conſilio.
204. num. 4. 575. numer. 10. regulam, & decla-
rationes ponit Anto. Gabriel. com. opin. de præ
ſumpt. libr. primo. concluſ. 16. utique onus exce
dit pecunias, de quibus in cauſa, ſic inſtrumen-
tum abſolutionis omni parte in gratiam actoris
ſeruiet.

Nec ſequitur, inuentæ fuerunt pecuniæ, quæ
potuerunt eſſe maiorum ſuorum, ergo ſunt iſtæ
de quibus in cauſa. Etenim, licet in actibus, &
19 perſonis non præſumatur pluralitas, bene † præ
ſumitur in rebus, præſertim multiplicabilibus,
ſecundum Ioan. And. Anto. de Butr. Abb. Fel.
& alios, in. q. de equo locato mortuo in c. audi-
tis. de præſcript. & diſtinguit Alex. cõſi. 118. co-
lum. fin. & plenius conſil. 119. colum. penul. uo-
lum. pri. Iaſon. in l. ſecunda. in fin. C. de bono.
poſſeſſ. ſecun. tabul. præcipue quando verſamur
in ſummis, de quarum identitate non conſtat,
quia cenſentur diuerſæ, Fel. in c. cum Io. Heremi
ta colum. quarta. fallen. pri. de fide inſtrum. poſt
docto. in l. ſcire debemus. ff. de verbor. obligat.
Alexand. conſi. quarto. uolum. primo. Neuizan.
conſi. 96. nume. 3. Menoch. de arbitr. iud. libr. 2.
20 cent. 3. caſu. 215. nu. 3. & 4. & hoc † in pecunia
non habet dubium, quæ continuo vſu & aſſidua
permutatione conteritur, §. primo. Inſtitutio. de
vſufruct. l. ſecunda. de vſufruct. ea. re. quæ. uſu.
conſum. Idem dicitur de rebus, quæ ſeruando
ſeruari nequeunt, docto. in l. prima. §. fuit quæſi-
tum. ff. ad trebel. quo ad uſum inquam expen-
dendi, ad quem eſt deſtinata, ut per eos ibi. Et
quod inuenta non ſit eadem pecunia, de qua in
cauſa, manifeſte colligitur, quia illa erat rubigi-
noſa & vetuſta, at pecunia iſta reperta tempore
mortis Dom. Aureliæ, quæ fuit pro parte relaxa
ta. d. fratribus minoribus, conſiſtit in ſcutatis &
duplis mirandulenſibus, quæ ſunt nouæ pro ma
iori parte, vt ex inuentario, nec conſtat de ali-
qua mutatione. ſi ergo non eſt eadem cum in-
uenta, dicant quæſo fratres, quanta fuerit pecu-
nia inuenta, rurſus quanta pecunia maiorum
ſuorum quia forte obtinebunt. at certe hoc mi-
21 nime probabunt, † propterea ſuccumbent. l.
qui accuſare. C. de edendo. cum vulg.

Addo poſſibile fore, quod d. pecunia fuerit re
cõdita per illos de Bonacorſis auctores ſuorum
maiorum, quia tamen nunquàm inuenta, nec
apprehenſa fuit per maiores ſuos, minus quo-
quo tempore potuerunt illius dominium acqui
rere, d. §. Neratius in l. ex traditionibus. C. de
22 pac. conſequenter donec † ſtetit abſcõdita ſem-
per fuit in bonis nullius, & ea inuenta, & appre-
henſa ut ſupra, cępit eſſe Domini & inuentoris
d.§. theſaurus, & d.l. à tutore cum not. per glo. &
ſcribentes in locis allegatis.

Secundo, principaliter innituntur dicti fra-
tres, ex eo, quod Dom. Aurelia non habuit vnde
quid quęrere potuerit, & tamen negocia pluri-
ma geſſit, acquiſiuit, & alia fecit, oſtendens te-
nuiſſe numos. ratione itaque turpis quęſtus eui-
23 tandi, quia nunquam nupſit, præſumitur † ha-
buiſſe pecunias. d. fratrum vel maiorum ſuo-
rum, argumen. l. quintus. ff. de donat. inter. uir.
& vxor.

At reſpondetur primo. l. quintus mutius, præ
ſumptionem non ſeruire in propoſito, cum lo-
quatur quando eſt quæſtio inter maritum uel e
ius hæredes ex una, & vxorẽ ex altera, & de quę
ſitis conſtante matrimonio, non autem vbi lis
inter

inter alios oritur, ſecundum Bald. in l. ſi vxor. C.
de condi. inſer. Alexand. in l. qui iure familiari-
tatis. ad fin. ff. de acquir. poſſeſſ. Socin. Sen. con-
ſil. 131. & clarius Alexan. in d. l. qui iure. Anto.
Gabr. comm. opi. lib. 1. de præſumptio. concluſ.
15. num. 7. 11. & ſequen. Vnde nos ſumus in ca-
ſu alterius legis, uidel. cet. l. ſi defunctus. C. arbi-
24 trium tutel. qua ſtatuitur, quod ſi tutor † & eius
uxor nihil habebant ante adminiſtrationem tu
telæ, & tutor finita tutela reperiatur diues, per
hoc puberes qui fuerunt ſub tutela non poſſunt
vendicare bona tutoris, tanquàm acquiſita ex
adminiſtratione bonorum pupillorum, ſed de-
bent iudicio tutelæ experiri, vt reddat rationem
adminiſtrationis, & ibi text. aſſignat rationem,
qua de re non poſſint vendicare, quia non pręſu
mitur acquiſiuiſſe tutorem ex adminiſtratione,
per hoc præſumeretur delictum. ſed lex præ-
ſumit acquiſiuiſſe ex induſtria, vel laboribus
ſuis, & ibi not. Bald. & Sali quod in dubio quis
præſumitur locupletari potius, quàm quod ma-
le, vel per delictum acquirat, & certe ille eſt nota
bilis tex. dum loquitur in eo qui prius nihil ha-
bebat, & erat pauperrimus: tamen in eo pręſu-
mitur licitam acquiſitionem, non obſtante ad-
miniſtratione. Tutor enim & quilibet admini-
ſtrator non pręſumitur effectus diues, cum an-
te pauper exiſteret, niſi probationibus & mani-
feſtis coniecturis id colligatur, quod pro ſingu-
lari tradit Franc. Cremen. ſingul. 6. tu ſcis in fi.
Feder. de Sen. conſil. 57. Roman. conſi. 159. nu-
me. quarto. Alexand. conſi. 61. nume. 13. uolum.
4. Curt. Sen. conſi. 31. concluſ. 7. Crauet. conſil.
191. num. 8. & 129. num. 3. vbi plures coniectu-
ras aggregat, ponunt nouiſſimi ſuizanenſes, in
tracta. de tut. & curat. nume. 223. & 224. ea ra-
25 tione quod nemo in re aliena † & fructibus a-
lienis pręſumatur, effectus locupletior, niſi pro
betur. Felyn. in c. de quarta, verſicu. ſecundare
ſtrictio. nume. 31. de præſcript. Gomes in §. a-
*• ctiones. nu. 21. inſtit. de actio. & ** crebriorem
ſententiam appellat Menoch. tit. de recuperan.
poſſeſſione remed. 15. quæſtio. 40. ſecunda de-
claratione. num. 586, ſic in propoſito, & ſi Do-
mina Aurelia nihil habuiſſe, potius præſume-
tur acquiſiuiſſe ex laboribus ſuis uel induſtria,
quàm quòd aliquid illicite commiſerit. d. l. ſi de-
functus.

Secundario hoc tanto magis procedere arbà
tror, quia conſtat unde mulier hæc negotiari
potuerit. obtinuit enim à matre bubulcas uigin-
ti terræ pro ducatis ducentium ſibi ab ea debitis
anno 1499. habuit demum uiuens uſumfru-
ctum ſeptuaginta bubulcarum terræ ſibi reli-
ctum anno 1510. negotiata eſt rurſus per annos
quatuordecim ducatos quatuorcentum cuiuſ-
dam Patauini, vt liquet inſtrumento reſtitutio-
nis factæ. d. Patauino, per eam anno 1524. &
cum. d. quatuorcentum ducati fuerint recepti
in cuſtodiam, non in ſacculo, ſed numerati, vt
ex inſtrumento colligitur, nec partes conuene-
rint, quòd eadem corpora numorum eſt reſtitue
rentur, utique dominium pecuniæ datæ in cu-
ſtodiam tranſiuit in Domi. Aureliam, quæ po-
tuit eam conuertere in uſus proprios, & cum ea
negotiari, contractus inire, & lucrum facere,
quia tunc depoſitum nõ retinet naturam ſuam,
ſed tranſit in mutuum l. Lucius la pri. & l. die
ſponſaliorum. §. qui pecuniam. ff. depo. decla-
rant Paul. de Caſtr. Alexand. Moder. in l. cum
quid. ff. ſi certum petatur in illa. q. tolle iſtam
pecuniam, & cęt. quicquid dixerit Bald. in l. in-
cendium. C. ſi certum petatur. qui in hoc magis
communiter damnatur per Alexand. & alios in
d. l. cum quid. Deci. conſi. ſexto. & multa deſcri-
26 bit in Principis † Theſaurario, Alci. conſi. 100.
per totum, concludens pecuniæ eidem licet ſa-
lario annuo conducto, ſolutæ, dominium, ita in
eum tranſire, ut omne lucrum proueniens ex
cambiis, vel allagiis. d. pecuniæ theſaurarij, non
Principis exiſtat. Cum ergo habuerit unde po
tuerit quærere, ceſſat, quod acquiſiuerit ex bo-
nis vel pecuniis Seniorum. d. fratrum, & in iſtis
terminis, quando conſtat vnde potuit acquiri,
fallit, regula l. quintus cum ſimil. quia cum ſit
27 fundata in coniecturis, per alias † coniecturas
tollitur, tradit Areti. conſil. 31. Barba. in c. pri.
colum. prima. uolumi. ſecundo. de pecul. cleri.
cum concord. per Ant. Gabriel. de præſumpt.
concluſ. 15. nume. 27. una enim coniectura uel
præſumptio tollit aliam cap. literas de præſum-
ptio. l. diuus. ff. de integr. reſtitutio. Alexan. con-
ſil. 77. vol. primo. Iſtis tollitur coniectura dedu-
cta à teſtamento per eam condito anno 1521.
dum reliquit trecentum, quæ habebat in mer-
catura. quod teſtamentum licet ſit reuocatum,
videtur probare, iuxta l. fin. ff. de rebus eorum,
quando appareat vnde potuerit acquirere.

Nec repugnat, quod habuerit unde quære-
ret, ab anno 1510. citra ex d. vſufructu inquam,
& d. ducatis quatorcentum, ſed ante annum
1510. pauper erat, & tamen conſtat per inſtru-
menta publica dediſſe pecunias ad mercandum
eius nepoti.

Replicatur imo habuiſſe dictas terræ bubul-
cas anno 1499. ex quarum fructibus potuit lu-
crari datum ad mercaturam licitam, nempe du-
catos 260. quia alimentabatur nepotem. præte
rea conceſſo nihil habuiſſe, præſumitur, quod
acquiſiuerit ex fortuna, uel caſu inopinato, e-
tiam ſi fuiſſet pauperrima, & nihil in bonis poſ-
ſediſſet. d. l. ſi defunctus, vbi Bald. & Salic. & ple-
nius Alberi. ibi, ſeruit in fortioribus terminis,
quòd voluit Petrus de Ancha. in cap. primo. de
pecul. cleri. de quodam laico, qui adminiſtra-
28 uit † introitus cuiuſdam magni Principis, &
reuerſus eſt in patriam cum ducatis centum mil
libus, nec erat perſona adeo induſtrioſa, quæ
potuerit tantum lucrari, certe inquit Anchar.
non pręſumatur ex hoc, quod acquiſiuerit de
bonis

Digitized by Google

Trini. Ioan. Maria Monticel. repert. de teſtibus
verbo teſtes quot in teſtamenti. num. 3.

Non obſtant modo, quæ in cõtrarium dedu-
cebantur, primo ſtatutum patriæ, ſub Rubri. de
teſtam. conficien. quòd ſeptem teſtes de iuriſdi-
ctione Mantuæ requirit, etiam in teſtamento ci-
uis in loco forenſi celebrato, propter dictionẽ il
7 lam, dicta teſtamenta, &c. quæ † repetit præcedẽ
tia, cum omnibus ſuis qualitatibus, per Bar. in l.
ſi quis ſeruum. §. fi. ff. leg. 2. Ruin. conſil. 103. nu.
* 5. & 206. num. 5. vol. 2. ſecundum * communem,
relatum per Dec. conſi. 276. col. fi. & conſi. 291.
num. 6. Cæphal. conſi. 259. in prin. quia tripliciter
reſpondetur.

Primo, qualitates quidem propter verba prę
dicta cenſeri repetitas, videlicet quoad teſtamẽ
ta, vltimas voluntates, donationes cauſa mortis,
& ſimilia repetita diſpoſitiuè in dicto verſiculo,
at ſecus, quoad numerum teſtium, vt ſicuti in
præcedentibus requirantur ſeptem, ita & in ſe-
quentibus, quoad teſtamenta celebrandi in di-
8 ſtrictu Forenſium, † eo quod ſi id voluiſſet ſtatu-
tum, utique dixiſſet, Anear. conſi. 19. in fin. pro
vt de teſtibus replicauit, vt ſint de iuriſdictione
communis Mantuę, quod tamen & virtute illius
dictionis poterat ſubintelligi, ſi omnia repetita
intelligebãtur, vnde omiſſum in materia ſtricta
pro non diſpoſito & omiſſo habetur, cum tena-
citer verbis ſtatutorum ſit inhærendum, tradit
Corn. conſ. 90. volum. 3. tantumque diſponant,
quantum loquuntur, & non plus Bald. in l. teſta-
mentum non ideo C. de teſta. Curt. conſi. 11. ſta
9 tuto † Parmenſi. col. 1. Repetitio nãque qualita
tum per dictionem illam, prædictas, maximè in
ſtatuto, ceſſat, vbi eadem ratio non vigeat, tum
ſi alias ſequeretur abſurdum, declarat Bal. in l. in
actionibus. ff. his qui not. infa. Iaſ. in l. nam abſur
dum. ff. de bon. libert. in propoſito Socin. iun.
conſi. 1. nu. 27. cum. ſeq. volu. 1. ceſſat rurſus, vbi
ſumus in oratione penitus diuerſa, & quando
qualitas in vna poſita de per ſe, non ſtet (ut in
numero teſtium) ſed potius dicatur quædam ad
iectio qualificans teſtamenti ſolemnitatẽ, & vl-
timarum voluntatum, quæ vtique non cenſetur
repetita in ſecũda, ne qđ rediculum eſt, ſequatur
conditionem uni appoſitam, ad aliam quoque
referri, cõtra. l. filiũfamilias. §. fi. ff. qñ die leg. ced.
not. Soci. iun. conſi. 3. nu. 40. cum ſeq. vol. 1. cum
itaq; non ſit eadem ratio numeri teſtiũ, in teſta-
mento conditio Man. uę, prout alibi, & in loco
10 forẽſi, cuius ſolẽnitas attẽdi debet ſecũdũ iuris
cõis diſpoſitionem l. ſi fundus. C. de euict. Doct.
oẽs in c. quod clericis. de for. compe. Cagn. in l.
ſemper nu. 5. ff. de reg. iur. Gozad. conſil. 49. nu.
15. late Cæphal. conſi. 170. num. 21. vol. 2. Bero.
conſi. 60. nu. 18. vol. 2. & extenditur ad bona ẽt
* alibi ſita, iuxta cõem * relatam ab Ant. Gabr. de
teſta. concluſ. 4. nu. 1. à qua iuris diſpoſitione ſta
tuti interpretationem capit, vnlg. l. 2. ff. de no-
xalibus, ſintq; penitus diuerſæ diſpoſitiones in
dicto ſtatuto cõprehenſæ. mirũ nõ erit, ſi nume-
rus teſtium repetitus minimè cenſebitur. Acce-
dat, quòd dicitur ſtatutum permittens filiofa-
milias teſtari, non tamẽ interpretatur, vt minor
numerus, ſeptem teſtium, quot à iure requirun-
tur, adſint, Bart. in l. 1. §. lex. falcidia, Anton. Cuc
cus tract. de legitim. verſi. quoquo relicti titulo.
nu. 32. verſ. & ſic exiſtente pag. 84.

Secundo reſpondetur, dictum ſtatutum intel
ligi de ciue & diſtrictuali teſtante extra territo-
rium, qñ tñ commoretur, vel habitet in loco, &
diſtrictu Mantuano, eo quia tollatur fraudis ma
teria, ne ibi habitantes ad loca extera accedant,
& ibidem contrahant, ſeruatis loci actus ſolem-
nitatibus, prout de iure oportet fieri, per d. l. ſi
fundus, vbi ſupra. at ſecus de originario ciue ali
bi commorante, domiciliumq;, ac familiã habẽ
te, ac penitus loci forenſis ſubdito, cũ ad illũ ſta-
tutum porrigi non debeat, ne alias nimis ius cõe
reſtringatur, vt virtualiter ſuper ſtatuto donatio
num immobilium Laudæ, notauit Cæpha. cõſ.
170. nu. 28. cum. ſeq. vol. 2. Vnde cũ Dominus
Tridapaleus Venetiis domicilium ſortiretur, ſta
tutum ad illum effectum minimè porriget.

Tertio reſpondeo, nec ſtatutum Mantuæ, nec
ſtatutum Venetiarum, quatenus etiam illorum
forma ſeruata non eſſet, operari, quin hoc teſta-
mentum inter liberos confectum iuribus ſubſi-
* ſtat, regulam enim & commune * dictum ſcribẽ
tium habemus, quòd leges generaliter loquẽtes
11 circa ſolemnitatem teſtamentorum, † non com
prehendunt teſtamenta hęc informia, priuilegia
ta à lege, & ſpeciali denominatione digna, cum
in his ſat eſt probatio illa, quæ in actibus inter vi
uos requiritur, eſt tex. in l. hac conſultiſs. §. ex im
perfecto C. de teſta. l. fi. C. fam. hercíſ. Rim. cõſi.
319. num. 23. egregie pro ſolemnitate à lege Re
gia Hiſpanorum in teſtamentis celebrandis cõ-
ſtituta tradit Vaſqui. de ſucceſſ. lib. 3. §. 21. limit.
7. num. 45. nu. 72. cum. ſeq. & §. 24. nu. 22. ſequi-
tur ideo quouis iure appareat conditum ſeruan
dum fore, nec ſolũ quo ad filios, & filiam, verũ
ẽt quo ad legata vxoris, ſtãtibus ſupra deductis,
& quia filij nunquam contradixerũt legato ma-
tris, qui tantum contradicere valent, nõ autem
fiſcus, ad not. per Vallam in ſimili de teſtamen-
to nullo, in conſi. 9. in prin. & quia maior ſit fi-
liorum fauor, vt legatum matris ſubſtineatur,
quam annulletur, arg. eorum, quæ in caſu d. §. ex
im perfecto not. Grat. conſi. 156. num 50. vol. 2.
ubi enim eſt coniunctus filio in teſtamẽto inter
liberos, teſtamentum illud, licet cum duobus te-
ſtibus ad illius fauorem ſuſtinetur, Natta in d. §.
ex imperfecto, & in auth. hoc inter liberos, ex
quibus ceſſant motiua circa ſtilum deducta, cũ
hoc teſtamentum iuxta iuris ſtatutorum diſpo-
ſitionem ſubſiſtat. Vt ſecundum in eo diſpoſita
iudicatum per Illuſtrem Senatum Mantuæ fuit.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

CONSILIVM CCVII.

TRINITAS ADSIT

PRoponitur Illuſtrem Comitem
ac militum præfetum nomine
Hugonem, nobilem Germa-
nũ,& iuriſdictionis,ac Caſtro-
rum dominum,in altera ex ci-
uitatibus Italiæ,Inſtante Excel
lentiſſimo Principe & domino ciuitatis, cum
Illuſtri Iuuene nomine Florenda ſponſalia con
traxiſſe,& ſubſequuta copula carnali,vxore pri-
uatum fuiſſe,eo quòd prætenderent affines mu-
lieris Comitem eſſe hæreticum, vagabundum,
& ſæuum.hacque de cauſa compromiſerunt in
eundum Principem, qui laudauit, vt depoſitis
10000. aureis, ſibi vxor reſtitueretur. Modo
quærinir quid iuris.& breuitati ſtudens cenſeo,
Trinitatis auxilio iterum implorato,in viri gra-
tiam terminandum.

Primo,quia d. Comes per eum adimplenda
ex forma laudi adimpleuit, realiter offerendo
in præſentia partis decem mille aureos numos
penes Salomonem ab Excellentiſſimo Duce
pro depoſitario nominatum, & conſequenter,
1 de quo debuit,vt à Principe † propoſito confi-
dere,iuxta trad.per Bar.in l.ſi ſoluturus.ff.de ſo-
2 lutio.quæ ſane † realis oblatio, vicem ſolutio-
nis,ac implementi obtinet,no.in l. obſignatio-
ne.C.de ſolutio.in l.acceptam.C.de vſur.Bar.in
l.cum ſeruus in fi.ff.de cond.& demon. Bart.&
Alex.in l.iuriſgentium,in prin. ff.de pact.decla-
rat Alex.conſi.92.in fi.3.col.cum ſeq.lib. pri.&
in l.ſi mora.ff.ſol.matrim.Neguſant.de pignor.
5.parte,tertio membro, nu. 167. ac poſt num.
3 149.oblatio enim † implementum præſtat l.ſe-
cunda.in fin. C.de inſtit. & ſubſtit. cum ſimilib.
& eo magis recuſata à parte, quæ tacendo, ac-
cipere oblatum nolle præſumitur,niſi aliud pro
betur,Bar.in l.prætor.§.ſi quis paratus.in fin. ff.
de nou.oper.nunciat.Neguſant.d.loco.nu.166.
4 & vbi a parte recuſetur † oblatio etiam verba-
lis tantum vim ſolutionis pariat, atque ſufficiat.
Bal.in l.prima. C.ne liceat. 3. prouocare. hanc
* veram & communem * inquit Ruin.conſ. 113.
in pri.volum.pri.poſt quotas deductas ab Ant.
Gabr.commun. opin. lib.3.de ſolut. concluſ.8.
& Riminal.iun.conſi.5.num.86. per quæ patet
fuiſſe ſatisfactum reuerentiæ Principis,& ſi Co-
mes non cogatur parere laudo in illa parte,
quod per biennium teneatur in illa ciuitate ha-
bitare.conuentione enim compromiſſi tenetur
ad habitãdum. quod eſt factum extra iudicium
explicandum,ſic non poteſt cogi præciſè ad fa
5 ctum,ſed ſoluendo † intereſſe liberatur, Bart.in
l.ſtipulationes non diuiduntur in 8.quæſt.ff.de
verb.oblig.per Bart.loquentem in eo, qui tene-
tur limitato tempore certo loco habitare, in l.
Titio centum. §. Titio el ſecundo. ff. de condit.
& demonſtr.Bal.in l.ſicut certi.C.de libe.'cauſa.
Salycet.in l.antiquitas.C.de vſufruct.omnium-
* que eſt concors * ſententia in l.tertia, poſt gloſ.
ibi.ff.de vſufruct.Didac.Couar.epitome. ſecun-
da parte cap. 7. §. 11. ſub num. 5. præſertim in
Comite vaſſallo Cæſaris, qui habet ſubditos re
gendos,& militiam exercet, quodque intereſ-
ſe,in quo verſetur nemo conſiderabit,nec præ-
ſtat nocumentum, quòd ius dicens d. Ciuitatis
alium obtulit campſorem,ac numularium, pe-
nes quem erat pecunia deponenda. quoniam
aliquem pręciſe non nominauit iuſdicens,& ſo
lo verbo obtulit numularium, non autem reali-
ter,nempe cum acceptatione eiuſdem,propte-
rea non cenſetur legitima, quia vbi facto opus
6 eſt, † verba non ſufficiunt capit. paſtoralis. de
offic.ordin. cum aliis. de quibus per Alexand.
in dicta l.ſi mora, cum vulg. & Neguſant. loco
ſupra allegato.ſi enim nominaſſet, potuiſſet nõ
eſſe confidens d. Comiti, & ſibi incognitus ac
7 forenſis,quæ † confidentia requiritur Bartol.
in dict.l.ſi ſoluturus. Et quamuis habitatio per
biennium in illa ciuitate applicatur in laudo Il-
luſtris.domi.Vxori,non autem Comiti marito,
8 tamen non conuenit † vxorem à marito ſepa-
rare,qui præſertim eam duxit,vt ſobolem pro-
pagaret. cum vnicus ſit de Illuſtri eius familia.
vxores enim penes maritos degunt, cum ſint
ſocii diuinæ & humanæ domus.l. aduerſus.C.
de crimi.expila.hæred.l.prima.ff.de rit. nup. &
in eadem ciuitate viuere debent l. fin.§.item re-
ſcripſerunt,el ſecundo.ff.ad municip. & pater,
qui habet filiam in poteſtate, & fortius mater
poteſt cogi filiam marito exhibere l.ſecunda.l.
9 prima,in fin.cum ſequen. ff. de liber.cauſ. † &
vxor tenetur cohabitare cum viro, etiam ex-
communicato cap.inter alia.de ſenten.excom-
mun.Imo.in l.ſi conſtante.colum.8.ſolut.matr.
nec diſcedere poteſt ſine eius licentia, Specul.
qui filij ſint legi.verſicul.nunc dicamus, minus
pernoctare extra domum viri, pro ſuſpitione
uitanda. ex duobus enim effectibus reſultanti-
bus à coniugali contractu, hic eſt principalis
10 coniugum † cohabitatio,propter quæ præciſè
à iudice eccleſiaſtico per excommunicatio-
nem,interdictum, uel brachii ſecularis implo-
rationem, alter cum alio uitam agere & coha-
bitare compellitur, capit.literas,ubi Abb.in fin.
de reſtitut.ſpoliator.cap. primo. de ſponſa. ubi
Felyn.num.octauo.Decius in l. ſecunda. nume-
ro 80.ff.de regul. iur. cap. intelleximus de adul-
ter. cap. primo. de offic. ordin. Didac. Couar.
epitom. parte ſecunda.§. 11. capit.ſeptimo. nu-
mero 1.& præciſè compelluntur, ut notat Bar.
quæſt.8.& Iaſ.nu.32. in l.ſtipulationes non di-
uiduntur. ff. de uerborum obligat. Teneturque
11 † uirum ſequi mulier,cui competit marito obtẽ
perare,quocunque uadat,& ſi uagari modo nõ
temere uelit,& in præſenti fortius.ex quo ſciuit
eum militem & alienigenam,cenſeturq.in eum

vti talem conſenſiſſe, ac in illius conditiones at-
tenta qualitate perſonæ adeo, quòd ſe marito
ſocia exhibebit, & ſi vagabundo & peregrinan-
ti, quia tempore contractus matrimonij notum
ſibi fuit eſſe tali vitio deditum, ſicut explicat gl.
in c. ſi quis 34. q. 2. Imol. in rubrica ſolut. matr.
num. 7. Bart. in l. meuia. §. fin. de annu. lega. cum
alijs per Alexan. in l. ſi cum dotem. §. ſi maritus
* col. pri. ff. ſolut. matri. eſtque communis * ſen-
tentia per Abb. & alios in c. de illis. de ſponſal.
Tiraquel. lib. de leg. connubial. pag. 8. ſequitur
Didacus Couuar. d. epito. par. 2. capi. 7. num. 5.
in fi. & minus cogitur Do. Comes extra Caſtra
habitare, & alibi vxorem retinere, præcipuè,
quod probabiliter de veneno ſuſpicatus eſt in
illa ciuitate, ob fugam eius, qui epula ſuſpecta
in domo ſocrus ſubminiſtrauit, nec aliud ha-
beat in d. loco domicilium, dicta enim fuga nō
modicam ingerit ſuſpicionem, habetur in l. fin.
ff. de quæſtio. & quis locum non tutum accede-
re, & minus in eo habitare conſtringitur, Clem.
pri. vbi doc. de indi. cum ſimil. Quinimo & ſi pa-
ctum valeat, quod coniux cogatur in certo lo-
* co habitare ſecundum communem * opi. quam
affirmat Abb. in c. 1. qui matr. accuſ. poſſ. Silue-
ſter in uerbo, vxor q. 8. maritus tamen cum vxo
re recedit ab eo loco, ſi id iuſta cauſa ſuadeat nō
obſtante pacto, quod admittunt, Abb. & Doct.
in c. de illis. de ſponſ. refert Couar. d. c. 7. num. 5.
ac Eman. Soarez recept. ſentent. verbo, vxor
nume. 111. adimpleuit ergo vir, ex parte ſua, &
ideo vxor eſt illi reſtituenda.

Verum, quo ad partem mulieris, quæ licet in-
terpellata minime contenta in laudo adimple-
uit, quoniam poſt dictam realem oblationē nō
fuit reſtituta vxor dicto Comiti Hugoni, firmari
poſſe creditur, ipſum non teneri amplius pare-
14 re laudo, quando † frangenti fidem in dictis ca-
pitulis laudi correſpectiuis, & conſequenter cō-
nexis fides non ſit ſeruanda, præſertim in tran-
ſactionibus, ſiue in ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis, ſine
in iudicio, ſiue extra, celebratis l. ſiue apud acta,
C. de tranſactio. l. cum proponas, la ſecūda, vbi
Alexand. & reliqui. C. de pact. Alex. conſi. 213.
loquens in ſponſalibus, & alijs contractib. vo-
15 lum. 2. Et † arbitramentum ſit tranſactio Bart.
& alij in Auth. ſi vero contigerit. C. de iud. in l.
ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. pro ſocio, quod
procedit etiam ſi Comes iuraſſet cap. tertio. vbi
Fel. de iur. iur. quia quis non debet ſeruare non
ſeruanti egregie. Ioan. de Imola conſilio 81. ac
Doct. in l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. vt
16 hinc communiter receptum ſit, † maritum co-
habitationem effugere poſſe, ſi dos promiſſa in
contractu matrimonij non ſoluatur, fidesq. con
uentionis violetur, Abb. per illum tex. cap. per
veſtras, de donat. inter virum & vxorem. vbi Io.
Lupus. notab. 3. num. 3. l. fin. C. ad Velleia. gloſſ.
inſignis in auth. de non eligend. ſecundo nu-
bent. verbo, onera. Caſtr. & Alexand. in l. ne in-
ſulam. §. vſuras. ff. ſoluto matrimon.

Cum igitur Illuſtris Comes non ſit amplius
aſtrictus obſeruationi laudi, nihil impedit, quin
17 iure medio vxorem conſequatur, † cum homo
non poſſit ſeparare quos Deus coniunxit, ca. 2.
de transla. prælat. ca. ex publico. de conuerſio.
coniug. c. an quod. 24. q. 2. Dec. in l. nuptias. in
fin. de reg. iur. c. gaudemus. de diuortiis, cū aliis
alibi ſæpe, per Port. Imo. conſi. 39. nume. 42. &
43. Fortunius Garzia. in l. prima. col. 9. ff. de iu-
ſti. & iur. cæterosque diffinitionem matrimonij
explicantes. in verbo indiuiduam vitæ, Didac.
Couar. epitom. 2. par. in prin. cap. 1. num. octa-
18 uo. † Nec Papa ſuper matrimonio iam abſo-
luto perfectoque diſpenſet, ſecundum aliquos,
* & * commune dictum, vt affirmat Cagnol. in l.
nuptias num. 5. ff. de reg. iur. Eman. Soarez. re-
cept. ſentent. uerbo matrimonium nume. 99.
** Quod intelligo, ex ** communiori interpreta-
tione de ordinaria poteſtate, poſt coitum car-
nalem ſubſequutum, cum non poſſit, niſi in ca-
ſibus à diuino legiſlatore exceptis, at ſecus in ſo
lo conſenſu perfecto ante copulam, cum illud
authoritate Pontificis diſſoluatur, ex abſoluta
poteſtate ſine cauſa, & de ordinaria, cauſa legi-
tima id ſuadente, vt diſtinguendo egregie decla
rat Port. Imol. conſi. 154. per totum. Curt. iun.
conſi. 170. Eman. Soarez recept. ſen. uerbo, ma
trimonium, num. 99. & ſi adhuc ſecundo caſu,
ante copulam diſſolui non poſſe, ex alia opin.
ueriori, tutiori atque cōmuni, ſcripſerit Didac.
Couar. de ſponſal. cap. 7. 2. par. §. 4. num. 14. latè
Lancilot. Corrad. ſuo templo iudicum lib. 2. ca.
1. §. 4. Papæ poteſtas in matrimonio. nume. 23.
cum ſeq. & nu. 27. & 29. & per gl. Abb. Hoſtien.
& alios in d. c. ex publico de conuerſ. coniug.

At in præſenti ſatis fundatur intentio Comi-
tis, ſuper dicto matrimonio, cum ſponſalia fue-
rint contracta per uerba de præſenti, palam, &
præſentibus Excellentiſsimo Duce, fratribus,
matre, ac affinibus præfatæ Illuſtris D. Floren-
dæ, ſpontaneo interueniente conſenſu, abſque
aliqua metus ſuſpicione c. cum locum c. requi-
ſiuit, ubi Abb. de ſponſal. Fortun. in c. 1. nu. 30.
19 de pact. & ſubſecuta † eſt copula, cum in eodē
lecto pernoctauerint, uidentibus teſtibus nobi-
libus & fide dignis, per quam pernoctationem
præcedentibus illis uerbis copula probatur, ha
betur in c. illud. c. litteris. de præſumptio. Cepol
la in conſilijs ſuis ciuilibus conſilio 4. col. fin. &
conſi. 6. & in præſumptione cannnis matrimo-
nij latè Bero. conſi. 35. num. 8. & ſeq. uol. 1. quæ
20 omnia † concludunt perfectionem & ualidita-
tem matrimonij c. tuæ c. ſicut c. ſi inter uirum. &
c. fin. de ſponſal. c. prin. & ſequen. de ſpon. duo-
rum, ita ut nec contra d. præſumptionem pro-
batio contraria admittatur ca. is qui fidem. ubi
Abb. de ſponſ. Abb. & Felynus in capit. quar-
to de præſumpt. Alciat. in tractat. præſumpt.
in pri. Couar. de ſponſal. epitom. pri. par. in pri.
§. 1. cap.

§.1.cad.4.num.1.& ſeq. Nam & ſolus cõſenſus
21 abſque copula facit † matrimonium ca.ſufficiat
27.q.vbi Archid.& alij.Deci.in d.l. nuptias. &
numeris omnibus abſolurum ſolum conſenſu
* inquit,& apud omnes receptum * Port. Imol.
conſil.154.num.4.quia in ſpiritualibus ex ſolo
22 conſenſu†ius acquiritur abſque traditione corporali.& ſi diuerſum in profanis, ſeu temporalibus,iuxta l.quoties.C.de rei vendi.d.c.tuæ , & c.cum locum.vbi Abba.declarar de ſponſal. rationemque adducunt Hoſtienſ. & Abb. & Præpoſit.in c.ſi.de ſpon. duorum. Quinimmo tanto ſanctius matrimonium & ſacramentum dicitur ex ſolo conſenſu, quanto à carnali coniunctione alienum , vt fuit inter Beatam Mariam Virginis redemptoris matrem, & Ioſeph. ca. Beata.c.coniux.c.omne 27.quæſt.2.magiſter in 4.diſtinct.26.& probatur authoritate Pauli, col laudantis continentiam in coniugatis 1.ad Co-
23 rinth.7.Copula†tamen inducit quaſi poſſeſſionem matrimonij,Præpoſit. in c.ſi inter virum.
24 de ſponſal.num.2.ad quam Comes debet † reſtitui, quia nob.eius coniux non fuit ſeparata iudicio eccleſiæ,ſed per vim à matre rapra,vt aſſeritur c.literas.de reſtitut.ſpoliator. Nec reſtitutio peccatum continet, ut ibi probatur, & in c. ex tranſmiſſa eo tit.minuſque alia exceptio con ſanguinitatis vel cauſæ iuſtæ probandæ incontinenti opponatur, quæ reſtitutionem impedire ſolent. c. ex parte.& d.c.ex tranſmiſſa.de reſtitur.ſpoliator.& Prępoſit.in d. ca. literas. nu. 8.Port.Imolenſ.conſ.156.num.6. ſeruit Feder. de Sen.conſi.236.

Modo non obſtar prętenſa mariti ſęuitia, vel quod aliam vxorem primam veneno necauerit, quia hoc minimè probatur,& Comes valde cõ queritur,quòd talis ſibi ignominia impingatur. Adeo quod ſi uir nobilis hoc firmaret rem duel lo ſingulariue certamine curaret dirimere. Ve-
25 rum ſuppoſita , at minimè conceſſa † ſæuitia, non tamen incontinenti probata,vt ſupra,præſtita cautione reſtiturio fiet, vel ſi ſęuitia allegaretur nimia,deberet vxor penes probam matronam deponi vel dimitti,ut utrumque legitur, in d.c.ex tranſmiſſa , & d.c.literas .vbi Abb. in fin.
26 reddita enim ſufficienti † cautione de non offendenda vxore,ſæuitia uiri non obeſt,nec thori ſeparatio inducirur,ca.1.vt lite non conteſtata,Ioan.Lup.in c.per ueſtras 3. notab. de dona. inter uirum & uxorem. Marſi. in l.fin. C. ad l. Cornel.de Sicar. Alexand. conſil. 78. uolum. quinto.Couar.dicto cap.ſeptimo.§. quinto. ſe-
27 cunda par.de ſponſal. num. primo. quæ † cautio tunc debet eſſe per fideiuſſorem , uel pignora,ſeu per iuramentum . ſi uir eam timet. not. in c.de benedicto 32.quæſt.prima. Amplius cũ
28 fuerit uana,ſeu conficta ſuſpicio † ſæuiriaue potius à matre iuuenis , quam ab ipſa proueniens, haud conuenit,ut comes , qui omni caret culpa , cautione grauetur , ne culpa matris ſit ipſi culpoſæ proficua,contra l.ſiue hæreditaria.ff.de neg.geſt.in indiuiduo,tradit Bal.conſi. 161.Cecilia lib.3.ſecundum antiquam impreſſionem,
29 quod totum remittitur † iudicis arbitrio inſpectis circunſtantiis,& qualitate perſonarum , ut per eum,qui notabiliter loquitur,prout de cautione idonea,& quę ſufficiens dicatur , id iudex ſtatuet,ex glo.2.in c.ex publico. de conuer. coniuga.poſt Abb.in dicto cap. literas num. 7. Paris conſi.54.num.36.uolum.4.Menoch.de ar bitra.iud.caſu 142.num. ſecundo. Quamuis arbitrer,Comitem uirum ſua benignitate eximia non recuſaturum cautionem, qua præſtita vxor ſibi reddenda erit,dicto cap.literas.dicto cap.ex
30 tranſmiſſa , vbi Doct.& ea†recuſante ad uirum reuerti, ſe ipſam beneficio alimentorum indignam conſtituet,ut utar uerbis Bald.dicto con ſil.in fin.qui allegat l.ſi legatario.§. primo. ff. de fideicommiſ.liber.ultra quòd iure medio cogeretur redire ad uirum , ut d.iuribus probatur,& tactum eſt, ſupra credo rurſus Comitem conſenſurum,quod deponatur penes Sereniſſimas filias Regis Romanorum iuuenes omni laude digniſſimas.

Non obſtat,quòd D.Florenda aſſerat ſe metu matris uel reuerentia Excellentiſſimi Ducis , non ex uolunrate in Comitem conſenſiſſe, quil
31 † metus annullat matrimonium ca. ueniens. e primo & ſecundo c.cum locum c. cõſulationi. de ſponſal.l.nuptias.ff.de reg.iur.

Reſpondetur primo talem aſſertionem non opitulari , ubi pro parte uiri duobus teſtibus cõ probatur marrimonium , ex text. aperto, & ibi Abb.in dicto ca.conſultationi, nec ex aduerſo
32 probetur† tractatum aliquem factum de contrahendo ui,ſeu metu,matrimonium illud , ex Cæpol.conſil.2.uerſi.pri.coniectura,& Aymo.con ſil.115.num.6.

Secundo,quamuis metus interueniſſet , non ſufficeret niſi talis , qui caderer in conſtantem mulierem , ut ibi in tex.& Abb.& in dicto cap.
33 cum locum.& in dicto c.ueniens , ut † enim reuerentialis merus reſcindat matrimonium carnale,ipſo iure, pręcedendę ſunt minę atroces, prolatę ab eo, qui ſolet quod minatur, exequi, & ſi ſecundum aliquos in ſpirituali minę non requirantur glo.in ca.prę ſens clericus 20. q. 3. Iaſ.§.quadrupli.num.62.de action. & Zaſ. num. 10.Gomez.uariarum reſolut. lib. ſecundo. cap. 14.num.24.ubi de communi * Alexand.de Neuo conſi.4.Vrſil.ad Aſſlict.deciſ.69.num.5.& 6. deciſ. 393.nume. 15.dixi alias ex ** communiori conſi.72.nume. 21.& ſequen.& 39. cum ſequen.lib.primo.quibus,addo Bertran.conſ.4. num.31.uolum.tertio.Michael. Graſſ. commu. opinio.lib.primo.capit. 6. quæſt.23. qui loqui-
34 tur in † dote promiſſa ob metum, ut non debeatur,Emanuel.Soarez uerbo matrimonium. nu. 104.quę omnia tum ceſſant , rum probãda erãt,
35 uel ſaltem requiritur,ut extra † minas damnum

enorme,vel læſio cum metu concurrant,vt retu
li,ex * communi eod.conſil. 72. num. 41. addo
Vrſil.ad Afflict.d.deciſ.393. nu. 15. Rimin. iun.
conſi.5.nu.32.& conſi.42. num. 49.Alba. conſi.
77.num. 5.vbi de communi.& nu.21.

Tertio reſpondetur,metum ſi adfuit purgatũ
36 cenſeri.Primo † per copulam ſubſequentem non
coactam Abb.ac Butr.in c.tua nos . de ſponſal.
quod multis exornat, Deci. in l. omnibus cau-
ſis.num.52.ff.de reg.iur.conſi. 219. Areti. conſi.
14.in 3.dubio.& conſi.24.col.3.Afflict.deciſ.re
gni.336.in fi.Iaſ.& Zaſ.qui.5.modis limitat , in
l.ob turpem.ff.de condi.ob tur.cau.cum cõcor.
Bal.cõſi.240.volum. 1.Alciat.conſi.5.nu.9. diſt.
illud allegans noſtro caſu adaptabile , effuge cũ
poteris,ne conſenſiſſe puteris, Nam ſi præſtite-
ris,illius vxor eris.amplè Cacher. deciſ. Pedem.
142.num.8.& 9.Bero.conſ.195.num. 11.vol.3.
dixi alias d.conſi.72.nu.29.addo Crotum conſ.
282.num.19.& 20.

Quarto dicitur ex literis Illuſtris d. Florendæ
Comiti uiro ſuo ſcriptis,apparere de eius enixa
37 & libera † uoluntate , non autem coacta , quę
metum omnem abeſſe oſtendit,arg.l.2. ff. quod
met.cau.& d.l.ob turpem. vbi Iaſ. & Zaſ. glo. in
c.ad id.de ſponſa.modicaque præſumptio, aliã
timoris,ſeu metus incuſſi tollat,Rebuffus in cõ-
ſtit.reg.lib.1.de reſciſſion.contra gloſ. 12. artic.
38 vnico.num 5.eſt enim † actus ſpontaneus poſt
metum ſubſequutus, qui expreſſum conſenſum
inducere ſolet, ita Deci. in dicta. l. in omnibus.
num.12.& 13.Cacher.deciſ.Pedem.179.nu.12.
& ſequen.

39 Quinto tollitur † omnis metus præſumptio,
eo quod in d.contractu interuenerunt conſan-
guinei & affines,ex doctr.Bar.& Salic.in l.tran-
ſactionem.C.de tranſactio.Alba. conſil. 11. nu.
10.& 12.

Non obſtat,quod allegetur Lutheri dogmata
40 ſequi Comitem,& cenſendum † hęreticum,cõ-
ſequẽter teneat matrimonium, c. caue.& c. ſeq.
vbi not.28.q.pri.c.fi.cum glo.de conuer. cõiug.
ſed fiat ſeparatio thori,c.de illa c. gaudemus de
diuor.Tollitur enim hoc, quia audacter negat
Comes,ſe eſſe hæreticum , uel dogma Lutheri
amplecti, profiteturque Eccleſiæ catholicæ do
ctrinam,firmiter puroque corde credere,addẽs,
quod ſi opus eſſet ſingulari certamine totum id
demonſtraret.qua propter dicens hoc probare
41 debet,cum non credatur, † nec præſumatur ta-
le delictum in Diuinam Maieſtatem patratum,
42 Roman.conſi.68.in fi.Nec ſit hæreſis † qualitas
inſita à natura homini,propterea veniat ab alle-
gante probanda,Abb.& Fely.in c.fi.de præſum
ptio.Alciat.de præſumpt.regul. 3. præſumpt. 3.
33 & 19.† regulæ enim Comes innititur, quod ca
tholicus chriſtianusque eſt , ſuper qua fundatã
tenet intentionem l.omnis diffinitio. ff. de reg.
iur.ubi Bart.Deci.& Cagnol.nu.21.iccirco , qui
flexum à regula deducit,caſum exceptum pro-
bare cogitur,veluti quid. in facto conſiſtens l.ei
44 qui.ff.de probat.l.qui accuſare.C.de edend.† ſi-
gna enim & coniectura ad præſumendum hęre
ticum plene contra eum ſunt probanda, Innoc.
in c.ſicut.el primo.de ſimon. c.litteras. de præ-
ſumpt.cum mille ſimilibus per Boſi.tit. de conſ.
& indic.ante tortur.nu. 22. & licet propter cri-
minis immanitatem,quis pręſumatur hęreticus
potius quàm aliter ad ei pœnitentiam iniungen
dam, quod eſt contra iuris pręſumptionem in
cæteris delictis,c.accuſatus,in prin. de hæret. in
6.Boſi.tit.de defenſ.reorum. nume.47.attamen
id procedit,vbi ſunt ſigna leuia probata, & quis
ſemel abiurauerit,vt in c.accuſatus, ſecus vero,
vbi niſi vox adſit vana,nullaque probatio facta,
cum aliquem hęreticum fore nunquam pręſu-
mamus.Et ſi fuiſſet reuerſus ad fidem catholicã
ei vxor reddẽda eſſet.& ſi receſſit,reſtituetur quo
que ex iudicio eccleſię d.c.de illa.vbi App.circa
finem.de communi * teſtatur Clar.in §. hęreſis.
ver.item propter hęreſim Cald. tract. de hęret.
cap. 18.num.2.ſed,ut dixi, talis hęreſis minimè
repugnat.quia eſt catholicus , vt firmat d. Co-
mes.nec probatur contrarium.

45 Non obſtat.quod † vxor velit eligere vitam re
ligioſam vel monacalem,quia non poteſt inui-
to viro,ex quo matrimonium fuit carnali copu
la conſumatum. iura ſunt clara,in c.verum c.cũ
ſis c. ex publico c.cariſſimus c.ad apoſtolicã.&
per totum tit. de conuerſio. coniugat.niſi & vir
intret , aut uxor ſit talis ętatis , quod in ea ceſſet
incontinentię ſuſpicio d.c.ad apoſtolicã. Boer.
in conſuet. Bituri.tit. 1.§ 4.glo.verbo de ſon.Ma
rij col.3.Stephan.Lambert.ſuper ſtatut.prohib.
mulier. contrah. ſine conſenſ. viri glo. 1.verbo
in alienatione. num. 15. ſi autem carnalis copu-
la non interueniſſet, bene poſſet religionem in-
46 gredi, præſtando † cautionem de profitendo re
ligionem , uel redeundo infra duos menſes ad
virum , vel infra terminum arbitrio iudicis ſta-
tuendum, Didac. Couar . epitom. de ſponſal.
parte ſecunda cap.4.§. 1.num.16.Et tunc hac vi
ta Deo magis acceptabili electa, hinc inde data
reſtituentur d.ca. ex publico. ubi Abb.quoque
cõcludit, quod ſi nolit,vi compellitur redire ad
47 virum. & in d. c. literas. de reſtitu.ſpolial.† imo
quilibet iudex ſecularis & eccleſiaſticus poteſt
hoc exequi, ſibi conſtito matrimonium fuiſſe
contractum, ſecundum Abb. in d.c.ex publico
col.pri. de quo tamen tradunt Alexan.& alii in
l.titia. ff. ſolut.matri. Iaſ. in l.quotiens. C.de iud.
Canon.in ca.tuam, de ordi.cogni.cum.cõcord.
Per quę omnia facile concludo Nob.D.Floren-
dam debere reddi pręfato Comiti eius amantiſ-
ſimo coniugi.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO

PRO DOMINA FRANCISCA Orſolina ex Comeſſadio.

ARGVMENTVM.

Statutum deferens ſucceſſionem alicui in pari gradu quomodo intelligatur.

Filia quando per maſculos in ulteriori gradu exiſtentes, excludatur.

Extenſio in materia dicti ſtatuti, quando fiat.

SVMMARIVM.

1 *Pater eſt in primo gradu, ſicut frater, ſecũdum ius canonicum.*

2 *Agnati ſunt pater, & frater, non obſtante emancipatione.*

3 *Cradus eſt diſtantia vnius perſonæ ab alia.*

4 *Succeſſionis ordo regulatur à cognationũ lineis.*

5 *Statutum excluſiuum fœminarum conſeruat familias, & in perſonas maſculorum fauorabile dicitur, ex ** communiori.*

6 *Verba per prius, non per poſterius intelliguntur.*

7 *filius eſt prior in ſucceſſione, & affectione, & num. 13.*

8 *Statutum excludens matrem propter patruum, non excludit patruum magnum.*

9 *Interpretatio ſtatuti exsluſiui fœminarũ, fit de hærede eiuſdem gradus.*

10 *Filia excluſa à ſtatuto, ſolum ab hæreditate dotantis excluſa dicitur, ex * communi.*

11 *Statutum excluſiuum fœminarum intelligitur, vt ſoror à fratre, filia à filio, amita à patruo, & ſic de ſingulis excludatur.*

12 *Filio non excludatur à maſculo remotioris gradus.*

13 *Gradus in excluſione fœminarum à ſtatuto attenditur.*

14 *Clauſula ſingula ſingulis adaptando quid operetur.*

15 *conceſſio defuncti nocet.*

16 *Statutum excluſiuum debet reſpicere non gradus ordinem tantum, ſed & ſucceſſionem ex ordine caritatis.*

17 *Relatium eodem deſignat omnem ſubſtantia indemnitatem.*

18 *Geminatio multum prodeſt.*

19 *extenſio non fit de perſona ad aliam ſuper ſtatuto excluſiuo fœminarum.*

CONSLIVM CCVIII.

TRINITAS ADSIT.

EXTAT ſtatutum Comeſſadij, Quod nulla mulier cognatus ve ſuccedat ab inteſtato extantibus maſculis vſque ad quartum gradum, iure canonico inſpecto, niſi ſit filia, vel neptis ex filio, vel ſoror, aut mita, quæ ſimiliter non ſuccedant exiſtentibus agnatis maſculis in pari, & eodem gradu ſecum, ſingula adaptando congruè ſingulis. Non extantibus autem agnatis maſculi in pari, & eodem gradu, vt ſupra, cum ipſis mulieribus, ſed exiſtentibus in vlteriori gradu, tunc & eoca'u ipſa filia, ſiue nupta, ſiue non, quæ de iure cõmuni eſſet ſucceſſura, ſuccedat in dimidia portionis, quam de iure communi fuiſſet habitura ab inteſtato. ſi uero fuerit ſoror, vel neptis, tertiam tãtum eiuſdem portionis, de qua ſupra, Hæc ſunt ſtatuti verba. Deceſſit modo Dominus Andreas Orſolina ex dicto loco ſilius emancipatus, relicta filia legitima, & naturali, patre, & duobus fratribus maſculis. Quęritur quis ſuccedat. Videbatur prima fronte firmandum patrem admittendum.

Primo nanque ſtatutum generaliter excludit fœminas fauore maſculorum exſtentium intra quartum gradum cum defuncto, ibi nulla mulier, &c. ab hac vniuerſali diſpoſitione, ſeu excluſione fœminarum, excipit caſum, quando non extaret maſculus agnatus in pari, & eodem gradu cum fœmina, ſed in vlteriori, quia tunc ad dimidiam ſuccedere ſtatuti. ergo vt admittatur ad hanc dimidiam, neceſſe eſt verificari, quòd nullus adſit in eodem gradu, ſed in vlteriori.

1 Vnde cum † pater in primo aſcendentiũ gradu reperiatur. §. primo. gradu. inſ. de grad. cogn. l. 1. §. primo gradu. ff. eod. tit. & frater in primo ſimiliter gradu, ſecundum ius canonicum, licèt in ſecundo ſecundum ius ciuile. l. 1. in princ. & eod. tit. & habetur vbique in arbore conſanguinitatis, & Proſdo. de Comit. tract. conſanguinum. 71. ex c. ſedes 35. q. 5. c. fin. de conſanguin. & affin. filia non admittitur, cum in pari, & eodem gradu ſucceſſionis adſint alij prioris agnati maſculi, videlicet pater, & fratres qui iure me-
2 rito † agnatorum appellatione veniunt, ac in ſtatuto comprehenduntur. l. 1. ff. de grad. Bal. in c. ſi pater de teſta. & ſi filius emancipatur eſſet. Deci. cõſ. 13. multa Brun. tract. de ſtat. exclud. fœm. art. 12. q. 2.

Secundo, Statutum gradum tantum conſide-
3 rat parem, & æqualem, ſic † diſtantiã vnius perſonæ ab alia, puta defuncto. §. hactenus. ubi glo. in uerbo gradus. Inſt. de grad. cogn. l. iuriſcõſul. §. gradus. i l. 3. ff. eod. not. Gofred. in forma d. tit. Proſdo. eod. tit. num. 34. non autem lineam aliquam, ſeu cognationem deſcendentium, aſcen-

dentium, vel collateralium reſpicit, ſecundum
4 quas ordo † ſucceſſionis à iure communi regu-
lari ſolet.§.primo.& §.reliquũ.in auth.de hęred.
quæ ab inteſt.aut in ſucceſſione.C.de legit.hær.
deſer. Ioan. Oldēdro.tract.de lege.12.tab.tit.6.
itaque cum adſint in gradu eodem à ſtatuto con
ſiderato maſculi cum filia, fœmina excludetur,
quando hic deſcendentium gradus non antepo
natur gradui aſcen dentium, vel collateralium,
ſed verba ſtatuti attendenda vtrique caſui con-
ueniant.l.filium labeo.ff.ad Maced.l.ſenatuſcon
ſulto.ff. de rit. nupt. Glo. in l. prima. §.miles.ff.
de re iud.
5 Tertio,† ſtatutum conſeruans agnationem,&
excludens fœminas propter maſculos, prout il-
lius mentis eſſe cenſetur, conſeruare inquā agna-
torum dignitatē, & familiam, Brun.tract.de ſta-
tu.exclud.fœm.propter maſcul.art.3.prin.prin-
cipaliter in perſonis maſculorum fauorabile cē-
* ſetur, ex* communi ſcribentium doctrina, de
qua per Curt. iun.conſi.87.nume.5. Socln.iun.
** conſi. 10.nu.13.volum.4. Mendoſ.magis ** cō-
munem ſcribit in regul.cancel.de añnal.poſſeſ-
ſore.q. 3.num.10.& 11.Hipp.Rimi.conſi.223.
num.12.& ſeq.volum.2.Franc.Piſci.qui cęteros
vberrimè citat.tract.an ſtatu.exclu.fœ.ad bon.
forens.trahatur num.42.vſque ad num.85. Ma-
zol.conſi.8.num.34.Menoch.tract.de recuper.
poſſeſſ.pri.remed.nu.34. Mant.conſi.231.num.
1.volum.1.Alban.in l.qui exceptionē.ff.de cōd.
indebit.& dixi aliàs conſi.93.nume.7.Menoch.
conſi.4.num.14.& conſi.95.num.60.Et ſi fauo
rabile extēdendum eſt de perſona vnius maſcu-
li ad alium in eodem gradu exiſtentem, licet in
diuerſa linea, ad not.latè per Brun.eod.tract.de
ſtatu.exclud.fœm.articu.quarto princi.& Piſci-
nam loco præallegato. numero. 84.cum multis
ſeq.Hæc ſunt, quæ me ancipitem in ſcribēdo ſen
tentia reddebant.

Verum hac controuerſia, quę mihi decidēda
ab arbitris communiter electis, à partibus com-
miſſa fuit. diligenti ſtudio conſiderata, contra-
rium verius eſſe, & probabilius exiſtimaui, filiā
inquam ad dimidiam hæreditatis admittēdam
eſſe,&in reliquo patrem, ac fratres, ſeu defuncto
patre filios Andreæ defuncti, frat res iuxta dicti
ſtatuti tenorem.Ac vt id determinem, moueor.
6 Primo, ſtatuti †verba ſimpliciter prolata, pæ-
nes rationem, vel affectionem in materia priui-
legiata debent intelligi per prius, non per poſte-
rius, quod Philoſophus ſemper ait.l.qui liberis.
§.hæc verba.ff.de vulg.& pupil.l.hoc legatū.vbi
Bartol.ff.de leg.3.l.legatis.ff.de leg.2.Vnde quia
in ſucceſſione,& affectione cuiuſque prior eſt fra
7 ter filiæ tantum, ſic † filius defuncti maſculus,
quàm pater defuncti,& auus filiæ, quinimo plus
omnes deſcendentes, quàm ſit aliquis ex aſcen-
dentibus, vel collateralibus mortui.d.§.primo.
auth. de hæred.quę ab inteſt.defer.ad excluſio-
nem ſimplicem filiæ, intelligimus fratrem filiæ
maſculum admitti tantum, non autem patrem,
vel defuncti fratrem, arguendo a communi do-
ctrina Bald.in l. 1. C. de ſucceſſ. edict.dum vult,
8 † ſtatutum matrem excludens propter patruum
non comprehendere ea ratione patruum ma-
gnum.quā ſequitur Albert.Brun.de ſtat.exclud.
fœm. propter maſ.art.12.q. 17.nume.2.& 3.&
q. 16. nume. 6.& ſeq. Curt. iun.conſil.5.nume.
34.ſeruit Caſtr.conſ.196.num.2.volum.1.Ruy.
conſi.167.num.11.volum.2.dicens, eos cenſeri
in poſteriori gradu reſpectu ſucceſſionis, cum in
ter eos detur in ſuccedendo prioritas, quiæ in fi
lio reſpectu cæterorum dari & præſtari ſolet.

Secundo, in materia ſtatuti excluſiui fœmina
9 rum exiſtēte maſculo hærede, fit†interpretatio
de hærede in eodem gradu vere cum filia exiſtē
te, nēpe de filio, & deſcendente, vt declarat Ca-
ſtr. conſil.47. volum. 1.ita.in præſenti ſtatutum
loquens de maſculo in eodem,& pari gradu exi
ſtente, intelligetur de filio defuncti, non autem
patre, vel ipſius fratribus.

Tertio, ſtatuta fœminarum,& filiarum exclu
ſiua ita ſenſum capiunt, vt minus quàm ſit poſſi-
bile à iure communi deuient.c.cum dilectus de
conſuetud.l.2.C.de noxal.cenſenī enim in hac
parte odioſa, & irrationabilia, cum filiam pro-
pter collaterales, vel aſcendentes à ſucceſſione
excludat, Bald.in l.quicunque. C.de ſerui.fugit.
l. maximum uitium. C. de liber.præter.not.in l.
10 prima. C. de ſacr. ſanct. hinc communiter †in-
terpratatur, vt ſolum ab hæreditate dotantis ex
cludat.Bal.Caſtr.& cæt.in l.1.C.de legit.hæred.
11 & ſi†ſtatutum dicat, extantibus filiis maſculis,
filia dotata non ſuccedat, quod locum habeat in
patruis,& fratribus, ac auũculis, non intellige-
tur, ut patruus, vel frater defuncti filiā excludat,
ſed frater tantum,& patruus amitam, & ſic de
ſingulis ad eultandam duritiem, & iniquitatem,
qno collateralis filiam propriam excludat, ita in
terminis concludit Corn.conſi.90.num.9.uol.
3.& conſ.115.num.10.& ſeq.uolum.2.quem ſe
quitur Brun.d.art.12.q.17.num.2.& q.22.ſub-
dens.d.num.2.ſtatuta hæc reſpicere maiorem
proximitatem,& ſecūdum qualitatem perſonę,
ad quā referuntur, intelligi, ſic de fratre loquēs,
ſolum fratrem excluſæ, nō autem fratrem defun
cti comprehendat, ne remotior maſculus, etiam
12 reſpectu lineæ, excludat † fęminam proximio-
rem, per doctr.Bald.in l.quod uero.circa fi.ff.de
legibus, tradit Corn.conſi.125.in prin. volu.4.
concludens, fratrem defuncti non excludere fi-
liam, cum ſtatutum dicat, extantibus maſculis,
qui de iure ſuccedere poſſint.iniquum enim eſ-
ſet,& contra omnem humanitatem, ac benigni
tatem, ſi tranſuerſalis filias proprias excluderet,
quarū prima eſt ſucceſſionis cauſa, auth. in ſuc-
ceſſione.C.de legit.hæred. cum vulgar.& quia
ſucceſſio de iure ſemper magis, quam ſimplex
gradus attendatur.Bero.conſi.144.num.primo.
volum.2.

Quarto

Quarto,ſtante ſtatuto excludente filiam pro-
pter agnatos primi gradus,computando gradũ
ſecundum ius canonicum,non excluditur pro-
13 pter agnatos primi † gradus defuncto,ſic ꝑ fra-
tres, vel patrem teſtantis, ſed tantum per fratrẽ
ipſius filię,ob primum gradum inquam deſcen-
dentiæ defuncti, & agnatos, qui ſint in primo
gradu ipſi filiæ excluſiæ,ſecundum doctr.Alex.
in l. ſi dotali. in fi.ff.ſolut.matr.& in conſil.204.
num. 16. volum. 1. ſequitur Curt.iun. conſil. 7.
maximè 9. & Brun.eod.tract.art.12.q.17.num.
7.At hic dum ait exiſtentibus in pari, & eodem
gradu, intelligetur de fratribus filiæ tantum, nõ
de cæteris,quia ſi hæc interpretatio fieret ceſſan
tibus illis verbis, quanto magis admittenda,vbi
ſint expræſſa, & clara,non enim in dubio eſt ſu
menda interpretatio,qua collateralis,vel aſcen-
dens filiam deſcendentem excludat, cum iure
naturali,votoque rationabili ſucceſſio magis de
feratur deſcendenti, quam aſcendenti,vel colla-
terali l.cum ratio.ff.de bon.damn.l ſcripto.ff. vn
de liber.l.nã & ſi parentibus.in princ.ff.de inof.
teſtam.ita Corn. d.conſilio.1.15 numer.7.& ſe-
quen. uol.1.& conſil.90.nume.9.vol.3.ac Brun.
d q.22.& 24.

.. Quinto, hæc omnino comprobo ex modo
prædilectionis in ſtatuto conſideratæ, & conie-
ctura quæ perſona maſculorum remotior poſſit
aliam excludere, ita dicebat Cor.conſi.213.nu.
9.volum. 2. Verum in ſtatuto præſenti datur fi-
liæ dimidia portio bonorũ eo caſu, quo fuiſſet
ſucceſſura ab inteſtato, exiſtentibus agnatis in
remotiori gradu,tertia vero ſorori,& nepti ex fi
lio, ſic non æquè prædilexit unam ac alteram.
Rurſus addita eſt illa clauſula poſt nominatio-
nem filiarum, neptis, ſororum, amitarumque
14 † ſingula ſingulis adaptando cõgruè, de qua ha
betur in l. qui in futurum.§.fin.in Glo.fin.ff.de
pact.Angel.in l.fin.C.de fideicom.& cuius clau-
ſulæ ſenſus eſt,quòd filius excludat filiam,frater
ſororem, pater matrẽ,& ſic de ſingulis,quia om
nes vere in pari, & eodem gradu exiſtũt,vt dice
bat Corn.d.conſ.90.conſi.115.& in propoſito
Brun. d.q. 22. Vnde iudicandum arbitror, exi-
ſtẽte filia,ipſam debere ſuccedere in dimidia bo
norum,quando pater, & alij fratres defuncti in
collaterrali gradu exiſtentes,remotioris de iure
dicantur.

Sexto,& vltimo,non parum confert teſtamẽ
tum Domini Matthæi patris defuncti,in quo re
linquit dimidiam bonorum Andreæ, quam ad
ſe de iure ſpectare ait, Domine Franciſcæ filiæ
dicti Andreę,et nepti dicti teſtatoris ex filio,qua
ſi confiteatur ipſum patrem exiſtente filia, non
habere vigore ſtatuti, niſi dimidiam bonorum
15 defuncti,iuxta ſuperius tradita,& quæ † cõfeſſio
ſibi, & hæredibus nocet,ar.l.1.ff.de confeſſ.& ꝙ
in ſimili de alia confeſſione in diuiſione bono-
rum habetur, per Socin.ſen.conſil.37.nume.9.
uol.3.& conſi.12.num.20.in 3.

Iſtis firmis manentibus,ex aduerſo poſita nõ
repugnant.

Et primum, quia licet pater, & frater ſint in
primo gradu,alter aſcendentium,alter collatera
lium,non tamen verè ſunt in pari,& æquali gra-
16 du cum filia deſcendente, eo quod † ſtatutum,
non ordinem gradus tm̃,ſed,& ſucceſſionis quo
que ex ordine caritatis, & iuris communis reſpi
ciat, ne abſurditas, & iniquitas ſequatur, ꝙ filia
deſcendens per fratrem defuncti collateralem
excludatur,vt dicebat Corn.d.conſi.90.& 115.
Curt. d. conſi.7.nu.9 ac Brun.d.q.16.22.& ſeq.

Secundo reſpondetur,patrem.& fratrem de-
functi non eſſe in pari, & eodẽ gradu cũ filia de-
functi, quando ipſa attẽta linea deſcendentium,
& maiori ꝓximitatte, dicatur prior,& ꝓximior
defuncto,nec in eodem gradu dicantur maſcu-
17 lus, & filia,niſi & ipſe ſit filius,cum † relatiuum,
eodem, deſignet omnem ſubſtantiæ identitatẽ
l.cum quęritur cũ l.ſeq. ff. de excep.rei iud.Bart.
in l. ſi quis.§.ſi initium.num.2.ff.de edend. Et li-
cèt ſub eadem terminatione omnes maſculi in
primo gradu nominentur à ſtatuto, vt videatur
tam præferre patrẽ, & fratrem,quàm filium ra-
tione cõſeruandę agnationis, ar.l.iã hoc iure.ff.
de vulg. & pup.verũ cũ ſit diſpar ratio inter pa-
trẽ, & filiã rurſus diuerſa affectionis cõſideratio,
de uno ad aliud nõ infertur, nec eodẽ iure termi
nabuntur.Curt.iun.conſilio.5.nu.34.verſi.ad.2.

Tollitur & ſecundum, licèt enim linea à ſta-
tuto expræſſè minimè conſideretur,attamen qa
ſtatuta à iure cõmuni interpretationem capiunt
l.prima. ad munici. Bar.in l.omnes populi.ff.de
iuſt.& iur.& ita debent intelligi, ne ſequatur ab-
ſurdum,ut dicebam ſuperius in primo,& tertio
argumento, ſtatutum hoc in illis verbis in pari,
& eodẽ gradu,intelligetur de fratre filiæ,nõ autẽ
patre,vel fratre defuncti,eo ꝙ iſti cenſeantur in
diuerſis gradibus, nec ſtatuta ſimilia ad hoc ex
mente iuris quoquomodo extẽdi valeant,ex do
ctrina Corn.d.cõſ.90.& 115.Caſtr.cõſi.47.vol.
18 1.ac Brun.d.art.12.q.22.† Geminatioq; illorum
verborũ ĩ pari,& eodẽ gradu,operari dẽt,vt nõ
ſolũ gradus,ſed & linea attendatur,cũ hęc gemi
natio enixiorã voluntatẽ ſtatuentium in fauorẽ
filiæ excluſę demõſtret,vulg.l.baliſta.ff.ad Treb.
cum ſim.ꝑ Marſ.in l.1.ff.de quæſt.Vaſq.de cõtr.
Illuſtr.cap.83.num.12.cum ſeq.

Tertium minus obeſt, namque ſtatutum hoc
cenſetur,& eſt fauorabile reſpectu capitis ſaltim
* incluſiui maſculorum, ad ea, quæ ex * cõi ſupe-
rius tradidi, ſed cum diuerſa ſit, & impar ratio
inter filiã,& cæteros,& in admittendo remotio
rem lineam ad excluſionem proximioris ar. do
ctr. Bal.in l.qđ vero, circa fi.ff.de leg.& dixi ſu-
19 pra † extenſio de vna perſona ad aliam ceſſabit,
eo ꝙ tota materia. extenſionis in rationis identi
tate fundetur, qua ceſſante,& extẽſio ceſſet,ceſ-
ſabitque extenſio, ubi maior eſt ratio in filia, ſic
in iſto gradu deſcendentium, ꝗ in alio primo
gradu

gradu aſcendentium, atque collateralium, quod egregiè demonſtrat in materia Crau.ſup queſt. ſtat. Ferrar. nu.52.conſi.17.nu.2.& conſ.67.nu. 6.& conſi.173.nu.13. Brun.d.tract.art.3.in pri. & d.art.12.q.17.nu.7.nec de perſona ad perſonam extēſio fiat, not.Brun.d.q.16.nu.4.art.12. etiam ex identitate rationis expreſſæ, dum ſtatutum perſonas agnatorum excludētes fœminas in pari, & eodem gradu limitet, atq; reſtringat, Bald. in auth. quas actiones.col.2.poſt. Guiliel. de Cun. Cyn.& Iaſ. C.de ſacr.ſanct.Eccl.Brun. in ſæpe citato loco q.16.verſ.3.caſus.nu.1.in fi. Corn. conſil.90.nu. 11.cum ſeq.vol.3.multa in ſimili Bero.conſi.147.num.12.cum.ſeq.uolu.2.

Et ſic cōcludi oportet, Dominos partium Arbitros, ad quorum petitionem præſens conſiliū edo, teneri iudicare, & terminare, vt infra. Quia uiſis uidēdis, ac omnibus cōſideratis, Dicimus, ſententiamus, & arbitramur Dominam Franciſcam filiam Dom.Andreæ Orſolinæ debere admitti, prout illam admittimus ad dimidiam omnium bonorum, & hæreditatis Domini Andreę eius patris, ſic illius portionis, quem de iure cōmuni ab inteſtato fuiſſet habitura. Nec non & arbitramur admittendam fore, & eſſe virtute teſtamēti Domini Mattæi aui, ad dimidiam alterius dimidiæ, ac portionis dictorum bonorum patris ſui ſpectantis ad dictum Dominum Matthæum auum ipſius, vti anatum maſculum, ita vt ex omnibus bonis Andreæ patris, detracto ære alieno, tres partes integras hæreditatis conſequatur. prout dictos Alexandrum, & Matthęū iuniorem filios, & hæredes dicti Domini Matthæi ad illam portionem relaxandum dictæ Dominæ Franciſcæ condemnamus. Et hęc tam pro portione bonorum ſibi Dominæ Franciſcæ ſpectante in bonis paternis, q̄ aui, & auiæ paternæ.

Quo vero ad Dominam Hippolitam uxorē dicti Andreæ. dicimus, & arbitramur ipſam vti indotatam, quartam conſequi non poſſe in bonis Andreæ, ſtante dote cōſtituta, & tradita marito, ſed ſolum ſibi ius in dote, & quantitate dotis cōpetere in, & ſuper dictis hęreditate, & bonis Andreæ. Parteſque inuicem ab expenſis abſoluendas arbitramur, excepto ſalario conſultori debito, in quo partem utramque damnamus, & ita dicimus, ſentētiamus, &c. arbitrabur, &c. omni meliori modo, &c.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICO D. ANTONIO Martignono.

ARGVMENTVM.

Theſaurus quis dicatur, & cui quæratur. Acquiſitio in dubio, an licita vel illicita, ſeu de alieno facta præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Theſaurus eſt pecunia vetuſtiori tēpore abſcōdita, cuius Dominus & memoria ignoratur.*

2 * *Theſaurum inueniens in ſuo ſine arte improba totum acquirit, ex * communi.*

3 * * *Priuatus inueniens in alieno theſaurum, non data opera, dimidium acquirit, & dimidium dominus terræ, ex * communi. ſi data opera totum eſt dominis, ex * communi.*

4 *Theſauri reperti in loco principis, Eccleſiæ, & fiſci, diuiduntur, ſicut reperti in priuato.*

5 *Domino vtili fundi cedunt theſauri inuenti in agro, non autem directo.*

6 *Emptor acquirit theſaurum inuentum in re empta, non uenditor, cui non datur remedium l. 2.C.de reſcind.uend.*

7 *Theſaurus acquiritur domino fundi pignoris & proprietario, non uſufructuario, vel poſſeſſori.*

8 *Maritus, viuente ipſo acquiri uſum theſauri in fundo dotali reperti.*

9 *Dominus pecuniæ cum ſcitur, non dicitur theſaurus.*

10 *Aurum & metalla in alieno quis poteſt effodere, dummodo ſuperficiens agri non attingatur, & tunc decima pars inuenti priuato attribuatur, et altera fiſco, et ſi locus ſit publicus, duæ decimæ fiſco dentur. at ſi ſuperficies deuaſtaretur, Domino inuito nihil poteſt effodi.*

11 *Poſſeſſio theſauri non acquiritur, niſi per apprehenſionem & amotionem.*

12 *Tempus immemorabile conſtituit theſaurum.*

13 *Pecunia deperdita vel per errorem à Domino non ablata, non efficitur theſaurus.*

14 *Venditori cedit pecunia in muro rei uenditæ reperta, ſi non ſit theſaurus, vel per errorem ſit vendita.*

15 *Diuiſio, eſt titulus aptus ad præſcribendum.*

16 *Probatur theſaurus, probando pecuniam abſcōditam tempore immemorabili.*

17 *Tempus probet, qui in illo ſe fundat.*

18 **Vita annorum centum præſumitur, ex * cōi.*

19 *Pluralitas in actib. multiplicabilis & ſummis diuerſis præſumitur.*

20 *Pecuniæ uſu conteruntur.*

21 *Succumbitur, qui non probat.*

22 *Pecunia donec ſtat abſcondita, in nullius bonis dicitur.*

23 *Mulier ratione turpis queſtus euitādi, præſumitur habere ex bonis mariti, quod non procedit inter alios.*

24 Tutor

24 *Tutor qui erat pauper, ſi efficiatur diues, non præſumitur de bonis pupilli acquiſiuiſſe, ſed induſtria.*

25 *Locupletior nemo factus præſumitur ex re alie-*
* *na,* ex communi.*

26 *Pecunia data in custodiam numerata, non tam quam ſpecies, tranſit in dominiū accipientis.*

26 *Principis theſaurarius uel agens, acquirit ſibi allacium & cambia ex pecunijs ſibi traditis, ac numeratis.*

27 *Diſpoſitio l. quintus, contrarijs coniecturis tollitur.*

28 *Adminiſtrans bona Principis et effectus diues, non præſumitur magis ex pecunia Principis acquirere, quam ex alijs extorſionibus.*

29 *Iudicis arbitrium verſatur in cognoſcendo, ex quibus denarijs quis efficiatur diues.*

CONSLIVM CCIX

TRINITAS ADSIT.

VEndiderunt alias Nob. de Bonacorſiis quibuſdam de Martignonibus appotecam unam, quæ poſtea in diuiſione 3. fratrum deſcendentium ab emptoribus, peruenit ad D. Antonium maiorem natu, & illius vſusfructus magnificæ Dominæ Aureliæ, per quam in d. appoteca fuit inuenta notabilis quantitas pecuniarum rubignoſa, cognituque difficilima, ob vetuſtatem, in crumena corij crocei vetuſtate corroſa poſita. petierūt fratres minores partem pecuniarum tamquam maiorum, ſeu authorum ipſorum fratrum. lataque ſententia abſolutoria inuentricis, cui pecunia vti theſaurus fuit adiudicata, ac ex inſtrumento partium, ſed damnata ad celebrari faciēdum duo anniuerſaria pro anima Domini pecuniarum, ſoluendo aureos numos duos in annos ſingulos vſque in tertiam ipſius generationem. Agunt adhuc dicti fratres contra d. Antonium, ac uti etiam hæredem D. Aureliæ, egoque pro dilucidatione huius articuli conſiderandum cenſui.

1 Primo, quod † theſaurus eſt pecunia vetuſtio
ri tempore abſcōdita. cuius dominus & memo
2 ria ignoratur, vt inueniens † theſaurum in ſuo
abſque arte improba, vel magica, ſeu caſu, vel
data opera, acquirat ſolus eius dominium, tamquam rei in bonis nullius exiſtentis, glo. in l. 1.
* C. de theſaur. lib. 10. quod commune * dictum
* probat Gomez. in l. 45. tauri. num. 50. Et † ſi priuatus inueniat in alieno non data opera, ſed fortuito, ſiue cum domini voluntate, ſeu ſine ea, eadem ratione, quia eſt in bonis nullius, dimidia tribuatur inuentori, reſiduum vero Domino fundi in quo inuenitur. §. theſaurus. vbi Iaſ. & cæteri. Inſti. de rerum diui. l. nunquam l. nuda, §. theſaurus. ff. de acquir. re. dom. l. pri. cum glo. C. de theſaur. lib. 10. notant gloſæ. & ſcribē-
* tes. in d. locis, & communem * refert Gomez. vbi ſupra. At ſi data opera inueniatur, totum erit domini, glo. in c. ſi quid inueniſti. vbi ſcribentes.
* 14. quæſt. 5. ex * communi in vtroque caſu receſſit. Ioan. Bapt. Villab. com. opin. verbo, theſaurus. nume. 111. & 112. ſi enim in alieno fundo ſtudio perſerutandi theſaurum reperiatur, vel domino volente, quia ſit mercenarius, vel eo inuito, totum Domino fundi cedit, glo. Ioan. Faber. & Angel. in d. §. theſauros. & in dicta l. 1. C. de theſaur. lib. 10. amplè Bartol. Caſſan. in conſuet. Burgund. des iuſtizes. §. 1. totis eſpaues à
4 num. 5. ad num. 25. Hæc omnia extendens † ad
theſauros in loco Principis, fiſci, & eccleſiæ, repertos, vt ſi non data opera, dimidium inuentori, & reliquum Domino cedat l. 3. §. fin. ff. de iure fiſci. c. vnico. in fiu. vbi Aluarot. Iſern. & cęt. quæ ſint regalia. remiſſiue Anton. Capici. in inueſtit. feudal. verſic. cum inuentionibus ac theſauris, ſub verbo feudorum clauſulæ. Quapropter inferunt ſcribentes, theſaurum repertum in fundo, vel terra feudali, emphiteotica, ſeu
5 obnoxia, † cedere Domino vtili tantum, non
directo dicto cap. 1. vbi feudiſtæ, quæ ſint regal. gloſ. in dicto §. theſauros. vbi Faber & Aret. inſt. de rerum diui. Specu. tit. de locato. §. 6. uerſic. 132. Iaſ. in l. prima, col. 19. C. de iur. emphit. Capic. ubi ſupra, & Caſſaneus eodem loco, nu. 12. & 13. & allegans cōſi. Caſtr. 353. in antiquis, Modern. Pariſ. in conſuet. Pariſ. tit. pri. §. 37. nu. 48. quæſt. 12. Rurſus theſaurum inuentum in re
6 empta, † emptoris effici abſolute, non autem vē
ditoris, volu.t Bartol. in l. a tutore. per illum tex. ff. de rei vendi. Aluaro. & Alexan. in d. c. 1. Cui nec competit remedium l. ſecūd. C. de reſcind. vendit. ſi poſt venditionem theſaurus appareat, Cagnol. in repetit. eiuſdem legis, num. 181. Hieronym. Gabriel. conſi. 167. quæſt. 3. num. 26. Si-
7 militer iure deberi † proprietario tantum, & domi
ni fundi pignorati, non autem vſufructuario, vel debitori miſſo in bonorum poſſeſſionē, nec quo ad vſum, volunt doctores, & ſi marito, quia Dominus ſit fundi dotalis, viuente eo, donec vi-
8 xerit, † vſus d. theſauri vel partis reſpectiue, vt
ſupra competat, poſtmodum vero vxori dominæ, vt egregie quicquid nonnulli dixerint, declarant Modern. Pariſ. dicta quæſt. 12. & in §. 1. gloſ. prima. num. 43. ſequitur Capici. loco ſupra citato, & Caſſan. num. 16. & 17. Dixique uetus depoſitio pecuniæ, cuius dominus & memoria ignoratur, quia vbi notitia haberetur Domini
9 † pecuniarum, tunc non appellatur propriè the
ſaurus, ſed impropriè, per text. & glo. in l. theſaurus. ff. ad exhiben. & in l. peregre. in principio. ff. de acquiren. poſſeſſio. Inſuper ad differentiam

tiam rerum diuerſarum, quæ in agris alienis
10 exiſtunt, puta † aurum, metalla, lapides, & ſi-
milia, quia tunc inuitis Dominis agri, non cui-
que licet ea effodere, ſi fundi ſuperficies attinga
tur, impediaturve Dominus terram colere,
quamuis publica in hoc verſetur vtilitas. At di-
uerſum ſit, vbi minimè agri ſuperficies lędatur,
ac aurum, ſeu metalla per alia concaua, concu
ba, ſubterraneosve cuniculos effodiantur, ac
inueniantur, quia tunc vnicuique, eo quod Do
mino non inferatur præiudicium, & publica id
ſuadeat vtilitas, permittatur in alieno lapidici-
nam autifodi nam & cætera id genus conſtitue
re, cum onere tamen, ſi locus Principis ſit, ſol-
uendi ex decem partibus duas Domino, ſeu fi-
ſco. ſi vero priuatorum exiſtat, duas ſimiliter
tradant, unam quidem fiſco, & alteram priua-
to Domino, ita probat text. in l. tertia. C. de me-
tal. lib. 11. Bartol. in l. prima. C. de metal. Ca.
ſtrenſ. in l. diuortio. §. ſi iure in fundo. ff. ſoluto
matrimon. & in conſil. ſuo 5. in fin. latè Crottus
conſil 156. artic. primo. num. 14. cum ſequen.
lib. ſecundo.

Secundo conſidero, quod theſauri acquiri-
tur poſſeſſio non per inuentionem tantum, ſed
11 demum ſequuta † apprehenſione & amotione a
loco l. tertia. §. neratius. ff. de acquirenda poſſeſ-
ſion. Poſſidens enim fundum, non dicitur poſſi
dere theſaurum, cum requiratur ſcientia, appre-
henſio, & amotio a loco, vt per Aretin. & Iaſon
poſt alios in dicto §. neratius, & probatur theſau
rus vbicunque repetitur pecunia abſcondita ab
12 ignoto, vel ubicunque per † tantum tempus ſte
tit recondita, quod eius memoria non exiſtit,
dicto § theſaurus l. nunquam. ff. de aequi. rerum
domin. ita in probatione theſauri declarat An-
gel. in dicta l. a tutore. ff. de rei vendi. & tunc the-
ſaurus dicitur in bonis nullius, propterea, ſi ru-
ſticus ligonizans agrum d. pecuniã inuenit, di-
midia erit Domini ſoli, & altera ruſtici inuen-
toris, Angel. in dicta l. a tutore & ſcribit Ang.
de Aretio in dicto §. theſaurus, quod ſi quis ex
traxit pecuniam de fundo tuo, vbi erat abſcon-
dita, maximè tempore belli, tu petis medieta-
tem, dicens eſſe theſaurum. ille negat, licet poſ-
ſidens pecuniam transferat onus probandi in
aduerſarium. §. commodum. inſtit. de inter-
dic. ſubdit attamen Aretin. poſt Ioan. Fabr. ibi,
quod agens probabit theſaurum, probando,
quod non extat memoria, iuxta modum l. ſi ar-
biter. ff. de probation. quo probato, reo incum-
bit onus probandi, illam pecuniam depoſuiſſe
ibi, vel aliud, & ſic quod extet memoria l. ab ea
parte. ff. de probatio. ita formaliter Aretin. poſt
Ioan. Fabr. vbi ſupra.

Tertio dico, ſi eſſet † pecunia deperdita uel
13 per errorem ab eo ad quem pertinebat nõ abla
ta remanet eius cuius fuerat, nec tunc nomi-
ne theſauri venit, cum de eius domino appa-
reat, eſt text. & glo. in dicta l. a tutore. vbi etiam

14 Bartol. Bald. & alij, ideo ſi † pecunia quæ repe-
ritur in muro domus venditæ non in modum
theſauri, ſed rei, puta in loco ſecreto poſitæ,
non pertinet ad emptorem, ſed ad venditorem
ex text. ſing. in dicta l. à tutore. vbi Bartol. Bald.
Alber. & Clarius, Ang. & Areti. in dicto §. the-
ſaurus. Inſtit. de rerum diui. pulchre tradit Ia-
ſon, poſt Cumanum & Petrum de Beſutio. in di-
cto. §. neratius, in quarto not. quia pecunia non
dicitur tunc uendita ab ignorante vel errante,
adeo quod nec illo caſu neceſſaria erit reſciſſio,
ex remedio l. ſecunda. C. de reſcinden. vend. vt
ſcribit Areti. contra Roma. in l. ſi quis cum ali-
ter. col. 7. de verborum obliga. & Iaſo. in dicto §.
neratius in quarto not. vbi enim venditur do-
mus, ac per errorem pecunia in muro domus
exiſtens, venditor illam recuperabit, Aluarot.
& Cardin. Aldxand. in dicto ca. quæ ſint regalia
declarat Caſſan. dicto §. primo. des iuſtizes.
numero 15.

His poſitis, aut in propoſito dicimus pecuniã
eſſe theſaurum inuentum per D. Aureliam, de
qua in inſtrumento abſolutionis, & tunc tota
pecunia ſpectat ad Antonium fratrem maiorẽ,
dimidia quidem, quia fuit inuenta in eius do-
mo, quæ ſibi obuenit in diuiſione facta cum fra
tribus anno 1519. reliquum vti hæredi dictæ do
minæ, quæ ibi habitabat, & pecunias inuenit,
propterea cum D. Antonius ſit dominus vel qua
ſi d. domus, ex capite emptionis & diuiſionis,
15 † quæ diuiſio eſt titulis aptus ad pręſcribendũ
pro portione fratrum tradita, per Bart. in l. cum
ſolus. col. 2. ff. de vſucap. Alexand. conſil. 137.
col. 3. vol. 2. cum vulgar. vtique medictas theſau
ri ad ſe ſpectat tanquam Domino Dominus, etſi
ſi eſſet dominus ex ſola præſcriptione, ſecundũ
Ang. de Areti. in dicto §. theſaurus, cum tamen
ſit uere Dominus vel quaſi, ita quod ſibi compe
teret publiciana, quia cauſam habeat pro parte a
maioribus ſuis, ſibique obuenit in diuiſionem,
& pro parte ex titulo emptionis l. clauibus, ff. de
contrahẽ. emp. l. pri. cum ſequen. ff. de publicia.
cum ſimili. Alia vero dimidia theſauri ſpectat D.
Aureliæ, ut pote inuentrici d. §. theſaurus, & con
ſequenter D. Antonio eius hæredi ex vltimo te-
ſtamento.

At ſi dicti magnifici fratres affirment d. pecu
niam non eſſe theſaurum, ſed fuiſſe pecuniam
abſconditam à maioribus ſuis, ſeu eorum autho
ribus, vel per eos errore non ablatam, tunc licet
ipſi tanquam poſſeſſores portionis pecuniæ,
quam habent in manibus, transferant onus pro
bandi in actorem, tamen & ipſe transfert ſimile
onus probandi in reos aduerſarios uirtute in-
ſtrumenti abſolutionis per eos producti, quo-
liquet eſſe theſaurum, dum dicitur, ꝙ fuit inuẽ
ta ſatis notabilis quãtitas pecuniæ in quadã cru
mena corii crocei vetuſtate corroſa, & qđ pecu
niæ erant rubiginoſæ, ita qđ veriſimiliter cogno
ſci & renouari potuerũt, vt iudicauit Reuerẽdiſ-

ſimus

ff. de donat. amplè Mendoſ. ad Roma. cóſ. 295.
verbo veriorem, Ant. Gomez. variar. reſolut. de
contract. c. 4. nu. 2. & ſeq. Celſ. Vgo. conſ. 64. nu.
8. Cæpha. conſ. 72. nu. 11. vol. 2. Proſper. Paſct.
conſ. 122. n. 15. ſpãliſque nuncius requiritur, vt
* cõem *ait Corn. conſ. 254. lib. 3. Eman. Soarez.
recep. ſent. verbo donatio. n. 51. Natta. cóſ. 114.
n. 4. & 5. vol. 1. qđ ẽt in Eccleſia ꝓcedere volue
rũt adnotati ꝑ Clar. in §. donatio q. 12. Couar.
** in Rub. de teſta. par. 3. nu. 13. & ex magis cõi **
ne reuocetur. Ant. Gab. tit. de rer. alien. conclu.
5. nu. 1. & per Ceſal. conſ. 302. nu. 11. & ſeq.
13 Quarto, † neceſſaria erat puellæ ratihabitio, &
ratificatio, vt ius in re donata ſibi q̃reretur, p̃ci-
cipuè q̃ hic nec Notarius, nec ẽt extraneus ꝓ ea
ſint ſtipulati, ſeu donationẽ acceptauerint, etſi
velint ſcribentes in perſona priuata adhuc pro
tertio acceptante ratificationẽ abſentis neceſſa-
* rio ſubſequi, & iurium ceſſionẽ, qđ cõi *calculo
admittunt, ex l. ſi ego. ff. de nego. geſt. Caſt. cóſ.
172. & 193. vol. 2. vbi tres caſus cóſiderat Alex.
conſ. 117. in pri. Didac. d. c. 14. nu. 13. Tiraq. de
* conſtit. limit. 30. nu. 57. ex cõi * ait Cacher. de-
ciſ. pedem. 33. nu. 1. & num. 9. Alba. conſ. 36. in
pri. Anto. Gabriel. com. opi. de rerum alien. li. 3.
concluſ. 5. nu. 14. & 17. Tobi. Non. conſ. 53. in
14 pri. declarat † Menoch. conſ. 92. nu. 23. quæ ra-
tificatio non prçſumitur, niſi probetur, Rui. cóſ.
154. nu. 12. vol. 5. & 180. vol. 1. Ceſal. conſ. 440.
nu. 34. expræſſamq; fieri debere velint Cur. iun.
conſ. 120. n. 3. totumq; tenorem dictarũ dona-
tionũ legi, Paſet. Ferrar. conſ. 122. nu. 14. & 15.
15 Quinto, † quod nõ contineret onera recipro-
ca, vt hic ꝑ Rube. Ale. d. cóſ. 117. nu. 5. quo caſu
nõ acquiri ius nec actionẽ abſenti, ad cuius cõ-
modũ fit donatio, vel pactũ adijcit̃, ex d. l. quo-
* ties. niſi ſit merè lucroſa donatio, certũ ẽ ex cõi *
tradita ꝑ Alex. in l. ex facto. §. ſi q̃s rogatus il pri.
nu. 22. ff. ad treb. refert, & ꝓbat Eman. Soarez.
recept. ſenten. verbo donatio, q̃ alicui nu. 223.
16 Sexto, † nõ ſolũ ratificatio exigebatur, ſed an-
te mortẽ vel aliã diſpoſitionẽ donatoris, ſic re
integra Pariſ. conſ. 57. nu. 36. in fi. & cóſ. 37. nu.
50. vol. 1. Alciat. in c. cũ cõtingat. nu. 330. cũ ſe.
de iur. iur. pront nec hr̃des Donatarij ratificaſ-
17 ſent, † Plot. in l. ſi qñ nu. 12. C. vnde ui. latè Ceſal.
* conſ. 440. nu. 31. & ſeq. vbi de cõi * cæteros ad-
ducit. & nu. 45. cum ſeq. Eman. d. loco nu. 229.
Septimo, non procedũt uotata in d. l. quoties.
vbi tertius, fauore cuius fit donatio, expreſſe do
nationẽ repudiauit, vt hic clare probatur ex di-
18 cto Dñi Poianini, q̃a donatũ recuſanti amplius
non datur ad illud regreſſus, & hr̃, ac ſi donatio
nunq̃ fuiſſet facta, ex l. legatarius. §. fi. l. ſi tibi hõ.
§. nõ ſeruus. ff. de leg. 1. vbi id in legatario ſerua-
tur, cui ignorãti q̃ritur. quãto ergo fortius idem
obſeruabimus in Donatario, cui nullũ ius añ ac
ceptationẽ acq̃ritur. ita argumentatur in termi-
nis Soc. Sen. cóſ. 53. nu. 24. vol. 4. allegãs Caſtr.
conſ. 11. in antiquis, qđ eſt cóſ. 171. in pri. vol. 2.

Concludo itaq; ſtantib. reb. vt narrantur, non
poſſe Dñam Deianiram aliquod ius virtute di-
ctorũ inſtr̃orũ, nec chirograforũ priuatorum
in bonis, quæ recuſauit, prçtendere vel cóſequi.
Quinto, & vltimo cóſiderabã, admiſſo ꝓ nũc
ꝓbari poſſe Illuſtriſſimũ Comitẽ donaſſe Dñæ
Deianirç, cẽſeri talẽ donationẽ ex cã turpi, ac in
honeſta, vel q̃a affectione cõcubitus futuri libe-
ralis exiſteret: & tunc certũ eſt, nec priuatũ futu
19 ræ † cõcubinæ donare poſſe, vt voluit Ang. in l.
miles. §. mulier. ff. de teſt. Alex. in l. affectionis in
apoſti. de donat. Palat. Rui. in Rub. de dona. int.
vir. & vxor. §. 37. nu. 8. ſeu iã eſſet amaſia effecta,
q̃a tũc à milite nequaquã cõcubinæ ſeu amaſiæ,
20 vt hic, † aliquid donari valet l. 2. C. de dona. in-
ter vir. Bar. in l. affectionis ff. de dona. l. miles, vbi
Bar. n. 4. Iaſ. nu. 15. ff. de re iudic. Dec. cóſ. 132. in
pri. Capi. deciſ. 102. latè Ruuios vbi ſupra. §. 37.
nu. 9. apoſt. Mẽd. verbo. miles ad cóſ. Ro. 43. nu.
5. Rol. à Val. cóſ 98. in pri. & ꝑ totũ vol. 1. Cora.
in l. frater à fratre. §. q̃ſitũ. n. 55. ff. de cõd. indebi.
21 minus à cõiugato ob ſtupri † crimẽ cõmittẽdũ
cũ ſoluta nobili, & honeſtæ cõdõnis, Por. Imo.
cóſ. 21. ĩ pri. Tob. Non. cóſ. 53. n. 32. qđ ꝓcedere
* inquiunt ex cõi ꝑ * Coraſiũ vbi ſupra, etſi meri-
torũ expreſſa mẽtio fieret, dũmodo nõ ꝓbent̃.
ſequit̃ Eman. Soarez. recep. ſen. verbo donatio.
22 nu. 193. † q̃a cõcubinatus impunibilis non cadat
cũ vxorato, Rui. cóſ. 109. n. 9. vol. 3. Crau. d. cóſ.
229. n. 12. ver. 4. Palat. Rui. in repetit. Rub. de do
nat. inter vir. & vxor. §. 37. nu. 8. Vrſil. ad Afflict.
deciſ. 102. nu. 2. & 3. Port. Imo. conſ. 21. nu. 12.
Celſ. Vgo. cóſ 73. nu. 25. Tob. Non. cóſ. 53. n. 9.
10. 31. 35. & 36. Sim. de Pret. cóſ. 128. n. 5. ex ve
** riori ** ſnĩa Meno. cóſ. 60. n. 3. & 15. Mazzola cõ
ſil. 31. n. 8. Vnde cũ Illuſtr. Comes, & D. Miran-
dulæ, cõtinuus armorũ belliq; exercitijs deditus
fuerit, qđ ætate noſtra oĩb. innotuit, ex obſidio
ne Iulij tertij Mirãdulano Oppido poſita, dubiũ
haud cẽſeo, ꝓhibitionẽ factã militib. de donan-
do cõcubinæ, ad ipsũ Comitẽ trahi, vt in termi-
nis differebat, Rom. d. cóſ. 43. n. 5. Sciſſel. nu. 6. &
Ripa. nu. 9. & ſe. in l. cẽturio. ff. de vul. & pup. Cac
cialup. Dec. Boer. & cæter. allegati per Mẽd. ad
cóſ. Rom. 43. verbo. Magnificis, Tob. Non. d. cõ
ſi. 53. n. 33. & eo fortius, q̃ non fuerit niſi in ſpẽ,
& mẽte cõcubina futura ꝑ Ang. & Ruuios, vbi
23 ſupra. † Quæ donatio nec iur̃o firmari potuit, vt
in ſpecie notat Ripa in d. l. miles nu. 12. amplè
Crau. cóſ. 229. ꝑ totũ, q̃ rñdet ad opinionẽ Ro-
ma. & Bal. cõtrariã, & hãc ſnĩam pro meliori cõ
memorat Mend. ad d. conſ. Rom. 43. n. 5. uerbo
cõcubinã poſt Capram conſi. 127. moder. ad
cóſ. Dec. 196. ac Vrſil. ad Afflict. deciſ. 102. nu.
2. Etſi prohibita iure efficitur regula plus ualere
quod agitur, q̃ q̃ fictè cõcipitur, non attẽdetur,
eo q̃ ueritas rei reſpiciat actũ a lege prohibitũ.
ſed alia regula prçualebit nihil ualere quod agi
tur, quia ſimulati cõficiantur actus, ut reſponde-
bat Bal. d. conſ. 400. nu. 6. uol. 5. minuſque iura

bonis domini, quia potuit aliunde quærere, puta ex baratarijs. vel pextorſiones, ſic nõ poteſt concludenter inferri, quod magis deliquerit expilando dominum, quàm aliter delinquẽdo; puta in baratarijs vel extorſionib. quod præſertim procederet, vbi talis reddidiſſet rationem adminiſtrationis Domino, ſecundum Imo. ibi, & quę ſuperius expoſui, quod non eſt neceſſarium, in propoſito, quia non conſtat. D. Aureliam bono aliena adminiſtraſſe. dato igitur milies, quod ipſa illicite acquiſiuiſſet, non ſequitur neceſſario, ergo de bonis illorum de Martignonis; quia potuit aliunde turpiter, ac illicite acquirere, nam ſi procedit cõſideratio Anchar. in caſu ſuo, in quo certum erat Principem illũ pro more pecunias, vt ſolent, habuiſſe, multo fortius in caſu noſtro, in quo non conſtat, licet ſenes. dd. fratrum euaſerint boni ac diuites, mercatores, quot & quas pecunias reliquerit, in eorum bonis & hæreditatibus. Et ſtante tali incertitudine, etſi deciſio An-
29 char. remittenda eſſet † arbitrio iudicis, qui totũ arbitraretur, inſpectis coniecturis, vt tenet Barb. in d.c. pri. col. pen. de pecul. cleri. Roma. d. conſi. 159. vtique nihil in propoſito poterit arbitrari. cum ei incertum ſit, atque incognitum, quot & quantas pecunias reliquerint pater, vel eorum auus, nullaque & incerta probatio reorum non releuat. c. in præſentia. de probat. Hippo. Marſ. d. rubrica eiuſdem tit. nu. 350. cum ſeq. Concludo itaque. D. Antonium iure. d. pecunias & theſaurum obtinere,

Franciſcus Burſatus I. C. Mant.

PRO NOB. D. CAROLO ET FRAtribus alijſque conſortibus ex compiano.

ARGVMENTVM

Alimenta ex cauſis, quando extra domum debeãtur. Trebelliãica nõ detrahitũ, ex fideicõmiſſo particulari. Mater tranſiens ad ſecunda vota, non petito tutore filijs, amittit vſumfructum, & omne commodũ ex teſtamento mariti ſibi debitum.

SVMMARIVM.

*1 Alimenta in domo grauati præſtantur, fortius ſi id teſtator mandat ex * communi, fallit, vt infra.*

2 Lite exiſtente inter alimẽtandum & grauatũ, debentur alimenta extra domum.

3 Viro debentur alimenta extra domum à grauato, ſi vult cum vxore commorari.

4 Iuuenis alimentanda petit extra domũ alimẽta, ſi cũ honeſtate cum grauato cõmorari nequit.

5 Grauatus retinens meretricem in domo, cogitur extra domum alimenta honoratis præſtare.

6 Alimenta ſimpliciter legata extra domum grauati debentur.

7 Inimicitia, iuſta eſt cauſa petẽdi alimenta extra domum.

8 Nouerca non cogitur ſtare cum priuigno.

*9 Alimenta petuntur extra domum, vbi aliquo modo ſtat per grauatum, vel cauſa eſt impedimenti non præſtationis in domo, ex * cõmuni.*

10 Alimenta debite ex lege debẽtur, etſi præterita.

*11 Operæ non exibentur ab alimẽtando ex lege vel hominis diſpoſitione, ex communi.**

12 Grauata recuſans in iudicio alimenta, præſumitũ de præterito interpellata.

13 Trebellianicæ deductio ceſſat in fideicõmiſſo particulari.

14 Deductio Trebellianicæ ceſſat in re prohibita alienari, ex communi, vbi tamen trebellianica prohiberi poteſt.

15 Filius in certa re inſtitutus, trebellianicam non detrahit.

16 Tutela matris etiam teſtamentaria, per trãſitũ ad ſecunda vota expirat.

17 Mater impeditur per ſponſalia ſecunda tutelam filiorum primi aſſumere.

18 Suſpectiſſima redditur mater tranſeundo ad ſecunda vota, non reddita filio ratione tutelæ.

19 Mariti ſecũdi bona tacite intelliguntur hippotecata, pro adminiſtratione matris, quo ad filios primi matrimonij.

20 Mater tutrix ad tria tenetur, tranſeũdo ad ſecũda vota, ita vt uno deficiente, filij ſucceſſione priuatur.

*21 Mater tranſiens ad ſecunda vota, non prouiſo de tutore filijs, vel non reddita integre ratione, priuatur ſucceſſione filij, etſi nõ fuerit tutrix, vel etiam teſtamentaria, ex communi.**

*22 Pœnæ ſecundo nubentium intra annum luctus, ſunt hodie correctæ ex communi, * excepta matre, quæ filiorum tutelam aſſumpſerit, nec prouiderit de tutore, vel non reddiderit rationem, ex alia communi.**

*23 Mulier tranſiens intra annum luctus, patitur pœnas, ſi filiorum curam habuerit, nec prouiderit de nouo tutore, ſeu non reddiderit filijs tutelæ adminiſtratæ rationẽ. ex cõmuni.**

*24 Pœnæ mulierum tranſeuntium ad ſecunda vota durant hodie fauore liberorum, ex communi.**

CONSLIVM CCX.

TRINITAS ADSIT.

QVidam nobilis ex Compiano, in-
ſtituta hærede vxore Domina
Blāca, in omnib. bonis ſuis mobi
libus ac immobilibus, grauauit il
lā, donec vixerit, alimenta victus
& veſtitus præſtare Carolo, Emi
liæ, & fratribus eius nepotib. in domo & pęnes
eam; Hippolitum vero ac Cæſarē filios. d. teſta-
toris hęredes vniuerſales inſtituit, quorum tutri-
cem & curatricem. d. Blancam matrem cōſtituit.
Quod demum non petito tutore filijs ad vota ſe
cunda tranſiuit, denegans extra domum præſta
re. dd. nepotibus legatarijs alimēta, ſed ante oīa
trebellianicæ quartā retinere vellet, Nepotes ad
alimenta extra domum iuſtis de cauſis egerunt,
hæredeſque matrem oī cōmodo bonorū hēredita
tis priuatā rurſus dicunt. Quęſitū fuit, vt conclu-
ſiue dicā quid ſentiam. Viſis nonnullis actis &
ſtatuti copia tria diſcutienda arbitror.

Primo, num alimenta extra domū debeātur.

Secundo, an mulier hęres particularis detra-
ctione trebellianicę vti queat.

Tertio, nū quo ad filios hęredes vniuerſales
mater omni cōmodo hęreditatis mariti priua-
ta exiſtat.

Primum articulum aggrediēdo, diuino pręſi-
dio corde implorato, cenſeo iure extra domū
legatarijs alimenta deberi. Nam etſi regulariter
1 † alimenta in domo grauati ſolū pręſtātur. Bar.
in l. gaio. §. imperator. nu. 2. ff. de alim. & cibar. le
gat. & in conſ. 211. nu. 5. vol. 1. Bald. cōſ. 484. vo-
lu. 4. & fortiꝰ ſi hoc expſſe teſtator mādet, Alex.
cōſ. 100. vol. 1. & 178. nu. 5. vol. 6. ea rōne, quod
in domo grauate alimenta cenſentur relicta pro
cōmodo illiuſq; fauore tm̄, vt ei ſit minus alimē
torum pręſtatio grauis Rui. conſ 80. in pri. volu.
2. & conſ. 81. vol. 3. Menoch. tract. de arbitr. Iud.
caſu. 170. nu. 9. & 10. cent. 2. Emil. conſ. 146. nu.
* 13. Attamen regula hæc cōis, * vbi iuſta cauſa ad
ſit, multas patitur limitationes, quę recte caſui
noſtro conueniunt, & vbi alimenta extra domū
peti poſſe concludunt noſtrates.

Prima eſt, cum inter grauatum & alimentariū
2 † lis eſt, vt in pręſenti inter actores & ream, quòd
ex multis proceſſibus dignoſcitur, quia tunc ex-
tra domum pręſtantur alimēta, quamuis eſſent
in domo, relicta eo ꝙ iuſta hæc recedēdi cauſa iu
dicatur Iaſ. conſil. 44. 2. dubio. nu. 2. vol. 1. Rol.
à Val. conſi. 22. nu. 12. vol. 1. Menoch. loco ſupra
allegato. nu. 16. Ioſeph. deciſ. Peruſin. 46. nu. 10.

Secūdo Nob. D. Carolus vxorem duxit, & cū
vxore ac filiis habitare intelligit, ꝓpterea cauſa
† dicitur iuſta ad petēdum alimenta extra domū
3 etiā ꝙ in domo defuncti deberentur, vt in termi-
nis conſulebat, Io. de anna. cōſ. 54. vbi Bolognet.
in addit. Rol. vbi ſupra. nu. 13. vol. 1. Tobi. Non.
conſi. 85. nu. 12. poſt. Alciat. conſ. 552. nu. 2. verſ.
tertio reſpondetur. ac Soc. ſen. conſil. 68. colu. 3
vol. 1. Deci. conſ. 454. nu. 5. & 6. Ruin. conſil. 57.
nu. 8. colu. 2. Caualca. tract. de tutore. num. 198.

Tertio cum pręſtanda alimenta ſint tantum
in domo dictę matronę. d. Emiliæ nepti ac nubi
4 li alimentandæ, quæ ſalua † honeſtate cōmorari
cum grauata nequit, nec vna cum quodam iuue
ne, quem in eadē domo grauata retinet, qui de
facili ex nimia libidine illam defloraret, prout
ancillam ex eiuſdem atteſtatione iuratā grauidā
reddidit, iuſtior cauſa petendi extra domum ali
menta non excogitabitur, eo quod hanc proba
bilem omnes ſcribentes admittant, per l. pen. ff.
vbi pupil. educ. debeat, Ale. conſ. 178. nu. 5. vol.
6. Bart. in d. §. imperator. nu. 2. ff. de alim. & cib.
leg. Caſt. conſi. 428. nu. 3. vol. 2. Barba. conſ. 63
volu. 2. Rol. à Val. d. cōſ. 22. nu. 12. Menoch. vb.
ſupra. nu. 12. late Picus in l. titia. §. titia cum nui
beret. n. 159. ff. de legat. 1. Hiero. Gabr. conſ. 109.
nu. 15. Bero. conſi. 24. nu. 10. volu. 2. & conſ. 52.
nu. 15. eod. vol. & conſ. 185. in pri. vol. 1. Rimin.
5 conſi. 280. nu. 10. vol. 2. ac in terminis † de graua
to retinēte meretricem ancillā in domo, Alciat.
conſi. 552. nu. 2.

6 Quarto. D. Emiliæ non ſunt † relicta alimēta
in domo, nec ſub ea conditione, qua fratrib. ma
ſculis legata fuere, ideo per illā ſimpliciter peti
poſſunt, etiam extra domum teſtatoris, cū ſi ſim
pliciter legantur vxori alimenta, vel in domo te
ſtatoris, dummodo non dicatur, ſi cum filijs ha-
bitauerit, illa extra domum debeātur, nulla etiā
exiſtente cauſa, vt dicebat Papiens. in ſuo pract.
forma. libel. pro legat. nu. 106. Lapus. ex cōmu-
ni deci. 24. nu. 8. verſ. 3. Pet. Bellapetr. de teſtam.
coniung. lib. 5. ca. 10. nu. 4. quos refert Caualca.
tracta. de vſufru. mulier. nu. 198. omni ergo iure
debēt extra domum. d. iuueni, cum ſimpliciter
ſibi relicta leguntur teſtamento.

Quinto inter ipſos fratres alimētādos & gra-
7 uatam alere penes ſe, † odiū extat, inimicitia, ſeu
animi rancor maximi momenti, q̄ ſunt in cauſa,
vt extra domum alimēta obtinere queāt. ex do-
ctri. Iacob. de Are. vbi etiā Alber. per illum text.
in l. ſi diſceptetur. ff. vbi pupi. educ. debe. dicen-
8 tes notabiliter, † nouercam nō cogitare cū pri-
uigno propter odium quod communiter inter
ipſos vigere ſolet, idem, Bal. in auth. hoc locū ꝑ
pe fin. C. ſi ſecund. mulie. ſe nupſer. & in l. ſi ea.
C. de cond. inſert. Bellon. cōſ. 31. nu. 5. Menoch.
d. caſu 170. nu. 14. Rimin. conſ. 280. nu. 11. Bott.
deciſ. 194. nonnulla Borgni. Caual. de vſufruc.
mulie. num. 138.

Sexto & vltimo dico, omnib. dd. fratribus, &
ſorori pręſtanda fore extra domum alimenta le
gata in teſtamento, ea ratione, quod vbicunque
ſtat quoquo modo per hæredem grauatum vel
9 ex facto eiuſdem † impeditur præſtatio alimen
torū in domo, tunc extra domum peti per alimē

tarium

* tarium valent.ductrina eſt cōiter*probata Bart.
in l.imperator.§.Caio nu.2.ff.alim.& cibar.leg.
.& in l.illis libertis. ff. de cond. & demo. dd. oēs
in l.1.C.de legat.Rui.conſi.80.nu.3.& conſ. 81.
nu.11.& 12.vol.2.Bal.in tract.de dote in 7.part.
priui eg.36.Roland.à Val.conſi.89.nu.14.vol.3
& d.conſ.22.nu.17.vol.1.Natta.conſ.387.nu.5
vol.2.Io.dilect.caut.56.nu.3.Cūq;facto grauate percipi nequeant alimēta in domo,rurſus ex
eiuſdem vita nō omnino honeſta,ac vt aſſeritur
impudica ob ancillam grauidam redditam, cui
10 dubium,quod extra domum † alimenta præſtabuntur legatariis,etiam quod teſtator mandet
expreſſe,ut cum hærede moram trahat,quod ꝑ
nonnulla in propoſito adducit.d.Borgn.de uſu
fruc.mulier.nu.138.in prin.ex authoritate Bar.
Bal.& cæter.Quibus fratribus non futura ſolum
ſed preterita omnia tradentur , dum ex diſpoſitiune hominis debeantur,nec per ipſos ſteterit,quin illa conſequerētur,Bart.in conſi.211.
num.7.cum apoſt.Deci.in l.de alimentis. nu. 5.
C.de tranſact.cum aliis per me deductis in ſimili.Nec legatarii aſtricti erunt operas aliquas ex-
11 hibere,†cum ex teſtamento & hominis diſpoſitione debeantur,Bart.eod.conſi.211.nu.6.& in
d.§.Caio.Doct.in l.diuortio.in pri.vbi Iaſ. num.
24.ff.ſolur.matri.Annan.d.conſi. 54.Alex.d.cōſil.100.nu.5.vol.1.Tob.d.conſil.85.nu.7.Bero.
conſil.185.num.5.uol.1.Natta.d. conſilio 387.
num.3.ſubdens grauatam,ex quo nunc in iudi-
12 cio † recuſat alimenta præſtare præſumi in præteritum interpellatam,& præſtationem alimentorum recuſaſſe,ex doctr.Roman.ſing.396.& ꝙ
ad operas non teneantur,multa ſecundum com
* munem * ſententiam ponit nouiſſime , Borgni.
Caual.d.tract.de vſufruct. mulier. nu. 138. in fi.
ex quibus primum articulum terminando iure
cenſeo,alimenta tum præterita tum futura deberi.D.Emiliæ & fratribus, extra domum.

Secundum vero aggrediēdo reſoluo,quicqd
dixerit Curt.iun.conſil.160.certum eſſe trebel-
13 lianicæ † detractionem ceſſare,cū non ſimus in
hrēde ſeu in fideicōmiſſo vniuerſali , ſed in particulari tātum,ēt in bonis oībus mobilibus & immobilibus inſtituto,ea nēpe rōne,qđ quarta trebellianica ſit hereditatis quota,iure hereditario
retinenda continēs ꝑ ſua rata actiua & paſſiua
iura.l.mulier.§.fi.ff.ad trebel.tradūt oēs. vbi Iaſ.
ac Suc.ſen.in rubr.ff.ad trebel.ample, & de com
* muni * atteſtantes,tradunt Paris.conſ.44.n. 45.
vol.3.Soc.iu.cōſ.122.n.4.uol.1 & conſ.40.nu.
16.vo.3.Ber.cōſ.76.n.5.& 83.n.85.vo.2.Ioſeph.
Lodu.deciſ.perus.29.n.34.Minus de re prohibi-
14 ta alienari † detrahet trebellianica , Auth. ſed &
in ea re,C.ad l.falc.dixi alias conſ.13.nu.47.quibus addo Menoch.conſ.44.in fi.Franc.piſcin.ſuper ſtatut.exclud.fęmin.ꝑ maſculos.n.54.cōi-
* ter * id teneri inquit.Ro.cū apoſt.Mend. verbo,
non cōtrahit.conſ.206.n.2.Cotta in verbo trebellianica non contrahitur.Crot.conſ.21.n.57.

vol.2.qđ intellige ubi teſtator prohibere trebellianicam pōt:Mandel.de Alba.conſ.7.n. 7.cōſ.
93.n.3.cōſ.55.n.9.& in l. filius familias. §. diui.
15 nu.105.ff.de leg.1.Et quod † in filio inſtituto in
re certa ceſſet trebellianica,ē doctr.Bal.in l. filiū
quem habentem.nu.27.vbi Iaſ.nu.10. C. famil.
herciſ.ponit pro ſingul.Crem.ſingul.74.dicens.
6.ducatos in ciuitate Bononiæ una uice lucratū
fuiſſe,Fabia.in auth.nouiſſima.n.250.C.de inoffic.teſtam.Iaſ.in auth.res quæ.nu.3.verſ.ſecūdo
limita.C.com.de leg.Pariſ.cōſ.52.nu.32. uol. 2.
Crau.conſ.130.n.11.Borgni.Caualca.de vſufr.
mul.nu.80.& fuſius Crau.conſi.186.in pri. quo
loco Curt.d.conſ.160.reprobat,ac oēs illius rōnes confutando tollit,ſubiūgens a Baldi opinione & ſequaciū recedendum non eſſe,pro vt egoquoque inſtitutum in rebus certis trebellianicę
deductione vti minime poſſe iure concludo,etſi
in pręſenti caſu ob reſolutionem.3. articuli. q̄a
mulier hęc omni commodo hēditatis priuata dicatur,ſuperfluum arbitrer,quærere de detractione trebellianicæ & ꝑſtatione alimētorū ī domo.

Tertiū itaq;articulū amplector,ac triplici medio potiſſimū.d.Blancā priuādam fore iudico.
26 Primo,quia † matris tutela ēt ſibi in teſtamento patris decreta,ꝑ tranſitū ad ſecūda vota, ipſo
iure expirat l.1.C.de ſecund.nupt.§. ſi quis aūt.
auth eud.apoſt.ad Bar.in l.oēm.C.ad tertul.Deci.in c.ex parte.nu.5.de appel.vt niſi cum decreto Principis ad illā admittatur,Rui.conſ. 135.in
pri.lib.5.& Piagius.de tutor.& cur.q.fi.n. 29.q.
17 nimo & per † ſpōſalia tantum impeditur mater
tutelam aſſumere,licet aſſumpta non expiret.l.
oratio.ff.de ſponſ.l.ſi vxor.ff.de adult. Tob.No.
conſ.74.& tranſeūdo ad ſecunda uota,non red-
18 dita rōne tutelæ filio,adeo † ſuſpectiſſima redditur,tam circa bona,q̄ uitam minoris filii maritū
que & filios ſimul iniuria afficit , ut in ea omnis
dolus malaque fides ꝑſumatur. §. proſpeximus,
auth.de nū eligend.ſecundo nubē.l.lex quæ tutores.ff.de admini.tutor.Corn.in l.iubemus.C.
ad trebel.Ioā.Nicol.reſponſo.3.nu.21.tit.de ſe-
19 cund.nupt. † Et mariti ſecundi bona intelliguntur tacite hippotecata pro.d.redditione adminiſtrationis bonorum filii primi matrimonii.l. ſi
mater.C.in quib.cau.pign.taci.§.ſi autem tutela
auth.de nupt.Maran.de ordin.iud.6. parte vltimo actu.n.53.Caualca.ti.de tut.& curat.n. 32 a.
02 dum enim vult ad ſecūda uota † trāſire , tenetur
ad tria.primo petere per iudicem tutorem filio
dari qui demum nominatum a matre vel alium
iuxta inquiſitionem decernit,Gabr.conſ.27.per
totum.Secūdo rationem,Tertio reliquum reſtituere,etiā alterum deficere,excluderetur a filii
ſucceſſione,Tob.Non.conſ.75.nu.5.
21 Secundo † mater trāſiēs ad ſecundas nuptias,
nō proviſo de tutore legitimo filiis primi matrimonii ſeu illis non reddita ratione bonorū ſuorū,nec reliqui facta reſtitutione,non tātū priuaē
ſucceſſiōe filij ſui,gl.eſt in l.ſi mater. C. in quib.

cau.pign.vel Hipp.l.oẽm.C.ad tertul.To.Noni.
conſ.75.per totũ,quod procedit,etſi ipſa nõ fuit
tutrix,cũ hanc pęnam ſucceſsionis amiſſæ,non
petito tutore patiatur licèt aliàs ſecus, ꝑ Bal. in
auth.eiſdẽ.nu.2.C.de ſecund.nup.verũ & oĩ cõ-
modo legatorũ,fideicommiſſorũ,donationum
hæreditatum,ac aliorũ lucrorum priuatur,q̃ ſibi
à prædefuncto viro venirent,vel deuoluerent,&
hoc etiam ſi fuiſſet tutrix teſtamẽtaria,Caualca.
de tutore.num.184.vel ſi petiiſſet tutorẽ,& red-
didiſſet rationem;nõ tamen reliquum reſtituiſ-
ſet,Glo.vbi Cyn.Alber.Bar.Bal.& Salic.in l.om
nem.C.ad tertul.Ant.Gabriel. de ſecund.nupt.
concluſ.9.nu.6.& ſeq.Tob.Noni.d.conſ.75.nu.
5.Hæc etenim eſt altera ex pęnis ſecundo nu-
bentium,intra annum luctus,in quam oĩno in-
currit mater tutrix ſecundo nubens non petito
tutore,& ſibi ipſis non reddita tutelæ ratione,ac
reſtituto reliquo,text.eſt in authẽ.eiſdem pęnis.
iuncta.l.1.C.de ſecund.nupt.vbi Cyn.Bart.Bal.
* Salic.& cæter.*communiter ſcribentes.§.ſin au
tem.vbi Angel.in auth.de nupt.Et quàmuis cõ-
munis ſit iuriſperitorum concluſio,in d.l.1.vbi
Bal.nu.5.Bar.in fi.Sali.nu.7.& in c.fi.de ſecund.
nupt.Capre.conſ.70.dicens,idem fieri,ſi mater
infra annum tutelam non aſſumat.n.7.Soc.ſen.
conſ.39.num.10.volu.1.Crauet.conſ.36.Gabr.
commun.concluſ.tit.de ſecund.nupt. concluſ.
quinta.Simon de Prætis conſil.168.nume.19.
22 quod inquam pęnę † nubentium intra annum
luctus ſunt hodie correctæ.Attamen dicitur cõ-
muniter ſimiliter teneri,qđ pœnæ illę nunq̃ fue
23 runt correctæ † in muliere,q̃ ſuſcepta tutela filio
rũ,ad ſecunda vota migrauerit,nõ ꝓuiſo filiis de
tutore,nec ratione adminiſtrationis integre red
dita,cũ oĩ ſucceſsione,& omnibus ſibi à marito
relictis priuetur.ita tenent notab.Alber.Ioã.Fa-
ber.& Bart.in d.authen.eiſdem pœnis.Cyn.Sa-
lic.& Angel.in d.l.1.Soci.Sen.ample in conſil.
39.col.4.in ſecunda concluſione,volu.1.Hoſti.
Inno.Abbas Alex.& cæter.in d.c.fi.de ſecund.
* nupt.*communem hanc inquit,Ioa.Nicol.Are-
lat.reſponſo pri.in deciſione dubii.nu.2.in tit.
de ſecund.nupt.poſt Soc.Sen.cõſi.39.nu 10.vo
lu.1.Plotum in l.ſi quando.nu.236.in fi.C.vnde
vi,Anto.Gabriel.commun.concluſ.de ſecund.
nupt.concluſ.9.nu.19.Sim.de Prætis conſ.168.
nu.19.& conſ.117.nu.9.ꝑter qđ dici poſsit cor-
rectionẽ illam pœnarũ,de qua ſupra,in fauorẽ
filiorum non intelligi factam de iure canonico:
ſed tantum de iure ciuili,vt voluit Capra.d.con
ſil.70.Gabriel.vbi ſupra cõcluſ.6.Mend.ad Ro.
conſil.182.cum ſimil.& quod in fauorem libe-
rorum† tantum pœnæ contra eas mulieres tran
24 ſeuntes ad ſecunda vota adhuc durent,*commu
* ne pronuntiant,etiam de iure ciuili Deci.Ioan.
Nicol.& Dilectus allegati ꝑ Ema.Soarez.recep.
ſent.verbo mulieres.nu.167.& cæteri deſcripti
eb eo in verbo nuptias.nu.68.cum ſeq.Cõcludi-
tur itaque in noſtro caſu.d.Vxorẽ grauatã,quia
tranſiuit ad ſecunda vota,non prouiſo filiis de
tutore,nec reddita tutelæ teſtamentariæ ratione
vſufructu,inſtitutione particulari,& oĩ iure ſibi
ex teſtamento primi viri prouenĩẽte ſine dubio
priuatam dici.

Tertio loco ſubiungo ſtatutum terræ Compiani mihi exhibitum ſub rubrica de tutoribus,verſi.& qui tutelam cum ſeq.quod ex propoſito decidit præſentem,quæſtionem,determinans,primo tutores datos in teſtamento,ſi abſque cauſa legitima tutelam filiorum recuſant,vel nõ agnoſcant,ipſo iure omni commodo teſtamenti indignos effici atque priuari.Secundo,quod mater,quæ non fecerit prouideri de tutore legitimo filiis ſuis,cum ipſa recuſauerit legitime,ſeu q̃ non inſteterit tutorem legitimum adminiſtrare vel tutelam aſſumere,priuetur ipſo iure ſucceſsione impuberum.Tertio matrem datam etiam in teſtamento tutricem tranſeuntem ad ſecũda vota ipſo iure priuari tutela,quam nec aſſumere cogatur,etſi viduare,vt inquit,contigerit.Vnde infero,cum hæc.D.Blanca ſit in teſtamento decreta tutrix à patre,amplius per tranſitum ad ſecunda vota tutelam habere nequit.rurſus cum nõ prouiderit de tutore,nec reddiderit rationem & reliqua reſtituerit,priuanda ſit ſucceſsione,omnique commodo ſibi ex bonis mariti prouenĩẽte,vt communem *inquit Ioan.Arelat.d.reſponſo 1.deciſ.1.nu.2.Et in iſtis reddita ſit quæſitorum ſolutio,ad laudẽ ſanctiſſimæ ac indiuiduæ Trinitatis,cuius feſtum hodie ſancta Eccleſia catholica deuote ac ſolenniter celebrat.

Franc.Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINO IOANne Cataneo.

A R G V M E N T V M.

An Vitricus,& priuigna inſtituti hæredes æqualiter à matre,& vxore reſpectiue ſuccedant æqualiter vel prius legitima per priuignam deducatur.

S V M M A R I V M.

1 Legitima per priuignam ante omnia deducitur
** *ex veriori,** ſed intellige,vt nu.5.*
2 Vitricus tenetur priuignæ reſtituere omnia habita in bonis primi viri.
*3 * Mater non ſubſtituit filia,ex commun.**
4 Diſpoſitio.l.hac edictali,locum habet,ſi nihil,vel minus,quàm filio primi viri priuignus conſequatur.
5 Priuigna ante omnia detrahit legitimã in bonis parentis,ſi illa fraudetur.
6 Filia inſtituta hæres in dimidia bonorum,legitimam habet.
7 Legitime non computatur,quod capitur ex diſpoſitione

** *ſitione.l.hac adictali, ex una cõmuniori,* **
licet hodie ex veriori contraria, quod dictum
limitatur tribus modis.

8 *Imputatur in legitimã habitũ ex diſpoſitione.l. hac adictali, ſi hæredes æqualiter filia, & maritus relinquat, ſecus ſi nihil, vel minus, &c.*

9 *Filius pro ea parte, qua eſt hæres, non recuperat bona patris à Vitrico.*

10 *Pœna tranſeuntium ad ſecundas nuptias ceſsãt ex conſenſu coniugum, & filiorum.*

11 *Subſtitutio vulgaris fit à quocunque.*

CONSILIVM CCXI.

TRINITAS ADSIT.

NObilis Domina Camilla Maſtina teſtamẽto ſuo hæredes vniuerſales inſtituit Dominam Flaminiã filiã ex quondã Dño Iulio Maſtino primo viro, & nobilẽ Dominum Herculem Cataneum ſecundo virum æquis portionibus, ſubſtituendo maritum filiæ caſu, quo decederet ſine filiis ante nuptum. adierũt ambo hæreditatem cum beneficio legali, nunc petit filia ante omnia quantitatẽ legitimæ naturæ, dotiumq; in bonis matris, & hæreditate ſibi ſpectantem.
1 Dubitaturque ad ipſam ſpectare dictam † legi
timam demendam primo loco ex tota hæredi
tate, commodo ſolum ipſius filiæ, iuxta diſpoſi
tionem. l. hac ædictali. C. de ſecund. nupt. & hoc
nõ obſtãte matris teſtamẽto, vt in terminis ex ve
* riori * videtur concludere Roland. à Valle, de
lucr. dot. q. 27. Demumque omnia, quæ ad ma
trẽ ex bonis primi viri peruenerũt, eidem filiæ
2 priuignæ reſtituẽda fore per † vitricum ad con
geſta per Dominum Ceſal. conſi. 123. circa fi. &
dixi alias conſilio 12. Et ſubſtitutionem annul-
3 landã, cum † mater nõ habeat filium in poteſta-
te, nec ei conſequenter ſubſtituat. l. 2. vbi Ripa.
num. 23. cum ſeq. ff. de vulg. Capra. tract. ſubſtit.
regul. 2. Aſcan. clem. de patria poteſt. effectu. 15.
* num. 16. ex communi * latius tractata per Vaſq.
de ſucceſſione li. 2. parte. 3. de pupil. ſubſt. §. 14.
nume. 8. cum ſeq.

Verum nonnullis in iure cõſideratis, cenſui, quo ad bona teſtamentum ſubſiſtere, nullaque legitima dempta, dimidiam bonorum, & hæreditatis dictæ matris ad filiam nempè, & alteram ad maritum æquis portionibus pertinere.

Primo, quia filio ex primo matrimonium nõ
competit vendicatio relictorum ſecũdo viro ex
4 † diſpoſitione. l. hac ædictali. C. de ſecund. nupt.
niſi totum relinquatur vitrico, vel nouercæ, ſeu
plus q̃ filius primi matrimonij conſequatur. licitũ enim eſt relinquere tm̃ vitrico, uel nouercæ, quãtum filius habet, ut in d. l. hac ædictali ver. ita tm̃, & uerbo plus, & ĩ §. optime, Auth. de nupt. dũ enim tãtũ vnus quãtũ alter hẽt, diſpoſitio. d. l. ceſſat, q̃ locum ſibi tantũ vendicat vbi, vel totũ, vel plus uitrico detur. Qđ ĩ terminis ponit Bertran. in d. l. hac ædictali. ver. ita tamen. nu. 13. dicens, ſe in quęſtione de facto ita reſpondiſſe cuidam Procuratori, licet multi Doctores Auennionenſes contrariũ, & perperã pro filia cõſuluiſſent: & ꝙ nunc ſimiliter, ſi caſus eueniret, cõſuleret, probat pro limitatione ad d. l. hac ędictali, An. Gab. de ſecund. nupt. concluſ. 4. nu. 62. 6. limit. Cũ itaque in pͤſenti nec totũ, nec plus ſecũdo viro, ſeu uitrico, q̃ filiæ, uel priuignæ, fuit relictũ, cũ ęquis portionib. hęredes exiſtant, nec plus legatis vel oneribus filia, quam maritus grauetur, locus uẽdicationi relictorũ marito ceſſabit.

Secundo filia petit, & detrahit ante omnia le
gitimam naturæ, demũ hæreditatem matris di-
uidit cum uitrico, ſi filię nihil relinquatur, uel le-
5 gitima † propria fraudetur: ita enim loquuntur
omnes ſcribentes, qñ legitimã per eã prius dedu
ci conditione ex lege ſeu ex inofficioſa dote, uel donatione uolunt: rurſus alio remedio nempè fauore filię. l. hac ędictali ob iniuriam ei illatam, ac in mariti pœnã odio ſecundo nubentis relictum marito ſecundo, uẽdicãre filiam admittũt: non enim hęc duo remedia ꝓcedere intelligũt, niſi ubi nihil, uel ſaltem modicum filię relinquatur, ut Glo. & Doctor. omnes in d. l. hac ędictali, quod in ſpecie refert Bertrãd. d. nu. 13. & 14. circa fi. uer. nec obſtant; appoſt. Alc. ad Bart. in d. l. hac ædictali, uerbo Adde gl. in pri. Bald. eodẽ loco in fine pri. nu. 3. admittit in terminis noſtris Bald. cõſi. 105. quędam Domina Ceccha vol. 2. idque ſentiunt ſcribentes omnes, dum cõcludunt filios nempè fraudatos, ſic pręſupponunt illos ſua portione priuatos, nihilque eis relictũ, uel ſaltim modicum, uel minus quàm marito, ante oĩa legitimam, demũ æquam portionem cęterorum bonorũ a uitrico cõſequi, ut Bal. cõſ. 22. uol. 5. in fi. uerſic. itẽ ſciendum, cõſi. 401. uol. 2. & in l. 1. n. 3 C. de inof. dotib. intelligunt nãque omnes dictã concluſionẽ, ubi pacto, uel diſpoſitioni mulieris totum quęreretur ſecundo cõiugi in præiudicium filiorum primi matrimonii. idẽ Dec. conſ. 246. nu. 3. uerſ. ulterius, ibi filii primi matrimonii fraudati, Fulgoſ. conſ. 96. uerſ. ad ultimum. in fi. ibi, cui minus ſit relictum, nõ diſſentit Crau. conſ. 193. nu. 13. ad fin. dum Bertrandi opi. ſub nu. 13. in d. l. hac edictali ſeq. poſt Arelatenſem, Ripã & Garonẽ, & Crau. conſ. 194. in pri. & nu. 5. & in cõſ. 142. n. 4. dũ maritũ mulier hęredẽ uniuerſalẽ fecerat, idẽ Ber. cõſ. 39. nu. 11. & cõſ. 40. nu. 8. uol. 2. loquẽs in caſu, ubi vitrico longè plus, q̃ filio primi matrimonii relictũ fuerat. immo cõcordãdo opi. Sali. & Bal. in d. l. hac ædictali, dicit, ꝙ cõſequit filius ex diſpoſitione. l. hac ędictali cõputãdũ in legitimã ad faciẽdã partem cum marito ſecus in faciẽda parte cũ filiis ſecundi matrimonii, ut per eum. d. conſ. 40. nu. 8. & 9. & in iſtis quoque terminis, quando filii

ſunt ſua fraudati portione, nec tantum habent
quantum vitricus, loquitur Roland. à Valle con-
ſil. 29. nu. 9. & ſeq. & nu. 25. volum. 3. & in tract.
de lucr. dot. q. 27. poſt Caſtrenſ. in conſil. 462. in
fi. volum. 2. ſcribentem opin. Bald. ueriſſimam,
quod inquam duo remedia competerent, nec
vnum aliud impediret, quãdo totum marito de-
ferebatur pacto mulieris, vel ſtatuto in præiudi-
cium filiorum. ita declarant Bertrand. d. nu. 14.
in fi. & quod d. l. hac edictali diſpoſitione locũ
habeat ſolum, vbi fil.i fraudatur tota portione
materna, vel paterna, ponit Roma. cõſi. 447. ver
ſic. non obſtat. Cum itaque in caſu noſtro nõ ſit
fraudata filia ſua portione, nec plus vitrico, q̃ pri
uignæ, ſeu filiæ quàm marito relictum at æquali
ter, & æquis portionibus inſtituti fuerint, arbi-
tror quidem nullam legitimam ante omnia de-
trahendam eſſe.
5 Quod tertio ſuadetur, † quia filia inſtituta in
dimidia hęreditatis maternę, maximè lucroſæ,
vt hic legitimam habet ſibi iure naturæ debitam
quę eſt tertia tantum pars portionis, quam ab
6 inteſtato conſequeretur. l. † quoniam in priori-
bus. §. 4. C. de inoffic. teſtam. Auth. nouiſſima, &
vnde ſumitur. C. eod. tit. ſic nullum remedium
ad conſequendam legitimam competit, cum ſu
perfluum ſit petere extra, quod quis intus habet
arg. c. examinata, vbi not. de except. & in l. 1. ff.
de except. rei iud. l. 1. c. ſi mancip. ita fuer. alien. l.
iudici. C. de appellat. Bar. conſil. 40. col. 2. vol. 2.
id multis authoritatib. cõprobat, ĩ terminis no-
ſtris Bertrand. loco ſępè citato. num. 14. & vr ad-
mittere Ioan. Nicol. Arelatens. reſponſo. 2. de ſe
cund. nupt. vbi inſtitutis æqualiter filio, & mari-
to ſecundo, vult ſolum filios, quod plus marito
fuit relictum conſequi, & in cęteris ęqualiter ve-
nire. Etſi legitimam habet, nec pro illa remediũ
competit, minuſque dicitur plus vitrico, quam
filiæ relictum, eo quod ęqualiter ſuccedant, con
ſequenter ceſſet diſpoſitio, & pœnę. l. hac ędicta
li, illiuſque remedium, certum erit ni mea me fal
lat opinio, nihil per filiam detrahendum, ſed to
tum per eos æqualiter diuidendum fore.
Quarto & ultimo confirmantur ſupradicta,
** qua etſi communiori ** ſententia receptum ſit,
7 † non imputari in legitimã, quod capitur ex di
ſpoſitiõe. d. l. hac ædictali, ſed ipſam ante omnia
detrahendam fore, vt dixi ſuperius, Bero. quęſt.
fami. 118. nu. 2. Fabian. in d. authen. nouiſſima.
* num. 119. C. de inoffic. teſtam. communemq; *
atteſtatur Bertrand. conſil. 869. uolu. 6. & in d. l.
hac ædictali, pag. 137. & ſeq. ubi latè Ripa in l. in
4. in fi. ff. ad l. Falcid. Vaſq. de ſucceſ. lib. 3. §. 30. li
mit. 34. nu. 188. nu. 233. parte. 5. Etſi contraria
** verior forte, & his temporib. receptior ** dice-
retur, quam Vltramõtania ↄplexi ſunt, teſte Cu
man. conſil. 110. nu. 4. in fi. poſt cęteros relatos
ab Alcial. & Io. Bologneto in l. 4. nu. 367. qui
* ex Cumano hanc ſimiliter communem * nũcu-
pat, quamuis veriorem dicere uelit. ff. ad l. Falci.
poſt Ancar. qui ueriorem ſimiliter ait conſ. 101.
num. 1. Attamẽ primo reſtringitur, & limi atur,
ſeruaturque ſolum dicta pręcedens communis
8 ſententia, quãdo † mater minorẽ partẽ, uel nullã
filio taxat, uel relinquit: alias ſecus, pura ſi ęqua-
lem, uel maiorem. per Bertrand. d. l. hac ędictali.
nu. 10. in fin. & nu. 11. & 12. Ale. conſ. 158. nu. 8.
uol. 5. quem ſic intelligendo, cũ recepta ſnia cõ-
ciliant moderni Pariſini ibi, qui ita Salicetũ lo-
quutũ ſcribunt in d. l. hac ædictali poſt, Iacobũ
de ſancto Georg. & Bertrand. ubi ſupra, ſequitur
nouiſſime Ant. Cuccus tract. de legitim. uerſi. ex
ſubſtantia. nu. 2. pagin. 56.
Secũdo, illam ſniam de legitimæ detractione
procedere ſolũ arbitror, ubi nihil pęnitus filiis
primi matrimonii, ſit relictũ, eo q̃ q̃n eſt uel mo-
dicum aliquid relictum, tunc uitricus, uel nouer
ca habeant ſolum id, quod dictis filiis relictum
fuit, & totum reſiduum eiſdem filiis cedant, pro
ut in terminis declarat Boeri. qui ita iudicatum
affirmat deciſ. 201. nu. 4. & 6. nõ diſſentit Crau.
conſi. 193. num. 13.
Tertio, dictũ illud, quod habitũ ex diſpoſitio
ne. l. hac ędictali non imputatur in legitimã na-
turæ filiorũ, uerum eſt, dũmodo nõ ſint hęredes
inſtituti, eo q̃ in legitimã dictorũ filiorum primi
matrimonii computentur oĩno relicta ſibi à pa
rẽtibus in dictis teſtamẽtis, ita in ſpec. e declarat
Aym. Crauet. conſi. 194. num. 2.
Itaque in pręſenti caſu firmabimus abſolutę
nullam legitimam detrahendam, ſed ęqualiter,
iuxta teſtamentũ, hęreditatẽ uniuerſam inter ui-
tricũ, & priuignam diuidendã eo, q̃ in cõtrariũ
allegata procedant: ubi filia oĩno fraudetur por
tione ſua, rurſuſque nihil, uel modicũ eidem re
linquatur.
Quo uero ad bona, quę peruenerunt ad ma-
trẽ ex ſubſtãtia primi uiri, quę bona regulariter
filiis dicti matrimonii, quo ad proprietatẽ, ſer
uantur, & applicantur filiis primi matrimonii,
tranſeunte ad ſecũda uota coniuge, reſtituũtur,
& alienata reuocantur, Reſpondetur.
Primo dictam regulam limitari, & reſtringi
procedere, niſi liberi fuerint hęredes parentis,
9 tunc enim pro ea parte, qua † hęredes extitere ũt
patri, uel matri prohibitę de dictis bonis in
alios q̃ filios dicti matrimonii diſponere, nec re
uocabunt alienata, nec quæſita ex ſubſtantia illo
rũ parẽtũ ꝑ trãſitus ad ſecunda vota obtinebũt:
ideo ſi erunt in ſolidũ hæredes, oĩno repellẽtur,
ſi ꝓ parte, ꝓ ea tñ. l. cũ a matre, vbi Gl. Bal. Sali
& Doct. C. de rei vẽd. Gl. & latè Bar. Bald. Caſtr.
Salic. Alex. Corn. & Iaſ. in l. fin. §. in computatio
ne. C. de iur. deliber. Soci. conſil. 34. col. 6. volu.
pri. ratioque huius limitationis multiples affer-
tur. Primo, quia ex qua perſona capit quis, lucrũ
eius factum minime impugnat. l. ex qua perſo-
na. ff. de reg. iur. Secundo quem de euictione te-
net actio, agentem repellit exceptio. l. vendi-
cantem. in fin. ff. de except. Tertio nemo poteſt
eſſe

eſſe debitor, & creditor ſui ipſius, ſic ſucceſſiuè actio confunditur.l.ſi debitori.ff.de pact. Verum in præſenti.ſi filia vendicaret bona quondam patris ſui acquiſita, vel donata aliàs matri ſuæ à patre eiuſdem, quæ bona mater etiam in ſecundũ virum diſpenſaſſet, non vt demum teneretur ipſa pro rata bonorum matris, quę ad eam peruenerit, uti tunc conſeruare indemnem maritum, propterea locus vendicationi non erit, vt in propoſito limitabat Ioan. Nicola.in l.general.num. 24.& 25.C.de ſecund.nupt. Quod tamen intelligo ex mẽte Doctor.vbi ſupra, & Nicolaũ.d.nu. 28.ceſſare reuocationem pro parte tantum, qua eſt hæres, & facto inuentario pro ualore, & ęſtimatione ſolũ bonorum matris, quę ad eã deducto ære alieno peruenient. at diuerſum pro alia parte, vel vbi hæreditas non æquiualeret acquiſitis per matrem à patre primo viro, quia tũc filia repeteret ſibi à lege reſeruatum in pęnam tranſeuntis ad ſecunda uota: ſic in caſu iſto pro dimidia repellitur, pro alia autem uendicatio competit.

10 Secundo, reſpondetur †poenas tranſeuntium ad ſecũdas nuptias, ſeu repetitionem bonorum delatorum per coniugem, alteri ſecundo nubenti, quam filii coniugis dantis, faciunt ceſſare prorſus, ubi adſit conſenſus filiorum etiam tacitus, nempe ſi ſciens tacuerit ſi habitauerit cum vitrico priuigna, & ab ipſo dilecta.vt hic, nunquam fuerint filij, ſeu illius Tutores de matre conqueſti ac potius matrem nuptã appareat occaſione regiminis, & ętatis feruentis, ac viridis, q̃ in iniuriã filiorũ, vt hæc oĩa in ſpecie tradunt Pariſ.cõſil.29.nu.84.& ſeq.vol.3. Deci.conſil.206.nu.7. Boer.deciſ.185.nu.20.Gabriel.com.concluſ.de ſecund. nupt.conclu.1.nu.33.& ſeq. Roma.cum Mend. cõſ.219. nu.2.ſcripſi aliàs cõſ.12.nu.42. & ſe. Quapropter iſtis hic concurrentibus, dicemus filiã non poſſe repetere dicta bona quondã patris ſui, in poenam ſecundi matrimonij, cum illi omnino conſenſerit. Quod fortius arbitrarer, ſi ex præſumpta mente primi viri, qui mobilia legauit vxori potuiſſet impune ſecundo nubere: puta ꝙ id tacite, vel expreſſè in eius teſtamento ſẽſiſſet, vel dicta bona libera, expedita ſine cõtradictione, vel etiam nubendo reliquiſſet; tunc enim illa pleno iure, quo ad proprietatẽ & vſumfructum obtinuiſſet mulier, nec proprietas filiabus reſeruata intelligeretẽ, ita Bal.in d.l.1.n.6.& in l.fæminę.nu.2.C.de ſecund.nupt.Bal.nu.6.& Iaſ.in l. filium quem habentem.C.famil herciſc. Roman.conſil.219.nu.2.& 3.cum apoſtil.Rol.à Valle conſilio 62.num.28.vol.1.Gabriel.vbi ſupra concluſ.1.nu.29.Alex.de Neuo conſi.4.Ceſal.conſi.59.nume.7.& multis id comprobat in propoſito uerba nonnulla teſtamenti pôderans Sim.de Pret.conſil.117.nu.31.cum.mult.ſequ. concludo itaque reſpectu ſecundi capitis, nec dicta bona præcipua filiæ cenſeri, ſtantib.ſupra deductis.

Quo ad ultimum, non diſſentio pupillarem minimè fieri a matre, quæ filiam in poteſtate nõ habet, per Bart.in l.uerbis ciuilibus ff.de vulg.& pupil. ac niſi ſecundum formam legis ſi mater. ff.de vulg.& pupil.ſed dico in præſenti caſu non legi aliquam pupillarem ſubſtitutionem in teſtamento, ſed dum ait mater, quandocunque decedenti ante eius nuptum ſubſtituo maritum, in-
11 telligetur de †vulgari tantum ſubſtitutione, quæ fieri poteſt à matre, & à quocũque, per Doctor. in l.2.ff.de vulg.& pupil.l.humanitatis.C.de impub.cum vulg. Paul.Leonius tract.de pupil.ſubſtit. nu. 127.& ſeq.& magis de directo, & quæ perſonæ conueniat, quàm fideicommiſſaria, vel alia, ad not.in cap.ſi pater.de teſta.in 6. Quæque ſubſtitutio vulgaris caſum voluntatis, & impotentiæ comprehendit, ſi nominatus hæres non ſe interponat in hæreditate.l.3.C.de hæred.inſtit.l.unica.§.pri.§.pro.2.C.de cad.tollend.& cętera id ſimil. Cum igitur hæc ſubſtitutio non ſit uiciſſim facta marito, & in hoc ferè videtur magis filia grauata, quam maritus, quamuis pro nõ ſcripta filię ſubſtitutio cenſeretur, & ferè contraria ſubſtitutio vulgaris contra maritum ſubintelligeretur ex diſpoſitione. l.hac ædictali. Quid tum? cum iam maritus adierit hæreditatem, nec ulli ſubſtitutioni, ſtante utriuſque aditione, amplius exiſtat locus. ſic concludo, non obſtantibus ex aduerſo obiectis, totã hæreditatem ęqualiter diuidendam, cum nihil plus fuerit marito ſecundo relictum, quam filiæ. nec ubi hæredes pro dimidia æqualiter inſtituuntur, nec vnus plus altero grauetur, eſt qui ſentiat, teſtamento non obſtante, filiam ante omnia legitimam conſequi, demum hęreditatem diuidi.

Franciſcus Burſatus I. C. Mant.

PRO NOBILI DOMINO IOANNE Cataneo.

Materia pręcedentis conſilij.

SVMMARIVM.

1 *Teſtandi facultas tollitur, cum ſtatutum defert hæreditatem, ſed intellige, vt nu.22.*
2 *Legitima iure ſucceßionis debetur.*
3 *Statutum de lucro dotis recipit interpretationẽ à l.hac ædictali.*
4 *Lex hac ædictali procedit, vbi vitricò totũ, uel plus quàm filijs primi matrimonij relinquat.*
5 *Lucrum debitum marito ex ſtatuto detrahitur, antè omnia tanquam æs alienum.*
6 *Legitima naturæ, per filiam non detrahitur, ex lucro debito marito.*
7 *Maritus hæres ſine beneficio inuentarij, nõ tene*

tur ex lucro aliquid dare matri vxoris ſuæ pro legitima.

8 *Rubrica orationem perfectam habens, allegatur ad cauſarum deciſionem, ex communi.**

9 *Nigrũ in dubio à rubrica interpretationẽ ſumit*

10 *Filij ad partem dotis non lucratam à marito, per ſtatutum, iure ſucceſſionis admittuntur, ex communiori.***

11 *Legitimæ imputatur totum, quod ex ſubſtantia patris venit.*

12 *Maritus conſequitur vel legitimam, vel minus in bonis vxoris, ſi minus vni ex filijs primi matrimonij deferatur, ſecundum omnes.**

13 *Maritus conſequitur tantum, quantum vnus ex filijs primi matrimonij.*

14 *Relicti forma marito, & filij non conſideratur, ſed finis.*

15 *Filius nil reuocat ex lege hac edictali, vbi habet partem commodi ſui, etiam ex ſucceſſione ab inteſtato.*

16 *Diſpoſitio legis hac edictali procedit in relictis titulo lucratiuo, non oneroſa, ex communi.**

17 *Prohemium cauſam finalem deſignat.*

18 *Legitima per priuignam detrahitur primo, demum reſiduum inter vitricum, & eam diuiditur, primo vbi nihil ſit filiæ relictum. num. 19. vel ſecundo ſaltim, minorem partem num. 20. tertio niſi ſint hæredes inſtituti dicti filij. nume. 21.*

22 *Statutum lucrum deferens marito, tollit facultatem teſtandi, ſed intelligitur in præiudicium viri.*

23 *Legitimæ detractio per priuignam ſit, vbi nihil, vel minus eidem relinquatur.*

24 *Prælegatum vitrico ex cauſa oneroſa, non retractatur à Priuigno.*

25 *Statuti communis obſeruantia, in iudicio prævalet.*

26 *Statutum in dubio à lege hac edictali interpretationem capit, ex communiori.***

CONSLIVM CCXII.

TRINITAS ADSIT.

POſt reddita priora ſcripta in gratiam nobilis Domini Herculis Catanei ſecũdi viri, adhuc dubitatum per Illuſtrem, eximiũq. Iuriſconſultum Dominum Nicolaum Ferrarium prætorẽ meritiſſimum, Mantuę, quòd legitima in primis, ſit detrahenda, demum cætera bonã diuidenda inquit nam habetur in ſtatuto de dote per maritũ lucranda, verſiculo, extãtibus tamen filijs primi matrimonij, vir in cuius matrimonio mulier deceſſerit, authoritate præſentis ſtatuti, ex dote, tantum quantum unum ex liberis primi matrimonij lucretur, & non vltra. hoc ſtante videtur tolli

1 † facultas teſtandi, Roland. de lucr. dot. q. 82. nu. 4. cum ſequen. deciſ. pedem. 20. nume. 4. 6. & 7. Verum, cũ ex dicto ſtatuto maritus lucrari non poſſit ex dote, niſi tantum quantum, vt ibi, & nõ vltra, ſatis conſtare videtur in dicto lucro nõ cõ

2 putari legitimam, † quæ non iure lucri, ſed iure ſucceſſionis filijs debetur, auth. nouiſſima. C. de inoffic. teſtam. Vnde cum diuerſo iure filius habeat ex dote materna duas portiones, vnam ſcilicèt ratione lucri ex ſtatuto, vt per Alciat. reſpõſ. 28. tom. 3. lib. 9. & reſp. 70. num. 11. tom. 2. lib. 5. aliam ex dicto iure ſucceſſionis, aliam præcipuo iure lucri ſtatutarij partem habere debet: Ideo ſequitur, vnam cum altera confundi non debere. & ſic, quod mulier in præiudicium dictorum iurium, teſtari nequeat, ad deciſ. pedem. 20. nu. 4. 6 & 7. & hoc in caſu nõ loquitur Beltrand. in loco allegato. num. 13. ſcilicèt quãdo ſtatutũ clare loquitur, vt hic, vbi ſublata eſt facultas teſtandi, tanto magis derogãdo. l. hac edictali. C. de ſecund. nupt. a qua etiam, ſi eſſemus in dubio, ſta-

3 tutum † recipit interpretationem, & diceretur fauorabilis interpretatio, Gozad. conſil. 75. num. 7. eoque clarius videtur ſublata facultas mulieri aliter de dote teſtandi, ex quo in aliis caſibus, in quibus voluit ſtatutum permittere facultatem teſtandi, id expreſſit, vt ibi in fi. vnde vnius incluſio, eſt alterius excluſio. vulg. l. cum prætor. de iudicis.

Verum perſiſtendo in iam firmatis, ac ex mea ſententia, iure, & ſecundo mentem omnium ſcribentium poſitis, dico nullam detractionem faciendam.

Et principali ratione, quod maritus, & filia primi matrimonii ſint heredes vniuerſales in dote, & aliis bonis æqualiter uxoris, & matris reſpectiue inſtituti, quo caſu ceſſat omnis diſpoſitio legis hac edictali, & quælibet alia iuris communis, ac municipalis conſtitutio, cum plus marito ſecundo, quàm filio primo matrimonii hic non relin-

4 quatur, & d. l. † hac ædictali, ſolum procedat vbi vel totum, vel plus vitrico detur, quam vno ex dictis filiis, per Bertrand. in repetit. d. l. n. 13. quem adhuc contradictorem habere non inueni.

Secundo, ſtatutum Mãtuæ ſub rubrica, de dote per maritum lucranda, verſic. in præiudicium vero liberorum; prohibet mulierem in caſibus dicti ſtatuti, ac vt in caſu noſtro, quãdo ſolus eſt filius tantum primi matrimonii, in alias perſonas in ſui viri præiudiciũ diſponere de dote: nec inter viuos, nec in vltima volũtate. maritus itaq; dimidiam dotis à ſtatuto pro lucro cõſequitur, eo quod vnicus ſit filius primi matrimonii tantum, quæ dimidia

dimidia vti æs alienum detrahetur in primis,ac
ante legitimam filiæ in bonis maternis debitam
5 cum illa dimidia † marito debita ex ſtatuto alio
iure,quàm ſucceſſionis,reſpectu perſonæ mari-
ti veniat,nec de hæreditate mulieris mortuæ di-
catur,verum tanquàm æs alienum in primis de-
trahatur.Alex.in l.cum vir.ff.ad l.falcid.Glo.vbi
etiam Bald. in l. pro hæreditariis. verbo ſextus.
C.de hæred.actio.Iaſ.in l.ſi arrogator.ff.de ado
ptio.Deciſ.conſil 19.in fin.Fanuc. de lucr. dot.
gloſſ.4.verbo ſuperuiuente.numer. 9. Roland.à
Valle de lucro dot.q.90.& q.82.num.13. Alba.
conſi.50.numer.2.& 11.Rimin.iun.conſi. 192.
num.25. Quatenus igitur filia legitimam natu-
ræ detrahere curaret,Ante hanc vir poterit lu-
crum ſtatuti,vti æs alienum deducere, & ſepara
6 re,nec ex illa aliqua legitima † debebitur , vt in
terminis adnotarunt Butr.conſil. 12.Crauet.la-
te conſi.186.nume.12.Fabia.in authen.nouiſſi-
ma.num.119.q.21.ff.de inoffi.teſtam. in propo
ſito Cuccus tract.de legitim. verſic. legitima eſt
quota nume.27.pag.22.Rimin.iun.conſil.192.
numero. 19.volum.2.ex qua ratione uoluerunt
7 ſcribentes maritum † hæredem vxoris,etiam ſi-
ne beneficio inuentarij,non teneri pro dicto lu-
cro dotis ſupplere,vel quicquàm dare matri pe-
tenti legitimam in bonis filiæ vxoris ſuæ , ita
Corne.conſil.127.uolum.tertio. Capra. conſil.
143.Fanuc.de lucr.dot.glo.8.nume. 68. & glo.
5.ver.ſine liberis.nu.35.ubi alios allegat.

Nec dicatur,eodem iure filiam primi matri-
monij dictum lucrum conſequi,ſic eſſe ſimiliter
detrahendum,per Alciat.conſ.82.

Etenim primo reſpondetur, ſtatutum illud
nullum filiis deferre lucrum , ſed tantum mari-
8 to, quod ex rubrica † dignoſcitur, ibi de dote
per maritum lucranda uxore defuncta ſine libe
ris matrimonii,quæ cum orationem perfectam
habeat,fines,& limites nigri deſignat, & ad cau
ſæ deciſionem allegatur,iuxta communem,* de
qua per Dec.num.9.Curt.iun.nume.15.& alios
in l.prima.ff.ſi cert.peta.Rurſus colligitur ex ni-
gro,dum ſæpius fiat de lucro dotis,& partis eius
mentio in perſonis maritorum,non autem filio-
rum,qua propter rubrica,& nigrum declarant,
in quibus terminis ſtatutum loquatur, nempè
de dotis lucro per maritum facto,ut ponit Me-
noch.conſil.26.maximè nume.9.& 13.uolum.
9 primo.quod nigrum † in dubio à rubrica inter-
pretationem ſumeret.Abba.in ca. inter alia. in
fi. de immun. eccleſ.Soc.conſil. 30. ſuper ſimili
ſtatuto,Natta conſil.514.nume.3.& Alba.con-
ſil.88.nume.4.

Secundo , quatenus in nigro filiis certa pars
deferreretur , bonorum matris, illa non cenſe-
tur merè ex ſtatuto,& pro lucro filiis debita , &
ſi inter filios diuidi debeat,uel una pars filiis:al-
tera marito detur,ſed iſtas portiones non lucra
10 tas à marito filii † ita demum conſequuntur , ſi
ſint matris hæredes,uel eidem ſuccedant,ſic iu-
re ſucceſſionis,& cum qualitate hæreditaria ad-
mittuntur ad dicti ſtatuti partem , iuxta tradita
in ſpecie ab Ange.cum cæteris ſubſcribentibus
in conſi.81.82.& ſequen.Socin.Sen.conſil. 93.
num.7.in fin.uolum.primo. quod magis com-
muniter ** teneri inquit Siluan.in propoſito
conſ.49.num.88.lib.primo. nec mirum , ſi non
ex lucro ſolum debeantur,ſed iure ſucceſſionis,
maximè in caſu noſtro,vbi eſt inſtituta filia , quod
illæ partes in legitimam eiuſdem filiæ computa
buntur, non autem in primis detrahentur. to-
tum enim , quòd ex ſubſtantia deſcendentium
11 venit , in legitimam † naturæ computatur,vt in
ſpecie noſtra ait Crauet. conſ. 194. ſub nume.2.
not.in d.l.in quartam.vbi Ripa.num.140. & ſe-
quen.ff.ad l.falcid.ex l.omnimodo, & l. ſcimus.
ff.de inoffi.teſtam.

Tertio,poſito quòd pars illa eſſet lucrum fi-
lijs à ſtatuto debitum,de quo non poſſet per ma
trem in præiudicium illorum teſtari , cum in ip-
ſa parte ſit hæres inſtituta filia unica ex primo
matrimonio in legitimam,& dictam partem to
tum id computabit,per Craue.d.conſi.194.ſub
num.2.nec aliud in reſiduo conſequetur ad præ
iudicium vitrici etiam,quòd vitricus pacto , vel
ſtatuto ſolum id acquireret,quando ſat ſit ex le-
gis diſpoſitione,quòd datum marito non exce-
dat menſuram filiæ debitam,immo in fortiori-
bus terminis voluit Roman.in conſi.448.maxi-
mè ſub nume.4.ſuper ſtatuto Senen.quo daba-
tur poteſtas mulieri diſponendi de quarta parte
bonorum tribus quartis dimiſſis filijs primi ma
trimonij,quòd ſi pacto inito cum vxore, vir di-
ctam quartam lucretur , filij primi viri inſtituti
hæredes à matre in aliis tribus quartis , nihil à
marito conſequentur , nec maritus lucrum ſu-
per dictis tribus quartis detrahet,ea ratione,quod
lucrum non excedat id,quod contingit alicui fi
liorum,& lucrum ex parte,de qua poteſt diſpo-
nere,deducatur.

Nec repugnant tradita ab Alciat.d.conſi. 82.
quãdo ipſe ſupponat in ſtatuto nouo caſus ſui,
verba clara adeſſe,quòd filii adhuc uocentur ad
ratam dotis matris,quicquid habeant de bonis
eiſdem , ita quòd ſtatutum videtur factum ad
diminutionem lucri debiti marito ex alio ſtatu-
to, & leg.hac edictali,quod non eſt in præſenti
cum ſtatutum non vocet filios,ſed tantum defe
12 rat lucrum marito † pro ea parte,quam vnus ex
filiis primi matrimonii habeat. Et ſi Doctores
diſputant,an ſi legitima tantum vni ex dictis fi-
liis debeatur,eadem ſola marito detur,prout de-
beri uolunt,& minus , ſi minus cum prohibitio-
ne,vel cum taxatiua tantum filio legitima relin-
quatur,quia tantum habeat , quanto minus ha-
bet alter ex dictis filiis, per omnes * in d.l.hac
edictali,ubi Bertrand. & alii uerſic.ita tamen. in
pri.pag.131.per Boer.deciſ.201.in fin. Crauet.
conſ.142.nume.5.Quomodo ſtante illa deciſio-
ne poterit caſus noſter procedere,cum ſemper
deberetur

Digitized by Google

deberetur legitimę quantitas marito, ſi prius
per filium detrahi deberet.

Tertio, ſtatutum illud de dote per maritum
lucranda, verſic. extantibus vero filijs, prohibet
mulierem de bonis ſuis in præiudicium filio-
rum primi matrimonij relinquere alijs, vel fi-
lijs ſecundi matrimonii, quàm inter viuos di-
ſponat, uel relinquat filiis primi uiri. Verum
Domina Maſtina inſtituendo filiam, & mari-
tum hæredes æqualiter, non præiudicauit filio
primi matrimonii in eius dimidia, & portione,
immo eam inſtituendo diſpoſitioni ſtatuti ſa-
tisfecit, quæ tenuit, & à cuius verbis receden-
dum minimè arbitror. l. ille, aut ille. §. cum in
uerbis. ff. de leg. 3. & ita formaliter dicebat Siluã.
d. conſilio. 49. nume. 83. Non poterit ergo filia
primo loco aliquam naturæ legitimam detrahe
re, nec contrauenire maternæ voluntati, cum ip
ſa conformiter ſtatuto, non diſpoſuerit de ſuis
bonis in alios, plus quam in filios primi matri-
monij.

Quarto, communis, indubitata, & veriſſima
13 extat noſtratum ſententia, quòd maritus † lu-
crum faciens de certa parte dotis per ſtatutum,
non extantibus filiis, illud etiam conſequitur in
pręiudicium filiorum primi matrimonii, mo-
do maritus plus non conſequatur, quàm unus
ex filiis prædictis, ita ut ſi dos ſit tercentorum, &
duo tantum filij, centum abſolutè lucretur ma-
ritus, cum alia viriliter ad filios deueniant, nul-
la legitimę ante deducendæ ratione habita, vt
latè ſcribit Socin. iun. conſil. 70. nume. 2. volum.
ſecundo. Caſtr. conſi. 209. num. 2. volum. ſecun-
do. ſic in præſenti reddita æqualitate bonorum
inter maritum, & filiam, erit diſpoſitioni l. hac
edictali ſatisfactum, & ſtatuto ne legitimæ, uel
deductioni alicui locus fiat.

Quinto adduco Bal. in l. hac edictali num. 9.
& 10. C. de ſecund. nupt. dicentis inter alia, ſi fi-
lio primi viri ſit relicta proprietas, & vxori vſu-
fructus beſſis filius non poterit vti remedio. d. l.
14 quando non conſideretur forma relicti, † ſed fi-
nis nempè, ſi facta æſtimatioue totius patrimo-
nii, nouerca non reperitur habere plus quàm fi-
lius, defendẽda eſt nouerca ſimiliter ſi ei octua-
ginta relinquantur, & ſexaginta filio, dummo-
do per ius accreſcendi alia ſexaginta habeat, tra
dit Crauet. conſil. 194. nume. quarto. & quinto.
Rimin. iun. conſil. 170. nu. 25. & ſequen. volum.
ſecundo. Roland. à Valle conſi. 29. nume. 25. vo-
lum. 3. ſequitur inde, quòd ſi tota ſubſtantia di-
uidatur, vt hic, nulla legitimæ detractio fiet.

Sexto loco conuenit doctrina eiuſdem Baldi
in eadem. l. hac edictali, num. 21. uerſi. amplius,
cõcludentis, ſi filio vnico primi matrimonii iu-
re inſtitutionis quinque ſolidi relinquantur,
maritus vero hęres vniuerſalis inſtituatur, tota
hæreditas diuidetur æqualiter, nec primo, ali-
qua legitima detrahetur, cum obtentum iure
ſucceſſionis in legitimam imputetur, ſic in præ-
ſenti, cum dimidiam hęreditatis iure inſtitutio-
nis habeat, nullam legitimam detrahet, ſed ipſi
totum æqualiter diuident, cum nulla reuocatio
ne opus ſit, vbi æqualitas ſeruetur.

Septimo, diſpoſitioni legis hac edictali, fauo-
15 re filiorum, ceſſat locus, vbi filius † primi matri-
monii (& ſi id ei non relinquatur) habeat etiam
ex ſucceſſione ab inteſtato commodum, vel tan-
tum, prout coniunx habet, ita Bald. in d. l. hac
edictali. in 2. lectura, in textu, ibi peruenerit,
quem refert, & ſequitur pro limitat. ad d. l. hac
edictali, Ant. Gabr. titul. de ſecund. nupt. lib. 3.
concluſ. 4. nume. 62. limit. 6. allegans Bertrand.
d. nume. 13. in uerſic. ita tamen, ſuper repet. d. l.
hac edictali, dumq; filius nil reuocat, ſi tantum
conſequatur ab inteſtato, quantum maritus ha-
bet ex teſtamento, idem ſeruabitur, & ſi ex teſta-
mento ambo totidem conſequantur.

Octauo, volunt ſcribentes diſpoſitionem. l.
16 hac edictali, procedere ſolum in relictis † ſecun-
do coniugi ex mero titulo lucratiuo, immo ſi le
gentur vxori mille, & ſi maritus ab vxore confi-
teatur eos in dotem habuiſſe, tamen legatum re-
ducatur ad minorem quantitatem uni ex filiis
relictam, vt reſoluerunt Domini Rotæ Romanę
in vna Fulignatenſi coram Tom. die 13. Aprilis
anno. 1543. teſte Reuerendiſſimo Puteo, rubri-
ca de teſtam. deciſ. 8. incipit, legatum factum.
Non autem ſi ex oneroſo, vel alia cauſa nempè
remunerationis, ſeu ſimili acquiratur, quia tunc
filios primi matrimonii id non reuocare cer-
tum eſt, ita Bald. in d. l. hac edictali prima lectu-
ra. numero. 9. & 23. Bertrand. conſi. 292. volum.
& in d. l. hac edictali in pri. numer. 32. pag. 180.
* vbi de communi. *. C. de ſecund. nupt. Gabriel.
d. concluſ. 4. nume. 63. limit. 7. Ioan. Nicol. Are-
lat. reſponſ. 3. poſt. d. l. hac edictali. nume. 1. & ſe-
quen. arti. primo. At ſtatutum patriæ defert ma-
rito ſecundo dimidiam lucri, & dotis, exiſtente
filio vnico primi thori in expenſarum, onerum,
grauaminum, nuptiarumq;, ac matrimonii com
17 penſationem, vt colligitur in procemio † dicti
ſtatuti, quod cauſam finalem deſignat Ang. Bar-
tol. & Bald. in l. fin. ff. de hæred. inſt. Tiraq. tract.
à ceſſante cauſa, limit. 1. nume. 64. ideo ſuper eo
diſpoſitio. l. hac edictali, ſibi non uendicabit lo-
cum, Bertrand. d. nu. 32. in pri.

Nono, vt alias dixi, communis illa ſententia,
quòd legitima ante omnis detrahatur, demum
reſiduum inter priuignam, & uitricum diuida-
tur, tripliciter limitatur, & intelligitur.

19 Primo, ubi nihil ſit pœnitus filiæ † primi viri
relictum, per Boer. deciſ. 202. nu. 4. 5. & 6.

20 Secundo, vbi ſaltem minorem † partem legi-
timæ filiæ reliquerit, per Alex. d. conſil. 158. nu.
8. volu. 2. Bertrand. d. nu. 13. Cucus de legitima.
nu. 2. pag. 56.

21 Tertio, niſi ſint † hæredes inſtituti filij primi
thori, quia tunc omnis detractio legitimę ceſſat
in datis marito, & omne filiis in teſtamento re-

lictum

Digitized by Google

lictum in legitimam computetur, ita Crauet. d. conſi. 194. nu. 2. Roman. d. conſi. 448. quibus in caſibus nos verſamur, cum filia, & maritus ſint ęqualiter inſtituti.

Reſoluoque tãdem nullam legitimam detrahendam, nullam reuocationem faciendam, & nihil innouãdum pro filia, cum ſit hęres vniuerſalis ęquè cum vitrico in teſtamento ſcripta.

Iſtis non oberunt ex aduerſo conſiderata.

22 Primum, quòd ſtatuto † tollatur facultas teſtandi nouercæ, hoc enim verum eſt per Rolan. à Valle, & d. deciſ. Cacher. 20. num. 6. in fin. ſed intelligitur in præiudicium viri, cui lucrum omnino defertur, cum mulier non poſſit facere inuito viro, quin lucrum ſtatuti conſequatur, non inde tamen infertur partem debitam filio, lucrum dici, & illam non eſſe in legitimam imputandam, quia vt ſuperius dixi, portio filiorum non eſt lucrum, ſed debitum ferè iure ſucceſſionis tantum.

Præterea ſtatutum impedit contra dictum lucrum teſtari, & alios, quàm maritum inſtitui, nõ tamen prohibet, quin illud teſtando relinquatur eidem marito, & conſequenter filiis, ſi portio eiſdem debita lucrum eſſet, vt ai. Roland. à Valle in pri. d. q. 82. & Roman. conſilio 448. legitimaque iure ſucceſſionis filiis debetur, ſi illam non habeant, at eum ſint inſtituti in portione legitimam tranſcendente, illam minime uendicant. d. l. hac edictali, uerſic. ita tamen, ubi Bertran. nume. 14. Crauet. conſi. 194. numer. ſecundo. Barbat. conſi. 40. nume. 14. uolum. ſecundo. Cucus tracta. de legitim. in fin. pag. 136. numer. 3. & 4.

Et, ut aliàs ſcripſi, neminem inueni, qui dicat inſtitutis æqualiter filio unico, & marito ſecundo hęredibus, ſeu data illorum paritate, uel ubi non ſit minus, uel nihil dictis filiis relictum, poſſe teſtamentum quęrelari, & primo legitimam detrahi, demum cętera bona ęqualiter diuidi inter filium, & maritum.

Conſidero pręterea, adhuc omnes Doctores

23 qui legitimæ † detractionem tenuerunt, loqui ſemper dictis caſibus, vbi nihil, uel minus eſt relictum, ut Bald. conſil. 22. in pri. & fin. uolum. 5. præſupponens tamen primo mediam dari filiis uirtute. l. hac ędictali, demum legitimam detrahendam, ubi marito totum daretur per uxorem idem loquitur Bald. conſil. 401. num. 2. & 3. uolum. ſecundo. nempè ubi filio nihil, uel minus ſit relictum. Fulgoſ. uero conſil. 88. ſentit, ubi & decem unciæ relinquantur marito, & duæ filiæ dimidiam omnium bonorum uxoris ſolum ad filiam, & alteram ad maritum ſpectare, & reducendos ad æqualitatem fore, & ſi ipſe teneat, in legitimam non eſſe receptum ex. l. hac edictali imputandum, ut in conſil. 96. per totum, non autem uult primo legitimam detrahendam, demum bona diuidenda, qui etiam d. conſi. 96. loquitur, cum minus ſatis filio primi uiri datum, quàm marito ſecundo relictum erat, Deci. rurſus. d. cõſi. 246. loquitur ubi eſt minus relictum, immo ut dixi ſuperius,

Sententia hęc ſcribentium, quòd legitima ante omnia per filiam detrahatur, demum reſiduũ inter uitricum, & priuignam diuidatur, procedit ſolum, ubi nihil pęnitus filio, uel filiis primi matrimonii ſit relictum, datum, uel donatum, totum uero ſecundo marito traditum. quia tũc obtenta legitima, ſiue tertia parte bonorum per inofficioſam dotis, donationiſuè querelam, reſiduum ex remedio. d. l. hac ędictali, diuidetur inter dictos filios, & uitricum. ſed hoc, ut dixi, quãdo nihil relictum eſt filijs, aut liberis, quod raro accidit. vt in terminis noſtris, & ita Doct. in materia loqui, ſcribit diffusè Boer. deciſ. 201. num. 4. & 5. maximè verſi. & hoc quando, ponens caſum eſſe diuerſum, vbi aliquid, ſed minus, quàm marito dictis filijs relinquatur, eo quòd tunc nõ tractetur de legitimæ detractione, vel reſidui diuiſione, ſed vitricus ſolum conſequatur id minus, quod vnus ex dictis filijs habeat, vel ſaltem ad quantitatem legitimæ eidem debitæ à natura, niſi ſit per matrem ſupplementum prohibitum, uel per filium recuſatum, per Boer. d. deciſ. 201. per totam, & in fine, ac Bertran. in d. l. hac ędictali, pag. 131.

Et in facti contingentia, vbi reperitur maritus, vt hic, cum filiis primi thori æqualiter inſtitutus, nemo dubitat quin ęqualiter ſuccedant, ac pro hæreditariis portionibus teneantur, am-

24 plius ſi per vxorem vitrico pręlegentur † aliqua de pluri ex cauſa oneroſa, remuneratoria, compenſatiua, ſeu ſaltem, quæ non ſit merè lucratiua, filij primi thori non retractent illud prælegatũ, dummodo dicta cauſa pręlegati iuſta reddatur, vt formaliter conſuluit Ioan. Nicol. Arelat. reſponſo. 3. poſt repet. d. l. hac ędictali. num. 6. & 7. verſic. ex prædictis, in libello, de ſecund. nupt.

Negaturque abſolutè in motiuis firmatum, nempè filiam in dote materna duas portiones habere, alteram ex lucro ſtatuti, alteram ex iure ſucceſſionis, quando nec aliquid filius ex dicto ſtatuto lucretur, ſed maritus ſolum, qui tantum lucratur, quantum alter filius primi matrimonii haberet, immo cum ſuper dicto lucro nulla legitima debeatur filiis primi matrimonii, dum illud vti æs alienum detrahitur, vt ſupra ex communi, & relatis à Fanucio d. numer. 35. intrepidè dico, nec lucrum, nec ius ſucceſſionis aliquid pro legitima in lucro mariti filiæ primi matrimonii competere. Addo cum in hac patria paſ-

25 ſim ſeruatum fuerit, & ſtatutum † illud in praxi executioni ita demandatum, quòd ſi dos materna erat quadringentorum, & filii primi matrimonii tres, maritus lucratur centum, ſi filius vnicus, duo cẽtum maritus retineat, nulla prius legitimæ cõſideratione habita fauore filiorum, ſed continuo dote in capita filiorum primi viri,

&

& ſecundum maritum æqualiter diſtributa, vtique nunc, & id ſeruandum, iudicandum, & obtinendum cenſeo, ad ea, quæ in propoſito inquit Socin. iun. d. conſi. 72. num. 8. & 9. & quòd ad paritatem reducantur, virtute ſimilis ſtatuti, ponit in propoſito Caſtr. conſi. 339. num. ſecundo. volum. 2.

Non obeſt rurſus, quòd hic mulier non poſſit teſtari in præiudicium lucri filiorum, & iuris ſucceſſionis illorum, ad deciſ. pedem. 20. nume. 6. quando ipſa, & allegati ab ea dicant non poſſe teſtari in præiudicium viri, non autem filiorum, tanto minus cum ſtatutum non deferat lucrum filijs, nec verſetur filiorum præiudicium, eo quòd maritus ſolum conſequatur illam quãtitatem, quam vnus ex filijs primi viri habeat, Bertranduſque loquitur ſecundum diſpoſitionem. l. hac edictali, cui noſtrum ſtatutum conforme eſſe arbitror, & ſecundum quam legem
26 etiam in dubio interpretationem ſtatutum † caperet, vt præter Gozad. d. conſil. 75. nume. 7. ex
* communi * latè Menoch. conſ. 4. nume. 2. & 29. lib. primo. Fanucci. de lucr. dot. verbo reſtituenda. nume. 26. & gl. 5. verbo ſuperſtitibus. nume.
* 39. & 46. cum ſequen. vbi de communi. * nec maritus ſecundus lucretur plus, quàm vnus ex dictis filijs primi matrimonij, ſiuè lucrum ex pacto, ſiuè diſpoſitione ſtatuti proueniat, Roman. conſi. 448. num. 7. vbi latè apoſt. Mendos. in verbo ſtatuti, qui de veriori, * & communiori * atteſtatur. propterea dum Bertran. concludit in terminis iuris communis, nullam eſſe legitimam detrahendam. quę tamen ex parte tangente virum poſſet detrahi, cum non detraheretur tunc tanquàm æs alienum, fortius id procedit in terminis ſtatuti noſtri, à quo lucrum deriuat in maritum, & ſuper quo lucro nulla excomputatio legitimæ fieri debet, vt ſupra, ſtatutumque verè & expreſſè prohibet vxorem teſtari, vel aliter inter viuos de dote diſponere, in præiudicium viri, in verſic. & de ipſa dote adeo, quòd non eſt interpretandum ad præiudicium filiorum, vt inquàm ipſa in eorum damnum non teſtetur, vt in motiuis innuitur. verba enim ſunt clara, quæ interpretatione non egent. ſeruit Roma. d. conſil. 448. num. 5. & 6.

Sic omnibus in vnum collectis, iterum reſoluo firmiter, ac ſiue vlla pœnitus difficultate, filio primi matrimonij, & viro hęredibus vniuerſalibus ęqualiter ab vxore, & matre inſtitutis, nec diſpoſitioni. l. hac edictali, nec alicui reuocationi, vel legitimę detractioni fauore dictæ filiæ primi thori adeſſe locum. Et ita pro vitrico diffinitiuè iudicatum fuit die ſexto octob. 1577.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO OFFICIO INQVISITIONIS Sanctiſſimæ.

ARGVMENTVM.

Impœnitens, & fictè conuerſus an dicatur, qui reuocat.
Hæreſes iam abiuratas, & deteſtatas.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio calore iracundiæ emiſſa, non præiudicat, minus ſi ſuaſu alterius.*
2 *Impœnitentiæ gradus duo ſunt, & ex primo tãtum, quod eſt directè contra hæreſes, punitur vti relapſus.*
3 *Declaratio errorum iam abiuratorum non arguit impœnitentiam, ſed contra, inferius*
4 *Veriſimile quod non eſt, non attenditur etiam in odioſis.*
5 *Impænitens dicitur, cum quis verè eſt pertinax in negatione iam confeſſi.*
6 *Socium iam inculpatum de hæreſi exculpans, ſuſpectus dicitur de hæreſi.*
7 *Impænitens dicitur, qui primum errorem, et peccatum confiteri recuſat.*
8 *Confeſſioni propriæ in iudicio ſtatur.*
9 *Conuerſus fictè dicitur, qui non redit puro corde, & negat quod alias confeſſus fuit.*
10 *Fictè lapſus dicitur, qui exculpat ſocios, qui tamen verè erant ſocij.*
11 *Hæreticus quadrupliciter conuincitur.*
12 *Confeſſus in iure pro iudicato habetur.*
13 *Pertinax hæreticus dicitur negans credidiſſe*
* *hæreſim, de qua conuincitur, ex communi.**
14 *Reuocans hæreſes abiuratas, vti impœnitens, & fictè conuerſus damnatur, ex opinione Doctorum.*
15 *Reum conſtituunt variatio, inconſtantia, mendaciaque.*
16 *Periurus in dolo præſumitur.*
17 *Malus, in eodē genere mali, præſumitur malus.*
18 *Filius hæretici, patri ſimilis eſſe ſolet.*
19 *Conuerſatio cũ hæreticis, quem ſuſpectũ reddit.*
20 *Fautor hæreticorum dicitur, qui indirectè fidei negocium impedire curat.*
21 *Obſtinatus dicitur, qui peccata confeſſa iam nõ vult recognoſcere.*
22 *Alleganti iracundiam, ſuggeſtionem, & errorem incumbit probandi onus.*
23 *Perſeuerantia, & reiteratio ſuſpicionem errorum tollit.*

Error

ror in materia fidei, non eſt admiſſibilis.
elapſus iudicatur, qui facit id, quod non ſit du bium feciſſe ex ſequela approbati à ſe erroris.
ntentia Pœnitentialis hæreticorum, fertur ub conditione, ſi corde redeunt.
mo dicto ſtatur, magis quàm vltimo, vbi eus eſt varius.
feſſio peccatorum vera, requirit ſexdecim artes.
æreticus rediens, non ſeruans requiſita confeſ ſionis, & hæreſum omnium ſit Reus.
30 *Nullæ qualitates ſunt non entis.*
31 *Præſumptione plures, vincunt pauciores.*
32 *Reuocans confeſſata ante abiurationem, cur per tinax dicitur.*
33 *Hæreticum eſſe, vel ſuſpectum, differunt.*
34 *Hæreticum ſocium non indicans, ſuſpectus de hæ reſi dicitur.*

CONSILIVM CCXIII.

TRINITAS ADSIT.

HAERETICVS quidam, poſtquàm geminatis vicibus confeſſus eſt quàm plurimas hęreſes per ſex annos credidiſſe, nominando complicem, & N. à quo didicit eas, qui poſtea de relapſu damnatus eſt, & in vltimo conſtituto ſui primi proceſſus, præcedentia ſua conſtituta reformando, quòad hæreſes collatas cum complicibus ab ip ſo nominatis, non autem quo ad hæreſes per eū confeſſus, vel tempus, ſeu credulitatem, tandem die ſexta Maij 1567. in forma conſueta nouem hęreſes principaliter abiurauit coram Reuerendiſſimo Epiſcopo, & coram multum Reuerendo Inquiſitore illius temporis, demum & corā alio Inquiſitore eandem abiurationem formaliter medio ſuo iuramento approbauit, & manu propria ſubſcripſit.

Iſte poſt aliquot annos accuſatus de relapſu, & circa hęreſes abiuratas, puta de Sanctiſſimo altaris ſacramento, incarceratur, examinatur, torquetur, indicia purgat. interim quia pro validādo dicto contra complices, ante abiurationem non fuerat tortus, de anno. 1575. examinatus in loco torturę, reuocat dicta per eum tantum quò ad complices, & excuſando aliquos ex dictis complicibus, non autem ſeipſum, poſt modum melius cogitans, alia vice dictam reuocationem primam reuocat, & iſtam in tortura confirmat, approbando etiam conſtituta, & depoſita per eum ante abiurationem.

Poſt indicia purgata examinatus in alterum, poſt multa reſpondendo (vt ait extraiudicialiter) multum Reuerendo Inquiſitori aſſerenti eum eſſe hominem triſtem, & peſſimum, ac ſimilia, dixit, Non ſum ita triſtis, & peſſimum homo put me eſſe dicitis, multa enim abiuraui in mea abiuratione, quæ non credideram, ſed cauſa ſatisfaciendi Sanctiſſimo officio, abiuraui, & præſertim tunc ſic hortatus à multum Reuerendo Inquiſitore, Vicario, ac carcerum Cuſtode, & vt me à carceribus citius liberarem.

Interrogatus cum iuramento explicet ſex hę reſes, quas abiuraſſe, & non crediſiſſe dixit, licèt de hæreſibus cum alijs alloquutus fuerit. denuò aliâ vice, cum iuramento interrogatus de tempore, idem affirmat, addens nolle ex hoc miſericordiam, ſed id dicere, quia & id ſuo confeſſori ſequuta abiuratione, & confirmatione, con fitendo ſacramentaliter dixerat, qui eum reprehēderat ratione periurij commiſſi, nec per hæc, ait, vult reuocare ſuam abiurationem, & in priſtinum ſtatum reſtitui, ſed hoc dicit, vt videatur quomodo eum tractarunt, & pro conſcientiæ ſuæ exoneratione, ac pro ſimplici veritate. Et alia vice, declarans dixiſſe, non ſe crediſiſſe eas ſex hæreſes, vt abiurauit, nempè ita firmiter, & fundato corde, ſicut aliastres credidit, ſed de eis ſex dubitaſſe, prout dubitaſſe fatetur, inclinaſ ſe tamen poſtea magis in partem catholicam, tandem in hunc modum ſuum interpretatur dictum, videlicet abiuraſſe ſex hæreſes, quas non credebat, quia eas non ita firmo animo, ſicut reliquas credebat. Inſuper repetit, frequenter eas abiuraſſe in gratiam multum Reuerendi inquiſitoris. Vicarij, & carcerum cuſtodis, qui omnes hortabātur eum ad ſatisfaciendum Sanctiſſimo officio, & vt facillimè, ac citius carceres exiret.

Nunquàm per hoc (vt ait) voluit reuocare, minuere, ac reprobare ſuam iam ab ipſo factam, confirmatam, & approbatam abiurationem.

Repertæ autem fuerunt in eius carcere cedulæ manu ſua ſcriptę, non habita licentia ſcribendi. in vna quarum monet alterum detentum de omnibus, quæ in tortura confeſſus fuerat; & in altera à ſocio vnà cum ipſo incarcerato, compoſita, dicit ſe eſſe innocentem, bonum, non erraſſe, & à malignis perſequutum, & contra eum de non delicto formari proceſſum, conquerens & de proceſſu multum Reuerendi Inquiſitoris cō tra eum.

Stantibus modo tot variationibus, reuocationibus, & declarationibus, & ſtante qualitate facti, perſonarumque.

Quæritur an iſte relapſus, impœnitens, fictèque, conuerſus dici debeat, & qua plectendus pœna.

Caſu propoſito per multum Reuerendum Inquiſitorem Mantuæ redditis votis.

Quatuor doctiſſimis, ac religioſiſſimis viris, nempè multum Reuerendo, Domino Vicario Epiſcopatus Mantuani, Reuerendo Theologo ſeruitæ, Reuerendo Theologo ordinis Prædica torum,

torum, ac alteri Excellentiſſimo Iuriſconſulto viſum fuit Reum non dici impœnitentem, ſed ſuſpectum, tantum de impęnitentia ſic eidem iuxta diſpoſitionem c. literas de præſumpt. diſcretam ſolum pœnitentiam iniungendam.

Reuerendus Theologiæ lector Carmelita dixit non eſſe relapſum, nec vti talem damnandũ, nullum verbum de impœnitentia habens.

Reuerendus Vicarius Inquiſitionis, cenſuit de rigore hunc eſſe iudicandum impœnitentem, attentis tamen multis circunſtantijs ei per Iudices in pœnę ordinariæ relaxationem indulgendum.

Alter Eximius Iuriſperitus uenit in ſententiam, quòd ob fauorem præſtitum hæreticis exculpatis, de relapſu per c. accuſatus. §. ille quoque de hæret. in 6. ex alijs vero capitibus, vti valdè de impœnitentia ſuſpectus, damnetur.

Motique ſunt reſpectiua nunnes infraſcriptis.

1 Primo ex confeſſione † illegitima, & nulla
tanquàm calore iracundiæ, & ab iniurijs laceſſito facta, quæ nec coram Iudice emiſſa præiudicat, ſubſtitiuè, Glo. in ca. ex literis de diuort. & in cap. ſi quis iratus. 2. q. 3. Marſ. in rubrica. C. de probat. nume. 116. Foler. tract. de cenſ. ver. Nicolaus. nume. 57. cum ſeq. Minus ſi Reus confiteatur ſuaſu, vel ſeductione aduerſarij, quia tunc nec vti erronea pręiudicat. Gloſſ. pen. in leg. 2. ff. quan. actio. de pecul. eſt annal. Barto. in l. error. C. de iur. & fact. ignor. & in l. 2. ff. de conf. Marſ. conſ. 32. num. 26. & 27. at hic Reus quodammodo ex ſuggeſtione officialium primò confeſſus eſt hæreſes, & ſecunda uice reuocauit, quia iniuria afficiebatur, propterea dictis confeſſionibus & reuocationibus inſiſtere minimè conuenit.

Secundo ex gradu tantum primo impęniten
2 tię, † cum pœnitentia directè eſt contra hære-
ſim, quis damnatur pœna relapſus, non etiam ex ſecundo gradu, nempè ſi quis non ſeruet promiſſa, vel pœnitentiam, quæ non ſit contraria directè hæreſi, vt ieiunare, vel peregrinari, non adimpleat, Cald. in c. literas de præſum. allegans c. fin. 30. diſtinct. & c. inter ſolicitudines de purga. canon. refert Repertorium Inquiſitorum verbo pœnitentia, verſ. ſed poſſit quæri pagin. 616. ac Iacob. Menoch. conſi. 82. num. 107. cum ſeq. libr. Primo. At hic non videtur impœnitentia primi gradus, ſed ſecundi. nec ideo vti talis damnabitur.

Tertio declarat Reus in vltimo conſtituto ſe non credidiſſe ita firmiter illas ſex hæreſes, ſicuti cæteras, at ſolum dubitaſſe de illis, adeo quòd non dicetur reuocare abiurationem, vel iam cõfeſſata, ſed tantum qualitatem, modum, ſeu accidens credulitatis, quod impœnitentiam non ar
3 guit, quando qualitas, & modus declaratus † nõ
conſtituant ſimplicis reuocationis effectum, & quòd fateatur adhuc errores ſuos, non tamen credidiſſe ita firmiter, vt in abiuratione profeſſus erat, qui enim declarat, nihil addit, vel detrahit. l. hæredes palam. §. ſed ſi notum. ff. de teſtamen. cum vulg. Felyn. in c. ſicut nume. 8. in fine, de re iudic. Rom. conſil. 45. nu. 1. cum Mendoſ. Marſ. in l. 1. §. ſi quis vltro. nume. 33. cum ſeq. ff. de quæſtio.

Quarto non videtur veriſimilis reuocatio, ſeu verba prolata, vt principaliter abiurationẽ, & errores reuocaret, ſed in exaggerationem & eius conſcientia exoneranda. Credere enim non conuenit, quòd quis, purgatis indicijs de relapſu, velit ſtatim firmare id, quod ipſum relapſum pœnitus conſtituat, & quod veriſimile
4 † non eſt minimè iudicabitur factum c. in noſtra
de teſtibus. Bald. conſil. 180. libr. 3. Oldrad. conſil. 13. Craue. conſi. 75. num. 24. & conſi. 135. nu. 33. quæ veriſimilitudo etiam in odioſis animũ, & verba proferentis interpretantur. Crauet. cõſi. 202. numer. 48. & ſequen. & verba ſecundum ſubiectam materiam capiuntur. Crau. conſil. 9. nu. 21. & ſequen.

Quinto, adducebatur reuocationem articuli ſpecialis, non conſtituere quem impęnitentem, quando reſpectu aliorum ſe Reum, & pœnitentem fateatur, at requiri generalem confeſſatorũ reuocationem, cum Doctor. videntur in his ter-
5 minis loqui, & impœnitens † iudicetur Reus,
dum pertinax in reuocatione perſiſtat, ut ſentit Calder. de hæret. c. 23. Zanc. eod. tracta. c. 23. ibi impœnitens videtur perſiſtendo, & nume. 2. ibi in negatione perſiſtens, & in fin. in ſua negatione perſiſteret, eiſdem ferè verbis vtitur Reuerẽ. Locat. in ſuo iudiciali inquiſit. verſi. rettactatio. nu. 41. ac repertor. inquiſitio. uerbo. confeſſio, verſi. nũc videndum, vbi Mendoſ. concordes allegat, verum iſte non perſiſtit in negatione ſimplici, ſeu reuocatione, ſed illam declarauit, firmando dubitaſſe, non ideo mirum, ſi impęniẽs dici nequeat.

Vltimo conuenerunt fermè omnes ex diſpoſitione c. literas. de præſumptio. hunc iudicandum eſſe ſuſpectum de impœnitentia tantum,
6 prout ille, qui fratrem ſuum ſocium † exculpa-
uerat, periuruſq; pœnes Sanctiſſimum officium ſocii occaſione extiterat.

Ego vero, qui vltimo loco tanquàm conſultor Sanctiſſimi officij ſententiam meam profero, votum in hæc uerba retuli.

Huius miſerrimi caſum Reuerendiſſime Præſes, Reuerende Inquiſitor, voſque patres, & viri conſultiſſimi iuribus, authoritatibus, rationibus, ac ex praxi Sanctiſſimi officij reſoluendum in dubio cenſeo. Quòd inquàm Reus vt impœnitens, fictè conuerſus, fictè lapſus, & tanquàm pertinax, ſeu incorrigibilis ſit damnandus, & brachio ſeculari tradendus, meque in hanc ſententiam attrahunt.

Exculpatio ſola ſociorum poſt primam abiurationem, poſtea retractata, & in tortura inculpatio prior ratificata.

Reuocatio tot hæreſum toties ſpontè confeſ-

ſatarum,

Digitized by Google

fatarum, ore proprio deteſtatarum in prima ab iuratione, ac in dicta abiurationis confirmatione iudiciali, iurata, manu propria ſubſignata.

Approbatio, ſeu non reuocatio dictorum errorum in conſtitutis proceſſus ſuper relapſu facti, poſt illam ſacramentalem confeſſionem.

Purgatio indiciorum de relapſu circa hæreſim de ſacramento altaris primo abiuratam, & deinde reuocatam.

Variatio, contrarietas, & inconſtantia rei in reuocanda confeſſione hæreſum.

Circunſtantiæ quàm plurimæ ex facto reſurgentes, quòd filius relapſi exiſtat, à quo hæreſes docuit, ſcripturæ penes eum repertæ, ab ipſoq; compoſitæ, ac ſimilia, quæ Reum mirum in modum aggrauant, vt ipſum impœnitentem, fictéque conuerſum abſolutè cenſeam & pœna ordinar à dignum, ni ex clementia Sanctiſſimi Domini noſtri commutetur pœna.

Iuribus hæc principaliter comprobo.

7 Primo impœnitens † cenſetur, qui primum errorem, & peccatum cõfiteri recuſat. c. omnis. §. alij è contra. ca. non poteſt quiſquàm à peccato iuſtificari, niſi peccatum confiteatur. ca. quis aliquando. §. è contra, ibi non poteſt inchoare nouam uitam, niſi ueteris pœniteat. & in fi. ibi, taciturnitas confeſſionis ubi eſt, ibi uenia non eſt ſperanda criminis, de pœniten. diſtinct. prima. Diuus Aug. in c. pœnitentia il 2. in fin. ibi, pœnitentia uindicta eſt in ſe, puniens ſemper quòd dolet commiſiſſe, eum multis capitulis ſequen. de pœniten. diſtinct. 3. & c. ſi apoſtolus eadem diſtinctio. ibi, dolor finitur, & deficit pœnitentia, & ſi pœnitentia finitur, quid relinquitur de venia? Diuus Ambroſ. in capit. ſerpens, ibi Caym, qui voluit crimen negare, indignus eſt iudicatus, de pœniten. diſtinct. 1. idem Aug. in ca. primo. §. dolendum, & §. cautus ſit pœnitens diſtinct. 5. ibi ne diuidat confeſſionem apud ſe, & diuerſa diuerſis manifeſtet. At iſte Reus non dolet peccati, nec ore confitetur errores, immo abnegat illos, de quibus conuictus fuit propria

8 confeſſione, iurata, † & ſubſignata, qua nulla validior probatio reperitur, & cui omnino in iudicio ſtatur. c. literas. de præſum. c. ſuper quibuſdam. de verbo. ſignificatio. Feder. de Sen. conſi. 157. in fin. cum vulg.

9 Secundo fictè † conuerſus dicitur, quia non ex puro corde rediit, at ficta, & palliata mente, cui nec miſericordia indulgenda. c. vt officium. in fin. primi verſic. prouiſo, ſolerter, ne ſimulata conuerſione, de hæret. in 6. nec venia præſtanda, cum correcto tantum detur. c. peccati venia, de reg. iur. nec venia donandus, quia ſuperbus, & non humilis, exiſtat, negando quod deteſtari deberet. c. cum humilitatis. 22. q. 2. Rebuf. in praxi benef. de mod amitt. benef. numero. 22. Vnde iſti, qui mandata, ſeu promiſſa in ſententia ab iurationis non adimplent, nec ſeruant, vt hic, ſeu profitentur ſe non fuiſſe hæreticos, non crediderint, vt in abiuratione, nec conſequenter ad eccleſiam rediiſſe, fictè conuerſi iudicantur, tum quia non permanent in eccleſiæ obedientia, & vera pœnitentia. ca. non ſufficit. cum ſequen. de pœniten. diſtinctio. prima. Cald. conſ. ſecundo. Simanca de hæret. capi. 61 nu. 6. tùm quòd ſupponatur in ſententia abiurationis, ipſum inuentum hæreticum, & credidiſſe hæreſes, redireque ad eccleſiæ vnitatem puramente, corde, & fide non fictis, Archid. in c. vt commiſſi, verſi. in carcere. de hæret. in 6. Rurſus, qui negat, quod ſpõtè aliàs vt hic, confeſſus fuit, conuerſus, niſi fictè ab eccleſia non creditur, argumento c. quemadmodum. 32. q. 7. de pœniten. diſtinctio. prima. cap. tres. lucerna inquiſitorum, verbo impœnitens nume. 1. Cald. conſil. 2. numer. 2. de hæret. præſumitur enim in eo, ac interioribus medullis materia primi erroris recondita. c. pœnitentia cum ſequen. de pœniten. diſtinctio. 3. & cap. primo. de pœniten. diſtinct. ſecunda. Et ſi hoc procedit ante primam abiurationem, quando confeſſionem priorem retractans fictè conuerſus credatur. Calder. d. conſil. 2. nume. ſecundo. Zanc. de hæret. cap. 23. in fin. quanto magis id obſeruabimus in retractante primam confeſſionem ſequuta abiuratione, & pœnitentia impoſita, acceptata, & pro parte impleta.

10 Tertio fictè lapſus † iudicari poteſt, eo quòd ſocios in primo abiurationis proceſſu nominatos exculpauerit, in ſecundo iudicio. Poſt verò exculpationem reuocauerit, & reuocationem in tortura firmauerit, quemadmodum enim in capit. literas. de præſumptio. ſi Reus ille Gulielmus in purgatione, ſeu pœnitentia iniuncta defeciſſet, non vti ſuſpectus tantum, ſed vti de lapſu damnatus fuiſſet in fin. ibi tanquàm hæreticum condemnetis, quia creditus fuiſſet fratrem doloſè exculpaſſe, & in tenebris ambulaſſe, ita in præſenti cum exculpationem ſociorum reuocauerit, ac id in tortura firmauerit, talis reputabitur, ex reſolutione Innocentij. iij. Pontificis in d. ca. literas, vbi Gloſſ. Abba. & Canon. de præſumptio.

Qrarto, & vltimo reſoluere non inconuenit, adhuc iſtum hæreticum incorrigibilem, ſeu pertinacem cenſeri, nanque quis conuincitur de

11 hæreſi † principaliter facti euidentia, inſtrumentis, teſtibus, vel propria confeſſione, tradit Zanc. de hæret. cap. tul. 12. de hæret. per totum, Gondiſl. de hæret. quæſtio. 131. in pri. & alibi ſæpè. nullaque efficacior confeſſione ſpontanea probatio, ex verbis euangelij, ſeu Domini, ex ore tuo te iudico ſerua nequam. Luc. 19.

12 Gondiſſ. vbi ſupra. † Confeſſus enim in iure, pro iudicato habetur, atque conuicto. l. prima. & tertia. C. de confeſſ. cap primo. de cõfeſſ. nec vllæ partes Iudicis ſunt in confitentem, niſi in damnando. l. Proinde. §. fin. ff. ad l. aquil. Gloſſ. in l. non intelligatur. §. tacitè. ff. de iur. fiſci. diciturque pleniſſima probatio, Corn. conſil. 261. volum.

Google

volum.quarto.Foler. in praxi crimi. prima part.
tertiæ part. numer. 27. nec non probatio opti-
ma,vt notanter ſcribit Mendoſ.in regul.cancel.
18.7.quæſtio.nume.ſecundo.tradunt omnes re
pertor.inquiſit.verbo probationes in pri.ac ver
bo confeſſio,Simanca de hæret. capit.29.num.
primo. quod procedit in confeſſione etiam in
proceſſu inordinato emiſſa.Gemi.in c.accuſatus
de hæret.in 6.Lucern.inquiſit. verbo confeſſio.
nu.9.& alibi ſæpe.

At negans hæreſim credidiſſe,de qua conui-
13 ctus eſt,tanquàm pertinax † hæreticus, vel cer-
tè incorrigibilis damnatur capit. ad abolendam
in pri.& §.primo.de hæret.c.excommunicamus
il 1.eod.titu.Hoſtien.in ſumma de hæret.§. qua-
liter quis deprehendatur in hæreſi,Vumber.Lo-
cat. in inquiſit. iudicial. verbo hæreticus. nume.
41.& ſequen.Repertor.inquiſitor. verbo negati
ua, verſicu.ſi tamen,accuſatus, Rota deciſ.875.
accuſatus, quam ſententiam communem * ait
Reuerendiſſimus Simanca tracta.de hæret. cap.
47.numer.20.& ſequen.& cap.29.num.74.poſt
Rebuf.in praxi benefici.rubrica de mod. amitt.
benef.nume.20.quos recenſet de hoc dicto du-
bitans Clar.in §.hæreticus.verſicul. & nota. Ita-
que & iſte, qui propria confeſſione ſpontanea,
ter geminata,iurata,iudiciali,veriſimili, ac ſæpe
comprobata conuictus eſt de hæreſibus, negan
do modo illas tenuiſſe,& credidiſſe,meritò tan-
quàm pertinax, & temerarius damnabitur. ſuf-
ficit enim quem confiteri, vel conuinci. ca. at ſi
clerici de Iud.c.nos in quemquàm.ſecunda. quę
ſtio.prima.in propoſitio Simanc.de hæret.c.29.
numer. 12.

14 Hæc omnia ſecundario † authoritatibus con-
firmo, nempè Ioan.Calder.in tracta. de hæret.
capit.23.per totum,ac in tit.de hæret.extra.con
ſil.ſecundo.Archid.in capit.vt commiſſi. de hæ-
ret.in 6.Zanchin.tract.de hæret.cap. 23. pœnes
quem ipſiſſima verba Calder. leguntur pro mo-
re, à quibus non diſſent Campeg. ibi in apoſtil.
verbo negat,& retractat,probat Repertor.inqui
ſitor.verbo confeſſio, verſicul.nunc videndum
eſt,pagin.165.& 166. Simanca de hæret. capit.
29.nume.12.Lucerna inquiſitor.verbo impęni-
tens.nume.primo. cum ſequen. Locat. ſuo iudi-
ciali inquiſit.verſicul.hæreticus. numero.41. &
verbo retractatio,ſcripſi aliàs conſ.7.addo Quin
til.Mendoſ.in add.ad reperto.inquiſit.verb. con
feſſio,in fin.d.verſicul.confeſſus,pagin.172.Qui
* omnes vno ore,& communiter * affirmant re-
uocantes abiurationem vel iam confeſſata im-
pœnitentem, fictè conuerſum, & vt ſupra iudi-
cari.

Tertio obſeruantiam Sanctiſſimi officij id ad
mittere ſubiungo,cum in facti contingentia iu-
dicatum, & exequutum in ſimili iam fuerit me
interueniente,& ſcripſi conſi.7.lib. primo. & te-
ſte Reuerendiſſimo. Locat. in caſibus ſuis poſt
opus iudiciale capitul. 16. Cæſalius, Orſacius,
qui in pluribua noſtro ſimilimus redditur, & in
caſu 7.& ſi vbi ex miſericordia pœna minor in-
flicta fuerit.

Verum & ſi iuribus,authoritatibus, ac obſer-
uantia caſum hunc clarum reddi arbitrer,nem-
pè Reum de impœnitentia, fictaque conuerſio-
ne,& pertinacia damnandum. Addo tamen nõ
nulla, quæ me in hanc opinionem firmius con-
ducunt.

Primo Inquiſiti variatio,inconſtantia, atque
15 mendacia ipſum † Reum criminis conſtituunt.
Primo enim abſolutè,& ſimpliciter iuratus totũ
negat.Secundo,vice geminata, diuerſoque tem
pore dictas ſex hæreſes credidiſſe ait. Tertio in-
quit de illis dubitaſſe,& quarto loco eas tenuiſſe
ſed non ita firmiter,ſicuti cęteras.Rurſus primo
firmat ſe inſtigatum ad iniuriæ repulſionem re-
uocaſſe confeſſata. Secundo vero loco ſubdit,
pro exoneratione conſcientiæ totum dixiſſe,ac
id generis alia, quæ nulla erroris ratione oſten-
ſa, cauſam ipſius maximopere aggrauant, cum
mendacia quemlibet de hæreſi ſuſpectum. d.c.li
teras,& indignum clementia reddant,ponit Lo
cat.d.caſu.8.& 15.

Secundo non ſemel,& bis, ſed pluties periu-
rium commiſit,modo vnum, modo aliud iura-
16 mento atteſtans, qui propterea in † dolo mani-
feſto uerſatur.Bald.in l. obſeruare. §. proficiſci.
ff.de offi. procõſul.Iaſ.in l.qui iuraſſe.ff.de iur.iu-
rand.tradit de pœna periurij Foler. in praxi cen
ſuali, verbo Nic.Epiſcopus. numer. 83. cum ſe-
quen.

Tertiò purgauit indicia tanquàm ſuſpectus
de relapſu in alteram hæreſim iam reuocatam,
17 ideo malus † ſemel in eodem genere mali præ-
ſumitur malus,eſt textus in capitul. accuſatus.§.
primo. de hæretic.in ſexta. reg. ſemel malus de
regul. iur. in ſexto. Alciat. in reg. ſecunda. præ-
ſump.7.Hippolit.in §.diligenter.numer.99.cum
ſequen.Octau.Cacher.deciſ.pedem.88.numer.
27.Menoch.d.conſil.82.num. 140. cum vulgat.
quæ ſciens prętereo.

18 Quarto filius † eſt hæretici iam damnati de re
lapſu,& igni traditi, à quo hæreſes didicit, qui
propterea ſimilis eſſe patri ſæpe ſolet,l.quiſquis.
C.ad l. Iul. maieſt. §. primo. Auth.de referend.
capitu.Michael, de fil. Presbit. capitul. recurrit.
32. quæſtio. quarta. capitul. tranſmiſſa, qui fil.
ſint legit.35.quæſtion.tertia. §. hac authoritate.
leg.final.C.de impub.& alijs ſubſtitutio. §. final.
in fin. de conſecratio. diſtinctio. quinta. Filij
enim plerunque conſimiles ſunt parentibus,mo
ribus. Terent. in Heauthon. actione. tertia. &
Cicero officio primo,parentumque, præceptis
imbuti ad eorum conſuetudinem,& morem du-
cuntur ita argumentum. Quintil. ſcribens Ora-
tori inſtitutio.libr.quinto.capitu.10. & in mate-
ria religionis authoritatem, ac doctrinam maio
rum magnopere ualere, teſtatur Firman.lib. ſe-
cundo. inſtitutio. diui, capitul. 7. poſt Virgil.
Aeneid.

Aeneid. 9. hoc uerſu per caput hoc viro, per qđ pat r ante ſolebat, & Cicer. 2. de leg. à famil a, patrumque ritibus non diſcedendum putabat, refert Petr. Vendra. ad repertor. inquiſit. verb. filius, verſicu. filius ſolet, & in verſic. præſumptio, verſic. idem talis.

Quinto cedulæ priuatæ recognitæ, atque alijs hæreticis conſcriptæ.

Primo ipſum familiarem, & cum hæreticis
19 conuerſantem arguunt, quæ † conuerſatio ſcribentem manifeſtè talem præſumit qualis eſt, cum quo conuerſatur c. accuſatus. §. ille quoque de hæret. in ſexto. §. ſi uero his, Auth. de Monach. Blanc. de indic. num. 253. verſicu. conuerſatio malorum, Marſil. in §. expedita, praxi criminum. 93. in conuerſante cum hæretico, Ioann. Franc Ponzin. tract. de lamiis. nume. 85. Scriptum enim eſt hæreticum de uita Paul. ad Timot. 3. 2. ad fin. capit. ſecundo. Ioann. epiſtol. 10. capit. primo. & ſecundo. ca. ſicuti Apoſtoli 11. quæſt. 3.

20 Secundo † fautorem eſſe hæreticorũ innuũt ſaltem, qui indirectè per ſecretas vias fidei negocium impedire intelligant. c. vt inquiſitionis. §. prohibemus de hæret. in 6. traditur in director. inquiſit. part. 2. q. 54. & a Locatio. inqu. iud. verbo ſuſpicio.

Tertio literæ ipſum defenſionem perſonę hęretici, ad quem ſcribit, conſtituunt, cui auxilium impedit, admonendo illum de confeſſis in actis officij ſanctiſſimi cap. ſi quis 21. quęſt. 5. & habetur in cap. ſi fortè. cap. ſi iuſtos, & per totum 27. quęſt. prima.

Quarto, ſe catholicum, virumq; probum profitetur, a malignis perſequutum, & iniquè detentum ab Inquiſitore, ac proceſſatum hęc omnia confeſſionem errorum excludunt, cum adhuc obſtinatus peccata ſua non recognoſcat, ſicuti de Caym dicitur, qui uoluit delictum negare, indignus eſt iudicatus, Geneſ. 4. & habetur in cap. ſerpens, & cap. nunquid Caym. de pœnit. diſtinct. prima. Rurſus iniuſtitiam, ſeu iniuriam Iudicum includunt, quę in contemptum, & impedimentum officij non prętextu perſonę priuatę Inquiſitoris facta cenſentur. cap. ſecundo. de foro competen. cap. cum deſideres, §. fio. de ſentent. excommun. cap. Romana, vbi Text. & Glo. de pœnit. in ſexto. Quapropter omnia in Rei culpam, impœnitentiam, & fictam conuerſionem tendunt, ut aliis ſimul iunctis, vel etiam ceſſantibus, illius cauſam iuxta uotum terminandam arbitrer, prout in ſimili Romę iudicatum fuit teſte Reuerendiſſimo Locat. d. caſu 16. Cæphalius.

Iſtis ex aduerſo deducta non oberunt, & primum multipliciter eneruatur.

Primo, quia non conſtat de iracundia, ſugge-
21 ſtione, erroreve aliquo, † alleganti etenim ſimilia incumbit onus probandi, alioquin confeſſioni ſtetur. c. fin. de confeſſ. Gloſ. in cap. Romana. §. ſin autem de appel. in ſexto. c. olim de cenſ. Bald. in l. in bonæ fidei. num. 5. C. de reb. credit in l. fi. num. ſecundo. C. de probat. Aret. in cap. cum dilecti, ubi Innocen. in fi. de accuſ. & in praxi crimin. verbo comparent dicti Inquiſiti, Alex. cõſ. 34. in princ. volum. primo. latè Boſſ. titu. de confeſſ. nume. 60. cum ſequent. Anton. Gabr. tit. de confeſſ. concluſ. 6. nume. 11. Simanca tract. de hæret. capit. 29. numero ſexto. & 9.

22 Secundo † perſeuerantia, ſeu reiteratio confeſſionis in iudicio emiſſæ, purgat omnem iracundiæ & ſuggeſtionis ſuſpicionem, Abb. poſt Glo. in ca. ex literis de diuort. quod notandum inquit, Lucerna Inquiſitor. verbo, confeſſus, num. tertio. at in pręſenti non ſemel, ſed bis, & ter perſeuerauerit in pura reuocatione hęreſum, ac diuerſis vicibus interrogatus illudmet ſimpliciter iuramento affirmauerit, ex doctri. Bald. in rubrica. C. de confeſ. in fi.

Tertio tam uariè confeſſa ante primam abiurationem reuocauit, modo aſſerendo ſimpliciter ſe illas ſex hęreſes nunquàm credidiſſe, modo declaratiuè nempe credidiſſe, ſed non ita firmiter ſicut cęteras modo qualificatiue, ſe in quam tantum dubitaſſe, magis tamen in partem catholicam inclinaſſe, ut in hoc diuerſorũ conſtitutorum conflictu, primę potius reuocationi, quam cęteris ſit ſtandum, Glo. in cap. ut noſtrum, ut eccleſ. benef. cap. per tuas de prob. cap. literas de præſumpt niſi probaret de errore. cap. olim de cenſ. l. fin. C. de erro. Aduoc. ca. cum cauſam. de appel. cap. fin. de confeſ. qui
23 tamen † error in materia criminis hæreſis non videtur admiſſibilis, cum in facto ſuo præcipue animam reſpiciente quis certus eſſe debeat. cap. ab excommunicato de reſcript. vnde ex uarietate reſponſionum contra eum præſumitur. §. item qui falſo. quarta quæſtio. ſecunda. l. ex libero in principio l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſt.

Tollitur & ſecundum obiectum.

Primo, quia vltima negatio tot hęreſum iam deteſtatarum in prima abiuratione, ac ſæpius in iudicio, & cum iuramento confeſſatarum directè pœnitentię peccati, & erroris ſui ſe opponit, ac comprehenſis, & promiſſis in abiuratione contrariatur d. cap. pœnitent. diſt. 3. propterea impœnitens verus in primo gradu dicitur, ut ſuperius expoſui.

24 Secundo Canon. relapſum † indicat, qui facit contra pœnitentiam indictam in abiuratione, illud, quod non ſit dubium feciſſe ex conſequentia, & ſequela approbati à ſe prius erroris capit. accuſatus. §. ille quoque de hæret. in 6. Repertor. inquiſit. d. verbo pœnitentia pagi. 617. uerſicul. ſed breuiter, Simanc. hæret. capitul. 61. numer. octauo. At nemini dubium eſt reuocationem contentorum in abiuratione actum dici, qui neceſſario demonſtrat priores

 hæreſes

hęreſes adhuc reconditas fore, ſictoq; corde reuerſum fuiſſe.

Tertio hodie ex praxi hanc pœnam, ſeu con
25 ditionem in ſententia † abiurationis pœnitentiali Inquiſitores redeuntibus imponunt, videlicèt te abſoluimus ab excommunicatione, qua eras aſtrictus, ſi tamen ex corde redieris, & iŭcta mandata ſeruaueris, ad affectum inquiunt ſcribentes tollendæ dictæ quæſtionis pœnitentiæ ſecundi gradus nō obſeruatæ, vt conditione nō impleta abiurans pro non abſoluto reputetur. Gem. & Archid. numero. tertio. in capitul. vt commiſſi. §. nec non de hæret. in ſexto. Gondiſſ. de hæret. quæſtio. 20. nu. 9. ponit Campeg. ad Zanch. tracta. de hæret. capit. 41. in fine. poſt adductos in conſil. meo. 7. numero. 11. & 12. libr. primo. quibus addo in propoſito Repertor. inquiſitor. verbo. pœnitentia, verſic. ſed poſſit pagin. 614. Qua propter cum hæc omnia in abiuratione iſtius legantur addita, & iuxta ſtilum deſcripta, ceſſat dubium pœnitentiæ primi, vel ſecundi gradus, cum deficiens à ſententia maximè tot concurrentibus impœnitens verè iudicetur.

Tertium argumentum ſimiliter eneruatur. Primo negando vltimam illam declarationem, ſeu matris interpretationem rei attendendam,
26 cum in tam varijs conſtitutis, magis † primo, quàm vltimo ſtetur. d. c. per tuas de probatio. & dixi ſupra.

Secundo admiſſa pro nunc interpretatione, Quid tum? nonnè & impœnitens iudicaretur ſi veritatem ſimplicem in prima abiuratione obticuerit, nec peccata ſua ſit integrè faſſus. Etenim inte cætere, ſeu decimoſexto. requiſita ad
27 veram confeſſionem † conſtituendam, Exigitur quòd ſit nuda, ſimplex, diſcreta, integra, diſtincta, libens, verecunda, & confitens parere paratus, vt in ſupp. confeſſio. prim. §. primo. At hic ſtantibus poſterioribus conſtitutis prima confeſſio nuda non fuit, cum inuoluat obſcuritatē verborum, credulitatem ad dubietatem reducens. Minus ſimplex, dum dubitaſſe, demum in catholicam partem inclinaſſe aſſuerat. Non diſcreta, quia maiora peccata hæreſis quidem, cum minore pondere ſit confeſſus, nempè, quia tantum dubitauit, confiteatur ſe abſolutè per ſex annos tenuiſſe dictas hæreſes, integra non fuit, quia ſubtraxit aliqua, quæ manifeſtanda erant, videlicèt vel firmiter credidiſſe, vel dubitaſſe, vt nunc inquit. Non diſtincta, quia diſtinctè, & ſeparatim non eſt confeſſus hæreſes proprias. Non libens, quia ſuaſus ab alijs, ſeu coactè, vel ſaltem non ſpontaneè id confeſſum, nūc ait, Nec verecunda dicitur, cum non erubuerit, immo ſe iactauerit de peccatis grauioribus, quatenus illa minimè commiſerit. Nec parere paratus, quia iniuncta in pœnitentiali ſententia non adimpleat, at ille potius ex negatione contradicat, traditur in capitul. conſideret de pœniten. diſtinctio. quinta. & per totam.

28 Et certum eſt hæreticum † in ſua confeſſione ſui erroris non ſeruantem has, conditiones ſictè conuerſum reputari, vt recenſet formaliter Repertor. inquiſit. verbo confeſſio. verſicul. nota decima ſexta conditione pagin. 147. nec diſſentit. Simanca titul. de hæret. capit. 61. numer. quinto. adnotans quem impœnitentem dici, ſi ſcienter non fateatur omne tempus errorum, nec participes hæreſum, refert Petr. Vend. ad reperto. inquiſ. verbo impœnites, ac in verbo confeſſio libera. ſecundo uerſicul. adde de hoc, ac Vmbertus Locatus in caſibus Romæ poſt opus iudiciale inquiſit. caſu 7. 23. & 25. vbi ponit de hæretico, qui minus plenè erat confeſſus hæreſes, & caſu. 28. de eo, qui complices ſubticuerat.

Tertio reſpondetur non ualere conſequentiam, adhuc Reus fateatur, ſe ante primam abiurationem hæreticum fuiſſe, ergo dici impęnitens nequit ex retractatione partis tantum, quādo in materia confeſſionis, ac pœnitentiæ in
29 uno peccans, † omnium Reus efficiatur, *Inquit* enim Diuus Augu. in libr. de pœniten. relatus in capitul. conſideret de pœniten. diſtinct. quinta. defleat peccator, quoniam offendens in uno, eſt omnium Reus factus, & efficitur pœnitentia falſa cum aliquibus ſpretis, de uno, uel cæteris pœnitentia agatur, aut ſi agitur de uno, non diſcedit ab alio. inde ſcriptum eſt, qui totam legem obſeruat, offendit tamen in uno, factus eſt quoad uitam ęternam omnium Reus. Iacob. ſecundo nec ianuam æternæ uitæ intrabit, qui in uno tantum peccato manet, ſicut nec omnibus peccatis inuolutus. capitul. final. de pœniten. diſtinctio. quinta. habetur in ſupp. pœniten. quarta. §. primo. De uno nanq; peccato ſine *alio* ſatisfacere non licet, Diuus Tomas. quarta diſtinctio. 15. nec confeſſionem diuidere, diuus Tom. 108. diſtinctio. ca. 17. c. primo. in fin. de pœniten. diſtinctio. quinta. & diſtinctio. tertia. cap. ſunt plures. Repertor. inquiſit. d. uerſi. d. confeſſio, & uerbo pœnitentia, ſeruit, quòd in materia hæreſis, qui in uno tantum articulo deuiat, ſi abiuret generaliter, poſtea in aliam hæreſim labatur, punitur de relapſu uere ca. accuſatus. §. cum uero de hæret. in ſexto. non igitur in propoſito excuſabitur Reus retractando partem confeſſionis, cū adhuc ex illa impœnitentiam, & temeritatem incurrat.

Quartum eneruatur.

Primo, quia in claris reuocationibus ceſſant coniecturæ, ueriſimilitudines, atque præſumptiones. l. continuus. §. cum ita. ff. de uerbor. obligatio. l. ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de leg. 3. cumuulg.

Secundo non admittitur reuocatio confeſſionis ſpontaneæ perſeueratæ, iudicialis, & geminatæ, eo minus non probato errore, uel iuſta cauſa retractationis, ut ſupra, & ſi non eſt admiſſibilis,

Digitized by Google

miſſibilis, nec facta effectum ſortietur, ita ut potius non reuocationem, quàm retractionem
30 ſapiat. cum non entis † nullæ qualitates exiſtant, nec qualitas ſine ſubiecto eſſe valeat. l. eius qui in prouincia in fin. ff. ſi cert. peta. l. Pomponius. §. acceſsionis. ubi Alexan. not. 3. ff. de acquiren. poſſeſſ.

Tertio coniecturæ, & veriſimilitudines fortiores ſunt pro vera reuocatione confeſſatorũ in abiuratione, quam ècontra. Prima enim clara eſt atteſtatio, ſe non credidiſſe illas hæreſes ſecunda purgatio indiciorum, Tertia variatio, & inconſtantia Rei, Quarta qualitas perſonæ, Quinta cõfeſſio errorum, & abiuratio toties repetita, ſponteque admiſſa, Sexta exculpatio ſociorum ſola citra proprij erroris reuocationẽ, & multa alia ſuperius conſiderata, quæ nume-
31 ro plures, † pauciores, atq; debiliores uincunt. l. diuus. ff. de reſtitutio. in integr. Deci. conſil. 470. numer. 10. Socin. iun. conſilio 59. numero decimo. libr. ſecundo. cæteros ex induſtria prætereo.

Quintum, & ſi ex precedentibus ſublatum arbitrer, adhuc tamen tollitur.

Primo negando abſolutè requiri retractationem omnium contentorum in prædicta abiuratione, ut quis impœnitens iudicetur, ſufficit nanque reuocatio unius erroris, non dicam partis hæreſum, quando & ex illo reputetur impœnitens, ac in uno offendens omnium Reus efficiatur. d. c. primo. de pœnitent. diſtinctio. quinta. omneſque paſſim admittunt ex particulari retractatione, immo & qualitate errorum tantum, etiam in tempore non confeſſa, ſeu ex ſociorũ nominatione omiſſa in prima abiuratione, quẽ vti impœnitentem, & fictè conuerſum damnari, ut ſuperius expoſui.

Secundo veritas eſt ex ſola reuocatione confeſſionis errorum factæ pœnes acta Sanctiſſimi offic j, etiam in actu dum abiurat quem impœnitentem iudicari, ut notarunt Locatus. d. nu. 41. & cęteri, de quibus ſupra. At ſi poſt abiurationem adhuc in dicta reuocatione perſiſtat, nec quod prius confeſſus fuerat approbet, non ſolum impœnitens, ſed tanquam pertinax, & incorrigibilis cenſendus eſt, ac puniendus. Hoc ſcripſere, Calder. Zanchin. Lucern. Repertor. Inquiſit. & cæteri, dum de pertinacia mentionem fecerunt, conſtituentes differentiam, an
32 reuocet † ſimpliciter, quia ex hoc impęnitens efficitur, & tunc quandoque reuocando reuocationem, ei indulgeat officium, ut ſi non abiurauit, uel ſententia prima non ſit executioni demandata, dummodo perſiſtat in reuocatione continua, & ante, & poſt abiurationem pertinax iudicetur, ac vti hęreticus damnetur, ut loquuntur ipſi, & dixi ſupra. verſ. 4.

Tertio reſpondetur hunc Reum perſiſtere in negatione credulitatis hæreſum, tùm quia attendatur prima, & geminata reuocatio ſimpliciter facta, tum quod varianti non credatur, nec declaratio præcedentium admittatur ex interuallo poſt perſeuerantiam confeſsionis, vel vbi quis veritatem ſuper omnibus dicere iurauerit, iuxta c. cum dilecti, vbi Innoc. ad fin. de accuſat. & dixi ſupra.

Vltimum de textu. ca. literas de præſumptio eneruatur.

Primo quia ibi exculpauerat tantum fratrem ſuum complicem hæreſis, quo caſu impœnitẽs non dicitur, cum id culpam, & peccatum proprium abnegatum non reſpiciat, ſed periurus, atque ſuſpectus de fautoria, ut ibi, & in c. inter ſolicitudines de purgat. canon. At diuerſum ſi neget ſe commiſiſſe errores iam. confeſſatos, ſic peccatum proprium fateri recuſet, ueteris uitæ non pæniteat, ſuum crimen abneget, peccati eius non doleat, ore delicta minime confiteatur, quia tunc verè iudicatur impœnitens, cum pęnitentiam, ut debet, non peragit. d. c. omnis. c. non poteſt. c. quod aliquan. c. cum pænitentia cum ſimil. de pęniten. diſtinct. prima. & fere per totam.

33 Differunt enim ualde inter ſe, hæreſim † tenere, & credere, uel cum hæretico conuerſari, & illius fauorem, defenſorem, ſociumque eſſe, primo enim caſu formalis eſt Hęreticus, & tanquàm hæreticus abiurat, at in ſecundo vti ſuſpectus tantum, & violenter, uel vehementer iuxta facti qualitatem. cap. excommunicatus. §. qui autem de hæret. cap. accuſatus in pri. §. ſi vero, & §. ille quoque de hęr. in ſexto. cap. ſuper quibuſdam de uerbor. ſignificatio. capit. inter ſolicitudinem. de purgat. canon. Et non indi-
34 cans Hæreticum, † vt ex debito tenetur, non reputatur hæreticus, ſed ſuſpectus de hæreſi. c. qui poteſt. 23. queſtio. tertia. capitul. negligere. ſecunda. quæſtio. ſeptima. in terminis Zanchin. tracta. de hæret. cap. quinto. num. tertio. & quarto. ſeu Ioan. Calder. eod. tracta. cap. quinto. nume. ſecundo. Locat. ſuo inquiſit. iudic. uerbo ſuſpicio, verſicul. de ſecunda. & num. 12. 14. & ſequen. & in uerbo fautores. numer. quinto. Gem. in capitul. cum contumacia, & in cap. quandoque de hęret. in 6. Turre Creman. libr. quarto. de eccleſ. capit. 21. part. ſecunda. verſicul. quinto. Simanc. de hæret. capitul. 15. in fin. Repertor. inquiſit. in verbo fautores verſi. confeſsi in iudicando pag. 333. cum addit Petr. Vnd. ex deciſ. ideo tex. c. literas. ſeu pœna ſuſpecto tantum inflicta ad noſtrum, & impęnitentię caſum minimè infertur.

Secũdo exculpacio ſociorum in caſu propoſito eſt minima pars culpæ illius Inquiſiti de impænitentia, & ſi pro illo capite tantum ſuſpectus vehementer de lapſu iudicatur, ex d. c. literas, quare pro aliis grauioribus culpis, reuocationibus, variationibus, & adductis ſuperius, eidem pœna impęnitentis, & fictè conuerſi nõ infligetur.

Tertio dictam exculpationem reuocauit, & in purgatione defecit, dum in tortura adhuc dictos ſocios hæreticos fuiſſe firmauerit, iuxta ergo deciſionem eiuſdem canonis capitul. literas in ſi. pro hæretico damnabitur, ex text. etiam d. c. accuſatus. §. ille quoque de hæret. in 6. vt ſupra inducto, ac ſi circa excuſationem hæreticis fauorem impenderit.

Mea igitur eſt ſententia Reum hunc vti impœnitentem, & fictè conuerſum damnandum, remiſſa pœnæ, diſpenſatione (quam vniuerſa hæc Congregatio piè, ac multis de cauſis miſericorditer peroptat) Clementiæ Sanctiſſimi Domini noſtri, quem Omnipotens Deus diu incolumem, & felicem conſeruet. Et caſu propoſito coram Sanctiſſimo Domino noſtro, decretum fuit inclinando, in partem benigniorem, quod reus in ſolitis carceribus detineatur, ac pœnitentiis ſalutaribus aggrauetur, vt ex euentu dignoſcatur an aliqua pœnæ remiſſione dignus exiſtat.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICIS HAEREDIBVS quondam Domini Viuiani Pernaciani Callienſis.

ARGVMENTVM.

Conſtitutiones Pontificum Martini Quinti, Nicolai Quinti, Caliſti tertij, & Pij Quinti ſuper cenſibus emiſſa, quomodo procedant.

Cenſus, qui legitime olim, & hodie conſtituantur.

SVMMARIVM.

1 *Vſura non eſt crimen, ſuper quo iure communi*
* *ex officio procedatur, ex communi.**
2 *Statuti forma non ſeruata in procedendo, omnia*
* *nulla fiunt, ex communi.**
3 *Sententia pœnalis non fertur in hæredes, vbi et ſi pęna infligitur ipſo iure, condemnationis tamen mentio fiat.*
4 *Statutum per regulam procedens, in cæteris repetitum cenſetur.*
5 *Leges priores poſterioribus limitantur, & diſtinguuntur.*
6 *Statutum, quòd in cauſis procedatur ſumariè, non tollit aliud, quàm conſilium ſapientis requirens.*
7 *Cenſus ſunt iure communi admiſſi, ex commu-*
** *niori.***
8 *Præſumitur in dubio pro facie inſtrumenti cenſualis.*
9 *Cenſus ante bullam Pij Quinti conſtituebantur, etiam ſuper bonis in genere.*
10 *Nicolaus quintus admiſit cenſus ſuper bonis in genere, & ad rationem decem pro centum.*
11 *Cenſus debent conſtitui ſuper certis, & diſtin-*
* *ctis bonis, ex communi.*
12 *Cenſus conſtituebatur olim contra pecuniam præſentem, & ſuper confeſſione de recepto.*
13 *Redimendi cenſum poteſtas arbitrio venditori, collata, non reſtringit cenſum, & ſi bulla id non dicant.*
14 *Vſurarium interpretatio excluſiua admittitur.*
15 *Conſuetudo contractus labem vſura, atque ſuſpicionem tollit.*
16 *Proteſtatio mentem declarat, & in bona fide quem reponit.*
17 *Lex expreſſe ad futura trahi mandans enixius præcipit.*
18 *Præterita non veniunt in lege, etiam ex identitate rationis, vbi lex expreſſe futura tantum includit.*
19 *Pontificis cura eſt contractus vſurarios tollere.*
20 *Differunt quid tale eſſe, vel ſpeciem talis habere.*
21 *Decreta pœnalia ad præterita non trahuntur, quod declara, & amplia, vt ibi.*
22 *Lex noua non extenditur ad præterita perfecta ratione formæ, & ſi penderent ratione effectus.*
23 *Verbum, poſt hac, futurum tantum tempus denotat.*
24 *Futuri temporis verba legem ad futura tantum trahunt.*
25 *Dictio, deinceps, de futuro promulgationem deſignat.*
26 *Qualitas legis pęnalis probanda eſt per eum, qui in ea ſe fundat.*
27 *Interpretatio ſumenda eſt, ne in abſurdum, vel notam ſapientum incidamus.*
28 *Faciens quantum in ſe eſt, excuſatur à mora.*

CONSILIVM CCXIIII.

TRINITAS ADSIT.

DIFFVSE adeo, eleganter, & verè allegatum eſt in fauorem Magnificorum Dominorum Hęredum quondam Domini Viuiani Pernaciani, motiuſque Domini Prætoris iudicantis virtualiter, ac doctè reſponſum per Pręclariſſimũ, Eximiumque

miumq; Iuriſcõſultiſſimũ Bononienſem D. Ludouicũ Lãbertinũ, vt ferè nihil certè vltra addi poſſit. Et ego de ſubſcriptione requiſitus, dico il lius ſententiam veridicam eſſe, meq; veriſſimis concluſionibus firmatis ab eo, ſubſcribo. Reſoluens ſententiam latam tanquàm nullam, & iniquam reuocandam, ſeu reformandam fore, ne tamen prorſus nuda ſit approbatio mea, nõnulla, quantum potero ſuccinctè, referam, quæ me in hanc ſententiam trahunt.

Primo, quia ſi ſtatuta Callij, vt ſupponitur in facto, & in rubricis, ac nigris ibi deſcriptis, minimè ſeruata fuerunt, immo contra illorum formam proceſſum, vt ex actis detegitur, nempè ci-
1 tra accuſatorem, cum hoc non ſit † crimen, ſu-p quo ex officio, d.l. municipali procedat, & minus iure communi inſpecto, ex Gl. vbi Ang. nu. 2. de communi. * in leg. 2. §. ſi publico. ff. adulter. poſt tempus anni a ſtatuto Callij præfixum, per Marſil. conſi. 87. nu. 7. & ſeq. not. Gigas tract. de crimi. læſæ li. 1. q. 1. nu. 2. & 11. 29. nu. 8. in fine, Clar. in §. fin. q. 51. ac omiſſa citatione legitima perſonaliter, vel ad domum ſolitæ habitationis, cum tranſmiſſione tenoris inquiſitionis, ex Gl. fi. in l. ſi accuſatoribus. C. de accuſa. vtique pro-
* ceſſus, ſententia, † omniaq; indè ſequuta, nulla prorſus ſũt reddita, nulliuſq; valoris, & effectus, tum iure communi inſpecto, ex Theorica, ſen-
* tentia, omniumque recepta, * de qua per Bald. conſi. 173. volu. 5. Marſ. in rub. de fideiuſſ. num. 419. conſil. 20. nu. 4. tract. de bannit. verbo nulli tas nu. 62. Iaſ. conſil. 86. volu. 3. Roland. à Valle conſi. 68. nu. 11. & ſeq. vol. 2. & latè Bero. conſil. 65. nu. 15 1. vol. 1. & conſi. 18. vol. 3. Crot. conſi. 90. nu. 16. cum ſeq. nu. 21. & 30. libr. 1. Leonar. in conſil. Brun. 114. nu. 371. cum ſimilibus, quæ ſciens prætereo, tum virtute ſtatuti Callij ſub rubrica de accuſat. & excuſat. c. 1. libr. 3. annullantis penitus condemnationem aliter factam, quæ tamen ſtatuta, & ſi ea ego non vidi, adeſſe tamẽ arbitror, prout ornatè, & abundè allegantur per Cauſidicum, doctiſſimumq; virum Dominum Rolandinum Bonpatricium, qui certè nullitatis, & cauſæ iuſtitiam perſcrutatus fuit, vt in eius ſententiam merito quoque conueniam.

Secundo, quatenus legitime omnia proceſ-
3 ſiſſent, non potuit tamen ſententia † pœnalis cõtra hæredes promulgari, eo quòd cõdemnatio non ſit ſequuta ante mortem Domini Viuiani, prout requirebatur, ſtante decreto Excellentiſſimi Ducis Vrbini, de quo in actis, formam pro ceſſibus criminalibus dante, quod quidem in illis verbis Reos condemnare condemnationem exigens, pœnam quamuis ipſo iure, & facto inflictam vſurarijs in hæredes inquiſiti non dirigit, niſi & Reus viuens damnatus exiſtat, ex con ſil. Curt. ſæpè allegato. 59. Plot. conſi. 130. num. 31. cum ſeq. tom. 1. crimi. in fol. Boſſ. tit. de accuſatio. num. 34. & tit. de pen. ſub nume. 34. & tit. de ſenten. num. 49. idem firmat, ac de obſeruantia in praxi Clar. §. fin. crimin. quæſtio. 51. verſi. ſcias etiam. Quibus non repugnat conſideratio illa, quòd hoc non procedat, vbi diuerſis decretis imponatur ipſo iure pœna, & condemnatio requiratur. Quando replicetur, immo eundem effectum parere, ſiuè vno, ſiuè duobus decretis id declaret, cum decretum ſubſequens omnia delicta, & pœnas comprehendens, includat etiam delictum vſuræ, & pœnam ei altero decre
4 to ſtatutam, tum quia † ſtatutum municipale per regulam procedens (vt ſecundum decretũ) in omnibus alijs repetitum cenſeatur, ar. leg. regula in fin. ff. de iur. & facti ignoran. leg. ſpecies. ff. de auro, & argent. legat. quemadmodum lex de vno quoque actu citationem requirens, cenſeatur repetita in lege noua modum ad recitandam ſententiam tradente. l. de vno quoque. ff. de re iud. vnita. l. ſecunda. C. de ſenten. ex breui
5 recitand. & leges † priores limitentur, & diſtinguantur per poſteriores, & è contra. leg. poſteriores. ff. de legibus. Gloſſ. in leg. ſciendum. ff. qui ſat. cognat. & eſt Gloſſ. notabilis à ſcribentibus non ponderata in l. à diuo Pio. §. ſententiam. ff. de re iud. dicentes legem argentarium. §. primo. ff. de iud. diſponentem ſententiam latam in Prouincia, etiam Romæ exequendam, intelligi ſecundum diſtinctionem. §. ſententiam, nempè ſi hoc Iudici ſententianti viſum fuerit. Tum quia lex remittens ordinem iuris, alterius legis ordinem non videatur remittere, not. in l. ita nobis. C. de adulter. Bartol. in l. prima. §. primo. ff. quod vi, aut clam, hic dixerunt ſcribentes ſtatutum,
6 quòd in omnibus cauſis procedatur ſummariè, de plano, non tollere aliud ſtatutum conſilium ſapientis requires, immo hoc cenſeri in altero repetitum, cum non repugnet in ſummarijs ſapientis conſilium adhiberi, ita Bartol. in l. quarta. §. eritque. ff. ui. bono. rapto. Pui. à ſcala tracta. de conſi. ſap. capitul. tert.o. & capitul. nono. Ioan. Bapt. Aſini. in praxi iudici. §. vigeſimoquinto. capitul. ſeptimo. ſic in præſenti decretum vltimum condemnationem Reorum in quouis delicto, & proceſſu requirens, cenſebitur incluſum in decreto pœnali vſuras prohibente, ita vt pœna confiſcationis, quàmuis ipſo iure in dicta, infligatur, tamen quatenus Reus damnetur, & non aliter. Nec eadem ratio uia dicti decreti viget in hæredibus, quæ in Reo, cum Reo damnato confiſcatio procedat, ad damnatis hæredibus ſecus, quia verba decreti perſonalia de Reo loquentia in materia, ſtricta non includant hæredes. leg. ſi vnus. §. ante. ff. de pact. capitul. priu legium de reg. iur. in ſexto. leg. in omnibus cauſis. ff. eodem. titul. ſtante igitur vnione, & incluſione reciproca dictorum decretorum, uel ordinum eiuſdem Principis, firma manet reſolutio, pœnas in hæredes minimè tranſire.

Tertio, his ceſſantibus, quæ tamen iure proce dunt, principaliter dico, nullo iure potuiſſe Do.

minum Viuianũ,ſeu hæredes puniri pro inſtru-
mento cenſus, vel cenſu contracto anno 1563.
de quo in proceſſu pag.25.conſiderando.

7 Primo,quòd † cenſus non ſunt iure prohibi-
ti, at liciti, iuxta extrauagantes Martini quinti,
Nicolai quinti. Caliſti tertij,& Pij quinti, Cra-
uet.conſ.217.Conrad.de contract.q.72.Didac.
Couar lib.3.var.reſolut.cap.7.nu.2. Henr. Gan-
** dau.ſ.quodlib. q. 39. magiſque communiter **
poſt dictas conſtitutiones Pontificum in iudica
tum (vt aiunt) tranſactas. probarunt ſcriptores
noſtri,Teologi,ac Canoniſtæ,licitas eſſe huiuſ-
modi cenſuum, vel redditum annuorum em-
ptiones,de quibus per Hoſt.Io. And. Innocent.
Cardin.& Abb.in ca. in ciuitate de vſur.Lap.al-
leg.137.num.15.Tiraq.de vtroque retract. §. 1.
gl.1.num.16.Franc.Marc.in decif. delfinat. 21.
2.par.latius cæteros aggregans,Ioan.Bap.lupus
tract.de vſur.in l.a.C.de pact.inter emp. & ven-
di.comment.2.§.2.nu.6n.

Secundo,in dubio pro facie inſtrumenti cen
8 ſualis præſumitur,† quòd ſit verum, legitimum,
& licitum,non autem fictum,illicitum, vel vſu-
rarium.C.in ciuitate.de vſur.Bald.in cap.primo.
de feud.dato cui leg.commiſſ.& in l.rogaſti,vbi
Iaſ.§.ſi tibi.ff.ſi certum petatur.Tiraq.de retract.
§.7.ad fin.nu.128.Neuiz.conſi.87.num 40.Ro-
land.à valle conſi.96.volum.2.conſil. 40.in pri.
vol.2.Rimin.iun.conſil.83.nu. 17. Dixi conſil.
117.nu.4.lib.1.

9 Tertio,quod cenſus † ante bullam Pii quinti
poterat emi. atque conſtitui, non ſolum ſuper
particularibus,certiſque rebus, atque ſtabilibus
diſtinctis, ſed ſuper incertis, puta omnibus bo-
nis venditis in genere, tum ex iure ſecundum
opinionem nonnullorum grauiorum,& doctiſ
ſimorum virorum,nempè ne cæteros tranſcri-
bam, Corrad.de contract.q.74. & ſeq. Moder.
Pariſ.tract.de contract.q.10.nu.22.Ioan. à Miti-
na tract.de reſtit.q.de cenſib.col.5. Domin. So-
to.lib.6.de iuſti.& iur.q.5.art.1.Couar.d.cap.7.
num.5. Laurent. de Rodulfis in repet. c. conſul-
uit.13.q.numer.47. de vſur.& ex conſuetudine
tantum ſuper re certa conſtitui, ſcribit Foler. in
praxi cenſuali, verbo huiuſmodi cenſualia. nu.
48.Caſsan.Conſuet.Burgund.tit.de cenſibus,ru
brica. 11.§.2.nu.29.Tum rurſus ex conſtitutio-
10 ne † Nicolai quinti Pontificis edita anno.1452.
quæ duo digna animaduerſione continebat.

Primum, quod ſuper uniuerſitate bonorum
cum obligatione perſonali cẽſus cõſtitui poſſet.

Secundum, quod ex cenſibus redimibilibus
pẽſio certa annua vſq; ad decimam partem pre
tii recepti, ſic ad rationem decem pro centum
ſingulo anno perciperetur.

11 Et licet primum videretur, ſecundum † ali-
* quos extra terminos iuris,& communem, * de
qua per Caſſan.Catalog gl.mund.parte.12.con
ſid.99 fallen.15.& in verſi.meri.de ccuſ.§.6.ru-
bri.11.in pri.conſi.63.nu.6. & Lupus vbi infra,
nec non hominibus tãtum citra,& vltra Farum
Siciliæ conſtitutis promulgata.

Fuit tamen iſthæc,omiſſis Martini, & Caliſti
extrauagantibus,vſu frequentiori recepta, non
ſolum apud dictos homines, ſed etiã vniuerſos
populos,præcipuè Latii,Piceni,Flaminiæ,Vm-
briæ,& locorum circumuicinorum,qui omnes
cenſus ementes,ac vendentes pro lege dicta cõ-
ſtitutione Nicolai vſi ſunt, & in illius executio-
ne creati infiniti propè cenſus,quod ego ſæpiſſi-
me in facto agnoui,& in documẽtis publicis p
legi,donec nobis de ſaluberrima, ac ultima Pii
quinti, quem non ſine laude maxima nomino,
conſtitutione anno.1568. edita prouiſum fuit,
vt ponit in propoſito dictas bullas deſcribens,
Io.Bapt.Lupus.d.commẽt.2.de vſur.§.2.nu. 88.
ac Petrus Foler. in illius commento ſuper di-
cta bulla Nicolai quinti,de cenſibus.

12 Quarto,poterat ſimiliter conſtitui cenſus nõ
præſente pecunia,ſed uel ex ſoluta ante, vel ſu-
per confeſſione de recepto, immo & ſuper pe-
cunia iam conſtituenti mutuata,pro qua daba-
tur inſolutum cenſus,ita Betran.conſ.91.nu. 7.
li.3.Tiraq.de utroq; retract. in fin. num.135.&
hoc agnoſcitur, quia in taxando pretio cenſus
redimibilis iuſto, conſiderantur qualitates, &
onera inter cætera,an ſtatim,uel poſt contractũ
incontinenti, ſeu ad tempus ſoluatur prætium,
ut no.ex mente Ang.in l.pretia rerum.ff.ad leg.
Falc. Foler. d. praxi cenſuali, uerbo dummodo
annualis cenſus num.23.

Quinto,q̃ partes potuerunt (ut in hoc inſtru
mento contingit)ex conuentione,& pacto an-
te diem inſtrumenti celebrati cenſus ſolutionẽ
conſtituere,& conſtitutũ cenſum declarare. ni-
hil enim obeſt,quin partes conficiendo publicã
ſcripturam conſentiant, & pretium iam ſolutũ,
& cenſum inceptum,ſeu cõſtitutum, cum & cõ-
ſtitutus cenſus ematur. Innoc. in c. conſuluit de
uſur.Lapus allegat.137.n.15.nec iſta pactio,ſeu
confeſſio aliquid uſuræ redoleat,cum & cenſus
potuerit prius conſtitui, inſtrumento tamen nõ
dum confecto.minime ad cenſus ſubſtantiã ne-
ceſſario,dum teſtibus probari poſſet. Nec pon-
tificum conſtitutiones id non exprimentes ob-
erunt, cum ſolum enarrent, quod regulariter
contingit, prout concidi ſolet cenſus, non ta-
men quod uelint excludere conuentionem hu-
iuſmodi,exemplo quod dicitur poteſtatem redi
13 mendi † cenſum,collatam in arbitrio Vendito-
ris tantum, uel ad certum tempus, non irritare
contractum uti uſurarium,quàmuis conſtitutio
nes pontificum liberam redimendi facultatem
quandocunque concedant,ita Ioan.Bap.Lupus
d.§.ſecundo.num. 69.& certum eſt partium de
clarationes in inſtrumentis attendi. Gloſſ.ubi
Iaſ.nume.52.in leg.ſi quis in fundi uocabulo.ff.
de leg.1.ac in dubio interpretationem excluſi-
14 uam delicti uſurarũ † admitti Marſil.in l.1.num.
68.C.ad l.Corn.de ſicar.Gram.deciſ.8.nume.3.

Alciat.

Alciat. 3.regul.præſumpt.prima. Tiraq. de retr.
conuentio.§.7.ſeu §.fin.ad fin. nume. 125. 126.
& ſequent.

Sexto,cenſus,non ſolum de iure,vt ſupra ſu-
per omnibus bonis,habita fide de pretio,vel cō
feſſato cum anticipatis ſolutionibus,& ante ce-
lebratum inſtrumentum conſtitui, & conſtitu-
tum declarari potuiſſe firmo, verum,& ex con-
ſuetudine notoria, atque probata in loco Cal-
lii per teſtes examinatos in cauſa ſuper ſecundo
capitulo quon.Domini Viuiani, quæ † conſue-
15 tudo omnem labem uſurariam, atque ſuſpicio
nem excludere ſolet,quo ad pœnæ temporalis
incurſum. Actus enim, quamuis rei ueritate
uſurariam ſapiat prauitatem, licitus reputatur
ad excuſandum à pœna hominis,ſi ab homini-
bus ira communiter fieri ſoleat, Bart. in l. quod
ſi fugitiuus.§.apud labeonem, per illum text. ff.
de util. collect. ſequitur Deci.conſilio. 170.latè
Tiraquel.de pœnis conſil.42.nu.8.& d. retract.
ad fin.titul.num.129.Cranet.conſil.145. nume.
12.conſil.6.numer.103.119.& 120.Stracca de
mercat.prima parte nume.37.cæteros adducit
Lupus loco ſupracitato comment. 4. §. 4.Bero.
q.17.num.65.& dixi d.conſil.117.num.6.addo
Socin.iun.conſi.27.num.4.uol.4.Rolan.à Val-
le conſil.40.num.19.uol.2.Grat.conſi.49.num.
12.uolum.2.

Quapropter,dum contractus cenſualis anni
1563.iure fieri potuit,uel ſaltem ex conſuetudi-
ne, ſeu in dubio licitè celebratus credatur, uel
in bona fide,& iuſta cauſa,ſtante clauſula, pro-
16 teſtationeque † Domini Viuiani, quòd intelli-
gebat contractum eſſe cenſum, ſecundum ſtilū,
& ſolitum curiæ Romanæ, quæ mentem illius
declarat,tollens animam à facto,ad uot.in l. nō
ſolum.§.morti.ubi Rube.num. 349. ff. de operi.
noui.Ripa in c.cum M.nume. 70. & 83. de con-
ſtit.& ipſum in bona fide reponit Crauet. conſi.
145.num.14.quod accuratius explicat Præcla-
riſſimus Lambertinus, unique firmabo ſine du-
bio pro tali inſtrumento,nullam pœnam potuiſ
ſe,nec debuiſſe pati,eique, ſeu hæredibus infligi
eo minus cum uerè nulla lege id ſibi ſub dicta
pœna prohiberetur.Quod oſtendo.

Primo,aſſumendo bullam ſanctiſſimi Domi
ni Pii Quinti editam anno 1568. quæ cum ex-
preſsè contractus tantum futuros includat, ibi
licèt legem ad contractus celebratos non exten
damus,hunc quinquennio iam elapſo celebra-
tum prorſus excludet, & tanto fortius cum ex-
17 primat, quod tacitè inerat, nempe † legem ad
futura ſolum trahi c.2.& c.fin. ubi Deci. & Mo-
der.extra de conſtit.l.leges, & conſtitutiones c.
de legibus,ſic enixiorem mentem non tollendi
nec circa præterita diſponendi deſignet, om-
nemq; dubitationem pœnitus eneruet l.3.ff. de
leg.1.l.quæ dubitationes.ff.de regul.iur. leg. qui
mutuam in prin.ff.mand.Socin.conſil.102.nu.
11.uolum.3.

Addo,quod & ſi negocia pręterita ex eadem
rationis identitate, uel aliàs comprehenderen-
tur,uenirent pœnali conſtitutione, cum tamen
18 † futurorum tantum ſit facta, expreſſio cætera
omnia excludantur,eo quod ubi lex pœnalis fu
tura expreſsè includat,ut uerba aliquid operen
tur,nec ſuperflua exiſtant, præterita, quæ aliàs
ex identitate rationis, uel natura negotii ueni-
rent,pœnitus excludantur ita Bartol.in leg. om
nes populi.in 5.quæſtio.princi.ff. de iuſt. & iur.
Deci.in c.fi.num.12.in fi.de conſt.

Rurſus colligo ex dicta conſtitutione, cōtra
ctus cenſuales uſque tunc initos, ſub quibuſuis
pactis expreſſis,prohibitis in ea quoque,non eē
ſeri, & iudicari fæneraticios,nec labe prauitatis
uſuræ ſuſpectos. Quando ſanctiſſimus ille Pius
Quintus Pontifex(cuius uitæ integritatem, iu-
dicium,exempla,geſta admirabilia,doctrinam,
conſcientiam timoratam,moresque plurimum
in Chriſtiana Republica commēdabiles,& nos
uidimus,& poſteri obſtupeſcent)perſpecto, &
ſpiritusancto duce cognito dictos contractus
præteritos uerè uſurarios,& contra canones ce
lebratos dici, non tantum animæ contrahen-
tium conſilium præbuiſſet, ſeu conſulendo le-
gem edidiſſet, at abſolutè omnes irritaſſet, im-
probaſſet, ac ad terminos legales reduci man-
19 daſſet,cum id ſupremi † Paſtoris officium,ac cu
ra expoſtulaſſet c.memor.24.quæſtio.1. incum-
bensque fuiſſet animas fidelium,& uniuerſi po-
puli Chriſtiani, è laqueo tam nefandi ſceleris
eripere.c.quemadmodum. §. uerum. de pœnit.
& remiſſi.in extrau.com.cum ſequen.cap. 1.vbi
Cardin.de magiſtr.c.ſi ea 25.quęſt.ſecunda.Ro
ſel.tract.de Imperat.§.abundenumer. 62. Cum
itaque id non fecerit,neceſſario ſupponendum
eſt,noluiſſe eos,qui iam contraxerant, vi bullæ
Nicolai,vel iuxta ſolitum,& formas conſuetas,
ſic in quadam bona fide,pęnam mereri, nec il-
lius lege aſtringi,eo quòd ad futura tantum con
ſtitutio Pontificia trahatur.d.cap.fin.de conſtit.
cum vulgar.Noluer.tq; ſanctiſſimus ille vir prę
terita negocia uti talia, ſeu fęneraticia iudicare,
20 & ſi talium † ſpeciem,uel præſumptionem ali-
quam habere decreuerit,hæc enim inter ſe diffe
runt,ad not.per Abb. in c. conſtitutus.de tranſ.
Pariſ.conſi.29.num.10.uol.4.

Secundario,decretum Excellentiſſimi Ducis
Vrbini publicatum anno 1569. Minus cenſum
conſtitutum anno 1563. comprehendere arbi-
21 tror,ea potiſſimum ratione, quòd † decretum
maximè pęnale ad præterita non trahatur.

Primo ex regula poſita in l. leges, & per to-
tam C.de legib.c.ſecundo. de conſtit. & quia le-
ges municipii non debent ad præterita trahi,
etiam ſi in lege eſſent aliqua uerba, quæ præte-
ritum, & futurum poſſent importare, ſecun-
dum Abb.in d.c.fi.3.notab.de conſt. quod pro-
bant duæ Gloſæ, una in ca.unico. de cleri. non
reſident. in 6. in glo. fin. in princ. altera in cap.

& in parte commiſerint.de conſt.in 6.Quod di-
ctum extẽdo,vbi actus eſt perfectus,ratione for
mæ.quia & ſi pendeat ratione effectus ad illum
22 †l. noua non porrigitur , caſus eſt ſingularis in
l.iubemus.ad fin.C.de eſta.in l. fi. ad fi.de cur.
furio.in l.1.in fin.C.de rei vxor.act.l.12.tabula-
rum.C.de legit.hære.§.alienationis,auth.de nõ
alien.Roderi.Soarez.in declarat.legis Regni.in
l.qui in prioribus,pag.462.nu.126.in fin. C. de
inoffi.teſtam.

Secundo,ex aduerbio poſthac in decreto po
23 ſito,ibi prohibemus , nobis ſubiectis † poſthac
quoſuis contractus inire. Quod aduerbium ,fu-
turum tantum tempus denotat.l.ſiquis poſthac.
ff.de poen.præſcript.l.iubemus.C.de ſacr. ſanct.
eccleſ.l.ſi quis poſthac.C.de ędifi.priuat.l.nemi-
ni.C.de aduoc.diuerſ.iud.

Tertio,ex verbis futuri temporis tantum ad-
ditis in illo decreto pœnali,ibi pœna omnibus,
qui huic legi non paruerint, & contra eius man
datum venerint prima vice,quæ & ſi ſubiunctiui
24 †futuri eſſent,ad futura tamen ſolum traherent
legem,& conſtitutionem.Bar.in l.omnes popu
li.3.q.in 6.q.princi.ff.de iuſt.& iur.Abb.in d.ca.
fi.in pri.de conſtit.

25 Quarto,adeſt illa dictio,† deinceps, in verbis
diſpoſitiuis,quę noui iuris tantum de futuro pro
mulgationem ſignificat.l.nemo deinceps C. de
Epiſcop.audi.cler.l.uni.§.porro. de ſum. Trinit.
Archi.in c.1.de cenſ.in 6.& in c.ſequent. in fin.
de reſtit.ſpoliat.in 6.facit.l.ſi ca.C.de vſur.Inſtit.
de fideiuſſor.tit.in prin. Et ſi decretum Vrbini,
futura tantum reſpicit citra anſam cuiuſuis diffi
cultatis reſoluam contractum anni 1563.eo mi
nimè comprehendi.

Nec obijciatur decretum pręterita quoq; re-
ſpicere,cum vſuras reſtitui mãdet,ex.Abb. poſt
glo.in c.cum tu de vſur.ac in termino trium mẽ
ſium velit contractus reduci ad æquitatem, &
cenſuram bonorum religioſorum , & aliud de-
cretum exiſtat editum anno 1536.prohibens
contractus vſurarios , quæ Dominum iudicem
à quo,& ſi meo iudicio,& verè minus rectè in-
duxerunt ad damnandum hæredes Viuiani pro
dicto inſtrumento 1563.Reſpondetur enim.

Primo decretum illud anni 1573. quo ad pę-
næ nouæ impoſitionem eſſe iuris noui futuros
tantum actus reſpicientis promulgationem. re-
ſpectu vero modi contrahendi prohibiri,ſeu ca
ſuum , vel cõtractuum in pęnam incurrendorũ,
nouos,ac pręteritos modos,& caſus comprehẽ
dere . Exemplum noui modi comprehenſi eſt,
ſiquis in futurum cenſum acquiret cum pactis a
ſanctiſſimo Pio Quinto nouiſſimè , vt vſurarijs
improbatis , veteris ſiquis contraxerit contra
formam aliorum decretorum eiuſdem Excellẽ
tiſſimi Ducis,eo quod alia lege adhuc prohibi-
tũ exiſtat,ſed non ſub hac noua , & formali pę-
na. Ideo dum reſpectu pęnæ omnium , ſit noua
lex,& decretum,præterita excludens, dicam ex

doctrina Abb.nu.7.poſt glo.in eod.c.cum tu de
vſur. caſum noſtrum minimè dicto decreto in-
cludi,eo minus,q de contractu contra legẽ eiuſ-
dem Principis celebrato non tractetur, vt infra,
ſeu de reſtituẽdis vſuris in executione legis, vel
decreti antiqui,ſecundum Innoc.& Abb.in d.
c.cum tu de vſur.ſed ſolum,an contractus anno
1563.celebratus vſurarius,& decreto Ducis cõ
prehenſus dici queat.

Secundo,reſpondetur decretũ futuros actus
& contractus tantum celebrandos reſpicere , vt
ſupra,ex regula,verbis,& clauſulis in eo poſitis,
& licèt vſuras reſtitui mandet,ad pęnam euitan-
dam,id procedit reſpectu contractuum,qui vir
tute aliorum ordinum dicti Principis aliàs pro-
hibiti forent,vt mutuum cum pignore , & ſimi-
lia. At diuerſum reſpectu cenſus prohibiti ex for
ma inobſeruata diplomatis ſanctiſſimi Pij Quin
ti,qui eſt propriè caſus noſter,cum tam quo ad
pęnam,quàm modum caſus nouus exiſtat,& ad
futuros tantum decretum trahatur , non autem
præteritos,eo magis,quòd à Pontifice non im-
probati fuerint,nec vti vſurarij iudicati, & cer-
tum ſit legem pęnalem futura expreſsè includẽ
tem præterita excludere,quæ alias fortè ex idẽ-
titate rationis in conſtitutione venirent, vt poſt
Bart.& alios inquit Dec.in d.c.fi.nu.12.in fine.
de conſtit.

Tertio ſuppoſitum fuit ante bullam Pij Quin
ti cenſus in iſta forma nõ fuiſſe prohibitos, qui
nimo admiſſos,vnde conſtituti ante dictam bul
lam decreto non comprehendentur,cum verba
decreti, formaliter vbi de remiſſione pęnarum
agit,prohibitos tantum includat, ibi aliquid ex
ſupradictis prohibitis perpetraſſet, ac ibi vſura-
rios declaratos pro vſurarijs habitos,& impro-
batos,& qui ad puniendũ ſe in lege fundat ver-
26 bis legis inhærere,& † qualitatẽ legis probare te
neatur,Bal.in l.ſi qua mulier in fi.C.de ſac.ſanct.
eccle.Alex.conſ.50.vol.1.Cor.cõſ.197.volu.2.
Barb.cõſ.60 vol.2.cũ ſim.quæ ſciens prætereo.

Quarto dicitur decretum in vltimis verbis,
dum remittit pęnas comparentibus in termino
trium menſium, de neceſſario nõ includere ca-
ſus præteritos,ſed illos poſſe includere,& futu-
ros initos intra dictum ſpacium , ſed reuocatos
& ad æquitatẽ redactos, vt ibi,vnde cũ futurum
& præteritũ reſpicere poſſit,ex natura rei,& re-
gula legis ad futura tantum trahetur pæna, per
tex.in d.c.fi.vbi Abb.& Dec.de conſtit.

Quinto admiſſo citra veritatis præiudicium
pterita includi, verificabitur in præteritis, poſt
bullã Pontificis contractis,non ante, ne creda-
mus laicũ Principẽ Excellentiſsimũ inferiorẽ,
ac Põtificis vaſallum voluiſſe declarare,infringe
re,& punire abſolutè,quod Pontifex ipſe,ſupre
muſq; Chriſtianorũ Paſtor,& Princeps declara
27 re,punire,& infringere noluit,& hæc interpre
tatio ſumenda eſt,ne in abſurdum,ſapientumq;
notam incurramus.l.ſaluius ariſto.ff.de leg.præ
ſta,

ſta.latè Meno.de arb.iud.caſu 199.nu.8 cũ ſeq.

18 Sexto † fecit quicquid potuit Dominus Viuianus, vt contractus ille reduceretur ad terminos diplomatis Pij Quinti, quod atteſtantur Ioannes Albertus, Benedictus Caſtellus, & examinati ſuper primo Reorũ capitulo, vnde dolus, culpa, mora, negligentia, malaque, & deprauata intentio ceſſant, quinimo pro reformato habebitur, cum per eum non ſteterit, ad not. in l. 2. §. quod diximus, vbi Bart. & Alex. ff. ſi quis caut. Fel. in c. tranſmiſſa de præſcript. cum vulg.

Septimo non obſtat aliud decretũ anni 1536. prohibens contractus vſurarios tam expreſſos, quàm velatos, cum ex præcedentibus hunc nõ eſſe talem, ſed cenſum iuxta conſuetum, & ſtilũ curiæ, vel loci conſtitutum, ſeu ſaltem non eſſe adhuc lege declaratum vſurarium, propterea, nec illo decreto ſecundo comprehenditur, cuius virtute ſi proceſſum fuiſſet, nõ pœna expreſſa in decreto vltimo pro prima, & vice ſecunda irroga fuiſſet, ſed ſimpliciter aureorum centum tantum.

Concludo itaque, vt ingenuè fatear, nullam pęnam, nullumque delicti genus in præſenti caſu conſiderari poſſe, quoad inſtrumentum cenſus anno 1563. confectum, eoque reſpectu iniuria quidem Dominum Iudicem, a quo hæredes Domini Viuiani damnaſſe. Circa aliud 1574. quia abundè per eximium cauſæ patronum ſcriptum fuit, non immorabor. & tanto minus cũ anguſtia temporis, ac nuncij diſceſſu pręmar, & altero capite ceſſante cõfiſcatio dimidiæ bonorum pœnitus euaneſcat.

Franciſcus Burſatus I. C. Mant.

PRO DOMINIS CONSORTIBVS de Ala ex Brentonico.

ARGVMENTVM.

Dos quando pro maternis etiam bonis cõſtituta dicatur ſecundum diſpoſitionem l. ſi. C. de dot. promiſſ.
Pater an teneatur filiam, quæ in ſuum corpus peccauit, dotare, uel ſtuprator, & cuius vel patris, vel ſtupratoris qualitas attendatur.

SVMMARIVM.

1 *Actio pro dote filiæ etiam abſenti acquiritur patre ſtipulante.*

2 *Dos filiæ propria dicitur à corruptione proueniens. quæ eidem ultra expenſas, ob iniuriã patris conſtituitur à defloratore ſecundum uires ipſius, & dignitatem.*

3 *Dos nunquam de bonis filiæ, uel alijs conſtituta dicitur à patre, ſed de paternis tantum, & ſi dicatur de maternis, & alijs, *quod intellige, vt ibi.*

4 *Materna dos, & bona, ut comprehendantur in dote filijs conſtituta, debet exprimi quantitas, uel inferri id præciſe ex uerbis, ex communi.*

5 *Diſpoſitio l. ſi. c. de dot. promiſ. procedit in dubio, ſecus vbi expreſſè de uoluntate patris, ex communi. & num. 7 in fi.*

7 *Dos materna in conſtituta à patre comprehenditur, ſi id dicatur, & filia conſentiat.*

7 *Pater non tenetur dotare filiam, quæ in ſuum corpus peccauit.*

8 *Filiam ſpuriam ſimpliciter tenetur pater dotare, ſicut legitimam, & naturalem, ex * cõi.*

9 *Filia, quæ peccauit in corpus ſuum, & agit pęnitentiam à patre dotatur.*

10 *Pater tenetur dotare filiam, quæ poſt uigeſimũ annum turpem uitam ducat.*

11 *Filia, quæ ex propria culpa non petit legitimam, vel ſupplementum, ſi à patre in teſtamento honoretur, petit omnia, ex verieri.***

12 *Dos patris, et corruptoris uirginis adeſſe poſſũt.*

CONSILIVM CCXV.

TRINITAS ADSIT.

PETITVR conſilium deciſiuum in cauſa Dominæ Aldę filię Ioãnis Molendinarij de Ala cõtra Dominos eius fratres authores neceſſarios, & Antoniũ Maranellum poſſeſſorẽ affictus petiti, An Domina Alda dictum affictum cecenſiũ centumuiginti pro dote ſibi, vel patri eius nomine ceſſum à Domino Horatio Allano, qui eã deflorauerat iure petat, non obſtante, quod à Patre dotem cenenſium nonagintaquinque cum fuerit nupta Veronæ, receperit, in quo caſu ſoleo citra iuris allegationem ꝓcedere, ex doctrina Speculi, ſed ut morem petenti geram, nõnulla, quæ me præcipuè mouent, ſubijciam.

Nititur Domina Alda ex ſolo inſtrumento ceſſionis dicti affictus ſibi factæ, propterea cum
1 ſit pro dote † actio ipſi licèt abſenti, patre ſtipulãte acquiſita fuit l. Gaius. ff. ſolut. matrimo. Iaſ. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de uerbo. oblig. Bal.
2 Nouel. tract. de dote 6. par. priui. 21. & quia † dos à corruptore Virginis ſtatuta virgini defloratæ, ipſius propria ſit, qui rurſus tenetur ultra expenſas, ob iniuriam patri illatam dotem congruam iuxta qualitatem patrimonij, iurium Defloratoris, & conditionem puellę, nõ aũt iuxta vires patris, dotem congruam, dictæ filiæ conſtituere, ut latè explicat Olaſchus Cacher. deciſ. Pede. 107.

per

pertotã,ergo filiæ acquiſitum, ab'eadem uti fi-
lia patrimonium proprium recuperari potuit,
non obſtante,quod ipſa denuo ſit a patre,vel de
bonis patris dotata,cum nunquam de bonis fi-
liæ(ſi paterna ſufficiunt) etiam quòd dicatur de
3 bonis paternis,maternis,ac aliis,filiæ † dos con
ſtituta dicatur,text.eſt apertus, ubi omnes * Do-
ctor.in l.fi.C.de dot. promiſſ. quæ Imperatoris
conſtitutio procedit,etiam in filia multum diui-
te,Gloſ.Bal.& cæteri ibidem,ac Alexand.Areti,
Rip.& Socin.iun.num.157.in l.1.ff. ſolu. matri-
monio.Bald.Nouel.de dote 6.parte in 3. priui-
leg.ac in parte adminiſtratore legitimo filiæ ad-
miniſtrante eius bona,Corn.conſi.111.num. 6.
uolum.2.uel illius negotiorum geſtore,Imol.&
Roman.qui totum mundum † id tenere ait in
d.l.prima. ubi Socin. ſen.num. 36.Ripa nu. 91.
cum ſequen.ff.ſoluto matrim.Campeg. de dote
prima par.q.16.nu.4.uel ubi alius filiam dotare
fuiſſet obligatus. Aret. conſil. 17. nu. 13. & 15.
nec ſolum pro rata dotis congruæ, ſed etiam ꝓ
exceſſu,ſi pater amplam promiſiſſet dotem.Bal.
d.tract. de dote 6. par. 3. priuileg.num.2.& rur
ſus ſi gener,vel pater fateretur tempore contra
cti matrimonii actum fuiſſe,ut de bonis filiæ cẽ-
ſeretur dotata,ita Angel.conſ.209.Aretin. in d.
l.prima.Capra.conſi.29.pri.dubio, vt enim cõ-
4 prehendantur † dos materna,uel filiæ bona, ne-
ceſſario debet exprimi quantitas vtriuſq;,vel ſal
tem uerba,ex quibus inferatur præcisè dotẽ pa
ternã inito calculo iam æ ſummę extare,not.re-
pet.Moder.in d.l.1.vbi Bulgar.nu.30.Canil. viſi
tar.nu.108.110.& ſeq.Parpar.nu.16.pro cõi di
cto,ſequitur Cotta memorabili verbo,dos data,
Natta conſ.342.in princ.Bero.conſi.25.nu. 18.
vol.2 Neuizan.conſi.16.circa fi.Capra.cõſi.62.
Ancar.quęſt.famil. 33. nu. 2.& 3.Enimuero in
præſenti caſu, nec dotem conſtitutam filiæ ꝓ
bonis ſibi a deflorante traditis video, nec pro
quantitate filiæ tradita, quinimo in ſatis mino-
ri ſumma.Rurſus nec conſtitutam quoquomo-
do apparet pro omnibus,& quibuſcunque bo-
nis filię,cum inſtrumẽtum non adſit, nec teſtes
numero ſufficientes.Qua de re ne contra officiũ
pietatis paternę pręſumamus,dotẽ a parte ſim-
pliciter profectam,omni iure arbitramur,arg.d.
l.fi.C.de dot.promiſſ.l.profectitia. §. ſi filius il 2.
ff.de iur.dot.cum ſimilib.
5 Nec repugnat,ſi obiiceretur d.l.fi.† diſpoſitio
nẽ procedere in caſu dubio, at ſecus vbi expreſ
sè de voluntate patris conſtat, cum in claris nõ
ſit d.l.locus,& de bonis filiæ dotata præſumatur
Angel.d.conſi.209.Ripa in d.l.1.nu.91. Socin.
iun.nu.173.Ruin.in conſi.200.nu.3. vol. 1. cõſ.
12.nu.6.vol.3.communis * cenſetur per Ancar.
vbi ſupra,Bero.conſi.51.nu.10.vol.1.
Quia reſpondetur primo nullo pacto conſta-
re de hac voluntate,& proteſtatione patris,cum
ſit tantum vnicus teſtis patruus Reorũ,qui, præ-
ter ꝗ mediator fuit,ſic nõ omni exceptione ma
ior,nullã vti ſingulari: fidem faciat, vulg.iurib.
Secundo illud dictum Angeli, & cęterorum
6 declara † uoluntate patris declaratur,per Areti.
quem ſequuntur Iaſ.§.fuerat.num.106. Inſti. de
action.& alii,ac Socin.iun.in d.l. 1. nume. 174.
quando filia conſenſiſſet expreſſè, quia ea non
cõſentiente ſibi illicitum eſt proprium patrimo
nium,& aduentitiam dotem repetere Rurſusq;
locum habet cum tota dos,ſaltem aduentitia eſ
ſet promiſſa,non autem pars tñ.Quapropter cũ
non conſtet hic de filiæ conſenſo, nec integra
dos filiæ ceſſa per ſtupratorem fuerit tradita, ſe
quitur patrem,& bona paterna tantum ad hanc
promiſſionem obligata fore, nec ex tempore
ſaltem modico dicitur filiam conſenſiſſe, quan-
do ex breui tempore liberatio, donatio ve non
præſumatur,minus conſenſiſſe dicitur ex verbis
alterius teſtis Veronæ examinati,cum & ipſe ſit
vnicus,ac mediator, nec præterea deponat filiã
conſenſiſſe alicui poteſtationi, vel declaratio-
ni paternæ,ſed ſciuiſſe patrem velle tradere in
dotem renenſes nonaginta tantũ,quæ ſola ſcié-
tia non probat pręiudicialem conſenſum, imo
dicit ipſam nunquam fuiſſe alloquutam patrẽ,
nec filiam fuiſſe pręſentem,quando dos fuit ge-
nero promiſſa,unde de aſſenſu certo, ꝗ dotare-
tur de bonis filiæ conſtare nullo modo arguit,
vulgat l.non hoc C.vnd.legit.Addo, quod iſti
duo teſtes ſingulares ſunt, dum unus de allocu-
tione Allæ loquatur, alter de tractatu matrimo-
nii,ut hinc reſpectu dotis promiſſæ nihil conclu
dant,in probatione enim ex tractatibus ad con-
tractum non infertur neceſſario,nec probãs tra
ctatus dotẽ promiſſam in matrimonio iuſtificet.
Nec ſecundo obſtat, quod diſpoſitio d.l.fi.nõ
procedat,vbi pater rem filię in dotem dat, ſeu
rem filię pœnes eum depoſitatam, vt ait Socin.
iun.conſi.44.in fin.vol. 1. namque non proba-
tur hic rem filię fuiſſe traditam, nec promiſſam
reſtituere,ut in caſu Socin. iun. in quo neceſſa-
rio rem depoſitam a filia inferri oportebat, ſed
tñ dotem, etiam paruam in pecuniis, & rebus,
vt ait Dominus Ioannes pater Aldę in eius teſta
mẽto,& Philippus maritus, nec cõſtat illas fuiſ
ſe ex affictu vendito extractas.uel emptas, vt in-
de ſequatur ex bonis paternis,magis quàm filiæ
fuiſſe conſtitutam dotem.
7 Opponebatur tertio loco † patrem non tene
ri dotare filiam, quæ in ſuum corpus peccauit,
Auth.ſed ſi poſt.C.de inoffic.teſtã.Bal. in l. fin.
nu.11.C.de dot.promiſſ.& in l.qui liberos.ff. de
rit.nuptia.Iaſ.in §.fuerat.num.117.& 120.Ripa
in d.l.1.nu.71.ff.ſoluto matrim. vnde pater do-
tando,de ſubſtantia filię dotaſſe præſumitur,cũ
d.l.fin.conſtitutio non vendicet locum, niſi vbi
pater filiam teneatur dotare ex officio paterno
præciſo,per Ripam ibi,num.71.ubi ait,quia nõ
tenetur dotare filiam ſpuriam diuitem,non mi-
rum ſi dotando illam de bonis ad filiam ſpe
ctantibus dotare cenſeatur, filiam namque
ſpuriam

Digitized by Google

8 † ſpuriam ſimpliciter dotare tenetur. prout legi-
* timam,& naturalem,ex communi, *de qua per
Soci.iun.num.179.& 186.& ratio videtur colli
gi ex illo textu,ibi neque enim. eſt enim officiũ
paternum pręcipuum,vt dictio illa omnino de-
monſtrat.§.fin.Inſtit.de tutel. l. ſi poſſeſſor. ff. de
petit. hæred.licet hãc rationem deſtruat Alciat.
præſumpt.26.reg.pri.

Verum & huic oppoſitioni reſpondetur, pri
9 mo quod illud dictum de † filia peccante in ſuũ
corpus,ut dotari non debeat, fallit quando filia
egerit pęnitentiam.l.Imperiales.C.de nupt.c.fer
rum.50.diſtinct.Alex.in d.l.1.num.33.ubi Rip.
alios allegat.num.71.ff.ſolut.matri. At hic pęni-
tentiam ante dotem præſtitam egit, quinimmo
& a patre fuit matrimonio copulata,vnde & do
18 tari † debuit, maximè ſi elapſo vigeſimo anno
ætatis ſuæ,vel alio ætatis nubilis iuxta loci,& pa
triæ conſuetudinem,filia ipſa uitam turpem du-
xiſſet,uel ſe deflorari paſſa fuiſſet,q̃a tũc excuſa
retur,nec pater ab onere dotandi immunis red
deretur,per ea,q̃ tradit Bal.Nouel.tract. de dot.
in 6.part.prin.16.priuil.

Quod hic confirmatur ex mente patris, nam
dum in teſtamento illam in dote,& alia quanti-
tate inſtituit hæredem, voluit uitium illud filiæ
nequaquam obeſſe, ſed ei remiſſum intelligi, cũ
11 licèt aliter † filia ex ꝓpria culpa,uel cauſa exhæ
redata,ut quia peccauerit in ſuum corpus,vel lu
xurioſè vixerit,ex Auth.ſed ſi poſt.C.inoff. te-
ſtam.§.ſi uero,Soci.in d.l.1.nu.233.ſupplemen-
tum legitimæ non petat,prout etſi ab inteſtato
eſſet penitus a ſtatuto excluſa,attamen ſi ei aliq̃d
relinquatur in teſtamento patris,poteſt tunc ad
** ſupplementum legitimæ agere, iuxta veriorẽ, **
probabiliorem opinionem, etſi multi ſolem-
nes Doctores Italiæ contrarium ſenſerint, & in
hoc articulo famoſiſſima Italiæ collegia ſcripſe
rint,teſte Soci.Sẽ.conſ.150.vol.1. quem refert,
& ſequitur Salic.opinion.approbãdo per alios,
Celſus Vgo.cõſi.38.nu.18.Idem ergo dicemus
in caſu præſenti,vt licet aliter filia non debuiſſet
dotari ex peccato,& culpa propria,attamẽ cum
in teſtamento pater dotes reliquerit, videatur ei
dem dotes de ſuo tradidiſſe,ne rurſus diſpoſitio
vana,& ſuperflua reddatur, cum quod ſuum eſt
eidem relinqui non debeat.Et certè ex tenore te
ſtamẽti paterni colligitur patrem dotaſſe de ſuo
filiam,illã in dicta portione,& dote inſtituendo.
quæ filia,peracta pęnitentia,ut ſupra.congruam
dotem,quæ reputatur eadẽ, prout alijs filiabus
tradita,& relicta fuit,nempe ducentorum renẽ-
ſium cõſequi debet,ac etiam maiorem, occaſio
ne inueniendi virum condignum, ac ęqualem,
qui habita deflorationis ſciẽtia,dotem pinguio
rem,ut moris eſt omnium,peroptabit, ut tradit
Cacher.deciſ.pedẽ.107.n.10. Vnde ſi recte in-
to calculo dotis ſibi a dicto Horatio ceſſæ,renẽ-
ſium inquàm centumuiginti, & nonaginta tra
ditotum per patrem,conſtituitur dos ducẽtorũ
& decem renenſium,non erit à mente iuris alie-
num credere patrem de ſuo dotaſſe,ac rurſus do
tem ex propriis bonis conſtituere filiæ uoluiſſe,
12 quando nõ inconuenit,† vt dos corruptoris vir
ginis,& patris adſint,ac vtraque debeatur, licet
corruptor ad omnia teneatur,per Cacher.d.de
ciſ.107.& doctr.Iaſ.in §.oẽs.nu.34.& ſe. Inſt.de
action. cenſeo ergo rectè, & bene iudicatum
per Dominum Iudicem à quo,& male appella-
tum fuiſſe,Victumque victori in expenſis ſecun-
dę inſtantiæ condemnandum.

Franciſcus Burſatus I. C. Mant.

PRO ILLVSTRISSIMO DOMINO
Carolo Gõzaga Marchione, &c.& multum
Illuſtri Domino Hippolito
Gonzaga, & alijs.

ARGVMENTVM.

Crimen læſæ maieſtatis an incurratur per interficientes,ſeu trucidãtes captos exiſtẽtes in manibus familiæ iuſtitiæ.

Aſſiſtere,qui delicto homicidij dicãtur,& quãdo pro aſſiſtentia puniantur.

Signa innocẽtiæ,ac præſumptiones pro defenſione Reorum multa enarrantur.

Delictum populare quod dicatur,& qui puniantur.

SVMMARIVM.

1 *Eximẽs conuictum,vel confeſſum Reum in manibus iuſtitiæ exiſtentem crimen læſæ maieſtatis incurrit,declara,ut infra.*

2 *Occidens captũ in manibus familiæ iuſtitiæ impedimentum præſtat,ſed declara,ut infra.*

3 *Securitatem datam à Principe rumpens,crimen læſæ maieſtatis incurrit.*

4 *Occiſor banniti capti, crimen læſæ committit,ſed contra.*

5 *Crimen læſæ incurrit tantum,qui confeſſum,vel conuictum de crimine capti, & captum eximit,ex communi.**

6 *Reſpublica minus læditur occiſione capti,quàm exemptione.*

7 *Occidens Reum dum ducitur ad furcas, de homicidio tenetur,& nu. 10.*

8 *Captum ductum ad Iudicem interficiens, vltimo ſupplicio damnatur.*

9 *Venenãs affinem carceratum,ne laqueo in familiæ vituperium ſuſpendatur,parricidij pœna tenetur,ex communi.*

10 *Bannitum captum occidens pro homicidio punitur,ex communi.**

11 *Seruus Dominum ſuum morientem occidẽs,etiã*

Domi-

Domini mandato, homicidia reputatur.

12 *Banniti capti impunè interfici non poſſunt.*

13 *Pœna l. Iul. maieſtatis, niſi in caſibus à iure expreſſis, infligitur.*

4 *Læſæ maieſtatis crimen ceſſat, vbi quis odio priuato delinquit.*

15 *Conſiliarium Regium etiam odio priuato interimens, crimen læſæ incurrit.*

16 *Legis. 4. ff. ad l. Iul. maieſt. declaratio.*

17 *Verbis ſtatuti ceſſantibus, & diſpoſitio ceſſat.*

18 *Maieſtas Principis ſecundario læſa, nõ conſtituit crimen læſæ.*

19 *Statutum Mantuæ ſeditioſis, & tumultum facientibus contra Principem, procedit vbi dolus, & principaliter Principis ſtatus periclitatur, & nu. 2.*

20 *Crimen læſæ pœnam infamiæ ꝑpetuam poſteris, & filiis irrogat.*

21 *Odium priuatum in dubio præſumitur magis, quàm publicum in Principem.*

22 *Seditio à ſtatuto punita intelligitũ, ſi doloſe, & præcedente tractatu fiat.*

23 *Securum, & aſſidatum vere à Principe occidẽs crimen læſæ incurrit, non captum tantum, vel incarceratum.*

24 *Securitas, de qua in l. 1. ff. ad l. Iul. maieſt. quomodo intelligatur.*

25 *Læſæ maieſtatis crimen non incurrit violãs ſecuritatem Principis, legiſuè, ſed publicam ſecuritatem.*

26 *Bartoli doctr. in l. 4. § transfugas. ff. ad l. Iul. declaratur.*

27 *Captus ab officialibus, nõ dicitur ſecurus a lege.*

28 *Bannitus captus à curia, nõ impune interficitur,* * *ex communi.**

29 *Capti, & incarcerati non occiduntur, quia dicuntur ſub curiæ protectione.*

30 *Alloqutio Domini ad aurem ſerui, ſequuto homicidio, mãdatum indicat, ex cõmuniori,* ** ** tribus tamen concurrentibus num. 83.*

31 *Aſſiſtẽtes auxiliũ præbere vulnerãtib. dicũtur.*

32 *Fama ſemiplene probat, uirtute ſtatuti Mãtuę.*

33 * *Teſtis de viſu ſemiplene probat, ex cõmuni.**

34 *Indicium plenum conſtituitur ex dicto vnius teſtis.*

35 *Delinquentium receptatio, & ſimilia ſuſpicionẽ delicti præbent.*

36 *Inimicitia indicium facit ad torturam, & ſuſpicionem de mandato.*

37 *Iniuria vni facta, toti familiæ facta creditur.*

38 *Reus non damnatur, nec torquetur, niſi teſtibus omni exceptione maioribus, vel propria confeſſione de delicto, uel indicio conuincatur,* * *ex communi.**

39 *Teſtis ad offẽſam debet eſſe omni exceptione maior,* * *ex communi.**

40 *Rationem per teſtem ad offenſam non interrogatus, reddere debet,* * *ex communi.**

41 *Indicium de proximo non probatur, niſi per teſtẽ omni exceptione maiorem, etiam ſi de viſu deponat,* * *ex communi,** *alia tamen concurrere debent.*

42 *Teſtes plures cum tortura, non omni exceptione maiores, pro tortura Rei ad indicium à remotis admittuntur, vel dum aliqui aliorum defectus ſupplent,* * *ex communi.**

43 *Defenſio probatur per teſtes, etiam non omni exceptione maiores, arbitrio Iudicis,* * *ex cõi.**

44 *Teſtis plures inhabilitates patiens nihil probat, etiam in caſu vbi inhabiles admittantur,* * *ex communi.**

45 *Fiſci teſtis pro Reo deponẽs, etiã de auditu, & vnico creditur.*

46 *Præſentatio ſpõtanea ad carceres, maximum eſt innocentiæ ſignum,* * *ex communi.**

47 *Reorũ natalis, & ſanguinis claritas, ſignum innocentiæ præſumit.*

48 *Res furatæ penes virum probum reperte, eum non reddunt ſuſpectum,* * *ex communi.**

49 *Pœna minoratur nobili homicidiæ.*

50 *Innocentia præſumptionibus iuſtificatur.*

51 *Præſumitur quis in dubio caſu, & non doloſe rixæ interueniſſe.*

52 * *Fama bona Reorũ indicia eneruat, ex cõmuni.**

53 *Innocens prẹſumitur non indiciatus.*

54 *Signum eſt innocentię, non aufugere cum poteſt.*

55 *Aſſiſtens delicto nõ punitur, multis de cauſis, ut ibi, præcipue ſi non probetur actu ibi aſtitiſſe.*

56 *Auxilium non præſtant procul ſtantes.*

57 *Delicto conſumato pro auxilio quis non tenetur.*

58 *Aſſiſtentia eſt impunibilis, niſi Fiſcus conſulto, & præcedente tractatu vti ſocium aſtitiſſe probet.*

59 *Pœna aſſiſtenti delicto nõ datur, niſi pro eo, quod quis fecit, vel niſi dolus probetur.*

60 *Auxilias non tenetur, niſi prius de delicto principali ꝑ teſtes, vel propria confeſſione conſtet.*

61 *Aſſiſtentia punitur, cum ex ea vulneratus timidior, & delinquens audacior efficitur, alioquin de eo, quod geſſit, tantum tenetur.*

62 *Præſumitur in dubio ignorantia, & caſus, non dolus, aſſiſtẽtia, auxiliũ, & ſcientia delicti.*

auxi-

Digitized by Google

63 *Auxiliator non tenetur, vbi nil egit, & occiſor per ſe feciſſet.*

64 *Homicidio ex impetu ſequuto, nemo de auxilio tenetur, ſi conſtet quis interfecerit.*

65 *Statuti pœna cōtra aſſiſtentes non infligetur, niſi qualitates ſtatuti concurrant.*

66 *Negatiua quē non commiſiſſe homicidium probatur per teſtes dicentes, vidimus tales tantum, & non illum, quem vidiſſemus, ſi ibi fuiſſet.*

67 *Indicium in ſuo genere perfecte probari debet.*

68 *Odium non eſt indicium ad inquirendum.*

69 ** *Inimicitia capitalis non eſt indicium legitimū ad torturam, ex communiori.*

70 *Teſtibus de credulitate ad offenſam creditur.*

71 *Indicium non reſultat ex inimicitia, vbi quis plures tenet inimicos.*

72 *Iniuria propulſata vindicta videtur ceſſare.*

73 *Eligens viam iuris contra inimicum, non præſumitur quid in vindictam priuatam feciſſe.*

74 ** *Fama formiter eſt probāda, ut noceat, & per teſtes omni exceptione maiores, ex vna** cōiori.*

75 * *Fama non eſt legitimum indicium ad torturam ex communi.**

76 *Fama poſterior attenditur.*

77 *Famæ diuerſæ, & incertæ, non releuant.*

78 * *Bona fama in ſpecie probata tollit malam in cōtrarium probatam, ex communi.**

79 *Vitæ præcedentis qualitas, indicium malæ famę elidit.*

80 *Enſis denudati præſumptio tollitur ex qualitate perſonæ, & iuſto timore.*

81 *Percuſſione non dante cauſam mortis quis non tenetur, vel ſi in mortuum fere inferatur.*

82 *Mādās non torquetur, niſi de mādatario cōſtet.*

83 ** *Mādatū ex alloquutione ad aures, nō pſumitur, niſi tribus concurrentibus, ex communiori.***

84 * *Mandans non tenetur, ſi id aliàs mandatarius feciſſet, ex communi.**

85 *Auxilio non tenetur qui facit actus ad celandum delinquentem poſt delictum.*

86 *Solitus vſus excludit præſumptionem delicti.*

87 *Beroario extra ſindicatum non creditur.*

88 *Commodum ex teſtificatu repellit teſtem.*

89 *Leno non eſt idoneus teſtis.*

90 *Teſti crimminoſo, & furi non creditur.*

91 *Condemnatus, de iure repellitur.*

92 *Pauper in criminali minus idoneus, niſi ſaltem quinquaginta in bonis teneat.*

93 * *Infamis à teſtificando repellitur, ex communi, & non admittitur niſi cum tortura.*

94 * *Vario teſti non creditur ex communi,* immo ſunt torquendi.*

95 * *Primo dicto ſtatur teſtis varij, licèt debili effecto, ex communi.**

96 *Teſtis ueriſimilia deponēs, ſuſpectus redditur.*

97 *Falſus teſtis reijcitur, & punitur.*

98 * *Contrarij ſi non puniuntur, ſaltem non probant, ex communi,* tamen puniuntur.*

99 *Suſpectus quis reddit̄ ex affectato teſtificatu.*

100 *Teſtes negantes dictum à conteſte: illud ſuſpectum reddunt.*

101 * *Dicto primo ſtatur teſtis, ex communi.* *

102 *Depoſitio prior, mixime geminata præfertur.*

103 *Secūdo dicto nō ſtatur in tormētis cōtra primū iuratum in criminalibus, etiā ad inquirendū.*

104 *Teſtis primum dictum præualet, non ſecundū in tormētis, ubi teſtis alias exceptiones patit̄.*

105 * *Primo dicto teſtis ſtatur, ubi quis de ſe, et alijs interrogatur, ex communi.**

106 *Teſtis ſine cauſa repetitus, non probat.*

107 *Locus torturæ præſumptiue tortura dicitur.*

108 * *Homo liber teſtis regulariter non torquetur, niſi vacillet, vel dicat non fuiſſe vbi fuit, ſua ſponte ad teſtificandum, ueniat, ex communi.**

109 *Mēdacio quis non conuincit̄, niſi digniori teſte.*

110 * *Variatio circa non ſubſtantialia delicti, nō facit torqueri teſtem, ex communi.**

111 *teſtis non torquetur regulariter, nec repetitur ſine cauſa.*

112 *Tortura non infligitur omnibus teſtibus, qui in facto interueniant, ſed duo tantum.*

113 *Torto non exiſtentibus indicijs, non creditur.*

114 *Teſtis, qui aliàs non faceret indicium, non torquetur.*

115 ** *Tortus teſtis ſemel, iterum torqueri non debet, niſi ſuperueniant indicia, ex communiori.***

116 *Confeſſio teſtis in tortura, non præcedentibus indicijs, nulla eſt, nec præiudicat.*

117 *Teſti uario fides non datur.*

118 *Dictum teſtis primum veriſimilius præfertur ſecundo, etiam in tortura emiſſo.*

119 * *Contrariantibus teſtibus neutri creditur, ex communi.*

120 * *Primo dicto iurato teſtis viariantis ſtatur, ex communi.* *

121 *Leno legibus exoſus.*

122 *Confeſſio ad ſuggeſtionē emiſſa nō præiudicat.*

123 *Delictum populare ex quibus cognoſcatur.*

124 *Ignoratur facillime quis, deliquerit in rixa multorum.*

125 *Multitudini parcitur, & capita popularis delicti puniuntur.*

Tummul.

126 *Tumultuantes apparere debent, vt puniantur.*

127 *Populari crimine tenentur tantum ij, quos cõſtiterit deliquiſſe.*

128 *Nobiliſſimo viro, & vnico creditur.*

129 *Innocentiæ vigintiduo. ſeu multa ſigna ibi numerantur.*

130 *Aſſiſtentia, ut quis teneatur, quæ concurrere debeant.*

131 *Inſtigator non tenetur, ſi delinquens crimen de ſe ſine alio commiſiſſet*

132 *Fama non facit indicium ad torturam, ex communiori.*

133 *Famis diuerſis exiſtentibus nulla præiudicat, ſpecialis præualet, ex communiori.*

134 *Teſtes non repetiti, non probant, ex communi.*

135 *Periuro non creditur ad inquirendum.*

136 *Conſuetudo ſeruanda eſt.*

137 *Bannitum caritatiuè excipiens, non punitur pœna ſtatuti.*

138 *Pœna extraordinaria punitur dans auxilium ad euadendum poſt delictum, ex commun.*

139 *Inquiſitio vbi non eſt, ibi fruſtra de pœna tractatur.*

140 *Inimicitia ſi non cũ omnibus, non facit indiciũ.*

141 *Indicium inimicitia ad torturam nõ conſtituit ex communiori.*

142 *Proditoriè quem interficere, dicitur multis modis.*

143 *Bannitus proditor dicitur, vbi notorie de delicto conſtat.*

144 *Bannitus, qui poteſt interfici, etiam cum armis prohibitis interimitur.*

145 *Diſſidati publice impune interficiuntur.*

146 *Banniendus de proximo, ſicut bannitus occidi poteſt.*

CONSILIVM CCXV.

TRINITAS ADSIT.

FActi ſpecies ex inquiſitione infra ſcripta reſultat, nempè dum Illuſtriſſimus Dominus Carolus Gõzaga Marchio, multumque Illuſtris Dominus Hippolitus Gonzaga inquiruntur in hęc verba ex officio. Quòd dum Domini Aloyſius, & Ioãnes fratres de Pompeijs, ac Dominus Simon eorũ frater naturalis ob mortẽ Domini Horatij Gorni ictu tormenti occiſi, tanquàm delicti culpabiles, ſe in Eccleſiam ſancti Franciſci recepiſſent, quo magna populi multitudine cõcurrente, Capitaneus platearum Ciuitatis, ac familię Iuſtitiæ Mantuæ, pro illis ad carceres tranſducendis, tetenderat: illuc acceſſit Illuſtriſſimus Dominus Carolus prædictus, & Illuſtris Dominus Hippolitus plurimus ſtipati hominibus, vbi perciti magna ira partim ob dolorem inopinati caſus ſequuti in perſonam Gorni prædicti eorum amici cõmunis, partim ex aliis cauſis Illuſtriſſimus Dominus Carolus fratres prædictos de Põpeis multis iniuriis pluries illos appellando proditores, & perfidos (ſi quidem ſibi datam pacis agẽdę fidem fefelliſſe aiebar) laceſſiuit, vix abſtinẽs, ne in loco ſacro cõtra eos facto ſeuitet, vt verè ſæuiſſet, niſi amicorum medio, qui illum retinueunt, aliòque duxerunt, impeditus fuiſſet; & Illuſtris Dominus Hippolitus contra eoſdem fratres, dum per familiam conducerentur extra cimiterium Eccleſiæ pręd ctę, præhenſo manu enſe exclamauit. *ſono quà queſti Becchi che hanno amazzato mio cugino, li voglio ſtellare*, ſicut ſtatim exequutus eſſet, niſi à nonnullis monitus fuiſſet, quòd immane factum illud ſe, ac ſua in perditionem dando tentare nollet; ob quod remiſſa tũc aliqualiter ira, facto ſe abſtinuit, ſed tamen malo animo illos inſequi non deſiit, quinimmo progrediendo, cũ ipſe, ac Illuſtriſſimus Dominus Carolus obuiam facti eſſent, & ſimul ſe ſociaſſent, multa alia ambo prædicti Illuſtriſſimi Domini in præiudicium fratrum aſſertorum alta voce loqui non deſierunt, affirmando repetitis, pronuntiatiſq; vicib. fratres ipſos impetu publico trucidari, ac dilaniari dignos, eſſe donec plurimos ad delictũ patrandũ inclinare perſcrutati ſunt, eo quòd perpenſo occaſionem talem nacti omittere, volentes prænominaros, ac alios, qui pro meliori taceantur, corũ amicos, familiares, cõmenſales, manupromptos nutu, verbis, & iuſſu impulerunt ad factum aggrediendũ, qui cupientes morem ipſis Illuſtriſſimis Dominis gerere, tormentis, ac aliis armis, quibus muniti reperiebantur, cum aſsiſtentia prędictorum Illuſtr. Dominorum Caroli, & Hippoliti habentium enſes euaginatos, impetum in milites curiæ fecerunt, & captos ſub cuſtodia officialium iuſtitiæ Principis exiſtentes, vno ex officialibus prædictis vulnerato remanẽte in capite, Illuſtriſſimo Domino Carolo, etiam in facto cooperante, admenando nudo enſe contra Aloyſium humi proſtratum crudeliter trucidarunt, videlicèt cum dictis armis euaginatis admenantes.

Ex cuius inquiſitionis proceſſu duo principaliter ſunt cognoſcenda.

Primo, num delictum illud crimen aliquod læſæ Maieſtatis, vel dicti criminis ſpeciem ſapiat.

Secundo, an indicia contra ipſos ſaltem legitima, vel ad torturam exiſtant.

Aggrediendo primum, viſum fuit aliquibus nota criminis læſæ Maieſtatis dictum Illuſtriſſimum Dominum alioſque Inquiſitos affici, non lege communi, municipali, ratione, & authoritatibus arbitror.

Primo ex Sceuolę Iuriſconſulti conſtitutione poſita in l. 4. ff. ad l. Iul. maieſt. mandante eadem

lege

lege Iulia teneri, cuius dolo malo factũ eſt, quo
minus hoſtes in poteſtate populi Romani ve-
niant: itemqui confeſſum in iudicio Reũ, & pro
1 pter hoc in vincula coniectum † emiſerit, quod
hic conſiderari poteſt, cum Veronẽſes capti ho
ſtes ferè Ciuitatis ob crimina perpetrata, & vin-
colis ligati, cum ex manibus curiæ exempti fue-
rint, & interfecti, meritò ſi legis Iuliæ Maieſtatis
pœnam incurrerunt.

Secundo ob patriæ ſtatutum, ſub rubrica, de
ſeditioſis, &c. tumultuoſis, &c. & facientibus ſæ-
ptas, tractatus, ac ordinamenta contra ſtatum
Domini Capitanei, & communis Mantuæ: quo
inter cætera diſponitur facientes tumultum,
& ordinamentum in populo, ſeu populum con
citantes contra perſonam, ſtatum, & regimen
Domini Capitanei, & cõmunis Mantuæ, ac ſuo
rum officialium, ex quo perſona, ſtatuſvè, & regi
men periclitetur, & diminuatur, ſeu quoquomo
do turbeť, ſi fuerit ſubditus, vltimo ſupplicio pu
niatur, cum bonorum confiſcatione.

At in præſenti cõcitatur populus in perſonas
officialium Principis, ac in turbatione ſtatus, ſeu
regiminis Ciuitatis, quia iuſtitiæ impedimentũ
2 præſtatur, ne fortè † occiſus Reus alios facinoro
ſos publicaret, argum. l. fi. C. de malefi. & mate-
mat. propterea interfectores pœna dicti ſtatuti
ligati cenſentur.

Tertio, ratione mouebantur, quia rumpens ſe
3 curitatẽ † datã à Principe, crimen læſę maieſtatis
incurrit. leg. 1. ff. ad l. Iul. maieſt. Bald. & Felyn. in
fi. in c. 1. de offici. delegat. at capti, & in manibus
familiæ iuſtitiæ exiſtentes, à lege ſecuri, & ſecuri
tatem habere cenſentur. d. l. 4. ff. ad l. Iul. maieſt.

Quarto, & ultimo authoritate id comprobã-
bant, Bart. in l. 3. §. transfugas, ubi etiam Angel.
& Marſil. ff. ad l. Corn. de Sicar. terminantium,
4 † occiſorem banniti capti, & per familiam deten
ti, lege Iul. maieſt. puniri, eo quòd in manibus of
ficialium curiæ exiſtens, ſit fere à lege, ac Princi-
pe ſecurus, Bart. uerba refert Ioan. de Annan. in
c. cum iuramento. nu. 5. de homicid. uolunt. uel
caſual. quos adducit Boſſi. tit. de crimi. læſæ ma-
ieſt. num. 64.

Hæc iſtos in ſententiam pro crimine læſæ ma
ieſtatis trahebant.

Enim uero omnibus maturo conſilio conſi-
deratis, ut aliàs ſæpe reſpondidi, ac ante inquiſi
tionem deſcriptã, caſus iſte pænes me in dubius
redditus, reſoluendus nempè, quòd nec crimen
læſæ, nec dicti criminis qualitatem, caputuè ali-
quod explicitum, uel implicitum teneat: Quod
multifariam oſtendo.

Primo ex regula Textus, & communi intelle-
5 ctu, quòd inquàm puniatur, eximens † captum,
& in manibus familiæ exiſtentem, eo tantũ ca-
ſu, & nõ aliter, quando eſt damnatus captus, ſeu
iã crimen ſaltẽ capitale confeſſus, ex Textu for-
mali in d. l. 4 ubi Bart. ff. ad l. Iul. maieſt. Alex. &
Iaſ. nu. 12. in l. 1. §. quod pręter. ff. ne quis eũ, qui
in ius uocat. eſt, Lucas de Penna in l. quoties. C.
de exact. tribut. lib. 10. Alex. conſilio 13. nu. 9. uo
lum. 6. & conſil. 35. num. 4. uolum. 2. Caſſan. cõ-
ſuet. Burgund. de Iuſtizes rubrica. 1. num. 68. &
latius concluſiones ponens eadem rubr. §. 7. nu.
34. pag. 77. Subdens id intelligi de confeſſo in
crimine læſę, non alio, ſequuntur principale di-
ctum Guliel. de Bened. in c. Raimutius. uerſi. mor
tuo itaque teſtatore. num. 180. de teſtam. Hiero.
Giga. tract. de crimi. læſæ maieſt. lib. 1. ca. 58. idẽ
ſentit Clar. §. fi. q. 68. uer. eximẽs, Bonacoſſ. com.
* opi. crimi. uerbo eximens, qui communiter *om
nes præſupponunt Reum eſſe uel condemnatũ,
uel confeſſum, formaliter Marſi. tract. de bannit.
verbo læſæ maieſtatis. nu. 29. poſt ſcripta per eũ.
in l. 1. in pri. nu. 16. ff. de quæſtio. & in l. 1. in pri.
num. 80. ff. ad l. Corn. de Sicar. Lãcilot. Corrad.
ſuo pretorio iur. de carcerat. §. 3. lib. 1. cap. 9. nu.
20. Angel. tract. de malefi. verſi. fama. num. 55. &
ſeq. Quod etiam intelligitur ſecundum aliquos
in captis à familia Imperatoris tantum, ſecundũ
Fabrum in §. pęnalis, Inſtit. de actio. Iaſ. d. num.
12. licèt ipſe dubitet in d. §. pęnalis. nu. 107. Fa-
brum tamen ſequitur Caſſan. d. conſi. Burgund.
pagin. 19. num. 68. rubrica. de Iuſtizes. & pagin.
77. num. 34. At in caſu præſenti nec capti condẽ
nati erant, nec crimen cõfeſſi, nec adhuc conſti
tuti, vel in carceribus detenti, propterea omnis
pæna. l. Iul. contra eos eximentes ceſſabit.

Secundo, etſi regula communis in eximente
poſita locum ſibi tantũ vendicat, vbi captus dã-
natus eſt, vel confeſſus crimẽ capitale, minus di-
ci poteſt in occidente captum non cõfeſſum ſer
uandam eſſe, quando per occiſionẽ capti leuius
6 † Reſpublica, ſeu Princeps grauenť, eo quòd exẽ
ptione Reus liberetur, & delictum impunitum
remaneat, quod iura maximè abhorrẽt. l. ſi quis
in hoc genus. C. de Epiſco. & Cleric. per occiſio
nem vero pęnas certo modo luat, quando poſ-
ſet fortè captus vel liberari, ui vel aufugere. l. ſi
apparitor. C. de apparit. lib. 12. l. ſecunda. C. de
appel. & conſ. lib. 12. l. naturalem. §. illud, ff. de ac
quir. rer. domin. nec interſit ferè Reipublicæ, à
quo Reus occiditur, dummodo ocidatur. l. cum
ſeruus. ff. de verbo obliga. Bald. in l. libertas. ff. de
ſtat. homin. Hinc eripiens condemnatum. l. Iul.
maieſt. tenetur, vt ſupra. ſed occidens illum, dum
ducitur ad furcas, de homicidio tantum puni-
tur, (licèt aliqui voluerint minime puniri) ita
Bal. in l. fideicommiſſa. §. ſi quis. ff. de lega. 3. Mar
ſil. in l. 1. numero 13. ff. de Sicar. & ſcribam infe-
rius propterea dicebat Cuman. in d. §. trãsfugas
in fi. d. l. 3. eripientem eum, qui ducitur ad ſup-
plicium, & liberando eum lege Iul. maieſt. tene-
ri, non autem ſubdit occidentem illum, vt Text.
loquitur, quaſi ſentiat maius delictum in libera-
tione Rei damnati verſati quo ad Principem, ꝗ
in occiſione.

Tertio, id in ſpecie probo ex Text. l. fin. C. de
malef. & matemat. dum ibi pęna vltimi tantum
ſuppli-

ſupplicii infligatur interficiēti legitimè captum,
8 † qui ad Iudicem cōduci, & cuſtodiri debebat,
& ait Text.eum gemina ſuſpicione obnoxium,
qđ vel publicum Reum, ne facinoroſos ſocios
publicaret,vel ob vindictam priuatam interfece
rit,q̃ ratio etſi vigeret in noſtro caſu, pęnam ta-
men à lege ſtatutam maiorem,nempè.l.maieſta
tis includere nequit,quem Textum omnes ibi ſe
quuntur, ex illo adnotantes captū à familia de
iure vltimo ſupplicio afficiendum, non poſſe in
terimi a priuato,ſub pęna mortis.ita illum addu
cūt Bal.Perr.Cyn.& Capua in l.addictos, C. de
Epiſ.audient.Roman.ſingul.747.cum apoſt.Pi-
gool.Carrer.in §.homicid.il.2.n.146. quod me
moria digoum ait Ioan.de Arno. problem. 24.

Quarto adducitur Bal.doctrina p Cyn. & Ia-
cob.de Arena.nume.2.ff.de ſtat.homin.conclu-
9 dentis,† venenãtem affinem, ſeu conſanguineū
in carcere detentum,condemnatum,vel banni-
tum,ne vituperetur,ſi laqueo ſuſpendatur,tene-
ri ſolum pœna paricidij, quem Bald. ſequuntur
omnes,præcipuè Felyn.in ca.cum iuramento in
fine de homicid.vbi Ioan.de Ann.nume.6.Car
rer.d §.homicid.num.146. quod notandum,&
in facto ſępè eueniſſe recenſet Ioan.de Arno.epi
tom.50.poſt Marſil.in §.aggredio.nu.24. nulla-
que mentio habetur de crimine læſæ maieſtatis
etſi carceratus exiſtat.quanto igitur minus occi
dens aliquem nondum carceri mancipatum. d.
lege tenebitur,cum captus à familia non verè,&
propriè,ſed fictè incarceratus credatur.l.qui ne-
que,§.1.ſeu l.ſolutum.ff.de verbo.ſignifi.

* Quinto infertur formaliter deciſio omnium*
10 communis in caſu † banniti capti, & occiſi in
manibus familiæ Iuſdicenris,duoi ſcribunt occi
ſorem pro homicidio,puniri,& l.Cornel.de Si-
car.conſequeoter minime.l.Iulia maieſtatis, cū
in pœna,ſine effectu,modoque,inter ſe dictæ le
ges valde differant. Ar quod pro homicidio te-
neãtur tantum,ea potiſſimum ratione, quòd ca-
ptitunc ſint ſub curiæ protectione,voluit Bart.
in l.io laqueū.ff.de acq. rer. dom. ſequutus Dini
opinionem,hoc quòd.l.Iul.maieſtatis non pu-
niantur,ſed vel conſtitutione.l.fi.C.de iuſti.reo-
rum.vel ea,quæ eximentibus captum infligitur,
per §. arripiat, auth. vt omnes obed.Iud.proci.
vbi etiam Bart.ponit hāc quæſt.ſentiens ex mē
te Dini de occiſo teneri, nullumque verbum.l.
Iul.maieſt.faciens,idem Bald.in d.l. libertas in l.
fin.C.de malef.& mathemat.& in l.in fideicom
miſſa. §. ſi quis. ff. de leg.3.ſubdens occidentem
ductum ad furcas de homicidio rãtum teneri,ac
in ſpecie eiuſdem condemnati tantum, & ducti
ad furcas,quòd inquàm occidēs illum lege Cor
nel.de Sicar.teneatur ſolum ex text.d.l.fin.C.de
malef.ponit Marſil.in l.1.numero.2.& 13.ff. ad
l.Corneliam.de Sicar.& in §.aggredior. nu. 24.
qui Marſil.in d.§.transfugas, dum ſe remittit ad
notata per eum in d.l.1.ſentit homicidij tantum
pœoam infligi,ſequitur Matthęus de Afflict.lib.
2.conſtit.regia rubrica.3. de bannitis. numero.
76.pro quibus adducitur Text.l.b.Regum.2.ca.
1.vbi Saul mortem vulnerato vt non poſſet vi-
11 oere † ſeruus eius Amalechita, qui Saul mãdan-
re eum occidit iuſſu Dauid Regis,& ipſe occiſus
fuit tanquàm homicida,vt inquit And.de Iſern.
& Nardus Liparulus ad eum in titu. quib. mod.
feud.admit.numero 3.io fin.Angel.tract.de ma
lef.verſic.quod fama.numero 58. cum add.Au
guſt.tenentis ipſum impune haud euadere, non
tamen legis Iul.Maieſt.pœnam infligendam ſen
tiunt, maxime Auguſt.qui in finalibus verbis al-
legat Nellum de Bannit. negantem in d. loco
contra Bartolum expreſſe, ipſum pœna. l. Iuliæ
teneri.

Adducuntur inſuper Ioan.Andr. ad Specul.
tit.de accuſ.verſic.ſequitur in additione magna
verſi. tertium membrum, Alber.4.part.ſtat. 36.
quæſt.Aret.in §.illud.numero 1.Inſtit.de rer. di-
uiſ.Imol.in l.publicis.§.1. ff. de cōd. & demōſtr.
Foler.in praxi crimin.verſic.vel carcerentur.nu.
24.& cæteri, dum tenent non poſſe bannitum
captum,vel incarceratum offendi,ſeu occidi im-
pune,cum ſit in protectiooe curiæ,ſed occiden-
tem puniri,licet nonnulli tenuerint cōtrarium,
& allegant Marſil.in d.l.1.ff.de Sicar.& Barto.&
alios in d.l.fin.& in l.in laqueum,& prout hanc
limitationem pluribus exornat ad regulam, q
12 † banniti vi ſtatutorum impune occidãtur, Pet.
Duen.in regul.iur.68.verbo bannitus. numero
3.& 6.& Clar.in §.homicidium.verſ.quęro etiã
non intelligunt tamen talem occidentē pęnam.
l.Iul.maieſt.incurrere, ſed pro homicidio ſolū,
ac lege Cornelia.de Sicarijs puniri. cum dicant
teneri pro homicidio,ac ſi bannitum non inter
feciſſet.Immo & mitius tales eſſe puniendos,ſcri
pſit in propoſito Salic.in d.l.fin.in fin.C. de ma
lef.& mathemat.refert Ioan.de Anna.in c.1. nu
mer.10.in fin.de ſortileg.Nec defuerint qui im-
pune eos poſſe offendi uolueriot,relati a Banol.
Nello,& alijs,de quibus ſupra,ita vt cōcludatur
13 in terminis noſtris ceſſare penitus † pęnam.l.Iu
liæ maieſt. cum iſta maior ſit altera homicidij,
per Salicer.in d.l.fin. numero 2. nec niſi in caſi-
bus à lege expreſſis infligatur.d.l.1.ff.ad leg.Iul.
maieſt.Nell.de bannit.ſecunda part. 2. tempor.
quæſt.27.in fin. numero 28. regulamque legis
fine.C.de malef.& mathemat.habeamus,man-
dãtem Reum captum iure etiam interimendum
non poſſe occidi à priuato, ſed occiſorem pę-
nam ultimi ſupplici ſubire.

Sexto,& ultimo omnia hęc confirmo ex indi
tiis aſſumptis,inquiſitioneque contra Reos for
mata. dum enim ſupponit Fiſcus odio particu-
lari,ac ob fidem ab interemptis uiolatam,illorū
que peruerſos mores Illuſtriſſimum Dominum
Carolum,cæteroſque in necem eorum conſpi-
raſſe,tractatus iniiſſe,tandem eos morti tradidiſ
ſe,quid clariori demonſtratione ad crimen læſæ
maieſtatis excluſionem, quando odium priua
tum,

Digitized by Google

tum,inimicitia particularis,vindictaq;,& offen
ſio non principaliter publica excludant pęnitus
14 † rebellionem,crimen,notam,ac pœnam.l.Iul.
maieſtatis,per ea,quæ uoluit Bart.in l.hoſtis.ff.
de cap.& poſtlim.reuerſ.Andr.de Iſern.in ca.1.
§.& bona committentium,ubi Afflict.colum.1.
& 2.tit.quæ ſint regalia,Martin.de Laude tracta.
de crimi.lęſæ Maieſt q.20.dicentis occidentem
Conſiliarium Principis ob inimicitiam priuatã
non cõmittere crimen læſæ,at ſolũ ubi in Prin-
cipis,uel Reipublicę odiũ principaliter fiat.hinc
Reginam Ioannam conſtitutionem edidiſſe oc-
ciſo Andrea de Iſernia conſiliario Regio,ut om
15 nes Regium † conſiliarium interimentes,etiam
ex odio priuato.l.Iulia maieſtatis damnarentur,
refert Hiero.Gigas de crimin.læſæ maieſt.lib.1.
q.14.& q.16.num.11.& q.26.num.3.Brun.cõſ.
69.Aim.Cranet.conſi.6.nu.79.Cepol.conſi.17.
Rolan.à Valle conſ.1.nu.34.uol.3.Bero.conſil.
78.num.9.uol.1.Neuiz.conſ.68.nu.15.Boſi.tit.
de bonor.publicat.n.57.ponit in caſu Mãtuano
Ceſal.conſil.76.num.39.

Ex quibus concluditur tum iure communi,tũ
ex forma inquiſitionis crimen,ac pœnam læſæ
maieſtatis omnino excludi.

Nec contraria repugnant.

16 Primo † lex.4.ff.ad l.Iul.maieſt.quando eius
legis diſpoſitio,& uerba procedãt ſolum,ubi ca-
ptus eſſet damnatus,uel crimen capitale confeſ
ſus,ibi Reum in iudicium confeſſum.Ad diuer-
ſum,ut hic,in eximente captum,nec pęnè accu-
ſatum,ſeu inquiſitum,cum huic ſimilis pęna mi
nimè infligatur,ut dixi ſupra in prima ratione
concluſionis noſtræ.

Secundo reſponderi poſſet,illam,legem loqui
in eximente,uel liberante captum,ſecus uero in
occidente delinquentem,cum non adſit tã enor
me Reipublicę dãnum,dũ morti traditur,ſicut
qñ libertati uiuus tradit̃,ut dixi in ſecũda rõne.
Secundum de ſtatuto tollitur.

Primo,quia loquatur in ſeditioſis,& cõtra ſta-
tum Reipublicæ doloſè delictum committenti
bus,ut rubrica,nigrumque patefaciunt,ut diuer
ſum,ut in caſu noſtro,ubi captus tantum occida
tur odio priuato:tunc enim nihil contra ſtatum,
Principem,uel legem cõmittitur,ex quo ſtatus,
Principiſuè perſona periclitetur,uel diminua-
17 tur.propterea ceſſantib.uerbis † ſtatuti,& diſpo-
ſitio pœnalis ceſſabit,uulg.l.4.§.totiẽs.ff.de dãn.
infect.C.indemnitatib.§.pen.de electio.in 6.&
eo fortius ceſſante dolo aduerſus Principẽ.Bal.
in l.1.§.huius ſtudii.1.oppoſ.ĩ fi.ff.đ iuſt.& iur.
in ſimili Ceſal.cõſ.76.nu.59.70.81.& ſeq.lib.1.

Secũdo dicta lex municipalis ꝓcedit,ubi ex
tali ſeditione,ac tumultu principaliter Princeps
ſtatus,uel Reſpublica læderentur,ſecus ſi ſecũda
18 rio Maieſtas publica turbetur,quia tũc lęſę † ma
ieſtatis crimen nõ committitur,Bald.in l.1.C.de
priuat.carcer.quem probat Brun.d.conſ.69.nu
mer.5.10.& dicens non incurri læſæ maieſtatis
crimen:& ſi quis præparet exercitium,uel gẽtes
armatas,populumuè in alios concitet,niſi id in
offenſam principaliter Principis,ac eius ſtatum
fiat,no.Bal.in l.§.1.col.2 ff.de iuſtit.& iur.Bart.
in l.ambitioſa.ff.de decret.ab ordin.faciẽd.Nell.
tract.de bannit.2.part.2.tẽpor.q.50.probat Gi-
gas tract.de crimin.læſę.q.17.per totam,nec in
19 pręſenti firmauit quiſq̃ † principaliter Principis
ſtatum periclitari,&c.diminui,turbariuè ex oc-
ciſione triũ priuatorum in manib.Beroariorum
ut aiunt,exiſtentium;ideo ſtatuti pęna ceſſabit,
ut in terminis dicti ſtatuti ita reſpondet Ceſal.d.
conſilio 76.numero 57.& ſeq.

Tertio negat̃ ſtatutũ criminis lęſę pęnã irroga-
re,ſolũ etenim pęnã ultimi ſupplicii infligit,cum
bonorũ publicatione,nec ullũ uerbũ fit de rebel
lione,uel crimine læſę,nec itaque delictũ ſtatuto
20 p̃ſumptũ ꝓ lęſæ maieſtatis † crimine reputabit̃,
eo ꝙ nec exprimatur nec pœna infamiæ perpe
tua irrogetur delinquẽti,nec illius poſteris,& fi
liis.l.quiſquis.ff.ad l.Iul.maieſt.ca.quæro.6.q.1.
Brun.conſ.28.n.4.Ioãnes de Terrarubea tract.
de rebel.arti.2.tract.2.cõcluſ.12.Gigas tract.de
crimin.læſæ maieſt.lib.2.q.1.nu.6.& ſe.Clar.in
§.læſæ maieſtatis.uer.prĝterea,& in §.fi.crimi.q.
78.Gabr.cõſ.179.in pri.Dixi aliàs cõſ.147.li.2.

Quarto,reſpõderi poſſet in dubio,alio nõ pro
21 bato,credẽdum magis † odio priuato,q̃ in prin
cipis perniciem delictum hoc perpetratũ fuiſſe.
nam ſi qui caſtrũ eccleſiæ occupat,nõ incidit in
crimẽ lęſę maieſtatis,eo ꝙ in caſtro morabantur
illius inimici,quaſi id egerit potius cã inimicos
occidendi,q̃ Eccleſiã,cuius erat caſtrum iniuriã
di,ut eleganter tradit Rui.cõſ.1.uol.5.quẽ ꝓbat
in caſu Mãtuano,& ſuper hoc ſtatuto Ceſal.cõſ.
76.num.38.quãtòminus Illuſtriſſimus Dñs Ca-
rolus p̃ſumet̃ cã,ſtatũ,& quietẽ Principis ſui,&
cũ eo coniunctiſſimus,delictũ cõmiſiſſe,p̃cipuè
ꝙ odio particulari id perpetratũ affirmet Fiſcus,
quodlibet enim factum ex affectione,& obſernã
tia gerẽtis interpretationẽ capit.l.capiẽda quod
factũ.ff.de reg.iur.Ceſal.ubi ſupra.nu.48.in fin.
ſecundum quod conſilium iudicatum fuit aliàs.

Quinto tñ dec̃,pęnã dicti ſtatuti nõ habere lo-
22 cũ,niſi doloſè,uerè,ac p̃cedẽte tractatu,† ſeditio
fiat in populo,uel plebe,diuertẽdo illũ in partes
ad perniciẽ Principis,uel ſtatus.At ſecus,ſi caſu,
uel accidentaliter ſeditio in populo euenit,uel
nullo tractatu præhabito,quia tunc ſtatuti pęnæ
locus non erit,ut in caſu Mãtuano,nẽpè Dñi Pa
ridis,qui inquirebatur populũ Aſulanũ contra
Principẽ cõmouiſſe,conſulerunt Iaſ.conſi.167.
lib.4.& Deci.conſ.256.refert Clar.§.fi.q.68.uer
ſic.ſedition.& ita iudicatum firmat Gram.uot.
19.not.Capic.deciſ.130.nume.3.& 5.

Tollitur ſimiliter tertia rõ ex aduerſo ꝓpenſa.

Primo negando hic ullam ſecuritatem à Prin
cipe cenſeri datã,ut ob eius inobſeruantiã,& cõ
trauentionẽ lęſæ maieſtatis pęna incurrat̃:nam
ſi id uerũ eſſet,eximentes quoque captũ,ñ tñ dã

natũ,vel confeſſum , ſeu occidẽtes incarceratos
eadẽ pœna tenerẽtur,cũ eadẽ rõ,ſecuritatis offi
cialiũ vigeat,& tñ expreſsè contrariũ decidit. d.
l.4.reſtringẽs pœnã dũ occidat Reus captus, dã
natus,vel cõfeſſus crimẽ locũ igit hẽt.d.l.1.ff. ad
23 l.Iul.maieſt.in † verè affidatis à populo Romano
ſeu Republica,ſaluocõductu,literis , vel alio mõ
a Principe publicam ſecuritatem , ſeu fidãtiam,
vt aiunt,tenẽtib.nõ in captis a Iudice tñ,qđ de-
clarat ibi Gl.in verbo ſecuritatẽ,& Bart. in prin.
d.l.1,Bar.in auth.agricultores.C.q̃ res pign.obli
gar.poſſint,Bar.& Alber.in l.illicitas.§.ne poten
tiores,vbi Alber.ſecuritatẽ a cuſtodia Rei diſtin
guit.nu.7.ver.a.ff.de offi.Præſid. latè Magalotus
trac.đ ſaluocõduct.ĩ pri.et ĩ 4.par.ĩ fi.poſt Caſtr.
cõſ.34.ĩ pri.in antiq̃s & Dec.cõſ.327.n. 5. & 6.

Secundo rñdet verba. d. l. 1. ibi,vel aduerſus
ſecuritatẽ,non intelligi,vt Gl.& Bar.ſentiunt,de
24 † ſecuritate per ſaluũconductũ,ſeu promiſſionẽ
de non offendendo,vel de aſſecurãdo,ſed de trã
quilitate , & quiete publica tñ , vt ſit ſenſus,qui
aduerſus tranquillitatẽ populi Romani venerit,
læſæ maieſt.crimen incurrat,vt aduerſus Accur
ſium Gloſatorẽ,quẽ erraſſe tota via ait , declarat
Budæus in annot.poſter.pandect.ad d.l.1. poſt
Aegidium additionariũ ad illũ Textũ. Quicq̃d
ergo de ſecuritate fracta dicatur , ad terminos
noſtros minimè adaptari valet,vt etiam contra
Bart.in d.§.transfugas ſentit Nell.tract. de ban-
nit.2.part.2.tempor.q.27.in fi.num.28.

Tertio dr̃ conſtitutionẽ.d.l.1.procedere tãtũ
25 in eo,† qui ſecuritatem publicam violauit, at di
uerſum in ſecuritate legis,vel Principis , etiã Re-
gis,vel,vt aiunt,ſaluaguardia,vel ſaluocõductu,
cum non incurrant contrauenientes ſecuritati
Principum,crimen læſæ,nec dicta pœna aſtrin-
gantur,ſed alia tantum extraordinaria , ac arbi-
traria pro qualitate delicti,& perſonarum,dum
a lege non ſit taxata ſpecialis tali caſu pœna, ar.
l.hodie.ff.de pœn.ita determinant.Guid. Papa,
ſubdẽs id in curia Delfinatus ſeruari, deciſ. 418.
in pri.ac Iacob.Bonauidi.alias de Terrarubc.in
ſuo panegirico poſt tractatũ de rebellibus ver.
de ſaluaguardia,incipit ex ſe ſe pagin. 113. im-
mo apoſtil.ad d.deciſ.Delfinat.ſubdunt, infrin-
gẽtem ſaluamguardiam,ſeu ſecuritatem ab alio
citra Principem,eius locuntenẽtem,vel magnũ
conſilium datam,ſi perſonam offẽdat,& moria
tur,teneri de homicidio tantum,ſi vulnerat , vel
iniurietur pœna pecuniaria affici , quod caſui
noſtro poteſt adaptari,cum capti quatenus ſecu
ritatem habeant,illam a Iudice ſolum maleficio
rum,capturam citra Principis ſcientiam ſpecia-
lem committente,teneat.

Quartum , authoritates reſpiciens pœnitus
eneruatur.

26 Primo,quia † doct.Bart.in d.§. transfugas in
fine non probatur a ſcribentib. paſſim , quo ad
pœnam leg.Iul.maieſt. minus de iure procedit.

Et primum ex ſuperius annotatis colligitur,
dum nemo interficiẽtem captum a familia ſimi
li pœna teneri ſcribat,immo nec occidentẽ du-
ctum ad ſupplicium.

Secundum vero manifeſtũ redditur, quia in-
quit Bar.captus ſecurus eſt a lege,dum a familia
detinetur,ergo eum occidens crimẽ læſæ incur
27 rit.l.1.ff.eod.tit.Verum negatur abſolutè † capto
legis ſecuritatem tribui,quæ niſi id expreſſe iure
caueatur,non præſumitur data alicui,vt contra
ueniens læſæ maieſtatis,pœna teneatur,vt inter
minis , quod aiunt terminantibus reprobando
Bartolum adnotauit Nell. videndus.d. tract.de
bannit. 2. part.2.tempor.q.27.in fi.nu.28.& in
caſu d.l.ſi C.de malef.& mathe.vt ibi Bal. & Cu
mens.voluerunt,captum non poſſe impune in-
terfici,ea inter alia rõne , quia ipſi videat ab aliis
data ſecuritas,non a lege,ita q̃ pœnam homici
dij incurrat,non autem læſæ maieſtatis.

Secũdo rñdet,ſtante dicta rõne Bartoli,ſi ve
ra eſſet, ſequeretur,q̃ eripientes aliquem de ma
nu familiæ,ſeu etiã tñ impedientes duci ad Ma-
giſtratum,etſi captus non eſſet cõdemnatus,vel
confeſſus eadem.l.Iul.puniretur,cum eadem ſe
curitas legis adeſſet,dum Reus non extitit cõtu-
max,nec a Iudicis famil a ſe ipſum apprehendi
prohibuit, & tamen nec Textus,nec ſcribentes
cõmuniter volunt illum teneri. d. l.Iul niſi eſſet,
vt ſupra confeſſus , vel damnatus. ratio igitur
Bart.falſa eſt,& conſequenter illius concluſio.

Tertio,addo verbũ ſecuritatis,de quo in d.l.
ff.ad l.Iul.maieſt.non præſeferre affidantiam,vt
contra Accurſiũ doctè ibidem explicat Guliel.
Budæus in annot.ſuper pandect.& dixi ſupra.

Quarto principaliter reſpõdeo,iuxta ordines
patriæ eximentes captum,uel executionem per
ſonalem officialium iuſtitiæ impedientem,puni
ri ſolũ pęna furcarum,ex proclamate edito die
26.Ianuarij.1543.non igitur cenſetur exiſtenti
bus in manibus officialium data ſecuritas aliqua
a lege,minus a Principe,ita vt offendentes captũ
crimen læſæ maieſtatis incurrant,& hoc cogno
ſcitur ex multis propè inquiſitionibus,iam in ſi-
milibus caſibus formatis aduerſus plurimos, pe
nes acta maleficiorum,vbi nulla habetur mẽtio
læſæ maieſtatis,ſeu verborum id inferẽtium,mi
nus pœnę illis inflictæ,rebellionem inferãt,cũ
legitimæ filiorum,& alia omnia ſint reſeruata ,
ac ſi ſimplex delictum homicidij interueniſſet,
propterea hæc ſequela facti , & toties repetita,
ſatis mentem Principis,& legis declarat.

Quinto reſpondetur,admiſſa Bartoli, & An-
gel.ſententia,illam non obeſſe,eo quòd ipſi lo-
quantur in bannito iam condemnato,& confeſ
ſo,quo caſu & nos idem ſeruari in eripiente ca-
ptum,vel incarceratum firmamus,ex d.l.3.§.fin.
ff.ad l.Iul.maieſt.In noſtra enim facti ſpecie ca-
pti non erant damnati,nec confeſſi,non mirum
ſi crimen læſæ minimè conſiderabitur.Et quòd
ita verè intelligatur,adduco in propoſito Gãdi
num in tract.de Bannitis.nume. 16. verſic. item

ad

ad hanc.quęſt.qui diſputans queſtionem ad par
28 tes, an bannitus † captus à curia poſſit impunè
interfici, tenet communem, nempè negatiuam
inter alia adducens pro ratione, Text. in d.l.3.
ff.ad l.Iul.maieſt.quod crimen confeſſum, vel dã
natum, lædit maieſtatem Principis, & illa pœna
tenetur, parificans exemptionem, & occiſionẽ
capti è manibus familiæ.itaque ex Gandini intẽ
tione, quia bannitus ſit damnatus, punietur occi
ſor, nec impunè euadet, non tamen. l. Iul. maie-
ſtatis, niſi eo reſpectu, quòd damnatus exiſtat.
Quod in præſenti ceſſat, cum intefecti, nec con-
feſſi, nec damnati, nec adhuc cõtra illos proceſ-
ſum fuerit. Addo eundem Gandinum tractat.
de præſumptio.& indicijs dubitatis. numer. 19.
verſi.quartum indicium, ſubdens eum, qui tale
quid faciat, impediẽdo ne carceri tradatur Reus
captus, ſeu dum conduceretur, illum occidat, pę
na.l.Iuliæ teneri, non igitur læſæ maieſt.

Sexto, ſubdo omnes vnanimi ferè voce firma-
re ſententiam negatiuam, quòd non liceat ban-
nitum impunè interficere, ea præcipuè ducti ra
29 tione, quia captus, & carceratus ſit ſub † curiæ, &
Magiſtratus ꝓtectione, vt Bald.Bar.Imol. Marſ.
Felyn. Folerio. Ioan. de Arno. Gandin. Angel.
Duen.& cæteri allegantes.d.l.fin. C. de Cuſtod.
Reorum, quæ ratio tàm in eripiente, quàm occi-
dente viget, dum capti ſemper ſub eadem prote
ctione exiſtant. Modo in eripiente non opera-
tur, vt quis.l.Iulia maieſt.teneatur, niſi ſit confeſ
ſus, vel condemnatus.d l.3.ff.ad l.Iul.maieſt.im-
mo impedientes, ſeu eripientes Reos pro crimi-
ne vocatos, vel captos à Iuſtitiarijs, vel magiſtra
tibus, vbi non ſunt confeſſi, vel damnati, puniun
tur ſolum pęna, qua puniretur dictus Reus, ſi dã-
naretur, per Text.in d.§.arripiat. Auth.vt omnes
* Iud.obſidia.& communem *regulam, de qua ſu-
pra, propterea ſicut in eripiente captum, ratio ꝓ
tectionis curiæ non inducit crimen lęſæ: ita nec
occidens, cum vtroque caſu cõcurrat eadem ra-
tionis identitas, & paritas, vulgata.l.illud.ff. ad l.
aquil.

Septimo, & vltimo loco addo hæc omnia iu
re cõmuni inſpecto procedere. Verum arbitror
nos verſari in caſu claro, propter ordinẽ patriæ,
de quo ſupra, pęnam tantum furcarum imponẽ
tem, addito ſtatuto Mantuę lib. 1. ſub rub.de pœ
na impedientis officiũ, & eorũ officiũ exercẽd.
verſi.ſi vero militibus, & ver.& vltra pęnas ſupra
dictas, ex cuius verbis imponitur tantum pœna
ordinaria citra nomen lęſæ maieſtatis, ſecundũ
alia ſtatuta, illis, qui Miniſtros, & officiales Pote-
ſtatis, & curiæ impedientes, in eorum officijs ali
quem rumorẽ, delictũ, & miſclantiã cõmiſerint.
Mandans pro dictis exceſſibus quem puniri iux
ta formam aliorum ſtatutorum patrię, vltra pœ
nã librarũ centũ, ſi Cõitas, & librarũ, quinqua-
ginta, ſi ſingularis perſona impediuerint, obſtite-
rintuè, quominus vt in pręſenti caſu milites Do
mini Poteſtatis, ac Beroarij officium eorum exe
qui potuerint. cognoſcitur ergò crimen lęſæ in
caſibus ſimilibus minimè induci, quando ſtatu-
tũ mandet delicta tunc commiſſa aduerſus mili-
tes curiæ puniri, iuxta formam aliorum ſtatuto-
rum in prædictis loquentium, non etiam lege Iu
lia maieſtatis, quod ſtatutũ in propoſito eſt ma
ximopere ponderandum, ad not.in l.omnes po
puli.ff.de iuſt.& iur. Ita vt ſine dubio cenſeã deli
ctum, & inquiſitionem nullam criminis læſę ma
ieſtatis nota prę ſe ferre, prout functo officio al-
loquutus Illuſtrẽ Dominum Ludouicum Madiũ
Cremonenſem, & meritiſſimum Capitaneũ Iu-
ſtitiæ, qui inquiſitionẽ formauit, percepi ipſum
meæ ſñiæ ſubſcribere. Ac tandem die.3.Februa-
rij.1578.ità diffinitiuè iudicatum fuit, cum voto
Senatus, per Illuſtrem Dominum Ioannem Ba-
ptiſtam Rote lium Iuriſconſultum Regienſem
virum alioqui doctum, Mãtuæque Capitaneum
Iuſtitiæ dignißimum, qui iuxta pęnas homici-
diarijs tantum, non rebellibus ſeu pro crimini-
bus læſæ maieſtatis inflictas, delinquentes prin-
cipales contumaces damnauit.

Caput ſecundum aggredior, an indicia ſaltẽ
legitima, ſeu coniecturæ probabiles aduerſus Il-
luſtrißimum Dominum Carolum, ac Illuſtrem
Dominũ Hippolitũ ex ſerioſo proceſſu reſultẽt.

Videbaturq; affirmatiuè ꝓ Fiſco terminãdũ.

Primo, quia non abnegant Rei inquiſiti facto
interueniſſe, antea ſimul alloquutus, temporeq;
delicti ſtetiſſe en ſib.euaginatis in loco exceſſus,
ideo credendum eſt illorum mandato, ac ſugge
ſtione a familiaribus fuiſſe patratum. notorium
enim eſt iſtos equites, viros nobilißimos ex Gõ
zagiaca familia ortos, præcipuè Illuſtrißimum
Dominũ Carolũ tàm proximo gradu agnatio-
nis Sereniſsimo Principi deuinctum, pręſtãtes,
animo, honore, ac virtutibus prædictos, fore ſo
litos diuerſi generis homines ſub eorum prote-
ctione, victu, & familiaritate conducere, vt hinc
præſumantur Rei.

Primo ea rõne, quòd à familiaribus, illorũ, &
comenſalibus ſit delictum perpetratum. dicitur
30 enim † alloquutionem in aure per Dominum
familiari factam, mandatum ad delictum com-
mittendum indicare. Bart.in l.ſi ventri.§.fi. in fi.
ff.de priu.credit.& in l.nõ ſolum. §. ſi mandato.
ff.de iniur.Marſ.conſi.3.nume.15.volu.1.com-
* munem * ait Petr.à Plazca epitom.delict.ca.14.
num.5.lib.1.Clar.§.fi.crimin.q.89.in fi.
31 Secundo, quia ex † aßiſtentia vulnerantibus
dicantur auxilium prębuiſſe. Inn.in c. continen-
tia.de cler.per cur. Alex. conſi. 138.nu.4.volu.6.
Gram.vot.24.& Senatum Mediolani aßiſtẽtes
punire, ſaltim extraordinariè, vt fert Clar.§.fi. q.
crimi.90.verſi.quæro nunquid ille.
32 Secundo, † fama, & vox publica ſex teſtibus cõ
probatur, quòd publicè tũc ferebatur hoc Reos
occidiſſe, vel occidi feciſſe Veronẽſes; eo quòd
Illuſtrißimus Dominus Carolus odio Veronen
ſes ob fidẽ violatã ꝓſequeretũ quadere ſemiplena

inducitur probatio,uirtute ſtatuti , ſub Rubrica
de probat.fien.in crimin.in fin.mandantis qua-
tuor teſtes ſuper fama ſimpliciter deponētes in
dicium conſtituere , & vna cum teſte de viſu ad
Reum vti conuictum condemnandum ſufficere
ſuper quo ſtatuto ſcripſit Cato.conſ.97.volu.1.
conſil.crim.in fol.

Tertio in præſenti cauſa duo leguntur teſtes
examinati,nempè Raphael Beroarius pagi. 12.
22.41.62.& 360.ac Sim.de reamis pag. 63.90.
& ſeq.quorũ primus depono de viſu homicidij,
firmans Illuſtriſſimum Dominũ Carolum poſt
cæteros vulnera proprio enſe inieciſſe in perſo
nam Veronenſis ante Eccleſiam ſancti Simonis
trucidati. cumq; certior aute ſit arbitrer oculus
33 iſtius dicto videtur ſemiplenè probatum † deli-
ctum,indiciumque ad torturã legitimum conſti
tutum, Bart.in l.fi.ff.de quæſt.Marſil.§. diligenti
in pri.& conſi.101.num.33.& conſil.215.num.
26. lib. 2. communem inquit Clar. per alios in
§.fi.crim.q.22.per totam.ſecundus vero Simon
atteſtetur ambos tractaſſe de interficiẽdo Vero
nenſes,& Dominum Hippolitum voluiſſe ante
Eccleſiam Diui Frãciſci manus in illos ponere,
niſi id ſibi vetitum fuiſſet, referens verba ab eo
prolata,& nõnulla cauſam inquiſitorum aggra-
34 uantia,cuius teſtimonium,& aliud plenum † in-
dicium conſtituere videtur,Bart.in d.l. fi. & in l.
admonendi,vbi cæteri.ff.de iur.iurand.Bald. cõ
ſil.97.vol.5.cum.vulg.

Quarto,cauſa Illuſtris Domini Hippoliti red
ditur grauior,cũ fateatur Mazzolinum, Alexiũ,
& Ferrarienſem criminis authores, domum ſuã
poſt delictum acceſſiſſe , ipſumque perſonaliter
eodem die de ſero , cauſa curandi Ferrarienſem
in dicto impetu vulneratum,Phiſicum de Con-
35 tis alloquutum,quorum delinquentium † rece-
ptatio,auxilium,cura,& ſtudium,ipſum partici-
pem,& conſcium delicti commiſſi ſuadent.Bar.
in l.furti.§.paulo ante fin.ff.de furt.Clar.§.fi. cri-
mi.q.90.verſic.aut vero,etſi non ad damnandũ,
ſaltem torquẽdum pro veritate elicienda ſuper
aſſiſtentia doloſa, vt conſuluit Mant. conſil. 67.
volum. 2.

Quinto,aduerſus Inquiſitos Fiſcus allegat ini
micitiam Illuſtriſſimi Domini Caroli , qui ob
violatam fidem ſe offenſum arbitrabatur,ſequu
ta morte Gorni,vt inquiunt multi teſtes,& odiũ
commune deducit reſpectu vtriuſque,cum odio
ſi Veronenſes populo,ac omnibus eſſent,& Illu
ſtri Domino Hippolito ob eius confeſſionem,
63 de qua in proceſſu pagi.75.quod odium,ac† ini
micitia indicium ad torturam facit.Marſil.conſ.
44.num.2.volum.1.ac præſumit mandatum de
interficiendo præceſſiſſe,Marſ.conſil.3. num. 8.
volu.1. inimicitiaque extenditur ad Dominum
37 Hippolitum,cum † iniuria vni facta toti generi,
familiæ,caſatę,& conſanguinitati illata credatur
Marſ.conſil.68.in pri.uolum.1.& conſil.31. nu-
mero 17.conſil.21. numero 16. eod. uolum. 1.

Grammat.conſil.12.nu.3.& ſeq. odiumque per
ſonæ quem ſuſpectum reddat,cum illum repel-
lat à teſtificatu,& accuſatione,Specul. tit. de ac-
cuſ.uerſic.item quod odit.

Hæc Fiſci nomine contra Inquiſitos,de quib.
nunc agitur,adduci poſſent.

Verum iſtis,& ſimilibus non repugnantibus
cenſeo ipſos pœnitus,ſtãtibus in facto probatis
liberandos fore,nonnullis iure ueris ſuppoſitis.
38 Primo,neminem † damnandum,nec torquẽ
dum in criminalibus , niſi ptopria confeſſione,
uel teſtibus omni exceptione maioribus conuin
catur de delicto,uel qualitate indicium cõſtituẽ-
te cap.nos in quenquam.c.multi.2. q. 1.c.Lota-
rius.31.q.2.ca.ſciant cuncti.8.q.2. l. qui ſenten-
tiam.C.de pęn.not.in l.qui accuſare,ubi Iaſ. nu.
5.C.de edend.l.non eſt nouum.ubi Iaſ. numero
5.& ſeq.Marſ.conſil.14.num.2.conſi.15.nume.
2.conſil.29.num.6.conſi.31.num.12.& alibi ſæ
piſſimè volum.1.Iaſ.conſil.188.in fin.uolum.2.
Villabob.commun.opin.uerbo abſoluatur. nu-
39 me.4.† Teſtis enim ad offenſam,ut in omni cau-
ſa,conuenit eſſe omni exceptione maiorem,An
na.conſil.13.Grammat.conſil.59.numero18.in
* ciuili,ex communi * Curt.iun.conſil.110. num.
5.& conſil.343.uolum.3.Deci.conſil.429.nume
40 ro 12.Marſ.conſi.12.num.8.uolu.1.Rurſus † ra-
tionem dictorum per eum,etiam nõ interroga-
* tus reddere,iuxta ſententiam communem, * de
qua per Alciat.in l.1.nume.50.ff. de operi. nou.
* Zaſ.conſil.19.lib.2.refert communem * Eman.
Soarez.poſt Viuium ab eo allegatum recep.ſen
tent. uerbo teſtes generaliter. nu. 148.cum ſeq.
Bonacoſ.com. opin. crimin. uerbo teſtis in cri-
minalibus,latè carrer. in praxi crimi.l.obſerua-
re.nume.165.
41 Quod & in † indicio de proximo probãdo
requiritur, ſi unicus teſtis de uiſu deponeret,
Brun.tract.de ind.& tortur.nume.3.Paul.Chir-
* land.de quæſt.& tortur. q.3. nu.18.id omnes *
tenere ait Marſil.conſ.101.nu.37.uolum.2.ſub-
dens,nec talem teſtem indicium facere,niſi alia
concurrant adminicula,idem Marſil.conſil.74.
num.12.uolum.1.& ſingul.342.Gram.dec.28.
num.24.remiſsiuè Ioan.Mont.tract. de teſtibus
uerſic.teſtes quot requirantur ad probãdum in
* dicium.uerbo,teſtis unus,ex communi * Clar.in
§.fi.crimi.q.22.in fin.Carrer.d.l. obſeruare.nu.
165.uerſi.& intellige, Cephal.conſil.133.num.
22.uolum.2.
42 Verum , ubi plures † teſtes interueniant, etſi
non omni exceptione maiores admittãtur, pro
tortura infligenda,ubi deponunt ſuper remotis
à maleficio,Carrer.in d.l. obſeruare. nume.165.
uerſic.quod tamen,uel admittantur,quia aliqui
aliorum defectus ſuppleant,Rom.conſ.451.nu.
8.cum apoſtil.Mend.& Gram.uot. 25.nume.1.
* ubi de communi, * id tum ſolum procedat, ubi
dicti teſtes non omni exceptione maiores,(quã
do inhabilitas eſt ratione delicti,cum tortura de

ponant,

ponant,Toma.Grammat.conſil.70.num.10.in
fin.Carrer.loco ſupracitato.nu.165.verſic.item
intellige,& declara,vel ſint infames,& ſeu crimi
ne notati,Boſſ.tit.de tortur.teſtium in pri. num.
* 3.vbi de communi * in omni caſu.
43 Dixique ad offenſam,† quando ad defenſam
admittantur omnes,non vt omnino probēt,ſed
vt conſiderato facto,& qualitate perſonarū, to-
* tū Iudicum religioni relinquatur, cōmunis * eſt
ſententia,teſte Anton.Gomez.lib.3.delictorum
cap.12.nu.23.refert Viui. vbi ſupra, ac Soarez.
nu.149.Clar.in §.fi.q.23.ver. item ſcias.Hippol.
Bonacoſ.com.opi.verbo teſtis,in criminalibus.
44 Secundo præſuppono† teſtem Fiſci plures in
habilitates patientem,nullam prorſus probatio
nem,vel coniecturam pro Fiſco inducere,etiam
quòd verſaremur in caſu,vbi ſtatuto,vel lege in-
habilis in ſubſidium admitteretur, Socin.Sen.
conſil.118.in fi.volu.1.Marſ.conſil.102.col.fin.
Gram.conſil.crim.44.num.22.& 45.nume. 24.
Eman. Soarez. recept.ſentent. verbo teſtis.nu.
* 216.communem * ſententiam per alios ponit
ſuper ſtatuto ſocium criminis admittente, Lau.
Chireou.com.opin.cent.4.concluſ.4.poſt Rim.
iun.conſil.69.n.8.ac Ioannem Turri.conſil.81.
nu.65.dicentē,duas inhabilitates ſufficere,tom.
2.conſil.crimin.in fol.Roland.a Valle conſi.16.
45 nu.20.volum.1.& dixi alibi. At ſi teſtis † Fiſci ꝓ
Reo deponat,ipſi quàmuis ſoli credetur,cū vni
co,ac de auditu teſtis partis aduerſæ contra pro
ducentem fides adhibeatur,Socin.iun.conſ.69.
num.11.volum.1.Ceſal.conſi.65.nu.55.& con-
ſil.82.num.47.lib.2.in propoſito Horat.Lucius
videndus conſil 168.num.4.& 15. inter crimin.
tom.1.in fol.Simon de Prę.in materia delicti aſ
ſiſtentiæ conſ.178.nu.6.
Tertio loco ſubdo maximū ſignum,& mani-
feſtum innocentiæ indicium demonſtrari.
46 Primo ex ſpōtanea ad carceres † pręſentatio
ne, quæ rurſus indicia contra Reos exiſtentia,
malamque famam tollit,Cepol.conſil.crimi.31.
verſ.10.& vl.nu.8.Marſ.in §.diligenter.nu.204.
& conſ.127.nu.49.Corn.conſi.198.nu.23.vol.
2.Gram.conſi.crim.29.nu.32.conſi.61.num.3.
& 4.Carrer.in praxi crimin.in pri.nu.158.Ber-
tazzol.conſi.crim.70.nu.28.Ioan.Turr.cōſilio
81.nu.82.tom.2.crim.in fol.Marc.Mant.conſi.
248.nu.1.& 2.vol.1.Horat.Luci.conſil.160.n.
51.tom.1.in fol.Portius Imol.conſi.3.nu.49.ex
* communi * Boer.deciſ.215.nu.17.& ſeq. Clar.
§.fin.crim.q.21.verſi.tertio autem in fin.in inq-
ſitis de aſſiſtentia Hier.Gabr.conſi.177.nu 9.
Secūdo,ex qualitate perſonarum,nobilitate,
47 Reorumque † natalibus,ac ſanguinis eximij, vt
hic, Gonzagiaci proſapia,præſumitur Inquiſi-
tos fore innocentes,nec deliquiſſe.l.nō omnes.
§.a barbaris.ff.de re milit.Marſil.in l.1.§.ad quæ
ſtionem.num.7.& 8.ff.de quæſt.& in praxi cri-
48 mi.in pri.n.7.cum ſeq.quemadmodum nec † pe
cuniæ furatæ,vel res ſubtractæ exiſtentes pęnes
virum probum, illum de furto ſuſpectum red-
dunt,Blanc.in l.fi.nu.418.cum ſeq. ff. de quæſt.
Marſ.in §.diligenter.nu.91.& 96.Roland.a Val-
* le conſil.45.nu.41.volu.1.Clar. ex communi.§.
fin.crimi.q.21.in fin. & in §.furtum,verſi.ſed nū
49 quid ille,ac prout† nobili delato pro homicidio
vel aliter delinquenti pœna ordinaria, vt aiunt,
minoratur.Luc. de Pen.in l. 2. C. de deſert.lib.
12.Gram.deciſ.23.num.9.
50 Tertio,† innocētia pręſumptionibus iuſtifica
tur,Gl.in l.1.verbo,nō occidendi.C.ad l. Corn.
de Sicar.Bar.in l.1.§.de illo.ff.de Bon.eorū,Mar
ſil.in praxi.§.vlti.quæſt.num.15.ac teſtibus etiā
inhabilibus,Deci.conſil.459.Crauet.conſil.11.
51 nume.10.& inter cæteras hæc eſt vna † pręſum
ptio in dubio,quem nō interueniſſe rixę animo
occidendi,rixandi,auxilium pręſtandi,ſeu delin
quendi,at potius caſu,animo ſe defendendi,ho
norem ſuum tuendi,ſeu quia aliter efficere non
potuerit,Cepol.conſi.1.nu.9.Corn.conſil.198.
in fin.vol.2.
52 Quarto,† fama bona Reorum in ſpecie ꝓba
ta eneruat indicia contraria,coniecturam tollit,
& ipſos in ſtatu innocētię,reponit,Ale. cōſ. 70.
volu.2.conſil.62.volum.3.Marſil.in l. de mino-
re. §. plurimum.ff.de quæſt.ponunt omnes cri-
minum materiam deſcribentes,Crauet.conſilio
151.nu.20.Roland.a Valle conſil.45.nu.44. &
conſilio 96.num.21.cum ſeq.volu.2.Boſſ.tit.de
* indi.nu.34.vbi de recepta * ſententia Clar. in §.
fi.crimi.q.6.ver.frequens,Maluat.conſi.110.nu
me.24.& 160.in fi.volum.1.conſi. crimin. in 4.
Octau.Cacher.deciſ.72.nume.12.in aſſiſtentib.
homicidio.Emil.conſi.52.nu.7.Hier.Gabr.con
ſilio 177.& dixi alibi ſæpè.
53 Quintam innocentiæ pręſumptionē,† lex ſta
tuit pro eo,contra quem non ſunt indicia. Glo.
& Bal.in l.pen.C.de quęſt.Aim.conſil.6.nu.66.
quiſque enim primum pro ſe habet,quod præ-
ſumitur bonus,Alciat.in regul.ꝑſumptio.3.præ
ſump. 2.in pri.Rol.a Val.cōſi.96.nu.8.& 9.li.2.
54 Sextum eſt innocentię † ſignum,vbi quis mo
nitus fugam arripere poteſt,non tamē cōfidens
innocentiæ ſuæ diſcedit.ſicut enim lex cōtra fu-
gientem præſumit.l. lege Cornelia.§. pręterea.
ff.ad Sillan.ita pro innocētia remanētiū bene ſu
ſpicatur.l.qs ſit fugitiuus.§.1.vbi Bart. ff. de ędi-
lit edict.Alciat.conſi.453.nu.5.verſi.quarta.
Quarto principaliter firmo,quem diuerſimo
dè liberari a crimine aſſiſtentiæ,vel auxilij præ-
ſtitis homicidio.
55 Primo, niſi † probetur per Fiſcum tali deli-
cto continuam, & proximam aſſiſtentiam actu
præſtitiſſe,Bal.in l.hęc verba in princ.ff. de infa
mi.Innoc.in c.cōtingentiam.de cleri. percuſſo.
ſequitur Iaſ.conſil.132.in fin. vol.1. Pariſ.con-
ſil.152.num.37.in fin.volum.4.Plazea epitom.
56 delict.cap.15.num.3.Qui enim † procul ſtant,
nec conſpiciunt delinquētes,ſeu eximentes,vel
trucidantes captos,nullam opem ferunt delin-

quenti,non auxiliantur,nec illorum ſocij efficiũ tur.Caſſan.conſilio 58.numero 10.& 12.Mant. conſilio 67.numero 14 & ſequen.volum. 2. Rimin.conſilio 45.numero 12.volum.1.in propoſito videndus Horat.Lucius conſilio. 168.num. 9. & ſequent. ac ferè per totum tom. 1.conſilio crimin.in fol.Hier.Gabriel.conſilio 177.& 178. Simon de Præt.conſ.178.nu.5.& ſeq.poſt Carrer.in §.homicidium autem.nu.62.

57 Secundo,† delicto cõſumato quis pro auxilio proprio,ſeu ope nõ damnatur,nec vlla pęna tenetur,Pari .conſil. 152.num 41.vbi latè volu.4. deci.in c.1.num.68.de offic.delegat.Marſil.cõſi. 30.num 23.Horat.Luci.vbi ſupra. nu.25.dicens ex Bar.vehemẽter errare aſſeſſores,qui tales cõdemnant ,etſi poſt delictum ſimul in ſocietate fuiſſent,Plazea epitom.delictorum ca.15.num. 5.lib.1.Eman.Soarez.recept.ſentent.verbo auxilium.num.100.

58 Tertio, † aſſiſtentia minimè punibilis redditur,niſi oſtendatur pe. F.ſcum conſulto,ſeu colloquio præcedente cum cæteris ſocijs aſſiſtentẽ opem tuliſſe delinquenti,argum.l.2.§.homines. ibi ad hoc coactos.ff.vi bon.rapt.Ancar. cõſilio 216.in fin.Felin.in c.ſicut dignum.numer. 6. de homicid.Pariſ.d.conſilio 152.nume.30. & ſeq. volum.4.Gram.deciſ.25.nu.5.Ceſal.conſil. 70. num.73.& 81.cum ſeq.ſubdens.nu. 76. ſtari iuramento Inquiſiti,an deliberatè, vel ne acceſſerit,Horat.Luci.d.conſilio 168.num.36.& ſeq.& num.41.cum ſeq ſcripſi conſil. 65.num.6.lib. 1. addo Simon.de Præt. conſil. 178. nu.12.& per totum poſt Carrer.in praxi.crimi.§. homicidiũ autem.num.54.cum ſeq.

59 Quarto † niſi dolus,& propoſitum delinquendi per Fiſcum in aſſiſtente probetur, nulla pęna infligitur ꝓ delicto,ſed pro eo, quòd quis geſſit tantum,Marſil.in §.conſtante.nu.60.Grammat. deciſ.25.num. 3.& ſeq.Pariſ.d.conſil.152.num. 30.& ſequent.volu.4.Carrer.in d.§. homicidiũ. autem.numer.49.51.& 54.Horat.Luci.d.conſi. 168.num.41.Pazea epitom.delictor.cap.16.numero 10.vbi vidẽdum Menoch.de arbit. Iudic. caſu.350.numero 3.ſubdens ex mente Pariſ. cõſilio 164.num.14.volum.4.prę̨ſumi dolum abeſſe,& ignoranter aſſiſtere,& probãdum eſſe actũ aliquem,quo occiſus ſit,timidior redditus.

60 Quinto, vt quis † de auxilio teneatur, neceſſe eſt prius conſtare de delicto principalis,Bart.in l.ſi is qui.§.ſi inicium.ff.de furt.& conſil. 219.vltima colum.volum.3.Ancar.conſil. 102. Plazea epitom.delictor.lib.1.capit. 16.num.9.Marſ. cõſilio 24.& conſil.49.& conſil.43.in fi.immo ex propria confeſſione delinquentis,vel per reſtes legitimos,non autem ex ficta confeſſione inducta ex contumacia Rei per ſtatutum, vel quouis alio modo,Felyn.d.cap.ſicut dignum,in propoſito Carrer.d.§.homicidium autem.nu.56.cũ ſe. Menoch.de arbitr.Iudic.caſu.349.num.13.

Sexto,probandum eſt,ꝙ delinquentes male-

61 ficium habilius ex dicta † aſſiſtentia cõmiſerint, dũ effecti ſunt vulnerati timidiores,& delinquẽtes audaciores,nec aliter delictum fuiſſet ſine ea perpetratus occiſor.nam præſtans opem,fauorẽ,& auxiliũ ſimpliciter,non tenetur de auxilio, ſed de eo,quod geſſit,Gl.in c.filius de pę̨n.clem. 1.de pę̨n.Soci.Sen.conſilio 157.volum.2.Pariſ. d.conſil.152.nume.36.& ſeq.volu.4.Ghirland. de pę̨n.omn.coitus qq.10.Carrer.d.§. homicidium autem.nume.66.& 67.in praxi crimi.Menoch.d.caſu.350.immo in nihilo puniatur, nõ concurrentibus qualitatibus, de quibus ſupra, Pariſ.d.conſilio 152.num.40.volum. 4. ſeu non probato diſtinctim, quid quiſque eorum, qui in tumultu, & dicta rixa interuenerunt, fecerit, & quomodo vnus alteri auxilium impenderit, ita in terminis Corn.conſil.198.num.27.vol.1.

Septimo,quicquid ſecundũ facti diuerſas ſpe-

62 cies dicatur, in dubio non † præſumitur dolus, aſſiſtentia,auxilium,& ſcientia,ſed quòd ignorãter aſtiterit quis delicto,vt pœnam euitet,Ghirland.d.tract.de pę̨n.omni.coit.q.10.verſi.reſtat Pariſ.de alios conſil.152.num.32. volu.4.Carrer.d.§.homicidium autem.num.61.& ſeq. Plazea epitom.delictor.cap.16.num.10.cum ſequ. Simon de Præt.d.conſil.177.num.0. & adducti per eos Horat.Luc.d.conſi.168.num.41.ac Menoch.de arbitr.Iudic.caſu.349.numer.6.& 389. numero 3.

63 Octauo,non tenetur † auxiliator,conſtito,vt hic,nihil ipſum in actu delicti egiſſe,& delinquẽtem per ſe delicta perpetrari potuiſſe,Iaſ.conſil. 237.lib.1.probat Menoch.de arbitr.iudic. caſu. 349.nu.20.adnotans.nu. 16.ꝙ ſi principalis nõ tenetur,minus auxilium præſtans.

64 Nono de † homicidio ex impetu ſequuto,nemo de ope,auxiliouè tenetur,ſi conſtet quis vulnus intulerit,& interfecerit.l.fi.C.ad l.Corn.de Sicar.Caſtr.conſil.178.nu.4.vol.2.Corn. conſi. 261.in fi.vol.2.Horati.Lucius conſ.168. nu. 38.

Sed quia hæc iure cõi inſpecto procedunt,

65 dico nec ſecundum † ſtatutum patriæ,ſub rub.de homicid.volunt.ver.prę̨bentes vero,&c.quem de ope,auxilio,& aſſiſtentia puniri,niſi ſuppoſita in verbis ſtatuti concurrant nempè ſcientia,auxilium cooperatiuum,aſſociatio ad delictũ cũ armis,fuga cum homicida ſequuta,& alia,de quibus ſuper ſimili ſtatuto ſcribit Cepol.conſi.1.& conſil.34.Grat.conſi.52.volu.2.quæ iure communi conformia arbitror.

His quatuor ſuppoſitis,& veris,ſubijcio quatuor principalia,ad fauore Reorũ,quorũ partes tueor,ex facto,iure,& proceſſu reſultantia.

Primo, nec Illuſtriſſimum Dominũ Carolũ, nec Illuſtrẽ Dominũ Hippolitũ damnari poſſe vlla poena quantumuis leui,pro homicidio, cũ nec legitimè teſtibus, nec propria confeſſione vincant.d.l.qui accuſare.C.de edend. contra.n. ſecundum nemo de viſu,nec actu proximo homicidio deponit.Aduerſus primũ vnicus eſt de

viſu

viſu vulnerum illatorũ: ille inq̃ Raphael Beroa
rius, q̃ quot modis reiiciatᷣ, iferius demõſtrabit,
prout & ille Simon de Realibus, atteſtans vidiſ-
ſe ambos in loco delicti cum enſibus nudatis, ac
ante delictum eos uerba protuliſſe, & actus fecilſ
ſe necem Veronenſium ſignificantia, etſi non vi
derit in mortuos, vulnus vnquàm ꝑ ipſos infer-
ri, immo abſoluendi veniant ex dicto teſtium Fi
ſci, nempè Capitanei car. 211. Natalis de Vul-
pis car. 9. 10. & 13. Bernardini car. 416. Boniſo-
lis pagin. 9. Caroli Boncendi. pag. 38. ac Simo-
nis in tortura pagin. 43. deponentium, de viſu
immediato homicidij patrati per nonnullos ab
eis cognitos, ac nominatos, & de vulneribus illa
tis in Veronenſes, nunquàm tamen vidiſſe in di
cto loco vulnerãtes, vel aſſiſtẽtes Dominos Gõ-
zagiacos inquiſitos affirmẽt, unde eos ex culpẽt
ac ꝑoitus ab homicidii delicto innocentes red
66 dant, quãdo hæc negatiua † non fuiſſe Reos pre
ſentes, nec homicidiũ commiſiſſe plenè probe-
tur teſtibus aſſerentibus, dum ibi ſtabant uidiſ-
ſe Finum, Mazzolinum, Ferrarienſem, & alios
impias manus incaptos inieciſſe, ſic vulnera in-
tuliſſe: non tamen eo tempore ibi dictos Illuſtriſ
ſimum, & Illuſtrẽ Dominos a teſtibus valde co-
gnitos vidiſſe, vel extiriſſe: immo quatuor teſtes
examinati pro reis, ut pag. 472. addunt non fuiſ
ſe, quia & ipſos vidiſſent, ſicut alios viderũt. hoc
etenim modo concludenter hæc negatiua ꝑba
tur, Gloſ. eſt uerbo an non in ciuilibus loquens,
& ibi Florian. in l. 1. ſtip. ff. de itin. actuque pri-
uat. & in l. 2. verbo interceſſiſſe. C. de error. Ad-
uocat. Glo. in fin. l. 2. ff. de probat. Glo. in §. hinc
nobis uerbo & uidiſſe. in fin. ubi Iacob. de Bello
uiſu, Bartol. Aret. & Angel. authen. de hæret. &
falcid. in criminalibus, Bal. in l. actor. numero
3. & 9. C. de probat. Ripa. in ca. cum Eccleſia. nu
mero 78. cũ ſeq. de cauſ. propr. & poſſeſſ. Crau.
cõſilio 1. nu. 8. & 9. & in propoſito ferè noſtro
Horat. Luci. d. conſil. 168. num. 30. tom. 1. conſi.
crim. in fol. cum multis in materia ciuili, & cri-
minali per Ioan. Igneum in l. neceſſarios. §. non
aliàs. numer. 60. cum ſequ. 137. 147. 166. dicens.
numero 171. in criminalibus negatiuam delicti
probari, ſi aduerſus Reos nihil probetur, ff. ad ſe
nat. cõſul. Sillanianum, Herenla. tract. qui tenea.
tur probare negat. in pri. nu. 149. & numer. 162.
ponens ibi exempla, negatiuamque probari ꝑ-
ſonis, per quas ſciri actus, & nõ ſciri debebat, in
terminis noſtris Plazca epitom. delictor. capit.
16. numero 12. non itaque ſolum liberabuntur,
quia Fiſcus non probet, ſed quia teſtes Fiſci, &
cæteri examinati illos pœnitus innocentes con
ſtituant.
67 Secundario infero, nullum pænitus † indiciũ,
aduerſus ipſos legitimum extare, cum vt vires
habeat, ac operetur in ſuo genere, perfectè pro
bari debet, Marſi. in §. diligenter. num. 29. Luci.
d. conſil. 168. nume. 11. nec in criminalibus ven
dicet locum illa regula, quæ non proſunt ſingu-
la multa iuuant, Marſil. conſil. 20. num. 48. Pariſ.
conſilio 152. num. 2. uolum. 1. Brun. a ſole cõſi.
vnico crimi. num. 79. cum ſeq.

Reſpectu namque Illuſtriſſimi Domini Caro
li, & homicidii immediati, ceſſant indicia.

Primum de uiſu, quia vnicus eſt teſtis, ac tot
exceptionibus, ut infra inhabilis, falſuſque red-
ditus, vt nec leuem coniecturam cõtra ipſum fa-
* ciat, Soci. d. conſil. 18. & ex communi, * de qua
ſupra, in ſecundo præſuppoſito.

Secundum, quod interuenerit in rixa, quia
nunquam fuit viſus ex dicto teſtium Fiſci in con
flictu vulnerantium Veronenſes, qui cum ſicut
cæteros vidiſſent, ni abfuiſſet, Plazca d. cap. 16.
num. 12. Luci. d. conſi. 168. num. 38.

Tertiũ, de auxilio præſtito, quia antecedebat
Veronẽſes, ad carceres per officiales ductos, &
inter ipſum, & eos aderat multitudo gentium,
vt plures in ꝓceſſu legitur per Fiſci teſtes, pagi.
6. 9. 10. 13. 61. 209. 58. 391. ibi, lõtani dal rumo
re, taliſque erat multitudo perſonarum unita, vt
ſe inuicem non cerneret, inquiunt teſtes car.
211. 214. ꝓpterea delictum propè, nec delicto
interueniſſe probatur, cum longè ſtans, vel di-
ſtans, nonſolum ab homicidio immediato libe
retur, uerum & ab aſſiſtentia, auxilioque, Caſſan.
d. conſil. 58. numero 10. & 12. dixi ſupra in prin
cipio quarti ſuppoſiti.

Quartum, indicium aſſiſtentiæ, eo quod ibi
viſus fuerit ante delictum tempore delicti cum
enſe nudato, ut fatetur ipſe, ac poſt delictum, tol
litur ſeptem modis præcipuè conſideratis ſupe-
rius in quarta concluſione, quibus pro auxilio,
ſeu aſſiſtentia quis minime punitur. non enim
conſtat, quòd præceſſerit tractatus, conſulto, &
dolo id fecerint, aſtiterint penes delinquentes,
qui alias id non commiſiſſent, nec adhuc niſi ꝑ
cõtumaciam de Mandatariis apparet, immo in
dubio non præſumatur quis aſſiſtere, propterea
indicium hoc per ſe ipſum eneruatur. Quod
enim ipſi principales id citra aſſiſtentiam dicti
Illuſtriſſimi feciſſent, deponunt teſtes Fiſci pag.
406. & 407. & id magis furore populi, quàm ex
tractatu proceſſiſſe, & potuiſſe amicos Gorni in
terimere Veronẽſes potius ex propria vindicta
eorum, quàm ex concordio, uel tractatu cum di
cto Illuſtriſſimo Domino, vt pagin. 209. & 408.
quibus teſtibus Fiſci in hoc valde credi ſolet, &
ſi non probatis dictis ſex requiſitis principaliter
per Fiſcum, uiſupra inquiſitus de ope, auxilio,
vel aſſiſtentia omnino abſoluatur, latè ponit Pa
riſ. conſ. 152. nu. 21. cum pluribus ſeq. & conſ.
40. volum. 4.

Addo, non ſolum id teſtibus Fiſci conuinci,
ſed probationibus factis per dictum Illuſtriſſi-
mum Dominum, qui hæc concludenter pluri-
morum atteſtatione, paginis proceſſus infra an-
notatis, probauit.

Primo, caſu obuiã factũ Illuſtri Domino Hip
polito penes domũ de Arriuabenis, nec vnq̃ eo

die,vel nocte ipſum vidiſſe, vel alloquutũ fuiſſe.
Secundo, capita tumultus, vel interfectores
Veronenſium eius Illuſtriſſimi, Domini firmè
omnes inimicos.
Tertio,quòd iſti homicidæ potius timidi red
diti fuiſſent,quàm audaces ad delictum commit
tendum,ſi vidiſſent Illuſtriſſimũ Dominum Ca-
rolum ibi ſtantem.
Quarto, inter ipſum,& Illuſtrem Dominum
Hippolitum nõ adeſt amicitia intrinſeca, immo
nec fere intelligentia.
Quinto ꝙ ipſi proprio odio ob amici mortẽ
id fecerunt,non ex alieno mandato.
Sexto,ęgretulit mortem Veronẽſium dictus
Illuſtriſſimus Dominus.
Septimo,ꝙ nec ipſe cũ quingentis militibus,
occurrere delicto,vel impedire tumultum popu
li potuiſſet.
Octauo, ꝙ non potuerunt dicti Illuſtriſſimus
Dominus, & Illuſtris Dominus Hippolitus, eo
inſtanti tractatum aliquem,vel conſpirationem
contra Veronenſes componere;nec compoſitã
vllo modo credunt, vt iſta deponunt ſigillatim
multi teſtes à pag.461.ad pagin.575.
Qualitas igitur perſonarum,facti,experientia
veriſimilitudo,caſuſque cõtingentia,omnes vti
que tractatus delicti,conſpirationis,mãdati, vel
aſſiſtentiæ præſumptionẽ excludunt,vt in ſimili
differebat Corn.d.conſ.198.n.26.& ſeq.vol.2.
& ſentiunt Doctor.in locis ſæpècitatis.
Nec quinto loco inimicitia, ſeu odium conce-
ptum ob fidem ruptam indicium cõtra dictum
Illuſtriſſimum Dominum conſtituunt.
Primo,quia capitalis inimicitia non erat,nec
talis fuit a Fiſco probata, ſed odium tantum ex
repentino caſu contractum ob mortem Gorni
68 aduerſus Veronenſes,ꝙ nec † indicium ad inqui
rendum ſtatuit,Grammat.deciſ.28.nu.5.& con
ſil.12.nu.10.& vot.34.nu.4.
69 Secũdo, † nec inimicitia capitalis ſecundum
** communiorem ** ſententiam indicium ad tor-
turam facit.Marſi.conſil.72.nu.11.& in §.diligẽ
ter.nu.69.Grammat.conſi.3.nu.16.Horat.Luci.
* vbi de communi.*d.conſi.108.num.26.tom.1.
crim.in fol.Clar.in §.fi.crimi.q.21.verſi.inimici
tia vigoris.ſcripſi conſi.146.num.2.volu.2.
Tertio, non erat ab ob omnibus Veronẽſib.
iniuria affectus dictus Illuſtriſſimus Dominus,
ſed ab vno tantum,qui fidem datam violauerat;
vndè non eſt præſumendum contra omnes cõ-
ſpiraſſe:ceſſat enim inimicitię in duobus pręſum
ptio,ita Horat.Luci.d.conſ.168.ſub num.20.
Quarto interfecti Veronẽſes quàm plurimos
inimicos capitales tenebant.
Primo in patria eorum,a qua exulabant.
Secundo cõiter eũ Mantuanis ob mortẽ Gor
ni exclamantibus, queſti traditori meritariano
eſſere amazzati, &c.vt deponũt quatuor teſtes
Fiſci pag.363.366.388.416.rurſus,& cęteri exa
mina.i ad defenſã nõnc Illuſtris Dñi Hippoliti
ſuper primo capitulo,vt in ꝓceſſu amplè legitur.
Tertio aderant frater.ac amici intrinſeci no-
bilis Domini Horatij Gorni interfecti, doloſè
ab eis,qui verè capitales cenſebantur, & vt in-
quiunt teſtes Fiſci pag.209.407.389.415.poſſi
bilis eſt,& credunt(prout & cæteri ſex teſtes de-
ponentes pro defenſione Illuſtriſſimi Domini
Caroli ſuper i.lius quarto,& quinto capitulis de
fenſę, vt pag. 516.544.549.555.& 564.565.&
573.rurſus & teſtes inquam pro Illuſtri Domi-
no Hippolito examinari ſuper quinto eius capi
tulo,)occiſores Veronenſium nominati ab eis,
& amantiſſimi Gorni magis odio particulari,&
in vindictam propriam,homicidium illud com
miſerunt,quam ex tractatu cum dicto Domino,
70 & quibus Fiſci † teſtibus de credulitate ad offen
ſam creditur.Alex.conſil.76.col.fi.vol.1.Marſ.
Singul.19.& conſi.24.nu.33.propterea in præ
ſenti caſu nullum eſt cõſiderabile indicium odij,
cum dubium,incertumque ſit,& leuius aliorum
inimicitijs,argum.not.in cap.in præſentia.de
probat.l.non hoc.C.vndè legitim.Lucius vbi ſu
pra.nu.28.& vbi quis teneat plures inimicos †
71 indicium ex inimicitia non reſultat.Alciat.con-
ſi.468.nu.4.ſcripſi d.conſil.146.num.17.
Quinto ceſſat odij ad vindictam præſumptio
ex iniurioſis prolatis in Veronenſem ſtantem in
Eccleſia Diui Franciſci,quibus Illuſtriſſimus Do
minus Carolus ſibi,honorique ſuo ſatisfactum
iudicauit,vt ait teſtis car.292.519.ideo non ipſe
72 amplius iniuria iam propulſata † inimicus cen-
ſendus eſt,vt in eos conſpirare voluerit arg.not.
per Iaſ.in l.ſi tibi.§.1.ff.de pact.Alciat cõſil.262.
nu.1.& 468.num.2.
Sexto,cõſtat vtique ex dictis omnium ſex te-
ſtium examinatorum ſuper primo defenſionis
capitulo,maximè pagin.500.511.561.& 571.
& 573.513.523.527.535.536.540.544.noto-
riũque eſt Illuſtriſſimũ Dominũ procuraſſe tũ
pęnes Reuerendiſſimum Epiſcopũ, tum capita-
neum Iuſtitiæ,vt Veronenſes carceri duro trade
73 rentur, ſic viam iuris ad eos puniendos † elegit,
ex qua inimicitiæ etiam priuatæ,& uindictę pro
priæ conſideratio ceſſat, Alciat.conſi.468.nu.3.
in fi.multa in propoſito adducit Mandel. de Al
ba.conſi.46.deſcribens decem coniecturas, qui
bus non præſumitur quis inimicum occidiſſe,
nec mandaſſe homicidium committi,ac in gra-
tiam Excellentiſſimi Polictionij Mediæbarbæ,
qui tandem abſolutus fuit,demum ob eius meri
ta ſenator Mediolanenſis euaſit.
Quintum principaliter indicium ex fama pu
blica deſumptum corruit.
74 Primo,quia non eſt,vt requiritur † formiter
probata,per Bart.in l.de minore.§.plurimum.ff.
de quæſt.Marſil.conſilio 15.conſilio 18.& con
ſilio 20. numero 41.& 42. Grammat. vot. 44.
numero 14.in ſpecie not. Corn. conſilio 168.
volum.2.Ancar.conſil.254.Ioan.Turr.conſilio
81.num.47.& ſequen.tom.2.crim.ſcripſi conſi.
10.

20.num.30.conſi.34.num.20.conſil.35.nume-
19.lib.1.Clar.in §. fin. q. 6.verſicul.illud tamen,
nec per teſtes omni exceptione maiores, vt re-
quirebatur ex una communiori** quam probat
Laurent.ab Occa conſi.60.num.58. & 59.tom.
2.conſi.crimin.in fol.

Secundo, admiſſa probatione ſimpliciter fa-
75 cta, non eſt † indicium legitimum ad torturam,
Marſil.conſi.15.ſub nume.12.& in praxi.§. dili-
genter.num.8.& de communi * conſil.3. nume.
4.in fi.latius Clar.in §.fi.crimi.q.21 uerſi fama.
Dixi conſi.20.ubi de*communi.nume.31.libr.
1.& conſil.35.num.16.lib.1.addo Hippol. Bo-
nacoſ.commun.opin.uerbo,fama ſola non ſuffi
cit.Laurent.ab Occa.d.conſi.60.num.55.tom.
2.conſil.crim.in fol.ex * communi Hippol. Ri-
minal.iun.conſi.88.num.44.lib.1.

Tertio, teſtes fiſci concludunt ſuper alia fama
diuerſa, nempè populum fuiſſe, qui interemit
captos odio concepto in eos, ob ipſorum mo-
res triſtes, & inſolentem uitam, ut aiunt ſeptem
teſtes pag.38.41.45.54.exculpantes Illuſtriſſi-
mum Dominum Carolum pag.55.56.87.119.
113.120.139.206.175.propterea contra reum
non altera, & antiquior attendetur, dum fama,
76 quòd fuerit populus, veriſimilior ſit, atq; † poſterior
Natta conſil.473.numer. 20.lib.1.Roman.cum
Mendoſ.uerbo repetitioni conſi.241.num.5.in
propoſito Corn.conſi.198.num.18.uol.1.

Quarto, ubi teſtes deponunt diuerſas fuiſſe fa
mas tempore delicti, ut hic per teſtem quinqua
geſimumquartum, & alios, nihil probant, cum
77 † incertę, & dubiæ famę non releuent, Bald. cõſ.
275.volum.2.Gram.uot.34.num.17. Roland. à
Valle conſi.3.num.49.uol.1.

78 Quinto adeſt † bona fama in ſpecie probata
præualens contrariæ, ac indicia tollens, Gram.
conſi.30.num.9.& 10.ſcripſi aliàs ex * commu-
ni conſi.116.num.21.conſi.34.num.19.Bruno.
a ſole conſil.crimin.unico. nume.153. cum ſeq.
adnotans in genere probatam tollere omnem
ſuſpicionem contra delinquentem exiſtentem,
Maluaticeus.conſil.110.num.19.& ſequen.to-
mo primo.crimin.in fol.Bertazzolus conſi.70.
num.29.Paul.Merend.conſi.89.num.4.tom.2.
crim.in fol.

79 Sexto, ſolius qualitas uitæ præcedentis indi-
cium ex mala fama deſumptum elidit l.nõ om-
nes.§.à Barbaris.ff. de re milit.quod notandum
ſcribit Alexand. ad Bart. in 3.apoſtil.in l.fi.ff.de
quæſt.Crauet.conſi 99.col. fin. Roland.à Valle
con.17.num.26.uol.1.

Septimo fuerunt examinati nonagintaſex te
ſtes, quorum nullus, (ijs exceptis, de quibus ſu-
pra) ſuper hac fama, deponit, & tamen multi ex
illis ſicut iſti ſcire famam veriſimiliter credeban-
tur, & ui diſſe reum in dicto loco, meritò argui-
tur, uel hos ſuſpectos, uel magis credendum bo-
næ famæ. ac multitudini teſtium deponentium
in gratiam dicti Illuſtriſſimi, ut in propoſito con
ſiderabat Alciat.conſi.468.num.5.

Sextum iudicium reſultãs ex aſſiſtentia in lo-
co delicti cum enſe nudato, quando Veronenſis
pœnes eccleſiam Diui Simonis fuit occiſus, tol-
litur.

Primo, quia ibi aderat Dominus Carolus, ne
aufugeret, ac ut officiales carceribus illum com-
mendarent, quod denotant verba illa ab eo pro
lata: piglia, piglia &c. depoſita per teſtem fiſci
pagin.65.& præſumptio vię iuris iam electę, per
Alban.d.conſi.46.

Secundo, qualitas perſonæ, iuſtus armorum
timor, homicidium incontinenti ſequutum, of-
fenſionis ad offẽſionem debita proportio, excu
80 ſant eum omnino ab illa † enſis denudatione,
vel aſſiſtentia cum enſe euaginato, ar.not. in l.1.
C.vnde vi l.1.2.& l.vt vim.ff.de iuſt.& iur. Frãc.
de Albergat.conſi.12.num.6.tom.1. crimin. in
ſpecie noſtra, Corn.d.conſi.198.in fi.vol.2.

Tertio, quatenus verum eſſet (quod tamen
negatur, & infra apparebit, ipſum vulnus inie-
ciſſe proprio enſe in perſonam dicti Veronen-
ſis in terra proſtrati. & ferè mortui, non tamen
pœnam patietur, quando & ſine illo vulnere iã
dictus Veronenſis obijſſet, & ex vulnere illato
delicto homicidij ferè conſumato quis non te-
81 neatur, cum eius † percuſſio verè cauſam morti
non præbuerit, Veron.conſi.1.nume.15.& 16.
Hier.Gabr.loquens in ſimili caſu.d.conſil.176.
num.3.nec diſſentit Corn.ex mente Bart. conſi.
198.num.27.vol.2.ſentiens teneri de auxilio, ſi
percutiat prius non poſtea.

Addo quarto loco, caſu ibi adfuiſſe, & ex mã
dato Capitanei Iuſtitiæ, vt fuit probatum in ſpe
cie pagin. 572. cum ipſe Illuſtriſſimus voluiſſet
tunc ad Reuerendiſſimum Dominum Epiſco-
pum ſe conferre, ac Capitaneum noluiſſe, pro-
terea ceſſat omnis dolus, & animus committen
di delictum, Pariſ.d.conſi.151.num.30.& ſequ.
& dixi ſupra.

Et ſi hæc indicia tolluntur, nec legitima cen-
ſentur, firmabimus, nec Dominum Carolum
pro delicto immediatè, ſeu pro indicio aliquo
grauandum.

Reſpectu vero Illuſtris Domini Hippoliti, ac
homicidij mediatè patrati, nullus teſtis ſuper
hoc de viſu deponit, nec Reus id fatetur, & ideo
abſoluendus.

Quo vero ad indicia præſumpta ex proceſſu
apparentia animaduerto.

Primum indicium malæ famæ tolli modis ſu
pracitatis in capite Illuſtriſſimi Domini Caroli.

Secundum inimicitiæ pari via eneruatur, &
ſi vnico verbo reſpondetur, nullam pœnitus ini
micitiam, vel odium, ſeu odij ſuſpicionem de-
monſtrari inter hunc, & interfectos.

Tertium indicium aſſiſtentiæ eneruatur ſex
modis. ſupra in quarta concluſione poſitis, præ
cipuè, quòd longè ſtaret, nec fuerit in conflictu
eorum, qui vulnera. Veronenſibus intulerunt,
nec

nec viſus vnquàm,Caſſan.d.conſi.58.nume.104
& ſeq. & in dubio non præſumatur quis doloſè
aſſiſtere,alio non probato,Carrer.d.§.homi
cidium autem.nu.61.cum ſeq.

Quartum indicium, familiaritas, ac amicitia
cum interfectoribus, quaſi ipſe id fieri mandauerit,
non refragatur.

82 Primo, quia contra † mandantem non procedi-
tur ad torturam, nec indicium legitimum reſul-
tat,niſi de delicto,& mandatario conſtet.l.is
qui rem.§.ſi tu filium.ff.de furt.Boſi.titu.de deli-
cto.num.35.cum ſeq.Marſ.conſ.49.num.59.Di
xi,& obtinui conſi.20.num.6 lib.1.ac per legiti
mas probationes,nõ vi contumaciæ.Carrer.eo.
loco num.57.cum ſequen.

Secũdo,ſeruo familiari,& amico alloquutio
ad aurem ſecreto facta non præbet indicium cõ
tra alloquentem,niſi tria concurrant.

Primo,inimicitia capitalis inter offenſum,ac
mandantem præſumptiuè.

Secundo,alloquutio ſecreta.

Tertio,homicidium incontinenti ſequutum,
Iaſ. poſt Bal. in l.1.C.de ſeru.fugit.Carre.§.circa
* numer.48.ex* communi Boſi.tit.de mandat.ad
homicid.numer. 50. Gabriel. commu.concluſ.
de crimi.lib.7.concluſ.2.num.45. & 52. Clar.§.
fi.crimin.q.89. uerſic. ſed hic incidenter,ſcripſi
** conſil.20.nu.20.ex**communiori, addo Hip-
pol.Rimin.iun.conſi 88.num.29.volu.1. Quan-
to itaque debilius, familiaritas, & amicitia per
ſe conſiderata ſimpliciter, ac vt in præſenti, ci-
tra inimicitiam capitalem offenſorum,& dicti Il
luſtris Domini Hippoliti, ac citra vllam ſecre-
tam alloquutionem,indicium aliquod, uel leue
conſtituet.

Tertio,conſtat ex actis, & in ſpecie quatuor
teſtibus Illuſtriſſimi Domini ſuper quinto capi-
tulo pagin.549.560.555.564.565.& 573.rur-
ſuſq; alijs examinatis pro defenſa Domini Hip
politi,ſuper illius 3.& 4.capitulis, in ſpecie pag.
493.496. Finum, Mazzolinum, & Ferrarien-
ſem principales delinquentes, & contumaces
adeò familiares,commẽſales, amicitiaque ſtri-
cta,& intrinſeca iunctos, ne dicam ſeruos dedi-
tiſſimos exitiſſe nobilis Domini Horatij Gor-
ni,tàm crudeliter,& proditoriè à Veronenſibus
interfecti,ut magis odio proprio in amici obſe
quentiſſimi, & patroni uindictam tantum cre-
dantur in Veronenſes irruiſſe, quàm ad inſtiga-
tionem,ſeu mandatum Illuſtriſſimi Domini Ca-
roli,quo cum nulla pœnitus delinquentium ad
erat familiaritas, ut probatum fuit, minus ad
mandatum Illuſtris Domini Hippoliti in mino-
ri ualdè amicitiæ Gorni gradu exiſtentis cum di
ctis delinquentibus. Quando(ut ſentiunt teſtes
fiſci pag.209.403.415.ac defenſiui teſtes pagi.
550.555.565.& 573.in ſpecie Dominus Gor-
nus frater interfecti pagin.552.idem 557.566.
573. & ſeq. & dixi ſupra in quarta reſponſione
ad caput indicij inimicitiæ,& eſt iuri cõforme,)
in dubio iſti ad propriã uindictam potius,quàm
alienum mandatum,homicidæ credatur, ar.l.&
magis.ff.de ſolut.Bald.conſi.250.uol.1.not. Al-
ciat.d.conſi.468.num.4.ſubdens,& ſi conſtaret
84 † de mandato,non teneri mandantem,cũ man-
datarius,ut hic,aliàs facturus fuiſſet, ſecundum
Bal.Iaſ.& cæter.in leg.1.C.de ſeru.fugit.Cæpol.
conſ.27.nu.12.Gramma.uoto 6.nu.20. Carrer.
d.§.homicid.num.66.Gabriel.conſi.176. Emil.
conſi.52.nume.8.Menoch.de arbitr.iudic. caſu
* 352.num.13.ex communi * Bertazzol. conſil.
70.nume.14.tom.2.crimin.in fol.Dixi conſilio
146.num.24. Quod uero id facturi eſſent delin-
quentes,oſtenditur ex dicto teſtis fiſci pag.367.
ibi,li hauriano ſenza eſſi ſignori Carlo,& Hip-
polito amazzati.& alibi ſæpe infra ſub uer. pri.
ap paret tempore.

Quintum indicium reſultans ex ope,& fauo-
re præſtitis per Illuſtrem Dominum Hippolitũ
Ferrarienſi primo, & præcipuo Veronenſium
interfectori, quẽ delicto patrato in domũ pro-
priam ſuſcepit,ipſumque uulneribus ex confli-
ctu reportatis mederi perſonaliter procurauit,
ut fatetur in eius conſtitutis,ar.C.eſt in uſta.14.
q.4.l pignore.§.fi.ff.de furt.Card.in clem.1.17.
q.de for.compet.

Tollitur primo,quia id totum euenit poſt de-
lictum,& eſt fauor nudus, nec illi actus tendunt
ad crimen committendum,ſed potius ad celan-
85 dum,ideo de † auxilio non tenebitur, Bartol. &
Angel.in l.in furti.ff.de furt.Cæpol. conſ. crim.
27.num.7.auxilium,namque poſt delictum cõ-
miſſum,niſi cauſa fuerit proxima, uel inducens
ad committendum delictum minimè conſidera
tur,Plazea epitom.delictor.cap.16.nu.13.

Secundo,pro ope, & auxilio non damnabi-
tur,quia nec doloſè,ſcienterue, uel præcedente
tractatu,mandato.uel inſtigatione,delictum ap-
pareat commiſſum,Pariſ.d.conſi.152.num.31.
& ſeq.& nume.40.uolu.4.imo ipſi uenerunt in
eius domo,iuxta illorum ſolitum,& uſum,quod
probant quàm plures examinati nomine dicti
Illuſtris Domini,ſuper quarto capitulo,ut pag.
453.455.499. qui uſus, & conſuetudo delicti
ſpeciem,& præſumptionẽ excludunt, ut ſupra.

Tertio probatur qualitas, & natura perſonæ
dicti rei per teſtes ſex pro eo ſuper nono tantũ
capitulo examinatos pag.455.& ſeq.505.510.
515.520.527.565. & ſeq. qui ſolitus eſt non
amicos.ſed quodcunque hominum genus libẽ-
ti animo in domum propriã excipere, hoſpita-
ri,uictumque,& alimoniam cuicunque præbe-
86 re,magis ideo ex † uſu conſueto, & naturali in-
ſtinctu motus creditur ad præſtãdum fauorem,
& opem, ſi quam tamen præſtit Ferrariẽſi uul-
nerato,& alijs poſt delictum, quàm quòd præ-
ſumptiuè habeatur dicti criminis particeps, uel
conſcius,ut ſentit Pariſ.d.conſi. 152. ſub nume.
41.uolum.4.ac in ſimili Emil. conſil. 52.nu.11.
ſubijciens à perſona honeſta factum, præſumi

bonum

bonum,nõ malum,magiſque ex natura officioſiſſimi,quàm cauſa præſtandi opem delinquenti Medicum Contotum accerſiſſe dictum inquiſitum ait teſtis pag.474.478.483.501.

Sextum iodicium otiens ex armis euaginatis tempore delicti,tollitur modis, quibus ſimile indicium contra Illuſtriſſimum Dominum Carolum ſublatum fuit,& præcipuè,quòd alio non probato, caſu,ſine dolo,ignorãter,& bono potius,quàm malo zelo ibi adfuiſſe credatur,Pariſ.d.conſi.152.nu.32.& ſequen.lib.4.& dixi ſuperius.

Septimum indicium aduerſus inquiſitos elicitur ex commendatione delinquentium facta pœnes Dominum iudicem,& iuſtitiæ Capitaneum,quæ videtur ipſos de mandato ſuſpectos cõſtituere. Verum hoc leue indicium arbitror, quando natura geniumque ipſorum adeo officiis,amoreque plenum exiſtat,ſolitumque omnibus,& incognitis inſeruire,vt videntes dicti equites delictum hoc populare patratum,omnes commendatos iuſtitię facere decreuerint, non etiam delinquentibus fauere,vt inquiunt teſtes pag.506.521.528.560.cum ſeq.natura nanque,& vſus multum prodeſt,vt dixi.

Octauum indicium commune,vtrique inquiſito deſumptũ ex atteſtatione Raphaelis, & Simonis,quòd inquam crimen tractauerint,verba eædem inferentia protulerint,ſimulque ad hunc locum acceſſerint,tollitur de medio reprobatis illorum dictis,atque perſonis.

Et primo cõtra Raphaelis perſonam, ac eius depoſitionem quamplurima obſtant.

87 Primo † Beroarius eſt vilis conditionis,& abiectæ vitæ,cui in cauſis extra ſindicatum ſui Iudicis non creditur,Bal.poſt Salycet. in l.etiam C.de teſtib.Bal.& Innocent. io capi.in literis in Glo.verbo familiates. de teſtib.in c.inſinuante. in glo.verbo poterat,de offi.deleg. Chriſtoph. norci.in §. in teſtibus,nume.9. Inſtit.de teſtam. ordin.Bertach.ſuo indice.verbo Beroarius.verſic.4.in fi.Crot.cum add.Moncadi tracta.de teſtib.4.par.nu.131.Campeg.regul.16. de teſtib. fallent.1.

88 Secundo ſentit†commo [illegible] teſtificatu, & affectum ad cauſam tenet, [illegible] cupiebat captos ad carceres duci,& conſequi mercedem ſibi,(vt fatetur)debitam, ideo repellendus l.omnibus.l.nullus.C.de teſtibus.l.1.§.in propria.C. quando appel.fit ibi cuius commodum,vel dãnum,Bald.conſil.10.numer.5.volum.5.Nouel. in regul.iur.216.verbo teſtium reprobatio nume.42.& 71.

89 Tertio,leno eſt,† non extraneorum tantum, ſed proprij ſanguinis vxoris,& filię,ut probatũ fuit quatuor teſtibus id perfecte, & clare deponentibus eum redditionis ratione, à pagi. 437. ad pag.452.propterea tanquam infamis, teſtis eſſe nequit,ac omni iure exoſus, Auth.de lenoribus. Stephan.Aufer.tract. de teſtib.63.limita. Pariſ.de Puteo tract.de ſindicat.§.ſupplicia. nu. 3.Ioan. Turr.conſi.81.num.56.tom.2.crimi.in fol.Ioan.Mar.Montincl.tract.de teſtib.verſicu. lenones.

90 Quarto,† fur eſt criminoſus,& latro,ac pro tali habitus,vt probatur ibidem,ideo in teſtem non admittitur,ex quo eſt infamis infamia canonica,Specul.titu.de teſtib.verſi.obiicitur,q̃ eſt fur.Nell.de ſancto Gemin.titul.de teſtibus, nume.18.l.non poteſt.ff.de furt.Nouel.vbi ſupra num.24.

Quinto,ſurripuit aliàs in domo patris Illuſtriſſimi Domini Caroli bona propria cõtra eorum voluntatem,& ob id carceri traditus fuit, vt teſtis pag.438.& ſequen.445.450.& alibi, qua de cauſa cenſetur inimicus,ac repellendus prorſus,Alb.in auth.ſi dicatur.C.de teſtib.tradit Campeg.regul.de teſtib.24.& 25.

91 Sexto,fatetur ſe fuiſſe ob maleficia † condemnatum pag.368.ideo iure communi repelli debet,Crot.de teſtib.3.par.num.20.& ſequen.& quarta part.num.99. Plot.in l.ſi quando.nume. 796.& ſeq.C.vnde vi.

Septimo,Raphael iſte habet in bonis valorẽ
92 ſcutorum decem tantum,ſic † pauper eſt,& in
criminali reiiciendus,cum ad minus quinquaginta aureos in bonis habere teneatur.§.j.auth.
de teſtib.vel ſaltem ei in fide detrahendum venit,Ioan.Andr.Butr.& Imol.in c.ſi quis teſtium
de teſtib.Alex.conſi.15.volum.3.& 19.num.2.
lib.7.Crot.tract.de teſtib.par.3.nu.2.cũ Apoſt.
Moncadi,Nepoſ.à Monte Albano tract.de except.arti.19.num.56.& 57.Monticel.loco ſæpè citato,verſi.pauper,& vilem,ac pauperem in criminali non probare,ponit Hippol.Bonacoſ.commun.opin.verbo teſtis vilis.

Octauo,probatur teſtibus quatuor à pagina
438.ad pag.450.hunc Raphaelẽ maxima labo
rare infamia ob præfatas cauſas,& cæteras ibi-
93 dem ſigillatim deſcriptas, ſic tanquam † infa-
mis,improbus,& uitę reprehẽſibilis, inidoneus
cenſebitur.c.1.de except.c.teſtis.2.q.7.Bald.in
c.teſtimonium.num.1.de teſtibus.&in l.ſi quis
C.eod. Alexan. conſi.152.num.7.14.volum.5.
Grammat.vot.34.num.8. Crot.tract.de teſtib.
3.par. nume.15.cum ſeq.Nouel.de regul.216.
num.21.amplè Monticel.d.tract.de teſtib.verſ.
* infamis,ex * communi Corrad.ſua praxi iudi-
ciaria pag.79.num.12.& 15. Clar.§.fin.crimin.
qq.53.in princ.imo quatenus aliquibus caſibus
infames admittantur in teſtes,id intelligatur,ſi
cum tormentis teſtificentur,Bartol.in l.1.C.de
ſum.Trinit.Campeg.regul.de teſtib.129.verſic.
infamis.fallent.1.& regul.31. fallent.4.Corn.
conſi.42.num.1.vol.1.Felyn.conſi.36.nu.9.

94 Nono,varius eſt,†uacillans,ac ſibi ipſi parum in eadem ſua depoſitione conſtans,ideo reijciẽdus.ca.licèt.de elect.cap.ſolicitudinis. de appel. Bald.in l.eos.C.de fals.Bart.& Bal.in l.ſi ex cautione q.3.C.de non numera.pecun.Bartol. in l.

eos.

cos.num.5.& Marſ.num.22.ff.de falſ. Alexan. conſi.179.nu.6.volum.3.cum accumulatis in hac materia paſſim ab omnibus ſcribentibus, præcipuè Tindar de teſtib. cap.8.& aliis per Nouel.d.loco,num.31.32.Campeg.regul.de teſtib.178.cum ſequen.Crot.7.part.num. 559.& Mõticel.eod.tract.verſi.impugnatur teſtis,quia varius.Quinimo iſti teſtes varii,ſeu vacillantes, ſunt torquendi,Boſſi.titul. de tortur.teſti.nume. 16.20.& ſeq.Clar.in §.fi.crim.q.53.verſi.quar-
* tus eſt caſus.ſubdens ex * communi ſibi nullo iure credẽdum,& ſi contrarietas aliquo modo compati poſſet,per Alexand.conſi.20.num.3.
95 volum.4.Vel † primo dicto ſtandum ſit, quamuis ex variatione debile reddito,not.ſecundum communem.remiſſiue Anton.Gabr.lib.7. de crimin.concluſ.29.in prin.

Variationes vero inter alia iſtæ præcipue conſiderantur.

Prima,quia extra iudicium factum narrando conſociis,inquit Illuſtriſſimum Dominum Carolum fuiſſe præſentem homicidio.in primo vero teſtificatu ait,ipſum vulnus intuliſſe,poſtquam ex vulneribus aliorum ſuper capite in terram Veronẽſis proſtratus eſſet. demum ſubdit, neminem,qui illum interfecerit cognouiſſe,excepto dicto Illuſtriſſimo Domino.

Secunda,narrauit fuiſſe extractum de eccleſia,at in teſtificatu dicit,vidiſſe primo Simonẽ, qui tenebat Veronenſem extra eccleſiam,ſic extractionem videre non potuit.

Tertia fatetur in eius aduentu ad eccleſiam Illuſtriſſimũ Dominum Carolum ſibi Raphaeli impoſuiſſe,ꝙ auocaret Barigellum,& ſocios,vt Veronenſem captiuum ducerent ad carceres, poſtea ſubdit non audiuiſſe verba,nec vidiſſe actus,quibus Illuſtriſſimus Dominus defenſionem mortis illius inferret.

Quarta,nunc inquit commiſſionem ſibi factam de vocando Capitaneum & equites iuſtitiæ,modo Capitaneum tantum.

Quinta,dicit ſtatim vulneribus illatis in Veronenſem præ gentium multitudine diſceſſiſſe. demum,ꝙ in terra proſtratum vidit Dominum illum vulnerantem.

Sexta,primo deponit Illuſtriſſimum Dominũ enſem in vitam Veroneſis extenſiſſe, nec de vulnere loquitur.demum ait non cognouiſſe interfectorem,niſi præfatum Dominum.

Septima,firmat non conſideraſſe veſtimenta captiuorum.poſtea dicit,ꝙ ſe ipſum ante alios poſuit,vt videret,qui eſſent capti,& tenuiſſe oculos in captiuos.

Octaua,audiuit pagi.364.homines Barigelli acclamare,demum pag.365 neſcit,qui fuerint.

96 Decimo,multa non credibilia,† ſeu non veriſimilia deponit,quæ ipſum maximopere de falſo ſuſpectum,& repellendum conſtituunt l.3.§.ſi teſtes.ff.de teſtib.ca.quia non veriſimila de præſumpt.Alexand.conſil.154.nume.9. volum.5. Iacob.Leonard.conſil.49. num.57.Hier.Grat. conſi.75.nu.14.relatus a Nouello d.regul.216, num.50.Campeg.regul.122.de teſtib.Curt.tracta.de teſtib.cõcluſ.32.Mõticel.loco ſupraallegato verſi.impugnat,quia non veriſimilia.

Et hæc minus veriſimilia atteſtatur.

Primo,ꝙ Dominus Carolus Illuſtriſsimus acclamendo retro Veronenſem fugientem,diceret,piglia,amazza,eo ꝙ nec alius audierit verbum,amazza,nec id protulerit,ſtante animo, quod caperetur,& conduceretur captus ad carceres,vt idemmet teſtis fatetur ſuper tertia variatione,& obuiam iuris per eum electam.

Secundo,non audiuit in conflictu tormentũ exoneratũ,pag.2.quod infiniti propè audierũt.

Tertio,nõ cognouit alium,quàm Simonem, & Illuſtriſsimũ Dominum Carolũ in hoc conflictu,quod impoſsibile quiſque ſani capitis arbitratur.

Quarto,dicit neminem alloquutum,qui tunc in facto adeſſet,qđ non eſt credendũ,pag.366.

Quinto,non animaduertit,ao ſimul tres Veronenſes eſſent fune ligati,& tamen vidit quis fuit primo aggreſſus,& oculos in captos tenebat, & iſte non vocatus acceſsit,vt ipſosmet inſpiceret.

Sexto,non cognouit Illuſtrem Dominum Hippolitum,cum tamen habitationem pœnes eum habuerit,notaque ſit adeo illius perſona,vt credere dignũ minimè ſit,& ferè impoſſibile,ipſum nõ cognouiſſe,ꝙ atteſtatur teſtis pag.446.

Alia conſiderari poſſent,quæ conſulto omittuntur,cum hęc ſufficiant.

97 Vndecimo,† falſum in eius depoſitione pluries affirmat,quapropter reiiciendus eſt,ac puniendus.c.1.de crimi.falſi.l.1.ff.eod.titu.l.1.in prin.ff.ad l.Corn.de Sicar.Clar.§.crimin.uerbo falſum.in prin. verſi.teſtis,qui falſum.

At falſitates dinumerantur.

Prima ineuitabilis pag. 11. dum inquit,ſe viſum à Barigello,vocatum fuiſſe ſtatim ab eo,vt auxilium ſibi præſtaret in conducendo captos, quod abſolute negat Barigellus,nec vidiſſe,vel eum alloquutum fuiſſe.idem alii quatuor teſtes, quintus car.459.ſextus.463.ſeptimus.466.octauus.470.immo ſubdit Barigellus pagin.459.verè credere,quod dictus Raphael nõ fuerit in dicto loco,nec aliquid ſcire, cum nũquam ab eo vel ſociis ſuis ſit viſus:depoſuiſſe tamen ea omnia,quia ebrius eſt,& animal irrationale,faciũt ſimiliter alii teſtes conſocios nominantes,nullum verbum de Raphaele habentes,quem rurſus non vidiſſe firmant pag.464.nec ibi adfuiſſe pag.467.471.472.

Secunda,quod Simon teneret ligatum Veronenſem ante eccleſiam,vt pag.12.& tamen Simon etiam tortus bis,& ter,ac confrontatus firmat ſe nũquam tenuiſſe ligatum Veronenſem, nec dicta verba protuliſſe,& perſiſtit negando, pag.42.& ſeq.& pag.65.

Tertia,

Tertia, concludit Illuſtriſſimum Dominum
Carolum,dum inſequebantur Veronenſem, ac-
clamaſſe,piglia,amazza,&c. & tamen cæteri di
uerſum affirmant,nec audiuiſſe niſi vocem acela-
mantis piglia,&c.idem dictus Simon atteſtatur
pagina 65.

Quarta,negat Raphael Illuſtriſſimum Domi-
num actus feciſſe,& verba protuliſſe pro defen-
ſione Veronenſis ante eccleſiam, & tamen fir-
mat Simon per eum verba prolata, inferentia
non mortem,ſed illius tutellam,ideſt,ſtate indie
tro,ſtate indietro.

Quinta,negat Raphael ſe aliquem, qui facto
interuenerit,alloquutum de hoc caſu, & tamen
ſatellites ſocij atteſtantur ipſum ſibi ipſis factũ
integrum enarraſſe,& citra uulnera, & delictum
Illuſtriſſimi Domini Caroli.

Sexta,ſuper generalibus concludit, non eſſe
partium inimicum,& tamen fuit ob latrocinia
diuerſa ex domo patris Illuſtriſſimi Domini Ca
roli expulſus,& incarceratus.

Cum itaque non veriſimilia, ſed falſa depo-
nat,& varia, concludo nullam huic teſti fidem
adhibendam.

Duodecimo, eius dictis obeſt,quia inuicem
repugnant depoſitis,etiam in tortura per alterũ
98 Simonem fiſci teſtem,vnde ſi non † punitur, ſal
tem,nemini credendum arbitror,Boſi.tit.de fal
ſi num. 24. Clar.in §.falſum, verſi.conuincitur,
* referens illam communem, * quòd uterque etiã
puniantur,ex Aret.conſi.73.num.3.Boſi.tit. de
tortur.teſti.num.35.

Tertiodecimo, cognoſcitur hunc infamem te-
ſtem tàm enixè,concludẽter,affectate,& animo
iniquo omnia concludere cõtra hos inquiſitos.
99 ut ſe ipſum ex ſola inſpectione dicti ſui † ſuſpe-
ctiſſimum reddat, quod in ſimili caſu anima-
duertit Iaſ.conſ.167.num.1.in fi.& num. 7. uol.
4.Deci.conſi.256.num.2.

Quartodecimo,dat alios Commilitones, &
præfectum Beroariorũ in conteſtes, qui tamen
præſentes nihil audierunt, uidentur depoſita
100 per iſtum,non mirum ſi † depoſitio efficitur ſu-
ſpectiſſima,Grammat.conſi.28.nu.28.& conſi.
31.num.8.Cæphal.conſi.233.nu.24.vol.4.

Subſequitur depoſitio Simonis in tormentis
firmata,contra cuius perſonam, & dicta, quàm
plurima iure obſtare conſpicio.

Primo,quia uocatus,& bis examinatus in iu-
dicio cum iuramento nihil deponit contra Illu-
ſtriſſimum Dominum Carolum, ſeu Illuſtrem
Dominum Hippolitum, imo illorum innocen-
tiam demõſtrat,propterea quicquid ipſe tertia,
& quarta uice in tormentis firmet, non oberit,
ſex de cauſis.

101 Primo,quia † dicto prima uice ſtetur iure cõ-
muni inſpecto, ut in hoc omnes conuenire ait
Didac. Couar. uariar. reſolut.lib.2.cap.13. poſt
num.8.uerſi.cæterum Boſi.tit.de oppoſit. cõtra
teſtes.num.5.& 6.Laurent.Chircou.com. opin.
* cent.4.conclu.79.per totam,ubi de * communi.
poſt Deci.conſi.175.num.7.in fi.Gram.uot.34.
num.11.Cæphal.conſil.233.& 234.Bertazzol.
conſi.70.num.27.tom.2.conſi.crimin.in fol. &
ibi Merenda conſi.88.num.32.& ſeq.Clar. in §.
fi.crimi.q.53.uerſi.quartus eſt caſus.

Secundo,cum id pręcipuè habeat,locum ſtã-
102 te † geminata,& reiterata depoſitione teſtis,in
gratiam inquiſitorum,ut in terminis conſidera-
bat Deci.conſi.189.num.12.

103 Tertio,eo quòd non ſtetur † ſecundo dicto in
tormentis contra primum iuratum in cauſis cri
minalibus,Deci.ubi ſupra,& Aymo Crauc.con
ſil. 6. nume.46.9 ſecundum dictum in tormen-
tis contra primum iuratum,nec indicium ad in
quirendum facit,ex Deci.Rui. Alciat. & Gram.
probatis à Bertazzol.d.conſi.70.ſub nu. 27.

Quarto, minus ſecundum attenditur, ubi te-
104 ſtis alias exceptiones patiatur,quia tunc † pri-
mum etiam extra tormenta pręualeat,Aymo d.
conſi.6.num.54.uerſi.6.reſpondeo,refert Ant.
Gabriel.commun.opinio.lib.7. crimi. concluſ.
26.num.10.& 12.

105 Quinto,†primo dicto ſtatur, non ſecundo in
tormentis,ubi quis de ſe ipſo,ac alias,ut hic, in-
terrogatur,Deci conſ.175.num.8.& 189. num.
* 10.ubi de communi, * quam ſequitur Rolan. à
Valle conſi.16.num.23.uol. 1.Lauren. Chirco.
commun. opin. uerbo teſtis concluſ. 7. Anton.
Gabriel.lib.7.crimi.concluſ.26.num. 4. Cæph.
conſi.233.nu.14.& 234.nu.10.uol.2.

Sexto,cum primo diligenter fuerit examina
tus, Simon,nec ceſpitauerit amplius, non erat
505 interrogandus, & † teſtis ſine cauſa repetitus
minimè probat l.fin.C.de teſt.Deci.conſil.175.
num.8.in prin.uerſi.& per hoc reſpondetur,Cę
phal.d.conſi.233.num.18.uolum. 2. ex quibus
reſoluebam primum illius dictum omnino ob-
ſeruandum.

Secundo,non ſolum id in iudicio,ſed in loco
107 tormentorum prima uice,(ſic tortus † præſum-
ptiuè. Quod prima uice prohibitum erat Marſ.
in §.expedita in prin.)ac ſecunda uice per horã
uerè tortus,cum ſticchis inter digitos manus,fa
ctum narrauit citra ullam uariationem,nihil cõ-
tra dictos Reos inquiſitos deponens, qua de re
illi dicto omnino ſtandum uenit,quia ſi attendi-
tur, quamuis extra iudicium primo loco id faſ-
ſus fuiſſet,quanto magis ſi bis,geminataque ui-
ce,ac in tortura primum confirmet,dictum,ex l.
ſi poſtulauerit. §. ſed ſi negauerit. ff. de adulter.
Rom.ſingul.808.Cæpol.conſil.60.nume.17.in
fi.& num.20.

Addo,& ipſum idem tertia uice in tormentis
acriter illatis confirmaſſe pagi. 63. dum depoſi-
tus a fune,reſpõdet, ſignor non sò che dire. ſed
denuo eleuatus, ſic quarta uice tortus cantilenã
illam nugis,falſitatibus,& contrarietatibus ple-
nam enarret,

Tertio iniquè, certè,& iniuſtè Simon tortus
etiam

etiam prima vice fuit, ex regula, q teſtis, liber ho
108 mo † regulariter non torquetur, niſi vacillet,
vel conuincatur de mendacio, dum negat facto
interfuiſſe, cum interuenerit, vel aliàs ſponte
ad teſtificandum accedat, Bart. & Marſ. in l. ex li
bero. ff. de quæſti. Marſi. in fi. poſt Bar. in l. vnius.
§. teſtes torquendi. ff. de quæſt. tradunt crimina-
liſtæ, Brun. tract. de indi. & tortur. 1. par. 4. quæſ.
num. 7. Gandi. Ghirland. & cæteri relati à Car-
rer. in ſua praxi, verbo obſeruare curabis. num.
180. Boſi. tit. de tortur. teſtium in prin. nume. 8.
10. & 13. vbi de communi * Matthæ. de Afflict.
conſt. Sicil. lib. 2. rubri. 31. proſequentes. nu. 8.
Anton. Gomez. tom. 3. uariar. reſolut. capit. 13.
nume. 29. duobus tantum caſibus torqueri ſcri-
bens. non enim Simon negauerat facto interue
niſſe, nec conuincebatur de mendacio legitimè
per duos teſtes, nec vacillabat, torquēdus, ideo
non erat. Minus ex dicto tantum Raphaelis, ſa-
tellitis, cum ex depoſitione vnius ſolum, niſi ſit
omni exceptione maior, & dignior teſtis, quis
109 non cōuincatur de † mendacio, Bar. in l. unius
§. ludex. ff. de quæſt. Boſi. vbi ſupra nu. 10. & in
tit. de indic. ante tortu. nu. 37. Marſil. in l. vnius.
§. teſtes torquendi. num. 1. ff. de quæſt. ſubdens
duos teſtes in remotis à maleficio, vt hic, requi-
ri, & magis Simoni, quàm Beroario credēdum
erat, & huic potius tortura infligenda, Marſil. §.
crepidata. num. 49. vel ſaltem ambobus. Cępol.
d. conſi. 60. nu. 11. in fi. ſeu nemini credendum,
110 præcipuè, quòd illa † variatio, an ab initio te-
neret Simon legatum Veronenſem, vel ne non
reſpiceret ſubſtantiam negocij delicti principa-
lis, not. Bart. in l. eos. ff. de falſ. Boſi. ex * commu-
ni tit. de tortur. teſtium. nu. 30. & 33.

Quarto iniuſtiſſiè, & contra pietatem, ac hu-
manam caritatem tertia vice fuit ad funem poſi
tus, eleuatus, ac acriter tortus. nam ſi prima vice
nullis indicijs cōtra eum extantibus, & in loco
tormentorum, & demum in vera tortura exami
natus, ſemper in vnica depoſitione perſtitit, quā
to inquius tertia vice acriter quæſtioni traditus
fuit, cum nec variaſſet, nec contra ipſum noua
ſuperueniſſent indicia? hanc enim torturā iudi-
cio meo contra oīa iura, & leges illatā agnoſco.

111 Primo, quia regulariter † teſtes non torquen-
tur, niſi in caſibus ſupradictis. d. l. ex libero. ff. de
quæſt. l. vnius. §. teſtis. ff. de quæſt. Brun. de tortu.
quæſt. 4. nu. 4. & ſequen.

Secundo, non repetitur teſtis ſæpius, & ſine
cauſa repetitus non probat l. fin. C. de teſtib. l. p
duci. vbi Flor. C. de teſt. Fulgo. conſil. 134. col. 2.
Deci. conſi. 189. num. 19.

112 Tertio, vbi in facto quàm plurimi † teſtes in-
teruenerunt, non omnes ſunt torquendi, ſed
duo tantum, vel tres, Bal. & Alexan. in d. l. ex li-
beris. ff. de quæſ. Boſſius, tract. de tortura. nu. 45.
Brunus eodem tractatu de tortur. 4 principal.
quæſt. num. 8. eſt enim refrenāda tortura. l. quo
tiens. C. de naufr. lib. 11. Carrer. in l. obſeruare
curabis. num. 180. video tamen in hac cauſa te-
ſtes quamplurimos carceri mācipatos, territos,
ſpoliatos in loco tormentorum, leuiter, & quan
doque acriter tortos.

Quarto, teſtis non torquetur, niſi indicia cō-
tra eum de veritate occultanda, ſupprimendaue
113 appareat, imo † tortus aliter, & confeſſus non
probat, nec ei creditur. Bart. in l. 1. §. quæſtionē,
& in l. 1. §. idem Cornel. ff. de quæſt. ſcribit Bald.
in l. milites. C. de quæſt. Brun. d. tract. de indic.
& tortur. num. 12. Deci. conſi. 189. num. 19. ver-
ſic. & quia.

114 Quinto non torquetur † teſtis, qui ſimpliciter
confeſſus non faceret aliàs indicium ad torturā
contra Reum principalem, quia eſſet in habilis,
vel non omni exceptione maior, ita Bart. in l. 1.
§. ſi quis dicatur. ff. de quæſt. quem refert Brun.
eodem loco 4. quæſt. num. 10. Carrer. vbi ſupra
num. 180. verſi. nota vnum, quod ad Simonis p-
ſonam adaptatur.

115 Sexto, ſemel † tortum reum vel teſtes iterum
torquere non conuenit, niſi noua, & grauiora
primis ſuperuenirent indicia, vel non omnia
priora purgaſſet. l. repeti, vbi Marſil. in princ. ff.
de quæſt. Bart. in. l. 1. §. vnius. ff. de quæſt. adnu-
tas non repeti, vbi non ſunt multum vrgentia.
Bald. conſi. 276. lib. 1. Pariſ. conſi. 148. nume. 2.
vol. 4. Boſi. tit. de mand. ad homicid. num. 31. &
ſeq. Laur. ab Oꝛca conſi. 60. num. 70. tom. 2. cri-
min. in fol. Eman. Soarez. recept. ſentent. verbo
tortura. num. 281. Campeg. regul. de teſtib. 440.
* Immo ex ſententia ** communiori, non repeti
tur, niſi noua ſuperueniant, & ſi priora fuiſſent
grauiſſima, modo ſit ſemel tortus, refert Anton.
Gomez. uar. reſolut. tom. 3. cap. 13. num. 16. ver-
ſic. item. Iodoc. Burg. Enchir. crim. cap. 35. de re
petitione quæſtionis, & torturę, & in teſte, quòd
non repetatur, niſi variauerit Angel. in l. fi. C. de
quæſt. ſubdens eo loci Cynus, Iudices repeten-
tes torturam, non habere nec Deum, nec legem
præ oculis, quod in propoſito teſtiū notat Grā
mat. conſi. 21. num. 18. & 19. dicens, depoſitio-
nes teſtium abſque indicijs tormentatorum, ni-
hil valere, idem voto 6. nume. 9. & ſequen. poſt
Alexand. conſi. 5. num. 5. cum Apoſt. uol. 1. De-
ci. d. conſi. 189. num. 19.

Hinc noſtrates adnotant, quòd ſi tortura in-
feratur, non præcedentib. indicijs, uel ultra mo-
116 dum, uel in repetitione ſine cauſa, † teſtis con-
feſſio, etiam milies poſtea ratificata, nulla pœni
tus exiſtat contra Reum principalem, ac contra
ſe teſtem proprium, & ſi eſſet ratificata in termi-
nis Grammat. d. conſi. 21. num. 18. 19. & ſeq. &
d. uoto 6. num. 15. 16. & ſeq. Deci. d. conſil. 189.
num. 18. & 19. Carrer. in d. l. obſeruare curabis
num. 181. & 189. in fine Anton. Gomez. d. cap.
13. num. 25.

Quinto, principaliter dico admiſſa pro nunc
ualiditate torturę, cum Simon tamen uarius exi
ſtat, tam ſibi contrarius, atque periurus, eo q ter

tia.

tia, & quarta vice deponat, quæ in primis cōſti-
117 tutis negauerat, nulla eſt eidem † fides adhibenda. l. qui falſa. ff. de teſtib. l. eos. ff. de falſ. Alexan. conſi. 20. num. 3. & 8. vol. 4. in propoſito Deci. d. conſ. 189. num. 12. in fi. Grammat. d. voto. 6. ſub num. 15. & 16. vel magis prioribus dictis, q̃ vltimis etiam in tortura, ſtetur præcipuè, q̄ iſte teſtis alias inhabilitates patiatur. Aymo conſil. 6. num. 51. ponit Anton. Gabriel. commun. concluſ. lib. 6. de crimin. concluſ. 26. num. 12. & dixi ſuperius.

118 Sexto, † veriſimilius videtur primum dictum Simonis, ſtantib. præcipuè depoſitionibus aliorum teſtium fiſci inferius conſiderandis, quod inde præferetur ſecundo, etiam in tortura confirmato. Abb. in c. cum in tua. num. 9. de teſtib. Bald. in l. 3. C. ad l. iul. de adulter. Socin. ſen. cōſi. 253. in prin. vol. 2. Cæpol. in teſte conſi. crimin. 60. num. 19. Paul. Merend. conſi. 88. nume. 32. tom. 2. crim. in fol. Anton. Gabriel. d. concluſ. 26. num. 3. & 4. vbi cæteros allegat, & ſtante hac veriſimilitudine Simon torqueri non potuit, Blac. in l. fin. num. 36. ff. de quæſt. Paul. Meren. conſi. 88. num. 33. tom. 2. crimi. in fol.

Septimo, repugnāt nonnulla dicta Simonis directè depoſitis per Raphaelem, neutri itaque
119 † credendum, Ioan. Andr. Butr. Felyn. & cæter. in c. in noſtra. de teſtib. Alexan. conſi. 18. num. 7. in fi. vol. 1. & 143. num. 1. & 2. vol. 2. dixi ſupra
* ex communi, * verſi. 12. & in vlt. Eman. Soarez. recepiar. ſentent. verbo teſtis. num. 188. contrarijque ſunt.

Primo in verbis prolatis ab Illuſtriſſimo Dño Carolo, piglia, piglia, amazza, amazza.

Secundo in retentione, & relaxatione Veronēſis ligati, cum vnus in tormentis neget, quod alter affirmat.

Tertio, in vulnere illato Veronēſi proſtato in terrā, cum Raphael affirmet, quod Simō negat.

Quarto, Simon ſigna defenſionis Veronēſis deducit, dum dictus Illuſtriſſimus Dominus acclamabat, ſtate indietro. quod negat Raphael.

Quinto, iſte ait Rappaelem auxilium petijſſe pro retinendo captiuo Veronenſe, dicendo aiuto, aiuto, quod tamen Raphael negat.

Octauo, quamplurimas falſitates in eius dictis vi tormentorum ſubnectit, ideo aſpernēdus pœnitus, vt ſcripſi ad Raphaelem.

Prima eſt, quòd Illuſtriſſim* Dominus Carolus fuerit præſens, cum capti exierunt eccleſiam, vel ſacratum Sancti Franciſci, quando tunc aſſocibat Capitaneum iuſtitiæ, & obuiam ſolum captis fecerit in loco diſtante ab eccleſia per ducētum perticas, nempè pœnes domum illorum de Arriuabenis. quod teſtes fiſci confirmant, & id probatur manifeſtè ſeptem teſtibus, videndis, pagin. 458. 462. 466. 470. 536. 544. 573.

Secunda eſt falſitas, cum Illuſtris Dominus Hippolitus nunquam obuiam fecerit Barigello, & militibus enſem eleuando cum illa uerborum prolatione, puttana, &c. voglio ſtellarli. ab ipſoque, & alijs fuerit prohibitus. ſomnium enim eſt ut deponit Barigellus pag. 4. fac. 2. 204. 210. atteſtans vicibus geminatis nullibi id factum, nec ſimilia verba, præcipuè à dicto Illuſtri Domino prolata. Quod confirmat Innocentius miles pag. 88. certo inquam neminem aduerſus Barigellum, & captos ſe oppoſuiſſe, nec alloquutum fuiſſe, dum exibant eccleſiam ſancti Franciſci, idem ait Antonius Boniſolus miles pagin. 213. aſtruens negatiuam, quia ſi id dictum fuiſſet, tanquam uicinus audiuiſſet. imo falſitas expreſſius demōſtratur ex dicto Circuli Beroarij pag. 391. atteſtantis audiuiſſe Illuſtrem Dominū Hippolitum tunc cum exiret ſacratum, dicentem contra Veronenſes, non dubitate, che non ſarete offeſi, adeo quòd pugnant inuicem dictis per Simonem, nec concordari poſſint.

Tertia falſitas, q̄ Illuſtris Dominus Hippolitus ſecunda uice præſente Illuſtriſſimo domino Carolo dixerit pœnes domum Lodronæ, ſe uelle dictos Veronenſes trucidare. etenim in dicto loco nunquam fuerunt ſimul, nec niſi, nec alloquuti eo mane, & tempore, cum ſolum obuiam feciſſet prima uice. demum ſimul inceſſerunt pœnes domum Arriuabenorum, diſtātem a Lodona per ſagittæ ictum, & ferè ſtatim, cum delictum conſumatum fuit, ut ex probatis conſtat, ad dictam enim domum Lodronæ nunquā peruenit, nec dictus Capitaneus, nec Illuſtriſſimus Dominus Carolus, ut hæc omnia plenè concludunt teſtes quamplurimi. num. 11. Videlicet 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 13. 14. 15. & 20. examinati ſuper tertio, ſexto, & ſeptimo capitulis, & in margine dictorum capitulorum deſcripti, quę omnia cōcludenter probant, maximè pag. 458. 460. 463. 466. 505. 5 4. 543. 546. 571.

Quarta falſitas, quòd dicti Illuſtriſſimus, & Illuſtris Dominus dixerint ſimul, dimiſſo Domino Capitaneo iuſtitiæ per ſpacium ferè perticarū uiginti, ſono quà queſti &c. ammazzamoli, &c. quibus fuit reſponſum, ut per eum.

Hoc enim minimè uerum eſſe poteſt, cum dimiſſo Domino Capitaneo, eodem ferè momento rumor fuerit excitatus, ut probatum apparet ſuper octauo capitulo, nec id audiuerit Barigellus, & alij milites, quos potuiſſe audire dictus Simon recenſet. imo ſubdit Barigellum id audiuiſſe ob reſponſionem factā, Videlicet, ſignori andate là non diſconcertate li ordini, quod Barigellus fiſci teſti mendacium expreſſum, & falſitatem eſſe abſolutè contendit.

Quinta adijcitur, quia uidit Dominū Agnellum ueſtibus albis indutum vulnerantem Veronenſem, & tamen conſtat relatu omnium, & dictis teſtium per eum examinatorum, ac fide Domini Zibramētis, & Circuli teſtis fiſci pag. 393. nigro colore tunc veſtitum.

Sexta, inquit, ſi partì il Signor Carlo dal Sig. Hippolito, & ſi ſparpagnorno pag. 355. tamen

omnes

omnes alij dicunt, q̃ antecedebãt illos, vt ſupra.

Septima ait ſe nunquàm offenſum ab illuſtriſsimo Domino Carolo, qnod eſt falſum, cũ multis vulneribus cauſa cuiuſdam lenocinij ad eo percuſſus fuerit, vt teſtes inquiunt.

Nono non ter, & quater iſte teſtis variat, ſed toties ferè, quoties interrogatur quarta, & quinta vice. & adeo inconſtans eſt in tormentis reiteratis, vt meo iudicio primum ſolum illius dictum in gratiam Inquiſitorum verum, & veriſi-
120 milius arbitrer, prout & primo dicto † teſtis variantis iurato ſtetur, licèt ob variationem de-
* bile remaneat, communem * ait Anto. Gabriel. lib. 7. crimin. concluſio. 29. in primo. Nonnullas tamen variationes recenſebo, vt videat eximius Iudex, quàm manifeſtè omnia metu, & impatientia tormentorum depoſuerit.

Prima, verba ꝓlata ab Illuſtri Domino Hippolito, & enſis eleuationem erga milites, & captos in exitu eccleſiæ, ait occurriſſe pag. *66.* demum alia vice inquit, dum ſacrato in viam publicam tenderent, pag. 354.

Secunda, reſponſionem Barigelli, quòd nõ ſęuiret in captos factam, inqnit erga Illuſtrẽ Dominum Hippolitum eo loci, poſtea neſcit an ipſum, vel alios omnes alloqueretur, & vltimo loco ſubiũgit in effectu verſus dictum Dominum fuiſſe prolatam.

Tertia, ſæpius deponit Agnellum veſtibus albis indutum, poſtea ſuper interrogatorijs, & cõfrontatus ait credere. q̃ talis eſſet, nec affirmat ipſum alibis indutum.

Quarta, in prioribus cõſtitutis firmat Dominum Hippolitnm dixiſſe, il Gorno mio cugino, at in poſterioribus neſcit pręciſè an id dixerit.

Quinta, modo nominat aſſociantes inquiſitos, modo ait eos neſcire ob perſonarũ, & gentium conf.ſionem.

Sexta, cognouit duos Illnſtris Domini Hippoliti vulnerantes Veronẽſes, & tamen parum ſupra deponit non potuiſſe diſcernere, qui cum illo eſſent.

Septima, vidit captiuos fugam arripere pagi 38. & ſtatim non vidit, niſi vnum. Multa alia poſſent conſiderari, quę conſulto omittam, cũ ſufficiant hæc ad dictum Simonis pęnitus reiiciendum. & annullandum.

Decimo, miſerrimus Simon vi tormẽtorum det multos in conteſtes. qui aderant in loco, nõ tamen viderunt, nec audieruut quæ ipſe deponit, & ſi debuiſſent tanquàm præſentes, omnia ſcire, quemadmodum ipſe. propterea redditur illius teſtimonium veldè ſuſpectum, quando nominati inconteſtes nihil ſciant, Gram. conſ. 28. nu. 28. Cephal. conſ. 133. num. 24. vol. 2.

Vndecimo, principaliter perſona Simonis reijcitur, cum ſit pauper, & dixi ſupra ad alium teſtem verſi. ſeptimo Raphael.

Duodecimo, eo q̃ illius infamia in ciuitate adeo nota ſit multis de cauſis enarratis per teſtes nomine Inquiſitorũ examinatos, præcipuè ſuper capitulo quartodecimo Illuſtriſſimi Domini Caroli, per quatuor teſtes multum concludenter deponentes à pagi. 437. ad 452. & ſuper capitulo ſeptimo Illuſtris Domini Hipoliti plenè probato reſtibus, vt nec ferè ad inquirẽdum ſufficeret, non enim iuris tãtum, ſed facti, & omni prorſus infamię vitio laborat. Dixi ſupra verſic. octauo teſtibus.

Tertiodecimo, leno eſt publicus, ac vulneribus plurimis percuſſus aliàs à dicto Illuſtriſſimo Domino Carolo, vt inquit idemmet teſtis, qua
121 de re vtroque reſpectu repellendus, cum † lenones ſint legibus exoſi, Auth. de lenon. & inidonei teſtes, Ioan. Turr. conſ. 81. nu. 56. tom. 2. conſi. crimi. in fi. rurſus iuſta cauſa inimicandi repellat teſtem, Innoc. in cum i. & 2 de re iudic. Sal. in auth. ſi teſtes. in fi. C. de teſtib. Crot. de teſtib. part. 3. nu. 110. & leuis etiam inimicitia fidem teſtimonij diminuat. Campeg. regul. 23. de teſtib. fallen. 7. cum vulgaribus.

Quartodecimo, cognoſcitur. dum interrogabatur in tortura ipſi per iudicem nominatam nobilium virorum fuiſſe ſuggeſta, atque ſuppo
22 ſita: qua de re illius † confeſſio, & nominatio non nocet, tanquàm per ſuggeſtionem emiſſa, ita Gram. vot. 34. num. 12.

Ex quibus omnibus ſingul iunctis, cõſtat manifeſtè, nullam eſſe fidem adhibendam Raphaeli, & Simoni aduerſus inquiſitos.

Tertio, principaliter infero Inquiſitorum innocentiam ex dictis teſtium Fiſci deſumi.

Primo, apparet tempore, quo conducebant ad carceres captiui, fuiſſe tumultuatim auditos immenſos clamores cædem, & ſanguinem ſperantes, emiſſaq́; quàmplurimas voces à populo, & multitudine plebis, ac gentium ibidẽ aſtãtium, & aſſociantium milites in hæc, vel ſimilia verba, Meritarano queſti Veroneſi eſſere amazzati, traditori & c. ah Mãtoani amazza & c. ſono aſſaſſini, traditori, & ſe non ſe li prouede & c. ne amazzerãno in caſa di lor proſuntione. Quòd atteſtantur Fiſci teſtes repeti, præcipuè dictus Raphael pagin. 363. 366. Simõ pag. 351. Circulus pagin. 388. Bernard. pagin. 416. Illudmet atteſtãtur teſtes examinati ſuper primo capitulo illuſtris Domini Hippoliti, nempè 17. pag. 481. 489. 522. exculpans eum, quia ipſe protulit hæc verba, A furore pupilli libera nos Domine. In qua gentium multitudine acclamante illuſtriſſimus Dominus Carolus non aderat, dum alia via cũ Capitaneo incederet, & ſtatim obuiã factus ex improuiſo, & caſu, ut dicũt teſtes illuſtri Domino Hippolito cũ eo antecederet illos per paſſus triginta, & ſi ferè in aduentu illius rumor euaſerit, quod & firmat teſtes illuſtriſſimi Domini Caroli ſuper 2. & 3. ac illuſtris D. Hippoliti ſuper ſecundo capitulo car. 486. 489. & 519. ibi, à furore pupilli libera nos Domine. 545. ac in ſpecie Barigellus, & alius pro illuſtriſſimo D.

Carolo

Carolo repetitis pag.458.466.& ſeq.immo di-
cunt tam grandem tumultum, & populi furorẽ
talem extitiſſe, quòd nec ipſe Illuſtriſſimus Do-
minus cum quingentis militibus reſiſtere po-
tuiſſet, vel impedire homicidium, vt concludũt
teſtes ſuper interrogatoriis pagi.460.465.468.
472.559.546.& ſequen.575.
Qua de re non eſt præſumendum contra di-
ctos nobiliſſimos Equites ſanguine, moribus, &
virtutibus claros, ſed potius à populo, & tumul-
123 tuariè † delictum illud per laſciuiam, & inſo-
lentiam patratum fuiſſe, ex illa numeroſa popu
lari ſeditione, turbulentave multorum commo-
tione in dictos priuatos Veronenſes facta, arg.l.
item apud Labeonem, §.1.& §.conuitium.ff.de
iniur.§.1.Inſtit.de iniur. Igne. declarat in l.1.§.
hoc reſcriptum, nu.54.ff.ad Senat.conſ.Claud.
124 Quod delictum in † rixa multorum factũ pro-
babiliter, à quo factum ignorari ſolet. Oldr. poſt
Bald.in l & cum exceptione, §.ſup verbo, Igno
rantiam.ff.quod met.cauſa. Franc. Marc. deciſ.
Delphin.764.num.5.part.2.
Hinc ſequitur, non omnes præſentes inquiri,
125 & puniri, cum † multitudini per laſciuiam par-
catur. & pro impetu accidentali, ſed ſolum inci-
tatores capita popularis cõmotionis, & delin-
quentes, ſeu manus polluras, & ſanguine fœda-
tas habentes puniantur. Glo. in cap. latores. de
cleri.excom.min.Ioan. Andr. & Fely.in ca.fin.
de teſte cogend. Bar.in l.capitalis, §.ſolent qui-
dam, ff.de pœn. Felyn.in l. dilectus, de offic. or-
din.Nicol.Boer. tracta. de ſeditioſis, 7. præſup-
poſito.num.24.26.& ſequen. 34.38.52.& 53.
ſubdens quatenus omnes alij deliquerint aſſi-
ſtentes pecuniariter tantum puniri, Igne.dicto
§.hoc reſcriptum, num.27.Capici.deciſio.130.
num.3.& 5.Alex.in conſi.111.in fi.vol.1.non
enim ex tumultuario delicto, ſeu ſeditione caſu
excitata ex acclamationibus, impetuoſiſque
ſermonibus, puta, Amazza, amazza, &c. vel ſi-
milibus infligetur pæna pro ſeditione, niſi pro
betur principaliter tractatu præcedente tumul-
126 tum eueniſſe, & de perſonis † tumultuantibus
conſtet, ut in caſibus Grammat. vot. 19.Natta
conſi.239.& 240.lib.2.ac ſuper ſtatuto Mantuę
rubrica, de ſeditioſis.Iaſ.conſi.167.art.1.vol.4.
Dec.conſi.556.quos refert Clarus §.fin.crimin.
quæſt.68.verſi.ſeditiones.
Ar hic de principalibus conſtat, & diſtantia
inquiſitorum itaque illi tantum punientur, non
iſti, & alij ibidem aſtantes, cum multitudo mille
hominum, & vltra inquiri debuiſſet, nec punian
127 tur pro † populari crimine, niſi ij, de quibus
certo conſtiterit, & de ijs cõuicti fuerint, Iodo.
Burgenſ.in enchirid. crimi. cap. 63. de ſeditio-
nibus, ſub nu.4.& 5.Boſ.titu.de ſeditioſ. docens
quem, nec primum, nec quintum eſſe debere in
propalando id, quod tumultui cauſa præbet,
tradit tit.de crim.læſæ.num.17.
Secundo, quatuor fiſci teſtes pagin.209.389.
406.407.& 415.concludunt, credere homici-
dium illud ex tumultu populari odio concepti,
& mortẽ Gorni occurriſſe, magis quàm ex tra-
ctatu, participationeque reorum de Gonzaga,
& iſtis teſtibus ſummopere credendum eſt, tum
quia fiſci, tum quòd teſtimonium credulitatis
ad defenſam iure ſubſiſtat, Marſil.conſi.24.nu-
me.33.& ſingul.19.poſt Alexand.conſi.78.ad
fin.& conſi.109.vol.1.probat Crot.tract.de te-
ſtib.3.par.nu.83.Campeg.regul.de teſtib.209.
verſi.nono fallit.
Tertio affirmat pag.408.Excellens, & conſul
tiſſimus Dominus Doneſmondus, qui in facto
ferè continuè interfuit, ſe tenere iſtos nobiles
viros, & probos minimè delictum eis impictum
perpetraſſe, cui ſoli, credi debet, quia fiſci teſtis
exiſtat, & vir adeo dignus, probatæ vitæ, & ſciẽ
128 tia legali præditus agnoſcatur, vt ipſi † etiam
vnico fidem præſtari conueniat. cap. nobiliſſi-
mus, vbi Glo.& Archidiac.96.diſtinct. Gram-
mat.conſi.13.num.15.Zaſ.conſi.15.in princip.
volum.1.refert Anto.Gabriel. lib.1.de teſtibus
concluſio.1.num.43.cum ſimilibus. ita vt citra
probationes proprias inquiſitorum, qui id
etiam quàmplurimis teſtibus comprobant, in-
nocentia illorum ad hæc teſtibus fiſci demon-
ſtretur.
Ex quibus quarto, & vltimo principaliter in-
fero, quòd etſi nonnullæ coniecturæ, præſum-
ptiones, indiciave reſurgerent contra hos nobi
liſſimos viros, tot tamen, & tales, vehementeq;
probationes pro eorum iuſtitia, innocentia, &
animi bonitate exiſtant, vt certò certius redda-
tur, & nedum clarè euidenter, & plenè, ſed cla-
riſſimè, euidentiſſimè, atque pleniſſimè, ipſos
fore abſoluendos, ex doctrina Barto.in l.1.§.ad
quæſtionem, cum apoſtill.ff.de quæſtio. Marſil.
conſ.51.num.45.vol.1.Corn.conſ.198.nu.23.
vol.2.Grammat.conſ.44.num.12.ac vot.3.nu-
me.12.13.& ſeq.vot.34.nu.18. Gabriel. conſil.
187.num.9.& 10.Ioan.Turr. d.conſ.81.nu.16.
& 8.1.2.crim.in fol.
129 Euidentior aque ſigna † innocentiæ ſunt.
Primo, ſanguinis claritas, Gramma.deciſ.23.
num.9.& dixi ſupra.
Secundo, vitæ præcedentis, & morum quali-
tas, Gram.conſi.37.num.13.
Tertio, non ſolitum ſimilia committi, Corn.
conſi.198.num.23.vol.2.
Quarto, præſentatio ſpontanea ad carceres,
Boer.deciſ.315.num.17.& ſeq.& ſupra.
Quinto, bona fama, Aemil.conſi.52.num.7.
& ſupra.
Sexto, fuga non ſequuta, Alex.cõſ.453.nu.5.
Septimo, ordo facti, tempus, & ſuperuenien-
tia Illuſtriſſimi Domini Caroli, qui caſualiter ſe
obuiam tunc fecit Illuſtri Domino Hippolito,
vt in terminis inquit Corn.conſi.198.num.26.
& 27.volum.2.
Octauo, prę ſumptio legis in dubio nõ prępſumi.

delictum aſſiſtentiæ.Cæpol.conſi.1.num.9.
Nono,diſtantia à loco delicti ,Lucius conſi.
168.num.9.& ſequen.tom.1.crimin.
Decimo,teſtes,qui viderunt delinquentes, &
nõ iſtos,quos,ſi adfuiſſent,vidiſſent,Plazea epi-
to.delict.cap.16.num.12.
Vndecimo,fama delictum à populo,non ex
tractatu ſequutum,Natta conſi.473.num.2.
Duodecimo ,inimicitiæ quam plurimæ Ve
ronenſium interfectorum,Luci.dicto conſ.168.
num.28.
Tertiodecimo , numeroſa multitudo teſtium
nihil contra hos nobiles deponens,Aleiat.con
ſil.468.num.5.
Quartodecimo,opinio teſtium fiſci,iſtos eſſe
innocentiſſimos,Gram.conſi.13.num.15.
Quintodecimo,nullus tractatus inter eos præ
cedens,nec alloquutio.Pariſ.conſi.152.nu.30.
& ſequen.vol.4.
Sextodecimo,odium propter Gorni amici-
tiã particulare delinquentium in Veronenſes oc
ciſos,Alciat.conſi.468.num.4.
Decimoſeptimo,via iuris,& uindictæ publi-
cæ per reos electa,Alba conſi.46.
Decimooctauo , notitia eorum,qui interue-
nerunt actu in delicto impetu commiſſo , Luci.
conſi.168.num.38.tom.1.
Decimonono,nulla probatio diſtinctè per fi
ſcum facta in hoc caſu , Iodoc.enchir. crimin.
cap.63.num.5.
Vigeſimo,teſtes fiſci credentes impetu popu
li,ex odio communi trucidantes magis , quàm
priuato reorum,Marſi.ſing.19.
Vigeſimoprimo , falſitates,cõtrarietates , ac
variationes duorum fiſci teſtium , & inhabiliũ,
Aim.conſi.6.num.66.
Vigeſimoſecundo , regula in dubiis facien-
dum reo pro reo pronuntiandum,& teſtibus in
fauorem reorum credendum magis , quàm cæ
teris contrarium deponẽtibus.Marſi.conſil.51.
num.41.vol.1.& conſi.2. in prin.
Multa quidem,& infinita propriè deduci poſ-
ſent,quæ conſultò omittam,cum ex præceden-
tibus liqueant omnia ad victoriam , & reorum
abſolutionem.
Reliquum eſt , vt cõtraria diſſoluantur,& par-
ticulariter reſpondendo,dico.
129 Primum,non obeſſe, eo quod † aſſiſtentia non ſit
punibilis , niſi per fiſcum probetur tractatus ,
ſcientia,& dolus aſſiſtentium, Pariſ.d. cõſ.152.
nu.30.& ſequen.vol.4.Plazea epit.delic.ca. 16.
lib.1.num.10.Horat.Luci.conſi.168.nume.41.
tom.1.conſi.crimin. in fol. & annotaui ſupra in
quarto præſuppoſito.
Secundo,conſtat teſtibus fiſci procul , diſtan-
teſque aſti.iſſe , cum delictum fuit commiſſum,
ita vt audaciores homicidias,& timidiores in-
terfectos reddere minimè potuerint,nec conſe
quenter puniantur , Carrer. in §. homicidium
autem,num.62.& 66.

Tertio,exculpantur à teſtibus fiſci, & aliis ab
eis examinatis,vt ſupra,atteſtantibus vidiſſe in-
terfectores,quos nominant,non tamen hos in
quiſitos,quos utique vidiſſent , ſi ibi aſtitiſſent,
Angel.in authen.de teſtibus,§.ſi vero abſunt in
propoſito.Petr.à Plazea epitom.delicto.ca.16.
num.12.& plerique , quos quiſque diligens à
noſtratibus petere poterit, quorum & antea me
minimus.
131 Quarto,† homicidiæ delictum ſine ipſis com-
miſiſſent,vt ait teſtis fiſci , nec ideo pro inſtiga-
tione,ſeu mandato rei ſunt moleſtandi.Cæpol.
conſi.27.num.22.Gramma.vot.6.num.20.Car
† rer §.homicidium autem , nume. 66.ex * com-
muni Bertazzol.conſi.70.num.14.tom. 2. cri-
min.in fol.
Quinto,in dubio , caſu , & non ex propoſito
ibi interueniſſe præſumuntur. Pariſ. dicto con-
ſil.152.num. 30.vol.4.Plazea dicto cap.16.nu.6
in fin.& creduntur potius ibi adfuiſſe , & animi
curioſitate vnà cum aliis de populo , ut in ſimi-
libus caſibus euenire ſolet , quàm mente male-
faciendi.Marſil.conſil.51. ſub nume.47.& ſub
num.55.vol.1.
Sexto alloquutio ad aures in præſenti ceſſat,
quia nec de ea,nec inimicitia conſtet,& tria ne-
ceſſario requirantur, vt ex ſecreta alloquutione
* mandatum delicti arguatur.Dixi ex * commu-
niori conſi.20.num.20.lib.1.
Septimo,& vltimo vigintiduo innocentiæ ſi
gna recenſita ſupra iura inquiſitorum adeò con
• fouent,vt omnia pœnitus in eos conſiderata de
ſtruantur,ex Corn.dict.conſi.198.num.23.uo-
lum.2.Grammat.vot.3.num.12. & 13.Marſil.
conſi.51.num.45.vol.1.
Secundum obiectum publicæ vocis,& famæ
tollitur diuerſimodè,ut in reſponſionib.ad quin
tũ principale indicium deduxi in ſpecie tamen.
Primo,quia non ſit legitimè , nec vt requiri-
tur formiter probata , Gram. conſi.42.& vot.
34.num.4.Dixi conſi.33.num.21.lib.1.
132 Secundo, non faciat indicium † ad torturam
* ex communiori, & • æquiori,vbi ſupra.& Ioan.
Turrium d.conſ.81.nu.49.
133 Tertio,concurſus † famæ diuerſæ , illum con-
tra hos nobiles ortam deſtruat. Roman. cum
apoſtill.conſ.281.num.5.Corn.conſi. 198.nu-
me.18.vol.2.in terminis Corn. conſ.198.num.
18.volum.2.
Quarto, fama bona ſpecialis hanc malam
eneruet,Gram.conſi.30.num.9.& 10.Dixi ex
* communi * conſ.110.nu.21.
Quinto,& vltimo,omiſſis cæteris,reſponde-
tur,ſtatutum exigere quatuor teſtes , qui depo-
134 nentes ſimpliciter de fama,at hic non ſunt † re-
petiti citatis reis quatuor teſtes, qui de hac va-
na uoce deponant,vt ex actis conſtat,nõ miru,
ſi locus ſtatuto ceſſabit , cum teſtis fiſci non repe
titus parte citata nullum teſtimonium exiſtat ,
* vulgata,• & vera eſt doctrina Bart. in l. fin. in ſ.

ibi

Digitized by Google

vbi Salicet.ff.de quæſtio.Marſil.in l. 1. nume. 7.
eodem titu.commune per alios dictum receſet
Fran.Viu com.opin.verbo,Teſtes non poſſunt,
Mendoſ.ad Rom.conſ.192.verbo,Iuramẽtum,
Catus conſi.99.num.29.volum.1.crimin. in 4.
Dixi cõſi.34.nu.5.& 24.lib.1.Bertazzol.conſi.
70.num.30.& alibi ſæpiſſimè.

Tertium minus repugnat.

Primò,quia teſtes ij, non ſolum non ſunt ha-
biles,ſeu omni exceptione maiores, vt requiri-
tur ad formandum indicium legitimum, & ſi
vnicus,vt Simon de viſu deponat, Marſil.dicto
conſi.101.nume.37.volum. 2. & dixi in primo
ſuppoſito.Verum multas exceptiones, inhabi-
litates,& quatuordecim defectus patiuntur tam
in perſonis, quàm illorum dictis, quæ ſuperius
adamuſſim enarrantur. Vt inde nec probatio,
nec indicium, nec vllæ coniecturæ reſultent, &
ſi inhabiles aliàs in cauſa admitterentur, Soci-
nus ſen. d. conſi.118. vol.1. Marſi. conſil. 102.
nu.11.vol.2.innuens,ex mente Socin.num.13.
annihilari dictum teſtis patientis plures defe-
ctus,ſeu prolationes, ſicut ex pluribus admini-
culis ampliatur. Et ſcripſi ſupra in princip.poſt
Turrium dicto conſi.81.nu.53.62.& 65.tom.2.
crimin.in fol.

Secundo, vnicus eſt teſtis de viſu, & contra
Illuſtriſſimum Dominum Carolum,qui iã con
trarius,falſus, infamis, defectuoſusque reperi-
136 tur,vt nec ei tanquàm † periuro eredendum ſit,
etiam ad inquirendum,cum quod primo,& bis
iuratus affirmauerat, reuocaſſet, denuo quam-
uis in tortura, vt in terminis aiunt Deci. conſil.
175.189.num.8.Bertazzol.d. conſi.70. nume-
ro 27.tom.2. crimin. in fol.ita iudicatum refert
Roland.à Valle conſi.16.& 73.nume.6. & 18.
volum.1.Cæphal.conſi.233.num.4.& ſequen.
234.volum.2.Clarus.§. fin. quæſt.2.verſi.ſcias.
etiam dixi conſi.35.num.5.& conſi.34.num.3.
lib.1. Immo nec ſufficiens eſt dictum periuri
ad capturam,& ſi ſecundum ſit in tortura emiſ-
ſum,Rum.conſi.146.nume.6.volum.5.Crauet.
conſi.6.num.16. Alciat. tracta. de præſumptio.
reg.2.præſump.10.num.2.& 3.amplè Cephal.
dicto conſi.233.num.6.& ſequen.& conſ. 234.
volum.2.

Tertio,quatenus eſſet habilis, & omni exce-
ptione maior, ex illorum dictis, quis non tor-
quetur,niſi alia concurrant, Marſil. conſil.101.
num.38. volum.2. quanto igitur minus id ſer-
uabitur in præſenti,vbi tot coniecturæ, indicia
præſumptiones,atque probationes pro reorũ,
innocentia concurrunt.

Quarto,cum deponant nonnulla in gratiam
Inquiſitorum,vt ſupra, rurſus Simon in primis
conſtitutis innocentiam horum nobilium de-
monſtret,illudque dictum ſit præferendum,tan
tum abeſt,vt aduerſus reos deponant, quin po-
tius pro illis,& in eorum fauorem concludant,
vt dixi ſupra.

Quartum,reſpiciens Dominum Hippolitum
eneruatur.

Primo,negãdo ipſum in domum ex propo-
ſito criminis authore excepiſſe, receptaſſeve ad
pœnam euadendam,ſeu poſt delictum aſſociaſ-
ſe eos, hoc enim per fiſcum erat probandum,
cum fatetur illos in domo inueniſſe poſt deli-
ctum,in propoſito Pariſ. conſi. 152. nume. 41.
volum.4.

Secundo, receptatio delinquentium in do-
mo propria, & ſtudium pro vulneribus curan-
dis non doloſa, vti à ſocio criminis proceſſit,
ſed tanquàm à nobili viro, ſolito hæc,& pieta-
te maiora exequi, etiam erga extraneos, & ſibi
incognitos penitus, quod teſtibus examinatis
plenè,vt ſupra, probatum agnoſco, qua de re
pro auxilio, ſeu ope poſt delictum præſtitis te-
136 neri,ſeu præſumi contra ipſum nequit,dũ † con
ſuetudo acceptandi eos,& cæteros reum excul-
pet,Corn.d.conſi.198.ſub nu.26.vol.2. & ani-
mus ex conſuetudine præſumatur, Marſi.conſ.
51.num.47.vol.1.

Tertio,vbi duplex coniectura capi poteſt,pu
ta, quòd receptatio ſit ſuſpecta, vel ſolita, vel
bono,aut malo animo facta, ſemper ea capien-
da eſt, quæ delictum excludat, quod in omni
materia locum habere inquit Anch. conſ.252.
2. colum.

Quarto receptatio doloſa tantum punitur,&
ſuſpecta redditur, at diuerſum ſi caritatiua, &
pia exiſtat,puta quia criminoſus pauper ſit, vel
infirmus,tunc opem ei præſtans, poſt delictũ,
vt hic pro vulnere curando, non punitur, nec
137 pro ſuſpecto habetur, quemadmodum † nec
bannitum caritatiuè excipiens contra ſtatutum
puniretur, Salic.in l.vnica. C. de Nili aggeribus
non rumpen.Ghirlan.tract.de pœn.omniſ.coi-
tus.quæſt.10.num.19.

Quinto,eo quòd criminis authores ex inter-
uallo acceſſerunt ad domum dicti Illuſtris Do-
mini, non dicitur ipſe illos aſſociaſſe poſt deli-
ctum, ſeu eis opem tuliſſe, nec inde præſumi-
tur particeps criminis ex doctrina Bal. in l.non
ideo minus, C.de accuſat. Ghirland. de relaxa-
tione carcerum,titu.de abſolutio.reorum,quæ-
ſtione 7.

Sexto reſpondetur, ſtatutum patriæ ſub ru-
brica,de homicid. verſi. ſi vero, punire in libris
quingentis eum,qui conſilium,auxilium, & fa-
uorem præſtiterit homicidæ ad euadendum, ſi
euaſerit, & in libris trecentis, ſi non euaſerit.
probandum itaque erat,quòd hæc,vel aliud ad
euadendum fecerit; vt pœnam ſtatuti incurrat,
ad nota.per Cæpollam conſi.3.in principio. &
138 iuri conformem arbitror,cum † pœnam extra
ordinariam ſubeat tãtum, qui opem delinquẽ-
* ti poſt delictum impenderit, vt ex mente * om-
nium ponit Menoch. de arbitr.iudic. caſu 349.
num.21.& 22.

Septimo hic ceſſat inimicitia cum Veronen-

ſibus interfectis, ceſſant aſſiſtētię, nec probatum eſt inquiſitum potuiſſe impedire homicidium, & id omiſiſſe, nec alia indicia contra ipſum reſurgunt, vt in caſu Mantuę conſi. 67. vol. 1. propterea nec pœnę, nec alicui torturę locus erit; etſi vbi multa adeſſent indicia, vt in caſu Mātuę leuis danda eſſet, & leuiſſima, attenta nobilitate, &, aliis cauſæ circunſtantiis.

Concluditur tamen in pręſenti caſu nullum adeſſe indicium, & ſi quæ fuerint, illa pro validiora, & vrgentiora ſublata.

Octauò, non inquiritur ſuper aſſociatione, auxilio, vel ope præſtitis poſt delictū cōſumma
139 tum, nec de his vllum verbum, ideo † non quæ
ri debet de pœna, vel indicio aliquo circa hoc caput, ita Marſil. conſil. 51. nu. 56. vol. 1. Horat. Luci. d. conſi. 168. nu. 26. in fi. & 27. tom. 1. crimin. in fol.

Quintum, & vltimum fundamentum ſatis, ſuperquè ſublatum quiſque videt ex annotatis ſupra in quarto indicio, cui quinque accommodantur reſponſiones inter cætera.

140 Prima, quòd non aderat cum omnibus † ini-
micitia, ſed vno tantum. Horat. Luci. dicto conſil. 168. ſub num. 26.

Secunda, quia inimicos diuerſos haberent, & totum populum contra ipſos eorum culpa cōcitatum, vnde ad alios inferri nequit, Alcia. conſi. 468. num. 4.

Tertia viam iuris, ac iuſtitiæ palàm elegit, non ergo contra reum præſumendum. Alban. conſilio 46.

Quarta, nec † inimicitia indicium ad tortu-
141 ram facit ſimpliciter loquendo, ex ** communiori, Clar. §. fin. quæſtio. 21. verſic. inimicitia vigens.

Quinta, quia probationes, ac tot pręſumptiones pro innocentia Illuſtriſſimi Domini Caroli exiſtentes, tollunt eſſe indicium, quod ex oppoſito conſiderari poſſit.

Vt inde ex omnib. etſi prolixa oratione in vnum collectis, reſoluam reos eſſe diffinitiuè abſoluendos.

Pro quorum abundantiori tuitione, quis ad-
huc attentare potuiſſet, non ſolum ipſos Domi
nos, ſed & quatuor reos principales, qui manus
in Veronenſes iniecerunt, tum à nota læſæ ma-
ieſtatis, tum à lege Cornelia de ſicarijs, ſeu illius
pœna liberos redditos, hac potiſſimū ratione,
quòd plures numero Veronēſes, ſcloppis rota
tis armati, contra ordines patriæ, ſub fide data
de nō offendendo dicto Illuſtriſſimo Domino
Carolo, præcedente nocte nobiliſsimum ciuē
Mantuanum Dominum Horatium Gornū pro
ditoriè occiderint, hoc enim homicidium pro
142 ditoriè † commiſſum indubitatè videtur.

Primo, quia à fingentibus ſe amicos Gornū ſit patratum. l. 1. ff. de præua. l. athletas, §. 1. ff. de his qui not. infam.

Secundo, eo quod ſine cauſa, & diffidatione offenderint occultè eum, qui de ipſis tunc confidebat, Bald. in l. 1. 7. colum. quibus mod. feud. amitta.

Tertio, dum occidunt Gornum ſub fide ſuſceptum, Bar. in extra. verbo, Rebellis, ac Bald conſ. 361. volum. 4.

Quarto armorum genus, numerus homicidarum, tempus nocturnum, tractatus præcedens, fides violata, perſonarum qualitas, & ſimilia id generis, per Afflictū deciſ. 264. nu. 65. & 66. quæ in materia paſsim à criminaliſtis ſuper hoc delicti genere conſiderantur, nempè Mar. Ant. Blan. tract. de indic. verſi. in ipſo actu. nu. 191. cum ſequen. Iacob. Nouel. in praxi crimin. pag. 19. Didac. Couar. var. reſolut. c. 20. nu. 7. lib. 2. Plazea epitom. delict. cap. 21. Clarus in §. fin. quæſtio. 87. verſic. punctus. Ioan. de Terra Rubea tracta. de rebellibus, tracta. 3. arti. 6. verſic. ſeptima concluſio. cum apoſtill. pagina 72. latè Hierony. Gigas tracta. de crimin. læſæ maieſta. lib. 3. quæſtio. 1. numer. 7. 8. 16. & ſequen. Hippol. Bonacoſ. quæſtio. crimin. verbo, Proditor.

Dumque facinus illud proditoriè commiſ-
ſum negari nō poteſt, creditur iſtos aſſaſinos,
& craſſatores etiam cenſendos ſine ſententia
143 præuia, vbi factum notorium exiſtit, † bānitos
reputari, ac iudicari, Grammat. vot. 11. nu. 4. &
eſt notab. conſi. Angel. 16. Nos Carolus. Vnde
non per iudicem tantum, ſed priuatos quoque
occidi, & trucidari impunè potuiſſent. Authen.
nauigia. C. de furtis. authen. item quæcunque
communitas, C. de epiſcopis & cler. etiam vbi
144 eſſet † armorum vſus prohibitus, Marſil. in vl-
tima qq. prax. crimin. Viui. comm. opinio. ver-
bo, Statutum diſponens quòd bannitus, Bona-
coſ. in quæſt. crimin. verbo, Bannitus, & ſcripſi
aliàs conſi. 134. cenſentur enim ferè ipſo iure
145 diffidati, † quibus publicè bellum indicitur, l.
ſi ſeruus, C. de his, qui ad eccleſ. aufuge. l. 1. in fi-
ne. C. ut nem. priua. ca. fœlicis, de pœn. in 6. au-
then. Gazaros, C. de Epiſcop. & cler. l. 3. §. tranſ
fugas, ff. ad leg. Cornel. de ſicar. qui publicè, &
impunè poſſunt interfici, Bar. conſi. 188. Deci.
conſi. 255. Ruin. conſ. 4. volum. 5. Signor. con-
146 ſil. 70. vel etiam ſi de proximo † banniendi eſ-
ſent. Iaſ. conſ. 133. ad finem, uolum. 1. Bonacoſ. dicta quæſt. uerbo, Bannitus, uerſic. ſtatuta Italiæ. nec quibus bannitis ſaluus cōductus, & paſſi iuuarent, Gozad. conſi. 61. Bernard. Diaz. regul. crimin. 638. Et ſi potuiſſent impunè occidi, diceret quis eo fortius hos nobiliſsimos uiros abſoluendos, quorum tamen iuſtitiam ex alij præcedentibus pro nunc demonſtratam fore intelligo.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO PHISCO NVVOLARIAE, & Salamone Hebræo creditore.

ARGVMENTVM

Præſcriptio ſtatutaria, quando & quõ procedat, Solutio creditorum, ex quibus probetur.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio ſtatuti non procedit cum mala fide,* ** *ex communioni.***

2 *Statuti præſcriptio iure communi non procedit* * *ante idẽ, vel conditionem impletam, ex cõi.* *

3 *Creditum iuratum non comprehenditur ſtatuto de præſcriptione loquente.*

4 *Debitum agnoſcens, illud reprobare nequit.*

5 *Præſcriptio interrrumpitur ex agnitione partis debiti.*

6 *Principi non nocet præſcriptio ſtatutaria.*

7 *Tempora belli ex communi ſententia & feriarum repentinarum detrahuntur, ex præſcriptione ſtatutaria.*

8 *Citatio ſola præſcriptionem ſtatutariã impedit, vel interrumpit.*

9 *Fideiuſſoris datione & debiti agnitione præſcriptio interrumpitur.*

10 *Interpellatio actionẽ pſonalẽ præſcribi impedit.*

11 *Sententia lata in ſimili cauſa ſuadet eandem in alia ferenda.*

12 *Falſitatis imaginem non veriſimilitudo arguit.*

13 *Veriſimilitudo cognata naturæ.*

14 *Teſtes contrarij partis confeſſioni non probant. nec ad concordiam reducuntur.*

15 *Teſtis ſingularis non probat.*

16 *Dictio ſp, in teſte reddit illũ ſuſpectũ de falſo.*

17 *Teſtis de ſe exonerando, non probat.*

18 *Famuli ad ſalarium non ſunt idonei teſtes, & minus ſi fraude expellantur.*

19 *Teſtis, multas exceptiones patiens, repellitur omnino.*

20 *Petens plus debito, cum dolo, in expenſis pœnis legalibus damnatur.*

21 *Præſumi non debet bis idem ſolutum.*

CONSILIVM CCXVII.

TRINITAS ADSIT.

IN gratiam creditoris conſulẽdũ cẽſui, viſis quibuſdã actis ex cera Nuuolariæ, vbi iudiciũ agitur trãſmiſſis. Duo.n. diſcutiẽda sũt.

Primò, an præſcriptio ſtatutaria obſtat.

Secundo, an probeẽ per debitorem ſolutio

Ad primum dico, creditum fiſci aliàs D. Martini ceſſionarij Salamonis Hebræi exigibile fore non obſtantibus quę ex aduerſo opponit D. Iulius debitor ceſſus de termino ſex annorum, elapſo à die primi inſtrumenti ſuper credito celebrati, iuxta diſpoſitionem ſtatuti in d. actis regiſtrati, ſub rubrica quanta qualis & quibus obſtet præſcriptio. ver. Iudęi in hæc verba diſponẽtis, Hebræi autem & alij manifeſte vſurarij, ſi in petendo eorum credita fuerint negligẽtes & remiſſi per ſex annos à die celebrationis contractus, vel à die quo obligationis dies ceſſerit, ſeu venerit, poſtea non audiatur. &c. nec eis ſuper ipſis ius reddatur. Quod videtur conforme ſtatuto patrię meę, ſub rubrica quãta qualis & quibus obſtat pręſcriptio, verſi. Iudęi, &c.

1 Primo, quia d. ſtatutum nõ procedit † ex vna
** communiori ** ſententia, ſtante mala fide debitoris, qui nunquã pręſcribere poteſt, adeo quòd inquiunt Scribentes, hoc ſtatutum in modico ſeruire, Alexand. conſ. 115. vol. 7. & 105. nu. 27. vol. 7. Corn. conſ. 264. vol. 1. per Baldum tracta. de præſcript. 2. part. 3. part. pri. quæſt. 10. & 14. Boui. in tracta. de ſtatut. vrbis. præſcript. in pri. num. 7. 21. cum ſequen. pag. 5. & gl. 19. nu. 271. Rimiual. iun. conſ. 37. num. 68. lib. 1. Ioan. Bap. Villabob. commun. opinio. verbo, Præſcriptio. num. 204. Octa. Cachera. deciſ. 178. num. 6. Cephal. conſi. 316. num. 6. vol. 1. poſt Rolandum à Valle conſi. 6. num. 41. cum ſeq. vol. 3. Simon de
* Pretis conſ. 3. nu. 31. dixi ex * communi cõſ. 66. num. 8. vol. 1. Dubium non eſt D. Iulium in mala fide verſari ob inſtrumentum ab eo celebratum, denuoque probatum exceſſione Principi facta ergo præſcribere non potuit.

Secundo, ſtatutũ vult pręſcribi cõtra Iudæos negligentes tantum, & a die quo ceſſit ſeu venit dies exactionis crediti, qui fuit tantum de mẽſe Auguſti, anni 1573. vt colligitur ex inſtrumẽto ceſſionis crediti facti D. Martino, ſub die 13. Auguſti, 1568. à quo tempore citra, non intercur-
2 rerũt ſex anni, nec duo. præſcriptioni igitur † ſtatutariæ locus non eſt, quę nec iure cõmuni procederet, ante diem crediti, vel conditionem impletam, not. omnes in l. 1. ff. de leg. 1. Ruin. conſ. 204. nu. 14. vol. 1. nonnulla Io. Bapt. Boui. tract. de teſtat. vrb. pſcript. glo. 19. num. 254. cum ſeq.

Tertio dici poſſet, ſtatutum illud non cõpre
3 hendere † creditum iuratum, vt præſens; per ea quæ tradit Bart. Bal. Angel. & Iaſ. nu. 5. in l. nam & poſtea. §. is qui. ff. de iureiur. Balbus in dicto loco in vltima parre, 6. par. 2. quæſtio. verſi. tertius modus. Bocr. deciſio. 221. num. 19. Marſil. ſingul. 141. Biun. conſi. 37. poſt Romanum in l. 1. col. 3. ff. de vſucapio. Hippol. Riminal. iun. conſi. 37. nu. 68. vel vbi partes promiſerunt perpetuò obſeruare, Soci. ſen. conſi. 86. & 166. col. pen. gl. in add. ad Capel. Tholoſ. 220. Bal. & Bar. in l. quòd ſi nolit. §. ſi quis ita. ff. de ædilit. edic.

Bal.in l. 1.C.ſol.matr. Ang.in l.nam & poſtea.§.
ſi is,qui.ff.de iureiur.Qua propter ad caſum no-
ſtrum trahi nequit.

Quarto negatur eſſe creditũ Iudęi, fiſco enim
Domini d.terræ ceſſionarij d.Martini conſigna
tum fuit,& fiſci nomine Domino Iulio debito-
ri inſtrumentum ceſſionis intimatum , ab illoq;
acceptatum cum promiſſione faciendi id,ad q
de iure tenebatur. non ergo poteſt improbare,
4 quod ſemel probauit , agnoſcẽdo†debitum of-
ferendoque adimplere,quod debet,iuxta conti
nentiam inſtrumẽti,arg.doctor.Barto.in l.pen.
in pri. ff.de ceſſ. bon. Debiti enim recognitione
præſcriptio interrumpitur Alexan.conſ.81.col.
pen.vol.6.Natta conſi.402.num. 64.vol.2. licet
enim ſubiungat omne id , ad quod de iure tene-
bitur,non negat,quin ad aliquod teneatur,cum
aliter abſolutè abnegaſſet , ſi præſcriptione vti
5 voluiſſet. & dum partem agnoſcit,†præſcriptio
interrumpitur , ſicuti ſolutione partis, vel vnius
numi tantum , Bal.in c. illud.nu.2. de præſcript.
per l.ſi quis,C.de præſcrip.30.anno.Nec ſimili-
ter præſcribi ex tempore ſtatuti creditũ potuit,
6 cum contra†Principem , vel fiſcum præſcriptio
ſtatutaria minime procedat.Boer.deciſio. 264.
num.19.Aret. Plate.& Port.in §. res fiſci , inſtit.
de vſucap.ample Boui.de ſtatut.vrb. præſcript.
gl.19.nu.207.limi. 13. Quicquid igitur dicatur,
creditum exigibile cenſetur,non obſtante ſtatu
ti præſcriptione allegata.

Quinto,attẽta origine creditorũ ſcutata 440.
debebant per debitorẽ ſolui,anno 1562.vt con
ſtat,ex actu publico,alia vero 278.in mẽſe Maij,
1564.ita vt terminus ſtatuti pro primis denarijs
finierit in principio anni 1569. & pro alijs in
menſe iunij 1570.ex quo tamen feriæ†repenti
7 næ detrahendæ eſſent, Abb.Felyn. Ancha.& cę
ter. in c.ex tranſmiſſa. de pręſcript. Bal in l. ſed
nec ad eos.§.ſed ſententiæ,& in l.ſed ſi.ff.ex qui-
bus cauſ.maior.prout dicitur. de bello & tregua
* ex * communi per Caeher.deciſ.Pedem.69.nu.
14.& deciſ.177.num.9.& 10. Cumque ante ter
minum fuerit D.Iulius ſcienter ceſſus rurſusque
pendente termino interpellatus ad ſoluendum,
ex proteſtationibus eidem tranſmiſſis,pro ſcu-
tis 278.die 11.Ianuarij, 1565. & pro ſcutis 333.
die 29.Aprilis,1568.non eſt dubitandum præ-
ſcriptionem vllam non cucurriſſe attenta inter-
ruptione,interpellatione, ac monitione iudicia
li debitori facta , quæ non ſolum virtute ſtatuti
præſcriptionem impedit. vt ibidem in verſicu-
lo,& prædicta locum habere volumus: Verum
8 ex iuris communis diſpoſitione,qua ex ſola†ci-
tatione citra litis conteſtationem , præſcriptio
decennalis ſtatutaria interrumpi dicitur, ex Ri-
pa in l.nemo poteſt,nu. 118. vbi cæter.ff.de le-
* ga.1.Marſ.ſing.291.& 346.ex*communi Boui.
de ſtatut.vrb.præſcript.glo.21.num.2.poſt Bal.
bum tracta.de præſcrip.2.Spe.2.partis,6.parte,
quæſt.1.nu.10.Io.Baptiſta Villabob.commun.

opin.verbo,Præſcriptio.nu. 269. maxime cum
legitime facta fuerit,late Mod.Piſaur.conſ. 132.
num.80.cum ſequent. Accedat , & alia interru-
ptio per acceptationem dicti inſtrumenti facta,
quę cognitionem debiti conſtituit, ſicuti dici-
9 tur per dationem † fideiuſſoris , eo quod agno-
ſcatur debitum interrumpi temporis præſcri-
ptione , gloſ. in l. cum quis. §. ſi quis pro eo , in
verbo.iam in curſo.ff.de ſolutio.Salice.in l. cum
notiſſime,num. 13.C.de præſcrip. 30.ann. Milis
in reperto.verbo , Præſcriptio. Boui.d.glo. 21.
nu.36.56.& 57.

Sextò, atteſtatur d. Salomon,ac d. Martinus
ipſo ſæpius interpellaſſe pro tempore extraiu-
dicialiter d. Iulium ad ſoluendum debitum,quæ
10 interpellatio † actionem perſonalem præſcribi
impedit, Caſtr.in l. ſi autem,§. ſi homo,num. 3.
ff.de rei vend.in prælectio. Vnde ſi ſe interpel-
* latum neget debitor,id probet,iuxta ſingul.Ro
man.402.quis debet probare.

Septimo & vltimo,coadiuuat ſententia aliàs
in ſimilibus caſibus in gratiam Hebræorum nõ
obſtãte dicto ſtatuto,lata,per celeberrimos Iur.
conſ.ac Commiſſarios Hebræorum terrę prędi-
11 ctæ.quę†ſententia,ſuadet , vt ex eadem ratione
iuſtitiaque,quibus ita tunc iudicatum fuit, & in
præſenti terminari debeat,ex l.nemo.C.de ſen-
ten.& interloquu.omn.iud.cum ſim. Creditum
ergo ſoluendum fore exiſtimo.

Agitur ſecũdo loco de probatione debiti ſo
luti Hebreo diuerſis vicibus.& cum res apud vi-
rum prudentem agatur , ero contentus paucis.
prǽſuppoſito igitur Hebræi credito , dico non
iuſtificari ſolutionem Domini Iulij ex tradi-
tione bonorum rerum pecuniarum ne , de qui-
bus in cedula exhibita per teſtes ſuper illa exa-
minatos.

Primò namque deductis per debitorem reſi-
ſtit veriſimilitudo negotij , quod credito vnico
pecuniarum Hebræi , (qui quotidie pecunias
mercari ſolẽt , ac vt plurimum omnes à minore
vſque ad maiorem auaritię ſtudent, ut Hiere-
miæ capit.6.contraque eos exclamat Iuuenalis
Ethincus Satira 14.) fuerit pluribus vicibus , ac
12 in rebus & bonis ſatisfactum, propterea id fal-
ſitatis imaginem arguit cap.quia veriſimile. vbi
Abb. in fin. de pręſumpt. Iaſ. in l. ſi extraneus,
quarto notab.ff.de cond.ob cauſam.Crau.con-
13 ſil. 134. num. 36.cum ſequen. † veriſimilitudo
enim cognata eſt naturę , quę pro lege habetur,
Crauet. conſi. 131.num.33.conſi.75. num.24.
ac in omni materia & actu attenditur.l. ob car-
men.§.fin.ff.de teſti.c.in noſtra,eod.tit. Crauet.
conſ.299.num. 16.nec uerè credendum eſt,He-
bręo ſolutum debitum pecuniarium in lignis,
uino,bladis , ſimilibusque bonis diuerſo maxi-
me tempore traditis.

Secundo,debitor in petitione & cedula pro
ducta deducit certam & pręciſam quantitatem
lignorum , milij , ciccrum , nucum, traditam in
ſingu-

ſingulorum annos Hebræo. At teſtes examinati
per eum concludunt in maiori quantitate bono
rum & rerum, & partes producentis cõfeſſioni
contrariantur, non propterea probant, ſeu ad
concordiam reduci valent. Abb. in 3. col. But. &
alij in c. cum tu. de teſti. Inno. c. cum contingat.
de offi. dele. Campeg. tract. de teſti. reg. 382. ver.
tertiò fallit. Crot. tract. de teſt. 4. par. nu. 152.

Tertio, primus & quartus teſtis in ordine, cõ-
cludunt duo plauſtra vini tradita Hebræo credi
tori fuiſſe è loco d. Iulij conducta, & onerata, cũ
aſſiſtentia fratris Hebræi, ſeu cuidam Deodato,
quibus nec in hoc creditur, quòd nomine fra-
tris habuerit. tertius vero teſtis in ordine, ait He-
bręum ipſum creditorem ſemper traditioni il-
larum rerum & vini interfuiſſe, qui omnia acce-
ptauit, ergo alter eorum falſus eſt. nec concor-
dari queunt ſine actuum multiplicatione, quæ
demum operatur, vt quilibet in ſuo dicto ſingu-
laris remaneat, nec probet. c. cum tu. de teſtib. c.
periculoſe, de pœniten. diſt. 1. ponit Crot. tract.
de teſtib. 7. part. num. 48. Campeg. de teſtib. re-
gul. 410. in fin. Boſ. tit. crim. de tortur. teſt. nume.
13. 16. 25. & ſequen. Clar. §. fin. crimi. quęſt. 25.
16 præter quod illa dictio, † ſemper, in teſte reddat
illum ſuſpectum de falſo, ſi per alios probetur
tunc abfuiſſe. Ita Iaſ. in leg. 1. num. 34. ff. ſolu. ma-
trim. Roman. conſi. 263. Ancar. conſi. 296. cum
ſimilibus.

Quarto, primus teſtis gerit debitoris negotia
ſic tractat d ſe exonerãdo. Secũdus, tertius, quar
tus & quintus, ſunt famili pro ſalario conducti,
quod omnes fatentur. quapropter ſunt repellẽ-
di, nec fidem præſtant, tum quia, tractent de ſe
exonerando, illorum cõmodo, & mãdato, Bar.
in l. deferre, §. idem decreuerunt. ff. de iure fiſci.
Imol. in cap. ex literis. de tranſ. Abb. in ca. ſuper
eo. de teſt. Cuman. conſ. 68. Curt. tract. de teſtib.
concluſ. 38. num. 81. Pariſ. conſi. 15. nu. 9. vol. 2.
Gram. conſ. 66. nu. 18. in ciuil. Ioan. Maria Mon-
ticel. tract. de teſtib. verſ. impugnatur teſtis, quia
18 tractat de ſe exonerãdo. † Tum quod famuli ſer
uientes propter mercedem, in teſtes non admit
tantur, pro eorum domino. c. in litteris. extra de
teſtib. Roman. ſingul. 420. Crot. tracta. de teſtib.
num. 21. cum apoſtil. Moncadi, in verbo Sala-
rium, vbi nu. 139. ſubiungit has fanticellas non
eſſe idoneas teſtes, per Alex. ad Bar. in l. teſtium.
in fin. principij. ff. de teſtib. Monticel. vbi ſupra
remiſſiuè, verſ. famulus teſtis.

Nec repugnat regulam fallere vbi tẽpore de-
poſitionis nõ exiſtat familiaris, etſi olim fuerit,
ſecundum Bart. in l. Titius, ff. de mil. teſta. Crot.
vbi ſupra nu. 26. quia reſpondetur fallentiã pro
cedere, niſi à Domino in fraudẽ eſſet expulſus,
& dimiſſus famulus, Abb. & Felyn. in c. ex litte-
ris. de teſtibus. Bauer. in §. pater, Inſti. de teſtam.
Moncad. vbi ſupra, num. 140. Mil. verſic. Teſtis.
nu. 79. cum itaque ſupponatur, illum teſtem iam
verbo expulſum, adhuc morã trahere, ac ſeruire
in domo debitoris, merito ſi reijciendus venit.

Quinto, prior & ſequens in ordine, ſunt cre-
ditores producentes, ideo minus idonei cenſen-
di, ſecundum Innoc. de reprobat. teſt. 5. col. per
l. ab executore. §. alio. ff. de appel. Secundus item
falſum deponit, firmando iã quatuor annis ela-
pſis à die teſtificatus, ſe tunc famulum tradidiſſe
bona; & tamen illo tempore, de menſe inquàm
Iulij, non erant collecta milium, vinum, nuces,
& ſimilia. Tertius, & falſum concludit per illam
dictionem, ſemper. Quintus Ancilla falſitatem
& ipſa ait, deponendo quendam Alexandrum
famulum conduxiſſe bona; non tamen legitur
vllum Alexandrum pro famulo inſeruiuiſſe, nec
bona conduxiſſe. item ipſa loquitur de curribus
lignorum, alij de menſura, vulgò de paſſibus, in
19 multiſque variantur. Quare, cum tot † exceptio
nes ac inhabilitates tam in dictis, quàm in per-
ſonis patiantur, omnino reijci debent, nec vllo
iure admitti, Socin. ſen. conſi. 118. in fin. volu. 1.
Gram. conſi crimi. 45. num. 22. Soarez. comm.
opin. verbo Teſtis. num. 216. Barbat. conſil. 54.
vol. 1. Cephal. conſi. 65. nu. 27. & 169. nume. 16.
vol. 2. Aimo conſ. 6. nu. 54. Gabriel. ſuis conclu.
de crimi. conſi. 76. nu. 12. & alibi ſæpe.

Accedat vltimo loco, ſcriptura computorum
producta per Hebræum, manu propria debito-
ris ſubſcripta, atq; recognita, in qua fatetur, bo-
na & res anno 1566. tradita Hebræo fuiſſe ſibi
compenſata in alijs particulis. Duo igitur ſe-
quuntur.

Primum, ꝙ perperam & non citra dolum pe-
tiit debitor bona iã compenſata, propter qđ in
expenſis. & in amiſſione cauſæ condemnari de
20 bet, ac in pœnis contra † plus debito petentes, à
iure & ſtatuto d. terræ inflictis, Bald. in l. vnica.
C. de plus debito petente. Bald. conſil. 169. vol.
3. Iaſ. in §. ſed hæc quidem, inſt. de act. Alex. con
ſi. 108. in fi. vol. 6. Aim. conſi. 325. nu. 1. in fi.

Secundum, ꝙ inter creditorem & debitorem
aderant alij contractus, ac negotia, vt tunc præ-
ſumendũ ſit, quatenus appareret bona Hebræo
tradita, quod tamen negatur, illa recepiſſe ad ex
tinctionem aliorum creditorum, ac ex diuerſa
cauſa à ſcripto, de quo in proceſſu, ne credi con
21 tingat bis idem exactum † fuiſſe, contra l. bona
fides, ff. de reg. iur. præſumique creditum vnicũ
pecuniarum in rebus comeſtibilibus, ac diuerſo
tempore, pluribusque annis ſolutũ Hebręo fo-
re, qui ex eorum natura, magis pecunias, quàm
cętera bona procurant, ac arbitrandum debito
rem tam negligentem fuiſſe, vt nunquàm d. bo-
na & res compenſare curauerit in ſolutionibus
poſtremo Hebręo factis; quod minime eſt dicẽ
dum eum noſtra potius interſit non ſoluere, &
cõpenſare, quam ſulutum repetere. verba ſunt,
iur. conſul. in l. 1. 2. & 3. ff. de cõpenſ. & ex illis
credo Hebræum abſoluendum, & D. Iuliũ iuxta
petita damnandum.

Franc. Burſ. I. C. Mantuanus.

PRO NOBILI DOMINA Aurelia Varrana.

ARGVMENTVM.

An ex ſimplici fornicatione coniugis, ſicuti ex adulterio thorum ſeparetur.

SVMMARIVM.

1 *Adulterium, ſtuprum, & ſimilia difficilis probationis directò probari nequeunt, ex communi.*
*
2 *Teſtes ſingulares, dummodo non obſtatiua ſingularitate, adulterium probant.*
3 *Actus inferentes præparatorium adulterij, illud probant.*
4 *Reconciliatio viri cũ vxore inducit, poſt adulterium, ſi cum ea ſteterit.*
5 *Vir cum vxore corrupta cubans, ab ordinibus remouetur, & indignus reputatur.*
6 *Lenocinium cõiugis iuſte eſt dotis amiſſionis & ſeparationis thori cauſa.*
7 *Patre, & Domino adulterium filiæ procurantibus, liberatur à patria poteſtate, nec eam exhæredem facere licet.*
8 *Fornicatio cuiuſuis coniugis iuſta eſt cauſa alteri ſeparandi thorum.*
Vir, & vxor eiuſdem conditionis in ſeparatione thori cenſentur.
10 *Sodomia licita eſt cauſa viro & uxori dimittẽdi alterum, ex communi.*
*
11 *Mulier ob viri fornicationem, ſeparationem thori obtinet, ex communi.*
12 *Pernoctatio iuſta eſt thori ſeparationis cauſa.*
13 *Coitus meretricalis, iure ciuili impunibilis.*
14 *Meretricem quamuis nuptam cognoſcens, non punitur pœna mortis, ex communi.*
*
15 *Vxor petit ſeparationem thori, ſi vir fœtidam mulierem cognoſcat.*
16 *Adulterium impropriè dicitur iure canonico, cũ alter coniux à fide præſiſta recedit.*
17 *Fornicatio eſt cum meretrice, ſtuprum cum cæteris.*
18 *Thorum ſeparatur ob quamcunque fornicationem.*
19 *Coitus omnis coniugali, et ſacramentali excepto iure canonico prohibetur.*
20 *Pœna iuris ciuilis vbi de ſeparatione thori agitur, locum non habet, ex communi.* *
*
21 *Sæuitia viri iuſtam cauſam ſeparationi thori præbet.*

CONSILIVM CCXVIII.

TRINITAS ADSIT.

BREVIS in hac cauſa ero, cum mea ſponte non ſcribam, Quia
1 adulterium, † ſtuprum, fornicatio, & ſimilia id genus, quæ ſunt difficilis probationis, Deci. cõſi. 577. nu. 11. Pariſ. cõſ. 54. nu. 61. lib. 4. Menoch. de arbitr. caſu 116. nu. 11. probari nequeunt directè, ſed tantùm probabilibus cõiecturis, probationibusque, atque indicijs Bart. in l. 2. §. fin. ff. ad leg. Iul. de aulter. in l. fur manifeſtus. ff. de furt. Marſil. conſi. 1. nume. 47. Bald. in capitul. tuæ, de procur. Alexand. conſilio. 189. nume. 10. vol. 6. Soci. iun. conſi. 32. num. 13. uol. 1.
* communis * eſt ſententia per Roland. à Valle conſil. 50. num. 2. vol. 1. Pariſ. conſi. 54. num. 62. vol. 4. hinc teſtes † ſingulares probent, dummo
2 dò ſingularitas obſtatiua non adſit, Alexan. conſil. 13. & conſi. 24. vol. 7. Socin. iun. conſi. 99. in princ. vol. 2. Boer. deciſ. 23. num. 44. Gabriel. de teſti. concluſ. 2. num. 51. Crauet. conſi. 73. nume. 33. Natta conſi. 478. num. 2. lib. 3. item probant teſtes de auditu, Ioann. Igne. l. 1. §. hoc autem, num. 40. ff. ad Sillan. Ioann. Monticel. tracta. de teſtibus verſic. teſtes in cauſa matrimoniali. Etſi dicat vidiſſe iuuenem oſculantem, vel tangentem mulierem, ſeu ſolum cum ſola in lecto, camera, vel ſimilem † actum conſpexiſſe inferenti
3 præparatorium adulterii concludunt gloſſ. in l. quod ait lex. ff. de adulte. Bart. in l. capitul. 5. nume. 2. ff. de adulte. Abb. in cap. præterea, num. 2. vbi Felyn. in prin. de teſtib. Alexand. dicto conſil. 189. num. 10. in 6. Bernard. Cocher. de publ. concubin. titu. 1. cap. 1. num. 79. Rip. in rubr. de iudic. num. 18. Roland. d. conſil. 50. volu. 4. Gerard. Mazzol. conſi. 58. num. 19. & ſequen. paria enim ſunt aliquam adulteraſſe, vel cum ea iacuiſſe, Alex. conſi. 77. num. 2. vol. 7. Boſi. titu. de coitu damn. num. 58.

Supponitur in facto ex depoſitis per teſtes examinatos pro vxore, contra eius virum multa probari, quæ & ſeparata, & fortius ſimul iuncta ſeparationi thori petitæ iuſtam præbent cauſam.

Primò etenim probari aſſeritur poſt admiſſum adulterium, per vxorem, & illius diſceſſum a patria cum quodam iuuene, citra aliquam vxoris pœnitentiam, iuxta formam Canonis emiſ-
4 ſam, virum ſe cum vxore † reconciliaſſe, & pernoctaſſe, quæ reconciliationem arguunt cap. ſi
5 quis vxorem. 32. q. 1. Ideo cum † maritus ſpõte vxoris corruptæ efficiatur nomine mariti, indignus & turpitudinis patronus redditur: ita, vt non ſolùm ab ordinib. aliàs remoueretur, ſed lucrũ quoq; dotis amitteret, & ferè peccatũ cõtra naturam committat, c. ſi cuius vxcrẽ. vbi gl. 34.

4. diſtinc.

4.diſtinct.Bernard. vbi ſupra num.75. Imò reus
Lænocinij dicitur,cap.2.2.32.quæſt.1.in termi-
nis Caſtren.conſi.128.in antiqu.& 402.in nou.
prima part.

Secundo,maritus ex teſtium plurimorum di-
ctis permiſit vxorem eius cõmorari die, nocte-
6 que in domo†cuiuſdam Lænæ,& meretricis pu
blicæ,ſuiq; corporis palàm,& cum omnib. quæ
ſtum facientis,ac alijs conſilium, & auxilium p̄-
ſtantis, vt concludunt teſtes, propterea videtur
Maritus prouocaſſe adulterium vxoris,eique ꝓ-
babiliter conſilium,& operam præſtitiſſe ad cor
ruptionem animę,& corporis,vt nedum maritū
dotem non lucraſſe,ſed mulierem iuſta de cauſa
ab eo ſeparari poſſe iuſte,& honeſtę appareat ar
gumento tex.in ca. poſtulaſtis.extra de conceſ.
præben.l.pri. verſic.ſi puellam. ff.de ext.vin.eſt
tex.in cap.apud miſericordem Iudicem 32. quę
ſtione pri.etenanque,qui ſuæ vxori occaſionem
adulterandi præſtat culpa non vxori imputatur.
cap.ſi tu 27.quæſtione.1.& marito agenti cõtra
vxorem,tunc de Lænocinio excipitur,Azzo,&
Hoſt.in ſumma da adulte.Spec.tit.de accuſ.ver-
7 ſic.item contra agentem. Idem videmus in † pa-
tre,& Domino adulterium ſeu ſtuprum filiæ,&
àncillæ procurantibus,cū ipſi à nexu,& obliga-
tione patriæ,& Dominicæ poteſtatis liberētur,
nec patri,eam exhæredē facere liceat,tex.eſt ad
literam, in l. Lenones patres.C.de ſpectacul. &
ſcænicis lib.11.& l.ſi Lænones patres.C.de epi-
ſcop audient.not. Bernard. Couer.vbi ſupra ca.
1 num.76.

Tertio, concludunt nonnulli teſtes omni ex-
ceptione maiores,tùm ex cõfeſſione ꝓpria ma-
riti,ac auditu ab habitantibus in domo mulierū
ab eo cognitarum,tum ex viſu,& alijs ſignis ma-
nifeſtis, virum ſequuta reconciliatione, paſſim
cum diuerſi: mulieribus rē carnalem habuiſſe,
ſtuprum commiſiſſe, thorque coniugalis fidem
violaſſe, vitam inhoneſtam cū meretricibus du-
cendo.imò hoc duę mulieres de viſum,& cogni
tæ in facto proprio atteſtātur. propterea hæc ſo
la cauſa thorum ſeparandi iuſta efficitur in gra-
8 tiā mulieris,quæ ob viri†fornicationem, & ſtu-
prum,ſicut vir ob fornicationē ſuæ vxoris ſepa
rationem thori obtinet:à pari namque in omni
bus ciuiliter agendo vir, & vxor iudicantur.ca.
nihilominus de adulte. cap.gaudemus. de diuor
ti.præcipuè in hoc ſeparationis genere, in qua
9 eiuſdem†conditionis cenſentur per text.in cap.
præcepit dominus,cap.apud nos 32. quęſt.5.&
* eſt communis * ſententia per Bernard. Couer.
par.pri.de publi.concubin.num.57. dicens virū
grauius, quàm mulierem delinquere,ſi aliā car-
naliter cognoſcat,cum virtute vincere, & exem
plo regere vxores regulariter teneantur mariti
cap.indignantur mariti.32.quæſt.6.

Addo,ſicut licèt viro dimittere vxorem pro-
10 pter vitium†ſodomiæ, ita & è contra mulier vi-
rum dimittet Rayn. de petra forti, in ſumma dę
teſtib.4.par.de num.teſtium, verſic.item credo,
Abba.& Calder.in cap.maritus de adulter.Hug.
Archid.& cæteri in cap.omnes cauſationes 32.
* quęſt.7.communem hanc ſententiam alijs con
ſulēdo exornat,Bart. conſilio 64. arti. vltimo.
per totum volum.primo. Anguſ.lib.5.conſil.9.
nume.4.

11 Quòd modo propter†fornicationem mulier
viri ſeparationem thori obtineat, ſunt verba Do
mini ſacræ paginæ & decretorum Textus clari
in cap.præceptum,cap.pręcepit 32. quæſtione.
5.cap.Dominus 32.quæſt.7.Pariſ.conſil.54. nu.
me.43.volu.4.Rolan.conſil.50. nume.13.uolu.
pri.Et q vxor a viro ſeparetur ob eandem for-
nicationem eſt Ambroſij textus ſuper Epiſtola
Pauli ad Corint.in ca.vxor a viro non diſcedat,
niſi fornicationis cauſa 32.quæſt.7.d.cap.pręce
pit 32. quæſt.5. tradunt ſcriben. paſſim hoc pro
* ſententia * recepta admittentes in ca. gaudemus.
de diuor.& in ſpecie caſus noſtri Caſtr. d.conſil
392.in fi.volens maritum tenentem cõcubinas,
ſeu coeuntem cum quacunque muliere ſeparan
dum eſſe ab vxore, Cuman.conſi.175. in fi.ſequi
tur in propoſito Socin. iun.conſilio 32.nu.6. &
ſeq.volum.2.

12 Imò voluerunt ex†pernoctatione tantum,nē
pè ſi maritus contra eius voluntatem inueniat
vxorem ſine iuſta cauſa nocte uagātem, uel alio
loco ſuſpecto pernoctantem, thori ſeparationē
fieri,cum Cæſar vxorem ſuam Pompeam nõ in
adulterio depræhenſam,ſed in ſuſpitione tantū
adulterij nocte repertam repudiauerit.l. conſen-
ſu.C.de repudi.glo.in ca.non oportet 81.diſtin.
& in l.ſi.verſi.commune lauacrum.C. de repud.
Bernard.Couer.d.cap.pri.nu.8. Quapropter, cū
in præſenti non ſolum pernoctatio, ſed uera co-
gnitio carnalis directè per mulieres cognitas,&
ꝑ alias præſumptiones neceſſarias viſus in lecto,
& camera cum mulieribus etiam meretricibus
probata ſit in ſpecie fornicatio mariti, utique lo
cum ſeparationi thori exiſtimo.

Nec replicetur ceſſare pęnam adulterij & for
nicationis,dum uir cognoſcit,ut in caſu noſtro,
13 meretricem publicam, eo quod† coitus ille iure
ciuili impunibilis exiſtat.§.item lex Iulia, Inſtit.
de adulter.Bar.in l.uerum.ff.de furt.

Etenim reſpondetur, ueram eſſe ſententiam,
14 q cognoſcens†meretricē nuptam,dum in matri
monio perſeuerauit in uita meretriciali, non pu-
nitur criminaliter pœna adulterij inflicta iure
ciuili,nempè morti,de qua per Doct. in l. quàm
** uis.C.de adulter.& communiori ** ſententia re-
lata,a Fran.Viuio com.opi.uerbo adulteri.lib.2.
cum cognoſcens meretricem,vel mulierem vitę
inhoneſtæ pœnā mortis nõ incurrat,nec aliā,vt
communiter hodie ſeruari ſcriit Angel.in l. ſi
uxor.§.ſed & in ea num. 1. ff.de adulter. Rimin.
conſi.17.num.20.lib.pri. & adducti per Clar.in
§.adulterium.uerſi.quæro nūquid.At quòd mu-
lier non obtineat ſeparationem thori,ſi maritus
mere-

mercrrices tãtummodò cognoſcat, oullibi hoc
legi, imò omnes ſcribentes tùm virum tùm vxo
rem ex fornieatione alterius coniugis ſeparatio
nem petere eoncludunt, licèt cr iminaliter agere
15 vxor eontra maritum nequeat: & in ſpecie† mu-
lierem ſi vir meretricem fætidam cognoſcat, pe
tere ſeparationem thori ait Neuiza. ſua ſylua nu
ptiali verſic. eſt nubendum num. 50. Pariſ. conſi.
54. num. 43. ad num. 50. volum. 4. ita formaliter
diſtinguit Socin. ſen. conſil. 148. num. 3. volum.
pri. Rolan. a Valle conſi. 50. num. 5. vol. pri. Mar.
in l. pater vel marito ou. 9. ff. de quæſt. idque ſup-
ponunt Caſtren. in ſi. Cuman. & Barbat. col. fin.
Socin. nume. 7. ſuperius allegati terminantes ex
coitu eoniugis, eum quacunque perſooa thorũ
adeo coinquinari, vt ſeparatio fiat. a iure enim
Can. in quo nunc verſamur, ad effectum thori ſe
16 parandi, dicitur † adulterium, & ſi impropriè,
dum alter coniux a fide præſtita recedeos alteri
perſone ſe carnaliter immiſceat. cap. publicis, §.
ergo. verſic. debet 33. quæſt. pri. Guid. Papa con
17 ſil. 153. artic. pri. imo vera eenſetur † fornieatio,
ſi vir eoeat eum meretrice publica & proſtituta,
cum alioquin ſtuprum cõſtituat cap. meretrices
32. quæſt. 4. & eap. in eo foroicator ead. 32. q. 4.
Bernard. d. loco de fornicatione nume. 8. p Bar.
in l. verum ſi meretricem. ff. de furt. Gabriel. Pa-
leot. de not. & ſupr. cap. 16. num. 40. multa Laur.
Chircou. eom. opin. cent. 5. concluſ. 21. adulte-
rium, & Boſi. paxi criminali, titu. de eoit. dam-
nab. in princ. nu. 16. & ſeq. & tamen certum eſt
18 ob quamcunque fornieationem† thori fieri ſe-
parationem, Socin. ſen. d. eonſilio 148. nume. 3.
volum. 1. Rolan. a Valle. d. coofilio 50. in fin. vo-
lum. 1. Simon. de Præt. conſi. 148. nu. 4.

Addo diuerſum eſſe, an fornicator pœoam
iure ciuili impoſitam incurrat. quia eertum eſt
non incurri, dum coitus cum meretrice impuni
bilis exiſtat, vt ſupra, & Paleot. de ooth. & ſpur.
ca. 42. nume. 4. & ſeq. an vero pœnas canooum
patiatur, nempè thori ſeparationem, quia mani
feſtum eſt pati, quando omnis† coitus eoniuga-
19 li, & ſacramentali excepto, iure caoonum prohi
bitus, punibiliſque exiſtat, & nomine adulterij
veniat. ita eſt tex. in cap. oemo ſibi, cap. meretri-
ces. io ſi. eap. in eo 32. quæſt. 4. cum ſimili propte
rea† pena iuris ciuilis vendicat ſibi locum de iu-
20 re canonico, quo agitur ad ſeparationem thori.
ex communi *opinione, quam tenet Bald. io ca.
* tuæ de procur. Abba. in ca. gaudemus. de diuort.
in ca. ſi vero, & cap. hæc de ſenten. excommuni
cBernard. vbi ſupra de foroicati. num. 22. pag.
35. verſic. ſic coocludendum videtur. Et ex his
breuiter reſoluo, locũ ſeparationi thori fore cò
fortius additis verbis, & minis mariti de iorerfi-
cienda vxore a teſtibus plene deductis, illuſque
ſcuitiam, † quæ iuſtam ſeparationis cauſam præ
21 bent, ad congeſta per Pariſ. d. cõſ. 54. nu. 9. & ſe.
vol. 4. & Rim. iun. conſ. 174. io prin. vol. 2.
Franciſcus Burſatus I.C. Mantuanus.

PRO MAGNIFICA COMMVNI-
taie Bozuli.

ARGVMENTVM

Quando duæ ſententiæ in qualitate diuerſæ, dantur difformes, vel conformes, vt ſtatuto executionem duabus ſentẽtijs conformibus danti locus exiſtat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum admittens vnicam appellationem tã tum odioſum eſt, nec extenditur, niſi ad vere conformes.*

2 *Sententia ſub conditione intrinſeca futurum reſpiciens, quæ incontinenti verificari nequit,*
* *nulla eſt, ex communiori.**

3 *Qualitas, vel modus enti, & ſpeciei adiectus illum difformem reddit.*

4 **Feudum ex qualitate adiecta, nouum efficit,*
* *ex commun * ſententia ex qualitate adiecta difformis redditur.*

6 *Sententiæ non dicuntur conformes, ſi altera ſit conditionalis.*

7 *Sententia dicitur indiuidua in ſingulo capite, ſi iudicium cũ vnica perſona agatur. & capita ſint diuerſa.*

8 *Executio Iudici ad vigintiquinque libras conceſſa, ſi excedat, nec in vigĩtiquinq; ſubſiſtet.*

9 *Indiuidua efficiuntur ex ſentẽtia, quæ aliàs ſui natura ſunt diuidua*

10 *Minor ſumma non ineſt, ex regula, in ſententijs Iudicium.*

11 *Sñia indiuidua eſt, & ſi cõtineat res diuiduas,*
* *ex communi.*

12 *Appellatio ſuſpendit totũ iudicatum, et ſi in parte eſſet conformis ſententia cum alijs.*

13 *Temporis adiectio, ſententias omnino difformes reddit.*

14 *Pronunciatur in dubio appellationi differendum, non eſſe deſertam, nec eſſe ſententias conformes.*

CONSILIVM CCXIX.

TRINITAS ADSIT.

EXtat in terra Bozuli ſtatutum, q a duab. ſentẽtijs conformib. nõ poſſit appellari uec de nullitate dici, etſi fuerit contractum, ſit irritum, & inaoe, & vbi duæ ſententiæ ſint eooformes in aliqua parte, debeant omnino in ea parte executioni demandari.

Digitized by Google

demandari.his ita ſtantibus;

Lata eſt ſentẽtia, prima ad fauorem Domini Ioannis Franciſci Marcheſiii, prætendẽtis ſe eſſe immunem ab omnibus oneribus, & etiam à maccnaticis, quod ipſe vigore talis exẽptionis, & priuilegij ſit immunis a ſolutione trium copellorum frumenti, qui aliàs ſolui ſolẽt per omnes volentes molere blada ſua in terra Bozuli, pro mercede, molitura, & præmio molitoris.

Secunda lata fuit ſententia ad eius fauorem, qua pronuntiatum eſt, ipſum eſſe immunem a duobus tantummodo copellis, ex tribus, vt ſup. ſolui ſolitis: cum hac tamen declaratione, & moderamine, quòd ſi apparuerit, vel in futurũ euenerit, quòd expenſæ, quæ fieri occurrerint in reparandis, conſeruandis, & etiam de nouo conſtruendis molendinis, excedere quantitatem affictuum, quæ percipi ſolẽt ex locatione dictorũ molendinorum: quòd tunc dictus Marcheſius teneatur conferre pro ſua rata ad id, in quo exceſſerint expenſæ dicti affictus.

Modo quæritur, vtrum dictæ duæ ſententiæ poſſint dici conformes, reſpectu duorum copellorum, adeo ut vendicet ſibi locum diſpoſitio ſtatuti, de quo ſupra.

Trinitatis indiuiduæ auxilio implorato, quæ greſſus meos in ſemitas iuſtitię dirigat, pro veritate cenſeo, minime dici conformes, nec ſtatuti diſpoſitioni locum fieri, quod demonſtro.

1 Primo, quia † ſtatutum illud odioſum eſt, & contra ius commune, quod admittit ſecundam appellationem, licèt tertiam prohibeat. Tot. tit. C. ne liceat. 3. prouocar. c. ſi quis. 2. q. 6. c. directi c. ſua nobis, de appell. reſtringendum eſt itaque, & ſtrictiſſimè interpretandum. l. præcipimus. C. de appell. l. iu. ſingulare. l. quod vero, ff. de leg. & ſi uerba impropriarentur. c. cũ dilectus, de cõſuet. ita ut ad ſententis tantum vere conformes, nec in ſuis partibus, uidelicet cauſæ, quantitatis. numeri, ac formæ iudicati differentes extẽdat, Rota in antiquis. de ſentent. & re iud. deciſ. 2. At cum prima ſententia immunitatem triplicis mẽſuræ, ſeu (vt aiunt) trium copellorum includat, ſecunda duos tantum: prima ſententia abſolutè Marcheſium immunem conſtituat; ſecunda, niſi expenſæ molendinorum excedant affictus, prima perpetuo ſupponat exemptum immunitate gaudere, ſecunda neceſſario inferat aliquẽ eſſe caſum quo non ſit immunis, ſed teneatur & ipſe, prima ſit pura, ſecunda ſub conditione ſaltem reſolutiua ad tempus; indicabuntur vtique difformes in quantitate, ſenſu, fine, verbis, ac in ſubſtãtia, vt ſtatuti diſpoſitio ceſſet, quod in propoſito conſiderabat Corn. conſil. 14. nume. 2. & ſeq. volum. 4. Cephal. conſil. 209. num. 11. & 13. volum. 2.

2 Secundo, † ſententia vltima videtur lata ſub conditione quadam extrinſeca, niſi expenſæ circa molendina excederẽt redditum ipſorum, vel affictum, ſic reſoluenda in futurum, cum conſtabit de maiori expenſa, quia tunc immunitatem duorũ copellorum ceſſare intelligit, etſi de minori apparebit, procedere immunitatẽ declarat, ideo quia eſt ſub conditione intrinſeca, reſpiciens futurum tempus, quæ incontinenti verificari, & adimpleri nequit, nulla prorſus dicẽ, * ſecundum communiorem * ſententiam, quam refert Iaſ. & Rip. nu. 31. in l. ait prætor. §. 1. num. 31. ff. de re iud. Alexan. conſil. 73. num. 11. & 12. volum. 3. Vant. tract. de nullit. ſentent. ex defectu proceſſus. num. 110. 112. & ſeq. Ruin. cõſi. 133. nu. 11. vbi de magis communi. volum. 5. probat amplè Octau. Cacher. deciſ. pedem. 146. nu. 10. 11. & ſeq. Ant. Gabriel. com. opin. lib. 2. de ſent. concluſ. 1. num. 17. limit. 7. Bero. conſil. 204. nu. 26. volum. 3. propterea ſi nulla eſt ſententia ſecũda, conformis primæ dici minime poterit, nec in diſpoſitione ſtatuti comprehendetur, Corn. conſil. 144. num. 16. volum. 1.

Tertio, admiſſa illius validitate tamquam ſub certa modificatione, modo, ſeu adiectione probata (quod tamen non firmo, quando ſit conditio uera) dico videri difformem a prima, ea ratione,
3 quod † qualitas, modus, vel quid adiectum enti, vel ſpeciei, illam diuerſam in ſubſtantia reddat, & qualificet ab ente, & ſpecie ſimplici, tex. ẽ in c. ſtatuimus. de elect. in 6. iũcto. c. licet canon. eod. tit. pro qua regula adducitur conſi. Oldradi vulgatũ 188. in quo notabiliter determinat, ex noua qualitate adiecta in renouatione antiqui
4 feudi, † nouum feudum, & beneficium conſtitui. per l. iuriſgẽtium. §. adeo. ff. de pact. Afflict. deciſ. * 112. nume. 15. Brun. conſil. 68. cõmunis * eſt ex Curt. Brun. & cæter. allegatis à Tom. Marin. de feud. ex pact. & prouid. nu. 37. & 42. ac de feud. nouo, nu. 3. ſequitur in qualitate adiecta rei inanimatæ, ut hic, Crot. nu. 13. vbi cæter. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. ff. de verb. obligat. cumque qualitas illa de expenſis in ſolutione copellorum cõſiderandis, an ſint maiores, vel minores, adiuncta immunitati petitæ, & primo iudicatæ, ipſam immunitatem nouam reddat, atque diuerſam,
5 infertur ſecundum † ſententiam omnino a prima effectu, ac ſubſtantia differre; quinimmo difformes vere conſtituantur, prout difformes ex qualitate adiecta cẽſuit Cyn. in l. 1. C. ne liceat. 3. prouocar. Soc. ſen. conſi. 39. lib. 4. Aymo cõſ. 183. ad fin. Port. Imo. conſi. 209. num 9. Didac. Couar. practic. quæſt. cap. 25. nu. 5. & 6.

Quarto, quærũt Doctores, ſi ſtatuto, vt in pręſenti caueatur duas † ſententias conformes exe-
6 quẽdas eſſe, num locum habeat, ſi earum altera ſit conditionalis, modificatiuauè; & concludũt negatiue arguentes a ſtipulatione, in qua ſi ſimplex præcedat interrogatio, & cõditionalis, vel in diẽ ſequatur reſpõſio, ſtipulatio non ſubſiſtet cum ſubſtantia varietur ex adiectione qualitatis nouæ. l. 1. §. ſi quis ſimpliciter; vbi moder. & in noſtris terminis Galiaula. numero 2. ff. de verb. obliga. quem refert, & probat iſto caſu, Roncagall.

gall.in l.ex duobus reis promittendi,in 4.vbi
Alciat.num.7.ff.de duob.reis,Didac.d.cap.25.
num.6.Ioan.Bapt.Aſin.ſuper ſtatut.Florent.in
Praxi Iudici. ca.61.§.31.per totum,Vrſil.ad Af
flictum.deciſ.362.num.1.Dum itaque id in for
ma per ſcribẽtes admittitur,locus diſputationi
ceſſab.t.

Quinto,hæc validiſsimè comprobo:namque
in iudicio cũ unica perſona peracto,verum eſt
7 ſi capita ſint diuerſa,† ſententiam eſſe indiui-
duam in ſingulo,& vno quoque capite.l.etiam.
§.fi.vbi glo.ff.de min.not.Bar.Salyc.& cęter.in
l.1.C.ſi aduer.rẽ iud.omnes in l.2.C.de re iud.
Nicell.in cõcordant.Gloſ.concord.§.pro regu
la,ponit Iacob.Nouel.ſuis regul.verbo ſenten-
tia.num.191.vbi treſdecim fallentias ſubnectit,
etſi diuerſæ,ſummæ,vel res ſint in capitibus di-
uerſis petitæ,dummodo oẽs vnica actione cõ
præhendantur,ſententia indiuiſibilis redditur.
l.ſi qui ſeparatim.§.1.vbi Bartol.Angel.& Imol
ff.de appel.Bart.& alii in l.fi.ff.de iur.omn.iud.
Alexan.numero 3.Iaſ.nume.5.Bal.nume.94.in
l.edita.C.de edend.Ruin.conſil.12.num.4.vol
3.Contar.in l.1.limit.9.ratione damni.nu.37.
C.de moment.poſſeſſ.& quæſt.11.nume.3.pro
8 pterea ſi † executio concedatur Iudici,vſque ad
ſummam vigintiquinque librarum,& ipſe exce
dat,nec in vigintiquinque libris executio ſubſi-
ſtet,cũ ſentẽtia in vno capite ſit indiuidua,l.in
hoc iudicio.ff.fam.herciſ.c.Rainutius,extra de
teſtam.Rebuf.ſuper cõſt.Regn.lib.1.de execut.
ſent.art.15.num.11.& art.16.gloſ.5.num.5.Be-
ro.conſi.105.num.5.& per totum volum.3.nec
difficultas eſt,quin vbi plura differentibus nu-
mero,vt res,pecuniæ,ſimiliaque comprebẽdan
tur in vno capite ſententiæ tantum,licet ſint ſui
9 natura diuidua,propter ſententiam tamen † in
diuidua dicuntur,ex doctrina,in propoſito Ro
man.in l.1.§.pen.numero 34.ff.de verbo.oblig.
dicentis,quo ad ſummam diuiduam ſui natura
comprehẽſam in vno capite ſententiæ,illam in
diuiduam cenſeri,nec tunc minorem in maiori
includi,ſequitur Rimin.iun.conſil.71.nume.4.
Hinc petitis centum,ſi dentur per Iudicem cen-
tum decem,vel octuaginta;nulla eſt ſententia,
quia neceſſario ſuper vnico capite ſentẽtia vali
da,vel nulla conſtituitur,Salyc.in d.l.a.pri.q.C.
ſi aduer.rem iud.Nouel.d.regul.191.nec regula
10 † minorem ſummam ineſſe maiori in ſentẽtiis
locum habet,Iaſ.in l.1.§.ſi ſtipulanti.in fin.ff.de
verbo.obliga.Bero. conſil. 105.nu.5.volum.3.
11 † ſententię enim in eodem capite ſunt indiui-
duæ,licet ſummas,pecunias,ac res diuiduas cõ
* tineant,quod receptiſſimum *inquit,Hiero.Ga
briel.conſil.56.num.1.& 9.quapropter infero,
ſtatutum allegarũ procedere in ſententiis in illa
tantum parte,in qua ſunt conformes in capitib.
diuerſis,per Deci.conſilio 385.Ruin.conſ.114.
volum.5.Socin.iun.conſilio 118.volu.1.& 74.
numero 2.volum.2.Curt.iun.conſil.30.in pri.
nec id intelligi,vbi in eodem capite ſententiæ
ſummę eſſent diuerſæ,vt puta prima ſententia
tres menſuras vulgo copellos,vt hic,cõtineat:
ſecunda vero duas tantum,cum nec minor tũc
inſit maiori ſummæ;nec cenſeant quoquomo
12 do in minori conformes.ſed† appellatio illo ca
ſu,quo ad totam ſummam executionem,& me
rita,ſuſpendat tamquàm ſuper diuerſis capitu-
lis lata,vel ſuper acceſſorio & principali ſimul,
not.Iaſ.conſilio 183.numero 3.volum.2.& in
terminis noſtris magiſtraliter Hiero.Gabriel.vi
dendus.d.conſilio 56.in pri.articulo,ſubdens
propterea ſcripta p̃ Didac.Couar.pract.qq.ca.
25.nume.6.in fin.verſicu.11.& per Barbat.cõ
ſil.10.volum.1.non eſſe vera,nec attẽdenda,cũ
loquantur contra veras,& receptiſſimas Iuriſpe
ritorum doctrinas.Concluditur ergo,licèt non
fuiſſet adiecta illa conditio,vel modificatio,ex
diuerſitate quantitatis menſurarum,quando
circa illas ſententia reputetur indiuidua,non
effici ſententias cõformes,vt ſtatuto locus exi-
ſtat. Verum & res in tuto perſiſtit,cum vltra
13 quantitatis diuerſitatem,adſit & † tẽporis adie-
ctio,quæ omnino difformes ſententias conſti-
tuit,Alex. d. conſ.77.vol.2.ac Vrſil.ad Afflict.
deciſ.372.num.2.

Sexto,vt dixi ſuperius,ſtatutum illud appella-
tionem prohibens,odioſum eſt,& reſtringen-
dum:ideo in dubio,ſicut appellationi defertur,
& deſertio reijcitur,Iaſ.& Caſt.in l.1.ff.ſi quis
14 caut. ſic† pronuntiabitur ſententias difformes,
cum hac via vtrique parti conſulatur,ita præci-
ſe inquit,Craue.conſ.183.nu.4.Hier.Gabriel.
d.conſ.56.nu.12.ac Rimin.ſen.conſi.99.num.
70.& 75.cum ſeq.vol.1.dicens.nume.72.coa-
ceruationem quantitatum in ſententia fieri de-
bere ad effectum,vt appellatio admittatur,tam-
quam magis partibus fauorabilis,ex doct.An-
car.in c.pen.de donat.in connexiſque,& arti-
culis dependentibus,ſeu capitulis vna actione
petitis fieri coaceruationem,appellationemq;
ab vno trahi ad diuerſum,vt ſubnectit.nu.81.
& ex his breuiter concludo,tantum abeſſe,q
dicantur conformes,quin in omnibus diffor-
mes iudicentur,ne ſtatuto locus fiat.

Franc. Burſ.I.C.Mantuanus.

PRO NOBILIBVS CONSORTIBVS
de Rangono, & Mantellis
Reggienſibus.

ARGVMENTVM.

Societas tacite renouata,quomodo probetur.
Iuramentum in ſocietatis documento publico poſitũ,
an repetitum dicatur in tacita,vel expreſſa ſo-
cietatis renouatione,vel prorogatione.

Statu-

Statutum, quando ad actus iuratos non extendatur.
Sententiæ nullæ an dicantur, cum lata contra ſtatuti diſpoſitionem expreſſam.

SVMMARIVM.

1 *Societas tacite renouata intelligitur per id tempus, quo primo loco inita fuit.*
2 *Renouatio tacitæ ſocietatis per actus ſociales, expreſſe eſt probanda.*
3 *Actus tacitam inducentes ſocietatem, ſunt omnino probandi.*
4 *Socij nomine proprio negociantes, finito tempore ſocietatis, ſibi ipſis tantum, non ſocio acquirunt.*
5 *Confeſſio præſente parte duobus conteſtibus probatur.*
6 *Teſtis vnicus probat ſemiplene confeſſionem, præſente parte, quæ cum alia probatione iungitur.*
7 *Verbum reſti, crediti tantum partem ſupponit.*
8 *Poſitionis qualificata reſponſio, per reſpondentem eſt probanda.*
9 *Datio inſolutum, etiam in numo vltra verum creditum facta, in totum reſcinditur.*
10 *Sententia contra legem expreſſam lata, eſt ipſo iure nulla.*
11 *Nulla eſt ipſo iure ſentẽtia contra ſtatutũ lata, & contra Principis conſtitutionem nu 12.*
13 *Sententiæ nullæ non conualidantur partiũ conſenſu.*
14 *Statutum tollit actionem, cũ dicit nõ poſſit agi, vel ſolutiones præſumat.*
15 *Sententia lata pro eo, cui actio non competit, nulla eſt, ex communi.*
*
16 *Sententiæ nullæ non tranſeunt in iudicatũ, nec executioni mandantur, ex communi.*
*
17 *Executio ex nullitatibus ſuſpenditur.*
18 *Statutum ad actus iuratos non extenditur, ex communiori.*
**
19 *Iuramentum in cõtractu poſitum actionem ad quadraginta annos perpetuat.*
20 *Statutum præſcriptionem crediti ex tempore inducens, non extenditur ad creditum iuratum, ex communi.*
*
21 *Iuramentum non intelligitur renouatum in tacita actus renouatione.*
22 *Iuramentum in valente loqui, certam formam præciſam, & verba expoſcit, puta quòd tactis ſacris ſcripturis præſtetur ex communiori.*
**
23 *Lex, quæ iuramento quid tolli, vel confirmari mandat, intelligitur de vero iuramento.*
24 *Iuramentum ſuper vna re præſtitum, quo ad vim iuramenti extenditur ad alium, niſi id expreſſe fiat.*
25 *Iuramentum non cenſetur in laudo repetitum ratificato compromiſſo iurato.*
26 *Verba ad ſubſtantiam iuramenti formalem, non requiruntur, dummodo voluntas adſit, ex communi.*
*
27 *Prorogatio à renouatione actus differt, prior n. eſt idem actus, ſecunda diuerſus, ex cõi.*
*
28 *Iuramentum non cenſetur repetitum in prorogatione termini locationis, vel ſocietatis, niſi expreſſim iuret, vel vt ibi.*
29 *Prorogatio ſimplex cum clauſulis, vinculis, & iuramento actus primi, non includit iuramentum vere.*
30 *Naturalia tantum in renouatione tacita veniunt.*
31 *Iuramentum, finita prima locatione, vel ſocietate, non cenſetur repetitum in renouationem illarum tacite.*

CONSILIVM CCXX.

TRINITAS ADSIT.

PRoponitur tribus ſententijs cõformibus latis in Ciuitate Regij ad fauorem Do. Franciſci Mariæ Signoretti contra nobilem D. Anſelmum, & Laurã de Muſijs iugales de Rangonibus & Mantellis, litis conſortes, damnatos iugales & dd. conſortes fuiſſe uti hęredes q. Thomæ de Muſiis, & Mattheum Mantellum ad reſtituendum ſcutos. 210. auri pro capitali & lucrũ in rationi octo per centũ ſingulis, d. Signoretto, occaſione ſocietatis initæ inter Signorettum & dd. Muſiũ, & Mãtellum ann. 1533. Quib. ſententijs declaratur ſocietatem quæ ex inſtrumento publico per decem annos tantum contracta erat, perſeueraſſe ad mortem ipſorum, nẽpe ad annum 1367. A ſententia tamen vltimo adhuc appellatum, & dictum de nullitate principaliter fuit, cum ſit lata cõtra ſtatutum Regij, ſub rubrica de annuis pręſtationib. lib. 2. diſponens expreſſe, ꝙ ſtans per decem annos continuos, nec petat annuã præſtationem ſibi debitam etiam in pecunia in iud. vel extra coram teſtibus, præſumatur eidem ſatisfactum, ac ſolutum a tribus annis retro, ita quod creditor, per tres tantũ annos, dictam præſtationem annuã petat, niſi debitor oſtenderet pro trib. annis cõtinuis ſoluiſſe, quia præſumitur ſemper ſoluiſſe.

Quæ

Digitized by Google

Quæ omnia locũ habeãt in pecunijs datis ad
mercãtiam ſiue ſocietatem, quod non poſſit pe
ti lucrum ex dd. pecunijs, ſeu de eis pecunijs, ni-
ſi per dictum tempus trium annorum proxime
præteritorum, & ſi ſocietas duraſſet vel duraret
vltra tres annos.

Quæritur num iugales & conſortes obtinere
valeãt, eo quod inito computo per d. Signoret
tum creditorẽ ſocietatis duratæ per annos 33.
menſes quatuor, tenutam ſuper primo & ſecun
do decreto in bonis damnatorũ ꝓ ſcutis 2022.
lib. 4. ſolid. 16. obtinuerit.

Et pro veritate breuibus videtur ꝓ dd. con-
ſortibus reſoluendum. omiſſis. n. quæ circa me-
rita cauſæ dici poſſent.

Primo, ꝙ ſocietas vltra aliud decẽnium poſt
inſtrumentum renouata ex mente partium non
1 diceretur † cum per id tempus tantum, quo pri-
mo loco inita eſt ſocietas, intelligatur tacite ex
actibus ſubſequentibus ſocietas renouata. ita in
indiuiduo Bald. conſil. 448. nu. 2. vol. 4. quem re-
fert & probat per alios Tiraq. tract. de retract. li
gna. §. 1. glo. 1. nu. 27. Bero. conſ. 153. num. 11. &
ſeq. & nu. 48. & ſeq. vol. 1. cum ſimil.

2 Secundo quod ꝓbandi erant expreſſe † actus
ſociales, vt aiunt, & renouatiui inducentes taci-
tam ſocietatis iam finitæ renouationem, & per-
ſeuerãtiam. Bar. in l. titium §. altero. ff. de admni.
tut. Bal. in aut. ex teſtõ. qq. 12. C. de collat. Butr.
conſ. 71. Dec. con. 21. & 651. nu. 1. Ro. cõſ. 291.
Ale. conſi. 37. con. 2. vol. 4. Corn. cõſ. 58. colu. 1.
lib. 4. Alciat. conſi. 703. in pri. Rim. cõſ. 300. nu.
19. vol. 2. Ceſal. late conſ. 247. nu. 20. cum ſeq. &
248. nu. 20. & ſeq. li. 2. tacite. n. vel expreſſe con-
3 trahitur ſocietas, ſed † actus taciti ſunt probandi
per allegãtem, vt exempla ponit Bal. conſ. 19. li.
pri. 452. li. 3. Iaſ. conſ. 2. conſ. 3. vol. 3. Quin ſunt
nẽpè patientia ſola, rõ non reddita, capitalis nõ
reſtitutio facta: & perſeuerantia, Ale. conſ. 132.
volu. 5. Dec. cõſ. 548. & conſ. 213. Soc. conſ. 87.

4 Tertio dum finita fuit † ſocietas lapſo decen-
nio, ex pacto inſtrumenti etſi Muſius, & Mantel
lus ſint negociati pecunias ſocietatis cõmunes,
cum tamen id nomine proprio non communĩ
omnium egerint, nullo modo renouato cenſet̃
ſocietas. quinimo totum lucrum idem acquiſi-
tum ipſis tantum debitũ fuit, ita in terminis Ca-
ſtr. conſilio 415. num. 2. vol. 2. Dec. d. conſ. 213.
nu. 11. poſt Rom. conſ. 418. nu. 2. in fi. cum apo
ſtil. Mendoſij. verbo. itaque imò ex dicto decen
nio quatenus lucra vel dãna, & vſuræ deberenĩ
remiſſa, & donata pręſumptiue ex dicto tempo
re cenſeantur ad not. ꝑ Alciat. reg. 2. pręſump.
32. nu. 8. ad fi. Caſtr. conſi. 162. volu. 1. ac Rom.
conſi. 102.

5 Quarto † confeſſio dicti Signoretti creditoris
facta pręſente parte dum ipſe Signorettus corã
teſtibus petijt a debitore infirmo Muſio pro re-
ſto, vt ipſe aiebat dd. ſocietatis lib. 400. tãtum in
circa. Qui Muſius reſpondidit, ſe magis credito-
rem, quàm debitorem, nec Signorettus cõtradi
xit. de qua deponunt Reuerẽdus Porretta Prior
Santi, Dominici. & multi alij conteſtes tunc pręſ
ſentes quidam probat plenè aduerſus ipſum ſal
tem pro dd. reſto. eo quod ſit facta pręſente par
te & a duobus conteſtibus depoſita ad not. in l.
admonendi. vbi Bart. nume. 48. cum apoſtil. Iaſ.
num. 89. ff. de iur. iurand. Caſtr. conſ. 79. & 109.
volu. 2. Afflict. deci. 375. num. 3. Roland. a Valle
conſ. 82. num. 42. & ſe. vol. 3. imò, & probata per
6 † vnum teſtem qui ſemiplene probat vt poſſit iũ
gi cum alijs probationib. ad effectum plenę ꝓ
bationis inducendæ Alex. & dd. in l. Gallus. §. il-
le caſus. ff. de lib. & poſt. Pariſ. conſil. 57. nu. 30.
& ſeq. volum. 1. Aymo. conſi. 267. num. 5. volu.
2. Simon de Prætis, conſi. 159. num. 7. cum ſeq.
Ant. Gabr. com. concluſ. lib. 1. de confeſſis con-
7 cluſ. 2. † Verbumque teſti neceſsario præſuppo
nat tantum partem crediti, nõ totum adeſſe, cũ
illud, quod ſuperſit, ſoluẽdum compręhendat,
arg. l. 2. vbi Caſtr. & Alex. C. de hæred. inſtit. Ale.
conſi. 16. num. 2. volum. 4. & 216. num. 4. vol. 7.
Cepol. caut. 121. Bertrand. conſi. 198. num. 3. vo
lu. 2. & conſ. 125. col. fin. volu. 1. Cor. conſ. 264.
num. 11. volu. 4. Caſſan. conſi. 12. num. 6. Guid.
Papa. qq. 177. Gales. in for. Camerę colum. 180.
186. num. 38. Afflict. Dec. 285. nu. 3. vnde multũ
videbantur ponderãda illa verba Signoretti er-
ga dictum de Muſiis, iam in vltimo vitæ conſti-
tutum prolata.

Quinto, ex proceſſibus apparet Signoretti
quandoque habuiſſe pecuniarum quantitatem
dd. Muſiis, quod & veriſimile dicitur ne tam ne-
gligens credatur. & per 33. annos nunquã ali-
quid de capitali & lucro habuerit, & id ipſe in re
ſpõſione poſitionum fatetur licet addat ipſum
eas quoque pecunias Muſiis tradidiſſe, quod tñ
à Signoretto probãdum erat, cum nõ fuerit po-
8 ſitionum † ſimplex reſponſio, ad not. in c. ſtatui-
mus, de confeſſis li. 6. nec confeſſio ita qualifica
ta in vna oratione, vel per verba negatiua emiſ-
ſa ſit, quin pro parte acceptari potuerit, per Bal.
in l. ſi quidem. C. de except. Iaſ. in §. item ſi quis
in l. 2. num. 22. 26. & ſequ. inſtit. de actio. & in l. at
prætor. §. 1. ff. de iur. iurand. Lanfranc. in c. quo-
niam contra verbo confeſſionis. verſicu. 2. cõ-
cluſ. & verſ. addo extra de probat.

Quapropter, cum datio tenutæ ex 2. decreto
ſit ꝓ integra ſumma totius capitalis & lucrorũ
pro toto tẽpore facta, nil pęnitus detracto: cui
dubium nullam eſſe tamen que plus vero credi-
9 to facta, quæ in numo † etiam datio inſolutum
vltima uerum creditum facta in totum reſcindi
tur. l. 1. §. ſed ſimili. ubi Alciat. num. 30. commu-
nem ait ff. de verb. oblig. Petrus Duen. reg. iur.
186. decretum ample 4. ſcripſi conſil. 73. nume-
ro 27. li. 1. addo Borgn. Caual. tract. de uſufruct.
mul. numero 208. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 178. nu.
8. Simon de Pręt. conſi. 206. num. 9. 34. & conſ.
30. nu. 33. conſi. 35. nu. 34. conſ. 206. nu. 68. li. 1.

Omiſſis

Omiſſis itaque præcedentibus, quæ pro veri
tate multum Iura dd.ingalium de Rangonibus,
& conſortum conſouent.arbitror ſententias ip
ſo iure nullas conſequenter non eſſe executioni
de mandans.
10 Primo,quia iure communi inſpecto†ſenten-
tia lata cōtra legem expreſſam, ipſo iure eſt nul-
la,ex glo.vbi Salyc.de com.per illum tex.in pri.
& 2.oppoſit.in l.2.C.quando prouo.non eſt ne
ceſſe l.ſi expreſſim.vbi gl.& DD.ff.de app.Imo.
in l. ca diuerſo. §. ſi in iud. ff. ſolut. matr. c. 1.de
ſent.& re iud.eſt tex.in l.1.§.item cū ff.quæ ſent.
ſiue appel.reſcind.Mateſ.nor.2.Dec.cōſi.8. late
Sebaſt.Vant.tract.de nulli.in defec.tu proceſſus
nume.118.cum ſeq.Tob.Non.conſi.71.nu.41.
11 idem ſi contra † ſtatutum loci in lib.ſtatutorum
inſertum Alex.conſi.81.num.1. volum.2.conſi.
82.volum.3. Angel. Poſt.Bart. & Angel.in l.cū
prolatis.ff.de re iud.Abb.nu.16.& Felyn.nume.
2.& 3.in c.1.extra de re iud.Caſt.conſ.34.nu.1.
volu.3.& conſ.16.num.9.volu.1.dicēs, ſi victus
in expenſis damnatus intelligatur per ſtatutum,
& Iudex eum abſoluat,ſententia nulla erit Mar-
ſil.ſingul.207.Io.Baptiſta Aſin.Praxi iudiciaria.
§.32.cap.31.Brun.conſ.50.numero 6.latè Ant.
Gabriel. com. concluſ. lib. 1. de ſent.concluſ.7.
12 numero 5.& 11. idem ſi contra Principis†cōſti
tutionem feratur, nulla exiſtat.Grat. conſi. 80.
num.7.lib.2.Octaui. Cacher.deciſ.pedem.242.
num.36.
13 Quæ†ſententiæ nulle, nec partium conſenſu
validantur gloſ.Bartol.& Iaſ.numero 5.in l.ſi di-
uerſ.C.de tranſac. Aret.conſ.73.poſt Bald.in c.
inter monaſt.colum.2.de re iud.propterea quic
quid iudicatum fuerit, ſtatutū illud obſeruabit̄.
14 Secūdo, ex dicto†ſtatuto tollit̄ omnis actio,
ad petendum pręſtationes,& lutra dictę ſocieta
tis triennio elapſo,ex illis verbis pręſumatur ſol
uiſſe,& non poſſit peti,quæ præſumptio induci
tur a ſtatuto,quod fingit, & ſolutiones p̄ſumit,
Bero.in rub.de pręſcript.num.48. Ant.Gabriel.
lib.5.communi opi.de præſcript. concluſ.4.nu.
4.& ſe.tolliturque,vt p Bero.ibi ciuilis & natura
lis obligatio.Bal.in c.1.§.ſi quis nu.10.ſi de feu-
do.fuer.contr.Io.Baptiſta Bou.de ſtat.vrbis pręſ
cript.gl.23.verſi.& ſublatam eſſe actionem nu-
15 me.4.itaque†ſententia lata ad fauorem eius,cui
actio non competit, nulla ipſo iure cenſebitur
* ex communi * opin.relata a Iaſ.in l.ſi titius. ver.
circa tertium,& Alexan.numero 3.ff.de verbor.
obliga.Crauet. conſilio 191. numero 1.Alc.cō-
ſil.136.volum.2. 166.nume.4.volum.6. Roni.
conſilio 224.numero 5. cum apoſtil. Mendoſij
verba apponat,& verbo repellendus.
16 Tertio,†ſi nullæ ſunt ſequitur nec in iudicatū
tranſiſſe,nec executioni fore demandādas c.in-
ter cęteras, vbi not.de re iud.gloſ.in clementina
* paſtoralis.de re iud.*communem ait Pariſ. con-
17 ſilio 107.num.9.& ſeq.volum.4. †imo executio
ſuſpendit̄ ex dd.nullitatibus. Bal. in l.ab execut.
c.de execut.rei iud.Bar.& alij in l.condemnatū.
§.4.ff.de iudicijs. Alexan.conſil.181.volu.2.lib.
6.Rota in antiquis deciſ. 280.quæ etiā poſt tres
ſententias opponi valet, multa in ꝓpoſito Seb.
Vant.tract.de nullit. quoties & intra quod tem-
pus.per totum, & numer.3. cum multis ſequen.
Videtur itaque terminandum nullas eſſe ſen-
tentias,nec vlterius executioni, demandandas.
Et ſi opponeretur ſupradicta ꝓcedere in cre
dito lucrorum ſimplici, at ſecus in iurato, vt in
caſu ſocietatis,de quo agitur, quia tunc ad actus
18 iuratos†ſtatutū minime extendi ſolet maximæ
a ſecularibus conditum.tex.eſt in c. conſtitutus.
vbi Abb.Felyn.Dec.& alij. de reſcript. gl.in ca.
* cum non deceat.de elect.in 6.quam communē*
inquit Curt.iun.conſil.98.nu.7.Fulg.conſ.156.
Marſ.Sing.141.Ferat.Caut.386. Mateſ.notabi-
lis 23.Rom.Singul.7.& in conſil.393. num.13.
ubi ample Mendoſ.de cōmuni, in uerbo firma-
** tas, regulam communioremque ** doctrinam
ponit Ant.Gabriel.com.concluſ.lib.2. de iur.iu
rand.cōcluſ.5. numero 1.14. & ſequen.Stefan.
Lamb.ſuper ſtatut.prohibente mulierem, con-
tra. ſine certa ſolemnitate, uerſi. finis nume. 11.
cum ſequen.Rurſus,ſtatuti diſpoſitio ceſſat, qa
19 † iuramentum in contractu appoſitum actionē
ꝑpetuet,ſaltem ad annos.40.Ang.in l. cum no-
uiſſimi §.imo C.de pręſcript.30.annorum.Soci.
iun.conſilio 54.nume.7.uolum.1.Cæpol.Caut.
20.Gerar. Singul.128.nume.8.cum ſeq. Et ideo
20 † ſtatutum debiti præſcriptionem certo tempo
re inducens,indebito,uel annua præſtatione iu
ratis, locum ſibi non uendicet, Marſil.Singul.
141.ubi ait ſe obtinuiſſe Ant.Bauer.tract.de iur.
uirt.colum.7.Boer.Deci.328.ante finem, com-
* munem,*inquit Io.Baptiſta Boui.ubi cæteros al
legat, tract. de ſtatutaria urbis pręſcript. gl.19.
num.125.cum ſequent.Ant. Gabriel.ubi regulā
limit.li.5.communi opin. de pręſcript. concluſ.
4.numero 18.& lib.2.de iur. iurand. concluſ.5.
num.12.ac nouiſ.D. Stef.Lamberteng'us, ſuper
ſtat.prohib.mulier.contrahere ſine certa ſolē-
nitate.verſic.finis num.13.ſubdens num.14. ob
tinuiſſe in facti contingentia & plane coram ſe
natu Mediolanenſi ꝓ locatore domus petente
penſiones,quas fita appellāt, promiſſa ſibi ſub
iuramento a conductore,non obſtāte lapſu triē
nij a ſtatuto Comenſi c.103. quo prohibeban-
tur peti penſiones,a tribus annis ſupra.
Ad hæc,quæ neruum difficultatis pro Signo
retto,& ſentētijs tangunt, realiter reſpondetur.
Negando integrum creditum Signoretti, de
quo in ſententijs iuratum,dici.conceſſo etenim
in inſtrumento ſocietatis pro decennio contra-
ctæ iuramentum appoſitum fuiſſe,nō tamen ad
mittitur finito decēnio,in renouatione,ſeu per-
ſeuerantia eiuſdem ſocietatis,iuramentum addi
21 tum,†renouatum, uel repetitum fuiſſe,quod ra-
tionib.canone,exēplis, & authoritatib.cōꝓbo.
22 Primo ratione, nempè quia†iuramentum in
valente

valente lòqui certam formã verbaque expreſſa
expoſcit: puta q̃ corporaliter actis ſcripturis, &
ſecundum aliquos Euangelij ſuſcipiatur Inn. in
c. etſi Chriſtus de iur. iurand. Ale. in l. 1. in pri. &
§. 1. ff. de verb. oblig. c. 1. §. porro. vbi gl. & Cardi
nalis. de hæreticis ca. ego. n. de iur. iuran. c. 1. de
noua forma fidel. Clem. pri. de vſur. Iaſ. in auth.
ſacram puber. num. 14. c. ſi aduerſus vendit. no-
** tant ſcribẽtes, in l. 1. vbi Crot. hãc magis cõem **
ait, col. 4. Poſt Caſtr. Aret. & Ale. ff. de verb. obli.
Alciat. in rub. de iur. iuran. aſſeuerans eã in pra-
xi receptam, And. Tiraq. de ll. connubial. glo. 5.
nu. 18. Io. ſelua, de iuramẽto pri, parte q. 2. Hinc
23 voluere ſcribentes legem † quæ iuramẽto inſi-
nuationem tolli mãdat vel actum aliter prohibi
tum confirmari, intelligi de vero iuramento, &
verbis tactis ſcripturis delato, non autẽ per ęqui
pollens præſtitu. not. Port. Imol. cõſi. 36. nu. 52.
& ſeq. & num. 67.

Nec verba in præſentis caſu renouate ſocieta
tis interuenerunt, nec verborum vel mentis iu-
rantis ſignum: ideo iuramẽtum & vim illius ceſ-
ſare firmabimus.

Secũdo à fortiori id probo ex c. penul. extra
de iur. iuran. dum Pontifex vult Clericum, qui
iurauit ſtatuta Eccleſiæ ſuæ edita ſeruaturũ, pro-
mittentem per idem iuramẽtum ſtatuta poſtea
ſubſequutura fideliter obſeruaturum, licet tran-
ſgredi non debuerat, non teneri ad illius obſer-
uantiam ex debito pręſtitit iuramenti, inſinuans
24 ex his verbis † iuramentum ſuper re quadam ſe-
mel pręſtitum non poſſe ſimpliciter cõſenſu &
mente ſola iurantis ad alium caſum, quo ad vim
iuramenti extendi; niſi id expreſſe fiat. quam eũ
eluſionem ex illo textu mirè commẽdantes, ad
notant Abb. Butr. & cæter. ibi in c. ab excommu
nicatio. vbi Butr. num. 23. de reſcript. Socin. ſen.
conſil. 99. volu. 3. Tiraq. de ll. connub. gl. 5. num.
120. Cõtra memorabili verbo iuramẽtum hinc
25 ratificato compromiſſo cum † iuramento, non
cenſetur iuramentum in laudo repetitum, Dec.
conſi. 60. in fi. nec in laudo poſitum, de quo etiã
conſtet in emologatione reiteratum, niſi dicatur
Soci. in conſi. 85. num. 5. Tob. Non. conſil. 8. nu.
16. Vnde ſi ex ſolo cõſenſu, & mente iuſum nõ
extenditur a pri. ad actum ſequentem, multo mi
nus in caſu præſenti, vbi nec de conſenſu nec
mente vllibi appareat, iuramentum pri. ſocieta-
tis ad renouatam trahetur.

26 Tertio, etſi teneremus illã ſententiam † ad
iuramenti ſubſtantiam formarem eiuſque vim
& effectum verba neceſſario non requiri: dum-
modo animus, & voluntas adſit, q̃a ſolius men-
tis Deus in teſtem vocatus inſpector exiſtat. c. ſi
quid inueniſti. 14. q. 5. c. erubeſcant 32. deſtinet
* quam cõem * aſſerit Lanzal. Galia. in d. l. 1. col.
ſi. ff. de verb. oblig. negari tñ nõ põt, quin de mẽ-
te ex liquidis coniecturis vel expreſſis quibuſdã
verbis conſtare oporteat. ita Panor. poſt alios
conſiderat in d. c. nu. 4. de iur. iur. Didac. Cou.
in c. q̃uis initio pri. partis nu. 4. & nu. 6. verſ. vo.
de pact. in 6. Quæ coniecture menſq; verbis, ſeu
ſignis declarata, in præſenti caſu deficiunt, cum
ex non reddita ratione patientia, capitalis reten
tione, ac pſeuerantia tñ, tacitã inductã renoua-
tionem ſocietatis ſignoretus affirmet.

27 Quarto, ſcimus diuerſã eſſe † pꝛogrationẽ actus
ab illius renuatione, prior. n. fit durante pri. ter
mino, ẽt in momẽto vlt. & eſt id ẽ actus cũ pri. ni
hilo mutato, At 2. fit põ terminũ, nouuſq; actus,
& noua diſpoſitio cenſetur. l. ſed ſi manent. vbi
* gl. cõiter * recep. ff. de pcario l. 4. in prin. vbi Ale.
& Bar. ff. de damno. infect. Ale. cõſ. 75. nu. 6. vol.
2. Ang. conſ. 131. Bal. cõſ. 472. in fi. vol. 4. & cõſ.
321. & 322. vol. 5. Cor. cõſ. 92. & 235. vol. 2. trad
dũt oẽs vbi Dec. n. 6. & 7. cũ apoſtil. Pariſ. i c. de
cõis de officio delega. & c. perſonas n. 13. de ap-
pel. moder. Pariſ. in conſuet. feud. ac §. 23. q. 14.
per totã tradit in ſpecie Didac. Cou. in c. pactũ
initio pri. partis. nu. 6. ver. 6. de pact. in 6.

Ant. in prorogatione termini, locationis, ſo-
cietatis, vel compromiſſis † iuſum pri. actus non
cenſetur repetitum, nec extenſum, quoad for-
mam, vim, & effectum iuramenti. in 1. proroga-
to, l. diem proferre l. ſi cum dies. in pri. ff. de arbi.
tr. Io. Andreas ad ſpeculum tit. de iur. iur. ad fin
l. labeo la 2. §. fi. ff. de arb. l. itẽ q̃rit. §. qui impleto
ff. loc. at niſi expreſſim iuret vel niſi in cõpromiſ-
ſo & actu ab initio p termino pꝛogato ſit iura-
tum, imò nec repetitum credatur iuramẽtũ, etſi
partis ſimpliciter iuxta formã pri. pꝛogauerint,
29 † vel dixerint prorogare, cũ clauſulis, vinculis,
& iuramẽto pri. Bal. cõſi. 436. lib. 1. Socin. ſen. cõ
ſil. 99. li. 3. Bauer. tract. de iur. iur. qq. 7. num. 58.
Dec. in c. de cõis. nu. 7. de officio delegat. & in l.
lect. n. 14. ff. ſi cert. pet. egreg è materiã p tractat,
& ita concludit Didac. d. c. pactum in initio pri.
partis ſub nu. 6. ver. 6. 8. & ſeq. extra de pact. i 6.

Quanto itaque minus in hac renouatione ta-
citæ ſocietatis iuramentũ pri. renouatũ cenſebi-
tur cum ſit diuerſa nouaque ſocietas, in qua oĩo
requireret iuramẽti noua ſpecifica forma, vt ſo-
cietas iurata nuncuparetur Didac. vbi ſupra. nu.
4. in fi. & Bal. d. conſ. 436. lib. 1. præcipuè q̃ in ta
30 cita renouatione ueniant tñ † naturalia pacta
contractus, & quæ modicum cõtrahẽti nocẽt,
multa Bero. cõſ. 153. nu. 4. & ſeq. & nu. 49. uol. 1.

Quinto, ſuprad cta oĩa authoritatib. compro
bo eorum, q̃ in ſpecie tenuerunt finita pri. loc.
31 ſeu ſocietate iurata non intelligi † iur. repetitum
ſeu renouatum in alia, etſi tacite (expleto pri. ter
mino) 2. locatio uel ſocietas renouaret, uel rein
troduceretur, ut formaliter decidit Bero. quæſt.
famili. 100. n. 4. & ſeq. Mar. Ant. Bard. de tempo
re utili & con inuo ca. 4. nu. 16. Petrus Ancar.
iun. quæſt. famil. 2. parte. 1. nu. 16. & ſeq. allegan
tes Bal. conſi. 436. uol. 1. in nouiſ. ac Dec. in c. de
cauſis. nu. 7. de officio deleg. Soc. ſen. conſil. 99.
num. 11. uolum. 3.

Quapropter ceſſãte iuſo ceſſat, & exceptio ad
ſtatutum

ſtatutum data, quod ad actum iuratum non extendatur, cum ſimus in caſu ſimplicis ſocietatis conſequenter d. ſtatuti virtute, cuius Signorettus vltra tertium, poſt decem annos lucrum aliquod conſequi minimè poterit, prout ita iuris eſſe reſoluo, & ſententias illas retractandas omnino ſaluo iudicio ſaniori.

Franciſcus Burſatus I.C. Mantuanus.

PRO MAGN. DOMINO STEPHANO Arragono ex Sabloneta.

ARGVMENTVM

Hæres inſtitutus ſub conditione, quando dicatur. Vocatus in certo caſu, quando reuocatur cauſa alienata.

SVMMARIVM.

1 Inſtituit, verbum directum eſt, & ciuile.

2 Hæres ſemel non deſinit hæres eſſe, etiam ex præcepto teſtatoris.

3 Hæreditas non datur ad idem, & tempus, quod deducitur à relicto, & purum manet.

4 Inſtitutus ad viam, detrahit quartam, quia ſubſtitutus poſtea iure fideicommiſſi, bona capit.

5 Diſpoſitio ſecunda, directa, obliquatur poſt primã, cum duo ſimul hæredes eſſe nequeunt, ex communi.*

6 Hæres ſub conditione dicitur ſub ſpe, qui defecta conditione, citra aliam aditionem, hæreditatem obtinet.

7 Hæres ſub conditione ſub contra inſtitutus, purè cenſetur.

*8 Inſtitutus ex tempore, vel in die ſui ipſius mortis ſubducto tempore inſtitutus pure dicitur, ſecus in diem mortis alterius, ex communi.**

9 Verba ſub conditione actum conditionalem conſtituunt, quandoque tamen modum.

10 Clauſula ex nunc, prout ex tunc, non aliter &c. conditionem præſeferunt.

11 Verba mere directa, & ciuilia, non operantur, vt quis de manu alterius capiat.

12 Modus deſignat actum expediendum, poſt ius quæſitum, at conditio ante ius quæſitum.

13 Hæres ſub conditione non adit, ante euentum illius, ſed petit poſſeſſionem, vel adminiſtrationem bonorum, inuentarium tamen facit.

14 Conditionalia ex die incerto, non tranſmittuntur in vltimis voluntatibus, ſecus in contractibus, in quibus dies incertus non facit conditionem.

*15 Qualitas adiecta vltimæ diſpoſitioni legato, vel fideicommiſſo conſideratur tempore conditionis, non mortis, vt in puro, ex * communi.*

16 Modus pro conditione ſeruatur, & pro eo implendo cautio præſtatur.

*17 Subſtitutio intelligitur directa, ne fideicommiſſum inducatur, ex * communi, & ex cauſa ad fideicommiſſariam trahitur.*

18 Quarta Trebellianica, non detrahitur ex ſubſtitutione directa, ſeu vulgari.

19 Subſtitutio, vbi directe valere poteſt, nunquam ad fideicommiſſariam trahitur, & ſi plures collectiue, vel ordine ſucceſſiuo inſtituantur, ex communi.*

*20 Trebellianica non eſt tertia pars, ſed quarta tantum, ex ** communiori.*

*21 Subſtitutus vulgariter, ius ſuitatis, vel tranſmiſſionis impedit, ex** communiori.*

22 Sententia contra caſum legis, vel erronea, annullatur.

23 Fedeicommiſſum importat ex verbis tractum temporis in futurum importantibus.

24 Subſtitutus regulariter, hæredem inſtituti excludit.

25 Pater filij non excludit ſubſtitutum filio, niſi filius partis contemplatione inſtituatur.

*26 Subſtitutus coniuncto præfertur, ex * communi.*

*27 Hæres grauatus ſub conditione, quartam Trebellianicam detrahit, contra voluntatem teſtantis, & ad hæredes tranſmittit, ex communi.**

28 Alienatio rei fideicommiſſariæ tenet, viuo alienante, at ipſo decedente, vel conditione verificata annihilatur.

29 Confeſſio erronea, & iurata in tertij præiudicium non ſubſiſtit.

30 Legata minuunt Trebellianicam.

31 Contractus non requirit neceſſario ſcripturam, ex communi.*

32 Errorem, fictionem, vel ſimulationem allegans, illa probare debet.

CONSILIVM CCXXI.

TRINITAS ADSIT.

Facti Species.

TEſtando D.Stephanus quon.Petri de Codacijs ex Sabloneta, die 13.Decembris anno 1546.ĩ oĩb. bonis ſuis iuribus, & c.inſtituit ſuas ſibi hęredes vniuerſales æquis portion.b.,& ore ꝓprio nominauit D.Leonorã, Agnetẽ, Helenã,& Margaritã oẽs ſorores & filias D. Antoniæ de Gobbis,& quon.Bernardini de Moris, in filiũ ſuſcepti.Sed hac lege tamen condictione & pacto in quit, ꝙ primus filius maſculus naſciturus ex vna earum ſororum,ſit & intelligatur hęres ſuus vniuerſalis,& ex nũc prout ex tunc teſtator ipſe nominauit ore proprio hęredem ſuum vniuerſalẽ, præfatum filium maſculum naſciturum ex vna dictarum ſororum,& ſurripuit ac leuauit hæreditatem ipſis ſororibus,& vnicuiq; earum,eo caſu adueniente,quo naſceretur maſculus,& non aliter nec alio mõ,& eueniẽte caſu,quo ille primus filius maſculus decederet ex hac vita ſine filij vel filiabus,eo caſu ſubſtituit hæredẽ vnum aliũ filiũ maſculum primum naſciturum ,vel tunc natum ex vna earum,& ſi ſecũdus moreretur, ſubſtituit tertium, & ſic ſucceſſiue legauit deinceps d.Stephanus,iure inſtitutionis & legati dd.ſororib. libras millequingentas cuilibet earum dandas,tẽpore earum legitimi matrimonij,dimidiã in denarijs ſeu terris, & reſiduũ in mobilibus a ſpõſa.

Moritur teſtator,& Margarita iã nupta,cæteræque nubiles æqualirer hæreditatẽ appræhẽdi derunt & adierũt, ſtatimq; Agnes matrimoniũ cõtrahit.cũ d. Octauiano de arrigonis,ex quib. naſcitur filius maſculus noĩe Ludouicus, & ſi illinc ad paucos dies vita functus ſit, alijs filijs ex dictis ſororib. non ſuperſtitibus ſed Octauiano patre defuncti tñ. Qui p̃tẽdẽs ſe hæredẽ filij hęreditatẽ Stephani à dictis ſororib. vendicare in iudicio curat,ſic longo inſtructo proceſſu Mag. D.dictæ terræ generalis cõmiſſarius pronuntiat D.Margaritã & ſorores hęredes inſtitutas,cũ cõdictione,de qua in teſtamento d. Stephani,reas cõuentas à dño Octauiano hærede Ludouici hęredis inſtituti teneri, & obligatas eſſe dimittere, & relaxare d.Octauiano bona, & hęreditatẽ relictã,ſeu relictã,ꝑ d.Stephanũ, ipſis ſororibus,vti hęredi d. eius filij, & in quem fuit tranſmiſſum ius,qđ erat penes quon.eius filium virtute dictæ ſubſtiturionis,prius tñ detracta tertia parte hæreditatis, ſeu bonorũ dictorũ, q̃ p̃dictis ſororibus uenir aſſignãda arbitrio amicorũ cõium, in vna re,vel pluribus vt fuerit viſum expedire, qđ paret ex dicta ſententia iuxta ſeriẽ, & cuius executionẽ bona fuerunt diuiſa inter Octauianũ,& ſorores.Illinc ad nonnullos dies,ex eiſdẽ metiugalibus,naſcitur alrer filius maſculus,noĩe Stephanus.Demumq; d.Leonora vna ex dictis ſororibus D.Ioan.Fran. Vrſolinæ legitime copulatur, & iſtis iugalib. ꝑ d.Stephanũ,ſeu patrẽ eius noĩe & vxoris,tũ ꝓ rara librarũ 1500. ꝓ dote relictarũ eidẽ vt ſupra, tũ ꝓ ſumma libra. 803.ſibi cõtingente pro illa tertia debita quartæ virtute ſupracitatæ ſnĩæ aſſignatur,& inſolutum traditur, inter cętera q̃dam petia terre bubulcarum 43.& perticæ vnius,q̃ alias erat in bonis Stephani teſtatoris,& per eum acquiſitę anno 1536 à D.Ludouico de Corſinis, cum pacto retrouendendi illã, infra annos viginti,tunc ꝓxime futuros. Verum hæc D.Leonora, hanc terram retrouendidit hæredibus d. Corſini, in vim dicti pacti, ſed poſt vigeſimũ annũ,declarãs tñ & proteſtãs, ſe accepiſſe & recepiſſe à dictis hęredibus ante finẽ dictorũ 20.annorum iã decurſorum pretium dictæ terræ,vt conſtat documento publico celebrato anno 1559.modo quæritur.

Primo,num dicta ſnĩa iure ſubſiſtat, maximè in præiuditium quon.Stephani minoris.

Secundo,an ipſe Stephanus poſſit vti hæres maſculus ſubſtitutus reuocare alienata per patrẽ,& hęreditatẽ Stephani teſtatoris vendicare.

Tertio,ſi retrouenditio ꝑ Leonorã facta in p̃iudiciũ dicti Stephani firma maneat, caſu, quo dictas terras vti hr̃ditatis partim cõſequi poſſit.

Ad primũ deueniẽdo,videbaĩ prima,vt aiũt, fronte ſnĩam rite rectẽq; executioni demãdatã, & bona iuxta illius ſeriẽ diuiſa. Etenim ſorores filiæ aſſumptæ in filiũ, ſunt inſtitutæ vniuerſales hæredes in dicto teſtõ,ac in oĩb.bonis dicti Stephani,ꝑ verba directa, ac clauſulã ſolitã vbiq;
1 poni,videlicet, † inſtituit hæredes vniuerſales, oreq; ꝓprio noĩauit Dñam Leonorã & ſorores. ſic verbis ciuilibus l. his verbis. ff.de hære.inſti. Bar.in l.cẽturio.nu.43.ff. de vul'g.& pup. Vnde illarũ primus filius maſculus vocatus,nõ cẽ̃ebit directe inſtitutus,ſed matribus tantum ſubſtitutus,eueniente caſu. & ſi per verba directa, puta inſtituit,&c.vocatus exiſtat.

2 Primo,q̃a † hęres ſemel effectus,nunq̃ deſinat eſſe hęres,nec ex p̃cepto teſtatorũ l.ei,qui ſoluẽdo,in fi.ibi nõ põt adiectus efficere.ff.de hæred. inſtit.l.ex facto,in pri.ff.ad Treb.minus ex mandato iudicis l.ſed fine.§.Papinian.ff.de minor.

Scđo,quia ad tp̃s, ſeu ad diẽ non detur alteri
3 hęreditas † l. hæredes ex die.vbi oẽs,& Bar.ff.de hæred.inſtit.ſed data, tp̃s illud deducitur ac detrahiĩ à relicto, ac ſi pura inſtitutio præceſſiſſet,qđ in terminis arguendo à contrario,in caſu ſpeciali reſoluit.l. miles,ita in pri. vbi Bal. Ang. Sal.& latè Imola.ff.de mili.teſtam.Bal.in l.n qđ pauperib.q.14.C.de epiſc.& cler.l.extraneum. vbi Salyc.C.de hæred.inſtit.Bal. Ang. Alexan. & Imol.in l.filius à p̃re ff.de li. & poſth. Duran. de ar.teſt.ti.4.cautel.5. nu.2.& 5.exemplificantes,in mr̃e,vel alio inſtituto ad vitam,quòd poſt eos inſtitutus in ꝓprietate,vel bonis eiſdem,directè non hẽat hr̃ditatem.ſed iure fideicõ.tantum ex l.fi.C.de inſt.& ſubſt.ſub cõd.fact. Caſt.

in l. 1.§.ſi ex fundo.ff.de hæredibus inſtit.Alexã.
conſi.111.num.2.& 162.nume.5.& ſeq.volu.2.
& conſi.45.volum.4.late Siluan.conſ.23.in pri.
arti.Bero.conſil.35.nu.20.23.26.& ſeq.volu.2.
Celſ.Hugo.conſil.24.in pri.& conſil.37.nu.25.
Fabian.de monte, vt infra conſilio 149.articul.
4 1.ita vt † primus hæres quartam trebellianicam
detrahat,Alexan.d.conſilio 162.num 4.volum.
2.Bero d.conſilio 35.num.26.in fi.volum.2.Fa-
bian.de monte inter conſ.vltim.volunt. volum.
1.conſi.149.nu.11.cum ſeq.

5 Terti,vbi duæ directæ concurrunt † diſpoſi-
tiones vniuerſales,& inſolidum, reſpectu vnius
ſubiecti vel hæreditatis,licet teſtator, vnam per
prius,alterã ꝑ poſterius velit, interpretatio fiet,
vt ſequens obliquet̃, ſicque per fideicõmiſſum
ſecundo reſtituat̃ hæreditas,cum duo ſimul hæ-
redes eſſe nequeant.l.4.§. ex contrario. ff.de ac-
* quir. poſſeſſ. notant communiter* omnes Imol.
Caſtr.Angel.Alexan.poſt Bartol.in d.l.ſi filius à
patre.ff.de liber.& poſth.& ĩ l.hæreditas ex die.
ff. de hæred. inſtit. Salic. & Imol. in d. l.extra-
neum.C.eod.titu.Bero.d. conſil.35.nume.26.
volu.2.ita in caſu noſtro, cum ſint ſorores inſti-
tutæ vniuerſaliter ad tempus, quo naſcatur pri-
mus maſculus ex eis,illud tẽpus,detrahetur, ac
intelligentur inſtitutæ purè,ſed cum onere reſti
tuendi bona & hȩreditatem maſculo, quando
naſcetur, & retenta quarta,vt dicta ſententia in-
nuere videtur.

Quarto,ſi ſorores iſtæ dicerẽtur inſtitutæ ſub
6 conditione ſic † hæredes effectæ ſaltim impro-
prie,& ſub ſpe,ex glo.in §.ſi ſub condit.inſtit.de
verbo.oblig.quæ per eas appræhẽſa hȩreditate,
ſi certũ fuiſſet filios maſculos amplius naſci non
poſſe,iure citra aliam aditionem,hæreditatẽ pu
re obtinuiſſent,per Bart.in l.2.§.ſi ſub conditio-
ne.num.3.ff.de bon.poſſeſſ.ſecund.tabul.non vi
detur,quod potuerit iſtis directo ſubſtitut, effici
que vt dum ſemel adierunt hæreditatem, hære
des poſtea, niſi per fideicommiſſum deſinant eſ
ſe,§.reſtituta.inſtit.de fideicom.hæred.Siluan.d.
conſil.23.& per alios, de quibus ſupra in ſecun-
da ratione,hęc ſunt, quę ſententiam iuri confor
mem peſuadere valent.

Verum omnibus maturius & diligẽti ſtudio
animaduerſis cõtrariam partem penitus ample-
ctar, nempe nec ſorores quartam aliquam reti-
nere potuiſſe, nec ſententiam iure ſubſiſtere,
mouere potiſſimum.

Primo,quia Stephanus ſororibus prius inſti-
tutis, in caſu quo ipſe vel altera earum pareret
filium maſculum,inſtituit ex nunc illum naſcitu-
rum,& hæreditatẽ dicto caſu ſororib.ac i nit;vn
de inſtituẽdo maſculum vel inſtitutionem trã-
ſferendo in filium maſculum, deducitur neceſ-
ſario primam inſtitutionem ſororum conſtitui,
& effici conditionalem meram.

7 Primo,quia ſub contraria†conditione ſoro-
rũ inſtitutio nempe ſi dictæ ſorores nullum filiũ
maſculum pepererint,facta cẽſetur.l.quod pure
in pri.ff.quando dies leg.ced.l.ſi legatum.l.lega
tum inutiliter.ff.de adimend.legat.not.in termi-
8 nis Port.Imol.cõſ.105.nu.43.Scd'o, qui a†inſti-
tutus ex tempore,vel in die ſui ipſius mortis,ſub
ducto tempore,pure inſtitutus dicitur, at ex die
tempore vel morte alterius,alicuius ſub cõditio
ne inſtitutus videtur,Barto.in l.hæreditas ex die
oppo.4.Imol.nume.1.ff.de hȩred.inſtit.Bartol.
Cyn.Alberi.Bal.Caſtr.& cæter.in l.extraneum.
C.de hæred.inſtit.Angel.in §. hæres col.1.in fi.
** inſtit. de hæred.inſtit.communem ** ait Eman.
recept.ſentent.verbo hȩres.n.54.Tertio,eo for
tius dicitur cõditionalis, quo teſtator ipſe inq̃t,
9 ſed hac lege†cõditione & pacto,&c.quæ verba,
cum ſint clara & manifeſta,rem indubiam con
ſtituant.quòd illa conditionalis inſtitutio intel-
ligatur.l.nihil,vbi Bart.in fin.ff.de emancipat.li-
ber.& in l.ſocietatem.§.arbitrorum.nu.2.ff.pro
ſoc.Io.Bertach.in indice,ſuper clauſula, cum ea
conditione.in contractibus, & teſtamento poſi
tis Iaſ.in l.pen.in fi.C.de inſtit.& ſubſtitu.

Nec repugnant illa verba,ea conditione,non
ſemper importare cõditionem,ſed modum, pu
ta ſi adiungantur diſpoſitioni iam perfectæ, per
verba futuri temporis, vt not.Bart.in l. de quib.
§.tremilius.nu.5.ff.de cond. & demonſtr.Bero.
conſil.66.num.5.volu.2. Quia,cum in præſenti
adiectum,natiuitas nempe maſculorũ,pendeat,
a futuro euentu fortunæ,vel tertij,nulli dubium
eſt cõditionem omnino importare, per Bart.d.
§.tremilius.nu.2.

10 Quarto, conditio deſumitur ex illis † clauſu-
lis,ex nunc pro vt ex tunc,&c.& non aliter,&c.
quæ reſtringẽdo actum ad caſum expreſſum cõ
ditionẽ inferunt,glo.in l. ſi quidem.in pri.C.de
excep.Bal.in c. 1. quæ fue.pri.cau.benef. amit-
tend.Bero.conſil.31.num.6.volu.3.

Quinto, inſtitutio filij maſculi naſcituri, eſt
11 verbis†ciuilibus, & mere directis concepta,ibi,
ſit hæres vniuerſalis, &c. nominauit hæredem,
&c.quę non trahuntur in alterius factum.nec ſo
nant,vt filius de manu ſororum accipiat hæredi
tatem,Bart.in l.centurio.nume.15.43.& 45.vbi
Socin.iun.num.327. Ripa.nu.179. Galiaul. nu.
502.Caccialupus.numero 96.ff.de vulg.& pup.
Sfortia Odo.tract.de ſubſt.cõpẽd.part.5.quæſt.
2.5.artic.1.pagin.42.ubi multa in propoſito, ꝑ
pterea conditionalis inſtitutio ſororum erit, nõ
12 modia is,cũ † modus deſignat actum expedien
dum poſt ius ac emolumentum honorato quęſi
tum,at conditio ius ante quęſitum. l.cum tale.§.
1.ubi Bartol. & omnes. ff.de cond.& demõſtra.
Bartol.Caſtr.Imol.& cæter.d.§. tremilius.& ĩ l.
prima & ſecunda.C.de his,quæ ſub mod,Bero,
conſilio 30.numero ſexto.11.& 16.& conſilio
66.nu.5.volum.2.& conſilio 153.num.2.vol.3.

Etſi eſt cõditionalis,uel ſub conditione emiſ-
ſa,nempe non natis ſororum inſtitutarũ,ſex ma
ſculis,infertur.

Primo, ſorores non potuiſſe ante euentum
13 conditionis † adire hæreditatem, vel dominas
fieri, ſed tantum vti inſtitutas ſub conditione,
donec naſceretur maſculus, petere forte ad in-
ſtantiam creditorum poſſeſſionem hæreditatis,
vt facti eſt, gratia ſolum adminiſtrandæ, vti cura
tor bonorum faceret ad vtilitatem naſcituri
maſculi. l. ſi quis inſtitutus, vbi glo. & Bartol. ff.
de hæred. inſtit. l. hæres. quandoque. ff. de acqui.
hæred. Barr. in l. ęquiſſimum. §. ſi ſub conditione
num. 3. & in l. hi demum. ff. de bonorum poſſeſ-
ſion. ſecund. tabul. not. omnes in §. hæres. inſtit.
de hæred. inſtit. & eſt text. in l. is qui hæres. vbi
Imol. quoque. ff. de acquir. hæred. ibi, at ſi non
poſſit adire, quia conditio adhuc penderet, not.
in l. 1. ff. de cur. bon. dand. latè Fernan. Vaſq. in
l. ſcimus. §. illud num. 103. & ſequen. C. de inof.
teſtam. Bero. conſi. 128. num. 33. & 37. volum. 2.
quo caſu poſſet quidem inuentarium facere, &
ſi non legitimè adire ante cõditionis euentum,
not. Porcellin. in tract. de inuentar. cap. 2. verſi.
ideo quæro. num. 21. Fanuc. eodem tract. parte
2. num. 56.

Secundo infertur ex conditionali inſtitutio-
ne ſorores hæredes nullum ius acquiſiuiſſe, nec
in ſuos potuiſſe tranſmittere, pendente cõditio
ne deficienteve, cũ dies incertus natiuitatis ma-
14 ſculi † conditionem præſeferat, ſaltem ad tranſ-
miſſionem impedimendam. l. dies. incertus, ff. de
condit. & demonſtr. & ſi in contractibus diuer-
ſum ſeruetur, per glo. ibi. l. item, quia. ff. de pact.
not. in l. 2. §. creditum. ff. ſi cert. petat. l. in cauſ. §.
Pomponius. ff. de minor. Durand. de art. teſtan.
titul. quarto, cautel. 5. Vaſqui. de ſucceſſ. part. ſe-
cund. in l. ſi quis filium. num. 17. & 18. C. de in-
officioſo teſtamen. Ioan. Bolognet. cõſi. vltimo,
pro Triuulciis num. 10. & ſequen. Bero. conſ. 41.
num. 21. volum. primo. Crot. conſi. 397. num. 9.
& 10. Hinc niſi eueniente conditione, hæres nõ
dicatur, cum illud tempus vti tertium habile ad
firmandam inſtitutionem obſeruetur, ex not.
per Fernaud. Vaſqui. tract. de ſucceſ. lib. 1. §. 3.
15 num. 32. part. 2. latius Bolognet. d. conſil. vlti-
* mo. num. 28. dum inquit ex * communi, qualita-
tem adiectam in vltima diſpoſitione, inſtitutio-
ne, legato, vel fideicommiſſo, conſiderandã eſſe
tempore conditionis exiſtentis, nõ autem mor
tis teſtatoris, prout in puro fieri ſolet. multa po-
nunt Menoch. conſ. 1. num. 24. & 109. cum ſeq.
pro Triuult. ac in eiſdem conſil. Valla. num. 35.
Zancus num. 13. Papienſ. num. 27. & Rota Flo-
rentina. num. 6.

Tertio, ſiue fuerit cõditionalis inſtitutio, ſeu
ſub modo, nullum ius quæſitum ſororibus arbi-
tror, reſpectu conditionis. patet. quia ante cõdi-
tionis euentum, vel implementum, nullum ius
hæredi acquiritur, cum impediat obligationis,
& actionis ortum. l. 1. l. eas cauſas. ubique Barto.
& alij, & l. qui hæredi. §. fi. ff. de cond. & demon-
ſtr. l. liberto. §. huius. ff. de ann. legat. at reſpectu
16 modi dicitur, quia non præſtiterint ſorores cau
tionem de adimplendo omnia, eueniente caſu,
iuxta teſtantis mentem, omni commodo & reli-
cto priuatæ cenſeantur, iuxta diſpoſitionem
Auth. cui relictum. C. de indi. viduit. tollen. no.
Bart. Caſt. Imol. & Socin. in 4. col. in d. §. termi-
lius. modus namque legato vel inſtitutioni adie-
ctus, pro conditione obſeruandus venit. l. 1. C.
de his, quæ ſub mod. nor. Bero. d. conſ. 30. num.
15. & 16. vol. 2. Exiſtente itaque prima inſtitu-
tione ſororum conditionali, ſequitur nullũ ius
ipſas in hæreditate nato maſculo habuiſſe, nec
conſequenter tertiam, de qua in ſententia, obti-
nere potuiſſe.

Secundo, principaliter arguo. nam in dubio
(admiſſo nunc filios maſculos eſſe ſubſtitutos)
17 † ſubſtitutio intelligi debet directa: non autem
obliqua, ne inducatur fideicommiſſum c. 1. cir-
ca medium c. ſi pater. de teſta. in 6. glo. in verbo,
obligatur. in fin. l. ſcæuolæ. ff. ad Trebellia. & hãc
* regulam * omnes paſſim admittunt. Paul. Leoni.
tract. compend. ſubſtit. nume. 75. & 309. quod
fideicõmiſſum onus dicitur l. cohæredi. §. cum
filiæ. ff. de vulg. & pupil. l. fin. C. commun. de fi-
dei. & ſi quandoque ſubſtitutio directa ad fidei-
cõmiſſariã trahatur, id neceſſitate vel cauſa par-
ticulari ſuadente contingat. vt ſi tanquam dire
cta valere nequeat, quia obliqua redditur, per l.
ex facto. in pri. ff. ad Trebell. l. filius familias. §. vt
quis hæredem, vbi Bart ff. de leg. 1. Bart. in l. hæ-
reditas 2. oppoſit. ff. de hæred. inſtit. vel ſi dire-
cta in codicillis ſcribatur, quibus hæreditas di-
recte non datur. §. codicillis autem. inſtit. de co-
dicil. ſeu cauſa aliqua vel ęquitas ſuadeat l. ſcę-
uola. ff. ad Trebel. At in propoſito verba directa
ſunt inſtitutioni maſculorum adiecta, quibus
teſtator mandat vniuerſaliter, ſibi teſtatori ſuc-
cedi excludens omnino miniſterium ſororum
inſtitutarum, ex ample nota. per Bar. in l. centu-
rio num. 43. ubi Socin. iun. num. 327. Ripa nu.
179. Galiaul. num. 502. Caccialup. nu. 96. & 99.
ff. de vulg. & pupil. Didac. Couar. in cap. Raynu-
tius. §. 4. num. 2. extra de teſtam. non itaque tra-
hetur ad fideicommiſſariam per d. l. ſcæuola. &
vbi eſſet tantum ſubſtitutio directa, atque vulga
18 ris. nulla † quartæ Trebellianicæ detractio fie-
ret, etiam in teſtamento militis per Alexand. in
d. l. centurio. num. 47. ubi Ripa. num. 50. & Ga-
liaul. nu. 96. ff. de uulg. & pupil. Sfortia Odo loco
ſupra citato parte 5. præmiſſo. 6. differentia. 1.
Quinimo, adita hęreditate per ſorores, omnino
expiraſſet ſubſtitutio uulgaris, ſeu directa, nec lo
cus ſucceſſioni filiorum maſculorum, eſſet reli-
19 ctus, cùm ubi directe ualere poteſt † ſubſtitutio,
ad fideicommiſſariam non trahatur, & ſi plures
inſtituantur, uocenturque, uel ordine ſucceſ-
ſiuo, ur parer & filij, ſeu matres & filij, acetiam ſi
nomine collectiuo inſtitutis, alij ſubſtituerẽtur,
quia tunc uulgaris tñ attẽdatur, excluſa penitus
fideicommiſſaria, ut inquit Deci. conſ. 105. 248.
num.

num.5.& 153.nu.2. poſt multos, in propoſito
* ex * communi ſententia adductos per Hippoli.
Rimin.conſ.50.num.8.& ſeq.nu.31.& ſeq.li.1.
At in caſu noſtro dici nullo modo poteſt, vulgarem tantum ſubſtitutionem factã, ita vt adita hæreditate per ſorores, maſculi excluſi cenſeantur, eo quia expreſsè in vniuerſum, tempore quo naſcentur d. filij, inſtituantur, ideo pro vitando abſurdo firmabimus, non eſſe ſubſtitutos maſculos vulgariter tantum, ratione ſupradicta, minus per fideicommiſſum repugnantibus verbis, mente, & diſpoſitione teſtatoris, ſic erit inſtitutio ſororum conditionalis, vt ſupra.

Tertio, & ſi ſubſtitutio fideicommiſſaria induceretur, virtute cuius ſorores hæredes extraneæ tanquam rogatæ reſtituere filijs proprijs Trebellianicam cõſequi poſſent, videre neſcio, quomodo ſententia tradat tertiam partem hæreditatis ſororibus, per eas retinendam, & cæterum d. Octauiano patri Ludouici hæredi di-
20 mittendum declaret, cum † Trebellianica non ſit tertia pars hereditatis, ſeu triens, ſed tantum quarta, ſeu quadrans totius aſſis, declarant omnes in l.iubemus. C.ad Trebel. canon. vbi Hoſt. Ioan.Andr.& Couar.in §.3.num. 1. vbi de ma-
** gis ** communi.c.Rainald.de teſtam.per glo.ibi Socin.iun.conſi.131.nu.60. cum ſeq. volum. 1. & conſ.88.nume.2.vol.4.dixi conſi.102. num. 14.lib.1.addo Borgni. Caualca.tract. de vſufru. mulie. nume.96. Simon de Prætis. conſilio 47. num.10.

Quarto, eademmet ſententia præſupponit inſtitutas ſorores, cum conditione, & ſi tertiã partem hæreditatis eis dimittat, reliquum vero patri dicti filij, relaxari præcipit, eo quòd in patre ius quod erat penes filium maſculum, virtute dictæ ſubſtitutionis ſit tranſmiſſum, hæc tamen inuicem pugnant, quia ſi ſororum inſtitutio eſt conditionalis, nato filio defecit, qui filius propterea ſubſtituus nuncupari nequit, ſed inſtitutus directo, vt ſupra, nec ideo nullam quartam ſororibus tradit. Rurſus quatenus ſubſtitutus foret, non potuiſſet illud ius ſuccedendi nondũ agnitum in patrem ſuum trãſmittere, etiam ex
21 iure ſuitatis, ſtãte † ſubſtitutione vulgari expreſſa alterius filij maſculi dictarum ſororum, quæ ius ſuitatis impedit, & ſubſtitutum in teſtamento deſcriptum admitti facit. l. ſi filius hæres. vbi
* dd. ff. de liber. & poſthum. * communiter ſcribentes in l.1. ff.de vulgar.& pupil. Ancha. con-
* ſil.440.colum.2.magis * communem ait, Port. Imol.conſ.122.num.9.Tob.Noni.conſ.26.nu. 4.Paul.Leon,tract.de ſubſtit.vulgar. nume.165.
22 Quapropter ſi † ſententia contineat pugnantia, quid efficaciori demonſtratione egimus ad illã infringendam, ac annullandam, tum quia ferè contra caſum legis.l.1.§.item cũ ff.quæ ſentent. ſine appellat l.ſi expreſſim.ff.de appell.tum ꝙ ex ſui facie dignoſcatur erronea, ob cauſam falſam in ea expreſſam, per Vant.trac.de nullita.ex defectu proceſſus, nu. 123. & ſciamus ſententiã latam ſuper libello inepto, ſeu contraria continente, eſſe nullius momenti l. prima, C.de furt. l.1.C.ſi ſeru.extero.l.ſcripturæ.C.de fide inſtrument.cap.ſolicitudinem.de appel.cap. 2.vt lite non conteſtat. videtur itaque dictam ſententiã minimè ſubſiſtere poſſe, nec præiudicium afferre domino Stephano Iuniori. Quibus non oberunt ex aduerſo perpenſa, ſorores inquam eſſe hæredes vniuerſales inſtitutas, quæ in caſum reſtitutionis, cum ſemel ſint effectæ hæredes, deſinere eſſe nequeunt, & quartam tamen retineãt. Etenim dicitur, primo hanc non eſſe directam vniuerſalemque inſtitutionem ſimpliciter, vel ad diem conceptam, ſed ſub conditione tantũ, ſi maſculi non naſcerentur, vt conſideraui ſuperius in prima & ſecunda illatione, quæ conditio euaneſcit, nato filio, & ſorores reputantur, ac ſi nunquam hæredes ſcriptæ nominatæve fuiſſent, d.l.qui hæredi.§.fi.ff.de cond. & demõ. l.liberto.§.huius.ff.de ann.legat. not. in d.§. hæres inſtit.de legat.

Secundo, negatur conſiderari poſſe in præſenti binas ſubſtitutiones directas, at vnica adeſt, tantum, inſtitutio inquam conditionalis ſororum, ſi nullũ maſculum pepererint, per Por. Imol.conſi.105.num.43.

Tertio, dies & tempus inſtitutionis ſororum ſine maſculis non reſpicit illarum perſonas tantum, vt ita tempus de medio ſubducatur, ſed maſculorum, propterea inſtitutio conditionalis reputabitur.

Quarto, reſpondetur ſorores inſtitutas, ſub conditione, non dici proprie, nec improprie hęredes niſi adimpleta conditione, cum ante illius euentum, nihil ineſſe ponatur. Paris conſil.48. nume.2.volum.primo.conſi.19.nume. 45. cum mille ſimil.vol.2.Roland.à Valle conſ.57.num. 20.vol.3.vnde non inferretur, quod non potuerit eis directo ſubſtitui, quando potuit inſtitui maſculus naſciturus, & ſorores teſtatoris, ſub conditione, caſu, quo non naſceretur maſculus, ex quibus contraria videntur ſublata, & terminandum, nullam quartam eiſdem deberi, nato maſculo hærede vniuerſaliter inſtituto.

Secundum articulum aggredior & concludo, Stephanum Iuniorem maſculum filium, & vocatum iure fideicommiſſi, omnia bona teſtatoris & ſi alienata, quarta Trebellianica excepta primo filio maſculo vel ſuis hæredibus debita vendicare.

Primo, quia eueniente caſu mortis primi filij maſculi hæredis, alter ſucceſſiuè ſubſtituitur per Stephanum teſtatorem. vnde iſte admittetur tanquam expreſsè comprehenſus in fidei-
23 commiſſo, tum quia ex † fideicommiſſo ſit vocatus, propter illa verba, ſi primus moreretur, ſine filiis, alterũ filiũ ex dictis ſororibus, ſeu natũ tũc vel naſciturũ ſubſtituit. & ſi ſecũdus decederet, tertium, & ſic ſucceſſiue, verba inquam tractum

temporis in futurum importan:ia, ex Alexand.
conſi. 22.volum.tertio.conſi. 12.volum.4.Deci.
conſi. 205.colnm.3.& conſil.228. & 248.nu.6.
& 431.Crauet.conſi.22.num.7. Curt.iun.conſ.
24 48.colum.3. in fin. Tum quod † ſubſtitutus hæ-
redem inſtituti regulariter excludat, ex not.per
omnes in l.fin.§.& hæc quidem. C.de iure deli-
ber.Paul. Leon.tract. de ſubſtit. in prima parte.
in mater.vulg.num.163.

25 Secundo,nunquam † pater filij hæredis ſub-
ſtitutum excludit, niſi filius contẽplatione eiuſ-
dem patris inſtituatur, Socy. ſen. in l. 1. nume.
28.verſic.quinto limita, poſt Bart. & alios. ff.de
vulg. & pupil. vel niſi eſſemus in dubio l.fin.§. ſi
mihi.C. de boniſque liber. Vaſq. de ſucceſſ.libr.
ſecundo in præfatio.nume.7.parte ſecunda. di-
* cens, ex * commnni, † ſubſtitutum ſemper re-
26 gulariter coniuncto præferendum,quod in prę
ſentiarum ceſſat, quandoquidem teſtatori igno
ti penitus eſſent patres filiorum inſtitutorum,
nec de eis vlla prorſus conſideratio etiam ima-
ginarie habita, ar.l. & ſi ſic.§.fin.ff.de leg.3. Ale-
xand.conſil.49.num.13.volum.6.Crauet.conſ.
178.num.12.& 13.

Tertio,teſtator inquit,eueniẽte caſu,quo pri
mus filius maſculus moreretur ſine filijs,eo caſu
ſubſtituit hæredem vnum alium filium maſcu-
lum natum,vel naſciturum ex vna dd.ſororum,
ſic expreſsè vocat in caſum mortis d.primi filij
maſculi hæredis, alium filium maſculum, vnde
excludetur omnis hæres etiam pater inſtituti,
cum ex illis verbis clara teſtantis voluntas de-
monſtretur, & ſubſtitutus admittatur* tradit
Dilectus, de arte teſtandi, caut. prima, &
caut. quinta.

27 . Quarto, dixi quarta detracta, quia d. † hæ-
res ex fideicommiſſo grauatus nõ pure reſtitue-
re,ſed ſub conditione,cum ex hac vita decede-
ret ſine liberis, quartam Trebellianicam detra-
hit. cap. Rainut. cap. Rainald. de teſtament. l.
iubemus. vbi dd. C. ad Trebellian. l. in ratione.
ff.ad l. falcid. cum vnlgaribus, & contra volun-
tatem teſtantis.l. Titius. ff.ad l. falcid. l. ſi vt alle-
gas.C.eodem titu. & quam ad quoſcunque hæ-
redes, eoq́ue fortius patrem tranſmittit, ſi ipſe
eam non detraxerit, cum ſemper detrahi poſ-
ſit l.prima.§. denique l. mulier.§.in Trebelliano
* vbique omnes.ff.ad Trebellian,Bero.conſ. 116.
num. 11.& conſil.86.num.29.volum. ſecundo.
patri ergo ſolum quarta Trebellianica ſpecta-
bit,inquam imputabuntur primo loco, omnia
per eum habita alienata, & diſtracta de hæredi-
tate d.teſtatoris.l.marcellus.§.res,quę, vbi Soci.
& omnes. ff.ad Trebel.

Quinto & vltimo,iuris eſt indubitati, rei ſub-
28 iectæ fideicommiſſo conditionali, vt ſupra † alie
nationem interim valere, viuo grauato, & ipſo
decedente vel conditione purificata ipſo iure
annihilatur, & per ſubſtitutum vendicatur, qui
præcipuè alienationi non conſentit, l. fin. §. ſed
quia. C. com. de legat. vbi Iaſ. in pri. sit milies
illium.§.praticari, ratioq́ue eſt, nam pendente
conditione dominium eſt penes hæredem gra-
uatum,ſed illa euenie nte nequaquam retro fin-
gitur fideicommiſſum, & propter iſtam fictio-
nem alienatio irritatur, not. in l. peto. §. item.
ff.de leg.ſecundo in l.voluntas. C. de fideicom-
miſ. Socin. ſenior. conſilio 49. volum. primo.
Quod procedit, & ſi acquirens ignoraſſet fidei-
commiſſum, cum nihilominus fideicommiſſa-
rius extraneus alienata ex fideicommiſſo reuo-
cet Iaſ.in Auth.res. quæ.C.com.de legat. Soci.
dicto conſi.49.col.quinta,verſic.ſecundum du-
bium vol. primo. licet in præſenti caſu defen-
di poſſit, alienantem & acquirentes non igno-
raſſe illud, vt hinc abſolute ab eis bona acqui-
ſita iure euendicentur Alexand.conſi.3.volum.
tertio.Socin.ubi ſupra. & Deci.conſil.136.col.
6.cum ſimilib.per Socin. Iunior.conſi.137.nu.
3.cum ſequen. uolum. primo. Reſoluo itaque
ſecundum articulum, & dico, filio nunc nato
competere ius uendicandi uti ſubſtituto, omnẽ
hæreditatem Stephani ſenioris,excepta quarta
debita D.Octauiano patri filij maſculi primi hę
redis inſtituti.

Super tertio quæſito non inſiſtam, quamuis
prima fronte uidebatur firmandum dationem
inſolutum d. Leonoræ factam non ſubſiſtere,
uante nullitate ſententiæ & conſequenter retro
uẽditionem terrarum per eam factam,poſt tem
pus uiginti annorum conſortibus de Corſinis,
uiribus carere.

Primo,quia elapſo tempore ſtatuto ad retro
uendendum terra erat ſubſtituti hæredis effe-
cta irreuocabiliter, unde in eius præiudicium p
Leonorã alienari non potuit.l.1.C.de bon.mat.
l.titium.§.à matre.ff.de admini.tut.

Secundo,erat obnoxia fideicõmiſſo propte-
rea alienari prohibita, Auth.res quæ.C.com.
de legat.

Tertio, inſtrumentum retrouenditionis cele
bratur poſt uigeſimum annum præfixum retro
emptioni,unde nec potuit confeſſio in eo emiſ-
ſe,quòd ante fuiſſet uerbis perfecta,tanquam er
29 ronea,ualidari etiam iuramento, cum † confeſ-
ſio erronea non ſubſiſtat, etiam iurata in tertij
præiudicium,uulg. l. 1. §.merito.§. ſi quis à prin-
cipe.ff.ne quis in loco publ.Iaſ.in §. item ſi quis.
num.7.inſt.de act.

Verum,his non repugnantibus,cenſeo con-
tractum cum Corſinis initũ, uiribus ſiſtere, nec
dictas terras per ſubſtitutum reuocari poſſe.

Primo, q̃a datio in ſolutum Leonorę legata
riæ eius dotis in ll.1500. facta per d. Octauianũ
& alios ualet, & firma redditur, non obſtante fi-
deicommiſſo aliquo, dum legata uriaas alie-
num, ante omnia detrahantur, ac eis per hæ-
redem grauatum legitimè etiam de bonis fi-
deicommittentis ſatisfiat, & exoluantur, cum
onus legatorum ad fideicommiſſum ſpectat.

L.2.l.fin.vbique dd.C.ad Trebell.Natta conſilio.
30 321.nume.2.vol.2.Legataq; † minuant Trebel-
* lianicam,ex * communi,de qua per Petr.Anca.
quæſt. famil. 7. part.pri.& hæres legatario iure
per aſſignationem rei hæreditariæ ſatisfaciat.l.
fi.§. etſi pręfatam. C. de iure deliber.Bart.in l.in
ratione.§.ſi diligenter.ff.ad l.falci. Rolan. à Val.
tract.de inuentar.verſic.alia. & nona eſt vtilitas,
cum verſic.ſequent.pag.121. Vnde,ſi pro dicto
legato datio inſolutum tenet,minime reuocabi
tur,etſi confeſſio illa fuiſſet erronea, cum reſpe-
ctu hæredis,ſat eſt, tempore aſſignationis, non
fuiſſe terminum elapſum.

Secundo reſiduum dictæ terræ venditur in
executione ſententiæ latæ pro libris 610. & ad
effectum,vt pecuniæ inueſtiantur, quæ vēditio,
& ſi iniuſta ſit,ob ſententiæ nullitatem, in præ-
iudicium tamen D.Octauiani alienantis proce-
dit, & in eius quartam imputabitur.cum de illa
diſponere queat, & in cuius portionem omnia
per eum alienata electa credantur d.l.Marcellus
§.res quæ.ff.ad Trebel.

Tertio,retroemerunt Ludouicus & frater de
Corſinis à Leonora,domina tunc vera dd.terra
rum,ob aſſignationem eidem factam.Qua pro-
pter iuſta ignorantia fideicommiſſi & iuſtiori
cauſa,& iuſtiſſima ratione moti, terras ipſorum
recuperantes,non amplius ab aliquo inquieta-
buntur,cum & alias alienatio in ignorantem fi-
deicommiſſum,propter emptoris inſcitiam va-
lida ſit,dummodo hæres ſoluendo exiſtat, & ſi
actio ad ęſtimationem contra alienantem com-
petat l. fin. §. fin. ff.de leg.ſecundo.ar.l.verius.ff.
de probat.not.Alexand.d.conſi.3.vol.3.

Nec obſtabunt cōtraria,Primū, quod elapſo
tempore ſit,retrouenditio ſtipulata, attento die
documenti publici, quia inſtrumentum inquit
iam quatuor annis alias fuiſſe contractum retro
31 uenditionis initum,& hoc tempus † conſidera-
tur, non ſcriptura cum fiant contractus verbis
& conuentione, nec ſcriptura neceſſario indi-
geant,ex doctr. Salyceti. in Auth. ſed nouo iure
* C.ſi cert. petat. Bartol. Cyn. Salycer. & * com-
muniter cæter.in l.contractus. C. de fide inſtru-
* mentor.dixi,ex * communi, conſil. 100. nume.
20.addo Vaſqu.in fortiori.tract.de ſucceſſ. par-
te,ſecunda §.25.num.22.

Secundum tollitur,quia & ſi terræ eſſent ſup-
poſitæ fideicommiſſo potuerunt tamen primo
pro legatis teſtantis, demum pro Trebellianica
debita hæredi alienari,vt ſupra.

Tertium ſimiliter eneruatur, quia non dici-
tur confeſſio erronea in pręiudicium tertij,poſt
32 quam non conſtat † de errore.& allegans erro-
rem ſimulationem vel fictionem illam, in ſpe-
cie deducere,atque probare debet de errore An
gel.in l.plagi.C.ad l.flaui.de plagi.Bald.in l.cum
proponebatur.ff.de leg.ſecundo.de fraude,An-
charan.conſil.251.Alexand.conſil. 43.volum
primo.Præterea pro legato 1500.ll. potuit iure
permittente dare inſolutum, & cum onere re-
trouendendi, vnde, etſi poſt tempus Domina
Leonora retrouendidiſſet, quid hoc ad ſubſti-
tutum fideicommiſſarium, cum & ipſa, quod
ſuum erat, & ſibi iam ſolutum donare poterat?
Concludo itaque ex his.contractum hunc ſub-
ſiſtere, & ſi reſpectu reſidui vltra legatum, ſaluo
iure Trebellianicę d.Octauiani competat ad pre
tium actio d.Stephano iuniori ſubſtituto.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

PRO FISCO EXCELLENTISSIMI Domini Veſpaſiani Gonzaghæ Ducis Sabblonetæ.

ARGVMENTVM

Bannum,quando dicatur in notitiam vicinorum,& omnium.

Vniuerſitas,an teneatur,cum non capit bannitos,& malefactores virtute ſtatutorum.

Quando vniuerſitas ex delicto hominum teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia quem eſſe bannitum,vt in dubio pręſumitur,excuſat à pœna.*

2 *Banni ſcientia non probatur directo, ſed præſumptiuè.*

3 *Scientia ex diffamatione actus præſumitur.*

4 *Præſumitur ſcientia banni ex publicatione in loco,& ciuitate eminentiori.*

5 *Vicinitas loci, ſcientiæ præſumptionem inducit.*

6 *Vniuerſitas damnatur in pœnam pecuniariam, ex delicto hominum particularium.*

7 *Ordines diu obſeruati,ſunt ſeruandi.*

8 *Statutum pœnam pecuniariam villis non capiētibus malefactores imponens,valet.*

9 *villa etiam ignorans obligatur ad pœnam, vbi ei pro cuſtodia aliquid ſoluitur.*

10 *Delicto nocturno,ſi villa tenetur, & pro ignoratis tenebitur.*

11 *Potentia non excuſat, niſi auxilium imploretur.*

12 *Denunciatio excuſat à culpa.*

13 *Criminis de die præſumitur ſcientia.*

14 *Argumentum ab abſurdo vitando fortiſſimum eſt.*

15 *Ignorantia banni notorij non excuſat.*

16 *Ignorantia craſſa non excuſat, & tollitur præſumptionibus ſcientiæ.*

17 *Hominum particularium mala fides, uniuerſitati nocet.*

18 *Pœna receptantibus bannitos, quando etiam infligatur, non receptantibus vere.*

19 *Villa, vt excuſetur, debet probare diligentiam.*

20 *Statutum puniens uillas non capientes malefactores intelligitur, ſi probetur delictum, & quòd ſi uoluiſſet, potuiſſet capere, ſed intelligc, ut ibi.*

21 *Diligentia, uel negligentia à quibus probenẽ.*

22 *Statutũ uſu non receptum, quando abrogatum dicatur, ex communi.*

13 *Vniuerſitas ex delicto particularium, non tenetur.*

CONSILIVM CCXXII.

TRINITAS ADSIT.

TVentes iura Communitatis Bozuli inquiſitę, quòd permiſerit Franciſcum Conſtantinũ Neapolitanũ, & Bonettũ de Gazolo bannitos capitaliter à Statu Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi do. Veſpaſiani pertranſire die, ac palam Terrã Bozuli, communiſque nonnulli homines eos ſalutauerint, nec ipſos ſint proſequuti, iuxta formam ſtatutorum, Sabbloneteque proclamatũ nomine dicti Excellentiſſimi Domini editorũ, de quibus in proceſſu, nituntur hac pręcipuè ratione, q homines, & vniuerſitas Bozuli ignorarint iſtos eſſe, & taliter bannitos, quæ † igno-
1 rantia excuſat à pœna, ac in dubio præſumitur, niſi ſcientia probetur, tradunt omnes, maximè Roman. cum Apoſtil. Mendoſ. conſi. 483. Deci. conſi. 222. Roland. à Valle conſi. 45. num. 9. cum ſeq. uol. 1. poſt Barbat. inter conſil. Calean. 64. num. 11. 19. & ſeq. Iaſ. conſil. 46. nume. 3. uol. 3. Caſsã. §. homicidium. il primo. num. 29. Cæph. conſi. 242. num. 17. lib. 2. 350. uol. 3. Octa. Cacher. decis. Pedem. 71. num. 24. Tobi. Noni. cõſ. 99. num. 10. Plotus in l. ſi quando. num. 859. C. undeui cum ſimil. Simon. de Præt. conſil. 50. & conſi. 81. num. 9. & ſeq.

Verum conſideratis rectius teſtibus, proceſſu ac iuris diſpoſitione, ſine dubio cẽſeo Communitatem in caſu ſuccumbentiæ uerſari, præſuppoſitis nonnullis in facto, & iure veriſſimis.

Primo uideri probatum, duos teſtes, & homines dictæ Communitatis Franciſcum, & Bonettum tranſeuntem uidiſſe, & tanquàm bannitos ab eis habitos cognouiſſe, ut ſextus teſtis pag. 11. ibi, mi merauigliai, perch'erano li per eſſere M. Franceſco bandito.

Secundo probatum eſſe ipſos cognitos, & tẽtos pro criminoſis hominibus, ac imputatis de ſcelere commiſſo, dum eripuerunt Antoniummariam captum, interfectoremque Capitanei ad uetita Excellentiſſimi Domini, ut Matthæus de Luchis primo repetitus pag. 27. & 28. & ſecũdus pag. 31. ſextus teſti. car. 38.

Tertio, certum eſſe Bozuli uillam non diſtare per duas dietas, quinimo, nec ferè per dimidũ à terra Sabblonetæ, cui terræ uilla Bozuli ſubiecta eſt, ſeu de ditione domini Excellentiſſimi Domini reſidentis continuo in terra Sabblonetæ, tãquam capite, primo membro, ſeu ut ita dicam, matrice dicti Principis, & ditionis ſuæ in Lombardia.

Quarto, verum fore Franciſcum, & Bonettũ fuiſſe palàm, publicè, locoque ſolito, & eminenti in terra Sabblonetæ bannitos, & capitaliter damnatos, imo & ipſos citatos fuiſſe pro dictis criminibus ad loca delicti in uilla Bozuli, ut mihi fertur, quod & per fiſcum in actis oſtendit cõueniens erat.

Quinto, notorium eſſe deducitur, nunquam in alijs terris eius Excellentiæ, ſed tantum Sabblonetæ fuiſſe banna damnatorum pro criminibus lecta, uel uoce pręconis publicata.

Hinc ſupponuntur in iure quinque alia principalia.

2 Primo, quod ſcientia † banni, & condemnationis directo non probatur, ſed præſumptiuè, & coniecturis, Bal. in l. quicunque col. 1. C. de ſer. fugit. Abb. in c. ſæpè. num. 14. de reſti. ſpoli. quę ſcientia in pſentiarum multipliciter deducitur.

Primo ex fama, & diffamatione criminis, de quo per dictos teſtes, & banni, ſup quod duo alij deponunt firmantes tenuiſſe Franciſcum
3 pro bannito, ex qua diffamatione † ſcientię pręſumptio oritur. l. ſi tutor. C. de pericul. tut. Bart. in l. Celſus. ff. de uſucap. Tiraq. in l. ſi unquam, verbo donatione. num. 158. C. de reuoc. donat. latè in materia Ant. Gabriel. de regul. iur. concluſ. 5. num. 6. & ſeq. l. b. 6. in terminis caſus noſtri Aretin. conſi. 122. in prin. poſt Bart. ubi etiã apoſtil. in l. 1. in fi. §. 1. ff. de receptal. Nellus trac. de bannitis. 2. tempore. 3. partis. q. 20. nume. 20. Deci. conſi. 212. nu. 5. & in fi. quę pręſumptio. (pręſtans etiam ſolum culpam) ſufficit ad pœnam pecuniariam infligendam, in terminis noſtris Carrer. in praai crimin. §. homicid. il primo. num. 32.

4 Secundo, † pręſumitur ſcientia banni per omnes terras, & loca unius Principis, quando publicè, & palàm in loco eminentiori primæ terrę, ſeu Ciuitatis dicti Principis lectum, & publicatum fuit. inde enim pręſumptiua ſcientia in omnes ſubditos trãſit. l. ſed ſi pupillus. §. de quo palam. ff. de inſtit. Felin. in ca. cognoſcentes nu. 17. & 21. vbi Deci. num. 6. in fin. de conſtit. Tob. Noni. conſi. 112. nu. 14. & 15. Gabriel. d. concl. 5. num. 16. Nellus vbi ſupra. nu. 20. non diſſentit

tit Carrer.d.§.homicidium num.35.in fin.& in
terminis noſtri caſus,dicebat Boſi.tit.de rapin.
num.23.& ſeq.& 28.bannum publicatum in ci
uitate Mediolani præſumi deueniſſe ad notitiā
omniū,qui in aliis ciuitatibus ditionis Medio-
lanēſis degunt;& ſi ultra tres,& quatuor dietas
exiſtant,non diſſentit in locis eiuſdem iuriſdi-
ctionis,Sim.de Præt.conſi.81.num.28.quanto
igitur fortius dicemus in præſenti,cum ſint ſub
ditione eiuſdemmet Principis,& uicina Sab-
blonetæ terræ principali,in qua eſt publicatio
per miliaria ſeptem tantum,& vbi conuerſan-
tur continuò homines,conſules,& alij de vni-
uerſitate Bozuli,ita vt nullam ignorantiam præ
tendere ualeant.Felin.in c.2.num.24.vbi Deci.
nu. 7. de conſtit.non diſſentit Cæphal.d.conſi.
242.num.18.lib.2.Et ob hanc rationem arbi-
tror in praxi,ac in patria mea ſeruari,qđ licèt
banna,& condemnationes fiant in ciuitate tan
tum,ac locis conſuetis,nec alibi publicentur,
qui tamen cum bannitis conuerſationem te-
neant,vel eos receptent,& ſi mouentur in ca-
ſtris Sermidi,& aliis etiam diſtātibus à ciuitate
per duas dietas,& vltra,damnentur,nulla ratio-
ne ſcientiæ,uel banni in dicto loco publicati,
habita.

Tertio,ſciētiæ etiam præſumptio deducitur
5 ex † loci vicinitate,& ſi diuerſæ iuriſdictionis
exiſteret,dūmodo ſit intra duas dietas,ſeu qua-
draginta miliaria,ar.l.3.ff.ſiquis caut.tradunt
omnes in d.c.cognoſcentes,vbi Deci.nu.7.de
conſt.& in c.quoſdam.de præſumpt.formali-
ter de bannito in ciuitate Mediolani,vt Placen
tinus præſumatur,dictum bannum non ignora
re,terminat Aegid.Boſi.maximus ætate noſtra
criminaliſta tit.de rapinis.num.23.25.& ſeq.
licèt forèt ſecus in diſtantibus,per Iaſ.conſi.53.
uerſi.5.uol.3.in contrarium allegatum.Quapro
pter hic affirmo,non ſolum dictam Bozuli villā
teneri tanquam ſubiectam Sabblonetæ,ſed tan
quam dicto loco vicinam,in cuius notitiam ex
facili dictum bannum, & condemnatio de-
uenit,eo magis,quòd dictus Franciſcus notus
eſſet dictis hominibus,ut ponit Nellus d.num.
20.quęſt.20.

Secundo principaliter infero,ꝙ ſi conſtat de
6 ſcientia præſumptiua, potuit damnari † vniuer
ſitas Bozuli,cuius homines contrauenerunt or-
dinibus Excellentiſſimi Principis,& in pœnam
ordinariam,cum ſit pecuniaria tantum, Glo. &
Bartol.in l.omnes.C.de agri.& cenſ.lib.11.Fel.
in c.cum contingat col.2.de offi. delegat. Deci.
in l.1.num.17.ff.ſi cert.petat.Boſi.d. tract. de ra-
pinis.num.30.ſub dens.num.34.hominem pœ
nitus ignotum,& ſi bannitum excuſare receptā
tem,at diuerſum,ſi ſit perſona cognita, ꝑ Nell.
d.nume.20.nec excuſabuntur homines dictæ
villæ,ꝙ ignorauerint qualitatem banni, quia ad
pœnam euitandam ipſe perquirere debeat quis
capitaliter,vel non deſcriptus in banno exiſtat,
notat Nellus d.3 parte.2.temporis.num.20.in
fin.dicens,quod fortius eſt,ſcientes,vel ſcire de
bentes eum eſſe bannitum,puniendos,quod ca
ſui noſtro multum inſeruit, ſtantibus delictis
per Franciſcum in dicto loco commiſſis vere bā
no,& pœna capitali cōdignis, & quæ ipſi ſcire
ſaltim præſumptiuè debebant.

Tertio, ſi à recordatu hominum nunquam
damnati, ſeu banniti in terra Sabblonetæ, per
Vicarium loci generalem fuerunt alibi publica-
ti,ſeu uoce pręconis ad notitiam aliorum dedu
cti,& tamen ſeruata ſtatuta dictę terrę in banni-
tos receptatos ædita,contra quos etiā extra ter
ram Sablonetæ degentibus inquiſitum, & pro-
ceſſum fuit, cui dubium,quod nec in præſenti
alia publicatione bannorum in terra Bozuli ege
7 mus,quando & ſtatuta,ac † ordines dici obſer-
uata,& ſi non publicata ligent, atq; ſeruentur,
ita Bar.tract.qui ſint rebel.in fin. Archid. cano.
& Moderni in epiſtolis 19.diſtinct.Brun. conſi.
50.num.5.& 6.Plot.in l.ſi quando.num.858. in
fin.C.vnde vi.

8 Quarto,dubium non eſt † ſtatuta, & procla-
mata imponentia pœnam pecuniariam vltra
damni reſtitutionem, villis, & hominibus vni
uerſitatis alicuius loci non capientibus malefa-
ctores bannitos, vel damnum dantes,ęquo iure
ſubſiſtere,ea ratione,ꝙ metu pœnæ ad cuſtodiē
dos ſuos limites,diſtrictus, homines inuitētur,
vt omnib.tutus ab iſtis criminoſis, rebellibusve
pateat acceſſus.l. 1.§.ſummā.ff.de his, qui deiici.
vel effud.l.2.§.hęc aūt.ff.de offi.præf.prætor.no.
in c.ſicut dignū.de homi.Igneus in l.1.§. ſi quis
in uilla num.80.ff.ad Sillani.Barto. cum Apoſt.
num.2..in fi.l.nequid. ff. de incend. Ruin. naufr.
Bald.l.ſi quis non dicam rapere C.de Epiſc. &
cleri.Carrer.latè d.§.homicid.num.4.& ſeq.

Quæ tamen ſtatuta.

Primo locum habent,& ſi villæ ignorauerint
delictum,ſeu damnum paſſum.

9 Primo, quando villis ratione cuſtodiæ ſol-
uuntur per alios homines pedagium, collecta,
uel indictum aliquod, ita Bal. in c. 1. §. conuen-
ticulas de pace iur.firm. Alexand.poſt Bart.d. l.
nequid,Marſi.tract.de bannitis,verſicu.in villis.
numero 10.

10 Secundo,quādo ſtatuto, etiam pro † delictis
de nocte commiſſis teneantur,quia tunc, & pro
clādeſt nis ſic ignoratis villam teneri velit Bar-
bat.inter dd.conſi.Calcan.64.nu.22.25. & ſeq.
nec dubium eſt communitati Bozuli ſolui colle
ctas,& per principem Excellentiſſimum multa
ipſi elargiri cauſa cuſtodiæ, rurſus proclama
pœnam cauſa cuſtodię imponere,ibi,con ogni
diligenza, & pro bannitis de nocte venientibus,
propterea teneri debent, & ſi bannum vel deli-
ctum ignoraſſent.

Secundo,admiſſo ſcientiam requiri,villa non
excuſatur,dum malefactores,vel bannitos non
11 inſequitur,& ſi ipſi † potentiores ea exiſterent,
niſi

niſi imploraſſent auxilium ſuperioris, & omiſiſ-
ſent, ſecundum Salycet. in l. 2. C. de his, qui la-
tro. in §. ipſi quoque Bal. in l. fin. C. eod. tibi An-
gel. in l. ſi illud. C. de his, quibus indign. Bal. in l.
annus. ff. de calumn. Marſil. d. verſi. in villis. num.
22. at iſti homines po.erant ipſos capere dum
ſtabant, vel proſequi tranſeuntes, & aliorum au-
xilium implorare, quod nullibi fecerunt, meri-
to ſi damnari debent.

Multum enim profuiſſet dictis hominibus
12 propa atio, ac denunciatio † dictorum banniro-
rum, per terram Bozuli ſuperioribus facta, qua
non facta culpa non careat, in ſimili. Bald. conſ.
382. num. 11. & ſeq. volum. Simon. d. conſil.
50. num. 7. Bart. conſi. 102. modos quibus, dili-
gentia Communis probetur, enarrat, Carrer. d.
§. homicid. il primo. num. 42.

Tertio, quamuis ſtatuta requirant ſcientiam
criminis, vt villa teneatur capere malefactores,
tamen cognita perſona delinquentis, vt hic, &
vbi ſit delictum de die, non autem clandeſtine
13 præſumitur ſcientia † criminis, Florian. in d. l.
in omnibus. ff. de noxal. Bart. in d. l. nequid nu.
2. in fin. ff. incend. ruin. naufrag. non diſſentit
Octau. Cacher. deciſ. 71. num. 25. Modo conſtat
de his omnibus in præſenti caſu, & ideo dam-
nabitur villa.

14 Quinto, & vltimo ſuppono ab † abſurdo vi-
tando, quod iure fortiſſimum eſt argumentum,
Bal. in l. conuenticulam. C. de Epiſc. & cler. cum
ſimili. Euerard. locorum commun. ab abſur. &
Ioan. de Arno topicorum cap. 57. quòd ſi neceſ
ſario eſſet probanda ſcientia certa dicti banni,
quò ad homines vniuerſitatis, quæ tenetur ban-
nitos inſequi, nemo vnquã damnaretur, quan-
do quilibet ex vniuerſitate allegaret ſe bannum
ignorare, ſic à pœna liberaretur. Et tamen certũ
eſt, dictis proclamatibus locum fieri quandoq;,
15 nec allegatam † ignorantiam banni notori. ali-
cui proficere, quin damnetur, iuxta leges muni-
cipales, Bart. in d. l. omnes. C. de agricol. & cen-
ſit. lib. 11. refert pro ſingul. Io. de Arno ſingul 9.
Et cum iſto caſu ſcientia reſultet ex tot veris, ſeu
certis pręſumptionibus, in pœnam proclamatũ
ordinariam vniuerſitas damnabitur, per Boſi. d.
num. 28. & ſeq. & Deci. d. l. 1. nume. 13. & ſi vt
16 pet. nec † ignorantiæ allegatio ſubſiſtit, cum ſit
craſſa, ſupina, tollaturque cæteris, & pluribus
ſcientiæ coniecturis, Afflict. in c. 1. nume. 13. de
contro. inter domin. & vaſal. Abb. conſi. 18. nu.
5. Roman. conſil. 491. nume. 8. cum Apoſtil. &
conſil. 102. num. 2. in fi. cum Apoſtil. poſt Fely.
in d. cap. 2. nume. 24. extra de conſtit. Cæphal.
conſil. 242. numero 19. Tiraquel. de vtroque
retract. titu. primo. §. 35. glo. 4. nume. 27. & 33.
Carrer. in pract. crimi. §. homicidium. il primo.
num. 32. & 33. cum aggregatis ab Anton. Ga-
briel. de regul. iur. lib. 6. concluſ. 6. in fi. & per to
tam, vt meritò concludam, vniuerſitatem fore
damnandam.

Iſtis non oberunt ex aduerſo allegata, vtique
reſpondetur.

Primo, procedere ea omnia, niſi eſſent publi
cata bãna in ciuitate Matrice, ſeu principali, &
in locis publicis, ac conſueris, cum hoc ſufficiat,
vt præſumatur in omnium notitiam ibidem cõ
uerſantium deueniſſe quamuis in alijs vicis &
terris eiuſdem Domini moram traherent, per
Deci. & alios in d. c. 2. de conſtit. Boſi. d. nu. 28.

Secundo, ceſſant obiecta propter loci vicini-
tatem, ex qua ſcientia præſumitur, rurſus ex qua
litate perſonæ criminoſæ cognitæ, & alijs ſupra
deductis, quæ cum ſcientiam inducant, commu
nitas ignorantiam minimè allegabit, Tiraq. d.
tit. primo. §. 35. glo. num. 35.

Tertio conceſſo, quòd lex non ligaret, niſi in
loco publicata, attamen vbi diu obſeruatur ſine
alia publicatione, & totũ à populo admittitur,
exceptio non publicatæ legis nõ obeſt, Brunus
d. conſ. 50. num. 5. & 6. ſic in præſenti cum ban-
na, & condemnationes in loco Sabblonetę tan
tum à tempore lõgiſsimo citra voce præconis
publicentur, credendum eſt homines omnes di
tionis dicti Excellentiſſimi Domini tenen, ac ſi
vbique publicara ſorent.

Quarto, ceſſant amaritudines, cum homines
illos agnouerint pro bannitis, vt ſupra, quorum
mala fides, intentio, & banni ſcientia alijs vtiq;
17 nocuit, vt de mala fide aliquorum † hominum
vniuerſitatis in præſcribendo, quæ omnibus, &
vniuerſitati officit, not. Innocent. Abb. Cardin.
Hoſt. Butr. & cæter. in c. cum de iure patron. Pa-
riſ. conſi. 26. num. 106. & ſequen. volu. 1. Socin.
ſen. conſi. 187. in fi. refert, & ſequitur Anto. Ga-
briel. commun. opin. lib. 6. quod cuiuſque vni-
uerſi. concluſ. 1. num. 14.

18 Non obſtat ſecundo loco, quòd † pœna infli-
cta intelligatur pro receptantibus vere, vt not.
Bald. conſi. 382. vol. 5. non pro bannitis tranſeũ
tibus tantũ, ex Caſtr. in l. cętera. §. ſed ſi quis. ff.
de leg. 1. Ripa de peſte tit. de rem. conſer. vbert.
num. 115.

Etenim, cum proclamatis verba clara ſint,
ibi, ò s'accoſtaranno, ò s'approſſimino in alcun
modo alle dette ville, &c. ſic comprehendat ca-
ſus, quando banniti accedant tantum ad loca,
& aliquo modo ipſis propinqui fiant. §. ſi. tit. de
pace tenẽda, vt fecerunt iſti, qui non acceſſerũt
ſolum, ſed ſteterunt ibi, licèt per modicum ſpa-
cium temporis, vt ait primus teſtis, non eſt à di-
ctis verbis claris recedendum, vulg. l. non aliter
19 ff. de leg. 3. & debebat villa † probare ſe diligen-
tiam feciſſe pro capiendis, vel inſequendis illis.
ita in ſpecie Angel. in l. ſi illud, C. de his, quibus
vt indign. Bal. in l. annus. ff. de calumn.

Tertio, non repugnant conſ. Bart. 102. addu-
ctum à Barbat. inter conſi. Calcan. 64. num. 11.
& Ruin. conſi. 12. num. 8. volu. 5. quando dicta
per eos procedant, vbi ſtatutum punit villas in
genere non capientes malefactores, vel damnũ
dantes,

dantes,cum capere potuerunt,quia tunc dedu-
20 ci,& probari debet † delictum , & quòd potuiſ-
ſent volentes malefactorem capere,ita expreſsè
ait Barbat.d.conſi.64.num. 10.verſi.iſta ſunt for
malia . At diuerſum ſi puniat villam non inſe-
quentem bannitum,ſtatim quòd eum videt ter-
rę ſuæ appropinquari,quia nulla negligētia pro
bāda eſt,cū de ea ipſo iure nō probato per villā
impedimento conſtet , tenetur enim bannitum
appropinquantem capere,inſequi , nec non ad
rumorem homines concitare pro illius captura
& cum ſit certum factum , & limitatum loco,&
tempore,alia non eſt per fiſcum probāda negli-
21 gentia villę , niſi per eam † diligentia probetur,
iuxta Theoricam Bart. d.ſuo conſi. 102.num. 1.
dum allegat l.3.§.ſi ad diem.ff. de re milit. & l.2.
§.ſed & ſi quis.ff.ſi quis cautio.
22 Quarto , minus oberit , quòd † ſtatutum non
fuerit vſu receptum , ſic ei derogatum decennij
ſpacio,nec liget.Plot.in l.ſi quando.nume. 321.
C.vnde vi.nanque illud procedit , & verum eſt,
vbi contra ſtatutum,vel legē actus expreſsè con
trarij fuerint continuo facti,vt in caſu Ploti , dū
omnes extra ciuitatem Mediolani cōtinuo mo-
rati ſunt , contra proclama mandantem in ciui-
tate debere habitare pro certa parte anni. ſecus
vero vbi actus contrarij non ſint admiſſi paſſim
à populo,& contra legem , vt hic,quòd fuerint
ſemper banniti admiſſi,vel non proſequuti,nec
capti.quia non eueniente caſu,nec mille annis,
non vſu tollitur lex ipſa,& eſt communis diſtin
ctio,& intelligētia,de qua nouiſſimè per Sebaſt.
Medicem trac.de legib.& ſtatut.part.4.q. 37.in
prin.& per totam.
Quinto,†non obſtat conſil.Crauet.21. nu. 8.
23 ex † delicto nempè aliquorum priuatorum par
ticularium tantū non debere tot homines vnius
vniuerſitatis puniri. latè Roland. à Valle conſil.
66.num.64.vol.2.

Etenim dicitur non puniri vniuerſitatem ex
delicto particularium tantum,ſed ex negligētia
omnium,qui ſcientes,vel ſcire debentes , quòd
eis ex officio incumbat,minus diligenter verſa-
ti ſint circa cuſtodiam locorum , & executionē
mandatorum Principis. hoc enim cenſetur fa-
ctum ſucceſſiuè, ꝙ omnes de vniuerſitate obli-
gat,& ſi aliqui tantum contraueniant.Iaſ. conſi.
139.numero. primo. volum.4.& dicitur ſucceſ-
ſiuum,cum poſſunt prohibere,& non prohibēt
Na ta dicto conſil.493.numero.primo.& 2. vo.
lum.3.

Additur,quod ſi obiectū procederet, omnes
ferè ordines Principū Italiæ de vento ſeruirent,
cum nunquam omnes homines vniuerſitatis
vel negligant , vel delinquant. & tamen cum id
agunt puniuntur collectiue omnes,vt dixi ſupe
rius,tradit exempla Marſil. de bannit. verſic. in
in villis,Carrer.d.§.homicidium,il primo.num.
32.cum ſequen.

Concludo itaque,ſtantibus,pręmiſſis,Com-
munitatem pœnam centum aureorum incurriſ
ſe,& in eam fore damnandam.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

PRO MAGNIFICO DOM. SIMONE Boniato Guaſtallenſi.

ARGVMENTVM

Filia dotata à patre in teſtamento,quando poſſit petere legitimam,vel de incongruitate, & enormiſſima læſione dotis opponere.

SVMMARIVM.

1 *Minor in iudicio,cum curatore debet comparere, non cum procuratore.intellige,vt num. 3.*

2 *Actores conſtituuntur à tutoribus & curatoribus minorum.*

3 *Procurator eſſe non poteſt minor.*

4 *Filia a patre dotata & in minori ſumma legitimè non petit ſupplementum dotis ſtante ſta-*
** *tuto fæminarum excluſiuo , ex ** communiori.*

5 *Legitime ſupplementum non petitur à filia dotata a patre,ſtante ſtatuto excluſiuo,ex commu-*
** *niori.***

6 *Filia dotata a patre agit ad ſupplementum, vbi dos eſt tenuiſſima,& nimius exceſſus docea-*
** *tur,ex**communi.*

7 *Probandus eſt exceſſus incongruæ dotis per filiā dotatam à patre.*

8 *Tutor à patre illegitime datus,confirmatur.*

9 *Dos,an ſit congrua vel ne,attēditur tempus nuptus vel mortis patris.*

10 *Dotata congrue à patre tempore dotationis, non petit ſupplementum , habito reſpectu ad tem-*
** *pus mortis,ex ** communiori.licet alij contra,*
* *ex * communi.vt num. 12.*

11 *Patri viſum competens,alij incompetens videri*

12 *Tempus mortis patris ſpectatur in conſideranda congruitate dotis datè à patre filiæ,ſecundum*
* *vnam * communem.licet alij ex communiori, contra num. 10.*

13 *Dos in dubio cōgrua iudicatur,cum à patre prouenit,ſecus ſi ab alijs.*

14 *Dos infra legitimam à patre conſtituta,tenet.ſe-*
** *cus à fratre,& alijs,ex ** communiori.*

15 *Statutum loquens de patris dote,ſi ſimpliciter loquatur , & cum de alia ab alijs conſtituenda addit verbum congrue , vel ſimile , multum operatur.*

16 *Valor bonorum hæreditatis,quomodo probetur,*

17 *Læſio.*

17 *Laſio in caſu incompetentiæ & incongruæ dotis debet longo interuallo excedere dimidiam legitimæ*

18 *Dos mille aureorum re, & nomine eſt magna.*

19 *Filia non agit ad ſupplementum, ex tenui dote.*

20 *Mortis tempus in dotatione congrua filiæ ſpectatur, nec ſuperuenientia facultatum ſpectatur.*

21 *Augmentum bonorum poſt mortem patris, etiã ex cauſa de præterito non conſideratur in taxanda legitima, vel congrua dote filiæ.*

22 *Pater non tenetur tantum vni filiæ relinquere, quantum alteri pro dote, nec una agit pro ſe æquanda cum alia.*

23 *Supplementum congruæ dotis ceſſat ubi ſtatutum mandat filias eſſe contentas dicta do-*
* *te, ex communi.**

24 *Filiæ conſenſus, in patris promiſſionibus dotium filiarum, multum operatur.*

CONSILIVM CCXXIII.

TRINITAS ADSIT.

FAcili negotio terminatur præſens cauſa in gratiam Domini Simonis boniati cõtra Dominã Eliſenam ſororem, & filiam reſpectiuè quondam Domini Cõſtantini patris eorum communis, cum ex probationibus, iuribuſque deductis, & ex facto reſultantibus victoria reſultet, nec de indiſereta dote, vel enormiſſima læſione conſtet. Erunt itaque partes Clariſſimi & Conſultiſſimi Domini Prætoris Guaſtallæ mei Colendiſſimi, & Iudicis in cauſa ſuper meritis a petitis per Eliſenam abſoluere Simonem fratrem ex infraſcriptis præcipuè.

1 Primo, † quia ipſa minor annis vigintiquinque non comparuit in iudicio legitimè, nec iura ſua cum authoritate Curatoris, ſeu actoris à tutore, vel curatore legitimo conſtituti deduxit, ſed tantum medio cuiuſdam Domini Procuratoris, propterea ſtante partis Rei oppoſitione, omnia acta nulla cenſenda, cum minor curatore ad lites, ſeu actore, non Procuratore indigeat, Inſtit. de curat. in princip. l. prima, §. ſi curator. ff. de eo, qui pro tuto. l. prima. C. de Acto. à tutor. dan. Bald. in l. cum ſemel. ff. de tutel. Imo nec tutores vel curatores minorum conſtituunt Pro
2 curatores, ſed † actores tantum l. neque tutores. C. de Procurator. Caſtr. conſil. 355. volum. ſecundo. Afflict. decif. 262. vbi Vrſil. numero. 6. in propoſito Caualcan. tract. de tutor. & curator in principio, numero 25. & 38. Piagi. eodem tract. quæſtio. ſecunda. nume. 27. 41. 59. & ſequent. Fulgoſ. conſil. 182. Natta conſil. 5. num. primo. volum. primo.

Additur, quòd & ſi Dominus, Peregrinus
Braciolus eſſet † minor, vt in actis opponitur,
3 nec ipſe actor, nec curator, vel procurator conſtitui potuiſſet. §. fin. vbi glo. Inſtitu. de fideiuſ. tutel. Ruin. conſi. 97. vol. 5. Caualcan. vbi ſupra nume. 4. & 5.

Nec dicatur, hunc Procuratorem conſtitutũ fuiſſe cum decreto iudicis, & conſenſu curatoris generalis, quòd videtur ſufficere non curato, an nomen actoris, vel procuratoris teneat per Afflict. d. decif. 262. num. 6. & Vrſil. ibi eod. nu. 6. Reſpondetur enim. Actoriam, vel Procuratoriam quidem tenere authoritate iudicis à tutore, vel curatore legitimo factam, at debet inſtrumentum tutelæ vel curæ vna cum actoria vel mãdato produci, cum actori tantùm non credatur ita Bald. in l. qui aliena. §. quamquam, verſic. extra collegæ, ff. de negat. geſt. Iaſ. in d. l. neque tutores, Fulgoſ. conſil. 181. in termioiti Cæphal. conſil. 382. num. 5. & 22. uol. 3.

Quod cum in caſu noſtro non ſit oſtenſum, nec conſtet Dominę Eliſenę Melchiorem ſocerum fuiſſe curatorem legitimum, vt aſſeritur in fide procuræ omnia uidntur annullanda.

Quicquid tamen ſit circa proceſſum admiſſa ualiditate.

Secundo dico nomine actricis non eſſe probatam dotis indiſcretionem, maximamque incompetentiam, quæ & dolum patris re ipſa argueret, prout probare tenebatur. Cum certum
4 ſit † filiam à patre dotatam, etiam in minori quãtitate, quàm eſſet illius legitima, non poſſe conqueri de dote incongrua, & ſupplementum petere, maximè dum ſtatuto propter maſculos ex
** cludatur, ut ex ** communiori & receptiori recenſet Michael Graſſus commun. opinio. lib. 1. quæſtione 21. & 22. Anchar. qq. famil. 28. num. 7. & 8. prima parte. Menoch. conſi. 6. nume. 9. & 10. lib. primo. Franc. Beci. conſil. 112. nume. 11.
5 † quod ad legitimę ſupplemẽtum extenditur ex
** communiori ** de qua nouiſſimè per Lodou. Peruſin. decif. 21. num. 41. & ſequen. prima parte Vaſq. tract. de ſucceſſi. in authenti. nouiſſima. libro. 2. §. ſecundo. requiſit. 42. numer. 138. par.
6 prima, niſi renuiſſimam † dotem traditam, ac nimiam incompetentiam, & nimium enormiſſimam læſionem doloſam, ſeu, ut inquiunt, nimium magis exceſſum doceat, uulgatum eſt cõſilium Caſtrenſ. 275. 7. dub. lib. primo. & conſil. 400. cum ſequen. uolu. ſecundo, quem ſequun-
* tur omnes, * Alexand. conſil. 33. num. 4. uolu. 4. Ruin. conſi. 56. num. 11. uolu. 3. Curt. ſen. conſi. 27. quarto dubio, num. 38. & conſi. 80. nume. 4. in fin. Deci. conſi. 26. nume. 2. 203. nume. 7. Iaſ. conſi. 131. num. 4. uolum. ſecundo. Pariſ. conſil. 29. num. 88. uolum. 3. Grammat. decif. 57. num.

37. &

37.& deciſ.101.num.52.& 71. Alba. conſi. 23.
num.3.& conſi.100.num.2.& ne cæteros tran-
ſcribam, videatur Tiraquel. in leg.ſi vnquam.in
princ.num.36.C.de reuocan. donati. Menoch.
de arbitr.iudi.caſu 149.num.5.& 15. Lodouic.
Peruſin.deciſ.21.num.54.prima parte.Cæphal.
conſi.208.nume.6.volum.ſecundo.307.nu.10.
lib.tertio. Caſſan. conſuetud. Burgund. de ſuc-
ceſ.rubrica 7.§.12.num.2.pagina 273. Guiliel.
de benedic. in capitulo Raynutius. verbo duas
habens filias nume.264.extra de teſtament. Si-
mon de Prætis conſi.138.num.13.50.& 58. Gi
rard.Mazzol.conſi.39.num.40.& 44. Franciſc.
Beci.conſi.112.nume.11.& 12.Boer.conſil.28.
nume.18.Riminald.iunior.conſil.97.nume.23.
volum.primo.& 141.nume.20.libro ſecundo.
7 Et ait Caſtr.dicto conſi.275.num.6.id † manife
ſtè debere apparere, exemplum ponens ſi ha-
bens decem mille, ducentum filiæ pro dote re-
linquat, ſequitur Ioan.de Arno comment.172.
Deci.conſil.181.verſic.ſimiliter de hæreditate.
At hic talis indiſcreta dos nõ fuit probata, imo
nec deducta, propterea prꝫſumitur pro dote,&
bono conſilio patris, quod iudex in dubio ſe-
4 qui tenetur, cum & alias † tutor à patre illegiti-
mè datus confirmetur, Corn. conſilio 173.nu-
mero 13.volum.tertio. Martianen. conſilio 12.
numero nono.

9 Tertio† dos filiæ à patre relicta, vel debita,
dum nubilis exiſtat, ac ſupplementum petat, an
ſit congrua, vel ne, ſeu nimium indiſcreta atten-
ditur tempus ætatis nubilis, vel ſi eſt innupta
mortis patris, vel dotationis, ſi ante mortem pa
tris fuit matrimonio copulata, Bald. in l. fin.C.
de dot.promiſſ.Caſtr. conſil. 131.in princip. in
antiqu.Crauet.conſil.11.num.14.& ſequ.Ruin.
conſilio.56.numero.14.& 15. volum. tertio.&
omni reſpectu ſecundum aliquos tempus mor-
tis Bald. Nouel. tract. de dot. ſexta part. ſpeciali
17. Deci. conſil. 276.Simon de Prætis conſilio
138.num.44.

10 Licet voluerint Scriben.† dotatam ante mor
tem, nullum petere ſupplementum, conſidera-
ta ſubſtantia patris, tempore mortis aucta, ſi ſe-
cundum facultates temporis dotationis ſit con-
gruè dotata, Bald. & Caſtr.in authent.res quæ
C.commun.de legat.Alexand. conſil.32. volu.
4.Ruin.dicto conſil.56.volum.tertio.Gramma.
deciſ.101.num.71.deciſ.57.num.35. Boer. de-
ciſ.62. Alciat. tract. de præſumpt.regula prima.
præſumptio. ſecunda.in fin. quam ſententiam
** vti communiorem, ** & veriorem amplectitur
(quicquid Bald.Nouel. Deci. & Socin. ſenior.
quandoque dixerunt, quos ſequuntur, Simon
de Prætis conſil.138.& Gerard.Mazzol.conſil.
39.num.8.& ſequen.per totum dicens. numer.
42. in ciuitate Regij id obtineri, & bis fuiſſe ſe-
cundum eius conſilium iudicatum,) Menoch.d.
caſu 149.numer.16.Riminal.iun. d. conſi.97. à
nu.17.ad finem conſilij volum.primo.Ioan. de
Arno comment.172.poſt Petrum Anchar. Re-
gienſem qq.famil.51.per totã, prima parte, qui
ſupra ſtatuto Regij loquitur,& hanc communẽ
atteſtans.

Ideò eum eodẽ ferè tempore anni 1564. pa-
ter teſtatus fuerit, dotem reliquerit, & mortem
obierit, dos pro tempore mortis relicta ſolùm
conſiderabitur congrua, vel incongrua, non au
tem ex facultatibus poſtea auctis, ſeu diminu-
tis, vel propoſito caſu, quòd ſuperuixiſſet. tem-
pus enim hoc mortis in filia nondum nupta at-
tendetur, & iuxta facultates in hæreditate reli-
ctas arbitrabitur æqua proportionabilis, vel di-
ſcreta, vt de legitima filio debita notat.in l. cum
quæritur.C.de inoffic.teſtamen. Iaſ. in authent.
nouiſſima, num.5.C.de inoffic.teſtament. Et ſi
hoc tempus ſolum conſiderabitur, quis dubitat
dotatam competenter cenſeri? cum illud, quod
11 fuit viſum † patri competens pro filia, non de-
beat alteri videri incompetens.argumento.l. fu
rioſo puberi. ff. de cura. furioſ. nec vllus amor
paternum uincar.l.fin.eodem titu. Ioan. de Ar-
no. Caſtren.& omnes, vbi ſupra Riminald. iun.
conſi.141.num.16.libro ſecundo.Menoch. nu-
mero 6.& 7.vt ſupra, Mantua conſil.220. volu.
ſecundo.Er hoc fortius ſi teneremus aliam ſen-
12 tentiam adhuc communem † nuncupatam à
* Deci. Mazzol. & à * Simon. Peruſin. vbi ſupra
tempus mortis ſpectandum, inſpecta excluſio
ne ab hæreditate, quæ tunc temporis fieri dici-
tur, iuxta diſtinctionem Deci. dicto conſil. 276.
probatam à Simone de Prꝫtis nume. 47. Maz-
zol.numero.23. nihilominus hic, quia eo tem-
pore facta, filiam excluderet, Doct. in l. 2.C. de
in ius vocan.Mazzol. conſi.70.num.20.

Quarto, vbicunque verſamur in dubijs lex,
iudex, & quilibet bonus vir arbitratur ſemper
13 patrem diſcretè, congruè, ac conuenienter fi-
liæ dotem conſtituiſſe, nec ſit ita ſubtilis indaga
tio in dotatione per patrem facta, quæ fieret in
conſtituta a fratre conſanguineo, & alijs, vt in-
quit, Caſtren.dicto conſi.275.nu.quinto. Ruin.
conſil.50.num.15.volum.tertio.Laurent. de Fa
no, tract.extant.maſcul.fœmin.non ſucced.cir-
ca, finem quos citat Ioan.de Arno d.comment.
172.in fin.Curt.ſenior, dicto conſil.27. quarto
articul.numero.38.Iaſ.dicto conſi.231.num.4.
volum. ſecundo. Simon de Prætis conſil. 138.
num.43.Porti.Imolen.conſi.61.num.64.& 65.
14 Nam † patris dotatio tenet infra legitimam, cõ-
ſanguineorum verò ſecus, cum ſaltem ad legiti-
mam naturæ aſcendere debeat, Alexandro. vbi
Apoſtil.amplè in verbo legitima, conſil.69. nu.
ſecundo.volum. primo. conſil.29.nume.6. vbi
Apoſtil.uerbo excreuiſſent, volum.tertio.ex cõ
** muniori ** ſcripſi conſi.132.num.2. libro ſecun
do.Addo Girard.Mazzol.conſi.39.num.32.&
33.conſi.119.num.5.& ſequen. Franciſcus Be-
ci.conſi.112.num.6.8.12.& ſequen. Riminald.
iunior.conſil.141.num.21.conſi.187.num.64.
lib.

lib.ſecundo.Ioſeph Lo doui.deciſ.21.nume.52.
parte ſecunda.

15 Hinc videmus ſtatutum † Terræ Guaſtallæ,
vbi de filia,& nepte dotata à patris,& aui ſucceſ
ſione excluſa loquitur, nullum verbum nempè
co nuenienter,congruè,condecenter, legitimè,
vel ſimile apponit, ſed ſimpliciter ipſam dota-
tam excludit.cum verò de ſorore à fratre,vel ab
agnatis dotata,vel dotanda, ita,vt excludatur,
ſermonẽ habet inquit, ſi obtulerint poſt mor-
tem patris, ſeparatos eam dotare condecenter,
& ſecundum qualitatem,& facultatem eius aſcẽ
dentis,de cuius hæreditate agitur, inſpecta con-
ſuetudine,& more Guaſtallæ. Quæ differentia
iuri conformis in propoſito à noſtratibus per-
pendi ſolet ſuper ſimilibus ſtatutis Florentiæ,Pa
tauij, Regij, Ferrariæ,& aliorum,de quibus per
Caſtr.dicto conſi.275.nume. quinto. Socin. ſe-
nior. conſil. 288. numero. 21.volum.ſecundo.
Crauet.conſi.236.numero.3.Afflict.deciſ. 160.
vbi Vr..l.num.3.Maran.in diſput. 10. & vltima.
nume.33.Grammat.deciſ.57.numero.21.41.&
ſequent.& deciſ.101.num.67.Anchar. Regien.
quæſt.51.pat.prima.Menoch.d.caſu 149.num.
22.Ioſeph Lodou.deciſ.Peruſi.21.num.52.pri-
ma parte. Ideò arbitrabimur non ſolum con-
gruam,eſſe dictam dotem à patre in teſtamento
relictam, ſed quatenus incongrua, ceſſare ſup-
plementi petitionem,cum de illo magno exceſ-
ſu,dolo, & indiſcretione patris minimè nunc
manifeſtè conſtet.

Quinto,petentes ſupplementum congruę do
tis,quatenus debitæ valorem bonorum proba-
re tenebantur,vt rectè iudex agnoſceret, an le-
gatum eſſet proportionabile,vel indiſcretum,ve
rùm teſtes ab actrice producti, † valorem plenè
16 non probant,nec diſtinctam bonorum,& hære
ditatis æſtimationem, ſecundum praxim Scri-
bent.in l.prætia rerum.ff.ad leg.falcid.& in l. ſe-
cunda. C. de reſcind.vendi.cum nemo ipſorum
ſuper ære alieno excepto liuello terrarum depo
nat, ignorentque pęnitus omnes debita hæredi
taria,puta dotis,& alia onera,alij verò quantita
tem,& valorem mobilium neſciant, alij immo-
bilium, alij ſe mouentium. Ideò obtinere ne-
queunt, cum æſtimatio, & valor rerum verus,
oneribus detractis,conſtituatur, nec teſtibus ita
deponentibus probetur,argumẽto l.fundi Tre-
batiani.ff.de vſufruct.legat.Bald.Peruſin. in leg.
ſecunda num. 68. vbi Cagnol.233.& 243.cum
ſequen. C.de reſcinden. vendi. tradunt Rip. &
Socin.in l.prima.§.ſi hæres.ff.ad Trebellian. Ca
ſtr.conſi.140.in antiqu.Campeg.regula de teſti
bus.321.Ari.Pinel.in l.ſecunda.3.par. capitu. 4.
num.29.C.de reſcind.vend.

Sexto,admitto pro nunc,ſecũdum dictas at-
teſtationes,ſi qui valor deduci poteſt ex ſingula
ribus teſtibus,& aſſertione d.partis articulantis
probari dictam hæreditatem fuiſſe ęſtimationis
tempore mortis ſcutorum circa duo mille.Quo
enim ad ſtabilia dicunt poſſediſſe tempore mor
tis bubulcas nonaginta in circa valoris pro par-
te quadraginta aureorum in ſingulas,& pro par
te minoris ſummæ, quia ſunt leuioris,& decli-
uioris fundi, adeò quòd æſtimatis quadraginta
quinque bubulcis prætio aureorum quadragin
ta, & reſiduo prætio vigintiquinque,aſcendunt
omnes ad ſummam ſcutorum 2745. Mobilia
verò deducuntur in capitulis eſſe prætio ſcuto-
rum ducentum. Suppono fructus, blada,& ſe
mouentia extitiſſe valoris ſcutorum tercentum,
ex quibus tamen eſſent extrahenda debita, dos
materna,& æs alienum,quod à teſtibus ignora-
tur, excepto capitale prætij dictarum terrarum
non ſoluto, quod per alterum teſtem firmatur
eſſe ſcutorum 1225. vt inde remaneat hæredi-
tas,detracto hoc tantũ debito ſcutorum 2010.
Quapropter quis non videt nullam eſſe dotis in
congruitatem,nec indiſcretionem, cum ferè et
alijs oneribus non detractis, pręcipuè dote ma-
terna,aſcendat ad condecentem ſummam, nec
ad dimidiam legitimæ ſuæ, quæ computo ini-
to,cum eſſent quatuor filij,ad eam,pro legitima
ſpectarent ſcuti 167.tantum,vt declarat in ſimi-
li Bero.conſilio.51.in fin.volum.primo. Etta-
men in propoſito ſupplementi congruæ dotis
17 à patre conſtitutæ, concludunt omnes † læſio-
nem debere longo interuallo excedere dimidiã
legitimæ. Nam ſi pro ſumma capitalis decem
mille aureorum conſiderant Caſtren. & ſequa-
ces,vbi ſupra,indiſcretam eſſe dotem, ſi ducen-
tum tantum legentur filiæ, quis dubitat, quod
honeſta erit centum aureorum in capitali duo-
rum mille aureorum;imo minoris ſummæ attẽ-
to etiam numero quatuor filiorum,vt in ſpecie
de dicto longo exceſſu dimidiæ declarant poſt
Caſtren.Deci.dicto conſilio.181.numer.5.ver-
ſicu.ſimiliter.de hæreditate.Curt.ſenior.conſil.
80.in fin.Alba.conſil.23.nume.3.& 4. Anton.
Cuchus tract. de legitim. Rubrica legitima nul-
lum grauamen,num.45.verſ.tertio amplia. ooo
diſſentit Gulielm.de Benedic.dicto cap.Raynu-
tius.verbo, duas habens filias nume.164.extra
de teſtamen.& Simon de Prætis conſil.138.nu.
50. libro primo Riminald.iun.conſi.141.num.
20.volum.ſecundo, plurimum enim in his ver-
ſatur boni viri & Iudicis arbitrium, Menoch.d.
caſu 149.num.34.& ſequen.Aemilia.conſil.78.
num.23.& ſequen.Port.Imolen.conſil. 6.num.
64. & 65. Caſſan. conſuet. Burgund.de ſucceſſi.
rubrica ſeptima,§.12.num.22.pag.271. & non
ſequuta arbitri ſuper dote declaratione Tobi.
Noni.conſi.50.& dicebat Bald.conſi.123.in fi.
18 volum.primo † dotem mille aureorum re, &
nomine magnam eſſe,& congruam magno Co
miti,probat Syluan.conſi.2.num.39. Dos ita-
que centum minus nobili,& infimo non erit in
congrua,quæ & ſi talis dici poteſt,magis tenuis
19 q̃ tenuiſſima cenſebitur, ex qua tenui filia † ad
ſupplementũ non agit,Menoch.conſi.6.num.2.

Septimo probauit Eliſena filia actrix ſuper
ſeptimo capitulo, quòd ſi Dominus Conſtanti-
nus pater ſuperuixiſſet vſque quo nupſit Domi
no Simoni, ob illius facultates poſt mortem, &
legatum auctas dotem maiorem centum iam re
lictorum in teſtamento filiæ conſtituiſſet ad mi-
nus quinquagiuta aureorum, quæ probatio, ni
fallor, directo intentionem ipſius elidit, & iuſti
tiam fratris Rei manifeſtè confouet. nam ſi ob
hæreditatem, & patris facultates poſt legatum,
& mortem auctas vberiores, vel quia ſuperuixiſ
ſet pater, maiorem legato cõſtituiſſet dotem, ſe-
quitur tempore mortis congruam, & condecẽ-
tem extitiſſe, cum teſtes ob augmentum, poſt
mortem ſequutum, dotem maiorem patrem de
20 diſſe concludant, & tamen tempus † mortis ſo-
lum, & omni caſu inſpiciatur, ſeu dotationis.
Bald. in l. prima col. ſecunda. C. ad orfici. in l.
prima. §. primo. C. de caduc. tollen. col. penulti.
verſic. mater. Bald. Iaſ. numer. 27. & ſequen. in
authen. res quæ. C. commun. de legat. Deci. con-
ſil. 226. in princip. & ferè per totum, nec ſuper-
uenientia facultatum conſiderabilis exiſtat.
Crauet. conſi. 11. nu. 14. 17. & 18. Menoch. vbi
ſupra num. 17. Hiero. Gabriel. conſil. 146. num.
22. Suadetur, quia læſio enormis conſideratur
pro iure quæſito, ſic in tempore mortis non ꝑ
quærendo poſtea, Alciat. conſi. 97. num. 9. Præ-
terea ſcimus, mortuo patre & iam dote ab eo cõ
ſtituta, vel tradita, ceſſare officium dotandi pater
num, Ruin. conſi. 56. num. 14. volum. 3. nec con
ſequenter augmentum, prout nec diminutio-
nem bonorum ſuorum poſt mortem cõſidera-
bile fore, nec in taxanda legitima naturæ filiæ,
imo vt ſupra ex communiori ** ſententia, nec
tempus mortis ſpectemus, ſed dotationis tan-
tùm, ſi nupta filia, & dos tradita fuerit, vt nouiſ-
ſimè contra Deci. Bald. Nouel. & alios recitat
Riminald. iunior. conſil. 97. in fin. lib. primo, &
cæteri per Menoch. d. caſu 149. num. 16. Bartol.
Caſſan. conſuetud. Burgun. rubrica ſeptima, de
ſucceſſi. §. 12. num. 23. in fin. pag. 272. Quòd ve-
rò in filia ceſſet ſupplementi dotis congruæ, cõ
21 ſtitutæ, vel habitæ petitio ex † ſuperexcreſcen-
tia, ſeu augmento contigente poſt mortem pa-
tris, etiam ex cauſa de præterito, & etiam ſine
induſtria, opera, & facto hæredis vniuerſalis, in
terminis hoc decidit Guillielm. de Benedic. in
capit. Raynutius, verbo duas habens filias, nu-
mer. 266. extra de teſtamen. Girard. Mazzolin.
conſil. 39. nume. 28. & 60. prout in legitima ta-
xanda dictum augmentum poſt mortem conſi
derari noluit Curt. ſenior. conſil. 51. vltimo per
totum Hieronym. Gabriel. conſil. 156. num. 23.
qui in legitima, & dote loquitur non taxanda
ex augmento poſt mortem patris.

Octauo, ſupponitur in facto aliam ſororem
à patre fuiſſe dotatam, cum centum quinquagin
ta aureis numis incluſa portione dotis mater-
næ, & nunc aſſeritur Dominam Eliſenam can-
dem fore ſummam conſequuturam ex paterno
legato centum aureorum, addita portione di-
ctæ eius matris, quod refero ſalua facti veritate.
in qua falli potui (vt vtar verbis Anton. Butr.
22 in ſimili conſil. 45. in ſin.) Ideò ſi † pater non
tenetur relinquere tantum vni filiæ quantum
alteri, nec eas æqualiter dotare, qui pro tempo-
re poteſt dotando plus & minus vni vel alteri
tradere, iuxta qualitatem temporum, perſona-
rum, facultatum quantitatem, & loci, ſeu re-
gionis morem, nec vna valet petere ſupplemen
tum, vel quòd reducatur ad æqualitatem cum
altera, ſeu totum quod alteri dedit. Bald. con-
ſil. 386. viſo puncto. volum. quarto. Marant. in
diſput. 10. num. 33. Deci. conſil. 26. Vrſil. ad Af-
flict. deciſ. 160. num. 3. Ruin. conſil. 56. num. 9.
16. & 17. uolum. tertio. dicens, non conſiderari
magnum exceſſum unius dotis ad aliã, ſed unius
ad ſe ipſam, Cæphal. conſilio. 56. nume. 40. &
conſilio. 281. nume. 18. 21. & per totum libro ſe
cundo. Alban. conſil. 23. num. 23. nume. 4. An-
ton. Cuch. de legitim. ubi ſupra ſub numero. 45.
uerſic. ſexto amplia, poſt Alciat. tract. præſump.
regula prima præſumpt. ſeptima dicentem pa-
trem æquè dotare filias, modò æquæ bene col
locet eas in matrimonio, & ſi plus uni, quàm al-
teri tradat, Aſcani. Clementi. tract. de patri. pote
ſta. effectu 11. numero. 31. uerſicul. & an pater
Franciſcus Beci. Caſalen. conſil. 112. nume. 16.
uolum. primo, quanto ergo minus in præſenti
poterit Eliſena obtinere ſupplementum aliqd
dotis, cum non ſolum ceſſet indiſcretio, ſed rur-
ſus inæqualitas, quæ tamen à legibus permitti
ſolet.

Nono ſtatutum terræ Guaſtallæ ſub rubrica,
quomodo filiæ, & aliæ deſcẽdentes dotatę, &c.

Mandat in fine, quòd filię non ſuccedant, nec
habeant regreſſum ad bona patris uel aui exiſtẽ
tibus filijs, &c. ſed ſint contentæ dotibus ſuis da
tis, uel oblatis, quo caſu ob hanc clauſulam,
23 quòd ſint contentæ, &c. efficitur, ut † ſupplemẽ
tum congruæ dotis peti nequeat, ex Bald. in di-
cta authent. res quæ. C. commun. de legat. Ale-
xand. conſil. 121. numero. primo. cum Apoſtil.
uolum. ſexto. Corn. conſil. 77. uolumn. ſecundo
Deci. conſil. 276. circa finem. Curt. ſenior. con-
ſil. 80. in fin. nume. quarto, Iaſ. conſi. 221. nume.
3. circa medium uolum. ſecundo. ubi ſtantibus
illis uerbis rem claram eſſe affirmat Natta conſi
lio. 201. num. 14. libro primo. Ioſeph Lodou. de
ciſ. Peruſin. 21. num. 44. ubi, de communi * pri-
ma, parte cum alijs in ſæpè citatis locis, & per
Aſcani. Clementi. tract. de patri. poteſt. effectu
11. nume. 29. in fin. ab hac communi non eſſe
diſcedendum, inquiens quicquid dicat Domi-
nus Beci. conſilio 112. numero. 13. cum contra
probatas ſententias, maximè ſupra poſitas, lo-
quatur.

Decimo loco confert acceptatio ſcutorum
ſeptuaginta duorum facta per Dominum Mel-
chiorem

debitorem ſit cæptum iudicium.

27 *Fideiuſſor non conuenitur,cũ creditor fuerit negligens erga debitorem.*

28 *Creditor accepta tenuta bonorum,poteſt nihilominus ad uiam executionis contra perſonam redire.*

29 *Dilatio conceſſa debitori per maiorem partẽ creditorum,fideiuſſori prodeſt.*

CONSILIVM CCXXIIII.

TRINITAS ADSIT.

VISA facti ſerie abbreuiata ad me trãſmiſſa,Tria diſcutienda colligo.Primo,an creditũ ex libris ꝓbetur.ſecũdo,an teneatur actor ſtare conuentioni initæ per maiorem partem creditorum, cum debitore.tertio,an pendente iudicio contra reũ, valeat contra fideiuſſorem principalẽ experiri.

Quod ad primum ſentio,actorem de Caballis executionem pro quantitate petita, iuxta inſiſtentiam obtinere poſſe. Eſt enim illius intencio fundata ſuper partitis dati & accepti,librorũ eiuſdem appothecæ,vt aiũt.præſentatis. quibus libris ex decreto Principis,plena fides adhibeẽ. quãuis alias ad ipſius ſcribentis fauorem tãtum
1 † non probarent.not.omnes,maxime Deci.nu. 17.in c.2.de fide inſtrum.& in l. admonẽdi. vbi Iaſ.num.20.cum apoſtil.ff.de iur.iur.Bal.& Ale. in l.quædam numularios.C.de edend.Feder.de ſen.conſil.109.in fi.& in decreto principis mercatori conceſſu,late Riminal.conſi.301.num.4. 13.ac pertotum,cum apoſtil.& 358.num.21.volu.2.Octau.Cacher.deciſ.pedem.72.nume.9.

Et licet ſimiles conceſſiones de præſtando fi-
2 dem intelligantur † ſolũ pro cõcernentib. artẽ, exercitium,& cætera , quæ ad mercium genus, quas mercator libri conſcriptor profitetur,ſpectauerint;adeo quod uideretur particulæ omnes creditaque.d.creditoris reſpicientia mutuũ, & cauſas extra merces caſei, de quib.in actis,nõ probare plene,ad not.per Roma.cõſil.204.vbi quota Mendoſ.ad illum.num.3.verbo,negotiari,aſſerens illam eſſe omnium concordem doctrinam,& Roman.conſi.205.quem referunt,& ſequũtur ſcribentes,maxime Deci.vbi ſupra. numero.18.Alex.& Iaſ.num.123.poſt Areti.conſ. 33.& 44.Deci.conſi.40.cum adductis per Rimi. loco citato,& ex cõmuni,Emanuel.Soarez.verbo,libris mercatorum, libello ſuo , recept. ſent. num.170.Alciat.in l.age.C.de tranſ.Octau. Cacher.d.deciſ pedem.72.num.10.Beneuen. ſtracca.de mercat.vlt.part.quæſt. 1.nu.37.cum ſeq. pag.253.Menoch.de arbitr.iudi.caſu.91. nume. 23.& caſu.93.

Attamen,cenſeo quo ad particulas omnes d. libris comprehenſas,fidem adhibendam.

Primo decretum vtitur verbo contra quoſcũque eius debitores deſcribendos ſuper libris illius appothecæ,nec dicit debitores caſei tantũ. quicunque igitur erunt deſcripti in libris , ſiue occaſione caſei traditi, ſeu ex quauis alia ratione & cauſa decreto Principis comprehẽdentur, cum in hominis diſpoſitione etiam ſtricte interpretanda,hic terminus vniuerſalis & geminatus
3 †quoſcunque,non recipiat reſtitutionem de habilitate,ſed omnes perſonas indefinite includat, c.1.de feud.non hab.propr.natur.Bal.in l.1.34. q.ff.de rerum diuiſi.cum ſimil.tradunt. dd. in il-
4 la†quæſtione de feudo accepto pro ſe & quibuſcunque,quod ad extraneos ac fæminas tranſeat ob illam dictionem,quibuſcunque,Iaſ.conſ.17. nume.1.volum.3.ex communi. conſil. 1.in pri. Grat.conſi.118.volu.2.Socin.iun.conſ.103.nu. 38.volum.2.apoſtil.ad Alex.conſil.30.volum.3. Port.lib.2.concluſ.regul.40.Gozad.conſi.8.nu. 24.cum ſeq.Tiraq.de retract.§.1.glo.7.num.21. ſcripſi alias conſi.22.num.3.15.24.& per totum
5 volu.1.†Et quia verba geminata,& prægnantia ſui propria ſignificatione denotent omnem ſpeciem & qualitatem debitorum,nõ vnius ſpeciei ac artis principalis tãtum,arg.l.Baliſta. vbi Bal. ff.ad Trebel.gl.clem.1.de re iud.& ĩ caſu noſtro. Rimin.d.conſilio 301.nume.24.& 25.volum.2.

Secũdo licèt multæ particulæ cõtineãt aliud ꝙ caſei mercẽ,cũ fuerint forte bona vel pecuniæ traditæ occaſione dictæ negotiationis,vt inquã extraherẽtur pecuniæ pro merce caſei pinguius exercenda,vel pro rebus.d.artis emendis , a d.
6 debitore,vtique & pro eis†fides plena præſtabĩtur,eo quod ſi in principali arte,id cõcedatur,& in conſequutiuis ſeu occaſione illius factis locũ ſibi vendicet.l.ad rem.l.ad legatum.ff.de procur.eſt text.in l.cuicunque.§.ſi ei quem.ff. de inſt t.quem refert & ad propoſitũ ſequitur Riminald.d.conſil.358.num.23.& 24.volum.2.

Tertio,quamuis nõ adeſſet Principis decretũ non ne.dd.libris fides adhiberetur arbitrio Senatus,vti ſcriptis,a quon.D.Galeatio mercatore legali,fide digno,& nũc mortuo,qui propterea iurare nequit,comprehendant libri data,& accepta veriſimilia,ac ordinatæ more probi mercatoris conſcripti legantur, capitulaque ferè connexa tam pro ſcribente, quam cõtra contineãt.
7 quæ omnia alias operanẽ,vt †iſtis libris credatur etiam ad fauorẽ ſcribentis,doc.in d.l.admonendi.vbi Dec.num.17.Iaſ.nu.125.ff.de iur. iur. Deci.in l.1.nu.3.& 4.C.de edẽd.Bero.conſ.43. nu.54.volu.3.Aymo de antiquit.temp.part.pri. nu.273.Rim.d.conſi.358.nu.27.& ſeq.vbi , nu. 13.ex mente Caſtr.ait de cõſuetudine totius Italiæ libris mercatorum credi, Bero.conſil.43.nu. 25.volum.3.tradit Mendoſ.ad Roma.conſ.346. verbo mercatorũ,quamuis dicat ex communi regulariter nõ credi,vt Michael. Graſſ.com. opi. lib.2.ca.18.quæſt.25.& eo magis cũ multæ ex
8 particulis.†d.librorũ ſint vti veræ approbatæ,ac

acceptatæ ab aduerſario, quo caſu liber in omnibus alijs quàmuis maximi momẽti, iuris præſumptione, licet non verificatis, veritatem continere pręſumatur, vt originaliter tenuit, Caſtren. conſil. 301. in fin. volum. 1. Aymo conſi. 158. nume. 6. Grammat. conſil. ciuil. 148. num. 6. ex ma-
* gis ** communi & in practica tenenda ponit, cęteros accumulãs. d. Gabriel. ſuo tract. de præſumpt. concluſ. 5. per totam, Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. centur. 2. caſu 93. per totũ, etſi ipſe in multis caſibus inclinet totum eſſe iudicis arbitrio remittendum. cum igitur tum ex decreto, tum ex natura librorum, & mercatoris legalitate, fides libris pſteẽ, vbi ſunt particulæ creditorũ pſentatę, nõ eſt, quin debitor reus iuxta petita cõdẽneẽ.

Nec prædictis oberit quòd libri non ſint denuo repræſentati, vt petitum fuit, cenſeãturque de falſo ſuſpecti ob cartarum, & quarũdam particularũ deficientiam, vt in pceſſu, quia rñdetur. Primo ſufficere, quòd ſemel fuerint præſentati
9 in actis, † cum æditione librorum ſemel facta, parti poſtea denegari valeat, niſi probetur amiſſio. l. ſi quis ex argentarijs. in fi. ff. de edẽd. l. fi. ff. bon. aut. iud. poſſeſſ. vnde cum ſemel partitæ librorum fuerit in actis deſcriptæ, adeo quod nõ cenſentur amiſſæ, amplius pars aduerſa nequit ſuper noua edictione vel facta, vel non facta cõqueri, cum pars ad illam minime teneretur, ita Bero. conſi. 19. in pri. & num. 18. volum. 3.

Secũdo exhibitio librorũ, auuertatio vt aiũt partitarum, & in actis deſcriptio facta fuit parte
10 inſtante, non ergo † partitæ reprobari poſſunt, niſi ſuperueniente cauſa. l. ſi quis teſtibus. C. de teſt. in propoſito Alciar. conſil. 373. numer. 3. ſubiungens. in fin. ex diſcordia quinque partitarũ in facto non cenſeri falſas, dummodo in quantitate concordent, minuſque ſæpius exhiberi, dũ ſemel aduerſario inſtante exhibitæ reperiantur, Bero. d. conſil. 19. num. 21. volu. 3.
11 Tertio, libri † fuerunt exemplati, nec non apud acta a notario cauſæ regiſtratæ partitæ illorum iuxta debitoris petitionem, voluntarem, & conſenſum. cui itaque dubium etiam ſi originales libri, vel partitæ deperditæ forent, quod exemplatis ſtari oporteat, per doctr. Bar. col. pri. verſi. ſed verum, Bald. in verſi. circa ſecundum, Alexan. & Iaſ. 4. fal. in auth. ſi quis. in aliquo. C. de edend. Aret. & Imol. in c. ſi. de fide inſtr. Fab. in recolle-
* ctis deciſ. 35. Put. de fid. inſtr. deciſ. 4. ex * communi Didac. Couuar. var. reſolut. lib. 1. cap. 2. quem & alios referẽs probat, Michael. Graſſ. li. 2. com. opi. ca. 18. q. 18. Pariſ. de Puteo tract. de reaſſumpt. inſtrum. Rubrica. 20. num. 20. not. Moder. Pariſ. rit. 1. conſuetud. feud. §. 5. num. 56. Vnde etſi deficiant nonnullæ partitæ ſuper libris denuo productis, nec exhibeantur libri, iure in deſcriptis ſeu exemplaris damnabitur reus.

Quarto apparet de veritate totius crediti & debiti partium, ac omnium partitarum ſuper libris vt aiunt magiſtris. d. menſæ vel appotecæ
12 exhibitis, ſic ipſis ſtandũ eſt vti autẽticis † & principalioribus, etiam quod ſuper alijs nuncupatis diurnis, ſeu defectus ſeu vitia aliqua appareant, argum. not. in ca. 1. & 2. de fid. inſtr. ponit Bero. conſil. 87. nu. 45. & ſeq. vol. 3. dum ergo nonnullas mẽbranas fuiſſe excerptas ex. d. libris digno ſcimus, non tamen redduntur omnes partitę uitiatę, ſeu libri magiſtri de falſo ſuſpecti, ſuper quibus omnia purè, ſimpliciter, & ſine uitio deſcripta reperiuntur, & minus, cum deficientes partitę redundent ad damnum. d. Caballi tantum, creditoris, non autem in illius commodum, ut
13 ueriſimile nõ ſit, † illas tollere in ſui præiudiciũ uoluiſſe. l. non eſt ueriſimile. ubi gloſ. ff. de ro, q met. cauſa. Aymo conſ. 158. num. 9. Rom. Sing. 197. Bald. l. rationes. C. de probat. not. in ſimili Bart. in l. fin. ff. de quæſt. & in terminis, ferè, Alc. d. conſil. 373. num. 3. in fine Bero. conſil. 43. nu-
14 me. 24. uolu. 3. præterea cum actor † ſit hæres & dicti libri non peruenerint ſtatim ad manus illius poſt mortẽ fratris mercatoris, ſed aliorum, nõ erit mirum, ſi eſt excuſandus, nec ei culpa aliqua aſcribenda argum. l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur. ff. de edend. cum alijs ab Alciat. Bero. & cæteris ubi ſupra traditis.

Ad ſecundum dico. Primo, quod licet iuxta deciſ. Afflict. 288. ac Dominos de conſilio. l. iuriſgentium. §. hodie cum ſeq. ff. de pact. & leges diſponentes fauore debitoris, qui non eſt ſoluẽdo, ſtari maiori numero creditorum, dum remittunt partẽ debiti, ſeu concedunt dilationem debitori, ad ſoluendum, procedant reſtricte in tribus caſibus, ut per eum, poſt Cæ are in Vrſilum ibi, qui nonnulla declarat.
15 Attamen, contraria opinio † uerior eſt, ac admiſſa uti ęquior, q in cæteris caſibus adhuc, ubi debitor non ſit ſoluendo, latitet, uel carceribus detineatur, minori parti creditorum per maiorẽ ſimul concordẽ pręiudicetur, iuxta. dd. Angel. in l. 1. ff. de priuileg. cred. quam in propoſito cõprobant Beneuenut. Stracca tract. de mercat. 6. parte. de pactis conuentis. nu. 21. ſentit Pariſ. cõſi. 100. in pri. nu. 3. uol. 3. cumque in actis cõſtet maiorem partẽ tã reſpectu numeri perſonarũ, q̃ pecuniarum, ne dicam ferè oẽs creditores in iudicio cõſenſiſſe dilationi pcitæ per debitorẽ ad ſoluendum, in qua nulla debiti remiſſio, legitur, nulli dubium. D. Caballum quamuis contradicentem. d. dilatione conceſſa aſtringi poſſe.

Secũdario, q̃uis uera eſſet opinio Afflicti, utiq; & nos uerſaremur ĩ ſcdo caſu cũ debitor aufuge-
16 rit, & † latitet ad circũſcriptione uel dilationẽ executionis debiti eorũ ad quorũ inſtãtiã citati sũt, ar. gl. vbi dd. ĩ l. cũ pponas. C. de bon. auth. p gl. in l. ſi accuſatorib. C. de accuſat. Barba. con. 41. uol. 3. Celſ. Hu. conſ 123. n. 3. & ſeq. nec bona in ſup poſſideat, ut hinc maiori parti in cæterorũ præiuditiũ ſtandũ ſit, iuxta deciſ. Afflict. quã in
17 d. ſecundo caſu reſpectu † latitantis tũ, nec bona habẽtis pcedere, ſẽtit Straca, ubi ſupra. n. 18.

Tertio

Tertio, etſi vt illis fiat præiudicium requiritur
18 omnium † creditorum conuocatio, per l.fi. C. q̃
bon.ceder.poſſ.ibi conuocatio, &c. quod Bart.
Alex. Iaſ. Caſtr. Alban. & omnes alij admittunt
in d.§.ſed hodie, Angel.conſilio 213. Alexan.cõ
ſil. 205.volum.2. Soci.conſilio 273.volum.2. re-
fert Straca, vbi ſupra.nu.9. Rebuf. in cõſtit. reg.
de liter.dilat.arti.pri.gloſ.pri.num.54. tamen ad
fauorem debitoris reſpondetur. primo, vel non
requiri in præſenti ſecundum ſententiam Pariſ.
conſil. 100.in pri.vol.3. vel ſecundo, cenſeri cõ-
19 uocatos, dum omnes † citati in iuditio fuerint
& legitime requiſiti, quo caſu non comparẽtes
pro comparentibus habẽtur, ita vt, quod maior
pars ſtatuerit ſeruetur, exemplo quod dicũt ſcri
20 bentes de † Epiſcopis ad concilium vocatis ſeu
hominibus vniuerſitatis ad aliquod negotiũ ex-
pediendum requiſitis, cum in negligẽtiam non
comparentium acceſiti voces eorum ſuſtineãt,
vt de Epis concilij tradit, Bero. q. fam. 136.nu.
6.& 7. Famaguſt.de concil.c.qui & quot, Ioan.a
Turre Cremat.tract.de Eccleſ.lib.3.c.18. dixi in
21 conſi. 107.volum.1. & de hominibus † vniuerſi
* tatis vel collegij ex communi, * Vant. de nullit.
proceſſ.ex defectu mandat.num.130. Deci.in c.
cum omnes.nu.11.de conſtit. Natta conſil. 168.
num.7. Crot.conſil.20.num. 17. feſta de æſtim.
parte 2.q.27.num.7. Marc.deciſ.delfin.784. nu.
pri. part. ſcripſique alias in cauſa nobilium de
Nattis conſilio 159.lib.2. non etenim requiritur
neceſſario, vt omnes actu interueniant, ſed ſine
vocati, ne aliter fiat fraus legi, cũ alioquin vnus
tantum qui citatus nollet comparere, literas ſeu
dilationes creditoribus conceſſas impediret, &
certe, praxis conuocationis omnium credito-
rum, ſi de actuali intelligeretur, non autẽ virtua-
li, & illa quæ iudicatur a lege pro legitima con-
uocatione in contumaciam non comparentiũ,
nunquàm locum ſibi vendicaret, cum vt pluri-
mum impoſſibile ſit, omnes creditores in vnum
locum conuenire, ſufficiet namque citatio ſola,
ad ea quę in ꝓpoſito praxim docẽdo ait Rebuf.
d.arti.1.glo.1.num.14. Etſi opponeretur Cabal
lum creditorem minime aſtringi dilatione con-
ceſſa per maiorẽ partem creditorum, cum non
23 ſit à iudice † approbata per text.in d.§.hodie.vbi
dd. Angel.d.conſilio 213. Straca ample.d. num.
10.dico.d.conceſſionem ſex annorum, ſeu mo-
ratoriã creditorũ videri comprobatam per Iu-
dicem, dum non reiecit illam, & vlterius proceſ
ſit ad actus incompatibiles reprobationẽ, Fely.
in c.ſubort.num.4.de re iudicat.idem confirma
bitur in executione relationis faciẽdę Principi.
24 Quarto licet creditor † iſte hippotecã habeat
tenetur tamen ſequi maiorẽ partem creditorũ,
cum ſit dilatio ſola temporis, non debiti.l. quo-
ties.C.de precibus imperat.offerend.l.fi.C. qui
bon.ceder.poſſint, nec minor pars tantum hip-
potecam habeat, p Afflict.d.deciſ.288.ĩ fi.Stra-
ca.nume. 19.& quia non ſumus in aliquo caſu a
iure priuilegato, vbi induciæ conceſſæ debitori
etiã a Principe ceſſent, de quibus per Rebuf. vbi
ſupra, Magalotum. de ſaluo conduct.6.declarat.
Boer.deciſ.296. Roland.a Valle conſi.31.num.
14.cũ ſe.vol.2. Natta conſi.591. Vrſil. ad Afflict.
d.deciſ.288.dum ſimil.num.4.& ſeq.ex quibus
contra Caballum ſentio, ac in debitoris gratiã
pronuntiandum.
25 Tertium breuibus reſoluo, namque † creditor
qui egit contra reum, pendente iudicio, adhuc
contra fideiuſſorem principalem executionem
inſtrumenti petere vel iudicium promouere po
teſt, quinimo & debitore carcerato, nihilhomi-
nus & fideiuſſor detinetur, eo quod ex primo ꝓ
ceſſu vel carceratione cõtra reum, non ſoluatur
creditori debitum, doctr.eſt Bald.in c.contingit
nu.19.& 20.extra de dolo & contumac.quã ſe-
quitur Marſi.in praxi.criminali.§. attingam. nu.
55.& in Rubrica.ff.de fideiuſ.num.446. & ſequ.
q.59.& quod pẽdente lite contra vnum, ſeu de
26 bitorem, non impediatur † executio contra aliũ
ſeu fideiuſſorem, tenet apoſt.ad Bart.in l.hæres.
§.quod ſi ſtipulator.in verbo nota qđ miſſio. ff.
de fideiuſſ.idem inquit Bald.in l.fi.num.2.C. de
fideiuſſ. regulam cum limitationibus deſcribit
Petr. Duen. regul. iur.276.verbo, executio fieri
poteſt, quam recenſet Ioan.Bapt. Aſin.in praxi.
iudiciaria, §.31.ampl.22.nume.12.verſic.præte
rea pagin.369. maxime cum nõ fuerit creditor
negligens cõtra principalẽ debitorem, quo ca-
27 ſu † actio contra fideiuſſorem ceſſaret.l.ſi fideiuſ
ſores in id.vbi Caſtr.ff.de fideiuſſ. Bald. Caſtr. Sa
lic.& Alex.in l.fin.ff.ſi cert.petat. Ruin.conſi.45.
28 nu.5.volu.5. Seruit quod omnes ſcribunt † cre-
ditorem accepta rei debitoris tenuta bonorum,
poſſe nihilominus ad viam executionis contra
perſonam, vel aliam redire Deci.conſi.12. Aret.
conſil.108.volu.4. Rom.Sing.411.cum apoſtil.
Marſ.d.§.attingam.num.53.cum ſeq. Natta con
ſil.496.per totum in ſecundo cum ſimil.ſic in p̃-
ſenti creditum actoris iuſtificatum arbitror co-
gatur tamen ſtare cõuentioni per maiorem par
tem creditorum initę cum debitore, quæ & ad
cõmodum ſimplicis fideiuſſoris conuenti obſer
nabitur, cum ei promiſerit indemnitatem reus
principalis, quã aliter, per indirectum, a debito-
29 re molleſtaretur, niſi & fideiuſſor iſto caſu † mora
toria potiretur.l.idem.§.generaliter.ff. mãd. Iaſ.
in l.ſi cum procuratore.1.col.ff.de re iudicat. Vr
ſil.ad Afflictum deciſ.regni.288.ſub num.pri. &
hæc ſalua veriori ſententia.

Franciſcus Burſatus I.C. Mantuanus.

PRO ILLVSTRI COMITE DOMINO Gulielmo Cunticello.

RGVMENTVM.

Citatio, ſententia, & proceſſus ex quibus nulli redda tur, vbi varie de illorum defectibus.

Contumax verus, & fictus qui dicantur, & quãdo multentur.

Vaſallus ex quibus cauſis feudo priuetur, & an pacto inueſtituræ quis poſſit fellonia pœnam euitare vel ingratitudinem, & præcipue cum iuramẽto.

Filij quando priuẽtur ex delicto partis, etiam reſpiciẽte perſonam Domini.

Sententia in contumaciam lata contra vnum, quãdo cõtra alium exequatur, et ei noceat, licet vnus ꝑ delicto alterius teneretur.

Appellatio ad ſummum Pontificem quando admittẽda, etiam omiſſo medio.

Attentata ſunt reuocanda, & interim tempus anni ad proſequendum non currit.

SVMMARIVM.

1 Citatio ex nimis arcta dilatione nõ ſubſiſtit, et temeraria dicitur.

2 Vaſallus non priuatur feudo, niſi citatio ſit ꝑſonaliter executa.

3 Præceptum pœnale ſub confiſcatione bonorum, hodie reprobatur, ex communi.*

4 Confiſcatio bonorum infligitur citato non comparente intra annum.

5 Citatio afferens ſecum impedimentũ non arctat.

6 Citatio ad locum non tutum non arctat.

7 Locus citationis eſſe debet tutus, non ſolum quo ad Dominum, ſed etiam quo ad Procuratorem, ex communi.*

8 Vaſallus, qui dimiſit feudum, ter interpellatus. ſi non redeat intra ſe menſes, priuatur.

9 Iuſta cauſa non comparendi quæ dicatur.

10 Citatio vnica peremptoria pro tribus in criminalibus ſufficit, ex communi.*

11 Rebellis vnica citatione damnatur, et facta ad domum, quod intellige, vt num. 13.

12 Monitio, & citatio differunt.

13 Perſonalis citatio requiritur in crimine graui.

14 Locum citatio continere debet, alioquin nulla, & intelligitur de ſolito in dubio.

15 Contumax non dicitur qui abeſt antequàm contra eum procedatur.

16 Perſona prius citati perquiri debet antequàm quis domi citetur, ex communi.*

17 Citatio domi tenet, etſi perſonæ non ſit facta perquæſitio, vbi ſtatuta uigent, ex cõmuniori.**

18 Vaſallus vt ob non præſtita ſeruitia, vel contemptum feudo priuetur, ter citari debet.

19 Citatio peremptoria pro tribus in feudis ad priuationem ſufficit, ex communi.*

20 Peremptorium pro tribus, non admittitur, ubi lex trinam monitionem requirit, ex communi.

21 Confiſcationis pœna in præceptis, niſi in enormiſſimis ab aula receſſit, ex communi.*

22 Mulcta non niſi contra ſubditum infligitur, ex communi.*

23 Contumax tantum verus mulctatur.

24 Cauſa etiam iniuſta quem à mulcta excuſat, & num. 27.

25 Inobediẽs nunquàm tota cauſa, ſeu ualore illius mulctatur.

26 Accuſanda eſt die ſtatuta contumacia, vt quis mulctetur.

27 Mulctam nemo incurrit, niſi quis denuo citetur ad opponendum quare non debeat mulctari ex communiori.**

28 Præcepto iniuſto nemo mulctatur.

29 Mulcta liberat̃ qui ſub inſolita pœna ſit citatus.

30 Inſolitæ pœnæ executionem impedit quis quãdocunque illam opponat, ex communi.*

31 Feudorum priuatio pœna grauis.

32 Mulcta comminata ceſſat, ſi pars aduerſa ex nõ comparatione citati non patiatur.

33 Sententia lata poſt citationem commiſſam à non habente authoritatem nulla eſt, & ſimiliter in non ſubditum lata, vt nu. 42.

34 Pares tantum Curiæ alecti à Domino, & vaſallo cognoſcunt de feudi priuatione, & violentia Domini in vaſallum.

35 Iudices ordinarij, & reales ſunt pares Curiæ, ſiue agat vnus, ſiue alter.

36 Dominus feudi non eſt in propria cauſa Iudex.

37 Citatus à non habente authoritatem non tenetur comparere.

38 Pares Curiæ hodie in crimine læſæ iudicantur, etſi alter illorum iudicium ſit abrogatum.

39 Dominus etſi in vaſallum ius eligendi pares habeat, habilem tamen eligere tenetur.

40 Iudices familiares, & domeſtici domini directi non poſſunt eligi in cauſa contra vaſallum.

41 Cõſuetudine introduci nequit, vt ſolus dominus eligat Iudices in cauſa feudi contra vaſallũ.

42 Domicilium nõ acquiritur per eum, qui ſtat ad aliena ſeruitia, ſi proprium retineat.

43 Princeps ſucceſſor nullo iure reuocat p̃ceſſoris priuilegia in vim contractus emiſſa, ex communi.

44 Gratia Principis reciproca, uel recompenſatiua, in vim contractus tranſit.

45 Contractus, & conuentio remuneratoria à pari procedunt, ex communi.*

46 Geminatio operatur, et magis replicatio.

47 Succeſſor in Principatu nõ tenetur ſeruare geſta prædeceſſoris in enorme dãnũ Principatus.

Reſeruatio.

48 Reſeruatio ſuperioritatis operatur, vt alienatio ciuitatis ſubſiſtat, nec in maximum damnum dicatur, ex communi.*

49 Bona aliàs prohibita, & feuda ex cauſa remunerationis alienantur, ita vaſalli, & regalia.

50 Feuda ſemel diſtracta perpetuo diſtrahi ualent.

51 Permutatio vicem emptionis ſuſtinet.

52 Verba enunciatiua per ſe prolata, clare, & aperta probant.

53 Enunciatiua Principis ſuper actu voluntario probant in contrahentium, & illorum hæredum præiudicium, ex communi.*

54 Verba enunciatiua iurata aliis concurrentibus probant, ex communi.*

55 Aſſertiua uerba Principis ſuper actu à ſua voluntate dependente probant.

56 Verba diſpoſitiua clara non admittunt probationem contrariam.

57 Pacta inueſtiturarum trahunt feuda extra naturales limites, & cancellos.

58 Dominus directus ſub pœna priuationis feudi requirit vaſallum ad obſequentia.

59 Clauſula, ſaluis iuribus intelligitur de aliis, quā expreſſis.

60 Clauſula exceptiua in executionis non operatur.

61 Interpretatio fit, vt prægnantia tollantur.

62 Exceptio per allegantem probatur.

63 Verba dubia quomodo interpretantur.

64 Pacta ſunt per Principes ſeruāda, immo & uerbum tantum.

65 Pactum geminatum efficax, & ualidum conſtituitur, ex communi.*

66 Loquutio vltima perfectior expreſſa quam attenditur.

67 Lex expreſſa, & pactum expreſſum à pari.

68 Procurator generalis in pœnalibus, & feudi priuatione non ſufficit.

69 Feudi iuramentum, homagium, et ſimilia p procuratorem generalem non præſtantur.

70 Legitimatio perſonarum ante omnia fieri debet.

71 Nulla exiſtente citatione, omnia indè ſequuta ſunt nulla, ex communi.*

72 Citatio ſpecialis ad ſententiam requiritur, niſi ſit ad totam cauſam citatus.

73 Sententia non fertur contra contumacem, niſi poſt tres dies contumaciæ accuſatæ.

74 Delictum ſemper conſtare debet antequàm contra aliquem procedatur ad ſententiam, ex cōmuni.

75 Citatio circunducitur ex noua citatione diuerſa.

76 Actus nullus redditur, ſi aliter quàm in citatione contineatur, expediatur.

77 Citationis primæ tempus ſuſpenditur ex commiſſione noua citationis.

78 Vaſallus primo habitationi vera, demum ad locum feudi citatur.

79 Prorogatio non dicitur, cum ſit ad diuerſa.

80 Sentētia lata extra horā citationis nulla dicitͬ.

81 Vaſallus requiſitus à Domino ad ſeruitia, non ſtatim ſi ſit contumax punitur, ſed arbitrio boni Iudicis, immo priuatio tali caſu non fit in Regno Neapolitano.

82 Executio ſententiæ, vt fiat, requiritur notificatio vel probatio parte præſente.

83 Decemdium ante ſententiæ executionem expectatur.

84 Citatio noua requiritur cum ſentētia exequitur, ex communi.*

85 Vaſallus contumax, vt priuetur irreuocabiliter, denuocitari debet, ex communi.

86 Iudex exequens ſuam ſententiam, contra eundē ſuper eadem re, non tenetur citare denuo, ex communiori.**

87 Contumax verus non citatur.

88 Feudis non priuatur vaſallus, niſi præuia ſententia, & cauſæ cognitione, ex communi.*

89 Princeps non tollit feuda vaſallo incitato.

90 Imperatori, nec alio atteſtanti de crimine creditur, ex communiori.**

91 Feudum ex pacto fit antiquum, & paternum, ex communiori.

92 Antiquum redditur feudum, cum ex cauſa veteri conceditur, ex communi.

93 Feudum antiquum non deuoluit ad Dominum ex inobedientia, & contemptu vaſalli.

94 Domino deuoluit feudum ob debita ſeruitia non præſtita, cum Rex, vel Imperator non aſſociatur.

95 Delictum, cū Domini directi perſonam reſpicit feudo filii, & agnati ad quartum gradum priuantur, ex communiori, ** quod procedit ex mente præſumpta concedentis.

96 Fiſcus probat delicta eſſe in Domini perſonam, dum feudum deuolutum prætendit, & numero 184.

97 Contumaciter damnatus numquàm locum deuolutioni feudorum facit, ex communi.*

98 Sententia in patrem contumacem non nocet filio in feudis, ex communi. * & numero 191. cum ſequen.

99 Vaſallus non priuatur ex qualibet ſeruitiorum denegatione, & num. 155. cum ſeq.

100 Cōtumacia ſola nō operat̄ crimē leſę maieſtatis.

101 Feudum gradatim, & principaliter plurib. deſcendentibus conceſſum, nunquàm ad Domi- * num deuoluit, ex communi. *

102 Filij non priuantur feudis ex delicto parētum ſi id ex inueſtituris colligatur.

103 Prouiſio in vno caſu pro deuolutione cæteros excludere intelligitur.

104 Deuolutio feudi ad dominum ceſſat, vbi apparet plures inſolidum fuiſſe vocatos, nec velle vt ex delicto vnius alter priuetur.

105 Feudum ob merita datum nō deuoluitur ad dominū ex delicto, & in perſonā domini cōmiſſo.

106 Vaſallus nulla culpa, vel ingratitudine priuat̄ feudo, ſi dominum ab hoſtibus rediment.

107 Pacto iurato tātum derogatur deuolutioni occurrēdæ ex ingratitudine vaſalli. et nu. 189.

108 Fidelitas non remittitur pacto inueſtituræ, licet iuramentum fidelitatis remittatur.

109 Conceſſio de vno in alium, vel gradatim facta, nullam admittit ad dominum deuolutionem.

110 Delictum vnius alteri non nocet, vbi omnes ſunt uocati ex ordine.

111 Feudū generi cōceſſū nō reuertitur ad dominū.

112 Filius non amittit proprium feudum ex delicto etiam criminis læſæ per patrem commiſſo.

113 Feudum ex cauſa onerosa traditum non amittitur propter delictum.

114 Citatio vbi nulla eſt, & ibi proceſſus redditur nullus.

115 Excuſator quilibet pro abſente admittitur, et * ad euadendā pœnā pecuniariā, ex communi. * vel pro euadenda notatione bonorum, & excu- * ſandum in iure, & facto, ex communi. *

116 Excuſatorio nomine admittitur quælibet perſona, etiam inhabilis nec mandatum oſtendere * tenetur, ex communi.

117 Proceſſus redditur nullus, vbi excuſator ad ꝓbandam abſentiam non admittitur, vel ſimile * impedimentum, ex communi. * & num. 124.

118 Terminus legalis eſt ſingulo die pro viginti miliaribus addito ſexto die pro quiete.

119 Reſtitutio in integrum reſcinditur proceſſum ſi denegetur probatio abſentiæ per excuſatorem, etiam in crimine læſæ.

120 Statuta prohibētia quem comparere, intelligūtur ſi rite procedatur.

121 Notoriū nō ſubiacet regulis iuris, uel ſtatutorū.

122 Forenſis non comprehenditur ſtatuto de contumace loquenti.

123 Inſtrumenta, & acta notorium reddunt.

124 Exceptio notoria litis ingreſſū impedit, ex cō.

125 Vxor pro marito, & alij pro coniuncto ad ex- ſandum admittuntur, alioquin proceſſus nul- * lus redditur, ex communi.

126 Vxor retinet poſſeſſionem feudalium contra Fiſcū non oblatis bonis liberis explicitis p Fiſcū.

127 Tertius comparens ad cauſam admitti debet.

128 Citatio ex nimis arcta dilatione, & loco nō tuto nulla redditur.

129 Appellatione pendente geſta, et facta nulla ſūt * ex communi, * etiam ſi non eſſent admiſſa.

130 Crimen læſæ maieſtatis, quando committatur.

131 Appellatio in crimine læſæ maieſtatis admittitur, vbi non tractetur de duce rebellium, vel * delicto notorio, ex communi.

132 Grauatus quilibet appellat.

133 Contumax verus non appellat ſecus ficte contu- * max, ex communi.

134 Appellatio reijcitur vbi contumacia vera, & probatio delicti per teſtes concurrunt.

135 Contumax verus non dicitur non citatus perſonaliter, vel qui citationis notitiam non habet, & num. 111.

136 Sententia ex appellatione tertij habentis intereſſe ſuſpenditur.

137 Appellatio denegatur vero contumaci, qui non * comparet, & non paret ſimul, ex communi. *

138 Admittitur in dubio appellatio, etiam in caſu ** probibito, ex regula æquiori.

139 Defenſio vbi cadit, ibi appellatio admittitur.

140 Factum abſque neceſſitate non vitiat actum.

141 Delegationis copia parti transmitti debet cum * citatione, ex communi.

142 Spoliatus de facto, citatus non tenetur comparere, niſi prius reſtituatur.

143 Cā ad ſuperiorē deuoluit ex denegatiōe iuſtitię.

144 Inquiſitio reddit̄ nulla non ꝓcedentib. indicijs * diffamatione uel accuſatore, ex communi.

145 Delicta oīa et occulta tribus exceptis præſcri- * bunt̄ uiginti annis, ex * cōi, et breuiori tempore, ſi ſtatutis ꝓfigatur ad īquirēdū, uel accuſādū.

146 Tempus ad præſcribendum delicta currit à die delicti, non autem ſcientiæ criminis patrati.

147 Hæres domini non declarat caducitatem cōtra vaſallum. ſi dominus ſciens caducitatem ta- ** cuerit, ex communiori. *

148 Murorum Vrbis Romæ tātum transgreſſor pœna mortis, & confiſcationis punitur.

149 Feuda non veniunt in generalib. diſpoſitionib. * niſi exprimantur, ex communi. * & nu. 166.

150 Proceſſus nullus redditur ex citatione nulla.

151 *Contumax verus triplici modo dicitur & quę requirantur, vt pœna ſtatuti tueatur. ibi. numero 154.*

152 *Vaſallus in longinquis partibus exiſtens citatus domi non dicitur contumax.*

153 *Contumax non dicitur, qui non tenetur comparere aliqua de cauſa.*

154 *Statuti pęna inflicta cõtra cõtumaces, vt quis * puniatur, multa & dies ibi requiruntur, ex* communi.*

155 *Feudum vt amittatur ex contumacia, trina ci* * tatio requiritur, ex communi.*

156 *Cauſa quælibet etiam illegitima à contumacia * excuſat, ex cõi,* & à priuatione feudi n. 159.*

157 *Vaſallus ut feudo irreuocabiliter ex cõtumacia priuetur, quinque requiruntur.*

158 *Sententia declaratoria ſuper delicto requirit̃, ** ut Vaſallus feudo priuetur, ex communiori.***

159 *Feudũ nõ amittit̃, ſi adſit aliqua cã excuſans.*

160 *Vaſallus nõ priuat̃ feudo, niſi teſtibus, ꝓpriaque culpa conuincatur.*

161 *Feudo non priuatur vaſallus, niſi ex ingratitudine egregia, & in caſibus tantum expreſſis.*

162 *Vaſallus non reputatur cõtumax, donec digno ſcitur an potuerit citari.*

163 *Cõtumax præſumitur damnatus magis ex contumacia, quam ex Veritate cauſa.*

164 *vaſallus ex ſola contumaciæ ſententia non priuatur feudo, etſi de delicto in perſonam Domini imputaretur.*

165 *Statutũ de cõtumace, intelligit̃ de ritè citato.*

166 *Diſpoſitio Principis generalis non includit feu ** da, ex communiori.**

167 *Tempora legali a uaſallis data non abbreuiant̃ * per Dominum, vel Iudicem ex cõi.* num. 169.*

168 *Annus, & dies ad petendam inueſtituram nõ * reſtringitur per Dominum, ex communi.**

169 *Pœna priuationis feudi non ſubintelligitur in reſtrictione temporis legalis facta cum aſſenſu vaſallorum, niſi exprimatur.*

170 *Timor iuſtus Domini excuſat vaſallũ ab amiſſione feudi.*

171 *Notoria, & iniquitas manifeſta nunquàm lege tollitur.*

172 *Executio ſuſpẽditur donec habetur recurſus ad ſuperiorem.*

172 *Nullitas ex defectu iuris naturalit ſemper opponitur.*

174 *Forẽſẽ in dubio nõ ligari ordine patria iudicat̃.*

175 *Priuatur nemo ex proceſſu inordinato, et ſi ſententia tranſierit in iudicatum.*

176 *Feudo cliens priuatur, cum dolus, & culpa probantur per Dominum, & nu. ſeq.*

177 *Feudũ eſt quaſi contractus, quod ſimpliciter à Principe non tollitur, etiã ex plenitudine pote * ſtatis, ex communi.**

178 *Feudum ob merita conceſſum propter ingratitudinem non amittitur, ex communi.*

179 *vaſallus ut non cadat ex delicto multifariam * excuſatur, ex communi.**

180 *vaſallus non conuincitur ingratitudine erga Dominũ, niſi quinque teſtibus integræ opinio * nis, ex communi.**

181 *Crimen læſæ maieſtatis quot teſtibus probetur, & an legitimus.*

182 *Subditus tãtum committit crimẽ læſæ, ex cõi.*

183 *vaſallus ſi non ſit ſubditus non committit cri* * men læſæ, ex communi.**

184 *Crimen læſæ delictorum allegans, id explicite probare tenetur.*

185 *Delictum patris non nocet filijs venientib. alio * iure, quàm ſucceſſionis ex regula.**

186 *Patris delictum reſpiciens Domini perſonã nocet filijs ĩ feudo, ſiue ſit nouũ, ſiue antiquũ, ** ex communiori,* ſecus ſecundũ aliquos. n. 188.*

187 *Filij nõ priuantur feudo ex delicto patris, etiã reſpiciente Dominũ, ſi ſint vocati principaliter, puta de vno in alium in perpetuum.*

188 *Auo uiuẽte, patris delictũ nepotib. minime nocet.*

189 *Pactum iuratũ, quòd vaſallus non cadat ob fellomiam ſubſiſtit, & ſupra nu. 107.*

190 *Obligatus pro delicto alieno non punit̃, ſi in con * tumaciam ille tantũ damnetur, ex communi.**

191 *Pater cum tenetur pro filio, non damnatur, niſi de delicto filij vere conſtet, non autẽ per con* * tumaciam, ex communi.**

192 *Sententia patris ſuper feudo amiſſo, etiam ex crimine læſa non nocet filijs non citatis, etſi de delicto per teſtes conſtaret.*

193 *vaſallus committens crimen læſa in Dominũ recognoſcentem ſuperiorem, etſi ipſe damnetur, non tamen filij ſui priuantur.*

194 *Dominus ſupremus additur, ſi directus dominus vaſallum opprimit, & tenetur iudicare, * ex communi.* nu. 196.*

195 *Feudo ſpoliatur dominus directus, ſi mandatis ſuperioris non pareat.*

199 *Pontifex in ſubſidium cognoſcit de grauamine directorum erga vaſallos, & vbi iudicium parium Curiæ adeſſe non poteſt.*

197 *Appellatur ad Papam ab omni grauamine Imperatoris, Regis, & aliorum.*

198 *Papa omnino Iudex competens dicitur.*

199 *Appellatio ad ſanctiſſimum Dominũ fit omiſ-*
* *ſo medio ex communi.* *

200 *Sententiæ executio ſuſpenditur ex appellatio-*
ne omiſſo medio facta.

201 *Appellanti datur annus ad proſequendũ, & ex cauſa biennium.*

202 *Fatalia currũt in feudalibus ſicut in alijs cau-*
* *ſis, ex communi.*

203 *Attentata dicuntur tàm tempore appellationis, quàm termino ad appellandum pendente.*

204 *Attentata omnia in primis reuocantur.*

205 *Tempus anni non currit dum ſuper attentatis cognoſcitur, vel appellatio ſit admittenda.*

CONSILIVM CCXXV.

TRINITAS ADSIT.

SEcundum ea, quę verbo, & ſcriptis mihi ſupponuntur, facti ſpecies talis eſt, in hipoteſi. Quidam Excellẽtiſſimus Princeps, & Marchio Naſſau Henricus Alemanus recognoſcens nonnulla caſtra à ſummo Põtifice, ob merita, virtuteſq; eximias Perilluſtris Comitis Domini Gulielmi Cunticelli, eundem Comitem Caſtrum Treueri liberatũ à Iuriſdictione Marchionatus, ac quoſcunque eius filios, deſcendenteſque maſculos in infinitũ iure primogeniturę, ſaluo donauit, &c. & de eo cum pleno dominio, & totali iuriſdictione, & mæro, mixtoque imperio, &c. inueſtiuit ipſum, & filios, nihilo ſibi reſeruato. ſub cenſu annuo ſoluẽdi accipitrem in feſto Paſchatis, qua ſolutione omiſſa non cadant, niſi decẽnij ſpacio elapſo, Vultq; Hẽricus, vt eius filii, & ſucceſſores nunquàm moleſtent Comitem. & filios inueſtitos directè, vel indirectè, quem multis gratijs, fauoribus, & priuilegijs rũc exornat.

Pontifex Alexander ſextus, deuoluto caſtro Burgi ad ſedem, illud met dat dicto Marchioni cum facultate trãsferendi in quamuis perſonã. quod demum vt a ſede ſeparatum, Henricus donat dicto Comiti pro ſe, filijs, fratribuſque ſuis, & eum vt de feudo antiquo Marchionatus inueſtit, nihilo ferè ſibi reſeruato, excepta ſuperioritate. dicens habuiſſe tam amplam iurium ceſſionem, & donationem ſuper quibuſdam bonis à dicto Comite, vt teneatur compenſare ſibi donatum, liberans illum a confirmatione per mortẽ Marchionum, à iuramento fidelitatis nouo præſtando, & vt veniente caſu delicti, fellonię, culpęuè cuiuſuis, quibus feudi priuationi locus eſſet, vult, & mandat, quòd cadere non poſſint, nec locus caducitati exiſtat, ſed quod comprehenſus ſuccedat, vel ille, qui per obitum delinquentis admitteretur, quod feudum & ipſo iure acquiſitum intelligatur, liceatque tantum Marchioni reſtituere damnatum, & facit hoc Marchio, ne vnius delictũ noceat cęteris de domo dicti Comitis benemeritis, q̃ ſanguinẽ multoties ꝑ Henrico, & anteceſſoribus illius, ac ſtatu effuderunt, vitamque in diſcriminibus poſuerunt, & mortẽ appetierunt, non obſtante quauis lege feudali, vel alia, cum perpetuo vélit ſuum eſſe.

Accreſcentibus meritis Henricus alio diplomate Comitem Treueri, eiuſque ſucceſſores in perpetuum liberat, eximitque ab omni iuriſdictione Marchionatus, nec vult ꝙ ex quauis captata occaſione cuiuſuis criminis trahi ſeu vocari poſſit, etiam ſub quouis genere pręcepti, & pęnalis, aut aliàs quomodolibet a dictu Marchiõe, vel ſucceſſoribus, niſi cauſa vera, iuridica, & expreſſa, pro qua ipſi iure perſonaliter citandi venirent, immo alio vult priuilegio, non poſſe pręcipi ſibi, quòd cõpareat coram dicto Marchione, vel ſucceſſoribus, nec a dictis caſtris cadant, tollitque confiſcationem in dictis bonis, & vult quòd ſint omnino exẽpti, ac ſi nullum ius Marchionatui foret reſeruatum, & quòd ſucceſſores in Marchionatu conceſſis nõ derogent quomodolibet, & quęlibet interpretatio fiat in fauorem Comitis, & hæredum, & ſuper omnibus repertis, & confirmatis iurant partes ipſæ.

Cumque Comes pręfatus per decemocto annos aſtiterit ad ſeruitia dicti Marchionis aſſiduè die, noctuque operam, & ſudorem eius in omnibus negotijs patrimonij, & ſtatus Principis ſui poſuerit, ea tamen fide, & amore, quibus tenebatur, ne in futurum moleſtari poſſet, dictus Marchio Comitem liberat ab omni adminiſtratione, & redditione rationis, cumq; fidelem miniſtrum, ſincerum, legalem, probumque omnino in omnibus declarat, & totaliter abſoluit, cum pacto iurato de non petendo.

Marchione mortuo, cum filius regimen cœpiſſet, & Comitem in Oratorem ad Venetos deſtinaſſet, reuerſus domi, Comes, audiens Sororiũ eius iniuſtè teterrimis carceribus cõtentũ, & cõtra ipſum Comitem adhuc multa ordiri in perniciem perſonæ, ſtatus, honoriſq; ſui, è dicto loco palam diſceſſit, & Italiam verſus tetendit occaſione defenſionis ſororij ſui.

Diſceſſum tamen Fiſcus Marchionis ꝑ fuga interpretatus fuit, Quare citauit cum quatenus intra tres dies peremptorios a die præſentationis præcepti ad domum habitationis deberet perſonaliter ſub debito fidelitatis iuramẽto, nõ ꝑ Procuratorem comparere in dicto loco Naſſau ad faciendã recognitionem, & eidem pręſtãdũ conſilium, auxilium, & debitum ſeruitium, & informationes dandas in nonnullis neceſſitatibus ſecretè eidem per Marchionem conferendis pro conſeruatione eiuſdem ſtatus, atque perſonę, ſub pœna indignationis, & priuationis, ac

amiſ-

amiſſionis feudorum omnium,& quorumcũq; quo termino elapſo,& nõ comparente pro die immediatè ſequenti,eum monuit ad allegãdum quare dicta pœna exequi non debeat,& ſubſequenti die ad videndum declarari ipſum in dictas pœnas incurriſſe,& quatenus opus ſit condemnari,& executionem fieri contra ipſum,bonaque ſua,& omnia oportuna.

Ante diem termini,die decimo menſis comparationis,ſic die termini peremptorij, nomine dicti Comitis per vxorem abſentia allegatur, ꝙ inquàm uenerat in Italiam pro ſororii liberatione,offerens ſe id probaturum, & dans in facto, & iure probationes plenas,atque diſtinctas,petens terminum ad probandum: Iudex verò poſuit pro die tertiadecima ad audiendum an eſſet dandus terminus,vel exequẽda pœna.quæ dies erat dies ſententię in primo,pręcepto,& illa die, iterum iudex pro ſubſequẽti die quartadecima monet ad idem partes.Qua die non publicatur ſententia,nec intimatur,ſed legitur,& ſtatim hora decimaoctaua ferè inſolita exequitur, & tenuta omnium bonorum Comitis committitur per iudicem.At hora ſubſequẽti fit per vxorem appellatio ad Marchionem,& ſanctiſſimum Dominum noſtrum,quæ non admittitur,ſed tenuta bonorum apprehenditur.

Proteſtatur Comes in partibus,audito negocio hoc,& ratã appellationem habet. Marchio verò die vigeſima cauſas omnes cõtra Comitẽ duobus iudicibus committit, cum facultate imponendi quaſcunque pęnas,& ad mortẽ, & cõfiſcationem bonorum pro eorum arbitrio,quẽ reſcriptum, & quandam inquiſitionem capita duodecim capitalia continentẽ trãſmittunt vxori,quæ proteſtatur contra reſcriptũ, & iudices,

Necnon quidam excuſatorio nomine Comitis, producendo illius priuilegia, proteſtatur de nullitate omnium, ac inquiſitionis,& citationũ ex rationibus ibidem deſcriptis. His tamen non obſtantibus,dato termino quinq; dierum. poſt quem intelligebant iudices venire ad ſecũdam ſententiam,& poſſeſſionem bonorum. Iudices condemnant dictũ Dominum Comitem in pęnam furcarum.& bonorum confiſcationem. à qua ſententia fit appellatio coram honeſtis perſonis ad ſanctiſſimum Dominum.quæ perſonæ illam admiſerunt. introduciturque appellatio in curia coram Auditore, & petunt inhibitiones,eo quòd poſt duas ſententias;cognitio ſpectat ad ſanctiſſimum Dominum.

Hæc eſt totius negocij ſumma,ſuper quo cõſulendum venit.

Primo,num omnia acta,citationes,proceſſus atque ſententiæ nullitatis vitio ſubiaceant.

Secundo,& ſi valida cenſerentur,an ſtãtibus narratis pręſumatur Comes Gulielmus verò delinquens,& contumax,ſeu potius pręſumptiuè, ficteq, ex mera contumacia excuſabili dãnatus.

Tertio,rectè nè,vel iure potuerit feudis,& bonis ſuis,ſaltem eis modo,& via priuari.

Quarto,admiſſa actorum validitate,delictorũ probatione,& contumacia,an ſtantibus priuilegijs ſuis iam Excellẽtiſſimo Principi exhibitis, bona, & feuda ſibi per Excellentiſſimum Marchionem pa rem donara, vt in facto,potuerint in pręiudicium filiorũ,& vocatorũ apprehendi.

Quinto, an ſit cauſa reuidenda per ſanctiſſimum Dominum noſtrum,Dominum ſupremũ, & immediatum dictorum bonorum feudalium eccleſiæ.

Non ab re Celſus iunior ille filius alterius priorisCelſi ſummi Iuriſconſulti,dixiſſe commemoratur,in l.ſi ſeruum,§.dedi. ff. de verb. oblig. quòd per cauillationes,& pernicioſas ſubtilitates contingit ſæpius in iure noſtro errari, propterea ne aduerſantibus in hoc tam graui, & ſuſpecto negocio materiam adhuc contendendi, & cauillandi prębeam,præuia proteſtatione, ꝙ omnia ſcripta intelligantur citra cuiuſque iniuriam,& læſionem,ſed pro iuſtitia,& veritate tantum dilucidãda,ac ea,qua teneor humilitate, & reuerentia,decreui,omiſſa diſputatione, contrariorumq; allegatione,ea tantũ deducere, quib. capita ſingula,facillima, claraq; conſtituantur.

Trinitatis itaque,& eius, qui via, veritasque eſt, implorato pręſidio,vt in viam veritatis me ducat,quę ſemper vincit,valet, inualeſcit, viuit in ęternum,& obtinet ſecula ſeculorum.c. conſuetud.8.diſtin.l.fin.in fi. ff. de probat. Soc. iun. conſi.112.num.2.vol.1.

Primum caput reſoluendo,quòd duos proceſſus,duas citationes,& duas ſententias continet. Circa primum,cenſeo citationem,& ſententiam, quibus totus primus proceſſus cõſiſtit nullas,ac nullius effectus iudicari, cum in ratione formæ,ſubſtantię,materiæ, loci, temporis, perſonę citantis,& citati deficiat,& quòd pertinet ad citationem.

5 Primo quia † citatio abſentis à Dominio ad comparẽdum perſonaliter intra tres dies,ex nimis arcta dilatione,& breui tempore, nulla redditur,cum ſit citatus pro tẽpore quo venire non poterat,Bar.in l.aut quòd aliter.num.2.ff. quod vi aut clàm. Afflict.vbi Vrſil. deciſ. 124. Caſſad. deciſ.6.num.3.Sebaſt. Aimo. conſi. 103. nu. 9. & 10.Vant.de nulli.ſenten.ex delic.cita.nu.67. & 70.Foller.pract.crim.pag.44.num.22.verſic. verbalis citatio,Creſcen. in deciſ. manu ſcriptis 71.ſi citatio contineat.hæc nanque citatio temeraria dicitur,quæ nec poſt terminum citat,& arctat. Abb.in c.dilecti.nu.20.de dolo & contum. Cril.ſua praxi crim.de exhiben.re.§.2.num.1. circa finem. Veſtr.in aulę cur.Rom.mores lib.4. citati,per Ioan.Bapt.Aſin.praxi iudic.§.21.c. 1. num.2.& in §.7. cap. 2. num. 3. Et quòd in crimine læſæ maieſtatis ex breui dilatione, eo ꝙ citatio nequeat in notitiam citati deuenire, citatio,& proceſſus reddantur nulli, videntur. Rui. conſi,31.vol.1.Rol.à Valle conſi.2.nu.14.vol.1.

Zabar,

2 Zabar.conſ.128.num.25.dicens nec† vaſallum
feudo priuari,niſi citatio fuerit perſonaliter exe
cuta,in propoſito Leonard. inter conſi. Bruni
conſ.114.nu.377.cum ſeq.& Ioan.Bapt.Ferret.
conſi.31.num.27.& per totum,qui duo celeber
rimi viri conſuluerunt in gratiam fęl. record.
Excellentiſſimi Ioannis Frãciſci Ducis Vrbini,
quando ipſe ſimilib.citationibus reqniſitus fue
rat,ibiq;,multa habentur,quæ meritò hic recen
ſerit poſſent,ſed omnia conſultò omittam.
Secundo ciratur Comes, vt perſonaliter cõ-
pareat ſub pœna amiſſionis feudi,& confiſcatio
3 nisbonorum,& tamen à præceptis† pęnalibus
in crimiualibus, ſeu comminationibus à pœna
confiſcationis incipi non poteſt,etiam ſtãtibus
ſtatutis Italiæ,niſi poſt inquiſitionem formaiã,
* cum hæc præcepta reprobata fore * communi-
ter Doctores recipiant,per Gloſ.fi.& alios in l.
1.ff.ſiquis iuſdicent.non obtemper.Boſ.tit.quo
modo proced.per præcept.num.3.cum ſeq.di-
cens in fi.num.11.talia præcepta eſſe abſurdiſſi
ma,& peſſimè facere iudicem, qui iſta non præ
cedentibus indiciis(vt hic)committeret,iure.n.
communi inſpecto citato intra annum non cõ-
parente infligitur cõfiſcatio,& bonorum anno
tatio.ff.& C.de requir.re.Aret.conſi. 147. pro-
pterea à talibus præceptis non eſt inchoandũ,
niſi cępto proceſſu poſt inquiſitionem,vt in ter
minis inquit Roland.à Valle.conſi.47.num.44.
& 45.vol. 2.
Tertio ex ſerie citationis,modoq; proceden
di,apparet Comitem grauari nimis contra for
mam iuris,& ſibi ferè defenſiones proprias im
pediri,tolli,& eneruari,cum nemo ſanæ mentis
videns illius citationis contextum ,(quæ primo
poterat arbitrio nuntii vbique affigi ex illis ver-
bis,ſeu alibi magis expedire videbitur;ſecundo
quod pœnam confiſcationis grauem,& priua-
tionis feudorum grauiorem contineret.Tertio
peremptorie,perſonaliter tantum,& ſine cauſa
citari,& ad ſententiam, & videndum executio-
nem fieri.Quarto illius priuilegii contractus, &
conceſſiones in dubium reuocari.Quinto feuda
ſibi auferri contra pacta inueſtiturarum) nemo
5 inqnam comparuiſſet,propterea cum afferat† ci
tatio impedimentum defenſionis,nulla cenſeri
debet,minus citatum arctaſſe,& ligaſſe,ex Oldr.
conſi.43.Martin.Laud.cõſi.73. amplè Leonar.
inter conſi.Bruni.114.num.372.vbi enim cita-
tio ſui facie iniuſta dignoſcitur, vel ut demon-
ſtrabitur,pęnam inſolitam contineat,ſi non cõ
pareat citatus,excuſatur,quia tanquam temera
ria,& impoſſibilis ſperni poteſt,Sebaſ. Vant.de
nulli.ex defec.citat.nu.28.cum ſeq.& nu.77.
Quarto ad locum non tutum citabatur reus
propter odia , inimicitiasque in dicto loco,cu-
ria,& famulatu quondam Domini ſui,Principis
Excellentiſsimi contracta, ob moderni Princi-
pis vt aſſeritur)animi perturbationem,ſeu ran-
corem cõceptum in ipſum, & inuidorum fami
liarium penes dictum Principem exiſtentium
authoritatem,quod uti notum ſimul, & verum
mihi in facto ſupponitur,quapropter noo tene
batur comparere.clem.1.§.Piſani,de iud.c.ac-
cedens,il 2.vbi amplè Felyn.vt lit.non conteſt.
& ſi timeret non ſolum perſonam offendi, ſed
quoq;cauſæ ſuæ maximè arduæ merita, vt mul
6 ta in propoſito ſimilis † citationis deducit, Iaſ.
conſi.86.num.10.& ſeq.uol.3.Crot.conſi.60.
num.16.Leonard.inter Bruni.conſi. vbi ſupra
num.374.cum multis ſeq.& 386.& conſi.87.in
fi.ſubdens id procedere,etiam ſi de odio eius fa
miliaris,vel potentis apud Principem non con
ſtet,Roland.in ſimili caſu,conſi.68.num.20.&
7 ſeq.uol.2.& † tutus eſſe debet nõ ſolum pro Do-
mino,ſed pro procuratoribus,& adoocatis,nec
ſufficeret ſecuritati alteri eorum tantum ſuffra-
* gari;ex communi, * de qua per Bero.conſi.18.
num.27.& ſeq.& num.50.vol.3.Ferret.d.conſi.
31.num.20.& ſeq.Rub.Alex.tract.de procura.
num.302.qui ad notat tutum non eſſe locum,ſi
citaretur ad terram,in qua timeret nõ poſſe con
ſeqni iuſtitiam propter potentiam ſuorum ad-
uerſariorum,vt hic,Ang.in ſua diſputa.Bonon.
8 in 4.& 5.dubio.Hinc† vaſallus , qui relicto feu-
do receſſiſſet,etiam ter interpellatus,ſi non re-
diret infra ſex menſes,vt teneretur,feudo mini
mè priuaretur , ſi ob Domini iuſtum timorem
non rediret,ut in propoſito inquit,Anton.Ca-
pic.in inueſt.feud.verbo,Feud.amittuntur, ca-
ſu 52.& 53.ponit regulam Quint.Meodoſ.trac.
de ingratitud.cap.62.verſi.69.incipit, Vaſalli,
& licet ubi non eſt notorium,locum noo eſſe tu
tum,appellatio debeat interponi à proceſſu,vel
mitti excuſator,ſeu aliàs ꝓteſtari,alioquin om-
nia ualent,Peruſ.in cap.ex parte , nu. 14. de ap-
pellat.attamen cum hic appellatum fuerit,pro-
teſtatum,& cõparuerint excuſatores Comitis,
contra illum formata nullo modo valuiſſe arbi
tror,non enim hic ſaluus conductus dari,vel of
ferri potuit,cum ab eiſdem ioimicis, ſeu illorũ
conſilio,& opera procederet,quod dico ut tol-
lantur contraria per Menoch.ſcripta in conſi.
100.nu.199.& ſeq.& Ceph.cõſi.304.nu.100.
& ſeq.vol.3.qui ſuper eodem caſu contra dictũ
Vallam ſcripſere,admittentes vbi locus non ſit
tutus,& cauſa ardua,ex proteſtatione, vel miſ-
ſione procuratoris ad petendum,ut hic, iudicẽ
extra dominũ excuſari,vt Menoc.d.conſi.100.
nu.199.Vant.de nullit.ex defect.iur.d. nu. 165.
9 Enim vero† iuſta timoris,& metus cauſa hic
reſultabat.ex dicta inſolita commioatione pœ-
narum,indignationis,priuationis, & confiſca-
tionis facta vaſallo per Dominum acceſito; cũ
iuſtus metus ex leui quoque cauſa deſumptus
admittatur,Iaſ.in l.1.§.1.num.5.vbi Zaſ. nu.16.
ff.ſi quis iuſdicent.non obtemp.Cotta memor.
in verbo Pęna,& verbo Contumacia,quibus in
locis cõcordantes aggregãt,in propoſito Plot.
conſi.3.nu.36.vol.1.conſi.crim.in fol. & Natta
conſi.

conſi.594.nu. 19.vol.3. dum inquit citationem
formam inſolitam continentem ſperni poſſe,
idem Celſ.Vgo conſi.60.num.50.item & iuſtus
metus loci non tuti arguebatur ex inſolita carce
ratione ſororij dict. Comitis, vt in ꝓpoſito con
ſulebat ad fauorem, & excuſationem Ducis Vr-
bini eo modo citati Romæ, Ioã.Bapt Ferret.d.
d.conſi.31.nu.18.& per totum.
10 Quinto, licèt † citatio vnica peremptoria pro
tribus ſufficiat in criminalibus iure ordinario,
& obſeruãtia totius mundi inſpectis, per Alex.
qui de communi atteſtatur, in l. contumacia, nu
me.14.ff.de re iud.Felyn. in cap.conſuluit, poſt
num.13 de offi.deleg.Afflict.deciſ.289. num.7.
vbi Vrſil. num.7. Boſ. tit. de ſent. nu.4.Iul.Clar.
§.fin.crim.quęſt.31.verſi.quarto modo.Cepha.
* conſi.304.num.43. cum ſeq. vbi de * communi
11 vol.3.quinimmo & vna ſimplex in † rebellionis
crimine, vt not.Bart.in extra.ad reprim.verſi.in
termino, Menoch.d.conſ.100.nu.170.Ceph.d.
conſi.304.nu.51.& 52.vol.3
Attamẽ id procedit in vera citatione, ſeu prę
cepto contra rebellem emiſſo, quibus ſubditus
vocatur ad cauſam criminis læſæ maieſtatis, qđ
in præſenti ceſſat, cum fuerit monitio ſimplex
tantum, vt ſatisfaciat debito iuramenti fidelita-
12 tis, valde differant citatio, & † monitio, not.
recentiones in cap.ſacro.de ſent.excom.in cap.
cum ſit Romana. de appell. Aret. in cap.repre-
henſibilis, de appel.& in conſ.65.Aſin.praxi iu-
dic.§.7.milit.83.num.11.
13 Sexto † grauia ſunt, pro quibus monitus, vel
citatus fuit Comes Guilielmus, & propterea nõ
erat citãdus ad domum, ſeu per edicti affixionẽ
ad valuas caſtrorum, vel alibi, ſed perſonaliter,
vt declarat Soci.in fallent.verbo Abſens, Vrſill.
ad Afflict.deciſ.289.num.6. in feudo. Zabarel.
conſi.128 num.5.etſi opponeretur rebelles, vel
rebellium loco exiſtentes, ſeu vagabundos hoc
modo citari, Menoch.conſi.100.num.103.cum
plurib.ſeq.reſpondetur non conſtare hic de re-
bellione aliqua, nec quod eſſet vagabundus, ſeu
ad rebellium loca, propterea perſonaliter tãtum
vocandus erat, vt inquit idem Menoch.de recu
per.poſſeſſ.remed.8.nu.102. immo ex quo com
paruerat vxor poſt citationem allegans veniſſe
in italiam, ac Lombardiam, denuo citari per lit-
teras debebat, vel ſaltem concedi congruum tẽ-
pus ad præmonendum illum, vt formaliter tra-
dit Iaſ.conſi.86.nu.12.in fi.vol.3.
14 Septimo non continet † locum citatio, in quo
vocatus deberet comparere.citatur enim ſolum
in ciuitate Naſſau, & ideo ſententia nulla, Gl.in
verbo Indemnitati, in cap.fin.de reſcript.Spec.
de citatio.§.1.verſic.item quòd citans eſt, Alex.
conſil.71. in pri.vol. 1. nec dicatur intelligi ci-
tatum ad ſolitum, ex Vant.de null.proceſſ.ex de
fect.citat.num.63.Cephal.conſ.304. num.143.
Menoch.d.conſi.100.nume.17.quia replicatur
nullum locum certum, & ſolitum eſſe in ciuita-
te, quo ſit ſolitus Princeps talia, de quibus in prę
cepto peragere, propterea dictus locus ſubaudi-
ri non poterat, vt ſentit Cephal. in ſuo caſu di-
cto conſi.304.num.143.
Octauo aberat priuſquàm citaretur Comes.
Gulielmus, & cõtra eum aſſumerentur indicia,
15 ſic † contumax uirtute dictæ citationis dici ne-
quit, Socin.ſen.tract.de citat.art.17.num.26.&
ſcribam in artic.3. dumque citaretur perſonali-
ter &c.domi &c.prius perquiri perſonã per nũ-
tium oportebat, antequàm domi relaxaretur ci-
tatio, intelligitur enim commiſſo iudicis facta
ſecundum formam iuris, uidelicet primo perſo-
næ, & in ſubſidium domi, nec relato per nuntiũ
16 diligentiam ſe feciſſe, nulla citatio † redditur,
ita Vant.d.tract. de null.ex defect.cita.num.93.
96.& ſeq. & in uaſallo ſub amiſſione feudi cita-
** to, pro cõmuni * ſenten. ponit Claud. Cacciun-
cul.conſi.27.num.61.& 62.quod procedere in-
17 telligo, niſi adeſſent † ſtatuta in loco, quæ diſpo-
nerent poſſe citari ad domum, vel perſonaliter,
** quia tunc ex magis communi ** ſententia non
requireretur perquiſitio perſonæ ad ea, quæ in
propoſito accumulat Aſin.d.praxi iudi.§.6.c.3.
per totum.
18 Nono ut † uaſallus feudo priuetur, ob nũ prę
ſtita ſeruitia Domino, uel ob illius contemptũ,
trinam lex, & ſeparatam monitionem requirit
expreſsè, cum termino ſeptem, aut decem dierũ
pro ſingula, ex tex.in cap.1.de milit.uaſ. qui cõ-
tum.ext.t.ubi gl.2.Iſer. num.2. & Aluar.num.6.
Iacob. de Sãctu Georgio in inueſt.feud.uerbo,
Dictique uaſalli non commiſ.21. cauſa, Rolan.
à Valle conſi.47. num.61.uol.2.Bero.conſi.76.
num.81.uol.1.Natta conſi.593.num.3. uol.3.
Zaſ.de feud.part.10.num.61.62.Capic.in inue-
ſti.feud.uerbo Feuda amittuntur, ca'u 33. & 45.
19 ac formaliter in uerbo Feudorum iudicia, uerſi.
peremprorium, pag.255.Thom.Marin.de feud.
lib.1.tit.2.nu.74.& 76.Siluan. de recogni.feud.
quæſt.6.Quint.Mendoſ.tract.de ingrat.cap.62.
uerſi.41. incipit, Citati ter, & uerſi.76.incip. Va-
ſalli, adeò quòd nec unica perẽptoria monitio
* in feudis admittitur, ut ex communi * recenſet,
Laur.Chirc.comm.opin.cent.5.concluſ.45.ubi
practicam docet, hanc citationem nullam eſſe
inquit, & id in feudo ſpeciale, Claud. Cacciũcu.
conſi.27.nu.37.56.58.168.& 173. ſcripſi conſi.
49.num.20. Federic. Schenc. titu.22.lib.2.Mil.
uaſal.qui contum.exiit.in pri.unica itaque cita-
tio pro tribus, & peremptoria cum dierum, &
terminorum reſtrictione fieri non potuit, Paris
de Puteo tract.de ſyndic.pag.87. quem citat Vr
ſil.ad Afflict.deciſ.289.num.8. Chircou. & alij
20 ubi ſupra. Quando enim † lex, ſeu ſtatutum tri-
nam in ſpecie citationem exigit, unam tantum
licèt peremptoriam fieri non licet, Marſi. conſi.
23.num.13. cum ſeq. uol.1. conſi.118.num.22.
130.num.7. uol.2. Felyn. in c.conſuluit.nu.14.
* & 15.2.fallent.ubi de communi * extra de offic.
deleg.

delegat. Bolognet. in rubr. ff. ſi cert. pet. num. 31.
Claud. Cacciuncul. de feud. loquens d. conſ. 27.
num 42. 56. & ſeq. quod maximè procedit dum
agitur de priuando aliquem iure ſuo, Gl. eſt ſin-
gul. in clem. 1. de vit. & honeſt. cler. Aſin. in pra-
xi iudic. §. 7. limit. 71. num. 3. cum eo caſu per-
emptorium non ſufficiat, Aimo conſi. 105. nu-
me. 8. 9. & ſequen.

Decimo uidetur inanis hęc citatio commina
21 ta ſub† pœna confiſcationis bonorum etiã feu-
da'ium, cum receſſerit ab aula hæc pęna pro cõ
tumacia illata in ſimilibus præceptis, ubi nõ tra-
ctatur de turpiſſimo delicto, quod exemplificãt
Scribentes in Barone Gallo, qui occiderat Iſer-
niam uiolenta manu, dum reuerteretur à loco,
in quo contra illum ſententiam protulerat, Iſer.
in cap. 1. §. contrahentium, 2. addit. ubi Afflict.
num. 33. quæ ſint regal. inuehens Iſernia contra
iſtos iudices, qui ſimilia perſuadẽt Principibus,
ut ſubditorum bona capiant. Aegid. Boſ. titu. de
nullit. num. 10. Rolan. à Valle amplè conſi. 47.
num. 50. uol. 2. Natta conſi. 240. num. 2. & 593.
* num. 5. uol. 3. Clar. qui de *communi atteſtatur
in §. fin. crim. q. 31. uerſic. item quæro, ſeruiunt
multa per Cacciuncul. d. conſi. 27. num. 156. &
ſeq. & in propoſito Bened. de Plotis, & Bal. de
Vbal. conſi. 3. uol. 2. conſi. crim. in fol. qui in ter-
minis mulctæ inſolitæ commiſſæ per quendam
iudicem conſulentem Excellentiſſimũ tunc Du-
cem Mediolani, reſoluũt uigintiſex rationibus
dictam mulctam infringi, nullãq; eſſe, & nullius
roboris, quorum decem caſui noſtro rectè accõ
modantur, quas ſub compendio referam.

22 Primo, quia † mulcta non niſi contra uerum
ſubditum infligitur, & ab habente iuriſdictionẽ
in alium ordinarium, l. 2. & 3. C. de mod. mulct.
Doct. in l. 1. ubi Cagnol. num. 45. & ſeq. ff. ſi quis
iuſdicent. non obtemp. Menoch. de arbit. iudic.
* q. 74. nu. 18. 13. & ſeq. ubi de communi *Rimin.
conſi. 270. hic uero Comes Gulielmus Anglus
forenſis erat, & exemptus.

23 Secundo mulcta nõ imponitur, niſi uerè † cõ-
tumaci, ut puta citato perſonaliter, non ad do-
mum ſic fictè, Ioan. Andr. in c. 1. de dolo & cõtu.
Ang. conſi. 8. col. fi. uerſ. 4. Plot. & Bal. d. conſi. 3.
nu. 5. Boſ. de mulcta. num. 6. & hic Comes con-
tumax non fuit, ut in ſecundo articulo demon-
ſtrabitur.

Tertio à mulcta excuſatur quis, & à contuma
24 cia ex † cauſa etiam iniuſta, modo non contem-
nat. l. ſatiſque pœnæ tibi Glo. ff. de ius uocand.
multæque cauſæ non comparendi hic aderant.

25 Quarto mulctatur nemo, etiam † inobediens,
in tota cauſa, uel illius ualore, & cõmiſſa, ut hic,
nulla eſt, & iniqua. l. 1. §. fin. ubi glo. ff. ſi quis iuſ-
dicent. Dec. conſi. 458. num. 10. Plot. d. conſi. 3.
num. 7. Claud. Cacciuncul. conſi. 27. num. 156.
cum ſeq. Boſ. de mulcta. num. 10. Roland. dicto
conſi. 47. uol. 2. Bonacoſ. com. opin. uerbo Mul
ctari, in fi. & ubi eſt exceſſiua, dicitur nulla abſq;
appellatione. Natta conſi. 594. num. 4. uol. 3. Ca
gnol. d. l. 1. num. 21.

Quinto mulctari nequit, nec contumax quis
efficitur, ſi die ſtatuta ad comparendum iudex
26 non ſedat pro tribunali, & † contumacia accu-
ſetur, Ang. dicto conſi. 8. uerſ. 3. Plot. dicto con-
ſil. 3. num. 12. & inferius explicabitur hæc non
fuiſſe obſeruata.

27 Sexto † mulctam non incurrit quis, nec con-
tumaciam, niſi ultra primas citationes iterum ci
tetur cõtumax, & ſtatuatur illi terminus ad pro-
bandum, & deducendum quare mulctari nõ de-
beat, quod in Adam, & Cain Deus ipſe ſerua-
uit, alioquin mulcta eſt nulla, trad. Bart. in d. l. 1.
ubi cagnol. num. 97. Boſ. de mulcta. num. 6. ex
** magis **communi Nicol. in concor. gl. nu. 325.
Chircou. comm. opin. cent. 5. concluſ. 70. Rolã
Valle conſ. 47. num. 43. & 45. vol. 2. quinimmo,
& vltra has citationes requiritur ante ſententiã
condemnationis alia peremptoria citatio ad vi-
dendum ferri ſententiam, vt ibi Plot. num. 16.
& 19. quæ omnia omiſſa fuerunt in præſenti ri-
goroſo iudicio.

Septimo à mulcta, pœna, & cõtumacia quis
excuſatur ex omni ſeu, iniuſta, parua, colorata,
& beſtiali cauſa, quæ oſtendat illum citra con-
temptum non cõparuiſſe, Plot. d. conſ. 3. nu. 19.

28 Octauo mulctari inobediens nequit, qui † præ
cepto euidenter iniuſto non paret, Doct. in l. 2.
& 3. ff ne quis eum, qui in ius vocat. Plot. dicto
conſi. 3. num. 30.

Nono ab omni mulcta, & pœna quis libera-
29 tur, ſi † inſolita, & inuſitata fuerit comminata.
Plot. dicto conſi. 3. num. 36. Rolan. à Valle con-
ſil. 39. num. 52. vol. 2. quæ quandocunq; oppo-
30 ſita † executionem impedit, Gal. conſi. crim. 11.
* num. 4. vbi de communi, * Bonacoſ. com. opin.
verbo Mulctari quis, nec dubium ſit præſentem
citationem inſolito modo, & pœnis minus cõ-
ſuetis, ſic nulliter commiſſam fuiſſe, grauiſſima
31 enim pęna eſt feudorum † priuatio, Beto. conſi.
76. num. 127. vol. 1.

32 Decimo † mulcta comminata ceſſat, ſi in ter-
mino comparendi pars contraria nullũ ſit paſ-
ſa damnum, Plot. d. conſi. 3. num. 37. propterea
nullam prorſus citationem, monitionẽ, & mul-
ctam hanc commiſſam affirmo.

Vndecimo additur principaliter citationẽ il-
lam, non ſolum in debita forma, ſolennitate, &
ſubſtantia defeciſſe, verum & proceſſiſſe à non
habente authoritatem, ſeu iuriſdictionem, ita vt
nullo iure teneretur Comes Anglus per ſe, vel
per procuratorem comparere, vt in terminis di
cebat Cacciuncul. conſi. 27. num. 116. † ſenten-
tiaque lata eo modo nulla prorſus exiſtat, quod
formaliter inquit Cephal. videndus conſi. 241.
num. 35. cum ſeq. vol. 2.

Poteſtatiſque defectum dupliciter deduco.

Primo, iure communi conſiderato, quod in
materia feudorum ſtatuit, vbi præcipuè de vio-
lentia

lenria Domini in vaſallum prætenſa cognoſci-
tur, vel de feudi priuatione, vaſallum haud cita-
ri, moneri, vel in iudicio vexari poſſe, etiam ad
Domini inſtantiam ſuper proprietate feudi, niſi
34 mandato, & commiſione parium † curiæ, qui à
lege iuriſdictionem inter vaſallum, & Dominũ
tenẽt, licèt per modum electionis partium, tex.
eſt in c. 1. vbi Iacob. de Belloui. & Iſern. num. 2.
de contro. feud. apud. pares, termi. c. 1. §. & eſt,
titu. quæ fuit. pri. cauſ. benef. amitt. ibi à ſuis pa-
ribus, Glo. in cap. 1. de mil. vaſal. dicens illos eſſe
35 iudices † ordinarios, & in cap. 1. de leg. Corrad.
latè Duen. regul. iur. 324. Bal. conſ. 9. nu. 2. lib. 1.
clar. §. feudum, quęſt. 90. Boſ. tit. de foro compe.
num. 172. poſt Soc. in cap. ex tranſmiſſa. nu. 18.
vbi Hoſtien. & cæteros adducit de foro cõpet.
Dec. in cap. cæterum, num. 14. poſt Aret. ibi, ex-
tra de iud. Iacob. d. verſi. & ſi vaſalli, num. 10. Al-
uar. in cap. Imperialem, §. præterea, num. 6. vbi
Præpoſ. num. 4. de prohib. feud. alie. Alex. conſ.
79. vol. 1. Zaſ. de frud. part. 11. nu. 10. ſunt enim
iudices reales feudi, ſiue agat ille, ſiue alter. Zaſ.
conſi. 13. num. 36. & ſeq. lib. 1. Ant. Capic. in in-
ueſt. feud. verbo Feudorum iudicia, verſi. pares,
pag. 253. Iſern. in conſt. Regni Sicil. lib. 3. de fi-
deiuſ. nomi. verbo ſi vaſallus, & in lib. 1. de of-
ficio iuſti. verſic. commiſſæ fuerint tradit amplè
materiam parium Menoc. in tract. de retin. poſ-
ſeſſ. remed. 3. num. 432. cum innumeris ſeq. &
36 hoc ſtatutum fuit, ne aliàs Dominus † eſſet in
propria cauſa iudex, Alex. conſ. 1. num. 9. & 10.
vol. 5. Socin. conſi. 187. num. 29. vol. 2. Felyn. in
cap. litteris, nu. 18. de reſcript. qui nec iniuriam
illatam ſibi cognoſcit, Oldra. conſi. 7. Natta con
ſil. 87. num. 1, conſi. 113. num. 8. Fede. Schench.
tract. de feud. de mil. vaſal. titu. 22. lib. 2. in pri. &
tit. 16. lib. 2. num. 2. & Franc. Soſbench. de feud.
par. 14. num. 2. & 30. Guliel. Franc. trac. de feud.
lib. 4. cap. 1. in fi. Fran. Duaren. de feud. cap. 20.
in pri. Natta conſ. 173. nu. 8. & ſeq. vol. 1. Ioach.
Miſenger. conſi. 22. num. 8. cum ſeq. & conſ. 23.
num. 11. Gerard. Mazol. conſi. 114. nu. 75. dif-
fusè in noſtris ferè terminis Cęph. d. conſ. 241.
num. 35. cum plurib. ſeq. vol. 2. dicens, quòd & ſi
officiales Principis intuitu iuriſdictionis poſsẽt
vaſallum vocare ex cauſa amiſſionis feudi, cum
fuerit contumax, nequit tamen priuari, & in feu
do grauari, niſi ex iudicio parium per tex. in di-
cto cap. 1. de vaſal. qui contu. eſt. Cum ergo non
fuerit electus aliquis pro Comite, vel eo citato
per Dominum in illius contumaciam, coram iu
dice cõmiſſario comparere non debuit tãquàm
37 nullam habente † poteſtatem, Glo. verbo Con-
nocari, cap. ſi Epiſcopus. 3. quæſt. 2. l. contuma-
cia. §. 1. ff. de re iud. l. 1. C. ſi à non compet. iudic.
Claud. Cacciuncul. dicto conſi. 27. nu. 111. &
116. ſubdens ex mente Baldi omnem actum iu-
dicis incompetentis fieri ſine ordine, & ſine ci-
tatione partis.

Et ſi obijceretur hodie vſu abrogatum eſſe
parium curiæ iudicium.

Primò reſponderem, quòd id ſeruari adhuc
38 in criminibus læſæ cõpertum video, vt inquit
Thom. de Marin. tract. de feud. ex pacto & pro-
uid. nou. tit. 3. nu. 13. & 14.

Secundo, etſi Excellentiſſimus Marchio poſ-
ſet aliquo modo cenſeri iudex in cauſa iſta, vel
reſpectu iuriſdictionis, per Bald. in cap. 1. col. 2.
de inueſt. in mar. facta. vel quòd poteſtatem eli-
gendi pares, vel iudices in ſubſidium, vel ex con
39 ſuetudine teneret, non poterat tamen hãc † cau-
ſam demandare, niſi habilibus. d. cap. 1. vbi Af-
flict. num. 34. & Præpoſit. de contro. feud. apud
pares termin. & niſi alteri vaſallo ſimili, non au-
tem inferiori. oportebat enim dum tractabatur
cauſa Comitis, vt alij Comites poſſidentes feu-
da ſimilia conſtituerentur iudices, ita Abb. in c.
cæterum, col. 8. verſi. qui aut. dicantur pares, ex-
tra de iud. Soci. ſen. in c. ex tranſmiſſa, num. 17.
de foro cõpe. Iacob. de Sancto Georgio verbo,
Et dicti vaſalli. nu. 9. & 10. Marin. Frecia de ſub.
feud. lib. 2. inter differentias feud. rega. & vbiq;
d. different. num. 12. pag. 245. Thom. de Marin.
40 de feud. tit. 3. nu. 12. cum ſeq. non etiam † fami-
liares, domeſtici, conſiliarij, & aſſeſſores eiuſdẽ-
met Principis, qui ſtipendio illius viuant, eligi
in pares iudicum poterant, ex tex. in cap. 1. ibi, ſi
tantum vaſallus, & verſi. ſi vero vaſallus, de con-
tro. feud. inter pares curi. term. Glo. in cap. cæte-
rum, de iudi. Roma. conſ. 212. num. 4. Abb glo.
& Felyn. in cap. inſinuante, de off. deleg. forma-
liter Cacciuncul. dicto conſi. 27. nu. 103. & 114.
poſt Feder. Schench. tracta. de feud. lib. 2. tit. 16.
de controuerſ. feud. apud pares termin. in fine.
Brun. conſi. 30. num. 3. Capici. in d. inueſt. feud.
verbo Feudorum iudicia, verſi. Barones. nec ẽt
illius ſubditos eligere in iudices debebat, qui le-
gitimè recuſari vt ſuſpecti poterant, Natta conſ.
174. in pri. vol. 1. Quod cum hic euenerit, nec
ſuſpicione careat iudex, qui præceptum ſimile
cõmiſit, vtique citatio ab eo emiſſa nullius mo-
menti redditur, & tantò fortius ſi probaremus
opinionem Feudiſtarum concludentium, nec
41 ex † conſuetudine, tanquàm mali, & iniqui exẽ-
pli (quãuis magna ſit in feudis authoritas) poſſe
Dominum directum ſolum eligere iudicem, vel
parem, qui cauſam ipſius cum vaſallo terminet,
eo ꝙ per interpoſitam perſonam, ipſe Dominus
iudicet contra iuſtitiam moralem, iudiciorum
æqualitatem, ac præcepta moralia, vt doctè ex-
plicat, comprobatque Zaſ. tract. de feud. par. 11.
num. 14. & ſeq.

Duodecimo, & vltimo nullitatẽ præcepti de
duco ratione perſone citandæ.

Primo, quia forenſis erat.

Secundo, quatenus ſubdita, exempta reperie
batur, ad ea, quæ ponit Ioan. And. & Bal. ad Spe
cul. tit. de citat. verſi. continuando.

Circa primum Comes Gulielmus ex Illuſtri
Cuntelliorum familia natus eſt in ciuitate Lon-
driæ

driç ex Iacobo patre, & patritio Anglicano,ſub
dito immediatè Reginæ, qui nec contraxit do-
micilium in ciuitate aliena, licèt ſteterit ad curã
familiarẽ,& à ſecretis dicti Excellentiſſimi Mar-
chionis Naſſau Domini,& patroni ſui colendiſ-
ſimi,& vti preſectus equeſtri, & pedeſtri militiç,
42 ad ea quæ de † Caſtellano arcis cõgerit Menoc.
de arbitr. iudic. caſu 86.cent. 2.& de famulis,vel
forenſibus ſeruientibus in locis exteris, qui dũ-
modo propriam,& maiorem partem illorũ ſub
ſtantiæ(vt hic) in loco originis retineant,atque
poſſideant, non dicantur alibi domicilium ac-
quirere,vt ſcribit Dec.conſi.253.nu.11.Siluan.
conſi.1.num.92.cum ſeq.vol.1. & in ſecretario
Principis non obſtãte aſſecutione bonorum, &
honorum,Bero.conſ.60.nu.21. cum ſeq.vol.2.
& Iacob.Aemil.conſi.142.num.2. ſubdens offi-
cialem etiam finito officio,commorãtem in di-
cto loco per annum,non cõtrahere ibi domici-
lium,allegatque Fel.in c. dilectus,il 2. de reſcrip.
Vnde cum Comes non fuerit ſubditus, ſenten-
tia contra ipſum lata nulla eſt omnino, Iaſ. in
propoſito conſi.60.art.1.vol.1.

Secundario, & ſi ibi domicilium acquiſiuiſ-
ſet,non tamen Comes virtute priuilegiorũ ſuo-
rum,de quibus in facto,citari iure poterat,ſtan-
tibus conuentionibus initis cum Excellentiſſi-
mo marchione patre Excellentiſſimi nunc filij
vocantis,& citantis eum, quæ priuilegia, & con
uentiones(quorum nulla in ignorantiam prætẽ
dere poterat Princeps modernus, cum illa iudi-
cialiter mortuo patre propter proclamata facta
obtinuiſſet,ſibi omnino ſeruanda erant.

43 Primo, quia in vim † contractus ſint emiſſa,
ob iurium,bonorum, & terrarũ ceſſionem ma-
ximi valoris,& cõmodi factam per dictum Co-
mitem Excellentiſſimo patri ſuo,vt ſcripturç pu
blicæ docent,quæ propterea nullo vnquàm iu
re,tempore,modo,etiam ex abſoluta poteſtate,
vel per ſucceſsorem in Principatu infringi,reuo
cari,vel reſcindi potuerunt, ex accumulatis per
• Fern.Vaſq. qui de communi, * & veriſſima ſen-
tentia atteſtatur, in contro. Illuſt.cap.3. num.2.
poſt Rol.à Valle conſi.13.num.30.& conſi.66.
num.33.& ſeq.vol.2. Lauren. Chirc.com.opin.
cent.3.concluſ.88. & dixi aliàs conſi.16.nu.47.
44 lib.1. Gratia enim, † ſeu pactum Principis reci-
procum,recompenſatiuum,vel propter aliquid
ſibi ceſſum, vel traditum, emiſſum,tranſit adeò
in contractum,vel quaſi, ſeu nominatum,facio,
vt facias,vt ſucceſſorib. in Principatu abſolutè
noceat,Bart.eſt theorica ab omnibus recepta in
l.omnes populi.4. q.3. princ.num.29. ff.de iuſt.
& iur.tradunt Canon.in c.nouit, de iud. Natta
conſi.164.num.19.in fi.vol.1.Siluan. conſi.65.
per totum,Viui.com.opin.de iur.quæſi. nõ toll.
concluſ.6.nu.1.Hippol.Rimi.conſi.102. nu.31.
cum ſeq.& in ampla inueſtitura conceſſa ab Ex-
cellentiſſimo Duce Ferrariæ, Socin. iun. conſi.
77.num.44.& ſequen.volum.4.idque alibi ſæpe
pertractant ſcribentes.

Secundo,quia dictæ conceſſiones, pacta, &
indulta,ob ſeruitia immenſa,merita,& in remu-
nerationem tot obſequiorum ſibi fideliter die,
noctuque preſtitorum, data, & elargita fuere,q
non ſæpius,ſed milies verbis tergeminatis, effi-
cacib. atque prægnantibus reperit Princeps il
le gratus,atque ſublimis in ſuos, quapropter ve
lut ex contractu initi præſumuntur, cum à pari
45 † contractus, & conuentio remuneratoria pro-
• cedant,Rol.à Valle conſi.76. vbi de communi.
num.13.vol.2.Celſ.Vgo conſ.16.num.2.Natta
conſi.669.num.7.& 11.Mendoſ.ad Rom.conſ.
116.in prin.Rimin.conſi.204.cum apoſt.vol.2.
Moder.Pariſ.in conſue.Pariſ.§.30.q.25.nu.99.
Scripſi conſi.16.nu.56.& ſeq.cæterosq; conſul
tò preterec,cumque verba geminata operẽtur,
pluſquàm ſimplicia fortius, & validius operabũ
46 tur toties † replicata, Roland. à Valle conſi.62.
num.29.& 30.vol.2.

47 Et ſi opponeretur modernum † Marchionẽ
minimè aſtringi ad obſeruandum geſta per pa-
trem,cum nomine proprio tantum,& in dam-
num enorme,magnamque diminutionẽ patri-
monij,vel Marchionatus Naſſau hos cõtractus,
inueſtituras,& priuilegia conceſſerit,ad ea quæ
not.Bart.in l. prohibere, §. planè. ff.quod vi aut
clam.Bald.tit.de pace Conſt.Felyn.in c.1.nu.5.
vbi Dec.de prob.Boſ.tit.de prin.nu.382.& tit.
de regal.nu.23. & ſeq. Natta conſ.636.nu.200.
vol.3.Cæphal.conſi.155.num.6.vol.2.

Primo id tollitur, eo quòd caſtra Dicti Mar-
chionatus, & dignitatis, & tanquàm Marchio
omnia Comiti,& ſuis concedat,per ea,quæ po
nit Mandel.de Alba.conſi.67.in princ.

Secundo negatur eſſe maximam dicti ſtatus
diminutionem, habito reſpectu ad donantem,
& Marchionatus amplitudinem, propterea id
etiam donare potuit,quod ad ſenſum patet.

49 Tertio ſola † reſeruatio ſuperioratis efficit,
vt alienatio etiam ciuitatis in præiudicium ſuc-
ceſſoris ſubſiſtat cum ex hoc modica læſio reſul
* tet, ex * communi diſtinctione relata ab Alex.
conſi.1.nu.19.vbi Pariſ.verbo Modicum, vol.5.
Dec.conſi.191.in pri.Natta conſi.122.num.2.
& 12.uol.2.Siluan.conſi.96.nu.16.doctè Vaſq.
de contro.Illuſt.cap.4.in pri.& cap.5.nu.3.Ce-
phal. conſi.155.num.28. & 34.vol.2. Gabriel.
com. concluſ. de iure quæſito non tollen. con-
cluſ.5.num.41.

49 Quarto † feuda,& bona aliàs prohibita, ex cau-
ſa remunerationis (ut hic) alienantur, & legiti-
mè diſtrahuntur, Alex.conſ.216.uol.2.Rolan.à
Valle conſi.76.à nu.13.ad nu.23.vol.2.poſt So-
ci.ſen.conſi.84.nu.12.vol.3. amplius ex eadem
cauſa,vaſalli inuiti alienantur, Natta conſi.36.
nu.14.uol.2.rurſus & regalia, Iaſ.conſ.10.uol.3.
Natta conſi.122.nu.16.& ſeq.Vaſq. de contro.
Illuſt.c.5.nu.2.Ceph.d.conſ.155.nu.22. & 26.

Quinto,& ſi in diminutionem ſtatus uertere-
tur,

tur, cum aliàs,vt inueſtituræ ſignificant, fuerint
ſimiliter ſubinfeudata Illuſtri, & nobili Comiti
Friderico auunculo Comitis Gulielmi, cui vti
hæredi,filioque ſororis dicti Comitis Friderici
defuncti ſine liberis donata fuerunt tanquàm
deuoluta per dictum Excellentiſſimũ Marchio-
nem, vt legitur in inueſtitura, ibi,te vt Comitis
hęredem,& ſucceſſorem inſtituimus &c.& à no
bis in hac ſubinfeudatione delectũ dicto caſtro
donari volumus &c.denuò ſubinfeudari potue-
50 runt, cũ ſemel † diſtracta, ſemper diſtrahi queãt,
vt in feudis not.Iſern.in c.1.vbi Card. nume. 12.
& 13.de his,qui feud.da.poſſ.Afflict.deciſ. 305.
num.10.vbi Vrſil.in propoſito Pariſ. conſi. 22.
num.75.cum ſeq.vol.1.Brun.conſi.65.Gozad.
conſi.9.num.21.Rolan.a Valle conſi. 1. nu. 92.
vol. 1.Rimin.iun.conſi.6.num. 110. vol. 1.Hier.
Lucenſ.conſi. 1.num.68. & ſeq. inter conſi. ſtat.
Montisferrat.

Sexto & vltimo,negatur diminutio ſtatus,cũ
ex contractu permutationis oneroſo,& lucrati-
uo proceſſerit ſubinfeudatio, alia nãque caſtra,
& iura ceſſa per Comitem loco iſtorum vidẽtur
ſubrogata,vt hinc nulla diminutio facta intelli-
51 gatur, quando † permutatio vicem emptionis
ſuſtineat,tot.tit. Inſtit. & ff.de rer.permu.l. ſcien-
dum,§.emptorem,ff.de ædil.edic.Bald.in l. ſi fa-
milia,nu.3.C.famil.herciſ.l.ſi rem,§.prælium, ff.
de petit. hæred. tradunt in bonis fideicommiſſi
ſubrogatis,Caſtr.conſi.72.nu.2.vol.3.Iaſ.conſi.
231.nu.1.vol.2.Menoch.conſ.70.num.8.Crau.
conſi.24.nu.3.Vnde ſequitur nec ratione dimi-
nuti patrimonij Principem Excellentiſſimũ mo
dernum poſſe contrauenire facto patris.

Verum,ꝙ Comes virtute priuilegiorum cita-
ri eo modo nequierit,omiſſis cæteris,id apertiſ-
ſimè conſtat ex inueſtitura, ſeu diplomate dato
die 6. Aprilis,1548.qđ triplici ex capite põdero.

Primo in verbis narratiuis Henrici Principis
primi aſſerentis ex conceſſionibus,& ſeparatio-
ne,ſegregationeq; caſtrorum Treueri,& aliorũ
à ſtatu ſuo facta in gratiam Comitis Gulielmi li
quidò conſtare, nec ipſum,nec eius ſucceſſores
ſub prætextu reſeruatæ ſuperioritatis poſſe vllo
modo citari,accerſiri,vocari, ſeu inuitos trahi à
quocunque etiam in Marchionatu ſuo ſucceſſo
re, vt tamen id etiam apertius eluceſcat &c. de-
clarat ex plenitudine poteſtatis nullo vnquàm
tempore,quouis quæſito colore prędictum Illu
ſtrem Comitem, nec cõprehendẽdos, nec no-
minãdos,vt ſupra,quauis captata occaſione, cu
iuſuis criminis commiſſi trahi, vel vocari poſſe,
etiam ſub quouis genere pręcepti,aut aliàs quo-
modolibet, niſi cauſa verè iuridica expreſſa, &
pro qua Comes ipſe,aut alij,vt ſupra, perſonali-
ter iure venirent citandi,nec aliter ad id cogi pę
nis poſſint,neque pro vna cauſa vocatus, ſeu vo
cati,ſuper alia cõtra eos procedatur;ſed ſemper
ſint æquè liberi,exempti,& ſegregati,non ſecus
ac ſi nullum ius ſuperioritatis ſibi fuiſſet reſer-
uatum,aliter iudicandi poteſtate ſublata,niſi ad
eiuſdem Comitis,& ſuorum fauorem.
52 Quæ verba † enuntiatiua per ſe prolata.

Primo probant,cum ſint clara,& aperta, nul
loq; ſenſu interpretatiuo indigeant.l.ille.§. cum
in verbis,ff.de leg.3.Dec.in l.1.C.de ſer.fugi. cũ
vulg.quo argumentationis genere ſępiſſimè no-
ſtrates vtuntur,vt Socin.conſi.300.vol.2. Rimi.
conſi.53.Socin.iun.conſi.23.vol.3.Aimo. cõſi.
66.Mazzol.114.num.20.

Secundo probant abſolutè,non ſolum inter
ipſos cõtrahentes,verum & quo ad illorum hæ
53 redes, & ſucceſſores,cũ à † Principe proueniãt,
& ſuper actu à mera ipſius voluntate dependen
* te,vt ex * communi ſententia tradit Crau.de an-
tiq.temp.in pri.par.nu.5. cum plurib. ſeq. cuius
loca ſat eſt hic retuliſſe,cum is pro more multos
doctè,& copioſè cõgerat poſt.Octa.Cache.de-
ciſ.95.nu.39.& deciſ.39.nu.30.Port.Imol. con-
ſil.166.nu.22.Cęphal.conſi.317.nu.8. & conſi.
443.num. 7.cum ſeq.vol.3.
54 Tertio,& fortius probant, cum ſint † iurata,
* & alia adminicula adſint, vt ex communi * ſen-
tentia nouiſſimè,lateque ponit Hippol. Rimin.
iun.conſi.12.nu.12.& ſeq.lib.1.

Secundo id fortius mihi perſuadeo ex nõnul
lis verbis aſſertiuis eiuſdem Principis, ibi ſatis
liquidò conſtat,ipſum, & ſuos non poſſe citari,
accerſiri,vocari à quocunque,& in Marchiona
tu noſtro ſucceſſore,quæ etſi aliæ non ſubſeque
rentur, diſponerent, & probarent ſimul actum
55 illum,ſuper quo emiſſa ſunt,cum ab † aſſerentis
ſimplici poteſtate dependeant,& de illo princi-
paliter agere intelligant,ſic ampliſſimè eo loco,
Crau.nu.41.42.& 82.facit l.quidam,ff.de prob.
Soc.ſen.conſi.214.col.4.lib.2.conſi.67.num.7.
& 8.vol. 4.Dec. cõſ.424.dubio.Crau.conſ. 97.
num.10.Simon de Pret.conſ.162.nu.13.vbi de
hærede,tantoq́.magis probant,cum ſint gemi-
nata inter partes, & propriæ voluntatis aſſerti-
ua,Afflict.deciſ.83.in prin.vbi Vrſil.Ceph.cõſi.
297.num.53.cum ſeq.uol.3.Roman.conſi.156.
nu.3.ubi Mend.uerbo non probant.

Tertio & ultimo,id demonſtrãt uerba diſpo
ſitiua dicti priuilegij,ibi, declaramus non poſſe
citari,uocari,& accerſiri &c. etiam à ſucceſſore
in ſtatu noſtro,ſub quouis pręcepti genere,quæ
56 uerba † luculenter quidem intentionem dicti
Principis deſignant,ita ut de illis dubitare nefas
prorſus arbitrer,nec contra illa probatio in cõ-
trarium admitti queat,Caſt.conſi.406. in 2. du-
bio,uol.1.Crau.d.par.pri.nu.81.cumq́ue pacta
priuilegij expreſsè citationem,& præcepta tol-
lant,illa utique ſunt ſeruanda,ex ſuperius dictis,
& tex. in c. 1. §.2 quę ſuer.pri.cauſ.benef.amitt.
dicentis cauſam ingratitudinis ceſſare, ſi in in-
ueſtitura ſit remiſſum iuramentum, & quia pa-
57 cta † inueſtiturarum trahant feudum extra ſuos
naturales limites,& cancellos, Bal. in tit. de his,
qui feud.dar.poſſ.numero 32.Crauet.conſi.41.

Dec.

Dec.conſi.14.num.3.Curt.ſen.conſi.63.in fin. Neuiza.conſi.10.in pri.Octau.Cache.deciſ.23. num.20.Moder.in conſuet.Pariſ.§.5.nume.84. Caſſa.conſue.Burgun.des ſicdez.rub.1.in prin. Quintil.Mend.tracta. de ingratit. c.62.in pri.& verſic.63. præcipuè ꝙ priuilegium vtatur verbo quouis,quomodocunq; &c.ſui natura reſtrictionem non patiẽte,Bar.in l.generali.§.vxori.ff. de vſufr.leg.Ruin.conſi.109.num.7.vol.1.

Hæc ſanè verba enũciatiua,aſſertiua,ac diſpoſitiua totam hanc dirimunt quæſtionẽ, niſi modo cũ maleuolis,& qui per cauillationes, & anfractus rem claram ponant in ambiguo agamus quorum leuib.argumentis,vt occuram,quę forte iſtis objicerentur diſſoluam, illiſq; ſatis faciã.

Non ergo illud obſtabit,quòd in copia primi priuilegij tantum,adſit clauſula exceptiua, videlicèt,niſi cauſa verè iuridica expreſſa,& pro qua Comes,& alij inueſtiti perſonaliter iure citandi venirent,quaſi quòd ſibi,& ſucceſſoribus reſeruauerit Princeps poteſtatem citandi,ſeu vocandi illum, prout de iure. At minimè dubium ſit

58 †Dominum directum ſubinfeudantem poſſe requirere vaſallum ſub pœna priuationis feudi, ꝙ veniat ad faciendum recognitionem, exhibendum ſeruitium,præſtandam fidelitatem, ſeu homagium,& niſi præcepto pareat,pænam vaſallus incurrat,per Ioannem Blaneũ in ſua forma, quib.mod.feud.amitt.in fi.verſi.quæro,de quæſtione,poſt Ioannem Rainer. in c.Imperialem, §.præterea ſi inter.de prohib.feud.alie. per Fed. Iacob.de Sancto Georgio de feud. verſi. dictiq; vaſalli.4.& 5.col.Abb.in c.ex tranſmiſſa, de foro compe.Anto.Capic.in inueſt.feudal. verbo, Feuda amittuntur,verſi.4.pag.65.Moder.Pariſ. in conſuet.feud.§.30.nu.4.& ſeq. Quint. Mend. dicto tracta.de ingratit.cap.62.verſi.38.41.53. cum ſequen.

Primo enim reſpõderi poſſe arbitror,dictam clauſulam intelligi,ſi alijs ex cauſis,quàm ex expreſſis,& cõprehenſis in priuilegio,& extra occaſionem dictorum caſtrorũ potuiſſent Comes & alij accerſiri,citari,& vocari ab Naſſau Mar-

59 chionibus,vt in ſimili †clauſula,ſaluis iuribus in conceſſionibus adiecta,reſpondit Oldr. conſil. 330.in fi.quem ſequitur Pariſ.conſi. 16.nu.30. & conſi.70.num.12.vol.1.Gomeſ.in regul. cancel.de non tollend. iur. quæſit. quæſt. 1.in fine. verſi.poſtremo.

60 Secundo illam † clauſulam exceptiuã,niſi &c. in fine,& in verbis executiuis poſitam eſſe, propterea nihil operabitur,Dec conſi.418.num. 8. & 9.conferunt quę noſtri paſſim ſcribunt verba in executiuis poſita,nihil operari,ex clem. 1. de præb.Iaſ.in l.ius ciuile,nume. 8.ff.de iuſt.& iur. conſi.6.vol.3.conſi.99.vol.4. Dec. conſil.423. num.19.& latè conſ.500.nu.9.& ſeq.Curt. iun. conſi.3.nu.2.Soc.iun.conſi.93.nu.25.vol.3.

Tertio reſpondetur illa verba ſenſum capere ꝙ in caſibus non cõprehenſis in priuilegio, quatenus citari,& vocari poſſit à Dominus Naſſau, puta ſi eſſent delegati,vel alio modo in illum iuriſdictionem habentes,illis tantum caſibus vocaretur, in quibus perſonaliter de iure teneretur comparere,expreſſa tamen vera, & iuridica cauſa exiſtente,non autem intelligentur, ꝙ abſolutè poſſit ſemper citari, ac in omnibus caſibus in priuilegio quoque contentis,ne ſibi parũ conſtans videretur Princeps concedens,poſtea quàm ſtatim eum à quibuſcunque citationibus liberatum,& exemptum dixiſſet,& ſtatuiſſet,cui

61 tanda enim omnino eſt † puguantia,c.inter dilectos,de fide inſtr.& quęlibet interpretatio faciẽda,ne diſpoſitiones repugnantia contineãt, Dec.in l.vbi repugnantia,in fi. ff. de regu. iur. & conſ.517.nu.4.Alciat.tract.præſump.reg.2.præſump.31.Boer.deciſ.252.nu.1.& 2.Pariſ.conſi. 202.nu.19.vol.1.Soc.iun.cõſ.125.nu.16.vol.1.

Quarto fiſcus Excellentiſſimi ſucceſſoris in

62 Marchionatu,fundans ſe in † exceptione,debebat qualitates illius probare, videlicet cauſam expreſſam,eſſe verè iuridicam,& talem,pro qua legitime perſonaliter teneretur comparere.l.in exceptionibus,ff.de prob.Crau.conſ.218.nu.7. 249.num.1.Alciat.de præſum. reg.2.præſump. 49.num.7.Cęphal.conſi.86.nume.14.cumque nec iuridica adſit cauſa vocandi illum,ſub dictis pœnis,vt ſupra, nec vera præceſſerit cauſa monendi Comitem pro ſeruitijs Principi exhibendis,cum illis non indigeret (vt ſupponitur pro vero)& præſumendum eſt, quia non interpellaſſet ipſum cum præceptis pœnalibus,ſed literis gratis,& monitionibus beneuolis, concludẽdum eſt citationem nullam fuiſſe, tãquàm contra pacta inueſtituræ, & contractus emiſſam.

Quinto negari non poteſt, quin dicta verba

63 exceptiua ſint † dubia ex præcedentibus, ſic in fauorem inueſtiti interpretabuntur, tum quia contra pœnam interpretatio fit.l.in factum,§. in pœnalibus,ff.de reg.iur.l.ſi Præſes, ff. de precar.Bero.conſi.26.num.39.cum ſeq.vol.1.tum rurſus, quòd ex pactis ſæpiſſimè in dictis priuilegijs repetitis ante omnia ad fauorem Comitis

64 neceſſariò interpretari debeant, pacta † enim, licèt nuda ſunt ſeruãda per Principes ipſos. l.1. ff.de pact.Tiraq.de pœnis,caſu 51.nu.140.immo & ſimplex verbum,Ioan.Bapt.de Sãcto Seuerino in l.omnes populi,num.107.ff.de iuſt. &

65 iur. & tantò magis ſi geminatum ſit † pactum quod efficax,& ſui natura inualidum, omnino validum conſtituitur.Iaſ.in l.iuriſgentium.§.ſed

* cum nulla.nu.16.ff. de pact. communem * ſententiam ait Alciat.in rub.de uerb.oblig. nu.10. præter quod in dubio iudices feudorum abſoluere inueſtitum debeant,cap.1.§. fin. hic finitur lex,Capic. in inueſt. verbo, Feudorum iudicia, verſi.iudices.

Sexto dicitur & hæc reſponſio omnem difficultatẽ enetuat, quod in vltima inueſtitura donationi, & priuilegio conceſſis caſtri Treuici

anno

anno 1550. dicto Comiti, vxori, & ſucceſſoribus
aliiſq; vocatis ibidem, leguntur hæc verba for-
malia, ita vt nullo caſu eis, vel eorum alteri etiã
pręcipi poſſit, ꝙ compareat coram præfato Ex-
cellentiſſimo Marchione, vel eius hæredibus, &
ſucceſſoribus quibuſcunque, ſæpeq; in eodem
priuilegio dicitur, ꝙ omnis, & quæcunque de-
claratio, explanatio, cõſtructio, & interpretatio
contentorum in priuilegijs, inueſtituris, dona-
tionibus, & additionibus, & conceſſionibus ip-
ſis factis, vbi naſceretur, vel naſci poſſet ambi-
guitas, difficultas, contrarietas, contradictio, vel
dubium, fiat ſemper, & aſſumatur quæ magis fa
uori, & commodo, & voluntati inueſtitorũ con
ueniat, etiam ꝙ verba, & dictiones impropria-
rentur, ſeu abſonus ſenſus, malaque latinitas ſe-
queretur. Rurſus, ꝙ ſi conceſſa in dicta inueſtitu-
ra vltima, donationevè Burgi tenderent ad ma-
ius robur, firmitatem, validitatem, vel commo-
dum dicti Comitis, & vocatorum, ampliarentq;
& extenderent gratias, & iam conceſſa, quàm
ſint contenta in priuilegijs, & donatione terra-
rum Treueri, de quibus ſupra, quod & pro dictis
caſtris, & terris, & in eiſdem inueſtituris, & pri-
uilegijs Treueri intelligantur, & ſint poſita de
verbo ad uerbum, & repetita omnia in dicti Tre
ueri inueſtitura deſcripta &c. apparet itaque de
mente ſubinfeudantis expreſſa in vltima inue-
ſtitura, vt citari nullo pacto queant, nulla exce-
ptiua addita, & quæ attendi debet.

66 Primo, quia † vltima, & poſterior. l. pacta no-
uiſſima, C. de pact. & vltima loquutio attenda-
tur, Dec. conſi. 317. nu. 4. & 445 nu. 10.

Secundo perfectior eſt, Dec. & Cagn. in l. vbi
repugnantia, num. 5. ff. de reg. iur.

Tertio, quia poſterior eſt, ac geminata. l. cum
ex filio, §. filio, vbi Scrib. ff. de vulg. & pup. & vo-
luntatem certiorem oſtendit.

Quarto, quia expreſſum facit ceſſare tacitum,
l. cum ex filio, §. filio, vbi Scrib. ff. de vulg. & pup.
Bart. conſ. 210. Crauet. conſi. 32. num. 2.

Quinto, quando omnia in præcedentib. cen-
ſentur explicitè, & implicitè repetita, Caſt. conſ.
162. in princ. in antiquis. nec dubium ſit dici
poſſe, ubi conſtat de pacto, & de cõuentione ex-
67 preſſa, ꝙ dicitur de † lege, caſus eſt legis, ſeu con-
uentionis caſus, Bal. conſi 215. nu. 3. in fi. vol. 2.
Natta conſi. 232. nu. 1. in fi. vol. 1. Bero. conſ. 79.
nu. 6. & 7. uol. 1. Crau. cõſ. 31. nu. 5. uol. 1. Hercu.
tract. quis negat. probat. teneat. nu. 150. in fi.

Septimo, admiſſo ꝙ potuiſſet à Principe uo-
cari, reſpondetur ab eo non fuiſſe Comitem mo
nitum, & accerſitum, ſed à quodã iudice, inſtan-
te alio prætenſo fiſcali, & aduocato curiæ, qui ta
men non tenet poteſtatem monendi, requiren-
di, & citandi uaſallos, ſub pœna amiſſionis feu-
dorum, niſi id in ſpecie ſibi mandatum fuerit,
agitur enim iſto caſu de Domini uoluntate de-
clarãda, ac de pęna amiſsionis feudi, propterea
68 generalis † procurator, etiam cum libera nõ ſuf-
ficit, nec actum implet, niſi ſpeciale procurato-
rium habeat, ex Ang. in l. ſiquis intentione am-
bigua, ff. de iud. & in l. inter ſtipulantem. §. ſi Sti-
cum, ubi Bar. & Alex. ff. de uerb. obl. in propoſi-
to noſtro Curt. iun. conſi. 149. num. 3. Caſt. cõſ.
311. in fi. num. 2. uol. 1. in nouis, Bero. conſ. 151.
num. 18. uol. 1. Vrſil. ad Afflic. decil. 129. num. 8.
Mod. Pariſ. in cõſue. feud. §. 14. q. 1. nu. 10. & 11.
69 prout nec † generalis ſyndicus, ſeu procurator
tàm Domini, quàm uaſalli debitum homagiũ,
fidelitatẽ, inueſtituram, uel iuramentum fidelita-
tis præſtat, ſeu pe. it. c. 1. §. utrum, per quos fiat
inueſt. Moder. Pariſ. in cõſ. feud. §. 49. maximè,
nu. 6. Fran. Marc. deciſ. Delphinat. 1215. pri. par.
Menoch. conſ. 1. nu. 78.

Et ſi quis obſtinatè aſſereret adfuiſſe ſpeciale
mandatum, replicatur illud unà cum citatione
70 tranſmitti debuiſſe, quando ante omnia † legiti-
matio perſonarum iudicis, & partis fiat. Gl. in l.
2. C. de edic. diui. l. ſiquis ne quæſtio. vbi Marſ.
nu. 5. & 13. ff. de quæſt. ſubdens interpellantem
alium nomine alieno, teneri mandati copiam
parti dare, uel ſaltem debebat mandatum ante
ſententiam exhibere, ne omnia acta, & proceſ-
ſus, ut euenit, nulli efficerentur, ex Rota deciſ. 7.
in nouis. & 145. in fi. & 248. quam refert Fel. in
cap. ſciſcitatis, nu. 15. de reſcrip. Sebaſt. Vant. de
nullit. tract. ex defect. mand. nu. 116. & ſeq. & ex
defect. citat. nu. 47. ex quibus uidetur dictam ci-
tationem nullitatis uitio ſubiacere.

Hinc ſi citatio nulla eſt, illegitima, & ſpernen-
da, infero ſecundam partem primi capitis ag-
grediendo.

71 Primo † ſententiam, & totum in uim citationis
executum, nullum ſimiliter, & inualidum repu-
tari, ex communi theorica ſcribentium, poſt
gl. in l. ſi accuſatoribus, C. de accuſ. Bal. cõſi. 173.
uol. 5. Marſil. in rubr. de fideiuſſ. nu. 419. & conſ.
20. nu. 4. Sebaſt. Vant. tract. de null. ex defec. ci-
tat. nu. 22. & ſeq. amplè Rolan. à Valle conſi. 68.
nu. 11. & ſeq. & conſ 47. uol. 2. in propoſito Leo
nard. inter Brun. conſ. 114. nu. 371. cum ſeq. Iaſ.
d. conſ. 86 uol. 3. Gram. conſ. 1. num. 8. & 9. poſt
Ruin. conſ. 31. in prin. uol. 5. Claud. Cacciune. in
propoſito ob non trinam ſeparatam citationẽ
d. cõſ. 27. nu. 56. 68. & ſeq. 130. & ſeq. 159. cum.
ſeq. Bero. conſ. 65. nu. 151. cũ ſeq. uol. 1. & cõſ. 18
ubi latè in materia citationis nullæ, uol. 3. Afflic.
in conſt. Sicil. lib. 1. rub. 3. pęnam eorum, nu. 16.
in crimine læſę Hier. Gigas tract. de crim. læſæ
lib. 2. q. 1. nu. 26. & lib. 1. q. 18. nu. 6. Medi. cõſ. 8.
per totum, inter conſ. crimin. uol. 2. in fol. Plot.
conſ. crim. 130. nu. 35. & 40. tom. 1. conſ. crim.
Crut. conſ. 90. nu. 16. cum ſeq. nu. 21. & 35. Mar-
ſil. tract. de bannit. uerbo, Nullitas, nu. 62. Cęph.
d. conſ. 241. nu. 58. & ſeq. uol. 2.

Secundò eiuſdem condemnationis nullitatẽ
72 deduco, quia non fuit ad ſententiã citatus ſpe-
cificè, prout regulariter ſpeciali citatione opus
erat, maximè ubi quis non citatur ad totã cãm

ab initio, Innoc.in c.conſuluit, vbi Butr.de offi.
deleg.Bart.in l.ſtatu liberos,§.1.per illum tex.ff.
de ſtat.lib.Aſin.praxi iudic.§.7.limit.71.& dixi
ſupra, nec verus contumax exiſtat, vt etiam infe
rius demonſtrabo, propterea citandus erat, vel
ſaltem accuſata contumacia termini perempto
73 rii, expectari per tres, deinde † ſententiam
iuri conformem proferre, quod vbique ex con
ſuetudnie ſeruari, & practicari inquit Afflict.in
conſtit.Sicilian.lib.2.rubr.3.nu.17.requiſito 4.
& rub.12.poſt nu.6.Proſper Carauit.ſuper ritu
magnæ curiæ.198.nec aliter vaſallus, etſi inobe
diens priuari feudis poterat, niſi vltra trinam ci
tationem addita fuiſſet quarta, & ſic ſecunda va
ſalli contumacia ex lapſu anni illi à lege feudo-
rum aſſignati, vt declarat vniuerſitas Ingolſtadii
in d.conſi.Claud.27.num.178.

Tertio ſententia contra abſentem non latitã-
tem, nec verè contumacem lata fuit, cum de de-
licto aliquo formaliter nõ conſtaret, propterea
nulla cenſebitur, ex.l.illud.§ item illud.vbi Ign.
num.1.verbo, Loquitur, & ad Syllan.Marſil.in
l.1.nu.5.ff.de quæſt.& in rubr. de prob.nu.117.
Rimin.conſi.6 num.6.regulare enim eſt in om-
nibus pœnis, & iudiciis criminalibus, vt ante-
quàm contra aliquem procedatur, etiam ad in-
74 quiſitionem, † delictum fuiſſe commiſſum appa-
reat, declarat Plot.conſ.crim.132.nu.22.tom.1.
conſ.crimi.& fuſius ex * communi Anto. Gabr.
com.concluſ.lib.7.concl.17.per totã.Cato cõſ.
99.nu.7.vol.2.conſ.crim.in 4.at in præſenti ue-
rè non cõſtabat de delicto, cum etſi vocatus Co
mes Gulielmus non comparuerit, non fuit ne-
gligens, nec culpoſus in parendo mandatis Do-
mini, eo quòd nec id ſciuerit, uel ſcire potuerit
ex nimis breui, ſeu anguſta temporis dilatione,
& quia tempore citationis nullum adhuc deli-
ctum excogitari poterat.

Quarto pandente termino citationis primæ
peremptoriæ, & hora ad ſententiam, quæ com-
plebatur, ſeu expirabat die Iouis tertia decima,
commiſit iudex nouam citationẽ, videlicet die
Mercurii duodecima ad audiendum pro die Io-
uis tertiadecima, an eſſet dandus terminus pro
præmonendo Comitem, uel an pœna exequen
dæ, & aliam ſimilem commiſit die Iouis pro die
Veneris quartadecima relaxatã domui vxoris,
ex quo tria inferuntur.

75 Primum, quòd nulla adeſt † citatio ad ſenten-
tiam, non prima diei Iouis in peremptorio com
prehenſa, quia per nouam, & diuerſam citatio-
nem commiſſam adhuc pendentem fuit circun-
ducta, & euanuit, cum nec in illius executione,
& hora comparuerit fiſcus ad actum citationis
expediendum, ex doctr.Bald.nu.2.& aliorũ in l.
& poſt edictũ, ff.de iud. Fel. in c. conſuluit. nu. 4.
verſ. 3.de off.dele.& in c.1.nu.22.ubi Butrig. de
iud.Octa.Cache.deciſ.71.nu.5. & 47. Minus ſe-
cũda diei duodecimæ, cum tendat ad diuerſum
finem, quàm ſententiæ ferendæ, videlicet an dã-
dus ſit terminus ad pręmonendum Comitẽ pro
pter oppoſita nomine excuſatorio, vel pęna exe
76 quenda, propterea actus † ille nullus ipſo iure ex
defectu citationis cenſebitur, cum aliter in qua-
litate.& ſubſtantia, quam ſit dictum in prima ci-
tatione ad ſentẽtiam, expediatur. Bart. & Alex.
in l.aut qui aliter, in prin.per illũ tex. & ibi apo-
ſtil.& in l.ſi.ff.quod ui aut clàm, & in conſi.176.
Dec.conſi.449.in princ.Alex.in l.ſi ante calen-
das, in fi.ff.de verb.oblig.Fely.in c.conſuluit, in
prin.de offi.deleg.not.Vant.d.tracta. de null.ex
defec.citat.nu.73.Ruin.conſi.209.nu.16.vol.1.
Rolan.à Valle conſi.37.num.9.vol.1.

Secundum, quòd etſi ſubſiſteret prima cita-
tiu, cum aliud emergens inciderit in cauſa, ob
excuſationes procuratorum, & ſuper illo pronũ
77 ciari debuerit tempus, ſeu inſtantiæ primæ † ci-
tationis ſuſpenſa fuit propter alterius termini
pendentiam, & inſtantiam, ad ea, quæ not.Bald.
in l.fin.per illum.tex.C.de iur.calum.Bal. & Ca-
ſtrẽ.in l.ſi.ff.de fer.Ioan.de Ami.conſ.6.nu.10.
& ſeq.poſt Tiraquel.vt roque retract.tit.1.§.12.
glo.2.num.3.& ſeq.Aſin.in ſua praxi.§.2.c.11.
num.12.& ſeq.

Tertium, cum ultimæ citationes non fuerint
traditæ, & affixæ in eiſdem locis, quibus prima
fuit dimiſſa, reiteratæ dici nequeunt, ut in mate-
ria noſtra formaliter inquit, Feder. Schench. de
feud.lib. 2. de milit. vaſal. qui contum. extit in
78 princ.verſi.Dominus, dicens primo † domi ſo-
litæ habitationis verè, deinde ad locum feudi ci-
tandum fore, not. Gloſ. & Curt. in l. inter.§ de
publ.iud.nec reiteratio ad domum fiat, niſi pri-
mo quis citatus ſit perſonaliter, ac legitimè, Iaſ.
in rubr.de in vocand.num.6. Corrad.in ſua praxi,
cap.9.§.2.de peremptorio.num.5.

Etſi opponeretur hanc non fuiſſe nouam cita
tionem, ſed prioris prorogationem, quæ fieri põt
in ſimilib.cauſis, ex doctrinis ſuperius allegatis,
& Menoch.conſi.100.num.273. cum ſeq.

79 Reſpondetur primo negãdo, † prorogationẽ
dici, cum ad diuerſum actum, inſtantiam, & finẽ
tẽdat, & quia prorogatio expreſſis verbis in die
ſententiæ ferendæ fiat, Felyn.in d. c. conſuluit.
nu.4. verſi.3.de off.deleg.ſentit Vant.d.nu.71.

Secundo dicitur prorogationem debuiſſe in
timari, & notificari parti, quod cũ ſit omiſſum,
80 extra horam competentem, † ſententia lata nul
la redditur, Alexand.in apoſtill.ad d.l.aut qui ali
ter.Bero.in cap.quoniam contra. num. 116. de
probat.quos refert, & probat Aſin. d. praxi iu-
dic. §. 7. limit. 101. prout de ſententia ſcribit in
ſimili Cephal. conſil. 241.num.52.cum ſequen.
vol.2.

Quinto, etſi citatio legitima fuiſſet, non po-
tuit tamen Comes Gulielmus ita fulminanter,
& uelo leuato damnari in confiſcationem bono
81 rũ, & feudorum amiſſionem, cũ minimè † vaſal-
lus priuetur feudo, ſi Domino nõ exhibet ſtatim
ſeruitia debita, ſeu ab eo requiſita, ſed id bonus
iudex

index d'ffinire ſtudet, ex varietate perſonarum,
cauſarum,ſeruitiorum,& locorum diſtātia. c. 1.
§. 1. ibi, dici ſteterit,hic finitur lex &c. Aluar. in
c.licèt.vltima col. ſi de feud.fuer.controu. Curt.
tract.de feud.4. par. verſi.28.cauſa, Ant. Capic.
in inueſt.feud.verb.Feuda amittūtur,cauſa 34.
limit.5.non enim protinus concito gradu vaſal
lus præceps aduolare cogitur accitus,ſed iuſtum
temporis interuallum,ac temperamentum ali-
quod,quo ſe componere poſſit, eidem permitti
tur,arg.l.promiſſor.ff.de conſtit.pecun.nec feu-
do alioquin priuatur,niſi verbis, vel actu tacito
obſequium illudat, veluti ſi à Domino excitus
lōgas nectet moras,moueat, nec promoueat,&
de induſtria, fraude, doloq; aduentum differat,
Dominumq; obſequio fraudet, cum venire po
tuiſſet,quod clarè conſtare oportet, vt in ſpecie
determinat Federic. Schench. d.16.3. de feud.
ſuper tit.hic finitur lex.§. ad hoc.nu. 1. cum ſeq.
pag.211.Hanet.in cap. 1.de feud. lib.3.rigoro-
ſaque adeò cenſetur priuatio vaſalli ob non pręſtita ſeruitia, vt illa ab aula Regni Neapolitani
receſſerit.Ioan.de Arno dialogo 79. Verum di-
ctum Comes,nec ſciētiam citationis tenuit, neo
tam feſtinanter venire potuit, minus doctū fuit
ipſum fraude obſequium diſtuliſſe, propterea
priuari nullo iure poterat lege feudali reniten-
te,quando nec quiſquam Princeps particularis
tàm magnus eſſe poſſit, quin lōgè adhuc maior
ſit feudorum conſuetudo generalis,cuius autho
ritas illum ſic ſtringit,vt contraire nequeat. c.1.
in fi.de natur.feudorum.

Sexto eiſdem die,hora,& momento ſentētię
prolatæ citra publicationem, vel intimationem
parti factam, commiſſa fuit executio ſententiæ
in feudis,& bonis dicti Comitis Cuntellioni,&
tamen de iure requirebantur.

82 Primo,ſententiæ † notificatio,vel prolatio pręſente parte,clem. 1.de appell.vbi Glo.pen.Bald.
in l.1.C.de tempo.appel. Innoc.in c.cum in iu
re,de offic.deleg.Bald.in l.quiſquam,num.1.C.
ad le.Iul.Dec.conſi.29.Boſ.tit.de requiren.rei.
* nu.1.Clar.vbi de * communi,§.ſæpe.44.ſic pri.
verſi.in illis.l.1.ibi,ſi cęperit ex ſententia conue
niri.C.de iur.& fact. ignor. l.defendente, C. de
auth.tuta in terminis noſtris Ceph. conſi. 241.
num.52.cum ſeq.vol.2. quod eo fortius proce-
dit,cum ab initio reus non ſit perſonaliter cita-
tus,Capic.deciſ.139.in 2. caſu, & Cephal.dicto
conſi.241.nu.52.

83 Secundo antequàm ſententia criminalis † exe
cutioni mandaretur,erant decem dies expectan
di,Boſ.titu.de appell.num.4.cum ſequen. Crot.
conſi.7.nu.23.

84 Tertio † citatio noua ad videndum committi
executionem requirebatur,docet Bar. & cæter.
in l.2.ff.ſiquis in ius vocat.non ierit,ſcriben.vbi
Bolognin.in l.ſi finita.§.Iulianus,num.95.& 98.
& Michael Vrcuru.num.127.ff. de damn. infec.
Caſt.in l.vnica,§.2.ubi Cagnol. nu. 21.ff.ſi quis
iuſdicent.non obtemper.expreſsè dicens nouā
& quartam citationem pro executione requiri
& ſi tres, vel vnica cum peremptorio præceſſe-
rit,ſequitur Boſ.titu.de mulct. num. 7. Cacciun-
cul.conſi.27.num.178.Clar.in §.fi.crimin.q.31.
ver.quæro,& q.44.verſi.vnum tamen ſcias, ad-
85 notans † contumacem denuò pro exequenda
mulcta contumaciæ, ſeu pœna extrinſeca, puta
priuationis feudorum irreuocabiliter citandū,
non diſſentit Maria.Socin.in cap.veniens,nu.9.
de accuſ.Rol.à Valle conſi.47. num.6. & 43. vbi
* de * communi,vol.2.Ioan. de Arno ſingul.88.
num.1.amplè Anguſ.conſi. 17.nu. 7. quæ om-
nia intelligo, vt dixi in executione dictæ pœnę
extrinſecæ, videlicèt amiſſionis feudi,& priua-
tionis bonorum, at ſecus in pœna intrinſeca,
puta tenutæ bonorum ex primo decreto,vel cō
demnationis expenſarum faciendæ in odium
contumacis,& cæteris reſpicientibus proceſſū,
cum quo ad illa nulla alia citatio requiratur, de-
clarant Imol.poſt Ancar. citati à Bolognino in
d.§ ſi finita.nu.89.& in l.de vnoquoq;, nu. 191.
ff.de re iud.& quod citatio in executione ſentē-
tiæ exigatur, alioquin nulla exiſtat, & de facto
* rumpatur,pro communi * regula, & ſi contra
eundem primo citatum in reali, ſeu perſonali
actione fiat,videatur diffusè Authores,ac regu-
lam cum ampliationibus,& limitationibus, de-
ſcribens,Ioan.Bapt.Aſin. in praxi iudic. §. 7. li-
mit.3.cap.5.& §.31.cap.4.Anto.Gabriel. lib. 2.
comm.concluſ.de citatione,concluſ.1. 29.am-
pliat.num.121.122.& 123. qui tamen refert ex
** magis communi ** ſententia non requiri, † ſi
86 exequatur per eūdem iudicem ſuper eadem re,
& contra eandem perſonam, Roma.cum Men-
doſ.conſi. 150. in prin. etſi diceretur contuma-
cem amplius non eſſe citandum circa executio
nem,vt videtur innuere, Feder.Schench.d.ca.1.
§.1.in fi. de mil. vaſal.qui contum.extit.replica-
87 tur id intelligi in vero † contumace, vel eo,qui
dixit nolo comparere,cum ipſe amplius non de
beat citari,vt declarant ibi Siluan. & Ant.Gabr.
comm.opin.de citatione,lib.2.concluſ.1.num.
417.& ſequen.

88 Septimo † uaſallus nunquam feudis priuatur,
niſi præuia ſententia,conuicta culpa,& cauſa co
gnita,ſeu citato uaſallo, unico enim tantum ca-
ſu ipſo iure priuatur, videlicèt ex alienatione
rei,citra aſſenſum ſequuta traditione,amplè po-
nunt Moder.Pariſ.in conſuet. feudal. §. 30. q.6.
* per totam, ex * communi Rol.à Valle cōſ.100.
nu.145.uol.4.Fran.Mar. deciſ. 914. nu.3.par.2.
Soc.iun.conſ.77.num.44.uol.4.Fede.Schench.
d.c.1.in prin.in fine.& in §.ſi verò uaſallus, titu.
de milit.uaſal.qui contum. eſt,Claud. Cacciun-
cul.d.conſ.27.num.165.& 182. Crot. conſi.22.
num.9.Bero.conſ.154. nu. 5. loquens in crimi-
ne læſæ,uol.3.& conſ.76.nu.57.uol. 1. formali-
ter Ioſ.Ferrer.conſ.31.nu.4. Hier. Gigas de cri-
mi.læſæ maieſt.lib. 2.q.5. num.9.Card.Iacobat.

dè concil.lib. 7.art. 5.verſi.item quod teoeatur, de capitulis cooclau. dicoque conuicta culpa, ideſt plene,& legitime per teſtes, Celſ.Vgo conſil.26.num 91.explicat Leonard. d. conſi. 114. num.199.& ſeq.& illa omnino per ſententiam. declarata, in propoſito Natta conſi.93.per totũ
89 vol.1.quinimmo nec id † Princeps ex abſoluta poteſtate agit, Iaſ.conſi.93.vol.3.Cephal.conſi. 302.num.76.129.& in conſi.301.num.120.& 126.& ſeq.uol.3.Curt.iun.conſi. 275.num. 69. & 70.vol.3.& in conſi.220.nu.29.& ſeq. dicens hanc eſſe na uram feudi, ut non auferatur, niſi cauſæ cognitione pręcedente, latè ſcribit Cephal.dicto conſ.241.num.38.ad num.49.vol.2. concludens cauſam requiri,& exprimẽdam fore in ſententia, ut cognoſcatur an ſit, uel ne iuſta,& legitima, ea ratione quòd in hoc, Domino
90 priuanti, nec † Imperatori, ſeu Papæ, etiam de rebellione atteſtanti eredatur, Gram. deciſ.65. nu.32.Rui.conſi.99.nu.7.uol.5.Dec.conſi.410. 445.528.& 544.& 666.per totum, poſt Alexã. conſi.124.nu.2.lib.1.Gabriel.conſi. 183. nu. 2. Bonacoſ.com.opin.verbo, Teſtificationi Principis.Hier.Gigas tract.de crim.læſæ maieſt.lib. 2. quæſt.19.per totam, Alciat.conſi.169.hanc ſen
** teotiam vti ueriorem,& communiorẽ** ſequuti ſunt, iudicando Domini de Rota Rom.in cauſa de Saletis die ſecunda Maii, 1541.teſte Moeda. deciſio.271.& 272.Creſcent.deciſ.49. & deciſ.
** 89.ex magis ** communi, Gomeſ.deciſ.38. per totam, nulla hic ſententia lata fuit, cauſa cognita, probata vè culpa ergo feudis iniuſtè priuatus extitit.

Quod octauo loco validius demonſtratur, et enim ex productione inueſtiturarum, & priuilegiorum Comitis Gulielmi, iuncta inſtantia ſępius repetita nomine filiorum ante ſententiam latam ootoriè iudici,& in actis apparebãt duo. Primum, quod in feudum antiquum,& paternũ erant conceſſa dicta caſtra, & bona. Alter um, quòd in omnem delicti caſum,& felloniæ commiſſæ, quo Comes, vel aliquis de comprehenſis in inueſtituris feudis priuandus eſſet, filii, & cæteri uocati admitterẽtur gradatum, excluſo ſemper Domino directo,& ſucceſſoribus illius, cum infeudantis intentio erat, vt in vaſallorum familia perpetuò ſtaret, nec unius delictum alteri noceret.

Quapropter tum ex iure communi feudorũ, tum virtute pacti, nec ſententia, nec executio fieri poterat, ſed quatenus de delicto conſtitiſſet, bona filiis aſſignanda.

Primo iure communi feudorum cõſideraro,
91 quia ex conuẽtione Principis ſecularis iſta † feuda effecta ſunt antiqua, auita, atque paterna ob illam clauſulam in antiquum &c.appoſitam in
** ſubinfeudatione, iuxta communiorem ** ſententiam, de qua ne cęteros tranſcribam, Clar.in §.feudum, quæſt.8.verſi.ſed hic occurrit, Tiraq. de vtroque retract.lig.§.2.Glo.1.num.31.cum ſeq.Roland.a Valle conſi.60.num.34.& in fin. vol.1.Natta conſi.467.& 468.in fi.uol. 2. Emã. Soarez.recepr.ſenten.uerbo, Feudum, num.61. Viui.com.opin.uerbo, Feudum, lib.1.Bero.conſil.79.vol.1.Cephal.conſi.173.p totum, vbi de
* communi* num.8.vol.2.Card. Alban. conſi.3. num.34.& ſeq.Lauren.Chircou. comm. opin.
** cent.2.concl.46.ubi de communiori ** idem, & de ueriori inquit Thom. de Marin. de feud. antiquo ex pacto,& prouid.tit.2.lib.1.num.43. Miſenger.obſeru.84.cent.4. Clarus §.feudum, quæſt.8.uerſic.ſed hic occurrit, Moder.Pariſ.in conſuetud.feudal.§.5.num. 85. cum ſequen. fuſius Anton.Gabriel.lib.3.de feud. concluſio.1.
** per totam, diffusè ponit nouiſſimè ex ** communiori Hippol. Riminal. conſi. 32. nume.35. & ſequen.

Immo,& citra dictam clauſulam feudum hoc
92 † antiquum redditur, cum peruenerit in perſonam Comitis Gulielmi, ex cauſa ueteri, & conceſſione priori facta Illuſtri Comiti auunculo, ut
** receptiſſimum ** inquit Bald.in cap.1.in fine. qual. feud. dar. poter. Brun. de augment. concluſ.4.princ.num.11.& conſi. 79.num.5. Alex. conſ.30.num.6.vol.1.Duen.regul.iur.338.uer-
93 ſic.quæ tres limitationes. Vnde filii † priuari nequeunt ex delicto patris, etſi ipſe ſeruitia Domino reddere recuſaſſet, inobedientiam præſtitiſſet, uel eundem ter etiam monitus contempſiſſet.capit.1.de mil. vaſal. qui contum. eſt, & ibi Feder.Scench.& cæter.cap.1.§.ſed non eſt alia iuſtior, quæ fuit pri.cauſ.benef.amit.in propoſito Tho.Marin.tract.de feud.tit.2.de feud.ex pacto,& prouid.lib 1.num.74.75.& 76.Domino
94 † enim tantum ob debita ſeruitia non exhibita, feuda deuoluũtur excluſis filiis,& agnatis, quando Imperator, ſeu Rex nõ aſſociatur ad ſuſcipiẽdam coronam, uel dum ad belli expeditionem proficiſcitur, ita declarat Ant. Capic. in ſua inueſt.feudal.uerbo, Feuda amittuntur, caſu 33.& 34.uerſi.limita.6.& caſu 45.in fi.at ſecus in cæteris ſupra expreſſis caſibus, cum in deſcendentes,& agnatos tranſeant.

95 Et ſi opponeretur hoc † delictum reſpicere directo Domini perſonam, conſequẽter filios, & agnatos, ſaltem uſque ad quartum gradum priuandos, licèt eſſet antiquum feudum, iuxta rece-
** ptiorem ** ſententiam relatam à Claro in §.feudum, q.66.uerſi.ſi feudũ.Bero.conſ.114.nu.18. & ſeq.vol.1.Socin.iun.conſi.68.nu.121.& 117. uol.3.Plot.conſi.130.tom.1.conſi.crimi.& ego alias abunde ſcripſi, ponit Capra regula 77.per
* totam, lib.3.amplè pro communi * Menoc.cõſi. 99.num.137.cum innumeris ſeq.vol.1.apoſtil. ad Dec.conſ.606.nu.15.uerbo, Dominum, Rol. à Valle conſi.15.in princ.vol.4.

Animaduerto primo loco non eſſe probatum hoc per fiſcum uti illius incumbens, q in Domi-
96 num † directo ſit perpetratum ſcelus, ideo obtinere nequit in filiorum damnũ, vt in propoſito

reſpon-

reſpondebat Alciat.videndus conſi.182.nu.2. & per totum, Moder.Pariſ. conſuetud. feudal. §.30.quæſt.12.

97 Secundo ex contumacia tantum † damnatus fuit,quia non cōparuit,ergo non ex delicto cō. cernente directo Domini Marchionis perſonā Alciat.eod.reſpō.182.nu.3. quem probat Rol. à Valle.conſ.94.nu.25.nu.3.quando nec feuda

98 tarii filius priuetur ex † ſententia ſuper delicto etiam in Domini perſonam commiſſo in cōtumaciam patris tantum lata, vt id * communiter teneri inquit, Gerar.Mazzol.conſi.92.num.20. Rol.à Valle d.conſi.15.art.t.uol.4.

Tertio dico ob ſeruitia Domino denegata, deuolutionem non ad Dominum, ſed ad comprehenſos in inueſtituris ſpectare, cum hoc textus, & doctrinæ ſuperius citatæ demonſtrent, nec ex qualibet denegatione ſeruitii,uel ingrat.-

99 tudinis † vaſallus priuetur, Natta conſ.595.596. & ſequen. Curtius iun.conſi.288.num. 3. uol.3. Bero.conſi.76.num. 86. & ſequen. & conſi. 80. num.5.uol.1.

100 Quarto † contumacia ſola non eſt reatus læſæ maieſtatis, etiam quòd quis non pareat præceptis Principis reſpicientibus cauſam publicā, uel ill us intereſſe pecuniarum. Natta d. conſilio 596.uol.3. cum ſeq. & præced. propterea non oberit dicere feudum, licèt antiquum ob tale crimen in Dominum deueniſſe.

Secundario virtute pacti, & clauſularum inueſtituræ, & priuilegiorum nulla ad Dominum deuolutio,etiam commiſſa fellonia, & infidelitate fieri poterat, propterea & filij audiendi, & citandi, & in poſſeſſione caſtrorum conſeruandi erant, iuxta plenam, & gratam Excellentiſſimi Concedentis feuda authoritatem,& conceſſionem tributam.

Quòd vero Marchio Dominus directus abſolutè excludatur comprobo multipliciter.

Primo ex illa clauſula inueſtituræ, tibi Illuſtri, & Magnifico Comiti Gulielmo Cunticello, & omnibus,ac quibuſcunque filiis tuis deſcendentibus maſcul.s per rectam lineam maſculinam, iure primogenituræ, ſaluo &c.perpetuo, & in infinitum gradatim naſcituris &c. & vobis damus, donamus,& aſſignamus titulo donation.s, & ſubinfeudationis gradatim dictum caſtrū &c. cum territorio &c.purè, liberè, ſimpliciter, & irreuocabiliter inter viuos, reſeruato tantum nobis, filiis,& deſcendentibus noſtris iure ſuperioritat s,&c. quæ verba verba ſæpius repetita, & explicata, concludunt factam eſſe cōceſſionem, & donationem principaliter in perſonā vnius cuiuſque deſcendentium gradatim, nec mirum ſi tunc ex quacunque ingratitudine, vel delicto

101 nunquàm ad † Dominum reuertitur, Bald. & Iſern.in c.1.ſi vaſal.feud.priu.& in c.1. de vaſal. qui contra conſt.Lombar. Curt. iun.de feud. in 5.part.num.3.limit.1.Alciat.conſi.182.num.4. Deci. conſi. 606.nu.15.cum apoſtil.Grat. conſil.2.nu.61.vol.1.Zaſ.trac.de feud.par.10.num.

* 102. vbi id commun ter * tenere Doct. inquit, ſequitur in propo to ob verbum, Damus cuicunque,quod inſolidum factam conceſſionem ſignificat,Gozad.conſ.84.nu. 18.tradit Capic. in inueſtit.feud.verbo,Feudorum clauſulę,ver. & hæredibus ſuis de vno in alium cum ſeq.Plot. conſ.66.nu.24.vol.1 conſ.crim.in fol.& in hoc caſu diligenter tenorem inueſtituræ inſpicien-

102 dum,ne † filii ex delicto patris,etiam in Dominum commiſſum priuentur, ſcrip t Ioach. Minſenger.conſi.44.nu.25.Gerard. Mazzol. conſi. 92. num.17. & in propoſito, vt receptiſſimum Rol.à Valle conſi.15.nu.3.vol.4.

Secundo pondero alia verba pacti ſingularis in inueſtitura adiecti,dum mandat &c.eueniente caſu deuolutionis, & priuationis feudi propter aliquod delictum, vt is admittatur, & debeant omnia deuoluere, & deuenire ad illam perſonam vocatam in dictis cōceſſionibus, ad quam ſimiliter in caſum mortis deueniſſet, inquit enim voluntas noſtra eſt,& iubemus,quòd caſu delicti eueniente, reguletur ſucceſſio ad vnguem modo, quo fieret per obitum alicuius, & non aliter,nec alio modo,& ex nūc vult,vt omne dominium vtile,& poſſeſſio ſint,& intelligantur deuoluta, & tranſlata in alium ſubinde vocatū,ex ordine dictæ inueſtituræ, & quòd poſſit propria authoritate accipere poſſeſſionem, &c.ecce quàm enixè, & apertè de mente Concedentis,& partium conſtat, quæ præcipua in iſtis attendi ſolet,vt dixi ſuperius, & in propoſito Grat.d.conſi.2.nu.61.& 62.vol.1.Zaſ.d.par. 10.nu. 102. verſ.tertio fallit. Curt.d.par.5.nu. 3. Gozad.d.conſ.84.nu.18.Dec. conſ.252. nu. 6. & 606.num.15.cum apoſtil.vbique.

Tertio ſubiungit Excellentiſſimus Concedēs in eodem inueſtituræ pacto, volumus q; in hoc caſu deuolutionis tantum liceat nobis, & ſucceſſoribus noſt is reſpectiue reſtituere ad bona, & caſtra Prædicta delinquentem cum omnibus iurib.ſuis,ac priuilegijs,& ſi alijs vocatis eſſet ius & dominium acquiſitum, valeatq; ſic reſtitutus vendicare omnia illa,& eorum quodlibet cum omnibus iuribus prædictis &c.dum enim reſeruat ſibi ius reſtituendi damnatum,tantū ius deuolutionis ad ſe ipſum excludere prorſus dici-

103 tur, quia † prouidē do vno modo, ſpeciali tantū in caſum ingratitudinis, & fellonię commiſſæ, feudum ad Dominum minimè reuerti intelligetur,vt inquit Alcia.d.conſi.182.in fi.

Quarto rationem Princeps inueſtians addit, quare ad filios,& agnatos vult dicto caſu deuoluere feudum,& inquit indecens eſt, atque irrationabile, q; unius admiſſum, cæteris innocentibus comprehenſis præiudicium afferat, ex quo

104 datur intelligi omnes † inſolidum comprehēſos, atque uocatos dici, nec uelle ut ex delicto eiuſq; ad Dominū reuertatur, prout ait Bal.d.c.1 col.2.in fi.ibi, circa deſcēdentes tria cōſidero, ſi Franc.Burſ.ConſiLib.ij. Ccc 3 vaſal.

vaſal.feud.priu.Aluar.in c.1.§. denique.7. concluſ.quæ fuer.prim.cauſ. beneſ. amittend. Curt. dicta 5.part.num. 3. Deci. conſi. 606. num. 15. Thom.Marin.tracta.de feud.tit.5. nu. 91. Gozad.conſi.84.num.18.

Quinto ſubnectit alia verba, Nolumus quod noceat delictum unius his, qui ſunt de domo, multa adeò (ut penè incredibile ſit(benemerita ſunt,tum ob geſta laudabilia totius familiæ anteceſſorum ſuorum, qui multoties ſanguinẽ effuderunt, vitamq́;diſcriminibus poſuerunt, & mortem oppetierunt, tum etiam ex eorummet geſtis,qui & periculis,& amiſſioni vitæ non pepercerunt pro honore proſapiæ noſtræ conſeruando,& augendo,iiſque de cauſis moti decreuimus obſeruari,vt ſupra,quacunque conſuetudine,lege etiam feudali,& l.quiſquis, C.ad leg. Iul.maieſt.non obſtantibus. Hinc ex meritorum cauſa,& unica.

105 Primo infertur † feudum ad Dominum nunquàm deuolere,etſi delictum in illius perſonam committeretur,vel eſſet crimen læſæ maieſtatis, iuxta doctrinam Bald. & Aluar. vbi ſupra. Curt. d.part.5.num.3.Thom.Mari.tit. 2. nu. 91. Hier. Grat.conſi.2.num.61.vol.2. Alcia.d. conſ. 181. in fi.quod in feudo etiam nouo ex pacto tamen procedere voluit Thom.de Marin.de feud.tit.3. * num.25.communem * inquit, ubi pro meritis datur feudum,Pinel.in l.1.3.par.nu.62.illat. 17. C.de bon.mater.Moder.Pariſ.conſi.feud. §. 30. q. 45. in fi. & q. 25. in pri.licèt ipſe contrarium in articulo principali teneat.

106 Secundo infertur,ꝙ dum ab hoſtib.dicti † vaſalli,& anteceſſores ad ſanguinem Marchionẽ', & ſuos liberauerint,ex nulla culpa, nullavè ingratitudine in Dominum feudum amittatur, ut ſingulariter limitant,Zaſ.ex mẽte Bal.d. par. 10. de feud.nu.102.4.limi.Tho.Mari.de feud. tit. 3. nu.27.qui & in feudo nouo loquitur, Grat. cõſi. 2.nu.67.vol.1.Capic.in inueſt.feud.verbo, Feudatariorum excuſat,verſ.cauſa,pag.131. & ẽ doctri.Bal.in c.1.nu.4.ſi vaſal.feudo priuetur.

Sexto dictuſmet Princeps Excellẽtiſſimus in alia inueſtitura data die ſeptimo Octobr. 1561. confirmando ceteras, ac omnia priuilegia Comiti,vxori,filiis,& uocatis ordinatè ad dicta caſtra donata,ex certa illius ſcientia &c.ac ſpeciali gratia voluit,& ſtatuit &c.quòd dictus Comes, & cæteri quoque comprehenſi in dicta ſubinfeudatione,& donatione ob aliquam felloniam,& felloniæ cauſam,& quãcunq;ingratitudinẽ, &c, de quibus tam in ipſo Comite,quàm in illis ob ſinceram fidem,quam cognouit, & continuãdã ſperat euenturum,non dubitat &c.nec ex prædictis cauſis,nec ob vaſallitia, ſeruitia nõ præſtita, ſeu ꝙ male vtereẽ rebus donatisq; illaq; deteriorarent, ſeu ob aliquam aliam cauſam maiorem expreſſis,etiam non cogitatam,ſeu cogitandam ob quam ex iure,ſeu feudi natura teneretur, vnquàm priuari poſſint,nec à prædictis,ſeu prædictorum aliquo vnquam cadant, remittendo ex nunc,prout ex tunc eidem Comiti, & comprehenſis,omnem,& quamcũque caducitatem &c. quę poſſet obuenire, iurauitque in fine omnia ſeruare &c. Itaq; manifeſtum redditur ex dictis verbis omnem felloniam committendam,& futurã remiſſam fore,& deuolutioni ex ingratitu-
107 dine erga Dominum occurendæ,pacto † derogatum eſſe,prout iure fieri poterat,cum iuramẽ-
* to ſubinfeudantis, licèt ſecus ex communi *ſententia diceretur, vbi iuramentum nõ adeſſet, ne daretur vaſallo, ſi remitteretur, dolus futurus, materia delinquendi,ut in propoſito diſtinguendo notarunt Iaſ.in prelud.feud. nu. 29. Curt. de feud.pri.par.7.q.prin.nu.4. Fel. in c. ſi diligenti. nu.25.de foro comp.Imol.conſil.35.Alex. cõſi. 40.nu.16.uol.4.Dec.conſ.552.nu. 6.Cagn.in l. fi.nu.159 C.de pact.prout dicunt Feudiſtæ, nec
108 † fidelitatem pacto remitti poſſe, licèt iuramentũ fidelitatis relaxetur, ſcribit plenè Tho. Mari. de feud. ſine fidelit.tit.16.per totum,& in fi.Dionyſ.Ponta.in conſ.Bleſen.tit.5. art. 50. in fi. vbi declarant,& Capic.in inueſt.feud.verbo, Feuda amittuntur,caſu 33.limit. 1. & uerbo, Feudatariorum fidelitas,& uerbo,Feudatariorum excuſationes,verſic.pacta,& utruoque dictum de iuramẽto refert Camer.in c.Imperialem, pag. 36. lit.B,& C,de prohib.feud.alien.per Fed. ubi latè examinat, ac Quintil. Mendoſ. titu. de ingrati. cap.61.in fi.princ.

Septimo in eodem inſtrumento inueſtituræ tertæ Burgi mandat,ꝙ dicta bona donata, & caſtra,uel illorum pars nullo caſu,cauſauè, quæ & in ſpecie,& nuncupatim exprimenda eſſet, unquàm ad ſubinfeudantem,& concedentem,nec ad eius hæredes,& ſucceſſores reuertantur, ſed tantum ad cõprehenſos,& nominatos, ut ſupra, gradatim deueniant, iuxta ſtipulationis continentiam,& ordinem,prout ſupra.iubens tamen ꝙ ſiquis facto,& culpa ſui unquàm cadet, & ius ſucceſſure eſſet appertum,ꝙ dictus Excellentiſſimus Henricus,& ſucceſſores poſſint delinquentem,& eum qui cecidit,reſtituere,& pleniſſimè, ut in alia inueſtitura. quapropter conijcio, tum ex geminatione actus,cõceſſionis,& gratię,quæ multum mentem declarat ad iura uulgaria, tum ex ſerie uerborum, uidelicèt ad ſubinfeudantem,& ſucceſſores non reuertantur, ſed ad uocatos in inueſtitura, iuxta ſtipulationis continentiam &c. gradatum &c. & ad Comitem, & comprehenſos tantum deueniant,clarè,& aperte, lege contractus omnibus inſolidum ſtipulatũ fuiſſe,uelleq; Principem,ut de uno in alium gradatim,& ad comprehenſos tantum feuda deue-
109 niant,ita ut deuolutioni † ad Dominum ex nulla cauſa locus exiſtat, ex his, quæ tradunt Bald. Aluar. Cur. iun. Grat. Capic. Gozad. Alcia. & Tho. Marin. de quibus ſupra, & in propoſito. Modet.Pariſ.in cõſuet.feud.§.30.q.36.in fi.uerſ. ſi autem feudum.num. 133.

Accedat

Accedat octauo, quòd ex delicto in Dominũ,
feudum, etiam antiquum reuertitur ad Domi-
num excluſis quoque agnatis, iuxta cõmunio-
** rem ** ſententiam, procedit, ex tacita, & pręſum
pta mente primi concedentis, qui ſub hac qua-
litate dare intelligit, quatenus ſint fideles, & cũ
erunt ingrati reuertatur ad ipſum, ita Pariſ. con-
ſil. 21. nu. 54. vol. 1. vnde expreſſio contraria ta-
citum ſubintellectum ceſſare facit, l. cum ex fi-
lo. §. filio, vbi omnes, ff. de vulg. & pupill.

Nono multiplicatis vicibus prohibet ſubin-
feudans alienationem dictorum feudorum, ad-
dita ratione, quia eius animi, & deliberationis
eſt, vt dicta caſtra &c. perpetuò cõſeruentur, &
ſint in infinitum ipſius Gulielmi, & deſcenden-
tium familiæ, atque comprehenſorum, iuxta or
dinem inueſtiturarum. non igitur deuenient ad
Dominum, ſeu fiſcum, etiam ꝙ delictum Domi-
ni perſonam reſpiceret, cum ex ordine, & con-
uentione omnes deſcendentes vocati cenſean-
110 tur, nec ex † delicto vnius alter priuetur, Bero.
formaliter conſi. 77. num. 20. in fi. vol. 1. & conſ.
78. nu. 13. vol. 1. not. Gozad. d. conſ. 84. nu. 14. &
18. Dec. conſ. 445. nu. 69. & conſi. 606. num. 15.
Moder. Pariſ. cum apoſt. in cõſuet. feudal. §. 30.
nu. 65. & nu. 132. Capici. de inueſt. feud. verbo,
Feudorum clauſulæ, verſic. & hæredibus, & ver-
ſic. de genere.

111 Poſſent decimo loco adduci, quæ de † feudo
generi conceſſo, ꝙ nunquàm ad Dominum re-
uerti poteſt, tradunt, adnotati per Cur. d. par. 5.
limit. 3. nu. 5. Bero. cõſ. 73. nu. 21. vol. 1. ſequitur
Plot. in conſ. crim. 66. nu. 24. vol. 1. conſi. crimi.
in fol. licèt dicta limitatio conſuetudine nõ pro-
betur, nec de iure reſpectu filiorum, vt inquit
Thom. de Marin. tracta. de feud. tit. 2. nu. 92. ſer-
uit pro limitatione Bero. conſi. 65. nu. 156. vol.
112 1. dicens feudum † proprium filium non amit-
tere ex crimine læſæ maieſtatis in Dominũ per
patrem perpetrato, & conſi. 77. nu. 21. cum ſeq.
& conſ. 78. nu. 13. vol. 1. & conſ. 154. num. 2. &
155. nu. 5. vol. 3. & minus ſi pater in contuma-
ciam damnetur, Boſ. tit. de public. bon. nu. 56.

Quod vndecimo, & vltimo mihi fortius per-
113 ſuadeo, quia hoc † feudum ſit donatum ex cau-
ſa oneroſa, & in permutationem aliorum bo-
norum æquiualentium ut inſtrumenta docent,
propterea uidetur irreuocabile, nec deuolutioni
etiam ex delicto in Dominum locum dari, Cur.
ſeni. conſ. 48. & Celſ. Vgo. conſ. 26. nu. 3. 56. &
58. facit tex. in l. ſi pater, §. 1. ibi, merces enim la-
boris eximij appellanda eſt. ff. de don. quẽ text.
in propoſito feudi, ꝙ nulla ex cauſa amittatur,
citat Bal. in c. 1. col. 1. ver. aut qd ſi tale ſit feudũ
an mut. vel imperfe. feud. reti. nec diſſẽtit Ceph.
conſi. 302. nu. 130. & Mod. Pariſ. in conſ. feud. §.
30. q. 36. num. 133. in fi. ſubdens delictum nunq̃
nocere ceteris comprehenſis in inueſtitura feu
di, ex lege contractus illis delati, idem Dec. con-
ſil. 606. num. 15.

Concluditur itaque ex iſtis nulli deuolutio-
ni locum exiſtere ad fauorẽ Excellẽtiſſimi Prin
cipis, vel ſucceſſorum, tumque citationem, tum
ſententiam nullam, inualidam, & iniuſtã pror-
ſus diiudicari, prout tandem iudicaturum quo-
que hunc Principem confido, vt exemplo Sci-
pionis magni, M. Marcelli, Q. Fabii maximi, Pau
li Aemilii, Martii Coriolani, Metelli Numedii,
& cæterorum innumerorum, quos recenſere
longum eſſet, tanquam Marchio, inuictiſſimus,
& continentiſſimus omnibus, in omnibus, ac
omnium gratiſſimus, optimus, præclariſſimusq;
profiteatur, non ſolum innocentem, vt hic, ſed
quemlibet ciuẽ malle magis ſeruare, quàm mil-
le hoſtes, & inimicos perdere, quod M. Tullius
in oratione pro lege Manlia deſcribit, ac legi-
tur, apud Valer. maximum, Plutarcũ, Suetoniũ,
Titum Liuium, & alios Hiſtoriographos, quos
conſultò prætereo.

Tertio loco principaliter deducitur totũ pro
ceſſum, atque iudicium formatum ſuper dicta
citatione, & fundamento inualido ruere omni-
no, nec pœnitus Comiti, ſeu aliis nocumentum
præſtitiſſe.

Primo, quia ſi citatio iudicii baſis nulla eſt, &
114 † proceſſus ſubſequens corruit, ac eſt ipſo iure
nullus, Bart. in l. fin. num. 8. ff. de reſtit. in integ.
Abb. Imol. & cæter. in cap. ex part. il. 1. de appel.
not. Bero. conſi. 18. nume. 64. 74. & 135. vol. 3.
Ruin. conſi. 31. nu. 2. vol. 5. Rol. conſi. 1. nu. 14.
vol. 1. Leonard. conſi. 114. num. 377. inter conſi.
Brun. Plot. d. conſi. 130. num. 35. 40. & num. 61.
Mod. d. conſi. 8. dixi ſupra in fi. duodecimæ cita-
tionum nullitatis.

Secundo pendente termino primæ citatio-
115 nis peremptoriæ comparuit † excuſatorio no-
mine dicta Perilluſtris Domina illius vxor, ac
pro intereſſe proprio ſui ipſius, opponendo de
abſentia legitima mariti vltra centum milliaria,
vt patri, & ſororio inſeruiret, ac de priuilegiis
ſuis, prout alius quidam excuſator comparuit,
ac articulatis dictis cauſis legitimis, illas proba-
turum ſe obtulit, cum proteſtatione nullitatis,
quod non ſtabat per ipſum, & quòd cauſa extra
territorium committeretur, præcipuè ex illius
priuilegiis, vt in facto ſupponitur, qui tamen
reiecti, nec auditi pœnitus fuerunt, & ſi admit-
ti debuiſſent, ſaltem ad abſentiam probandum,
etiam pro euadendis pecuniariis tantum pęnis,
ex. text. in l. 2. §. penulti. ff. ſi quis caut. ibi, vel
aliqua fortuita calamitas, qui text. Gregorium
duodecimum à conciliabulo Piſano liberauit,
à quo fuerat accitus, idem in l. qui ſeruum, ff. de
procurat. Specul. in titu. de procurato. §. 1. ver-
ſic. 10. Archidiac. in cap. reos, & cap. ſi ægrotãs,
5. quæſt. 3. Bart. in l. penult. §. ad crimen, vbi Be-
nedic. de Plumbino. ff. de public. iudic. Anan.
num. 13. Marin. num. 65. & cæter. vbi Bero. nu-
me. 25. Anto. de Cana. de exul. pri. par. nume. 3.
& 4. & in cap. veniens, de accuſ. Corn. ex com-

* muni*conſ.325.num.4.vol. 3. ſeu pro euaden-
da annotatione bonorum, Marſil. conſi.39. nu.
50. Rub. Alex. in tract. de procu. & defenſ. in cau
ſa crim. 1. part. num. 29. cum ſeq. & num. 34. Fe-
lyn. ſeu in alia impreſſione nu. 161. & 261. poſt
Abb. in ca. meminimus verſi. quinta concluſio,
ubi Abb. 5. notabil. de appell. & hoc ad excuſan
dum, tum in iure, tum in facto, & in quocunque
crimine, Abb. vbi ſupra. Cæpol. conſi. 47. in fin.
* Gram. conſi. ciu. 37. nu. 11. & ſeq. vbi de * com-
muni ait, dicens iudicem debere excuſatorem
audire, & ſe de veritate diligenter informare,
idem in conſ. 95. num. 33. Menoch. de arbi. iud.
* caſu 80. num. 48. ex * communi latè Rol. à Valle
conſi. 47. num. 18. vol. 3. Admittuntur enim ſi-
116 ue † maſculi, ſiue fœminæ exiſtant, ſeu mino-
res, & aliàs inhabiles. Rub. in d. tract. de procur.
num. mihi 163. & ſeq. nu. 172. & 261. cum ſeq.
* & num. 296. vbi ex ſententia communi * ſubdit
non teneri oſtendere ſe habere mandatum, nec
cauere de rato, vel præſentando, etiam ceſſante
impedimenti allegati cauſa, & ibi latè materiã
proſequitur, probat Oldrad. conſi. 40. latè Bero.
conſi. 18. nu. 122. & 136. vol. 3. Gram. conſi. 1.
* nu. 40. poſt deciſ. & ita ſeruatur, * communiſq;
eſt opinio in excuſatore, per Alex. in c. ſi quan-
do. nu. 21. 2. q. 6. Feder. in ſua praxi crim. verbo.
Et audiantur excuſatores, nu. 9. Iul. Clar. de om-
nium communi atteſtans in §. ſi crim. q. 32. verſ.
6. prædicta autẽ concluſio, cum ſeq. & q. 33. in
prin. trad. Iul. Scarlat. in fideiuſſ. & tertio com-
parente conſi. 124. tom. 1. conſi. crimin. in fol.
Vnusq; etiam de populo comparens audiri de-
bet, per Ant. Gabr. com. concluſ. tract. de crimi.
* concluſ. 9. nume. 60. ex * communi Rol. à Valle
conſ. 47. nu. 18. 19. 27. ac per totũ, vol. 3. exten-
dens hoc dictum, vbi extaret ſtatutum, q con-
tumax habeatur pro confeſſo, nec defenſor pro
contumace audiatur, vt nu. 18. in fi. regulam ex-
cuſatoris admittendi in quolibet iudicio cum
ampliationibus, & limitationibus, deſcribit Pro
ſper Carauit. ritu Neapol. 266. per totum, cum
ſeq. quod tantò fortius procedit, vbi impedi-
mentum eſt propinquum ineuitabile, nec cauſa
priuationis feudi celeritatẽ deſideret, vt in cau-
ſa Regis Angliæ, aliàs Rotæ ſacræ auditorium, te
ſte Illuſtriſſimo Creſcent. titul. de iudi deciſ. 43.
cum itaque abſentiam in partibus longinquis,
ac legitimam deduxerint, obtulerintq; ſe id ſta-
tim probaturos, nec iudex excuſatores admiſe-
117 rit, nemo non videt † proceſſum dici omnino
nullum, ex Bar. in tract. ad reprim. verbo, Negle-
xerit, Moder. in ca. veniens, de accuſ. quos citat
Rub. Alex. in tract. de procurat. nu. 320. & Bero.
in conſi. 18. pro Rege Angliæ Romæ citato à
Sanctiſſimo Pontifice, num. 64. 74. 125. & ſeq.
vol. 3. teneriq; iudicem in ſyndicatu, ac ad om-
nia rei contumacis damna, refert Rolan. à Val-
le d. conſi. 47. num. 27. uol. 3. Quod ad allega-
tionem cuiuſque legitimi impedimenti citati

* pro communi * ſententia extenditur, ex mente
Iaſ. ſubdens proceſſum aliter factum ipſo iure
nullum, Sebaſt. Vant. de nullit. ex defect. iur. or-
dinar. num. 161.

Tertio, excuſatores iſti petierunt terminum
ad præmonendum Comitem abſentem, & illis
fuit denegatus, quem tamen concedere oporte
118 bat, ſaltem iuxta legalem † taxam, & limitatio-
nem, videlicèt ſingulum diem pro ſingulis vi-
ginti milliaribus, addito ſexto die quietis, ſecun
dum tex. l. ſi prætor, ff. de iudic. l. 2. §. ſiquis cau-
tus. ff. ſi quis caut. c. cum dilecti, de dolo & con-
tuma. in vaſal. vocato à Domino feudi, Feder.
Schench. loco ſuprà citato in criminalibus lo-
quens, Foller. prax. iudic. verbo, Reperti culpa-
biles, num. 21. Octaui. Veſtr. in praxi iudi. quam
mores iudiciorum nuncupat, lib. 4. tit. de citat.
Aſin. in ſua praxi iudi. §. 21. cap. 1. num. 7.

Proceſſus itaque fuit redditus nullus, maxi-
119 mè ſequuta appellatione, vel remedio † reſtitu-
tionis in integrum reſcindendus, per Marian.
Soc. in cap. veniens, num. 47. & 48. de accuſat.
Afflict. in conſtitu. Sicil. lib. 2. rub. 3. num. 22. 9.
requiſit. Nellus tracta. de bannitis pri. tempor.
par. 3. verſic. quinto quæro, Boſ. titu. an in crim.
iudi. quis admitt. num. 10. ſurdas aures iudicum
non admittentium excuſatores appellans. Clar.
in §. fin. crimin. quæſt. 34. in fin. principij, dicens
negato termino ad præmonendum citatum,
proceſſum ipſo iure dici nullum, nec aliter con-
ſtare hic de faudoloſa abſentia, de qua per Pro-
ſper. Carauit. rit. Neapol. 266. num. 7. cum dicta
die citationis nullum delictum adhuc Comiti
Gulielmo imponeretur, nullaque etiam delin-
quendi ſuſpicio, vel cauſa adeſſet, & in crimine
læſæ maieſtatis ex termino denegato proceſ-
ſum reddi nullum, voluit Hiero. Gigas de crim.
læſæ. lib. 2. q. 18. num. 7. & 8.

Nec iſtis quoque obſtaret ordo, ſeu decretum
ciuitatis, quo nemo pro abſente audiri, vel com
parere poſſit.

120 Primo, quia illud intelligeretur, ſi ritè, † & re-
ctè proceſſum fuiſſet, at ſecus ſi nulliter quoquo
modo, vel per excuſatorem quis comparet, cũ
ordo hunc caſum minimè comprehendat, vt la-
tè demonſtrat Bero d. conſ. 18. nu. 59. 64. & ſeq.
vol. 3. Rub. d. tract. de procur. nu. 144. Menoch.
de arbitr. iudic. quæſt. 80. num. 75.

Secundo, quia limitaretur ordo, niſi notoriè
conſtaret de rei defenſione, quia & hoc à defen
ſore allegari poſſet, non obſtante ſtatuto, eo q
121 † notorium non ſubiiceat regulis iuris, nec di-
ſpoſitioni alicui. c. ad veſtram, de iureiu. Barb. in
c. 1. num. 9. cum ſeq. de off. ord. Gram. deciſ. 36.
nu. 49. & ſeq. Bero. in c. 1. num. 4. de reſcrip. am-
plè Contard. in d. l. vnica, limit. 9. nu. 16. C. ſi de
momẽ. poſſeſ. & in materia ſtatuti habentis con
tumacem pro confeſſo, Marſi. conſ. 60. nu. 17 &
conſi. 73. nu. 69. Corn. conſ. 194. vol. 1. latiſſimè
Bero. d. conſi. 18. nu. 56. & ſeq. vol. 3. Menoch.
de

de arbitr.Iudic.q.80.num.79.diffusè Plot. conſ.
130.num.64.tom.1.conſil.crimin.in fol.& in l.
ſi quando nume.255.C.vnde vi, Anton.Cuccus
tract.de moment.poſſeſſ.num.232.cum ſequ.

At negari non poteſt omnes exceptiones op
poſitas reddi notorias ex actis,& inueſtituris ex
hibitis,vt infra,propterea non obſtãte dicto or
dine,ſeu ſtatuto, debebat excuſator admitti ad
Comitis notoriam innocentiam,vel ſaltem ab-
ſentiam demonſtrandam.

Tertio dicitur ordinem non comprehendere
222 Comitem Gulielmum uti non † ſubditum, vt
in ſimili caſu Vaſalli priuati deſcribit Ceſal.con
ſil.241.num.55.& ſeq.uol.2.

Quarto excuſator nomine Comitis, licèt abſ-
que mãdato ſpeciali,deduxit iura, & priuilegia
ipſius in actis iam producta, ac oppoſuit exce-
ptiones multas dilatorias,& declinatorias, tum
iudicis tum loci,tum citari perſonas reſpicien-
223 tes,quas vti notorias redditas ex dictis † docu-
mentis,& documentis per Iaſ.in l.1.nu.10.ff.de
operi.nou.Tiraq.de retract.conſang.§.2.glo.1.
nu.20.Crauet.conſi.10.nu.7.Grammat.deciſ.
45.nu.9.Pariſ.conſi.10.nu.70.vol.1.Grat.con-
ſil.58.nu.11.& conſi.61.nu.18.volum.1.ac ex
actis cauſæ,quę ſimili modo notorium inducũt,
ad no.per Innocen.in ca.per tuas de teſtib. cap.
cum olim,de uerb.ſign.Gem.conſ.102.num.4.
Grammat.conſi.1.num.41.& 42.poſt deciſ. ſat
fuit eas allegare ad impediendum proceſſus ad
ulteriora in cauſa,præcipuè tam graui,& ardua,
ut notarunt Canoniſtę omnes,Butr.Ioan. And.
Abb.Innocent.Soc.ſen. num.47.uer.& aduer-
te in d.cap.ueniens de accuſat.Gram. d. conſilio
pri.num.41.& ſeq.poſt deciſ.eo quòd ſit excep-
224 tio notoria,quæ litis ingreſsũ impedit, per Bar.
in l.ſi ſeruus.C.de his, qui ad Eccle. confug. ita
* communiter * ſeruari ait Boſſ. an in crim. iud.
qui pro abſent.notor. num.13. Anton.à Cani-
bus tract.de excuſat. ſine mandat. part.2.q.28.
numero 20.& quòd exiſtente impedimento
iuſto,& notorio citati,quilibet de populo, etiã
ſine mandato admittatur ad excuſandum Reũ,
alioquin proceſſus conſtituatur nullus,ex com-
* muni * ſententia ſcripſit Bero.in cauſa dicti Re-
gis Angliæ.d.conſilio 18.maximè.nu.64. num.
113.122.& ſeq.126.131.& per totum volu.3.
Vant.de null.ex defect.iur.ordi. nu.166.& dixi
ſupra.

Quinto nomine, & pro intereſſe proprio Illu-
ſtris Domina vxor comparuit in termino pri-
mo trium dierum primæ citationis, & minus
audita fuit,meritò ſi proceſſus nullus dicitur, ita
Cæpol.conſi.crim.55.& conſi.75.in pri. Alex.
de Neuo conſi.90.nu.2.Marian.Soc.in d. c.ve-
niens.num.63.de accuſ. dicens ex eadem ratio-
225 ne † uxorem pro marito comparere ſuo conſi-
derato intereſſe,ad not. in cap. non eſt uobis de
ſponſal.Domini de Rota deciſ.253. aliàs deciſ.
* 198.communem * ait poſt Boſſ.& alios Clar.in
§.ſi.crimi.q.33.uer.ultimo quæro,latè Menoch.
* de arbitr.Iud.caſu.80. nu.60.ex communi, * &
de patre pro filio,& Domino pro ſeruo, Rol.à
226 Valle conſ.47.num.31.32.uol.3. quæ † uxor
rurſus pro dotibus,& iuribus ſuis,ac aſſecuratio
ne illius,uti creditrix,potuiſſet retinere poſſeſſio
nem dictorum feudorum,& Fiſcum excludere,
non oblatis per eum aliis bonis explicitè libe-
ris,in quibus pro dictis creditis ſatisfieri potuiſ-
ſet, ut in propoſito ait Marin.Freci. de ſubin-
feud.lib.2.auth.29.nu.12.

227 Rurſus, nomine † filiorum Comitis defen-
ſor comparuit antè ſententiam,iuraque, & illo-
rum prætenſiones adduxit,quas tamen nulliter
reiecit Iudex,cum illis terminum ſtatuere pro il
lorum intereſſe teneretur,Rolan.à Valle conſ.5.
num.14.uol.2.Rota in antiquis deciſ.241.tom.
1.ſing.290.Alex.conſi.83.num.12.uol.3.Pariſ.
conſi.107.num.152.uol.3.multa ponit Con-
tard.in l.unica.C.de moment.poſſeſſ.limit.23.
per totam.& q.24.tertius an appellet.nume.6.
cum ſequent.& num.35.Anton.Gabr.lib.2. de
execut.ſentent.concluſ.1.nu.19. Vndè proceſ-
ſus redditur adhuc nullus,& contra omnem iu-
ris normam compoſitus.

Secundum,proceſſum aggrediendo, reſoluo,
citationem,bannum, ſententiam, ac totum eo-
dem morbo laborare.

Quod enim reſpicit citationem, & inquiſitio
nem multa, ſed non multum continentem, Di-
co nonnullos defectus ſuperius allegatos iure
hic quoque accommodari.

228 Primo termini dierum trium † dilatio breuiſ-
ſima abſenti data, nec perſonaliter citato, quæ
nulla omnia reddidit, vt in prin.& Clar.d.§.fin.
quæſt.34. Vantius ex defect. citat. numero 67.
70.75.

Secundo locus non tutus,ad quem perſona-
liter citatus Reus,omnino timendus erat,præci-
puè ob vxoris,& ſuorum familiarium uexatio-
nem,ſororij capturam, & procedendi modum
in alia ſententia,ut dicebam in quarta nullitate,
per Ferret.d.conſi.31.& Leonard.d.conſi.114.

Tertio defectus vtriuſque perſonę citantis,&
Rei citati,tùm non ſubditi,tùm exempti,& libe-
ri a dicta iuriſdictione per priuilegia, de quibus
ſupra in vndecima,& duodecima nullitate, Ce-
phal.d.conſi.241.

Quarto notoria nullitas citandi Comitem Gu
lielmum, cujus nomine excuſatorio iam fuerat
deducta abſentia,& allegatum non poſſe accer-
ſiri, vocariuè a quocunque, etiam a dicto Ex-
cellentiſſimo Principe, licèt Domino directo
virtute ſuorum contractuum,& inueſtiturarum,
quę iam in actis produxerant,ut dixi ſuperius in
ſecundo primi proceſſus uitio. Verum ultra ſu-
pracitatos defectus nullitatis infraſcriptæ ſpe-
cialiter adducuntur.

229 Quinto,quia pendente † appellatione ab alia
prima ſententia,ſeu grauamine ad ſanctiſſimum

Domi-

Dominum noſtrum proceſſum fuit ad inquiſitionem, quæ propterea ipſo iure nulla reputabitur, cum omnis grauatus appellet, l. 1. l. a ſententia. ff. de appell. l. 1. C. ſi ſe ab hæred. abſt. ſeque a Iudicis poteſtate eximit, & pendente appellatione, quæ admitti debebat. l. ſi qua pœna. ff. de uerbo. ſing. l. in multis. C. de appel. maximè facta ad ſanctiſſimum Dominum directum totius dicti ſtatus, quemadmodum Romandiolæ, Vmbriæ & Marchiæ, vt in bulla cęnæ Domini legitur, ac totius orbis, vti in terris Chriſti Vicarium, & omniũ Iudicem ſupremum, Clem. 1. de iur. iur. C. ſi Papa, vbi gloſ. 40. diſt. Hoſtienſ. in c. cum omnes de fid. inſtr. Igne in l. neceſſarios. §. non alias. numero 19. cum ſequent. & num. 121. ff. ad Sila. nihil interim per Iudicem fieri, attentari, vel innouari poterat ſub nullitatis pęna, c. non ſolum de appel. in 6. Pariſ. conſi. 28. nume. 11. & 17. nu 28. & conſil. 26. volum. 4. conſil. 39. num. 2. volu. 1. conſil. 127. num. 122. uolum. 3. Aymo conſil. 103. num. 15. Siluan. conſil. 5. nu. 15. Roland. a Valle conſi. 37. num. 12. & ſeq. volum. 1. Ancar. quæſt. famil. 44. in fin. part. 2. Hercul. tract. de attenta. pag. 87. num. 7. Hier. Manfred. de attenta.
* q. 83. Dec. ex communi * in c. bona. num. 18. de appell. clari, & indubitati iuris eſſe inquit, & in deleg. Pontificis, Bero. conſi. 116. nume. 10. vollum. 3. Anguſ. conſil. 30. lib. 4. etiam ſi Iudex appellationem non admiſiſſet, Car. Alban. ad Bar. in rubrica. de iud. amplè Cacciuncul. d. conſilio 27. num. 128. cum ſequen. vel ſi dubium eſſet an appellatio admitti deberet, Pet. Benintend. dec. Bonon. pri. num. 3.

Nec obiiciatur non potuiſſe appellari, primo in crimine læſæ maieſtatis, ſecundo, quia contumax, tertio quia ſine mandato Procurator non appellet.

Etenim primum multipliciter ſoluitur.

Primo, qa nec citatio, nec ſnĩa prima crimẽ lęſæ vel rebellionem aliquam continebant, ſed tm̃ citatio, monitionem vt Vaſallus ſeruitia ex fidelitatis iuramento debita pſtaret intra triduũ & ſentẽtiæ condemnationem, quia nõ præſtite-
130 rat quæ non inferunt † crimen læſæ maieſtatis, cum illud ſolum committatur, vbi perſonã Principis, tanquam Princeps ſupremus a ſubdito, reſpectu iuriſdictionis directe offendatur, non ſi ei vti Domino directo tantum ſeruitia aliqua denegentur, vel a non ſubdito, vt in caſu noſtro p Text. in c. paſtoralis, vbi Canon. de re iud. dum dicitur Robertum Regem Siciliæ, licèt tenuerit feudum ab Imperatore, non tamen iudicatum Imperatoris Maieſtatem offendiſſe, eo quòd cõtra eum fuiſſet machinatus, cum dictus Rex ſubditus Eccleſiæ foret, ſequitur Oldrad. conſil. 43. Hier. Gigas. tract. de crimin. læſæ maieſt. q. 14. & ſeq. & q. 68. in pri. declarat in propoſito regulã cum limitationibus ponẽs, caſuſque diſtinguẽs, Bened. Capra ſuis regul. communibus. 77. num. 5, 25, & ſeq. Ioan. de terra Rube. tract. de rebellibus maximè. 3. tract. articul. 8. hinc Caſtrum, &
* homines ciuitati rebellantes non committunt crimen læſæ, cum non directe perſonas Dominorũ, ſeu officialium offendant, Ancar. conſilio 287. in pri. Calder. conſil. 6. & Gigaſ. d. tract. q. 3. & ſequ. multaque ſimilia adduci poſſent, de quibus per Doctor. ſupracitatos, quæ conſultò prætereo.

Secundo reſpondetur, immo in crimine læſę
131 maieſtatis regulariter † appellationem admitti, cum non dicatur prohibita, maximè vbi non damnetur Dux rebcliũ, nec de delicto notoriè ſeu per teſtes, uel uonfeſſionem Rei legitimam conſtet, ex Glo. in l. Pantonius. §. Rei perduellionis. ff. de acquir. hæred. Martin. Laude. tract. de crim. læſæ maieſtatis. q. 7. & ne cæteros tranſcri
* bam ex cõi, * & probata ſententia ponunt, Boſi. tit. de appel. nume. 2. & ſequent. Roland. à Valle conſil. 73. num. 12. & per totum volum. 3. nemini enim cuiuſcumque criminis, etiam maieſtatis læſæ damnato, negãda eſt appellatio, vt commu
* ne * inquiunt in hoc propoſito Anton. Gomez. var. reſolut. de delict. cap. 13. num. 11. Clar. §. fi. crimi. q. 94. Didacum, Viuium, Duenam, & cæteros ex admiſſa ſententia recenſent, Eman. Soarez. recept. ſentẽt. verbo appellatio. nume. 192. cum ſequen. Hipp. Bonacoſ. com. opin. crim. verbo appellari poteſt, & id ſacris quoque litteris pbari concludit nouiſſimè Brunor. a Sole. ſuo. cõſil. crim. impreſſo Venetiis. numero 204. 205. & ſequ. ad fin. Ciril. in ſuã pratica de appellat. §. 1. numero 1.

Secundum de contumace non appellante eneruatur.

Primo, quia hic non conſtabat de aliqua contumacia, etiam ficta ob citationes nullas ex cau-
132 ſis ſuperius allegatis, propterea † grauatus appellare poterat, cum in qualibet cauſa admittaſ, Franc. in titu. de appellat. in antiquis colum. 4. in fi. & qa ſi prima citatio non cõtinebat delictũ nec contumax quis efficiatur non comparendo in illius executione, vt dicatur de delicto conuictus, cum non entis nullæ ſint qualitates, ita Deci. conſi. 458. num. 9. & ſeq.

133 Secundo † contumax verus non appellat. l. ex conſenſu. §. fin. ff. de appell. l. properandum. §. ſin autẽ. C. de iud. & facta appellatio nulla dicitur, Caſtr. & Bald. in l. & poſt edictum. §. ſciendum. ff. de iud. Neuiz. conſi. 36. nume. 6. At ſecus in cõtumace ficto, & ſimplici, vt declarant Cyn. Bald. Salicet. & cæter. in d. §. ſin autem. Aflict. in conſtit. Sicil. lib. 1. rubrica. 97. de pœna contuma. nume. 4. & ſeq. amplè Claudius reg. iur. 194. in pri. nume. 4. & ſequ. & reg. 19. in pri. & remiſſiuè Alfã. collecta iuris 513. in l. eius. la. 1. C. quomodo appell. non recipiãtur. & collect. 176. in l. & poſt edictũ. §. fi. de iud. Carrer. in praxi crimi. in pri. num. 37. Bonacoſ. tract. crim. verbo contumax, quod procedit quoque ſtante ſtatuto, quòd cõtumax habeatur pro cõfeſſo, Bald. de Vbald. cõ-

ſil. 23.

ſil.23.num.16.25.volum.2.conſil.crim.in 4.Roland.à Valle conſi.47.num.30.volum.3.Claud.
Cacciuncul.in propoſito.d.conſilio 37.in tertio
* dubio.num.148.vbi hanc communem * appellat,& nume.192.cum ſeq.Nell.tract.de Bennit.
4.par.pri.temp.q.1.vel ſi reiiciatur,id procedat,
134 vbi concurrant † contumacia,& probatio delicti per teſtes,Nell.in tract.banniti pri.temp.par.4.q.1.Foler.in praxi crimi.verbo etſi cõfitebuntur,part.4.num.15.& ſeq.vbi enim lex contumacem reiicit,intelligit de vero nõ ficto,vt ſuper ſtatuto,quòd lis habeatur pro conteſtata contra cõtumacem,& Bald.& Alex.ſcribit Aſin.praxi iud.
§.17.cap.6.nu.4.Verum Comes Gulielmus non
135 eſt veres † contumax,quia nec perſonaliter citatus,nec ad illius notitiam deuenit citatio, vt multa congerit Roland.à Valle d.conſil.47.nu.16.& ſequ.volum.2.& dicã inferius,propterea illius nomine appellatio fieri potuit,quinimmo etſi non fuiſſet citatus ad ſententiam,ſed tantum in principio cauſæ, & fuiſſet contumax in proceſſu,adhuc tamen appellare potuiſſet, Bald. de Vbal.conſi.crim.23.nu.24.lib.1.in 4.Roland.d.conſi.47.nu.22.

Tertio appellarunt excuſatores,& pro intereſſe proprio vxoris,& filiorum,non etiam nomine Comitis tantum, ideò ex illorum appellatio-
136 ne, licèt tertij eſſent, † ſententia lata ſuſpenſa erat,per Marian.Soc.in c.veniens. nu. 63. de accuſ. Rube. tract. de procur. nu. 117.& ſequent. Ruin.conſi.9.vol.5.Patiſ.conſi.123.nu.123.vol.3.amplè Contard. in l. vnica limit.23.ratione appellationis tertiæ,maximè.nu.17.C.ſi de moment.poſſeſſ.agatur, Ioach.Miſenger. reſponſo.6.num.56.& ſeq.

137 Quarto dictum de † contumace nõ appellante procedit in vero contumace in non veniẽdo, & non comparendo, vt declarat Dec. conſ.34.nu 2.ſecus in contumace rei non ſeruiendo, ſed per excuſatorem ,vel alium comparendo , quia iſte admittitur appellans,cum non ita grauius delinquat,ſicut ille,qui non comparet,& nõ paret, vt notabiliter in ſimili reſpondebat Claud.Cac-
* ciuncul.d.conſi.27.num.147.ubi de communi,* & nu.194.196.cum ſeq.quod conſilium probatum à tota vniuerſitate Ingoſtaldienſe fuit in quadam controuerſia feudi imperialis, vt ibi in fine colligitur.

Quinto in dubio ſemper pro appellationis
138 † admiſſione iudicatur,etiam quod in cauſa contumacis verſetur, Glo.& Dec.in c. vt debitus de appellat.Dec. d.conſi.34. Card. in cle.1.2.q.de dol.& contum.ac inſuper vbi eſſemus in caſu prohibitæ appellationis per ſtatutum, vt ex regula
** æquiori** per multa comprobat, Contard. d. l. vnica, limit. 27. ratione dubii. C.ſi de moment. poſſeſſ.

Eneruatur & tertium de Procuratore ſine mandato non appellante.

Primo,quia ſi excuſator ſine mandato comparens admittitur,eo magis appallans à denegata
139 admiſſione excuſationis,vbi enim † defenſio,ibi
* appellatio cadit ,in l.excipiuntur.ff.ad Silan.ita Carrer.in ſua praxi crimi.verſic.12.caſus.num.8.pagin.21.formaliter Anton.de Canibus tract. de excuſatore ſine mandato,par.ſecunda.quæſt.12.numero 4. nec requiritur ratificatio Rei, cuius nomine appellatum fuit,Man.ſingul.486.numero 2.

Secũdo excuſator propoſuit omnes exceptiones impedientes proceſſum ad vlteriora,ac vltra appellationem dixit de nullitatibus notoriis,propterea mandatum non requirebatur,cum quilibet de populo id exequatur,Bero.d.conſilio 18.numero 64.113.122.126.& per diſcurſum volum.3.

Tertio,ſi citatio , & ſententiæ nullæ exiſtunt, nec oportuerat comparere,minus fuit neceſſe Procuratorem cum mandato conſtituere,ex re-
140 gula † ſi fiat,quod non eſt neceſſarium , vel minus ſolemniter non vitietur actus , Dec.conſil.163.vol.5.Cacciuncul.d.conſi.27.nu.8.

Etſi opponeretur dicta de appellatione haud in pręſenti procedere,cum ſecundus proceſſus, citatio,& ſcientia differant à priori,nec proptèrea de uno ad alterum inferatur,pręcipuè quòd
141 ſecunda cauſa noua cõſtituatur , ob delegationis † formam , & reſcripti copiam in citatione inſertam , partique tranſmiſſam,ut tenebantur, per Fe.l.in c.cum in iure.nu. 5. de offic. delegat.
* & in indice ipſius in uerbo delegatus,& ex * cõmuni,de qua per Ioach.Miſeng. reſponſo.6.nu.26.& ſequen.

Sexto loco iſtam citationem,proceſſumque nullitatis uitio ſubiacere adhuc confirmo, iam enim Comes Gulielmus de facto ſpoliatus fuerat Caſtris , bonis , ac feudis proprijs in executione primæ ſentẽtiæ nullæ,& iniquæ,unde niſi eo prius plenè de facto reſtituto , tùm quo ad damna,& expenſas per Bart.& Dec.nu. 93. in l. edita.C.de eden.tùm quò ad Caſtra,& poſſeſſionem omnium bonorum,per c. conquerentem, ubi Abb.2.notab.de reſt.ſpolia.Dec.in l.factum
142 à iudice.nu.2.de reg.iur. † citatus non tenebatur uti de facto ſpoliatus reſpõdere ſuo ſpoliatori, nec conſequenter illum dictum citatio arctauit. ca.1.3.q.2.c. prius ergo in fin. c.ſi Epiſcopus in pri.ibi,non enim conueniri, &c. de reſti.ſpolia. Spec.t.t.de citat.§.1.uerſi.item quòd eſt ſpoliatus.nu.11.Aſin.ſua praxi iud.§.7.limit.10.num.5.& 6.quod tanto magis procedit, cum hæc exceptio ſtatim fuerit oppoſita per Vaſallũ feudo priuatum, quę uti dilatoria proceſſum ad ulteriora impediebat,per Tex.formalem in c.1.§.ſi uero Vaſallus,de mil. Vaſal.qui cõtum.eſt,ubi Afflict.nu.80.& ibi Federic. Schench. uerſic.1. dicens primo omnium Dominum non malo ordine,erecta ceruice , uelo leuato, & non Vaſalli culpa conuictu , feudum ingredi,uel occupare, ſed tãtum id iure terminato , ne Vaſallus ſpoliatus

tus contra ipſum excipiat, vel agat, vt poſſionē
reſtituat, ſeu nominatis paribus iudiciū inſtruat,
allegat, Bal. conſil. 333. volu. 2. ſeruit Bart. in ſua
qō. incipit Lapus, & in terminis noſtris Claud.
Caeciuneul. d. conſil. 127. num. 83. 84. lib. 1. Be-
ro. in d. cauſa Regis Anglicani citati in curia Ro
mana. conſil. 18. num. 60. volum. 3.

Septimo tranſmiſſa dictæ inquiſitionis copia
inter cæteras exceptiones oppoſitum fuit pēde-
re in curia appellationem a primo quodam gra
uamine ad ſanctiſſimum Dominum vti ſuperio-
rem Marchionis pro dicto feudo, & orbis terra
rum Dominum, factam, tùm nomine Comitis
tum vxoris, & filiorum tanquam ipſis audientia
iuſtitiaque denegata fuiſſent, vt ſupra, ideò pro-
cedere contra illorum perſonas amplius conue-
niens nō erat, nec ēt reſpectu aliarū cārum, cum
iuſtitiæ denegatio cauſas omnino, & totam iuriſ
143 dictionē ad ſuperiorem Dominum † deuoluat.
c. ex tranſmiſſa in fi. vbi not. de foro cōpet. §. ſi
tamen cōtigerit, Auth. vt differ. iud. Iacob. de S.
Georgio tract. de feud. verbo & dicti Vaſalli. nu.
21. Claud. Caeciuneul. d. conſil. 27. num. 85. ſub-
dens. num. 93. & ſeq. hanc exceptionem fieri no
mine quoque cōtumacias in alio iudicio, cum in
ſecundo coram ſupremo Iudice contumacem
eſſe non intelligat, ex doctr. Bart. in l. vbi cæptū,
verſi. item aduerte. ff. de iud.

Octauo addam inquiſitionem hanc formatā
nulla præcedēte diffamatione, vel accuſatore, &
a Iudice non habente hanc authoritatem motu
proprio Principis expreſſo, licèt teneret liberū
arbitrium inquirendi, audio namque poſt for-
matam inquiſitionem teſtes innumeros aſſum-
144 ptos, vnde † inquiſitio ipſo iure nulla redditur,
* ex communi, * de qua Clar. in §. fin. crimin. q. 6.
verſic. idem Felyn. in ca. qualiter, & quando. nu-
mero 9. de accuſ. Brun. a ſole ſuo unico conſ. cri-
min. à nu. 138. ad numerum 147. quos ꝓbat no-
uiſſime Hippol. Bonacoſ. com. opin. crim. verbo
diffamatio.

Nono fortius Fiſcus excluderetur, ſi a die cō-
miſſorum delictorum, de quib. in inquiſitione,
tranſacti eſſent viginti anni, quibus ſolēt omnis
145 accuſatio, & inquiſitio, omniaque † delicta, ex-
ceptis tribus, videlicèt ſuppoſiti partus, parrici-
dii, & concuſſionis, per delinquentes pręſcribi.
* l. querelam, vbi Gloſ. C. de falſ. communis * eſt,
quam ſequitur Abb. in ca. cum haberet. num. 4.
de eo, qui dux. in matr. Marſi. conſil. 117. nume.
42. Villabob. com. opin. verbo delictum, numer.
55. & in facti contingentia ita iudicatum, & de-
linquentem in pacem remiſſum, atteſtatur Clar.
in §. fin. crimi. q. 51. in pri. adnotans ex alia com
* muni * verſic. ſed quæro ſi ſtatutum, breuiori tē-
pore dictam inquiſitionem, & accuſationē pręſ-
ſcribi, ſi ſtatuto præfigatur terminus ad inquirē-
146 dum, vel accuſandum, quod † tempus incipit a
die commiſſi delicti, non autem ſcientiæ patrati
criminis, Ruin. conſil. 26. poſt num. 6. volum. 4.
Marſil. in §. conſtante. nume. 85. & ſeq. Boer. de-
ciſ. 26. num. 6. Et hoc procedit etiam in occultis
* delictis, vt commune * dictū enuntiat Bonacoſ.
com. opin. crim. verbo delictum præſcribunt, &
verbo præſcriptio in delictis.

Decimo cōſidero ex uera cōmuni, receptiſſi-
** maque ** omnium opinione, mortuo Domino
directo, hæredem ſuum non poſſe caducitatem
aliquam declarare, uel de delicto Vaſalli conque
ri, in caſu pręcipuè, quo deuolutio ipſo iure non
fiat, ſi viuens Dominus delicta cōmiſſa non igno
rans, nunquam conqueſtus fuerit, tùm quia cen
ſeatur remiſiſſe ius deuolutionis, tùm quia actio
pœnę hęredi, non competat. l. iniuriarum. ff. de
iniur. Odofred. in l fin. C. de reuo. donat. cōmu-
* nis * eſt per Ripam in l. fin. num. 237. C. de reuo-
ca. donat. Clar. §. feudum. qō. 64. & ſcripſi latius
** conſi. 91. nu. 5. vbi de communiori ** poſt Celſ.
Hugon. conſi. 33. num. 8. & 9. quibus addo Ruin.
iun. conſil. 1. num. 7. 28. & ſeq. Artman. q. forēſ.
imperia. tit. de feud. lib. 1. cap. 45. Silua. de feud.
reintegr. q. 29. Thom. Marin. de feud. titu. 2. lib.
1. num. 68. & num. 80. Tobi. Noni. conſi. 2. num.
49. At in pſenti negocio quis dubitat multa deli-
cta, de qiubus in inquiſitione commiſſa tempo-
re Excellentiſſimi Marchionis patris fuiſſe, & il-
lorum etiam (quatenus commiſſa) notitiam ha-
buiſſe, & vt breuiter nonnulla diſcurrantur ipſe
prætenſas dicti teſtamenti falſitates audiuit, qđ
admiſit, & poſſeſſionem captam in dicti teſtamē
ti executione, ac hæredem ab inteſtato prætenſ-
ſum redditum tacitum intellexit. Rurſus dictus
Excellentiſſimum Dominus bona multa eidem
dono tradidit, & finem de omnibus adminiſtra
tis, & adminiſtrandis fecit, millies cum alloqu-
tum eſſe bannitos non ignorauit, receptauitque
illos, eiſdem fidem a Principe procurando. que-
madmodum vero erga ſubditos ſe geſſerit, notū
eſt, & omnia nota dicto Excellentiſſimo Henri-
co, qui ſuꝑ his omnibus ampla priuilegia, & cō-
ceſſiones condonauit, propterea nunc pro his
non damnabitur, per dicti Principis hæredem,
& minus in confiſcationem bonorum, vel pęnā
mortis pro tranſitu murorum Ciuitatis, cum lex
148 † hanc pœnam infligens locum tantum ſibi uen
dicet in muris Vrbis Romæ, non in cæteris, Ale.
de Neuo. conſi. 94. nu. 1.

Vndecimo, & ultimo pro complemēto aſſero
in executione huius proceſſus, ac vltimæ ſenten-
tiæ, feudalia non potuiſſe apprehendi, vel obtine
ri, quando ſententia non exprimat feuda aliqua
ſed dicat tantum in confiſcationem omnium, &
quorumcumque bonorum, cuius clauſulæ, &
149 verborum vi † feuda non uenire in dicta con-
fiſcatione iuris eſt indubitati per Bart. & alios cō
* muniter * in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de
damn. infect. Alexan. conſil. 23. uolum. 1. Deci.
* ubi de communi * conſi. 422. colum. pen. Marſ.
conſi. 49. num. 55. Ceſal. conſi. 59. num. 13. cum
ſeq. egi egie in terminis, vbi de lęſa maieſtate age
batur,

batur,Roland.a Valle conſil. 29.per totum,& nu
* mero 13.cum ſeq.& nu.16.vbi de communi *
volum.3.Marſ de bannit.verbo & confiſcata.nu
me.10.Dùm itaque citatio,& inquiſitio nullius
150 ſint efficaciæ ob defectus iſtos,† proceſſus con
ſequenter,& ſententia corruunt,cum dictis exce
ptionibus auditis per iudices,vel de illis cogno
ſcere,vel in procedēdo ſuperſedere aſtricti erāt,
dixi ſuperius,& tradit Vant.de null.proceſſ.ex
defect.iur.numero 161.& ſequent. Claud.Cac-
ciuncul.d. conſi.27.num.118.166.Matth.Brun.
conſil.115.nume.56.cum ſequent.volum.2.con
ſil.crim.in fol.Plot.conſi.130.num.61.cum ſeq.
tom.1.conſ.crim.in fol.cum ſimilibus,per Bero.
d.conſil.18.addique poſſunt cæteræ nullitates,
ac exceptiones aduerſus primam ſententiam cō
ſideratæ,quæ omitto,licèt his inſeruiant,nè lon
gior ſim quàm deceat.

Firmãdo in primo quæſito omnes citationes
ſententias,& proceſſus contra Comitem Guliel
mum emiſſas inualidas,& omnino nullas di-
iudicari.

Quæſitum ſecundū principale capiendo mul
tiplici ratione cenſeo eundem Comitem nec ve
rum delinquentem, nec contumacem dici,ſed
quatenus aliqua contumacia impingi queat,fi-
cta,quinimmo & excuſabilis iudicetur.

151 Primo † contumax verus tantum dicitur, Pri
mo qui perſonaliter citatur,Secūdo dum domi
citatur,ad illius notitiam citatio deuenit,ſed cō-
temnit citatus peremptoriè Iudicis mandatum,
& venire in termino dùm poteſt, Tertio qui di-
xit expreſsè Iudici,vel parti,nolo cōparere, ex
Marãta in ſuo Speculo.6.part.princip.in a. actu
vltimæ partis.nu.221.verſi.2.limi. per Bart. in l.
conſenſu.§.fi.ff.de appel.Afflict.in conſtit. Sicil.
rub.citationis litteræ. a. notab. nume. 18.lib. 1.
& rub. 97. de pen.contum.num.4. Foler. in ſua
praxi crimi.ver.etſi confitebuntur.4. par. num.
2.cum ſe.Ciril.in praxi iudi.ſi quis in ius vocat.
§.1.in Claud.conſi.27. num.168.cum ſequent.
Corn.conſi.143.nu. 9. volum.2.& conſi.117.
nu.5.vol.3.& conſi. 97.num.10.volum.4. Dec.
conſi.34.nume.4.Roland.conſi. 47. nume. 30.
vol. 3. & 94. num.14.eod.lib. cum ſequen. vbi
latè,verè,& fictè confeſſionis differentias addu-
cit,vol.3.Celſ.Hugo.conſi.48.nu.3.Gram. con-
ſil.45.num.26.& ſequen.Marſil.ſing. 59. & 91.
Bal.de Cabal.conſi.crim. 23. num.4.& ſeq. uol.
2.crim.in 4. Corrad. ſua practica.§.2.cap.9 de
peremptorio.numero 5.& 8.Aymo.in conſue.
Aluern.titu.21.art.4.nu.4. ſcribens nec verum,
152 nec fictum contumacem dici,† ſi quis exiſtens
in longinquis partib.ex cauſa legitima domi ci-
tetur,in feudali materia,Bal.in c.1.nume.12.ubi
Afflict.nu. 44.& 45. Schench.in pri. Aluar. nu-
mero 15.de mil. Vaſal. qui contum.eſt, Claud.
Cacciuncul.d.conſi.27.nu.24.134.153.& per
totum,Roland.a Valle conſi.47.num.19.22.23.
26.& ſequ.vol. 2.Menoch.conſi.99.num.177.

Ceſal.conſi.140.in prin.Atqui nec perſonaliter
citatus reperitur, nec ad illius notitiam deuenit
citatio,vel Caſtris domui affixa,nec dixit, nolo
uenire, immò quatenus citatus non potuiſſet in
tàm breui,ſeu anguſto tempore comparere,me-
ritò ſi uerus contumax iudicari nequit.

153 Secundo nemo † contumax efficitur,qui cita
tus aliqua de cauſa comparere non arctatur,pu-
ta,primo ob impedimenta, ſecundo ob locum
non tutum, Tertio ob citationis defectum ex
parte citantis,ſeu citati, Quarto ob pœnæ con-
ſuetæ appoſitionem,ac ſimilibus de cauſis, quæ
paſſim à ſcribentibus conſiderãtur,vt de primo
not.Marſil.in rubrica.de fideiuſ.nu. 272. Rolan.
conſi.47.nu.30.cum ſequent.vol.1.De ſecundo
eſt text.in clem.Paſtoralis de re iud.multa aggre
gar Bero conſi.18.nu. 23. cum innumeris ſequ.
vol.3. De tertio Bald.in l.ſi quis ex conſenſu.C.
de epiſcopa. audient. Corn. conſi.184.num.4.
volum.4.Claud. Cacciuncul.d.conſil.27.num.
116.Leonard.d.conſi.114.num.373.& ſeq.mul
ta Simon de Præt.conſi.132.nu.43.& 206.nu-
me.4.Ac de quarto pro excuſatione a cōtuma-
cia ex pęna inconſueta,vt puta publicationis bo
norum appoſita ſcribit Natta conſi. 593. nu. 5.
& 594. nume.19. amplè Foler. in praxi crimin.
uer.etſi confitebuntur.il 4.num.24.quo loco ui-
154 ginti requiſita recenſet ad veram † contumaciā
in effectu conſtituendam,vt quis ſtatuto punien
te contumacem,vel quòd bannitus pro cōfeſſo
reputetur,comprehendatur, quorum nonnulla
inſeruiunt pro defenſione Comitis Rei, ne iudi
cari, ſeu damnari potuerit tanquàm bannitus,
uel etiam fictè contumax.

Primo,quia oppoſita fuit exceptio dilatoria,
& priuilegiorum per excuſatores, Cacciuncul.
d.conſi.27.nu.152.

Secundo fundata eſt ſuper proceſſu inualido,
& nullo,vt ſupra,Claud.Cacciun.eo. conſi. 27.
nume.79.Foler. ubi ſupra.num. 6. Aymo con-
ſi.103.num.6.Caſſan.conſuet.Burgund. rubric.
1.§.7.in pri.nu. 11. Marſi.in l.fin.nume.30.ff.de
iur.omn.Iud.& tract. de bannit.uerbo nullitas.
num.59.

Tertio nulla eſt ſententia interloqututoria ſu-
per dicta contumacia lata, quæ licèt in pratica
non ſeruetur,requiritur tamen citatio ad allegã
dum quare mulctari non debeat. Clar. in §. fin.
crim.q.44.uerſic.unum tamen,Foler. ubi ſupra.
nu.12.& Natta conſi.556.uolum. 3. concludēs
præceptum Principis factum Vaſallo,q́ compa
reat perſonaliter pro intereſſe ſui ſtatus,& hono
ris, ualere quidem, ſed pœnam comminatam
non exigi, niſi denuò Vaſallo citato ad uiden-
dum fieri dictæ pœnæ declarationem, ut ibi.in
fin.numero 12.

Quarto non conſtabat de delicto,Foler.d.lo-
co.num. 15. Marſi.conſi.82.nu.40. ex commu-
* ni * Arno ſoliloqui.nu. 79.& 53.Paſet.conſi.
188.num.1.& 2.Silua.conſ.50.num.5.ex com-
muni

* muni*Bonacoſ.com.opi.crim. verbo cõtumax,
ut poſſit,contumax namque,non conſtante de
delicto non punitur,etſi ſtatuto pro confeſſo ha
beretur,Natta conſilio 594.nume.18.& ſeq.vo-
lum.3.& conſil.592.in pri.cum conſil.ſeq.Marſ.
tract.de bannit.in uerbo delictis.num.18.

155 Quinto † citatio trina requirebatur, non vni-
ca peremptoria ſuper delictis tàm grauibus,& in
* amiſſione feudi,Foler.numer.16.ex communi*
Hippol.Bonacoſ.com.opin.verbo contumax vt
poſſit,Aymo.conſil.103.uum.9.& 254.nũm.2.
& Aymo Politus.in conſuet.Aluer.titu.22. arti.
18.num.48.

Sexto deficit dolus, qui requiritur in contu-
macia,Barbat.conſil.42.uolum.3.Claud.d.con-
ſilio 27.num.18.

Septimo nec ritè,nec rectè ꝓceſſus compila
tus fuit ex præcedentibus,nec conſequenter cõ-
tumacia contracta,Foler.vbi ſupra.num.19.Iaſ.
rubr.de in ius vocand.num.6.Bald.conſil.crim.
23.numero 21. volum. 2. crim.in 4.Grammat.
conſilio.37.nume.2.Cuma.conſilio 166.nume
ro 1. Marſil.in l. de minore.§. plurimum. ff. de
quæſtionibus.num.135.Bero.conſil.182.num.
* 2.volum.2.ex communi*apoſtil.ad Roma.con-
ſil.224.nume.4.& 5.Caſſan.loco ſupra allegato.
§.11.in terminis Matth.Brun.conſil.115.nume.
55.& ſeq.uolum.2.conſil.crim.in fol.Plot.con-
ſilio 130.nume.61.tom.1.conſi.crim.in fol.Nat
ta conſilio 178.in fin.Bertrand.in crim.læſæ ma
ieſt.conſilio.115.num.5.volum.4.Bero.conſi.7.
num.75.uolum.1.

Octauo non fuit accuſata contumacia per par
tem,vt requirebatur ex conſuetudine Italię, etiã
ſtante ſtatuto,quòd contumax habeatur pro cõ
feſſo,Villabob.com.opin.uerbo abſens, ubi de
* communi*Neuizan.conſil.6.Cacher.deciſ. pe-
dem.71.nu.47.vel ſaltem in ſententia pronun-
tiata,per Clar.d.q.44.in fi.Caſſan.vbi ſupra. nu.
11.in fi.Matth.Brun.d.conſilio 115.nu.54.vbi
latè volum.2.conſil.crim.in fol.

Nono adfuit iuſta cauſa,ac impedimentũ nõ
156 comparendi,& ſcimus quamlibet† cauſam, etiã
leuem excuſare ab incurſu contumaciæ, Boſi.
tract.de indiciis ante tortur.num.135.Roland.a
Valle.d.conſil.47.Clar.in §.feudum.q.44.verſic.
vnum tamen,Anca.Deci.Ang.Caſtr.Bart.Bald.
Imol.& Alexan.citati per Claud.Cacciuncul.d.
conſ.27.nu.142.quinimmo & illegitima cauſa
excuſat. Rom. conſ.224.nu.4. vbi apoſt. verbo
* illegitimam, cõmunem* hanc refert poſt Dec.
in conſ.170.col. fin. & in propoſito Bal. conſi.
3.num.6.& 29.vol.2.conſ.crim.in fol. Qua pro
pter nemo non videt Comitem Gulielmum,nõ
tantum ex leui, & aliqua cauſa excuſari à dolo,
& contumacia vera, ſed etiam ob omni & ficta
prorſus, cum citatus nec comparere, nec Pro-
curatorem mittere aſtrictus erat, & contra eum
legitimè proceſſum minimè appareat.

157 Tertio, vt† Vaſallus irreuocabiliter priuetur
feudis ſuis ob delictum ex cõtumacia vigore ſta
tutorum Italiæ probatum,quod ei inculpet Do-
minus,Quinque principaliter requiruntur.

Primo,quod ſit citatus ter ſeparatis vicibus
cum dilatione congrua,puta ſeptem,vel decem
dierum pro ſingula,& Vaſallus cõtumax exiſtat
Dominuſq; tantum poſſeſſionem feudi capiat,
ex text.in d.cap.1.vbi omnes feudiſtæ,Iacob.de
Belloui. Bal.& afflict.de mil. Vaſal.qui contum.
eſt ca.1.§.item qui Domino,quæ fuer.pri. cauſ.
benef.amitt.& dixi ſupra in nouo citationis pri
mæ defectu,eo quòd requiratur perſonalis cita
tio,nec per edictum ſufficiat,voluit Card.Zabar.
conſil.128.nu.5.in crimine læſæ loquens,Bero.
conſi.76.num.81.volu.1.

Secundo,nõ compareat,nec purget intra an
num contumaciam cum refectione expẽſarum,
damnorumque,& cautione de ſiſtendo iudicio
ſic addatur quarta tũc contumacia lapſus anni.
Claud.Cacciuncul.conſil.27.num.178.facit Bo
logn.in l.ſi finita.§.Iulianus.nu.98.ff. de damn.
infect.

158 Tertio† ſententia declaratoria ſuper tali deli-
cto,& priuatione,Barto.in l.eius qui delatorem.
ff.de iur.Fiſci,ſcripſi ſuperius,& in feudo, Fede.
Schench.d.c.1.§.ſi uero Vaſallus, de mil. Vaſal.
qui contum.eſt.Cacciuncul.d.conſil.27.nume.
165.& ſequẽ.184.ac in crimine læſæ maieſt.Be-
ro.conſil.154.nume.5.uolum.3.Crot.conſi.22.
num.9.quod locum habet,etſi Fellonia notoria
eſſet,Scruſſus conſi.131.num.1.volum.1.conſi.
feud.tradit Ioan.Bapt.Ferret.conſil.31.nume.4.
Hiero.Gigas de crim.læſæ maieſt.lib.2.quæſt.5.
num.9.Moder.Pariſ.conſuet.Pariſ.§.30.q.6.po
** ſui aliàs ex communiori,**conſi.14.nume.18.
nũc addo Tiraq.de reuoc.donat.verbo reuerta
tur.num.10.& ſeq.Tobi.Noni.conſi.2.num.17.
48.& 5.qui ſubdit a ſolo Domino hanc declara
tionem fieri,regulam generalem in omni feudo
rum priuatione,ponit Anton.Capici.in inueſt.
feud.uerbo feuda amittuntur,pri.caſu, limit.vl-
tim.in fin.verſic.ſententia.

159 Quarto,quod nulla adſit† cauſa ipſum excu-
ſans,cum quælibet à priuatione feudi Vaſallum
liberet, Afflict.in ca.1.& eſt alia. nume.83. quæ
fuer prim.cauſ.beneſ.amitt.Ferret.d.conſil.31.
num.39.& 40.Cacciuncul.d.conſ.27.num.142.
leuis namque occaſio,cauſa metus, & ratio quę
à pœna contumaciæ pro delicto liberat,Aymo
conſil.254.num.2.uerſic.3.Ang.conſil.17.num.
71.crim.Roma.cum apoſtil.d.conſil.224.nume
160 ro 4 & 5.nec† Vaſallus feudis ſpolietur, niſi te-
ſtibus,propterea conuincatur culpa.vt fuſiſſime
pro Excellentiſsimo Vrbini Duce cõſuluit Leo-
nard.d.cõſi.114.num.202.& ſeq.& 271.& Fer-
ret.d.conſi.31.num.27.30.& 4.Bertrand.conſi.
15.num.4.uolum.1.Clar.§.feudum.q.59.Boer.
deciſ.211.num.23.Card.Zabar.conſi.74.num.
4.& 128.num.6.Natta,& Capici.vbi ſupra.verſ.
ſnia,Gozad.conſ.64.n.8.dicens eo minus id prę
ſumi,

ſumi,ſi uclo leuato Vaſallus priuetur,ut hic.
161 Quinto non punitur † Vaſallus ex qualibet
ingratitudine,ſed ea tãtum, quę eſt egregia, Nat-
ta conſilio 597.nume.14.& niſi in caſibus a iure
expreſſis, vt num.16.non enim ex ſimplici ingra
titudine,vel ſi veniat contra iuramentum fideli-
tatis,priuatur Vaſallus , niſi id iure expreſſum il-
lo caſu reperiatur, Curt. iun. conſil.288. num. 3.
volum.1.Bero.conſil.76.num.86.& ſeq. volum.
1.& conſil.80.num.5.eod.volum.1.Quintil.Mē-
doſ.tract.de ingratit.cap.62.verſic.62.Incipit ve
nientis quomodocunque, minus ex contumacia
priuatur,cum non in crſit veniſſe , vt multa in
crim ne læſæ ſcribit ad Vaſalli excuſationem,
Natta conſil.594.595.nu.5.cum ſeq. & præced.
162 conſil.volum 3. nec reputatur † contumax Va-
ſallus donec cognoſcatur an potuerit,vel ne cita
ri ob illius priuilegia,Natta.d.conſil.595. nume.
1.& 597.nu.2.In pręſenti caſu nec Comes Tre-
ueri,quatenus Vaſallus, ter ſeparatim monitus
fuit,nondum lapſus eſt annus, contumax nōdi-
citur,nulla eſt ſentẽtia declaratoria ædita ſuper
deuolutione,multæ ſunt cauſæ ſuperius deſcri-
ptæ,quæ Reum excuſarunt a non comparendo
coram Iudicibus ſuſpectus,ratione modi proce
dendi contra illum,& in tali loco,præcipuè cum
intellexiſſet ſe de facto ſpoliatum,ſororium,uxo
rem,& ſuos familiares tàm duris , & teterrimis
carceribus recluſos, priuilegiaque ſua infringi,
& minimè attendi,ex Ferret.d.conſil. 31. nume.
18.nec ideo ipſum contumacem etiam fictum,
nec feudis priuari potuiſſe certo aſſerimus,& ma
gis ipſum,ex mera contumacia)ſi talis appellari
poteſt)damnatum credimus , quàm quòd verè
deliquerit.
163 Accedat,quarto loco,quòd † ſententia illa cō-
demnatoria potius præſumitur ex contumacia
lata propter vitium contumaciæ,quàm propter
ius,ſeu veritatem delicti.l. præſes. C.de pignor.
Angel.de malef.verſi.qui iudex uidens verſi.quę
ritur tamen,notant omnes in l. cum filius fami-
lias.ff.de verbor.oblig.Rolan.a Valle conſi. 29.
num.25.volum.3.Ceſal.conſil.241.num.82.vo-
164 lum.2.cum vulgar.inferens ex † ſententia ita pro
lata in contumaciam Vaſallum priuari non poſ-
ſe,nec Domino applicari propter delicti in Do-
minum commiſſi imputationem, quod nouiſſi-
mè probat Roland.a Valle conſil.15.nu.4.uolu.
4.Boſi.titu.de bon.publi.num.56.Alciat. conſil.
282.in fin.

Iſtis nō obſtabit ordo patriæ illius, quod lata
ſententia contra contumacem abſentem,elapſis
ſex menſibus poſt dictam ſententiā,illa nequeat
reuideri,nec admittatur Reus amplius ad defen-
ſiones ſuas demonſtrandum.
165 Primo,quia † ordo ille intelligitur vbi ſenten-
tia,proceſſuſque,& citationes aliquem verè con
tumacem conſtituerunt,non vbi nulliter iudica-
tum fuerit,vt ſupra Marſ.in l.de minore.§.pluri-
mum.num.135.de quæſt.& de bannit.verbo mi
lites. nu. 2. & ſeq.Bero.conſil.182.num.2.volu.
2.poſt Socin.ſen.conſi.4.num.26.volu.3.Quan-
do nec in dubio,ſi fiat mentio de cōtumace, in-
telligatur niſi de vera , & legitima contumacia,
q̄ ex citationibus nulliter commiſſis minimè cō-
trahitur,vt ſupra,ac Claud.d.conſil.27.num.60.
cum ſeq.71.76.171.141.& ſeq.

Secundo reſpondetur illam legem generalē
non comprehendere cauſas,& bona feudorum
166 quæ in generali † diſpoſitione Principis nunq̄
ueniunt,niſi ſpecialiter exprimantur,Pariſ. con-
ſil.3.num.3.conſil.7.num.1.3.& 4.conſil.12.nu-
me.45.cum ſeq.ubi latè volu. 1. Socin. iun. con-
ſil.72.num.51.volum.1.Ceſal. conſil.29. nume.
** 13.Ant.Gabr.referēs ex magis communi * *ſen-
tentia in generali obligatione bonorum,nō cō-
prehendi feuda,com.opin.de reg.iur.lib.6.con-
cluſ.12.à num.15.ad nume.25.multa Roland. a
Valle conſil.64.nume.2.uolum.2. & latius ex cō
* muni *conſil.29.volum.3. Micha. Graſ. comm.
opi.lib.2.cap.2.q.8.dixi conſil.44.num.1.& ubi
** que ex communiori * *Eman. Soarez. recept.
ſentent.verbo feudorum.num.93. cum ſequen.
Ceſal.conſil.337.num.13.fuſiſſime Anton. Ca-
pici.in inueſt.feud.uerbo feuda bonorum appel
latione pagin.90.Ceſal.conſi.29.num.8. & ſeq.
uolum.1.minus in confiſcatione bonorum ge-
nerali ueniūt,per Rolan.ubi ſupra,Marſ.tract.de
bannit.in uerbo confiſcata.num. 10.& ſequ.no-
tat in appellatione bonorum Tobi.Noni.conſi.
1.num.22.

Tertio dicitur,etſi uerbis comprehenderetur
attamen Vaſalli non d cerentur dicto ordine,
167 quò ad feudalia ligati, ea ratione quod † tempo
ra à lege feudali præfixa ad actum gerendum,nē
pè,primo annus,& dies pro inueſtitura accipiē-
da,ſecundo,annus pro contumacia uera purgā-
da,dū imputatur a Domino pro aliquo delicto,
Tertio tempus congruum, quo pręmonitur Va-
ſallus ad obſequia,fidelitatemuè præſtandā,non
poſſint ullo modo p Dominos directos reſtrin-
gi,limitari , uel ad modicum reduci. Vt de pri-
168 mo † notarunt Iſern. Aluar. & Præpoſ. in ca. 1.
quo temp.mil.Bald.Iſern.& Afflict.nume. 10.in
cap.1.quæ ſit pri.cauſ.benef.amitt.Rolan.a Val-
le conſil.64.num.15.uolum.2.Silua. de feud. re-
* cognit.q.15.& 21.communem * ſententiam ait
Thom.Marin.de feud.titu.2.nu.53.& ſeq. Hart-
man.lib.3.de feud.ca.1.de feud.amiſſ. pag. 239.
non diſſentit Bero.conſil.68.num.41.uolum. 1.
tempus enim anni,& diei eſt adeo odioſum , ſe-
uerum,rigoroſumque,ut in Siciliæ Regno non
perdatur feudum ex non petita inueſtitura in di-
cto tempore,eo quia Princeps munificus non in
telligat ex circumuētione,& anguſtia temporis,
quæ iniqua eſt auferre feudum,Iaſ.conſil.64. nu
mero 2.uerſic.ſed hoc uolu.3.multa Marin. Fre-
cia de ſubfeud.lib.2.author.3.num.7.Pro ſecun-
do,& tertio capite,eſt Tex.in c.1.ubi Bald.nu. 2.
de mil.Vaſal.qui contum.extit.quo loco Feder.
Schench.

Digitized by Google

Schench. ex mente Bald. inquit tempus à lege
præfinitum non eſſe per Iudicem moderandum
vel limitandum, niſi aliud lex municipalis, vel
fori conſuetudo mãdet, formaliter Imol. conſi.
86.4. artic. in fin. poſſet enim Rex, vel ſupremus
Princeps vno tantùm caſu, videlicèt delictis in-
ualeſcentibus, & pro communi bono, vt malo-
rum coarceatur audacia, ſtatuere quòd ante an-
num fieret feudi priuatio per legem generalem,
non tamen in vnius cauſa, ſeu priuato commo-
do condentis tantum, declarat Iſern. in conſtit.
Sicul. li. 1. de for. bannitis pag. 133. ver. & 9 fieri
non debuit, etſi reſtringeretur legale tẽpus, & ex
169 Vaſallorum conſenſu, neceſſe eſſet † pœnam
priuationis exprimere, alioquin non veniret, vt
in propoſito Andr. de Iſern. in c. 1. num. 12. quo
temp. mil. Thom. de Marin. de feud. titul. 2. lib. 1.
nu. 55. His adduco regulam communem, quòd
tempora à lege, vel ſtatuto ſine hominis mini-
ſterio ſtatuta nec breuiari, nec limitari, nec mu-
tari in præiudicium partium valent, Iſern. vbi
ſupra. §. ſi vero ſolum, Auth. de nupt. Dyn. in c.
indultum de reg. iur. in 6. Imol. Roman. & Alex.
in l. 2. ff. de re iud. multa Tiraq. de retract. lign. §.
1. gl. 10. nu. 60. §. 3. gl. 2. nu. 4. & §. 8. gl. 2. nu. 14.
Bar. de temp. vtil. cap. 7. num. 4. Dec. in cap. cum
ſit Romana. nu. 24. de appella. vbi regulam cum
limit. ponit.

170 Quarto, reſpondetur † iuſtum Domini directi
timorem excuſare Vaſallum, qui in termino ſta-
tuti non comparet, prout illum, qui dereliquit
feudũ, excuſat ab amiſſione feudi, ſi dùm ter mo
nitus à Domino, nõ redeat ad feudum intra ſex
menſes vt lege feudali ſcripta tenebatur, videns
Domini, timorem, vel paratum ad rebellandum
contra ipſum Vaſallum, ita Lucas de Penna in
l. 1. C. de cenſibus lib. 11. no. Capici. in inueſt.
feudal. verbo feuda amittſitur, caſu 32. Menoch.
tract. de recuper. poſſeſ. remed. 10. num. 83. valet
enim argumentum de lege ad ſtatutum, ex con-
geſtis ab Euerard. locor. commun. regul. 84.

Quinto pro reſponſione affero, quòd licèt ſta
tutum, ſeu ordo poſt præfixum tempus tollat
oẽm appellationem, audientiam, & defenſionẽ
Reis damnatis, quandoque tamen admittitur.

171 Primo ſi adſit † notoria, & manifeſta iniquitas
Curt. ſen. conſi. 59. nu. 10. Iaſ. conſi. 44. volum. 3.
Curt. iun. conſi. 104.

Secundo non prohibetur recurſus ad Princi-
172 pem ſuperiorem, & donec recurſus pendet † ab
excuſatione, & omni actu ſuperſedetur. Ripa in
l. Is, apud quem. nu. 8. C. de edend.

173 Tertio † nullitas proueniens ex defectu iuris
naturalis, vel diuini non ſeruati, ſemper poteſt
opponi, puta ſi citatio non ſit facta, vel minus le
gitimè. clem. Paſtoralis de re iud. Curt. iun. con-
ſil. 20. tradit. Ioan. Bapt. Plot. conſi. 130. num. 64.
tom. 1. conſi. crim. Verum in præſenti deficit ci-
tatio, vt ſupra, recurſum fuit ad ſanctiſsimũ Do-
minum antè formatam inquiſitionem, apparet
de notoria iniquitate ob priuilegia exhibita, me
ritò ſi nec ſtatutum, nec ordo quiſpiam dictæ Ci
uitatis Comiti Gulielmo in propoſito obetunt.

Sexto addĩ ordines illius patriæ non ligare
174 † foreſ. s, ſicut eſt Comes Anglicanus, vt ſupra,
prout etiam in dubio eum non ligare iudicandũ
venit, ex not. in terminis a Ceſal. d. conſi. 14. nu.
67. & 68. volum. 2.

Ex quibus ſecũdum caput reſoluo, & affirmo
Comitem Gulielmum nec vere, nec fictè contu-
macẽ, nec potuiſſe talẽ uti quoquo iure damna-
ri, feudiſque propriis priuari.

Tertiũ principale caput, an feudis ritè, & rectè
priuatus fuerit Reus ex præcedẽtibus, vtique ne-
gatiuè reſoluitur, & inſuper.

Primo, quia nulliter, inordinatè, ac prorſus
omni iuris, & legis feudalis norma dimiſſa con-
175 tra eum proceſſum fuit, ideò † ſuis bonis ſpolia-
ri non debuit, cum ex inordinato, & ita euiden-
ter, & notoriè nullo proceſſu nemo priuetur, &
quod ſententia in iudicatum tranſiſſet, Bal. in l.
ab executione. nume. 8. C. de appell. Contard. d.
tract. de moment. poſſeſſ. limit. 7. ratione nullita-
tis. num. 31. Bero. per diſcurſum conſil. 18. volu.
3. Leonard. d. conſil. 114. Ceſal. d. cõſil. 241. per
totum uolu. 2. & dixi ſuperius in primo capite.

176 Secundo, ut cliens † feudis priuetur, ſemper,
& omni caſu dolus, & culpa requiruntur, cap. vl-
timo de prohib. feud. alien. per Lotarium cap. 1.
de feud. ſinè culpa non amitt. Iacob. Belloui. Bal.
Aluarot. & Præpoſ. in c. 1. quæ fuer. pri. cauſ. be-
nef. amitt. Bal. Salic. Fulg. Caſtr. in l. ſolemnib. C.
de reivendi. Alexan. conſi. 79. volum. 3. Curt.
iun. de feud. 2. part. q. 12. Dixi ſuperius in ſepti-
ma ratione nullitatis primæ ſententię, & in fin.
tertii argumenti in ſecundo articulo. Addo Ar-
nold. Ferron. conſuet. Burdigal. lib. 2. titu. 8. de
177 feud. §. 5. in pri. † feudum enim eſt quaſi contra
ctus, quod tolli nequit, nec ab ipſo Principe, niſi
conuicta Vaſalli culpa. ca. 1. de feudo ſinè culpa
non amitt. Abb. & Mod. in c. quæ in Eccleſiarũ
de conſtit. amplè Curt. iun. conſil. 275. num. 25.
62. 69. cum ſeq. & conſil. 220. num. 27. & ſeq. vo
lu. 3. in feudo, vel Eccleſiæ emphiteoſi, 9 dolus
requiratur, Bero. cõſ. 196. nu. 9. vol. 1. quinimò nec
de plenitudine poteſtatis, vt ita regulam ampliã
* do poſt cęteros ex cõmuni, *not. um. com, opi.
lib. 1. verbo feudum, num. 116. refert Eman. Soa
rez. recept. ſent. uerbo feudum. num. 66. Dioniſ.
Pontan. in conſuet. Bleſ. arti. 101. ver. niſi purè,
pag. 384. An. Capi. in inueſt. feud. verbo feudata
riorum excuſationes, Thom. Marin. de feud. tit.
2. num. 62. ſub uerſi. ſed quod immo. lib. 2. quod
probandi onus Domini petentis commiſſum vi
detur, Moder. Pari. in conſilio feud. §. 30. quæſt.
12. Ceſal. conſilio 241. numero 38. & ſequent.
volum. 2. & in delicto ob non petitam inueſtitu
rã, quod tria requirit, vt quis cadat, & inter alia
dolus, à quo quęlibet leuis cauſa excuſat. tra-
dit Iaſon. conſilio 64. numero ſecundo. verſic. 2.
vol. 3.

vol.3.Marin. Freccia de feud lib.2.3.author. numer.9.In deterioratione tria ſimiliter requirens Anton.Capici.in inueſtit.feud.verbo,feuda amittuntur,caſu 48.limit.pri.ſubdens in fine caſus 80.ex Bald.& aliis nunquam per culpam fendum amitti,niſi culpa lege feudali damnetur.

178 Tertio † feuda hæc caſtra,& bona Comiti Guilielmo, vxori,& deſcendentibus fuerunt conceſſa per Excellentiſſimum quon.Marchionem Naſſau ob illorum præclara merita,geſta, ſeruitia,& opera,ſæpè,ac ſæpius narrata,expoſita,& conſiderata, propterea,nec ex aliqua ingratitudinis cauſa ab eo auferri poterant,quod frequenter placitum * Interpretibus inquit,licèt ipſe pro more contrarium tueatur,ſubtilis Ari.Pinel.in l.prima, parte 3.ſub numero 62. verſic.infertur 17.C.de bonis mater.quem refert Soarez.receptar. ſentent. verbo feudum, Dixi ſuperius per alios in quinta ratione ſuper verbis inueſtiturarum, poſt Anton.Capici.in inueſt.feud.verbo feudorum clauſulæ verſic.attentis meritis.

179 Quarto † vaſalli ne cadant,etiam ob delictũ in Domini directi perſonam commiſſum multifariam excuſantur.

Ptimo ex neceſſitate,vel cauſa aliqua,qua moti iuſto timore Dominum contempſerint.

Secundo ex pœnitentia,dum vaſallus quandoque eogitans Dominũ offendere,anteaquã ad actum perueniſſet,pœnituerit.

Tertio, voluntate, ſeu ſilentio Domini,ſi id non declaret Dominus.

Quarto ex cauſa,ſi ob merita,uel liberationem Domini ab hoſtibus ſit conceſſum feudũ.

Quinto ob pacta inueſtituræ,maxime iurata.

Sexto ex ignorantia,& dolo non adhibito.

Septimo ex ſententia ſuper commiſſo non ſequuta,vt latius ſuis locis explicaui,quos ordinatim ponit Anton.Capſci.ſua inueſtit.feud.verbo,feudorum exeuſationes,Atqui Comes Reus has omnes excuſationes deducit,ac in ſuæ perſonæ,& bonorum tutelam proponit, meritò feudis priuandus minimè venit.

180 Quinto nunquam conuincitur † vaſallus de delicto,vel ingratitudine erga Dominum commiſſis,niſi id legitimè per quinque teſtes ſummæ,& integræ opinionis probetur, Tex.eſt formalis in c vnica quot teſtes ſint neceſſ.ad prob. feud.ingratit.vbi Afflict.& Iſern.quem pro lege obſeruant Iacob.de Bellovi.Bald.Iacob.de Ardiz. Nicol.de Neapol.& Aluarot.in c.ſi voluerit,ſi de feud.ſuer.contro.& ratio eſt per Aluar. & Iacob.vt cautius cum vaſallis agatur,ne fortè per viles,& redemptos teſtes,aut paucos Domini priuent vaſallos proprijs feudis,arg.l.teſtium C.de teſtibus.quinimo ſecundum Iacob.qualitas illa,quòd ſint ſummæ & integræ opinionis per Dominum directum probari oportet,vt in terminis ait Anton.Capici.d.inueſt.feudal.verbo ſeudorum excuſationes, verſicul.probatio. Natta conſil.174.num.23.volum.1.& licèt moderni Pariſ.in conſ.feudal.§.30.quæſt.11.nu. 51.ac Dyoniſ.Pontan.in conſil.Bleſ.arti.101. tit.6.pag.388.verſic.porrò,dixerint illum text. non ſeruati,attamen curanda non eſt authoritas iſtorum,qui ſine lege loquuntur,& fortaſſe iuxta Galliæ mores,& quia dictam concluſionem per illum textum communiter recipi affirment feudiſtæ omnes,teſte Iacobo de Sancto Georgio de feud.verſi. dictiq́ne vaſalli,num.55. Guid.Pap.deciſ.180. Bertrand. conſi.115.num. 31.volum.5.quos refert,& comprobat Clar.in §.feudum quæſt.60.Crot.de teſtib.par.4.num. 65.& nouiſſimè Ioannes maria Monti.ſuo tract. de teſtibus, verſic.teſtes ſuper ingratitudine poſt Hercel.tract.qui negat probar.poſſeſ.num. 155.Aymo in conſuet. Aluern.titu.22.articu. 18.num.54.Zaſi.tract.de feud. part.numer.10. num.108.

181 Etſi obiiceretur tractari hic de cri mine † læſæ maieſtatis,in quo duo tantum ſufficiunt,etiã inhabiles,Deci.410.num.15.Gigaſ.de crimin. læſæ maieſt.q.8.reſpondetur.

Primo illa fortè procedere quò ad alia bona committentis dictum crimen,ſecus quò ad feudi amiſſionem,cum in hoc lex ſit ſpecialis, & certa,cui per generalem non cenſetur derogatum vulg.iurib.

Secundo in crimine læſæ legitimas probationes eſſe faciẽdas,quamuis in illo ſummariè procedatur, Bertran.conſil.53.num.5.volum.1.& citata parte Gigas vbi ſupra.q.21.num.5.hinc ex ſeatentia nulla tale crimen non probatur. Crot.conſi.90.num.21.

Tertio non admittuntur inhabiles in dicto crimine,vbi de probando læſam maieſtatem ex verbis prolatis à ſubdito tantum tractatur, Aymo conſi.6.num.9.

Quarto negatur abſolutè Comitem Guilielmum vel ſubditum fuiſſe ſeu talem,qui potuerit citari,vel puniri,maximè cum ibi non eſſet oriundus, nec domicilium tenuerit, vt ſupra per Bero.conſil.165.num.3.& ſequen.volum.
3.Cæphal.conſil.241.num.68.volum.ſecundo.
qui enim ſubditus non eſt,non committit cri-
182 men † læſæ,Roland.à Valle conſil.1.numer.26.
volum.3.& latius conſil.15. nume.7.9.& 10.
* volum.4.vbi de communi,* qui Roland.eiſdem
183 locis ſubnectit,nec feudatarium † vaſallum
non tamen ſubditum crimen læſæ committere
in Dominum,licèt terras,& bona in territorio
* 15.nume.8.& 10.quo loco de communi * ſcribentium atteſtatur,tradit idem conſil.74.num. 6. volum.3.ſubdens diſpoſitionem l.quiſquis C.ad l.Iul.maieſtat.de perſona ad aliam non extendendam,nec de vero ad fictum ſubditum.

184 Quinto, qui dicit tale † crimen in Dominum cõmiſſum id explicite probet, Alciat. conſi. 181 per totum, & hinc dicam ſtantibus tot legitimis defectibus ex parte fiſci, excuſationibus, & iuribus dicti Rei nec ritè, nec recte damnatum fuiſſe.

Quartum articulum principale aggredior, num admiſſis validitate actorum, delicto, pœna, & bonorum, feudorumque confiſcatione, tenuta feudorum potuerit in damnum filiorum capi, & conſtanter reſoluo, quòd non.

Primo ex generali concluſione illa, ſed uera,
185 quod † delictum patris non nocet filiis venientibus, ut hic iure proprio ad feudum ex pacto, prouidentia tantum, non autem ex ſucceſſione patris l. ſecunda. §. nullum patris delictum innocenti filio pœna eſt. ff. de cur. l. cri-
* men. ff. de pœn. l. ſancimus. C. eodem * regulam cum limitationibus, & ampliationibus deſcribit Petr. Duen. regul. iur. 345. & ſequent. in feud. propoſito. Caſtr. conſilio 162. ſecundo articulo in antiquis, per doctrin. Bartol. in l. ſecunda. ff. de inter. & relig. Affl. ct. in cap. primo. §. hoc quoque num. 53. de ſucceſſ. feud. & in capit. primo. §. ſed & res. numero 32. per quos fiat inueſtitura. Deci. conſil. 389. Ruin. conſil. 149. num. 14. volum. primo. Duen. de regulis iuris 346. nume. 5. & 7. Gozadin. conſil. 54. nume. 14. Boſſi. titu. de publi. bonorum. num. 55. Zaſ. de feud. parte 10. num. 76. & 98. Anton. Capici. in inueſt. feudal. verbo feudatariorum delicta, Thom. Marin. de feud. titu. ſecundo. nume. 86. & num. 90. cum ſequen. Plot. in conſi. crimi. 130. nume. 68. cum pluribus ſequent. tom. 1. conſil. crimin. in fol. Roland. a Valle conſi. 29. num. 33. uolum. tertio. Cephal. conſil. 241. nu. 77. & ſeq. uol. 1. Hoc dictum declarat, limitat, & amplia Bened. Capra ſuis regul. commun. concluſ. 77. per totam.

** Et ſiquis reſponderet ex communiori ** ſen-
186 tentia nocere ubi † delictum eſt in Domini perſonam directè commiſſum, ſiue ſit nouum, ſiue antiquum, ut receptius id admittunt, Zaſi. dicto loco Thom. Marin. de feud. ex pacto antiquo titu. 2. num. 84. cum ſequen. Clar. §. feudum quæſtio. 66. Alexand. de Neuo conſil. 91. num. 6. Quamuis enim, quod ad ius diuinum, & animam, patris peccatum nunquam noceat filiis, & niſi quod ad fęlicitatem, & proſperitatem bonorum temporalium, ex dicto Exod. ca. 20. ibi, ego ſum Deus tuus fortis, & Zelotes uiſitans iniquitatem patrum in filios, de quo per Angel. conſil. 53. Ezechi. capi. 17. capi. ſi habes 24. quæſtion. 3. attamen in aliquibus caſibus, puta in crimine ļęſæ nocet, licèt regulariter ſecus, ut tot titu. C. ne fil. pro pater, & l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. Aymo conſi. Aluern. titu. 22. art. 19. num. 13. & ſeq.

Replicatur primo feudum aliquod non dici hic amiſſum, adiudicatumve, cum ſententia nullam mentionem de feudis habeat, & inde in dicta generali confiſcatione non venerint, ex Roland. à Valle d. conſi. 29. per totum uol. 3. & ſuperius expoſui.

Secundo dictam ſententiam minus procede-
187 re in feudo antiquo, ex pacto tantum, ſeu generi, familiæ, uel ſanguini, ut hic conceſſum, ad quod uaſallus non ſucceſſorio edicto ueniat, ſed ex iure proprio tantum, & in cæteris tantum locum ſibi uendicet regula contraria, per ea, quæ Duen. ſcribit dicta regul. 346. limit. 7. & in fi. Caſtr. conſil. 311. num. 3. uolum. primo. in nouis, Roland. a Valle conſil. 29. num. 33. volu. 3. Bero. conſi. 77. num. 21. & 22. uolu. 1. & conſil. 78. nu. 13. uol. 1.

Tertio ubi filii ſunt aliquo iure vocati principaliter de uno in alium, uel omnes de genere unius, ſeu in perpetuum, ita quod ipſi in omnem caſum etiam fellonìæ ſuccedant, delictum patris, quamuis in Domini perſonam commiſſum, haud nocebit filiis, & aliis, ut latius explicaui, ex Capici. in dicta inueſt feudal. uerbo feudorum clauſulæ, uerſicu. & hæredibus de uno in unum, &c. cum Deci. Grat. Gozadin. Zaſi. Modern. Pariſ. & cæter. de quibus ſupra, ac infra.

188 Quarto, ſi † uiuo Auo, ut in caſu noſtro, pater delinquens feudo priuetur, nepotes ueniũt, cum Auo uiuente, patris delictum nepotibus minimè noceat, Bald. in l. qui ſe patris colum. 8. C. unde. liber. Marſil. tract. de bannit. in verbo delictis. num. 62. hoc ait indubitatum Moder. Pariſ. conſi. feud. §. 30. quæſt. 36. num. 183. non igitur iure etiam feudorum inſpecto, patris delicta filiis nocumentum attulerunt.

Quod quinto loco ſuadetur ex ſcriptis ab Alciat. conſi. 467. num, 6. dum ex facto conſultus, & ſequutus Angel. magnum praticum reſpondidit, diſpoſitionem l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſtat. quò ad filios ex generali conſuetudine totius Italiæ ſublatam fore, nec in foro conſcientiæ ſubſiſtere, tanquam nimis duram, rigoroſam, & iniquam, & quod lege ueteri filius non portaret patris iniquitatem, admonetque Alciat. ille ſummus uir, & iureconſultiſſimus omnes iudices, ne gehenam ſibi ædificent, priuando filios, & commonet Ducẽ Mediolani, quod ſi in hoc conſuleret Theologos, & ipſi in hanc deuenirent ſententiam, ſequitur Rolan. à Valle d. conſi. 74. in fi. & per totum. vol. 3.

Secundo principaliter moueor, quia virtute pactorum, uerborum, & clauſularum inueſtiturarum, & priuilegiorum Comitis, quo ſuperius diuerſimodè ponderata fuerunt, non ſolum in caſum commiſſæ felloniæ decretum, eſt, ut ad filios, cæteroſque vocatos ſicut in ſucceſſione ab inteſtato bona, & feuda omnia deueniant tum expreſſe, tum præſumptiuè ob merita in-

ueſtiti.

139 ueſtiti,& cætera ubi ſupra, ſed rurſus ex † con-
uētione iurata ſtatutum eſt,ne quis cadat ob ali-
quam felloniam,ſeu quācunque ingratitudinē,
propterea filii nullo modo priuari potuerunt,
nec eiſdem patris crimen præiudicium afferre,
Curt.d.tract.de feud.5.part.Grat.conſil.2. num.
61.volum.2.Gozad.conſi.84.nu.18.Deci.conſ.
252.num.6.Alciat.conſil.182.in fin.Capici. ubi
ſupra,verbo feudatariorum excuſationes uerſic.
cauſa,Zaſi.de feud.part.10.numer. 102.Thom.
Marin.de feud.titu.2.num.91.Cagnol.in l.fi. nu
mero 150.C.de pact.Bero.cōſi.77. numero 20.
in fin.volum.1.Roland.a Valle.d. conſil. 15. nu-
me.4.uolum.4.

Tertio,etſi filii iure proprio non venirent,nō
erant tamen priuandi dictis bonis, & feudis ex
ſententia tantum lata contra patrem contuma-
cem, quando certi iuris penes omnes ſit, quod
190 † qui tenentur pro alieno delicto, & facto, vt fi-
lius pro patre, & è contra,vel Dominus pro ſer-
uo,non damnetur, nec contra, eum exequutio
fiat,ſi principalis contumax tantum exiſtat,ea ra
tione quod probatio reſultans ex ſtatuto haben
te contumacem pro confeſſo, non egrediatur p
ſonam contumacis.l.eius qui delatorem,vti Bar.
ff.de iure Fiſci,& in l. qui repudiantes. §. fin. vbi
Bald.& Angel.ff.de inofficio.teſtam.Bart.& cęte
* ri communiter, *vbi Socin.in fin.in l.cum filius
in prin.ff.de uerb.oblig.Soci.conſil.18.num.15.
Abb.conſilio 66.colum.fin.uolum.2.in propoſi
to Ceſal.d.cōſil.241.num.77.& 84.& ſeq.volū.
1.Roland.à Valle.d.conſil.15.num.4. uolum.4.
191 † Vbi enim pater ex decreto, vel ſtatuto patris
teneretur pro delicto filii,non grauabitur pater,
niſi de delicto conſtet per filii confeſſionem ve-
rè & propriè,ſeu per teſtes legitimos, non autē
ſi ficte per contumaciam tantum, cum illo caſu
credatur magis ex cōtumacia,quàm ex crimino
perpetrato condemnatus filius, ita Bartol.num.
3.& 4. Alexa.nu.6.Caſtr.nume.3.Iaſ.nume.18.
* qui communem * hanc atteſtatur in d. l.cum fi-
lius,idem inquit Corn. conſ.143.nu. 8.volum.
2.Rom.conſil.154.nume.5.cum apoſtil. Mend.
* cōmunem *ait Bero. conſi. 102. nu.48.& ſeq.
volum.3.Rondan.conſ.17.per totum uolum.2.
crim.in fol.Crot.conſil.90.nu.38.regulam cum
limit.ponit Viui.com.opin. uerbo ſtatutum di-
ſponens nouiſſimè Simon de Prat.conſil.65.in
pri.Menoch.conſil.100.nu.162.Incert. author.
de crim.læſæ.q.3.num.8.Ceſal.d.conſil.241.nu
me.81.Bonacoſ.ſua praxi crimi.verbo pater,To
bi.Noni.conſil.94.num.50.
192 Quod † in feudis, ac in crimine læſæ maieſta-
tis rurſus procedit, etſi vltra cōtumaciam teſtes
pro delictis fuiſſent examinati, quia tunc in ter-
tij præiudicium minimè probant ex defectu ci-
tationis, & conteſtationis litis, quod notanter
ſcribunt Socin. in d.l. cum filius familias in fin.
Dec.conſi.410.nu.13.Alciat.conſi.182.num.4.
Rolan.a Valle latè. d. conſi.29. num.31.volum.
3.Boſi.tit.crim.de publicat.bonorum. num. 56.
non diſſentit virtualiter in fideiuſſione loquens
Iul.Scarlat.conſi.114.num.5.& 6.tom.1. conſi.
* crim.in fol.Quod commune * dictum compro
bat in fideiuſſore ex pluribus Gerard. Mazzol.
conſi.51.arti.1.& per totum,& conſi. 52. Dñi ita
que pater in contumaciam damnatus fuit filii
feudis,& bonis minimè iure priuari ualent.

Quarto, etiā ſi filii potuiſſent(quod negatur)
priuari feudis,debuiſſent tamen citari,uocari,&
legitimè illorum defenſiones admitti,& damna
ri,cum alias ſententia contra patrem iſtis mini-
mè noceat,in terminis Socin.ſen.conſi.4. num.
27.uolum.3.dicens idem etſi in ſententia expri-
meretur Caſtra ad Dominum ſpectare.

Quinto,& ultimo pro filiis adduco omnium
* probatam *ſententiam,quod etſi † Vaſallus com-
193 mittens crimen læſæ maieſtatis contra Domi-
num recognoſcentem alium in ſuperiorem,pœ
na capitali damnetur,ipſius filii tamen non pri-
uantur bonis paternis,licèt ſecus, vbi Dominus
nullum alium ſuperiorem recognoſceret,Boſ.in
tit.de crim.læſæ maieſt.num.53.Roland.a Valle
conſi.15.num.21.uolum.4.immo iure commu-
ni inſpecto bona damnatorum,ſi tres adſint filii
pro dimidia eis applicētur,etſi plures,totum pa
trimonium,ne mendicare cogantur,ex Impera
toris reſponſo in l.fi.§.ſi plures.ff.de bon.damn.
Roland.a Valle conſil.97.num.32.uolum.2.Me
rito itaque concludam filios dictorum feudorū
adhuc Dominos dici, nec illis ullo iure priuati
potuiſſe.

Vltimum, & quintum articulum principale
aggredior,an ſtantibus in facto deductis cā hęc,
& grauamina illata Comiti Gulielmo cognoſcē
da ſint per ſanctiſſimum Pontificem maximum,
breuibuſque affirmo,quod ſic.

Primo ex text.formali.in c.1.§.ſi vero,titu.de
milit.Vaſal.qui contum.eſt,diſponente quod ſi
Vaſallus cōqueratur Dominum malo modo, ac
non iuris ordine,nec matre iuſtitia, ſed eius no-
uerca uiolentia impellente in feudorum poſſeſ-
ſionem irrupiſſe,& intraſſe,& perperam ter mo-
nitus Vaſallo reſpondeat,circa reſtitutionem bo
norum de facto ablatorū,& circa cauſæ cogni-
tionem,ſaltem coram Paribus curiæ terminan-
dam,Vaſallo oppreſſo,liceat ad maiorem Magi
194 ſtratum,ac † ſuperiorem ſupplex conquerendo
confugere,& ſibi conſulere,ſubdēs,quod ſi Do
minus adhuc,& iuſtitiam facere noluerit,poſſit
Dominū directum deprædari,& manu armata,
quod iuſtitia obtinere nequit,conſequi,maloq;
modo,uel ordine ingreditur feudum Dominus
directus,cum nulla Vaſalli culpa conuicta, nec
ſnia per Pares curiæ pronuntiata illud occupare
præſumit.c.1.de feud.ſine culpa non amitt. de-
clarat Bald.conſilio 323.incipit, proponitur, q
Dominus de facto uolu. 2. & intelligitur ſupre-

mus Dominus is, à quo ſpolians ſuum feudum
obtinet, qui querela à vaſallo ſui vaſalli porre-
cta ſpoliantem authoritate ſua cogit, vt feuda
reſtituat, ſeuerè comminando ne amplius eum
grauet, & ſi dicti ſuperioris iubentis Imperium
195 contemnat † feudo rebellis exuatur, per ea
quæ ponit Bald. in capit. primo, §. publici la-
trones, nume. 2. & Aluarot. in §. quoque, nu-
me. 2. de pace tenen. Guid. Pap. quæſt. 62. Curt.
de feud. 6. part. num. 2. Socin. ſenior conſi. 272.
num. 9. uolum. 2. Alciat. conſi. 167. num. 12. &
13. Capici. in inueſtitu. feud. verbo, Feuda amit-
tuntur, caſu 47. tradit Federic. Schench. in dicto
cap. 1. §. ſi uero, de milit. uaſal. ac Hartman. lib. 4.
de feud. cap. 1. de compet. iud. feud. in fine, pa-
gin. 402. ſubdens in ſubſidium etiam omnium
196 ſummum † Pontificem cognoſcere, & iudica-
re, ſi pares curiæ ob aliquem metum, vel impe-
dimentum decidere negligant, ſequitur Franc.
Soſbeng. de feud. part. 14. num. 32. Ioachi. Mi-
* ſeng. conſil. 22. ſub nume. 1. dicens ex * com-
muni ſupremum Dominum teneri iudicare, ſi
Dominus directus denegat iuſtitiam, pares non
adſint, uel non ſint habiles, & niſi ſuſpecti, idem
in conſil. 23. num. 17. 18. & 21. ubi loquitur de
Imperatore, qui cauſam Epiſcopi Tridentini
auocauit ad curiam Cæſareã. Quod eo fortius
procedat, ſtante quod Excellentiſſimus Prin-
ceps recognoſcit eadem bona Treueri ab Eccle
ſia Romana, ut in uaſallo Baronis Regem reco-
gnoſcentis, ſcribit Celſ. Vgo conſil. 60. num. 6.
8. 35. & 49.

Cumque Comes Gulielmus per procurato-
res, excuſatores, & uxorem, non ſolum ter, ſed
decies quoque enixè reſtitutionem feudorum,
vel cauſam cognoſci coram non ſuſpectis petie
rit ab Excellentiſſimo Domino directo vaſallo
Eccleſiæ, nulla tamen reſponſio exhibita fue-
rit, rectè ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum
confugi potuiſſe, denuoque poſſe arbitror.

Secundo notum eſſe ſupponitur cauſam hãc
uiolentiæ, & ſpolii feudorum, ſeu delictorum,
ut aſſeritur perpetratorum, non poſſe termina-
ri per pares curiæ eligendos iuxta formam iu-
ris, quorum iudicium adhuc non careret ſuſpi-
cione propter potentiam immodicam Domini
directi, quæ fortior, & potentior vaſallo coerce
ri ſeculari poteſtate non poſſet, propterea in pa-
trium defectum ſummum Pontifex iudicabit ra
tione iniuſtitia, peccati, ac iuramenti in inue-
ſtitura præſtiti, proue ita limitando regulam tra
dunt Feudiſtæ in ſpecie, Curt. iunior tracta. de
feud. part. ultima, nume. 36. Gulielm. Hanetus
dicto cap. 1. in fine. Zaſ. de feud. part. 11. & cæ-
teri, quos allegat Menoch. tracta. de retinend.
poſſeſſ. remedio 3. num. 440. & 446. immo ubi
quis prætendit ſententiam, etiam Imperatoris,
uel Regis manifeſtè iniuſtam, vel de illorum in-
iuſtitia conqueritur, uel cauſa eſt ardua, ut hic,
197 à quibuſuis iudicibus † appellatur ad ſummum
Pontificem, illiusque auxilium imploratur, &
adiri ſolet, qui cauſam alteri committit, not. In-
nocen. num. 2. & 4. in cap. licet, de appel. Franc.
in cap. ſi duobus, col. fi. vbi Bero. num. 12. & 13.
de appellat. ſequitur Mendoſ. in forma. 17. com-
miſſ. appellat. in prima inſtantia, uerſic. alteri,
circa finem.

Tertio bona hæc, & caſtra, ſtantibus in facto
ſuppoſitis, ſunt feuda, & iuriſdictionis Eccleſiæ
argum. not. per Leonard. dicto conſil. 114. nu-
me. 149. & ſequen. uolum. 1. conſ. feud. propter-
ea iudex competens erit, Bald. in cap. 1. col. 1.
qualiter Domin. propriet. priuet. Anton. Ca-
pici. in inueſtitu. feudal. verbo, Feudorum iudi-
cia, uerſic. Iudex, & verſi. Papa, & ad eum uti Do
minum ſupremum infeudantem deuolutio ap-
pellationum fiet, & Miſeng. reſponſ. 25. num. 19
qui & totius orbis, & Principum, etiam non re-
198 cognoſcentium ſuperiorem † competens dici-
tur, Hoſtien. & Abb. in cap. cum Ioannes, de fi-
de inſtrum. Lelius Iordan. tracta. de maior. Epi-
ſcop. cauſ. ad Pap. deferend. cap. 11. num. 21. ac
ad quem potiſſimum pertinet iuſtitiam confer-
re, ad conſolationem omnium reſpondere, ac
prouidere, ne quis ex iniqua ſententia lucri fa-
ciat, Innocent. in cap. quia plerique, de immu-
nita. eccleſ. Cardin. in clemen. 2. de re iudica.
Conrad. in ſuo iud. templo de Pontifice Maxi-
mo, lib. ſecundo, cap. pri. §. 3. verſic. iuſtitiam con
ferre.

199. Quarto, & ſi debuiſſet † appellari ad eundem
Excellentiſſimum Marchionem uirtute ſuorum
priuilegiorum, eo quo ſit primæ, & ſecundæ
inſtantię cognitor, attamen potuit à primo gra-
uamine interponi appellatio ad Sanctiſſimum
Dominum, cum ad Papam appelletur, quando
cunque, etiam omiſſo medio, licèt in inferiori-
bus ſecus. cap. ad Romanam, 2. quæſt. 5. notant
* omnes in cap. dilecti, de appellat. * communem
recenſet Couarru. pract. quæſt. cap. 4 num. 9.
concluſ. 6. Ioſeph. Gonzal. uar. quæſt. capit. 26.
ad quem ſit appellandum, num. 5. limit. 5. Fe-
lyn. in cap. ſuper quæſtionum, num. 14. de ap-
pellat. Quintil. Mendoſ. in forma quartæ com-
miſſionis cauſæ pro credito contra hæredem,
uerbo, Deuoluta, pagin. 39. quinimmo nec præ
ſcribi poſſet, ut ad ſupremum principem non
appelletur, Ioach. Miſeng. cõſi. 23. nume. 22.
200 quæ † appellatio omiſſo medi facta, & ſi aliàs
appellari non debuiſſet, iudicatum tamen ſuſ-
pendit, & cauſæ cognitionem deuoluit. Co-
uarru. dicta concluſ. 6. quando iter, uel recurſus
ad Papam impediat omnem executionem, etiã
non admiſſa appellatione, Contard. in l. unica,
limita. 9. num. 52. C. ſi de momen. poſſeſſ. & illa
ſtante nullo modo ſententia exequi poſſit, Iaſ.
conſil. 60. artic. 2. uol. 1. prout ibi eſſet prohibita
appellatio regulariter, ſi ex inordinato proceſſu

fuerit

fuerit iudicatum, appellari poſſet,& interim
facta appellatione omnia remanerent in ſuſpen
ſo,not.Grat.conſi.vltimo.numer.45.& ſequen.
201 volum.2.dictoque † appellanti datur annus
ad appellationem proſequendam,& ex cauſa,
vel impedimento biennium.cap.cum ſit Roma-
na de appellat.aut.ei, qui C.de appellat.latè
Roman.notabil.211.vbi addit modum pro-
bandi impedimentum, docet remiſſiuè Alſan.
Collectan.iuriſ.843.cum vulg.Octau.Cacher.
deciſ. Pedemon.28. num.10.11.& ſequent.&
extent quàmplurimæ conſtitutiones Pontificiæ
ſuper hoc æditæ,ita quòd non erit dubitationi
locus Comitem Guilielmum annum integrum,
quin & biennium habere,ſtantibus tot impe-
dimentis, ex quibus ipſe ſe ad ſummum Ponti-
ficem minimè ſtatim transferre potuiſſe cogno
202 ſcitur,in feudalibus enim cauſis currunt † fa-
talia,& tempora appellationum, prout in alijs
materijs communibus fieri ſolet, Curt.de feud.
7.parte regula 2. q. 3.Clar. §. feudum q.95. vbi
* de communi * .

Quinto ex iſtis deduco, quòd cum hæc de fa
cto,non obſtante appellatione, ſeu tempore ad
203 appellandum (quæ in materia † attentati pari-
ficantur.Vital.tract.de clauſulis,verbo nil noua-
ri,num.11.Manfred.de attent.concluſ.120.) &
ex actis nullis, & prorſus illegitimis proceſſe-
204 rint, antè omnia † attentata interim innoua-
ta,ac de facto executa reuocari debent l.ex illo,
l.minimè.C.de appel.ca.non ſolum, vbi Franc.
num.6.de appellat. & ita per dictum Comitem
Guilielmum coram ſanctiſſimo Domino inſta-
205 bitur,tuncque cauſa † negocij principalis ſile-
bit, nec tempus anni ad proſequendum curret,
Afflict.deciſ.89.num.3.Didac.pract.quæſt.23.
nu.2.multa Manfred. de attent. concluſ. 19.25.
& 46.Marſil.de bannit.verbo tempus num.16.
quod procedit & ſi Iudex appellationi non de-
tuliſſet, Fran.in ca.ſæpè 8. not.in cap.conſtituti
colum.3.de appellat.amplè Contard. in l.vnica
quæſt.4.verbo attentata in pri.& num.27.cum
ſequen.C.de moment.poſſeſſ.Manfred.ſuo tra-
cta.de attent.concluſ.1.& 3.dicens. concluſ.11.
attentata hæc poſt ſententiam diffinitiuam, vti
ipſo iure nulla reuocata, & maximè poſſeſſio-
nem ſine aliqua citatione, vel monitione acce-
ptam cenſeri, minusque tempus currat ad ap-
pellationem proſequendum, donec cognitum
fuerit,an appellatio interpoſita debuerit, vel ne
admitti,vt in propoſito reſpondebat Iaſ. conſi.
16.per totum volum.3.

Ex quibus omnia terminando, firmo proceſ-
ſus, & actitata nullitatis vitio ſubiacere, nec fi-
lios feudis poſſe priuari, & minus patrem Co-
mitem Guilielmum feudis, & bonis ſuis ſpolia-
ri debuiſſe, ſanctiſſimumque Dominum no-
ſtrum illum audire, & ei iuſtitiam teneri admi-
niſtrare firmiter arbitror, prout in Domino
confido facturum, ad laudem Dei, & Virginis
Mariæ, cuius viſitationis feſtum hodie celebra-
mus.

Franciſcus Burſatus I.C.Mantuanus.

Laus Summo Patri, Filio, & Spirituiſancto.

F I N I S.

Series Chartarum.

* A B C D E.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx
Yy Zz. Aaa Bbb Ccc Ddd.

Omnes ſunt Quaterniones; præter * E Ternionem, Ddd, Duernionem.

VENETIIS,

Ex Officina Damiani Zenarij. M D LXXXIX.

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande Archivio, 3 - Napoli
Digitized by Google